Cumhuriyet

YILLIK'87

1 OCAK 1986 / 31 ARALIK 1986

Cumhuriyet

YILLIK'87

1 OCAK 1986 / 31 ARALIK 1986

Kapak düzeni:
Bülent Erkmen

Ofset hazırlık:
Çağdaş Yayıncılık A.Ş.

Baskı:
Cumhuriyet Matbaacılık ve
Gazetecilik T.A.Ş. 1987

OCAK

HUKUKSUZ DEMOKRASİ
Av. Halit Çelenk
Çıktı. 800 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 22065 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 29 Ocak 1986 Çarşamba

DÜŞ… ÖYLE… İlhan … 700 lira. Çağdaş … Türkocağı Cad. 39/41 Cağ…

Gürkan, iddiaların Meclis'te incelenmesini istedi

İşkence Komisyonu

[illegible]

8 polise 120'şer yıl istendi

Giresun'un Şebinkarahisar ilçesinde gözaltına aldıkları kişilere, "işkence yapmak, hürriyetlerini kısıtlamak ve mesken masuniyetini ihlal" suçlarından dava açılan 8 polisin ilk duruşması 3 martta yapılacak. Savcı hazırladığı iddianamede 8 polis için 123 yıl 6'şar ay hapis cezası istedi.

İçişleri Bakanı işkence … yapılır dedi

Akbulut: İtirafçı polis Dev-Yol'cu

İçişleri Bakanı, "itirafçı işkenceci polisin" sol bir örgüte yardımcı olduğunu saptadıklarını, rejime karşı olduğu konusunda kuşkularının olmadığını, hasta ve satın alınmış bir kişi olabileceğini söyledi.

Akbulut: "Birtakım çevrelerce sistemli bir şekilde 'Türkiye'de işkence vardır' iddiası ileri sürülmektedir. Maksat, emniyet güçlerini yıldırarak rejim düşmanlarına hareket etme imkânını sağlamaktır. Münferit olayları yaygın hareketlermiş gibi göstermeye kimsenin hakkı yoktur."

[illegible]

Bizde işkenceci uzman yok

Personel eğitimi bizim için çok önemli. Gardiyan, mahkûmlardan birinin yazdığı mektubu getirmiş, bana soruyor: "Müdür bey, içinde demokrasi sözcüğü geçiyor, bu mektubu alıkoyayım mı?"

Biz cezaevcilik değil, çobanlık yapıyoruz aslında.

Erim'i öldürenler Askeri Cezaevi'nden buraya gönderildiklerinde ayakkabı giyemeyecek durumda perişandılar. Yalnızca eşofmanla gelmişlerdi. Biz tedavilerini yapıp, üst baş aldık.

En ağır yükü biz çekiyoruz. 1979'da eşimi cezaevi yüzünden kaybettim. İşimi bırakamadığım için doktora götüremedim.

İşkence sistemli yapılır. İşkenceyi herkes yapamaz. Bunun bir eğitimi olur. Bizde öyle bir kadro yok, onun için işkence de yok. Kadrodaki gardiyanlar cahil. Vur dersin, öldürürler.

Emekli olduğumuzda gidecek yerimiz yoktur, siyasi, bir şey yapmaz, ama kabadayılar peşimize takılır.

6. Sayfada

ÖZAL'I ELEŞTİRDİ

Teşvik edici: *Özal'ın "itirafçı işkenceci polis" olayındaki yaklaşımı adeta teşvikkârdır. "Evet vardır. Devlet bunun üzerine ciddiyetle gitmektedir, ortadan kaldırmak için çaba harcayacaktır" demek yerine, "Bu solcudur" deyip olayı küçümsemektedir.*

Dedirtemedik: *Biz TBMM kürsüsünde şu öneriyi getirdik: "Gelin, TBMM ortak olarak işkenceyi tel'in ettiğini açıklasın" dedik. Bu işkenceyi durduracaktır. Bunu dahi dedirtemedik.*

Zihniyet: *Özal, "Bu bir solcu polistir" diyor. Olayı böyle görüyor ve algılıyor. Türkiye'de bu zihniyetler iktidar olduğu müddetçe siz ne savaş verirseniz verin, bu insanlık suçunu önlemek mümkün değildir.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, Başbakan Turgut Özal'ın işkence iddiaları karşısındaki son tavrının "adeta teşvik edici" nitelikte olduğunu bildirerek, işkence iddialarının TBMM'de oluşturulacak bir komisyonca incelenmesini istedi. Gürkan dün düzenlediği basın toplantısında, işkence iddiaları ile ilgili bir soruyu yanıtlarken, SHP'nin işkence konusunda TBMM'de yapılabilecek herşeyi yaptığını ifade ederek, şunları söyledi:

"Dikkatinizi bir noktaya çekmek isterim: Türkiye'de resimlerle, şemalarla, itiraflarla işkence ve kötü muamele anlatılırken, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı 'Bu bir solcu polistir' diyor. Olayı böyle algılıyor ve görüyor. Türkiye'de bu zihniyetler iktidar olduğu müddetçe, siz muhalefette ne savaşı verirseniz verin, bu insanlık suçuna karşı ne ölçüde kararlı tavır alırsanız alın, bunu önlemek mümkün değildir.

Biz bunun bir siyasal çekişme konusu olmaması için çok kez TBMM kürsüsünde şu öneriyi getirdik: 'Gelin TBMM ortak olarak işkence ve kötü muameleyi tel'in ettiğini açıklasın. Bu solcuydu, bu sağcıydı, yok bazı mihrakların uydurmasıdır gibi olaya yaklaşılmasın, TBMM millet adına işkence ve kötü muameleyi reddediyor deyiniz' dedik. Bu dahi, Türkiye'de pek çok insanın işkence ve kötü muamele görmesini durduracaktır. Bunu dahi dedirtemedik.

Nitekim, Başbakan'ın son olaydaki yaklaşımı adeta teşvikkârdır. 'Evet vardır, devlet bunun üzerine ciddiyetle gitmektedir. Ortadan kaldırmak için ça-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Karar açıklandı

Kapıkule davası: 26 sanığa 4-12 yıl

Maliye Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Akın, Kontrol Genel Müdürü Ergül ve Edirne Gümrük Başmüdürü Alanöz hakkındaki dosyalar davadan ayrıldı, sanıklar Ankara'da yargılanacaklar.

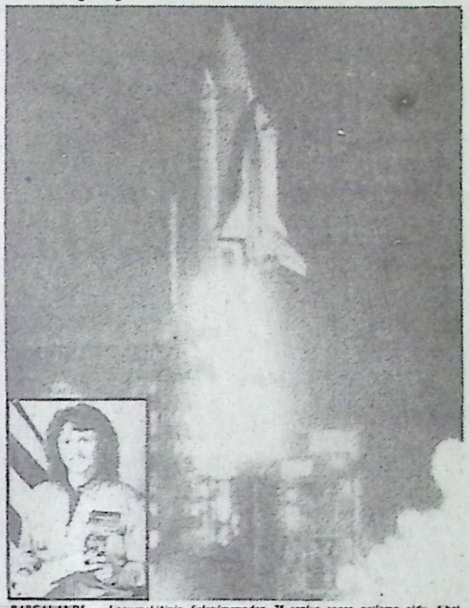
İHSAN ÖZTAĞ

EDİRNE — Kapıkule'de zimmet ve rüşvet olayları davası dün Edirne Ağır Ceza Mahkemesi'nde sonuçlandı. Mahkeme 26 sanığa 4-12 yıl arasında hapis cezası verirken, 15 kişinin beraatini kararlaştırdı.

Sanıklardan Maliye ve Gümrük Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı **Lokman Doğan Akın**, Kont-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Uzay yolunda kaza

PARÇALANDI — *Uzay mekiğinin fırlatılmasından 75 saniye sonra patlama oldu. Challenger'ı uzaya fırlatan roketlerden birinin infilak ettiği ve mekiğin Atlas Okyanusu'na düştüğü bildirildi. Challenger'de 6 astronotun yanı sıra ilk sivil astronot 37 yaşındaki bayan öğretmen Christa McAuliffe (altta) de bulunuyordu. Kaza tüm dünyada büyük şok yarattı. (Telefoto: AP)*

Challenger düştü

Uzay Mekiği Challenger fırlatıldıktan 75 saniye sonra havada patladı. Kazada 2'si kadın 7 mürettebat öldü. Başkan Reagan dün gece TV'de yaptığı konuşmada kazadan üzüntü duyduğunu belirtti ve "Bu cesur insanların uğraşını devam ettirmek zorundayız" dedi. SSCB başsağlığı mesajı gönderdi.

10. Sayfada

CHALLENGER, YERYÜZÜNE 'YUMUŞAK İNİŞ'

UZAY UÇUŞLARI TARİHİNDE 14 KAYIP VERİLDİ

UZAYDA İLK 'SADE YURTTAŞ' ÖĞRETMEN CHRISTA OLACAKTI

Sabancı TÜSİAD'ın yeni başkanı

Özal'dan işadamına talimat

KUTLADI — Başbakan Turgut Özal, TÜSİAD'ın yemeğinde eski Başkan Şahap Kocatopçu ile Konsey Başkanı Nejat Eczacıbaşı'nın arasında oturdu. Yeni Başkan Sakıp Sabancı'yı ise seçilmesi dolayısıyla kutladı. Resimde sırayla, Nejat Eczacıbaşı, Sakıp Sabancı, Özal ve Şahap Kocatopçu görülüyor.

1- Herkes aklını başına toplasın
2- Beceremediğiniz işleri devredin
3- Rasyonel olmayan işletmeleri satın
4- Yüzde 20'den fazla zam yapmayın
5- Gümrükleri açarız, mallarınız elinizde kalır
6- Durup dururken işçi çıkarmayın
7- Hesabınızı yanlış yapmayın, zararlı çıkarsınız

Ekonomi Servisi — Ünlü işadamı Sakıp Sabancı, Türk Sanayici ve İşadamları Derneği'nin dün yapılan Genel Kurulu'nda, beklendiği üzere başkan seçilirken, öğle yemeğinde TÜSİAD üyelerine hitaben bir konuşma yaparak bazı tavsiyelerde bulunan Başbakan Turgut Özal, **"Artık herkesin aklını başına toplamasının zamanı gelmiştir. Beceremediğiniz işleri başkaları-**

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

MERAL TAMER'İN TÜSİAD İZLENİMLERİ

8. Sayfada

TÜSİAD EKONOMİYİ DEĞERLENDİRDİ. ÖZAL'IN BAŞARISIZLIKLARI MODERNİZASYON ÇABALARINI GÖLGELİYOR

Ekonomi'de

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Bu Ayıbın Gölgesini Silmek...

Ülkemizin üstünde utandırıcı bir kara gölge var. Bunu yadsıyamayız. Ne yapıp edip bu gölgeyi yok edecek önlemleri elbirliğiyle almak zorundayız.

Nedir bu gölge? Türkiye, işkencenin zengin boyutlarıyla uygulandığı bir ülke olarak dünyada anılıyor, biliniyor. Bu gerçeği kabul etmek zorundayız.

Ancak şu ayrımı da unutmadan sorunu ortaya koymakta yarar var. Bir ülkede işkence var mıdır, yok mudur? Bu soru ayrı bir konudur ve bugün yadsınması olanaksız olan gerçek şudur: Türkiye'de işkence söylentileri, iddiaları, olayları ve davaları öylesine büyümüştür ki, uluslararası boyut kazanmıştır. Avrupa Konseyi üyesi beş ülke bunun üzerine "İnsan Hakları Komisyonu"na başvurmuşlardır. Türkiye bu başvuruyu durdurmak ve erteletebilmek için, İnsan Hakları Komisyonu'na başvuran beş ülkeyle (İsveç, İngiltere, Danimarka, Norveç, Hollanda) "Dostane Çözüm" denen bir formülde anlaşmak zorunda kalmıştır. Uzun sözün kısası Türkiye, devlet ve hükümet olarak Batı Avrupa'dan Türkiye'ye yönelik işkence iddialarının ağırlığı altında hukuki denetimi benimsemiş bulunmaktadır.

Bu, işin bir yönüdür, üzerinde tartışılması gereksiz bir olgudur.

Ne var ki konu bu sınırda durmuyor. İşkence ayıbının gölgesi Türkiye'nin üstünden kalmış değildir. Bunu silmek için

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Mario Soares'in Cumhuriyet'e özel demeci

Ordunun gözetiminde demokrasi olmaz

Demokratik rejim içinde bir kimsenin sırf ordudan geliyor diye seçilmesine karşıyım. Bu yılki cumhurbaşkanlığı seçimleri, gerçek bir kültürel devrimdir. Portekiz'in ilk kez bir sivil cumhurbaşkanı olacak.

BİLGÜN CERRAHOĞLU'nun söyleşisi

DSP'li Özdulga:

SHP'liler kaypak ve kararsız

Silahlı Kuvvetlerimiz, hür ve demokratik süreçler sonunda ortaya çıkacak milli iradenin denetiminde olmalıdır. Bu, demokratik cumhuriyetimizin önünde duran önemli bir görevdir.

11. Sayfada

Yunanistan'a gönderilmeyen mektup

AET ile yeni sorun

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — **"Mektup diplomasisi"**, Türkiye-AET ilişkilerinin normalleşmesinde yeni bir **"çıbanbaşı"** olarak ortaya çıktı ve Brüksel-Ankara mihverinde yeni bir bunalım yarattı. Bu **"çıbanbaşı"** ve bunalımın kaynağını ise, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Türkiye-AET Ortaklık Konseyi'nin toplanması için bütün Ortak Pazar başkentlerine yolladığı mektubu Atina'ya iletmemesi oluşturdu.

Halefoğlu'nun Ortaklık Konseyi'nin toplanması için kaleme aldığı mektubu 11 başkente gönderip Atina'ya göndermemesi, Türkiye-AET ilişkilerinde "çıbanbaşı" oldu.

Söz konusu bunalım, ana hatlarıyla şu şekilde biçimleniyor:

Önceki gün Brüksel'de yapılan AET Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda, Türkiye'nin Ortaklık Konseyi istemi ele alınmış durumda. Genel yaklaşımın **"çok olumsuz olmamasına"** rağmen, Yunanistan bu isteme kesinlikle karşı. Atina'nın pazartesi günkü yaklaşımı ise **"şekilden"** kaynaklanıyor. Yunanistan, Türkiye'nin Ortaklık Konseyi'nin toplanması için bütün başkentlere çağrı yapmasına rağmen Atina'ya mektup yollanmamasını **"haddini bilmezlik"** olarak yorumluyor. Yine aynı şekilde, Ortak Pazar yürütme organı Brüksel Komisyonu'na da mektubun Türkiye tarafından geç iletilmesi, bu organın Ortaklık Konseyi'nin toplanması konusunda **"mütereddit"** bir tutum takınmasına yol açıyor. Bu yüzden, pazartesi günü Türkiye-AET Ortaklık Konseyi'nin toplanması için **"işi pişirmekle"** görevlendirilen Hollanda Dönem Başkanlığı, ortadaki pürüzün kalkması amacıyla Ankara'nın Atina nezdinde de girişimde bulunmasını istiyor. Buna karşılık Türkiye, Yunanistan Ankara ile uyum anlaşmasını imzalamadığı için Batı komşumuzun başkentine bir başvuru yapmayacağı hususunda ısrarlı davranıyor. Bu yüzden, Yunanistan engeli aşılmadıkça, Türkiye-AET ilişkilerinin normalleştirilmesi yeniden tehlikeye girmiş gözüküyor.

Türk hükümetinin Yunanistan'a başvuru mektubu göndermemesi ise, **"Bizi tanımayanı biz de tanımayız"** yaklaşımından kaynaklanıyor. Türk yetkililer, Yunanistan'ın 1979'da AET'ye üye olmasından sonra imzalanması gereken **"uyum anlaşmasını"** bütün ısrarlara rağmen imzalamadığını, bunun da Atina'nın, Türkiye'nin Ortaklık Anlaşması'nı hiçe saydığı anlamına geldiğini belirtiyorlar. Aynı yetkililer, Yunanistan'ın **"husumet"** tutumunun bütün üye ülkeler tarafından bilindiğini vurguluyor ve Atina ile AET ülkeleri arasındaki Türkiye'ye

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

İSPANYA, TÜRKİYE'NİN AET'YE TAM ÜYELİĞİNİ DESTEKLEYECEK

13. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

İtiraf...

Nokta Dergisi'nde Sedat Caner adlı bir polis memurunun işkence ile ilgili itirafları tüyler ürperticidir.

Sedat Caner'in anlatımlarına göre, Cennet Değirmenci adlı bir sanık 22 Mayıs 1982 günü Kahramanmaraş'ta siyasi polis tarafından gözaltına alınmış ve işkence sırasında ölmüştür. Olaydan sonra düzenlenen otopsi raporu sonradan değiştirilmiş, bu arada ceset çabuk çürüsün diye neşterle yaralar da açılmıştır.

Olayla ilgili olarak Adana Sıkıyönetim Mahkemesi'nde Sedat Caner ve iki polis memuru hakkında kamu davası açılmış ve dava Hüseyin Gülersönmez, Mustafa Yazıcı ve Sedat Caner'in dörder yıl beşer ay onar gün hapis cezalarına

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Alptemoçin bugün Moskova'da

Sovyet doğal gazına döviz ödeyeceğiz

Alptemoçin, gezinin ertelenmesinin bir "terslik"ten kaynaklanmadığını anlatarak, "aksi halde bu dünyada kimse birbiri ile ahbaplık edemez" şeklinde konuştu.

14. Sayfada

Askeri mahkemelerin 7 yıllık bilançosu:

44 bin kişi cezalandırıldı

1 ocak

ANKARA (a.a.) Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri'ne 26 Aralık 1978-1 Kasım 1985 tarihleri arasında 45 bin 613 dava dosyası intikal ettiği ve bunlardan 44 bin 507'sinin sonuçlandırıldığı açıklandı.

Genelkurmay Başkanlığı İstihbarat Başkanlığı'ndan verilen bilgiye göre, 13 bin 603 dosya hakkında beraat, 15 bin 897 dosya hakkında da mahkûmiyet kararı verildi. 15 bin 7 dosya hakkında da çeşitli kararlar verildiği bildirildi. Askeri Mahkemelerde halen 1106 dosya bulunuyor.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde 1 Kasım 1985 tarihi itibarıyla verilen ceza sürelerinin dağılımı şöyle:

0-1 yıl arası: 22 bin 912 kişi, **1-5 yıl arası:** 10 bin 783 kişi, **5-10 yıl arası:** 6 bin 166 kişi, **10-20 yıl arası:** 2 bin 396 kişi, **20 yıldan fazla:** 939 kişi, **ömür boyu hapis:** 630 kişi, **idam cezası:** 429 kişi, **toplam:** 44 bin 256 kişi.

İdam cezaları 30 Kasım 1985 tarihi itibarıyla şöyle:

Onaylanan idam cezası: 32, **infaz edilen idam cezası:** 27, **infaz edilemeyen:** 5 (4'ü firarda, biri çatışmada öldü.)

Sıkıyönetim bölgelerinde 12 Eylül 1980 öncesinde 9 bin 90'ı silahlı saldırı olmak üzere toplam 32 bin 893 olay oldu. 12 Eylül sonrası ise 1005'i silahlı saldırı olmak üzere toplam 8 bin 654 olay meydana geldi. Bu olaylarda da 12 Eylül öncesinde 5 bin 42 kişi öldü, 10 bin 417 kişi yaralandı. 12 Eylül sonrasında ise 972 kişi öldü, 994 kişi yaralandı.

12 Eylül öncesi 29 bin 526 silah ele geçirildi. 12 Eylül sonrasında ise 782 bin 865 tabanca, 101 bin 657 tüfek, iki havan ve 26 roketatar olmak üzere toplam 884 bin 550 silah ele geçirildi. Halen Askeri Mahkemelerde bulunan 1106 dava dosyasının bulundukları komutanlıklara göre dağılımı şöyle:

Birinci Ordu Komutanlığı 248, Üçüncü Ordu Komutanlığı 80, Ege Ordu Komutanlığı 20, Dördüncü Kolordu Komutanlığı 79, Altıncı Kolordu Komutanlığı 192, Yedinci Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 326, Sekizinci Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 71, Dokuzuncu Kolordu Komutanlığı 90.

1 Kasım 1985 tarihi itibarıyla 262 kişi gözaltında, 5 bin 502 kişi tutuklu ve 9 bin 805 kişi de hükümlü bulunuyor. 26 Aralık 1978 tarihinden 1 Kasım 1985 tarihine kadar tutuklananların sayısı da 67 bin 304 kişi oldu.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerince 424'ü adam öldürme, 2 bin 938'i illegal örgüt üyesi, 118'i sıkıyönetim yasaklarına uymamak olmak üzere çeşitli suçlardan 5 bin 624 kişi halen aranıyor.

İŞKENCE İDDİALARI

İşkence ve kötü davranma iddialarıyla ilgili olarak 135 dosyayla ilgili soruşturma sürdürülürken, bu konuda incelemesi tamamlanan 646 dava dosyası hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi. İşkence iddialarıyla ilgili halen 9 tutuklu bulunuyor. 39 kişi beraat etti. 107 kişi ise çeşitli cezalara mahkûm edildi. Hakkında dosya açılan kişi toplamı ise 521'e ulaştı.

Gerçekleri Söylemek, Yazmak...

MUSTAFA EKMEKÇİ *1 ocak*

Prof. *Fehmi Yavuz*'un bana anlattığı öykü, onun *"Anılarım"* yapıtında yok. O öyküyü aktaracağım; *"Anılarım"*, Mülkiyeliler Birliği Vakfı yayınıdır. İsteyenler, yapıtı oradan da bulabilirler. Öykü şöyle:

Öyküyü, daha doğrusu olayı, eski DP'nin bakanlarından *Hadi Hüsman* anlatmış Fehmi Yavuz'a. Hadi Hüsman'ın bakanlığı sırasında bir odacıları varmış, adı *Abdullah Çavuş*. Abdullah Çavuş konuşurken, sözcükleri ikileyerek şöyle söylermiş, *"ev mev"*, *"çocuk mocuk"*, *"palto malto"* gibi.

Hadi Hüsman, Abdullah Çavuş'u çağırıp sormuş:

— Neden böyle söylüyorsun, demiş.

— *Efendim*, demiş Abdullah Çavuş, *"ev" sizinki, mev bizimki; sizinki çocuk, bizimki mocuk, sizinki palto, bizimki malto, sizinki aylık, bizimki maylık, sizinki elbise, bizimki melbise, sizinki gömlek, bizimki mömlek.*

Satır arasında bir yaşam biçimini vurgulayan Abdullah Çavuş, sözlerini açık açık söylemekten de kaçınmamış.

Atatürk *"doğruları söylemekten korkmamayı"* öğütler. T. Tarih Kurumu'nun girişinde de şöyle yazar: *"Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır..."*

İstiklal Marşı'nın söylenmesinden sonraydı. Öğretmen, öğrencilere:

— Marşta bilmediğiniz yabancı sözcük var mı diye sorar: Bir öğrenci:

— *"Lardan" ne demek öğretmenim* diye sorar. Bir başkası:

— *"Obe" ne demek öğretmenim?* der.

26 aralık günlü, *"Ankara Notları"*'nda, hakları yenenlere değinmiş, *"İstiklal Marşı"* konusunda, *Fikret* gibi, ezgisini (bestesini) yapan *Zeki bey*'in (Üngör) de, hakkının yendiğini vurgulamıştım. Şöyle demiştim:

"En çok hakkı yenmiş bir kişinin bulunduğunu da biliyorum. O da İstiklal Marşı'nı besteleyen Zeki Üngör'dür. Onun unutulması haksızlıktır. İstiklal Marşı'nın bestesi de teknik açıdan eleştirilir. Bu, çocuk sesine uygun olmayan bir bestedir. Bir toplu söylenme sırasında İsmet Paşa'nın bile İstiklal Marşı'nı söyleyemediğini, 1960'lı yıllarda Mete Akyol'un bandından izlemiştik.."

Kurcalayıp, araştırınca Zeki Üngör'e gereğinden çok hak verdiğimi, bu arada Kurtuluş Savaşı'nda İstiklal Marşı'nın en güzel ezgisini yapan, marşı yıllarca söylenen *İsmail Zühtü Bey*'in hakkını yediğimi anladım. Bunu düzelteceğim; Zeki Bey'den alıp, İsmail Zühtü Bey'e vereceğim bu hakkın büyüğünü...

Kurtuluş Savaşı'nda, Mehmet Akif'in şiiri Mecliste okunup benimsendiği sıra, Zeki Bey Ankara'da yoktur; o İstanbul'da Padişahın *"Mızıkayi Hümayun"*'unun başındadır. Ankara'da Büyük Millet Meclisi Bandosu Şefi İsmail Zühtü Bey'dir. Zühtü Bey, çağdaş anlamda ilk adımı atan bir ezgicidir. İstiklal Marşı'nı da, o yılların heyecanı ile ezgilemiştir. Sözler onda bölük pörçük değildir.

Zeki Bey'in durumuna gelince, o Kurtuluş Savaşı yıllarında, İstanbul'da Saray'da *"Mabeyin Orkestrası"*'nda bulunmakta. Sultan Vahdettin tahta çıkınca, kendine, özgün bir *"marşı sultani"* bestelenmesini ister. O zaman ulusal marşlar yok, padişahların marşları söyleniyor okullarda; *Sultan Reşat* zamanında, Reşat'ın marşı neyse o söylenmekte. Vahdettin için de birçok müzisyen kolları sıvar *"marşı sultani"* yazmak için, sunarlar padişaha. Zeki Bey de bir ezgi hazırlayıp padişaha sunar mı? Zeki Bey'i yakından tanıyanlar bilirler ki, kendisi ezgiyi armonize edemez. Başkasına yaptırır genellikle.

Vahdettin hiçbirini beğenmez. Dedesinin marşını benimser, onu çaldırır törenlerde.

Vahdettin Türkiye'den kaçınca, *"Mabeyin Orkestrası"* ile *"bando"* hilafete geçer, *Abdülmecit Efendi*'ye. Hilafet de kaldırılınca, ortada, açıkta kalır. Durum Atatürk'e anlatılır, Zeki Bey Ankara'ya gelir. Mızıkayı Hümayun, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası olur, Ankara'da çalışmaya başlar. O sırada, çeşitli elçilikler açılmakta, marşın çalınması gerekmekte. İleri sürüldüğüne göre Zeki Bey, İsmail Zühtü Bey'in marşını bir yana atar, kendi ezgilediği marşını benimsetip çaldırmaya başlar mı? Ancak, bir sorun çıkar ortaya, *"Sözleri ne olacak?"* diye. Zeki Bey, sözleri alır, orasını eğer, burasını çeker, ekleyip yapıştırarak bu duruma getirir. İstiklal Marşı'nın söylenemeyişi bundandır. Ezginin, yapıyla, şiirle bir ilgisi yoktur. Bu teknik konuyu ele alıp eleştirenlerin başında *Nadir Nadi* gelir. *Orhan Veli*'nin babası *Veli Bey*, daha birçokları, durumu yakından bilmekte, üzülmektedirler.

Örneğin, *"Türk Çocukları, Türk Çocukları..."* marşı da Zeki Bey'indir, ancak onda takılmalar görülmez...

Nadir Nadi, *"Dostum Mozart"* yapıtında tatlı tatlı anlatıyor: Nadir Nadi ilk müzik derslerini *"Mızıkayı Hümayun"* orkestrası şefi Zeki Bey'den almış sekiz yaşlarında. Nadir Nadi, yapıtının bir yerinde şöyle diyor:

"...Zeki bey, çapkın ruhlu, ama sabırsız bir adamdı. Ben ders yaparken kimi komşu hanımlarını gözümün önünde mıncıklamaya kalkmaktan çekinmezdi. Herhalde iyi keman çalıyordu. Öğretmenlik niteliği ise hemen hemen hiç yoktu..."

O yıllar, Mustafa Kemal nasıl yalnızdır, düşünebiliyorum...

Zeki Bey, Atatürk'ün gözüne girer, girer ama sonunda çok kötü bir biçimde de ayrılır. Atatürk onu Köşkten kovar, ağır sözler söyler.

Bu anlattığım olayların tanıkları yaşamaktadır. Konu, 1976 yılı dolayında TRT Genel Müdürlüğü'nde, bir TRT Yönetim Kurulu toplantısında anlatılır. Üyeler, yetkili ağızdan İstiklal Marşı ezgisinin öyküsünü dinlerler. Banda alınır konuşma. Ancak, henüz yayımlanmamıştır.

İstiklal Marşı bugün anayasaya geçmiştir. Üçüncü maddede, *"...Milli marşı İstiklal Marşıdır"* der anayasa. Ancak, bunun söylenemeyen ezgisi değiştirilemez demek değildir. Yeniden yazılamaz demek değildir. Bu konuda, öncelikle sayıları azımsanmayacak, nitelikleri küçümsenmeyecek müzisyenlere, önemli görevler düşmekte. Artık Batı ayarında ezgilerimiz var. İstiklal Marşı, tümümüzün, çocuklarımızın kolayca söyleyebileceği bir duruma getirilmelidir. Bu ulusal bir görev...

Yurtlarda dikenli teller, talimatnameler ve emirlerle kuşatılan öğrenciler:

Kurallar içinde boğuluyoruz

ASİYE UYSAL *2 ocak*

Devlet yurtlarında öğrencinin diş fırçası ya da havlusunu dolabının hangi köşesine koyacağına Kredi ve Yurtlar Kurumu yöneticileri karar veriyor.

Devlet yurtlarında kalan üniversite öğrencileri **"duyurular, talimatnameler, emirler, kurallar"** arasında boğulup kaldıklarını söylüyorlar. Söz konusu yurtlarda hangi duvara bakılsa üzerinde bir **"duyuru"**, hangi kapı açılsa bir **"talimatname"**nin asılı olduğu bildiriliyor. Yataklar yurt yöneticisinin gösterdiği biçimde düzeltilmek zorunda. Yatak odalarına, okuma odalarına, yurda giriş çıkış saatleri, buralarda bulunma süreleri, talimatnamelere uygun olarak gerçekleştiriliyor.

Kısaca **"devlet yurtları"** diye adlandırılan Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı yurtlarda esas olan: **"Disiplin."** Yurt öğrencilerinin tepkisine yol açan bu **"disiplin"**, yönetmelikler, talimatnameler, duyurular ve tüm kuralları uygulayan yöneticiler tarafından sağlanıyor. Öğrencilerin karşı çıktığı disiplin değil, disiplin adına konulan sayısız kurallar, yasaklar ve alınan önlemlerin boyutları. **"Öğrencilerin uymakla yükümlü oldukları yurt kuralları"** başlığını taşıyan bir açıklamanın ilk maddesinde **"Yurtta barınan tüm öğrenciler, yurt idare ve işletme yönetmeliği hükümlerine, idarece verilen ve duyurulan talimatlara aynen uymak zorundadırlar"** deniyor.

TALİMATNAMELER

Öteki talimatnamelerden birkaçının başlıkları şöyle: **"Okuma Odası Talimatı", Ütü Odası Talimatı", "Yatakhane Talimatı", "Öğrenci Dolapları İç Düzen Talimatı", "Hela ve El Yüz Yıkama Yerleri Talimatı", "Öğrenci Nöbet Hizmeti Talimatı"**, yatak odalarının temizliğine ilişkin **"Duyuru"**.

Atatürk Öğrenci Sitesi (AÖS) ile Edirnekapı Yurdu öğrencilerinin anlattığına göre, yazılı kuralların yetmediği durumlarda yurt yöneticileri, **"Kılığını düzelt, tıraş ol"** ve benzeri sözlü emir ve kurallara başvuruyorlar. Öğrenciler, her saniye burun buruna oldukları bu yazılı ve sözlük kural ve emirlerden çok, yöneticilerin kendileri hakkındaki **"Biz bunları serbest bırakırsak", "Biz sizin niyetinizi biliyoruz"** ve benzeri sözlerle ifade ettikleri yargılarından yakınıyorlar. **"Bize güvenmiyorlar ve bu güvensizliklerini sık sık dile getiriyorlar"** diyorlar.

ÇORBA OLUR

Kredi ve Yurtlar Kurumu İstanbul Bölge Müdürlüğü yöneticileri **"Talimatlar olmasa disiplin sağlanamaz. Bir kalorifer dairesinde talimatlar olmasa, kalorifer dairesi patlar. Herkes kendi başına yurda girip çıkarsa çorbaya döner. Öğrenciye bir sıkılık yok. Her çıkan kural öğrencinin lehinedir, daha başarılı olması içindir"** diyorlar. Öğrenciler ise konuya daha başka açıdan yaklaşıyorlar: **"İnsanlar, kurallar olmadan da kendi kendilerine toplu yaşamanın kurallarını oluşturabilirler."**

Yurtlarda birçok sorunun olduğu belirtiliyor. Öğrencilerin anlattığına göre, yemekler her zaman kötü, çoğu pencereden soğuk hava giriyor. Revir var, doktor, hemşire yok. Bu yüzden revir, bekâr personelin yatak odasına dönüşüyor. Yöneticiler yetersiz ve öğrencilere karşı kaba davranıyorlar. 25 yaşına gelmiş öğrenci dahi evci çıkarken (hafta sonunda dışarda kalması için) **"veli"**sinin yazılı izni gerekli. Kredi ve Yurtlar Kurumu yöneticileri, **"Bu konuda önemli olan babasının izni. Yoksa bize ne, ister çıkar ister çıkmaz. Allah korusun, İstanbul'da neler oluyor. Hele kız öğrenciler için..."** diyorlar. Sık sık sular kesiliyor. Yatak odaları küçük olduğundan sabaha karşı nefes alınmaz hale geliyor.

YENİ DÖNEMİN GÖZ DAĞI

Ancak Öğrenciler tüm bu sorunlardan şikâyetçi olamazlar. **"Şikâyetçi olmayalım diye bize gözdağı veriyorlar"** diyorlar. Öğrencilerin iddialarına göre yöneticiler, yaptıkları konuşmalarında sık sık **"Aranızda öğrenci kılıklılar var. Onlar masum isteklerle ortaya çıkarlar. Onları bize bildirin. Babanızın evinde böyle rahat var mıydı?"** ve benzeri sözler yer alıyor.

Yurtlara **"bazı"** kitapları sokmak yasak. Öğrenciler **"Ama ortada bir yasak kitap listesi göremiyoruz"** diyorlar ve ekliyorlar: **"Korkudan hiçbir kitabı yurda getiremiyoruz. Oysa başta hukuk, siyasal, sosyoloji, psikoloji, ekonomi olmak üzere öğrencilerin her türlü görüşte çeşitli kaynaklara başvurması gerekir."**

Öğrencilerin anlattığına göre, yasak kitap uygula-

Tan ORAL

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi
Çıktı. 700 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 22039 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 3 Ocak 1986 Cuma

HUKUKSUZ DEMOKRASİ
Av. Halit Çelenk
Çıktı. 800 Lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları

Irak: Uçağınızı İran engelledi

Başbakanın uçacağı rota

İRAN GEZİSİ BUGÜN

▶ *Başbakan İran'da 5 hassas konuda görüşmeler yapacak*
▶ *Özal da Sovyetler üzerinden uçacak*

8. Sayfada

Geçen pazartesi günü Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'i almak üzere Tahran'a giden THY uçağının geri çevrilmesinden sonra suskunluğa giren Irak elçiliği, dün bir açıklama yaptı. Elçilik açıklamasında, Devlet Bakanı Titiz'i alacak olan uçağın geri çevrildiği sırada bölgede İran Hava Kuvvetleri'nin Irak'a saldırı düzenlediği kaydedilerek, "Irak, başka bir ülkenin hava sahasından geçmekte olan bir uçağa nasıl izin verirdi?" denildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Irak, geçen pazartesi günü Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'i almak üzere Tahran'a giden THY'ya ait uçağı engellediği yolundaki haberleri dün resmen yalanladı. Irak Büyükelçiliği'nce dün bu konuda yapılan açıklamada, olaydan üstü kapalı bir şekilde İran sorumlu tutuldu.

Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'in Tahran'da 48 saate yakın bir süre beklemesine yol açan hava koridoru krizi konusunda uzun bir süre susmayı yeğleyen Irak makamları dün ilk kez bir basın açıklaması yaptılar.

Açıklamada, Titiz'i taşıyacak uçağın geri çevrilmesinden İran sorumlu tutulurken, buna karşı olarak Türkiye'nin THY uçağı için güvenlik garantisi istediği saatlerin İran Hava Kuvvetleri'ne bağlı jetlerin Kuzey Irak'ta sivil yerleşim bölgeleri ve bazı ekonomik hedefleri bombaladığı zaman ile çakışması gösterildi.

İran jetlerinin Irak hava sahasına girerek saldırıda bulunmalarının çok ender meydana gelebilecek bir "cesaret" konusu olduğu ileri sürülen açıklamada, şöyle denildi:

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Ortadoğu'da yeni bunalım odağı

Gözler Libya'da

Dış Haberler Servisi— Roma ve Viyana havaalanlarında girişilen terörist eylemlerin büyük tepki yaratması ve suçlayıcı parmakların Libya'ya yönelmesi karşısında, Trablus olası bir misillemenin hedefi olmamak için bir yandan terörizme karşı olduğunu açıklarken öte yandan meydan okumayı sürdürüyor.

Bu arada, İsrail, Libya'ya karşı "uluslararası yaptırım" çağrısında bulunurken, Tunus ve Mısır da Libya'yı suçladı.

AP Ajansı'nın verdiği habere göre, Libya Devrim Lideri Kaddafi önceki gün, Libya'nın başkenti Trablus'ta düzenlediği basın toplantısında, ülkesinde bulunan Filistinlilerin savunmasını da üstlenerek, "Eğer onlara karşı bir saldırı yapılırsa, biz de ABD caddelerinde Amerikalı avına, işgal edilmiş Filistin topraklarında da İsrailli avına çıkarız" dedi.

Albay Kaddafi terörizm suçlamalarını da reddederek, Filistin halkının mücadelesinin "bağımsızlığa ağırmış ve topraklarına sırtını..." [illegible] "...terörle el koymuş bir halkın haklı eylemi olduğunu" belirtti.

Tunus Başbakanı Muhammed Mzali ise Roma'daki terörizmin üzerinde bulunan Tunus pasaportunun geçen yıl Libya'dan sınır dışı edilen Tunuslu bir işçiden zorla alınmış olduğunu ileri sürdü.

Libya Devrim Lideri Kaddafi, ülkesindeki Filistinlileri de savundu, "Eğer onlara karşı bir saldırı yapılırsa, biz de Amerikalı ve İsrailli avına çıkarız" dedi.

UPI'nin Alman DPA Ajansı'ndan verdiği habere göre, Kahire'de yayımlanan yarı resmi "El Ahram" gazetesi de Sovyet yapısı SAM-5 füze rampalarının Suriye'den sonra Libya'ya da yerleştirildiğini ve son haftalarda bu ülkeye yaklaşık 200 Sovyet askeri danışman geldiğini iddia etti.

İsrail ise Libya'ya karşı uluslararası yaptırım çağrısında bulundu. İsrail Başbakanı Şimon Peres parlamentoda yaptığı konuşmada, Kaddafi'ye çatarak "Devlet gözetimi altındaki Libya'da her türden terörist eylem planlanmaktadır" dedi. Ülkesinin terörizme karşı "önleyici operasyonlara ve doğrudan cezalandırma eylemlerine hazır olduğunu" kaydeden Peres, Libya'ya karşı "uluslararası yaptırım" uygulanmasını istedi. İsrail Başbakanı'nın terörizmi destekleyen ülkeler arasında Suriye'yi saymadığı dikkat çekti. *(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)*

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Siyasal İlişkileri Sabır da Gölgeliyor

ANKARA — Önce Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'in, sonra da Başbakan Turgut Özal'ın İran'a gidişleri "uçuş güvenliği" açısından beklenmeyen bir sorun yarattı. Türkiye ile hiçbir ilgisi olmayan, İran ve Irak'ın karşılıklı çatışmaları nedeniyle konu Türkiye'ye yansıdığında, Ankara her iki ülkeye açıklamaya çalıştığı güveni sarsmamaya, tarafsızlığını korumaya özen gösterdi. Hatta, bu özen sadece Ankara'daki diplomatik ilişkilerde değil, örneğin Devlet Bakanı Titiz'in düzenlediği basın toplantısında da kendini açıkça bir kez daha ortaya koydu.

Gerçekte, hem İran hem de Irak'ın kafasında tek bir konu yatıyor: Türkiye'yi fiilen tümüyle olmasa bile, en azından belli ölçülerde kendi tarafına çekmek. Ancak, olay bu kadar da basit değil. Çünkü, Türkiye savaşın başladığı yıldan bu yana, yani dört beş yıldır tarafsızlığını korusa bile, gerek İran'la, gerek Irak'la siyasal ilişkileri savaşın başladığı dönemdeki ya da geçen yıl bu zamanlardaki gibi değil. Tarafsızlığa rağmen, savaş Türkiye'nin İran ve Irak'la olan siyasal ilişkilerini ciddi bir şekilde

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

FKÖ LİDERİNDEN ALAYLI ELEŞTİRİ

Arafat: Reagan basit bir robot ve papağan

Yaser Arafat

***FKÖ** lideri, ABD Başkanı'nı değerlendirdi: Jimmy Carter, sözünün eri bir insandı. Reagan ise sözünde hiç durmuyor. Bunun en açık kanıtı ise yazılı güvenceye rağmen yapılan Sabra ve Şatilla katliamları. Kişisel olarak, Reagan'ın kendisine dikte edilenleri anlamadan tekrarlayan basit bir robot ve papağan olduğu kanısındayım.*

Dış Haberler Servisi — Ortadoğu sorununa barışçı bir çözüm bulmak amacıyla çeşitli başkentlerde yoğun diplomatik temasların yapıldığı ve Filistin halkının, FKÖ'nün yargısının tartışıldığı bir sırada FKÖ lideri Yaser Arafat, Kuveyt'ten ABD Başkanı Ronald Reagan'a ağır bir dille çatarak, onu "robotluk ve papa-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

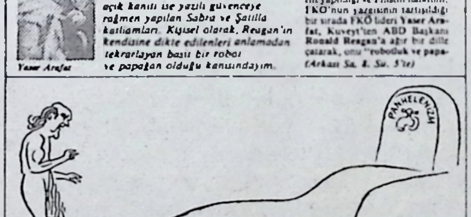
Cumhurbaşkanı Evren, öğrenci affını onayladı

Evren, geç emeklilikle ilgili yasa üzerindeki incelemelerini sürdürüyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, yükseköğrenimde başarısız oldukları için okullarıyla ilişkileri kesilme durumunda olan öğrencilere hak tanıyan yasayı onayladı.

Buna göre, tek dersten başarısız oldukları için mezun olamayanlara bir defaya mahsus olmak üzere sınav hakkı tanınıyor. 1984-85 yıllarında birinci sınıfta tek dersten başarısız oldukları için ilişkileri kesilen öğrencilere de yasayla sınav ve bütünleme hakkı veriliyor. Yasa, aynı yıllar-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Sıfırın Altında... Yapmak

Batıda uluslaşma süreçleri her ülkede birbirine yakın dönemlerde yaşanmıştır. Uluslaşma süreçlerinin "dil" konusundaki etkileri de birbirine benzer sonuçlar doğurdu. Her ulusun dilinde gelişme, yetkinleşme, benliğini bulma olgusu gerçekleşti.

Türkiye'de uluslaşma bilincinin 20'inci yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanan büyük olaylarla gerçekleştiği biliniyor. Osmanlı Devletinden, Türkiye Cumhuriyetine geçişle birlikte devrim hızlandı. Atatürk'ün yazı ve dil devrimi de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Gazi Mustafa Kemal, Dil Devrimini de Yazı Devrimi gibi kısa sürede gerçekleştirmek özlemini eyleme geçirdi. Bu arada Atatürk'ün çoğu terimi ve sözcüğü arayıp bulmaktaki öncülüğü unutulamaz. Bugün okullarımızda kullanılan "eksi, artı" gibi terimleri Atatürk bulmuştur.

Ne var ki Dil Devrimine karşı tepki bugünkü yönetimin siyasetinde her köşeye sindiğinden TRT'de "Hava Durumu" saatinde bile "eksi" ya da "artı" demekten ürkenlerin etkileri

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

SHP lideri 1986 gündemini anlattı

Gürkan: Sağlam bir iktidar için hazırlık yapıyoruz

***SHP** lideri, 1985'de demokratik gelişmeden umutlu olduğunu ve ara seçimlerden çekinmediklerini söyledi.*

11. Sayfada

Osmaniyeli Sarı ailesi milyarına kavuştu

"ŞANS GÜZEL ŞEY" — Osmaniyeli mali müşavir Şahin Sarı, dün Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'nde düzenlenen törende 1 milyar lirayı "aldı." İki ayrı torbaya doldurulan paralar, Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü'ne gönderildi. Törende, MP Genel Müdürü Cevat Kâni Ünal, Sarı'nın yakınları ile Vakıflar Bankası Osmaniye Şube Müdürü Selahattin Kavuncu, talihli Şahin Sarı, eşi Canan Sarı ve büyük oğlu Olgu katıldılar. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Yeni milyarder

Maliye Bakanı da Şahin Sarı'yı kabul etti

Osmaniyeli mali müşavir Şahin Sarı parasını aldı, Vakıflar Bankası'na yatırdı. Ankara'da Vakıflar Bankası tarafından ağırlanan Şahin Sarı, dün Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin tarafından da kabul edildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Piyango milyarderi Osmaniyeli mali müşavir Şahin Sarı, dün Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'nde düzenlenen törenle parasını "aldı". İki torba içindeki paralar, Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü'ne gönderildi. Ankara'da Vakıflar Bankası tarafından ağırlanan Şahin Sarı, dün Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin tarafından da kabul edildi.

Adana'dan önceki gece uçakla

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

SODEP'li milyarder

Piyango talihlisi Şahin Sarı, SODEP Osmaniye Örgütü kurucularından

MİLYARDERİN İLK DEMECİNDEN:

Zenginlik güzel bir şey. Kim istemez?
Şu ana kadar duygu ve düşüncelerimde milyardan ötürü bir değişme olmadı. Bunu düşünecek zamanım da olmadı. Zaten siz gazeteciler, bankacılar ve eş dost beni hiç yalnız bırakmadınız.
Bu para ile bir sanayi yatırımı yapmak ve 3-5 kişiyi iş sahibi etmek mecburiyetindeyim.
Birleşmeden sonra bir türlü fırsat bulup kaydımı yenileyemediğim için hâlâ SODEP üyesi gözüküyorum. En kısa zamanda SHP'ye gireceğim.
Şansa inanmadığım için son zamanlarda bilet almıyordum. Bunu da eğer 8 yaşındaki oğlum Olgu ısrar etmemiş olsaydı almayacaktım.

MEHMET YAPICI

ANKARA—Türkiye'de günün kahramanı, Milli Piyango milyarderi Şahin Sarı, ailesini, yaşamını ve özlemlerini Cumhuriyet'e anlattı. Şahin Sarı, koyu bir Cumhuriyet okuru. "Cumhuriyet'i okur musunuz?" yolundaki sorumuzu gülerek, "Başkasını okumuyordum ki" biçiminde yanıtladı.

Şahin Sarı ile, Adana-Ankara arasında 8 bin metre yükseklikte, uçakta söyleşiyoruz. İlk sorumuz, çocukluğu ve çocukluğunda ailesinin ekonomik durumu ile ilgili. Şöyle diyor bugünün milyarderi Sarı:

"Çocukluğum Osmaniye'nin Kırmıtlı kasabasında geçti. Kasabada 70 dekarı sulu olan toplam 130 dekar kadar toprağımız vardı. Ancak nüfusumuz kalabalıktı. Babam çok evlilik yaptı. Öldüğünde 3 eşi vardı. 14'ü ayrı babadan 17 kardeşiz. Nüfus fazla, tek geçim kaynağımız toprak da az olduğu için dolayısıyla vasat bir yaşam dönemi vardı. İlkokul yıllarımda kardeşlerimle çalışarak ailemizin geçimine katkıda bulunuyordak. Ama durumumuz, köydeki öteki ailelerden pek farklı

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

250 MİLYONUN TALİHLİLERİ BELLİ OLDU: ALAŞEHİRLİ İKİ ORTAK

250 MİLYONU PAYLAŞTILAR — Milli Piyango'nun yılbaşı ekstra çekilişinde milyoner olan talihliler arasına Manisalı iki yurttaş da katıldı. Biri çiftçi, diğeri de inşaat işçisi olan iki talihli, ortak olarak aldıkları bilete 250 milyon lira çıkınca bir anda dünyalarının değiştiğini söyleyerek, sevinç içinde poz verdiler.

500 milyonun sahibi kayıp

***500** milyonluk biletin satıcısı: Önce o bileti ben alacaktım. Sonra vazgeçtim. Bileti kime sattığımı bilmiyorum. Yalnız şunu söyleyeyim. 500 milyonluk talihli beni bulup evlendirirse çok sevinirim. Çünkü maddi sıkıntı nedeniyle evlenemiyorum.*

Haber Merkezi — Milli Piyango'nun yılbaşı süper çekilişiyle milyonlar kazanan talihliler dün birer birer ortaya çıkarken Adana'da satılan 500 milyonluk biletin sahibi henüz belirlenemedi.

1 milyardan sonraki en büyük ikramiye olan 500 milyonluk bileti sattığını söyleyen 23 yaşındaki Fethi Uçar adlı bayi, satın alan kişiyi hatırlayamadığını belirtti. Fethi Uçar 8 yıldır piyango bileti satarak geçimini sağladığını anlatırken, "500 milyonluk bileti bir bayi arkadaşımla birlikte biz alacaktık. Arkadaşım bilette 4 adet 7 rakamını görünce bu rakamın uğursuz olduğuna inandığı için almayalım dedi. Ama ben bu teklif karşısında kararsız kaldım ve almadık. Biletin kime ait olduğunu bilmiyorum, yalnız şunu açıkça söyleyeyim, 500 milyonluk talihli beni bulup evlendirirse çok se-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

TRT, 'Milli Saraylar'ı 'milli şuur'a uygun bulmadı

25 milyonluk diziye yasak

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TRT Yüksek Kurulu, TRT Belgesel Programlar Müdürlüğü tarafından altı bölüm olarak hazırlanan "Milli Saraylar" adlı dramatik belgeseli, "Türk tarihi gerçeklerini yansıtmadığı, Türk milli şuuruna uygun olmadığı ve TRT yayın planına ters düştüğü" gerekçesiyle yayından çıkardı.

TRT Belgesel Programlar Müdürlüğü yapımcılarından Daver Atabey'in metnini, senaryosunu yazıp yönettiği "Milli Saraylar" on ayda tamamlanmış ve 25 milyon liraya mal olmuştu.

İlk bölümünün önceki akşam, haberlerden sonra yayımlanacağı daha önceden basına açıklanan dramatik belgesel, aynı gün TRT Yüksek Denetim Kurulu tarafından yayından çıkarıldı. Denetleme Kurulu yetkililerinden edinilen bilgiye göre, "Türk tarihi gerçeklerini yansıtmadığı, milli şuura uygun olmadığı ve TRT yayın planına ters düştüğü" öne sürülen "Milli Saraylar" yayınının yasaklandığı ve önümüzdeki günlerde de yayımlanmasının söz konusu olmadığı belirtildi.

TRT Yüksek Kurulu'nun ya-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Maden...

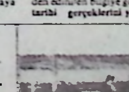
ANAP hükumetinin önem verdiği konulardan biri Maden Yasası'ydı. Yasa, 1985 yılı haziran ayında değiştirildi.

Şimdi gelin bu Maden Yasası ile birlikte ortaya çıkan bir sorunu yakından inceleyelim.

Ankara Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Hikmet Sami Türk, yasa çıkar çıkmaz verdiği demeçte bu yasaya göre bir tek kişinin Türkiye'deki bütün maden alanlarını kapatabileceğini söylemiş, ancak kimse bu sözlere kulak vermemişti. Şimdi Doç. Dr. Türk'ün dediği çıktı.

Nasıl mı? Anlatalım: Maden Yasası'nın 16'ncı maddesi,

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Bir avuç insan
İŞSİZLİK DOSYASI

Hikmet Çetinkaya ile
Celal Başlangıç araştırdı, konuştu,
işsizliğin dosyasını oluşturdu.

Pazar günü Cumhuriyet'te

masına, yurtlarda keyfiyet de eklenince, iş **"Mahzurlu görüyoruz"** boyutlarına ulaşıyor. Edirnekapı Yurdu Müdür Yardımcısı **Sebahattin Can'ın** bir konuşmasında **"Ben yasak yayını yok etmem. Yasak yayın okuyan kafayı yok ederim. İş böyle hallolur"** dediğini ileri süren öğrenciler, keyfiyetin boyutlarının zaman zaman tehdide dönüştüğünü söylüyorlar.

Yurtlardaki uygulamalar böylesine biçimlenince, öğrencilerin kafalarında **"yönetici kavramı"** düşündürücü bir içerikte lakaplara yansıyor. Öğrencilerin, yurt yöneticileri hakkında konuşurken kullandıkları takma isimlerden bir kaçı şöyle: **"Boksör', "Gestapo", "Köfteci".**

Öte yandan kurallarla örtülü yurtların bir de demir parmaklık ve tellerle çevrilmesi, havasını oldukça ağırlaştırmış olacak ki, alternatifi olmadığı için yurtta kalmak zorunda kaldığını belirten bir öğrenci, şunu söylüyor:

Neyse, beş ay sonra tahliye oluyoruz."

Behiç AK

SHP, Umutlara Yakışmalı...

OKTAY AKBAL *4 ocak*

CHP 1977 genel seçimlerinde yüzde 42.1 oranda oy almıştı. 1983 genel seçimlerinde sosyal demokrat oylar bu kez Halkçı Parti'de toplandı: Yüzde 30.46... Üstelik CHP'ye oy verenlerin bir bölümü de kimi koşullar gereği ya oy vermemiş ya da oyunu o günlerin muhalefet partisi görünümündeki ANAP'a vermişti.

Bir yıl sonra yapılan belediye ve yerel seçimlere katılma olanağı bulan Sosyal Demokrasi Partisi yüzde 22'nin üstünde oy elde etti. Halkçı Parti'nin yüzde onu bulan oylarını da eklersek sosyal demokrat görüşün yandaşlarının oy oranı topluca yüzde 33'ü buluyordu.

Şöyle ya da böyle, bugün Türk seçmeninin en az yüzde 40'ı da sosyal demokrasiden yanadır. 1986'ya girdiğimiz şu günlerde halkın nabzı yoklansa sosyal demokrat oyların yüzde 40'ın da üstünde olduğu görülecektir.

İnönü ve Gürkan büyük bir iyi niyetle, özveriyle, gerçek aydın olmanın bilinciyle davrandılar. İki partiyi bir potada kaynaştırmada, yeni bir büyük güç olarak SHP'nin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadılar. Ne var ki, İnönü ile Gürkan'ın davranışlarının önemini, değerini, yaşamsal etkinliğini pek çok kişi anlayamamıştır. Bu gibiler, her şeyden önce kendilerini, kendi siyasal geleceklerini ya da kendi yandaşlarının yararlarını, Türkiye'de sosyal bir demokrasinin yerleşmesinden daha çok düşünürler. Hatta 'Ben milletvekili olayım, siyasal güce kavuşayım, bu kadarı bana yeter' diye kısır hesap yapanlar da çoktur. Geçmiş dönemlerde o partiden bu partiden buna, bundan ötekine geçenleri anımsayalım. Belirli hiziplerin, bölgeci grupların adamı olanlar, hiçbir zaman etkin bir düşüncenin, görüşün temsilcisi sayılamazlar. Böyleleri olsa olsa belli bir süre çevrelerini aldatırlar.

SHP'nin iktidarın baş adayı olduğu kanısı egemendir. ANAP günden güne çökmekte, gücünü, etkisini yitirmekte... Zam sözcüğü ile Özal ve ANAP özdeşleşmiştir. Emekçi, memur, dar gelirli 1980'in gerisindeki günleri arar duruma gelmiştir. Kısaca-

sı, ilk genel seçimlerin iktidar adayı SHP'dir. İnönü'nün, Gürkan'ın ve HP ile SODEP kadrolarındaki inançlı, dürüst, emekten, hakikatten, demokrasiden yana kişilerin yarattığı güven havası bugün de sürmektedir.

Ama son zamanlarda SHP il ve ilçe örgütlerinin oluşturulmasında izlenen tatsız çekişmeler kamuoyunda iyi bir izlenim yaratmamaktadır. Herkes biliyor ki, bu atama yoluyla işbaşına getirilen örgütler geçici niteliktedir, birkaç ay içinde yapılacak kongreler sonunda SHP'nin ilçe, il ve daha sonra genel yönetimlerinde görev yapacak kişiler, seçimlerde belirlenecek, ancak o zaman SHP gerçek temsilcilerine kavuşacaktır. O güne dek parti içinde kaynaşmaların, tartışmaların, çekişmelerin sürüp gitmesini doğal karşılamak gerekir. Ama bu görev yarışı sosyal demokrasi ilkeleri doğrultusunda olmalıdır. Bölgecilik, bencillik hesaplarına dayanan çekişmeler SHP'yi güçsüzleştirir, umutla bekleşen halkımıza, SHP'yi destekleyen tabana umutsuzluk verir. Bu tür davranışlar içine girenler de parti tabanından er geç hak ettikleri karşılığı görürler.

Şunu da unutmamalı, yeni seçim yasasına göre, genel, yerel ve belediye seçimlerinde parti adayları eskisi gibi belli sayıdaki delegelerce oluşturulmayacak, partinin bütün kayıtlı üyelerinin oyları ile milletvekili, belediye ve il genel meclis adayları belirlenecektir. Yani taban konuşacak, kimlerin milletvekili vb. görevlere getirileceğini taban kararlaştıracak... Öyleyse görev yarışına hazırlananlar öncelikle parti üyelerinin saygısını ve sevgisini kazanmak zorundadırlar. Belirli grupların, hiziplerin yersiz hesaplarının hiçbir önemi ve etkisi olamayacak tabanın gücü karşısında...

SHP'de şu anda yönetim görevini üstlenenler, bu türlü yanlış hesapları bir yana bırakıp, sosyal demokrat ilkelerin öncülüğünde, emeğin, özgürlüğün, gerçek demokrasinin savunuculuğunda ön almak zorundadırlar. Geçmişteki hizipçilikler, bölgecilikler kimseye yarar sağlamamıştır. Bu gerçekleri SHP'de söz ve etki sahibi olmak isteyen herkese şimdiden anımsatmakta yarar var.

Demokrasi Arayışı ve Askeri Zihniyet

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞU *5 ocak*

22 Aralık 1985'te çıkan **"Demokrasi Arayışı ve Askeri Eğitim"** başlıklı yazıyı bitirirken, gelecek bir yazıda da demokrasi ve askeri zihniyet konularını ele alacağımı belirtmiştim. İlkin askerlikle olan ilişkime kısaca değineyim: Görev bakımından askerlerle ilk yoğun temasım, 1927 yılının yazında Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisiyken, Sarıkışla Talim Taburu'nda oldu.

Buradaki **üç aylık er eğitimi**; daha sonra Yedek Subay Okulu'nda **altı aylık subay eğitimi** (*); İkinci Dünya Savaşı sırasında terhisler kaldırıldığından, Trakya'nın türlü yörelerinde 43. Koşulu Topçu Alayı'nda muhabere takım subayı olarak ve 33. Tümen Karargâhı'nda 3. Şube Müdür Vekili olarak, çoğu çadırlı ordugâhta geçen, **yaklaşık iki yıllık kıta hizmeti**; savaş uzun sürdüğü için, 1944'te Ayazağa Motorize Topçu Alayı'nda geçen yaklaşık **iki buçuk aylık** ikinci kez kıta hizmeti, bana askerlik görevimin erlik, yedek subay öğrenciliği, asteğmenlik, teğmenlik evrelerinde, ordunun türlü kademe ve rütbelerindeki subay ve komutanlarla (örneğin Atatürk'ün Büyük Söylev'inde yüzbaşı rütbesiyle adı geçen, çok sert yaradılışlı 33. Tümen komutanı **Osman Paşa** ile) karşılaşmak, üstlerden emir almak, astlara emir vermek ve böylece askerliği ve askerleri oldukça iyi tanımak olanağını sağladı. Olgun yaşımda ise 27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra Milli Birlik Komitesi'nce bir anayasa ön tasarısı hazırlamak üzere İstanbul Üniversitesi'nde kurulan Anayasa Komisyonu'na ve daha sonra Kurucu Meclis'e üye seçildiğimden, Komite üyesi subaylarla **bir yıldan fazla** süren çok yakın ilişkilerimiz oldu. Bunlardan —ilkin dost görünüp sonradan beni düş kırıklığına uğratanlar ayrık olmak üzere— inanmış, katıksız Atatürkçü ve çağdaş kafalı MBK üyelerine karşı duyduğum sevgi ve saygıyı yüreğimin bir köşesinde hâlâ saklarım.

Bu kısa girişi, askerlik anılarıma bir başlangıç olsun diye yazmadım; "askeri zihniyet" üzerine ezberden "ahkâm kesmediğimi", konuyu yakından bilerek el aldığımı okurlarıma göstermek için söz ettim, yıllar süren askerlik görev ve ilişkilerimden.

* * *

Başta sözünü ettiğim 22 aralık tarihli yazıda: **"Askerlik sanatı, kısaca, savaş sanatıdır. Bu sanatın kendine özgü kuralları vardır(...). Bunların temeli, disiplin, emir-komuta zinciri ve itaattir. Askerlikte "karar" ve "icra" vardır. Askeri zihniyet dediğimiz davranış işte budur"** diye yazmıştım. Askerlikte komutan durumunda bulunan görevlinin —birliğinin konumuna göre— **"durum muhakemesi"** yaptıktan sonra vereceği emrin yerine getirilmesi esastır. Bu zihniyetin egemen olmadığı, **her kafadan bir ses çıktığı** yerde askerlik olmaz. İşte bu nedenlerdir ki, politikaya atılmak isteyen asker kökenli kişilerin ilk iş olarak askeri zihniyetten arınması, bunun için de bir siyasal partiye girip onun türlü kademelerinde çalışarak tek yönlü "emir ve icra" alışkanlığından çoğulcu düşünceye ve hoşgörüye yönelmesi gerektiğini vurgulamıştım. Gerekçe olarak da "askeri zihniyet" ile demokrasinin bağdaşmadığını gösterdim. Benim o yazımdan üç gün sonra, 25 Aralık 1985'te, Cumhuriyet'in İzmir Temsilcisi Hikmet Çetinkaya'nın **eski CHP genel sekreterlerinden Şeref Bakşık** ile yaptığı **"İnönü'nün Ordu ve Politikaya Bakışı"** başlıklı bir röportaj dizisi başladı. Bu konuda bana kıyasla yüz kat yetkili olan elli yıllık (eğer Cumhuriyet öncesini de katarsak yaklaşık 60 yıllık) politikacı ve devlet yöneticisi rahmetli İnönü'nün görüşlerini okurken, evvelce vurgulamış olduğum inanç bende güçlendi. Asker kökenli olduğu halde çok partili demokrasi rejimine yürekten inanmış ve ülkenin selametini hep bu yolda görmüş olan **İnönü**'nün, parti kurultayında başkan seçilmeyince CHP'den çekilmesini demokratik açıdan doğru bulmamış, o zaman yayımladığım bir yazıda, kendisi "Osmanlı paşası" diye eleştirmiştim. Ona bu sıfatı yakıştırmakta ne kadar haksız olduğumu, ölümünden sonra gelişen olaylar kanıtla-

dı. Onun manevi huzurunda özür dileyerek devlet yönetiminde **"bilgi"**, **"çağdaşlık"**, **"vakar ve ciddiyet"** kavramlarını her koşulda ödünsüz bir davranış biçimi olarak kabul etmiş ve demokrasiye gönül vermiş olan **İnönü**'nün politika ve askerlik konusundaki değerlendirmelerine geleyim: Sözünü ettiğim röportajda İnönü şöyle diyor:

"Politikaya hiç yatkın olmayan meslek, askerliktir(...). Asker adam emir alıp emir vermeye alışmıştır. Halbuki politika arkadaşlık ilişkileri içinde yürür."

Bunu okuyunca 22 aralık tarihli yazıda yaptığım değerlendirmede yanılmadığımı bir kez daha anladım. Sivil politika yaşamına adapte olmadan devlet yönetiminin başında yer alan bir komutan, halk ve aydınlar kesiminde **"her kafadan bir ses"** çıktığını görünce tedirgin olur, hırçınlaşır. Hele bu seslerden bir bölümü kendi kişisel görüşüne aykırı düşerse, öfkelenir. Çünkü kışlada ve orduda böyle şeylere alışmamıştır. Oysa demokrasi tek sesli değil, çoksesli bir rejimdir. Bu rejimde, doğal olarak "her kafadan bir ses" çıkacaktır. Çünkü demokratik toplumda her sınıf, meslek ve zümrenin nesnel ve tinsel (maddi ve manevi) çıkarları ve gereksemeleri başka başkadır. Demokrasi rejimi, onların bu çıkar ve gereksemelerini gerçekleştirmek için sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel amaçlı örgütler kurmasına ve isteklerini meşru yollardan dile getirip eşitlik ve sosyal adalet ölçüleri içinde gerçekleştirmelerine olanak sağlayan bir rejimdir. Liderlerin görevi ise, türlü yönlerden gelen bu farklı seslerin hepsine kulak verip, onları ülke çıkarları doğrultusunda bir armoni, bir ahenk içinde bütünleştirerek, senfonik bir müzik parçası gibi, akıcı duruma getirmektir. Yoksa sözünü ettiğim seslerden kendi kulağına hoş gelmeyenleri susturmak için öfkeli uyarılarda bulunmak değil.

Bu zihniyet sivil yöneticilere de sirayet ederse —ki etmeye başlamıştır bile— demokrasiye yönelen adımların daha başlangıcında tökezlemeye mahkûm olduğunu söylemek kehanet olmaz. **"Sivil sektör"** den bazı politikacıların istediği de budur! Bugünkü siyasal iktidarın sözcüleri, yukarıda değindiğim seslerden kendi işlerine gelmeyenleri susturmanın adını **"toplumu depolitize etmek"** koydular şimdi. Ama bu, tehlikeli bir oyundur.

★ ★ ★

Yukarıda sözü edilen röportaja göre İnönü, **12 Mart 1971**'den sonra neler söylemiş:

"Böyle giderse, bir gün gelecek ordu müdahalede artık müessir olmaktan çıkacak ve siyasetin ayırıcı sonucundan kendisi koruyamayacaktır." İnönü, **"Siyasetin ayırıcı sonucu"** demekle çok partili siyasal hayatta doğal bulunan, fakat ordu içinde —ülkenin güvenliği ve savunulması bakımından— çok sakıncalı ve tehlikeli olan **görüş ayrılıklarını** kastetmektedir ki, bunda yerden göğe kadar haklıdır ve 22 aralık tarihli yazımda değindiğim Balkan bozgunu bunun en acı kanıtıdır.

Silahlı kuvvetler ve siyaset konusunda bakınız daha neler söylüyor rahmetli İnönü:

"Bazen komutanlar gelirler, 'ordu kaynıyor, altımız huzursuz' derler. Bu müdahaleyi ya da müdahale ihtimalini mazur göstermeye çalışırlar. Demek lazım onlara: 'Sen altını kontrol edemeyince nasıl komutansın?' Bazen da özel hevesleri vardır. Onu gizlerler, ama gerçekleştirmek için altını hafif tahrik ederler(...) Bazen dozunu kaçırırlar, hafif tahrik komutanın gücünü aşar, bu defa da korkuya kapılırlar(...) Siyasete karışmış ordu komutanlarının psikolojisini çok iyi bilirim. El koyduğu an işler tersine giderse, başına neler gelebileceği endişesine kapılır(...) Bir ordunun siyasete karışması kadar kötü bir şey düşünemiyorum. Orduyu orduluktan çıkarır, en masum şeylei şüphe, vehim yaratır."

Orduları komuta etmiş —hem öyle manevralarda değil, acımasızca saldıran düşman karşısında komuta etmiş— zaferler kazanmış, üstelik sivil yaşamında iç ve dış politikanın en nazik ve civcivli zamanlarında devlet yönetmiş, **Şeref Bakşık**'ın dediği gibi **"demokratik çok partili yaşama gönül vermiş, bu siyasal yaşam tarzını kendi çocuğu gibi özenle koruma isteğini kendi benliğinde kökleştirmiş"** olan İnönü, demokratik yönetimden dolayı ülkenin iç yapısında doğabilecek bunalımları da düşünerek: **"Bütün sıkıntılara rağmen,** eğer izin verilirse, **demokratik mekanizmanın o zorlukları ordusuz yenebileceği inancında olduğunu"** vurgulamış.

22 aralık tarihli yazımızda biz de harfi harfine şöyle demiştik: "Eğer yakın geçmişte görüldüğü gibi, ülke içinde silahlı güçlerin müdahalesini gerektirecek **(anarşi, terör, bölücülük gibi)** tehlikeli bir durum oluşursa, bu da sivil yönetimin alacağı önlemler doğrultusunda, asker kullanarak çözümlenmeliydi..."

Bütün çağdaş Batı demokrasilerinde hep bu yol izleniyor. Bizde ise tehlikeli bir durum oluşunca —ki, bunun "oluştuğu" değil, belli iç ve dış odaklarca oluşturulduğu açıktır— silahlı kuvvetlerin başında bulunanlar, sivil yönetimin başında bulunanlarla demokratik yöntemler içerisinde diyalog kurup bu tehlikeli durumun siyasal iktidarca yok edilmesi için bütün istihbarat örgütleriyle birlikte harekete geçecek yerde, o iktidara ya muhtıra vermek ya da **"Sen bu işi beceremiyorsun, çekil, ben düzelteceğim"** diye devlet yönetimine el koymak yoluna gidiyorlar. Burada şu noktayı açıkça vurgulamak gerekir ki, **"sivil politika sektörü"**nden buna bile bile çanak tutanlar oluyor. Demokrasi kesintilerinde bu sivil sektörün rolünü, izin verirseniz bir başka yazıda ele alalım.

(*) Avrupa'da hukuk doktorası öğrenimimi bitirip, 1934'te İstanbul Hukuk Fakültesi'nde doçentliğe atandım ve —o tarihte yabancı profesörlerin derslerini sınıfta Türkçeye çevirmek için eleman gereksinimi olduğundan— doğrudan doğruya rektörlüğün başvurusu üzerine, askerliğim "emsalimle birlikte" dört yıl ertelendiği için Yedek Subay Okulu'na ancak 1938'de gidebildim. H.V.V.

Yılbaşında bir AIDS'li

TANJU AKERSON — *5 ocak*

NEW YORK — Patrick McCalister 24 yaşında bir grafiker olarak Manhattan'ın aşağı kesiminde **"loft"** denilen eski toptancı depolarından bozma yüksek tavanlı, geniş mekânlı dairesinde yılbaşını yalnız başına geçirdi. Kendisi New York'ta yaşayan yaklaşık beş bin AIDS'liden biri. Doktorlar Patrick'e fazla bir yaşam şansı tanımıyorlar. Her şey geçen ağustos ayın-

da bacağında beliren mor bir leke ile başlamış. Patrick, önce bunu böcek ısırması sanmış. Ancak leke bir türlü geçmeyince doktora gitmiş. Lekenin AIDS hastalığına yakalananlarda rastlanan bir deri kanseri türü olduğu teşhisi konmuş. Patrick, "**Bir eşcinsel olarak AIDS'e yakalanmam olasılığı olduğunu biliyordum. Ama bunun gerçekten başıma geleceğine hiçbir zaman inanmamıştım**" diyor. Bugüne kadar aralarında iki oda arkadaşı, bir eski patronu da bulunan beş yakın tanıdığı AIDS'ten ölmüş. "**Ben de öleceğimi biliyorum**" tümcesini sık sık tekrarlıyor Patrick. Bunu söylerken, bazen çok umursamaz oluyor, bazen gürültülü biçimde ağlıyor.

AIDS olduğunu ve öleceğini öğrendikten sonra Patrick, başta elinden geldiğince hiçbir şey olmamış gibi yaşamını sürdürmeyi denemiş. İşine gitmeye ve arkadaşlarıyla görüşmeye devam etmiş. Olaydan yalnız beraber yaşadığı erkek arkadaşına söz etmiş. Önce yataklarını ayırmışlar. Sonra aynı bardaktan su içmeyi, aynı havluyu paylaşmayı bırakmışlar. 58. ve 59. sokağın arasında üçüncü caddedeki duvar kâğıtları yapan şirkette Patrick, günlük çalışmasını sürdürürken ya da iş görüşmesi yaparken AIDS'li olduğunu söylemesi durumunda karşısındaki insanların nasıl davranacaklarını düşünmüş. Yine berberde saçını kestirirken, bankada çek bozdururken, lokantada yemek yerken birden AIDS'li olduğunu açıklaması halinde ne gibi bir tepki ile karşılaşacağını kafasında kurmuş. Günler geçip mor lekeler artık yüzünde de belirmeye başladığında ve hastalığını gizleyemez duruma girdiğinde Patrick, patronuna AIDS'e yakalandığını söylemiş.

Bürodaki ilk tepki, patronun sekreterinden gelmiş. Genç kadın koşup ecza dolabından çıkardığı dezenfekte edici bir spreyi sağa sola sıkmış. Yanındaki masada oturan çalışma arkadaşı, "**Hay Allah, biraz önce onun telefonunu kullandım**" diye paniklemiş. Ötekiler hemen çevresinden uzaklaşmışlar. Patron, "**Elbette bu yüzden sana işini bırak diyemem. Ama müşteriler yüzündeki lekelere bakıp AIDS olduğunu çakarlarsa, kapıdan içeri adım atmazlar**" biçiminde hayıflanmış. Patrick, istifa edeceğini söyleyerek patronunu sıkıntıdan kurtarmış.

Beraber yaşadığı erkek arkadaşı, "**Patrick'in AIDS olduğunu öğrendikten sonra, sevgi ve korku arasında parçalanmış bir kişiyim artık**" diyor. "**İlk işittiğimde sadece ağladım. Ona idam hükmü yemiş bir mahkûm gözüyle bakıyordum. Kötü bir düş gibiydi. Olayı unutmak için kendimi işe verdim. Çalışmadığım zamanlar bütün gün yatağımdan çıkmadım. Hayat sigortamı üç katına çıkardım. Sürekli kan testi yaptırdım. Sonuçların olumsuz gelmesi, içimdeki korkuyu geçirmedi. Bir türlü inanamıyorum, Patrick, nereden kaptı bunu?**" 34 yaşındaki desinatör, arada bir Patrick'e bağırıp çağırdığını, kapıyı vurup çıktığını, arkasından elinde çiçeklerle dönüp gönlünü aldığını anlatıyor.

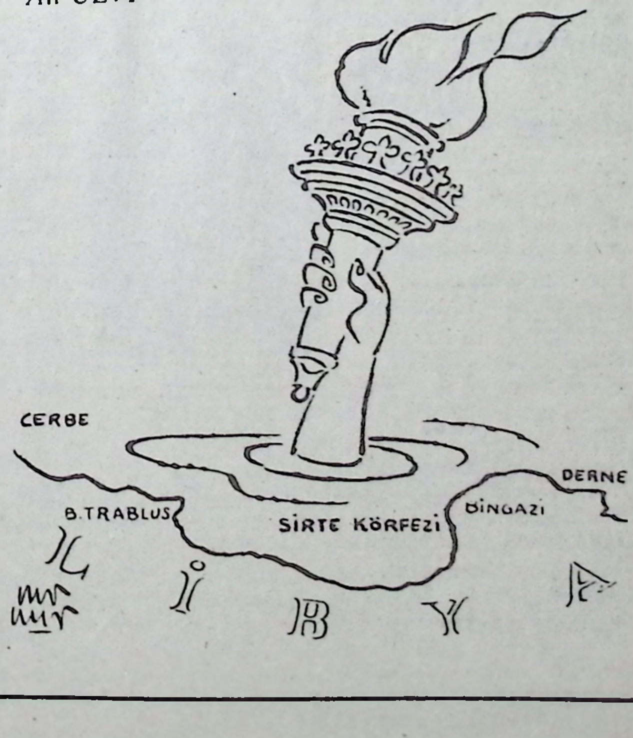
New York'un kuzeyinde bir kıyı kasabasında oturan annesi ise Patrick için şunları söylüyor: "**Tanrım, o kadar genç ki. Ona baktığımda henüz 24 yaşında olduğunu düşünüyorum. Sonra 24 yaşında olduğum zamanı anımsıyorum. 24 yaşındayken önümde koskoca bir yaşam var derdim. Oysa Patrick, bu yaşta yaşamını bitiriyor. Son günlerinde hep evimde, yanımda olmasını isterdim. Ama oturduğum kasaba öyle bir yer ki, insanlar AIDS olduğunu duyduklarında Patrick için iyi olmuş, hak ettiğini bulmuş derler.**"

Patrick, "**Artık çocuklara sarılamıyorum**" diyor. Çünkü yakın dostları eskiden olduğu gibi kapıdan girince kendisine koşan çocuklarını kucaklamasına izin vermiyorlarmış. Patrick'in arkadaşlarından 29 yaşında eşcinsel bir yazar, olayı olağan karşılayan tek insan. Filozofça başını sallıyor: "**Her hafta birinin AIDS'e yakalandığını duyuyorum. Elbette Patrick'in yerinde ben olabilirdim. Yarın olmayacağımı kim bilir. Hepimizin üzerinde gri bulutlar dolaşıyor.**"

Patrick, yılbaşı günü gri bulutları düşünmüyor. Yeni yıla umut dolu giriyor. 1985'in son günü vasiyetnamesini yazmasına karşın ölümü çok uzak görüyor. Önünde arkadaşları ve ailesi ile yaşayacağı uzun günler olduğu kanısında. Arkadaşlarına bu yılbaşını yalnız başına geçirmek istediğini, ancak gelecek yıl mutlaka evinde yılbaşı partisi vereceğini söylüyor. Onlara 1987'de mutlaka aralarında olacağı konusunda güvence veriyor.

Oturduğu sokağın köşesindeki dükkândan Patrick bir şişe şampanya alıp apartmanına yürüyor. Az sonra evinde tek başına oturacak. Pencereden dışarı bakacak. Akşam aniden çöken sisin boğduğu Manhattan'ın ışıklarına şampanya kadehini sallayarak yeni yılı bekleyecek. Asansörün kapısı kapanmaya başladığında birisinin öfkeli bir sesle bağırdığını duyuyor: "**Asansörü tutar mısınız.**" Patrick, "**stop**" düğmesine basıyor. Asansöre orta yaşlı bir adam giriyor. Bir elinde evrak çantası, ötekinde boş video kasetleri dolu plastik bir torba var. "**Çok kötü zamanlar yaşıyoruz**" diye homurdanıyor. "**Böyle bir şey olacağı hiç aklıma gelmezdi. Dünya kötüye gidiyor.**" Patrick, ne olduğunu soruyor. Adam Patrick'e "**Daha ne olsun ki?**" diye dert yanıyor. "**Şu köşedeki video kulübü var ya. Yılbaşı gecesi için ellerinde müşteriye verecek tek film yok.**" Patrick, adamın sözlerini onaylayan hiçbir davranışta bulunmuyor...

Ali ULVİ

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi
Çıktı, 700 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Beklemeliler: 13 Ocak (Gece-Gündüz)
Sömestr kursları: 26 Ocak
Laleli: 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

62. Yıl; Sayı: 22045 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 9 Ocak 1986 Perşembe

Cindoruk, 'demokrasi formülü'nün içeriğini açıkladı

Anayasa önerisi

Formüle tepki

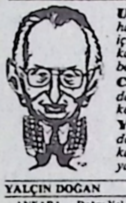
Özal: Ciddiye alınacak bir şey değil

Söylemezoğlu: Demokratik sağ olduğunu iddia eden bir parti, sosyal demokratlarla işbirliği yapamaz.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, DYP'nin seçimle oluşturulacak bir kurucu meclis tarafından yeni bir anayasa hazırlanmasının ardından seçimlere gidilmesi biçimindeki demokrasi formülü için, "Ciddiye almak mümkün değil" dedi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

DYP GENEL BAŞKANINA GÖRE ANAYASADA NELER BULUNMALI?

Uzlaşma sonunda hazırlanacak anayasanın içinde TBMM'nin kapatılamayacağı belirtilecektir.

Cumhuriyet'in niteliklerinin değiştirilemeyeceği unsuru konulacaktır.

Yeni anayasada milletvekili dokunulmazlığının kaldırılamayacağı yazılacaktır.

Yeni anayasada Milli Güvenlik Kurulu'nun yeri olmayacaktır.

Bu anayasanın önsözü Kuvayi Milliye'den başlamalıdır. Demokrasiden söz etmelidir.

Yeni anayasada kimsenin bu iradeye karşı ihtilal yapamayacağı, çözümün demokratik yolda aranacağı ifade edilmelidir.

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Doğru Yol Partisi (DYP) Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Dülger tarafından önceki gün siyasi gündeme ilginç bir öneri getirildi. DYP Genel Başkan Yardımcısı Türkiye'de bir "rejim sorunu" bulunduğundan hareketle, bunun giderilmesi için üç aşamalı bir formül önerdi. Buna göre, önce bir kurucu meclis oluşturulmalı, sonra oluşacak kurucu meclis yeni bir anayasa yapmalı ve ardından da seçimlere gidilmeliydi.

Osmanlıdan bu yana ilk kez bir sivil kurum tarafından "kurucu meclis" önerilmesi Türkiye'ye yeni bir siyasal gündem sunulması, böyle bir önerinin bugünkü koşullarda "geçerliliği" konusundaki tartışmaları da ihmal etmeyerek, bize göre üzerinde durulması gereken bir olay. Bu tür siyasal partiler "kendiliklerinden" katılmıyor. Ancak, "soru sorulduğunda" karşılık veriyor. Kendiliklerinden katılma ya da tartışma ya da ek düşünce üretiminde bulunmak, bugünkü siyasal partilerin çoğunluğu için ne yazık ki, büyük ölçüde "zahmet" oluyor. Suskunluğun, siyasal boşluğun temelinde biraz da bu yatmıyor mu zaten?.. DYP'nin son önerisi karşısında, yukarıda uraladığımız "gerçeği" yeniden yaşadık.

Bu arada öneri sahibi olan DYP'nin Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un konuyla ilgili düşüncelerini almak

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

TAŞAR İÇİN MECLİS ARAŞTIRMASI REDDEDİLDİ 7. Sayfada

Demirel'den 'asgari müşterek'

Sağcı veya solcu değil, demokrat olmak önemli

NİYE DİRİ DİRİ GÖMÜLMEYE RAZI OLAYIM?

Yasaklar: *Her şeyin tartışılabilmesini, birtakım yasakların kaldırılmış olmasını ve sonunda nereye varacaksak oraya varmanın adımlarının atılmış olmasını görmek istiyorum.*

Veli: *Vasi ve veli olmaktan çıkmadığınız sürece millet iradesinin üstünlüğünden bahsedemezsiniz.*

Kapı çalınca: *Demokratik bir ülkede sabahleyin alacakaranlıkta kapı çalındığı zaman, bunun sütçüden başka bir kimse olmadığından emin olunmak gerekir.*

3 bin dolar: *Askeri müdahaleler olmasaydı, gayet açıklıkla söylüyorum, Türkiye bugün aşağı yukarı 3 bin dolar milli gelire ulaşırdı.*

ANKARA (UBA) — Kapatılan Adalet Partisi'nin Genel Başkanı ve eski başbakanlardan Süleyman Demirel, Ankara'da İngilizce yayımlanan Daily News Gazetesi'ne verdiği demeçte, "sancılı Türkiye"yi değerlendirirken, "İster sağcı olsun, ister solcu, önemli olan hür ve demokrat olmaktır" dedi. Komşularıyla ilişkilerinde Türkiye'nin caydırıcılığının zaafa uğradığına, ülkenin hukukunun iyi savunulmadığına inandığını söyleyen Demirel, Türkiye'de kişi başına düşen milli gelirin azalmasında askeri müdahalelerin büyük rolü olduğunu, askeri müdahale olmasa, bugün kişi başına düşen milli gelirin 3 bin dolara ulaşmış olabileceğini belirtti.

Demokrasinin soyut bir olay olmadığını, ancak kişiyi söz sahibi yaparak, ülkenin idaresine ortak ettiğini hatırlatan Demirel, "Bu nedenle demokrasiye sahip çıkılıyor" dedi. Süleyman Demirel, 1986'ya nasıl baktığını anlatırken de şunları söyledi:

"1986'ya nasıl bakıyorum, neyi görmek istiyo-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Ekonomik yaptırım çağrısı destek görmedi

ABD, Libya'ya karşı yalnız kaldı

Libya'ya karşı yaptırıma neden katılmıyorlar?

Avrupa'nın Libya ile sıkı ekonomik bağları var

IMF rakamlarına göre Türkiye, Libya'yla ticari ilişkisi bulunan Avrupa ülkeleri arasında ticaret hacminin büyüklüğü açısından 5. sırada yer alıyor. Türkiye'nin önünde, İtalya, F. Almanya, İspanya ve Fransa var.

Dış Haberler Servisi — Batı Avrupa ülkelerinin Libya'ya yaptırım uygulanması için ABD tarafından yapılan çağrıya karşı çıkmalarında, ekonomik çıkarların önemli rol oynadığı bildiriliyor. International Herald Tribune gazetesi, Batı Avrupa'nın önde gelen ülkelerinin Libya ile geniş ekonomik ilişkiler içinde olduğunu bildiriyor. Örneğin, 1984 yılında Londra'daki Libya elçiliğinden bir Libyalının İngiliz polisini öldürmesi üzerine iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler kesilmişti. Ama bu olguya rağmen 80'e yakın İngiliz şirketi Libya'daki bürolarını kapatmadılar. Halen Libya'da 5 bin dolayında İngiliz vatandaşı çeşitli dallarda çalışıyor.

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Reagan'ın kararları:

Tüm ithalat ve ihracat yasaklandı. Ticari anlaşmalar durduruldu.

Libya'ya seyahat yasaklandı.

Libya'daki Amerikalılar derhal geri çağrıldı. Emre uymayanlar cezalandırılacak.

Dış Haberler Servisi — Sovyet resmi TASS ajansı, ABD'nin Libya'ya saldırmaya hazırlandığını öne sürerken, Libya hükümeti Trablus Havaalanı'nı bir saat süreyle ulaşıma kapattı. ABD Başkanı Ronald Reagan'ın Libya'ya karşı uygulanacağını açıkladığı ekonomik yaptırım-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

TRT'de 2 bin sözcüğe daha yasak geliyor

Yayın ünite başkanlarının sürdürdükleri toplantılar sonucunda oluşturulacak sözcük yasağı listesi Genel Müdür Toskay'a sunulacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TRT Yönetim Kurulu'nun yayımlayacağı dil genelgesiyle, TRT'de kullanılması yasaklanan 205 sözcüğün sayısı 2 bine çıkarılacak.

TRT'nin bazı yayın ünite başkanlarının, "ekrana en doğru, güzel ve düzgün Türkçenin yansıtılması" amacıyla bir kısmı tamamlanan bir kısmı da süren toplantılarda, TRT'de kullanılmayacak sözcükler yeniden belirlenecek. Bunlara karşılık kullanılacak sözcüklerin Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı Anayasa Sözlüğü'nden seçileceğini belirten TRT yetkilileri, "TRT 1986 genel

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Türk-İş'in miting kararı umut yarattı

Türk-İş üyesi sendikalar kararı olumlu karşıladılar ve destekleyeceklerini açıkladılar. Bağımsız sendikalar ise, tabandan ve kamuoyundan gelen baskı sonucu Türk-İş'in miting kararı almak zorunda kaldığını ve inandırıcı olmadığını söylediler.

İş-Sendika Servisi — Türk-İş'in "eylem" programı çerçevesinde İzmir'de miting düzenleme kararı alması, genel olarak Türk-İş üyesi sendikalarca olumlu karşılandı, destekleneceği belirtildi. Ancak mitingin ciddi tutulmasını isteyenler yanında, etkili olabileceği konusunda kaygılar da dile getirildi. Bağımsız sendikalar, Türk-İş'in tabandan gelen baskı ve kamuoyu karşısında miting kararı almak zorunda kaldığını, ancak ciddiyeti konusunda inandırıcı olamadığını söylediler. Mitingin yapılacağı Türk-İş İzmir Bölge Temsilciliği ise, hazırlıkların yapılabilmesi için miting tarihinin ertelenmesini istedi.

Sendika temsilcilerinin değerlendirmeleri şöyle:

Petrol-İş Sendikası Genel Mali Sekreteri Munip

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

'Üst direk' için 1600 liralık pirinç ithal edildi

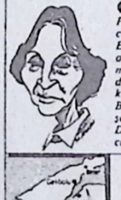
Firma yetkilileri, "Bizim müşteri kitlemiz üst gelir grupları. Fiyattan daha çok kalite ve markayı önem veren kesime hitap ediyoruz" dediler.

Ekonomi Servisi — Üst gelir grupları için İngiltere'den, kilosu 1600 liraya gelen lüks pirinç ithal edildi. Dünyanın en tanınmış markalarından Uncle Ben's pirinçleri, yıkanmadan

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Rahşan Ecevit, ilk yurt gezisini Cumhuriyet'e değerlendirdi:

Eski günler gibi

Gazetelerde hep okuyoruz: Parti toplantılarında eski canlılık, eski heyecan yok diye. Eskisi gibi geniş halk katılımı olmuyor, olsa bile durgun bir meraklı topluluğu oluyor diye... Oysa İçel'de karşılamanın başladığı Beydeğirmeni'nden itibaren her şey eski günlerdeki gibiydi. Demokratik sol hareketin en canlı olduğu yıllardaki gibiydi.

Halk, DSP hareketiyle birlikte kendine daha çok güvenir, geleceğe umutla bakabilir duruma gelmiş. Çaresizlik içinde yakınma aşamasını geride bırakıp kendine yol açma, çözümünü kendi iradesiyle gösterme aşamasına ulaşmış.

CÜNEYT ARCAYÜREK'in söyleşisi 8. Sayfada

Zincirbozan'da 121 gün

METİN TÜZÜN

MGK'ya başvuru: Kararınız, yaptığınız anayasaya aykırı

Metin Tüzün 8.8.1983 tarihinde MGK'ya yazılı başvuru yapıyor: 79 sayılı karar kendi yaptığınız anayasaya aykırıdır, bir ihtilaldir. Anayasanın yargıya verdiği yetkiyi başkası kullanamaz. Burada hükümlü müyüz, tutuklu muyuz? Anayasada kanunsuz bir emir yoktur.

Zincirbozan'daki 16 siyasi düşünüyor: Yıllarca milletin hukukunu savunmuş olan bizler burada tutuluyoruz. Tarih önünde, devlet belgelerinde bunu tescil ettiremeyecek miyiz? Bize uygulanan hukuk dışılığa karşı hukuki haklarımızı savunamayacak mıyız?

Sırrı Atalay, volta atarken yoruluyor. Süleyman Genç ve Metin Tüzün, "Sizi taşırız" diyerek voltaya devam etmek istiyorlar. Atalay'ın yanıtı hüzünlü: "Çocuklar bir gün beni omuzda taşımayın da..."

Çağlayangil'in köpeği Rudi, Zincirbozan'a gelince oradaki yerli köpekleri kovalayıp kaçırıyor. Süleyman Genç, sokak köpeklerini azarlıyor: "Ayıp ayıp. Bir ev köpeğinden kaçıyorsunuz..."

10. Sayfada

Hollanda'da yaşam kavgası

KURTULUŞ SEVİNCİ – Okkalı ailesi bir arada. Soldan sağa: Erdoğan, Tufan ve Yusuf Okkalı. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Türk ailesi, sınır dışı edilmekten kurtulmak için kiliseye sığındı

OKKALILAR'IN ÖYKÜSÜ

1. Erdoğan Okkalı, bir Hollandalı ile evlenir. Bu evlilikten Tufan, Yusuf ve Selim isimli üç çocuğu olur.

2. Erdoğan Okkalı, Hollandalı eşinden ayrılır. Mahkeme, Tufan ve Yusuf'u Erdoğan Okkalı'ya, 5 yaşındaki Selim'i annesine verir.

3. Erdoğan Okkalı işsiz kalır. Sosyal yardımdan yararlanmaya başlar.

4. Günün birinde evlerine polis gelir, devletin sosyal yardım ödeme süresinin dolduğunu, 15 aralığa kadar ülke sınırlarının dışına çıkmaları gerektiğini bildirir.

5. Erdoğan Okkalı, sınır dışı edilmek istemez. Düşünür, kiliseye sığınmak aklına gelir. Kiliseye yerleşir Okkalı ailesi.

8. Sayfada

BU KİLİSE — Erdoğan Okkalı anlatıyor: "İşte 3 aralıkta gelip sığındığımız kilise burası. Şu bölümde ağırladılar bizi. Polisin elinden kurtulmak için başka çarem yoktu. Uçağa bindirip uçumuzu da Türkiye'ye yollayacaklardı. Gideriz gitmesine de küçük oğlumdan nasıl ayrılırım ben?" Erdoğan Okkalı sığındıkları kilisenin önünde.

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Olgu ama Yazgı Değildir

DYP'nin sivil kaynaklı Kurucu Meclis önerisi, hiç değilse kamuoyunu temel sorunlar üzerinde düşünmeye ve tartışmaya yöneltmiştir. ülke sorunlarının yalnız enflasyon oranı ve dış ödeme dengesi olmadığını anımsatması bakımından da bir ufuk açmıştır.

Bugünkü toplumda anayasal düzen ya da düzensizlik, sanıldığından daha büyük ve önemli sorunlar yaratacak bir rahatsızlığın kaynağıdır. Öyle görülüyor ki, 1982 Anayasası'nı bugünkü çizgileriyle savunan tek parti iktidar gömleğini sırtında taşıyan ANAP'tır. Bu parti üst yönetimi, devlet işlerini bir ticaret şirketi gibi çevirdiği için siyasal rahatsızlıkları duymak ve değerlendirmek duyarlığından yoksundur. Oysa siyasal rahatsızlıkların kökeninde her zamanki gibi ekonomik gidişin bunalımlı havası, gelir paylaşımının da gün geçtikçe bozulması bulunmaktadır. Başbakan Sayın Turgut Özal, ANAP'ın dünkü grup toplantısında milletvekillerine şu öğüdü verebilmektedir: "Ben size işlerinize devam edin, dedim. İşlerinize devam edin ki milletvekilliği maaşına muhtaç hale

* * *

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

AVUKATLIK YASASI

Komisyon, hâkimlere ödün vermedi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Adalet Komisyonu, ikinci kez görüştüğü avukatlık yasa tasarısında değişiklik yapmadı. Komisyon, hâkimlerin itirazlarına yol açan görevlerinden ay-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Neo-Naziler...

Federal Almanya'da yaşayan Türklere karşı saldırılar gün geçtikçe artıyor. Hamburg'da Ramazan Avcı adlı bir Türk işçisinin bir grup Alman tarafından dövülerek öldürülmesi bu saldırıların son ve acı örneklerinden biridir.

Danimarka'da kaçırılan iki Türk çocuğu ile ilgili haber de bu saldırganlıkların Türklerin çalıştığı başka ülkelerde de

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Evren'den milletvekili emekliliğine veto

Cumhurbaşkanı Evren, emeklilik yaşını yükselten, ancak eski ve yeni parlamenterlere emeklilik konusunda bazı ayrıcalıklar getiren yasayı "kamuda çalışan öteki memurlar ve personele karşı eşitsizlik" yaratacağı gerekçesiyle sakıncalı buldu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in uzunca bir süredir incelemeye aldığı emeklilik yaşlarını yükselten, ancak eski ve yeni parlamenterlere emeklilik konusunda bazı ayrıcalıklar sağlayan

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

8 SANATÇI DAHA YÖK PROFESÖRÜ 4. Sayfada

Cindoruk, 'demokrasi formülü'nün içeriğini açıkladı

Anayasa önerisi

YALÇIN DOĞAN *9 ocak*

ANKARA — Doğru Yol Partisi (DYP) Genel Başkan Yardımcısı **Mehmet Dülger** tarafından önceki gün siyasi gündeme ilginç bir öneri getirildi. DYP Genel Başkan Yardımcısı, Türkiye'de bir **"rejim sorunu"** bulunduğundan hareketle, bunun giderilmesi için üç aşamalı bir formül önerdi. Buna göre, önce bir Kurucu Meclis oluşturulmalı, sonra oluşacak Kurucu Meclis yeni bir anayasa yapmalı ve ardından da seçimlere gidilmeliydi.

Osmanlıdan bu yana ilk kez bir sivil kurum tarafından **"Kurucu Meclis"** önerilmesiyle Türkiye'ye yeni bir siyasal gündem sunulması, böyle bir önerinin bugünkü koşullarda **"geçerliliği"** konusundaki tartışmaları da ihmal etmeyerek, bize göre üzerinde durulması gereken bir olay. Bu tür olaylara siyasal partiler **"kendiliklerinden"** katılmıyor. Ancak, **"soru sorulduğunda"** karşılık veriyor. Kendiliklerinden katılma ya da tartışma ya da ek düşünce üretiminde bulunmak, bugünkü siyasal partilerin çoğunluğu için ne yazık ki, büyük ölçüde **"zahmet"** oluyor. Suskunluğun, siyasal boşluğun temelinde biraz da bu yatmıyor mu zaten?.. DYP'nin son önerisi karşısında, yukarıda sıraladığımız **"gerçeği"** yeniden yaşadık.

Bu arada öneri sahibi olan DYP'nin Genel Başkanı **Hüsamettin Cindoruk**'un konuyla ilgili düşüncelerini almak zorunluluğunu duyduk.

DYP Genel Başkanı Cindoruk ile bu konudaki sohbetimiz aynen şöyle:

— Sayın Cindoruk, Doğru Yol Partisi olarak son günlerde çarpıcı bir öneri getirdiniz ve Türkiye'ye yeni bir siyasal gündem sundunuz. Böyle bir öneri nereden kaynaklanıyor?

CİNDORUK — Milletimizin, kendi kuracağı müesseseleri hazırlayamadığını söyledik. Kendi kuracağı müesseselerin ortaya çıkarılmasında sonsuz faydalar olduğunu ve bunların millet tarafından yapılması gerektiğini söyledik. Danışma Meclisi kurulduğu zaman da bu konudaki fikirlerimizi söyledik. Tabiatıyla bu konuda etkili olamadık. Bence, Türkiye'deki krizin evvelinde, bir anayasa krizi vardır. Türkiye Kurucu Anayasası, 1924 Anayasası, kendi içinde tutarlı, sert ve yeni bir anayasadır. Sistemi olan bir anayasadır. O anayasadan ortaya cumhuriyetimizin karakteri çıkmıştır. Bir hukukçu olarak, üst kanun olarak anayasanın fazla ayrıntılar içermesinden yana değilim. Genel kuralları koyan bir kanun hazırlamak, Türkiye için iyi olabilir. Nitekim 1924 Anayasası hem tek parti dönemini hem de demokrasiyi yaşatabilmiştir.

— Bu getirdiğiniz önerinin pratiği nasıl olabilir? Nasıl bir Kurucu Meclis oluşmalı?

CİNDORUK — Konunun iki tane uygulaması var. Savaş sonrası kıta Avrupası'ndaki uygulamalar var. Daha sonra Almanya ve İtalya'da. İki türlü Kurucu Meclis olabilir. Birincisi, sırf anayasa ülküsü için bir Kurucu Meclis oluşturulabilir. Siyasi partilerin aday göstererek katıldıkları, anayasa konusundaki fikirlerini açıkça beyan ettikleri bir Kurucu Meclis düşünülebilir. İkincisi, demokratik yapıyı oluşturma görevini üstlenmiş olan yeni bir Meclisin kurucu anayasayı ortaya koyması mümkündür. Türkiye, eğer iki seçim yapmak istemiyor ve iki seçimin sakıncaları ortaya konuluyorsa, bu da bir yoldur. Siyasi partiler yeni seçimde ekonomik, sosyal ve anayasa değişikliği konusunda görüşlerini de ortaya koyarak millet önüne çıkarlar. Partilerarası bir uzlaşma yeni anayasa yapıldığında temin edildiği zaman millet, verdiği oyun ardında yeni bir anayasa düzenlemesi olduğunu da bilir.

— Bu nasıl bir siyasal takvime göre düzenlenebilir?

CİNDORUK — 1986 yılı içerisinde böyle seçim yapılmasında Türkiye için önemli bir mecburiyet var. Türkiye, rejim konusunda tutarlı bir yapı oluşturamadığı için çalkantıları sürüp geliyor. Ben, 1960 yıllarında Yassıada Mahkemesi'nde aynı şeyleri söylediğim için açıkça ifade ediyorum: 1960'taki ihtilal kesinlikle Türkiye Cumhuriyeti'nde kesinti vermiştir. 1960 ihtilalinin dibinde millet iradesinin devole edilmesi vardır. 1961 Anayasası milli iradeyi devole etmiştir. 1961 Anayasası Türk-Osmanlı sentezi içerisindeki devlet yapısında irtica hadisesidir. Devletin yönetimine tekrar sivil asker bürokrasisinin egemenliğini getirir. Millet, egemenliğini, sivil asker bürokrasisiyle paylaşmıştır. Bunun örnekleri vardır. Milli Güvenlik Kurulu, çok yetkili anayasa mahkemesi, bağımsız veya özerk dediğimiz üniversite, TRT, senato gibi kurumlarla millet iradesinin paylaşılması olgunlaştırılmıştı. Nitekim 61'den sonraki toplum, hukuk ve hatta ekonomik yapımız bu bölüşmeyle saptanmıştır. Ne acı ki, 61 Anayasası'nı hazırlayanlar, Türkiye'de o anayasanın çıkardığı sonuçları 1980 ihtilaline sebep saymışlardır. Meclis, senato, anayasa üçgenine dayalı bir kanun yapım organizasyonunun geç işleyeceği açıkır. Bu geç işleyişin sonuçları ve vebali de 1980'de milli iradeye, demokrasiye, parlamentoya, siyasete yüklenmiştir. Türkiye 21'inci asıra, karşılıklı hukuk üstünlüğünü esas alan, fakat yapı olarak millet iradesinin yasamaya ve toplum olaylarına çabuk yansıyan, çabuk işleyen bir devlet yapısı kurmak zorundadır. Bu yapının içinde millet iradesinin bölüşülmesi ve üstünlüğü ilkesini sıkı sıkıya korumak zorundadır.

— Bu ilkelerin gerçekleşmesi için sizin önerdiğiniz siyasi formül, Kurucu Meclis, yeni anayasa ve seçimler formülünün şu anda karar mekanizmasında etkin olan siyasi partiler tarafından, en azından Meclis tarafından kabul edilmesi gerekiyor. Böyle bir ihtimali görüyor musunuz?

CİNDORUK — Anayasa, bir milli uzlaşma belgesidir. Bu anayasanın önsözünden, son sözüne kadar milli uzlaşma belgesi olduğuna inanmak güç. Böyle bir iddiayı sanırım bu anayasayı hazırlayanlar da ileri sürmüyorlar. Bu anayasa konsey anayasasıdır. İhtilali yapan gücün düzenlediği, amaçladığı ve yürürlüğe koyduğu bir anayasadır. Bundaki referandum sadece formaliteden ibarettir. Esas irade, konseyin iradesidir. Bu, milli uzlaşmayı sağlamaz. Bu bir milli direktif de değildir. Bu, Türkiye Cumhuriyeti'ni askeri cumhuriyet olarak ortaya koyan bir uygulamadır. Hukuki terim olarak askeri cumhuriyeti söy-

lüyorum. Bu anayasanın önsözünde ihtilal ordunun devlet yapısına müdahale edebileceği, parlamentoyu kapatabileceği ilke olarak yer alıyor. Bu anayasanın önsözünde Danışma Meclisi'nin halkın meşru temsilcisi olduğu yazılıdır. Bu anayasa, ihtilalin hem müeyyidesi, hem gerekçesi, hem de savunma sınırı. Bu anayasadan bir milli uzlaşma çıkmaz. Gerçekten bütün demokratik partilerin bu anayasa ile bir uzlaşmaya varmaları mümkün değildir. Gerçekten demokratik bütün partilerin bu anayasayla bir uyumlu anlaşmaya varmaları mümkün değildir.

— Size göre, bugünkü parlamento anayasanın bir ürünü olduğuna göre, bugünkü partiler sizin önerinizi nasıl kabul edebilirler?

CİNDORUK — Yeni siyasi parti oluşumu içerisinde bu anayasanın demokrasiye elverişli olmadığı tespitinde birleşmeleri lazım partilerin.

— Anayasa, bir milli uzlaşma olduğuna göre, sizin tanımınıza göre, bu uzlaşmanın bir parçası da bugünkü parlamento değil mi?

CİNDORUK — Bu parlamentodan ümidim yok.

— O zaman bunun geçerliliği konusunda ne diyorsunuz?

CİNDORUK — Diyoruz ki, çözümü tabandan yapmak lazım. Bizim gibi düşünen siyasi partiler yeni seçim için yapacakları propagandalarda yeni anayasa formülünü ortaya atmalıdırlar. Bu yeni anayasa formülünü millete götüren partilerin arasında millet, eğer bir parlamento koyarsa, o parlamentonun da tahlili haline gelir. Burada, **"Benim istediğim anayasa ortaya çıksın"** demiyorum. Ama çeşitli siyasi fikirleri temsil eden partilerden oluşan bir Kurucu Meclis fikri, uzlaşması ortaya çıksın istiyorum.

— Yani, seçimlerden sonra ortaya çıkacak parlamento bir anlamda Kurucu Meclis görevini üstlenecek, öyle mi?

CİNDORUK — Üstlenmesi gereklidir. Kolay, uzlaşılabilecek formül budur. Bu formül çerçevesi içinde sivil demokrasiye, sivil cumhuriyete dönmemiz mümkündür.

— Seçimden sonra gelecek parlamentonun ilk görevi, öyleyse yeni bir anayasa yapmak.

CİNDORUK — Yeni bir anayasa görevini üstlenecek kadar, devletin, cumhuriyetin kalkınmasını, ülke yönetimini ilgilendiren konuları da ihmal etsin demiyorum. Aslında öyle bir parlamento her iki işlevi yerine getirebilir. O parlamentoda eğer gerçekten demokratik sağ ve sol temsil ediliyorsa, hükümet konusunda dahi milli uzlaşma sağlanabilir.

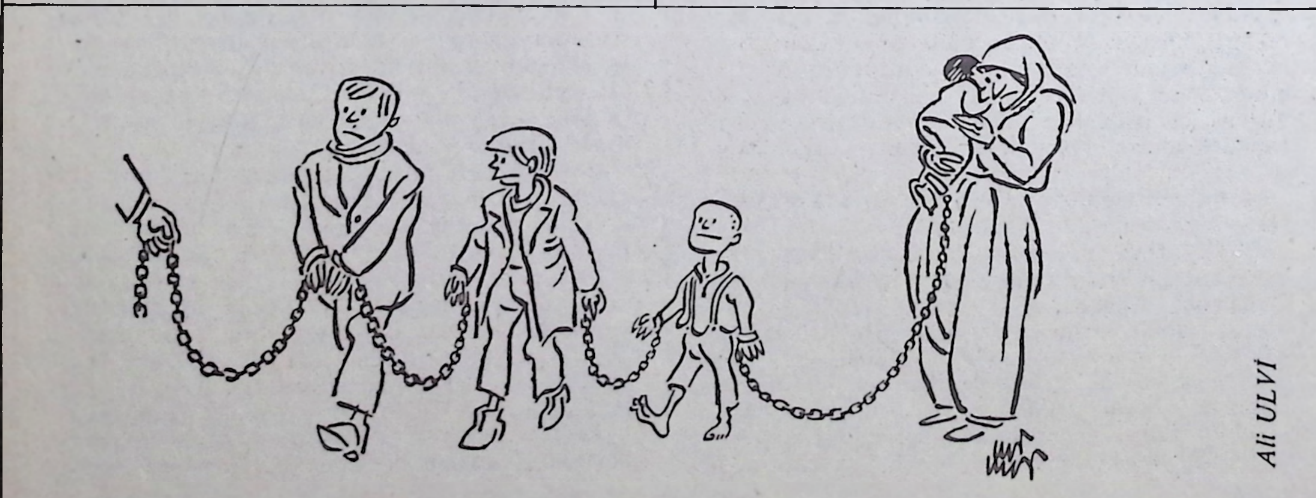
— Bunun için sürekli milli uzlaşma deyimini kullanıyorsunuz. Bu konuda diğer partilerle fiili işbirliğine gitme konusunda bir girişiminiz olacak mı?

CİNDORUK — Bu fikirlerimizi paylaşan bütün siyasi partilerle bu konuda hazırlık çalışması yapmaya hazırız. DYP, kendi dilediği biçimde bir anayasa yapılmasını istemiyor. 1961 Anayasası, CHP'nin 1957'deki ilk hedefler beyannamesinin bir anayasa haline getirilmesi olmuştur. Tutmamıştır, tek taraflı bir anayasadır. Kurucu Meclis ve CHP'nin temsil edilmiş olması, diğer partilerin temsil edilmemesi topal bir anayasa ortaya çıkarmıştır. Orada uzlaşma yoktur, orada icbar vardır. 1982 Anayasası'nda ise siyaset yasaklanmıştır. Siyasi partilerin Danışma Meclisi üyesi olmaları yasaklanmıştır, bu bilimsel bir görüştür, tamamen ihtilal konseyinin anayasasıdır.

— Diyelim ki seçimlerden sonra oluşacak parlamento yeni bir anayasa yaptı. Bu anayasa etrafında bir milli uzlaşma sağlandı. Yeni bir anayasa yapmakla, bundan sonra askeri müdahaleleri önleyecek bir belge ortaya çıkmış olacak mı?

CİNDORUK — Kesinlikle. Bugünkü anayasa devletin emrinde bir millet formülünü uygulamıştır. Bizim uzlaşma anayasamız, milletin emrinde devleti ortaya koyacaktır. Bu anayasanın içinde TBMM'nin kapatılmayacağı belirtilecektir, cumhuriyetin niteliklerinin değiştirilmeyeceği unsuru konulacaktır. Yeni anayasada milletvekilliğinin dokunulmazlığının kaldırılamayacağı yazılacaktır. Yeni anayasada Milli Güvenlik Kurulu'nun yeri olmayacaktır. Yeni anayasa, senato görevini yapan bir anayasa mahkemesinin dışında, bana sorarsanız, millet idaresini engelleyen veya denetleyen formüllerin, müeyyidelerini beraberinde getirecektir. Açıkçası, 110 senedir Türkiye'de parlamento bulunuyor. Ne yazıktır ki, Türk parlamentosunu bir kere padişah, bir kere işgal kuvvetleri, iki kere de ihtilal kapatmıştır. Kapatanların gerekçeleri birbirine benzerdir. Kapatanlar değişmiştir, ama bir devletin parlamentosunu işgal kuvvetiyle padişah kapatıyor diye ayıplayanlar, o padişahı Kızıl Sultan ilan edenler ya da işgal kuvvetlerini düşman sayanlar, ondan sonra parlamento kapatanları alkışlamışlardır.

— Askeri müdahalelerin kesinlikle karşısındayız. Ama sizin belirttiğiniz kuralları anayasaya geçirmek, acaba askeri müdahaleleri önler mi? Anayasaya bu kurallar ne kadar konulursa konulsun, ihtilal silah gücüyle yapılıyor. Bu müdahale nasıl önlenecek?

CİNDORUK — Bugün çağımızda, bir ordunun ihtilal yapmasını önlemek mümkün değildir. Eskiden kralların, hatta kilisenin bir muhafız ordusu kurmakla ordu ihtilalini önlediği görülmüştür. Ama konvansiyonel silahların vardığı sonuç karşısında, Çankaya Köşkü'nü bir kolorduyla da korusanız, ordu ihtilal yapmak kararındaysa bu ihtilali yapar. Batının ilerlemiş ülkelerinde ihtilali önleyici tek güç var: Milletin kararı ve direnci. Manevidir ihtilaiin karşıtı. İhtilâlin müeyyidesi, madde değildir. Bu uzlaşma anayasası bir millet kararı çıkaracaktır. Bugüne kadar söylüyorum, yapılan ihtilaller millete karşı yapılmıştır diyorum, onlar da bana anayasanın veya milletin verdiği oyları yahut da referandumları çıkarıyorlar. Kimisi anayasadan, kimisi İç Hizmet Kanunu'ndan yetki aldığını söylüyor. Tüm bu hukuki dayanaklar ortadan kaldırılmalıdır. Talimatnameyle, kanunla, anayasanın ihlal edildiğini ilk defa duyuyorum. Türkiye ilk defa duyuyor. Hiç olmazsa bunlara bir berraklık getirmelidir bu anayasa. Bu anayasanın önsözü Kuvayı Milliye'den başlamalıdır. Demokrasiden söz etmelidir. Millet iradesinden bahsetmelidir. Kimsenin, bu iradeye karşı ihtilal yapamayacağını, çözümün demokratik yolda aranacağını ifade etmelidir. Bugüne kadar böyle bir belgenin eksikliğini hissediyoruz. Ben Türk ordusunun demokrasiyi sevdiğine de inanıyorum. Onu belli bir demokratik düzene bağlayıcı bir anayasa metni Türkiye'de yapılmamıştır. Bu yapılmalıdır. Bu çerçeve sağlanmalı ve ordumuzun anayasa çerçevesinde, milli üstünlüğü içerisindeki yerini de tespit etmelidir. Bu belge eksiktir. Bu belge eksikliğine rağmen, ihtilal yapacakların karşısında millet direnir. O zaman milli direnç sağlanır. İhtilal yapan, karşı ihtilale de hazırdır.

— Bu öneriniz önümüzdeki günlerde çok geniş biçimde tartışılacak sanıyorum.

CİNDORUK — Hayati bir hadisedir bu. Türk aydını, bu hayati hadisenin önemini kavramaya çalışmaktadır. 25 yıl içerisinde öylesine garip olaylar yaşadım ki, 1960'ta Demokrat Parti'nin meşru olmadığına imza koymuş profesörler vardır. Bu profesörler şimdi de benim aleyhimde yazı yazmaktadır. Bunlar, anayasa, hukuk, idare profesörleridir. Türkiye bu ilmi sınıfı da aşacaktır. Bu, medresenin Türkiye'deki devamıdır. Medresenin, kışlanın, milli irade dışına çıkması engellenmelidir, başka hiçbir çare yoktur.

Akıllı Olmak

MEHMED KEMAL *9 ocak*

Mazhar Osman bir dönemde ülkemizin en tanınmış akıllı doktorlarındandı. Akıldan yaya birini gördüler mi, *"Aslanım, sen Mazhar Osmanlıksın!"* derlerdi. Böylece akıldan yayanın akıldan noksanlığı kanıtlanmış olurdu. Bir gün üstada sormuşlar:

"Bunca delinin ortasında sen aklını oynatmıyor musun?"

"Ben delileri akıllandırıyorum."

"Biliyor musunuz hocam, size de deli diyorlar."

"Bana onların deli demesinin hiçbir değeri yoktur. Ben onlara deli demeyeyim; delidir dedim mi buralara kapatıverirler."

Mazhar Osman sadece delileri akıllandırmaz, çoğu kişiye de deli raporu vererek onları kurtarırdı. Böylelerinin arasında tanınmış şairler, müzisyenler, ressamlar, aktörler vardır. Mazhar Osman, cezasal yeteneği yoktur dedi mi, yargıçlar raporlu kişileri salıverirlerdi. Toplum içinde dokunulmazlık kazanmış bazı kişiler için de *"Mazhar Osman'dan raporlu"* derlerdi.

Mazhar Osman'dan bir rapor uydurabilmiş olanın işi kekâhtı, artık ne polis elleşebilirdi ona, ne de jandarma... ama üstat böyle bir raporu herkese vermezdi ki... Neyzen Tevfik'in ve ressam Fikret Mualla'nın hocadan böyle bir rapor aldıkları söylentisi yaygındır.

Mazhar Osman'dan bu yana akıl doktoru yetişmedi mi, elbette yetişti. Ama Mazhar Osman gibi bir üne her akıl doktoru erişemedi. Hatta akıl doktorları arasında ipin ucunu kaçıranları bile oldu. Son günlerde bunlardan biri, bir büyük şairimiz için *"Bana gelse, ben ona deli raporu verirdim"* bile dedi. Böylesi hekimler mi deli raporu verirler, yoksa böylesi hekimlere mi deli raporu verirler, bu soruların yanıtını erbabına bırakalım.

Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde okumuştum. Bir zamanlar İstanbul'da bütün meslek sahipleri Divanyolu'nda padişahın önünde geçit resmi yaparlarmış. Bu arada delileri de geçirirlermiş. O dönemde delilik de bir meslek miydi? Deliler ellerinde zincirler, bıçaklar, kamalar giderlermiş... Adamın biri başta gidene sormuş:

"Bu kadar mısınız?"

Delilerin başı şöyle diyesi olmuş:

"Evet, biz tımarhanede bu kadarız, peki siz dışarda ne kadarsınız?"

Cahit Sıtkı Tarancı'nın da *"Delilere Selam"* adlı bir şiiri vardır; uzunca şiirden birkaç dizeyi buraya almak isterim.

...

Şen deliler, tınmaz deliler!
Size imrendiğim oluyor,
Olanı biteni düşündükçe
Madem ki öyle sanırsınız,
Doğrudur, sen Acem şahısın
Sen Cengiz Han, sen de Timurlenk
Çok daha ferah olmalıdır
Cinnet dedikleri o cennet,
Şu akıl zindanlarımızdan.

İslamlıkta, *"Öleni iyilikle anın"* diye bir kural var. Öleni iyilikle anın ki ölüm denilen gerçek, sizin de başınıza geldiğinde sizi de iyilikle ansınlar. Her ölenin ardından deliydi, divaneydi diye laflar edersek doğru olmaz. Ölmüş olan sanatçılar eleştirilmez mi, elbette eleştirilir. Ama siyasal görüşler arasında çelişkiler var diye, ölmüş sanatçılara deli damgası vurmak, ne bilime ne dilime sığar. Ölülere deli derseniz, yaşayanlar da, *"Bu adama ne oluyor, deli mi ne?"* derlerse... Eskiler, *"Kem söz, kalp akçe sahibinindir"* diye boşuna söylememişler.

Kem söz sahipleri ne derlerse desinler, Tevfik Fikret, edebiyatımızın yeri doldurulmaz şairlerinden biridir. Üstat Rasim Adasal, içkiyi kaçıranlardan biri azıcık sapıttı mı, *"Akıllı ol"*, derdi, *"Delileri ben nasıl olsa tanırım."*

Fransa Dışişleri Bakanı Dumas'nın Cumhuriyet'e demeci:

Türk-Fransız ilişkileri eski canlılığını bulmalı

OKAY GÖNENSİN *12 ocak*

PARİS — Fransa Dışişleri Bakanı **Roland Dumas**, Cumhuriyet'e verdiği demeçte **"Ülkelerimiz birçok alanda işbirliği yapabilir ve yapmalıdır. Ekonomik ve kültürel ilişkilerimiz 70'li yıllardaki canlılığını bulmalıdır"** dedi. Dumas, Ermeni sorunu konusunda da Fransa'nın her tür teröre karşı olduğunu belirtti ve **"Fransız hükümeti 1915-1916 olaylarından bugünkü Türkiye'nin sorumlu tutulamayacağını açıklamıştır ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü tehdit edecek herhangi bir talebe herhangi bir destek söz konusu olamaz"** dedi.

Dumas'nın sorularımıza verdiği yanıtlar şöyle:

— Türk-Fransız ilişkileri 1974'ten sonra güç bir döneme girdi. Bu soğumanın nedenlerini nasıl açıklıyorsunuz? Paris, 1974 öncesi havaya dönüş için Türk hükümetinden ne bekliyor?

DUMAS — Türk-Fransız ilişkilerinde gerçekten bir soğuma olmuştur. Her iki ülke için de en iyi şey, bu konuyu açıkça, içtenlikle, art düşüncesiz konuşmaktır. Türkiye'nin iç durumunun çok güç anları olduğunun ve ülkenizin ağır günler geçirdiğinin, acı bir terorizm yaşadığının tamamen bilincinde olduğumuzu bilmelisiniz. Bunları unutmuyoruz, güçlüklerinizi inkâr edemeyiz. Ama aynı zamanda, prestijli bir geçmişi olan, aynı ittifakın üyesi ve birlikte birçok Avrupa örgütüne katıldığımız dost bir ülke söz konusu olduğunda, insan haklarına saygı ve demokrasi konusunda dikkatimizin arttığını anlamalısınız. Türk yetkililerin, olabildiğince hızla demokratik kurallara tam ve eksiksiz dönüş amaçlarını açıkladıklarını biliyoruz. Bu amaçtan kuşkumuz da yok. Ama bu sözlerin gerçekleşmesine ilişkin sabırsızlığımız da haklıdır ve Türk hükümetinin de bunu anlamasını arzu ediyoruz.

Türkiye ile uluslarımızın yüzyıllardır süren karşılıklı takdirine layık ve karşılıklı çıkarlarına uygun ilişkileri yeniden kurmayı, derinden istediğimize sizi temin ederim. Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye'ye gönderilen Büyükelçi **Manach**'ın görevinin anlamı da buydu. ülkelerimiz birçok alanda işbirliği yapabilir ve yapmalıdır. Ekonomik ve kültürel ilişkilerimiz, 70'li yıllardaki canlılığını bulmalıdır. Birkaç ay içindeki cesaret verici ilerlemeleri de belirtmeliyim. Bu konuda birkaç örnek vereyim: AET'nin Türkiye'ye vereceği kredilerin açılmasına artık karşı değiliz ve birçok Avrupa ülkesinin Türkiye'ye karşı İnsan Hakları Komisyonu nezdindeki başvuru işinde de dostça bir çözümü kabul ettik.

— Türk kamuoyu Ermeni terorizmi ve bilerek ya da bilmeyerek onu teşvik eden politikalar konusunda çok duyarlıdır. Ve Fransız hükümetinin bazı tutumlarının, özellikle Ermeni terörünü cesaretlendirdiği savunulmaktadır. Bu sorunun çözümü konusunda Fransa'dan ne beklenebilir?

DUMAS — Fransa'nın politikasının Ermeni törörünü teşvik ettiği iddiası gerçeğin tersidir. Fransa defalarca, terör eylemlerini kesinlikle kınadığını tereddütsüz açıklamıştır ve bu yolda davranmaktadır. Sadece husumeti yaşatmaya yarayan bu tür eylemleri hiçbir şey haklı gösteremez. Fransa hükümeti, ayrıca 1915-1916 olaylarından bugünkü Türkiye'nin sorumlu tutulamayacağını da açıklamıştır ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü tehdit edecek herhangi bir talebe, herhangi bir destek söz konusu olamaz. Fransa'nın tutumunu, sonuçta herkese zarar veren çok hassas bir olayı dindirmeye katkıda bulunma kaygısı yönlendirmektedir. Bu nedenle Ermeni sorunu, birçok organda (BM İnsan Hakları Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, ABD Temsilciler Meclisi) ele alındığı bir sırada Fransa Cumhurbaşkanı, herkesi tatmin edici bir çözüm aramaya, hep birlikte nasıl bir katkıda bulunabileceklerini göstermek için Fransa'nın Avrupalı müttefiklerine bu sorunu tartışmayı önermiştir. Bu döneme ilişkin en ilginç belgelere ulaşabilecek bir uluslararası ve tarafsız tarihçiler komisyonu kurulması bir fikir olabilir. Kendi adımıza, Fransız arşivlerini bu komisyona açmaya hazırız.

DOSTANE ÇÖZÜM

— İnsan hakları konusunda, Türkiye ve 5 Avrupa ülkesi bir anlaşmaya vardılar. Bu anlaşmanın getirdikleri tatmin edici midir, yoksa Avrupa, Türk hükümetinden bu konuda başka adımlar da bekleyecek midir?

DUMAS — 1985 aralık ayı başında sağlanan dostça anlaşma, Türkiye ile aralarında Fransa'nın da bulunduğu şikâyetçi beş Avrupa devletinin iki yıldan beri Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun gözetimi altında şürdürdükleri müzakerelerin bir sonucudur. Talep sahibi devletleri, bu anlaşmayı kabule iki yargı yöneltmiştir: Bir yanda, henüz yetersiz olsa da, demokrasiye dönüş yolunda 1983 aralığından bu yana Türkiye tarafından sağlanan gelişme; diğer yanda Türkiye'nin, bu yolda devam edileceği ve insan haklarına tam saygı için zorunlu tedbirlerin hızlandırılacağına dair taahhütleri. 1982'de açılmış olan prosedürün girdiği yeni aşamada Fransa, diğer şikâyetçi devletler gibi, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun yardımıyla yazılı taahhütlerin tümünün gerçekleşmesine göz kulak olacaktır.

BEKLEMEK GEREKİYOR

— Türk hükümeti, defalarca Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam katılma isteğini açıkladı. Sizce bu isteğin gerçekleşmesinin önündeki güçlükler nelerdir?

DUMAS — Bildiğiniz gibi topluluğa iki yeni üye daha kabul edilmiştir: Tam bütünleşmesi daha zaman alacak olan Portekiz ve İspanya. Topluluk üçüncü kez genişlerken, kendisini oluşturan zengin ülkelerle fakir ülkeler arasındaki dayanışmanın korunması zorunluluğuyla çok daha acil biçimde karşı karşıyadır. Topluluğun birliğini güçlendirmek, önümüzdeki yıllarda bizi bekleyen en güç görevdir. Bu yüzden Fransa, Avrupa'nın inşasının derinleştirilmesini arzulamakta ve Lüksemburg'taki zirve toplantısında alınan reform kararlarından çok memnundur. Şimdi bu reformların nasıl uygulanacağını ve topluluğun 12 üyeyle etkin çalışıp çalışamayacağını görmek için beklemek gerekiyor. Avrupa'nın inşasının, çok önemli ve

Türkiye'nin de tam olarak katıldığı başka biçimleri de var: Fransa'nın önayak olduğu ve bu yüzyıl sonunun büyük teknolojik iddiasının meydana çıkmasını sağlayacak olan EUREKA projesine ülkenizin katılmasına çok memnunuz.

— Batı ve özellikle Fransa ile Ortadoğu arasındaki ilişkilerde Türkiye, sizce ne gibi bir rol oynayabilir?

DUMAS — Tarihi, gelenekleri ve stratejik coğrafi konumu göz önüne alındığında Türkiye, doğal olarak Batı ile Yakın ve Ortadoğu arasında bir bağ rolü oynamaya adaydır. Nitekim aynı görüş, başbakanınız Turgut Özal tarafından İslam ve Batı birliğinin geçen kasımda Paris'te düzenlediği toplantıda ortaya konulmuştur.

Sözcüklere Yasak Dönemi...

14 ocak

Ankara Cumhuriyet Bürosu'ndan öğrendiğimize göre TRT'de yeni bir hazırlık var. Kullanılması daha önce yasak edilen 205 sözcüğün sayısı yeni bir listeyle 2 bine çıkarılacak. TRT yetkilileri "Ciddi bir devlet kuruluşu olarak en iyi ve güzel Türkçeyi halka anlatmak istiyoruz" demişler.

TRT yetkilileri yasak listesinin gerekçesini şöyle açıklıyorlar:

"Anayasa sözlüğünde yer alan Başbakanlık genelgesinde, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü yazışmalarda ve yayınlarda anayasa sözlüğünü ölçüt kabul etmeleri gerektiği belirtiliyor. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Devlet Tiyatroları'nın da bu genelgeye uymaları, anayasa sözlüğüne uygun bir dil kullanmaları gerekir."

Ne yazık ki, Atatürk'ün dil devrimine karşı 12 Eylül'den çok önce başlayan düşmanlık, 12 Eylül olağanüstü döneminde yoğunlaştı. Atatürk'ün bu yoldaki vasiyeti de hiçe sayıldı. Sıradan bir yurttaşın vasiyetnamesine (hukuk kurallarına göre) dokunulamazken, Gazi Mustafa Kemal'in vasiyetnamesi bozuldu. Türk Dil ve Tarih Kurumları, birer devlet dairesine dönüştürüldü.

Öyle anlaşılıyor ki, karşıdevrimciler, daha doyuma ulaşamamışlardır. TRT'de sözcük yasaklayarak, listeler düzenleyerek, Osmanlıcaya dönüşü çeşitli yöntemlerle pompalayarak yürümeye çabalıyorlar.

Oysa TRT yetkilileri, sözcüklerle savaşacaklarına, TRT'de konuşulan dilin önce düzelmesi ve sonra güzelleşmesi için çaba göstermelidirler. TRT'nin Türkçesi, 1982 Anayasası'nın Türkçesi kadar bozuktur. Bu bozukluğun önüne yüzlerce veya binlerce sözcüğü yasaklayarak geçmek kolay değildir; çünkü kafa bozukluğu ve mantık çarpıklığı kullanılan dile yansımaktadır. Türkçe sözcükleri kullanmaktan sakınan, kaçınan, korkan, ürken konuşmacılar; konuşmalarını büsbütün dağıtmaktadırlar. Unutulan ve kullanılmayan Osmanlıcayı diriltmek, bir ölü dili canlandırmak kadar güçtür.

TRT yönetimini düzenleyenlerin bilmedikleri ya da bilmek istemedikleri şudur: Halk, ne dün Osmanlıca konuşurdu ne de bundan sonra konuşabilir. Halkın dilini zor kullanarak değiştirmek de olanaksızdır. Dil devrimi halk katlarında benimsenmişse, bu sonuç hiçbir zorlamaya başvurmadan alınmıştır. Ülkenin sanatçıları, ozanları, romancıları dil devrimini benimsemişlerdir; bilim adamları uğraştıkları bilim dallarında gereken terim ve deyimleri var etmişlerdir; halk, sevdiği deyişleri ve sözcükleri benimsemiştir. Dil devrimi böylece gerçekleşmiştir.

Dili yukarıdan aşağıya yasaklarla değiştirmeye kalkanlar başarısız kalacaklardır.

TRT'de sözcük sansürü, bilinen gerici ve tutucu siyasetin gülünç bir göstergesidir. Yasaklar ülkesi Türkiye'de demek ki yalnız fikirlere değil, sözcüklere de yasak dönemi yaşanıyor. Ancak 2'nci Abdülhamit döneminde sözcük yasağı ve sansürü vardı.

ŞAİRLER DÖVÜŞÜR
Mehmed Kemal
300 lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl: Sayı: 22051 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 15 Ocak 1986 Çarşamba

TOPKAPI SARAYI'NDA YAŞAM
Tavernier
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu / İstanbul, 400 Lira

Yemen'de iç savaş

Darbe girişimi bastırılamadı, ülkede sokak çatışmaları sürüyor

Güney Yemen:

Stratejik noktadaki Marksist Arap ülkesi

Nüfusu: 2.5 milyon
Alanı: 325 bin km²
Başkenti: Aden
Yönetim şekli: Cumhuriyet
Devlet Başkanı: Ali Nasır Muhammed
Kişi başına ulusal gelir: 310 dolar
Dış ticaret açığı: 246 milyon dolar.
1970'lerde "Arap âleminin Küba'sı" olarak nitelenen Güney Yemen ya da resmi adıyla Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, İngilizlere karşı verilen çetin bir bağımsızlık savaşı sonunda 30 Kasım 1967'de Güney Yemen Cumhuriyeti adıyla kuruldu. Bağımsızlık mücadelesine önderlik eden Ulusal Kurtuluş Cephesi (UKC) içindeki küçük burjuva milliyetçi kanadın 22 Haziran 1969'da tasfiye
(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

***M**arksist Güney Yemen'de önceki günkü darbe girişiminden sonra durum belirsizliğini koruyor. İngiltere Dışişleri Bakanlığı, Aden'deki diplomatik kaynaklara dayanarak yaptığı açıklamada, ülkede şiddetli çarpışmalar olduğunu, savaş uçaklarının Aden Havaalanı'nı bombaladıklarını belirtti.*

***D**arbecilerin, yönetimin ılımlı çizgisine ve Kuzey Yemen ile ilişkilerini sıkılaştırarak birleşme pazarlığı yapmasına karşı çıkan radikal unsurlar olduğu sanılıyor.*

Dış Haberler Servisi — Arap Yarımadası'nın güney ucunda çok stratejik bir konumda bulunan Marksist yönetimli Güney Yemen'de önceki günkü darbe girişiminden sonra durum belirsizliğini koruyor. Çeşitli kaynaklardan gelen haberler daha çok söylenti niteliği taşımasına rağmen, darbe girişiminin bastırıldığı biçimindeki hükümet kaynaklı ilk iddianın gerçekleri tam yansıtmadığı anlaşılıyor.

AP ajansının haberine göre, İngiltere Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili, Aden'deki diplomatik kaynaklara dayanarak, ülkede şiddetli çarpışmalar geçtiğini, savaş uçaklarının Aden Havaalanı'nı bombaladıklarını, sokak çarpışmalarına tankların da katıldığını belirtti. Söz konusu yetkili darbecilerin kimler olduğunun ve ülkede duruma hangi tarafın egemen olduğunun henüz kesinlik kazanmadığını anlattı.

Anadolu Ajansı da güvenilir kaynaklardan alınan bilgiye göre, başkanlık sarayının ve birçok devlet dairesinin tanklarla bombalandığını bildirdi.

Cibuti'de dolaşan söylentilere göre, Devlet Başkanı Ali Nasır Muhammed darbe girişimi sırasında yaralandı ve hastaneye kaldırıldı. BBC Radyosu darbeciler ile hükümet kuvvetleri arasında şiddetli çarpışmaların geçtiğini, limanda bazı gemilerin ateş aldığını, çatışmaların özellikle başkent Aden'de yoğunlaştığını ve İtalyan elçiliğinde yangın çıktığını duyurdu. Darbecilerin halen 2 stratejik bölgeyi ellerinde geçirmiş oldukları da gelen iddialar arasında.

Aden Havaalanı'nın ulaşıma kapandığı, Aden Radyosu'nun darbe girişiminden bu yana [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Anayasa Komisyonu'na görüş bildirdi

Özal, eski siyasilere konuşma özgürlüğü istedi

Başbakan, Anayasa Komisyonu'na gönderdiği yazıda, eski siyasilerin Türkiye'nin iç ve dış politikasını olumsuz yönde etkileyecek beyanda bulunmaları halinde, üç aydan bir yıla kadar hapisle cezalandırılmalarına ilişkin hükmün kaldırılmasını istedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümetin eski siyasilere çeşitli kısıtlamalar getiren 2969 sayılı yasayla ilgili görüşleri belli oldu. Başbakan Turgut Özal'ın imzasıyla TBMM Anayasa Komisyonu Başkanlığı'na gönderilen yazı ile yasanın, eski siyasilerin Türkiye'nin iç ve dış politikasını menfi yönde etkileyecek beyanda bulunmaları halinde üç aydan bir yıla kadar hapisle cezalandırılmalarına ilişkin hükmünün kaldırılması önerildi.

2969 sayılı yasanın kaldırılmasına ilişkin yasa önerisi [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

Mısır Dışişleri Bakanı'nın Cumhuriyet'e demeci

Sofya'ya karşı Mısır desteği

İSMET ABDÜLMECİD'İN SÖYLEDİKLERİNDEN

Yunanistan: *Umarım Yunanistan'la da iyi ilişkilerimiz bulunduğunu anlarsınız. Değişik görüş açılarını son derece dikkatli dinlemiş bulunuyoruz. Umudumuz odur ki, iki ülke arasında görüşmeler ve karşılıklı anlayış hüküm sürsün.*
Kıbrıs: *Bu konudaki güçlükleri biliyoruz. Kabul edildiği takdirde, bir bir ılımlılık ve bu konuda yardımcı unsur olabilirsek bundan memnun oluruz. Bunun bir davet olduğunu söyleyecek durumda değilim. Ancak iki tarafın da dostu olarak soruna çözüm bulmak görevimiz. BM sürecini teşvik ediyoruz.*
Bulgaristan: *Bulgaristan hükümeti, hükümetinizin diyalog çağrısına olumlu cevap vermelidir. Bu konudaki tutumunuzu anlıyoruz.*
Filistin: *Türkiye'nin ve Avrupa Topluluğu'nun barış sürecini geliştirici yönde oynayacağı rol son derece memnunlukla karşılanır. Türkiye hem Arap ülkelerinin yakın bir dostu hem de Avrupa Topluluğu'nun bir üyesi. Adil bir barış kurma ve Filistin sorununa çözüm bulma doğrultusundaki görüşünü sunması çok yararlı olur.*

CENGİZ ÇANDAR

KAHİRE — Mısır Dışişleri Bakanı İsmet Abdülmecid Fas'ın Fes şehrinde yapılan İslam ülkeleri dışişleri bakanları toplantısının hemen ertesinde ve Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Mısır'a yapacağı ziyaretin arifesinde Cumhuriyet'e Türk-Mısır ilişkileri üzerine bir demeç verdi. İsmet Abdülmecid Türkiye ile Mısır arasındaki dostluğun çok gerilere gittiğini, "Mısırlıların yüzde 50'sinin Türk kanı taşımaktan gurur duyduğunu" özellikle vurguladı. Mısır Dışişleri Bakanı iki ülke ve iki halk arasında derin bağlar bulunduğunu, ancak bunun yeterince işlenmediğini belirterek bu konuda "Türk basınının da katkısını" istedi.

Abdülmecid, geçen yıl mayıs ayında Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mubarek ve kendisinin İstanbul'da halkın gösterdiği içten dostluktan çok etkilendiklerini bildirdi ve Türkiye'nin Mı-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

DIE WELT: BULGARLAR TÜRK MEZARLARINI AÇIYOR 10. Sayfada

Bakan Aral'ın 'özel emeklilik' için uyarısı:

Yeni yasayı bekleyin

200 bin kişilik kuşku

30 yıl sonrasının 932 bin lirasını bugünkü 13 bin lira ile eşdeğer tutan Başak Sigorta Hayat Müdürü Tevfik Canuz'un yanı sıra, Anadolu Sigorta Genel Müdürü Bedii Tümer de, 30 yıl sonraki 75 milyon lira için "Belki de 75 lira olacaktır" dedi.
Özel emeklilik sigortası yapan şirketler, vade sonunda ödemeyi vaat ettikleri miktarları, poliçelere kaydetmiyor. Şirket yetkilileri, buna gerekçe olarak da, "30 yıl sonra ne olacağını nasıl bilebiliriz ki" diyorlar.

13. Sayfada

Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral, yakında Başbakanlığa sunulacak yeni Sigorta Yasası ile ferdi sigorta sisteminde görülen "güvence boşluklarının" doldurulacağını söyledi.

Aral, "Ferdi sigorta yaptırmak isteyenler yeni yasa çıktıktan sonra 'özel emeklilik' için başvursa daha iyi olur" şeklinde konuştu.

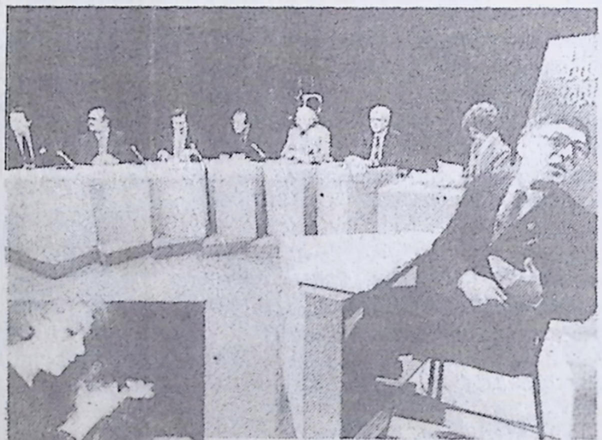
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral, kamuoyu gündeminde giderek ön plana çıkan "özel emeklilik sigortası" sisteminin taliplerinin Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni Sigorta Yasası'nın çıkmasını beklemelerini öğütledi. Aral, 15 gün içinde Başbakanlığa sevk edilecek yeni Sigorta Yasası taslağında, ferdi sigortalarda görülen bazı "güvence boşlukları"nın doldurulacağını da söyledi.

Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral, Cumhuriyet muhabirinin "özel emeklilik sigortası" sistemine ilişkin bir sorusu üzerine, sigorta yasasında değişikliğe gidileceğini anımsattı. Aral, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bakanlık olarak hazırlıklarımızı tamamladık. 15 gün içinde Başbakanlığa sunulacak bu yasa taslağı, Avrupa ve ABD sistemleri göz önüne alınarak düzenlendi. Halen özel emeklilik sigortası yapan şirketler, bu işlemlerini yürürlükteki yasada var olan mekanizmaya göre yürütüyorlar. Yeni yasanın Meclis'ten ne gibi değişikliklerle geçeceğini bilmiyorum. Ama sigorta işlemlerinin büyük boyutlara ulaşacağı kesin. Bu nedenle benim tavsiyem, çıkarılacak yeni yasanın beklenmesidir. İlla bugünkü yasayla yürütülen işlemlerin durdurulmasını önermiyorum tabii."

Cahit Aral, yeni yasa ile geti-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Basın, TV'de liderleri terletti

***Özal hükümetinin iki yıllık icraatını değerlendirmek için TRT tarafından düzenlenen basın toplantılarının çekimi dün yapıldı. TRT Genel Müdürlüğü'nün B stüdyosunda ilk olarak MDP Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu soruları yanıtladı. Daha sonra Başbakan Turgut Özal'ın ve SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ın çekimleri yapıldı. Söylemezoğlu ile yapılan basın toplantısından önce stüdyoda Genel Başkan yardımcılarından Faik Tarımcıoğlu'nun başına tavandaki mikrofonlardan biri düştü (yanda). Parlamentoda grupları bulunan partilerin genel başkanlarıyla düzenlenen basın toplantısına Cumhuriyet Gazetesi'nden Ankara temsilcimiz Yalçın Doğan, Hürriyet Gazetesi'nden Mehmet Türker, Milliyet Gazetesi'nden Teoman Erel, Tercüman Gazetesi'nden Yavuz Donat, Güneş Gazetesi'nden Güneri Cıvaoğlu, Yeni Asır Gazetesi'nden Muammer Yaşar katıldılar. Söylemezoğlu'nun basın toplantısı bu gece, Gürkan'ın basın toplantısı yarın gece, Özal'ın basın toplantısı da cuma gecesi haberlerden sonra yayına sokulacak. 7. Sayfada** (Fotoğraflar: RIZA EZER)*

Evren-Arafat görüşmesi yapılamıyor

FKÖ'nün Ankara Temsilcisi Abu Firas, Arafat, bir hafta süreyle Bağdat'ta olacağı için görüşmenin gerçekleşemeyeceğini söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat arasında bu hafta Tunus'ta yapılması söz konusu edilen görüşmenin ger-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

EVREN: ÜRDÜN-FİLİSTİN GİRİŞİMİNİN YANINDAYIZ
10. Sayfada

Müstehcen yayına, tiraja göre para cezası

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Gaziantep Milletvekili Ata Aksu'nun geçen kasım ayında Meclis Başkanlığı'na verdiği "Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma" kanun teklifinde yeni değişiklik yapılıyor. ANAP grubunda tartışılan tasarıya göre, müstehcen yayınların sorumlularına verilecek iki yıla

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

TUŞALP'IN "BİN İNSAN"I İÇİN SORUŞTURMA
7. Sayfada

Cami avlusunda intihar

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

DYP'de Çatışmanın Anlamı

ANKARA — Dünya çal değiştiriyor, bizdeki de makrası bavurları bırakıp gitmiş verdir. Demokrasisi hâlâ bir seçim sopası parlamento açmakla sınırlı gerilmeler dan sürdüreler bu gün de aynı noktadalar.
DYP ve DSP Genel Başkanlarının buraya gelerek demokrasinin özünde bir [illegible] sonra ortaya çıkan gelişmelere bakıyoruz da, [illegible]
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

İki oğluyla birlikte işlettiği konfeksiyon mağazasını 3 ay önce kapatmak zorunda kalan Mehmet Paçacı, alacaklıların baskısına daha fazla dayanamadı.

Fatih Sultan Mehmet'in türbesinin yanındaki barakada kendini asan babasının cesedi başında ağlayan Kerim Paçacı, "İnsan para için kendini asar mı?" dedi.

İstanbul Haber Servisi — İşsizlik ve piyasanın durgunluğu nedeniyle ödenemeyen borçlar bir kişinin daha yaşamına son vermesine neden oldu. Aksaray'daki Bit Pazarı'nda oğullarının açtığı konfeksiyon mağazası için çevreden milyonlarca lira borçlanan ve 15 milyon lirasını bir türlü ödeyemeyerek dükkânını kapatmak zorunda kalan 49 yaşındaki **Mehmet Paçacı**, [illegible] Fatih Camii avlusunda asılmış olarak bulundu.

Mehmet Paçacı, oğulları **Kerim** (17) ve **Hasan** (20) ile bir süre önce Aksaray'da bir konfeksiyon mağazası açtı. Bunun için çevresinden yaklaşık 3 milyon lira borçlandı. Ancak piyasanın durgun ve satışların düşük olması nedeniyle, mağazayı üç ay önce kapatmak zorunda kaldılar. Bu arada borçların bir bölümü ödendi, ancak geriye kalan 15 milyon lirayı ödemek bir türlü mümkün olmadı. Mağazanın açılıp kapanması aile içinde büyük bir huzursuzluğa neden oldu. Mehmet Paçacı'nın büyük oğlu Hasan, daha önce çalıştığı

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

DYP MİLLİ UZLAŞMA İSTEDİ 10. Sayfada

TÜRK-İŞ'İN ANAYASA ÖNERİLERİ BUGÜN TBMM'DE 8. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Türk-İş'in Girişimi...

Türk İş Mevzuat Komisyonu Genel Başkan Şevket Yılmaz'ın başkanlığında toplanarak ilgili lere "anayasa değişikliği önerisi" götürme kararını [illegible]

Mevzuat Komisyonu, 1982 Anayasası'nın sendikal haklar konusundaki maddelerin değiştirilmesini öngören [illegible]

Türk İş bu amaçla gerekli değişiklikleri önce anayasada saptamak için hazırladığı önerisini bugün Meclis Başkanı Karaduman'a ve Meclis'te grubu bulunan partilerin başkanlarına verecektir.

Öyle görünüyor ki 1982 Anayasası'nın değişmesi yolundaki bir ortak saklayım [illegible]

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Hayali ihracata 7 dava daha

Şişli Savcılığı'nca ENKA, Tekfen, Ulusoy, Süzer, İmeks, Batı Pazarlama, Tım Turizm ve Erpeks firmalarıyla ilgili olarak açılan davalara önümüzdeki günlerde başlanacak. Firma yöneticileri için 3 yıla kadar hapis cezası isteniyor.

ŞENOL KONUKÇU

Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca hayali ihracat yaptıkları öne sürülerek savcılığa suç duyurusu yapılan firmalar hakkında dün 7 ayrı dava daha açıldı. Şişli Adliyesi'nde açılan davalarda ENKA, Tekfen, Ulusoy, Süzer, İmeks, Batı Pazarlama, Tım Turizm ve Erpeks firmalarının 1983-84 yıllarında toplam 7 milyar 157 milyon lira vergi iadesi aldıkları öne sürülüyor. Firmaların yasal temsilcileri hakkında 3 aydan 3 yıla kadar hapis cezası istemiyle açılan davalara önümüzdeki günlerde Şişli Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlanacak.

ENKA Pazarlama İhracat İthalat A.Ş. ile Tım (Turizm İhracat Mümessillik ve Ticaret A.Ş.) firmaları hakkında açılan davada toplam 5 milyar 715 milyon lira vergi iadesi alındığı öne sürülüyor. ENKA Pazarlama Yönetim Kurulu üyesi ve yasal temsilcisi durumunda olan Coşkun Yılmaz Sağıroğlu ve Tım firması Yönetim Kurulu Başkanı Uran Türetgen aleyhine açılan davada sanıkların "üretilmeyen bir malı üretmiş gibi göstererek, sahte

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Hangisi Doğru?..

İşkence nasıl önlenir?

Böyle bir soru sorulduğunda, yetkililer hemen Türkiye'de hiç işkence yapılmadığını söyleyip, konuyu tam anlamı ile "boğuntuya" getirirler.

Türkiye'de işkence her zaman olmuştur. Bu olguyu yadsımaya olanak yoktur. Hemen hemen her dönemde işkenceye rastlanmıştır. Olağanüstü dönemlerde de işkence en çok siyasal nitelikli suçlar nedeniyle gözaltına alınanlara ya-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Türk-İş'in Girişimi...

15 ocak
Türk-İş Mevzuat Komisyonu, Genel Başkan Şevket Yılmaz'ın başkanlığında toplanarak ilgililere ***"anayasa değişikliği önerisi"*** *götürme kararını aldı. Bu kararın gerekçesi ilginçtir. Türk-İş Mevzuat Komisyonu, 1982 Anayasası'nın sendikal haklar konusundaki maddeleri değiştirilmeden özgür sendikacılık yapılamayacağı kanısına varmıştır. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) ilkelerine göre serbest toplu pazarlık, grev ve öteki sendikal hakların yürürlüğe girebilmesi, ancak 1982 Anayasası'ndaki engeller ortadan kaldırılırsa uygulama olanaklarına kavuşabilecektir. Kuşkusuz iş burada bitmiyor. 12 Eylül'den sonra çıkarılan 2821 sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 sayılı Toplusözleşme, Grev ve Lokavt Yasasının da demokratik rejimlerde geçerli ILO ilkelerine göre değiştirilmesi kaçınılmaz oluyor.*

Türk-İş, bu amaçla gerekli değişikliklerin önce anayasada yapılması için hazırladığı öneriyi bugün Meclis Başkanı Karaduman'a ve Mecliste grubu bulunan partilerin başkanlarına verecektir.

Öyle görünüyor ki 1982 Anayasası'nın değişmesi yolundaki bir ortak yaklaşım, ülkenin bazı siyasal partileriyle birlikte en büyük işçi konfederasyonunu da kapsamıştır. Ne var ki bu alanda da normal sayılamayacak bir durum söz konusudur. Çünkü Türkiye'nin en büyük iki işçi konfederasyonundan birisi olan DİSK'in sendikal faaliyetleri, yıllardan beri askıdadır ve mal varlığı da kayyımların elindedir. Öte yandan 1982 Anayasası'nın hazırlandığı ve sendikal hakların kısıldığı süreç içinde bu siyaseti güden hükümete, Türk-İş, Genel Sekreteri'ni Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak vermişti. Demek ki sendikal hakların kaldırılması karar ve eylemlerinde Türk-İş üst yönetimi, ortak ve sorumlu bulunmaktadır.

Kuşkusuz bu olgu, Türk-İş Mevzuat Komisyonu'nun vardığı sonucun gerçekliğini yaralamaz. Ancak Türk-İş Genel Başkanı başta olmak üzere üst yönetiminin dün öyle, bugün de böyle rahatça hareket edebilmeleri, birbirine zıt görüşleri kaygısızca savunabilmeleri, normal sayılabilecek bir olay değildir.

Tabandan gelen baskılarla sendikal haklara sahip çıkmak gereğini duymuş olmak, Türk-İş yöneticileri için bir akıllılık sayılsa bile, biraz fazla akıllılık olmaktadır. Doğal olan, bugün Türkiye'de işçi hukukunu ve sendikal hakları savunma yolunda güvenilir kimselerin bu sorumlulukları üstlenmesi ve Türk-İş'in bu yolu kendi yapısında açmasıdır.

Mısır Dışişleri Bakanı'nın Cumhuriyet'e demeci

Sofya'ya karşı Mısır desteği

CENGİZ ÇANDAR *15 ocak*

KAHİRE — Mısır Dışişleri Bakanı **İsmet Abdülmecid**, Fas'ın Fez şehrinde yapılan İslam ülkeleri dışişleri bakanları toplantısının hemen ertesinde ve Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in Mısır'a yapacağı ziyaretin arifesinde **Cumhuriyet**'e Türk-Mısır ilişkileri üzerine bir demeç verdi. İsmet Abdülmecid, Türkiye ile Mısır arasındaki dostluğun çok gerilere gittiğini, **"Mısırlıların yüzde 50'sinin Türk kanı taşımaktan gurur duyduğunu"** özellikle vurguladı. Mısır Dışişleri Bakanı, iki ülke ve iki halk arasında derin bağlar bulunduğunu, ancak bunun yeterince işlenmediğini belirterek bu konuda **"Türk basınının da katkısını"** istedi.

Abdülmecid, geçen yıl mayıs ayında Mısır Cumhurbaşkanı **Hüsnü Mübarek** ve kendisinin İstanbul'da halkın gösterdiği içten dostluktan çok etkilendiklerini bildirdi ve Türkiye'nin Mısır üzerindeki etkisine işaret ederken, Mısırlıların geleneksel olarak Türk önderlerinin isimlerini çocuklarına verdiklerine değindi ve bu konuda örnek olarak kendi ismini gösterdi. İsmet Abdülmecid, **"Tıpkı Cemal Abdülnasır gibi** (Cemal isminin Cemal Paşa'ya atfen verildiğini ima ederek) **benim adım da ailemin Türk önderlerine bağlılığının bir göstergesi olarak verilmiştir. İsmet adı Araplarda pek yaygın değildir. Doğum tarihim 1923. Dolayısıyla bu isim bana ailem tarafından bazı Mısırlı ailelerin geleneğine uyularak İsmet İnönü'ye saygı nedeniyle verilmiştir"** dedi.

İsmet Abdülmecid, Cumhuriyet'e demecinde, **"Bulgaristan hükümeti, hükümetinizin diyalog çağrısına olumlu cevap vermelidir. Bulgaristan'daki Müslüman azınlığın durumuyla ilgili Fez'de Vahit Halefoğlu'nun yaptığı konuşmadan çok etkilendim. Kendi konuşmamda da Bulgaristan'daki Müslüman azınlığın durumundan söz ettim"** diye konuştu. İsmet Abdülmecid, Türk-Mısır ilişkilerine ilişkin sorularımızı şöyle yanıtladı:

"Biz sürekli olarak hükümetinizle danışma halinde bulunuyoruz. Yunanistan konusuna gelince, umarım Yunanistan'la da iyi ilişkilerimiz bulunduğunu anlarsınız. Değişik görüş açılarını son derece dikkatli biçimde dinlemiş bulunuyoruz. Umudumuz odur ki iki ülke arasında (Türkiye ile Yunanistan) görüşmeler ve karşılıklı anlayış hüküm sürsün. Kıbrıs'a gelince, Kıbrıslı Türklerin durumunu anlıyoruz. Kabul edildiği takdirde, biz bir ılımlılık ve bu konuda yardımcı unsur olabilirsek bundan memnun oluruz."

— Bu bir davet midir?

ABDÜLMECİD — Hayır, bir davet olduğunu söyleyecek durumda değilim. Ancak, sizin ve diğer tarafın bir dostu olarak bu zor soruna bir çözüm bulmaya yardımcı olmak görevimizdir. Bu konuda bir ortak anlayışa ulaşmak yolundaki BM sürecini teşvik ediyoruz. Ve belki bu çabalar sonunda bir şeyler çıkabilir.

— Mısır, bağlantısızlık hareketi çerçevesi içinde bir ılımlılık rolünü Kıbrıs'a ilişkin olarak oynayabilir mi? Çünkü Mısır, sizin 'Kıbrıs hükümeti' bizim 'Kıbrıs Rum yönetimi' dediğimiz taraf ile bağlantısızlar ha-

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı: 22052 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. — 16 Ocak 1986 Perşembe

KAVRAM DERSANESİ
Sömestr kursları: 26 Ocak-8 Şubat

Mısır Devlet Başkanı Mübarek'in Cumhuriyet'e demeci:

Türkiye'den etkin çaba

MÜBAREK'LE KAHİRE'DE — Arkadaşımız Cengiz Çandar, Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'le "Reis"in Uruba Sarayı'ndaki mütevazi makam odasında. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Hem İsrail ile hem de FKÖ ile ilişkileriniz var. Türkiye, İsrail ile FKÖ arasındaki uçurumun daraltılabilmesinde önemli bir rol oynayabilir.

Türkiye ile Yunanistan arasında iyi niyet girişiminde bulunmamız için, iki tarafın da onayı gerek. İstenirse bu konuda çaba göstermeye hazırız.

ABD, FKÖ'yü tanımak yönünde hareket etmeli. Sorunu FKÖ ile çözmekten başka yol yok. Eğer Filistin halkının çoğunluğu olan FKÖ'yü bir kenara itersek, getirilecek her çözüm başarısızlığa uğrar.

Evren ile görüşmemizin odak noktasını Ürdün-Filistin ortak girişimini temel alan barış süreci oluşturacak. 11 Şubat Anlaşması ortadan kalkmamıştır. Ürdün-Suriye teması bu anlaşmayı etkilemeyecektir.

Cengiz Çandar'ın röportajı — 8. Sayfada

8 GÜNLÜK ORTADOĞU GEZİSİ BAŞLIYOR

Evren, bugün Tunus'ta

Cumhurbaşkanı Evren, Tunus'tan sonra Mısır ve Katar'ı ziyaret edecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Tunus, Mısır ve Katar'ı kapsayan Ortadoğu gezisi bugün başlıyor. Cumhurbaşkanı Evren, bu sabah beraberindeki resmi heyetle birlikte THY'ye ait

(Arkası Sa. 6, Sü. 5'te)

İç savaş sürüyor

Lübnan'da Suriye barışı çöktü

Elie Hobeika'nın Falanjistlere teslim olduğu bildirildi. Hobeika'ya karşı ayaklanan Şamir Geagea, Falanjistlere katıldı.

Bu gelişmeler üzerine, Lübnan Güçleri'ni desteklemek üzere Suriye yanlısı milisler, Cemayel'in kuvvetlerine hücuma geçti.

Dış Haberler Servisi — Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta dün meydana gelen kanlı çarpışmalardan sonra, Suriye'nin mimarı olduğu barış planı çöktü. Anlaşmaya imza koymuş olan taraflardan Hıristiyan "Lübnan Güçleri" adlı milisler ile buna karşı çıkan Falanjist Hıristiyanlar arasında son günlerde baş gösteren çarpışmalar, dün dramatik bir aşamaya ulaştı. Son yılların en kanlı çarpışmasında 100 kişinin öldüğü, 300 kişinin yaralandığı ve Lübnan Güçleri

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Yemen'de yönetim duruma hâkim

JANA ajansı: *Kaddafi, Kuzey Yemen Devlet Başkanı'yla görüşerek, Güney Yemen'deki çatışmayı durdurmak amacıyla, Libya'nın bir barış gücü göndermesi için izin istedi.*

3. sayfada

Shultz 22 martta Ankara'ya gelecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un önümüzdeki mart ayında Türkiye'yi ziyaret etmesi kesinleşti.

Edinilen bilgiye göre, diplomatik kanallardan yapılan temaslardan sonra Shultz'un ziyaretinin 22-25 mart tarihleri arasında gerçekleşmesi kararlaştırıldı.

Shultz'un Ankara'daki temaslarını tamamladıktan sonra Yunanistan'a geçerek bu ülkeyi de ziyaret etmesi bekleniyor.

HALEFOĞLU'NDAN BOUILLON'A VEDA YEMEĞİ 14. Sayfada

Türk-İş'in anayasa atağı

Özal: *Anayasanın değiştirilmesinden yana değiliz. Ancak kanunlarda işçilerden yana değişiklik yapılması mümkündür.*

Karaduman: *Türk-İş'in istekleri haklı ve yerinde isteklerdir. Bunun gerçekleşmesi için bizim de yardımcı olmamız gerekir. Gereken hassasiyeti göstereceğim.*

Bahşan Ecevit: *Türk-İş yöneticileri DYP ile DSP arasında varılan ulusal uzlaşma girişimini, anayasa değişikliği yönünden destekledikleri için çok sevindik.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, anayasanın 4 ayrı maddesinde ve çalışma yaşamını ilgilendiren 7 ayrı yasada değişiklik öngören Türk-İş raporunu dün TBMM Başkanı Necmettin Karaduman ile DSP, ANAP, MDP ve DYP yöneticilerine iletti. Karaduman Türk-İş'in isteklerini, "haklı ve yerinde istekler" olarak niteledi. Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz da, "Herkes yardımcı olacağını söylüyor. Ama sonradan yan çiziyorlar" dedi. Yılmaz değişiklik önerilerini bugün de SHP ve RP yöneticilerine iletecek.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide, Genel Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir ve Genel Mali Sekreter Ömer Ergun ile birlikte dün saat 9.00'da TBMM Genel Başkanı Necmettin Karaduman tarafından kabul edildiler. Karaduman görüşmeden önce Türk-İş'in çalışma hayatı ile ilgili hazırladığı bazı yasa değişiklikleri hakkında bilgi vermek üzere geldiğini belirterek şöyle konuştu:

"Türk-İş'in çalışma hayatımızda önemli bir yeri vardır. Bu nedenle Türk-İş'in TBMM'nin ilgi duyması gereken konularına benim ilgisiz kalmam mümkün değildir. Türk-İş'in istekleri haklı ve yerinde isteklerdir. Bunun gerçekleşmesi için bizim de yardımcı olmamız gerekir. Gereken hassasiyeti göstereceğim."

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz da Meclis'in çalışma hayatının içinde bulunduğu çıkmazlara çözüm bulması ve çalışma barışını sağlamada yardımcı olması için Meclis Başkanı'nı ziyaret ettiklerini söyledi.

Yılmaz, Türk-İş'in Başkanlar Kurulu'nun çalışma barışının sağlanması ve yürümesine ilişkin önerilerini TBMM Başkanı'na ilettiklerini belirterek, Karaduman'ın Türk-İş'in önerilerine yardımcı olmayı vaat ettiğini bildirdi. Yılmaz şöyle konuştu:

"Bu elbette bir hükümet, bir grup meselesidir ama sayın başkanın kendi inisiyatifleriyle bu yasaların arzuladığımız istikamette bir değişikliğe tabi tutulmasının hemen mümkün olmadığını da biliyoruz. Ama bu önerilerimizin TBMM'den geçmesi için sayın başkanın yardımlarını rica etmeye geldik. Ümidimiz odur ki, bu önerilerimize kulak verilsin ve yardımcı olunsun."

Yılmaz, TBMM Başkanı'nın kendilerine yardımcı olacağını

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

BAŞ BAŞA BİR SAAT — Bülent Ecevit, Necmettin Erbakan'ı dün Ankara'daki evinde ziyaret etti. İki eski lider bir saat baş başa görüştüler. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Ecevit ve Erbakan: 2969 tümden kaldırılsın

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit, dün kapatılan MSP'nin Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ı evinde ziyaret etti. Görüşmeden sonra Ecevit, 2969 sayılı yasada yapılacak değişikliklere karşı çıkarak, "Bu yasanın değiştirilecek yanı yoktur. Demokratik bir adım atılmak isteniyorsa, tümüyle kaldırılsın" dedi. Necmettin Erbakan da, partiler konusunda sınırlamaları eleştirerek, (Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Özal, Davos öncesi Cumhuriyet aracılığıyla Papandreu'ya çağrı yaptı

Yunanistan ile diyalog temennimiz

AET: *Açık hedefimiz AET'ye girmek. AET'ye girmemiz halinde ne tavizler veririz, Türkiye'nin gelişmesini geriletir mi? Bunları iyi pazarlık etmek lazım. Altyapımızı hazırlamamız lazım.*

Demokrasi: *AET başvurusu siyasi olarak da önemli etki yapar. Avrupa Konseyi'ndeki, Avrupa Parlamentosu'ndaki hudise, bizim bakımımızdan menfi olsa da Türkiye'deki demokratik sistem bakımından pozitif etki yapıyor.*

Yunanistan: *Davos'ta bir panelde, ben, Papandreu, el sıkışacağız. Herhangi bir görüşme yok, ama yemekte, panelde bir araya geleceğiz. İnsan olarak bir araya geleceğiz. Dileğimiz diyalog kapısının açılması.*

Bulgaristan: *Dış ilişkilerimizde sürdürdüğümüz politikada mesafe alındı. Son Bulgaristan ile ilgili kararın çıkışı bile bunda çok mesafe aldığımızı gösteriyor.*

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Başbakan Turgut Özal'a son zamanlarda gerek gazetelerde, gerekse televizyonda yöneltilen sorular genellikle iç politika ve ekonomi ile sınırlı kaldı. Sorularda genellikle "dış politika" boyutu eksik kaldı. Hatta, iki gün önce banda alınan ve yarın akşam yayımlanacak olan televizyondaki basın toplantısından sonra Başbakan Özal kendisine soru yönelten bizlere dönerek, "Hiç dış politika sorusu sormadınız" yolundaki gözlemini aktardı.

Biz de bu noktadan hareketle gazetemizin Genel Yayın Müdürü Hasan Cemal ile birlikte dün öğle saatlerinde Başbakan Turgut Özal'ı ziyaret ederek, kendisine sadece dış politikaya ilişkin soru sorduk. Dış politikaya yönelik sohbette ağırlık iki konu

(Arkası Sa. 6, Sü. 2'de)

SHP'den af: 10 yıl indirim

NELER GETİRİYOR?

Ölüm cezası: *30 yıla*
Birden çok ölüm cezası: *Ömür boyuna*
Ömür boyu: *24 yıla*
Koşullu erteleme: *141, 142, 146 (son fıkra), 163, 168/2 ve 169. maddelerden hükümlülerin cezaları erteleniyor. 5 yıl içinde aynı suçtan suç işleyenler eski cezalarının orta kalanını da çekecek.*

CÜNEYT ARCAYÜREK

ANKARA — SHP'nin bir süredir üzerinde çalıştığı genel af kapsamındaki yasa tasarısı üzerindeki hazırlıkları sona erdi. Hazırlanan af yasa tasarısı metni partinin Meclis gurubunda önümüzdeki günlerde müzakereye açılacak.

İki partinin birleşmesinden önce Halkçı Parti ile SODEP'in hazırladıkları af yasa tasarıları, SHP'nin Hukuk Komisyonu'nda ele alındı. Bu iki yasa tasarısını birleştiren çalışmalarda affın geniş tutulması için bütün olanaklar gözetildi.

SHP'nin af yasa tasarısı Meclis grubunda görüşüldükten, gereken eklemeler ya da düzeltmeler yapıldıktan sonra TBMM'ye verilecek. Bilindiği gibi Başbakan Özal, iktidarın bir af yasası hazırlamadan önce ana muhalefet partisinin bu konudaki görüşlerinin açıklığa kavuşmasını istemişti. SHP böylece, af konusundaki görüşlerini bir yasa tasarısıyla Millet Meclisi'ne getiriyor.

SHP'nin "Af ve Toplumsal Barışı Sağlama Yasa Önerisi" adını verdiği af yasa tasarısının tam metni şöyle:

"Af ve Toplumsal Barışı Sağlama Yasa Önerisi

Zaman bakımından yasanın içeriği

MADDE 1 — Bu yasa, 8 Ağustos 1985 tarihine kadar (o gün dahil) işlenmiş olan suçlara uygulanır.

Suç ve cezada uygulama

MADDE 2 — Bu yasada, farklı bir düzenleme getirilmiş olmadıkça

a) Ölüm cezası otuz yıl ağır hapis cezasına,

Birden çok ölüm cezası, yaşam boyu ağır hapis cezasına, çevrilmiştir.

b) Yaşam boyu ağır hapis cezası, yirmi dört yıl ağır hapis cezası, olarak çektirilir.

c) Üst sınırı (10) yılı geçmeyen özgürlüğü bağlayıcı cezayı gerektiren eylemler hakkında kovuşturma yapılmaz.

(10) yıl ve daha az özgürlüğü bağlayıcı cezaları ile ceza hükümlülüklerinin sonuçları affedilmiştir.

d) Bu yasadan yararlananların para cezalarının tamamı affedilmiştir.

Mahkemelerce hükmedilmiş veya özel kanunlara göre mercilerince verilmiş para cezaları, usulüne uygun olarak tahsil olunmuşsa, geri verilmez.

e) Özgürlüğü bağlayıcı cezası yasayla affedilenlerin, fer'i ve tamamlayıcı cezaları ile ceza hükümlülüklerinin sonuçları affedilmiştir.

Bu yasadan kısmen yararlananlar için de yukarıdaki kural geçerlidir.

f) Cezaları genel afla ortadan kalkanlar hakkında, özel yasalarında

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

809 sayfalık 'esas hakkındaki görüş'ün okunmasına başlandı

Savcı: DİSK illegal örgüttür

ESAS HAKKINDAKİ GÖRÜŞTEN

Proletarya diktatörlüğü: *DİSK'in bütün tüzükleri, işçi sınıfı bilimi bilimsel sosyalizm doğrultusunda proletarya diktatörlüğü kurmayı amaçlıyordu.*
Leninist ideoloji: *DİSK'in istediği genel grev ve dayanışma grevleri, Marksist-Leninist ideolojinin bir unsurudur.*
Devlete karşı savaş: *DİSK ve demokratik kuruluşların ilişkileri sonucunda devlete karşı savaşım cephesi oluşturuldu.*

İstanbul Haber Servisi — DİSK ve bağlı sendikalar davasında 1477 sanıkla ilgili 809 sayfalık esas hakkındaki görüşün okunmasına dün başlandı. İddianamede yer alan suçlamaların içeriğini yansıtan esas hakkındaki görüşte, DİSK'in sosyalizmi hedefleyen Marksist-Leninist düzeni getirmek amacıyla kuruluşundan itibaren bütün faaliyetlerini sürdürdüğü, kuruluşundan bu yana illegal bir kuruluş niteliği kazandığı öne sürüldü.

Baştabya duruşma salonunda dün saat 10.20'de başlayan 254. oturumda duruşma yargıcı Yarbay Aydın Kalpakçı, bundan sonraki günlerde oturumun saat 10.00'da başlayacağını, duruşma salonuna giriş formalitelerinin çok uzun sürdüğünü, bu nedenle duruşmaya katılmak isteyenlerin daha erken gelmesi gerektiğini belirtti. Oturuma 94 sanık, 22 avukat, aralarında SHP Genel Sekreteri Cahit Angın, SHP Adıyaman Milletvekili Genel Sekreter Yardımcısı Sırrı Özbek, öldürülen eski DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in eşi Sabahat Türkler'in de bulunduğu 8 dinleyici katıldı. Duruşmaya katılan sanıklar arasında Barış Derneği davası nedeniyle tutuklu bulunan Görsel Sanatçılar Derneği Başkanı Orhan Taylan, İstanbul eski belediye başkanlarından Ahmet İsvan, Prof. Sadun Aren, DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, Genel Sekreter Fehmi Işıklar ile Yürütme, Yönetim, Denetim, Onur Kurulu üyeleri, bölge temsilcileri hazır bulundular.

Askeri savcı yardımcıları Yüzbaşı İsmail Yörük, Mehmet Cimci ve Mehmet Demir tarafından iki bölüm halinde hazırlanan esas hakkındaki görüşün ilk bölümünde, DİSK ve bağlı sendikaların kuruluşları, faaliyetleri ve sorumlulukları anlatılıyor. İkinci bölümde ise 1477 sanığın ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılıyor. Esas hakkındaki görüşü okuyan askeri savcı, iddianamede de DİSK'in kuruluşunun, temel kurumlarının, tüzüklerinin, tek tip tutuğunun, cephe kararlarının ve faaliyetlerinin ayrı ayrı anlatıldığına değinerek, DİSK'in sosyalist bir düzeni kur-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Özal'la Dış Politika...

ANKARA — Başbakan Turgut Özal'la dün özellikle Türk dış politikası üzerinde odaklaşan bir konuşma yaptık. Başbakanlık Konutu'ndaki sohbetimiz arasında Sayın Özal, Türkiye'nin Ortadoğu'ya dönük politikasını, dikkat edin, "aktif taraftarlık" olarak nitelendi. İzlenmekte olan çizginin günlük deyişle suya sabuna dokunmayan, "reisgele" bir politika olmadığını vurguladı.

Yerinde bir saptama sayılabilir bu.

Türkiye, Ortadoğu'da "ılımlı" ülkelere daha yakın bir dış politika yürütmekle birlikte "radikaller"le de ilişkilerini sürdürmeye özen göstermektedir. Örneğin, Suriye, Libya ve İran gibi "radikal" ülkeler, FKÖ lideri Arafat'ın Ortadoğu barış sürecinden tamamen dışlanmasından yanadırlar; Türkiye ise buna karşıdır. ABD Başkanı Reagan, Libya'ya "eko-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

Çukurbostan'dan dozerler geçti

Ellerinde bayrak ve Atatürk portreleri ile 5 saat süren direnişten sonra Çukurbostanlılar gecekondulardan tahliye edildi.

Geçen haziran ayından beri süren anlaşmazlık sonucu belediyenin dün boşalttığı gecekondularda yaşayanlar isterlerse Kemerburgaz'daki Demirören sitesine yerleştirilecekler.

6. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

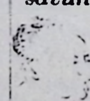
Yabancı Uzman (!)

Amerika'da "The American Economic Association" tarafından yayımlanan bir derginin 1985 yılı aralık ayı sayısında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Başkanlığı'nın ekonomi alanında uzman arayan bir ilanına rastladık.

"Job Openings For Economists" başlığı ile derginin 28'inci sayfasında yer alan bu ilanın hemen altında Merkezi Ha-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Kafaoğlu, Meclis'te savunma yapacak

Eski Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu, bugün Meclis'te "şirket kurtarma" ile ilgili "yolsuzluk iddiaları" konusunda kendini savunacak. Kafaoğlu, "Anayasanın 15. maddesine sığınmayacağım" dedi. 7. Sayfada

reketi içinde birlikte.

ABDÜLMECİD — Sanıyorum ki biz bu bölgede ılımlı bir ülkeyiz. Ve çatışmayı önlemek ve değişik görüşleri bir araya getirmek bizim politikamızdır. Bu noktada İran-Irak savaşından söz etmek istiyorum. Bu savaş, bizim, sizin ve bölgedeki birçok ülke için ciddi bir kaygı kaynağıdır. Her iki ülkeyi birlikte görüşmelere oturmaya çağırıyoruz. İran'a karşı hiçbir şeyimiz yoktur. Ancak elbette ki Irak'ı destekliyoruz. Irak'ın İslam Konferansı Örgütü tarafından başlatılan barış sürecine daha esaslı bir biçimde kulak verdiğini hissediyoruz.

— Fez'de yapılan son toplantıda İran'ı özellikle zikrederek barış görüşmelerine davet eden bir karar çıkmaması, kimi basın organlarında, İslam Konferansı'nın İran'a belirgin bir eğilim göstermesi biçiminde yorumlara yol açtı.

İslam topluluğunda bu konuda bir görüş değişikliğinin ortaya çıktığı söylenebilir mi? Yorumunuz nedir?

ABDÜLMECİD — Sanıyorum ki bu konuda işin tarihçesine gitmeliyiz. İslam ülkeleri dışişleri bakanlarının Yemen'in Sana kentindeki 15. toplantısındaki kararı, hem İran hem Irak kabul etmişti. Daha sonra İran reddetti. Fez'de bazı İslam ülkeleri, Sana'da olanın tekrarlanmasını önlemek istemiş olmalılar. Benim yorumum budur. Fez'de İranlılar orada yapılan konuşmaların çoğunu dinlediler. Bence Irak görüşme çağrılarına daha duyarlı.

— Türkiye'den Ortadoğu ve Filistin sorununa ilişkin bir beklentiniz var mı? Nasıl bir rol oynamasını bekliyorsunuz?

ABDÜLMECİD — Türkiye'nin ve Avrupa Topluluğu'nun barış sürecini geliştirici yönde oynayacağı rol son derece memnunlukla karşılanır. Biz Türkiye'yi Arap ülkelerinin çok yakın bir dostu ve aynı zamanda Avrupa Topluluğu'nun bir üyesi olarak sayıyoruz. Adil bir barış kurma ve Filistin sorununa çözüm bulma doğrultusundaki görüşünü sunması çok yararlı olur.

— Barış süreci ne anlama geliyor? Ürdün-Filistin ortak girişimi mi?

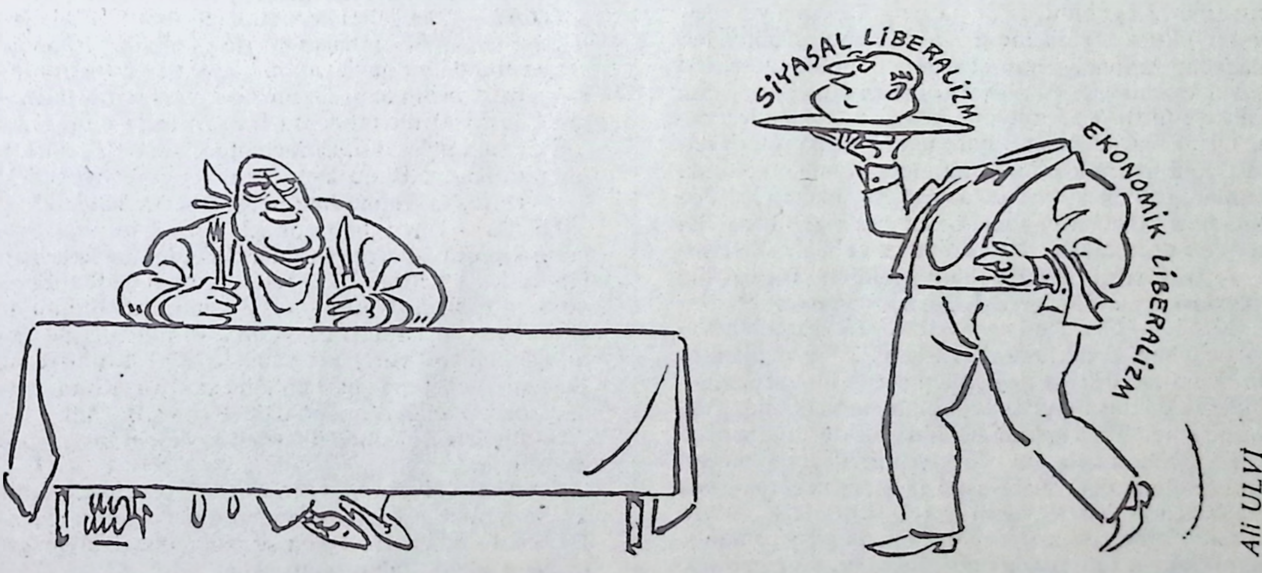
ABDÜLMECİD — Ürdün-Filistin ortak girişimi çok önemlidir. Barış sürecinin temelini oluşturuyor.

— Bu girişim hâlâ hayatta mı?

ABDÜLMECİD — Umarım. Bu konudaki güçlükleri biliyorum. Bunun farkındayız. Mısır olarak bu girişimin teşvik edilmesinin gereğine inanıyoruz. Ve Türk kardeşlerimizin de böyle bir girişime destek vermesinden memnun olacağız.

İsmet Abdülmecid'e özel demecine başlamadan önce sohbetimiz sırasında, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumuna ilişkin Fez toplantısında konuşma yaptığını hatırlatarak bu konuda Mısır'ın tavrının ne olduğunu sorduk. İsmet Abdülmecid şu yanıtı verdi:

"Bu konudaki tutumunuzu anlıyoruz ve Bulgaristan hükümetinin Müslüman azınlık konusunda bir diyaloğa oturulması ve soruna bir çözüm bulunması için yaptığınız çağrıyı kabul etmesinin gereğine inanıyoruz."

Özal, Davos öncesi Cumhuriyet aracılığıyla Papandreu'ya çağrı yaptı:

Yunanistan ile diyalog temennimiz

YALÇIN DOĞAN *16 ocak*

ANKARA — Başbakan **Turgut Özal**'a son zamanlarda gerek gazetelerde, gerekse televizyonda yöneltilen sorular genellikle iç politika ve ekonomi ile sınırlı kaldı. Sorularda genellikle **"dış politika"** boyutu eksik kaldı. Hatta, iki gün önce banda alınan ve yarın akşam yayımlanacak olan televizyondaki basın toplantısından sonra Başbakan Özal kendisine soru

yönelten bizlere dönerek, **"Hiç dış politika sorusu sormadınız"** yolundaki gözlemini aktardı.

Biz de bu noktadan hareketle gazetemizin Genel Yayın Müdürü **Hasan Cemal** ile birlikte dün öğle saatlerinde Başbakan Turgut Özal'ı ziyaret ederek, kendisine sadece dış politikaya ilişkin soru sorduk. Dış politikaya yönelik sohbette ağırlık iki konuda belirdi. Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyeliği ve Türkiye-Avrupa ilişkileri ilk ana konuyu gündeme getirdi. Bu ayın sonunda İsviçre'nin Davos kentinde yapılacak uluslararası bir forumda Başbakan Özal'ın Yunanistan Başbakanı **Papandreu** ile bir panelde bir araya gelecek olması sohbetin ikinci ana noktasını oluşturdu.

Özal sorularımıza şu yanıtları verdi:

— AET'ye tam üye olarak başvuracak mıyız?

ÖZAL — Bugün açık hedefimiz AET'ye girmek, burada bir ihtilaf yok. Fakat bunun zamanlamasının, yani müracaat zamanlamasının iyi yapılması lazım. Bazen insanlarımız şunu zannederler: Müracaat yapılmıyor, o halde AET'ye girmek istemiyoruz. Hakikat böyle değil. Hatta geçenlerde özel sektör gittiği zaman, ben onlara dedim ki, gidin bakın, şundan endişe ederim, şunu anlamaya çalışın: Biz bugün müracat etsek reddedilirse ondan sonra tekrar müracaatımız çok zor olur. Bu imkânı görebiliyor musunuz? Yani öyle bir düzenleme yapmamız, öyle bir sistem kurmamız lazım ki, müracaatımız reddedilmesin. Gittiler, geldiler, onlar da pek o imkânı göremediler. Çünkü AET'nin bazı problemleri var. İspanya ile Portekiz girdi. Bunların bir nevi AET bünyesi içinde hazmedilmesi lazım. Yani hazmedilmesi derken, sistem büyüdü, 12 üye oldu, 12'nci devlet, hele İspanya, epeyce büyüktür. Uyum meselelerinde epey problemleri olacağını zannediyorum. Tarımla ilgili fon meseleleri önem kazanacak. Bunun üzerine şu korku var tabii: Türkiye nüfusu 55 milyona gelen, 5-10 sene içersinde Ortak Pazar'da en büyük ülke olacak. Şimdi serbest dolaşım meselesi var, eninde sonunda bu olacak. Bunlar geçmiş yıllardan aldığı tecrübelerle, acaba Anadolu köylüsü heybeyi omuzuna atar Ortak Pazar'ı bir dolaşmaya çıkarsa diye fevkalade endişelilir.

— Türkiye'nin AET'ye tam üyeliğini, Türkiye'nin çıkarları açısından gerekli görüyor musunuz?

ÖZAL — Genel çıkarları açısından gerekli görüyorum. Yani genel olarak Türkiye, AET'ye girmelidir. Burada politika değişikliği düşünmüyoruz, parti olarak da düşünmüyoruz, hükümet olarak da... Yalnız girerken Türkiye'nin aleyhine bir durum da ortaya koymamamız lazım. Türkiye'nin aleyhine bir durum ne olur? Yani Türkiye'nin gelişmesini geriletir miyiz, önemli tavizler verir miyiz? Bunları çok iyi pazarlık etmemiz lazım. Tabii bir de giriş zamanıyla, müracaat zamanıyla ilgili. Belki bu sene müracaat olur, belki diyorum... Ama müracaat olmadan evvel, altyapıyı hazırlamamız lazım. Başvurudan evvel aramızdaki münasebetleri normalize etmemiz lazım. Yani münasebetlerin bir kopukluğu var, halen eski protokol yürürlükte değil, yeni mali protokol yürürlükte değil, onun eksiklikleri var. Bana biraz da sebep, Türkiye müracaat etmesin diye, bunlar yürümüyor gibi geliyor.

— Başvuru kabul edildiği takdirde siyasi olarak Türkiye'de bir gelişme, bir değişme olur mu? Yani demokrasinin daha bir rayına oturması yönünde etki yapar mı?

ÖZAL — Siyasi olarak etki yapar. Zaten şu anda etki yapıyor. Avrupa'nın Türkiye'ye şu anda tesiri olmadığını kimse iddia edemez. Yani şu anda Avrupa'dan geliş gidişlerin Türkiye'ye tesiri olmadığını kimse iddia edemez. Bilakis fevkalade önemli tesir yapıyor. İşte **"5'lerin"** müracaatından, Avrupa Konseyi'ndeki durum, bazen Avrupa Parlamentosu'nda olan hadiseler, bizim bakımımızdan menfi de olsa, Türkiye'deki demokratik sistem bakımından pozitif etki yapıyor, bunu kabul etmek lazım.

— Türkiye'nin Batı Avrupa ile ilişkilerinin gelişmesi Türkiye'nin dış politikasında ne gibi değişiklikler yapacak, yani manevra alanını genişletebilir mi?

ÖZAL — Şimdi şöyle düşünmek lazım. Türkiye'nin konumu bakımından 4 tür ülke ile ilişkileri var. Bir tanesi Araplar başta olmak üzere İslam âlemi. Bu son 5 senelik bir olgu. Bunda çok mesafe alındı. Son Bulgarlarla ilgili kararın çıkışı bile, bunda çok mesafe aldığımızı gösteriyor. Bizim her gittiğimiz yerde aranmamızın, iyi karşılanmamızın nedeni de bu. Artık şu açık olarak biliniyor ki, Türkiye Ortadoğu'da sözü geçen ülkelerden biri olmuştur. Bunda Türkiye'nin takip ettiği aktif tarafsızlık politikasının rolü vardır. Rasgele bir tarafsızlık değildir. Biz İran'la, Irak'la, Mısır'la, Libya'yla, yani birbiri ile kavgalı olan ülkelerle de iyi geçiniyoruz. Bu ülkeler bize birçok konuda danışmaya başlamışlardır. Şu konuda Türkiye bize yardım eder mi ya da ne düşünüyor diye danışmaktadırlar. Aynı konuyu Suudi Arabistan'da da, Kuveyt'te de görüyorum.

— Ancak öyle çatışmalar var ki (İran-Irak) dengeleri korumak gittikçe güçleşiyor...

ÖZAL — Dengeleri korumak güç tabii. Misal olarak veririz ki, bizim basınımızda yazılar çıkar, onların basınında bir hayli yazı çıkar. Ama bütün bunlara rağmen, bizim temaslarımız bu yazılardan etkilenmez. Tesiri vardır tabii. Bu İran'da fazla olur, ama Türkiye'nin politikası, istifade politikası değil, dürüst bir politikadır. Bunu karşı taraf da gayet iyi bilir.

— Davos'ta Papandreu ile görüşecek misiniz?

ÖZAL — Davos'ta bir paneldeyiz biz onunla. Panelin konusu, Is Conventional Economics Relevant For Today's National and International Global Economic Problems (Geleneksel Ekonomiler, Bugünün Ulusal ve Uluslararası Ekonomik Problemlerine Yanıt Verebiliyor mu?) Bu panelde AET Komisyonu Başkanı, panelin de başkanlığını yapıyor. Konuşmacılar ben, Papandreu ve ABD Ticaret Bakanı.

— Bu çerçeve içinde önceden herhangi bir görüşme var mı?

ÖZAL — Herhangi bir görüşme yok, ancak tabii ki, bir yemekte ya da panelden önce el sıkışacağız. Bunun dışında herhangi bir şey yok, ama dediğim gibi, yemeklerde falan buluşuruz.

— Yani gayri resmi bir zirve diyebilir miyiz buna?

ÖZAL — Yok, hayır, diyemeyiz. Ama şu vardır. İnsan olarak karşı karşıya gelirsiniz, belki bir iki mesele konuşulur. Ben hatırlıyorum, bunların en son Brüksel'e başbakan yardımcıları geldi. Onunla biz konuştuk orada. Ekonomik tedbirler almışlardı, ben bu tedbirleri biliyordum, onu sordum. Bazılarında geri kalmışsınız, şunu şöyle yapmalısınız, diye düşüncelerimi söyledim. Normal konuşma oluyor.

— Yemek sırasında ya da herhangi bir yerdeki görüşmelerde, sizden bir görüşme yapalım konusunda bir istek olacak mı?

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
600 Lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39 41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22053 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 17 Ocak 1986 Cuma

HUKUKSUZ DEMOKRASİ
Av. Halit Çelenk
Çıktı. 800 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları

Anayasanın 15. maddesi farklı yorumlandı

Kafaoğlu için Meclis'te aklama

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Kafaoğlu Derken İş Büyüdü...

ANKARA — Kimine göre Meclis, anayasanın geçici 15'inci maddesini yorumladı.
Kimine göre, anayasanın 15'inci maddesi delindi.
Oyu, Sayın Cumhurbaş-
(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

DSP'li Korkmaz: *15. madde değişmeden görüşemeyiz.*
SHP'li Gürkan: *15. madde, keyfi olarak askıya alındı. İktidarın bu mantığı çerçevesinde her türlü iddianın üzerine gideceğiz.*
SHP'li Oktay: *Dönemin başbakanı, bakanları ve başbakan yardımcısından da hesap soralım, aklanmalarına olanak sağlayalım.*
Kafaoğlu: *15. madde, hırsızları himaye etmek için getirilmiş bir hüküm değildir.*
SHP'li Vardal: *Bu, iki eski rakibin siyasi çatışması mıdır? Öç alma mücadelesi midir?*
ANAP'lı Kısakürek: *Kimseye husumet veya sempatimiz yok. Önergeyi hazırlarken kimseden emir almadık.*
MDP'li Kasaroğlu: *Başak Grubunu kurtaracağım diye rüşvet isteyen ortaya çıkmadıkça, dosyayı kapatmaya kimsenin gücü yetmeyecektir.*
Reddedildi: *Eski Maliye Bakanı Kafaoğlu hakkında Meclis soruşturması açılmasını isteyen önerge, ANAP'lı ve bazı MDP'lilerin oylarıyla reddedildi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Eski Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu hakkında ANAP'lılar tarafından verilen Meclis soruşturması isteği, Bakanlar ile ANAP'ın büyük çoğunluğunun aleyhte oy kullanması sonucu reddedildi.

TBMM Genel Kurulu'nda Başkanvekili Özer Gürbüz tarafından iki kez tekrarlatılan oylama, ANAP'ı karıştırdı. Oylamada SHP grubu ağırlıklı olarak soruşturma açılmasına "Evet" oyu kullanırken, ANAP, MDP ve Bağımsızların büyük bölümü "Ret" oyu verdiler. Görüşmelere ve oylamaya Başbakan Turgut Özal'ın katılmaması dikkati çekti.

TBMM Genel Kurulu'nda dün görüşülen Kafaoğlu için Meclis soruşturması açılması istemi, 12 Eylül dönemi yönetimleri hakkında soruş-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

—Ya, Başta er kişi ve hatun kişi olmak üzere insan ve sair zirûh hayvanatın tasviri külliyen şer'an haram olur mu?
ELCEVAP: Olur!

Kafaoğlu dosyası

6.2 milyarlık borç erteleme

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Kahramanmaraş Milletvekili Alaettin Kısakürek ve 31 arkadaşının hazırladıkları eski Maliye Bakanı Adnan Başer Kafaoğlu hakkındaki Meclis soruşturması önergesinde Kafaoğlu, Anadolu Bankası'nı 6.9 milyar lira zarara uğratmakla suçlanıyor ve görevini kötüye kullanarak TCK'nın 240'ıncı maddesi uyarınca cezalandırılması isteniyordu.

1982 yılında hükümet, ekonomiye fayda sağlayan ve tersanne sanayine katkıda bulunan zor durumdaki şirketlerin kurtarılmasını kararlaştırmış, bu amaçla Güney Sanayii ve Asil Çelik'in kurtarılması operasyonu gerçekleştirilmişti. Ekonomik İşler Koordinasyon Kurulu, zor durumda bulunan 130'a yakın şirketle ilgilenme görevini Maliye Bakanlığı'na bırakınca, bakanlık bu şirketlere yazı göndererek, gerekli yardımın yapılması için hesaplarının inceleneceğini bildirmişti.

Maliye Bakanlığı'nın bu yazısı üzerine Başak Şirketler Grubu, bakanlığa başvurarak yardım istemişti.

Kafaoğlu hakkında hazırlanan dosyada, Maliye Bakanlığı'nın tavsiyesi üzerine Başak Şirketler Grubunun en çok borcu bulunan Anadolu Bankası'na

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Altının rekor günü

Reşat 50.000, Cumhuriyet 46.500, 24 ayar 7.000 lira

Ekonomi Servisi — Uluslararası borsalarda ve Kapalıçarşı'da altın fiyatları dün rekor düzeyle[re] çıktı. Dünyanın en büyük altın borsasının bulunduğu Zürih'te altının bir onsu (31 gram), dün kısa bir süre için de olsa 375 dolara kadar fırladı. New York'ta önceki akşam 349 dolardan kapanan altın, dün sabah saatlerinde Londra ve Zürih'te 361 dolardan işlem gördü. Altın fiyatlarının bir önceki güne oranla 13.5 dolar birden yükselmesiyle tüm borsalarda yoğun bir altın alışverişi başladı. "Sarı maden" karşı yönelen büyük talep sonucu fiyatlar, 5 dakika içinde iki üç kez değişir duruma geldi.

Hızlı talep artışının, Zürih'te altını 375 dolara kadar tırmandırmasına karşın günün genel fiyat ortalaması 363 dolar düzeyinde oldu.

Dış borsalarda altın fiyatlarının olağanüstü tırmanışı içeriye de aynen yansıdı ve Reşat, Cumhuriyet ve külçe altın, Kapalıçarşı'da tarihinin en yüksek değerlerine ulaştı. Cumhuriyet altını, bir önceki güne oranla 2 bin lira artarak 46 bin 500'e, Reşat 1.500 lira yükselişle 50 bine, 24 ayar külçe de 300 liralık artışla 7 bin liraya fırladı. Kapalı-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

Evlat acısı

İzmir Karşıyaka'da Turan üstgeçidi yakınlarında meydana gelen kazada, karşıdan karşıya geçmekte olan bir ana-oğula çarpan özel bir otomobil, 11 yaşındaki Bülent Avcı'nın ölümüne neden oldu. Kazadan yaralı olarak kurtulan 35 yaşındaki anne Mahizer Avcı, olay yerinde ölen oğlunun başında uzun süre ağıt yakarak gözyaşı döktü. Çevrede bulunanlar, sinir krizleri geçiren anneyi güçlükle yatıştırabildiler. (Telefoto: a.a.)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

TV'de Netleşen Alternatif

ANKARA — Televizyonda parlamentoda grubu bulunan üç parti liderleriyle yapılan basın toplantıları, 6 Kasım 1983 seçimlerinden bu yana geçen 26 aylık sürede Türkiye'nin hangi noktaya geldiğini açık seçik ortaya koydu. Buna göre:
• Türkiye'de siyasal sistem henüz rayına oturmamıştır. Her ne kadar Başbakan Turgut Özal "ekonomik sorunları" sürekli gündemin başında tutmak istiyorsa da, ülkede temel sorun si-
(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ÖZAL: AF İNŞALLAH BAHARA MECLİSTE

SAVCI: DİSK İHTİLAL PROVASI YAPTI

İLHAN ERDOST DAVASI: ASTSUBAY BAĞ'IN MAHKÛMİYET KARARI YENİDEN BOZULDU

DEV-SOL 7 DAVASI: 14 SANIK İÇİN ÖLÜM CEZASI İSTENDİ

11. Sayfada

SICAK KARŞILAMA — Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i Kartaca Havaalanı'nda iki yanağından öperek karşıladı. (Fotoğraf: a.a.)

Evren Tunus'ta

Cumhurbaşkanı Evren, Kartaca Havaalanı'nda Tunus Cumhurbaşkanı Burgiba tarafından karşılandı. Burgiba, "İki ulusun çok uzun ortak bir tarihi var. Bayraklarımız dahi neredeyse aynı" dedi. Evren de, "Aramızdaki işbirliği alanlarını arttırabilmek için ülkelerimizin geniş potansiyellere sahip olduklarına inanıyorum" dedi.

TUNUS, (Cumhuriyet) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, üç ülkeyi kapsayan gezisine dün Tunus'tan başladı. Tunus Cumhurbaşkanı **Habib Burgiba**, Evren'i Kartaca Havaalanı'nın şeref salonunda kucaklayıp, iki yanağından öperek sıcak bir biçimde karşıladı. Burgiba, aynı şekilde Evren'in gezisine refakat eden kızı Şenay Gürvit'e de, iki yanağından öperek "hoşgeldiniz" dedi.

Burgiba 83 yaşında. İki yardımcısının zaman zaman desteğiyle ayakta durabildiği dikkat çekiyordu. Şeref salonunun tam ortasında Cumhurbaşkanı Evren'i ayakta beklerken fildişi saplı bastonuna dayanıyordu. Gözünde de siyah gözlükleri vardı.

Tunus Cumhurbaşkanı Fransızca olarak Evren'e 'Hoşgeldiniz' dedikten sonra, **"İki ulusun çok uzun ortak tarihi var. Bayraklarımız dahi neredeyse aynı. Her ikisi de ay yıldızlı"** dedi.

Burgiba, **"Tarihi dost ve kardeş ülkenin Cumhurbaşkanı'nı Tunus topraklarında görmekten büyük mutluluk duyduğunu"** söyledi.

Evren de, iki ülke arasındaki dostluk ilişkilerinin derin ve güçlü köklerini tarihten, ortak kültürel ve manevi değerlerden aldığını kaydederek şöyle dedi:

"Bu dostluğun bugünkü mükemmel düzeyine eriştirilmesinde Sayın Cumhurbaşkanı Burgiba'nın katkıları büyüktür. Kendilerinin ülkelerimize ve milletimize karşı

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Evren: Demokrasimiz Yavaş Yavaş Gelişiyor

TUNUS — Cumhurbaşkanı *Kenan Evren*, her dış gezisinde olduğu gibi uçağımız Esenboğa'dan havalandıktan bir süre sonra gazetecilerin bulunduğu arka bölüme geldi. Evren'le basın mensupları arasındaki sohbet konusu bu kez siyasi parti liderlerinin televizyondaki programlarıydı. Bazı gazeteciler TRT'nin liderlerle düzenlediği açıkoturumlara gazetelerin daveti konusundaki kriterleri eleştirdiler. Bazı gazetelerin açıkoturumlara çağrılmamış olması tepki uyandırmıştı. Cumhurbaşkanı ne gibi ölçütlerle bu davetin yapıldığını kendisinin bilemediğini söyledi. Ancak, örneğin Tan'la Günaydın'ın, Sabah'la Yeni Asır'ın, Tercüman'la Bulvar'ın aynı aileden olduklarını, bu yüzden de bu gazetelerden sadece birinin açıkoturuma çağrıldığını sandığını söyledi. Ve dedi ki:

"Mesela Tan gazetesi çok satıyor, ama aynı zamanda magazin gazetesi. Bu bakımdan sadece Günaydın gazetesi çağrılmış olabilir. Ben de bu gezilerde bazı kriterlere göre bu davetleri yapıyorum."

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

10 yıl sonra yine iç savaşın eşiğinde

Lübnan: 300 ölü

Lübnan Güçleri Askeri Komutanı Semir Geagea'ya (solda) bağlı birlikleri, liderleri Elie Hobeika'ya (sağda) karşı ayaklanmalarından sonra başkent Beyrut, Hıristiyan gruplar arasında son beş yılın en şiddetli çarpışmalarına sahne oldu. Yaralı sayısı 600'e ulaştı.

Şii, Dürzi ve Suriye desteğindeki Müslüman milisler genel seferberlik ilan etti.

Suriye yanlısı milislerle, Cemayel'e bağlı Lübnan ordusu arasında önceki gün meydana gelen çarpışmalarda 300 kişi öldü, 600 kişi de yaralandı.

Falanjistlere teslim olan Lübnan Güçleri'nin lideri Hobeika, Fransa'da sürgünde yaşamak üzere Beyrut'tan ayrılıp Paris'e gitti.

Dış Haberler Servisi — Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta, önceki gün karşıt Hıristiyan milisler arasındaki şiddetli çarpışmalardan sonra, ülkedeki Şii, Dürzi ve Suriye desteğindeki Müslüman milisler, genel seferberlik ilan etti ve on yıl önceki iç savaşın yeniden alevlenmesi ihtimali belirdi. Suriye yanlısı milislerin, Devlet Başkanı Emin Cemayel'e bağlı Lübnan ordusuna saldırmaları ile önceki günkü çarpışmalarda, toplam ölü sayısının 300'e, yaralı sayısının ise 600'e ulaştığı bildirildi. Karşıt Hıristiyan milisler arasındaki çarpışmalarda yenilgiyi kabul ederek Falanjistlere teslim olan Lübnan Güçleri'nin lideri, **Elie Hobeika** da, Fransa'da sürgünde yaşamak üzere Beyrut'tan ayrılmayı kabul etti. Hobeika, dün ailesiyle birlikte helikopterle Kıbrıs'a geldi, buradan özel bir uçakla Paris'e geçti.

Lübnan Güçleri'nin Askeri Komutanı Semir Geagea'nın (Caacaa okunuyor) önce-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Evren — Jivkov zirvesi için Ankara'nın tutumu

Sofya'ya koşul: Türklere baskı gündeme alınsın

Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'un, Romanya Cumhurbaşkanı Çavuşesku aracılığı ile gönderdiği buluşma çağrısının gerçekleşmesi, Sofya'nın "Türklere baskı"yı görüşme gündemine almayı kabul etmesine bağlı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara'ya göre, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı Todor Jivkov'un, Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** ile görüşme çağrısının kabul edilebilmesi gündem üzerinde varılacak mutabakata bağlı.

Jivkov'un bundan bir süre önce Romanya Cumhurbaşkanı Ni-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

10 ülkeden yeşil ışık, Danimarka düşünüyor

AET'de olumlu yaklaşım

Halefoğlu'nun, Ortaklık Konseyi'nin dışişleri bakanları düzeyinde toplanması istemine Atina dışındaki 10 başkentin yaklaşımı olumlu.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Ankara'nın ay başında AET üyesi ülkelerin başkentlerine bir mektup göndererek, 12 Eylül müdahalesinden bu yana fiilen dondurulmuş durumdaki Türkiye Avrupa Topluluğu ilişkilerinin düzeltilmesi

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

Sovyetler, kalkan yasağında ısrarlı

Karadeniz'de kalkan neslinin tükenmekte olduğunu öne süren Sovyetler, Türk notasına verdikleri yanıtta, yasağın 10 yıl sürmesi gerektiğini bildirdiler.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk balıkçılarının Karadeniz'deki Sovyet ekonomik bölgesi içinde kalkan avlamaları konusunda Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında ortaya çıkan anlaşmazlık büyüyor.

Sovyetler Birliği, Türkiye'nin konunun görüşülmesi yolunda

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'de)

Libya

Kaddafi, Akdeniz'deki gemilere karşı intihar komandolarını eğitip silahlandıracağını yineledi.

Silahsızlanma

Gorbaçov'un, dünyanın 2000 yılına kadar nükleer silahlardan arındırılması önerisini Reagan ihtiyatla karşılarken, incelemeye değer buldu.

[illegible]

Hükümet ve darbeciler, barış koşullarını görüşmek üzere Aden'deki Sovyet Büyükelçiliği'nde bir araya geldiler.

3. Sayfada

1402'liklere yargı ve emeklilik yolu kapatılıyor

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu uyarınca işine son verilen kamu görevlilerinin yargı yoluyla haklarını arayabilmelerine ve hizmet sürelerini borçlanarak emeklilik hakkı kazanmalarına imkân veren kanun tasarısı Milli Savunma Komisyonu'nda reddedildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sıkıyönetim komutanlıklarınca görevlerine son verilenlere yargı yolunun açılmasını ve hizmet sürelerini doldurmasalar bile emeklilik hakkı tanınmasını öngören yasa önerisi TBMM Milli Savunma Komisyonu'nda reddedildi. SHP Sinop Milletve-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Geç Kaldı...

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, anayasanın dördüncü maddesinde değişiklik istiyormuş, bu nedenle TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'a başvurmuş.

İyi etmiş.

İyi etmiş ama bu işlerde biraz geç kalmış değil mi?

Hem de nasıl!

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

'ABD, Ortadoğu'da hiçbir şeyden korkmuyor'

Hasaneyn Heykel

Ünlü Mısırlı gazeteci Hasaneyn Heykel bugün siyasi sorumluluklardan uzak, ama siyasi tartışmaların merkezinde. Kahire'deki görüşmemizde "ABD, zayıf bir Mısır istiyor" dedi.

CENGİZ ÇANDAR

KAHİRE — **Muhammed Hasaneyn Heykel**, büyük nezaket göstererek asansörün kapısına kadar bizi uğurlamak için yürürken, **"Ne zaman Kahire'ye gelirseniz, lütfen bir telefon edin, mutlaka görüşelim. Beklerim"** dedi. İki buçuk yıl önce İstanbul'da başlayan tanışıklığımızın pekiştiği duygusuna kapılmış olmalıydı. **"Siz bir telefon çevirmekle size ulaşılabileceğini sanıyorsunuz galiba. Sizi kaç gündür arıyordum biliyor musunuz? Cumhurbaşkanı'na ulaşmak size ulaşmaktan daha kolay"** dedim. Heykel, elinden eksik etmediği uzun Havana purosundan bir nefes çekti, gülerek, **"Eh, öyle olmalı değil mi?"** karşılığını verdi.

El-Ahram'ın eski yönetmeni ve başyazarı, Nasır'ın sırdaşı ve

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

ÖZAL— Bu tabii zor bir konu. Özellikle bizim bakımımızdan değil de onun bakımından zor. Çünkü kamuoyunun Yunanistan'da, iki taraflı olarak, gerek muhalefet, gerek iktidar olarak birtakım angajmanları olduğu kanaatindeyim. Kamuoyu onlarda bizdeki kadar hassaslaştırılmamıştır, bir nevi onlar enjekte etmişlerdir. Bir de hareket sahaları dardır, bizim hareket sahamız onlardan biraz daha geniştir. Nitekim, biz vizeyi kaldırırken, problemle karşılaşmadık kamuoyunda.

— Davos'taki buluşmanın, panel masası etrafında da olsa bir diyalog kapısını açmasını diler misiniz siz?

ÖZAL — Aslında bizim söylediğimiz bu. Oturalım konuşalım. Şunu söyledim ben, eğer şu konular zor konularsa, kesin ayrılmış fikirleriniz varsa, sizinle hiç müzakere etmeyelim. Müzakere etmemiz sadece kavgalara sebep olacaksa, onları bir kenara bırakalım. Sen pozisyonunu muhafaza et, ben de edeyim, burada herhangi bir şey yapmayalım. Başka konuları oturalım konuşalım. Bunu ben açıkça söyledim.

16 Ocak

Mümtaz ARIKAN

"ABD, Ortadoğu'da hiçbir şeyden korkmuyor"

CENGİZ ÇANDAR *17 ocak*

KAHİRE — Muhammed Hasaneyn Heykel, büyük nezaket göstererek asansörün kapısına kadar bizi uğurlamak için yürürken, **"Ne zaman Kahire'ye gelirseniz, lütfen bir telefon edin, mutlaka görüşelim. Beklerim"** dedi. İki buçuk yıl önce İstanbul'da başlayan tanışıklığımızın pekiştiği duygusuna kapılmış olmalıydı. **"Siz bir telefon çevirmekle size ulaşılabileceğini sanıyorsunuz galiba. Sizi kaç gündür arıyordum biliyor musunuz? Cumhurbaşkanı'na ulaşmak size ulaşmaktan daha kolay"** dedim. Heykel, elinden eksik etmediği uzun Havana purosundan bir nefes çekti, gülerek **"Eh, öyle olmalı değil mi?"** karşılığını verdi.

El-Ahram'ın eski yönetmeni ve başyazarı, **Nasır'**ın sırdaşı ve Enformasyon Bakanı, **"Reis"**in **"yâr-ı vefakârı"**, onun muhtemel haleflerinden biri olarak adını geçiren Heykel, bugünün Mısır'ında siyasi sorumluluk mevkilerinin uzağında, ama siyasi tartışmaların yine merkezinde. Onunla ilgili her gelişme, hafif kıpırdanmaya, silkinmeye başlayan Nasırcı hareketin göstergesi, rejimin Nasır'ın ihya edilmesine karşı tavrının ölçüsü sayılıyor.

Kahire'ye ayak basar basmaz, Hasaneyn Heykel'in yeniden yazı hayatına dönmesi için **El-Akhbar** gazetesi tarafından kendisine teklif yapıldığını, gazetenin haftalık dergisi **Akhbar el-Yevm**'de yazı yazmasının önerildiğini, bunun üzerine görünmeyen kuvvetlerin gazete yönetimi üzerine Heykel'in yazmasını önleme girişiminde bulunduğunu öğrendik. Gazete yöneticileri, bir başka formül bulmuşlar ve Heykel ile mülakat yapmışlardı. Heykel, uzun bir süreden beri Mısır yayın yaşamında ilk kez **Akhbar el-Yevm**'de kendisiyle yapılan mülakatta boy gösterdi. Bu mülakatlar birbirini izleyecek ve muhtemelen Heykel, düzenli yazıları ile etkin yazarlık yaşamına geri dönecek. Bu, rejimin demokratizasyonunda bir aşama sayılacak.

Heykel'e, **"Mısır'a gelir gelmez başınızın yine belada olduğunu öğrendik"** diyerek takılıyoruz. **"Bu benim kaderim"** yanıtını veriyor.

— Eh, bundan memnunsunuz herhalde? Bu sayede sürekli siyaset vitrininde kalıyorsunuz.

Gülüyor, **"Şikâyetçi değilim."**

Heykel'le Ortadoğu coğrafyası üzerinde gezinen bir söyleşideyiz. O bizden, iki hafta önce bulunduğumuz İran'la ilgili gözlemlerimizi dinliyor, 1980'de gittiği **İmam Humeyni** ve **Ayetullah Montezari** ile görüştüğü devrim ertesinin İran'ı ile bugünü karşılaştırmaya çalışıyor; biz de ondan Mısır ve Ortadoğu'daki durumla ilgili saptamalarını dinliyoruz.

"Tüm seçeneklerimizi birer birer Amerikalılara verdik. Bu bölgede olan biten hiçbir şeyden çekinmiyorlar. Tek çekinebilecekleri şey kaos, karışıklık" diye konuşuyor. **"Örgütsüz, dağınık kitleler, büyük bir öfkeyle yakıp yıkarlar. Sonra durulurlar. Amerikalılar bunu göze alıyor. Böyle bir gelişme onlar için büyük bir tehlike oluşturmuyor."**

Çizdiği kara tablo karşısında, **"durumun çaresini nasıl gördüğünü"** soruyoruz. Biraz duraksıyor. Gözleri kısılıyor, **"Tarihte yeni doğacak güçleri beklemeniz gerektiği dönemler vardır"** diye devam ediyor. **"Hiçbir şey yapamazsınız. Doğal sürecin gelişmesini beklemek zorundasınız. Arap dünyasının her yerinde yönetimler tükenmiştir. Bunu kendileri de biliyorlar. Eski güçler tükenmiştir, ama yeni güçler ortaya çıkmamıştır. Bunları belki göremiyoruz, ama mayalanma halindeler. Ortaya çıkacakları dönemi beklemek zorundayız."**

ABD BÖLGEDE RAHAT

Muhammed Hasaneyn Heykel'i dinlerken, **"doğacak yeni güçler"**le ilgili beklentisinin asıl Mısır'la ilgili olduğunu seziyoruz. Soruyoruz: **"Mısır'ın bölgenin geleceğinde kilit rol oynayacağını hâlâ düşünüyor musunuz?"**

İki buçuk yıl önce İstanbul'daki görüşmemizde bu noktanın altını sık sık çizmişti.

"Bu konuda hayal bile kurmuyorum. Öyle" diyor. Heykel ile Mısır'ın da, Türkiye'nin de, bölgenin birçok diğer ülkesinin de dostu ve müttefiki ABD'nin tavrı üzerinde duruyoruz. Heykel'e göre **"Amerikalılar zayıf bir Mısır istiyorlar. Mısır'ın Arap dünyasına yaklaşmasını istemiyorlar. Bu konuda engeller getiriyorlar."** Bölge politikasında yerinden doğrulamayacak, zayıf bir Mısır. ABD, Mısır'ı böyle tutmaktan yana.

Görüştüğümüz devlet yöneticilerinde ABD'ye karşı büyük bir burukluk olduğunu aktarıyoruz. **"Doğaldır"** diye konuşuyor. **"Mısırlıların gururu incindi. Mısır'ın vakarını yaraladılar. Bakın son olaya, uçağımızın kaçırılmasına. Mısır bir dizi provokasyonla karşı karşıya. Ama bütün bunlara doğacak tepkiler Amerikalıların umurunda değil. Dostlarını ilk kez aşağılamıyorlar ki. Müttefikleri Avrupalılara bile nasıl davrandıklarını hatırlayın bir. Seçeneklerimizi tek tek onlara teslim ettik. Bu bölgede şu sırada hiçbir şeyden korkmuyorlar."**

Bu noktada Mısır halkının politize olup olmadığını bir soru olarak, "doğacak yeni güçlere" umudunu bağlayan Heykel'e yöneltiyoruz. **"Mısır halkı son derece politizedir. Yeni bir olgu değil. Yüzyıllardan beri böyledir. Bu ülke asla durağan olmamıştır. Her zaman alttan alta kaynamıştır. Bunu belki çıplak gözle göremezsiniz, ama böyledir"** yanıtını getiriyor. Pencereyi işaret ediyor, **"Şu camdan gördüğünüz manzara sizi aldatmasın. Gördüğünüz kozmopolit bir adacıktır. Gerçek Mısır bu değildir. Hiltonlar, Sheratonlar İstanbul'da da, Kahire'de de, New York'ta da aynıdır. Yabancılar gelip buralarda kalıyor, Mısır'ı bu zannediyorlar. Mısır'ın gerçek yüzü, şu gördüğünüz kozmopolit adacığın arkasındadır."**

Heykel'in bürosu, Kahire Sheraton'un bitişiğinde, Nil'in doğu yakasında büyük bir binada. Camdan dışarı bakıldığında Kahire'nin merkezi görkemli binalarıyla gözüküyor. Gözün ilk emdiği görüntüler, az ötede Roda Adası'nın burnunda tüm ada görüntüsünü örtecek biçimde inşa edilmiş Meridian Oteli. Gözümüzün sol ucu Nil'in diğer adası Gezira'nın Roda'ya bakan burnu üzerinde yükselen diğer Sheraton, Gezira Sheraton'a değiyor. Karşı kıyıda, Nil'in batı yakasında göz ufkumuzu örten Nil Hilton, Ramses Hilton ve Semiramis Intercontinental.

İKİ BASİT MISIRLI

Heykel'in deyişiyle **"bu kozmopolit adacığın"** gerisindeki Mısır'ı ve Mısırlıyı tanımıyor değiliz. Bir gün önce taksiyle eski Kahire'ye, bazı günler nüfusun 14 milyona tırmandığı dünyanın bu eşsiz kentinin 1000 yıl önce ilk kurulduğu mahallelere gidiyorduk. Taksi şoförü **1000 Cami kentinin** 1000 camiinden biri olan Rıfai Camii'ni işaret ederek, **"Kral Faruk ve İran Şahı burada gömülü"** dedi ve ekledi: **" Şah, Enver Sedat'ın dostuydu. Birlikte iş çevirirlerdi."**

— Sedat'tan hoşlanmıyor musunuz?

— **Ben Nasır'ı severim.**

— Mısır'daki genel duygu bu mu?

— **Vallahi yoksullar Nasır'ı sever. Sedat döneminde zengin olanlar, tabii onu severler.**

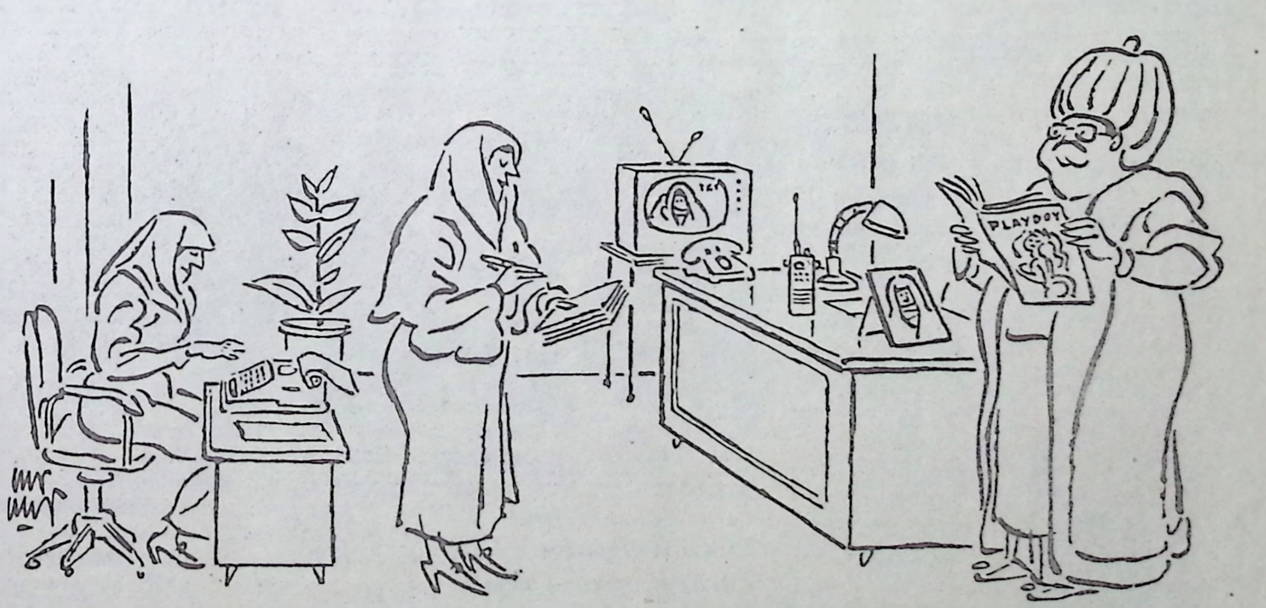
— Mübarek nasıl?

— **Nusf nusf** (şöyle böyle).

Assuanlı taksi şoförünün iki kelimedeki yanıtı, Mısır'ın tüm siyasi tablosunu özetler gibiydi. Mübarek rejimi, Sedat'ı tüm kadrolarıyla devralmış, ancak Nasır döneminin unsurları da Sedat dönemine oranla çok daha özgür, demokratizasyon süreci içindeki bir ülkede seslerini yeniden yükseltmeye çalışıyorlar.

Rıfai Camii'nin bir bölmesinde İran Şahı'nın meza-

Ali ULVİ

— Yaz. Başta er kişi ve hatun kişi olmak üzere insan ve sair zirûh hayvanatın tasviri küllühâl şer'an haram olur mu?
ELVEVAP: Olur!

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi
Çıktı, 700 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Sömestr kursları: 26 Ocak-8 Şubat
Laleli: 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

62. Yıl; Sayı: 22055 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 19 Ocak 1986 Pazar

10 yıllık işçi ve memura

750 bin lira faizsiz ek konut kredisi

Ferdi kredi dilimleri 250 bin lira arttırıldı. Küçük konut üretimini ve istemini teşvik amacıyla 60 metrekare ve daha küçük konutlara 250 bin lira ek bir kredi daha verilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal başkanlığında önceki gün toplanan Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu, ferdi kredi dilimlerini yeniden düzenledi. Kurul, şubat ayı içinde 60 milyar lira değerinde Köprü-Keban Gelir Ortaklığı Senedi ihracını da karara bağladı.

Kurul kararları, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in düzenlediği basın toplantısında açıklandı. Toplantıda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli ile Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı Vahit Erdem de hazır bulundular.

Kurul, her ferdi kredi diliminde 250 bin liralık bir artış öngördü. Buna göre, yeni dilimler 2 milyon, 2 milyon 500 bin, 3 milyon ve 3 milyon 500 bin lira olarak yeniden düzenlendi. Ancak küçük konut üretimi isteğini özendirmek amacıyla yalnızca 60 metrekare ve daha az büyüklükteki konutlara 250 bin lira ek kredi verilecek. Kurul, işçi ve memurların başvurularında peşin olarak alınan "aber payı hesapları"nda başvuranın desteklenmesi amacıyla 750 bin lira ek kredi kullanmalarını da karara bağladı. 750 bin liralık bu krediden, konutu olmayan 10 yıllık devlet memurları ile 10 yıllık sigortalı ve en az 5 yıl prim ödeyen işçiler yararlanabilecekler. Kredinin finansmanı amacıyla, SSK, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi'ne 5 milyarlık bir kaynak aktardı. Memurlar için de bütçeden 21 milyar liralık bir ödenek kalemi ayrıldı. Başvuruda alınan peşinat miktarı değişmedi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, yeni kredinin, daha önce işletilen ve memurdan kaldırılan SSK emekre kredisinin yerini alacağını söyledi. İşçi ve memurlara alacakları bu kredilere faiz uygulanmayacak. Ancak Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi SSK fonları için bu kuruluşa yüzde 10 faiz ödeyecek.

Örneğin, konutu olmayan 10 yıllık bir işçi veya memurdan seçilmesi halinde, yeni sistem şöyle işleyecek: Ferdi kredi miktarı bu işçi, daha önce de var olan koşullara göre kredi için başvuracak. Aidat payı hesabı için 750 bin liralık krediden yararlanacak. İnşaatın süresi dolduğunda, krediye hak kazanacak. Eğer seçilen, 60 metrekare veya daha

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

Kazan patladı

5 küçük öğrenci yanarak can verdi

Patlama nedeniyle okulun iki katı çöktü. Yaralanan öğrencilerden 4'ünün durumu ağır.

ALİ KAŞKA

ŞANLIURFA — Şanlıurfa İlköğretim Bölge Okulu'nda sabaha karşı kaloriferi kazanının patlaması sonucu yatakta olan öğrencilerden 5'i yanarak can verdi. 11

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Çorum olaylarında suçlu görüldüler

3 polise ömürboyu hapis

ÇORUM, (Cumhuriyet) — 2 Temmuz 1980 tarihinde 50'den fazla kişinin ölümü ile sonuçlanan Çorum olaylarında, adam öldürmek suçuyla yargılanan 3 polis memuru, önce ölüme mahkûm edildi, daha sonra hafifletici nedenler göz önünde bulundurularak cezaları ömürboyu hapse çevrildi.

3. Ordu Erzincan 1 Nolu Askeri Mahkemesi, Çorum olaylarında Mustafa Tahtasız adındaki kişiyi öldürmek ve evlere bomba

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Güney Yemen Devlet Başkanı ülkeden kaçtı

Başkan Ali Nasır'ın özel uçağına Etiyopya başkenti Adis Ababa'ya inmesi için izin verildiği bildiriliyor.

3. Sayfada

Cumhurbaşkanı Evren'i Kahire'de Mübarek ve eşi karşıladı

MÜBAREK VE EVREN — Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek ve Kenan Evren karşılama töreni sırasında milli marşları dinlerken... (Fotoğraf: AP/a.a.)

Türkiye - Mısır işbirliği barışa hizmet eder

EVREN'İN KONUŞMASINDAN

Ortadoğu: *Bölgede barış, ancak öncelikle Filistinlilere tüm meşru haklarının iadesi suretiyle ve İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi ile tesis edilebilir.*

Lübnan: *Dışarıdan yapılan müdahalelere son verilmeli. Lübnan halkı kendi kaderini kendisi tayin edebilmeli.*

Hüseyin-Arafat mutabakatı: *Barış ve istikrarın tesisi yönünde başlatılan bu yapıcı girişim tüm taraflarca en iyi şekilde değerlendirilmeli ve bu güzel fırsat kaçırılmamalı.*

İran-Irak: *Körfez Savaşı giderek artan bir endişe kaynağı olmaya devam ediyor.*

KAHİRE (Cumhuriyet) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren üç ülkeyi kapsayan dış gezisinin siyasal açıdan en önemli durağı olan Kahire'de Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek ve eşi tarafından karşılandı. Resmi karşılama töreni Kubbeh Sarayı'nda yapıldı. Bu bir Türk cumhurbaşkanının Mısır'a yaptığı ilk ziyaret oluyor. Bu ziyaretle birlikte Mısır Cumhurbaşkanı Mübarek'in geçen mayısta yaptığı Ankara ziyareti göz önüne alınırsa Ortadoğu'nun en önemli iki kavşak noktasında bulunan Mısır ve Türkiye arasında en üst düzeyde siyasal yakınlaşma sürecinde bir adım daha atılmış oldu.

Mısır Cumhurbaşkanı Mübarek dün akşam Abidin Sarayı'nda Cumhurbaşkanı Evren onuruna bir yemek verdi. Evren yemekte yaptığı konuşmaya Mısır'ı ziyaret eden "ilk Türk cumhurbaşkanı olmaktan" duyduğu memnuniyeti dile getirerek başladı.

Cumhurbaşkanı Evren Türkiye'nin Asya ile Avrupa arasında, Mısır'ın da Asya ile Afrika arasında "köprü görevi" üstlendiklerini belirterek şöyle dedi:

"Ülkelerimiz kendi bölgelerinde önemli birer istikrar ve denge unsuru teşkil etmektedirler. Bu bakımdan Türkiye ile Mısır arasında daha güçlü bir işbirliğinin kurulmasının sadece ülkeleri-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

Tunus Başbakanı:

Evren'in ziyareti tarihi bir olay

Mzali: Türk - Tunus müzakerelerinde her sahada mutabakata varıldı. 11. Sayfada

EVREN, GAZETECİLERLE SOHBET ETTİ. 11. Sayfada

Nil Vadisi'nin Yeşili ile Çöl Sarısı...

KAHİRE — Uçağımız, Tunus'tan'ın akşine pırıl pırıl güneşli bir havada Kahire'ye doğru alçalmaya başladı. Önce çöl ve onun göz alan sarı rengi... Hemen arkasından piramitler, Kahire'nin güneydoğusundaki ünlü Giza piramitleri... Bunlardan "Büyük Piramit" diye anılanı tam 5 bin yıl önce Firavun Keops'un mezarı olarak inşa edilmiş; dünyanın "yedi harikası"ndan biri olarak biliniyor.

Ve birdenbire çöl sarısı ile yeşilin çarpıcı bir biçimde kesiştiğini görüyoruz. Çölün bittiği, Nil Vadisi'nin başladığı anın üzerinden uçuyoruz. Az ötede Nil Nehri delta yaparak Akdeniz'e doğru uzanıyor. Mısır'a can veren Nil ve 48 milyonluk nüfusun yüzde 99'unun yaşadığı Nil Vadisi...

Yeşille çöl sarısının böylesine bıçak gibi

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Bedel belli oldu: Her taksitte 625 bin lira

Askerlik bedeli 4 taksit

KAMU KURUMUNDA ASKERLİK NASIL OLACAK?

1. Kura sonunda kamu kurumlarında çalışarak askerlik yapma hakkını elde edenler, 4 aylık temel eğitimlerinin ardından, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek işyerlerine gidecekler.

2. Yükümlüler, buralarda tek tip elbise giyecekler, yemek parası alacaklar.

3. Yükümlüler, çalıştıkları işyerlerinde sendikal faaliyette bulunamayacaklar.

4. Barınma ve sağlık gereksinimleri çalıştıkları kurum tarafından karşılanacak.

BEDELLİ ASKERLİK NASIL OLACAK?

1. Kura sonucu bedelli askerlik yapma hakkını kazananlara 48 saatlik düşünme süresi verilecek. Yükümlü, 48 saatin sonunda kararını verecek. Bedelli askerlik istemeyenler, kamu kurum ve kuruluşlarında çalıştırılacak.

2. Askerlik bedelinin ilk taksidi, 4 aylık eğitim süresinin bitiminde ödenecek. Kalan üç taksit, 14 ay içinde ödenecek. Taksitler 625'er bin lira.

3. Taksitlerin tamamının ödenmesinden sonra yükümlüler terhis edilmiş sayılacaklar.

FARUK BİLDİRİCİ

ANKARA — Bedelli askerlik yapacak yükümlüler, bedel taksitlerini zamanında ödemezlerse paraları iade edilerek, askerliklerini kamu kurum ve kuruluşlarında çalışarak yapacaklar. Yükümlüler bedelin 625 bin lira olan ilk taksidini temel eğitim dönemi sonundaki 10 günlük izin süresi sonuna kadar yatıracaklar. Kamu kuruluşlarında çalışarak askerlik yapacak yükümlüler, tek tip elbise giyecekler ve sendikal faaliyetlerde bulunamayacaklar.

Bakanlar Kurulu'nun 16 ocakta yaptığı toplantıda kabul edilen, "İhtiyaç Fazlası Yükümlülerin Askerliğe Tabi Tutulma ve Bu Görevi Yerine Getirme Esasları Kararnamesi" önümüzdeki günlerde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girecek. Kararname uyarınca, Genelkurmay Başkanlığı ihtiyaç miktarını, öğrenim meslek grupları ve

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

Selanik'ten

Tavernada 'Mavi Mavi Masmavi'

STELYO BERBERAKİS

Çok sayıda Pontuslunun yaşadığı Selanik'te bir taverna. Sahnedeki şarkıcı, Türkçe olarak "Dom Dom Kurşunu"nu söylüyor önce. Biz şaşkınlığımızı üstümüzden atamadan "Mavi Mavi Masmavi" alıyor sırayı.

Madrid'den

Sosyalizmin erotizmi

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Yeni yılın İspanyası, oldukça değişik bir İspanya. İspanyollar, "Avrupa'ya gitmekten söz etmeyeceğiz artık" diyorlar. "Çünkü biz de 'Avrupa'yız artık." Yalnız bu değil İspanyolları meşgul eden. KDV uygulamasının başlaması ortalığı epey karıştırdı. Tabii bir de yeni başlanan TV'nin sabah programları var. Ama en çok konuşulanı, TV'nin gece yarılarından sonra yayımladığı erotik filmler.

New York'tan

PEN Kongresi eğleniyor

TANSU AKERSON

Uluslararası PEN Kongresi nedeniyle New York'ta toplanan yüzlerce yazar onuruna kentin en eski binalarından Gracie Mansion'da verilen kokteyl oldukça renkli geçti. Kır saçlı yazarlarla siyah saçlı yazarlar bol bol sohbet ettiler.

Toulouse'dan

Akdeniz memnuniyeti

RAGIP DURAN

Metro çalışmaları başladı ilerlemiş. Daracık yolları kazmışlar. Herkes şimdiden 16 martı yaşıyor. İki ay sonra genel seçimler var. Paris-Dakar Rallisi günün konusu. Zenginler fakirlerin çölünde yarışıyor, macera olsun.

Brüksel'den

Halley'e bir iki

HADİ ULUENGİN

Havaalanında bir anons: "Halley istikametine uçacak 004 sefer sayılı Sabena yolcularının 11 numaralı çıkış kapısına teşrifleri rica olunur..." Dalga mı geçiyorlar? Ya hayır, uçak şirketi, Halley'in en kolay görülebildiği yere, Leman Gölü'nün üzerine seferler düzenliyor. Uçak, gölün üzerinde bir iki tur atıp geri dönüyor. Halley'e dolmuş uçak!

Batı Berlin'den

Türkler ne istiyor?

GÜNER YÜREKLİK

Federal Almanya'da doğup büyümelerine, hatta burada bir yüksekokula ya da bir liseye devam etmelerine rağmen Türk gençlerinin büyük bir çoğunluğu Alman vatandaşlığına geçmeyi düşünmüyor.

Zürih'ten

Kadın hakları

ADEM SAĞLAM

İsviçre, dışa verdiği görüntünün tersine içten içe tutuculuklar barındırıyor.

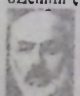
10. Sayfada

TEVFİK FİKRET VE MEHMET AKİF

• İki şair de yanılgıların kanla ödendiği bir dönemde yaşamışlardı.

• İkisi de zorbalığa karşıydı, pislikten arınmış bir insanlığın özlemini çekiyorlardı.

Yazan: ŞÜKRAN KURDAKUL
Yarın Cumhuriyet'te

Parasız ekimiz bugün Cumhuriyet'le birlikte

Darağacı ve Umut

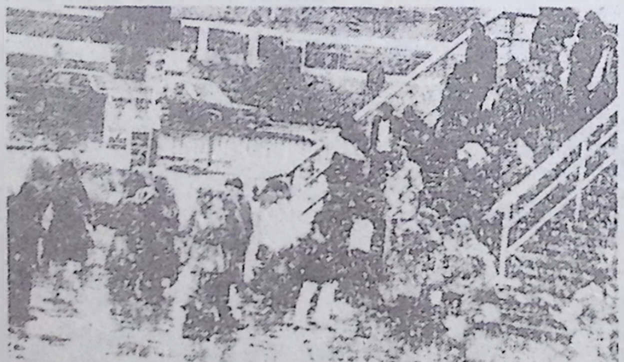
İdamdan yargılananların yakınları anlatıyor

Mehmet Bey, kafasını aylardır işgal eden bu fikirden kurtulmalıydı artık...
O gün heyecan içinde herkesin evden çıkmasını bekledi.
Usulca oturduğu yerden kalktı.
Bulangazı ocağının bütün düğmelerini çevirdi.
Mutfak kapısını açık bıraktı ve gelip divana uzandı.

Oğlu öldürülen bir babanın mahkemeye mektubu:
... Öldürülen oğlumdur...
Ama oğlumun katillerine ölüm cezası verilmesini istemiyorum.
Çünkü onların da anneleri, babaları, eşleri, yakınları vardır.
Ben evlat acısı nedir biliyorum ve çekiyorum. Onlar çekmesinler bu acıların en büyüğünü...

Hazırlayan: Osman Balcıgil

Yarın Cumhuriyet'te

Karlı haftasonu *İstanbul'da önceki gün başlayan kar yağışı dün de aralıklarla sürdü. Öğleden sonra bir süre yoğun yağan kar etkili oldu. Özellikle Şehir Hatları vapurlarının seferleri, bu nedenle gecikmeli yapılabildi. İstanbul'da dün en düşük hava sıcaklığı sıfır derece oldu. İzmir'e de dün akşam kar yağdı. İzmirliler, kar yağışını büyük bir ilgiyle izledi, ancak kar şehir içinde tutmadı. İzmir'e en son 1983 yılı şubat ayında kar yağmıştı. Kızıldağ geçidinde kapanan Erzincan - Sivas yolunda mahsur kalan 300 kadar yolcu Zara ve İmranlı'da bekletiliyor. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)*

ABD Dışişleri Bakan Vekili Whitehead:

Libya'yı dışlamak için Türkiye cesaret verdi

Whitehead, "Türkiye ile Libya'yı dışlama konusunda temel görüş ayrılığı yok, yalnızca taktik farklar var" derken, bazı dışişleri kaynakları Türk tarafının "Libya'yı dışlamanın sakıncalı olacağı" görüşünün Whitehead'e iletildiğini öne sürdüler. 11. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Üç Lider..

Televizyonda üç lideri art arda izledunuz: Söylemezoğlu, Gurkan ve Özal. Anlaşılıyor ki, bu üçlüden en çok dikkat çeken Gurkan'dır.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

rının başındayız. Köşede eski İran bayrağı. Mezar taşının üzerinde, **"Muhammed Rıza Pehlevi - Aryameh - Şehinşah İran"** yazıyor. Mezarı bize gezdiren hademeyi hayrattan, üzerinde dökülen cüppesiyle cami bekçisine, İran Şahı ile ilgili duygularını soruyoruz: **"Ölünün arkasından konuşulmaz. Biz siyasetten anlamayız. Siyasetle ilgilenmeyiz. Toprağın altında tek hesap Allah'a verilir. Bu dünyada iyi mi yapmış, kötü mü; bizim bunu konuşmamız anlamsız"** diyerek omuz silkiyor. Biz mezarın önünde pek duygulanmış gibi görünmüyor olmalıyız ki, dayanamayıp ağzını açıyor: **"Bakın Şehinşah yazıyor. Neyin Şehinşah'ı? Milyarların şehinşahı. Ne oldu? Sonunda toprağın altındasın işte. Herkesle eşitsin. Bunun babasının mezarını Humeyni yıktırttı. Bizimkiler bunu törenle buraya gömdü. Asıl mesele, İslam dünyasında, Arap dünyasında birlik olmaması. Amerikalılar bizimle top gibi oynuyorlar. İslam dünyası birlik olsa, o zaman Amerikalıların halini görürüz."**

Mısır'ın isimsiz, sıradan insanıyla ayaküstü sohbetlerden birer basit örnek bunlar. Mısır'ın yöneticisinden sokaktaki yoksuluna dek, ABD'ye karşı duyulan rahatsızlığın daha önemli boyutu İsrail ile ilgili.

Mısırlılar, Israil ile resmen barış içinde, diplomatik ilişkilere sahip tek ve en büyük Arap ülkesinin insanları, İsrail hakkında hangi duyguları taşıyorlar?

Bu duyguları anlamak için İsrail'in 15 yıl işgal altında tuttuğu Sina'nın dibine, Süveyş Kanalı'nın kıyısında, 1973 Savaşı'ndaki Mısır Merkez Karargâhı'nın bulunduğu İsmailiye'ye uzanıp Kahire'ye döneceğiz.

1402'likler

18 ocak

1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası uyarınca işlerine son verilen kamu görevlilerinin yargı yoluyla haklarını arayabilmelerine olanak tanıyan yasa tasarısı, Milli Savunma Komisyonu'nda reddedildi.

TBMM'ye geçen yıl sunulan ve bu süre içinde birçok komisyonu dolaşan yasa önerisinin komisyonda görüşülmesi sırasında, hükümet, Başbakan Özal imzasıyla gönderdiği yazıda önerinin reddi yönünde görüş bildirdi. ANAP ve MDP'li komisyon üyeleri, hükümetin isteği doğrultusunda oy kullandılar. SHP'lilerin çabasına karşın öneri üç olumlu, dokuz olumsuz oyla kabul edilmedi.

Turgut Özal imzasıyla komisyona yollanan hükümet görüşünde, olağanüstü koşullarda temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanabileceği ileri sürüldü ve sıkıyönetimin aldığı kararlara karşı dava açılmasının doğru olmadığı savunuldu.

Hukukun temel kuralları açısından olaya bakıldığı zaman çok sakıncalı sonuca ulaşıldığı ortadadır.

Bir devlette bütün idari kararların yargı denetimi altında bulunması gerekir. İster olağanüstü dönemde olsun, ister olağan dönemde olsun, bu kural çiğnenemez. Kimi zaman sıkıyönetim komutanları, içinde bulunulan sıkıdüzenin ivedi koşullarında bazı kararları günü gününe almak zorunda kalabilirler. Bunlar anlık ve günlük koşulların zorlamasıyla yeterince irdelenme olanakları bulunmadan alınmış kararlar veya önlemler olabilir. Geçici yararları bulunsa bile, kimi kararlarda yanlışlık ve haksızlık yapılması da doğaldır. Halk arasındaki ünlü inanç ve deyime göre, "hatasız kul olmaz, yanlış yapmamak ancak Allah'a mahsustur."

Bu halk deyişi, toplumsal alanda ve hukuk kapsamında uygar topumlardaki temel ilkelerden önde gelen birisinin özünü oluşturmuştur. Yürütmenin hiyerarşik sistemi içinde yer alan bütün kararların yargı süzgecinden geçirilmesi zorunludur. Bu kuralın yargı nendiği ülkede hukuk devletinin varlığı savunulamaz.

Özal hükümeti, 1402'likler diye anılan yurttaşlara adalet yolunu kapamakla bir sonuca ulaşmış değildir. Bu yara, derinliğine işleyecek ve gündemden eksilmeyecektir.

Hukuku savunan ve adaletten çekinmeyen yönetim aranışı da daha güçlenecektir.

Emeklinin Emeği...

MEHMED KEMAL — *19 ocak*

Basından, Sosyal Sigortalardan emekli bir dostun başına son günlerde gelenleri olduğu gibi yazıyorum. Ortak direkten sayılanlar ne çekiyorlar, görülsün:

"Vergi iadesi için makbuz biriktiriyoruz. En yüksekten, tavandan emekliyim. Ayda elime 52 bin liradan biraz fazla geçer. Vergi iadesi de sözüm ona bu 52 bin lira üstündendir. Bir Sosyal Sigorta emeklisi bu 52 bin lirayla ne yapsın? Ev kirası mı versin, yesin içsin mi, telefon, elektrik, su parası mı versin, tüp gaz mı alsın? Varın hesaplayın.

Evet, vergi iadesi için biriktirdiğimiz makbuzları beş on liralık birer sarı zarfa koyup, üstüne istenilen bilgileri yazıp ilgili bankaya veriyorduk. bu ay öyle yaptık, bankaya geldik, ilgili:

'Bu zarflar olmaz' dedi.

'Neden olmaz?'

'Olmaz işte, özel zarflar bastırıldı, onlardan alacaksınız.'

'Nerde satılıyor bu özel zarflar?'

'Bütün büfelerde, bayilerde var, ordan alırsınız.'

'Hiç örneği var mı burada?'

Emekliler oturmuşlar bir masanın çevresine yeni zarfları doldurup vergi iadelerini içine koyuyorlar. Kocaman kocaman, zevksiz zarflar.

'Bu kez eskisinden versek de, gelecek sefere yenisini doldursak olmaz mı?'

'Olmaz.'

'Neden olmaz?'

'Olmaz işte.'

'Müdür bey var mı burada?'

'Var' dedi, eliyle gösterdi; yanına yaklaştım:

'Vergi iadelerini bu zarflara koyduk, olmaz, ille

de yeni zarflara koyacaksınız diyorlar. Ne yapalım şimdi?'

'Yeni zarflara koyacaksınız.'

'Niye?'

'Emir böyle.'

'Kim veriyor emri'

'Bizim de bir emir verenimiz var, işte o veriyor.'

'Efendim, estağfullah, onu demek istemedim. Maliye'den mi, Sigorta'dan mı?'

'Hepsinden emir böyle.'

Müdür de böyle söylediğine göre söylenecek hiçbir söz yok artık. Geri döndüm, yeni zarfların birini, dolduran emeklinin elinden aldım, inceliyorum. Belli bir basımevinde basılmış, özel hazırlanmış zarflar. Birine ihale mi edilmiş ya da önceden haber mi verilmiş, öyle hazırlanmış şeyler.

Lahavle çekerek tam geri döneceğim, emeklilerden biri güldü. 'Gene birilerini zengin ediyorlar' dedi.

'Nasıl, anlayamadım?'

'Bu zarfları bir basan var mı?'

'Elbette var, arkasında yazıyor.'

'Bir de alan var mı?'

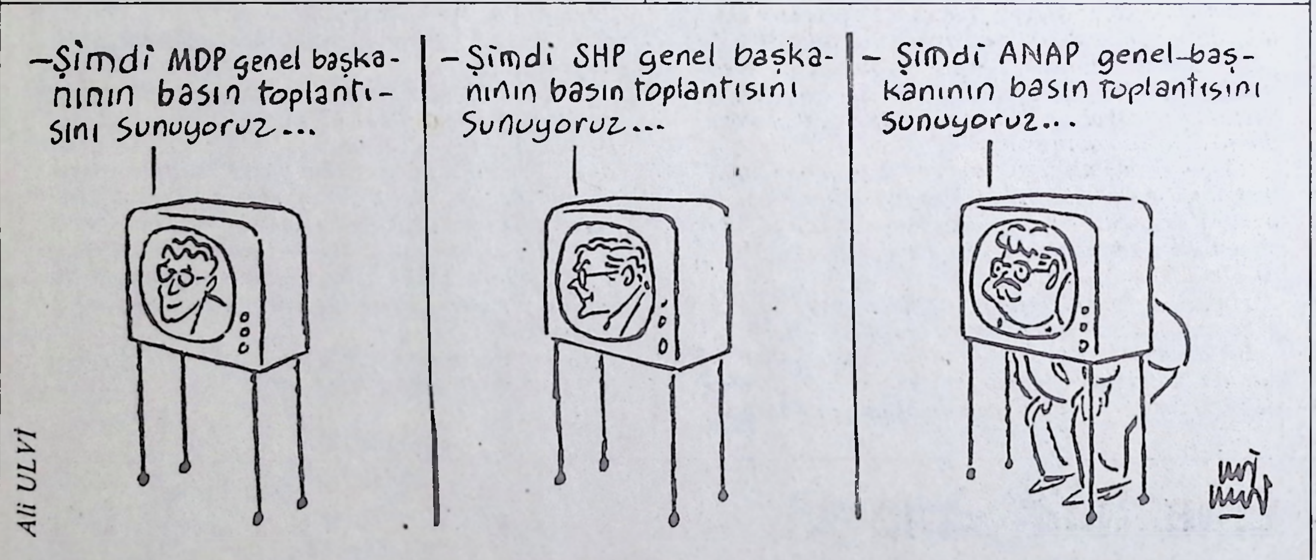
'Evet var, bizler.'

'Onlar basacak, satacak, bizler de tıkır tıkır paraları ödeyeceğiz. Tanesi, şimdilik 25 liradan üç zarf kullandığımıza göre eder 75 lira... 75 lirayla emekli aylığı alan işçi emekli sayısını çarpınca ortaya milyonlar çıkar. Bunları da birisi alır.'

Doğru söylüyordu. Belki bir başka zarf basan da vardır diye ilk büfeden almadım. Ondan sonraki büfeye sordum, orada da tanesi 25 lira. Birbirlerinin ağzına tükürmüş gibi hepsi 25 diyordu. Demek 25'ler tek bir keseye akıyordu. Yapılacak bir şey yoktu, 75 lirayı bastırıp üç tane aldım. Yeniden emek, yeniden yazma, eskileri yırtıp atma... Ne de zengin bir milletiz, Allah versin.

Bir noktaya daha parmak basmak istiyorum. Bizim vergi iadeleri üç aydan üç aya veriliyor, yukarda söyledim. Ancak bu üç ayı bir on beş gün daha kaydırıyorlar, ediyor üç buçuk ay, paramızı öyle veriyorlar. Bunca emeklinin, toplamı bunca tutan emekli parasının bankalarca on beş gün kullanılması ne demektir? Piyangodan milyar çıkan talihlinin parasını birkaç aylık faizle bankaya koydular da eline neler geçtiğini gazetelerden okuduk. Bir de emeklilere sadaka veriyormuş gibi bankacılar horluyorlar. Emir verenler, horlayanların kulaklarını büksünler. Dilenci değiliz paramızı alıyoruz."

Emekli arkadaşın yakınması budur, bir şey katmama gerek var mı?

Ali ULVİ

Şevket Yılmaz: Biz anayasaya 'evet' demedik

Bu anayasa ile olmaz

IŞIK KANSU *20 ocak*

ANKARA — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, **"Sendikal demokrasinin tam anlamıyla yürütülebilmesi için Türk-İş'in önerdiği anayasa değişikliklerine ihtiyaç vardır"** dedi. Anayasaya hiçbir zaman **"evet"** demediklerini ifade eden Şevket Yılmaz, **"Danışma Meclisi'ni biz seçmedik. Seçilenler geldi, bizi müşkül duruma getirici anayasalar yaptı"** biçiminde konuştu. Yılmaz, anayasa değişikliğine iktidar partisi **"hayır"** dediği takdirde karşılarına zorluklar çıkacağını kaydederek, **"Bu zorlukları yenmek belki önümüzdeki seçimin işidir. Bunu bilemem, ama biz haklı taleplerimizi ortaya koyduk"** görüşünü savundu.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, geçen hafta siyasi parti liderlerine verdikleri anayasa ve çalışma yasalarında değişiklik isteyen öneriler ile ilgili olarak Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı:

— Anayasa ve çalışma yasalarında değişiklikler istediniz. Değişiklik önerileriniz parlamento içi ve dışı siyasi partiler nezdinde sizce gerekli ilgiyi gördü mü?

YILMAZ — Anayasadaki 51, 52, 53 ve 54'üncü maddelerde ILO ilkelerine aykırı olan hususların ana-

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi
Çıktı. 700 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22056 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 20 Ocak 1986 Pazartesi

KAVRAM DERSANESİ
Sömestr kursları: 26 Ocak-8 Şubat

Şevket Yılmaz: Biz anayasaya 'evet' demedik

Bu anayasa ile olmaz

IŞIK KANSU

ANKARA — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, **"Sendikal demokrasinin tam anlamıyla yürütülebilmesi için Türk-İş'in önerdiği anayasa değişikliklerine ihtiyaç vardır"** dedi. Anayasaya hiçbir zaman "evet" demediklerini ifade eden Şevket Yılmaz, **"Danışma Meclisi'ni biz seçmedik. Seçilenler geldi, bizi müşkül duruma getirici anayasalar yaptı"** biçiminde konuştu. Yılmaz, anayasa değişikliğine iktidar partisi "hayır" dediği takdirde karşılarına zorluklar çıkacağını kaydederek, **"Bu zorlukları yenmek belki önümüzdeki seçimin işidir. Bunu bilemem ama biz haklı taleplerimizi ortaya koyduk"** görüşünü savundu.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, geçtiğimiz hafta siyasi parti liderlerine verdikleri anayasa ve çalışma yasalarında değişiklik isteyen öneriler ile ilgili olarak Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı.

— Anayasa ve çalışma yasalarında değişiklikler istediniz. Değişiklik önerileriniz parlamento içi ve dışı siyasal partiler nezdinde sizce gerekli ilgiyi gördü mü?

YILMAZ — Anayasadaki 51, 52, 53 ve 54'üncü maddelerde ILO ilkelerine aykırı olan hususların anayasa tadili ile değiştirilmesini istiyoruz. Diğer yanda Anayasa ile ilişkisi bulunmayan ve tatbikatta bizi, çalışma hayatını, hür sendikacılığı büyük ölçüde sıkıntıya sokan bazı kanunlarda değişiklik önerdik. Gerek Meclis içi muhalefet partileri, gerek Meclis dışı parti başkanları, Türk-İş'in hür sendikacılığa dayalı, ILO kararlarına dayalı bu görüşlerini destekleyeceklerini vaat ettiler. Sayın Başbakan ile yaptığımız görüşmede, Başbakan'ın sözü olarak söylüyorum. Kendisi 'Anayasa değişikliğini pek uygun bulmuyoruz, değiştirmek istemiyoruz' dedi. Ancak Sayın Başbakan, 'Diğer yasalarla ilgili teklifleriniz için mart ayı içerisinde işçi-işveren-hükümet üniversite toplantısı yapın, neticelerini görelim' dedi. Elbette bunların içerisinde hür sendikacılık ile bağdaşmayan ya da haklı görülen tekliflerin dikkate alınacağı sözünü de orada söyledi. Ancak hükümetin bu işe ne denli 'evet' diyeceğini şu anda kestirmek mümkün değil.

— Sendikalar demokrasilerde önemli kurumlardır. Demokraside bir tıkanıklık var mı ki sendikalar anayasa değişikliği istiyor?

YILMAZ — Bir iki yıllık tatbikatta sendikalar üzerinde siyasi baskı niteliğindeki denetimin yanlış taraflarını gördük. Madem ki sendikalar kendi genel kurullarında kendi statülerini tespit ediyorlar, bu seçim müessesesine saygısızlık gösterilmemesi gerekir. Nasıl ki millet özgürce kendi milletvekilini seçiyor, işçi de kendi statüsünü belirleyebilmeli. Buna aykırı görüşler, yasaların hayata geçirilmemesi, demokrasiye yara verir.

— Anayasa değişikliği önerinizde geçiş dönemi içerisinde Danışma Meclisi'ne verdiğiniz önergelerin kabul görmediğini ifade ediyorsunuz. Siz geçiş döneminin bitmesi için mi anayasa değişikliği istiyorsunuz?

YILMAZ — Geçiş dönemi bize göre bitmiştir. Parlamenter demokratik düzen kurulmuş, Meclis teşekkül etmiştir. Şöyle ya da böyle, oraya girmek istemiyorum. O politika, orası beni alakadar etmez. Ama bizim kanunlarımızda aksaklıklar var. Bu geçiş dönemi bize göre bitmiştir. Bu iki yıllık aksaklıklar da tashih edilmelidir.

— Sizin açınızdan demokraside bir kilitlenme mi vardı?

YILMAZ — Evet. Bu kilitlenmenin açılmasını istiyoruz. Çünkü Türkiye'de demokrasi var ise, hür sendikacılık da olacaktır. O var, o yok. Tabii ki demokrasi var, hür sendikacılık yok felsefesi demokrasiye biraz ters düşer. Biraz değil, ters düşer.

— Sizce önerdiğiniz anayasa değişikliği istemi şu anda gerçek-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

MUHALEFET 'EVET', BAŞBAKAN 'HAYIR' DİYOR

Sendikal demokrasi için: *Sendikal demokrasinin tam anlamıyla yürütülebilmesi için Türk-İş'in önerdiği anayasa değişikliklerine ihtiyaç vardır.*

Muhalefet destekliyor: *Anayasada ILO ilkelerine aykırı olan hususların değiştirilmesi konusunda gerek Meclis içi muhalefet partileri, gerek Meclis dışı partiler vaatte bulundular. Başbakan "Anayasa değişikliğini uygun bulmuyoruz" dedi.*

Geçiş dönemi bitti: *Geçiş dönemi bize göre bitmiştir. İki yıllık aksaklıklar da tashih edilmelidir.*

Ya vardır, ya yoktur: *Demokrasideki kilitlenmenin açılmasını istiyoruz. Demokrasi varsa, hür sendikacılık da olacaktır. Biri var, diğeri yok, olmaz.*

Zorluklar çıkacak: *Anayasa değişikliğine iktidar partisi hayır dediği takdirde karşımıza zorluklar çıkacaktır. Hiçbir hissi, fanatik düşünceyle bu değişiklikleri istemiyoruz.*

Evet demedik: *Biz anayasaya evet demedik. Anayasa için sandık başına gidilsin dedik. Evet, diye bir şey ağzımızdan çıkmamıştır. Kim çıktı diyorsa ispat etsin.*

Evren, Mübarek'in kendisi onuruna verdiği yemekte. (Telefoto: a.a.)

Evren ile Mübarek baş başa 1,5 saat görüştüler

Yeni bir dönem

EVREN:

Geçen mayıs ayına kadar ülkelerimiz arasındaki ilişkiler kapalı bir defter gibiydi. Artık yeni bir dönem başlıyor.

MÜBAREK:

Aramızdaki ilişkiler geçen yıl mayıs ayında benim Türkiye'ye yaptığım ziyaret ile yeni bir aşamaya ve işbirliği dönemine girdi.

KAHİRE, (Cumhuriyet) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek dün sabah 1 saat 40 dakika süreyle baş başa görüştüler. Aynı süre içinde iki ülkenin Dışişleri Bakanlarının başkanlık ettikleri resmi heyetler halinde görüşmeler yapıldı.

Bu arada, İsveçlilerin bir santral yapımı önerisinde sundukları "yap-işlet-devret" formülü konusunda Türkiye'den bilgi istediler. Mısır, bu formülün ayrıntıları konusunda Türkiye'ye uzman gönderecek.

Evren'le Mübarek, resmi görüşmelerin başında yaptıkları kısa açış konuşmalarında Türkiye ile Mısır arasında ilişkilerin yeni bir döneme girdiğini vurguladılar. Açış konuşmasında Mübarek, şöyle konuştu:

"Aramızdaki ilişkiler geçen yıl mayıs ayında benim Türkiye'ye yaptığım ziyaret ile yeni bir aşamaya ve işbirliği dönemine girdi. Ülkelerimiz arasında uzun ve derin ilişkiler bulunmaktadır. Türkiye bizim açımızdan hem bir Akdeniz ülkesi hem de İslam âleminin güçlü bir üyesidir."

Evren konuşmasında şöyle dedi:

"Geçen yıl mayıs ayına kadar

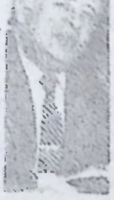
(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Demirel: Vatandaşlık hakkı gösteri hakkından geçer

Demirel, "Ben 1968'de söyledim, sokaklar yürümekle aşınmaz diye... Bunu derken, senelerce kişi olmuş bu ülkenin insanını vatandaş yapmaktı. Vatandaş olmanın yolu kanun önünde eşitlikten ve ülke idaresine eşit katılmaktan geçer. Bu haktır. Bu hakka sahip çıkmak lazım" diyor.

Gösteri hakkı mübarek bir haktır. Vatandaşlık hakkına sahip olmanın yolu gösteri hakkından geçer.

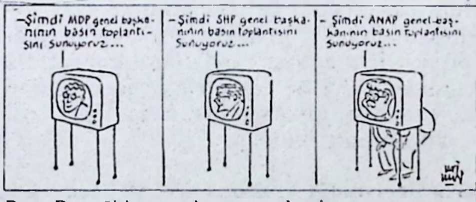
Ben, terörün kaynağında, huzursuzluğun kaynağında olan meseleleri bugün tartışacak hür zihinlere sahip olduğumuza inanmıyorum.

Kapatılan AP'nin Genel Başkanı ve eski Başbakan Süleyman Demirel, askeri müdahaleleri ve sıkıyönetim uygulamalarını değerlendirirken, "60 yıllık cumhuriyet tarihinde sıkıyönetimli dönemler, sıkıyönetimsiz dönemlere eşittir. Yani idareyi başaramadık. Esas mesele buradan geliyor" dedi.

MHP ile MSP 1980 müdahalesinin suçluları arasında gösterildi. Ne AP, ne de CHP suçlandı. Her iki parti de mahkemeye verilmiştir. Biri beraatle sonuçlanmıştır, birinin üzerinden 5 sene geçmiştir.

LEYLA TAVŞANOĞLU'nun röportajı 7. Sayfada

Darağacı ve Umut

İdamdan yargılananların yakınları anlatıyor

Osman Balcıgil

Oğlumun idamdan yargılanacağını öğrenince, en yakınımdaki insana sarılmışım. O gün boyunca sarıldığım insanın kim olduğunu hatırlamıyorum. Orada ağladık. Dönüş yolculuğunda da ağladık. Sonra günlerce ağlandı bizim evde...

Oğlumuz idamla yargılanıyordu. Belki idam edilecekti de... Peki biz ne yapacaktık bu esnada? Oğlumun bize ihtiyacı olacaktı. Bir de şunu düşündük. Bazı anne-babalar çocukları hapisteyken ölüyordu. Bu hapisteki çocukları mahveden bir şey olsa gerekti. Şüphesiz kahroluyorlardı. Suçsuz bu acıları çekmemeliydi. Bizim sağlıklı olduğumuzu bilmeliydi. Biz de sağlıklı ve iyi olmalıydık.

11. Sayfada

Tevfik Fikret ve Mehmet Akif

Şükran Kurdakul

İkisi de ülkeyi saran yangından acı çektiler.

Fikret, hak bildiği yolda yalnız yürüdü. Akif, Kurtuluş Savaşı'na katıldı.

4. Sayfada

Kahire İzlenimleri...

KAHİRE – Sabah erkenden bir taksiye atlayıp güçlükle ilerleyen Kahire trafiğine giriyoruz. Eski kenti görmeye gidiyoruz. El Ezher'in Hazreti Hüseyin Camii'ni ve daha da öğüncü Han El-Halili'yi görmeye. 14. yüzyılda kurulmuş olan Han El-Halili, bizim Kapalıçarşı'dan çok daha büyük bir alanı kapsayan daracık sokaklardaki küçük küçük dükkânlardan oluşan geleneksel ticaret merkezi...

Şoförümüz Ali:

"Bakın bakın" diyor, "Burası İslam mezarları, bugün konut olarak da kullanılıyor."

"Kalifa" semti burası.

Memlüklar ve daha sonra da Kahirelilerin mezar ziyaretleri sırasında konaklamak için yaptırdıkları küçücük evler. Bugün olağanüstü bir konut darlığı çeken fakir Mısırlıların sığındıkları bir semt haline gelmiş...

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Üniversitelerde vize notu değişiyor

YÖK *tarafından belirlenecek olan yeni yönetmelikle ara sınav notlarının dönem sonu sınavlarına yansıtılma oranları değiştiriliyor.*

ÜMİT ASLANBAY

ANKARA — Üniversitelerde, öğrencilerin **"final sınavına"** girebilmek için tutturmak zorunda oldukları ara sınav notu ortamaları, ara sınav notlarının sınav başarı notuna katkısı ve ara sınavı düzenleme esasları yeniden belirleniyor.

"Öğrenci Affı Yasası" olarak nitelenen, yasayla, sınav notlarını düzenleme esaslarının YÖK'e bırakılmasının ardından, konuya ilişkin yönetmeliğin hafta sonuna doğru açıklanması bekleniyor.

Sağlanan bilgilere göre, YÖK, çıkarılacak yönetmelikte, üniversite ve fakültelerin "özgün durumlarını" göz önüne alarak **"esnek maddeler"** getirmeyi düşünüyor. Örneğin hukuk fakülteleri ile tıp fakülteleri arasında sınav notu ağırlıklarında değişik oranların uygulanması üzerinde duruluyor. Sosyal bilimler vereş yükseköğretim programlarında ara sınav yerine final sınavlarının daha önemli olması ve ağırlık taşıması, fen bilimleri veren programlarda ise ara sınavların daha önemli olması YÖK tarafından yapılan değerlendirmede düşünülen başlıca konuyu oluşturuyor. Buna göre, YÖK çıkaracağı yönetmelikte, ara sınavı, sınav ve uygulamalarda **"genel ve esnek hükümler"** belirleyerek, bunların ağırlıklarının saptanmasını üniversitelere bırakabilecek. Sınav notlarının ağırlıklarının saptanmasının üniversitelere bırakılmasıyla her üniversite bünyesinde değişik ağırlık oranlarının sosyal ya da fen bilimleri gibi kendi bünyelerine göre belirlenmesi bekleniyor.

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'de)

Barış Derneği kararını bozma gerekçesi:

Polis raporu ve bant

ASKERİ YARGITAY DAİRELER KURULU'NDAN

1- Polis raporlarının, yetkili hükümet komiseri raporları olup olmadığı Sıkıyönetim Mahkemesi'nce araştırılmamış.

2- Suç kanıtı olarak kabul edilen konuşmalara ilişkin bant çözümleri bilirkişi tarafından yapılmamış.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun Barış Derneği davası ile ilgili bozma kararının gerekçesi sanık avukatlarına tebliğ edilmeye başlandı.

Daireler Kurulu'nun, bozma kararında iki ana nedene dayandığı görüldü. Nedenlerden biri, polis izleme raporlarının yetkili hükümet komiseri raporları olup olmadığının Sıkıyönetim Mahkemesi'nce araştırılmamış olması. Daireler Kurulu'nca benimsenen bu gerekçeye, üyelerden hâkim albaylar İlhan Senel, Halud Özbakan, Akdemir Akmut, E. Başhakim Metin Tuna ve M. Sonmez, "dosyada mevcut polis izleme raporlarının değerlendirmeye yeterli olduğu" noktası ile karşı çıktılar. Hâkim Tuğgeneral Hakkı Erhan da Yargıtay 1'inci Dairesi'nin bozma kararında sanıkların mahkûmiyeti yönünde oy kullandığı gerekçesi ile eski görüşünde direnerek çoğunluk kararına katılmadı.

Daireler Kurulu'nca ikinci bozma nedeni de suç kanıtı olarak kabul edilen konuşmalara ilişkin bant çözümlerinin yapılmamış olması.

Çoğunluk kararının ses bant-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

24 Ocak 6 yaşında

Ekonomi ne durumda?

- *Sıkı para kimlere uygulandı, banka kredileri kimlere yaradı?*
- *Vergi indiriminden kimler yararlandı?*
- *Özel sektör neden yatırım yapamıyor?*

Prof. Dr. Yakup Kepenek'in incelemesi

Çarşamba günü Cumhuriyet'te

Çavuşesku'ya

Evren, sözlü yanıt gönderdi

Cumhurbaşkanı Evren'in Çavuşesku'ya yanıtında, Jivkov'la sınır köyünde buluşturma önerisine, "Bulgar yetkililerin Türkler konusunda ne yapacağı belirlenmeden bir yararı olmaz" görüşü detildi.

10. Sayfada

Nasır'ın K. Yemen'de olduğu öne sürüldü

Güney Yemen'de 'sertlik' kazandı

TEL AVİV/KUREYŞ, (AP) — Güney Yemen Devlet Başkanı **Ali Nasır Muhammed**'in dün sabaha karşı özel uçağıyla Etiyopya'nın başkenti Adis Ababa'ya indiğini bildiren İsrail televizyonu, gece yaptığı yayında da başkanın yeniden ülkesine döndüğünü öne sürdü.

Adis Ababa radyosu ise, aynı saatlerde yaptığı yayında, **"Yoldaş Ali Nasır, kısa bir ziyaretten sonra ülkesine döndü"** dedi.

Ali Nasır Muhammed'i taşıyan uçağın, Kuzey Yemen'in Taizi kentine indiği öne sürüldü.

Öte yandan Aden radyosunda sık sık marş çaldığı ve iktidardaki sosyalist parti politbüro yönetimini destekleyici mesajlar yayımladığı bildiriliyor.

Radyoda, ayrıca deniz kuvvetlerinin yönetime bağlılığını duyuran bir bildirisinin okunduğu

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

YEMEN'DE SAĞ-SOL DEĞİL İKTİDAR ÇATIŞMASI

SABETAY VAROL'un MICHEL NAUFAL ile söyleşisi

14. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Fikret ve Akif...

Bir süreden beri basınımızda Fikret ve Akif çevresinde dönen yazılar yoğunlaştı. Artık edebiyat tarihinde yerli yerlerine oturmuş olmaları gereken bu iki ozanımız güncelleştiler. Arkadaşımız Şükran Kurdakul, bu güncelleşme üzerine iki ozanı tanıtıcı ve belirleyici bir yazı dizisi hazırladı. Bugünden başlayarak okurlarımıza sunuyoruz.

Öteden beri bu iki şairimize ilişkin tartışmalar ülkemizde zaman zaman gündeme girer. Ancak, bir gerçeği vurgulamak gerekiyor. Her ikisi de 19. yüzyıl sonuyla 20. yüzyıl başında yaşamış bu ozanlarımızın, dünyaya bakış açıları ne olursa olsun, gerçek değerlerini şiirleri saptayacaktır. Evrensel ölçüt budur. Homeros, İsa'dan 700 yıl önce yaşamış bir ozandır, çoktanrılı dinlerin insanıdır. Peki, ne yapmalı? Tek Allaha inanmıyor diye Homeros'u aforoz mu etmeli?

"Vatanım ruy-u zemin, milletim nev-i beşer" demiş ve Abdülhamid'i yermiş diye Fikret'i yerden yere vuralım; Mehmet Akif, şeriatçı dünya görüşünü savundu diye parçalara resmini koyalım. Birisini TRT'de göklere çıkaralım, ötekini çukura gömmeye çalışalım. Olmaz böyle şey...

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

Ermeni raporu Avrupa Parlamentosu gündeminde

Siyasi komisyonda güçler dengesi şimdilik "evete yakın ortada". Rapor komisyonda benimsenirse büyük bir olasılıkla parlamenter assamble tarafından da kabul edilecek.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — "Ermeni sorunu" bu hafta bütün gözlerin Brüksel'e çevrilmesine yol açacak. Belçikalı milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanarak 1915 tehcir olayını bir soykırım olarak niteleyen ve bu "soykırımın" Ankara ve AET başkentleri tarafından resmen tanınmasını isteyen rapor, büyük bir olasılıkla, Ortak Pazar danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu'nun siyasi komisyonunda yarın ya da çarşamba günü gündeme gelecek. Gözlemciler, şu andaki güç dengesinin "evete yakın ortada" olduğunu belirtirken, raporun siyasi komisyonda onaylanması durumunda çok büyük olasılıkla Parlamento Assamblesi'nde de benimseneceğini ifade ediyorlar. Böylesine bir durum ise bütün gözlemcilerin ortak kanısına göre, Ermeni tezlerinin ilk kez bir Avrupa organında meşrulaşmasına yol açacak ve sorunun AET hükümetleri nezdinde de gündeme gelmesine zemin hazırlayacak.

Flaman milliyetçisi "Halk Birliği" partisine mensup olan, ancak Avrupa Parlamentosu'nda çevreci milletvekillerinin oluşturduğu "Gökkuşağı" grubunda yer alan Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke'nin hazırlanmış olduğu rapor, 1915 olaylarının Türkler tarafından Ermeni halkına karşı girişilmiş bir "soykırım" olduğunu vurguluyor. Raporun karar bölümünde, bu "soykırımın" bütün AET hükümetlerinin resmen tanıması, Türk hükümeti üzerinde baskı yapılması ve Ortak Pazar başkentlerinin Birleşmiş Milletler belgelerine bir "soykırım" olarak geçirilmesi için diplomatik girişimler yapması talep ediliyor.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

yasa tadili ile değiştirilmesini istiyoruz. Diğer yanda anayasa ile ilişkisi bulunmayan ve tatbikatta bizi, çalışma hayatını, hür sendikacılığı büyük ölçüde sıkıntıya sokan bazı kanunlarda değişiklik önerdik. Gerek Meclis içi muhalefet partileri, gerek Meclis dışı parti başkanları, Türk-İş'in hür sendikacılığa dayalı, ILO kararlarına dayalı bu görüşlerini destekleyeceklerini vaat ettiler. Sayın Başbakan ile yaptığımız görüşmede, Başbakan'ın sözü olarak söylüyorum, kendisi 'Anayasa değişikliğini pek uygun bulmuyoruz, değiştirmek istemiyoruz' dedi. Ancak Sayın Başbakan, 'Diğer yasalarla ilgili teklifleriniz için mart ayı içersinde işçi-işveren-hükümet-üniversite toplantısı yapın, neticelerini görelim' dedi. Elbette bunların içerisinde hür sendikacılık ile bağdaşmayan ya da haklı görülen tekliflerin dikkate alınacağı sözünü de orada söyledi. Ancak hükümetin bu işe ne denli "evet" diyeceğini şu anda kestirmek mümkün değil.

— Sendikalar demokrasilerde önemli kurumlardır. Demokraside bir tıkanıklık var mı ki sendikalar anayasa değişikliği istiyor?

YILMAZ — Biz iki yıllık tatbikatta sendikalar üzerinde siyasi baskı niteliğindeki denetimin yanlış taraflarını gördük. Madem ki sendikalar kendi genel kurullarında kendi statülerini tespit ediyorlar, bu seçim müessesesine saygısızlık gösterilmemesi gerekir. Nasıl ki millet özgürce kendi milletvekilini seçiyor, işçi de kendi statüsünü belirleyebilmeli. Buna aykırı görüşler, yasaların hayata geçirilmemesi, demokrasiye yara verir.

— Anayasa değişikliği önerinizde geçiş dönemi içerisinde Danışma Meclisi'ne verdiğiniz önergelerin kabul görmediğini ifade ediyorsunuz. Siz geçiş döneminin bitmesi için mi anayasa değişikliği istiyorsunuz?

YILMAZ — Geçiş dönemi bize göre bitmiştir. Parlamenter demokratik düzen kurulmuş, Meclis teşekkül etmiştir. Şöyle ya da böyle, oraya girmek istemiyorum. O politika, orası beni alakadar etmez. Ama bizim kanunlarımızda aksaklıklar var. Bu geçiş dönemi bize göre bitmiştir. Bu iki yıllık aksaklıklar da tashih edilmelidir.

— Sizin açınızdan demokraside bir kilitlenme mi vardı?

YILMAZ — Evet. Bu kilitlenmenin açılmasını istiyoruz. Çünkü Türkiye'de demokrasi var ise, hür sendikacılık da olacaktır. O var, o yok. Tabii ki demokrasi var, hür sendikacılık yok felsefesi demokrasiye biraz ters düşer. Biraz değil, ters düşer.

— Sizce önerdiğiniz anayasa değişikliği istemi şu anda gerçekleşebilir mi?

YILMAZ — Şu anda ekseriyeti elinde tutan iktidar partisinin sayın genel başkanı "Şu anda anayasa değişikliği düşünmüyoruz" dediler. Anayasa üçte iki oyla değiştirilebilir. Anayasa değişikliğine iktidar partisi "hayır" dediği takdirde zorluklar karşımıza çıkacaktır. Bu zorlukları yenmek belki önümüzdeki seçimin işidir. Bunu bilemem. Ama şu anda biz haklı taleplerimizi ortaya koyduk. Hiçbir hissi, fanatik düşünceyle bu değişiklikleri istemiyoruz. Çalışma barışının sağlanması, işçinin daralan mutfağı için bu teklifleri yapıyoruz.

— Anayasa değişikliği yapılmadan diğer yasalarda yapılacak bazı değişiklikler, sizin sorunlarınıza çözüm getirebilir mi?

YILMAZ — Tam anlamıyla getirmeyecektir. Ancak büyük ölçüde anayasa ile ilişkisi bulunmayan değişiklikler var. Anayasada Koordinasyon Kurulu var mı? Toplu iş sözleşmelerinin iki taraf dışında başka bir unsuru var mı? Anayasada illa sendikalar siyasal denetime tabi tutulur var mı? Bunlar tabii anayasa dışında yapılması gerekir.

— Bu anlamda anayasa değişikliği üzerinde ısrarla duruyor musunuz?

YILMAZ — Elbette, biz tekliflerimizi bir gösteriş olsun diye vermedik. Bazı kişiler, bazı kalemler bunu gösteriş diye telakki ediyor. Geçiş dönemini değerlendirelim. Anayasanın yapılışı sırasında bizi içeri almamak için niye karar alındığını görelim. Bizim yanımızda kimse yoktu o zaman. Kimse niye bu adamları içeri almıyorsunuz, niye gece toplantılarına hiç kimseyi almıyorsunuz demedi. Bu yıl kongre var da onun için bu girişimleri yapıyorlar diyorlar. Biz sandalyemize 404 ile bağlı değiliz. Benim amacım sandalyeye tutunmak değildir. Beni, anam Türk-İş başkanı yapmadı. 1982 Anayasası'nın Danışma Meclisi'ndeki müzakereleri sırasında her türlü gayreti gösterdik. Ama ne yapalım, DM'nin 160 kişisinden 120'si oy verdi. 120 kişiyi biz seçmedik. 160 kişiyi de biz seçmedik. Seçilenler geldi, bizi müşkül duruma getirici anayasalar yaptı. Geçiş dönemiydi. Bitmiştir, demokrasiye geçtiysek hür sendikacılığa da geçmeliyiz.

— Siz, "1982'de anayasaya 'evet' demişti, şimdi anayasa değişikliği istiyor" biçiminde eleştiriliyorsunuz.

YILMAZ — Biz bir an evvel demokrasinin hayata geçirilmesini düşündük. O gelecek ki, hür sendikacılık da gelecek. Biz anayasaya "evet" demedik, "Anayasa için sandık başına gidilsin" dedik. O günkü beyanatım televizyondadır. Bir an evvel demokrasiye, o demokrasinin ayrılmaz parçası hür sendikacılığa geçebilmek için anayasa oylaması için sandık başına gidelim dedik. "Evet" diye bir şey ağzımızdan çıkmamıştır. Kim çıktı diyorsa ispat etsin, ispat ettiği takdirde, kim utanır bilmem.

— Anayasa değişikliği olmazsa serbest toplu pazarlıktan, grev hakkından, sendikal demokrasiden bahsetmek mümkün olacak mı?

YILMAZ — Hür sendikacılığı belki tamamen değil, ama kısmen ortaya koyma yolu bugünkü anayasaya aykırı değildir. ILO kararlarını ne üstünü, ne altını isterken anayasa değişikliğine ihtiyaç vardır. Anayasanın saydığım maddelerinin değişikliğine her halükârda ihtiyaç vardır.

— Yani anayasa değişikliği olmazsa sendikal demokrasi tam anlamıyla işlemez mi?

YILMAZ — Sendikal demokrasinin tam anlamıyla, ILO kararları anlamıyla yürütülebilmesi için saydığım anayasa maddelerinin değişikliğine ihtiyaç vardır. Biz dediklerimizi inkâr etmiyoruz, dediklerimizin sahibi kişileriz. Bunların hepsini sırf hür sendikacılık için söyledik. O gün de bugün de aynı şeyleri söylüyoruz. O gün ILO kararları dedik, bugün de dedik.

Demirel: Vatandaşlık hakkı gösteri hakkından geçer

LEYLA TAVŞANOĞLU

Kapatılan AP'nin Genel Başkanı **Süleyman Demirel, "60 küsur yıllık cumhuriyet döneminde sıkıyönetimle idare edilen dönemler, hemen hemen sıkıyönetimsiz idare edilen döneme eşittir"** dedi. Demirel 1968 yılındaki gençlerin gösterileriyle ilgili olarak, **"Sokaklar yürümekle aşınmaz"** yolunda kullandığı sözler hakkında da, **"Vatandaşlık hakkına sahip olmanın medeni yolu, gösteri hakkından geçer. Gösteri hakkı kadar mübarek bir hak yoktur"** ifadesini kullandı.

Demirel, 12 Eylül 1980 müdahalesine kadar kapatılan MHP ile koalisyon ortaklığının çeşitli eleştirilere hedef olması konusunda da **"MHP ile iktidar ortaklığı yaptınız ve demokrasiden uzaklaştınız gibi bir ithama muhatap kalmamı acayip sayarım"** görüşüne yer verdi.

"Cumhuriyet"in sorularını yanıtlayan Süleyman Demirel, **"Çok partili siyasi hayatta en çoksesli olunan dönem 1965 dönemi oldu. Bu dönemde siyasal yelpaze, sağdan sola en çok çeşitli sesin bulunduğu bir yapı ortaya çıkarmıştı. Bu yelpaze bir süre sonra tartışmaya alındı ve milli bakiye seçim sisteminin getirdiği bölüm parlamento dışı kaldı. Bu gelişmelerin sonucunda Türkiye'de sosyalist partilerin, daha öte komünist partilerin kurulamamış olması, belli kadroların aktif terörün kaynağını oluşturduğuna bağlandı, bu yolda iddialar atıldı. Bu, bugün yeniden tartışılmalı mı?"** sorusuna şu karşılığı verdi:

"Bu görüşe katılmıyorum. Türkiye'de terörün kaynağında çok değişik şeyler vardır. Bu terörün kaynağında bulunan değişik faktörler, mazisi olan faktörlerdir. Aslında bunlar Türkiye'nin sosyal yapısından gelen birtakım faktörlerdir. Türkiye, henüz milleti millet yapan müşterekleri kucaklamamıştır. Bunu tamamlayabilmiş değildir. Binaenaleyh, ben, terörün kaynağında, anarşinin kaynağında, veyahut huzursuzluğun kaynağında olan meseleleri, Türkiye'nin bugün tartışacak hür zihinlere sahip olduğuna inanmıyorum. Bunda birçok faktör var. Bunlardan hangisi en ağırlıklıdır? Ancak, Türkiye çok partili sistemi işletememiştir, yerleştirememiştir. Ve çok partili demokratik sisteme dayanan, millet iradesi üstünlüğüne dayanan demokratik cumhuriyeti işletememiştir. Bu demokratik cumhuriyetin kaidelerini vazedip, organlarını yerine oturtamamıştır. Türkiye, tek partiden çok partiye ve çok partili demokratik cumhuriyete geçişi başaramamıştır. Başarmış gibi olmuş, devam ettirememiştir. Ve Türkiye'de devletin işlemesini ve bunun devamını sağlayamamışızdır. Kanun nizam hâkimiyetinin teessüs ettirilmesini sağlayamamışızdır. Kanun nizam hâkimiyetinin bir anayasa devleti olarak ve bir hukuk devleti olarak sağlanmasını başaramamışızdır. Çok çabuk bunalmışızdır. Çok çabuk bunalarak, karşılaştığımız bunalımları aşmada daha büyük bunalımlara gitmeyi tercih etmişizdir. Çok çabuk demokratik hukuk devletinden ümidi kesip, başka kestirme yollardan çareler aramaya gitmişizdir. Geçen 25 sene, beni, bizim siyasi istikrarı sağlama yolundaki en önemli meselemizin devleti oturtmak olduğu noktasına getirmiştir. Devleti işler halde tutmak olduğu noktasına beni getirmiştir. Ve biz mutlak dokunulmazlığı olması gereken parlamento müessesesini ikide bir tahrip etmek suretiyle sanki dertlerimizin çaresini buluyoruz zannetmişizdir."

MİLLET İRADESİ FİKRİ YERLEŞMEDİ

"Birçok yanlışlar yapmışızdır. Bunların neticesinde istikrar çıkacağını sanmak yanlıştır. Daha açık söyleyeyim, bizim devletimizde millet iradesi üstünlüğü, yani üstün yasa fikrini, üstün irade fikrini biz henüz yerleştirememişizdir. Ve huzur, güven istiyoruz. İyi, ama bunu hürriyet içerisinde sağlamaya mani bir şey yok. Biz sanki bunlardan birisinin diğerine zarar vereceği gibi bir fikre kapılmışızdır. Aslına bakarsanız, 60 küsur senelik cumhuriyet döneminde sıkıyönetimle idare edilen dönemler, hemen hemen sıkıyönetimsiz idare dönemlerine eşittir. Yani idareyi başaramadık. Esas mesele buradan geliyor."

"1968 yılında sokakta yürüyen gence, sokakların yürüyerek aşınmayacağını söyleyen bir liderdiniz. Oysa daha sonra, 1981 yılında yargılamalara varan terör olaylarına katıldığı kesinleşmiş olmasa bile bu yolda hakkında iddialar, suçlamalar olan bir partiyle işbirliği yaptınız. Bu olay sizin sivilleşme, demokrasi yolundaki düşüncelerinize ters düşer görüşü açık söylenmese bile, tartışma gündemindeki bir konu. Bu olay hakkında neler söyleyeceksiniz?" sorusuna Demirel'in yanıtı şöyle oldu:

"Ben 1968'de söyledim, sokaklar yürümekle aşınmaz, diye.. Ben inanıyorum ki, bir demokratik ülkede halkın devlet karşısında yanlışlıklara, adaletsizliklere diyeceği bazı şeyler olmalıdır. Bunun yolları da demokratik olmalıdır. Türkiye'de parti kurmak izne bağlı değildi. Ve Partiler Kanunu, 'Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın çizdiği sınırlar içinde kalan partiler kurulur' diyordu. Parti kapatmak icranın elinde değil, Anayasa Mahkemesi'nin elindeydi. Dava açmak başsavcının işiydi. Hükümet dava açmayı tahrik edebilirdi. Ben, sokaklar yürümekle aşınmaz, derken düşündüğüm o gün değil, ondan çok daha ötesiydi. Bizim demokrasi anlayışımızda en önemli faktörlerden birisi, senelerce 'kişi' olmuş, bu ülkenin insanlarını, vatandaş yapmaktı. Vatandaş olmanın yolu mutlaka herkesin kanun önünde eşitliğe sahip olması ve ülke idaresine eşit şekilde katılmasıyla mümkün olabilir. Bu haktır. Bu hakka sahip çıkmak lazımdır. Bu ülkenin insanlarının böyle bir hakları olduğunu bilmeleri lazım. Bu hakkı lütuf haline getirirseniz, ihsan haline getirirseniz, üstün irade iddiası ortadan kalkar. Çünkü bu milletin hakkı tabii hak olmaktan çıkar, birisi tarafından verilmiş hak haline gelir. Onu kabul etmiyorum. Bizim mücadelemiz, iddiamız, aslında Osmanlı döneminde, ondan sonraki cumhuriyetin tek partili döneminde idareyi yürüten güç içerisinde mütalaa edilmemiş olan halkı, idarenin sahibi yapmaktı. Hakka sahip olmanın medeni yolu, gösteri hakkından geçer. Gösteri hakkı kadar mübarek bir hak yoktur. Silahsız, saldırısız gösteri, toplantı ve gösteri. Silahsız, saldırısız toplantı ve gösteri bence sivil idareyi tesis etmenin ve bütün onun

dışında kalan güçlerin tümünü sivil idarenin emrine almanın tek yoludur. Meşru zeminde kalarak emre almanın tek yolu budur. Benim başlangıçtan beri düşündüğüm budur. Benim parti kongremde, Ankara'da yapılan kongrede söyledim. Bir partiliye söz verdik. Ben hem parti başkanıyım, hem hükümet başkanıyım. Bana döndü, 'Sokaklarda yürüyorlar', dedi. 'Her gün yürüyüş var, bunları durdurun, buna mani olun.' Ben onun üzerine çıktım, dedim ki, 'Gösteri ve yürüyüş hakkı kişinin anayasal hakkıdır. Benim hükümet olarak görevim sadece, muayyen hizmetleri yapmak değil, kişinin hukukunu korumaktır. Bu hakkın kullanılması halinde ben rahatsız oluyorsam, bunu onun elinden almaya kalkmam, onu savunurum. Hem niye telaş içindesiniz? Sokaklar yürümekle aşınmaz. Gösteri, toplantı ve yürüyüş, hakkın savunulmasıdır."

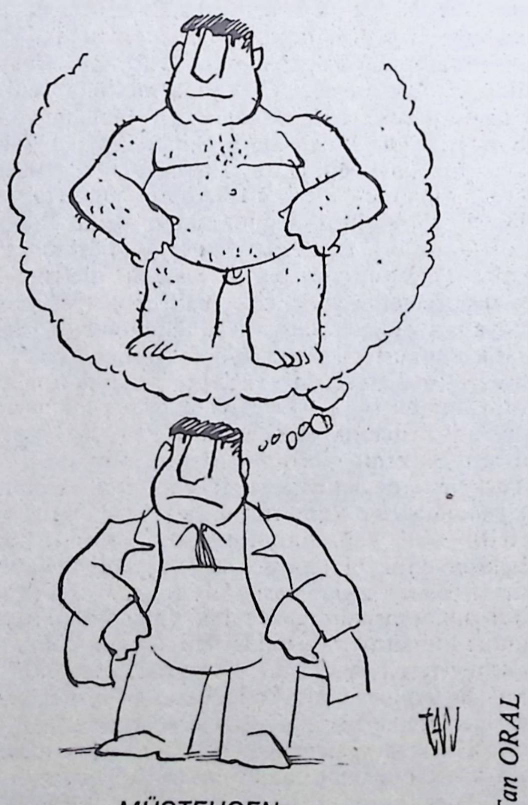
Demirel, MHP'yle koalisyon ortaklığı konusunda da şu noktalara açıklık getirdi:

"1975 Türkiyesi'nde aslında MHP için bu türlü iddia yok. MSP, MHP, CGP ile ben hükümet kuruyorum. MHP, legal bir parti. MHP'nin illegal faaliyetler içinde bulunduğuna dair başsavcı tarafından hazırlanmış bir dosya yok. Anayasa Mahkemesi'ne verilmiş bir durum yok. Başsavcı, benim emrimde değil ki... Binaenaleyh, Milli Selamet Partisi ile koalisyon ortaklığı yaptığım için eleştiriye tabi olmuyorum. Halk Partisi de olmuyor. Aslına bakarsanız, 1980 12 Eylül öncesinde, Halk Partisi'yle MSP yeniden koalisyon ortaklığı yapıyorlar. Şimdi geliyoruz, 1977 sonunda bizim bu koalisyon hükümetimiz ortadan kalkıyor. CHP gelip 6 Ocak 1978'de tek başına hükümet kuruyor. Bu iddiaları yapan, yani MHP'yi terörün içinde gösteren, kötüleyen ve bizi onunla hükümet kurduğumuz için kötüleyen Halk Partisi'dir. Halk Partisi 22 ay hükümette. Bu kötülemelerin hepsi Mecliste yapıldı, Halk Partisi tarafından. Bizim hükümet dönemimizde de kendi dönemlerinde de yapıldı. MHP sözcüleri kürsüye geldiler, Halk Partisi'ne hükümetsin, iddialar var, bizim hakkımızda niye tatbikat yapmıyorsun, dediler. Bu iddiaları yapanlar 22 ay hükümet olmasa, bazı ileri geri tartışmalar yapılabilir.

Anarşi, aşağı yukarı 1978 martından itibaren alevlendi. 1979 kasımına geldiğimiz zaman bir kan deryasıydı. Günde 10-15 kişinin öldüğü günler oluyordu. Ve Kahramanmaraş hadisesi yaşandı. Bu dönemde CHP hükümetti. Bu anarşinin arkasında MHP var idiyse, vardı yoktu tartışmıyorum, niye harekete geçmedi? Biz de çıktık söyledik, onlar da çıktılar söylediler. Şimdi geliyorum. 1979 senesinin 12 kasımına kadar CHP hükümettir. Hiçbir takip yok. Hükümet tahkik edebilir dedim. Bir dosya hazırlanıp, başsavcılığa sunulabilirdi. Ne yapayım ben hükümetim ama parti dava etmek benim elimde değil. O senin elinde değil, ama dava açılmasını istemek sizin elinizde.

MHP ile MSP, 1980 müdahalesinin suçluları arasında, daha doğrusu suçlananları arasında gösterildi. Ne Adalet Partisi ne Halk Partisi suçlandı. Suçlanmıştır ki, her iki parti de mahkemeye verilmiştir. Birisi beraatle sonuçlanmıştır. Birinin üzerinden beş sene geçmiştir.

Herhalde Türkiye'de kan gövdeyi götürüyor, bunun sebebi bunlardır denilen bir yerde, 5 senede bir davanın sonuçlanmaması da onların zaviyesinden, ben onları savunuyor değilim, üzerinde durulması gereken bir hadise olsa gerektir. Bundan 8-10 gün kadar evvel, MHP'nin önde gelen genel başkan yardımcısı seviyesindeki bir üyesi, bizim fikrimiz iktidardadır, dedi. 1980 müdahalesinin gerekçesi içerisinde kullanılan iki partiden birisi mahkemeye gitmiş, beraat etmiş, öbürünün 5 senedir davası sonuca bağlanmamış vaziyettedir, aynı zamanda bu iki parti iktidardadır. Binaenaleyh öyle bir Türkiye'de, benim, siz bu MHP ile iktidar ortaklığı yaptınız ve demokrasiden uzaklaştınız, gibi bir ithama muhatap kalmamı acayip sayarım. Kaldı ki, temmuz 1980'de Ankara Sıkıyönetim Komutanı bana bir mektup yazdı. Bu mektupta bazı kişilerin kollandığından şikâyetçi oldu. Ben 22 Temmuz 1980 tarihinde kendisine yazdığım mektupta şöyle dedim: **'Suçta imtiyaz ve istisna olmaz. Suçu kim işliyorsa yakasına yapışın,'** Bir legal parti Meclisin içinde. Kanunlar bu legal partinin yakasına yapışmamış. Sonradan bir taraftan ihtilal sebebi sayılmış, öbür taraftan mahkemesi devam ederken, iktidar olmuş, böyle bir durum ortadayken, böyle bir partinin hem suçlu olduğunu mahkemece karara bağlanmadığı bir dönemde, muhayyel, mefruz, hayali ve farazi suçlarının ortağı nasıl olurum? Şu anda hiç değilse nasıl olurum? Kesinlikle yanlıştır."

MÜSTEHCEN

Tan ORAL

Gorbaçov'un Kıbrıs için sürpriz barış planı

Denktaş: Kıbrıs iki süperin yarış arenası mı?

İZZET RIZA YALIN *23 ocak*

LEFKOŞA — Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs'la ilgili olarak BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar'a** verdiği öneriler, KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** tarafından **"Kıbrıs, ABD ve Sovyetler Birliği'nin arenası değildir"** sözleriyle değerlendirildi. Kıbrıs Rum kesiminde ise, Moskova'nın önerileri olumlu yankılar uyandırdı.

Denktaş, konuyla ilgili olarak gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Rumların sürekli olarak ABD'yi Kıbrıs sorununa **"soktuğunu"**, bu tutumları ile de **"Sovyetler Birliği'ni tahrik ettiklerini"** bildirdi. Denktaş, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Sovyetler'in Lefkoşa Büyükelçisi'nin önerilerini içeren bir belgeyi dün kendisine sunduğunu açıkladı. Belgede Sovyetler Birliği'nin bilinen politikası dışında yeni bir öneri ortaya koymadığını anlatan Denktaş şöyle dedi:

"İki süper devletin karşılıklı olarak Kıbrıs'la ilgilenmeye başlaması, Rumların ve Kıbrıs'ın lehine olmaz. Kıbrıs'ın iki süper güç tarafından bir yarış arenası haline getirilmesine yol açan bu durum, endişemizi arttıracak bir gelişmedir."

Denktaş, Sovyetler Birliği'nin iyi niyetinden şüphe etmediklerini; ancak yalnız Rumları meşru hükümet kabul edenlerin, sorunun çözümü için ortaya atacakları önerilerde isabetli davranamayacaklarını kaydetti.

KKTC Hükümet Sözcüsü, Dışişleri ve Savunma Bakanı **Kenan Atakol**, Sovyetler Birliği'nin önerileriyle ilgili açıklamasında, **"Hükümetimiz Cumhurbaşkanı Denktaş'ın belge ile ilgili görüşlerini tümüyle paylaşıyor. Ancak belge, Sovyetler'in Kıbrıs sorununun uluslararası yönünün uluslararası bir konferansta ele alınması için ileri sürdüğü görüşler açısından bir yenilik getirmiyor"** dedi.

"Sovyetler'in verdiği belgenin bir çözüm planı olmadığını, öteden beri bilinen Sovyet görüş ve yaklaşımlarını bir araya toplayan bir belge olduğunu" ifade eden Atakol, **"Bizim açımızdan hayrete mucip olan husus, Sovyetler Birliği'nin, BM Genel Sekreterinin girişimini desteklemekte ve bu girişim ilerlemekte iken bu tür bir ayrı girişimde bulunmuş olmasıdır. Sovyetler Birliği'nin bu girişiminin kendileri açısından geçerli zamanlama nedenleri olduğunu tahmin ediyoruz"** biçiminde konuştu.

Ankara rahatsız

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sovyetler Birliği'nin uzun bir süreden beri ilk kez Kıbrıs sorununda inisiyatif üstlenmek üzere devreye girmesi ve ayrıntılı bir öneri paketi ile ortaya çıkması Ankara'da **"soğuk"** karşılandı.

Sovyetler Birliği, Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin olarak açıkladığı önerilerini diplomatik kanallardan Ankara'ya da iletti. Ankara, bu konuda yapılan girişime verdiği yanıtta, Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs'a ilişkin önerilerine **"katılmadığını"** bildirdi.

Sovyet önerileri, Ankara'da **"rahatsızlık"** yaratırken, Türk-Sovyet ilişkilerinde de yeni bir pürüz olarak ortaya çıktı. Dışişleri Bakanlığı, Sovyet tutumunu değerlendirmeye başladı.

Sovyetler Birliği, söz konusu önerileri Atina, Lefkoşa ve Birleşmiş Milletler gibi ilgili merkezlerin yanı sıra Ankara'ya da ulaştırdı. Sovyet Büyükelçisi **Vladimir Lavrov**, Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi **Cenap Keskin'i** ziyaret ederek TASS ajansı tarafından açıklanan **"Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin önerilerini"** sundu.

Dışişleri Bakanlığı dün de bu konuda bir açıklama yaparak dolaylı ifadelerle Sovyet önerilerine katılmadığını duyurdu. Dışişleri'nin oldukça kısa bir açıklama yapması Ankara'nın Sovyet önerilerini **"büyütmemek eğilimine"** bağlanıyor.

Verilen bilgilere göre, büyükelçi Keskin, önerileri ileten Sovyet büyükelçisine Türk hükümetinin Kıbrıs'ta barışçı bir çözümden yana olduğunu bildirdi. Keskin, Türkiye'nin BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar'ın** iyi niyet görevi çerçevesinde yürütmekte olduğu çabaları desteklediğini vurguladı.

Ankara, bu çerçevede Kıbrıs sorununun çözümünde izlenecek yöntem konusunda Sovyet görüşüne katılmadığını, böylelikle Sovyet önerilerinde sorunun çözümü açısından bir yarar görmediğini hissettirmiş oldu.

Sovyet önerisi Genel Sekreter De Cuellar'da

NEW YORK (Cumhuriyet) — Sovyetler Birliği'nin, diplomatik çevrelerde **"sürpriz"** olarak nitelenen bir adım atarak BM Genel Sekreteri **Javier Perez de Cuellar'a** Kıbrıs'la ilgili olarak bir dizi öneri verip yıllardır yinelediği, Kıbrıs sorunuyla ilgili olarak uluslararası bir konferansın toplanmasını yeniden gündeme getirmesi üzerine önerilerin BM'de çok büyük bir dikkatle incelendiği belirtiliyor.

a.a.'nın haberine göre, Sovyet planının tam metni şöyle:

"Kıbrıs sorununun çözümsüzlüğünün, bağımsız, egemen, toprağı bütün, birleşik ve bağlantısız bir devlet olarak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tehdit ettiği gerçeğinden derin endişe duymakta olan Sovyetler Birliği, genel güvenlik menfaatleri ile Kıbrıs halkının hayati çıkarlarının, Kıbrıs sorununa kapsamlı, adil ve sürekli bir çözüm bulunması suretiyle Kıbrıs'taki gerginlik yuvasının bertaraf edilmesini kaçınılmaz kıldığı görüşündedir.

Sovyetler Birliği, böyle bir çözümün, ancak ilgili bütün tarafların ortak çabaları ile sağlandığı ve aşağıdaki ilkelere dayandığı takdirde yaşayabilir olacağı gerçeğinden hareketle şunları önermektedir:

1- Kıbrıs Cumhuriyeti, egemenliği istisnasız ada-

nın bütün toprağını kapsayan bağımsız, toprağı bütün ve birleşik bir devlet olarak kalmalıdır. Kıbrıs'ın hangi şekilde olursa olsun taksimi veya bir bölümünün veya tümünün başka herhangi bir ülke veya ülkeler tarafından ilhakı kabul edilemez.

2- Kıbrıs devletinin bir federasyon oluşturulması olasılığı da dahil olmak üzere iç meseleleri, bizzat Kıbrıslılar-Rumlar ve Türkler-tarafından, herhangi bir dış müdahale veya bir çözüm empoze etme teşebbüsü olmadan, barışçı, yapıcı görüşmeler yoluyla ve iki toplumun meşru hakları dikkate alınarak halledilmelidir. Kıbrıs'ın gelecekteki devlet şekli, toplumların tam güvenlik içinde yaşamalarını öngörmelidir.

3- Bir çözüm için, ada topraklarının, bağlantısızlık statüsüne uygun olarak tamamen askerden arındırılması kaçınılmazdır. adanın başka devletler tarafından askeri maksatlar için kullanılması kabul edilemez. Yabancı devletlerin bütün askerleri adadan çekilmeli ve yabancı askeri üslerin ve tesislerin faaliyetine son verilmelidir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğini ve bağımsızlığını kısıtlayan dengesiz anlaşma ve sözleşmeler iptal edilmelidir.

4- Kıbrıs sorunu, Birleşmiş Milletler çerçevesinde ve bu örgütün kararlarına dayalı olarak çözümlenmelidir. Bütün taraflar, tamamen Güvenlik Konseyi'nin kendisine tevdi ettiği görev çerçevesinde arabuluculuk yapmaya çalışan BM Genel Sekreteri ile işbirliği yapmalıdırlar.

Kıbrıs'taki durumun uzamasına yol açacak, adanın taksimine katkıda bulunacak ve toplumlararası diyaloğu baltalayacak her türlü eyleme son verilmesi gerekir.

Kıbrıs sorununun uluslararası yönüne köklü bir çözüm bulmanın gerçekçi yollarından biri de, Birleşmiş Milletler çerçevesinde Kıbrıs konusunda temsiliyet esasına dayalı uluslararası bir konferans çağırmaktır.

Böyle bir konferansın çalışmaları, bulunacak çözümün aşağıdaki organik bakımdan birbirine bağlı unsurlarını güvence altına alacak bir sözleşme veya başka bir belgenin imzalanmasına yol açabilir.

Bütün yabancı askerlerin adadan çekilmesi ve bütün yabancı askeri üslerin ve tesislerin kaldırılması da dahil, adanın askerden arındırılması, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, egemenliğini, bütünlüğünü ve toprak bütünlüğünü sonuç alacak biçimde güvence altına alacak bir uluslararası garanti sistemi, bütün tarafların bağlantısızlık statüsüne saygı göstermesi, Kıbrıs'ın bağımsızlığını teminat altına alacak uluslararası garantiler, ileride cumhuriyetin işlerine yabancıların müdahale etmesi olasılığını tamamen bertaraf etmelidir. Garantörler olarak, BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri veya Güvenlik Konseyi'nin tümü, garantör ülkeler, Yunanistan ve Türkiye ve bağlantısız ülkeler girebilir. Garantinin uygulanması için gerekli tedbirler, teminatçı bütün devletlerin rızası ile alınabilir. Kıbrıs, şiddet kullanmaya veya şiddet kullanma tehdidine hedef olmamalıdır. Uluslararası konferansa Kıbrıs (her iki kesiminin temsil edilmesi suretiyle) Yunanistan ve Türkiye ile Güvenlik Konseyi'ne üye bütün devletler katılabilir. Başka devletler ve özellikle bağlantısız ülkeler konferansa katılmaya davet edilebilir. İlgili taraflar, gerek Kıbrıslı Rumların, gerek Kıbrıslı Türklerin, gerekse barış ve uluslararası güvenliğin çıkarına uygun bir çözüm için ancak böyle bir uluslararası konferans çerçevesinde ortak çaba gösterebilir. Kalıcı ve adil bir çözüm bulunması ve Doğu Akdeniz'deki bu gerginlik kaynağının ortadan kaldırılması arzusu ile hareket eden Sovyetler Birliği, bütün ülkeleri bu ilkeler çerçevesinde bir çözüm bulunması arayışına bütün olanakları ile katkıda bulunmaya davet eder."

Sovyetler Birliği, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasını, **"emperyalizmin Kıbrıs'ın iç işlerine karışmasının doğrudan bir sonucu"** olduğunu öne sürdü.

THA'nın haberine göre, Sovyet Resmi Haber Ajansı **"TASS"**, ABD'nin bölgedeki en büyük askeri havaalanı ile çevik kuvvetin üstleneceği deniz üssünü adanın kuzeyinde (Türk topraklarında) inşa etmekte olduğu iddiasını ortaya attı.

"TASS", Kıbrıs'la ilgili olarak Birleşmiş Milletler denetiminde uluslararası bir konferans toplanmasının ada sorunlarının çözümü için tek yol olduğu şeklindeki Moskova'nın görüşünü yineledi.

"TASS", Sovyetler Birliği'nin, Kıbrıs sorununun barışçı ve adil bir çözüme kavuşturulabilmesi için adadaki bütün yabancı askerlerin çekilmesi ve yabancı üslerin kapatılması görüşünü desteklediğini bildirdi.

Kıbrıs topraklarından üçte birinden fazlasının zorla koparıldığını öne süren TASS ajansı, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın Sovyet önerilerini olumlu karşıladığını belirtti.

Atina'da memnunluk

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Kıbrıs'la ilgili Sovyet önerileri Yunanistan'da yapılan resmi bir açıklamayla olumlu karşılandı.

Yunan Dışişleri Bakanı **Karolos Papulias**, Sovyet önerilerini yorumlarken, şunları söyledi:

"Yunan hükümeti, Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözüm bulunması ve Birleşmiş Milletler kararları çerçevesinde hal yoluna gidilmesi amacıyla gösterdiği ilgiyi takdirle karşılamaktadır.

Yunan hükümeti, Sovyetler Birliği'nin bu konudaki ve Kıbrıs sorununun çözümünü ilgilendiren uluslararası toplantının yapılması için daha önceki önerilerini de kabul etmiştir. Yunan hükümeti, Sovyetler Birliği'nin bu yeni önerilerinin de yapıcı ve Doğu Akdeniz'in odağındaki gerginliği giderebilecek nitelikte olduğuna inanmaktadır. Aynı yönde çalışmalarını sürdüren BM Genel Sekreteri'nin de öncülük ettiği çabaları desteklemektedir.

Yunan hükümeti, defalarca tekrar ettiği gibi Kıbrıs sorununa getirilecek bir çözümün adadaki Türk birliklerinin geri çekilmesi ve geçmişteki yanlışların yinelenmemesini sağlayacak garantiler konusunda yenilikler getirilmesi çerçevesinde olmasını vazgeçilmez bir koşul olarak göstermektedir. Kıbrıs'ın dış saldırılara karşı korunması da ancak bu işlemlerle gerçekleşebilir."

Bu konuda, Rum yönetimi Başkanı **Spiros Kipriyanu**'nun Yunan Başbakanı **Andreas Papandreu** ile bir telefon görüşmesi yaptığı da öğrenildi.

Yunan basını da Sovyet önerilerini **"olumlu"** olarak değerlendirdi.

Barış Yılı 1986

OKTAY AKBAL *23 ocak*

Emekli Büyükelçi Mahmut Dikerdem'in "Bilim ve Sanat" dergisindeki başyazısından bir cümle: "Barışın asıl güvencesi de halkların savaşsız, sömürüsüz bir dünya düzenine kavuşma doğrultusundaki dayanılmaz, önüne geçilmez istencidir."

1986 yılını Birleşmiş Milletler Örgütü 'Barış Yılı' sayıyor. Geçen yıl 'Gençlik Yılı' idi. Bir önceki de sanırım 'Kadın Yılı'. Daha önceki 'Çocuk Yılı'... 365 günlük bir süre içinde dünya ölçüsünde çocuk, kadın, gençlik, barış sorunları çözümlenecekmiş gibi her yıla bir ad takılıyor! Zaman geçip gidiyor, hiçbir sorun çözüme ulaşmıyor, hatta çözümlenme yolunda bir adım bile atılmıyor.

Barış nedir? Tek tek bireylerin, sonra bu bireylerden oluşan toplumların huzurlu, güvenli bir yaşama kavuşmasıdır. Her şeyden önce budur barış: Huzur ve güven... Bunu sağlamak için de öncelikle ekonomik sorunların çözümlenmesi gerekir. Herkes yeterince gıda alabilecek, sağlıklı yaşayabilecek, korkudan uzak kalabilecek, yarınına güven duyabilecek, gerçek bir özgürlüğü tadabilecek...

1986'nın Barış Yılı sayılması biraz gülünç gelmiyor mu size de?.. Yeryüzünün dört bir yanında sürüp giden kıyımlar, kırımlar, açlıktan yığın halinde ölümler, birbirine ateş kusan silahlar, savaşlar, her an çıktı çıkacak diye korkulan dünya savaşı tehlikesi... Lübnan'dan Afganistan'a, Salvador'dan Nikarugua'ya, Afrika'dan Asya'ya kadar yer yer sürmekte olan savaşlar, çatışmalar... Bir türlü koparılmayan kördüğümler: Kıbrıs, Ege, İran-Irak, Kürt, Ermeni, Filistin, Çad vb. sorunlar... Barış Yılında kim bu kangrenleşmiş yaraları saracak, kim dünya insanlarını barışçı bir ortamda bir araya getirecek?

Böyle bir güç yok! Herkes kendi başının çaresine bakıyor. Her ülke silahlanıyor; deniz, hava, kara güçlerini arttırıyor, düşman bildiğine her fırsatta üstün çıkmanın, sırası geldiğinde onu yerle bir edebilmenin yollarını arıyor. İnsanların mutluluğunu yaratmaya harcanacak milyarlar, silahlanmaya gidiyor. Savaştan yana olmak 'milliyetçilik'le eş tutuluyor, barış istemek, barıştan yana olmak, yeryüzünde gerçek bir barışın kurulması için çaba harcamak ise 'bozgunculuk' sayılıyor; insanlar mahkemelerde hesap vermeye çağrılıyor!

Evet, en tehlikeli, en güç savaş, barış için yapılanıdır. Barışçıların savaşımı dünyanın her yanında sürdürülüyor yine de... Benjamin Franklin'in bir sözünü anımsıyorum "Ne iyi bir savaş vardır, ne de kötü bir barış". Demek ister ki, savaşmaktansa barış içinde yaşamak çok daha iyidir. Puşkin'in de buna benzer bir sözü var: "Kötü bir barış, iyi bir savaştan daha iyidir".

Sanılmasın ki barış isteyenler, her türlü kötülüğü, yenilgiyi, horlanmayı, aşağılanmayı göze alanlardır. Hayır, gerektiğinde barışçılar da savaşırlar. Ama Peguy'nün şiirindeki gibi "Haklı bir savaş"ta... Haklı savaş, bağımsızlık savaşıdır, kurtuluş savaşıdır, sömürüye, emperyalizmin her türlüsüne karşı direnme savaşıdır. Büyük komutanlar -en başta Atatürk- savaşı her zaman yermiştir. 'Yurtta barış, dünyada barış' sözünü anımsayalım... Kim ki, savaştan yanadır, bir ülkeyi, bir ulusu sürekli bir savaş havasında, korkusunda, tehdidinde yaşatmak ister, iyi bilelim, o kişi savaştan belirli bir çıkar ummaktadır. Büyük devlet adamları, komutanlar öncelikle barışçıdırlar, ama bu barışçılık boyun eğmek, düşmana teslim olmak değildir.

1986, Barış Yılı.. Türkiye'de her şeyden önce iç barışın kurulmasını istememeli miyiz? İç barış, geniş bir hoşgörüye dayanmalıdır. Genel bir bağışlamanın 1986 yılı içinde çıkarılması, hapishanelerin boşaltılması, yıllardır acı çeken gençlerin, anaların, babaların, eşlerin, çocukların umutsuzluk batağından kurtarılmaları, Barış Yılı'nın bir armağanı olmalıdır. Hazırlandığını duyduğumuz ceza indirimleriyle, yarım uygulamalarla barış havasının yaratılması beklenemez. Evet, önce iç barış, sonra da başka ülkelerle eşitliğe, saygıya, karşılıklı anlayışa dayanan dış barış...

6. Yılında 24 Ocak ve Özal'ın Kumarı

OSMAN ULAGAY *24 ocak*

24 Ocak kararlarını alan siyasi kadronun bu kararların altıncı yılı dolarken ortaya koyduğu görüşler, altı yıllık uygulamanın Türkiye ekonomisinde doğurduğu sonuçlara bu kadronun sahip çıkmadığı izlenimini vermektedir. Altı yıldan beri sürdürülmekte olan Türkiye ekonomisine yeniden yön verme çabalarının hata ve sevabını Sayın Özal'a çıkartmak bu bakımdan da doğru görünmektedir.

Sayın Özal, altı yıl öncesinin 24-25 Ocak kararlarından günümüze uzanan bir çizgiyi izleyerek ne yapmak istemiştir? Türkiye ekonomisini nereden nereye getirmiştir? Nereye götürmek istemektedir? Temel hedefi ekonomide istikrarı sağlamak, enflasyonu kontrol altına almak mıdır? Türkiye'nin ödemeler dengesi sorununu çözmek midir? Yoksa bütün bunlar Sayın Özal'ın kafasındaki asıl hedefin uzantıları, ayrıntıları mıdır?

Görebildiğimiz kadarıyla Sayın Özal'ın asıl amacı, temel hedefi, Türkiye ekonomisini dünya ekonomisiyle, kapitalist dünya sistemiyle geri dönülemez biçimde bütünleştirmektir. Bugüne kadar alınan önlemlerin, ekonomide *"reform"* ya da *"devrim"* diye sunulan uygulamaların hemen tümünün bu temel hedefe yönelik adımlar olduğu biraz dikkatle bakıldığında açıkça görülmektedir. Günlük kur ayarlaması; Türk Parasını Koruma Mevzuatında ve yabancı sermaye mevzuatında yapılan değişiklikler; ihracatın teşviki ve ithalatın kademeli liberasyonu; ulaştırma, haberleşme ve turizm yatırımlarına öncelik

verilmesi, bankacılık ve faiz düzenine getirilen yenilikler, Katma Değer Vergisi'ne geçilmesi, sermaye piyasasını canlandırma çabaları hep bu yönde atılmış adımlardır. Dünya ekonomisiyle bütünleşmeyi temel hedef olarak alan Özal, bu bütünleşmenin altyapısını oluşturmak için gerçekten cesur sayılabilecek adımlar atmaya devam etmektedir.

Fiyatların arz talebe göre piyasalarda belirlenmesi ve Türkiye'de bolluğu söz konusu üretim faktörü olarak emeğin fiyatının düşürülmesi de Türkiye ekonomisini dünya ekonomisiyle bütünleştirme stratejisinin önemli öğeleridir. Bu nedenle son yıllarda nispi fiyat yapısında meydana gelen değişmeleri ve ücret - maaş gelirlerinin reel olarak sürekli geriletilmesini bu stratejinin doğal uzantıları saymak yanlış olmayacaktır.

Sayın Özal'ın altı yıldan beri uygulamaya çalıştığı Türkiye ekonomisini dünya ekonomisiyle bütünleştirme stratejisinin dış dünyadan, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan, uluslararası finans çevrelerinden alkış alması son derece doğaldır. Türkiye'nin dünya ekonomisiyle ayrılmaz biçimde bütünleşme yolunda adımlar atması ve çeşitli yöntemlerle dış dünyaya kaynak aktarır hale gelmesi, uluslararası sermaye odaklarının planlarına tamamen uygundur.

Sayın Özal'ın stratejisinde sorun yaratan nokta ise, bu stratejinin Türkiye halkına yüklediği yüklerin nasıl taşınacağı ve bu stratejiyle halkın refahını arttırmanın belli bir süre içinde mümkün olup olmayacağıdır. 12 Eylül döneminin sağladığı ortamda bu yükleri taşımaya razı olan Türkiye'nin insanları, tünelin ucunda güven verici bir ışık görmeden kemer sıkmaya daha ne kadar razı olacaktır?

Sayın Özal'ın kumarı sanırız bu noktada düğümlenmektedir. Dünya ekonomisiyle bütünleşme stratejisi çerçevesinde Türkiye'yi yeniden hızlı büyüme yoluna sokmanın, halkın refahını arttırmanın, işsizlik sorununu çözmenin iki önkoşulu olduğu düşünülmüş ve bunların gerçekleşeceği varsayılmıştır. Bunlardan birincisi Türk özel sektörünün kendisine tanınan yeni olanakları, sendikaların etkisizleştirildiği ve ücretlerin düştüğü ortamı değerlendirerek yeni bir yatırım atılımına girişeceği ve dünya ekonomisiyle bütünleşme çabalarına hızla uyum sağlayacağı varsayımıdır. Altı yıllık uygulama, bu varsayımın özellikle ilk ayağının gerçekleşmediğini, özel sektörün atılım yapmak şöyle dursun, eski yatırım temposunu bile tutturamadığını göstermektedir.

İkinci olarak Türkiye'nin dünya ekonomisiyle bütünleşme çabalarının ülkeye hızla yabancı yatırım sermayesi çekeceği, yabancı sermaye girişlerinin tasarruf açığını ve dış açığı kapatmaya yardımcı olacağı varsayılmıştır. Rakamlar bu varsayımın da tutmadığını göstermektedir.

Türkiye'yi makul bir enflasyonla daha hızlı büyümeye geçirecek kaynakları bugüne dek bulamamış görünen Sayın Özal'ın şimdi son zarlarından birini atmaya hazırlandığı Batı basınında ısrarla belirtilmektedir. *The Wall Street Journal*'ın Türkiye'nin tam konvertibiliteye geçme niyetinde olduğunu belirten haberinden sonra, Financial Times gazetesi de haberi vermiş ve üst düzeydeki bir Türk yetkilisine atfen şunları yazmıştır: *"Konvertibiliteye geçtiğimiz anda Türkiye'ye yabancı sermaye akışının iki ya da üç katına çıkacağına inanıyorum. Yatırımlar canlanmazsa ekonomimizdeki düzelme yavaşlayabilir."*

24 Ocak kararlarının altıncı yılında, *"umudumuz konvertibilite"* noktasına gelinmiş olması, bu kararları belki en iyi anlatan göstergedir.

'Pişmiş Aş'

CÜNEYT ARCAYÜREK *24 ocak*

*ANKARA — Sovyetler'in Kıbrıs planını nasıl karşıladığı sorusunu Başbakan Özal, dün sabah **"ayaküstü yanıt veremeyeceğini"** söyleyerek karşıladı.*

*Oysa, Sayın Özal'ın önemli özelliklerinden biri, **"önemli konuları"** ayaküstü söyleşilerde yanıtlaması, hatta geniş, ayrıntılı bilgiler vererek karşılaması. Anayasa, demokratik düzen, af, ekonomideki gidiş üzerinde Sayın Özal, ayaküstü söyleşileriyle Türk kamuoyunu aydınlatma becerisini gösteren ender devlet adamlarımızdan biri.*

*Gorbaçov'un Kıbrıs planını TASS Ajansı **"resmen"** açıkladıktan sonra, Sovyetler'in Ankara Büyükelçiliği lütfedip Dışişlerimize de planın metnini sundu. Kıbrıs planı başkentte konuşulan belli başlı konular arasına girdiği saatlerde Sovyetler, Maliye Bakanı Alptemoçin'in Moskova gezisini **"belirlenmeyen bir tarihe"** ertelemesi isteğiyle Dışişleri'ne başvurdu.*

Yeni Sovyet girişimleri, son yıllarda bizde devletin nasıl işlediğini sergileyen iki yeni örneği önümüze koydu:

Sovyetler, gezinin ertelenmesini isterken, Alptemoçin'e hangi bakanın vekâlet edeceğini gösteren kararname Resmi Gazete'ye giriyordu. Bu konulu kararname Millet Meclisi'nde okunurken, Sovyet isteğinin üzerinden en azından 24 saat geçmişti.

Sovyet isteği gelir gelmez, hükümetin yapması gereken işlemler yok muydu, vardı. Her şeyden önce Maliye'ye vekâlet edecek bakanı saptayan kararnamenin Resmi Gazete'de yayımlanması durdurulabilirdi, Millet Meclisi'nde bu yoldaki tezkerenin okunması önlenebilirdi, yapılmadı. Devlet kademeleri arasındaki ilişki noksanlığı bu örnekle bir kez daha ortaya çıktı.

*Gorbaçov planı, bakanın uçağa binerken geziyi ertelemesi isteğiyle bir araya gelince, elbette Türk-Sovyet ilişkilerindeki soğukluğu irdeleyen yorumlar yoğunluk kazanacaktı. Ne var ki, Türk yetkilileri birbirini tamamlayan bu girişimler karşısında geniş açılı, iki ülke arasındaki ilişkileri irdeleyen bir değerlendirme yapmaktan sürekli kaçındılar. Eğer bir yorum sayılırsa, Başbakan **"pişmiş aştan"** söz etti.*

*Örneğin, Maliye Bakanı'nın gezisinin ertelenmesini daha çok **"teknik düzeydeki bir anlaşmazlığa"** bağladılar. Alptemoçin, özellikle doğal gaz boru hattının Türkiye'ye ulaştırılması sorununu Moskova'da görüşecekti. İlgililere göre, Türkiye boru hattını ilk başlarda **"dövizle"** ödemeyi kabul etmiş, Hazine Müs-*

teşarı Pakdemirli, imzaladığı bir belgeyle Moskova'ya dövizli ödeme güvencesini vermişti. Fakat, hükümet daha sonra boru hattını, doğal gazın bedelini ***"mal karşılığı"*** *ödemek istediğini bildirmişti. Sovyetler, ortaya çıkan bu ikilem karşısında* ***"şaşırmışlar"****, döviz ya da mal karşılığı ödeme konusunda kararsızlığa düşmüşlerdi.*

İlgili çevrelere göre, gezinin son anda ertelenmesi istemi, bu ***"kararsızlıktan"*** *kaynaklanıyordu. İki ülke arasındaki ilişkilerle ilgili değildi. Uluslararası ilişkileri bu denli basite indirmeye çalışan bu bilgiler bile, aslında hükümetin devlet yönetiminde içine düştüğü tutarsızlığı gösteriyordu.*

Bir hükümet, bugün böyle yarın şöyle karar değişimleri ortaya koyarsa, her şeyden önce güvenilirliği üzerinde kimi kuşkuları üzerine çekerdi.

Son Sovyet davranışlarını bu denli basite indirgemek, gelecek açısından da kimi kaygıların büyümesine yol açıyor. Türk-Sovyet ilişkilerini özenle izleyenler, esasen son bir yıldır iki ülke arasında ***"soğuk hava"*** *estiğini günlerdir vurguluyor. Sovyetler FIR hattını müzakere etmiyor, kalkan avı konusundaki istekleri geri çeviriyor, Bulgaristan'daki Türkler sorununda Sofya'yı uluslararası platformlarda -en azından- ılımlı biçimde destekliyor. Amerikan yönetimine yakınlığıyla tanınan Wall Street Journal gazetesinde,* ***"Kıbrıs Türk Devleti'nin tanınması gerektiğini"*** *vurgulayan yazıdan sonra, Kıbrıs'ın kuzeyinin NATO alanına sokulmak istendiğini varsayıyor. Hemen her uluslararası bunalımda söz sahibi olmaktan geri durmayan Moskova, yeni girişimiyle Kıbrıs anlaşmazlığında taraf olmaya yöneliyor.*

Buradaki gözlemcilere göre, haziranda Washington'da yapılacağı söylenen Gorbaçov-Reagan zirvesinin gündemine, Moskova, Kıbrıs'ı getirecek.

Özellikle Kıbrıs'la doğrudan ilgili olan Türkiye ne yapacak, Moskova ile giderek soğuyan, hatta gerginleşen ilişkileri nasıl yumuşatacak? Gözlemcilerin yanıtını aradıkları soru bu..

Türkiye'nin 1964'ten beri sürdüregeldiği ***"çok yönlü dış politikadaki"*** *son sapmaların ele alınıp değerlendirilmesini isteyenlere -dileriz- hükümet* ***"ayaküstü yanıtlar"*** *vermez.*

Bu istekleri ***"pişmiş aşa su katmak"*** *diye nitelemez.*

Büyükelçi Lavrov ve Gorbaçov'un temsilcisi Slusov açıkladı:

Sovyetler'den 5 konuda mesaj

25 ocak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs sorununa ilişkin olarak sunduğu önerilerin Ankara'da yarattığı belirsizlik Sovyet Büyükelçisi **Vladimir Lavrov**'un Başbakan Turgut Özal'ın bu konudaki benzetmesine verdiği yanıtla ilginç bir görüntü kazandı. Özal'ın Sovyet önerileri için **"Eski aşı pişirip yeniden önümüze koyuyorlar"** yolundaki sözlerini yanıtlayan Sovyet Büyükelçisi Lavrov, **"Yemek iyi ise neden servis edilmesin. Üstelik yeniden piştiğine göre lezzeti de artmıştır"** dedi.

Sovyet Büyükelçisi Lavrov, dün düzenlediği basın toplantısında Türk-Sovyet ilişkileri üzerinde bir dizi açıklamada bulunurken, Moskova'nın Ankara'da rahatsızlık yaratan Kıbrıs önerileri konusunda sürpriz bir çıkış yaparak, Türkiye'den destek istedi. Lavrov, öneriler konusunda, **"Bu yemek lezzetli. Lezzeti bir tarafa mutfağın yeni bir eseri bu"** şeklinde konuştu.

Sovyet Büyükelçiliği'nde dün sabah yapılan ve toplam 3 saat süren basın toplantısında Sovyet tarafı belli başlı şu beş mesajı verdi:

1- Türkiye Kıbrıs konusundaki son önerilerimize destek versin.

2- Gorbaçov'un silahsızlanma konularındaki önerileri üzerine işbirliği yapalım.

3- Maliye Bakanı Alptemoçin'in gezisinin ertelenmesinin siyasi nedeni yok.

4- Kalkan yasağı sürüyor, biz de 10 yıl kalkan yemeyeceğiz.

5- Türk basını Sovyetler'le ilgili haberi abartıyor.

Basın toplantısının ağırlıklı bölümünü Kıbrıs sorununa ilişkin son Sovyet önerileri oluşturdu. Büyükelçi Lavrov, bu konuda son derece uzun açıklamalarda bulundu, TASS ajansı tarafından açıklanan önerilerin metnini gazetecilere okudu ve **"bunların, barışa ne kadar katkıda bulunacağından"** söz etti.

Gerginliğin artmasının Sovyetler Birliği'ni bu nitelikte bir girişime ittiğini kaydeden Lavrov, **"Kıbrıs'ın bulunduğu bölge Sovyetler Birliği'nin güney sınırlarından uzak değil. Bu bölgenin uluslararası bir gerginlik kaynağı haline gelmesine kaygısız kalamayız"** dedi.

Sovyet önerilerinin soruna taraf olan herkesin, ilgili tarafların çıkarlarını dikkate alarak hazırladığını anlatan büyükelçi, Sovyet girişiminin, BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet görevini dışlamadığını anlattı. Ancak büyükelçinin, genel sekretere bu görevin Sovyetler Birliği'nin de üye olduğu Güvenlik Konseyi tarafından verildiğini sık sık vurgulaması dikkat çekti.

Lavrov, bu açıklamalardan sonra Türkiye de dahil olmak üzere bütün ilgili tarafları Sovyet önerileri doğrultusunda bulunacak çözüme yardımcı olmaya çağırdı ve **"Türkiye'nin Sovyet inisiyatifini takdirle karşılamasını bekleyebiliriz. Çünkü siz de, biz de barış istiyoruz"** şeklinde konuştu.

Lavrov'a yöneltilen sorulardan biri de, **"Kıbrıs artık güvenliği tehdit eden sıcak bir sorun olmaktan çıkmıştır. Siz önerilerinizde bir yandan Türk ve Rumların görüşmelerde bulunmalarını teşvik ediyorsunuz, bir yandan da uluslararası konferans toplanmasını istiyorsunuz. Bu bir çelişki değil mi?"** oldu. Büyükelçi bu soruya yanıtında Kıbrıs sorununa çözüm bulmak için bugüne kadar yürütülen çabaların sonuç vermediğini belirtti.

Türk tarafından öneriler konusunda bir yanıt bekleyip beklemedikleri sorulduğunda ise Sovyet Büyükelçisi, **"Ben Dışişleri Bakanlığına resmi bir belge sundum. Bana belgenin dikkatle inceleneceğini söylediler. Daha sonra fikir alışverişinde bulunduk"** diye konuştu.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Birinci Sekrete-

ri Mihail Gorbaçov'un yeryüzündeki tüm nükleer silahların 2000 yılına kadar yok edilmesi yolundaki önerilerine destek aramak üzere **"özel temsilci"** sıfatıyla Ankara'ya gelen Sovyet Dışişleri Bakanlığı Genel Müdürlerinden **Anatoli Slusov** da dünkü basın toplantısına katıldı ve söz alarak önceki gün Dışişleri Bakanlığı'nda yürüttüğü temaslar hakkında bilgi verdi.

Sovyet diplomatının Gorbaçov'un önerilerinin ele alındığı görüşmelerin sonuçları konusunda olumlu bir hava yansıtması dikkat çekti. Gorbaçov'un **"tüm insanlığı duygulandırdığını"** belirttiği önerilerine Türkiye'nin göstereceği tepkiye büyük önem atfettiklerini belirten Slusov, **"Türkiye uluslararası alanda ağırlığı olan bir ülkedir. NATO üyesidir, ayrıca komşumuzdur. Bütün bunlar Türkiye'nin önerilerimize vereceği yanıtın önemini arttırmaktadır"** dedi.

Dışişleri Bakanlığı'ndaki muhatabı **Ömer Ersun** ile yürüttüğü **"uzun ve detaylı"** görüşmelerin, **"dostane bir hava içinde geçtiğini"** kaydeden Slusov, **"Anlattığımız görüşlerin Türk tepkisinin belirlenmesinde rol oynayacağını ümit ediyoruz"** dedi.

Slusov, gazetecilerin, **"Ankara'dan beklediğiniz desteği bularak mı ayrılıyorsunuz?"** şeklindeki sorusuna, **"Görüşmelerden memnunuz, polemik içinde geçmedi"** yanıtını verdi.

TÜRKİYE'DEKİ NÜKLEER BAŞLIKLARI DA KAPSIYOR

Sovyet diplomatına yöneltilen sorulardan biri de Gorbaçov'un son silahsızlanma önerilerinin Türkiye'deki taktik nükleer başlıkları kapsayıp kapsamayacağı oldu. Slusov, dolaylı bir ifadeyle önerinin kabul edilmesi halinde Türkiye'deki nükleer başlıkların Gorbaçov planının ikinci aşamasında kaldırılmasının gerekeceğini kaydetti.

Slusov, ayrıca Gorbaçov'un önerileri doğrultusunda silahsızlanma alanında Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında geniş bir işbirliği sahası bulunduğunu kaydetti ve üstü kapalı bir şekilde işbirliği çağrısında bulundu.

Sovyet temsilcisi, Gorbaçov'un önerileri hakkında ayrıntılı bilgi verdikten sonra bu öneri paketinin ancak ABD, Yıldız Savaşları projesinden vazgeçtiği takdirde gerçekleşebileceğini vurguladı. Yıldız Savaşları projesini sert bir dille eleştiren Slusov, gazetecilerin Türkiye'nin bu projeye katılacağını hatırlatmaları üzerine diplomatik ifadelerle Türkiye'nin **"katılmamasını"** tercih edecekleri mesajını verdi.

Büyükelçi Vladimir Lavrov, basın toplantısında Maliye Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in geçen çarbamba günü Moskova'ya yapması kararlaştırılan ziyaretinin son anda ertelenmesinin siyasi bir nedeni bulunmadığını, Sovyet Bakan **Aristov**'un işlerinin yoğunluğundan kaynaklandığını bildirdi. Alptemoçin'in gidişinin ertelenmesi ile Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs konusundaki önerileri arasında herhangi bir bağlantı kurulamayacağını belirten Lavrov, bu konuda şunları söyledi:

"Biz sayın Alptemoçin'i çok iyi tanıyoruz ve Türk-Sovyet ekonomik ilişkilerinin gelişmesine yaptığı katkıları takdir ediyoruz. Kendisini 22 ocak tarihinde Moskova'ya bekliyorduk. Ancak gerçekleşemedi. Bu nedenlerin siyasi bir tarafı yoktur. Türkiye ile ilgili bir yönü yoktur. Alptemoçin'in Sovyet muhatabı Aristov'un işlerinin yoğunluğundan kaynaklanmıştır. Kendisine yapılan davet geçerliğini korumaktadır. En kısa zamanda yeni bir tarih bildireceğimizi umuyoruz."

Büyükelçi Lavrov, doğal gaz boru hattı konusunda da anlaşmanın yapıldığını, herhangi bir sorunun bulunmadığını kaydederek, **"Türkiye doğal gazın karşılığını dövizle ödeyecektir. Bunun karşılığında biz de Türkiye'den mal alacağız. Ancak bu ödemelerin hesaplarının nasıl görüleceği konusunda bazı teknik meseleler var"** şeklinde konuştu.

BİZ DE KALKAN YEMİYORUZ

Lavrov, açıklamaları sırasında Karadeniz'deki Sovyet ekonomik bölgesinde kalkan avcılığının on yıl süreyle yasaklanması yolundaki Sovyet görüşlerini tekrarladı ve **"Bu yasak yalnızca Türk balıkçılarını kapsamıyor. Sovyet balıkçıları da kalkan avlayamıyorlar. Kalkan neslinin tükenmemesi için bu yola gitmemiz zorunluydu. Biz de sizin gibi on yıl süreyle lezzetli bir balık olan kalkanı yiyemeyeceğiz"** dedi. Lavrov Sovyetler Birliği'nin işbirliği konularını -kalkan dışında- Türkiye ile görüşmeye hazır olduğunu da açıkladı.

Lavrov'un basın toplantısında, Türk basının da tutumundan sık sık sitemkâr bir şekilde söz ettiği gözlendi. Lavrov, **"Türk Basınında çıkan haberlerden öyle bir intiba doğuyor ki, sanırsınız Türk-Sovyet ilişkilerinde bir zorluk döneminden geçilmektedir. Bu izlenimi doğuracak hiçbir esas yoktur. Bu tür imalarda bulunmak için hiçbir neden yoktur. İlişkilerimizin tüm alanlarda geliştirilmesi için perspektifler iyidir. Bazı gazetelerde ilgili olmayan şeyleri bir araya getirme çabası var"** şeklinde konuştu. Lavrov, **"Sayın basın mensupları rica ediyorum, problem olmayan yerde problem aramayın"** diye ekledi.

ALPTEMOÇİN

Bu arada ANKA ajansına bir açıklama yapan Maliye ve Gümrük Bakanı **Ahmet Kurtcebe Alptemoçin,** Türkiye ile Sovyetler Birliği'nin üzerinde anlaşmaya varacakları bir tarihte Moskova'ya gideceğini söyledi. Alptemoçin, **"Bu konuda şimdilik bir tarih vermek mümkün değil. Gezinin Türkiye ile SSCB arasında çıkan anlaşmazlıklardan ötürü ertelendiği haberleri doğru değildir. Bunlar dedikodudan ibarettir"** dedi.

Evet mi, Hayır mı?

UĞUR MUMCU *26 ocak*

Orta ve yükseköğrenimde sınavlar *"test usulü"* yapılıyor. Evet mi? Hayır mı? Sorunun iki yanıtı var; ya *"evet"*in karşısındaki kareye çarpı işareti koyacaksınız, ya da *"hayır"*ın.. İş bu kadar basit..

Demokrasi konusunda da aynı test yöntemini kullanmak gerekir:

— Sınırsız bir düşünce özgürlüğünden yana mısınız?

Yanaysanız *"evet"* yazan karenin içine çarpı koyacaksınız, değilse *"hayır"*ın..

Komünist partilerin kurulmasını ister misiniz?

Korkmayın kimse *"Komünist partilerin kurulmasını istiyorum"* derse komünist olmaz.
Batı demokrasilerinde komünist olmayan, hatta komünizme karşı birçok insan komünist partilerin kurulmasını ister. Çünkü Batı Avrupa'da komünist partisi olmayan bir NATO ülkesi bile kalmamıştır. *"Burjuva demokrasisi"* böyledir.
— Sendikaların siyasal partilerle organik bağlar kurmasına taraftar mısınız?
Evet mi? Hayır mı?
Yanıtınız *"evet"* ise, Batılı anlamda bir demokrasiyi savunuyorsunuz demektir. Yanıtınız *"hayır"* ise, o zaman savunduğunuz sisteme Batılı anlamda özgürlükçü ve çoğulcu demokrasi denemez.
— Siyasal görüşlerine katılmadığınız insanların düşüncelerinden dolayı yargılanmalarını ister misiniz?
Yargılanan, sözgelişi, MSP olabilir; TİKP olabilir, TİP olabilir, TSİP olabilir; TÖB-DER olabilir, KÖY-KOOP olabilir, DİSK olabilir, Barış Derneği olabilir, Refah Partisi üyeleri olabilir; fark etmez.
Yanıtınız nedir? Evet mi? Hayır mı?
Meslek odalarının, derneklerin ve sendikaların siyaset yapmalarına izin verilsin mi?
Bu soruya *"hayır"* derseniz, Batılı anlamda bir demokrasiyi savunmuyorsunuz demektir.
— Memurlara grev hakkı verilsin mi?
"Hayır" derseniz yine Batılı anlamda bir demokrasiden yana olmadığınız anlaşılır.
— Üniversiteler özerk olmalı mıdır?
"Hayır" diyorsanız, bilim özgürlüğüne de karşısınız demektir.
— Fakülte ve yüksekokul öğrencileri dernek kursunlar mı?
Yanıtınız *"hayır"* ise çoğulcu bir demokrasiyi içlerinize sindiremediğiniz anlaşılacaktır.
— Ölüm cezası kaldırılsın mı?
Bu soruya da *"hayır"* derseniz, sizinle demokrasi konusunda anlaşmak olanaksız demektir. Ölüm cezasına karşı çıkmayıp yalnızca bir siyasal liderin asılmasını haksız bulursanız sizin içtenliğinize kimsa inanmaz. Kurmay Albay Talat Aydemir'in, Binbaşı Fethi Gürcan'ın, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan'ın asılmalarına da karşı çıkmanız gerekir.
Ölüm cezasına ya karşı olunur ya da ölüm cezası yerinde bulunur. Hangisinden yanasınız?

— Menderes, Zorlu ve Polatkan asılmasınlar, Talat Aydemir, Fethi Gürcan, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve 12 Eylül döneminin bütün sanıkları birer birer ipe çekilsinler!
Evet mi? Hayır mı?
— Askeri yönetimlere karşı mısınız?
Bu soruya hemen hemen herkes *"evet"* yanıtını verecektir.
Bu yanıtı verdikten sonra, herhangi bir askeri ihtilalden sonra askerler eliyle kurulan Kurucu Meclise üye olup olmadığınızı da düşünüp, niçin askerlerle işbirliği yaptığınızı da değerlendirmeniz gerekecektir. Bu da yetmez; ayrıca yine bir başka askeri müdahale döneminde darbeci askerler ile işbirliği yapıp anayasanın bir bölümünü nasıl değiştirdiğinizi de anımsamanız gerekir.
Gerekir ki, şu *"tepeden inme anayasa"* sorunu da iyice anlaşılsın.
27 Mayıs 1960 ihtilalinde askerlerle kimler işbirliği yapmış; kimler Kurucu Meclise üye olmuştur? 12 Mart 1971'de anayasanın bir bölümünü 12 Martçılarla işbirliği yaparak değiştirenler kimlerdi? Ve kimlerdi 1961 Anayasası'nın değiştirilerek yerine bugünkü anayasaya benzer bir anayasa getirilmesini savunanlar?
DİSK davası için ne düşünüyorsun arkadaş? Barış Derneği için ne? 1402'likler için ne? İşkence için ne yaptın? Ne yapıyorsun? Ölüm cezasına karşı çıktın mı? Çıkıyor musun? 141, 142 ve 16 ve 163'üncü maddelere karşı mısın? TİP'in, TSİP'in, TİKP'in, Refah Partililerin inançlarından ötürü yargılanmalarına ne diyorsun? Nasıl bir aftan yanasın? Kimlerin affını istiyorsun?
Ve nedir savunduğun anayasa düzeni? Herkese özgürlük istiyor musun, istemiyor musun? Özgürlükten yana mısın? Değil misin?
Evet mi? Hayır mı?
"Hayır" ise git işine arkadaş! *"Evet"* ise gel başımın üstünde yerin var. İster sağcı ol, ister solcu, ister ortacı!
Yeter ki özgürlükten yana ol.. Yetek ki, kısıtlı ve yasaklı bir düzenin taşeronluğunu yapma.. Önce vicdanında özgür ol, özgürlüğü yalnızca kendine ve yandaşlarına özgü bir lüks ve ayrıcalık sayma..
Demokrasi testi budur.
Evet mi? Hayır mı?

'85'in Görünümü

OKAY GÖNENSİN *27 ocak*

Geçen yıl da çeşitli yönleriyle, sorunlarıyla değişik kesimlerde en çok tartışılan konulardan biri basın oldu. Kâğıt zamları geldi, yeni gazeteler yayımlandı, kapananlar oldu, habercilik anlayışları tartışması gündemden eksilmedi ve yine lotaryalar, kampanyalar, inen çıkan tirajlar... Bu yıla ise basın genel olarak ertelenmiş ekonomik sorunlarla ('85 başında en ucuz gazete 20 TL., en pahalı gazete olan Cumhuriyet 50 TL. idi; şimdi ise en ucuz gazete 40 TL. yine en pahalı gazete olan Cumhuriyet 100 TL.), kaynağı ve amacı karışık bir müstehcenlik tartışmasıyla girdi. Ancak ilginç olan, *"müstehcenlik"* kampanyasında, kimi çevrelerin hedefi olan dergilerin aylık satışlarının 400 bini aşması, buna karşılık tüm sanat-kültür dergilerinin aylık ortalama satışları toplam 25 bin dolayında; mizah dergilerinin haftalık toplam satışı ise yine 400 binin üstünde. Haber dergiciliğinde ise Yankı istikrarını korurken, Nokta'nın ise sevindirici bir atakla 50 binlerin üstüne çıkması basın için önemli bir gelişme.

Cumhuriyet'in 1985 yılındaki ortalama günlük net satışı 100.230 oldu. Son 6 yılın ortalamalarını alt alta

koyunca, şöyle bir görünüm çıkıyor:
1980 .. 76.358
1981 .. 91.442
1982 .. 91.368
1983 .. 82.252
1984 .. 93.984
1985 .. 100.230

Hemen tüm gazetelerin fiyatlarına yaptıkları zorunlu zamlardan etkilendikleri, buna karşın lotarya vs. kampanyalarla zaman zaman çarpıcı satış artışlarına ulaştıkları 1985 yılı için, halen yayın yaşamı süren 9 büyük ulusal gazetenin ay ay gerçekleşen ortalama günlük satışlarını alt alta sıralamak genel bir değerlendirme olanağını sağlıyor.

Cumhuriyet	Milliyet	Tercüman	Günaydın	Güneş	Hürriyet	Tan	Bulvar	Sabah
104.211	281.138	211.471	207.072	161.912	716.602	738.863	214.212	(Nisanda
99.583	313.768	192.538	202.004	152.335	699.226	702.086	278.486	yayım-
100.455	323.901	210.352	198.306	194.459	750.818	748.876	251.480	landı)
96.654	306.555	226.045	197.003	302.243	771.227	690.223	258.346	476.868
91.220	305.295	226.223	171.881	500.488	651.256	660.009	221.287	476.308
88.927	527.765	256.537	189.731	456.305	659.674	702.150	210.620	485.790
85.958	384.263	220.638	157.257	201.481	532.937	619.553	119.265	473.467
80.861	290.843	184.340	152.690	140.407	559.680	631.492	139.847	613.300
116.645	287.065	232.793	142.197	200.407	614.197	630.442	197.173	596.040
116.505	296.580	285.414	159.249	215.835	589.287	562.232	228.089	544.454
111.785	247.110	262.371	144.387	189.191	579.018	455.402	189.262	497.147
109.957	279.216	245.183	148.855	184.104	631.745	438.346	291.945	514.506

Bülent Ecevit, Cumhuriyet için değerlendirdi

Sovyetler'in Kıbrıs planı ne diyor?

YALÇIN DOĞAN *27 ocak*

ANKARA — Sovyetler Birliği tarafından Kıbrıs'la ilgili olarak ortaya konulan öneriler üzerine Bülent Ecevit'le bir söyleşi yaptık; Ecevit'le söyleşimiz aynen şöyle:

— Kıbrıs'la ilgili son "Sovyet Planı" üzerine bir gazeteye verdiğiniz demeçte, plandaki "hesaplı bir çelişki"den söz ediyorsunuz. Bunu biraz daha açar mısınız?

ECEVİT — Plan metnini, **"Cumhuriyet"**teki Anadolu Ajansı haberinden okudum. Buna göre, **"Sovyet Planı"**nın ikinci maddesi şöyle:

"Kıbrıs devletinin bir federasyon oluşturması olasılığı da dahil olmak üzere iç meseleleri, bizzat Kıbrıslılar-Rumlar ve Türkler tarafından herhangi bir dış müdahale veya bir çözüm empoze etme teşebbüsü olmadan barışçı, yapıcı görüşmeler yoluyla ve iki toplumun meşru hakları dikkate alınarak halledilmelidir. Kıbrıs'ın gelecekteki devlet şekli, toplumların tam güvenlik içinde yaşamalarını öngörmelidir."

Demek ki, Sovyetler Birliği Kıbrıs için **"federal"** çözümü doğal saymaktadır. Gerçi bunu **"olasılık"**lardan biri olarak belirtiyor; ama başka bir olasılığın da sözünü etmiyor.

Yine bu maddede Sovyet Birliği, Kıbrıs'ın **"gelecekteki devlet şekli"**ni, Kıbrıslıların **"iç meselesi"** olarak görüyor ve bu meselenin başkaları karışmaksızın Kıbrıslı Türklerle Rumlar arasında çözülmesini istiyor. Bu soruna çözüm getirilirken de **"Her iki toplumun meşrû hakları"**nın **"dikkate alınması"**nı ve **"tam güvenlik içinde yaşamaları"**nın sağlama bağlanmasını öne sürüyor.

Kıbrıs'ın **"gelecekteki devlet şekli"**nden söz etmekle ve bunun da **"federal"** bir devlet olabileceğini vurgulamakla bugünkü **"Rum devleti"**ni tüm Kıbrıs için yeterli sayan ve kökleştirmeye çalışan bazı dostlarımızdan daha gerçekçi bir yaklaşım sergilemiş oluyor. Ama daha sonra **"plan"**ın dördüncü maddesinde, Sovyetler Birliği, Kıbrıs için bir **"uluslararası konferans"** toplanmasını ve Kıbrıs'ın garantörleri arasına Türkiye ile Yunanistan'ın yanı sıra birçok ülkenin daha **"girebileceği"**ni öne sürüyor.

Çelişki işte burada... İkinci maddede Kıbrıs sorununa başkaları karışmaksızın iki toplum arasında görüşmeler yoluyla çözüm aranması gerektiği belirtilirken, dördüncü maddede, nerede ise bütün dünya işe karıştırılmak isteniyor.

Fakat çelişki yalnızca görüntüde... Plan, nüanslara, üslup inceliklerine dikkat edilerek incelenirse, ortada çelişki bulunmadığı, iki ayrı seçenek önerildiği, **"birincisi olmayacaksa, ikincisi olmalı"** denmek istendiği kolayca görülebilir.

Nitekim, **"plan"**da, çokuluslu konferans önerisi ileri sürülürken, **"gerçekçi yollardan biri"** ifadesi kullanılıyor. Yani, **"Tek yol budur"** denmiyor; **"Yollardan biri de budur"** deniyor.

— Demek ki, Türk ve Rum toplumları kendi aralarında bir çözüm için anlaşabilirlerse, Sovyetler buna itiraz etmeyecekler ve çokuluslu bir konferans ve "garantör"lük sistemi üzerinde ısrar etmeyecekler, öyle mi?

ECEVİT — Evet... Yeter ki, varılacak çözümü, bazı devletler, dışarıdan **"empoze"** etmeye kalkışmış olmasınlar!

Ancak, o arada, Sovyetler Birliği, ince fakat önemli bir ayrım da ortaya koyuyor; Kıbrıs'ın **"gelecekteki devlet şekli"**nin belirlenmesini Kıbrıslıların bir **"iç meselesi"** saydığını açıkça dile getirmekle birlikte, bunun yanı sıra, bir de, **"Kıbrıs sorununun uluslararası yönü"**nü vurguluyor. Ve özellikle bu konuda duyarlı

olduğunu belli ediyor.

— Sovyetler Birliği, Kıbrıs sorununun "uluslararası yönü"ne değinirken, sizce ne kastediyor? Sorunun "iç" yönüyle, yani doğrudan Kıbrıslıları ilgilendiren yönüyle, "uluslararası" yönünü, birbirinden nasıl ayırıyor?

ECEVİT — Kıbrıs sorununun, Sovyetler Birliği'ni özellikle ilgilendiren **"uluslararası yönü"**, **"plan"** metninden de anlaşıldığına göre, şu unsurlardan oluşuyor: Kıbrıs'ın bağımsızlığı, bağlantısızlığı ve bütünlüğü... Bunlar güvence altına alınmak koşuluyla, eşit haklı iki toplumdan oluşacak bir federasyona, Sovyetler Birliği'nin hiçbir itirazının bulunmadığı anlaşılıyor. **"Plan"**da, Kıbrıs'ın **"bütünlüğü"** ve **"bağımsızlığı"** da şöyle belirleniyor:

° Kıbrıs'ın hangi şekilde olursa olsun, "taksimi"nden kaçınılmalıdır!

° Kıbrıs'ın "bir bölümü" veya "tümü", "başka herhangi bir ülke ve ülkeler tarafından ilhak" edilmemelidir; yani kendi topraklarına katılmamalıdır!

Kıbrıs'ın **"bağlantısız"**lığının koşulu ise, Sovyetler Birliği'ne göre, **"başka devletler tarafından askeri maksatlarla kullanılmama"**sıdır.

Bunun için, Sovyetler Birliği, ada topraklarının **"tamamen askerden arındırılması"**nı istiyor.

"Tamamen askerden arındırılması"derken, Türk askerlerini de kastettiğine kuşku yok... Ancak, Sovyetler Birliği'nin, bu açıdan, asıl üzerinde durduğu konular şunlar:

° Biraz önce de belirttiğim gibi, "adanın başka devletler tarafından askeri maksatlarla kullanılmaması",

° "Yabancı askeri üs ve tesislerin faaliyetlerine son verilmesi";

Kıbrıs'ın "egemenliğini ve bağımsızlığını sınırlayan dengesiz anlaşmaların ve sözleşmelerin iptal" edilmesi...

Türkiye'nin, Kıbrıs'ta, adayı **"askeri maksatlarla kullanmak"** değil Türklerin güvenliğini sağlamak için asker bulundurduğunu -açıkça söylemese bile herhalde Sovyetler Birliği de bilmektedir.

"Yabancı askeri üs ve tesisler"den söz edildiğinde ise, adadaki İngiliz üs ve tesisleri akla gelir.

Türkiye'ye, Kıbrıs için, Yunanistan'la ve İngiltere ile birlikte **"garantör"**lük işlevi veren anlaşmanın **"dengesiz"**liğinden söz edilemeyeceğine göre, bu konuda da, Sovyetler Birliği, herhalde İngiliz üs ve tesislerine ilişkin anlaşmaları ve sözleşmeleri hedef almaktadır. Aynı zamanda, Amerika Birleşik Devletleri'nin, Kıbrıs'ta kuracağından kuşku duyduğu üs veya tesisleri de; veya İngiliz üslerinden Amerikalıların yararlanmasını da önlemek istiyor olabilir. Bunlara değinmekle, Sovyetler Birliği şunu belirtmek istiyor olsa gerektir:

— Madem ki Kıbrıs bağlantısız bir devlettir; öyleyse, karşılıklı iki ittifak sisteminden, yani, NATO ile Varşova Patkı'ndan, yalnızca birine dahil bazı devletlerin Kıbrıs'ta üs veya asker bulundurması ve Kıbrıs'tan **"askeri maksatlarla"** yararlanması kabul edilemez. Böyle bir durum, bağlantısızlıkla bağdaşmayan bir **"dengesizlik"** oluşturur.

Sanırım Sovyet **"planı"**nın vurgulamaya çalıştığı önemli noktalardan biri budur.

Kısacası, Sovyetler Birliği, Kıbrıs'ın gelecekteki devlet şeklini Kıbrıslıların iç sorunu olarak; Kıbrıs'ın bağlantısızlığını ve NATO devletleri tarafından askeri maksatlarla kullanılmamasının da Kıbrıs sorununun **"uluslararası yönü"** olarak görmektedir.

Aynı zamanda, eğer Kıbrıs sorununa çözüm bulunması için Batılı devletler, **"ortak çaba"** göstereceklerse, bu **"ortak çaba"**ya, Doğu Bloku devletleri ile Bağlantısızlar da katılmalıdır, görüşünü savunuyor. **"Ancak"** bir **"uluslararası konferans çerçevesinde"** gösterilecek çabanın, gerçek anlamda **"ortak çaba"** sayılabileceğini belirtiyor.

Bazı Batılı devletlerin, tek yanlı ve **"dengesiz"** biçimde işe karışmalarını, Kıbrıs sorununun sürüncemede kalmasının başlıca nedeni olarak gösteriyor.

— Yani sizce, Sovyetler Birliği, Kıbrıs'ta çözüme varılmayışından, Türkleri veya Rumları değil, bu soruna dışardan karışanları mı sorumlu tutuyor?

ECEVİT — Bence bu çok açık... O kadar ki, Sovyetler Birliği, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasının sorumluluğunu da, **"emperyalizmin Kıbrıs'ın iç işlerine karışmasının doğrudan bir sonucu"** olarak gösteriyor. Yani, bazı Batı ülkelerine;

"Eğer siz bu işe karışıp da sorunun sürüncemede kalmasına neden olmasaydınız, Türklerin kuzeyde cumhuriyet ilan etmeleri gibi bir durumla karşılaşılmazdı!" demeye getiriyor.

Bunu, bazı Batı ülkelerinin Kıbrıs sorununa karışmalarının, dolaylı bir sonucu olarak bile değil, **"doğrudan bir sonucu"** olarak gördüğünü belirtiyor.

— Geçen gün bir gazetede yayımlanan demecinizde, Avrupa Topluluğu'nun Kıbrıs'la ilgili son tutumuna da değiniyordunuz. Topluluğun bu tutumunu, "bağışlanmaz bir yanlışlık" ve "müdahale" olarak nitelendiriyordunuz. O konudaki düşüncelerinizi de açıklığa kavuşturur musunuz?

ECEVİT — Avrupa Topluluğu, yakın zamana kadar Kıbrıs'la ilişkilerinde, Türk kesimini de, sınırlı bir ölçüde ve dengesiz biçimde de olsa, göz önünde tutardı. Fakat birkaç hafta önce aldığı kararla Avrupa Topluluğu (Ortak Pazar), tutumunu değiştirdi. Ada'da 11 yılı aşkın bir süredir ayrı bir Türk kesimi ve yönetimi bulunduğu gerçeğine gözlerini kapayarak, Kıbrıs'la ilişkilerinde, Türkleri tümüyle dışladı. Rum kesimi ile ilişkilerini tek yanlı olarak geliştirdi.

Kıbrıs sorununu, Sovyetler Birliği **"plan"**ında kullanılan deyimle, **"uluslararası yönü"** açısından, bunun doğurabileceği sonuçlar ve sakıncalar şöyle özetlenebilir:

Bilindiği gibi, Yunanistan artık, Avrupa Topluluğu'nda tam üye... Kıbrıs Rum yönetimi de Avrupa Topluluğu'nca, Kıbrıs'ın tek temsilcisi kabul edildi ve toplulukla Rum yönetimi arasında eskisinden çok daha sıkı ilişkiler kuruldu. bu durumda, Avrupa Topluluğu ile ilişkiler çerçevesinde, Kıbrıs Rum ekonomisi, giderek Yunan ekonomisi ile bütünleşebilir ve bu bütünleşme de zamanla siyasal bütünleşmeye yol açabilir. Adı konmasa bile, bunun anlamı da, Sovyet **"Planı"**ndaki ifadeyle, Kıbrıs'ın **"bir bölümü"**nün bir başka ülkeye **"ilhakı"** oluyor; yani tek yanlı **"Enosis"** olur.

Hatta bu tek yanlı **"Enosis"** giderek, "çifte Enosis"e yol açabilir. Yani Kıbrıs'ın güney kesimi Yunanistan'la bütünleşirken, kuzey kesimi de, ister istemez, Türkiye ile bütünleşebilir.

Çünkü Yunanistan, şimdi, Avrupa Topluluğu üyelerine, Kıbrıs Türkleri ile her türlü ekonomik ilişkiyi kesmeleri için, daha kolay baskı yapabilecektir. O yüzden Kıbrıs Türk ekonomisi büsbütün güç durumda kalacak ve Türkiye'nin daha çok desteğine gereksinme duyacaktır.

Türkiye'de, Sovyetler'in ortaya attığı bir "plan" üze-

rinde kıyamet koparılırken, Avrupa Topluluğu'nun attığı somut adımın üzerinde hemen hemen durulmamasına şaşıyorum. Biri, kâğıt üzerinde bir **"plan"**; öbürü, uygulamaya konmuş bir politika... Üstelik kâğıt üzerindeki Sovyet **"Planı"**, federal çözümü reddetmiyor, tersine, destekliyor. Avrupa Topluluğu'nun uygulanmaya koyduğu politika ise, federal çözümü büsbütün güçleştiriyor.

— Nasıl güçleştiriyor?

ECEVİT — Avrupa Topluluğu'na sırtını dayadıktan sonra, Kıbrıs Rum yönetimi, bundan böyle federal çözümü eskisinden daha kolaylıkla, yokuşa sürebilir.

— Son günlerde Yunan hükümeti, pasaportunda Kuzey Kıbrıs'a giriş vizesi bulunanların Yunanistan'a girmelerini yasaklayan kararını kaldırdı. Bu, iyimser bir bakışla, bir yumuşama belirtisi olarak görülemez mi?

ECEVİT — Umarım ki öyle olsun! Ama, Avrupa Topluluğu'nun yeni tutumuyla sağladığı büyük avantajdan sonra, Yunanistan, böyle küçük bir **"iyi niyet jesti"**ni içine sindirmiş olabilir.

— Sovyet Planı dolayısıyla Türkiye ve KKTC, sizce nasıl bir tutum izlemelidir?

ECEVİT — Eğer yeni Sovyet yönetiminin bilmediğim bazı art niyetleri söz konusu değilse, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti son Sovyet çıkışını, kendi üzerlerine almamalıdırlar! Tersine, gerek Türkiye, gerek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri'ne bazı Batı Avrupa devletlerine ve Avrupa Topluluğuna, bu vesile ile bir kampanya açmalıdır. Kıbrıs sorunundan ellerini çekmezlerse, işin içine Sovyetler Birliği'ni ve başka ülkeleri de çekmiş olacaklarını, o yüzden sorunun büsbütün çözümsüz duruma geleceğini ve bütün dünyanın başını ağrıtacağını, sanırım şimdi daha iyi anlatabilecek durumdayız.

Fakat böyle bir kampanyada Batılı dostlarımıza akıl ve mantık yolunu göstermeye yetmeyebilir. Onun için ayrıca, bazı somut önlemler de alınmalıdır.

— Ne gibi somut önlemler?

ECEVİT — Kıbrıs sorunu ile doğrudan ilgilenmeye hakkı olan taraflar bellidir: Türkiye, Yunanistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Kıbrıs Rum yönetimi... Bir de Türkiye ve Yunanistan ile birlikte, uluslararası anlaşmaya göre **"garantör"** devletlerden biri olan İngiltere... Türkiye ve KKTC, başka herhangi bir devlete ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nden başka herhangi bir uluslararası kuruluş temsilcisi ile Kıbrıs sorununu görüşmeyi ilke olarak reddetmelidirler!

İkide bir Türkiye'ye ve Kuzey Kıbrıs'a **"çözümü kolaylaştırmak"** için, ABD'den veya başka bazı Batı ülkelerinden, birtakım, **"yetkili"**ler gelir durur. İsterlerse yine gelirler, durumu yerinde incelerler, ama kendileri ile Kıbrıs konusu görüşülmemelidir! Başka uluslararası temaslarda da Kıbrıs konusunun gündeme getirilmesine izin verilmemelidir. Israr ederlerse, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nden başka bir **"aracı"** veya **"arabulucu"** tanımadığımız açıkça anlatılmalıdır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin -teknik deyimle- **"iyi niyet girişimleri" "good offices"**'i de ancak, Genel Sekreter, konuyla doğrudan ilgili taraflar dışında hiçbir ülkenin görüşlerine ağırlık vermediği sürece kabul edilmelidir!

Kıbrıs Türk toplumuna Kıbrıs Rum toplumuyla eşit davranma noktasına gelmediği sürece, Avrupa Topluluğunun da Kıbrıs ile herhangi bir girişimine veya telkinine kulak verilmemelidir!

KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Rauf Denktaş'ın özgün ve yerinde deyimiyle, Kıbrıs sorununun **"büyük devletler arasında bir yarış arenası"** haline getirilmesini önlemenin de yolu bence budur.

Önerimi şöyle bağlamak isterim:

ABD, başka Batı devletleri veya Avrupa Topluluğu, Kıbrıs sorununa karıştıkça, belli ki, Sovyetler Birliği de karışacaktır. Son Sovyet çıkışı, bunu açıkça göstermektedir. Onun için Türkiye, kesin tavrını almalı ve Batılı dostlarımızı bu konuda kendi sorumluluklarıyla -veya sorumsuzluklarıyla- baş başa bırakmalıdır!

— Başbakanlık döneminizde edindiğiniz izlenime dayanarak, Sovyetler Birliği'nin, Kıbrıs için "federal" çözümü içtenlikle benimsediğini söyleyebilir misiniz?

ECEVİT — Evet. Bağlantısızlık geleneği sürdürülmek koşuluyla, federal çözüme Sovyetler Birliği'nin karşı çıkması için hiçbir neden yoktur. Sovyetler Birliği, son **"plan"**ında da açıkladığı gibi, adanın, şu veya bu şekilde bölünüp, Türkiye'ye veya Yunanistan'a katılmasına, o yoldan NATO'nun yetki ve etki alanı içine girmesine veya NATO ülkelerince askeri amaçlarla kullanılmasına karşıdır.

Tabii, yeni Gorbaçov yönetimi hakkında, basından edindiklerim dışında bir bilgim ve izlenimim yok. Ama Gorbaçov yönetiminin **"plan"**ında **"federal"** çözümün özellikle belirtilmiş olması ilginçtir.

— Geçmişteki temaslarınıza dayanarak, Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs'a ilişkin tutumu ile ilgili izlenimlerinizi biraz daha somut olarak anlatabilir misiniz?

ECEVİT — Önce şunu hatırlatayım. Sovyetler Birliği, Kıbrıs'ın bağımsız bir devlet olarak kuruluşuna temel olan Londra-Zürih anlaşmalarını hiçbir zaman içine sindirememiştir ve tanımamıştır. Bu anlaşmaların olumlu sonuç vermeyeceğini, başka gelişmelere yol açacağını, daha başından teşhis etmiştir.

15 Temmuz 1974'te, Yunanistan'daki askeri yönetimin desteği ile Kıbrıs'ta yapılan darbeyi ise büyük kaygı ile karşılamıştı. Çünkü bunun Kıbrıs'ı Yunanistan'a katmakla sonuçlanacağını biliyordu. Onun için, Türk Barış Harekâtı'na tepkisi olmamıştı. Özellikle Türkiye'nin adayı işgal etme, Türkiye'ye katmak veya bölmek gibi bir niyeti olmadığına kanaat getirince rahatlamıştı.

1974 Barış Harekâtı'nın ikinci aşaması başladığında, yani ağustos ortalarında, Sovyet büyükelçisi ile bir görüşmemizi anımsıyorum. Bu görüşmede şu ortaya çıkıyordu: Sovyetler Birliği'nin en büyük kaygısı, adada, federasyon yerine iki özerk yönetim oluşması ve bu özerk yönetimlerin kökleşmesi idi. Çünkü, federasyona varmayan iki özerk yönetimin giderek, Kıbrıs'ın Türkiye ile Yunanistan arasında bölünmesine yol açacağını düşünüyordu.

Sovyetler Birliği, bizim, içtenlikle federasyon istediğimize inanç getirmişti. Ama Rumların, iki özerk yönetimi tercih edeceklerini ve zamanla Türk ve Rum özerk bölgelerinin Türkiye ile ve Yunanistan'la bütünleşeceğini düşünüyordu. O nedenle de Rum ve Yunan tutumundan tedirgindi. Çünkü, Kıbrıs'ın ikiye bölünmesi ve çifte Enosis'in gerçekleşmesi, bağımsız ve bağlantısız Kıbrıs devletinin sonu olacaktı ve Kıbrıs'ın iki kanaldan, NATO'ya kayması anlamına gelecekti.

Kıbrıs'ın bağımsızlığının ve bağlantısızlığının güvence altına alınması, Sovyetler Birliği'nin başlıca is-

teğiydi. Bu güvencenin de, ancak federasyonla sağlanabileceğine kanaat getirmişti.

Onun için, Sovyetler Birliği önceden sessiz olarak, sonradan daha açık biçimde, **"federasyon"** tezini destekledi. Nitekim, son Sovyet **"planı"**nda da açıkça belirtilen tek çözüm olasılığı **"federasyon"**'dur.

— Sovyetler Birliği Kıbrıs'a çözüm aranması için çokuluslu bir konferans önerisini, sanırım ilk kez 1974 ağustosunda öne sürmüştü.

ECEVİT — Evet.. Barış Harekâtı'nın ikinci aşamasından birkaç gün sonra... İşin ilginç yanı, bütün Batı ülkeleri, bu Sovyet önerisi karşısında ürküntü içinde sustular: Yalnızca Türkiye, açıktan, **"Olmaz"** dedi. Benim kanımca, Sovyetler Birliği de zaten, Batılı devletlerin Kıbrıs sorununa karışarak, federal çözümü güçleştireceklerinden kaygı duyduğu için ve Batılıları ürkütmek amacıyla bu öneride bulunmuştu. Batılılara, **''Siz Kıbrıs sorununu yokuşa sürerseniz, ben daha çok yokuşa sürerim!'' demeye getiriyordu.**

Türkiye'nin federasyon isteğindeki içtenliğine inandığı için Sovyetler Birliği bu önerisini o sırada üstelemedi.

Üstelik, 1978 haziranında Moskova'da yaptığımız ikili resmi görüşmelerde de, Sovyetler Birliği, Kıbrıs sorununa uluslararası bir konferans yoluyla değil, **"Kıbrıs Türk ve Rum toplumları arasında görüşmeler"**'le ve **"süratle"** çözüm bulunması gerektiğini savundu. Zaten başından beri Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin de öne sürdükleri bu görüşe, Moskova görüşmeleri sonunda, yayımladığımız ortak bildiride de açıkça yer verildi.

Sovyetler Birliği'nin şimdi de farklı düşündüğünü sanmıyorum. Nitekim, son Sovyet çağrısında da öncelik, toplumlararası görüşmelere ve federal çözüme verilmektedir. Sovyetler Birliği, bunun engellenmesine devam edilmesi durumunda uluslararası konferans önerisini yeniden vurgulayabileceğini belirterek, aslında, Türkiye'ye ve Kıbrıs Türklerine değil, işin sürüncemede kalmasına neden olan devletlere ve kuruluşlara baskı yapmış olmaktadır.

Onun için, konu derinliğine incelenmeden, Türkiye'de bazı çevrelerin telaşa kapılmalarını, **"bayat yemek"**, **"eski aş"** gibi benzetmelerle tepki göstermelerini anlayamıyorum. Eğer ille **"eski aş"** benzetmesini yapmak gerekiyorsa, bu **"aş"** bize değil Batıya sunulmuştur.

— Son olarak şunu sorayım: Sizce, Sovyetler Birliği, Kıbrıs sorununu neden şu sırada yeniden gündeme getirmiş olabilir?

ECEVİT — Bununla ilgili şu üç neden aklıma geliyor:

1- Doğu Akdeniz ve Ortadoğu çok karışık... ABD, Ortadoğu sorunlarının giderek daha çok içine giriyor. O arada Libya'yı açıktan tehdit ediyor. Bu durumda, Sovyetler Birliği, ABD'nin Kıbrıs'ı bir üs olarak kullanma eğiliminden; hatta Sovyetler Birliği topraklarını **"gözetlemek"** için Kıbrıs'ı değerlendirmek istediğinden kuşku duymuş olabilir.

2- Avrupa Topluluğu'nun son kararı ile, Kıbrıs için her türlü **"Enosis"** kapısının açılmış olması da Sovyetler Birliği'ni kaygılandırmış olabilir.

3- Bu gibi kuşkular ve kaygılar nedeniyle, Sovyetler Birliği, Gorbaçov ile Reagan arasında açılmış olan doruk diyaloğu sürecinde, gündeme Kıbrıs sorununu da getireceğini açığa vurmak istemiş; eğer Kıbrıs'tan elinizi eteğinizi çekmezseniz, aramızda görüşme ve tartışma konusu olacak sorunlara Kıbrıs'ı da eklerim işaretini vermiş olabilir!

— Teşekkür ederim Sayın Ecevit.

Tan ORAL

Ucuz yabancı etler, yüzde yüz kârla 'yerli' diye satılıyor

İthal et vurgunu

OSMAN ŞENKUL *27 ocak*

İç piyasadaki et fiyatlarını düşürmek amacıyla başlatılan et ithalatı, yeni bir vurgun kapısı açtı. İstanbul'da günlük 400 ton olan et tüketimi içinde ithalatın payı 170-200 ton ile yüzde 50'ye ulaşırken, ithal eti ucuza alıp yerli et fiyatına satan kasapların günde toplam 30-50 milyon lirayı bulan haksız kazanç sağladıkları tespit edildi. İthal et tüketim miktarı, toplam tüketimin yarısına ulaşmasına karşın, noter kanalıyla 10 kasapta yaptırdığımız tespitte hiçbirinin ithal et sattığını kabul etmediği ortaya çıktı.

İthal etler her gün **18-20 tonluk 10 TIR** içinde İstanbul'a geliyor. İthal dana etleri, **Macaristan, Romanya, Yugoslavya, Hollanda, Almanya** gibi **Avrupa** ülkelerinden gelirken, kuzu eti de **Yeni Zelanda**'dan getiriliyor. İthal dana etlerinden **Macar** ve **Rumen** olanlarının toptan fiyatı **800**, diğer **Avrupa** ülkeleri ve **Yugoslav** etlerin fiyatı da **840 ile 890 lira** arasında değişiyor. Yerli dana etinin mezbaha çıkış fiyatı ise **1050** ile **1150** lira arasında bulunuyor. Mezbahadan et almak üzere arabalarıyla giden kasaplar, önce yerli et almak üzere mezbaha kesim yerine gidip bir miktar et alıyorlar. Daha sonra, ithal et **TIR**'larına yanaşan aynı arabalar, ithal etlerini de aldıktan sonra dükkânlarının yolunu tutuyorlar.

Aldıkları ithal etleri **950** ile **1000** lira arasında satmaları gereken kasaplar, büyük çoğunlukla yüzde 100'e yakın kâr marjıyla yerli et fiyatı olan **1500 ile 1750** lira arasında değişen fiyatlarla satıyorlar. Bazı kasaplar ise **"Yerli ette damping"** sloganıyla, ithal eti **1200** liradan satarak kâr marjlarını **yüzde 37**'ye kadar çıkarıyor.

İthal et sattığını tüketiciden büyük titizlikle **gizleyen** kasapların, ithal olduğu anlaşılmasın diye de etlerin üzerindeki damgaları kazıdıkları ya da okunamaz duruma getirdikleri görüldü. **Belediyenin** "son parçaya kadar" damgaların et üzerinde kalması talimatına da uymayan bazı kasaplar, etleri küçük parçalar haline getirerek, damgalarının **yok olmasını** sağlıyorlar.

İthal etin İstanbul'un günlük tüketiminin zaman zaman **yüzde 50**'sini karşıladığını belirten **Mezbahalar Müdür Yardımcısı Rahmi Göçer, "Çeşitli ülkelerden gelen TIR sayısı günde ortalama 18-20 arasında değişiyor"** dedi. İthal etlerin **TIR**'ların içinde damgalandığını ifade eden **Göçer**, bu etlerin, mezbahaya girmeden mühürlendikten sonra TIR'dan satıldığını belirterek ithal etler için **ayrı mühür** kullanıldığını da söyledi.

İthal etin kasaplarda satıldığını **belgelemek** ise yaklaşık **10 gün** süren çalışmaların sonunda mümkün olabildi. Önce, **Büyükşehir Belediye** yetkilileri, alacağımız et örneklerini **laboratuvarda tahlil** edip etin **ithal mi, yerli mi** olduğunu belirleyebileceklerini söyledikleri halde, daha sonra bundan vazgeçtiler. **Tahlil için bize uzman vereceklerini belirten mezbaha** ilgilileri ise, **uzmanı** almaya gittiğimizde, **uzman** veremeyeceklerini söyleyip bize yalnızca **damga örnekleri** verdiler. Tespit için yardımını istediğimiz bazı **noterler** ise, **eleman yokluğu, zabıtlara geçirme** güçlüğü gibi nedenlerle talebimizi geri çevirdiler.

Sonunda İstanbul **24. Noteri**, ithal et tespiti yapabileceğini söyledi. Çeşitli semtlerdeki **10 kasapta** yaptığımız tespit çalışmalarında öncelikle hiçbir kasabın ithal et sattığını kabul etmediğini gördük. Ancak etlerin mühürlerine baktığımızda, yerli etlerin damgaları **açık seçik** okunurken, diğer etlerin mühürlerinin kazınmış olduğunu gördük. **Noterin** dolapta damgası kesilmiş etlere rastlanmıştır şeklinde tutanağa geçirdiği bu etlerin üzerinde damga izleri bulunuyor, ancak yazının bulunması gereken yerler **oyulmuş** olarak görülüyordu.

Tespit çalışmaları sırasında ayrıca, **İstanbul Mezbahalar Müdürü Ali Cengizoğlu**'nun yerli ve ithal etler arasındaki kesim tekniği farklılıklarını da belgeledik. Ali Cengizoğlu kesim tekniği arasındaki farkları şöyle izah etti:

"Türkiye'de kesilen danaların butları tek parça olarak çıkarılmakta ve üzerinde kaburga kemiği bulunmamaktadır. Oysa, ithal etlerin but tarafında 4 kaburga kemiği bulunmaktadır. Ayrıca, burada kesilen etlerin üzerinde ilgili mezbahanın mühürü bulunurken, ithal etlerin üst bölümünde büyük rakamlarla bir numara vardır."

Bu bilgilerin ışığında yaptığımız belirleme çalışmaları sırasında, **noter** şu tespit cümlelerini kullandı: **"Üzerinde kaburga kemiği ihtiva eden but mevcuttur", "But üzerinde mavi renkte ve yeşil renkte iki ayrı numara mevcuttur. Damgası okunmamaktadır. Numaraların mavi olanı iricedir. Vitrinde ve buzdolabında damgasız bir hayli miktarda parça et mevcuttur."**

İstanbul 24. Noteri yaptığı tespit çalışmaları sırasında, gezdiğimiz hemen tüm kasaplar için yukarıdaki cümleleri kullandı. Ayrıca yine tüm kasapların ithal et satıp satmadıkları ile ilgili beyanları için de şöyle zabıt tutuldu:

"İthal et satılmadığı bildirilmektedir."

İstanbul Mezbahalar Müdürü Ali Cengizoğlu'nun söylediği **"Her parça et mutlaka damga taşımalı, etin son parçası satılana dek damgalı bölümler kazınamaz"** sözüne uyan hiçbir kasap göremedik. **Noterin** belirleme kayıtlarına şu cümle ile geçirdiği bir başka durum ise ilgi çekiciydi: **"Aşağı kattaki buzdolabında hissedilir derecede ve rahatsız edici bir koku vardır."**

Belirleme çalışmalarının en ilginç yanlarından biri de, bir mağazalar zincirinin şubesinde geçen konuşmalar sırasında ortaya çıktı. Bu zincirin **Eminönü** şubesine bir gün önce gidip ithal dana eti satılıp satılmadığını sorduğumuzda, **satılmıyor** yanıtını almıştık. Oysa **noterin** de kayıtlara geçirdiği gibi, bu şubenin ilgililerinden biri **ithal dana etinin** kendilerinde satılmadığını, yalnızca **Beşiktaş** ve **Eminönü** şubelerinde satıldığını söyledi.

İthal et belirleme çalışmalarını yaptığımız tüm kasapların isimleri, **noter kayıtlarına geçti.**

Mario Soares'in Cumhuriyet'e özel demeci:

Ordunun gözetiminde demokrasi olmaz

NİLGÜN CERRAHOĞLU *29 ocak*

LİZBON — Portekiz sosyalizminin artık 62 yaşındaki lideri **Mario Soares** ile, İspanyol sosyalistlerini işbaşına getiren 1982 genel seçimlerinden sonra bu kez de kendisi için kampanya yaparken, Cumhurbaşkanığı seçimlerinden iki gün önce karşılaştık. Dört yıl önce İspanyol **"yoldaşlarının"** ezici zaferini kutlamak için Madrid'e gelen **Mario Soares**'in cumhurbaşkanlığı kampanyasını komşu ülkenin iktidardaki sosyalistleri uzaktan izlemeyi yağlemişlerdi. Soares'in tüm siyasi kariyerini ortaya koyarak, Portekizli seçmeni ikna etmeye çalıştığı kampanyanın son mitinginde İspanyol sosyalizminin tanıdık hiçbir simasına rastlanmıyordu. Bu sonbaharda genel seçimlere hazırlanan İspanyol sosyalistleri, besbelli Portekiz sosyalistlerine büyük bir darbe indirebilecek bir Soares yenilgisi ile hiçbir şekilde özdeşleştirilmek istemiyorlardı. Çünkü 1943'ten itibaren faşizme karşı mücadele vermiş ve Portekiz'de demokrasinin yerleşmesine yadsınmayacak katkılarda bulunmuş Mario Soares için zafer, bu kez çok uzak görünüyordu.

Oysa cumhurbaşkanlığı seçimlerinin birinci turunda ayakta kalabilmeyi başaran Soares, günde 16 saatlik bir kampanya maratonuna rağmen; karşılaştığımız son mitingte canlı ve kendisinden emindi. **Cumhuriyet** okurları için yapacağımız söyleşi üzerinde randevuyu kararlaştırdık; bundan dört yıl önce İspanya'da sosyalistleri iktidara getiren ve sonuçları birlikte beklediğimiz, o tarihi ekim gecesi üzerine konuştuk biraz. Soares, sonra arkada büyük bir platform üzerinde Portekiz Sosyalist Partisi'nin iki numaralı adamı olarak tanınan Portekiz Merkez Bankası Başkanı **Victor Constancio** gibi partinin ileri gelenlerini teker teker selamlamaya başladı. Mitingi Soares'in hemen arkasındaki platformdan izlemeye gelenler arasında **Herminia Silva** gibi tanınmış, Portekiz'in halk müziği olan **"fado"** şarkıcıları, Los Angeles Maratonu'nda ilk kez Portekiz'e altın madalya kazandıran **Carlos Lopez** gibi simalar göze çarpıyordu. Soares'in adaylığını destekleyen bu ünlüler, alkışlar arasında sosyalist liderle teker teker mitingi izlemeye gelen halkı selamladılar.

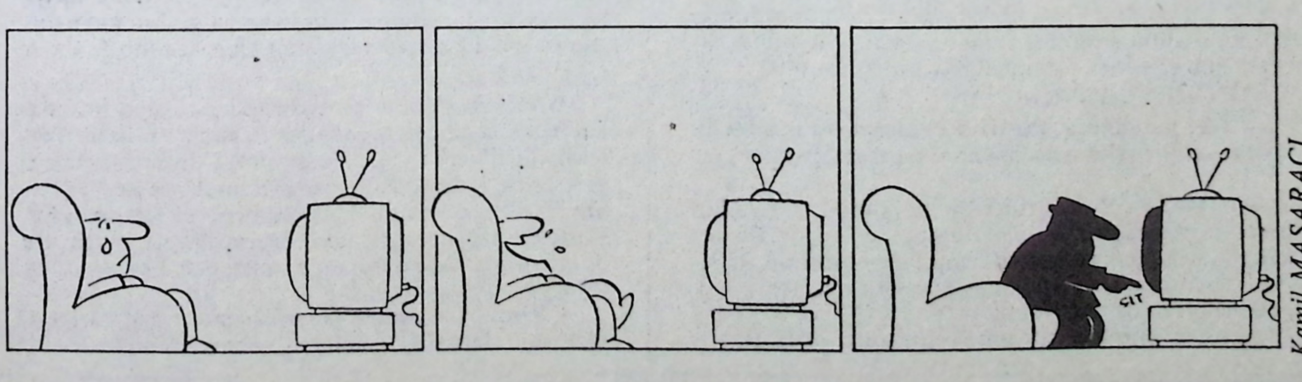
Bu ünlüleri toplayan platformun altında ise yaklaşık 15 bin kişiye varan bir kalabalık, samba müziği nağmeleriyle, Sosyalist Parti'nin bayraklarını sallıyor ve her şeye rağmen Portekiz sosyalizminin hâlâ en karizmatik lideri olarak kalan Soares için tezahürat yapıyorlardı. Soares'in Lizbon'un Spor Sergi Sarayı'nda düzenlenen bu son mitingi, sağın adayı **Freitas Do Amaral**'ın yeğlediği Amerikan tarzı kampanyadan çok farklıydı. Kulaklarda çınlayan samba müziği, bu mitinge Freitas'ınkinden daha özgün bir kasaba şenliği havası veriyorsa da Soares'in kampanyası büyük ölçüde Gonzalez'in özenle hazırlanan etkin seçim kampanyalarının havasını çağrıştırıyordu. Örneğin, Gonzalez'in imajının tüm ayrıntılarıyla meşgul olan ve kampanyalarının bir numaralı beyni **Julio Feo'**yu yakından tanıdığını söyleyen Soares'in halkla ilişkiler adamı **Jacinto Carneiro**, gerçekten her şeyi düşünmüştü: Son zamanlarda Cumhurbaşkanı Eanes'in karısı **Manuella Eanes**'in kampanyalarda gördüğü ilgi üzerine Soares'in de yanında bundan böyle eski bir artist olan ve kitlelerle iletişimde çok başarılı olduğu görülen ufak tefek sarışın eşi de yer alıyordu artık. Genel olarak İspanyol sosyalistlerinin olanaklarından çok daha kısıtlı olmasına rağmen dikkat ve özenle yapılmış bir kampanyaydı bu.

İki gün sonra söyleşi için buluştuğumuzda ise Soares, kampanyanın stresini tamamen geride bırakmıştı. **"Benim gibi siyaset adamlarının kariyeri ancak ölümle noktalanır"** derken toplu yanaklarındaki aşağı doğru çizgiler, liderin artık 60 yaş sınırını aştığının tek belirtisiydi.

MENŞEVİKLER-BOLŞEVİKLER

— Geriye dönüp baktığınızda bu ülkede demokrasinin yerleşmesine ve Portekiz sosyalizmine yaptığınız katkıları nasıl özetliyorsunuz?

SOARES— Portekiz sosyalizmine büyük katkılar yapmış olmayı umuyorum. Portekiz Sosyalist Partisi 1875'te kurulmuş, bir yüzyıldan fazla geçmişe sahip olan bir parti olmasına rağmen, **Salazar** diktatörlüğünden sonra tüm ağırlığını yitirmişti. Daha doğrusu uzun dikta yıllarının ardından sosyalizm geleneği yok olmuştu. Oysa ben, Sosyalist Partiyi 1973'te iki-üç arkadaşla birlikte yeniden kurdum. Böylece Portekiz'de sosyalizm geleneğini tekrar canlandırdım ve Portekiz sosyalizminin kavramlarını modernleştirdim. Bu arada **"Sosyalist Enternasyonal"** çerçevesi

içinde yapılan toplantılara katılarak, uluslararası sosyalist hareketi ve liderleri yakından izledim. Bu, Portekiz sosyalizminin kendine özgü özelliklerinin ortaya konmasında da bana yardımcı oldu. Portekiz, Avrupa'da çok kendine has özellikleri olan, kendine özgü bir ülkeydi. Prag'da ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Portekiz'de de komünistler güç kullanarak zorla iktidarı ele geçirmek istediler. Böylece Portekiz, Doğu Avrupa ülkelerine hâkim olan girişimlerle karşılaşan tek Batı Avrupa ülkesi oldu. Fakat neticede bu ülkede sözünü ettiğimiz bu girişimler başarısızlığa uğradı. İşte **Malraux** da ölmeden önce, **"L'Express"** dergisine verdiği bir demeçte, **"Portekiz sosyalistleri Menşeviklerin, Bolşevikleri yeneceğini gösterdiler"** derken; bizim demokrasi ve Portekiz sosyalizmi için yaptıklarımızı gayet kısa ve öz bir biçimde ifade etmiş oluyordu.

— Felipe Gonzalez'in sosyalizmi ile Portekiz sosyalizmi arasındaki farkları nasıl tanımlıyorsunuz?

SOARES— Bu iki ülkede farklı ekonomik ve siyasi şartlar söz konusudur. İspanyollar, barışçı bir demokrasiye geçiş süreci yaşamışlardır; İspanya'da dikta rejimi bizdeki gibi bir devrimle değil, biyolojik olarak, **Franco**'nun yatağında ölmesiyle sona ermiştir. Oysa Portekiz'de geçirdiğimiz devrim, bizde bir dizi şiddet eylemini de beraberinde getirmiştir. Ayrıca, İspanya'da Komünist Parti etkin olmayan bir güçtür. Oysa bizde komünistler, çok önemli bir siyasi güç oluşturmaktadır. Tüm bunlara karşın, Portekiz'de İspanya'daki gibi, darbe tehditlerine yol açan bir **"ordu sorunu"** yoktur. Ayrıca gene bizde **"Bask Ülkesi"** gibi bir **"ayrılıkçı yerel milliyetçilik"** sorunu da yoktur. Gördüğünüz gibi, İspanya ve Portekiz'in kendilerine özgü özellikleri birbirlerinden çok farklıdır. Ancak temel kavramlar, genel çizgiler ve ilkeler açısından Felipe Gonzalez'le sosyalizmimiz tamamen özdeşleşiyor. Bu bakımdan Portekiz sosyalizmini, Gonzalez sosyalizminden hatta **Craxi**'nin sosyalizminden ayıran önemli farklılıklar yoktur.

— Bu seçim kampanyasında sürekli olarak, Portekiz'in 60 yıldan bu yana ilk kez ordudan gelmeyen sivil bir cumhurbaşkanı seçimi ile karşı karşıya olduğunu ve bunun önemini vurguladınız. Neden bu konunun üzerinde bu kadar ısrarla durdunuz?

SOARES— Benim orduya karşı özel bir tutumum ya da kastım yok. Yalnız, demokratik rejim içinde bir kimsenin sırf ordudan geldiği için seçilmesine karşıyım. Ama adamın belli bir sorumluluk mevkiine seçilebilmesi için tüm siyasi özellikleri vardır da bu arada tesadüfen de ordu mensubudur. Buna bir diyeceğim yok. Ancak demokratik sistem içinde bir göreve seçilmede ordu mensubu olmanın bir avantaj sağlaması halinde gerçek bir demokrasiden söz etmek güçtür. O zaman bu, Portekiz'de demokrasinin ordunun gözetimi altında olması anlamına gelir. Bu, hiçbir zaman kabul etmek istemediğim bir durumdur.

KÜLTÜREL DEVRİM

— Her halükârda, Portekiz demokrasisi için bu ilk sivil cumhurbaşkanının önemini nasıl açıklıyorsunuz?

SOARES— Bu kültürel bir devrimdir. 60 yıldan beri cumhurbaşkanları hep ordudan gelmiştir. Bu kez sandıklardan çıkacak olan cumhurbaşkanımız, ilk sivil cumhurbaşkanımız olacaktır. Bu, Portekiz için gerçek bir kültür devrimidir.

— Eğer, cumhurbaşkanı seçilirseniz, ordu finans güçleri ve karanfil devriminin ardından yapılan geçmişteki devletleştirmelere karşı tutumunuz ne olacak?

SOARES— Kimseye kurumsal bir savaş açmayacağım. Adalet organları, diplomasi, silahlı kuvvetler gibi temel devlet kurumları ile işbirliği içinde olan bir cumhurbaşkanı olacağım. Bu kurumlar tarafından saygı gösterilen bir cumhurbaşkanı olmak istiyorum. Ve anayasanın cumhurbaşkanı için tanıdığı çerçeve, kurallar içinde kalmak amacındayım.

— Portekiz, hükümetlerin uzun ömürlü olamadığı bir ülke. Son 12 yılda 15 hükümet değişikliği yaşadınız. Portekiz'e neden hükümet edilemiyor? Neden bu ülkede hükümetler dayanmıyor?

SOARES— Portekiz'in demokratik siyasi yaşamında dışarıdan gelen şoklar çok etkili olmuştur. Portekiz, bu şoklar altında çok sarsılmış bir ülkedir. Bizim sömürgeci imparatorluğunu yitirmemiz çok yakın tarihlere rastlar. Üstelik Portekiz'in sömürgecilikten arınma süreci hayli sancılı geçmiştir. Tüm bunların üstüne bir petrol şoku, bir uluslararası ekonomik krizin şoku da binmiştir. Portekiz'de demokrasinin patlaması işte tam bu döneme rastlar. Bu durum birdenbire bizi bir dizi demokratik ve ekonomik hakların sistemleri ile karşı karşıya bırakmıştır. Tam bu sırada ülkede komünistler zor yoluyla iktidarı ele geçirmeye çalışmışlardır. İşte biz, tüm bunlara karşı koymaya çalışmak durumunda kaldık. Bu durumun yarattığı olumsuz sonuçlar Portekiz'in **"hükümet edilemezliği"** sorununu yarattı. Ancak şunu söyleyeyim, aradan geçen 12 yıl içinde iki önemli kavrama sahip çıkabildik: Barış ve özgürlükler oldu bu. Bu iki önemli kavramı sonuna dek koruduk.

AET EN BÜYÜK FIRSAT

— Siz Portekiz'in AET üyeliğinin mimarısınız. Daha doğrusu kısaca, Portekiz'i AET'ye siz soktunuz. Avrupa Ekonomik Topluluğu, Portekiz gibi demokrasi deneyimi çok sınırlı, kişi başına düşen geliri 2 bin doları pek aşmayan fakir bir ülke için ne anlam taşıyor?

SOARES— Bu şimdiye dek Portekiz'in boy ölçüşmek için yakaladığı en büyük fırsattır. AET üyeliği için, hatta asırlardan beri karşımıza çıkan en büyük fırsat olmuştur diyebilirim. Bu, Portekiz'de yaşamı her açıdan modernleştirmek için ekonomimizi bir dönüşümden geçirerek rekabetçi hale getirmek için elde edilmiş büyük bir olanaktır. Portekiz'e AET'den verilecek olan krediler, demokrasinin güçlenmesine de büyük ölçüde yardım edecektir. Çünkü sağlam bir demokrasi, ancak sağlıklı bir ekonomi üzerine oturtulabilir.

— Bu cumhurbaşkanlığı seçimleri sizin için bir Rus ruleti oluyor. Siyasi kariyerinizi, partinizin prestijini; kısacası kazanmak için her şeyi ortaya koyuyorsunuz. Peki kaybederseniz ne yapacaksınız? ÖLÜMLE...

SOARES— Bunu sonra düşünmek istiyorum. Fakat ben mücadeleci bir adamım. Daima **"belli bir Portekiz fikri"** için mücadele verdim. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylığımı koymamda da bu **"Portekiz fikri"** rol oynadı. Eğer kaybedecek olursam bu, Portekiz halkına mesajımı iletemedim demektir. Bu da mesajımı iletebilmek için mücadeleme devam etmemi gerektirecektir.

— Yani, bu seçimleri kaybetmeniz, siyasi kariyerinizi noktalamakla eşanlama gelmiyor mu?

SOARES— Benim gibi siyaset adamlarının kariyeri ancak ölümle noktalanır. Daha önce değil.

— O zaman, ölüme dek uğruna mücadele vereceğiniz anlaşılan bu "Portekiz fikri"ni biraz daha açıklar mısınız?

SOARES— Yapmak istediğim çok şey var. Fakat her şeyden önce, tüm gücümle Portekiz'in siyasi istikrarına katkıda bulunmak istiyorum. Hızlanan bir ekonomik kalkınmanın gerçekleşebilmesi için sosyal barışın ve siyasi istikrarın sağlanması şart. Bunu kendime önümüzdeki 5 yıl için (cumhurbaşkanlığına seçilirsem) en başlıca görev olarak görüyorum. Ayrıca bu dönemde şimdiye dek söz konusu olmayan bir fırsattan faydalanacağız. AET üyeliğinden söz ediyorum. AET üyeliği, Portekiz'in diğer Avrupa ülkelerinin yaşam şartlarını yakalayabilecek dönüşüme girmesini sağlayacaktır.

— Siz, demokrasiye geçişten bu yana bu ülkede üç kez başbakanlık yaptınız. Cumhurbaşkanı olarak değilse bile başbakan olarak bu düşündüklerinizin çoğunu gerçekleştirmek, yürürlüğe koymak için fırsatlarınız oldu. Şimdi bunları cumhurbaşkanlığı koltuğundan gerçekleştirmeyi kolaylaştıracak olan unsurlar nelerdir? Ya da başbakan olarak kaygılarınız, karşınıza çıkan engeller nelerdi?

SOARES— Bakın, ben daima dramatik durumlarda ve olağanüstü zorluklarla karşılaşan hükümetlerde başbakan olarak görev aldım. 1976 yılındaki ilk başbakanlığım **"demokratik devleti güçlendirme"** gibi çok büyük ve güç bir görevle karşı karşıya olmam anlamına geliyordu. 1978 ve 1983'te başbakan olarak Portekiz hükümetlerinin başında görev aldığımda ise Portekiz ekonomisi hep iflas tehdidi altında idi. Tüm sorunların baskıları ve bu şartlar altında yine de demokratik rejimi koruyabilmeyi, savunmayı başarabildim. Portekiz'i çok ağır mali sorunların altından çıkarabildim. Geriye dönüşleri engelledim. Çok keskin sosyal patlamaların önüne geçebildim. Bu ülkenin demokratik istikrara kavuşmasında katkılarının büyük olduğunu sanıyorum.

— Peki, hatalarınız olmadı mı? Başlıca hatalarınız nelerdir?

SOARES— Bir siyaset adamının kariyeri boyunca daima hataları olur. Ama şimdi bunlar arasında başlıcalarını saymak güç.

— O zaman şöyle de sorabilirim: Hiç pişmanlık duyduğunuz şeyler var mı?

SOARES— Tabii ki pişmanlıklarım da oldu. Tabii ki bugün bildiklerimle yeniden başbakanlığa dönsem bazı şeyleri daha farklı düşünürdüm. Fakat **Heraklit'in dediği gibi, "Akan nehirde, aynı suda iki kez yıkanmak mümkün değildir"**, biliyorsunuz.

Kanları ortada kaldı...

ABDÜLKADİR YÜCELMAN *20 ocak*

DSİ (Devlet Su İşleri) ile **YSE** (Yol Su Elektrik) **Şanlıurfa**'da amatör küme şampiyonu olmaya aday iki takım. Bunların çekişmesi finale kadar sürüyor. Çifte finalin ilkinde de taraflar beraber kalıyorlar, ikincisinde ise **DSİ, YSE**'yi tek golle yenince **YSE**'liler feryadı basıyorlar: **"Doping yaptılar"**. **DSİ**'liler de kendilerini korumak için **"En iyi müdafaa hücumdur"** deyip onlar da YSE'liler için **"doping"** iddiasında bulunuyorlar.

İyi güzel de bu dopingi kim saptayacak? Hemen bölgeye başvuruyorlar iki takımın yöneticileri. Bölge yetkilileri de 22 futbolcuyu devlet hastanesine **"havale"** ediyor.

Top şimdi **Şanlıurfa** Devlet Hastanesi'ndedir. Hastane yetkilileri 22 futbolcunun kanlarını alıp şişeliyorlar, sonra... Sonra futbolcular ve yöneticiler bekleyedursunlar, hastane yetkilisi şu bilgiyi veriyor: **"Laboratuvar yok ki bizde"**. Futbolcular ve yöneticiler nerdeyse fıttıracaklar, **"Peki o halde neden kanlar alındı?"**. Hastane yetkilisi gülümsüyor: **"Benim görevim kan almak"**. Ne yapsınlar aşağıdan alıyorlar, **"Aman ağabey, kosoca hastanede bir laboratuvar olmaz mı, sen şaka yapmayasın"**. Yetkilinin dudaklarından yine tebessüm, **"Laboratuvar, var olmasına var da doping nasıl anlaşılacak, onu bilen yok."**

Peki ne olacaktı, kanlar ortada mı kalacaktı? Hastane yetkilisi çözüm buldu, **"Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde var. Eh oraya götürün bari, Benim görevin kan almak, bunları oraya göndermek benim işim değil."** Bu kez herkes bölge yetkilisine baktı, **"Valla benim işim de değil"** dedi bölge yetkilisi. **"Bize doping için istekte bulunuldu, biz de onları hastaneye sevkettik, hastane kanlarını aldı, bizim görevimiz burada biter."**

Aradan tam 10 gün geçti. 22 futbolcunun kanı hâlâ Şanlıurfa Devlet Hastanesi'nin laboratuvarında şişeler içinde "dopingli" ya da "dopingsiz" damgasının vurulmasını bekliyor. Tabii bizim Şanlıurfa muhabiri Mehmet Faraç da hastane kapısında.

Futbol Federasyonu Başkanı Erdenay Oflas, yeni takımı ile Ankara'da toplantı yapıp şike ve doping nasıl önlenir önlemlerini konuşuyor ama, yaşam ve doping sürüyor.

Neye acıyorum biliyor musunuz, o 22 gencin kanı ortada kaldı ya, ona...

BAKANDAN TAM İSABET!

Türkiye liglerinin ilk yarısı bitti, birçok antrenörün de işi bitti. Takımını yarı yolda bırakmayan ya da şöyle diyelim, dereyi geçerken at değiştiren, yani antrenörüne yol vermeyen kulüp hemen hemen yok gibi. Bu niye böyle oluyor? Nedeni ortada. Ne antrenörlerin belli bir güvencesi var, ne kulüplerin belli bir düzeni. Eğer olsaydı hiçbir kulüp yönetimi sudan bahanelerle antrenörünün işine son vermezdi. Eğer olsaydı hiçbir antrenör takımını ligin ortasında bırakıp kendi kendine başka kapı aramazdı.

Suçu tamamen yöneticilere yüklemiyoruz. Antrenörlerin içinde de takımını sudan bahanelerle bırakıp giden var elbette. Hatta sabah kulübü ile sözleşmesini feshedip, öğleden sonra bir başka kulüp ile sözleşme imzalayan antrenörler sandığınızdan da çok. Demek ki, antrenör beylerimiz, bir takımı

HUKUKSUZ DEMOKRASİ
Av. Halil Çelenk

Cumhuriyet

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk

62. Yıl; Sayı: 22066 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 30 Ocak 1986 Perşembe

İlhan Selçuk hakkında soruşturma

SAVCILIKTA — Yazarımız İlhan Selçuk ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin Cumhuriyet Savcılığı'nda. Tebligata göre "Kurtarıcı" yazısında TCK 158 ve 159. maddelerine aykırılık görülüyor.

İstanbul Basın Savcılığı "Kurtarıcı" başlıklı yazıda Cumhurbaşkanı ve "devletin askeri kuvvetlerine" hakarette bulunduğu iddiasıyla yazarımız İlhan Selçuk ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin'in ifadelerini aldı.

İstanbul Haber Servisi — Gazetemizin "Pencere" köşesinde 2 Ocak 1986'da "Kurtarıcı" başlığı altında yayımlanan yazıya ilişkin olarak yazarımız İlhan Selçuk ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin hakkında soruşturma açıldı. İstanbul Basın Savcılığı, sözü geçen yazıda Cumhurbaşkanına ve "devletin askeri kuvvetlerine" hakaret bulunduğu gerekçesiyle açtığı soruşturma nedeniyle İlhan Selçuk ve Okay Gönensin'in ifadelerine başvurdu.

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı Basın Bürosu'ndan yapılan tebligata göre yazıda Türk Ceza Kanunu 158/2-3 ve 159/1-2 maddelerine aykırılık görülüyor.

158'inci maddeye göre Cumhurbaşkanına "hakaret ve sövme" suçunu işleyen 1 yıldan

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

GÜZEL BİR ANI — 75 saniye süreyle uzaydaki ilk sade vatandaş unvanını kazanan 37 yaşındaki lise öğretmeni Christa McAuliffe'in ölümü, bütün Amerika'yı yasa boğdu. McAuliffe, geçen temmuz ayında 11 bin öğretmen arasından Challenger projesi için seçilmişti. Christa, o günkü mutluluğunu avukat eşi Steven, oğlu Scott ve kızı Caroline ile birlikte paylaşmıştı. (AP)

ANAP 'işkence komisyonu' önerisine karşı çıktı:

'İşkence Meclis'in işi değil'

Keçeciler: *İşkence araştırmasını başkalarının yapmasını istemek devletin yargı organlarına itimatsızlık olur. Muhalefet ve basının bütün iddiaları gündemde tutması polisi örgütler karşısında çalışamaz hale getirir.*

Söylemezoğlu: *TBMM işkencenin üzerine hassasiyetle gitmelidir. İşkence iddiaları için Meclis'teki tüm partilerin katılımı ile bir araştırma yoluna gidilmelidir. Biz SHP'nin bu yöndeki çağrısını olumlu buluyoruz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Muhalefet partileri, artan işkence iddialarının araştırılması için TBMM'de bir komisyon oluşturulması konusunda görüş birliği sağladılar. SHP'nin işkence iddialarını araştırmak üzere TBMM'de tüm partilerin temsilcilerinin de katılacağı bir komisyon oluşturulması önerisi MDP tarafından da benimsendi. ANAP ise, işkence sorununun TBMM'ye getirilmesine karşı çıktı.

SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ın, işkence iddiaları üzerinde ciddiyetle durulması ve bu amaçla TBMM'de bir komisyon oluşturulması önerisi, MDP yönetimi tarafından benimsendi.

MDP Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu, işkence iddialarının kamuoyunu rahatsız ettiğini, suçluların ortaya çıkarılması ve cezalandırılması gerektiğini söyledi. Söylemezoğlu, SHP'nin işkence konusundaki girişimlerini destekleyeceklerini de belirterek, TBMM'de bu amaçla bir komisyon oluşturulması halinde katkıda bulunacaklarını ve komisyona katılacaklarını kaydetti. Söylemezoğlu şöyle konuştu:

"İşkence insanlık dışı bir davranış biçimidir ve anayasamıza, kanunlarımıza göre suçtur. TBMM'nin konu üzerine hassasiyetle gitmesi gereklidir. İşkence iddiaları için Meclis'teki tüm partilerin katılımı ile bir araştırma yoluna gidilmelidir. Cezaevlerinin durumunu inceleyen komisyon türünde bir komisyon oluşturulmalıdır. Bu komisyona tüm partiler güçleri oranında temsilci vererek katılırlar ve bu iddiaları araştırırlar. Biz MDP olarak, SHP'nin bu yöndeki

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Gürkan'dan ANAP'a

İşkenceyi birlikte yok edelim

Gürkan: *ANAP gereksiz ve haksız bir savunmanın içine girmesin. Biz, işkence ANAP'la birlikte başlamıştır demiyoruz. Gelin, bunun üzerine birlikte gidelim diyoruz.*

10. Sayfada

Brifingde işkence tartışıldı

Özal: Şimdi geçiş dönemindeyiz

İstanbul Adliyesi'ndeki brifinge katılan Başbakan, işkence iddiaları ve uygulamalarının önlenmesi amacıyla önerilen "Adli Polis Teşkilatı" kurulmasına, "Şimdilik geçiş dönemindeyiz. İleride düşünürüz" diyerek karşı çıktı.

Brifingde İçişleri Bakanı Akbulut, "işkence" sözcüğünü kullanan yetkililere "İşkence değil, suimuamele" diye müdahale etti.

11. Sayfada

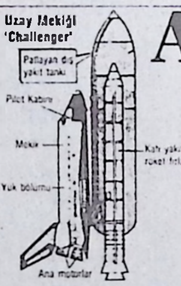
POLİS KİTABIN SATIŞINI DURDURDU

Nazım Hikmet'e tedbir

Bakanlar Kurulu'nun 1953 tarihli sosyalist ülkelerdeki "her türlü matbuatın Türkiye'ye sokulması veya dağıtılmasını" yasaklayan kararının çiğnendiği iddiasıyla polis, Nazım Hikmet'in "İvan İvanoviç Var mıydı, Yok muydu" kitabına tedbir koyarak satışının yasaklandığını bildirdi. Yayınevi yöneticileri için soruşturma açıldı.

İstanbul Haber Servisi — Nazım Hikmet'in "İvan İvanoviç Var mıydı, Yok muydu?" kitabı hakkında 1953 yılında alınan Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak soruşturma açıldı. Sosyalist ülkelere ait yayınların Türkiye'ye sokulması ve dağıtılmasını yasaklayan Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak, İçişleri Bakanlığı'nın istemi üzerine açılan soruşturma sonucu kitabı yayımlayan Kaynak Yayınevi'nde bulunan kitaplara tedbir konularak, satışı yasaklandı. Yayınevinin yönetmeni Hürriyet Özdemir'in dün İstanbul Basın Savcılığı'nda Basın Yasası'nın 31. maddesine muhalefetten ifadesi alındı.

İçişleri Bakanlığı'nın istemi üzerine yayınevine gelen polisler, 29 Haziran 1953 gün ve 4-1044 sayılı, Bakanlar Kurulu'nun "SSCB, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Çin Halk Cumhuriyeti, Doğu Almanya, Kuzey Kore ülkelerinde çıkan ve bu devletlerin harici resmi veya gayri resmi organı veya ajansları tarafından neşredilen bilumum matbuatın Türkiye'ye sokulması veya dağıtılması men edilmiştir" şeklindeki kararına dayanarak kitap hakkında soruşturma açıldığını belirttiler. Bir zabıt tutularak yayınevinde bulunan kitaplara tedbir konulup, yeddiemin olarak yayınevi sahiplerine bırakılarak bu kitapların satışının yasaklandığı bildirildi. Mahkeme kararı olmaksızın kitap satışının yasaklanamayacağının belirtilmesi üzerine görevli polisler, "İdarenin yetkisi olduğunu" söylediler.

Uzay mekiği Challenger Florida'daki Cape Canaveral Üssü'ndeki Kennedy Uzay Merkezinden fırlatıldıktan 75 saniye sonra havada patladı. Patlama önce dış yakıt tankında meydana geldi.

ABD'de yas

Challenger'ın 272 kiloluk bir parçası bulundu

Amerikan Savunma Bakanlığı ve NASA yetkilileri, denizden çıkarılan parçaların, mekiğin hangi bölümüne ait olduğunun araştırmalar sonunda anlaşılabileceğini, ancak bunun da birkaç ay sürebileceğini belirttiler.

Uzay tarihinin en büyük kazası olan Challenger'ın havada infilakından sonra ABD'de uçuşların, "kazanın nedeni belirleninceye kadar" durdurulması bekleniyor.

10. Sayfada

Playboy ve Playmen için iddia: Yasak yayından iktibas

Haber Merkezi — Türkiye'de 1985 yılı son aylarında yayımlanmaya başlayan "Playboy", "Playmen" dergileri hakkında yurt içine sokulması yasaklanan yayınlardan "iktibas" yaptıkları gerekçesiyle soruşturma yürütülüyor.

10.6.1967 tarihli bir Bakanlar Kurulu kararnamesi ile "Playboy" dergisinin 1967 yılına ait sayıları ve derginin bundan sonra yayımlanacak sayılarının Türkiye'ye sokulmasının yasaklandığı bildiriliyor.

"Playmen" dergisi için de benzer bir kararnamenin 1972 yılında Bakanlar Kurulunca yayımlandığı belirtiliyor.

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

YASA ÖNERİSİ

'Muzır' yayına TV reklamı yasağı

***ANAP**'lı Ata Aksu'nun Meclis'e sunduğu öneri, "çocuklar için muzır yayınlar"ın TRT'deki reklamlarının önlenmesini öngörüyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Gaziantep Milletvekili Ata Aksu, TBMM'ye sunduğu yasa önerisi ile "Çocuklar için kısıtlamaya tabi muzır yayınlar"ın TRT'deki reklamlarının önlenmesini istedi.

1117 sayılı muzır yayınlarla ilgili yasada değişiklik yapılmasına ilişkin yasa önerisini hazırlayan ANAP'lı Ata Aksu, Cumhuriyet muhabirinin sorularını yanıtlarken, "Bu teklife 20 MDP'li, 4 bağımsız ve 1 ANAP'lı arkadaşımla birlikte imza vermiş bulunuyoruz. Teklif, üzerinde parlamentoda geniş bir mutabakat olduğunun iyi bir göstergesidir" dedi.

Aksu, öneri için daha fazla imza toplanmasının mümkün olduğunu ancak, "TBMM kararlarına peşinen ipotek koymak istemedikleri için" daha fazla imza toplamadıklarını söyledi. Aksu, müstehcen yayınların olumsuz etkide bulunduğuna "bu yayınlardan kişisel kazanç sağlayanlar dışında" karşı çıkan olmayacağını da belirtti.

Aksu, yasa önerisiyle müstehcen yayınların kısıtlamaya tabi tutularak sadece ruhsatlı yerlerde satılmasının mümkün hale getirildiğini ve yasaya aykırı yorumlanmasının da önlenmesi için "Günlük veya haftalık gazetelerde ve eklerinde bu kanuna aykırı yayın yapılamaz" ibaresinin konulduğunu kaydetti. "Kısıtlamaya tabi muzır yayınların" ilanlarının hiçbir şekilde yapılamayacağını belirten Aksu, "Böylece teklif, Playboy-Playmen gibi kısıtlamaya tabi

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Özal'a ekmekli protesto Başbakan Turgut Özal'ın İstanbul gezisi çeşitli protestolar ve pankartlı gösterilerle geçiyor. Bayrampaşa'daki yeni meyve ve sebze halinin açılış töreninde Şadiye Hoşgüder adlı Urfalı ev kadını, eline aldığı ekmeği sallayarak, "Ben 6 çocuk sahibiyim. 7 yıllık pazarcıyım. Çarşamba pazarında terlik satarak ev geçindiriyorum. Kimsenin benim ekmeğimle oynamaya hakkı yok" diye bağırdı. Ayrıntılı haber 11. sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Bu yıl bir başka Davos

YALÇIN DOĞAN

ANKARA — Başbakan Turgut Özal, yıllardır sürdürmekte olduğu alışkanlığını bu yıl da tekrarlıyor: Beraberinde çok sınırlı bir ekiple birlikte bugün Davos'a gidiyor.

Davos nedir? Alp dağlarında kış sporlarının dolu dolu yaşandığı merkezlerden biri olan Davos. "Tipik bir İsviçre köyü". Ama "İsviçre köyü". En lüks otellerin, en modern tıp merkezlerinin, en yaygın alışveriş pazarlarının bulunduğu "Uluslararası bir köy." İsviçre'nin en pahalı merkezlerinden biri. Uluslararası jet sosyetenin kış aylarındaki uğrak yeri.

"Avrupa Yöneticilik Vakfı" adlı bir vakıf her yıl ocak sonu - şubat başında özellikle Avrupa sermayesini ve bankacılık dünyasını biraraya getiriyor. Avrupa'nın en

(Arkası Sa. 10, Su. 5'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Basın Özgürlüğü?

Çağımızda Batı demokrasisinin tanımı ve koşulları bellidir. Avrupa Konseyi'nde ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nda belirginleşen, sınırları çekilen, saydamlaşan bu kavram üzerinde Türkiye'de bir ortak görüşün oluşturulması zamanı gelmedi mi? Bu soru boşlukta kaldıkça demokrasinin gerçekleşmesi olanaksızdır. Parlamentonun sağ ve sol kanatları arasında demokrasi kavramında ortak bir görüş pekişmezse, gelecekten umutlu olmak kolay değildir.

Demokrasinin "olmazsa olmaz" koşullarından biri de kuşkusuz basın özgürlüğüdür. Gezegenimizin hiçbir bölgesinde basın özgürlüğünden yoksun bir demokrasi icat edilemedi. Fikirlere karşı hoşgörü gösteremeyen, gazeteleri ve dergileri ağır ceza tehditleri altında tutan bir düzene demokrasi denemeyeceği açıktır.

Batı Avrupa ile arasında Atlantik Okyanusu bulunan ABD'de de basın özgürlüğüne özel bir önem verildiğini bilmeyen yoktur.

Türkiye'nin geçmişi de, bu bakımdan olumsuz örneklerle doludur. Basında sansürün uygulandığı dönemler çok mu geride kalmıştır? Yürütme organlarının verdiği emirlerle ya-

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Gelir dağılımında uçurum büyüyor

Başbakan Turgut Özal'ın "1963 yılından bu yana milli gelir araştırması yapılmadı. ..." ... ortaya çıkan araştırma DİE'nin verileri esas alınarak milli gelir dağılımının hesaplanabileceğini ortaya koydu.

Araştırma gelir dağılımındaki çarpıklığın 1979 yılından başlayarak daha da arttığını ve gelir uçurumunun büyüdüğünü ortaya koydu.

11. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Hizmet Kusuru ve Af...

İdare hukukunda hizmet kusuru, "kamu hizmetlerinin hiç işlememesinden, kötü işlemesinden ya da geç işlemesinden doğan sorumluluk" diye tanımlanır. Yurttaş bu gerekçelere dayanarak, idari yargı yoluyla devletten tazminat isteyebilir.

Devletin en önemli işlevlerinden biri güvenlik hizmetidir.

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Öğretmen rotasyonu belli oldu

Görevе 15 Ekim 1978 ile 31 Aralık 1980 tarihleri arasında başlayıp bugüne kadar yer değiştirmeyen öğretmenler de rotasyon kapsamında tutulacaklar.

13. Sayfada

çalıştırıken bir başka takımla işi pişirmiş, mercimeği fırına vermiş bile.

İşte bütün bunlar futbol düzenimizdeki çarpıklığın sonucu. **Gençlik ve Spor Bakanı** Sayın **Metin Emiroğlu "Türk futbolunun sorunu, antrenör sorunudur"** demiş. Teşhis doğru, ama neşteri vuracak kim?

SERBEST PİYASA ANTRENÖRLERİ

Hükümetimiz serbest piyasa ekonomisini benimsemişse, biz neden antrenörlerimizin ve kulüplerimizin serbest piyasa uygulamasını kınıyoruz bilmem.

Antrenörlük bugün serbest meslek mi? Becerisine ve diline güvenen ortaya çıkar, pazarda reklamını ve satışını yapar ve oraya gider.

Futbol Federasyonu'muzun yeni Başkanı Sayın Erdenay Oflas, **"Federasyonun Eğitim Dairesini atlama taşı yaptırmam"** demiş. Bugüne kadarki uygulamada Eğitim Dairesi tam bir **"atlama taşı"** olarak kullanılmış demek ki.

Peki ama, bundan sonrasının yine böyle olmayacağını kim temin edebilir? Çünkü serbest piyasa ekonomisi antrenör piyasasında da geçerli mi?

O halde...

Antrenör dediğimiz kişi kendi kendini pazarlamıyor mu?

Kendi kendini yenilemiyor mu? Kendi kendini eğitmiyor mu? Kendi kendinin avukatlığını, kendi kendinin tahsildarlığını yapmıyor mu? Kendi prensiplerini, kendi haklarını kendisi savunmuyor mu? O halde tek başına mücadele edip tek başına kalan bir antrenör, kelimenin tam anlamı ile serbest ekonominin içindeki birisi değil mi?

— Antrenör dediğimiz kişinin piyasası neresi?

— **Futbol.**

— O piyasada kimler var?

— **Kulüpler.**

Kulüpleri kimler yönetiyor ya da kulüplere kim egemen?

— **Yöneticiler.**

O halde bu piyasada kimler taraf? **Bir** yanda yöneticiler dediğimiz alıcı, öbür yanda antrenörlerle futbolcular dediğimiz satıcı. Birileri arz, ötekileri talep kefesinde.

Yönetici beğenecek, antrenör ve futbolcular da beğenilecek. Yani görücüye çıkacak gelin adayları gibi.

Bu ekonomi sistemi içinde yöneticiye kendisini beğendiren, yöneticinin gözüne giren, yöneticinin suyundan giden antrenörler için her şey güllük gülistanlık. Ama bu sistem içinde futbolmuş, kondisyonmuş, form tutmakmış, hepsi hikâye. Yönetici - antrenör paslaşmasını becerebilen antrenör köşeyi dönmüş demektir.

Şimdi Futbol Federasyonu'nun Eğitim Dairesi'ndeki antrenör, serbest piyasada iyi bir iş bulur, görücüye çıktığı yöneticiye kendisini beğendirirse Eğitim Dairesi'nde durur mu? Tazminatı bile gözü görmez, basar istifayı, yöneticinin kollarına atıverir kendini. Bunun örneklerini gördük, daha da göreceğiz.

Çünkü antrenörlerimiz de serbest piyasa ekonomimizin çarklarına uyum sağlamak zorundadır. En azından bu konuda onları suçlamak, insafsızlığın tipik örneğidir. Çarkın kimleri öğüttüğünden çok, çarkı kimlerin döndürdüğünü bilmeliyiz.

BASKETBOL "UZAY SPORU"

Atletizme **"sporların anası"**, tenise **"kralların sporu"** dedik yıllar yılı. Şimdi bu tanımlamalara bir yenisi ekleniyor, basketbol için. Basketbol **"uzayın**

Tan ORAL

sporu". 20 Ocak 1986 basketbol sporunun doğum günüydü. O tarihten tam 94 yıl önce 1892'de, ABD'nin Massachussets eyaletinin Springfield Koleji'nde ilk resmi basketbol maçı oynandı ve o günlerden bu günlere basketbol, dünyanın en yaygın sporu oldu. Kolejin Beden Eğitimi öğretmeni Kanadalı Dr.James Naismith, yani bir anlam da basketbolun babası, basketbolun bir gün **"uzay sporu"** olacağını düşünemezdi bile.

Basketbolun 94. doğum günü kutlanırken ABD Senatosu da dün uzaya giden **"Challenger"** uzay mekiğine bir de basketbol topu konulmasını ve yörüngeye girildikten sonra uzay boşluğuna fırlatılmasını kararlaştırdı. Şimdi neden basketbola **"uzay sporu"** denileceğini bilmem anlatabildik mi? **(Not: Bu yazı Challenger'in düşüşünden önce yazıldı)**

'STÜDYO PAZAR' İLGİLİLERİNE

Her pazar saat 14.00-17.30 arası ekrana gelen **"Stüdyo Pazar"** programı içinde 1. ligden çeşitli görüntüler de yer alıyor. Hani şu karda, çamurda stada koşacağınız yerde, odanıza gelen futbolu bir başka sıcaklıkla seviyorsunuz. Yalnız, spor açısından bir büyük eksiği var **"Stüdyo Pazar"**ın. 1. ligler bitti mi iş bitti diyen meslektaşlarımız, bir de Spor Toto oynayanları düşünüp canlı yayının sürdüğü akış içinde totoya dahil maçların sonuçlarını verseler, öylesine hayırlı bir iş yapmış olacaklar ki.

Örneğin geçtiğimiz pazar günü 1. ligden sonra **"Stüdyo Pazar"** sporun perdesini çekince gazetelerin telefonları başladı çalmaya. Yüzlerce toto meraklısı **Bakırköy - Antalya, Bolu - Karşıyaka** ve **Muğla - Şekerspor**'un sonucunu öğrenmek istiyordu.

Diyoruz ki, canlı yayında hadi akışı kesmek belki zor olur, hiç olmazsa yazı bandı ile ekran başındakilere toto sonuçlarını bildirmek de çok zor mu?..

SEMT TESİSİ İSTEMİYORUZ

Geçen gün **Cumhuriyet**'te amatör bir futbol takımının **İstanbul Gülhane Parkı**'ndaki gece çalışmalarından görüntüler vardı. İstanbul'un amatör bir kulübü, çalışacak yer bulamadığı için, **Gülhane Parkı**'na sığınmıştı. Oysa belediyelerimizin açtıkları yüzlerce semt sahası vardı.

Ne oldu bu tesislere?...

Semt tesisi açmak mesele değil, o tesisi işler hale getirmek, üretkenliğini sağlamak önemli. Ama bizdeki uygulamada dozerler geldi, gecekondular ya da büyük büyük binalar yıkıldı, törenler yapılıp semt tesisleri açıldı. Sonra bu tesisler yavaş yavaş ya semt pazarı ya da semt otoparkı haline gelmeye başladı. Sporumuz ise gidecek yer bulamadığı için **Gülhane Parkı**'na, Hayvanat Bahçesinin köşesine sığınıverdi. Dua edelim ki, Gülhane Parkı'nı yıkıp semt tesisi yapmasınlar...

ŞUBAT

DOSTLAR
BÜRO
Daktilo, hesap ve kasa
makineleri satış ve tamiri

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı 22068 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 1 Şubat 1986 Cumartesi

Özal ve Papandreu Davos'ta sessizce el sıkıştılar

Papandreu: Önce Kıbrıs

***D**avos'taki seminerin açılışı sırasında ilk kez bir araya gelen Özal ve Papandreu, seminerin duzenleyicisi Prof. Schwab'ın da çabasıyla el sıkıştılar, ancak "hal hatır sormanın dışında" konuşmadılar.*

***P**apandreu'nun da katıldığı bir yuvarlak masa toplantısında işadamı Selahattin Beyazıt'ın bir sorusu uzerine Papandreu, "Turkiye ile ekonomik işbirliğinin yararına inanıyorum, boyle bir gelişme Kıbrıs'ta herhangi bir biçimde olumlu adım atılırsa mumkun olabilir" dedi.*

YALÇIN DOĞAN

DAVOS — Başbakan Turgut Özal ile Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, dun akşamı Davos seminerinin açılışı sırasında ilk kez karşılaşarak sadece el sıkıştılar, ancak karşılıklı hal hatır sorma dışında konuşmadılar. Bu arada bir yuvarlak masa toplantısında, kendisine yöneltilen bir soru uzerine Yunanistan Başbakanı Papandreu, "Turkiye ile ekonomik işbirliği yapmanın yararına inanıyorum. Ancak boyle bir gelişme Kıbrıs'ta herhangi bir biçimde olumlu adım atılırsa mumkun hale gelebilir" biçiminde konuştu.

Özal ve Papandreu bugün "Klasik Ekonomiler, Bugunku Ekonomik Sorunlara Çare Bulabiliyor mu?" konulu panelde bir araya gelecekler.

Davos seminerinde çeşitli konularda tartışmalar surerken bunlardan birine Yunan Başbakanı Papandreu da katıldı. Papandreu'nun katıldığı yuvarlak masa toplantılarından birinde, İstanbul'lu işadamlarından Selahattin Beyazıt da bulundu. Aynı masanın çevresinde oturan Selahattin Beyazıt, çeşitli ekonomik konular goruşulurken Papandreu'ya, "Turkiye ile Yunanistan arasında ekonomik ilişkiler neden gelişmiyor? Siyasi sorunları bir yana bırakalım; orneğin, ekonomide ya da deniz nakliyeciliğinde neden bir işbirliğine gidilmiyor?" doğrultusunda bir soru yöneltti. Bu soru uzerine Yunan Başbakanı şu karşılığı verdi:

"Turkiye ile işbirliği yapmanın yararına ben de inanıyorum, yani ekonomik işbirliğinin yararına inanıyorum. Hatta bir ara, siyasi ilişkiler bile başlamıştı. Genel Sekreterler duzeyinde goruşmeler surdurulmekteydi. Ne var ki, Başbakan Bulent Ulusu doneminde hatta onun son zamanlarında, ortaya birden bire Kıbrıs'ta bir sorun çıkarıldı. Kuzey Kıbrıs Turk Cumhuriyeti ilan edildi. Ulusu hukumetinin KKTC'yi ilan etmesi uzerine her turlu diyalog kesilmiş oldu. Şuna inanıyorum ki, Kıbrıs konusunda herhangi bir gelişme olursa Turkiye ile ekonomik işbirliği yolunda da adım atmak mumkun hale gelebilir."

Özal ve Papandreu, Avrupa İşletmecilik Forumu (EMF) Başkanı Prof. Klaus Schwab başkanlığında duzenlenen Davos sempozyumunun ilk oturumu oncesinde karşılaştılar ve el sıkıştılar. İki başbakanın konuşmaları hal-hatır sorma olçusunde oldu.

Prof. Schwab'ın iki başbakanın yan yana gelmesi için ozel çaba sarfettiği gözlendi. Özal, Papandreu ile el sıkışmasından sonra bir sorusu yanıtlarken "Evet içerde tokalaştık, ama başka bir şey konuşmadık" dedi.

Seminerin yapıldığı salona once Özal geldi. Ondan yarım saat sonra Papandreu'nun içeri girdi-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

İLK KEZ — Başbakan Turgut Özal ile Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, dun İsviçre'nin Davos kentinde ilk kez bir araya gelip el sıkıştılar. İki ülke başbakanı bugün de ekonomik panelde bir araya gelecekler. (Fotoğraf: AP)

DAVOS'tan YALÇIN DOĞAN

Papandreu'nun pipoları ve IMF konusundaki fark

***P**apandreu ile aynı masadayız. Oldukça yorgun görünmesine rağmen nefis bir İngilizce konuşuyor. Yunanistan'daki ekonomik kararların IMF'nin istikrar onlemlerine benzeyip benzemediğini soruyorum.*

DAVOS — Bol bol pipo içiyor. Onundeki pipo takımından piposunun bir tanesini çekiyor, tutun dolduruyor. 5-10 dakika aynı pipoyu çektikten sonra, bakıyorsunuz, elindeki pipoyu kenara bırakıyor, bu kez pipo çantasından bir başka pipoya uzanıyor. Çok yorgun görünmesine rağmen, nefis bir İngilizce konuşuyor. Koyu renk elbisesi, mavi gömleği uzerindeki kırmızı kravatı, dökulmuş ak saçlarının rengini açmaya pek yetmiyor, ama inanılmaz duzgun İngilizcesi ve çok

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Demirel 'Barış Derneği' için konuştu

Barış Derneği tutukluları salınırsa sevinç duyarım

Evrenizm, Özalizm: *Eğer bugunku rejim Evrenizm, Özalizm denilen rejim iyiyse gerçek demokrasiye ne hacet?*

Güdüm ve İpotek: *Bu Meclisin, iktidarın menşeinde gudumluluk vardır. Gudumlu olunca da ipotek kaçınılmaz.*

Barış Derneği: *Tutukluların derhal salınıp evlerine donmelerinden sevinç duyarım. Bunlar vicdan sızlatan meselelerdir.*

ANKARA-İSTANBUL (ANKA-THA) — Eski başbakanlardan Suleyman Demirel, Barış Derneği davası ile ilgili olarak, "Tutukluların derhal salınıp evlerine donmuş olmalarından sevinç duyarım. Bunlar vicdan sızlatan meselelerdir" derken, bugunku donemin geçmişteki hiçbir doneme benzemediğini, bunu kendi şartları içinde mutalaa etmek gerektiğini söyledi. Demirel, "Bu Meclis'in ve iktidarın menşeinde gudumluluk vardır. Gudumlu olunca da ipotek kaçınılmazdır" dedi.

ANKA Ajansı'nın haberine göre, Suleyman Demirel, aylık "Bilim ve Sanat" dergisinin şubat sayısında yer alan bir söyleşide, 5 yıldır görülmekte olan ve 12 yöneticisi 3 yılı aşkın bir zamandır tutuklu bulunan Barış Derneği davasına değindi. Demirel, "Türkiye'de davaların mahkemelerde uzun süre devam etmesinden ıstırap duyduğunu" vurgulayarak, bu gibi davaların "Tutuklu yapılmasıyla, serbestçe yapılması arasında bir fark görmediğini" söyledi. Demirel, "Dağıtılmayan adalet, en büyük adaletsizliktir" şeklinde konuştu.

Suleyman Demirel'in "Bilim ve Sanat" dergisinde yer alan söyleşisinde, Barış Derneği davasıyla ilgili olarak görüşleri şöyle:

"Türkiye'de davaların mahkemelerde uzun süre devam etme-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Challenger kurbanlarına tören

Reagan: Uzay programına son hızla devam

Cape Canaveral'ın 48 km. uzağında bir plajda, mavi çoraplı bir insan ayağına ait kemikler bulundu.

14. Sayfada

HAITI'DE DUVALIER REJIMI ÇATIRDIYOR

2. Sayfada

İşkenceci polis Caner Ankara'da teslim oldu

***S**edat Caner, Türkiye Barolar Birliği aracılığıyla Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na teslim oldu ve tutuklanarak cezaevine konuldu.*

***D**ev-Yol'cu olduğu yolundaki iddiaları kesinlikle reddeden Caner, emniyete girmeden önce Adalet Partisi Gençlik Teşkilatı'na uye olduğunu söyledi.*

***İ**tirafçı polis, işkence yapılan 40-45 sanığın ismiyle birlikte, işkence yapanların ve emir verenlerin isimlerini de açıklayacağını söyledi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Son günlerde işkence konusundaki itirafları ile tanınan polis memuru Sedat Caner, dün Türkiye Barolar Birliği ve Ankara Barosu aracılığıyla Ankara Cumhuriyet Savcısı Altan Saysel'e teslim oldu. Sedat Caner, Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nda teslim olduktan sonra Ankara Kapalı Merkez Cezaevi'ne gönderildi. Polis Caner, "Emniyette işkence görmekten korktuğum için canımı dünyanın en büyük kuruluşlarından biri olan Türkiye Barolar Birliği'ne

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

(Fotoğraf: RIZA EZER)

TUTUKLANDI — Ankara'da Türkiye Barolar Birliği'nin aracılığı ile teslim olan Caner'in (sağda), savcılıkta sorgusu ve muayenesi yapıldı. Daha sonra iki polis gözetiminde cezaevine konulan Caner, Barolar Birliği Başkanı Teoman Evren'le savcılığa gelirken.

Nokta için ön soruşturma

İstanbul Haber Servisi — İşkence yaptığını öne suren polis Sedat Caner'in itiraflarını yayımlayan haftalık Nokta dergisi sorumluları hakkında Şişli Cumhuriyet Savcılığı'nca "ön soruşturma" açıldı. Savcılık, asıl soruşturmanın yapılabilmesi ve Nokta sorumlularının ifadesinin alınabilmesi için Adalet Bakanlığı'ndan izin istedi. Öte yandan polis Caner'in anlattığı işkence olaylarının geçtiği mahalli savcılıklarda da Nokta'nın yazısını ihbar kabul ederek soruşturmaya başlandı.

Şişli Cumhuriyet Başsavcısı Yurdal Bekman tarafından "resen" başlatılan soruşturmada, Nokta'nın yayımının "devletin emniyet kuvvetlerini küçük düşürücü" nitelikte olduğu göz önünde bulunduruluyor. Soruşturmanın TCY'nin 159. maddesi çerçevesinde ele alındığı ve bu madde kapsamında bulunan

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Bakanlar Kurulu kararları:

Her şey yasak

***B**akanlar Kurulu'nun bundan yıllar once aldığı kararlara dayanarak bazı yayınlar için "yasak" ya da "soruşturma" kararları alması tepki yarattı. Bakanlar Kurulu'nun "yasak" kararlarına göre, "güvercin resimli kartpostal" turu fotoğraflar da yasak.*

Haber Merkezi — İçişleri Bakanlığı'nın 1953 yılında alınan bir Bakanlar Kurulu kararı ile Nazım Hikmet'in "İvan İvanoviç Var mıydı, Yok muydu?" kitabını toplattırması ve yine yıllar önceki bir kararnameye dayanılarak yurt içine sokulması yasaklanmış yayınlardan iktibas yapıldığı gerekçesi ile Playboy ve Playmen dergileri hakkında soruşturma açtırması uzerine Bakan Yıldırım Akbulut'un bu konuda "keyfi" bir davranış içinde "olmadığını göstermesi için, daha önceki tum Bakanlar Kurulu kararlarını uygulamaya sokması" istendi. Bakanlar Kurulu'nca eskiden çıkarılmış kararnamelerin halen yururlukte olduğu, bunlara göre, "Karınca Duası"nın, "Tam Namaz Hocası"nın, "Mevlid-i Şerif"in, "Elifba Kitapla-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

ANAP Grubu Siyasal Partiler Yasası ve konularını görüşecek

Affa ilk adım 11 şubatta

***D**evlet Bakanı Mesut Yılmaz "Af konusunda ilk yapacağımız iş, Meclis grubundaki konuşmadır. Siyasi karar verildikten sonra oradaki eğilime göre formül geliştireceğiz. 11 şubattaki grup toplantısında Partiler Kanunu değişikliğini ve affı görüşeceğiz. Affı kesin olarak görüşeceğiz demiyorum, görüşebiliriz" dedi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı ve Hukumet Sözcusu Mesut Yılmaz, affın 11 şubat salı günü yapılacak ANAP Meclis Grup toplantısında görüşulebileceğini söyledi.

Mesut Yılmaz, SHP'nin af önerisini "tutarsız" olarak niteledi. Yılmaz, Cumhuriyet muhabirinin, "Affı, SHP'nin önerisini TBMM'ye sunmasından sonra görüşeceğinizi açıklamıştınız. SHP'nin önerisi Meclis'e verildiğine göre affı ne zaman görüşeceksiniz" sorusuna şu yanıtı verdi:

"Daha önce de açıkladığımız gibi ilk yapacağımız Meclis grubumuzda konuşmaktır. Siyasi karar verildikten sonra oradaki eğilime göre formül geliştireceğiz. Meclis şu anda tatilde. O nedenle 11 şubat salı günü yapılacak grup toplantısında Siyasi Partiler Kanunu değişikliğini ve affı görüşeceğiz. Affı kesin olarak görüşeceğiz demiyorum, görüşebiliriz.

SHP'nin af teklifini dikkate alırız. Ama onların teklifi bizi ilgilendirmez. Gruptaki eğilime göre siyasi sınırı çizilerek Meclis'e bir af tasarısı getireceğiz."

Yılmaz, af konusunda çeşitli alternatiflere göre hazırlıklar yapıldığını vurgulayarak, 'Hangisinin Meclis'e verileceğini gruptaki eğilime göre belirleyeceğiz" dedi. Yılmaz, af konusundaki öbür soruları yanıtlamayarak, Başbakan Turgut Özal'ın Mersin'de yaptığı basın toplantısında söylediği "Üç alternatif var: Ya bir af çıkar. Başka bir şey düşünülür. Bu işten vazgeçilir" biçimindeki sözlerini anımsattı. Yılmaz, konunun Meclis grubundan sonra Bakanlar Kurulu'nda da görüşüleceğini sözlerine ekledi.

Başbakan Turgut Özal, bir süre önce gazetecilerin af konusundaki sorularını yanıtlarken, "affın bahara doğru Meclis gündemine geleceğini" söylemişti. Özal Hükümeti, İnfaz Yasası'nda bir kereye özgü değişiklik yaparak,

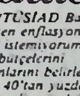
(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Işadamları, Özal'ın TÜSIAD'daki önerisini beğenmedi

Yüzde 20 zammı az buldular

Ersin Faralyalı *(Odalar Birliği Başkanı): Sanayici gereğinden fazla zam yapmasın, kabul. Ama KİT zamları surmektedir. Elektriğe, demir çeliğe surekli zam yapılırken, sanayicinin zam oranı nasıl olur da yuzde 20'de kalır?*

Şinasi Ertan *(TÜSİAD Başkan Vekili): Ben şahsen enflasyonun aşağı çekilmesini istemiyorum. Çunku firmalar butçelerini yaptılar, programlarını belirlediler. Enflasyon yuzde 40'tan yuzde 20'ye duşerse seyredin gumburtuyu.*

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın TUSİAD Genel Kurulu'nda sanayicilerden "mallarınıza yuzde 20'den fazla zam yapmayın" isteminde bulunması tepkilere yol açtı. Turkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Ersin Faralyalı, "Daha birkaç gun once demir-çeliğe zam yapılmıştır. Sanayici gereğinden fazla zam yapmasın. Ama hadise KİT zamları ile birlikte değerlendirilmelidir" dedi. TUSİAD Başkan Vekili Şinasi Ertan ise "Elektriğe surekli zam yapılırken zam oranını nasıl yuzde 20'de tutarsınız?" diye sordu.

Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın (EBSO) aylık meclis toplantısında da sanayiciler seslerini yükselterek Başbakan Turgut Özal'ı eleştirdiler. TOBB ve EBSO Başkanı Ersin Faralyalı toplantıda yaptığı konuşmada Tunus, Mısır ve Katar gezi izlenimlerini anlatırken "Gözlemlediğimiz odur ki dunyada ticaret hacmi daralmaktadır. Ülkeler kendi leblerine tahsisat yönelmektedirler" dedi. Faralyalı ithalatın dış ödemeler dengesi açıklarını büyütecek bir gelişmeye girmemesi gerektiğini vurguladığı konuşmasında petrol fiyatlarının büyük ölçüde düştüğüne işaret ederek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Türkiye'nin petrol ihtiyacını spot alımlarla temin etmesi ba-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

SHP'li Sağlar'ın Güneydoğu izlenimleri

5 yılda 800'ü aşkın insan kayboldu

HASAN UYSAL

ANKARA — Guneydoğu Anadolu Bölgesi'ni gezen SHP İçel Milletvekili Fikri Sağlar, Türkiyede'de işkence olaylarının kurumlaştığını, birçok insanın kayıp olduğunu ifade ederek, Türkiye'nin tipik bir Guney Amerika ülkesi haline geldiğini ileri sürdü. Sağlar, "Gördüklerimden ve işittiklerimden kanım dondu. Bir vatandaş, milletvekili olarak utandım, kahroldum" dedi.

Mersin, Adana ve Antalya'da araştırmalar yaptığını, son olarak da polis Sedat Caner'in işkence sırasında öldürüldükleri iddia edilen bazı kişilerin gömulduğu çukurların açılması amacıyla Gaziantep, Kahramanmaraş ve Malatya'ya gittiğini, yurttaşlarla görüştüğünu kaydeden SHP İçel Milletvekili Fikri Sağlar, izlenimlerini şöyle anlattı:

"Partiden yörede inceleme yapmak üzere görevlendirildim. Önce Pazarcık'a bağlı Karabıyık köyüne bir kilometre mesafede bir yere gittik. Karşımızda şimdi boşaltılmış jandarma karakolu

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İpekçi...

Abdi İpekçi'nin ölumu uzerinden yedi yıl geçti. Bu yedi yıl içinde, ne yazık ki, cinayetin uzerinden giz perdesi kaldırılamadı. İpekçi'yi öldurenler belliydi, ancak bu katil çetesinin ardında kimler vardı? Katiller cinayetten sonra nasıl korunmuşlardı?

Ve nasıl bugune kadar böyle görunmez ellerce korunabilmişlerdi?

Ağca adlı serseriyi bir yana bırakıyorum, kimdir, örneğin Oral Çelik'i koruyan? Nasıl oluyor da Oral Çelik, bunca olaydan sonra Avrupa'da elini kolunu sallayarak dolaşıyor? Kimler sağlıyor çeşitli sahte pasaportları Oral Çelik'e?

Belki bu soruları devletin duyarlı kesimlerinde yanıtlayacak olanlar bulunur.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

7 yıl geçti

Abdi İpekçi anılıyor

İstanbul Haber Servisi — Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni ve Gazeteciler Cemiyeti Başkan Vekili Abdi İpekçi ölumünün 7. yılı olan bugün kabri başında duzenlenen törenle anılacak.

Bu sabah 10.30'da Zincirlikuyu'daki kabri başında düzenlenecek törende Gazeteciler Cemiyeti adına da bir konuşma yapılacak.

Törene İpekçi'nin ailesi, yakınları ve gazeteciler katılacak. Tören için bu sabah 10'da Gazeteciler Cemiyeti önünden bir araç da kalkacak.

Dışişleri "mektup" olayına açıklık getirdi:

Yunanistan'ı hariç tutmak istemedik

Eralp: *Halefoğlu'nun gönderdiği mektuplar muhataplarına göre yazılmış mektuplardır. Bunu bir zemin yoklama mektupları olarak değerlendirebiliriz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'nin AET Bakanlar Komitesi toplantısına katılmak için Yunanistan dışındaki AET üyelerine mektuplar gönderilmesinin hiçbir "siyasi" yönü olmadığı bildirildi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, "Sayın Dışişleri Bakanı'nın gönderdiği mektuplar muhataplarına göre yazılmış mektuplardır. Esas itibariyle Türkiye'deki son gelişmelere atıfta bulunarak AET-Türkiye ilişkilerinin canlandırılması arzusunu dile getirmekte böyle bir diyalog için ilk adım olarak Ortaklık Konseyi'nin toplanmasının yararlı olacağı ifade edilmektedir. Bunu bir zemin yoklama, arzuyu dile getirme mektupları olarak değerlendirebiliriz. Ortaklık Konseyi'ni toplantıya çağırma yetkisi Hollandalı dönem

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Yunanlı diplomat:

Emrivakiye evet diyemezdik

HADİ ULUENGİN *3 şubat*

DAVOS — Üzerinde çok spekülasyon yapılan ve dün sabah Davos'ta, Türk kaynakları tarafından Papandreu ve Özal'ın baş başa kahvaltı edeceklerine dair sızdırılan bilgilerin Yunan kaynaklarınca, hiçbir gerçeğe dayanmadığı bildirildi. Davos'ta görüştüğümüz ve adının açıklanmasını istemeyen, Papandreu'ya çok yakın üst düzeydeki bir Yunan diplomat, olayın gelişmesini şu şekilde anlattı:

"Biz Davos'a gelmeden önce hiçbir şekilde Türk-Yunan sorunu ve Kıbrıs meselesi konusunda görüşmeyeceğimizi bildirmiştik. Bu konuda da sempozyum yetkilileri tarafından bize hiçbir girişimde bulunulmamıştı. Ancak cuma günü IMF Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Schwab, Başbakanımıza Turgut Özal'la ikili bir görüşme yapması için telkinde bulundu. Üstelik bu telkin öylesine yoğun bir biçim aldı ki, Schwab, dünkü oturum sırasında Başbakan Papandreu'ya diğer hazır bulunanların önünde 'Kahvaltı salonu hazır. Yarın muhakkak görüşüyorsunuz herhalde' şeklinde konuştu. Zaten buraya bu amaçla gelmemiş olan Andreas Papandreu, bunun hiçbir şekilde gerçekleşmeyeceğini kesin bir dille bildirdi. Öte yandan Davos'ta hazır bulunan Türk gazetecilerinin, sanki her şey çok önceden hazırlanmış ve planlanmış gibi bir olayı kesinleştirerek kahvaltıyı saat kaçta yapacaksınız, ne yiyeceksiniz, neleri görüşeceksiniz, gibi sözlerle bizi soru yağmuruna tutması hepimizi çok şaşırttı. Tekrar ediyorum. Bu konuda bize iletilmiş hiç, ama hiçbir bilgi yoktu. Bu durumda siz olsaydınız ne yapardınız? Bu gerçek bir emrivaki. Türk-Yunan ilişkilerinin bugünkü durumu ve Atina'nın diyaloğa ilişkin tutumu belli. Şimdi eğer bir görüşme gerçekleşecek olsaydı, bunun çok daha diplomatik bir şekilde, daha kapalı olarak, daha itidalli bir politikayla, zemin hazırlaması yapılması gerekirdi. Uzak bir olasılık olsa bile, belki bu koşullar altında iki başbakan çok derinlemesine olmasa da bazı konuları ele alabilirlerdi. Oysa, bu tür bir emrivaki karşısında görüşmeyi reddetmekten başka hiçbir yaklaşımımız olamazdı.

Ama önceki gün Papandreu'nun verdiği kokteyle Türk Başbakanı'nın katılması en azından insani açıdan iyi oldu. Tabii bu dostça bir sohbetin ötesine geçmedi. Ama dediğim gibi Davos'a Türk-Yunan sorunlarını tartışmak için gelmemiştik, böyle bir niyetimiz yoktu ve emrivakilere de evet diyemezdik."

Piyale MADRA

Kuran Kursları Raporu...

MUSTAFA EKMEKÇİ *5 şubat*

Ankara'da Esat Pazarı'nda, orta yaşlı bir pazarcı:

— *Allahım, ecnebi müşteri gönder!* diye mırıldanıyordu.

Yabancılar alışverişte pazarlık etmedikleri gibi, kesenin ağzını da açıyorlardı. Onların parasıyla Türkiye sudan ucuzdu. Bir köylünün yabancı müşteri yollaması için Tanrıya yakarması, nasıl da doğal geldi. Milletvekili, bakan olunca, bunu Allahtan bilen politikacılar varken, köylünün saf inancına ne denilebilir? Öyle bellemiş, öyle görmüştür. Yatar Allahtan, kalkar Allahtan, uyur ha uyur Allahtan!

Pazartesi günü *"Ankara Notları"*nda, imam hatip okulları ile Kuran kurslarına değindikten sonra, yazıyı *"Bu konu üzerinde duracağım daha; yaygın bir söylentiye göre; Nurcular imam hatip okullarını, Süleymancılar Kuran kurslarını desteklerlermiş. 12 Eylülden sonra din dersleri zorunlu duruma gelince, Kuran kurslarının kapatılacağı en yetkili ağızlardan açıklanmıştı. Ne oldu?"* diye bitirmiştim.

1984 yılında Türkiye'de, biri, Milli Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nca ortaklaşa hazırlanarak 19 Ekim 1971 gün, 13989 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan *"Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları Yönetmeliği"*ne göre açılan, belli bir izlenceyi uygulayan, öbürü ise gizli, kaçak açılıp denetim görmeyen iki tip Kuran kursu bulunuyor. *"Gizli Kuran kursları"* ile ilgili olarak, 1984 yılında düzenlenip yetkili makamlara verilen bir raporda şöyle deniyor:

"... Bu konuda zaman zaman bazı önlemler alınmaya çalışılmışsa da, köklü olmayan bu önlemler, söz konusu kursları sağlam bir zemine oturtmamışlardır. Özellikle gizli ve kaçak eğitim yapan Kuran kurslarından, Cumhuriyet rejimini benimsemeyen elemanlar yetiştiği bir gerçektir. Geçmişte, yakın zamana kadar yaşanan olaylar içinde bunun çarpıcı örnekleri görülmüştür. Pek çok kursun, mali bakımdan, kökleri içerde ya da dışarda olan art niyetli gizli gruplar tarafından desteklendiği ve öğrencilerin, kendilerini destekleyenlerin amacına uygun yönde yetiştirildikleri bilinmektedir. Kısacası bu gizli kurslar, dini duygular yönünden halka doyum sağlayacağı yerde, milli bütünlüğü zedeleyici fikirlerin yayıcısı durumuna gelmişlerdir. Buna ek olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın denetiminden kurtulmak isteyen bir kısım kursların "Kuran kursu" adını bırakarak, "kurs ve okul öğrencilerini koruma dernekleri" adı altında gizli eğitime yönelmeleri, işi daha da karmaşık hale getirmiştir."

Raporda belirtildiğine göre, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak açılan Kuran kursu sayısı 3049. Bunlardan ayrı olarak *"gizli"* eğitim yapan 1000 dolayında Kuran kursu daha var raporlara göre, bu kurumların istenilen düzeyde bir eğitim yaptıkları söylenemez. 12 Eylül 1980 sonrasında Devlet Bakanlığı görevini yürüten Mehmet Özgüneş'in hazırladığı raporlardan anlaşılmaktadır...

Genelkurmay Başkanlığı'nın 17 Mayıs 1983 gün ve SYNT KOOR: 7130-199-83 sayılı yazısında, *"İstanbul Kadıköy Müftülüğü'ne bağlı Tuba Kız Kuran Kursu'ndaki öğrencilerin, Atatürk ilke ve inkılaplarına uymayan tutum ve davranışlarının bulunduğu, bayrak törenlerinin yapılmadığı, dersliklerde Atatürk resimlerinin bulunmadığı, İstiklal Marşı'nın öğrencilerce bilinmediği, programda olmasına karşın kültür derslerinin okutulmadığı, müftülükçe gerekli denetimlerin yapılmadığı"* belirtiliyor.

Kuran kurslarının ne olacağı yolunda da toplantılar yapılmamış değil, yapılmış. 12 Eylül sonrası Devlet Bakanlarından Mehmet Özgüneş ile İlhan Öztrak başkanlığında çeşitli toplantılar olmuş. Diyanet'te yapılan bir toplantıda, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kuran kurslarını devralmaya hazır olmadığını, gerçekte bu kursların Diyanet İşleri Başkanlığı'nda kalmasının gerektiğini bildirmiş; çünkü Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurt düzeyinde bir ağırlığı varmış; bu ağırlık da Kuran kurslarıyla değer kazanıyormuş.

Bu konuda hazırlanmış raporun bir yerinde de şöyle deniyor;

"Devletin, Müslüman halkın din eğitim ve öğretimi ihtiyacına, zamanında, bilimsel bir yöntemle yaklaşmamış olması, hep kaçamak ve ürkek önlemlere gidilmesinin yeğlenmesi, öte yandan, modern eğitim sisteminin, bir süre din eğitiminden yoksun olarak yetiştirildiği aydın kesimle dindar halk kesimi arasında inanca ilişkin bağların yeterince kurulamaması nedeniyle çıkarcı zümreler, halkı bu konuda rahatlıkla sömürmeyi başarmışlardır..."

1984 eylülünde hazırlanan, yetkili yerlere verilen bu ilginç rapor ne işlem gördü, bilmiyorum. Bilmiyordum, Kuran kurslarının yurtdışında üniversitesi de varmış, kurcalayınca bunun Suudi Arabistan'dan desteklendiği ortaya çıkmış.

Gizli Kuran kurslarında çocuklara söyletilen bir ant var. *"Ben Muhammet Mustafa ümmetindenim..."* diye başlıyor; Mustafa Kemal ile laik cumhuriyete ağır sözler var bu antta. Amaçları gerçekleştirmek için neler yapacağını anlattıktan sonra ant içen, şöyle bitiriyor andını:

"...Devlet idaresinde söz sahibi olacak mevkilere gelmek için çalışacağım, dinim, Allahım ve bütün mukaddesatım üzerine yemin ve kasem ederim."

— Turgut Bey Papandreu'nun işini bitirmiş, geliyor galiba...

Ali ULVİ

DOSTLAR BÜRO
Daktilo, hesap ve kasa makineleri satış ve tamiri

Cumhuriyet

62. Yıl; Sayı 22070 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 3 Şubat 1986 Pazartesi

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk

'Baş başa kahvaltı' gerçekleşmedi

Papandreu yanaşmadı

Özal ile Papandreu'nun baş başa görüşmesinin gerçekleşmesi için en büyük çabayı vakıf başkanı Prof. Schwab harcadı. Cumartesi gecesi Papandreu, Schwab'a görüşmeyle ilgili kesin ret cevabını verdi ve sonuç gece yarısına doğru Özal'a iletildi. Özal daha sonra baş başa kahvaltı için Türk tarafından öneri gitmediğini söyledi.

DAVOS (Cumhuriyet) — Üzerinde, uluslararası çapta, günlerdir gerçekleşmesi için çaba gösterilen Başbakan Turgut Özal ile Yunan Başbakanı Andreas Papandreu arasındaki kahvaltı, önceki gece Papandreu tarafından tek taraflı iptal edildi. Kahvaltının iptal haberi Başbakan Turgut Özal'a önceki gece 23 sıralarında Davos'taki semineri düzenleyen vakfın Başkanı Prof. Schwab tarafından iletildi. Özal, Davos'tan ayrılmadan önce düzenlediği basın toplantısında Papandreu ile karşılaşmasıyla ilgili olarak da, "Türk-Yunan sorunlarına ilişkin herhangi bir görüşme yapmamış olsak bile, insan olarak birbirimizi tanımış olduk" dedi.

Davos'a gelindiğinden beri Türk heyetini ilgilendiren en önemli konu, Başbakan Özal ile Yunan Başbakanı Papandreu arasında planlanan "baş başa görüşme" oldu. Görüşmenin gerçekleşmesi için Davos seminerini düzenleyen vakfın başkanı ve aynı zamanda Türkiye'de büyük bir holdingin yönetim kurulu üyesi Prof. Schwab, Yunan tarafında yoğun çaba sarfetti.

Sağlanan bilgilere göre, Papandreu, "Baş başa kahvaltıda buluşma" önerisini net bir biçimde geri çevirmedi. Ancak geride bıraktığımız hafta içinde de ve özellikle Davos'a gelindikten sonra yine net bir biçimde "evet" demedi. Geçen cuma sabahı Prof. Schwab, Papandreu'yu özel olarak gördü. Papandreu'nun iki danışmanı ile birlikte yapılan görüşmede Yunan tarafı kapıyı yine açık bıraktı. Cumartesi sabahı Schwab, yeniden kesin bir buluşma için pazar sabahı saat 8.30'a randevusunu verdiğinde, Papandreu, bu kez "herkesin önünde bu tür şeyler

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

DAVOS'tan
YALÇIN DOĞAN

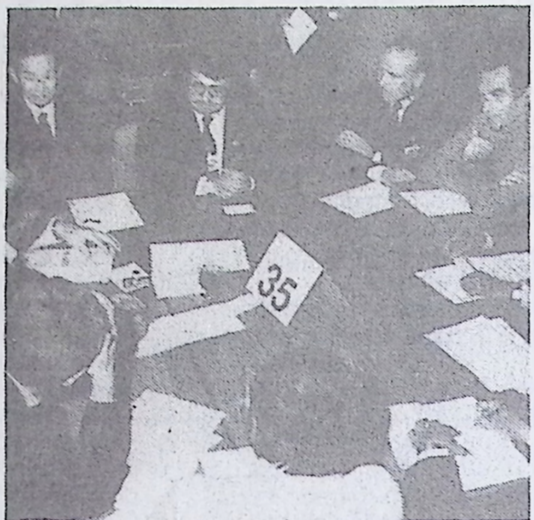
Bir Yıllık Çaba Sonuçsuz Kaldı

DAVOS — Başbakan'a çok yakın bir heyet üyesi, önceki gün, günlerdir beklenen açıklamayı şu sözlerle yaptı:

"Pazar sabahı Davos'taki seminere katılan diğer 15 bakanla birlikte bizim Başbakanımız ve Yunan Başbakanı Papandreu, kahvaltıda bir araya gelecekler. Ama daha sonra Türk ve Yunan Başbakanları geniş kahvaltı sofrasından ayrılarak Prof. Schwab'la birlikte bir odaya çekilecekler ve baş başa görüşecekler."

Bu kadar net bir ifade karşısında Davos'ta bulunan gazeteciler, içlerinde yi-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

DAVOS'TA SON GÜN — Avrupa Yönetim Vakfı'nın Davos'ta düzenlediği konferanslar dün sona erdi. Davos'ta dün oldukça hareketsiz geçti. Başbakan Özal ile Yunanistan Başbakanı Anderas Papandreu'nun "başbaşa kahvaltı"larının gerçekleşmemesi, dün için beklenen hareket umutlarını suya düşürdü. Özal ve beraberindeki heyet akşam Zürih'e geçti. Başbakan, bugün İstanbul'a dönecek. (Fotoğraf: AP)

Yunan basını

ABD'liler ve Batılılar zorladı

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan basını Başbakan Andreas Papandreu'nun, Başbakan Turgut Özal ile görüşmeyi reddettiğini bildirdi. Yunan radyo ve TV'si ile iktidar yanlısı gazetelere göre, Amerikalı ve Batılı diplomatların yoğun girişimlerine karşın Papandreu, Özal ile Davos'ta Yunan ve Kıbrıs sorunlarını görüşmeyi reddetti.

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Yunanlı diplomat:

Emri vakiye evet diyemezdik

Kahvaltı: *Davos'a gelmeden önce hiçbir şekilde Türk-Yunan sorunu ve Kıbrıs konusunda görüşmeyeceğimizi bildirmiştik. 'Kahvaltı' olayı gerçek bir emrivaki idi. Başkan Schwab, herkesin önünde Başbakanımıza, "Kahvaltı salonu hazır, yarın görüşüyorsunuz herhalde" dedi. Papandreu da bunun gerçekleşmeyeceğini kesin bir dille bildirdi.*

Çok şaşırdık: *Türk gazetecilerinin sanki her şey çok önceden hazırlanmış ve planlanmış gibi, kahvaltıyı saat kaçta yapacaksınız, ne yiyeceksiniz, neleri görüşeceksiniz gibi sözlerle bizi soru yağmuruna tutmaları hepimizi çok şaşırttı.*

HADİ ULUENGİN

DAVOS — Üzerinde çok spekülasyon yapılan ve dün sabah Davos'ta, Türk kaynakları tarafından Papandreu ve Özal'ın baş başa kahvaltı edeceklerine dair sızdırılan bilgilerin Yunan kaynaklarınca, hiçbir gerçeğe dayanmadığı bildirildi. Davos'ta görüştüğümüz ve adının açıklanmasını istemeyen, Papandreu'ya çok yakın üst düzeydeki bir Yunanlı diplomat, olayın gelişmesini şu şekilde anlattı:

"Biz Davos'a gelmeden önce hiçbir şekilde Türk-Yunan sorunu ve Kıbrıs meselesi konusunda görüşmeyeceğimizi bildirmiştik. Bu konuda da sempozyum yetkilileri tarafından bize hiçbir girişimde bulunulmamıştı. Ancak cuma günü EMF Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Schwab, Başbakanımız Turgut Özal'la ikili bir görüşme yapması için telkinde bulundu. Üstelik bu telkin öylesine yoğun bir biçim aldı ki, Schwab, dünkü oturum sırasında Başbakan Papandreu'yu diğer hazır bulunanların önünde 'Kahvaltı salonu hazır. Yarın muhakkak görüşüyorsunuz herhalde' şeklinde konuştu. Zaten buraya bu amaçla gelmemiş olan Andreas Papandreu, bunun hiçbir şekilde gerçekleşmeyeceğini kesin bir dille bildirdi. Öte yandan Davos'ta hazır bulunan Türk gazetecilerinin sanki her şey çok önceden hazırlanmış ve planlanmış gibi ve olayı kesinleştirerek kahvaltıyı saat kaçta yapacaksınız, ne yiyeceksiniz, neleri görüşeceksiniz, gibi sözlerle bizi soru yağmuruna tutması hepimizi çok şaşırttı. Tekrar ediyorum. Bu konuda bize iletilmiş hiç, ama hiçbir bilgi yoktu. Bu durumda siz olsaydınız ne yapardınız? Bu gerçek bir emrivaki. Türk-Yunan ilişkilerinin bugünkü durumu ve Atina'nın diyaloğa ilişkin tutumu belli. Şimdi eğer bir görüşme gerçekleşecek olsaydı, bunun çok daha diplomatik bir şekilde, daha kapalı olarak, daha itidalli bir politikayla, zemin hazırlaması yapılması gerekirdi. Uzak bir olasılık olsa bile, belki bu koşullar altında iki başbakan çok derinlemesine olmasa da bazı konuları ele alabilirlerdi. Oysa, bu tür bir emrivaki karşısında görüşmeyi reddetmekten başka hiçbir yaklaşımımız olamazdı.

Ama önceki gün Papandreu'nun verdiği kokteyle Türk Başbakanı'nın katılması en azından insani açıdan iyi oldu. Tabii bu dostça bir sohbetin ötesine geçmedi. Ama dediğim gibi Davos'a Türk-Yunan sorunlarını tartışmak için gelmemiştik, böyle bir niyetimiz yoktu ve emrivakilere de evet diyemezdik."

Tasfiye kurulları kararnameyi suçladı:

'Banker çıkmazının sorumlusu hükümet'

Piyasa bankerlerinin tasfiyesinin çıkmaza girmesi üzerine, işleri iyi yürütmemekle suçlanan tasfiye kurulları suçu hükümet kararnamesine buluyorlar.

Bir kurul başkanı, "Bankerlerin mal varlığına el konurken, bunlardan borç para alıp dolandıran işadamları, sanayiciler ve tüccarlar için kararnamede tedbir getirilmedi" diyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Banker tasfiyesinin 4'üncü yılında bir tasfiye kurulu başkanı son durumu anlattı ve "iktidarın bankerlere ve bankerzedelere haksızlık yaptığını" belirterek "iktidarın bankerleri dolandıran sanayici ve tüccarı koruduğunu" söyledi.

Tasfiye işlemlerinin durma noktasında olduğunu, bu zamana kadar yapılan çalışmaların sonucunda varılan noktanın hayal kırıklığı yarattığını kaydeden tasfiye kurulu başkanı, "Bundan sonra da umut yok. Bizim görevimiz sürdüğü sürece eldeki olanaklar ve yasal imkânlarla çalışmayı sürdürmek zorundayız" dedi.

Banker kararnamesi uyarınca basına açıklama yetkileri olmadığı için adının açıklanmasını istemeyen tasfiye kurulu başkanı, "Bu tasfiye kuruluna atandığımızda tasfiye ile ilgili hiçbir şey bilmiyorduk. Ama 4 yılda öğrendik. Artık banka tasfiyesi bile olsa, Türkiye'de en iyi biz yapar duruma geldik" dedi. Tasfiye kurulu başkanı, kararnamelerle ticaret yasalarının, icra iflas yasalarının çiğnendiğini, alışılmış kuralların yok edildiğini ileri sürdü.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

KURUL BAŞKANI:

Ödeme planları işlemiyor, banker engelleme yapıp ödemesi durduruyor.

Mala el koyup bankerlerin çalışmasını engelliyoruz, ama sonuçta banker kârlı çıkıyor.

Bankere borçlu olan işadamları, mallarını başkalarına devredip kurtuldular.

Banker malları işe yaramaz durumda ve değersiz, enflasyon bankerin lehine işliyor.

Kararname, banker şirketlerinde yüzde 95 payı olanla, yüzde 1 payı olanı aynı kefeye koydu.

İçişleri Bakanı, 'sade vatandaş'lık günlerini hatırladı

Akbulut: Polis, önümde arkadaşımı dövmüştü

ANKARA, (UBA) — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, bakan olmadan başından geçen bir olayı anlatırken, "Polis gözümün önünde bir arkadaşımı dövdü" dedi.

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, TRT'nin 18. yayın yılı nedeniyle Büyük Ankara Oteli'nde verdiği kokteylde, gazetecilerle çeşitli konularda sohbet etti. İşkence yapıldığını öne süren Sedat Caner'in söylediklerinin yalan olduğunu tekrarlayan Akbulut, Caner'in, Türkiye Barolar Birliği aracılığıyla teslim olmasını olumlu karşıladığını bildirdi. Akbulut, "Polis yakalasaydı, 'bana işkence yaptılar' derdi. Barolar Birliği aracılığıyla teslim olması, spekülasyonları engelledi" dedi.

Sedat Caner'in söylediği yerlerde yapılan kazılardan bir sonuç alınmadığını hatırlatan Akbulut, SHP'lilerin bu kazıları yapmasının "hukukta yeri olmadığını", ancak "bunu yapmalarının iyi olduğunu" söyledi. Söyledikleri hep yalan çıkan Sedat Caner'in, söylediklerinin Türkiye'nin kaderini çizdiğini kaydeden Akbulut, "Bu adamın beyanları, Türkiye'de yeri yerinden oynatıyor. Ben şimdi adamın beyanlarıyla Türkiye'deki durumu değerlendiriyorum. Ama kim bu adam, söyledikleri hep yalan, yanlış çıkan bir adam" diye konuştu. Akbulut, "Siz, Sedat Caner'in Dev-Yol'cu olduğunu söylediniz. Ama kendisi, 'Ben, AP Gençlik Kolları üyesiydim' diyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?" şeklindeki bir soruya da şu yanıtı verdi:

Bizim bir arkadaşımızı alkollü diye, galiba biraz da bağırmış çağırmış, polis gözümün önünde dövdü. Biz de itiraz ettik, şikâyet ettik. Ben de imzamı attım. Bugün böyle bir olay olsa yine imzamı atardım. Daha doğrusu gereğinin yapılması için imzamı atarım. Bundan kimsenin şüphesi olmasın.

"Kafanızı bir şeye takıyorsunuz. Ben konuşmalarımı belgelere göre yapıyorum. Sıkıyönetim komutanlığının bana verdiği belgeye dayanarak yapıyorum. Siz söylediği her şey yalan çıkan bir adamın sözüne itibar ediyorsunuz. Benim evraka dayalı sözümü şüpheyle karşılıyorsunuz."

Bakan Akbulut, "Siz, 'İşkence vardır, takip ediyoruz' diyor musunuz?" şeklindeki bir soru üzerine de şunları söyledi:

"İşkence vardır demiyoruz. Arzumuzun dışında oluyor, ama biz bunu takip edip cezalandırıyoruz. Türkiye'nin mazisini biliyorsunuz. Yüzlerce adam sorgulandı. Yani bu adamlar, böyle sadece aklıyla, fikriyle, lisanıyla hareket etmiş adamlar mı? Yoo.. Tabancayı çekip dan dan dan adam öldürmüş insanlardı. Fevkalade bir dönemden geçtik. Bazı rahatsızlıklar olur, ama devletin görevi, bunu takip etmektir, ediyor da."

Akbulut daha sonra, en gelişmiş ülkelerde dahi polisin vatandaşa kötü muamele yaptığını belirtti. Bu arada bir gazetecinin, "Ama kötü muamele aletle yapılınca durum değişiyor" demesi üzerine de, "Bizde alet falan da yok" dedi. Gazetecilerin, Sedat Caner'in "Karakollar alet dolu" şeklindeki sözlerini hatırlatınca da Akbulut, "İşte bakın, bu adam satılmış olabilir. Böyle bir ada-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Uludağ doldu taştı

Akın: *Sömestr tatili nedeniyle yaklaşık 15 bin kişi daha Uludağ'a geldi. Hafta sonunda Uludağ'da adım atacak yer kalmadı. Kayak pistlerine çıkmak için insanlar birbirleriyle boğuşuyor.*

Bakanlar tatilde: *Uludağ, bakanların rağbet ettikleri bir tatil yeri. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel yaklaşık 1 haftadır, Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu birkaç gündür, Devlet Bakanı Ahmet Karaevli ise iki gündür Uludağ'da.*

Günübirlikçiler: *Havanın iyi olması nedeniyle çevre illerden ve Bursa'dan Uludağ'a hafta sonu için "günübirlik akın" da oldu. Trafik birbirine girerken, trafik polisleri zor anlar yaşadılar.*

Mangala hücum: *Günübirlikçilerin en çok rağbet ettikleri bölge "Kendin pişir kendin ye" lokantalarının yoğun olduğu Sarıalan. İşletmeler, aşırı talep nedeniyle bazı günübirlikçilerin mangal gereksinimlerini karşılayamadılar.*

11. Sayfada

Kış, Avrupa'da can alıyor

Çeşitli Avrupa kentlerinde kar yağışı, çığ düşmesi ve seller yüzünden son 48 saat içinde 13 kişi öldü, çok sayıda kişi de yaralandı.

14. Sayfada

TIKLIM TIKLIM ULUDAĞ — Sömestr tatili, iyi giden havalar ve hafta sonu gibi üç önemli etken bir araya gelince Uludağ bir anda iğne atsan yere düşmez hale geldi. Oteller ve kamu kuruluşlarının özel dinlenme tesisleri hıncahınç dolarken, günübirlikçilerin en çok rağbet ettikleri yerlerden biri olan ve "kendin pişir kendin ye" lokantalarıyla tanınan Sarıalan bölgesinde et ve içki bitti. Kayak pistlerine gidebilmek için insanlar birbirlerinden izin ister hale gelirlerken, teleferik yolcuları da uzun kuyruklarda beklemek zorunda kaldılar. Uludağ'daki kalabalığın bu hafta da sürmesi bekleniyor. (Fotoğraflar: UĞUR GÜNYÜZ)

Davos Senaryosu...

Hükümet olduğu günden beri Başbakan Özal'ın gönlünde dış politikaya dönük iki ataların yattığını biliyoruz. Bunlardan biri, İran-Irak savaşının kendi diplomatik katkısıyla sona erdirilebilmesidir. Diğeri ise, kendisinin de taraf olacağı bir zirveyle, Türk-Yunan ilişkilerinin normalleşme yoluna girmesi, yumuşamasıdır. Yunanistan'a karşı baştan beri "zeytin dalı" politikasında ısrar ederken, Papandreu'ya sürekli "diyalog" çağrısı yaparken, Sayın Özal'ın kafasında, bazı başka düşüncelerin yanı sıra, kuşkusuz bu nihai amaç da vardır.

Nitekim, aylardan beri büyük bir gizlilik içinde oluşturulmaya çalışılan "Davos senaryosu" da aynı çerçevede düşünülebilir.

Konuya değişik açılardan yaklaşmak mümkündür.

Bir kere "Davos senaryosu"nu hazırlayan-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Bu andın tam metnini yayımlamaya, ağır sözleri aktarma biçiminde de olsa, yinelemeye gönlüm elvermedi. Meraklılarına kaynağını açayım; (*"Dinsel Bunalımlarda Gerçek Hak Yolu"* sayfa 170, Prof. Dr. Zeki Başaran'ın *"Tarihte Yemin"* adlı doçentlik tezi)

Bu andın içirildiği çocukların hiçbir suçları yok! Çağdaş düşüncenin kaynağı olan Köy Enstitüleri kapatıldıktan, çağdışı eğitim uygulanmaya başlandıktan sonra, elbette böyle olacaktı. İktidarlar, bu çocukları *"oy deposu"* olsunlar diye yetiştirdi. Yılmayan *"sıkmabaş"* kız çocukları, bu tip bir eğitim anlayışının ürünleri. Onlar da suçsuz. Bunları savunan, bakanlık katına dek gelmiş kişiler var, onlar da bu yollardan geçip geldiler. Onları da suçlamanın yararı yok. Sorun sistemde. Kuran kursu benzeri okullar, Osmanlıda *"mahalle mektebi"* adıyla vardılar. Okullar, cumhuriyetin ilk yıllarında kapatılmışlardı. Bugün kapatılmıyorlar bile. Sorun burada...

Martılar Niye "Ah" Eder ki?..

OKTAY AKBAL *5 şubat*

"Martılar ah eder çırparlar kanat."

Münir Nurettin'in o eşsiz sesini duyar gibiyim. Güzel bir şarkıdır bu. Bestesini Mesut Cemil yapmış. Şiir Nazım Hikmet'in... 1933'te bir film için hazırlanmış, ama o film çevrilememiş. Münir Nurettin'in bu ünlü şarkısı da plak olmuş. Elli üç yıldır radyolarda, kimi zaman TV ekranlarında duyulur.

"Martılar ah eder..." Niye ah eder martılar? Niye *"çırparlar kanatlarını?"* Elli üç yıl sonra bir akıllı, ya da birçok akıllı bunu düşünmüşler, hemen yasaklamışlar bu şarkıyı. İnsan inanamıyor bu denli budalalığa. Evet, sözcük budur, budalalık! Solu önlemek, solculuğu durdurmak böyle yapılır bizde! Kırmızı ışıkta dans edenleri yakalarsın, halkın acısını duyuran eski türküleri yasak sayarsın, 'hak, adalet, özgürlük, barış' diyenleri suçlarsın, tüm okullara din dersi, TV ekranlarına çağdışı ahlak öğütleri koyarsın, ne kadar adı bilinmez yazar, şair bozuntusu varsa TV yarışmalarında onları sorarsın, doğallıkla kimse bilmez, ama adlarını, yapıtlarını TV ekranlarından milyonlara duyurursun ya! Budur sola karşı savaş, aşırı sağcı çevreleri hoşnut etme çabası!.. Arada bir de 'Atatürk' dersin, ama her fırsattan yararlanıp saltanatçılığın, Abdülhamitçiliğin, pek çaktırmadan da Vahdettinciliğin övgüsünü yaparsın.

Nazım Hikmet yazmış, öyle mi, tamam yasaktır! Martılar 'ah' etmez ki! Kanat çırpmaz ki! Ya öteki yasaklanan Nazım Hikmet şiirinden Mesut Cemil'in bestelediği şarkı: *"Kanatları gümüş yavru bir kuş."* O da yasaktır. Hiç sıkılmazlar, TRT kitaplıklarından bu iki şarkının notalarını kaldırır, kilitlerler bir kasaya... Oh ne güzel savaşıyoruz solcularla diye övünürler... Oysa dünyanın bütün uygar ülkelerinde Nazım Hikmet Türklükle özdeş sayılıyormuş, bir Atatürk adını, bir de Nazım Hikmet adını biliyormuş Batılı, Doğulu uygar toplumlar; orası bizim geri kafalıları hiç ilgilendirmez. Nazım Hikmet'in şarkısını dolaba kilitlediler ya, görevlerini yapmış sayarlar!.. Rahmi Saltuk'un konserini yasaklamak, Henry Miller'ın kitabını toplatmak, İlhan Selçuk'u savcılığa çağırmak, gazetelere, dergilere ahlak' yönünden yasaklar koymaya çabalamak -ki bu hangi ahlak adınadır, bilinmez- birbirini izleyecek, ama demokrasi, Atatürk ilkeleri, çağdaşlık sözleri de dillerinden düşmeyecek.

Bir lise öğretmeni öğrencilerine kitap mı vermiş, sonra o öğretmenin evinde on binden çok kitap mı varmış, öyleyse o kişi 'komünist'tir, şu ya da bu örgütün adamıdır. Hemen yakala, içeri at. Adalete ver! Bir de evi arayanlar sormuşlar: *"Bu ne kadar kitap? Sen devlet misin? Bu kadar kitabı ne yapacaksın?"* Öğretmen -ki yıllarca lise müdürlüğü yapmış bir edebiyatçıdır- savunmasında şöyle demiş: "Ben kendimi bildiğimden beri okurum. Olanaklarım ölçüsünde yayınları izlemeye çalışırım. Yurtsever aydın olmanın birinci koşulu aydın olmaktan geçer. Bilgi en büyük kuvvet, en büyük güçtür. Kaldı ki ben bir edebiyat öğretmeniyim. Yarım asra varan yaşantımda Türkiye'nin geçirdiği birçok bunalımlı evreleri gördüm, yaşadım". Öğretmen okurum başından geçenleri, işkenceleri, acı davranışları bir bir anlatıyor savunmasında; 'işkence görmedik' diye nasıl imza alındığını da!..

Konu, bu öğretmen okurun başından geçenler değil. Ha, şunu ekleyeyim 'kanun dışı örgüt üyesi' diyerek yargılanan bu kişi sonunda aklanmış, özgürlüğe kavuşmuştur. Ama 'içerde' geçen 120 günün anısı belleğindedir. Bu acı anıların yaşam boyu süreceği de kuşkusuzdur.

"Martılar ah eder çırparlar kanat" artık hiçbir yerde okunmayacak mı? Radyolarda çalınmasın varsın, ama plakları -hem de Münir Nurettin'in okuduğu- satışta... Şimdi biri alır da çalarsa, bir kahvede, bir gazinoda çalarsa, suç mu işlemiş olacak? Bilmem hangi örgüt üyesi olarak TV ekranlarına mı çıkarılacak? Yukarıda öyküsünü anlattığım edebiyat öğretmenini de TV ekranlarına çıkarmışlar; kitaplarla ve birtakım araçlarla... *"Martılar ah eder"* dediği için, yaşasaydı, bilmem Münir Nurettin de suçlanacak mıydı?

Kimler yapar, kimler düşünür bu garip işleri? Hiç sıkılma duymazlar mı? Aklı başında milyonlarca yurttaşın bu tür uygulamalar karşısında tiksinti duyduğunu anlamazlar mı? Bu nasıl TRT yönetimidir? Kimdir bunların sorumlusu? Kime sorsan ben değilim der, ama çağdışı uygulamalar yine de sürdürülür!

"Martılar ah eder çırparlar kanat" ile *"Kanatları gümüş yavru bir kuş"*u yasaklayanları tanımayı çok isterdim. Ama böyle işleri el altından başaranlar hiçbir zaman ortaya çıkmazlar. Böyleleri, ancak karanlıkta, gizli gizli becerirler bu tür saçmalıkları; üstelik de egemen kılmaya çalıştıkları çağdışı 'ideoloji'lerini de aptallıkla eş tuttuklarını bilmeden, anlamadan...

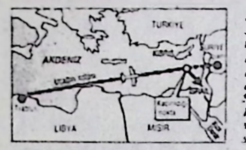
PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
600 Lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı 22072 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 5 Şubat 1986 Çarşamba

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi
2. basım çıktı, 700 lira (KDV dahil) Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Libya uçağını İsrail'e indirip arama yaptı

İsrail'den bir korsanlık daha

İki İsrail savaş uçağı Trablus'tan Şam'a gitmekte olan Libya uçağının yolunu keserek İsrail'e indirdi. İçinde Filistinli gerilla liderı bulunmadığı anlaşılan uçak daha sonra serbest bırakıldı. Suriye Genelkurmay Başkanı: İsrail'e unutamayacağı bir ders vermek için yer, zaman ve yöntem saptamak ilk işimiz olacaktır.

Dış Haberler Servisi — İsrail savaş jetleri, dün Trablus'tan Suriye'nin başkenti Şam'a gitmekte olan Libya Hava Yolları'na ait bir yolcu uçağının yolunu keserek İsrail'e indirdiler. İsrail tarafından yapılan açıklamada, uçakta "Filistinli gerilla liderlerinin arandığı, ancak arananların bulunamadığı" bildirildi. Bir İsrailli kaynak, "uçakta aradıklarını bulamadılar" dedi. Hayfa yakınlarındaki bir askeri üsse indirilen Libya uçağı İsrail'in aradığını bulamaması üzerine serbest bırakıldı ve daha sonra Şam'a döndü. Uçakta, Libya'daki bir toplantıdan dönen Baas Partisi Genel Sekreter Yardımcısı Abdullah Al Ahmar başkanlığında 9 kişilik Suriye heyeti ile 3 kişilik mürettebat bulunuyordu. Suriye olay üzerine, BM Güvenlik Konseyi'ni acele toplantıya çağırırken, İsrail'in Libya uçağının yolunu keserek ülkesine indirmesi tepkiyle karşılandı.

Suriye Genelkurmay Başkanı General Hikmet Şahabi, İsrail'e "Unutamayacağı bir ders vereceklerini" söyleyerek, "Şu andan itibaren tek düşüncemiz, yer, zaman ve yöntem saptamak olacaktır" dedi.

Suriye Başkan Yardımcısı Abdulhalim Haddam ise, "Bu saldırıyı karşılık vermeden geçiştirmemiz düşünülemez" şeklinde konuştu.

Libya radyosu dün İsrail jetlerinin bir Libya yolcu uçağını Akdeniz üzerinde uçarken yolunu keserek İsrail'e indirdiklerini bildirdi. Radyo uçağın kaçırılması olayını şöyle duyurdu: "Libya Havayollarına ait bir yolcu uçağı bugün (dün) Yahudi hava korsanları tarafından kaçırıldı" Libya radyosu ayrıca Libya uçağının rotası hakkındaki bilgilerin Akdeniz'deki 6. Filo tarafından İsrail'e verildiğini öne sürdü.

KKTC'de Ercan Havaalanı yetkilileri de Libya uçağının iki İsrail savaş jeti tarafından yolu kesilerek bir İsrail havaalanına götürüldüğünü belirttiler. Lefkoşe Havaalanı kontrol kulesinin bir yetkilisi, uçak Kıbrıs'ın 80 kilometre doğusunda iken iki yabancı jetin yaklaştığını haber

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

17 DOLARIN DA ALTINA İNDİ

Petrolde hızlı düşüş sürüyor

Ekonomi Servisi — İngiltere'nin Kuzey Denizi'nden çıkardığı ham petrolün mart ayı teslimatlı varil fiyatı dün serbest petrol piyasalarında 17 doların altına indi. Kuzey Denizi petrolünün son 7 yılın en düşük düzeyine inerek 16.4 dolardan satılması sonucu, İngiliz Sterlini de uluslararası döviz piyasalarında hızlı değer kaybına uğradı. Bir sterlin dünkü işlemlerde 3 cent değer yitirerek 1.36 dolara geriledi.

Bu arada OPEC'e üye 5 ülkenin petrol bakanlarından oluşan özel komitenin petrol fiyatlarındaki son gelişmeleri görüştüğü Viyana'daki toplantı da bir karara varılamadan dağıldı. Toplantıdan sonra bir açıklama yapan OPEC Dönem Başkanı ve Venezuela Petrol Bakanı Arturo Hernandez Grisanti, örgütün dünya petrol pazarında hızla azalan payının yarattığı sorunların 13 üye ülkenin petrol bakanının hazır bulunacağı bir kon-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

MUHALEFETİN SİMGESİ — Bayan Akino, kocasının ölümünden sonra Marcos'a karşı muhalefetin simgesi haline geldi. Sempatik ve dirençli kişiliği ile Filipin halkına "reform" vaat eden Bayan Akino'nun seçimlerde elde edeceği sonuç, 50 milyonluk bu Güneydoğu Asya ülkesinin kaderini de etkileyecek. Marcos ise (küçük resim) diktatörce yönetimini ne pahasına olursa olsun sürdürmek amacında. Seçim sonuçlarının 'büyük çatışmalara' yol açabileceği de belirtiliyor.

Filipinler'de seçime 48 saat kaldı

21 yıllık diktatör Marcos'un son çabası

Bayan Akino'nun politik deneyimsizliğinden yararlanmak isteyen Başkan Marcos, son anda TV'de ikili tartışmaya davet etti. Hazırlanmak için çok kısa süresi kalan Bayan Akino çağrıyı kabul etmezse zor durumda kalacak.

Muhalefetin başkan adayı Bayan Akino, "Marcos halkın kurtuluşunu önlemek için sinsi planlar içinde" dedi.

Dış Haberler Servisi — Güneydoğu Asya'da ABD'nin etkisi altında bir takımada ülkesi olan Filipinler'de aylardır dünya çapında bir merak ve heyecanla beklenen başkanlık seçimine 48 saat kaldı.

21 yıldır iktidarda bulunan ve geçen yıla dek ABD'nin tam desteğine sahip olan Devlet Başkanı Ferdinand Marcos ile 1983 ağustosunda sürgünden dönüşü sırasında havaalanında vurula-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Kanada, Davos'ta Özal'dan ek güvence istedi

Nükleer santralda sorun var

Mersin Akkuyu bölgesinde kurulacak nükleer santralın yapımını üstlenen Kanadalılar, dış kredinin geri ödenmesi için "devlet garantisi" isteyince Özal bunu reddetti. Özal'ın garanti vermeyi reddetmesi üzerine Kanada Çevre Bakanı Suzanne Blais-Grenier "O zaman işi yeniden düşünelim" dedi ve santralın yapımı konusunda yeniden sorun doğdu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Mersin, Akkuyu'da yapımı planlanan nükleer santralde yeni sorunlar çıktı. Davos'ta Başbakan Turgut Özal'la görüşen Kanada Çevre Bakanı Suzanne Blais-Grenier santralın dış kredisinin geri ödenmesi süreci için devlet güvencesi istedi. Özal bu güvenceyi veremeyeceğini belirtince, Kanadalı Bakanın "O zaman bu işi yeniden düşünelim" dediği öğrenildi.

Mersin Akkuyu Nükleer Santralı için açılan uluslararası ihaleyi kazanan Kanadalı AECL şirketi, santralı "Yap-İşlet-Devret" modeline göre devreye sokacaktı. Kanadalı Bakanın Özal'la görüşmesi sırasında, sağlanacak dış kredinin devlet güvencesi altında geri ödeneceğinin hükme bağlanmasını istediği öğrenildi. Ancak Özal, bu tür bir güvence verilemeyeceğini, sadece santral tarafından üretilecek elektriğin TEK tarafından satın alınacağını garanti etmeyi önerdi. Özal, geleceğe dönük bir çalışma yapılarak, üretim rakamlarının belirlenmesini ve alımın saptanacak birim fiyatlar üzerinden yapılacağının hükme bağlanabileceğini belirtti.

Kanadalı şirketin tutumu sonucunda santral projesinde gecikme tehlikesi doğdu.

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Tek Merkez...

Özal'ın Papandreu ile Davos'ta görüşeceğine başta Başbakan ve hemen her dakikasını birlikte geçirdiği "yakın çevresi" o denli inanmıştı ki Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcılarından Ecmel Barutçu gizlice Davos'a getirilmiş, 4 gün boyunca oteldeki odasında saklanmıştı.

ANKARA — Sayın Özal'a yakınlığı ile tanınan işadamlarıyla sıkı dostluklan olan "batı" yazarların savlarına göre, Türk-Yunan diyaloğu için düne dek kapalı olan kapılar artık açıldı. İki başbakanın ayaküstü şarap, Türk ve Yunan peynirleri üzerinde

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

İşçilere ilk yürüyüş izni verildi

BALIKESİR, (Cumhuriyet) — Balıkesir'de 12 yerel sendikaya kayıtlı 5 bin işçi yürüyüş yapacak. 8 şubat günü yapılacak yürüyüş için valilik izin verdi.

Türk-İş Balıkesir İl Temsilcisi Nezati Demiralp, yürüyüş ve toplantının valilikçe belirlenen yerde saat 13.00'te başlayacağını belirterek, şunları söyledi:

"Hükümetin verdiği sözlere rağmen enflasyon 1985 yılında düşürülmemiş ve her gün yapılan zamlarla hayat yaşanmaz hale

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Ekin Düğünü'ne Ankara'da izin yok

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ekin-Bilar A.Ş. tarafından Ankara'da düzenlenen, tartışma, şiir-müzik toplantıları ve müzikli gece (Ekin Düğünü) gibi gösterilere izin verilmedi. Bu konudaki valilik kararının, gösterilerin yapılacağı Ankara Sanat Tiyatrosu ve Çankaya Sineması yetkililerine resmen bildirildiği açıklandı. Valilik yetkilile-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

Playmen yine toplatıldı

Haber Merkezi — "Playmen" dergisinin şubat sayısı İstanbul 2 Sulh Ceza Mahkemesi'nin 3.2.1986 tarihli ve 86/22 müteferrik kararı ile toplatıldı.

Mahkemenin bilirkişi Prof. Sulhi Dönmezer'in raporunda da

(Arkası Sa. 8, Sü. 8'de)

Çöplükte av *Av zor iştir. Doğayla iç içe bu uğraşta, yürek, bilek ve göz ister. Kentlerden uzak, ferah soluklu yerlerdir avcıların gezindiği yerler. Ama bazen kentin kıyısında bir "av hilesi" belirivermez burnunun ucunda. Yiyecek bulma savaşı ölümcül bir oyuna dönüşür. Günde 300'den fazla kamyonun yaklaşık 4 bin ton çöp döktüğü Halkalı sırtları. Kamyonların döktüğü çöpler grayderler tarafından araziye yayılıyor, bunların bir kısmı bunların arasında geçimlerini sağlayacak bir şeyler ararlarken uçuşan onbinlerce sığırcık kargaları doyurabilmek için öğle tatilini bekliyor. İnsanların öğle tatili için uzaklaştığı sırada çöplük bir anda onbinlerce sığırcık tarafından dolduruluyor. Milyonlarca kişinin çöpünden yükselen dehşet verici kokuya aldırmadan sessizce ilerleyen bir avcı ve bir tüfek sesi... Sığırcıklar bu öğle tatilinde 40-50 kayıp vererek kara bir bulut gibi uzaklaşırken, çöplerin, mikrop yuvasının içinde kalan cansız sığırcıklar akşam yemeğinde avcının ve komşularının sofrasını süsleyecekler. (Fotoğraf: KADİR CAN)*

Nasıl ödeneceği henüz açıklığa kavuşturulamadı

Peşin vergi kargaşa ile başladı

1 şubatta uygulamaya giren peşin vergi için Maliye Bakanlığı düzenleyici tebliğleri yayımlamadığından işlem yapılamıyor. 25 şubata kadar peşin vergi beyanında bulunması gereken mükelleflerin vergi dairelerine beyanname vermesine halen imkân yok. Tebliğler çıktıktan sonra beyanname düzenlenebilecek.

Haber Merkezi — 1 şubatta uygulamaya giren "peşin vergi"de fiilen uygulama başlatılamadı. Maliye Bakanlığı'nın peşin vergi tebliğlerini yayımlamakta gecikmesi ile birlikte, vergi mükelleflerinin vergi dairelerine beyanname vermelerine ve vergi ödemelerine henüz imkân yok.

Özal hükümetinin uygulamaya koyduğu yeni vergi yasaları ile birlikte çıkan peşin vergide, mükellefin vergiyi nasıl ödeyeceği açıklığa kavuşturulamazken, özellikle "sıfır" vergili temel mallarda peşin verginin nasıl uygulanacağı da belirlenmedi.

1 şubatta hukuken yürürlüğe giren Peşin Vergi Yasası'na göre, KDV mükellefi olan gerçek ve tüzel kişiler, her ay, o ay içinde tahsil ettikleri KDV'nin yüzde 20'si kadar olan bir meblağı, "peşin vergi" olarak vergi dairesine yatıracaklar. Bu oran yıl içinde artacak, yıl sonunda toplam KDV tahsilatının yüzde 50'sine ulaşacak.

Ancak gerek uygulamada yapılacak işlemler, gerekse de KDV mükellefi olmayan ya da KDV'ye tabi olmayan malların ticareti ile uğraşanların peşin vergilerini hangi ölçüye göre ödeyecekleri henüz kesinlik kazanmadı. Edinilen bilgilere göre, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, peşin vergi ile ilgili olarak bir seri tebliğ hazırladı ve bakanın onayına sundu. Ancak özellikle KDV'ye tabi olmayan temel gıda malları ile bu malları kullanarak KDV'ye tabi mal üreten işletmelerdeki uygulamanın ilkeleri konusunda bakanlıkta görüş birliği sağlanamadı.

Yasadaki madde metninin, "KDV ve tabi olmayan malları alıp satanların toplam satış hasılatları üzerinden yüzde 5 oranın-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

Sağda 'kaynaşma' sürüyor

Yazarcılar ayıklanıyor

***DYP** İstanbul İl Yönetimi Yazar'ın kurmaylarından Sunol ve Çetinkaya'nın da bulunduğu bir grup partiliyi "Kocaeli toplantısına" katıldıkları gerekçesi ile kesin ihraç istemi ile disiplin kuruluna verdi.*

Haber Merkezi — Mehmet Yazar'ın mart sonuna kadar "yeni ufuklar"dan söz etmesinden sonra siyasi yelpazenin sağ kanadında yeniden hareket başladı. MDP Genel Başkanı Ülkü Söylemezoğlu, bu ay içinde Yazar'la görüşeceğini açıklarken, DYP'de de Yazar'ın yakın çevresinin kesin ihracının istenmesi dikkati çekti. DYP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Gölhan da, Yazar'ın bir an önce "yeni ufuklar"a kavuşmasını diledi.

Yazar'ın parti içindeki muhalefetine bugüne dek verilen demeçler dışında tepki gösterilmezken, İstanbul İl Yönetim Kurulu, aralarında Yazar'ın kurmaylarından eski DYP Genel Sekreteri Refik Sunol ile danışmanlarından İbrahim Çetinkaya'nın da bulunduğu bir grup partiliyi kesin ihraç istemi ile il disiplin kuruluna vererek, DYP'den "Yazarcı"ları ayıkla-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Ali Topuz SHP'ye giriyor

Topuz: *Gürkan'ın samimi çağrısının, geçmiş yıllarda canla başla, özveriyle çaba sarfetmiş onbinlerce sosyal demokratı heyecanlandırıp harekete geçireceğine inanıyorum.*

8. Sayfada

AET Komisyonu

Tam üyelik yerine ikili anlaşmalar

Bir AET yetkilisine göre, "Karakol bahçesine cenaze defnedilen bir ülke, tam üyelik için başvuruda bulunamaz."

AHMET TAN

BRÜKSEL — AET'nin dört köşeli dev karargâhının önünde on üç tane bayrak direği var. 12'sinde 12 üye ülkenin bayrağı dalgalanıyor. 13'ncü direk boş. Bunun "Türkiye için mi ayrılmış" olduğunu soruyoruz.

Aldığımız yanıtlar, "on üç" rakamının gerçekten uğursuz olduğunu ortaya koyuyor.

"Silahlı kuvvetlerinizin rejime müdahalesi belki haklı olabilir. Türk ordusu bir Lâtin Amerika ülkesi ordusu değil. Bunu biliyoruz. Yılda beş bin kişinin olduğu sokak savaşını durdurmak için ordunun yönetime el koyması kaçınıl-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Diyalog Kapısını Açabilmek...

Yunanistan'la aramızdaki sorunların ne kadar karmaşık, çözümlerinin ise ne denli zor ve zaman alıcı olduğu son derece açıktır. İlgili taraflar da bu olgunun gayet iyi bilincindedirler. Kimsenin bu konuda öyle hayal peşinde koştuğunu sanmıyoruz.

O zaman ne olacak?

Bırakalım, iş inceldiği yerden kopsun diyebilir miyiz?

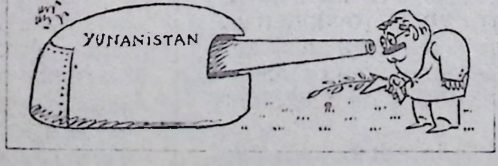
Kuşkusuz hayır!

Çünkü Ege'nin bir "barış gölü" olması silahlanmaya oluk gibi para akmakta olan her iki ülkenin de yararınadır.

Bu yüzden sorunlara kalıcı ve hakça çözümlerin barışçı yoldan bulunabilmesi için çaba sarfedilmesi gerekir. Bunun da ilk adımı "diyalog"dan geçer. Diyalog kapısı açılır, giderek taraflar görüşme masasına otur-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

At Gitsin!

Devlet kurumlarında şimdi yeni bir yöntem çıktı. Memuru alıp bir başka kuruma sürüyorlar. Niçin?

Çünkü kurumda çalıştırmakta yarar görmüyorlar.

İşin aslı şu: Kurumda çalışmasında "siyasal sakınca" görülen kişiler bu yolla görevlerinden uzaklaştırılmış oluyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

Tek Merkez...

CÜNEYT ARCAYÜREK 5 şubat

ANKARA — Sayın Özal'a yakınlığı ile tanınan işadamlarıyla içli dışlı ilişkileri olan "bazı" yazarların savlarına göre, Türk-Yunan diyaloğu için düne dek kapalı olan kapılar artık açıldı. İki başbakanın ayaküstü şarap, Türk ve Yunan peynirleri üzerinde yaptıkları söyleşiden sonra, Papandreu'nun direnci kırıldı. Hele Papandreu'nun, Sayın Özal'ın iktidara geldiğinden bu yana sürdürdüğü politikaları öven sözlerinden sonra, gelecek günlerde iki ülkenin müzakere masasına oturmaması için hiçbir neden kalmadı.

Ne çare, basını geçen perşembeden bu yana uğraştıran bir ***"senaryonun"*** *öteki yüzüyle ilgilenen pek yok. Sayın Özal'ın bilgisi, en azından izniyle Türk basınına "sızdırılan" haberlerle, gazeteler -Sayın İçişleri Bakanı'nın ünlü deyimiyle-* ***"Bir merkezden yönetilip aldatıldılar."***

Sayın Özal'ın Davos'a gitmesinden çok önce başlayan, giderek tırmandırılan haberlere göre, Türk ve Yunan başbakanları İsviçre'de buluşacak, sorunların çözümüne ilk adımı atacaklardı. Darvos gezisi, Sayın Özal'ın "yakın çevresinden" yaygınlaştırılan bu haberlerle birdenbire önem kazandı.

Basın, aynı uçakta İsviçre'ye giderken, Sayın Özal'ın "yakın çevresinden" bu yönlü haberleri, en azından dokundurmaları dinledi. Yakın çevre kimdi?.. Başbakan'ın dış gezilerini hazırlayanların başında gelen danışman Selim Egeli, başdanışman Adnan Kahveci ve ünlü bir işadamı..

Özellikle Selim Egeli, basın kulisine iki başbakanın Davos'ta görüşeceğini bildiriyor, bu görüşmenin nasıl hazırlandığı konusundaki istekleri "şimdilik" kaydıyla geri çeviriyordu. Basın, geçen cuma gününü giderek harareti artan bu haberlerle geçirdi. Sayın Özal'ın "yakın çevresi" içinde yer alan ünlü işadamı ***Şarık Tara,*** *daha da ileri giden bilgiler veriyordu. İki başbakanın* ***"buluşması"*** *hazırlıklarının bir* ***"kitap"*** *olacak içerikte olduğunu söylüyordu.*

Geçen cumartesi günü Türk basını, Sayın Özal'ın, Yunan Başbakanı ile pazar sabahı yapacakları kahvaltıdan sonra ***"baş başa"*** *görüşeceğine inandırılmıştı. Sayın Özal'sa, basında bu haberle ilgili duyarlığı görüyor, ne çare, Papandreu ile buluşmasını yadsıyacak ne bir hareket yapıyor, ne de bir şey söylüyordu.*

Oysa, Yunan Başbakanı Papandreu, Davos'ta daha ilk günden başlayarak ***"dikkatli bir tutum"*** *sergilemişti. Türk basınının Sayın Özal'la yapacağı görüşmeye değinen sorularına, sürekli olarak* ***"İsviçre'ye ekonomik bir sempozyuma"*** *geldiğini söyleyerek yanıt veriyordu. Türk Başbakanı ile görüşeceğini dokunduran tek sözcük söylemiyordu.*

Anlaşılan Sayın Özal ve ***"yakın çevresi",*** *bu görüşmenin gerçekleşmesi için Davos'ta da güçlü çabalar sarfediyorlardı. Fakat, henüz Papandreu tarafından kabul edilmemiş bir görüşmeyi* ***"kesinleşmiş gibi"*** *Türk basınına yansıtıyorlardı. Çünkü, görüşme gerçekleşseydi, Sayın Özal'ın zaferi olacaktı.*

Geçen cumartesi Davos'ta başta Selim Egeli, Şarık Tara ve Sayın Özal'ın öteki ***"yakın kişiler"i,*** *pazar sabahı iki başbakanın buluşacağını kesinlikle basına aktarıyorlardı. Basın, Başbakan'ın* ***"bir numaralı"*** *adamlarından gelen, Başbakanlık önde gidenlerinden sürekli vurgulanan haberler karşısında, elbette bu* ***"yetkili"*** *kişilere inanacaktı.*

Cumartesi akşamüzerine değin, Türk basınına Davos'tan bu haberler aktı. Ne var ki, basın gene de kuşkudaydı. Çünkü Yunan "çevreleri", görüşmenin yapılacağını kesinlikle söylemiyordu. Hatta, Papandreu'ya çok yakın iki kişiden biri olan Yunanlı diplomat, ***"bu görüşmenin olabilmesi için basının iki tarafı rahat bırakması"*** *gerektiğini öne sürüyordu. Türk tarafındaki neredeyse bayram şenliğine dönen aşırı sevince karşılık, Yunan kesiminde* ***"ihtiyatlı"*** *bir tutum gözetiliyordu.*

Cumartesi gecesi, Papandreu'nun Atina TV'sine ***"baş başa görüşme"*** *olmayacağını söylediği Türk basın çevrelerinde yayılınca, ilk önce bir şaşkınlık görüldü. Başbakan'ın çevresinden* ***"kesin"*** *diye söz edilen görüşmenin yapılmayacağının Atina'da açıklanması şok etkisi yaptı.*

Başbakan ve Egeli'yle başlayan ***"yakın çevre"*** *bu haberi almalarına karşın, Türk basınına* ***"durumun değiştiğini"*** *söyleme gereğini duymadılar. Basını daha çok hayrete düşüren davranış, pazar sabahı sergilendi:*

Başbakan Özal, otelinden çıkarken, ***"yalnız başına kahvaltı"*** *ettiğini söylüyor, yakın çevresi, başta Selim Egeli ve Adnan Kahveci ise basına* ***"kahvaltıdan sonra iki başbakanın baş başa görüşeceğini"*** *söylemediklerini ifade ediyorlardı.*

Türk kamuoyuna, ***"Sayın Özal'ın dış politikada da üstün başarılarını"*** *şırınga edebilmek için günlerce önce başlayıp bir süreç içinde giderek güçlendirilen* ***"bir haber"le*** *hemen hiç ilgileri olmadığı gibi bir davranış içine girmişti yakın çevre.*

Oysa, Sayın Özal'ın Yunan Başbakanı Papendreu ile Davos'ta görüşeceğine başta Başbakan ve hemen her dakikasını birlikte geçirdiği ***"yakın çevre"*** *o denli inanmıştı ki, Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcılarından Ecmel Barutçu, gizlice Davos'a getirilmiş, 4 gün boyunca oteldeki odasında saklanmış, Türk basınıyla karşılaşmamıştı. Müsteşar Yardımcısı'nın yıllardır Türk-Yunan ilişkileriyle Kıbrıs sorununda uzman olduğunu bilenler,* ***"bir otel odasında gözden***

Tan ORAL

kaçırılan" Sayın Barutçu'nun, ikili görüşme gerçekleştirildiğinde ***"içeriye gireceğini"****, Sayın Özal'a yardımcı olacağını, ancak Türkiye'ye döndükten sonra öğrenebildiler.*

Herhalde Sayın Barutçu, ta Ankara'dan Davos gibi lüks bir spor merkezine İsviçre'nin temiz dağ havasını solumak için getirilmiş değildi. Kaldı ki Sayın Barutçu, temiz hava soluma bir yana 4 gün odasında ***"room service"*** *ile baş başa kaldı.*

Özal iktidarı, Sayın Başbakan'a yakınlığı ile bilinen kişiler, Türkiye'de bu yöntemleri iki yıldır uyguluyorlar. Basını bir ***"araç"*** *gibi kullanmak, bir* ***"merkezden yönetmek"*** *için sürekli biçimde bu tür uygulamaları sahneye koyuyorlar. Bir haberi Sayın Özal'ın çevresi basına duyuruyor. Tepkiler, etkiler inceleniyor. Eğer olumsuz bir sonuç çıkarsa, basının bu haberi baştan sona uydurduğunu bizzat Sayın Özal, TV'ye çıkıp söylüyor.*

ANAP iktidarının kamuoyu oluşturmadaki bu sakat tutumu, elbette bir gün bir yerde yalçın kayalara çarpacaktı. İç politikada kurnazlığa dayanan bu oyunların, dış dünyada, hele Papandreu gibi feleğin çemberinden geçen bir siyasetçi önünde yürümeyeceği hesaplanmalıydı.

İngiltere başkentinde bir Kıbrıslı şef: Tolga Kaşif

FİLİZ ALİ *5 şubat*

LONDRA — İngiltere'ye geleli dört ay oldu. Konserlerden ve kitaplık kurtluğundan arta kalan zamanımın çoğu metro ve otobüslerde geçtiğinden **"insan inceleme bilimi"**ne de epey ilgi duymaya başladım. Böyle bir bilim dalı var mı bilmem, ama değişik kültürlerin değişik davranışlarını gözlemek hiç de sıkıcı değil.

Çorapsız bacakları soğuktan pençe pençe morarmış, çingenepembesi yüksek topuklu iskarpinleri üzerinde bilekleri burkula burkula işe koşturan genç kadınlar ya da metroda yarım düzine bira şişesinin sonuncus'unu içerken sızıp kalmış adamlar artık beni şaşırtmıyor. Kimseye de zararları yok zaten. İngilizler bu tür insanları **"that's your working class"** diye tanımlayarak geçiştiriyorlar. Sınıf ayrımının her şeye rağmen hâlâ çok belirgin olduğu bu ülkede **"işçi sınıfı", bizim** değil **sizin** zamiri kullanılarak dışlanıyor böylece.

Orta sınıfı konserlerde, opera, tiyatro ve sergilerde yoğun biçimde gözleyebilirsiniz. Sanata ve kültüre çok meraklı İngiliz orta sınıfı. Yüksek tabaka ise pek ortalıkta gözükmüyor, ancak galadan galaya arz-ı endam eyliyorlar. Kral ailesi, prensleri ve prenseslerivle çeşitli sanat kuruluşlarının onur başkanı olduklarından, arada bir konserlere de onur veriyorlar. Bu tür galalarda yüksek tabakanın kaynağını uzaktan da olsa gözleyebiliyorsunuz.

ORKESTRA ŞEFİ KAŞİF

Ocak ayı içinde Londra, henüz Noel mahmurluğundan tam anlamıyla sıyrılamadığından sanat olayları da pek o kadar heyecan verici değildi. Fakat bu arada, Londra'da yaşayan Türk müzisyenleri birbiri ardına konserler vererek ocak ayını hiç olmazsa bizim açımızdan ilginç kaldılar. Londra'ya yerleşmiş Kıbrıslı Türkler arasından çıkan genç bir orkestra şefi **Tolga Kaşif,** 11 ocakta Croydon'da London Philarmonic Orchestra'yı yönetti. **Tolga Kaşif**, Türkiye'de son yıllarda adından çok söz edilen işadamı **Asil Nadir**'in yeğeni. 23 yaşında daha. Royal College of Music ve Bristol Üniversitesi'nde orkestra şefliği çalışmış. 1984 Edinburgh Festivali'nde **Leonard Bernstein**'ın **"Batı Yakası Öyküsü"**nü yönetmiş. Program notlarında Royal Philarmonic Orchestrasıyla plak yaptığı belirtiliyor ama plağın adı belli değil. **Tolga Kaşif**'in, dayısının desteğiyle bu meslekte ilerlemesi hiç de olmayacak iş değil kanımca. Her zaman ısrarla üzerinde durduğum gibi, çağımızda salt yetenekle müzik dünyasında yer edinmek olası değil. Ashkenazy'den tutun, **Giuseppe Sinopoli**'ye kadar her büyük isim yapmış yeni müzisyenin ardında mutlaka destek olan birileri var.

Tolga Kaşif'in konser programında **Brahms**'ın **"Trajik Uvertürü" Mozart**'ın **"K.V.467 Do Majör Piyano Konçertosu"** (Solist Kathryn Stott) ve **Çaykovski**'nin **"Patetik"**, No:6 Si Minör Senfonisi yer alıyordu. Bu genç ve henüz yeterli deneyimi olmayan şefin, adlarından da anlaşılacağı gibi **"trajik"** ve **"patetik"** başlıklı iki eseri programına alması ne derece akıllıcaydı acaba? Bu eserlerin derinliğinin, duygusal ağırlığının hakkını verecek olgunluğa erişmek için biraz daha yaşam deneyimi gerekiyordu.

LFO, Londra'daki bütün orkestralar gibi son derece güvenilir, teknik bakımdan usta ve görmüş geçirmiş bir orkestra. Yine, buradaki bütün orkestralar gibi LFO'nun da geniş bir repertuarı var. Çok eser tanıyan ve bu programdaki eserleri yüzlerce kez çalmış bir orkestra. Ama orkestra bir enstrümansa -ki öyledir- o enstrümandan güzel ses ve güzel yorum elde edecek olan şeftir. Yani sıradan bir kemancı, elindeki çalgı **Stradivarius** da olsa ancak kendi yeteneğinin olanak tanıdığı ölçüde bir yorum çıkarabilir bu nadide enstrümandan. **Kaşif** de bu konserde ancak kendi ölçüleri içinde değerlendirilebilecek bir **Brahms** ve **Çaykovski** yorumu sergiledi.

Genç şeflerin en önde gelen sorunu, sürekli orkestra yönetme olanağı bulamamalarıdır. Yani enstrümanıyla sürekli haşır neşir olamayan bir kemancıdan farkı yoktur genç orkestra şefinin. Tarihteki bütün devleşmiş şefler, gençliklerinde, ne kadar önemsiz olursa olsun, bol bol opera yönetmişler ya da bir usta yanında yardımcı şeflik yapmışlardır. **Tolga Kaşif**'in de karşısına çıkacak buna benzer olanakları geri çevirmeyip yararlanmasını dileriz.

"Ucuzdur, Vardır İlleti"

ŞÜKRAN KETENCİ *6 şubat*

Başbakan Sayın *Turgut Özal,* Davos toplantısında, *"Türkiye'de emek ucuzdur, yabancı sermayeciler ülkemizde yatırım yapsınlar"* demiş.

Daha önce de değişik yerlerde benzer anlamlarda çağrılarda bulundular. Gerek dış ülkelere yapılan gezilerde, gerekse yabancı işadamları ülkemize gelip hükümet yetkilileri ile karşı karşıya oturduğunda, her fırsatta ülkemizde yapılacak yatırımlarda *"ucuz işçiliğin"* nasıl bir avantaj olacağı hep anlatılmaya çalışılıyor.

1980'li yıllarda ülkemizde uygulanan ekonomik ve siyasal modelin en önemli ilkelerinden biri, işçilik maliyetleri düşürülerek, Türkiye'nin yerli ve özellikle de yabancı sermaye için çekici bir yatırım ülkesi haline dönüşmesi.

Önce 1960-70'li yıllarda sendikal haklar kullanılarak işçi ücretlerinin enflasyon karşısında korunması kavgasını verenler, boy hedefi alındı. Ekonomi gemisinin yüzdürülememesinin sorumlusu işçiler ilan edildi. Enflasyonu işçi ücretlerinin yarattığı öne sürüldü. Sendikalar, yasal eylemlerinden, yasal grevlerinden bile suçlandılar.

Sonra *"Bu elbise bize bol geliyor"* denerek, anayasadan başlanarak bütün yeni yasal düzenlemeler içinde temel demokratik haklar, sendikal haklar budandı. İster YHK döneminde, isterse budanmış sendikal haklar çerçevesinde, yıldırılmış sendikalar eli ile bağıtlanan yeni dönemin sözleşmelerinde olsun, verilen ücret artışları, enflasyonun altında kaldı. 5 yılda işçilerin toplusözleşmeler ile kazanılmış, iş güvencesine, çalışma koşullarına ilişkin önemli temel hakları uçup giderken, gerçek işçi ücretleri yüzde 50'lere varan ve artık kaygı duyulması gereken bir boyutta geriledi. İşçi her yıl biraz daha yoksullaşır, çalışma ve yaşam koşullarında, her yeni yasa değişikliği, uygulama ile bir yeni hak daha kaybederken, büyük holdingler kârlarına kâr kattı. Siyasi iktidar, uluslararası para kuruluşlarının *"tavsiyelerine"* uyarak işçiliği ucuzlatan yasal, siyasal, ekonomik kararlarını eksiksiz uygularken, artacağı öne sürülen yatırımlar geriledikçe geriledi. Yıllardır, yerli ve yabancı sermayeye yatırım çağrısı yapan siyasi iktidarımızın, hatta Amerikalı işadamlarının dahi, Türkiye'de işçiliğin dünyanın en ucuz ülkelerinden biri haline geldiğini müjdelemeleri, nedense hiçbir işe yaramadı. *"Dünyanın en ucuz işçiliği olan ülkelerinden biri, işçilik maliyeti Hindistan'ın da altında. Grev hemen hemen hiç olmuyor. Önemli grev yasakları, kısıtlamaları var. Sendikalar disipline edildi"* propagandalarına kulak asan yok. Yabancı sermaye gelmiyor.

Yerli sanayinin ucuz işçilikle yapacağı ihracata bel bağlandı. İhracat patlamasının ardından, kamuoyundan gizlenmeye çalışılan hayali ihracatlar, yolsuzluklar bir yana, ihracat patlaması, holdinglere, aracı ihracatçı şirketlere kâr patlamasından başka bir şey getirmedi. Hele yatırıma hiç yansıması olmadı.

Türk parasının değeri düşürülerek, işçilik maliyetleri düşürülerek çok çarpıcı teşviklerle yaratılan ihracat patlaması efsanesi de sönme yolunda. En büyük umutlardan tekstilimizin Avrupa ve de Amerika pazarlarına girmesi gerçekleşemedi.

ABD'nin siyasi yetkilileri, ABD'nin içinde bulunduğu gelişmeler karşısında böyle bir umudun gerçekleşmesinin söz konusu olamayacağını açıkça vurguluyorlar. Şu aksiliğe bakın ki, Batı sendikalaşma hareketi içinde en geride olan Amerikan işçi sendikaları kabuk değiştirmeye çabalıyorlar. Amerikan siyasi iktidarının, CIA'nın güdümünde, dünyada demokratik sendikal gelişmeye karşı olmakla sık sık suçlanan Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Reagan hükümeti ile karşı karşıya. Hükümeti, sendikal hakların kısıtlandığı, işçiliğin ucuz olduğu ülkelere karşı ekonomik önlemler almaya

YILDIZLAR SAVAŞI

Tan ORAL

zorluyor, Amerikan kamuoyunu bu doğrultuda yönlendirmeye çalışıyorlar. Başka ülkelerde ucuz işçilikle üretim yapılabildikçe, kendi sermayelerinin, çokuluslu şirketlerin oralara kaymasının, ucuza mal olan üretimin ülkelerine gelerek ABD piyasasının yüzde 38'ini işgal etmesinin acısını tatmışlar. Bütün dünya işçileri için sendikal hakları savunur olmuşlar. Kazanılmış haklarında son yıllardaki hızlı kayıpların, işsizliğin, başka ülkelerdeki geri işçi haklarının ülkelerine yansıması olduğu sonucuna varmışlar.

Batı demokrasilerinde sendikalarla birlikte, sosyal demokrat hatta liberal siyasi iktidarlar da benzer yargılar içinde olduğu içindir ki, demokratik hakların, işçilerin sendikal haklarının, ücretlerinin ve yaşam koşullarının kendilerininkine yakın olmaması halinde ekonomik duvarlar örüyorlar. AET ülkelerine sokmak istediğimiz mallarımıza ve işçilerimize durmadan ambargo konuluyor.

Türkiye'de holdingler en kârlı yıllarını yaşadı. İşçilik ucuzladıkça ucuzladı. Ancak yatırımlar, 1980'lerde 1970'li yılların çok gerisinde. İşsizlik arttıkça artıyor. Neden? Kâr etmeyi bilen sermayenin bir bildiği var elbette. Biz, usta şairimiz Nazım Hikmet'in bir şiirinden bir cümleciği anımsayalım.. *"Ucuzdur, vardır illeti."*

Haiti'de 28 yıllık diktatörlük yıkıldı

ABD, Duvalier'yi kaçırdı

8 şubat

Dış Haberler Servisi — Karayip ülkelerinden Haiti'de 28 yıllık Duvalier hanedanı son buldu. Diktatör **Jean Claude Duvalier,** dün sabah 23 hanedan üyesi ile birlikte ABD Hava Kuvvetleri'ne bağlı bir uçakla ülkesinden ayrılarak geçici siyasi sığınma hakkı istediği Fransa'ya gitti.

AP ajansının haberine göre, ABD Dışişleri Bakanlığı, dün yaptığı açıklamada Duvalier'nin ülkesini terk ettiğini doğruladı. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Pete Martinez, "Duvalier artık Haiti'de iktidarda değil. O artık sıradan bir vatandaş"** dedi. Dışişleri Bakanlığı'nın isteği üzerine ABD Hava Kuvvetleri'nin Haiti'ye bir jet yollayarak devlet başkanını ülke dışına çıkardığı açıklandı.

Başkent Port-au-Prince'teki kaynaklara göre, Duvalier ve hanedan üyelerinin bazılarının ülkeden kaçmasının ardından, Haiti'de iktidarı bir cunta yönetimi devraldı. Haiti'de 28 yıllık Duvalier hanedanının son bulması için iki aydır süren protesto eylemleri ise diktatörün ülkeden ayrılması ile birlikte yatıştı.

Duvalier hanedanının çöküşü, Latin Amerika'da ABD desteğindeki diktatörlüklerden birinin daha sonunu simgeliyor.

ABD'nin Körfez'deki jandarması durumundaki İran Şahı Rıza Pehlevi de, 1979 yılında benzer şekilde ülkesinden ayrılmıştı.

Haiti'de Duvalier diktatörlüğünün çöküşü halk tarafından çoşkulu sevinç gösterileri ile kutlanıyor. Diktatörlük döneminde ülkeyi terk eden Haitili mültecilerin geri dönmeye başladıkları haber veriliyor. Bu arada Duvalier ve aile üyelerinin ABD askeri uçağı ile ülkeden ayrılıp Fransa'ya gitmelerinden kısa bir süre sonra Haiti ile telefon ve teleks bağlantısı kesildi.

34 yaşındaki Jean Claude Duvalier, Haiti'de 15 yıldan bu yana iktidardaydı, Jean Claude Duvalier, iktidarı 1957 yılında başkanlık görevine gelen babası **François Duvalier**'den devralmıştı. Ancak **"Ömür boyu başkan"** Duvalier'nin 20 yaşında devraldığı iktidarı 34 yaşında son buldu.

ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açık-

REAGAN — Açıkça görüyorsunuz. Filistinlilerin uçak kaçırarak yaptığı terör eylemine karşılık, İsrail devleti yine uçak kaçırarak terörle mücadeleyi başarıyla sürdürüyor!

GÜLERYÜZLÜ CİDDİLİK
Vedat Günyol
Edebi 700 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya
650 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu/İSTANBUL

62. Yıl: Sayı 22075 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL — 8 Şubat 1986 Cumartesi

Diyarbakır'da askeri savcı açıkladı

Hapiste 30 ölüm

Yakarak intihar: 4 İntihar: 4 Açlık grevi: 6 Diğerleri: 16

Diyarbakır'da görülmekte olan 14 sanıklı "bölücü çete davası"nda cezaevinde bulunan 32 sanığın "işkence ile öldürüldüğü" iddiaları üzerine esas hakkında görüşünü açıklayan askeri savcı, olayla ilgili olarak "kovuşturmaya yer olmadığı" kararı verildiğini, "suç duyurusunda bulunulmasına gerek olmadığını" açıkladı. Savcı, iddiada adı geçen 32 sanıktan 30'unun ölümünü doğruladı, ölüm nedenlerini açıkladı. Savcı, cezaevinden mahkemeye getirilirken "müessir fiile maruz kalan" Ali Kılıç isimli bir sanığa yapılan muamele için de suç duyurusunda bulundu.

DİYARBAKIR, (a.a.) — Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanan bazı sanıkların "Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 1981-1984 yılları arasında 32 kişinin işkence ile öldürüldüğü" yolundaki iddiasına karşılık mütalaasını bildiren askeri savcı, olayla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini ve bu nedenle suç duyurusunda bulunulmasına gerek olmadığını açıkladı.

Yedinci Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde bakılmakta olan 14 sanıklı "bölücü çete davası"nda sanıkların iddianameye karşı savunmalarının alınmasına devam edildi.

Askeri savcı, sanıkların ortak tutum ile mahkemeye verdikleri dilekçelerinde yer alan iddia ile ilgili mütalaasını dünkü duruşmada açıkladı. Askeri savcı şöyle konuştu:

"Sanıkların vermiş oldukları dilekçenin incelenmesi neticesi görüleceği gibi bu 32 kişiden bir kısmı işkenceleri protesto, ölüm orucu, kendini yakma gibi eylemler sonucu yaşamını yitirmiş, bir kısmı da işkence sonucu öldürülmüş denilmektedir.

Askeri savcılık kayıtlarının tetkikiyle, 32 kişinin ölümüyle ilgili tüm olayların askeri savcılıkça elkonulduğu ve gerekli tahkikatın yapıldığı anlaşılmıştır. Yapılan incelemeler sonucu ölüm olayları ile ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir."

Askeri savcı bu kişilerin isimlerini ve ölümlerini şöyle açıkladı:

1 — **Selahattin Kundur,** (ölüm tarihi 17/6/1981 - intihar),
2 — **Abdurrahman Çeçen,** (ölüm tarihi 27/4/1981 - eceliyle ölüm),
3 — **Mehmet Ali Eraslan,** (ölüm tarihi 9/6/1982 - eceliyle ölüm),
4 — **Önder Demirok,** (ölüm tarihi 8/3/1982 - eceliyle ölüm),
5 — **Mazlum Doğan,** (ölüm tarihi 15/4/1982 - intihar),
6 — **Mehmet Akpınar,** (ölüm tarihi 25/1/1983 - normal ölüm),
7 — **Aziz Özbey,** (ölüm tarihi 23/8/1982 - sarılık sebebiyle ölüm),
8 — **Ferhat Kurtay,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - yakarak intihar),
9 — **Eşref Anıl,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - yakarak intihar),
10 — **Necmi Öner,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - yakarak intihar),
11 — **Mahmut Zengin,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - yakarak intihar),
12 — **Kemal Pir,** (ölüm tarihi 4/10/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),
13 — **Ali Çiçek,** (ölüm tarihi 4/11/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),
14 — **Akif Yılmaz,** (ölüm tarihi 4/11/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),
15 — **Mehmet Hayri Durmuş,** (ölüm tarihi 11/11/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),
16 — **Bedii Tan,** (bu ölüm olayıyla ilgili soruş-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

Yunanistan'la 34 yıl sonra ilk milli maç 9 nisanda İzmir'de

Atina ile futbollu diyalog

Davos'ta Özal'la Papandreu'nun el sıkışmalarından sonra Yunanistan Futbol Federasyonu'ndan gelen milli maç önerisi kabul edildi.
Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Emiroğlu, Yunanistan Futbol Federasyonu'nun önerisini memnuniyetle karşıladığını ve yürekten destekleyeceğini söyledi.
9 nisanda İzmir Atatürk Stadı'ndaki karşılaşmanın rövanşı, daha sonra saptanacak bir tarihte Atina'da yapılacak.

12. Sayfada

Şebinkarahisar olayları

İşkence davası 3 martta

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Şebinkarahisar'da gözaltına alınan 8 kişiye köy hizmetleri binasında işkence yaptıkları savıyla iki komiser ve 6 polisin yargılanmasına 3 martta başlanacak. Şebinkarahisar Cumhuriyet Savcılığı'nca olay yerinde ya-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

Tuşalp'in 1-6.5 yıl hapsi istendi

'Bin İnsan' kitabı ile ilgili olarak "kesinleşmemiş mahkeme kararı hakkında mütalaada bulunmak" ve "mahkeme üyelerinin küçük düşürüldüğü ve tahkir edildiği" iddiaları ile Erbil Tuşalp ve yayıncı Kemal Karatekin hakkında dava açıldı.

11. Sayfada

Aydınlar Dilekçesi Davasında karar:

Beraat

AYDINLARIN AKLANMASI — Aydınlar Dilekçesi Davası dün karara bağlanırken, "Demokrasiye İlişkin Gözlem ve İstemler" başlıklı dilekçe nedeniyle yargılanan tüm sanıklar hakkında beraat kararı verildi. Dünkü duruşmaya, 59 sanıktan Aziz Nesin, Hüsnü Göksel, Erbil Tuşalp, Bahri Savcı, Haluk Gerger, Yalçın Küçük, Mahmut Tali Öngören, Şerafettin Turan, Yakup Kepenek, Halit Çelenk, Mehmet Emin Değer, Tahsin Saraç, Mustafa Ekmekçi, Nurkut İnan, Güler Tanyolaç, Haldun Özen, Bülent Tanık, Özay Erkılıç, Tutul Sönmez, Murat İnkaya, Ercan Ülker ve Yılmaz Tokman katıldı. (Fotoğraf: a.a.)

"Türkiye'de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler" başlıklı dilekçeyi imzalayarak Cumhurbaşkanı ve TBMM Başkanı'na sunan aydınlardan 59'u hakkında açılan davada "son sözü" sorulan sanıklar verilecek kararın Türkiye'de insan hakları yönünden bir açıklık getirmesini istediler. Askeri Mahkeme'nin kararında "İsnat edilen sıkıyönetim yasaklarına aykırı davranmak suçunun maddi ve manevi unsurları yönünden oluşmaması nedeniyle sanıkların müsnet suçtan beraatlerine" denildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara 4. Kolordu Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan "Aydınlar Dilekçesi Davası" dün sonuçlandı ve yargılanan 59 dilekçeci aydın hakkında beraat kararı verildi.

Cumhurbaşkanı'na iletilmek üzere Çankaya Köşkü'nün kapı-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Dilekçedeki istemler

Demokrasi, insan hakları ve özgürlük

Haber Merkezi — Cumhurbaşkanı'na sunulan 6 sayfalık dilekçede demokrasi, insan hakları, üniversite özerkliği, anayasal haklar ve özgürlüklerle ilgili uygulamalara dikkat çekilmiş ve çağdaş demokrasilerin değişme-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Petrolde spot fiyat dönemi

Libya ve Cezayir'e, yenilenecek anlaşmalarda petrolün Türkiye'ye geldiği günün fiyatı üzerinden ödenmesini önerdik.
***TÜPRAŞ,** spot piyasadan ucuz fiyatla petrol alımına geçecek. Spot piyasada petrol, Libya, Cezayir ve İran'la anlaşmalarla belirlenen fiyatın epey altında satılıyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, petrol faturasını ucuzlatmak için spot alımına başvuracak. Libya ve Cezayir ile yenilenecek anlaşmalarda, petrolün Türkiye'ye ulaştığı günkü spot fiyatı üzerinden ödemede bulunmayı önerdik. TÜPRAŞ'ın spot alımları için uluslararası piyasaya çıkması bekleniyor. Türkiye, İran'dan sonra, petrol ithalatının yüzde 85'ini yaptığı anlaşmaların tarafı olan ülkelerle de pazarlığa oturdu. Irak'la anlaşmanın bu yıl nisan ayında Başbakan Turgut Özal'ın gezisi sırasında yenilenmesi bekleniyor. Cezayir ve Libya ile sür-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

MEKSİKA'DAN ALARM SİNYALLERİ

12. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Petrol Fiyatlarından Ara Seçimlere

***ANKARA** — Dünya petrol fiyatlarının varil başına 15 dolara kadar inmesi, Başbakan Özal'la sadece ekonomik değil, ama bunun yanında "politik hesaplarını" da gündeme getirdi.*

Türkiye, petrol ithalatının yüzde 85'ini anlaşmalı bağlantılarla gerçekleştiriyor. Toplam altı ülkeyle petrol bağlantısı bulunan Türkiye, bu ülkelerden "anlaşmalı fiyat" üzerinden petrol ithal ediyor; ama altı ülke içinde, ithal edilen petrol miktarı açısından önem taşıyanlar İran, Irak ve Libya. Ne var ki, Türkiye'nin petrol hesaplarında ilgi çekici bir nokta var. Türkiye ihracatının yüzde

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Filipinler tarihinin dün yapılan en kritik seçimleri olaylı geçti. (Fotoğraf: REUTER)

Filipinler'de ordu hâlâ alarmda

Kanlı seçim: 30 ölü

Çelişkili Sonuçlar: *Filipinler Haber Ajansı seçimleri Marcos'un önde götürdüğünü bildirirken, Bağımsız Seçim Gözcüleri Hareketi, Bayan Akino'nun Marcos'a 40 bin fark yaptığını kaydediyor.* 10. Sayfada

Dış Mihraklar!..

Siyasal hayatımızda "dış mihraklar" deyimi hemen hiç eksik olmamıştır. Kimi politikacılarımız hoşlarına gitmeyen ya da işlerine gelmeyen birçok olayı "dış mihraklara" dayandırmayı yeğlemişlerdir. Kimi zaman ufuklarının darlığından, kimi zaman da öylesini daha kolay bulduklarından bu yolu seçmişlerdir.

Bugün de değişen bir şey yoktur ne yazık ki!

İşkence gibi bir insanlık suçunun gündemde varlığını yeniden duyurması üzerine "dış mihrak edebiyatı"nın da canlandırıldığı dikkati çekiyor.

"Dış mihraklar" yok mu?

Hiç kuşkusuz var, aksi öne sürülemez.

Türkiye'yi "istikrarsızlaştırmak" için çaba harcayan, demokrasiden tümüyle uzaklaştırmak ve ülke bütünlüğünü bozmak için sürekli

(Arkası Sa. 3, Sü. 7'de)

HASAN CEMAL

16 gün olan erken salıverme süresi, 19 ya da 20 güne çıkacak

'Örtülü af'ta 2 seçenek

20 gün seçeneğinin benimsenmesi halinde, 10 yıl ceza alan 3 yıl 4 ay, 20 yıl ceza alan 6 yıl 8 ay cezaevinde kalacak. İnfazdan yararlanamayacak olan ölüm cezaları ayrı tartışma konusu.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — "Örtülü af" olarak adlandırılan İnfaz Yasası değişikliğinin erken salıverme süresini 1 ayda 16 günden 19 ya da 20 güne yükseltilmesi biçiminde iki seçenekli olarak hazırlandığı öğrenildi. Ölüm cezaları infaz indiriminden yararlanamıyor. Eski Adalet Bakanı Mehmet Can döneminde getirilen ayda altı günlük bakanlık indiriminin kaldırılması düşünülüyor.

Adalet Bakanlığı'nın, İnfaz Yasası değişikliği tasarısını iki seçenekli olarak Başbakanlığa sunduğu öğrenildi. Edinilen bilgiye göre birinci seçenekte ayda 16 gün olarak uygulanan koşullu salıverme süresinin ayda 19 güne yükseltilmesi, ikinci seçenekte ise ayda 20 güne çıkarılması öngörüldü. Bu seçeneklerden birincisinin kabul edilmesi halinde hükümlüler şu anki uygulamaya göre ayda üç gün, ikinci seçeneğin kabul edilmesi halinde ise ayda süresinden 4 gün daha erken salıverilmiş olacaklar.

Başbakan Turgut Özal tarafından açıklanan kalıcı İnfaz Yasası değişikliğine ilişkin hazırlıklar sürüyor. Değişikliğin salı

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Akdeniz'de yeni kriz

Kaddafi'den misilleme emri

Kaddafi, Libya Hava Kuvvetleri'ne terörist Begin ve Şaron'u kaçırmak için İsrail yolcu uçaklarını zorla Libya'ya indirme emri verdiğini açıkladı. ABD 6. Filosu Libya'ya yöneldi.

ABD, DİKTATÖR DUVALIER'Yİ KAÇIRDI

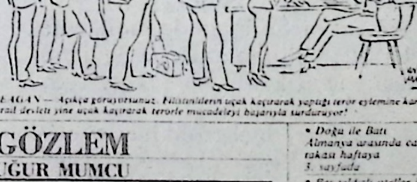
3. sayfada

ABD'den çağrı

Japonya, Türkiye'ye destek olsun

Haber Merkezi — ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard N. Perle'nin geçen hafta Davos'ta yaptığı konuşmada "ihtiyaç duydukları Ortadoğu petrolünün koruyucusu (güvencesi)

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

REAGAN — Açıkça görüyorsunuz. Filistinlilerin uçak kaçırarak yaptığı terör eylemine karşılık, İsrail devleti yine uçak kaçırarak terörle mücadeleyi başarıyla sürdürüyor!

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Göksel'e Şölen...

Aydınlarımız hep ölümlerinden sonra anılırlar. Bu geleneği ilk kez önceki gece Ankara'da "Ekin Danışmanlık Bilgi A.Ş." tarafından düzenlenen "Hüsnü Göksel'e Armağan" gecesi ile değiştirildi.

Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Hüs-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

- *Doğu ile Batı Almanya arasında casus takası haftaya* 3. sayfada
- *Beş yıldızlı oteller için 'yap-işlet-devret' modeli*
- *Sermaye piyasası 10 kat büyüdü* Ekonomide
- *Bozuk yolların ekonomiye faturası 40 milyar*
- *Oxford'da Anadolu şarabının serüveni* 14. Sayfada

Emeklilikte çalışma yasası

Çalışma Bakanı Kalemli, emeklilere sigortalı çalışma olanağı tanıyan tasarının son halini aldığını söyledi.

ANKARA, (THA) — Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **Mustafa Kalemli,** işçi emeklilerinin aylıkları kesilmeden sigortalı bu işte çalışmalarına olanak tanıyan yasa tasarısı ile ilgili çalışmaların son aşamaya geldiğini bildirdi. Kıdem Tazminatı Fonu'nun "İşyerlerinin toplu ödemeler yaparak güç duruma düşmelerinin önlenmesi ve çalışanların işsiz kalmamalarının sağlanması" amacıyla kurulduğunu söyleyen Kalemli, Türkiye'-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

AET'DE OLUMLU YAKLAŞIM

7. Sayfada

FRANSA'DA YENİ ERMENİ ANITI

10. Sayfada

lamada, Haiti'den ayrılan Duvalierler'e iki asker muhafızın da eşlik ettiği bildirildi. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Gregory Lagana, Duvalierler'i Fransa'ya götüren askeri jetin dün sabah yerel saatle 3.45 sıralarında başkentteki François Duvalier Havaalanı'ndan hareket ettiğini açıkladı.

Washington'un, 6 bin Amerikan vatandaşının yaşadığı Haiti'ye asker göndermediği bildiriliyor. Ancak, Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Lagana, **"İşler kötüye giderse duruma bir göz atıp ne yapmak gerektiğine karar vereceğiz"** şeklinde bir açıklamada bulundu.

Fransa, Jean Claude Duvalier'ye geçici siyasi sığınma hakkı vermeyi kabul etti. Fransa Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, **"Haiti halkının istediği demokratik geçiş dönemini kolaylaştırmak ve ciddi sorunları önlemek amacıyla ABD ile işbirliği halinde Duvalier'nin bir başka ülkeye gitmek üzere Fransa'ya gelmesine izin verildiği"** belirtildi. Ancak Duvalier'nin siyasi sığınma isteğini kabul edecek bir ülke henüz bulunamadı.

Amerikan CBS televizyonu önceki günkü haberinde Jean Claude Duvalier'nin ülkeden ayrılarak Fransa'ya, oradan da Fas veya bir başka ülkeye gideceğini duyurmuştu. CBS'nin Batılı istihbarat kaynaklarına dayanarak verdiği bu haber Fas hükümeti tarafından yalanlandı ve Duvalier'nin bu ülkeye gelmesinin söz konusu olamayacağı bildirildi.

Dünyanın en yoksul ülkelerinden olan Haiti'de diktatörlüğe karşı iki aydır süren protesto eylemlerinde 50'den fazla kişi öldü. Yüzde ellisi işsiz olan Haiti halkının yüzde 77'sinin yıllık geliri 150 dolardan az. Nüfusunun yüzde 90'ı da okuma yazma bilmiyor.

ABD — HAİTİ İLİŞKİLERİ

Dış Haberler Servisi — Eski bir Fransız sömürgesi olan Haiti'yle ABD arasındaki güçlü işbirliği 1915 yılında Washington'un bu ülkeye işgal orduları göndermesi ile başladı. ABD, ülkeyi denetimi altına aldıktan sonra 1934 yılında birliklerini geri çekti.

1957 yılında "Baba Doc" olarak adlandırılan François Duvalier'nin iktidara gelmesinden sonra Haiti, tamamıyla Washington'un denetimi altına girdi. 1977 yılında Baba Duvalier'nin ölümü üzerine iktidarı devralan ve kendisini ömür boyu devlet başkanı ilen eden "Baby Doc" olarak adlandırılan Jean Claude Duvalier ise iktidarını sürdürebilmek için Washington'la ülkesi arasındaki ekonomik ilişkileri arttırdı.

Haiti ile ABD arasındaki ticari ilişkiler özellikle son yıllarda büyük bir gelişme kaydetti. Örneğin geçen yıl, Haiti 230 milyon dolarlık ihracatının 130 milyonunu ABD'ye yaptı.

Duvalier yönetiminin iç politikada izlediği baskı politikası ve insan hakları ihlalleri, son aylarda Washington yönetimini büyük ölçüde tedirgin ediyordu. Nitekim diktatör Duvalier aleyhinde protestoların artması üzerine, ABD Dışişleri Bakanlığı, Haiti'ye bu yıl yapmayı planladığı 51 milyon dolarlık yardımın 26 milyon dolarını, koşullu olarak askıya aldı. Washington, Duvalier'yi, Haiti vatandaşlarına iyi davranmaması halinde bu yardımı kesmekle tehdit etti. ABD yönetimi, Haiti'de Duvalier'nin yerine geçecek ılımlı bir iktidarı kendi çıkarları açısından daha uygun buluyor.

Diyarbakır'da askeri savcı açıkladı:

Hapiste 30 ölüm

8 şubat

DİYARBAKIR (a.a.) — Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanan bazı sanıkların **"Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 1981-1984 yılları arasında 32 kişinin işkence ile öldürüldüğü"** yolundaki iddiasına karşılık mütalaasını bildiren askeri savcı, olayla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini ve bu nedenle suç duyurusunda bulunulmasına gerek olmadığını açıkladı.

Yedinci Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde bakılmakta olan 14 sanıklı **"bölücü çete davası"**nda sanıkların iddianameye karşı savunmalarının alınmasına devam edildi.

Askeri savcı, sanıkların ortak imza ile mahkemeye verdikleri dilekçelerinde yer alan iddia ile ilgili mütalaasını dünkü duruşmada açıkladı. Askeri savcı şöyle konuştu:

"Sanıkların vermiş oldukları dilekçenin incelenmesi neticesi görüleceği gibi bu 32 kişiden bir kısmı işkenceleri protesto, ölüm orucu, kendini yakma gibi eylemler sonucu yaşamını yitirmiş, bir kısmı da işkence sonucu öldürülmüş denilmektedir.

Askeri savcılık kayıtlarının tetkikiyle, 32 kişinin ölümüyle ilgili tüm olaylara askeri savcılıkça elkonulduğu ve gerekli tahkikatın yapıldığı anlaşılmıştır. Yapılan incelemeler sonucu ölüm olayları ile ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir."

Askeri savcı bu kişilerin isimlerini ve ölümlerini şöyle açıkladı:

1 — **Selahattin Kunduz,** (ölüm tarihi 17/6/1981 - intihar),

2 — **Abdurrahman Çeçen,** (ölüm tarihi 27/4/1981 - eceliyle ölüm),

3 — **Mehmet Ali Eraslan,** (ölüm tarihi 9/6/1982 - eceliyle ölüm),

4 — **Önder Demirok,** (ölüm tarihi 8/3/1982 - eceliyle ölüm),

5 — **Mazlum Doğan,** (ölüm tarihi 15/4/1982 - intihar),

6 — **Mehmet Akpınar,** (ölüm tarihi 25/1/1983 - normal ölüm),

7 — **Aziz Özbay,** (ölüm tarihi 23/8/1982 - siroz sebebiyle ölüm),

8 — **Ferhat Kurtay,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - yakarak intihar),

9 — **Eşref Anıl,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - yakarak intihar),

10 — **Necmi Öner,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - yakarak intihar),

11 — **Mahmut Zengin,** (ölüm tarihi 25/7/1983 - ya-

karak intihar),

12— **Kemal Pir,** (ölüm tarihi 4/10/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),

13 — **Ali Çiçek,** (ölüm tarihi 4/11/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),

14 — **Akif Yılmaz,** (ölüm tarihi 4/11/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),

15 — **Mehmet Hayri Durmuş,** (ölüm tarihi 11/11/1982 - açlık grevi sonucu ölüm),

16 — **Bedii Tan,** (bu ölüm olayıyla ilgili soruşturma sürüyor),

17 — **Ali Erek,** (ölüm tarihi 20/4/1981 - eceliyle ölüm),

18 — **Aziz Büyükertaç,** (ölüm tarihi 22/12/1982 - eceliyle ölüm),

19 — **Medet Özbadem,** (ölüm tarihi 20/5/1983 - verem sonucu ölüm),

20 — **İsmit Kara,** (ölüm tarihi 6/3/1984 kanser sonucu ölüm),

21 — **Yılmaz Demir,** (ölüm tarihi 20/1/1984 - intihar),

22 — **Remzi Aytürk,** (ölüm tarihi 1/2/1984- intihar),

23 — **Necmettin Büyükkaya,** (ölüm tarihi 18/7/1984 - akciğer anfizemi sonucu ölüm),

24 — **Cemal Arat,** (ölüm tarihi 15/5/1984 - açlık grevi sonucu ölüm),

25 — **Cemal Kılıç,** (ölüm tarihi 23/2/1982 - eceliyle Askeri Hst. ölüm),

26 — **Ali Sarıbal,** (ölüm tarihi 1982 - eceliyle ölüm),

27 — **Ramazan Yayan,** (ölüm tarihi 1983 - eceliyle ölüm),

28 — **Hüseyin Yüce,** (ölüm tarihi 1984 - eceliyle ölüm),

29 — **Orhan Keskin,** (ölüm tarihi 4/5/1984 açlık grevi sonucu ölüm),

30 — **İbrahim Halil Baturalp,** (ölüm tarihi 27/4/1984 - eceliyle ölüm),

31 — **Halil Atala,** (sanıkların dilekçesinde adı geçen şahıs mahkemenin görevsizlik kararı vermesi üzerine cezaevinden ayrılmıştır).

Askeri savcı mütalaasını şöyle sürdürdü:

"Dilekçede adı geçen şahısların yüzde 99 gibi bir kısmının ölüm nedenleri incelenerek kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğinden dolayı suç duyurusunda bulunulması mümkün değildir.

Bu arada, Ali Kılıç adlı sanığın duruşmaya getirilirken görevliler tarafından müessir fiile maruz kaldığı iddiası için de suç duyrusunda bulunulması mütalaa olunur."

Duruşmada, daha sonra mahkeme heyeti tarafından sanıkların talepleri ve askeri savcının mütalaası incelenerek, 32 kişinin işkence ile öldürüldüğüne dair suç duyurusunda bulunulması talebinin reddine, duruşmaya getirilirken darp edildiği iddia edilen **Ali Kılıç** olayıyla ilgili olarak sıkıyönetim komutanlığına suç duyurusunda bulunulmasına karar verildi.

İDDİA NEYDİ?

Haber merkezimizin saptamasına göre; 7. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde ana PKK davasında yargılanarak idam cezasına mahkûm olan ve halen PKK Hilvan - Siverek grubu davasında yine idam istemi ile yargılanan **Muzaffer Ayata,** önceki günkü duruşmada, mahkeme heyetine, suç duyurusunda bulunarak Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 1981 yılından 1984 yılına kadar işkence ve ölüm orucundan 32 kişinin öldüğünü öne sürmüş ve ölen kişilerin isimleri ile o dönemdeki cezaevi yöneticilerinin isimlerini dilekçesine ekleyerek mahkemeye sunmuştu.

Marcos: Hile yapıldıysa seçimi ıptal edebilirim

Aquino önde

9 şubat

Dış Haberler Servisi — Filipinler'de olaylı geçen başkanlık seçimlerinde ilk gelen sonuçlara göre muhalefet lideri Bayan **Corazon Aquino,** Başkan **Ferdinand Marcos**'un önünde giderken, Marcos seçimleri iptal edebileceğini söyledi.

Başkent Manila'da düzenlediği basın toplatısında, gezeteciler Marcos'a, ABD'li gözlemciler seçimlerin **"temiz"** olmadığını açıklarlarsa ne yapacağını sordular.

Marcos, "önce Amerikalıları seçimlerde hile olmadığına inandırmaya çalışacağını" söyledi.

Marcos, **"Seçimleri geçersiz ilan edip etmeyeceğimi soruyorsanız, hiç seçim yapılmadığını farzedip 1987'ye kadar göreve devam mı edeyim, yoksa yeni bir seçim mi düzenleyeyim diye uzun süredir düşünüyorum, duruma göre hareket edeceğim"** dedi.

Marcos ayrıca, ülkedeki Amerikan üslerinin bölge güvenliği açısından hayati önem taşıdıklarını söyleyerek, eğer Amerika bunları kaldırmak isterse kendilerinin bölgedeki başka bir güce dönebileceklerini belirtti:

Bayan Corazon Aquino ise dün sabah düzenlediği basın toplantısında zaferini ilan ederek, Marcos'a iktidardan çekilmesi için çağrıda bulundu.

AP Ajansı'nın Manila kaynaklı haberine göre 53 yaşındaki Bayan Aquino, ilk belirlemelerde Marcos'un 528.596 oyuna karşılık 561.405 oy elde etti. Bu hesaba göre, Bayan Aquino, sayılan oyların 51.30'unu sağladı. Ancak sayım işleminin daha günler alacağı, kesin sonuçlar için birkaç gün beklemek gerekeceği belirtiliyor.

Seçimlerde kullanılan 26 milyon oyun dün sabaha kadar % 4.16'sı sayıldı.

Bayan Aquino, ilk sonuçlarda önde gitmesi üzerine dün sabah düzenlediği basın toplantısında, Ferdinand Marcos'a çağrıda bulunarak iktidarı **"barışçı ve yumuşak biçimde"** terk etmeye hazırlanmasını istedi. Bayan Aquino ayrıca ABD'nin de Marcos'a iktidarı bırakması için **"telkinde bulunmasını"** istedi. 1983'te öldürülen **Benigno Aquino**'nun dul eşi, seçimleri **"utanç verici ve kanlı"** olarak niteledikten sonra Marcos'un ülke çapında giriştiği baskı yöntemlerini şiddetle kınadı. Bayan Aquino, **"Bu baskılar olmasa idi, izici bir zafer kazanırdım"** dedi. Bayan Aquino Marcos'la arasındaki farkın devam etmesi üzerine dün

GÜLERYÜZLÜ CİDDİLİK
Vedat Günyol
Eden. 300 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya
450 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İSTANBUL

62. Yıl: Sayı 22076 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 9 Şubat 1986 Pazar

Marcos: Hile yapıldıysa seçimi iptal edebilirim

Akino önde

İlk sonuçlarda önde gitmesi üzerine bir bildiri yayımlayan muhalefet lideri Bayan Akino, "Marcos efsanesi yıkılmıştır. Filipinler halkının iradesi Marcos'un silahlarını, altınını ve fedailerini yenilgiye uğrattı" dedi.

Amerikalı gözlemci Senatör Richard Lugar, Marcos hükümetinin seçimlerde hile yaptığını, bu olgunun ABD-Filipinler ilişkilerini etkileyebileceğini söyledi.

Dış Haberler Servisi — Filipinler'de olaylı geçen başkanlık seçimlerinde ilk gelen sonuçlara göre muhalefet lideri Bayan Corazon Akino, Başkan Ferdinand Marcos'un önünde giderken, Marcos seçimleri iptal edebileceğini söyledi.

Başkent Manila'da düzenlediği basın toplantısında, gazeteciler Marcos'a, ABD'li gözlemciler seçimlerin "temiz" olmadığını açıklarlarsa ne yapacağını sordular.

Marcos, "önce Amerikalıları seçimlerde hile olmadığına inandırmaya çalışacağını" söyledi.

Marcos, "Seçimleri geçersiz ilan edip etmeyeceğimi soruyorsanız, hiç seçim yapılmadığını farzedip, 1987'ye kadar göreve devam mı edeyim, yoksa yeni bir seçim mi düzenleyeyim diye uzun süredir düşünüyorum, duruma göre hareket edeceğim" dedi.

Marcos ayrıca, ülkedeki Amerikan üslerinin bölge güvenliği açısından hayati önem taşıdıklarını söyleyerek, eğer Amerika bunları kaldırmak isterse kendilerinin bölgedeki başka bir güce dönebileceklerini belirtti.

Bayan Corazon Akino ise dün sabah düzenlediği basın toplantısında zaferini ilan ederek, Marcos'a iktidardan çekilmesi için çağrıda bulundu.

AP Ajansı'nın Manila kaynaklı haberine göre 53 yaşındaki Bayan Akino, ilk belirlemelerde Marcos'un 528.596 oyuna karşılık 561.405 oy elde etti. Bu hesaba göre, Bayan Akino, sayılan oyların % 51, 39'unu sağladı. Ancak sayım işleminin daha günler alacağı, kesin sonuçlar için birkaç gün beklemek gerekeceği belirtiliyor.

Seçimlerde kullanılan 26 milyon oyun dün sabaha kadar % 4.16'sı sayıldı.

Bayan Akino, ilk sonuçlarda önde gitmesi üzerine dün sabah düzenlediği basın toplantısında, Ferdinand Marcos'a çağrıda bulunarak iktidarı "barışçı ve yumuşak biçimde" terk etmeye hazırlanmasını istedi. Bayan Akino ayrıca ABD'nin de Marcos'a iktidarı bırakması için "telkinde bulunmasını" istedi. 1983'te öldürülen Benigno Akino'nun dul eşi, seçimleri "utanç verici ve kanlı" olarak niteledikten sonra Marcos'un ülke çapında giriştiği baskı yöntemlerini şiddetle kınadı. Bayan Akino, "Bu baskılar olmasa idi, ezici bir zafer kazanırdım" dedi. Bayan Akino, Marcos'la arasındaki farkın devam etmesi üzerine dün bir bildiri yayımladı. AP Ajansı'na göre Bayan Akino bildiride şöyle dedi: "Sevgili vatandaşlarım. Marcos efsanesi yıkıldı. Filipinler halkının iradesi, Marcos'un silahlarını, altınını ve fedailerini yenilgiye uğrattı. Halkın özgürlük ve adalet özlemi üstün geldi. Bunun için ağır bir bedel ödedik. Bir dizi vatandaşımız seçimlerde öldürüldü. Bunun halkımızın özgürlük için ödediği son bedel olması için dua edelim."

Filipinler'de şiddet olaylarının devam ettiği bildiriliyor. Seçimlerde şimdiye dek 40 kişinin öldüğü ülkede önceki gün makineli tüfek cop ve el bombaları ile donanmış yaklaşık 20 kişi, başkent Manila'da şehir belediye meclis binasına saldırarak oy sandıkla-

(Arkası Sa. 12. Sü. 1'de)

Akino: Marcos efsanesi yıkıldı

Marcos: Seçime hile karıştı

DİKTATÖR KAÇTI, HAİTİ HALKI SOKAĞA DÖKÜLDÜ

10. Sayfada

5 bin işçi katıldı, olay yok

6 yıl aradan sonra ilk işçi yürüyüşü

Balıkesir'de düzenlenen "sessiz yürüyüşe" 12 yerel sendikaya kayıtlı 5 bini aşkın işçi katıldı.

Yürüyüşe katılanlar tek tek polis tarafından arandı. Bir buçuk kilometrelik yürüyüş güzergâhı boyunca sağlı sollu polisler dizildi.

HAKAN KARA
RECEP ASLANDUR

BALIKESİR — Türkiye'de 12 Eylül sonrası ilk kez Balıkesir'de yapılan "sessiz işçi yürüyüşü" olaysız sona erdi. "Hükümet ve işvereni uyarmak" amacıyla yapılan yürüyüş sonrası konuşan Türk-İş Teşkilatlandırma Sekreteri Orhan Balaban, "Türk-İş, tarihinin hiçbir döneminde fırsatçılığa ve kısa vadeli çıkar anlayışına iltifat etmemiştir" dedi. Türk-İş Balıkesir temsilcisi Necati Demiralp ise "Anayasadaki demokrasinin gelişmesini kısıtlayan maddelerin yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanıyoruz" biçiminde konuştu. "İşçi emeklilik yaşındaki değişiklik, kazanılmış hakların geri alınması ve kıdem tazminatlarının geriye götürülmesi" nedeniyle Balıkesir'de 12 yerel sendikaya kayıtlı 5 bini aşkın işçinin "sessiz yürüyüşü"ne çok sayıda kadın ve çocuk da katıldı. Yü-

(Arkası Sa. 12. Sü. 4'te)

TÜRK-İŞ HAZIR, MİTİNG ALANI HAZIR DEĞİL

7. Sayfada

Atina'dan

Davos'tan milli maça

STELYO BERBERAKİS

Teodoraku ve Zulfu Livaneli'nin plakları aynı anda piyasaya çıkacak. Ali Poyrazoğlu'nun "Hoşçakal İstanbul"u Atina'da oynanırken, Kazakos-Karezi çiftinin İstanbul'da bir tiyatro sahnelemeleri olasılığı var.

Brüksel'den

Ödünç kokular

HADİ ULUENGİN

Bazen ertesi sabah, biz gideriz ya da öteki gider. Kalan yalnızca bir koku ve hasrettir.

Madrid'den

Repubblica 10 yaşında

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Scalfari, 61 yaşında, hoş, zarif, uzun boylu, beyaz sakallı ve "düşleri olan" bir adamdı. Bizzat seçtiği 75 kişilik kadroyla 1976'da kurduğu "La Repubblica" gazetesi, İtalya'da bugün "kamuoyu" oluşturan en önemli gazetelerin başında geliyor.

Londra'dan

85 yaşındaki protestocu

RAGIP DURAN

Nükleer silahsızlanma gösterilerine katılan yaşlı kadın, "Kar kış demeden kalktım, iki saat yürüdüm, geldim, gözaltına alacaklarsa hazırım" diyordu.

New York'tan

Eski jokey ve Baker planı

TANJU AKERSON

At yarışları ve müşterek bahisler arasında, bara gelip bol miktarda martini içen eski jokey, televizyona bakıp konuştu: "ABD'nin sessiz bir ağırlığı vardır. Baker Planı diye bir şey duymuşsundur..."

Paris'ten

Paris'te bir G. Yemenli

SABETAY VAROL

Patlayan ya da patlamayan bombalar, istasyonlarda insanların yüzlerindeki tikleri arttırırken Gestapo'nun eski merkezinde basın toplantısı yapan bir G. Yemenli, "Ülkeme reva görülen zulmü yazmamazlık etmeyin" diyordu.

Köln'den

Karnaval çılgınlığı

ULYA UÇER

Şefiniz bütün bir yıl ananızı mı ağlattı, karnaval tabu tanımaz.

Yabancı gözüyle

Altın Boynuz'da ne oluyor?

E. ANTONAROS
Die Welt

***20** yıldan bu yana bir çöplük haline gelen ve gecekondularla kaplanan Haliç'in temizlenmesi için, İstanbul Belediye Başkanı Dalan yoğun çaba içinde.*

13. Sayfada

12 KİT için 'işe yaramaz' raporu

KİT'lerin halka ve özel sektöre devrini öngören projenin master planını hazırlayan ABD şirketi, 12 KİT'i, "Ne satılabilir, ne de ayakta kalabilir" diye tanımladı.

DPT'ye sunulan raporda TURBAN, USAŞ, ORÜS, THY ve NETAŞ hemen satışa çıkarılabilecek nitelikte bulundu.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — "Özelleştirme sınavı"na alınan KİT'lerden 12'si sınıfta kaldı. KİT'lerin halka, çalışanlara ve özel kesime devrini öngören projenin master planını hazırlayan ABD'li Morgan Guaranty Bank, 12 KİT'i, "Ne satılabilir, ne de ayakta kalabilir" diye tanımladı. Danışman şirket, DPT'ye verdiği raporda, 21 KİT ve bunlara bağlı kuruluşlar hakkında henüz bir karara varamadığını da ifade etti.

KİT özelleştirilmesi projesinin ekonomik ve yasal değerlendirmesini yaparak, DPT'ye yol göstermek üzere anlaşılan Morgan Guaranty, çalışmalarının sonucunu içeren bir raporu önceki hafta DPT'de Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler başkanlığında düzenlenen bir toplantıda sundu. Danışman şirketin raporu bazı KİT yöneticilerinde tepki uyandırdı. Özelleştirme projesine ilişkin benzeri toplantıların mart ayından başlayarak periyodik olarak yineleneceği öğrenildi.

Morgan Guaranty Bank, incelediği KİT'leri 3 kategoriye ayırdı:

1) Halen satılabilecekler:

Bu kategoride yer alan TURBAN, USAŞ, ORÜS, THY ve NETAŞ hemen pazara çıkabilecek nitelikte bulundu. BOTAŞ, TÜPRAŞ, Petrol Ofisi ve Etibank'ın bor tesislerinin ise ek çalışma gerektirdiği belirtildi.

2)Rehabilite edilmesi gerekenler:

Bu kategori de kendi içinde "Bazı fabrikaların kapatılması ve biraz rehabilite edilmesi gerekenler" ve "Önemli tesislerin kapatılması sonucunda satışa sunulacaklar" biçiminde ikiye ayrıldı.

Morgan Guaranty, YEMSAN, ÇİTOSAN tesisleri ve Sümerbank'ın tekstil fabrikaları ile mağazalar zincirini biraz rehabilitasyonla özelleştirmenin mümkün olduğu yolunda görüş bildirdi. TİGEM, Süt Endüstrisi Kurumu ve TÜGAŞ'ın ise önemli tesislerinin kapatılması ve yeniden yapılandırılması sonucunda satışa sunulmasını önerdi.

3) Devlete kalacaklar:

Morgan Guaranty, bazı KİT hizmetlerinin "kamu hizmeti" ve "stratejik" nitelikleri açısından devlete bırakılmasında yarar gördü. Ancak danışman şirket, bu hizmetlerin "iyileştirilmesi"

(Arkası Sa. 12. Sü. 5'te)

GÜRKAN'DAN ECEVİT'E ÖZEL MEKTUP

8. Sayfada

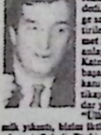
SHP'YE 11, DSP'YE 2 ESKİ CHP'Lİ GİRDİ

10. Sayfada

Oda başkanları hükümeti uyardı

Faralyalı: Gelir dağılımı bozuldu

Türkiye Odalar Birliği Başkanı, Kayseri'deki toplantıda yaptığı konuşmada "Ücretli ve maaşlıların geçinme şartları ağırlaşmıştır" dedi

KAYSERİ, (Cumhuriyet) — Türkiye Odalar Birliği Başkanı E. Ali Faralyalı, ekonomideki bünye değişikliğinin gelir dağılımını bozma yolunda ciddi belirtiler gösterdiğini söyledi ve "Ücretli ve maaşlıların geçinme şartları ağırlaşmıştır" dedi. Türkiye Odalar Birliği'nin dün Kayseri'de başlayan Orta Anadolu Bölge Toplantısı'nda konuşan Faralyalı, yüzde 25-30 oranında hedeflenen enflasyona karşılık resmi fiyatların yüzde 30 dolayında olmasına da dikkati çekerek, "Bunun bir açıklaması olması gerekir. Çelişkilere daha fazla tahammülümüz yok" dedi. Toplantıya katılan ve Faralyalı'dan sonra bölge sanayi ve ticaret odalarının başkanlarının eleştirilerini dinleyen Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin ise liberal bir ekonomi anlayışı ile radikal kararlar aldıklarını anlattı ve Katma Değer Vergisi ile yazar kasa uygulamasının başarıya ulaştığını söyledi. Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral da, uyguladıkları ekonomik politikaya yöneltilen eleştirileri en ince ayrıntısına kadar yanıtlamaya sürenin yetmeyeceğini belirterek, "Ülkenin karşı karşıya kaldığı büyük bir ekonomik yıkıntı, bizim iktidara gelmemiz ve aldığımız kararlarla düze çıkmıştır" dedi. Türkiye Odalar Birliği Başkanı Faralyalı, konuşmasında ekonomide duydukları endişeleri şöyle sıraladı: • Ücretli ve maaşlıların geçinme şartları ağırlaşmıştır.

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Türk Tabipler Birliği Genel Başkanı:

Tıpta normal ölüm diye bir şey yoktur

Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki ölümlerin üçte birinin "normal ölüm" diye açıklanması üzerine Dr. Fişek, "Bu ölümlerin açıklanmamış sayılması gerekir" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk Tabipler Birliği Başkanı Nusret Fişek, Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki ölümlerle ilgili olarak yaptığı açıklamada, "Tıpta ecel ile ölüm, normal ölüm diye bir şey yoktur" dedi.

Diyarbakır Askeri Savcısı'nın Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 1981 - 1984 yılları arasındaki ölümlerle ilgili yaptığı açıklamada, ölümlerin üçte biri için ölüm nedeni belirtmediğini vurgulayan Fişek, "Bunlar için eceli ile ölüm, normal ölüm gibi deyimler kullanıldığı görülmektedir" dedi. Tıpta ölüm nedeni olarak "ecel" diye bir deyim bulunmadığını kaydeden Fişek şöyle devam etti:

"Hiçbir ölüm de 'normal' di-

(Arkası Sa. 12. Sü. 7'de)

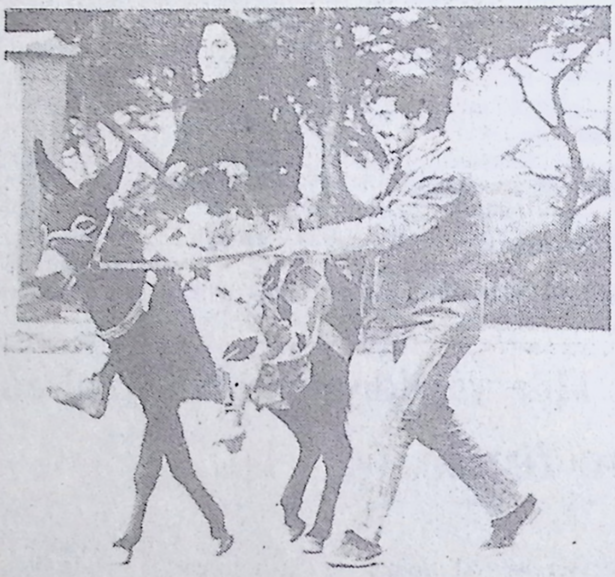
Az hassas illerde sıkıyönetim kalkıyor

Olağanüstü hal uygulamasına, Ankara, İzmir, Bursa, İçel, Malatya, Sivas, Ordu ve Artvin'de 19 marttan itibaren son verilmesi bekleniyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Güneydoğuda "daha az hassas olan bazı illerde" sıkıyönetim uygulamasına 19 marttan itibaren son verilecek. Olağanüstü hal uygulamasının da Ankara, İzmir, Bursa, İçel, Malatya, Sivas, Ordu ve Artvin'de kaldırılması bekleniyor.

Sıkıyönetim uygulamasına 19 Kasım 1985'ten bu yana Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkâri, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Tunceli ve Van illerinde devam ediliyor. Olağanüstü hal uygulaması ise yine 19 Kasım 1985'ten bu yana Ankara, İzmir Bursa, İçel, Ma-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Arapların Ada sefası *Yaz aylarında dolup taşan Büyükada'nın kış keyfini Arap turistler çıkarıyor. Faytonlarla ada turuna çıkan Arap turistler, söyledikleri şarkılarla sessiz sokakları şenlendirirken, kimileri de çığlıklar ve kahkahalar arasında eşekle gezintiye çıkıyorlar. Arap kızlarının eşeklere binmesi, Ada yerlilerinin de ilgisini çekiyor. Başörtülü, uzun etekli Arap kızlarını eşek sırtında gören Adalılar, bu görünüme "Arap kovboylar" demekten kendilerini alamıyorlar. Çam kokulu serin rüzgârda gönüllerince eğlenen turistlerin keyfine diyecek yok... (Fotoğraf: KADİR CAN)*

'Af yerine indirim' kimlere uygulanacak

46 bin mahkûma öncelik

Yapılan hesaplamalara göre şu anda cezaevlerinde 71 bin kişi bulunuyor. Bunlardan 46 bini "hükümlü" statüsünde. Geriye kalan 25 bin kişi ise davaları görülmekte olduğundan "tutuklu" statüsünde. İnfaz indirimi öncelikle hükümlülere uygulanacak.

FARUK BİLDİRİCİ

ANKARA — İnfaz Yasası'nda değişiklik yapılarak koşullu salıverilme süresinin yükseltilmesinden, öncelikle 46 bin hükümlü yararlanacak. Halen tutuklu olarak yargılananların İnfaz Yasası değişikliğinden yararlanması, yargıçların takdirine bağlı olacak. Ölüm cezaları kesinleşenlerin durumu ise, hükümetin TBMM'de önümüzdeki günlerde alacağı tavra göre açıklığa kavuşacak.

Adalet Bakanlığının, İnfaz Yasası'nda değişiklik yapılarak koşullu salıverilme süresinin ayda 16 günden 19 ya da 20 güne yükseltilmesine ilişkin çalışmalarında, cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin ceza süreleri de temel veri olarak alındı. Hükümet çevrelerinden edinilen bilgiye göre, "örtülü affın" İnfaz Yasası değişikliği biçiminde gerçekleştirilmesine karar verilmesinin nedenleri şöyle sıralanıyor.

• İnfaz Yasası değişikliği ile tüm tutuklu ve hükümlülerin bir anda toplu ca dışarı çıkmaları önlenmiş olacak. Böylece, özellikle siyasi suçlardan cezaevlerinde bulunanların, sağlanmış olan huzuru bozmalarının önlenmesi için gözetim daha rahat sağlanabilecek.

• Anayasanın 14. maddesi ile devlete karşı suç işleyenler için

(Arkası Sa. 12. Su. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Abdülhamit ve Omlet...

Televizyonda izlediğimiz "Saray ve Tarih" dizisinde, en son ulu hakan Abdülhamit hazretlerinin "yumurtalı omlet" yediklerini, Almanya'dan getirtilen "Frederich Madensuyu" içtiklerini ve ayrıca "Şarlok tatlısı" ile "rafadan yumurta"ya bayıldıklarını da öğrendik. Böylece tarihin karanlıklarında kalmış bir gerçek daha TRT eliyle aydınlanmış oldu.

Oldu ama, bu arada, ulu hakan hazretlerinin, Nazikeda, Hedrifelek, Bidar, Dilpesent, Mezide, Emsalinur ve Muşfika Sultan ile olan ilişkilerinden doğan çocuklarına ne gibi bir miras bıraktığı henüz anlatılmadı.

(Arkası Sa. 12. Su. 7'de)

• Gorbaçov: Scharov'a izin yok.
3. Sayfada

Caner'in kayınbiraderi: Günlerce falakaya yatırıldım.
8. Sayfada

• Yahlların ölüm fermanı
10. Sayfada

• Yunanistan Milli Takımı Teknik Direktörü: Türkiye'nin yanıtına sevindim
14. Sayfada

• Taşçıoğlu: Çırağan'da turistler uyuyacak.
16. Sayfada

Parasız ekimiz, bugün Cumhuriyet ile birlikte

bir bildiri yayımladı. AP Ajansı'na göre Bayan Aquino bildiride şöyle dedi: **"Sevgili vatandaşlarım. Marcos efsanesi yıkıldı. Filipinler halkının iradesi, Marcos'un silahlarını, altınını ve fedailerini yenilgiye uğrattı. Halkın özgürlük ve adalet özlemi üstün geldi. Bunun için ağır bir bedel ödedik. Bir dizi vatandaşımız seçimlerde öldürüldü. Bunun halkımızın özgürlük için ödediği son bedel olması için dua edelim."**

Filipinler'de şiddet olaylarının devam ettiği bildiriliyor. Seçimlerde şimdiye dek 60 kişinin öldüğü ülkede önceki gün makineli tüfek, cop ve el bombaları ile donatılmış yaklaşık 20 kişi, başkent Manila'da şehir belediye meclisi binasına saldırarak oy sandıklarını çalmaya kalkıştı.

Olayda binayı korumakta olan yüzlerce **"Bağımsız Seçim Gözcüleri Hareketi"** mensubundan beş kişinin yaralandığı belirtildi.

Grup adına açıklama yapan bir kişi, saldırganların ellerinde M-16 Amerikan yapısı makineli tüfek bulunduğunu ve yüzlerce kişiden oluşan kordonu geçemedikleri için başarıya ulaşamadıklarını söyledi. Saldırıda silahların kullanılmadığı ancak Limuzin marka bir otomobilin kordonu oluşturan gözlemcilerin içine sürüldüğü kaydedildi.

Saldırganların ya oy sandıklarını çalmak ya da içindeki oyları değiştirmek için meclis binasına geldikleri tahmin ediliyor.

Bu arada seçimleri izlemek üzere Filipinler'de bulunan Amerikan resmi gözlemci heyetine ait bir helikoptere ateş açıldığı bildirildi. Amerikalı yetkililer, helikopterin yoluna devam ettiğini, ancak içindekilerin yara alıp almadığı konusunda bilgi edinilemediğini söylediler. AP'nin haberine göre, Filipinler'deki Amerikalı gözlemcilerden senatör Richard Lugar, Marcos hükümetinin seçimlerde hile yaptığını, bu olgunun ABD - Filipinler ilişkilerini etkileyebileceğini söyledi. Lugar gazetecilere şöyle dedi: **"Hükümet seçim sonuçlarını etkilemek için yoğun bir çaba harcıyor. Başkent Manila'da sistematik olarak seçmenlere baskı yapıldı."**

a.a.'nın haberine göre Amerika'nın Cable News Network televizyon şirketi ile röportaj yapan Marcos da seçimlerde bazı bölgelerde hile yapıldığını öne sürdü ve **"sandık denetim grubu"**nu oyları saklamakla suçladı.

Yeniden işbaşına geçmek için muhalefet adayı Aquino ile kıyasıya mücadele veren Başkan Marcos, seçim sonuçlarını gözleyen bağımsız grup **"Namfrel"**in kasıtlı olarak sonuçları milli seçim komisyonuna vermediğini öne sürdü.

Seçimlerde bazı olayların çıktığını da kaydeden Marcos, güvenlik kuvvetlerinin bazı bölgelerde oy sandıklarını çalmaya çalışan gruplara müdahale ettiğini söyledi.

5 bin işçi katıldı, olay yok

6 yıl aradan sonra ilk işçi yürüyüşü

HAKAN KARA/RECEP ASLANDUR *9 şubat*

BALIKESİR — Türkiye'de 12 Eylül sonrası ilk kez Balıkesir'de yapılan **"sessiz işçi yürüyüşü"** olaysız sona erdi. **"hükümet ve işvereni uyarmak"** amacıyla yapılan yürüyüş sonrası konuşan Türk-İş Teşkilatlandırma Sekreteri **Orhan Balaban, "Türk-İş, tarihinin hiçbir döneminde fırsatçılığa ve kısa vadeli çıkar anlayışına iltifat etmemiştir"** dedi. Türk-İş Balıkesir temsilcisi **Necati Demiralp** ise **"Anayasadaki demokrasinin gelişmesini kısıtlayıcı maddelerin yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanıyoruz"** biçiminde konuştu. **"İşçi emeklilik yaşındaki değişiklik, kazanılmış hakların geri alınması ve kıdem tazminatlarının geriye götürülmesi"** nedeniyle Balıkesir'de 12 yerel sendikaya kayıtlı 5 bini aşkın işçinin **"sessiz yürüyüşü"**ne çok sayıda kadın ve çocuk da katıldı. Yürüyüşe Bandırma, Bursa ve Bigadiç'teki yerel sendikalardan işçiler ve sendika yöneticileri de katıldı.

Beş bini aşkın işçi, dün saat 13.00'te Balıkesir Atatürk Stadı önünde toplanmaya başladı. 2 saat öncesinden alınan önelmler sırasında işçiler, polis tarafından arandıktan sonra alana alındılar. **"Sessiz yürüyüş"** nedeniyle Balıkesir emniyet örgütünde tüm izinlerin iptal edildiği öğrenildi. Yaklaşık 1.5 kilometre uzunluğundaki yürüyüş güzergâhında 30'ar metre ara ile polis memurlarının sıralandığı gözlendi. İşçiler, saat 13.15'te Vasıf Çınar Caddesi'ni izleyerek istasyona indiler. En önde sendika başkanlarını izleyen kadın işçiler **"Ekmek, barış ve özgürlük"** pankartını taşıdı. Yürüyüş sırasında göze çarpan diğer pankartlar ise şöyleydi:

"Asgari ücret, sefalet ücreti olmaktan çıkarılmalıdır", "Demokrasiyi yaşatmakta kararlıyız.", "Ezilmeyeceğiz, eğilmeyeceğiz, geri dönmeyeceğiz", "Ölecek miyiz, gülecek miyiz", "Holdingleri kurtaranlar, işçileri ne zaman kurtaracaklar", "Emekli yaşı kanunu çıktı, işyerlerinde mezar istiyoruz", "Bizim ortadirek sayenizde sizlere ömür", "Hak verilmez alınır", "Alınan hakları geri istiyoruz", "Babamızı emekli olunca mezarda değil, yanımızda istiyoruz.".

12 Eylül alanına kadar yürüyen ve daha sonra tekrar toplandıkları alana geri dönen işçiler, yol boyunca tek bir slogan atmadılar. Oldukça sakin geçen yürüyüşte genç işçi kadınlar, çocuklarını sırtlarında ve kucaklarında taşıdılar. Yol kenarında toplanan izleyiciler de **"sessiz yürüyüşü"** aynı suskunlukla izlediler. Bu arada izleyenlerin kendi aralarında geçen konuşmalarda **"Acaba Özal bu pankartları okuyacak mı?"** sözü geçiyordu. Kadın işçilerse kendi aralarında **"Keşke Genel Başkan Şevket Yılmaz da olsaydı. Ama olsa da Özal'ı yapacaklarından caydırabilir mi?"** diye konuştular.

Bu arada yine izleyiciler arasında **"Yürüyüşle ne olacak? Sadece şimşekleri üzerlerine çekecekler"** sözleri duyuluyordu. Yaklaşık 14.30'da yeniden alanda toplanan 5 bini aşkın işçi kalabalığı, burada Türk-İş Balıkesir İl Temsilcisi **Necati Demiralp,** Türk-iş Teşkilatlandırma Genel Sekreteri **Orhan Balaban,** Teksif Sendikası Genel Sekreteri **Zeki Polat,** Teksif Balıkesir İl Başkanı **Hüseyin Akyüz**'ün yaptığı konuşmaları dinlediler.

Harb-İş, Maden-İş, Teksif, Selüloz-İş, Çimse-İş,

Metal-İş, Yol-İş, Tes-İş, Sağlık-İş, Belediye-İş, Gıda-İş sendikalarına kayıtlı 5 bini aşkın işçinin katıldığı toplantıda, Türk-İş Balıkesir Temsilcisi Necati Demiralp, sessiz yürüyüş ve toplantının nedenlerini, "yerel sorunların yanı sıra, **Türkiye'de işçi Emeklilik Yasası'ndaki değişiklik ile kazanılmış hakların geri alınması, Kıdem Tazminatı Fonu ile işçilerin kıdem tazminatlarının geriye götürülmesi endişesi"** biçiminde açıkladı.

KONUŞMALAR

Yürüyüş sonrası Atarük Stadı'nın önünde yapılan toplantıda konuşan Türk-İş İl Temsilcisi Necati Demiralp **"Anayasada demokrasinin gelişmesini kısıtlıyacı gelişmeyi önleyici maddelerinden yeniden düzenlenmesi gerektiğine inanıyoruz"** dedi. Demiralp sözlerini şöyle sürdürdü:

"Balıkesir'de böyle bir toplantıyı düzenlememizin nedeni, ekonomik sıkıntılarımız vardı, yasalardan sıkıntılarımız vardı. Bu sıkıntılar ilgililere defalarca iletilmesine karşın müspet netice alınmamıştır. Bu nedenle demokratik vatandaşlık hakkımızı kullanmak sıkıntımızı tüm dünyaya ve ilgililere duyurmak için çıktık. Ülkemizin her tarafında fuhuş ve hırsızlık artmıştır. İntiharlar artmıştır. İcra dairelerinde icra takibi yapılan dosya sayısı artmıştır. Bu olumsuzlukların kökeninde hayat pahalılığı yatmaktadır. Bugün ülkemizde 100 bin lira aylık ücret geliri olan aileler zor geçinebilmektedir. 35-40 bin lira aylığı olan insanımızın durumu yürekler acasıdır."

Türk-İş Teşkilatlandırma Sekreteri **Orhan Balaban** da **"Türk-İş tarihinin hiçbir döneminde fırsatçılığa ve kısa vadeli çıkar arayışlarına iltifat etmemiştir"** diyerek şunları söyledi:

"Siyasal ve ekonomik demokrasi yoluyla, hürriyet, adalet temeline dayalı barış, hür sendikacılık akımının, bu akımın yurdumuzdaki yegâne temsilcisi olan Türk-İş topluluğunun hedef aldığı toplumsal düzenin korunması, ekmek-barış-özgürlük üçlüsünün tartışmasız bir biçimde gerçekleştirilmesine bağlıdır."

Teksif Sendikası Genel Sekreteri Zeki Polat, Balıkesir Pamuklu Dokuma Fabrikası'nda 400 işçinin 5 aydır para alamadığını anımsattığı konuşmasında **"5 aydır 400 evde yemek pişmiyor. 400 işçi aç durmakta. Buna göz yumamayız"** dedi. Konuşmalardan sonra yürüyüşe ve toplantıya katılan beş bini aşkın işçi, geldikleri gibi sessizce, slogan atmaksızın dağıldılar.

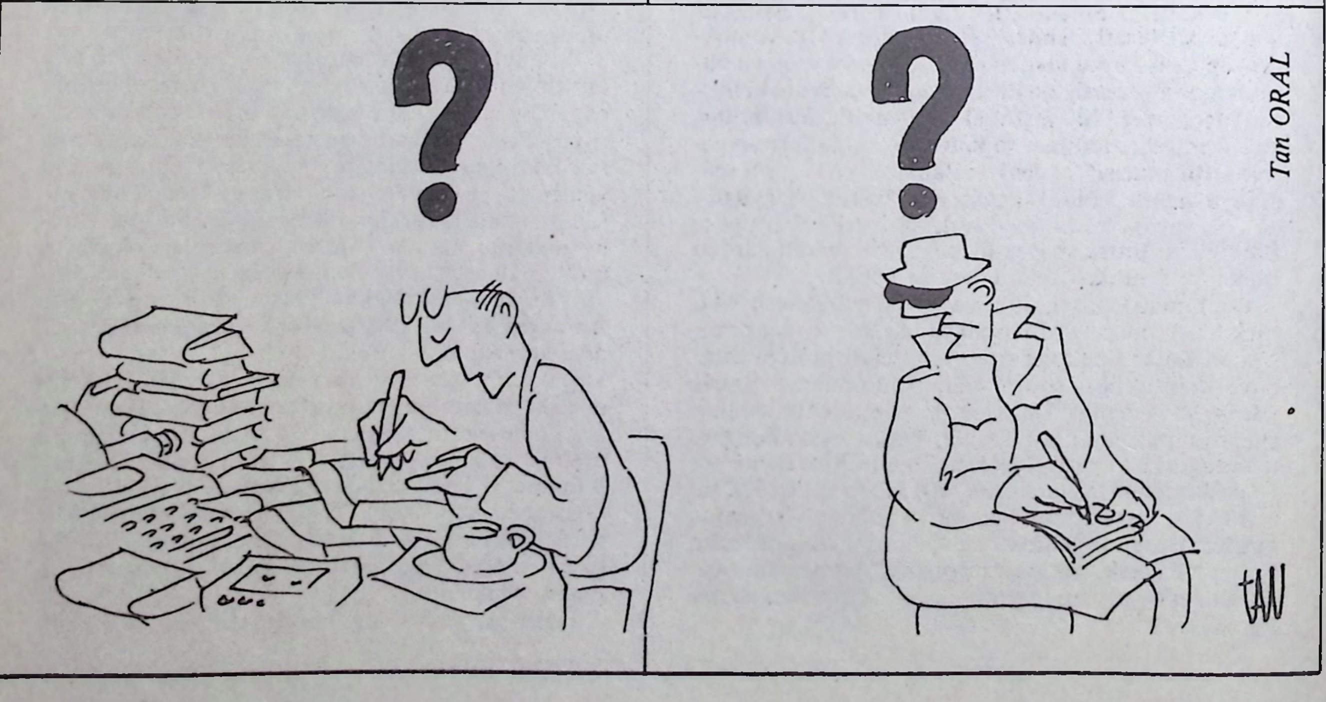
Karnaval çılgınlığı

ULYA ÜÇER *9 şubat*

KÖLN — Karnaval şenliklerinin tam ortasındayız. Kasım ayından beri kapalı salonlarda düzenlenen karnaval eğlenceleri, karakışa bakmadan geçen perşembe sabahından itibaren sokağa döküldü. Yarın büyük karnaval kervanıyla, bütün gün sabahlara dek sürecek çılgınlıklarla doruğuna çıkacak. Salı günü insanlar işe alkol ve uykusuzluktan şişmiş gözlerle gelecekler. Çarşambadan sonra da 6 haftalık oruca girecekler.

Geleneksel pazartesi kervanının masrafları bu yıl yeni bir rekor oluşturuyor. Şarap skandalından Reagan-Gorbaçov ilişkilerine dek politikayı ve **"büyükleri"** alaya alan karton-karikatürler, kervana katılanların kıyafetleri, atlar, arabalar, bandolar, dağıtılacak şekerlemeler, toplam iki milyon marka mal olmuş.

Karnavalın doruğunu yaşadığı, sokağa çıktığı son 5 gün, gelenek hiçbir tabu tanımıyor. Şefiniz bütün bir yıl ananızı mı ağlattı? Şaka yoluyla öç almanın tam sırası. Kafasından aşağı bir kova su boşaltabilirsiniz. Ardından zatürree olmasını önlemek için kuru bir gömlek ve havlu tutuşturun eline, iş orada tatlıya bağlanır. Makası alıp kravatını veya ceketini de

doğrayabilirsiniz. Bu şaka en yaygınıdır. En çok kadınlar yapar. Eğer şef bu gelenekten habersiz pahalı bir şeyler giymişse, kendi kabahati.

Karnaval günleri başka bazı tabuların da bir kenara bırakıldığı günler. Örneğin karşı cinslerin birbirlerine daha bir kolay yaklaştığı dönem karnaval. Uzun zamandır gözlenip bir türlü yanaşamadığınız biriyle dansa gitmek de, flört etmek de birden basitleşir. Evlilikle sonuçlanan karnaval tanışıklıkları hiç az değildir, ama bu kadar ciddisine gerek yok. Evli çiftler de bu günlerde birbirlerine karşı hoşgörülüdür. Bir eğlenceye birlikte de gitmiş olsalar, eşlerinin zaman zaman başkalarıyla ilgilenmesine ses çıkartmazlar. Herkesin amacı şu günleri eğlenerek geçirmektir çünkü, gama kasvete yer yoktur.

Avrupa karnavalının kalesi Köln'ün insanları zaten gamla, kasvetle araları olmayan kişiler. Tarihlerine bakılınca en zor dönemleri bile işi şakaya vurarak atlattıkları görülüyor. Biraz da karnavalın sayesinde, örneğin 19. yüzyıl başında kent, Napolyon'un ordularınca işgal edilip de geleneklerinden kopsunlar diye Kölnlülere karnaval bile yasaklanınca, işgalcilerin karşısına onların kıyafetine girerek çıkıyorlar. O günden bugüne karnaval organizatörlerinin kılığı 19. yüzyıl başı Fransız asker üniformalarına benziyor. Karnaval bahanesiyle girişilen, aslında işgal ordularını küçük düşürmeye yönelik başarılı direnişin unutulmamasını da böylece sağlıyorlar.

Kölnlülerin İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki şaka yollu bir protestosu da milli marşın yasaklanmasıyla ilgili. Prusya egemenliğinin getirdiği milli marşa Kölnlülerin pek yakınlık duyduğu yok, ama 1949'da Köln'de yapılan uluslararası at yarışlarında Alman ekibi birinci olmasına rağmen marşları çalınmayınca bozuluyorlar ve Kölnlülerden oluşan bando birden o yılların güncel bir karnaval şarkını milli marş yerini çalmaya başlıyor. Şarkının sözleri **"Biz üçlü işgal bölgesinin yerlileri..."** diye başlıyor.

Konferansın yapıldığı Livadia Sarayı.

Sağda, Churchill, Roosevelt ve Stalin Yalta'da görülüyor.

Mümtaz ARIKAN

'Parayla Demokrasi'

CÜNEYT ARCAYÜREK *12 şubat*

ANKARA — Başbakan Sayın Özal, alışılmışın dışında görüntü verme özentisini sürdürüyor. İşkence olayları günün konusu olmaya başlayınca, ortaya yılların konusu affı getirdi. Af ve işkence konuları muhalefetin gündemine girince, yeniden vites değiştirdi. Şimdi de huzurunuzda seçim yasasında yapacağı değişikliklerle bulunuyor.

Sayın Özal, taktiklerle şaşırtmaca yapmayı çok seviyor. Örneğin düne dek kimi yasalarda yapmayı düşündüğü değişiklikleri hükümet bünyesinde ele alıp sonuçlara gitmeyi yeğliyordu. Bugün bu yöntemlerde yeni bir değişiklikle karşı karşıyayız. Seçim ve af gibi önemli iki yasayı hükümet bünyesinde konuşup ilke kararlarına varacağını -sözcü- Devlet Bakanı Mesut Yılmaz marifetiyle açıkladıktan bir süre sonra, bu kez iki yasayı TBMM'nin Anayasa ve Adalet Komisyonlarındaki ANAP'lı üyelerle görüşüp sonuçlandırmaya girmişti.

Elbette, bir başbakanın çoğunlukta olduğu parlamentonun komisyon üyeleriyle belirli konuları görüşmesi doğaldır. Ne var ki, bir başbakanın bu komisyonlarda çoğunluğu elinde tutan kendi milletvekilleriyle daha tasarılar Meclise gelmeden toplanıp kararlara varması, o tasarıların akıbetini daha baştan belirlemiş olmayacak mıydı?

İki komisyondaki ANAP'lı üyeler, böylece tasarı metinlerini görmeden, hele seçim ve af gibi duyarlı konular üzerinde "peşin hükümlerle" müzakere masasına oturacaklar, daha önceden oluşturulan yargılarla "göstermelik" bir tartışma ortamı yaratacaklar.

Artık muhalefetten gelen kimi görüşlerin, yapılan önerilerin fazlaca kıymeti harbiyesi olmayacak. Oysa Meclis komisyonları, gelen tasarıların daha olgun biçime dönüştürülmesi esprisiyle kurulan parlamenter organlardır. Sayın Özal için sorun, böylesine önemli konuların muhalefetin getirdikleriyle daha olumlu düzeye erişmesi değildir. Sayın Özal için sorun, kendi bildiği ve yürüdüğü yolda aldığı kararların aynen Meclis'ten geçmesidir. Başbakan'ın bu son davranışları, bir iktidarın Meclis fikrine ne denli başka baktığının yeni bir göstergesidir.

Sayın Özal'ın Türkiye'yi bir "küçük Amerika" yapma özentisinin son somut örneği, seçimlerde partilerin para vererek devlet TV'sini propaganda süresinde kullanmalarıyla ilgili son kararıdır. Propaganda dönemlerinde her partinin, "reklam fiyatına" TV'den üç kez onar dakika yararlanmasını seçim yasasına eklemek isteyen Özal, böylece "paralı demokrasi" anlayışına ilk adımı atmıştır.

Olumsuz kimi mırıldanmalara karşın, Türk iş çevresinin Özal iktidarından fazlaca yakınmadığı bir ger-

çektir. Sayın Özal'ın seçim sırasında iş çevrelerinden dilediği bağışları alacağından kimsenin kuşkusu yoktur. ANAP iktidarı bir yandan devlet yardımını alacak, öte yandan ***"işini kolay yoldan gördürmeyi"*** *yeğleyen işadamlarından akacak* ***"teberrularla"*** *TV'den dilediği gibi yararlanabilecektir.*

Devlet, ANAP'a 738 milyon veriyor. SHP'nin Hazine'den aldığı 297.532.724 liradır. MDP 239.482.167 lirayla üçüncü, DYP 41.848.229 lirayla dördüncü, RP 3.116.000 lirayla beşinci sırayı alıyor.

Bu rakamlar bile ANAP dışındaki partilerin on dakikası en azından elli milyonu varacak propaganda olanağını kullanmadaki zorluklarını sergilemeye yeter de artar bile. Ama, partilere daha ucuz tarife uygulanması yoluna gidilebileceğini söyleyen ANAP çevreleri, gene de nalının kendilerine yontulacağından kuşku duymuyor. Çünkü, bu tür paralı propagandalarda her partinin ***"ne yaptığını ve yapacağını"*** *sergileyen sınırlar içinde kalması, örneğin iktidarın ekonomik ya da siyasal uygulamalarına değinmemesi ilke olarak benimsenmek üzere.*

Parasından içeriğine değin bu yöntemin yüzeyde bütün partilere eşit olanaklar sağladığı varsayılabilir, ancak işin iç yüzüne inildikçe, bir aldatmacanın bütün öğeleriyle gerçekleştirilmeye çalışıldığı açık seçik görülüyor.

Tabii Sayın Özal, modern demokrasilerden söz edip çeşitli gerekçeler bulabilir. Örneğin Amerika'da TV'den partilerin bu yolla yararlandığını söyleyebilir. Ne var ki, özellikle Amerika'da hiçbir televizyon istasyonu TRT gibi ***"hükümet borazanı"*** *değildir. Hemen hepsi özel girişimin elindedir.* ***"Paralı demokrasi"*** *'nin yerine oralarda eşitlik ilkesini dürüstçe uygulayan yöntemler geçerlidir; paralı propagandadan çok, parti adaylarının TV'de saatler boyu tartışmasına olanak veren* ***"haber programlar"*** *daha değerlidir.*

İlk seçimde çoğunluktan gideceğini anlayan ANAP iktidarı, bu tür yeni buluşlarla gücünü pekiştirmeye yönelik önlemler alma yolundadır. Siyasal deneyler, lastik, pek çok yerinden patlayınca yapılan yamalarla arabanın uzun yol alamayacağını gösteriyor. Sayın Özal ise, demokrasinin stepnesi olan muhalefeti halkın kullanmaması için her çareye başvuruyor.

DİSK'in 19. kuruluş yıldönümü

Baştürk: Sendikal özgürlük baş koşul

13 şubat

İş Sendika Servisi — DİSK'in 19. kuruluş yıldönümü nedeniyle bir açıklama yapan DİSK Genel Başkanı **Abdullah Baştürk, "Sendika özgürlüğü ve sosyal hakların varlığı, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur"** dedi.

DİSK Genel Sekreteri **Fehmi Işıklar** da DİSK ve üyesi sendikaların seçimle işbaşına gelmiş yöneticilerine teslim edilmesini isteyerek, **"DİSK'in faaliyete başlaması uluslararası düzeyde Türkiye'ye saygınlık kazandıracaktır"** şeklinde açıklamada bulundu.

DİSK'in kuruluş yıldönümü nedeni ile açıklama yapan SHP Genel Başkan Yardımcısı **Tevfik Çavdar** ise, sendikal yaşamda var olan sıkıntıların çözümü için işçilerin siyasete ağırlık koymalarını istedi.

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla bir bütün olduğuna değindiği açıklamasında, **"Demokrasinin 'olmazsa olmaz' koşulları vardır. Sendika özgürlüğü de demokrasinin temel bir koşuludur"** dedi. Baştürk demokrasinin koşullarından bazılarını kabul edip, özgür sendikacılığı fiilde değil, sözde kabul etmenin Batı demokrasisinin inkârı olduğunu söyledi. Çağdaş demokrasilerde vazgeçilmeyecek toplumsal çıkar örgütleri, baskı gruplarından en önemlisi olan sendikaların, demokratik işçi hakları başta olmak üzere temel insan hak ve özgürlüklerinin koruyucusu ve geliştirici olduklarını belirtti.

Abdullah Baştürk, sendikaların, özgürlüklerin ve demokrasinin kaleleri olduğunu vurguladığı açıklamasını şöyle sürdürdü: **"Çünkü baskı gruplarının işlevini yerine getirmediği, getirmelerine izin verilmediği ülkelerde totaliter rejimler var demektir. Türkiye'de karşıtlarını kabul etmeyi, çoğulculuğu, çoksesliliğe katlanmayı hâlâ içine sindiremeyen sermaye sınıfı, kendi toplumsal örgütleri ya da kendi dümen suyundaki toplumsal örgütler dışındakilere hayat hakkı tanımak istememektedir. Türkiye'de gerçek demokratlığın ölçüsü, siyasi planda, her türlü siyasi görüşün özgürce örgütlenmesini kabul etmek ise, sendikal planda da gerçek sendika özgürlüğü ve grev hakkını kabul etmektir. Siyasi görüş açıklamasına ve sendika özgürlüğüne herhangi bir sınır getirenlerin demokratlığından şüphe edilmelidir."**

Baştürk, günümüzün temel gündem maddesinin demokrasi olduğunu belirterek, **"güncel demokrasi mücadelemizde ayrı odaklar oluşturmaya, suni barajlar koymaya, demokratlığı içine sindirmiş kimsenin hakkı olmadığını"** söyledi. Demokrasinin, temel gündem maddesi durumuna geldiği günümüzde DİSK'in 19. kuruluş yıldönümünün daha büyük anlam kazandığını savunarak özetle şöyle devam etti:

"DİSK'in kökleri Türkiye toplumunun bağrındadır. DİSK, Türkiye'nin somut toplumsal, ekonomik ve kültürel koşullarının ürünü, bağımsız ve demokratik bir sendikal kuruluştur. Demokratik bir kuruluş olduğu içindir ki, Ocak 1985'te, 44 milyon üye işçiyi temsil eden 34 Batı Avrupa sendikalar merkezinin oluşturduğu Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ASK'ye üye olmuştur."

Baştürk, **"Sarı ve uydu sendikacılık geçmişte işçilere hiçbir şey kazandırmamıştır. Gelecekte de kazandırmayacaktır. İşçiler de bunu anlayacak düzeye gelmişlerdir. DİSK'in kurulmasından sonra Türkiye'de iki sendikal anlayış var olmuştur. Ve gelecekte de demokratik işçi haklarını savunan, sendika özgürlüğü ve sosyal hakları son noktasına, sosyal hakları son noktasına kadar yaşama geçiren, ILO ilkelerinden, özgür sendikacılık ilkelerinden ödün vermeyen sendikal anlayış yaşayacaktır"** dedi.

IŞIKLAR'IN AÇIKLAMASI

DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar, **THA**'ya yap-

GÜLERYÜZLÜ CİDDİLİK
Vedat Günyol
Eden: 700 lira, Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya
450 lira, Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İSTANBUL

62. Yıl: Sayı: 22082 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 15 Şubat 1986 Cumartesi

Yüce Divan: Görev kötüye kullanıldı

Özdağlar'a 2 yıl hapis

MİLLETVEKİLLİĞİ NE OLACAK — İsmail Özdağlar'ın TBMM üyeliği Başkanlık Divanı tarafından yorumlanacak. Yüce Divan tarafından iki yıl hapis cezası ile cezalandırılan eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın TBMM üyeliğinin ne şekilde düşürüleceği konusunda Başkanlık Divanı'nın değerlendirme yapacağı öğrenildi. Başkanlık Divanı, Özdağlar hakkında anayasanın 84. maddesinin uygulanması ya da Yüce Divan kararının Meclis'e ulaşmasıyla birlikte üyeliğinin düşmüş sayılması konusunda Anayasa Komisyonu'nun da görüşünü alarak karar verecek. Yüce Divan Başkanı Semih Özmert, Cumhuriyet'e kararın nasıl uygulanacağını şöyle anlattı: "Karar, TBMM Başkanlığı'na gönderiliyor. Özdağlar'ın milletvekilliğinin düşmesine ya da düşmemesine TBMM Genel Kurulu karar verecek. Anayasanın 84. maddesine göre TBMM Özdağlar'ın milletvekilliğinin düşmesine üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verebiliyor. Ancak, TBMM Özdağlar'ın milletvekilliğinin düşmemesine karar verirse ne olur bilemiyorum. Ayrıca Özdağlar'ın milletvekilliğinin düşmesine karar verilmesi halinde Özdağlar ya da herhangi bir TBMM üyesi üyeliğin düşmesi kararına karşı anayasanın 85. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi'nde iptal davası açabilir." (Fotoğraf: aa)

ÖZDAĞLAR KARARI

Sanık Manisa milletvekili ve eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın UM Denizcilik A.Ş. ortağı ve Yönetim Kurulu Başkanı Uğur Mengenecioğlu'ndan 25 milyon lira olarak haksız menfaat sağladığı sabit olmuş ise de, paranın hangi nedenlerle alındığı ve bir rüşvet anlaşmasına dayalı olduğu konularında yeterli delil elde edilemediğinden eylemi "görevi kötüye kullanma" olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, hareketine uyan TCK'nun 240/1. maddesi gereğince takdiren ve teşdiden iki yıl süre ile hapis ve 30 bin lira ağır para cezası ile mahkûmiyetine yine madde uyarınca iki yıl süre ile memuriyetten yoksun kılınmasına ve çokluğuyla sürücü ehliyetnamesinin geri alınmasına gerek olmadığına kanuni ve takdiri tahfif sebebi bulunmadığına, 281 bin 400 lira tutarındaki yargılama giderlerinin bu sanıktan alınmasına oybirliğiyle

11. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Sorun Bitmedi

ANKARA — Aylardır kamuoyunun ilgisini çeken İsmail Özdağlar olayı dün sonuçlandı. Yüce Divan, eski devlet bakanını rüşvet alma suçundan mahkûm etmedi. Özdağlar'ın "görevini kötüye kullandığı" gerekçesiyle iki yıl hapsine hükmedildi.

Yüce Divan'ın kararına göre "Özdağlar'ın 25 milyonu aldığı sabit olmuştu." Ancak "Parayı hangi nedenle aldığı, bir 'rüşvete' dayanıp dayanmadığı kesinlik kazanamamıştı."

Yüksek mahkemenin bu yoldaki kararı çeşitli çakrışımlar yapıyor. Çünkü Özdağlar olayı

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Yarın Pazar. Yarın Dergi'yi Okuyun.

Yarın bir "dergi keyfi" yaşayın.
Açın derginizi,
konudan konuya, Türkiye'den Dünyaya bir gezintiye çıkın.
Hafta içinde ilgilenemediğiniz konuları inceleyin.
Haber-yorum yazılarını, araştırmaları, söyleşileri okuyun.
Çizgi romanı, öyküyü, denemeyi okuyun, seyredin.
Haftanın TV ve sanat haberlerini, film eleştirilerini izleyin.
Bilim teknik sayfalarından bilimdeki son gelişmelere uzanın.
Ev ekonomisiyle ilgilenin.
Bulmacayı çözün. Satrançla, briçle uğraşın.

Yarın Cumhuriyet'le birlikte
32 sayfalık Cumhuriyet Dergi'yi mutlaka okuyun.

Bu Pazar kendinize vakit ayırın.

İran birlikleri, Irak-Kuveyt karayolu bağlantısını da kesti

Irak, İran'ı çıkaramıyor

***Fao** kentinin İran'ın eline geçtiği, uydular tarafından çekilen fotoğraflarla saptandı.*

İran Cumhurbaşkanı Ali Hamaney, ABD'yi uyararak "Washington, kendisini ilgilendirmeyen bu bunalıma müdahale etmeye kalkışmasın" dedi.

Dış Haberler Servisi — Körfez savaşında çarpışmalar, tüm şiddeti ile devam ederken, İran Cumhurbaşkanı **Ali Hamaney,** ABD'yi bunalıma müdahale etmemesi için uyardı. Hamaney, dün Tahran'da açık havada yapılan cuma namazına katılan yüzbinlerce kişiye hitaben yaptığı konuşmada, İran'ın koşulları kabul edilinceye kadar savaşı sürdüreceklerini söyledi. İran Cumhurbaşkanı şöyle dedi:

"Savaşçılarımız, nihai zafere kadar birbirinden ağır darbeler vurmaya devam edecektir. ABD yönetimini uyarıyoruz. Kendilerini ilgilendirmeyen bu bunalıma müdahale etmeye kalkışmasınlar."

İran'ın BM temsilcisi Recai Horasani ise New York'ta yaptığı konuşmada, **"Uluslararası topluluk, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'i kınayıncaya kadar Irak'ın güneyinde ele geçirdiğimiz topraklardan çıkmayacağız"** dedi.

Horasani, İran'ın komşu ülkelere saldırmak niyetinde olmadığını da belirterek, **"İran, planladığı tüm hedeflerine ulaşmayı gerçekleştirmiştir"** dedi.

BBC Radyosu, dün verdiği ha-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Bankalar Birliği para piyasasındaki gelişmeleri konuştu

Mevduat faizleri düşme yolunda

***Banka** genel müdürleri ile yapılan toplantıda Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi, bir devalüasyonun söz konusu olmadığını belirterek, "Dövizle oynayan parmaklar birkaç hafta içinde yanacak" dedi.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem'**in de katıldığı Bankalar Birliği toplantısında, mevduat faizlerinin düşürülmesi eğilimi belirdi. Erdem, **"Bankalar, mevduat faizlerinin düşürülmesi arzusunda"** dedi.

Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi ise toplantı öncesinde basın mensupları ile sohbet ederken, **"serbest piyasa ekonomisi"** çerçevesinde döviz satışı yapılacağını doğruladı. Canevi serbest piyasada döviz fiyatlarındaki artışın, spekülatif nedenlerden kaynaklanabileceğini kaydederek, **"Bu işte başka parmak varsa, bir iki hafta içinde yanar. O zaman gelin kimin parmağı varmış, konuşalım"** dedi. Canevi, Türk parasının değerinin devalüe edilmesinin kesinlikle söz konusu olmadığını da kaydetti.

MEVDUAT FAİZLERİ

Bankalar Birliği toplantısı dün saat 14.30'da başladı. İlk ele alınan konular arasında mevduat faizleri de yer aldı. Bankacılar faizlerin düşürülmesi gerektiği konusunda görüş bildirdiler. Daha sonra, Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi, bankacılara önümüzdeki günlerde döviz satışlarının başlayacağı haberini verdi. Canevi, dövizde gözlenen gelişmeleri, **"bünyesel olmayan ve yapay bir kriz"** olarak niteledi. Merkez Bankası Başkanı, ola-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Sovyet doğal gazı geliyor

Sovyetler'le sürdürülen görüşmeler, dün sürpriz bir biçimde anlaşmayla sonuçlandı. Sovyet doğal gazına döviz üzerinden para ödeyeceğiz, ancak ödeyeceğimiz dövizin yüzde 70'i ile Sovyetler Birliği bizden mal satın alacak.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında yaklaşık iki yılı aşkın bir süredir devam eden doğal gaz pazarlığı dün Ankara'da sürpriz bir şekilde anlaşmaya bağlandı. Önceki gün müzakerelerin ilk bölümünde katı tutumunu koruyan Sovyet heyeti dün beklenmedik bir şekilde müzakere pozisyonunu değiştirerek Türkiye'nin alacağı doğal gazın yüzde 70'inin mallа ödenmesini benimsedi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

GORBAÇOV, AVRUPA'DAKİ IRKÇI ŞİDDET EYLEMLERİNİ KINADI 3. Sayfada

Bir ozanın çizdiği portreler.

İçi Sevda Dolu Yolculuk.

İşkence ustası Kedici Mehmet Efendi'den Catherine Deneuve'e benzeyen ev kedisi Duman'a...

CAHİT KÜLEBİ'nin anıları yarın Cumhuriyet 'te

Marcos'un kirli seçim zaferi

"Meclise göre, Filipinler diktatörü ezici farkla önde"

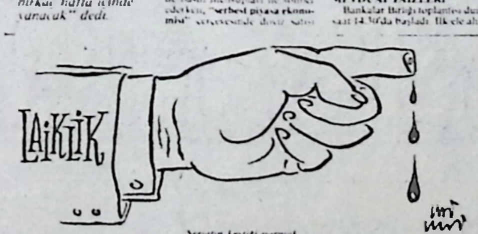
Seçimde hile yapıldığını düşünen Katolik rahipler, Marcos'un seçimlere "yolsuzluk" derecede hile soktuğunu söylediler.

3. Sayfada

Karakolda intihara savcılık el koydu

Samsun Merkez [illegible] Karakolunda [illegible] intihar ettiği söylenen [illegible] "Tek kırık kemiği [illegible]" denildi.

6. Sayfada

Şeriatın kestiği parmak...

Tahtakale paniği

Dolar hemen düştü

Ekonomi Servisi — Merkez Bankası'nın döviz fiyatlarındaki tırmanışı ve spekülasyonu önlemek amacıyla piyasaya "dolar" süreceğini açıklaması Tahtakale'de panik yarattı. Bu panik sonucu önceki gün 635 liraya fırlayan satış fiyatı dün 625 liraya düşerken Alman Markı da 271 liradan

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Paniğe gerek var mı?

OSMAN ULAGAY

"Tahtakale piyasası" diye anılan serbest döviz piyasasında, Amerikan Doları ve Alman Markı gibi ülkemizde çokça aranan dövizlerin fiyatlarında son günlerde gözlenen anormal yükseliş, çeşitli yorum ve açıklamaları da beraberinde getirdi. Bu yorum ve açıklamaların başlıca

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Valiler Marifetiyle..

Türkiye 12 Eylül'e nasıl geldi? Bu sorunun yanıtını ileride tarih verecek, zaman geçtikçe gerçekler daha iyi anlaşılacak [illegible]

[illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Ekin yöneticileri basın toplantısı düzenledi

Aziz Nesin: Türkiye'de sıkıyönetim kalktı mı?

Kültür Servisi — Ekin Danışmanlık Bilar A.Ş.'nin [illegible] Çankaya Sineması ve AST'ın kapatılması, İstanbul'da ki Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu ve Şan Tiyatrosu'nun [illegible] Cumhuriyet'te bir basın toplantısı düzenledi.

Ekin Danışmanlık Bilar A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı **Aziz Nesin,** Genel Müdür **Yalçın Küçük,** [illegible] **Demirtaş Ceyhun, Bilgesu Erenus** ve [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yasak Düzeni

İstanbul Valiliği, *Ekin-Bilar A.Ş.* 'nin düzenlediği toplantıları yasakladı. Ankara'da da aynı şirketin toplantılarının yapıldığı AST ve Çankaya Sineması üçer gün kapatıldı.

Ne yapmış Ekin-Bilar A.Ş.? Yasaları mı çiğnemiş? Yasa dışı toplantılar mı düzenlemiş? Hayır.

Şirket yasalar uyarınca kurulmuş. Yine yasalar uyarınca

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

tığı açıklamada DİSK ve bağlı sendikaların yeniden faaliyete geçmesi gerektiğini söyledi. **"DİSK ve bağlı sendikaları, seçimle iş başına gelmiş gerçek temsilcilerine teslim edilmelidir. DİSK'e tahammülü olmayan bir rejime demokrasi demek güçtür. DİSK'in işçilerin oylarıyla seçilmiş gerçek temsilcilerine teslim edilmesi, ülkemize uluslararası platformda saygınlık kazandıracaktır"** dedi.

Işıklar, DİSK'in insan haklarını, emeği, gerçek demokrasiyi, 1961 Anayasası'nın eksiksiz uygulanmasını istediği, sömürüye, azınlığın tahakkümüne, emperyalizme, savaş ve şovenizme karşı çıktığı için bazı çevrelerce suçlanıp karalanmak istediğini belirtti.

Işıklar, DİSK'in kuruluş yıldönümü nedeni ile yaptığı açıklamada, 12 Eylül'den sonra sıkıyönetimce faaliyetlerinin geçici olarak durdurulup yönetimin kayyımlara teslim edildiğini anımsatarak şöyle dedi: **"Sıkıyönetim kalkmıştır. Kayyımların görevleri son bulmuştur. DİSK ve bağlı sendikaların varlıklarını korumada tam ve doğru biçimde görev yaptıkları kuşkulu olan kayyımlar, işbaşından uzaklaşmalı, DİSK ve bağlı sendikalar işçilerin seçtikleri gerçek temsilcilerine teslim edilmelidir. DİSK hakkında herhangi bir kapatma kararı yoktur. DİSK'e tahammülü olmayan bir rejime demokrasi demek güçtür. DİSK'in işçilerce seçilmiş gerçek temsilcilerine teslim edilmesi ülkemize uluslararası platformlarda saygınlık kazandıracaktır."**

Cumhuriyet'in Ankara Bürosu'nun haberine göre, SHP Genel Başkan Yardımcısı **Tevfik Çavdar,** DİSK'in 19. kuruluş yıldönümü ile ilgili yaptığı açıklamada, **"DİSK, sendikaların çoğulcu demokrasinin işlerliği açısından ne denli önemli olduklarını kamuoyuna açıkça görtermiştir"** dedi.

Tevfik Çavdar, 1961 Anayasası'nın kabulünden sonra demokrasinin çoğulculuk niteliğine uygun olarak, işçilerin de siyasal yaşamda ağırlıklarını hissettirmesi gereğinin öne çıktığını ve 13 Şubat 1967 tarihinde DİSK'in bu amaçla kurulduğunu söyledi.

Tan ORAL

Çavdar, sendikal yaşamdaki sıkıntıların çözüm yolunun işçilerin siyasete ağırlıklarını koyması olduğunu dile getirerek **"depolitizasyonun"** işverenlerin isteklerini acımasızca hayata geçiren iktidarın işine yaradığını öne sürdü. Çavdar, **"DİSK, sendikaların çoğulcu demokrasinin işlerliği açısından ne denli önemli olduklarını kamuoyunda açıkça göstermiştir. Politikanın sadece küçük bir seçkinler grubunun girişimlerine bırakılmayacağı gerçeğini ortaya çıkarmıştır"** dedi.

Piyale MADRA

Kar altında karnaval: 1

Almanlar 'Kötü Kış Cini'ni kovdu

MEHMET YAŞİN *16 şubat*

KÖLN — Bir birahane.

Diğerleri gibi eski ve tıklım tıklım. İçeriye girebilmek için dans edenleri yarmak gerek. Dans edenler kendilerinden geçmiş. Dalgayı yandan yemiş vapur gibi bir sağa, bir sola sallanıp duruyorlar.

Orkestra üç kişi. Biri zilli bir davul çalıyor, diğeri akordiyon. Üçüncüsü, koyunların boyunlarına takılan küçük çıngıraklardan 20-30 tanesinin asılı bulunduğu bir sopayı indinip kaldırıyor.

Şarkı hep bir ağızdan: **"Biz üçlü işgal bölgesinin yerlileri..."**

Garsonlar zor durumda. Ellerindeki bira bardakları ile dolu tepsileri, sallanan kalabalığa çarpmadan, dökmeden hedefe ulaşmaya çalışıyorlar.

Çoğunluğun burnunun ucu kırmızı rujla boyanmış. Bazıları da yüzünü isle sıvamış.

Palyaço kılığı rağbette. Bir kadın; askılı bir pantolon giymiş. Ya babasının, ya kocasının, ama şişman birisinin. Üç delikanlı rahibe kılığında. Ama yırtmaçlarından bacakları kalçalarına kadar görünüyor. Bir erkek; asker giysileri içinde. Miğferinin üstü sebze bahçesi gibi: Bir demet kırmızı turp, bir demet maydonoz, yarım karnıbahar, iki tane havuç.. Bizde de mika bir şapka ile tüylü bir maske. Dalgaya alınmamak için bu gece normal olmamak gerek.

TEPSİLERDE BİRA YERİNE MUM

Gece 24.00. Garsonların tepsilerinde şimdi bira yerine mumlar var. Herkese birer mum. Başta sırığa bağlı bir kukla, ardında davulcu, herkes sokağa boşalıyor. Karşıdaki birahaneden ellerinde mumlarla başka grup geliyor. Yukarıdan, sağdan, soldan başka gruplar. Köln'ün ünlü **Alstadt** meydanına doğru yürüyüş var. Soğuk, kalabalıktan yükselen gürültüyü donduramıyor.

Kalabalık, meydanın ortasında halka oluyor. Ve papaz kıyafetindeki birisi elindeki meşale ile sırığın ucundaki **"Kötü Kış Cini"**ni tutuşturuyor. Cin, alevler içinde. Ellerdeki mumlar ortadaki ateşe atılıyor.

"Kötü Kış Cini öldü. Yaşasın bahar..."

Gürültü birden donuyor. Şimdi her taraf karanlık. Birahaneler kepenklerine kilidi vurmuş bile. Biraz önceki canlılık bıçakla kesildi sanki.

Ve asırlardan beri süren Köln Karnavalı, bu yıl da aynı törenle sona eriyor...

FAŞİNG DEĞİL, KARNAVAL

Ben **"faşing"** dedikçe B. Almanya'daki muhabirimiz **Ulya Üçer "karnaval"** diye düzeltiyor. Çünkü bizim faşing dediğimiz şenliğin adı Köln'de karnaval.

Bizde **"faşing"** dendiğinde akla hemen kadınlar gelir. Ve hep aynı fotoğraflar yayımlanır: Bira bardakları ile dolu bir masa, bıyıklı bir erkek, kucağında 3-4 tane yarı çıplak kadın. Aslında fazla yanlış da değil. Karnavalın ilk günü olan perşembe, kadınlara ait. O gün her türlü tabu, yasak yıkılıyor ve iş çığrından çıkıyor.

Bu yıl 15. karnaval veya faşingi yaşayan **Ulya Üçer'**in anlattıklarına göre karnaval bir töre. Ren Nehri kıyısındaki kentlerle Roman kentlerinin kökleşmiş bir töresi. Bölgelerin hem kutlama biçimleri hem de adlandırmaları farklı. Ren kıyısındakiler karnaval, Baden bölgesinde oturanlar **Fastnacht** (oruç gecesi), Bavyeralılar ve Avusturyalılar **faşing** diyor. Hıristiyanlık öncesine dayanan, kötü cinleri kovalama, kıştan kurtulma ve baharı karşılama törenleri.

Hıristiyanlıktan sonra karnavalı Protestanlar aforoz edince meydan Katoliklere kalmış. Şimdi sokaklarda içenler, sevişenler, dans edenler onlar. Protestanlar ise evde oturup, belki de karnavalı dışlayan kiliselerine öfkeleniyorlar.

Köln Karnavalı'nın sokak faslı bu yıl 7 şubat perşembe günü başladı. **Weiberfastnacht** diye adlandırılan o gün kadınlarındı. Kadınların bütün kuralları bir kenara bıraktıkları gün. .

Kadınlar alabildiğine özgür, kocalar veya sevgililer de alabildiğine hoşgürülü.

Türk işçilerinin en sevdikleri gün. O günün sabahı gittiğimiz bir Türk kahvesinde gençler, öğleden sonra olacakları ballandıra ballandıra anlatırken, bazıları da aralarında iddiaya giriyorlardı: **"Bugün en çok kadınla kim yatacak?"**

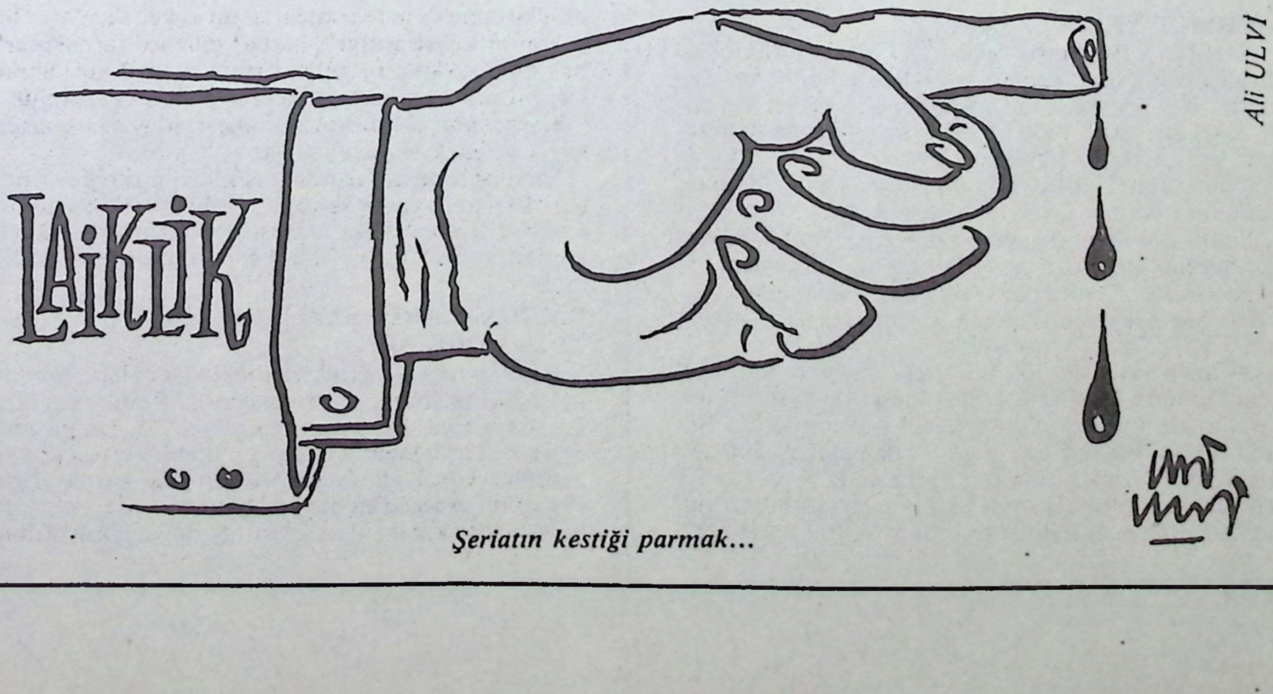
Perşembe gününü anlatabilmek için yaşamak gerek.

Bizim 23 Nisanlarda çocukların başbakan olmaları gibi bugün Köln yönetimine kadınlar el koyacak. Sembolik de olsa kadınların yönetimine geçen kent sokaklarına kendimi atmadan önce Ulya Üçer'in peş peşe sıraladığı uyarılara kulak veriyorum:

"Sakın kravat takma, keserler. Yeni bir şeyler giyme, ıslatıp başından aşağı içki boşaltırlar. Sakalına dikkat et, maske sanıp çekebilirler. Bugün egemenlik kadınlarda. Onlara boyun eğmek zorundasın."

Yaşamımda ilk kez **"kadın saldırısı"**ndan korka korka sokağa çıkıyorum. Yabancı olduğum anlaşılmasın diye başımda tüylü şapka, burnumun ucunda kırmızı bir ruj lekesi.

Altstadt meydanının girişinde ilk saldırıya uğruyorum. Yolumu kesen üç tane tombul ve yaşlı kadın,

Şeriatın kestiği parmak...

önce bira ikram edip sonra sırayla öpüyorlar.

Meydanın etrafı tribünlerle çevrili. Ortada kadınlar kol kola girmiş dans edip şarkı söylüyorlar. Erkekler tribünde onları izliyor. Rio Karnavalı'nın aksine kadınlar giyinik. Savrulan yırtmaçların altından yünlü çoraplar görülüyor.

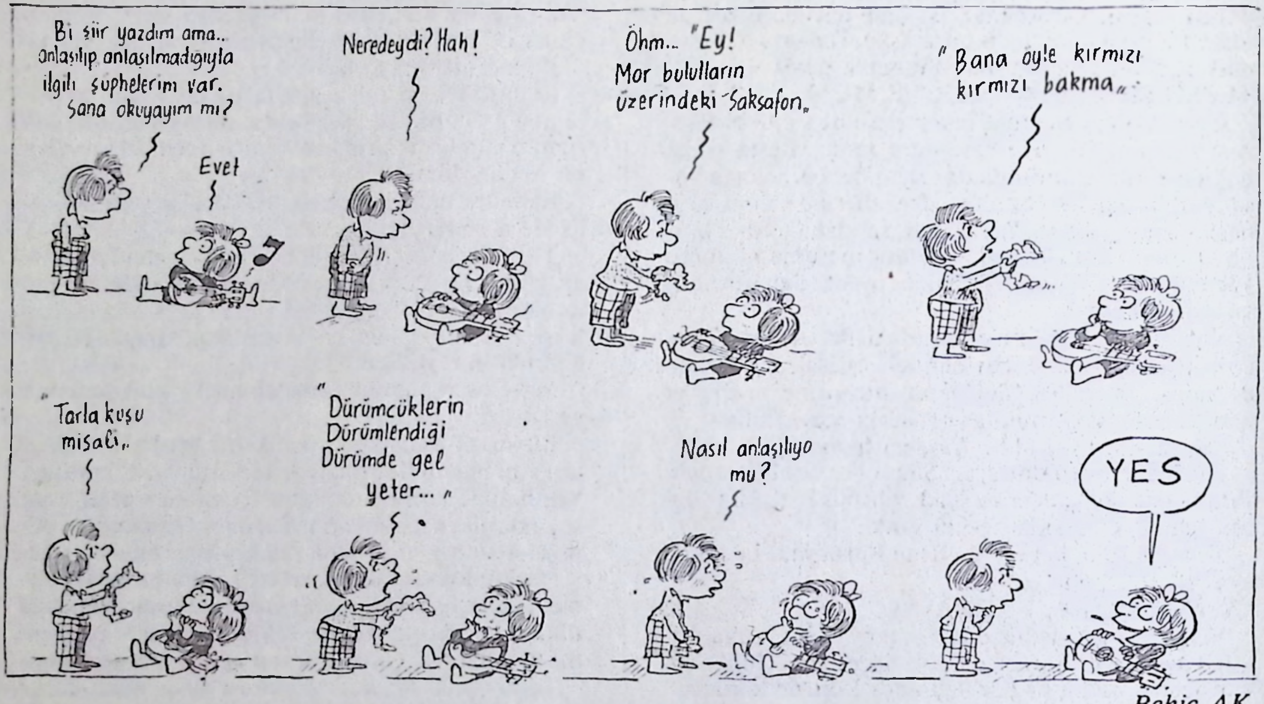
Dondurucu soğuk yüzünden çılgınlıklar birahanelere doğru kayıyor. Kadınlar masanın üstüne uzattıkları bir erkeği soymaya çalışıyorlar. Köşede iki kadın bir erkeği sıkıştırmış öpüyor.

Bugün Kölnlü kadınlar sanki çıldırmış.

Bu yıl karnavalın üstüne AIDS gölgesi düşmüş. Hem erkekler hem de kadınlar biraz çekingen. Ama içkiyi fazla kaçıranlar hiçbir şeyden korkmuyor.

Edindiğimiz bilgilere göre kadınlar gününden sonra evlenme ve boşanma oranlarında yükselmeler görülüyormuş. Doğum kontrol hapının bulunması boşanma olaylarında belirli bir düşüşe neden olmuş.

Çılgın perşembe, kadınların egemenliğinde güneş doğana kadar sürecek. Sonra herkes sızdığı köşeden doğrulup evinin yolunu tutacak. Ve kimse bir önceki gece ne yaptığını hatırlamayacak.

Behiç AK

Kar altında karnaval 2

Karnaval soğanlı balıkla hızını yitiriyor

MEHMET YAŞİN *17 şubat*

KÖLN — Perşembe gecesi kadınlarla birlikte çıldıran Köln, cuma sabahı sessizliğe gömülüyor. Sokaklar boş. Kaldırımlar boşalmış bira şişeleriyle dolu. Bazıları, yüzlerinde bir gece öncesinin garip makyajı, yarı açık gözlerle işe gidiyor.

Cuma günü tatil değil, ama birçok işyeri kapalı. Bu cuma Alman işverenler hoşgörülü.

Şimdi Kölnlüler üç gün boyunca perşembenin yorgunluğunu atıp pazartesi çılgınlığına kendilerini hazırlayacaklar. Çünkü pazartesi günü kadın, erkek herkes tekrar sokağa dökülecek, içecek, gürültü edecek, Kötü Kış Cini'ni kovacaklar.

Köln'de yaklaşık 100 bin Türk yaşıyor. Karnaval şenliklerinde Türkler yok. Katılanlar da biraz çekimser. Çılgınlıkları uzaktan izlemekle yetiniyorlar. Bunun nedeni bir söylentiye göre **"dazlaklar"**. 200-250 kişilik bir dazlak grubunun karnavalda Köln'e gelip, Türklere saldıracağı söylentisi, gurbetçileri bazı önlemler almaya zorlamış. Ortaokul ve lise öğrencileri okullarına ellerinde sopalarla gitmişler. Bazıları **"bıçaklarını kuşanmışlar"**, hatta **"tabanca takınanlar"** bile olmuş. Ama ne gelen var ne de saldıran. Sopalar, bıçaklar, tabancalar tekrar yerlerine konmuş.

Karnavalın dördüncü gününe rastlayan pazartesi günü geleneksel yürüyüş var.

Binaların duvarlarındaki ışıklı ısı göstergelerinde eksi 10 derece yanıp sönüyor. Köln'ün gotik kiliselerinin ve siyah damlarının üstü geceden yağan karla kaplanmış. Kötü Kış Cini, kente tüm öfkesiyle çökmüş.

KATILANLARIN SAYISI GEÇEN YILA GÖRE AZ

Ben her ne kadar caddelerdeki kalabalığa, birahanelerdeki izdihama şaşırıyorsam da Köln muhabirimiz **Ulya Üçer** hiç şaşırmıyor. Ona göre bu yıl caddeler de birahaneler de tenha. Nitekim ertesi günkü gazeteler Ulya'yı doğruluyor: **"Bu yılki karnaval yürüyüşüne sadece 500 bin kişi katıldı!.."** Geçen yıl aynı yürüyüşe katılanların sayısı 1.5 milyonu aşıyormuş.

Yürüyüşe katılımın az olmasının ana nedeni dondurucu soğuk. Bir başka neden de, bizim uzun tatili dini bayramlarda yaptığımız gibi, Kölnlülerin karnaval zamanı kenti terk etmeleri.

Pazartesi günü öğleye doğru Köln'ün karla örtülü beyaz sokakları birden renkleniyor. Palyaçolar, Kızılderililer, Araplar, Afrika yerlileri, korsanlar, kovboylar, Fransız askerleri, her kılıktan binlerce insan sokağa dökülmüş.

8 bin kişiden oluşan karnaval kervanının uzunluğu 6.5 kilometre. Önde bandolar, arkada arabalar. En öndeki arabada Karnaval Prensi, Toprak Ağası ve Karnaval Bakiresi yer almış. Dikkatli bakılınca bakirenin, peruk takmış, iri yarı bir erkek olduğu anlaşılıyor. Binlerce güzel kızın bulunduğu bir kentte, Karnaval Bakiresi'ni bir erkeğin simgelemesi şaşırtıyor bizi. Sonradan bunun çok eski bir gelenek olduğunu öğreniyoruz: Karnavalın düzenlendiği ilk yıllarda Köln'de, tüm aramalara rağmen bakireyi temsil edecek bir bakire kız bulunamamış. Karnaval yöneticileri bir erkeği bakire kılığına sokarak işi çözümlemişler. Ve o günden sonra bu iş gelenekselleşmiş ve asırlar boyu Karnaval Bakiresi erkekler arasından seçilmiş. Sadece **Hitler** döneminde bu geleneğe iki yıl zorunlu ara verilmiş. **Hitler**, erkeklerin bakire kılığına girmelerini yasaklayınca, karnaval yürüyüşleri iki yıl boyunca bakiresiz yapılmış.

Bu yılki karnaval kervanında politik kuklalar ağırlıkta. Ortadaki arabanın içinde **Gorbaçov** ile **Reagan**'ın birbirine tüküren kuklaları yer almış. Her iki lider de birbirlerine balgam yerine füze atıyorlar. Diğer arabalardaki pankartlarda şarap skandalı, politikacıların rüşvet almaları konu edilmiş. Birçok pankartta da Başbakan **Kohl**'la alay eden sloganlar var.

Arabaların üstündekiler, yolun kıyısında kendilerini izleyenlere şeker, çikolota atıyorlar. Verilen bilgiye göre kervan 4 saat süren yürüyüşü sırasında 50 ton şeker ve karamela, 40 bin paket çikolata, 30 bin paket gofret, 100 bin demet çiçek dağıtmış.

BİR ELDE KORN, BİR ELDE KÖLSCH

Yürüyüşün sona ermesinden sonra herkes soluğu birahanelerde alıyor. Omuz omuza bir kalabalık. Herkesin bir elinde **korn** diye adlandırılan arpa rakısı, diğer ellerinde **kölsch** dedikleri Köln birası, geceyarısına kadar sürecek maraton başlıyor. Bir **Kölsch**, bir **korn**.. Tuvalet kapılarında uzun kuyruklar.

Şarkılar marş havasında hep bir ağızdan söyleniyor. Bugün Kötü Kış Cinlerini korkutmak için çok gürültü yapmak gerek. Gece 24.00'e kadar içilecek, bağrılacak sonra Cin yakılacak.

Bu kadar çok sarhoşun olduğu yerde hiç mi olay çıkmaz? Ulya Üçer "**Çıkmaz**" diyor. Anlattığına, göre önemsiz birkaç olayı da kentin geleneklerini bilmeyen, yapılan şakaları kaldıramayan yabancılar çıkarıyormuş. Karnaval sırasında paltosu yırtılan, kravatı kesilen, pahalı kaşmir kazağına içki dökülen kişilerin tazminat isteklerine Köln mahkemeleri, karnavalın tarihçesini ve geleneklerini anlatan bir yazı göndermekle yetiniyormuş.

ALKOLLÜ ARABA KULLANMAK AFFEDİLMİYOR

Polislerin acımasız oldukları tek konu ise alkollü araba kullanmak. Bu suçun affedilir yanı yok. Kölnlüler polisin bu huyunu iyi bildikleri için pazartesi günü arabalarını kullanmıyorlar.

Karnaval sözcüğünün Latince **Carne Vale** sözcüklerinden geldiği sanılıyor. **Carne: et, Vale: elveda** demek. Yani **"ete elveda."** Katolikler salı sabahı bir önceki gecenin sarhoşluğundan ayılmak için soğanlı balık yiyerek ete 6 hafta boyunca veda edecekler.

AYILMAK İÇİN SOĞANLI BALIK

Salı sabahının geleneksel kahvaltısı soğanlı balık, salamura ringa balığından kesilen uzun dilimlerle yapılıyor. Ringa dilimleri, ekşi krema, ekşi elma ve soğan dilimleri ile karıştırılıp üç dört gün bir kavanozda saklanıyor.

Bizim için içkili akşamların sabahı işkembe çorbası ne ise Kölnlüler için soğanlı balık o. Görünümü, yoğurda bulanmış balığı andırdığı için biz tadına bakmaya cesaret edemedik.

Balıklı kahvaltıyla birlikte Karnaval yavaş yavaş hızını kaybediyor. Sokaklar artık boş. Birahanelerde oturacak iskemle bulunabiliyor.

Çarşamba akşamı birçok lokantanın mönüsünde deniz mahsülleri ağırlıkta: İstiridye, midye, karidesli ıspanak, turnabalığı etinden yapılmış köftelerle karıştırılmış domates çorbası.

Et orucu bu kadar, Köln'de genç kuşak arasında 6 haftalık et yememe orucuna uyan fazla kişi yok. Perşembeden sonra et yine masaların gözde yemeği olacak. Cuma günü sevdalılara ayrılmış. O gün papatyalar alınacak. Sevgililerin kapıları çalınacak.

Kölnlüler Kötü Kış Cini'ni yaktılar, ama soğuk hâlâ çekilmedi. Kar yine lapa lapa. Kendi karnaval şenliklerini bitiren Almanlar, şimdi evlerinde, ellerinde bira şişeleri, televizyondan sıcak ve çıplak Rio Karnavalı'nı izliyorlar.

Gelecek yılın 11. ayının 11. günü saat 11.00'de tekrar sokaklara dökülecekler.

Tan ORAL

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya

Cumhuriyet

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk

62. Yıl: Sayı: 22085 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 18 Şubat 1986 Salı

Barış Derneği 6 tutuklu tahliye

Salıverilmeyen 6 sanığın tahliye istemleri 10 martta karara bağlanacak

3. KEZ YARGILANDILAR — Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nca "noksan soruşturma" nedeniyle bozulan Barış Derneği davasında 23 sanığın yargılanmasına 3. kez başlandı. Mahkeme 6 sanık hakkında "dosya münderecatı ve delil durumuna göre" tahliye kararı verdi. 6 sanık hakkındaki tahliye istemleri ise, "duruşmanın safahatı, uzun süre Yargıtay'da kalması ve kayıt değişikliği" gerekçesiyle 10 martta karara bağlanacak. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

TUTUKLU KALANLAR

Ali Sirmen, Ali Taygun, Ergun Elgin
Erdal Atabek, Hüseyin Baş, Orhan Taylan

TAHLİYE EDİLENLER

Reha İsvan, Aykut Göker, Tahsin Usluoğlu
Metin Özek, Haluk Tosun, Gençay Şaylan

Üye yargıç Tarık Kale karara muhalefet şerhi koyarak tüm tutuklu sanıkların tahliye edilmelerini ve hakkında gıyabi tutuklama kararı bulunan sanıklar hakkındaki bu kararın da kaldırılmasını istedi. 7. Sayfada

Başbakan, bugün Thatcher ile görüşecek

Özal'a ikinci davet Roma'dan

İtalya: *Bu davetler Türkiye'nin demokrasiye geçişi konusunda bazı çevrelerce ileri sürülen iddiaların asılsızlığını göstermektedir.*

AET: *İlişkiler 1980 sonrasında buzdolabına kondu. Biz ilişkilerin tedricen ısıtılmasının önemini müşahade ediyoruz.*

S'ler: *Türkiye'deki gelişmeleri görüp manasız bir direniş devamında fayda olmadığı anlayışına varmışlardır.*

Barış Davası: *Türkiye'de 1961'den bu yana kuvvetler ayrılığı vardır. Hükümet mahkeme kararına müdahale edemez.*

Ekin Bilar A.Ş.: *Aziz Nesin niye ısrar ediyor? Gitsin daha solda bir parti kursun ne yapalım.*

İnsan hakları: *1983'ten sonra, biz iktidara geldikten sonra hiçbir problem mevcut değildir.*

Notlar

Uçakta beklenen iki haber

Uçakta Özal'ın kulağı Barış Derneği davası sonucu ile, Türkiye-AET Ortaklık Konseyi'nin toplanması konusunda verilecek kararda idi.

11. Sayfada

Türkiye'deki insan hakları tartışılıyor

İngiliz basını eleştiri yüklü

Uluslararası Af Örgütü'nün Thatcher'a verdiği raporda, 'Türkiye'de düşüncelerinden ötürü tutuklananlar, basında sansür, işkence ve cezaevlerinde kötü muameleler olduğu' belirtildi.

RAGIP DURAN

LONDRA — Başbakan Turgut Özal'ın İngiltere ziyareti Avam Kamarası'nda tartışmalara yol açarken merkezi Londra'da bulunan Uluslararası Af Örgütü, Özal ile görüşecek olan Başbakan Margaret Thatcher'a "Türkiye'de insan hakları" konulu bir rapor verdi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Yeni Vergi Beyannameleri Nasıl Doldurulacak ?

- *Muhtasar Beyanname örneği ve açıklama*
- *Arazi Beyannamesi kılavuzu*

8. Sayfada

Evren: Beni ve anayasayı %92 oyla seçtiniz

Hakaret etmesinler: *Benim hakkımda da çeşitli şeyler söylüyorlar. Söylesinler. Yeter ki hakaret etmesinler.*

Demokrasinin gereği: *Siyasi çekişmeler birlik ve beraberliğimizi bozmasın. Bunlar demokrasinin gereğidir.*

Doğukapı'ya üs yok: *Hava meydanı Kars'ta yapılıyor. Burada üs olur mu? Hududun yanında... NATO üssü olacakmış, falan. Bunlar yalan.*

DENİZ SOM

KARS — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Kars'ta yaptığı konuşmada, "Benim hakkımda da çeşitli şeyler söylüyorlar. Söylesinler, yeter ki hakaret etmesinler" dedi. Cumhurbaşkanı Kars'tan sonra Sovyetler Birliği sınırındaki Doğukapı Hudut Taburu'nu da ziyaret etti ve burada kendisini karşılayan köylülerin, arazilerine hava üssü kurulacağı şeklindeki dedikodulardan yakınmaları üzerine, "Yok öyle bir şey. Sizi rahatsız etmek için, huzursuz etmek için uydurulan yalanlar. NATO üssü olacakmış, falan. Bunlar yalan" biçiminde konuştu.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ABD'ye anten için yine 'hayır'

İncirlik üssündeki uçak sayısının arttırılması Türk-ABD Ortak Savunma Konseyi'nde ele alınacak. Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili: "Anten kurmakla ya da böyle bir izin vermekle ABD Kongresi'nde hiçbir şey değişmez. Amerikalılar çocuk mu? [illegible] Daha önce kendilerine birkaç kez hayır dedik, ama her seferinde bu 'olmaz' cevabını verdik.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Amerikan Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle'nin 24 şubatta Ankara'da toplanacak olan "Türk-Amerikan Ortak Savunma Konseyi"ne İncirlik üssündeki uçak sayısının arttırılması istemini getireceği öğrenildi. Öte yandan, yine Perle tarafından yeniden gündeme getirilen "Amerika'nın Sesi Radyosu'nun Türkiye'de anten kurma isteğinin" Türk tarafından kabul edilmediği, ayrıca böyle bir konunun "gündemde dahi yer almadığı" bildirildi.

Halen Amerika'da çeşitli temaslarda bulunan altı milletvekilinden oluşan Türk parlamen-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

AET'den Ortaklık Konseyi'ne 'olur'

Eylüldeki toplantı için kesin karar martta. Konsey Ankara'nın isteğinin aksine ekonomik ağırlıklı olacak

HADİ ULUENGİN

LÜKSEMBURG — Henüz "gayri resmi" de olsa, AET, 12 Eylül müdahalesinden bu yana Türkiye'ye ilk kez "yeşil ışık" yaktı. Ancak bu yeşil ışık 6 yıldır Ankara ile Brüksel arasında sıkışık olan trafiği tam anlamıyla ferahlatmadı. Dün Lüksemburg'da bir araya gelen Avrupa Topluluğu Dışişleri Bakanları, Ankara'nın talebi olan ve 12 Eylül müdahalesinden bu yana gerçekleşmeyen Türkiye - AET Ortaklık Konseyi'nin toplanmasını "ilke olarak" benimsediler.

Lüksemburg'da alınan kararlar özetle şu biçimde şekillendi:

Türkiye - AET Ortaklık Konseyi bu yılın eylül ayı içinde toplanacak. Bu döneme kadar, topluluk yürütme organı durumundaki Brüksel Komisyonu, Türkiye ile AET arasındaki bütün sorunlara ilişkin bir dosya hazırlayacak, dosyanın hazırlanması için Ankara ile müzakereler yapacak ve Konsey toplantısında "her şey" ele alınacak. Ortaklık Konseyi'nin hangi seviyede, yani dışişleri bakanları düzeyinde mi, yoksa daha alt bir düzeyde mi gerçekleşeceği sonra kararlaştırılacak. Bütün bu noktalar, Avrupa Topluluğu Dışişleri Bakanlarının 10 martta yapacakları oturumda resmileşecek.

Diplomatik gözlemcilere göre, dün Lüksemburg'da, bakanların, üzerinde anlaşmaya vardıkları noktalar Türkiye açısından "hem olumlu hem de olumsuz". Olumlu noktayı, Ortaklık Konseyi'nin gerçekleşmesinin kabul edilmesi, yani 12 Eylül müdahalesinden bu yana ilk kez resmi ilişkilerin başlatılması oluşturuyor.

Olumsuz noktalar ise şunlar:

1 — Ortaklık Konseyi'nin, dönem başkanı Hollanda'nın arzu ettiği ve Türkiye'nin de istediği gibi bahar aylarında değil, daha sonraki bir tarihte, eylül başında toplanacak olması.

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

SİVİL CUMHURBAŞKANINA ÖPÜCÜKLER — Portekiz'de 60 yıldan bu yana seçimle işbaşına gelen ilk sivil cumhurbaşkanı unvanına sahip olan sosyalist Mario Soares'in bu başarısı sevgi gösterileriyle karşılandı. Soares, her gittiği yerde yandaşları tarafından kutlanıyor, kadınlar tarafından da öpücük yağmuruna tutuluyor. (Telefoto: REUTER)

Sosyalist Başkan 'Tüm halkın cumhurbaşkanı olacağım' dedi

Portekiz'de Soares umudu

Önceki gün yapılan seçimlerin galibi Soares'i ilk kutlayan komşu İspanya'nın sosyalist Başbakanı Gonzales oldu.

Soares, seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra, "Kimse zaferimizden korkmasın. Portekiz'i bölmek için değil, birleştirmek için seçildim" dedi.

NİLGÜN CERRAHOĞLU

LİZBON — Portekiz'de 17 yaşından beri siyasi mücadelenin içinde olan sosyalist Mario Soares, cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazandı. Çok gergin geçen bir kampanyanın ardından Hıristiyan demokrat ve sosyal demokratların adayı Freitas do Amaral'ı yaklaşık yüzde 2 oy farkıyla arkada bırakan Mario Soares, 60 yıldan bu yana Portekiz'in ordudan gelmeyen ilk sivil cumhurbaşkanı oluyor. Soares'e ilk kutlama mesajı İspanya'nın sosyalist Başbakanı Felipe Gonzales'ten geldi.

Mario Soares, önceki gece zaferinin ardından yaptığı konuşmada, 25 Nisan 1974'ten (Karanfil Devrimi) 12 yıl sonra Portekiz yaşamında bir dönem, demokrasiye geçiş dönemi sona ermiştir" diyordu. Bu sözleriyle Soares, 60 yıl sonra cumhurbaşkanlık sarayına ilk kez bir sivilin ulaşabilmesindeki önemi vurguluyordu.

Ulusal seçim merkezinden yapılan açıklamada, Soares'in toplam oyların yüzde 51.29'unu aldığı, rakibi Freitas do Amaral'ın ise yüzde 48.71'de kaldığı belirtildi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

ECEVİT, SOARES'E KUTLAMA MESAJI GÖNDERDİ
10. Sayfada

Oral Çelik hakkında müebbet hapis istendi

Savcı Marini, Oral Çelik'in olay yerinin geçtiği San Pietro Meydanı'nda olduğunu, üçüncü kez onun ateş ettiğini ve kaçışı kolaylaştırmak amacıyla bomba atmayı planladığını, ancak başaramadığını söyledi.

ROMA, (AP) — İtalya'nın başkenti Roma'da sürmekte olan Papa II. Jean Paul'e suikast girişimi davasının dünkü oturumunda Savcı Antonio Marini, kaçak sanıklardan Oral Çelik hakkında, suikast girişimine katılarak Papa'ya ateş eden ikinci adam olmak suçundan gıya-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yorgun Savaşçı...

Milliyet Gazetesi, Kemal Tahir'in "Yorgun Savaşçı" romanından filme çekilen televizyon dizisini fotoroman olarak yayımlıyor.

Bilindiği gibi TRT, filmin çekimini tamamlamış, ancak daha sonra film "yukarıdan gelen emirlerle" yakılmıştı. Emri verenler kimlerdi? Film nasıl yakılmıştı?

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

İsrail birlikleri Lübnan'a girdi

Helikopter desteğindeki İsrail zırhlı birlikleri, kaçırılan 2 askerlerini aramak için operasyon düzenlediler ve 15 Şii köyünde arama yaptılar.

BM Barış Gücü askerlerinin karşı koymasına rağmen, İsrailliler 18 kilometre içerise girdiler.

Dış Haberler Servisi — İsrail birlikleri, dün Lübnan'ın güneyindeki güvenlik kuşağında görevli iki İsrail askerinin Müslüman gerillalarca kaçırılması üzerine Güney Lübnan'da bir operasyon düzenlediler. AP ajansı, güvenlik kuşağındaki kaynaklara dayanarak verdiği haberde, İsrail askerleri, helikopter desteğindeki zırhlı araçlarla Lübnan'a girdiler. Lübnan'daki BM Barış Gücü'ne (UNIFIL) bağlı kuvvetlerin İsrail birliklerini karadan durdurmaya çalıştıkları, ancak İsraillilerin, yerleştirilen engelleri aştıkları bildirildi. Lübnan Devlet Radyosu ise, İsrail askerleriyle UNIFIL birliklerinin çarpıştıklarını öne sürdü.

İsrail birlikleri, daha sonra güvenlik kuşağının kuzeyindeki Sahra, Cumeyyime, Haris, Deyr Kinter ve Sultaniye adlı Şii köylerine girerek, kaçırılan İsrail güvenlik görevlilerini aradılar.

İsrail birliklerinin Lübnan'ın 18 kilometre kadar içerisine girdikleri bildiriliyor.

BBC Radyosu'nun haberine göre, İsrail birlikleri operasyon sırasında güvenlik kuşağındaki 15 Şii köyünde arama yaptılar.

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

FLICK SKANDALI: KOHL HAKKINDA SORUŞTURMA 3. Sayfada

Sosyalist Başkan, "Tüm halkın cumhurbaşkanı olacağım" dedi

Portekiz'de Soares umudu

NİLGÜN CERRAHOĞLU *18 şubat*

LİZBON — Portekiz'de 17 yaşından beri siyasi mücadelenin içinde olan sosyalist **Mario Soares,** cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazandı. Çok gergin geçen bir kampanyanın ardından Hıristiyan demokrat ve sosyal demokratların adayı **Freitas de Amaral'ı** yaklaşık yüzde 2 oy farkıyla arkada bırakan Mario Soares, 60 yıldan bu yana Portekiz'in ordudan gelmeyen ilk sivil cumhurbaşkanı oluyor. Soares'e ilk kutlama mesajı İspanya'nın sosyalist Başbakanı Felipe Gonzales'ten geldi.

Mario Soares, önceki gece zaferinin ardından yaptığı konuşmada, "25 Nisan 1974'ten (Karanfil Devrimi) 12 yıl sonra Portekiz yaşamında bir dönem, demokrasiye geçiş dönemi sona ermiştir" diyordu. Bu sözleriyle Soares, 60 yıl sonra cumhurbaşkanlığı sarayına ilk kez bir sivilin ulaşabilmesindeki önemi vurguluyordu.

Ulusal seçim merkezinden yapılan açıklamada, Soares'in toplam oyların yüzde 51.29'unu aldığı, rakibi Freitas de Amaral'ın ise yüzde 48.71'de kaldığı belirtildi.

Soares, seçim sonuçlarının açıklamasından sonra yaptığı ilk açıklamada, **"Kimse zaferimizden korkmasın, Portekiz'i bölmek için değil, birleştirmek için seçildim"** dedi ve **"demokratik bir Portekiz"** vaat etti. Yalnızca kendisine oy verenlerin değil, tüm Portekizlilerin başkanı olacağını yineleyen Soares, Portekiz halkının artık tüm enerjisini, yoksulluğu, cahilliği ve hoşgörüsüzlüğü kaldırmak üzerinde yoğunlaştırması zamanının geldiğini de belirtti.

Pek çok Partekizli için özgürlüğün simgesi olarak görülen Mario Soares'in zaferi, Lizbon sokaklarında, yağmurlu ve soğuk bir kış havasına rağmen sosyalist liderin taraftarları tarafından samba müziği ve geç saatlere dek durmak bilmeyen korna sesleri ile kutlandı.

Tüm ağırlığını sağın adayını desteklemek için kullanan Cavaco Silva şimdi güç durumda kaldı. Fakat Başbakan Silva, **"Cumhuriyet"**e kısa süre önce verdiği bir demeçte de vurgulamış olduğu gibi, şimdilik istifa etmeyi düşünmüyor.

Ayrıca 1960'lı yıllarda kültürel faaliyetler adı altında Freitas'ın, üniversitelilerin siyasi faaliyetleri hakkında raporlar hazırlamış olduğu yolundaki iddialar, sağın en büyük umudu olarak görülen eski profesöre yaramadı. Kampanya süresince bu konuyu **"1926'dan bu yana ilk kez Portekiz'in sivil cumhurbaşkanı olacak kişinin Caetano ve Salazar diktatörlüklerinin bir yan ürünü olması çok rahatsız edici olur"** diyerek sık sık vurgulayan Mario Soares'in bu hatırlatmaları Freitas'ta geçmişin hortlamasından korkan kararsız seçmenleri harekete geçirdi.

Ekimdeki genel seçimlerde aldığı ağır yenilgisinin ardından **"artık bitmiş bir politikacı"** gözüyle bakılan Soares, 2. turdaki kampanya boyunca seçmenleri **"demokrat Portekiz"**in tek adayı olduğuna inandırmayı başardı. Gerçekten de bu seçimler Portekiz seçmenini sadece 2 farklı siyasi görüşü temsil eden 2 aday arasında değil, merkez sağ hükümetle işbirliği yapacak bir sağ cumhurbaşkanıyla ya da dengeleyici bir merkez sol cumhurbaşkanı ile yönetilen 2 farklı toplum tipi arasında seçim yapmaya zorladı. Mario Soares'in zaferi, **"geçmişe karşı, demokratik Portekiz'in ağır basması"** açısından çok önemliydi.

Ecevit Soares'i kutladı

18 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit,** Portekiz Cumhurbaşkanlığı'na seçilen **Mario Soares'e** dün bir kutlama mesajı göndererek, **"Cumhurbaşkanı seçilmeniz, Portekiz demokrasisinin kökleştiğini gösteren yeni bir kanıttır. Bunun başarılmasına sizin büyük katkılarınız olmuştur"** dedi.

Bülent Ecevit'in Soares'e gönderdiği mesaj şöyle:

"Sayın Başkan

Portekiz Cumhurbaşkanlığı'na seçilmeniz dolayısıyla sizi kutlarım.

Cumhurbaşkanlığı'na seçilmeniz, inanıyorum ki sizin bir ulusal önder olarak ülkenizde yaptığınız hizmetlere yenilerini eklemeniz olanağını sağlayacaktır.

Cumhurbaşkanı seçilmeniz, Portekiz demokrasisinin kökleştiğini gösteren yeni bir kanıttır. Bunun başarılmasına sizin büyük katkılarınız olmuştur.

Eşim Rahşan Ecevit'le birlikte size sürekli başarılar ve eşiniz Sayın Bayan Soares'e ve size sonsuz mutluluklar dileriz."

Tan ORAL

FIRTINA
İlya Ehrenburg
Çev: Ancla Emeç. [illegible] 3500 TL.
[illegible] Cad. No. 18/2 İstanbul

Cumhuriyet

PARİS DÜŞERKEN
İlya Ehrenburg
Çev: Attila Tokatlı. İki Cilt 3000 TL.
Yeni Çıktı
Sosyal Yayınlar Klodfarer Cad. 16/3 İstanbul

62. Yıl: Sayı: 22086 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. [illegible] 19 Şubat 1986 Çarşamba

Özal Thatcher'dan Rum yönetimine baskı yapılmasını istedi

'AET'ye tam üyelik için acele etmeyin'

'İNSAN HAKLARINI ELE ALMADIK' — Özal, Thatcher'la görüşmesinde, muhatabının Türkiye'de insan hakları konusunu değinmediğini söylerken, İngiltere Başbakanı'na yakın bir yetkili, konunun genel olarak ele alındığını belirtti. Thatcher, görüşme sırasında, Türkiye'nin AET'ye tam üyelik başvurusu konusunda aceleci davranılmaması mesajını verdi. Özal, gazetecilerin aynı konudaki sorularına "Müracaat rastgele olmaz. Fevkalade dikkatliyiz" yanıtını verdi.(Telefoto: REUTER)

Başbakan Özal, Londra ziyaretinin ikinci gününde Başbakan Margaret Thatcher ile görüştü. Özal, Thatcher'a Türkiye'de "demokrasinin kök saldığını" ve "insan hakları ile temel özgürlükler alanında da benzer bir evrimin gözlendiğini" anlattı.

Görüşme sonrası Özal, AET'ye tam üyelik ve insan hakları gibi konuların görüşülmediğini söylerken, İngiliz kaynakları her iki konunun da görüşüldüğünü ileri sürdüler.

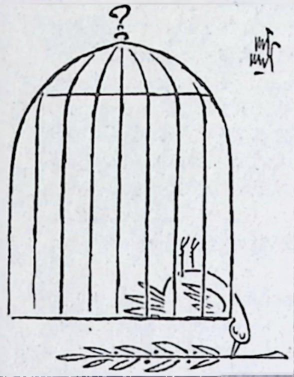
Başbakan Özal, Thatcher'a Kıbrıs Rum yönetimi üzerinde baskı yapılması gerektiğini diplomatik bir dille anlattı.

Özal, BBC'ye verdiği demeçte de, Uluslararası Af Örgütü'nü eleştirdi. "bizim gibi demokratik ülkelerle uğraşacaklarına Bulgaristan'la uğraşmalılar" dedi.

NOTLAR, EKONOMİ VE YILDIZ FALI

LONDRA'DA ÖZAL'A KARŞI PROTESTO

13. Sayfada

Yeni Vergi Beyannameleri Nasıl Doldurulacak?

Katma Değer Vergisi ve Peşin Vergi Beyannamesi Kılavuzu 8. Sayfada

YARIN

Vergi İade Beyannamesi nasıl doldurulacak

Ecevit'ten SHP'ye bir eleştiri daha

Bülent Ecevit: *Suudi Arabistan'ın küstahlığı karşısında ana muhalefet partisinin bile gereken tavrı almasına belki bazı etkili üyelerinin bu ülkelerle yakın iş ilişkileri engel olmaktadır. Ana muhalefet partisinin Kıbrıs konusunda Avrupa Topluluğu kararına en küçük bir tepki göstermekten kaçınması da, Avrupa sosyal demokratlarına ve sosyalistlerine hoş görünüp, kendilerini kabul ettirme gayretinden kaynaklanıyor olabilir. Hiçbir siyasal parti, kendi ulusal haklarına sahip çıkmaktan kaçınarak dünyada saygı kazanamaz, içeride ve dışarıda bazı çevreler böylelerine kollanarak onurlu bir dış politika izlenemez.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit, TBMM'deki dış politika görüşmelerini eleştirdi ve SHP'nin ekonomide olduğu gibi dış politikada da bir alternatif oluşturamadığını ifade etti. Ecevit bu görüşmelerin, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde içinde bulunduğu tutukluk ve bunalımdan iktidar kadar Meclis'teki muhalefet partilerinin de sorumluluğunu ortaya çıkardığını vurguladı.

TBMM'nin 23 Nisan 1920'de, Türk ulusunun haklarına sahip çıkmak ve ulusun sesini dünyaya duyurmak üzere kurulduğunu ve ulusal bağımsızlığın sağlanmasında önemli etken olduğunu anımsatan Bülent Ecevit, "O çatının altında yer alabilmeyi hak edebilmek için, her şeyden önce ulusal haklarımızı, Kurtuluş Mücadelesi dönemindeki Büyük Millet Meclisi gibi sahip çıkmak gerekir" dedi.

TBMM içinde dış politikada bir alternatif oluşturamadı

Bülent Ecevit, 1980'den bu yana Ege'de Yunanistan'a büyük ödünler verildiğini, Ege hava sahasında denge kurmak üzere Türkiye'nin 1974'te attığı adımın geri çekildiğini, Yunanistan'ın NATO askeri kanadına dönüşüyle dahi olarak elimizde bulunan kozların kaçırıldığını anlattı ve şöyle dedi:

"Türkiye, Ege'nin kıta sahanlığı ve hava sahası konusundaki ulusal haklarını 1974'te gündeme getirmiş ve 1980'e kadar sebatla izlemişken, 1980'den beri yönetimler bu haklarını sözünü bile etmez oldular."

Bülent Ecevit, hükümetin dış politikası üzerindeki genel görüşme vesilesiyle, iktidara bu alandaki sorumluluklarını anımsatmanın muhalefet partilerine düştüğünü ve her iki muhalefet partisinin de bundan kaçındığını anlattı ve "Hele

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

Anayasa Mahkemesi açıklık getirdi

Özdağlar'a Meclis oylaması

Anayasa Mahkemesi, İsmail Özdağlar'ın cezasının infaz edilebilmesi için önce TBMM'nin salt çoğunluk kararıyla milletvekilliğini düşürmesi gerektiğini kararlaştırdı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anayasa Mahkemesi, dün yaptığı toplantıda, İsmail Özdağlar hakkındaki cezaların infazının, anayasanın 84. maddesi gereğince, "Özdağlar'ın üyeliğinin TBMM'ce düşürülmesine" bağlı olduğuna karar verdi. Cumhuriyet Başsavcılığı'nın önceki gün yapılan, "İsmail Özdağlar'ın milletvekilliği üyeliğinin düşürülmesinin gerekip gerekmediği yolunda, İnfaz Savcılığı'nın tereddüte düştüğünden bahisle" başvurusu üzerine toplanan Anayasa Mahkemesi, söz konusu kararı oybirliğiyle aldı.

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Nisan ayında yapılacak

Yunanistan NATO tatbikatında

Yunanistan, 1984 aralık ayından bu yana 'Limni' nedeniyle tatbikatlara katılmıyordu. Harita üzerinde yapılacak olan tatbikata katılma kararı Yunan-ABD ilişkilerindeki yumuşamanın belirtisi olarak nitelendiriliyor.

ATİNA (Cumhuriyet) — Yunanistan önümüzdeki nisan ayında Akdeniz açıklarında ve Atlas Okyanusu'nda yapılacak NATO'nun "Supply" adlı tatbikatlarına deniz ticaret gemileriyle katılmaya karar verdi.

Yunanistan, Limni Adası'nın NATO gücüne tahsis edilmediği ve NATO tatbikatlarında yer almadığı için NATO'nun hiçbir tatbikatına katılmamaktaydı. Yunan hükümet sözcüsü Miltis

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

Cumhurbaşkanı Evren, Erzincan'da konuştu:

İşkence direktifi yok

Direktif veriyorlar: *12 Eylül'den sonra yurt dışına kaçan bu hainler, burada kendi fikriyatlarını benimsemiş kişilerle işbirliği yaparak çeşitli yalanlar uyduruyorlar ve memleket içindeki taraftarlarına direktif veriyorlar.*

İlişkileri bozmak istiyorlar: *Öyle yalan ve maksatlı haber uyduruyorlar ki, Avrupa ülkeleriyle olan ilişkilerimizin düzelme safhasına girdiği bir anda muhakkak yeni yalanlar uydurulur, gösteriler yaparlar. Maksatları, Avrupa ile ilişkilerimizin düzelmemesidir.*

İşkence: *Dışarıya kaçanların yaydıkları bir havadis de işkence teranesidir. Bunu, mütemadiyen bir alet olarak kullanırlar. Hiçbir askeri yönetim, kendi döneminde işkence yapanlar hakkında takibata geçmemiştir. İlk defa 12 Eylül sonrasında takibat yapılmıştır. Ve hiçbir yönetim döneminde, hiçbir yönetici işkence yapın diye direktif vermemiştir.*

Af: *Hedefleri, genel af yapıp hapishaneleri boşaltmaktır.*

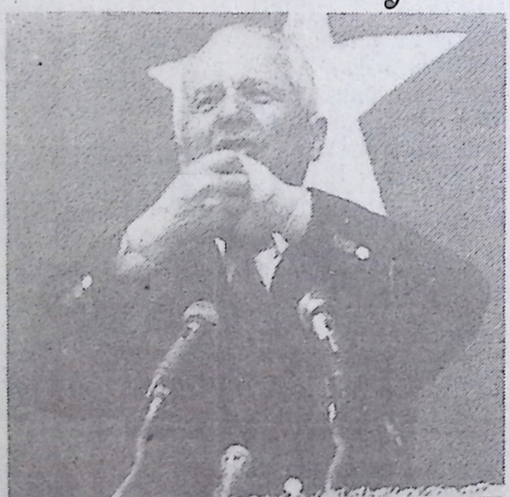
Anayasa: *Taraftarlara verilen direktiflerin en başında anayasanın değiştirilmesi vardır. Hâlâ da bundan caymış değillerdir.*

DENİZ SOM

ERZİNCAN — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Türkiye'nin Avrupa ülkeleriyle olan ilişkilerinin düzelme safhasına girdiği bir anda, "yurt dışına kaçan örgütlerin yeni bazı yalanlar uydurarak, ilişkilerin düzelmemesini amaçladıklarını" söyledi.

Evren, bunların en başında "Anayasanın değiştirilmesi, genel af çıkarılması ve işkence teranesinin geldiğini" bildirdi. Cumhurbaşkanı,

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

ERZİNCAN'DA — Cumhurbaşkanı Evren dün helikopterle Kars'tan Erzincan'a geldi. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, 3. Ordu Komutanı Orgeneral Hüsnü Çelenkler ve Erzincan Valisi Metin İlyas Aksoy tarafından askeri havaalanında törenle karşılanan Cumhurbaşkanı, kente öğrencilerin ve yurttaşların sevgi gösterileri arasında girdi. Caddelere asılan pankartlardan bazıları "12 Eylül'ün mimarı şehrimize hoşgeldiniz", "Sizinle Atatürk'e kavuştuk", "Huzurumuzu size borçluyuz", "Evren Paşa başımızda, huzur aşımızda", "Erzincan'a geldiniz, Fırat'a şem vurdunuz" şeklindeydi. MDP İl Başkanlığı da "Hoşgeldiniz" pankartı asmıştı. (Fotoğraf: KADİR CAN)

SHP'de çekişme havası sürüyor

Geçen hafta yapılan küçük kurultayda il başkanlarının Genel Merkez'deki çekişmelerden ve gruplaşmalardan yakınmaları, dışa dönük çalışmaya ağırlık verilmesini istemelerine karşın parti içinde tartışmalar sürüyor. Son olarak İstanbul il yönetimindeki boş üyelik için MKYK'da tartışma çıktı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'de geçen hafta yapılan küçük kurultayda il başkanlarının Genel Merkez'deki çekişmelerden ve gruplaşmalardan yakınmaları, dışa dönük çalışmaya ağırlık verilmesini istemelerine karşın, tartışmalar ve çekişmeler sürüyor. Küçük kurultay'dan sonra önceki akşam yapılan ilk Başkanlık Divanı ve MKYK toplantılarında bu 'Merkezi Seçim Bürosu' oluşturulması ve İstanbul İl Yönetimi'ndeki boş üyelik için yapılacak atama konusunda tartışmalar çıktı. Genel Merkez'deki tartışma ve çe-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

SHP'DEN MECLİS ATAĞI 7. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

SHP ve Etkinlik

ANKARA — "Başbakan Turgut Özal kuluçkaya yattı." Başbakanın yakın çevresinde "ara seçim ne zaman olabilir?" yolunda bir soru yönelttiğiniz aldığınız yanıt bu oluyor. Özal şu sıralarda her önüne gelene aynı soruyu soruyor: "Sence ara seçimleri hangi tarihte yapalım?" Yakın ve uzak çevresinden, Anadolu'daki parti örgütünden, milletvekillerinden, parti genel merkezinden ve hatta siyasetle ilgisi bulunmayan Ankara'daki teknisyen ya da bürokratlardan hep bu sorunun karşılığını arıyor. Bir tür yoklama yapıyor.

Çok çeşitli çevrelerden topladığı ve aldığı yanıtları kendi kafasında evirip çeviriyor ara seçim tarihine ilişkin kendi kafasında bu-

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

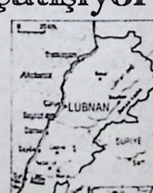
Köyleri boşaltıyorlar

İsrail ordusu Şiilerle çatışıyor

İslami Direniş Örgütü, İsrail'in Lübnan işgaline 24 saat içinde son vermemesi durumunda, oldukça güvenli bir yerde esir tutuldukları bildirilen İsrail askerlerinin öldürüleceğini açıkladı.

Dış Haberler Servisi — Lübnan güvenlik kuşağında görevli iki İsrail askerinin Şii milislerce kaçırılmasının ardından, İsrail birliklerinin önceki gün Lübnan'ın güneyinde başlattığı geniş çaplı askeri operasyon sürüyor. İsrail birlikleri ile onlara karşı Şii milisler arasında göğüs göğüse şiddetli çarpışmalar meydana geldiği haber verilirken, İsrail'e ait bir helikopterin Şii milislerce düşürüldüğü bildirildi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'de)

İsrail birlikleri, geçen haziran ayında Lübnan'ın güneyinden çekilmesinden sonra ilk defa bu kadar geniş operasyonda, yüzlerce İsrail askeri güvenlik kuşağını aştı.

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Yakmak, Yakılmak, Yanmak..

Milliyet Gazetesi 12 Eylül olaylarını döneminde yukarıdan emirle yakılan Yorgun Savaşçı filminin hem fotoğrafını basıyor, hem de olayı çeşitli yönlerden ele alıyor. Bu tür yaklaşımların demokrasiye açılış bakımından yararlı olduğu ve basının işlevleri arasında bulunduğu açıktır.

Ne yazık ki ülkemizde sinema, video, televizyon yayınlarında sansür düzeni yürürlüktedir. Çekilecek ve yayına girecek filmlerin, programların, dizilerin denetimden geçmesi TRT'de kuraldır. Son günlerde Uğur Dündar'ın "Olay" programının nasıl makaslandığının öyküsü gazetelerde yayımlandı. Öteden beri sansür yöntemi hem TRT'de, hem de bütün sinema kesiminde uygulanmaktadır.

Yorgun Savaşçı'nın başından geçen serüven, bu düzenin tipik bir örneğidir.

Yorgun Savaşçı, Kemal Tahir'in bir romanıdır. Kitabın tarihsel gerçeklere aykırı düşen yanları epey zengin olmakla birlikte, bu ancak romancının kişiliğine yönelik bir eleştiri konusudur. Kemal Tahir yaşamının başlangıcında Nazım Hikmet davası ile hapse girmiş, son yıllarında ve

• • •

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

'İpek Yolu'na sansür

Televizyonda yayımlanan "İpek Yolu" isimli belgeselin Türkiye ile ilgili bölümünün üç yeri sansür edildi.

11. Sayfada

ÇELEBİ İÇİN DE MÜEBBET İSTENDİ

12. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Soares...

1974 yılına kadar Portekiz, faşizmin egemen olduğu ülkelerden biriydi. 1974 nisanındaki "Kırmızı Karanfiller İhtilali" Portekiz'in yazgısını değiştirdi. 25 Nisan 1974 günü bir askeri darbe ile iktidarı ele geçiren genç subaylar, Caetano rejimini yıkarak, Portekiz'de yeni bir dönemi başlattılar.

Bugün, altmış yıl sonra bir sivil cumhurbaşkanına kavuşan Portekiz, bu gelişmeyi "Kırmızı Karanfiller İhtilali"ne borçludur.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Evren: Beni ve anayasayı % 92 oyla seçtiniz

DENİZ SOM *19 şubat*

KARS — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Kars'ta yaptığı konuşmada, **"Benim hakkımda çeşitli şeyler söylüyorlar. Söylesinler, yeter ki hakaret etmesinler"** dedi. Cumhurbaşkanı Kars'tan sonra Sovyetler Birliği sınırındaki Doğukapı Hudut Taburu'nu da ziyaret etti ve burada kendisini karşılayan köylülerin arazilerine hava üssü kurulacağı şeklindeki dedikodulardan yakınmaları üzerine, **"Yok öyle bir şey. Sizi rahatsız etmek için, huzursuz etmek için uydurulan yalanlar. NATO üssü olacakmış, falan. Bunlar yalan"** biçiminde konuştu.

Cumhurbaşkanı Evren, Kars konuşmasında **"Siyasi çekişmeler, sizlerin birlik ve beraberliğinizi bozmasın. Bunlar demokrasinin gereğidir. İnsanlar arasında bile çekişmeler oluyor. Ahbaplarınızla bile bazen çekişiyorsunuz. Önemli olan birlik ve beraberliğin bozulmamasıdır. Birlik ve beraberlik bozulursa eski döneme döneriz. Bana da çeşitli şeyler söylüyorlar. Söylesinler. Yeter ki hakaret etmesinler"** ifadesini kullandı. Cumhurbaşkanı Evren sözlerini şöyle sürdürdü:

"Birisi çıkıyor, diyor ki bugünkü cumhurbaşkanı seçimle gelmedi diyor. Ben seçilmemişim, anayasayla beraber, sizler beni seçmemişsiniz de ben zorla gelmişim gibi, bunu söyleyebiliyorlar. Yüzde 92 oyla, hele Kars'ın yüzde 97.5 oyu ile hem beni hem anayasayı seçtiğinizi unutuyorlar. Ben bundan alınmıyorum. Bunlar söyleniyor. Sizler de geniş yüreklilikle tahammül edin."

Evren, dünyanın uzay çağının yanı sıra anarşi ve terör çağını yaşadığını da belirterek, bunu fark etmeyen bazı ülkelerin anarşi ve terör bataklığının içine düştüğünü, **"Türkiye'nin de 10 yıl bu bataklığın içinde yuvarlandıktan sonra kurtulduğunu, ancak bazı çevrelerce yeniden o batağa sürüklenmek istediğini"** belirtti.

Cumhurbaşkanı, iç huzuru bozmak isteyenlerin önce sınır kentlerimize el attıklarını hatırlatarak, 12 Eylül öncesinde Kars'ta da türlü oyunlar oynandığını ifade etti.

"Bu ihtiyar dünyamız çeşitli dönemlerden geçti" diyerek taş devrinden uzay çağına gelindiğini, ancak hâlâ terörle uğraşıldığını söyleyen Evren şöyle konuştu: **"Bir kurdun ağacı kemirmesi gibi terör kurdu da, terör mikrobu da milletleri kemirir. Ve o koca ağaç bir gün devrilir. Huzurumuzu, güvenimizi bozmak isteyenlere bu fırsatı vermeyelim. Vermeyiz."**

Evren, daha sonra özel trenle Doğukapı'ya giderek incelemelerde bulundu. Evren, Doğukapı İstasyonu'ndan az ötedeki hudut karakoluna yürürken, basın mensuplarına kısa bir açıklama yaparak şöyle dedi:

"Benim görmediğim hudut kapısı kalmadı. Bu tarafa o kadar geldim, hududu görmedim. Onu görmek istedim. Yani doğu kapımız nasıl? İhtiyacı var mı, yok mu? Yoksa başka bir maksat yok. Sakın yalan yanlış bir şey yazmayın."

Cumhurbaşkanı Evren, Doğukapı hudut kapısındaki incelemelerini tamamladıktan sonra buradan ayrılırken, trene binmeden önce, çevreden gelen köylülerin sevgi gösterileri ile karşılandı. Köylülerin yanına gelen Evren'e kalabalık arasından bir yurttaş, **"Kulağımıza gelen dedikodu halkı rahatsız ediyor Paşam. Köylerimizin buraya hava üssü kurulacakmış"** dedi.

Evren bunun üzerine köylülere, **"Yok öyle bir şey. Sizi rahatsız etmek için, huzursuz etmek için uydurulan yalanlar. NATO üssü olacakmış, falan. Bunlar yalan"** karşılığını verdi. Köylüler Cumhurbaşkanına, **"Sağolun Paşam"** diyerek tezahürat yaparken, Evren sözlerini şöyle tamamladı:

"Hava meydanı Kars'ta yapılıyor. Burada üs olur mu? NATO üssü olur mu? Hududun yanında..." Cumhurbaşkanı, köylülerin yanından ayrılıp trene binmek üzere yürürken, yanındaki komutanlara, **"Buradaki vatandaşı huzursuz etmek için neler uyduruyorlar? İlk defa duyuyorum"** dedi.

Evren incelemelerini bugün Erzincan'da sürdürecek.

Cumhurbaşkanı Evren, Erzincan'da konuştu:

İşkence direktifi yok

DENİZ SOM *19 şubat*

ERZİNCAN — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Türkiye'nin Avrupa ülkeleriyle olan ilişkilerini düzeltme safhasına girdiği bir anda, **"yurtdışına kaçan örgütlerin yeni bazı yalanlar uydurarak, ilişkilerin düzelmemesini amaçladıklarını"** söyledi.

Evren, bunların en başında **"anayasanın değiştirilmesi, genel af çıkarılması ve işkence teranesinin geldiğini"** bildirdi. Cumhurbaşkanı, **"Hiçbir askeri yönetim kendi döneminde işkence yapanlar hakkında takibata geçmemiştir. İlk defa 12 Eylül'den sonraki askeri yönetim sırasında işkence yapanlar hakkında takibat yapılmıştır ve şöyle açıklıkla söylüyorum ki, hiçbir yönetim döneminde hiçbir yönetici işkence yapın diye direktif vermemiştir"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren dün helikopterle Kars'tan Erzincan'a geldi. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, 3. Ordu Komutanı Orgeneral Hüsnü Çelenkler ve Erzincan Valisi Metin İlyas Aksoy tarafından askeri havaalanında törenle karşılanan Cumhurbaşkanı, kente öğrencilerin ve yurttaşların sevgi gösterileri arasında girdi. Caddelere asılan pankartlardan bazıları **"12 Eylül'ün mimarı şehrimize hoşgeldiniz", "Sizinle Atatürk'e kavuştuk", "Huzurumuzu size borçluyuz", "Evren Paşa başımızda, huzur aşımızda", "Erzincan'a geldiniz, Fırat'a gen. vurdunuz"** şeklindeydi. MDP İl Başkanlığı'nın da bir **"Hoşgeldiniz"** pankartı astığı görüldü.

Cumhurbaşkanı Evren vilayetten halka hitaben yaptığı konuşmada şöyle dedi:

"Bu gezim sırasında birçok illerde, ilçelerde hatta köylerde vatandaşlarıma birçok isteklerde bulundum.

Bunları televizyondan, radyodan sizler de duydunuz. Bunların içinde en fazla üzerinde durduğum husus da yine Türkiye'de vatandaşlar arasında ayrılık-gayrılık yaratmak için çaba sarfeden örgütler vardır. Nitekim dün (önceki gün) Kars'ın Doğukapı dediğimiz Sovyetler hududumuza kadar gitmiştim. Hudut civarındaki köylü vatandaşlarımız bana bir hususu sordular. Şaşırdım kaldım. Bakın neler yapıyorlar? Nasıl yalan havadisleri vatandaşların arasına yayıp da bu vatandaşları huzursuz ediyorlar. Dediler ki bana, 'Sayın Cumhurbaşkanım burası istimlak edilecek, burada bir NATO üssü kurulacakmış, bizim arazimiz elimizden alınacakmış.' Böyle bir dedikodu etrafa yaymışlar. Vatandaşları huzursuz etmişler. İşte aleyhimize çalışan örgütler. Bunların kökü de yurtdışında. Her gün yeni bir yalan uyduruyorlar. Sizin aranızda da böyle yalanları muhakkak işliyorlardır. Bunlara katiyen inanmayın. Sureti katiyede böyle bir durum yoktur. Hele hududun yakınında arazi alınacak da, NATO için üs yapılacak.. Fakat saf ve temiz vatandaşlarımız bu yalan havadise üzülmüş. Öye yalan ve maksatlı haberler uyduruyorlar ki, zaman zaman Avrupa ülkeleriyle olan ilişkilerimizin düzelme safhasına girdiği bir anda muhakkak yeni bazı yalanlar uydururlar, gösteriler yaparlar. Türkiye ile Avrupa arasındaki ilişkilerimizin düzelmemesidir, bütün maksatları budur. 12 Eylül'den sonra, 12 Eylül'den evvel de vardı, fakat 12 Eylül'den sonra yurtdışına kaçan bu hainler burada kendi fikriyatını benimsemiş kişilerle işbirliği yaparak çeşitli yalanlar uyduruyorlar ve memleket içindeki taraftarlarına da direktif veriyorlar. Bunların en başında 12 Eylül'den sonra kabul edilen anayasanın değiştirilmesi vardır. Hâlâ da bundan caymış değillerdir. En başta düşündükleri husus anayasayı nasıl değiştirirler ve bunun peşindedirler.

İkinci husus genel bir aftır. Bu konuda da çok konuştum biliyorsunuz. Genel af yapıp hapishaneleri olduğu gibi boşaltmaktır hedefleri. Üçüncü bir yaydıkları havadis de işkence teranesidir. Mütemadiyen bunu bir alet olarak kullanırlar. Türkiye'de işkence vardır, insan hakları yok ediliyor, diye. Başka zaman da söyledim. Bir defa daha söylüyorum ki hiçbir askeri idare, hiçbir askeri yönetim kendi döneminde işkence yapanlar hakkında takibata geçmemiştir. İlk defa 12 Eylül'den sonraki askeri yönetim sırasında işkence yapanlar hakkında takibat yapılmıştır. Ve şöyle açıklıkla söylüyorum ki hiçbir yönetim döneminde, hiçbir yönetici işkence yapın diye direktif vermemiştir. Ama işte o örgütlerin amacı işkence yapılıyor diye, insan hakları çiğneniyor diye, Türkiye'yi Avrupa camiası içinde layık olduğu yere oturtmamak, Avrupa'nın dışına itmektir. Fakat bugüne kadar muvaffak olamadılar. Yalanları meydana çıktı. Bundan sonra da bu girişimlerinde muvaffak olamayacaklardır.

Yeter ki biz birlik ve beraberliğimizi kaybetmeyelim. Yine aranıza nifak sokacaklardır. Sokmaya çalışacaklardır. Bunu hiçbir zaman aklınızdan çıkarmayınız. Vaktiyle bunun acısını çeken iller arasında Erzincan, vardı, Sıvas vardı, Çorum vardı. Kahramanmaraş vardı, ama çok şükür bugün bu ayrılık gayrılık kalmamıştır. Hepimiz, bu vatanın vatandaşıyız. Din, mezhep ayrılığı diye bir şey yoktur. Bundan böyle birbirimize karşı olmayacağız. Daima birlik ve beraberlik içinde olacağız."

Evren, Erzincan'da dün ayrıca yurtdışındaki işçilerin kurduğu asbest boru üretimi yapan, ancak parasal sıkıntı içinde olan Doğusan tesislerini, 1939 depreminden bu yana ayakta durmaya çalışan Çarşı Mahallesi'ni, polis okulunu ve Erkek Yetiştirme Yurdunu gezdi. Evren, Erzincan'daki incelemelerini bugün tamamladıktan sonra uçakla Ankara'ya dönecek.

Bu arada, Erzincan, Siyasi Şube Müdürü Nurettin Kulaksızoğlu, Cumhurbaşkanı'nın Erzincan'daki incelemelerini izleyecek yerel muhabirlere verilen yaka kartlarından Cumhuriyet Erzincan muhabiri Hakkı Deveci'ye vermedi ve Deveci'nin vilayete girişini engelledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Erzincan'da bazı incelemeler yaptı ve bugünkü incelemelerinden sonra uçakla Ankara'ya dönecek.

Milli Eğitim Bakanı Emiroğlu, Cumhuriyet'e anlattı:

İrtica bir sorun değil

ÜMİT ASLANBAY *20 şubat*

ANKARA — Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı **Metin Emiroğlu**, Türkiye'de irticayı bir problem olarak görmediğini belirtirken, laiklik prensibini çiğneyenlere, bu konudaki düşüncelerini icraata geçirenlere karşı devletin uygulayacağı yaptırımların bulunduğunu söyledi. Emiroğlu, Türk toplumunun bir gelişme süreci içine girdiğini, bu nedenle **"hiç olmazsa elit eğitimi yapan okullarda çağdaş teknolojiye ayak uydurulması gerektiğini"** bildirdi. Bakan, fen liselerinde yabancı dil eğitiminin yeterli olmamasını bir eksiklik olarak nitelerken, daha fazla Anadolu lisesi açmayacaklarını, 1987 yılında gerekirse bir eğitim şûrası toplamayı düşündüklerini söyledi.

Milli Eğitim etkinliklerindeki suskunluğunun hazırlıkların sürmesinden ileri geldiğini söyleyen Bakan Emiroğlu, **"Milli Eğitimde çok şey olacak. Benim bir huyum var, mesafe almadan konuşmak istemem, biraz mesafe alalım, inşallah daha çok konuşurum, ben yeni politikacı tipi konusunda samimiyim"** dedi.

Emiroğlu'na yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

İRTİCA PROBLEMİ YOK

— Sizin bunlardan ayrı bir probleminiz daha var. Gündemden düşmeyen irtica...

EMİROĞLU — Ben, bunu problem olarak görmüyorum. Bugün Türkiye'de irtica, bir sorun olarak gündemde değildir. Belki bazı vakalar vardır ama, Türkiye'de kendisini bazı sivri cereyanlara kaptıranların dışında Türk toplumu laik bir toplumdur. Bugün bu toplumdan bu prensibi kaldırmaya kalkarsınız, herkes buna itiraz eder. Yani bugün çok muhafazakâr diye adlandırılan insanlar, -ki bunlar ibadetini yapan insanlardır- bunların irticayla falan ilgisi yok. Laikliği kaldırmak isterseniz, bunlar başta olmak üzere herkes itiraz eder. Çünkü laiklik insan ta-

biatına uygun bir sistemdir. Atatürk bunu çağdaş bir prensip olarak vazetmiştir. Ve bulunduğu şartlarda toplumun çıkış yolu olarak bunu görmüştür. Bu bakımdan laiklik prensibi ne yeni yoruma müsaittir ne de değiştirilmesi ya da çiğnenmesi gibi bir duruma müsaittir.

— Türk toplumu, sizce dünyadaki gelişme sürecine uyabiliyor mu?

EMİROĞLU — Ben, mesela Ankara Fen Lisesi'ni ziyaret ettim. Oradaki durumu gördüm. Şimdi buradaki laboratuvarları yenilememiz gerekir. Burada yabancı lisanla eğitim yetersiz, bu bir eksikliktir. Çağdaş teknolojiyi hiç olmazsa elit eğitim yaptığımız okullarda kurmamız gerekir. Bu bakımdan ben ileriye dönük olarak katiyen karamsar değilim. Özellikle şu Spor Kanunu'ndan sonra mesleki ve teknik eğitime ağırlık vereceğiz. Hazırlıkları bitti aslında. Fakat bir Almanya seyahatim var. Bu seyahatimde Alman sistemini yakından inceleyerek, sanayide eğitim, çıraklık eğitimi sisteminde alınması gereken tedbirleri, acaba kendimizi ne derece adapte edebiliriz, bunu yerinde göreceğim.

— Anadolu liseleri ne olacak, durmadan yenileri açılıyor. Ancak kalitesinin düştüğü yolunda da eleştiriler alıyorsunuz. Kaldı ki, buralarda nitelikli öğretmen açığı olduğu bir gerçek.

EMİROĞLU — Anadolu liselerinde öğretmen açığını kapatacağız, kapatıyoruz da.. Bundan kastım, nitelikli öğretmenlerle kapattığımızdır.

— Anadolu lisesi açmayı sürdürecek misiniz?

EMİROĞLU — Hayır, bu sene fazla açmayacağız. Eksikliklerimizi tamamlayacağız.

— Milli Eğitim şûralarında geçmiş dönemlerde alınan kararların tekrar gözden geçirilmesi için emir verir misiniz?..

EMİROĞLU — Evet. Şimdi şûra konusu gündeme geldi. Bu nedenle geçmiş dönemlerdeki şûra kararlarını bu yıl içinde bir tarayacağız, onlardan istifadeye çalışacağız. Daha sonra da ihtiyaç olursa 1987 yılında bir şûra toplamayı düşünüyoruz.

Tan ORAL

Erguvanlar Açacak...

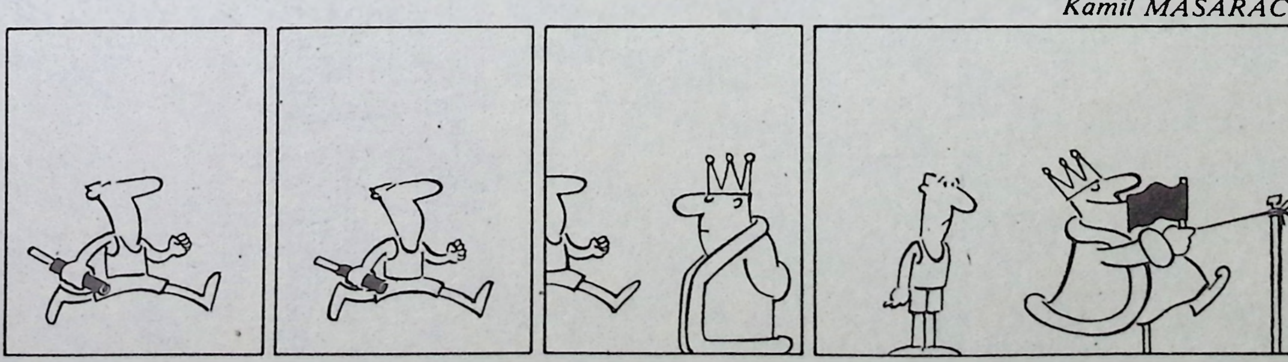
OKTAY AKBAL *22 şubat*

Ali'nin odası çiçekler içinde. Masasında, kitaplığında renk renk buketler. Her yer temizlenmiş, düzenlenmiş. Bir yazı konmuş masanın üstüne: Hoşgeldin Ali.

Oysa Ali gelmedi. Gelemedi. Akşama kadar karşılıklı durduk; bakıştık, arada bir selamlaştık, umutla gülüştük. O akşam birlikte olmanın beklentisi içindeydik. Artık bugün tamam. Bugün Ali özgür olacak, dar duvarların içinden çıkacak, gazeteye birlikte geleceğiz, gece de belki bir masa başında 1983 kasımından bu yana geçen üç yıl üç aylık bir özlemi, bir iki kadeh içkiyle dağıtmaya çalışacağız sanısıyla...

Ben Sağmalcılar'daki üç aylık cezamı bitirmek üzere iken Barış Derneği sanıkları içeri alındılar. Bir kaç gece aynı çatı altında kaldım onlarla... Ama onlar sol yandaki koğuşlarında, ben sağ yandaki hücremde. Giriş o giriş. 83 kasımından 86 şubatına, martına kadar süren bir mahkûmluk, daha doğru-

Kamil MASARACI

su Yargıtay'ca onaylanmayan, tam iki kez geri çevrilen karardan ötürü tutukluluk süresi... Bu kez tamam diyorduk. Bu kez tahliye verilir, dava sürse de arkadaşlarımız özgürlüklerine kavurlar. On iki kişi kalmıştı zaten. Hepsi de yurt ölçüsünde, hatta dünya ölçüsünde ün yapmış kişiler. Bilim adamları, hekimler, gazeteciler, mühendisler, üniversite öğretim üyeleri... Adaletin işine karıştı demesinler diye dava konusuna girmek istemem. Günü gelir, bu tür davalarla ilgili her şey aydınlığa çıkar, "içerde" geçirilen 38 ayın öyküsü ayrıntılarıyla yazılır. Türlü açılardan yazılacaktır da... Her şeyden önce kendileri yazacaklar bu acı serüveni, yaşamlarından koparılıp alınmış 38 ayın romanını...

Ali'nin odasına girdim. Koltuğa oturdum. Açtım *"On İki'den On İki'ye Türkiye"*yi... Ali Sirmen'in yeni çıkan kitabı, ilk kitabı. Gerçi Sirmen'in önceki yıllarda birçok çevirisi çıktı. Bunlardan birinden geçen gün söz etmiştim, Camus ile Koestler'in ölüm cezaları üstüne yazdıkları... Ama ilk kez "kendi" kitabını çıkardı Ali... İlginç bir kitap bu. Belgesel yanı da var, yazınsal denebilecek bir değer de taşıyor. Çünkü Ali yazına çok bağlı bir aydındır. Şairlerle, yazarlarla dostluk etmeyi çok sever, onların söyleşilerinden hoşlanır. Küçük yaştan almış bu tadı, bu beğeniyi...

Sirmen'in kitabında yer alan yazılar önceki yıllarda Akşam, Yeni Ortam ve Cumhuriyet'te yayımlanmış. Ama değindiği konular, sorunlar olduğu yerde durduğu için kitap yepyeni. Şöyle diyor "Sunuş" yazısında:

"İçinde bulunduğum koşullar daha kapsamlı bir araştırmayı şimdilik olanaksız kıldığına göre, ben de 12 Mart ile 12 Eylül arasındaki döneme bir köşe yazarının nasıl baktığını gözlerinizin önüne sermeye çalıştım. Bugün çok şey olup bittikten sonra vardığımız yargıları, ileri sürdüğümüz düşünceleri incelerken o günlere, o günlerde nasıl bakmakta olduğumuzu anımsatmakta da yarar vardır sanırım. Kitabın yazılarını derlerken 'Biz demedik miydi?' tavrına düşmemeye özen gösterdim. Zaten içinde bulunduğumuz durumda hepimizin büyük ya da küçük sorumlulukları olduğu kanısındayım, tabii bazılarınınkilerin tüm öbürlerinkileri birkaçla katlayacak kadar çok olması koşuluyla..."

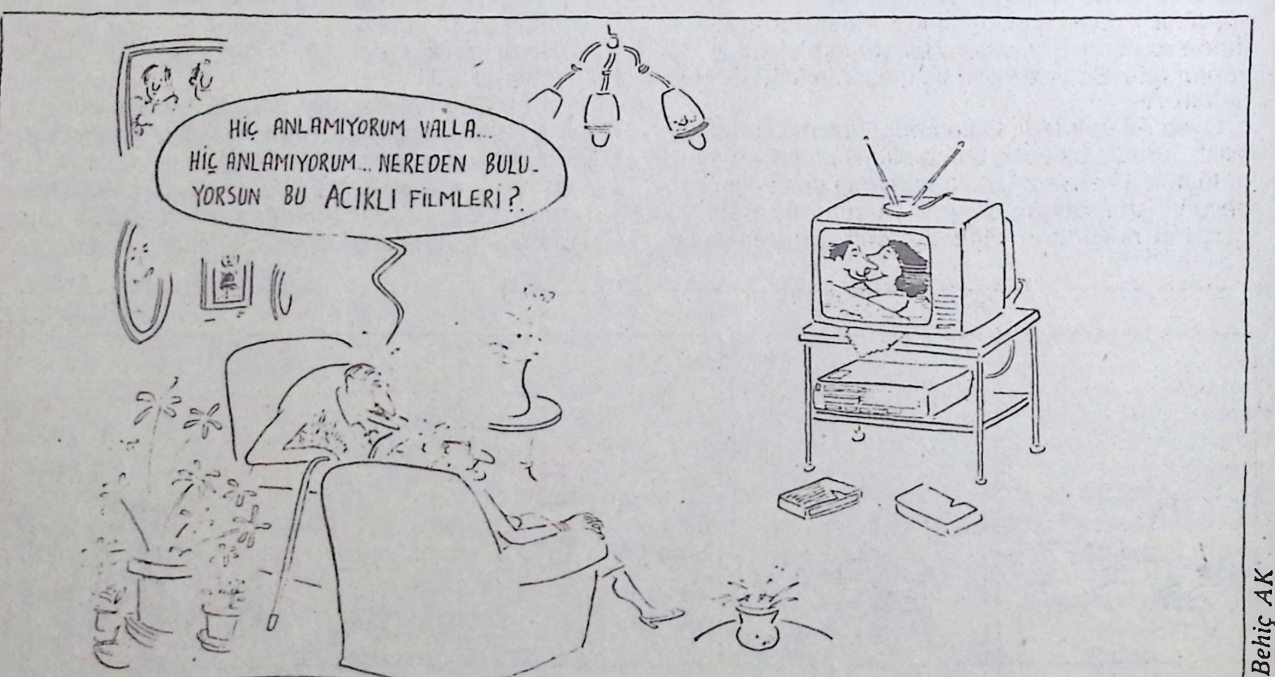
Sirmen'in kitabında Türkiye konusundaki yazılar şu bölümlere ayrılmış: *On İki'den On İki'ye Türkiye; Acı Bir Ege Masalı; Büyük Sirk; Toplumun Belleği; Baki Kalan Bu Kubbede; Bir Güvercin Havalansa, Epilog...*

Ali Sirmen hiçbir zaman "kuru" bir dış politika yazarı olmadı. Önce kişiliği buna uygun değil! O, insanlara, evrene, dünyaya, çevresine, kendine sevgiyle bakan bir yazar. "Önce sevmekle başlar her şey" ilkesine gönülden bağlı biri. Ta çocuk yaşında Sait Faikleri, Sabahattin Alileri, Orhan Velileri, Andayları severek okumuş, şiir ve sanat tadını duyarak yaşamış bir yazar başka nasıl olabilir ki!

"Evet bunca sorun var. Hem yeryüzü düzeyinde, hem ulusal, hem de kişisel düzeyde... Doğru, binbir soru ile doluysa kafanız, binbir dert ile yanıyorsa yüreğiniz, rahat bakamazsınız çevrenize, ama bir an için atın o sıkıntıları içinizden. Bakın çevrenize, o canım erguvanlara. Erguvanlar açmıyorsa bulunduğunuz kentte, kasabada, köyde başka ağaçlar vardır çiçeklenmiş, sarı-beyaz papatyalar boy göstermiştir kırlarda ya da kırmızı gelincikler tarlalarda. Bakın onlara. Bir an için sorunlarınızı geri plana iterek. Unutmayın, biraz da budur yaşam."

Bir mayıs günü yazmış bu satırları Ali. Yedi aylık bir tutukluluktan çıkıp birkaç aylık o kısa özgürlüğü sırasında, ikinci tutuklamadan birkaç ay önce, bir mayıs 1983 gününde... *"Bakın çevrenize, erguvanlara, papatyalara, gelinciklere, uyanan doğanın binbir çiçeğine. Şimdi sırasıdır. Şimdi.. Evet şimdi..."*

Ali'nin odası çiçekler içinde. Ama yarın solmaya başlayacaklar. Birkaç gün sonra atılacaklar, yerlerine yenileri gelecek. Ta Ali bu odaya gelip, bu masaya oturup yüreğindeki erguvanları, papatyaları, gelincikleri konuşturana kadar...

ON İKİ'DEN ON İKİ'YE TÜRKİYE
Ali Sirmen
Çıktı. 700 lira Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Üniversiteye hazırlama kursları
Beklemeliler 24 Şubat
Laleli 528 64 37, Şehzadebaşı 522 75 74

62. Yıl: Sayı: 22090 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 23 Şubat 1986 Pazar

Tarih 21 Kasım 1979... Başbakan Demirel ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Evren, MGK'de karşı karşıya

Evren: Sonrasını bilmem

12 Eylül'e Koşar Adım.
Cüneyt Arcayürek

Demirel: *Çeteler meydana gelmiş ve kan dökmektedir. Buna dur demek lazım. Çaresi yok dersek hiçbirimizin burada işi yok.*

Org. Evren: *Fevkalade Hal Kanunu çıkarsa bize çok faydalı olur. Mevcut kanuna göre MİT'i bu meselelerin içine sokamayız.*

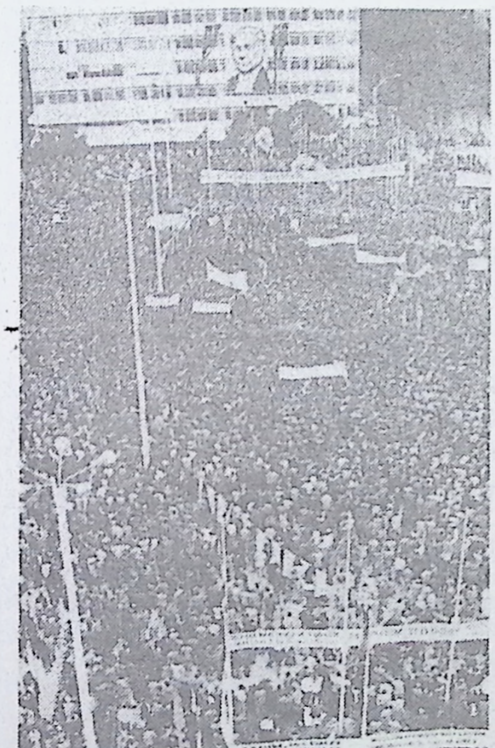

Demirel: *Biz kimseyi kanunsuzluğa itmeyiz. Her şey hukuk içinde kalarak yapılacak.*

7. Sayfada

Türk-İş 16 yıl sonra miting düzenledi

'Tam demokrasi'

16 YIL SONRA — Türk-İş, 16 yıllık bir aradan sonra ilk mitingini dün İzmir'de düzenledi. "Ekmek, Barış, Özgürlük" mitingine onbinlerce işçi katıldı... (Fotoğraf: ÜMİT OTAN)

SHP *Genel Başkanı Cürkan, konuşmasını yaptıktan sonra alandan ayrılırken güvenlik güçlerinin bazı işçileri gözaltına aldıkları gözlendi. SHP'li dört milletvekili vali ve emniyet müdürü ile görüştüler. SHP milletvekili Nebiozoğlu, görüşmeden sonra, "Vali 60-70 kişinin gözaltına alındığını söyledi. Bu olayın daha önce düzenlenen bir operasyonla ilgisi varmış" dedi.*

MİTİNGTEN KONUŞMALAR

Bizlerin anladığı demokrasi ile iktidarı ellerinde bulunduranların anladığı demokrasi arasında belirgin farklılıklar vardır. 12 Eylül öncesi ekonomiyi arıyoruz.

Devletin, bir avuç sermayedarın kontrolü altına alınmamasını istiyoruz. Özgürlük anlayışı bir küçük azınlığın imtiyazı olmaktan çıkarılmalıdır.

Yönetimi adeta bir aile holdingine çeviren hükümetin başı Turgut Özal'dan sabit gelirli milyonlarca insanımıza hayır gelmeyeceği anlaşılmıştır.

Zenginlerimizin ve Özal'ın demokrasiye ihtiyacı olmayabilir, demokrasiyi lüks de görebilirler. Demokrasi kendilerini rahatsız da edebilir.

Eksiksiz demokrasinin çaresi, insan hak ve özgürlüklerini çağdaş anlamda tümü ile içeren kalıcı bir anayasadır.

12. Sayfada

AMATÖR PROFESYONELLER
ŞÜKRAN KETENCİ'nin
Kotları 12. Sayfada

Düşüş sürüyor

New York'ta petrol 13.5 dolar

Ekonomi Servisi — Ham petrol fiyatlarındaki düşüş durdurulamıyor. New York Ticaret Borsası'nda perşembe günü 14 doların altına inerek 13.85 dolardan satılan mart ayı teslimatlı ham petrolün, nisan ayı teslimatlı fiyatı önceki gün 13.5 dolara indi. Petrol fiyatındaki düşüşa hızlandıran etmenlerden biri, dünyanın en büyük petrol üreticisi ülkelerinden Suudi Arabistan'ın günlük üretimini arttırdığı yolundaki haberler oldu.

Suudi Arabistan tarafından doğrulanmamakla beraber, bu

(Arkası Sa. 12, Sü. 8'de)

Bülent Ecevit Başbakan'a yüklendi:

'Dışsatımlık demokrasi'

Özal'ı eleştirdi: *Sayın Başbakan'ın, üyesi bulunduğumuz demokratik ülkeler kamuoyu önünde, bugünkü anayasayı ve anayasa doğrultusunda çıkarılan yasaları savunamaz duruma düşünce 'yasaların dışına çıkmak'la, anayasanın ve bazı yasaların 'hayatiyeti olmayan metinler' durumuna gelmesiyle ve uygulamanın yasalardan giderek uzaklaşmasıyla övünüp övünmesi ilginçtir.*

SHP'nin gönlünü aldı: *Sayın Başbakan'ın düştüğü çelişkilerden biri de şudur: Bir yandan, içerde, iki partinin birleşmesi ve bir partiden ayrılan bazı milletvekillerinin yeni bir partiye geçmesi karşısında, grubunu önlem arayışlarına zorlarken; bir yandan da, dışarıda, bu birleşmeyi ve katılmaları, demokratikleşmenin bir kanıtı olarak kullanmıştır.* 10. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Cumhurbaşkanı ve Adalet Organları..

Cumhurbaşkanı Sayın Evren, sık sık yurt gezilerine çıkıyor, devlet kurumlarında denetimler yapıyor. Bu yolculukların törenleri, gezilerin ayrıntıları, Evren'in konuşmaları televizyonda kamuoyuna yansıtılıyor, olumlu ya da olumsuz izlenimler oluşuyor.

Sayın Cumhurbaşkanı'nın söylediklerini bütünüyle benimsemek olanaksızdır, makamı gereğince yansız kalması gereken konularda bile fikirler ileri sürmesi, hem düşündürücü oluyor hem de tartışma ortamını körüklüyor.

Son olarak Sayın Evren, doğu illerimizde trenle yolculuğa çıktı. Birkaç gün önce Kars'ta bir konuşma yaptı: "Benim hakkımda çeşitli şeyler söylüyorlar. Söylesinler. Yeter ki hakaret etmesinler" diye bir uyarıda bulundu.

Cumhurbaşkanı'nın bu sözleri söylemesinin gerekçesi ne olabilirdi? Cumhurbaşkanı'na kim hakaret edebilirdi? Sayın Evren'in bu demeçle hitap etmek istediği kimlerdi? Kuşkusuz televizyon izleyicisi milyonlarca yurttaş için bu sorular boşlukta kalmıştır.

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Perle İstanbul'da

ABD *Savunma Bakan Yardımcısı, yarın başlayacak Türk-ABD Ortak Savunma Grubu toplantısında Amerikan heyetine başkanlık edecek.*

Toplantılarda Türk Heyeti'ne Genelkurmay İkinci Başkanı Necip Torumtay başkanlık edecek.

8. Sayfada

Bugün Pazar.

Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.

İyi Pazarlar

Cumhuriyet Dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte. Bayinizden isteyiniz.

Askeri garnizon ayaklandı, Bayan Akino saklandı

Marcos'a isyan

Marcos'u tanımadıklarını açıklayan Savunma Bakanı Enrile ile Silahlı Kuvvetler Komutan Yardımcısı Ramos, silahlı kuvvetlerle parlamento üyelerine kendilerine katılma çağrısında bulundular.

Marcos'a bağlı topçu birliklerinin garnizon çevresinde mevzilendiği, binlerce kişinin ayaklananlara katıldığı bildiriliyor.

Dış Haberler Servisi — Filipinler'de, Savunma Bakanı **Juan Ponce Enrile** ile Silahlı Kuvvetler Komutan Yardımcısı **Fidel Ramos**'un Başkan Ferdinand Marcos'a başkaldırarak, seçimleri geçersiz saydıklarını açıklamaları ile ülkedeki bunalım yeni bir boyuta ulaştı. Muhalefet lideri Bayan **Corazon Akino**'nun da dün yeraltına geçtiği açıklandı. BBC radyosu, Marcos'a isyan eden Enrile ve Ramos'un, Savunma Bakanlığı binasına sığındıklarını ve binanın kendilerine sadık askerlerce korunduğunu bildirdi.

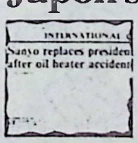
Bu arada savunma bakanlığının yanındaki garnizonda bulunan askerlerin ayaklandığı haber verildi. Ferdinand Marcos ise Enrile ve Ramos'u destekleyen binden fazla askerin teslim olmasını isteyerek topçu birliklerini garnizon çevresinde mevzilendirdi. Yabancı muhabirler garnizona helikopterle silah nakledildiğini belirtiyorlar. Muhabirler, ayrıca, halktan da çok kişinin ayaklanan garnizon çevresinde toplanarak askerleri desteklediğini haber verdiler.

Dün Marcos'a başkaldıran Savunma Bakanı Enrile ile Silahlı Kuvvetler Komutan Yardımcısı Ramos, Marcos'un seçimlerde hile yaptığını ve Bayan Akino'yu desteklediklerini söyledikten sonra askerlerle parlamento üyelerinin

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

JAPONYA'DA 16 KİŞİ ÖLDÜ: TÜRKİYE'DE TEDBİRSİZLİK KOL GEZİYOR

Japon sobalarına dikkat!

Piyasayı dolduran Japon sobalarının ithalatçıları, sobaların üzerindeki uyarıları hiçe sayarak kampanyalarında yanıltıcı ve eksik bilgiler veriyorlar. Firmalar, kampanyalarında "En sağlıklısı bizimki, diğerleri Türkiye koşullarına uygun değil" gibi sözlerle piyasada etkinlik sağlamaya çalışıyorlar. Sobaların üzerindeki uyarı yazılarına ve uzmanların açıklamalarına göre sobaların bulunduğu ortamı mutlaka sık sık havalandırmak gerekiyor. Ancak kimi firmalar, "Nasıl olsa odanın kapısı açılıp kapanıyor" mantığıyla bu uyarıları dikkate almıyorlar. Japonya'da Sanyo sobası kullanan 16 kişi öldü. Bunun üzerine firmanın başkanı istifa etti. 9. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Sicil...

Abdülhamit konusunda tek yanlı TV yayınlarından sonra yakın tarihimizle ilgili söyleşiler yapmayı yararlı gördük.

Geçen gün, Sultan Aziz'in tahttan indirilmesi ile başlayan olaylar dizisi sonucunda Abdülhamit'in Mithat Paşa ve arkadaşlarını yargılatmak amacıyla "Yıldız Mahkemesi" kurduğunu anlatmış, bu mahkeme hakkında kısa bilgiler vermiştik.

Bugün Yıldız Mahkemesi'nde görev alan yargıçların kısa özgeçmişleri hakkında küçük bilgiler vereceğiz.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

4 yöreden izlenimler

DENİZ SOM KANDIRA'DAN
Özal'ın TV programını izlerken kahvede hiç kimse konuşmamış, sonra eve gidip başını yastığa koyunca düşünmüş...

ERHAN AKYILDIZ BALIKESİR'DEN
Ayakkabı tamircisinde sohbet... "Vatandaşın durumu beyaz bayrak"

HİKMET ÇETİNKAYA KADIKÖY'DEN
Bu balık bizi öldürmez abi...

IŞIL ÖZGENTÜRK HACIBEKTAŞ'TAN
Mıraçlama gecesi için yollarda 8. Sayfada

İki polisiye 'vukuat'

STELYO BERBERAKİS

Sabahın erken saatlerinde ABD elçiliğini çevreleyen yollarda iki oto tur atıyordu. Polis alarma geçti ve otoları durdurdu. Bir de ne görsün, otodakiler Sovyet diplomatı ve muhabirleri değil mi?

C.Sonku'yu H.Schygulla mı oynayacak?

ATİLLA DORSAY

Cahide Sonku'nun hayatını anlatan dizi filmin bir Türk-Alman ortak yapımı olacağı ve başrolü Hanna Schygulla'nın oynayacağı söyleniyor.

Lüksemburg'un casusları

HADİ ULUENGİN

Avrupa'nın zengin köylüsü, can sıkıcı Lüksemburg'da nispeten ilgiyi çekebilecek tek şey casusluktur. NATO istatistiklerine göre, Avrupa'da adam başına en çok Doğu casusu bu küçük ülkededir.

Komedyenin şerefine

TANJU AKERSON

Stan Early, Sardi Restoranı'nın müdavimiydi. Demirbaş müşteriler bu kez 60 yıllık komedyenin anısına kadeh kaldırdılar. İçkiler restoran sahibi Vincent Sardi'dendi. Ancak Sardi Restoranı artık el değiştiriyor.

Helena ile Ali, horon ve sirtaki

OSMAN ATAMAN

Strasbourg'da Türk öğrencilerin Yunanlı arkadaşları, Yunanlıların Türk arkadaşları vardır. Fransızlar, onları görünce sorarlar: "Niye aynı ilişkiler iki devlet arasında yok?"

Berlusconi'nin 5. kanalı

SABETAY VAROL

Perşembe akşamı saat tam 20.30'da, Fransız televizyonunun 30 yıldır devam eden devlet tekeli paramparça oldu, ilk özel televizyon kanalı ekrana girdi.

Tuna, hamam ve Ikarus

MEHMET İNHAN

Hafta sonları Macar aileleri, çoluk çocuk, kadın erkek, kimi emeklimiş, kimi yeni yapılmış hamamlara, kaplıcalara koşuyorlar.

13. Sayfada

Cumhurbaşkanı ve Adalet Organları...

23 şubat

Cumhurbaşkanı Sayın Evren, sık sık yurt gezilerine çıkıyor, devlet kurumlarında denetimler yapıyor. Bu yolculukların törenleri, gezilerin ayrıntıları, Evren'in konuşmaları televizyonda kamuoyuna yansıtılıyor; olumlu ya da olumsuz izlenimler oluşuyor.

Sayın Cumhurbaşkanı'nın söylediklerini bütünüyle benimsemek olanaksızdır; makamı gereğince yansız kalması gereken konularda bile fikirler ileri sürmesi, hem düşündürücü oluyor hem de tartışma ortamını körüklüyor.

*Son olarak Sayın Evren, doğu illerimizde trenle yolculuğa çıktı. Birkaç gün önce Kars'ta bir konuşma yaptı: **"Benim hakkımda çeşitli şeyler söylüyorlar. Söylesinler. Yeter ki hakaret etmesinler"** diye bir uyarıda bulundu.*

Cumhurbaşkanı'nın bu sözleri söylemesinin gerekçesi ne olabilirdi? Cumhurbaşkanı'na kim hakaret edebilirdi? Sayın Evren'in bu demeçle hitap etmek istediği kimlerdi? Kuşkusuz televizyon izleyicisi milyonlarca yurttaş için bu sorular boşlukta kalmıştır.

*Ancak ortada bir olgu vardır. Okurlarımızın bildiği gibi İstanbul Basın Savcılığı, yazarımız **İlhan Selçuk** ve Yazı İşleri Müdürümüz **Okay Gönensin** hakkında, gazetemizde **"Kurtarıcı"** başlığıyla yayımlanan yazıda Cumhurbaşkanı'na hakaret olduğu iddiasıyla ve Adalet Bakanlığı izniyle dava açmıştır. Yargılama sürecinde iddianın doğru olup olmadığı araştırılacaktır. Konu, eski deyimi ile **"adalete intikal etmiştir."** Bu alanda mahkemeleri etkileyici beyanda ve yayında bulunmak yasalarımıza göre yasaktır. Cumhurbaşkanlığı makamının ise bu konuda ayrıca özen göstermesi beklenir.*

Ne var ki, Sayın Evren'in geçmişte bu gibi konularda göstermediğini de biliyoruz. Sayın Kenan Evren; DİSK, Barış Derneği, Aydınlar Dilekçesi gibi davalarda mahkemeleri etkileyebilecek demeçler vermiştir. Bu da bir gerçektir.

Bununla birlikte olağanüstü dönemin geride kaldığı, genel seçimlerle açık rejime geçildiği, yürütme-yasama-yargılama arasındaki ilişkilerin normalleştiği bir sürece girildiği yetkili çevrelerce sık sık ileri sürülmektedir. Batıda üyesi bulunduğumuz kimi kuruluşlara bu yolda güvence vermek için devletin yüksek yöneticileri çaba göstermektedir. Sayın Evren, artık MGK Başkanı değil, seçimle makamına gelmiş bir cumhurbaşkanıdır. Daha özenli davranması, anayasada belirtilen yansızlığa özen göstermesi, siyasal tartışmalardan kaçınması, kendi kişiliğinin söz konusu olduğu bir davada çeşitli yorumlara yol açacak demeç vermekten sakınması gerekmez mi?

*Cumhurbaşkanı'na **"hakaret ve sövme"** TCK'nin 158. maddesi ile cezalandırılmıştır. Kanunun gereğini yerine getirme görevini Cumhuriyet savcıları zaten üstlenmişlerdir. Cumhurbaşkanı'nın bu konudaki kişisel görüş ve duygularını devlet televizyonundan belirtmesi, yanlış yorumlara yol açabilir. Mahkemeler bu demeçlerden etkilenmeseler de eleştirilmesi gereken bir davranış gündeme girmiş olur.*

Cumhuriyet'in adalete ve yargıçlarımıza güveni vardır. Cumhuriyet devleti ile yaşıt olan gazetemizin bu gibi konularda tutumu ve davranışları en küçük bir tartışmaya yer vermeyecek kadar açık ve kesindir. Sayın Cumhurbaşkanı'nın talihsiz beyanının adalete hiçbir etki yapmayacağına inanıyoruz. Bununla birlikte devlet yaşamında geçerli olması gereken koşulları belirtmenin bir kamu ve gazetecilik görevi olduğu kanısındayız.

* * *

— Yine büyükler hapı yuttu, küçüklerin ahlakını koruyacaklarmış!

Ali ULVİ

Bir Avuç Gökyüzü

HASAN CEMAL *24 şubat*

Sevgili Ali; geçenlerde Cengiz'le sohbet ederken, *"Acılar insanı derinleştirir"* dedi.

Öyle değil mi?..

Ama diyeceksin ki, insanların derinleşebilmesi için ille de acı mı çekmeleri gerekir?..

Haklısın, ama n'apalım!

Dün sabah kitabını karıştırırken, aklıma bunlar geldi... "Bir Avuç Gökyüzü" başlığını taşıyan yazını bir solukta okudum. Bir yerinde demişsin ki:

"Bir avuç gökyüzü, hapse düşenlerin tutkusudur. Bir avuç gökyüzü, mahkûmlar içn özgürlüğün simgesidir."

Doğru.

Ali, izninle bugün köşemi sana bırakıyorum:

"Gök damın üstünde
Öylesine mavi, öylesine dingin!"

Yıl 1874. Ünlü Fransız sembolist ozanı Paul Verlaine, Belçika'da Mons hapishanesinde yatmaktadır. Sanatını etkileyen ve aralarında homoseksüel ilişkiler de olduğu söylenen Arthur Rimbaud'ya iki el ateş ederek yaralamış ve hapis cezasına çarptırılmıştır Verlaine.

İlk iki dizesini aldığımız şiir, bir tabloyu çağrıştırıyor. Parmaklıkların ardından, dışarı bakan sakallı adam büyük ressam Courbet'dir. Devrimci tutumu yüzünden devamlı baskılarla karşılaşmış olan Courbet, sonunda kendisiyle uzlaşmak isteyen imparatorluğun, Légion d'Honneur nişanını küstahlığa varan sert bir mektupla reddetmiştir. Paris Komünü sırasında devrimcilerle işbirliği yapmış, 1871'de Vendôme meydanındaki sütunun devrilmesi olayına karıştığı ileri sürülerek, 6 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Birçok otoportre yapmış olan Courbet'nin, hapishanedeki anını yansıtan tablosunda bir avuç gökyüzü özlenir.

Bir avuç gökyüzü, mahkûmlar için özgürlüğün simgesidir.

"Bir Avuç Gökyüzü", daha önce de hapse girmiş ve yeniden hapis cezasına çarptırılması üzerine, infaz savcılığından bir hafta sonra içeri gireceğine dair kâğıt alan bir adamın o uzun yedi gününün öyküsü. Ünlü yazar Çetin Altan, birbiri üzerine konmuş fotoğraflar gibi, birinci hapisliği, yedi günü, geleceği, geçmişi birbiri üzerine çakıştırmış. "Bir Avuç Gökyüzü" Türk edebiyatında ad bırakacak bir yapıt.

"Bir Avuç Gökyüzü" dört gündür piyasada yok, Sayın Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın gayreti ile toplatıldı. Nedeni ise müstehcenlik.

Hapse giren bir adamın cinsel sorunlarını da dile getirdiği için müstehcen bulunmuş "Bir Avuç Gökyüzü."

"Bir Avuç Gökyüzü", Türk politika hayatında ad bırakacak bir yapıt. Onulmaz bağnazların kurbanı olarak yıllarca anılacak. Sayın Kazan'ın ve kafadarlarının her yerde müstehcen arayan düşüncelerinin kurbanı olarak gelecek kuşaklara kalacak bir simge oldu artık "Bir Avuç Gökyüzü".

Çetin Altan ve yapıtı, Türk yazarının yazgısını ne güzel yansıtıyorlar. Türk Ceza Kanununun maddeleri arasında bir lastik top gibi oradan oraya fırlatılmak bizim yazarlarımızın yazgısı.

Alın kalemi elinize, bir yazı yazın. Hemen yapışır yakanıza eller, 142'den girersiniz içeri. 142'ye giremedinizse, zarar yok 312 bekliyordur sizi. O da mı olmadı, 159 var. Ona da giremeyecek kadar politika dışı mı yazınız, ne beis var, 426'dan mahkûm olursunuz canım! Nasıl olur demeyin, romanımızın kahramanının cinsel organı, cinsel istekleri var ya, yeter. İşte yapıtınız müstehcendir artık. Çünkü öyle düşünceler egemen ki ülkemizde, her giysinin altında, her etekliğin, her pantolonun içinde bir müstehcen yattığını düşünmekte. Belki de haklılar. Olaylara onların gözüyle bakmayı deneyin bir de, o zaman her şeyin ne denli müstehcen olduğunu göreceksiniz. Ağız belki başka şeyleri anımsatır, onun için müstehcendir. Burun da müstehcendir. Kubbeler kadın göğüslerine benzer, müstehcendir. Minareler, elektrik direkleri, hatırınıza belki bir şeyler getirirler, müstehcendirler. Kadınbudu müstehcen bir yemektir. Yerken karşımızdaki bir kadının kalçasını dişliyormuşsunuz zehabına kapılabilirsiniz. Dilberdudağı müstehcendir. Vezirparmağı müstehcendir. Bakınız, her şey, duran, yürüyen, koşan, uçan, düşen, kalkan her şey müstehcendir.

Bu düşüncede tüm dünya müstehcendir.

İşte şimdi egemen düşünce bu, ülkemizde; müstehcen ve müstekreh bir düşünce.

Bir avuç gökyüzü, hapistekiler için özgürlüğün simgesi.

Ama özgürlük yasaktır yazarımıza, çizerimize, o doğduğu andan beri büyük bir gözaltındadır, Çetin Altan'ın ilk romanında belirttiği gibi, bir avuç gökyüzü çok görülür ülkemizin aydınına, insanına. Yok bir avuç gökyüzü, "büyük gözaltı" var. Özlemeyin bir avuç gökyüzünü, hep büyük gözaltına alışmaya bakın.

Bir avuç gökyüzü çok görülür hep size."

(27 Haziran 1974 Cumhuriyet)

(Ali Sirmen, On İki'den On İki'ye, Çağdaş Yayınları)

Sevgili Ali, aradan tam 12 yıl geçmiş, ama hâlâ eskimemiş ne yazık ki...

Sporda yeni gelişmeler mi?

ABDÜLKADİR YÜCELMAN *26 şubat*

Başbakan Özal'ın Galatasaray'ın tesislerini açarken fotoğrafçılara poz vermek için bile olsa, vurduğu futbol topuna öyle bir bakışı var ki... Biz bu bakıştan çeşitli yorumlar çıkardık.

— Dünyayı peşinden koşturan, şu minnacık şey mi?

— Top dedikleri demek ki buymuş!

— Akaryakıt fonundan gele gele bu mu geldi?

NUH PEYGAMBER'in SEYİR DEFTERİ
Yalçın Pekşen
4. bası, 600 lira, Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
9. bası, 700 lira, Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22093 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 26 Şubat 1986 Çarşamba

Emekli Orgeneral Bedrettin Demirel, sıcak günleri anlatıyor:

78'den beri müdahale istedim

12 Eylül'e Koşar Adım.

CÜNEYT ARCAYÜREK

İkinci Ordu Komutanlığı'ndan emekli olan Orgeneral Bedrettin Demirel, 13 Aralık 1979 tarihli "Selimiye'deki komutanlar toplantısı"nı anlatıyor. Demirel, "1978'de, Sayın Evren'le gece 01.00'e kadar konuştuk. Ben daha o zamanlar müdahalenin gerekliliğine inanıyordum. Sayın Evren bu durumu görüyordu, fakat bir ordu müdahalesi için 'zamanın iyi seçilmesi' gerektiği kanaatindeydi" diyor.

Bedrettin Demirel'den müdahalenin tarihi: "Ağustosta tarih tartışılıyordu. 22, 26, 30 ağustostan söz ediliyordu. Sanırım 6 eylüldü. Ankara'dan bir kurmay yarbay, karton kutuya konulmuş uzun bir talimat getirdi. Bunları okuduktan sonra 18 madde çıkardım. Müdahale tarihi 12 Eylül'dü."

6. Sayfada

ÇİFTE YEMİN TÖRENİ — Manila'da dün Marcos'un kaçmasından önce iki kişi "resmi" yemin ederek Devlet Başkanı "oldu". Önce Corazon Akino'ya Yüksek Mahkeme Başkan Yardımcısı Claudio Teehankee tarafından yemin ettirildi (solda). Yemin törenine, Corazon Akino'nun, Filipinler'e döndüğü gün havaalanında öldürülen kocası Benigno Akino'nun annesi Aurora Akino da (soldaki fotoğrafta ortada) katıldı. Akino'nun yemin töreni ve Bakanlar Kurulu'nun açıklanmasının ardından bu kez Manila'daki Başkanlık Sarayı'nda diktatör Ferdinand Marcos'a, kaçmadan önce aynı Yüksek Mahkeme'nin Başkanı Raman Akino tarafından yemin ettirildi. Törene diktatörün karısı "First Lady" Imelda Marcos da katıldı. (Fotoğraflar: AP)

Ve Marcos gitti

- *İki yeni baş oyuncu*
- *Yeni lider: Akino*
- *Bir diktatör: Marcos*

8. Sayfada

Ferdinand Marcos dün ailesi ile birlikte, helikopterle Başkanlık Sarayı'ndan ayrılarak ABD'nin Clark Hava Üssü'ne gitti. ABD Dışişleri Bakanı George Schultz, Marcos'un "istifa" ettiğini bildirdi. Marcos, kaçarken helikopteri taşlandı. Diktatör gittikten sonra halk sarayını yağmaladı.

Dış Haberler Servisi — Günlerdir Filipinler halkına ve uluslararası kamuoyuna meydan okuyup iktidarı terk etmemekte direnen **Ferdinand Marcos** sonunda pes ederek dün sarayından kaçıp, helikopterle ABD'nin Clark Üssü'ne gitti. Böylece bir diktatör daha düşmüş oldu.

Marcos dün gece geç saatlerde Clark Hava Üssü'nden ayrılarak bir Amerikan uçağı ile Guam'a gitti.

ABD Dışişleri Bakanı George Schultz, dün öğleden sonra yaptığı açıklamada, Marcos'un "**görevinden istifa ettiğini**" ve sarayından ayrıldığını bildirdikten sonra, Washington'un Bayan Corazon Akino'nun hükümetini tanıdığını belirtti. Schultz, Marcos'un "**ABD'de memnunlukla karşılanacağını**" da sözlerine ekledi. Schultz, Marcos'un ABD'de "**güven ve saygınlık içinde yeni bir hayat yaşayabileceğini**" söyledi.

Marcos ayrıldıktan sonra binlerce gösterici devrik devlet başkanının sarayını yağma etti. Görgü tanıkları, yaklaşık 5 bin

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Siyasette yeni gündem: Türk-İş mitingine neden katıldılar?

Ağır suçlama, sert karşılık

Özal: *Gürkan, Türk-İş mitingine katılmakla anayasayı ve yasaları ihlal etti.*

Gürkan: *Yarın miting olsa yine katılırım. Dokunulmazlığımı kaldırsınlar.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu'nun önceki akşam Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez bir ana muhalefet partisi liderı için "**kınama**" kararı almasının ardından başlayan "**mitinge katılma**" tartışması dün iyice alevlenerek sürdü. Başbakan **Turgut Özal**, önceki sabahki ANAP Başkanlık Divanı toplantısının ardından yaptığı "**yumuşak**" açıklamadan sonra, kendisi olmadan bir araya gelen Bakanlar Kurulu'ndan "**kınama**" kararı çıkması üzerine dün "**ağır**" suçlamalarda bulundu. Başbakan, Aydın Güven Gürkan'ın Türk-İş'in mitingine katılmakla "**anayasa suçu işlediğini**" öne sürdü. SHP Genel Başkanı Gürkan ise, dün TBMM'de gündem dışı söz alarak, "**Yarın miting olsa yine giderim**" dedi. SHP Başkanlar Kurulu üyesi **Erdal İnönü** de Bakanlar Kurulu'nun "**kınama**" kararı üzerine yaptığı açıklamada, kararı çok "**tuhaf**" bulduğunu söyledi. Bu arada dünkü ANAP Grup toplantısında alınan karar uyarınca ANAP'lı **Mehmet Topaç** TBMM Genel Kurulu'nda gündem dışı söz aldı ve Gürkan'ın anayasa suçu işlediğini Meclis kürsüsünde söyledi. Topaç'ın konuşması nedeniyle TBMM'de olaylar çıktı, ANAP'lı ve SHP'li milletvekilleri birbirlerinin üzerine yürüdüler. Öte yandan Cumhuriyet Başsavcılığının, Aydın Güven Gürkan'ın Türk-İş mitingine katılmasıyla ilgili herhangi bir girişimde bulunmadığı da öğrenildi.

Başbakan Turgut Özal, partisinin sabah yapılan grup toplantısından sonra gazetecilerle sohbet ederken, önceki günkü Başkanlık Divanı toplantısından sonra söylediği "**yumuşak**" sözlerin tersine Aydın Güven Gürkan'ı sert bir dille eleştirdi. Özal, Gürkan'ın Türk-İş mitingine katılmasının bir "**anayasa ihlali**" olduğunu, gerek duyulursa ilgili bakanların Gürkan hakkında suç duyurusunda bulunabileceğini söyledi. Özal, Gürkan'ın hükümete yönelik "**Çalan çalıyor**" şeklindeki suçlamasının hatırlatılması üzerine de, "**Bunları, bu meseleleri bilmeyen bir adamın suçlamaları olarak görüyorum. Maalesef kendisi bu konular-**

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

İzmir mitingi

63 kişi tutuklandı

Gözaltına alınan 12'si kadın 77 kişiden 63'ü hakkında tutuklama kararı verildi. 7. Sayfada

KIDEM TAZMİNATI FONU İÇİN ZİRVE
11. Sayfada

BU KEZ DE RESMİ GÜVENCE

AET gevşedi

Ankara Temsilcisi Pulat Tacer ile Brüksel'de görüşen AET sorumlusu Cheysson, "şartlar elverdiği takdirde Türkiye-AET ilişkilerinin eylül ayına kadar selamete kavuşacağı" konusunda ilk kez resmi güvence verdi.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Ankara-Brüksel ekseninde dün buzlar biraz daha eridi ve AET, "şartlar elverdiği takdirde 'Türkiye ile ilişkilerin' normalleşeceğini" resmen ilk kez bildirdi.

Dün Belçika başkentinde Türkiye'nin Ortak Pazar nezdindeki Daimi Temsilcisi Büyükelçi **Pulat Tacer**, ile görüşen AET Akdeniz Havzası Sorumlusu **Claude Cheysson**, bir gün önce Türk işadamlarına gayri resmi olarak ilettiği mesajı yineledi ve "**Şartlar elverdiği takdirde Türk dosyasını eylül ayına kadar selamete kavuşturmak**" işini bizzat kendisinin yüklendiğini çok açık bir şekilde ifade etti.

Her iki taraf da, görüşmeyi "**mükemmel**" ve "**beklenenin ötesinde olumlu**" olarak nitelerken, Claude Cheysson'un, kendisi Türk hükümeti tarafından Ankara'ya davet edildiği takdirde bu daveti "**geri çevirmeyeceğini**" bildirdiği öğrenildi. Bu da-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

İran bu kez kuzeyden vurdu

İran birlikleri önceki gece, Irak'ın Süleymaniye kentinin kuzeydoğusundan saldırıya geçtiler. Süleymaniye, petrol bölgesi Kerkük'e 150 kilometre, Türk Irak sınırına ise 250 kilometre uzakta bulunuyor.

KÖRFEZ SAVAŞI
ERDUN BALCI'nın yorumu 3. Sayfada

Perle açıkladı:

Anlaşmaya yaklaştık

***ABD** Savunma Bakan Yardımcısı, "Yeni Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nda ticari ilişkilerin arttırılması ve savunma sanayiinde işbirliğinin geliştirilmesi vurgulanacak" dedi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile ABD arasında geçen eylül ayından bu yana süren üsler anlaşması pazarlığında "**anlaşmanın eşiğine gelindiği**" Reagan yönetiminin üst düzey bir yetkilisi tarafından Ankara'da açıklandı. ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle, Ankara'daki temaslarını tamamlandıktan sonra dün yaptığı açıklamada, "**Anlaşmaya çok yaklaştık**" dedi.

Türk-ABD yüksek düzeyli ortak savunma grubu toplantısı için Ankara'ya gelen Perle, dün düzenlediği basın toplantısında "**yeni anlaşmanın**

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

4 yıl 2 aydır sürmekte olan DİSK davasında savunmalara geçildi

Baştürk: Demokrasi yargılanıyor

EN KALABALIK DURUŞMA — DİSK davasının dünkü oturumuna rekor sayıda dinleyici katıldı. Sanıkların da büyük çoğunluğunun katıldığı oturumu, uluslararası sendikal örgütler ICFTU, WCL, TRC, UGT, PSI ve IMF'den çok sayıdaki yönetici ve temsilci de izledi. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

***Baştürk**, DİSK davasındaki iddianamelerin Ceza Hukuku'nun yerleşmiş temel ilkelerine, anayasa ile yasa maddelerine aykırı olduğunu savundu.*

Uluslararası sendikacılar, dava sırasında verilen arada gazetecilerin sorularını yanıtlarken, "DİSK'e haklarının geri verilmesi dileğindeyiz" dediler.

İstanbul Haber Servisi — DİSK davasında savunmalara, 4 yıl 2 ay sonra dün başlandı. Savunmasını yapan **DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk**, bu davanın hukuk dışı ve siyasi bir dava olduğunu söyledi. Baştürk, DİSK'i iddianamesinde imzası bulunan Askeri Savcı'nın da ilk günlerdeki mutalaasında bu durumu vurguladığını belirterek, "**Hukukun her vesile ile çiğnendiği bu davanın konusu DİSK değildir. Bu davanın konusu 1961 Anayasası'dır, demokrasi ve özgürlüklerdir**" şeklinde konuştu. DİSK davasının dünkü 258. oturumuna çok sayıda uluslararası sendikacı, SHP MKYK üyeleri, Genel Başkan Yardımcıları **Vecihi Atıklı, Tevfik Çavdar, Halil İbrahim Şahin**, Genel Sekreter Yardımcıları, bazı milletve-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Özal'ın Çıkışı...

Nasıl bir demokrasi anlayışıdır, biz de anlayamadık sayın Erdal İnönü. Bir parti genel başkanının, bir işçi konfederasyonunun mitingine katılmakla ne gibi bir "suç" işlediğine akıl erdirmek gerçekten kolay değil. Diyorsunuz ki:

"İşçilerin mitingine muhalefet liderinin katılmasına karşı çıkmak, nasıl bir demokrasi anlayışıdır, anlayamadım. İşçilerin mitingi olacak, buna muhalefet lideri katılamayacak, ondan sonra da demokrasi olacak. Şaşırmamak elde değil."

Haklısınız.

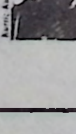
Başbakan Özal'ın demokrasi anlayışı demek ki bu kadar. Ona göre, SHP Genel Başkanı Gürkan Türk-İş'in İzmir mitingine katılmakla "anayasa suçu" işlemiş ve yasaları çiğnemiştir.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Berlin Film Şenliği

Kurtiz'e Altın Ayı ödülü

Tuncel Kurtiz, İsrail adına yarışan "Kuzunun Gülümseyişi" filmindeki ermiş Arap rolü ile en iyi erkek oyuncu seçildi.

ATİLLA DORSAY

BERLİN — 36. Berlin Film Şenliği, Türk Sineması açısından beklenmedik bir başarıyla sonuçlandı. Şenlikte yarışan filmimiz olmamasına karşın Berlin'de ödül aldık. Daha önce bildirmiş olduğumuz gibi, şenlikte İsrail adına yarışan, "Kuzunun

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Filipin Dersleri...

"Filipin demokrasisi" en sonunda iflas ile noktalandı. Yıllarca ABD tarafından desteklenen diktatör Marcos'un sonu da göründü. Birbirine benzer iki parti egemenliği ve devlet başkanının diktatoryasına dayalı sistem, dipten gelen dalgalarla devrilip gitti.

Geleceğin ne getireceği belli olmaz. Bugün için bu sonuç, halkın direnci ve örgütlü savaşımı ile kazanılmış, du-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Demirkent: Basın baştan mahkûm ediliyor

Gazeteciler Cemiyeti'nde düzenlenen törende 3 arkadaşımız ödüllerini aldı

11. Sayfada

ÖZDAĞLAR'A MECLİS OYLAMASI HAFTAYA

7. Sayfada

— **Vay canına, Kemal Ulusu demek ki bu topun altında kaldı!**

— **Vurunca gol oluyor. Tam işbitirici bir şey. Bana benziyor galiba?..**

Özal'ın yorumu kendine, ama gazetecilerle yaptığı konuşmada sporun ekonomisine, yatırımına, rantabilitesine de değinmiş. **"Yap, işlet, devret"** ilkesini benimseyen Özal, sporda da **"yap, işlet, vergi verme"** diyorsa bu Özal'ın spora bir kuruş ayıracak parası olmadığını ortaya koyar.

Gerçekten de Özal **"Yeni Cami'de dilenip, Ayasofya'da sadaka veren"** birisi olmak istememektedir. Boğaz Köprüsü'nü, Keban Barajı'nı satan Özal, 150 bin kişilik stadyuma bir kuruş para ayırmaz. Bildiğimiz kadarı ile ekonomist Özal'ın spora yaklaşımı da spor tesislerini özel sektöre yaptırmak, bunun için de özel sektörü özendirici önlemler olarak **"vergi muafiyeti"**'ni ortaya koymaktır. Özel sektörün spora yaklaşımı ise sadece **"reklam"**'sal olmaktan öteye gidememekte, sporun ticari yatırımların birer parçası olduğunun farkında bile olmamaktadır. Ancak Özal hükümetinin spora yaklaşımı, ülkemizde tesis yönünden kalıcı bir ışık yakmak yolunda atılmış bir adımdır. Bu da gelecek günlerde devletin sporu özerk bir hale getireceğinin ilk belirtileridir. Ama o gün ne zaman gelecektir, belli olmaz!

SPOR EKONOMİSİ

"Spor ekonomisi nedir?" diye sormuşlar.

Adam gülmüş, **"Ağlayan taraftarlara mendil satmaktır"** demiş.

KREDİ MUSLUĞU DA KESİLMİŞ

Hani geçen hafta yurda giren kaçak atlardan söz etmiştik ya, dün milli binicilerden **Kemal Öncü** uğradı, at almak için Almanya'ya gitmiş. Ancak Hamburg'daki Gauss firmasından önüne baka baka çıkmış. Meğer Almanlar yurda kaçak giren 10 at ve 3 "poni"nin parasının hâlâ ödenmediğini öğrenmişler; "Size artık kredi yok" demişler. **Kemal Öncü** diyor ki, **"Alan almış, veren vermiş, üstelik Fransızları kazıklamışlar, ama işin ucu bize kadar geldi. Artık bundan sonra kredi ile tek at bile alamayız."**

ÖLÜ AT KOŞAR DA ÖLÜ ÖRDEK UÇMAZ MI?

"Ölü at koşar mı?" demiş sonra da koştuğunu, nasıl koşturulduğunu anlatmıştık. Bize ata sporlarımıza meraklı olduğunu belirterek bir de av hikâyesi anlatan **Süleyman Tekelioğlu**'na yer vermek istiyorum.

Tekelioğlu'nun hikayesi şöyle:

"Bir avcı önüne gelen her yerde nişancılığından, attığını vurduğundan, hayatında bir kez olsun karavana atmadığından söz edermiş. Bir gün yine atmaya başladığı sırada, bir ördek sürüsünün tepelerinden geçtiğini görünce **"Haydi göster kendini"** demişler. Davranmış tüfeğine, nişan almış, bammm. Ama ördekte hiçbir değişiklik yok. Gülmüşler arkadaşları. **"Gülmeyin"** demiş, **"Gülmeyin. Kelimei şahadet getirin. Ölü bir ördek uçuyor."**

Geçen hafta bazı okurlar, sanırız ölü atın koştuğunu görüp, onlar da kelimei şahadet getirmişlerdir kuşkusuz.

* * *

Ayazağa'daki **"devletleştirilmiş ve de mühürlenmiş"** atları bir görelim dedik. Meğer fotoğraf bile çekmek **"sakıncalı"** imiş. Zor da olsa Vedat Danacı atın mühürünü fotoğraflayınca bir başka olaya göz koydu. Atın mühürünü unutup, devletleştirilip ancak mühürlenmesi unutulmuş ya da mühürlemeye bile kıyılamayacak kadar güzel midillileri görmüş. Ancak bir bakmış ki **"devlet malı"**na bir çocuğu oturtan seyislerden birisi **"özel sektörleşip"** midilliyi çalıştırmıyor mu? Fotoğraf makinesini görünce huylanıp, foto muhabirimizi engellemeye çalışan seyis Nazım, daha sonra midilliye bindirdiği çocuğun annesinden **devlet adına (!)** bahşiş de almakta bir sakınca görmemiş.

Devletin malı deniz maşallah. Ucundan da seyis Nazım bir dilim alsa ne çıkar?

Peki ama Sarıyer Savcılığı'nın yürüttüğü, kaçak atlar olayına ilişkin soruşturmanın vilayet, bölge müdürlüğü ve gümrük başmüdürlüğü kanadı ne yapıyor acaba? Bir haber alsak, bir haber alabilsek...

YİNE AYNI TERANE

1961 şubatında birkaç gün arka arkaya spor şûrasından söz etmiş tüm gazeteler. Bir başlık aynen şöyle **"İdarecilerde ehliyet aranacak."** Bu başlığın altındaki haberi özetleyeyim.

"Spor şûrası sabah Nasuhi Baydar, öğleden sonra da Bekir Silahçılar'ın başkanlığında toplandı. Söz alanlar kulüplerin yeniden teşkilatlanması gerektiğini ileri sürerek kulüp yöneticilerinin ehliyetli olmasını istediler. Şûra bu önergeyi prensip olarak kabul etti. Şûra ayrıca beden eğitimi ve spor akademisinin kurulmasını, bu akademiye ilmi özerklik verilmesini de yine bu kurumun spor ilminde başvurulacak en yüksek makam olmasını oybirliği ile kabul etti."

Bu konuşmaların ve alınan bu prensip kararlarının üzerinden tam çeyrek yüzyıl geçti. Akademiler kuruldu, ama sonra kuşa benzetildi, özerklik ne kelime, tam bir uydu haline geldi. Yöneticilerin ehliyeti meselesi ise kimsenin işine gelmediği için rafa kaldırıldı. Kalkış o kalkış, belki rafta bile değildir.

BALLI FUTBOL

Biz bala düşkün bir milletiz. Üstelik futbolcularımıza her sabah bal yemelerini öneririz. Oysa **Yugoslavların** ünlü teknik direktörleri **Miljan Miljanic**'in bir demecini anımsıyorum. Diyordu ki, **"Futbolcuların cinsel dürtülerini kontrol altına almak için milli takım kamplarında bol bol bal yediriyorum. Çünkü bal cinsel dürtüyü köreltir."**

Yugoslavlar Avrupa futbolunda arzu ettikleri yerde değiller. Biz de öyle. Şimdi Yugoslavları bilmeyiz, ama biz bol bol bal yiyip artık köreltir mi, yoksa arttırır mı bilemeyiz, futbol sahalarında biraz şans arayalım. **Derwall** Hoca, **"Hiç şansınız yok"** derken doğrusu **"bal"**'ı hesaba katmamış, olmalı. **"Balın 99 derde devası vardır"** derler. Belki futbolumuza da deva oluverir.

Arafat'a tam destek

27 şubat

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Filistin Kurtuluş Örgütü lideri **Yaser Arafat,** dün 24 saatlik bir ziyaret için geldiği Ankara'da, geçen hafta Ürdün Kralı Hüseyin'in tek taraflı açıklamasıyla kesilen Ürdün-FKÖ işbirliğinin yaşatılması konusunda Türkiye'nin tam desteğini aldı. Başbakan **Turgut Özal,** Kral Hüseyin'in çekilmesine karşılık Türkiye'nin Ürdün-FKÖ girişimini **"kaçırılmaması gereken bir fırsat"** olarak gördüğünü Arafat'a bildirdi. Türk hükümeti, ayrıca FKÖ'nün barış sürecinin yeniden başlatılması için getirdiği ve ABD'nin yeşil ışığını bekleyen formüller konusunda da Arafat'ın yanında yer aldı.

Yaser Arafat, Ürdün Kralı Hüseyin'in geçen hafta Ürdün-FKÖ ortak barış girişiminden çekilmesinden sonraki ilk dış ziyaretinde, bu olumsuz gelişmeye karşın, Hüseyin'i karşısına almamaya özen gösterdi. Görüşmelere yakın kaynaklar, geçen hafta ortaya çıkan kopmaya karşın Arafat'ın Ürdün Kralı ile **"köprüleri atmamak istediği"** izlenimini bıraktığını bildirdiler.

Ortadoğu'daki gelişmelerin ayrıntılı bir şekilde gözden geçirildiği dünkü görüşmeler sırasında Arafat, Türkiye'den beklentilerini de açıkladı. Arafat, barış sürecindeki tıkanıklığın giderilebilmesi için önkoşul olarak ABD'nin Filistin halkının self-determinasyon hakkını tanıması gerektiğini vurgulayarak, bu görüşün Ankara tarafından Reagan yönetimine iletilmesi beklentisini iletti. Arafat'ın beklentisi, Ankara'dan olumlu karşılık aldı ve Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu,** ABD Dışişleri Bakanı **George Shultz**'un önümüzdeki ay Ankara'ya yapacağı ziyaret sırasında FKÖ'nün bu konudaki görüşlerinin kendisine iletileceğini bildirdi.

KARŞILAMA

Filistin Kurtuluş Örgütü lideri **Yaser Arafat,** dün saat 10.00 sularında Fransız yapımı özel uçağıyla Ankara'ya geldi. Arafat'ı, uçağın merdivenlerinin bitiminde Başbakan **Turgut Özal** karşıladı. Hayatlarında ilk kez karşılaşan Özal ve Arafat, burada sarılarak öpüştüler.

Arafat'ın uçaktan inişiyle birlikte çok sayıda foto muhabirinin olayı görüntülemek istemesi üzerine, Esenboğa Havaalanı'ndaki protokol düzenlemesi altüst oldu. Arafat ve Özal, foto muhabirleri tarafından çembere alınırken, çıkan izdihamda Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu,** gazetecilerin arasında sıkışıp kaldı ve kendini güçlükle dışarı attı.

Arap ve İslam ülkelerinin Ankara'daki büyükelçileri de Arafat'ı karşılamak üzere Esenboğa Havaalanına geldiler. Büyükelçilerden hangilerinin gelip hangilerinin gelmediği, bugün Ortadoğu'da FKÖ'yü de yakından ilgilendiren dengelerin küçük bir yansımasıydı. Suriye ve Libya büyükelçileri, Arafat'ı karşılamaya gelmezken, FKÖ'nün birlikte yürüttüğü barış sürecinden geçen hafta çekildiği Ürdün'ün Ankara Büyükelçisi'nin Esenboğa'ya gelişi anlamlı karşılandı. Mısır Büyükelçisi de karşılamada hazır bulundu.

Özal ve Arafat, Esenboğa Havaalanının şeref salonunda bir süre sohbet ettiler. Haki renkte askeri bir üniforma giymiş ve başında Filistin Araplarının geleneksel kefyesini sarmış olan Arafat, Özal'ın yanında otururken ceketinin altından sarkan Smith Wesson marka tabancası dikkat çekti. Özal ve Arafat, geniş güvenlik önlemleri altında havaalanından karayolu ile kente hareket ettiler. Arafat, doğruca Çankaya'da Cumhurbaşkanlığı Köşkü arazisi içinde kendisi için özel olarak tahsis edilen camlı köşke gitti. Arafat, camlı köşkten doğruca resmi programının ilk bölümü olan Anıtkabir'e gitti. Arafat'ın Anıtkabir'in girişindeki aslanlı yolda **"Chairman (başkan) Yaser Arafat"** yazılı çelengi taşıyan iki teğmenin arkasından yürürken adımlarını teğmenlere uydurarak tören adımıyla yürümesi dikkat çekti. Arafat'ın arkasında FKÖ Başkanlık Şeref Kıtası Komutanı Filistinli yüzbaşı, onun arkasında da FKÖ liderinin beraberinde gelen heyet yürüdü. Heyette FKÖ Yürütme Kurulu üyeleri **Cemal Surani** ve **Muhammed Milhem** ile El-Fetih yöneticilerinden **Refik El-Natçe** yer aldılar.

Aynı zamanda Filistin Devrim Kuvvetleri Başkomutanı sıfatını taşıyan Arafat, aslanlı yoldaki yürüyüşü tam bir asker disiplini ile tamamladıktan sonra, Anıtkabir'de Atatürk'ün mozolesine çelengi yerleştirdi ve ti borusunun eşliğinde saygı duruşunda bulundu. Arafat, saygı duruşunda bulunurken, İngiliz usulü avuç içi cepheye açık şekilde asker selamı verdi. Saygı duruşundan sonra Arafat, Anıtkabir'deki Atatürk müzesine giderek buradaki şeref defterini imzaladı ve şunları yazdı:

"Büyük lider Atatürk'ün de dediği gibi Türkler, Arap ve İslam ulusu, geçmişte Filistin'i ve Kudüs'ü Siyonistlere ve haçlılara karşı korumuşlardır. Yüzyıllara dayanan bu bağlar gibi bugün de Türk halkı ve yöneticileri, zafere kadar Filistin halkıyla Filistin ve Kudüs'ün savunmasında birliktedir."

Arafat'ın şeref defterine Arapça yazdığı yazıda, Atatürk'ün 1934 yılında TBMM'de yaptığı bir konuşmadaki sözlerine atıf yapması ilginç bulundu.

Şeref defterini imzaladıktan sonra, Anıtkabir Komutanı Pilot Albay **Necmettin İnan,** Arafat'a Atatürk'e ait silah, elbise ve fotoğrafların bulunduğu özel müzeyi gezdirdi ve buradaki eşyalar hakkında bilgi verdi. Albay İnan, Arafat'a Atatürk'ün ulusal kurtuluş savaşını vererek, cumhuriyeti kurduğunu anlattı.

ARAFAT-ÖZAL GÖRÜŞMESİ

Anıtkabir'deki ziyaretin tamamlanmasından sonra Arafat, buradan Çankaya'daki Başbakanlık konutuna gitti. Özal ile Arafat'ın görüşmesinde Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu da hazır bulundu.

GÖRÜŞMELERDEKİ ANA KONU

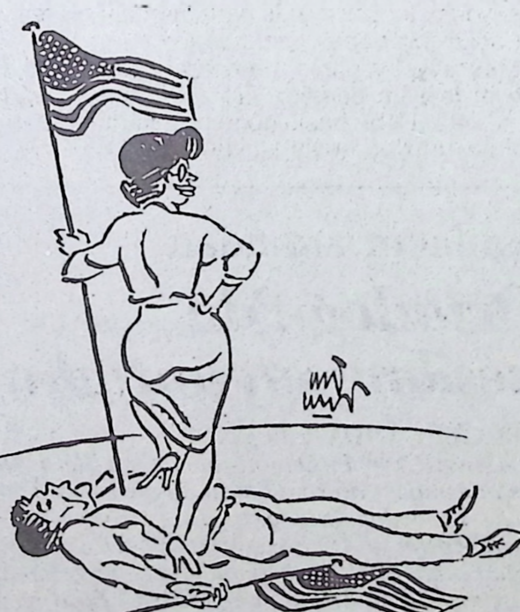
Heyetler halinde bir saat kadar süren, daha sonra çalışma yemeğinde iki saat daha devam eden görüşmelerin ağırlık noktasını, Filistin sorununun Ürdün ile FKÖ arasında kurulacak bir konfederasyon çatısı altında çözüme kavuşturulması ve bunu görüşmek üzere bir FKÖ-Ürdün ortak heyetinin ABD de dahil olmak üzere ilgili taraflarla müzakere masasına oturmasına ilişkin 11 Şubat 1985 tarihli Arafat-Kral Hüseyin mutabakatının içine girdiği tıkanıklık oluşturdu. Ürdün Kralı Hüseyin'in, geçen hafta bir açıklama yaparak bu ortak girişimden çekildiğini açıklaması, Ortadoğu'da geçen şubat ayından bu yana yerleştirilmek istenen barış sürecini tam bir çıkmazın içine sokmuştu.

Türk kaynaklardan sağlanan bilgilere göre, dünkü görüşmeler sırasında Yaser Arafat, Ürdün-FKÖ mutabakatına ilişkin son gelişmeler hakkında ayrıntılı bilgi verdi ve Kral Hüseyin'in açıklamasına rağmen FKÖ olarak 11 Şubat 1985 anlaşmasına bağlı olduğunu açıkladı. Bu anlaşmanın geniş bir desteğe sahip olduğunu anlatan Arafat, Fransa, Çin Halk Cumhuriyeti, AET Komisyonu ve İtalya'nın Ürdün-FKÖ heyetiyle görüşmeler yapmış olmasını buna örnek olarak gösterdi.

Söz konusu anlaşma çerçevesinde barış görüşmelerinin başlatılabilmesi için ABD'ye birçok formüller götürüldüğünü anlatan Arafat, getirdikleri üç formülün de çeşitli değişik şekillerde ifade edilmekle birlikte, BM Güvenlik Konseyi'nin 242 ve 338 sayılı kararlarının yanı sıra Filistin sorunuyla ilgili bütün BM kararlarının ve bu çerçevede Filistin halkının self-determinasyon (kendi kaderini tayin) hakkının ABD tarafından kabul edilmesini öngördüğünü anlattı. Verilen bilgiye göre Arafat, **"Son ana kadar bize iletilen haberler, ABD ve İsrail'in bu formülleri kabul ettikleri yolundaydı. Ancak son anda bize bu formüllerin kabul edilmeyeceği bildirildi"** şeklinde konuştu.

Görüşmelerin bu bölümünde Arafat, Filistinlilerden mülteci olarak söz eden BM Güvenlik Konseyi'nin 242 sayılı kararını tek başına kabul etmelerinin mümkün olmadığını anlatarak, **"ABD, Filistin halkının self-determinasyon hakkını kabul etmeden biz tek taraflı olarak 242 sayılı kararı tanırsak, sonrası için garanti ne olacak? Diyelim ki 242'yi tanıyıp masaya oturduk. Bir iki tur görüşmeden sonra karşı taraf masadan çekilirse biz tek taraflı olarak ödün vermiş olmakla kalacağız"** diye konuştu. Arafat, böylelikle Filistin halkının self-determinasyon hakkı kabul edilmedikçe FKÖ'nün 242 sayılı karar konusunda bir esneklik göstermeyeceğini altını çizerek belirtti.

Ali ULVİ

Filipinler'de değişiklik

Yaser Arafat, açıklamaları sırasında **"İsrail'in en büyük düşmanı barıştır"** diyerek İsrail'in tutumunu da eleştirdi ve İsrail'in self-determinasyon hakkının kısıtlı kullanılacağı 11 Şubat 1985 anlaşması çerçevesinde dahi Filistinlilerin self-determinasyon hakkı tanımaya niyetli olmadığını, FKÖ'süz bir barış arzuladığını, ancak bu tutumunu sürdürdüğü müddetçe de bölgede kalıcı bir barışın sağlanamayacağını belirtti.

Arafat, ABD'nin tutumundan da eleştirel bir şekilde söz etti ve İsrail'in Tunus'taki FKÖ merkezine yaptığı baskında ABD'den yardım gördüğünü ve bu konuda ellerinde istihbarat bulunduğunu anlattı.

ÖZAL'IN YANITI

Türk kaynaklarından sağlanan bilgilere göre, Arafat'ın bu konudaki uzun açıklamalarından sonra Başbakan Özal, Türkiye'nin 11 Şubat 1985 tarihli Ürdün-FKÖ anlaşmasını desteklemeye devam ettiğini, bu girişimi **"kaçırılmaması gereken bir fırsat"** olarak gördüğünü anlattı. Özal, bu sözleriyle Arfat'ın çizgisinde yer alırken, diplomatik bir dille anlaşmadan çekilen Ürdün Kralı Hüseyin'i yeniden bu girişim içinde görmek istediğini duyurmuş oldu. FKÖ'nün barış görüşmelerinde taraf olarak masaya oturması gereğini de vurgulayan Özal, ayrıca Türkiye'nin Ortadoğu politikasının ana ilkelerini anlatarak barıştan ve müzakerelerden yana olduklarını bildirdi.

Özal'ın bu sözleri karşısında Arafat da FKÖ olarak barış ve müzakerelerden yana olduklarını anlattı ve işgal altındaki Filistin toprakları dışında terör eylemine girişmeyecekleri yolunda verdikleri sözü tuttuklarını kaydetti. Bu konuda Lübnan'dayken, 1981'de Lübnan topraklarından İsrail'e karşı operasyonlara girişmeyeceklerine ilişkin verdikleri sözü tuttuklarını hatırlattı.

Ankara'ya dün Bağdat'tan gelen Arafat, İran-Irak savaşındaki son gelişmelere ilişkin gözlemlerini de aktardı. Arafat, İran birliklerinin Fao yarımadasında bulunmalarına karşılık, Irak birliklerince çevrelendiklerini, bir ara Um El-Kasr'a çok yaklaşmış olmalarına rağmen Basra yolunun kesilmesinin söz konusu olmadığını anlattı. Her iki tarafın da son harekâtlarda büyük kayıplar verdiklerini hatırlatan Arafat, İran saldırıları kesildikten sonra tarafların gücünün tükenmesi nedeniyle barış ümidinin doğabileceğini tahmin ettiğini iletti ve ihtiyatlı bir iyimserlik ifade etti.

ARAFAT'IN YEMEK KONUŞMASI

Heyetler halindeki görüşmelere daha sonra çalışma yemeğinde devam edildi. Arafat, yemeğin sonunda yaptığı konuşmada, Türkiye'nin FKÖ ve Filistin halkına verdiği desteğe teşekkür etti ve **"Türkiye dost ve saygınlığı büyük bir ülke"** şeklinde konuştu.

Türklerle Filistinliler arasındaki bağların dört yüzyıllık bir geçmişe dayandığını belirten FKÖ lideri, Abdülhamit'in Siyonizmin babası Teodor Herlz ile görüşmeyi reddettiğini, Atatürk'ün ise 1934 yılında Mecliste yaptığı bir konuşmada Filistinlilerin haklarından söz ettiğini hatırlattı.

ÖZAL'IN KONUŞMASI

Başbakan Özal da konuşmasında Türkiye ile FKÖ arasındaki ilişkilerin **"memnuniyet verici"** bir şekilde gelişip güçlendiğini anlattı ve **"Türkiye'nin Filistin konusundaki tutumu açıktır. Türkiye, Ortadoğu meselesinin özünde Filistin sorununun bulunduğuna inanmaktadır. Türkiye, bölgede adil ve kalıcı bir**

barışın öncelikle Filistinlilerin self-determinasyon hakkı dahil, meşru haklarının tanınması suretiyle ve İsrail'in Kudüs dahil 1967'den beri işgal ettiği Arap topraklarından geri çekilmesiyle tesis edilebileceğine kanidir" dedi.

Özal, konuşmasında bölgede barışın sürekli olabilmesi için **"bölge ülkelerinin tanınmış ve güvenilir sınırlar içinde yaşaması gereğini"** de vurgulayarak üstü kapalı bir şekilde bulunacak çözümün İsrail devletinin varlığını da tanıması gerektiğini belirtmiş oldu. Özal, ayrıca çözüm için taraflara büyük sorumluluk düştüğünü kaydederek, sorunlara, realist bir açıdan bakan arayışlarla yaklaşılması gerektiğini söyledi ve **"Filistin halkının fedakârlık, sorumluluk, duygusu içinde hareket edeceğinden eminiz"** diye ekledi.

Özal, konuşmasının sonunda Türkiye'nin de üyesi olduğu BM bünyesindeki Filistin halkının vazgeçilmez haklarının uygulanması için çalışan komitenin **"Batı Bölgesi Semineri"**nin 7-11 nisan tarihlerinde İstanbul'da yapılacağını da açıkladı.

Karanlık Döneme Övgü...

MEHMED KEMAL *27 şubat*

Abdülmecit, Abdülaziz değil de nedense bir Abdülhamit modası zaman zaman hortlatılır. Abdülhamit (1876-1909) hayranlığı, dergilerde, gazetelerde, TRT'de belirtilir. Kimi göklere çıkarır, kimi yerlere batırır.

Öteki padişahlar döneminden ayırırlar, cumhuriyetle şeriatın çatıştığı bir ortama sürerler. Yazar Ahmet Z.Özdemir yazdığı bir mektupta, *"Bir Abdülhamit hayranlığıdır gidiyor. Bunu görünce insanın çileden çıkası geliyor"* diyor, *"Nedir yani, Hamid-i Sani dönemi o kadar karanlık mıdır? Bilim adamları, tarihçiler, yazarlar kolları sıvasınlar, Tanrı aşkına, şunu bir açığa kavuştursunlar. Yerli yabancı kaynaklar incelense, kimbilir ibret dolu neler ortaya çıkar."*

'Avşarlar ve Dadaloğlu' adlı kitabın da yazarı olan Ahmet Z. Özdemir, Abdülhamit'in göçerlere, yerleşiklere karşı tutumunu da gösteriyor. İskândan önce (XVIII. yy. başları) Çukurova'daki *"Mercimek Devlet Çiftliği"* eskiden Avşar Türkmenlerinin kışlağı imiş. Abdülaziz padişah, Avşarları yayla yöresine sürünce, onların kışlık yurdu boş kalmış. Bu kez, boşalan yurda Abdülhamid-i Sani konmuş. Burayı kendi çiftliği imişçesine üstüne geçirmiş. Avşarların üç yüz yıllık mülkü, padişahın malı oluvermiş. Bölge, şimdiki Kozan ilçesinin altından Ceyhan'a doğru uzanır. Buraya hâlâ daha Abdülhamit Çiftliği diyenler vardır. Cumhuriyetin ilanından sonra bu çiftlik devlet üretme çiftlikleri arasına katıldı. Bugün Mercimek Devlet Üretme Çiftliği diye anılan yer burasıdır. Bir de Kırşehir yöresinde Malya Devlet Üretme Çiftliği vardır ki, bu da Avşarların sürgün yurtlarındandır.

Şair Eşref, Abdülhamit'in kendi üstüne çiftlikleri geçirişine çok içerler ve tutar şu dörtlüğü yazar:

Cihanda pâdişahım hayret-efzâdır fütuhatın
Ahâlinin elinden zabt olunmuş çiftlikâtın var
Ne mutlu, memleket gittikçe artar feyz-i lütfunla
Memalikte senin milyon kadar müstemlekâtın var.

Her padişah döneminde işkence yaptırılmış olabilir. Ancak Abdülhamit, tutmuş kendi işkence yapmış. Mabeyinci Fahri Bey'in anıları vardır. Bu anıları okursanız, "Zat-ı Şahâne"nin işkencelerini görürsünüz. Abdülaziz'in öldürülüşüne tanık bulabilmek için Fahri Bey'e neler yapmıştır. Elinde hançer üstüne mi saldırmamıştır, koltuğunun altına kaynar yumurta mı koymamıştır, hayalarını mı burmamıştır, bastonla orasına burasına mı vurmamıştır...

Padişahların 'bizzat' işkence yapmaları belki de Abdülhamit Han'la başlamıştır. İşkenceyi kanıksayan devlet başkanlarının ilki "Zat-ı Şahâne" olmak gerekir.

Birinci Meşrutiyet'i rafa kaldırmış, ikincisini tepelemeyi aklından geçirmiştir. 31 Mart Ayaklanması tepelemenin bir ön denemesiydi, başarıya ulaşamadı. Böylece meşrutiyet kaldı, kendi tahttan düştü.

Dönemindeki olaylara gelince, saltanatının ilk yıllarında Balkanlar'da Sırplar, Karadağlılar, Rumenler ayaklanmışlar; Ruslarla savaş çıkmış, Osmanlı ordusu yenilmiş, Rus kuvvetleri İstanbul kapılarına kadar dayanmıştır. Bu yenilgi üzerine imzalanan Ayastefonos Antlaşması ile Bosna ve Hersek'e muhtariyet verilmiştir. Sırbistan ve Romanya'nın bağımsızlığı tanınmıştır, Rumeli'de birçok toprak elimizden çıkmıştır.

Bununla da bitmemiş, Kıbrıs, İngilizlere verilmiştir. Girit elden çıkmış, Yunanistan'ın bağımsızlığı tanınmıştır. Bütün bunlar Osmanlı topraklarının elden gidişini gösteriyor. Elbette sade toprakların gidişi ile kalınmamış, borçlanmalar çoğalmış, yabancı devletlere ekonomik ayrıcalıklar tanınmış, kapitülasyonlarla verilenler artmıştır. Demiryolu, petrol imtiyazları da verilenlerin cabasıdır.

Eğer Birinci Meşrutiyet kök tutsa ve sürdürülebilseydi, belki çok partili, parlamentolu bir rejim yüz yılı aşkın bir deney kazanacaktı.

Meşrutiyet yıkılmış, demokrasi gelmemiş, meşrutiyet isteyen paşalar Taif zindanında boğdurulmuş, karanlık bir baskı dönemi yaşanmış. Daha nesini savunuyor, nesiyle övünüyorlar?

Arafat'ın ardından

Ortadoğu'da kesilmeyen umutlar

CENGİZ ÇANDAR *28 şubat*

ANKARA — FKÖ'nün Ankara Temsilcisi Abu Firas'ın evindeki oturma odasında önceki akşam saat 20'de TV açıldı. Odadaki herkes ilgiyle FKÖ lideri Yaser Arafat'ın Ankara ziyaretini TRT'nin nasıl verdiğini izlemek istiyordu. Odadaki en ve galiba tek ilgisiz kişi Yaser Arafat'ın kendisiydi. Etrafını çevrelemiş Arap büyükelçilerine son aylarda Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeler hakkında açıklamalarda bulunuyordu. TV'ye başını çevirip bakmadı bile.

*Aynı açıklamaları gün boyu Başbakan **Turgut Özal** başkanlığındaki Türk heyetine ve az önce beraber olduğu Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'e de daha ayrıntılı biçimde yapmıştı. Dün sabah ise Ankara'da pek rastlanmayan kalabalıktaki basın toplantısında yerli ve yabancı basın mensuplarına genel hatlarıyla yaptı.*

*Havaalanına hareket etmeden hemen önce kendisiyle vedalaştığımız sırada, beraberindeki heyetten Muhammed Milhem, **"Görüşmelerimizin mahiyeti konusunda net bir fotoğrafa sahipsiniz, tamam değil mi"*** diye sordu. ***"Bir de siz söyleyin"** dedik. Muhammed Milhem, doğrudan yanıt yerine Türkiye-FKÖ ilişkilerinin genel çerçevesini çizdi. **"Arap dünyasının durumunu ve Arap dünyasındaki dengeleri biliyorsunuz. Bu durumun ve dengelerin ötesinde bir şey isteyemezdik. Türkiye bir Arap ülkesi olsa, ne bekleseydik, o kadarını veriyor"** karşılığını verdi.*

Arafat'ın basın toplantısında da belirttiği gibi, bu desteği somutlamak gerekirse, FKÖ tarafı başlıca iki noktada Türk tarafından duymak istediğini duydu:

*1. Türkiye, Ürdün-Filistin ortak barış girişiminin temeli olan ve Arafat'ın hâlâ geçerli saydığı, Ürdün ile FKÖ arasındaki 11 Şubat 1985 anlaşmasını tümüyle desteklemektedir. Hatta **"bunu kaçırılmaması gereken bir fırsat olarak telakki etmektedir"**.*

*Bu sözcükler, üstü kapalı biçimde Ürdün Kralı Hüseyin'e gönderilen bir mesaj niteliğindedir de. Türkiye, böylece Kral Hüseyin'e **"FKÖ ile boşanma kararını gözden geçir. Evliliği tekrar canlandır. Bu evlilik kaçırılmaması gereken fırsattır"** demektedir.*

*2. Türkiye, ABD'nin bir uzlaşma formülüne geçmesine karşı inatla direndiği **"Filistin halkının self-determinasyon hakkı"**nı, yani kendi kaderini tayin hakkını desteklediğini Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın ağzından Arafat'a duyurarak, FKÖ ile bu hat üzerinde birlikte davranan bir bölge, İslam ve en önemlisi NATO müttefiki ülke olduğunu ortaya koymuştur.*

Kral Hüseyin'in geçen haftaki dramatik çıkışından sonra, FKÖ'nün ve lideri Yaser Arafat'ın da Türkiye'de bundan öteye bir şey duyması söz konusu olamazdı. Muhammed Milhem'in de bize anlatmak istediği buydu. Yani FKÖ, Türkiye'den istediğini elde etmiş olarak Arafat ve beraberindekiler Esenboğa'dan havalanmışlardır.

*Arafat, FKÖ'nün karşı tarafa (burada ABD) bir formül sunmadığına ilişkin olarak Reagan'ın Ortadoğu temsilci **Richard Murph**'nin **"doğru söylemediğini"** ve FKÖ'nün üç formülünün Amerikalılara iletildiğini Mısır Devlet Başkanı **Hüsnü Mübarek**'in de bildiğini açıklayarak, Ankara'dan ilgili taraflara ve bizzat Ankara'ya da mesaj göndermiştir:*

1. Bu sözlerin altında ABD'ye uzlaşma çabalarına devama FKÖ'nün hazır olduğu mesajı gizlidir.

*2. ABD'nin güvenilirliği konusunda ABD'nin müttefikleri nezdinde kulis yapmış olmaktadır. Türkiye'ye **"Bana inanmıyorsanız Mısır'a sorun"** demiş olmaktadır.*

3. Açık seçik, net biçimde görünmeyen ama zımmen var olan Türkiye ile Mısır, yani bölgenin en dayanıklı ve ağırlıklı iki ülkesi arasındaki ipe tırmanmak niyetini ifade etmektedir.

4. Bu açıklamayla Kral Hüseyin'i pekâlâ kendisinin de bildiği bir konuda Türkiye-Mısır parantezi içine sıkıştırmayı, hem de ona köprüleri yeniden kurmak üzere bir davetiye çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bütün bunlardan ve Ankara ziyaretinin perde arkasından, FKÖ yönetiminin henüz Ürdün-Filistin ortak girişiminin yerine bir seçenek oluşturmadığı, hatta düşünmediği ve düşünmek istemediği sonucunu çıkarabiliriz.

*FKÖ lideri, Türk tarafına neden BM Güvenlik Konseyi'nin 242 sayılı kararını tek başına kabul edemeyeceğini ve barış sürecinin önünün açılması için Filistin halkının self-determinasyon hakkının bir uzlaşma formülünde yer alması gerektiğini izah etmiş ve destek almıştır. ABD'ye karşı eleştirel bir dil kullanmakla birlikte, saldırgan bir dil kullanmadığı da dikkat çekmiştir. Bu da, FKÖ'nün ABD ile temas kanallarını kapatmamak konusunda istekli olduğu izlenimini veriyor. Ve tam bu noktada Türkiye'ye de bir rol düşüyor. Bu rol, Arafat'ın özenle vurguladığı gibi **"bir arabuluculuk"** değil, **"yardımcı olmak"**tır. Türkiye'nin sessiz diplomasi ile ABD nezdinde yapacağı girişimler bile FKÖ için tatmin edici olacaktır.*

ABD için eleştirel bir dil kullanan Arafat'ın daha da dikkat çeken üslubu Ürdün ile ilgiliydi. FKÖ lideri, Ürdün ve Ürdün Kralı Hüseyin için ima yollu bile eleştirel olmama konusunda dikkatli idi.

Buradan FKÖ'nün, şu sırada Ürdün-Filistin ortak barış girişiminin seçeneği olarak yine Ürdün-Filistin ortak barış girişiminin kendisini gördüğünü, bunun canlandırılması gerektiğini düşündüğünü saptayabiliriz.

*Bunu teyit etmek için, Arafat'ın kendisine muhalifleri **George Habbaş** ve **Nayif Havatme** ile ve Suriye ile birleşmek çabası düşünüp düşünmediğini soran Pravda muhabirine yanıtını da gösterebiliriz.*

*Arafat, Sovyetler Birliği ile arasındaki ilişkiyi ortaya koyar biçimde alaylı bir tavırla Pravda muhabirine dönerek, **"Bakıyorum, Suriye için pek fazla kaygılanıyorsunuz"** dedi ve Habbaş ile Havatme'nin FKÖ içindeki yerlerinin korunduğunu, kapıların açık durduğunu, isterlerse saflara dönebileceklerini söyledi.*

*Böylece, kendisinden Sovyet yanlısı güçler doğrultusunda bir atılım gelmeyeceği mesajını verdi, ayrıca, **"Şimdiki durum, bir zamanlar var olan Red Cephesi'nin isim değiştirmiş halidir"** diyerek Sovyetler'in desteklediği Red Cephesi politikası doğrultusunu değiştirmeyeceğini anlatmak istedi.*

Arafat'ın ardından, kendisinin, Kral Hüseyin'in geçen haftaki çıkışından hemen sonra böyle bir Türkiye ziyareti gerçekleştirmekten tatmin olmuş, Türkiye'nin uluslararası diplomatik faaliyette yer sahibi olmasından memnun kalmış olduğunu söyleyebiliriz.

Ekonomistler, Sendikacılar, Sosyal Demokratlar Göreve

OSMAN ULAGAY *28 şubat*

Dünya petrol fiyatlarındaki düşüşün ve bunun dünya ekonomisinde yol açacağı gelişmelerin Türkiye'ye sağlayacağı olanaklar konusunda ilginç değerlendirme ve tahminler yapılıyor.

Karar alma noktasında olan yetkililer, şimdilik ihtiyatlı konuşmayı yeğleyerek petrol fiyatlarındaki düşüş ve onu izleyecek gelişmelerin Türkiye'ye yılda 1,5 milyar dolar dolayında bir ek olanak sağlayacağını; Türkiye'nin ithalatıyla birlikte ihracatının da 1986'da bir miktar düşebileceğini, ancak dış ticaret açığının daralacağını; yeni şartların enflasyonla mücadelede hedefe varmayı kolaylaştıracağını belirtmekle yetiniyorlar.

Son yıllarda ihracatın ve özellikle bu kesim ihracatçının sanayiciden daha fazla teşvik görmesini eleştiri konusu yapan bazı işadamlarımızın, bu kez ihracat duraklayacak diye adeta paniğe kapıldıkları ve *"İhracat yeterince teşvik edilmez ve duraklarsa sanayimiz krize girer"* tezini savundukları görülüyor. Bu yönde bir kaygıyı dile getiren TİSK Başkanı Sayın Halit Narin'in dışarıya satılamayan malın iç pazarda satılmasının, içerdeki tüketicinin düşen satın alma gücü nedeniyle zor olduğunu belirtmesi de bu arada kayda değer bir noktayı oluşturuyor.

Basında ise Özal'ın uygulamakta olduğu ekonomi politikasının tamamen tersyüz edileceğini, bir *"U-dönüşü"* yapılacağını yazıp çizenlerin ve toplumun her kesimi için olumlu sonuçlar yaratacak bir bolluk döneminin müjdesini verenlerin sayısı, her geçen gün artıyor. Pembe tablo çizmekte iktidar mensuplarını bile çok geride bırakmış görünen bu kimselere göre kemerler gevşetilecek, ücret ve maaşlar hızla artırılacak, sıkı paradan vazgeçilip piyasa, paraya boğulacak, kredi faizleri bir çırpıda yüzde 80-90'lardan yüzde 40'a inecek, üretim artacak ve tabii enflasyon da düşecek. Ne kadar harika değil mi? Keşke şu ekonominin işleyişi bu denli basit olsaydı da bunların hepsi birlikte gerçekleşebilseydi.

Ne var ki, ekonominin işleyişi hiç de böyle basit değil, tersine çok karmaşık. Olumlu sonuç yaratabilecek her politikanın çoğu kez olumsuz yanları da var. Bunları hesaba katmadan ve uygulanan politikaların birbirleriyle bağdaşabilirlik derecesine bakmadan işe giriştiğiniz takdirde, tamamen olumsuz sonuçlarla karşılaşmanız da mümkün. Gelişme gibi görünen şeyin halkı daha büyük çıkmazlara sokması da. Örneğin bugün 100 milyar dolarlık dış borcuyla tam bir ekonomik ve politik çıkmazın içine doğru sürüklenen Meksika'nın bu duruma düşmesinin en önemli nedeni ne biliyor musunuz? Ülkenin 1970'li yıllarda birdenbire önemli petrol kaynakları olduğunu keşfetmesi ve petrol ihracatçısı ülkeler arasına katılarak zenginleşme olanağını ele geçirmesi. Bugün Meksika'nın 100 milyar dolar dış borcu, Meksikalı zenginlerin Amerikan bankalarında 40 milyar doları var ve büyük bölümü hâlâ yoksulluk çemberini kıramamış Meksika halkı, yeniden kemer sıkmaya zorlanıyor.

Bu bakımdan Türkiye, kritik bir dönüm noktasına gelmiş görünüyor. Düşen petrol fiyatlarını ve beraberinde getirdiği gelişmelerin Türkiye'ye sağlayacağı ek olanaklar nasıl değerlendirilecek? Altı yıldır hep özveriye zorlanan ve ekonominin yükünü sırtlayan işçiye, memura, emekliye, küçük çiftçiye biraz nefes alma olanağı sağlayacak mı? Doğan büyük fırsattan yararlanılarak enflasyonu aşağı çekme konusunda kararlı olunabilecek mi? Yoksa *"Efendim biz 1986 hesabımızı yüzde 40 enflasyona göre yaptık, yüzde 40'ın altında zam yaparsak, nakit akış tablomuz bozulur"* diyen sanayicinin itirazına, *"Efendim dolara değer kazandırmazsanız ihracat yapamayız"* diyen sanayici ve ihracatçının feryadına mı kulak verilecek? Vergileme çabalarında, bütçe disiplininde, para politikasında hemen gevşeme havasına mı girilecek? *"Kemer gevşetiyoruz"* esprisi içinde belli kesimlere yeni teşvikler, yeni olanaklar sağlanacak, işçi ücret artışlarına gelince *"Ölçülü gitmek zorundayız"* mı denecek?

Sözün kısası Türkiye'nin, karşısına çıkan yeni olanakları çok çeşitli şekillerde değerlendirebilmesi, bu olanakları şu ya da bu kesimin lehine kullanması mümkün. Burada tayin edici olan, tabii ki iktidarın tercihleri, uygulamayı seçtiği politikalar olacak. İşte bu kritik dönemeçte genel olarak ekonomistlere, özel olarak da sosyal demokrat muhalefete ve sendikalara düşen önemli bir görev var.

Mesleklerine sahip çıkan ekonomistlerin, Türkiye'nin petrol fiyatlarının düşmesiyle gündeme gelen olanakları nasıl en iyi biçimde kullanabileceği konusunda tutarlı seçenekler ortaya koymaları gerekiyor. Sosyal demokrat muhalefetin ve sendikaların ise bu yeni olanakların ülkede gelir dağılımını düzeltecek, alt gelir gruplarına yarar sağlayacak, ücretlilerin milli gelirdeki payını arttıracak sonuçlar vermesi için neler yapılması gerektiğini düşünmeleri ve ortaya koymaları, bu konuda baskı grupları oluşturmaları, herhalde misyonlarının en doğal bir uzantısı. İşadamlarının her zaman olduğu gibi davalarına sahip çıkarak öneriler ortaya atmaya başladıkları şu günlerde, sosyal demokratların ve sendikacıların da bu görevi yerine getirmelerini bekliyoruz.

MART

GEÇMİŞİN İÇİNDEN
Oktay Akbal

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22120 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL — 25 Mart 1986 Salı

NUH F... SEYİR...
Yalçın...

Libya:3 uçak düşürdük; ABD: Füze üssü bombaladık, 1 hücumbotu batırd...

Libya ile ABD Sirte'de çatıştı

Shultz olayı otelde öğrendi

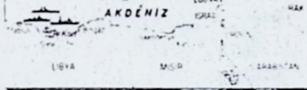
TASS'dan anında 'az yorumlu' haber

Sirte'de bu noktaya nasıl gelindi?

10. Sayfada

İtalya'daki NATO tesisleri olası bir Libya misillemesine karşı tam alarma geçirildi.

Caspar Weinberger batırılan Libya hücumbotunun genellikle 27 mürettebat taşıdığını söyledi.

Dış Haberler Servisi- Amerikan 6. Filosu'nun Libya açıklarında peş peşe tatbikat yapması ile yörede giderek tırmanan gerginlik, sonunda patlamaya dönüştü ve iki ülke arasında dün çarpışma çıktı. Amerikan uçaklarının dün Albay **Kaddafi**'nin **"ölüm hattı"** diye adlandırdığı sınırı aşıp Sirte Körfezi üzerinde uçmaları üzerine çıkan çatışmada Libya, üç Amerikan uçağını düşürdüğünü bildirirken, ABD, Libya'nın bir füze üssünü bombaladığını, iki hücumbotunu vurduğunu ve bunlardan birinin battığını açıkladı.

Libya Televizyonu dün geceki açıklamasında, Sirte Körfezi'nde Amerikan uçaklarından ikisinin dün yerel saatle 12.00'de, üçüncüsünün akşam saatlerinde düşürüldüğünü duyurdu. Libya Televizyonu, ayrıca Amerikan savaş gemilerinin Sirte kentinin çeşitli mahallelerini bombaladıklarını da ileri sürdü.

Libya resmi haber ajansı JANA, Amerikan uçaklarının bir gemiyi bombaladığını doğruladı, ancak geminin askeri değil sivil olduğunu ve hasara uğramadığını öne sürdü.

Beyaz Saray sözcüsü Larry Speakes dün gece yaptığı açıklamada, Libya'nın Sirte Körfezi üzerinde uçan Amerikan jetlerine altı füze atması üzerine Amerikan uçak gemisinin Libya'nın füze üssünü bombaladığını bildirdi. Speakes, ayrıca Amerikan gemilerine yaklaşan bir Libya hücumbotunun da füzelerle batırıldığını söyledi. Speakes, **"Libya hücumbotu suda ölü yatıyor. Anlaşıldığı kadarıyla kurtulan olmadı"** dedi.

AP'nin haberine göre ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger de, Libya füzelerine karşı **"misilleme"** olarak gerçekleştirilen saldırıda Amerikalıların hiç kayıp vermediklerini söyledi. Hem Speakes, hem de Weinberger, Libya açıklarındaki 6. Filo'nun alarm durumuna geçirildiğini bildirdiler. Weinberger, Amerikan saldırısının, Libya dört tane Sovyet yapısı uzun menzilli SAM 5 füzesi attıktan sonra gerçekleştirildiğini söyledi. Speakes ise, Libya'nın daha önce de, iki tane de SAM 2 füzesi attığını belirtti. Weinberger batırılan Libya hücumbotunun genellikle 27 mürettebat taşıdığını söyledi.

Speakes, Libya'nın üç Amerikan jetini düşürdüğü yolundaki iddiası hakkında ise, **"ABD hiçbir kayıp vermedi"** dedi. Beyaz Saray

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

MKYK, Angın ile iki yardımcısını düşürdü

Timisi, SHP Genel Sekreteri

Özel gündemli toplantıda MKYK, Genel Sekreter Cahit Angın ile Genel Sekreter Yardımcıları Hızır Ekşi ve Metin Şahin'i düşürdü. Genel Sekreterliğe Mustafa Timisi, Genel Sekreter Yardımcılıklarına ise Cemal Seymen ile Edip Servet Devrimci getirildi. Oylamada Angın'ı düşüren '47 blok oy' Timisi'ye oy verdi. İstanbul il yönetimi şimdilik görevde.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'de günlerdir süren tartışmalar dün akşam geç saatlere kadar süren MKYK toplantısında önergecilerin Genel Sekreter **Cahit Angın** ile iki yardımcısı **Hızır Ekşi** ve **Metin Şahin**'i düşürdükleri operasyonla sonuçlandı. MKYK'da Genel Sekreterliğe **Mustafa Timisi**, Ekşi ve Şahin'den boşalan yardımcılıklara da **Edip Servet Devrimci** ile **Cemal Seymen** getirildi.

Timisi ve iki yardımcısının seçiminden sonra İstanbul il yönetiminin düşürülmesi ile ilgili önerinin görüşülmesine geçildi. Genel Başkan **Aydın Güven Gürkan**, bu öneriye ısrarla karşı çıkınca önergeciler bu önerilerini geri çektiler ve İstanbul ile ilgili iddiaların Timisi tarafından incelenerek cuma günü yapılacak MKYK toplantısına getirilmesini kararlaştırdılar.

Sert tartışmalarla geçen MKYK toplantısında çeşitli eleştirilerden sonra söz alan Genel Sekreter Cahit Angın, hakkındaki güvensizlik önergesinin gerekçesi, ilkesi ve ideolojisi olmadığını bildirdi. Angın, **"Tüzük dışı bir eylem yapmadım. Tüzük dışı bir işlem yapacağıma tüzük ve yasayı savunarak, görevden düşmeyi demokrat kişiliğimin bir gereği sayarım"** dedi.

Kendisi hakkında güvensizlik önergesi hazırlayan Genel Sekreter Yardımcılarını ağır bir dille suçlayan ve **"alçak adam"** deyimini kullanan Angın, kimseye ödün vermeksizin doğru bildiği yolda görevini yerine getirdiğini anlattı.

Güvensizlik önergesi ile düşürülen Genel Sekreter Yardımcısı Hızır Ekşi ise, önergenin bir gerekçesi olmadığını bildirerek, **"Görev yapmamızı engelleyecek bir biçimde bizimle uğraştığınız kadar ANAP iktidarı ile uğraşsaydınız, şapır şapır dökülürdü"** diye konuştu. Kendilerine karşı hareketin Genel Sekreterin Cumhurbaşkanı'na verdiği yanıttan sonra başladığını kaydeden Ekşi, hareketin biçim olarak yapay, özde sağ partilerin işine yarayacak gerici bir nitelikte olduğunu söyledi.

Kendileriyle uğraşanların örgütten şefkat görmediklerini bildiren Ekşi, **"Nereden şefkat görüp pohpohlandıklarını merak ediyorum"** dedi. SHP'nin 12 Eylül ve ihtilal mantığı ile birleştirilemeyeceğini anlatan Ekşi,

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

TİMİSİ KİMDİR?

ANGIN NEDEN GİTTİ?

KİM NASIL OY KULLANDI

10. Sayfada

(Fotoğraf: RIZA EZER)

SHULTZ ANITKABİR'DE — *Anıtkabir'de saygı duruşunda bulunan ve mozoleye üzerinde "ABD Dışişleri Bakanı" yazısı bulunan bir çelengi koyan Shultz, Atatürk Müzesi'ndeki şeref defterine "Kemal Atatürk'ün anısı önünde kendi ve Amerikan halkının saygılarını sunmaktan onur duyuyorum. Atatürk, Türk ulusunu modern ve demokratik bir topluma yöneltmiştir. Özgürlüğün önemini bilenler ve özgür uluslar ittifakı kendilerini Atatürk'e borçlu hissetmektedirler" yazdı.*

ABD Dışişleri Bakanı bugün Atina'ya geçiyor

Shultz'dan tekstil için 'kıpırdanma'

***ABD** Dışişleri Bakanı, Başbakan Özal'a tekstil kotaları konusunun heyetler halinde yeniden müzakere edilmesini önerdi.*

Kıbrıs konusunu ABD tarafının gündeme getirmediği bildirildi. Özal Shultz'a, "Rumlar çözüm istemiyor" dedi. Shultz, BM Genel Sekreterinin 3. Kıbrıs belgesine destek istedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un ziyaretinin dün başlayan Ankara bölümü de, üsler anlaşması pazarlığında tarafların ana yaklaşımlarında bir mutabakat ortaya çıkarmadı. Görülen tek değişiklik, önceki gün tekstil kotaları ile ilgili olarak kendisine ağır eleştiriler yönelten Türk sanayicilerine sert bir şekilde yanıt veren Shultz'un dün bu konuda daha ılımlı bir tutuma yönelmesi oldu. Shultz'un Başbakan Turgut Özal ile yaptığı görüşmenin ana konularından birini yine tekstil kotaları oluşturdu. ABD Dışişleri Bakanı, Başbakan Özal'a konunun heyetler arasında yeniden müzakere edilmesini önererek, Amerikan tarafının katı tutumunda yumuşama gösterebileceğine ilişkin ilk ciddi işareti verdi.

Shultz, dün sabah İstanbul'dan Ankara'ya geçti ve ilk olarak Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile 20 dakika süren, tam bir gizlilik perdesi altında geçen bir görüşme yaptı. Bu görüşmeden sonra heyetler halindeki resmi görüşmelere geçildi.

Öğleyin Dışişleri Bakanı Halefoğlu'nun verdiği bir yemeğe katılan Shultz, daha sonra Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ve Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ü ziyaret etti.

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

ABD'li Gazeteci İçin 'Haber' Ne?

ANKARA — Olmuyor, olmuyor, olmuyor... Türk dış politikası ve de Özal hükümeti, Amerika'dan beklediği yardımı görmüyor. Çeşitli güçlüklere rağmen, yıllar ve yıllar yılı "aynı dili konuşmuş" olan Ankara ve Washington, Özal hükümeti döneminde "farklı dilleri konuşuyorlar." Çünkü birbirinden farklı kavramlar ve isteklerden yola çıkıyorlar. Dolayısıyla da "ortak noktada buluşamıyor-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

İZLENİMLER

Halefoğlu sık sık laikliği vurguladı

SEDAT ERGİN

ANKARA — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un ziyaretinin Ankara bölümü TÜSİAD'ın önceki gün verdiği yemekte ortaya çıkan gerilimli havanın aksine son derece yumuşak bir atmosferde ve karşılıklı övgüler içinde başladı. Vahit Halefoğlu ve Shultz, dün sabah ilk ola-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

SHULTZ'UN ZİYARETİ ABD BASININDA

TANJU AKERCAN'ın yazısı

ATİNA'DA SHULTZ'U PROTESTO HAZIRLIĞI

STELYO BERBERAKİS'in haberi 8. Sayfada

KIBRIS RUM BASININDA SHULTZ TELAŞI

İZZET RIZA YALIN'ın haberi

HOWE'UN TÜRK-YUNAN DİYALOĞU ÇABASI BAŞARISIZ

Irak'la hiçbir konuda somut anlaşma yok

Özal eli boş döndü

Başbakan Turgut Özal, 4 günlük Irak gezisini tamamladı. İki ülke arasındaki tıkanıklık çözülmedi. Türkiye ile Irak arasında imzalanan Karma Ekonomik Komisyon Protokolü metninde yer alan tüm konular, "yuvarlak" temennilerle geçiştirildi.

Körfez Savaşı

Dövizde zor günler

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Son 6 yıldır ihracatımızda başı çeken İran ve Irak pazarlarında baş gösteren tıkanıklık, Türkiye'nin 1986 yılı döviz yönetimine ilişkin hassas dengelerinde olası tıkanıklıkların habercisi oldu.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Bağdat seferi

İhracatçı tedirgin

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'a 4 günlük "Bağdat seferi"nde eşlik eden işadamları, Irak'ta umduklarını bulamadılar. Aksine, iki ülke arasında baş gösteren ödeme sorunu ihracatçılarda tedirginlik yarattı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

FARUK BİLDİRİCİ

BAĞDAT/ANKARA — Başbakan Turgut Özal'ın dört gün süren Irak gezisinde, iki ülke arasındaki ilişkilerdeki tıkanıklık çözülemedi. Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasin Ramazan ile Özal'ın dün sabah yaptıkları beşinci başbaşa görüşmede de, Türkiye-Irak ticaret hacmi ve Irak'ın kredi vadelerinin uzatılması istemi konularında bir anlaşmaya varılamaması üzerine, dün imzalanan Karma Ekonomik Komisyon protokol metninde yer alan diğer konulardaki "yuvarlak" dilek ve temenniler dışında Özal'ın Irak gezisi başlangıcındaki gibi olumsuz bir hava içinde sonuçlandı.

Başbakan Turgut Özal'ın Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasin Ramazan ile dün sabah TSİ saat 09.00'da yaptığı yaklaşık yarım saat süren görüşmede Ramazan, Özal'ın karşı teklifinin kabul edilemeyeceğini bildirdi. Ramazan, daha önceki görüşmelerde Irak'ın borçlarının vade süresinin uzatılmasını istemiş, bunun üzerine Özal da vadelerin uzatılmasına karşın dünya fiyat standartlarının yüzde 17 üzerinde mal satmayı önermişti. Özal'ın bu önerisinin Irak tarafından kabul edilmemesi üzerine yeni hedefler ve sayıları belirtilmeyen ... diye yer verilen Türkiye Irak Karma Ekonomik Komisyon protokol metni imzalandı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Petrol fiyatı 12 dolara düştü

OPEC'te karar alınamadı

Ekonomi Servisi — Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü OPEC'in Cenevre'de dokuz gündür süren, 25 yıllık tarihinin en uzun toplantısı bir karara varılamadan dağıldı. "Hükümetlere danışma" gerekçesiyle dağılan toplantının 15 nisanda tekrarlanacağının açıklanmasına rağmen, yeniden dikkatleri üzerinde toplayan petrol fiyatlarının 15 dolar dolayında kalması, ya da daha da düşmesi bekleniyor.

AP'nin haberine göre, toplantının sonunda OPEC Dönem Başkanı Venezuela Petrol Bakanı Arturo Hernandez Grisanti'nin, geleneksel basın toplantısı-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

'Bin İnsan'

Erbil Tuşalp bugün yargılanıyor

İstanbul Haber Servisi — "Bin İnsan" adlı kitabında "hesaplaşmamış mahkeme" kararı hakkında mütalaada bulunduğu ve "Mahkeme üyelerini küçük düşürüp tahkir ettiği" iddiaları ile hakkında dava açılan Erbil Tuşalp'in yargılanmasına bugün başlanıyor.

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayacak olan davanın iddianamesinde "Bin

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

İçişleri Bakanı ve Jandarma Genel Komutanı bölgede

Güneydoğuda operasyon

Eruh'ta iki gün içinde 5 köy korucusu, 3 jandarma ve 3 sivilin öldürülmesinden sonra askeri birlikler geniş çaplı bir operasyon başlattı.

Siirt Valisi önceki akşam Ankara'ya geldi, yetkililere bilgi vererek dün yeniden Siirt'e döndü. Geceyi Diyarbakır'da geçiren İçişleri Bakanı Akbulut bugün helikopterle Eruh'a gidecek.

Bölücülerle girdikleri çatışma sonucu hayatlarını kaybeden 5 köy korucusu ile 3 vatandaşın cenazeleri kaldırıldı. Şehit jandarma erlerinin cenazeleri ise memleketlerine gönderildi.

Haber Merkezi — Bölücü çete mensuplarının önceki gün Siirt'in Eruh ilçesinin Fındık bucağı ile Ağaçyurdu köyünde beş köy korucusu ile ikisi çocuk üç köylüyü öldürmeleri ve pusu kurarak üç jandarma erini şehit etmelerinden sonra Güneydoğu Anadolu bölgesinde güvenlik önlemleri daha da artırıldı. Bölgede geniş çaplı bir operasyon başlatıldı. Bu arada İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral **Fikret Oktay**'la birlikte dün uçakla Ankara'dan Diyarbakır'a gitti. Akbulut, Ankara'dan hareketinden önce Irak'tan dönen Başbakan Özal'a olayla ilgili bilgi verdi. Özal daha sonra Akbulut'u konuta tekrar çağırarak görüşmesini sürdürdü. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, ANKA muhabirinin sorularını yanıtlarken, yörede gerekli önlemlerin alındığını bildirdi ve şunları söyledi:

"Tabii eşkıyanın ne zaman, nerede, nasıl, ne yapacağını bilmek mümkün olmadığı için bu

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

AKBULUT MDP'NİN GÜNEYDOĞU RAPORUNU YANITLADI

11. Sayfada

Siyasal İstikrar...

Başbakan Turgut Özal şöyle diyor:

"Gerek 1983 seçimlerini yapan kanun, gerekse şimdi parlamentoda ufak tadilatını yaptığımız Seçim ve Siyasi Partiler Kanunu, bundan sonra sistemi Türkiye'de iki partili bir yöne doğru götürecektir. Bir ara hafta 'iki buçuk' kelimesini kullanmıştım. Bundan sonra buçuğu da kullanmıyorum. Sebebi de açık: Bugün parlamentoda temsil edilebilmek için yüzde 10'dan fazla rey almak lazım. Ama grup kurabilmek için tahminimiz yüzde 16-17'yi bulacaktır. Onun için küçük partilere verilen reylerin bir fayda getirmeyeceğini halkımız çok yakından görecektir. İki partili sistemde istikrar vardır."

Sayın Özal'ın bakış açısı böyle.

Siyasal istikrarın önemini yadsımak kuşkusuz olanaksızdır. Ülkemizin geçmişte siyasal istikrarsızlıktan çok çektiğini de teslim etmek

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- *M. Ali Aybar yazdı: 45 İlde Örgütlenme Koşulu ve "Sınıf Tahakkümü" mü?* *2. Sayfada*
- *Lübnan karmakarışık.* *3. Sayfada*
- *Ucuz petrol kulisi*
- *İSO'da formalite seçim yarın* *9. Sayfada*
- *Spor Yasa Tasarısı 'sakız' oldu* *12. Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Sosyalist Parti...

Son günlerde "Sol kesimde sosyalist parti kurulur mu, kurulmaz mı?" tartışması yapılıyor.

Böyle bir partinin kurulmasına anayasa engel değildir. Ancak, son on beş yıl içinde sosyalist partilerin "sınıfsal dönüşmek" gerekçesi ile ağır cezalara çarptırılmış olmala-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Bartın'dan 141 siyasi salıverildi

Ziya Yılmaz da serbest

***TKP/C** ileri gelenlerinden olan Ziya Yılmaz ile ilgili işlemler tamamlandı, Yılmaz Malatya Cezaevi'nden salıverildi. Türkiye'de en çok siyasi hükümlünün bulunduğu Bartın'dan bugüne kadar infaz indiriminden yararlanarak salıverilenlerinin sayısının 141 olduğu belirtildi.*

Haber Merkezi — İnfaz indirimi yasasıyla 12 Mart dönemi THKP/C ileri gelenlerinden Ziya Yılmaz da dün Malatya Cezaevi'nden tahliye edildi. Cinayetten hükümlü Hasan Heybetli de salıverildi.

Eski Sosyal Güvenlik Bakanlarından Hilmi İşgüzar'ın Bur-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Sevgili Orhan Ağabey...

HASAN CEMAL *2 mart*

Sevgili, Orhan Ağabey; son olarak yaptığımız sohbeti anımsıyor musun?..

Konumuz, gene aynıydı: Türkiye'de hukukun üstünlüğü ve demokrasi... Bu iki çağdaş hedefe ülkemizde nasıl ulaşabilecektik?..

Hapisten daha yeni çıkmıştın...

Her zamanki sakin ve ölçülü üslubunla sen anlatıyordun, ben dinliyordum...

Dün sabah arşivden Cumhuriyet'e yazdığın makaleleri getirttim: İki kalın klasör...

Tozlarını sildim klasörlerin...

Kâğıtlar sararmış...

Ama fikirleri pırıl pırıl dipdiri; güncelliğini, tutarlılığını hiç yitirmemiş...

Bak, sevgili Orhan Ağabey; 26 Eylül 1978 günü yayımlanan makalende neler yazmışsın:

"Avrupa Konseyi üyeleri arasında çoğulcu demokratik düzeni tüm ilkeleri ile benimsemeyen tek ülke olarak Türkiye kalmıştır. Oysa Konsey statüsünde, üye devletler çoğulcu demokratik düzeni ülkelerinde gerçekleştirmeyi üstlenmişlerdir. İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 25. yıldönümünde Türkiye'nin sözleşmeye taraf ve Konsey üyesi olarak, üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmesi elbette istenecektir."

Ne kadar haklısın Orhan Ağabey! Ne yazık ki bu amacı henüz gerçekleştirebilmiş değiliz. Ama şundan emin olabilirsin: Bir ömür boyu çoğulcu demokrasi için verdiğin mücadele devam ediyor ve edecektir!

Sevgili Orhan Ağabey, bak, 24 Kasım 1978 tarihli yazını basın özgürlüğüne ayırmışsın; diyorsun ki:

"Bugün ülkemizde yürürlükte bulunan antidemokratik yasa hükümleri karşısında basın özgürlüğünün varlığını ileri sürmek olanaksızdır. Düşünce ve anlatım özgürlüklerini sınırlayan Ceza Yasası hükümleri, düşünce özgürlüğünün en etkin aracını oluşturan basının özgürlüğünü de ortadan kaldırıcı sonuçlar yaratıyor. Fikir gazeteciliği alanında çalışan yazarlar ve yazı işleri müdürleri, düşünce suçlarından açılan çok sayıda davalardan mahkemelerde yargılanmakta, ağır cezalarla hükümlü olarak cezaevlerine kapatılmaktadırlar."

Bugün de öyle.

Ama buna bakıp da bir ömür boşa mı gitti diye sakın hayıflanma; çünkü, demokrasi ve uygarlık savaşımı hep böyle kazanılmıştır; tuğla üstüne tuğla koyarak, adım adım çağdaşlık yolunda mesafe alınmıştır...

Bilemiyorum anımsıyor musun; *"Terörün amacı özgürlük ve demokrasiyi boğmaktır, temel hakları sınırlayarak onun oyununa gelmeyelim"* derdin. Ama bu oyuna getirildi ülkemiz ne yazık ki!

Bak, sevgili Orhan Ağabey; 9 Ekim 1978 tarihinde de gerçek bir demokrat olarak bu konuda uyarını ne güzel yapmışsın:

"Terör, demokratik hukuk kuralları işletilerek önlenebilecektir. Yeter ki, devletin yetkili organları görevlerini yeterince yapabilsin ve terörün odakları üzerine cesaretle gidebilsin. Suçsuz insanların özgürlüklerini kısıtlayıcı önlemler yerine, yürürlükteki yasaların tam anlamlarıyla uygulanması, toplumumuzun içinde bulunduğu bunalımdan kurtulmasının en sağlıklı yoludur."

Sevgili Orhan Ağabey, *"Kim Öldürüyor, Niçin Öldürüyor?"* adlı yazı dizisini nasıl hazırladığını bugün gibi anımsıyorum. 1978'de bu dizini sekreter olarak yayına ben hazır hale getirmiş, başlıklarını atmıştım. Bak, bir yerinde ne kadar isabetli bir uyarıda bulunmuşsun:

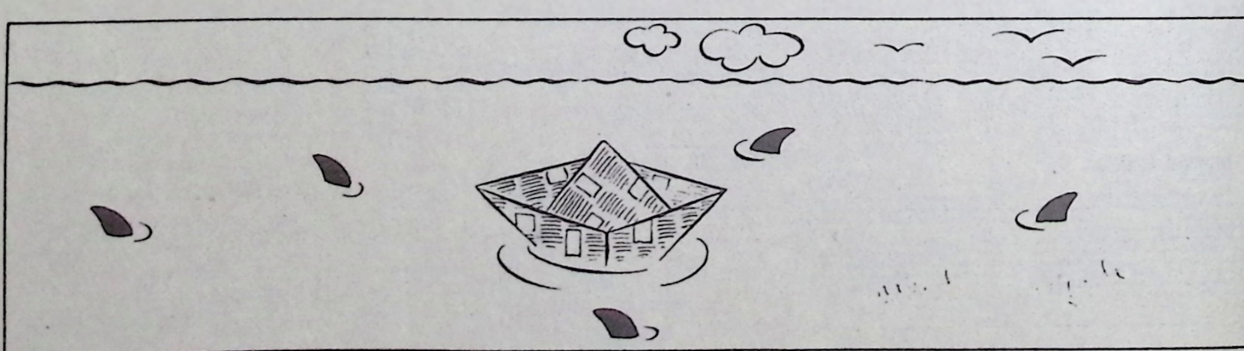
"Bugün parlamento çoğunluğuna dayalı iktidarda bulunan hükümet, devletin anayasal düzenini yıkmaya yönelik örgütlü zorbalık eylemlerine karşı, 'yasal zor' eylemlerini uygulamakta gecikmemelidir. Çoğulcu demokratik düzende tüm düşüncelere saygı, kuşkusuz ki vazgeçilmesi olanaksız bir ilkedir. Ancak bu ilke, düşünceleri örgütlü olarak açıklamak için kurulan dernek niteliğindeki kuruluşların, adam öldürme çeteleri durumuna dönüşmelerinde, kovuşturulmalarına engel olamaz."

Aynı yazı dizisinin bir başka yerinde, *"İnsan yaşamına kıyan terör, nereden gelirse gelsin, insanca düşünen ve duyanlarca onaylanamaz"* demişsin...

Sevgili Orhan Ağabey, ölüm de yaşam kadar doğal bir şey; bunu kuşkusuz sen de bilirsin. Ama İsmail Cem'in dediği gibi, senin bir *"sanık"* olarak aramızdan ayrılmış olman, gerçekten çok ağırıma gidiyor; yüreğimi sıkıştırıyor. Fakat, rahat olabilirsin; çünkü senden, senin ömür boyu süren hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasi mücadelenden çok şey öğrendik.

Öğrendiklerimiz, daha mutlu, uygar ve çağdaş Türkiye için yolumuza ışık tutacaktır.

Rahat uyu!

Piyale MADRA

İsveç Başbakanı Palme'yi gece yarısı sokak ortasında öldüren caniler aranıyor

Barış-demokrasi: Bir şehit daha

YAVUZ BAYDAR *2 mart*

STOCKHOLM — İsveç'in 59 yaşındaki sosyal demokrat Başbakanı **Olof Palme**'yi cansız yere seren tabancadan çıkan kurşunlar, şehir merkezindeki binaların duvarlarında yankılanırken, İsveç başkenti olağanüstü ölçüde sessiz ve soğuk bir cuma gecesi yaşıyordu.

Olof Palme'nin öldürülmesinin duyulmasından hemen sonra, cinayetin işlendiği kavşakta gözleri yaşlı insanlar toplanmaya başladılar. İri bir kan lekesi vardı kaldırımda: Sabaha karşı saat 01.30 sıralarında gözleri yaşlı bir genç İsveçli, ilk yas mumunu yakarak, polislerin engellerle çevrelediği cinayet mahallindeki kan lekesinin dibine koydu. Buğulu boş gözlerle, sanki gerçekle hiçbir ilintisi olmayan, hayal ürünü bir durum içindeydi sanki...

Hıçkıran yaşlı kadınlar vardı. Gözyaşlarını içine döken, ellerini yüzüne kapayarak ağlayan, utangaç, tulumlu gece işçileri vardı. Kan lekesinin gerçek dışılığına kendilerini inandırmak istercesine yüzlerini birbirlerinin omuzuna gömerek ağlayan yaşlı, genç, kadın ve erkekler vardı. Rengârenk saçlı, punk giyimli bir genç kız geldi sonra. Gözyaşları, koyu makyajlı yüzünü kopkoyu bir maske haline getirmişti. Genç kız, elindeki beyaz karton parçasını yas mumunun yanına iliştirdi ve hüngür hüngür boşandı. Beyaz karton parçasının üstünde şu yazılıydı:

"Barış güvercinime ne oldu?"

Ne olmuştu?

Gece sessizdi, kimseye cevap vermiyordu. Tek tük taşıtlar geliyor, polis arabalarının dönerli mavi ışıkları kan lekesinin üstüne bir vurup bir kayboluyordu.

Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Söylenecek hiçbir şey yoktu. Duyulan tek şey, polis arabalarının telsizlerinden yayılan sinirli, çıtırtılı insan sesleriydi.

Sonra silah sesinin yankıları uzandı, büyüdü. Ülkeye, tüm dünyaya yayıldı. Leke, cinayetin iğrençliğini, anlamsızlığını simgelercesine yayılmış, duruyordu; öylesine donuk, öylesine solgun.

Çok, ama çok sevilen bir liderdi Olof Palme. Onun ne kadar sevildiğini gösteren en yanlış ölçü, herhalde seçimlerde topladığı oyların sayısı olmalıydı. Ona oy vermeyen insanların hemen hepsi tarafından saygı duyulan, barışa, haksızlığa yaşamını adamış, onurlu bir devlet adamıydı. Sabahın erken saatlerinde, İsveç Muhafazakâr Partisi'nin eski lideri Gösta Bohman -ki Palme'nin en zorlu rakibiydi- acısını dile getirirken şunları söylüyordu:

"Bir facia.. Bunca yıl karşısında kavga verdiğim bu insana, onun çekici kişiliğine her zaman sonsuz saygı duymuştum."

Liberal Parti lideri Bengt Westerberg ise olayın inanılmazlığını vurguladıktan sonra, **"Palme, sosyal demokrasi tarihinde ve dünya politikasında başlıbaşına bir kavram olmuştu"** diyecekti.

İsveç bugün ağlıyor. Hiçbir şey, ama hiçbir şey, ne zaman, ne yaşam, ne ölüm, çağımızın en büyük terör trajedilerinden biri olarak tarihe geçecek olan Stockholm suikastını belleklerden silemeyecek. Stockholm'ün sokaklarına 28 şubat cuma gecesi dökülen kan, dünyanın ortak bilincinde kapkara bir leke olarak kalacak. Ölümcül bir kanser tümörü olarak...

— Silâh, silâh silâh... Şu kitapları nereye sakladınız be!... *Ali ULVİ*

4 günlük gazete ve 20 derginin yazı işleri müdürü hakkında toplam 404 dava açıldı

27 gazeteciye 3 bin yıl hapis

ŞENOL KONUKÇU *3 Mart*

12 Eylül ve öncesinde kapatılan 4 günlük gazete ile 20 derginin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yapan 27 kişi, başkalarının yazdıkları yazılar nedeniyle açılan davalar sonucunda toplam **3 bin yıl** hapis cezasına çarptırıldı. Haklarında toplam 404 dava açılan 27 yazı işleri müdüründen 20'si cezaevinde, 4'ü gıyabi tutuklu, 3'ü tutuksuz bulunuyor.

4 günlük gazete ve 20 derginin sorumlu yazı işleri müdürü 27 kişi hakkında açılan davalar ve sonuçları şöyle:

Aydoğan Büyüközden: 42 yaşında. İTÜ Uçak Mühendisliği mezunu. 20 Mart 1978 tarihinde yayımlanmaya başlayan günlük **Aydınlık** gazetesinin yayımının durdurulduğu 12 Eylül 1980 tarihine kadar olan dönemde sorumlu yazı işleri müdürü olarak görev yaptı. 2.5 yılda toplam 887 sayı çıkan gazedeki yazılardan dolayı İstanbul Toplu Basın, Ağır Ceza ve Sıkıyönetim mahkemelerinde hakkında toplam 91 ceza davası açıldı. Gazetenin 38 sayısı hakkında toplatma kararı verildi. **"Yayın yoluyla komünizm propagandası ve bölücülük yapmak, hükümetin ve emniyetin manevi şahsiyetini tahkir etmek, gizli malumatı yayımlamak, suç işlemeye tahrik, kanunun suç saydığı fiili övmek"** iddiaları ile açılan 91 davadan sonuçlanan 26'sında toplam 38 yıl hapis cezasına mahkûm oldu. Bu cezalardan 29 yılı onandı. 6 dava ile ilgili toplam 9 yıllık hapis cezası ise, Yargıtay'da. 28 davada verilen toplam 14 yıllık mahkûmiyet cezası, suç konusu yazıların yazarları belli olduğu için, 600 bin lira para cezasına çevrildi. 18 davada beraat kararı verildi. Halen devam eden 33 davada toplam 80 ile 150 yıl arasında hapis cezası isteniyor.

Tamer Kayaş: 35 yaşında. Günlük **"Politika"** gazetesinde 15 Temmuz 1978 ile gazetenin kapatıldığı 18 Şubat 1980 tarihleri arasında yazı işleri müdürlüğü yaptı. 7 aylık süre içinde hakkında 9 dava açıldı. 1 davada verilen 7.5 yıl hapis cezası Yargıtay'da onandı. 6 davada beraat kararı verildi. Halen Bursa cezaevinde hükümlü.

Hasan Basri Çıplak: 1980 nisanından 12 Eylül'e kadar günlük **"Demokrat"** gazetesinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 5.5 aylık süre içinde hakkında 7 ceza davası açıldı. Bir davada verilen 1.5 yıllık mahkûmiyet kararı kesinleşti.

Işık Yurtçu: Aralık 1979 tarihinden 1980 nisanına kadar **"Demokrat"** Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü yaptı. 5 aylık süre içinde açılan 4 ceza davasından toplam 2 yıl 7 ay hapis cezası verildi. Hapis cezaları para cezasına çevrildi.

Veyis Sözüer: 1976 yılından 12 Eylül 1980 tarihine kadar, günlük olarak yayımlanan **"Hergün"** Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü yaptı. Bu süre içinde açılan 25 davadan 13'ünde beraat etti. Dokuz davada verilen hapis cezaları para cezasına çevrildi. 37 gün tutuklu kaldığı davası beraatle sonuçlandı. Üç davası devam ediyor.

Hasan Fikret Ulusoydan: 31 yaşında. Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü mezunu. Ağustos 1975 ile Mayıs 1976 tarihleri arasında 9 ay haftalık **"Halkın Sesi"** dergisinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Bu süre içinde derginin yayımlanan 36 sayısının tümü hakkında dava açıldı. Biten 16 davada toplam 66 yıl hapis cezası verildi. Bu cezanın 8.5 yılı onandı. 57.5 yılı Yargıtay'da. Devam eden 10 davada en az 64 yıl hapis cezası isteniyor.

Alaattin Şahin: 38 yaşında. Kimya mühendisi. 31 Ocak 1977 tarihinden 1 Kasım 1977 tarihine kadar haftalık **"Halkın Yolu"** dergisinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Bu süre içinde derginin yayımlanan 32 sayısı ve 12 özel sayısının tümü hakkında da dava açıldı. Sonuçlanan ve Yargıtay'da onaylanan 25 davada toplam 108 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Hapis cezaları yasaya göre 36 yıla indirildi. 1980 mart ayından bu yana Metris Askeri Cezaevi'nde yatıyor. En az 163 yıl hapis istemiyle açılan 19 davadan 8'i hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No'lu Askeri Mahkemesi, verilecek olan cezaların 2 No'lu Askeri Mahkeme'nin verdiği ve Yargıtay'ca onaylanan 36 yıllık hapis cezasına **"hiçbir tesiri olmayacağı"** gerekçesiyle CMUK'nin 149/2. maddesine göre geçici olarak durdurulmasına karar verdi. Mahkeme 36 yıllık hapis cezasının **"sakat olması"** (düşmesi) halinde geçici olarak durdurulan davaların yeniden başlatılmasına karar verdi.

Feyzullah Özer: 32 yaşında. Evli, bir oğlu var. 1977 yılında **"Kitle"** ve **"İlke"** dergilerinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Üç davada toplam 12 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bu cezalar Yargıtay'da onandı. Devam eden bir davada 7 yıl hapis cezası isteniyor. 19 Ekim 1981 tarihinde tutuklandı. Çanakkale Cezaevi'nde yatıyor.

Mehmet Özgen: 32 yaşında, **Bağımsız Türkiye** ve **Devrimci Militan** dergilerinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Hakkında açılan 6 davada verilen toplam 33 yıl 6 ay hapis cezası Yargıtay'da onandı. Çanakkale Cezaevi'nde yatıyor. Aynı yazı dizisinden, İzmir ve İstanbul'da ayrı ayrı verilen hapis cezalarına yapılan itiraz, 100 liralık harç parasının bir haftalık süre içinde yatırılmaması nedeniyle kabul edilmedi.

Erhan Tuskan: "İlerici Yutsever Gençlik" ve **"Gençlik Dünyası"** dergileri sorumlu yazı işleri müdürü. Açılan 10 davada hakkında verilen toplam 48 yıl 10 aylık hapis cezaları Yargıtay'da onandı. 24 Ekim 1980 tarihinde tutuklandı.

Mustafa Tütüncübaşı: 32 yaşında. Gıyabi tutuklu. Eğitim enstitüsü edebiyat bölümü mezunu. 22 Mart 1977 tarihinde başlayıp 8 ay sürdürdüğü haftalık **"Halkın Sesi"** Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü sırasında yayımlanan 32 sayının tümü hakkında dava açıldı. 14 davada verilen toplam 42 yıl hapis cezası Yargıtay'da onandı. 6 davada beraat etti. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam eden 12 davada toplam 90 yıl hapis cezası isteniyor.

Doğan Yurdakul: 40 yaşında. Gıyabi tutuklu. Aylık **"Aydınlık"** Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlü-

HEP ATATÜRK'ÜN YANINDA
Salih Bozok-Cemil S. Bozok
(Hatıralar Salih Bozok ve oğlunun anıları)

Cumhuriyet

GÜLERYÜZLÜ CİDDİLİK
Vedat Günyol
Ederi 700 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 19-41 Cağaloğlu - İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22099 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 4 Mart 1986 Salı

Bakanlık 'anlaştık' diyor, taraflar yalanlıyor

Kıdem fonu anlaşmazlığı

Çalışma Bakanlığı'nın, yapılan dörtlü toplantıda ortak görüşe varıldığını açıklamasına karşın, taraflar, Türk-İş, TİSK, bilimadamları ve hükümet farklı ilkelerden konuya yaklaşmayı sürdürüyorlar.

Türk-İş, *Kıdem Tazminatı Fonu'nun, işten çıkartılan işçiye işverenin ödeme yapma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaması konusunda ısrarlı.*

TİSK, *fonun hükümet tarafından getirilen ve tazminat ödeme yükünü fon kaynaklarına yıkan formülüne yakın, ancak yönetimin devlette değil, kendisinde olmasını istiyor.*

İş-Sendika Servisi — Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, Kıdem Tazminatı Fonu'nda kazanılmış haklara dokunulmamasında görüş birliğine varıldığını, görüşmelerden olumlu sonuç alındığını açıkladı. Ancak ortak toplantı sonrası, Kıdem Tazminatı Fonu hakkında son görüşmeleri yürüttüğümüz taraflar, isabetsiz ile yüzde yüz çelişkili ilkelerden vazgeçmeyeceklerini belirtiyorlar.

Hükümet, adı kıdem tazminatı kalacak, ancak içeriği "Emeklilik İkramiyesi olan, belirli hallerde ödeme yapılan bir fon" oluşturmanın çalışması içinde. Türk-İş sadece "emeklilik, iflas gibi haller için" kıdem tazminatını güvence altına alacak bir fonun oluşturulmasından yana. İşverenin işçi çıkarması halinde ise, kıdem tazminatının eskisi gibi işveren tarafından ödenmesi gerektiği savunuluyor. İşçi çıkaran işverenin kıdem tazminatı yükümlülüğünden kurtulacağı formüllere kesinlikle "evet" denmeyeceği bildiriliyor. TİSK ve işverenler ise fonun her tür ödemeyi kapsamasını istiyorlar. Fonun kullanımı ve denetimi konusunda hükümetten farklı görüşle "söz sahibi" olmayı düşünüyorlar.

YÖK'ün üniversiteler adına ortak toplantıya gönderdiği Prof. Fikri Sönmez ile Prof. Kâmil Turan, iş hukukçusu bilim çevresini temsil etmiyorlar. İş hukukunda söz sahibi bilimadamları ayrıntıda bazı görüş ayrılıkları olmakla birlikte ortak görüş olarak, "Türkiye'de yasal düzenleme ile iş güvencesi ve işsizlik sigortası sağlanmadıkça kıdem tazminatının fonda toplanmasına" karşı çıkıyorlar. Hükümetin toplantısına YÖK temsilcileri olarak katılan Prof. Sönmez ile Prof. Turan da genel olarak

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

GÜRKAN VE BRANDT — Bonn'da dün SPD lideri Willy Brandt'la bir araya gelen SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, pazar günü Menemen'de kazandığı yerel seçim zaferini, yine aynı gün Schleswig Holstein eyaletindeki seçimleri kazanan SPD lideri Willy Brandt'la kahve içerek kutladı. İki lider SHP'nin Sosyalist Enternasyonal'e girişi konusunun ağırlığını oluşturduğu görüşmelerinden memnun kalarak ayrılırken, iki sosyal demokrat parti arasındaki ilişkilerin güçlenmesinden duydukları mutluluğu dile getirdiler. (Fotoğraf: AP)

Gürkan, Sosyalist Enternasyonal için görüştü

Brandt'tan destek

Gürkan: *Ecevit-Sosyalist Enternasyonal ile SHP'nin aynı kuruluşla ilişkilerinin birbirine karıştırılmaması gereği üzerinde görüş birliğine vardık.*

Brandt: *SHP'nin Sosyalist Enternasyonal üyeliği için ne gerekirse yapacağım.*

YURDAGÜL ERKOCA

BONN — Batı Almanya'nın başkenti Bonn'daki Alman Sosyal Demokrat Parti (SPD) genel merkezinde bir saat 10 dakikalık bir görüşme yapan SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile Sosyalist Enternasyonal Başkanı ve SPD lideri Willy Brandt daha sonra görüşmelerinin çok olumlu geçtiğini bildirdiler. Brandt, "SHP'nin Sosyalist Enternasyonal üyeliği için ne gerekirse yapacağım" derken, Gürkan da "Sosyalist Enternasyonal'e üye alınma konusunda ilkesel herhangi bir zorluk söz konusu değildir" biçiminde konuştu.

Görüşmeye başlarken her iki lider de pazar günü iki ülkede yapılan seçimlerde sosyal de-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Menemen'in ardından

ANAP ve DYP'de zoraki sevinç

Özal: *Oylarını en çok arttıran parti biziz.*

Cindoruk: *Gelecek seçimlerde DYP ile sol çekişecek.*

Haber Merkezi — DYP'den boşalan Menemen Belediye Başkanlığı seçimini SHP'nin kazanmasının ardından, iş dağılımını SHP "iktidar göstergesi", ANAP "oylarının artma belirtisi", DYP de "sağın tek partisi olma" şeklinde yorumladı. Seçimi SHP adayının kazanmasına karşılık ANAP ve DYP'liler kaybettikleri seçimi kendi açılarından "başarı" olarak nitelediler.

Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal, "Oylarımı

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

ACISINI TÜM DÜNYA PAYLAŞIYOR — İsveç halkını üzüntüye boğan Olof Palme cinayetinin tek ve en yakın tanığı, Palme'nin en yakını olan eşi Lisbeth'ti. Cuma gecesi gitmeye karar verdikleri "Mozart Kardeşler" filmi eşiyle birlikte seyrettikleri son film olmuştu. Olof Palme'ye sıkılan kurşunlardan biri de Bayan Palme'nin paltosundan geçmiş, ancak şans eseri cinayetin ikinci kurbanı olmaktan kurtulmuştu. (Telefoto: AP)

Suikastı RAF üstlendi

İsveç Dışişleri Bakanlığı, Palme'nin öldürülmesinden 3 saat sonra Bonn'da İsveçli bir diplomatın evine telefon eden bir kişinin, suikastın sorumluluğunu "Kızıl Ordu Fraksiyonu" (RAF) adlı örgüt adına üstlendiğini açıkladı. Palme'yi öldüren tabancadan çıkan kurşunların aynısının ABD'de karayollarını kontrol eden polislerce kullanıldığı saptandı. İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi liderliğine getirilen Ingvar Carlsson "Politikamız değişmeyecek" dedi.

YAVUZ BAYDAR

STOCKHOLM — Olof Palme'nin katilini bulabilmek amacıyla ülke çapında araştırmalarını sürdüren İsveç polisi ve Dışişleri Bakanlığı, Palme'nin öldürülmesinden üç saat sonra Federal Almanya'nın başkenti Bonn'da İsveçli bir diplomatın evine telefon eden bir kişinin suikastın sorumluluğunu "Kızıl Ordu Fraksiyonu" adlı örgüt adına üstlendiğini açıkladı. Ancak, bu bilginin İsveç Siyasi Polisi ile cinayet araştırmasını yürüten komisyona ancak pazar günü ulaşabildiği öğrenildi. Bu arada dün bir basın toplantısı düzenleyen İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi de, parti liderliğine Ingvar Carlsson'un getirildiğini açıkladı. Carlsson basın toplantısında, "İsveç'in politikası genel hatlarıyla Palme'den sonra da değişmeyecektir" dedi.

Stockholm suikastının "Siyasi bir komplo" olduğu düşüncesi gittikçe kesinleşirken, İsveç'in Bonn Büyükelçiliği'ne suikast gecesi kimliğini açıklamayan bir kişi tarafından telefon edildiği öğrenildi. Cumartesi sabahı saat 03.00 sıralarında, İsveç Bonn Büyükelçiliği görevlilerinden beş kişinin evlerindeki telefonlar çalmaya başladı. Bu beş görevliden telefonu açan sadece elçilik Genel Sekreteri Peter Tejler oldu. Kızılordu Fraksiyonu (RAF) adına konuştuğu

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Denktaş, BM'ye Türk tezini yineledi

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, dün saat 16.00'da, başkanlık konutunda kabul ettiği BM Genel Sekreteri'nin Özel Siyasi İşler Yardımcısı Marrack Goulding'e, "Türk tarafının bilinen [illegible]" bir kez daha kesin bir dille vurguladı. KKTC Cumhurbaşkanı, Rum kesiminde Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti Başkanı Kipriyanu ile görüştükten sonra kendisini ziyarete gelen Goulding'e, "İç emniyetin sağlandığı kuzeyde, Türk Federe Devleti'nde, ekonomisi ve hakları çerçevesinde özgür yaşayan bir Türk halkı olarak, Türkiye'nin garantisiyle varılacak bir anlaşmanın daimliği sağlanmış halde bir çerçeve oluşturulması gereği"ni duyurdu.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ENOSİS'İ 1964'TE PAPANDREU ÖNLEMİŞ

10. Sayfada

Ağca'dan kehanetler

Papa'yı bir ideal uğruna vurdum.

Papa'ya Batı uygarlığı ile Hıristiyanlığı vurmak için ateş ettim.

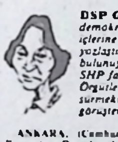
İsa, Allah'ın oğlu değil, insan kılığında melekti.

Yakında 3. Dünya Savaşı çıkacak.

10. Sayfada

RAHŞAN ECEVİT, GÜRKAN'A YANIT VERDİ

'Yoz unsurlar SHP'de'

DSP Genel Başkanı: *CHP içinde demokratik sol düşünceyi yeterince içlerine sindirememiş olan veya yozlaştırmaya çalışan bazı unsurlar bulunuyordu. O gibi sorunları, şimdi SHP fazlasıyla devralmaktadır. Örgütlenme çalışmalarımız hızla sürmektedir. Kapılarımızı her renkten ve görüşten kişilere açmıyoruz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti (DSP) Genel Başkanı Rahşan Ecevit, SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ı eleştirerek, "SHP Genel Başkanı'nın sosyal demokrasi konusunda CHP'ye yönelttiği eleştiri, tarihin inkârıdır. Türkiye'deki büyük demokratik sol veya sosyal demokrat birikim, geçmişte, inançlı CHP'lilerin emek ve çileleriyle sağlanmıştır" dedi. Rahşan Ecevit, CHP'de de "demokratik sol hareketi içlerine sindirememiş yozlaşmış bazı unsurların olduğunu" belirterek, "SHP bunları fazlasıyla devralırken, DSP, bu gibi unsur ve sorunlardan arınmış bir yapı oluşturmaktadır" görüşünü savundu.

DSP Genel Başkanı dün yaptığı yazılı açıklamada, Anayasa Mahkemesi'nin DSP tüzüğünde gerekli gördüğü düzeltmelerin henüz kendilerine ulaşmadığını, ulaşması halinde altı aylık süre içinde gereğinin yerine getirileceğini bildirdi. Rahşan Ecevit, "Bunlar normal işlemlerdir. Nitekim, bildiğimiz kadar, daha önce başka bazı partilerin de tüzüklerinde değişiklikler yapmaları istenmiştir. Kaldı ki, Siyasal Partiler Yasası'nın değiştiril-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Menemen Seçiminin Gösterdiği

ANKARA — Menemen'deki seçim sonucu alındıktan hemen sonra iktidarın geleceğe dönük yeni silahı belli oldu: eğer DYP sağ oyları bölmeseydi SHP'nin bu seçimi alması olanaksızdı. DYP sağ kesim için bir "tehlike" idi, sol iktidara kapıyı açan bir siyasal güç olarak sahneye girmişti.

Oysa, daha düne dek iktidar, başta Başbakan Özal, DYP diye bir güç kabul etmiyor, hemen bütün ANAP yöneticileri DYP'ye küçümseyen gözlerle bakıyorlardı. Bu seçimde SHP'nin hiç gücü olmasa onca oyu toparlayabilir miydi? Bu sorunun yanıtını aramak gereğini

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Ege notları

Görünen Gerçek

HİKMET ÇETİNKAYA

İZMİR — Sosyal demokratların, İzmir'in ikinci seçim bölgesine giren Menemen'de belediye başkanlığı seçimlerini kazanması ANAP ve DYP üst düzey yöneticilerini hiç şaşırtmadı. Sağ partilerin 35 yıldır kemikleşmiş kalesi Menemen'de ANAP ve DYP yöneticileri böyle bir sonucun çıkacağını önceden biliyorlardı.

TRT Genel Müdürü Tunca Toskay'ın pazar gecesi Büyük Efes Oteli'ndeki resepsiyonuna gelen Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, Menemen seçimlerini SHP'nin kazandığını öğrenince hiç tepki göstermedi ve gazetecilere güler bir yüzle şöyle dedi:

"Demek ki bizim oylarımız

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

İran, Atlas-1'den sonra Norveç tankerini de vurdu

Suudi petrolüne geçit yok

İran, Türk tankerini bombaladıktan yaklaşık 12 saat sonra, Suudi Arabistan'dan petrol yükleyen Norveç tankerini de Katar açıklarında vurdu. Önceki günkü saldırıda ağır yara alan Atlas-1 tankeri, BAE'nin Dubai limanına geldi. Doha'da ameliyat edilen yaralı denizci Hasan Atar'ın durumu iyiye gidiyor.

Haber Merkezi — İran-Irak arasında Basra Körfezi'ndeki "tanker vurma savaşı", İran'ın hava saldırıları ile Suudi Arabistan'a giden tankerlere yöneldi. Suudi Arabistan'dan petrol almaya giden Türk tankeri "Atlas-1"den sonra İran, dün de Suudi Arabistan'dan petrol yükleyen bir Norveç tankerini vurdu.

Körfez'deki siyasi gözlemciler, İran'ın bu son saldırılarının dünya petrol fiyatlarındaki hızlı düşüşten kaynaklandığını belirtiyorlar. Suudi Arabistan önculuğundeki Körfez ülkelerinin, üretimi arttırarak petrol fiyatlarını düşürmekle suçlayan İran'ın, bu saldırılarla Körfez'deki savaş bölgesini genişletecek Suudi Arabistan'ın ihracatını engellemeyi amaçladığı sanılıyor.

Yükleme yapmak üzere Suudi Arabistan'ın Ras Tanura limanına giderken önceki gün hava saldırısına uğrayan ve ikinci kaptanı hayatını kaybeden Denizcilik A.Ş.'nin "Atlas-1" tankeri dün Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai limanına geldi. Sancak başomuzluğundan ağır hasar gören tankerin, saldırı sırasında yaralanan personelinden gemici Hasan Atar'ın sağlık durumunun iyi olduğu öğrenildi.

Saldırıdan sonra imdat isteyen tankerin yaralı gemicisi, Katar Hava Kuvvetleri'ne ait bir helikopterle Doha'ya getirilmiş ve Hamad Genel Hastanesi'nde ameliyata alınmıştı. Doktorlar, Atar'ın sol bacağından şarapnel çıkarıldığını ve hayati bir tehlike bulunmadığını bildirdiler. Ancak doktorlar yaralı gemicinin 1-1.5 ay kadar hastanede kalması gerektiğini söylediler.

a.a.'nın haberine göre, yaralı gemici Hasan Atar, uğradıkları hava saldırısını şöyle anlattı:

"Saat 11 sıralarıydı. Güverte-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

'Panel' yasaklandı

Uğur Dündar'ın işine son verildi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Uğur Dündar'ın TRT'deki görevine son verildi. Son "Olay" programının yapımı yasaklanan Uğur Dündar'ın sözleşmesi TRT Genel Müdürü Tunca Toskay tarafından iptal edildi.

İstanbul Televizyonu Müdürü Atalay Akçalı, "Vatandaş Soruyor" ve "Olay" program

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Niçin Palme?

Olof Palme, bütün dünyada barış ve demokrasinin simgesiydi. Bu barış ve demokrasi simgesi de terör çetelerine hedef oldu. Bu bakımdan teröristler, çok büyük bir hedef seçmiş oldular.

Kimlerdir Palme'yi öldürenler? Alman "Holger Meins Komandoları" mı? Apocular mı? Neo-Naziler mi? Yoksa, "Force-17" adlı Filistinli bir terör örgütü mü? "RAF" adlı terör grubu mu? Ya da bugüne kadar bilinmeyen, bu cinayet ile ortaya çıkacak bir başka örgüt mü? Bilemiyoruz.

Bugüne kadar söylenenlerin hepsi kuşku yumakları ile örülmüş birer "varsayıma" dayanıyor. Henüz cinayetin arkasında kimlerin olduğunu kanıtlayıcı ipuçları ele geçirilmiş değil.

İpuçları ele geçtiğinde bu cinayetin ardında hangi örgütle-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Adana'da emlak vergisini özel sektör toplayacak

İstanbul'da emlak vergisi beyanname verme işlemi 19 ilçe belediyesinde başladı.

Haber Merkezi — Adana Belediyesi 1 mart - 31 mart tarihleri arasında mükelleflerce verilecek bina, arsa ve arazi beyanına

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

EMLAK VERGİSİ DAMPİNGİ BAKANLAR KURULU'NDA

10. Sayfada

SARMAŞ DOLAŞ — Başbakan Turgut Özal, Suriye Başbakanı Abdel Rauf El Kasım'ı uçağın merdivenlerinde karşıladı ve öptü. Suriye Başbakanı'nın, Özal ile Türkçe konuşması dikkati çekti. İki başbakan bir ara İTÜ anılarını da tazelediler. Suriye Başbakanı, İstanbul Teknik Üniversitesi mezunu. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Suriye Başbakanı Ankara'da

Diyalogda olumlu adım

Abdel Rauf El Kasım, Türkiye'yi ziyaret eden ilk Suriye Başbakanı oldu. Başbakan Özal ve El Kasım'ın başkanlık ettikleri Türkiye ve Suriye heyetleri arasındaki resmi görüşmelerin gündeminde Fırat suları, sınır anlaşmazlıkları ve terörizm konuları var. Dünkü görüşmelerde MİT Müsteşarı da bulundu. 10. Sayfada

8 ilde ara seçim nabzı

Satılan tarla ve traktörler ANAP oylarını etkileyecek mi?

Beypazarı kaymakamı ile gençlerin arasında patlak veren "okey savaşı".

Tarikatların [illegible] bölge: "Dinçerler gelsin, başbakan yapalım."

Gübre bol, ama para nerede. Alım gücü yok, mazot yok, köylüde para yok.

SHP köylerde başlattığı kampanyada 4200 üye kaydetti.

Ben Evren'in yerinde olsam, milletvekillerine nöbet tuttururum.

6. Sayfada

SHP'NİN SEÇİM VE SİYASİ PARTİLER KANUNU DEĞİŞİKLİK ÖNERİSİ TBMM'DE

7. Sayfada

ğü'nden 8, Aydınlık Yayınevi sahipliğinden 18 olmak üzere hakkında toplam 26 dava açıldı. 6 davada beraat etti. Dört davada toplam 18 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Yargıtay bu cezaları onayladı. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam eden 16 davada toplam en az 120 yıl hapis cezasına çarptırılması isteniyor.

Ali Haydar Yıldırım: "Militan Gençlik" dergisinin 5 sayısında sorumlu yazı işleri müdürlüğü yaptı. Açılan 5 davadan ikisinde beraat etti. Üç davada toplam 14.5 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Mahkûmiyet kararları Yargıtay'da 5 defa bozulup döndü. 1981 yılından bu yana tutuklu. Çapa Tıp Fakültesi mezunu. 35 yaşında. Evli, bir çocuk babası.

Ersan Sarıkaya: "Güney" Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü. Bir davadan 7.5 yıla mahkûm oldu. Yargıtay onayladı. Malatya Cezaevi'nde yatıyor.

Ali Duman: "Yurtsever Devrimci Öğretmen" Dergisi Yazı İşleri Müdürü. Hakkında 5 dava açıldı. Bir davada 7.5 yıl hapse mahkûm oldu. İstanbul Fen Fakültesi Matematik Bölümü mezunu. Adana'da özel kolejde öğretmenlik yaparken geçen yıl tutuklandı. Malatya Cezaevi'nde yatıyor.

Veli Yılmaz: 32 yaşında. Evli, bir çocuk babası. İTÜ Maden Fakültesi 3. sınıftan terk. 1977-80 yılları arasında **"Halkın Kurtuluşu"** ve **"Halkın Kurtuluşu Yolunda Gençlik"** dergilerinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Bu süre içinde yüzlerce yazıdan dolayı hakkında açılan davalar 79 ayrı dosyada bir araya getirildi. **"Yayın yolu ile komünizm propagandası yapmak, komünizmi övmek, bölücülük propagandası yapmak, adliyenin manevi şahsiyetini tahkir etmek, Atatürk'ün hatırasını tahkir etmek, devletin emniyet kuvvetlerini tahkir etmek, TBMM'yi tahkir etmek ve kanunları tahkir etmek"** iddiaları ile toplam **1170 yıl** hapis cezasına çarptırıldı. Ceza yasaya göre 36 yıla indirildi, ayrıca 12 yıl süreyle Rize ilinde genel gözetim altında bulundurulmasına ve ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmasına karar verildi. 13 Ocak 1981 tarihinde tutuklandı.

Mustafa Yıldırımtürk: 35 yaşında. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi İdare Bölümü 4. sınıf öğrencisi. 1977 yılında **Halkın Kurtuluşu** dergisinin 8 sayısında sorumlu yazı işleri müdürlüğü yaptı. Dergide yayımlanan yazılardan dolayı açılan davalar sonucunda, toplam 215 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Bir başka suçtan 15 yıla hükümlü. 17 Eylül 1981 tarihinde tutuklandı. 215 yıllık hapis cezası TCK'nin 77/1. maddesine göre, 36 yıla indirildi. Ayrıca 12 yıl Sinop ilinde genel gözetim altında bulundurulmasına ve ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmasına karar verildi.

Osman Taş: 30 yaşında. 1978 yılında **Halkın Kurtuluşu** Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü yaptı. Dergide yayımlanan yazılardan ötürü açılan yüzlerce dava sonucunda toplam 770 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Cezası 36 yıla indirildi. 13 Ocak 1981 tarihinde tutuklandı. 12 yıl Manisa ilinde genel gözetim altında tutulmasına ve ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmasına karar verildi.

Nevzat Açan: Halkın Kurtuluşu Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü nedeniyle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde yapılan yargılamalar sonucunda TCK'nin 142/1-3 ve 159. maddelerinden toplam 20 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm oldu.

İrfan Aşık: Partizan Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü nedeniyle açılan 13 ayrı davadan İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılandı. TCK 142/1, 159 ve 312. maddelerden toplam 111 yıl ağır hapis cezası Yargıtay'da onaylandı.

Galip Demircan: Halkın Kurtuluşu ve **Halkın Kurtuluşu Yolunda Gençlik** dergileri sorumlu yazı işleri müdürü. Dergilerde yayımlanan imzasız yazılarda komünizm propagandası yapıldığı gerekçesiyle toplam 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Dosyası Yargıtay'da.

Mete Dalgın: Halkın Birliği Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü. Toplam 30 yıl hapis cezası aldı. Tutuklu.

Haluk Seçkin Meriç: Barış ve Sosyalizm Sorunları adlı aylık çeviri dergisinin sorumlu yazı işleri müdürü. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Nolu Askeri Mahkemesi'nde TCK 142/1. maddeden 7 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cezası onaylandı.

Ali Rabuş: Birlik Yolu Sorumlu Yazı İşleri Müdürü. Toplam 18 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Cezası onaylandı.

Muhittin Göktaş: Kıvılcım Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü. İstanbul 1 Nolu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde TCK 142/1. maddeden 7 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cezası onaylandı.

Candemir Özler: Savaş Yolu Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü nedeniyle açılan davalarda toplam 23 yıl 10 ay hapse mahkûm edildi. Cezası Yargıtay'da onaylandı.

Hüseyin Ülger: Genç Sosyalist Dergisi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü. 8 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cezası onaylandı.

Menemen Seçiminin Gösterdiği

CÜNEYT ARCAYÜREK *4 mart*

ANKARA — Menemen'deki seçim sonucu alındıktan hemen sonra iktidarın geleceğe dönük yeni silahı belli oldu; eğer DYP sağ oyları bölmeseydi SHP'nin bu seçimi alması olanaksızdı. DYP sağ kesim için bir "tehlike" idi, sol iktidara kapıyı açan bir siyasal güç olarak sahneye girmişti.

Oysa, daha düne dek iktidar, başta Başbakan Özal, DYP diye bir güç kabul etmiyor, hemen bütün ANAP yöneticileri, DYP'ye küçümseyen gözlerle bakıyorlardı. Bu seçimde SHP'nin hiç gücü olmasa onca oyu toparlayabilir miydi? Bu sorunun yanıtı aramak gereğini görmüyorlardı. DYP de, SHP'den sonra ikinci parti olduğuna göre, asıl arıza sağ oyların bölünmesinde değil, DYP'nin Menemen'de "kendi bünyesindeki kimi uğraşlardan" kaynaklanmıştı. İdari mahkemece görevinden alınıp DYP'den yeniden aday gösterilmeyen eski belediye başkanının uğraşıları, Türkeş'e yanlı olduğu söylenen MÇP'nin iktidar lehine çalışması, bir ölçüde neden sayılabilirdi. Nitekim, DYP merkezinde bu tür yorumlar ayrıntılarıyla söylenip vurgulanıyordu.

1983'ten beri gözlenen gelişmelere bakılırsa, ANAP'ın yeni silahının geçersizliği kendiliğinden or-

*taya çıkardı. Sağın bir kesimi daha 1983 seçimlerinden bu yana "**Türkiye'nin yeni siyasal düzeninde ANAP'tan değişik görüşlere, inanışlara**" sahipti. Yıllardır sürüp giden bu anlayışla ilgili sergilemeler, Menemen seçimine dek bir değer taşımadı. Ama oy tabanında gidrek eriyen bir iktidar, korkusunu duyduğu bu olguyu şimdi DYP yardımıyla "**solun iktidara geleceğini yayarak**" kullanmaya başladı.*

İktidarın yeni mantığı böylece ortaya çıkıyordu: Sayın Özal iktidarda kalsın diye Türkiye'de herkes inançlarından vazgeçmeliydi, ülkede siyasal, ekonomik ve sosyal bütün olumsuz gidişe karşın, sayın Özal çarpık iktidarını korusun diye, sağın hiçbir kesiminden ses çıkmamalıydı. Sağ kesimdeki bütün irdelenmeler bir yana atılmalı, herkes kuzu gibi Sayın Özal'ın peşine düşmeliydi. Menemen'deki oylar, sağda, Yağma Hasan'ın böreği anlayışına bir son verme zamanının gelmekte olduğunu gösteriyor. DYP'yi, solu iktidara getirecek bir umacı gibi göstermeye yönelik bütün girişimlerin sonuç vermeyeceği anlaşılıyor.

*Eğer ara seçimlerdeki oy sonuçları Menemen benzeri bir tablo çıkarırsa, ANAP 1988'e "**tek başına iktidar**" açısından bir düş gibi bakmalı. Görünen odur ki, vatandaş sol oyların bölünmesi karşısında vaziyet alıyor, SHP'ye yöneliyor. Sağ kesimde de ANAP'ın karşısına DYP'yi koyuyor. Vurgulayarak söyleyelim, eğer ara seçimierinde Menemen biçimi "**oy dağılımı**" görülürse, TBMM'deki buyruğa amade tek partili ANAP iktidarı, yerini üç partili bir aritmetiğe bırakacak.*

Ara seçiminde ANAP'ın alacağı milletvekili sayısından çok, partilerin genelde topladıkları oyların oranı bu nedenle büyük önem taşıyacak. Oy dağılımı ara seçimde de Menemen örneğini yansıtırsa, 1988 genel seçiminin çok değişik bir siyasal bünye oluşturması olasılığı güçlenecek.

*Kısacası, Menemen'de SHP, -ANAP yöneticilerinin öne sürdükleri tersine- tertemiz, sağlam oylarla kazandı. DYP alabileceği kadar oy sağladı. ANAP ise, "**hizmet götürmeyi oy verme tehdidine bağlayan**" kazaktan paraya kadar her türlü "**aracı**" kullanmasına karşın, yüzde 22 oyla yaya kaldı.*

Türkiye, yavaş yavaş ilk genel seçimde bu iktidarın oy çoğunluğunu yitirmesi dönemine giriyor.

Ötesi fasa fiso...

Cinayeti Gördüm

SAMİM LÜTFÜ *6 mart*

Her şey uzak, çok uzak, düşsel bir deniz ülkesinde oldu.

Önce bir sabah hukuku çiğnediler; gün güze dönüyordu.

Birden karıştı ortalık. Toz dumandan göz gözü görmez oldu. Zincirler şakırdıyor, düdükler ötüyor, tetikler düşüyor, kapalı arabalar, koca koca mekânlara, dizi dizi insanları taşıyor, damarlarda kan yerine elektrik akımı dolaşıyordu.

Ellerin devşirdiğini ağızlar çiğneyemez, gözlerin derlediğini diller söyleyemez, yüreklerin duyduğunu sözcükler iletemez olmuştu.

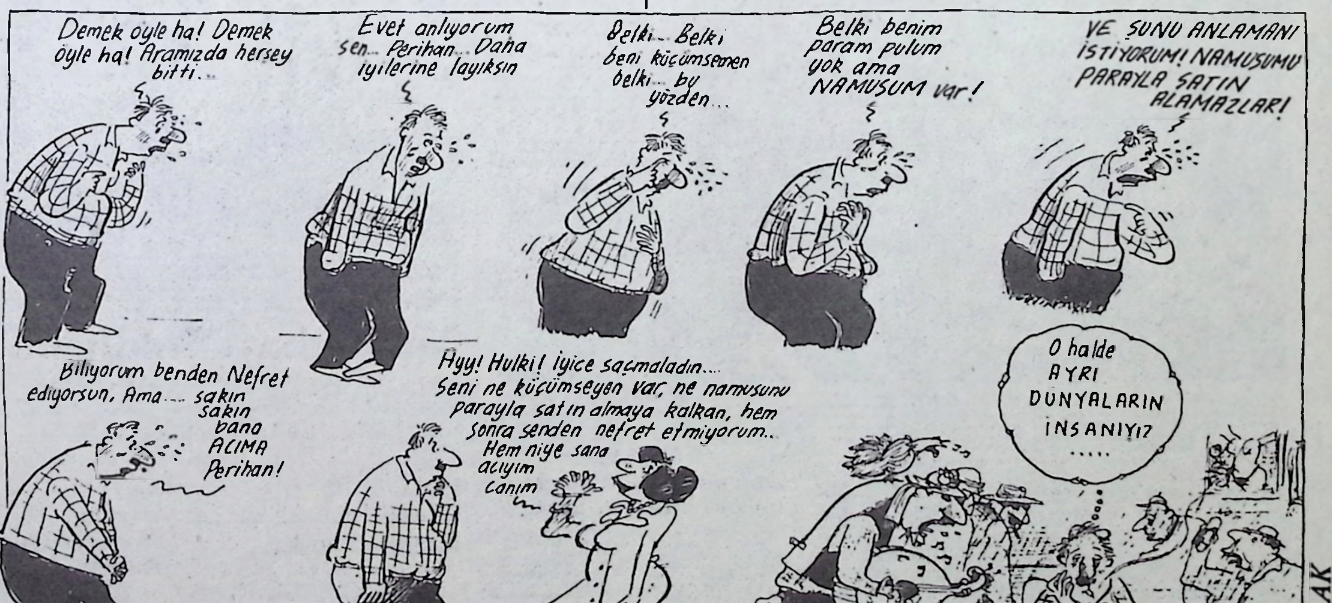
Coplar, cipler, darağacından sallanan ipler, yeknesak kara gözlüklü tipler...

Bir avuç adam ve de aralarında hukukçu, seslerini yükselttiler:

— Olmaz! Olmaz! Olmamalı!

— 'Sen karışma' diyorlardı, 'Otur! Sus sen! Oturduğun yerde otur!'

"Ama" diyordu hukukçu. Oysa "ama" diyenlerin

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya

Cumhuriyet

AĞLAMAK ve GÜLMEK
İlhan Selçuk
4. bası, 700 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22101 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 6 Mart 1986 Perşembe

Eski Devlet Bakanı'nın milletvekilliği düşürüldü

Özdağlar işi bitti

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Bir Oldubitti İçinde

ANKARA — Meclis Başkan Vekili Halim Araş'ın ince çabalarıyla iktidar çoğunluğu İsmail Özdağlar'ın istifa mektubunu oylattı, Yüce Divan kararına göre anayasanın 84. maddesi gereğince yapılması gerekli hukuksal işlemi saf dışı bıraktı.

Muhalefet, Yüce Divan kararının Mecliste okunup oylanmasından yanaydı. İktidar ise, istifanın oylanmasıyla sorunun bir an önce bitirilmesinden...

Bu oylamanın günlerce geri bırakılıp öne alınmasının nedeni de açıktı: Başbakan Özal kendi grubuna güvenememişti. Hatta "Eğer 201 oy çıkmazsa ale

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Kararı nasıl öğrendi?

Özdağlar — Kararı öğrendikten sonra

Özdağlar değil, gazeteciler heyecanlandı

JÜLİDE GÜLİZAR

ANKARA — İsmail Özdağlar'la dün toto oynadık ve o kazandı. 15 kadar gazetecinin katıldığı totoda, TBMM'den çıkacak kabul oyu sayısını en yakın olarak Özdağlar bildi çünkü. Gazeteciler 205'ten başlayıp 215'e kadar ancak çıkabilirken, Özdağlar 240 dedi. Oylamada ise 277 kabul çıktı. Sonucu öğrendiği zaman gayet sakindi, gülümseyerek "Ne de olsa ve kötü de olsa, bir Meclis tecrübem var, onu konuşturursun" dedi.

İsmail Özdağlar, dün son iki

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

NOTLAR: ANAP'IN BİRLİK GÖSTERİSİ

8. Sayfada

Eski Devlet Bakanı ve Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar'ın TBMM'ye sunduğu istifası dün Genel Kurul'da okundu ve oylandı. İsmail Özdağlar'ın milletvekilliği 277 oyla düşürüldü. 7 milletvekili ret oyu kullandı, 52 üye çekimser kaldı. ANAP ve MDP'lilerin yanı sıra bazı SHP'liler üyeliğin düşmesi yönünde oy kullandı.

SHP'lilerin istifadan önce Anayasa Mahkemesi kararı nedeniyle oylama yapılmasını istemeleri usul tartışmalarına yol açtı. Oylama için ANAP'lı Özdemir hastaneden sedye ile getirildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüce Divan tarafından iki yıl hapse mahkûm edilen eski Devlet Bakanı, Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar'ın milletvekilliği TBMM'de dün yapılan oylama sonucu 277 oyla düşürüldü. Genel Kurul'da dün Özdağlar'ın TBMM'ye verdiği istifası, anayasanın 84. maddesine göre oylandı. Oylamada ANAP'lıların tümü ve MDP'lilerin büyük bölümünün yanısıra bazı SHP'liler de istifanın kabulü ve üyeliğin düşmesi yolunda oy kullandı. Oylamada 7 üye ret oyu kullanırken, 52 üye çekimser kaldı, 49 üye ise oylamaya katılmadı.

İsmail Özdağlar'ın milletvekilliğinin düşmesine ilişkin oylama TBMM Genel Kurulu'nda usul tartışmaları ile başladı. Birleşimi yöneten ANAP'lı Başkan Vekili Abdulhalim Araş, başkanlık sunuşu olarak Özdağlar'ın istifasının oylanacağını bildirince, SHP'liler itiraz ettiler. Araş'ın kimseye söz vermeyip, istifa mektubunu okuması istemesi

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Güvenlik anlaşmasına imza atmadılar

Suriye vazgeçti

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Fırat'a karşılık...

ANKARA — "İçerdeki zafer", Başbakan Turgut Özal, dün dış politikasını bulanıklaştıremedi. Suriye, "teröre karşı işbirliği anlaşması"nı dün son anda imzalamayarak erteleme yeğledi. Üç gündür olumlu gelişen görüşmelerin yine

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

SEDAT ERGİN

ANKARA — Türkiye ile Suriye arasında hafta başından beri süren görüşmeler, dün iki **"uzak komşu"** arasındaki ilişkilerin **"dostluk ve güven ilişkisi haline getirilmesi"** konusunda varılan görüş birliği ile olumlu bir hava içinde sonuçlandı. Buna karşılık Suriye, iki ülke arasında sonuçlandırılan geniş kapsamlı bir güvenlik anlaşmasını imzalamayı son anda ertelerken, Türkiye, Suriye'ye çektiği su sıkıntısını telafi edeceği yolunda güvence verdi.

Başbakan **Turgut Özal** ile Suriye Başbakanı **Abdul Rauf El-Kasım**, dün sabah yeniden bir araya gelerek, dört ayrı çalışma grubu halinde sürdürülen görüşmelerin sonuçlarını gözden geçirdiler ve yaptıkları ortak açıklamada ilişkilerde yeni bir dönemin başlatılması konusundaki kararlılıklarını vurguladılar.

Türkiye-Suriye görüşmelerinin en önemli başlıklarından birini oluşturan güvenlik konusunda Suriye Başbakanı El Kasım, Türkiye aleyhindeki faaliyetlere göz yummayacakları yolunda siyasi bir güvence vermekle birlikte, bu alanda yapılacak işbirliği ve alınacak önlemleri içeren protokolün imzalanmasını erteledi.

Sağlanan bilgilere göre, İçişleri Bakanı **Yıldırım Akbulut** ile Suriye İçişleri Bakanı **Muhammed Gobbaş**'ın başkanlık ettikleri çalışma grubu, önceki gece teknik düzeyde toplanarak iki ülke arasında geniş kapsamlı bir güvenlik protokolünü müzakere et-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Muzır neşriyat yasa önerisi Mecliste görüşülüyor

Sansür kurulu kabul edildi

Sabah Gazetesi'ne dava açıldı

İstanbul Haber Servisi — Sabah Gazetesi sorumlu Yazı İşleri Müdürü Metin Yılmaz hakkında **"hükümetin manevi şahsiyetini tahkir"** savıyla İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı.

İstanbul Basın Savcılığı'nca, Adalet Bakanlığı'nın izni alınarak açılan davanın iddianamesinde, 14 Ocak 1986 tarihli gazetede yayımlanan **"Özal'ı korkuttuk"**

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

SHP'li Bayezit: *ANAP, müstehcenlikle mücadele paravanası altında basına sansür uygulamayı amaçlıyor. Haram para, ya binaya ya zinaya gider. ANAP da haram paradan binaya yatırım yapmayı yeğlemiş.*

MDP'li Koyuncu: *Bir kurula bilirkişilik görevi verilmesi, yargı bağımsızlığıyla bağdaşmaz. Müstehcenlikle mücadeleye evet, ama basın özgürlüğü de korunmalı.*

ANAP'lı Onur: *Video ve sinema yapıtlarındaki müstehcenlik büyük tehdit. Evlerimizin içinde her gün bomba patlamaktadır. Müstehcenlik uyuşturucudan daha tehlikelidir.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Gaziantep Milletvekili **Ata Aksu** ve arkadaşları tarafından hazırlanan Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasa Önerisi, dün TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmeye başlandı.

Ata Aksu, yasa önerisini açıklarken çocukların ruh, ahlak ve beden bakımından iyi yetiştirilmeleri için devlete görevler düştüğünü, bu nedenle yasa önerisini hazırladıklarını söyledi. Aksu, yasa önerisinin anayasaya aykırı olmadığını da savunarak, basın özgürlüğüne karşı çıkılmadığını, sadece küçükleri zararlı yayınlardan korumanın amaçlandığını söyledi.

SHP grubu adına yasa önerisiyle ilgili görüşlerini açıklayan **Turan Bayezit**, fuhuşun kötü ekonomik koşullara bağlı olarak arttığını, ANAP'ın müstehcenlikle mücadele paravanası altında basına sansür uygulamayı amaçladığını söyledi. Bayezit, muzır neşriyattan Toplu Konut Fonu'na kesinti yapılmasını da eleştirerek, **"Haram para ya binaya, ya zinaya gider. ANAP da haram paradan binaya yatırım yapmayı yeğlemiş. Fuhuşu önlemek için önce ekonomiyi düzeltin"** dedi.

MDP adına konuşan **Haydar Koyuncu**, müstehcenliğe karşı olduğunu belirterek, müstehcenlikle mücadele için çıkarılan yasaların uygulanmasını istedi. Koyuncu, kurula bilirkişilik gö-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

EVREN: 'BASIN, OTOKONTROL SİSTEMİ KURMALI

11. Sayfada

Atlas-1 olayı

Ankara'dan Tahran'a nota hazırlığı

Dün İstanbul'a getirilen Atlas-1'in ikinci kaptanı Faruk Karakaya'nın cenazesi, bugün toprağa verilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'nin, geçen hafta sonu Körfezde bir Türk tankerinin saldırıya uğraması olayıyla ilgili olarak İran'ı protesto etmesi bekleniyor.

Edinilen bilgilere göre, İran'ın inkâr etmesine karşılık Atlas-1 tankerine yapılan saldırının İran jetleri tarafından gerçekleştirildiği, Ankara'ya ulaşan bilgilere göre kesinleşti. Ankara'da yapılan durum değerlendirmesinde, uluslararası hukuk ve açık sularda seyrüsefer serbestisinin açık bir ihlalini oluşturan bu davranışı nedeniyle İran'ın uyarılması kararlaştırıldı.

Türkiye'nin uyarısını bugünlerde diplomatik kanallardan İran'a iletmesi bekleniyor. Türkiye, tankerde büyük hasarın yanısıra, can kaybına da yol açan saldırı nedeniyle İran'dan maddi ve manevi tazminat da talep edecek.

Öte yandan, Atlas-1 tankerinin saldırıda ölen ikinci kaptanı Faruk Karakaya'nın cenazesi, dün uçakla İstanbul'a getirildi. Karakaya'nın cenazesi, Atatürk Havalimanı'nda oğlu Tarkan Karakaya ve öteki yakınları tarafından teslim alındı. Karakaya, bugün Üsküdar Yeni Camii'de öğle namazından sonra Kuzguncuk Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

AET'de yeni pürüzler

Yunanistan'ın İstanbul'daki Rumların mal varlığı ile Ankara - AET ilişkileri arasında paralellik kurması ve yeni engellemelere gitmesi nedeniyle, AET dışişleri bakanları toplantısında Türkiye'nin "resmen" görüşülmesi hâlâ kesinlik kazanmadı.

2. Sayfada

İNÖNÜ'NÜN DOKTORU PROF. PAYKOÇ ÖLDÜ

8. Sayfada

Mehmet Ali Aybar anlatıyor

Bitmeyen Koşu

Yakın geçmişten anılar, gözlemler, kişiler...

"Dedem, Hareket Ordusu Komutanı Hüseyin Hüsnü Paşa idi..."

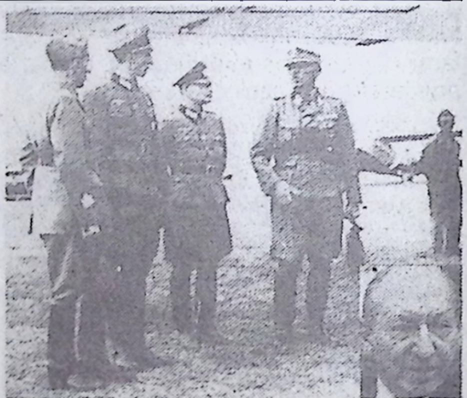
"Nazım Hikmet ile kardeş torunlarıyız..."

***TİP** nasıl kuruldu, kurucular kimlerdi, partide ideolojik uyuşmazlık nasıl başladı?*

***TİP** Marksist bir parti miydi?*

"Sol olmayan sol" ne demek?

Mehmet Ali Aybar, Uğur Mumcu'ya anlattı Pazar günü Cumhuriyet'te

WALDHEIM VE SS KOMUTANI — Dünya Yahudi Kongresi tarafından dağıtılan yukarıdaki fotoğrafta, BM'nin eski Genel Sekreteri Kurt Waldheim (soldan ikinci), 22 Mayıs 1943'te Yugoslavya'da Podgorica bölgesinde (şimdiki Titograd), Alman ve İtalyan subayları ile birlikte görülüyor. Fotoğrafın solundaki subay İtalyan komutan Escola Roncagli. Sağdakiler de Alman subayları Albay Hans Herbert ile General Arthur Phelps. Fotoğrafın en sağında bulunan General Arthur Phelps, 7. SS Gönüllü Birliği'nin komutanı idi. Küçük fotoğrafta ise bugünkü Kurt Waldheim.

Nazi subayı Waldheim

Avusturya'da Cumhurbaşkanlığı seçimlerine hazırlanan eski Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında Yugoslavya ve Yunanistan'da Yahudiler aleyhine Nazi örgütlerinde çalıştığını kanıtlayan belge ve fotoğraflar açıklandı. Waldheim, iddialar için "Harika bir zamanlama. 40 yıldır bu belgeler neden kimsenin aklına gelmedi?" dedi. 14. Sayfada

Kula durdu, işçiler sokakta kaldı *Türkiye'nin en eski ve büyük tekstil fabrikalarından biri olan İzmir'deki Kula Mensucat A.Ş. iflas aşamasına geldikten sonra fason olarak işletmeyi alan işverenler de işi bıraktılar. Fabrikanın icra memurluğuna teslim edilmesinden sonra işçiler, içerde kalan iki haftalık ücretlerini almak için beklerlerken, "Kölelikten kurtulduk, ama şimdi işsiziz" şeklinde konuştular. Fason işletmeyi bırakan işveren Remzi Doğan, "Bize çok yük bindi, kabak fakirin başına patladı" derken, işçiler 7 martta yapılacak alacaklılar toplantısının sonucunu merakla bekliyor. (Fotoğraf: ÜMİT OTAN)*

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Muzır Bir Yasa Tasarısı

"Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma" yasa tasarısını şimdi ... tümüyle inceleyebilmiş değiliz. Ne var ki gazetelere yansıdığı kadarıyla bile bu tasarının basın hayatına ve özgürlüğüne temelden karşıt nitelikler taşıdığını anlamak kolaydır.

Bu tasarı, çoğunluğunu hükümetlerin atayacağı on bir kişilik bir kurul oluşturmaktadır. Yürütme organına bağlı bu kurul, yayınları izleyecek, hangisinin "muzır" hangisinin "muzır" olmadığını saptayacaktır.

"Muzır" olduğu saptanan dergi ve gazeteler için gerekli yaptırımlar yasada belirlenmiştir.

Ancak bu noktada da durulmuyor. Türk Ceza Kanunu'nda müstehcenlik suçu dava konusudur. Bu suçu işlediğine ilişkin iddia ile mahkemeye verilmiş dergi veya gazetenin yöneticileri, karşılarında yine on bir kişilik kurulu bulacaklardır. Bu kurul yargılamada, yapılan yayının müstehcen olup olmadığı konusunda "resmi bilirkişi" görevini üstlenecektir.

"Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma" yasası, devletin temel düzenini ve anayasal hukuku altüst edecek yenilikleri gündeme getirmekte, hükümetçe kurulan

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Damping yapan marketçi milyarlık borçla kaçtı

ERZURUM, (Cumhuriyet) — Doğu Anadolu'da birçok ilde maliyetinin yüzde 15-20 altında temel gıda ürünü satarak piyasayı altüst eden **Fe-Ka A.Ş.**'nin sahibi **Kenan Bozkurt**, yaklaşık bir milyar liralık borçla birlikte kayıplara karıştı. Durum, şirkete senet ve çekle mal satarak, günü gelmesine rağmen alacaklarını tahsil edemeyen çok sayıda toptancı Erzurum İcra Memurluğu'na başvurunca ortaya çıktı.

Başta Erzurum, Kars ve Ağrı olmak üzere birçok ilde maliyetinin çok altında gıda ürünü satarak, bakkal ve marketlerin zor duruma düşmesine neden olan **Kenan Bozkurt**'un toptancılara bir milyar lira dolayında borcu olduğu ileri sürüldü. Kenan Bozkurt'un kaç-

(Arkası Sa. 8, Sü. 8'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Komşu ve Kuşku...

Suriye Başbakanı Kasım'ın Türkiye ziyareti Fırat Nehri ile ilgili görünüyor. Basına yansıyan haberler bu yöndedir. Suriye ile Türkiye arasındaki güvenlik sorunlarının da gündemde olduğu biliniyor.

Güneydoğu yörelerimizdeki ayrılıkçı teröristlerin Suriye'deki kamplarda eğitildikleri artık "sağır sultan" bile duymuştur. Bu kampların nerelerde oldukları bile bellidir. Ulus

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Kültür ve Turizm Bakanı Taşçıoğlu açacak

1. Kitap Şenliği yarın başlıyor

İstanbul Haber Servisi — Cumhuriyet Kitap Kulübü'nün düzenlediği "1. İstanbul Kitap Şenliği" yarın başlıyor. Şenliğin açılışını Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu yapa-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

hepsi kafilelerle "bir yerlere" yolcu...

Her şey uzak, çok uzak, düşsel bir deniz ülkesinde oldu.

Bir gün, gelip hukukçuyu kelepçelediler; sular buz kesiyordu...

Kelepçelediklerini bir arabaya tıktılar, hep birden bir dağ köyüne yolladılar. Onları kartalkondu kalenin kapısında karşıladılar, eli silahlıların yanında zincirlerini zorlayan Dobermanlar.

Bir çocuk kadar bakıma muhtaç, en hafif meltemden şifayı kapacak kadar şeffaftı hukukçu.

Karısı yüreğinde tarifsiz acılar, nice nice korkular, yüzünde gülücüklerle koşup gelirdi kaleye her gün.

Bir kenarda otururlardı. O, kalın gözlüklerinin ardından bakardı karısına. Orada öyle otururlardı diz dize... Tel örgülerin ardından görürdü oğlunu ise.

Bu sıralarda kimileri meydanlarda bağırıyor, dağ köyünün kalesindeki hukukçuya sövüyorlardı.

Bir gün hukukçunun parmak izini düşürdüler ak kâğıt üstüne. Bir başka gün önden, yandan suretini çektiler çıplak duvar önünde.

Sonra bir gün alıp onu koca bir top salonuna götürdüler; topun tüfeğin duyumsanıp da görülmediği bir oyuna sürdüler.

Biteviyeliğin üstünde cüppeler, yüksek yerden hukukçuya seslenirler.

— Sen yapmışsın! Sen düşünmüşsün! Sen konuşmuşsun!

Hukukçu konuşuyor, haykırıyor, söylüyor. Nafile! Deminki şahinler çoktan Sfenks olmuşlar bile.

Dışarda toz dumandan göz gözü görmüyor, zincirler şakırdıyor, düdükler ötüyor, tetikler düşüyor. Kapalı arabalar koca koca mekânlara dizi dizi insanları taşıyor, damarlarda kan yerine elektrik...

Coplar, cipler, darağacında sallanan ipler... İşbitirici kara gözlüklü tipler...

İçerde abanıyorlardı hukukçuya. O ise çocuk kadar bakıma muhtaç, en hafif meltemden bile şifayı kapacak denli hassastı. Ama aldırmıyorlar, abanıyorlar, sıkıyorlardı yüreğindeki kuşun boynunu.

Sonra üstüne çıkıp tepindiler onun. Sabırla, inatla, kinle, nefretle tepindiler.

Her şey uzak, çok uzak, düşsel bir deniz ülkesinde oldu.

Önce hukuku çiğnediler; gün güze dönüyordu.

Sonra hukukçuyu kelepçelediler; sular buz kesiyordu. Yüreğindeki kuşu susturmak için tepindiler üstünde günler, geceler boyu.

Sonunda öldüğünde hukukçu, sular bir kez daha buz kesiyordu.

Evet, her şey uzak, çok uzak, düşsel bir deniz ülkesinde oldu.

Ve ben cinayeti gördüm.

Nazi subayı Waldheim

ŞEBNEM ATİYAS *6 mart*

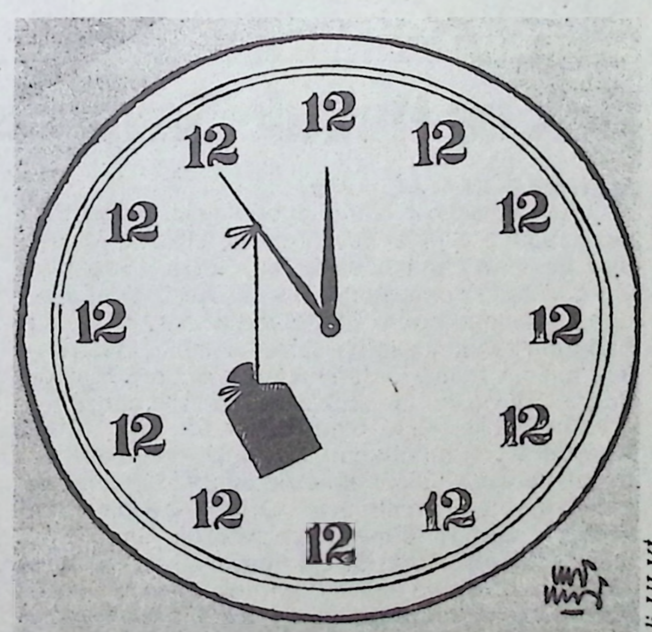
NEW YORK — Eski Birleşmiş Milletler genel sekreterlerinden **Kurt Waldheim**'ın İkinci Dünya Savaşı'nda Yugoslav partizanlarını ve Yunan Yahudilerini öldüren, göçe zorlayan Alman ordularıyla ilişkisi olduğu belgelendi. Avusturya Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'nca ortaya çıkarılan belgelerde Waldheim'ın genç bir asker olarak iki Nazi örgütüyle olan ilişkileri ortaya konuyor. Bu arada **Dünya Yahudi Kongresi**'nin açıkladığı belgeler de **New York Times** gazetesi tarafından yayımlandı.

5 mayısta yapılacak Avusturya başkanlık seçimlerine katılması beklenen Waldheim, belgeleri ortaya çıkaranları, **"siyasal geleceğini söndürmeye çalışmakla"** suçladı. Kurt Waldheim, **"Harika bir zamanlama. 40 yıldır bu belgeler neden kimsenin aklına gelmedi"** dedi.

Waldheim, Nazilerle olan ilişkisinin nedenini Nazi karşıtı olarak bilinen ailesini ve kendisini korumaya çalışma çabası olarak nitelendirdi.

Waldheim için bu türden suçlamalar daha önce de yapılmıştı. 1981'de bir grup Amerikan Yahudisi, Waldheim **BM Genel Sekreteri** iken bir dizi İsrail aleyhtarı kararın alındığını ve Waldheim'ın kurumu tehlikeye attığını öne sürmüştü. BM'de görev yaparken ve Avusturya Dışişleri Bakanlığı sırasında Sovyetler ve daha başka ülkeler, Waldheim'ın geçmişinin bilinmediğini öne sürmüşlerdi. Belgelere göre Waldheim 20 yaşındayken, 1 Nisan 1938'de bir Nazi gençlik örgütüne kaydoldu. Bunu takiben aynı yıl 18 kasımda SA-lara yazıldı ve 15 Ağustos 1939'da askere gidinceye kadar da üye olarak kaldı.

Waldheim, Nazi gençlik örgütüne bilinçli olarak üye olduğunu kabul etmiyor. **"O zaman bütün öğrenciler bir çeşit spor yapıyorlardı. Ben atçılığı seçtim. Onun bir Nazi örgütü olduğunun farkında bile değildim."** diyor ve ekliyor; **"Doğru bile olsa ne olur yani? Bu halen Nazi düşüncelerinin varlığının bir işareti anlamına gelmez ki... Büyütmemek gerekir. Genç-**

(ALİ SİRMEN'E) "On İki'den On İki'ye..."

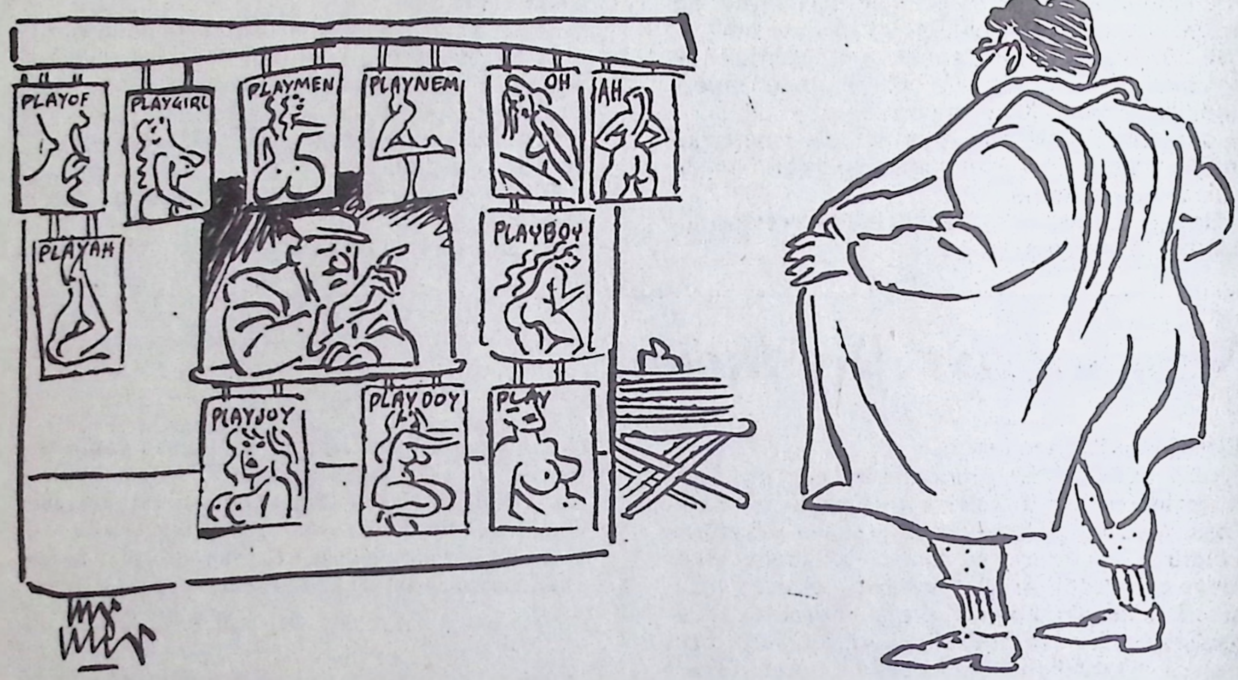
lik örgütü tümüyle zararsız, hiçbir özelliği olmayan bir örgüttü."

Belgeler, Waldheim'ın Nazi generali **Alexander Lohr**'un hizmetine verildiğini de ortaya koyuyor. General Lohr, 1942'de Belgrad'da savaş suçlusu olarak idam edilen azılı Avusturyalı Nazi generallerden. 1942 ve 1943 yıllarında Yugoslav partizanlarına ve Yunan Yahudilerine karşı sürdürdüğü katliamlarla tanınıyor. Waldheim'ın bu yıllarda generalin emrinde olduğu biliniyor. Fakat Waldheim, bu yıllara ilişkin hiçbir bilgi vermiyor.

Batı Berlin'deki Alman askeri kayıtları, Waldheim'ın 12 Mart 1942'de Selanik'teki Alman askeri üssüne tayin edildiğini, daha sonra İtalyanca-Almanca çevirmeni olarak Yugoslavya ve Arnavutluk'ta çalıştığını gösteriyor.

Waldheim, Selanik'te General Lohr'un emrinde çalıştığını kabul ediyor. Fakat göçe zorlanan Yahudiler hakkında bugüne kadar hiçbir şey duymadığını, olayı, tüm anlatılanları yeni öğrendiğini söylüyor. Yugoslav partizanları ile ilgili olarak ise **"Hayatımda hiçbir zaman suç işlemedim. Ben sadece oturuyordum. Almanlar İtalyanlara emirleri veriyorlardı. İtalyanlar da mesajları geri yolluyorlardı. Çevirmene ihtiyaçları vardı. Ben çeviri grubunun başı bile değildim. Bir sürü başka çevirmen vardı"** diyor.

Öte yandan, savaş suçlularını **"avlamakla"** tanınan avukat **Simon Wiesenthal**, AP muhabirine verdiği demeçte, bildiği kadarı ile Waldheim'ı suçlu gösterecek bir kanıtın bulunmadığını söyledi.

Ali ULVİ

Hak ve Hukuk Savaşçısı...

MEHMED KEMAL *6 mart*

Orhan Apaydın'ın ölüm haberini gece alınca gözlerim yaşardı. Sinirler dayanamıyor, laçkalaşıyor, dedim. Eskiden daha mı dayanıklı idim ne? Sabahleyin gazetede cenazesinin Şişli Camisi'nden, ikindi namazından sonra kaldırılacağı yazılıydı. Ölüm haberine kendimi alıştırmıştım. Alışmak.. İnsan nelere alışmıyor ki!.. Evden çıktım, otobüsle, Şişli'ye doğru gidiyorum. Zincirlikuyu önlerinde panzerler gördüm. Polis yüklü otobüsler vardı. Hiç Orhan Apaydın'a yorumlamadım. Güvenlik önlemleri alınacak ne vardı? Olof Palme'nin öldürüldüğü haberi gelmişti, onun için olmasın? Orhan Apaydın, Olof Palme, acayip bir dünyada yaşıyorduk. Biri ölüyor, ötekini öldürüyorlardı. Orhan Apaydın, hastalığı belli olunca yurtdışında tedaviye gitmek istemişti. Pasaport vermemişlerdi. Ölsün mü, demek istiyorlardı. Ölüm haberinin hemen altında, gezetede, "Pasaport yasasında yumuşama" diye bir haber vardı. Sanki alay ediyorlardı. Ölmeden önce sert, öldükten sonra yumuşama... Haberi okudum:

"... Resmi Gazete'nin dünkü sayısında yayımlanan kararnameye göre, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlar dışında kalan sanıklara, zorunlu hallerde İçişleri Bakanı'nın önerisi ve Başbakan'ın onayı ile pasaport ya da pasaport yerine geçen seyahat belgesi verilebilecek.."

Kararname yürürlüğe girmiş, ama Orhan Apaydın gidecek durumda değildi ki! Hastalığında Ruhi Su'ya da pasaport vermemişlerdi. Öldükten sonra İçişleri Bakanı, geç başvurdu diye özürleniyordu. Ya Aziz Nesin? Çok ağır bir hastalık geçirmişti, ona da pasaport vermiyorlardı. Bizde pasaport, aydınlar için baskı aracı oluyor. Tam 12 Eylül günlerindeydi. Çağrılıydım, yurtdışına gidecektim. Pasaportumu uzatmak istedim. Emniyet Müdürü'nden rica ettim, çabuk uzatılsın diye... Keşke etmeseydim. Bugün yarın derken pasaport bir türlü gelmiyordu. Sonu-

na doğru, "Ne oldu?" diye sordum. "Sıkıyönetimde takıldı" dedi. Sıkıyönetime başvurduk. Hakkımda, bir yazımdan ötürü bir dava açılmıştı; dava açılanlar da yurtdışına çıkamazlardı. Ne yapalım o gün, bugün biz de çıkamadık. Bir doların 700 liraya doğru tırmandığı bir düzende biz geziye çıkabilir miydik? Oturacaktık, oturduğumuz yerde. Pasaport bir baskı aracı ya, onunla kalmıyor, dolar da ayrı bir baskı aracı oluyor.

Otobüsle Şişli Camisi'ne doğru iniyorum Akatlar'dan. Güvenlik önlemleri iyice sıkılanmış. Panzer, panzer, panzer; polis otobüsü, polis otobüsü, polis otobüsü; polis, polis, polis... Camiye geldim, biraz erkenden çıkmışım. Caminin avlusu da polis dolu. Ellerinde telsizler, gencecik görevliler cemaat arasında tur atıyorlar. Bir de nedense insanın yüzüne sert sert bakıyorlar. Emniyet Genel Müdürü, hani polis yurttaşlara karşı sempatik olacak, diyordu. Bakışlarda hiç sempati göremedim.

Zühtü Somçağ'la karşılaştım. Bir sütunun duldasına sığındık, ayazdan korunuyoruz. Eş dost geliyor, selamlaşıyoruz, başsağlığı diliyoruz.

"Artık cenazelerde görüşür olduk.."

"Öyle oldu, ne yapacağız, miting yok, gösteri yürüyüşü yok, hepsinden öte demokrasi yok. Cenazelerde sadece dostları değil, demokrasiyi, özgürlüğü de görür gibi olmuyor muyuz? Baksanıza şu polis sıkılığına!"

"Ekmekçi gelmedi mi?" diye soranlar oldu. Ben göremedim. Sonra yazısını okudum, gelmiş. Ekmekçi'nin geçen gelişinde idi. Muammer Çilingiroğlu'nun lokantasında yemek yemiştik. Orhan Apaydın da vardı. Ekmekçi çağırmıştı. Çok güzel şeyler konuştuk. Baskı rejimlerinin üstünde durduk. Hiçbir zaman kimsenin işine yaramadığını söyledi Orhan Apaydın. Mussolini'nin zuhurunu ve sonunu anlattı tatlı tatlı... Nasıl geliyorlardı, nasıl gidiyorlardı.

Orhan Apaydın, başından beri bir hukuk savaşçısı idi. Kimin üstünde haksız yere hukuksal baskı varsa onun yanında oluyordu. Son günlerinde ise sadece hukuk yoluyla insanların üstünden baskıyı kaldırmak istemiyor, ekonomik baskının kalkması için de savaş veriyordu. Çoğu kişi bunu geç gördü. Orhan Apaydın gördü, görür görmez de savaşına katıldı. Orhan Apaydın, gözleri açık gitti, çünkü her türlü hakkın savaşı hâlâ sürüyor.

Körfez Savaşı ve Çift Standart

ERGUN BALCI *7 mart*

Arkadaşımız Cengiz Çandar'la geçen gün konuşuyorduk.

"İran, savaşı neden sona erdirmiyor?" diye sorduk. *"Kendine göre nedenleri vardır. Ama öfkeli olduğu açık"* dedi.

"Neden öfkeli?"

"Saldırıya uğramış olmayı hazmedemiyor, geçmişte büyük imparatorluk kurmuş, zengin tarihi olan bir ülke. Irak'ın fırsatçılığı gururunu şahlandırdı."

Çandar, ilginç bir noktaya değinmişti. Gerçekten ülkelerin tarihsel birikimi, yaşam süreçlerinin bazı dönemlerinde, kimsenin beklemediği, şaşırtıcı gelişmelere yol açıyor.

Türk halkı, Balkan bozgununun hemen ardından Çanakkele mucizesini, bu birikimle gerçekleştirmedi mi? Kurtuluş Savaşı, aynı olgunun diğer bir kanıtı değil midir?

Mustafa Kemal'ın dehası, herkesin umudu kestiği bir sırada Türk halkının tarihsel birikimine inanmasında, onu iyi değerlendirip yönlendirmesinde idi.

Çağımızın en büyük dramlarından biri olan Körfez Savaşı, şimdiye dek salt çıkarlar ve eğilimler açısından ele alındığından bazı noktalara hiç ya da pek seyrek değinildi.

İran-Irak savaşı, önce ABD ile Sovyetler Birliği'nin çıkarlarının büyük ölçüde uyum içinde olduğu ender konulardan biridir. ABD açısından Arap ülkeleri arasında radikal tutumu ile tanınan Irak, iyi bir ders alıp hizaya gelirken, Washington'un can düşmanı İran da ağır kayıplara uğrayıp yıpranmaktadır.

Sovyetler Birliği açısından ise, şiddetli antikomünist olan ve Afgan gerillalarını destekleyen İran hırpalanmakta, savaşı sürdürmek için Sovyet silahlarına gereksinme duyan Irak'ın ise Moskova'ya bağımlılığı artmaktadır. Körfez ülkeleri ile İsrail de iki ülkenin boğazlaşmasını memnunlukla izlemişlerdir.

Hemen herkesin çıkarlarının keşiştiği bu savaşta bazı noktalar üzerinde ise pek durulmamıştır.

Nedir bu noktalar?

İran'a karşı uluslararası platformlarda haksızlık yapılmıştır ve yapılmaktadır.

İran'daki rejim, bazılarına sempatik gelmeyebilir. Kişisel olarak, din temeline dayanan devlet kavramı bizim de görüşlerimize ters düşüyor. Ancak bu, İran'ı ve İran halkını ilgilendiren bir sorundur. Uluslararası platformlarda ise, kararların kişisel eğilimlere göre değil, objektif kıstaslara ve hakkaniyet ölçüsüne göre verilmesi gerekir.

Körfez Savaşı'nda bu kurala uyulduğu söylenemez.

Savaşın başlarında Irak, İran topraklarında ilerlerken BM Güvenlik Konseyi, sedece *"ateşkeş"* çağrılarında bulunmuştu: Savaşın seyri değişip İran, Irak topraklarına girince, Güvenlik Konseyi, *"ateşkes"* çağrısının yanı sıra, *"tarafların derhal uluslararası sınırlara çekilmesini"* de istedi.

Yani Irak'a bir zamanlar, *"geri çekil"* demeyen Güvenlik Konseyi, şimdi İran'a *"geri çekil"* demektedir.

Aynı *"çift standardı"* Körfez İşbirliği Konseyi'nin davranışında da görüyoruz.

Geçen hafta sonu Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da toplanan Körfez İşbirliği Konseyi dışişleri bakanları, yayımladıkları bildiride İran'ı Irak topraklarını işgal ettiği gerekçesi ile kınayıp, İran birliklerinin *"derhal uluslararası sınırlara çekilmesini"* istediler.

Oysa aynı Körfez ülkeleri, savaşın başında Irak birlikleri İran topraklarında ilerlerken, durumu seyretmekle yetinmişlerdi. Körfez İşbirliği Konseyi'nin

bildirisinde Irak topraklarının işgal edilmesinin bu ülkenin *"toprak bütünlüğüne ve hükümranlığına karşı bir saldırı"* olduğu belirtilmiştir.

Peki, bir zamanlar Irak'ın İran topraklarını işgal etmesi ne idi? Bu olgu karşısında Körfez ülkeleri neden aynı tepkiyi göstermemişlerdir?

Şimdi şöyle diyebilirsiniz: *"Peki ne olsun? İran, Bağdat'ı mı alsın? Buna kimse ses çıkarmasın mı?*

Kuşkusuz, hayır.

Ama, uluslararası örgütlerde, bir kez çift standart kullanılmaya başlandı mı, sonunda böyle tıkanıklığın gelmesi kaçınılmaz olur. Bu örgütler inandırıcılığını ve ağırlıklarını yitirdikleri gibi, uluslararası ilişkilerde de tüm yaldızlı sözlere rağmen orman yasası egemen olur.

İran, *"Ben güçsüzken saldırıya uğradım. Kimse kılını kıpırdatmadı. Şimdi toparlanıp teşebbüsü ele alınca, herkes kıyameti koparıyor. Kimseyi dinlemem"* diyor.

Açık konuşalım. Haksız mı?

Körfez Savaşı'nda yüz binlerce insan öldü. Görünüşe bakılırsa, daha da ölecek.

Bu dramın sorumluluğunu, sadece Saddam Hüseyin'in gafletine ya da Tahran yönetiminin fanatizmine yüklemek kolaycılık olur.

Uluslararası toplum da önemli rol oynamıştır Körfez'deki trajedide.

Fatih'te politikanın odak noktası, İskenderpaşa Camii

FÜSUN ÖZBİLGEN *9 mart*

İskenderpaşa Camii, Fatih'te Halıcılar Yokuşu'nun yanında Yeşiltekke Sokak ile Vatanperver Sokağı'nın kesiştiği köşede yer alıyor. Tam karşısında Fatih Kız Kuran Kursu. İskenderpaşa Camii'nin eski hocası **Mehmet Sait Kotku** Efendi'nin, ölümünden sonra vekili aynı zamanda damadı olan Esat Efendi. Daha doğrusu Doçent **Esat Coşan.**

Siyasi bir nabız yoklamasında İskenderpaşa Camii'nin ne işi var diye düşünenler çıkabilir. Ancak bu bölgenin özelliğini ve dini kesimlerinin politikacılar üzerindeki etkisini bilenler, Fatih'te seçim olduğu zaman İskenderpaşa Camii'nin önemini de belirtirler. Sadece belirtmekle kalmazlar, anlı şanlı sağcı politikacılarımız, İstanbul'a sessiz sedasız gelip bu caminin önderlerinin evlerine ziyaretler de yaparlar. El öper, istişare ederler. Son zamanlarda **Vehbi Dinçerler**'i Fatih civarında görenler, yine böyle bir ziyaretten geldiğini hemen anlayabilirler.

Fatih'te politikaya etkisi olan, daha doğrusu sağ politikayı etkileyen sadece İskenderpaşa Camii de değildir. Draman ve Çarşamba'da vaazları ile ünlü Mahmut Hoca da Esat Efendi gibi önemli Nakşi şeyhlerindendir. Ancak Mahmut Hoca'nın politik etkilemeye girişmeyip daha çok sakal bıraktırma ve şalvar giydirme gibi kendi cemaatini alışılmış sosyal yaşamdan **"tecrit"** ettirecek davranışlara zorladığı, böylece günahkâr dünyanın dışına çekmeye çalıştığı söylenir. Hatta bir ara Mahmut Hoca'nın zamanın başbakanı Süleyman Demirel ile görüşmesinde, Demirel'e **"Sen de sakal bıraksana"** dediği halen anlatılır.

Süleymancıların piri Hacı Süleyman Efendi'nin halifesi, vekili eski AP milletvekillerinden **Kemal Kaçar**'dır. Şimdilerde Ümraniye'deki Kuran kursunda yerleşmiş durumdaki Kemal Kaçar'ın, daha doğrusu Süleymancıların Zeytinburnu'nda büyük etkinliği vardır, çünkü orada iki tane Kuran kursları vardır.

Fatih'te Karagümrük dolaylarında Halveti tarikatı etkindir. Bir süre önce ölen ve cenazesi büyük törenlerle kaldırılan Hacı Muzaffer Özak'ın, Cerrahiler diye tanınan bu tarikatının da aydın kesimler ve sanat çevreleri arasında etkinliği vardır.

Nurcuların ise bir bölümü Doğru Yol Partisi'ne meyletmiş durumdadır. Yeni Nesil, Yeni Asya gibi yayın organları ile ve her çevreye hitap eden değişik yayınları ile, teknik tahsil yapmış dindarların araştırarak iman etmesi sağlanmaktadır.

Al Baraka, Faysal Finans gibi Müslüman tasarrufları toplayan finans kuruluşlarının danışmanları arasında ise Başbakan Turgut Özal'ın kardeşi **Korkut Özal** da yer almaktadır. Korkut Özal, aynı zamanda İskenderpaşa Camii çevresini de yakın ilişki alanı içinde tutmaktadır.

Şimdi, tüm bu yazdıklarımız, neyi, ne ölçüde etkileyecek? HP milletvekili **Mucip Ataklı**'nın ölümü ile İstanbul'da bir milletvekilliği boşaldı. Fatih, Zeytinburnu, Eyüp ilçelerini kapsayan 6. bölgede ara seçim yapılacak. Bu bölgelerde 6 Kasım seçimlerinin sonuçlarına ve özellikle de 25 Mart yerel seçimlerinde, il genel meclisi için partilere göre kullanılan oyların dağılımına baktığımızda, Eyüp'te ve Zeytinburnu'nda HP ve SODEP oylarının toplamının ANAP oyları ile at başı gittiği görülüyor. Fatih ilçesinde ise ANAP oyları, HP ve SODEP toplamını katlıyor. Bu nedenle olayı bitirecek olan Fatih ilçesi. Fatih ilçesinde ANAP oylarını etkileyecek olanlar da yukardan beri saydığımız dini faktörler. Eğer bu tarikatlar, Refah Partisi'ne dönerse veya DYP bu kesimden oylarını arttırırsa, ANAP, oy kaybına uğrayacak ve bu işten kazançlı çıkan SHP olacak.

Fatih bölgesinde konuştuğumuz tarikatçı olmayan dindar bir seçmen, bize şunları söyledi:

"Ben, anayasa oylamasında anayasaya ret oyu verdim. 6 Kasım ve 25 Mart seçimlerinde ise ANAP'a oy verdim. Ama bugün seçim olsun, ANAP'a oy vermem. Benden artık oy alamazlar. Şu pahalılığın haline bakın. Ben, kazancı karnını doyurmaya yetecek kadar olan bir kişiyim. Ama eskiden evimize giren öyle şeyler var ki bugün alamıyoruz. Mesela 2 yıldır ağzıma pastırma koymadım. 3 bin lira olmuş kilosu. Bunlar da beceremediler. Bir tek şeyi iyi beceriyorlar, yalan söylemeyi..."

Bu konuşma üzerine soruyoruz: "Bugün seçim olsa ANAP'a oy vermeyeceksiniz, peki kime oy vereceksiniz? Refah'a verir misiniz?"

"Refah'a da vermem. Hiçbir partiye oy vermeye-

ceğim. Refah Partisi ne istiyor? Bugün artık bu memlekete padişahlık geri gelir mi? Zaten padişahlık düzeni sona ermemiş olsaydı bile, bugünkü padişah, herhalde eskisi gibi sarıklı, hilafetçi biri olmazdı, bugünkü modern dünyaya uygun bir kişi olurdu, ne bileyim Kenan Evren gibi filan bir adam olurdu."

SEMRA ÖZAL FAKTÖRÜ

ANAP'a oy verip de şimdi pişman olan Müslümanlar arasında, en fazla konuşulan konulardan biri ise **Semra Özal.** Müslüman seçmenler, Semra Özal'ın davranışlarını **"Türk toplumunun yapısına uygun bulmadıklarını"** sık sık tekrarlıyorlar. Bu kesim, genellikle Tercüman Gazetesi okuduğu için, İngiltere'den Semra Özal'ın İngiliz bakandan nasıl **"viski"** istediğine ilişkin bu gazetenin haberinden çok etkilenmişler. Kendi aralarında en çok konuştukları konu bu olay. Ayrıca püro içerken çekilen fotoğrafları, Zeki Müren'le birlikte çekilen fotoğrafları ve artistlerle arkadaşlıkları, Zeynep Özal'ın evlenmeden önce Asım'la kaçışı, ANAP'ın bu bölgedeki dezavantajları. **"Memleketi idare eden adam, karısını idare edemez mi"** diye soruyorlar. Bazen de tam tersini söylüyorlar: **"Bu adam, karısını bile idare edemedikten, ailesine hükmedemedikten sonra memleketi nasıl idare edecek?"**

HAFİZE HANIMIN KOMŞULARI

Son zamanlarda Semra Özal'ın bir miktar gazete manşetlerinden uzaklaşması bile Müslüman seçmenlere yetmemiş. Çünkü Özal ailesinin Müslümanlıkta **"samimi olmadığı ortaya çıkmış"** Semra Hanım'ın bu davranışları ile.

Kıztaşı'nda dolaşırken meşhur Çataklı Apartmanı'nın da önünden geçiyoruz. Bu Çataklı Apartmanının meşhur olmasının nedeni, bir zamanlar bu apartmanda Korkut ve Turgut Özal'ların annesi **Hafize Hanım** ile **Necmettin Erbakan**'ın kız kardeşinin oturuyor olması. Erbakan'ın kız kardeşinin kocası, eski Vakıflar Müdürü ve Teknik Üniversite'nin eski profesörlerinden **Osman Çataklı.** Bu apartmanda Hafize Hanım ile Çataklılar'ın oturduğu yıllarda, alt katta da kadınların birlikte ibadet ettiği geniş bir ibadethane bulunuyormuş.

Erbakanlar, Özallar, takunyalılar filan diye düşünürken bir de ne duyalım. Erbakan da bir süre önce Fatih civarında dolaşmış. İskenderpaşa çevresinden geçmiş. Refah Partisi'ne destek istemiş. Ama galiba biraz ret cevabı almış. Kendisine denmiş ki: **"Farzet ki seçime girdin ve kazandın? Ne olacak? Seni ne iç ne de dış güçler bırakır iktidar olmaya."**

Bu çevrelerin desteği, şimdilerde yine ANAP'tan yana, ANAP da bu çevreleri hiç ihmal etmiyor. Dini bütün adamlarını sık sık buralara gönderip hatırlarını hoş ediyor. Bu arada Fatih Belediye Başkanı **Yetkin Gündüz,** 15 kadar cami inşaatı başlattırmış. Zeytinburnu ilçesini gezerken de yeni yapılmakta olan camiler görüyoruz. Kuran kursları ve cami yaptırma dernekleri de faaliyette. Zeytinburnu'nun çamur içindeki yolları hiç önemli değil. Bir SHP'linin söylediği gibi **"Her cami bir ilçe merkezi kadar iyi iş görüyor, yani her mahallede birer ilçe merkezleri var."**

İŞÇİ BÖLGELERİ

Zeytinburnu, tekstil fabrikalarının, iplik fabrikalarının yoğun olduğu sanayi ağırlıklı bir yöre. Bu yörede işçi kızlar, 16 yaşında başlıyorlar çalışmaya. İki üç yıl çalıştıktan sonra bir gün bakıyorlar ki eklemleri şişmiş, ateş içinde. Islak yerlerde hiçbir sağlık koşuluna uyulmadan çalışılan birkaç yılın sonunda romatizma sarıyor genç bedenlerini. Sonraki yaşamları, hastane ile fabrika arasında geçiyor. Bir de çocuk doğuruyorlar bol bol. Eyüp her ne kadar camisi ile meşhursa da arka kesimleri, Sağmalcılar'a giden bölümleri, atölyeler, fabrikalar, işyerleri ile dolu.

Bu işçi bölgelerinin oyları, genellikle SHP'den yana. Daha doğrusu eskiden CHP'nin ağırlıklı olduğu bölgeler. Şimdi de HP ve SODEP'e yönelik oyların SHP'de toplanması bekleniyor. Bu kesimlerde birleş-

nıeden doğan bir güvenle SHP oyları daha da artarsa, Fatih'te ANAP'ın SHP'ye attığı fark, bir ölçüde bu yörelerden kazanılabilir gözüküyor. Zaten DYP'liler bile, kamuoyuna karşı ara seçimlerde kendilerinin kazanacağını söylemelerine karşın, özel sohbetlerde **"İstanbul'da 6. bölgede seçimi SHP alabilir"** diye konuşuyorlar. Kısacası bu seçimin sonucu ANAP ile SHP arasında gözüküyor. ANAP'ın şansı da SHP'ye göre birazcık fazla, ama çok da fazla değil.

SHP İÇİ DARBENİN ODAĞI

SHP'nin Fatih bölgesindeki handikapı ise kendi içindeki çelişkilerin yoğunlaştığı bir yer olması. Delege seçimleri sırasında en fazla itiraz eden, bağırıp çağıran bölgelerden biri de Fatih oldu. Hatta SHP'nin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu içindeki çelişkilerin ortaya çıkmasında Fatih ilçesi odak haline geldi. İstanbul'da yapılan itirazlar, Ankara ile bağlantılı olarak götürülüyordu. Fatih'te delege seçimlerinde sonucu beğenmeyen grup, Ankara'da **Cezmi Kartay, Türkân Akyol, Nail Gürman, Atila Sav** gibi isimlerin oluşturduğu bir parti içi grup ile işbirliği halindeydi. Kazanan grup ise Genel Sekreter **Cahit Angın** ile İstanbul İl Başkanı **Hasan Fehmi Güneş**'e daha yakın olarak biliniyordu. İstanbul'da itirazlar geç yapıldığı için il yönetiminde görüşülmedi ve ilçe yönetim kurulundan 5 kişi istifa etti. İl yönetimi, ilçe yönetimini düşürmeyince, bu kez Ankara MKYK'de bir günde **"bir darbe"** yürürlüğe konuldu. Vecihi Ataklı başkanlığında eski HP kökenli üyelerden bazıları, Kartay-Akyol-Gürman-Sav ekibi ile işbirliği halinde ilçe yönetimini **"pat"** diye görevden alıverdi. SHP içi çekişme, Fatih'te böylesine odaklaşınca, bu çekişmenin sancılarının ilçe kongresine de yansıyacağı ve giderek ilçedeki çelişkinin seçim çalışmasını da olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülüyor.

İstanbul 6. Bölge, işte bu koşullar altında ara seçimlere doğru yol alıyor.

Demirel ve Çankaya

UĞUR MUMCU *9 mart*

Demirel'in gelecek cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylığını koyacağı söyleniyor. Washington Times Gazetesi'nin yorumu da böyleymiş.

Gerçi anayasadaki yasaklar, Demirel'in yapılacak ilk cumhurbaşkanlığı seçimlerine adaylığını koymasına engeldir, ama olsun. İsteyince ne olmaz ki? Olur, bal gibi olur.

Demirel, 1964'te Ankara'da Fevziçakmak Sokak *"Onikiler Apartmanı"*nda müteahhitlik yaparken, kim derdi ki, başbakan olacak ve ülkeyi on yıl yönetecek? Demek ki oluyor.

ANAP ile DYP, güç birliği yapar, anayasanın Demirel'in adaylığını engelleyen hükümlerini değiştirirler; olur biter..

Demirel'in yasağı, solcu aydın için verilen pasaport yasağı mıdır ki ömür boyu sürsün!

Bakarsınız gün olur *"hooop"* diye kalkar. Kalkmaz olur mu hiç?

Hem, işadamları da toplantı yapıp, şimdiden Demirel'i cumhurbaşkanlığına, *Özal*'ı başbakanlığa, *Mehmet Yazar*'ı da parti genel başkanlığına oturtmuşlar bile. Eh artık size, bize ne söylemek düşer?

Demirel, *"Onikiler Apartmanı"*ndan yola çıkıp 12 Mart ve 12 Eylül'de askeri müdahale ile hükümetten uzaklaştırıldı. Birçoğunun uğursuz sayısı 13'tür, Demirel'in bu yüzden herhalde 12... Demirel'e bu *"12"* sayısı hiç uğurlu gelmiyor.

Demirel'in *"Onikiler Apartmanı"*ndan çıkıp, parlamentoya girdiği günlerde, Başbakan İsmet İnönü, bir bütçe oylamasında düşürülmüş ve Demirel'in *"onikilerle"* kesilen serüveni başlamıştı.

İşte o günlerde, 13 Şubat 1965 tarihli New York Times'ta Demirel için şu yorum yapılıyordu:

— İnönü hükümetinin düşürülmesine karar verilmiştir. Demirel, Türkiye'nin siyaset ufkunda yeni bir yıldızdır.

Mr.Demirel, Eisenhower bursuyla bir zamanlar Amerika'da eğitim yapmış olağanüstü zeki bir mühendistir. Kendisi ve partisi, ABD ile yakın ilişkiler sürdürmeyi ve Türkiye'nin NATO'da kalmasını sağlamayı yüklenmiştir. Türkiye'yi yeniden harekete geçirmek ve canlandırmak için aşırı Menderesçilere karşı çıkmalı ve kendisine düzenli bir görev güvencesi verebilecek tek güç olan ordu ile olan barışı güçlendirmelidir...

New York Times'ın 1965'te yazdıkları gerçekleşti. 1986'da Washington Times'ın yazdıkları niçin gerçekleşmesin? Siz yazana değil, yazdırana bakın..

İyi, hoş da Demirel cumhurbaşkanı olsa ne yapar?

Sorduğunuz soruya bakın. Eskiden ne yapmışsa onu!

Eski cumhurbaşkanlarından *Sunay*'ın görev süresinin uzatılmak istendiği günlerde rahmetli *İnönü*, Sunay için böyle konuşmamış mıydı?

— Eskiden ne yaptıysa, bundan sonra da bunları yapar...

Gerçekten ne yapar Demirel? Diyelim ki, cumhurbaşkanı seçildi, geldi Çankaya'ya oturdu. Ne yapar?

Ne mi yapar?

3. MC hükümetini kurar!

Türkeş artık yaşlandı; onun yerine Dr. Agâh Oktay Güner'i hükümete alır. *Erbakan*'dan da az çekmedi. Erbakan'ın yerine Cenabı Hakk'a Erbakan'dan daha yakın olduğu söylenen ANAP Genel Başkan Yardımcısı *Mehmet Keçeciler*'i yerleştirir. Turgut Sunalp'i de hükümette görevlendirir. 6 Kasımdan önce az koşmadılar Sunalp'in peşinde? *Faik Türün*'ü de içişleri bakanı olarak görevlendirir. Paşa hazretleri sırasını bekliyor, şimdilik yedektedir.

Turgut Özal da Dünya Bankası'nda hısım ve akrabası ile birlikte bir görev alıp gider.

Sonra ne olur?

Anayasanın siyaset yasakları getiren geçici maddeleri, Demirel cumhurbaşkanı seçilirken kaldırılacağı için anayasa, geçici maddeler dışında olduğu

ŞAİRLER DÖVÜŞÜR
Mehmed Kemal
100 lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

DOSTLAR BÜRO
Daktilo, hesap ve kasa makineleri satış ve tamiri

62. Yıl; Sayı: 22106 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. (KDV dahil) 11 Mart 1986 Salı

3 yılı aşan tutukluluklar sona erdi

Barış'a tahliye

TAHLİYE SEVİNCİ — Barış Derneği davasının tutuklu kalan son 6 sanığı da dün tahliye edildiler. Böylece bu davada tutuklu sanık kalmadı. İstanbul 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nce Metris Askeri Ceza ve Tutukevi duruşma salonunda yapılan dünkü oturumda, toplam 3 yıl 1 ay 21 gün tutuklu kalan gazetemiz yazarı Ali Sirmen, gazetemiz hekimi Dr. Erdal Atabek, Hüseyin Baş, Ergun Elgin ile toplam 3 yıl 5 gün tutuklu kalan Orhan Taylan ve 3 yıl 1 ay 15 gün tutuklu kalan Ali Erol Taygun'un tahliyelerine karar verildi. Mahkeme ayrıca, ilk karar oturumuna katılmayan ve haklarında gıyabi tutuklama kararı verilen Şefik Asan, Aybars Ungan, Ataol Behramoğlu, Nedim Tarhan ve Nurettin Yılmaz hakkındaki bu kararın da kaldırılmasını kararlaştırdı. Asan 9 ay 14 gün, Ungan 9 ay 28 gün, Behramoğlu 9 ay 16 gün, Tarhan 10 ay 11 gün, Yılmaz ise 9 ay 7 gün tutuklu kalmışlardı.

(Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Barış Derneği davasında mahkeme, yazarımız Ali Sirmen ile Erdal Atabek, Hüseyin Baş, Ergun Elgin, Ali Taygun ve Orhan Taylan'ın tahliyelerine karar verdi. Mahkeme ayrıca haklarında gıyabi tutuklama kararı bulunan Şefik Asan, Aybars Ungan, Nedim Tarhan, Ataol Behramoğlu ve Nurettin Yılmaz hakkındaki kararların kaldırılmasına da karar verdi. Böylece Barış Derneği davasında tutuklu sanık kalmadı.

İstanbul Haber Servisi — Barış Derneği davasında toplam 3 yıl 1 ay 21 gündür tutuklu bulunan gazetemiz yazarı Ali Sirmen, gazetemiz hekimi Dr. Erdal Atabek, Hüseyin Baş, Ergun Elgin, 3 yıl 5 gündür tutuklu bulunan Orhan Taylan ve 3 yıl 1 ay 15 gün tutuklu kalan Ali Erol Taygun, "İsnat olunan suçun vasıf ve mahiyetine, tutuklu kaldıkları sürelere ve infaz yasaları nazara alınarak, ileride mağduriyetlerine mahal verilmemek üzere" tahliye edildiler. Mahkeme ayrıca, davanın ilk karar oturumuna katılmayan ve haklarında gıyabi tutuklama kararı verilen sanıklar Şefik Asan, Aybars Ungan, Nedim Tarhan, Ataol Behramoğlu ve Nurettin Yılmaz hakkındaki kararın da kaldırılmasına karar verdi. Metris Askeri Ceza ve Tutukevi'nin duruşma salonunda yapılan oturuma başlanmadan önce mahkeme heyeti tarafından sanıklara ve avukatlara "duruşma programı" gönderildi. Bu programda, duruşmada yapılacak işlerin süresi yer aldı. Saat 10.45'te duruşma yargıcı İskender Tepebaşılı, üye yargıç Hâkim Yüzbaşı Tarık Kale, duruşma baş-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Soares'e tebrik

Portekiz'de 60 yıl sonra seçimle işbaşına gelen ilk sivil cumhurbaşkanı olan sosyalist Mario Soares, görevi devraldı. Devir teslim töreninde Türkiye'yi Devlet Bakanı Mesut Yılmaz temsil etti. Törene ayrıca kapanlan CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit de katıldı. Tören sonrası Soares'i kutlayanların arasında Ecevit de vardı. Törenin ardından düzenlenen kokteyle çok sayıda Batılı devlet adamı ve siyasi parti yöneticisi de katıldı. Kokteylde en çok konuşulan konuların başında, İspanya'da yarın yapılacak olan NATO referandumu geliyordu. İspanya Başbakanı Felipe Gonzales'in, özel görüşmelerinde bu konudaki endişesini açığa vurduğu görüldü. Bir ara Devlet Bakanı Mesut Yılmaz'dan sigara isteyen Gonzales, Yılmaz'la da NATO konusunu konuştu. Davetliler arasında bulunan Yunanistan Kültür Bakanı Melina Mercouri, şöhreti ve güzelliğiyle özellikle göz alıcı olmasına karşın, az ileride durmakta olan Bülent Ecevit'in hiç ilgisini çekmedi. Mercouri, kendisine, "Ecevit sizin sosyal demokrat dostlarınızdan değil mi? Neden selamlaşmıyorsunuz?" diyen bir diplomata, "Başımıza Kıbrıs sorununu açan sosyal demokratlara verilecek selamımız yok" dedi. Ecevit o sırada Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup Genel Sekreteri Paolo Fancone ile sohbet ediyordu. (Telefoto: AP)

Aynalı odada videolu sorgu başladı

Ankara ve İstanbul'da uygulanmasına başlanan sistemin tüm illere yaygınlaştırılması için çalışmalar sürüyor

Sanıkların ifadelerinin videoya kaydedilmesi, il emniyet müdürlerinin ya da cumhuriyet savcılarının isteklerine bağlı olacak. Sanıkların video bantlara kaydedilen ifadelerinin mahkemelerde kanıt olarak kullanılıp kullanılmaması yargıcın takdirine bağlı olacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sanıkların aynalı odalarda sorgulanarak, ifadelerinin video bantlara kaydedilmesine başlandı. Ankara ve İstanbul'da uygulanmasına başlanan sistemin tüm illere yaygınlaştırılması için çalışmalar sürdürülüyor. Sanıkların ifadelerinin videoya kaydedilmesi, il emniyet müdürlerinin ya da cumhuriyet savcılarının isteklerine bağlı olacak.

Polis sorgularının modernleştirilmesi çerçevesinde çalışmalarına başlanan aynalı odada videolu sorgulamanın tüm illerde yaygınlaştırılması için çalışmalar sürdürülüyor. Ankara ve İstanbul'da aynalı odaların yapım çalışmalarının tamamlanması ile birlikte sistemin uygulanmasına geçilirken, diğer illerde de aynalı odaların oluşturulması ile birlikte uygulama yaygınlaştırılacak.

Sanıkların ifadelerinin video bantlara kaydedilmesi, sanıkların ya da şikâyetçinin isteğine bağlı olmayacak. Sanıkların ifadelerinin video bantlara kaydedilmesini, yalnızca il emniyet müdürleri ve cumhuriyet savcıları isteyebilecek.

Aynalı odalar, sanıkların şikâyetçi ile görgü tanıkları tarafından "teşhis" edilmesinde ve yüzleştirilmelerinde kullanılacak. Aynalı odalarda sorgulanan sanıkların video bantlara kaydedilen ifadelerinin mahkemelerde kanıt olarak kullanılıp kullanılmaması, yargıcın takdir yetkisine bağlı olacak. Video bantlara kaydedilen sanık ifadeleriyle, mahkemelerde "olayla ilgili olarak bir kanaatin oluşturulması" hedefleniyor.

Polis sorgulamalarında kullanılmak üzere ABD'den getirilen 10 yalan makinesi de sorgulamanın modernizasyonu çerçevesinde uygulamaya konuldu.

Yalan makineleri, önceden tasarlandığı gibi ikisi merkezde olmak üzere, Ankara, İzmir, İstanbul, Samsun, Diyarbakır, Van ve Tunceli illerinde sanık sorgulamaları için kullanılmaya başlandı.

Yalan makineleri, sorgusu yapılan sanıkların sorgusu sırasında geçirdikleri bazı fizyolojik değişiklikleri kaydederek, sorulan sorulara doğru ya da yalan yanıt verilip verilmediğini saptıyor.

Yalan makinelerinden elde edilen bilgilerin mahkemelerde kanıt olarak kullanılıp kullanılmayacağı ise, yargıcın takdir yetkisine bırakılıyor. Yalan makinelerine bağlanarak sorgulanan sanıklara sorulacak soruların, sorgu başlamadan önce en az bir kez tekrar edilerek soruların yanıtlarının sanıktan "evet" ya da "hayır" olarak alınması gerekiyor.

BAŞBAKAN, TÜRK BASININA VERDİ VERİŞTİRDİ

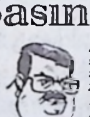
Özal: Basın geri kaldı

Evren inceliyor

Mızır Yasası Çankaya'da

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM'de kabul edilen ve çeşitli tepkilere yol açan Mızır Yayınlarla Mücadele Yasası Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** tarafından incelenmeye başlandı. Çankaya Köşkü'ne yakın çevrelerden alınan

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Basınımız bazı eski alışkanlıklarının yeni sistem içerisinde geçerli olacağını zannetmiştir. Onun için bazı zorlamalar yaparak sistemin dışına çıkmaya çalışmıştır.

Halkımızın büyük tepkisini meydana getiren birtakım resimli yayınlar yapılıyor. Biz binlerce, on binlerce mektup alıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımız da aynı şekilde bu kadar mektup alıyor.

Hiç söylemediğimiz bir şey bir gazetemizde yayımlanıyor, öbürü ondan atlamamak için o da gidiyor yazıyor. Arkasından soruyorlar bize. Yok kardeşim böyle şey.

250 milyon gibi para cezası olunca, halkımızın çok ıstırap duyduğu resimler bir daha neşredilemez. 11. Sayfada

39 öğrenci derneğinin ortak açıklaması:

'Tek dernek' antidemokratik

Ortak tepki: *Her türlü örgütlenmesine kuşkuyla bakılan üniversite gençliğinin dernekleşme hareketi, tek bir merkezde toplanarak denetim altına alınmaya çalışılıyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Üniversite ve fakülte düzeyinde kurulan 39 öğrenci derneği dün bir açıklama yaparak, "her üniversitede tek bir öğrenci derneğinin kurulmasını" öngören yasa değişikliği tasarısına karşı çıktılar. Açıklamada, öğrencilerin kamu yararına sayılmayan derneklere de izin almadan üye olabilmelerinin demokratik bir hak olduğu belirtildi.

"Üniversite gençliğinin örgütlenmesini düzenlemeye yönelik antidemokratik yasalara bir yenisinin daha eklenmeye çalışıldığının" öne sürüldüğü açıklamada, şöyle denildi:

"Yüksek Öğretim Yasası'nın 59. maddesine ilişkin değişiklik tasarısı ile öğrenci derneklerine üye olmasını rektörün izninden çıkarılmak istenmesi çalışmalarımızın haklılık ve kararlılığının kabulüdür. Ne var ki hâlâ kamu yararına sayılmayan derneklere üye olma hakkımız rektörlük iznine bağlanmaktadır. Öğrencilerin dernek kurma ve üye olma hakkının herhangi bir kişi veya kurum iznine tabi kılınmasını demokratik bir uygulama olarak görmüyoruz.

Tasarı ile getirilmek istenen yeni bir sınırlama

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

SHP'de Başkanlık Sorunu...

Bugün Türkiye'de sağlam bir demokratik sol tabanın toplum katmanlarında yapılandığını söylemek yanlış sayılamaz. Bu oluşumun geçmişi Müdafaa-i Hukuk geleneğine dayanmaktadır. Halk Fırkası, Cumhuriyet Halk Partisi'ne dönüşmüş, altı ok ile ülkesini bulan hareket, sosyal devlet anlayışına sahip çıkarak demokratik sol yörüngeye oturmuştur.

Bu gelişmenin yarattığı toplumsal gövde şimdi bir "baş" arayışı içindedir.

SHP'nin bugünkü sıkıntıları da bu arayışın doğal dalgalanması olarak yorumlanmalıdır. İki ay sonra kurultayını yaparak yönetim organlarını, yönetici-lerini, genel sekreterini, genel başkanını yeniden saptayacak olan ve iktidar adayı sayılan bir partideki çalkalanmaları gereğinden çok abartmak yanlışlığa yol açabilir.

Bununla birlikte SHP'nin durmuş oturmuş bir parti olmadığı da açıktır. Üç ay içinde yüz binlerce yeni üye kaydederek yapısını zenginleştiren örgütün içinde süregelen tartışmalar bir bakıma genel başkanlık sorununa da tırmanıyor. "Gürkan mı, İnönü mü?" sorusuna şimdiden bir yanıt aranıyor.

* * *

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Mehmet Ali Aybar anlatıyor

Bitmeyen Koşu

Uğur Mumcu sordu, Aybar anlattı

Başbakan Demirel, İçişleri Bakanı Sukan (1968)

Mecliste TİP'lilere saldırı Demirel ve Sükan'ın tertibiydi

35 milyon m² vatan toprağı ABD işgali altındadır dediğimiz zaman, bu sözler Mecliste çok gürültü kopardı. Ne yuhlar, ne Moskova'yalar, ne susturun şunu'lar... Radyoda canlı yayın yapıldığı için tüm Türkiye dinlemişti. Sonradan gittiğimiz yerlerde hep bunu soruyorlardı. Meclis'te düşman gözü ile bakılıyordu bize. Hele ilk günlerde. 8. Sayfada

Mardin'de hesaplaşma

Bitmeyen kan davası

Mardin'de Türk ve Kahraman aileleri arasındaki kan davası alevlendi, bugüne dek 30 kişi öldü.

Türk ailesine ait dinlenme tesisleri 2 mart pazar günü silahlı bir grup tarafından tarandı. Olayda Türk ailesinden 2 kişi ile 1 Konyalı şoför öldü.

DERİK/MARDİN, (THA) — Doğu ve Güneydoğu Anadolu yöresinde adeta kangrene dönüşen "kan davası" bugünlerde Mardin'in bereketli ovasında yeniden gündeme geldi.

Yıllar önce "Şeyhanlar aşireti" (Kahramanlar ailesi) ile "Kanca

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

700 bin işçi sözleşme bekliyor

Türk-İş'e bağlı 27 sendikanın toplam üyelerinin yüzde 53'ü olan işçiler, 24 işkolunda kamu ve özel kesim işverenleri ile bu yıl pazarlığa oturacaklar.

HASAN UYSAL

ANKARA — Türk-İş'e bağlı 27 sendikanın toplam 1 milyon 321 bin 681 üyesinden 690 bin 547'si bu yıl yapılacak toplu iş sözleşmesini bekliyor. Türk-İş'e bağlı sendikalar 1986 yılı içinde

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

HAZİNE VE DİE'YE GÖRE ENFLASYON GERİLİYOR

Ekonomi'de

İSVEÇ POLİSİ, ÖRGÜTLER KONUSUNDA SUSKUN

11. Sayfada

Galip Dede'nin ölümü, G.Antep'te ara seçim kulisini başlattı

'ANAP Antep'i perişan etti, ağam'

MDP eski milletvekili "Galip Dede"nin daha cenazesi kalkmadan, Gaziantep'te seçim kulisi hızlandı. ANAP'lılar iddialı konuşmaktan kaçınıp, "durum ortada" diyorlar.

Gaziantepli, "Böyle konuşmak ayıp olur" diyor, ama umutlanmadan da edemiyor: "Galip Dede'nin bize bir yararı oldu. Belki ANAP, seçim var diye buraya bir iki milyar yatırım yapar da Menemen gibi biz de biraz ferahа kavuşuruz."

8. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Ya Onlarsa?

İsveç Başbakanı Palme'nin öldürülmesinden sonra hemen hemen hepimiz, "Ya katiller Türk terör örgütleriyse?" diye endişeye kapıldık, niçin?

Papa'ya karşı girişilen suikastın arkasından "ülkücü Türk" çıkmıştı. Palme'yi öldürenler de "Apo'cu" adı verilen ayrımcı teröristler iseler o zaman Türkiye yine suçlanmayacak

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

gibi kalır. Demirel, yıllarca böyle bir anayasa istememiş miydi? Geçici hükümler dışında ne derdi var anayasa ile?

Siyasal nitelikli suçlara, Demirel'in cumhurbaşkanlığında hiç af gelmez. 1974 affında unuttunuz mu Demirel'in yaptıklarını? Duvara yazı yazan affedilmez, sağcılara gelince iş değişir. Üstadımız, çok tutarlıdır; *"Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz"* demez miydi bir zamanlar?

Demirel, şimdilik siyaset yasaklarından yakınıyor. *"Ben kafeste kuşum"* diyor.

İnsan *"kuş misali"*, bakarsınız günü gelmiş, Çankaya tepesine konuvermiş..

"Olmaz" demeyin. Türkiye'de neler olmadı ve neler olmuyor ki?

Evet, *"olmaz, olmaz"* demeyin sakın.

Burası Türkiye.

Olmaz olmaz!..

"Dostum Mozart"

SAMİM LÜTFÜ *11 mart*

1972 şubatıydı. Ülkede o günlerde egemen, baskıcı, solunması güç, yaşanması mihnetli ortamın yanı sıra, kış da çok ağır geçiyordu. Bu koşullar altında yolum Bayburt'a düşmüştü. *"Gitmişken vatani görevini yapan bir genç dostumu da göreyim"* dedim. Tugayın subay odalarından birinde karşılıklı oturmuş konuşuyorduk. Bir ara laf biter gibi oldu. İkimiz de sessiz kalakaldık...

Karlı Bayburt'un ak-karanlık akşamüstlerinden biri çöküyordu. Genç dostum yerinden doğruldu, kapının yanındaki elektrik düğmesini çevirdi. O anda duvarda bende Cemal Tollu'nun olduğu izlenimini uyandıran tabloyu gördüm. Şaşırmıştım. Sordum:

— Bu duvardaki Cemal Tollu mu?

— Ha evet! dedi genç dostum, bizim yüzbaşının, resme çok meraklıdır da.

1972'nin ağır ortamında, çorak Bayburt'un diz boyu kar (-25°) soğuk kışında, günün hüzne en fazla eğilen anında, bir kışlanın bir odasında, birden içimde güneşler açtırdı o hiç tanımadığım genç yüzbaşı.

Ne garip bir ülkedir şu Türkiye'miz; ne çoraklıkların içinden nice vahalar fışkırır.

Nadir Nadi Bey'in *"Dostum Mozart"*ını okurken, Kurtuluş Savaşı yılları Ankarası'nda Nuri Kan'dan (Suna Kan'ın babası) keman dersi alan küçük *Nadir*'in öyküsü, bir kez daha Bayburt'taki akşamüstünü çağrıştırdı.

Şimdi artık o akşamüstü Bayburt'ta kışla duvarında gördüğüm resim ile, duvarlarında çamurlu sokaklarından geçen kağnıların gıcırtılarının yankılandığı eski Ankara evinde, parmakları keman telleri üzerinde glissandolar yapan 14 yaşındaki çocuğu hep birlikte düşünür oldum.

İlk baskısı çıkar çıkmaz bir solukta okuduğum *"Dostum Mozart"*'ta beni heyecanlandıran tek çağrışım değil bu. Başkaları da oldu. Angarya olarak gördüğü keman dersine gitmek için Prof. Karl Berger'in oturduğu İstiklâl Caddesi'ndeki işhanının merdivenlerini tırmanırken *"Bir an önce bitse de çıksam. Beyoğlu'nun ışıklı cümbüşünün özgürlüğüne (!) kavuşsam"* diye düşünen genç Nadir, çok kısa bir süre sonra yaşamında *"yıldızın parladığı anlar"*dan birini yaşayacağından habersizdir.

Biraz sonra profesörün yanına girecektir ve... Sonrasını kendisinden dinleyelim:

"...Notayı sehpaya koydum ve çalmaya başladım. Birinci temayı kafamdaki piyanist işliyor, bense ona kemanımla eşlik ediyordum. Daha ilk notalarda içimi birden bir aydınlık kapladı. O ana değin ömrümde rastlamadığım harika bir şeydi bu. Sanki Tanrısal bir dile ilk kez kavuşmuştum.. Adeta Mozart'la özdeşleşiyordum. Nefes alışlarım hızlanmış, yanaklarım pembe pembe olmuştu...

İşhanının loş merdivenlerinden inip de ışıl ışıl parlayan İstiklâl Caddesi'ne çıktığım zaman bir saat önce özgürlüklerine imrendiğim insanlar şimdi beni ilgilendirmiyordu. Kendimi alabildiğine özgür duyuyordum. İçimin aydınlığı yanında caddenin ışıkları sönük kalıyordu. Deminki inanılmaz müzik tüm varlığımı sarmıştı... Doğruca okula döndüm. Benim için artık burası bir cezaevi değil, koca bir saraydı."

Bu bölüm ile Marcel Proust'un ünlü *"Yitik Zamanın Ardında"* adlı dev yapıtının anahtar bölümlerinden biri olan, yazarın çaya (yoksa ıhlamura mıydı?) batırılmış pastaları yerken eriştiği duyguları anlatan parça arasında çarpıcı bir benzerlik varmış izlenimi uyandı bende ve hemen bu çağrışım oluştu.

Nadir Nadi'nin biçemini artık tanıyan okurları, onda övünmeye öykünmeye yer bulunmayan, okları çoğu zaman kendine de yönelik ince bir *"humour"* ile yüklü, alçakgönüllü bir sadeliğin egemen olduğunu da çok iyi bilirler. Bu yüzdendir ki, onun Prof. Berger'deki unutulmaz ders anını kaleme alırken Proust'a öykünen bir biçem denemesine giriştiğini hiç sanmıyorum. Benzerlik, yaşanan yoğun anın ve duygunun özdeşliğinden kaynaklanıyor olsa gerek.

Zaten kitap bir biçem denemesi olarak ya da yeni belgelerin ortaya çıkarılması amacıyla yazılmış değil. Yazar amacını şöyle açıklıyor:

"Yıllardır dost edindiğim, bana her zaman iyilikten, güzellikten söz eden, kendi yaşamının en zor anlarında bile, kimi zaman biraz acı, biraz buruk da olsa bize gülümseyen, ama hiçbir zaman küsmeyen üstün bir sanatçıya yeni dostlar kazandırmak istiyorum. Bu kitabı okuyanlardan birkaç kişi de olsa, Mozart'ı sevmeye niyetlenen olursa kendimi mutlu sayacağım. Gerçi artık onun bizim dostluğumuza gereksinmesi yok, ama insanlar onun dostluğundan öylesine yararlanmaktadırlar ki."

Bu köklü dostluk nasıl bir şeydir?

Taraflardan birinin öbürünü tanımadığı, tanımasına olanak bile bulunmayan bu *"tek yönlü ikili ilişki"* nedir?

Sorunun yanıtında, sanatın o bir fiskeyle devrilecekmiş gibi görünen kırılgan (fragile), ama aynı zamanda topa tüfeğe ve zamana karşı olağanüstü dirençli gücüyle karşılaşıyoruz. Bu kendine özgü ilişkiyi sağlayan o büyük güç işte.

Ama bu kadarı da sorunumuzu tam olarak çöz-

müyor. Bir kez yaratıldıktan sonra, artık yaratıcısından bağımsız olarak varlığını sürdüren sanat yapıtına, bizim örneğimizde Mozart'ın müziğine, Nadir Nadi'nin ve insanların gereksinimi var. Peki ya o yapıtın Mozart'ın dostlarının dostluğuna gereksinimi? O da var mı? Yoksa yok mu?

Yazar *"Gerçi onun* (Mozart'ın) *artık bizim dostluğumuza gereksinmesi yok"* diyor. Ama sanıyorum bu noktada çok dikkatli olup, iç içe iki kavramı birbirinden iyi ayırmak gerek.

Gerçekten kişi olarak neredeyse 200 yıldır zaten var olmayan Mozart yok ki dostluğumuza gereksinmesi olsun. Ama artık Mozart deyince ilk akla gelen, 195 yıl önce ölmüş olan kişiden bağımsız ve de daha önemli olan o *"müziğin"*, o yapıtların da *"bizim dostluğumuza"* gereksinmeleri yok mu?

Bir an için tüm çevredeki (dilerseniz tüm dünyadaki) insanların bir nötron savaşıyla yok olduğunu ve her şeyin yerli yerinde kalıp da yalnızca insanların artık olmadığı bir ortamda (Ne yazık ki bu tür olasılıklar sandığımızdan çok daha güçlüdürler) her nasılsa açık kalmış bir aygıttan Mozart'ın Requiem'inin çaldığını düşünün. Ne korkunç bir olay değil mi?

Dehşetin boyutunu arttıran da çevrede dinleyecek, algılayacak sevecek kimse kalmamış olduğu halde Requiem'in nafile çalmasıdır.

Şimdi ne dersiniz? *Mozart*'ın bizim dostluğumuza gereksinmesi var mı, yok mu?

"Dostum Mozart"'ın bizim toplumda akla getirdiği bir başka soru da, şu ara nelerle uğraşılırken, uğraşılması da gerekirken, Mozart'ın sırası olup olmadığıdır.

Doğrusunu isterseniz anlamadığını ya da beceremediğini küçümsemek, yok saymak ya da yararsız diye nitelemek eğiliminde olan bir toplumda birçok aklı evvel, Nadir Nadi'nin klasik müzik merakını, Mozart tutkusunu, keman çalışını yalnız dudak bükerek izlemekle kalmamış, aynı zamanda bu olayı *"aydınlarımızın halktan, toplumdan kopukluklarının"* pek canlı ve çarpıcı bir örneği olarak göstermeye de kalkışmışlardır. Sanki halktan yana olmak, *"Yarab beni baştan yarat"* yıvışık arabeskinde aşka gelip, şövalye yüzüklü eli yumruk yapıp, üstünde bir madalyon sarkan, önünün düğmeleri şiş göbeğe kadar açık, kıllı göğsü yumruklayıp *"Ah anam ah"* diye nara patlattıktan sonra çiğköfteyi avuçlamakmış gibi.

İşin ilginç yönü, *"arabesk halkçılar"* üçkâğıdın, ham ervahlığın batağını kılıçlayıp toplumu geri çekmeye çalışırlarken, daha aydınlık, daha özgür yarınlar için hapse girmeyi göze alan da 75 yaşını o günlerde tamamlamış bulunan *"Mozart'ın dostu"* idi.

Bu olgu da hiç şaşırtıcı değil. Gerçekten günümüzde, toplumumuzun, cumhuriyetin ilk yıllarında, oldukça gecikerek de olsa yaşadığı, şimdi ise artık hasret ve hüzünle andığımız aydınlanma çağının ürünlerini bir yana iterek, o dönemin bizi eşiğinden içeri soktuğu çağdaş uygarlığın kazanımlarını görmezden gelerek, değil yalnız halkın dostu, hiçbir şey olamazsınız.

Bu yüzdendir ki, *"Dostum Mozart"*'ın kısa sürede 3. baskıyı yapmış olmasını ve hâlâ listelerin en üst basamaklarında dolaşmasını sevinçle karşılıyorum.

Evren, Muzır Neşriyat Yasası'nı onayladı

12 mart

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kamuoyunda **"basına sansür yasası"** diye bilinen **"Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası"**nda yapılan değişiklik, dün saat 18.00'de Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** tarafından onaylandı. Küçükleri muzır yayından koruma amacıyla bir sansür kurulu oluşturulmasını ve muzır yayın yapan basın organlarına ceza verilmesini öngören yasanın bugünkü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi bekleniyor.

7 Mart 1986 günü TBMM'de 229 milletvekilinin katıldığı oylamada 68'e karşı 161 oyla kabul edilen yasa şu hükümleri içeriyor:

- **Başbakanlık bünyesinde oluşturulacak 11 kişilik bir kurul, mevkuteler ve diğer basılmış eserlerin 18 yaşından küçükler için zararlı olup olmadığını inceleyecek.**
- Kurul müstehcenlik ile ilgili suçlarda resmi bilirkişilik yapacak.
- **Kurulda, Milli Güvenlik Kurulu, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, YÖK, Diyanet İşleri Başkanlığı temsilcileri ve bir gazeteci yer alacak.**
- Kurulun küçükler için zararlı olduğuna karar verdiği eserlerin ön yüzlerine **"Küçüklere zararlıdır"** damgası vurulacak ve bunlar açık yerlerde satılmayacak. Bunların satışı için reklam yapılamayacak. Okul ve benzeri yerlere sokulamayacak, büyüklere de içi görünmeyen poşetlerde satılabilecek.
- **Küçüklere zararlı görülen eseri kendiliğinden poşet içine koyanlar satış bedelinin yüzde 40'ı oranında Toplu Konut Fonu'na pay verecekler.**
- Kurul kararına karşı **"Küçüklere zararlıdır"** damgasını vurmayanlara 2-10 milyon lira arasında ceza verilecek.
- **Müstehcen yayın yaptığı belirlenen yayın organlarının sahipleri ortalama tirajın satış bedeli ile çarpımının 5-15 katı tutarında ağır para cezası ödeyecekler. Yayın organlarının sorumlu müdürleri ise bunun yarısı kadar ceza verecekler.**
- Bir aydan az süreli yayın organlarında ve eklerinde 18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde zararlı etki yaratacak nitelikte yayın yapılmayacak.

"Yorgun Savaşçı" olayı dolayısıyla

Yakılan filmler, cici çocuklar ve de başkaları...

ATİLLÂ DORSAY *12 mart*

Berlin'e gittim, geldim, **Milliyet** gazetesindeki **"Yorgun Savaşçı"** olayı hâlâ sürüyordu. Pehlivan tefrikasına dönüşmüş bir yazı dizisinde, filmin tasarı aşamasından yakılmasına dek (her şey değilse de) pek çok şey açığa çıktı. **Halit Refiğ** de bu arada film üstüne yanıp yıkılmaktan, **"Beyaz Ölüm"** adlı değerli (!) filmin gördüğü seyirci ilgisinin kendisini teselli ettiğini söylemeye, kaleminin ucuna gelen pek çok şeyi kâğıda dökmüş oldu.

"Yorgun Savaşçı" filminin yakılması olayını işleyen bu yazı dizisini küçümsüyor muyum? Katiyen.. **Milliyet** gazetesi çok iyi bir iş yapmıştır. Bir filmin yakılması, hiçbir biçimde savunulamayacak, savunulmak şöyle dursun, aklın, havsalanın alamayacağı iğrenç, korkunç, dehşet verici bir iştir. Kitap yakmaya benzemez bu.. Yakılan kitabın daha birçok kopyası, baskısı vardır. Kitap yakma, o kitabı yasaklama düşüncesinin gösterişçi bir eyleme dönüştüğü, temelde yalnızca bir yasaklama işlemidir. Oysa bir filmi, hele **"Yorgun Savaşçı"**daki gibi **"tüm kopyaları ve (olasıklıkla) negatifiyle birlikte"** yakmak, bir sanat yapıtını tümüyle, ebediyen yok etmek anlamına gelir. Bu yüzdendir ki, dünyada böyle bir iş hiçbir dönemde görülmemiş, en buyurgan yönetimler bile, karşı oldukları filmleri yakma yoluna gitmemişlerdir. Ne **Stalin**, karşı olduğu ve yasaklattığı **Eisenstein** filmlerini yaktırmıştır, ne de Naziler anti-Nazi bulup yasaklattıkları onca filmi.. Bir filmi yaktırmak eylemi, herhalde kararın altında imzası bulunan kişilere hiçbir zaman onur getirmeyecek, çağdışı bir davranıştır. Ve ne kadar eleştirilse, lanetlense yeridir...

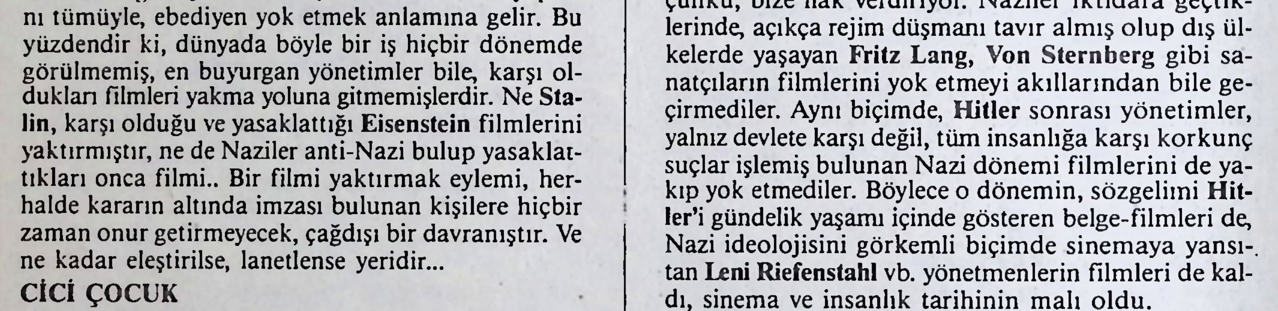
CİCİ ÇOCUK

Ancak **Halit Refiğ**'in günler süren yazılarında temel bir nokta gözümüzden kaçmadı. **Refiğ**, sık sık, devletine, milletine ne denli bağlı bir sanatçı olduğunu ileri sürmekte, **"Ben devlete karşı hep "cici çocuk" oldum. Nasıl olur da benim filmimi yakarsınız?"** demeye getirmektedir. **Refiğ**, bu **'cici çocuk'** olmayanların filmlerinin, eserlerinin de yakılmasına, tüm filmlerin yakılmasına karşı çıksa, gönlümüz daha çok onun yanında olacaktı. Bilmek gerekir ki, **Halit Refiğ**'in filminin başına o işlerin geldiği günlerde, **Yılmaz Güney**'in (oyuncu, senaryo yazarı veya yönetmen olarak katkıda bulunduğu) filmleri, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nca film şirketlerinden, arşivlerden, yazıhanelerden toplanmıştır. Bir söylentiye göre, bu biçimde toplanan ve akıbeti tam anlamıyla **"meçhul"** olan bu kopyaların sayısı 160'ı aşmaktadır. Bu olaya karşı hiçbir ses, hiçbir nefes çıkmamıştır o günlerin koşullarında... Ama o koşullar biraz değiştikten sonra, **Halif Refiğ**'in bir aya yakın süren yazı dizisinde sık sık sözünü ettiği **"mesleki dayanışma"**nın bir örneğini vermesi, film yakma, yok etme olaylarına tümden karşı olduğunu açıklaması gerekmez miydi?

SAKLANMASI GEREKİR

Yanlış anlamaları, yorumları önlemek için hemen ekleyelim: **Yılmaz Güney**'in hele son dönemlerindeki siyasal tavrına hiçbir zaman ortak olmadık. Özellikle dışarda Türkiye'nin aleyhinde çalışan kimi örgütlere araç olduğu, belki gerçekten de **"devlete karşı"** bir tavır içine girdiği doğrudur. Biz, buna rağmen, o filmlerin yakılıp yok edilmemesi, tersine, saklanması gerektiği görüşündeyiz. Tarih bizi doğruluyor çünkü, bize hak verdiriyor. Naziler iktidara geçtiklerinde, açıkça rejim düşmanı tavır almış olup dış ülkelerde yaşayan **Fritz Lang**, **Von Sternberg** gibi sanatçıların filmlerini yok etmeyi akıllarından bile geçirmediler. Aynı biçimde, **Hitler** sonrası yönetimler, yalnız devlete karşı değil, tüm insanlığa karşı korkunç suçlar işlemiş bulunan Nazi dönemi filmlerini de yakıp yok etmediler. Böylece o dönemin, sözgelimi **Hitler**'i gündelik yaşamı içinde gösteren belge-filmleri de, Nazi ideolojisini görkemli biçimde sinemaya yansıtan **Leni Riefenstahl** vb. yönetmenlerin filmleri de kaldı, sinema ve insanlık tarihinin malı oldu.

Çünkü yönetimler bugüne değil, geleceğe de bakmak zorundadırlar. Yarının Türkiyesi'ni, hep bugünkü bunalımlarını atlatmış, siyasal bir dengeye kavuşmuş, Batı türü gerçek bir demokratik düzeni kurmuş, her şeyin, her fikrin, komünizm dahil toplumda yasal partiler halinde örgütlendiği bir toplum olarak hayal etmiyor muyuz? Böyle bir toplumda, **Yılmaz Güney**'in filmleri merak konusu olmayacak mıdır? **"O bir komünistti"** veya **"20 yıl önce cinayet işlemişti"** diyerek mi, onun filmlerini yok ettiğinizin gerekçesini göstereceksiniz? Bu filmleri, içerdikleri sanatsal,

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş

Cumhuriyet

İNSANI ANLAMAK
Prof. Dr. Özcan Köknel

62. Yıl: Sayı: 22108 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 13 Mart 1986 Perşembe

2969 sayılı yasada iki değişiklik

Eski siyasiler artık 'resmen' konuşacak

2969 SAYILI YASA

Siyaset hâlâ yasak

Haber Merkezi — Milli Güvenlik Konseyi'nin 6 Aralık 1983'te kabul ettiği "12 Eylül 1980 öncesi siyasi çekişme ve çatışma ortamına benzer bir durumun önlenmesi hakkında kanun" başlıklı 2969 sayılı yasanın b ve d bentleri kaldırılıyor. Yasanın tamamı şöyle (siyah dizili bölümler kaldırılan bentler):

Madde 1 a) 12 Eylül 1980 tarihinden sonra kanunla.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

LİDERLER NE DEDİ?

Tüm yasaklar kalksın

Süleyman Demirel: *Yalnız b ve d bentlerinin kalkması yetmez.*

Bülent Ecevit: *Yasanın asıl ağırlığı a bendindedir. Bu bent yürürlükte kaldıkça bir şey değişmez.*

Alparslan Türkeş: *Değişiklikler olumlu. Ama kanunun tamamı kaldırılsa dahaiyi olur.*

Haber Merkezi — Bakanlar Kurulu'nun dün 2969 sayılı yasanın 1. maddesinin "b" ve "d" bentlerinin kaldırılmasını öngören bir tasarıyı kabul etmesinden sonra Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit görüşlerini Cumhuriyet'e açıkladılar. Demirel, "Bu bentlerin değil, yasakların tamamen kaldırılması önemlidir" dedi. Bülent Ecevit de kendisiyle İspanya'da görüşen Cumhuriyet muhabirine "Önemli olan, kanunun 1. maddesinin a bendidir. Bu kaldırılmadıkça bir şey değişmiş

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Bakanlar Kurulu, 2969 sayılı yasanın 1. maddesinin "b" ve "d" bentlerinin kaldırılmasını, yürürlük süresinin 7 Kasım 1992 olmasını öngören bir yasa değişikliği tasarısını kabul etti.

Eski ve yeni siyasiler, güncel politika konusunda artık konuşabilecekler.

Başbakan Özal, değişiklikleri Cumhurbaşkanı Evren'in de "uygun bulduğunu" söyledi. Hükümet sözcüsü Mesut Yılmaz, "Bu değişikliğin elbette özel bir anlamı var, ama bunu size açıklayamam" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anayasaya göre 10 yıllık siyaset yasağı kapsamına giren eski siyasilerin güncel politika konularında görüş açıklamaları "resmen" serbest bırakılıyor. Bakanlar Kurulu, eski siyasilere konuşma yasağı getiren 2969 sayılı yasanın 1. maddesinin "b" ve "d" bentlerinin tamamen yürürlükten kaldırılmasını, 3. maddesinin ise değiştirilmesini öngören bir yasa tasarısını kabul etti. Buna göre, Anayasa Mahkemesi ya da Milli Güvenlik Konseyi tarafından kapatılan siyasi partilerin merkez karar ve yönetim kurullarını

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

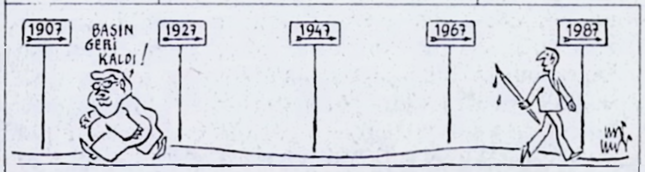
EVREN, BAKANLAR KURULU'NA BAŞKANLIK YAPTI

11. Sayfada

Özdağlar içerde

Eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar, Yüce Divan tarafından görevi kötüye kullanmak suçundan hakkında verilen hapis cezasının infazı için dün Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na teslim oldu. Özdağlar, cezasını çekmek üzere Merkez Cezaevi'ne gönderildi. EM Denizcilik Şirketi sahibi Uğur Mengenecioğlu'ndan 25 milyon lira rüşvet aldığı iddiasıyla Yüce Divan'da yargılandıktan sonra görevini kötüye kullandığı gerekçesiyle 2 yıl hapis ve 30 bin lira para cezasına çarptırılan ve hüküm'den sonra milletvekilliğinden ve partisinden istifa eden eski ANAP Manisa milletvekili Özdağlar'ın, geçen hafta TBMM'de yapılan oylamayla üyeliği de düşürülmüştü. Daha önce basın mensuplarına perşembe günü (bugün) teslim olacağını açıklamasına rağmen, dün akşamüzeri saat 18.15 sıralarında sürpriz bir kararla savcılığa teslim olan Özdağlar, İnfaz Yasası'nın yeni hükümlerine göre 9 ay 18 gün hapis yatacak. 10. Sayfada *(Fotoğraf: RIZA EZER)*

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

2969 ve Avrupa

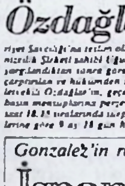
ANKARA — Kendimizi hiç kandırmayalım. Zaten fiilen ortadan kalkmış, halk diliyle "zaten delinmiş" bulunan ve pratikte işlerliği kalmamış olan bazı yasakların kaldırılması yönünde atılan adımları, "Bir artık demokratik bir ülke oluyoruz" deyip de kendimizi kandırmayalım. ("Belediki siyasal ve sosyal gelişmeler, var olan yasakları aşıyorsa, fiilen aşmış bulunuyorsa, bu tür yasakları kaldırmanın ülkenin demokratikleşmesiyle ne gibi bağlantısı olabilir?

yasakların kaldırılmasını elbette kınamıyoruz. Elbette olumlu adımlar olarak niteliyoruz. Ancak görüntüde sergilenen bu adımların bağlantısını araştırıyoruz. Böyle bir araştırmaya yöneldiğimizde de karşımıza "Avrupa ve Batı ile ilişkiler" çıkıyor. Kısaca "2969" olarak anılan ve asıl adı "12 Eylül Öncesi Siyasi Çekişme ve Çatışma Ortamına Benzer Bir Durumun Önlenmesi Hakkında Kanun" olan bu ünlü yasaklar dizisi, 6

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Gonzalez'in referandumla gelen zaferi

İspanya: NATO'ya 'evet'

Yüzde 53 "evet", yüzde 39 "hayır" oyunun kullanıldığı referandum sonuçlarının belli olmasından sonra Başbakan Felipe Gonzalez, "Bu sonuç İspanya demokrasisinin bir zaferidir" dedi.

Referanduma katılım oranının yüzde 59 civarında olması, gözlemciler tarafından sosyalistlerin 1982'deki seçim sonuçlarına göre "sönük bir zafer" olarak nitelendiriliyor.

NİLGÜN CERRAHOĞLU

MADRİD — İspanya'nın NATO üyeliğinin devamı, dün yapılan referandum sonucu yüzde 53 "evet" oyuyla kabul edildi. Katılım oranının yüzde 59 dolayında olduğu dünkü referandumda İspanyolların yüzde 39'u, İspanya'nın NATO'dan çıkması lehinde oy kullanırken, Başbakan Felipe Gonzalez, yüzde 14'lük bir farkla bir "referandum zaferi" kazanmış oldu. Dün gece televizyonda, Başbakan Yardımcısı Alfonso Guerra tarafından açıklanan referandum sonuçlarını değerlendiren Başbakan Felipe Gonzalez, "Bu sonuç, İspanyol demokrasisinin bir zaferidir" dedi.

İspanya'da dün yapılan referandumda katılım oranının yüzde 59 dolayında olması, 1982 yılındaki siyasal referandumunda ulaşılan yüzde 67'lik katılıma kıyasla yüzde 8'lik bir düşüşü simgeliyordu. Bu nedenle sonuçlar, bazı gözlemcilere göre Gonzalez'in 1982 seçim zaferine göre nispeten "sönük bir zafer" olarak nitelendirildi.

15 günlük kampanya boyunca 7 bin 700 miting yapan, İspanya'nın NATO'da kalması uğruna İspanyol seçmenleri ikna edebilmek için devlet radyo televizyonunun da tüm olanaklarından yararlanan sosyalistler, referandum sonuçlarını "memnuniyet verici" olarak karşıladılar. Felipe Gonzalez, ilk sonuçlar açıklanır açıklanmaz televizyonda yaptığı konuşmada, sonuçları "İspanyol demokrasisi için bir zafer" olarak niteledi. Tüm gözlemcilere göre Felipe Gonzalez'in Madrid'de yapılan ve binlerce kişinin katıldığı son mitingte bizzat yaptığı ve televizyon ekranlarından naklen verilen konuşması, son anlara dek "hayır" oylarının kazanacağını gösteren kamuoyu yoklamalarının sonuçlarını değiştirmede çok etkin oldu. Felipe Gonzalez'in tüm kişisel prestij ve ağırlığını ortaya koyduğu bu referandumun sonuçları, partisinin üç numaralı lideri Txiki Benegas tarafından "net bir zafer" olarak nitelendirildi. Oysa ilk sonuçlar alınır alınmaz özel bir baskı yapan Madrid'in liberal

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Muzır Yasası hazırlıkları hızlı

Sansür Kurulu bu hafta 'hizmet'e hazır

Özal: *Kanunu iyi okuyun. Bu kurul gündelik gazetelerle ilgili değil. Bir ay ve daha fazla süreli yayınlar için.*

Gürkan: *Yasayı iktidara geldiğimizde kaldıracağız.*

Demirkent: *Kurulda temsil edilmeyeceğiz.*

İlhan Selçuk yarın yargılanıyor

İstanbul Haber Servisi — Yazarımız İlhan Selçuk ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin yarın yargılanacaklar. Selçuk ve Gönensin, gazetemizin "Pencere" köşesinde 2 Ocak 1986 günü yayımla-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kamuoyunda "Basına Sansür Yasası" olarak nitelenen "Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası" dün Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

"Muzır neşriyat"ı izleyecek "sansür kurulu" niteliğindeki 11 kişilik kurulun bir an önce oluşturulması için Başbakan Turgut Özal gerekli talimatı verdi. Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, ilgili kuruluşların en geç bugün akşama kadar isim bildireceklerini söyledi. Yasanın uygulanması için yönetmeliğin hazırlanmasına da başlandığı öğrenildi. "Sansür kurulu"nun hafta içinde çalışmaya ve "sansür yasası"nı uygulamaya başlaması bekleniyor.

Bundan böyle, Başbakanlık bünyesinde oluşturulacak ve gereğinde mahkemede bilirkişilik yapacak 11 kişilik kurul, basılı eserlerin 18 yaşından küçükler için zararlı olup olmadığına karar verecek, müstehcen bulunan yayınlar "Küçüklere zararlıdır" damgası ile poşet içinde satılacak, bunlar için reklam yapılmayacak, kurulun kararlarına uymayan yayın organlarına tirajına göre 1 milyar liraya kadar para cezası verilebilecek.

Başbakan Turgut Özal, yasanın yürürlüğe girmesinden sonra, dün basın mensuplarının bu konudaki sorularını yanıtlarken,

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra

RIFAT ILGAZ anlatıyor

Yıllar sonra doğduğu yere, Karadeniz'in şirin ilçesi Cide'ye dönen Rıfat Ilgaz'ın 12 Eylül sonrası başından geçenler...

Ünlü Hababam Sınıfı'nın yazarı, evinden nasıl alındı, gözleri nasıl bağlandı, neler soruldu?..

Güzel bir yaz günü Rıfat Ilgaz'ın evinin karşısına "Rıfat Ilgaz bu apartmandan çıkmazsa, apartman taranacak" pankartını kimler asmıştı?

Pazar günü Cumhuriyet'te

İdama karşı çıkan doktorlar yargılandı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi üyeleri hakkında, idam cezalarına karşı çıkan bir bildiri yayımladıkları gerekçesiyle görevden alınma istemiyle açılan davaya dün devam edildi. Duruşmada, TTB Merkez Konseyi üyeleri hakkında ceza davası açılan Asliye Ceza Mahkemesi tarafından istenen dava dosyasının beklenmesi kararlaştırıldı.

Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dün görülen davanın duruşmasına, TTB Merkez Kon-

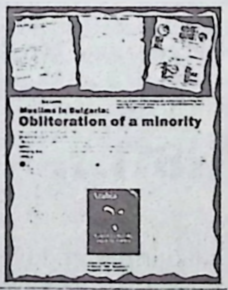
(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Avrupa ile durum

Strasbourg Ankara trafiği

Konsey Hukuk ve Siyasi İşler Komisyonu, Türkiye Alt Komitesi raportörleri Steiner ve Stoffelen ise, İstanbul'daki temaslarını tamamlayıp Ankara'ya geçtiler.

8. Sayfada

Bulgar baskısının belgeleri

Dergide yer alan belgelerde sokaklarda Türkçe konuşmanın yasaklandığı ve Türklerin işe alınmadığı kanıtlanıyor.

Dış Haberler Servisi — Bulgaristan'da "tek devlet, tek millet" sloganı altında yürütülen etnik azınlıkları "Bulgarlaştırma" operasyonuna bu kez de Müslüman Türk azınlığın hedef olması Arabia dergisinin mart sayısında ele alındı. Londra'da İngilizce yayımlanan Arabia dergisi, konunun geçmişini kısaca özetledi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Cepteki dövize sınırlama

Merkez Bankası, şubelerine gönderdiği bir genelge ile yurt dışından gönderilen döviz havaleleri ile kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarından yapılacak ödemelerde döviz yerine Türk Lirası verilmesini, ya da döviz almak isteyenlere nakit döviz yerine, çek verilmesini istedi. Uygulama yurt dışında çalışan işçilerin Türkiye'de döviz kullanmalarını sınırlama amacını güdüyor.

Ekonomi Servisi — Merkez Bankası, dolar, mark gibi değerli yabancı paraların piyasaya akışını önlemeye, vatandaşın enflasyon karşısında güvenli tasarruf araçları olarak gördüğü bu paraları cepte, cüzdanda taşınmasını ve yastık altında saklanmasını

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Özal Neden Sinirli?..

Dikkat ediyoruz, Başbakan Turgut Özal her geçen gün 12 Eylül askeri yönetiminin belirlemiş olduğu zihniyetle kendisini özdeşleştirme yolunda adımlar atmaya devam etmektedir. Bu bakımdan, hükümetin 2969 sayılı yasada değişikliğe yönelmesi pratikte demokrasi açısından herhangi bir yenilik getirmiyor. Sayın Özal'ın verdiği demeçler, yaptığı açıklamalar, 12 Eylül'le bütünleşme sürecinin altını her seferinde çizmektedir.

Adalet Bakanlığı'nın izniyle açılan basına dönük davalar da bu tutumun bir başka göstergesidir. Hele Çankaya'dan bir günde yıldırım hızıyla onaylanarak çıkan "Muzır Neşriyat Kanunu" belleklerden kolay silinmeyecek kadar çarpıcı bir örnektir.

Doğrusu böyle bir örneğe, adına "demokrasi" denilen bir rejimde rastlayabi-

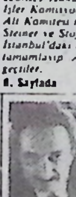
(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

HASAN CEMAL

Eskişehir'de tren kazası: 2 ölü, 200 milyon zarar

ESKİŞEHİR, (Cumhuriyet) — Eskişehir yakınlarında meydana gelen tren kazasında büyük ihmal, 2 ölü ve 200 milyon liralık zarara yol açtı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Ecevit'e göre Bafa ve ATAŞ olayları

MADRİD, (Cumhuriyet) — Bülent Ecevit, ATAŞ Rafinerisi'nin ve Bafa Gölü'nün devletleştirilmesi konusunda bakanlarıyla herhangi bir ilke anlaşmazlığı olmadığını, "ancak her iki konudaki önlemlerin zamanlamasını ve uygulanış biçimini yadırgadığını ve sakıncalı bulduğunu" bildirdi.

Madrid'de bulunan Bülent Ecevit, Milliyet Gazetesi'nde yayımlanan "Liderler Hapishanesi" yazısında yer alan ATAŞ'ın ve Bafa Gölü'nün devletleştirilmesi konularında kendisine atfen yazılan

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Yedeksubay...

Son otuz altı yıl içinde üç askeri ihtilal yaşadık. Bu üç ihtilale karşı değişik kesimlerde çeşitli tepkiler oluştu.

27 Mayıs ihtilalini genellikle CHP destekledi. 12 Mart Muhtırası'na CHP ve AP karşı çıkar göründüler. Daha sonra bu iki parti de askerlerin kurduğu hükümete bakan ve güve-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

sinemasal değerler için izlemek isteyen geleceğin kuşakları, bunları görmek için ille de Paris Sinemateği'ne gitmek zorunda mı kalacaklar? Bu, geleceğin Türkiyesi'ne onur mu verecek?

Evet, **"cici çocuk"** olmayanların, giderek devlete, millete karşı suç işlemiş olanların yapıtlarını da korumalıyız. Bir devletin gücüne, anlayışına, geleceğe dönük olarak düşünüp davranmasına yakışan budur. Ve **"Yorgun Savaşçı"**ya dövünürken, artık birilerinin, sanatla, sinemayla ilgili birilerinin, örneğin Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi'nin veya bizzat Kültür Bakanlığı'nın bir ara toplanmış bulunan **Yılmaz Güney** filmlerinin akıbetleriyle ilgilenmesi zamanı gelmiştir ve geçmektedir...

Gonzalez'in referandumla gelen zaferi

İspanya: NATO'ya 'evet'

NİLGÜN CERRAHOĞLU *13 mart*

MADRİD — İspanya'nın NATO üyeliğinin devamı, dün yapılan referandum sonucu yüzde 53 **"evet"** oyuyla kabul edildi. Katılım oranının yüzde 59 dolayında olduğu dünkü referandumda İspanyolların yüzde 39'u, İspanya'nın NATO'dan çıkması lehinde oy kullanırken, Başbakan Felipe Gonzalez, yüzde 14'lük bir farkla bir **"referandum zeferi"** kazanmış oldu. Dün gece televizyonda, Başbakan Yardımcısı **Alfonso Guerra** tarafından açıklanan referandum sonuçlarını değerlendiren Başbakan **Felipe Gonzalez, "Bu sonuç İspanyol demokrasisinin bir zaferidir"** dedi.

İspanya'da dün yapılan referandumda katılım oranının yüzde 59 dolayında olması, 1978 yılındaki anayasa referandumunda ulaşılan yüzde 67'lik katılıma kıyasla yüzde 8'lik bir düşüşü simgeliyordu. Bu nedenle sonuçlar, bazı gözlemcilere göre Gonzalez'in 1982 seçim zaferine göre nispeten **"sönük bir zafer"** olarak nitelendirildi.

15 günlük kampanya boyunca 7 bin 700 miting yapan, İspanya'nın NATO'da kalması uğruna İspanyol seçmenleri ikna edebilmek için devlet radyo televizyonunun da tüm olanaklarından yararlanan sosyalistler, referandum sonuçlarını **"memnuniyet verici"** olarak karşıladılar. Felipe Gonzalez, ilk sonuçlar açıklanır açıklanmaz televizyonda yaptığı konuşmada, sonuçları **"İspanyol demokrasisi için bir zafer"** olarak niteledi. Tüm gözlemcilere göre Felipe Gonzalez'in Madrid'de yapılan ve binlerce kişinin katıldığı son mitingte bizzat yaptığı ve televizyon ekranlarında naklen verilen konuşması, son anlara dek **"hayır"** oylarının kazanacağını gösteren kamuoyu yoklamalarının sonuçlarını değiştirmede çok etkili oldu. Felipe Gonzalez'in tüm kişisel prestij ve ağırlığını ortaya koyduğu bu referandumun sonuçları, partisinin üç numaralı lideri **Txiki Begenas** tarafından **"net bir zafer"** olarak nitelendirildi. Oysa ilk sonuçlar alınır alınmaz özel bir baskı yapan Madrid'in liberal gazetesi **"Diario 16"** ise, hükümetin zaferini **"mahzun zafer"** olarak adlandırdı. Gazetenin **"mahzun zafer"** başlığı ile kastettiği, Felipe Gonzalez'in dün geceki zaferinin kendisini mutlaka çoğunlukla işbaşına getiren 1982 seçimlerindeki kadar **"göz kamaştırıcı"** olmaması idi. Ancak pek çok gözlemciye göre de Gonzalez'in dün geceki zaferinin bir **"Pirus zaferi"** olup olmadığı, NATO üyeliği gibi İspanyol toplumunu bölen bir polemik üzerinde değil, sonbaharda yapılacak seçimlerde anlaşılacaktı. Ana muhalefet lideri **Fraga Iribarne,** sonuçları, seçime katılmayanların zaferi olarak nitelendirdi.

Kültür Bakanı ve hükümet sözcüsü **Javier Solana** da 145.000 polis ve askerin güvenlik önlemleri aldığı referandum gününün olaysız geçmesi dolayısıyla İspanyol seçmenlerini kutladı. NATO'ya hayır için propaganda yapan Sovyet yanlısı komünist lider **Ignacio Gallego** ise **"sandık başında kaybetmelerine rağmen, İspanya'yı NATO'dan çıkarmak için savaş vermeye devam edeceklerini"** söyledi.

Kadın Hakları...

MEHMED KEMAL *13 mart*

Martın sekizi kadın haklarının anılmasına ayrılmış. Nasıl barış, gençlik günleri yapılıyorsa kadın haklarını arama günü de yapılıyor. Tanınmış kadınlarımız TBMM'ye kadın haklarını köstekleyen her türlü engelin kaldırılması için bir dilekçe sunmuşlar. Dilekçede şimdiden yaklaşık üç bine yakın ünlü kadının imzası var. Eğer dilekçe imzaya açık tutulsa bunu başkaları izleyebilir. Bakıyorum da dilekçeyi imzalayan bayanlarımız arasında Ayten Gökçer, Müjde Ar, Hale Soygazi, Deniz Türkali gibi sinema ve sahne sanatçıları, Nazlı Ilıcak, Adalet Ağaoğlu, Latife Tekin, Pınar Kür, Nazlı Eray gibi gazeteci ve yazarlarımız, Türkiye'nin ilk kadın avukatı Süreyya Ağaoğlu, Prof. Mina Urgan, Prof. Gülten Kazgan, Prof. Ayla Gürsoy, siyasal bilimci Şirin Tekeli gibi öğretim üyeleri bulunuyor. Bunu işçi, sendikacı, ev hanımı, mühendis, bankacı, genel müdür, sekreter, bakkal, terzi, aşçı gibi türlü türlü mesleklerden kişiler izliyor.

Kadınla erkek arasında bir ayrım var mıdır, varsa nereden gelmekte, nasıl kaynaklanmaktadır? Elbette tartışılacaktır. Zaten bunların tartışmaya açık büyük bir bölümü TBMM'ye sunulan dilekçede yer almıştır. Dilekçe, şöyle sona ermektedir:

"... Kadın ve erkeğin rolleri ile ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinden ve kademesinden kaldırılması ve eğitim metotlarının bu amaca göre düzenlenmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını dileriz, saygılarımızla."

Yasal olarak kadın hakları bizde başka uygar ülkelere göre çok erkenden alınmıştır. Bunların ba-

şında her meslekte çalışabilmek özgürlüğü kadar, siyasette seçme ve seçilme de vardır. Bunları direnççle kadınlar istemese bile erkekler istemişler, Atatürk devrimleri dediğimiz ilkeler arasına yerleştirmişlerdir. Atatürk ilkeleri günümüzde bir oranda değerini epeyce yitirmişse de kadın haklarına yasal olarak pek elleşilememiştir. Elbette bu söylediklerimiz yasal sınırlar arasındadır. Pratikte ise kadın gün geçtikçe kara çarşaflara bürünmektedir. Kadınlar kendi haklarına sahip çıkmazlarsa çarşafa girmeleri daha da artar.

Kadınla erkek arasında fizyolojik bir ayrım var mıdır? Bu konuda arkadaşımız Yalçın Pekşen, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğretim üyelerinden beyin cerrahı Dr. Dilek Leblebicioğlu ile bir konuşma yapıyor. Kendini her konuda ayrımsız ve özgür bulan sayın beyin cerrahına *"Beyin açısından da hiç fark görmediniz mi?"* diye soruyor. Aldığı yanıt şöyledir:

"... Gramaj farklılıkları var tabii... Kadın beyni elli gram daha hafif geliyor. Kadın yapısı ortalamasına göre... Biliyorsunuz, beden de ufak tefektir... Beynin de erkekten küçük olması normal... Ama beynin bütün diğer fonksiyonları aynıdır."

Beyin küçük olmuş, büyük olmuş fonksiyonlarında bir değişim olmadığına göre ne çıkar. İki beyin de eksiksiz ayni işi görüyor ya, yeter. Zaten insan beyni, fonksiyonların tümünü erkekte olsun, kadında olsun göremiyormuş. Bazı bölümler varmış ki beyinde şimdilik işlemiyor, ilerde işlemeyi bekliyormuş. Böyle olunca beyinlerin çalışması ortaktır.

Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde okurken çok değerli hocalarımızdan Saffet Korkut'la Orhan Burian, bir açıkoturum yapmışlardı: Kadın çalışsın mı, çalışmasın mı? O dönemde kentin en güzel kızlarının okuduğu okula Hollywood derlerdi. Başka fakültelerden de meraklı öğrenciler gelmişti. Bir arkadaşımız, *"Bu tartışma gereksiz"* dedi. *"Kadınlar buradakiler değil, Anadolu'da bütün kadınlar şimdi tarlada çalışıyor, çalışmaları da yaşamaları için zorunlu."*

Bu sözler üstüne tartışma tavsar gibi olmuştu. Öyle ya kadınların çoğunluğu tarlalarda çalışan bir ülkede, çalışsın mı, çalışmasın mı tartışması olur mu? Kadın haklarının çoğunu almış bir ülkede, alınmayan, siyasetçilerin vermek istemedikleri haklar üstünde durulur. Hakların engellenmesini isteyen güçleri hepimiz tanıyoruz.

Ecevit NATO referandumunu değerlendirdi:

İspanya, NATO'dan çekilseydi Türkiye'nin yükü ağırlaşırdı

14 mart

MADRİD (Cumhuriyet) — İspanya'da NATO referandumunun sonuçları konusunda Cumhuriyet'e bir değerlendirme yapan Bülent Ecevit, **"İspanya'daki referandum sonucu, Başbakan Felipe Gonzalez ve lideri bulunduğu İspanyol Sosyalist İşçi Partisi için büyük başarıdır. Çünkü bu sonuç sağdaki güçlerle sosyalist partiden daha soldaki güçlerin, bir çizgide buluşmalarına karşın elde edilmiştir"** dedi.

Ecevit'in değerlendirmesi şöyle:

"İspanya'daki referandum ve alınan sonuç, Türkiye için şu açılarda önemlidir:

- **Akdeniz'in stratejik ağırlığı son zamanlarda çok artmıştır. Eğer, referandumdan olumsuz sonuç alınıp da İspanya NATO üyeliğinden çekilseydi, Akdeniz'deki ortak güvenlik düzenlemelerinde Türkiye'ye düşen yük daha ağırlaşabilirdi.**
- İspanya halkı, uzun Franco dönemi süresince yoksun kaldığı ve ancak kısa bir süre önce kavuştuğu demokrasinin değerini çok iyi bilmektedir. Demokrasiye dört elle sarılmaktadır. NATO ise, ittifak belgesinde yer alan demokratik ilkelere, uygulamada, her zaman gereken önemi vermemektedir. Özellikle Akdeniz bölgesindeki üye ülkelerde demokrasinin zaman zaman uğradığı kesintileri ve kısıntıları görmezlikten gelme eğilimindedir. Fakat demokrasiden yoksunluğun çilesini uzun zaman çekmiş olan İspanya halkı, herhalde ittifak belgesindeki demokratik değerlere ve ilkelere gereken önemi verecektir. Bu değerlerin ve ilkelerin NATO organlarında daha ciddiye alınmasını gözetecektir. Militarizmin tehlikelerini bilen İspanyollar, özellikle İspanyol sosyalistleri, herhalde bazı NATO ülkelerinde zaman zaman uyanabilecek militarist eğilimlere karşı etkin bir güvence olacaklardır.

ULUSAL ONUR

- **Çok partili demokratik rejime yaklaşık 40 yıl önce geçmiş olmamıza karşın, Türkiye'de halkın ve toplumsal örgütlerin dış politika ile ve ulusal güvenlik sorunlarıyla yakından ilgilenmesi, hâlâ bazı etkili ve yetkili çevreleri gocundurmaktadır. Halkı ve toplumsal örgütleri bu konularla ilgilendirmekten caydırmak, hatta ürkütmek için bu konularda görüş açıklamış, tavır almış bazı kuruluşlar hakkında davalar açılmıştır. Yüzlerce yurttaşımız o arada işçi sendikaları, bu yüzden ağır ceza istemleriyle yargılanmaktadır. Buna karşılık, daha ancak 10 yıl önce demokrasiye geçmiş olan İspanya'da dış politika ve ulusal güvenlik sorunları, yalnız yurttaşlar ve partiler arasında değil, sendikalar veya dernekler arasında da serbestçe tartışılmaktadır. Hatta referandum konusu olmakta, yani halkın oyuna sunulmaktadır. 10 yıllık İspanyol demokrasisinin, bu konuda da 40 yıllık Türk demokrasisini böylesine geride bırakmış olması, Türk toplumu için bir ulusal onur konusu olmalıdır.**

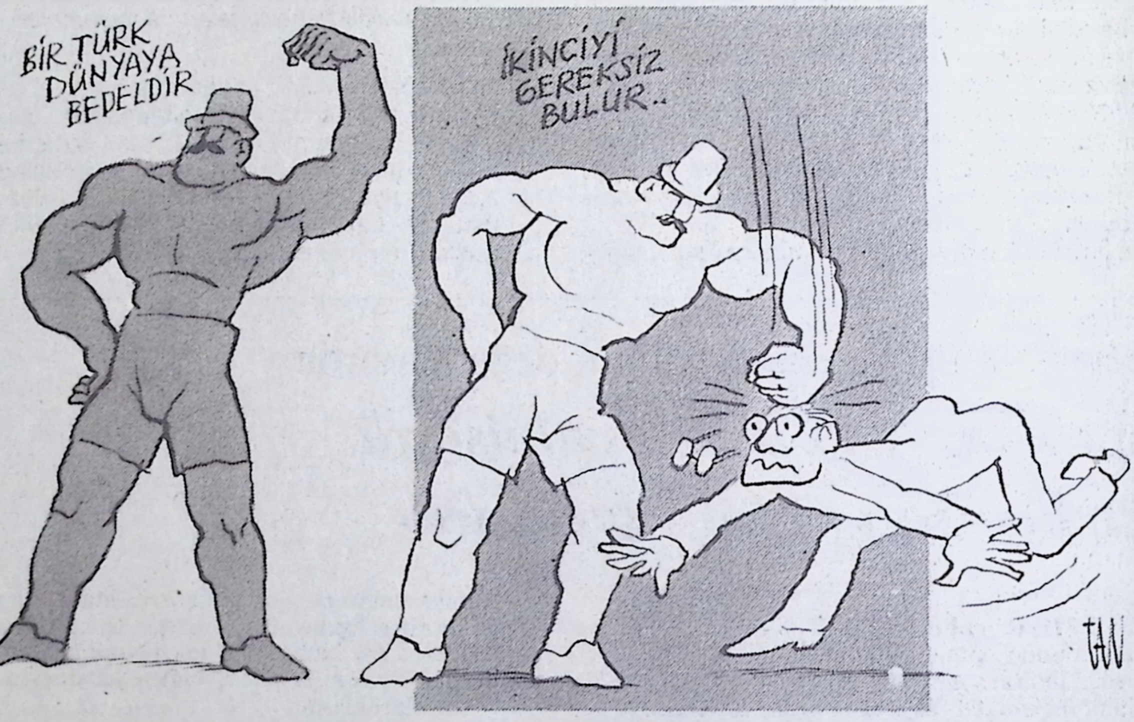
MİLİTARİZME KARŞI ÖNLEMLER

- İspanyol demokrasisinin militarizme karşı almış olduğu önlemler de Türkiye için örnek olacak değerdedir. Genç İspanyol demokrasisi, yönetimin, Türkiye ile kıyas edilemeyecek ölçüde sivrilleştirilmesini ba-

şarmıştır. NATO referandumu vesilesiyle, bu gerçek, somut biçimde kanıtlanmıştır. İspanyol demokrasisinde, savunma konusunda bile söz hakkının askerlerden çok, sivillerde ve halkta bulunduğu gözler önüne serilmiştir.

• Türkiye'de komünistlerin örgütlenmesine izin verilmesinden, bazı egemen güçler hâlâ çok ürkerler. Buna karşı önlem üstüne önlem getirirler. Komünistlerin örgütlenmesine izin verilirse ulusal güvenliğimizin sarsılacağını, hatta neredeyse vatanın elden gideceğini sanırlar. Oysa 10 yaşındaki İspanyol demokrasisi, komünistlerin, hem de Moskova yanlısı komünistlerin bile serbestçe örgütlenmesine ve faaliyet göstermesine izin vermektedir. Ama İspanya'daki NATO referandumunda komünistler, sağın uçlarına kadar uzunan bir taktik cephe oluşturma fırsatını buldukları halde, demokratik kurallar içinde kesin yenilgiye uğramışlardır. Bu açıdan İspanya'da 'sosyalist' olarak adlandırılan sosyal demokratların NATO referandumunda kazandıkları büyük zafer, komünizme karşı, sosyal demokrasinin her türlü yasal önlemden ve yasaktan daha etkili bir engel oluşturduğuna yeni bir kanıt getirmiştir.

Dünyada komünizmin aşamayacağı tek bir engel vardır, o da güçlü bir sosyal demokrat veya demokratik sol harekettir."

Tan ORAL

Avrupa yapımı uzay aracı, kuyrukluyıldızın sırrını çözdü

Giotto, Halley'le buluştu

EDİP EMİL ÖYMEN *15 mart*

LONDRA — "Giotto" uzay aracı, saniyede 68, dakikada 4000, saatte 250 bin kilometreyi bulan bir hızla, **"Halley"** Kuyrukluyıldızı'nın önünden geçti. Tıpkı, büyük bir hızla üzerine gelen bir kamyonun önünden kaçıveren bir bisiklet gibi. Dün sabah Türkiye saatiyle 02.11'de ana kütleye bin kilometre kadar yaklaşan araçla haberleşme bağlantısı, en yakın olacağı noktaya varmasına iki saniye kala kesildi. Aslında aracın bu noktaya bile varamadan parçalanacağı tahmin ediliyordu. Saat 02.30'da temas yeniden, ama zayıf bir biçimde sağlandı. Aracın, dünyaya sinyal yollayan anteninin yönünün, kuyrukluyıldızın önünden geçerken içine girdiği çok yoğun toz ve duman bulutu nedeniyle değiştiği anlaşıldı.

"Giotto", üç metre boyunda, 550 kilo ağırlığında bir laboratuvar. Büyük bölümü **"İngiliz Havacılık Kurumu"** (British Aerospace) tarafından yapılan **"Giotto"**'da, **"Avrupa Uzay Ajansı"**'nı oluşturan on bir ülkenin payları da var. Bütün uçuş, Batı Almanya'da **"Darmstadt"**'taki uzay merkezinden izlendi ve denetlendi. **"Giotto"**'daki fotoğraf makinesinin çekip yolladığı sinyaller, bilgisayarlar aracılığı ile renkli fotoğraflara dönüştürüldü. Bu makinenin 500 kilometre uzaktan, 30 metre boyunda bir yapının net fotoğraflarını çekebileceği hesaplanıyordu. Ancak açık havada tabii. **"Halley"**'in önünden geçerken, **"Giotto"**'nun çok yoğun bir toz ve duman bulutu içinde bu görevi yapması gerekiyordu.

Uzay merkezine, haberleşme kesilene kadar ulaşan fotoğraflar, bilim adamlarının yüzyıllardır üzerinde tahminler yürüttükleri **"ana kütle"** hakkında, çıplak gözle dahi epey bilgi verebilecek nitelikte. Bilgisayarlar aracılığı ile ortaya çıkarılan fotoğraflarda **"Halley"**, sahanda yumurtayı andırıyor, ama bilim adamları fotoğrafta nereye, nasıl bakacaklarını

biliyorlar. Bu arada, ana kütlenin çapının 6 kilometreyi bulduğu, patatese benzer eğri büğrü bir yapıda olduğu, kendi ekseni etrafında 53 saatte bir döndüğü anlaşıldı.

Darmstadt ve Londra yakınında **"Greenwich"**teki **"Kraliyet Gözlemevi"** arasında gerçekleştirilen televizyon bağlantısı sayesinde İngiltere'de televizyon izleyicileri perşembe gecesi saat 23'ten itibaren **"Giotto"**nun buluşmasını saniyesi saniyesine ekranlarından izleme fırsatı buldular. Bir buçuk saat süren yayın sırasında **"Giotto"**nun yolladığı fotoğraflar, sürekli olarak ekrana geldi ve aracın nasıl inanılmaz bir hızla hareket ettiği, **"ana kütleye olan uzaklık"**ın 100'er kilometrelik dilimler halinde hızla azalmasıyla gösterildi.

"Giotto"nun yolladığı sinyaller dünyaya 8 dakikada ulaştığı için, aracın ana kütlenin önünden **"kılpayı"** kurtulup kurtulmadığı hemen anlaşılamadı. Fotoğrafların "sarsıntılı" görünmeye başlaması, araca **"bir şeyler olduğunu"** gösteriyordu. Nitekim bağlantı kesildi. Bu arada bilgisayar tahminlerine göre, **"Giotto"**yu toz ve parçacıklara karşı koruyacak olan birinci kalkanın tamamen kevgire döndüğü anlaşıldı. Bezelye büyüklüğünde bir parçacığın dahi o hızla antene çarpması, antenin sadece bir derece sapması dahi dünya ile görüntü temasının kaybolmasına yetecekti. Nitekim temas kaybolduğunda karamsar bilim adamları, **"Giotto gitti"** derken iyimserler, **"Belki de anten eğildi"** şeklinde yorumladılar.

Gerçekten de **"Giotto"**nun başına ne gelirse gelsin, çekip gönderdiği fotoğraflar; bilim adamlarına bugüne kadar hiç elde etmedikleri kadar sağlam ve çok veri sağlıyor. **"Giotto"** fotoğraftan başka, **"plazma fiziği"** için de veri topladı, **"Halley"**in toz ve gaz tabakasının kimyasal ve jeolojik yapısı konusunda, analizi en az iki yıl sürecek bilgi yolladı. Bilim adamları bir daha 76 yıl sonra gelecek olan **"Halley"**in sırrını önümüzdeki yıllarda herhalde büyük ölçüde çözecek.

Bu Bir Veda Yazısı Değildir

SAMİM LÜTFÜ *16 mart*

Yaşam vedalarla doludur. Her veda da az ya da çok buruktur. Ama kaçınamazsınız o andan. Eninde sonunda yaşamın kendisi de noktalanacak, kişioğlu yaşamın ta kendisi olan kendi varlığına bile veda etmek zorunda kalacaktır. Ne yaparsınız? Aragon'un deyişiyle, mutlu aşk yoktur.

Samim Lütfü için de o an gelip çattı işte.

Bu onun okuyacağınız son yazısıdır.

Onbeş ay süreyle, Cumhuriyet okuru gibi ülkemizde çok özel, çok seçkin yeri olan bir toplulukla birlikte olmak, dünyada ve ülkemizde olup bitenlere birlikte eğilmek, soruları birlikte bulup çıkarmaya çalışmak, sorunlara beraberce yaklaşmak, kolay kolay elde edilir bir olanak değildir. Bu satırların yazarı o mutluluğa erişmiş bir kişi olduğuna göre, en güç koşullarda bile halinden neden yakınsındı ki?

Geçmişteki birlikteliğin yazar açısından değeri, kaçınılmaz olarak gelip çatan veda anının burukluğunu da hafifletiyor.

Ayrılış dakikasında kişinin, geriye dönüp bakması, kim olduğunu ya da kimliğini nasıl tanımladığını, bu amaca yönelik olarak neler yapmak isteyip, neleri gerçekleştirdiğini son bir kez gözden geçirmesi kaçınılmazdır.

Bizim için de artık o an gelmiştir.

Kimdir Samim Lütfü?

Cumhuriyet'in dikkatli, titiz okurlarının birçoğu 1984'ün son gününde ilk kez karşılaştıkları bu imza için de aynı soruyu sordular sanırım. Sormayanlar ise, benzerlikler ve çağrışımlarla kişiyi tanımladıklarından buna gerek duymadılar.

Samim Lütfü, Orhan Selim ya da Emil Ajar gibi olayların, zorunlukların, biraz da hınzır bir fantezinin doğurup ortaya çıkardığı bir kişi. Hemen belirtelim ki, bu benzetme, söz konusu kişinin yukarıda adını ettiğimiz imzalarla aynı düzeyde bulunduğu gibi saçma bir iddiayı içermiyor, sadece üçünün de ortaya çıkış koşullarının benzerliğini vurgulamak amacını güdüyor.

Koşulların zorlamasıyla ortaya çıkmış bulunan bu imza kendi varlığını nasıl tanımladı? Nasıl değerlendirmeye çalıştı?

Samim Lütfü, güç bir dönemde Türk aydınının kendisine yukardan zorla kabul ettirilmek istenen koşul ve çözümlere, gözü kapalı edilgen bir uysallıkla boyun eğmeyeceğinin kanıtı olmaya çalıştı. O koşulları, o önerileri, o emirleri, tartışmaya, olayları kendisine gösterilmeye çalışıldığı biçimiyle değil de, kendi dünya görüşünün süzgecinden geçirerek algılayıp anlamaya çalışan, dünyada ve toplumumuzda, çoğulculuğun, barışın, düşün ve siyaset alanında bugüne dek elde edilmiş kazanımların savunucusu olmaya, onlardan hareketle, daha güzel yarınlar kurmaya çabalayan Türk aydınlarından biri olmaya uğraştı. Kendi kişiliğinde, en güç koşullarda bile, özgürlüğünden vazgeçmemekte direnen insanın oluşturulup geliştirilmesine çabaladı. Kısacası teslim olmamışlığın kendi çapında küçük bir örneğini oluşturmaya çalıştı.

Onun bunları ne ölçüde becerdiği, başarabildiği konusunda kesin bir yargıya varmak olanağı yok. Bu yargı Cumhuriyet okurunundur. Artık varlığının sonuna gelmiş olan Samim Lütfü için ise, tadına doyulmaz bu beraberlikten dolayı Cumhuriyet'in okurlarına, kendisine bu olanağı sağlayan Cumhuriyet yönetenlerine teşekkür etmekten başka bir şey kalmıyor.

Yaşamda saati, dakikası geldiğinde veda etmek kaçınılmazdır. Hatta insanoğlu, yaşama ve ondan başka bir şey olmayan kendi varlığına bile ister istemez veda eder sonunda.

Ama, bu bir veda yazısı değildir.

Bundan böyle Samim Lütfü olmayacak. Ne var ki, çoğulculuktan, barıştan yana olan, sömürüye ve baskıya karşı başkaldırmadan kaynaklanan, yaşamda en gerçek yol göstericinin bilim olduğuna ina-

nan bir bakış açısıyla ülke ve dünya olaylarına, dünyada bugün olanlara eğilme çabası sürecektir.

Bu zaten Cumhuriyet'in de ana çizgisi değil mi? Kurumlar kendilerini oluşturan, sürdüren insanların tekil ya da ortak istençlerinden, çabalarından, kişiliklerinden bağımsız, onları da etkileyen bir kişiliğe sahip olurlar.

Cumhuriyet de böyle değil midir?

Samim Lütfü'nün izlemeye çalıştığı yol, bu gazetenin kurumlaşmış ve tüm çalışanlarını etkileyen çizgisi değil miydi? Daha önce bu sütunda yazan Ali Sirmen de aynı ilkelerden hareket etmiyor muydu? Bundan sonra da etmeyecek mi? Birbirini izleyen bu iki kişi aynı çizgiyi korumaya çalışmadılar mı? Samim Lütfü, Ali Sirmen'in devamı değil miydi? Ve bundan böyle Ali Sirmen de kaçınılmaz olarak biraz da Samim Lütfü olmayacak mı?

Görüyorsunuz ki, bu bir veda yazısı değil.

Hoşçakalın.

"İşçiler, örgütlenin..."

HALÛK BAKIR *16 mart*

AMSTERDAM — Yabancıların da ilk kez olarak katılacakları 19 mart yerel seçimleri yaklaşırken, partilerin kampanya faaliyetleri alabildiğine yoğunlaştı. Parti liderleri ve hatta başbakan, televizyonda Türkçe ve diğer dillerde çağrılar yapıyor, basında yabancı adaylarla Hollandalı parti ileri gelenlerinin yan yana, boy boy resimleri çıkıyor.

Geçenlerde Zaanstad Belediye binasında yabancılara yönelik bir toplantı yapıldı. En kalabalık grubu oluşturan Türklere belediye meclisi salonu ayrılmıştı. Parti yetkilileri sırayla gelip seçim programlarını anlattılar. Bir çevirmen, konuşmaları Türkçe olarak aktardı.

Gurbetçiler her renkten siyasi görüşleri sabırla, sessiz sedasız dinlediler. En son olarak yaşlı bir komünist adayı geldi. Komünist aday konuşmasına Sovyetler'e övgüyle başladı, **"Sovyetler Birliği dünya barışının koruyucusudur"** dedi. Görüşlerini anlattı, gurbetçilerden destek istedi. Çevirmenin, konuşmanın bazı bölümlerinde kızarması, kimi sözcükleri söylemeye dilinin varmaması, iki dili de iyi anlayanların gülümsemelerine yol açtı. Olacak iş miydi? Yaşlı komünist, iki adım ötesinde oturan, yaşını başını almış, ak sakallı yurttaşlarımızın gözlerinin içine baka baka Marks diyor, Lenin diyor, **"komünizm propagandası"** yapıyordu. Konuşmayı dinleyen yaşlı bir gurbetçi, sonradan tepkisini şöyle belirleyecekti: **"Burada adat böyle, varsın gonuşsun. Ben oyumu virmedikten kelli zarar itmez..."**

Komünist aday, Türk gurbetçilere, Hollandalı emekçilerle el ele verip örgütlenmelerini, kapitalist işverene karşı haklarını aramalarını öğütlerken, birkaç ay önce duyduğumuz başka bir konuşmayı anımsadık. Aradaki benzerlik çarpıcı olduğu kadar, çelişkili bir durumu da ortaya çıkarıyordu.

Konuşma, Lahey'deki Hollanda Diyanet Vakfı'nca yapılmıştı. Orada da dinleyenlerin çoğu yaşlı başlı, sakallı yurttaşlardı. Ancak konuşmayı yapan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanı Mustafa Kalemli'den başkası değildi. Gurbetçilere, Hollanda Belediye Meclisi seçimlerinde mutlaka oy kullanmalarını söylüyor, özetle şöyle öğüt veriyordu: **"Güç birliği yapın, derneklerinizi birleştirin. Sosyal haklarınızı elde etmek için örgütlenin..."**

Gazete Gibi Gazete

OKAY GÖNENSİN *17 mart*

Basın üstüne tartışmalar yine bunca sorun arasında öne çıktı, hükümetin tedirginliklerinden kaynaklanan ve hükümetin bir gündem maddesi olarak. "Ekonomimiz neyse, siyasetimiz neyse, futbolumuz neyse basınımız da o" *deyip, işin içinden sıyrılmak mümkün.* "Halk böyle istiyor, tirajlara baksanıza" *demek ya da* "Başbakan haklı, basının kendine çekidüzen vermesi için sert yasalar gerekli" *diyerek, elmayla armutu karıştırmak da mümkün. Ama bizde de* "gazete gibi gazete"*lerin çoğalması için basının içinden de çaba gerekmiyor mu? Okurlar seçme hakları olduğunu fark edince hep* "asparagas"*ı, aynı konu ve kişiler çevresinde dönen basit magazini, en büyük yaratıcılıklara sahne olan lotaryacılığı mı seçecekler. Fransız düşünür Alexis de Tocqueville,* "Biri iyi, biri kötü iki haber karşısında seçme hakkı verilmiş olan insan, akıllı bir hayvandır, sonunda hep iyi haberi seçer. El yordamıyla bazı yanlışlar yapabilir, ama sonunda gerçek hep kazanır" *diyor. "Gazete gibi gazete"lerin temel ilkeleri çoktan ortaya konmuş, binlerce kez tekrarlanmıştır:*

— Siyasal, ideolojik güçlerden, mali merkezlerden bağımsız olmak.

— Haberlerinin doğruluğuyla referans olarak gösterilmek.

— Yargıda, yorumda bulunmak görevinden kaçınmamak.

— Temel insani değerleri hiçbir zaman göz ardı etmemek.

Ünlü Washington Post'un kurucusu E.Meyer, gazetesini kurarken ne düşündüğünü bir mektubunda şöyle anlatıyor:

"Washington Post'un ilk işlevi, ortaya çıkarabildiği ölçüde gerçeği söylemektedir. Bu gazete Amerika'yı ve dünyayı ilgilendiren önemli olaylarda, ortaya çıkarabildiği ölçüde bütün gerçeği söylemeyi taahhüt eder. Washington Post, özel kişilerin haklarına da saygılıdır. Yazacağı her şey herkes tarafından okunabilir. Sahiplerinin özel çıkarlarının ötesinde, bu gazetenin okurlarına ve herkese karşı ödevleri vardır. Washington Post, gerçek kaygısıy-

la, gerektiği zaman kendi maddi çıkarlarından fedakârlık edecektir. Bu gazete özel çıkarlarla hiçbir zaman ittifak yapmayacaktır. Olayları ve siyasal kişileri ele alırken dürüst, özgür ve objektif davranacaktır."

Geçtiği aşamalar ve zorluklar içinde, çok boyutlu mücadelelerini ve iç hesaplaşmalarını sürdürürken Le Monde yönetimi de sık sık kendi temel ilkelerini tekrarlar, çalışanlarına sürekli aktarır ve bunların hiçbir zaman göz ardı edilmemesini ister. İşte Le monde yazı işlerinin yönetim sorunlarının tartışıldığı toplantılarının, sonradan karar haline getirilmiş bazı tutanakları:

"Le Monde, sorunların ve kaygıların ifade edildiği, yapı ve tutum değişimlerinin derinlemesine tahlil edildiği bir gazete olmalıdır. Gözlerimizin önünde meydana gelen olayların herkese ulaşmasını sağlayan taşıyıcı eleman olmalıdır. (Gördüklerimiz, her zaman hoşumuza gitmese de, bazı özel görüşlerimizi gözden geçirmemiz için bizleri zorlasa da...) Gezegenimizi altüst eden olayların işaretleri ve gelişmelerinin günü gününe izlendiği, okunduğu bir gazete olmalıdır Le Monde. Okurlarının, dünyanın siyasal ve ideolojik haritasını yeniden okumalarını sağlamalı, onları geliştirmelidir. Burada da sadece aktarmak yeterli değildir, işlemek, olayın önüne geçmek, farklı yönlerini aydınlatmak, henüz konuşmamış olanları konuşturmak gerekir."

Bu hedefler "gazete gibi gazete"nin bir parçası olmayı kabullenmiş her gazeteciye de önemli ve ciddi sorumluluklar yüklemektedir: "Bir yazıda ya da bir haberde, ikincil önemde de olsa, her yanlış, gazetenin tümünü töhmet altında bırakır. Haber ne kadar doğru olursa, okuyucu gazetenin yorumunu da o kadar kolaylıkla kabul eder. Haberin sağlamlığı gazetenin okuyucu nezdindeki prestijinin ve gazetecilerinin, yazarlarının yorum özgürlüğünün güvencesidir."

Varsın ülkeyi yönetenler kötü yönetsinler, futbolcular kötü oynasın, ama gazeteciler "gazete gibi gazete"*ler yapsınlar. Çünkü diğerlerini de zorlayacak olanlar bu* "gazete gibi gazete"*lerdir.*

AET'ye üyelik demokrasi için güvence

NİLGÜN CERRAHOĞLU *17 mart*

MADRİD — Biraz geçmişe dönmek gibiydi. Lizbon'da artık çökmüş bir imparatorluğun saraylarından birinde **Bülent Ecevit,** o gece Sosyalist Enternasyonal'den eski arkadaşları ile hükümet ve devlet başkanlarıyla beraberdi. Portekiz'in çiçeği burnunda yeni Cumhurbaşkanı **Mario Soares, "darısı başına"** dercesine Ecevit'i candan kucaklamıştı. İki lider uzun uzun sohbet etme fırsatını bulmuşlardı. Ancak tüm bunlar bir iki gün sürdü. Ecevit, Lizbon'dan ayrılırken gene eski başbakan, eski parlamenter, eski gazeteci gerçeğine dönüyordu.

Soares'in yemin töreniyle Palme'nin Stockholm'deki cenaze töreni arasında bir iki günlüğüne de Madrid'e uğrayan Bülent Ecevit, İspanya'da da NATO referandumunu kazanan İspanyol sosyalistlerinin zafer coşkusuna yakından tanık olmuştu.

Ecevit, 12 Eylül'den bu yana ilk kez büyükelçilerin kendisini "eski başbakan" olarak karşılamasına izin verildiği şu sıralarda, sorularımızı yanıtlamak istedi. Bunlar bizim kadar, Batılıların da sık sık **"Ecevit"** adı ortaya atıldığında yanıt aradığı sorulardı.

— İspanya, asırlar süren yalnızlığını, Batıdan kopukluğunu arkada bırakarak nihayet AET saflarına katıldı. Türkiye neden bu atılımı yapamadı? Yunanistan'ın AET atılımını gerçekleştirdiği sırada siz başbakandınız. Hangi unsurlar Türkiye'nin o sırada AET'ye tam üyelik için müracaatını önledi?

ECEVİT — 1970'li yılların ikinci yarısında, dünya petrol bunalımı yüzünden Türk ekonomisi bazı darboğazlara sürüklenmişti. O yüzden Avrupa Topluluğu ile ortaklık anlaşmasının bazı yükümlülüklerini bile ertelemek zorunda kalmıştı. O yükümlülükleri bile yerine getiremeyecek durumda iken, Türkiye'nin topluluğa üyelik başvurusu kanımca kabul göremezdi veya bu yükümlülükleri o aşamada yerine getirmeye çalışırsa, Türkiye'nin ekonomisini darboğazdan kurtarması büsbütün güçleşebilirdi. 1980'li yıllarda ise, Türkiye'de demokrasinin önce kesintiye daha sonra da kısıntılara uğraması, tam üyelik başvurusunun kabul şansını siyasal nedenlerle ortadan kaldırdı.

— Fakat ben gene 80'li yılların öncesine dönmek istiyorum. Komisyondan yüksek düzeyli bazı yetkililerin işaret ettiği gibi, deniyor ki, eğer Yunanistan tam üyelik talep ettiğinde Türkiye tam üyelik talep etmiş olsaydı; "Bana 20 yıllık geçiş dönemi verin" **örnek olarak,** "Yunanistan'a 7 yıllık bir geçiş dönemi verin" **deseydi, AET komisyonu bu iki ülkeye vereceği cevap konusunda bayağı bir bunalıma düşerdi. Çünkü AET, bu ülkelerdeni birine "evet" diğerine "hayır" diyemezdi.** "En azından Yunanistan'ın üyeliği, bloke edilmiş olurdu" **deniyor. Eğer gerçekten böyle bir olanak vardıysa, o zaman, gene bir fırsat kaçırılmış oluyor, çünkü bildiğiniz gibi şimdi Yunanistan Türkiye'nin karşısına çok büyük engeller çıkarıyor.**

SİYASİ BİR GEREKLİLİK

ECEVİT — Evet, fakat bu bir varsayımdır. O sırada başvuruda bulunulmuş olsaydı, nasıl kabul görürdü? Bunu geçmişe dönük olarak kestirmek zor. Ancak şunu yine vurgulamak isterim ki, Türkiye'nin, Avrupa Topluluğu'na tam üye olabilmesi için, bir yandan ekonomik yapısında bazı değişiklikler yapması, bir yandan da siyasal rejimin, Batı Avrupa ölçütleriyle demokratik duruma gelmesi gerekir. Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na tam üyeliği, hiç kuşkusuz, demokrasisi için bir güvence olacaktır. Ama tam üyelik isteminin kabul görebilmesi için de, ilkin demokrasisinin o düzeye erişmesi gerekir. Şunu da eklemek isterim: Bence Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na tam üye olması gereklidir ve yararlıdır; ve bu gereklilik, ekonomik nedenlerden çok, siyasal nedenlere dayanmaktadır. Siyasal nedenler derken, hem iç hem de dış siyasal nedenleri kastediyorum. Türkiye uluslararası ilişkilerinde duyarlı bir dengeyi gözetmek zorundadır. Bu dengede de Batı Avrupa ile ilişkileri çok önemlidir.

— O zaman Türkiye, içinde Yunanistan olan bir AET'ye nasıl girecektir? Yunanistan'ın vetosu, başka hiçbir neden olmasa dahi, Türkiye'yi engellemeye yeterli...

ECEVİT — Tabii bu ciddi bir sorun olabilirdi. Nitekim 1978-1979'daki hükümet dönemimizde, topluluk yetkilileriyle ve topluluk üyesi ülkelerin yetkilileriyle görüşürken, bu olasılığa dikkatlerini çekiyordum ve Yunanistan'ı tam üyeliğe almaya kesin kararlı iseler, başka ülkelerin üyeliği konusunda veto yetkisinin, Yunanistan üye olmadan önce kaldırılması veya hafifletilmesi gerektiğini öne sürüyordum. Bu yapılmazsa, ilerde, Türkiye'yi tam üyeliğe almak isteseler bile, aşamayacakları bir engelle karşılaşabilecekleri konusunda kendilerini uyarıyordum. Fakat topluluk, kendi kurallarında böyle bir değişiklik yapmayı uygun görmedi. Bununla birlikte, Türkiye'nin üyeliği söz konusu olduğunda, Yunanistan engelini aşmanın bazı yolları, istenirse, bulunabilir. Kaldı ki, Yunanistan, Türkiye'ye karşı son yıllardaki kadar katı tutum sürdürmenin, kendisi açısından da sağlıklı ve geçerli bir davranış olmadığını zamanla kavrayabilir. Ancak bunun bir koşulu vardır: Avrupa Topluluğu ve Avrupa Topluluğu'nun Yunanistan dışındaki üyeleri, Türk-Yunan ilişkilerine ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunlara doğrudan ya da dolaylı olarak karışmaktan kaçınmalıdırlar. Çünkü, eğer bundan kaçınmazlarsa, Yunanistan, sırtını, Avrupa Topluluğu'na ve topluluk üyesi ülkelere dayamanın rahatlığı içinde, Türkiye'ye karşı katı davranışı sürdürme eğilimine kapılabilir.

— Tabii Türkiye'yi zaten içine almaya pek hevesli olmayan topluluk, Yunanistan mazeretini ileri sürebilir...

YALNIZ SINIR BEKÇİSİ DEĞİL...

ECEVİT — Eğer topluluk, Türkiye'nin üyeliğini istemiyorsa ve ilerde de istemeyecekse, bunun için Yunan vetosu mazeretine sığınması gerekmez; başka mazeretler de bulabilir. Ama demokratik bir Türkiye, Batı Avrupa'nın kolay kolay dışlayabileceği veya yalnızca bir sınır bekçisi gibi görebileceği bir ülke değildir. Özellikle içinde bulunduğumuz bölgenin gitgide artan önemi, başka bazı bölge ülkelerinin sahip olmadığı bazı özelliklere sahip olan Türkiye'nin de önemini artırmaktadır.

— Olof Palme'nin ölümünün hemen ardından İspanyol gazetelerinde yayımlanan bir resim, İsveçli liderin İspanyol sosyalistleri için yaptıklarının en somut örneği idi. Söz konusu resimde göğsünün üzerinde "Özgür İspanyollar için" yazısı taşıyan Olof Palme, elinde kumbara ile Stockholm sokaklarında Franco'ya karşı mücadele eden İspanyol sosyalistleri için para toplarken görüntüleniyordu. Kuzeyli sosyal demokratlar, Türk sosyal demokratları ile de böylesine yakından ilgileniyorlar mı? Avrupalı demokratların kendi aralarındaki bu yakın ilgi, Türkiye'ye dek uzanıyor mu?

ECEVİT — İskandinav sosyal demokratlarının Türkiye ile ilgilenmeye başlamaları zaten Türkiye'de bir sosyal demokrat hareketin ortaya çıktığı zamana rastlar. O zamana kadar Türkiye'nin İskandinav ülkeleri ile ilişkileri çok zayıftı. İskandinavlar, Türkiye'de olup bitenleri izlemeye gerek bile duymazlardı. Fakat bizim 1973 seçimlerinde, demokratik sol hareketten güç alarak Cumhuriyet Halk Partisi'ni, iktidar olabilecek, yahut yarım iktidar olabilecek, aşamaya getirmemiz, İskandinavlarda, özellikle İsveç sosyal demokratlarında Türkiye'ye karşı büyük ilgi uyandırdı. Çünkü, İsveç ve diğer İskandinav ülkeleri yalnız Güney Avrupa'yla değil, bildiğiniz gibi, Afrika ve Latin Amerika ile de yakından ilgililer; ve bütün geri kalmış veya henüz gelişme sürecinde bulunan toplumların sosyal adalet içinde ve özgürlük içinde gelişmelerine katkıda bulunmak isterler. Kendi sistemlerini onlara ihraç ekmeye kalkışmazlar, ama aşağı yukarı aynı doğrultuda gelişmelerine olanak sağlamaya çalışırlar.

Türkiye'de de, demokratik sol hareketin güçlenmesiyle birlikte İskandinavların bu açıdan ilgilerini çekmeye başladık ve ekonomik bakımdan çok sıkıntılı olduğumuz, bazı Batılı müttefiklerimizden hemen hiçbir ilgi görmediğimiz o hükümet dönemlerinde, özellikle 78-79 hükümet dönemimizde, en yakın ilgiyi İskandinav ülkelerinden gördük.

MADDİ DESTEK

— İsveç sosyal demokratları, İspanyol sosyalistlerine ya da Portekiz sosyalistlerine yardım ettikleri kadar, bir yakınlık kurabildiler mi sizinle? Çünkü bu ülkelere kuzeyli sosyal demokratlar, hem maddi hem manevi açıdan yardım ettiler...

ECEVİT — Evet biliyorum. Fakat biz o tür bir yardıma yol açmadık. Çünkü Türkiye'nin koşulları, Portekiz ve İspanya gibi ülkelerin koşullarından, bazı konularda, bir hayli farklı. Portekiz'de Salazar döneminde, İspanya'da Franco döneminde, açık muhalefet yapmak, olanaksız denebilecek kadar zordu. Bizde ise bu zorluk ancak 12 Eylül sonrası 3 yılda görüldü; ondan sonra aşılmaya başladı. Kaldı ki, o 3 yıllık dönemde de, bana göre, rejimi demokratikleştirme hareketinin içerden gelmesinde, toplumdan gelmesinde yarar vardı. Ben de ona çaba göstermeyi tercih ettim. İkincisi, bizim geleneklerimizde dışardan maddi destek arama yoktur ve bence bu geleneğin de sürmesi gerekir. Belki bazı partiler dışardan örtülü yardım alıyorlardır; onu bilemem. Ama resmen bu yoktur ve Cumhuriyet Halk Partisi de hiçbir zaman bunu istememiştir. Bundan sonra da sosyal demokratların veya demokratik solcuların istemelerini doğru bulmam, çünkü bu kapı bir kez açılırsa, o kapıdan başkaları da girer. Yani sağın bir ucundan, solun bir ucuna kadar birçok akımlar, kendilerine göre gizli, açık birtakım olanaklar bulabilirler. Ben demokrasinin, Türk toplumunun kendi içinden kaynaklanmasında yarar görüyorum. Ama, bu arada başka ülkelerin sosyal demokratlarının belli bir çerçeve içinde gösterecekleri dayanışma, elbette büyük önem taşır.

— Burada basında çıkan haberlere göre, Palme, genç İspanyol demokrasisinin gelişimi ile öylesine yakından ilgiliymiş ki, çekmecesinde daima burada 1981'de Albay Tejero tarafından yapılan parlamento baskınının resmini bulundururmuş. Bu ülkede demokrasinin daha ne kadar genç, ne kadar nazik olduğunu kendisine hatırlatsın diye... Türkiye'deki sosyal demokratlarla İskandinavlar arasında böylesine yakın bir özdeşleşme var mı?

ECEVİT — Dediğim gibi, özellikle 78-79 hükümet dönemimizde, genellikle İskandinavlardan çok yakınlık gördük. Daha önceye gidersek 1974'te de yakın ilgi gördük. İskandinavların, özellikle bağlantısız bir ülke olarak İsveç'in, çok haklı da olsa bir askeri harekât karşısında ne kadar duyarlı oldukları bilinir. Ona karşın, bizim Kıbrıs Barış Harekâtını yaptığımız

sırada, İskandinavlardan belirgin bir tepki gelmedi. Hatta ilk kez o sırada beni, 4 İskandinav ülkesi, yani İsveç, Norveç, Danimarka ve Finlandiya, bir arada ülkelerine davet ettiler. Bu davet, Kıbrıs Barış Harekâtından önce yapılmıştı. Kıbrıs Barış Harekâtından sonra, Yunanlılar bunu engellemeye çalıştılar. Biz de yeniden sorduk **"Gelmemizi istiyor musunuz"** diye; olumlu yanıt aldık. Yani 1974'ten itibaren İskandinavlar Türkiye'ye çok anlayışlı davranmaya başladılar. Ama 1974 hükümet dönemimizde bazı iç nedenlerle gidemedim. Ancak daha sonra 1975 sonunda muhalefetteyken bu ülkelere ilk gezimi yaptım.

12 Eylül 1980'den sonra, ben kişisel olarak, Olof Palme'nin, Danimarka Sosyal Demokrat Partisi Başkanı Anker Jorgensen'in ve tabii, Willy Brandt'ın ve başka ülkelerden bazı sosyal demokratların çok yakın ilgilerini gördüm. Ne zaman tutuklansam, hapse atılsam, mutlaka Palme'den, Brandt'tan, Jorgensen'den sıcak bir ilgi görüyordum; mesajlarını alıyordum.

— **Bir diyaloğunuz var mıydı bu liderlerle?**

ENGELİ NASIL AŞTIM

ECEVİT — Onlar sempatilerini ve desteklerini, dayanışmalarını veya üzüntülerini bildiriyorlardı; ben de teşekkür ediyordum; bazen de sorunların ayrıntılarına giren mektuplaşmalarımız oluyordu. O arada örneğin Anker Jorgensen, benim hapiste olduğum bir sırada, Danimarka'da başbakandı ve Yunanistan'a bir resmi gezi yapmıştı. Yunanistan'dan dönerken, Türkiye'ye, sırf benimle görüşmek ve dayanışmasını göstermek için, kişisel bir ziyarette bulunmak istedi. Bu çok büyük bir jestti. Fakat, tabii Türkiye'nin o sıradaki yönetimi buna büyük tepki gösterdi; ve o yüzden gelemedi Anker Jorgensen. Palme'nin de bir ince jesti oldu. 12 Eylül 1980'den sonra, iki yıl kadar benim yurtdışına çıkmama izin verilmemişti. Bazen hapisler, soruşturmalar, kovuşturmalar oluyordu. Bazen de aldığım davetler, genellikle, Sosyalist Enternasyonal'den, sosyal demokrat partilerden veya Avrupa Topluluğundaki Sosyalist Partiler Birliğinden oluyordu; ve askeri yönetim de, **"Bunlar siyasal nitelikte davetlerdir, oysa size her türlü siyasal faaliyet yasaktır, onun için gidemezsiniz"** diyordu. Palme de bunu biliyordu. Fakat şöyle bir buluşu oldu Palme'nin: 1983 güzünde, Güney Amerikalı yazar Garcia Marquez, "Nobel" ödülü alınca, Olof Palme, başbakanlık konutunda Marquez onuruna vereceği bir özel yemeğe, beni ve eşimi davet etti. Yani bu siyasi nitelikte değil, edebi nitelikte bir davetti. O nedenle de askeri yönetim buna engel olamadı. O şekilde, benim yurtdışına çıkmam üzerindeki engeli aşmış olduk. Ondan sonra başka nedenlerle de çıktım.

İskandinavların demokrasiye bakışını göstermek bakımından ilginç bir şey anlatayım... Benim, Palme'nin bu daveti üzerine İsveç'e gideceğimi duyar duymaz, Danimarka'daki muhafazakâr hükümet de beni, resmen hükümet olarak davet ettiler. Stockholm'deyken, Norveç'teki muhafazakâr hükümetin de daveti geldi. Yani demokrasi konusunda ve başka ülkelerdeki demokratlara ilgi konusunda, İskandinavların, muhafazakârları da, genellikle, sosyal demokratları kadar içtenlikli davranıyorlar.

Çok ilginç bir gözlemim de şu oldu: O edebi davet vesilesiyle İsveç'e gittiğimde, Palme, kendi davet gerekçesiyle tutarlı olmak için, benimle Türkiye'nin siyasi durumunu hemen hiç konuşmadı. Konuşsa ben buna hazırdım, fakat, o takdirde, edebi bir görüntü altında, siyasal nedenle beni çağırmış olacaktı. Onun için o konulara değinmekten kaçındı. Bu bence büyük bir incelikti.

Sosyalistler dayandı, aşırı sağ sürpriz yaptı

Fransa'da sağın sönük zaferi

SABETAY VAROL *17 mart*

PARİS — Fransa'da dün yapılan genel seçimlerde tahminlerin aksine sağ partiler, iktidardaki Sosyalist Parti'ye beklendiği kadar fark yapamamalarına karşın mecliste çoğunluğu sağladılar. Sağcı Le Pen'in Ulusal Cephe Partisi, seçimlerden başarıyla çıkarken, komünistler ağır yenilgiye uğrayan tek parti oldu. Mecliste hiçbir kanadın rahat bir çoğunluk sağlayamadığı bu durumda hükümetin kurulması çabalarının güçleşeceği belirtiliyor.

Gece yarısı ortaya çıkan sonuçlara göre, seçmenlerin yüzde 54.5'i sağ adaylara oy verirken, oyların yüzde 44.5'lik bölümü sol partilerde kaldı.

İlk değerlendirmeler, iki geleneksel sağ partinin (RPR-UDF koalisyonu), çok küçük bir farkla meclis çoğunluğunu elde ettiklerini gösteriyor. 287 olan salt çoğunluğun üzerine çıkan iki sağ parti, 295 milletvekili çıkardı. Sağ partilerin aldığı toplam oyların yaklaşık yüzde 10'unu, liderliğini **Jean Marie Le Pen'**in yaptığı aşırı sağ Ulusal Cephe Partisi elde etti. Bu partinin kazandığı sandalye sayısı 33. İki sağ partiye yakın bağımsız milletvekilleri, sağ çoğunluğun ihtiyacı olan eksikleri karşılayabilecek.

Fransız Komünist Partisi yüzde 10'da kalarak seçimlerin **"açıkça yenilgiye uğrayan"** tek partisi olurken, 36 sandalye kazanabildi. İktidardaki Sosyalist Parti, oylarını yüzde 32'ye çıkardı, sağa karşı direndiğini gösterdi. Bu parti 212 milletvekili çıkararak meclisin en büyük partisi olma özelliğini korudu.

37.5 milyon Fransızın 577 milletvekili için sandık başına gittiği seçimlerde katılma oranı, yüzde 77.5 olarak belirlendi. Bu katılma oranı, 1981'de sosyalistleri mecliste tek başına iktidara getiren seçimlerin birinci turuna oranla düşük bir rakam olmakla birlikte, genel olarak milletvekili seçimlerinde rastlanan katılma oranına göre yüksek sayılıyor.

5. Cumhuriyet tarihinde ilk kez uygulanan nispi temsil sistemi, geç saatlere kadar sonuçların büyük bir kesinlikle saptanmasını güçleştirdi. Ortaya çıkan tablonun, önümüzdeki günlerde Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın bu partilere bağlı bir kişiyi hükümeti kurmak üzere başbakanlık göreviyle görevlendirmesi bekleniyor. Görev alacak en kuvvetli aday da şu an için halen Paris Belediye Başkanı bulunan **Jacques Chirac.** Ancak iki sağ partiden oluşan sağ koalisyonun seçimlerde beklediği ezici zaferi sağla-

yamadığı ve Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın görev süresinin bitim tarihi olan 1988'den önce çekilmesini sağlayacak olanakları elde edemediği görüldü. Bunda, Sosyalist Parti'nin beklenilenin üzerinde oy alarak direnme olanağı elde etmesinin etkisi büyük oldu.

İlk sonuçların ortaya çıkmasından sonra liderler, kendi yönlerinde değerlendirmeler yaptılar.

Parlamentoda çoğunluğu yitiren Sosyalist Parti 1. Sekreteri **Lionel Jospin, "RPR-UDF koalisyonu, muhtemelen çoğunluğu sağlamakla sağlayamamak sınırında. Ulusal Cephe, mecliste ilk kez olarak temsil edilecek, ancak Avrupa Parlamentosu seçimlerine göre gerilemesinden memnunum. UDF-RPR çoğunluğu, her halükârda zayıf bir çoğunluktur. Şimdi söz sırası cumhurbaşkanındadır. Cumhurbaşkanı Mitterrand, görev başındadır ve biz kendisini destekliyoruz"** dedi.

Sol bir cumhurbaşkanı ile sağ bir hükümetin uyumlu bir şekilde 1988 yılına kadar yönetimi birlikte sürdürebilmeleri için gerekli uyumu sağlayabileceğine inanılan başbakan adaylarından eski Başbakan **Jacques Chaban-Delmas** ise **"RPR-UDF koalisyonu, gereken çoğunluğu sağladı. İktidardaki Sosyalist Parti, seçimi kaybetti. Önümüzdeki iki yıl içinde Fransa'nın yeniden kalkınan bir ülke haline gelmesi için herkesin, anayasada belirlenen görevini yerine getirmesi gerekli. Anayasaya göre, cumhurbaşkanı başkanlık edecek, hükümet ise ülkeyi yönetecektir"** dedi.

Mecliste oluşan çoğunluğun en büyük partisi haline gelen RPR'nin Başkanı **Jacques Chirac**, Paris Belediye Başkanlığı binasında yaptığı basın toplantısında şöyle konuştu: **"Ülkede yeni çoğunluk sağlanmasını engellemeyi amaçlayan nispi temsil sistemine rağmen Fransızlar UDF-RPR ittifakına çoğunluk verdiler. Şimdi görevimiz halk iradesinin intikam duygularına kapılmaksızın yerine gelmesini sağlamaktan ibarettir."**

Eski Cumhurbaşkanı **Valéry Giscard d'Estaing** ise, **"Çoğunluk sistemi uygulansaydı başarımız çok daha büyük bir zafere dönüşecekti"** şeklinde konuştu. Başbakan Laurent Fabius ise, **"Sosyalist Parti'nin listesi iyi bir sonuç aldı. Sağ koalisyon, beklediği ezici zaferi elde edemedi. Şimdiye kadar Cumhurbaşkanı Mitterrand ile birlikte yürüttüğümüz faaliyetlerden gurur duyuyoruz."** Fabius'un bu sözleri bir veda mesajı olarak yorumlandı.

12 Eylül sonrası ilk kez konuştu

Türkeş: Tanrı bizleri sınıyor

SEYFİ ÇETİNKAYA *17 mart*

YOZGAT — 12 Eylül öncesinde MHP'nin kalesi olarak nitelendirilen Yozgat'a, 7 yıl sonra hafta sonunu geçirmek üzere gelen kapatılan MHP'nin Genel Başkanı **Alpaslan Türkeş**, 12 Eylül sonrası ilk kez konuştu ve **"Tanrı milliyetçileri sınıyor"** dedi.

Yozgat'ın eski belediye başkanlarından **Yaşar Erbaz**'ın davetlisi olarak geldiği Yozgat'ta Çamlık Gazinosu'nda onuruna verilen akşam yemeğinde davetlilerle sohbet eden Türkeş, çeşitli konularda görüşlerini açıklarken, şöyle konuştu:

"Türk milleti bir çatal kavşaktadır. Bu kavşaklardan ayrılan iki yoldan birisi Marksizm, komünizm, bölücüler, diğeri ise Türk milliyetçiliğine giden yoldur. Ayrılıkçı gruplar Türk milletini bölmek için, milletimizi Marksist-Leninist yola doğru şartlandırmaya çalışıyorlar. Milletimiz bu yola gitmeyecektir. Refaha giden yol, Türk milliyetçiliği yoludur. Bu millet çok büyük bir millettir. Bugüne kadar çok büyük badireler atlatmıştır. Bunu da kısa sürede atlatacaktır."

12 Eylül'den sonra milliyetçilerin yanlış anlaşılma yüzünden mağdur duruma düştüklerini de vurgulayan Türkeş, **"Bu mağduriyetin insanlardan kaynaklandığına inananmıyorum. Bizler Tanrı'nın varlığına ve birliğine inananlardanız. Cenabı Hakkın takdiridir bu. Bizleri yeni bir sınava tutan yüce Yaradan, ileride bizlere daha büyük sorumluluklar verecektir."**

Alpaslan Türkeş, kendilerinin geçmişte herhangi bir hata yapmadıklarını da anlattı ve şunları söyledi:

"İşkencenin her türlüsüne karşı çıktık. İster komüniste, ister bölücüye, ister devlet ve millet düşmanlarına olsun, işkencenin her türlüsüne karşıyız. İşkence bir insanlık suçudur."

Silahlı Kuvvetler'in Türk milletinin değer verdiği ana unsurlardan biri olduğunu da kaydeden Türkeş, **"Silahlı Kuvvetler, Türk milletinin koruyucusu ve savunucusudur. Bunlardan birkaçı bize kötü gözle baktı diye bizler için mukaddes olan bu ocağa toz kondurtmayız"** dedi.

Türkeş, Türk milliyetçilerinin en geç 10 yıl sonra iktidar olacağını söyledi ve Türk milliyetçiliğinden şartlar ne olursa olsun hiçbir zaman vazgeçmedikle-

rini, Türkiye'yi ancak Türk milliyetçiliği iktidarının refaha ulaştıracağını söyledi.

Türkeş, yemekli toplantıda daha sonra gün boyu yanından ayrılmayan ANAP Yozgat İl Başkanı Zülfikar Karakurt'un **"Sağın dağınıklığı hakkında ne düşünüyorsunuz? Sağda, her gün yeni insanlar, yeni isimler altında partiler kuruyorlar. Bu konudaki görüşünüz nedir? Acaba bu insanlar, bir ihtirasın mı peşindeler"** şeklinde sorusuna şu yanıtı verdi:

"Bu konuya kuşbakışı bakmak gerekir. Değişik açılardan değerlendirmek gerekir. Mesela Türkiye'de sağda bir parti var. ANAP kurulmuş, iktidar olmuş, sağda diğer partilere ne gerek var, ANAP çatısı altında sağ birleşsin, şeklinde düşünenler olabilir. Ancak insanların reyini almak mümkündür, ama fikirler dışarda kalsın diyorsunuz, yani bedeni içeriye alıyorsunuz, lakin fikirleri dışarıda bırakıyorsunuz. Böyle şey olmaz."

Bülent Ecevit'le Madrid'de söyleşi:

Komünist parti kurulmalı

NİLGÜN CERRAHOĞLU *18 mart*

MADRİD — Bülent Ecevit, söyleşimizin ikinci bölümünde gerek Batı ve Kuzey Avrupa sosyal demokrasileri ve gerekse Türk demokrasisi konularındaki görüşlerini açılıyor. Ecevit her türlü partinin örgütlenmesine serbestlik tanınması gerektiği söylüyor. SHP ile ilgili görüşlerini de açıklayan Bülent Ecevit'e sorular ve yanıtlar şöyle:

— Felipe Gonzalez, İspanya AET'ye tam üyelik anlaşmasını imzaladığı sırada "Bundan böyle bu ülkede asırlar boyu diktatörlükler doğurmuş olan bir yalnızlık ve gene ülkeyi sürekli yanlızlığa iten diktatörlükler kısırdöngüsü kırılmıştır" **demişti. Sizce Türkiye'nin AET yaklaşımı açısından da benzeri bir mantık yürütülebilir mi?**

ECEVİT — Kuşkusuz, Avrupa Topluluğu'na tam üye olduğumuz takdirde, demokrasimiz çok önemli bir güvence kazanmış olacak. Ama sadece dışardan sağlanan bir güvenceye dayanmak, bence doğru olmaz. Onun büyük katkısı olur, büyük önemi vardır. Fakat Türkiye'de demokrasiyi sağlam temellere kavuşturmak için yapılması gerekenleri de yapmak gerekir. Yoksa şundan kaygı duyarım: 12 Eylül öncesinde, bildiğiniz gibi demokrasiyi birtakım kurumlarla güvence altına alan bir anayasa vardı. Bu, Türk toplumunu, özellikle **"aydın"** denen kesimleri, biraz kolaycılığa alıştırdı. **"Nasıl olsa anayasa var, anayasal kurumların güvencesi var... Bağımsız Anayasa Mahkemesi, özerk üniversiteler, basın özgürlüğü vs. var"** diye, demokrasiyi biraz rahata aldılar. Oysa, demokrasi, bir haklar, özgürlükler rejimi olduğu kadar, en az o kadar, bir sorumluluk rejimidir de. Toplum olarak böylece kolaycılık alışkanlığımız olduğunu bildiğim için, güvenceyi bir ölçünün ötesinde birtakım uluslararası dayanışmalarda aramaktan da kaçınmayı gerekli görürüm. Asıl önemli olan, Türk toplumunun kendi içindeki, demokrasiyi güçleştirici, engelleyici bazı etkenleri ortadan kaldırmamızdır.

— Cumhuriyet'le yaptığı bir söyleşide İspanyol komünist liderlerden Santiago Carrillo "Avrupa'da reformcu sosyalizmin olanaklarının sınırına varılmıştır. Sosyalist ve sosyal demokrat partilerin bir dönüşümüne şahit olmaktayız. Bu partiler geleneksel reformcu pozisyonlarını bir kenara bırakarak, tutucu liberal burjuva partilerine dönüşmektedir. Solun ideolojisinin çöküşünü izliyoruz artık" **diyordu. Siz, bu görüşe katılıyor musunuz?**

ECEVİT — Bu görüşün doğru yanı da var, yanlış yanı da var. Şunu söylemek istiyorum. Benim gördüğüm, Batı Avrupa'da sosyal demokrasi iki farklı şekilde uygulanıyor. Bazı ülkelerde sosyal demokrasi, kapitalist düzenin çerçevesi içinde birtakım düzenlemeler, düzeltmeler yapmaya çalışıyor. Yani sosyal demokrasi, kapitalist düzenin çerçevesi içinde işliyor. Bazı Avrupa ülkelerinde ise sosyal demokrasi, kendi düzenini kuruyor ve o düzenin çerçevesi içinde, kapitalist kurumlar__ güdümlü olarak işletiyor. Carrillo'nun söylediği, birinci kategori için, sanıyorum, bir ölçüde doğrudur. O ülkelerde de zaten sosyal demokrasi çok güçlenememektedir. Güçlenip iktidara geldiği dönemlerde bile, istediği reformları, atılımları yeteri kadar yapamamaktadır. Buna karşılık, ikinci kategoriyi, özellikle İskandinav ülkeleri temsil eder. Onlarda ise sosyal demokrasi çok başarılı ve kalıcı olmaktadır.

— Bu birinci kategoriye örnek olarak hangi ülkeleri veriyorsunuz?

ECEVİT — İzin verirseniz örnek vermeyeyim. Fakat bunu bir kusur olarak da görmüyorum. O ülkelerin koşulları öyle getirmiş.

— Neden örnek vermek istemiyorsunuz?

ECEVİT — Vermek istemiyorum. Önemli olan, bir gerçeği saptamak. İkinci kategoriyi en iyi temsil eden, en başarıyla temsil eden partiler, İskandinav ülkelerindeki sosyal demokrat partilerdir. İskandinav ülkeleri derken, aslında kendi kullandıkları deyimle kuzey ülkelerini kastediyorum. Çünkü o zaman, Finlandiya ve İzlanda da girmiş oluyor. Bu beş kuzey ülkesinde, yani İsveç'te, Danimarka'da, Norveç'te, Finlandiya'da ve İzlanda'da ekonomik ve toplumsal düzenin ve siyasal rejimin çerçevesini, 1930'lardan bu yana, sosyal demokratlar kesin olarak belirlenmişlerdir. Kapitalist kurumlara ve pazar ekonomisine engel olmamışlardır; ama bunları sosyal demokrasinin kuralları ve çerçevesi içinde yönlendirmiş ve kullanmışlardır.

TÜRKİYE'YE ÖRNEK

Bunun sonucu da şudur: İsveç dışındaki kuzey ülkelerinde sosyal demokratlar, çok nadir olarak tek başlarına iktidara gelirler. Finlandiya'da ve Danimarka'da tek başlarına iktidara geldikleri sanırım hiç görülmemiştir. Ya azınlık hükümetlerinin başında, ya koalisyon hükümetlerinin başında veya içinde, iktidara ortak olurlar. Ama, sendikal hareketle işbirliği yaparak, sosyal demokrat çerçeveyi öyle sağlam bir biçimde oturtmuşlardır ki, azınlık hükümetlerinde, koalisyon hükümetlerinde yer alırken bile, hatta mu-

halefetteyken bile, sosyal demokratlar tek başına yeterli veya yeterliye yakın çoğunlukla iktidar olabilmişlerdir. Ama bildiğiniz gibi, son zamanlarda 6 yıl kadar iktidardan uzak kalmışlardı. Fakat o yıllarda muhafazakârlar kurulu düzenden bir tuğla bile sökememişlerdir.

Son iktidar döneminde ise Olof Palme ve İsveç Sosyal Demokrat Partisi, sosyal demokrasiyi yozlaştırmak şöyle dursun, sosyal demokrasiyi bir aşama daha öteye götürme yolunda, ekonomik demokrasi ile bütünleştirme yolunda, önemli adımlar atmaya başlamışlardır.

— Anladığım kadarıyla siz Türkiye'de sosyal demokrasiye örnek olarak, İskandinav sosyal demokrasisini alıyorsunuz, öyle mi?

ECEVİT — Evet, ancak şunu hatırda tutmak gerekir. her ülkenin kendine özgü birtakım koşulları vardır ve o koşullara göre kendi sistemini, kendi sosyal demokrasisini oluşturması gerekir. Ama doğrultu ve ilkeler bakımından, yöntem bakımından, kuzey sosyal demokrasileri, başarıları açısından da Türkiye'ye örnek olmalıdır bence.

— Bizim İsveç'le ne kadar benzer yanımız olabilir? Örneğin İspanya ile Türkiye'ye baktığınızda, pek çok benzer noktalar bulabiliyorsunuz ama İsveç'le biraz güç. Örneğin İspanya'da bir militarist gelenek var. İsveç'te böyle bir gelenekten söz edebilir miyiz?

ECEVİT — Ama bir ara İsveç bir hayli militaristmiş. İsveç bayağı istilacı devletmiş bir ara. Koskoca Rusya'yı kasıp kavurmuş.

— Benim varmak istediğim soru şu aslında. Güney Avrupa sosyal demokratlarının en büyük sorunu şimdi, ideoloji ile pragmatizm arasındaki sınırı çizmek olarak ortaya çıkıyor. İdeoloji nerede bitiyor, pragmatizm nerede başlıyor. Siz bu sınırı Türkiye için...

ECEVİT — O sınırı iyi çizmek, sosyal demokrat olsun olmasın herkes için, her parti için ve her toplum için zaten gereklidir. Sadece kurallara, teorilere bağlanılırsa, uygulamada tökezlenilir elbette. İskandinavlarda da pragmatizm çok önemli bir etkendir. Sosyal demokrat felsefelerini o pragmatik davranışlar ve uygulamalarla iç içe geliştirmişlerdir. Kendilerine özgü bir sosyal demokrat felsefeleri vardır. O felsefe ile Marksist kökenierden, daha geçen yüzyılın sonlarında itibaren kopmaya başlamışlardır.

— Anlaşılan Güney Avrupa sosyalizmi sizi pek fazla ilgilendirmiyor. Fakat bu konuyu kapatmadan önce, bir soru daha sormak istiyorum: Portekiz ve özellikle İspanyol sosyalistleri önceliği ekonomiyi modernleştirmeye ve demokrasiyi yerleştirmeye verdiler. Sizce Türkiye açısından da benzeri bir yaklaşım, ilginç olmaz mı?

DEMOKRASİYİ YERLEŞTİRMEK

ECEVİT — Tabii bu her ülkenin koşullarına, içinden geldiği tarihsel sürece göre değişebilir. İspanya ve Portekiz halkları, çok uzun yıllar koyu faşist ve totaliter yönetimler altında yaşamışlardır. Dolayısıyla bu toplumların, salt demokratikleşmeye ağırlık vermeleri kanımca doğaldır. Ama Türkiye'nin o bakımdan koşulları farklıdır. Bir kere Türkiye'de, çok mütevazı bir biçimde de olsa, demokratikleşme yolunda ilk adımlar bundan 110 yıl önce başlamıştır.

— İspanya'da da öyle aslında.

ECEVİT — Evet, fakat cumhuriyet döneminde de Atatürk devrimlerinin bütün unsurları Türk toplumunu demokrasiye hazırlamaya yönelikti. Yani, Türk toplumunun demokrasiye geçişini engelleyici değil, tam tersine, kolaylaştırıcı, demokrasi için yol açıcı reformlardı. O bakımdan, toplum çok partili rejime geçtiğimizde demokrasiyi doğal karşılayacak hale gelmişti. Öte yandan Türk toplumunda soyluluk geleneği yoktu; Batılı anlamda feodalizm yoktu; Batıdaki anlamda serflik, kölelik yoktu; dana eşitlikçi bir gelenek içinde bulunuluyordu. Bu da, demorasiye geçiş bakımından, bir kolaylık sağlıyordu.

Ayrıca sizin Portekiz ve İspanya'da değindiğiniz aşamayı biz 1950 ve 1960 arasında geçirdik.

— Ama sonra geriye döndük.

ECEVİT — O başka. Ama bu, toplumda bir birikim sağladı. O aşamada Cumhuriyet Halk Partisi tüm dikkatini, demokrasiyi kurmak ve geliştirmek üzerine yoğunlaştırmıştı. Ama salt demokratikleştirilmeye yoğunlaştırılması...

— Ve ekonominin modernleştirilmesi...

ECEVİT — Evet, evet, ekonominin modernleştirilmesi, o da var. Dikkatler yalnız bunlara yoğunlaştırıldığı zaman, yeterli sonuç alınamadı ve demokrasimiz daha sonra kesintilerden, kısıntılardan kurtulamadı. Geriye baktığımda şunu düşünürüm: Keşke biz, koşullar elverseydi de, demokratik sol hareketi, 1950-60 arasında başlatabilseydik; bir yeni sosyal düzen arayışı ile birlikte yürütebilseydik! O zaman 1960'tan sonraki kesintiler, kısıntılar belki de olmazdı diye düşünürüm. Ama bir varsayım, tabii...

— Burada görüştüğüm sosyalist olmayan siyasi gözlemciler dahil olmak üzere, Türkiye'deki demokratikleşme süreci ile ilgilenen hemen herkes, neden DSP'nin SHP ile bir anlaşmaya varamadığını soruyor? Neden bu Türkiye'de mümkün olamıyor?

ECEVİT — Birlik başka, işbirliği başka...

— İşbirliği...

ECEVİT — Örneğin, Demokratik Sol Parti, Sosyaldemokrat Halkçı Parti'ye anayasa değişikliği konusunda işbirliği teklif etti. Konuyu, yani bir ulusal uzlaşmaya dayanan anayasa konusunu, DYP ortaya atmıştı. Ve DSP Genel Başkanı olan eşim, ziyaret etti kendilerini ve bu işbirliğine hazır olduğunu söyledi. Arkasından Sosyaldemokrat Halkçı Parti'yi ziyaret etti ve önümüzdeki seçimlere, sağlı sollu, demokrasiyi benimsemiş partilerin, ortak bir anayasa platformu ile gitmesi için işbirliği önerdi Sayın Gürkan'a ve Sayın İnönü'ye... Fakat ne **"evet"** ne **"hayır"** dediler görüşme sırasında; ama sonradan basında yayımlanan bilgilerden öğrendik ki, meğer daha eşimle görüşmeden önce, yetkili kurullarında bir işbirliğine girmeme kararı almışlar. Bundan sonra gidip bazı anayasa değişiklikleri konusunda Anavatan Partisi'yle işbirliği arayacaklarını söylediler. Yani işbirliği çağrısı DSP'den geldi, fakat SHP tarafından reddedildi. Bu, aslında şunu gösteriyor: Sosyaldemokrat Halkçı Parti, rejim konusunda atacağı adımlarda çok çekingen ve fazlasıyla dikkatli davranmaktadır.

Birleşme konusuna gelince, Demokratik Sol Parti'nin kuruluş biçimi çok farklı. Şimdiye kadar Türkiye'de tüm partiler çatıdan kurulmuştu. Oysa bir sosyal demokrat partinin doğal oluşma süreci temelden yukarıya doğrudur; halktan başlar. Bizde üstelik, tarihimiz boyunca halkın yönetime katılması, yönetimi dolaylı olarak bile etkilemesi, hep engellenmiştir. Halkın yönetime bir ölçüde ağırlığını koyabildiği tek dönem, 1950-60 arası ocaklı, bucaklı dönemdir. Çün-

kü o zaman partiler bütün köylerde, mahallelerde örgütlenirlerdi ve halk o yoldan yönetime ağırlığını koyabilirdi. Onun dışında halk hep yönetimden uzak tutulmuştur. Demokratik Sol Parti bu geleneği kırmak amacıyla kuruldu ve temelden oluşturulmaya başlandı. Buna karşılık Demokratik Sol Parti, askeri yönetim döneminde tamamen çatı örgütleri olarak kurulan partilerin birleşmesinden doğmuştur.

Öte yandan halkın yönetimden dışlanmasıyla bağlantılı olarak Türkiye'nin bir elitist geleneği var. Sosyaldemokrat Halkçı Parti, bu elitist koşullanmalar kırılmadıkça demokrasinin sağlam biçimde yerine oturamayacağına, kalıcı olamayacağına ve gerçek bir sosyal demokrasi oluşturulamayacağına inanıyor.

Eğer ocaklar kapatılmasaydı, o sorunlar kendiliğinden aşılabilirdi. Ama ocaklar kapatıldı, partilerin toplumla organik bağlantıları koptu ve ondan sonra CHP herhangi bir toplumsal örgütlenmeye dayanmayan bir sosyal demokrat parti olmak durumuna geldi. Bunun bir sonucu şu oldu: 1977 seçimlerinde, ben inanıyorum ki, CHP işçilerin en az yüzde 80'inin, belki yüzde 90'ının oyunu almıştır. Hem DİSK'e hem de Türk-İş'e bağlı işçilerin... Ama Türk-İş'in yönetiminde de DİSK'in yönetiminde de demokratik sol çizgi egemen değildi. Yani işçi örgütleriyle bir doğrultu bağlantısı bile kuramamıştı. Çünkü yapısı ve geçmişten gelen bazı koşullanmaları buna engeldi. Sağcı partilerden bazıları toplumla çok daha iç içe örgütlenmişlerdi. Bu geleneği de kırmak istiyor Demokratik Sol Parti. Benim daha önceleri, yani 1984'te Sayın Gürkan'la bazı görüşmelerim olduğunda, bu denemenin mutlaka yürütülmesi gerektiğini, sürdürülmesi gerektiğini söylemiştim; onun için, eğer sosyal demokratlar bir araya geleceklerse, bu denemeyi yürütecek bir çatı altında bir araya gelmelerini telkin etmiştim. Eşimi ziyaret ettiğinde, o da bunun zamanının ve şeklinin iyi belirlenmesi üstündeki titizliğini belirtmişti. Ayrıca, Halkçı Parti'nin hem Demokratik Sol Parti ile hem Sosyal Demokrasi Partisi ile işbirliği aramasını kabul etmemişti. Çünkü Sosyal Demokrasi Partisi'nde yani eski SODEP'te elitist çizgi çok daha belirgindi. Buna karşılık Halkçı Parti'nin ağırlığı Meclis grubundaydı ve o grubun önemli bir kesimi de bir hayli sağdaydı. Özellikle rejim anlayışı bakımından sağdaydı.

Onun için demokratik sol hareketin önerisi şu oldu: Seçime kadar bekleyelim; herkes kendini kanıtlasın ve en uygun koşullar altında, tutarlı biçimde bir araya gelinsin!

Öte yandan başka ülkelerde, aynı derecede önem taşımayabilir, ama Türkiye'de bir sosyal demokrat partinin yapısal tutarlılığı, kadro tutarlılığı, çok önemlidir. Önemli oluşunun da somut bir nedeni var: Türkiye'de Marksist sosyalistlerin veya komünistlerin kendi partilerini kurabilmeleri önünde birtakım ciddi engeller var. Bence bu engelleri aşmaları için çaba göstermeleri gerekir, ama bazıları o çabayı göstermek yerine, işin kolayını seçiyorlar ve bazı kurulu partilere sızmak istiyorlar...

— Siz komünist partinin serbest bırakılmasından yana mısınız?

ECEVİT — Tabii, her türlü partinin serbest bırakılması gerekir. Başka türlü demokrasi olmaz. Size bu açıdan, ilginç bir olayı anlatayım. 1930'larda Cumhuriyet Halk Partisi içinde İtalyan faşizminden ve Alman nazizminden etkilenmiş kişiler vardı. Bunların yönlendirilmesinde bir tüzük tasarısı hazırlanmış ve belli kademelerin onaylarından geçerek. Atatürk'e kadar gelmiş. Atatürk tasarıyı dikkatle okumuş ve çok büyük bir tepki göstermiş. Çünkü nazizmin, faşizmin etkilerini görmüş tüzük taslağında. Ve yanında bulunan samimi arkadaşlarına bundan ne kadar üzüntü duyduğunu, hayal kırıklığına uğradığını ifade etmiş. O arada şunu söylemiş: **"Beni anlamıyorlar bunlar"** demiş; **"Ben öyle bir Türkiye hayal ediyorum ki, eğer hâlâ saltanatı geri getirmek isteyenler varsa, onlar bile parti kurabilmelidirler"** demiş. Atatürk'e, 1930'larda, padişahçılıktan daha ters düşen bir akım olamazdı. Fakat onların bile örgütlenmesi gerektiğini kabul ediyordu.

Komünistlerin parti kurmaları yasaklanmakla komünizm ortadan kalkmaz. Tam tersine, en tehlikeli biçimini alır. Çünkü örtülü faaliyet göstermeye başlar; yeraltı faaliyeti göstermeye başlar, kendini başka türlü tanıtır ve başka partilere sızmaya çalışır.

— Sosyal demokrat partilere sızar...

SIZANLAR NE YAPAR?

ECEVİT — Tabii ve onların görüntüsünü bulandırır. Bu, şu şekilde bizim başımıza geliyordu: Bazı açık hava toplantılarımızda, özellikle tutucu yörelerde, ben topluluğa konuşurken, bazı gruplar ilkin bana hararetle tezahürat yapıyorlardı. Fakat bir müddet sonra demokratik solla hiç bağdaşmayacak birtakım Marksist veya eylemci sloganlar atıyorlardı. O zaman halkın gözünde şöyle bir manzara oluşuyordu: Evvela lehimde tezahürat yaptıkları için halk, onları, bizden kimseler olarak görüyordu, fakat sonra onların ağzından duydukları sloganları da bize mal ediyordu. Bundan dolayı büyük zarar görüyorduk. Onun için, bu gibi deneyimlerin ışığında, Demokratik Sol Parti, örgütlenme ve kadrolaşma konusunda çok titizlik gösteriyor. Herkesi kabul etmiyor; demokratik sol çizgiye kesin bağlılığı şart olarak görüyor. SHP ise bu konuda tam tersine bir tutum izliyor, açık kapı politikası izliyor. **"Yasalara göre parti üyesi olmaya hakkı bulunan herkes isterse bizim partimize girebilir"** diyor.

Türkiye'nin koşulları içinde, böyle bir partiyle, sosyal demokrasinin gelişebileceğine ben inanmıyorum.

— Geçici bir dönem için dahi birleşmeyi düşünmez misiniz?

ECEVİT — O iz bırakır. Bunlar militan gruplardır, aktivist gruplardır, yönetimi ele alırlar...

— Hayır, ben geçici bir dönem için SHP ile birleşmekten söz ediyordum...

HALK SEÇSİN

ECEVİT — Aksine DSP'nin daha inandırıcı bir sosyal demokrat parti olarak ortaya çıkabilmesi için özellikle kuruluş ve örgütlenme döneminde bu titizliği göstermesi lazım. Yoksa bir kez tutarlılığı bozuldu mu bir daha kolay düzeltilemez.

— Ben bunu DSP açısından sormamıştım. Sosyal demokrasinin Türkiye'de daha çok oy alabilmesi için.

ECEVİT — Demokrasiye inanıyorsak, halka inanacağız. Seçime gelindiğinde halk iki partiye bakacak ve kararını verecek. **"Halk anlamaz"** diyenler varsa, onlar demokrat değiller demektir. Türkiye'de bugün büyük bir sosyal demokrat potansiyel; ayrıca son 6 yıldır uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların toplumda uyandırdığı tepki de sosyal demokrat birikime daha büyük bir güç katmıştır. Yani bu SHP'nin eseri değil. O halde seçime doğru vatandaşlar baka-

caklar ve seçimlerini yapacaklar. Nitekim sağdaki seçmen bunu 1960'larda yaptı. Sağ seçmene güveniyoruz da, sol seçmene niye güvenmiyoruz? **"Sosyal demokrasiyi yalnız biz temsil ediyoruz, seçimi halk yapamaz"** demek hakkını kim kendinde görebilir? Bunun takdiri halka bırakılmalıdır.

Kaldı ki ben Sosyaldemokrat Halkçı Parti'ye baktığım zaman onun yerini saptayamıyorum. Örneğin parlamento grubunda, rejim bakımından Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin daha sağında pek çok SHP'li milletvekili var. Ekonomi konusunda Özal hükümetinin uyguladığı politikaya SHP, ayrıntılar ve üslup dışında karşı çıkmak bile istemiyor, rejimi demokratikleştirebilmenin yolu, anayasa kampanyasından geçer, ama öyle bir kampanyaya katılmak istemiyor. Bir yandan da sosyal demokrasiyi hor gören bir araç gibi kullanmak isteyen kimseler dahi üye olmak isterse, onlara da kapısını açıyor...

PLATFORM YOK

— Yani kısacası üzerinde buluşabileceğiniz hiçbir platform göremiyorsunuz?

ECEVİT — Platform, anayasa olabilirdi; rejim konusu olabilirdi; o platforma gelmeyi kendileri reddettiler.

— Bir de Sayın Ecevit, herkesin merak ettiği bir soru var sanıyorum. Bülent Ecevit nerede bitiyor, Rahşan Ecevit nerede başlıyor?

ECEVİT — Biz bir kere çok erken evlendik. Yirmi yaşında yoktuk evlendiğimizde. Gençlik çağının bütün yaşam güçlüklerini birlikte yaşayıp aştık. Yaşamım boyunca da eşim bana çok yardımcı oldu. Örneğin eski bazı alışkanlıklarını ve yapısal sorunlarını çözemediğim, aşamadığım için, Cumhuriyet Halk Partisi'ne yaptıramadığım bazı şeyler vardı. Evvela partiye yaptırmak istedim onları. Partiden direnç gelince, eşim üstlendi. Bunu özetleyebilirim: Başarılı sosyal demokrat partiler, tabii hepsini yakından bilmiyorum, fakat özellikle İskandinav, Alman, Avusturya sosyal demokrat partileri, sosyal çalışmaya, en az siyasal çalışma kadar önem verirler. Fakat ben Cumhuriyet Halk Partisi'ni bir türlü sosyal çalışmaya yöneltemedim. Bu sosyal çalışma, tabii, derneklerin sosyal yardımı gibi bir çalışma değil. Toplumdaki üretim potansiyelini harekete geçirecek, halkı siyasete de yansıyabilecek bir biçimde örgütleyebilecek sosyal çalışmalar... Ben partiye bunları yaptıramayınca, eşim bu işi üstlendi ve epey başarılı da oldu. Sonra tabii araya 12 Eylül girdi ve tabii o çalışma oradan sona erdi... Ama o vesileyle, eşim temelden örgütlenme konusunda büyük deneyim kazandı. Şimdi de ben, aktif siyasete ve örgütlenmeye karışmaksızın, ona yardımcı olmaya çalışıyorum.

Sanırım, biri nerede bitiyor, öbürü nerede başlıyor diye sınır çizmek, hem çok zor hem de zaten gereksiz. Bazı evliliklerde ve işbirliklerinde bu sınır olmayabilir de...

— O zaman seçmen, Bülent Ecevit'e ya da Rahşan Ecevit'e değil, "Ecevitler'e" oy verip vermemek konusunda karar verecek...

ECEVİT — Hayır, bence Türk seçmeninin önce kendine oy vermesi lazım. Bir sosyal demokrat hareketin veya demokratik sol hareketin başarısı, eğer belirli kişilerin başta olmasına fazlasıyla bağımlı ise, o hareket henüz olgunlaşmamış demektir. Bunu daha somut bir şekilde anlatayım. Benim üzerimdeki aktif siyaset yasağının kalkması için daha 7 yıl kadar zaman var. Eğer bu 7 yılın sonunda Türkiye'deki demokratik sol hareket, hâlâ bana veya eşime yani herhangi bir **"Ecevit"**'e ihtiyaç duyuruyor ise ikimiz de kendimizi yenik düşmüş sayarız.

Eşimin de yapmak istediği, halkın kendine güvenini pekiştirmek ve kişilere fazla muhtaç olmaksızın, kendi dayanışmasıyla, hareketin yürütülebilir hale gelmesine katkıda bulunmak. Tabii, her ülkede ve her siyasal harekette liderin önemi vardır. Ama bir sosyal demokrat harekette bu önemin çok ağırlık taşımaması gerekir. Aksi halde, önder kişi safdışı bırakıldığı zaman, hareket de darmadığın olur veya durur.

İki Fransız fotoğrafçı, minyatürlerdeki yaşamla bugünü karşılaştırdı:

Doğulu, yaşam sanatını biliyor

TARIK ERSOY *18 mart*

"1985 Orta Asyasında dolaşırken aniden Topkapı Sarayı'ndaki Siyah Kalem'in minyatürleriyle karşılaşmak nasıl bir duygu? Doğu coğrafyası ve insanı yüzyıllar önce yapılmış minyatürlerden bu yana hiç değişmedi mi yoksa?"

Sabrina ve Roland Michaud diyor ki, **"Değişimler hep dış görünüşte oluyor. Hareket ve düşünce tarzlarında ise fazla bir farklılaşma söz konusu değil."**

Michaudlar 1972, 73, 75 ve 85 yıllarında National Geographic'te ve Elle, Geo gibi dergilerde 20 yılı aşkın bir süredir fotoğraflarını yayımlıyorlar.

"İnsan davranış ve zevklerinin standartlaşmadığı köklü kültürlerle ilgileniyoruz" diyen Michaud, çekimlerle ilgili olarak sunları söylüyor:

"Doğu ülkelerini, yani Türkiye, İran, Afganistan ve Hindistan'ı gezerken kafamızdaki fikirlerden birisi de son elli yılın getirdiği modernleşmeye rağmen bu ülkelerde geçmiş ile bugün arasında bir devamlılık olduğu fikriydi.

Değişimler hep dış görünüşte oluyor. Hareket ve düşünce tarzlarında ise fazla bir farklılaşma söz konusu değil. Geçen gün bir Türkle karşılaştım, fotoğrafçıymış, elinde bir de tesbihi vardı. İnsanlar giyimlerini değiştirdiler diye davranışlarını da değiştirmiyorlar. Büyük değişimler bize yapay geliyor. Türkiye'de farklı bir zihniyet görüyoruz ve inanıyorum ki bu Türklerin lehinedir. İstanbul'da pek belli olmuyor, ama Türkiye genelinde insan yapısında bir ritm var. Her zaman koşturmamak, günlük sıkıntıların, çalışmanın arasında birkaç bardak çayın keyfini çıkarabilmek gibi. Biz buna yaşama sanatı diyoruz."

SÖYLEV
Gazi Mustafa Kemal Atatürk
Cilt I ve II, 15. bası, 1200 lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

BARIŞ İÇİN
YAZDILAR
ÇİZDİLER
Barış seçkisini derleyen: Haluk Gerger
Edebi, 900 lira Bilim ve Sanat Kitapları

62. Yıl: Sayı: 22115 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 20 Mart 1986 Perşembe

Shultz hafta sonu Türkiye'de

ABD ile pazarlık

Türk-Amerikan görüşme gündemi yüklü

Yardımda 7/10 oranı değişmez

***ABD** Dışişleri'nin bir üst düzey yetkilisi Türkiye'ye tekstil ve demir-çelik ihracı için kolaylık sağlanmasının mümkün olmadığını söyledi.*

TANJU AKERSON

WASHINGTON — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un Ankara ziyareti arifesinde ABD'nin Türkiye'ye karşı izleyeceği müzakere pozisyonunun ana hatları belirlendi. Bu konuda Cumhuriyet'e bilgi veren ABD Dışişleri Bakanlığı'nın adının saklı tutulmasını isteyen bir üst düzey yetkilisi, imzalanması ta-

(Arkası Sa. 10. Sü. 6'da)

3. Kıbrıs belgesi Shultz'u bekliyor

CENGİZ ÇANDAR

BM Genel Sekreteri Javier Perez de Cuellar'ın Kıbrıs sorununa ilişkin üçüncü belgesini, ay sonunda ve büyük bir olasılıkla 31 mart pazartesi günü açıklaması bekleniyor. Perez de Cuellar'ın üçüncü Kıbrıs belgesinin hazır olduğu, ancak açıklanma-

(Arkası Sa. 8. Sü. 4'te)

***ABD**'nin girişimiyle, Perez de Cuellar'ın Kıbrıs'ta taraflara vereceği 3. belgenin 31 mart pazartesi günü açıklanması kararlaştırıldı.*

Üsler anlaşması: *ABD'nin yaklaşımına açıklık gelmesi bekleniyor.*

Ticaret kolaylığı: *Ankara, Shultz'dan somut formül istemişti.*

Kıbrıs sorunu: *ABD, Cuellar'ın yeni planına destek isteyecek.*

Ortadoğu sorunu: *Özal, Irak'tan döner dönmez Shultz'u kabul edecek.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı George Shultz'un Türkiye'ye yapacağı ilk ziyaret cumartesi günü İstanbul'a gelmesiyle başlıyor. Shultz, ziyaretinin ilk iki gününü İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerini gezerek değerlendirecek. Pazartesi sabahı Ankara'ya geçtiğinde ise Shultz'u üsler anlaşması üzerinde çetin bir pazarlık bekliyor.

Shultz, Türkiye'ye beraberinde kalabalık bir heyetle birlikte geliyor. Heyette Avrupa işlerinden sorumlu yardımcısı Rozanne Ridgway, State Department'in (ABD Dışişleri Bakanlığı) Güney Akdeniz İşlerinden sorumlu

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

DENKLER SARILDI, DAVULLAR VURULDU — Özal iktidarının yeni infaz indirimini düzenleyen yasasının Resmi Gazete'de yayımlanması ile birlikte, günü dolmuş mahkûmlar dünü sevinçle geçirdiler. Pek çok cezaevinden dün yoğun tahliyeler olurken, yasanın 12 Mart dönemi hükümlülerinden cezaevlerinde kalan son mahkûmları da dışarı çıkartması bekleniyor (Fotoğrafçı: RIZA EZER a.a.)

İnfaz indirimi uygulamaya girdi

Tahliye başladı

İnfaz indirimi Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Adalet Bakanlığı, yasayı telgrafla öteki kentlere bildirdi.

İlk gün toplam 338 hükümlü tahliye edildi. Hilmi İşgüzar 5 milyon lira öderse tahliye olabilecek.

10. Sayfada

Firardaki hükümlü de yasanın kapsamında

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in önceki gün onayladığı ve Resmi Gazete'de dün yayımlanarak yürürlüğe giren yeni İnfaz Yasası, infaz indirimin-

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

İLK TAHLİYE SEVİNCİ

Davul zurna ile gelen özgürlük

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Yarı Açık Cezaevi'nin avlusu, sabah güneşinden ısınmış betonların üzerinde oturan hükümlülerle dolu. Tahliye olacaklar, eskimiş bavullar ve kıpır kıpır dayanan, sabırsız bir kalabalık görünüyor. Cinayetten hükümlü Duran Ünal, yanındaki arkadaşına dönüyor:

"Sabaha kadar gözümü kırpmadım."

İnfaz Yasası'ndan yararlanacak olan Yarı Açık Cezaevi'ndeki hükümlüler dün sabah 06.00'dan itibaren avluya çıkmaya başladılar. Gazetelere sarılı pijamaları, küçük el çantalarına doldurulmuş eşyaları ve düğümlenmiş bohçalarıyla hazırlar özgürlüğe çıkışa.

Cezaevine çok yakın olan Samanpazarı'ndan kiralanan davul zurnacı da hazırdı. Oyun havaları ile halay çekilmeye baş-

(Arkası Sa. 10. Sü. 2'de)

Karadeniz'de casusluk

Montreux'ye göre

Karadeniz'e geçiş hakkı

Dış Haberler Servisi — 1936 yılında Türkiye ile birlikte Sovyetler Birliği, Romanya, Bulgaristan, İngiltere, Fransa, Yugoslavya, Yunanistan ve Japonya'nın hazırlayıp imzaladıkları Montreux Boğazlar Sözleşmesi, Çanakkale ve İstanbul boğazlarından gemilerin geçişine ilişkin ayrıntılı hükümler içeriyor.

Sözleşme, temel ayrım olarak öncelikle savaş ve ticaret gemilerini, barış ve savaş dönemlerini farklı rejimlere tabi tutmakta; Türkiye'ye ve Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerle, olmayan ülkelere farklı hak, yetki ve

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

***ABD** Savunma Bakanlığı yetkilileri, Karadeniz'de Kırım açıklarında Sovyet karasularını ihlal eden iki savaş gemisinin yüklü bir biçimde elektronik araçlarla donanmış olduğunu ve görevinin "istihbarat toplamak" olduğunu söylediler.*

WASHINGTON (Cumhuriyet) — ABD Savunma Bakanlığı yetkilileri Karadeniz'de Kırım açıklarında Sovyet karasularına giren iki Amerikan savaş gemisinin yüklü biçimde elektronik araçlarla donatıldığını ve görevinin "istihbarat toplamak olduğunu" açıkladılar.

Pentagon yetkilileri geçen hafta iki ABD savaş gemisinin Sovyet karasularına girme amacının bunun dışında karasularından "masum geçiş—innocent passage" hakkının kullanılması yolundaki Washington'un savunusunun vurgulanması olduğunu bildirdiler. ABD savaş gemilerinin Sovyet karasularına girmesi emrinin Savunma Bakanı Caspar Weinberger adına Genelkurmay Başkanlığı tarafından verildiği belirtildi. Bu arada benzeri bir harekâtın gelecek hafta Libya ile ABD arasında çatışma yaratan Sirte körfezi açıklarında yapılmasının kararlaştırıldığı duyuruldu.

Pentagon yetkilileri yılda iki üç kez Türk boğazlarından Karadeniz'e Amerikan savaş gemilerinin geçtiğini belirterek, son olarak geçen hafta Karadeniz'e giren kruvazör Yorktown ve destroyer Caron'un elektronik dinleme ve gözetleme araçlarıyla donanmış olarak Sovyet karasularının, Kırım açıklarında, altı mil

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

DIŞİŞLERİ: PROTESTOYLA İLGİMİZ YOK
8. Sayfada

KARADENİZ'DEKİ OLAY
ERGUN BALCI'nın yorumu 3. Sayfada

Gülhane Askeri Tıp Akademisi raporu

Vatandaş gözaltında delirdi

Gülhane Askeri Tıp Akademisi, 8 gün gözaltında kalan Hüseyin Kıy isimli bir vatandaşın "ağır koşullar" nedeniyle "psikotik reaksiyon" adı verilen akli denge bozukluğuna uğradığını raporla belgeledi. 7. Sayfada

SHP'den idamı kaldırmak için yasa önerisi

***SHP** Ankara Milletvekili Sururi Baykal ve üç arkadaşının hazırladığı öneri, ölüm cezalarının yerine süresiz ağır hapis cezası hükmü konulmasını öngörüyor.* 7. Sayfada

DAYAKÇI ÖĞRETMEN BUGÜN YARGI ÖNÜNE ÇIKIYOR

ÖĞRENCİSİNİN AYAĞINI KIRAN MÜDÜR: OLAY BÜYÜTÜLDÜ

SHP'Lİ SAĞLAR: TERÖR MÜCADELESİ, VATANDAŞA BASKIYLA OLMAZ

7. Sayfada

- *Fransa'da sağ, ateşten gömlek giydi.*
- *NATO Nükleer Planlama Grubu toplantısı bugün başlıyor.*
- *F.Almanya ile ABD arasında Yıldız Savaşları anlaşması imzalanacak.*

3. Sayfada

- *Atasoy'dan telefon müjdesi.*
- *Konsere karşı düşük kalori rejimi.*

14. Sayfada

Yunanistan hükümeti, ülke tarihinde ilk akaryakıt fiyat indirimini yaptı

Atina'da ucuz petrol

***Yunan hükümeti**, başta benzin ve mazot olmak üzere akaryakıt fiyatlarını ortalama yüzde 6.6 oranında ucuzlatmayı kararlaştırdı.*

ATİNA, (AP) — Yunanistan hükümeti, benzin ve mazot başta olmak üzere akaryakıt ürünleri fiyatlarının ortalama yüzde 6.6 oranında ucuzlatılmasını kararlaştırdı. Enerji Bakanı Eleftherios Veryvakis, Yunanistan tarihinde ilk kez yapılan akaryakıt fiyat indirimi kararının petrol fi-

(Arkası Sa. 10. Sü. 8'de)

ÖZAL: ÖZEL SEKTÖRE UCUZ PETROL İTHAL İZNİ YOK 11. Sayfada

UCUZ PETROLDEN YAPILACAK TASARRUF NASIL KULLANILMALI? Ekonomi'de

KRİTİK TOPLANTI

Döviz operasyonu yabancı bankalara 2.5 saat anlatıldı

***Merkez Bankası**, yabancı banka temsilcileri ile dün 2.5 saatlik bir toplantı yaptı. Bankacılara döviz yönetimindeki kısıtlamaların nedeni anlatıldı ve önlemlerin geçici olduğu, Türkiye'nin 10 nisan itibarıyla 375 milyon dolarlık yeni kredi alacağı vurgulandı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Merkez Bankası'nda dün bir araya gelen Türkiye'de çalışan yabancı banka yöneticilerine son döviz operasyonuna ilişkin bilgi verildi. Yaklaşık 2.5 saat süren toplantı sırasında yabancı bankacıların soruları da ya-

(Arkası Sa. 8. Sü. 7'de)

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Tekerleği Petrol Değiştirecek

ANKARA — Yabancı petrol şirketleri, dünyayı kasıp kavuran petrol şirketleri, önümüzdeki aylarda yerlerini "Türkiye'nin büyüklerine" bırakıyorlar, kimse şaşmasın. Dışarıya böylesine bağımlı ekonomik bir politika izleyen Özal iktidarı, yabancı petrol şirketlerinin "büyüklerine" son verebilecek kararlara yöneliyor. Onların yerini Özal'a yakın "yerli malı büyükler" alabilir. Gerçekte yerli firmalarla yabancı petrol firmaları arasında ciddi bir rekabet başladı. Bu rekabet, kendini bir yandan petrol taşımacılığında, öte yandan da petrol ithalatında gösteriyor. Gerek petrol taşımacılığında gerekse petrol ithalatında yerli ve yabancı firmalar arasında bugüne dek gö-

(Arkası Sa. 8. Sü. 6'da)

6. Filo Libya önünde tatbikatta

Akdeniz yine ısındı

***ABD**'nin 6. Filosu Libya'nın Sirte Körfezi önünde yeni bir tatbikata başladı. Amerikan CBS Televizyonu, 6. Filo'ya bağlı gemilerin Sirte Körfezi'ne gireceğini öne sürdü.*

Dış Haberler Servisi — Amerikan 6. Filosu, Libya açıklarında cumartesi sona eren tatbikattan iki gün sonra dün yeni bir tatbikata başladı. Amerikan CBS Televizyonu hükümet kaynaklarına dayanarak verdiği haberde 6 Filo'nun Albay Muammer Kaddafi'nin "ölüm hattı" olarak nitelendirdiği 32.5'inci paraleli geçerek Sirte Körfezi'ne gireceğini öne sürdü.

AP'nin Washington kaynaklı

(Arkası Sa. 8. Sü. 5'te)

Shultz Gelirken...

Ankara Washington'dan ne ister? Bu sorunun karşılığı basite indirgenerek iki noktada toplanabilir. Birincisi, Amerikan askeri yardımının arttırılması ve koşullarının iyileştirilmesidir. İkincisi, Türkiye'nin Amerika'ya dışsatımının özellikle tekstil ve demir-çelik gibi ürünlerde kolaylaştırılması, ithalat engellerinden arındırılmasıdır. Bunlara, Türkiye ve Yunanistan'a dönük askeri yardımlarda kurulan "7'ye 10" dengesinden vazgeçilmesi, Kongre'de Yunan ve Ermeni lobilerinin faaliyetlerine yönetimin daha kararlı bir biçimde karşı çıkması, Türk - Amerikan ilişkilerinin "Yunan ipoteği"nden kurtarılması gibi bir iki nokta daha eklenebilir.

Ankara'nın bu istekleri yerindedir.

Türkiye öteden beri Batı ittifakına yapmakta olduğu katkıların yeterince karşılık görme-

(Arkası Sa. 8. Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

DİSK davasında Fehmi Işıklar'ın savunması başladı

'Adalet beklemiyorum'

DİSK Genel Sekreteri Işıklar

***DİSK** davasında savunmasına başlayan Genel Sekreter Fehmi Işıklar, ilk ifadelerinin "her türlü işkence uygulanarak alındığını" savunarak, hukukun en temel ilkelerinin çiğnendiğini ileri sürdü ve "Bu davanın ceza verilmeden sonuçlandırılacağına inanmıyorum ve adalet beklemiyorum" dedi.*

Fehmi Işıklar, yargılamanın uzaması nedeniyle hem kendilerinin hem de 500 bin dolayındaki DİSK üyesi işçinin zarar gördüğünü ileri sürerek, "Önce iddia makamınca gerekli senaryo metin, yani iddianamenin iskeleti hazırlanmış ve zorla, işkence ile bu senaryoya uygun ifade metni kâğıtlar imzalanmıştır" şeklinde konuştu.

İş-Sendika Servisi — DİSK davası yargılamasında savunmasını yapmaya başlayan DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar, 12 Eylül 1980'le başlayan DİSK davasında hukukun en temel ilkelerinin çiğnendiğini ileri sürdü ve bu davada adaletin gerçekleşeceğine inanmadığını, bu nedenle de mahkemeden adalet beklemediğini söyledi.

Davanın temelinin hukuk değil, ihtilal ve ihtilalin mantığı, kuralı ve hukuku olduğunu sa-

(Arkası Sa. 10. Sü. 7'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Dokuz Doğurdu...

"ANAPMDPVAPDYPMÇPRPIDPGPBAP"

Nedir bu?

Yeni kurulan "Vatandaş Partisi" (VAP) ile sayıları dokuza varan sağ partilerin toplamıdır.

Bu dokuz partinin kısa adlarını yan yana yazarsanız böyle bir anlamsız harf topluluğu çıkıyor.

(Arkası Sa. 8. Sü. 2'de)

Top mermisi patladı

7 çocuk öldü

Siirt'in Eruh ilçesinde buldukları top mermisi ile oynayan çocukların mermiyi patlatması sonucu 7 çocuk ölürken, bir çocuğun da ayağı koptu.

SİİRT, (Cumhuriyet) — Siirt'in Eruh ilçesinde tarlada bulunan bir top mermisinin patlaması sonucu 7 çocuk öldü, bir çocuğun da ayağı koptu.

Eruh Kaymakamı Necmi Kurt'dan alınan bilgiye göre Eruh'un Ormanardı köyünde boş arsada oynarlarken top mermisi bulan çocuklar, balta ile kırmak istediler. Mermi üzerine

(Arkası Sa. 11. Sü. 8'de)

ÇİÇEK VE KEYİF

Roland Michaud konuyu biraz daha açmak için, Bellini'nin, Fatih resmine karşılık çektikleri **"Gül Koklayan Adam"** fotoğrafını gösteriyor ve devam ediyor:

"Doğulu insan günlük yaşamında eline bir çiçek alıp, kokluyor ve bu güzelliğin keyfine varabiliyor, zaman ayırıyor buna. Genel olarak söylemek gerekirse Doğu sanayileşiyor, Batıya benziyor ama yine de eski köklü alışkanlıklarından vazgeçmiyor. Biz fotoğrafçı olarak, bu yüzden insanların içini değil, ama kimliklerinin dışa yansımasını görüyoruz. Mesela Türk erkeğinin bıyık bırakma alışkanlığı üzerine bir araştırma yapılabilir, çok şey öğrenebiliriz. Sizin bıyığınız yok. Siz bir istisnasınız. Türkiye geneline baktığımızda bıyıksızlar azınlıkta kalıyor. Ben Doğu dediğim zaman sadece Müslüman Doğuyu vurguluyorum, minyatür geçmişi olan ülkeleri değerlendiriyorum."

— Fotoğraflarla minyatürler arasında büyük bir benzerlik var mı?

MICHAUD — Evet, yanılmıyorsam geçerli bir fikir bulduk ve bu fikirden yola çıkarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Türkiye'de yağlı güreşlerden bir fotoğraf çekiyoruz. Sonra 16. yüzyıl Moğol minyatürlerine bakarken bu fotoğrafa inanılmayacak derecede benzeyen bir minyatür çıkıyor karşımıza. Güreşçilerin duruş şekilleri, birbirlerini yakalamak için yaptıkları hareketlere kadar her şey benzeşiyor. Fotoğrafları çektikten sonra hep onlara benzeyen minyatürleri aradığımız zannedilmesin. Bazen bir minyatürden, bazen de bir fotoğraftan yola çıkıyoruz. Bir fotoğrafla minyatürü bir araya getirince **"İşte bir ayna daha"** diyoruz.

— Çalışma tarzınız nasıl?

MICHAUD — Afganistan gibi geleneklerine çok bağlı ülkelerde yabancı erkekler kadınlarla birlikte olamıyor. Karım kadınlarla, bense erkeklerle beraberiz.

— Dilini bilmediğiniz insanlarla nasıl iletişim kuruyorsunuz?

MICHAUD — Tabii ki gittiğimiz bütün ülkelerin dillerini öğrenemeyiz. 1964'ten 1978'e kadar hep seyahat ettik. Farsça öğrendik, günlük konularda insanlarla rahatça konuşabiliyoruz. Türkiye'de ise 200-300 kelimeyle mucizeler yaratabiliyoruz. Saymayı bilmek, meyveleri tanımak işimizi kolaylaştırıyor.

Michaudlar'ın bugüne kadar 14 albümü basıldı. Bunlar Amerika, İtalya ve Almanya'da yayımlandı. Kullandıkları minyatürlerin büyük çoğunluğu Topkayı Sarayı ve Türk müzelerinden alındı. **Roland ve Sabrina Michaud,** İzmir Fransız Kültür Merkezi'nde 24 Mart - 5 Nisan 1986 tarihleri arasında yer alacak **"Aynadaki Doğu"** sergisinden sonra, 26 mayıs tarihinden itibaren İstanbul İbrahim Paşa Sarayı'nda aynı sergiyi gerçekleştirecekler.

Kelebek...

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *21 mart*

Paltomun yakasında mavi bir kelebek var. Kanatları boncuk boncuk işlenmiş, o tek tek boncuklarda kimin elleri, kimin gözleri var acaba? Belki bir genç kız, belki de bir delikanlı üretti bu kelebeği, belki de kelebekler gibi uçmak özlemiyle...

Ankara'da Türk-İş galerisinde aldım bu kelebeği, Çağdaş Gazeteciler Derneği ve Gırgır'ın birlikte düzenledikleri *"İçerden Dışarıya Sevgilerle"* sergisinde. Ceza ve tutukevlerinde çizilmiş doksan beş karikatür yer alıyor bu sergide. Kimi Çanakkale'den, kimi İmralı'dan, kimi Sıvas'tan, parmaklıkların ötesinden birkaç çizgi, ama ne çok şey anlatıyor. Seyrederken karmakarışık oluyor insan, ağlarken gülüyor, o gülüş bıçak gibi yüreğine saplanıyor sonra. Utançla kızarıyor, içerde ne müthiş olaylar yaşanıyor, nasıl çağdışı koşullarda karşı karşıya tutuklular... Örümcekler, fareler, soğuk, açlık yine de karikatür yapıyorlar. O çağdışı koşullara direnme gücünü, yaşama sevincini yitirmediklerini duyuruyorlar. Örümcek ağlarında top oynamayı düşlüyorlar!.. Bu müthiş bir olay, bu toplumda bir birikimi kanıtlıyor her şeyden önce.

O sergi büyük ilgi gördü başkentlilerden. Açılış günü Türk-İş galerisine giden yollarda oluk oluk gençler, kimi liseli, kimi üniversiteli, kimi işçi, kimi memur, sanatçı, gazeteci, nerdeyse koşarak galeriye geliyorlar. Bir karikatür önünde dakikalarca duruyorlar, o çizgiler türü bir yorum yapıyorlar, sonra satış masasına yöneliyorlar. On liralıkları, yüz liralıkları, bir araya getiriyorlar, bir kelebek alıyorlar ya da bir kart, bir file, az ama gönülden bir alışveriş, içerdekilere küçük bir katkı dışardakilerden, içten bir merhaba... Bu genç kalabalık beni ayrıca etkiliyor. Başka sergilerde, imza günleri kitabevlerinde, ara sıra düzenlenen bir açıkoturumda ya da konser salonunda da görüyorum bu gençleri. Pırıl pırıl gözlerle bir şeyler arıyor, bir şeyler bekliyor, bir şeyler özlüyorlar.

Onlara ne verebiliyoruz? Umut mu, güvence mi, güzel bir gelecek mi? Siyasal kuruluşlar nasıl bir yaşam biçimi öngörüyor onlara; okullarda, radyoda, TV'de, basında neler izliyorlar, nasıl bir ortamda yetişiyorlar, geçmişten, tarihten sayfalar okuyorlar yalnız, geriye dönük yaşıyorlar, ileriye dönük bir ışık görmüyorlar.

Satış masasından ben de birkaç kart aldım. Kartlarda Çanakkale Cezaevi'nden Tarık Hatiboğlu'nun bir karikatürü var. Ahmet Abakay ile seyrederken gözüm yaşardı. Tel örgülerin arasından bir çiçek düşüyor cezaevinin avlusuna, avluda bir delikanlı, çiçeğe bakıyor sevgiyle. Çiçek de soruyor:

— *Ben senin için düştüm, sen niçin düşüntün buraya?*

Gazetelerde dizi dizi anılar, cezaevinin avlusunda bir çiçeğin sorusu, o kartları kimi kişilere postalamak isterdim, çiçeğin mesajını alırlar belki...

Karikatür sanatının gücü burada işte, bir çiçek, bir fare, bir örümcek ne müthiş gerçekler yansıtıyor, nerelere uzanabiliyor!... Toplumdaki mizah gücünün kanıtı bu. Ceza ve tutukevlerindeki gençler şiir yazmıyor, karikatür yapıyorlar, yalnızlığı, terk edilmişliği sevecen çizgilerle aşmak istiyorlar, çiçeklerle dertleşiyorlar, içerden dışarıya kelebeklerle selam

yolluyorlar.

Sergiden çıkınca Türk-İş'in yan sokaklarında yürüdüm bir süre, sonra Sakarya Çarşısı'na daldım, tablalarda gümüş gümüş balıklar, kırmızı turplar, marullar, renk renk çiçeklerle çok neşeli bir çarşı burası, ama o akşam bana hüzün verdi. Yakamda mavi kelebek, yüreğimde büyük eziklik... içerdekiler sevgiyle de seslenseler, o sevgiyi taşımak kolay değil...

* * *

Oğuz Aral ile otuz yıl öncesine döndük bu sergi nedeniyle, yıllardır ilk kez karşılaşıyoruz. Yeni Sabah'ta birlikte çalıştık bir süre. Ben sosyete haberleri yazardım, o resimlerdi, o küçük vinyetlere kahkahalarla gülerdim. Şimdi o tür yazılar yazsaydım, Oğuz Aral nasıl resimlerdi kimbilir? İstanbul'un pembe gecelerinde çok ilginç çizgiler var kimi zaman. Başkentte yok mu derseniz, kuşkusuz var. İstanbul ve Ankara giderek bütünleşiyor, değil mi? Kamu sektörüyle özel sektörü ayırmak kolay olmuyor çoğu kez...

* * *

Artizan galerisinin kurucusu Ertan Mesci, Avrupa başkentlerinde bir gezi yaptı, izlenimlerini anlatırken, yakamdaki kelebeğe takıldı gözü.

— *Biliyorsun, kelebek çok moda*, dedi, *Paris'te, Londra'da bütün vitrinlerde kelebekler uçuyor...*

Sonra da düşündüm. Paris ya da Londra modası bir solukta gelir ülkemize. Ionesco'nun gergedanları türü yakında herkes kelebekleşiverir. Ama ceza ve tutukevlerinde üretilen boncuk kanatlı kelebeklerin özlemini hissedebilirler mi acaba? Kelebek kanatlarından algılanmak artık çok kolay değil. Duyarlığını yitiren bir toplum, tehlike çanlarına bile sağır çoğu zaman...

ABD'nin Kıbrıs beklentisi

ŞEBNEM ATİYAS *22 mart*

WASHINGTON — ABD Dışişleri Bakanı **George Shultz**'un danışmanlarından **Edward Derwinski, Cumhuriyet'e** demeç verdi. Derwinski, demecinde, **"Dışişleri Bakanı'nın Türkiye ziyareti, esas olarak ABD'nin hem Türkiye hem de Yunanistan'la olan ikili meselelerine ve Türk-Yunan meselesine bir parça daha hareketlilik kazandırmaktadır"** dedi. Derwinski, George Shultz'un Türkiye ziyareti sırasında Kıbrıs konusunun temel mesele olarak görüşülebileceğini sanmadığını da söyledi.

Edward Derwinski, 1985 yılı ağustosunda Kıbrıs'ı ziyaret etmişti. O zamanlar, gezinin amacı, **"BM Genel Sekreterinin çabalarının nasıl sonuç verdiğini gözlemlemek"** olarak açıklanmıştı.

ABD Dısişleri Bakanı Shultz'un bugün başlayacak olan ziyareti sırasında, Kıbrıs konusunda bir öneri getireceği söylentilerinin yoğunluk kazanması üzerine Washington'da Derwinski ile görüştük. Derwinski, Shultz'un ziyaretinin amaçlarını, Kıbrıs ve Türk-ABD ilişkilerine dair görüşlerini şöyle açıkladı:

"Dışişleri Bakanı'nın ziyareti esas olarak ABD'nin hem Türkiye hem de Yunanistan'la olan ikili meselelerine ve Türk-Yunan meselesine bir parça daha hareketlilik kazandırmaktır. Kıbrıs konusunun temel mesele olarak ele alınacağını sanmıyorum. Gezi daha çok ikili ilişkiler ve ekonomik konuların ele alınmasını hedeflemektedir. Bildiğiniz gibi Sayın Shultz, Sayın Papandreu ve Sayın Özal'ın ortak yanları üçünün de ekonomist olmalarıdır. Bu güzel bir rastlantıdır."

— Davos'taki 'karşılaşmayı' da mı güzel bir rastlantı olarak değerlendiriyorsunuz?

DERWINSKI — Davos'taki gelişmeler ilginçti. İkisi de tanınan ekonomistler. Böyle bir ortamın buluşmaları için en elverişli ortam olduğunu sanıyorum.

— Kıbrıs konusunun temel konu olmayacağını söylediniz. Daha önce Yunanistan gazetelerinde ABD'nin Kıbrıs'la ilgili önerisi olduğuna dair haberler yer aldı. Hatta bunlardan biri 'güvenlik planını' ince detaylarına kadar açıkladı. İddiaya göre ABD, Türk askerlerinin adadan tümüyle çekilmesini, adada iki tarafın da askeri güçlerinin 5000'de eşitlenerek 7 yıllık bir süre bu sayının korunmasını, 7 yıl sonra iki tarafın da Zürih anlaşmasına uygun olarak askerlerinin sayılarının 950'ye düşürülmesini planlıyor. Böyle bir plan var mı?

DERWINSKI — ABD'nin resmi bir planı yoktur. Bunlar spekülasyondan ibarettir. İstenilen, **Perez de Cuellar**'ın soruna mantıklı bir çözüm bulmasıdır. Biz bu konuda başlangıçta çok ümitliydik. Cuellar orada bulunmuştu. İnsanları yakından tanıyor, konuları iyi biliyordu. Genel Sekreterliğe geldiğinde onun bu işi herkesten iyi yapacağını düşünüyorduk. Bunun halen yapılamamış olması bizi hayal kırıklığına uğratmıştır.

— Papandreu'ya göre Kıbrıs'tan Türk askeri çekilmediği sürece Türk-Yunan meselesinde gelişme kaydedilmesi mümkün değil. ABD yönetimi bu konuda ne düşünmektedir?

DERWINSKI — Bizim çabalarımızın nedenlerinden biri de bu. Bu nedenle Kıbrıs'ta bir anlaşma olması için çabalıyoruz. Kıbrıs'ta bir anlaşma elde edersek, bu, güvenliği de içerecektir. Hem Türk tarafının hem de Rum tarafının güvenliğini. Güvenlik bir sürü biçim alabilir. Eğer bir güvenlik anlaşması elde edersek, nüfusunun güvenliği, bundan sonra diğer engelleri ortadan kaldırabilirsin. Bu ille de bizim güvenlik anlaşmalarının nihai biçimini belirleyeceğimiz anlamına gelmiyor. Ve eğer Rum tarafının politik akımları kendi aralarındaki pazarlıkta alacakları tavır konusunda anlaşmaya varırlarsa, bir anlaşmaya yakınlaşmak daha da mümkün olacak. Bay Denktaş ve Bay Kipriyanu arasında bir anlaşmaya varılırsa dışardan herhangi bir hükümetin buna itirazı olacağını sanmıyorum.

— 1978'de Dışişleri Bakanı danışmanı olan Nimetz, Kıbrıs için pazarlık çerçevesi önermişti, sizin benzer bir girişiminiz olabilir mi?

DERWINSKI — ABD, iki taraftan böyle bir talep gelmeksizin öneride bulunamaz. Biz, Sovyetler'in yaptığı gibi resmi bir formülle ortaya çıkmayı planlamıyoruz. Genel Sekreterin inisiyatifini desteklemekten başka bir şey yapacak durumda değiliz şu anda. Ben halen bunun Kıbrıs için potansiyel bir çözüm olduğu konusunda inançlıyım. BM Genel Sekreteri bu

TÜRKİYE'DE
SİYASAL PARTİLER
Prof. Tarık Zafer Tunaya
2. Cilt Mütareke Dönemi
2500 lira, Hürriyet Vakfı Yayınları

Cumhuriyet

ALIŞTIRMALI TÜRKÇE
DİLBİLGİSİ DİL
YETENEĞİ TESTLERİ
Tahsin Yaya

62. Yıl: Sayı: 22118 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 23 Mart 1986 Pazar

Özal, Devlet Başkanı Saddam Hüseyin ile savaşı görüştü

Irak kredi istedi

Bağdat notları

İşadamları rakkase bulamadı

BAĞDAT, (Cumhuriyet) — Başbakan Özal ve beraberindeki heyet önceki gecesi Bağdat'ın en modern "El-Reşid" otelinde geçirdiler. Ankara'daki yoğun çalışmaları nedeniyle yorgun olan Başbakan Özal, akşam odasından hiç çıkmadı. Bağdat'a Özal'dan önce gelerek ekonomik görüşmelere başlayan Pakdemirli, akşam yemeğinden sonra Başbakan Özal'a kısa bir brifing verdi. Özal, Bağdat hükümeti ile yapılacak resmi görüşme hazırlıklarını gözden geçirdikten sonra yine Ankara'daki sorunları ele aldı.

Özal, danışmanı Adnan Kah-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

EHLEN VE SEHLEN — Irak Devlet Başkanı, programda olmadığı halde dün sabah Başbakan Özal'ı Başkanlık Sarayı'na çağırarak kabul etti ve 1 saat 10 dakika görüştü. Saddam Hüseyin, Özal'ı "safa geldiniz" anlamında "ehlen ve sehlen" diyerek karşıladı.

Programda olmamasına karşın Başbakan Özal, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin tarafından Başkanlık Sarayı'nda kabul edildi.

Özal, Devlet Başkanı ve Başbakan'la ayrı ayrı görüştükten sonra yaptığı açıklamada Irak'ın vadesi gelen borç ödemelerinin ertelenmesi ile daha uzun vadeli kredi istediğini bildirdi.

Ramazan, Özal'a, baş başa görüşme önerisinde bulununca, heyetler arası görüşmeler bugüne ertelendi. İkili görüşme sonrasında Özal, "Buyuk bir problem yok" dedi.

FARUK BİLDİRİCİ

BAĞDAT — Başbakan Turgut Özal, Irak gezisinin ikinci gününde sıkı bir pazarlık ile karşılaştı. Irak, Türkiye'ye olan ve vadesi gelen borçlarının ertelenmesini isterken, daha uzun vadeli kredi talebinde bulundu. Başbakan Özal, dün sabah programda olmamasına karşın Devlet Başkanı Saddam Hüseyin tarafından Başkanlık Sarayı'nda kabul edildi ve Hüseyin'le bir saat 10 dakika süren bir görüşme yaptı. Özal, Başkanlık Sarayı'nda daha sonra Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasin Ramazan'la bir araya geldi. Özal'ın Hüseyin ve Ramazan'la yaptığı görüşmenin uzaması nedeniyle Türk ve Irak heyetleri arasındaki resmi görüşmeler de aksadı ve akşam üstüne bırakıldı. TSİ 18.30'da başlayan heyetler arasındaki görüşmeler, Ramazan'ın "yeniden baş başa görüşmelere devam etme önerisinde" bulunması üzerine 10 dakika sürdü ve bugüne bıra-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

OPEC üyesi 13 ülke üretimi kısacak

Pahalı petrole doğru

***OPEC** Başkanı ve Venezuella Petrol Bakanı Grisanti, 13 ülkenin petrol bakanının ham petrol fiyatının 28 dolar düzeyine ulaşması için her çabanın gösterilmesi konusunda anlaşmaya vardığını açıkladı.*

Ekonomi Servisi — Petrol İhracatçısı Ülkeler Örgütü OPEC'te ham petrol fiyatlarının 28 dolar düzeyinde tutulması için gerekli her türlü önlemin alınması yönünde görüş birliği oluştu. OPEC Dönem Başkanı sıfatıyla toplantının 6'ncı günü sonunda bir açıklama yapan Venezuella Petrol Bakanı **Arturo Hernandez Grisanti "13 ülkenin petrol bakanı, ham petrolün 28 dolarlık fiyat yapısının savunulması ve bu düzeye ulaşmak için gerekli her çabanın gösterilmesi konusunda anlaşmaya vardı"** dedi.

OPEC petrol bakanlarının dün yapılan ve üç saati süren toplantısı ise bugüne ertelendi. Böylece OPEC'in bu toplantısı 1981'den sonraki en uzun toplantısı olacak.

Dündən itibaren toplantının yapıldığı İsviçre'nin Cenevre ken-[illegible] tını terk etmeye başlayan OPEC dışındaki 5 bağımsız petrol üreticisi ise petrol fiyatlarının yukarıya çekilmesi için OPEC'e destek vereceklerini açıklamalarına rağmen, günlük üretimin kısılması konusunda kesin bir taahhüde girmediler. Söz konusu ülkelerin petrol bakanları, üretimin kısılması konusuna ancak ülkelerine döndüklerinde hükümet düzeyinde bir karar verilebileceği görüşünü ileri sürdüler.

OPEC'in geçen pazar günü başlayan ve 7 gün süren toplantısında ham petrol fiyatlarının her ne pahasına olursa olsun yu-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Galatasaray baskette bu yıl da şampiyon

Sporda

- *Akdeniz'de savaş rüzgârları*
- *Haiti'de halk ayaklanınca 3 konsey üyesi istifa etti.*

3. Sayfada

- *Sabancı'nın TV konuşmasına tepki: Hükümet sözcüsü gibi*

7. Sayfada

- *Işıklar: DİSK, toplumumuza uygun bir sosyalizm önerdi.*

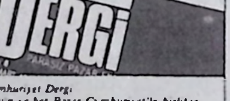
8. Sayfada

- *Marilyn Monroe'yu Kennedy'ler öldürdü.*

14. Sayfada

İyi Pazarlar.

Bugün kendinize
zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.

Cumhuriyet Dergi
bugün ve her Pazar Cumhuriyet'le birlikte.
Bayiinizden isteyiniz.

KONUK YAZAR

Irak cephesinde son gelişme

MİCHEL NAUFAL

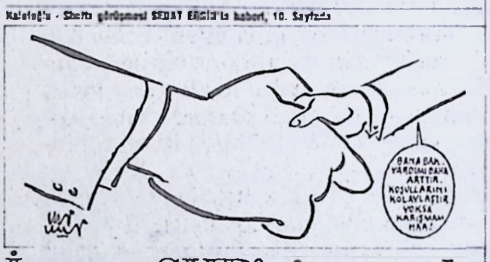
PARİS — Ortadoğu'da bölgesel dengenin kısa veya orta vadede dağılıp çözülmesini kim engelleyebilir? Bütün Batı başkentlerinde, Ortadoğu'yla ilgili karar merkezleri çevresinde bu sorunun yanıtının her gün artan bir şiddetle verilmesi gereği hissediliyor. Soru yanıtlanırken, üzerinde dikkatle durulan konu, son zamanlarda giderek önem kazanan Körfez Savaşı'ndaki gelişmelerdir. "Barış diplomasisi"nin geriye çekilmesinde rol oynayan başlıca faktör, bu gelişmelerdir. Bu "barış diplomasisi" ise bir yıldır Ürdün - Filistin mihrakı etrafında yoğunlaştırılmaya çalı-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Shultz İstanbul'da *ABD Dışişleri Bakanı George Shultz, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun resmi konuğu olarak dün İstanbul'a geldi. Konuk bakan ve eşi Helene Shultz'la, Atatürk Havaalanı'nda, nitrata hassas dedektörlerle arandıktan sonra şeref salonuna alınan çok sayıda gazeteci ile Türk meslektaşı Vahit Halefoğlu karşıladı. Karşılama töreninde İstanbul Valisi Nevzat Ayaz, Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, ABD'nin Ankara'daki Büyükelçisi Robert Strausz - Hupe, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ya-(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)*

Halefoğlu - Shultz görüşmesi SEDAT ERGİN'in haberi, 10. Sayfada

İnönü SHP'yi uyardı

***SHP** Başkanlar Kurulu üyesi İnönü, Akşehir ilçe kongresinde yaptığı konuşmada, "Birleşme sürecinde yolumuza devam ediyoruz. Bu süreçte lüzumsuz arızalar ve huzursuzluklar çıkarmayalım" dedi.*

HAKKI ERDEM

AKŞEHİR — SHP Başkanlar Kurulu üyesi Erdal İnönü, Akşehir ilçe kongresinde yaptığı konuşmada, parti içindeki son gelişmeler konusunda üstü kapalı uyarıda bulundu. İnönü, birleşme protokolünün bugüne kadar tam olarak uygulandığını belirterek, **"Bu süreçte lüzumsuz arızalar çıkararak, lüzumsuz huzursuzluklar doğurarak, halk önünde itibarımız azalabilir"** dedi.

Kongrelerin tam bir dürüstlükle demokratik ortam içinde yapılmasını isteyen İnönü, SHP'nin bugün birinci parti olarak görülmesinde, birleşmenin büyük katkısı olduğunu anlattı.

SHP Başkanlar Kurulu üyesi İnönü, dün karayoluyla Konya'nın Akşehir ilçesine gelerek, partisinin ilçe kongresine katıldı. Kongre öncesinde, babası İsmet İnönü'nün görev yaptığı ve Kurtuluş Savaşı'nda büyük taarruz emrinin verildiği **"Batı Cephesi Karargâhı Müzesi"**'ni gezen İnönü, kongrede yaptığı konuşmada, Özal hükümetinin ekonomik uygulamalarını eleştirdi. İnönü, artan hayat pahalılığı ve her gün gelen zamlar karşısında Başbakan Turgut Özal'ın **"Her şeyi ben bilirim"** dediğini hatırlatarak, **"Nasrettin Hoca hayatta olsaydı, Başbakan'a** 'Şu bildiklerini biraz unut da vatandaş rahat etsin' **derdi"** biçiminde konuştu.

25 Mart yerel seçimlerinde, sosyal demokratların içinde bulundukları dağınıklık nedeniyle yeterince başarılı olamadığını, bunun üzerine iki parti ileri gelenlerinin birleşme yoluna gittiğini kaydeden İnönü, şunları söyledi:

"Bu birleşmenin sağlanması kolay olmadı. Hâlâ daha birleşme sürecinde yolumuza devam ediyoruz. Birleşme süreci başlar başlamaz bütün yurttaki siyasi yapı değişti. Ve SHP şimdi birinci parti oldu. Birleşme sonrası SHP'ye verilen oylar yüzde kırklara çıktı. Bu doğrudan doğruya partililerin bu güç birleşme sürecini gerçekleştirmeleri sayesinde oldu. Bugün birinci parti görülüyorsak, bunda birleşme süreci en önemli rolü oynamıştır. Onun için bu birleşme sürecinin sağlıklı bir şekilde tamamlanması ve bütün kongrelerin demokratik, dürüst seçimlerle sonuçlanması ve delegelerin kendi serbest iradeleriyle yeni yöneticileri seçmelerini büyük dikkatle, titizlikle gerçekleştirmeliyiz. Eğer, bu süreçte arızalar çıkarırsak, lüzumsuz ayrılıklar doğurursak, o zaman halk önündeki itibarımız azalabilir. Bu durumu unutmayarak, demokratik süreci kongrelerde alırsa, büyük kurultayda alırsa, sonuna kadar gö-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Sancılı Yıllar

(1965-1971)

Keskin devrimci Muzaffer Koklu nasıl polis ajanı çıktı?
6. Filo'yu protesto gösterileri ve Commer'in arabasının yakılışında Koklu'nun rolü neydi?

HİKMET ÇETİNKAYA'nın
yazı dizisi

Bugün 6. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Aman Ağam...

"TÜSİAD Başkanı Sakıp Sabancı ağa" önceki gece televizyonda esti savurdu.

Aman ağam bu ne hiddet? Niye kızıyorsun ağam, ne ofkeleniyorsun öyle?

Hükümet bir karar alır, bu karar doğru olur, yanlış olur, sana ne? Sen dernek başkanısın. "Dernek dediğin hükümetin günlük siyaseti" ile ilgilenir mi hiç?

Hadi ilgilendi, televizyonda haberlerin arasına girip, hükümetin kararını yorumlar mı?

Etme ağa, yapma ağa, bak sonra adamın başına sunturlu bela açarlar ha!

Demez ki:

— TÜSİAD illegale dönüştü

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ANGIN İSTİFA ETMEYECEĞİM

7. Sayfada

Londra'dan

Sevgili Rose'a mektup

RAGIP DURAN

Pek magazin bir gazetenin pek acar bir muhabiri, Prens Andrew'un nişanlısı Bayan Sarah Ferguson'un en samimi kız arkadaşı Rosemary'e yazdığı mektubu ele geçirmiş. Mektubun tam metninin aşağıda olduğunun belirtildiği ileri sürülürken, bir başka kaynağın iddiasına göre...

Strasbourg'tan

"En alttakiler en üste"

OSMAN ATAMAN

Uluslararası İnsan Hakları Enstitüsü'nün düzenlediği 14. Film Festivali başladı. Ve insanlar, kendilerini sinemaya adayanlar, adamayanlar, filmlerin dilinden anlayanlar, anlamayanlar sinemalara koştular. Ve Almanca soruya bile Fransızca yanıt veren Strasbourglular, Walraff'ın "En Alttakiler"ini Almanca izlediler.

Paris'ten

Signoret ve Chirac

SABETAY VAROL

Geçen yıl Grand Palais'deki kitap fuarında, ünlü sanatçı Simone Signoret kitap imzalıyordu. Jacques Chirac'ı da orada, yazarların tek tek elini sıkarken gördük. Sıra Signoret'ye de geldi ve Chirac elini uzattı. Sanatçı, bu eli sıkmasına sıktı, ama yüzünün ifadesinde en ufak bir değişiklik olmadı. Neden ki?

Madrid'den

Gonzalez'in NATO giysisi

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Gonzalez'i yakası açık gömlekleri, V yakalı kazakları ve fitilli kadife pantolonlarıyla, NATO'ya karşı ateşli konuşmalarıyla hatırlayanlar için, televizyonda koyu renk elbisesi ve kravatıyla, NATO referandumu zaferini tüm İspanyolların zaferi olarak ilan eden Başbakan, artık eskisi gibi inandırıcı değildi.

Washington'dan

Annie Ford'un uyuyan kenti

TANJU AKERSON

***110** yaşındaki Annie Ford'un iki çocuğu var. Biri 86, öteki 84 yaşında. Yaşamını ortalık temizlemek ve yemek pişirmekle geçirmiş Annie Ford. Bir ailenin yanında tam 55 yıl hizmetçilik yapmış ve artık yorulmuş. Yakındığı tek konu, dilediğince şekerleme yapamaması. "Gözlerimi kapatıp kestiriyorum, ama bana yetmiyor" diyor.*

Berlin'den

Canını al birasını alma

GÜNER YÜREKLİK

Almanya'da en az bira tüketen kent, Berlin. Bu kentte çok sayıda yabancı, özellikle de Türk yaşamasına bağlanıyor.

11. Sayfada

Özgürlüğe merhaba *Her cuma İstanbul'dan İmralı Yarı Açık Cezaevi'ne bir gemi kalkıyor. Geminin yolcuları, mahkûm yakınları. Geçen cuma geminin yolcuları her zamankinden çok fazlaydı. Adadaki mahkûmlardan yaklaşık 400'ünün infaz indirimi gereğince salıverilmeleri bekleniyordu. Herkes, yakınını karşılamaya, kucaklamaya koşuyordu. Adaya varılığında bir sürprizle karşılaşıldı. "Hava muhalefeti" gerekçesiyle cezaevi yönetimi mahkûmların dosyalarını, ancak cuma sabahı Bursa ve Mudanya adliyelerine gönderebilmişti. Ve 400 mahkûmdan ancak 18'inin dosyaları yetişebilmişti. Ancak 18 mahkûm, "özgürlüğe merhaba" diyebildi. Şimdi, adadakiler gelecek haftayı, gelecek cuma günkü "umut gemisi"ni bekliyorlar.*

YALÇIN ÇAKIR'ın röportajı 8. Sayfada

konuda çalışmaktadır, çaba harcamaktadır. İki tarafın da desteğine ihtiyacı vardır.

— **Şimdiye kadar olan,** 'Biri olmadı, şimdi ötekine baskı yapalım'**dan öteye gidemedi. Hem Türk hem de Rum tarafında, ayrıca BM'de bu çözümsüzlüğün sıkıntıları, bıkkınlıkları söz konusu.**

DERWINSKI — Şimdiye dek ne Türk tarafı, ne de Rum tarafı anlaşmaya varmak için gerekli yapıya sahip olamadılar. Gerçek anlamda istek gösteremediler. Ayrıca Sayın Cuellar da iki tarafı anlaşma noktasına getirmeyi başaramadı. Aradaki mesafeyi en azından kapatma girişiminde bulunabilirdi.

— **ABD'nin Kıbrıs konusunun çözümünde ne gibi kazançları olacak?**

DERWINSKI — ABD'nin isteği Kıbrıs'tan kaynaklanan gerilimlere bir çözüm bulmaktır. Eğer çözüm bulunursa, doğal olarak Türk-Yunan ilişkilerindeki en temel aksaklığa bir çözüm bulmuş olacak. Türk hükümeti, Yunan hükümeti ve NATO'daki diğer ülkeler, ayrıca Kıbrıslılar rahatlayacak.

— **Savunma anlaşmalarındaki pazarlık süreçlerine bakılırsa NATO çıkarları ve ABD çıkarları arasında zaman zaman çatışmaların söz konusu olduğu görülüyor. Doğal olarak NATO ülkeleri ABD ile olan askeri ilişkilerinde NATO çerçevesinde kalmayı yeğliyorlar. Türkiye için de bu geçerli. ABD yönetimi ise böyle algılanmaktan pek memnun görünmüyor. Sizce NATO ile özdeş tutulmanın ABD açısından sakıncaları nelerdir?**

DERWINSKI — ABD dünya çapında sorumlulukları olan bir devlet. NATO ise bölgesel bir savunma örgütü. Bu bakımdan, NATO'nun öneminin her zaman bilincinde olunmuştur. İspanya'daki son gelişmeler de bunu kanıtlamaktadır. NATO gönüllü bir ittifaktır. Fakat ABD'nin, örneğin İsrail'le olduğu gibi NATO dışı ilişkileri vardır. ABD'nin en başta bir NATO ülkesi olduğu doğrudur, ama bunun dışında sorumlulukları olduğu da unutulmamalıdır.

Halefoğlu - Shultz görüşmesi

Üsler pazarlığında çözüm yakın değil

SEDAT ERGİN *23 mart*

Türk ve ABD dışişleri bakanlarının dün İstanbul'da yaptıkları ilk görüşme, üsler anlaşması pazarlığında gözlenen bir hareketlenmeye karşılık, çözümün yakında olmadığını ortaya koydu. Üst düzey bir Türk yetkilisinin ifadesine göre, **"Meyve henüz daldan koparılacak kadar olgunlaşmadı."** Bununla birlikte ABD Dışişleri Bakanı **George Shultz** ve Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu,** görüşmelerin ilk bölümünde pazarlığın fazla uzamaması konusunda görüş birliğine vardılar.

Halefoğlu ve Shultz'un dünkü görüşmelerinde Türk-Yunan ilişkileri ve Kıbrıs sorunu da gündeme geldi. Shultz, Halefoğlu'ndan BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın Kıbrıs sorununa ilişkin olarak getireceği 3. belgeye destek vermesini istedi, **"Genel Sekreteri cesaretlendirci bir tutum içinde olacağınızı bekliyoruz"** dedi. Ancak Halefoğlu, Türkiye'nin, de Cuellar'ın girişimlerini ilke olarak desteklemekte birlikte belgenin içeriğini görmeden kesin bir tavır takınmayacağını kaydederek Shultz'a önceden açık çek vermedi.

Halefoğlu, Shultz'a ayrıca Türkiye ile Yunanistan arasındaki diyalogsuzluktan Türk tarafının sorumlu tutulamayacağını altını çizerek vurguladı. Halefoğlu, böylelikle Ankara'dan sonra Atina'ya uğrayıp, Türkiye ile Yunanistan arasında bir yakınlaşma için nabız yoklama çabası içinde olan ABD Dışişleri Bakanına, Türk tarafından bir şey beklenmemesi gerektiği mesajını verdi.

Türk ve Amerikan kaynaklarına göre Shultz ve Halefoğlu'nun dünkü görüşmelerinin seyri, ana başlıklarıyla şöyle özetlenebilir:

1) Üsler anlaşması: Görüşmenin ilk bölümünde savunma ve ekonomik işbirliği anlaşması üzerinde, bakanların bir süredir karşılıklı olarak yürüttükleri **"mektup teatisi"**nin son durumu ele alındı. Bu arada Shultz'un Ankara'ya hareketinden kısa bir süre önce Halefoğlu'na bir mektup göndererek üsler anlaşması konusunda bazı esneklikler getirdiği öğrenildi. Shultz, geçen pazartesi günü Ankara'daki ABD Büyükelçisi Hupe tarafından Halefoğlu'na iletilen bu mektupla, Türkiye ziyaretinin zeminini de oluşturmayı amaçladı.

Güvenilir kaynaklara göre Shultz, mektubunda Ankara'nın, Türkiye ve Yunanistan'a yapılan yardımlarda uygulanan 10/7 dengesi konusundaki şikâyetlerini gidermek amacıyla yeni bir formül önerdi. Shultz, anlaşmada Türkiye'ye yapılan askeri yardımların kriterini, Türk ordusunun modernizasyonu olarak vurgulamaya hazır olduklarını bildirdi. Amerikan tarafı, böylelikle 10/7 gibi suni bir kriteri değil, Türk ordusunun modernizasyonu kriterini esas alacaklarını belirtmiş oldu.

Shultz'un mektubunda gösterdiği bir başka esneklik de yardımların Kongreden geçirilmesinden yalnızca ABD Anayasası'nın sınırlamalarının esas alınacağını belirtmesi oldu. Amerikan tarafı daha önceki müzakere pozisyonunda **"ABD Anayasası ve ABD yasalarına"** atıf yapmaktaydı. Bu formülle ise Türkiye'ye yardımlarda bazı yasalarla bağlantı kurularak yapılabilecek kesintilerin giderilmesi öngörüldü. Hatırlanacağı gibi, Kongrede 10/7 dengesini korumak amacıyla Türkiye'ye yardım paketinde yapılan kısıntılar, dış yardım yasasının 720-C maddesine dayanılarak yapılıyor.

Dünkü görüşme sırasında Halefoğlu, Shultz'a söz konusu mektubunu incelemekte olduğunu söyleyerek ve kısa sürede yanıt vereceğini umduğunu belirtti.

TÜRK- YUNAN İLİŞKİLERİ

2) Halefoğlu, dünkü görüşmede Shultz'a Ankara'nın Türk-Yunan ilişkilerine dönük tutumu hakkında ayrıntılı açıklamalarda bulundu. Türkiye'nin Yunanistan'la **"iki komşu ve iki müttefiğe yaraşır düzeyde bir ilişki"** kurabilmek için elinden geleni yaptığını belirten Halefoğlu, buna karşılık Ankara'nın bu tutu-

munun Yunan hükümetinden aynı karşılığı bulmadığını belirtti ve diyalogsuzluktan Türk hükümetinin sorumlu tutulamayacağını kaydetti.

Dışişleri Bakanı, ayrıca Yunanistan'ın, her fırsatta Türkiye'nin Avrupa ile ilişkilerini bloke etmeye çalıştığını anlattı. Halefoğlu, **"Yunanistan, Türkiye'nin AET ve Avrupa Konseyi gibi kuruluşlarla ilişkilerini geliştirmesini önlemeyi kendisine vazife sayan bir tutum içinde"** dedi. Halefoğlu, **"Türkiye'ye karşı izlediği bu düşmanca tutum, Yunanistan'ı bir yere vardırmaz"** diye ekledi. Halefoğlu, ayrıca Yunanistan'ın Rogers anlaşmasını uygulamadığını belirterek, bu tutumuyla NATO'nun güneydoğu kanadını zayıflattığını ima etti.

Halefoğlu, ayrıca Yunanistan'ın Ege'deki adalarını silahlandırmasını gündeme getirerek, Türkiye'nin adaların bu statüsünü kabul etmesinin mümkün olmadığını duyurdu. Bu sözleriyle Halefoğlu'nun üstü kapalı olarak verdiği mesaj, Türkiye'nin Yunanistan'ın anlaşmalara aykırı olarak silahlandırdığı Limni Adası'nın NATO savunma planlarına dahil edilmesini kabul etmeyeceği oldu.

Amerikan kaynakları, görüşmeden sonra Shultz'un Halefoğlu'nun Türk-Yunan ilişkilerine ilişkin açıklamalarını dinlemekle yetindiğini belirttiler.

3) Ticaret: Halefoğlu, bu bölümde ise Özal hükümetinin ihracattaki sınırlamaların kaldırılması yolundaki bilinen politikasını tekrarladı. Dışişleri Bakanı, savunma ve ekonomik işbirliği anlaşmasının **"ekonomik"** bölümünün içinin doldurulması gerektiğini bildirdi. Türkiye'nin AET ve Ortadoğu'ya 3.5 milyar dolar tutarında ihracat yaptığını, Avrupa'ya da 3 milyar doların üzerinde mal sattığını anlatan Halefoğlu, Türkiye'nin Amerikan pazarında da benzer büyüklükte bir pay edinmek istediğini kaydetti. Halefoğlu, böylelikle de üsler anlaşması pazarlığında Türk hükümetinin ticaret alanında istediği ödünlerin büyüklüğünü rakam olarak kaydetmiş oldu.

Halefoğlu'nun bu beklentisine karşılık, Shultz ihracattaki kotaların kaldırılması konusunda Türk tarafını cesaretlendirici bir tutum içinde olmadı. Shultz, ABD'deki tekstil sektörünün kriz içinde olduğunu anlatarak bu alanda yapabileceklerinin sınırlı olduğunu söyledi. Ancak Shultz, ticaret alanında **"uzun dönemde"** bir iyileşmeden söz etti. Türkiye ile daha çok ticaret yapmayı ilke olarak benimsediklerini söyleyen Shultz, ABD'de faiz oranlarının düştüğünü, bunun sonucu ABD ekonomisinin gelişeceğini, bu durumda dışarıdan daha çok ithalat yapabilecek duruma geleceğini anlattı. Shultz, Başkan Reagan'ın da korumacılık eğilimlerine karşı olduğunu, aksi yöndeki cereyanları önlemeye çalıştığını bildirdi.

4) Halefoğlu - Shultz görüşmesinin sürpriz konusu Nikaragua oldu. Türk tarafı, kendi beklentilerini öne getirirken, Shultz da Nikaragua'daki durumu gündeme getirdi. Sovyetler Birliği'nin Nikaragua'da artan ölçüde nüfuz kazandığını belirten ABD Dışişleri Bakanı, Sovyet yayılmacılığının bu bölgede gelişmesi ve güçlenmesinin Batı ittifakının zararına olacağını kaydetti. ABD Dışişleri Bakanı, yönetim olarak rejim aleyhtarı "Contra" gerillalarına verdikleri desteği de anlatarak, **"Nikaragua'ya çok önem atfediyoruz"** dedi ve destek beklentisini iletti. Diplomatik kaynaklara göre, Nikaragua politikası nedeniyle Avrupalı ülkelerin eleştirilerine uğrayan ABD, bir NATO müttefiği olarak Türkiye'nin desteğini yanına almaya çalışıyor. Türk kaynaklarına göre Halefoğlu, Shultz'a yanıtında Nikaragua ile ilgili kaygılarını **"anlayışla karşıladıklarını"** belirtti.

Özal, Devlet Başkanı Saddam Hüseyin ile savaşı görüştü

Irak kredi istedi

FARUK BİLDİRİCİ *23 mart*

BAĞDAT — Başbakan **Turgut Özal**, gezisinin ikinci gününde sıkı bir pazarlık ile karşılaştı. Irak, Türkiye'ye olan ve vadesi gelen borçlarının ertelenmesini isterken, daha uzun vadeli kredi talebinde bulundu. Başbakan Özal, dün sabah programda olmamasına karşın Devlet Başkanı Saddam Hüseyin tarafından Başkanlık Sarayı'nda kabul edildi ve Hüseyin'le bir saat 10 dakika süren bir görüşme yaptı. Özal, Başkanlık Sarayı'nda daha sonra Irak Başbakan Birinci Yardımcısı **Taha Yasin Ramazan**'la bir araya geldi. Özal'ın Hüseyin ve Ramazan'la yaptığı görüşmenin uzaması nedeniyle Türk ve Irak heyetleri arasındaki resmi görüşmeler de aksadı ve akşam üstüne bırakıldı. TSİ 18.30'da başlayan heyetler arasındaki görüşmeler, Ramazan'ın **"yeniden baş başa görüşmelere devam etme önerisinde"** bulunması üzerine 10 dakika sürdü ve bugüne bırakıldı. Ramazan ve Özal, resmi görüşmelerin yarıda kalmasından sonra Planlama Bakanlığında yanlarında danışmanları olduğu halde yeniden bir araya gelerek 1 saat görüşme yaptılar.

Başbakan Turgut Özal, dün sabah Başkanlık Sarayı'ndaki temaslarından sonra öğle saatlerinde döndüğü otelde bir basın toplantısı düzenledi ve bir soru üzerine Irak'ın vadesi gelen borç ödemelerinin ertelenmesi ile daha uzun vadeli kredi istediğini bildirdi.

Otel odasındaki basın toplantısında Özal, Saddam'la yaptığı görüşmede İran-Irak savaşı hakkında bilgi aldığını belirterek şöyle dedi:

"Savaşın uzayıp gitmesi Türkiye dahil bütün ülkelerde endişe yaratmaktadır. Bu harbin iki taraf için de şerefli bir şekilde sona ermesi, en büyük arzumuzdur. Türkiye her iki tarafa da tavsiyelerde bulunmaktadır. Savaşın bugünkü durumunun icap ettirdiği temaslarda bulunuyoruz. Elde ettiğimiz netice savaşın bitmesi açısından fazla umutlu görünmemektedir."

Petrol fiyatlarındaki düşüş nedeniyle karşılıklı yeni talepler olduğunu belirten Özal, **"Meseleyi sadece ticari bir ilişki olarak görmüyoruz. Bu harbin bitmesini müteakip bölge ülkelerinin geniş ekonomik ilişkilere geçmesini tavsiye ediyoruz"** şeklinde konuştu.

Basın mensuplarının sorusu üzerine, Irak yetkililerinin vadesi gelen borçların ödemelerinin ertelenmesini istediklerini söyleyen Özal, **"Bunu müzakere ediyoruz. Bir de daha uzun vadeli kredi istiyorlar"** dedi. Irak'ın alacağı yeni kredilerde vade süresini 2 yıla çıkarmak isteyip istemedikleri şeklindeki bir so-

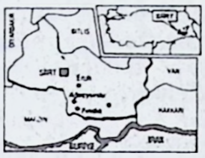
TÜRKİYE'DE SİYASAL PARTİLER
Prof. Tarık Zafer Tunaya
2. Cilt: Mütareke Dönemi
2100 lira. Hürriyet Vakfı Yayınları

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22119 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 24 Mart 1986 Pazartesi

SAVAŞ YILLARINDA BİR SÜRGÜN
Kemal Sülker'in anıları

3 er, 5 korucu, ikisi çocuk 3 vatandaş öldürüldü

Siirt'te pusu: 11 kişi ölü

Siirt Valisi Teker, 30-40 kişilik bölücü çete mensuplarının önce 3 köy korucusunu öldürdüğünü, daha sonra olay yerine giden 3 jandarma erini pusuya düşürerek şehit ettiklerini söyledi. Aynı çete tarafından iki çocuk ve bir yaşlı şahıs da tarlaya giderken öldürüldü.

Haber Merkezi — Siirt'in Eruh ilçesinde son iki günde meydana gelen olaylarda 11 kişi öldü, 6 kişi de yaralandı. Bölücü çete mensupları tarafından pusuya düşürülen üç jandarma eri ile beş köy korucusu şehit oldu. Tarlaya çalışmaya giden iki çocuk ile babaları da öldürüldü.

Saldırı ve pusunun meydana geldiği Eruh'un Fındak bucağı ve Ağaçyurdu köyünde askeri birlikler, geniş bir operasyona girişti.

İlk olay, cumartesi günü saat 17.30 sıralarında meydana geldi. Siirt muhabirimiz Cumhur Kılıçoğlu'nun haberine göre, Ağaçyurdu köyüne ekmek istemeye giden bölücü çete mensuplarına karşı koyan Cihan Tilla, Abdullah Tan, Hamdi Öner, Bayram Öner ve Hamdi Tansu, taranarak öldürüldüler.

Teröristler, dün sabah da Fındık bucağından tarlalarına giden bir baba ve iki küçük oğlu ile yanlarında bulunan beş jandarma erini pusuya düşürerek kurşun yağmuruna tuttular. Olayda, adları henüz açıklanmayan üç er ile Ahmet Esendemir (60), oğulları Ramazan (10) ve Selahattin (8) öldüler.

Siirt Valisi Selami Teker, köy korucularına yöneltilen saldırının 30-40 kişilik bir grupça gerçekleştirildiğini bildirdi. Köyle bucağın yakınlığı nedeniyle ikinci saldırının da aynı grupça yapıldığı sanılıyor.

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Adıyaman'daki petrol dolum tesisleri

'Sabotaj'a inceleme

Adıyaman'daki petrol dolum tesislerinde geçen perşembe günü çıkan yangında sabotaj ihtimali Emniyet Genel Müdürlüğü'nce gönderilen ekipler tarafından inceleniyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'na ait Adıyaman yakınlarındaki Toybelen Petrol Dolum Tesisleri'nde geçen perşembe günü çıkan yangınla ilgili bulguların, Emniyet Genel Müdürlüğü'nce incelendiği bildirildi. Petrol dolum tesislerindeki bir petrol tankında meydana gelen yangında 400 varil ham petrolün tamamen yanması üzerine Ankara'dan gelen uzman ismen araştırma

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Özal: Irak'la ticaret hacmimiz daralabilir

Bağdat'la tıkanıklık

Heyetler arasındaki toplantıların başlayamadığı ve sadece Özal-Ramazan görüşmesi düzeyinde süren temaslarda, Irak'ın katı tutumu ve Türkiye'yi savaşta yanına çekmeye çalışması nedeniyle kilitlenme meydana geldi.

Irak'ın, kredi borçlarının vadesinin uzatılması önerisine karşılık Türkiye, ihraç mallarının fiyatlarında yüzde 17 artış talep edince, bu önerinin cevabı Saddam Hüseyin'in onayına sunulmak üzere bugüne bırakıldı.

Özal, İran ve Irak'ın halen çok büyük görüş ayrılıkları içinde bulunduğunu belirterek Türkiye'nin bölgedeki savaş karşısında aktif tarafsızlık politikasını sürdüreceğini söyledi.

FARUK BİLDİRİCİ

BAĞDAT — Başbakan Turgut Özal ile Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasin Ramazan arasında dün yapılan dördüncü görüşmede de bir anlaşma sağlanamazken Özal, **"Irak ile ticaret hacmini artırdıkları beklentilerinin, tersine daraltılacağını"** açıkladı. Irak, ayrıca İran'la aralarındaki savaşta Türkiye'nin kendi yanlarında yer almasını isteyerek siyasi beklentiler öne sürdü. Başbakan Özal, İran ve Irak'a yapılan ziyaretlerden edinilen izlenime göre, iki taraf arasında halen büyük farklılıklar olduğunu belirterek **"Savaş konusunda aktif tarafsızlık politikasını sürdüreceğiz"** dedi. Irak'la Türkiye arasındaki **"kilitlenen"** sorunların çözülüp çözülemeyeceği,

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

12 MART'TAN BUGÜNE — Aralarında 12 Mart döneminde yargılanıp idam cezasına çarptırılan THKO davası sanığı Nahit Töre, Dev-Genç Genel Başkanı ve 30 Mart 1972'deki Kızıldere olayının tek sağ sanığı Ertuğrul Kürkçü ile THKP-C davası sanığı Oktay Etiman'ın da bulunduğu 14 kişi dün Gaziantep E Tipi Cezaevinden salıverildiler. Ön sırada soldan sağa Nahit Töre, Ertuğrul Kürkçü ve Oktay Etiman. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Kürkçü, Töre ve Etiman salıverildi

15 yıl sonra çıktılar

Kızıldere'den sağ olarak kurtulan tek kişi olan Dev-Genç Genel Başkanı Ertuğrul Kürkçü ile Nahit Töre ve Oktay Etiman dün Gaziantep E tipi özel cezaevinden infaz indirimi gereğince salıverildiler. Ertuğrul Kürkçü, "Benim açımdan tek başıma serbest kalmanın ciddi bir önemi yok" dedi.

MEHMET YAPICI

GAZİANTEP — Aralarında 12 Mart dönemi siyasal hükümlülerinin de bulunduğu 14 kişi, dün Gaziantep E tipi cezaevinden, İnfaz Yasası gereğince salıverildi.

12 Mart döneminden beri 15 yıl süredir cezaevinde bulunan Ertuğrul Kürkçü, Oktay Etiman ve Nahit Töre dün Gaziantep Cezaevi'nden salıverildiler. Aralarında sağ eylemci Metin Koşkeroğlu'nun da bulunduğu salıverilen 14 hükümlünün isimleri şöyle:

Ertuğrul Kürkçü, Nahit Töre, Oktay Etiman, Bekir Karaca, Doğan Dağ, Şemsi Özmeriç, Erdoğan Elleyen, Bedahet Tosun, Cuma Turgut, Ali Haydar Aktaş, M.Ali Yılmaz, Remzi Çağan, Yaşar Turgay, Metin Koşkeroğlu.

Gaziantep'te yalnızca siyasal hükümlülerin bulunduğu özel

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

TRT ve Tarafsızlık...

Son altı yıldır uygulanmakta olan ekonomik model konusunda kamuoyunun tek yönlü olarak şartlandırıldığını kim inkâr edebilir?

Kim çıkıp da diyebilir ki, "Hayır, bu konuda değişik görüşler, dengeli bir biçimde dile getirilmiştir; yalnız iktidardan ve örgütten değil, onlardan farklı düşünen kişi ve kuruluşların da sesi kamuoyuna yansıtılmıştır."

Herhalde sağduyu sahibi bir kimse çıkıp da böyle bir iddiayı ortaya atamaz. Atan olsa bile sanırız kendisini ciddiye alan olmaz.

Kamuoyunun tek yönlü olarak koşullandırılması deyince, kuşkusuz öncelikle radyo ve televizyondan söz ediyoruz. Yazılı basının da bu konuda kamuoyunu dengeli bir biçimde oluşturma görevinden, özellikle 12 Eylül döneminde, yan çizdiğini bilmiyor değiliz. Ama gerçekte önemli olan, radyo ve televizyondur, çünkü

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Türkiye, NATO'nun yeni atom silahlarına hayır dedi

***NATO** Başkomutanı Rogers, Türkiye'ye Lance füzelerinin yerleştirilmesini ve F-16'lara nükleer başlıkların konulmasını istedi.*

***Türkiye**, Sovyetler Birliği'ni "gocundurmamak" ve ülkenin esas olarak konvansiyonel silahlarının güçlendirilmesine ihtiyacı olduğunu belirterek NATO'nun isteğine karşı çıktı.*

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — NATO, Türkiye'ye yeni nükleer sistemlerin yerleştirilmesini talep etti. Ancak bu istek ustalıkla Ankara tarafından reddedildi. Türk toprakları üzerinde konuşlandırılması istenen nükleer silahlar, esas olarak taktik nitelikte ve modernize edilmiş 200 km. menzilli "Lance" füzeleri ile, F-16'ya da Tornado uçakları tarafından kullanılabilecek nükleer başlıkları kapsıyor.

Güvenilir diplomatik kaynaklardan edinilen bilgilere göre, bu silahların yerleştirilmesi "telkin", NATO Nükleer Planlama Grubu'nun geçen perşembe ve cuma günleri Almanya'nın

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Çifte standart suçlaması

Demirel'den ABD'ye sitem

Amerika, Türk - ABD münasebetleri derken kendi menfaatlerini mi savunuyor, yoksa karşılıklı menfaatleri mi savunuyor, benim zihnimde bugün tereddütler vardır.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel, **"Amerika, Türk-Amerikan münasebetleri derken, kendi menfaatlerini mi savunuyor yoksa karşılıklı menfaatleri ve ortak değerleri mi savunuyor? Benim zihnimde bugün tereddütler vardır, bu tereddütleri meydana getiren hem tatbikattır, hem**

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Bir haftada üç konuk

Avrupa ile trafik hızlandı

***1.** Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Marcelino Oreja yarın geliyor. Oreja, 12 Eylül sonrası Türkiye'ye gelen ilk Avrupa Konseyi Genel Sekreteri.*

***2.** AET Komisyonu Güney Akdeniz sorumlularından Jean Joseph Schwed bu sabah Ankara'ya geçecek.*

***3.** Hollanda Başbakan Yardımcısı ve Ekonomik Bakanı G. Van Aardenne 26 martta Türkiye'ye gelecek. Hollandalı bakanla yabancı sermaye yatırımları konuşulacak.*

OSMAN ATAMAN

STRASBOURG — Türkiye'nin hafta başından beri yaşadığı yoğun "diplomatik trafiği" yarın, beraberindeki Avrupa Konseyi Siyasi İşler Müdürü Furrer, Protokol Müdürü İzzet Seden ve Özel Kalem Müdürü Hal-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

• ABD'nin gerilim politikası
• Atina'da Truman anıtı bombalandı
3. Sayfada

• Toptancıda iflas korkusu
• Sigara kaçakçılığı sürüyor
9. Sayfada

• Sokak ortasında altın-döviz borsası
• Aile hekimine görünmeyene hastane yok
14. Sayfada

İSTANBUL'DA HIZLI TUR — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz, bugün Ankara'da başlayacak olan sıkı pazarlık öncesinde dün zamanını İstanbul'un tarihi yerlerini gezerek değerlendirdi. Shultz, yoğun güvenlik önlemleri arasında yaptığı turistik gezisine Ayasofya Camiinden başladı. Daha sonra Sultanahmet Camiine geçen Shultz'un beraberindeki güzel koruma dikkat çekti. İki caminin ardından Topkapı Sarayında Mehteran Bölüğünü izleyen Shultz, öğleyin de TÜSİAD Başkanı Sakıp Sabancı tarafından verilen yemeğin konuğu oldu. Yemeğe Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu da katıldı. (Fotoğraflar: CUMHURİYET)

İşadamları yakındı, Shultz sert çıktı

***TÜSİAD**'ın yemeğinde, Sakıp Sabancı ve Vehbi Koç'un Türkiye'ye demir çelik ve tekstilde kota uygulanmasını eleştirmeleri üzerine ABD Dışişleri Bakanı Shultz, "Beni buraya getirip başıma vurmanın âlemi yok" dedi.*

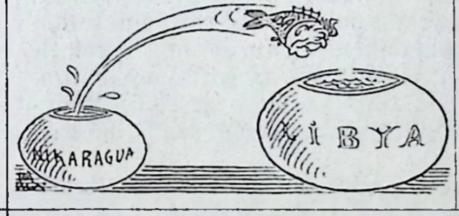
Haber Merkezi — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz, Türkiye'ye yaptığı ziyaretin ikinci gününde, Türk işadamlarından gelen eleştiri dalgasına sert bir çıkışla yanıt verdi.

Shultz, ABD'nin Türkiye'den aldığı demir çelik ve tekstil ürünlerine kota uygulanmasından yakınan işadamlarına, gerilimli bir ses tonuyla **"Beni buraya getirip başıma vurmanın (başıma kakmanın) âlemi yok"** dedi.

Türk işadamlarının şikâyetleri, Shultz'u sinirlendirirken, bakanın sert tepkisi de Türk tarafında soğuk duş etkisi yaptı. Türk dışişleri çevreleri, yorum yapmaktan kaçınırken, Amerikan kanadından da sarf edilen cümlenin ifade ediliş biçimi ve seçilen sözcüklerden rahatsız olduğu izlenimi verildi.

ABD Dışişleri Bakanı Shultz'un olaylı günü, Ayasofya Müzesi'ni ziyareti ile başladı. Shultz, beraberinde heyet üyeleri ABD'nin An-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Notlar

Reagan'ın sevdiği fıkra

UFUK GÜLDEMİR

Menüsü levrek ızgara, limon şerbet, kuzu sırtı, mevsim salatası ve meyve pralineden oluşan akşam yemeğinden sonra Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'a sordu:

— Çay mı kahve mi?

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Gürkan: Sıkıntı çözülür

Bu olayın olmaması mümkün değildi. 760 ilçe yönetimini adeta zorunlu olarak kendi takdirleriyle atamak zorunda kalan bir genel sekreterin yıpranmaması ve bu baz içinde MKYK'nın denetim yapamadığı için kuşku duymaması mümkün değildi.

Genel Sekreterimizin ve MKYK'nın bu bunalımı, bunalım demeyeyim de sıkıntıyı çözebilecek yolları bulabileceklerine kesinlikle inanıyorum.

***SHP**'yi çok başarılı görüyorum. Suni olarak yaratılan İnönü - Gürkan sorununa, sözüm ona kaynaşmamış gibi gösterilen HP - SODEP birleşmesine, atanmış yönetimlere rağmen parti çok rahat bir şekilde kurultaya gitmektedir.*

FÜSUN ÖZBİLGEN

SHP Genel Başkanı Aydın güven Gürkan parti içinde ortaya çıkan gelişmelerle ilgili olarak sorularımızı yanıtladı ve "750'den fazla örgütü çok hızlı bir biçimde kendi takdirleriyle atamak zorunda kalan bir genel sekreterin yıpranmamasının mümkün olamayacağını kaydetti. Gürkan, "MKYK'nın da Genel Sekreterimizin de bu sıkıntıyı çözecek yolları bulacaklarına ben kesinlikle inanıyorum. Önemli olan bu sıkıntıyı kendi boyutları içinde tutabilmektir" dedi. Gürkan ile cuma günü geldiği İstanbul'da EMF toplantısında yapacağı konuşmaya hazırlanırken, Yeşilyurt Camping'de yaptığımız görüşmeyi İstanbul İl Başkanı Hasan Fehmi Güneş ve İl Sekreteri Ercan Karakaş da dikkatle izledi. Gürkan sorularımızı şöyle yanıtladı:

— Sayın Gürkan, SHP'nin içi karmakarışık bir görünümde. MKYK içinde genel sekreterlik krizi doğdu. Parti içindeki bu gelişmeler hakkında ne düşünüyorsunuz?

GÜRKAN: Parti olarak çok olağa-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

SHP'DE KARAR GÜNÜ
7. Sayfada

'Kraliçe arı, dişi aslan'

Başbakan Turgut Özal'ın eşi Semra Özal, Antalya'da "siyasi" gösteride. Semra Özal, dün Antalya'nın bir gecekondu mahallesinde verilen kuru fasulyeli yemeğe katıldı, halka hitaben konuştu, "Size nasıl hizmet edilecekse, bu hizmetleri yapma gayreti içindeyiz" dedi. Side'de evlerinin bulunduğunu hatırlatarak, "yarı Antalyalı" sayıldıklarını söyledi. Teomanpaşa gecekondu mahallesinde yapılan ve çok sayıda yurttaşın katıldığı kuru fasulyeli, bulgurlu, turşulu yemeğe gelen Semra Özal'a Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel ve eşi Feral Türel ile Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu refakat ettiler. ANAP Antalya Merkez İlçe Başkanı Hasan Kilit, Semra Özal'a, konuşmasında "Kraliçe arı, dişi aslan" diye hitap etti. (Fotoğraf: GÜNGÖR TÜRKELİ)

ruya ise Özal, **"Biz şu ana kadar 1 yıl vadeli kredi açıyoruz. Onun dışına pek çıkmak istemiyoruz. Çünkü bizim de bazı problemlerimiz var. Bu ziyarette anlaşabilirsek bu konuyu da bağlarız"** yanıtını verdi.

Başbakan Turgut Özal, dün sabah programda olmamasına karşın Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin tarafından Başkanlık Sarayı'na çağrıldı.

Edinilen bilgilere göre Irak Devlet Başkanı, Özal'ı kucaklayarak ve **"Ehlen ve sehlen"** diye selamlayarak karşıladı.

Saddam Hüseyin görüşme sırasında önce, **"Kardeşim, Sayın Cumhurbaşkanınız Kenan Evren nasıllar?"** diye sordu. Özal da **"Kendilerinin sıhhati yerinde. Size, Sayın Cumhurbaşkanımızın iyi dileklerini getirdik"** karşılığını verdi.

Irak Devlet Başkanı'nın Türkiye'nin ekonomik durumuna ilişkin sorusunu ise Özal, **"Ekonomimiz gayet iyi gidiyor. Ancak, dünya petrol fiyatları düşmeye devam ediyor. Biz de dışardan petrol alıyoruz. Bu düşüşün ekonomimize nasıl yansıyacağını bilmiyoruz"** diyerek yanıtladı.

Maliye ve Gümrük Bakanı Alptemoçin ile Irak Başbakan 1. Yardımcısı Ramazan'ın da bulunduğu ve 1 saat 10 dakika süren görüşmeden neşeli bir şekilde ayrılan Özal'ın, yanındakilere, **"Çok olumlu ve faydalı bir görüşme oldu. Meseleleri açık açık konuşma fırsatı bulduk"** dediği öğrenildi.

Başbakan Turgut Özal, Saddam Hüseyin'le yaptığı görüşmeden sonra yine Başkanlık Sarayı'nda bu kez Taha Yasin Ramazan'la ikili bir görüşme yaptı. Bu görüşmeye Alptemoçin'in yanı sıra, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli de katıldı. Görüşmede Ramazan'ın Özal'a, düşen petrol fiyatları karşısında Türkiye'nin nasıl bir yol izlediğini sorduğu ve iki ülke arasındaki ilişkilerin ayrıntılı olarak ele alındığı öğrenildi. Özal-Ramazan görüşmesinin uzaması nedeniyle, dün sabah yapılması gereken Türkiye-Irak heyetlerinin görüşmeleri akşam saatlerine ertelendi.

Heyetler halindeki görüşme, TSİ 18.30'da Ramazan'ın açış konuşmasıyla başladı. Yaklaşık 10 dakika sonra Ramazan, Özal'a **"baş başa görüşmeye devam etme"** önerisinde bulununca, yeni başlamış olan heyetler halindeki görüşmeler kesildi ve bugüne ertelendi. Özal ve Ramazan'ın yanlarında özel danışmanları olduğu halde üst kata çıkarak yaptıkları ikili görüşme bir saat sürerken, heyet üyeleri de bakanlıktan ayrılarak otele dönmek zorunda kaldı.

Irak'la görüşmelerde borç ödeme sorununa nasıl bir çözüm getirilebileceği araştırılıyor. Başbakan Özal, Ramazan ile yaptığı program dışı görüşmeden sonra **"Sorun çözümlenebildi mi?"** şeklindeki sorulara **"Büyük bir problem yok"** karşılığını verdi.

Yarıda kalan heyetler arası görüşmelerin açılışında da bir konuşma yapan Ramazan, Irak'ın İran'la yürüttüğü savaş dolayısıyla bazı sorunları olduğunu vurguladı. Bunların geçici olacağını ve mutlaka aşılacağını belirterek, **"Ancak ilişkilerimizin gerilememesi için bunu açıkça söylemem gerekiyor"** dedi. Ramazan, Türkiye'den, bu dönemde Irak'a daha çok anlayış göstermesini istedi. Özal da görüşmeler sırasında Türkiye'nin ekonomisinin iyiye gitmekte olduğunu, ancak yine de bazı sorunları bulunduğunu belirtti.

Bu arada Özal'ın ziyaretinden önce Bağdat'a gelen Hazine ve Dış Ticaret Müşteşarı Ekrem Pakdemirli'nin Irak Ticaret Bakan Yardımcısı Haşimi ile yaptığı görüşmeler sonunda, Irak tarafının isteklerinin şöyle belirlendiği öğrenildi:

"Irak'ın Türkiye'ye halen ödenmemiş olan ve vadesi gelen yaklaşık 1 milyar dolar tutarındaki borçlarının 18 ay ertelenmesi, ertelenen borçların yıllık faizinin yüzde 10 dolayında tutulması. Borç ertelenmesinin kabul edilmemesi durumunda, Türkiye'nin İran'dan petrol alımını durdurması, Irak'tan netcback anlaşmasına dayalı olarak alınan petrolün 5 milyon tondan 6 milyon tona çıkarılması, ikinci petrol boru hattının bir an önce bitirilmesi için Türkiye'nin destek sağlaması, Irak'a gönderilen malların standart kontrolünün yapılması, yeni borçların vadesinin iki yıl olarak kabul edilmesi."

Kürkçü, Töre ve Etiman salıverildi

15 yıl sonra çıktılar

MEHMET YAPICI *24 mart*

GAZİANTEP — Aralarında 12 Mart dönemi siyasal hükümlülerinin de bulunduğu 14 kişi, dün Gaziantep E tipi cezaevinden, İnfaz Yasası gereğince salıverildi.

12 Mart döneminden beri 15 yıl süredir cezaevinde bulunan **Ertuğrul Kürkçü, Oktay Etiman** ve **Nahit Töre**, dün Gaziantep Cezaevi'nden salıverildiler. Aralarında sağ eylemci **Metin Köşkeroğlu**'nun da bulunduğu salıverilen 14 hükümlünün isimleri şöyle:

Ertuğrul Kürkçü, Nahit Töre, Oktay Etiman, Bekir Karaca, Doğan Dağ, Şemsi Özmeriç, Erdoğan Eliuygun, Bedahat Tosun, Cuma Turgut, Ali Hıdır Aktaş, M.Ali Yılmaz, Remzi Çaçan, Yaşar Turgay, Metin Köşkeroğlu.

Gaziantep'te yalnızca siyasal hükümlülerin bulunduğu özel cezaevinde bulunan 14 hükümlü, daha süreleri dolmadığı halde **"iyi halleri görüldüğü için"** bakanlık onayı ile salıverildiler.

Tek ve üç kişilik hücrelerden oluşan Gaziantep'teki özel tip cezaevinde yatmakta olan 227 hükümlüden 10'u durumları yeni İnfaz Yasasına uyduğu için daha önce salıverilmiş, süreleri dolmadığı halde iyi halleri görülen 33 hükümlünün dosyaları da Adalet Bakanlığı'na sunulmuştu. Bakanlıkça incelenen 33 dosyadan 14'ü için **"tahliye onayı"** verildi ve bu dosyaların sahibi sanıklar hakkında dün **"tahliye kararı"** çıkarıldı.

Gaziantep Cezaevi'nde bulunan ve 12 Mart sanıklarından olan **Aydın Çubukçu**, dosyasının çok karışık olması ve tahliye süresinin henüz hesaplanamaması nedeniyle dün bırakılamadı.

Tahliye edilen hükümlüler, cezaevi çıkışında gazeteciler ve polisler tarafından fotoğraflarının çekilmesine ve hareketlerinin videoya alınmasına tepki gösterdiler.

Dün Gaziantep'ten salıverilen 12 Mart hükümlüleri ve yargılandıkları suçlar şunlardı:

Nahit Töre: THKO ileri gelenlerinden. Çeşitli silahlı eylemlerden ve fidye almaktan İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No'lu Askeri Mahkemesi'nde 29 Mayıs 1973 günü idam cezasına çarptırıldı. 1974 Af Yasası ile bu cezası 30 yıla indirildi. Eğer İnfaz Yasası'ndan yararlandırılmasaydı, 30 Kasım 1987 tarihinde salıverilecekti.

Ertuğrul Kürkçü: Dev-Genç Genel Başkanı. Kızıldere'de Mahir Çayan'ların öldüğü operasyonun tek sağ kurtulan eylemcisi. 8.4.1975 günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No'lu Askeri Mahkemesi'nce çeşitli silahlı eylemlerde bulunmak suçundan idam cezasına çarptırıldı. Bu cezası 1974 Af Yasası ile 31 yıla indirildi. Eğer yeni İnfaz Yasasından yararlanmasaydı 15 Ekim 1988 günü cezaevinden çıkacaktı.

Oktay Etiman: THKP/C ileri gelenlerinden. Çeşitli eylemlerinden dolayı İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 No'lu Askeri Mahkemesi'nce idam cezasına çarptırıldı. 1974 yılında çıkarılan af yasası ile bu cezası 30 yıla indirildi. Yeni İnfaz Yasası'ndan yararlanmasaydı 25 Mart 1988 günü cezaevinden çıkabilecekti.

Dün Gaziantep'te salıverilen Dev-Genç eski Başkanı ve 30 Nisan 1972'de Mahir Çayan ve 9 arkadaşının ölümüyle sonuçlanan "Kızıldere Operasyonu"nun yaşayan tek kişisi Ertuğrul Kürkçü, Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı:

— **Özgürlüğünüze kavuşuyorsunuz. Sevinçli misiniz?**

KÜRKÇÜ — Özgürlük benim açımdan hiçbir zaman kişisel sorun olmadı. Özgürlük, daima toplumsal bir sorun. Toplum sermayeden özgür olmadıkça, hiç kimse gerçekten özgür olamaz. Serbest olmak ayrı şey, özgür olmak ayrı şey.

— **Yani buruk musunuz?**

KÜRKÇÜ — Burukluk, bilmiyorum tam olarak ifade eder mi? Ama şu bir gerçek, bu İnfaz Yasası'nda yapılan yeni düzeltme, aslında arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu açısından hiçbir ciddi kazanım getirmedi. Olağanüstü diye tabir edilen dönemde hiçbir yasaya dayanmadan icra edilen yaptırımlardan ötürü, infazları yanmış olan arkadaşlarımızın daha 9 ay beklemesi gerekecek, tahliye olmaları için. Onun da koşullarının ne olacağından tam olarak emin değilim. Ayrıca şahsen benim açımdan, hiçbir zaman hiçbir yasadan yararlanamayacak kadar bizden ayrı kalmış, yani şimdi hayatta olmayan arkadaşlarımız oldukça, tek başıma serbest kalmanın ciddi bir önemi yok.

Ertuğrul Kürkçü, Cumhuriyet Muhabirini yanıtlarken yanında bulunan **Nahit Töre** ile **Oktay Etiman** da Ertuğrul Kürkçü'nün görüşlerini paylaştıklarını söylediler.

TAHLİYEDEN SONRA

İşlemlerin tamamlanmasından sonra cezaevinden çıkan sanıklardan **Ertuğrul Kürkçü** Ankara'ya, **Nahit Töre** de Konya'ya gideceğini söyledi. Bu arada askerlik durumu dolayısıyla **Oktay Etiman** ise Gaziantep Merkez Komutanlığı'na teslim edildi.

Cezaevi kapısından çıkarken gazetecilerin bazı sorularını yanıtlayan sanıklardan Ertuğrul Kürkçü, **"Planlarımı kendime saklayacağım. Şüphesiz bir davamız vardı, dava sürüyor"** dedi. Anılarını yazıp yazmayacağı sorusuna da şu yanıtı verdi:

"Ben tarih yazımına değil, tarih yapımına katkıda bulunmak istiyorum. Bundan sonrasını hep beraber göreceğiz."

Oktay Etiman da bundan sonraki yaşamı konusundaki soruya, **"Ben devrimciyim. Bundan sonraki yaşamımda da devrimci gibi davranacağım"** dedi.

Cezaevi kapısından arkadaşlarıyla birlikte çıkan Nahit Töre ise cezaevindeki ağır yaşam koşullarından yakındı ve **"devrimci mücadeleye katılmaya hazırlandığını"** söyledi. Töre, ayrıca, sağlık bakımından herhangi bir sıkıntısı olmadığını sözlerine ekledi.

İngilizlerin Alternatifi ve Bizdekiler

YALÇIN DOĞAN *24 mart*

Yükselirken yoğunlaşan bir arayışla karşı karşıya dünyadaki sosyal demokrat hareket. Bir yandan iktidara yeniden yaklaşıyor. Öte yandan da, yaklaşan iktidar sosyal demokratlara yeni arayışlar getiriyor.

1970'li yıllar tüm dünyada **"liberal akımın"** güçlenmesine sahne oldu. 1980'li yılların ikinci yarısında, nerdeyse 10 yıllık bir aradan sonra, liberal politikaların izlendiği ülkelerde sosyal demokrasinin şansı yeniden yükseliyor. Liberal ekonomik politikaların izlendiği çoğu ülkede, iktidar ibresi giderek netleşen bir görünüm sergiliyor. Bu netlik içinde sosyal demokratlar iktidar hazırlığına çoktan başlamışlar bile.

Bu tür bir hazırlığı yürütenlerin başında İngilizler geliyor. İngiliz İşçi Partisi 1983 yılında liberal Thatcher karşısında uğradığı yenilgiyi yeniden ve yeniden gözden geçiriyor. Kendilerini eleştirirken üzerinde asıl durdukları nokta, ekonomik politikada düğümleniyor. **"Bizim önerdiğimiz iktisat politikaları halk tarafından benimsenmedi"** diyorlar ve son seçim yenilgisini buna bağlıyorlar. **"Bazı önerilerde bulunduk, ama halk, verdiğimiz sözlerin gerçekleşeceğine güven duymadı"** diyen İngiliz İşçi Partisi, şimdi kendisini önümüzdeki seçimlere hazırlıyor. Seçmen önüne çıkarken de yeni bir iktisat politikası oluşturma çabasını sürdürüyor. **"Daha yüksek bir kalkınma hızına, daha çok iş alanları açılmasına"** çalışacaklarını söyleyen İngiliz İşçi Partililer, böyle bir politikanın nasıl gerçekleşeceği yolunda kafa patlatıyorlar.

İki soruya karşılık arıyorlar. **"Biz sosyal demokrat bir parti olarak nereden kaynak buluruz,"** yanıt aradıkları ilk soru. Buradaki **"kaynak arayışı"** iki yönlü. İçerde nereden ve nasıl kaynak bulacaklarını düşünürken, İngiltere dışından hangi ülke ve kurumlardan, ne kadar para bulabileceklerini araştırıyorlar. Bunun için de dış bağlantılarını yeniden biçimlendiriyorlar. Var olan bağlantıları yoğunlaştırmaya yönelirken, yeni yeni dış bağlantılar kurmayı planlıyorlar. Bu dış bağlantıların siyasal ve ekono-

mik yönünü irdeliyorlar.

Sosyal demokrat açıdan **"kalkınmanın motoru olarak hangi sektörlere öncelik verecekleri"**, karşılık aradıkları ikinci soruyu oluşturuyor. **"Yeni ekonomik politikanın kalbi imalat sanayiinden geçiyor."** İngiliz sosyal demokratlarına göre **"Daha fazla sanayileşmek, günümüzdeki sosyal demokrasinin ana hedefi olmalı."** Bunun için de özel kesimi sanayileşme doğrultusunda denetim altına almak ve aynı zamanda kamu kesimini yeniden organize etmek üzerinde planlar geliştiriyorlar. Sanayileşme doğrultusunda ve fakat kamu kesimi öncülüğünde diğer temel ekonomik alanlarda nasıl bir politika izleyeceklerini inceden inceye kâğıda döküyorlar. Örneğin bankacılık ve dış ticaretin **"yeniden sanayileşme politikaları"** için nasıl kullanılacağına karar vermeye çalışıyorlar. **"İthalat kısıtlamalarına gidilerek bazı sanayi dallarında korumacılık politikası"**, şimdilik açıkladıkları ilkelerin başında geliyor. **"İthalat bu kadar serbest olursa, istediğimiz gibi sanayileşmek mümkün değil"** sözü, İngiliz İşçi Partisi liderine ait.

İngiliz sosyal demokratları şu günlerde halka **"yeni bir sanayileşme politikası"** önermenin eşiğinde. Gelecek seçim kampanyasında liberal Thatcher karşısına koyacakları **"alternatif"** iktisat politikasının ana hatlarını çiziyorlar. Alternatif iktisat politikaları ile hem kendilerine hem de İngiltere'ye kalkınmayı unutturmuş liberal Thatcher hükümetini kendi halklarına anlatmaya çalışıyorlar. Başka çıkışı yokmuş gibi görünen, değiştiğinde ülkenin sanki batacağı sonucunu yaratacağı sanılan liberal politikaların karşısında, halkı inandırıcı alternatif politikalar üretiyorlar.

İngiltere'deki sosyal demokrat arayış, liberal politikalara alternatif iktisat politikası hazırlığı, birçok ülkenin sosyal demokratları için geçerli. Sadece Türkiye'dekiler hariç.

Avrupa'nın tüm sosyal demokratları, çeşitli ülkelerde yükselen sosyal demokrasiye paralel olarak arayışlarını derinleştirirken, bizdekiler birbirlerini yemekle meşgul.

Oysa açıklanmayan ve sadece bazı partiler ve özellikle ANAP için yürütülen kamuoyu yoklamaları, liberal politikaların halk tarafından tutulmadığını artık açıkça gösteriyor. Açıklanan ve yayımlanan kamuoyu yoklamalarının yanı sıra, açıklanmayan ve yayımlanmayan kamuoyu yoklamaları da var. Türkiye'deki siyasal gelişme, bu açıklanmayan kamuoyu yoklamalarında, tıpkı açıklananlarda olduğu gibi kendini net bir biçimde gösteriyor. Özal'ın grafiği gün geçtikçe düşüyor. Hatta Anadolu'nun bazı yörelerinde Özal'ın oyları yüzde 25'lere kadar iniyor. İlginçtir, bu düşüş karşılığında sosyal demokrat oylarda öylesine ahım şahım bir güven artışı yok. Sosyal demokratların kendi etkinliklerinden ve kendi politikalarından kaynaklanan bir artış yok. Artışın kaynağı sadece ve sadece **"Özal'ın başarısızlığından"** ortaya çıkıyor. Yoksa sosyal demokratların kurmayı düşündükleri Türkiye'den ve buna ilişkin politikalardan değil.

Dünyada ve Avrupa'da sosyal demokrasi iktidara yeniden yaklaşıyor. Sosyal demokrasi tarihsel olarak yeniden yükseliyor. Türkiye'de ise sosyal demokratların kendi iç kavgaları yükseliyor. İngilizler alternatif hazırlarken, diğer sosyal demokratlar yeni yeni işbirliğini önerirken, bizdekiler "fetret devri"ni yaşıyor. Sanki kendi iç kavgalarıyla çökecek izlenimi veren bir deri yansıtıyor.

Keşmekeş...

CÜNEYT ARCAYÜREK 26 mart

ANKARA — Devletin yapması gereken işleri özel sektör üstlenirse, siyasal partilerin görevini basının bir kesimi görev sayıp, kimi önemli konuların üzerine giderse, günü gelecek, demokratik anlayışta bir arpa boyu yol almadığımızı hayıflanarak göreceğiz. Gidiş bu gidiş!...

Özel sektör dış politikaya yön vermeye çalışıyor, Dışişleri'nin görevini yapma hevesinde. Ana muhalefet partisi Mecliste görüşülen demokratik düzenin canına okuyacak tasarılarla değil, genel sekreteri düşürmek için hazırlanan önergeye imza toplamakla uğraşıyor. Genel manzara bu.

İktidarsa, kurumların görevlerinden saptığı bu kargaşa ortamında, Siyasal Partiler ve Seçim yasalarında önerdiği değişiklikleri kat be kat ağırlaştırarak Meclisten geçiriyor. Türkiye genelinde 45 ilde, her ildeki ilçelerin üçte ikisinde örgütlenmeyen bir partiye seçim hakkı verilmemesini sağlayacak düzenlemeleri, yeni önergelerle pekiştiriyor. Daha öteye giden iktidar, kontenjan milletvekilliğini 5 milletvekili çıkaran illerde genel merkeze bırakan düzenlemeyi, yağdan kıl çekercesine kolaylıkla, bir önergeyle yasaya yerleştirebiliyor.

Seçmen katında gitti gider durumu giren MDP'nin telaşı da olmasa, demokratik anlayışın canına okuyan bu düzenlemeler üzerinde, sanki iktidarıyla, muhalefetiyle bütün bir Meclisin anlaştığı sonucuna varılacak.

*Sözü edilen önemli düzenlemeler iktidar önergeleriyle sağlanırken, ana muhalefet partisinden ancak birkaç milletvekili Genel Kurul'daydı. Ötekileri kuliste **Cahit Angın'ı** genel sekreterlikten düşürme operasyonuyla uğraşıyordu. Oysa, SHP bir sosyal demokrat partiydi; bir ülkede hemen her düşünce biçiminin örgütlenme hakkına saygılı olunması ilkesini her şeyden önce savunması gereken bir partiydi. Bu aşamada yapılan yasal değişikliklerin SHP'ye zarar getirmeyeceği inancındaydı; tersine bu değişikliklerle ilk seçimde küçük partilerin **"tasfiye"** olunmasından medet uman bir anlayışla konuya yaklaşıyordu.*

Ana muhalefetten kaynaklanan bu yaklaşımı gören iktidar partisi ise, çeşitli düşünce eğilimlerini tasfiye edip dar kalıplara kanalize edecek bütün değişiklikleri, dilediği gibi yapabiliyordu.

SHP'deki son kaynaşmanın kitlelerdeki özlemlere yenilik getiren yanı olsa, siyasal gelişmeleri gözleyenler fazlaca kaygılanmayacaklardı. Oysa SHP'de genel sekreter saatler boyu süren görüşmelerden sonra düşürülürken, bu partide genel başkanın artık "oto-

rite boşluğuna" düştüğü gibi sakıncalı bir yolun açıldığını hiçbir SHP'li özenle değerlendirmiyordu. Bir genel başkan, genel sekreterinden yakınıcı olmadığını açıklıyor, genel sekreter düşüyordu. Bir genel başkan, 17 kişilik başkanlık divanını konuyu görüşmek üzere toplantıya çağırıyor bu toplantıya ancak 8 kişi katılıyordu. Bir genel başkan —daha önceki misyonunu göz önünde tutarak— bir başka adın genel sekreter olmasını istemiyordu, ama birlikte çalışacağı bu kişi genel başkana inat, seçilebiliyordu. Böylesine gelişmeden sonra SHP'de genel başkanın "otoritesinden söz etmek" sanırız artık olanaksızdı. Daha kötüsü, iktidara aday sayılan bir partideki bu tutarsızlıkları gören kitlelerde, bu partiye karşı doğması olası kuşkular giderek güçlenmez miydi?

SHP'de bu iç çelişkiler giderek boyutlanır, muhalefet dışa değil içe dönük gelişirken ANAP iktidarı, olumsuz her olayı kolaylıkla örtüyor, hatta 12 Eylül askeri yönetiminin uğraşıp da sonuç alamadığı "sakıncalı bir sistemi" TBMM'den geçirme becerisini gösteriyordu. 12 Eylül'den sonra MDP'nin kurdurulması, göstermelik bir sol muhalefet olsun diye HP'ye izin verilmesiyle başlatılan "demokratik anlayış" seçimlerde bozguna uğramıştı. Ne var ki, Türkiye'yi mutlaka sınırlı görüşlerle yönetme arzusunda olanlar bu bozgunu seçimle gelen bir Mecliste yasalaştırıyorlar. Bu yasalarla Türkiye, insan düşüncelerini, eğilimlerini kısıtlayan, dar iki kalıba sokmaya çalışan bir siyasal sisteme doğru itiliyordu.

12 Eylül'den sonra istenilen de buydu. Kitleleri iki kalıbın dışında kalacak bütün eğilimlerden zorla uzak tutmaktı amaç. Ne çare, askeri yönetimin bu isteğini, iktidarda kalma uğruna onunla özdeşleşen bir sivil iktidar, bir parlamento sağlıyordu.

ANAP iktidarının, bu iki yasayı meydanı boş bulduğu bir ortamda Meclisten geçireceği anlaşılıyor. Sonra ne olacak, asıl merak konusu bu noktadan sonra tırmanacak. Son konuşmalarında Batı anlamı demokratik kuralların Türkiye'de geçerli hale geldiğini vurgulayan Sayın Cumhurbaşkanı, bu yasal bağnazlık karşısında nasıl bir tutum sergileyecek, göreceğiz.

Eğer kulislere taşan söylentiler bir değer taşıyorsa, Seçim ve Siyasal Partiler yasalarındaki bu değişikliklerin "demokrasi adına" Çankaya'dan dönmesi beklenemez. Çünkü, ANAP sözcüleri, kulise, sürekli olarak bu yasaların içeriğinde Çankaya ile iktidarın başı arasında tam bir "mutabakat" bulunduğunu yayıyor. Bu söylentilerdeki yanılgı payı önümüzdeki günlerde bütün ölçütleriyle ortaya çıkacak.

Yoksa, değişik eğilimlerin siyasal örgütlenmesi başka bir bahara kalacak.

Futbolda serbest piyasa

ABDÜLKADİR YÜCELMAN *26 mart*

Çelişkiler ülkesindeyiz. Bir yandan serbest piyasa ekonomisinden dem vuruyoruz, öte yandan kulüpleri şirket haline getirmeye çalışıyoruz.

Başbakan sayın Özal, Spor Yasası'nı onayladığına göre, kısa bir süre sonra kulüplerimiz teker teker birer anonim şirket haline gelecek. Sonra şirketleşen kulüplerin aktiflerini arttırmak için bir yarış başlayacak. Hangi kulübün kâr hanesi kabarıksa, o kulübün hisse senetleri elden ele dolaşacak. Diyelim ki Fenerbahçe o hafta bir büyük takımı yenmiş. Pazartesi sabahı hisse senetleri bir anda yükselecek. Ama aynı Fenerbahçe, Sakarya'ya gidip 3 yemişse, ertesi gün kulübün hisse senetleri bir anda **"paradan pula"** dönüşecek. Bu bütün dünyada böyleyse, bizde de böyle olacak demektir. O halde...

Evet o halde hisse senetlerinin yükselmesi için eğer o kulübün takımının sahada da maç kazanması gerekiyorsa, o kulübün genel kurulunda tam yetki verdiği yönetim kurulu bastıracak parayı, Avrupa'nın tanınmış futbolcularını getirmeye kalkacak. Bu da Özal hükümetinin liberallik kurallarından birisi. Kadın külotu, sutyen ve her türlü kozmetik, hatta peynir, muz gibi her şeye ithal hakkı tanıyan liberal sistem, Avrupa'dan, hatta kahve alir gibi Brezilya'dan futbolcu da ithal edecek. Buna da Futbol Federasyonu değil, kulübün yönetim kurulu karar verecek.

Ancak bir nokta var kafamızı kurcalayan. O da Futbol Federasyonu Başkanı Erdenay Oflas'ın futbolda yabancı sayısını bire indirecek uygulaması. Hem kulüpleri şirketleştirmek hem de şirket haline gelmiş kulüplerin hisse senetlerini yükseltmek için yapacakları girişime **"dur"** demek, Özal hükümetinin liberal sistemi ile nasıl bağdaşacak? Biz işte buna çelişki diyoruz.

Gerçi bakanlıklar, ithalatı kısıtlayıcı önlemler de alabiliyorlar zamanında. Futbol Federasyonuna da bu hak verilecektir belki. Ama hiçbir şirketin Avrupa'dan yabancı uzman getirmesini önleyici bir önlem alındığını da anımsamıyoruz. O halde şirketleşecek kulüplerimizden herhangi biri "Ben beş tane uzman futbolcu getireceğim" dese, buna hangi bakanlığın önleyici tedbir alacağını doğrusu merak ediyoruz.

Umarız bu merak ettiğimiz soruları bakanlıktaki bürokratlarla teknokratlar da birbirlerine soruyorlardır.

Bilenlerle bilmeyenler...

İzmir'de spor adamları için seminer düzenlendi. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen seminere spor adamları ilgi göstermemişler, yine her seminerde gözüken, her seminerde konuşan, her seminerde aynı şeyleri söyleyenler sıraları doldurmuş.

"Acaba?" diyoruz, spor adamları seminerlerden bir şey çıkmayacağını bildikleri için mi bu tip yerlere fazla ilgi göstermiyorlar, yoksa, kendi bildiklerinin kendilerine yeterli olduğunu sandıkları için mi?

Gerçek şu: Spor adamlarımız kendi bildiklerinin doğru ve de geçerli olduğunun inancı içindeler. Yıllardır kurulmuş bir düzen var. Ama yanlışmış, ama çıkarcıymış, ama yozlaşmışmış; bunlar önemli değil. Şimdi yeni Spor Yasası çıkacakmış, kulüpler şirket olacakmış, artık cebine güvenen, kulübü ele geçiremeyecek, kulüpler bir çiftlik gibi yönetilemeyecekmiş. Bizde spor adamları için düzenlenen seminerlere bile kulak vermeyenler acaba sporumuzdaki bu yeni düzeni nasıl karşılayacaklar? Nasıl uygulayacaklar? Nasıl uyum sağlıyacaklar yeni biçime?

"Bilenlerle bilmeyenler"in aynı düzeyde tutuldukları bir ortamda, kulüplerin işleyiş tarzları, spor adamı ithal etmeyeceğimize göre, nasıl olacak da ansızın reformist bir anlayışa bürünecek? Hangi sihirli değnek, bir anda spor adamlarının kafasını çağdaş metotlara yöneltecek?

Bugün spor adamlarımız, kendilerinin eğitilmesi ile ilgili bir semineri dışlamaya kalkarsa, yarın nasıl olur da çıkacak spor yasasına adım uyduracakla? Gerçi spordaki bu büyük temel değişikliği kabul etmeyecekler de olacak. Onlara en azından böyle bir yasanın çıkmak üzere olduğunu söylemek gerek. Belki okumazlar...

Koşmak mı zor, koşmamak mı?

Atletizm dediğiniz nerede yapılır? Bu sorunun yanıtını verirken, iki olasılığı da göz önünde bulundurmak gerek. Eğer Avrupa ülkelerinde, hatta Afrika'da bile olsa, hiç düşünmeden **"pistte"** dersiniz, ama ülkemizde atletizm ne gariptir ki hâlâ sokaklarda yapılıyor.

Atletlere sorsanız **"Atletizm, üvey evlat"** diyorlar. Sporu yönetenler **"Biraz daha sabır, tartan pist yapılıyor"** diye hâlâ yumuşatma hareketleri ile çalım atıyorlar. Oysa atletizm camiası içinde öylesine bir yarış var ki! Kim kimi geçecek değil, kim kimi ezecek, kim kime çalım atacak, kim kimin yoluna taş koyacak? Çirkin ve de işin içine girildiğinde, korkunç denecek bir yozlaşma görüntüsü ile karşılaşmak işten bile değil.

Ömer Besim Koşalay, Türk atletizmine adını vermiş bir milli atlet. Koşmuş, güreş yapmış, olimpiyatlara katılmış, rekorlar kırmış, sporu bıraktıktan sonra atletizm yazarı, spor yazarı olmuş. Toprağa karışalı 30 yıl oldu. Onu Kozlu'daki mezarına bırakıp dönerken, bir sağanağa tutulmuş ve cenazeye katılanlar olarak hepimiz koşmaya başlamıştık ki, şimdi anımsayamayacağım birisi, **"Ömer Besim rahmetli; ölüsü bile bizi koşturuyor"** **demişti.**

İşte bu spor adamının adına 30 yıldır koşu düzenlenir. Ama ne yazık ki son yıllarda atletizmdeki çekişmeler, yozlaşmış isimler onun adına düzenlenen koşuyu bulandırmaya başladılar. Neymiş, birçok kulübün böyle bir yarıştan haberleri bile olmamışmış. İstanbullu atletlerin İnönü Stadı'nda her akşam çalıştıklarını biliyoruz. Onların bir araya geldikleri tek yer zaten orası. Diyelim ki İstanbul bölgesi -ki suçlanan bölge- kulüplere tebligatı geç yapmış ya da yapmamış, atletizm camiası 22 Mart 1986 cumartesi günü Ömer Besim Krosunun yapılacağını bilmez mi? Atletler o hafta Belgrad Ormanları'nda koşacaklarını hiç duymamış olurlar mı? Hadi birisi ikisi duymadı, 5 kulübün atletleri, yöneticileri, antrenörleri duymayacak, olur mu böyle şey? Demek ki herkes biliyordu, ama ya yarışmak istemiyorlar ya da böyle bir fırsatı kolluyor olmalıydılar. Eğer fırsat kolluyorlarsa zaten diyeceğimiz bir şey yok.

Hatta yarışma istemiyorlarsa, onun için de elimizden bir şey gelmez. Ama eğer Ömer Besim adına bir koşunun yapılacağını duymuşlarsa, bölge müdürüne bir telefon açıp, **"Efendim bu hafta Ömer Besim Krosu varmış, ama bize bir tebliğat gelmedi, yoksa biz mi yanlış duyduk?"** diye soramazlar mıydı? Yarışmak isteyen, atletizm yapmak isteyen, sporcu olmak isteyenden bu beklenir. Yoksa köşe başında fırsat kollayan adamlarla ne spor yapılır, ne de yapılana spor denir.

Ömer Besim usta, kemiklerin sızlamasın sakın. Neriman Tekil Ağabey, sen de boşuna üzülme. Kulvar dışındakiler hiçbirimizi ilgilendirmiyor.

Ne diyoruz, ne anlıyorlar?

İzmir'deki "Spor Adamları Semineri"nde bir konuşmacı, **"Yunanistan'da 32 antrenör eğitim merkezi var. Bizde ise bir tane bile yok"** demiş.

Biz de 32 yıldır konuşuruz, **"Onlarda var da bizde yok"** diye. Demek ki söylenenleri dinleyen de yok. Yoksa **"Bizde yok!"** denileni, **"Yok yok, istemezük"** diye mi anlıyorlar?

Önce masada, sonra sporda...

Uluslararası kuruluşlarda zaman zaman görev alan temsilcilerimiz, çoğu zaman **"Gerek yok, gitmesinler"** gibi, esaslı bir gerekçeye dayanmayan nedenlerle yurtdışına gönderilmezler. Oysa sporda da lobi oluşturmak zorunda olduğumuzu artık anlamamız gerekir. Uluslararası spor örgütlerinde yıllanmış arkadaşlıkların etkinliğini sık sık duyuyoruz. Örneğin 1986 Dünya Futbol Kupası'nda neden Türk hakemlerine görev verilmediğini, FIFA kokartlı eski hakemlerimizden **Ertuğrul Dilek, "ilişkilerin koptuğuna, köprülerin atıldığına"** bağlamadı mı?

Bunların son bir örneği de masatenisinde. Masatenisinde yine Ankara'nın **"Gerek yok,**

gidilmesin" deyip onay vermediği masatenisçiler, Avrupa liginde üçüncü lige atıldılar. Ali Abalı, Federasyon Başkanı olunca, Uluslararası Masatenisi Federasyonu'nun toplantısına gittiğinde, **"Beyler, biz 3'üncü ligde oynamayız. Ya çekiliriz ya da ikinci ligde oynarız. Türkiye 3'üncü lig takımı olamaz"** deyince, Doğu Bloku ülkelerinden de **"tam destek"** sözü alıp kongreye bir öneri sundu. Oylama yapıldı. Sovyetler, Bulgarlar, Rumenler, Yugoslavlar ve bazı Avrupa ülkeleri, Yunanistan'ın tüm çabasına karşın, Türkiye'nin ikinci ligde oynamasına karar verdiler. Masa başında alınan bu karar uluslararası ilişkilerin yeniden başladığının bir işaretiydi.

Masa başındaki müsabakayı federasyon kazanmıştı. Şimdi sıra masatenisindeydi. Sporcular kolları sıvadılar, Galler'i, İskoçya'yı, İrlanda'yı yendiler; grup şampiyonu oldular. Öteki grubun şampiyonu İsviçre'yi de geçen hafta İstanbul'da yenerek Avrupa birinci ligine adım attılar.

Masatenisindeki bu olay bir örnek. Ancak gerçeğin ta kendisi. Günümüzde lobiler oluşturan ülkeler, sporu bir araç olarak kullanıyorlar ve sporun politikayı da etkilemesine yardımcı oluyorlar. Bugün Çin Halk Cumhuriyeti'ne masatenisiyle giren Amerikalıların, Coca-Cola'yı bu sayede orada sattıklarını unutmayalım.

Tan ORAL

Shultz'un Türkiye gezisinin ardından

Anlaşmada kilit, tekstil

SEDAT ERGİN *27 mart*

ANKARA — "Geçen aralık ayında yaptığımız görüşmede, size anlaşmanın durumunu sorduğumda, 'Önce çocuk doğsun' **demiştiniz.. Şimdi de** 'Meyve olgunlaşmadı' **diyorsunuz. Ne zaman anlaşmadan söz etsem, bana bir espriyle cevap veriyorsunuz...".**

Türkiye ziyaretini, üsler anlaşması pazarlığını **"mektup teatisi"** yoluyla sonuca bağlayıp başarıyla bitirmek isteyen Shultz, Halefoğlu'nun **"meyvenin olgunlaşmadığını"** söylemesi üzerine bu yanıtı verdi. Böylelikle, Shultz'un ziyaretinin üsler anlaşmasına ilişkin **"sonuçsuzluğu"**, geçen cumartesi akşamı bakanların Hilton'da yaptıkları ilk görüşmede belli olmuştu.

ABD Dışişleri Bakanı'nın, bu bakımdan Türkiye'de üsler anlaşması konusunda **"eli boş"** döndüğü söylenebilir. Halefoğlu'nun, üsler anlaşmasının bu ziyaret sırasında hemen sonuçlandırılmasına **"evet"** dememesinin ardında ise Shultz'un ticaret alanında kapsamlı bir öneriyle gelmemesinin rolü büyük.

Shultz'un ziyareti, geçen eylül ayından bu yana süren üsler anlaşması pazarlığının kaderinin, büyük ölçüde ABD'nin tekstil kotaları alanında vereceği ödünlere bağlandığını açıkça ortaya koydu. **"Meyvenin dalından koparılacak"**, yani anlaşmanın imzalanacak kadar olgunlaşması, Reagan yönetiminin tekstil ithalatında Türkiye'ye vereceği payın büyüklüğüyle yakından orantılı.

Ankara, üsler anlaşması görüşmelerinde yeşil ışık yakmadan önce önümüzdeki haftalarda yapılacak tekstil görüşmelerinin ikinci etabını bekleyecek. Eğer bu görüşmelerde Reagan yönetimi Ankara'yı tatmin edecek bir esneklik getirirse, Ankara da üsler anlaşmasına olurunu bildirecek.

Ankara, bu aşamada üsler anlaşması pazarlığının nasıl bir metin üzerinde şekillendirileceği konusunda kapıyı açık tutuyor. Shultz, 1980 anlaşmasının aynen korunup siyasi ve ekonomik alanda yapılacak taahhütlerin bakanlar arasında gerçekleştirilecek bir mektup teatisi ile kayda geçirilmesinden yana. Türk

tarafı ise mesaj teatisinin yanı sıra, 1980 anlaşmasının üzerinde de **"iyileştirmeler"** yapılmasını istiyor. Ankara'ya göre, 1980 anlaşmasına ek bir tamamlayıcı anlaşma da yapılabilir. Ancak, Ankara, ticari alanda alınacak ödünleri görmeden şekle ilişkin bağlayıcı bir tutum almak istemiyor.

Shultz ile Halefoğlu'nun İstanbul buluşmaları, nasıl üsler anlaşması pazarlığında şimdilik bir sonuç alınamayacağını ortaya çıkardıysa, Ankara'nın Kıbrıs ve Türk-Yunan sorunlarında ABD'nin arzuladığı esnekliğe yanaşmadığını gösterdi.

Dışişleri Bakanı Halefoğlu ise, ilk görüşmede müzakere taktiği olarak gündemi kendisi çizdi ve Yunanistan **"hasmane"** tutumunu sürdürdüğü müddetçe ne Türk-Yunan ilişkilerinde ne de Kıbrıs'ta bir ilerleme sağlanmasının mümkün olmadığını altını çizerek belirtti. Halefoğlu, Yunanistan'ın Atina'da PKK yöneticilerine himaye sağladığını, her fırsatta Türkiye-AET ilişkilerinin normalleşmesini engellediğini, son olarak Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nin Türkiye'ye gelişini engellemeye kalktığını somut örnekler olarak anlattı. Ayrıca Limni'de Türkiye'den bir esneklik beklenmemesi gerektiğini hissettirdi. Dışişleri Bakanının Shultz'a verdiği mesaj **"Yunanistan bugünkü hasmane politikasına devam ettikçe, bizden hiçbir şey beklemeyin"** oldu. Halefoğlu'nun **"Yunanistan'ın bu düşmanca tutumu iki ülke arasındaki sorunların hiçbirinin çözümüne yardımcı olmayacaktır"** diyerek, Kıbrıs sorunu ile Yunanistan'ın **"hasmane"** politikası arasında açık bir bağlantı kurması da dikkat çekti. Böylelikle Türk tarafı, Türk-Yunan diyaloğunda ve Kıbrıs'ta bir ilerleme sağlamak isteyen Shultz'u Atina'ya havale etmiş oldu.

Halefoğlu'nun Yunanistan'ın tavrını ağır bir dille eleştirmesi karşısında, görüşmede hazır bulunan bir Türk yetkiliye göre, Shultz da durumu **"kabullendi"**. Bu yetkilinin aktardığına göre, Shultz, **"Görülüyor ki, yapılabilecek pek fazla bir şey yok"** şeklinde konuştu. Halefoğlu İstanbul'da Shultz'un üzerine gelmesini önlerken, Başbakan Özal da Ankara'da aynı çizgiyi tekrarladı. Özal, Kıbrıs'ta Rum yönetiminin uzlaşı istemediğini vurgulayarak, **"Çözüm arzulanıyorsa baskıların Türk değil, Rum kesimine yöneltilmesi gerekir"** mesajını verdi.

Türk tarafı, ayrıca BM Genel Sekreteri'nin önümüzdeki günlerde açıklayacağı üçüncü belge için içeriğini görmeden **"açık çek"** vermeye yanaşmayınca Shultz, Ankara'dan üsler anlaşmasında olduğu gibi Kıbrıs ve Türk-Yunan ilişkilerinde de **"eli boş"** ayrıldı.

ABD'nin dört amacı

CENGİZ ÇANDAR *27 mart*

Kim haklı? Uluslararası hukuka göre Libya'nın Sirte Körfezi'ni kendi karasuları ya da iç suları olarak görme hakkı var mı? Eğer, 12 mil esası geçerli sayılırsa, ABD'nin bu mesafeye kadar yaklaşıp manevra yapma hakkı bulunmuyor mu?

Akdeniz'deki savaş rüzgârlarının gerisinde bu soruların yanıtlarını aramanın hiçbir geçersizliği yok. Sorun, bir uluslararası hukuk yorumundan kaynaklanmıyor. Tıpkı, İran-Irak savaşının gerçek nedeninin Şattülarap üzerindeki egemenlik çizgisi olmadığı gibi. Bir an için durup sormalı: Şayet, Libya Deniz Kuvvetleri Florida açıklarında, ABD karasularının 13-14 mil açığında manevra yapmaya kalksa ne olacak? Amerikan mantığına göre, buna Libya'nın hakkının olması gerek. Böyle bir şeyi Amerikalılar açık bir provokasyon olarak kabul etmezler mi? İnsafla düşünülürse, Libya Deniz Kuvvetleri böyle bir "hak"tan yararlandırılır mı?

Dolayısıyla, Sirte Körfezi'nde olup, bitenin kaba bir süper kuvvet davranışı ile açıklanması daha doğrudur. Nitekim, Sirte'de füzeler ateşlenmeden yayımlanan son Newsweek dergisinde "Ölüm Hattı'nı Geçerken" başlıklı haber yazısında şu satırlarını okumak yeterlidir: "Harekâtı (Sirte Körfezi'ndeki manevralar) Reagan'ın Nikaragua'daki Contralar'a karşı destek kazanma kampanyası ile ilişkili gören bir Pentagon kaynağına göre, Başkan (Reagan) bir güç gösterisine ihtiyaç duyuyor ve donanma böyle bir güç gösterisine destek sağlayabilecek konumda."

Böylece, bizzat Amerikan kaynakları daha Sirte'de silahlar ateşlenmeden gelişmelerin ABD yönetiminin Nikaragua'ya yönelik hesaplarıyla bağlantısını kurmuş oluyorlar. Bu, Sirte'de olan bitenlerin neden olduğu ve şu sıraya denk geldiğine ilişkin gerekçelerden biri. Bunun dışındaki gerekçeler de kendileriyle telefonla görüştüğümüz Arap gözlemciler tarafından şöyle sıralanıyor:

1- ABD, Libya'ya karşı saldırıya geçerek aslında Basra Körfezi'nde beliren ve gelecekte daha ciddi boyutlara erişebilecek tehdide karşı Körfez ülkelerindeki dostlarına güvence vermiş oluyor. Yani, ABD, Ortadoğu bölgesinde büyük çaplı askeri harekâtlara girişebilecek cürete sahip olduğunu ortaya koyarak, dostlarına bir nevi "Korkmayın, sıkı durun" mesajı gönderiyor.

2- Sirte'deki saldırı, bir yandan da yakın geçmişte ciddi sarsıntılar geçiren ve Libya'nın iki yanında bulunan ve Libya'nın destabilizasyon çabalarına duyarlı Mısır ve Tunus rejimlerine "Biz varız; sizi koruruz,

Ali ULVİ

TÜRKİYE'DE SİYASAL PARTİLER
Prof. Tarık Zafer Tunaya
2. Cilt: Mütareke Dönemi
2500 lira, Hürriyet Vakfı Yayınları

Cumhuriyet

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu'nun "Günlük-Anı"ları çıktı: 850 lira
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22123 — Kurucusu: Yunus Nadi — 100 TL. 28 Mart 1986 Cuma

6. Filo'ya bağlı 3 uçak gemisi Sirte Körfezi'nden ayrıldı

ABD çekildi

Washington, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Gorbaçov'un "Akdeniz'den gemilerimizi karşılıklı çekelim" önerisini reddetti.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Sovyetler Birliği ve Malta'nın ABD'yi şikâyet etmeleri üzerine Libya - ABD çatışmasını görüşmek üzere toplandı.

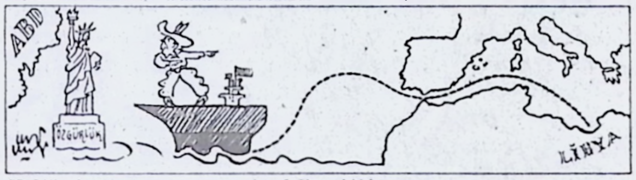
Dış Haberler Servisi — Akdeniz'de Libya açıklarında tatbikat yapan Amerikan 6. Filosu'na bağlı uçak gemileri, dün Sirte Körfezi'nden çekildi. ABD Başkanı **Ronald Reagan**, dün akşam yaptığı açıklamada manevraların planlanandan 4 gün önce sona erdiğini bildirerek 6. Filo'nun komutanına "Libya tehditlerine verdikleri korkusuz yanıtlar" dolayı bir kutlama mesajı gönderdi.

Akdeniz'deki denizcilik kaynakları, Amerikan 6. Filosu'na bağlı **Saratoga, America** ve **Coral Sea** uçak gemilerinin dün Sirte Körfezi'ndeki manevralarını durdurarak körfezden çekildiklerini belirtti. Pentagon ise, Amerikan uçak ve gemilerinin Sirte'den çekilmekle birlikte Akdeniz'deki varlıklarını sürdüreceklerini açıkladı. ABD yönetimi, Sovyetler Birliği lideri Mihail Gorbaçov'un iki ülkenin Akdeniz'deki filolarını çekmeleri önerisinin reddedildiğini bildirdi.

ABD Başkanı **Ronald Reagan** dün Kongre'de yaptığı konuşmada, "ABD, gemi ve uçaklarına Libya'nın bundan sonra girişebileceği herhangi bir saldırı halinde, kuvvetlerini korumak için gerekli önlemleri başvurmaya devam edecektir" dedi. Reagan, **"Libya'nın uluslararası sularda seyretme hakkımızı kullandığımız için bize doğrulttuğu saldırı ve tehditlerden yılmadık. ABD Silahlı Kuvvetleri'nin tatbikatı ve kendini koruma eylemleri, anayasa uyarınca benim yetkim altında gerçekleşmiştir. Anayasa, bana ABD Silahlı Kuvvetleri'nin başkomutanı olma yetkisi tanıyor"** dedi.

ABD, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri **Mihail Gorbaçov'un, "İki ülkenin de Akdeniz'deki filolarını çek-**

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

REAGAN — Sekiz bin sekiz yüz kilometre uzağa gittim. Seni korumak için!..

Libya'da moral yüksek

CENGİZ ÇANDAR

TRABLUS — Akdeniz'de hafta başından beri oluşan savaş bulutları, dün öğle saatlerinde Amerikan 6. Filosu'nun Sirte Körfezi'ni terk etmesi üzerine dağıldı. Libya, TSİ 16'da 6. Filo'ya bağlı gemilerin Sirte Körfezi'nden ayrıldıklarını duyurdu. 6. Filo'nun Libya kıyıları açıklarını terk etmesi, başkent Trablus'ta havai fişeklerle kutlandı. TSİ 20'de Trablus göğü, yarım saat süreyle rengârenk havai fişeklerle süslendi, aynı saatlerde başkentin merkezinde bulunan Cezayir Meydanı'nda kalabalık bir topluluk, Amerikan aleyhtarı gösteriler yaptı. Gösterilerin bugün İngiliz üslerinin ülkeden çıkarılmasının 16. yıldönümünün kutlanması nedeniyle sürmesi ve lider Muammer Kaddafi'nin bir konuşma yapması bekleniyor.

Trablus'ta esen havaya bakılırsa, 6. Filo'nun Sirte Körfezi'ni terk etmesi, Libyalılar tarafından ülkelerinin ABD'yi geri püskürtmesi ve bir "zafer" elde etmesi biçiminde yorumlanacak. Amerikan savaş gemilerinin Libya açıklarından ayrıldığı saatlere dek Trablus'ta toplanan ve dünyanın çeşitli köşelerinden gelen basın mensupları arasındaki yaygın kanı, 6. Filo'nun manevralarının 1 nisan tarihine kadar süreceği yolundaydı. Daha önce

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Üstdiyaloğu

Libya uyardı, Ankara güvence verdi

Özal, Shultz'a gerilimin tırmandırılmaması için tavsiyede bulundu.

Çankaya çevreleri, Shultz'un Evren'den, Libya konusunda olumlu tepki aldığı yolundaki haberini doğrulamadı.

Ankara'daki Libya Halk Bürosu Sekreteri Abdulmalik, "Türkiye'den, böyle durumlarda kardeşler birbirinden ne beklerse onu bekleriz" dedi.

SEDAT ERGİN'in haberi 12. Sayfada

Piyasa tek bir şey konuşuyor Zam

14 Mart devalüasyonundan sonra hükümetin, "Akıllı tüccar zam yapmaz" sözünü piyasa tutmadı.

Son iki günde başta ithal malı ürünler olmak üzere tekstil, iplik endüstri araçları ve iplikler yüzde 5 ile yüzde 40 arasında değişen oranlarda zam gördü.

Sezona girerken, yazlık tekstil ürünleri, haşere öldürücüleri, güneş yağları, şampuan ve kremler zamdan ilk payı alan mallar oldu. Toptancılara gelen zamlı listelerin bir kaç gün içinde perakendecilere yansıtılması ve yeni bazı mallara da zam gelmesi bekleniyor.

Zam beklentisi Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın günlük satış rekoru kırmasına neden oldu. Demir-çelik ürünlerine zam bekleyen tüccarlar, önceki gün peşin bedelle 650 milyon liralık alım yaptılar.

FARUK BEŞKİSİZ

Hükümet yetkililerinin "akıllı tüccar bugünlerde ürünlerine zam yapmaz" tavsiyelerine ve uyarılarına rağmen, yerli üreticiler ve ithalatçılar, ürünlerinde büyük bir zam furyası başlattılar. Yerli ürünlerde iğneden ipliğe zam yapılırken, ithal mallarda özellikle endüstriyel mallarda önemli ölçüde fiyat artışları gerçekleşti. Son iki günde yapılan zamlar yüzde 5-40 arasında değişiyor.

Pamuk ipliği ve sentetik ipliğe, dolardaki değer artışı gerekçe olarak gösterilerek zam

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

HANGİ MAL, NE KADAR ZAM GÖRDÜ?

10. Sayfada

Yaz tatiline yüzde 40 zam geldi

Bodrum Belediyesi fiyatları serbest bıraktı. Antalya, Kuşadası, Ayvalık, Fethiye belediyeleri konaklama ve lokanta fiyatlarına ortalama yüzde 40 zam yaptı. Marmaris Belediyesi zamlı fiyatları haftaya açıklayacak.

10. Sayfada

Ziraat Bankası'ndan döviz fiyatını tırmandıranlara uyarı:

'İnşallah batmazlar'

Ziraat Bankası Genel Müdürü Akkaya:

Geçmişte de Türk Lirası'na yüksek faiz verenler çıkmıştı. 4 büyük banka döviz girişlerinin yüzde 85'ine hâkim. Yüksek faiz verenlerin sistem içindeki payı yüzde 1'i geçmiyor. Yani sistemin yüzde 99'u emniyet içindedir. Bu nedenle sıkıntılar, sisteme değil, birkaç bankaya dönük olacaktır.

Sistemden sapanlar, bir iki bankaydı. Büyük bankalar, Merkez Bankası ile birlikte hareket ediyordu. Merkez Bankası, bankacılık sistemi dışına çıkanları, âdet ve aranelere uymayanları ikazla dahi yola gelmeyince çekidüzen verme gereği duydu.

Televizyonda yüzde 12.5 gibi faizin reklamını verseler dahi, döviz girişleri komik rakamlarda kalıyor.

Ziraat Bankası Genel Müdürü Kemal Akkaya, "döviz fiyatlarını tırmandıran bankaların sonunun, batan 3 banka gibi mi olacağı" sorusuna, "İnşallah sonları aynı olmaz" şeklinde yanıt verdi. Ekonomi'de

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

İnşallah!..

ANKARA — Doları bulunduğu fiyattan daha yukarıya tırmandırmak ve bu işi "dolar tasarrufuna yüksek faiz vererek yapmak", Özal hükümetinin gözünde "önemli bir suç" haline geliyor. Özal hükümeti "suçlular" hakkında ne gibi işlem yapacağına ilişkin kendi yöntemleri doğrultusunda kamuoyu oluşturuyor.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Gürkan, Siyasi Partiler Yasası'nı eleştirdi

Askeri idare Özal'dan daha demokratikti

***SHP** Genel Başkanı, "Özal, son Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları'ndaki değişiklikle askeri dönemin gerisinde bir demokrasi anlayışı sergilemiştir" dedi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, Özal hükümetinin siyasi rejimi tehlikeye düşürecek değişiklikler yaptığını, demokrasiyi ciddi bir biçimde tehlikeye sokuğunu belirterek, **"Askeri idare bile Özal hükümetinden daha demokratikti. Özal son Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları'ndaki değişiklikle askeri dönemin gerisinde bir demokrasi anlayışı sergilemiştir"** dedi.

Gürkan, dün TBMM'de düzenlediği basın toplantısında Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları'ndaki değişikliklerin rejimi sarsacak kadar antidemokratik olduğunu belirterek, **"TBMM'nin yasal temellerine**

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

PARTİLER SEÇİM YASALARI MECLİSTEN GEÇTİ

8. Sayfada

Özal: Evren de iki partili sistem istiyor

Başbakan, Siyasi Partiler Yasası'nın Mecliste grup kurmayı zorlaştırdığını söyledi, "Grubu olmayan partinin yaşaması zor" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Siyasi Partiler Yasası'ndaki değişikliğin TBMM'de grup kurabilmeyi zorlaştırdığını söyledi. Özal, grup kurabilmek için gerekli oy barajının yükseldiğini ifade etti ve **"Grup kurabilmek önemlidir. Grup kuramayan partinin uzun bir müddet dayanması mümkün değildir"** dedi.

Başbakan Turgut Özal, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le yaptığı olağan görüşmeden sonra gazetecilere, **"Cumhurbaşkanımızın bildiğim kadarıyla Türkiye'de iki partili sisteme gidilmesi lehinde görüşleri vardır. Çok parti yerine az parti lehinde görüşleri vardır"** dedi. Kendisinin de aynı şekilde düşündüğünü ifade eden Başbakan Özal,

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Sigara tüketimi kampanya döneminde daha da arttı

İSTANBUL, (UBA) — Sigara bırakma kampanyasından sonra Tekel'in sattığı sigara satışlarında belirgin bir düşüş olmadığı, buna karşın şubat ayı satışlarının ocak ayı satışlarından 31 bin kilogram daha fazla olduğu belirlendi. Tekel tarafından yapılan sigara satışlarına ise, ayda ortalama 55 milyar lira ödediğimiz anlaşıldı. Bunun yaklaşık 12 milyar lirası ithal edilen sigaralara, geri kalan 43 milyar lirası da yerli sigaraya ödeniyor.

UBA muhabirinin Tekel Genel Müdürlüğü yetkililerinden edindiği bilgilere göre, ithal malları sigaralarla birlikte ayda ortalama 4.5-5 milyon kilogram sigara satışına karşılık, yaklaşık 55 milyar lira ödeniyor. 1986 ocak ayında filtreli ve filtresiz yerli

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Shultz'un Atina gezisi

Üsler anlaşması yeniden görüşülecek

George Shultz'un Yunanistan ziyaretinin olumlu ve yapıcı geçtiği bildirildi. İki ülke Yunanistan'daki ABD üslerinin geleceğini 1988'den önce görüşecek.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un bugün tamamlanacak Yunanistan ziyaretinde, Atina ile Washington arasında yeni bir yumuşama ortamı başlandı. George Shultz ile Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, Yunanistan'daki ABD üslerinin geleceği konusunda üsler anlaşmasının 1988'deki bitiminden önce görüşmeler yapmak üzere anlaşmaya vardılar. ABD Dışişleri Bakanı, bugün Atina'daki Hellenikon ABD üssünü ziyaret ettikten sonra özel uçağı ile Roma'ya hareket edecek.

George Shultz, Papandreu ile dün yaptığı görüşme hakkında bilgi verirken, görüşmenin "gayet açık ve yapıcı" geçtiğini ve ağırlık konularını, Yunanistan'daki ABD üsleri, Atina'nın NATO'ya katkısı ve Kıbrıs sorunu

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

Prof. Göksel ifade verdi

Gazetemizde yayımlanan 'Doktorlar Davası' başlıklı yazı nedeniyle Prof. Hüsnü Göksel hakkında dava açılmıştı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Gazetemizde yayımlanan "Doktorlar Davası" başlıklı yazısından ötürü hakkında İstanbul Basın Savcılığı tarafından soruşturma açılan Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi üyesi Prof. Dr. Hüsnü Göksel, Ankara Basın Savcılığı'nda dün ifade verdi.

Prof. Dr. Hüsnü Göksel'in 24 Ocak 1986 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan yazısı ile, "hakkında ceza davası açılan bir konuda dava doyasında gizli

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

İçişleri Bakanı: Teröristlerden yakalanan yok, ama aramalar sürüyor

G.Doğu'da yoğun arama

YILDIRIM AKBULUT'UN DEMECİNDEN

Bölgedeki askeri kuvvetler ve polis güçleri vazife başındadır. Öyle tahmin ediyorum ki devam eden aramalar sonucunda bunlar yakalanacaklardır. Umut ediyorum ki kısa bir zaman sonra yakalanacaklardır.

Yöre halkının, eşkıya gelince güvenlik kuvvetleri yetişinceye kadar mücadele etmeleri gerek. Çünkü arazi çok gayri müsait ve tabu sınır bölgelerinde sınırdan geçme, vur-kaç usulünde tatbik etme imkânları da oluyor. O bakımdan halkın bize yardımcı olması lazımdır.

Sınır aydınlatılmaya çalışılıyor. Fakat geçişleri engelleyecek olan asıl tedbir, fiziki engel sistemidir. Bunun bir an önce bitmesi lazım.

FARUK BİLDİRİCİ

ANKARA — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, Adıyaman ve Şanlıurfa'ya yaptığı iki günlük gezi dönüşünde teröristlerden henüz yakalanan olmadığını, yoğun aramaların sürdüğünü söyledi. Akbulut, Güneydoğu olayları ile ilgili olarak yöre halkının da yardımını istedi ve **"Yöre halkının da güvenlik güçleri gelinceye kadar mücadele etmeleri**

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

GENELKURMAY: BU YIL 7 BÖLÜCÜ ÖLÜ ELE GEÇTİ

SHP'Lİ ATAKLI: EŞKIYA DEĞİL, DÜZENLİ GERİLLA VAR

7. Sayfada

HALEFOĞLU: SURİYE'YE, DERS KİTAPLARI İÇİN GİRİŞİMDE BULUNDUK

15. Sayfada

YAHYA, METANETLİDİR — Süleyman Demirel, yeğeniyle fotoğrafı çekilirken, bazı konuklarının da görüntüye girmelerini engelleyerek "Hayır, yalnız biz ikimiz çektireceğiz" dedi.

10 ay 16 gün cezaevinde kaldı

Yahya Demirel tahliye edildi

Yargıtay, Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nce verilen 23 yıl 4 aylık mahkûmiyet kararını bozdu. Numune Hastanesi'nden dün çıkan Yahya Demirel, doğruca amcası Süleyman Demirel'in evine el öpmeye gitti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hayali mobilya dışsatımı nedeniyle 10 yıldır Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan ve son kez 23 yıl 4 ay ağır hapis cezasına çarptırılan Yahya Demirel, dün tahliye edildi. Tedavi gördüğü Ankara Numune Hastanesi'nden salıverilen Yahya Demirel, doğrudan amcası Süleyman Demirel'in Güniz Sokak'taki evine gitti ve elini öptü. Süleyman Demirel, iki kez toplam 10 ay 16 gün cezaevinde kalan Yahya Demirel'i öperek, **"Ateş düştüğü yeri yakar, vebalini yiğitçe çekti, selamete erişti, Yahya metanetlidir"** diye konuştu.

Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesi'nce 23 yıl 4 ay ağır hapis cezasına çarptırılan Yahya Demirel ile ilgili dosyayı Yargıtay 7. Ceza Dairesi, dün sabahtan gö-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

HAYALİ MOBİLYA DAVASINDAN YENİDEN YARGILANACAK

YAHYA DEMİREL: ULUSLARARASI TİCARETTE YERİMİ ALACAĞIM

10. Sayfada

Boğaz'da 3 yıllık yıkım planı

Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Boğaziçi'nde 1986-87-88 imar planını açıklarken, kamulaştırma işleminin 12 yıl içinde gerçekleştirileceğini bildirdi. Dalan, "Boğaziçi İmar Planı'nın uygulanmasında hiçbir yurttaşa ne ayrıcalık yapılabilir ne de yurttaşlar ayrıcalık bekleyebilir" dedi.

Boğaziçi'nde istimlak alanları ve kamulaştırma bedelleri 13. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Parti ve Kulüp..

Yeni kurulan VAP Genel Başkanı Vural Arıkan, Galatasaray Kulübü Başkanlığı'na getirilen ANAP milletvekili Ali Tanrıyar'ın suç işlediğini ileri sürüyor.

Suç niye işlenmiş?

Yeni Dernekler ve Siyasi Partiler Yasası, partiler ile derneklerin ilişkisini yasaklıyor ya, işte bu yüzden.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

- *İsrail yine saldırdı*
- *Orta Amerika gergin*
- *Güney Afrika'da polis 2500 siyahı tutukladı*

3. Sayfada

- *Çiftçi tarlasını tüccara satmak zorunda kaldı.*

11. Sayfada

- *Almanya'daki işçilere hayali ev satışı*
- *Bulgaristan yine Avrupa gündeminde*
- *AIDS'e karşı evlere uyarı mektubu*

14. Sayfada

korkmayın" mesajı iletiyor.

Kaddafi, Arap dünyasındaki yalnızlığı nedeniyle ABD'nin böyle bir serüvenciliğe atılabileceği en kolay hedef olarak gözüküyordu.

Bunlara bizim de ekleyebileceğimiz bir iki nokta var:

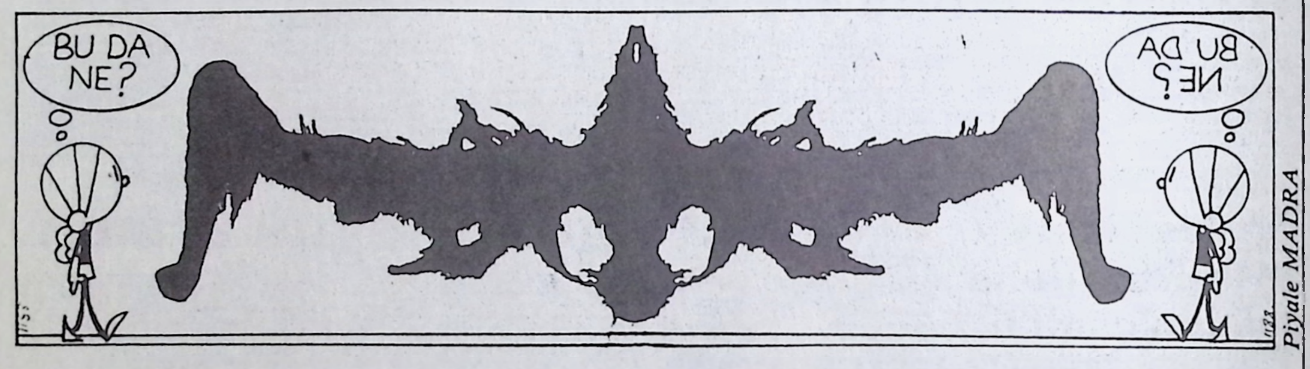
*1- Libya ile ABD'nin dostlarından Fas, 13 Ağustos 1984 tarihli bir anlaşma ile bir birlik oluşturmuşlardı. 23 mart tarihinde Cezayir Başbakanı **Abdülhamit Brahimi** büyük bir heyetle Trablus'u ziyaret etti ve Libya ile Cezayir arasındaki ilişkiler ısınmaya başladı. Libya-Cezayir ortak bildirisinde yakınlaşmanın **"Büyük Magrip birliğini inşa etme ufkuyla"** gerçekleştirildiği belirtildi.*

Sirte'deki Amerikan saldırısı bu bölgesel gruplaşmayı da torpilleme amacına yöneliktir.

*2- ABD, **Marcos** ve Haiti'deki **Duvalier** rejimlerini gözden çıkarttıktan sonra Ortadoğu bölgesinde **"sarsılması muhtemel güvenilirliğini"**, dost ülkelerin gözünde yeniden tesis etmek ve Sovyetler'le dostluk aramalarını engellemek amacıyla da harekete geçmiş olmalıdır. Washington, Sovyetler'in böyle bir bunalım karşısında nereye kadar gidebileceğini ve gidemeyeceğini kestirebiliyor. Sovyetler, dostu sayılan Libya'ya karşı girişilen saldırıya TASS Ajansı'nın öfkeli bildirilerinden öteye elle tutulur bir karşılık veremiyor. Sirte olayı, Arap dünyasının gözünde Sovyetler'in de **"güvenilirliğinin"** bir testi niteliğindedir.*

*Gelişmelerin Türkiye açısından can sıkıcı yönlerinden birisi, bundan iki ay önce Libya'nın bombalanmasını öneren ve bu önerisi Beyaz Saray tarafından o zaman yürürlüğe konmayan ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un Türkiye topraklarında Libya lideri **Kaddafi** için **"Kafese kapatılması gerekir"** gibi çirkin sözler sarfetmesi oldu. Kaddafi hakkında Ankara'da ileri geri konuşan Shultz, bu konuşmayı yapmasından iki gün önce de İstanbul'da Türkiye ile ilişkiler konusunda pek nazik sayılamayacak bir üslupla konuşmuştu. Shultz'un sözünü ettiği Kaddafi, 1974 yılında Kıbrıs Harekâtı sırasında Libya Hava Kuvvetleri'ni Türkiye'nin emrine tahsis etmeyi öneren kişidir.*

*Sirte'deki bunalıma KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş'ın** gösterdiği, **"Libyalı şehitlere rahmet dileyen"** ve **"sorunların 19. yüzyıl yöntemleriyle çözülemeyeceği"** sözleriyle süslediği tepki, Ankara'nın **"teenni"** temennisinden çok ötededir. Denktaş'ın bu üslubunun faturasını ABD, Ankara'nın Shultz için çok nazik sözlerini göz önüne almadan, yarın Kıbrıs sorununda Türkiye'ye çıkartırsa hiç şaşırtıcı olmamalıdır.*

Treni Bir Kez Daha Kaçırmamak İçin...

OSMAN ULAGAY *28 mart*

Türkiye ekonomisinin yakın tarihi kaçırılmış trenler, çok geç alınmış stratejik kararlar, iş işten geçtikten sonra devreye girmiş önlemlerle doludur. Bu tür gecikmeler nedeniyle ülke ekonomisi ve tabii Türkiye'nin insanları, çoğu kez gereksiz ölçüde ağır bedeller ödemişler, sancılı deneyler yaşamışlardır. Gecikmemek kaygısıyla hesabı kitabı doğru dürüst yapılmadan ayaküstü alınan kararların, *"Biz yaptık, oldu"* esprisiyle uygulamaya konan önlemlerin olumsuz etkilerini de hep birlikte yaşamış, acısını çekmişizdir.

Örneğin yüksek koruma duvarları arkasında, ithal ikamesi esprisi içinde kurulan Türk sanayiinin dış rekabete kademeli olarak zorlanması, kalite ve maliyet kavramlarının Türk sanayicisinin gündemine getirilmesi için dövizde *"denizin bitmesi"*ni beklemek zorunlu muydu?

Örneğin Türk sanayicisinin AET'ye tam üye olmanın önemini kavraması için Türkiye-AET ilişkilerinin çıkmaza girdiği ve Yunanistan'ın tam üyeliğe eriştiği noktaya kadar beklemesi şart mıydı?

Örneğin 1973-74'ten itibaren bütün dünya ekonomilerini sarsan *"petrol şoku"*nun muhtemel etkilerini ve sonuçlarını hesaba katarak bir yandan ülke içinde gerekli önlemleri alırken diğer yandan petrol gelirlerinden yararlanacak ülkelere yönelik bir ekonomik açılım hareketini başlatmak için 1980 yılına kadar beklemek zorunlu muydu?

Örneğin Türkiye'nin ihracatını er geç arttırması gerektiği gerçeğini kavrayıp gerekli önlemleri almak, altyapıları oluşturmak, teşvik düzeninin çatısını çatmak için Türkiye'nin ille de boçlarını ödeyemez duruma düşmesi şart mıydı?

Örneğin 24 Ocak Kararları alınırken bu kararların başarısı için zorunlu olan vergi ayağının unutulması ve ancak kamu açıklarının taşınmaz boyutlara varmasından sonra vergi alanında ciddi çabalara girişilmesi kaçınılmaz mıydı?

Örneğin yüksek faiz düzeyinin banka ve bankerlik skandallarına yol açması önlenemez miydi? Tasarruf sahibinin bankalara ve bankerlere yatırdığı

tasarrufların ekonominin geleceği açısından yaşamsal önem taşıyacak yatırımlara yönlendirilmesi sağlanamaz mıydı?

Ne yazık ki bunların hemen hiçbiri yapılamamış, sonuçta Türkiye dışa açılma çabasına kendinden çok daha önce girişen ülkelerin kuyruğunda, dış pazarlarda yer kapmaya; İslam ülkelerinde petrol gelirlerinin kaymağını başkalarına kaptırdıktan sonra etkili olmaya; zamana yediremediği *"kemer sıkma"* önlemlerini birkaç yıla sığdırarak toplumun geniş kesimine ağır bir bedel ödetmeye zorlamıştır. Dramatik banka ve banker skandalları yaşanmış, ekonominin yarını demek olan yatırımlar yapılamamıştır.

Bugün de dünya ekonomisi önemli değişikliklerin içine girmiş bulunmaktadır. Petrol ve temel madde fiyatları hızla düşmekte, sanayileşmiş ülkelerde yirmi yıldan beri ilk kez sıfır enflasyonla büyüme olasılığı gündeme gelmektedir. Birinci petrol şokundan sonra petrolcü ülkelere yapılan büyük gelir transferinin bu kez tersine işlemesi söz konusudur. Londra İş İdaresi Okulu'nun hesaplamasına göre ham petrolün varil fiyatında meydana gelecek her 6 dolarlık düşüş, petrol üreticilerinden petrol tüketicilerine 100 milyar dolarlık bir gelir transferi anlamına gelecektir. Financial Times gazetesinde yayımlanan bir tablo, petrol fiyatlarının 12 dolarda kalması halinde, OPEC ülkelerinin toplam petrol gelirlerinin yarı yarıya azalacağını ortaya koymaktadır. Bu tabloya göre Türkiye'yi yakından ilgilendiren petrolcü ülkelerin petrol gelirlerinde meydana gelecek düşüşler şöyle olacaktır.

	1985 kotalarına göre gelir	12 dolarlık fiyata göre gelir
İran	14.8 milyar $	8.4 milyar $
Irak	9.6 " $	5.3 " $
Libya	9.2 " $	4.8 " $
S.Arabistan	37.3 " $	20.0 " $
Cezayir	6.9 " $	3.4 " $
Kuveyt	7.8 " $	4.2 "$

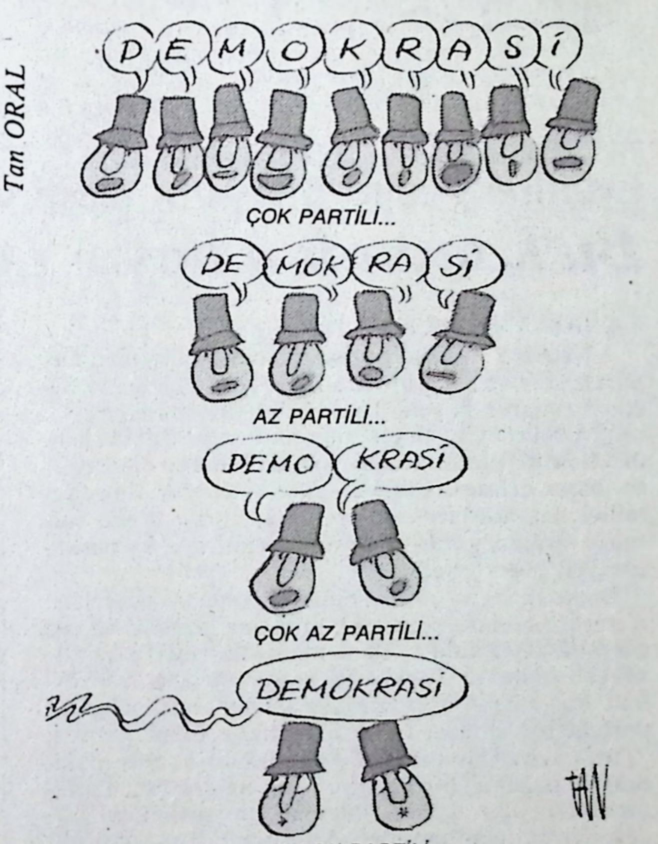
Görüldüğü gibi kemer sıkma sırası şimdi petrolcü ülkelere gelmiştir. Bu durumun söz konusu ülkelerde politik çalkantıları beraberinde getirmesi de mümkündür. Dolayısıyla Türkiye'nin, bu ülkelerle olan ticari - ekonomik bağlantılarının geleceğini değerlendirirken, son derece dikkatli ve gerçekçi olması, alternatif pazar arayışını hızlandırması gerekmektedir.

İkincisi, yıllardan beri enflasyonla yaşamaya alışan Türkiye'nin dünyadaki fiyat düşüşleri karşısında kendisini enflasyonsuz yaşamaya alıştıracak adımları gecikmeden atması gerekli görünmektedir. Bu alandaki bir gecikme, sonuçta Türkiye'nin ihracat şansını da baltalayabilecektir. Bu konuda hükümetin yanı sıra özel firmalara da büyük bir görev düşmekte, gerileyen fiyatlara adaptasyon çabalarının hemen başlatılması gerekmektedir.

Üçüncüsü Türkiye, bir süredir ihmal ettiği iç pazarın geliştirilmesini ve gelir dağılımının düzeltilmesini artık gündeminin başına almak, ithal ikamesi alanındaki olanakları da değerlendirerek çok iyi planlanmış bir yatırım hamlesine girişmek zorundadır. Bunu yaparken dünya pazarındaki ve teknoloji alanındaki muhtemel gelişmeleri doğru değerlendirmek de şarttır.

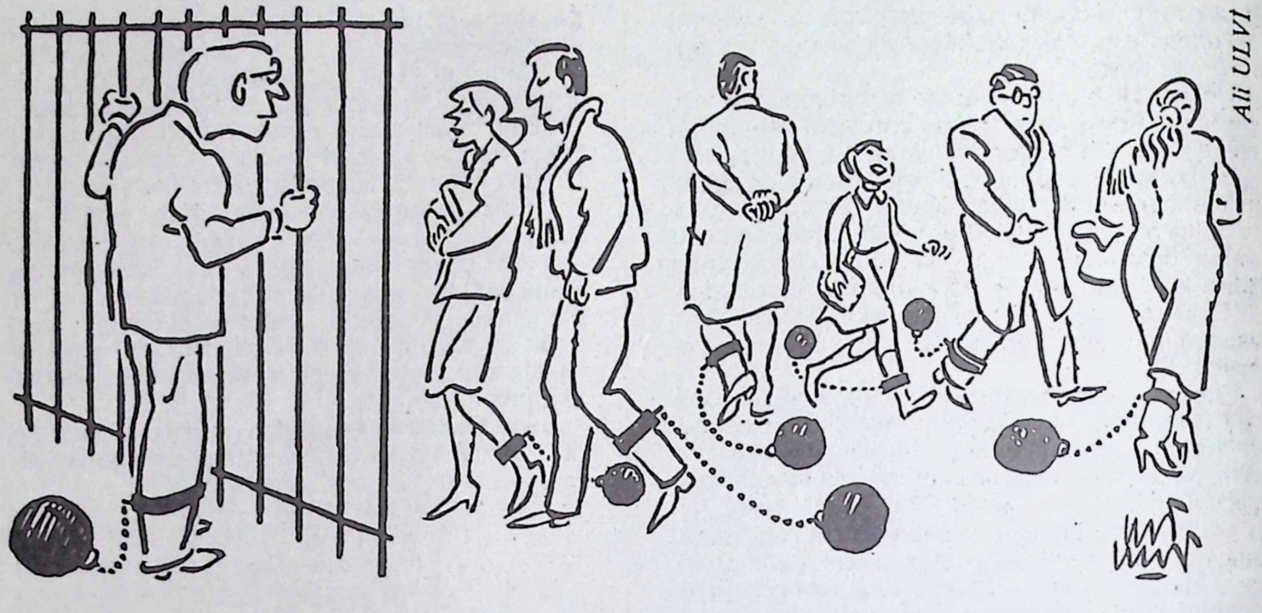
Bugün bu adımları atmakta gecikirsek, yarın gene kaçırdığımız trenlerin hesabını yaparak kendimizi avutmak zorunda kalabiliriz.

Tan ORAL

İsmail GÜLGEÇ

(Erdal Atabek'e sevgiyle)

Demirel Seçim Yasası'nı eleştirdi:
Bu kanundan hayır gelmez!

CANAN YAZGANGİL *30 mart*

ANKARA — Eski başbakanlardan **Süleyman Demirel,** 1988 seçimlerinden sonra Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları'nda yeniden değişikliğin gündeme geleceğini belirterek, **"Eğer bugünkü siyasi iktidar kendisini iktidarda bırakmak için bu kanunu çıkarıyorsa, hayır gelmez. Çünkü kanunla iktidar olunmaz, millet size iktidarı vermeyecekse, ağzınızla kuş tutsanız vermez, gardıroba astığınız paltoyu bir başkası giyer, gider"** dedi.

Demirel, seçim yasalarının milleti temsil edecek istikrarlı bir idare çıkarmak amacına yönelik olması gerektiğini vurgulayarak, demokratik olmayan bir istikrarlı idarenin Türkiye'yi geriye götüreceğini söyledi. Parlamentonun mutlaka milleti temsil eden bir parlamento olması gerektiğini ifade eden Demirel, **"Parlamento bir fabrika değildir. Bir kanun makinesi de değildir, bir tasdik mercii de değildir. Parlamentonun hür serbest kürsüsü, memleketteki birçok derdin kendiliğinden devasıdır"** diye konuştu.

1965 yılında, **"Biz iktidar olmayacakcak başkası da iktidar olmasın"** mantığı içersinde milli bakiye sisteminin getirildiğini öne süren Demirel, şimdiki iktidarın da konuya bu bakış açısıyla yaklaştığını, hükümetin istikrar iddiasının bir yutturmaca olduğunu söyledi.

Demirel, Siyasi Partiler ve Seçim Yasası'nın paralı televizyon propagandasını düzenleyen hükmünü de eleştirerek bunun adalet ve eşitliği zedeleyeceğini bildirdi.

Demirel, partilerin serbestçe yaygın bir biçimde örgütlenmeleri gerektiğine de dikkati çekerek, **"Ben ocak-bucak teşkilatlarının olmayışına, kadın kolları ile gençlik kollarının kaldırılmış olmasına yanarım"** dedi.

Demirel'in Siyasi Partiler ve Seçim Yasası'ndaki değişiklikler ile ilgili görüşleri şöyle:

— Siyasi Partiler ve Seçim Yasası'nı genel olarak değerlendirir misiniz?

DEMİREL — Türkiye'de siyasi partiler ve seçim sistemi tartışmaları, anayasa tartışmaları ile beraber başlar. Türkiye, hukukun üstünlüğü olan bir anayasa devleti olmaya yöneldiğinden bu yana bu tartışma vardır. Bugünü değerlendirmek için geride kalan hadiselere göz atmak lazımdır.

1946 öncesi Türkiye tek partiye dayanıyor ve Türkiye'nin Büyük Millet Meclisi var. Buranın üyeleri iki dereceli seçimle geliyorlar. Halk evvela ikinci seçmeni seçiyor, ondan sonra milletvekili seçiliyor. Tabii ki, bunu millet iradesine dayanan bir seçim saymak mümkün değildir. Esasen tek partiyi de demokrasi saymak mümkün değildir. O, o zamanki hal... Çok partili sisteme geçildiğinden bu yana Seçim Kanunu'nda bir tartışma başlar. Tek dereceli açık oy, gizli tasnif.. 1946'ların tartışması şudur: O günkü sistem ekseriyet sistemi idi.

Seçimi niçin yapıyorsunuz? Ülkeyi idare edecek olanların bir yerden yetki almaları lazımdır. Bu yetki eğer idari tarzı krallıksa, kral yetkiyi kendisinden alır. Ama idare demokratik cumhuriyet ise, yetkinin kaynağı mutlaka millet olmalıdır. Yetkinin kaynağı millet değilse, onun adına demokratik cumhuriyet denmez. Yetkinin kaynağının millet olması şekli olur, veya gerçekten millet olur. Eğer seçim muayyen kişileri veya zümreleri işbaşına getirmek için değil, millet iradesinin istikametinde, milletin istediklerini işbaşına getirmek için yapılır ise o seçim demokratiktir.

Seçim hür ve serbest olmalıdır. Halkın hür bir ortamda serbestçe istediklerini seçmesi lazımdır. Bu

şartlar yerine gelmiyorsa, ona da seçim demek mümkün değildir.

Seçim kanunu bunların vasıtalarından biridir. Her şey değildir. Eğer bir ülkedeki seçim kanunu, millet iradesinin hür ve serbest bir şekilde aksettirilmesini sağlamıyorsa, o yerde bunalım çıkar.

Milletin temsil edilmiş olması, mutlaka makul bir ölçüde temsil edilmiş olması gerekir. Yapılan seçimin mutlaka milleti savunulacak bir biçimde temsil etmiş olması şarttır. Seçim ayrıca istikrar getirmelidir. İstikrarsızlık getiren bir seçimi de savunmak mümkün değildir. Çünkü seçimi millet iradesine dayanan bir idareyi çıkarmak için yapıyorsunuz. Millet iradesine dayansın tamam da, ülkeyi yönetecek bir idare bu işten çıkmıyorsa seçim yine fonksiyonunu yapmış olmaz.

Ecevit, Seçim Yasası hakkındaki görüşünü Cumhuriyet'e açıkladı:

İki partili sistem, kutuplaşma yaratır

CANAN YAZGANGİL *30 mart*

ANKARA — Bülent Ecevit Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarında yapılan son değişiklikleri Cumhuriyet'e değerlendirdi.

Ecevit, ANAP tarafından hazırlanan bu değişikliklerin, çok partili sistemi iyileştirmek ve daha demokratik duruma getirmek amacıyla değil, giderek zayıflamakta olan iktidarın bazı gereksinimlerini karşılamak amacına yönelik olduğunu söyledi. Ecevit, **"Bu değişiklik önerileri, ANAP'ın halk çoğunluğu tarafından desteklenmez duruma geldiği halde iktidarda yapay yollardan kalmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır"** dedi.

Ecevit, Siyasi Partiler ve Seçim Yasasındaki değişikliklerle ilgili sorularımızı şöyle yanıtladı:

— TBMM'de kabul edilen Siyasi Partiler ve Seçim Yasasındaki değişiklik önerisini değerlendirir misiniz?

ECEVİT — İktidardaki ANAP tarafından Meclise getirilen Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarıyla ilgili değişiklik önerileri, çok partili düzeni iyileştirmek, daha demokratik duruma getirmek amacıyla değil, giderek zayıflamakta olan iktidar partisinin bazı gereksinmelerini karşılamak ve halk çoğunluğu tarafından desteklenmez duruma geldiği halde, iktidarda yapay yollardan kalmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Fakat yapılmakta olan değişikliklerin bu sonuncu amaca hizmet edip edemeyeceği, yani ANAP'ı yapay yollardan iktidarda tutmaya yetip yetmeyeceği belli değildir. Tam tersine, bu değişiklikler, şimdilik iktidarda bulunmayan partilerden birinin de işine yarayabilir. ANAP'lıların beklediğinin tam tersi bir sonuç da verebilir. Her ne olursa olsun, bu değişiklikler, demokrasiye aykırıdır, ulusal iradeyi saptıracak niteliktedir ve gerek çok partili rejimi gerek seçim sistemini yozlaştıracak niteliktedir.

Dünyada demokrasinin uygulandığı ülkelerde üç ana seçim sistemi vardır: Çoğunluk sistemi, dar bölge sistemi, nispi temsil sistemi...

Şimdi Türkiye'de yapılan yasa değişikliği ile bu üç sistem birbirine karıştırılmakta ve ortaya bir ucube çıkmaktadır. Bir yandan aşırı ölçüde yüksek barajlı bir nispi temsil sistemi işleyecektir, bir yandan da, kontenjan adaylarıyla ilgili olarak, hem çoğunluk sistemi hem de bir çeşit dar bölge sistemi işleyecektir. Bu kadar karmaşık bir seçim sistemine, dünyanın hiçbir ülkesinde rastlanabileceğini sanmıyorum.

Başbakan Özal'ın açıkça belirttiği gibi, bu yasa değişiklikleriyle güdülen temel amaçlardan biri, Türkiye'ye çok partili sistem yerine, iki partili sistem getirmektir. Birkaç hafta önceye kadar Sayın Özal, kendince bir cömertlik göstererek "iki partili bir sistem" deyimini kullanmaya başlamıştır. Oysa Türkiye iki veya iki buçuk partili sistem dönemini 1950-1960 arasında yaşamış, hiç de olumlu sonuçlar almamıştır.

Özellikle demokrasinin ve demokratik geleneklerin henüz yeterince kökleşmediği ülkelerde iki veya iki buçuk partili sistem, kutuplaşmalara ve sürtüşmelere yol açar. Onun için, benim bildiğim demokratik ülkelerde çoğunluk sistemi yoktur. İngilizlerin sistemi bile tam anlamıyla çoğunluk sistemi sayılmaz. Çünkü dar bölge esasına dayanmaktadır.

Demokrasi bir uzlaşma rejimidir. Uzlaşma yeteneği de deneyimle, yaşayarak edinilir. Bizde ise uzlaşmayı gereksiz kılıcı yollar aranmaktadır. Zaten 12 Eylül döneminde hazırlanan biçimiyle, Siyasal Partiler ve Seçim Yasaları, partiler arası uzlaşmayı engelleyici nitelikteydi. Şimdi yasaların bu niteliği büsbütün belirgin bir duruma gelmektedir.

Bir parti vatandaş çoğunluğunun oylarını almasa bile, çok yüksek tutulan baraj sayesinde başka partilerin hakkını yiyerek, tek başına iktidara gelebilecek ve Mecliste rahat bir çoğunlukla, ülkeyi tek başına yönetebilecektir.

İki partili sistem, küçük partileri veya azınlık eğilimlerini parlamenter çerçevenin dışına iter. Bunlar parlamenter çerçevenin dışına itildikleri vakit, toplum için bir huzursuzluk kaynağı olabilirler; o yüzden istikrarsızlığa yol açabilirler. Dolayısıyla aranmakta olan istikrarın tam tersi bir durum ortaya çıkar.

MİLİTAN GRUPLAR PARTİ YÖNETİMİNİ ELE GEÇİRİR

Bir başka sakınca da şudur: Azınlık eğilimlerini temsil eden yurttaşlar ve politikacılar, kendi partilerini kurmakta pratik bir yarar görmeyince, eğer mutlaka Meclise girmek istiyorlarsa, iki büyük partiden birine girmek veya sızmak gereğini duyarlar. Bunlar da genellikle aktivist gruplar, hatta bazen militan gruplar olabilecekleri için, küçük birer azınlık oluştursalar bile içine girdikleri partinin yönetimini kolaylıkla ele geçirebilirler. Yüzde 40 ya da daha az oy almış parti, Mecliste rahat bir çoğunlukla iktidara gelebilir, yani bir azınlık iktidarı ortaya çıkar! O azınlık iktidarının içinde de küçük bir azınlık grubu yönetime egemen olabilir. Böylelikle azınlığın azınlığı iktidar olmuş olur. Nitekim bunun somut bir örne-

ğini şimdiden bugünkü ANAP iktidarında görüyoruz. Bir azınlık partisi olan ANAP içindeki küçük bir azınlık grubu, o partinin yönetimine, liberal sağcılardan çok daha ileri ölçüde ağırlığını koyabilmiştir.

— ANAP içindeki azınlık grubun adını verebilir misiniz?

ECEVİT — Adını vermek önemli değil, herkes biliyor. Ben bir genel sakıncadan söz ediyorum. Şu grup olabilir, bu grup olabilir. Bu sakınca sağda da solda da ortaya çıkabilir.

— Siyasi Partiler Yasası Danışma Meclisi'nde görüşülürken, koalisyon hükümetlerini önlemek, sıkça dile getirilen bir amaç olmuştu. Bugün de Başbakan Özal yasa önerisini savunurken aynı amacı dile getiriyor. Ancak siz tam tersini söylüyorsunuz "Demokrasi bir uzlaşma rejimidir" diyorsunuz. Koalisyonları mı savunuyorsunuz? Ayrıca bu sistemin temeli 12 Eylül'de Danışma Meclisi'nde atıldı.

ECEVİT — Doğru, yeni yasa değişiklikleri, 12 Eylül döneminde temeli atılan sistemi daha ileri ve daha sakıncalı boyutlara ulaştırıyor.

— Olaya koalisyonlar açısından bakıldığında seçim sistemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

ECEVİT — Bence koalisyonların demokratik açıdan ve topluma demokrasi kültürünü, demokratik davranışları, demokrasinin gereği olan uzlaşma yeteneğini yerleştirmek bakımından yararları, zararlarından çok daha ağır basar. Örneğin, uzun bir dikta yönetiminin koşullanması içinden gelip demokrasi yoluna giren Federal Almanya halkı, demokrasiyi koalisyonlarla özümseyip yerleştirmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Almanya'yı genellikle koalisyon hükümetleri yönetmiştir. Herkes kabul eder ki, yakın geçmişin Nazi etkisine karşın, Almanya, bugün, demokrasinin en sağlıklı işlediği ülkelerden biridir. Üstelik de en istikrarlı ve en hızlı gelişen ülkelerden biridir.

Avusturya da uzun Nazi işgalinden kurtulduktan sonra, yıllarca koalisyon hükümetleriyle yönetilerek, demokrasisini sağlıklı bir biçimde yerleştirebilmiştir.

Beş kuzey ülkesinden, yalnızca İsveç'te, genellikle bir parti tek başına iktidara gelebilmektedir; onun dışındaki kuzey ülkelerinde, tek parti iktidarına, bir partinin çoğunluk sağlayarak iktidara gelmesine, pek az rastlanır. Hatta Danimarka ile Finlandiya'da hiç rastlanmaz.

İtalya, koalisyon hükümetleriyle, hem de çok istikrarsız koalisyon hükümetleriyle yönetilen ülkelerin tipik bir örneğidir. Ama, uzun bir faşist yönetim koşullanması ardından, bu istikrarsız koalisyon hükümetleriyle, istikrarlı bir rejim ve düzen kurabilmiş, demokrasisini kökleştirebilmiş, gelişmesini hızlandırabilmiştir.

Bunlar bir çelişki gibi görünebilir bazılarına... Ama çelişki değildir. Çünkü, koalisyon hükümetleri, azınlık hükümetleri veya istikrarsız hükümetler, başarılı olabilmek için, kendilerini parlamentoya ve topluma kabul ettirebilmek için, kamuoyuna daha duyarlı davranmak, hemen her konuda toplumsal uzlaşma aramak zorunda kalır.

ÖNEMLİ OLAN DEVLET YÖNETİMİNDE İSTİKRAR

Önemli olan, hükümetlerin değil, devlet yönetiminin istikrarlı olmasıdır; zayıf hükümetlere veya sık sık değişen hükümetlere karşın, devlet yönetiminde istikrarın ve sürekliliğin sağlanabilmesidir. Özellikle Türkiye gibi, bazı demokratik geleneklerin henüz yeterince kökleşmediği bir ülkede ise, iki partili sistem, devlet yönetiminin alabildiğine partizanlaştırılmasına ve her iktidar değişikliğinde, devlet yönetiminin, kamu yönetimi kadrolarının büyük ölçüde değişmesine, o yüzden yönetimde sürekliliğin ve istikrarın sağlanamamasına yol açar.

Onun için, "istikrarlı bir ülke olmamız, güçlü ve istikrarlı hükümetlere bağlıdır" düşüncesi bir yanılgıdır. İstikrarın ancak iki veya iki buçuk partili sistemlerle sağlanabileceği sanısı, bir yanılgıdır. Bunlar, dünyayı bilmeyenlerin, hele demokratik ülkeler hakkında, yüzeysel bilgiler dışında fikri olmayanların içine düştükleri saplantılardan ibarettir.

— Türkiye'deki koalisyonları bu açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?

ECEVİT — Türkiye'de koalisyonların değil, "**cepheleşme**"nin sakıncaları görülmüştür. İkisi birbirine karıştırılmamalıdır. Cepheleşme, kutuplaşmayı ve iç kavgayı getirir; koalisyon ise, uzlaşmayı ve iç barışı sağlar.

— Temelde iki büyük partinin olduğu sistemin sakıncaları nedir?

ECEVİT — Özellikle Türkiye gibi henüz bazı demokrasi geleneklerinin yeterince kökleşmediği bir ülkede bu, kutuplaşmayı getirir. Demin söylediğim gibi, devlet yönetiminde dönem dönem köklü değişiklikleri, dolayısıyla istikrarsızlığı ve huzursuzluğu getirir. En ileri ölçüde partizanlığı getirir. Baskıyı getirir. İki partili sistemde rahat çoğunlukla iktidara gelen parti, azınlıkta kalan kesimleri, hatta bazen çoğunluğu hiçe sayarak, keyfi icraat hevesine kapılabilir.

— Mecliste kabul edilen yasa önerisinde eleştirdiğiniz bölümler nelerdir? Bu yasa değişikliklerinin sakıncaları nelerdir?

ECEVİT — Yapılan değişikliklerden biri, partileri, önseçim konusunda serbest bırakmayı öngörüyor. Bu bir bakıma yerinde sayılabilir. Çünkü, bence, Siyasal Partiler ve Seçim Yasaları, partiler için çok bağlayıcı olmamalıdır. Gerçi, serbest bırakılınca, bazı partiler, anti-demokratik önseçim sistemlerine yönelebilirler. Özellikle Sayın Özal'ın bu eğilimde olduğu görülmektedir, ama bir ara kendisinin de söylediği gibi, bunda ölçüyü kaçıran partiyi, millet cezalandırabilir.

Buna karşılık, şimdikinden daha demokratik ve sağlıklı bir önseçim sistemi uygulamak isteyen partilere bu olanağı sağlamakta yarar vardır. Onun için, bu konuda değişikliğe özünde bir itirazım yoktur.

Fakat, tüm partileri çok sayıda merkez kontenjanı adayı göstermeye zorlamakla, ANAP, aslında önseçim bakımından partileri serbest bırakma yerine, demokratik olmayan bir uygulamaya yöneltmektedir.

Kaldı ki, önseçimi serbest bırakmak yetmez. Partilerin sağlıklı ve demokratik önseçim sistemi arayışlarına girebilmeleri için, örgütlenme konusunda da serbest bırakılmaları gerekir.

Bir partide tüm üyelerin etkin katılımı sağlanamadıkça, sağlıklı ve demokratik önseçim yapılamaz.

Partiler, ancak, çok sayıda örgüt birimleri kurarak, mahallelere köylere kadar örgütlenerek, o yoldan üyelerine etkin katılım olanağı sağlayarak, demokratik ve sağlıklı önseçim yapabilirler.

Oysa Türkiye'de partilerin örgütlenmesi, dünyada

eşi görülmedik ölçüde sınırlanmıştır.

Bir milyon nüfuslu bir ilçede bile, bir partinin, ilçe yönetim kurulu üyesi dokuz kişiden daha çok faal üye bulundurması yasaktır.

PARTİLERİN TOPLUMLA İLİŞKİSİ KESİLİYOR

Partilerin örgütlenmesine bu akıl almaz sınırlama, şimdi değil, 1960 askeri madahalesiyle getirilmiştir. O zamandan beri, parti yönetimlerinin toplumla ilişkileri, iletişimleri, büyük ölçüde kesilmiştir.

Bu sınırlamanın sakıncaları apaçık ortaya çıktığı halde, yalnız siyasetten anlamayanlar değil, bazı siyaset bilimcileri bile, hâlâ, ocaklı bucaklı örgütlenme sistemine dönmekten ürküyorlar.

Türkiye'de bazı kimselerin kafasında iki saplantı var:

Birincisi, "iki partiden daha çoğu veya koalisyon hükümetleri istikrarsızlık getirir" saplantısı... İkincisi de "Türkiye'de ocaklar bucaklar varken, millet ikiye bölünmüştü, köylerde kahveler bile ayrılmıştı" saplantısı...

Oysa, 1950-60 arası dönemdeki bölünme, ocakların bucakların değil, iki partili sistemin neden olduğu bölünmeydi. Onun da ötesinde, iktidar partisinin "Vatan Cephesi" adı altında, cepheleşme çabası içine girmesinin körüklediği bölünmeydi.

1960'tan sonra ocaklar bucaklar kapatıldı da ne oldu?.. Değil kahvelerin ayrılması, sokaklar ayrıldı, mahalleler ayrıldı, kasabalar kentler bölündü; okullar üniversiteler bölündü ve Türkiye bir iç savaşın eşiğine sürüklendi.

Ocaklı bucaklı dönemde görülen ayrılıklar, halktan, halkın ocaklar yoluyla katılım olanağı bulmasından ve politize olmasından değil, iktidardaki partinin yönetiminden ve dediğim gibi, çoğunluk sisteminin getirdiği iki partili rejimden, bunların neden olduğu kutuplaşmadan ve cepheleşmeden kaynaklanıyordu.

Buna karşılık, partilerin ocaklar bucaklar yoluyla, köylere, mahallelere kadar örgütlenmeleri, tarihimizde ilk ve son kez, halkın, siyasete ve ülke yönetimine az çok etkin biçimde ağırlığını koyabilmesini ve katılımını sağlıyordu. Halkla devlet arasındaki geleneksel **"ayan-eşraf-ağa"** saltanatı yerine demokrasinin gereği olan halk egemenliği kuruluyordu.

Ama halkı hor görenler ve devlet yönetimindeki geleneksel egemenliklerin sarsılmasına razı olamayan bazı kesimler, buna tahammül edemediler.

Doğuda bir gezegen:

Bahçesaray'da Allah'ın kulu yok, yarısı şeyhin, yarısı beyin kulu

KADİR CAN *30 mart*

Her yılın ekim ya da kasım aylarında Van'ı Bahçesaray'a bağlayan karayolunun yoğun kar yağışı nedeniyle ulaşıma kapandığı haberi, çeşitli yayın organlarında yer alır ve unutulur gider. Aradan 8 ay gibi bir zaan geçtikten sonra, aynı yayın organları, bu defa Van ile Bahçesaray arasındaki karayolunun ulaşıma açıldığını duyururlar. Aradan geçen zaman, 8 dakika, 8 gün, 8 hafta değil, tam 8 aydır. Biz büyük kentlerde yaşayanlar, otobüs, dolmuş duraklarında kasaplarda, bakkallarda, hemen her yerde 8 dakika beklemeye dayanamaz, öfkeleniriz. Elektrik, su kesilip aradan 8 dakika geçti mi başlarız söylenmeye.

Biz 8 dakikalık beklemelere, yokluklara dayanamaz, öfkelenirken **Kavuşşahap Sıradağları**'nın geçit vermez 3500 metre rakımlı **Arnos, Ahiro, Vankin, Rumrum** ve **Sürs** tepeleri arasına sıkışıp kalmış **Bahçesaray bucağı** ile 17 köy ve 62 mezradaki on binler, yollarının ulaşıma kapandığı sekiz ay boyunca nasıl bir yaşam sürerler? Hastaneleri, doktorları, ebeleri, hemşireleri, okulları, öğretmenleri, köyler arası ulaşım araçları, elektrikleri, telefonları, televizyonları, sinemaları, tiyatroları var mıdır? Ne iş yaparlar, ne yer, ne içerler?.. Etrafındaki dağları karla kaplı Van'da ahmak ıslatan yağıyor. Yollar vıcık vıcık çamur. İlçelere, köylere yolcu taşıyan minibüslerin bulunduğu garajın çevresi insan kümeleriyle çevrili. Birkaç seyyar satıcının sebze ve meyveleri ile tartı aletleri vıcık vıcık çamurun içine savrulmuş, herkes sessizce görevlilerin **"icraatını"** izliyor. Ürkütücü sessizliğin arasından sıyrılıp, **"Tekin Oteli"**nin altındaki **"Müküs Çay evi"**'ne giriyorum.

MÜKÜS ÇAY EVİ

"Müküs" Bahçesaray bucağının eski adı. **"Müküs Çay Evi"** Bahçesaraylıların toplanıp bir araya geldikleri buluşma yeri. Kış aylarında Bahçesaray ile köylerine ve mezralarına gidecekler, burada toplanıp ekip kuruyorlar ve yola konvoy halinde çıkıyorlar.

Çay dağıtan garsona **"Bugünlerde Bahçesaray'a gidecek var mı?"** diye soruyorum. Köşede oturanları gösterip **"En az 10 kişi"** diyor. Bahçesaray'ın postacısı **Salih Sevinç,** Ulubeyli İlkokulu öğretmeni **İsmail Güzelbahçe,** Çatbayır İlkokulu öğretmeni **İmdat Karadeniz**'le Müküs Çay Evi'nde tanışıyoruz. Ayda iki kez dağları aşıp Bahçesaray'a gidip gelen postacı Salih Sevinç, **"Öğretmen arkadaşlar dahil en az on kişiyiz ve bir haftadır havanın hoş olmasını bekliyoruz"** diyor.

Kiminle konuşursam konuşayım havanın "hoş" olmasını beklediklerini söylüyorlar.

Postacı Salih, **"Hava hoş olursa yarın yola çıkarız"** diyor. Ertesi gün sabahın erken saatlerinde Bahçesaray'a gidecekler yine Müküs Çay Evi'nde toplanıyoruz. Yağmur yine sinsice yağıyor ve postacı Salih yine havanın **"hoş"** olmadığını söylüyor. Bekleyip duruyoruz. Hava **"hoş"** olursa, Averuf, Çünük, Çırçak ya da Darünüs yollarından birinden Bahçesaray'a ulaşmaya çalışacağız.

"Müküs Çay Evi"'nde bekleyiş sürerken içeriye Bahçesaray'da **"Bey"** olarak anılan **Faruk Orhan**'ın oğlu **Adnan Orhan** giriyor. Herkes saygıyla ayağa kalkıyor. **Adnan Orhan** bekleyenler için araç temin ede-

ceğini söyleyerek gidiyor. Daha sonra **Şeyh İbrahim Arvas**'ın oğlu **Nejat Arvas**'ın da Van'da olduğu ve köyüne gideceği söylentisi yayılıyor.

Van'da, Bahçesaraylı şeyhler ve beylerle ilgili anlatılan ilginç bir öykü var: Bahçesaray'da haksızlığa uğradığını öne süren bir kişi, başından geçen olayı Van'da bir arkadaşına anlatır. Arkadaşı dayanamaz ve sorar: **"Orada hiç Allah'ın kulu yok mu?"** Aldığı yanıt şu olur: **"Bahçesaray'da Allah'ın kulu ne arar. Yarısı şeyhin kulu, yarısı da beyin kuludur."**

ÇAMUR DERYASI

Bekleyişin üçüncü gününün sabahı "Müküs Çay Evi"nde bir canlılık fark ediyorum. Kısa boylu zayıf, çelimsiz bir adam bana bakıp gülerek **"Minibüs hazır gidiyoruz"** diyor. Minibüs hareket ettikten az sonra garajın önünde duruyor. Birkaç kişi koşup zayıf, çelimsiz genç bir adamın elini saygıyla öpüyorlar. Hayretle **"Kim bu adam"** diyorum. **"Şeyh İbrahim Arvas'ın oğlu Şeyh Nejat."** Şeyhin oğlu, beyin oğlundan atik davranıp bizi Bahçesaray yolunun yarısına kadar götürecek usta şoförü bulmuş. Bahçesaray'a ulaşmak için eski adı **"Çırçak"** olan Kalkanlıköy yolu tercih ediliyor. Tatvan'a 10 kilometre kala **"Küçüksu"** köyünden sola sapıp Bitlis'in **Hizan** ilçesine doğru yaklaşık bir saat yol alıyoruz. Hizan'a birkaç kilometre kala sağa dönüp toprak yola giriyoruz ve çamura saplanıyoruz. Yolun bundan sonraki 60 kilometresi tam beş saat sürüyor. Bu beş saatlik yolculuk sırasında en az 30-40 yerde çamura saplanıyoruz ve inip minibüsü itiyoruz. Tehlikeli virajlar ve iki üç kilometrelik uçurum, bana beş saat boyunca ecel terleri döktürüyor. Diğer yolcular, bu korkunç yola öylesine alışmışlar ki, içlerinden bazıları, **"Yağmur fazla yağmamıştır ve yol çok hoştur"** diyorlar.

Bu 5 saatte kat edilebilen **"çok hoş"** yol **Kalkanlıköy**'ün Pünüs mezrasında minibüsün son kez çamura saplanıp kalmasıyla noktalanıyor. Çantalar, bavullar, çuvallar minibüsten indirilip sırtlanıyor ve zifiri karanlıkta, düşe kalka bir yürüyüş başlıyor. Yarım saat süren yürüyüşten sonra vardığımız Kalkanlıköy'de ikişerli üçerli gruplar halinde evlere dağıtılıyoruz. **İsmail** ve **İmdat** öğretmenler ve **Şeyh Nejat**'la birlikte **Hacı Osman Taş**'ın misafiri oluyoruz. Misafir odasında yer sofrası kuruluyor, otlu peynir, yoğurt ve tandır ekmeğinden oluşan akşam yemeğini yiyoruz. Yemekten sonra çay demleniyor ve koyu bir sohbet başlıyor.

YOLU KİM ENGELLİYOR?

Söz dönüp dolaşıp **"yol"** sorununa geliyor. **"Yol"** sorunu nedeniyle Bahçesaray ile köylerinde karaborsacılığın alıp yürüdüğünü, vatandaşın bu nedenle perişan olduğunu belirten **Şeyh Nejat Arvas** şunları anlatıyor:

"Biz diyoruz ki, bu milleti kurtaralım, yol nereden gelirse gelsin. Ancak kurtarma yolu da Hizan yönündeki yoldur. Başka taraftan yol yapılsa da çalışmaz, çünkü rakım çok yüksektir, fırtına, kar yağışı yolu kapatır bir daha da açılmaz."

Araya giriyorum: **"Buradaki yolu engelleyen kim?"** Şeyh Nejat bu soruya şu yanıtı veriyor: **"Beylerdir. Nahiyeliler de beylerin adamıdır. Beylere para veriyorlar. Beyler de parayı götürüp yediriyorlar ve yolun açılmasını aksatıyorlar."** Şeyh Nejat, Bahçesaray'da bulunan ve sayıları otuzun üzerinde olan bakkalların karaborsacılık yaptıklarını ve bu işe devam edebilmek için yolu engellediklerini öne sürüyor.

Bahçesaray yolundaki bu ilk akşamımız Bitlis'in Kalkanlıköy'ünde Hacı Osman Taş'ın anlattıklarıyla noktalanıyor: **"Bizim yukarı köyde Mehmet adında bir arkadaşımız var. 4 karılı 30 çocuk babası. Biz ilaç filan kullanmayız, Allah ne kadar çocuk verirse şükrederiz. Allah çocuklarla birlikte nasiplerini de verir. Hocalarımız bize bu doğum kontrol ilaçlarının kullanılmasının haram olduğunu söylüyorlar. Buralarda doktor falan da yoktur. Hastalarımızı Allah'a bırakırız. Allah hastamızı ya kurtarır, tekrar hayata döndürür ya da Azrail'e havale eder."**

Sohbetten sonra yere serilen yataklara uzanıp sabahleyin tırmanacağımız Vankin Dağı'nın Çevrikolu tepesini nasıl aşacağımı düşünerek uykuya dalıyorum.

İstanbul'un çehresi değişiyor

SERPİL GÜNDÜZ *30 mart*

İstanbul Anakent Belediyesi'nce hazırlatılan bir ulaşım projesi, İstanbul'un çehresini tümüyle değiştiriyor. Bu proje ile Haliç üzerine dördüncü bir köprü yapılması öngörülüyor. 4. Haliç köprüsünün hizmete girmesiyle birlikte Galata ve Unkapanı köprülerinin trafik yükünün büyük ölçüde hafiflemesi bekleniyor. Anakent Belediyesi'nce kabul edilen projenin 6 yıl içinde bitirilmesi planlanıyor. Proje, Tarlabaşı'nın 6 şeritli bir yol olmasını amaçlıyor. Bu doğrultuda Tarlabaşı'nda yıkım çalışmalarına mayıs ayında başlanacak. Bu bölgede yaklaşık 500 bina yıkılacak. Binalar için yaklaşık 4 milyar lira tutan istimlak bedellerinin de bankalarda bloke edildiği belirtiliyor. Yollar projesinin tamamlanmasıyla birlikte İstanbul trafiği, büyük ölçüde tünellerde ve köprülerin üzerinde işleyecek. Yine proje uyarınca Dolapdere ve Piyalepaşa civarı iş merkezi olarak düzenlenecek ve bu bölgelerde 60 kata kadar varan gökdelen yapımına izin verilecek.

Federal Almanya'nın Essen Üniversitesi'nde **Oskar Gerdom, Wolfgang Bielke** ve Dr. **Michael Geiler** tarafından hazırlanan projenin yaklaşık 21 milyar liralık bir harcama ile gerçekleştirileceği kaydediliyor. Federal Alman uzmanların hazırladıkları yeni ulaşım projesinin koordinatörü **Arif Kurdoğlu**'nun açıklamalarına göre, projede ana hedef Beyoğlu'nu kuzeyden dolaşarak geçmek. Barbaros Bulvarı'ndan başlayıp yeni Haliç köprüsü üzerinden Edirnekapı'dan geçerek Kocamustafapaşa'da Marmara Denizi ile bağlantı kuran projenin tümünün gerçekleşmesi halinde 6 tünel, 2.5 kilometre köprü, 9 kilometre yeni yol ve 8 adet kesişmesiz kavşak yapımı öngörülüyor.

Yeni projede güzergâh, E-5 ve Boğaz Köprüsü ile bağlantılı olarak Barbaros Bulvarı'ndan başlıyor. Barbaros Bulvarı'ndan Ihlamur'a inen yol genişletilerek, Ihlamur Deresi vadisi, 2 köprü ile geçiliyor. 5 şeritli yol olan Ihlamur Caddesi ve Ihlamur Sarayı'nın gü-

neyinden viyadükle geçilerek, bir tünelle Teşvikiye'ye çıkılıyor. Teşvikiye'den Maçka sırtından yine viyadükle Sheraton-Divan kavşağına geliniyor. Sheraton ile Dolapdere Caddesi, yeraltı tüneline bağlanıyor. Dolapdere Caddesi'nden Kasımpaşa'ya, Atatürk köprüsü ile çevreyolu bağlantılı 3. köprü 4. Haliç köprüsünün ayağına geliniyor. Kasımpaşa'da Kuzey Deniz Saha Komutanlığı ile öteki askeri binalar arasında kalan boşluktan yararlanılarak, Kasımpaşa ve Cibali ile Fener'in ortasında, Ayakapı iskelesi arasında yer alacak yeni 4. Haliç köprüsünün yapımı ile birlikte, projede metro ve hızlı tramvay gibi planlamalara hiçbir şekilde kısıtlama getirilmiyor.

Haliç köprüsünden sonra surları aşarak Haliç ve Akdeniz caddelerinden Fevzi Paşa Caddesi'ne, oradan da viyadükle Vatan Caddesi'ne ulaşılan projede, Vatan Caddesi'nden hızlı tramvayla kesişmeyecek yonca yapraklı kavşakla Millet Caddesi'ne bağlanacak olan yol, tünel açılarak Millet Caddesi'nin altında Kızılelma Caddesi'ne, oradan da SSK İstanbul Hastanesi'nin yanına Kocamustafapaşa'ya geliyor.

Projede ayrıca İstiklal Caddesi'nin trafiğe kapatılması ile birlikte Tarlabaşı 6 şeritli yol haline getiriliyor. Şişhane-Tarlabaşı Caddesi bağlantısı, yapılacak bir tünelle sağlanıyor. Tarlabaşı Caddesi'nin bitiminden Sular İdaresi ile Divan Oteli kavşağı arası tünelle geçiliyor. Burada, ancak toplu taşımacılık yapan araçlar üst yoldan geçebiliyor. Taksim Alanı'nda Sular İdaresi'nin arkası ise otobüs durakları olarak yeniden düzenleniyor. Yeni düzenlemeyle birlikte Taksim Atatürk Anıtı'nın da Etap Marmara Oteli'nin hizasına getirilmesi planlanıyor. Tarlabaşı'nın genişletilmesiyle birlikte Şişhane Alanı da yeniden düzenleniyor. Şişhane Alanı ile Beyoğlu İlçe Belediyesi arasında kalan bölge trafikten arındırılarak yeşil alan olarak planlanıp, altına da yeraltı otoparki yapılması düşünülüyor.

Projede ayrıca, Kapalıçarşı - Beyazıt bölgesindeki trafiği rahatlatmak amacıyla, Yeniçeriler Caddesi üzerinden geçilecek bir üst yolun, Babıali Caddesi'nden üniversiteye kadar uzanacağı belirtiliyor.

TARLABAŞI YIKIMLARI BAŞLIYOR

Beyoğlu Belediye Başkanı **Haluk Öztürkatalay**, Tarlabaşı'nda yıkım çalışmalarına mayıs ayında başlanacağını belirterek, yıkılacak 500 bina için yaklaşık 4 milyar lirayı bulan istimlak bedellerinin bankalarda bloke edildiğini söyledi. İstimlak bedellerinin 10-15 gün içinde bina sahiplerine ödeneceğini belirten Öztürkatalay, yıkıma başladıktan sonra iki yıl içinde Tarlabaşı'nın 6 şeritli yol olarak düzenleneceğini kaydetti. Öztürkatalay, Pangaltı-Dolapdere güzergâhının, Talimhane'deki kat otoparkı yol ayrımına değin 50 metre genişletileceğini, yol ayrımından Dolapdere, Kasımpaşa, Piyale Bulvarı ve Bahariye Caddesi yol genişliğinin de 70 metreye çıkarılacağını kaydetti. Dolapdere'nin 1/5000'lik planlarının tamamlandığını ve 1/1000'lik planlarının hazırlandığını kaydeden Öztürkatalay, Dolapdere ve Piyalepaşa'nın iş merkezi olarak düzenleneceğini ve bu bölgelerde 60 kata kadar varan gökdelen yapımına izin verileceğini söyledi.

Solculuk mu Çağdaşlık mı?

ERGUN BALCI — *31 mart*

Belediye Başkanı Bedrettin Dalan gazetecilere yaptığı açıklamada, Boğaziçi'ni koruma çalışmasının *"kutsal bir görev olduğunu"* söyledi.

Dalan, çok doğru konuşmuştur. Gerçekten de Boğaziçi'ni ve Haliç'i koruma çalışmaları, daha doğrusu kurtarma çalışmaları kutsal birer görevdirler.

Boğaziçi ve Haliç, çoktan İstanbul'un sorunu olmaktan çıkıp Türkiye için bir onur konusu olmuştur. Çünkü Tanrı'nın bu olağanüstü iki armağanını, günümüzdeki acınacak durumuna getirmenin ayıbı bir noktada ülkeyi ilgilendirir. Azgelişmişliğin, yoksulluğun ve teknolojik ilerlemenin gerisinde kalmanın ayıbının verdiği aşağılık duygusunun altında ezildiğiniz gibi, Haliç'i çöplüğe, Boğaziçi'ni de beton yığınına döndürmüş olmanın ayıbından toplum olarak kurtulamazsınız. İstanbul'a gelen yabancıların, gördükleri manzara karşısında dudak büküşlerine tanık olduğunuzda bu ayıbın verdiği ezikliği en güçlü biçimde duyarsınız.

Boğaziçi, aslında sadece bizim de değildir. Güzellik evrenseldir. Tüm insanlığın ondan zevk almaya, seyretmeye hakkı vardır. Bu bakımdan Boğaziçi'nde gerçekleştirilmiş olan katliam, sadece Türk insanına değil, tüm insanlığa karşı yapılmış bir haksızlıktır. Floransa ya da Venedik'in, İtalya'nın yanı sıra insanlığa da ait olması gibi, İstanbul da bu anlamda insanlığa aittir. Onu korumak ise aynı zamanda bir insanlık borcudur.

Dalan, Boğaziçi'ni koruma çalışmalarının *kutsal bir görev* olduğunu söylerken, vatandaşların ezici çoğunluğunun görüşünü dile getirmiştir.

Boğaziçi ve Haliç olayları kadar, ufacık bir azınlığın çıkarlarının, kitlelerin, halkın çıkarları ile çeliştiği örnekler herhalde çok zor bulunur. Buna rağmen çıkarları zedelenen çevreler, seslerini yükseltmeye ve Boğaziçi yasasını kuşa çevirme çabalarına başlamışlardır bile. Boğaziçi'nde dillere destan yalının sahibi bir bayan başyazar, Dalan'ı nerede ise komünist ilan edecek. Belediye başkanının *"sola şirin gözükme"* hesapları içinde olduğunu ileri sürüyor.

Önce, Boğaziçi'ni beton yığınlarından kurtarmaya çalışmanın solculukla bir ilişkisi olmadığını belirtmek gerekiyor. Böyle bir girişim sadece çağdaşlıktır. Kapitalist Batı Avrupa'nın hiçbir ülkesinde, deniz üzerine oturtulmuş, denizi halka kapayan beton binalar bulamazsınız. Uluslararası jet sosyetenin buluşma merkezi Nice ya da Cannes'da, tüm oteller, villalar, evler, yolun öte yanındadır. Deniz kıyısında tek bir kulübe bile bulunmaz.

Aynı olguya sosyalist ülkelerde de tanık olursunuz. Kapitalizm ve sosyalizm, çağdaşlığın bu asgari müştereğinde buluşmuştur. Bu buluşmanın dışında kalan da, Türkiye'deki geri kalmış kapitalizmdir. Boğaziçi'ni kurtarmaya çalışmayı *"mülkiyet düşmanlığı"* ve *"solculuk"* olarak nitelemek de bu kapitalizmin felsefesidir. Çağdaş Batı kapitalisti, Boğaziçi'nin acınacak durumu karşısında nasıl duda-

ğını bükerse, emin olun, bu felsefe karşısında da dudağını, hem de iyice alaycı biçimde büker. Çünkü Batı kapitalizmi, denizlerin ve özellikle Boğaziçi gibi eşsiz su yolunun kapatılamayacağını, bunların halka ait olduğunu kavrayacak düzeye gelmiştir.

Tarihin her döneminde, belirli çevreler, toplumun çıkarları ile çatışan çıkarları korumak için mücadele etmişler ve bu mücadelelerinde destek sağlayabilmek için kendi özel çıkarlarını toplumun çıkarları ile özdeşmiş gibi göstermeye çalışmışlardır.

Boğaziçi'ni kurtarma çalışmalarını, *"mülkiyet düşmanlığı"* olarak göstermeye çalışmak, bu taktiğin klasik örneğidir.

Ama toplumlar uyanmakta, bu tür modası geçmiş taktikler, etkinliğini hızla yitirmektedir.

Dalan, *"Boğaziçi'ni kurtarmak kutsal bir görevdir"* diyor.

Doğrudur.

Boğaziçi'nden yararlanmak ve ona sahip olmak da toplumun kutsal bir hakkıdır.

Toplum, bu hakkı engellemeye çalışanlardan er geç hesap sorar.

Bu hakkı engellemeye çalışanları toplum bağışlamaz.

ANAP ve Basın...

31 mart

Playboy dergisi hakkında soruşturma yürütülüyormuş; 1967 yılında çıkarılan bir Bakanlar Kurulu kararnamesine dayanılarak... Playmen dergisi için de soruşturma yürütülüyormuş; 1972 yılında çıkarılmış bir Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak... Nazım Hikmet'in ***"İvan İvanoviç Var mıydı Yok muydu?"*** *adlı kitabı hakkında soruşturma yürütülüyormuş; 1953 yılında yayımlanmış bir Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak...*

Bütün bunlar ilk bakışta inanılmaz şeyler gibi görünüyor; ama, doğru.

Ve bütün bunlar yetmiyormuş gibi ANAP'lı sayın bir milletvekili, imza toplayarak Mecliste bir yasa önerisi sunuyor. Neden? ***"Çocuklar için kısıtlamaya tabi muzır yayınlar"*** *ile ilgili kanunu genişletmek amacıyla...*

ANAP'lı sayın milletvekili ve arkadaşları ne istiyorlar? Yeni yasa önerisine bakılırsa gazete ve dergiler için yeni yasaklamalar ve kısıtlamalar gerekliymiş.

Demek ki, 20-30 yıl önce çıkarılmış ve belki de geçerliliği kalmamış Bakanlar Kurulu kararlarına dayanılarak basın kesiminde soruşturmalara geçmek bir yana, yeni kısıtlamalar da getirilmek isteniyor.

Ancak bu gibi olaylara bakarak demokrasi ve basın özgürlüğü kavramlarının çiğnendiğini ileri sürmekte acele etmeyelim. ANAP'lı milletvekili ve arkadaşları, ülkeye büyük hizmet yapmak yolunda şaşılası bir adım atılmasını istiyorlar. Eğer önerdikleri yasa Mecliste kabul edilirse, yurttaş konut sıkıntısından kurtulacak, ev sahibi-kiracı kavgaları bitecek, aylığı 50-60 bin lira iken 50-60 bin liraya kiralık ev bulamayan nice talihsize talih gülecek. Neden? Çünkü sayın ANAP'lı milletvekili hazırladığı yasa tasarısını açıklarken şöyle konuşuyor: ***"Kısıtlamaya tabi olan eserlerin satış bedeli üzerinden yüzde 40'ı Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu'na aktarılacak."***

Hem basına hem yurttaşlara bu müjdeyi verdikten sonra, ikinci müjdeye geçmek gerekiyor. Yine sayın ANAP'lının bildirdiğine göre, artık yargıçlarımız hangi yayın müstehcen, hangi yayın müstehcen değil gibi sorulardan kurtulacaklar; başları ağrımayacak. Çünkü yeni yasaya göre neyin müstehcen olup olmadığını saptayacak bir kurul oluşturuluyor. Müstehcenlik kavramı tek merkezden ve tek elden gelecek emirle çözümlenecek.

Ne demeli bu olan bitenler karşısında?

Tanrı hepimize akıl fikir ihsan eyleye...

Özal Yabancılarla Ne Konuşuyor?

YALÇIN DOĞAN *31 mart*

"İspanya'da diktatörlükten demokrasiye geçiş nasıl oldu? İspanya halkı bu geçiş sırasında ne gibi güçlüklerle karşılaştı?"

Başbakan Turgut Özal'ın Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Oreja ile yaptığı görüşme sırasında üzerinde durduğu konulardan biri de bu idi.

Başbakan Özal gezmesini çok seviyor. Gerek yurtiçinde, gerekse yurtdışındaki gezilerinde ülkeye dönük sorunların çözümü ve **"dışa açılma politikasının"** getirdiği bir dizi düşüncenin uygulamaya aktarılması doğrultusunda adımlar atmaya çalışıyor. Özellikle yabancılarla ister Ankara'da, ister kendi yurtdışı gezilerinde yaptığı görüşmelerde **"Türkiye'nin dışa açılma politikasını"** uzun uzun anlatmayı ihmal etmiyor. İstisnasız her görüşmede ele alınan bu konunun hemen yanı sıra, elbette ki görüşme yapılan ülkenin yetkilisi ile o ülkenin sorunları hakkında bilgi sahibi kılıcı sohbetlere giriyor.

Son zamanlarda Ankara çeşitli düzeylerde yabancı konuk ağırladı. Bunların önemli bölümü Başkan Özal ile de görüştü. Hem son konuklarla yürütülen görüşmeler, hem de kendi gezilerinde Özal'ın ortaya koyduğu tavrı genel bir çerçeve içinde değerlendirmek gerekirse, ANAP iktidarının **"dışarıya vermek istediği mesajı"** yakalamış olabiliriz. Kaldı ki, böyle bir mesaj sadece dışarıyı ilgilendirmiyor, dışardan içeriye de bazı ipuçlarını yakalamak mümkün hale geliyor.

İktidara geldiğinde bu yana **"siyasal sorunlar"** üzerinde durmayı pek istemeyen ve hatta bu tür konuları sevmeyen Özal'da son haftalar ve aylarda

önemli bir değişiklik görülüyor. Özal da artık siyasal konulara geriyor. Bunu **"zorlamayla da olsa, yapılan tartışmaların itici gücünün getirdiği bir sonuç da olsa"** yine de yapıyor. Aslında buradaki itici gücü yurtiçindeki tartışmalarla birlikte, yabancı konukların sorularının oluşturduğu bir gerçek. **"Türkiye'de demokrasi yolunda atılan adımlar, demokrasinin şu anda hangi noktada bulunduğu"** gibi sorulara Özal her zaman aynı karşılığı veriyor: **"Türkiye demokratik bir ülkedir."** Bu sözleriyle zaman zaman çelişkiye de düşse, Özal'ın dünyaya vermek istediği görünüm, **"Türkiye'nin demokratik bir ülke"** olduğu yolunda. Buna rağmen, örneğin İspanya modelinde olduğu gibi yine de **"diktatörlükten demokrasiye geçişin koşullarını"** sorabiliyor.

Türkiye'yi yabancılara anlatırken, ekonomi, Özal'ın üzerinde durduğu konuların başında geliyor. Bir yandan yabancı sermayeyi ülkeye çekmek, öte yandan da **"ekonomik istikrarın sağlandığını kanıtlamak"** amacıyla, dışa açılma politikasının hemen yanı sıra, fiyat artışlarına ilişkin tahminlerini dile getiriyor. Özal bu konuda yabancılara aynen şunları söylüyor:

"Şu anda enflasyon oranı yüzde 32 dolayındadır. Ben bunu bir yıl içinde yüzde 25'e indireceğim. 1988 yılında da enflasyon oranı yüzde on dolayına inmiş olacak."

Türkiye'deki ekonomik gelişmeleri kendi teknisyenleriyle izleyen yabancılar, **"şu andaki enflasyon yüzde 32'dir"** sözünü duyduklarında, görüşme sonrasında yanlarındaki danışmanlarına dönerek, **"Yüzde 32 rakamı doğru mu"** diye sormaktan kendilerini alamıyorlar. Haklılar, çünkü fiyat artışları şu anda yüzde 32 değil, yüzde 40'larda dolaşıyor.

Sohbet yeniden siyasal konulara döndüğünde, yabancılar **"ara seçimlere"** yönelik sorular soruyorlar. Özal bu konuda tek bir açık vermiyor. Ara seçim tarihine ilişkin hiçbir açıklamada bulunmuyor. İçerde gazetecilerin bu yöndeki sorularına her zaman nasıl **"Bugünden itibaren 1987 kasımına kadar zamanımız var"** diye karşılık veriyorsa, yabancılara da tam aynı yanıtını veriyor, **"Henüz bir tarih belirlemedik"** diyor.

Genel seçimlere gelince... Yabancıların **"Genel seçimleri kim kazanabilir"** sorusuna ilginç bir karşılık veriyor son zamanlarda:

"Sağ parçalandı diyorlar. Oysa bu doğru değil. Sağ parçalanmadı. Biz başı çekiyoruz. Yine de başı çekeceğiz. Biz ortanın sağında bir partiyiz. Muhafazakâr, sosyal adaletçi, milliyetçi bir partiyiz. Aşırı dinci ve milliyetçi grupların bizim partimizde toplandıklarını sık sık söylüyorlar, ama bunlar doğru değil. Tekrar söylüyorum, biz ortanın sağında bir partiyiz.
Sağ parçalanmadı. Asıl sol parçalandı. Solun kendi içinde çok problem var."

Burada çok ilginç iki nokta var. İlki, Özal'ın yurtiçinde bugüne dek ağzından pek duymadığımız bir sözü yabancılarla sohbetleri sırasında **"ANAP'ın ortanın sağında bulunduğu"**na ilişkin sözü. Kendi partisi için böyle bir tanımlamaya Özal yurtiçinde hiçbir zaman gitmedi. Şimdi yabancılara bu tanımlamayı yapıyor. İkincisi de, **"solun parçalanmakta olduğuna"** ilişkin gözlemi. Gerek yabancılarla kendisi görüşürken, gerekse partinin genel sekreteri başkentteki gazetecilere **"SHP'nin parçalanabileceği"** yolunda sözler söylemekten pek geri kalmıyor. Bununla birlikte **"1988'de seçimleri kim kazanır"** sorusu geldiğinde, Özal'ın yabancılar karşısında oldukça ihtiyatlı davrandığı gözden kaçmıyor. Çünkü Özal hiçbir zaman **"Seçimleri yine biz kazanırız"** demiyor, bugüne dek de demedi.

Türkiye'nin **"demokrasi yolunda attığı adımlardan"** özellikle Batı ülkelerinin **"pek haberi olmadığı"** yolunda Özal'da bir kanı uyanmış. Bu nedenle örneğin, **"Türkiye'nin Avrupa Konseyi Dönem Başkanlığı'na neden seçilemediğini ve dost Avrupalı ülkelerin neden Türkiye için bu yönde çaba göstermediklerini"** Özal pek anlayamıyor. Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler her altı ayda bir konseyin dönem başkanlığını yürütüyor. 12 Eylül döneminde dönem başkanlığı sırası Türkiye'ye gelmiş, ancak ülkede askeri yönetim bulunduğu için dönem başkanlığı sırası atlamıştı. Özal şimdi **"Türkiye demokrasiye döndü, o halde biz değil, bunu doğrudan Avrupalı ülkeler takdir etmeli ve dönem başkanlığını kendiliklerinden bize vermeliler"** düşüncesinde. Ancak öyle görünüyor ki, bu düşünceyi Avrupalı **"dostlarımız"** arasında paylaşan pek yok. Çünkü ne İngiltere'si, ne Almanya'sı, ne de bir başka ülke şu anda böyle bir girişimde bulunuyor. Hatta Alman Dışişleri Bakanı Genscher, bizim Dışişleri Bakanı Halefoğlu'na **"Başkanlık size tepsi içinde sunulmaz, biraz siz çaba gösterin"** demiş. Halefoğlu da konuyu Özal'a aktarmış. Ama Ankara'da yine de pek hareket yok. Hiç kimseden en küçük bir çaba gelmeyince, Özal karşılaştığı Avrupalılara, **"Bakın ben OECD Dönem Başkanlığı'na getirildim ama Avrupa Konseyi Dönem Başkanlığı Türkiye'ye hâlâ verilmiyor"** yolunda iğnelemelerde bulunmaktan geri kalmıyor.

Özal'ın yabancılarla tartışmasında öncelik verdiği bir başka konu da, **"İran-Irak savaşı"**. Başbakan'ın bu konudaki tutumu ve sözleri aynen şöyle:

"İran-Irak savaşını en iyi biz izliyoruz ve savaştaki sorunları en iyi biz biliyoruz. Savaşı durdurabilecek tek ülke biziz. Çünkü her iki ülkeyle de en iyi geçinen, iki ülkeyi de en iyi tanıyan biziz."

Herkesin gönlünde bir aslan yatar. Özal'ın gönlünde de **"İran-Irak savaşını bitiren devlet adamı olmak"** yatabilir. Neden olmasın? Hatta böylelikle savaşın bittiği yıl Nobel Barış Ödülü'ne bile aday olmaz mı? Gönül bu. Ne ferman dinliyor, ne de ihtarasların sınırını tanıyor.

Bizim kefenlerimiz sırtlarımızda

Aman Özal duymasın, bizim bucakta KDV uygulaması yok

KADİR CAN *31 mart*

Sabahın erken saatlerinde Vankin Dağı'nın **Gevrikalu** tepesine doğru tırmanışa geçiyoruz. Bahçesaray Sağlık Ocağı'nda görevli **Mehmet Turak,** postacı **Salih Sevinç, Şeyh İbrahim Arvas**'ın oğlu **Nejat Arvas,** Doğanyayla köyü muhtarı **Abdülbaki Bozyel** ile gelini **Rahime, Hüsnü Alihan** ve **Mustafa Çetintürk** adlı çiftçiler ve Ulubeyli İlkokulu öğretmeni **İsmail Güzelbahçe** ile Çatbayır İlkokulu öğretmeni **İmdat Karadeniz**'le birlikte önceleri karayolunu takip ederek tepelere doğru yürüyoruz. Kalkanlıköy'ü Ulubeyli'ye bağlayan ve heyelan nedeniyle kapanan yoldan ayrılıp uçurumlara doğru ilerliyoruz.

Günün ışımaya başlamasıyla birlikte yolun ne kadar çetin ve aşılması güç olduğunun farkına varabiliyorum. Tepelere doğru tırmanırken bir ara dinlenmek için durup geldiğim yola bakıyorum. Birden paniğe kapılıyorum, başım dönüyor, gözlerim kararıyor, kilometreler boyu uzanan uçurumdan aşağı uçtum uçuyorum. Çantamı, fotoğraf makinelerimi yere bırakıp sağlam bir taşa tutunmaya çalışıyorum. Bu yollardan gelip geçenlerin neden **"Bizim kefenlerimiz sırtımızdadır"** dediklerini şimdi çok daha iyi anlıyorum. Uçurumu ilk geçen postacı **Salih Sevinç** ile muhtar **Abdülbaki Bozyel** bana doğru koşmaya başlıyorlar. Uçurumdan aşağı koşan iki adam...

Birkaç dakika sonra postacı **Salih**'e tutunup tepeye doğru tırmanmaya başlıyorum. Muhtar **Abdülbaki Bozyel** ise çantamı kaptığı gibi soluğu tepede alıyor. Uçurumu geçtikten sonra hemen hepsi **"Bu dağı geçip Bahçesaray'a ulaşmak istiyorsan yürürken sadece önüne bak, kardaki izlerden gözünü ayırma"** diyorlar.

ZİRVEDEN AŞAĞI

Uçurumu geçtikten sonra kar kalınlığı giderek yükseliyor, iki-üç metreyi buluyor. Zirveye yaklaştıkça derin uçurumlar tekrar başlıyor. Güçlükle yürüyebildiğim için grubun en arkasında kalıyorum.

Üç saat sonra Vankin Dağı'nın **Gevrikalu** tepesinin 2500 metre rakımlı zirvesine ulaşıyoruz. Zirvede bir süre yürüdükten sonra konvoy büyük bir hızla zirveden aşağı inişe geçiyor. Ben çıkışta olduğu gibi inişte de ellerim ve ayaklarım üzerinde emekliyorum. Gözüm muhtarın gelini Rahime'ye takılıyor. Rahime zirveden aşağı, uçurum boyunca eteklerini uçuşturarak, elinde pilli radyosuyla koşuyor. Koşarken zaman zaman eteklerine basıp karlar arasında yuvarlanıyor, taklalar atıyor ve kalkıp yine koşuyor.

Zirvenin doğu yamacı güneş gördüğü için kar diğer tarafa oranla biraz yumuşak. **Kalkanlıköy**'den ayrıldıktan dört saat sonra **Ulubeyli** köyüne giriyoruz ve **Abdullah Durak**'ın evinde misafir oluyoruz.

Sobada ıslanan çoraplarımızı kuruturken Ulubeyli köyü ilkokul öğretmeni **İsmail Güzelbahçe,** öğrenimle ilgili olarak şunları anlatıyor: **"Öğrencilere önce Türkçe öğretmek zorundayız. Okula başlayan çocukların hiçbiri Türkçe bilmiyor. Şimdilik sadece Türkçe dersi verip Atatürk'ü ve Türk Bayrağı'nı öğretmeye çalışıyoruz."**

Mezralarıyla birlikte nüfusu 1400 olan Ulubeyli köyünün muhtarı Sıddık Şanlı da dert yanıyor: **"Yolumuz sadece üç ay açık. Hastalar bakımından çok büyük zorluklar çekiyoruz. Doktor olmadığı için hastalarımızı sedyelere yükleyip üç günlük yürüyüşten sonra Hizan ve Pervari'ye ulaştırıyoruz. Gördüğünüz gibi tepeler çok tehlikeli; bir sedyeyi en az 50 kişi götürüyor. Fırtına olduğu zaman bu elli kişi ölümle burun buruna geliyor. Sedyenin taşınması sırasında çığ gelir de elli kişiden kurtulan olursa buna mucize diyoruz. Yiyecek durumumuz da çok kıt. Un, bulgur, şeker gibi ihtiyaç maddelerini sırtımızla dağdan aşırıp getirmek zorundayız. Bizim sadece adımız insan, ya yaşantımız?"**

Ulubeyli'den ayrılıp eski adı **"Arvas"** olan ve **Şeyh İbrahim Arvas**'ın köyü olarak bilinen **"Doğanyayla"** ya doğru yola çıkıyoruz. Yaklaşık bir saatlik yürüyüşten sonra ulaştığımız Doğanyayla köyünde geceyi **Şeyh İbrahim Arvas**'ın evinde misafir olarak geçireceğiz.

Konvoydan kopmalar olduğu için kala kala dört kişi kaldık. **İsmail** ve **İmdat** öğretmenle postacı **Salih,** dördümüz Şeyh'in misafir odasına yerleşiyoruz. Namazdan dönen Şeyh **İbrahim Arvas** ile **İsmail** öğretmen iddialı bir satranç partisine başlıyorlar. Akşam, köylülerin de katılmasıyla kalabalık bir grup olarak sohbet ediyoruz. Şeyhin gönüllü hizmetlileri, büyük bir saygıyla çay ve yemek servisi yapıyorlar. Kapıdan içeri girenler Şeyhin elini öptükten sonra bir kenara çekilip oturuyorlar, giderlerken yine Şeyhin elini öpüp geri geri dışarı çıkıyorlar.

Şeyh İbrahim Arvas'ın Doğanyayla köyündeki evinde geceyi geçirdikten sonra sabahleyin gönüllü hizmetliler yer yataklarını toplayıp kahvaltı için yine yer sofrasını hazırlıyorlar.

Kahvaltıdan sonra Şeyh İbrahim Arvas ile çocuklarına veda edip Bahçesaray'a doğru yola çıkıyoruz. İsmail ve İmdat öğretmenlerle postacı Salih'le beraber dere yatağı boyunca uzanan, çevresi ceviz ağaçlarıyla çevrili yoldan ilerliyoruz. Ulubeyli ile Doğanyayla, dağ köyleri oldukları için yolumuz devamlı yokuş aşağı. Yokuşu indikçe hava ısınıyor, karlı bölgeden çıkıp çamurlu yollarda yürümeye başlıyoruz. Tarihi **Kırmızı Köprü**'ye ulaştığımızda kendimizi bambaşka bir iklimde buluyoruz. Dere boyunca uzanan alanlarda çimenler yeşermiş, çiçekler açmış. Bir saatlik yürüyüşten sonra önce boğaevini daha sonra sağlık ocağını geçip nihayet Bahçesaray'a giriyoruz.

Van'dan cuma sabahı yola çıkıp pazar günü öğleden sonra ulaşabildiğimiz Bahçesaray'da gazeteci olduğumu öğrenince **"Venüs'ten bir sonraki gezegen olan Müküs'e hoş geldiniz"** diyorlar. Van'ın Gevaş ilçesine bağlı Bahçesaray bucağının merkez nüfusu resmi rakamlara göre 2200. 17 köyü ve bunlara bağlı 62 mezrası bulunan Bahçesaray'ın toplam nüfusu 20 bin olarak görünüyor.

Bahçesaray'da nüfus memurluğu olmadığı için ço-

cukların, gençlerin hemen hemen tamamının nüfus kâğıtları yok.

Bahçesaray'daki yaşamı anlatmadan önce "var"lar ile "yok"ları sıralamakta yarar görüyorum: "Var"lar: **30 bakkal, 7 kahve** (ikisi videolu), **1 cami, 1 fırın, PTT, Tekel, Sümerbank** (mağaza), **radyo tamircisi, berber, marangoz, sağlık ocağı, 1 hemşire, 1 ebe, jandarma karakolu, 1 ilkokul (1 öğretmen), 1 ortaokul** ve **meteoroloji istasyonu** (köy evinin damında).

"Yok"lar: **Doktor, ulaşım aracı, manav, kasap, banka şubesi, televizyon yayını, gazete, eczane, memurlar için lojman, nüfus memuru, evlenme memuru ve KDV.** Evet Bahçesaray'da Katma Değer Vergisi uygulaması da yok. Bahçesaraylılar unutulmuşluğun acısını KDV'den çıkarıyorlar ve **"Aman Özal duymasın, KDV ödemediğiniz için bu hale düştünüz, diyerek işin içinden çıkar"** diyorlar.

GEÇİM KAYNAKLARI

Bahçesaray ile çevresinde yaşayanların geçim kaynağı ceviz, bal ve hayvancılık. Ceviz ağaçlarının şiddetli soğuklar nedeniyle donması, arıların yüzde ellisinin hastalanıp ölmesi ile zor durumda kalan yöre halkı, borçlarını ödeyebilmek için hayvanlarını yok pahasına satmak zorunda kalmış. Yolların kapalı olduğu 8 aylık dönemde bucak merkezindeki bakkallardan veresiye alışveriş yapan yöre halkı, borçlarına karşılık ceviz, bal ve yün vererek hesaplarını kapatma yoluna gidiyor.

Necdet ŞEN

BU ERKEK BE..
PARDON, BEN SİZİ KADIN SANMIŞTIM...
NE?..
SEN BANA TEKERLEK Mİ DİYORSUN LAN?.. BEN ADAMI BOĞA-RIM...
YOO, BEN..YANİ.. TELEFONDA...ŞEY.. BEN NECDET ŞEN...
BANA NE LAN... İSTERSEN HASAN CEMAL OL.. TOZ OL ÇABUK...
!
HAYROLA, NOOLUYOR?..
4
NECDET BEY?
EVET.
AY, O SİZ MİSİNİZ?..
EVET, NOOLDU?..
AY, NEBBLİİM İŞTE...
BEN SİZİ SARIŞIN, MAVİ GÖZLÜ FİLAN...
DÜŞKIRIKLIĞINA UĞRATTIĞIM İÇİN ÇOK ÜZGÜNÜM... AFEDERSİNİZ...
AY NEYSE CANIIIM... ALLAH BAŞKA KEDER VERMESİN... SAĞLIĞINIZ YERİNDE YA?..
HAMDOLSUN..
AMA İŞ İŞTEN GEÇMEDEN SİZE DAHA YAKIŞIKLI BİR KARİKATÜRCÜ ÖNEREBİLİRİM...
AY SAHİ Mİİİİ?.. TAN ORAL NASIL BİRİ?..
5
Okuyucumu TAN ORAL'la tanıştıracağıma söz verdikten sonra konuya girdik... Bildiğiniz gibi konu "YOL ÜSTÜNDEKİ EFLATUN EV" öyküsüyle okurumuzun "ÖYKÜSÜ" arasındaki benzerlikti...
ŞU YAN MASADAKİLER BİZİ DİNLİYOR GALİBA...
HAYIR HAMFENDİ, SİZİ YALNIZCA BEN DİNLİYORUM..
GARSON NİYE MASALARIN ARASINDA DOLAŞIYOR?..
NERDE DOLAŞSIN?..
BURDA NEDEN HİÇ KADIN YOK?..
VAR HAMFENDİ, LÜTFEN ÖYKÜNÜZÜ...
ANLATICAM... O ZAMAN GÖRECEKSİNİZ Kİ SİZE ANLATILAN HER ŞEY BAŞTAN SONA YALAN...
İKİDE BİR "KENDİNİ YAKIŞIKLI ÇİZİYORSUN" DİYE TAKILAN ARKADAŞLAR BUYRUN İŞTE. KENDİMİ ORANGOTAN GİBİ ÇİZDİM... HOŞUNUZA GİTTİ Mİ?
Hiiii!..
NE OLDU?..
KO-KO-
6
NE OLDU?
AY!..UH!.. BİR AN KOCAM GELDİ SANDIM... BEN KOCAMDAN HABERSİZ HİÇ SOKAĞA ÇIKMAM DA...
NEYSE, NE DİYORDUK?.. SİZİ DAHA FAZLA MERAKLANDIRMADAN KONUYA GİREYİM..
SAADET HANIM'ın YILLAR BOYU SAKLADIĞI SIRRI
"Babamın memuriyeti dolayısıyla uzun süre küçük muhitlerde yaşadık... Tam 6 tane abi, 8 tane dayı, 4 amca, baba, ana, 11 tane de muhtelif ebat ve yaşta erkek akrabanın gözetiminde napnamuslu bir genç kız olaraktan yetişiyordum... İdealimdeki fantezi, TIBBİYE'yi bitirip, evimin... kadını olmaktı... Ama tutturduğum puan beni ancak makine mühendisi yapacak kadardı..
7

...ÜNİVERSİTE DEYKEN BENİ NİŞANLADILAR.. OYSA BEN YAŞAR'I SEVİYORDUM.. YAŞAR DA BENİ...
KLASİK HİKAYE...
Tahmin edebileceğiniz gibi, SAADET hanım DİLAVER ile evleniyor, ama o sırada YAŞAR'la da estek-köstek... Fazla diil, bir-iki kez... "Bir-iki kerecikten ne çıkar ki" demeyin, bu onun iffetli genç kız ruhunda ağır tahribat yaratmaya yetiyor da artıyor bile...
İçine düştüğü suçluluk duygusu büyüyor, büyüyor, büyüyor (tabii bu bizim kendi yorumumuz, noolmuş yani ?..) ve sonraaa... "PİSKOLİCİK" oluyor...
SOKAĞA ÇIKAMAZ OLDUM... HERKES ARKAMDAN ÖKSÜRÜYOR, KİŞNİYOR.. BİLİYORLAR ÇÜNKÜ KÖTÜ ŞÖHRETİMİ... ADANA'dan İSTANBUL'a GELİP GİDENLER BURDAKİLERE LAF TAŞIYOR.. BURDAKİLER ŞURDAKİLERE ANLATIYOR... TABİİ SİZ DE DUYDUNUZ KİM ANLATTI SİZE, DOĞRU SÖY-LEYİN, YAŞAR MI ?
HANGİ YAŞAR
TABİ CANIM, O ANLATMIŞTIR MUTLAKA... YOO İNKAR ETMEYİN, BEN HERŞEYİ BİLİYORUM.. VALLA KIZMA-YACAAM... SÖYLEYİN...
lâ havle ve lâ kuvvete
8
GELELİM ÖYKÜLER ARASINDAKİ BENZERLİĞE.... GÜNÜN BİRİNDE YAŞAR "ÇAT KAPI" EVİNİZE Mİ GELDİ ?..
HAYIR...ONU Bİ DAA HİÇ GÖRMEDİM.
YA DA BİR GASTE-CİYLE FİLAN İLİŞKİNİZ Mİ OLDU ?..
YO, HAYIR.. BAŞKA HİÇ KİMSEYLE BİŞEY OLMADI..
PEKİ O ZAMAN BAYAN NE ALAKASI VAR BENİM HİKAYEMLE SİZİN YAŞANTINIZIN ?..
BEN DE SİZE ONU ANLATMAYA ÇALIŞIYORUM YA İŞTE... BAŞIMDAN GE-ÇENLERİ YANLIŞ ÇİZMİŞSİNİZ...
HEY YARABBİ !.. NERDEN ÇIKARIYORSUNUZ SİZİ ÇİZDİĞİMİ ?..
YOO, İNKAR ETME... ARTIK O KADARI DA RASTLANTI OLAMAZ Kİ... YANİ KADIN UY-KUSUNDA "SOĞANI AĞIR ATEŞTE KAVURMALI" DİYOR... BUYRUN İŞTE... KİM SÖYLEDİ BUNU SİZE ?.. BEN DE SOĞANI ÖYLE KAVURURUM.. TABİİİİ, BENLE İLGİLİ DEDİKODULARI SİZ DE DUYDUNUZ MUTLAKA...ZATEN HIZLI GAZETECİ BİRAZ KISA BOYLU, BIYIKLI, KEL ve ŞİŞMAN OLSA TIPKI YAŞAR OLURDU...
HAMFENDİ, HALAMIN DA ŞEYİ OLSA AMCAM OLURDU...NE ÖYKÜ BENZİYO NE KİŞİLER NE DE ADLAR... AFEDERSİNİZ AMA, SİZ HASTA MISINIZ ?..
9
BİLİYORUM, SİZ BENİ ÇİZDİNİZ AMA KIZARIM DİYE İNKAR EDİYOR-SUNUZ...
ZATEN DAHA ÖNCE DE SİZİN KÖŞE YAZARLARINA GİDİP DURUMU ANLATMIŞTIM AMA İLGİLENME-DİLER...
NEYİ ANLAT-MIŞTI-NIZ ?..
BU KONUDA BİR YAZI YAZMALARINI RİCA ETMİŞTİM. YANİ İNSANLARIN BENLE İLGİLİ YANLIŞ DEDİKODULAR YAPMAMASI İÇİN... "FAKAT İSMİMİ YAZARSANIZ KOCAM DURUMU ÖĞRENİR" DEDİM, ONLAR DA "SİZİN SİNİR-LERİNİZ BOZUK, BİR RUH HEKİMİNE GÖRÜNÜN" DEDİLER.
HATA ETMİŞ-LER...
BENCE TESPİTLERİNİZ ÇOK DOĞRU HAMFENDİ... BÜTÜN DÜNYA İŞİ GÜCÜ BIRAKMIŞ SİZLE UĞRAŞIYO.. BANA SİZİN HAKKINIZDA NELEER ANLATTILAR NELER.. AMA BEN ÇOK AZINI ÇİZDİM... ONLARIN AMACI SİZİ DELİRTİP TIMARHANEYE TIKTIR-MAK, AMA MERAK ETMEYİN, BEN BU KONUDA KAMUOYUNU UYAR-MAYA ÇALIŞICAM...
EKSİK OLMAYIN.. 22 YILLIK EVLİYİM, KENDİMİ KOCAMA BİLE EL-LETMEDİM NAMUS YÜZÜN-DEN...
10
İŞTE BÖYLE DEĞERLİ OKURLAR... SAADET HANIM'a (tabii gerçek adı bu diil) VERDİĞİM SÖZÜ TUTUP, İBRET DOLU BİR ÖYKÜ ÇİZDİM... ARTIK ONUNLA UĞRAŞMAYI BIRAKIRSINIZ HERHALDE... NOOLUYO ÖYLE YOLDA SOKAKTA ARKASINDAN ÖKSÜRMELER, BAKMALAR, PERDENİN ARASINDAN GÖZETLEMELER ?.. BAŞKA İŞİNİZ YOK MU SİZİN, RAHAT BIRAKSANIZA KADINCAAZI... BAK SİZİN YÜZÜNÜZDEN FRİJİT OLMUŞ; ERKEĞİNİ HELÂK EDİYO... YAZIK DİİL Mİ DİLAVER BEY'e ?..
11
BİTTİ

NİSAN

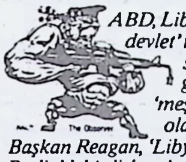
İKİ ANAYASA
(1961 - 1982)
Doç. Dr. Bulent Tanör

Cumhuriyet

DOL...
62. Yıl; Sayı: 22142 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 16 Nisan 1986 Çarşamba

İtalya'daki Amerikan haberleşme tesisi bombaland

Libya'dan karşı saldırı

ABD, Libya'yı 'terörist devlet' ilan etti ve saldırı gerekçesini 'meşru müdafaa' olarak açıkladı. Başkan Reagan, 'Libya'nın Berlin'deki diskotek saldırısını düzenlediğini kesin kanıtladık' dedi.

Kaddafi kurtuldu

Trablus ve Bingazi'ye karşı düzenlenen saldırıların doğrudan Kaddafi'yi hedef aldığı öne sürülüyor. Libya radyosuna göre, Kaddafi saldırılardan yara almadan kurtuldu. Ancak Kaddafi'nin iki oğlunun yaralılar arasında olduğu iddia ediliyor.

Uçaklar İngiltere'den kalktı

ABD Savunma Bakanı Weinberger, saldırıya İngiltere'deki Amerikan üslerinden kalkan 18 tane F-111 uçağı ile 6. Filo'dan 15 tane A-6 ve A-7 uçağının katıldığını açıkladı. İngiltere'den kalkan uçaklara İspanya ve Fransa'nın geçiş izni vermediği bildirildi.

İki saldırı oldu

Türkiye'nin Trablus Büyükelçisi Bilgin Unan, saldırıyı anlatırken, "İki defa hava akını oldu. Uçaklar, Trablus'un güneyini iki kez bombaladı. Bizim şirketlerden aldığımız habere göre şimdilik bir kaybımız yok" dedi.

ABD'li pilot linç edildi

Libya radyosu, saldırıya katılan ABD uçaklarından üçünün düşürüldüğünü iddia etti. ABD, uçaklarından birinin kayıp olduğunu kabul etti. Libya radyosu, vurulan ABD uçaklarından birinin paraşütle atlayan pilotunun halk tarafından öldürüldüğünü duyurdu.

Dış Haberler Servisi — ABD'nin dört haftadır Libya'ya karşı düzenlediği ve Libya lideri Muammer Kaddafi'nin evinin de hedef alındığı önceki geceki saldırıya misilleme yapan Libya, dün Sicilya'nın 200 kilometre güneyindeki Lampedusa adasında bulunan Amerikan haberleşme tesisini bombaladı. İtalya hükümeti tarafından yapılan açıklamada dün öğleden sonra bir Libya botunun Lampedusa'daki Amerikan haberleşme tesisine ateş açtığı, ancak hasarın çok hafif olduğu bildirildi. Libya radyosu ise Amerikan tesisinin Libya

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Gece saldırısı *Amerika Birleşik Devletleri'ne ait 33 savaş uçağı dün sabaha karşı iki Libya kentindeki, Bingazi ve Trablus'taki askeri hedeflere saldırdılar. Saldırıya katılan uçakların 18'i, ABD'nin İngiltere'deki askeri üssünden havalandı. F-111 türü uçakların kalkışı İngiltere'deki askeri üs, İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD Hava Kuvvetleri'nce Avrupa'ya, Alman işgali altındaki topraklara karşı düzenlenen hava saldırılarında kullanılıyordu. ABD Savunma Bakanı Casper Weinberger'in yaptığı açıklamaya göre Amerikan uçakları saldırı sırasında lazer silahları da kullandılar. Uzmanlar, gece yapılan hava saldırılarında nokta hedefleri belirlemenin güçlüğüne işaret ettiler. Yukarıdaki fotoğraf, 6. Filo'ya bağlı uçakların bir gece manevrasını gösteriyor. Trablus ve Bingazi'deki askeri hedeflere yapılan saldırı sırasında bazı sivillerin de öldüğü ya da yaralandığı bildiriliyor. ABD uçaklarının doğrudan Kaddafi'yi hedef aldığı sanılıyor.*

Ankara:
Devletler hukuku ilkeleri ile bağdaşmaz

Denktaş: *Vahim saldırı gerçekleşmiş ve dolayısıyla diğer büyük ülkelere insanlık açısından korkunç bir örnek teşkil etmiştir. Bu harekâtın tasvip edilecek hiçbir yanı yoktur.*

Gürkan: *Türkiye'nin Libya halkına zarar verecek hiçbir eyleme katkı vermeyeceği, hükümet tarafından ABD'ye bildirilmelidir.*

Cindoruk: *19. asır kovboy metotlarıyla dünyada anarşi ve terör önlenemez.*

Haber Merkezi — Türk hükümeti, ABD'nin Libya'yı bombalaması üzerine yaptığı açıklamada, "Türkiye, Libya'ya yapılan bugünkü hava akınlarını devletler hukuku ilkeleri ile bağdaştıramamaktadır" denildi.

Hükümet açıklamasında aynen şöyle denildi:

"Türk Hükümeti son zamanlarda Akdeniz'de mevcut gerginliğin giderek artması karşısındaki endişesini 25 mart tarihinde yapılan açıklamada ortaya koymuştu. Türkiye daha sonra bizzat Başbakanın ağzından Akdeniz'de sıcak bir çatışmadan endişe duyduğunu, Akdeniz'de sükûnet ve sulhun devamını arzuladığını bildirmişti.

Uluslararası terorizm konusunda çok duyarlı olan ve bu konuda ıstırap görmüş bulunan Türkiye uzun süreden beri bu konudaki mücadelenin ancak ortaklaşa etkin çabalarla yapılması ve selektif davranılmaması gereğine uluslararası camianın dikkatini çekegelmiş bulunmaktadır. Dünyada terorizmin son bulması için bütün devletlerin etkin bir işbirliği içinde hareket etme-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

LİBYA'DAN SON AYRILAN TÜRKLER:

Kaddafi'ye güven tam

ABD'nin saldırısından 2,5 saat önce Trablus'tan ayrılan son uçak THY'ye aitti. Uçağın 123 yolcusundan biri olan mimar Kılıçlı, Libya'daki son günlerini Cumhuriyet'e anlattı.

Haber Merkezi — ABD savaş uçaklarının önceki gece Libya'yı bombalamaya başlamasından yalnızca iki buçuk saat önce Trablus'tan havalanan son sivil uçak THY uçağıydı. Trablus'a 11 Türkü götüren ve 123 Türkü de yurda getiren uçağın yolcularından biri de, Libya'daki Türk firmalarından birinde çalışan Yük. Mimar Metin Kılıçlı idi. Mimar Kılıçlı ile Libya'daki son durum üzerine yaptığımız söyleşi şöyle:

— Libya havaalanlarının kapatılmasından önce ülkeden ayrılan son uçakla İstanbul'a döndünüz. Bu bir rastlantı mıydı, yoksa anî bir karar mı?

KILIÇLI — Öğlen saatlerinde Libya'daki okuryazar insanların pek çoğu gibi ben de BBC'den haberleri dinliyordum. AET Dışişleri Bakanları'nın Libya'ya karşı askeri olmayan yaptırımlarla yetinilmesini kararlaş-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

OLAYLAR NASIL GELİŞTİ?

Gerginliğin kronolojisi

WASHINGTON, (a.a.) — ABD ve Libya arasında son yıllarda başlayan ve bu sabaha karşı hava saldırılarına dönüşen olayların gelişme kronolojisi şöyle:

2 Aralık 1979: Trablusgarp'ta İran Lideri Ayetullah Humeyni lehinde gösteri yapan bir grup, ABD elçiliğine saldırarak ateşe verdi...

6 Şubat 1980: Libya'daki iki Fransız misyonuna saldırılardan sonra ABD, büyükelçiliğini kapatma noktasına geldi.

Nisan-Mayıs 1980: Libyalı öğrencilere gözdağı verildiği ve Avrupa'daki Libyalıların öldürüldüğü iddialarından sonra ABD, Libyalı diplomatları sınır dışı etti.

6 Mayıs 1981: ABD, Libya Halk Bürosu'nu kapatarak, personelini sınır dışı etti ve Libyalıları diplomatik standartlara uymamakla suçladı.

19 Ağustos 1981: ABD'ye ait iki F-14S uçağı, Libya'nın Sovyet yapısı iki SU-22S uçağını Sirte

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Dünyamız Artık Daha Az Güvenli...

Başkan Reagan yönetimi, Libya'yı "terörist devlet" ilan edip bombaladı; saldırısını "meşru müdafaa" olarak niteledi.

Devletler Hukuku'nda bu kavramların yeri nedir, ne olabilir tartışmasını bir yana bırakıyoruz, bu işi uzmanları yapar. Ancak bir noktanın altı açıklıkla çizilmelidir: Amerikan saldırısının Devletler Hukuku ilkeleriyle bağdaşması olanaksızdır ve bu açıdan kesinlikle onaylanamaz. Özal hükûmeti, dün yayımladığı bildiriyle bu noktayı haklı olarak vurgulamıştır.

Olayın bir başka kaygı verici boyutu üstünde özellikle durulmalıdır. Dünya ölçüsünde bir bunalıma yol açabilecek bir saldırıdır söz konusu olan. Washington, Libya'yı "terörist devlet" olarak damgalayıp, teknolojinin en üstün olanaklarıyla donanmış savaş uçaklarıyla

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

İngiltere'den ABD'ye tam destek

Moskova: *Saldırı, Libya'yı sindirmek amacıyla düzenlenmiş yeni bir cinayettir. ABD, terörk dili olan bombalar, ateş ve ölümle konuşmaya başladı.*

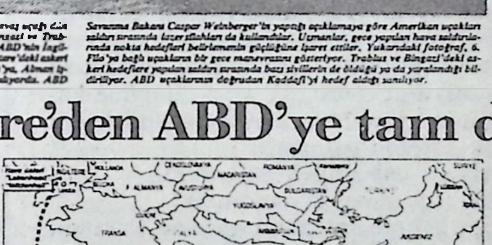
İngiltere: *Washington, kendisine yönelik terör eylemlerinden sorumlu bir ülkeye karşı öz savunma hakkını kullandı.*

Hollanda: *ABD'nin Libya'ya karşı giriştiği saldırı üzüntü verici.*

İran: *Washington hak ettiği yanıtı alacak.*

Dış Haberler Servisi — İngiltere ve Kanada dışındaki tüm Avrupa ülkeleri, ABD'nin Libya'ya karşı giriştiği saldırıyı ihtiyatlı bir dil kullanarak kınadılar. İngiltere ve Kanada ABD'nin yanında yer aldıklarını açıklarken, saldırıya Üçüncü Dünya ülkeleri olumsuz tepki gösterdi. Tayland ABD'yi destekleyen bir açıklama yaparken, Suriye ve İran, Arap ülkelerine, ABD'ye misilleme çağrısında bulundular. Reagan, verdiği saldırı kararında demokratlar dahil olmak üzere Kongre'nin desteğini toplarken, Amerikalı nükleer güç

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Uzak saldırı ve F-111 uçaklarının rolü

Trablus'u bombalayan Amerikan hava kuvvetlerine bağlı 18 F-111 uçağı, Londra'nın 135 kilometre kuzeyindeki Lakenheath 48. Taktik Hava üssünden, yakıt uçakları KC-10'lar ise Mildenhall üssünden havalandı. Operasyon planına göre uçaklar Fransa, eğer izin vermezse İspanya üzerinden Akdeniz'e gireceklerdi ve böylece 1200 mil kazanılacaktı. Ancak her iki ülke de izin vermeyince F-111'ler Cebelitarık'tan Akdeniz'e doğru süzüldü. Havada iki kez ikmal yaptıktan sonra Sirte Körfezi açıklarında Coral Sea ve USS America uçak gemilerinden havalanan 15 tane A6 ve A7 ile buluştu. Saldırı sabaha karşı 03.00'te başladı. İngiltere'den gelen F-111'ler Trablus'a yönelirken uçak gemilerinden havalanan A6 ve A7'ler ise Bingazi'yi hedef seçmişti. Bu arada yine ABD'nin 6. Filosuna bağlı Tomcat F-14'ler devriye ve destek görevi yaptı. Libyalıların gafil avlandığı, karartmanın Amerikan savaş uçaklarının geride bir uçağı bırakarak Sirte semalarından ayrılmasından sonra başlamasından da belli oldu. ABD uçakları çekildiğinde gün henüz ağarıyordu.

Uçakların havalandığı üssün statüsü İncirlik'le aynı

Haber Araştırma Servisi — "Yeşil ve haki kamuflaj boyalı 18 Amerikan F-111'i art arda ok gibi göğe tırmanırken, havaalanının çevresi gaz maskesi takmış, omuzunda M-16 piyade tüfeği taşıyan Amerikalı askerler tarafından çevrilmişti."

Bu satırları yazan İngiliz Press Association (İngiltere'nin yerel haber ajansı) muhabiri Trablus'u bombalayan Amerikan uçaklarının havalandığı saatleri anlattığı haberinde "Burada, bu üssün üzerinde bulunduğu topraklar dışında hiçbir şey İngiliz değil" derken, belki de önümüzdeki günlerde İngiltere'yi kasıp kavurma olasılığı hayli yüksek bir tartışmanın da müjdecisi oluyordu:

"İngiltere Amerika'nın uçak gemisi mi?"

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ABD saldırısı

Herkese mesaj

CENGİZ ÇANDAR

İki hafta kadar önce Libya'nın başkenti Trablus'tan gönderdiğimiz notta Sirte Körfezi'ndeki çatışmanın ciddi boyutlara erişmediğini, Libya halkının bir savaş atmosferi içinde bulunmadığını

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Saldırı...

En sonunda beklenen oldu ve ABD savaş uçakları Libya'yı bombaladılar.

Reagan diplomasisinin Batı Avrupa hükûmetlerini de Libya'ya karşı savaşa sokma taktiği, şimdilik, yalnızca İngiltere hükûmetini inandırabildi. Libya'yı bombalayan savaş uçaklarının bir kısmı İngiltere'den havalandı. Fransa hükû-

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

• *ABD'de SALT-2 görüşülüyor.*
• *SSCB'den Çin'e zirve önerisi.*
3. Sayfada

• *Fen liselerini kazananların listesi.*
7. Sayfada

• *ANAP'ta sendika harekâtı.*
• *Özfatura'dan Baykal'a ikinci veto.*
• *31 öğretmene ihtar.*
8. Sayfada

• *MDP'de 'fesih' tartışması.*
• *SHP'li Canver: Cumhurbaşkanı parlamentoya saldırmasın.*
9. Sayfada

• *Şubat rakamı ihracatçıyı da şaşırttı.*
11. Sayfada

• *Özal geldi ve Paris'e gitti.*
• *Siyasi Partiler Yasası'na Evren'den onay.*
16. Sayfada

Elli Yıl Sonra

NADİR NADİ *1 nisan*

İlk başyazım bundan tam elli yıl önce bugün, bu köşede yayımlanmış. Arkada bıraktığımız elli yıl içinde ülkemiz nereden nereye gelmiş. Endüstrileşme hareketinde adımlar atmışız. Köylerden kentlere doğru hızlı akışların içindeyiz. Ulusun çoğunluğunu oluşturan emekçi halkımız ne âlemde? Onların yaşam koşullarını ne ölçüde iyiye doğru yükseltebildik? Evet, kâğıt üzerinde birtakım yeniliklere başvurduk. Ama hep kâğıt üzerinde. Yurdumuzda düşünce özgürlüğü var mı? Hakkını arama özgürlüğü var mı Örgütlenip uygar dünyada olduğu gibi parti kurma özgürlüğünden bugün söz edilebilir mi? Elli yıl önce burada ortaya koyulan durumda büyük bir değişiklik görülüyor mu?

50 yıl önce yazılan bu yazı, o günlere kıyasla temelde bazı şeylerin değişmediğini gösteriyor.

Durum düşündürücü, hatta biraz da korkutucu değil mi?

N.N.

☆

Günü Gününe Yaşıyanlarımızı Düşünelim

Son senelerde, hükümetimizin faaliyetinin temel taşını teşkil eden hareketlerden biri şüphesiz sanayileşme hareketidir.

Muhtelif sahalarda kurulan fabrikaların sayısı, gittikçe artıyor.

Makinalaşıyoruz.

Bu hareketin, memleketimizin dışarıya karşı olan vaziyetinde bir inkilâb yapacağım biliyoruz. En ufak teferruattan en hayati ihtiyaçlarına kadar her şeyi, sanayi inhisarını elinde toplamış birkaç garb devletinden satın alan passif bir şark diyarı olmaktan kurtulacağız.

Bu yolda ilk adımlarımızı atmağa başladık bile.

Fakat gözümüzden kaçan bir nokta var:

Bu sanayileşme hareketi memleketimizin içinde de bir değişiklik doğuruyor. Günden güne, için için kendini gösteren bu değişiklik, sanayileşme hareketine muvazi olarak büyümektedir. Ve artık, bugüne kadar ihmal ettiğimiz içtimaî bir mesele üzerinde ciddi olarak çalışmak zamanı gelmiştir.

İşçi meselesinden bahsetmek istiyorum.

Türkiye'de bir işçi meselesi var mıdır?

İşçi kelimesini "ekmeğini günü gününe kazanan adam" manasına alırsak Türkiye'de yalnız şu itibarla bir işçi meselesi olduğunu görürüz: Bugün bu adamların hayatları ve istikballeri Allahın inayetine bırakılmış bir haldedir.

Köylü eker, biçer, elde ettiği mahsulü satar. O artık bir sene rahattır.

Memur sigorta edilmiştir.

İrad sahibinin hali malûm.

Fakat işçi?

Bugün çalışan, kendisini ve çoluğunu çocuğunu barındırabilen bir adam, ertesi akşam evine bir kilo ekmekle dönebileceğinden emin midir?

Herhangi bir kaza neticesinde ölürse, kendilerine miras olarak ancak dünden kalan yarım tencere patates bıraktığı karısı ve çocukları ne yapacaklar?

Ya ölmez de, sadece çalışamayacak bir hale gelirse?

İçlerinde bir de kötürüm bulunan aileyi kim besleyecek?

Dahası var:

İş saatlerinin tahdidi, kadınların çalıştırılması şekli, çocuk doğuracak olan işçi kadının vaziyeti, işten çıkarılanların yevmiyesi...

Bugüne kadar kanunî bir şekle sokulmamış olan bu içtimaî mevzuun ehemmiyeti bence işçi adedinin çoğalmasına bağlı değildir. Mesele bir kemiyet meselesi değil, daha ziyade bir keyfiyet meselesidir.

Bazı müesseselerimizin işçilere yardım için kendiliklerinden bir takım usuller tuttuklarını işitiyoruz. Bu, takdir edilecek bir hareket olmakla beraber çok iptidaidir. Vatandaşların istikballerini, rahat nefes almalarını patronların keyfine bırakamayız.

Bu toprağın çocuklarını "yarın ne olacağım?" endişesi içinde kıvrandırmak onları burada yabancı tutmaya benzer.

Başka memleketlerde işçi meselesi, uzun senelerden beri üzerinde uğraşılmış, şu veya bu şekilde bir neticeye bağlanmış bir haldedir. Fransa'da 1848 ihtilâlinden sonra kabul edilen (kazaya karşı sigorta) kanunu, işçiyi kâfi derecede himaye etmediği için sonraları değiştirilmiş, 1885'te oldukça iyi bir şekle sokulmuştur.

Almanya'da 1881'de Bismark'ın teşebbüsile kabul edilen (ağır sanayide çalışan işçilerin kazaya karşı sigortası) kanunu, daha sonraları bu memlekette yapılan içtimaî yardım sistemlerinin temelini teşkil ediyordu.

İngiltere'de, on dokuzuncu asrın ortalarında tatbik edilmeğe başlanan sigorta sistemi gene 1881'de daha mükemmel hale getirilmiştir.

İsviçre 1877'de, İtalya 1883'te, Avusturya 1886'da aynı içtimaî mevzu üzerinde esaslı kararlar almışlardır.

Şüphesiz ki bundan elli altmış sene evvel, sanayiin de, içtimaî hayatın da bugünkü yüksek seviyeye varmaktan uzak bulunduğu zamanlarda yapılan ıslahat o zamandanberi çok değişti.

Bugün, yukarıda saydığım bütün memleketlerde işçinin yarınını koruyan, zamanın icabatına uygun kanunlar var.

Bugün Fransa'da herhangi bir sebeple işsiz kalan bir amele açlıktan ölmek tehlikesine maruz değildir. Bugün İsviçre'de bir saat fabrikasında çalışan bir amele patronun keyfile dokuz saat, on saat iş başında alıkonamaz.

İngiltere'de, bir kömür madeninde toprak altında ezilen bir madencinin çocukları sokağa atılamaz.

Biz de memleketimizde işçi meselesile uğraşılmasını, günü gününe yaşıyanlarımıza bir "yarın" temin edilmesini istiyoruz. Bundan beş altı sene evvel Meclise verilmiş olan iş kanunu projesinin ciddi olarak tetkik edilmesi ve memleketimizdeki içtimaî şartlara uygun bir şekilde hayatımıza katılması zamanı artık gelmiştir.

Yarınını endişe ile düşünen adam bugün eksik yaşıyor sayılır.

İçimizde böyleleri o kadar çok ki...

(1 Nisan 1936)

Sağlık ocağına sağlam giren hasta olup çıkar

KADİR CAN *1 nisan*

Postacı **Salih Sevinç** ile birlikte Bahçesaray Sağlık Ocağı'nın kapısında bekliyoruz. Sağlık ocağı henüz açılmamış. Sağlık ocağının bitişiğindeki lojmanlarda kalan ebe ile hemşire, anahtarın kendilerinde olmadığını, görevli memurun çarşıya çıktığını söylüyorlar. Bir çocuk görevli, memura haber vermek için çarşıya doğru koşup gidiyor. Eli kesilen jandarma karakolu komutanı **Halil Dündar** da bizimle birlikte bekliyor. Yarım saat sonra nihayet kapı açılıyor. Karakol komutanı **Halil Dündar**'ın tedavisi sürerken sağlık ocağını geziyorum. Her taraf pislik içinde. İlaç dolabı tam anlamı ile savaş alanına benziyor. İlaçların birçoğunun son kullanma tarihi ise 1979.

Sağlık ocağından ayrıldıktan sonra sigara almak için girdiğim bakkalın rafına sıra sıra dizili ilaçları görünce hayretler içinde kalıyorum. Bakkal Faik Yayla, **"Amacımız halka hizmet etmektir. Buralarda eczane olmadığı için daha önceki doktorların tavsiye ettiği ilaçları bulunduruyoruz"** diyor.

Bakkalların ilaç satmasıyla ilgili bir olay herkesin ağzında... Sormama hacet aklamadan anlatıyorlar:

"Bakkal dükkânına giren yaşlı bir kadın ağrıyan gözleri için bir ilaç istiyor. Bakkal, şu ilacı al, akşam yatarken gözlerine damlat, sabaha bir şeyciğin kalmaz, diyerek bir tüp veriyor. Kadın, yatmadan önce bakkalın tarif ettiği gibi tüpteki sıvıyı gözlerine damlatıp uyuyor. Sabahleyin uyanır uyanmaz 'Kör oldum' diye başlıyor bağırmaya. Yaşlı kadının oğlu annesinin kullandığı göz ilacını alıp tüpün üzerinde "kuvvetli yapıştırıcı" yazısını okuyor. Yaşlı kadının yapışan göz kapakları ancak üç günde açılabiliyor."

KARABORSACI BAKKALLAR

Bahçesaray'daki 30 kadar bakkal, yolun ulaşıma açık olduğu aylarda yöre halkına yetecek miktardaki her türlü ihtiyaç maddesini Van'dan getirerek stok yapıyorlar. Geçen yıllarda karaborsacılığın inanılmaz boyutlara ulaştığını belirten yöre halkı, **Sümerbank** mağazasının açılması ile bunun büyük ölçüde engellendiğini belirtiyorlar. Sümerbank tarafından getirilip Van'daki fiyatlarla halka satılan 3500 çuval un, 1500 çuval şeker, 5 ton çay, ayçiçek ve margarin yağı ile tuz, karaborsacıların belini bükmüş.

Bahçesaray yöresinde yaşayanların en büyük ihtiyaçlarından biri de tuz. Tuz bu yörede yaşayanlara ekmek, su kadar gerekli. Her evin yılda en az 500-600 kilo tuza ihtiyacı olduğunu belirten **Abdullah Sevinç** şunları söylüyor: **"Yaz aylarında en az 50-60 çeşit ot toplar, bunları kışa kadar bozulmadan saklayabilmek için tuzlarız. Peynir yapımında da bu otları kullanırız. Beslediğimiz hayvanlara da haftada en az bir kez tuz veririz. Koyun postları ile av hayvanlarının derilerinin bozulmaması için de tuz kullanıyoruz. Bunların yanı sıra evlerimizin düz olan damlarının yağmurlu günlerde akmaması için tuza ihtiyacımız var. 50-60 kilo tuzu su ile eritip toprağa karıştırır ve damın üzerine sıva yaparız. Tuz, toprağı sıkarak suların geçmesini engeller, böylece evlerimiz yağmurlu günlerde akmaz."**

Bahçesaray'ın köylerinde, mezralarında dolaştığımızda hep kadınları, çocukları ve ihtiyarları görüyorum. Gençler ortalıkta yok. Kadınlar sırtlarında ot, odun taşıyorlar. Çocuklar koyunların peşinden koşuyor, ihtiyarlar ya damlarda ya da köy meydanlarında sohbet ediyorlar. Yörenin gençleri kış bastırmadan önce gurbetin yolunu tutuyor. Adana, Mersin, Zonguldak ve İstanbul'a çalışmaya gidiyorlar. Sekiz ay boyunca büyük şehirlerde bulabildikleri her işte çalışan yörenin gençleri yaz başında evlerine dönüp hasret gideriyorlar.

Dağlar arasına sıkışıp kalmış bu yokluklar dolu bölgede çocukların fazlalığı anlatılır gibi değil. Girdiğimiz her köyde, mezrada evlerinin önünde oynamakta olan en az 8-10 çocuk görmek olası. Bir yabancının kendilerine yaklaştığını gören çocukların ilk işi kaçmak oluyor.

Bahçesaray'daki 7 kahveden ikisinde video var. Dağların arasındaki bucak halkı yansıtıcı olmadığı için televizyon yayınlarını izleyemiyor. Kahvelerde bulunan videolardaki kasetler de en az üç ay günde dört kez izleniyor. Bahçesaraylılar **"Aman Eşref, Canım Eşref"** ile **"Çarıklı Milyoner"** filmlerini günde dört kez izleye izleye artık ezberlemişler.

Bahçesaray'dan sonra köyleri dolaşıyoruz. İlk hedef **Ünlüce Köyü.** Ünlüce Köyü'nün evlerinin bazıları yüzlerce metre yükseklikteki kayaların üzerine kurulmuş birer kartal yuvasını andırıyor.

Ünlüce'den sonra Van'dan birlikte geldiğimiz öğretmen **İmdat Karadeniz**'in görev yaptığı **"Çatbayır"** Köyü'ne gidiyoruz.

Çatbayır'da **İmdat** öğretmen bizi sevinçle karşılıyor. Okuldaki 100'den fazla öğrenciden ancak 90 kadarı derse gelmiş. Birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar herkes yan yana oturuyor. İmdat öğretmen 20 yaşında. Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri ise 17-18'inde. İmdat öğretmenin boynunda kravat olmasa öğrenci ile öğretmeni ayırmakta zorluk çekeceğiz.

Çatbayır dönüşü uğradığımız **Singris** mezrasında yoğun bir çalışma var. Diğer köy ve mezralara oranla dur durak bilmeyen Singrislilerin marangoz dükkânları, seccade tezgâhları var. Singris'te ayrıca "raşik" adı verilen ayakkabılar yapılıyor. Tabanı ke-

nevirden, üzeri yünden yapılan bu ayakkabılar Van'da turistlere 6-10 bin lira arasında satılıyor.

Çatbayır'dan sonraki hedefimiz **Cevizlibelen** ile **Elmayaka** köyleri. Cevizlibelen'de Türkiye'nin dört ortaklı en küçük fabrikası bulunuyor. Cevizlibelen'de **Gül Mehmet Öner** (53) elleri ve ayakları ile çalıştırdığı küçücük aletiyle kadınların yünü iplik haline getirdikleri **"teşi"**leri imal ediyor. Gül Mehmet Öner, köylülerin **"fabrika"** adını verdikleri bu aletin dört ev beslediğini söylüyor. Cevizlibelen'den sonra gittiğimiz Elmayaka Köyü'nde ilkokul var, ancak öğretmen yok. Elmayaka muhtarı Nevzat Aykut, **"Okul ile lojmanı üç yıl önce yapıldı, geçen yıl öğrenime açıldı. Ancak bu yıl öğretmen olmadığı için 100'den fazla öğrenci öğrenim göremiyor"** diyor.

DÖNÜŞ YOLUNDA

Bahçesaraylılara veda ettikten sonra dönüş yolunda durmaksızın ilerliyoruz. Postacı **Salih Sevinç**, kardeşi **Kerem** ve radyo tamircisi **Kemal Tuğrak** ile yola çıkışımızdan iki saat sonra tipiye yakalanıyoruz. Bir an önce Arnos Dağı yamacındaki **Altındere**'ye ulaşabilmek için yürüyüş tempomuzu hızlandırıyoruz. Tepelere doğru yükseldikçe tipinin yanı sıra soğuk da şiddetini arttırıyor. Bir günde iki mevsimi birden yaşıyoruz.

Dağ köyü Altındere'nin alt yamaçlarına beş saat süren yürüyüşten sonra ulaşabiliyoruz. Güçlükle varabildiğimiz "Bey"lerde **Hazım Ayhan**'ın evinin misafir odasına yığılıp kalıyoruz.

Geceyi Altındere'de geçirdikten sonra sabahın ilk ışıkları ile uyanıp tekrar yola koyuluyoruz. Bizden bir süre önce yola çıkan Elmayakalı dört kişiye yetişip birlikte Arnos Dağı'nın zirvesine doğru tırmanmaya başlıyoruz. Öylesine bir rüzgâr bir gün önce yağan karı suratımıza savurup yapıştırırken, 3500 metre rakımlı Arnos Dağı'nın zirvesine doğru adım adım tırmanmaya çalışıyoruz.

Birden bir tilki tepenin arkasından çıkıp koşarak uzaklaşmaya başlıyor. Benden başka herkes adeta sevinçten havalara uçuyor. Elmayaka köyünün **Cüm** mezrasından **Mehmet Kargili** sevinç içinde, **"İyidir çok iyidir, zirveye çıkarken tilki görmeyi uğur sayarız. Allah'ın izniyle bu dağı kazasız belasız geçeceğiz"** diyor. Dört saatlik tırmanıştan sonra zirveye ulaşıyoruz. Altındere'den yola çıkışımızın altıncı saatinde girdiğimiz **Çünük** köyünde kısa bir çay molası veriyoruz. Çünük'ten ayrıldıktan sonra yürüyüşümüzü durmaksızın sürdürüyoruz. Çatak'ı Narlı'ya bağlayan karayolunun Köprübaşı bölümünde 10 günden bu yana ilk kez bir minibüs görüyorum. Minibüs şoförü, **"Dalbastı'ya gidip yarım saat içinde dönerim"** diyor. Bir saat boyunca beklediğimiz minibüs gelmeyince bize yine yürümek düşüyor. İki saatlik yürüyüşten sonra Çatak ilçesine ulaşıyoruz. Bahçesaray'ın Altındere köyünden ayrılıp Arnos Dağı'nı aşıp 12 saat yürüyerek geldiğimiz Çatak'tan bindiğimiz minibüs bizi Van'a ulaştırıyor. Uçakla batının baharına doğru uçarken bulutların altında zirveleri görünen Ahiro, Arnos, Vankin, Rumrum ve Sürs dağlarında yaşayanları düşünüyorum. Tıpkı uzaydaki herhangi bir gezegendeymişcesine yalnız ve her şeyden mahrum.

Nadir Nadi'nin başyazarlığının 50. yılını kutladık

Başyazarlıkta yarım yüzyıl

2 nisan

***İstanbul Haber Servisi** — Gazetemiz sahibi ve Başyazarı Nadir Nadi'nin ilk başyazısını yazmasının 50. yılı dün gazetemiz çalışanları, dostları ve yakınlarının katıldığı sade bir törenle kutlandı. Nadir Nadi'ye, Genel Yayın Yönetmenimiz Hasan Cemal tarafından, ilk başyazısının yayımlandığı 1 Nisan 1936 günlü Cumhuriyet Gazetesi'nin birinci sayfasından oluşan bir plaket, çalışanlar adına armağan edildi. Dün gazetemizin Cağaloğlu'ndaki merkez binasında düzenlenen tören, Genel Yayın Yönetmenimiz Hasan Cemal'in konuşmasıyla başladı. Hasan Cemal, daha sonra Nadir Nadi'ye Cumhuriyet çalışanları adına hazırlanan plaketi verdi. Nadir Nadi de plaketi aldıktan sonra kısa bir teşekkür konuşması yaptı.*

Taraflar çerçeve anlaşma taslağını kabul ederse, zirve Kıbrıs'ta yapılacak

3. belgenin tam metni

İZZET RIZA YALIN *2 nisan*

LEFKOŞA — BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**, Kıbrıs Türk ve Rum taraflarının, kendilerine tanınan yanıt süresinin sonu olan 21 nisanda Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili çerçeve anlaşma taslağını kabul ettiklerini duyurmaları halinde Lefkoşa'ya bir heyet göndererek KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** ile Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti Başkanı **Spiros Kipriyanu** arasındaki zirve toplantısının hazırlığına başlayacak. Lefkoşa'daki zirvede, çerçeve anlaşma taslağı parafe edilerek imzalanacak.

BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın iki tarafa sunduğu taslak **"Tarafların 1977 ve 1979 doruk anlaşmalarına bağlı olduklarını yeniden doğruladıkları ve çalışma gruplarının çalışmalarını tamamlamalarıyla her iki tarafın bunları onaylamasından sonra, Federal Kıbrıs Cumhuriyeti geçici federal hükümetinin kurulmasını kabul ettikleri"** ilkelerini de içe-

riyor. Taslak "**çalışmaların tamamlandığı ve taslakta yeri boş bırakılan tarihte tarafların bağımsız ve bağlantısız federal anayasa açısından iki toplumlu, toprak bakımından iki kesimli federal bir cumhuriyet yönüne gideceklerini beyan etmelerini**" de öngörüyor.

Kıbrıs Rum tarafı BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili girişimlerindeki gizlilik ilkelerini çiğneyerek Rum basınına dün de çerçeve anlaşma taslasının tam metnini sızdırdı. **"Taslağın Kıbrıs Rum makamlarınca aynen yayımlanmasının üzücü olduğunu"** ifade eden KKTC yetkilileri **"bunun genel sekreterin istediği gizlilik istemine aykırı bir adım olduğunu"** açıkladı. Türk tarafı, **"bu kasıtlı sızdırmanın yarattığı olumsuz durumu BM Genel Sekreteri'ne duyurarak dikkatini çekti."** Bu hareketin kendilerine soğukkanlılıkla değerlendirme ve Türk halkına yönelik telkinlerde rahat bir zemin oluşturma olanağını kasıtlı surette yok ettiğini vurgulayan Türk tarafı yetkilileri, **"bu yöndeki açıklamanın, belgeyi Rum halkına kabul ettirmek için mi, yoksa reddettirmek için mi yapıldığını zamanın göstereceğine"** dikkati çektiler.

"Türk tarafının üzerinde durduğu temel sorunlara ocak belgesine oranla açıklık getirildiğini" de belirten KKTC yetkilileri, **"Bunun doğal olarak olumlu bir gelişme olduğunu, buna karşın belgenin bir tüm olarak değerlendirileceğini ve geniş değerlendirmenin herhalde önümüzdeki günlerde duyurulacağını"** açıkladılar. Cumhuriyet Gazetesi'nin görüştüğü yetkililer, Rum basınında metni yayımlanan çerçeve anlaşma taslağının birkaç sözcük dışında tam içeriği olduğunu doğruladılar.

Çerçeve anlaşma taslağını yayımlayan Klerides'in Alithia gazetesi, Rum hükümet yanlısı gazetelerin yayınından Kıbrıs Rum tarafının taslağı reddedeceğinin anlaşıldığını ileri sürerken Rum basını, Türk tarafının bu taslak karşısında bayram ettiğini, fesleri havaya attıklarını öne sürdü. Kıbrıs Rum gazeteleri, **"Atina gazetelerinin de Genel Sekreter Perez de Cuellar'ın Türklerin baskısı karşısında boyun eğdiğini yazdıklarını"** duyurdu.

Komünist Haravgi Gazetesi, yeni belgenin 17 Ocak 1985 belgesinin aynı olduğunu ve Genel Sekreterin iki taraf temsilcilerinin 21 nisanda Lefkoşa'da bir araya gelmelerini önerdiğini haber verdi.

Öte yandan Rum hükümet sözcüsü, yeni taslağı incelemeyi sürdürdüklerini ve belge karşısındaki tavır hakkındaki yayınların **"spekülasyondan başka bir şey olmadığını"** belirtti. Rum sözcü, **"Kipriyanu'nun Rum siyasal parti başkanlarıyla görüşmesinden sonra bugün Atina'ya giderek Yunan hükümeti ile karşılıklı bilgi ve hazırlık niteliğinde görüş alışverişinde bulunacağını"** açıkladı. Sözcü, Kipriyanu'nun Atina'ya ikinci bir ziyarette bulunmasının da gerekebileceğini duyurdu.

Taraflar belgeyi kabul ederse Kıbrıs zirvesi Lefkoşa'da yapılacak

İşte üçüncü belgenin tam metni

2 nisan

BM Genel Sekreteri'nin, 1984 Ağustosunda Viyana'da başlayan ve 1984 Eylülünden aralığa kadar üst düzeyde süren dolaylı görüşmeler ve 1985 Ocakında New York'taki ortak üst düzey toplantısıyla süren BM kararlarına dayalı girişiminin, Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözüm bulunması yönünde önemli bir adım olduğunu memnunlukla kaydeden taraflar, bir bütün olarak saydıkları aşağıdaki konularda anlaşırlar:

Taraflar,

1— a) 1977 ve 1979 doruk anlaşmalarına bağlı olduklarını yeniden teyit eder.

b) 15-1 paragrafında belirtilen tarihte bağımsız ve bağlantısız federal anayasa açısından iki toplumlu, toprak bakımından iki kesimli (bizonal) federal bir cumhuriyet kurma yönünde gideceklerini beyan eder.

I- Federal Kıbrıs Cumhuriyeti, uluslararası bir şahsiyete sahip olacak. Federal hükümet, toprağın tümü üzerinde egemen olacak. Federal anayasaya uygun olarak federe hükümetler, özel uluslararası şahsiyete sahip olacak. Eyalet veya federe devletler kendi yetkilerinde bulunan bölgelerde, federal hükümetin federal anayasada öngörülen görev ve yetkilerinin yerini almayacak şekilde faaliyet gösterecek.

II- Federal Cumhuriyet'in nüfusu, Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk toplumlarından oluşacak. Federal Cumhuriyet'in federal yasalarla belirlenen tek bir yurttaşlığı olacak.

III- Federal Cumhuriyet'in toprağı iki eyalet veya federe devletten oluşacak.

IV- Federal Cumhuriyet'in resmi dili Rumca ve Türkçe olacak. Ancak, İngilizce de kullanılabilecek.

V- Federal Cumhuriyet'in yansız bir bayrağı ve yansız ulusal marşı olacak. Bu alanda tarafların anlaşması gerekiyor.

Her eyalet veya federe devlet, federal bayrağın ana unsurlarını içeren kendine özgü bayrağa sahip olabilecek. Federal binalara ve federal mülke federal bayrak çekilecek. Başka herhangi bir bayrak çekilmeyecek.

VI- Federal Cumhuriyet'in turistik yerleri, federel hükümetin denetimi altında olacak. Her eyalet ve federe devlet, turistik yerlerle kendisine ayrılan turistik yerleri idame ettirecek.

VII- Taraflar, toplumlararası görüşmelerde, üzerinde anlaşmaya varılan ve 18 Mayıs 1982 tarihli uyarlamada belirtilen bütün öteki hükümleri, birinci bölüm temel hak ve özgürlükler ve ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümleri yeniden teyit eder.

2- (1) Federal Cumhuriyet'in, federal hükümetine tevdi edilecek görev ve yetkiler, şunları da içerecek:

a) Dışişleri.

b) Federal ekonomik meseleler (Federal bütçe, vergileme, gümrük vergileri dahil).

c) Para ve bankacılık meseleleri.

d) Federal ekonomik konular (Ticaret ve turizm dahil).

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu'nun "Günlük-Anı"ları çıktı. 850 lira. Çekilaş Yayınları Turkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

ABECE
aylık eğitim kültür ve sanat dergisi
Tüm Öğretmenlerin Sesi
Nisan sayısı çıktı
abece'ye abone olunuz. Abone bulunuz.
Adres: Ataç Sok. 27/3 Yenişehir / ANKARA
Dağıtım: ETKİN (Tel: 527 60 11)

62. Yıl; Sayı: 22128 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. (KDV dahil) 2 Nisan 1986 Çarşamba

CUMHURİYET AİLESİ - Nadir Nadi'nin başyazarlığının 50.yılı dün Cağaloğlu'ndaki binamızda sade bir törenle kutlandı.

İLK BAŞYAZI — 1 Nisan 1936.

Başyazarlıkta yarım yüzyıl

Nadir Nadi'nin başyazarlığının 50. yılını kutladık

İstanbul Haber Servisi — Gazetemiz sahibi ve Başyazarı Nadir Nadi'nin ilk başyazısını yazmasının 50. yılı dün gazetemiz çalışanları, dostları ve yakınlarının katıldığı sade bir törenle kutlandı. Nadir Nadi'ye, Genel Yayın Yönetmenimiz Hasan Cemal tarafından, ilk başyazısının yayımlandığı 1 Nisan 1936 günlü Cumhuriyet Gazetesi'nin birinci sayfasından oluşan bir plaket, çalışanlar adına

(Arkası Sa. 8, Sü. 8'de)

Şaka Değil...

Beş yıl önce mart ayı sonları, Ankara.
Bir öğleden sonra telefon çaldı. Biraz da heyecanla beklediğim telefon mu acaba?
Evet, Nadir Bey arıyor İstanbul'dan.
Her zaman yaptığı gibi lafı hiç uzatmadan girdi konuya:
"Hasan Cemal, Genel Yayın Müdürüm olur musun?"
Doğrusu ben de hiç duraksamadım:
"Onur duyarım..."
"Teşekkür ederim. Öyleyse atla ilk uçağa gel. Ay başında göreve başlarsın."
Ay başı, 1 Nisan'dı.
31 mart günü Nadir Bey sordu:
"Yarın başlıyorsun..."
"Evet, Nadir Bey"
Bir an düşündü:
"Ama yarın 1 Nisan" dedi, "Adını, genel ya-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Başbakan'dan 'şiddete eğilimli toplum' iddiasına destek

Özal'a göre Türk toplumu kavgacı

Başbakan, ANAP Grubu'nda yaptığı konuşmada "New York'ta yayımlanan bir raporda Türkiye için 'kavgacı toplum' tanımlaması kullanılmış. Bu bir anlamda doğrudur. Osmanlı döneminde cemiyetimiz hoşgörülüydü. Ancak zaman bizi daha sert hareket eden bir toplum haline getirdi" dedi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Helsinki Watch (Helsinki İzleme) Komitesi'nin Türkiye'deki insan hakları ihlallerine ilişkin hazırladığı raporda Ankara'daki ABD Büyükelçiliği'ne atfen yer alan ifadelerin başlattığı tartışma dün Başbakan Turgut Özal'ın yorumu ve Dışişleri Sözcüsü Yalım Eralp'in açıklamasıyla yeni boyutlar kazandı.

Helsinki Watch'un raporunda, Türkiye'deki Amerikan Elçiliği yetkililerinin, "Türklerin şedit (şiddete eğilimli) bir toplum olduğu için işkenceye alışkın oldukları" kanısında olduğu vurgulanmıştı.

Başbakan Turgut Özal dün ANAP grubunda yaptığı konuşmada, "Bu bir bakıma doğrudur" dedi. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, "Türk toplumu şiddete yatkın değil, çile çekmiş bir toplumdur" şeklinde konuştu.

Amerikan Büyükelçiliği ise rapor konusunda herhangi bir yorumda bulunmadı.

Başbakan Turgut Özal, ANAP grubunda yaptığı konuşmada, Helsinki Watch'un raporuna atıfla, "Kavgacı toplum anlayışından çıkmamız icap eder. Bunda en önemli rolü ANAP oynamaktadır" dedi ve şöyle devam etti:

"New York'ta yayımlanan bir raporda Türkiye için 'kavgacı toplum' tanımlaması kullanılmıştır. Bu bir anlamda doğrudur. Osmanlı döneminde cemiyetimiz hoşgörülüydü. Ancak zaman bizi daha sert hareket eden bir toplum haline getirdi."

Özal'ın grupta konuştuğu saatlerde Dışişleri Bakanlığı sözcüsü de farklı bir çizgide konuştu. Sözcü Yalım Eralp, Ankara'daki ABD Büyükelçiliği'nin "Türkler şiddete yatkındır" şeklinde bir genelleme yapacağına "katiyetle ihtimal vermediklerini" bildirdi. Eralp şöyle devam etti:

"Türk toplumu ne işkenceye yatkın, ne de şedit bir toplum olarak nitelendirilebilir. Türk toplumu olsa olsa sıkıntılar göğüslemiş bir toplum olarak nitelendirilebilir. Türk toplumu tarih boyunca Anadolu'da çok sıkıntılar göğüslemiştir. Çünkü ne sağında Atlantik, ne solunda Pasifik vardır" şeklinde konuştu.

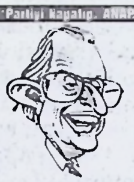
"Yakın bir geçmişte terörizm başgöstermiş olmasının Türk toplumunu şiddete yatkın bir toplum olarak niteleme sonucu getirmeyeceğine" işaret eden Eralp, "Bu mantık geçerli olsa, kovboy filmlerinin de insanları şedit yapacağı sonucu ortaya çıkardı" dedi.

Tartışma doğuran raporda Amerikan yönetimini, Türkiye'nin stratejik önemi nedeniyle insan hakları ihlallerine hassas olmamakla suçlayan imalarda bulunulmuş. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın, Helsinki Watch'un Türkiye seyahatini, "Amerika'nın çıkarlarına ters düşebileceği" gerekçesiyle erteletmeye çalıştığı ileri sürülmüştü.

"Özgürlük ve Korku" başlıklı 122 sayfalık raporda, ABD Büyükelçisi Robert Strausz-

(Arkası Sa. 8., Sü. 4'te)

'Partiyi kapatıp, ANAP'a katılın' demişti

Cindoruk: Bu,kez partisi dilemek.

Başbakan'ın çağrısına sağdan sert tepki

DYP'li Cindoruk: *Özal'ın aklına ihtiyacımız yok. Özal'ın aklı bu işlere, siyasete ermez.*
RP'li Tekdal: *Özal, reklam ve sloganla, sabun köpüğü gibi partisini şişirerek kendisini içine hapsettiği balonun bir gün patlayabileceğini düşünmelidir.*
MDP'li Koran: *Sağda bütünleşmeden yana olduğumuzu belirtiyoruz, ama formül bu olamaz.*
MÇP'li Koç: *Özal'ın çağrısı tutacak bir şey değildir.*
VAP: *Çıkardığı Siyasi Partiler Yasası'ndan korkan Sayın Özal'ın açık kapı çağrısı, halk kitleleri nezdinde itibarını yitirdiklerinin kendileri tarafından açıkça kabulüdür.*

7. Sayfada

ECEVİT: YÖNETİM NE DEMOKRAT, NE LİBERAL

8. Sayfada

İşte 3. belgenin tam metni

Taraflar çerçeve anlaşma taslağını kabul ederse, zirve Kıbrıs'ta yapılacak

Hasan Esat Işık'ın görüşleri

Önce Rum görüşü gelsin

Işık: Hep Rumlar reddetti.

Haber Merkezi — Eski Dışişleri ve Savunma Bakanlarından Hasan Esat Işık, Kıbrıs sorunuyla ilgili taraflara iletilen, BM Genel Sekreteri Javier Perez de Cuellar'ın hazırladığı 3. belgeyle ilgili olarak, "Şurası bilinmelidir ki Maraş, göç, Türk askerinin geri çekilmesi veya mevcudunun indirilmesi gibi konular onkoşul yapılamaz" dedi. Işık'ın Cumhuriyet'e yaptığı açıklama şöyle: "Şimdiye kadar Kıbrıs ile ilgili önerileri kabul eden Türk tarafı, reddeden de Rum tarafı olmuştur. Neticede de öneriler daima gitgide Rum görüşüne daha çok yaklaştırılmıştır. Rum tarafının bunu kendisine bir siyaset yaptığı anlaşılmaktadır. Bu senaryo artık son bulmalıdır. Önerilerin içeriği ne olursa olsun, bu kez önce Rum, sonra Türk tarafı görüş bildirmeli-

(Arkası Sa. 6., Sü. 6'da)

İZZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar, Kıbrıs Türk ve Rum taraflarının, kendilerine tanınan yanıt süresinin sonu olan 21 nisanda Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili çerçeve anlaşma taslağını kabul ettiklerini duyurmaları halinde Lefkoşe'ye bir heyet göndererek KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ile Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti Başkanı Spiros Kipriyanu arasındaki zirve toplantısının hazırlığına başlayacak. Lefkoşe'deki zirvede, çerçeve anlaşma taslağı parafe edilerek imzalanacak.

BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın iki tarafa sunduğu taslak "Tarafların 1977 ve 1979 doruk anlaşmalarına bağlı olduklarını yeniden doğruladıkları ve çalışma gruplarının çalışmalarını tamamlamalarıyla her iki tarafın bunları onaylamasından sonra, federal Kıbrıs Cumhuriyeti geçici federal hükümetinin kurulmasını kabul ettikleri" ilkelerini de içeriyor. Taslak "çalışmaların tamamlandığı ve taslakta yeri boş bırakılan tarihte tarafların bağımsız ve bağlantısız federal anayasa açısından iki toplumlu, toprak bakımından iki kesimli federal bir cumhuriyet yönüne gideceklerini beyan etmelerini" de öngörüyor.

Kıbrıs Rum tarafı BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili girişimlerindeki gidilik ilkelerini çiğneyerek Rum basınına dün de çerçeve anlaşma taslağının tam metnini sızdırdı. "Taslağın Kıbrıs Rum makamlarınca aynen yayımlanmasının vahim olduğunu" ifade eden KKTC yetkilileri "Bunun genel sekreterin bardağı geldik içerisine üçkart bir adım olduğunu" açıkladı. Türk tarafı, "bu kasıtlı sızdırmanın yarattığı olumsuz durumu BM Genel Sekreteri'ne duyurarak dikkatini çekti." Bu hareketin kendilerine soğukkanlılıkla değerlendirme ve Türk halkına yönelik telkinlerde rahat bir zemin oluşturma olanağını kasıtlı surette yok ettiğini vurgulayan Türk

(Arkası Sa. 6., Sü. 6'da)

BELGENİN TAMAMI

6. Sayfada

—Her yerde sizin lehinize konuşup yazıyordum Bedrettin Bey... "Adam gecekonduları yıkıp sahil yolunu açarak İstanbul'u güzelleştiriyor" diyordum. Öğrendim ki bizim yalıyı yıkmaya sıra gelmiş... Birdenbire bu İstanbul düşmanlığı size nereden bulaştı Bedrettin Bey?..

Dışişleri Bakanı Mecliste konuştu

Halefoğlu: ABD ile pazarlık olgunlaşmadı

Shultz'a mesaj: *Yönetim, şartlarda bulunmak üzere Kongre'de çaba göstermeye devam etmelidir. Yabancı unsurların Türk-Amerikan ilişkilerine karıştırılmasına karşı koymalıdır.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, ABD ile yürütülen üsler anlaşması pazarlığında Amerikan önerilerinin henüz bir mutabakata varılmasını sağlayacak derecede olgunlaşmadığını açıkladı. Halefoğlu, bu hususun geçen hafta Ankara'da yapılan görüş

(Arkası Sa. 8., Sü. 3'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

'Zeytaş'

ANKARA — Serbest pazar ekonomisinde - elhak - hemen her şey serbest.

"Serbest olmayan" demokrasinin ana kurallarısımış, ne gam!

Sendika, dernek çalışmaları, parti kurma özgürlüğünün yasalarla kısıtlanması, hiçbiri önemli değil. Önemli olan ekonomideki "serbesti", bir biçime sur-al kaç sistemi içinde bir anda el değiştiren milyonlar, milyarlar.

Ekonomimizin özünde yatan

(Arkası Sa. 8., Sü. 6'da)

Uluslararası Af Örgütü'nün Bulgaristan raporu

En az 100 Türk öldürüldü

Uluslararası Af Örgütü'nün raporunda, 1970'lerin başlarından itibaren Bulgaristan hükümetince, sayıları 900 bin dolayında olan Türklere sistematik olarak baskı yapıldığı, okullarda Türkçe öğretimin yasaklandığı belirtiliyor.

LONDRA (AP - a.a.) — Uluslararası Af Örgütü dün açıklanan raporunda Bulgaristan'daki Türklerin isimlerini zorla değiştirmek için yürütülen kampanya sırasında en az 100 Türkün öldürüldüğünü, yüzlerce Türkün de tutuklandığını ya da sürgüne gönderildiğini bildirdi.

Merkezi Londra'da bulunan örgüt 40 sayfalık raporunda, Bulgaristan'da aralık 1984 - mart 1985 tarihleri arasındaki dört aylık asimilasyon kampanyası sırasında güvenlik kuvvetleri tarafından öldürülen 100'den fazla Türkün isimlerini ele geçirdiklerini açıkladı.

"Bulgaristan: Etnik Türklerin Hapsedilmesi" başlığını taşıyan raporda şöyle deniyor: "Bulgar otoriteleri, İslami inancı, komünist hükümete sadakati engelleyen en önemli etken olarak görüyorlardı."

Örgütün raporunda 1970'lerin başlarından beri Bulgaristan hükümetinin sayıları 900 bin dolayında olan Türklere sistematik olarak baskı yaptığı, okullarda Türkçe öğrenimini yasakladığı,

(Arkası Sa. 8., Sü. 1'de)

Geceyarısı vergi dairesi 1985 mali yılı Gelir Vergisi beyannamelerinin verilmesi ve ilk taksitin yatırılması işini son güne bırakanlar postanelerin önünde uzun kuyruklar oluşturdu. Maliye'ce kendilerine tanınan ve önceki gece saat 24'te sona eren süre içinde paralarını yatıramayanlar, görevlilerle tartıştılar. İstanbul Sirkeci Büyük Postane'de saat 24'te bu fotoğraf çekilirken görevliler, "kendilerine emir verildiğini" belirterek servisi kapatırken, mükellefler de cezalı taksit ödememek için uzun süre direndiler. Emniyet kuvvetlerinin yardımıyla postaneden çıkarılan yaklaşık üçyüz kişilik kalabalık grup, "postanelerde tek memur bırakılarak bunca kişinin işinin bile bile engellendiğini" öne sürdüler. Önceki gün Gelir Vergisi beyannamelerini ve ilk taksitlerini veremeyenler bunu yüzde on cezalı olarak ödeyecekler. (Fotoğraf: YALÇIN ÇAKIR)

İşkenceci 3 komisere 10'ar yıl

İstanbul 2 Numaralı Askeri Mahkemesi, işkence ile Mustafa Asım Hayrullahoğlu'nu öldürmek suçundan Başkomiser Ümit Baybek, Komiser Mehmet Yetiş ve Komiser Muavini Orhan Yaman'a 10'ar yıl 8'er ay ağır hapis cezası verdi.

İstanbul Haber Servisi — 1KP'ye ... Mustafa Asım Hayrullahoğlu'nu "işkence ile öldürmek" suçundan İstanbul 2 Numaralı Askeri

(Arkası Sa. 8., Sü. 7'de)

- *Ulster'de Protestan terörü.* 3. Sayfada
- *Zekeriya Sertel Sabahattin Ali'yi anlatıyor* 5. Sayfada
- *Angın: Gürkan, önce genel sekreteri disipline etsin* 7. Sayfada
- *Ham petrol 9.90 dolar.* 8. Sayfada
- *Petrolde başı kapma savaşı.*
- *6 yıllık iflas tablosu.* 9. Sayfada

Dalan neden fikir değiştirdi?

Boğaz yalılarının heyecanlı günleri

27 mart: *Bir gazetede, "Boğaz'da istimlak yok" haberi çıkıyor. Dalan aynı gün, aynı gazeteye verdiği demeçte, "Hatır gönül yok, kanunu uyguluyoruz" diyor. Dalan, bir basın toplantısı düzenliyor, "Kamulaştırmayı tavizsiz yürüteceğiz. Zengin fakir ayrımı yok" diyor.*
28 mart: *Gazetelerde Boğaz'da istimlak edilecek yalıların listesi yayımlanıyor.*
29 mart: *Bir başyazar, yazısında Dalan'ın "sola şirin görünmek hevesiyle bir denge hesabı içine girdiğini" yazıyor. Aynı gün İstanbul'da Başbakan Özal, "Dalan'la görüşeceğim" diyor.*
30 mart: *Dalan gazetecilere, "Yalıları yıkmaya benim ömrüm yetmez" diyor.*
31 mart: *Dalan basın toplantısı düzenliyor, "yıkımların sadece Anadolu yakasında yapılacağını" açıklıyor ve "Bu konu beni yetersinden fazla üzdü" diyor.*

Deniz Som'un yazısı 11. sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Kargaşa...

Kurultaya iki ay kala SHP karıştı.
Bu çatışmanın altında siyasal ve ideolojik bir neden var mı? Hiç aramayın, yok.
Çatışmanın nedeni kişiseldir.
Kurultay'da Merkez Yönetim ve Karar Organı'nın üye sayısı yarı yarıya inecektir. Parti yöneticileri arasında bu so-

(Arkası Sa. 8., Sü. 1'de)

Demirel ve Gürkan Bursa'da konuşacak

Bursa Barosu Başkanı, savcılığın uyarısının hukuka yanlış yansıdığını söyledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Bursa Barosu Başkanı Emin Ergin, "Hukuk Açısından İç Barış" konulu seminerde konuşacak... AP'nin Genel Başkanı

(Arkası Sa. 8., Sü. 6'da)

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi

Cumhuriyet

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR

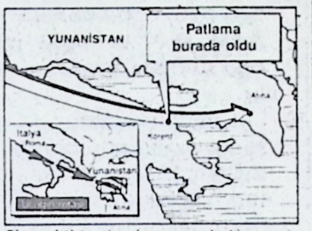
62. Yıl; Sayı: 22129 Kurucusu: Yunus Nadi 100 TL. 3 Nisan 1986 Perşembe

ABD uçağında bomba patladı: 4 ölü

Havada sabotaj

4 KİLOMETRE YÜKSEKLİKTE — Amerikan TWA Havayolları'na bağlı Boeing 727 tipi jet uçağında dün Roma - Atina seferini yaparken şiddetli bir patlama oldu. Patlama sonucu uçağın gövdesinde 1 metre eninde, 3.5 metre boyunda bir delik açıldı. Yetkililer, "karanfil" biçimindeki deliğe bombanın yol açtığını söylediler. 4 bin metre yükseklikte meydana gelen olaydan sonra kaptan pilot uçağı soğukkanlılıkla Atina Havaalanı'na indirdi. Ancak patlama sonucunda biri ABD'li, üçü Yunanlı 4 kişi yaşamını yitirirken, 7 kişi de yaralandı. (Telefoto: AP/a.a.)

Yunan hükümeti patlamanın uçaktaki valizlerden birine konan patlayıcı madde yüzünden meydana geldiğini belirterek, olayı "barbarca, terörist eylem" olarak niteledi.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Roma-Atina-Kahire seferini yapan Amerikan TWA Havayolları'na bağlı Boeing 727 tipi jet yolcu uçağında bir patlama oldu. Olay, ABD'de büyük tepkilere yol açtı. Patlamadan sonra Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta Batılı bir haber ajansına telefon eden bir kişi, olayı **"Arap Devrimci Hücreleri"** adlı örgütün gerçekleştirdiğini ileri sürdü. Amerikan AP haber ajansına göre, Filistin aksanıyla Arapça konuşan kişi, eylemi geçen hafta Sirte Körfezi'nde ABD'nin gerçekleştirdiği olaylara misilleme olarak yaptıklarını belirtti.

Yunan Dışişleri Bakan Yardımcısı Yanois Kapsis, içinde 122 yolcu ve mürettebat bulunan uçaktaki patlamaya ilişkin yaptığı açıklamada, **"Patlama, uçaktaki valizlerden birine konan bir patlayıcı madde yüzünden meydana geldi"** dedi. Adlarının açıklanmasını istemeyen diğer yetkililer bombanın uçağın kargo bölümüne konduğunu söylediler.

Açıklamada uçağın gövdesinde açılan bir metre eninde 3.5 metre boyundaki deliğin **"karanfil"** görünümünde olduğu kaydedilerek, bunun da şiddetli bir patlama neticesinde olabileceğine dikkat çekildi.

Yetkililer, bir kadın, bir erkek ve bir çocuğun patlama nedeniyle uçak havada iken dışarı fırladıklarını ve cesetlerinin sonra bulunduğunu bildirdiler. Dördüncü kişinin ise, patlama sırasında olduğu bildirildi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

'Seçim ekonomisi'ne uyarı

ANAP'a IMF engeli

Hedef: *Taban fiyatları gerekirse yükseltilecek, zamlardan kaçınılacak, faizler indirilecek, belediyelere yeni yatırımlar için para verilecek, memurlar ek göstergeler ve yetki kanunuyla rahatlatılacak.*

IMF engeli: *Kısa vadeli borç planları endişe verici, faizleri indirmek enflasyonu körükler, belediyelerin yatırımları çok fazla.*

Sonuç: *Hükümet para musluklarını kesici önlemler aldı, ekonomik limitler düşürüldü, belediyelerin mart ayı ödemeleri gönderilmedi.*

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Hükümetin ara seçim öncesinde bahar ve yaz aylarında izlemeyi planladığı **"seçim ekonomisi"** hazırlıkları IMF'ye takıldı. IMF, hükümetin seçim ekonomisi yöntemlerine başvurması halinde, bunu yıllık değerlendirme raporunda eleştireceği uyarısında bulundu. Henüz kesinleşmiş olmamakla birlikte sonbaharda yapılacağı sanılan ara seçimlere yönelik olarak hükümetin öngördüğü, çeşitli kesimleri ilgilendiren politik yatırımlar, şöyle sıralanıyor: **1. Taban Fiyatları:** Bu yıl kademeli olarak yılbaşında açıklanan taban fiyatları **"gerekirse"** başka bir deyişle enflasyon

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

ANAP'TA "BİZE GEL" HAREKATI ARA SEÇİME KADAR SÜRECEK

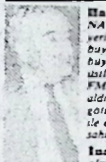
7. Sayfada

Halefoğlu ekonomik ağırlıklı yeni çerçeve istedi

ABD ile yeni çözüm arayışı

*"**Türk**-ABD İlişkileri ve Kırk Yıllık Devamlılık ve Değişimler" Semineri'nde bir konuşma yapan Hudson Enstitüsü stratejistlerinden Dr. Jed Snyder, Türkiye'nin Cruise füzelerinin konuşlandırılabileceği mükemmel bir üs olduğunu ileri sürerek, Yunanistan'daki ABD üslerinin Türkiye ve İtalya'ya kaydırılmasını teklif etti.*

SEMİNERDEN

Halefoğlu

İnan

Halefoğlu: *Türkiye, NATO yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla büyük ordu barındırıyor ve büyük ekonomik yük üstleniyor. Ödediğimiz FMS kredisi taksitleri, aldığımız yardımın yarısını götürüyor. Türkiye, ABD ile en büyük ticaret açığına sahip 5 ülkeden biridir.*

İnan: *NATO üyesi bile olmayan ülkelerin neden bu kadar çok yardım aldıklarını sorduğumda, Washington'da bana, barışı satın alıyoruz yanıtını verdiler. Biz barış satmıyoruz, barışın garantisiyiz.*

Haber Merkezi — SİSAV'ın düzenlediği **"Türk-ABD İlişkileri ve Kırk Yıllık Devamlılık ve Değişimler"** seminerinde, aradan kırk yıl geçmesine karşın iki müttefik arasındaki te-

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

SNYDER'İN CUMHURİYET'E DEMECİ

11. Sayfada

Clearance Brown:

'Türkler tekstilde Kore tarzı savaşıyor'

ABD *Ticaret Bakanı Yardımcısı, Türkiye'nin ABD'ye daha çok tekstil ürünü ihraç etme umudundan vazgeçmesini önerdi.*

11. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

İç ve Dış İki Soruna Bakış

ANKARA — ABD Dışişleri Bakanı Shultz, İstanbul'da Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile "baş başa" kaldığı bir saatte.

"Ankara'da artık ikili anlaşmayı imzalayacağız herhalde" dedi.

Halefoğlu, "Henüz olgunlaşmadı" yanıtını verdi.

Shultz'un bu yanıt karşısında şaşırdığı söylenebilir.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Meclis kabul etti:

Eski siyasilere konuşma özgürlüğü

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Genel Kurulu'nda eski siyasilere konuşma yasağının kaldırılmasını öngören yasa tasarısı kabul edildi. 2969 sayılı yasanın eski siyasilere konuşma yasağı getiren 2 fıkrasını yürürlükten kaldıran tasarıya sadece DSP'li bir milletvekili ret oyu kullandı. 2969 sayılı yasaya eklenen bir madde ile de anayasanın eski siyasilere politika yasağı getiren geçici 1. maddesinin yürürlükten kalkmasıyla birlikte bu yasanın da yürürlükten kalkması öngörüldü.

TBMM Genel Kurulu'nda 2969 sayılı yasanın bazı fıkralarını değiştiren tasarı ile ilgili önceki gün başlayan görüşmeler dün tamamlandı. SHP ve DSP'liler 2969 sayılı yasanın tümüyle yürürlükten kaldırılmasını savunurlarken, ANAP ve MDP'liler, yasanın 12 Eylül yöneticilerinin eleştirilmelerine kısıtlama getiren maddelerinin yürürlükte kalmasını istediler.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

ARANANLARIN RESİMLERİ DUVARLARA ASILACAK

İhbarcıya ödül 2.5 milyon lira

Ödül miktarı, aranan eşkıyanın yakalanmasında kişinin verdiği bilgilerin etkisine göre değişecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu'nda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde teröristlerin yakalanmasına yardımcı olan vatandaşlara ödül verilmesi kararlaştırılırken, Anayasa Mahkeme-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

BİLGİN'İN CESEDİ MEZARLIĞA NAKLEDİLDİ

8. Sayfada

Mahkeme 'Muzır Kurul'u arıyor

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Başbakanlığa 'Muzır Kurul'un "Hangi adreste olduğunu ve ne zaman faaliyete geçeceğini" sordu

8. Sayfada

Muzır çocuk *Sapanı eline almış, lastiği germiş, taşı fırlatıp mı hedefi vuracak. Hedef, bir ağacın gövdesi ya da karşıki duvarsa çocuğun yaptığı oyundan başka bir şey değil. Yok, bir kuşu ya da arkadaşını vurmaya kalkıştıysa, o zaman yaptığı muzırlıktır. Zaten, çocukların elinde sapan oldu mu işin içinde mutlaka bir muzırlık vardır. Demek ki bu da bir muzır çocuk, en iyisi muzır çocuklardan korunmalı, deklanşöre bastıktan sonra kenara çekilmeli, ne olur ne olmaz... (Fotoğraf: NEVZAT ÇAKIR)*

Genel Başkanlık için kongreye iki ay kala çözüm

Gürkan: İnönü'ye karşı aday olmam

Parti içinde bazı güçlerin ve odakların, bunalım yaratmayı meslek haline getirmiş bazı sorumsuzların, parti içinde bir İnönü-Gürkan yapay çekişmesi yaratmak için yoğun çaba harcadıklarının farkındayım.

Parti içinde fırsat arayanlara olanak tanımamak için, gönül rahatlığıyla açıklıyorum ki, Erdal İnönü'nün önümüzdeki kongrede aday olması halinde aday olmayacağım ve elimdeki bütün imkânlarla kendisine yardımcı ve destekçi olacağım.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, dün Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** ile yaptığı görüşmenin SHP Genel Başkanı olarak son görüşme olduğunu belirterek, kurultayda genel başkanlığa aday olmayacağını açıkladı. Parti içinde bunalım yaratmayı meslek edinmiş bazı odakların yapay bir İnönü-Gürkan çekişmesi yaratmak istediklerini bildiren Gürkan, **"Elimdeki bütün imkânlarla İnönü'ye yardımcı ve destekçi olacağım"** dedi.

Açıklamasıyla SHP içindeki, kurultay öncesi genel başkanlık çekişmelerine nokta koyan Gürkan, kurultayda aday olmama kararını Cumhurbaşkanı'na bildirmediğini söyledi. Cumhurbaşkanı Evren ile dün yaptığı gö-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

'Özal, Aklınca Türkiye'yi İşgale Kalkıyor'

ANKARA — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ın, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e dünkü görüşme sırasında anlattığı en önemli konulardan biri, sanıyoruz yazının başlığında yer alan cümle:

"Özal, aklınca Türkiye'yi işgale kalkıyor."

Gürkan, "SHP Genel Başkanı olarak" dün Cum-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Perez de Cuellar'dan Kıbrıs liderlerine mektup

Zirve çağrısı

***Birleşmiş** Milletler Genel Sekreteri'nin Kıbrıs'ta iki toplumun liderlerine çerçeve anlaşma taslağıyla birlikte birer de mektup gönderdiği açıklandı. Perez de Cuellar, mektupta, tarafların gönderilen çerçeve anlaşma taslağını kabul etmesini istiyor.*

LEFKOŞE/ATİNA/BONN — BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**, Türk ve Rum taraflarının, çerçeve anlaşma taslağını kabul ettiğini en kısa zamanda kendisine bildireceğini umduğunu, bunun gerçekleşmesinden sonra taslağa konulacak tarihleri kesinleştirmek ve anlaşma taslağının iki tarafça kabulünü resmileştirmek amacıyla, en erken bir zamanda kendisinin de katılmasıyla ortak bir üst düzey toplantısı düzenlenmesini önerdi. Öte yandan Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı **Spiros Kipriyanu** da dün yeni belgeyle ilgili görüş alışverişinde bulunmak üzere Atina'ya gitti. Federal Alman Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Juergen Mollemann** da hükümetinin Kıbrıs konusundaki beklentileri-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Karşılaştırma

3. belge ilk anlaşma taslağını andırıyor

SEDAT ERGİN

ANKARA — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri **Perez de Cuellar** tarafından Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin olarak sunulan **"üçüncü belge"**, ana hatlarıyla Türk tarafının Ocak 1985 zirvesinde kabul ettiği **"birinci belge"**yi andırmakla birlikte, bazı konularda Türk tarafının müzakere pozisyonunda **"aşınmalar"** da getiriyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Gerçek Gerçektir

Politikanın iki yüzü vardır, biri içe dönüktür, öteki dışa.

Bulgaristan'da soydaşlarımıza yapılan baskılar sorununu bu iki açıdan ele almak gerekiyor.

Şöyle ki, içerde kamuoyuna Bulgaristan'daki Türklere yönelik baskıları yansıtan yoğun radyo ve televizyon yayını yapılmasına karşın, hükümetimiz dışa dönük yüzünde edilgin bir tutum izlemektedir. Böylece iç kamuoyu yönlendirilmekte, halkın tepkisi dış sorunlara çekilmekte, ama iş yapmaya gelince Ankara etkili önlemlerden kaçınmaktadır.

Oysa Bulgaristan'da soydaşlarımıza yapılan baskılar meydandadır. Son olarak Uluslararası Af Örgütü'nün bu konuda düzenlediği rapor açıklanmıştır. Merkezi Londra'da bulunan Af Örgütü (Amnesty International) Bulgaristan'daki Türklerin adlarını zorla değiştirmek için açılan kampanya sırasında en az 100 Türk'ün öldürüldüğünü, 100'lercesinin tutuklandığını ya da sürgüne gönderildiğini belirtmekte, 40 sayfalık raporunda insan haklarına aykırı baskıların ayrıntılı biçimde dökümünü yapmaktadır.

Uluslararası Af Örgütü'nün raporu, Ankara'nın elinde etkili bir belge olarak değerlendirilecektir.

Ancak olayın bir başka yönü...

• • •

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

• *Jivkov "köklü değişim" istedi.*

8. Sayfada

• *İstikrarlı pazar fiatıda*

• *Türkiye, AET'ye yarı üye olabilir*

9. Sayfada

• *Kıdem tazminatı emekli ikramiyesine dönecek*

• *Dinçerler'e dava açılabilecek.*

14. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Militarizm...

SHP içinde yeni bir tartışma açıldı.

Militarizm?

— Anti-militarist sosyal demokratlar...

Doğrusu, pek fiyakalı ve üstü cilalı bir kavram. Öyle, öyle ama bir de bunun karşılı "militarist sosyal demokratlar" var mıdır?

Yoktur.

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Petrole ABD müdahalesi

Ekonomi Servisi — Ham petrol fiyatlarının önceki gün serbest piyasalarda 1977'den bu yanaki en düşük değerine inerek 9 dolar sınırına dayanması üzerine ABD'nin petroldeki hızlı düşüşe müdahalesi gündeme geldi. ABD Başkan Yardımcısı **George Bush**, fiyatlardaki düşüşü bir noktaya kadar kabul edebileceklerini, ancak ülkenin çıkarı'sına ters bir durum oluşması halinde buna seyirci kalamayacaklarını vurguladı.

Bush, son gelişmeleri ele almak üzere cumartesi günü dünyanın en büyük petrol üreticisi ülkesi Suudi Arabistan'a gidecek. Dün bir basın toplantısı düzenleyerek son gelişmeleri değerlendiren ABD Başkan Yardımcısı

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

e) Posta ve telekomünikasyon.
f) Uluslararası taşımacılık.
g) Doğal kaynaklar (sular ve çevre dahil).
h) Federal sağlık ve veteriner hizmetleri.
ı) Standartları, ölçü ve tartıları tayin etme ve marka ve ticari alameti farikaları ve telif haklarını koruma işleri.
j) Federal yargı
k) Federal görevlileri atama.
l) Savunma (Garanti İttifak Anlaşmaları ile de irtibatlı olarak görüşülecektir.)

2— (2)- İki tarafın anlaşmasıyla federal hükümete ek görev ve yetkiler verilebilir. Bunların dışında kalan görev ve yetkiler, eyaletler veya federe devletlerin olur. Federal yasalar, ya hükümetin yetkilileri ya da federal hükümetin yetkilileri ile iki eyalet veya federe devlet yetkililerinin eşgüdümünde uygulanır.

3— (1)- Federal Cumhuriyet'in yasama organı iki meclisten oluşur. Alt mecliste 70:30, üst mecliste ise 50:50 temsiliyet olur. Federal yasa organı, yukarıda 2(1) maddede gösterilen konularla ilgili yasaları yapar, önemli konularla örneği yukarıda gösterilen 12 konudan 10'u ile ilgili yasalar her iki mecliste de ayrı çoğunluğu gerektirir. Öteki konulardaki yasalar, her iki mecliste de üyelerin çoğunluğunun oyu ile geçer.

3— (2)- Federal anayasa çıkmazların çözümlenmesi, özellikle federal hükümetin normal çalışmasını sağlamak için kaçınılmaz olan (örneğin bütçe) uygun koruyucu hükümler veya mekanizma içerecektir.

Yasama konusunda çıkmaza girilmesi halinde önerilen yasa, önce yasama organının uzlaşma komitesine gönderilir. Üç Rum ve iki Türkten oluşacak bu komitenin kararları, üyelerin çoğunun oylarıyla alınır. Ancak kararın geçerli olabilmesi için en az bir Türk üyenin oyuyla alınması gerekir. Çıkmazın devam etmesi halinde, Federal Cumhuriyet'in başkanı ile başkan yardımcısı (Ad Hoc) esası üzerine birer kişi atar. Bu kişiler, çıkmaza yol açan konularda tanınmış kişiler arasından seçilir. Seçilen bu iki kişi, uzmanların da yardımlarıyla çıkmazın nasıl çözümlenebileceği konusunda yasa organına tavsiyelerde bulunur. Bu amaçla gerekmesi halinde Federal Cumhuriyet'in dışından uzmanlar istihdam edilebilir. Konu, önerilen yasaya yarşı çıkan nüfus arasında halkoylamasına da sunulabilir. Yasama organınca geçirilen yasa, Anayasa Mahkemesi'ne de havale edilebilir. Mahkeme, yasanın anayasayı ihlal edip etmediği veya bir veya öteki taraf aleyhine ayrımcı olup olmadığı konusunda karar verir.

4— (1)-Federal Cumhuriyet'in yönetim şekli başkanlık sistemidir. Cumhurbaşkanı ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı, devletin bütünlüğüyle iki toplumun siyasal statülerinin eşitliğini simgeler. Buna ek olarak, yürütme organı sonuç alıcı federal bir hükümetin işlerlik gereklerini yansıtacak şekilde çalışır.

4— (2)-Cumhurbaşkanı Kıbrıslı Rum, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Kıbrıslı Türk olur. Cumhurbaşkanı ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı, yasama organının yaptığı herhangi bir yasa veya aldığı karar ile Bakanlar Kurulu'nun herhangi bir kararına ilişkin ortak veya ayrı ayrı veto hakkına sahip olur. Bu konular, 1960 Anayasası'nın kapsadığı konuların üstünde olabileceği dikkate alınarak, taraflar arasında kararlaştırılır.

Cumhurbaşkanı ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı, yasama organının yaptığı herhangi bir yasayı veya aldığı kararı veya Bakanlar Kurulu'nun herhangi bir kararını ortak olarak veya ayrı ayrı yeniden görüşülmek üzere iade etmek hakkına sahiptir.

4— (3)-Bakanlar Kurulu 7/3 oranına göre Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türklerden oluşur. Önemli bakanlıklardan biri Kıbrıslı Türklere verilir ve taraflar Dışişleri Bakanı'nın Kıbrıslı Türk olması konusunu görüşmeyi kabul eder.

Bakanlar Kurulu kararlarını "takviye edilmiş çoğunluk" (weighted voting) usulüyle, yani Türk bakanlardan en az birinin oyunu da içeren basit çoğunlukla alır. Taraflar "takviye edilmiş çoğunluk" yönteminin taraflar arasında üzerinde anlaşmaya varılacak özel olarak Kıbrıslı Türkleri ilgilendiren konularda uygulanması konusunu görüşmeyi kabul eder.

4— (4)-Federal Anayasa, Bakanlar Kurulu kararlarından kaynaklanan çıkmazların çözümü için uygun koruyucu hükümler ve mekanizma öngörür. Ve Federal Cumhuriyet Hükümeti'nin normal çalışmasını kolaylaştıracak özel hükümler içerir. Çıkmaz yaratılması durumunda, cumhurbaşkanı ile cumhurbaşkanı yardımcısı ilgili konuda tanınmış birer kişi atar. Bu kişiler, gerekli görülmesi halinde Federal Cumhuriyet'in dışından uzmanlar da çağırarak çalışmada bulunur ve çıkmazın nasıl çözümleneceği konusunda Bakanlar Kurulu'na tavsiyelerde bulunur. Konu, karara karşı çıkan toplumun halkı arasında halkoylamasına da sunulabilir. Bakanlar Kurulu kararları, Anayasa Mahkemesi'ne de havale edilebilir. Mahkeme, kararın anayasaya aykırı olup olmadığı ve toplumlardan biri veya öteki aleyhinde ayrımcı olup olmadığına karar verir.

5— (1)-Federal hükümetle eyaletlerin veya Federe Devletlerin yetkilileri arasında çıkan görev ve yetki

TOPKAPI SARAYI MÜZESİ

1924'TE BUGÜN, BAKANLAR KURULU KARARIYLA, TOPKAPI SARAYI, MÜZEYE DÖNÜŞTÜRÜLDÜ. FATİH SULTAN MEHMET ZAMANINDA YAPIMINA BAŞLANAN (1472) TOPKAPI SARAYI, HER DEVİRDE EKLENEN BİNALARLA ÇOK GENİŞLEMİŞTİ. 699.000 m²'LİK BİR ALANI KAPLAYAN SARAY, OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN SONA ERMESİYLE MÜZE OLUYORDU. DÜNYANIN BAŞTA GELEN MÜZELERİNDEN BİRİ OLAN TOPKAPI, ŞU BÖLÜMLERİ İÇERMEKTEDİR: HAZİNE, KUTSAL EMANETLER, EL YAZMASI KİTAPLAR, ÇİN VE JAPON PORSELENLERİ, PADİŞAH PORTRELERİ, SİLAHLAR, PADİŞAH GIYSİLERİ, ARABALAR VE HAREM... Solda, sarayın "Orta Kapı"sı (Babüsselam), sağda ise, üstten görünüşü..

Mümtaz ARIKAN

dağılımına ilişkin anlaşmazlıklarla tarafların havale edecekleri öteki anlaşmazlık konularında karar verecek olan Anayasa Mahkemesi, Kıbrıslı bir Rum ve bir Türk ile oy hakkına sahip bir yabancıdan (Kıbrıslı olmayan) oluşur.

6-(1)-Dolaşma ve yerleşme özgürlükleriyle mülk edinme hakkının uygulanması, takvimlenmesi, gerekli pratik önlemler ve tazminat için gerekli düzenleme konuları, 1977 anlaşmasının üçüncü maddesi dikkate alınarak bir çalışma grubunca görüşülür.

7— (1)-Kıbrıslı Türklerin ağustos 1981 önerilerinde belirtilen toprak ayarlamalarına ek olarak yapılacak toprak ayarlaması taraflar arasında anlaşılır. Bu toprak ayarlamaları sonucu Kıbrıs Türk eyaleti veya federe devletine % 29 ve... (% 29 artı) oranında toprak kalır. Şöyle ki, taraflar gerçek toprak ayarlaması konusunu görüşürken Kıbrıslı Türkler için meydana gelebilecek bazı pratik güçlükler de içinde olmak üzere 1977 tarihli doruk anlaşmasının üçüncü maddesini ve yeniden iskân ile ilgili sorunları dikkate alır.

İki taraf da taraflar arasında güveni güçlendirmek amacıyla özel statüye sahip olacak birbirine yakın bölgeler önermeyi kabul eder. Bu bölgeler, öneren tarafların sivil yönetimi altında kalacaktır.

8— (1)-Kıbrıslı olmayan askeri birliklerin ve unsurların adadan çekilmesine ilişkin takvim ve tatmin edici garantiler konusunda geçici federal hükümet kurulmadan taraflar arasında anlaşmaya varılacak. Bu arada, iki taraf da Barış Gücünün iyi niyet hizmetlerini ve yardımını kullanarak temas hattı boyundaki askerlerin uzaklaştırılmalarını sağlamaya çalışacak.

8— (2)-İki taraf da bu konuları iyi niyetle ve bu konularda karşılıklı olarak duydukları kaygıyı dikkate alarak görüşmeyi kabul eder.

9— (1)-İki eyalet veya federe devlet arasında ekonomik dengeyi sağlamak amacıyla Kıbrıs Türk eyaletini veya federe devletini kalkındırmak için özel bir fon kurulur. Yer değiştirmiş Kıbrıslı Rumlarla 7 (1) maddesinin uygulanmasından dolayı yer değiştirecek Kıbrıslı Türkleri yeniden iskân etmek için de bir fon kurulur. Federal hükümet bu fonlara katkıda bulunur. Ayrıca yabancı hükümetlerle uluslararası kuruluşları katkıda bulunmaya çağırır.

10— (1)-Maraş bölgesi ile Kıbrıs Türk tarafının 5 Ağustos 1981 tarihli haritasında belirlenen öteki altı bölge tarihine kadar iskân edilmek üzere Barış Gücünün ölü bölgesi olarak geçici bir süre için BM'nin yönetimine verilir.

11— (1)-İki taraf da bu anlaşmada öngörülen yöntemi olumsuz yönde etkileyecek Kıbrıs içi veya dışında herhangi bir eylemde bulunmamayı kabul eder.

12— (1)-Lefkoşa Havaalanı, BM'nin geçici yönetimi altında işletmeye açılır. Ve alana her iki taraftan da serbestçe giriş çıkış olur. BM, bu alandaki hazırlıkları tarihine kadar tamamlar.

13— (1)-Güven ortamının yaratılmasına ilişkin önlemlerin uygulanmadığı şikâyetlerini incelemek üzere uygun bir mekanizma konusunda anlaşmaya varılır. Genel Sekreter bu konuda iki tarafa da uygun önerilerde bulunur.

14— (1)-Taraflar bu anlaşmada temas edilen ve birbirleriyle bağlantılı olan ve bütün oluşturan konularda ayrıntılı anlaşma hazırlamak için çalışma grupları oluşturmayı kabul eder.

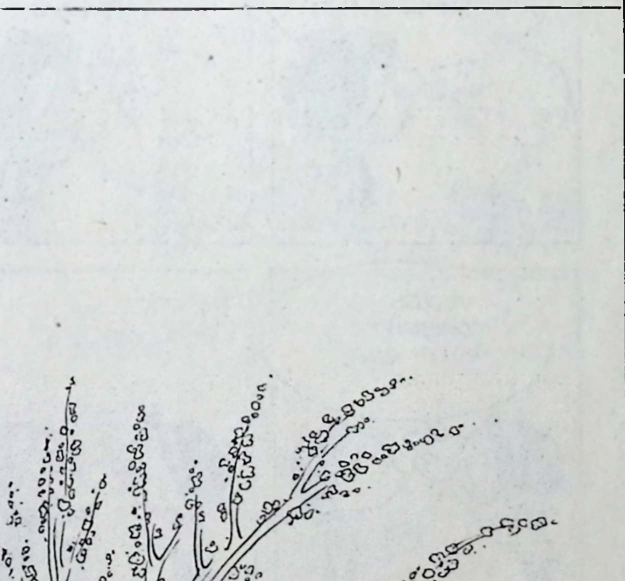
Gruplar çalışmalarını ortak üst düzey toplantılarının yol göstericiliği altında yürütür. Bu ortak üst düzey toplantıları, her üç-dört ayda bir genel sekreterin hazırlayacağı gündemle gerçekleştirilir. Gündem bu anlaşmanın kapsamında olan ve görüşülmemiş konuları içerir. Bu toplantılarda grupların gerçekleştirdikleri çalışmalar incelenir. Ve onlara yol gösterici yönerge verilir. Ortak üst düzey toplantılara tatmin edici hazırlıklar yapıldıktan sonra genel sekreterce çağrılır.

14— (2)-Her çalışma grubu tarafların temsilcilerinden oluşacak ve başkanlığını genel sekreterin temsilcisi yapacak. Gruplar çalışmalarına tarihinde BM'nin Lefkoşa'daki Ofisi'nde başlayacak. Her çalışma grubu bir çalışma programı hazırlayacak ve tarihinde BM'nin Lefkoşa'daki Ofisi'nde yapılacak üst düzey toplantısında onaylanmak üzere sunacak.

14— (3)-Her çalışma grubuna başkanlık eden genel sekreterin temsilcisi her üç ayda bir başkanlık ettiği grubun çalışmalarında kaydedilen gelişmeleri değerlendiren bir rapor hazırlayacak ve genel sekreterin görüşleriyle birlikte bir sonraki üst düzey toplantısına sunacak.

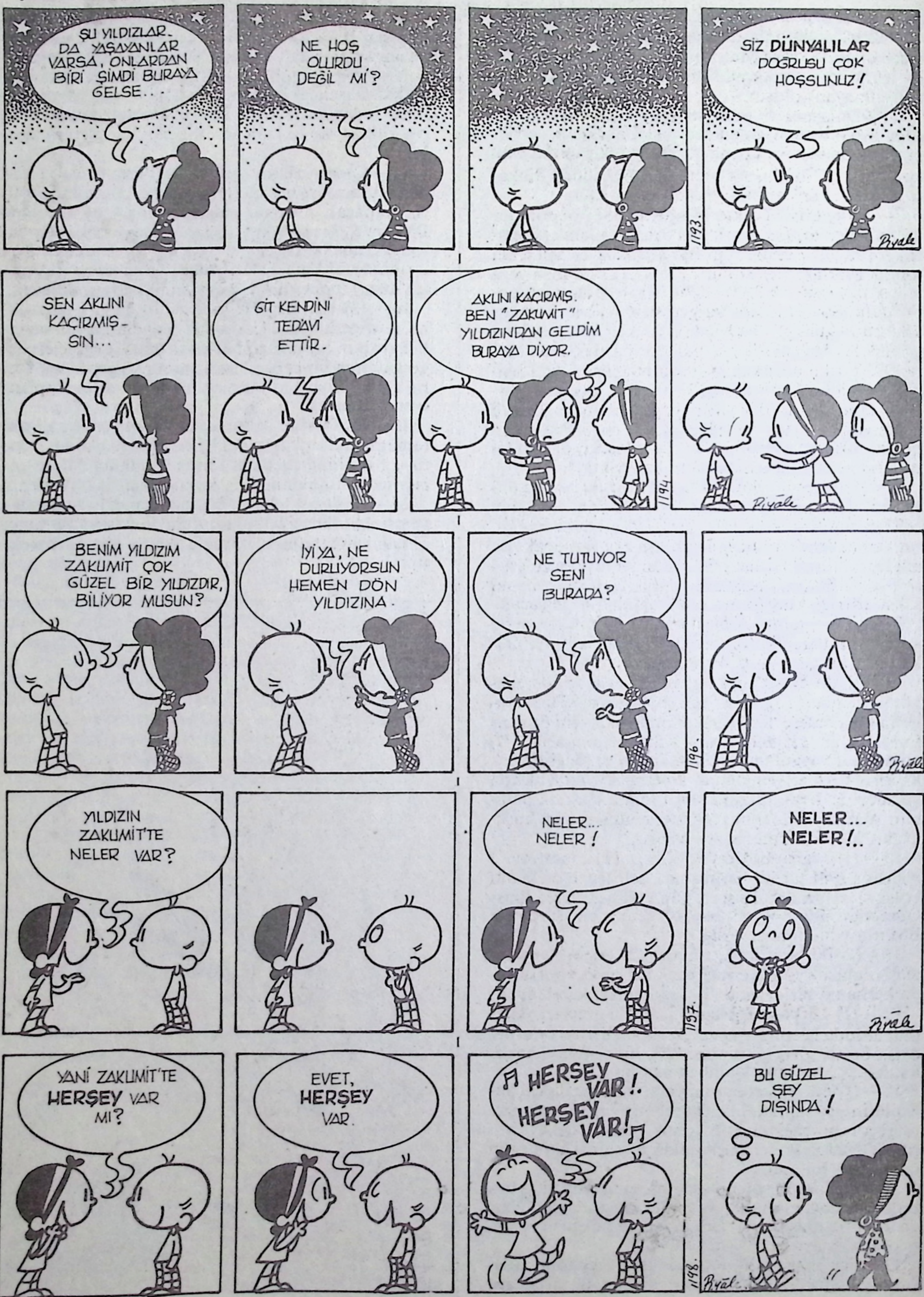
15— (1)-Taraflar çalışma gruplarının çalışmalarını tamamlamasından ve her iki tarafın onayından sonra tarihinde Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin geçici federal hükümetinin kurulmasını kabul eder.

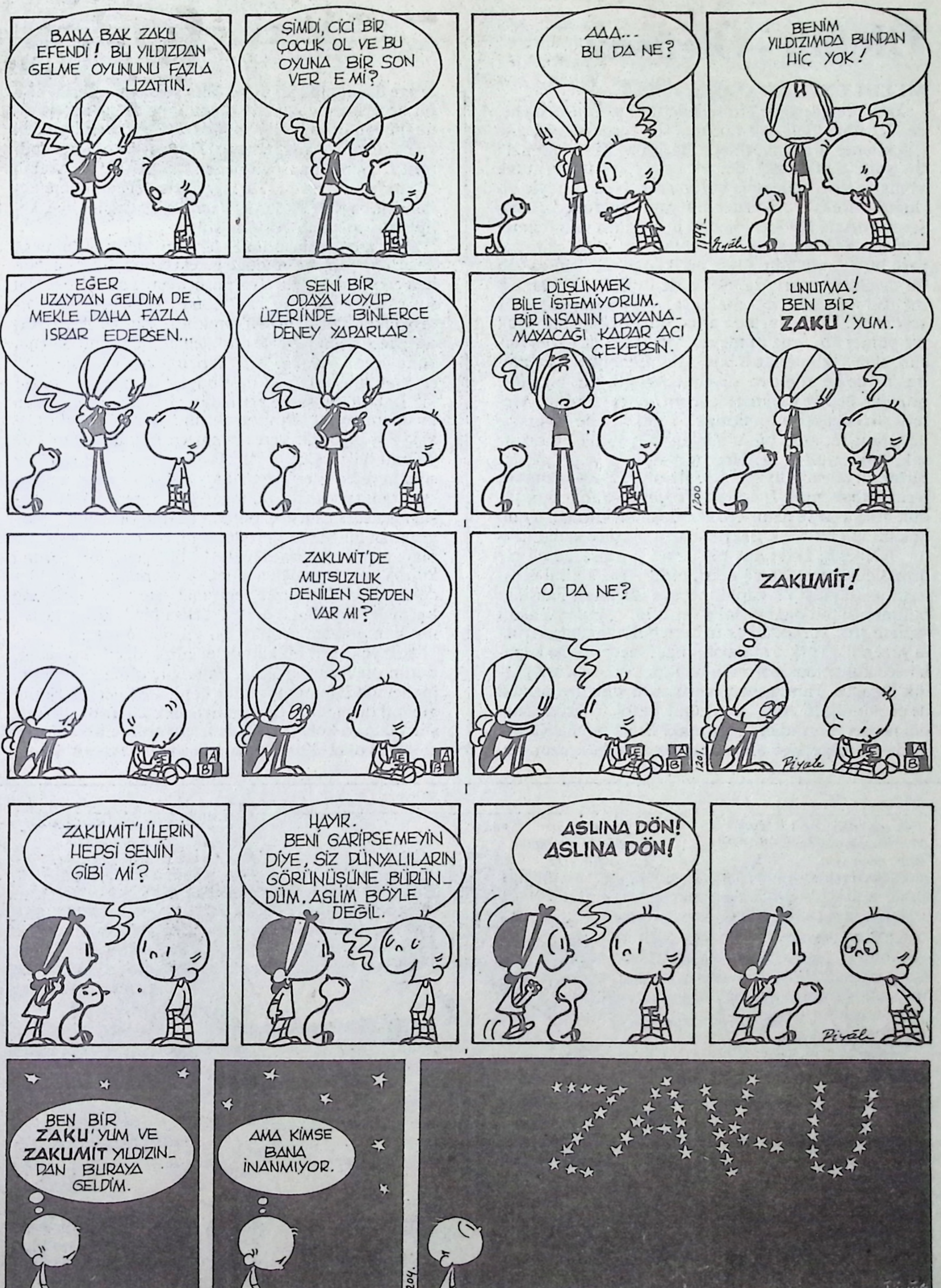
16— (1)-Genel sekreter bu anlaşmanın uygulanması ve gerekli olması halinde yorumlanmasına yardımcı olmak için tarafların emrinde olmaya devam edecektir.

Tan ORAL

Piyale MADRA

BANA BAK ZAKU EFENDİ! BU YILDIZDAN GELME OYUNUNU FAZLA UZATTIN.
ŞİMDİ, CİCİ BİR ÇOCUK OL VE BU OYUNA BİR SON VER E Mİ?
AAA... BU DA NE?
BENİM YILDIZIMDA BUNDAN HİÇ YOK!
1199-
EĞER UZAYDAN GELDİM DEMEKLE DAHA FAZLA ISRAR EDERSEN...
SENİ BİR ODAYA KOYUP ÜZERİNDE BİNLERCE DENEY YAPARLAR.
DÜŞÜNMEK BİLE İSTEMİYORUM. BİR İNSANIN DAYANAMAYACAĞI KADAR ACI ÇEKERSİN.
UNUTMA! BEN BİR ZAKU'YUM.
1200
ZAKUMİT'DE MUTSUZLUK DENİLEN ŞEYDEN VAR MI?
O DA NE?
ZAKUMİT!
1201
ZAKUMİT'LİLERİN HEPSİ SENİN GİBİ Mİ?
HAYIR. BENİ GARİPSEMEYİN DİYE, SİZ DÜNYALILARIN GÖRÜNÜŞÜNE BÜRÜNDÜM. ASLIM BÖYLE DEĞİL.
ASLINA DÖN! ASLINA DÖN!
BEN BİR ZAKU'YUM VE ZAKUMİT YILDIZINDAN BURAYA GELDİM.
AMA KİMSE BANA İNANMIYOR.
1204.
ZAKU

Ölçülü - Ölçüsüz

MELİH CEVDET ANDAY *4 nisan*

Yazın dergilerinde, şiir seçkilerinde aruzla ya da hece ölçüsüne uyularak yazılmış şiir nerdeyse yok gibi (seçkilerde örneğin Ahmet Haşim'le Yahya Kemal'i bir yana bırakırsak), demek özgür koşuk şiirin tek yöntemi diye bellenmiş bulunuyor. Neden böyle olduğunu sorsak, doyurucu bir yanıt bulabileceğimizi sanmıyorum. Eskiden ölçü ve uyak şiirin vazgeçilmez öğeleri sayılırdı; şimdi ise, anlaşılan, onlar şiire zararlı bulunmaktadır. Oysa bu iki öğe, şiir için yararlı da değildir, zararlı da. Şöyle de diyebiliriz: Zararlıdır da, yararlıdır da. Ele alışa, yaklaşıma bağlı bir şeydir bu. Divan şiirinde aruz, onsuz olunamayacak bir yöntemdi; aruz bilmeyen, şiir yazmak şöyle dursun, şiire yaklaşamazdı bile. Milli Edebiyat döneminde, nerdeyse tümden diyebileceğimiz bir biçimde, aruzdan heceye geçilmesi olayını, gerçi **"Arabın, Acemin şiir ölçüsünü bırakmak"** gerekçesi ile savunanlar olmuştu, ama bunu şiir dışı bir yaklaşım sayarsak, haksız olmayız. Hece'nin Aruz'a yeğlenmesini birtakım ulusal duygular etkilemişti. **Hece bizimdir, Aruz yabancının.** Evet, aruz ölçüsü Arabın buluşudur, ama kısa ve uzun heceler arasında kurulan uyum anlamında bir ölçü, Eski Yunan'a, Latin'e kadar uzanır. (Örneğin Daktylos bir uzun, iki kısa heceli bir dize ölçüsüdür.) İran'a geçtiğinde, Aruz'a kimi hecelerin uzatılması ile kapalı heceye varılması ilkesinin bulunması, bu ölçüye daha geniş bir uygulama alanı sağlamıştır. Türkçe'de uzun hece bulunmaması Aruz'la yazan ilk Türk ozanlarını, uzun hece yerine kapalı hece kullanmak zorunda bırakmıştır. Ama asıl güçlük, Arapça, Farsça sözcüklerin hızla dilimize girmesi ile çözülmüştür. Ama ne çözüm! Bir ölçü uğruna anadili nerdeyse ortadan kaldırmak! Elbet bunda Kuran'ın da büyük etkisi olmuştur. Arapça'daki uzun hecelere düşkünlük yoluyla. Ama son zamanlarda kısa bir heceyi uzun okumak (imale), ya da bir heceyi olduğundan daha kısa okumak (zihaf) yöntemlerinden vazgeçilerek, Aruz'la temiz Türkçe şiirler yazılabilmiştir. Şunu da söylemeden geçmeyelim, Arabın **"Aruz"**u İran'da da, Türkiye'de de değişikliklere uğramıştır. **"tef'ile"**lerde ve **"bahir"**lerde değilse bile, kalıplarda çoğalma görülmüştür.

Peki ama, daha sonra Hece'den de vazgeçilmesi, Aruz'un **"yabancı"** olduğu gerekçesini büsbütün içinden çıkılmaz bir duruma düşürmemiş midir? İşte bu soru karşısında **"zor"** ve **"kolay"** karşılaştırması ortaya çıkar. **"Aruz neden bırakıldı? Çünkü Aruz zordur, hece kolay."** Böyle düşünenler olduğunu bilirim. Ama hece saymakla, açık kapalı (uzun kısa) heceleri saymak arasında pek öyle büyük bir zorluk yoktur ki? Dahası var, şiirde zorluktan niçin kaçılıyor? Ozan birtakım zorlukları yenerek şiire varırsa, kendini sıkıya koyduğu için, gereksiz sözlerden kurtulmanın da yolunu bulmuş demektir. Hecenin salt kolaylık açısından yeğlenmesi, ozanı hiç de saygınlaştırmaz, durum tam tersinedir. Bu mantığı yürüterek özgür koşuğa gelecek olursak, burada ozanın ölçü-uyak kaygısından büsbütün kurtulmasını, bir rahata kavuşma olayı diye karşılayacağızdır ki bu, gelişimin zordan kolaya doğru olduğu sonucuna varmamızı gerektirecektir elbet. Ne güzel değil mi? İşte **"İşin kolayına kaçmak"** diye buna derler. Yoksa bizde ozan sayısının gün günden artması bu yüzden olmasın?

Yok yok, ben bu kanıda değilim; özgür koşuğun, bütün ötekilere bakarak, daha güç olması gerektiği inancında bulunmuşumdur hep. Ama herkes benim gibi mi düşünür? Hiç sanmıyorum. Ölçüsüz uyaksız şiir yazmayı kolay bulan gençler vardır elbet, düzyazı gibi kolay. Kurcaladıkça karmaşıklaşıyor konu.

Düzyazının kolay olduğunu kim söylemiş? Belki bu soruyu yanıtlamaya yer buluruz bu yazıda. Biz şimdilik şiir üzerinden yürümeyi sürdürelim. Eskiden, Aruz kullanıldığı zamanlarda, şiiri düzyazıdan daha kolay bulan ozanlar da yetişmişti. Tevfik Fikret bunun en ilginç örneklerinden biridir. Şöyle yazmış:

"...Emin olunuz ki, nesir nazımdan güçtür. İspatı pek kolay! Kendinize bir zemin-i münasip intihap edin, onu bir kere nazman, sonra da nesren —fakat itina ile— ifade etmek isteyin; görürsünüz ki, manzumeniz hal-i hazırı ile bilâ tab'ınızı hoşnut ettiği halde, makale-i mensureniz hoşunuza gitmek, vicdanınızı hakkı ile memnun etmek için daha bir çok tay ve ilâeye, imha ve inbata muhtaçtır... nakıstır."

"...Nazmı kolayca sevdiren şey, onu ilk nazarda güç zannettiren vezin ve kafiye külfetidir. Ne kadar basit bir sebep! Nazmın fikre ait birçok nevakisi bu güçlükler sayesinde karin-i aff-ü mazeret olur. Nesirde haşiv namı vererek sözlerimizin arasından tardetmeye kalkıştığımız fazalâtın emsalini nazımda —bittabi iyi tertibedilmiş olmak şartı ile— levazım ve mütemmimat-ı kelâmdan addile ibka ve muhafazaya çalışırsınız ve bunu tabiatınızın sevki ile bilâ teemmül ve gayri ihtiyari bir surette yaparsınız."

Fikret'in sözlerini bugünkü dile çevirmek çok yer harcamaya patlayacaktı bize, onun için özetini vermekle yetineyim o sözlerin:

..."Düzyazı şiirden güçtür. Bir konu bulun, önce onu şiir olarak yazın, hiç düzeltmeye gerek yoktur, hoşunuza gider, ama onu bir de düzyazı olarak yazın da bakın, neler atacak, neler ekleyeceksiniz."

"...Ölçü, uyak, bir şiirin düşünsel eksiklerini bağışlatır. Düzyazıda şişirme sayılan şeyler, şiire gereklidir, bunu da hiç düşünmeden yaparsınız."

Gördünüz mü, Tevfik Fikret ölçüyü (Aruzu) ve uyağı hem kolay, hem de ayıp örter sayıyor. Öyle ise ölçünün **"zor"** olduğu savı sonradan ortaya çıkarılmış olmalı. Bilisizlikten. Ayrıca, şiirde biçime ilişkin sanatlardan vazgeçmek, onu düzyazıya yaklaştırır ki, (Fikret'e göre) bu, daha büyük güçlüklerle karşı karşıya kalmak demektir, düzyazı çıkar karşınıza ve sizden düşün gücü ister. Öyle ise...

Öyle ise ne yapmalı? Düşünler edinme güçlüğünden kurtulmak için, şiir yazıyor gibi yapmalı ve kolay şiir yazabilmek için de şiirin biçim sanatlarına boş vermeli; yalnız ölçüye ve uyağa değil, akla gelebilecek her çeşit yapısal biçimlemelere de. Bu dünya bunca zahmete değer mi!

İlk şiirimi yayımladığımdan bu yana elli yıl geçmiş... 1936'da Varlık dergisinde çıkan **"Ukde"** adlı, hece ölçüsü ile yazılmış olan şiirdir bu. Aruz'un Yahya Kemal'de ve Ahmet Haşim'de süregittiğini biliyoruz. Özgür koşuğu ise Nazım Hikmet yaydı ve ben şiir yayımlamaya başladığımda, Nazım Hikmet'in ardında yürüyenler bunda ayak diriyorlardı. Benim hece ölçülü şiirim çok azdır. Aruz'u, yakınlarımın çocukları dünyaya geldiğinde yazdığım kısa şiirlerde kullanmışımdır yalnızca. Bana sorarsanız, ben, ölçüyü, uyağı bıraktığımda daha iyi anlamışımdır şiirin güçlüğünü. Elinizde şiirinizi şiir saydıran hiçbir uygulayım (teknik) kalmıyordu, ne yapacaksanız, işe baştan başlayıp yapacaktınız. Ama öbür yandan bu durum, çoğu kişiye, kolay yazmanın da kapılarını açmış oluyordu.

Şunu da ekleyivereyim, ben hiçbir zaman ölçüyü, uyağı tümden bırakmamışımdır, ama onların buyruğuna girmemeye büyük önem vermişimdir. Ölçü, uyak, şiiri düzyazıdan kurtarmanın yöntemi sayılmamalı. Ölçü, uyakla da düzyazı yazılır. Bunun en ilginç örneği de Tevfik Fikret'tir. O kadar korktuğu düzyazıya, Tevfik Fikret, ölçü ve uyakla yaklaşmıştır.

Bir ozan, ölçü kullanmak istemiyorsa, kendi ölçüsünü bulmalıdır.

Nerede Kalmıştık?

ALİ SİRMEN *6 nisan*

Ne zaman gelirse gelsin, sabah yelinin dokunulmamış tazeliğini de sanki birlikte getirirdi. Kendini fazlaca belli etmemeye özen gösterircesine, sessiz süzülürdü içeri. Son görüşmemizden bu yana ister iki gün geçmiş olsun ister iki yıl, söze hep aynı şekilde başlardı:

— Nerede kalmıştık?

Bilge dostum bu sözleriyle, yaşamını coşkularıyla boğuşmakla geçiren, birden aklına üşüşen binlerce düşünce arasında bocalayarak, konuşmaya nereden başlayacağını şaşıran arkadaşını rahatlatmanın yanı sıra, yaşamın duraklamaları, geri dönüşlerine karşın, bizden sonra da başkalarında var olacak olan sürekliliğini mi vurgulamak isterdi. Bilemem. Ve bundan böyle soramam da. Çünkü o artık yok?

Bir daha hiçbir zaman kapıdan süzülüp "Nerede kalmıştık" diyemeyeceğine göre, onunla birlikte ölen biraz da benim. Bu soruyu ne zaman sorsam ve duysam hep onu anımsayacağıma göre de, benimle birlikte yaşayan biraz da odur.

Nitekim, pek kısa sayılamayacak bir aradan sonra, yeniden Cumhuriyet okurunun karşısına çıkarken, söze nereden başlayacağımı bilemez, aklıma üşüşen bir sürü düşünceyi sıraya koymayı beceremez, paniğe dönüşmesine ramak kalmış bir ikircimin saydam duvarları arasında volta atarken, birden dokunulmamış sabah yelinin tazeliğini duydum yine. Dostum yokluğun ötesinden imdadıma yetişmişti:

— Evet nerede kalmıştık?

* * *

1983 kasımında icazetli adaylar arasında, sıkıyönetimli ve pek sıkı denetimli bir seçimin ertesinde, güvenceyi hiçbir şeyin değişmemesinde görenlerin at oynattığı, tüm öbürlerinin de ya bir kenara itildiği ya bir yerlere tıkıldığı, herhalde baskı altında tutulduğu, demokratik kurumların içeriklerinden boşaltıldığı, demokrasinin oldukça uzağında bir noktada kalmıştık. O denli ki, "Kırk katır mı, kırk satır mı" çıkmazından doğmuş olanlardan bile, görünüşteki amaçlarını dahi bir yana bırakıp, "vahşete" sa-

hip çıkmaları istenebiliyordu.

Evet demokrasinin uzağında bir noktada kalmıştık.

Ya bugün? Aradan geçen iki buçuk yıldan sonra, bugün neredeyiz?

Bursa'da şu sıralarda toplanıyor olması gereken "Hukuk Açısından Ulusal Barış" sempozyumunun başına gelenlere bakmak bile nerede olduğumuzu göstermeye yetmez mi?

Tek bu olay bile 31 mart tarihli "Demokrasi İçin Tartışma" başlıklı yazısında, "gerçek bir demokrasiden uzak noktada bulunduğumuzu" ileri süren Hasan Cemal'in görüşlerini ne yazık ki doğrulamıyor mu?

Tek bu olay bile, 1 Nisan 1986'da "Elli Yıl Sonra" ilk başyazısını sunuşunda Nadir Nadi'nin sorduğu "Durum düşündürücü, hatta biraz da korkutucu değil mi" sorusunu haklı kılmıyor mu?

Öyleyse iki buçuk yıl süreyle, ülkemiz için boşuna mı döndü dünya dersiniz?

Sanmıyorum.

* * *

İçinde bulunduğumuz ve nedense kibarca "geçiş dönemi" diye adlandırdığımız dönemin tüm umutsuzluk uyandırıcı, bezdirici, utanç verici baskılarına ve geriliğine karşın, durum yine de ilk bakışta göründüğü kadar karanlık değil.

Her şeyden önce, yıldırma çabalarına karşın, Türkiye bu dönemde teslim olmayan, yılmayan insanları olduğunu görmüş ve göstermiştir. Baskı ve demokrasi dışı yöntemlere karşı, başlangıçta edilgen bir homurdanma biçiminde yavaştan belirmeye başlayan hoşnutsuzluk, bugün etkin bir "hayır"a dönüşmekte, toplum daha özgür, daha üretici, daha etkin katılımlı, daha mutlu yarınları için seçenek oluşturma sürecine girmiş bulunmaktadır.

Ya huzur, ya özgürlük diye sunulan yapay ikilemin doğru olmadığı, gerçekte barış, özgürlük ve ekmeğin bir bütün olduğu, geniş toplulukların etkin katkıları ve çabaları sonucunda elde edildiği toplumumuzca anlaşılmış bulunmaktadır.

Toplum, demokrasi dışı güçler tarafından hainlikle ve Vahdettinlikle suçlanan aydınlarını bağrına basarken bu gerçeği göstermek amacını güdüyordu.

Görülüyor ki, iki buçuk yıl süresince ülkemiz açısından dünya boşuna dönmemiştir.

Burada bir noktaya açıklık getirmek zorunlu: Bu sonuçların hiçbiri zamanın akışı ile kendiliğinden oluşmuş değildir.

Zamanın bir amacı (finalité) yoktur. Dünya, ne güneş ne de kendi ekseni çevresinde bir ereğe yönelik olarak döner.

Amaçları oluşturan, onlara ulaşmak için çabalayanlar bizleriz.

Bugün varılan ve yetersiz de olsa geleceğe yönelik bir aşama olarak kabul edilebilecek olan noktaya ulaşılması da, demokrasiden yana olanların çabalarıyla sağlanabilmiştir.

Türk insanı, ülkesinin, çok yakışıksız bir biçimde duvarlara yazılan ve yanlış olarak Atatürk'e mal edilen "Adalet mülkün temelidir" sözündeki mülkün, yani padişahın, hükümdarın, despotun mülkü olmadığının, hepimizin ortak malvarlığı, özzenginliği olduğunun bilincindedir artık. Hepimiz biliyoruz ki, hiçbirimiz bu ülkenin seyircisi veya misafiri değil, ortak sahipleriyiz. Biliyorum ki, ben Cumhurbaşkanı veya Başbakan kadar sahibiyim ülkemin.

Nüfus kâğıtlarımız bu sahipliğin belgeleri, ortak varlığımızın tapularıdırlar.

İşte bizlere yurdun esenliği için onun hakkında en yetkili ve en etkili kişiler kadar söz hakkına sahip olduğumuzu her an anımsatan da bu ortak varlığımıza sahip çıkma bilincidir.

Bu bilinç ile onun doğrultusunda verilecek mücadele, yarınlara bizi hep birlikte ulaştıracaktır.

İşte şu anda bu noktadayız.

İki buçuk yıl aradan sonra yeniden:

— Merhaba!

ABD'li iki stratejist Türkiye'nin Ortadoğu politikalarını değerlendirdi:

Türkiye, ABD'nin İran'a köprüsüdür

UFUK GÜLDEMİR *6 nisan*

Türkiye'nin Ortadoğu politikalarını birisi siyasi, diğeri askeri açıdan değerlendiren iki Amerikalı stratejist, Türkiye'nin Doğuya açılma politikalarının beraberinde kaçınılmaz olarak yeni siyasi roller de getireceği fikrinde birleşti.

ABD Dışişleri Bakanlığı Yakındoğu ve Güney Asya İstihbarat ve Araştırma Dairesi Başkanı **Dr. George Harris**, Türkiye'nin Ortadoğu politikasını siyasi açıdan yorumlarken, **"Türkiye Amerika'nın İran'a köprüsüdür. Ve bu İranlılara, eğer Batı ile ilişki kurmak istiyorlarsa, bunun mümkün olduğunun işaretidir"** dedi.

Türkiye'nin Ortadoğu politikasını askeri açıdan değerlendiren Duke Üniversitesi öğretim üyesi **Prof. Bruce Kuniholm** ise Türkiye'nin Sovyetler'e saldırı için potansiyel bir üs konumunda olduğunu söyledi ve **"Eğer Sovyetler, İran'dan güneye doğru yürürse Türkiye ne yapar? Bence bu sorunun yanıtı ortada. Her iki yöne doğru ortada"** dedi.

TÜRKİYE KONULU ÜÇ KİTAP

Dr. George Harris, 1954-55 arasında DTCF'de konuk öğretim üyesi olarak bulunduktan sonra 1957'de Ankara'ya ABD Büyükelçiliği siyasi müsteşarlığına atandı. 1977-79 arasında ABD Dışişleri Bakanlığ Avrupa Analizleri Dairesi'ni yöneten Dr. Harris, bu dönemde aynı zamanda Türk-Amerikan ilişkileri konusunda Dışişleri Bakanı'nın danışmanıydı. Harris, Türkiye ile ilgili yazdığı şu üç kitapla Dışişleri Ba-

kanlığı'nın Türkiye uzmanı oldu:

1- **Türkiye'de Komünizmin Kökenleri - 1967,**

2- **Sorunlu İttifak: Tarihi Perspektifte Türk Amerikan Sorunları (1945-1971),**

3- **Türkiye, Krize Alışmak - 1985.**

1977'den beri Yakındoğu ve Güney Asya İstihbarat ve Araştırma Dairesi Başkanı olan Harris, Arap dünyası, İsrail-Arap ilişkileri, Afganistan, Pakistan ve Hindistan'dan sorumlu.

Harris, Türkiye'nin Ortadoğu politikalarını değerlendirmeye, çok yakından tanıdığı Türkiye'nin iç değişikliklerini anlatarak girdi:

HARRİS — 1950'lerde Türkiye'ye geldiğimde siyaset henüz açılmaya başlamıştı. CHP ve DP çatışması yeni başlamış, Türkiye'yi 1960 müdahalesine götüren koşullar yeni yeni oluşmaya başlamıştı. 1950'lerde tartışılması mümkün olmayan konuların sayısı hayli fazlaydı. 1960'larda ise 1950'lerde değinmek bile mümkün olmayan konular Türkiye'nin gündemine geldi. Tabii bu bazı çevrelerde telaş da uyandırıyordu. Söylemek istediğim şudur ki, hiçbir şeyin tartışılmadığı günlerden şimdi her şeyin tartışılmaya başlandığı günlere gelindi. Askeri dönem hakkında yazılan kitaplarda yöneticiler açıkça suçlandı. 1950'lerde muhalefet yapmak demek "**ihanet**" demekti. Bugün muhalefet yapmak, gayet doğal Türkiye için.

Bir başka çarpıcı olay da Türkiye'de oy dağılımının hemen hemen sabit kalması. Bütün partilerin aldığı oyu bir araya getirip, bütün sol partilerin aldığı oyla karşılaştırınca çıkan sonucun 20 yıl öncekinden fazla farklı olmadığı görünüyor. Buna karşılık liderler değişiyor, partiler değişiyor, fakat seçmenler aynı siyasi çözüm üzerinde direniyor.

İBADET EDENLERE BASKI AZALDI

— Bu direnç inanç düzeyinde de geçerli mi sizce?

HARRİS — 1950'lerde kentler bugün olduğundan çok daha fazla laikti. Yüksek tahsil yapmış olanlar, örneğin camiye gitmezdi. Bugün gidiyor. Kadın kıyafetlerinde siyasi manifesto düzeyinde değişiklikler görüyorum. Geçmişte İslam, elbiselere daha az yansırdı, şimdi daha çok yansıyor. Bunu irticanın hortladığına inandığımdan değil, artık ibadet edenler üzerinde daha az baskı olduğunu hissettiğimden söylüyorum. Fakat bana hâlâ Türkiye en laik İslam ülkesi olarak görünüyor.

— Bu söyledikleriniz Amerika'nın Türkiye'deki İslami canlanma konusunda benimsediği resmi teze pek benzemiyor. Resmi tez alarm zilleri çalan bir havada.

HARRİS — Bu benim şahsi kanım. İran devriminin Türkiye üzerinde dini açıdan fazla etkisi olmayacağını tahmin ediyorum. Belki güvenlik konularında bazı yansımaları olabilir. Türkiye ittifak bağlarının nerede olduğunun arayışı içine girebilir, ama dini açıdan fazla yansıma olduğunu sanmıyorum. Örneğin Türkiye'nin Alevi nüfusunun İran'daki oluşumlardan etkilenebileceği düşüncesinin Türkiye'yi tanımayan analistlerde endişe uyandırmasının nedeni, Türk Alevilerinin Sünnilerden daha liberal olduğunu bilmediklerindendi.

— Bilen birisini işbaşında görmek memnuniyet verici.

HARRİS — Türkiye'de İslam ve devlet ilişkisinin 1977'den bu yana fazla değişmediği kanısındayım. Örneğin MSP'nin en yüksek oy oranı yüzde 12'dir, sonra düşme olmuştur. Üstelik bu yüzde 12 içerisinde sadece dini açıdan MSP'ye oy vermeyenler de vardır, ki bunlar MSP'nin daha ziyade ekonomik protestosuna gönül vermişlerdir ve şeriat yanlısı sayılmazlar.

ORTADOĞU VE POLİTİKA

— Din ağırlıklı bir ekonomik görüşün parlamentoda temsil ediliyor olması, sonraki yıllarda Türkiye'nin Ortadoğu politikalarını etkiledi mi sizce?

HARRİS — Türkiye bugün 1950'lerden daha fazla Ortadoğulu.

— Sizce bu takdir mi, tenkit mi edilmeli?

HARRİS — Ortadoğu, Türkiye'nin tabii pazarıdır. Türkiye ekonomik açıdan çok faydalanmıştır bu ilişkiden, müteahhitlik şirketleri dünya çapında iş yapmıştır. Washington, Türkiye'nin Ortadoğu ile ilişkilerinin artmasının Amerika'nın ve Batının da çıkarına olduğu kanısındadır. Bazı stratejistler Kongrenin İsrail konusuna duyarlı olduğunu ve Türkiye'nin İsrail'e hasmane bir havaya girmesinden hoşlanmadığını öne sürebilirler. Ancak Türkiye'nin Araplarla işbirliği yapmasının kötü bir şey olduğunu söyleyemezler.

— Peki Türkiye bugün Ortadoğu'ya ne kadar yakın?

HARRİS — Türkiye'nin Ortadoğu politikası alçak perdede cereyan ediyor. Türkiye Ortadoğu ile siyasi açıdan ilgileniyor, çünkü ekonomik ilişkilerini geliştirmek istiyor. Fakat Türkiye'nin aktif bir Ortadoğu politikası üstlenmesi güçtür. Çünkü o zaman taraf tutmak zorunda kalır, ki bu da onu bölgesel sorunların içine çeker. İşte İran ve Irak'la, İsrailliler ve Araplar arasında bu yüzden bir denge politikası benimsemek zorundadır.

— Bu görüşleriniz Washington'da yaygın olarak benimseniyor mu?

HARRİS — Özellikle Amerikan yönetiminde benimseniyor kanısındayım.

— Ekonomik inisiyatifler günün birinde askeri inisiyatifleri zorunlu kılmaz mı?

HARRİS — Eğer onlarla ticaret yapacaksanız elbette ona uygun siyasi politikalar geliştireceksiniz. Eğer ekonomik bağlar artarsa beraberinde siyasi bağları arttırması kaçınılmazdır. Fakat Türkler, mükemmel diplomatlardır ve tahmin ediyorum ki, dış politikada alternatifli çözümler izleyeceklerdir. Türkiye'nin hem İran hem de Irak'la ilişkisini devam ettirebilmesi bunun kanıtıdır.

— Türkiye'nin bu kıvrak diplomasisi sizin açınızdan neden önem taşıyor?

HARRİS — Türkiye, Amerika'nın İran'a köprüsüdür ve bu İranlılara, eğer Batıyla ilişki kurmak istiyorlarsa, bunun mümkün olabileceğinin işaretidir.

SAVAŞIN SİZE SIÇRAMASINI ÖNLEDİNİZ

— Türkiye'nin Ortadoğu'da muhtemel bir krizde taraf olmaya sürüklenmesi ihtimali var mı?

HARRİS — Bir olaya istediğinizden daha fazla karışmak ihtimali her zaman var. Ama İran-Irak örneğinde taraflarla eşit ilişki kurarak bu savaşın size sıçramasını önlediniz. İstenmeyen bazı tesadüflere de muhatap olmadınız. Örneğin arabuluculuk yapmak isteyen Cezayir Dışişleri Bakanı'nın uçağı düşürüldü. Bu Amerika'yı doğrudan etkilemedi elbette, ama bu savaşın yan tesirlerine dikkat çekti. Körfez'e sıçramasının başka ülkelerin de işin içine girmesiyle sonuçlanabileceğinin işaretini verdi. Tabii her gün binlerce insanın ölmesi de bu savaşın bitmesini arzu etmek için

en büyük motivasyonumdur.

— **Türklerin bilmesini istediğiniz başka unsurlar var mı?**

HARRİS — Bundan 10 yıl önce Türkiye'de kimse Ortadoğu'daki ülkelerin adını bile bilmiyordu. Şimdi sizinle oturmuş Ortadoğu sorunlarını konuşuyoruz; Türk işadamları, bürolarında İran-Irak savaşının gidişatını izliyor. Bunlar bence çok önemli sinyaller.

ASKERİ AÇIDAN DURUM

Türkiye'nin Ortadoğu politikalarını askeri açıdan değerlendiren **Prof. Bruce Kuniholm,** 1949-51 arasında, babasının ABD elçiliğinin birinci kâtibi olması nedeniyle Ankara'da büyüdü. 1960-67 arasında Robert Kolej'de hocalık yaptığı sırada PTT basket takımında oynayan **Kuniholm,** ayrıca Robert Kolej basket takımının koçluğunu da yaptı. Kuniholm, 1950'lerin başkentini şöyle hatırlıyor:

"Ankara'da Kızılırmak sokakta otururduk. O yıllarda o sokaktaki tek ev bizimkiydi. Her yer tarlaydı, dere kenarlarında oynardık."

Carter döneminde ABD Dışişleri Bakanlığı Siyasi Planlama Dairesi'nde görev yapan **Kuniholm,** Türkiye ile ilgili bir kitap hazırlığı yapıyor. Son bir yılda gizlilik tasnifi kaldırılmış başkanlık dokümanlarını inceledi; önümüzdeki yıl çalışmalarına Türkiye'de devam edecek.

— **Türkiye'nin İran'la birlikte Basra Körfezi'ni koruyan doğal bir bariyer olduğu kanısındasınız. Neden?**

KUNIHOLM — Eğer Sovyetler, Türkiye ve İran yerine Suriye ve Irak'la komşu olsaydı, ABD'nin Körfez politikası bugünkünden çok daha farklı ve zor olurdu. Bu bakımdan Türkiye, İran, Pakistan bir tür tampon görevi yapar. Türkiye, Sovyetler'e saldırı için potansiyel bir üs durumundadır. Fakat bunu söylemem Türkiye'nin tek ve başlıca rolünün bu olduğunu düşündüğüm anlamına gelmemelidir.

— **Türkiye coğrafi konumunu sizce uluslararası ilişkilerinde vurgulamalı mı?**

KUNIHOLM — Türkler bence çok dikkatli diplomatlar ve hep öyle oldular. İkinci Dünya Savaşı'nda eğer tarafsız kalmasaydınız belki de bugün Türkiye diye bir ülke olmazdı. Bazı stratejistler Türkiye'nin tarafsız kalmasını eleştirebilirler, ama Türkiye yapması gerekeni çok iyi yaptı bence. Türkiye'yi sadece bizim menfaatlerimize hizmet etmesi gereken bir sıçrama üssü olarak görmüyorum. Böyle bir rolün Amerika'nın çıkarına olduğu kanısında da değilim.

— **1982-83'te bu izlenimi uyandıracak bazı teklifler vaki oldu.**

KUNIHOLM — Türkler kıvrak olduklarından hiçbir konuda acele ve kesin karar vermiyorlar. Evet veya hayır demiyorlar. Uluslararası ilişkilerle ilgilenen herkes bilir ki, opsiyonları açık tutmakta fayda vardır. Sovyetler'in İran'a yürüdüğünü farzettiğimi de, ki bence bugün biraz güç görünüyor veya bir Körfez ülkesi ayaklanması halinde Türkiye ne yapar? Bence bu sorunun yanıtı hayli ortada. Her iki tarafa doğru ortada.

ABD ÜSLERİ

— **ABD üslerinin Türkiye'nin inisiyatifi dışında kullanılabileceğinin geçmişte örnekleri yaşandı.**

KUNIHOLM — Haklısınız. Örneğin İran'daki kurtarma operasyonu sırasında Umman'daki üsler önceden izin almadan kullanıldı, ama Türkiye, Umman değildir.

— **ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi James Spain, anılarında İncirlik Üssü'nün Türk Genelkurmayı'nın haberi olmadan Almanya'daki bir kurmay tarfından alarm düzeyine geçirilebileceğini yazıyor.**

KUNIHOLM — Eğer olmuşsa, önlemenin anahtarı, bir daha olmamasını sağlamaktır.

— **Bu mümkün mü?**

KUNIHOLM — Bazı önlemler aldığınız kanısındayım. Ama teknik güçlükler var. Örneğin son 5-6 yılda bilgisayarlarımız yüzlerce sahte nükleer saldırı alarmı verdi. Teknik mükemmelliğe ulaştığı sanılan uzay mekiği düştü.

— **Peki, teklif, yardıma şiddetle ihtiyaç duyan bir Körfez ülkesinden gelirse?**

KUNIHOLM — Böyle işaretler mi var?

— **Yok mu?**

KUNIHOLM — Sizin Körfez ülkeleri ile iyi ilişkileriniz var. Bence bu kötü bir şey de değil.

Prof. Doğramacı: Takdir ederlerse, sağ oldukça YÖK Başkanlığını yürütürüm

YÖK tutkusu

ÜMİT ASLANBAY *7 nisan*

ANKARA — YÖK Başkanı Prof. Dr. **İhsan Doğramacı,** Istanbul toplantısında kendisine ve YÖK'e yöneltilen eleştirilerin ardından ilk kez, **"YÖK Yasası'nda değiştirilecek yanlar var"** diye konuştu. YÖK'ün **"merkeziyetçi bir kurum olmadığını"** öne süren YÖK Başkanı, yöneltilen eleştirilerin bu noktada haksız olduğunu, incelendiğinde, bunları gündeme getirenlerin durumu göreceklerini savundu. Prof. Doğramacı, **"Ben incelemeden konuştukları için bunlara 'tembeller' dedim"** diye savunma yaptı.

Kuruluşundan bu yana başkanlığını sürdürdüğü kurumun TBMM tarafından da incelenerek **"merkeziyetçi"** bulunması halinde yasayla değişiklik yapılmasının **"TBMM'nin takdiri olacağını"** vurgulayan YÖK Başkanı, **"Sürenizi doldurmanıza 3 yıldan fazla bir zaman var. Bu süre dolduktan sonra tekrar YÖK Başkanı olmak ister misiniz?"** sorusuna şu karşılığı verdi:

"Ben sağ oldukça ve takdir edilirsem YÖK Başkanlığını sürdürürüm. Bu benim için en şerefli görev. Benim görev sürem sona erdikten sonra Bilkent Üniversitesi'nin başına gideceğim haberleri de asılsızdır. Bilkent'in rektörü de var, mütevelli heyeti de... Beni uy-

gun görürlerse her zaman göreve hazırım."

YÖK'TE DEĞİŞTİRİLECEK YANLAR

Prof. İhsan Doğramacı, Yüksek Öğretim Yasası'nda değiştirilecek yanlar olduğunu, ancak bunların bazılarının eleştiri noktalarının dışında olduğunu söyledi. YÖK Başkanı, öğretim elemanlarının maddi durumlarının düzeltilmesi konusundaki eleştirilere ise katıldığını söyledi. Prof. Doğramacı yasada değiştirilebilecek yanları Cumhuriyet muhabirine şöyle sıraladı:

"Genç öğretim elemanlarına dışarda çalışma imkânı yaratılmalıdır. Bu öğretim elemanları Türkiye'deki kadrolarında kalmak koşuluyla 3-5 yıl süreyle dış ülkelerdeki üniversitelerde bilgi ve görgülerini arttırabilmelidirler. Bu YÖK tarafından denetlenebilmeli, organize edilebilmelidir. Tabii genç öğretim elemanları dışarda kaldıkları sürece maaşlarını da alabilmelidirler.

Öğretim mesleğini cazip hale getirmek gereklidir. Bir öğretim elemanı mühendislik için özel sektöre geçmemelidir. Kariyer haline gelmelidir ve öğretim elemanlığı maddi bakımdan doyurucu olmalıdır. Bunun için bazı düzenlemeler yapılması çok yararlı olacaktır.

Bir diğer önemli husus da kalkınmada öncelikli illerdir. Bu illerde öğretim elemanı ihtiyacı çok fazladır. Bu nedenle kalkınmada öncelikli yerlere gidecek öğretim elemanlarına bazı olanaklar sağlanmalıdır."

"TBMM DEĞİŞTİRSİN"

YÖK Başkanı, Yüksek Öğretim Yasası'nın anayasaya çok detaylı ve ayrıntılı girdiğini, ancak zamanla bunun doğruluğunun ortaya çıktığını savundu. **"Ama siz son olarak Eğitim Sanayi İşbirliği Toplantısında yasanın anayasaya çok detaylı girdiğini, bunun uygulamada zorluklara yol açtığını söylediniz"** biçimindeki anımsatmaya YÖK Başkanı şu karşılığı verdi:

"Evet, detaylı girmiştir. Ancak zamanla bunun doğru olduğu ortaya çıkıyor. Mümkün olduğunca detaylı girsin ki zor değiştirilsin, çünkü bu sistem çok mükemmel bir sistemdir."

Prof. Doğramacı, **"hükümette, gerek YÖK Başkanlığı gerekse yasada bazı değişiklikler yapılması biçiminde bir hava olduğunun"** belirtilmesi üzerine de şöyle konuştu:

"İncelesinler görsünler. YÖK merkeziyetçi bir kurum değildir. Ama TBMM başka türlü değerlendirir ve değiştirirse takdir onlarındır. Bizim o zaman diyecek bir şeyimiz yoktur. Ama söylüyorum, TBMM'nin yetkisi var. İncelesinler görsünler. Biz görüşümüzü söyleriz."

Bugün Rakip Görmüyor Ya Yarın?

CÜNEYT ARCAYÜREK *8 nisan*

ANKARA — Başbakan Özal, eski AP lideri Demirel'i "şimdilik" siyasi rakip görmediğini söyledi. Özenle yapılan bu vurgulama, Sayın Özal'ın gelecekte bir gün Sayın Demirel'in "karşısına dikileceği" hesabını yapmaya başladığını gösteriyor.

Görünen köyün kılavuz istemediği söylenir, ama düne dek Sayın Özal, Sayın Demirel'in sağ kesimde etkinliğini pek umursamaz görünüyordu. Türk halkının "eskiye özlem çekmediğini" sürekli söylerken, sadece 12 Eylül öncesinin kargaşalı günlerini değil, yanı sıra eski siyasetçilere de pek "itibar etmediğini" belirtmeye çalışıyordu. Ne çare, makam odalarında yapılan bu tür hesaplarla halkın içinde yaşayan gerçeklerin birbirini tutmadığı, son olaylarla bir kez daha ortaya çıktı.

Üç günlük son gezisinde Sayın Özal'ın sağ kesimi birleşmeye ve ANAP bünyesinde toplanmaya çağırması bekleniyordu. Oysa Sayın Özal, hazırladığı bu taktiği uygulayamadı, çünkü gezinin ilk günü Bursa'dan gelen haberler, sağ kesimdeki oy birikiminin bütünüyle ANAP'ın peşinde olmadığını, tersine sağ kesimde yeni oluşmalara gebe yeni gelişmelerin giderek güçlendiğini gösterdi. Tabii, Sayın Özal bu manzara karşısında sağda birleşme çağrısını geri bırakmak, şimdilik kabuğuna çekilerek yeni bir değerlendirmeyle geleceğe bakmak gereğini duydu.

Halkın içine girip kimi görüşmeler yapılınca görülüyor ki, — Özal'a yandaş basın ne yazarsa yazsın— sağ kesimde yeni bir süreç başlamış. Düne dek Sayın Özal'ın bütün demeçlerinde "buçuk parti" diye nitelediği siyasal kuruluşlar giderek güçleniyor. Özellikle Sayın Özal'ın bir demecinde kabul ettiği gibi, "Demirel etkeni" derinlerde yüzerken birden su yüzüne çıkmış, ağırlığını "buçuk parti" yanında duyurur hale gelmiş.

Nitekim, başkentte bize söylenenlerin halk kesimlerinde yaşadığı gerçeğini saptamak için uzun uzadı-

ya araştırma yapmaya gerek yok. İşin doğası harekete geçmiş, ANAP'tan memnun olmayan kesimler, —örneğin kırsal alan— sağda yer alan kitleler, yavaş yavaş öteki sağ partiye ya da partilere kayma eğilimine girmişler.

Esasen Bursa olayına şöyle bakmak gerekiyor: Kitleler ANAP iktidarından yeterince memnun olsalardı, başka bir partiyi ya da geçmişte hizmet vermiş kimi kişileri bu denli canlı karşılamazlardı.

Nitekim Sayın Özal gördüğü ilgiyi azımsayan basın haberlerine fena tutuluyordu. Balıkesir'de TV'ye görkemli kalabalıklardan söz etmesinin nedeni, Bursa'nın yanı sıra gücünü koruduğunu duyurmak içindi. Ama gerçek odur ki, ANAP iktidarının başarısızlıkları kitlesel kimi gösterileri bilinen noktaya itti. Bu davranışlara sadece bir siyasetçinin kişisel etkinliği olarak bakmak Sayın Özal'ı gene yanıltacak.

Bir başka varsayıma göre, ANAP iktidarı Mecliste çoğunluğu yitirdiği gün tabanındaki kopmalar daha hızlı bir sürece girecek. Başbakanın üzerine basarak yalanladığı kırsal alandaki perişan tablonun —eğer önlemler alınmazsa— seçim öncesinde daha büyük çapta ANAP aleyhine bir oy patlamasına dönüşmesi olası.

Çanakkale'de ve kimi ilçelerinde Sayın Özal'ın gözlediği ilginin Balıkesir'e doğru kaydıkça değerini yitirdiğini söylemek yanlış bir gözlem değil. Bir öteki gözleme göre, SHP'nin birleşmeden sonra gücünü arttırdığını kanıtlayan ana belirtiler somut biçimde görülüyor.

Eğer Çanakkale, Balıkesir, Manisa illerinde yapılan dar çerçeveli araştırmalar yanıltmıyorsa, ANAP'ın gelecek seçimde tek başına iktidara gelmesi olasılığının hayli zayıfladığını söyleyenlere hak vermek gerekecek. Tabii, siyasal kitlesel olaylarla gelişmeler, günübirlik yön değiştiren, bugünden yarını kesinlikle bağlamayan süreçleri kapsar. Bu nedenle ANAP aleyhindeki tırmanışı bugünün koşullarında değerlendirmek gerekiyor.

Sayın Özal'ın eski AP liderinin "üzerine gitmemek", hatta yapacağı gezileri kolaylaştırmaya yönelen kararlılığı bu gezinin ANAP adına olumlu tek yanı. Başbakanın bu kararlılığını eleştirmek değil, tersine beğeniyle karşılamak, hatta aksine yapılacak uygulamalarla iktidarın yitireceği gücü hesaba katarsak, sağlıklı bir görüş olarak kabul etmek gerekiyor.

Özet olarak söylemek gerekirse, Sayın Özal kendisini iktidara getiren "dört görüşü" artık elinde tutamamanın sancısını çekiyor.

Baş üzerinde birleşen eller birbirinden kopmuş gibi bir manzara.

Heykel ve İnsan...

10 nisan

İstanbul Servisimizin dünkü Cumhuriyet'te şu haberi yayımlandı:

"Cumhuriyetin 50. yılı nedeniyle İstanbul'un park ve bahçelerini süslemeleri için ülkenin en ünlü sanatçılarınca yapılan 20 heykel, birer birer yok oluyor. Bunun son örneğini de Mehmet Uyanık'a ait 'Birlik' adlı, Barbaros Bulvarı'na dikilmiş beton heykel oluşturdu. Yapıt, Beşiktaş Belediye Başkanı Mümtaz Kola'nın 'Gereksiz... Hiçbir anlamı yok... Yıkın' emriyle dün yerle bir edildi.

1973 yılı sonlarında Barbaros Bulvarı'ndaki yeri-

ne dikilen Mehmet Uyanık'a ait 'Birlik' adlı beton heykelin önceki gün Beşiktaş Belediyesi'nce yıktırılmasına karar verildi. Aynı gün parka sokulan bir dozer, heykelin üst kısmını koparak bıraktı. Dün yine aynı yere gelen Beşiktaş Belediyesi'ne bağlı işçiler, ellerindeki havalı taş kırma kompresörleriyle, 13 yıldır doğaya karşı direnen heykeli parçalayarak yerle bir ettiler."

Böyle bir olay 1980'ler Türkiyesi'nde nasıl yorumlanabilir? Biliyoruz, kimileri heykellerin yıkımına karşı ilgisiz kalacaklardır. "İnsanlara işkence edilirken, hatta kıyılırken, insan hakları göz göre göre çiğnenirken işimiz heykelleri korumaya mı kaldı?" diyecekler bile çıkacaktır. Ne var ki, böyle bir yaklaşımın doğru olmadığını kesinlikle söyleyebiliriz. Dünya haritasına baktığımız zaman ne görüyoruz? Hangi ülkede sanata değer veriliyorsa, sanat yapıtlarına saygı gösteriliyorsa, o ülkede insan haklarına ve demokrasiye de gereken özen gösterilmekte ve önem verilmektedir. Çünkü konu uygarlık düzeyiyle ilişkili ve bağıntılıdır.

Daha öteye de gidebiliriz. Batının büyük kentlerini dolaşmış olanlar bilirler. Oralarda şehirlerin meydanlarını ve kavşaklarını heykeller süsler. Böyle kentlerin ise altyapılarının tamamlandığı, şehircilik hizmetlerinin tıkır tıkır işlediği, hemşerilik bilincinin üst düzeyde oluştuğu da saptanmaktadır. Batıda sokak ve meydanlara dikilmiş heykelleri yıkan bir kent yönetimi, en azından "barbarlıkla" suçlanır.

Uygarlık dünyasındaki gerçekler böylece belirlenince ortaya bir soru çıkar. Acaba İstanbul'un düzensizliği, kirliliği, trafiğinin bozukluğu, hizmetlerinin eksikliği, başıboşluğu nedendir? Yeni belediye yöneticileri, bütün suçu heykellerde mi buluyorlar ki, hepsini teker teker yok ediyorlar?

★★★

Parlamento ve Ülke

11 nisan

Önceki gün Büyük Millet Meclisi kavgalı oturumlarından birini yaptı. Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, ana muhalefet partisini "seviyesizlik"le suçladı. Bunun üzerine Başkan Vekili Sabahattin Eryurt, Devlet Bakanı'nın sözünü geri almasını istedi. Gürültüler arasında çantalar uçtu, yuha sesleri yankılandı, milletvekilleri bağırışarak birbirleriyle itişmeye başladılar.

Bir rastlantı ile o sırada Şehit Teğmen Kalmaz İlkokulu öğrencileri dinleyici locasında bulunuyorlardı. Öğretmenleri, Meclisin nasıl çalıştığını görsünler diye çocukları getirmişlerdi. Kavga başlayınca küçükleri apar topar dışarı çıkardılar.

Gazeteler olayı ayrıntıları ile yazarak kamuoyunun gözleri önüne serdiler.

Herkesin bildiği gibi dünyadaki ve bizdeki parlamenter yaşamda kimi zaman itiş kakış olabilir, politikacıların söz düellosu küfürleşmeye dönüşebilir.

Bunlar tatsız ve çirkin görüntülerdir.

Ama bir parlamentonun saygınlığını yaratacak temel kurallar daha başkadır. Ülkede demokrasi tam anlamında geçerliyse, fikir özgürlüğü sağlanmışsa, seçimler hiçbir kısıtlama yapılmadan gerçekleştirilmişse, gülü seven dikenine katlanır özdeyişindeki gibi parlamenterlerin kavgaları bir ölçüde hoş görülebilir.

Türkiye bu bakımdan değişik durumdadır.

12 Eylül Harekâtı eski parlamentoyu dağıttı, milletvekillerini beğenmedi, eski politikacılara siyasal yasaklar koydu, veto yetkileriyle yeni bir Meclis oluşturdu. Ne var ki, bugünkü parlamentoda ne partiler dağılımının haritası göz doyurucudur, ne sandalye dağılımı sağlıklıdır, ne de iktidar partisinin durumu demokratik rejim bakımından onaylanabilir.

Öğretmenlerin Meclisten apar topar kaçırdıkları ilkokul öğrencileri olayın bu yanlarına akıl erdirebilecek yaşta değillerdir; ama, bugün parlamentoda iktidar-muhalefet dengesinin çoktan bozulduğunu, buna karşın hükümet partisinin olağanüstü koşullardan miras kalan durumunu sonuna kadar kullanmak istediğini kamuoyu bilmektedir.

İşte parlamenter rejim adına esef edilmesi gereken durum budur. Meclisteki itişip kakışma, olayın ardındaki bu olumsuz gerçeğin yanında önemsiz kalır. Bugünkü parlamento içi dengelerin, parlamento dışındaki siyasal ve toplumsal gerçeklerle bir ilişkisi kalmadığı kesindir.

Acaba iktidar partisinin gerilimi ve öfkesi buradan mı kaynaklanıyor?

★★★

Yeni televizyon dizisinin yönetmeni Seden:

Çalıkuşu, benim eşeklikten insanlığa geçişimin ürünü

ŞENAY KALKAN *13 nisan*

Ünal Küpeli'nin, **"Mardin Münih Hattı"**ndan sonra ekranlara Reşat Nuri Güntekin'in ünlü romanından önce sinemaya, şimdi de televizyona uyarlanan**"Çalıkuşu"** geliyor.

"**Çalıkuşu**"nu 1965'te de sinemaya uyarlayan **Osman Seden**, bu kez diziyi yönetiyor. **Osman Seden**'in ilk çalışmasında başrolleri **Türkân Şoray** ve **Kartal Tibet** canlandırmıştı. Pazar akşamları 45 dakikalık 7 bölüm halinde yayımlanacak ikinci **"Çalıkuşu"**nda ise, başlıca rollerinde **"Küçük Ağa"**dan ve **"Bay Alkolü Takdimimdir"**'den tanıdığımız **Aydan Şener, Kenan Kalan, Sadri Alışık, Tomris Oğuzalp, Kaya Akarsu, Eşref Kolçak, Tilbe Saran, Kâmuran Yüce, Hayati Hamzaoğlu**, halen İstanbul Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'nü yürüten **Turgut Savaş, Suna Selen, Muazzez Kurdoğlu, Mübeccel Varda**, geçen yıl ölen **Savaş Başar, Nil Burak, Mine Çayıroğlu** ve **Saime**

Bekbay'ın canlandırdığı 51 sanatçı oynuyor.

SEDEN SONUÇTAN MEMNUN

En genel ve kısa anlatımıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmakta olduğu dönemin ve o dönemdeki toplumsal ilişkilerin ele alındığı **"Çalıkuşu"**nun görüntü yönetmeni **Kenan Kurt.** Dizi filmin müzikleri ise **Esin Engin**'e ait.

Öte yandan film daha TV'de gösterilmeden TRT Dış Yapımlar ve Satımlar Müdürlüğü tarafından Almanya'daki Destan Video'ya, 9 milyon Türk Lirası-na satıldı.

Reşat Nuri Güntekin'in **"Çalıkuşu"** adlı romanını 21 yıl aradan sonra bu kez televizyon için çeken **Osman Seden** sonuçtan memnun. **"İyi oldu. Hatta çok iyi bir film oldu"** diyor.

Yeşilçam'a 46 yılını veren **Osman Seden** için **"Çalıkuşu"** bir tür yeniden doğuş. **Seden**'e göre televizyona dizi film ya da film yapmak da **"Halkla bağları tamamen kopan Türk sinemasının bu bağları yeniden kurabilmesi için önemli bir adım..." Seden,** aileyi yeniden sinemaya çekebilmek için bir başka önemli adımın da video filmleri olduğunu söylüyor.

Osman Seden'le **"Çalıkuşu"**nu konuşmak için Beyoğlu'nda, Girik Han'ın birinci katındaki bürosunda buluştuk. Video için çektiği filmin setinden geliyordu. Televizyon için çektiği filmi biliyorduk, şimdi de video filmini öğrenmiştik. Ya sinema?

O.S. — Sinema yok ki, Türk sineması canlanıyor sözleri birer varsayım. Türk sineması canlanıyor olsaydı, salonlar boş olmazdı. Salonlar boş, çünkü sinema halktan koptu. 1970'ten beri halkı, aileyi sinemadan koparmak için ne lazımsa yaptık. Aile bizde çok kutsaldır. Aile gelmeyince, yani kadın gelmeyince Türk sineması bitti. Türk sineması şimdi sokaktaki serseri mayın için film yapıyor.

— Türk sineması bugünlere nasıl geldi sizce? Yani 1970'ten sonra neler yapıldı?

O.S. — Neler yapılmadı ki. Karate furyası, seks furyası, kopya etme furyası. **Halit Refiğ**'in **"Gurbet Kuşları"** adlı filmi, 14 kez başka adlarla çevrilmiş. Halkla ilişki kesilmesin de ne olsun. Yüzlerce neden var. Kimse ben temizim, ben böyle yapmadım diyemez. Herkes günahkâr.

— Herkes günahkâr derken, kendinizi de işin içine katıyor musunuz? Çünkü siz de yıllarca "piyasa filmleri" denilen türden filmler yaptınız?

O.S. — Bunu kesinlikle kabul etmiyorum. Yani **"piyasa filmleri"** deyimini. Piyasa oydu ve herkes o piyasaya göre film yaptı.

— Ya genç yönetmenlerin yaptıkları? Sizce onlar Yeşilçam'a yeni bir kan, yeni bir soluk kazandırmıyor mu?

O.S — Genç insanları küçümsemek için söylemiyorum, ama yaptıkları boşuna. İçerde ve dışarda ödüller de kazanıyorlar, ama ya gişe? Her türlü malın bir alıcısı olmalı. O eleştirmenlerce göklere çıkartılan, ödül üstüne ödül kazanan filmlerle **Küçük Emrah**'ın filmlerinin gişe hasılatını karşılaştırsanız aklınız durur.

— Çıkışı nerede görüyorsunuz? Yani Türk sineması nasıl kurulacak? Hangi temeller üzerinde? Aile, kadın sinemaya nasıl döndürülecek?

O.S. — Yeni Türk sineması başka temeller üzerinde kurulacak. TV'de diziler yapılıyor, video filmlerinde iyi niyetli kıpırdanmalar var. Bunlar halkta yerli yapımlara ilgi sağlarsa, aileye yeniden **"Benim zevkime göre iş yapmaya başladılar"**ı söyletirse (ki bunu da Yeşilçam'ın sahte şöhretleri değil, yeni yüzler yapacak) sinemaya ilgi yeniden doğar. Tabii bir de sinema seyircisine sıcak bir salon, iyi koltuk ve iyi bir projeksiyon sağlanırsa... Aile güvenle gelecek.

— Sizin "Çalıkuşu"nu TV için yapmanızın bir etkeni de bu herhalde?

O.S. — Türkiye bir yerlere geldi. Bunu masa başında kötülemek ya da olumlamakla olmaz. **"Çalıkuşu"**nun köy çekimleri için Bolu'ya gittik. Mudurnu ilçesine bağlı Sürmeli köyünü önerdiler. Gittik. 70 haneli köyün 60'ında televizyon, üç evde video var. Muhtar yardım etti, TV antenlerini indirdiler de çekim yapabildik.

— "Çalıkuşu'nun başrolünde Aydan Şener'i oynatmanızın nedeni de bu galiba: Yeni bir yüz olması...

— Boşa geçti sayılmaz... Bu da kârdır!

Ali ULVİ

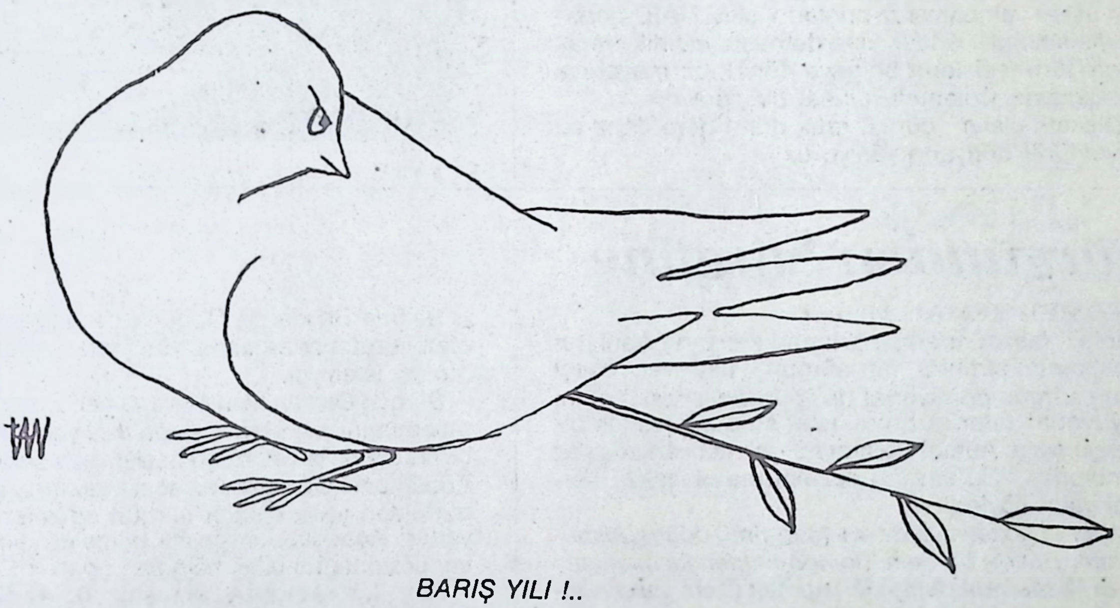
O.S. — Evet. İlk "Çalıkuşu"nu 1965'te Türkân Şoray ve Kartal Tibet'le yaptım. Star sistemi o zamanlar doruğun da doruğundaydı. Sinemanın en büyük günahı star sistemidir. Bu sistemi kurduğum için en büyük günahkâr da benim. Star sistemi; elinle beslediğin kedi yavrusunun büyük bir kaplan olup seni yemesidir. Ama o zaman dünya sinemasında da star sistemi vardı. Şimdi star sistemi bizde de zayıfladı. Çünkü adam kalmadı.

— Türk sinemasının kurtuluşu için, yani halkla bağının kurulması için televizyonun çok önemli olduğunu söylüyorsunuz. O zaman neden yeniden "Çalıkuşu"nu seçtiniz?

O.S. — Ben değil, onlar seçti. Televizyon önerdi.

— İlkinden farklı yanı olacak mı, ikinci "Çalıkuşu"nun?

O.S. — İlkinde olay **Çalıkuşu**'nun etrafında dönüyordu. Çünkü star vardı. Şimdiyse star yok. **Çalıkuşu**'nu olayların, dönemin içine soktuk. **Çalıkuşu**, Osmanlı'nın son, can çekişme dönemi içinde. Etrafındaki insanlar da **Çalıkuşu**'na faydalı olmak için sözlerini söyleyip çıkmıyorlar. Hepsinin bir fonksiyonu var. İkinci **Çalıkuşu**'nun benim için bir önemi de, eşeklik döneminden çıkıp insanlığa geçmem. Çünkü Devlet Tiyatroları'nın, Şehir Tiyatroları'nın konservatuvarların oyuncu açısından çok zengin bir kaynak olduğunun farkına vardım. Sonucu siz de göreceksiniz. Ama ben çok memnunum.

Tan ORAL

BARIŞ YILI !..

Dünyamız Artık Daha Az Güvenli...

HASAN CEMAL *16 nisan*

Başkan Reagan yönetimi, Libya'yı *"terörist devlet"* ilan edip bombaladı; saldırısını *"meşru müdafaa"* olarak niteledi.

Devletler Hukuku'nda bu kavramların yeri nedir, ne olabilir tartışmasını bir yana bırakıyoruz; bu işi uzmanları yapar. Ancak bir noktanın altı açıklıkla çizilmelidir: Amerikan saldırısının Devletler Hukuku ilkeleriyle bağdaşması olanaksızdır ve bu açıdan kesinlikle onaylanamaz. Özal hükümeti, dün yayımladığı bildiriyle bu noktayı haklı olarak vurgulamıştır.

Olayın bir başka kaygı verici boyutu üstünde özellikle durulmalıdır. Dünya ölçüsünde bir bunalıma yol açabilecek bir saldırıdır söz konusu olan. Washington, Libya'yı *"terörist devlet"* olarak damgalayıp teknolojinin en üstün olanaklarıyla donanmış savaş uçaklarıyla bir gece ansızın bombalayıvermiştir. Dün sabaha karşı saldırıya uğrayan, Libya'nın Trablus ve Bingazi kentleridir.

Yarın sıra hangi ülkeye, hangi kentlere gelebilir? Bunun kriteri nedir, ne olabilir? Bu kriteri kim saptar?..

Amerika, bir *"süper devlet"* olarak *"Bu işi ben yaparım"* demiş ve yapmıştır da. Bir *"süper devlet"* olmanın raconunu kesmiştir bir bakıma.

Ama bir tek kendisi midir dünyada *"süper devlet"* olan? Amerika'nın bu saldırısı, eski deyişle bir emsal teşkil etmeyecek midir? Yalnız *"süper güçler"* değil, başka birtakım ülkeler de gelecekte kendileri için *"terörist devlet"* hedefleri saptamaya başlarlarsa dünyamızın hali ne olur?

Sonra *"terorizm"* tanımının bazı anlayış ve rejimlere göre değişkenliği de göz önüne alınırsa, Reagan yönetiminin başlattığı tehlikeli süreç, insanlığı nerelere götürebilir?

Bu soruları soruyoruz, çünkü dünyada terorizme kurban giden sadece Amerika'nın yurttaşları değildir.

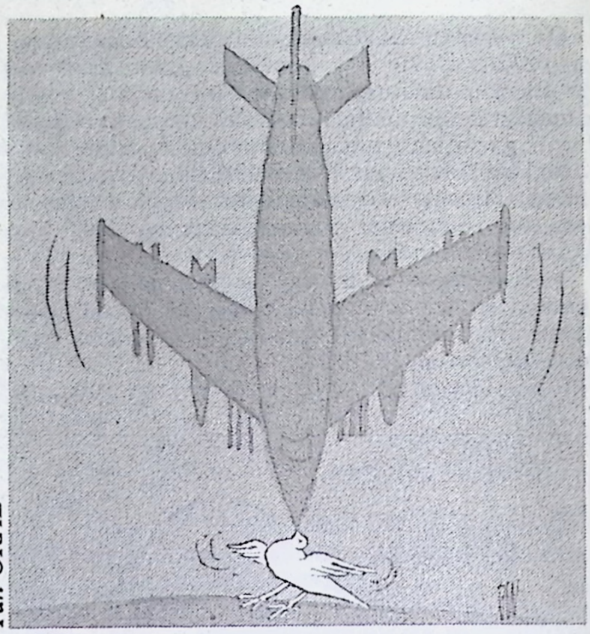
Şöyle bir düşünelim; diplomatlarıyla, askeriyle,

siviliyle, Türkiye'nin kaç evladı yurtiçinde ve dışında teröre kurban gitmiştir... Bu bakımdan Türkiye, öteden beri bütün devletlerin terorizme karşı uluslararası işbirliği çerçevesinde el ele vermelerini sürekli olarak istemiş ve istemektedir.

Reagan yönetiminin Libya saldırısı, bütün dünyayı tehlikeye atabilecek maceracı bir politikadır. Türkiye'nin bu konuda özellikle dikkatli olması gerekir. Unutmayalım. Libya'yı bombalayan savaş uçakları, İngiltere'deki Amerikan üslerinden havalanmışlardır. Ülkemizde de benzerlerinin bulunduğunu aklımızdan çıkarmayalım.

Başkan Reagan'ın gitgide maceracı bir niteliğe bürünen politikalarının, ülkemizin başını belaya sokabilecek yönelişler göstermesi bir olasılıktır. Dünyada savaş rüzgârlarının belki de en güçlü estiği bir bölgede bulunuyoruz. Topraklarımızda Amerikan üsleri var; biliyoruz bunların işlevi NATO görevleriyle sınırlıdır. Ancak yine de başta İncirlik olmak üzere tüm tesislerin bölgeye dönük bir maceraya bulaşmasını önlemek, ulusal bir görevdir.

Dikkatli olalım; çünkü artık düne göre daha az güvenli bir dünyada yaşıyoruz.

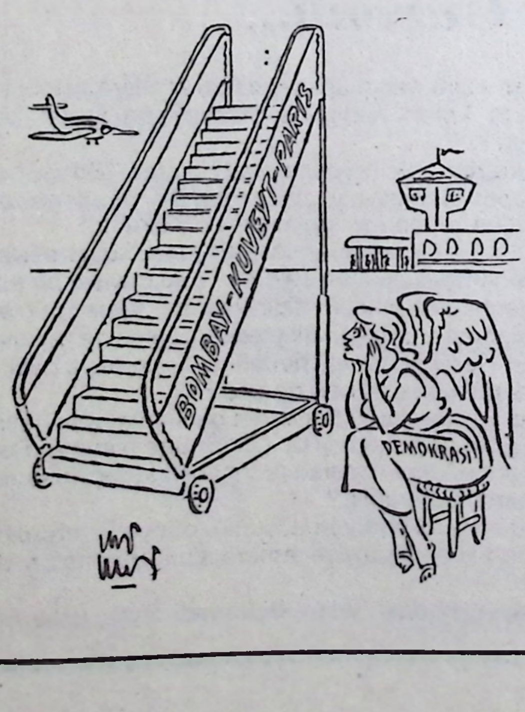
Tan ORAL

Sürgünden Sürgüne

MEHMED KEMAL *16 nisan*

İnfaz Yasası'ndan yararlanarak dışarı çıkanların bazılarının sırtında bir sürgün yükü var. Gerçi buna sürgün demiyorlar da *"gözetim cezası"* adını koyuyorlar. İster gözetim, ister sürgün, ikisi de bir kapıya çıkar. Adalet Bakanı'na gazeteci arkadaşlar soruyorlar, "Bu sürgün cezaları ne olacak?" Verdiği yanıt şöyledir:

"Genel gözetim cezasını (sürgünü) doğru bulmuyorum. Batıda bu ceza hemen hemen kalmamıştır. Ceza Yasası'nda değişiklik yapmak üzere çalışan komisyona görüşümüzü bildirdik."

Ali ULVİ

Belli ki Batıda da Doğuda da değerini yitirmiş olan sürgün cezasının bizim yasamızdan da çıkarılması isteniyor.

Sürgün Osmanlıdan bu yana hep vardır. İlkin sadrazamlarını, vezirlerini süren padişah, daha sonra çekindiği kişileri sürmeye başlamıştır. Özellikle ikinci Abdülhamit döneminden sonra şairler, yazarlar, özgürlükten yana olanlar sürgün edilmiştir. Sürgün yerleri Anadolu'nun çeşitli bölgeleri olduğu gibi, imparatorluğun uzak bölgeleri de olur. En ünlüleri Fizan, Taif, Magosa olmuştur. II. Abdülhamit'in önemli bir özelliği, sürgüne gönderdiklerine maaş bağlaması ya da görev vermesidir. Mithat Paşa'nın, Ziya Paşa'nın, Namık Kemal'in sürgünleri unutulur gibi değildir.

Çarlık Rusya'sının Sibirya sürgünleri de unutulmamıştır. Romancı Dostoyevski, çarı öldürmeye girişmekten, önce kurşuna dizilmeye, sonra da çarın ölüm cezasını bağışlaması üzerine Sibirya'da ömürboyu sürgün cezasına çarptırılıyor. Zindan... Sürgün... Sevinç... Dostoyevski, *"Ölüler Evinden Anılar"* adlı kitabında ölüm, zindan, sürgün serüvenini anlatır. Sibirya'da, Çerkezler, Yahudiler, Moğollar, Ukraynalılar, Polonyalılar, Moskovalılar vardır. Bunların arasında hırsızlar, katiller, kalpazanlar, çeşitli suçlular ve siyasiler de bulunuyor. Dostoyevski, *"Burada hiç kimse, hiç kimseyi hayrete düşürmezdi"* diyor.

İttihatçılar ve onlardan sonra bir sürgün yeri de Sinop'tu. Birçok yazar ve siyasetçi, Bir de kalesi buluan Sinop'a sürülmüştür. Bunların arasında Burhan Felek ve Mustafa Suphi de vardır. Mustafa Suphi'nin buradan kaçarak Rusya'ya gittiği bilinir. Hüseyin Cahit, Sinop'a değil Çorum'a sürülmüştür. Birinci Dünya Savaşı sürgünlerinin yeri Sinop'tur. İkinci Dünya Savaşı sonrası ise Yozgat olmuştur. Savaş sırasında ne kadar sığınan olmuşsa, belirli bir

İKİ ANAYASA
(1961 - 1982)
Doç. Dr. Bulent Tanor

Cumhuriyet

İÇİ SEVDA DOLU YOLCULUK
Cahit Kulebi

62. Yıl; Sayı: 22144 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL 18 Nisan 1986 Cuma

Beyrut'ta İngiliz hedeflerine, Londra'da El-Al'a saldırı

Terör furyası

Beyrut'taki İngiliz Büyükelçiliği'ne roketlerle saldırı yapıldı. Büyükelçilik ikametgâhının bahçesinde yangın çıktı. Saldırıyı Libya kökenli "Ömer Muhtar" örgütü üstlendi.

Londra'da El-Al uçağına binmek üzere olan bir kadının çantasında patlayıcı madde bulundu. Tunus'ta ABD Büyükelçiliği binasına yangın bombaları atıldı

Lübnan'da değişik zamanlarda radikal İslam gruplarınca kaçırılan üç İngiliz rehine dün öldürüldü. İngiliz rehinelerin cesetleri Beyrut'un doğusundaki dağ yamaçlarında bulundu.

Dış Haberler Servisi — ABD'nin Libya'ya karşı gerçekleştirdiği saldırıdan sonra dün terör eylemleri hızlı bir artış gösterdi. Beyrut'ta 3 İngiliz öldürüldü, bir İngiliz kameraman da kaçırıldı. Ayrıca İngiltere'nin Beyrut temsilciliğine roketle saldırıda bulunuldu. Londra'da İsrail Havayolları El-Al uçağına bomba ile binmeye çalışan bir kadın yakalandı. Tunus'ta da ABD Büyükelçiliği'ne bombalı saldırıda bulunuldu.

Thatcher hükümetinin ABD uçaklarının İngiltere'deki üslerden yararlanmasına izin vermesinden ötürü, Amerika ve İsrail'in yanı sıra İngilizler de misilleme eylemlerinin öncelikli hedefi haline geldiler. Lübnan'da değişik zamanlarda radikal İslamcı gruplarca kaçırılan üç İngilizin cesedi, dün Beyrut'un doğusundaki dağların yamacında bulundu.

Dürzilerin denetimindeki Dağ radyosuna Arap Devrimci Hücreleri adına telefon eden bir kişi, söz konusu üç rehineyi misilleme olarak "idam ettiklerini" duyurdu. Cesetlerin yanında bulunan bir bildiride, bunun bir misilleme eylemi olduğu vurgulandıktan sonra, İngiliz ve Amerikan hedeflerine karşı saldırıların bundan sonra da süreceği kaydedildi.

Biter kurşunla öldürülen rehinelerin İngiliz öğretmen Leigh Douglas (34) ve meslektaşı Philip Padfield (40) ile Alec Collett (64) oldukları anlaşıldı. Adı geçen İngiliz rehineler, 1985 martında kaçırılmışlardı.

AP ajansının haberine göre de, dün sabah başkent Beyrut'un Müslüman batı kesiminde geçen yıl boşaltılan İngiliz Büyükelçiliği ikametgâhı önünden hızla geçen siyah bir Mercedes marka otomobilden binaya roketlerle ateş açıldı ve el bombaları fırlatıldı. Saldırı, üç katlı beyaz binada büyük hasara yol açarken, bahçedeki ağaçlar ateş aldı ve yangın çıktı. ...

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Taraflar karşılıklı olarak birbirlerini suçluyor

ABD-Sovyet gerginliği

Moskova'dan Washington'a: *Gemi ve uçaklarımı Libya açıklarına gönderiyorum.*

Washington'dan Moskova'ya: *Kaddafi'yi dizginlemekten kaçınıyorsunuz.*

Dış Haberler Servisi — ABD'nin Libya'ya saldırmasından sonra Washington'la Moskova arasındaki ilişkilerin hızla gerginleştiği gözleniyor. Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı, Moskova'daki büyükelçileri bakanlığa çağırarak hükümetin Libya açıklarındaki uluslararası sular ve hava sahasında geçiş hakkını kullanacağını bildirdi. Mihail Gorbaçov'un önceki gün "Libya'nın savunmasını güçlendirmek için ... bildirdi.

AP Ajansı'nın haberine göre, Sovyet yetkilileri, Dışişleri Bakanlığına çağırdıkları büyükelçilere Sovyetler Birliği'nin Akdeniz'deki uluslararası sularda ve hava sahasında daha önce de manevra yapmış olduklarını anımsatarak, bundan sonra da yapacaklarını belirttiler. ...

... Sovyetler Birliği'nin de olayların bu noktaya varmış olmasında payı bulunduğu ileri sürüldü. Bakanlık sözcüsü Bernard Kalb, "**Sovyetler'den ve Doğu Almanlar'dan Libyalıların eylemlerini sınırlamalarını istedik. Eğer bunu yapmış olsalardı tüm bu olaylar meydana gelmezdi**" dedi. Sözcü, 27 mart tarihinde Sovyet yetkililerine Doğu Almanya'da bulunan Libyalı eylemcilerin Batı Almanya'da bir saldırı düzenlemek üzere olduklarına ilişkin kesin kanıtlara sahip olduklarını bildirdiklerini de sözlerine ekledi.

... Sovyet resmi haber ajansı TASS, önceki gün Gorbaçov'un Libya lideri Muammer Kaddafi'ye gönderdiği bildirilen "başsağlığı ve dayanışma mesajı"nı yayımladı. ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

LİBYA'DAKİ TÜRK MÜTEAHHİTLERİ ŞANTİYELERDE SORUNUMUZ YOK
12. Sayfada

KADDAFİ - Türkiye dışındaki Akdeniz ülkelerine teşekkür etti.

Kaddafi Güney Avrupa'ya güvence verdi

Kaddafi: Tırmanma olmayacak

Libya lideri, Türkiye dışındaki Akdeniz ülkelerine teşekkür etti. Yunanistan, İtalya, Fransa ve İspanya'nın tutumunu takdirle karşıladığını söyledi.

Dış Haberler Servisi — Libya lideri Muammer Kaddafi, salı günü sabaha karşı konutu ve karargâhını da hedef alan Amerikan hava saldırılarından sonra, ilk kez Libya televizyonunda göründü ve yaptığı konuşmada Türkiye'nin dışında kalan tüm Akdeniz ülkelerine tek tek isimlerini vererek teşekkür etti. Kaddafi, 21 dakika süren konuşmasında Amerikan saldırılarına karşı muhalefet ettikleri için İtalya, Fransa, İspanya ve Yunanistan'a ve bu arada Malta'ya teşekkür etti. Kaddafi, bu konuda şöyle konuştu: "**Uluslararası durumun ışığında ve dost ülkeler İtalya, Fransa, İspanya ve Yunanistan'ın ve Malta'nın takındığı tutumu takdirle karşılayarak, Akdeniz bölgesini bunalım bölgesi haline getirmemeye ve Güney Avrupa'da askeri tırmanışa girmemeye karar ver-**

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Eğitim uçuşları kesildi

İncirlik'te sessizlik

Libya'yı bombelayan F-111 avcı bombardıman uçaklarının eşi olan 4 uçak geçen hafta cuma günü İncirlik'ten ayrılarak ana üsleri olan İngiltere'ye gittiler.

ADANA, (Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu) — Adana'daki İncirlik Hava Üssü'nde geçen hafta sonunda başlayan gözetilmemiş güvenlik önlemleri sürdürülüyor. Eğitim uçuşlarının da kesildiği üste tam bir sessizlik hüküm sürüyor.

İncirlik üssünde geçici bir süre konaklayan F-111 tipi avcı bombardıman uçaklarının geçen hafta sonunda cuma alandan ayrılarak bir daha dönmedikleri öğrenildi. NATO eğitim uçuşları çerçevesinde Türkiye'de bulunan F-111'lerin İncirlik'ten ayrılmalarını müteakip, İngiltere'deki üslerine döndükleri sanılıyor. ABD, Libya'yı geçen perşembe salıya bağlayan gece bombalamıştı.

İzlendiği kadarıyla İncirlik'in olağan görünümü son bir haftadır ortadan kalktı. Eskisine

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Bir Raund Daha Bitti

CENGİZ ÇANDAR

Bunun mangetlerine işlenen hesaplı kelimeler bir yana, Libya lideri Muammer Kaddafi'nin ve Amerikan yöneticilerinin konuşmaları dikkatle okunursa, ABD-Libya bir çatışmasının ve Akdeniz'deki bunalımın bir raundunun daha geride kaldığına hükmedebiliriz.

Kaddafi, Türkiye'yi es geçerek Yunanistan, İtalya, Fransa ve İspanya'ya takındıkları tutumdan ötürü teşekkür ederken, Güney Akdeniz'de maddeneme ...

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

KİŞİLİK BUNALIMI
İLHAN SELÇUK'un
Yazısı 2. Sayfada

MUTLU OLMAK HAKLARI — Belediye Başkanı Süha Baykal'ın uzanan eli üstün zekâlı bu 4 küçüğe yaşamlarında yeni bir başlangıç, yeni bir umut oluyor. İlkbaharın olanca güzelliği içinde yeşeren bu sevgi tomurcukları küçüklerin masmavi gözlerinde sabah çiğinde açan tomurcuklar gibi kat kat patlayıp göz pınarlarında buğulanıyordu. Yaşamak, mutlu olmak ve Tanrı vergisi zekalarını daha iyi yaşam koşullarında değerlendirmek onların da hakkı. (Fotoğraf: ÜMİT OTAN)

Süper miniklere destek

Önceki gece TV'de yayımlanan programda gösterilen üstün zekâlı çocuklara ilk yardım eli, İzmir Merkez İlçe Belediye Başkanı Süha Baykal'dan geldi. Baykal, çocuklar için 5'er bin lira aylık burs, aileye barınacak bir sosyal konut ve babaya iş bulmak için söz verdi.

TÜREY KÖSE

İZMİR — Menemen'li bir aileden doğan üstün zekâlı üç çocuğun öykülerinin televizyonda yayımlanmasından sonra kendilerine yardım elleri uzandı. Merkez İlçe Belediye Başkanı Süha Baykal, çocuklardan ilkokul öğrencisi olan ikisine burs verilecek, aileye de sosyal konut sağlamak için girişimlerde bulunacağını söyledi.

Üstün zekâlı çocuklarla görüşmek için Duatepe İlkokulu'na gittiğimizde bir gece önceki "televizyon yıldızı" 1-B sınıfı öğrencisi Nesliye Kum'u arkadaşlarının kolları üzerinde havaya kaldırılmış bulduk. Ortak bir sevinci paylaşan çocuklar, arkadaşlarını, havaya kaldırarak ... Öğretmenleri, 2.5 yaşından beri harfleri ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

SHP'nin başvurusu Anayasa Mahkemesi'nde

Muzır Yasası esastan görüşülecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anayasa Mahkemesi dün yaptığı toplantıda SHP'nin "**Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu**"na ilişkin başvurusunun ilk incelemesini yaptı ve başvurunun esastan görüşülmesini kararlaştırdı.

Anayasa Mahkemesi dün ayrıca Çamardı Asliye Ceza Mahkemesi'nin, "**kaçakçılığın men ve takibine dair kanunda**", son değişiklikler karşısında anayasaya aykırı düştüğü gerekçesiyle iptalini isteyen başvurusunu da görüştü. Çamardı Asliye Ceza Mahkemesi'nin başvurusu, Anayasa Mahkemesi'nce reddedildi.

Tangolar'a yasak

Sinema Günleri'ne sansür gölgesi

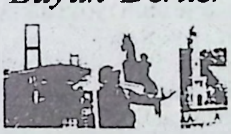
Kapanış töreninde gösterileceği açıklanan 'Tangolar' filminin sansüre takılması üzerine filmin yapımcılarından Enver el Kadri, "İstanbul Sinema Günleri vereceği ödülden çok, bir filmin yasaklanmasıyla tanınacak" dedi.

Kültür Servisi — İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nca düzenlenen Uluslararası İstanbul Sinema Günleri 86'nın 19 nisanı cumartesi günü yapılacak kapanış töreninde gösterileceği açıklanan ...

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

ÖZAL, AVRUPA PAZARINDAN DAHA FAZLA PAY İSTİYOR
AET İLE İLİŞKİLER NORMALE DÖNÜŞÜYOR **10. sayfada**

Büyük Kentler Büyük Dertler

İstanbul, Ankara ve İzmir'in yerel yönetimleri yıllardır biriken sorunları çözmek için nasıl hazırlanıyor?

İstanbullular kaç yıl içinde musluklarından düzenli su aktığını görebilecek?

Ankara'da Kızılay çevresi tümüyle trafiğe kapanacak mı?

İzmir Körfezi'nin dayanılmaz "kokusu" daha kaç yaz sürecek?

Parasızlık sorunundan dev bütçelere ulaşan anakent belediyeleri bu paralarını nasıl ve nerelere harcamaya hazırlanıyor..

Hazırlayan: FÜSUN ÖZBİLGEN

Pazar günü Cumhuriyet'te

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

İşçi Şirketi mi?..

Kapitalizmin yazılı olmayan kurallarından biri, "iktidar yakınlarını şirketlerde görevlendirmek" diye tanımlanabilir. Oyunun kuralı budur. Sermaye sahipleri, bağış ve vakıfların, bakanlarının yakınlarını bulup, şirketlerinde görevlendirmek isterler. Olağanüstü dönemlerde, şirket yönetim kurullarına "emekli generaller" yerleştirmek de aynı oyunun bir başka ...

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

MİLLİ SAVUNMA BAKANI YAVUZTÜRK:

'ABD'nin talebi yok'

Zeki Yavuztürk, Türkiye'deki ortak savunma tesislerinin amaçları dışında kullanılması yolunda ABD'den bir talep gelmediğini söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, ABD'nin Libya'ya karşı giriştiği hava saldırısı konusunda Türkiye'deki ortak savunma tesislerinin amaçları dışında kullanılması için bir talepte bulunmadığını bildirdi. ...

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Libya Memnun Değil

ANKARA — *Libya'nın Türkiye'ye karşı Amerikan saldırısından sonra Türk hükümetinin tutumunu ... bildiri. "Libya"yı hiçbir biçimde ... "Türkiye'nin Amerikan saldırısından sonra açıklamasının yetersiz bulunması, bunun yanı sıra Libya ile dayanışmaya girerek Lib-*

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

SHP'LİLERDEN LİBYA'YA DESTEK
DSP BİLDİRİSİ
13. Sayfada

YASA TASARISI MECLİSTE KABUL EDİLDİ

Odalara siyaset yasağı

Odalar, borsalar ve birlik kuruluşlarının siyasetle uğraşmaları, sendikalar ve derneklerle ortak hareket etmeleri yasaklandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kamuoyunda geniş tartışmalara neden olan ve odalarla borsalara siyaset yasağı getiren, sendikalar'la derneklerle ortak hareket etmelerini engelleyen yasa tasarısı, TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

Yasayla Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu üye sayısı 9'dan 15'e çıkarılıyor. Yasada, Yönetim Kurulu üyelerinin sürekli olarak en çok 10 yıl görev yapabilecekleri hükme bağlanıyor. Sanayi ve Ticaret Bakanı'nın izniyle Odalar Birliği'nin yurt dışında temsilcilik ve irtibat büroları açabilmesine ilişkin düzenleme getiriliyor.

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

süre Yozgat kampına gönderilmiş, oradan gideceği yere gitmiştir.

Sinop'a ait bir öykü anlatırlar. Sinop kalesinde yatanların durumları incelenir, iyi halli görülenlerin cezaları bağışlanır. Fakat kaytan bıyıklı bir polis komiseri vardır ki, hiçbir sürgün için iyi hal kâğıdı vermez. Valilerden Tahsin Coşkan, Sinop'a atanır. Mahkûmlar kaytan bıyıklı komiserden yakınırlar.

"Efendim, hiç kimseye iyi hal kâğıdı vermediğinden burada sürünüp duruyoruz. Çoluk çocuğumuz da yolumuzu gözlüyor."

Vali çağırır komiseri, *"Niye bunlardan hiçbirine iyi hal kâğıdı vermiyorsun? İçlerinde iyi hali olan hiç kimse yok mu?"* der.

Kaytan bıyıklı komiser, bu soruyu şöyle yanıtlar: *"Bunlar havalandırmaya çıktıklarında, deniz kıyısında bi sigara tellendirirler ve karşıya bakarak,* 'Ey Sovyetler Birliği sen güzelsin' *diye düşünürler." "Nereden bilirsin böyle düşürdüklerini?" "Ben bilirim efendim, gözlerinden okurum."*

Tahsin Coşkan, kaytan bıyıklı komiserin yazdığı jurnallerin hepsini yırtar ve iyi hali görülenlerin salıverilmesini sağlar.

İkinci Dünya Savaşı sonrası İstanbul'dan türlü yerlere sürülen solcu sanatçılar da oldu. Abidin ve Arif Dino kardeşler Adana'ya, şair Suphi Taşhan Niğde'ye, şair A. Kadir Kırşehir'e, yazar Kemal Sülker Konya'ya sürülenler arasındadır. Sülker, sürgün anılarını bir kitapla topladı.

Sürgünün çağdaş ceza yasasından kaldırıldığı, hemen hemen hiçbir uygar ülkede uygulanmadığı söylenir. Bizim Adalet Bakanı'nın böyle düşünmesi sevindiricidir.

Süper miniklere destek

TÜREY KÖSE *18 nisan*

İZMİR — Menenjitli bir anneden doğan üstün zekâlı üç çocuğun öykülerinin televizyonda yayımlanmasından sonra kendilerine yardım elleri uzandı. Merkez İlçe Belediye Başkanı **Süha Baykal**, çocuklardan ilkokul öğrencisi olan ikisine burs verileceğini, aileye de sosyal konut sağlamak için girişimlerde bulunacağını söyledi.

Üstün zekâlı çocuklarla görüşmek için **Duatepe İlkokulu**'na gittiğimizde bir gece öncesinin **"televizyon yıldızı"** 1-B sınıfı öğrencisi **Nesliye Kum**'u arkadaşlarının kolları üzerinde havaya kaldırılmış bulduk. Ortak bir sevinci paylaşan çocuklar, arkadaşlarını havaya kaldırırken, Nesliye Kum mahcup mahcup gülümsüyordu. Öğretmenleri, 2.5 yaşından beri harflerini sıraladığınızda hemen sözcük ve cümleleri oluşturabildiğini, zekâ yaşının 13 yaşındaki bir çocuğun zekâsına eşit olduğunu, ancak ailesinin yoksulluk içinde bir yaşam sürdüğünü belirtiyorlar.

Merkez İlçe Belediye Başkanı Süha Baykal ile Kum ailesinin yaşadığı **Karataş**'taki iki göz oda, izbe eve gidiyoruz. Evin girişinde çamaşırlar asılmış, balıkçılık yapan baba **Hüseyin Kum**'un ablası **Nadire Kum** eve gelmiş, temizliğe yardım ediyor. Ayda 8 bin lira kira ödedikleri bu evde anne, baba ile Duatepe İlkokulu 5-B sınıfı öğrencisi olan **Arzu**, 6 yaşındaki **Nesliye**, 2.5 yaşındaki **Mevlüde** ve 1 yaşındaki **Nadire Kum** yaşıyor.

Anne **Ömer Kum** sakat olduğu için konuşamıyor. Baba Hüseyin Kum, gece görüntülerini izledikleri siyah beyaz televizyonun önünde kendilerine ilgi gösterilmesinden mutlu, öykülerini şöyle anlatıyor:

— **Güzelbahçe'de balıkçılık yapıyorum, kayık kendimin değil. Kazancımız belli olmaz. Çıkan balığa göre pay alıyoruz. 15-20 gün, bir ay gideriz. Zaman gelir balık çıkmaz.**

Süha Baykal, **"cumhuriyet"** diyor, ardından 2.5 yaşındaki Mevlüde Kum, beş altı kıtalık bir şiir okuyor, **"bayrak"** diyor, **"23 Nisan"** diyor, **"19 Mayıs"** diyor. Uzun şiirler art arda geliyor. Mevlüde doktor olmak istiyor, Nesliye de sakat annesine bakıp, **"Ben de doktor olmak istiyorum"** yanıtını veriyor. Arzu ise büyüyünce öğretmen olacak, çocukları çok seviyor. Tabii aylık düzenli bir geliri bile olmayan, yaşadıkları evden çıkarılmak istenen babaları kendilerini okutabilirse...

Belediye Başkanı Süha Baykal, baba Hüseyin Kum ile görüşürken, kendilerine bir sosyal konut ve iş bulabilmek için girişimlerde bulunacağına söz veriyor. Çocuklara ise ayda 5'er bin lira burs sağlanacak. Evden ayrılırken anne Ömür, baba Hüseyin Kum ve dört üstün zekâlı küçük çocuk mutluluktan uçuyorlardı.

Gönlümün Yarısı

ALİ SİRMEN *20 nisan*

Boğaz kıyısında oturmuşuz. Önümüzdeki çeşitli mezelerle donanmış bir masa, yeşil, ıtırlı rokalar canlı canlı, kırmızı domatesin yanında beyazpeynir, içindeki buzdan buğulanmış bembeyaz rakı bardakları. Suya güneşin şavkı vuruyor. Karşı tepelerde yeşillerin arasında erguvanlar seçiliyor. Koca koca tankerler, akıntının da itisiyle, kayarak geçip gidiyorlar.

Biz geçmişe dalmışız.

— Senin üstünde duman rengi bir elbisle vardı, mavi de bi kravat, diyor.

Düşünüyorum. Gerçekten o kadar olmuş, 23 yıl geçmiş mi biz bu yüzükleri takalı?

— O gün elinde çiçeklerle gelmiştin...

Güneş kıyıdaki betonun üstüne vurmuş, bir kedi güneşte ısınan betona uzanmış, mayışmış....

Kolumu tutup sarsıyor beni:

— Sen beni dinlemiyorsun. Başka şeylere dalmışsın.

Dalmışım doğru. Sık sık dalıyorum.

★

YILLARIN TANIĞI
ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya

Cumhuriyet

FELSEFECİLERLE
SÖYLEŞİLER
Felsefecilerimiz konuşuyor
Arslan Kaynardağ
KDV dahil 1350 lira, Say Dağıtım
Nuruosmaniye Cad. Türbedar Sok. 4/1, İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22148 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 22 Nisan 1986 Salı

Bombacı 4 Libyalı için Ankara'da durum değerlendirmesi yapılıyor

ABD bilgi istedi

Özal: *Yakalanan kişilerin sorgulamaları sürüyor. Türkiye'de kimsenin terör hareketine müsaade etmeyiz. Böyle yolları tecrübe edenler varsa, bunun yanlışlığını çok kısa zamanda anlarlar.*

Libya elçisi: *Artık konuşmak istemiyorum. Bu konu çok tartışıldı. Türkiye ile ilişkilerimiz tarihe dayanan ilişkilerdir. Bu ilişkileri bozmak isteyen kimseler başarıya ulaşamayacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD, geçen cuma akşamı Gaziosmanpaşa'daki Amerikan Subay Kulübü'nün önünde üzerlerinde bombayla yakalanan Libyalıların durumu ile ilgili olarak Türk makamlarından bilgi istedi. Olayla ilgili olarak ayrıca Ankara'da üst düzeyde durum değerlendirmesi de yapılıyor. Başbakan Turgut Özal, dün konuyla ilgili olarak, "Türkiye'de kimsenin terör hareketine müsaade etmeyiz. Böyle yolları tecrübe edenler, bunun yanlışlığını çok kısa zamanda anlarlar" şeklinde konuştu.

İkisi geçen cuma akşamı Gaziosmanpaşa'daki Amerikan Subay Kulübü'nün önünde bombayla yakalanan ve diğer ikisi ise Çankaya'da bir evden çıktıktan sonra gözaltına alınan dört Libyalının sorgulamalarına dün de devam edildi. Emniyet yetkilileri, dün sorgulamanın sürdüğünü belirtmekle yetinerek, sorgulama sonuçları hakkında bilgi vermekten kaçındılar.

Bu arada olayın Ankara'da yapılan üst düzey değerlendirmelerde de ele alındığı, ilk sorgulama sonuçları hakkında Başbakan Turgut Özal'a bilgi verildiği bildirildi. Biri Ankara'daki Libya okulunda öğretmen olduğu saptanan dört Libyalının durumu nedeniyle Libya nezdinde diplomatik kanallardan bir uyarı yapılıp yapılmayacağı, dün açıklık kazanmadı. Bu konudaki kararın, soruşturmanın sonuçlarına göre belli olacağı belirtildi.

Başbakan Turgut Özal da olayla ilgili olarak ilk kez dün konuştu ve konunun incelenmekte olduğunu belirterek, "Yakalanan kişilerin sorgulamaları sürüyor. Türkiye'de kimsenin terör hareketine müsaade etmeyiz. Böyle yolları tecrübe edenler varsa, bunun yanlışlığını çok kısa zamanda anlarlar" biçiminde konuştu.

Başbakan Özal, gazetecilerin sorusu üzerine Ankara'daki Libya Halk Bürosu Sekreteri Muhammed Abdülmalik'in Türkiye'nin tutumunu "yetersiz" buldukları yolundaki açıklamasına da oldukça soğuk bir yanıt verdi. Özal, "Biz kimseyi memnun etmek için konuşmuyoruz. Biz sadece kendi bildiğimiz, doğru olduğuna karar verdiğimiz işi yaparız. Öbür taraf da memnun olmayabilir. Herkes kendi tarafında olunmasını ister. Ama bir hakkaniyet ne ise onu söyleriz" dedi.

Bu arada, son günlerdeki açıklamalarıyla Türk resmi ma-
(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

İSTANBUL'DA ABD'YE KARŞI SAHTE BOMBALI PANKART 8. Sayfada

AET'den Libya'ya diplomatik yaptırım

Topluluk dışişleri bakanlarının aldığı kararlara göre, AET ülkelerindeki Libyalı diplomatların sayısı asgariye indirilecek, diplomatların bulundukları şehirde belirli bölgelere girip çıkmaları serbest olacak. Libya alınan kararları sert biçimde kınarken, ABD memnuniyetini belirtti.

LÜKSEMBURG, (Cumhuriyet) — On iki AET ülkesinin dışişleri bakanlarının dün Lüksemburg'taki toplantısında Libya'ya karşı bir dizi diplomatik önlem kararı alındı, ancak ekonomik ambargo uygulamak yoluna gidilmedi. Söz konusu karar Washington'da memnunluk uyandırırken Trablus'ta tepkiyle karşılandı.

On iki AET dışişleri bakanının Lüksemburg'da dün benimsedikleri kararlar arasında şunlar var:

• AET ülkelerindeki Libyalı diplomatların sayısı asgariye indirilecek. Bu sayı, Topluluk ülkelerinin Libya'daki diplomatlarının sayısını geçemeyecek.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

İTALYA'DA LİBYALI ESKİ BİR DİPLOMAT TUTUKLANDI 8. Sayfada

Rum yanıtı hayır

Rum kesimi: *Sorunun çözümü için, Türkler ve TSK'nın geri çekilmesi ile 3 özgürlük ve uluslararası garantiler konusunda karşı önerilerde bulunduk.*

Atina: *Kıbrıs Hükümeti'nin aldığı karar olumludur. Ayrıca bir yanıt vermemize gerek kalmamıştır.*

Denktaş: *Verilen yanıtın 'ret' anlamına geldiği anlaşılıyor.*

Ankara: *Etkili ve fiili garantide ısrarlıyız. Görüşümüzü BM'ye ilettik.*

Hindistan'da yapılan Bağlantısız Ülkeler Dışişleri Bakanları toplantısında, Kıbrıs konusunda Türkiye'yi "işgalci ülke" olmakla suçlayan bir karar tasarısı kabul edildi. Dışişleri Bakanlığı, kabul edilen karar tasarısına tepki gösterdi. 12. Sayfada

NATO Başkomutanı: Libya operasyonu çok başarılı

Saldırıyı Rogers planladı

BAŞKAN REAGAN'IN AÇIKLAMASI:

Bazı müttefikler; Libya'ya topyekûn saldırı istediler

Reagan, geçen hafta Libya'ya düzenledikleri hava saldırısından önce müttefikleri ile yaptıkları görüşmelerde, Libya'ya karşı gerçekten büyük bir askeri harekâta girişme konusunu ciddi olarak tartışılmasının istendiğini belirtti. Ancak Başkan bu önerinin hangi ülkeden geldiğini açıklamadı.

WASHINGTON, (AP) — Başkan Reagan, Associated Press ve diğer haber ajanslarına yaptığı açıklamada, bazı müttefiklerinin Libya'ya karşı eşgüdümlü "topyekûn" bir saldırıyı önerdiklerini söyledi. Reagan, bu önerilerin geçen hafta Libya'ya karşı hava saldırısını düzenlemeden önce müttefiklerle yaptıkları görüşmeler sırasında ortaya atıldığını belirtti. Reagan, "Görüşmeler sırasında gerçekten büyük bir harekât düzenleme konusunu, ciddi olarak incelememiz için öneriler yapıldı" dedi.

Reagan, Fransa'nın ABD savaş uçaklarına hava sahasını kapamasını da eleştirerek bu dav-
(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

'MİTTERRAND KADDAFİ'Yİ DEVİRECEK ÇAPTA SALDIRI İSTEDİ' 8. Sayfada

BAŞKOMUTAN — NATO ve Avrupa'daki ABD Kuvvetleri Başkomutanı General Rogers, Batı Alman gazetelerine ABD'nin Libya saldırısını kendisinin planladığını açıkladı.

***NATO** Başkomutanı General Rogers, Batı Alman gazetecilere yaptığı açıklamada, Avrupa'daki ABD Kuvvetleri Komutanlığı'nı da yürütmesi nedeniyle Libya saldırısını kendisinin planladığını söyledi.*

BRÜKSEL, (a.a./DPA) — NATO ve Avrupa'daki Amerikan Silahlı Kuvvetleri Başkomutanı General Bernard Rogers, ABD'nin geçen hafta Libya'ya karşı giriştiği saldırıyı kendisinin planladığını açıkladı.

Belçika'daki NATO Genel Karargâhı'nda Alman gazetecilere bir açıklama yapan Rogers, saldırının bir hafta önceden planlandığını bildirdi. Harekâtın büyük bir başarıyla tamamlandığını belirten Rogers, Trablus'taki Fransız Büyükelçiliği yakınında sivil kayıpların meydana gelmesinden üzüntü duyduğunu da kaydetti.

Bernard Rogers, Amerikan uçaklarına, sivil hedeflere mümkün olduğunca az zarar verilmesi
(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

TRABLUS İZLENİMLERİ

Libya'da hava gergin

Trablus'ta ABD'nin tekrar saldıracağından korkuluyor. Kaddafi'nin eşi, "Evimi bombalayan pilotu yakalarsam, kendi ellerimle boğarım" dedi.

NİLAY KARMAN

TRABLUS — ABD saldırısından bu yana ülkenin ikinci büyük kenti Bingazi'deki hasar ilk kez yabancı gazetecilere gösterildi. Bu arada Libya lideri Muammer Kaddafi'nin eşi Safiye Kaddafi, dün akşam sınırlı sayıda yabancı gazeteciyi kabul ederek duygulu bir konuşma yaptı. Bayan Kaddafi, "Evimi bombalayan ABD'li pilotu ele geçirirsem onu kendi ellerimle boğarım" dedi.

Safiye Kaddafi, dün Trablus'ta evinin önünde, ay ışığını arkasına alarak, elinde asası, üzerinde uzun kırmızı elbisesi, uzun
(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

AET'de yine Yunan engeli

Atina'nın direnişleri üzerine, resmi gündemde yer alan Türkiye konusu, topluluk dışişleri bakanları tarafından tartışılmadı. Yunanistan'ın iki koşulu var: İstanbul'daki Rum varlıkları için 200 milyon lira transfer tanınması, serbest dolaşım hakkından Batı komşumuzun muaf tutulması. Hollanda yeni uzlaşma teklifi getirdi. Halefoğlu, transfer yasağının kalkmasına hayır dedi.

HADİ ULUENGİN

LÜKSEMBURG — Yunanistan, Türkiye - AET ilişkilerinin normalleşme sürecini dün bir kez daha erteledi ve Topluluk dışişleri bakanlarının gündemindeki Türkiye konusu, Atina'nın ısrarı üzerine masa başına gelmedi.

Topluluk üyesi on iki ülkenin dışişleri bakanı öğleden sonra Lüksemburg'da "siyasal danışma" çerçevesinde bir araya geldiler. Hollanda dışişleri temsilcisi ve AET dönem başkanı sıfatını taşıyan Hans Van Den Broeck, gündemde Türkiye ile ilişkiler konusunun bulunduğunu söyledi. Bunun üzerine, Yunanistan'ın Ortak Pazar işlerinden sorumlu Devlet Bakanı Teodoros Pangalos, Türkiye sorununun tartışılmasının bir anlam taşımadığını, çünkü hükümetinin bu konudaki tutumunda bir değişiklik olmadığını söyledi. Pangalos, Atina'nın Türkiye ile uyum anlaşmasını, ancak iki şart yerine getirildiği takdirde imzalayabileceğini tekrarladı. Bunlardan birincisi, Türkiye'nin 1964 yılında çıkardığı bir kanunla İstanbul'daki Yunan asıllıların mal varlıklarının transferine getirilen yasağın kaldırılması. Atina temsilcilerine göre, bu mal varlığının bugünkü cari değeri 200 milyon dolar civarında. İkinci şart ise, Türk işçilerinin AET ülkelerindeki serbest dolaşımından Yunanistan'ın muaf tutulması biçiminde şekillendi. Bunun üzerine söz alan Hollanda Dışişleri Bakanı, OECD toplantıları arasında Türk meslektaşı Vahit Halefoğlu ile ikili bir temas gerçekleştirdiğini ve Halefoğlu'nun mal transfer yasağını
(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

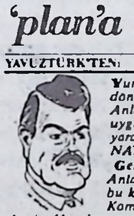
Gorbaçov: NATO ve Varşova Paktını dağıtalım

Sovyet lideri, Doğu Almanya'da yaptığı açıklamada, "Başlangıç olarak iki örgütün askeri kanatları dağıtılabilir" dedi. 3. Sayfada

Yavuztürk uyuşmazlığı değerlendirdi:

Atina, Ege'de 'plan'a uymuyor

YAVUZTÜRK'TEN:

Yunanistan'ın NATO'ya dönüşünü sağlayan Rogers Anlaşması'nın tam maddeleri ile uygulanmaması sorun yaratmaktadır. Bu sıkıntıları NATO komutanları da biliyor. General Rogers bize anlattı. Anlaşmaya imza atan komutana bu konudaki tutumlarını sormuş. Komutan, "Ben hatırlamıyorum" demiş. Hatırlamaması söz konusu olmaz. Limni için Yunanistan, "Benim adamdır, istediğim şeyi yaparım" diyor. Daha önce anlaşmalara girmiş bir konuyu kabul etmelidir. ABD'nin tek başına bu konuda eğilimi olması bizi bağlamaz. 10. Sayfada

Atlas-1 olayı

İran'ı protesto ettik

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, "Atlas - 1" tankerinin önceki gün Körfez'de saldırıya uğraması üzerine dün İran'ı protesto etti. Türkiye'nin protestosu dün sözlü olarak İran'ın Ankara'daki Büyükelçisi Manocehr Mottaki'ye iletildi.

İran Büyükelçisi konuyla ilgili olarak dün akşam saatlerinde Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Büyükelçiyi kabul eden Dışişleri Bakanlığı siyasi işlerden sorumlu Müsteşar Yardımcısı Ecmel Barutçu, kendisine, "alınan bilgilerin" Atlas-1 tankerine yapılan saldırının İran uçakları tarafından gerçekleştirildiği-
(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Özal: Beğendiğimiz MDP'liyi alırız

Liderlere: *Kongreler, genel başkanları başka bir partiyle birleşsin ya da partiyi feshetsin diye seçmez. Hakikaten güçlü liderler olsalardı, bu işi alır götürürlerdi. İşin aslı, ne derlerse desinler milletvekilliği endişesidir.*

MDP'lilere: *Bir partinin kendini feshetmesi durumunda, milletvekilleri serbest kalıyorsa, o zaman bizimle çalışmak isteyen ve beğendiğimiz iyi arkadaşı alırız.*

Evren'e eleştiri: *SHP'nin açıklaması, ben burada olmadığım zamana rastladı. Gazeteleri okuyamadım. Kusura bakmayın, yeni okuyacağım.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, MDP'nin feshedilmesi halinde beğendikleri bazı milletvekillerinin ANAP'a alınmasında sakınca görmediklerini açıkladı. Özal, MDP ve SHP genel başkanlarını eleştirerek, "Kongreler, genel başkanları başka bir partiyle birleşsin ya da partiyi feshetsin diye seçmez. Hakikaten güçlü liderler olsalardı, bu işi alır götürürler ve partilerinin oylarını artırırlardı" dedi. Özal, SHP'nin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i eleştiren açıklaması konusunda yorum yapmaktan kaçındı.

ANAP genişletilmiş Başkanlık Divanı, dün sabah Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal başkanlığında toplandı. Yaklaşık 2 buçuk saat süren toplantıdan sonra bir açıklama yapan Başbakan Özal, MDP'nin feshedilmesi kararını değerlendirdi. Özal, kongrelerin genel başkanları bir başka partiyle birleşmesi için seçmeyeceğini belirterek, sözlerini şöyle sürdürdü:

"İşin aslı, ne derlerse desinler, milletvekilliği endişesidir. Partilerin genel başkanları değildi. Birtanesi bir başka partiyle birleşti. Öbürü birleşmek için çok büyük gayretler sarfetti. Bir partinin lideri olmuşsanız, o partiyi geliştirir, oylarını artırırsınız. Zaten kongre, liderleri bu maksatla seçer. Yoksa bir başka partiyle birleşsin, ya da partiyi feshetsin diye seçmez. Ama bu, 'Biz yanları birleştiriyoruz' diye büyük laflarla yapılmıştır. İşin aslı, acaba milletvekilliği yeni bir seçimden sonra da devam eder mi endişesidir. Hakikaten güçlü liderler olsalardı, bu işi alır götürürler ve partilerinin oylarını artırırlardı".

MDP'li milletvekillerinin ANAP'a alınması için, "transfer komitesi" kurulmayacağını söyleyen Özal, "Bizim partimizin kapısı fikriyatımızı beğenen herkese açıktır. Bir partinin feshedilmesi durumunda, anayasanın 84. maddesine girilmeyeceği yolunda genel kanı var. Eğer bir partinin kendini feshetmesinden sonra milletvekilleri serbest kalıyorsa o zaman bizimle çalışmak isteyen ve beğendiğimiz iyi arkadaşları alırız" biçiminde konuştu. Özal'a bu konuda yöneltilen sorular ve yanıtları şöyle:

"— Bu durumda 84. maddeyi yeniden gündeme getirir misiniz?

ÖZAL — Hayır. 84'ün nasıl gündeme geleceği belli. Bakın bir arkadaşımız birden ayrılıp parti kurdu. Onu da gündeme getirmedik. Bir partinin kendini feshetmesi durumunda serbest kalan milletvekillerinin başka partiye geçmesinde bir sakınca yoksa arkadaşlarımızı partimize almakta sakınca görmüyoruz.

— Partinize alınacak milletvekilleriyle kim ilişki kuracak?

ÖZAL — Kimse yok, komisyon yok, kimse görevli değil, kimseyle pazarlık yok.

— Milletvekillerini seçmede yalnızca siz mi karar vereceksiniz?

ÖZAL — Partinin karar organları var, ama bir insanın partimize alınması için şu veya bu seçiciye ihtiyaç yok. Devamlı Meclis içerisinde zaten görüşüyoruz. Lehimizde ve aleyhimizde konuşanların durumu farklı değerlendirilir.

— MDP kökenli bağımsızlar için 84. madde işletilecek mi?

ÖZAL — Parti feshedilirse herhalde onlar da aynı şartlara düşerler. Diğerlerine uygulananlar onlar için de geçerlidir.

Başbakan Turgut Özal, bir gazetecinin SHP'nin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i eleştiren açıklamasına ilişkin sorusunu
(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ÜLKÜCÜ KURULTAYA ANAP VE MDP'DEN KONUK 8. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Edilgin Bir Toplum...

Libya'ya Amerikan saldırısı bütün dünyada çalkantı yarattı. Olayın boyutları ve uygula- ma biçimine bakılırsa, tepkileri doğal saymak gerekir. Hatta yeterince tepki oluşmadığı da ileri sürülebilir. Sovyetler'in "ihtiyatlı" tutumu ilginçtir. Batılı devletlerin her biri, özel hesapları içinde "olabildiğince" dengeli kalmak yolunu seçmişlerdir. Türkiye ise Washington'un saldırısını onaylamamakla birlikte, kınamaktan da kaçınmıştır. Böylece beklenen davranışın gerisinde kalmıştır. Oysa hiç olmazsa "retorik" açısından daha tutarlı ve doyurucu bir açıklama yapabilmek, en azından diplomasi sanatının kapsamı içinde olanaklıydı.

Bütün bunlar olayın "resmi" yüzüdür, hükümetler ve devletlerarası ilişkilerin dokumudur.

Olayın bir de "resmi" olmayan yüzü vardır.

Demokrasinin bir yaşama biçimi olarak benimsendiği dünyada aydınlar, kuruluşlar ve halk kitleleri de Libya'ya saldırı konusundaki eğilimlerini ve tepkilerini çeşitli biçimde dile getirmişlerdir. Bildiriler yayımlanmış, toplantılar düzenlenmiş, protesto gösterileri yapıl-

* * *

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Faizler düşüyor

Merkez Bankası Meclisi'nin bugün yapacağı toplantıda, tasarruf mevduatına uygulanacak faiz oranlarının 1 mayıs tarihinden itibaren 2-3 puan düşürülmesi bekleniyor.
Ekonomi'de

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Renault-5...

Geçen ocak ayında, Başbakan Özal, beraberinde işadamları ile birlikte İran'a gitmişti. Görüşmeler arasında, İran'a traktör satışı da gündeme geldi.

Traktör piyasasında büyük bir durgunluk vardı. Koç grubunun "Fiat" ve Çukurova grubunun da "John-Deere" marka traktörleri için İran'da pazar aranmaktaydı.

İranlılar, Özal ve Pakdemirli'ye "Traktörlere karşı siz de bu-
(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

• Aquino'dan "onurlu barış" çağrısı 3. Sayfada
• Cindoruk: ABD, 12 Eylül'de militarizmi destekledi 7. Sayfada
• Türk-Fransız ekonomik ilişkilerinde yeni dönem 9. Sayfada
• Plastik tabanca ve bombalar korku salıyor 14. sayfada

Ulusal Egemenlik Haftası başlıyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı yarın tüm yurtta, KKTC'de ve yurtdışı temsilciliklerimizde törenlerle kutlanacak. Ulusal Egemenlik
(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Bir süredir, ne zaman güneş betona vursa, gölgeler uzasa, taş duvarlarda, dalıyorum. Bulunduğum yerden kopup ötelere kaçıyorum.

Bir süredir ne zaman kucak dolusu yeşil görsem, Sağmalcılar B-1 koğuşunda bir saksı bahar oluşturmaya çalışan İlhan'ın çiçeklerine, bitkilerine çocuğu nazlar gibi, özenle bakması geliyor aklıma. "Şu anda" diye düşünüyorum "Cevdet aşağıda Breil alfabesiyle yazılmış kitabının başında İngilizce okuyordur, yüksek sesle ve parmaklarını satırların üstünde gezdirerek." Cevdet'i düşünüyorum, olağanüstü duyarlığı, hiç eksik olmayan gülümsemesi, ince şakaları ve takılmalarını, insanı hemen ayak sesinden tanımasını... "Acaba" diyorum, "acaba şimdi ayak seslerimin yokluğunu duyumsayıp da beni anıyor mu arada?"

Kung-Fu Hüseyin, şu anda volta atıyordur. Ben de orada olsaydım, belki yine Ayberk'ten konuşuyor olurduk. Kim bilir?

Necati ile Erdinç kafa kafaya vermiş, hani harıl harıl okuyorlardır.

Serdar, masa haline getirdiği yatağının üstüne yakın tarih kitapları ve Broy dergilerini özenle yerleştirmiş, 12 yaşındaki küçük tutuklu için yazdığı şiir üstünde çalışıyordur.

Fikret, boncuklardan sarı-kırmızı, sarı-lacivert, siyah-beyaz sallamalar yapmak üzere, avluda, ilk katın pencereleri boyunca üstü boncuklu ipleri geriyordur.

Mehmet Bakar, Cumhuriyet Gazetesi'ni açmış, Libya'daki son gelişmeleri okuyordur.

İlhan, saksılarını sulamayı bitirmiş, oğlu Şenol Özgür'e dergilerden kesilmiş resimler yapıştırdığı mektuplarından birini yazmış, uydurma şövalesinin başına geçmiş, resim yapıyordur.

Gardiyanlar, karanlık, soğuk, demir demir, parmaklık parmaklık koridorlarda başka bir çileyi dolduruyorlardır.

Birazdan portakal kantini gelecek.

Ellerde plastik torbalar, millet demir parmaklıklı kapının önüne dizilecek.

Sonra güneş, futbol oynayanların seslerinin bir köşesine asılı kaldığı avludan çekilecek; bir avuç gökyüzünün mavisi önce solacak, sonra kararacak. Büyür biraderin gözü gibi, hep üstümüzde olan o koca projektör yanacak, sarı ışıklarını üstümüze dökecek.

Sayıma gelecekler. "Allah kurtarsın" deyip, demir parmaklıklı kapıları onların üstlerine kilitleyecekler. Ardından, gelen karavananın yıkanıp, yağ, soğan ve salçayla yeniden pişirilip "zenginleştirilmesiyle" oluşan yemekler yenecek gruplar halinde. Nöbetçiler mutfakta bulaşığa sıvanacaklar.

Televizyonda haberleri izleyecek herkes.

Derken, küçük çocukların anaokullarında kullandıkları minik plastik tabureler getirilecek televizyonun karşısına. Koca koca adamlar tüneyecekler üstlerine. Hürrem, gözlüklerini takacak. Masaların önündeki banklar da dolacak. Hüseyin'in yerinde şimdi kim oturuyor acaba?

Televizyona itibar etmeyip yatağının başında her gece harıl harıl okuyan, notlar çıkaran, yazan Metin Hoca, artık yok ki orada, yukarıda kalanlardan birine takılıp laflasın.

Sonra film saati gelecek ve Mehmet Saka, ince alayını da katarak yukarı seslenecek:

"Filiiim.... Filiiim... Sosyal içerikli filiiim..."

☆

Güneşin şavkı vurmuş suya. Kedi güneşte ısınmış betonun üstünde mayışmış. O tutmuş kolumu, sarsıyor:

— Daldın diyor, daldın. Beni dinlemiyorsun.

Gülümsüyorum.

— Evet dalmışım diyorum. Sen kusuruma bakma. Gönlümün yarısı içerdedir. Ne zaman güneş betona vursa ve gölgeler uzansa taş duvarlarda ben dalarım böye. Evet benim gönlümün yarısı içerdedir.

Bayram ve Gerçek...

HASAN CEMAL *23 nisan*

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarına acaba ne zaman bayramın gerçek içeriğine yaraşır bir kimlik kazandırabileceğiz?

Kimilerine anlamsız gelebilir bu soru, ama biz aynı kanıda değiliz. Çünkü yıllar geçtikçe dikkat ediyoruz, bayramın *"ulusal egemenlik"* boyutu ile bunun gerçek anlamı arka planda kalmaktadır. Ulusal egemenlik ilkesinin demokrasiyi vurguladığı bir bakıma unutulmaktadır. Klasik çizgilere sahip konuşma ve şiirlerle süslü basma kalıp törenlerle geçiştirir gibiyiz 23 Nisanları. Sanki her yıl aynı tarihte yalnızca bir *"çocuk bayramı"* kutluyoruz. Kamuoyu artık neredeyse 23 Nisanları sadece bir *"çocuk bayramı"* olarak algılamaktadır.

Ne dersiniz, öyle değil mi?

Ulusal egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu genellikle biliriz. Ve bu ilkeyi cumhuriyetin kuruluşundan bu yana yaptığımız her anayasanın en başına koymuşuzdur. Ulusal Kurtuluş Savaşımızla birlikte iktidar gücünü Tanrısal kökene dayandıran padişahlık, tarih sahnesinden silinirken, ulusal egemenliği elinde tutan millet iradesiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli atılıyordu; artık bu iradeden daha üstün bir güç olamayackatı.

Bu tarihsel eylemin aynı zamanda demokrasiyi vurguladığı açıktır. Ulusal egemenlik millete aittir, ama nasıl kullanılacak? Halkın içindeki değişik eğilimler, görüş ve özlemler nasıl ve nereye kanalize edilecek, işlerlik kazandırılacaktı? Bunun için gizli oy, açık tasnifli genel seçimler, kuşkusuz vazgeçilmez bir önkoşuldu, ancak yeterli miydi? Ulusal egemenliğin kullanımında genel seçimler gibi, siyasal partiler ve parlamento da olmazsa olmaz koşullardı, ama kimi zaman millet iradesinin tam olarak temsilinde yetersiz kalabilirlerdi.

Neden?
Bu soruya bir örnekle, yaşayageldiğimiz siyasal ortama bakarak karşılık verilebilir. Acaba bugünkü parlamentomuz millet iradesini ne ölçüde yansıtmaktadır? 6 Kasım 1983 genel seçimlerinin yapıldığı olağanüstü koşulları, yasak ve kısıtlamaları şöyle bir anımsadığımızda, bu soruya olumlu bir yanıt verme olanağından yoksun olduğumuz ortaya çıkar. Halen parlamento içinde dikkati çeken dağınıklık da bu durumun en açık kanıtı değil midir?..

Bu nedenlerle eğer ulusal egemenlik, millet iradesi gibi kavramları içi boş olmaktan kurtarmak istiyorsak, öncelikle çoğulcu demokrasiyi ülkemizde tüm kurum ve kurallarıyla işler hale getirmeliyiz. Şiddeti yasaklayıp her türlü anlatım ve örgütlenme özgürlüğüne dönük sınırlamalardan kurtulmalıyız.
İşte o zaman 23 Nisanları gerçek içeriğine yaraşır bayramlar olarak coşkulu bir biçimde kutlamaya başlarız.
Kimsenin kuşkusu olmasın.

Rogers'ın İki Şapkası

YALÇIN DOĞAN *23 nisan*

*ANKARA — Amerika'nın Libya'ya saldırısını planladığını açıklayan General Rogers'ın "iki şapkası" bulunuyor. "**Birinci şapkası**"nı giydiğinde General Rogers, "NATO Kuvvetleri Başkomutanı" görevini üstlenmiş oluyor. Aynı Rogers "**ikinci şapkası**"nı giydiğinde, bu kez "Avrupa'daki Amerikan Kuvvetleri Başkomutanı" olarak görev yapıyor. Kısaca, Rogers'ın iki görevi var. Görevin niteliğine göre, zaman zaman "**NATO Başkomutanı**" oluyor, zaman zaman da "Avrupa'daki Amerikan Kuvvetleri Başkomutanı" oluyor.*

*Libya'ya yapılan saldırıyı Rogers "**Avrupa'daki Amerikan Kuvvetleri Başkomutanı**" sıfatıyla planlıyor. General Rogers'dan önceki tüm Amerikalı NATO başkomutanları da tıpkı Rogers gibi, bu "**iki şapkalı görevi**" üstleniyorlar. NATO Kuvvetleri Başkomutanı "**Amerikalı**" olduğu sürece, "**iki şapkanın aynı gövdede**" birleşmesi kaçınılmaz görülüyor.*

*Libya saldırısında General Rogers, Washington'dan emir alıyor ve bu emir doğrultusunda saldırı planını hazırlıyor. Olay doğrudan "**Amerikan damgasını**" taşıdığından dolayı, Rogers bu planları hazırlarken "**NATO şapkasını bir an için bir kenara bırakıyor**", ama bununla birlikte saldırıyı gerçekleştirecek F-111'lerin uçuş iznini kotarmak amacıyla Fransa ve İspanya ile F-111'lerin havalandıkları İngiltere durumdan haberdar ediliyor.*

*Rogers'ın "**Amerikan Kuvvetleri Komutanı**" olarak hareket etmesini NATO'da yadırgayan pek yok. Çünkü Amerika'nın, daha önceki yıllarda benzer girişimlerini yine aynı komutanlık kanalıyla yürüttüğü biliniyor. Örneğin, 1958 yılında Lübnan çıkarması doğrudan "**NATO Kuvvetleri Başkomutanı ve Avrupa'daki Amerikan Kuvvetleri Komutanı**" tarafından yürütüldü. Bu iki olayın dışında, Amerikan Altıncı Filosu, doğrudan Brüksel'deki bu komutana bağlı.*

*Altıncı Filo gibi İngiltere'den havalanarak Libya'yı bombalayan F-111'ler de yine Rogers'a bağlı. Aynı F-111'ler "**NATO şapkası**" altında Türkiye'ye geliyorlar, İncirlik'te üsleniyorlar, Konya'da bombardıman eğitimi yapıyorlar, sonradan "**Avrupa'daki Amerikan kuvvetlerine bağlı olarak**" gidip Libya'yı bombalıyorlar.*

*İşin diğer NATO ülkeleri yönünden olduğu gibi Türkiye açısından soru işareti taşıyan yönü de burada ortaya çıkıyor. Örneğin, Rogers birçok kez Türkiye'ye geliyor ve özellikle Doğu Anadolu'daki "**Nato tatbikatlarını**" ya yönetiyor ya da NATO manevralarını izliyor. Bu manevralar sırasında "**NATO şapkası**"nı giymiş oluyor. Dolayısıyla, NATO Başkomutanının bir Amerikalı olması, siyasal ve askeri olayların gelişimine paralel olarak, kendisinin sürekli "**şapka değiştirmesine**" yol açıyor. Tabii, NATO'ya üye ülkeler de zaman zaman "**Acaba şu anda hangi şapkayla hareket ediyor**" sorusunu sormadan edemiyorlar. Çünkü, son saldırıda olduğu gibi, gelişmeleri ancak olayların yaşanmasından sonra öğreniyorlar. İşin ilginç yönü sadece "**ülke adına**" açıklama yapmakla yetiniyorlar, Amerika'ya NATO çevresinde herhangi bir eleştiri yöneltmiyorlar.*

*Gerçekte, "**ikili şapka**" Amerika'ya büyük bir kolaylık sağlıyor. Örneğin, saldırıdan önce F-111'ler Konya'da atış talimi yaparken Ankara, Washington'a telefon edip "**Bunlar ne talimidir?**" diye sorsa, alacağı yanıt "**NATO talimidir**" oluyor. Ama, daha sonra aynı F-111'ler saldırıya geçince, bu kez aynı Washington "**Bu hareket bizim özel meselemizdir**" karşılığını veriyor, "**ikili şapka**" nedeniyle de Amerika, NATO çerçevesinde bulundurduğu kuvvetlerinin kullanımına ilişkin, diğer NATO ülkelerine bilgi vermek ihtiyacını hissetmiyor, ama, NATO üyesi ülkeler bu gibi olaylarda diğer ülkelerin gözünde güç duruma düşüyorlar. Washington açısından ne gam!*

General Rogers'ı Türk kamuoyu aslında bir başka çok önemli olaydan dolayı tanıyor. 12 Eylül sonrasında Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönmesi sırasında Rogers'ın hazırladığı senaryo, Türkiye'nin vetosunu engelledi ve böylelikle Yunanistan NATO'nun askeri kanadına döndü. Türkiye'de Yunanistan ve NATO'ya karşı çok önemli bir kozunu böylelikle yitirmiş oldu.

*Şimdi, umalım ki, General Rogers, Libya'ya saldırı planı hazırlarken bir an için olsa dahi, "**iki şapkasını birbirine karıştırmış olmasın**" ve sonuçta F-111'ler ile Türkiye arasında daha somut bağlantılar ortaya çıkmasın.*

İsrail, İsrail...

ERGUN BALCI *24 nisan*

İki haftadır kıyamet kopuyor dünyada. ABD'nin Libya saldırısı radyolarda, televizyonlarda ilk haber. Gazetelerin manşetlerinden inmiyor. Gösteriler düzenleniyor... Karşılıklı suçlamalar yapılıyor... Sovyetler Birliği, ABD'ye *"Sen dünya barışını tehlikeye sokuyorsun"* diyor... ABD ise, Sovyetler'e *"Sen Lib-*

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ALFABESİ
İlhan Selçuk
2. Bası. 600 lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

ATATÜRK YAŞADI MI?
Oktay Akbal
600 lira. Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22150 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 24 Nisan 1986 Perşembe

Özal yalanladı

TERÖRE KARŞI TERÖR

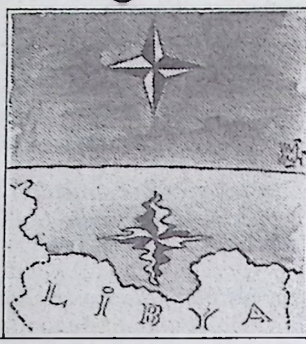
Reagan: Libya davranışını değiştirmezse yine saldırırız

WASHINGTON, (a.a.) — ABD Başkanı Ronald Reagan, terörizmin bir "korku davası ormanı" engellemek için "güçlü ortak girişimler" gerektiğini

(Arkası Sa. 11, Su. 7'de)

BATILI GAZETECİLER AYRILIYOR, TÜRKLER KALDI İLHAY KARAHAN'ın haberi 7. Sayfada

İSRAİL, İSRAİL ERGUN BALCI'nın yazısı 3. Sayfada

Başbakan, Libya elçisinin bombacı Libyalılarla ilişkisi olduğu yolundaki ABD iddialarını reddetti

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, dün gazetemizde yayımlanan ve Libya Halk Bürosu Halk Komitesi Sekreteri Muhammed Abdulmalik'in Ankara'daki Amerikan Subay Kulubu'nu bombalama eylemine girişen dört eylemci ile "doğrudan ilişkisi" olduğu yolundaki Amerikan iddialarını tümüyle yalanladı.

Başbakan Turgut Özal, dün öğleden sonra Başbakanlığa giderken, Cumhuriyet muhabirinin, "Subay Kulubu'nun bombalanacağını Türk polisine ABD mi haber verdi?" sorusuna, "Hayır, sizin gazete öyle yazmış" yanıtını verdi. Libya Elçisi Muhammed Abdulmalik'in bombacılarla "doğrudan ilişkili" olduğu yolundaki Amerikan iddiasının "kesinlikle yanlış olduğunu" söyleyen Özal, "Yanlış yazmışsınız, yanlış... O haber doğru değil" biçiminde konuştu. Özal, Libya uyruklu oldukları öne sürülen eylemcilerin yakalanmasının ABD istihbarat makamlarının değil, Türk polisinin başarısı olduğunu da sözlerine ekledi.

Dünkü gazetemizde Amerikan diplomatik kaynaklarına dayanılarak yayımlanan iddialarda, Türk makamlarına Amerikan diplomatik kaynaklarınca ulaştırılan bilgi ve belgelerde, "ABD yönetiminin Libya Halk Bürosu Halk Komitesi Sekrete-

(Arkası Sa. 11, Su. 7'de)

12 Mart'tan Bir Kesit...

İlhan Selçuk Açıklıyor

[illegible]iverbey
[illegible]öşkü...
[illegible]kence...

Nasıl yapıldı, nasıl belgelendi?

Pazara Cumhuriyet'te

ABD silahlarını, İsrail'den İran'a götüreceklerdi

2.5 milyar dolarlık silah kaçakçılığı

New York'ta ortaya çıkartılan silah kaçakçılığı ile ilgili olarak İsrailli bir emekli general tutuklandı. İsrailli general Bar-Am, olaydan İsrail hükümetinin bilgisi olduğunu söyledi.

Kaçakçılar, İran'a satılacağı sanılan ve İsrail'deki depolardan yüklenen silahları Türkiye ile Filipinler'e gönderiyor gibi göstereceklerdi.

Kaçakçılığa konu olan silahlar arasında F-4 ve F-5 Fantom savaş uçakları da var. Henüz doğrulanmayan haberlere göre Türkiye'deki bazı kişiler de söz konusu kaçakçılık planına karıştılar.

Dış Haberler Servisi — Birleşik Amerika'da tarihin en büyük silah kaçakçılığı planı ortaya çıkarıldı.

AP Ajansı'nın New York kaynaklı haberine göre, ABD yetkilileri, gümrük teşkilatı görevlilerinin İran'a 2.5 milyar dolarlık silah kaçırmayı planlayan 17 kişilik bir şebekeyi ortaya çıkardıklarını açıkladılar. Silahların büyük bölümünün Türkiye ile Filipinler'e gönderileceklerine ilişkin sahte belgelerle İsrail'den gemiye yükleneceği ve İran'a gönderilecekleri bildirildi. Olaya karışanlar arasında bulunan ve Bermuda'da tutuklanan İsrailli emekli General Bar-Am, İsrail hükümetinin plandan haberi olduğunu söyledi. Daha önce de dünya basınında İsrail'in İran'a gizlice silah sattığı yolunda haberler çıkmış, ancak İsrail ve İran, bu iddiaları yalanlamışlardı.

Bu arada henüz doğrulanmayan haberlere göre, Türkiye'de de bazı kişilerin bu işe karıştığı bildirildi. Merkezi Paris'te bulunan Şah yanlısı ordunun silah kaçakçıları ile ilgisi bulunduğu da öne sürülen iddialar arasında.

İsrailli emekli generalle birlikte şebekenin 9 elemanı tutuklanırken, 8 kişinin de aranmakta olduğu bildirildi. Olaya 3 İsrailli, 2 Batı Almanlı diğer ülkelerden 12 kişinin karıştığı, şebekenin kilit adamının ise Londra'da oturan Amerikalı bir avukat olduğu haber verildi.

Amerikalı yetkililer, İran'a kaçırılması tasarlanan silahlar arasında şunların bulunduğunu bildirdiler: F-4 ve F-5 avcı uçakları, havadan havaya "Python" füzeleri, Tow füzeleri, "Skyhawk" savaş uçakları ve misket bombaları (cluster bomb).

Amerikalı yetkililer, büyük planın beş ayrı bölümden oluştuğunu, olayla ilgili olarak New

(Arkası Sa. 15, Su. 4'te)

SHP Genel Başkanı, 23 Nisan için TBMM'de konuştu:

'Meclis kapatılmamalı'

Cumhuriyet'e açıklamaları

Gürkan: Partimin emrindeyim

Ben, partimin, örgütlerimin ve sosyal demokratların emrindeyim. Kurultay ne karar verirse onu yaparım. Sayın İnönü, genel başkan olduktan sonra sade bir üye olmamı isterse, onu yaparım. Ne yapmamı isterse yaparım.

Erdal Bey'in önümüzdeki ağır ve çetin görev içinde mutlaka yerini alması gerekir. İkimizin arasındaki ilişki geçici bir koalisyon ya da yapay bir uzlaşma olmamalıdır. 10. Sayfada

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, tüm yurtta ve dış temsilciliklerde törenlerle kutlandı. TBMM, 23 Nisan nedeniyle özel gündemle toplandı ve Mecliste siyasi partilerin genel başkanları konuştular.

TBMM'de konuşan SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, "Eğer Kurtuluş Savaşı sırasında bile bu parlamento açık kalmışsa, hiçbir koşul parlamentonun kapanması için gerekçe sayılmamalı ve yapılmamalıdır" dedi.

Konuk İrlandalı parlamenter Oliver Flanagan'ın yapacağı konuşmanın Türkçe metnindeki "teftiş" sözcüğü, Karaduman tarafından çıkarıldı.

Flanagan daha sonra kürsüde "investigation" sözcüğünü kullandı. Bazı milletvekilleri bunu "araştırma", bazıları da "denetim" anlamında algılayınca, sorun çözümlenemedi.

Özal, sorunun çeviri hatasından kaynaklandığını, Flanagan'ın "araştırma" demek istediğini söyledi.

Karaduman, çeviriyi yapanlar hakkında soruşturma açtırdı. Çeviri, TBMM Dış İlişkiler Dairesi'nde yapılmıştı. 12. Sayfada

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

'Hafif Süvari Alayı' ve ANAP

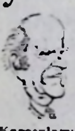
ANKARA — ANAP grubu sessiz. ANAP grubu tedirgin. Genel Başkanları ve Başbakan Özal'a Meclis kürsüsünden dönemin eleştirileri yağıyor. ANAP grubu vurdumduymaz. 1983 seçimlerinden bu yana ANAP grubu belki de ilk kez böylesine durgun. Çoğu ANAP'lı kendi derdine düşmüş görünüyor. Bu nedenle partisine ve genel başkanlarına yöneltilen eleştirileri biraz uzaktan dinliyor.

Meclisin Genel Kurulu önceki gün "yabancılara mülk satışını" öngören tasarının kabulü sırasında çok çarpıcı tartışmalara sahne oldu. Örneğin, SHP'li Halil İbrahim Karal'ın "Yeni bir diplomatik üslup geliştiriyorsunuz, şirket gibi devlet yönetiyorsunuz, bununla da kal-

(Arkası Sa. 13, Su. 1'de)

Parlamentoda konuştu

Papandreu'da yumuşama yok

Kıbrıs: *BM Genel Sekreteri De Cuellar'ın sunduğu 3. belge kabul edilemez. Bu belge, bugüne kadar verilen belgelerin, Kıbrıslı Rumlar için en kötüsüdür. Belge, ne garantörlük sistemi ne de Türk askerlerinin adadan çekilmesiyle ilgili hiçbir garanti getirmiyor. Kıbrıslı Rum partileri, ilk kez bu belge konusunda Atina ile uyum içinde.*

Karasuları: *Türk yönetimi, Yunanistan'ın karasularını 12 mile uzatabileceğinden mi kuşku duyuyor?.. Oysa uluslararası deniz hukuku Yunanistan'a bu hakkı tanımıştır.*

Hava sahası: *Türk yönetimi 1931 yılı tarihini taşıyan ve Yunanistan'ın hava sahasının 10 mil olduğunu teyit eden kararnameye niçin 1974 yılında tepki gösteriyor?*

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan Başbakanı Adreas Papandreu, dün parti başkanları düzeyinde yapılan olağanüstü parlamento toplantısında dış politika ağırlıklı konuşmasında Ege sorunu, BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın Kıbrısla ilgili 3. belgesi, Ege hava sahası, AET ile ilişkiler ve ABD'nin Libya'ya saldırısı konularına değindi, Perez de Cuellar'ın 3. belgesini ise daha öncekilere kıyasla "en kötüsü" olarak niteledi. Papandreu ayrıca, "Kıbrıs'taki Helenler tehdit edilirse Yunan hükümeti bütün olanaklarını ve gücünü kullanarak yasal Kıbrıs hükümetinin her türdeki çağrısını kabul edecektir" ifadesini kullandı.

Papandreu'nun konuşmasında

(Arkası Sa. 15, Su. 6'da)

Babaya kavuşma sevinci *23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla Ankara ve İstanbul'da askeri ve sivil cezaevlerinde mahkûmların aileleriyle açık görüşmelerine izin verildi. Mamak Özel Askeri Ceza ve Tutukevi'nde açık görüşme saat 09.00'da başladı. Mahkûmlar, aileleri ve çocukları ile bahçede hasret giderdiler. İki bloktaki mahkûmların 40'ar kişilik gruplar halinde 20 dakika aileleri ve yakınlarıyla görüşmeleri sağlandı. Ziyaret sırasında cezaevi yönetimi tarafından mahkûmlar ile yakınlarına çay ikram edildi. İstanbul'da bulunan Metris Askeri Cezaevi'nde tutuklar dün yakınları ile açık görüş yaptılar. (Fotoğraf: RIZA EZER)*

Pakdemirli pazarlığa oturacak

Irak borçlarına Suudi garantisi

Türkiye'nin Irak'ta birikten alacaklarının güvenceye alınabilmesi için, Suudi Arabistan'ın Irak tarafından verilen ve değeri üzerinde yazılı tutarların ancak üçte birine ulaşan bonolarını garanti altına alması formülü düşünülüyor.

Pakdemirli başkanlığında Irak'a gidecek heyet, Türkiye'nin ihracatına uygulanan vadelerin 15-18 aya kadar uzatılmasını ve petrol faturasının da kredi koşullarına göre düzenlenmesini görüşecek.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — İran ve Irak'la baş gösteren dış ticaret tıkanıklığına çare aranıyor. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli ile Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Zekeriya Yıldırım başkanlığındaki bir heyetin 27 nisan günü Bağdat'a gidecekleri öğrenildi. Taraflar arasındaki görüşmelerde Irak borçlarının Suudi Arabistan tarafından garanti edilmesi, Irak'ın Türkiye'ye kredili petrol satması gibi pazarlık konularının gündeme gelmesi bekleniyor.

Bağdat'a gidecek Türk heyetinin pazarlık gündeminde şu iki başlığın ön plana çıktığı bildirildi:

1- Kredili petrol: Türkiye, ihracatta bir yıllık kredili ödeme süresinin 15 ile 18 aya uzatılması için Irak'tan aldığı petrolün faturasının da kredili ödeme yöntemine tabi tutulmasını istiyor.

2- Suudi garantisi: Irak'ın borçları karşılığında verdiği hükümet bonoları, uluslararası piyasalarda, ancak üçte bir değerine alıcı buluyor. Suudi Arabistan, söz konusu bonolara garanti vermeyi öneriyor. Böylece bonoların uluslararası piyasalardaki değerinin yükseltilmesi bekleniyor.

Ancak Irak tarafından gelen bu önerinin Türk yetkililerince kabulü zor görülüyor. Bir yetkili, "Bu işin riski yüksek" diye ko-

(Arkası Sa. 15, Su. 4'te)

Huylu Huyundan Vazgeçmez...

Ne Yunanistan'ın ne de Kıbrıs Rum yönetiminin değişmeye niyetleri vardır. Dün olduğu gibi bugün de Türkiye'ye ve KKTC'ye karşı uzlaşmaz tutumlarını sürdürmeye kararlı gözükmektedirler. Gerek Rum yönetiminin Kıbrıs'a dönük en son yaklaşımı, gerekse Başbakan Papandreu'nun dün Yunan parlamentosunda yaptığı konuşma, bu uzlaşmaz tutumun altını bir kez daha kalın kalın çizmiştir.

Şöyle bir bakalım: BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar, Kıbrıs sorunuyla ilgili üçüncü belgesini taraflara sunarken demiştir ki: "Bu bir çerçeve taslağıdır; ya evet, ya hayır derseniz, bir üçüncü yol yoktur." Bir başka deyişle paketin bütünüyle kabulü veya reddi söz konusudur.

Türk tarafı yeni bir esneklik göstererek pa-

(Arkası Sa. 15, Su. 1'de)

HASAN CEMAL

- *FKÖ'de Ürdün yanlısı isyan* — 3. Sayfada
- *Her yıl 23 milyon ton petrole eşdeğer güneş enerjisi* — 8. Sayfada
- *Ucuz ithalatın yolu*
- *Bankalar kârda, personel zararda* — 11. Sayfada
- *Düzenli spor uzun yaşatıyor* — 16. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

ODTÜ Fonları-2

17 nisan günü bu köşede yayımlanan "ODTÜ Fonları" başlıklı yazı ile ODTÜ Rektörlüğü'nce yapılan harcamalarla ilgili bilgiler vermiştik.

YÖK Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı, yazının "ihbar sayıldığını" ve gereken soruşturmanın açılacağını söylemişti.

(Arkası Sa. 12, Su. 7'de)

Kumar çılgınlığı

Önceki gece İstanbul Hilton Oteli'nin kumarhanesinde ünlü "Mercedes Piyangosu" çekildi. Çekilişe katılan kumar tutkunlarının sayısının çokluğu büyük bir izdiham yaratırken, sonuçlara itiraz edenler de kavga çıkarttılar.

Casino İstanbul'da kumar oynayarak bir defada 100'ün üzerinde fiş kazanıp, çekilişe katılma hakkı kazanan 36 bin kupon arasında yapılan çekilişte büyük ikramiyeyi Berç Büyüksakayan kazandı. Talihli, ayakkabı sanayicisi ve kumar makinelerinde boş vakitlerini geçiriyor.

13. Sayfada

ya'yı frenlemedin, iş bu noktaya geldi" diyor... ABD saldırısında yaralanan suçsuz sivillerin ve çocukların sargılar içindeki görüntüleri televizyon ekranlarında sergileniyor...

6. Filo bir kez daha saldıracak diye, ülkeler hop oturup, hop kalkıyor... Dünya barışının tehlikede olduğu söyleniyor... Bu arada basında yorumlar yazılıyor, durum değerlendirmeleri yapılıyor... Kimi Kaddafi'nin zıpırlığından, kimi Reagan'ın Rambo-culuk merakından dem vuruyor... Kimine göre, ABD saldırısı terörün daha da tırmanmasına yol açacak... Kimine göre ise açmayacak... AET ülkeleri toplanıyor... Teröre karşı mücadele yolları araştırılıyor... Havaalanları silahlı polisler, özel yetiştirilmiş köpeklerle dolduruluyor... Valizlerin içini kontrol etmek için modern teknolojinin en gelişmiş aygıtları kullanılıyor... Teröre karşı mücadele için işbirliği çağrıları yapılıyor.. Amerikalı turistler Ortadoğu ve Avrupa turlarını iptal ediyor... Turist şirketleri kan ağlıyor... İnsanlar uçaklara korku içinde biniyor... Amerikalılar dünyanın dört bir yanında evlerinden dışarı çıkamıyor... Elçilik binaları, modern kalelere dönüştürülüyor... Libyalı diplomatlar bir dizi Avrupa ülkesinden sınır dışı ediliyor... Thatcher, ülkesinde şimşekleri üzerine çekiyor. ABD, Avrupa'yı terorizme karşı yumuşak davranmakla suçluyor. Avrupa ise, ABD'yi aşırı sertlikle suçluyor... Amerikan konsoloslukları bombalanıyor... Sudan'dan Amerikan vatandaşları, Beyrut'tan İngilizler boşaltılıyor... Yetkililer, terorizmle mücadele konusunda konuşmalar yapıyor. Teröristlerin çok değil 10 yıla kadar atom silahlarını ele geçirebilecekleri ve dünyanın *"atom terörü"* çağına girebileceği belirtiliyor. Libya suçlanıyor, Suriye suçlanıyor, İran suçlanıyor. Sovyetler ABD'yi, ABD Avrupa'yı, Avrupa ABD'yi suçluyor... Dünya Pilotlar Birliği bildiriler yayımlıyor... Dünyanın belli başlı dergilerinde uçak yolcularının terörist eylemlerden kendilerini korumaları için ne yapmaları gerektiği anlatılıyor...

Bütün bunlar ne için biliyor musunuz?

İsrail, Batı Şeria ve Gazze'de bir Filistin devletinin kurulmasına izin vermediği için.

Dünyamız, iki haftadır ağaçlara o kadar dalmış ki, ormanı göremiyor.

Sorun, ne Kaddafi'dir ne Libya'dır ve hatta ne bizzat Arafat'ın terörist olarak nitelediği Abu Nidal'dir.

Sorun Filistin'dir, Filistin. Kamplarda yaşayan, silah, kan ve yurtsuz olmanın verdiği nefretten başka bir şey tanımayan bu insanlar arasında, onlarca, belki yüzlerce geleceğin Abu Nidal'leri yetişmektedir. Ortadoğu'da tarihsel bir haksızlık vardır.

Sorunun özü apaçık gözler önünde dururken, insanlar, havaalanlarına özel yetiştirilmiş köpekler, silahlı polisler koyarak, elçilik binalarının çevrelerine yüksek duvarlar örerek, terorizm konusunda konferanslar düzenleyerek, kendilerini teröre karşı korumaya çalışıyorlar.

Dünyanın dört bir yanında evlerinden korku ile çıkan, korku ile yaşayan Amerikalılar, acaba kendi kendilerine şu soruyu hiç sormuşlar mıdır? Korkularının asıl nedeni Kaddafi mi? Başkan Reagan'ın uçakları Albay Kaddafi'yi öldürmeyi başarsaydı, korkmaları için bir neden kalmayacak mı idi? Emniyette mi olacaktılar?

Filistin sorunu çözümlenmeden, çadırlarda nefret dünyasında gözünü açıp, kin ve nefretle yoğrulan insanlara, diğer insanlar gibi yaşama ve bir yurt sahibi olma hakkı tanınmadan terör sona erer mi?

Batı dünyası son iki haftadır harcadığı enerjinin yarısı ile İsrail'i bir Filistin devletinin kurulmasını kabul etmeye zorlayabilirdi; siyonizm-emperyalizm işbirliği olmasaydı.

Şu komediye bakın. Amerikan vatandaşları dünyanın her yanında korku içinde yaşıyorlar. Evlerinden dışarı çıkmaya ürküyorlar. Elçilikler kalelere dönüştürülüyor. Turlar iptal ediliyor. Fakat İsrail'e baskı yapılmıyor.

Havaalanları köpekler, tepeden tırnağa silahlı görevliler tarafından korunsun. İnsanlar uçaklara korkarak binsin. ABD-Sovyet ilişkileri gerginleşsin. Libya bombalansın.

Ama yeter ki, İsrail'in dediği olsun. Batı Şeria ve Gazze'de bir Filistin devleti kurulmasın.

İsrail, bağımsız bir Filistin devletinin, güvenliğini tehdit edeceğini öne sürüyor.

Bu, boş laftır. İsrail'in güvenliğini dünyanın tüm büyük devletleri garanti etmeye hazırdır. Sovyetler Birliği, 1948'de İsrail'i ilk tanıyan ülkeler arasında idi. Ayrıca İsrail kendisi askeri bakımdan güçlü bir devlettir.

Geleceğin tarihçileri, bugünlerin öyküsünü yazarken, herhalde biraz alaycı bir üslup kullanmaktan kendilerini alamayacaklardır. Sorun tüm boyutları ile apaçık önlerinde dururken, insanlar umutlarını polis köpeklerine, yüksek duvarlara bağlamışlar diye.

Batı, beş milyon Yahudiyi fırınlara göndermenin verdiği suçluluk duygusundan kurtulamamış, bu günahın bedelini de Araplara ödetmiştir.

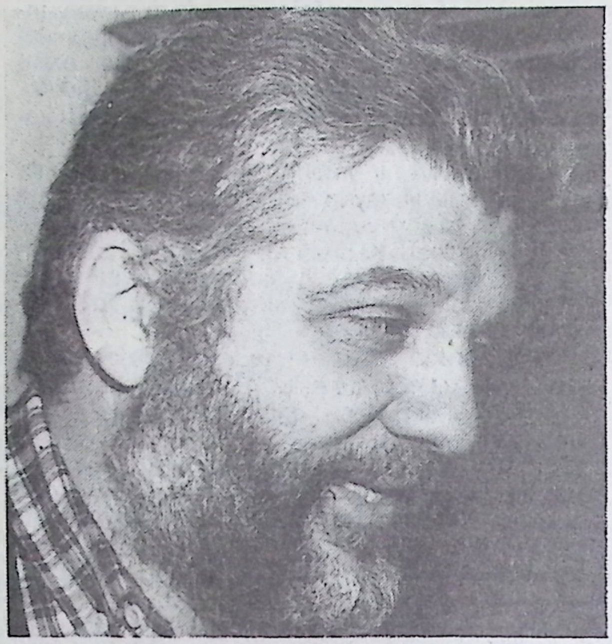
Ama ne ilginçtir ki, şimdi kendisi de bedel ödemektedir.

AYDIN EMEÇ'İN "ŞAKA"SININ ARDINDAN

Genç Adam'ın yüzeysel bir portresi

TOMRİS UYAR *25 nisan*

Aydın Emeç, hep yerindeydi; ben de yerimdeydim. Yani ne zaman istesek bir öğle üstü **"güzel"** bir lokantada yine buluşabilir, her zamanki gibi edebiyatın sorunlarını, ülkemizdeki durumunu konuşabilirdik, hırlaşabilir, katıla katıla gülebilirdik. Oyunlarımızdan biri **"Sen ölsen, arkandan kimler yazar? Asıl, kimlerin yazmamasını isterdin?"** oyunuydu. Bir gün bu şakanın kara mizaha dönebileceğini, **Aydın Emeç**'in okuyamayacağı —ikimizin de pek sevmediğimiz— bu tür yazılardan birini yazacağımı nereden bilebilirdim? **Durunca anlaşılır saatin kaç olduğu. "Güzel"** bir lokanta dedim, çünkü **Aydın Emeç** için estetik ve kültür, sonuna kadar bağlı olduğu bir değerler dizgesinin parçasıydı. Çok boyutlu bir kültürün, daha da önemlisi bir **"İstanbullu"** yaşama kültürünün son

temsilcilerinden biriydi o. Güzel bir yerde güzel bir yemek yemek, güzel bir dergiyi okumak, güzel bir romanı tartışmak, güzel bir yürüyüşe çıkmak... (Gittikçe çirkinleşen bir İstanbul'da son yıllarda nasıl yaşadığını düşünmeye çalışıyorum şimdi.) İsteyenler, özenle seçtiği ve özenle çevirdiği kitapları okuyarak onun iç dünyasını ve dünya görüşünü biraz olsun anlayabilirler. Gerçek dostluğuna kabul ettiği üç beş kişiden biri sıfatıyla, o mutlulukla, biraz daha işleyeceğim bu portreyi, çünkü **Aydın Emeç** —bir zaman bir yayınevi sahibi olduğu halde— **"yazmak"**tan hep kaçındı; bizden tek esirgediği, zengin boyutlarını kestirebildiğim yazarlığıydı. Çevirilerini de imzalamazdı ya.

HER SINIFTAN DOSTLAR

Nasıl biridir **Aydın Emeç**? Önce, onun gözünde her şeyin şaşmaz bir adı vardır. Karısını kendi karısı olduğu için değil, **Naziye** olduğu için sever; oğlunu **Ali Selim** olduğu için. Dostlarını da öyle. Hemen her sınıftan geniş bir dost çevresi olmasına, herkese eşitlikçi davranmaya çalışmasına karşın dost adlar, **Selçuk Batur**'dur, **Ferit Erkman**'dır, **Celal Üster**'dir sözgelimi. Listeyi biraz daha uzatabiliriz. Pazartesi ya da cuma akşamları uğradığı meyhane, Yakup 2'dir. Yalnızsa, eve dönüş saati 20.30'dur. Bu ayrıntılara bakarak genç adamı katı ilkelere bağlı biri sanabilirsiniz. Çok yanılırsınız. **Aydın Emeç,** toplumun zorladığı katı kuralların hiçbirine yüz vermez, hiçbir ideolojiyle kıstıralamaz; onun uyduğu ilkeler, kendi **"ahlak"**'ı doğrultusunda koyduğu ilkelerdir. Yayınevi sahibi olmak, sanat sayfası yönetmek, yayınevi yönetmenliği yapmak gibi önemli sayılan başarılara (çelenklere mi desem?) gülüp geçer, ama üstlendiği işi, bu tür başarıları önemli sayanlardan çok daha büyük bir ciddiyetle götürür. Edebiyatla gerçekten ilgilenen bir çocuğun soracağı sıradan sorulara iki saatini verebilir de şişirilmiş, şımarık bir ünlünün beş dakikalık kaprisini kaldıramaz. İlişkilerde kadın-erkek ayrımı gözetmez (yazarlıkta da). O kadarına ki, kadın dostları ara sıra erkekmişler gibi davranılmaya razı olmalıdırlar.

Aydın Emeç, üstlendiği görevlerin hep profesyonelce bir **"nesnellik"** gerektirdiğini biliyordu; gönülden inanıyordu buna, uyuyordu. Bütün dürüst aydınlar gibi, göreviyle kişiliği arasında bir uyum, bir denge kurmaya, onu yürütmeye çabalıyordu, belki o yüzden yıpranıyordu. Hem ele avuca sığmaz, hergele, yakışıklı bir delikanlıydı, hem durmuş oturmuş bir yönetici. Alçakgönüllü, hoşgörülü bir bilgeydi, yine de **"düzmecelik"** kokusu alınca panter kesilebiliyordu.

"Bir sabah Aydın Emeç'siz bir dünyaya uyanmanın inanılmaz dehşetini ve öksüzlüğünü yaşadım" diyerek, önce ona fazlaca duygusal gelecek, ama sahiciliği üstüne biraz düşündükten sonra —önündeki kâğıtlara boyuna çiziktirdiği karamalardan başını kaldırıp, burnunu karıştırıp bir kahkaha attığında— **"Peki canım, yok bir yaramazlık!"** dedirtecek bir tümce kuruyorum.

"Kayık" çevirisinin iç kapağından bana seslenişine sığınarak:

"Hısımlığı oluşturan, bir tek kan bağları değil, yürek ve akıl bağlarıdır da. Ne dersin hısım?"

Doğanın bir aksaklığı

MELİH CEVDET ANDAY *25 nisan*

Aydın Emeç, genç yaşında olgunlaşmış, bilgili ve uygar bir kişiydi. Bütün dostlarının söyleyip yazdıkları gibi de yaşam doluydu, yaşam sevinci parlardı yüzünde. Uygarlığın özelliklerinden biri güleryüzlülük ise, ona eşlik eden bir başka özellik de **"humour"**dur ve elbet bunlar sağlam bir kültüre dayanmazsa uygarlığın özellikleri olmaktan çıkarlar. **Aydın Emeç,** Cumhuriyet'teki görevini hak etmiş bir kültür adamıydı. İyi yetişmiş olduğu her davranışından anlaşılırdı. Zekâyı ve **"humour"**'u içeren güleryüzlülüğü ile arkadaşlarının sevgisini ve saygısını kazanmıştı. Her ölüm, biraz şaşırtıcıdır, fakat **Aydın Emeç**'in ölümündeki şaşırtıcılık, bütün ölçüleri aşmaktadır. En verimli çağındaydı, iyi yetişmişliğinin, olgunluğunun, bilgisinin ürünlerini her gün daha çok derecek bir durumdaydı. Yazık oldu **Aydın Emeç**'e. Buna bir aksilik, bir terslik demekten başka çare yok. Doğanın bir aksaklığı.

Elde var hüzün

ERCAN ARIKLI *25 nisan*

İlk gençlik yıllarımızdan Babıali'deki ilk yayımcılık yıllarımıza uzanan o coşkulu günlerin içinden düşünüyorum **Aydın**'ı. Yaşama, doğaya ve kitaplara o tutkulu bağlanışını.. Sevgileriyle ve öfkeleriyle yaşam, baştan başa bir coşkuydu **Aydın** için. Okuduğu, sevdiği kitaplar bir coşkuydu... Doğa, bir coşkuydu...

Aydın Emeç için, benim sevgili çocukluk arkadaşım **Aydın Emeç** için ne diyebilirim: Her şeyi eksiksiz yaşamak isteyen, ödünsüz ve cesur bir insandı o. Ne sevgisini esirgedi, ne açıkyürekliliğinden ödün verdi. Adam gibi yaşadı **Aydın,** yiğitçe...

Aydın Emeç: İşte insan... Sevdiği dostlarından, sevdiği kitaplarından, sevdiği yaşamdan bu kadar erken mi koparılmalıydı? Daha nice kitaplar çevrilecek, nice sevgiler ve öfkeler yaşanacaktı... Olmadı. Şimdiyse **"elde var hüzün..."**

Belki Bodrum'da görüşürüz

MAHMUT TALİ ÖNGÖREN *25 nisan*

Bodrum'da bir yelkenli.. Ağır ağır uzaklaşıyor... İçinde **Aydın Emeç** ve arkadaşları... Garip bir düş içinde gibiyim, teknenin içinde olduğunu biliyorum, ama göremiyorum kendisini...

Oysa düş filan gördüğüm yok. Rastlayamadım kendisine işte. İstanbul'da gazetede **"Belki Bodrum'da görüşürüz"** diye ayrılmıştık. Aradan yıllar geçti. İstanbul'da yine Bodrum'da görüşürüz diye ayrıldık. Ve orada buluşamayacağız artık. Sadece Bodrumlu **Dursun**'la söz ederiz kendisinden kıyıda.

Yazılarımdan bir satır çıkarmak zorunda kalınca ya da bir başka çıkartma yapınca, telefonu açıp haber veren bu insanla oturup bir kadeh rakı bile içememiş olmak, inanılacak gibi değil. O denli birbirimize söz vermemize karşın... Bundan böyle sevdiklerimle bir kadehin başına oturduğumda onu anacağım, sevgiyle... Ve aradaki işlerden ve mesafelerden ötürü sık sık beraber olamadığım dostlarımla daha çok beraber olmanın yollarını aramalıyım. Birden yok olmanın acısını olabildiğince hafifletmek için...

Sayfan yine altüst oldu

ATİLLA DORSAY *25 nisan*

Sevgili **Aydın...** Sayfan, o özene bezene hazırladığın sayfan yine altüst oldu. Resimler yok oldu, yazılar birbirine sıkıştı. Görsen yine kızar, yapanlara sunturlu küfürlerinden birini savururdun... Ama kaderin ne acı bir cilvesi ki, bu kez bu değişikliğe neden, senin ölüm ilanların oldu. O hiç beklenmez, inanılmaz kara haberin günü gelip de çarşaf gibi ilanlarda kendi gazetende yansıyacağını kim tahmin edebilirdi? Seni ancak son 4 yıldır, Cumhuriyet'te çalışmaya başlayalı beri tanımış olmanın üzüntüsünü hep taşıyacağım. Birçok şeyi (bu arada, başta Nouvel Observateur, benim Fransızca dergileri) hemen paylaşıverdik. Çabuk öfkelenir, **"ana avrat"** giderdin, evet.. Ama kimse buna kızmazdı. Çünkü tüm bu öfkenin hep o titizlikle hazırladığın **"dördüncü-beşinci sayfalara"**, onları korumaya, savunmaya yönelik olduğunu herkes bilirdi. Benim tüm yazılarımdaki tüm ana başlıkları (jenerik üstü verilen manşetleri), tüm resim altlarını sen yazardın. Yazılarımı (tüm yazıları olduğu gibi) özenle okur, düzeltmeler yapardın. İşte en son düzeltmen: Çarşamba günü (son hazırladığın sayfa) okuduğun **"Narayama Türküsü"** eleştirimden **"vahşi"** sözcüğünü çıkarmış, onun yerine (çok haklı olarak) öz Türkçesini, **"yabanıl"** sözcüğünü koymuştun. Bu özenini, sayfana, sanata, kültüre, yazına, özellikle Latin Amerika yazınına olan tutku derecesinde düşkünlüğünü hep anacağım. Kendi adıma, yazılarımı bundan böyle kim o özenle okuyacak, kim o ustaca başlıkları atacak, bilmiyorum. Seni hiç unutmayacağım, sevgili **Aydın...**

Tanıdığım için mutluyum

MUZAFFER BUYRUKÇU *25 nisan*

Zekâsının yerinde durmak bilmeyen delişmenliği, etkileyici kıvılcımlar üreten çarpıcılığı, anların içinde devinen güldürücü ve düşündürücü öğeleri birden yakalaması, çevresinde yarattığı hayranlık alanının sınırlarını genişletiyordu.

Aydın Emeç, yaşamı sıcaklaştıran ve akıp giden zamandaki bütün birliktelikleri davranışlarıyla, konuşmalarıyla tepeden tırnağa güzelliklerle dolduran bir insandı.

Onu tanıdığım için mutluyum.

Güzem Aydın Kardeş

AYLA KUTLU *25 nisan*

Bu akşamki ödül töreninde **Aydın**'a şükranlarımı sunacağım. Çünkü beni O buldu. Ve ilk kitabımı yayımladı. İlk kitabım olan **"Kaçış"**ı basmak için çalıştığım yerden aramış, kendisini bulmamı istemişti. İlk tanıştığımızda onunla aramızda iyi bir dostluk kuracağımıza inanmıştık. Kitabım basılmadan önce birbirimize karşılıklı birer kart yazmış, birbirimize aynı içten duyguları taşıdığımızı, birbirimizden habersiz olarak iletmiştik. Böylece bir anda kurulan dostluk, coşkulu, güzel, sağlam bir dostluğa dönüştü. Tanıştığımız günden başlayarak benim için O hep **"Güzem Aydın Kardeş"** oldu. Onu yitirdiğime hâlâ inanamıyorum. Bir ay önce görüşmüş, birbirimizden espriyle ayrılmıştık. Ama o canlı insanı kaybetmeyeceğime, giderek güçlenen dostluğumuzun bitmediğine ve yaşamım boyunca da bitmeyeceğine inanıyorum.

Ama daha çok erkendi

ZEYYAT SELİMOĞLU *25 nisan*

Celal Üster benden zor bir iş istedi: **Aydın Emeç**'in ardından yazmak! Son yıllarda çok ölüm gördük, tanıdık, arkadaş adlarını taşıyan... Diyebilirim ki, en zor kabullenebildiğim ölümü dün yaşadım. **Aydın Emeç**'in ölümünü! **Aydın Emeç**'in çevirmenlikteki özelliği, bizde tanınmamış özgün yazarları arayıp bulmak, onları kazandırmaktı. Birçoğunu kazandırmıştır çeviri edebiyatımıza. Bir özelliği de, bu zor, ayrı bir çaba isteyen işin hiç farkında değilmiş gibi görünmesiydi.

Daha birkaç gün önce, bir akşam üzeri Nişantaşı'nda karşılaşmıştık. Yanında eşi ve oğlu, üçünün de güneşte yüzleri yanmış, sağlıklı ve dinç. Büyükada'ya yaptıkları bu gezintiden döndüklerini söylemişti keyifle.

Hareketli, neşeli, güler yüzlü, dişleri beyaz, sakallı! Hay Allah işte gözlerim doluyor şimdi...

Yıllarca her cumartesi

FETHİ NACİ *25 nisan*

İlk kez bir ölüm haberi karşısında acıdan çok şaşkınlık duydum. **Orhan Duru**, telefonda, **"Aydın hakkında tatsız bir haber, kaybettik"** deyince **"Olamaz"** diye, **"Saçma bu?"** diye söylendiğimi anımsıyorum.

Böyledir beklenmedik ölümler, vakitsiz ölümler, şaşırtır insanları: Cami avlusundaki kalabalık, o berbat alışkanlığını, ölüye boş vererek bir meyhanedeymiş gibi sohbet etme alışkanlığını bırakmıştı; saygılı bir suskunluk vardı herkeste.

Yirmi yılı aşkın bir arkadaşlık... Yıllarca her cumartesi hep birlikte Büyükada gezileri, her perşembe o unutulmaz öğle rakıları... **Kosinski, Ehrenburg, Vassilikos, Kundera**'dan çevirdiği ve büyük bir beğeniyle okuduğum romanlar... **Vasconcelos**'u Türk okurlarına tanıtışı...

Ve şimdi karşımda bir tabut. Ölüm acısını en yoğun yaşadığım günlerde beni yalnız bırakmayan **Aydın** o tabutun içinde. Tabutun yanında çiçekler ve **"Naziye ve Ali Selim"** yazılı bir bant... Düşündükçe kahrolduğum **Naziye**, düşündükçe kahrolduğum **Ali Selim...**

Aydın Emeç'i kaybettik

27 nisan

Haber Merkezi — Gazetemiz Kültür Servisi Şefi **Aydın Emeç**'i (47) yitirdik.

Dün sabaha karşı saat 04.00 sıralarında evinde geçirdiği kalp krizi sonucu ölen Aydın Emeç'in cenazesi, bugün Teşvikiye Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Herhangi bir rahatsızlığı olmayan Aydın Emeç'in en verimli çağında ani ölümü, basın, kültür ve sanat çevrelerinde tam anlamıyla bir şok etkisi yarattı.

Henüz gazeteciliğe başlamadan kendini Babıali'nin içinde bulan **Aydın Emeç**, **"Son Posta"** gazetesinin kurucusu **Selim Ragıp Emeç**'in oğluydu. St.Joseph Lisesi'ni bitirdikten sonra bir süre Hukuk Fakültesi'ne devam eden Emeç, babasının ölümünden sonra **"Son Posta"**'da gazeteciliğe başladı.

1960'lı yılların ortalarında **Ercan Arıklı, İsmail Cem** ve **Cengiz Tuncer**'le birlite "ABC" gazetesini çıkaran Aydın Emeç, bu gazetenin kapanmasından sonra Cengiz Tuncer'le **"E Yayınları"**nı kurdu. Böylece yayın dünyasına giren Aydın Emeç, kültür ve sanat dünyasına büyük canlılık getirdi. Seçkin yabancı yazarlardan yaptığı çevirilerle kitap dünyasına imzasını attı.

200'den fazla kitabın editörlüğünü yapan Emeç, Jerzy Kosinski'den **"Boyalı Kuş"** ve **"Adımlar"**, Richard Wright'tan **"Kara Çocuk"**, İlya Ehrenburg'dan **"Fırtına"**, Vasconcelos'tan **"Kayığım Rosinha"**, **"Şeker Portakalı"**, **"Yaban Muzu"** ve **"Güneşi Uyandıralım"**, Vassili Vassilikos'tan **"Ölümsüz"**, Konstantin Simonov'dan **"İnsan Asker Doğmaz"**, **"Yaşayanlar ve Ölüler"** ve **"Silah Arkadaşları"**, İtalo Calvino'dan **"Ağaca Tüneyen Baron"**, Milan Kundera'dan **"Şaka"** ve Nikos Kazancakis'ten **"Kardeş Kavgası"**nı ve daha birçok kitabı Türkçeye çevirerek Türk okurlarına sundu.

Aydın Emeç, bir süre de **"Hür Yayın"** ve **"Adam Yayınları"**nda yayın yönetmeni olarak çalıştıktan sonra, tekrar basın dünyasına döndü ve 1982'de Cumhuriyet gazetesinin Kültür Servisi Şefi oldu.

HürriyetGazetesi Genel Koordinatörü **Çetin Emeç**'in kardeşi, Cumhuriyet Gazetesi Haber Merkezi Müdür Yardımcısı **Leyla Tavşanoğlu**'nun ağabeyi olan Aydın Emeç, aslında herkesin **"Aydın Abi"**siydi. Naziye Emeç'le evli olan Aydın Emeç, 4 yaşındaki Ali Selim'in babasıydı.

Anayasada Neler Değişmeli?

OKTAY AKBAL *27 nisan*

"82 Anayasası hazırlanırken toplumun her kesiminden ve karşıt görüşlerinden yararlanılmış mıdır?" Böyle bir soru yöneltilmiş sağdan, soldan, ortadan birtakım ünlülere.. Buna 'evet' diyenler yüzde 28, 'hayır' diyenler yüzde 72!..

Bu anayasa ile hak ve özgürlükler gerilemiştir diyenler yüzde 74; 82 Anayasası'nı 1961 Anayasası'ndan daha 'geri' sayanların oranı ise yüzde 70... 12 Eylül öncesindeki bunalımlara 61 Anayasası neden olmuştur diyenlerin oranı yüzde 30. 61 Anayasası'nı suçlu görmeyenler ise yüzde 70... 82 Anayasası'nda ne gibi değişiklikler yapılmalıdır sorusuna 'tamamiyle değişmeli' yanıtını verenler de yüzde 51...

Denecek ki bu bir derginin yaptığı araştırmanın sonucudur. Başka bir dergi ya da gazete böyle bir soruşturma açsa sonuç daha başka olur muydu, bilmem. Çünkü gerçekler ortadadır, insan aklı da doğruyu yanlışı ayıracak bir nitelik taşır.

82 Anayasası'nın en kısa sürede değiştirilmesi, Türk ulusunun özlemlerine, çağın gereklerine yakışır bir niteliğe kavuşturulması günden güne daha büyük bir önem kazanıyor. 12 Eylül'ün ve sonraki yıllarda gerçekleştirilen işlerin hesabını yapmak istemiyorum. Bu hesap er geç yapılır. Yanılgılar düzeltilir, kimler sorumludur kimler değildir, ortaya çıkarılır. Şimdi en önemli sorun 82 Anayasası'nın ve bu anayasanın getirdiği uygulamaların en kısa sürede tartışılıp, doğru yolun bulunmasıdır. Bir erken seçim sonucunda oluşacak parlamentonun yeni bir Anayasa taslağı hazırlayıp, ulusa sunmasını beklemek yanlış bir dilek olmaz sanırım.

82 Anayasası'nın kesinlikle değiştirilmesi gerektiğine inandığımız maddeleri acaba hangileri? Bu

soru ile karşılaşan kimi seçkinlerimiz şu yanıtları vermişler: Geçici 4. madde 58 oy, eski siyasilere yasaklar getirilmesi... Geçici 15. madde 55 oy, 12 Eylül dönemindeki işlemlerden dolayı Konsey üyeleri, hükümet ve Danışma Meclisi üyeleri sorumlu tutulamayacak... 28. madde: Basın özgürlüğünün düzenlenmesi. 51., 52., 53. ve 54. maddeler: Sendikal haklara ilişkin. 104. Madde: Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri. Değiştirilmesi istenen öteki maddeler derneklerle, kişi haklarıyla, düşünce özgürlüğü ile, yükseköğretimle partiler arası milletvekili transferleri ile ilgilidir. Ama bu maddeler yüzde 50'nin altında oy almıştır.

Ne yazık ki sayın yanıtçılar en önemli bir maddeyi unutmuşlar ya da önem vermemişler. Bu 134. maddedir. "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu" yasasının gerekçesi olan 134. madde... Atatürk vasiyetini bozan, daha doğrusu ortadan kaldıran bir maddedir bu. "Atatürkçü düşünceyi, Atatürk ilke ve inkılaplarını, kültürünü ve tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak tanıtmak ve yaymak ve yayınlar yapmak amacıyla Atatürk'ün manevi himayelerinde, Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde Başbakanlığa bağlı" AKDTYK bu 134. maddeye dayanılarak oluşturulmuştur. Bu yüksek kurum yıllardır hemen hemen hiçbir olumlu yapıt ortaya koyamamıştır. Özellikle bu kuruma bağlı yeni TDK, Atatürk ilkelerine, devrimine, özellikle dil devrimine karşıt kişilerin etkisi altına girmiştir.

Her şeyden daha önemlisi, Atatürk'ün ölümünden bir iki hafta önce el yazısıyla bırakıp noterlikçe de onaylattığı vasiyet bozulmuştur. Bunda Atatürk, T.İş Bankası'ndaki hisse senetlerinin gelirini kurucusu olduğu Cumhuriyet Halk Partisi'ne bıraktığını yazıyordu. Bu gelirden CHP hiçbir pay almayacak, Atatürk'ün birkaç yakınına belirli paralar verdikten sonra kalan gelir Atatürk'ün kurduğu Türk Dil ve Tarih Kurumlarına verilecekti. Bu kurumlar bağımsız bir dernek olarak bilimsel çalışmalarını her türle etkiden, baskıdan uzakta sürdürebilsinler diye... Şimdiki gibi sıradan bir devlet dairesi olmasınlar diye!...

82 Anayasası'nın en başta, değiştirilmesi değil, ortadan kaldırılması gereken yeri, işte bu 134. maddedir. O maddeye dayanılarak oluşturulan ADTYK'dir. 82 Anayasası'nın birçok yerinin değiştirilmesini isteyen aydınlarımızın bu 134. maddeyi unutmaları üzücüdür.

Evet, 82 Anayasası değişmeli, tümüyle... Daha doğrusu yeni bir anayasa taslağı hazırlanmalı, gerçeklere, çağdaş düşüncelere ve Atatürk'ün devrimci ilkelerine dayanan bir anayasa...

Akdeniz'den öyle bir gece

RAGIP DURAN *27 nisan*

LONDRA — Önceden sözleşmiştik. Yemek yiyeceğiz, sonra da şarapla birlikte geçmişten ve şiirden söz edip sabahı bekleyeceğiz. **Feyyaz Kayacan** yıllardır burada yaşar. Ruhu Türkçe. Şiirlerini, öykülerini, romanlarını dil gezisine çıkarıyor. **"Anadilden uzak olunca daha hür oluyorum. Daha kolay kelime yaratıyorum"** diyor. 1946'da Paris'te **André Breton** ve **Antonin Artaud** ile aynı dergide şiiri yayımlanmış Fransızca, İngilizcesi de derya.

Can Dündar da Nokta dergisinden, staja gelmiş. **Erol Çankaya**'yı da çağırdık. İki şair, iki gazeteci laklak etsin diye. Erol'un işi çıktı.

Kalktık **'Akdeniz Bahçesi'** lokantasına konduk. Patron Kıbrıslı Rum, **"efendiler"** diye hitap ediyor bize. Bildiğin lokantaya gitmenin yararı çok. **"Oğlum fırından ne çıkarsa getir, yavaş yavaş..."**

Kayacan güzel sığınak hikâyeleri anlatıyordu. **"Hiçoğlu'nun Serüvenleri"**ni domuz pirzolasına buladı. Üç masa ötede bir baktık, bizim **Todor,** yanında da bir adam. **"Bob'tur adı be... İstanbul'a gitmiştir"** Todor, 1947-49 yılları arasında Fatih Sultan'ın yedi tepeli kentinde yaşamış. Sirkeci, Kumkapı avucunun içi, **"Konyalı Lokantası'na kaymak yapardım."** Bulgar göçmeni Todor, lakerda tutkunu. Bob'sa **Zeki Müren** hayranı. Birleştirdik masaları. Türkçe, İngilizce ve Bulgarca konuşuyoruz. Ama egemen dil İstanbulluca.

Yanılmıyorsam 8. şişe durağındaydık. Söz Todor'da. Kıymetli bir hanımefendiye **"Canım sıkılıyor"** demek istemiş. İşte damak teşkilatı, işte şivenin cilvesi. Türkçenin anadili olmamasının bahtsız kurbanı. **"Pek utandım be".**

Feyyaz Abi, **"Çocuktaki Bahçe"**nin çiçeklerini tasvir ederken Todor içleniverdi. Şimdi bas bariton rolünde **"Volga"**lı bir uzun havaya başladı. Lokanta tısss. Sıla, mümkünsüz aşktan beter. Bir kente gidemeyince bir başkasına bağlanamıyorsun ki! Todor, şimdi ne İstanbul'da ne Londra'da, vurmuş gözlerini, el kol ve ense hareketleriyle bir yerlere götürdü bizi. Bitişiğimizdeki masada 45'ine merdiven dayamış üç lady hayran. Todor bitirdi şarkıyı, alkışlar, kalktı, ladyleri bir bir kutladı, sonra bize gözsel zevkin **(optic pleasure)** yararları üzerine bir nutuk attı. Bayağı da münevver. **"Freud ve Jung bu konuyu pek incelememişlerdir."**

Akdeniz Bahçesi kapanmak üzere, vurduk yağmurlu sokaklara. Kendimize gelir gibi olduk. Sonra da işyerine yerleştik. **Münir Nurettin** eşlik ediyor şimdi. Feyyaz Abi, **Cahit Sıtkı** ile Paris yıllarını, sonra şairlerin, yazarların söylenmemiş yanlarını kesik bir biçemle anımsıyor.

Todor'un yine canı sıkılıyor galiba. **"Can be... Çok laf be."** diyerek, tartışmanın dışında kalmasından yakınıyor. Feyyaz Abi sağlamcı. Plastik musluklu, beş litrelik İngiliz şarabını zuladan çıkardı. Erkek milletinin düş haznesine alkolü boca ettin mi, libido dinamosu harıl harıl. Ayrıntı yazmak için poşet gerek.

Sultan Murat'ın Sırbistan seferini pehlivan tefrikası diliyle dinledikten sonra konuların ucu bucağı kaçtı. Bob da Avustralya çöllerinin vahşet şehvetine takıldı kaldı.

Sabah geldi. Biz gittik.

FELSEFECİLERLE SÖYLEŞİLER
Felsefecilerimiz konuşuyor
Arslan Kaynardağ
KDV dahil 1330 lira, Say Dağıtım
Nuruosmaniye Cad. Türbedar Sok. 4/1, İstanbul

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22155 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL 29 Nisan 1986 Salı

BARIŞA ÖZLEM
Prof. Dr. Hüsnü A. Göksel
800 lira, Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

Ankara, ABD ile Libya'nın arasında kaldı

İki bombacı teröristin "Bize yardım ettiler" dediği Libyalı diplomatlardan ikisi için dün Ankara DGM'de gıyabi tutuklama kararı verildi. 5 Libyalı için dava açıldı.

Gıyabında tutuklanan iki Libyalı diplomatla bir havayolları görevlisinin bundan bir süre önce bulunan "sessiz çözüm" gereğince Türkiye'yi terk ettikleri öğrenildi.

Bombacı Libyalıların ifadelerinde adı geçen 3 Libyalı diplomata kararlaştırılan "sessiz çözüm" gereğince Türkiye'yi terk etmelerinin "nazik bir dille" bildirildiği öne sürüldü.

Libya'nın Ankara Büyükelçisi Muhammed Abdülmalik kendisini savundu, "Amerikalılar beni istemiyorsa, Türkiye onların istediği doğrultuda karar almak zorunda mıdır" dedi.

2 diplomata tutuklama

'Sessiz çözüm' siyasi bir karar

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Amerikan Subay Kulübü'ne düzenlenen bombalı saldırı girişimine karıştıkları ortaya çıkan iki Libyalı diplomatın durumu, alınan siyasi bir karar uyarınca "sessiz bir çözüm"e bağlandı.

Sağlanan bilgilere göre, Gaziosmanpaşa'daki Subay Kulübü'nün önünde üzerlerinde bombayla yakalanan iki Libyalının yapılan sorgulamalarında kendilerine yardım eden bazı Libyalı diplomatların isimlerini vermeleri üzerine konu Ankara'da üst düzeyde ele alındı.

Türk yetkilileri, Libyalı diplomatlar hakkında alınan karar konusunda herhangi bir açık-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

'İstenmeyen adam' ya da 'nezaket'

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) *— Diplomatlara görev yaptıkları ülkelerdeki statüleri ve yararlanacakları dokunulmazlıklar, uluslararası sözleşmelerle belirlenmiş bulunuyor. Buna göre, diplomatlara görev yaptıkları ülkelerde geniş ayrıcalıklar tanınıyor. Başlıca ayrıcalıklar arasında kişi dokunulmazlığı, konut dokunulmazlığı ve diplomatik evrak dokunulmazlığı yer alıyor.*

Diplomatlar, bulundukları ülkenin yasalarını ihlal ettikleri durumlarda, dokunulmazlıkları nedeniyle ceza boğuşukluğuna sahip bulunuyorlar. Başka bir deyişle, bulundukları ülkenin

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Libyalı diplomatları *Ankara DGM tarafından önceki gün tutuklanan bombacı iki Libyalı, videoya alınan ifadelerinde saldırı sırasında kullanacakları bombaları Libya'nın Ankara Büyükelçiliği görevlilerinden aldıklarını söylediler. Tutuklanan iki Libyalının ifadelerinde adı geçen iki Libyalı diplomatik görevli dün Ankara DGM tarafından gıyaplarında tutuklandı. Söz konusu diplomatların birkaç gün önce Türkiye'yi terk ettikleri belirlendi.*

Eylem nasıl planlandı: *Tutuklanan iki Libyalı, bombalama eyleminin nasıl planlandığını şöyle anlattılar: "Libya Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda görevli Hava Yüzbaşısı Abdullah Mansur tarafından Türkiye'de eylem yapmak üzere eğitildik. ABD ile Libya arasındaki ilişkiler gerginleşerek, savaşma noktasına geldiğinde bize 1500'er dolar verilerek, Türkiye'ye gönderildik. Ancak Türkiye'de nerede, ne zaman ve ne eylem yapacağımızı bilmiyorduk. İstanbul'da bizi Libya Havayolları'nın İstanbul bürosunda görevli Mansur Ümran adlı kişi karşıladı ve İstanbul Libya Başkonsolosluğu'nda Halk Komitesi üyesi olan Ali Mansur Al-Zayyeni'nin yanına götürdü.*

Bombaları kimden aldılar: *İki bombacının anlatımına göre saldırıda kullanacak bombalar şöyle sağlandı: "Mansur Ümran bize nerede ve nasıl bir eylem yapacağımızı Libya Halk Kültür Merkezi'nde görevli Şaban Muhammed Hasan'ın söyleyeceğini bildirdi ve kendisiyle haberleşmemizi istedi. Biz de otelden Hasan'ı telefonla arayarak, konuştuk. 18 nisandan birkaç gün önce Gaziosmanpaşa'daki Amerikan Subay Kulübü önüne giderek, eylemin yapılacağı yer konusunda inceleme yaptık. Emniyet tedbirlerini araştırdık. 18 nisan, yani eylemin yapılacağı gün Hasan akşam saat 18.00'de içinde 6 tane Rus yapısı el bombası bulunan çantayı Dedeman Oteli'nin yakınında bize verdi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Amerikan Subay Kulübü'ne 18 nisan gecesi düzenlenen bombalı saldırı girişiminin, Ankara'daki Libya Büyükelçiliği ile İstanbul'daki Libya Başkonsolosluğu'nda tasarlandığı, sanık ifadeleri ile ortaya çıktı. Olayla ilgili olarak tutuklanan iki Libyalı, video banda kaydedilen ifadelerinde, söz konusu eylemi, bazı Libyalı diplomatlarla işbirliği içerisinde planladıklarını itiraf ettiler. Olayla ilgili olarak dün Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı **Nusret Demiral**, Libya Ankara Temsilciliğinde görevli **Abdulhamid El Hadi Sadun** ile Libya Kültür Merkezi'nde görevli **Şaban Muhammed Hasan** adlı iki diplomat hakkında gıyabi tutuklama kararı verildiğini açıkladı. Ankara DGM Savcısı, sanık ifadelerine göre olaya karıştığı ileri sürülen İstanbul'daki Libya Başkonsolosluğu'nda görevli **Ali Mansur Al-Zayyeni**'nin durumu hakkında Dışişleri Bakanlığı'ndan bilgi istendiğini belirterek bu incelemenin bizzat kendisi tarafından yürütüldüğünü söyledi. Amerikan Subay Kulübü'nün bombalanmasıyla ilgili dava dosyası, dün saat 18.00'de DGM Yargıcı **Ekrem Çelenk**'e gönderildi ve sanıklar **Recep Muhtar Rohama Tarbuni**, **Ali Ezeffi Ramadan** (önceki gün tutuklanan sanıklar), **Şaban Muhammed Hasan** (Libya Kültür Merkezi'nde görevli, gıyabi tutuklu), **Abdülhamid El Hadi Sadun** (Libya Ankara Temsilciliğinde görevli, gıyabi tutuklu) ile **Mansur Ümran** (Libya Havayolları İstanbul Bürosunda görevli gıyabi tutuklanma isteği redde

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ARAP ZİRVESİ TEHLİKEYE GİRİYOR
HİLAY KARMAN'ın haberi 8. Sayfada

TATBİKAT — Ramadan ve Tarhuni 26 nisan günü Amerikan Subay Kulübü önüne götürülerek, olay yerinde tatbikat yapıldı ve yer gösterme tutanağı tutuldu. Sanıkların Ankara'daki Amerikan Subay Kulübü'ne koymayı düşündükleri bombaların Sovyet yapısı "Uzrum" marka olduğu öğrenildi. Edinilen bilgilere göre söz konusu bombalar ASALA militanları tarafından Ankara Esenboğa Havaalanına karşı düzenlenen saldırıda da kullanıldı. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Libya Büyükelçisi Muhammed Abdülmalik'ten suçlama:

CIA ve MOSSAD devrede

Sınır dışı edilmeli: *Muhammed Abdülmalik, Cumhuriyet muhabirinin sorusu üzerine, "Amerikalılar beni istemiyorsa, Türkiye onların istediği doğrultuda karar almak zorunda mıdır?" karşılığını verdi. Abdülmalik, "Mesele, hakkımdaki iddiaların yanlış olup olmaması değil. Türkiye, Amerika değildir" diye konuştu.*

Ticaret Bakanı'nın ziyareti: *Libya Büyükelçisi, Libya Ticaret Bakanı'nın Türkiye ziyaretinin ertelendiği yolundaki haberler için "Haberi duydum, Türkiye'ye inanıyoruz. Amerika düşmanımızdır" demekle yetindi.*

CIA ve MOSSAD bağlantısı: *Abdülmalik, Amerikan Subay Kulübü'ne bomba koyma girişimini yorumlarken, "Sonradan aldığımız habere göre MOSSAD ve CIA, Amerika'nın Libya'ya karşı girişiği saldırıya haklılık kazandırmak üzere girişimlerde bulunuyorlar" dedi.*

Libyalı diplomatları: *Ankara DGM tarafından tutuklanan iki Libyalı bombacının isimlerinden söz ettiği üç Libyalıdan, Libya Havayolları görevlisi Mansur Ümran için Abdülmalik "tanımıyorum" dedi, öteki iki Libyalı diplomat hakkında da "Onlar burada değiller, tatildeler" şeklinde konuştu.*

UFUK GÜLDEMİR

Türk makamlarınca verilen "müttefik bilgi ve belgelerinde" geçmişteki yaşamına ışık tutulan Libya Halk Bürosu Halk Komitesi Sekreteri Muhammed Abdülmalik, hakkındaki iddiaları yanıtlarken, "Amerikalılar beni istemiyorsa Türkiye onların istediği doğrultuda karar almak zorunda mıdır?" dedi.

Abdülmalik, "Hakkımdaki bilgiler yalan mı?" şeklindeki sorumuza da, "Mesele onların yanlış olup olmaması değil. Türkiye Amerika değildir. Bu bilgiler bizim düşmanımızdan kaynaklanan bilgilerdir" yanıtını verdi.

Öte yandan olayla ilgisi olduğu ileri sürülen Libyalıların Türkiye'den ayrıldığı öğrenildi. Abdülmalik, bu konuda da "Onlar tatildeler, ama bu işle ne ilgisi var anlayamadım" şeklinde konuştu.

Geçen hafta Cumhuriyet'in manşetten verdiği haberde "Müttefik ülke makamları, bu konudaki bilgi ve belgeleri Türk makamlarına iletirken Türk hükümetinin gerekeni yapacağından kuşkuları bulunmadığını" vurgulandığı kaydedilmişti.

Türk makamlarına iletilen bilgiler arasında Libya Halk Bürosu Halk Komitesi Sekreteri Abdülmalik'in 1980'de ABD'den, 1983'te İsviçre'den sınır dışı edildiği konusu da yer alıyordu.

Diplomatik çevreler bu konudaki iddialarla ilgili görüş belirtirken, "müttefik" sözcüğünü özenle vurgulayarak, iddiaların sadece bir ülkeden kaynaklanmadığını, topyekûn bir tavrın söz konusu olduğunu da hissettirmek istemişlerdi.

Libya misyonunun Türkiye'-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Amerika rahatsız olmuştu

Libyalı bakanın gelişi ertelendi

Libya Ticaret Bakanı İbrahim Bışari'nin yarın başlayacağı açıklanan Türkiye ziyareti ertelendi. Ticaret Bakanı Cahit Aral, ertelemede siyasi bir anlam aranmaması gerektiğini söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Libya Ticaret Bakanı İbrahim Bışari'nin yarın başlayacağı açıklanan ziyareti kısa bir süre için ertelendi.

Libya Halk Bürosu Temsilcisi **Muhammed Abdülmalik** geçen hafta Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nda yaptığı temaslarda, Bışari'nin gelişi için 30 mayıs(yarın) tarihini önermiş, Türk muhatabı **Cahit Aral** da bu tarihe, "olurunu" bildirmişti.

Ancak, Libyalı Bakanın Ankara'ya haber göndererek, 30 mayısta gelmesinin mümkün olmadığını bildirdiği ve ikinci bir tarih önerdiği öğrenildi. Ancak bildirilen ikinci tarih Cahit Aral'ın programıyla uyuşmayınca, ziyaretin mayıs ayının ortalarına sarkması durumu ortaya çıktı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Basına bildiri

Abu Nidal: İngiliz turisti biz öldürdük

Abu Dabi basınına göre, Libya, Varşova Paktına üye olmak için talepte bulundu.

Beneluks ülkeleri, 7 Libyalı diplomatı sınır dışı etme kararı aldı.

Dış Haberler Servisi — Kudüs'ün Arapların yoğun olduğu doğu kesiminde, bir İngiliz turistin pazar günü vurularak öldürülmesinin sorumluluğunu "Abu Nidal" örgütü üstlendi.

Örgüt tarafından yayımlanan bildiride, İngiliz turistin, İngiltere'nin, ABD'nin Libya'ya yaptığı saldırıdaki rolüne misilleme olarak öldürüldüğü kaydedildi.

Daktilo ile yazılmış olan ve

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

TASS: Kaza kurbanlarına yardım başlatıldı

SSCB'de nükleer santral kazası

Çernobil nükleer elektrik santralındaki kazayı doğrulayan TASS ajansı, kazanın ne zaman olduğu ve kaç kişinin öldüğü ya da yaralandığı konusunda açıklama yapmadı. Santraldaki sızıntıdan İskandinav ülkeleri de etkilendi. Havadaki radyoaktivite oranı arttı.

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği'nde bir nükleer santralda kaza olduğu ve santraldaki sızıntıdan İskandinav ülkelerinin de etkilendiği bildiriliyor.

Sovyet TASS ajansı olayı doğruladı ve nükleer sızıntının Ukrayna bölgesinin Kiev kentindeki Çernobil nükleer elektrik santralında meydana geldiğini duyurdu. Ajans ayrıca atom reaktörlerinden birinin hasar gördüğünü belirtirken, kazanın etkilerini gidermek için gerekli önlemlerin alındığını bildirdi. "Kaza kurbanları'na gereken yardımların başlatıldığını

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Faiz için operasyon

Merkez Bankası'nın bugünkü toplantısında, vadeli mevduata uygulanan faiz oranlarının 2-3 puan düşürülmesi, vadesiz mevduata uygulanan faiz oranlarının bir miktar yükseltilmesi bekleniyor. İsteyen banka bu tavanın altında bir rakam belirleyebilecek.

12. Sayfada

Siyasette hafta sonu yoğun trafik

Yarın, Süleyman Demirel'in İstanbul gezisi ile başlayacak iç siyasi gelişmeler hafta sonu yasaklı ve yasaksız siyasilerin eylemleriyle ısınacak

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Siyaset açısından çok sıcak geçmesi beklenen mayıs ayının ilk haftası hızlı siyasal gelişmelerle dolu geçecek. ANAP Küçük Kurultayı son bir yılın hükümet çalışmalarını değerlendirdikten sonra Başbakan Turgut Özal, Kayseri ve Niğde gezisine çıkacak. MDP olağanüstü büyük kurultayı partinin feshi için toplanacak. Kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel, yarın İstanbul'a gelecek ve hafta sonu Adana, Gaziantep ve Şanlıurfa illerini

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Cezayir Başbakanı Ankara'da

Konuk Başbakan Brahimi'yi Özal uçağın merdivenlerin de sıcak bir şekilde karşılayarak "Hoşgeldiniz" dedi. Havaalanında Arapça çevirmen olmadığından Brahimi'nin konuşmasını Dışişleri Bakanı Halefoğlu Türkçeye çevirdi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cezayir Başbakanı Abdulhamid Brahimi, Başbakan Turgut Özal'ın resmi konuğu olarak dün Ankara'ya geldi. Brahimi'nin karşılanması sırasında havaalanında Arapça çevirmen olmadığından konuk başbakanın konuşmasını Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu Türkçeye çevirdi.

Cezayir Başbakanı Brahimi ve beraberindekileri taşıyan özel uçak, saat 14.20'de Esenboğa Havaalanı'na geldi. Konuk Başbakanı, Başbakan Turgut Özal, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral, Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu karşıladı.

Brahimi, Özal ile tokalaştıktan sonra beraberce platforma çıktılar. Brahimi yürümeye devam etmek isteyince Özal, eliyle durdurdu ve bu u-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

• *Reagan: Aquino'yu destekliyorum*
3. Sayfada

• *Gürkan: SHP'den kopma olmaz*

• *Adana'da 3 ölüm, 7 ömür boyu hapis cezası*
7. Sayfada

• *Sanayiciden yüksek faize ateş*
9. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Sancı...

Aydın Güven Gürkan ile Erdal İnönü arasında bir uyuşmazlık var mı? Varsa, nedir bu uyuşmazlık?

Uyuşmazlık, şu noktadan kaynaklanıyor.

Gürkan, İnönü'nün genel başkanlığa seçilmesi ile oluşacak yeni yönetimde "kurultay tarafından seçilen genel baş

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

MAYIS

PARİS DÜŞERKEN
İlya Ehrenburg
Çev. Attila Tokatlı
İki cilt 3000 TL. Sosyal Yayınlar Babıâli Cad. No. 14 İstanbul. Tlf. 522 52 13 ve 528 33 14

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22160 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 4 Mayıs 1986 Pazar

ŞA... DÖV...
Mehmed...
300 lira. Çağdaş Y... Türkocağı Cad. 39/41 Cağal...

Türkiye'nin kuzeyi dün 8.30'dan itibaren 'bulut'un etkisine girdi

Radyasyon altındayız

Uzmanlar ne diyor?

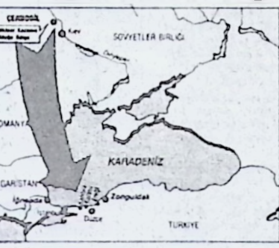
Radyasyon çok artarsa, gıdalara dikkat

İnönü: *Önemli bir tehlike durumuna gelebilmesi için, normal durumun on binlerce kat fazlası radyasyon görülmesi gerekir.*
Prof. Uzel: *Radyasyon yüklü bulut havada kaldıkça, insan sağlığına zararlı olmaz.*
Prof. Elgin: *İstanbul ve Türkiye üzerinden geçen radyasyon yüklü bulutun insan vücudunda kötü etkisi olmaz.*

Haber Merkezi — Sovyetler Birliği'nin Çernobil nükleer reaktöründe meydana gelen kazadan sonra oluşan ve dün sabahtan itibaren ülkemize de gelen radyoaktif bulutun önemli bir tehlike yaratmadığı bildirildi.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi radyoterapi uzmanlarından Prof. Dr. Reha Uzel'e göre, Türkiye üzerine gelen radyasyon yüklü bulutun havada bulunmasının, çok büyük bir önemi bulunmuyor. Bulutun yağmur ya da hava cereyanıyla

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Edirne'de radyasyon yükseldi: Yağmur yağınca halk uyarıldı

Yağmur'dan sonra: *Edirne'de gece 22.00'de radyasyon oranının artması ve yağmurun başlaması üzerine halk uyarılarak, yağmur sularından uzak durmaları istendi.*
Etkilenen bölgeler: *Dün sabah 08.30'da İğneada ile Zonguldak'ın batısından Türkiye'ye gelen 'radyasyon bulutu' İstanbul, Edirne, Karadeniz Ereğlisi, Karasu, Kandıra ve Düzce'yi etkiledi.*
Radyasyon ölçümleri: *Saat 15.30'da Karasu'da normal ölçümlerin 7 katı olan radyasyonun oranı gece 20.00'de 1,5 katına düştü. İstanbul'da ise sabah saatlerinde 1 kat yükseldi, daha sonra normale döndü.*

Haber Merkezi — Sovyetler Birliği'nin Kiev kenti yakınlarındaki Çernobil santralında meydana gelen kazadan sonra oluşan radyasyon bulutu, Yugoslavya ve Romanya'dan sonra dün de Türkiye üzerine geldi ve İstanbul dahil, Edirne'den Zonguldak'ın batısına kadar olan bazı bölgeleri etkiledi. Edirne'de ve Kapıkule çevresinde radyasyon oranının gece aniden yükselmesi ve yağmur yağması üzerine halk uyarıldı. Yağmur sularının herhangi bir amaçla kullanılmaması, insanların ve hayvanların su birikintileriyle temas kurmaması istendi. TRT, radyasyon bulutunun Türkiye'ye geldiğini önce duyurmadı, ancak Edirne'de gece yağmur yağması üzerine, 24 ara haberlerinde ve televizyon kapanışında radyasyon haberini verdi. Bunun üzerine gazeteleri arayan çok sayıda yurttaş da heyecana kapıldı ve nasıl önlem alınacağını sordu.

Yugoslavya ve Romanya'dan sonra radyasyon bulutunun Trakya bölgesinden Türkiye'ye girişi ise şöyle gelişti.

Hafta başından beri Karadeniz'deki ölçümler sürerken, perşembe günü yön değiştirerek Yugoslavya ve Romanya'yı etkisi altına alan radyasyon bulutunun Trakya bölgesinden yurda girmesi bekleniyordu. Nitekim Başbakanlık Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Dr. Yüksel Özemre, dün bir açıklama yaparak radyasyon bulutunun sabah 08.30'dan itibaren Türkiye'ye girdiğini açıkladı. Özemre'nin verdiği bilgiye göre radyasyon bulutu, İğneada ile Zonguldak'ın bir miktar batısında kalan bölgede etkili oldu. Saat 15.30 sıralarında radyasyon düzeyi Karasu çevresindeki Karaçınar mevkiinde normalin 7 katı olarak ölçüldü. İstanbul'da ise sabah bir kat artan radyasyon, da-

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Avrupa'da önlem furyası

F. Almanya: *Radyoaktiviteye rastlanan sütler satılmıyor.*
İtalya: *Taze meyve sebze satışı durduruldu. 440 ton sebze halden toplatıldı, çocukların süt içmemesi istendi.*
Romanya: *Taze süt içimi yasaklandı. Halkın yağmur suyu içmemesi ve taze sebzeleri iyi yıkaması istendi.*
İsveç: *Hayvanlar dışarı çıkartılmıyor ve kirlenmiş yem yedirilmiyor.*
Polonya: *16 yaşından küçüklere iyot solüsyonu veriliyor.*
D. Almanya: *Radyasyon oranının 100 kat arttığı belirtildi.*
Yugoslavya: *Hamile kadınların ve çocukların uzun süre dışarda kalmaması istendi.*

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği'nin Çernobil nükleer reaktöründen hâlâ duman çıktığı ve rüzgârın etkisiyle güneybatıya doğru ilerlediği bildirilirken, Sovyetler Birliği Başbakanı Nikolay Rizkov'un önceki gün Çernobil bölgesini ziyaret ettiği açıklandı. Çeşitli ülkeler radyasyon tehlikesine karşı yeni önlemler alıyor. Polonya'nın Wrocklaw kentinde ise hükümetin radyasyon oranı hakkında tam bilgi vermediği gerekçesiyle protesto gösterisi yapıldı. 200 kadar öğrenci, "Çocuklarımız ölüyor", "Radyasyon hakkında tam bilgi istiyoruz" yazılı pankartlar taşıdılar. Başkan Reagan da Sovyetler Birliği'ni sert biçimde eleştirerek, kazayı geç haber veren Moskova'nın hâlâ Çernobil'de olan bitenler hakkında ayrıntılı bilgi vermediğini söyledi.

TASS ajansı Başbakan Nikolay Rizkov ile Politbüro üyesi Yigor Ligaçev'in önceki gün Çernobil'e giderek yetkililerden kaza hakkında bilgi aldıklarını bildirdi. Ajans, Rizkov'la Ligaçev'in Çernobil'de hangi yöreye gittiklerini ve nükleer reaktöre ne kadar yaklaştıklarını bildirmedi. Sovyetler Birliği kazada 2 kişinin öldüğünü, 197 kişinin de yaralandığını bildirmişti. Amerikan kaynakları ise ölü ve yaralı sayısının daha yüksek olduğunu ileri sürüyor.

Bir ziyaret için Federal Almanya'ya giden Moskova Komünist Partisi Şefi Boris Yeltsin Alman televizyonuna Çernobil'deki kaza hakkında ilk kez ayrıntılı bilgi verdi.

Yeltsin, kazanın teknik hatadan değil, insan hatasından meydana geldiğini söyleyerek, "Bu gibi hataların tekrarlanmaması için gerekli önlemleri alıyoruz" dedi.

AP ajansının Hamburg kaynaklı haberine göre Yeltsin, Çernobil'de radyoaktivitenin hâlâ yüksek olduğunu, bu nedenle

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

DEMİREL'İN KEYFİ 'ÇOK EYİ' — Demirel büyük gösterilerle karşılandığı Adana'dan Şanlıurfa'ya giderken Kömürler kasabasında 5.5 yıl sonra ilk kez mikrofonu eline aldı, "Yakın geçmişte ne olduğunu tartışmak istemiyorum, ne zaman olsa tartışırız. İmar ve inşa edilmiş büyük Türkiye'den başka arzumuz yoktur" dedi. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Adana'dan Urfa'ya kadar bini aşkın araç eşlik etti

Demirel 5.5 yıl sonra kürsüde

Demirel, 5.5 yıl sonra mikrofonu ilk kez Kömürler kasabasında eline aldı, "Yakın geçmişte ne olduğunu tartışmak istemiyorum, ne zaman olsa tartışırız. İmar ve inşa edilmiş büyük Türkiye'den başka bir arzumuz yoktur" dedi.

DENİZ SOM

ADANA/ŞURFA — Süleyman Demirel İstanbul'dan sonra Adana'da da gövde gösterisiyle karşılandı ve Urfa'ya kadar gövde gösterisiyle geldi. Çakan şimşekler, gürleyen gök, düşen yıldırımlara ve sağanak yağmura rağmen, yol boyunca bekleyenler Demirel'i "Büyük mimar", "Barajlar Fatihi" pankartları ve "Yasaksız Türkiye" sloganları ile bine yakın kurban keserek karşıladı. Yağmur altında üstü açık otomobilden halkı selamlayan Demirel de ıslaklam oldu. Yağmur, Gaziantep'in İslahiye ilçesinde durdu ve güneş açtı.

Demirel için Adana Havaalanı'nda, binlerce kişi tarafından coşkulu bir gösteri yapıldı. Davul zurna eşliğinde halay çekilirken, Demirel posteri takılmış balonlar uçuruldu, sloganlar atıldı.

Uçağın merdivenlerinde "karşılama komitesi" olarak eski Başbakan Demirel'i, eski Bayındırlık Bakanı Selahattin Kılıç, kapatılan AP'nin Genel Başkan Yardımcısı Necmettin Cevheri, eski milletvekilleri Recep Özer ile Halil Dağlı karşıladı. Aprona serilen kırmızı halının üzerinden serpilen güllerin arasında yürüyen Demirel için, havaalanı bahçesinde bir deve, bir dana ve 30 koç kesildi. Şeref salonuna girmeyen Demirel'in havaalanı bahçesinden çıkışı, 15 dakika sürdü.

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

Bugüne kadarki en büyük başarı

Halley 9. oldu

Magazin Servisi — Norveç'in Bergen kentinde dün akşam yapılan 31. Eurovision yarışmasında Belçika'yı temsil eden Sandra Kim'in söylediği "Aime La Vie" adlı parça 176 puanla birinci olurken, Türkiye'yi Halley adlı parçayla temsil eden "Clips ve Onlar" Grubu ilk kez 9 ülkeden toplam 53 puan alarak ilk 10'a girdi ve 9 kez katıldığımız yarışmada şimdiye kadarki en iyi dereceyi aldı.

Eurovision Şarkı Yarışmasında ikinciliği 117 puanla Lüksemburg'un parçası elde etti. 9. olan Halley'e 9 ülke arasında en yüksek puanı 12 puanla Yugoslavya verdi. Diğer ülkelerin Türkiye'ye verdiği puanlar şöyle:

İsviçre 8, Batı Almanya 8, Belçika 6, İsrail 3, Avusturya 2, İngiltere 2, Lüksemburg 6, Hollanda 6

Dergi'yi unutmayın

Ali Sirmen: Galatasaraylılık ruhu...
Yalçın Doğan: İktidar ANAP'sa, şampiyon...
İslam Çupi: Yenişmemek üzerine
Yalçın Pekşen: "İlgisiz" gözüyle...

Cumhuriyet Dergi, bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte
Cumhuriyet Dergi'yi pazar günü bayilerde bulamayan okurlarımızın aşağıdaki telefona bildirmelerini rica ederiz.
512 05 05

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Amaç Ne?

OSMANİYE — Kente doğru bundan beşinciye yağmur başladı. Şimşekler göğü yarıyor, ovaya iniyordu. Osmaniye'ye giden yolun kavşağında gök gürültüleri, şiddetli yağmur altında ellerinde pankartlar kalabalık insan toplulukları bekliyordu.

Süleyman Demirel'in arabası gerimizdeydi. Deniz Som'la birlikte bir cihan içinde yağmuru yararak, hızla PTT'ye gidiyorduk.

Adana Havaalanı'ndan başlayarak yol boyu Demirel'e gösterilen ilgiyi hangi nedenlere bağlayabilirdik? Başbakan değildi, bir partinin genel başkanı değildi. Verebileceği hiçbir şey yoktu.

AP kapatılmasaydı belki de Süleyman Demirel, bunca kalabalığı görmezdi, bunca sade insanı karşısında bulamazdı. AP'nin o

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'de)

Doğramacı: 140 bin öğrenci alınacak

Üniversite kontenjanı artmadı

***YÖK** Başkanı, Yükseköğretim Yasası'nda değişiklik istemlerinden bazılarını olumlu karşıladıklarını söyledi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İki yıldan bu yana arttırılmayan üniversite kontenjanları, bu yıl da ağırlık mesleki eğitime kaydırılarak, tıp, hukuk ve sosyal bilimlerde daraltıldı.

YÖK Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı, bu yıl üniversitelere açıköğretim de dahil toplam 140 bin (33) öğrenci alınacağını, bu sayının herhangi bir biçimde arttırılmayacağını söyledi. Prof. Dr. İhsan Doğramacı, hükümet ve muhalefet çevrelerinden gelen Yükseköğretim Yasası'nın değişikliği yolundaki istemlerin bazılarını yerinde bulduklarını açıkladı.

12. basın toplantısını dün YÖK Sitesi'nde yapan Prof. Dr. İhsan Doğramacı, 1980 yılında üniversitelere 41 bin 500 öğrencinin alındığını, daha sonra MGK'nın bir kararı ile bu sayının yüzde 20 oranında arttırıldığını dile getirdi. YÖK Başkanı kurulun bu sayıyı da düşük bularak 1982'den 1984 yılına kadar sürekli kontenjan arttırımına gidildiğini vurgulayarak, "Bu durum bazı sıkışmalara yol aç-

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Üniversite kontenjanlarını açıklıyoruz.
Yarın Cumhuriyet'te

İnönü ve Gürkan'dan Ecevitler'e:

DSP, kardeş ve rakip parti

HAKKI ERDEM

RİZE — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ve Başkanlar Kurulu Üyesi Erdal İnönü, dün birlikte katıldıkları Rize İl Kongresinde konuştular. Gürkan konuşmasında, bir anlamda altı aylık genel başkanlık döneminin hesabını verdi. DSP'yi "rakip ve kardeş" bir parti olarak niteleyerek, "Aramızdaki rekabet ile sosyal demokratların iktidarını önlerseк büyük günah işleriz" dedi. İnönü ise eski siyasilerle ilgili yasakların kalkması zamanı geldiğini bildirerek yasakların kendine güvensizlikten kaynaklandığını söyledi. İnönü, "Halkla birlikte gülе oynaya iktidara geleceğiz" dedi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Cüneyt Arcayürek konuştu, yazdı

1) Ecevit'in Hapishane Dönemi

Savcılar Kurulu'nun Ecevit ve CHP'yi aklayan kararına Sıkıyönetim nasıl yasak koydu?

2) 12 Eylül'e Beş Kala

Org. Evren 24 nisanda şöyle diyordu: Bu Anayasa ve seçim sistemini mutlaka değiştirmek lazım. Bugün seçime gitsek yine aynı sayıda gelecekler..

3) Demirel ve Askeri Müdahaleler

Demirel: Her on senede bir tekrarlanan olayın başlangıcı 27 Mayıs'tır..

Cüneyt Arcayürek yazdı
Bugün 6-7. Sayfalarda

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Çalış evladım...

Sen niye bu kadar tembelsin evladım?

Bu 1 mayısın 1917 Sovyet İhtilali ile hiç ilgisi yoktur evladım. 1 mayıs, Amerika'nın Chicago kentinde işçilerin çalışma saatlerini sekiz saata düşürmek için yaptıkları genel grevin tarihidir evladım.

Bu olay 1886'da oldu evladım. İşçilerin üzerine ateş açıldı, çok işçi öldü evladım.

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Roma'dan

Çernobil ve La Republica

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Nükleer bulutun İtalya'ya da değmesi korkusu, Sovyetler'e sert tutum almaktan kaçınan çizgisiyle tanınan La Repubblica'yı bile çileden çıkardı: "İnanılmaz bir şey bu. Sovyetler Birliği'nde iktidar, halka olup biteni anlamaktan aciz çocuk muamelesi yapıyor, karşılaştığı yapısal tehlikeye rağmen, insanları karanlıkta tutmayı yeğliyor."

Londra'dan

Truffaut, Şarlo, Çernobil

RAGIP DURAN

Çernobil nükleer faciasıyla ilgili haberler, yorumlar, değerlendirmeler. Teknik açıklamalar ve şemalar. Çevre korumacıların uyarılarını hatırlatıyor gazeteler.

Kopenhag'dan

Radyasyonlu, biralı 1 Mayıs

FERRUH YILMAZ

1 Mayıs, herkesin tanıdık görmek ve iki çift laf edip, iki bardak bira içmek için katıldığı gösterilere dönüşmüş buralarda. Hele bir de hava güneşliyse, değme keyfine.

Paris'ten

İşçiler, tatili yeğledi

SABETAY VAROL

Geçen perşembe günü yüzüncü yılını dolduran "1 Mayıs Emek Bayramı" nedeniyle Paris'te sendikalar tarafından düzenlenen gösteri yürüyüşü, kamuoyu tarafından bu ülkede can çekişen bir geleneğin son nefes alıp verişleri gibi izlendi.

8. Sayfada

BİR ÖMRÜN ÖYKÜSÜ
M. Rauf İnan
Otobiyografi, 700 lira
Öğretmen Yayınları-Ankara

Cumhuriyet

İÇİ SEVDA DOLU YOLCULUK
Cahit Kulebi
700 lira. Çağdaş Yayınları. Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

62. Yıl; Sayı: 22157 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. 1 Mayıs 1986 Perşembe

Radyoaktif bulut Avusturya'da; ABD'ye göre kaza 2. reaktöre de sıçradı

Dehşet bulutu

Uzman görüşü

Ürpertici bir kaza

Prof. Dr.
TOLGA YARMAN
Nükleer Mühendisi

Oluştuğu ifade olunan hasardan, kazanın şiddet derecesi hakkında tüyler ürpertecek bir izlenim çıkıyor. Belirtileriyle, böyle bir kaza, bir nükleer güç reaktöründe ilk defa meydana gelmektedir.

12. Sayfada

Enerji ve politika

Facianın dersleri

ŞAHİN ALPAY

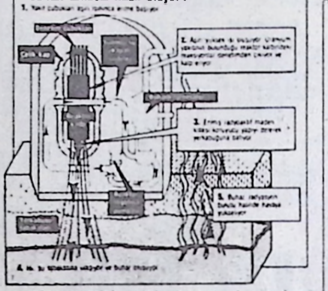
Çernobil faciası nükleer enerji santrallarının fevkalade tehlikeli olduğunu bir kez daha kanıtlıyor. Nükleer enerji programlarına karşı çıkanların haklı oldukları görüldü.
Nükleer reaktörlerin, dünyanın en temiz ve güvenli enerji kaynağı olduğu görüşünü yayanların şimdi bir kez daha düşünmeleri gerekir.

12. Sayfada

'BULUT GELSE DE TÜRKİYE'YE ETKİSİ OLMAZ'

12. Sayfada

Reaktör Erimesi Nasıl Oluyor?

REAKTÖR NASIL ERİDİ? — Şekilde reaktörde erime olayının nasıl meydana geldiği anlatılıyor. Amerikalı ve Batı Avrupalı uzmanlar, Sovyetler Birliği'nin Kiev kenti yakınlarındaki Çernobil nükleer elektrik santralında böyle bir reaktör erimesi olayının yaşandığına inanıyorlar.

Ankara'ya bilgi

Moskova: Karadeniz'i inceleyin

Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi dün Dışişleri Bakanlığı'na giderek nükleer santral kazasıyla ilgili bilgi verdi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sovyetler Birliği'nin Çernobil kentinde meydana gelen nükleer reaktör kazasından sonra ortaya çıkan radyasyon tehlikesi karşısında Moskova, birçok Avrupa ülkesinin yanı sıra Türkiye ile de temasa geçti. Sovyetler Birliği, diplomatik kanallardan bir girişimde bulunarak Karadeniz'deki radyasyon miktarı konusunda ölçüm yapılmasını istedi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

Kiev yakınlarındaki Çernobil nükleer santralında çıkan yangın hâlâ söndürülemedi. Amerikalı yetkililerin uydudan çekilen fotoğraflara dayanarak yaptıkları açıklamaya göre, santralın damı tamamen eridi ve santraldan sürekli dumanlar çıkıyor.

Radyoaktif partiküllerin oluşturduğu bulut, Avusturya'dan İsviçre'ye doğru kayıyor. Bir başka iddiaya göre bulut, Kafkasya üzerinde. Avusturya'nın bazı bölgelerinde çocukların sokağa çıkmaması istendi.

İsveç'te ineklerden sağılan sütlerde radyoaktif kalıntılara rastlandı.

Polonya'da küçük çocuklara kliniklerde radyoaktif zehirlenmelere karşı ilaç dağıtılmaya başlandı. Polonya hükümeti, halktan süt almamasını ve taze sebze-meyvelerin de çok iyi yıkanarak yenmesini istedi.

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği'nde Kiev yakınındaki Çernobil nükleer santralında meydana gelen nükleer kazadan sonra çıkan yangının henüz söndürülemediği ve radyasyonlu dumanların yayılmaya devam ettiği bildirilirken, Amerikan haber alma servisleri kazanın Çernobil kompleksindeki ikinci reaktöre de sıçradığına ve erime olayının meydana geldiğine inandıklarını belirttiler.

Sovyetler Birliği'nin Norveç Büyükelçisi, dün Oslo'da düzenlediği basın toplantısında nükleer santraldaki yangının kont-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Prof. Kurşunoğlu: Moskova'ya yardıma çağrılmadım

ABD'deki Türk bilgininin Moskova'ya yardıma çağrıldığı haberi yankı uyandırdı

10. Sayfada

HİNDİSTAN'DA NÜKLEER KAZA

10. Sayfada

NÜKLEER ARAŞTIRMA MERKEZİ ÖLÇÜMLER YAPTI

Karadeniz'de ilk ölçüm: 'Temiz'

Küçükçekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi ekipleri Şile ve Kefken'de ölçümler yaptılar. Buralarda 'normal' radyasyon çıktı

KEMAL KÜÇÜK

ŞİLE — Küçükçekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi Geçici Radyasyon Laboratuvarı, beş kişilik bir ekiple Şile'de ve Kefken'de radyasyon ölçümleri yaptı. Radyasyondan korunma uzmanı Ömer Yüce başkanlığındaki ekip, Küçükçekmece'den Şile'ye kadar olan gerekli ölçümlerinde radyasyon oranının normal kabul edilen 5-8 mikro röntgen saatin üzerine çıkmadığını belirttiler. Ekip başkanı Ömer Yüce, bu rakamın her gün Küçükçekmece'de kaydedilen normal radyasyon miktarı olduğunu söyledi.

Dün sabah saat 11.30'da Küçükçekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi'nden hareket eden gezici laboratuvarda normal radyasyon miktarını ölçen radyasyon ölçeği sürekli açık tutuldu. Küçükçekmece'den Şile'ye kadar tüm yol boyunca normal radyasyon ölçen dijital göstergenin sürekli olarak 5-8 mikro röntgen saati gösterdiği gözlendi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

Cüneyt Arcayürek konuştu, yazdı

1) Ecevit'in Hapishane Dönemi

Ecevit: Sayın Evren, yasak tebligatındaki imzamızı taahhüt diye gösterdi.

2) 12 Eylül'e Beş Kala

Org. Evren: Aldılar o Erbakan'ı her şeyi berbat ettiler..

3) Demirel ve Askeri Müdahaleler

Demirel: Atatürk, 'Kumandanlar siyasi mülahazalardan kaçınmalı' diyor.

Cüneyt Arcayürek yazdı

Pazar günü Cumhuriyet'te

(Fotoğraf: ENDER ERKEK)

KARŞILAYANLARLA — Kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel'i İstanbul Yeşilköy Atatürk Hava Limanı'nda çok sayıda yurttaş ve araba karşıladı. Demirel'i karşılamak üzere Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale, Balıkesir, Bursa, Bilecik, Sakarya, Kocaeli, Bolu, Zonguldak ve Kütahya'dan gelenler de vardı.

Demirel'in İstanbul gösterisi

İzlenimler

Altı yıl sonra..

Konvoydaki tüm taşıtlarda iki poster vardı. Birinde, Demirel bir mitingte şapkasını çıkarmış, halkı selamlıyor; ötekinde kollarını kavuşturmuş, bakıyor. Demirel bu fotoğrafını çok beğenmiş.

DENİZ SOM'un notları 7. Sayfada

Demirel'in gezisinden önce

Özal'ın GAP telaşı

Dün akşam, 'İcraatın İçinden' programına çıkan Başbakan Özal, güneydoğu için "Yüzyılların ihmali bir yılda onarılamaz" dedi.

ANKARA, (ANKA) — Eski başbakanlardan Süleyman Demirel, Şanlıurfa ve civarında incelemeler yapacağını açıklamasından sonra, dün

(Arkası Sa. 7'de)

Süleyman Demirel, Atatürk Havaalanı'ndan Taksim'e kadar dört saatte geldi. Yol güzergâhında zaman zaman durdurulan Demirel'e armağanlar ve çiçekler verildi, kurbanlar kesildi. Bugün Celal Bayar'ı ziyaret edecek olan Demirel, gece Lunapark'ta düzenlenen DYP kokteyline katılacak.

Haber Merkezi — Kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel, üç günlük İstanbul gezisine büyük bir gövde gösterisi ile başladı. Demirel, Ankara'dan uçakla geldiği Atatürk Havaalanı'nda binlerce otomobil, vurluk ve otobüsten oluşan konvoy ve on binlerce kişi tarafından "Yasaklar kalksın" sloganı ile karşılandı. Havaalanındaki izdiham nedeniyle çıkış salonundan kapı önündeki otomobile ancak 10 dakikada ulaşabilen Demirel, havaalanından da ancak 1 saat 10 dakikada Londra Asfaltı'na çıkabildi ve yaklaşık 4 saat sonra Taksim'e geldi.

Demirel'in İstanbul'a gelişi nedeniyle olağanüstü güvenlik önlemi alan polis, uzun süre konvoya müdahale etmedi, fakat trafiğin giderek karışması üzerine trafik ekipleri Topkapı'da konvoyu bölmek zorunda kaldı. Yine de İstanbul'da trafik altüst oldu.

Posterler, pankartlar ve sloganlarla yol boyunca karşılanan ve kurbanlar kesilen Demirel, İstanbulluları [illegible] şapkasını sallayarak selamlamakla yetindi.

Süleyman Demirel, Ankara'dan da İstanbul'a gösterilerle uğurlandı. Güniz Sokak'taki evinden 200 otomobillik bir konvoyla çıkan Demirel, Esenboğa Havaalanı'nda görevlilerden gelen şeref salonuna girme önerisini, "Ben halkla beraberim" diyerek geri çevirdi. Nazmiye Demirel'in annesinin katarakt ameliyatı olması nedeniyle İstanbul gezisine eşi olmadan çıkan Demirel, Van'dan gelerek İstanbul'a gidecek uçağın arızası yüzünden, 2 saat kadar Esenboğa Havaalanı'nda bekledi. Trabzon'dan gelen uçakla İstanbul'a hareket eden Demirel, Atatürk Havaalanı'na saat 15.50'de yarım saat rötarla indi.

Demirel'le birlikte eski parlamenterlerden İhsan Sabri Çağlayangil, İsmet Sezgin, Nahit Menteşe, Seyfi Öztürk, Yiğit Köker, Orhan Eren, Turgut Toker, Nurettin Ok, Atilla

(Arkası Sa. 7, Sü. 4'te)

Özal - Sabancı gizli görüşmesi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TÜSİAD Başkanı Sakıp Sabancı dün sabah saat 10.30'da Başbakan Turgut Özal'la görüştü. Sabancı, Özal'a, yabancı konuk iş heyetlerinin ağırlanması için Türk özel sektörü çerçevesinde bir, "Dış Ekonomik İlişkiler Konseyi" kurulmasını

(Arkası Sa. 15, Sü. 8'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Yatırım Kavgası

ANKARA — Televizyondan Türk halkına "Yatırımlar artıyor, işsizlik meselesine çözüm bulmak böylelikle yoluna giriyor" diye açıklamada bulunan Başbakan Turgut Özal, ANAP grubunun "basına kapalı" toplantısında "Yatırımlar enflasyonu körükleyecek biçimde olmamalı" diyor ve bazı alanlardaki yatırımların ayıklanmasını "incelemeye alıyor."

Yatırımların azalması yönündeki ayıklamalar işin gerçek yönü. Ama başbakan her zamanki gibi, "yaptıkları her icraatı halka iyi göstermek" yöntemiyle davranıyor ve propaganda uğruna bir kez daha gerçeği açıkça saptırıyor.

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Libya'ya saldırı olacak mı?

Ankara olayı ABD için politik koz

ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili, Ankara'daki bombalı saldırı girişiminde kullanılacak olan bombaların Libya diplomatik misyonundan sağlanmasının "göz önünde tutulacağını" söyledi. Ankara olayının önümüzdeki günlerde yapılacak olan Tokyo zirvesinin gündeminin ilk maddesini oluşturacağı bildiriliyor.

UFUK GÜLDEMİR

Ankara'daki Amerikan Subay Kulübüne yönelik bombalama girişiminin Türkiye'deki Libya misyonunu ağır suçlamalarla karşı karşıya bırakmasının, "şimdilik" ABD'nin Libya'ya yönelik yeni sert sonuçlar çıkarmasına yol açmasının beklenmediği bildiriliyor.

ABD Dışişleri Bakanlığı mensupları, **"El bombalarının resmi Libya misyonu tarafından sağlanmış olmasını kuvvetle gözönüne alacağız"** (Strongly consider) diyerek muhtemel bir sert girişimi ima ederken, "şimdilik" sözcüğünü vurgulayarak açık kapı bırakmaya özen gösteriyorlar.

Nitekim ABD Savunma Bakanlığı ile bir bakıma iç içe çalışan Washington'daki Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nden Robert Hunter da **"Tokyo zirvesinden önce ABD'nin Libya'ya yönelik yeni bir fevri harekâta girişmeyeceği izlenimi verildiğini"** vurguluyor.

Hunter, Tokyo zirvesi önce-sindeki girişimlerin **"müttefiklere ağır baskı uygulamakla"** birlikte kalabileceğini vurgulayor. Hunter'ın bu iddiasını, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın **"Türkiye'nin AET'ye ortak üyeliğinin yarattığı sorumluluklara"** dikkat çekmesi de doğruluyor.

Bu konudaki taleplerin iki boyutta cereyan etmesi bekleniyor:

1- Müttefiklerin Libya'da bırakacağı ekonomik boşluğun yine aynı bloka mensup müttefikler tarafından doldurulmaması.

2- Libyalı diplomatların sayılarının sınırlandırılması.

AET üyesi 12 ülke geçen hafta topraklarındaki Libyalı diplomatların sayısını ve hareketlerini sınırlandırmayı kararlaştırmışlardı.

Türk Dışişleri Bakanlığı bu konudaki haberleri yalanlayarak, **"herhangi bir telkin veya tavsiyede bulunulmadığını"** bil-

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

ENTERPRISE LİBYA YOLUNDA

3. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Üç Konu...

Sovyetler Birliği'nde Kiev kenti yakınlarındaki bir nükleer santraldaki sızıntı ve bu sızıntıdan sonra santral çevresinde çıkan yangın *"nükleer tehlike"*nin ne kadar yakın olduğunu göstermeye yetmektedir.

Sızıntının yol açtığı radyasyon bulutları, Finlandiya, İsveç ve Polonya gibi ülkeleri de şimdiden etkilemiştir.

Bir *"meteorolojik sürpriz"* aynı radyasyon bulutları İstanbul üzerine de gönderebilir.

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

• *Suriye ve İsrail jetleri, Lübnan üzerinde gövde gösterisi yaptılar.* *3. Sayfada*
• *ANAP'ta yatırım kavgası.*
• *En yüksek maaştan emeklilik.* *8. Sayfada*
• *Gürkan: Hükümet, 87 seçimi için gösterişte.* *9. Sayfada*
• *Koç Grubu, Sabancı'yla çalışmamakta kararlı.* *11. Sayfada*
• *Şevket Yılmaz: İzmir mitingi işe yaramadı.*
• *Vehbi Koç'tan gençlere öğütler.* *16. Sayfada*

Enerji ve Politika

Facianın dersleri

ŞAHİN ALPAY *1 mayıs*

Geçen hafta sonlarına doğru İsveç'teki ölçüm istasyonları havadaki radyoaktivite miktarının normalin 4-5 katına doğru yükseldiğini saptamaya başladılar. Yetkililer, durumun önce ülkenin güneyindeki Forsmark Nükleer Santralı'nda meydana gelmiş bir arızadan kaynaklanabileceğinden kuşkulandılar. Santralın tümüyle boşaltılması dahil çeşitli önlemler alındı. Ancak belirtiler, radyoaktivite artışına ülke dışındaki bir kaynağın neden olduğuna işaret ediyordu. İsveç'te esen rüzgârlar, Sovyetler Birliği üzerinden geliyordu. İsveç makamları pazartesi günü Sovyet yetkililerine başvurarak, Sovyetler'de olağandışı bir durum olup olmadığını sordular. BBC'nin haberine göre, İsveç'in resmi başvurusundan yaklaşık altı saat sonra, TASS Haber Ajansı, pazartesi akşamı yaptığı kısa bir açıklama ile tam yerini, zamanını ve boyutlarını belirtmeksizin, ülkede bir nükleer santral kazası olduğunu, ilgililerin yardımına koşulduğunu açıkladı. Söz konusu santralın yerinin Batılı gazetecilerin gayretiyle Kiev'in kuzeyindeki Çernobil olduğu öğrenildi. Başta İskandinavya ülkeleri olmak üzere, bütün çevre ülkelerde alarma geçildi. Kaza, bin kilometreden uzak mesafelerde radyoaktivite artışına yol açacak kadar vahimdi.

Moskova radyosu nihayet salı günü yaptığı kısa bir yorumda, Çernobil Nükleer Santralı'nda bir "facia" meydana geldiğini, bu kazanın ve Batıda meydana gelen diğer kazaların, "Nükleer enerjinin barışçı kullanımının dahi ne denli tehlikeli olabileceğini" gösterdiğini söyledi. Kazada kaç kişinin öldüğü ya da yaralandığına alınan önlemler konusunda ise Moskova susmaya devam ediyordu. Ne var ki, alınan bilgiler ışığında Batılı gözlemciler, Sovyetler'de nükleer enerji programlarının "korkulu rüyası"nın, yani bir reaktör erimesi olayının meydana geldiğini saptıyorlardı. Denetimden çıkan reaktör, radyoaktif dumanlar neşrederek yanıyordu. Sovyet makamları nükleer yangınla nasıl baş edilebileceği konusunda İsveç ve Batı Almanya'dan yardım talep ediyordu. Sovyetler Birliği, gelişmiş teknolojisi ve yetişkin insan gücüne rağmen, nükleer kaza ile baş edemiyordu.

Çernobil Santralı'ndaki reaktör erimesi olayının nükleer teknolojinin kırk yılı aşan tarihinde bilinen en büyük kaza olduğu açıklık kazanmış bulunuyor. Bu kazanın bir benzeri 1979'da ABD'nin Three Miles Island Nükleer Enerji Santralı'nda yaşanmış; uranyum atomlarının parçalandığı nükleer reaksiyonların yer aldığı reaktör kalbi kısmen erimişti. Kaza büyümeden denetim altına alınabilmiş; radyoaktivitenin büyük kısmı santralın koruyucu kabuğu içinde tutulabilmişti. ABD makamları, 1979'dan bu yana bu kısmi kazanın radyoaktif kalıntısını temizlemeye çalışıyorlar ve bunun için harcadıkları para milyar doları çoktan aştı.

Şimdi Çernobil'deki nükleer santral, ABD'nin uzaydan çektiği fotoğraflara göre, cayır cayır yanmakta ve tam bir reaktör erimesi olayı söz konusu. Olayın meydana geldiği sırada, kaç kişinin öldüğü ya da yaralandığı bilinmiyor. Sovyetler, son gelen haberlere göre yüz kişinin ölmüş olabileceğini kabul ederken, Batılı kaynaklar binlerden söz ediyor. Santral çevresinde bulunan halkın sağlığının yayılan radyoaktiviteden kısa veya uzun vadede ciddi bir şekilde etkileneceğine kuşku bulunmuyor. Yanan reaktörün neşrettiği dumanlar, radyoaktiv bulut haline dönüşerek, rüzgârın esme yönüne bağlı olarak, şimdiden Sovyetler'e komşu ülkeleri tehdit etmeye başladı. Beklenen ikinci bir gelişme, radyoaktivitenin santralı soğutmak için yararlanılan Dinyeper nehrinin sularına ve yeraltı sularına karışarak, bu suların ulaştığı yerlere kadar radyoaktif kirlenmeyi yayması. Çernobil kazasının doğrudan yol açtığı ölüm ve yaralanma olayları sona ermişse bile, radyoaktif kirlenmenin vereceği zararların boyutlarının kestirilemeyecek kadar büyük olacağına kuşku yok.

Sovyetler'e komşu bir ülke olarak, radyoaktivitesini yıllarca yitirmeyecek olan radyoaktif bulutların, rüzgâra bağlı olarak ülkemiz hava sahasına bulaşması; Dinyeper aracılığıyla Karadeniz'e inmesi olası radyoaktivitenin kuzey kıyılarımızı tehdit etmesi, küçümsenmeyecek tehlikeler olarak karşımızda duruyor.

Henüz sonuçlanmamış, nedenleri, boyutları ve niteliği tam olarak aydınlanmamış Çernobil faciasından ne gibi sonuçlar çıkarılabilir?

Çernobil faciası, nükleer enerji santrallarının fevkalade tehlikeli olduğunu bir kez daha kanıtlıyor. Nükleer enerji programları santralların işleyişi, tüketilmiş yakıtların taşınması, yeniden işlenmesi, "ebediyen" depolanması dahil her aşamada insan sağlığı için büyük tehlikeler arzediyor. Bu programlara bu gerçeklerle karşı çıkanların haklı oldukları bir kez daha görüldü. Nükleer enerji programlarının gerektirdiği insanüstü bir dikkatle uygulanacak şaşmaz denetim mekanizmalarını kurmak olanaksızdır. Santralların normal çalışmaları sırasında çevreye yaydıkları radyoaktivite kabul edilebilir sayılsa bile; çok ender meydana gelen ciddi nükleer kazaların arzettiği riskler kabul edilebilir değildir. Çernobil faciası bunu açıkça gösteriyor.

Ülkemizde de nükleer enerji santrallarını kalkınmanın ve modernleşmenin vazgeçilmez bir şartı sayan; bunların kurulmasını adeta bir "milli gurur" vesilesi addeden; nükleer reaktörlerin "dünyanın en temiz ve güvenilir" enerji kaynağı olduğu görüşünü yayarak, kamuoyunu düpedüz aldatan (aralarında kimi sözde uzmanların da bulunduğu) çevrelerin Çernobil olayı üzerine şapkalarını önlerine koyup, bir kez daha düşünmeleri gerekir.

Nükleer enerji programlarını enine boyuna tartışmadan benimsemenin ne denli sakıncalı olduğu da Çernobil faciasıyla ortaya çıkmıştır. Nükleer reaktörlerin hiç tartışılmaksızın kurulduğu, nükleer tesislerinin çoğu uluslararası denetime kapalı Sovyetler Birliği, bugüne kadar ülkesinde meydana gelen nükleer arıza ve kazaları halkından ve dünyadan gizledi. Mümkün olsaydı, bu faciayı da gizlemek niyetinde olduğu anlaşıldı. Öte yanda, nükleer enerji sorununu enine boyuna tartışan ve halkoylaması yaparak, güvenilir olmadığı gerekçesiyle yeni reaktörlerin yapımını yasaklayan İsveç tarafından olay meydana çıkarılmasa, Sovyetler'in sessizliği korumayı tercih ede-

BİLİM VE YARATILIŞÇILIK
ABD Ulusal Bilimler Akademisi'nin Görüşü
Çev. Engin Akkaya

Cumhuriyet
62. Yıl; Sayı: 22158 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. 2 Mayıs 1986 Cuma

İÇİ SEVDA DOLU YOLCULUK
Cahit Külebi

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre:

'Teyakkuz halindeyiz'

Kiev yakınındaki akarsuların ne oranda kirlendiği hakkında bir bilgimiz yok. O nedenle sürekli teyakkuz halindeyiz. Ve bunu uzun süre sürdüreceğiz.

Bulutların gelme tehlikesi değil, ama ihtimali elbette var. Ama hemen gelseler bile gözle görülür bir etkisi olmaz. Çünkü Kiev'de kaza bir atom patlaması değil.

Üzerimizden radyoaktivite yüklü bulutlar sık sık geçiyor ve haberimiz olmuyor. Mesela bir ay önce Fransa bir nükleer deneme yaptı, bir bulut geldi, geçti.

ZÜLİDE GÜLİZAR

ANKARA — Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre, SSCB'deki nükleer reaktör kazasından dolayı, Türkiye'de paniğe kapılmaya gerek olmadığını ve şu ana kadar (dün saat 17.30) doğal radyasyon düzeyinde bir artış görülmediğini bildirdi. [illegible] Trabzon'da çalışmalarını sürdürdüğünü kaydederek, "[illegible] teyakkuz halindeyiz. [illegible]" dedi.

Prof. Ahmet Yüksel Özemre Cumhuriyet'in konuya ilişkin sorularını yanıtladı. Soru ve yanıtlar aynen şöyle:

— Sayın Özemre, radyoaktif bulutlarının ülkemize gelmesi tehlikesi var mı?

ÖZEMRE — Tehlikesi değil, ihtimali elbette var. Ama hemen ilave etmeliyim ki, gelseler bile gözle görülür bir etkisi olmaz. Çünkü, Kiev'deki kaza bir atom bombası patlaması değil, yerel bir kazadır. Şiddetinin kapsamı da atom bombasından çok düşüktür. Üzerimizden radyoaktivite yüklü bulutlar sık sık geçiyor ve haberimiz olmuyor. Mesela bir ay önce Fransa bir nükleer deneme yaptı ve böyle bir bulut gelip geçti. Haberimiz oldu mu? Onun zararı bulunduğu yok. İnsan vücudunun herhangi bir belirti göstermeden kabul edebileceği azami radyoaktivite dozu vardır ve bizde ölçülen doğal radyoaktivite düzeyi, insan vücudunun kabul edeceği azami dozun yüzde biri kadardır. Yani çok düşüktür, yani bu düzey yüz misli artsa bile vücuda bir etkisi olmaz. Bizim için önemli olan, toprak seviyesindeki direkt radyoaktivitedir.

— Bazı gazetelerde [illegible] edilmesi yolunda uyarılar var?

ÖZEMRE — Bugüne kadarki en büyük kaza 1966'da İngiltere'de Windscale'de oldu ve 300 km çapında bir alanı etkiledi. O nedenle radyoaktivitenin bize kadar ulaşacağını tahmin etmiyoruz.

— Sayın Özemre, [illegible] ölçüm için yeterli ay[illegible] olmadığı yolunda kuşkular var.

ÖZEMRE — Dört tane, dünyanın en mükemmel cihazı olan royter-stokes aletimiz var ve bunlar Çekmece Nükleer Araştırma Merkezi'nde. Olay duyulur duyulmaz ikisini mobilize ettik. Bir tane de ikinci derecede bir aletimiz Ankara Nükleer Araştırma Merkezi'nde bulunuyor. Onu da olay üzerine Sinop'a yolladık. Mach denilen bir alet bu. Size birşey söylemek istiyorum. Bu olan kaza, kendimizi test etmemize vesile oldu. Rahatlıkla açıklıyorum ki, teşkilatımız şu üç günde her bakımdan çok başarılı olmuştur. Tek sıkıntımız, bazı gazeteler tarafından adeta muhasara altı[illegible]

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Açıklama beklentisi

Sovyetler'e Batıdan baskı: Bilgi verin

ABD Dışişleri Bakanı George Shultz, Sovyet makamlarının nükleer santral kazasında 2 kişinin öldüğü ve 197 kişinin yaralandığı yolundaki açıklamalarının tersine can kaybının çok fazla olduğunu söyledi.

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği'nin Kiev kenti yakınlarında Çernobil Nükleer Santrali'nda meydana gelen nükleer kazanın yol açtığı can kaybı ve yangının sürüp sürmediği konusunda belirsizlik sürüyor. ABD Dışişleri Bakanı George Shultz, Sovyet makamlarının ka[illegible]

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

ÖZAL: SANTRAL ZORUNLU 12. Sayfada

Dinyeper'den gelen korku

Odessa ve Kırım kıyılarındaki nükleer santrallerin yanı sıra SSCB'nin Çernobil, Bulgaristan'ın Kozloduy yörelerindeki dörder reaktöründen de Dinyeper ve Tuna nehirleri aracılığıyla Karadeniz'i belli ölçülerde nükleer atıklarla kirlettikleri vurgulanıyor. Uzmanlar Çernobil'deki kazadan ötürü Dinyeper'de yoğun bir kirlenme olması halinde bunun Karadeniz için ciddi bir tehlike oluşturacağını kaydediyorlar.

Radyasyon azalıyor

Bulut Balkan ülkelerine yöneldi

Dış Haberler Servisi — Kiev yakınlarındaki Çernobil nükleer santralında meydana gelen kaza, Batılı ülkelerde bir "nükleer panik" yaşanmasına neden oldu. Çeşitli ülkelerde "radyoaktif ölçüm sonucu haberleri" yayımlayan TV ve radyo istasyonları, meteoroloji raporlarıyla rüzgârın yönü konusunda da sürekli olarak bilgi veriyorlar.

Washington muhabirimiz Tanju Akerson'un bildirdiğine göre, Amerikan CNN televizyonu, bazı bilim adamla-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

RADYASYON HİSSETTİRMEDEN ETKİLİYOR 12. Sayfada

ÜNLÜ TÜRK ATOM BİLGİNİ PROF. KURŞUNOĞLU:

Karadeniz kirlenebilir

Prof. Kurşunoğlu: *Acaba Dinyeper Irmağı'nın bu reaktörün soğutulmasında rolü oldu mu, olmadı mı, bu önemli. Dinyeper, biliyorsunuz Karadeniz'e dökülüyor. Eğer soğutucu olarak kullanılıyor idiyse, o zaman fizyon maddeleri haliyle Karadeniz'e dökülecek. Bunun balıklar üzerinde bir etkisi olabilir, neslinin tükenmesi gibi.*

NAZIM GÜVENÇ

ABD'deki ünlü Türk atom bilgini Prof. Dr. Behram Kurşunoğlu, Çernobil'deki kaza ve nükleer enerjinin barışçı kullanımı üzerinde görüşlerini dile getirirken, kazanın Türkiye'ye etkisi konusunda rüzgârdan çok Karadeniz'e dökülen Dinyeper nehrinin kirlenmiş olup olmadığının araştırılması gerektiğini söyledi. Nükleer enerji santrallarının yararlı olduğu tezini savunan Prof. Kurşunoğlu, kazadan ötürü nükleer enerjinin dışlanmaması gerektiği görüşünde ve Türkiye'nin de nükleer enerji santralları kurmasından yana.

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Gürkan '1 mayıs emek bayramıdır' deyince, ANAP ve MDP'liler kürsüye yürüdü

Mecliste 1 mayıs yumruklaşması

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

'Emek' ve 'Liberal' Olabilmek!

ANKARA — Meclis kürsüsünde SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ın "1 mayıs emek bayramı..." diye başladığı cümlenin sonu gelmedi, bir anda ANAP ile MDP grubunda sanki kıyamet koptu. Böy-

(Arkası Sa. 6, Sü. 6'da)

SHP Genel Başkanı Gürkan'ın, Mecliste gündem dışı 1 Mayıs konuşması yapması üzerine çıkan kavgada çantalar havada uçtu, küfürler edildi. Tartışmaların yumruklaşmaya varması üzerine oturuma ara verildi. Gürkan konuşmasını tamamlayamadı.

Okanyı *(Gürkan'a) Sen ne diyorsun lan?*

Akbulut: *Amaç vatandaşın sokağa çıkamadığı günleri geri getirmekse, Lenin'in, Marks'ın posterlerini asmaksa, biz onları astırmayız.*

Ağaoğlu: *Gürkan'ın konuşması, milletin bütünlüğünü bölücü mahiyette, hatta dokunulmazlığının kaldırılmasını gerektirir niteliktedir.*

Taşarı *SHP geçici başkanı bilmelidir ki ANAP iktidar olduğu sürece 1 mayıs bayram yapmak isteyenlere izin vermeyecektir.*

Doğu: *1 Mayıs kutlamak isteyenlere Moskova yolu açıktır. 1 Mayıs Türkiye'de kutlatmayız. Beceremezsiniz, yapamazsınız.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan'ın dün TBMM Genel Kurulu'nda 1 mayısla ilgili olarak yaptığı gündem dışı konuşması sırasında kavga çıktı. Gürkan'ın "1 Mayıs Emek Bayramıdır" demesi üzerine, ANAP ve MDP'liler, kürsüdeki Gürkan'ın üzerine yürüdüler. SHP'liler ise, kavganın büyümesi üzerine seslerini çıkarmadan olayları izlemeyi yeğlediler. Gürkan konuşmasını tamamlayamadan kürsüden inmek zorunda kaldı.

Gürkan, Mecliste yaptığı gündem dışı konuşmada, 1 mayıstan söz edince, ANAP ve MDP'liler sıra kapaklarına vurarak protestoya başladılar. Gürkan'ın daha sonra konuşmasını sürdürerek, "Dünyada hiçbir ulusal bayram, sınır ve dinî birlik getirmeyen tek bayram, 1 Mayıs Emek Bayramıdır" demesi üzerine protestolar yoğunluk kazandı. Bakanlar da dahil olmak üzere ANAP'lılar, MDP'liler ve bazı bağımsızlar, Gürkan'a, "Tahtın'a, Tahtın'a, ekibini al da oraya git" diye bağırdılar. MDP'lilerden başta eski Genel Başkan Turgut Sunalp ile Kadri Altay,

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Cüneyt Arcayürek konuştu, yazdı

1. Ecevit'in Hapishane Dönemi

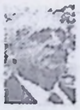
Ecevit: Son dönem yönetimdeki arkadaşlar CHP'nin kapatılmasına karşı toplu tavır almak istemediler.

2. 12 Eylül'e Beş Kala

Org. Evren: İki parti biraraya gelsin diyoruz. Gelecek de ne olacak? Birinci hafta kavga edecekler aralarında.

3. Demirel ve Askeri Müdahaleler

Demirel: Abraham Lincoln'ün bir sözü vardır. 'Güvenlik için hürriyetten vazgeçenler, kısa süre sonra her ikisinden de olurlar...'

Cüneyt Arcayürek yazdı

Pazar günü Cumhuriyet'te

Türk-İş bildirisi, 1 mayısta yayımlandı

Genel grev uyarısı

SHP'in 1 mayıs toplantısı

Baştürk: Demokrasi olacaksa 1 mayıs da olacak

SHP İstanbul İl Örgütü'nün düzenlediği toplantıda konuşan DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, demokrasilerin olduğu yerlerde 1 mayısa yasak konamayacağını belirterek, "Avrupa Konseyi'nin başkanlığını yapan bir ülkede bu böyle olmak zorundadır" dedi.

6. Sayfada

Genel grev: *Bütün bu olumsuzluklar, Türk işçi hareketinin hak alma mücadelesinin boyutlarını genişletmeye ve genel grev konusunu gündeme getirmeye yeterlidir.*

ILO'ya şikâyet: *ILO'nun gelecek ay Cenevre'de yapılacak genel kuruluna, karşı karşıya bulunulan çıkmazların bütün ayrıntılarıyla sunulması kararlaştırılmıştır.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Başkanlar Kurulu'nca yayımlanan, son yıllardaki en sert Türk-İş bildirisinde hükümet eleştirilerek, "Bütün olumsuzluklar, işçi hareketinin hak alma mücadelesinin boyutlarını genişletmeye ve genel grev kararını gündeme getirmeye yeterlidir" denildi.

Önceki gün yapılan ve geç saatlere kadar süren Türk-İş Başkanlar Kurulu dün yayımladığı bildiride, ICFTU nezdinde şikâyet hakkının

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

DGM'ye görüş

Dışişleri: 3 Libyalı için ceza verilemez

Dokunulmazlıkları var: *Hakkında görüş istenen El-Zayyani'nin yanı sıra, gıyabi tutuklu iki diplomatın da ceza bağışıklığına sahip oldukları belirtildi.*

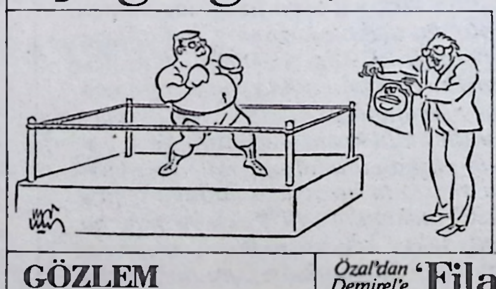
Görevsizlik: *DGM'nin Dışişleri görüşü üzerine Libyalılar hakkında görevsizlik kararı vermesi bekleniyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanlığı, DGM'ye bir yazı göndererek, Ankara'daki Amerikan Subay Kulübü'ne düzenlenen bomba[illegible]

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

Demirel İstanbul gezisinden memnun

'Çoğu gitti, azı kaldı'

GAP projesi: *Yeterli yetersiz tartışmasının manası yok. Yapılacak çok şey var. Temel ünitelerin bir kısmında geç kalınmıştır.*

İstanbul gezisi: *Bundan iyisi can sağlığı. Minnettarım. Büyük vefakârlık ve kadirşinaslık eksiksiz ortaya konmuştur. Türkiye'ye bundan sonra hizmet edecekler için bunun anlamı büyüktür.*

Haber Merkezi — Gövde gösterisi ile geldiği İstanbul'daki temaslarına devam eden Süleyman Demirel, DYP kokteylinde yaptığı konuşmada, "Davamız, yarı yolda kalmış değildir. Çünkü bu dava yarı yolda kalırsa bundan

(Arkası Sa. 7, Sü. 4'te)

Nükleer Enerji...

Ülkemizde nükleer reaktör kurulması tasarısı gerçekte 1960'ların başlarına, Türkiye Atom Enerjisi Komisyonu'nun kuruluşuna kadar uzanıyor. Bu yönde ilk girişimler 1970'lerin sonlarında yapıldı; ciddi adımlar ise 1982 yılında atıldı. Ulusu hükümeti, Akkuyu'da iki, Sinop'ta bir adet olmak üzere üç nükleer santralı ihaleye çıkardı. Özal hükümeti tarafından öncelikle Akkuyu-1'in yapımı için ortaya atılan "yap-işlet-devret" formülü, ihaleyi kazanan Kanada firmasının kredide devlet garantisi istemesi üzerine gerçekleşme yoluna henüz girmedi.

Son yıllarda nükleer enerji alanında meydana gelen gelişmelere bakılacak olursa, on yıl öncesine kadar geçerli olan nükleer reaktörlerin "en ucuz, en temiz ve en güvenli" enerji kaynağı olduğu inancı hayli sarsılmış

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

• Sih militanlar, Altın Tapınak'ı terk etti. 3. Sayfada
• ANAP'ta ilk muhasebe. 9. Sayfada
• Galatasaray'da sıkıyönetim. Spor'da
• Demirören'in geziye davete parası çok, tahsildarıya yok. 11. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

"Komando Halit..."

Geçenlerde sanık yakınlarından çıkar sağlayarak, birçok kez "irtikap suçu" işlediği gerekçesi ile Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi'nce yirmi altı yıl ağır hapis cezasına çarptırılan Sıkıyönetim Savcı Yardımcısı Halit Cengiz, "firarda" bulunuyor.

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Özal'dan Demirel'e

'Filanca zat'

Başbakan, son günlerde GAP projesine ağırlık vermesinin Demirel'in bölgeye gitmesiyle ilgili olmadığını söyledi. "Filanca zat seyahat edecekmiş, eder. Üstelik kolaylık gösteririz" dedi.

Özal, Demirel'in "Meydanlar yok ki, meydan okuyayım" sözünü nasıl değerlendirdiği şeklindeki soruya "Ben böyle şeylerle uğraşmam" diye yanıtladı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Süleyman Demirel'in güneydoğu gezisi ile kendisinin GAP projesine ilişkin son açıklamalarının bir ilgisi olmadığını söyledi. Özal, Demirel için, "Filanca zat seyahat edecekmiş, eder. Üstelik kolaylık gösteririz" dedi.

Başbakan Turgut Özal, dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i ziyaret ederek yaklaşık 1.5 saat

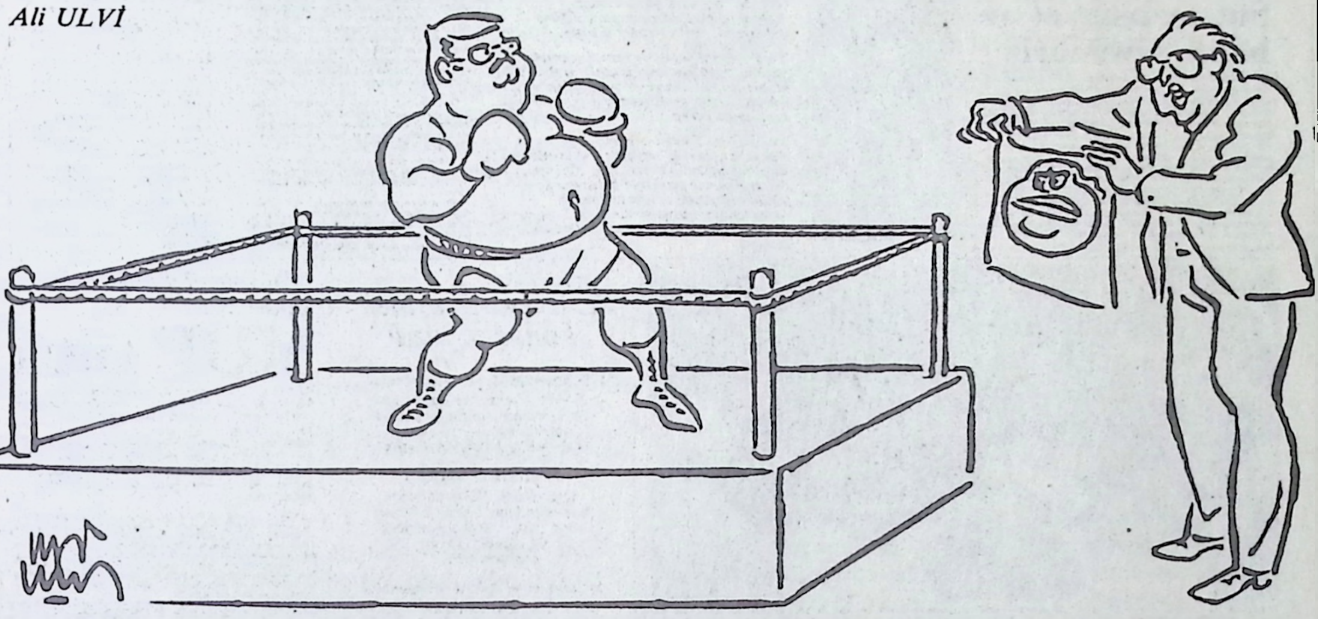
(Arkası Sa. 7, Sü. 1'de)

cekleri görüldü. Meselelerini konuşan, tartışan, demokratik yöntemlerle karara bağlayan toplumların üstünlüğü bir kez daha kanıtlandı.

Nükleer enerji reaktörlerini yurdumuzda da kurmaya girişmeden, bu konuyu bir kez daha düşünmeliyiz. Akkuyu'da kurulmak istenen nükleer santralın, finansman sağlanamaması nedeniyle, bugüne kadar yapılmamış olması, gerçekten bir şanstır. Bu konuda alınacak karar politikacılara ve uzmanlara bırakılamayacak kadar önemlidir. Nükleer enerji santralları kuracak mıyız, kurmayacak mıyız? Bu kararı devlet görevlileri dahil, "devlete karşı çıkma" endişesinden masun olarak herkesin görüşünü açıkça söylediği geniş bir tartışma sonunda, bir halkoylamasıyla vermeliyiz.

Çernobil faciası, bundan önceki Three Miles Island kazası gibi, en gelişmiş teknolojilere sahip ve teknik kültürü gelişkin ülkelerde bile nükleer santralların güvenle işletilmediğini göstermiştir. Bizim gibi teknolojik bakımdan gelişmekte olan, teknik insan gücü yetersiz, üstelik temiz enerji kaynakları zengin bir ülkede nükleer santrallar kurmanın gereği yoktur.

Ali ULVİ

Çernobil

ERGUN BALCI *5 mayıs*

Çernobil kazası, insanoğlunun kendi yarattığı canavara tutsak düşmesinin en somut örneğini oluşturdu. Bir haftadır kapitalist sosyalist, güçlü güçsüz, zengin yoksul tüm ülkeler nefeslerini tutarak, Çernobil'deki nükleer reaktörden haber bekliyor, rüzgârı izliyorlar. *"Acaba bugün ne yönde esiyor? Radyasyon bulutu bize gelir mi?"* diye düşünüyorlar. Ve insanlar, çocuklar gibi savunmasız, çaresiz, kendi yarattıkları canavarın ziyaretini bekliyorlar. Sesten hızlı uçan uçaklar, tanklar, füzeler, denizaltılar, ordular hiçbir şey... İnsanın yarattığı bu en korkunç canavarın karşısında bir anlam taşımıyor. İnsanoğlunun, doğayı yenmek, doğaya egemen olmak için on binlerce yıldır verdiği mücadelede, sonunda kendisinin tutsak düşeceği canavarı yaratması doğrusu biraz acı bir rastlantı.

Çernobil kazasında insanlar, ilk kez şimdiye dek kitaplarda ve gazetelerde okudukları nükleer korkunun ne olduğunu yakından görüp kavramışlardır. Bu olgunun, toplumlarda nükleer silahlara karşı tepkiyi arttırması, Çernobil faciasının tek teselli verecek yanını oluşturacaktır.

Çernobil kazasının, üzerinde önemle durulması gereken başka yanları da var.

Batı ve özellikle ABD, kazayı siyasal amaçlarla kullanmıştır. Haberler zaman zaman abartılmıştır. Örneğin ABD geçen hafta, Çernobil'de ikinci reaktörde de yangın çıktığını bildirmiş, dünya büsbütün heyecanlanmış, ancak sonra bunun doğru olmadığı anlaşılmıştır. Amerikalı yetkililer, geçen hafta ilk günlerde ısrarla ölü sayısının çok yüksek olduğunu belirtirken, hafta sonuna doğru ağız değiştirerek, ölü sayısının *"o kadar yüksek olmayabileceğini"* söylemeye başlamışlardır.

Evet, bunların hepsi doğru.

Ama bunlar Sovyetler Birliği'nin olaydaki büyük sorumluluğunu ve hatasını hafifletmez.

Çernobil'deki kazanın cuma günü meydana geldiği tahmin ediliyor. Hadi biz cumartesi diyelim. Moskova kazayı en ak iki gün saklamış ve ancak pazartesi günü, o da İsveç'in ısrarları üzerine açıklamıştır. Üstelik açıklama son derece kısa ve yetersiz olmuştur. Bunu izleyen günlerde de Moskova tarafından yapılan açıklamalar, doyurucu olmaktan çok uzaktı. Moskova'nın bu tutumu, bir dizi çevrede haksız sayılmayacak biçimde *"Demek İsveç ve diğer İskandinav ülkeleri ısrar etmeseydiler bu kazanın bo-*

SİYASAL REJİMLER
Maurice Duverger
Çev. Teoman Tunçdoğan

Cumhuriyet

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya

62. Yıl; Sayı: 22161 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. (KDV dahil) 5 Mayıs 1986 Pazartesi

Radyasyon bulutunun toprak ve deniz üzerindeki etkisi azalmaya başladı

Uzmanlar 'tehlike yok' diyor

UZMAN GÖZÜYLE

Süt içebilir, et ve balık yiyebiliriz

Radyasyon tehlikesi, kaynağı olan Çernobil'den itibaren, kabaca mesafenin karesi ile ters orantılı olarak azalıyor.

İnsanoğlu, sürekli bir radyasyon banyosu içinde yaşamaktadır. Güneşten, yıldızlardan, yeryüzündeki kayalardan sürekli olarak radyasyon almaktadır. Radyasyon çevremizin bir mensubudur.

İçinde bulunduğumuz radyasyon banyosunun "sıcaklığı" yılda 150 "milirem"dir. Eğer birkaç saatlik bir süre zarfında 1 rem, yani yıllık normalin yedi katı alınırsa, on binde bir olasılıkla kan kanseri olunabiliyor. İskandinav ülkelerinde ölçülen radyasyon, on binde bir olasılıkla kan kanseri tehlikesine işaret eden 1 remlik dozun yuvarlak 15 kat altında bulunuyor.

Çernobil'deki kazanın Türkiye'de bir etkisi görülmeyecek midir? Görülecektir. Karadeniz'e Çernobil'den hiçbir olumsuz unsur karışmayacak mıdır? Karışacaktır. Bu unsurlar önce Boğaz'a, oradan da Marmara'ya elbette ineceklerdir.

Nükleer Mühendis Prof. Dr. TOLGA YARMAN'ın yazısı 16. Sayfada

Prof. Dr. Özemre

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Özemre, Edirne-Kapıkule arasındaki bölgede "bir hayli yüksek dozda" radyoaktif bulaşıklığın görüldüğünü açıklayarak yeni önlemler sıraladı.

Vatandaşlara yapılan uyarılar arasında yağmurun ve çamurun ıslattığı ayakkabı ve elbiselerin bol akarsu ile yıkanması, aynı şekilde meyve ve sebzelerin de yıkanmadan yenmemesi istendi.

Türkiye'de, Trakya, Ankara, İzmir ve Konya'nın merkez seçilerek incelemelerin sürdürüldüğünü bildiren Prof. Özemre, Sinop-Anamur çizgisinin batısında kalan bütün bölgelerde alınan radyasyon ölçümlerinin, radyasyonun toprak ve deniz yüzeyinde normale indiğini gösterdiğini açıkladı.

Haber Merkezi — Türkiye üzerindeki radyasyon bulutunun, önceki akşam yağış alan Edirne-Kapıkule arasındaki bölgede "bir hayli yüksek dozda" radyoaktif bulaşıklık kazandırdığı, buna karşılık bölgede dün akşam yağan yeni yağmurdan sonra radyasyon oranının düştüğü bildirildi. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre, Edirne ve Kapıkule çevresindeki vatandaşlardan, yağmur sularını kullanmamalarını, çamurlu yerlerde dolaşmamalarını ve bu bölgelerde süt hayvanlarını otlatmamalarını istedi.

Prof. Özemre, İstanbul, Ankara ve özellikle Sinop-Anamur çizgisinin batısında kalan bölgelerde yapılan ölçümlerde radyasyonun yer ve deniz üzerindeki etkisinin normal düzeye indiğinin görüldüğünü bildirdi.

Tahlillerin sürekli yapıldığını bildiren Prof. Özemre, "İçine girdiğimiz radyasyon bulutu yavaş yavaş Türkiye'de etkisini kaybetmeye başladı" dedi.

Edirne'de oturanlar geceyi uykusuz, dünü "radyasyon şaşkınlığı" içinde geçirdiler. Bu arada, Edirne'nin Eskikadın köyünde bazı hayvanlarda görülen "hitlalık" ve 15 kadar ördeğin ölmesi araştırma konusu oldu. Haberi 16. Sayfada

Avrupa'da radyasyon azalıyor

Çernobil'deki kazadan sonra sızan radyasyon, son olarak Japonya ve İsrail'e de ulaştı. Olay üzerine Japonya hükümeti olağanüstü toplandı. İsrail'de yağmur sularında görülen radyasyonun "sağlığı tehdit edici" olmadığı açıklandı.

İngiltere'de sütlerde "sağlığa zararlı olmayacak miktarda" radyasyon tespit edildi. Tüm Avrupa ülkelerinde radyasyon miktarında düşüş görülürken, tek artış Hollanda'da oldu.

16 Sayfada

HARRAN'DA YEMEK — Harran Ovası'ndaki çadır yemeğinde Süleyman Demirel'in yanında Sadettin Bilgiç, solunda ise Dışişleri eski bakanlarından İhsan Sabri Çağlayangil yer aldı. Yemek tam bir izdiham içinde geçerken, kiralanan bir yöresel müzik topluluğunun eşliğinde oynanan halaylarla ... yu ile sulandı. Demirel bugün Karakaya Barajı'na gidecek, öğleden sonra Ankara'ya dönecek. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

"Yasak delmeye çalışmıyorum, geri kalan hakkımı kullanıyorum"

Demirel iyice açıldı

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Delinmenin Öncesi

ŞANLIURFA— Demirel, ANAP iktidarı ve bugünkü siyasal şemayı yaratanlarla doğrudan bir savaşıma girmek istemediğini söylüyor. Sorunlarda suçlu yerine çözüm arayışı içinde bulunmayı yeğlediğini vurguluyor.

Fakat, dün sabahki basın

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

"PARLAMENTO ÖMRÜNÜ TAMAMLADI"

Türkiye'de meselelerin takipçisi olmak, ne siyaset yapmaktır ne de siyasi hüviyet taşımayı gerektirir. Parti kurarak, parti üyesi olarak yapamadığımız vatandaşlık görevimizi böyle yapıyoruz.

Yasak olmayan şeyi kendimize yasaklamak, yasak kompleksinin içine girmektir. Bugünkü kanunlar, yasaklı bir Türkiye'yi meydana getiriyor. Bizim yaptığımız, geri kalan haklarımızı kullanmaktır.

Geçici 4. madde, Türkiye'ye fayda sağlıyorsa, sonsuza kadar dursun. Bu maddenin en büyük kusuru, ceza getirmiş olmasıdır. Suçsuz cezaya benim vatandaşım razı olacak mı? Batı suçsuz cezayı kabul etmiyor.

Anayasa referandumunun yapılış şartları, Türk vatandaşının hür iradesini beyan etmesine manidir. Gelin hep beraber gerçek demokrasiyi arayalım, yapalım. Yasak delmeye çalışıyor değiliz.

Türkiye'nin iyi idare edildiğini söyleyenler, sadece kendi kendilerini yanıltmış olurlar. İkide bir, "Sesinizi çıkarmayın, 12 Eylül sürecine dönersiniz ha!" gibi bir ölçüyü kullanmak, "40 katır mı, 40 satır mı?" sualiyle aynıdır.

DENİZ SOM

ŞANLIURFA—Özlem gidermek üzere geldiği Şanlıurfa'da gördüğü büyük ilgi karşısında büyük moral kazanan **Süleyman Demirel**, dün sabah bir basın toplantısı düzenledi ve açıkça isim vermeden ülkeyi yönetenleri eleştirdi. Gezi programında olmayan basın toplantısına GAP projesi üzerine "teknik" bilgiler vererek başlayan Demirel, daha sonra basın mensuplarının "siyasi" sorularını yanıtladı. Ve Türkiye'nin iyi idare edilmediğini rakamlarla, vatandaşın rahat içinde olmadığını örneklerle anlattı. "**Konuşan Türkiye**"den sonra, "**dolaşan Türkiye**" de siyasi yasakları delmeyi hedeflemediğini öne süren Demirel, amacının hakları olabildiğince kullanarak, Türk vatandaşında olmayan hakları sağlamaya çalıştığını söyledi.

Demirel, Türkiye'de sıkıyönetimin kalkmasına rağmen, mevcut yasaların zaten yasaklı Türkiye'yi yarattığını da belirterek, "**Henüz Türkiye korku duvarını aşabilmiş, şibileler üzerinde korku ipoteğini kaldırmış değildir**" dedi. 6 Kasımda üç partinin girdiği Mecliste bugün sadece iktidar partisinin kaldığını ve parlamentonun ömrünü tamamladığını öne süren Demirel, gezilerinde DYP'lilerin gösterdiği "**muhabbet**" karşısında neden açıkça DYP'yi desteklediğini açıklamadığını soran bir gazeteciye, "**O yasak**" yanıtını verdi. Bu yanıt, salonda bulunan DYP'liler ve eski AP'lilerce gülerek karşılandı.

Demirel, önceki gün Adana'dan Şanlıurfa'ya gelinceye kadar gördüğü büyük ilgi üzerine, önceki gece verdiği kararla dün sabah kaldığı otelin restoranında bir basın toplan-

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

Tokyo zirvesine 4 bomba

Reagan, Mitterrand, Thatcher, Kohl, Craxi, Nakasone ve Mulroney'in katıldığı Ekonomik Zirve toplantısı, patlayan bombaların eşliğinde başladı. Patlamalara yol açan 4 roketin bir apartman dairesinden atıldığı saptandı. Saldırıyı üstlenen olmadı.

Dış Haberler Servisi — Sanayileşmiş 7 Batılı ülkenin liderlerinin katıldığı Ekonomik Zirve Toplantısı, dün Tokyo'da, patlayan bombaların eşliğinde başladı.

AP'nin haberine göre, Tokyo'daki ilk patlama zirveye katılan liderlerin konuk edildiği binaya bir kilometre mesafedeki Kanada Büyükelçiliğinde, ikinci patlama ise, liderlerin bulunduğu merkeze iki buçuk kilometre uzaklıktaki Tokyo'nun kuzey doğusunda Shinjuku semtinde meydana geldi. Polis, patlamalardan sonra yaptığı açıklamada, ilk belirlemelere göre, can kaybı ve hasar meydana gelmediğini bildirdi. Tokyo'daki Kanada Büyükelçiliği'nin bir sözcüsü, atılan roketlerden birinin elçiliğin ana giriş kapısına çarptıktan sonra ileride patladığının duyulduğunu söyledi.

Tokyo güvenlik yetkilileri, patlamalara yol açan dört roketin, Shinjuku semtindeki bir apartman dairesinden atıldığının be-

(Arkası Sa. 12, Sü. 8'de)

Ekonomik Bürokrasiden Notlar...

Yakından izleyenler herhalde farkındadır, Özal hükümetinin ekonomiye dönük karar çarkları eskisi gibi hızlı işlemiyor artık; hantallaşmaya dönüşür mü bilemeyiz ama şimdilik bir ağırlaşma dikkati çekiyor.

ANAP "iş bitiriciliği" sloganlaştırarak işbaşına geldiğinde durum böyle değildi. Anımsayacaksınız, Özal hükümeti örneğin faiz oranlarını yükseltmek için programının Mecliste okunmasını bile beklememiş, derhal karar olarak uygulamaya sokmuştu. Oysa bu defa Özal yönetiminin faizler konusunda karar alabilmesi tam iki hafta sürdü.

Üstelik dikkati çeken bir başka nokta var: Ekonomik bürokrasinin doruklarında giderek biçimlenen "pokeecilik..." Özellikle faizler konusunda bu olgu çok belirgindi. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, faizlerin "kesinlikle"

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Cüneyt Arcayürek konuştu, yazdı

1) Ecevit'in Hapishane Dönemi

Ecevit: Hamzakoy'da bir gün konuşmama, yazmama şartıyla bırakılma önerisi geldi, Demirel'le birlikte reddettik.

2) 12 Eylül'e Beş Kala

Org. Ürüğ, "Gayretimizin hududundayız" dedi. Demirel karşı çıktı, "Her şey neticesi ile ölçülür, yangın sönmemiştir..."

3) Demirel ve Askeri Müdahaleler

Demirel: 12 Mart'ta parlamentoyu ben kurtardım. Biz sivil kişileriz, mücadele özelliğimiz, prensiplerimize ters düşeni kabul etmemektir.

Cüneyt Arcayürek yazdı

Bugün 6-7. Sayfalarda

Üniversite kontenjanları

Hangi üniversite, hangi fakülte-bölüm kaç öğrenci alacak?

8. sayfada

Düğüm çözülmedi *Beşiktaş-Galatasaray maçı, ligin düğümünü çözecek, galip gelen takım, şampiyonluk yolunda önemli bir adım atacaktı. Bir haftadır spor sayfalarının manşetlerini hep bu maçın haberleri süsledi. Her yerde hep bu maç konuşuldu. Cumartesi akşamından stadın önünde yatanlar, sabah alacakaranlıkta uzun kuyruklar oluşturanlar, yılın en önemli maçını seyretmek istiyorlardı. Sri Lanka Başbakanı, Semra Özal ve 8 bakan da maçı izledi. Galatasaray önce geçti, sonra Beşiktaş yakaladı ve büyük maç 'düğümü' çözemedi. (Fotoğraflar: VEDAT DANACI)*

Eskilere çattı

Özal: Çabuk unutuyoruz

Değirmenin suyu: *Kamyonlar vızır vızır çalışıyor, isteyen her istediğini buluyor, çiftçi mazot depolamıyor ama kimse bu değirmenin suyu nereden geliyor diye sormuyor.*

9. Sayfada

Olağanüstü kongre 'fesih' kararı aldı

MDP bitti

53'e karşı 334 oyla alınan fesih kararı üzerine Meclisteki bağımsız üye sayısı 93'e ulaştı. Mehmet Yazar kanadı ile yeni parti kurma çalışmaları bugün başlayacak.

Sunalp, 12 daktilo sayfasından oluşan konuşmasını, delegelerden ve balkondaki misafirlerden gelen sürekli tepkiler üzerine atlayarak okumak zorunda kaldı.

Kamran İnan, sürekli alkışlarla kesilen konuşmasında isim vermeden Demirel'e çattı, "Demokratik sultanlık yoktur" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 12 Eylül'den sonra kurulan 6 Kasım 1983 seçimlerine girmesine izin verilen üç siyasi partiden biri olan ve yaklaşık üç yıldır Türk siyasi yaşamında yer alan Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) dün kendini feshetti. MDP'nin olağanüstü kongresinde 53 ret oyuna karşılık 334 kabul oyuyla partinin feshi kararlaştırıldı. Oylamada 5 çekimser, 5 boş oy çıkarken 4 boş zarf kullanıldı. 52 milletvekili bulunan MDP'nin feshi ile birlikte TBMM'de dünden itibaren bağımsızların sayısı 93'e yükselirken, Mehmet Yazar'la birlikte "sağ"da oluşturulacak yeni partinin kurulma çalışmalarına bugün resmen başlanacak. Partinin mayısın ilk yarısında kurulması bekleniyor. MDP'nin dün Ankara'da Derya Sineması'nda toplanan son kongresinde bir konuşma yapan Genel Başkan Ülkü Söylemezoğlu, ANAP, SHP ve DYP'yi sert biçimde eleştirerek, "**Mehmet Yazar'la tek bir pazarlık yapmadıklarını**" belirtti. Söylemezoğlu, "**ANAP iktidarında milletin lafını lafım istediğini**" vurgulayarak, "**Mecliste 1 Mayıs çığlıklarının atıldığını**" kaydetti. DYP'nin tutarsız olduğunu da savunan MDP Genel Başkanı, sağdaki partilere çağrıda bulunarak, "**Sizler de feshedin, gelin hep birlikte bir olalım**" biçiminde konuştu.

Partinin Kurucu Genel Başkanı **Turgut Sunalp**, 12 daktilo sayfasından oluşan konuşmasını delegelerden ve balkondaki misafirlerden gelen sürekli tepkiler üzerine atlayarak, okumak zorunda kaldı. Sunalp, partinin feshine karşı çıkarken, "**Lüzumsuz yere fesbe gidiyorsunuz. Bu evin sahibi benim. Davetim üzerine geldiniz. Sizi ben yerleştirdim. Susamam**" diye kürsüden bağırdı.

MDP Milletvekili **Kamran İnan** da, sürekli alkışlarla kesilen konuşmasında isim vermeden Süleyman

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

MDP'NİN RUHUNA KONGREDEN NOTLAR

10. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Başkaları Kurdu Başkaları Feshetti

ANKARA — Başyazarlar arıyorum, "MDP'ye haksızlık edildi, TRT'deki basın toplantısında koskoca partiye 'Siz tabela partisi oldunuz, kendinizi ne zaman feshedeceksiniz' sorusu sorulmaz" diyen başyazarlar arıyorum. TRT'deki basın toplantılarında "MDP'nin hakkı yenildi" diye yazı yazan başyazarlar arıyorum. Geçen ocak ayında TRT'de yayımlanan basın toplantısında, MDP'yi eleştiren gazeteciler için "Basın kendini bu tür sorularla bitirmiştir" diye resimler çizen ünlü karikatüristler arıyorum.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Afganistan'da beklenen değişiklik

Karmal istifa etti

Komünist Parti Genel Sekreterliği'nden sağlık nedeniyle istifa ettiğini açıklayan Karmal, devlet başkanlığı görevini sürdürecek. Karmal'ın yerine, istihbarat örgütü eski şefi Necibullah getirildi.

Dış Haberler Servisi — Afganistan Devlet Başkanı ve Komünist Partisi Genel Sekreteri **Babrak Karmal**'ın sağlık nedeniyle görevinden istifa ettiği açıklandı. İslamabad'dan dinlenen Kabil Radyosu, sağlık nedeni ile istifa eden Karmal'ın yerine Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne istihbarat örgütü eski şefi Necibullah'ın getirildiğini açıkladı. Radyo, Karmal'ın sadece Komünist Partisi Genel Sekreterliği'nden ayrıldığını, Devlet Başkanlığı görevi ile Politbüro üyeliğini ise koruyacağını bildirdi. Sovyet haber ajansı TASS da, Karmal'ın Komünist Partisi Sekreterliği görevinden alındığını, ancak Devlet Başkanlığı görevini sürdüreceğini duyurdu. Karmal, son bir aydır halk önüne çıkmıyordu. Karmal, nisan ayında Afganistan Ulusal Günü'ne de katılmamış ve görevinden alındığı yolunda söylentiler çıkmıştı.

Ancak daha sonra Karmal'ın tedavi edilmekte olduğu Moskova'dan döndüğü açıklanmıştı.

SSCB Komünist Partisi yayın organı "Pravda", nisan ayı sonunda yayınladığı yorumda, Afganistan hükümetini "reform yapmakta yavaş kalmakla" suçlamıştı.

Karmal, Kabil Radyosu tarafından yayımlanan mesajında "uzun süre düşündükten sonra" sağlık nedeniyle Komünist Partisi Genel Sekreterliği'nden ayrılmaya karar verdiğini bildirdi. Afgan halkına Sovyetler Birliği ile yakın dostluğu sürdürmeleri için çağrıda bulunan Karmal, mesajının so-

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

Avusturya'da seçim 2.tura kaldı

Waldheim başkanlığı kılpayı kaçırdı

Kurt Waldheim, oyların yüzde 49.64'ünü alırken, rakibi sosyalist Kurt Steyrer, oyların yüzde 43.6'sını elde etti. İkinci tur 8 haziranda yapılacak.

3. Sayfada

yutları bu denli büyük olmasaydı, Sovyetler Birliği bu olayı saklayacaktı" düşüncesinin doğmasına yol açmıştır.

Bu noktada bir parantez açmaktan kendimizi alamayacağız. Bizim TRT de, Türkiye'nin radyasyonun etkisine girdiği haberi cumartesi günü saat 16.30 sıralarında geldiği halde, bunu 24.00 haberlerine kadar halka duyurmamıştır. Aman Sayın Tunca Toskay dikkat etsin, böyle giderse adı Moskovacıya çıkar.

ABD, Çernobil kazasını siyasal amaçlarla kullanıp istismar etmemiş midir?

Tabii ki etmiştir. Fakat bu Sovyetler Birliği'nin hatasını hafifletmez. Başka ülkeleri de etkileyen bu çapta bir kazada, bir devletin ilk görevi, kazayı en erken zamanda ve ayrıntılı biçimde dünya kamuoyuna duyurmaktır. Moskova'nın Batı tarafından istismar edileceği kaygısı ile kazayı saklamaya çalışıp ayrıntılı bilgi vermekten kaçınması, büyük talihsizlik olmuştur.

Ayrıca, unutmamalı ki, iki süper güç her zaman birbirlerinin zayıflıklarını kullanırlar. Nitekim 1979'da ABD'de *Three Miles* adasında meydana gelen nükleer kazayı da, Sovyetler Birliği propaganda amacıyla kullanmıştı.

Taban tarafından güçlü biçimde denetilmeyen, sorunların kamuoyunda açıkça tartışılmadığı rejim lerde, yönetici kadro, iyi niyetli olsa bile, hata yapmaktan kurtulamaz. Moskova böyle bir hata yapmıştır.

Mihail Gorbaçov'un yeni bir hava estirdiği, nükleer silahsızlanma konusunda peş peşe öneriler getirdiği bir dönemde, bu hata Sovyetler Birliği'ne pahalıya mal olabilir.

Tarihteki en büyük nükleer kazayı iki gün saklayan, sonra da bu konuda son derece yetersiz bilgiler veren Moskova, inandırıcılığını yitirebilir. Bu arada radyasyondan en fazla etkilenen ülkeler arasında bulunan Polonya ile Doğu Almanya'da, Sovyetler Birliği'ne karşı tepkiler doğabilir.

Sovyet yöneticileri, Batının olayları abarttığından ve Sovyetler Birliği'nin zayıf yanlarını bulup istismar etmeye çalıştığından yakınıyorlar.

Ama bu olguya karşı en güçlü savunma, gizlilik değil, açıklıktır.

Cumhuriyet bugün 62 yaşında

Cumhuriyet'in Yazgısı

NADİR NADİ *7 mayıs*

Bugün Cumhuriyet'in kuruluşunun 62. yıldönümüdür. Gazetemiz devletimizle yaşıt sayılabilir. Sevgili okurlarımızın çok iyi bildikleri gibi Gazi Mustafa Kemal Atatürk, toplumda cumhuriyet bilincini geliştirmek için bu gazetenin kurulmasını istemiş ve adını kendi koymuştur. Gazetemizin kuruluş nedeni, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş nedeniyle eşanlamlıdır. Bu özdeşleşmenin yarattığı bilinci hiç yitirmeden bugünlere varmanın mutluluğu içindeyiz.

Ancak, bu mutluluğu gölgeleyen etkenlerin eksik olmadığını da söyleyebiliriz. Toplumlar ve insanlar mutlu günlerinde yalnız sevinçlerini değil, kaygılarını da paylaşmalıdırlar; bayramlar yalnız biçimsel nutuklar için değil, özeleştiri için de en güzel fırsattır.

☆

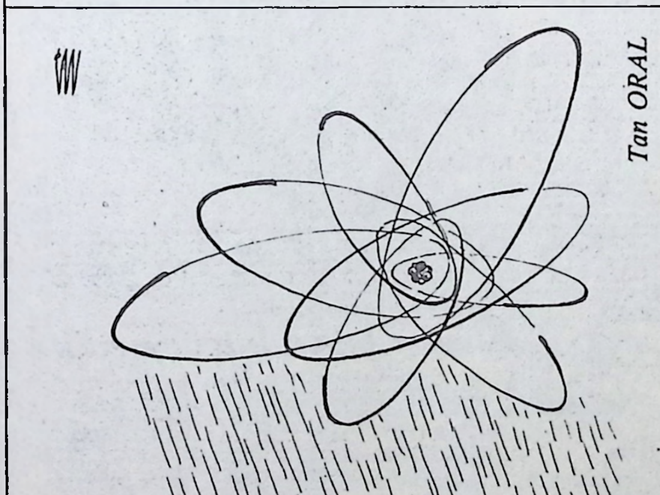
Cumhuriyet demokrasi demektir. Gerçi cumhuriyet etiketi altında çoğu toplum baskı düzenlerinde yaşamaktadır; demokratik olduğu ileri sürülen çoğu rejimin demokrasi sayılamayacağı açıktır.

Aldatmacayı bir yana bıraktığımızda cumhuriyeti ve demokrasiyi amaç bellemiş Türkiye'nin, bugün vardığı noktada büyük eksiklikler içinde yaşadığını söylemek zorundayız.

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurduğu zaman 20. yüzyılın ilk çeyreği içinde yaşıyorduk. Bugün 20. yüzyılın bitimine 14 yıl kalmıştır. Ne var ki Türkiye, yüzyılın başlangıcında konulan hedeflere ulaşabilmiş değildir.

Henüz çağdaş uygarlık düzeyinin gerisindeyiz.

Yine biliyoruz ki, böyle olmayabilirdi. Cumhuriyet rejimi ile girdiğimiz çağdaşlık yolunda daha hızlı yürüyebilirdik. 1930'larda çağdaş uygarlık hedefi bize çok yakın gibi görünüyordu. Çünkü o dönemin sömürgeler dünyasında, bağımsız Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne üye 50 devlet arasında önemli ve etkili bir yerde bulunuyordu. 1930'lardan bu yana geçen yarım yüzyıl süresinde sanayi devrimini gerçekleştirmiş bir toplum yapısı kurabilirdik.

ANORMAL ÇOCUKLAR
A. Binet ve Th. Simon
Çev. Sabri Esat Siyavuşgil

Cumhuriyet

63. Yıl; Sayı: 22163 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 7 Mayıs 1986 Çarşamba

FIRTINA
İlya Ehrenburg
Çev. Aydın Emeç

Cumhuriyet'in Yazgısı

Bugün Cumhuriyet'in kuruluşunun 62. yıldönümüdür. Gazetemiz devletimizle yaşıt sayılabilir. Sevgili okurlarımızın çok iyi bildikleri gibi Gazi Mustafa Kemal Atatürk, toplumda cumhuriyet bilincini geliştirmek için bu gazetenin kurulmasını istemiş ve adını kendi koymuştur. Gazetemizin kuruluş nedeni, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş nedeniyle eşanlamlıdır. Bu özdeşleşmenin yarattığı bilinci hiç yitirmeden bugünlere varmanın mutluluğu içindeyiz.

Ancak, bu mutluluğu gölgeleyen etkenlerin eksik olmadığını da söyleyebiliriz. Toplumlar ve insanlar mutlu günlerinde yalnız sevinçlerini değil, kaygılarını da paylaşmalıdırlar; bayramlar yalnız biçimsel nutuklar için değil, özeleştiri için de en güzel fırsattır.

*

Cumhuriyet demokrasi demektir. Gerçi cumhuriyet etiketi altında çoğu toplum baskı düzenlerinde yaşamaktadır; demokratik olduğu ileri sürülen çoğu rejimin demokrasi sayılamayacağı açıktır.

Aldatmacayı bir yana bıraktığımızda cumhuriyeti ve demokrasiyi amaç bellemiş Türkiye'nin bugün vardığı noktada büyük eksiklikler içinde yaşadığını söylemek zorundayız.

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurduğu zaman 20. yüzyılın ilk çeyreği içinde yaşıyorduk. Bugün 20. yüzyılın bitimine 14 yıl kalmıştır. Ne var ki Türkiye, yüzyılın başlangıcında konulan hedeflere ulaşabilmiş değildir.

Henüz çağdaş uygarlık düzeyinin gerisindeyiz.

Yine biliyoruz ki, böyle olmayabilirdi. Cumhuriyet rejimi ile girdiğimiz çağdaşlık yolunda daha hızlı yürüyebilirdik. 1930'larda çağdaş uygarlık hedefi bize çok yakın gibi görünüyordu. Çünkü o dönemin sömürgeler dünyasında, bağımsız Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne üye 50 devlet arasında önemli ve etkili bir yerde bulunuyordu. 1930'lardan bu yana geçen yarım yüzyıl süresinde sanayi devrimini gerçekleştirmiş bir toplum yapısı kurabilirdik.

Ne yazık ki, henüz hedeften epey uzakta bulunuyoruz. Türkiye 1930'larda ekonomik sorunlarında daha bağımsız karar verebilecek bir konumda iken bugün bağımlı bir statünün koşullarında zorlanmaktadır. Cumhuriyet devleti, Osmanlı'nın bütün dış borçlarını ödeyerek ülke üzerindeki ipoteği kaldırmıştı. Bugün 26 milyar dolarlık dış borçla ipotek yeniden konmuştur. 50 milyar dolarlık ulusal gelirimizin yarısını aşan dış borç yükünün olumsuz etkileri, hepimizi kaygılandıracak ağırlıktadır.

Birleşmiş Milletler örgütüne üye 159 devlet arasında Türkiye'nin yeri, daha yüksek basamaklarda olabilirdi. İlerleyen bir dünyada kendimize layık bir konumu sağlamaktan uzakta bulunuyoruz. Demokrasi konusunda çağdaş uygarlığın ölçülerine ulaşamadık.

*

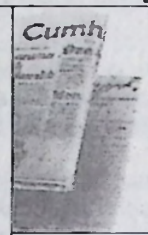
62 yıllık bir süreç içinde bunalımlı dönemler geçirmekle birlikte, gazetemiz, üstlendiği görevi en olumsuz koşullarda bile yerine getirmeye çalıştı.

Sevgili okurlarımızın çok iyi bildiği gibi Cumhuriyet sıradan bir gazete değildir; özel bir niteliği vardır, salt haber alıp vermenin dışında bir işleve sahiptir.

Cumhuriyet'i yaşatan, canlı tutan, olumsuz dış etkilere ve baskılara karşı direncini yoğunlaştıran bu ruhtur; bu gazetenin hangi koşullarda kurulduğunu ve onu savunup yaşatması gerektiğini çok iyi bilenler yalnız gazetenin sahipleri ve çalışanları değil, okur kitlesidir.

Sevgili okurlar, bu gazetenin 62. yıldönümü, ilk gün ele alınan meşalenin bugün de aydınlık saçtığını gösteren bir kanıttır. İnanıyoruz ki Cumhuriyet, Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte yaşayacak, yücelecektir. Çünkü kuruluşumuzdan bu yana yazgımız birdir.

Cumhuriyet

Cumhuriyet bugün 62 yaşında.

Cumhuriyet'i bugüne getiren okurlarımıza teşekkür ederiz.

Piyasa zammı sevdi

İlk dört ayın zamları, firmaların yıllık enflasyon hedefinin yüzde 40-50 olduğunu ortaya çıkardı

1986'nın bazı fiyat artışları

[illegible]	[illegible]	[illegible]	Artış Or.%
[illegible]	1 951 000	2 264 000	16 2
[illegible]	2 688 000	3 157 000	17
[illegible]	2 809 000	3 328 000	18
[illegible]	3 353 000	3 950 000	17 8
[illegible] 12 TX [illegible]	2 756 000	3 225 000	17
[illegible] 12 TX [illegible]	2 827 000	3 313 000	17
[illegible]	3 798 000	4 455 000	17 4
[illegible]	2 985 000	3 525 000	18
[illegible]			
[illegible]	2550	3650	43
[illegible]			
[illegible]	158 000	175 000	10 7
[illegible]	133 000	150 000	12 8
[illegible]	250 000	280 000	12
[illegible]			
[illegible]	154 560	183 860	15 3
[illegible]	157 330	172 730	9 7

ENFLASYONDA FIRSAT KAÇIYOR

Tarım ürünleri dışında kalan belli başlı mal türlerinde yılbaşından bu yana gerçekleştirilen zamlar, bu malları üreten ve satan firmaların yüzde 40'ya da üzerinde bir yıllık zam oranını tutturmayı hedeflediklerini gösteriyor.

Hükümetin kendi izlediği borçlanma ve para politikası da "enflasyonu hızla aşağıya çekme ilkesiyle çelişiyor. Mevduat faizleri aşağı çekilirken Hazine yüzde 50-56 faizle borçlanmaya devam ediyor, bankalar kredi faizlerini düşürmeye hiç de niyetli gözükmüyorlar.

Türkiye'de politika sahnesinin yeniden canlılık kazanması ve adeta bir seçim havasının esmeye başlaması, Özal hükümetinin enflasyonla ciddi bir mücadeleye girişmesini engelleyecek gibi görünüyor.

OSMAN ULAGAY

Başlıca OECD ülkelerinde fiyat artışları yerini fiyat düşüşlerine bırakırken Türkiye'nin enflasyonu hızla aşağı çekmek için yakaladığı bulunmaz fırsatı yeterince değerlendiremediği izlenimi yaygınlaşıyor. Bazı fiyat endekslerine diğerlerinden farklı yansıyan mevsimlik fiyat artışlarının yanı sıra belli başlı bazı mal türlerinde yılbaşından bu yana yapılan zamlar piyasanın kendisini yüzde 40 dolayında bir enflasyon beklentisine göre ayarladığını ortaya koyuyor. Hesaplarını yüzde 25-30 değil yüzde 40-45 enflasyona göre yapmış olan firmalar talebi de yeterli bulunca yılbaşında öngördükleri program uyarınca zam yapmaya devam ediyorlar. Bazı KİT'lerde yüksek oranlı zamlara devam edildiği görleniyor. Öte yandan Hazine'nin yüzde 50 dolayında faizle borçlanmaya devam etmesi, parasal göstergelerin geçen yıldan hızlı bir artış göstermesi ve kur ayarlamalarının yüksek gerçekleşmesi de enflasyon cephesinde yakalanan fırsatın kaçırılmakta olduğu izlenimini güçlendiriyor.

Türkiye'de fiyat artışlarını ölçmede kullanılan fiyat endekslerinin çoğunda gıda maddeleri ve tarım ürünleri büyük ağırlık taşıyor. Bu nedenle söz konusu ürünlerdeki mevsimlik fiyat hareketleri endekslere yansıyarak ilk bakışta şaşırtıcı gelen sonuçlar yaratabiliyor, bir endekse göre yüzde 4 dolayında olan aylık fiyat artışı diğerine göre yüzde 1 dolayında kalabiliyor. Buna karşın çeşitli endekslerin yıllık ra-

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Cüneyt Arcayürek konuştu, yazdı

Ecevit: İstifa etmesem CHP içi kavga büyük boyutlara ulaşacaktı.

Demirel: Demokrasi rejimini korumuyorlar ortadan kaldırıyorlar.

Bugün 6-7. Sayfalarda

20 bağımsız ANAP'a giriyor

Özal'dan: *Bize geçmek isteyen bağımsız milletvekillerinden muhtemelen 17-18 civarında bir grup, perşembe günü parti genel merkezinde bizimle bir araya gelecek. 18-20 arkadaşımızı törenle partiye kaydedeceğiz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MDP'nin kendini feshetmesi ve TBMM'de bağımsız milletvekili sayısının 93'e yükselmesinin ardından transfer çalışmaları yoğunluk kazanırken ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal, dün sabah bir grup bağımsız milletvekili ile görüştü ve partisinin TBMM grup toplantısında 17-18 milletvekilinin ANAP'a gireceğini açıkladı. Özal, ANAP'a transfer edilecek milletvekili sayısının 20 olabileceğini de bildirdi. ANAP'a geçecek bağımsız milletvekilleri için yarın parti genel merkezinde Özal'ın da katılacağı bir tören düzenlenecek.

Özal dün sabah 16 bağımsız milletvekili ile Başbakanlık Konutunda 1 saat süren bir görüşme yaptı. Devlet Bakanı Mesut Yılmaz'ın toplantıya katılan milletvekillerine bir gece önce telefon ederek Başbakan Özal'ın toplantı çağrısını ilettiği öğrenildi. Bir gün önce kendi aralarında görüşmeler yaptıktan sonra dün özel otolarıyla Başbakanlık Konutuna gelen bağımsız milletvekilleri görüşmeden sonra doğruca TBMM'ye gittiler, ancak bir arada görünmemeye çalıştılar.

Edinilen bilgiye göre Başbakan Özal, toplantıda 16 bağımsız milletvekiline Türkiye'nin içinde bulunduğu durum hakkındaki düşüncelerini, ANAP'ın kuruluşu ile seçimlere gelişi ve bugüne kadar geçen süre içindeki çalışmalarını anlattı. Özal, bağımsız milletvekillerine, bugüne kadar bir çok konuda ortak hareket ettiklerinin dikkatini çektiğini bildirerek, "Sizlerle çalışmaktan, aynı partide olmaktan memnuniyet duyarım" dedi.

Bağımsız milletvekillerinin ANAP'a katılmaları durumunda mevcut ANAP milletvekillerinden farklı bir muamele yapılmayacağını da bildiren Özal, "Taraftarlarınızdan, tabanınızdan, seçmeninizden dilediğiniz kadarını partiye üye kaydedebilirsiniz" diye konuştu. Özal, özellikle HP'den ayrılmış olan milletvekillerini ilgilendiren Anayasa'nın 84. maddesi ile ilgili durum konusunda da, bu milletvekillerinin ANAP'a geçmeleri halinde Mecliste yapılacak oylamada üyeliklerinin düşmemesi için oy verileceğini ima etti. Özal, "Netlcede durum genel kurula gelir ve oylanır. 201 bulunmazsa yapılacak bir şey kalmaz" dedi.

Görüşmeden sonra, Devlet Bakanı Mesut Yılmaz ile birlikte ayrılan

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Batan Geminin Malları

ANKARA — Parlamento tarihinde ender görülen bir olayla karşı karşıyayız. Şu anda Millet Meclisi'nin tam yüzde 26'sı "bağımsız milletvekillerinden" oluşuyor. Toplam 389 milletvekilinin 93'ü bağımsız. Bu kadar çok bağımsız olursa, bu kadar çok da "siyasal trafik" olur. Ne var ki, "siyasal trafikte" geçiş ışığı yakan sadece sağ partiler.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

GÜRKAN: ÖZAL TRANSFERLE DESTEK ARIYOR 10. Sayfada

Başbakan deprem bölgesini inceledi

Özal: Allah'ın lütfu, zayiat az

Başbakan Özal, deprem bölgesinde halka hitaben yaptığı konuşmada, "Allah'ın bir lütfu ki, deprem insanlarımızın dışarda bulunduğu saatte olmuştur ve zayiatımız asgari düzeyde olmuştur" dedi. Özal, bölgeye deprem evlerinin yapılmasına beklenmeden geçileceğini, köylünün Ziraat Bankası'na olan borçlarının ertelenebileceğini söyledi.

Haber Merkezi — Deprem bölgesinde hasar belirleme devam ederken, Başbakan Turgut Özal, dün beraberinde beş bakanla birlikte Malatya'nın Doğanşehir ve Adıyaman'ın Gölbaşı ilçeleriyle, büyük hasar gören köylerde inceleme yaptı. Özal, "Allah'ın bir lütfu ki, deprem insanlarımızın dışarda bulunduğu bir saatte olmuştur ve bu yüzden zayiatımız asgari düzeyde olmuştur. Yurttaşlarımızın yarası sarılacaktır" dedi.

Malatya'nın Doğanşehir ilçesi ve çevresinde 52 bin kişinin yaşadığı 32 yerleşim

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

YARALAR SARILACAK — Önceki gün sabaha karşı meydana gelen depremin ardından evsiz kalan yaklaşık 50 bin yurttaşımıza dün sabah saatlerinde henüz Ankara'dan gönderildiği söylenen yardım ulaşmamıştı. Zaman zaman sarsıntının sürdüğü bölgede halk geceyi 5-6 dereceye kadar düşen ısıya rağmen dışarda ve derme çatma naylon örtülerden yapılmış çadırlarda geçirdi. Korku ve endişenin egemen olduğu deprem bölgesinde evlerinin yeni ve sert bir sarsıntı ile yıkılacağından korkan halk eşyalarını dışarı taşırken bu kez de yağacak bir yağmurun endişesine düştü. (Fotoğraf: REMZİ ÖZDEMİR)

Demirel 12 Eylül'de — *3 günlük Güneydoğu gezisi amaçlanan ve planlananı da aşarak tam bir gövde gösterisine dönüşen Süleyman Demirel, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde 12 Eylül Caddesi'nden geçerken, şapkası ile yurttaşları selamladı. 12 Eylül Caddesi'nin 12 Eylül 1. Çıkmaz Sokağı ile 12 Eylül 2. Çıkmaz Sokağı'nın kesiştiği noktada durarak halkı selamlarken, gazetecilerin resim çektiklerini görünce poz verdi. Gazetecilerin, poz verdiği noktadaki sokak tabelalarını göstermesi üzerine ise, "gülümseyerek" bilerek poz verdiğini belirtti. Demirel Başbakan Özal'ın Niğde'de "ülke iyi idare ediliyor" dediğini öğrendikten sonra ise önümüzdeki hafta Niğde'ye gideceğini açıkladı. Gezisinden oldukça memnun olduğu gözden kaçmayan Süleyman Demirel, 67 ili gezeceğini açıklayınca, gazetecilerin "Bu yılu ağar mı?" sorusunu her zamanki hesap adamı tavrıyla, "1987 torbaya mı girdi" diyerek yanıtladı. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)*

DEMİREL'İN 3 GÜNLÜK GEZİSİ [illegible] 8. Sayfada

Çernobil olayında Sovyetler'in açıklaması:

Kazayı başta küçümsedik

Pravda yangının devam ettiğini ima etti. AET Komisyonu Doğu Bloku ülkelerinden besin maddesi ithalatının durdurulmasını önerdi. Yunanistan hükümeti bir hafta süreyle halkın süt ve sebzelerden uzak durmasını istedi.

Dış Haberler Servisi — On gündür çeşitli ülkeleri etkisi altına alıp korkulu günler yaşatan, bu arada Japonya'ya da giden radyasyon bulutu sonunda ABD'ye de ulaşırken, Sovyetler Birliği Komünist Partisi organı Pravda gazetesinde ilk kez Çernobil kazasına ilişkin ayrıntılı bilgi verildi. AET Komisyonu, Doğu Bloku ülkelerinden gıda maddesi ithalatının durdurulmasını istedi. Yunanistan hükümeti ise halktan süt ve sebzelerden uzak durmasını istedi.

ABD Çevre Koruma Ajansı Başkanı Lee Thomas, ABD'nin batı sahillerinde önceki gün saptanan radyasyon serpintilerinin sağlık için bir tehlike oluşturmadığını açıkladı.

Bu arada Sovyet Komünist Partisi organı Pravda gazetesinde ilk kez Çernobil kazasına ilişkin ayrıntılı bilgi verildi. AP'nin Moskova kaynaklı haberine göre Pravda, Çernobil'deki reaktörün hâlâ yanmakta devam ettiğini ima etti. Gazete, Çernobil'de koşulların "karışık" olduğunu, ancak durumun kontrol altına alındığını ve radyasyon oranının azalmaya devam ettiğini bildirdi. Pravda, gerekli tüm önlemlerin alındığını, yiyecek maddelerinin, özellikle süt, sebze ve meyvenin çok sıkı biçimde düzenli olarak kontrol edildiğini duyurdu.

Pravda, Çernobil'deki kazanın gece bir patlamadan sonra meydana

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

ÖZEMRE: 'BULUT' SERSERİ MAYIN GİBİ 12. Sayfada

Bot devrildi, 7 erimiz şehit oldu

TEKİRDAĞ, (Cumhuriyet) — Tekirdağ'ın Hayrabolu ilçesi yolu üzerindeki merkez Kayıkçı köyündeki bir göletle yapılan askeri tatbikat sırasında meydana gelen bot kazasında 7 erimiz şehit oldu.

Edinilen bilgiye göre, Tekirdağ

(Arkası Sa. 12, Sü. 8'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

"Amnezi Lakuner"...

Bir hekim dostuma sordum:

— Geçmişini unutmak bir çeşit hastalık değil midir?

"Öyledir" dedi, "Geçmişteki olayları unutmak, tıp dilinde (amnezi lakuner) olarak adlandırılır."

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Ne yazık ki, henüz hedeften epey uzakta bulunuyoruz. Türkiye 1930'larda ekonomik sorunlarında daha bağımsız karar verebilecek bir konumda iken bugün bağımlı bir statünün koşullarında zorlanmaktadır. Cumhuriyet devleti, Osmanlı'nın bütün dış borçlarını ödeyerek ülke üzerindeki ipoteği kaldırmıştı. Bugün 26 milyar dolarlık dış borçla ipotek yeniden konmuştur. 50 milyar dolarlık ulusal gelirimizin yarısını aşan dış borç yükünün olumsuz etkileri, hepimizi kaygılandıracak ağırlıktadır.

Birleşmiş Milletler örgütüne üye 159 devlet arasında Türkiye'nin yeri, daha yüksek basamaklarda olabilirdi. İlerleyen bir dünyada kendimize layık bir konumu sağlamaktan uzakta bulunuyoruz. Demokrasi konusunda çağdaş uygarlığın ölçülerine ulaşamadık.

☆

62 yıllık bir süreç içinde bunalımlı dönemler geçirmekle birlikte, gazetemiz, üstlendiği görevi en olumsuz koşullarda bile yerine getirmeye çalıştı.

Sevgili okurlarımızın çok iyi bildiği gibi Cumhuriyet sıradan bir gazete değildir; özel bir niteliği vardır; salt haber alıp vermenin dışında bir işleve sahiptir.

Cumhuriyet'i yaşatan, canlı tutan, olumsuz dış etkilere ve baskılara karşı direncini yoğunlaştıran bu ruhtur; bu gazetenin hangi koşullarda kurulduğunu ve neyi savunup yaşatması gerektiğini çok iyi bilenler yalnız gazetenin sahipleri ve çalışanları değil, okur kitlesidir.

Sevgili okurlar, bu gazetenin 62. yıldönümü, ilk gün ele alınan meşalenin bugün de aydınlık saçtığını gösteren bir kanıttır. İnanıyoruz ki Cumhuriyet, Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte yaşayacak, yücelecektir. Çünkü kuruluşumuzdan bu yana yazgımız birdir.

İsmail GÜLGEÇ

Öykü ve oyun yazarı Haldun Taner öldü

8 mayıs

Kültür Servisi — Çağdaş Türk edebiyatının saygın adlarından **Haldun Taner,** önceki gün aniden rahatsızlanarak kaldırıldığı Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi Kliniği'nde dün sabaha karşı saat 3.15'te öldü.

Haldun Taner'in cenazesi yarın Teşvikiye Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Beylerbeyi'ndeki Küplüce Mezarlığı'nda toprağa verilecek. Taner için yarın ayrıca Gazeteciler Cemiyeti ile Milliyet gazetesinin önünde birer tören de yapılacak.

Türk öykü, tiyatro ve gülmece edebiyatının önde gelen adlarından biri olan Haldun Taner, uzun yıllardır Milliyet gazetesinde köşe yazıları yazıyordu. Haldun Taner, ayrıca kuruluşundan bu yana Sait Faik Hikâye Armağanı seçici kurulunda ve gazetemizin bu yıl düzenlediği Yunus Nadi Armağanı Mizah Öyküsü Yarışması seçici kurulunda bulunuyordu.

Ülkemizde, "kabare tiyatrosu"nun da öncülüğünü yapan Haldun Taner, 1915 yılında İstanbul'da doğdu. Son Osmanlı Meclisinde milletvekilliği yapmış olan **Ahmet Selahattin Bey**'in oğlu olan Haldun Taner, 1935 yılında Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra, Almanya'ya gitti, Heidelberg Üniversitesi'nde üç yıl iktisat ve siyasal bilimler öğrenimi gördü. O dönemde yakalandığı ağır bir hastalık sonucu 1938'de yurda dönmek zorunda kalan Taner, 1950 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı yıllarda Viyana'ya giderek Max Reinhardt Tiyatro Enstitüsü'nde öğrenim gören Haldun Taner, Viyana tiyatrolarında reji asistanlığı, Viyana Doğubilim Enstitüsü'nde Türkçe öğretmenliği yaptı.

Taner, 1957 yılında yurda döndükten sonra, İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nde edebiyat ve sanat tarihi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde ve İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde uzun yıllar tiyatro tarihi dersleri verdi. Özel LCC Tiyatro Okulu'nda da dersler veren Taner, New York Herald Tribune gazetesinin 1953'te düzenlediği uluslararası öykü yarışmasında **"Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu"** adlı öyküsüyle birinci oldu. 1956 yılında Varlık dergisinin düzenlediği soruşturmada Yılın En Beğenilen Öykücüsü seçildi. **"On İkiye Bir Var"** adlı kitabıyla 1955 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, **"Sersem Kocanın Kurnaz Karısı"** adlı oyunuyla 1972'de Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü'nü kazandı. **"Tuş"** adlı öyküsü filme alınan Haldun Taner'in öyküleri Almancaya çevrilerek çeşitli antolojilerde yer aldı.

Öykücülükten tiyatroya yönelişinin nedenini **"Geniş halk kitlelerine daha kısa yoldan ulaşabilmek"** diye açıklayan Haldun Taner, ilk oyunu **"Günün Adamı"**nı 1949 yılında yazdı. Oyunları Devlet Tiyatroları'nda, Şehir Tiyatroları'nda ve birçok özel tiyatroda

sahnelendi. Taner'in en tanınmış oyunu olan **"Keşanlı Ali Destanı"** yurtiçinde 1420 kez, yurtdışında Almanya, İngiltere, Çekoslovakya ve Yugoslavya'nın çeşitli kentlerinde 243 kez oynandı.

Haldun Taner, 1962 yılında Genar Tiyatrosu'nun sanat yönetmenliğini yaptığı sıralar **"Bu Şehr-i İstanbul ki"** adlı oyunuyla **"politik yergi"** tiyatrosunun ülkemizdeki ilk örneklerinden birini verdi. 1967 yılında **Ahmet Gülhan, Zeki Alasya** ve **Metin Akpmar**'la birlikte **"Devekuşu Kabare"** tiyatrosunu, daha sonra da **Ahmet Gülhan**'la birlikte **"Tef Kabere"** tiyatrosunu kurdu. Geleneksel Türk tiyatrosunun özelliklerinden yararlanarak Türk epik tiyatrosunun öncüsü oldu. **"Keşanlı Ali Destanı"**, bu yönde gerçekleştirilen ilk Türk oyunuydu.

İlk öyküsü **"Töhmet"**, **Haldun Hasırcıoğlu** takma adıyla 1945'te **"Yedigün"** dergisinde yayımlanan Haldun Taner, gücünü gözlem, mizah ve yergiden alan, konuları büyük kentin tipik ve türedi yaşamlarından kaynaklanan öyküleriyle ünlendi.

Haldun Taner'in öykü kitapları arasında **"Yaşasın Demokrasi"** (1949), **"Tuş"** (1951), **"Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu"** (1953), **"Ayışığında Çalış-Kur"** (1954), **"On İkiye Bir Var"** (1954), **"Konçinalar"** (1967), **"Sancho'nun Sabah Yürüyüşü"** (1969), tiyatro yapıtları arasında da **"Dışardakiler"**, **"Ve Değirmen Dönerdi"**, **"Fazilet Eczanesi"**, **"Lütfen Dokunmayın"**, **"Günün Adamı"**, **"Huzur Çıkmazı"**, **"Keşanlı Ali Destanı"**, **"Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım"**, **"Eşeğin Gölgesi"**, **"Zilli Zarife"**, **"Vatan Kurtaran Şaban"**, **"Bu Şehr-i İstanbul ki"**, **"Astronot Niyazi"**, **"Ha Bu Diyar"**, **"Aşk u Sevda"**, **"Sersem Kocanın Kurnaz Karısı"** ve **"Ayışığında Şamata"** sayılabilir.

Haldun Taner, gazete yazı ve fıkralarını **"Devekuşuna Mektuplar"**'da, sohbetlerini **"Hak Dostum Diye Başlayalım Söze"** adlı kitapta, portrelerini **"Ölür İse Ten Ölür, Canlar Ölesi Değil"**'de, gezi notlarını da **"Düşsem Yollara Yollara"** adlı kitapta topladı.

Türk edebiyatının seçkin bir yazarı olan Haldun Taner'in ölümü üzerine yazarlarımız Taner'le ilgili düşüncelerini dile getirdiler:

MEHMED KEMAL — Tanıdığım çok değerli bir yazardı. Üzüldüm. **"Keşanlı Ali"**'yi yazmadan önce Ankara'da gelip beni buldu. **Kürt Cemal** diye bir kabadayıyı öldürmüşlerdi. Onun nasıl öldürüldüğünü inceledi. Bundan **"Keşanlı Ali Destanı"** doğdu.

RECEP BİLGİNER — Türk tiyatrosu için çok büyük bir kayıp. Yazdığı eserler bakımından olduğu kadar Türkiye'ye ilk kez kabare türünü getirme çabaları da önemli bir yer tutar. **"Eşeğin Gölgesi"**, **"Keşanlı Ali Destanı"**, **"Gözlerimi Kaparım"** gibi eserleri de epik tiyatronun ülkemizdeki en iyi örneklerindendir. Haldun Taner, ayrıca tiyatronun saygınlığı ve tiyatro adamlarının dokunulmazlığı konusunda da yöneticilere ve politikacılara karşı onurlu bir mücadele sürdürmüştür.

TAHSİN YÜCEL — Haldun Taner'i daha 50'li yılların başlarında tanımıştım. Yazınımızı birbirinden güzel öyküleriyle zenginleştirdiği bu dönemde gençlik ve güçlülüğün somut görüntüsü gibiydi. Haldun Taner, son birkaç yılda büründüğü yaşlı adam görüntüsüne karşın benim için hep böyle kaldı. Sanırım bu Türk yazınına, Türk tiyatrosuna kazandırdığı güçlü yapıtların da bendeki bir yansıması...

MELİH CEVDET ANDAY — Haldun Taner'in ölüm haberini almakla sarsıldım. Arkadaşım, dostumdu, meziyetlerine hayrandım. Bir zamanlar Kadıköy'de komşu idik, oldukça sık görürdüm kendisini. Sonra uzak düştük, seyrek buluşur, karşılaşır olduk. Ama ben Haldun Taner'in varlığından daima güç almışımdır, yaşıyor, onunla konuşabilirim diye düşünerek, Batılılığı, efendiliği, bilgisi, görgüsü ile ve muhakemesinin, aklının, gösterişten uzak sağlamlığıyla aramızda eşsiz bir yeri vardı. Türk edebiyatındaki ve tiyatromuzdaki değeri her gün büyüyerek ölümsüzlüğe ulaşacaktır.

MUZAFFER BUYRUKÇU — **Sait Faik, Orhan Kemal** ve **Haldun Taner**, kendilerine özgü bir hikâye yaratmış, yaptıkları yenilikleri, okur topluluklarına benimsetmiş etkin yazarlardı.

Ben edebiyat alanında göründüğümde, yalnız Haldun Taner'in yeri, öteki ünlülerden ayrıydı, değişikti. Haldun Taner, İstanbul'a damgasını vurmuş, gerçek İstanbulluları, doğuştan getirdiği o gülümseten ve düşündüren ironi içinde anlatıyordu. Ama daha çok **"Fakir Üsküdar"**'ın insanlarına benzeyen, yaşam karşısında yenildikleri halde umutlarını yitirmeyen kırgınları, hüzünlüleri, özellikle kendi aralarında kurdukları bir dayanışmayla yeniden yaşamaya çabalayan emekli memurları, askerleri, kaptanları ve paşazadeleri işlemiştir hikâyelerinde. **Hüseyin Rahmi**'nin başlattığı halk hikâyeciliği geleneğini sürdüren büyük bir yazardır Haldun Taner.

HASAN PULUR — Derin üzüntü içindeyim. Gün geçtikçe azalan ve yerleri kolay doldurulamayan büyük kültür adamlarından birini daha kaybettik. Geçmişe bağlı, geleceğe dönük, hoşgörülü ve tam anlamıyla bir İstanbul çelebisiydi. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Başımız sağ olsun.

ÇETİN ALTAN — Çok üzüldüm. Milli edebiyattan sonraki dönemin en özgün yazarıydı. Gerek tiyatro, gerek öykü ve gerekse denemelerinde başarılı ve unutulmaz çalışmalar yapmış bir arkadaşımızdı. Çok yakın dostumdu. Kedere boğuldum.

AHMET KABAKLI — Çok şaşırdım. Son derece değerli, son derece kültürlü bir yazardı. Edebiyatımızda, tiyatromuzda merhaleler yaratmış, çığır açmıştır. Hikâyeci olarak edebiyat tarihimizde önemli yeri vardır. Eserlerinde, yapıcı bir tarzda Türk insanının örfünü, hayatını anlatmıştır. Haldun Bey'in bir yandan milli edebiyatımıza, tarihimize, tiyatromuza yaklaşımındaki bilgileri, bir yandan Batı kültürünü iyi tanıması, onu, günümüzün kültürlü, seviyeli bir yazarı haline getirmiştir. Kendisiyle birlikte, gerek gazeteciliğimiz, gerekse edebiyat hayatımız çok değerli, renkli bir unsurunu kaybetmiştir. Allah'tan rahmet dilerim.

YAŞAR KEMAL — Yakın dostumdu. Modern hikâyeciliğimizin öncülerindendir. Modern hikâyeciliğimize yenilik getirenlerdendir. Haldun'un ölümünden dolayı çok üzgünüm.

1 Mayısa Katlanamayanlar...

ŞÜKRAN KETENCİ *8 mayıs*

"DGB, kadın erkek tüm işçileri, emekçileri 1 Mayıs 1986 günü düzenlenen mitinglere katılmaya çağırıyor. Tüm işçiler, emekçiler kendi öz çıkarlarınız için, 1 Mayıs 1986'da alanlara çıkın, miting alanlarına koşun.."

SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan Meclis kürsüsünden "1 Mayıs emek bayramıdır" dedi diye Meclisi ayağa kaldıran ANAP ve MDP milletvekilleri bu çağrıya ne diyorlar acaba? Bazılarının eline geçmemiş olabilir diye kısa bir açıklama yapalım: Alman Sendikalar Birliği'nin Türk işçileri için Türkçe olarak yayımladığı yayın organında da yer alan işçilere çağrı metninin ilk cümlelerini aldık. Çağrının hemen üstünde DGB yöneticileri ile Türk-İş yöneticilerinin yaptıkları bir ortak toplantının haberi ve fotoğrafı var.

Sayın Aydın Güven Gürkan *"1 Mayıs emek bayramıdır"* dedi diye komünistlikle suçlanabiliyor, böyle bir cümle Mecliste akıl almaz çirkinlikte bir kavga ve küfürleşmenin çıkmasına yol açabiliyorsa, *"Moskova yolu açıktır", "1 Mayısı bayram yapmak istiyenlere izin vermeyiz"* denebiliyorsa, Sayın ANAP ve MDP milletvekillerine sormak gerek; yüzbinlerce Türk işçisi, bize döviz getirecekler diye, gerçek komünistlerin kucağına nasıl teslim edilir? Alman İşçi Sendikaları Birliği DGB'nin kutladığı komünist bayramında, miting alanlarını doldurmalarına nasıl göz yumulur?

Sayın ANAP ve MDP milletvekilleri izin verseler de vermeseler de, ülkemizde resmi bayram olarak kabul edilmese de, hatta kutlanması yasaklansa da 1 Mayıs dünyada işçi bayramıdır. 1886'da ABD'de işçi sınıfınının günde 8 saat çalışma hakkı için vermiş olduğu savaşım, 1889'da dünya işçi sınıfının bayramı olarak kabul edilmiştir. Mustafa Kemal'in imzası ile üyesi olduğumuz, halen hükümetimiz, işveren ve işçi sendikalarımız ile resmen temsil edildiğimiz Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'ya göre 1 Mayıs, işçi haklarındaki kazanımların bir sembolü, sendikal hakların simgesi olan bir bayram, savunulması, korunması gereken bir haktır.

Rejimleri ne olursa olsun dünya ülkelerinde 1 Mayıs, sendikalar tarafından düzenlenen tören ve mitinglerle işçi sınıfının bayramı olarak kutlanır. Devletlerin resmi temsilcileri, hükümet temsilcileri sendikaların düzenledikleri kutlama törenlerine katılırlar. 1 Mayıs, sendikalar tarafından anlamına uygun olarak kutlanırken, o ülkede güncel olan işçi sorunları da gündeme gelir.

Demokrasi olan her ülkede bu böyle olduğu içindir ki, Almanya'da da DGB, 1 Mayıs işçi bayramını kutlarken, Alman işçilerle birlikte Türk ve diğer ülkeler işçilerini düzenlenen miting alanlarına çağırmakla yetinmemiş, 1 Mayıs çağrı ve kutlamalarında Almanya'da Türkler de dahil halen çalışmakta olan işçilerin güncel tüm sorunlarını gündeme getirmiştir. Almanya'daki işçi sorunlarına ilişkin, hükümete yönelik sert protestoların yer aldığı çağrı ve mitingleri, 1 Mayıs kutlamalarını komünistlikle suçlamak, herhalde Almanya'da en sağda bilinen kafaların dahi aklından geçmemiştir.

1 Mayıs günü Türkiye'de yaşananlar, Batı demokrasilerinden, çağdaş toplumlardan ne kadar uzak olduğumuzun çok tipik bir sergilenmesidir. Sayın ANAP'lı, MDP'li parlamenterlerin Mecliste utanç verici tartışmalar ve küfürleşmelere yol açan tepkileri, suçlamaları sadece bulunduğumuz düzeyin bir yansıması değildir. İşçilerin, sınıf olarak varlığına, bilinçlenmesine ve haklarına duyulan tepkinin bir göstergesidir.

Engizisyon, Çıplak Maya'yı giydirdi

KEREM ÇALIŞKAN *8 mayıs*

Acaba **Adem** ile **Havva** yılanın uzattığı o elmayı yemeseler, insanlar **"müstehcenlik"** belasından kurtulup cennetin yemyeşil çayırlarında çıplak ve mutlu yaşamlarını sürdürecekler miydi?

Öyle ya, en eski dinsel öğretiler **"cinsellikten utanmanın"** Adem ile Havva'nın yediği elmadan ve cennetten kovulmalarından kaynaklandığını anlatmıyor mu?

Kuşaktan kuşağa aktarılan dinsel kitaplarda yazılanlara göre, Adem ile Havva yeryüzünde birbirlerini çıplak görünce utandılar ve **"müstehcenlikten"** kurtulmak için önce birer **"incir yaprağı"** buldular. Böylece tarihin en eski **"sansürünü"** uyguladılar. İncir yaprağının sansür ve cinsel arzuyla dolu çağrışımları da böyle başlar...

Ama insanoğlunun yeryüzündeki serüveni gariptir. Bilinen en eski çağlardan beri insanlar yalnızca çevrelerine bakmakla kalmamış, ellerine geçirdikleri taşlar ve diğer cisimlerle barındıkları mağaraların duvarlarına resimler de çizmeye başlamışlardır. Böylece en eski kavramlardan **"müstehcenlik"** resim sanatına da girmiş ve zamanımıza dek çeşitli sanatçıları ve toplumları uğraştırıp durmuştur...

"Çıplaklık" her zaman resim sanatının en cazibeli konularından birisi olmuştur. İnsan vücudunun büyüsü, **İkarus**'un kanatlarında her zaman esin perilerini çağıran bir rüzgâr taşır. Ama her zaman bu perilerin çıplaklıklarına öfkelenen ve **"kanatlarını koparmaya çalışan"** birileri de **"tarihsel ahlak bekçiliği"** görevini üstlenmişlerdir.

ÇIPLAK MAYA NASIL GİYİNDİ?

Ünlü İspanyol ressamı **Francisco de Goya** (1746-1828) 1800 yıllarında **"Çıplak Maya"** adlı bir tablo yapar. Söylenir ki, Çıplak Maya, Goya'nın delicesine âşık olduğu **Alba Düşesi**'nin resmidir. Ve yine söylenir ki **Goya**'ya zaten iyi gözle bakmayan çevreler bu resmi gördükleri an küplere binmişlerdir.

Devir 19. yüzyılın başlarıdır (yani bundan yaklaşık 200 yıl kadar önce) ve İspanya'da **"tarihsel bekçiliği"** üstlenen kurum ünlü Engizisyondur.

Toplumdaki her şeyi dinsel öğretilere ve kilisenin kurallarına göre **"nizam ve intizama"** sokmaya çalışan Engizisyon papazları **"Çıplak Maya"** tablosunun her türlü **"ar ve haya"** duygusundan uzak olduğunu ve kilisenin kutsal öğretilerini incittiğini öne sürerler.

Ve Goya'dan bu çıplaklığı **"örtmesi"** istenir. Goya yaşadığı çağın ve toplumsal koşulların gereği bu tür **"örtme"**lerin ustasıdır. Hiç itiraz etmeden başka bir tablo yaparak Maya'yı bir güzel giydirir.Böylece **"Giyinik Maya"** tablosu oluşur. **"Çıplak Maya"** ise, yıllar sonra **Prado Müzesi**'nde, insanlığın en değerli sanat eserlerinden biri olarak sergilenmek üzere, tavanarasına kalkar.

Çağını zorlayan yeni tekniklerle ve oldukça gerçekçi bir anlayışla fırça sallayan Fransız ressam **Eduard Manet** (1832-1883) 30 yaşlarındayken **"Dejeuner sur l'Herbe"** (Kırda Yemek) adlı bir tablo yapar. Tabloda iki giyinik erkek ve bir çıplak kadın vardır.

Kırda yemek tablosu **"çok müstehcen"** ve **"yerleşik ahlaka aykırı"** bulunur. Fransız Kraliyet Akademesi tabloyu reddeder ve **Manet** tablosunu ancak **Reddedilenler Salonu**'nda sergileyebilir.

Manet'nin **"Olympia"** adlı tablosu 1865'te sergilenince tam bir skandal kopar. 19. yüzyılda kaleme alınan bir sanat eleştirisinde tablonun başına gelenler şöyle anlatılır:

"Tablodaki uyanan güzele şemsiyeler ve bastonlar fırlatıldı. Ordunun bile dağıtamayacağı bir kalabalık toplandı. Galerinin korku içindeki müdürü iki üniformalı arasında bile kendini güvencede hissetmiyordu. Ve bütün bunlar da yetmedi. Şimdiye kadar alışılmışın aksine tabloyu hiç kimsenin göremeyeceği kadar yükseğe astılar. Tablodaki güzel oradan yıldızlara ve kopan gürültüye hayretle bakakaldı."

Olympia'nın kaderine de bir dipnot düşelim. Fransız devlet adamı **Georges Clemenceau** tabloyu 1907 yılında **Louvre Müzesi**'ne aldırttı. Ve herkesin görebileceği bir yere astırdı.

HİTLER "YOZ SANATA" KARŞI

Sanat üzerine ortaçağ karanlıklarından esen bu kara rüzgârın 20. yüzyılla birlikte ortadan kalkacağı sanılabilirdi. Ancak 20. yüzyıl insanlık tarihi boyunca görülmemiş **"sanat bekçileri"** yetiştirdi. Bunların en ünlülerinden biri, kuşkusuz Hitler'in başkanlığındaki **"Milliyetçi-Sosyalistler"** ya da bilinen deyimiyle Nazilerdir.

Naziler sanat alanına gerçekten **"köklü bir biçimde"** giriştiler. Bir yandan kendi sanat anlayışlarını geliştirirken, diğer yandan **"yoz sanat"** olarak gördükleri eserlere ve sanat akımlarına karşı şiddetli bir kampanya açtılar.

TEŞHİR EDİLEN RESSAMLAR

Nazilerin en büyük düşmanı **"soyut resim"**di. Goebbels'in 1937 yılındaki emriyle Sanat Bakanı **Adolf Ziegler "1910'dan Bu Yana Yoz Sanat"** adını taşıyan bir serginin hazırlığına girişti. Nazilerin **"sanat komiserleri"** 101 müze ve sergiden **"yozluk örneği"** olarak gördükleri 5000 tablo ve 12000 grafik çalışmasına el koydular.

Sonunda 19 Temmuz 1937 günü Münih'te 112 sanatçının 730 eserini kapsayan **"Yoz Sanat Sergisi"** açıldı.

Bu sergide teşhir edilen bazı ünlü sanatçılar ise şunlardı: **Ernst Barlach, Willi Baumeister, Max Beckmann, Rudolf Belling, Otto Dix, Max Ernst, Ludwig Gies, Georg Grosz, Kral Hofer,Wassily Kandinsky, Ernst Kirchner, Paul Klee, Oskar Kokoschka, Franz Marc, Otto Müller, Emil Nolde, Max Pechstein, Kurt Schwitter.**

20. yüzyılda sanat komiserleri ne yazık ki, yalnızca Naziler değildi. Sanat ve yoz sanat tartışmaları sosyalizmin tarihiyle koşut olarak günümüze kadar sürüp geldi.

Sosyalizmin sanat konusuna ilk resmi yaklaşımı, Sovyetler Birliği'nde 1917'den sonra soyut resmin öncülerinden **Kandinsky**'nin yaşam çizgisinde billurlaşır.

1911 yılında **Franz Marc** ile birlikte **"Blaue Reiter"** (Mavi Süvari) grubunu kuran ve aynı yıllarda tanıştığı **Paul Klee** ile birlikte **"soyut resim"** ve **"kübizm"**e uzanan, modern resim sanatının kurucularından

olan Moskova doğumlu ve Rus asıllı **Kandinsky**, 1917 yılında Rusya'ya döndü.

1918 yılından itibaren çeşitli sanat kurumları ile müzelerin kuruluşunda görev aldı.

1921'de parti içinden esen **"halk için sanat"** rüzgârı **Kandinsky**'yi de hedef almaya başladı. Aydınlanma Komitesi'nin parti komiseri **Lunaçarski**, bütün sanatçıları, o zamanlar **"Beş Kopeklik Sanat"** olarak adlandırılan türden eserler vermeye çağırınca, Kandinsky Sovyetler Birliği'nden ayrıldı. Almanya'ya döndü ve **Weimar** kentindeki ünlü **"Bauhaus"**'ta profesörlük yaparak yeni bir yaşama başladı.

Hitler ve **Stalin** döneminin resim anlayışındaki benzerlik ve **"soyut resme düşmanlıkları"** çeşitli inceleme kitaplarına konu olmuştur. Sovyetler Birliği'nde bu eğilim **Maleviç** gibi soyut resmin öncülerinden olan ressamların 1930'lu yıllarda tamamen **"aile içi portreler"** çizmesine ya da mimarlık ve grafik gibi daha **"tehlikesiz"** alanlara kaymalarına yol açtı. Bu anlayış uzun yıllar sürdü.

İŞÇİLER SOYUT SANATA KARŞI

4 Ekim 1946 tarihinde Doğu Almanya'da yayımlanan **"Yeni Almanya Dergisi"**'nde o dönemin resim tartışmalarına ve Sovyetler Birliği'ndeki realist (gerçekçi) sanata dikkat çekilerek şöyle deniyordu:

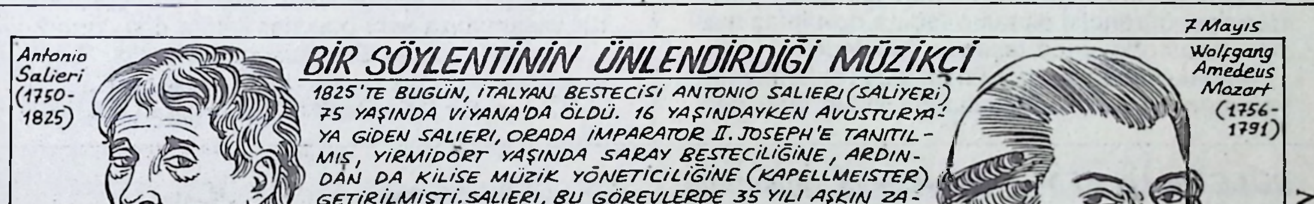
"Sosyalist dünya gerçekçi olacaktır, yani ayaklarını sıkıca yaşama ve gerçeğe basacak ve ikisine de olumlu yaklaşacaktır. Bu nedenle geleceğin sanatı da gerçekçi olacaktır. Soyut sanat denilen sanatın, burjuvazinin çöküşünün başlaması ile ortaya çıktığı ve bu sürecin hızlandığı ölçüde daha da geliştiği açık bir örnektir. Bu olayda topluma egemen olanların ayakları altındaki zeminin kaydığını ve onların artık düşsel şeylere sarıldıklarını görüyoruz. Ve aynı şekilde işçilerin bu sanata yabancı kalması da çok anlamlıdır. İşçinin dünyası, emekçi bir yaşamın ve somut nes-nelerin dünyasıdır. Onun sanatı, onun anladığı dili konuşmak zorundadır ve istemelidir. Tabii ki gerçek, özellikle bu arada ruhsal olan -özellikle de bu- soyuttur, ama zaten sanat denilen şey soyut alanın görünebilir kılınmasıdır. Ancak ifade etmek için gerçek sözcükler gereklidir. Tanımlanmaz sesler, konuşma değildir. Sosyalizm, yaşamda ve sanatta gerçekçilik demektir."

50'li yıllara kadar Sovyetler Birliği'nde bu anlayış ağırlığını hissettirdi. 1956'da **Kruşçev**'in, **Stalin**'in mirasını reddetmesinden sonra bazı Sovyet ressamlarının yasaklanan **"nü"**'leri Amerika'da sergilendi. Ancak Sovyetler Birliği'nde parti her zaman **"neyin sanat olup, neyin olmadığı"** konusunda kendini son söz sahibi olarak görmeye devam etti. Batı ülkelerinde sanat üzerindeki denetim ve baskılar giderek yerini bir **"hoşgörü"**'ye bırakırken, **"tarihsel sanat bekçiliği"** görevini **"Parti Sanat Komiserliği"** üstlenmeye başladı.

Bu anlayışın son bir örneği ise 1980 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nde yaşandı. Deng döneminin **"reform"** rüzgârıyla beraber sanat alanında da kıpırdanmalar başlamıştı ve Çinli genç ressamlar Pekin'de bir açık hava sergisi açtılar. Sergi ancak bir gün açık kalabildi. Ertesi gün Çin Komünist Partisi yetkilileri sergiyi yasakladılar. Polis sergiyi dağıttı. Yasaklama gerekçelerinden biri, sergide yer alan ve tümüyle **"kırmızı gözlerden"** oluşan bir tablonun rejim hakkında **"kuşku"** yaydığı iddiası, diğeri ise başka bir tablodaki kadının göğüslerinin **"açıkça görünmesi"**'ydi.

Dünyanın 20. yüzyılın sonuna doğru hızla yol aldığı bir çağda **"göğüsleri açık bir kadın"** Çin parti yetkililerince **"müstehcen"** bulunmuştu ve yasaklanıyordu.

İnsan bazen düşünüyor da, Adem ile Havva o **"elmayı yemeseydi, acaba..."**

Perde

ALİ SİRMEN *9 mayıs*

Bütün oyunlar Haldun Hocam, hep aynı sözcükle bitmez mi her zaman her yerde? Yaşamlar hep böyle biter de... O kaçınılmaz sözcük söylenir kimbilir ne zaman, nasıl nerde: Perde...

Perdeci görevini yaptı yine. Zengin, parıltılı, nüanslarla dolu bir oyun bitti önceki gece.

Haldun Taner öldü. Yaşamımızdan açılmamak üzere kapandı yine bir pencere.

Oyun bittiğine göre şimdi sorabiliriz artık: Ahmet Selahattin'in oğlundan ne kaldı geriye?

Son Meclis-i Mebusan'ın üyesi, hukuk hocası ve işgal İstanbulu'nda ulusal kurtuluş savaşımızın hukuki meşruiyetinin savunucusu, bu savı ilk ortaya atan yürekli Ahmet Selahattin'in oğlu Haldun yetim kaldığında beş yaşındaydı. Ahmet Selahattin'in oğlu Haldun'dan yazın tarihimizin unutulmaz isimlerinden Haldun Taner'e giden yoldaki en bü-

yük destek, *"Onun hem babası hem dert yoldaşı hem arkadaşı"* olan annesi Seza Taner'di. Bir de belki de, inanılmaz gibi görünse de, ince hastalık dediğimiz verem.

O ele avuca sığmaz, futbol düşkünü, yapılı, cevval zekâlı delikanlı, Heidelberg'te ekonomi öğrenimini bitirip, iş dünyasında ya da devlet kapısında önemli bir göreve gelseydi *"Sersem Koca'nın Kurnaz Karısı", "Keşanlı Ali", "Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım"*'ın *"Vicdani"*si, arsalardan bozma futbol sahalarının altın yürekli çolak çocuğu *"Fasarya"*, ince bir iç dünyasının, zengin kültürle beslenmiş ürünleri kalabilir miydi bize?

Haldun Taner'i uzun aylar boyu yatağa mıhlayan, uzun uzun düşünmeye iten, daha önce başladığı yazın çalışmalarını sürdürmeye, yaşamının uğraşı haline getirmeye zorlayan bu verem denen illete teşekkür mü etmeliydik acaba?

Başta talihsiz sayılan rastlantılara borçlu olduğumuz Haldun Taner'in yazar ve sanatçı kişiliğinden ne kaldı geriye?

Birbirinden güzel öyküler, birbirinden güzel ve değerli tiyatro yapıtları. Türk epik tiyatrosunun temel taşları, Türk tiyatrosunun en tanınmış oyunu Keşanlı Ali, Türk Kabare Tiyatrosu'nun ilk adımları, kuruluşu ve güçlenmesi çabaları...

Bunları gazeteler yazdılar. Yapıtlar ortada, ama okurları bilirler mi acaba *"Ölürse Ten Ölür, Canlar Ölesi Değil"*'in yazarının bir İstanbul efendisi olduğunu? Onu yazınımıza ve tiyatromuza katkılarının yanı sıra; başında beresi, elinde çantası, üstünde uzun pardösüsü, Pelit'in, şimdi artık yok olan Dram Tiyatrosu'nun karşısında ondan da önce yok olan yerinin kapısından girişiyle anımsamayacak mıyız, biz onun tiyatro *"öğrencileri"*...

İnsan sonradan tiyatronun o büyülü dünyasını seçmemiş dahi olsa, kısa bir süre için bile, Haldun Hoca'nın öğrencisi olmanın tadına doyulmaz hazzını yaşamı boyunca taşımaz mı içinde?

Yalıdaki sabahın o günün ilk taze koklanmamış, yıpranmamış kokularını anlatan Haldun Taner'den, o üç kayanın bulunduğu doğrultuda denize doğru inen, yalının yan duvarını oluşturan sokakta 13 yılını geçirmiş bir kişi için sanki kendi çocukluk anılarını öyküleştirmiş bir yazar kalmaz mı?

Aynı yalıda yıllar sonra, bir yaz akşamının dinginliğinde, hocanın o bilge tavrıyla yaptığı konuşmalardan, bir İstanbul efendisi kibarlığıyla sunduğu *"tekila"*dan belleğinizde unutulmaz, sıkıntılı anlarınızda kaçıp sığınacağınız anılar kalmaz mı?

Öğrencileriyle çevriliyken bir gün *"Yazarlık garip bir iştir. Bir toplantıda herkesin çevresini aldığı, övgü yağmuruna tuttuğu çok güzel bir kadına, öyle değişik bir şey söyleyeceksiniz ki, birden herkesin içinde dikkati size yönelecek. İşte yazarlık budur"* diyen Haldun Hoca'nın bu sözlerindeki ince biçemi unutmak olası mı?

"Bu işte pek hayır görünmüyor hocam" diyen genç tiyatro heveslisine, *"Her insan içinde bulunduğu ülkenin koşullarına bağlıdır. Toplumun varmış olduğu sanat düzeyi kişiyi de yanına çeker, eğer o düzey kişinin üstündeyse onu yukarı çeker, altındaysa aşağı doğru"* diyen o hocanın sakin, altı kalın kalın çizilmeden verilmiş yaşam dersini bir ömür boyu unutmayan genç öğrenci sonra onun dostu olmak onuruna erişmişse, bugün büyük bir acı içinde değil midir?

"Tiyatroda iyiye doğru bir adım atılsın da kim atarsa atsın, hepsini desteklemek benim görevimdir" düsturu ile hareket eden bu kültür adamının, nice zenginliklerin kazanılmasına ön ayak olduğunu yakından bilen kişinin, şu yoz ortamda, yitirilen acısıyla içinin yanması doğal değil midir?

Ama tüm bu anılar ve acılar belki biraz da kişiseldir. Bırakalım bir yana ve yine asıl sorumuza dönelim:

Haldun Taner'den geriye ne kaldı?

Yadsıyabilir miyiz bir kültür adamının, yoksul kültür yaşamımıza yeni boyutlar katma çabalarını?

Unutabilir miyiz, *"Devekuşuna Mektuplar"* başlığı altında yazılmış gazete köşe yazılarını?

"Ölürse Ten Ölür, Canlar Ölesi Değil"'in o lirik us-

ta biyografisini?

Türk hikâyeciliğinin o kilometre taşını?

Türk tiyatrosunun değerli, ölmez yapıtlarını?

Evet Haldun Taner'den geriye bu yapıtlar kaldı ve de belleklerimizden silinmesi olanaksız o İstanbul efendisi, çağdaş kafalı, hoşgörünün simgesi o *"hoca"*nın anısı...

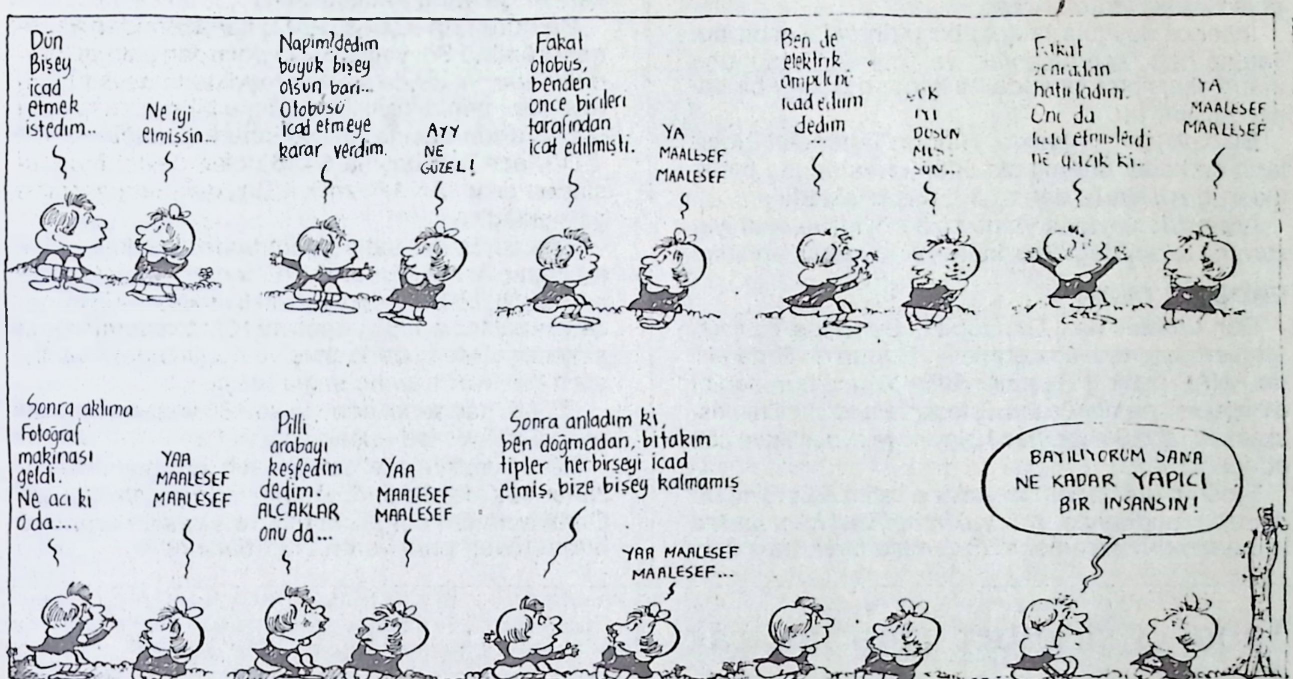
Bütün oyunlar Haldun Hocam, hep aynı sözcükle bitmez mi her zaman, her yerde? Yaşamlar hep öyle biter de... O kaçınılmaz sözcük söylenir kimbilir ne zaman, nerde: Perde.

Perdeci görevini yaptı yine. Yaşamımızda açılmamak üzere kapandı yine bir pencere.

Giden koca bir yazar, koca bir tiyatrocudur bu kez.

Perde indi. İçinizden ağlamak geliyorsa bile, ayağa kalkıp alkışlayın yine de: Çünkü zengin, pastel renklerin nüanslarıyla dolu, bir *"yaşam-oyun"*, alkışı çoktan hak etmişti.

Evet, perde ve alkış

Behiç AK

Haldun Taner...

UĞUR MUMCU *9 Mayıs*

Kültür ve sanat adamları, birer birer aramızdan ayrılıyorlar. Aydın Emeç'in yüreklerimizi kavuran ölüm acısından sonra Haldun Taner'in beklenmedik ölümü kültür ve sanat dünyamızı yasa boğdu.

Haldun Taner, bir yazısında, *"Atatürk"ün en büyük yatırımı uygar ve çağdaş Türk insanıydı"* der. Kendisi işte o anlamda *"uygar ve çağdaş Türk insanı"*ydı.

Batı kültürü ile dopdolu ve toplumun gerçekleri ile çepeçevre sarılı çağdaş ve uygar bir aydın...

Oyunları, öyküleri, çevirileri, haftalık yazıları ve üniversitelerde verdiği derslerle topluma uygar ve çağdaş olmanın yollarını göstermişti.

Son yılların çalkantılı, kavgalı ve çıkar hesaplarına dayalı dünyasından hep kaçmak isteyen, barış dolu günleri özleyen ve yüreği böyle bir dünya için atan bir *"İstanbul efendisi"*ydi Haldun Taner:

— Bir ada arıyorum. Rakamlardan uzak mı uzak. Para pul, kâr zarar hesabı konuşmak yasak. Bir ada ki bankeri yok, yüksek faizi yok, tahvil, senet, karşılıksız bono, sertifika, çifte faiz bilinmez. O adada akıllılar yolunu bulup safdilleri sömürmez. Dar gelirli her fırsatta okkanın altına gitmez. Dar gelirli yok ki zaten, herkes eşit, tok gözlü. Tüketim hırsı yok edilmiş. Doğanın verdiği yeter. Aç açık yok ki ortada. Açıkgözlük bilinmez.

Bir ada arıyorum. Politikadan uzak. İktidar hırsı yok. Kendinden başka düşünene tahammülsüzlük yok. Herkes eşit adasever. Kimi kıyısın:, kimi yamacını, tepelerini, çamlıklarını.. "Madem ki benden değilsin, öyleyse bana karşısın" ham görüşü uğramamış adaya. Seçim sorunu, oy dalgalanmaları, partiler, koalisyon Çince, sözcükler ada sakinlerince. Siyaset yok ki siyasi suç kalsın...

Alçakgönüllüğü, derin kültürünün anlamlı bir yansıması gibiydi sanki... Uygar ve sevecen kişiliğinin ardında ödün vermez bir aydın tavrı; bu aydın tavrı içinde de herkese açık, sevecen bir yürek taşırdı.

Haldun Taner gibi aydınlar kolay yetişmiyor.

— Hareket halinde olmak, yanlış yapmayı da içerir. Dışarıdan etliye sütlüye karışmayanlar ise daha avantajlı gibidirler. Oturdukları yerden rahat rahat ahkâm çıkarıp şunu bunu suçlayabilirler. İnsanlar galiba iki sınıf, iş görüp de bu arada yanlış yapanlar, hiçbir işe girmeyip de dışarıdan ahkâm çıkaranlar. Ben

bu ikincilerden olmayı istemedim...

Mithat Paşa için bir belgesel oyun yazmayı tasarlayan Haldun Taner, Paşa'nın bütün iyi niyetine karşın *"Büyük politika tanrılarının bir aracı olmaktan"* kurtulamadığı, bu yüzden Mithat Paşa'nın içine sürüklendiği durumları yazmak istemediğini anlatırken bunları söylüyordu.

— *Kim ki güç durumda harekete geçecek, kim ki yarım bir ortamda kendi başına bir şeyler yapmaya çalışacak, elbet onun birtakım yanlışları, aldanışları, naiflikleri, hataları, gafletinden ya da mizacından gelen yanılgıları olacaktır.*

İnsancıl duygularla dolu bir tarih anlayışıdır bu. Tarihte hep *"kahramanlar"* ve *"hainler"* olduğuna inandırılmış bir toplumda ne kadar gerçekçi bir bakış açısıdır bu.

Bu çalkantılı toplumda, Haldun Taner gibi aydınların ne kadar önemli oldukları, arkalarında bıraktıkları boşluklarla daha iyi anlaşılmaktadır.

Aramızdan ayrılan yalnızca bir öykü ve oyun yazarı, gazeteci değil; bir kültür ve uygarlık anıtıdır.

ERDEMİR OLAYI

Dün Erdemir'deki Otomobil-İş Sendikası'na çıkarılan engellerden söz etmiştik. Bugün de Erdemir'de ANAP İzmir İl Başkanı Atilla Yurtçu'nun sahibi olduğu ve *"partilerüstü müsteşar"* Pakdemirli'nin eski şirketi İZDAŞ'a tanınan kolaylık ve ayrıcalıktan söz edeceğiz.

Erdemir ürünlerini Sovyetler'e satan İZDAŞ'ın, bu dışsatım nedeniyle *"gümrük muafiyetli hammadde ve yardımcı malzemenin Erdemir'e bırakılmak kaydıyla diğer teşvik unsurlarının İZDAŞ'a bırakılması"* Erdemir Genel Müdürlüğü'nce yönetim kuruluna önerilmiştir. 13.5.1985 tarihli bu öneri yönetim kurulunca reddedilmiştir.

Önce reddedilen bu öneri, daha sonraki bir toplantıda 4'e karşı 6 oy ile kabul edilmiştir.

Normal vergi iadesi, munzam vergi iadesi, kaynak yaratma fonu, ihracatı teşvik fonu ve kurumlar vergisi indirimi, ihracattan elde edilen sıfır gümrüklü mal ithali gibi teşvikler, bu kararla İZDAŞ'a, İZDAŞ ile birlikte ENKA, Borusan, RAM ve Tekfen gibi şirketlere de yararlandırılmıştır.

Bu durumda, İZDAŞ, 270 dolar üzerinden Erdemir ürününü Sovyetler'e 225 dolardan satmış, aradaki farkı, yukarıda sayılan teşviklerle devlet hazinesinden geri almıştır. Teşviklerle birlikte satış fiyatı İZDAŞ'a ton başına 289.16 dolara gelmektedir.

Böylece, ton başına 64.16 dolar, devlet hazinesinden çıkıp, ANAP İzmir İl Başkanı'nın kasasına girmektedir.

Erdemir'in dış satış bölümünde 334 kişi çalışmaktadır. Ancak, Erdemir ürünleri, Erdemir tarafından değil, İZDAŞ gibi ayrıcalıklı şirketler eliyle pazarlanmaktadır. 1985 yılında 190 bin ton demir, aracı şirketler eliyle pazarlanmış ve bu şirketlere yaklaşık 1.3 milyar kazanç sağlanmıştır.

İZDAŞ, pay senetlerine yüzde 85 kazanç payı veriyor. Erdemir ise ancak yüzde 16.

Devlet yapsın, özel sektör satıp kazansın. Bu kazançlı şirketler de parti yönetiminde yer alsınlar. 24 Ocak Kararları'nın ekonomik ve siyasal görünüşü budur. Evet, para veren altın bulsun!

Yabancı şirketler yararlanacak

Dolarla maaş

ERHAN KEY *9 mayıs*

"... Her sabah artık ilk işimiz gazetelerde çıkan döviz kurlarına bakmak oldu. Ay boyunca doların değer yitirmemesi için dua ediyoruz ki ay başında elimize geçen dolarlı maaşımız biraz daha değerlensin. Değişik bir duygu... Hele ay başlarında kim daha yükseğe bozar diye sağa-sola telefon etmek yok mu?.. Birisi elimize Tahtakale'ye ait bir telefon numarası tutuşturdu, ay başında arayıp doları kaçtan aldığını soruyoruz. Eh, insan ne de olsa maaş karşılığı aldığı dövizi en yüksek fiyattan bozdurmak istiyor..."

Bugüne kadar hiç duymadığımız, bir-iki çokuluslu firmanın üst düzey yöneticisinin dışında yabancısı olduğumuz **"dövizli maaş"** da Özal hükümeti sayesinde günlük yaşama sessizce giriverdi. Yukardaki sözler de maaşını artık dolar olarak almaya başlayan, yabancı bir firmada çalışan bir Türk sekretere ait. Özal hükümetinin 11 aralıkta Resmi Gazete'de yayımlattığı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 3. maddesine eklenen 14. bent ve 9 şubat tarihli Resmi Gazete'de çıkarttığı 147. genel tebliğ sonucu, çalıştığı firma, sekreter hanıma maaşını döviz olarak ödemeye başlamıştı.

"Dövizle kira", "dövizle emlak" ve **"dövizli tatil"**den sonra yaşama geçen **"dövizli maaş"** uygulamasına, yeni getirilen, **"Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler"**in Gelir Vergisi'nden muaf olması hükmü olanak tanıyordu.

Türkiye'de temsilcilik olarak faaliyet yürüten bilgisayar şirketlerine, yabancı banka şubelerine ve birçok temsilci firma ile irtibat bürolarına, personel ücretlerini isterlerse döviz olarak ödeyip, gelir vergisinden muaf olma olanağı sağlayan bu kolaylıktan yararlanmaya başlayanların giderek yaygınlaştığı görülüyor. Özal hükümetinin **"döviz gelirleri artacak"** felsefesiyle getirdiği bu uygulamanın, yabancı firmalar açısından büyük yararları olduğu belirtiliyor. Uluslararası danışman firmaların yetkililerinin ifadelerine göre, ücretleri dövizle ödeyen bu nitelikte firmalar, personel ücretlerini gider gösteremiyorlar. Birçok halde Kurumlar Vergisi'nin, Gelir Vergisi'nden daha düşük olduğuna işaret eden aynı yetkililer, böylece dışarıya kâr transferinin daha yüksek boyutlara ulaştığını, bu yasanın ek döviz girdisi sağlamayacağı gibi, fazladan dövizin de yurtdışına çıkmasına olanak tanıdığını savunuyorlar. Dövizli maaş ödeyen firmanın, uygulamanın başında personelle pazarlığa girişebileceğine de dikkat çeken yetkililer şu örneği veriyorlar:

"Diyelim bir firma, bir personeline 100 bin lira brüt maaş ödüyor. Çalışan kişinin eline net 75 bin lira geçiyorsa, firma, 'Ben sana 80-85 bin liranın karşılığı olan döviz vereyim' diyebiliyor. O zaman daha önce 100 bin lira gider karşılığı olarak yurtdışından döviz getiriyorsa artık 85 bin lira karşılığı döviz getirecek demektir."

Edinilen bilgilere göre, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı arasında büyük sürtüşmelere neden olan yeni kanunun geleceği de belirsiz. Maliye Bakanlığı'nda sert eleştirilere yol açtığı öğrenilen bu uygulamanın değişebileceği kaygısıyla bazı yabancı firmaların da henüz "dövizli maaş"a geçmediği ve araştırmalarını sürdürdüğü tespit edildi.

"Peki", diye soruyorum sekreter hanıma "başka ne gibi sorunlar çıkarıyor dövizli maaş?"

"Düşünebiliyor musunuz, dövizli maaş Gelir Vergisi'nden muaf olduğu için vergi iadesi de alamıyoruz. Alışverişe çıktığımızda fatura istemiyoruz ama zorunlu olduğu için veriyorlar. Fakat ödediğimiz KDV'yi normal ücret alanlar gibi geri alamıyoruz. Şimdi bize de diplomatik statü mü tanımalılar? Ne garip bir durum..."

Yeşilçam'dan TV'ye: Çalıkuşu

ATİLLÂ DORSAY *9 mayıs*

TV'de pazar akşamları, eskiden **"Dallas"** türü gösterişli Amerikan dizilerine ayrılırdı. Şimdi pazar akşamlarının ayrı bir özelliği ve önemi var. En iddialı yerli diziler gösteriliyor. Bu diziler öylesine ilgi topluyor ki, başlar başlamaz kamuoyu yoklamaları yapılıyor. Ve sonuçta hep bunların **"çok beğenildiği"** sonucuna varılıyor. Nasıl varılmasın ki!... Tüm bir hafta boyunca bize öylesine uzak kültürlerden, yaşam biçimlerinden, değer ölçülerinden süzülüp gelen onca parlak, gösterişli yapımdan şaşkına dönen halkımız, ancak bu dizilerde kendini buluyor, kendi geçmişine, kişiliğine, özlemlerine ayna tutan bir drama çabasıyla karşı karşıya geliyor. Beğenmeyip de ne yapsın?

Bu dizilere biz sinema yazarlarının, giderek sanatın tüm alanlarında kalem oynatanların da eğilmesi gerekiyor. Öylesine etkili bir olay bu çünkü... Bu görevi ne yazık ki gereği gibi yerine getiremiyoruz. Çeşitli nedenlerden... Ancak bu kez **"Çalıkuşu"** dizisinin üç bölümünü izledikten sonra, bunun artık geciktirilemeyecek bir görev olduğu kanısına vardım ve kaleme (yani daktiloya) sarıldım. **"Çalıkuşu"** gibi bir dizinin de **"iyi dizi"** diye yutturulmasının, zaman içinde sinemamıza, TV'mize, uyarlama çabalarına ve tüm yaratıcı sanatçılarımıza tarifsiz zararlar vereceği görüşündeyim çünkü.

"CUMARTESİ GECESİ" DUYARLIĞI

Osman Seden'in **"Çalıkuşu"** dizini izlerken, TRT'nin yıllardır büyük bir özenle bulup buluşturup ekrana getirdiği cumartesi akşamlarının Türk filmlerini anımsamamak ve onlardan birini izleme duygusuna kapılmamak olanaksız. Hani Türk sinemasını biraz küçümser biçimde **"Yeşilçam"** diye anma eğilimi vardır ya! İşte o **"Yeşilçam Sineması"** sözcüğünün açık veya kapalı olarak içerdiği her şeyi, her türden ucuzluğu, kalıplaşmayı, yüzeyselliği, anlamsızlığı, gayri ciddiliği ve daha birçok şeyi içeriyor **"Çalıkuşu"** dizisi. Ülkenin gerçek sorunlarına, Osmanlı'nın son döneminde Anadolu'da yaşanan perişanlık ve bırakılmışlığa, devletle halk arasında oluşmuş korkunç uçuruma buram buram bir **Reşat Nuri** duygusallığıyla sarmalanmış olarak yaklaşan bu güzelim roman, yazınımızın bu temel kitabı, hiç beklenmez (veya çok beklenir) biçimde tam bir Yeşilçam ürününe dönüşmüş, en sıradan Yeşilçam duyarlıklarıyla bezenmiş... Romanın tüm özgün kişilikleri karton kişiliklere, konuştukları en sıradan diyaloglara, kimi yan kişiler inanılmaz karikatürlere dönüştürülmüş. Yeşilçam'ın birçok günahının ilk yaratıcısı olan, melodramın veya **"star sistemi"**'nin (kendi ifadesiyle de sabit olarak) kurucularından olan **Osman Seden,** tüm **"günah çıkartmaları"**'na karşın, diziyi aynı zaaflarla donatmaktan kaçınamamış...

ÖLÇÜSÜZLÜK VE ÖTESİ

Seden'in en büyük kusurlarından biri, ölçüsüzlük. Bir şeyi sonsuza dek yineleyerek güya daha etkili kılma çabası... Kâmuran'ın Feride'ye (dikkatli seyircinin saydığı gibi) tam onbir kez **"çikolata"** (romanın aslında "fondan") getirmesi değil bunun tek örneği... Yatakhane sahneleri veya sınıftaki **"şakalar"**, alabildiğine basmakalıp olmalarının yanı sıra, sonsuza dek yineleniyor. Bir gülme, neşelenme sahnesi, **"Seden**'in elinde nerdeyse bir histeri krizine dönüşüyor. Osmanlı bürokrasisini eleştirmeyi amaçlayan Feride öğretmenin atanma işlemleri, yine aynı uzatma, yineleme, tekrar tekrar gösterme tutkusu nedeniyle kaba bir farsa dönüşüyor, vb. **Seden,** hiçbir sahnenin gerçek anlamı, özü, içeriği üstünde kafa yormamış. Örneğin, tüm rahibe okulu sahneleri, kaba güldürü motifleriyle gerçekliğini yitiriyor. **Seden** rahibe okulunda okumamış olabilir. Ama okuyanlar da var. (Örneğin, **Dame de Sion** mezunu olan karım). Bir rahibe okulunda, hele 1920'lerde öylesine bir başıboşluk, öylesine bir **"laubalilik"** olabilir miydi, insan bir bilene sormaz mı? Tüm gerçek mekânlar, atmosferler, dekorlar, **Seden**'in kolay etki uyandırmaya yönelik belli bazı kaygılarına feda edilmiş: Komik, melodramatik veya turistik etkiler...

ÇAĞIN GERİSİNDE BİR "BİÇİMCİLİK"

Sinemamızda adı **"biçimci"**'ye çıkmış **Seden**'in biçimciliğinin nasıl aşılmış olduğunu da gösteriyor film. Has sinemacıların çoktan bıraktığı, hatta hemen hiç kullanmadığı **'zoom'** tutkusu, **Seden** anlatımında hâlâ temel öğe. İnsanları kimi zaman habire ve karşılıklı (yan yana değil) yürürken konuşturmak da öyle... **Seden,** yeni bir mekânı, **Claude Lelouch**'un veya **Özdemir Birsel**'in turistik **"Türkiye"** filmlerine rahmet okutacak biçimde, bir dizi (çok) kısa planla vermeyi pek seviyor: Tekirdağ, Bursa, İspanya, hiç fark etmiyor, yöntem aynı... Filme tıkabasa doldurulmuş arabesk ağırlıklı bir müzik, dizinin **"Yeşilçam duyarlığı"**'nı pekiştirirken, oyuncular da tümüyle denetimsiz bırakılmış gibi oynuyorlar. **Aydan Şener,** aslında kuşkusuz yetenekli bir kız.. Ama **"star sistemi"**'ne karşı çıktığını ilan eden **Seden**'in elinde verdiği oyun, ilk yıllarındaki bir **Türkân Şoray**'a özentilikten ileri gitmiyor. Ya filmde ve romanda sürekli olarak **"kız gibi**

İÇİ SEVDA DOLU YOLCULUK
Cahit Kulebi

Cumhuriyet

GÖRÜLMÜŞTÜR
İlhan Selçuk'un yeni çıkan bu kitabı: 800 lira

63. Yıl; Sayı: 22167 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 11 Mayıs 1986 Pazar

SEÇİM BUGÜN YAPILSA?
Cumhuriyet/veri araştırma a.ş.
SEÇİM ANKETİ

Sonucu Kararsızlar Belirleyecek

SHP	%32.1
ANAP	%26.8
Kararsızlar	%23.5
DYP	%10.8
DSP	%2.5
RP	%0.6
MÇP	%0.4

Kararsız seçmenlerin oylarının aynen kararlı seçmenlerin oyları gibi dağıldığını varsaydığımız takdirde, SHP oyların %42'sini, ANAP %35'ini, DYP de %14.1'ini alabilecek.

Kararsızların oylarının ANAP, HP ve MDP seçmenlerinin oylarındaki değişmelere uygun olarak dağılması halinde ise, SHP %40.6, ANAP %36.1, DYP %14.5 oranında oy alacak.

Kararsız seçmenlerin, sandıktan galip çıkacağına inandıkları partiye oy vermeleri durumunda da SHP oyların %33.9'unu, ANAP %33.20'sini, DYP %11.1'ini alacak.

Kararsız seçmenler arasında sağ eğilimli olanlar ağır basıyor. 6 Kasım 1983 seçimlerinde kararsız seçmenlerin %41'i ANAP'a, %19.3'ü de MDP'ye oy verdiklerini ankette belirttiler. 7. Sayfada

Özal: Transfer yasağı askıda

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

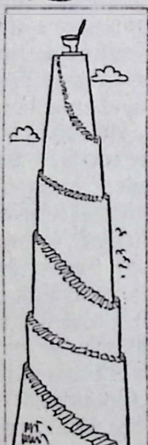
Yazar'ın Kötü Kopyacılığı

ANKARA — Dolaşmadıkları kapı kalmadı. Önce eski AP'nin kadrolarına sırkmak istediler. Bazen oldu, bazen olmadı. Sonra da eski MHP'nin kadrolarına göz diktiler. Bazen oldu, bazen olmadı. Mehmet Yazar eh...
(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Kim, Kiminle Nerede?

ANKARA — Yeni kurulan HDP'yi ... sağ partilerden ... ne ekonomik ... ne de siyasal ... Mehmet Yazar'ın HDP'si bu ...
(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

'15-20 gün içinde isteyen istediği yere gitsin'

84. madde: *15-20 gün süre vereceğiz. Partiler oturacak, herkes yerli yerine gidecek. Ama partiler oturduktan sonra hiçbir taraf, hiçbir yere gidemez. Esasen 84'ün bugün çalışması mevzubahis değildir. Çünkü ancak parti mevcutken başka bir partiye geçmek 84'e aykırıdır.*

Cumhurbaşkanı: *Cumhurbaşkanının bir rahatsızlık duyduğunu tahmin etmiyorum. Ama demokrasiye inanan bir insan olarak demokrasinin icabı neyse onu yapıyor. Bizim ve Cumhurbaşkanımızın isteği 12 Eylül öncesine dönülmemesi.*

Yazar'a: *O cins parti çok kuruldu Türkiye'de. Tabandaki oylar açısından hiç fark etmez.*

Demirel'e: *Türkiye'de güdümlü demokrasi yok. Öyle olsaydı kendisi de böyle konuşamazdı, gezemezdi. Demirel benim siyasi rakibim değil.*

HASAN UYSAL

KAYSERİ — Başbakan Turgut Özal, anayasanın 84. maddesini 15-20 gün işletmeyeceklerini, bu süre içinde herkesin istediği yere geçmesini, bu süre tamamlandıktan sonra 84. maddenin işletileceğini söyledi. Özal, genel seçimlerde Mecliste iki partinin kalacağını, bunlardan birisinin ANAP, diğerinin de solda bir parti olacağını ileri sürdü. Demirel için "Siyasi rakibim değildir" diyen Özal, Demirel'in "Türkiye'de güdümlü demokrasi" savına karşılık ise, "Öyle olsa idi kendisi böyle dolaşamaz, bunları söyleyemezdi" yanıtını verdi.

Kayseri'de önceki gece kaldığı valilik köşkünde bakanlar ve milletvekilleri ile sahura kalkarak ilk orucunu başlatan Başbakan, dün saat 11.00'de ilk olarak Hava İkmal Merkezi'nde kendisine verilen ve bir saat süren brifinge katıldı. Daha sonra Uçak Bakım Merkezi'ni gezen Başbakan, Petek otobüsü ile önce organize sanayi sitesini, daha sonra Ağaççıları Küçük Sanayi Sitesi'ni gezerek yurttaşlarla görüştü. Sert hissedilen Başbakan havanın soğuk olması nedeniyle bütün gün par...
(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Anadolu Liseleri

Sorular Yanıtlar

6. Sayfada

Kazanma şansı yüzde 13 Anadolu liseleri ile özel Türk ve yabancı okulların giriş sınavı dün yapıldı. Sınavda 134 bin 414 ilkokul beşinci sınıf öğrencisi 100 dakika süreyle ter döktü, küçük yürekleri heyecanla çarptı. "Acaba kazanabilecekler miydi?" Alev Pınar, dün sınava giren binlerce küçükten biriydi. Sınava girdiği Galatasaray Lisesi'nin yüksek tavanlı koridorlarında yürürken kaybolıyor, kendine büyük gelen sıralarda iyice küçülüyordu. Alev'in sözlerine bakılırsa hiç heyecanlı değildi ve üstelik kazanacaktı da.. Alev sınava öğretmeni söylediği için giriyordu ama sınava neden girdiğini "pek" bilmiyordu. "Büyüyünce ne olacaksın?" (Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Londra'dan

En büyük!.. Prenses...

RAGIP DURAN

Prenses Diana, İngiltere ve Amerika'da, en ünlü pop müzik yıldızlarından daha ünlü. Üstelik bir çam devirmezse, bu ünü de kabı...

Atina'dan

Radyasyon dolu hafta

STELYO BERBERAKİS

Atina'daki diplomatik çevreler, geçen haftaki radyasyon akımının Yunan turizmini olumlu şekilde etkileyeceğine inanıyor.

Washington'dan

Yurçenko'nun yarım şişesi

TANJU AKERSON

KGB ajanı Yurçenko'nun Washington'da en son göründüğü yerde, Georgetown'ın bu en ünlü cafesinde, oturduğu köşeye adı yazılı pirinç bir plaket çivilenmiş...

Stuttgart'tan

Müzisyen askerler

AHMET ARPAD

İki ileri, bir geri... Yeşilli, kırmızılı kaftanlar ve "Yektir Allah!" haykırışları.

Yabancı gözüyle

Üç geziden kahverengi izler

HELENE DA COSTA
RADİO FRANCE-INTER

Türkiye'ye yaptığım üç geziden sonra, belleğimde neler kaldı diye yokladığım zaman gözümün önüne gelenler şunlar: Galata Köprüsü'nde, kimseye görünmek istemezcesine koşuşturan insanlar, kurşuni gök kubbenin altında uzanan uçsuz bucaksız bir toprak. Ve neden sonra Boğaziçi.

12. Sayfada

Bugün Anneler Günü

Yine kır çiçekleri, ya da çeşitli armağanlar vereceğiz annelerimize... Cezaevlerinin demir kapıları yine bir bir çocuklarını görmeye gelen anneler, ya da annelerini görmeye gelen çocuklar için açılacak... Türk Kadınlar Birliği Genel Merkezi tarafından yılın annesi seçilen Adanalı Süheyla Gökbaket de sekiz çocuğuyla anneliğinin tadını bir başka çıkaracak...

(Fotoğraf: SEDAT TOSUNOĞLU) Yılın annesi Gökbaket'le söyleşi 15. sayfada.

Türk-Yunan ilişkileri

Carrington arabuluculuk önerdi

BRÜKSEL (UBA) — NATO Genel Sekreteri Lord Carrington, Türkiye ile Yunanistan arasında arabuluculuk yapmayı önerdi.

Pazartesi günü Atina'ya gidecek olan Lord Carrington, Brüksel'de verdiği demeçte, Türk - Yunan anlaşmazlığının çözümü konusunda öneriler götüreceğini kaydetti.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın 14 ma...
(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Tablo yasağına 130 imzalı protesto

Asya - Avrupa Sanat Bienalinde Polonyalı sanatçı Dubkowski'nin yapıtlarının "müstehcen" olduğu gerekçesiyle engellenmesi 130 sanatçı ve yazar tarafından imzalanan bir duyuruyla protesto edildi.

13. Sayfada

12 Eylül ve Yasalar

12 Eylül, devleti yeniden şekillendirirken yasaları ne kadar değiştirdi? Askeri dönemlerle sivil dönemlerin yasa değiştirme hızı.

Doç. Dr. NURKUT İNAN

CÜNEYT ÖZANSOY'un yazı dizisi

Yarın Cumhuriyet'te

Türkiye'de Dünyada

TURİZM

Yaz kapıya dayandı, tatil heyecanı başladı. Yarından itibaren yaz sonuna kadar yayımlayacağımız turizm sayfalarında tatil yörelerinden haberler, fiyatlar ve notlar vereceğiz. Ayrıca dünyanın çeşitli ülkelerindeki turizm olayları sayfamızda yer alacak. Dr. Erdal Atabek de yazılarıyla sağlıklı bir yaz geçirmenize yardımcı olacak.

İlk yöre:
BODRUM

8. Sayfada

Bugün Seçim Olsa...(1)

Bugün seçim olsa ne olur?

Bu sorunun karşılığını araştırdık, ortaya şu çıktı: Bugün yapılacak bir genel seçimde sonucu büyük ölçüde belirleyecek olan "kararsız" seçmenlerdir. Veri Araştırma A.Ş.'nin Cumhuriyet için yaptığı araştırmada "kararsızlar" yüzde 23.5 oranında.

Alan çalışması 24-27 nisan tarihleri arasında yapılan araştırmada, birinci parti yüzde 32.1 oy oranıyla SHP'dir. SHP'yi yüzde 26.8'le ANAP, yüzde 10.8'le DYP izliyor.

"Kararsızlar", "bugün bir seçim olsa" nasıl davranabilirler? Tercihlerini sandık başında hangi parti için kullanabilirler?

Bu konuda üç ayrı varsayımda bulunduk. Bu varsayımları ve muhtemel sonuçlarını basite indirgeyerek şöyle özetleyebiliriz:

(1) "Kararsızlar", oylarını "kararlı" seç-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

İyi Pazarlar.

Bugün kendinize zaman ayırın. Bugün Dergi okuyun.

Cumhuriyet Dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte.

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Sağda Çatlak...

Sağcılık ne demek?

Vatanı ve milleti sevmek demek, bu aziz yurdu korumak demek, milli ve manevi değerlere bağlılık demek.

Başka ne demek?

Şirket demek, holding demek, kredi demek, vergi iadesi

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

güzelliği"nden, "nazik teni"nden, "hanım evladı" oluşundan söz edilen **Kâmuran**'da kaytan bıyıklı bir **Kenan Kalav**'ın **Hafta Sonu** gazetesinde poz verir gibi kasılmaları? **Kenan Kalav** belki bir gün iyi bir oyuncu olacak, eğer ben maratonda Türkiye şampiyonu olursam!

BİR "RESİMLEME" ÇABASI

"Çalıkuşu", bizce son dönemde ekrana gelen TV dizilerinin en kötüsü. Tüm diğer dizilerde belli aksaklıklar da olsa, yeni, taze, biraz amatörce bir yaklaşım, ama yapıtın ruhunu, özünü, az çok kavrama çabası vardı. **"Çalıkuşu"** ise, en olumsuz anlamıyla, tam bir profesyonel işi. Tüm çabası, bir yapıtı anlamak, kavramak değil, onu **"halletmek"**, **"çözümlemek"**, seyirci için en etkili olacak biçimde (buna seyirciyi en iyi uyutacak biçimde de diyebilirsiniz) ekrana aktarmak olan, tümüyle profesyonel, pragmatik, yüzeysel bir anlayışın ürünü... Bu tür bir anlayış, yani Yeşilçam'ın yıllar yılı temsilcisi olduğu bir anlayış, ne ele alınan eserin gerçek anlamı, mesajı, boyutları, kişilikleri ve onların simgeledikleri üstünde kafa yorar, ne de sinemanın özü olan görüntü, görüntüleme sanatı, her görüntünün, filmin her planının, her karesinin gerçek anlamı, gerçek ifade ettikleri üstünde durur. Onun tek amacı, bir yapıtı belli sahnelere bölüp resimlemektir. Bu **"resimleme"** anlayışının sonuç olarak nerelere vardığı, romanın özünden ne kadar uzaklara düştüğü onun kaygısı değildir. Ne var ki bu, bizim kaygımız. Hele **"Çalıkuşu"** gibi yazınımızın bir temel yapıtı söz konusu olduğunda. Tüm **Feride/Kâmuran** ilişkisini şımarık bir çocuk oyununa, **"Çalıkuşu"**nun Anadolu serüvenini ise, korku filmi öğeleriyle desteklenmiş egzotik bir serüvene dönüştüren bu yapıtı, onun için ciddi ve ağır biçimde eleştiriyoruz. Bu dizinin belki de tek yararı, bir yandan yapılmaması gerekeni bize gösterirken, öte yandan da **"Yeşilçam"** sözcüğünün içerdiği tüm olumsuz öğeler üzerinde bir kez daha düşünme fırsatı getirmesinde olacak.

Osman Seden, filmin gösterilmesi öncesinde yaptığı bir konuşmada, **"Bu dizi benim eşeklikten insanlığa geçişimin ürünü"** demişti. İnsanların içtenlikle yaptığı itirafları ele alıp sözcük oyunları yapmaktan hiç hoşlanmam. Yine de insan, **"Mardin-Münih Hattı"**nın Mustafa'sı gibi sormadan edemiyor: **"Bu sözlerin bir yerinde bir yanlışlık var. Ama acaba nerde?"**

Sonucu Kararsızlar Belirleyecek

11 mayıs

Araştırma Servisi — Genel seçimler bugün yapılsa seçim sonucunu, hangi partiye oy vereceği konusunda kararsız olan seçmenlerin oyları belirleyecek. **Veri-Araştırma A.Ş.**'nin **Cumhuriyet** için Türkiye çapında, 24-27 nisan tarihleri arasında uyguladığı seçim anketinin sonuçlarına göre, seçmenlerin yüzde 23,5'i, başka bir ifadeyle yaklaşık olarak her dört seçmenden biri kararsız. Hangi partiye oy vereceği konusunda kararlı seçmenler arasında en büyük oy oranına sahip olan partiler SHP ve ANAP. Bugün seçim yapılsa seçmenlerin yüzde 32,1'i birinci sırada yer alan SHP'ye, yüzde 26,8'i ikinci durumdaki ANAP'a oy vermeyi düşünüyor.

Sağ kanattaki ikinci parti DYP en az yüzde 10,8'lik bir oy oranına sahip görünürken, soldaki ikinci parti DSP'nin bugünkü oy oranı yüzde 2,5'i aşmamakta. Seçmenlerin yüzde 2,5'inin oy vereceğini belirttiği başka bir parti, MDP; seçim anketinin tamamlanmasını izleyen günlerde (4 mayıs) kendini feshetti. Sağdaki diğer partiler, Refah Partisi (RP) ve Milliyetçi Çalışma Partisi'nin (MÇP) oy oranlarının yüzde birin altında kaldığı (sırasıyla yüzde 0,6 ve yüzde 0,4) görülüyor.

KİM KAZANIR? BİRİNCİ VARSAYIM

Bugün seçim yapılsa kim kazanır? Bu sorunun yanıtı, hangi partiye oy vereceği konusunda kararsız seçmenlerin oylarının partiler arasında nasıl dağılacağına bağlı bulunuyor. Genel seçimlerin yakın bir tarihte yapılmayacak oluşunun; solda olsun, sağda olsun bir bölüm seçmenin rakip partiler arasında tercihini yapamamış olmasının, kararsızların oranını oldukça yüksek kılan belli başlı etkenler arasında olduğu düşünülebilir.

Kararsız seçmenler nasıl davranacak? Bu konuda çeşitli varsayımlarda bulunulabilir. Yaygın olarak uygulanan bir varsayım, kararsız seçmenlerin oylarının da aynen kararlı, hangi partiye oy vereceğini belirlemiş seçmenlerin oyları gibi dağılacağı şeklindedir.

Bu varsayımın geçerli olması halinde, bugün seçim yapılsa SHP oyların yüzde 42'sini, ANAP yüzde 35'ini, DYP yüzde 14,1'ini, DSP de yüzde 3,3'ünü toplayacak. RP ve MÇP'nin oyları yine yüzde biri aşmayacak. Bu durumda yüzde 3,3 oranında olacağı belirlenen MDP oylarının ise, çeşitli sağ partiler arasında paylaşılması beklenebilir. Ancak bu oyların seçim sonucunu etkileyemeyeceği görülüyor.

Kararsız seçmenlerin oylarının aynen kararlı seçmenlerin oyları gibi dağılacağı varsayımından hareketle, seçmenlerin sağ ve sol partiler arasında bölünüşü irdelendiğinde, şöyle bir dağılım ortaya çıkmakta: Solda SHP ve DSP birlikte oyların yüzde 45,3'ünü alıyor. ANAP ve DYP'nin oylarına (feshedilmiş) MDP'nin, RP ve MÇP'nin oyları eklendiğinde, sağ partiler oyların yüzde 53,8'ini topluyor. Seçmenler arasında sağ oylar belirgin bir şekilde ağır basıyor.

Söz konusu varsayım geçerli kabul edilirse, 6 Kasım 1983 seçimlerinden bugüne hayatta kalan tek parti ANAP'ın oy oranında sürekli bir düşme eğilimi gözleniyor. Buna karşılık HP-SODEP ve bunların birleşmesinden oluşan SHP'nin oy oranı sürekli yükselme eğiliminde.

İKİNCİ VARSAYIM

Kararsız seçmenlerin 6 Kasım 1983 seçimlerinde hangi partilere oy verdiğini incelediğimizde, şu dağılımı görüyoruz:

ANAP	% 41.0,
MDP	% 19.3,
HP	% 16.3,
Diğerleri	% 18.6,
Yanıtsız	% 4.8

Bu dağılım, bugün hangi partiye oy vereceği konusunda kararsız seçmenler arasında sağ eğilimli seçmenlerin çoğunlukta olduğunu gösteriyor. Bu durumda, bugün seçim yapılsa kararsız seçmenlerin aynen

oy vereceği parti konusunda kararlı seçmenler gibi davranacağına ilişkin birinci varsayımın gerçekçi olmayacağı ileri sürülebilir. Böyle bir varsayıma dayanarak yapılan hesaplamaların sağdaki partilerin oyunu gerçekte olduğundan daha az gösterdiği düşünülebilir.

Kararsız seçmenlerin eğilimleriyle ilgili bilgiler ışığında, bunların muhtemel davranışlarıyla ilgili başka bir varsayımda bulunabiliriz. Bu ikinci varsayım, kararsızların oylarının, 6 Kasım 1983'te oy verdikleri partilerin (yani ANAP, HP ve MDP'nin) seçmenlerinde, bugün (bu araştırmada) saptanan oy değişmelerine uygun olarak dağılacağıdır.

Daha gerçekçi görünen bu varsayımın geçerli olması halinde, SHP oyların yüzde 40,6'sını, ANAP yüzde 36.1'ini, DYP de yüzde 14.5'ini topluyor. DSP'nin oy oranı yüzde 3.3, RP'nin yüzde 0.8, MÇP'nin ise yüzde 0.6 olarak beliriyor.

ÜÇÜNCÜ VARSAYIM

Kararsız seçmenlerin muhtemel davranışıyla ilgili bir üçüncü varsayımda da bulunulabilir. Kararsızların bugün seçim yapılsa seçim sandığından galip çıkacağına inandıkları partiye oy verecekleri kabul edilebilir.

Bu varsayımın geçerli olması halinde, SHP ile ANAP'ın oy oranları birbirine hayli yaklaşıyor. SHP oyların yüzde 33.9'unu alırken, ANAP da yüzde 33.2'sini topluyor. DYP oyların yüzde 11.1'ini, DSP de yüzde 2.5'ini alıyor. Ancak, kararsız seçmenlerin önemli bir bölümünün "Bugün seçim yapılsa hangi parti kazanır?" şeklindeki sorumuza parti adı belirterek yanıt vermemiş olmaları nedeniyle, kararsızlar yine seçim sonucunu belirleyecek kadar geniş bir grup olarak kalıyor.

Seçim Bugün Yapılsa?

ANAP, 83'teki seçmenlerinin çoğunu yitirdi

12 mayıs

Araştırma Servisi — 6 Kasım 1983 seçimlerinde oy veren seçmenler, bugün seçim yapılsa hangi partiyi destekleyecek? 1983 seçimlerinden bugüne hayatta kalan tek parti olan ANAP'ın seçmenleri, yine ANAP'a mı oy verecek, yoksa tercihlerinde önemli değişiklikler mi oldu? O seçimde, bugün artık var olmayan HP ve MDP'ye oy verenler, bugün hangi yönde oy kullanma eğiliminde?

Bu soruları yanıtlayabilmek için yaptığımız çözümlemeler, 1983'te ANAP'a oy verenlerin ancak yüzde 44,9'unun, başka bir ifadeyle yarısından az bir bölümünün, yine ANAP'a oy vermeyi düşündüğünü gösterdi. 1983'teki ANAP seçmenlerinin dörtte biri (yüzde 25'i) ise, bugün hangi partiye oy vereceği konusunda karar verebilmiş değil. Öte yanda, her sekiz ANAP seçmeninden biri (yüzde 12.6'sı) bugün SHP'ye oy vermek kararında. Yaklaşık bir o kadarı da (yüzde 11,6) DYP'ye oy verecek. Yüzde 4 oranında bir bölümü de sandığa gitmeyeceğini söylüyor.

Bu sonuçlara bakıldığında, ANAP seçmenlerinin büyük bölümünün dağıldığı görülüyor. ANAP'ın oylarından, küçük, ama önemli birer parçasını SHP ve DYP götürüyor. SHP'ye giden oyların, 1983 seçimlerinin olağanüstü koşullarında ANAP'a yönelen, normal koşullarda sol partilere oy veren ve şimdi "yuvaya dönen" seçmenler olduğu kolaylıkla söylenebilir.

Sağda ANAP'a rakip parti olan DYP'nin ANAP oylarının onda bir dolayında bir bölümünü kendine çekmeyi başarabildiği görülüyor. Bugün ANAP seçmenlerinin yaklaşık bir çeyreklik bölümünü oluşturduğunu saptadığımız **"kararsız ANAP'lılar"**'ın, önümüzdeki seçimlerde partilerarası rekabetin ana konularından biri olacağı anlaşılmakta.

Eski HP'nin seçmenlerinin yüzde 69,9'u, başka bir ifadeyle onda yedisi bugün seçim olsa SHP'ye oy verecek. Bunların yüzde 3,8'i de DSP'yi destekliyor. HP'li seçmenler arasındaki yüzde 14.8'lik "kararsızlar" grubunun, soldaki partilerden hangisine oy vereceği konusunda henüz tercihlerini belirleyememiş seçmenler olduğu söylenebilir. Eski HP seçmenleri arasında bugün sağ partilere (ANAP ya da DYP) oy vermeyi düşünen yüzde 7,8 oranında bir kesimin bulunduğu da gözleniyor.

Araştırmamızın ilginç sonuçlarından biri de, 4 mayıs tarihinde kendi kendini fesheden MDP'nin, seçmen nezdinde de çok büyük ölçüde feshedilmiş bir parti olduğunun görülmesi. 24-27 nisan tarihleri arasında yapılan **Cumhuriyet** seçim anketine göre, 1983 seçimlerinde MDP'ye oy veren seçmenlerin sadece yüzde 11,2'si, bugün seçim yapılsa yine MDP'ye oy vermeyi düşünüyordu. Geriye kalan MDP oyları, ilki başta olmak üzere DYP, SHP ve ANAP arasında paylaşılıyor. MDP'lilerin % 21,7'si DYP'ye, % 16,8'i SHP'ye, % 14,8'i de ANAP'a oy verecek.

MDP seçmenleri arasında bugün SHP ya da DSP'ye oy vermeye kararlı olanların yüzde 20 dolayına ulaştığı görülmekte. Bu bulgu, normal olarak sol partilere oy veren seçmenlerin bir kesiminin de 1983 seçimlerinin olağanüstü koşullarında MDP'ye oy vermiş olduğuna işaret ediyor.

MDP seçmenlerinin yüzde 22,5'inin ya da yaklaşık dörtte birinin henüz hangi partiye yöneleceğine karar veremediği gözleniyor. Partinin bugün fesholunmuş olduğu dikkate alındığında, MDP seçmenlerinden üçte birinin (yüzde 33,7) hâlâ diğer partilerce paylaşılmayı beklediği anlaşılıyor.

YENİ SEÇMENLERİN EĞİLİMLERİ

1983'te henüz seçmen yaşına gelmemiş olmaları nedeniyle oy kullanmayan, bugün seçim yapılsa ilk kez oy verecek olan yeni seçmenler, seçim anketimize yanıt veren 1776 kişinin yüzde 8,4'lük bir bölümünü oluşturuyor.

Seçmen kitlesine ilk kez katılacak olan bu grupta, hangi partiye oy vereceği konusunda kararsız olanlar (yüzde 22,2), geneldeki kararsızlar oranına çok yakın. Yeni seçmenler arasında ANAP ve SHP'ye oy vereceğini belirtenlerin oranı birbirine hayli yakın olmakla birlikte, ANAP'lıların ağır bastığı görülüyor: Yüzde 32,1 ANAP'a, yüzde 28,2 SHP'ye yöneliyor.

Yeni seçmenler arasındaki kararsızların seçim günü diğer yeni seçmenler gibi davranmaları halinde,

sağ partilere oy verecek olanların oranının sol partileri destekleyenlere göre bir miktar daha yüksek olduğu gözleniyor.

BUGÜN ANAP, SHP VE DYP'Yİ DESTEKLEYEN SEÇMENLER 1983'TE KİME OY VERMİŞTİ?

Bugün seçim yapılsa ANAP'a oy vereceklerini bildirenlerin yüzde 64,4'ü ya da üçte ikisi, 1983 seçimlerinde oyunu yine ANAP'a vermişti. Bugünkü ANAP seçmenlerinin yüzde 11,2'si MDP'den, yüzde 5,9'u HP'den transfer olan oylar. ANAP'a oy vereceklerin geri kalanı yeni seçmenlerden (yüzde 10,6) ve 1983'te seçme hakkı olup da oy kullanmayan ya da geçersiz oy kullananlardan (yüzde 6,7) oluşuyor.

Bu sonuçlar, ANAP'ın 1983'ten bu yana kazandığı yeni oyların büyük bölümünün yeni seçmenlerden ya da o seçimde oy kullanmamış olanlardan kaynaklandığına işaret ediyor. Bunların ANAP'a oy vermeyi düşünen seçmenler arasındaki oranı yüzde 18,5. MDP ve HP'den ANAP'a kayan oyların payı ise yüzde 17,1 oranında.

SHP SEÇMENLERİ KİMLER?

Bugün seçim yapılsa SHP'ye oy verecek seçmenlerin yüzde 56,7'si 1983 seçimlerinde HP'ye oy verdi. SHP'nin oylarının dörtte bir dolayındaki bir bölümü ise, 1983'te ANAP'ı ve MDP'yi destekleyen seçmenlerden geliyor. Bugünkü SHP seçmenlerinin yüzde 15,1'i 1983'te ANAP'a, yüzde 10,6'sı da MDP'ye oy vermişti. Yeni seçmenlerin ve 1983'te oy vermeyenlerin SHP seçmenleri arasındaki payı (yüzde 16,7) ANAP'a göre, biraz daha düşük.

DYP OYLARININ KAYNAĞI

Bugün seçim yapılsa oyunu DYP'ye vereceğini söyleyenlerin büyük çoğunluğunu, 1983 seçimlerinde MDP ve ANAP'a oy verenler oluşturuyor. DYP'nin alacağı oylarda, MDP ve ANAP kaynaklı seçmenlerin payları hemen hemen eşit büyüklükte. DYP seçmenleri arasında 1983'te MDP'ye oy verenler yüzde 40,6 oranında iken, ANAP'a oy vermiş olanların oranı da yüzde 39,3.

DYP'ye oy vermeyi düşünen seçmenlerin çok küçük bir bölümü (yüzde 4,2) 1983'te oyunu HP lehine kullananlar. DYP oylarında yeni seçmenlerin payının (yüzde 5,5), hem ANAP'a hem de SHP'ye oranla daha düşük olduğu gözleniyor. DYP seçmenleri arasında yukarı yaş gruplarının ağır basması, seçim anketimizin başka sonuçlarıyla da desteklenen bir bulgu.

Cumhuriyet Seçim Anketi İçin Ne Dediler?

Özal: Bizim parti en büyük

13 mayıs

Araştırma Servisi — "Bugün seçim yapılsa oyunuzu hangi partiye verirdiniz?" şeklindeki sorumuza verilen yanıtlarda SHP (yüzde 32,1) ANAP'ı (yüzde 26,8) geride bırakıyordu. "Bugün seçim yapılsa hangi parti kazanır?" sorusuna verilen yanıtlarda ise hayli farklı bir sonuç çıkmakta. Seçmenlerin yüzde 32,2 dolayındaki en büyük bölümü, seçimler bugün yapılsa, ANAP'ın galip çıkacağına inanıyor. Seçimleri SHP'nin kazanacağına inanların oranı yüzde 22,4. Seçim sonucunda bir koalisyonun zorunlu hale geleceğini düşünenler ise seçmenlerin yüzde 10,5'lik bir bölümü. DYP'nin kazanacağını söyleyenler (yüzde 6,4) ve diğer partilere kazanma şansı tanıyanlar toplam yüzde 8,8 oranında. Bu konudaki soruya "Bilmiyorum" yanıtını verenler ise oldukça geniş bir kesim: Her dört seçmenden biri (yüzde 26,1) bugün seçim yapılsa sandıktan kimin galip çıkacağı hakkında bir fikre sahip değil.

İKTİDARDA OLMANIN ÜSTÜNLÜĞÜ

Yukarıda sıraladığımız sonuçlar, bugün seçmenler arasında seçimleri hangi partinin kazanacağı konusunda hâkim bir kanı bulunmadığını gösteriyor. Ancak, ANAP'ın oy sıralamasında SHP'nin gerisinde kalmasına karşılık, ANAP'ın seçimleri kazanacağına inanların, SHP'nin kazanacağına inananlardan daha kalabalık olması, seçmenlerde iktidarda olan partiyi şanslı görme kanısının yaygın olduğunu düşündürüyor. Seçim anketimizin parlamentoda temsil edilme şansına sahip olduğunu gösterdiği, önde gelen üç partinin seçmenlerinin **"Kim kazanır?"** sorusuna verdikleri yanıtların irdelenmesi bu gözlemi doğruluyor.

ANAP'a oy verecekler arasında, seçimleri oy verdikleri partinin kazanacağına inanların oranı yüzde 65,2. Bu oran SHP seçmenleri arasında yüzde 56,8'e, DYP seçmenleri arasında da yüzde 44,4'e iniyor. SHP ve DYP'ye oy verecekler arasında seçimleri ANAP'ın kazanacağına inanlar oldukça kalabalık birer grup oluşturmakta. SHP'lilerin yüzde 16,7'si, DYP'lilerin yüzde 14,1'i seçimlerden ANAP'ın galip çıkacağını düşünüyor. ANAP'lı seçmenler arasında SHP ve DYP'ye şans verenlerin oranı ise sırasıyla yüzde 3,6 ve yüzde 1,8'i geçmiyor.

SEÇMENLER NE KADAR KARARLI?

Seçim anketimizde "Bugün seçim yapılsa hangi partiye oy verirdiniz?" sorusunun hemen ardından yönelttiğimiz bir başka soru, "Oyunuzu bu partiye verme konusunda kararlı mısınız, yoksa kararınız değişebilir mi?" şeklindeydi. Bu soruyla, çeşitli partilerin seçmenlerinin ne denli kararlı olduğu hakkında bir fikir edinmek istiyorduk.

Araştırma bulgularına göre, üç büyük partinin (SHP, ANAP ve DYP) seçmenleri arasında en kararlı olanlar, oyunu SHP'ye vereceğini bildirenler. SHP'ye oy vereceğini söyleyenlerin yalnızca yüzde 16,5'i bu kararlarının değişebileceğini belirtti. Bu oran, DYP seçmenleri arasında biraz yükselerek yüzde 19,9'a, ANAP seçmenleri arasında ise hayli yükselerek yüzde 38,0'a ulaşmakta. Başka bir ifadeyle bugün seçim yapılsa oyunu ANAP'a vereceğini söyleyen her on kişiden dördü, fikrini değiştirip oyunu başka bir parti lehine kullanabileceğini belirtmekte.

Küçük partilerin seçmenleri arasında kararlılık oranı SHP ve DYP'den de yüksek. Fikrini değiştirebileceğini söyleyen DSP ve RP seçmenlerinin oranı, sı-

rasıyla yalnızca yüzde 8,4 ve yüzde 6,5. MÇP seçmenleri arasında ise bu oran yüzde 22,7'ye kadar yükseliyor.

YAKIN HİSSETTİĞİNİZ PARTİ VAR MI?

Seçmenler oylarını, görüşlerini kendi görüşlerine yakın bulduklarını partilere mi veriyorlar, yoksa parti tercihlerinde esas olarak başka etkenler mi rol oynamakta? Bu soruya ışık tutmak amacıyla, seçim anketimizde "Görüşlerini kendinize yakın hissettiğiniz bir parti var mı?" sorusunu yönelttik. Seçmenlerin yaklaşık yarısı (yüzde 51) bu soruya olumlu yanıt verdi. Olumlu yanıt verenler erkek seçmenler arasında yüzde 59'a kadar çıkarken, kadınlar arasında yüzde 42'ye düşüyordu. Bu farkı, ülkemizde erkeklerin kadınlara nazaran nispeten daha yüksek eğitimli ve siyasi konularda daha bilgili olmalarıyla açıklayabiliriz.

Bulgularımız, görüşlerine yakın bir partinin bulunduğunu söyleyen seçmenlerin (pek az istisna ile) oylarını bu partiye verdiklerini gösterdi. Bu nedenle, "Görüşlerini kendinize yakın bulduğunuz bir parti var mı?" sorusuna verilen olumlu yanıtlar, çeşitli partilerle seçmenleri arasındaki bağlılık ilişkisine bir ölçü olarak görülebilir.

Anket sonuçlarına göre, DYP ve SHP seçmenlerinin dörtte üçe yaklaşan bir bölümü (sırasıyla yüzde 72,7'si ve yüzde 71,9'u) görüşlerine yakın bir partinin varlığını ifade ederken, ANAP seçmenleri arasında bu oran yüzde 56,7'ye iniyor. Beklenebileceği üzere, söz konusu oran, hangi partiye oy vereceği konusunda kararsız seçmenler arasında yüzde 8,3'e kadar düşüyor.

Bu sonuçlar, gerek DYP gerekse SHP seçmenlerinin ANAP seçmenlerine nazaran partilerine daha bağlı olduğuna işaret ediyor.

SHP VE DYP SEÇMENLERİNDE FARKLILAŞMA

Üç büyük partinin seçmenleri cinsiyet, yaş grubu, eğitim düzeyi ve çalışma durumu gibi temel bazı demografik ve ekonomik göstergeler açısından karşılaştırıldığında, aralarında önemli sayılabilecek farklar bulunmadığının saptanması, araştırmamızın ilginç sonuçları arasındaydı. Bu bağlamda aşağı yaş gruplarmdan yukarı yaş gruplarına çıkıldıkça SHP'nin seçmen payının azaldığını gözledik. Seçmenlerin eğitim gruplarına göre dağılımı irdelendiğinde ise, eğitim düzeyi yükseldikçe SHP'nin seçmen payının da arttığı görüldü. DYP için ise her iki eğilimin tersi geçerliydi.

Türkiye'nin Avrupa Adaylığı ve Kimlik Bunalımı...

ALİ SİRMEN *14 mayıs*

Baharla birlikte başlardı delikanlının coşkusu ve korkusu. Uyanan doğa, yakmaya başlayan güneş, kanını kaynatır, yaklaşan yazın belirtileri, onda rügârın Göztepe'nin çamlarında ıslıklandığı temmuz akşamlarının bisiklet gezileri, Moda koyundaki mavi denizle, sandalla, mayolu genç kızlarla bezeli düşleri besledi.

Delikanlının coşkusunu anlamak kolaydı. Ya korkusu?

Korkusu yaklaşan ders yılının sonundan kaynaklanıyordu. Bütün yıl futbol topunun, düşlerinin, romanlarının, öykü kitaplarının peşinden koşmuş olan delikanlı, şimdi yürek çarpıntısıyla bekliyordu yıl boyu boşladığı fizik, kimya, cebir ve geometriden alacağı notları. Öğretmenler kurulu toplantılarını endişeyle kolluyor, "Bedenci beni tutar, edebiyatçı da arka çıkar; hiç değilse üç dersten bütünlemeyi kurtarırız" diye hesaplar yapıyor, araya adamlar sokuyordu. Müdürün emektar ve forslu odacısı Kara Hasan'ı seferber edip, sonuçları bir an önce öğrenmeye çalışıyordu.

Haşarı, dalgacı delikanlı hem okulu bir an önce bitirmek istiyor hem de bu isteğin gereğini bir türlü yerine getiremiyordu. O yüzden de yıllar yılı mayıs ayı geldi mi, öğretmenler kurulunun toplantı odası önündeki koridoru arşınlıyordu, yüreğinde baharın coşkusu ve sınıfta çakmanın korkusu ile...

★

AET Dışişleri Bakanlarının önceki günkü Brüksel toplantısının sonucu bir kez daha yürek çarpıntısıyla beklendi Ankara'da. Pazartesi toplantısında gündemde olan Türkiye konusu somut bir sonuca bağlanmadı. Ancak, Yunanistan'ın sürekli Türkiye'yi AET kapısında bekletme politikasında bir yumuşama olduğu, Haralambopulos'un, Ankara'nın Rumların İstanbul'daki mallarının transferini yasaklayan 1964 tarihli kararnameyi kaldırması halinde uyum anlaşmasının imzalanmasını kabul edeceğini bildirildi.

Türkiye'nin AET ile ilişkileri ve Ortaklık Konseyinin toplanması konusunda şu anda iyimserler ile kötümserlerin görüşleri çelişiyor. Bunların hangilerinin savlarının, ne ölçüde gerçekleşeceğini zaman gösterecek.

Somut gelişmeler için ise 16-17'si günleri Bakanlar Konseyi toplantısının yapılacağı, 19-20'sinde ise, Cheysson'un Ankara'ya geleceği haziran ayını beklemek gerek.

AET sorununun bütün yönleriyle gündeme geldiği şu sıralarda, Avrupa ile aramızdaki ana sorunun ne olduğu sorusu da bir kez daha güncellik kazanıyor doğal olarak.

Bu soruya çok değişik çevrelerden, çok değişik yanıtlar alabiliriz. Teknik ayrıntıları bir yana bırakır ve olaya genel çizgiler içinde bakarsak, Türkiye'nin bin dokuz yüz altmışlı ve yetmişli yıllarda AET ile en büyük sorununun ülkemizin ekonomik entegrasyonu nasıl sağlayacağı, hem böyle bir girişimi gerçekleştirip, hem de ekonomisini çökmekten nasıl koruyabileceği noktasında odaklandığını görürüz. Altmışlı yıllarda, sol basın, ekonomi profesörleri ve

NUH PEYGAMBER'in SEYİR DEFTERİ
Yalçın Pekşen
4. bası, 600 lira, Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
ÖYS Hızlandırılmış Kurslar
2 Haziran - 26 Haziran
Merkez 527 92 11
Şube 522 75 76

63. Yıl; Sayı: 22172 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 16 Mayıs 1986 Cuma

ÖSS'yi kazananlar

Özel ekimizi bugün bayinizden isteyiniz

Sınava giren yaklaşık 505 bin adaydan 110'un üzerinde puan tutturan 235 bin 748 aday ikinci basamak sınavına girmeye hak kazandı.

En başarılı iller sıralamasında Ankara birinci, İstanbul ikinci oldu. İzmir ise puan ortalamasında en başarılı il olarak öne çıktı.

Sınavı kazanamayan öğrencilerin üzülmemesi gerektiğini söyleyen Prof. Günalp, "Hayata küsmek yersizdir" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ÖSS sınavının dün açıklanan sonuçlarında 110'un üzerinde puan tutturan 235 bin 748 aday ikinci basamak sınavına girmeye hak kazanırken, en başarılı iller, sıralamada ilk 10'a giren 5 öğrencisiyle Ankara (birinci) ve 2 öğrencisiyle İstanbul (ikinci) oldu.

Birinci basamak sınavında Ankara Fen Lisesi'nden "Alkan Kabakçıoğlu 204 647 puanla birinci, Ankara Atatürk Anadolu Lisesi'nden Levent Öktem 203 613 puanla ikinci, TED Ankara Koleji'nden İlhan Yaşar Mehmet Özüm 203 599 puanla üçüncü oldular.

ÖSYM Başkanı Prof. Altan Günalp, ÖSS sınavında en yüksek başarı puanının 204 647, en düşük puanın ise 61 olduğunu söyledi. Prof. Günalp Ankara ve İstanbul'dan sonra en başarılı illerin İzmir, Bursa, Kocaeli olduklarını belirtti. İzmir, ÖSS sınavını kazanan öğrencilerinin tutturdukları toplam ortalama 117 674.59.99 puan ile en başarılı il olarak öne çıktı. Puan toplamında diğer iller sırasıyla İstanbul (117 439.59.92), Bursa (116 636.58.99) Kocaeli (114 409 55.201, Ankara (113 479.52 15).

Buna göre en başarısız iller de Mardin (100 790.24.04), Kars (099 261.23.41), Hakkâri (094 504.16.94).

20 nisanda yapılan birinci basamak sınavının ardından 235 bin 748 öğrenci 29 haziranda 20 ilde yapılacak ikinci basamak sınavına girecekler.

Bu arada Prof. Günalp ÖSS sınavını kazanamayan öğrencilere bir çağrı yaparak üzülmemeleri gerektiğini şu sözlerle ifade etti:

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

İşte ilk 10

Alkan Kabakçıoğlu *Ankara Fen*
Levent Öktem *Ankara Atatürk Anadolu*
İlhan Yaşar Mehmet Özüm *TED Ank.*
Elza Erkip *TED Ankara Koleji*
Murat Erkut *Ankara Fen Lisesi*
Mehmet Deniz Ertaş *İzmir Fen Lisesi*
Ali Düzova *Galatasaray Lisesi*
Harun Küçük *Samsun Namık Kemal*
Fazıl Rıfat Sönmez *Atatürk Fen Lisesi*
Şenol Gülgönül *Muharrem Hasbi Lisesi*

BİRİNCİ ALKAN KABAKÇIOĞLU, MATEMATİK OLİMPİYATLARINA HAZIRLANIYOR.

İKİNCİ LEVENT ÖKTEM: FUTBOL OYNAMAYI VE BİLGİSAYARI SEVİYORUM.

ÜÇÜNCÜ İLHAN YAŞAR MEHMET ÖZÜM: HEDEFİM ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ 8. Sayfada

Nasıl konut sahibi olunur?

Biraz paranız var, taksit de ödeyebilirsiniz.
Öyleyse konut edinmeniz olası.
Ama dikkat...
Yolunuzda önce arsa spekülatörleri sonra da bazı üçkâğıtçı kooperatifler ve şirketler var...
Konut sahibi olmaya olacaksınız, ama biraz sıkılıp üzülebilirsiniz...

FÜSUN ÖZBİLGEN araştırdı, yazdı...

Pazar günü Cumhuriyet'te

Demirel ANAP'a da çengel attı

...Ve DYP grubu Mecliste

***DYP**, 20 milletvekilinden sonra dün gece de HP kökenli Tevfik Güneş'i transfer etti. Eski MDP'li Turgut Gülez de bugün ABD'den dönerek kayıt yaptıracak.*

***DYP** Genel Başkanı Cindoruk, grup kurmalarının Türk demokrasi yaşamında önemli bir adım olduğunu belirterek, "Geçmişte olanları unuttuk" dedi.*

***Demirel**, ANAP'lı ve bağımsız milletvekilleriyle görüşmeye başladı.*

10. Sayfada

Mecliste durum

ANAP	227
SHP	84
HDP	21
DYP	21
DSP	4
VAP	2
Bağımsız	30
Boş	11

(Bağımsız Turgut Gülez, yurtdışından dönüşünde DYP'ye kayıt yaptıracak.)

TBMM BAŞKANLIK DİVANI GÖRÜŞÜ:

Yeni parti kuranlar ve partisi kapananlar 84 dışı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Son günlerde yoğunlaşan milletvekili transferleri üzerine dün sabah toplanan TBMM Başkanlık Divanı, partisinden istifa eden milletvekillerinin bir başka partiye kurucu olmalarının ve partisi kapatılan milletvekillerinin bir başka partiye geçmelerinin anayasanın 84. maddesine aykırı olmadığı yolunda görüş bildirdi.

Başkanlık Divanı, partisinden istifa etmiş veya partisinden istifa ettikten sonra eski partisi kapatılmış milletvekillerinin bir başka partiye geçmeleri konusunda ise, anayasanın 84. maddesine göre bir rapor hazırlamak üzere alt komisyon oluşturdu.

Başkanlık Divanı'nın bu görüşüne göre eski HP'den ve münfesih MDP'den VAP, DSP ve HDP'ye kurucu üye olan milletvekilleri de münfesih MDP'den ANAP ve DYP'ye geçen milletvekilleri, anayasanın 84. maddesi kapsamına girmediler.

6 Kasım 1983 seçimlerinden bu ya-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Özal, transferi anlattı, Evren dinledi

ANKARA'DAN
YALÇIN DOĞAN

Kıyasıya rekabet...

ANKARA — Sonunda [illegible] Türk siyasal yaşamında [illegible] "parti ile hükümet" arasındaki [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

***DYP**'ye girmesi beklenen Işılay Saygın'ın da ANAP'a katılmasıyla iktidar partisinin sandalye sayısı 227'ye yükseldi.*

***Özal**, Cumhurbaşkanı ile görüştükten sonra gazetecilerin sorularını yanıtlarken, "Eylül ayında TBMM açıldığında her şey yerli yerine oturur" dedi.*

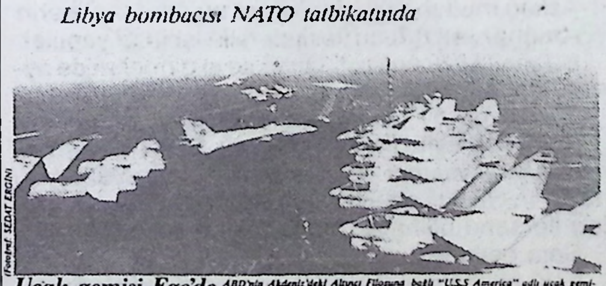
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP dün de transfer faaliyetlerini sürdürüp ve DYP'ye girmesi beklenen bağımsız İzmir Milletvekili Işılay Saygın'ı saflarına alırken Başbakan Turgut Özal, milletvekillerinin parti değiştirmelerini sınırlayan anayasanın 84. maddesinin TBMM'nin açılış tarihi olan eylül ayına kadar askıya alınacağını söyledi.

İzmir Milletvekili Işılay Saygın, Başbakanlık konutunda düzenlenen bir törenle ANAP üyesi oldu. Cumhurbaşkanı Evren'le görüşmesinden sonra bir gazetecinin, "Işılay Saygın'ın ANAP'a girmesi söz konusu mu?" sorusuna, "Bilmiyorum, olduğu zaman çağırırız siz de görürsünüz" yanıtını veren Özal, 15 dakika sonra konutunda Saygın için düzenlenen törene katıldı. Saygın törenden sonra bir soru üzerine, "ANAP'a katılmakla her şeyi söylediğimi sanıyorum. Ben eski politikacıyım, ama fazla konuşmayı sevmem" karşılığını verdi. ANAP'ın 227. milletvekili olan Saygın, bir gün önce ANAP'a giren İrfan Aykut'un, "Bu milletvekili transferlerinden utanıyorum" sözleri anımsatılınca, "Utanacak ne varmış bunda? Utanıyorsa kendi bilir" dedi. ANAP'ın "hareketçi" kanadından Alpaslan Pehlivanlı ile son derece samimi görünen Saygın daha sonra Genel Sekreter Mustafa Taşar tarafından kendisine ayrılan özel bir arabayla konuttan ayrıldı.

Öte yandan, Başbakan Özal, son milletvekili transferlerinin 12 Eylül öncesiyle bir benzerliği olmadığını ileri sürerek, "Son günlerde milletvekillerinin [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Libya bombacısı NATO tatbikatında

(Fotoğraf: SEDAT ERGİN)

Uçak gemisi Ege'de *ABD'nin Akdeniz'deki Altıncı Filosuna bağlı "U.S.S America" adlı uçak gemisi NATO tatbikatı için hafta başından bu yana Ege'de seyrediyor. Bundan üç hafta kadar önce ABD'nin Libya'ya karşı giriştiği hava saldırısına katılan "U.S.S America", bu kez NATO'nun "Distant Hammer-86" tatbikatında görev aldı. Libya harekâtına katılan uçaklar, "U.S.S America" Ege'de seyrederken düzenli bir şekilde eğitimlerini sürdürüyorlar. Bir grup Türk pilotu da NATO tatbikatı çerçevesinde uçak gemisinde konaklıyor. Türk pilotları A-6 tipi avcı uçaklarında Amerikalı pilotlarla birlikte uçarak eğitim yapıyorlar. NATO'nun "Distant Hammer-86" tatbikatı bugün sona eriyor.*

ANADOLU LİSELERİ

2 soru iptal

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anadolu liseleri ve özel Türk yabancı okullar sınavının tartışmalı sorularından ikisi iptal edildi. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, sınav sonuçlarını 100 yerine 98 soru üzerinden değerlendirecek.

Sınavda sorulan ve tartışmalı olan soruları inceleyen Bakanlık Komisyonu test 1'de yer alan 32 ve 37. soruları "bilimsel bakımdan hatalı" bularak iptal etti.

(Arkası Sa. 4, Sü. 3'te)

Açıköğretimcilere kapı kapatanlara tepki

'Kimsenin mezunlarımız hakkında önyargılı olma hakkı yok'

Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen, Açıköğretim Fakültesi mezunlarının müfettiş yardımcılığı sınavına alınmamasını eleştirdi.

Haber Merkezi — Türkiye İş Bankası'nın açtığı "müfettiş yardımcılığı ve eğitim uzmanı yardımcılığı sınavı"na, Açıköğretim Fakültesi mezunlarının kabul edilmemesi, öğrenciler arasında tepkiyle karşılanırken, bankanın tutumu, Anadolu Üniversitesi yönetimince de eleştirildi.

Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen tarafından yapılan konuyla ilgili

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Tütün tekeli kaldırılıyor

Yabancılar sigara üretip satabilecek

***Bakanlar Kurulu**, sigara üretiminde devlet tekelini ortadan kaldıran yasa tasarısını onaylayarak, sigara üretimini yerli - yabancı özel sermayeye açmayı kararlaştırdı. Yasa tasarısı, TBMM'de görüşülüp kabul edildikten sonra yürürlüğe girecek.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu, sigara tekelini kaldıran yasa değişikliğini onayladı. Yerli veya yabancı özel sermayenin sigara üretimine girmesine izin verildi. Tütün alışverişini düzenlemek üzere borsalar kurulacak.

Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin dün düzenlediği basın toplantısında, 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Yasası'nda öngörülen değişiklikleri açıkladı. Bakanlar Kurulu'ndan geçen yasa değişikliği belli başlı şu maddeleri içeriyor:

1. Sigara tekeli kalkıyor: Yerli veya yabancı sermaye tütün mamulleri üretebilecek. Tekel yerli veya yabancı ortaklıklarla yeni üretim alanlarına girebilecek. Maliye ve Gümrük Bakanlığı özel sigara üretimi ile Tekel'in ortaklık esaslarını yönetmeliklerle belirleyecek. Özel sigara üre-

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

YABANCI SERMAYE KİMLERLE FLÖRT EDİYOR?

13. Sayfada

Tarım ve kültüre KDV desteği

***Bakanlar Kurulu**, 8 yasa tasarısını kabul ederek TBMM'ye sevk etmeyi kararlaştırdı. Tasarılardan biri ile KDV'nin tarım ürünleri ile gazete, kitap ve dergi gibi yayınlara farklı düzeyde uygulanması için Bakanlar Kurulu'na yetki veriliyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Tarım ürünleri de gazete, kitap ve dergi gibi yayınlar üzerindeki KDV'yi farklı uygulama yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilecek.

Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, Bakanlar Kurulu'nun temel gıda maddelerinde olduğu gibi tarım ürünlerinde, gazete, kitap, dergi gibi yayınlarda farklı KDV uygulama yetkisini alacağını bildirdi. TBMM söz konusu yetki tasarısını onaylarsa, Bakanlar Kurulu'nun söz konusu ürünlere, temel gıda maddeleri gibi sıfır veya düşük oranda KDV uygulama olanağı doğacak.

KDV Yasası'nda gidilen bir değişiklikle, ihracatçının önce KDV ödemesi ve sonradan vergisini geri alması uygulamasından vazgeçiliyor. Bunun yerine getirilen sistemde ihracatçı, ima-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Şişe süt satışlarında yüzde 3-15 azalma

Radyasyon şüpheli sütten kaçış

SÜTÇÜLER NE DİYOR?

SEK: *Günlük süt satışlarında yüzde 3'lük bir azalma oldu. Satın alınan sütlerin tamamını tetkik ediyoruz. Satışlarımız normal seviyesine geliyor.*

Gülüm Sütü: *Satışlarımız yüzde 15 oranında azaldı. Bütün sütleri inceliyoruz. Hiçbir şey çıkmadı. Satışlar normale dönüyor.*

Mis Sütü: *Vatandaş, özellikle eski tarihli olarak üretilmiş sterilize (kutu) sütleri tercih ediyor. Pastörize (şişe) süt satışlarındaki düşmeye ters olarak bizim kutu sütlerimizin satışında artış oldu.*

Pınar Sütü: *Günlük sütlerdeki düşüş, kutu içindeki uzun ömürlü sütlerin satışının artışına yansıdı.*

Haber Merkezi — Türkiye Atom Enerjisi Kurumu yetkililerinin açıklamalarına karşın özellikle yurdumuzun batı bölgelerinde oturan yurttaşlarda "gıdalarda radyasyon bulaşıklığı" endişesi sürüyor. Pastörize süt (şişe) satışlarında bir gerileme görülürken, sterilize (kutu) süt satışlarında ise artış olduğu belirtiliyor. Türkiye'den gıda alımı yasağı'dan sona eren Avusturya, bu süreyi 22 mayısa uzatırken, patatesi yasak dışına çıkardı.

Geçen ayın sonlarında yaşanan radyasyon tehlikesinin pastörize süt satışlarında bir gerilemeye, sterilize süt satışlarında ise bir artışa neden olduğu belirtiliyor. Yoğurt satışlarında ise herhangi bir değişiklik gözlenmediği vurgulanıyor.

Süt Endüstrisi Kurumu (SEK) İstanbul Fabrika Müdürü Bülent Tanulku radyasyon kuşkusu yüzünden günlük süt satışlarında yüzde 3 oranında bir azalma görüldüğünü, ama şu sıralar satışların normal seviyesine yükseldiğini belirterek, "Satın aldığımız sütlerin tümünü tetkik

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Dar Çerçeve...

Son transferler bir gerçeği ortaya koymuştur: "6 Kasım masası"nın tutmadığını!

Başka neyi?

"Antimilitarizm edebiyatı" yapan DYP'nin de hiç öyle "kalbinin partisi" olmadığını.

Ve ayrıca, kimsenin 12 Eylül öncesinden ders almaya niyetli olmadığını.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

aydınlar tarafından dile getirilen bu kaygının, başlangıçta işadamlarımızı hiç de etkilemezken, yetmişli yıllarda bu kez bu sonuncu kesimin aynı konudan hem de her geçen gün artan dozda feryada başladıklarını da belirtmek gerek.

Seksenli yıllarda Türkiye ile AET arasındaki sorunların önemli değişikliklere uğradığını görüyoruz. Önce 24 Ocak Kararları ve onun ardından da, aynı politikayı daha da baskıcı yöntemlerle kimseye gık deme olanağını vermeden sürdüren 12 Eylül harekâtı ile Özal, vahşi kapitalist uygulamasıyla Türkiye'nin ne pahasına olursa olsun, dışa açılması ve neye patlarsa patlasın, acısı kimin sırtından çıkarsa çıksın, hangi alanda özveriyi gerektirirse gerektirsin Batı dünyası ekonomisiyle entegrasyonu konusunda hatırı sayılır biçimde ve bir ölçüde geri dönülmez şekilde yol alınca, dışa açılma ve entegrasyonun nelere patlayacağı sorusu önemini yitirdi.

Ama bu kez de, bu tür bir ekonomik politikanın sosyal ve sendikal hakların kullanılması yolunda doğuracağı sorunlar ile 12 Eylül modelinin insan haklarını çiğneyen baskıcı yönetimi baş sorun halini aldı. Seçimlerle iktidarın görünüşteki sivilleşmesi bile, insan haklarının çiğnenmesini ortadan kaldırmadığı ve çağdaş standartlara uygun bir demokrasiyi sağlayamadığı için, "6 Kasım olayı" Türkiye ile Avrupa arasındaki sorunlara kesin somut bir çözüm getiremedi. Bugün de kanımız odur ki, 1982 Anayasası'nın egemen kıldığı baskıcı düzen sürdükçe, bir iktidar değişikliği bile ilişkilerde beklenen gelişmeyi kolaylıkla sağlayamayacaktır.

Ancak, sözü edilen sorun aşılmaz da değildir. ANAP'ın yerine iktidar olması olası güçlerin, bir yandan sosyal ve sendikal hak ve özgürlüklerin kullanılabileceği bir ekonomik model için gerekli düzeltmeleri getirmesi, Türkiye'de çağın ve Avrupa'nın standartlarına uygun bir demokrasinin uygulanabilmesi için gerekli yasal değişiklikleri gerçekleştirmesi, daha sonra ise, gerekli ittifakları sağlayacak anayasa değişikliğini yapması olanaksız değildir.

Ama bütün bu gerçekleşmesi güç de olsa olası değişiklikler, Türkiye'nin Avrupa ile sorunlarının çözülmesi yolunda yeterli adımlar olarak kabul edilebilir mi?

Ne yazık ki, bu soruyu kesin bir "evet" ile yanıtlamak olanaklı değil.

Çünkü Türkiye'nin Avrupa ile sorunu geçiş dönemiyle sınırlı olmayan, onun sona ermesinden sonra da sürecek gibi görünen asal bir yapısal bozukluktan Türkiye'nin içinde bulunduğu kimlik (özdeşlik) bunalımından "crise d'identitee"den kaynaklanıyor.

1980'den sonra belirginleşen bu kimlik bunalımı ise her geçen gün artarak sürüyor.

Dar Çerçeve...

UĞUR MUMCU *16 mayıs*

Son transferler bir gerçeği ortaya koymuştur: *"6 Kasım mayası"*nın tutmadığını!

Başka neyi?

"Antimilitarizm edebiyatı" yapan DYP'nin de hiç öyle *"kalıbının partisi"* olmadığını...

Ve ayrıca, kimsenin 12 Eylül öncesinden ders almaya niyetli olmadığını...

Şimdi ara sıra soruyorlar:

— *12 Eylül öncesine dönmek mi istiyorsunuz?*

İşte dönüldü.

DP, 1946 yılında tek parti yönetimine karşı savaşım vererek kimliğini buldu. AP, 1961 yılında, 27 Mayıs ihtilaline karşı sürdürülen savaşı bir *"deve kini"* ile yürüttü...

DP ve AP'nin devamı olduğu ileri sürülen DYP de sahneye *"12 Eylül ile hesaplaşmak"* için çıkıyor izlenimi verdi.

"Çıkıyor izlenimini verdi" diyorum çünkü, Sayın Demirel hiçbir zaman askerlere karşı çıkmadı. Ya ne yaptı? Gerektiği zaman askerlerle işbirliği yapıp, anayasa değiştirdi. 12 Mart'ta Erim hükümetine bakan ve güvenoyu verdi.

Demirel'in 12 Mart günlerinde askerlerle tam bir uyum sağlayıp, sonra birdenbire *"celallenmesinin"* nedenini sormuşlar.

Bir siyasetçi Demirel'in bu tutumunu o günlerde şöyle yorumlamış:

— *Menzil dışına çıktı da ondan!*

Ondan ya da şundan; işte arkasında Demirel'in bulunduğu DYP, 12 Mart'ın TRT Genel Müdürü ve 12 Eylül'ün bakanına kucak açarak *"tarihsel misyonu"*nu sürdürüyor.

DYP'yi *"sivil toplum öncüsü"* gibi görmek isteyen birtakım Marksistlerimiz de herhalde bu oluşumdan gereken dersleri çıkarmışlardır.

Demirel ve arkadaşları, hiçbir zaman Batı türü bir demokrasiden yana olmadılar. Hiçbir zaman başkaları için de özgürlük istemediler. Hiçbir zaman bu anayasanın tümüne karşı çıkmadılar.

Ya ne yaptılar?

Askeri müdahalelerden sonra bu müdahalelerin en bağnaz, en tutucu kesimleri ile işbirliği yaptılar.

Bugün *"MDP enkazı"* için ihaleye girmeleri de aynı tutumlarının sonucudur.

Türkiye'de bir tek *"liberal sağ parti"* yoktur.

ANAP, 12 Eylül ile özdeşleşiyor. DYP'nin *"militarizme karşı yalancı pehlivan tavrı"* hemen sırıtıyor. Yazar'ın HDP'si de aynı hamurdan yoğrulan insanları ile sonu bilinmez bir serüvene çıkıyor.

Sola gelince...

Eski başbakanlardan Sayın Ecevit, pazar günü toplanacak DSP kurultayında bir konuşma yapmaya hazırlanıyor.

12 Eylül'den bu yana ilk kez *"yasaklı bir siyasetçi ve bir eski başbakan"* bir parti toplantısında açıkça konuşacak ve düşüncelerini açıklayacak.

Ecevit'in Türkiye'nin bugünkü durumu hakkında geniş bir değerlendirme yapacağı ve askeri müdahaleler konusunda görüşlerini açıklayacağı sanılıyor.

SHP'de Gürkan—İnönü sorununa henüz bir çözüm bulunmadı. Gürkan, kurultayda genel sekreterlik için de adaylığını koymayacak.

SHP İstanbul il örgütü seçimleri -beklenenin tersine- sakin geçti. Seçimleri, Hasan Fehmi Güneş'in kazanacağını ileri sürenler yanılmadılar. Kurultay delegeleri için kullanılan oylar, başkanlık seçimine göre, daha farklı bir görünüm kazandı ve Aydın Aybay grubundan da bazı üyeler kurultaya delege olabildiler.

Buna karşılık, Güneş'in listesinden müteahhit Hüseyin Cevahir seçilemedi. CHP'nin eski *"ağır topları"* Aytekin Kotil ve Ali Topuz da delege seçilemediler. Aybay ekibini destekleyen fındık tüccarı Fermani Altun da pek etkili olamadı.

Kurultaya iki ay kala genel sekreter Cahit Angın'ı değiştiren parti kanadı, İstanbul'da yenildi ve Angın grubu bu seçimlerden daha da güçlenerek çıkmış oldu.

Ankara'da SHP il başkanlığı için üç aday çekişiyor: CHP'nin sol kanat milletvekillerinden Avukat Ertuğrul Günay, eski Gazi Üniversitesi Rektörü ve eski SODEP Ankara İl Başkanı Prof. Onur Kumbaracıbaşı ve yine eski Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden ve SHP İl Başkanı Avukat Prof. Dr. Erzan Erzurumluoğlu.

Kumbaracıbaşı ve Erzurumluoğlu aynı üniversiteden ve aynı arkadaş çevrelerinden geliyorlar. Seçmenleri bir ölçüde aynı insanlar. İkisi de aday olursa, bölünecek oylardan Günay'ın yararlanacağı sanılıyor. Bu yüzden, bu iki eski öğretim üyesinin yakın çevreleri, Kumbaracıbaşı ve Erzurumluoğlu'ndan birinin öteki lehine adaylıktan çekilmesi için baskı yapıyorlar.

Durum bugün için henüz açıklığa kavuşmuş değil...

"Sosyal demokrat sol" dışındaki çevrelerde de *"sosyalist parti kurma"* girişimleri başladı. Bu girişimler, eski TİP ve SDP genel başkanlarından Aybar'ın çevresinde yoğunlaşıyor.

"Sosyalist sol"'daki bazı aydınlar da *"Bu koşullarda bir sosyalist parti kurulamaz"* görüşünü savunuyorlar.

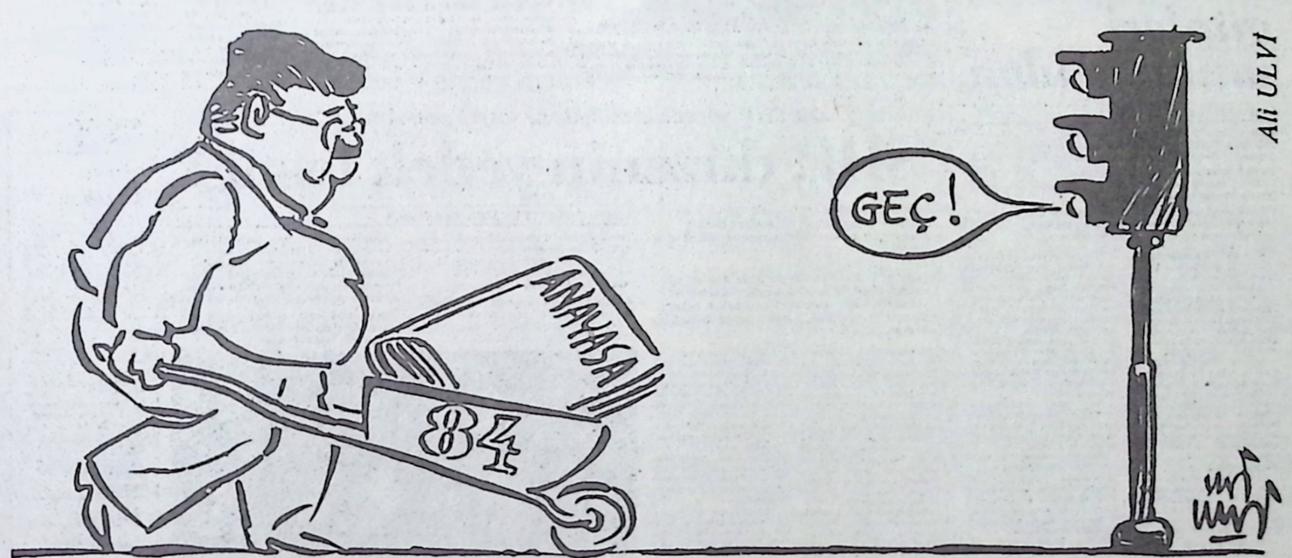
Ancak, Aybar kararlı. Önümüzdeki aylarda bir sosyalist parti kurulacak. Bu yoldaki çalışmalar sürüyor.

Sağda ve soldaki çalkantı toplumun *"dar çerçevelere"* ve yasaklara sığmayacak arayışlar içinde olduğunu gösteriyor.

Tek çözüm yolu, *"geçici yasaklar"* ile birlikte bütün düşünce ve örgütlenme yasaklarını kaldırarak, Türkiye'de 20. yüzyılın şu son çeyreğinde *"adam gibi bir demokrasi"* kurmaktır.

Günümüzün savaşı, Türkiye'de *"ikinci sınıf bir demokrasi"* isteyenlerle özgürlükçü bir Türkiye'yi özleyenler arasındadır.

Demirel ile Özal arasında değil!

12 Eylül Sıcağı...

MUSTAFA EKMEKÇİ *18 mayıs*

Günlerdir, tutucu, çok kez din sömürüsü yapan gazetelere bakıyorum; geçen hafta ölen aydın din adamı *Hamdi Kasaboğlu* ile ilgili bir yazı var mı diye. Yok! Hamdi Kasaboğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı yaptı. Oradan emekli oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı önerilerine dudak büküp geçti. Hiçbir şeyde gözü yoktu. Ama, olup bitenlere bakarak, evine çekilmeyi yeğlemişti. Onun ölümüyle ilgili tek yazı *"Cumhuriyet"*'te, *"Ankara Notları"*'nda çıktı. Bir de Hürriyet'te ailesinin verdiği ölüm-teşekkür ilanı çıktı. Başsağlığına gelenlerin çoğu:

"Hoca'nın ölümünü, Cumhuriyet'te çıkan yazıdan öğrendik...diyorlardı.

Diyanet'ten, eski arkadaşlarından, sayrılığı sırasında gelmek isteyenler olmuş, telefon etmişlerdi; Hamdi Kasaboğlu, gittiğimde bana şunları söylemişti:

— *Telefon ediyorlar,* "gelip eline öpeceğiz, dua-

ON İKİ'DEN ON İKİ'YE TÜRKİYE
Ali Sirmen'in bu kitabının 2. baskısı çıktı: 1000 lira
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

MURAT DERSHANESİ
ÖYS II. Sınava Hazırlama Kursları
I. Devre 26 Mayıs - II. Devre 31 Mayıs

63. Yıl; Sayı: 22175 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 19 Mayıs 1986 Pazartesi

67. yıldönümü

19 Mayıs'ı kutluyoruz

Gürkan: *19 Mayıs tüm mazlum ülkelerin bağımsızlık ülküsünün ateşlendiği evrensel bir gündür.*

Cindoruk: *19 Mayısı hem Kurtuluş Savaşı'nın hem de sürekli demokrasinin milletin benliğine yerleştiği tarih olarak gururla kutluyoruz.*

Edibali: *Türk milletini insafsız ekmek kavgasına iten, fakirliği yayan, sosyal ve ahlaki hayatı tehdit eden politikaları saf dışı etmeye çağırıyoruz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nın 67. yıldönümünü tüm yurtta, dış temsilciliklerimiz ve KKTC'de coşkulu törenlerle kutluyoruz. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** törene katılmak üzere dün Ankara'ya gelen NATO eski Genel Sekreteri Luns'a Atatürk Birinci Uluslararası Barış Ödülü'nü verecek.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** aralarında ortopedik özürlüler, körler ve sağırlar okullarından 2'şer öğrencinin de bulunduğu 67 il ile Kıbrıs'tan gelen gençleri Çankaya Köşkü'nde kabul etti. Evren, kabul sırasında **"Milli mücadele günlerini bilmeden bugünleri kavrayamazsınız. Atatürk'ü iyi anlamanızı ve ondan sonra onu anmanızı bekliyorum"** dedi.

Ankara'daki kutlamalar, Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı saat olan 07.00'de Topraklık sırtlarından 21 pare top atışı ile başlayacak, Ulus ve Lozan alanlarındaki anıtlara çelenkler konulacak. Cumhurbaşkanı daha sonra Anıtkabir'e çelenk koyarak saygı duruşunda bulunacak.

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

'Parti değiştirmeleri değerlendirme yetkisi TBMM'nindir'

Evren: Kanlı günleri unutmayalım

19 MAYIS MESAJINDAN

Transfer: *Parti değiştirme işlemlerinin değerlendirilmesi, gerektiğinde milletvekilliğinin düşmesine karar verme yetkisi TBMM'ye aittir.*

Yetki sınırı: *Bazı kişi ve kuruluşlar Cumhurbaşkanından anayasada tanınan görev ve yetkilerinin sınırını aşmasını istiyor.*

Yarar sağlamaz: *12 Eylül komuta kadrolarını kişisel beklenti ve siyasal çıkarlar uğruna iç politika tartışmalarının içine çekmek yarar sağlamaz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı nedeniyle yayımladığı mesajda anayasanın 84. maddesi konusunda tartışmalara kendi açısından açıklık getirdi. Cumhurbaşkanı Evren, anayasanın 84. maddesinin uygulanmasıyla ilgili bazı milletvekillerinin parti değiştirmesi işlemleri ileri sürülerek, Cumhurbaşkanı'nın bu gelişmeler karşısında tavır alması gerektiğinin iddia edildiğini belirtti ve **"Halbuki bu işlemlerin değerlendirilmesi ve gerektiğinde milletvekilliğinin düşmesine karar verme yetkisi, anayasaya göre tamamen Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir"** dedi.

Evren, 12 Eylül Harekâtı'nı ve bu harekâtın komuta kadrolarını kişisel beklenti ve siyasal çıkarlar uğruna iç politika tartışmalarının içine çekmenin, daha önceki örneklerinde olduğu gibi yarar sağlamayacağının bir gerçek olduğunu da ifade etti.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, mesajının bir bölümünde eski dönemlerin alışkanlıklarını hatırlatan bazı tutum ve davranışlar üzerinde durmak istediğini kaydederek, 84. madde tartışmaları konusundaki görüşünü şöyle açıkladı:

"Son zamanlarda Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin yanlış anlamalara, değerlendirmelere yol açabilecek çeşitli görüş ve yorumlara şahit olunmaktadır.

Anayasanın Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkilerini belirleyen maddeleri hiçbir yoruma ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık ve kesindir.

Durum böyleyken, Anayasanın 84'üncü maddesinin uygulanmasıyla ilgili bazı milletvekillerinin parti değiştirmesi işlemleri ileri sürülerek, Cumhurbaşkanı'nın bu gelişmeler karşısında tavır alması gerektiği iddia edilmektedir.

Halbuki bu tür işlemlerin de-

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

Gürkan: Transfer değil, ara seçim

***SHP** Genel Başkanı, kongrede yaptığı konuşmada, "Özal halktan, sandıktan korkmuyorsa, milletvekiline ihtiyacı varsa, bir an önce seçim yapsın" dedi.*

Antalya, Şanlıurfa ve Balıkesir kongreleriyle birlikte, SHP 64 ilde kongrelerini tamamlamış oldu. Zonguldak il kongresi bir hafta ertelendi.

8. Sayfada

Bülent Ecevit, DSP kürsüsünden yeni bir anayasa için demokratik sağa çağrı yaptı:

Demokratik uzlaşma

FİLİZLENME — Bülent Ecevit, DSP toplantısında yaptığı konuşmada demokratik sağa bir çağrı yaparak yeni bir anayasa hazırlanması için uzlaşılmasını istedi. Ecevit, "Demokrasilde anlaşıp birleşebilmek, öncelikle anayasada uzlaşıp birleşmeyi gerektirir. Şimdi, böyle bir uzlaşma eğiliminin filizlenmeye başladığı bir dönemdeyiz" dedi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

1982 Anayasası ve ANAP: *1982 Anayasası, ulusal iradeyi yansıtan bir anayasa değildir. Ulusal iradeyi yansıttığını düşünmek, kendi kendini aldatmak olur. Halkoylamasında anayasaya yüzde 90'ın üzerinde 'evet' oyu çıkmış olması da bir anlam taşımaz. Yalnızca ANAP bu anayasaya sahip çıkıyor. Yalnızca o 'Bu anayasayı deldirtmem' diyor. Ama iktidarda bulunmasaydı, herhalde o da bu anayasaya karşı olanlar arasında yer alacaktı. Kaldı ki, ANAP iktidarı, 'deldirtmem' dediği anayasayı delik deşik ediyor.*

Değişiklik değil yeni anayasa: *Bu anayasaya karşı, bu anayasanın karşısında, geniş bir kamuoyu oluştuğuna göre, yeni bir anayasa üzerinde ulusal uzlaşma sağlama olanağı, siyasal yaşamımızda ilk kez ortaya çıkmış demektir. Bu olanağı zamanında ve tavında değerlendirmek gerekir. "Anayasa değişikliği"nden değil, "yeni bir anayasa"dan söz ediyorum. Eğer Türkiye'de gerçek demokrasi istiyorsak, bu anayasanın gidip bir başka anayasanın gelmesi gerekir. Çünkü bu anayasa totaliter devlet anlayışı üzerine kuruludur.*

Demokratik sağla uzlaşma: *Demokrasi konusunda, devlet anlayışı konusunda şimdiye kadar birbiriyle çatışmış kesimler, şimdi 1982 Anayasası'nın neden olduğu çileler ve çelişkiler karşısında ilk kez bir uzlaşma zeminine yönelmiş bulunuyorlar. Tarihsel bir fırsat olan uzlaşma eğilimi, rejim konusunda ortak davranışa dönüşebilecek midir ve ulusal uzlaşmayı yansıtan bir demokratik anayasanın ortaklaşa hazırlanması gibi bir mutlu sonuca ulaşabilecek midir; demokratik sağ, bu konuda kendi yan çevrelerinden gelen bazı engellemeleri aşabilecek midir? Henüz belli değil.*

SHP ve rejimle uzlaşma: *Sosyaldemokrat Halkçı Parti, yeni bir anayasanın gerekmediği, yürürlükteki anayasada bazı değişikliklerle düzeltmelerle yetinilebileceği görüşünde. Ya sosyal demokrat bir partinin anayasada değişikliklerle yetinilebileceği iddiası ciddiye alınamaz ya da bu iddiada bulunan partinin sosyal demokratlığı ciddiye alınamaz. SHP, bu ekonomik politikayı daha iyi uygulayarak yürütebiliriz, anayasada bazı düzeltmeler yaparak demokrasiye erişebiliriz diyor. Anayasa ve ekonomi konusunda böyle bir yaklaşımın sosyal demokratlıkla ilgisini pek göremiyorum. Belki TÜSİAD görebiliyordur.*

Milletvekillerinin gururu: *12 Eylül'den önce zaman zaman birkaç milletvekilinin şu veya bu nedenle parti değiştirmesi "ahlaksızlık" gibi gösterildi. 12 Eylül rejimi de, buna karşı aşılmaz sanılan anayasal ve yasal önlemler getirdi. Oysa şimdi siyasal yaşamımızda ilk kez kitle transferleri dönemine girmiş bulunuyoruz. Bunu da yadırgamamak, "Mecliste milletvekili pazarı açıldı" gibi küçültücü laflarla, 6 Kasım seçimlerine girmiş olmaktan başka bir günahı olmayan kimselerin gururuyla oynamamak gerekir.*

Daha solda bir parti: *DSP'nin kapısını, bacasını daha soldan sızmalara kapalı tutabilmek için ne kadar sıkıntı çektiğini herkes biliyor. SHP'nin "açık kapı" politikası ise bir çözüm değil. Tutarsız bir yapıyla iktidara gelmektense hiç gelmemek daha hayırlıdır. Parlamentoda temsil şartı olmasa bile, demokratik soldan, sosyal demokrasiden daha solda bir partinin kurulmasında yarar görürüm.*

7. Sayfada

Rahşan Ecevit, SHP yöneticilerini 'tatlı su sosyal demokratları' olarak niteledi

'SHP, düzenin yedek lastiği'

***DSP** Kurucular Kurulu toplantısına el ele tutuşarak giren Bülent ve Rahşan Ecevit, kurucuların ve davetlilerin coşkun alkışlarıyla karşılandı.*

Ecevitler, 5 bin kişinin tıka basa doldurduğu Atatürk Spor Salonu'na girerken kurbanlar kesildi. Ecevitler kürsüde konuşurken beyaz güvercinler uçuruldu, kırmızı-beyaz karanfiller havalara saçıldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti'nin İkinci Kurucular Kurulu, dün Ankara Atatürk Spor Salonu'nda toplandı. Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit,** 12 Eylül 1980'den bu yana ilk kez, kurucuların ve davetlilerin isteği üzerine kürsüye gelerek, halka hitaben bir konuşma yaptı. DSP Genel Başkanı **Rahşan Ecevit** de kurucular kurulu toplantısını açarken yaptığı konuşmasında, SHP'yi **"düzenin yedek lastiği ve tatlı su sosyal demokratları"** olarak niteledi ve **"İçimize sindirebilseydik, geçen yaz önümüze getirilen bir öneriyi geri çevirmez, arka kapıdan parlamentoya girip ana muhalefet partisi oluverirdik"** dedi.

DSP Kurucular Kurulu toplantısı nedeniyle, Atatürk Kapalı Spor Salonu'nun çevresi sabahın erken saatlerinden davetliler ve kalabalık bir meraklı topluluğu ile doldu. İzleyiciler ile kurucular, saat 9.00'dan itibaren salona alındılar.

Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit ile eşi DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit, Atatürk Kapalı Spor Salonu'na birlikte saat tam 10.00'da geldiler. Ecevitler için salon girişinde kurbanlar kesildi.

Görevlilerin oluşturduğu bir koridordan el ele tutuşarak geçen Ecevitler, salonda DSP kurucularının ve davetlilerin coşkun alkışları ile karşılandılar. Spor salonunu dolduran kalabalık, Ecevitler yerlerine oturuncaya kadar, **"Halkçı Ecevit", "Ecevit yalnız değildir"** sloganları attılar.

Bülent Ecevit, davetlileri selamladıktan sonra, DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit kürsüye geldi ve kurucular kurulu toplantısını açtı.

Rahşan Ecevit'in konuşmaya başlamasıyla birlikte, beyaz güvercinler uçuruldu ve kırmızı beyaz karanfiller havalara saçıldı.

Konuşmasının başlarında heyecanlı olduğu gözlenen Rahşan Ecevit elindeki metnin ilk beş sayfasını okuduktan sonra rahatladı.

DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit, partinin ikinci kurucular kurulunda konuşmasına, Anayasa Mahkemesi tarafından tüzüklerinin özüne dokunulmadığını, bazı biçimsel kurallara ilişkin değişiklik istemleri geldiğini belirterek başladı. Yüksek düzeyde eğitim görmemiş birçok yurttaşın üye olmak için partilerine başvurduğunu, hatta İstanbul'da bazı Anavatan Partililerin aralarına katılmak için gel-

(Arkası Sa. 14, Sü. 4'te)

RAHŞAN ECEVİT'İN KONUŞMASINDAN

İsteseydik yalnız benim ezberimdeki veya eşimden alabileceğim adlarla Türkiye'nin her ilinde, ilçesinde örgütlenmemizi iki haftada tamamlayabilirdik, ama biz olması gerekeni oldurmak istiyoruz.

İçimize sindirebilsek, geçen yaz önümüze getirilen bir öneriyi geri çevirmez, arka kapıdan parlamentoya girip ana muhalefet partisi oluverirdik.

Koşullara boyun eğmeyi gerçekçi politika sayanlar, bir yandan solun en uç kesimlerine kadar kapılarını açıp göz kırparken bir yandan da büyük sermayenin seçkinci kesimlerine güvence verenler, ancak hayal kırıklığı yaratabilirler.

Solda birlik isteyen DSP'ye gelir. Ama seçkincileri de, sol gösterip sağ vuranları da geride bırakarak gelir.

EL ELE — Bülent ve Rahşan Ecevit, DSP'nin 2. Kurucular Kurulu toplantısına el ele girerken 5 bin kişinin tıka basa doldurduğu Atatürk Spor Salonu alkıştan inliyordu. Rahşan Ecevit konuşmasında SHP'yi "düzenin yedek lastiği", SHP yöneticilerini de "tatlısu sosyal demokratları" olarak niteledi

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Sağa Uzanış...

ANKARA — Nefes nefese kalabalıklardan güçlükle sıyrılmak... Alkış, "onların" gıdası... Kürsüye doğru adım atmak... İlgi, "onların" suyu... Salona girerken ortalığın kıyamet koparcasına gümbürdemesi... Tezahurat, "onların" atardamarı... Davulların vurması, zurnaların çalması, güvercinlerin uçması, beş bin kişinin heyecandan titremesi, gözlerinin yaşarması, beş bin kişinin kendinden geçmesi, beş bin kişiden çıt çıkmaması, beş bin kişinin dağları devirmesi, yeri göğü inletmesi...

(Arkası Sa. 14, Sü. 7'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Doğal Genel Başkan

ANKARA — Davul, zurna sesleri, Silifke oyun ekibi, salonu dolduran yaklaşık beş bin kişinin sürekli haykırışları arasında, Rahşan ve Bülent Ecevit kürsüye geldiklerinde, yaratılan heyecanlı sahnelerin ötesinde siyasal gelişmelere hangi gözle baktıklarına dikkatle gözleyen salon gazeteciler...

Geçmiş günleri anımsatırcasına görüyorduk ki, altı oklu bayraklar gitmiş, yerini açık mavi güvercin...

(Arkası Sa. 14, Sü. 2'de)

Ecevit'in Konuşması...

Bülent Ecevit, beşbuçuk yıllık bir aradan sonra ilk kez bir siyasal parti platformunda konuştu. DSP Kurucular Kurulu toplantısında dün yaptığı 52 sayfalık konuşmasında, 12 Eylül'e, demokrasiya, bugüne ve geleceğe dönük ayrıntılı değerlendirmeler yer almaktadır. Başta demokrasi anlayışı olmak üzere konuşmasında yürekten katıldığımız bölümler olduğu gibi, eleştiriye açık, fazlasıyla "politika" kokan ve çifte standart kullanıldığı izlenimi veren noktalar da bulunmaktadır. Bunları geçiyoruz.

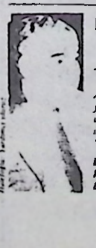
Asıl üstünde durmak istediğimiz konu, 12 Eylül askeri yönetiminin çerçevesini çizdiği siyasal rejimin bugün içinde bulunduğu durumdur. Sayın Ecevit, konuşmasının bir yerinde aynen şöyle diyor:

"12 Eylül öncesinin partileri beğenilmedi,

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

• *Irak Mehran kentini aldı*
• *Afganistan'da kanlı çarpışmalar*
3. Sayfada
• *Parayı kim hükmedecek*
• *İnşaat piyasasında fiyat kargaşası*
11. Sayfada
• *NATO 'Kremlin'i sorun yapmayacak*
• *İngiliz askeri dergisi, Thatcher'a karşı*
16. Sayfada

Halefoğlu, ABD Büyükelçisine "Diyalog için yardımcı olabiliriz" dedi

ABD-Libya diyaloğuna katkı

***ABD**'nin Ankara Büyükelçisi Robert Strausz-Hupe'nin talebi üzerine yapılan görüşmede, Büyükelçi, Halefoğlu'na Tokyo zirvesinde uluslararası terorizm konusunda yayımlanan deklarasyonun metnini iletti. Halefoğlu da görüşme sırasında, Türkiye'nin, ABD ve Libya'nın "itidalli" davranmaları görüşünde olduğunu söyledi.*

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, bir süre önce Amerikan Subay Kulübü'ne düzenlenen saldırı girişimi konusunda bilgi isteyen ABD Büyükelçisine konunun adalete intikal ettiğini anımsattı.

SEDAT ERGİN

ANKARA — Türkiye, ABD'nin Libya'ya saldırısından sonra ortaya çıkan gerginliğe rağmen, her iki ülkenin diyalog yolunu kapamamaları gerektiğine inanıyor. Türkiye'nin bu yöndeki

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

nı alacağız!" diyorlar!
Kasaboğlu isteksizdi. Belki çoğuyla yüz yüze gelmek istemiyordu. Eşine yakınlarına:
— *Ben öldükten sonra bilecekler! derdi.*
Ölünceye dek anlaşılmayan adam, öldükten sonra anlaşılacak mı bakalım? Kaç kişi anlayacak?
Yakınları Hamdi Kasaboğlu'nun yazılarını toplamalı, onun tutarlı, ilerici görüşleri bir yapıtta bir araya getirilmeli. Gerçekçiydi Kasaboğlu. 12 Eylül'ün sıcaklığında, *"Türkçe ezan"* diye tutturmuştum. Gelenler, *"Atatürkçüyüz"* demiyorlar mıydı? Haydi bakalım, Mustafa Kemal'in 1932'de gerçekleştirip, 1950'ye dek süren *"Türkçe ezan"* olgusunu getirin gündeme siz de! (Ali Sirmen'in dünkü yazısını okudunuz mu?)
Çok kişiyle konuşuyordum. Hamdi Kasaboğlu o zaman, Atatürk'le ilgil bir anısını anlatmıştı. Şöyle: Atatürk, ezanı Türkçeleştirmeyi kafasına koymuş. İlk uygulama da olmuş. Atatürk Konya'ya gittiği bir sıra, Ordu Komutanı olan *Kerameddin Kocaman*'a:
— *Paşa, demiş ben ezanı Türkçe okuttum!*
Kerameddin Kocaman karşılık vermiş:
— *Hayatınla kâimdir paşa!*
Yani *"Sen yaşadığın sürece uygulayabilirsin!"* demek istemiş. Atatürk, Kerameddin Kocaman Paşa'nın görüşünü merak ettiğinden, buncağız yanıttan da sevinmiş. Paşa'ya:
— *Paşa, haydi şimdi ikimize de birer şekerli kahve söyle de içelim!* demiş.
Kerameddin Kocaman, emekli olduktan sonra, Diyanet İşlerine, Hamdi Kasaboğlu'nun yanına sık sık gelir, söyleşirmiş. Bu anıyı da bu söyleşilerden birinde anlatmış. Hamdi Kasaboğlu:
— *Bunlar, Türkçe ezanı okutamazlar Ekmekçi!* diyordu. Gülüyordu savaşımına, hoşlanıyordu. Hoşgörülü bir kişiydi.
Türkçe ezan yazıları, tutucu basında ağır saldırılara uğradı. Bu saldırıların çoğu sövmeye dek varıyordu. Tercüman'da biri, *"Sanki ezan Türkçe okunsa, namaz mı kılacaksın?"* diye soruyordu. Milli Güvenlik Konseyi Halkla İlişkiler Danışmanı Denizci Albay *Salim Dervişoğlu, "Aman devam edin, yazılar çok güzel!"* diyordu. Bir gün şöyle dedi:
— ***Saltık Paşam, bütün yazarların yazılarının özetini, yalnız "Ankara Notları"nın tümünü ister!*** dedi. *Tümünü okur...*
Saltık Paşa'nın yazıların tümünü neden okumak istediğini sezmemiş değildim!

Bir süre sonra Türkçe ezanla ilgili yazılar Genelkurmay'ca yasaklandı. Şimdi amiral olan *Salim Dervişoğlu*, o iyimser haliyle:
— *Yasaklandığı iyi oldu Mustafa Bey, dedi, Sağcı basından size çok sövgü gelmeye başlamıştı...*
Hasan Cemal'in 28 Şubat 1981 günü yazdığı *"12 Eylül günlüğü"*'nde bu konuda şunlar var:
"Ve bizim Ekmekçi, köşesinde Türkçe ezan diye tutturdu. Son Havadis kampanya açtı bunun üzerine Askeri yönetimle halkın arasını açmak isteyen "komünist taktiği" *diye. Haydaa! Ve 19 Şubat Perşembe günü* Turhan *Ilgaz'dan gelen şu teleks notunu masama koydular:*

"Hasancığım,
Sıkıyönetim Halkla İlişkilerden biraz önce telefon ederek, Genelkurmay Genel Sekreterliği'nin bir uyarısını duyurdular. Buna göre, bundan böyle Türkçe ezanla ilgili tek bir satır, yazı, haber, yorum vs.ye yer verilmemesi gerekiyor. Mustafa'ya iletmeni rica ederim. Sevgiler-Turhan."
Hasan o zaman Ankara'da, Ankara Temsilcisi, Turhan İstanbul'da Yazı İşleri Müdürü. Biz, Ankara'da zaten o gün radyodan Genelkurmay'ın bildirisini dinlemiştik. O sırada, *Nadir Nadi*'nin *"Uyarılar"* kitabı çıkmıştı. Kitaptaki ilk yazı *"Türkçe ezan"*'dı. Uyarılara da kimse tınmadı...
Gelelim günümüze, geçtik Türkçe azandan, nasıl laikliğe aykırı din sömürüsü yapıldığını her gün örnekleriyle yaşıyoruz.
Cumhurbaşkanı Evren denetlemeyi seviyor, zaman zaman baskınlar yapıyor kurumlara. Hacıbayram'ı bir dolaşsın, orada *"Nurcu"* yayınları görecektir. Ankara Adliyesi'nin karşısında yeni bir yayınevi açıldı. Adına bir baksın.
Yine Uşak ilinde verilen bir *"Atatürkçülük"* seminerini anlattı bir okur; öğretmenlere verilen bir seminerde, öğretmenler, Orta Asya'dan bu yana ne varsa dinlemişler, Atatürk dışında. *"İbni Sina"*, *"Farabi"* neler demişler? *"Çocuk doğunca adının konması ne kadar önemli"* imiş! *"Çocuk mutlaka yetiştiği ailenin aynası imiş. Çöplükte açan lalede mutlaka arıza olurmuş. Bu tür olan kız çocukları, gelin olarak alınmamalıymış"*; *"Yabancı akımlar"* başlığı altındaki bölümde de *"Allahsız, dinsiz, imansız komünizm"* bir saat süreyle anlatılırken, gericilikten hiç söz edilmemiş. Görevi olduğu için bu seminerlere katılamayan Besim Atalay Ortaokulu öğretmenleri hakkında soruşturma açılmış.

Bülent Ecevit, DSP kürsüsünden yeni bir anayasa için demokratik sağa çağrı yaptı:

Demokratik uzlaşma

19 mayıs
ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit,** 5 yıl 8 ay 6 günden sonra ilk kez bir siyasi partinin resmi toplantısında konuştu. DSP'nin ikinci Kurucular Kurulu toplantısında konuşan Ecevit, demokratik uzlaşma çağrısında bulundu. Ecevit, anayasayla ve rejimle ilgili bazı temel konularda demokratik solla demokratik sağın, bakış açılarının giderek yakınlaşmasının bile **"umut verici"** bir gelişme olduğunu vurgulayarak, **"Hazırlanacak anayasa, demokratik sağ ve demokratik sola açık olmalıdır"** dedi.
SHP'yi ve onun anayasa konusundaki tutumunu eleştiren Ecevit, yeni bir anayasa önerdi. 1982 Ana-

yasası'nın ulusal iradeyi yansıtmadığını, anayasanın totaliter devlet anlayışı üzerine kurulduğunu öne süren Ecevit, **"Ergin Türk toplumu bu anayasa ile üstüne geçirilen rejim giysisine sığmıyor. Giysinin dikişleri sökülüyor"** diye konuştu. Ecevit, demokratik bir devlet ve toplum felsefesine dayanan ve ulusal uzlaşmayı yansıtan bir anayasanın artık zorunlu olduğuna dikkat çekti.

Seçim sistemini eleştirerek iki partili sistemin sakıncalarını anlatan Ecevit, Türkiye'de sosyal demokrasiden daha solda bir partinin kurulmasında yarar gördüğünü kaydetti. **"Ben hâlâ inanmakta direniyorum ki, eğer 12 Eylül 1980'den önce bir büyük koalisyon kurulabilseydi, 12 Eylül olmazdı, oldurulamazdı"** diyen Bülent Ecevit, irticanın 12 Eylül ile iktidara geldiğini ve şimdi siyasal yaşamda ilk kez kitle transferlerine girildiğini belirtti. Ecevit, yalnızca ANAP'ın anayasaya sahip çıktığını belirterek, ANAP'ın anayasayı delik deşik ettiğini kaydetti.

Bülent Ecevit, **"bu siyasal düzenin tutmadığını, daha 4 yılı dolmadan tüm kurumlarıyla ve partileriyle döküldüğünü"** öne sürerek **"Askeri nizam anlayışı ile siyasal düzen kurulmaya çalışılırsa, sonucun böyle olması kaçınılmazdır. Kusuru, askere yüklemek de haksızlık olur"** dedi.

Ecevit, **"askere oynamaktan hâlâ vazgeçemeyen politikacılar bulunduğunu"** kaydederek, **"Siyaset alanını öncelikle çizmecilerden arındırmak gerekir"** dedi.

BUNLARIN HEPSİ YASAK

Konuşmasına **"Beni üye yazamazsınız, aday gösteremezsiniz, bana bir görev veremezsiniz. Bunların hepsi yasak. Ama, bana bugün çok değerli bir şey veriyorsunuz, toplantınızda konuşma hakkı veriyorsunuz, sizlere teşekkür ederim"** biçiminde başlayan Ecevit, **"Benim için önemli olan, Türkiye'nin demokratikleşmesine, demokratik sol hareketin gelişmesine, demokratik sol düşüncenin yayılmasına katkıda bulunabilmek"** dedi.

Bunları konuşup yazması için ille siyasetin içinde bulunması gerekmediğini, konuşup yazmasının yasak olduğu dönemde de bedelini ödeyerek konuşup yazdığını belirten, ancak bunları yurttaşlara duyuramadığından yakınan Bülent Ecevit, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Demokrasiye giden yolda daha birçok engeller var, fakat o engeller de halkla aşılacak.

Altı yıldır ilk kez, kendi yurdumda, yurttaşlarımla, böyle büyük bir toplantıda yüz yüze konuşabilmeme de, halkın kurduğu parti, Demokratik Sol Parti, olanak sağlamış oluyor. Elim kalem tuttukça, dilim dudağım oldukça, konuşup yazmak, benim için bir borçtur.

Benim de 'dudaklarım varken daha' konuşmak, tarih boyunca, doğru ve gerçek bildiklerini, en ağır baskılar altında açıklayıp yayabilmek için konuşmuş olanlara borcumdur.

İnsanlık için, özgürlük ve gelişme yolunu, konuşup yazarak açmış olanlara, bu uğurda bazen canlarını vermiş olanlara borcumdur konuşmak.

Eşitlik uğrunda yirmi yılı aşkın süredir Güney Afrika zindanlarında yatan, susması karşılığında salıverilme önerilerini yıllardır reddeden ve duvarların ardında da olsa, konuşup sesini dünyaya duyuran, Mandela gibi yürekli Afrikalı çağdaşlarıma borcumdur konuşmak.

Şili'de, Polonya'da, üzerlerine tanklarla, panzerlerle yürünürken susmayan, konuşan özgürlük savaşçılarına borcumdur konuşmak.

Ben, Atatürk çağında, onun cumhuriyeti gençliğe emanet eden sözleri bilinçaltıma işlenerek yetiştim. Gençliğini gerilerde bırakmış olsa da o emanetin sorumluluğunu ömür boyu taşıyacak bir kimse olarak, Atatürk'e borcumdur konuşmak.

12 Eylül döneminde, Atatürk'ün vasiyeti çiğnenir, Atatürk'ün kurduğu parti ve başka kurumlar kapatılırken, Atatürk'ün sivilleştirdiği yönetim askerileştirilirken de, o borcu vicdanımda duyduğum içindir ki, yasaklara karşın konuşup yazdım, bedelini de seve seve ödedim. Yurdumda ezilenlere, sömürülenlere, hakları, özgürlükleri ellerinden alınanlara borcumdur konuşmak.

Çift sürecek dermanı bırakılmadığı için çiftini çu-

Tan ORAL

buğunu elden çıkartmak zorunda kalan Türk köylüsüne; tüm hakları çiğnenip emeği ucuzlaştırılarak yerli ve yabancı sermayenin sömürüsüne sunulan Türk işçisine borcumdur konuşmak..."

"KENDİ KENDİME BORCUM"

"Konuşmak, bir bakıma, benim kendi kendime de borcum...

Çünkü eğer 1960'larda Çalışma Bakanı olarak gerçekleşmesine katkıda bulunduğum işçi haklarının çiğnenip geçilmesi karşısında suskun kalırsam, kendi kendimi inkâr etmiş olurum. Yaşamımı adadığım demokrasinin kolu kanadı yolunurken suskun kalırsam, boşuna yaşamış olurum. Yirmi yılı aşkın süredir emek verdiğim demokratik sol birikim, bazılarınca, 12 Eylül düzeninin kazanında sulandırılırken konuşmazsam, onca emeği boşuna vermiş olurum.

Demokratik Sol Parti, demokratik sol harekete hakkını verecek ve onu halkın önderliğinde geliştirecek biçimde yapılanıyor. Bu harekete borcum olan bir konuşmayı da şimdi, Demokratik Sol Parti'nin bir konuğu olarak, bir halk toplantısında yapabildiğim için mutluyum.

Konuşma, yazma hakkımı, düşüncelerimi açıklama hakkımı, bu hak elimden alındığında da kullandım ve kullanırım. Çünkü bence bu, devleti yönetenlerin kısabileceği bir siyasal hak değildir. Bu, kimsenin dokunamayacağı bir insanlık hakkıdır. Çünkü insanı insan yapan, insanı başka yaratıklara üstün kılan, uygarlığı ve kültür birikimini sağlayan yetenek, düşüncelerini başkalarına iletebilme yeteneğidir."

"SİYASAL HAKLARIM İÇİN MÜCADELE VERMEM"

Elinden alınan siyasal hakları için mücadele vermeye gerek görmediğini, bunu ön plana çıkarmayı doğru bulmadığını bildiren Ecevit, Türk toplumunun çok geniş kesimlerini etkileyen siyasal yasaklar gölünde, kendisine uygulanan yasakların ancak bir damla olduğunu söyledi.

Kimlerin siyasal haklarının nasıl ve ne ölçüde kısıldığını örnekleriyle anlatan Ecevit, "okuyan gençliğin partilere üye olması, öğretim üyelerinin siyaset yapması, ufak tefek suçlardan bir yıla mahkûm olanların yaşam boyu seçilme hakkından yoksun bırakılması, çalışan halkın örgüt temsilcilerine milletvekilliğinin yasaklanması, partilerin köy ve mahallelerde örgütlenmesi, meslek kuruluşlarının görüş açıklaması"nın yasak olduğunu sıraladı. Ecevit, "Ben, öncelikle geniş toplum kesimlerinin siyasal hakları, hatta mesleki hakları üzerindeki bu kısıntıların kaldırılması için mücadele veriyorum" diye konuştu.

Özgür yaşamak isteyen bir insanın, kendi özgürlüğünü toplumun özgürlüğünden soyutlayamayacağını Atatürk'ün anlattığını kaydeden Ecevit, "Özgürlük bencillikle bağdaşmaz" dedi.

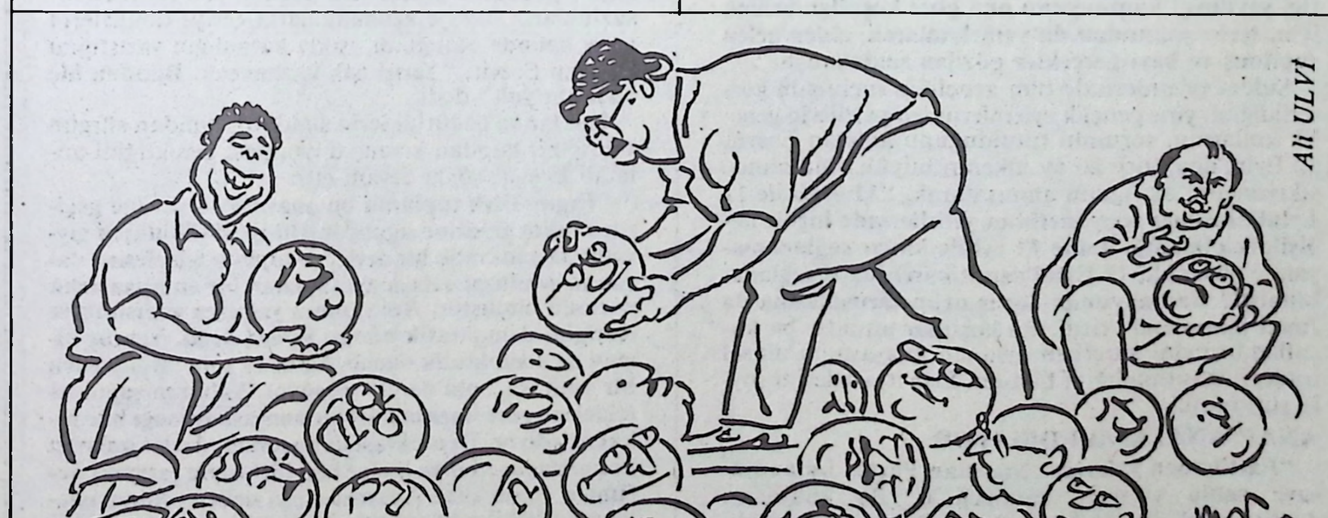
Ecevit, şöyle devam etti:

"Yalnızca kendi haklarıyla, özgürlükleriyle ilgilenmenin toplumsal örgütler ve toplum kesimleri için de olumsuz sonuçlar verdiğini son yıllarda kendi ülkemizde yaşadık ve yaşamaktayız. Örneğin, basının ve politikacıların sesi kısılırken, işçi sendikalarından bir tepki gelmedi. Hatta bazı sendikacılar, politikacılarla ilgili olarak 'Oh olsun. Onlar bunu hak etmişti' havasına girdiler. Hemen ardından ne oldu? Sendika özgürlüğü de toplusözleşme ve grev hakları da fiilen işlemez hale getirildi. Bu olurken, üniversitelerden ses çıkmadı. Sonuç ne oldu? Üniversitelerin de özerkliği kaldırıldı. Eğer, 'Beni sokmayan yılan bin yaşasın' dersem, sırası gelince o yılan beni de sokar. Bu örnekler gösteriyor ki, demokrasi ve özgürlük bencillikle bağdaşmaz. Demokrasi bir uzlaşma ve dayanışma rejimidir. Üstelik, yalnız yandaşların değil, gereğinde karşıtların da haklar ve özgürlükler için dayanışmasıyla yaşayan rejimdir."

YENİ BİR ANAYASA

Ecevit, demokrasiyi yaşatabilmek için birçok konularda ayrı düşünebilenlerin, hatta birbirlerine tam karşıt olanların, devlet felsefesinde ve demokrasinin tanımı ve kuralları üzerinde uzlaşıp anlaşmaları gerektiğini söyledi. Böyle bir uzlaşma istemeyenlerin çıkabileceğine dikkat çeken Ecevit, "Demokrasi şiddete başvurmamaları koşuluyla onlara da yaşama hakkı, söz hakkı, örgütlenme hakkı tanıyan rejimdir" dedi.

Ecevit sözlerini şöyle sürdürdü:

Ali ULVİ

"Eğer demokratik sağla demokratik sol demokraside anlaşamamışlarsa, devleti veya demokrasiyi yaşatabilmek için başka konularda uzlaşmaları gerektiği zaman onu da başaramazlar. Üstelik kendileri çoğunlukta olsalar bile dümeni giderek sağın da solun da sivri uçlarına kaptırırlar. Bu sivri uçlar, onları sürekli kutuplaşmaya ve çatışmaya zorlar. Ama eğer, demokratik sağla demokratik sol demokraside anlaşabilmişlerse, bunun tam tersi olur. Her iki kanadın da sivri uçları ister istemez merkeze doğru çekilirler ve giderek sivriliklerini yitirirler. Yitirmezlerse, zaten eriyip giderler. Demokraside anlaşıp birleşebilmek, öncelikle anayasada uzlaşıp birleşmeyi gerektirir. Şimdi, böyle bir uzlaşma eğiliminin filizlenmeye başladığı bir dönemdeyiz.

1982 Anayasası, ulusal iradeyi yansıtan bir anayasa değildir. Ulusal iradeyi yansıttığını düşünmek kendi kendini aldatmak olur. Halkoylamasında anayasaya yüzde doksanın üstünde 'evet' oyu çıkmış olması da bir anlam taşımaz. Tartışma özgürlüğünün bulunmadığı, ulusal iradenin baskı altına alındığı hemen her ülkede, bu tür oylamalar aynı sonucu verir.

1982 Anayasası halkoylamasına sunulurken, karşı görüşlerin açıklanması engellenmiştir; hele bir aşamadan sonra tümüyle yasaklanmıştır. O aşamaya kadar çok sınırlı ölçüde açıklanabilen karşı görüşler de, ancak halkın küçük bir kesimine ulaşabilen gazete sütunlarında kalmıştır. Radyo, televizyon ve alan veya salon toplantıları, anayasaya karşı çıkan görüşlere sımsıkı kapalı tutulmuştur.

Anayasa için 'evet' propagandası teşvik edilmiş, ama 'hayır' propagandası yasak edilmiştir. 'Hayır' denmesi telkininde bulunanlar gözaltına alınmış, hapse atılmıştır.

Üstelik, anayasaya 'hayır' oyları ağır basarsa, askerlerin yönetimden gitmeyeceği resmen açıklanmıştır. Bu durumda, birçok kimse, askerin yönetimden bir an önce uzaklaşması ve asıl görevine dönebilmesi için, anayasaya 'evet' oyu vermiştir.

Ayrıca, anayasa oylamasından önce, iki yıl süren tek yanlı yoğun bir propagandayla, kargaşadan ve şiddet eylemlerinden 1961 Anayasası'nın sorumlu olduğu, onun tersi yönde bir anayasa hazırlanması gerektiği yayılmış; kamuoyunu ona göre koşullandırmak için, terör şokundan da yararlanılarak, elden gelen yapılmış ve bazı gerçekler gözden saklanmıştır".

Şiddet eylemlerinde tüm gençliğin suçlu gibi gösterildiğini, yine gençlik eylemlerinden partilerin gençlik kollarının sorumlu tutulduğunu anlatan Ecevit, 12 Eylül'den önce 20 ay ülkenin büyük bölümünde sıkıyönetim olduğunu anımsatarak, **"11 eylül ile 12 Eylül arasında sıkıyönetimin yetkilerinde hiçbir değişiklik olmadığı halde 11 eylüle kadar sağlanamayan iç güvenlik, 12 Eylül'den itibaren nasıl sağlanabilmişti? Kamuoyunun soruşturup tartışmasına da fırsat tanınmadı"** dedi. Bu koşullar altında, bu koşullandırmalar sürerken oylanan anayasanın ulusal iradeyi yansıtmadığını bildiren Ecevit, sözlerini şöyle sürdürdü:

ANAP ANAYASAYI DELİYOR

"Partilerden yalnızca Anavatan Partisi bu anayasaya sahip çıkıyor. Yalnızca o 'Bu anayasayı deldirtmem' diyor. Ama, iktidarda bulunmasaydı, herhalde o da bu anayasaya karşı olanlar arasında yer alacaktı. Kaldı ki, Anavatan Partisi iktidarı, 'deldirtmem' dediği anayasayı delik deşik ediyor.

Bu anayasaya karşı, bu anayasanın karşısında, geniş bir kamuoyu oluştuğuna göre, yeni bir anayasa üzerinde bir ulusal uzlaşma sağlama olanağı, siyasal yaşamımızda ilk kez ortaya çıkmış demektir. Bu olanağı zamanında ve tavında değerlendirmek gerekir.

'Anayasa değişiklikleri'nden değil, 'yeni bir anayasa'dan söz ediyorum. Gerçi bazı çevreler, o arada Sosyaldemokrat Halkçı Parti, yeni bir anayasanın gerekmediği, yürürlükteki anayasada bazı değişikliklerle, düzeltmelerle yetinilebileceği, yetinilmesi gerektiği görüşünde.

Bir bakıma, Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin bu noktaya gelebilmiş olması da bir aşama sayılabilir. Çünkü bu partinin bazı önde gelenleri, yakın zamana kadar, yani birleşme aşamasında kamuoyunun zorlamasıyla anayasa değişikliklerinden söz etmeye başlayıncaya kadar, değişiklik üstünde durmaktan bile kaçınıyorlardı. Hatta bazıları, "Madem ki yeni anayasa yürürlüktedir, demokrasiye geçilmiş demektir!' diyerek, bu demokrasiyle bağdaşmayan anayasayı, demokrasinin varlığına kanıt gibi gösteriyorlardı.

O bakımdan, şimdi, onların da anayasada 'değişiklik' ve 'düzeltme' gereğinden söz etmeye başlamaları sevindiricidir. Ancak yeterli değildir.

Eğer Türkiye'de gerçek bir demokrasi istiyorsak, bu anayasanın gidip bir başka anayasanın gelmesi gerekir. Çünkü bu anayasa bir totaliter devlet anlayışı üzerine kuruludur".

Anayasanın hükümete, parlamentoyu aşan yasama yetkileri tanıdığını, bu anayasa ile iktidarın iller arasında seyahat edecek yurttaşlara bile vize uygulaması getirebileceğini kaydeden Ecevit, bir sosyal demokrat partinin anayasada bazı değişikliklerle yetinilebileceği iddiasının ciddiye alınamayacağını belirterek, "Ya bu iddia ciddiye alınamaz ya da bu iddiada bulunan partinin sosyal demokratlığı ciddiye alınamaz" dedi.

Türk ulusunun anayasaya sığmayacak kadar demokrasiye alıştığını da vurgulayan Ecevit, **"Abdülhamit döneminde bile görülmemiş bir uygulamayla türküler sansür ediliyor, işçi haklarına yeni sınırlamalar getiriliyor"** diye konuştu. Kamuoyu baskısının sağladığı olumlu gelişmelerle yönetimden gelen olumsuzlukların, ileriye açılmamalarla geriye dönüşlerin yarış halinde olduğunu, ışıkla karanlığın yarıştığını belirten Ecevit, **"Yarışı ışık kazanacak. Bundan hiç kuşkum yok"** dedi.

Haklar ve özgürlüklerin şimdi toplumdan sürgün verdiğini, bundan kıvanç duyulması gerektiğini anlatan Ecevit, şöyle devam etti:

"Ergin Türk toplumu bu anayasayla üstüne geçirilen rejim giysisine sığmıyor. Dikişleri sökülüyor giysinin. Demokratik bir devlet ve toplum felsefesine dayanan ve ulusal uzlaşmayı yansıtan bir anayasa artık zorunlu olmuştur. Anayasanın yalnızca yapısının ve içeriğini demokratik olması yeterli değil. Yapılış biçimi de demokratik olmalı. Yalnızca solu tatmin eden bir anayasa, sola da yâr olmuyor. Yalnızca sağın isteklerine göre hazırlanmış bir anayasa ise sağı bile rahatsız ediyor. Demokrasi konusunda, devlet anlayışı konusunda şimdiye kadar hep birbiriyle çatışmış kesimler, şimdi 1982 Anayasası'nın neden olduğu çileler ve çelişkiler karşısında ilk kez bir uzlaşma zemine yönelmiş bulunuyorlar."

Bugünkü anayasanın 24 Ocak 1980 kararlarının, o kararlarla uygulamaya konan ekonomik politika-

nın rejimi ve anayasası olduğunu vurgulayan Ecevit, bu gerçeği görmeyenler arasında SHP'nin de yer aldığını öne sürdü. Bu partinin, **"Bu ekonomik politikayı daha iyi uygulayarak yürütebiliriz, anayasada bazı düzeltmeler yaparak demokrasiye erişebiliriz"** dediğini anımsatan Ecevit, **"Anayasa ve ekonomi konusunda böyle bir yaklaşımın sosyal demokratlıkla ilgisini pek göremiyorum. Belki TÜSİAD görebiliyordur"** dedi. Ecevit, sözlerini şöyle sürdürdü:

UZLAŞMA

"Fakat önemli olan şu ki, artık halk, hatta bazı sağcı partiler, bu anayasayla da bu ekonomik politikayla da demokrasi olamayacağını, toplumda huzur sağlanamayacağını ve refahın yaygınlaştırılamayacağını, her geçen gün, daha iyi değerlendiriyor.

Bu da demokratik sağla demokratik sol arasında, rejim ve anayasa bakımından, hatta belki bazı sosyal politikalar bakımından, uzlaşma olanaklarını arttırıyor sanırım.

Tarihsel bir fırsat olan uzlaşma eğilimi, rejim konusunda ortak davranışa dönüşebilecek midir ve ulusal uzlaşmayı yansıtan bir demokratik anayasanın ortaklaşa hazırlanması gibi bir mutlu sonuca ulaşabilecek midir; demokratik sağ, bu konuda, kendi yan çevrelerinden gelen bazı engellemeleri aşabilecek midir? Henüz belli değil.

Ama anayasa konusunda, anayasayla ve rejimle ilgili bazı temel konularda, eski karşıtların, yani demokratik solla demokratik sağın bakış açılarının giderek birbirine yakınlaşması bile, umut verici bir gelişmedir ve umarım ki, er geç, bazı somut sonuçlarını verecektir.

Belirli konularda, sağın da solun da kendilerine özgü, birbirinden farklı, hatta belki bağdaşmaz bazı amaçları ve politikaları olması doğaldır.

Hazırlanacak anayasa, bence, bu farklılıklara açık olmalıdır. Bir yandan bu farklılıklara açık olurken, bir yandan da çoğunluğun yönetme yetkisiyle, azınlığın haklarını dengeli biçimde güvence altına almalıdır. Uzlaşma, demokrasinin tanımında ve kurallarında aranıp sağlanmalıdır.

Toplumdan kaynaklanan, daha demokratik bir anayasa ve rejim isteğini, yürürlükteki anayasayı hazırlatmış olanların ve kendilerini ona sahip çıkmakla yükümlü sayanların da olumlu bir gelişme olarak değerlendirmeleri beklenir. Hele dünün karşıtları arasında, bugün bir uzlaşma ortamının belirmeye başlamasını sevinçle karşılamaları gerekir.

Türk toplumu, belli ki konduğu yerde duramayacak, dur denilen yerde duramayacak kadar canlı, dinamik, değişime, ilerlemeye yönelik bir toplum. Bu, kıvanç duyulacak bir şeydir. Dünün karşıtlarını, şimdi, bir demokratik uzlaşmaya doğru yönlendiren de yine Türk toplumudur."

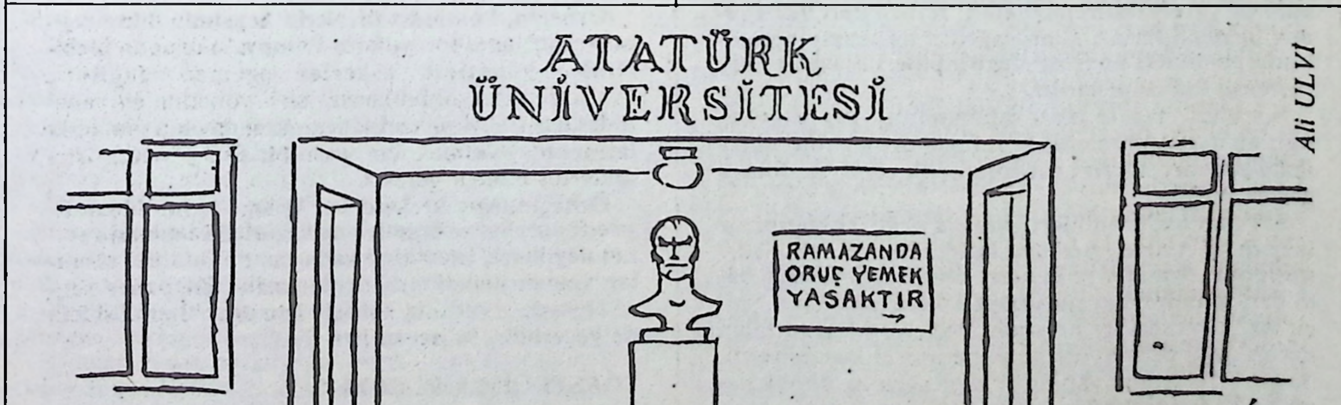
İKİ PARTİLİ SİSTEMİN SAKINCALARI

Yürürlükteki seçim yasasının siyasette uzlaşmaya değil, kutuplaşmaya yol açacak nitelikte bulunduğuna dikkat çeken Bülent Ecevit, iki partili sistemin geçmişte denendiğini ve istikrar sağlanamadığını anlattı. Koalisyonlarla istikrar ve huzur sağlanamadığı görüşünün gerçekle ilgisi bulunmadığını kaydeden Ecevit, iki partili sistemin sakıncalı sonuçlar doğurduğunu belirtti. Şimdiki seçim sistemiyle bir azınlık partisinin parlamento içinde büyük çoğunluk sağlayarak, iktidara gelebileceğini ifade eden Bülent Ecevit, şöyle devam etti:

"DSP'nin kapısını, bacasını daha soldan sızmalara kapalı tutabilmek için ne kadar sıkıntı çektiğini herkes biliyor. SHP'nin 'açık kapı' politikası ise, bir çözüm değil. Tutarsız bir yapıyla iktidara gelmektense, hiç gelmemek daha hayırlıdır. Parlamentoda temsil şansı olmasa bile, demokratik soldan, sosyal demokrasiden daha solda bir partinin kurulmasında yarar görürüm".

Ecevit, 12 Mart müdahale döneminden iki büyük partinin işbirliği ile çıkış yolu bulunabildiğine dikkat çekerek **"Ben hâlâ inanmakta direniyorum ki, eğer 12 Eylül'den önce bir büyük koalisyon kurulabilseydi, 12 Eylül olmazdı, oldurulamazdı. Ülkeye zarar koalisyonlardan değil, cepheleşmelerden gelmiştir"** dedi. Ecevit, şimdiki seçim sisteminin sağlı sollu birer büyük partiyi cepheleşmeye sürükleyici sistem olduğunu savundu.

12 Eylül müdahalesinin gerekçelerinden biri olarak kullanılan irticanın her yönüyle iktidarda oldu-

ğu görüşünü de ileri süren Ecevit, şöyle konuştu:

"Yine 12 Eylül'den önce, zaman zaman birkaç milletvekilinin şu veya bu nedenle parti değiştirmesi 'ahlaksızlık' gibi gösterilirdi. 12 Eylül rejimi de buna karşı, aşılmaz sanılan anayasal ve yasal önlemler getirdi. oysa şimdi, siyasal yaşamımızda ilk kez, kitle transferleri dönemine girmiş bulunuyoruz.

Bunu da yadırgamamak, 'Mecliste milletvekili pazarı açıldı' gibi küçültücü laflarla, 6 Kasım seçimlerine girmiş olmaktan başka bir günahı olmayan kimselerin onuruyla oynamamak gerekir. 12 Eylül döneminin tüm yapıları, partileri çökerken, politikada kalmak isteyen milletvekilleri de elbette kendilerine uygun birer yer arayacaklar.

12 Eylül öncesinin partileri beğenilmedi, kapatıldı. 12 Eylül partileri ise kendi kendilerini bile beğenmiyorlar. Çözülüp, dağılıp yeniden oluşmaya uğraşıyor, 12 Eylül'de döküldükleri kalıptan kurtulabilmek için çırpınıyorlar.

TUTMAYAN SİYASAL DÜZEN

Belli ki tutmadı bu siyasal düzen... Daha dört yılı dolmadan, tüm kurumlarıyla, partileriyle dökülüyor.

Askeri nizam anlayışıyla siyasal düzen kurulmaya çalışılırsa, sonucun böyle olması kaçınılmazdır. Ben başbakanken piyade talimnamesi hazırlamaya halksaydım, nasıl bir talimname ortaya çıkar idi ise, 12 Eylül'den sonra da işte öyle bir siyasal düzen ve yapı ortaya çıkmıştır. Ama bunun kusurunu askere yüklemek de haksızlık olur.

Siyasette, askerden çok, askerciden sakınılmalıdır. Askere oynayan, sırtını askere dayayan, kendi yapmak isteyip de yapamadıklarını askere yaptırmaya kalkışan politikacılardan ve çevrelerden sakınmak gerekir.

Askeri politikaya çeken veya iteleyen de onlardır. Eğer bizde asker, siyasal iktidar hırsıyla siyaset alanına giriyor olsaydı, bir kez girdikten sonra kolay kolay çıkmazdı.

Askeri politikaya çeken veya iteleyenler hem sağda hem solda vardır. Ayrıca bir de, ne sağı ne solu belli olan fırsatçılar vardır. Bu fırsatçıların başında, müdahale dönemleri politikacılığının profesyonelleri gelir. Askeri politikaya iteleyenlerin, nasıl çelişkilere ve yanılgılara düşebilecekleri, 12 Mart döneminde görülmüştür. Kimi solcular veya 'devrimci'ler, hayal edip de gerçekleştiremedikleri 'reform'ları askerlerden beklemişlerdir. Kimi sağcılar da isteyip gerçekleştiremedikleri anayasa değişikliklerini askere yaptırtmaya kalkışmışlardır.

Sonunda reform filan yapılamamış, yapıldığı kadarı da uygulanamamış ve reform projelerini askere ihale edebileceklerini sananlar, çok çileli bir dönem geçirmişlerdir.

Sağcılar ise, istedikleri anayasa değişikliklerini askere ihale etmenin bedelini iktidardan olmakla ödemişlerdir. Ama bu ve benzeri acı deneyimlerden hâlâ ders alamayanlar görülmektedir. Hatta kimi 'solcu'lar, 'devrimci'ler arasında, 'Ah, 12 Mart'ta falan takım değil de filan cunta yönetime el koyabilseydi, ne güzel reformlar yapılırdı!' diye geçmişe dönük hayaller kuranlar vardır. Sağda da askere oynamaktan hâlâ vazgeçemeyen politikacılar az değildir.

12 Mart döneminde bir ara, reform lafları, 'Asker geldi, reform yapacak' beklentileri, o kadar yaygındı ki, 'reform' kavramı ayağa düşmüştü. Nitekim, bir gün, bir Ankara çarşısında, bir çizmeci dükkânının üstünde, yeni bir tabela görmüştüm. Tabelada 'Reform çizmecisi' yazılıydı. Türkiye'de demokrasinin sağlıklı ve sürekli işleyemeyişinin baş sorumluları arasında, sağın da solunda 'çizmeci' politikacıları, seçkinleri yer almaktadır.

Fakat, siyasetin çizmecileri, ardından koştukları çizmelerin altında, er geç kendileri de ezilmektedirler. Kimi 12 Mart döneminde, kimi de 12 Eylül döneminde ezilmişlerdir. Kendileriyle birlikte, demokrasinin aksamasında hiçbir kusuru, sorumluluğu bulunmayan halkı da ezdirmişlerdir.

Türkiye'de rejimi kesintilerden, askeri müdahalelerden kurtarabilmek için, öncelikle, siyaset alanını çizmecilerden arındırmak gerekir. Siyasetin çizmecileri, bunalım dönemlerinde 'İş başa düştü' deyip daha sorumluca davranacakları yerde, aralarında uzlaşıp bunalımdan el birliğiyle çıkış yolları arayacak yerde, 'Nasıl olsa asker gelir, durumu kurtarır' diye beklemeye başlarlar. Hatta bazıları da, daha iş bilir davranıp 'Nasıl olsa asker gelip duruma el koyacak, bari ben önceden gidip davet edeyim, böylece göze gireyim' diye, Genelkurmayın kapısını aşındırdılar.

12 Eylül öncesinin son parlamentosunda da her partiden kimi milletvekillerinin öyle davrandığını, bizzat zamanın Genelkurmay Başkanı, yani şimdiki Sayın Cumhurbaşkanı açıklamıştır. Allah bu milleti, sorumluluğunu bilmeyen bu tür politikacılardan ve onların da ötesinde kendi yapmak isteyip de başaramadıklarını askere yaptırmak için, onları ikide bir siyaset alanına iteleyen politikacılardan kurtarsın!

O zaman millet kendi kendini kolayca kurtarır. Yoksa, bazı güçlü, etkili sivil politikacıların ve seçkinlerin kafaları sivilleşmedikçe, zihniyetleri demilitarize olmadıkça, rejimin sivilleşmesi, demilitarize olması kolay sağlanamaz.

Asker askerdir, belli bir yetişme tarzı vardır. O yetişme tarzı da demokrasi kuralları içinde devlet yönetmeye, bazı istisnalar bir yana bırakılırsa, pek yatkın değildir. Ama askerin askerliğini bilmesi için, öncelikle sivilin sivilliğini bilmesi gerekir.

Şunu da ekleyeyim ki, siyasette askerciliğe karşı olmak, antimilitarist olmak, demokrat olabilmek için gereklidir, zorunludur, ama yeterli değildir. Dünyada pek çok antimilitarist diktatörlükler de görülmüştür.

Örneğin, komünist ülkelerin hepsinde dikta rejimi vardır; ama son yılların Polonya'sı dışında hiçbirinde, yönetime askerler egemen değildir. 'Antimilitarist' olduklarını, 'sivil yönetimden yana' olduklarını söyleyenlerin, demokrat da olup olmadıklarını anlayabilmek için, nasıl bir sivil yönetim istediklerini bilmek gerekir.

Örneğin, eğer herkese, her kesime ve her ideolojiye eşit anlatım ve örgütlenme özgürlüğü tanımaya yatkın değillerse, istedikleri kadar 'antimilitarist' olsunlar, yine de demokratik sayılamazlar. Bu, bence, sağcısı için de geçerlidir, solcusu için de... "İlerici'si için de geçerlidir, tutucusu için de..."

"DESTEĞİM SİZLERLE"

Gerçek demokrasiye erişebilmek için aşılması gereken bir hayli engel bulunduğunu, ancak halkın devreye girmesiyle engellerin daha kolay aşılacağını anlatan Ecevit, DSP'nin, depolitizasyon politikasıyla politikanın da büsbütün dışına itilmek istenen halkı etkili ve yapıcı biçimde politikanın içine çekmek, öncüsü durumuna getirmek istediğini bildirdi. Asıl bü-

yük engelin toplumun kalburüstü kesimlerindeki seçkincilik eğilimi ve siyasal anlamda askercilik eğilimi olduğunu belirten Ecevit, sözlerini şöyle tamamladı:

"Sosyal demokratlığın bir yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük, kendinden önce toplumu düşünmektir. Kendini güçlü kılmaktan önce halkı güçlü kılmaktır.

Gönlüm sizde, ama iki gözüm de üzerinizde olacak. Bayrak, DSP'de birleşen ve daha da birleşecek olan halkın ellerinde kaldıkça içim rahat olacak. Desteğim sizlerle olacak. Kaygı verici sapmalar görecek olursam, açık açık söylemekten de kaçınmayacağım. Anayasaya göre DSP ile, herhangi bir partiyle bağlantı kurmam yasak. Bu bağlantısızlık, bana, bir kaygım olursa açık açık söyleme özgürlüğünü de veriyor. Sizi desteklemem, desteklediğimi açıklamam ise yasak değil. Hatta yasak olmak şöyle dursun, bir partiyi desteklemem yasa buyruğu... Çünkü seçimlerde oy kullanmazsam yasaya göre suç işlemiş olurum. Oyumu kullanacağım parti de elbette desteklediğim parti olacaktır."

Ecevit, başka konuşmalarında da iç ve dış diğer konulara değineceğini sözlerine ekledi.

Rahşan Ecevit, SHP yöneticilerini 'tatlı su sosyal demokratları' olarak niteledi

'SHP, düzenin yedek lastiği'

19 mayıs

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Demokratik Sol Parti'nin İkinci Kurucular Kurulu, dün Ankara Atatürk Spor Salonu'nda toplandı. Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, 12 Eylül 1980'den bu yana ilk kez, kurucuların ve davetlilerin isteği üzerine kürsüye gelerek, halka hitaben bir konuşma yaptı. DSP Genel Başkanı **Rahşan Ecevit** de kurucular kurulu toplantısını açarken yaptığı konuşmasında, SHP'yi **"düzenin yedek lastiği ve tatlı su sosyal demokratları"** olarak niteledi ve **"İçimize sindirebilseydik, geçen yaz önümüze getirilen bir öneriyi geri çevirmez, arka kapıdan parlamentoya girip ana muhalefet partisi oluverirdik"** dedi.

DSP Kurucular Kurulu toplantısı nedeniyle, Atatürk Kapalı Spor Salonu'nun önü sabahın erken saatlerinde davetliler ve kalabalık bir meraklı topluluğu ile doldu. İzleyiciler ile kurucular, saat 9.00'dan itibaren salona alındılar.

Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit ile eşi DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit, Atatürk Kapalı Spor Salonu'na birlikte saat tam 10.00'da geldiler. Ecevitler için salon girişinde kurbanlar kesildi.

Görevlilerin oluşturduğu bir koridordan el ele tutuşarak geçen Ecevitler, salonda DSP kurucularının ve davetlilerin coşkun alkışları ile karşılandılar. Spor salonunu dolduran kalabalık, Ecevitler yerlerine oturuncaya kadar, **"Halkçı Ecevit"**, **"Ecevit yalnız değilsin"** sloganları attılar.

Bülent Ecevit, davetlileri selamladıktan sonra, DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit kürsüye geldi ve kurucular kurulu toplantısını açtı.

Rahşan Ecevit'in konuşmaya başlamasıyla birlikte, beyaz güvercinler uçuruldu ve kırmızı beyaz karanfiller havalara saçıldı.

Konuşmasının başlarında heyecanlı olduğu gözlenen Rahşan Ecevit elindeki metnin ilk beş sayfasını okuduktan sonra rahatladı.

DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit, partinin ikinci kurucular kurulundaki konuşmasına, Anayasa Mahkemesi tarafından tüzüklerinin özüne dokunulmadığını, bazı biçimsel kurallara ilişkin değişiklik istemleri geldiğini belirterek başladı. Yüksek düzeyde eğitim görmemiş birçok yurttaşın üye olmak için partilerine başvurduğunu, hatta İstanbul'da bazı Anavatan Partililerin aralarına katılmak için geldiklerini vurgulayan Rahşan Ecevit, örgütlenme çalışmalarının halen sürdüğünü de belirterek **"Fakat hiç kaygı duyulmasın. Biz hikâyedeki kaplumbağa gibi menzilimize telaşçı tavşanlardan daha önce varacağız. Genel seçimlerle ilgili hazırlıklarımızı zamanında tamamlamış olacağız. Genel seçimlere girerken de bu yaz aylarından başlayarak uzmanların ve halkın birlikte yapacakları çalışmalarla, temel konularda iktidar hazırlığımızı yetiştirmiş olacağız"** dedi. Siyasetin **"uzun soluk işi olduğunu"** vurgulayan DSP Genel Başkanı, kendilerinin aylık anketleri, kamuoyu yoklamalarını gözeterek değil, genel seçimlere soluklarını ayarladıklarını bildirdi. Bazı gözlemcilerin DSP'nin örgütlenme çalışmalarında gösterdiği titizliği, ayırdığı zamanı ülke açısından gereksiz bulduklarını söyleyen Rahşan Ecevit, şöyle konuştu:

İSTESEYDİM, İKİ HAFTADA PARTİ KURARDIM

"Neden biz o rahatlığı, kolaylığı seçmedik de, neden ülkemizde 'gerçekçi politika' sayılan bu yaklaşımı benimsemedik de onca zahmete katlandık? Neden yıllardır gecemizi gündüzümüze katarak Ankara'nın iki buçuk odalı bir bodrum katında iğneyle kuyu kazdık? Neden karşımızdaki yasa ve anayasa engelleri ve parasal güçlükler yetmezmiş gibi, bir de kendi kendimize dağlar gibi sorunlar yarattık? Ve neden bütün yurtta aşılmaz sanılan bazı koşulların, bazı kökleşmiş geleneklerin, alışkanlıkların, üstüne üstüne yürümekte direndik?

İsteseydik, yalnız benim ezberimdeki veya eşimden alabileceğim adlarla, Türkiye'nin her ilinde, ilçesinde örgütlenmemizi iki haftada tamamlayabilirdik. Ama biz olabildiği kadarıyla yetinmek yerine, olması gerekeni oldurmak ve sosya demokrasinin, demokratik solun gereklerine, evrensel kurallarına uygun bir yapı oluşturmak istiyoruz.

Koşullara boyun eğmeyi gerçekçi politika sayanlar, bir yandan solun en uç kesimlerine kadar kapılarını açıp göz kırparken, bir yandan da büyük sermayenin seçkinci kesimlerine güvence verenler, toplumda ancak hayal kırıklığı yaratabilirler. Düzenin yedek lastiği olabilirler. Olsa olsa tatlı su sosyal demokratları

olabilirler."

Rahşan Ecevit, "İçimize sindirebilsek, geçen yaz önümüze getirilen bir öneriyi geri çevirmez, arka kapıdan parlamentoya girip ana muhalefet partisi oluverirdik. Öylece hem yüz milyonlarca liralık Hazine yardımına konmuş hem de radyonun, televizyonun küçümsenmeyecek olanaklarından yararlanabilir duruma gelmiş olurduk. Ama o zaman 12 Eylül partilerinden ne farkımız olurdu?" diye sordu.

12 EYLÜL'ÜN SİYASİ DÜZENİ ÇÖKTÜ

12 Eylül üzerinden yıllar geçtiğini, partilerin kurulduğunu, seçimlerin olduğunu, sivil yönetime geçildiğini, ancak 12 Eylül kadrolarıyla hâlâ birtakım 12 Eylül senaryolarının sahnelendiğini anlatan DSP Genel Başkanı, MDP'nin enkazı üzerine kurulan yeni partinin, ölü doğmuş bir 12 Eylül partisi olduğuna, parlamentodaki 12 Eylül partilerinden ikisinin yok olup gittiklerine değinerek, **"ANAP da öbür iki partinin akıbetine uğrayacak. O da dağılıp gidecek. Ama iktidardan düşünce"** diye konuştu.

İktidar partisinin, Siyasal Partiler ve Seçim Yasaları'nda yaptığı akıl almaz değişikliklerle, **"Deldirtmeyiz"** dediği anayasının altından girip üstünden çıkmakla, dört yamalı bohçasına parlamento içinde yeni yamalar vurmakla yaşamını zar zor uzatabildiğine dikkat çeken Rahşan Ecevit, **"MDP'nin kapanıp dağılması, Anavatan Partisi'nin de ancak iktidar serumuyla, suni teneffüsle ve yeni yamalarla varlığını sürdürebilmesi, şunu gösteriyor: 12 Eylül'ün getirdiği siyasal düzen, tüm kuralları, kurumları, kuruluşları ile iflas etmiştir ve çökmektedir"** dedi.

Kendilerini birleşmeye çağıran partinin, **"Kapımız herkese açıktır"** dediğini anımsatan Rahşan Ecevit, açık kapı partisinde işini çok iyi bilen bazı açıkgözlerin kongre ustalıklarıyla partiyi sosyal demokrasiden başka yerlere götürebileceğine dikkat çekti. Rahşan Ecevit, bir şirketteki üyelerin, paydaşların düşüncesine bakılmayabileceğini, ancak partilerin, hele hele sosyal demokrat bir partinin anonim şirket olmadığını vurguladı ve şöyle dedi:

"Birleşme olur ve elbette olmalıdır. Ama birleşme, sağlam yapıda, tutarlı kuruluşta ve 12 Eylül partilerinden birinde değil, gerçek bir partide olmalıdır. Daha açık söyleyeyim: Demokratik solda birlik isteyen, bizi, çürük çarık bir yapının sen ben kavgasından, hizip oyunlarından, tutarsızlığından çatlayan çatısına çağırmaz. Demokratik solda birlik isteyen, Demokratik Sol Parti'ye gelir. Ama seçkinleri de, sol gösterip sağ vuranları da geride bırakarak gelirler. Demokratik solun dışındakileri de, pusuda fırsat kollayan 'devrim' özenticilerini de, slogan solcularını da, 'halka rağmen halk için' kadrocularını da, ırk veya mezhep ayrımcılarını da dışlayarak gelirler. Naylon liste ustalarından, kulis oyuncularından yakalarını kurtarmış olarak gelirler. Böylelerı dışında ve bu koşullarla herkese Demokratik Sol Parti'nin kapıları açıktır."

İsterlerse "ağa" denenlerin, "eşraf" denenlerin de partilerine gelebileceğini, ancak "ağalıklarını, eşraflıklarını" kapıda bırakıp unutarak halk saygısını içlerine sindirerek gelebileceklerini bildiren Rahşan Ecevit, konuşmasına şöyle devam etti:

DIŞIMIZDAKİ SOL

"Hiçbir kimseyi demokratik soldan daha ötelerde olduğu için kınayamayız. Demokratlık, karşıtına da saygıyı, söz hakkı tanımayı, örgütlenme olanağı sağlamayı gerektirir. O sizi saymasa da siz onu saymalısınız. Hatta eline iktidar fırsatı geçtiğinde o sizin haklarınızı, özgürlüklerinizi kısmaya niyetli olsa da, siz ona kendiniz için istediğiniz hakları, özgürlükleri tanımalısınız. Eğer bunu yapmazsanız, demokrat olmayanlardan farkınız kalmaz. Tabii aynı davranış kuralı sağın uçlarında bulunanlara karşı da geçerli olmalı. Demokratlık bunu gerektirir. Onların eline iktidar fırsatı geçmesin diye var gücünüzle mücadele edersiniz, ama bu mücadeleyi yasaklarla, sopalarla değil, demokrasinin kuralları içinde yaparsınız. Halkın gücünü harekete geçirerek, halkın iradesine etkinlik kazandırarak yaparsınız ve öyle yaptığınızda mücadeleyi mutlak kazanırsınız."

Halkın demokrasinin değerini nice aydın geçinenlerden daha iyi bildiğini vurgulayan DSP Genel Başkanı, **"Çünkü halk demokrasi işlerken saygı ve ilgi gördüğünü, demokrasi askıya alındıkça itilip kakıldığını, sömürüldüğünü, yaşayıp deneyerek öğrenmiştir"** dedi. Demokrasi mücadelesinin, ancak halkla kazanılabileceğini, aydınlar ve seçkinlerin de halka dayandıkları ölçüde etkili, güçlü olabileceklerini belirten Rahşan Ecevit, dünyanın hiçbir yerinde demokrasiye ters düşen ideolojilerin demokrasi kuralları içinde iktidara gelebileceğinin görülmediğine dikkat çekerek, partilerinin, solun demokrasiye yatkın olmayan kesimlerinin sızmalarına karşı son derece dikkatli olduğunu vurguladı.

Kendi dışlarındaki solun parti içinde değil, rejim mücadelesi içinde sorunlarını çözebileceğine işaret eden Rahşan Ecevit, onların da partileşmeleri için önlerindeki engelleri aşmak amacıyla uğraş vermelerini, bunu göze alamıyorlarsa, anlatım ve örgütlenme özgürlüğü konusunda kendilerinin verdiği mücadelenin sonuçlarını beklemeleri gerektiğini, bunu beklerken de kendi önlerinde gölge etmemelerini istedi. Rahşan Ecevit, **"Diyelim ki kendi örgütlenmeleri önündeki engelleri aşmak için uğraş vermenin zahmetini, çilesini göze alıyorlar, ama başaramıyorlar. Çünkü kendi aralarında birleşip kaynaşamıyorlar. Bu ise bizi ilgilendiren bir sorun değildir. Bu bizim açımızdan ne bir parti içi sorundur ne de bir rejim sorunudur. Bu, dışımızdaki solun doğrudan doğruya kendi sorunudur. Çözülmesine de biz yardımcı olamayız, zaten bizim üstümüze vazife değildir"** diye konuştu.

Geçmişte demokratik solu beğenmezken, içine sindiremezken, şimdi içtenlikle demokratik sol çizgiye gelenleri sevine sevine aralarına almak istediklerine, ancak bu noktada bazı pratik güçlüklerle karşılaştıklarına değinen Rahşan Ecevit, **"Bunların önce halkı inandırmaları gerekiyor. Bunun içinse başka bir kesimde yıllar boyunca edinmiş oldukları davranış biçimlerinden, üsluptan, hatta dilden uzaklaşmaları gerekiyor. Bu ise zaman alıyor"** dedi.

AYDIN-HALK AYRIMI

"Ben aydınım diye halkın karşısında üstünlük taslayanları, kendinde halka öncülük etme yetkisi görenleri" yadırgadıklarını söyleyen DSP Genel Başkanı, **"aydın-halk"** ayrımına karşı olduklarını, demokratlığın, sosyal durumu ne olursa olsun halkın önünde alçakgönüllü olmayı gerektirdiğini söyledi. Rahşan Ecevit, partilerine günde beş vakit namaz kılan insanların da başvurduğunu, demokratik solculuğu içine sindirmiş bu insanlara sağcı gözüyle bakılamayacağını da vurgulayarak, yakın geçmişte demokratik sol akımın dışındaki bazı solcuların dindarlık-

la solculuk bağdaşmaz dediklerini, bu yüzden kendi dışlarındaki solun gölgesinin kendi üstlerine de düştüğünü dile getirdi. Bir zamanlar dinle solculuk bağdaşmaz **"safsatasını"** yayanların bazılarının 12 Eylül döneminin çileleri içinde hidayete ererek bağnazlıkta ve baskıda komünistleri geride bırakan Humeyni'ye hayranlık duyarak sağcı kesiminin gözüne girmeye çabaladıklarını da öne süren Rahşan Ecevit, milliyetçilik kavramı konusunda da şu görüşleri savundu:

"Öte yandan nasıl İslamlığı Arap milliyetçiliğinin ve kültür hegemonyasının örtüsü gibi kullanan bazı ulemanın etkisi altında Türkiye'deki bazı İslamcı akımlar, 'Müslümanlıkla milliyetçilik bağdaşmaz' havasını yaymaya çalışıyorlarsa, yine bizim dışımızdaki bazı solcular da solculukla milliyetçilik bağdaşmaz havasındalar.

Bulgarın milliyetçiliğine saygı duyarlar, ama Bulgaristan'daki Türkün insanlık hakkına saygı duyulmamasını umursamazlar."

Demokratik solun Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı ile yoğurulduğunu vurgulayan DSP Genel Başkanı, milliyetçiliği totaliter devlet felsefesine kılıf gibi kullanmaya kalkışanların eline milliyetçiliğin bırakılmamasını, milliyetçiliği sağcılığın bir simgesi gibi göstermeye çılışanların oyununa gelinmemesini istedi.

Toplumu sürü gibi gütmek isteyenlerin yalnız sahte milliyetçiler olmadığını, solda da bazı kesimlerin bu anlayışa sarıldığını öne süren Rahşan Ecevit, silahlı devrimcilik anlayışından ürken kimi yurttaşların solculuğu demokrasiyle bağdaşmaz sandıklarını vurgulayarak, **"Oysa demokratik sol barışçıdır. Simgesi barış güvercinidir. Yakın geçmişte de sağdan ve soldan üzerine silahla, sopayla gelenlerin karşısına ak güvercinle ve insan sevgisiyle çıkmıştır"** dedi.

Rahşan Ecevit, kendilerinin Hazine'den yardım almadıklarını, üyelerinin desteğiyle, ortadirekten daha yoksul olan yandaşlarının yardımıyla ayakta durduklarını belirterek, bütün bunlara karşın, yaz aylarından başlayarak, eğitim, araştırma ve belirli konularda iktidar hazırlığı çalışmalarının ön plana çıkacağını bildirdi.

Rahşan Ecevit'in konuşmasını tamamlamasından sonra Silifke Halk Oyunları Ekibi gösteriler yaptı, daha sonra da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Orkestrası'nın doldurduğu bant mikrofondan konuklara dinletildi. Gösterilerin bitmesinden sonra, kurucuların Bülent Ecevit'in konuşmasını istedikleri ve bu yolda bir önerge verildiği belirtilerek oya konuldu. Önergenin alkışlar arasında kabul edilmesinden sonra Bülent Ecevit, kürsüye gelerek hazırladığı 52 sayfalık konuşma metnini okudu.

Bülent Ecevit'in konuşmasından sonra, konuklardan Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup Genel Sekreteri **Pavla Falcon** söz alıp Ecevit'in uzun yıllardan sonra ilk kez konuşmasının önemli bir aşama olduğunu belirterek, **"Partinizin zaferi, bizim de zaferimiz olacaktır"** dedi.

İsveç Sosyal Demokrat Parti temsilcisi **Connie Frederikson** da konuşmasında Türkiye'deki siyasal ve sendikal gelişmeleri yakından izlediklerini belirtti, ancak bu gelişmeleri tasvip etmediklerini söyledi.

Konuk parlamenterlerin konuşmalarından sonra DSP kurucu üyelerinden Adana Milletvekili **Nuri Korkmaz** söz aldı. Korkmaz, halkın sıkıntı içinde bulunduğunu belirterek, Türkiye'deki insanların yaşama kavgası verdiklerini, insanların geceleri evlerinden sorgusuz sualsiz alınarak emniyete götürüldüklerini anlattı. Korkmaz, **"İnanıyorum ki bu rejimin sonucu halkımız DSP'de toplanacaktır"** dedi.

Konuşmalardan sonra, konukların salonu terk etmeleri istendi. Daha sonra da kurucular kurulu kendi arasında toplandı.

Ecevit'in Konuşması...

HASAN CEMAL *19 mayıs*

Bülent Ecevit, beşbuçuk yıllık bir aradan sonra ilk kez bir siyasal parti platformunda konuştu. DSP Kurucular Kurulu toplantısında dün yaptığı 52 sayfalık konuşmasında, 12 Eylül'e, demokrasiye, bugüne ve geleceğe dönük ayrıntılı değerlendirmeler yer almaktadır. Başta demokrasi anlayışı olmak üzere konuşmasında yürekten katıldığımız bölümler olduğu gibi, eleştiriye açık fazlasıyla *"politika"* kokan ve çifte standart kullanıldığı izlenimi veren noktalar da bulunmaktadır. Bunları geçiyoruz.

Asıl üstünde durmak istediğimiz konu, 12 Eylül askeri yönetiminin çerçevesini çizdiği siyasal rejimin bugün içinde bulunduğu durumdur. Sayın Ecevit, konuşmasının bir yerinde aynen şöyle diyor:

"12 Eylül öncesinin partileri beğenilmedi, kapatıldı. 12 Eylül partileri ise kendi kendilerini bile beğenmiyorlar. Çözülüp dağılıp yeniden oluşmaya uğraşıyor, 12 Eylül'de döküldükleri kalıptan kurtulabilmek için çırpınıyorlar. Belli ki tutmadı bu siyasal düzen... Daha dört yılı dolmadan, tüm kurumlarıyla, partileriyle dökülüyor. Askeri nizam anlayışıyla siyasal düzen kurulmaya çalışılırsa, sonucun böyle olması kaçınılmazdır. Ben başbakanken piyade talimnamesi hazırlamaya kalksaydım nasıl bir talimname ortaya çıkar idiyse, 12 Eylül'den sonra da, işte öyle bir siyasal düzen ve yapı ortaya çıkmıştı."

Sayın Ecevit'in bu sözlerindeki gerçek payı çok açıktır. 12 Eylül'le birlikte kurulan siyasal düzenin tutmadığını yaşadığımız her gün göstermektedir. *"Daha dört yılı dolmadan tüm kurumlarıyla, partileriyle dökülmektedir."*

Olan biten gözler önündeyken aksini iddia etmek herhalde inandırıcı olamaz.

Bülent Ecevit'in, bir siyasal partinin resmi toplantısında, *"misafir konuşmacı"* sıfatıyla da olsa konuşabilmesi de, 12 Eylül siyasal düzeninin bir bakıma tutmadığına işaret eden bir olgu değil midir?..

Sayın Ecevit dün DSP'nin kapalı salon toplantısında konuşmuştur; yarın da gene *"misafir konuşmacı"* sıfatıyla açık hava mitinglerinde, meydanlarda boy gösterebilecektir.

Bu durum, önümüzdeki günlerde yalnız Ecevit için değil, on yıllık *"siyaset yasağı"* kapsamındaki öteki siyaset adamları için de geçerli olabilecektir.

Gerçekte bu gelişmeden tedirgin olmamak, önünü açmak gerekir. Tersi bir davranış, ülkede siyasal gerilimin artmasına yol açar ki, bundan kimse

kârlı çıkamaz.

Siyasal şiddeti kesinkes yasaklayarak demokrasiye giden bütün kanalları açmak hem sağduyuya hem de çağdaşlığa uygun olacaktır. Siyaset yasaklarının gerilim ve istikrarsızlığı arttırmaktan, kin duygularını körüklemekten başka bir yararı olmadığı gibi, pratikte de işlemediği bunca deneyimden sonra artık görülmelidir. 27 Mayıs'tan sonra konan yasaklar, ülkemizde siyasal kutuplaşma ve cepheleşmeye katkıda bulunmaktan başka bir işe yaramamıştı. 12 Eylül döneminde ise bu tecrübenin ışığında askeri yönetime yapılan iyi niyetli uyarılar da kulak arkası edilmişti.

Sonuç ne oldu?

İşte dört yıl bile dolmadan gelinmiş olan nokta apaçık ortadadır.

Yasakları elbirliğiyle kaldıralım, demokrasiyi tıkayan kanalları açalım artık; bırakalım herkes sandık başında boyunun ölçüsünü alsın!

Gerçek istikrar, huzur ve toplumsal barış ancak bu yolla kurulabilir.

14 Mayıs 1950 Olayı...

BURHAN ARPAD *20 mayıs*

Genç Türkiye Cumhuriyetinin kısa geçmişinde görülmemiş bir olay yaşandı. Dörtte bir yüzyıl tek bir partinin, daha doğrusu tek kişinin yönettiği Türkiye'de, yığınların oy çoğunluğuyla, ülkenin gidişi değişiverdi. Hem de hiç beklenmezken.

San Francisco Antlaşmasını imzalamış bir ülke olan Türkiye'de, hiç değil bir görünüm olarak, demokratlaşmayı uygulamak zorunluğu vardı.

1946 seçimleri silik ve gönülsüz geçti. Fakat 1947-50 arası politika toplantılarına ve olaylara yığınların katılışı, ilgisi, tepkisi canlı, istekli ve anlamlıydı. Büyük olayı sezdiriyordu. Bayar ve arkadaşları, uğradıkları her ilde, ilçede ve köylerde bir kurtarıcı gibi karşılanıyor, omuzlarda taşınıyorlardı. Oysa DP önderleri, yığının coşkulu temposuna ayak uyduramıyorlardı. Yığınları kışkırtmaktan çok yatıştırmak isteyen bir görünümdeydiler. Zorunlu görev almış kişilerin isteksizliği ve gevşekliğiyle ülkeyi dolaşıyorlar, yığını kışkırtmaktan kaçınan demeçler veriyorlar, önemsiz sorunları dile getiriyorlardı. Yol parasını kaldıracağız, hayvan vergisini almayacağız, köyünüze çeşme ve yol yapacağız, cigarayı ucuza alacaksınız gibilerden.

Ne var ki, yığın kararlıydı. Üç liralık yol parası için yorganı satılmış, candarmalar halkı zora çekmişlerdi. Hatta Senirkent'te köylünün ağzına gübre tıkadıkları yazılmıştı.

Bayar ve arkadaşlarının uğradıkları yerler "Yaşa varol!" sesleriyle inliyordu. Yığınlar onları her yerde bir kurtarıcı gibi karşılıyordu.

1948-1950 yılları arasında birçok gezilerine katıldığım DP yöneticileri, yolculuğa katılan kimi gazetecilere, "Yüz milletvekili çıkarır mıyız?" diyorlardı. Yönetimi elinde tutanları sudan sorunlarla eleştirir görünmeyi, işbaşına gelip sorumluluk yüklenmekten daha uygun buluyorlardı. Yönetici parti "CHP ve Milli Şef" ise 1950 seçimlerini kazanacağına güveniyordu. Zira çıkardıkları yeni seçim kanunu, oyların yarıdan bir fazlasını kazanan partiye ülke yönetimini veriyordu. Parti örgütü raporları da seçimi CHP'nin kazanacağını ileri sürüyordu. Ayrıca önemli bir sorun için söz veriyorlardı. Seçimi kazanırlarsa topraksız köylüye toprak vereceklerdi. Oysa, Demokratik Parti ileri gelenlerinden bir bölümü toprak ağalarıydı. O yasa tasarısına karşıydılar.

Sonunda Mayıs 1950 seçimleri yapıldı ve Demokrat Parti, ezici oy çoğunluğuyla kazandı. Kazanan DP de, yitiren CHP de şaşkındı. Bu şaşkınlık ve duraksama birkaç gün sürdü. Ordunun duruma karışacağı söylentileri dolaştı. Sonunda toprak ağaları, parababaları ve emekli bürokratların partisi olan DP yığının oylarıyla yönetimi ele aldı.

Demokratların ilk yaptıkları işlerin başında o küçücük yol parasını ve hayvan vergisini kaldırmak oldu. Fakat Marşal yardımı diye ülkeye girmiş olan Amerikan traktörlerinin işsiz bıraktığı on binlerce ırgatın şehre göçü ilk sorunları getirmeğe başlamıştı.

İzbeden çıktığı gün kendisini büyük şehrin kargaşasında buluvermiş ve ırgatlar her işe dört elle sarılıyor, bu arada karanlık işlere de katılıyordu. Büyük şehirleri hızla sarmağa başlamış gecekondu semtleri yeni yeni sorunları getirmekteydi. Öte yandan dışarlıklı küçük esnafın açıkgözleri ve kimi toprak ağaları, Bayar ve arkadaşlarının büyük desteğiyle palazlanmaya başlanmışlardı. Ülke ekonomisinde yeni parababaları ağır basmaya başlamıştı.

Demokrat Parti iktidarının olumlu görünümü dört yıl ancak sürer. 1954 seçimlerinden sonra tedirginlik başlar. Yapay iyimserlik dönemi arkada kalır. Türk parası değer yitirmeğe başlar. Yığın şaşkın ve çaresizdir. Eliyle yönetim koltuğuna oturttuğu Bayar ve arkadaşları, etkinliğini yitirmeğe başlamıştır. CHP'nin değişmez Genel Başkanı İnönü, eski bir politikacı olarak durumdan yararlanarak sesini yükseltir. Yığın, İnönü'ye dönmüştür.

14 Mayıs 1950 seçimleri ve sonuçları, Türkiye Cumhuriyeti'nin yakın geçmişinde gerçek bir politika olayıdır. Yoksul ve bilinçsiz yığın, yığınları sömüren ve her zaman sömürecek olan toprak ağalarını ve kimi para babalarını omuzlarında taşıyarak yönetici koltuğuna oturtmuştur. Zorla oturtmuştur diyebiliriz. Yığının, yığına karşı çevrelerin kişilerini kurtarıcı bilip başa geçirmesi az görülmüş bir politika olayıdır.

1946-1950 yıllarında başlatılmış olan bu ters uygulama, kimi ayrıntı başkalarını bir yana bırakırsak, günümüzde de sürmektedir. Demokrasinin vazge-

KAVRAM DERSANESİ
Ö.Y.S. Hızlandırılmış Kurslar
2 Haziran - 27 Haziran
Merkez: 528 64 37 - Laleli
Şube: 522 75 74 - Şehzadebaşı

Cumhuriyet

MURAT DERSANESİ
ÖSY II. Sınava Hazırlama Kursları
I. Devre 26 Mayıs - II. Devre 31 Mayıs

63. Yıl; Sayı: 22180 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. (KDV dahil) 24 Mayıs 1986 Cumartesi

NATO Başkomutanı Limni için basın toplantısı yaptı

Rogers suçladı

Limni krizi Ankara'ya nasıl ulaştı?

ABD *Büyükelçisi Strausz-Hupe NATO'daki kuvvet hedefleri krizi sürerken Dışişleri Bakanlığı'nın kapısını iki kez çaldı... ABD Büyükelçisi Yunanistan'ın kuvvet hedefleri belgesine koyduğu rezervi geri çekmesini sağlamak için ucu Limni'ye dokunan formüller getirdi. Ancak Halefoğlu'yla yaptığı her iki görüşmeden de eli boş ayrıldı.*

NATO'*daki Limni krizi Ankara'da da ABD Büyükelçiliği ile Dışişleri arasında yoğun trafiğe yol açtı...*

SEDAT ERGİN'in haberi 11. Sayfada

NATO BAŞKOMUTANI'NDAN:

"Türk basınında çıkan haberlerin Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından yönlendirilmiş olduğuna dair bilgiler bulunmaktadır. Bu haberler, Limni'yi Rogers'ın gizli bir savaş planına dahil ettiği, artık hiç kimsenin General Rogers'a güvenmediği ve Türkiye'yi kötü bir oyuna getirmek istediği yolundadır."

"Önemli nokta, planın kabul edildiği takdirde yalnız ve yalnız bir savaş durumunda işlerlik taşıyabileceği. Bunun için NATO manevraları şart değil."

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nı kasten haber sızdırmakla suçlayan NATO Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı General **Bernard Rogers**, Limni Adası'nın henüz kesinleşmemiş NATO savaş planlarına dahil edildiğini doğruladı, ancak bunun adanın ittifak bünyesi içindeki statüsünde bir değişiklik anlamına gelmediğini söyledi. Türk basınında kendisi aleyhinde çıkan haberlerden yakınan Rogers, kendisine yardım edilmesini de isteyerek "dostum" diye bahsettiği Cumhurbaşkanı Evren'e verdiği "asker sözü"nü yerine getirmek için bütün çabayı harcadığını da kaydetti.

General Rogers, dün Brüksel'de şimdiye kadar hiç gerçekleşmemiş sürpriz bir girişimde bulundu. NATO Askeri Komutanlığı, Belçika'daki bütün Türk gazetecilerini arayarak Rogers'in yalnız Türk basın mensuplarını özel bir toplantıya çağırdığını duyurdu. Askeri karargâhtan Brüksel'e sırf bu toplantı için aniden helikopterle gelen General Rogers, önce bir yazılı açıklama yaptı. Bu açıklamada Türk gazetelerinde, son günlerde NATO Başkomutanı aleyhinde yazılar çıktığı kaydediliyor ve bunların Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından yönlendirildiğinin "istihbar edildiği" vurgulanıyordu. Aynı açıkamada NATO Komutanlığı tarafından 1982 yılında hazırlanan 'Hızlı Takviye Planı'nın (yani Limni'nin de dahil olduğu ve "Delta Ensure" kod adını taşıyan savaş planını da kapsayan genel plan) henüz güney kanat komutanlığınca onaylanmadığı belirtiliyordu. Yine aynı bildiride, General Rogers'in "Türk dostlarının" kendisinin Türkiye-Yunanistan anlaşmazlığında bir taraf olmadığını bilmeleri özellikle isteniyordu.

Yaverleriyle birlikte bu yazılı açıklamayı okuyan Rogers, daha sonra Türk gazetecilerinin sorularını bir saat süreyle cevaplandırdı.

"Şimdiye kadar hiçbir NATO savaş planına Limni dahil edilmemişti. Henüz kesinlikle onaylanmamış bile olsa, Türkiye'nin bu konuda çok hassas olduğunu bilmenize rağmen, neden ilk defa adayı 'Delta Ensure' planına dahil ettiniz?" sorusuna Rogers şu karşılığı verdi:

"1982'ye kadar hızlı takviye planı yoktu. Plana ilişkin çalışma, 1979'dan 1982'ye kadar sürdü. Güney kanat, konuyu son iki yıldır Yunanistan ile takviye planları seviyesinde görüşmeye başladı. Bu, esas olarak takviye kuvvetlerinin geleceği, ABD'yi il-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

YUNANLILAR: NATO'DA ZAFER KAZANDIK

11. Sayfada

Cumhuriyet, iki partinin programlarını karşılaştırdı

SHP × DSP

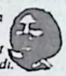
Nerede birleşiyor, nerede ayrılıyor?

Sanayileşme stratejisinde hangi parti ne düşünüyor?

Faiz oranları konusunda belirli bir çözüm getiriyorlar mı?

Enflasyona karşı mücadelede somut bir programları var mı?

Eğitimde çok seçenekten partiler neyi anlıyor?

Aydın Güven Gürkan ve Rahşan Ecevit soruları yanıtladı.

Hazırlayanlar: ŞAHİN ALPAY
SEYFETTİN GÜRSEL

Yarın Cumhuriyet'te

DYP'de görüş ayrılığı

'DEMOKRATİK UZLAŞMA' VE MEMDUH YAŞA

DYP Meclis Grubu ne düşünüyor?: *DYP Grup Başkanı Prof. Dr. Memduh Yaşa dün bir basın toplantısı düzenledi, "Solla işbirliği yaparak yeni bir anayasa taslağı hazırlamak bizim düşüncemizin dışındadır" dedi.*

DYP Genel Merkezi ne düşünüyor?: *DYP Genel Merkezi'nin "demokratik uzlaşma" yanlısı olduğu biliniyor. Son olarak Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Dülger, "Yeni anayasayı iki büyük siyasi düşüncenin sahipleri bünyelerinde tespit etmeli. Eski refleksler yerini uzlaşma ortamına bırakmalı" demişti. Dülger, dün kendisine Memduh Yaşa'nın sözleri hatırlatıldığında, "Bu soruyu bana sormamış olun" dedi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP'de anayasa değişikliği için **"demokratik uzlaşma"** konusunda görüş ayrılığı çıktı. DYP Genel Merkez yöneticilerinin baştan beri anayasa değişikliği için demokratik uzlaşma yanlısı oldukları bilinirken, DYP Meclis Grubu anayasa değişikliği için solla işbirliği yapılmasına karşı çıktı. DYP Grup Başkanı **Memduh Yaşa**, **"Solla işbirliği yaparak yeni bir anayasa taslağı hazırlamak bizim düşüncemizin dışındadır"** dedi.

DSP'nin Kurucular Kurultayı'nda Bülent Ecevit'in çağrısına, **"Demokratik sağla, demokratik solun uzlaşmasını takdirle karşılarım"** biçiminde yanıt veren DYP Genel Başkan Yardımcısı **Mehmet Dülger**, DYP Meclis Grubu ile Genel Merkez arasındaki ters düşme konusundaki sorulara dün yanıt vermekten kaçındı.

DYP Meclis Grup Başkanı Memduh Yaşa, dün TBMM'de düzenlediği basın toplantısında,

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

General Rogers, "derdini şapkama anlat" dedi... Peki, ama hangisine anlatacağız?

Güvenlik soruşturması yumuşadı

Cumhurbaşkanı Evren tarafından da onaylanarak yürürlüğe giren yeni "Başbakanlık Güvenlik Yönergesi" ile, soruşturmalarda 10 yıldan geri gidilmemesi ilkesi benimsendi.

7. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Bankacılık Dersi

***ANKARA** — Kimi bankalar batırılacak, kimi bankalar da kurtarılacak, elbette ki siyasal iktidar tarafından. Hükümet artık bankalar arasında "fark" gözetecek. Bankasına göre "farklı muamelede" bulunacak ve bunun sonucunda da her bankaya "bakış, bankayı değerlendiriş ve sağlayacağı destek" birbirinden çok ayrı olacak.*

Meclis'te görüşülmekte olan tasarılardan biri de Bankalar Yasası'ndaki değişikliği öngörüyor. Bugün-yarın Meclis Genel Kurulu'nda benimsenmesi beklenen- belki de bu satırlar yayımlandığında kabul edilmiş olacak olan- Bankalar Yasası'ndaki değişiklik günün yoğun siyasal olayları

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

MEKSİKA 86

Kupalardan ilginç notlar: Gol oldu, 22 kişi öldü... Kasap hakemin ünü ve müşterileri nasıl arttı?..

1974 Almanya: Bir kupa, iki dev yıldız futbolcu... Cruyff ve Beckenbauer'in karşılaştırması...

6 gün ek

Cumhuriyet Meksika 86 ekleri
6 gün art arda 6 ek
Pazartesi gününden başlayarak Cumhuriyet'le birlikte

Muzır yayına KDV indirimi yok

Bakanlar Kurulu, gazete, dergi, kitap ve yayınlar için KDV oranını yüzde 50'ye kadar indirebilecek. İndirimden "muzır" yayınlar yararlanamayacak. Tarım ürünleri, üretici aşamasında KDV kapsamı dışına alınıyor.

10. Sayfada

SHP Kurultayı'na Doğru

Kurultay delegeleri listesi. **6. Sayfada**

Yunanistan ana muhalefet partisi lideri Konstantin Mitsotakis:

Limni silahlanmalı

Mitsotakis'e göre Türkiye ile Yunanistan arasındaki "asıl sorun" Kıbrıs. Yeni Demokrasi Partisi lideri, Kıbrıs sorunu çözümlenmediği sürece iki ülke arasında "kazayla" bir savaş çıkabileceğine inanıyor. "İki ülke arasında diyalog kurulması yararlıdır" diyen Mitsotakis, bir soru üzerine "Limni'yi silahlandırmak hakkımız" şeklinde konuştu.

LONDRA, (a.a.) — Yunanistan ana muhalefet partisi lideri **Konstantin Mitsotakis**, Limni konusunda Başbakan **Andreas Papandreu** ile aynı görüşte olduğunu belirterek, **"Limni Adası'nı silahlandırmak yüzde yüz hakkımızdır"** dedi.

Yeni Demokrasi Partisi Genel Başkanı Konstantin Mitsotakis, Londra'da Anadolu Ajansı'na verdiği özel demeçte, Kıbrıs so-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Silah pazarında rekabet

ABD savunma sanayii heyeti: Kâr etmeye geldik

Ekonomi Servisi — ABD savunma sanayii heyeti, Türkiye gezisinin son durağı olan İstanbul'daki görüşmelerine dün başladı. İkili görüşmelerden önce yapılan toplantıda, Türk firma temsilcileri, yapılacak yatırımlar için getirilecek teknoloji konusundaki kaygılarını dile getirerek, ABD'lilerden bu konuya açıklık getirilmesini istediler. ABD'li yatırımcılar adına konuşan Heyet Başkanı **Nelson Jackson** da, Türkiye'ye kâr amacıyla geldiklerini söylemekten utanmadıklarını ifade ederek, ABD yönetiminin, **"Getirmemize izin vereceği en yeni teknolojiyi getireceğiz"** şeklinde konuştu.

Hafta başında Ankara'ya 98 kişi ile gelen ABD savunma sanayii heyeti, dün Odakule'de İstanbul Sanayi Odası'nın ev sahipliğinde yapılan toplantıya, önce 38 kişi olarak katılacaklarının açıklanmasına karşın, ancak 17 kişi ile geldiler. Türk tarafından da çok az kişinin katıldığı toplantının açılışında İSO Başkan Yardımcısı **Mehmet Şuhubi**'nin, Türkiye savunma sanayiindeki yeni gelişmeleri özetlemesinden sonra, Türk-ABD İş Konseyi Savunma Sanayii Komitesi Başkanı **Evren Artam**, ABD'li yatırımcıların patent, ekonomik kıstaslar ve teşvikler konusunda daha önce sordukları soruları yanıtladı. Artam'dan sonra söz alan emekli büyükelçi **Nuri Eren**, son yaşanan Limni krizini hatırlatarak, **"Bu ABD hükümetinin sorunudur. Ben sır-**

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

Şevket Yılmaz içini döktü

Allah'a şikâyet

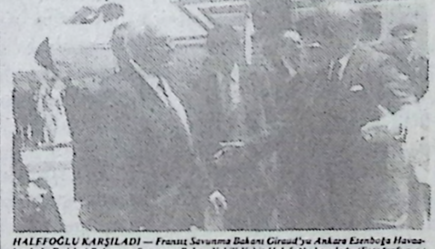
TÜRK-İŞ BAŞKANI'NDAN:

Ben dedim oldu, ben dedim olacak diyen, benim kardeşimin dediği olsun diyerek işkolları sayısını değiştirenlerin bulunduğu parlamentodan işçiye hayır gelmez.

Hani paraları yoktu, 3 ayda 3 kamu işveren sendikasında grev fonunda 7 milyar lira biriktirdiler. Bu para işçilerin ücretlerine ilaveten hesaplanan paradır.

Sendikacılara iki dönem daha verdik, susturduk diyecekler. Bu değişikliği istemiyoruz. Bunu verdik, sendikacılar sustu dedirtmem. Sendikacılar işçi tarafından seçilmiştir.

7. Sayfada

HALEFOĞLU KARŞILADI — Fransız Savunma Bakanı Giraud'yu Ankara Esenboğa Havaalanı'nda Dışişleri Bakanı ve Savunma Bakan Vekili Vahit Halefoğlu karşıladı. (Fotoğraf: a.a.)

Giraud geldi

Fransa'dan AET için tam destek

Giraud, Fransa, Türkiye - Ortak Pazar ilişkilerinin normalleşmesinden yanadır ve bu görüşünü belli etmiştir. Endişe edilecek bir şey yok."

Halefoğlu, Savunma sanayiinin işbirliği konusunda Fransa'ya "yeşil ışık" yaktı, "verimli ve yaygın bir işbirliği yapabiliriz" dedi.

8. Sayfada

Savunma sanayiine hevesliler

İngilizler: Fon cazip ve çekici

İngiliz firma temsilcileri, Savunma Sanayii Fonu'nun yarattığı olanaklar ve fonun uzun vadede nasıl işleyeceğini araştırıyorlar.

Haber Merkezi — Türkiye'de bulunan İngiltere'nin savunma ve tedarik işleri ile görevli Devlet Bakanı **Norman Lamont**, gezisi sırasında görev değiştirerek Maliye Bakanı oldu. Ankara'dan sonra dün İstanbul'da da işadamları ile görüşmelerini sürdüren Lamont ve beraberindeki firma temsilcileri, İTO'yu ziyaret ettiler ve çeşitli alanlarda temasta bulundular.

Türkiye'de kurulması öngörülen savunma sanayiinde rol üstlenmeye davet edilen büyük İngiliz firmaları, Savunma Sanayii Destekleme Fonu'nun NATO üyesi ülkelerin firmaları için oluşturduğu olanak karşısında "etkilenmiş" görünüyor.

Odalar Birliği'nde düzenlenen

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Savunma sanayiinde yerli katkı koşulu

Yabancı sermaye ile ortak savunma sanayii yatırımlarına belirli bir takvim çerçevesinde yerli katkı oranının arttırılması istenecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yabancı sermaye ile ortak kurulacak savunma sanayii tesislerinde belirli bir takvim çerçevesinde yerli katkı oranının arttırılması istenecek.

Savunma Sanayii Destekleme ve Geliştirme İdaresi Başkanı **Vahit Erdem**, Türkiye'nin savunma sanayiinde öncelik verdiği alanları sayarken, **"İlk ele alınacak projenin, Türkiye'de kurulu yan sanayii bulunan, fazla**

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Adres, Reagan Yönetimi'dir...

NATO kuvvet hedefleri programında Limni'nin yer almayışı, Atina'nın bu konuda ısrarından vazgeçmiş gözükmesi, Türkiye açısından herhangi bir şeyi değiştirmiş değildir. Limni zaten bu programda yoktu. İki yıl önce Yunanistan konuyu gündeme getirmiş, Türkiye karşı çıkmış, karşılıklı vetolarla Limni dışarıda kalmıştı. Bugün de durum, NATO kuvvet hedefleri programı açısından aynıdır.

Fakat bulunduğumuz noktada Limni sorunu bizim açımızdan daha da ciddi bir boyuta ulaşmıştır; çünkü Atina, Limni'nin silahlandırılmış statüsüne ilişkin olarak Washington'un destek ya da güvencesini sağlamış gözükmektedir. Sorunun Türkiye için tehdit edici özelliği, işte bu noktada düğümlenmektedir.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

- *Beyrut'ta bombalı sabotaj* *3. Sayfada*
- *Abidin Dino: Benim çıplaklarıma kimse bir şey demez* *5. Sayfada*
- *Ali Fethi Esener öldü.* *7. Sayfada*
- *Trakya'da köylüler radyasyondan bıktı* *14. Sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Henze ve Herze...

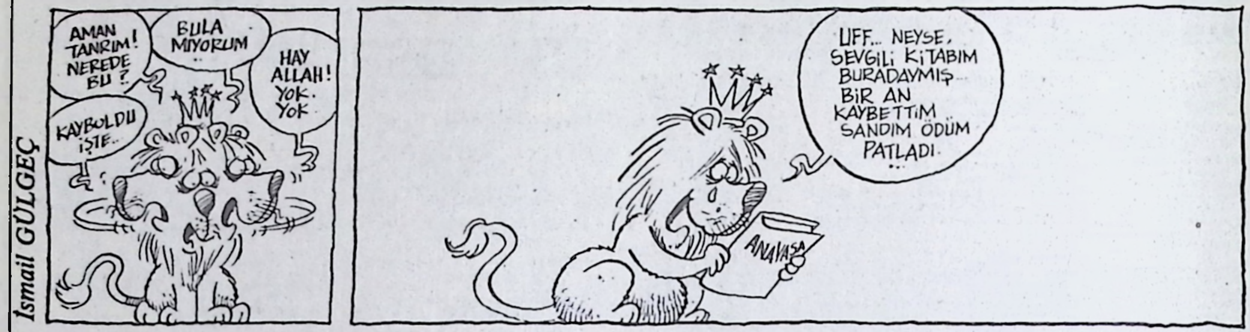
Babıali'nin "milliyetçi ve muhafazakâr yazarları" arasına katılan "CIA Ankara eski istasyon şefi" ve Başkan Carter'in güvenlik danışmanı Paul Henze, çevirisi Güneş Gazetesi'nde yayımlanan incelemesinde bakın neler söylüyor:

—Bağımsız, çağdaşlaşan, çoğulcu demokrasiye sahip bir

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

çilmezliğinden sık sık söz açan politikacılar, tutumları ve davranışlarıyla ters düşmektedirler. Tutumları, yorumları, ekonomide kem küm edişleriyle, yeni partiler, politika doktrinlerinden uzakta kalmakta, buna özel çaba göstermektedirler.

14 Mayıs 1950 Türkiye'nin politika geçmişinde büyük olaydı. Yığın, oyunun değerini ilk kez seziyordu, anlar gibi oluyordu. Yazık ki, bilinçsizdi. Oyunu üç beş liraya, ya da beş on metre gecekondu toprağına sattı. Günümüzde de bir değişme yok gibime geliyor!.

NATO Başkomutanı Limni için basın toplantısı yaptı

Rogers suçladı

HADİ ULUENGİN *24 mayıs*

BRÜKSEL — Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nı kasten haber sızdırmakla suçlayan NATO Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı General **Bernard Rogers**, Limni Adası'nın henüz kesinleşmemiş NATO savaş planlarına dahil edildiğini doğruladı, ancak bunun adanın ittifak bünyesi içindeki statüsünde bir değişiklik anlamına gelmediğini söyledi. Türk basınında kendisi aleyhinde çıkan haberlerden yakınan Rogers, kendisine yardım edilmesini de isteyerek **"dostum"** diye bahsettiği Cumhurbaşkanı Evren'e verdiği **"asker sözü"**nü yerine getirmek için bütün çabayı harcadığını da kaydetti.

General Rogers, dün Brüksel'de şimdiye kadar hiç gerçekleşmemiş sürpriz bir girişimde bulundu. NATO Askeri Komutanlığı, Belçika'daki bütün Türk gazetecilerini arayarak Rogers'ın yalnız Türk basın mensuplarını özel bir toplantıya çağırdığını duyurdu. Askeri karargâhtan Brüksel'e sırf bu toplantı için aniden helikopterle gelen General Rogers, önce bir yazılı açıklama yaptı. Bu açıklamada Türk gazetelerinde, son günlerde NATO Başkomutanı aleyhinde yazılar çıktığı kaydediliyor ve bunların Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından yönlendirildiğinin **"istihbar edildiği"** vurgulanıyordu. Aynı açıklamada NATO Komutanlığı tarafından 1982 yılında hazırlanan **'Hızlı Takviye Planı'**nın (Yani Limni'nin de dahil olduğu ve **"Delta Ensure"** kod adını taşıyan savaş planını da kapsayan genel plan) henüz güney kanat komutanlığınca onaylanmadığı belirtiliyordu. Yine aynı bildiride, General Rogers'ın **"Türk dostlarının"** kendisinin Türkiye-Yunanistan anlaşmazlığında bir taraf olmadığını bilmeleri özellikle isteniyordu.

Yaverleriyle birlikte bu yazılı açıklamayı okuyan rogers, daha sonra Türk gazetecilerinin sorularını bir saat süreyle cevaplandırdı.

"Şimdiye kadar hiçbir NATO savaş planına Limni dahil edilmemişti. Henüz kesinlikle onaylanmamış bile olsa, Türkiye'nin bu konuda çok hassas olduğunu bilmenize rağmen, neden ilk defa adayı 'Delta Ensure' planına dahil ettiniz?" sorusunu Rogers şu karşılığı verdi:

"1982'ye kadar hızlı takviye planı yoktu. Plana ilişkin çalışma, 1979'dan 1982'ye kadar sürdü. Güney kanat, konuyu son iki yıldır Yunanistan ile takviye planları seviyesinde görüşmeye başladı. Bu, esas olarak takviye kuvvetlerinin geleceği ABD'yi ilgilendiriyor ve planın, güney kuvvet komutanlığı ve ilgili ülkeler (ABD ve Yunanistan) tarafından onaylanması gerekiyor. Burada önemli nokta, plan kabul edildiği takdirde yalnız ve yalnız bir savaş durumunda işlerlik taşıyabileceği. Bunun için de NATO manevraları şart değil."

"Peki, böyle bir planın varlığı orta vadeli, Yunanistan'ın Limni Adası'nın NATO içindeki statüsünü değiştirmesi için hukuki bir dayanak oluşturmayacak mı?" sorusuna ise, Rogers'ın karşılığı şu oldu:

"Hayır, çünkü bu barış zamanı için bir şey değiştirmemektedir. Türkiye ile Yunanistan arasındaki uyuşmazlığı körükleyecek hiçbir şey olmayacaktır. Bu konuda benim siyasi makamlarımdan almış olduğum kesin talimatlar var. Zaten harhalde Türkiye, savaş zamanlarında ortak düşmanımızı, yani Varşova Pakt'ı'nı yenmek için önlem almamızdan endişe duymayacaktır. Bütün yaptıklarımız savaş zamanı ihtimallerini düşünerek gerçekleştirilmektedir. Savaş durumunda ise ben nerede olursa olsun, emrine verilen bütün kuvvetleri kullanmakla yükümlüyüm. Ama bu yalnız savaş durumu için geçerlidir. Limni'de zaten bir havaalanı mevcut. Fakat bu eski Genel Sekreter Luns'un da bana verdiği talimat doğrultusunda NATO altyapı harcamalarından yararlanmıyor. Bu yüzden bütün kaygılar yersiz. NATO, Türkiye ile Yunanistan arasındaki ikili sorunları çözümleyemez. Taraflar, ancak kendileri uyuşmaya varabilirler. Zaten burada bugün bu toplantıyı yapmamızın da amacı

Türk halkına güvence vermek."

LİMNİ'YE ABD DENİZ PİYADELERİ

"Delta Ensure" planının henüz güney kuvvet komutanlığınca onaylanmadığını yeniden kaydeden Rogers, plana göre, savaş durumunda bir tugay Amerikan deniz piyadesinin kendi taktik hava kuvvetleriyle birlikte adaya yerleşmesinin planda öngörüldüğünü söyledi. General Rogers, **"Limni, ittifak için bu kadar önemli mi?"** sorusunu ise, **"Bilmiyorum, bunu, güney kuvvet komutanlığı karar verdiği zaman göreceğiz"** sözleriyle yanıtladı. Rogers, Türkiye'nin söz konusu planı veto hakkının bulunmadığını, çünkü savaş planlarını askeri karargâhların hazırladığını da belirtti.

DOSTUM EVREN'E ASKER SÖZÜM

Daha sonra Yunanistan'ın yeniden NATO'nun askeri kanadına dönmesi ve **"Rogers anlaşmasının"** uygulanması konusunda ise ittifak başkomutanı şunları söyledi:

"Yunanistan hükümeti bu anlaşmayı tam uygulama kararı almıştı. Ancak hemen sonra seçimler oldu ve Yunan hükümeti değişti. Şimdikiler, bana eğer 1980'de iktidarda olsalardı, anlaşmadaki lisanı hiçbir zaman kabul etmeyeceklerini söylüyorlar. Ben ise, Cumhurbaşkanı Evren, Yunanlılar ve benim aramda o zaman uzlaştığımız yorum tarzında bir değişiklik olmayacağı yolunda Evren'e söz vermiştim. Bu sözümü değiştirmedim. Kanımca anlaşmada kullanılan lisanın yorumu bağlantılıdır. Bu, bir kanunun parlamentoda görüşülmesine benzer. Parlamento görüşmelerinde kullanılan lisanın yorumu, kanunun yazımının yorumu kadar önemlidir. Bu inancım değişmemiştir. Zamanında Evren ve ben ve Yunanlılar anlaşmanın ne anlama geldiğini anlamada uzlaşmıştık. Bu uzlaşmanın geçerli olacağını da dostum General Evren'e temin etmiştim. Cumhurbaşkanı Evren'den bahsederken şunu söylemek isterim. Kendisi bir arkadaşımdır. Ve eğer benim şahsıma yönelen bu kampanyadan haberi istesem, Yunan hükümetinin uzlaşmasını yarın sağlarım. Ama bunu yapmak için General Evren'e vermiş olduğumuz sözden dönmüş olurum. Ben bunu yapamıyorum. Amacım, anlaşmanın 1980'de, üzerinde anlaşıldığı şekilde uygulanmasıdır. Her iki tarafla da konuştum. Çok işim olduğunu ve bu çabaların zaman kaybı anlamına geliyor ise bana söylemelerini rica ettim. Her iki taraf da çabalarıma devam etmemi istediler. Ben de bunu yapıyorum. Herkes de ben de hayal kırıklığı içindeyim. Ama Yunan hükümeti anlaşmayı uygulamayacağını bildirdi diye bir gazetenizin yazdığı gibi istifa etsem ne değişir. Yapmam gereken, bir çözüm bulmak ve 1980'de uzlaştığımız yorum tarzında bir uygulama sağlamaktır. Bu anlaşma görüşmeleri yapılırken iyimserdim. Şimdi de anlaşmanın tam olarak uygulanabileceği konusunda aynı derecede iyimserim."

ÇEVİK KUVVET İÇİN ABD TUTUMUNU DESTEKLEMİYORUM

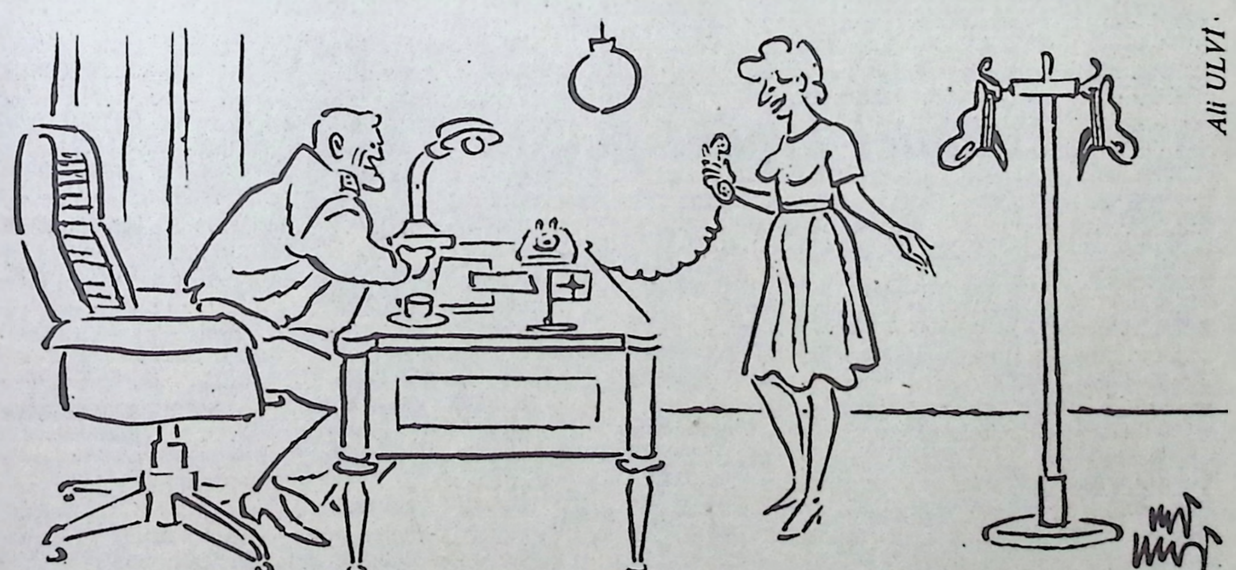
"ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle, ülkesinin Ortadoğu'ya müdahale için kullanacağı Çevik Kuvvet'in harekete geçmesi durumunda bütün müttefik ülkelerin askeri tesislerinden ve havaalanlarından otomatikman yararlanacağını söyledi. Siz hem NATO Başkomutanı, hem de ABD'nin Avrupa'daki kuvvetler komutanı olarak bu konuda ne diyorsunuz?" şeklindeki soruya Rogers, şu karşılığı verdi:

"Ben bu görüşe katılmıyorum. Türkiye de dahil olmak üzere ittifak ülkelerinde bulunan bütün NATO tesis ve havaalanları, alan dışı müdahale için ancak bu ülkelerin onayıyla gerçekleşebilir. Türkiye, bu konuda zaten çok duyarlıdır. Çeşitli defalar tutumunu ortaya koymuştur. Bu yüzden ben ABD'nin bu görüşüne katılamam."

"BANA YARDIM EDİN"

Basın toplantısının bitiminde Türk gazetecilere hitap eden General Rogers, **"Şimdi bana Türk dostlarımın beni anlaması için yardımda bulunun, hiç olmazsa Cumhurbaşkanı'nın beni anlaması için yardımda bulunun, hiç olmazsa o durumu bilsin"** dedi.

Brüksel'deki diplomatik gözlemciler, General Ro-

— Ankara arıyor: General Rogers; NATO şapkanızı mı giyeceksiniz, Amerikan şapkanızı mı?

KAVRAM DERSANESİ
ÖYS Hızlandırılmış Kurslar
2 Haziran - 27 Haziran
Merkez: 528 64 37 - Laleli
Şube: 522 75 74 - Şehzadebaşı

Cumhuriyet

MURAT DERSANESİ
ÖSY II. Sınava Hazırlama Kursları
I. Devre 26 Mayıs - II. Devre 31 Mayıs

63. Yıl; Sayı: 22181 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 25 Mayıs 1986 Pazar

Tunceli'de pusu: 4 şehit

Pülümür ilçesi yakınlarında devriye gezen motorize jandarma timine pusu kuran bölücü çete mensuplarının el bombaları ve otomatik silahlarla giriştikleri saldırıda 7 erimiz de ağır yaralandı.

ERZİNCAN/TUNCELİ (Cumhuriyet) — Tunceli'nin Pülümür ilçesi yakınlarında devriye gezen motorize jandarma birliği, bölücü çete tarafından pusuya düşürüldü, 4 er şehit oldu, 7 er de yaralandı.

Alınan bilgiye göre, Pülümür ilçesine bağlı Altınhüseyin köyü muhtarının muhbirlik yaptığı iddiasıyla bölücü çete mensuplarınca iki hafta önce öldürülmesinden sonra başlatılan operasyonlardan dönen motorize jandarma birliği, Balpayam bucağının Rabat mevkiinde pusuya düşürüldü. Saat 20.30 sıralarında saldıran bölücü çete mensupları, arkadan giden ve 12 jandarma er ve erbaşının bulunduğu cemseye önce el bombası attılar ve daha sonra otomatik silahla taradılar. Olayda Nasır Özkan, Müslüm Turcu, **Mehmet Aygün ve Nazar Özkaya** adlı jandarma erleri şehit olurken, **Cengiz Karagül, Osman Karaca, Nurettin Güven, Bekir Açıkgül, Atilla Işık, Ali İdmgül ve Refik Uyanık** adlı erler de yaralandı. Bölücü çete mensuplarının pusu kurarak yaraladıkları erlerden 3'ünün durumu ağır. 7 erden 4'ünün Erzincan Askeri Hastanesi'nde, 2'sinin Devlet Hastanesi'nde ve birinin de Erzurum Mareşal Çakmak Hastanesi'nde tedavi altına alındığı bildirildi.

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, dün Erzincan'da yaralı erleri ziyaret ederek "geçmiş olsun" dileğinde bulundu. Akbulut, olay yerinde incelemelerde bulunduğunu belirterek özetle şunları söyledi:

"Jandarma ekibimiz, görevden dönerken yolun bir çay yanındaki virajlı bölümünde eşkıya tarafından pusuya düşürülmüş. Doktorlardan yaralı erlerin durumlarının iyiye gittiğini öğrendim. Tek isteğim yaralıların bir an evvel iyileşmesidir."

3. Ordu Komutanlığı'ndan alınan bilgiye göre, pusu kurarak 4 eri şehit eden ve 7 eri de yaralayan silahlı çete mensupları, olay yerinden kaçtı. Bölgede başlatılan operasyonların genişletilerek sürdürüldüğü ve çok sayıda kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.

Rogers çekilsin!

***Halefoğlu:** Rogers, Türk basınını çocuk yerine koyuyor. Basın, şuurlu bir tutum izliyor.*

***Ecevit:** Rogers, Cumhurbaşkanına hakaret ediyor. Amerikan şapkasıyla yurduna dönmelidir.*

***Gürkan:** Hükümet, Lozan'ı korumakta ve savunmakta yetersizlik ve aldırmazlık içinde.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — NATO Müttefik Avrupa Kuvvetleri Komutanı Amerikalı Orgeneral **Bernard Rogers**'ın Limni adasının NATO savaş planlarına dahil edilmek istenmesi üzerine Türk basınında çıkan haberlerin **"Türk Dışişleri bakanlığı tarafından yönlendirildiği"** ve **"Dışişleri'nin bu konuda basını kullandığı"** biçimindeki sözleri Ankara'da Dışişleri Bakanlığı'nın olduğu kadar siyasi partilerin de sert tepkilerine neden oldu. Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu**, General Rogers'ın Türk basınını **"çocuk yerine koyduğunu"** belirtti ve basının söz konusu haberler üzerine **"şuurlu bir tutum izlediğini"** vurgulayarak, basınla dayanışmaya girdi. Eski başbakanlardan ve kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit** General Rogers'ın Türkiye'nin içişlerine karıştığını belirterek NATO Başkomutanı'nın bu görevinden istifa etmesini istedi. SHP Genel Başkanı **Aydın Güven Gürkan** da Lozan Antlaşması'nın Türkiye Cumhuriyeti'nin varlık kaynağı olduğunu, hiçbir cumhuriyet hükümetinin **"bugünkü hükümet gibi Lozan'ı korumakta ve savunmakta yetersizlik ve aldırmazlık içinde bulunmadığını"** söyledi.

Dışişleri Bakanı Halefoğlu, **"En doğrusu, General Rogers'a benim değil, münasip bir şekilde basının yanıt vermesidir"** dedi.

Orgeneral Rogers'ın önceki gün Brüksel'deki NATO Merkezi'nde yalnızca Türk gazetecileri için düzenlediği basın toplantısında yaptığı açıklamalar dün başkentteki diplomatik çevrelerde geniş yankılar uyandırdı. Bu yankılar içinde Rogers'ın açıklamalarının **"komik"** ve **"gayri ciddi"** bulunduğu da gözlendi.

Dışişleri Bakanlığı, yaptığı ilk değerlendirmede Rogers'ın açıklamalarını karşı bir açıklamayla yanıt vermeye değer bulmadı. Resmi bir bildiri yayımlanmazken, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, dün Esenboğa Havaalanı'nda Fransız Savunma Bakanı Giraud'yu uğurladıktan sonra gazetecilerin bu konudaki ısrarlı soruları üzerine kısa bir açıklama yaptı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Rogers'a Duyuru...

ANKARA — İki şapkalı General Rogers, Türk basınına, Dışişlerine veryansın ediyor. Limni Adası'yla ilgili tutumuna karşı basının gösterdiği tepkiyi, Dışişleri Bakanlığı'nın kışkırttığını öne sürüyor. Hatta bu tepkinin, Dışişlerince tezgâhlandığını söylüyor.

Bu yorumu ve konuşmasına sıkıştırdığı bir başka cümle, General Rogers'ın Türkiye'deki son gelişmelerden ne denli bilgisiz, habersiz olduğunu kanıtlıyor.

Cumhurbaşkanı Evren'den "dostum" diye söz

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Yeni hava koridoruna sert tepki

Dışişleri Bakanlığı, Yunanistan'ın "J-60" hava koridoru ilanından vazgeçmesinin beklendiğini belirterek, "Aksi halde fiili önlemler alınılması kaçınılmaz olacaktır" dedi.

ANKARA (a.a.) — Türkiye, Yunanistan'ın Ege'de "J-60" adlı yeni bir hava koridoru ilan etmesine sert tepki gösterdi.

Türkiye'nin bu konudaki görüşünü açıklayan Dışişleri Bakanlığı, Yunanistan'ın bu tutumunu gözden geçirerek, **"J-60"** hava koridoru ilanından vazgeçmesinin beklendiğini belirterek, **"Aksi takdirde tarafımızdan fiili karşı önlemler alınması kaçınılmaz olacaktır"** ifadesini kullandı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

YUNAN HÜKÜMETİ TÜRKİYE TEHDİT EDİYOR

10. Sayfada

Limni rafa kalktı mı?

Bernard Rogers'ın sürpriz bir girişimle Türk gazetecilerini çağırması ve Ankara'yı bir yandan "haber yönlendirmek"le suçlarken bir yandan da "Türk kamuoyu nezdinde yardımcı olunmasını" istemesi, Limni sorununa ilişkin askeri-diplomatik muharebede Türkiye'nin önemli bir başarı kazanması anlamına geliyor.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — NATO Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı General **Bernard Rogers**'ın önceki gün sürpriz bir girişimle Türk gazetecilerini çağırması ve Ankara'yı bir yandan **"haber yönlendirmekle"** suçlarken, bir yandan da kendisine **"Türk kamuoyu nezdinde yardımcı olunmasını"** istemesi, Limni sorununa ilişkin askeri-diplomatik muharebede Türkiye'nin önemli bir başarı kazandığı anlamına geliyor. Olayın perde arkasını araladığımız ve kronolojik bir geriye dönüş gerçekleştirdiğimiz takdirde ortaya çıkan manzara şu:

Limni Adası'nın **"Delta Ensure"** kod adıyla bilinen NATO Savaş Planı'na dahil edilmesi, sekiz aylık bir dönemi kapsıyor. Söz konusu plan, esas olarak, ABD ile Yunanistan'ı ilgilendirdiğinden (takviye kuvvetlerinin geleceği ve yerleşeceği ülkeler) bunun NATO Askeri Karargâhı'na yansıyarak Türk tarafının haberdar olması ise biraz daha kısa bir süreyi içeriyor. Ankara'nın, önce hem askeri kanat (SHAPE), hem de Büyükelçi **Osman Olcay** aracılığıyla Limni'nin plandan çıkartılması amacıyla yaptığı girişimlerin sonuç vermemesinden sonra, devreye bizzat Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu** giriyor. Halefoğlu'nun nisan ayı içinde Amerikan Dışişleri Bakanı **George Shultz**'a yazdığı

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

7 MADDEDE LİMNİ SORUNU

1. Bundan 8 ay önce ABD ile Yunanistan, Limni'nin "Delta Ensure" kod isimli plana dahil edilmesi ve savaş durumunda kullanılmasını görüşmeye başladılar.

2. Bir süre sonra Türkiye, Yunanistan ile ABD arasındaki pazarlığı haber aldı ve NATO'da askeri ve sivil platformda girişimlere başladı.

3. NATO'daki girişimler sonuç vermeyince bizzat Vahit Halefoğlu olaya el koydu ve George Shultz'a bir mektup yazdı. Shultz, cevabında, Rogers'ın "savaş durumu için geçerli" planını Türkiye'nin desteklemesini istedi.

4. ABD ile Yunanistan arasındaki pazarlık Türk basını tarafından öğrenildi. Bunun üzerine "mücadele" kamuoyu önünde yürütülmeye başlandı.

5. NATO'da girişimler şiddetlendi, Limni'nin kuvvet hedefleri programına girmesi engellendi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Üruğ, Rogers'le, Yavuztürk de ABD Savunma Bakanı Weinberger ile görüştü.

6. Weinberger, Yavuztürk'le konuştuktan sonra Rogers'a, "Türkler çok kızgın, bir şeyler yapmak gerekiyor" dedi. Rogers, basın toplantısı düzenledi.

7. Rogers'ın basın toplantısından sonra gözlemcilere göre şu sonuçlar iyice belirginleşti: 1. Limni, NATO içinde askıda kalmaya devam edecek; 2. "Delta Ensure" planı ya geri çekilecek, ya da "kaduk" kalacak.

Tüketici kredisi geliyor

DOKTOR — Bırak şu takkemi, biraz da başkalarının çiğeri bayram etsin!..

Otomobil, buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon, video, halı, mobilya gibi dayanıklı tüketim mallarının alımında tüketici kredisi verilmesini öngören tasarı, Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in onayına sunuldu. Yasanın, Meclis tatile girmeden çıkartılmasına çalışılıyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Tüketicilere beyaz eşya, tüketim malları, mobilya gibi ürünlerin alımında kredi açılmasını öngören tasarı Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**'e sunuldu.

Kredinin finans kaynağı için birden fazla seçenek gösteren tasarının TBMM'de görüşülen son ekonomik pakete yetiştirilmesine çalışılıyor. Tüketici kredisi uygulamasının Başbakan **Turgut Özal** tarafından da benimsenmesi halinde, yasal değişikliğin Bankalar Yasası'nın TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmesi sırasında **ANAP** milletvekillerinin önergeleri ile gerçekleştirileceği sanılıyor.

Türkiye'de 1965 yılında gün-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

KDV, FİYATA SAKLANIYOR

13. Sayfada

Orhan Kemal Roman Ödülü Yaşar Kemal'in

Yaşar Kemal, 1986 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü "Kale Kapısı" adlı yapıtıyla kazandı. Ünlü romancıya ödülü, 31 mayıs günü Gazeteciler Cemiyeti'nde törenle verilecek.

Kültür Servisi — 1986 Orhan Kemal Roman Ödülü, dün seçici kurulun yaptığı değerlendirme sonucunda **Yaşar Kemal**'e verildi. **Rauf Mutluay**,

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Çarpık, Bozuk, Çirkin...

NATO Başkomutanı General Rogers Türk basınından şikâyetçidir. Bu eğilimini Brüksel'de Türk gazetecileri için düzenlediği özel bir toplantıda dile getirmiştir.

Gerçekten Limni krizi nedeniyle Sayın Rogers hakkında basınımızda eleştiriler çıktı. Bir gazetemiz, Başkomutanın çevresinde güvensizlik çemberi oluştuğunu ve generalin istifa etmesi gerektiğini ileri sürdü.

Sayın Rogers'ın bu eleştirilere yanıt vermek istemesi doğaldır. Ancak, olay bundan sonra doğal olmaktan çıkıyor, bir başka anlam kazanıyor.

Çünkü Sayın Rogers, basın toplantısında, Türk basını için yakışıksız sözler söylemiş ve ülkemizin içişlerine karışmıştır.

NATO Başkomutanı, Türk basınının Limni olayında Türk Dışişleri Bakanlığı'nca yönlendirildiğini "tabbar" etiklerini ileri sürdükten sonra, sözü Cumhurbaşkanımıza getirmiş, "Evren arkadaşımdır, eğer benim şahsıma yönelen bu kampanyadan haberi olsa, mutlaka durdururdu" demiştir.

Bu sözlerin çirkin düşüncelerini dile getirdiklerini vurgulamak

• • •

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Bugün, insanlık için koşuyoruz

Afrika'daki aç insanlar için, bugün dünyanın her yerinde, aynı anda milyonlarca insan koşacak. İstanbul'da da 4 bine yakın kişi, Boğaziçi Köprüsü'nün Beylerbeyi ayağından, saat 19.00'da koşmaya başlayıp, Eminönü'nde yarışı tamamlayacaklar. Yarış güzergâhı, 18.00'den itibaren trafiğe kapatılacak.

15. Sayfada

Ekran başında 97 saat: Bütün kupanın fikstürü ve televizyon programları...

Türkiye'de Dünya Kupası hayal mi?

6 gün ek

Cumhuriyet, Meksika 86 ekleri
Yarından başlayarak 6 gün art arda 6 ek

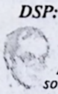
1.ek yarın

Cumhuriyet, iki partinin programlarını karşılaştırdı

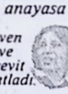
SHP × DSP

Nerede birleşiyor, nerede ayrılıyor?

SHP: Anayasa değişir
DSP: Yeni bir anayasa

Aydın Güven Gürkan ve Rahşan Ecevit soruları yanıtladı.

Gürkan: Yeni bir anayasa için uğraşmak, topluma zaman kaybettirebilir. Dar gelen maddeler değiştirilir.

Ecevit: Totaliter felsefeye dayalı 82 Anayasası rötuşlarla düzelmez. Ulusal uzlaşmayı yansıtan yeni bir anayasa gerekli.

Hazırlayanlar: ŞAHİN ALPAY SEYFETTİN GÜRSEL

Bugün 6. Sayfada

İyi Pazarlar.

Bugün kendinize zaman ayırın. Bugün Dergi okuyun.

12 Eylül sonrası Türkiye'de ilk kez bir Batı Avrupalı Cumhurbaşkanı: Richard von Weizsaecker.

Dünyanın öteki ucundan, Vanuatu'dan bir tören: Kuleye çık, toprağa atla, erkek ol! - Dr. Nadir Paksoy izledi, yazdı.

Cumhuriyet Dergi bugün ve her Pazar Cumhuriyet'le birlikte.

Hızlı Gazeteci

Bugün 5. Sayfada

Antalya'da tesisler yerli turistleri bekliyor.

Bugün 7. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yeni Dizi...

Televizyondaki dizilerden bıktınız değil mi?
Ben de bıktım.
Siz TRT Genel Müdürü'nü tanımazsınız. Ben tanırım. Eski solculardandır. Söyleyim ona, yeni bir dizi ısmarlar.
O kadar da hatırımız vardır herhalde.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Washington'dan

Maymunlara özgürlük

TANJU AKERSON

ABD Hayvanları Koruma Derneği, Uluslararası Sağlık Enstitüsü laboratuvarında deney için tutulan maymunların ulusal parka gönderilerek salıverilmesi için büyük bir kampanya başlattı.

Alicante'den

Engizisyon ve bir sergi

NİLGÜN CERRAHOĞLU

İspanya'nın Akdeniz kıyılarında, Mersin'i andıran bir taşra kentinde, Alicante'de engizisyon sergileniyor. Bu sergi, totaliter rejimlerin kökeninin 20. yüzyılda değil, engizisyonda yattığını göstermesi bakımından önemli.

Londra'dan

Haftada bir şafak sefası

RAGIP DURAN

Haftada bir gün mikrofon başında karşıladığım şafak saatleri insana azınlık psikolojisi aşılar. Enerjinizin tükenmek üzere olduğu bir anda, siz nöbetten dönerken, çoğunluğun günü başlamaktadır.

Paris'ten

Anketler günlük oldu

SABETAY VAROL

Fransa'da siyasal barometre gibi çalışan kamuoyu araştırmaları, artık günlük yaşantının ayrılmaz bir parçası haline geldi. Hükümetlerin yapmayı tasarladığı işler, daha haftası dolmadan, sondajcı kurumlarca halkoyuna sunuluyor.

Bonn'dan

Belirsizlik korkunun anası

ULYA ÜÇER

Nükleer felaketlerin ötekilerden farklı bir yanı, etkilerini uzun vadede göstermesi. Radyasyon elle tutulmuyor, gözle görülmüyor, tadı ve kokusu yok.

Atina'dan

"Z" olayı ve bir yürekli adam

STELYO BERBERAKİS

Yunanistan'daki barış derneklerinin kurucusu Dr. Lambrakis'in öldürülmesinin 23. yılında, ülkede törenler, gösteriler düzenlendi. Lambrakis'in Maraton Gölü'nden Atina'ya yaptığı pankartlı yürüyüş, binlerce kişi tarafından yinelendi.

Stuttgart'tan

Kabarenin gözdesi, Kohl

AHMET ARPAD

Son yıllarda, ele aldığı konu ne olursa olsun, hiçbir kabare oyuncusunun vazgeçemediği kişi, Başbakan Helmuth Kohl. Çünkü, sahneye çıkan oyuncu ağzını açıp da, Kohl'un adını söylediğinde, seyirci gülmeye başlıyor.

12. Sayfada

Cumhuriyet

TAKVİM 25 MAYIS 1986 İmsak: 3.40 Güneş: 5.32 Öğle: 13.05 İkindi: 17.03 Akşam: 20.30 Yatsı: 22.13

Biri 13, diğeri 4 yıldır şampiyonluğa hasret...

G. SARAY TUR ATTI: 2-1

Yıl 1973...

Şampiyon G.Saray

Tam 13 yıl önce. Evet, Galatasaray'ın şampiyon olduğu 1973 yılından bu yana tam 13 yıl geçti. En son şampiyonluğunu Ekremli, Muzafferli, Mehmetli kadrosu ile kazanan Galatasaray, yıllardır mutlu sona ulaşamıyor. Şampiyon olduğu 1973 sezonunun son maçında Bursaspor'u zorla yenen Galatasaray, averajla değil açık puan farkı ile ipi göğüsledi. K. Mehmet'in 91. dakikada attığı "Tartışmalı" golle Bursaspor'u yenerek şampiyon olan Galatasaray'ın o günkü kadrosu ise şöyle: Yasin — Ekrem, Muzaffer, Tuncay, Aydın — Olcay, Korhan, Bülent- Metin, K. Mehmet, B. Mehmet.

Takımlar	O	G	B	M	A	Y	P
G.Saray	30	19	9	2	47	12	47
F.Bahçe	30	16	10	4	42	17	42
Eskişehir	30	12	12	6	31	19	36
Ankaragücü	30	12	10	8	24	21	34
Boluspor	30	12	9	9	37	30	33
Beşiktaş	30	9	13	8	14	18	31
Altay	30	11	8	11	32	23	30
Göztepe	30	11	8	11	33	31	30
Giresun	30	11	7	12	27	34	29
Bursaspor	30	6	16	8	27	29	28
Samsun	30	8	9	13	21	30	26
Mersin İ.Y.	30	7	11	12	25	32	25
Adanaspor	30	7	9	14	24	34	23
Vefa	30	6	10	14	22	35	22
Şekerspor	30	6	10	14	22	35	22
PTT	30	4	12	14	22	37	20

78. dakikada olaylar çıkınca maç yarıda kaldı

Beşiktaş şampiyonluk turu atamadı

Yıl 1982...

Şampiyon Beşiktaş

Yıl 1981. Aylardan haziran. Lig lideri Beşiktaş, sezonun son maçında Eskişehirspor karşısında. Siyah-Beyazlı takımın şampiyon olması için zorlu maçtan en az 1 puan alması gerekiyordu. Ev sahibi takım ise düşmemek için galip gelmek zorundaydı. İşte böylesine zorlu bir maçta Beşiktaş, Eskişehirspor'u Ziya'nın tek golü ile yendi. Ama çıkan olaylar maçın iptal edilmesine neden oldu. 2 gün sonra ise Federasyon Beşiktaş'ı hükmen galip ilan etti ve böyle olunca da Siyah-Beyazlılar mutlu sona ulaştılar. 1982 yılında kazanılan bu şampiyonlukta payları olan futbolcular ise şunlar: Adem, (Rasim) — Samet, Ülvi, M. Ekşi, Kaşa — B. Haluk, Ziya, Rıza — Necdet, A. Kemal, K. Haluk.

Takımlar	O	G	B	M	A	Y	P
Beşiktaş	32	14	16	2	38	17	44
Trabzon	32	14	15	3	26	11	43
F.Bahçe	32	15	11	6	48	25	41
Zonguldak	32	12	13	7	30	25	37
Sakarya	32	14	8	10	36	28	36
Ad.D.Spor	32	10	13	9	30	23	33
Ankaragücü	32	14	5	13	31	28	33
Adanaspor	32	11	11	10	24	27	33
Altay	32	8	16	8	37	27	32
Kocaeli	32	10	12	10	26	26	32
G.Saray	32	10	12	10	26	25	32
Bolu	32	7	17	8	24	24	31
Bursa	32	11	9	12	25	26	21
Gaziantep	32	9	12	11	30	35	30
Eskişehir	32	10	9	13	16	27	29
Göztepe	32	4	8	20	17	53	16
Diyarbakır	32	2	7	23	14	55	11

Beşiktaş, İstanbul'da Sakarya ile oynarken Galatasaray, Kocaeli deplasmanında

Nefes nefese bir yarış

Mutlu sona kim varacak? *Futbolda en büyüğün belirlenmesine iki hafta kaldı... Beşiktaş mı, yoksa Galatasaray mı şampiyonlukla kucaklaşacak? İşte bu soru yanıtını 1 haziran günü bulacak. Lider Beşiktaş ile Galatasaray, en son ne zaman şampiyon olmuşlardı? Arşivi karıştırdık. Galatasaray tam 13 yıldır şampiyonlukla kucaklaşmamış. Beşiktaş ise dört yıl öncesinde şampiyonluğa adını yazdırmış. İki takım da şampiyonluk için büyük uğraş veriyorlar. Ligin sonlarına yaklaştık, mücadeleleri hâlâ doruk noktada. Lider Beşiktaş bugün sahasında Sakaryaspor ile oynayacak. Galatasaray ise Kocaeli deplasmanında. Son hafta ise Beşiktaş, Trabzon deplasmanına çıkarken Galatasaray sahasında Sarıyer ile oynayacak... Yukarıda da belirttiğimiz gibi her iki cephede heyecan dorukta... Siyah Beyazlılar adeta bir bayram havasında çalışıyorlar... Tüm futbolcular ayaklarına kadar gelen bu kısmeti tepmek niyetinde değiller. Beşiktaş'ın büyük ümidi Metin, bayan hayranlarının saldırısına bugünlerde sıkça uğramaya başladı (1). Golcü Kovaçeviç ise, minik hayranlarına "Şampiyonluk" sözü veriyor (2). Diğer yanda Ziya ağları sarsarcasına şutları birbiri ardına yolluyor kaleye (3). Bir diğer saldırıya uğrayan da Stankoviç (4). Galatasaraylılar da en az Beşiktaşlılar kadar hırslı. Jupp Derwall ipi göğüsleyecekleri görüşünü savunuyor (5). Futbolcular da Alman Teknik Direktörleri Derwall'in bu sözlerini boşa çıkartmamak için bütün güçlerini ortaya koyarak çalışıyorlar (6). (Fotoğraflar: ENDER ERKEK)*

Kaptan Samet'in eşi Şeniz Aybaba

Şu günlerde evde çıt çıkaramıyoruz

Samet'in son derece sinirli ve heyecanlı olduğunu dile getiren Şeniz Aybaba, "Gönül isterdi ki Galatasaray puan kaybetsin" diyor. Şeniz Aybaba, bu dönem Beşiktaş'ın Galatasaray ile oynadığı maça gitmiş... Tam 3 saat önce gitmiş stada ve maçı halkla birlikte açık tribünden izlemiş. Ne var ki Yusuf'un attığı golden sonra başına ağrı girince stadı terk etmek zorunda kalmış...

HİLMİ TÜRKAY

Aybaba'ların Etiler'deki evindeyiz. Kapıda Samet'in eşi Şeniz Aybaba karşılıyor bizi. İçeriye giriyoruz. Samet'in kardeşi Adnan ile oğlu Serkan, birlikte sabah kahvaltılarını yapıyorlar. Samet ise bu sıralarda Şeref Stadı'nda ter atıyor.

Şeniz de Samet, İskenderun'da tanışmışlar. O zaman her ikisi de İskenderun Ticaret Lisesi'nde okuyorlarmış. Lise 3. sınıfa geçtiklerinde nişanlanmaya karar vermişler. Hemen sonrasında ise Samet, Beşiktaş ile anlaşmış, bu anlaşma hemen ardından evliliği getirmiş ve Şeniz-Samet çifti, "transfer" gereği İstanbul'a gelmek zorunda kalmışlar. O gün bugün Samet, hep Beşiktaş'ta top koşturuyor. Önümüzdeki dönem ise Samet'in Beşiktaş ile olan sözleşmesi sona eriyor. Eşi, Samet'ten "devam" etmesini istiyor, ancak kaptan, şubele de futbolu bırakmayı düşünüyormuş... "Tam sekiz yıllık bir beraberliğimiz var" diyor Samet'in eşi Şeniz... Şeniz, önceleri koyu bir İskenderunspor

Aybaba - Şampiyonluk bizim

taraftarıymış... Ama şimdi koyu bir Beşiktaşlı... Eşinden Samet'i anlatmasını istiyoruz: "Evdeki hali sinirli ve durgun" diyor... En büyük desteği, oğlu Serkan'mış... "Bir sinirli anında Serkan'ı öne sürdüğümüzde akan sular durur" diyor... Kritik maçlar öncesinde büyük durgunluk çöktürüyormuş Samet'e... Böyle olunca da Şeniz ve Serkan'a büyük işler da-

(Arkası 15. Sayfada)

Kaptan Cuneyt'in nişanlısı Ayşe Ayke

Beşiktaşlıydım, şimdi G.Saraylıyım

Marmara Üniversitesi ikinci sınıf öğrencisi Ayşe Ayke, Cuneyt'le 20 gün önce nişanlanmış. Şimdi dört gözle şampiyonluğu bekleyen Ayke, "Müstakbel eşimden futbolun tüm inceliklerini öğrendim. Şimdi 'ofsayt' sözcüğünün ne olduğunu bile biliyorum" diyor.

Spor Servisi — Ayşe Ayke... Marmara Üniversitesi 2. sınıf öğrencisi. 10 yıl bale ile uğraşmış. Yakın zamana kadar futbolla hiç ilgilenmemiş. Öyle kurallarından falan da pek haberi yokmuş. Kendi deyimiyle 20 gün öncesine kadar "Beşiktaşlıymış", derken, şimdi "koyu bir Galatasaraylıyım" diyor Ayşe Ayke. Galatasaray'la Beşiktaş'ın böylesine kıyasıya çekiştiği bugünlerde Ayşe'nin birdenbire "koyu Galatasaraylı" olmasının önemli bir nedeni var: Galatasaray kaptanı Cuneyt Tanman.

Evet... Ayşe, kaptan Cuneyt'in 20 günlük nişanlısı.

Spora olan ilgisini şöyle anlatıyor Ayke:

"Öylesine koyu bir ilgim yoktu. Az buçuk Beşiktaşlıydım o kadar. Zira 10 yıl bale ile uğraştığım için, futbol bana pek de ruetik gelmiyordu. Tabii tüm bu söylediklerim, Cuneyt'le nişanlanana kadar sürdü. Şimdi az buçuk Beşiktaşlı değil, tam Galatasaraylıyım. Cuneyt'ten futbolun tüm kurallarını öğrendim. Kuralları bilince, futbol daha zevkle seyrediliyormuş. Örneğin 'ofsayt' sözcüğüne çok dayanılım, ama ne olduğunu yeni öğrendim."

Şampiyonlukla ilgili düşünceleri ise şöyle:

"Şu anda iki takım için de kesin bir şey söylemek mümkün değil. İki

Ayşe Ayke - Şanslar eşit

gol farkının bence hiç önemi yok. Gönlüm, tabii ki Galatasaray'ın şampiyonluğundan yana, ama bence şanslar eşit."

Ayşe Ayke, kaptan Cuneyt ve evlilikle ilgili düşüncelerini konusunda da şöyle konuşuyor:

"Cuneyt, saha içerisinde olduğu kadar saha dışında da gerçekten efendi bir insan. Nişanlım diye söy-

(Arkası 15. Sayfada)

BEŞİKTAŞLI GÖZÜ İLE

Defne Yalnız (Döndü):

Biz Beşiktaşlılar, kalender insanız...

HÜSEYİN ONAR

TV'deki "Kaynanalar" dizisinde "hizmetçi" rolünü oynayan ve kısa sürede üne ulaşan, daha sonra da "Hanımlar Sizin İçin" programına çıkan Defne Yalnız, koyu bir Beşiktaş taraftarı... Beşiktaşlıların yaşadığı en heyecanlı günleri Defne de yaşıyor. Çoğunluk nasıl bugünkü Sakaryaspor maçını umursamıyorsa, Defne de umursamıyor. Ancak Defne Yalnız, "Trabzon maçından çok korkuyorum. Gerçi ortada yalan yanlış laflar dönüyor, ama ben bu laflara inanmıyorum" diyor.

Kaynanalar'ın 'Döndü'sü Defne, Trabzon deplasmanına gitmeyi de düşünüyor... Ne var ki yolun uzun oluşu, kendisini hayli düşündürüyor... Bu nedenle de gidip gitmemekte kararsız... "Geçen yıl şansızlıktan Sarı - Kanaryalar şampiyon oldu" diyen Defne, "Benim takımım ne olursa olsun, bileğinin hakkı, alın teriyle şampiyon olacaktır. Bu sene takımım Galatasaray'ı alt edip şampiyonluğa

Defne Yalnız

kucaklayacaktır. Galatasaray çok şanslı bir takım. Namağlup olarak ligi ikinci bitireceklerine çok üzülüyorum. Eğer şampiyon olamazsak, ki bir 'kalender' takımızdır, başımızı önümüze eğip 'İnşallah seneye şampiyon oluruz' deriz" şeklinde konuşuyor...

GALATASARAYLI GÖZÜYLE

Metin Akpınar:

Semra Hanım izin verirse şansımız var

LEVENT DİKMENER

Galatasaray ve Beşiktaş'ın ligdeki şampiyonluk savaşı, futbolcuları, teknik adamları, sporseverleri ve özellikle de iki takımın taraftarlarını yakından ilgilendiriyor. Futbolla yakından ilgisi olmamasına karşın, Galatasaray'ın "ünlü" taraftarlarından güldürü dünyamızın ünlü ismi Metin Akpınar'la Galatasaray'ın şampiyonluk şansı üzerine konuştuk. Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nun turnede olması nedeniyle Ankara'dan telefonla görüşebildiğimiz Akpınar, düşüncelerini şöyle dile getirdi:

"Galatasaraylı bir taraftar olarak elbetteki takımımın kazanmasını istiyorum. Ama gerçeği söylemek gerekirse Beşiktaş maçındaki beraberlikle şansımızın bir bölümünü kaybettik. Şu an, iki takımın diğer takımlarla yapacakları maçlara kaldı iş. Beşiktaş'ın şansını artırmada en büyük etkenlerden biri de Başbakanımızın eşi Semra Hanım. Semra Hanım'ın izin verdiği ölçüde şampiyonluk şansımızı sürdürmeye çalışacağız.

Metin Akpınar

Bu arada, taraftarlara da bir şeyler söylemek istiyorum. Şampiyon olamasak bile hiç olmazsa seyirci olabilmeyi başaralım. Eğer tüm futbol seyircileri, seyirci olmayı başaramazlarsa, ülkede bu spor sonra ortadan söz edilemeyecek.

Galatasaray takımına gelince, takım içerisinde en beğendiğim futbolcular, Turgay Şeren ile Metin Oktay... Pardon, pardon, onlar bizim zamanımızdaydı değil mi?"

ESKİ FUTBOLCULAR NE DİYOR?

'Şampiyonluk hakkımız'

ARİF KIZILYALIN

Beşiktaş ve Galatasaray'ın futbolu bırakmış, ancak yeşil sahalardan uzaklaşmamış futbolcuları ile "Eski rekabet ve Şampiyonluk" konularında söyleştik. Konuştuğumuz futbolcuların hemen hemen hepsinin özlemi tek; "Şampiyonluk." Galatasaray'ın eski futbolcuları 13 yıllık özlemi dile getirirlerken, Beşiktaş'ın eski oyuncuları, "Bu kupa Beşiktaş'ın hakkı" diyorlar. Bitime 2 hafta kalmasına karşın hiçbir futbolcu "şampiyon bizik" demek istemiyor. Özellikle Beşiktaş'ın emekli futbolcuları "Geçen yılı" hatırlatıyorlar. Ve "Aman ha..." diyorlar.

GALATASARAY CEPHESİ

Galatasaray'ın unutulmaz futbolcusu Metin Oktay, bu yılki çekişmenin anlamını yitirdiğini vurguluyor. Siyasetin spora alet olduğunu belirten Galatasaray'ın golcü futbolcusu şöyle konuşuyor: "Türk sporunun anaları babaları F.Bahçe, G.Saray, Beşiktaş'tır. Bu yıl Fenerbahçe düşmüş, sahnede Galatasaray ve Beşiktaş kalmıştır. Ancak gönül isterdi ki bu yılki şampiyonu bu iki takımın arasında yapacakları maç belirlesin. Ama olmadı. Bu şampiyonluk belki averaja belki puana kalacak. Bu sonuç tüm toplumu ilgilendiriyor. Hiçbir devirde mülki amirler, politikacılar, yöneticiler Türk sporunu taraf tutup bölmemişlerdir. Beşiktaş ve Galatasaray'ın şampiyonlukları toplumun malı olmuştur. Ancak politikacıların açık tribün taraftarlığından kurtulmaları gerekir. Bence bu lig ve şampiyonluk şaibelidir. Şimdi iki ta-

(Arkası 15. Sayfada)

G.SARAY'IN GOLCÜSÜ CUNEYT

Şampiyonluğu dört gözle bekliyor

BÜNYAMİN ÇELEBİ

Ligde şampiyonluk yarışının iki takımından biri G.Saray... Bir sezon boyunca liderlik yarışını burun buruna götüren G.Saray, beklenmeyen maçlarda kaybettiği puanlar nedeni ile bugün iki gol farkı ile Beşiktaş'ın arkasında.

Ama yenilmezlik unvanını elinden bırakmaya hiç niyeti yok. Galatasaray takımının en önemli özelliklerinden birisi de, takımda hemen her futbolcunun gole yakın olması. Bunların içerisinde 11 golle takımın gol kralı olan Cuneyt Tanman, bilindiği gibi bir yıldan beri takımın kaptanlığını da sürdürüyor. Galatasaray'ın en efendi futbolcusu olarak da bilinen Cuneyt, 76 yılından beri Galatasaray'da kesintisiz olarak oynuyor. Futbola 72 yılında Galatasaray genç takımında başlayan Cuneyt, 75-76 sezonunda 6 aylık bir süre için Giresunspor'a kiralanmış.

İlk yarıda yalnızca üç golü bulunan Cuneyt, ikinci yarının hemen başlarında, santrafor olarak oynamaya başladı. Ve ardından da goller geldi. Cuneyt, ileri uç adamı olarak oynamasına neden olan olayı şöyle anlatıyor:

"İkinci yarının ikinci haftasında Altay maçı öncesi, teknik adamlar, 'deride oynar mısın?' dediler. Ben de 'siz nasıl uygun görürseniz' dedim. Ama doğrusunu söylemek gerekirse, deride oynadığım takdirde takımıma daha çok yararlı olacağıma inanıyor-

(Arkası 15. Sayfada)

BEŞİKTAŞ'IN GOLCÜSÜ METİN

Biz bu işi bitirdik

Spor Servisi — Metin Tekin... [illegible] bugün Beşiktaş'ın içinden en çok söz edilen futbolcusu... Mükemmel fiziği ve [illegible] ile [illegible] zor olan bir futbolcu... Yaşı henüz 22 Metin'in.

Metin, 1982'de, yani Beşiktaş'ın lig şampiyonluğunu kazandığı yıl geldi Beşiktaş'a... Kocaelispor genç takımında top koşturuyor. Gelmeden önce 1983'te de Beşiktaş A takımında ilk sinyallerini vermeye başladı... [illegible] Stankoviç, geldiği Beşiktaş'a... İdmanlardaki çalışkanlığı, efendiliği ile Metin, bir anda Stankoviç'in en gözde futbolcusu oldu... Maçlarda son derece başarılı oluyordu Metin... Attığı ve attırdığı da... [illegible] herkes birden ayağa kalkıyordu.

Özellikle uzun toplarda Metin'in tutulması çok zordu... Rakip takımdan ancak iki, hatta üç kişi zaptetmeye çalışıyorlardı kendisini... Üçüncü yılını doldurduğu bu yılda birlikte Metin Beşiktaş'ta... Siyah Beyazlı takımın şampiyonluğu kovaladığı bu dönemde rakip filelere tam 12 gol atan Metin, Rizespor, Orduspor ve Galatasaray maçlarında çok iyi toplar oynadı... Oysa bu maçlara kadar takımda oynamasına rağmen fazla etkin olamıyordu... Böyle olunca da teknik direktör Stankoviç kendisini sürekli oyundan almak zorunda kalıyordu.

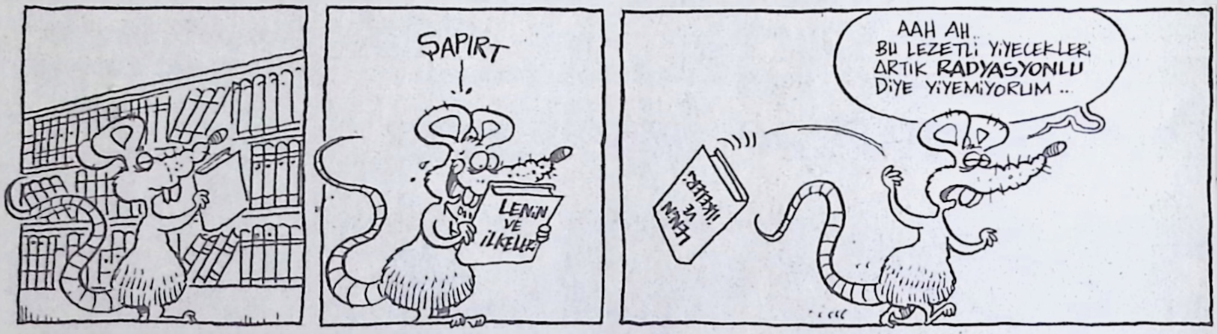
Ligin bitimine iki hafta kaldı. Beşiktaş'la birlikte Galatasaray da şam-

(Arkası 15. Sayfada)

gers'ın başkomutanlık görevini yüklendiğinden beri ilk kez bu tür bir girişimde bulunduğunu vurgulayarak bunu, Türkiye kamuoyunda kendisi aleyhinde doğan **"hava"**'yı yumuşatmak için gerçekleştirdiğini kaydediyorlar.

Nitekim güvenilir diplomatik kaynaklardan edinilen bilgilere göre, NATO Başkomutanı, Türk basınında kendisi aleyhinde çıkan yazıları, önceki gün öğle yemeği sırasında Ankara çıkışlı İngiliz ve Fransız basın ajanslarının haberlerinden öğrendi. Son derece kaygılanan Rogers, bu konuda Türkiye'nin NATO nezdindeki daimi temsilcisi **Osman Olcay** ile görüşerek **"neden böyle bir durumun ortaya çıktığını"** sordu. Olcay'ın Türk kamuoyunun Limni konusunda son derece hassas olduğunu bildirmesinden sonra General Rogers, dün sabah Türk basın mensuplarını özel olarak toplamak kararı aldı. Yine bazı kaynaklardan sızan bilgilere göre, çarşamba günü Brüksel'de bulunan Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necdet Üruğ**, Rogers ile yaptığı görüşmede kendisinin Limni Adası'nı Delta Ensure Planı'na dahil etmesini eleştirdi ve bunun Türkiye'de tepki yarattığını söyledi.

Aynı şekilde Milli Savunma Bakanı **Zeki Yavuztürk**'ün önceki gün Brüksel'de ABD Savunma Bakanı **Caspar Weinberger** ile yaptığı ikili temasta Limni sorununu gündeme getirmesi ve adanın plandan çıkartılması için Rogers ile konuşmasını söylemesi, NATO Başkomutanı'nın dünkü beklenmedik girişiminde etken oldu. Gözlemciler, Rogers'ın dünkü basın toplantısıyla Türk kamuoyu nezdinde bir **"puan toplama"** hareketine giriştiğini belirtiyor ve Amerikalı generalin aslında, son tahlilde kendi görevini yerine getirdiğine, ancak Limni konusunda Türkiye'nin çok hassas olmasından dolayı tepkiyle karşılaştığına işaret ediyorlar. Ancak General Rogers tarafından dün yapılan yazılı açıklamada Türk basınında yer alan haberlerin Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından yönlendirildiğinin **"istihbar edilmesinin"** belirtilmesi, NATO Başkomutanı'nın bundan çok hoşnutsuzluk duyduğunun ve **"gocunduğunun"** göstergesi.

İsmail GÜLGEÇ

Eller... Eller...

ALİ SİRMEN *25 mayıs*

İnsanı insan yapan, yeryüzünün bu en gelişmiş yaratığının olağanüstü evrimini sağlayan, evrenin şu ana dek bilebileceğimiz en görkemli rastlantısını oluşturan, elleridir. İnsan ayağa dikilip, ellerini kullandığında o muhteşem serüvenin en can alıcı evresini yaşamıştır.

El, yalnız tutma organı değil, akıl almaz bir anlatım aracıdır da. Saura'nın "Kanlı Düğün"ünde, Antonio Del Gades'in tadına doyulmaz danslarında ellerini nasıl kullandığını unutmak olası mı?

Politikacılar da kullanıyorlar ellerini zaman zaman. Kimi kez öfkenin, kimi kez kararlılığın simgesi oluyor eller.

Masaya indirilen yumruk, *"yeter"* anlamını taşır, kararlılık gösterir.

Nitekim perşembe günü Mecliste bir konuşma yapan bağımsız milletvekili ve eski Başbakan Ulusu, Yunanistan ile ABD'nin ikili anlaşmayla Limni'nin silahlandırılmasını tescil etmelerine karşı çıkarken, yumruğunu masaya vurmuş ve *"Yeter artık"* diye haykırmıştır.

İyi ve kararlı bir çıkış. Bu çıkışın Sayın Ulusu'dan gelmesi, onun mesleği gereği Ege sorunları hakkında bilgi sahibi olması açısından da çok önemli.

Ancak.

Ancak, geçen gün Meclis kürsüsünde yumruğunu kararlı bir şekilde kürsüye indiren kişiye, insanın sorası geliyor:

"Sayın Ulusu, o kararlılık gösteren yumruğunuz, Yunanistan, NATO'nun askeri kanadına, General Rogers'ın Muaviye'nin hakemi Amr İbnül Has'ın Hz. Ali'ye oynadığı Alicengiz oyununun benzeri bir manevrası ile döndürülürken, neredeydi?"

Öyle ya, Türk dış politikasının son yıllardaki en büyük ödünü, en akıl almaz gafı Özal'ın başbakanlığı sırasında değil, Sayın Ulusu'nun başbakanlığı döneminde gerçekleşmiştir.

Ve o zaman Ulusu Paşa'nın yumruğu masanın üstüne inmemişti.

Biliyorum, olayları yakından izleyenler ya da izleyenlerin yazdıklarını okumuş olanlar, şimdi Ulusu Paşa'ya haksızlık etmiş olduğumuzu, Rogers planının kabulünden onun bile haberi olmadığını, onun bu yüzden sorumlu tutulamayacağını söyleyeceklerdir.

Belki de haklıdırlar. Ne var ki, siyasette bu tür sorumluluktan sıyrılma olanağı yoktur. Ceza hukukunda var olmayan objektif sorumluluk, siyasette vardır. Eğer Sayın Ulusu, o ödünden zamanında haberdar olmamış ya da olmuşsa bile, onu engelleyecek gücü bulamamış ise bile bu, ne yazık ki, onu

da öbür sorumlular ile birlikte, tarih ve ulus önündeki sorumluluğundan kurtaramaz.

Her neyse geçelim olayın bu yanını...

Ulusu Paşa'nın yeter diye inen yumruğu, bize yine de çok ama çok önemli bir gerçeği kanıtlaması açısından yararlı olmuştur.

Şöyle bir düşünelim: Yunanistan'ın Rogers planı çerçevesinde, NATO'ya dönüşü sırasında, Ulusu Paşa'nın sıkılmayan yumruğu, hangi değişikliğin etkisiyle önceki gün Meclis kürsüsüne iniyordu.

O günlerin çaresiz ya da habersiz elini, bugünün kararlı yumruğuna dönüştüren güç ne ola ki?

Hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki, o güç Türk kamuoyundan kaynaklanıyor. Türkiye'nin sorunları, tartışmanın görece de olsa, bir ölçüde serbestleştiği ortamda, çok daha iyi irdelenebiliyor. Kamuoyu, yasaklar altında iletilmediği, görüşünü rahatlıkla açıkladığı zaman, yöneticilerin aldatılması da kolay olmuyor. Kısacası ulusal çıkarlarımız güme gitmiyor.

Demek ki, bazılarının sandığının aksine, *"ulusal birlik ve beraberlik"* sloganı ile tartışmayı önlemek ulusal çıkarlarımızı korumaya yaramıyor. Ulusal çıkarlarımız, en çok tartışmacı ve katılımcı açık yönetimlerde kollanıp korunabiliyor.

İşte yumruğa dönüşen elin öyküsünün ardındaki gerçek budur.

☆☆☆

Bugün sözünü edeceğimiz ikinci el, tutma organımız olan el değil, halk dilinde yabancı anlamına gelen el. Bu hinoğlu hin eloğlu, ABD'nin Avrupa'daki çift şapkalı kovboyu, tarihimizin gâvur Amr İbnül Has'ı olan General Bernard Rogers, arifi tarife ne hacet. Rogers'ın kim olduğunu, çifte şapkasının ne anlama geldiğini, Türkiye'ye Ege'de oynadığı oyunun ne menem bir halt olduğunu bilmeyen mi kaldı?

Bütün bunları biliyorduk da, bu hazretin bu denli patavatsız ve fütursuz olduğunu doğrusu düne dek bilmiyorduk.

Dünkü demecini okuduktan sonra hazretin, aklımıza, Mazhar-Fuat-Özkan'ın ünlü şarkısı geldi:

"Sen neymişsin be abi"

Gerçekten General Rogers, Limni için yaptığı basın toplantısında Türk kamuoyunu, basını ve parti önderlerini Türk Dışişleri tarafından yönlendirilmiş birer kukla olarak gördüğünü ima etmiştir.

Dışişleri Bakanlığı, hep aynı Dışişleri Bakanlığı olduğuna, orada fazla bir şey değişmediğine, ama basının gönümüzde görece bir özgürlüğe ya da özgürlük benzeri bir duruma doğru kavuşma umudu belirdiğine bakılırsa, asıl Türk basını, Dışişlerini etkiliyor diyebiliriz. Etkilemesi de iyi oluyor. Rogers planı sırasında da birkaç kalemin ve bir eski onurlu diplomatın ve dışişleri bakanının uyarıları etkili olabilseydi bugün bu olayları yaşamazdık.

Neyse bu konuyu bırakalım bir yana. Bizlerin Rogers hakkında ne düşündüğü biliniyordu. Şimdi Rogers'ın bizler hakkında ne düşündüğünü öğrenmiş olduk.

Ama Rogers konuşurken, daha da ileri gitmiş, kabul edilmez bir gaf yapmıştır. Gerçekten General, konuşmasının bir yerinde, *"Cumhurbaşkanı Evren'den bahsederken, şunu söylemek isterim. Kendisi bir arkadaşımdır. Ve eğer benim şahsıma yönelen bu kampanyadan haberi olsa, mutlaka durdururdu"* demiş.

Bu ne biçim laf?

Türkiye'nin Cumhurbaşkanı, Türkiye aleyhinde dolaplar çeviren bir NATO komutanına karşı Türk kamuoyunda, Türk basınında ve Türk Dışişlerinde oluşan tepkiye neden karşı çıksın? Bunları hangi yasaya, hangi yetkiye dayanarak sustursun?

Bu General Rogers ne sanıyor? Sayın Evren'in Çankaya'da NATO generalleri eleştirilmesin diye oturduğunu mu?

Bu terbiyesizliğe gereken yanıt verilmelidir.

Demokrasi Arayışında Çıkan Sorunlar

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU *25 mayıs*

Demokrasi arayışı yazılarımda karşılaştığımız sorunlardan biri de şu idi: "İnsansal değerler sisteminin şimdilik son aşaması olan gerçek demokrasi rejimini toplum olarak içimize sindiremiyor muyuz?" Başka bir deyişle, kimi organik yapıların bazı besinlerden alerji duydukları gibi gerçek çağdaş demokrasi, bizim toplumsal iç yapımızda alerji mi yaratıyor?

Doğrusunu söylemek gerekirse, 1946, hele 1950'den sonraki demokrasi geleneği bizde öyle kuruldu ki, o dönemlerde ve şimdiki dönemde cumhurbaşkanları yansız olamadılar. Bilindiği gibi, Celal Bayar, Demokrat Parti'nin simgesi DP armasını taşıyan bir asa ile gezdi on yıl, Bugünkü Sayın Cumhurbaşkanı Evren de hükümet başkanı tarafından çözüme bağlanması veya yanıtlanması gereken birçok soruna kendini muhatap sayıyor, 1982 Anayasası'nın "kefili" olduğunu meydan konuşmalarında açıkça ilan ediyor. Başbakan da aynı doğrultuda olduğuna göre, anayasanın değişmezliği konusunda sanki ANAP iktidarı, cumhurbaşkanı ile özdeşleşmiş izlenimini uyandırıyor.

Sunduğum bu iki örnek ülkede gerçek demokrasinin kurulmasına ciddi engeller oluşturdu. Daha da oluşturuyor. Durum böyle sürüp giderse, yeni yeni sorunlar yaratacak boyutlara ulaşabilir.

Eğer toplumda demokrasiye karşı bir alerji uyanıyorsa veya insansal değerler sisteminin son aşaması olan gerçek demokrasi rejimini toplum olarak özümseyemiyorsak, bütün bunlar, "demokrasi" diye bize sunulan rejimin Batılı anlamında gerçek demokrasi olmayışından ileri gelmektedir. Türk halkı, insan hak ve özgürlüklerine ve sosyal adalete dayalı demokrasinin lezzetini henüz tam olarak tatmamış ve bunun erdemine ulaşmamıştır. Bunda 1946'dan günümüze değin gelip geçen politikacıların kusuru büyüktür. Bunlardan bir bölümü demokrasiye hiç mi hiç inanmadığı halde demokrasi öncülüğü yapmaya kalkmış; kimisi de gerçek demokrasinin ne olduğunu bilmeden parti kurarak liderler kervanına katılmış; kimisi çağdaş demokrasi ilkelerine taban tabana ters düşen

şariatçı totaliter bir yönetime ışık tutmuş; kimileri de düşün özgürlüğü ilkesini yalnızca kendisi gibi düşünenlerin özgürlüğü olarak anlamıştır. **Buna karşılık ayrı ayrı çığırlardaki bütün bu politikacıların hepsi bir tek noktada birleşmişlerdir ki o da "sandık"tır. Çünkü hepsi de kendi propagandalarını serbestçe yapınca oy sandığından iktidar sandalyesine çıkacaklarına inanıyorlardı.**

İşte bu yüzden Türk halkı, 1946'dan beri demokrasiyi, seçim zamanlarında sandık başına gidip kendisinin kayıtlı olduğu veya liderine sempati beslediği partiye oy verme işlemi olarak belledi ve bu uygulmayı demokrasi sandı. O zamanki yazılarımızda biz buna "**sandıksal demokrasi**" adını vermiştik.

Gerçi ulusal egemenliğin esası halkın oylarına dayanır. Onun içindir ki, demokrasi arayışı yazılarımdan birinde, demokrasinin temeli ve ilk aşaması ulusal egemenliktir, demiştim. Halkın bir bölümü hacı, hoca, tarikatçı, şeyh, ağa telkinleriyle ve türlü vaatleri içeren propagandalarla, hatta parasal çıkarlarla oy sandığı başına gönderilirse, o sandıktan "halkın halk tarafından halk yararına yönetilmesi" demek olan gerçek anlamındaki ulusal egemenlik ve demokrasinin meyvesi çıkmaz.

"O halde" denecek "Türk halkı böyle şeylerle aldatılabildiğine göre henüz demokrasi için olgun değildir; böyle olunca da güdümlü bir yönetime muhtaçtır."

Demokrasi arayışı dizisinin ilkinde belirttiğim gibi, 110 yıl önce anayasayı rafa kaldıran ve 32 yıl mutlak istibdat rejimi uygulayan İkinci Abdülhamit de böyle düşünüyordu.

"Evet ama halk henüz olgun değilse başka ne yapılabilir" diye düşünenler de olabilir. Bunun yanıtını, geçen yazımda bu halkın içinden Atatürk döneminde ne büyük cevherlerin çıktığını belirterek vermiştim. Sorarım, bugüne dek seçimlerde Türk halkının bütün kesimlerine, özellikle emekçiler kesimine söz hakkı verildi mi? Onlar kendi adaylarını parlamentoya seçebilmek için politika ortamı bulabildiler mi? Bu yolda çalışanlara ve fikir yürütenlere hep kuşkulu gözlerle bakılmadı mı? Ceza yasamızda "Bir sınıfın diğer sınıflar üzerinde hâkimiyetini kurmak için propaganda yapmak" eylemine konulan yaptırımlar ve cezalar, hep emekçi sınıfın aleyhine işlemedi mi? Memurlar gibi, devlet yapısında çalışanlara örgütlenme yasağı konmadı mı?

Çağdaş Batı demokrasisi, sözünü ettiğim sınıfların, kurum ve örgütlerin seçimlere serbetçe katılımları ile oluşur. Sınıflar arasında denge böyle kurulur; çağdaş demokrasi gökten tepsi içinde inmez.

Sayın Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı dolayısıyla yayımlamış olduğu mesajının bir yerinde şöyle dedi: "**Demokratik parlamenter sistemi gönülden benimsemiş ve bunu yaşam biçimi olarak seçmiş ülkeler arasında biz de bulunmaktayız. Bu özelliğimizle övünmeliyiz, gurur duymalıyız. Milletimizin karakter yapısına en yaraşır bir idare şekli olan demokratik parlamenter sisteme sahip çıkalım, onu yozlaştıracak her tutum ve davranışa karşı koyalım. Ve sistemin bundan böyle kesintisiz devamı için elimizden gelen her çabayı gösterelim.**"

Bu duygu ve dileklere katılmayacak, demokrasiye inanmış, dürüst bir Türk vatandaşının, Sayın Cumhurbaşkanı'ndan ayrı bir düşüncede olmasına olanak yoktur.

Ne var ki, demokratik parlamenter sistem, az önce belirttiğim gibi, ancak Türk halkının bütün katmanlarının parlamentoda gerektiği oranda ve dengeli, adaletli bir biçimde temsil edilmesiyle anlam kazanır. Oysa gerek eski dönemde, gerek şimdi seçimle iktidara gelen sağ kesim, toplumun bütün katmanlarının Mecliste temsili şöyle dursun, ileriki seçimlerde iktidarı özgürlükçü sol kesime, çağdaş demokrasi gelenekleri uyarınca, devredebilmek hazırlığında bile olamıyor bir türlü; açıkça söylemiyorlar, ama bunu doğal saymıyorlar. Nitekim çok partili demokrasiye geçtiğimiz 1946'dan beri muhalefetin bütün önerilerini, bütün gensoru istemlerini sürekli olarak reddedip kendi bildiği doğrultuda giden, çoğunluktaki sağ iktidarların tutumu, bugün de gözlerimizin önündedir.

Şeriatçılık konusundaki düşüncelerine karşı olduğum anayasa profesörü rahmetli Ali Fuat Başgil'in bu gibi durumlar karşısındaki değerlendirmesini - günümüzün Türkçesine çevirerek- aşağıya alıyorum:

"**Tarih ve mukayeseli hukuk gösteriyor ki, zorbalık ve tutsaklık rejimi, her zaman gücün ve yetkinin sayılı birkaç elde ve bir başta toparlanmasından doğmuştur. Eski rejimlerde egemen olan zorbalık ve baskı politikası, yoğunlaşan kuvvet tekelinin ürünüdür. Fakat bu durum yalnız diktatörlüklere özgü değildir. Bir tek noktada toplanan kabına sığmaz bir güç, her zaman hakkın ve özgürlüğün büyük düşmanıdır. Bu kurala demokrasiler bir istisna oluşturmaz. Demokrasilerdeki çoğunluk da, vakitsiz ve denetimsiz bir kuvvet merkezi durumuna gelince aynı sonucu verebilir; yani o da zorbalık yoluna sapabilir. Temsil ettiğine inandığı ulusal istencin (iradenin) kutsallığına dayanarak en kıyıcı diktatörlere rahmet okutacak bir yolda hareket edebilir. Bir hükümdardan veya bir diktatörden gelen hak ve özgürlük düşmanlığı ile bir çoğunluktan gelen hak ve özgürlük düşmanlığı arasında hiç-**

bir nitelik ayrımı yoktur. Kötülük kimden gelirse gelsin kötülüktür. Kötülüğü yapan çoğunluğun demokratik olması ve ulusal egemenliğe dayanması, yaptığı kötülüğü dayanılmaz bir duruma sokar. Çünkü çoğunluk, uyguladığı zorbalığı yasallaştırmak için ulusal istence (iradeye) dayandığına ve böylece zulüm yapmakta haklı olduğuna inanır. Şu halde çoğunluğun yönetimi demek olan demokrasi, söylencelerdeki kuyruğunu ısıran canavara benzememek için kendi iç yapısında sakladığı bu tehlikeyi karşılamak ve önlem almak, vatandaş hak ve özgürlüklerini güvenceye bağlamak ve bunun için güvence kurumları oluşturmak zorundadır. Ancak bu güvence kurumları sayesindedir ki demokrasi, özgürlük ve haklılık rejimi durumuna gelebilir. Bu konuda alınacak önlemlerin başında ve güçlüklerin anahtarı olarak kuvvet ve yetkilerin tek elde toparlanması yerine, bölünüp birbirine karşı birer özel organ durumuna konulması gelir." (İlmin Işığında Günün Meseleleri 1960 sh. 84/85).

Demek ki, yalnızca parlamenter sistem yeterli olmuyor. Parlamentoculuk, denetimsiz çoğunluk diktasına kayabiliyor. Çünkü parlamentoda bu kaymayı frenleyecek katmanların temsilcileri yer almıyor (Parlamento dışı adalet denetiminden ayrıca söz edeceğimiz için bu noktaya değinmiyorum).

Demokrasi arayışı yolunda yürürken yukarıda belirttiğim aksaklığın, yani halkın bütün katmanlarının parlamentoda temsil edilemeyişinin nedenlerini de açık seçik saptamak gerekir.

Görülüyor ki, gerçek, çağdaş demokrasi, birçok etkenlere ve birçok sorunun çözümüne bağlı önemli bir konudur. Demokrasi arayışımızı bir süreden beri bu nedenle sürdürüyoruz.

'Z'nin yürekli adamı

STELYO BERBERAKİS *25 mayıs*

ATİNA — Doktor **Grigoris Lambrakis**, 22 Mayıs 1963 tarihinde, Selanik kentinin Spandonin Sokağı'nda, kafasına indirilen cop darbeleriyle son nefesini vermişti. Lambrakis'in suçu, Yunanistan'daki ilk barış derneklerinin kurulmasında öncülük yapması ve dolayısıyla dönemin emniyet makamlarına göre **"komünist"** etiketini taşımasıydı... 1963 Yunanistan'ındaki hükümet **Karamanlis** hükümetiydi. Ama **"devlet içinde devlet"** kurmak isteyenleri bir türlü etkileyemiyordu... Çünkü arada kral vardı. Ve sarayın amacı, Yunanistan'da gelişmeye başlayan sol akımı her bir yoldan çökertmekti. İşe, doktor Lambrakis'ten başlandı. Yunanistan Barış Derneği'nin başkan yardımcısı sıfatıyla Lambrakis, 22 Mayıs 1963 yılında, Selanik Barış Derneği'nin düzenlediği bir törene davet edilmişti... Bu tarihten tam iki gün önce, Selanik'in Yedikule semtindeki köhne bir tavernada konuşulanlardan haberi yoktu... Triportör sahibi **Gocamanis**, **"devlet içinde devlet"** kuranların tuzağına düşürülmüş, köhne tavernada içilen şişelerce uzoların arasında kendisine **"Lambrakis'in kellesi karşılığında, triportörünün son taksidinin ödenmesi"** vaat ediliyordu.. İş kapatılmıştı. Gocamanis **"Tamam"** dedi. Ve iki gün sonra yapılan barış dernekleri törenleri sona erdikten sonra, Spandonis Sokağı'nda, triportörünün içinde beklemeye koyuldu.

Bir düğün salonunda gerçekleşen törenlerde gergin bir hava esiyordu. Barış dernekleri üyeleri hıncahınç salonu doldurmuş, dışarıda **"polis nezaretindeki"** sol düşmanı göstericilerin tehdit ve küfür dolu sloganlarını dehşetle dinliyorlardı. Konuşmacı Lambrakis, savcıyı aradı... Polis komiserini aradı, ancak nafile; kimseyi bulamıyordu.. Çünkü plan öyleydi... Binbir güçlükle salondan dışarı çıkan delegeler, yönlendirilmiş kalabalık tarafından dayak yiye yiye uzaklaşmaya başladılar. Bunlardan biri de, Balkan uzun atlama şampiyonu, doktor, Yunanistan'ın ilk resmi solcusu, barış derneklerinin kurucusu Grigoris Lambrakis'ti... Lambrakis, salonun 25 metre ötesindeki oteline doğru gitmeye çalışırken, Gocamanis'in triportörü harekete geçti. Yanından geçerken yavaşladı... Ve Lambrakis, kafasına indirilen sayısız ve acımasız cop darbeleriyle ilk önce komaya girdi... İki gün sonra da klinikte son nefesini verdi.

Olay, tüm Yunanistan'da büyük yankı uyandırdı. Başbakan **Konstantin Karamanlis**, olaydan haberdar olunca o meşhur sözünü dile getirdi: **"Bu ülkeyi kim idare ediyor?"**

Tam bir yıl sonra, zaten iç durumu karışık olan Yunanistan'ın iktidarını **Georgios Papandreu** üstlendi (bugünkü başbakanın babası), **"Lambrakis"** davası açıldı. Dava bir yıl sürdü... Bir yıl sonra yine hükümet değişti... Ancak bu geçen bir yıl içinde, süren Lambrakis davasından birçok sivrilmiş isim hapsi boylamıştı. Lambrakis davasının sorgu yargıçlığını **Hristos Sartzetakis** üstlenmişti.

Sartzetakis bugün Yunanistan'ın Cumhurbaşkanı... Sartzetakis, Yunanistan'ın ilk resmi solcusunun cinayete kurban gittiğini açıkça ilan etmesi ve birçok emniyet, askeri ve saray ileri gelenini **"suçlu"** bulmasıyla, sol çevrelerinde yıldızını parlatmıştı bile... Kendisine **"cesur yargıç"** adı verilmişti. Ancak ne var ki, iktidarın dizginleri **Apostatlar**'ın eline ve hemen ardından albaylar cuntasına geçince, roller değişivermişti... Hapsi boylayanlar, yavaş yavaş **"sivil"** hayata dönerken **"cesur yargıç"** da sürgün hayatına **"atılıyordu"**. İşkenceleri ve cezaevlerinin yöntemlerini yakından ve bizzat tanıyacaktı...

Lambrakis olayı ve Sartzetakis'in davayı bu şekilde ele alması, ünlü Yunanlı yazar **Vassili Vassilikos** tarafından kaleme alındı. Ve **"Z"** adı kitabında edebi bir üslupla bildiklerini yazdı. **"Z"** harfi, Yunancada **"zi"**, yani **"yaşıyor"** sözcüğünün ilk harfi.. Lambrakis'in öldürüldüğü günün ertesi, tüm Yunanistan sokakları ve duvarları **"Z"** harfleriyle donatılmıştı ve bu **"Z"** kitabının Türkçeye başarılı çevirisini, sevgili ağabeyimiz rahmetli **Aydın Emeç** yapmıştı. Bu kitabı okuyanlar, olayın nasıl geliştiğini ayrıntısıyla bilir.

"Z" adlı eserin filmi Fransızlar tarafından yapılmış, ancak Yunanistan'ın 1974'te demokrasiye geçişine kadar filmin Yunan sinemalarında oynatılması yasaklanmıştı. 74'ten sonra bu film yıllarca Yunan sinema salonlarında oynatıldı, TV'lerde gösterildi. Ki-

tapları kapış kapış satıldı.

Lambrakis'in öldürülüşünün 23. yılında, geçen hafta içinde Yunanistan'da çeşitli gösteriler, törenler düzenlendi. Lambrakis'in tek başına tarihi Maraton Gölünden Atina'ya kadar yaptığı pankartlı barış yürüyüşü binlerce kişi tarafından temsilen yinelendi. Bu akşam da Yunan TV'sinde "Z" adlı film oynatılıyor. **Kosta Gavras** yönetmenliğindeki "Z" filminde Lambrakis'i Yves Montand, Sartzetakis'i ise **Jean-Louis Trintignand** canlandırıyor...

Belirsizlik, korkunun anası

ULYA ÜÇER *25 mayıs*

BONN — Çernobil patlamasının üzerinden 4 hafta geçti. Olayın Almanya'da uyandırdığı dehşet ve şaşkınlık azalmadı. Tam aksine, ilk günlerin enformasyon kargaşası, yerini yavaş yavaş net bilgilere bırakıyor. Havadaki radyasyon normale döndü, ama olayın etkileri şimdi ortaya çıkıyor. Çernobil atom reaktöründeki kazayla havaya karışan radyasyon, aynen masallardaki şişeden çıkıp da bir daha girmeyen kötü cin gibi, bulut olup Avrupa'yı birkaç kez turladı. Önce içimize çektiğimiz havayı zehirledi, sonra yağmur oldu bitkileri örttü, toprağa karıştı. Asıl tehlike ve bundan doğan tepkiler de yağmurdan sonra başladı. Çernobil reaktöründeki patlama, 4 hafta ve 2000 km ötesinden Almanya'yı giderek artan ölçüde sarsmaya devam ediyor.

Avrupa'nın çevre sağlığı konusunda en duyarlı kamuoyu Almanya'da. Bu duyarlığa bir de resmi makamların birbiriyle çelişen açıklamaları eklenince halk iyice şaşırdı. Bonn'daki merkezi hükümetin yatıştırıcı, tehlikeyi küçük gösteren açıklamaları, komşu ülkelerdekinin aksine başarılı olmadı. Eyalet yönetimleri Bonn'un tavsiyelerini aşan önlemlerle korunmaya gittiler, her yayın organı kendi uzmanını bularak konuya açıklık getirmeye koyuldu. Çernobil felaketi ve sonuçları bütün bültenlerin, bütün gazetelerin ve bütün dergilerin baş haberi ve kapak konusu.

Çernobil'den beri Almanya'da yaşam değişti. Çocuk bahçelerinin çoğu hâlâ kapalı. Birçok bölgede hayvanlar dışarda otlatılmıyor. Salata, soğan, ıspanak gibi yapraklı sebzelerin satışı birçok yerde yasak. Bu sebzelerin yalnız serada yetişmişlerinin satışına izin var. Ancak halk, serada mı, açıkta mı yetişmiş, bilmediğinden hiç almıyor. Alman çiftçileri tonlarca sebzeyi ve tahılı hasat etmeden toprağa gömdü. Manavlardaki sebzeler de satılmaz oldu. **"Kral sofralarının sebzesi"** diye adlandırılan kuşkonmaz, patates fiyatına bile alıcı bulamıyor. Taze süt içen yok, taze et de boşuna alıcı bekliyor. Hücum konserveye ve donmuş yiyeceklere. Bazı uzmanlara bakılırsa bu daha işin başı. Radyasyonlu tarım ürünleri bir süre sonra konserveye de girecek, donmuş yiyecek paketlerine de. Belirtildiğine göre, nükleer bulutla yağmur halinde toprağa inen radyasyon maddelerinden iyot 131 ile barium 140'ın etkinlik süreleri gerçi uzun değil, ama strontium 90, casium 137 ve plutonyum 239 maddelerinin **"yarı ömür"** diye adlandırılan etkinlik yitirme süreleri 25 ile 24 bin yıl arasında değişiyor. Bu bakımdan yalnız şimdiden değil, geleceğin taze yiyeceklerine ümit bağlamak da boşuna.

Nükleer felaketlerin alışkın olduğumuz afetlerden bir farkı var. O da etkilerini uzun vadede göstermeleri. Radyasyon elle tutulmuyor, gözle görülmüyor, tadı ve kokusu yok. Belirsizden duyulan korku bu bakımdan daha da büyük. Radyasyonun etkisi değil, ama korkusunun yarattığı politik tepki Almanya'da hemen kendini gösterdi. Hıristiyan demokrat ve liberallerden kurulu hükümet, reaktör felaketini izleyen gün ve haftalardaki enformasyon politikası ve her şeye rağmen atom enerji politikasına bağlılığı yüzünden, önemli ölçüde sempati yitirdi. Başarısız politikası zaten uzun süredir eleştirilen Başbakan **Kohl'**un 1987 genel seçimlerinden önce istifa edeceği söylentileri yeniden ortaya çıktı. 15 haziran Aşağı Saksonya eyalet seçimlerini, halen burada da yönetimi elinde bulunduran Hıristiyan demokratların SPD/Yeşiller ortaklığına kaptıracağı görüşü ağırlık kazandı. Son kamuoyu araştırmaları can korkusunun ekonomik çıkarlara üstün geldiğini, yakın zamana kadar ucuz atom enerjisine yatkın görünen seçmen çoğunluğunun bu felaketten sonra atomun askeri amaçlısına da sivil kullanımına da karşı olduğunu gösteriyor.

Rogers'a Duyuru...

CÜNEYT ARCAYÜREK *25 mayıs*

ANKARA — İki şapkalı General Rogers, Türk basınına, Dışişlerine veryansın ediyor. Limni Adası'yla ilgili tutumuna karşı basının gösterdiği tepkiyi, Dışişleri Bakanlığı'nın kışkırttığını öne sürüyor. Hatta bu tepkinin, Dışişlerince tezgâhlandığını söylüyor.

Bu yorumu ve konuşmasına sıkıştırdığı bir başka cümle, General Rogers'ın Türkiye'deki son gelişmelerden ne denli bilgisiz, habersiz olduğunu kanıtlıyor.

Cumhurbaşkanı Evren'den "dostum" diye söz eden General Rogers, "aleyhindeki kampanyadan Sayın Evren'in haberi olsaydı, durduracağından hiç kuşku duymadığını" Brüksel'den duyuruyor.

*Oysa, General Rogers'ın her şeyden önce **"dostum"** diye nitelediği Sayın Evren'e verilecek **"küçük"** bir hesabı var. 1980'de, Ankara'ya gelip Yunanistan'ın NATO'ya dönüşünü sağlayacak belgeye Sayın Evren'in kesin onayını aldıktan sonra, Ege komuta sahaları konusundaki vaatlerini yerine getirmesi gerekirdi. Evren'e, "asker sözü verdiğini" ifade eden General Rogers'tan -inanılır bir başkomutan ise- asker sözünü yerine getirmesi beklenirdi.*

*Askerden çok, -Ankara'daki gözlemcilere göre- **"kaypak bir diplomat"** görüntüsü sergileyen Gene-*

ral Rogers, böylece, hem "dostum" diye söz ettiği Sayın Evren'e, daha doğrusu Türkiye'ye karşı görevini yerine getirmiş olurdu hem de yerine getirilmeyen vaatlerden dolayı Sayın Evren'i bugün içine düştüğü sıkıntıdan kurtarırdı.

Ne çare General Rogers'ta kıl payı bir değişim yok, hâlâ bıraktığımız yerde geziniyor. Türkiye'de 1983'ten bu yana kimi değişimler olduğunun farkında değil. Artık bir buyrukla gazetelerin kimi önemli haberleri yazmaması, yazarsa gazetenin kapatılması, daha önceden alınan bir kampanyanın bir telefonla durdurulması dönemi kapanmış; general, bu olgudan da habersiz. O denli bilgisiz ki, Sayın Evren'in son aylarda demokrasinin sağlıklı işlemesine, basının dilediği konuyu yazıp eleştirmesine yanlı demeçler verdiğini de bilmiyor. ABD'nin Ankara Büyükelçiliği, Rogers'a son bunalımla ilgili yazıları tercüme edip göndermeden önce, büyük başkomutanı son üç yılda Türkiye'deki demokratik gelişmelerden "haberdar" etmeliydi.

1980'de Ankara'ya gelip ulusal yararlarımıza ağır darbe indiren kararı cebine koyup gittiğinde, açılacak bir kampanyayı önleyecek güç, Sayın Evren'in elindeydi. Ama saatin yelkovanı geriye doğru değil, ileriye doğru koşuyor. Türk basını dün yapamadığını bugün, Sayın Evren'in 1980'de "asker sözüne inanarak" verdiği olanakları eleştiriyor.

Dışişleri Bakanlığı'nın basını kışkırttığı konusunda da Rogers yanılgı içinde. Bunalım patlak verdiğinde Dışişleri Bakanlığı'ndan bırakınız bir yörünge almayı, doğru dürüst bilgi sağlamak bile olanak dışıydı. Konu bir yanıyla ABD'nin ulusal yararlarımıza saldırısını içeriyor, öte yanıyla NATO çerçevesinde Yunan istemini geri çevirmeye yöneliyordu. Dışişleri Bakanlığı, NATO üzerine ağırlık verirken, ABD'nin Limni'yle oynadığı oyunu sahnenin gerisine itiyordu.

Oysa, General Rogers'ın 1980 vaatlerinin dışında Ankara'ya vereceği bir başka hesap daha vardı. Bir yıl önce Atina'da neler konuşmuş, ABD üslerinin süresini uzatmak için hangi formüller üzerinde anlaşmaya varmıştı, bunları Ankara'ya açık seçik anlatması gerekiyordu.

Dün, Dışişleri Bakanlığı'nın General Rogers'ın suçlamalarına yanıt vermesi beklenirken, Milli Savunma Bakanı Yavuztürk'ün "Limni sorununun tarihin karanlıklarına gömüldüğü" yolundaki sözleri üzerinde irdelemeler yapılıyordu. NATO'nun beş yıllık kuvvet hedefleri planında Limni yer almadı, burası doğruydu. Ama kimi teknisyenler "yıllık kuvvet hedefleri" planları gözden geçirilirken, Atina'nın 1987'de tekrar Limni konusunu gündeme getirebileceğini söylediler. ABD tarafından avuç içi kadar ada, Ege'nin savunulması için planlara alınır, klasik silahlarla kısa sürede yerle bir edilebilecek bu toprağın Yunanistan tarafından daha güçlü silahlarla donanımı sağlanırken, büyük müttefiklerimiz, bir savaş anında Boğazlar'ın terk edilebileceğini şimdiden kabul ediyorlar. Limni ile Boğazın hemen altında ikinci bir savunma hattının oluşturulmasına gidiyorlar.

General Rogers, komutanlık görevinden çekilir ya da çekilmez, elbette kendinin ve buyruğunda olduğu ABD yönetiminin bileceği bir iş.

1980 serüveni ve bir yıl önce Atina'ya gidip Limni konusunda Türkiye'ye bilgi vermeksizin yaptığı girişimlerden sonra General Rogers'ın üzerine gölge düştü.

Ankara'da, başkomutana karşı itimat öğesi büyük ölçüde sarsıldı.

Rogers'a duyurulur.

27 Mayıs'ın Anlamını Duymak...

OKTAY AKBAL *26 mayıs*

Yarın 27 Mayıs. Tam yirmi altı yıl geçti aradan. Bir sabah uyandık, ülkeyi bambaşka koşullarda bulduk. Yönetime askerler el koymuştu. İktidar yöneticileri tutuklanmıştı, Meclis kapatılmıştı. Milli Birlik Komitesi adlı bir kurul, hem yasama hem yürütme görevlerini yüklenmişti. Radyolarda marşlar çalıyordu. Sokağa çıkmak yasaktı... Gazeteci, her koşulda görevde olmalıdır. Sokağa çıktım, bir subay geçiyordu cip içinde, durdurdum, kendimi tanıttım, beni Karaköy'e kadar getirdi. Oradan başka bir taşıt aldı, vilayete bıraktı. Gazeteciler birikmişti, Yeni Vali Başkanı Tümgeneral Refik Tulga, manevra giysisi içinde geldi. Gazetecilere ilk demecini verdi. Sokağa çıktığımızda halk gazetecileri alkışladı. Unutulmaz bir gündü. Çeyrek yüzyıl sonra bile en küçük ayrıntısına kadar anımsıyorum.

1960'ta doğanlar, bugün yirmi altı yaşında, o günlerde sekiz on yaşındakiler otuz beşi, kırkı buldu. Elbette ki yeni kuşaklar, yaşamadıkları bir olayı değişik biçimde algılayacaklar, yorumlayacaklar. Tarihsel olgular, zaman içinde anlamlarını değiştirir, ya daha büyük bir değere ulaşır ya da yozlaştırıp tam ters biçimde niteliğe bürünür. Tarihimizde bir tek 27 Mayıs olsaydı, kalsaydı, durum böyle olmayabilirdi. Her türlü denetimden kaçan, yasaları, anayasayı hiçe sayan bir iktidara karşı ordumuzun genç subaylarının başkaldırışı ile 12 Martta ve 12 Eylülde yüksek komuta kademelerinin öncülüğünde yönetime el koyma girişimleri, ayrı ölçülerde değerlendirilmelidir elbet.

27 Mayıs bir devrimdi. Önce basın, üniversite ve gençlik, yasa dışına düşen yönetime karşı direnmeye geçti. Meclisteki muhalefet -ki 200'e yakın milletvekiline ve İsmet İnönü gibi bir tarihsel lidere sahipti- de demokrasiye ters düşen bir iktidarın karşısında yer aldı. Ordu içindeki rütbesi yüzbaşı, binbaşı, albay ve general olan Atatürk devrimcileri, bir araya gelerek iktidardaki yönetimi alaşağı ettiler. 12 Mart ve 12 Eylüldeki iktidara el koyma olayları ise büsbütün ayrı bir nitelik taşır.

Bakıyorum 1960 yılında çocukluk çağını yaşayanlar ya da yeni doğmuş olanlar, bugün 27 Mayısı, 12 Eylülle eşdeğerde görüyorlar! Bu büyük bir haksızlıktır. Evet, hiçbirimiz çok partili düzenin, parlamento yönetimine dayalı, demokratik bir yöntemin askersel darbelerle ikide bir engellenmesini istemeyiz. Elbet hepimiz, sağdan sola açılan bir yelpazenin katlarında yer alan çeşitli düşüncelerin, görüşlerin yer aldığı çoğulcu bir demokrasinin egemen olma-

sından yanayız.

Ama 27 Mayısta durum böyle miydi? İktidarı on yıldır elinde tutanlar, Bayarlar, Menderesler, baskı yasaları, özel soruşturma kurulları ile muhalefettekileri sıkı baskı altında tutmaya, polis önlemleri ile kendilerine karşı çıkanları cezalandırmaya kalkışmışlardı. Önce 28-29 nisanda İstanbul ve Ankara yükseköğrenim gençliği bu tür baskılara karşı koydu. Harbiye öğrencileri gösteri yürüyüşüne çıktı. Ama DP iktidarı, bütün bunları görmezlikten gelerek umursamaz bir tavır içinde daha çok baskıcılığa kalkıştı. O zaman Türk ordusunun bilinçli subayları, yönetime el koymaktan başka çare göremediler. 27 Mayıs devrimini -ki gerçek bir devrimdir, komuta zinciri içinde yönetime el koyma eylemi değildir- o günlerde tutmayan, övmeyen, alkışlamayan kimse kalmadı desem yeridir. Gazete, dergi koleksiyonları, Temsilciler Meclisi tutanakları ortadadır, isteyen araştırır, dediklerimin doğru olduğunu görür.

27 Mayıs neler getirdi topluma, ne gibi değerler, olanaklar kazandırdı? 12 Mart ve 12 Eylül ise neler götürdü, kazandığımız hangi hakları elimizden aldı? Bunun hesabını yapmak o kadar zor değildir. Olaylara içtenlikle bakarsak, tarih gerçeklerini yansız bir bakışla incelersek, 27 Mayısın Türk toplumu için uygarlığa, çağdaşlığa, Atatürk devriminin temel ilkelerine, gerçek demokrasiye doğru bir atılım olduğunu; öte yandan 12 Martla 12 Eylülün Atatürk adının bol bol söylenmesine karşılık, Atatürkçü düşünce ve görüşlerden, çağdaşlıktan, uygarlıktan, gerçek demokratik ilkelerden kopuş, ayrılış olduğunu görürüz.

Ben 27 Mayıs konusunda pek çok yazı yazdım. Bunlar kitaplarımda da yer almıştır. 1979'un 27 Mayıs günü, bu sütunda çıkan yazımın son bölümünden bir parçayı sizlere sunarak yazımı bitirmek istiyorum:

"Halkımız bilinç ışığına kavuştukça, çağdışı partiler ve liderler silinip gidecek, 19 Mayısları, 27 Mayısları yadırgayan, benimseyen, durmaksızın halka ters düşen politika oyuncuları, bir gün gelecek, bu ülkede insan yüzüne bakamaz hale geleceklerdir. Çok kalmadı."

İsmail GÜLGEÇ

Semra Hanım, Futbol, Politika

YALÇIN DOĞAN *29 mayıs*

ANKARA — Balerinlerin ortasında onlarla birlikte fotoğraf çektiriyor olabilir. Defileye çıkıp yeni moda bir elbiseyi sunuyor olabilir. Müzik denildiğinde, Türk müziğinden hoşlandığı için Bülent Ersoy'u dinliyor olabilir. Sinema denildiğinde, yerli filmlerden hoşlandığı için Kemal Sunal'ın filmlerini izliyor olabilir. Semra Özal tüm bunları yaptığı için çeşitli nedenlerle eleştiri de alabilir. Ama Başbakan'ın eşi olması nedeniyle, Semra Özal "takım tutmaz" diye bir kural koyup da, "Semra Hanım Beşiktaşlı. Bu nedenle de Beşiktaş'ın şampiyonluğu için her türlü hileye başvuruyor" denilemez.

Semra Özal ile birlikte Türk siyasal yaşamı "yeni bir başbakan eşi tipi" de tanımaya başladı. Çeşitli çevrelerin farklı nedenlerle eleştirdiği "bir başbakan eşi tipi" yarattı Semra Hanım. Oysa Semra Hanım'ın herhangi bir futbol takımını tutması öyle insani, öyle doğal ki, bu duygu ve düşüncelerini çekinmeden açıklaması ve tuttuğu takımı izlemek üzere stadyuma gitmesi öyle olağan ki! Bunu rayından çıkarmaya çalışan, asıl tersini savunanlar. Hatta tersini savunmakla kalmayıp, "Semra Hanım Beşiktaş'ın şampiyonluğu için her türlü imkânı kullanıyor" diye akıl almaz, iddialar ileri sürenler. Futbol ile politika arasında köprü kurup, sporu bir kez daha "politikanın vazgeçilmez aracı" kılanlar. Her Türk vatandaşı gibi, Semra Hanım da elbette istediği takımı tutar, istediği takım için çalışır. Başbakanın eşi olması, kendisinin tuttuğu takıma herhangi bir avantaj sağlamasına da yol açmaz.

Semra Özal'a dönük eleştirilerle yoğunluk kazanan "spor - politika" ilişkisi bir kez daha gündemde. Hem de en çirkin yönleriyle. Tüm geri kalmış ülkelerde olduğu gibi, futbol politikaya yine araç olarak kullanılıyor. Bunun altında da "yöresel etkenler" ana rolü oynuyor. Anadolu'nun herhangi bir ilinden gelmiş herhangi bir politikacı için, seçildiği kentin takımını desteklemesi ve bu takım lehinde "başkette siyasal ağırlığını koyması" bir sonraki seçim döneminde kendisi için sempati kaynağı yaratıyor. Futbolla kazandığı sempatiyi, bir seçim sonrası için politik yatırıma kolayca dönüştürebiliyor. Seçildiği kentten aldığı "şevk ve hızla" gelip, Ankara'da sporu politikanın tam göbeğine itiyor. Seçildiği kentin ya da yörenin tarımsal ürün taban fiyatına ilişkin böyle bir gösteriye ya da ağırlık koymaya, bu parlamenterler pek merak duymuyor. Seçildikleri yörede eğer fabrikalar

MURAT DERSANESİ
ÖSY II. Sınava Hazırlama Kursları
31 Mayıs

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Ö.Y.S. Hızlandırılmış Kurslar
2 Haziran - 27 Haziran
Merkez: 528 64 37 - Laleli
Şube: 522 75 74 - Şehzadebaşı

63. Yıl; Sayı: 22187 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 31 Mayıs 1986 Cumartesi

SHP Kurultayı sakin bir hava içinde başladı

'Hedef demokrasi'

Yuhalanan ABD Büyükelçisi, Gürkan konuşurken kurultayı terk etti

Gürkan: ANAP sivil değil

SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, kurultayı açış konuşmasında Türk sağının demokrasiyi işletemediğini savunarak, tüm askeri müdahalelerin sağ iktidarlar döneminde olduğunu söyledi. Askeri bir yönetimin hazırladığı anayasayı, ANAP'ın canıyla, kanıyla savunduğunu belirten Gürkan, "ANAP sivil sayılamaz" dedi.

Kapitalizmi kökten reddeden sosyalist partilerin Türkiye'de kurulması gerektiğini söyleyen Gürkan, SHP'nin bir kitle partisi olduğunu belirtti ve delegelere veda etti. **8.-9. Sayfada**

İnönü: İktidar yürüyüşü

SHP Başkanlar Kurulu üyesi ve kurultaydaki tek başkan adayı Erdal İnönü yaptığı konuşmada, birleşme ve bütünleşme sürecinin yeni yöneticilerin seçilmesi ile tamamlandığını vurgulayarak, yeni aşamanın, "iktidar yürüyüşü" olduğunu belirtti.

Konuşmasında, ANAP iktidarını eleştiren İnönü, dış politikadaki gelişmeleri değerlendirirken, "Lozan'ı ortadan kaldıracak her türlü planlamayı, NATO'dan da gelse kabul edemeyiz" dedi. **8.-9. Sayfada**

ABD, Yunanistan, İngiltere, Bulgaristan, İsrail ve Şili büyükelçileri ile ANAP Genel Başkan Yardımcısı Akarcalı ve Genel Sekreteri Taşar yuhalandı. Kurultayda izleyici olarak bulunan küçük bir grup tarafından başlatılan yuhalama giderek delegelere yayıldı. Gürkan konuşmasına başlarken yuhalamaları kınadı ve konuklardan özür diledi.

Kapatılan DİSK'in Genel Başkanı Abdullah Baştürk ile Sovyetler Birliği ve Küba temsilcileri şiddetli ve sürekli alkışlarla karşılandılar.

63 il başkanının önergesinin oybirliği ile kabul edilmesi üzerine Manisa İl Başkanı Erdoğan Yetenç, Divan Başkanlığına seçildi.

Kurultay salonuna birlikte giren Gürkan ve İnönü dakikalarca ayakta alkışlandılar ve delegelerin ısrarlı tempoları üzerine salonda bir tur attılar. **8.-9. Sayfada**

İl başkanlarından MKYK listesi

İl başkanları puanlama sistemi ile kurultaya sunulacak anahtar listeyi belirledi. MKYK listesi dört adaya eşit oy çıkması üzerine, 33 yerine 35 kişiden oluştu. Liste ve verilen oylar şöyle:

Aydın Güven Gürkan (64), Sırrı Özbek (58), Fikri Sağlar (56), İbrahim Önen (55), Güler Tanyolaç (55), İsmail Cem (55), Yakup Kepenek (53), Mustafa Timisi (51), İbrahim Taşdemir (48), Bilgen Keleş (47), Tülay Öney (47), Ahmet Gürsüz Ketenci (44), Türkan Akyol (42), Nail Gürman (40), Fikret Ünlü (39), Atilla Sav (38), Halil Akyüz (38), Edip Server Devrimci (37), Cemal Seymen (37), Ersu Turuncu (37), Kamil Karavelioğlu (36), Kazım Yenice (35), Turgut Atalay (35), Hasan Çetinkaya (33), Saim Kendir (32), Tekin İleridikmen (31), Yiğit Gülöksüz (31), Barış Can (29), Ekrem Yurdakoş (29), Tayfur Ün (29), Tevfik Çavdar (28), Hızır Ekşi (26), Uğur Batmaz (26), Mustafa Özyürek (26), Muzaffer Saraç (26).

DELEGELER LİSTEYİ PROTESTO ETTİ
8.-9. Sayfada

Kulisten

Gruplar ve adaylar

Sendikacılar ve 26'lar grubunun listesi belli oldu. İnönü ve Gürkan'ın başkanlığında yapılan toplantıda alınan ilke kararı uyarınca il başkanları "anahtar liste"yi hazırladılar. **8.-9. Sayfada**

Konuklar locasından

Yuh sesleri ve SHP'ye ipotek

SEDAT ERGİN

Sosyalist Enternasyonal'in hiçbir temsilcisinin SHP olağanüstü kurultayında bulunmaması dikkati çekti. **8.-9. Sayfada**

Gruplardan

Kim bu Hatice yoksa aday mı?

FÜSUN ÖZBİLGEN

Baykal anlatıyor: *Sanıyor musunuz 26'lar benim bütün görüşlerimi kabul ediyor, yok öyle şey.* **8.-9. Sayfada**

KURULTAY'DAN: DELEGELER YORGUN
CABAN GEDİK'in yazısı 8.-9 Sayfada

(Fotoğraflar: RIZA EZERİ)

KURULTAYA SELAM — SHP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan ile Başkanlar Kurulu üyesi Erdal İnönü beraberlerinde Genel Sekreter Mustafa Timisi ile birlikte kurultay salonuna girdiklerinde salon alkıştan inliyordu. İnönü ve Gürkan delegeleri selamlayıp kendilerine ayrılan koltuklara oturdular. Delegelerin dinmek bilmeyen alkışları ve ısrarlı tempoları üzerine kurultay salonunda bir tur attılar.

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Dağ Fare Doğurdu

ANKARA — İngiliz Parlamentosu'ndaki "Lordlar Kamarası"nda bir toplantı yapılsa herhalde böyle olurdu. SHP'nin ikinci olağanüstü kurultayındaki gibi, sönük, sessiz, heyecansız ve hatta biraz da şaşkın.

Ancak, "Lordlar Kamarası"nda dünkü SHP kurultayına göre önemli bir fark olurdu: Hiç kimse nezaket kuralları dışına çıkmaz, hiç kimse "kendisine gelen konukları sözüm ona ideolojik elekten geçirip" kimini yuhalamaz, kimini bağrına basmaz, hiç kimse koskoca bir sosyal demokrat kurultayı böylesine lekelemek cesaretini kendinde bulamazdı. "Lordlar Kamarası"nda

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Yuh Seslerinden Sancılara

ANKARA — Kuşku yok, dün saatler boyu gazete bürolarının tekslerinden çok, başkentteki büyükelçilik telsizleri sürekli çalıştı. Örneğin, ABD Büyükelçisi Hupe, Türkiye'deki yeni bir iktidar arayışıyla ilgili son raporuna, ayrıntılara geçmeden önce -herhalde- tek sözcükle başlayacaktı:

"SHP kongresinde yuhalandık!"

Herhalde Büyükelçi Hupe, Afganistan'ı işgal eden Sovyetler'in, yaşadığı rejim nedeniyle

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

VAP, DYP'YE KATILIYOR **7. Sayfada**

BUGÜN

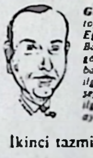
Parasız ekimizin 6. sayısını bayinizden istemeyi unutmayınız.

- *Meksika'da perde açılıyor.*
- *Rossi var mı, yok mu?*
- *'Şok' kupası*

Sporda

Bakan Emiroğlu, şike söylentilerini yalanladı:

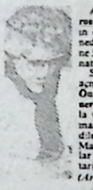
Delikanlı olalım

Gazetecilerle bir sohbet toplantısı düzenleyen Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu'na göre milletvekilleri ve bakanların sporla ilgilenmeleri "güzel bir şey", ama "siyasiler bu ilginin ölçüsünü iyi ayarlamalılar." **13. Sayfada**

İkinci tazminat davası

Semra Özal Sabah'tan yarım milyar istiyor

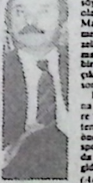
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın eşi Semra Özal, şike iddiası nedeniyle Sabah gazetesi aleyhine 500 milyon lira manevi tazminat istemiyle dava açtı.

Semra Özal, önceki gün dava açmaları için avukatları Ahmet Öçal Erman, Sahir Erman, Güner Erman'a 26. Noter aracılığıyla vekalet verdi. Avukatlar da, manevi tazminat davasına ilişkin dilekçeyi dün Asliye Hukuk Mahkemesi'ne verdiler. Avukatlar Sabah gazetesinin 27 mayıs tarihinde yayımladığı haberde

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

'Bakanlar ligi'

Alptemocin: Bursa Sakarya'yı yenecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Beşiktaşlı olduğunu söyleyen, ancak seçim bölgesi olan Bursa'dan vazgeçemeyen Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, "Rizeli Devlet Bakanı Mesut Yılmaz'la küme düşme konusunda bir anlaşma yapmadık, nereden çıkarıyorsunuz bunları?" diye sordu.

Bursaspor - Altay kupa maçına helikopterle gelerek seyircilere "ANAP selamı" veren Alptemoçin, "Bak şimdi orada önemli bir maç oluyor. Bursaspor oynuyor. Biz de Ankara'da çalışıyoruz. Taa oraya nasıl gidip geleceğim? Helikopter tek-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

- *Beşiktaş'ın Teknik Direktörü Stankoviç, futbolun Mecliste tartışılmasına karşı* **Sporda**

Yunanistan'ın protestosu reddedildi

Papandreu: Özal adaları istiyor

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, "Türkler Yunan adalarını isterken hangi müzakere ve diyalogdan söz edebilirler?" biçiminde konuşurken, ana muhalefet lideri Konstantin Mitsotakis hükümete Ankara'yla en kısa zamanda müzakerelere başlanması çağrısında bulundu. Bu arada dünkü Yunan gazeteleri Türkiye'-

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Yunanistan'ın Ankara'daki Büyükelçisi Konstantopoulos'un dün Dışişleri'ne ilettiği protestoda, son iki haftadır gerek Türk hükümet yetkililerinin gerek Türk basınının bir tehdit kampanyası başlattığı ileri sürülüyor.

Dışişleri Siyasi Direktörü Barutçu, protestoyu reddetti ve "Provokasyonu Yunanistan yaratıyor" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerde son haftalarda gözlenen gerginlik, dün Papandreu hükümetinin Ankara'yı tehdit etmekle suçlayarak, resmen protesto etmesiyle yeni bir aşamaya ulaştı. Yunan Büyükelçisi tarafından iletilen protesto, Türk hükümeti tarafından reddedildi. Türk hükümeti, karşı yanıtında, Yunanistan'ı provokasyon yaratmakla suçladı. Bu arada, Yunanistan'ın Ege'de ilan ettiği J-60 hava koridorunu yarın uygulamaya koyacak olması, Türkiye'nin alacağını bildirdiği karşı "fiili önlemler"in ışığında, Türk-Yunan ilişkilerinde kritik bir hava yarattı.

Geride bıraktığımız hafta başında Atina'daki NATO ve AET büyükelçilerine Türkiye'nin Yunanistan'ı tehdit ettiği yolunda bir nota veren ve bu ülkelerden, "tehditlerinden" vazgeçirmek için Türk hükümeti nezdinde baskı yapmalarını isteyen Papandreu hükümeti, bu stratejisinin bir uzantısı olarak dün de Ankara'ya girişim yaptı.

Hafta sonunda talimatlı olarak Ankara'ya gelen Yunan Büyükelçisi Sotirios Konstantopoulos, dün sabah önce SHP kongresinde tatsız bir yuhalanmaya hedef olduktan sonra, Dışişleri Bakanlığı'na gitti ve siyasi işlerden sorumlu Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Ecmel Barutçu'ya Yunan hükümetinin protestosunu iletti.

Sağlanan bilgilere göre, Yunan Büyükelçisi, gerek Türk hükümet yetkililerinin gerek Türk basınının son iki haftadır Yunanistan aleyhinde bir tehdit kampanyası başlattıklarını öne sürdü. Protestoda, Başbakan Turgut Özal'ın geçenlerde İstanbul'da yayımlanan bir gazeteye verdiği, "Yunanistan, gerginliği tırmandırırsa hata eder. Şunu kabul etmek lazım: Türkiye 52 milyon nüfuslu bir ülke. Ekonomik gelişmesini, kalkınmasını her gün arttırıyor. Yunanistan 8-9 milyon nüfuslu bir ülke. Sonra dağınık adaları var. Türkiye ile arasında bir çatışma çıkmasını biz arzu etmeyiz. Ama çıkarsa onlar dezavantajlı olurlar. Onu kendileri de bilir" şeklindeki sözlerine de atıf yapıldığı öğrenildi.

Özal'ın bu açıklamasının hafta başında Atina'da AET ve NATO büyükelçilerine verilen notada da geniş bir şekilde işlendiği, bu sözlerin tehdit iddialarına dayanak yapıldığı bildirildi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

SHP Kurultayını İzlerken...

ANKARA — Öncelikle bir noktaya değinmeden geçemeyeceğiz. Kurultay daha yeni açılmıştı; kürsüden yabancı konuklar ve diplomatlar birer birer ülke isimleriyle tanıtılıyordu. Aynı anda "yuh" ve "alkış" sesleri yükselmeye başladı salonda; kimine "yuh" çekiliyor, kimi "alkış" topluyor, kimisi de her iki tezahürat biçimine birden muhatap oluyordu.

Bir kere, konukları yuhalamak son derece yakışıksız bir davranıştı. Hem davet edeceksin toplantına hem de yuhalayacaksın, olacak iş değildi bu.

İkincisi, her iki tezahüratta temel alınan ölçü ya da ölçüsüzlük de, adı "sosyal demokrat" olan bir partinin bilinç düzeyi açısından gerçekten düşündürücü sayılmalıydı.

Daha ilk günden dışarıya verilen böylesi

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Mutfak kükredi

Dört kişilik ailenin mutfak giderleri mayıs ayı içinde yüzde 4.4 oranında arttı. İstanbullu dört kişilik ailenin mayıs ayı mutfak giderleri 93 bin lirayı aştı.

Ekonomide

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Ayıp, Çok Ayıp...

SHP Kurultayı, DSP Kurultayı'na göre daha sönük başlamıştı. Başlangıçta delegelerde ve izleyicilerde pek o kadar coşku yoktu. Gürkan ve İnönü salona girdiklerinde yükselen alkışlar, DSP Kurultayı'nda Ecevit'e yapılan sevgi gösterilerinin yarısı kadar bile değildi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Savunma sanayiine bir vakıf tepkisi daha

Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın dünkü Genel Kurulu'nda Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Tahsin Şahinkaya'nın önerisi doğrultusunda, oybirliği ile vakfın çeşitli şirketlerdeki hisselerinin Savunma Sanayii Fonu'na devredilmemesi kararlaştırıldı.

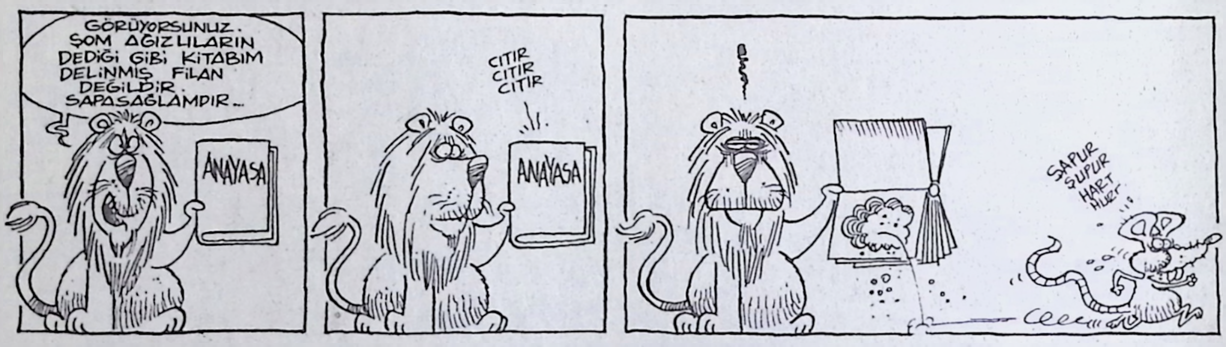
7. Sayfada

ve dolayısıyla işçiler varsa, işçi ücretleri ya da onların sorunlarına ilişkin ağırlık koymaya da pek gerek görmüyor parlamenterler. Taban fiyatı ya da işçi ücretine ilişkin açıklamalar, parlamenterleri futbol takımıyla uğraştıkları kadar popüler ve sempatik kılmayabilir. Futboldan sağlanan "siyasal rant", işçi ücretleri ve taban fiyatından sağlanan "siyasal rant"a göre çok daha yüksek olabilir. Bu nedenle de "futbol, politikanın peynir ekmeği" haline kolayca dönüşebilir. İşi politikaya dökenler gerçekte kendi siyasal geleceklerini hesaplıyorlar. Oysa, Semra Hanım "takım aşkına" tribünlere gidiyor ve futbol seyrediyor. Belki spora bu türlü yaklaşımında da "siyasal bir amaç var" diye düşünülebilir. "Kendi propagandasını spor yoluyla yaptırıyor" denilebilir. Ancak "Başbakan'ın eşi Beşiktaş'ı tutuyor, onun için Beşiktaş şampiyon olacak" demek sporla politikanın bağlarının da ötesine geçmek anlamına geliyor.

Bir futbol şampiyonluğunu daha baştan lekelemek oluyor. İster Galatasaray, ister Beşiktaş şampiyon olsun, şampiyonluğa gölge düşürmek oluyor. Hatta bunun da ötesinde maç öncesi gerilimi yükseltip oyunun sertleşmesine yol açabiliyor. Bir adım daha ötesine gidersek, futbol seyircileri arasında çok büyük tehlike yaratabilecek olayların çıkmasına neden olabiliyor.

Futbol nedeniyle tribünlerde insanların birbirine girmesini ve bundan dolayı Kayseri - Sıvas maçında olduğu gibi çok sayıda kişinin ölmesini spora ilgi duyan duymayan herkes anımsıyor. Milli futbol maçı nedeniyle Honduras ile El Salvador arasında bırakın kavgayı, "savaş çıktığını" da yine kimse unutmuyor.

Ne Galatasaray, ne Beşiktaş, ne Trabzonspor, ne de Sarıyer "şike yapacak" takımlar değil. Bu söylentiler gerilimi arttırmaktan öteye gitmediği gibi, şampiyonluğu hak eden takımın sevincini de kursağında bırakmamalı.

Ayıp, Çok Ayıp...

UĞUR MUMCU *31 mayıs*

SHP Kurultayı, DSP Kurultayı'na göre daha sönük başlamıştı. Başlangıçta delegelerde ve izleyicilerde pek o kadar coşku yoktu. Gürkan ve İnönü salona girdiklerinde yükselen alkışlar, DSP Kurultayın'da Ecevit'e yapılan sevgi gösterilerinin yarısı kadar bile değildi.

Kurultayın başlangıcındaki bu *"tempo düşüklüğü"* daha sonra yabancı konuklar tanıtılırken yükselen o çirkin, *"yuh"* sesleri ile büsbütün düşündürücü bir hal alıyordu.

ABD büyükelçisi tanıtılırken delegelerden değil ama bir kısım dinleyicilerden gelen *"yuh"* sesleri, daha sonra başka diplomatlar tanıtılırken de sürdü. Bulgaristan Büyükelçilik görevlilileri hem *"yuh"* hem de *"alkış"* alıyordu. Pakistanlı diplomatlar yuhalanıyorlardı. Yunan ve İsrailli diplomatlar, Şili'ninkiler, İngiliz Büyükelçiliği görevlileri *"ısrarlı bir grup tarafından"* yuhalanıyordu.

Sovyet Büyükelçiliği görevlileri, Küba Büyükelçisi, Norveç, Fransa, İran, İtalya, Federal Almanya ve Afganistan Büyükelçilik görevlileri de alkışlanıyorlardı.

Kim, kimi, niçin alışlıyordu? Belli değildi. Zaman zaman alkış seslerini yuh sesleri, yuh sesleri de alkış seslerini bastırıyordu.

ABD Büyükelçisi Hupe bu *"yuh"* seslerinden sonra hemen salonu terk etti. Genel Başkan Aydın Güven Gürkan'ın, konuşmasına başlarken bu yuhları kınaması yerinde bir davranıştı, ama olan olmuştu bir kez.

Adıyla sanıyla bir *"provokasyon"*, yani toplantıyı amacından saptırmayı amaçlayan bir kışkırtma mıydı bu? Dengesiz bir öfke gösterisi mi? O ısrarlı grubun başlattığı bir gövde gösterisi mi?..

Nasıl nitelerseniz niteleyin, olay ayıptı; hem de çok çok ayıp...

Bir parti kongresine gelen konuklara hiçbir zaman böyle kaba ve çirkin gösteriler yapılmaz. Tepki göstermek isteyen bu tepkisini hiç alkışlamayarak gösterebilir. Bu da bir gösteri türüdür. Ya da ille de gösteri yapacaksa, bunun yeri parti kongreleri değil, açık hava toplantıları ve gösteri yürüyüşleridir. Bir parti kongresine konuk olarak çağrılan yabancı ülke temsilcilerini yuhalamak, hangi dilde olursa olsun, açıkça, *"terbiyesizlik"* olarak adlandırılır. Bu tür davranışlara başka ad bulunamaz.

Bu ilkellik sosyal demokrat harekete saygınlık kazandırmaz, tersine, gölge düşürür.

Amerika'nın Türkiye siyasetine ne kadar karşı olursak olalım, bir parti kongresinde böylesine çir-

kin bir olayı en ağır dille kınamak zorundayız. Hele hele ülkesine Sovyet tanklarını sokan işbirlikçi Afganistan hükümet temsilcisini bu yuhlardan sonra alkışlamak, herhalde, o ısrarlı grubun bir gövde gösterisiydi.

Kimlerdi bunlar? Yuhları başlatanlar ve sonra da Afganistan elçilik temsilcisine alkış tutanlar? Bilmiyoruz.

Bunlar bilinmiyor ama bu gibi çirkin davranışların sosyal demokrat harekete yabancı olduğu, sosyal demokrat harekete hiç yakışmadığı ve önce bu harekete zarar vereceği biliniyor.

Yabancı temsilcilerin tanıtılmalarından sonra sıra Türk konuklarınının tanıtılmasına gelmişti. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk tanıtılınca delegeler ve dinleyiciler ayağa kalkarak dakikalarca Baştürk'ü alkışlayıp selamladılar. Kongreye konuk olarak katılan ANAP Milletvekili Bülent Akarcalı ve arkadaşları yuhlarla karışık alkışlarla karşılandılar. HDP Gene Başkanı Mehmet Yazar ve arkadaşları da yuhsuz alkışlarla selamlandılar. DYP temsilcilerine de hiç yuh denmedi, DYP milletvekilleri oldukça da alkışlandılar.

Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grup üyeleri de alkışlandı. Ve bu kurultaya katılmak için Federal Almanya'dan gelen Halkçı Devrimci Federasyonu da çok alkış topladı.

SHP Kurultayı bu *"yuhlar"* ile büyük bir yara almıştır. Gerçi bu *"yuhlar"* parti delegelerinden değil, çoğunlukla dinleyiciler arasından gelmiştir ama yine de bu ayıptan kurtulmak pek kolay değildir.

Bu olay, Türk solunun ilerde ne gibi *"provokasyon"*lara, ne gibi kışkırtmalara ve oyunlara getirilebileceğini göstermesi bakımından çok soğukkanlı olarak değerlendirilmelidir.

Türk solu, bunca olaydan ders almayacak mıdır?

Bu olay ya bir *"provokasyon"*, ya dengesizce ve duygusal bir tepki ya da -evet- tam bir terbiyesizliktir.

Sosyal demokrat ve sosyalist sol bu tür yanlışlara, *"provokasyon"*lara, oyunlara düşmemelidir.

Dün, hiç de iyi başlamayan SHP Kurultayı'nın bugün olumlu sonuçlarla noktalanmasını dileriz.

HAZİRAN

YARGI ÖNÜNDE SAVUNMA
Abdullah Baştürk
2750 lira (KDV dahil), Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

63. Yıl; Sayı: 22188 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. (KDV dahil) 1 Haziran 1986 Pazar

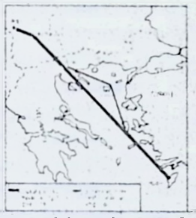
Yunanistan'la J-60 gerilimi

Ne nedir?

Tek taraflı koridor J-60

Türkiye ile Yunanistan arasında patlak veren hava koridoru sorununun başlangıcı, 1981 yılına kadar gidiyor. Yunanistan, 1981 yılında aldığı bir kararla Atina FIR bölgesinin sınırları içinde kalan ve Avrupa'yı Ege'nin uluslararası hava sahası ve Türkiye'nin güneybatısından geçerek Ortadoğu'ya bağlayan

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Atina'nın tek taraflı ilan ettiği Ege'de J-60 hava koridoru uygulaması bugün başlıyor. Türk hükümeti, geçen hafta Yunanistan'a verdiği notada uygulamayı tanımadığını belirtmiş, kararın geri alınmaması halinde "fiili karşı önlemler" alacağını açıklamıştı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk - Yunan ilişkilerinde gerilimli bir hafta sonu yaşanıyor. Yunanistan'ın Ege'nin uluslararası hava sahasında tek taraflı olarak ilan ettiği ve Türkiye'nin tanımadığını "fiili önlemlerle" göstereceğini açıkladığı J-60 hava koridoru bu sabaha karşı uygulamaya giriyor. Hava koridorunun açılmasından bir gün önce, dün Bakanlar Kurulu'nun Milli Güvenlik Kurulu toplantısından hemen sonra Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başkanlığında olağanüstü toplanması, başkentte "heyecanlı" bir havanın doğmasına yol açtı. Ancak Milli Güvenlik Kurulu toplantısından sonra yapılan açıklamada, bu konuya yer verilmeyişi ve Başbakan Turgut Özal'ın da Türkiye'nin Ege'de tatbikata başlayacağı yolundaki söylentileri yalanlaması ile birlikte, tansiyon büyük ölçüde düştü.

Gerek Milli Güvenlik Kurulu, gerek Bakanlar Kurulu toplantısında hava koridoru sorununun ele alınmadığının açıklanmasına karşılık, Bakanlar Kurulu'nun alışılmadık bir şekilde Çankaya Köşkü'nde toplanmasının yarattığı soru işaretleri, tümüyle ortadan kalkmadı ve 31 mayıs tarihi Türk - Yunan ilişkileri tarihine "gerilimli" bir gün olarak geçti.

Bununla birlikte, Ege konusunda Türk - Yunan ilişkilerini ilgilendiren "sıcak" bir kararın kısa dönemde söz konusu olmadığı anlaşıldı. Önceki gün ve dün Türkiye'nin bu hafta sonunda Ege'de hava tatbikatı düzenleyeceği yolunda çıkan yoğun söylentiler, dün Başbakan Turgut Özal tarafından yalanlandı. Özal, haziran ayı içinde Ege'de bir tatbikat yapılacağını açıkladı. Ancak Başbakanın açıklamasında konu ettiği manevranın, daha önceden kararlaştırılmış bulunan ve haziran ayının ikinci yarısında yapılacak olan "İlk Hedef-86" tatbikatı olduğu bildirildi.

Türk hükümetinin "uluslararası sivil havacılık kurallarına aykırı bir davranış" olarak nitelendirdiği J-60 hava koridorunu tanımadığını, "fiili önlemler"le göstermeden önce konuyu ilk aşamada Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nün (ICAO) yarın Paris'te başlayacak olan Avrupa bölge toplantısında gündeme getirerek, öncelikle buradan çıkacak sonucu bekleyeceği bildiriliyor. Hükümete yakın kaynaklar da, Ankara'nın eğilimini değerlendirirken, "Bu J-60 koridorunu tanımadığımızı zaten açıklamıştık. Ancak tanımadığımızı göstermek için alacağımız önlemleri hemen yarın başlatmamız sorunlu değil" şeklinde konuştu.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

YUNANİSTAN'DAN NATO'YA

'Türkler uçarsa harekete geçeriz'

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Türkiye ile Yunanistan arasında J-60 hava koridoru nedeniyle ilişkiler iyice gerginleşirken, Yunan Dışişleri Bakanı Karolos Papulyas'ın, NATO Genel Sekreteri Lord Carrington'a, "Yunanistan iddialı tavrını bozmayacak, ancak Türk uçaklarının uçuşları sürdürüldüğü takdirde buna uygun biçimde harekete geçecektir" dediği açıklandı.

Yunan Enformasyon Bakanlığı'nın açıklamasına göre, Pa-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

MKYK'da 'sendikacılar grubu' ağırlıkta

İnönü başkan

MKYK'ya seçilenler

Aydın Güven Gürkan (619), Fikri Sağlar (557), İsmail Cem (540), Sırrı Özbek (537), Barış Can (509), Yakup Kepenek (467), Güler Tunyolaç (459), Yiğit Gülöksüz (449), İbrahim Önen (436), İbrahim Taşdemir (423), Türkân Akyol (410), Mustafa Timisi (408), Uğur Bozmaz (402), Cüneyt Canver (401), Atila Sav (385), Ahmet Güryüz Ketenci (383), Halil Akyüz (382), Tevfik Çavdar (379), Muzaffer Sarıoç (370), Nail Gürman (372), Tülay Öney (369), Cemal Seymen (367), Cahit Angın (358), Enis Tütüncü (356), Hızır Ekşi (322), Eşref Erdem (317), Birgen Keleş (313), Fikret Ünlü (294), Erzan Erzurumluoğlu (291), Cahit Talas (291), Mehmet Moğultay (279), Mustafa Gündoğdu (276), Turgut Atalay (2..)

Erdal İnönü SHP Genel Başkanlığına oylamaya katılan 870 delegeden 733'ün oyu ile seçildi. İnönü, oylamadan sonra "hep birlikte SHP'yi iktidara götüreceğiz" dedi.

MKYK seçimleri büyük çekişmeye sahne oldu. İnönü'nün listesindeki adaylardan 21'i seçimleri kazanırken, 12 kişi listeyi deldi. Genel başkan yardımcıları Kartay, Şahin, Ataklı, Fırat ve Nehrozoğlu seçilemedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP İkinci Olağanüstü Kurultayı Erdal İnönü'nün tek aday olarak katıldığı seçimlerde genel başkan seçilmesi ile sonuçlandı. Bu arada partiyi olağan kurultaya kadar yönetecek MKYK üyelerinin de seçimi yapıldı. Erdal İnönü'nün genel başkanlığa getirildiği kurultayda, MKYK üyeliğine seçilen eski Genel Başkan Aydın Güven Gürkan'ın ise, SHP Genel Başkan Yardımcısı olması bekleniyor.

SHP'nin dün sona eren kurultayında genel başkanlık için 870 delege oy kullandı. Seçime tek aday olarak katılan Erdal İnönü, 733 oy alırken, 137 oy da geçersiz sayıldı. SHP MKYK'nın 80 üyesinin oy kullanacağı 1 numaralı sandıkta oy kullanan MKYK üyesi sayısı 73 olarak belirlenirken, bunlardan 57'si İnönü'ye oy verdi, 2 oy geçersiz sayıldı, 14 üye

(Arkası Sa. 7, Sü. 4'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

İki Ayrı Kurultay

ANKARA — Herkes, tam "Artık kurultay bitti" derken, dün öğle saatlerinde "kurultay başladı". Parti yönetimini oluşturmak üzere hazırlanan listenin çeşitli tepkilere yol açması, bir yandan "tabanın sesini duyurmasına" neden olurken, diğer yandan da kurultaya canlılık getirdi. Gerek tabanın tepkisi, gerekse kurultayın kazandığı canlılık, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in konuşmasıyla harekete geçti.

(Arkası Sa. 7, Sü. 5'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Üçgen

ANKARA — Cüneyt Canver'in baştan sona sert, ama gerçekleri, doğruları dolaylı biçime aktarmadan, ince politika denilen hastalığın ötesine taşan konuşması SHP kongresini ayağa kaldırırken, her satır başında yaptığı acı vurgulamaları Erdal İnönü gülümseyerek izliyordu.

Aydın Güven Gürkan ise, günlerin getirdiği sinir gerginliğinden ya da Canver'in parti politikasını baştan sona yere vuran sözlerinden rahatsız, sürekli sigara içiyordu.

(Arkası Sa. 7, Sü. 7'de)

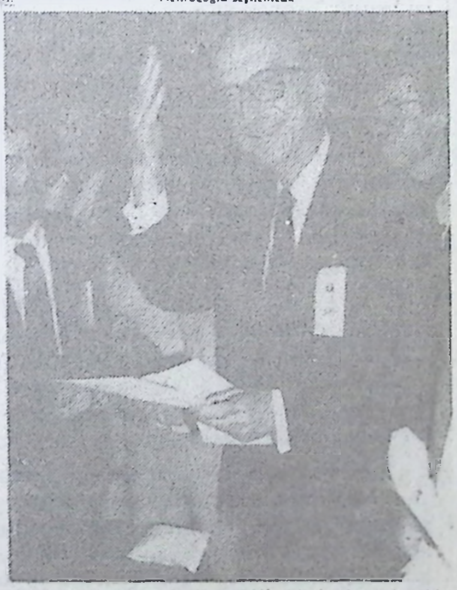
GRUPLARDAN

Vefa listesi, cefa listesi

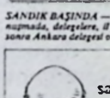
FÜSUN ÖZBİLGEN

Kurultayın ilk günü heyecansızdı. İkinci gün kulise geçti. Kurultayın heyecansız olmasını, delegelerin karakterine ve "bilinçli olmasına" bağlayanların bu yorumunun doğruluğunu MKYK üyelerinin bileşimi belirleyecek.

7. Sayfada

SANDIK BAŞINDA — SHP'nin yeni genel başkanı Erdal İnönü, kurultayın kapanışında yaptığı konuşmada, delegelere, il başkanları listesinin kendilerini bağlamayacağını söyledi. Erdal İnönü daha sonra Ankara delegesi olarak genel başkan olacağı seçimde oyunu kullandı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Siyaset sahnesinde İkinci İNÖNÜ

Süleyman Demirel, Doç. Emre Kongar, Prof. Toktamış Ateş ve İşadamı Ali Koçman değerlendirdiler, Erdal İnönü anlattı.
İkinci İnönü: Osman Saffet Arolat hazırladı.
İnönü hayatını anlattı: Julide Gülizar konuştu.

Bugün 6. Sayfada

Kurultayda 'yuhalamaya' kınama

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Erdal İnönü ve Aydın Güven Gürkan, divan başkanlığına ortak bir önerge verdiler. Önergede "kurultayın ilk günü görüşmeler sırasında konuşan bazı başkanların yuhalanması" kınandı.

(Arkası Sa. 7, Sü. 4'te)

KURULTAY NOTLARI: BATAKLIK BİTKİSİ
BETÜL CUCULAR'IN YAZISI
7. Sayfada

DELEGE KULİSLERİ BELİRLEYİCİ OLDU
HAKKI EKDEM'İN YAZISI
7. Sayfada

İyi Pazarlar.

Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.

- *Haftanın konuğu: Bob Geldof*
- *Yalan makinesi: Kim inanır?*
- *Müzeler: Edebiyatçı müzelerinde "yasak."*
- *Japonya: Güneşin çocuklarından gerilim toplamında*
- *Dondurma: Külahın saltanatı bitiyor mu?*

Cumhuriyet Dergi bugün ve her Pazar Cumhuriyet'le birlikte.

Futbolda bu yılın son 90 dakikaları

Kader günü

Türkiye ligleri bugün oynanacak son 90 dakikalık mücadelelerle kapanacak. 1. ligde hem şampiyonluk hem de küme düşme mücadelesinde düğüm bugün çözülecek.

Spor Servisi — Futbolda 1985-86 döneminin son 90 dakikaları bugün yaşanacak. Bugün sahaya çıkacak olan birçok takımın gözü ve kulağı, kendi oynadıkları maç kadar, kilometrelerce ötedeki bir başka maçta da olacak. Çünkü birilerinin gülmesi, uzaklardaki birilerinin üzülmesine bağlı.

1. ligde haftalardır süren şampiyonluk yarışı, iki takımın arasında sıkışıp kaldı. Ve son 90 dakika öncesinde Beşiktaş da, Galatasaray da soluklarını tutmuş birbirlerini gözlüyorlar.

Lider Beşiktaş, Trabzon deplasmanına hem şampiyonluk yarışının, hem de "şike" söylentilerinin gerilimiyle çıkacak. Beşiktaş'ın Trabzonspor'a yenmesi halinde "iş" neredeyse bitecek. Ama Siyah-Beyazlılar, "ne olur ne olmaz" diyerek İstanbul'daki bir takımı, Sarıyer'i de destekleyecekler. Çünkü Sarıyer, İstanbul İnönü Stadı'nda Beşiktaş'ın

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

1. LİGİN ÜSTÜ

	O	G	B	M	A	Y	P
Beşiktaş	35	21	12	2	64	21	54
Galatasaray	35	19	16	—	54	20	54

1. LİGİN ALTI

	O	G	B	M	A	Y	P
Kocaeli	35	12	8	15	36	43	32
Bursa	35	9	13	13	34	37	31
Malatya	35	9	12	14	43	50	30
Rize	35	10	10	15	26	39	30

8 milyon vadeli hesabın yarısı 100 bin liranın altında

Faizle avunma

Bankalar Birliği 100 bin liranın üstündeki vadeli ve vadesiz tasarruf mevduatının büyüklüklerine göre dağılımını ilk kez açıkladı. Buna göre vadeli hesap sahiplerinin % 1.3'ünü oluşturan yaklaşık 110 bin hesap sahibi, toplam 2 trilyonluk faiz pastasının 400 milyarlık bölümünü alıyor.

Ekonomi Servisi — Yüksek faiz düzeninin kaymağını büyük mevduat sahibi olan küçük bir azınlığın paylaştığı, 500 bin liranın altında mevduat sahibi olan milyonlarca kişinin ise faiz pastasının kırıntılarıyla yetindiği, Bankalar Birliği'nin rakamlarıyla da kanıtlandı. Bankalar Birliği'nin verileri, vadeli hesap sahiplerinin % 1.3'ünü oluşturan yaklaşık 110 bin hesap sahibinin toplam vadeli mevduatın % 21'ini oluşturan 964 milyar liralık mevduata sahip olduğunu ve yaklaşık 2 trilyon lira dolayında olan 1985 yılı faiz pastasının 400 milyardan fazlasını el koyduğunu, buna karşılık 100 bin liranın altında vadeli mevduat sahibi olan 4 milyondan fazla hesap sahibinin faiz pastasından aldığı payın 130 milyar lira dolayında kaldığını ortaya koyuyor. Vadesiz hesap sahibi milyonlarca kişi de hesaba katıldığında bu kez tasarruf mevduatı sahiplerinin yaklaşık binde 4'ünün toplam tasarruf mevduatının % 18'ine sahip olduğu görülüyor.

1985 yılı sonu itibarıyla bankalardaki vadeli mevduatın mevduat bü-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

VADELİ MEVDUAT NASIL DAĞILIYOR?

TL olarak hesap büyüklüğü	Vadeli hesap sayısı	Toplamda payı	Mevduat (milyar TL)	Toplamda payı
5 milyon ve üstü	109 662	% 1.3	963.8	% 20.9
4-5 milyon arası	62 315	% 0.7	274.1	% 5.9
3-4 milyon arası	98 451	% 1.2	316.6	% 6.9
2-3 milyon arası	199 653	% 2.4	468.1	% 10.2
1-2 milyon arası	516 120	% 6.1	730.3	% 15.8
500 bin-1 milyon	996 930	% 11.9	748.6	% 16.2
100 bin-500 bin	2 338 558	% 27.8	795.6	% 17.3
100 binin altı	4 078 418	% 48.6	310.9	% 6.7
Toplam vadeli hesap	8 400 087	% 100.0	4 608.0	% 100.0

Ege "Yunan Gölü" Olamaz!

ANKARA — Yunanistan Başbakanı Papandreu, ülkemize karşı son günlerde dozu gittikçe yoğunlaşan bir gerilimi tırmandırma politikası uygulamaktadır. Bir yandan Batı kamuoyunda "Türkiye tehdit ediyor" propagandasını pompalarken, öte yandan Ege hava sahasında Türkiye'ye karşı bir duvar örme çabasındadır. Papandreu hükümetinin, Ege'de bugünden geçerli olmak üzere açıkladığı "J-60 hava koridoru"nun pratikteki anlamı budur.

Türkiye'nin "tehdit"ine dönük Yunan notasını Ankara doğal olarak geri çevirmiştir. Özal hükümeti ayrıca, "J-60 hava koridoru"nu kabul etmeceğini Atina'ya duyurmuştur. Böyle bir oldubittiyi Türkiye'nin kabul etmesi olanaksızdır. Papandreu bu kararından vazgeçmezse, Ankara koridorun geçersizliğini ka-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

MGK TOPLANDI

Sivas, Ordu ve İçel'den olağanüstü hal kalkıyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Kurulu dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başkanlığında yaklaşık dört saat süreyle toplandı. Toplantı sonunda Sivas, Ordu ve İçel illerinde olağanüstü halin kaldırılmasına, Diyarbakır, Siirt, Mardin, Hakkâri ve Van illerinde sıkıyönetimin dört ay süreyle uzatılmasının, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Hatay, Şanlıurfa, Elazığ, Tunceli, Bingöl, Ağrı, Kars illerinde de olağanüstü halin dört ay süreyle uzatılmasının hükümete bildirilmesine karar verildiği belirtildi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Akyol ve Cengiz...

Cihat Akyol adını anımsadınız mı?
Unutmuş olabilirsiniz, anımsatalım.
Cihat Akyol, emekli tümgeneraldir. 12 Mart 1971 tarihinden önce duyarlı ve önemli görevlerde bulunan Akyol hakkında çeşitli yayınlar yapılmış, "kontrgerilla" adlı örgütün

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Paris'ten

Firar uzmanı Vaujour yine 'pır'

SABETAY VAROL

Geçen hafta başı Paris'in içindeki Sante Hapishanesi'nden helikopterle kaçan 18 yıla mahkûm firar uzmanı Michel Vaujour için Chirac hükümeti seferber oldu.

Halifax'tan

Coğrafya kitapları iyidir

HADİ ULUENGİN

Halifax'a geldim. Halifax, okyanusla orman arasında sıkışmıştı. Uçaktan, engin okyanuslar, derin ormanlar ve kuzeyli sular gördüm. Okyanus, okyanusun ötesi yakası gibiydi. Lacivertti, griydi.

Atina'dan

Saçma bir düşmanlık

STELYO BERBERAKİS

Nikos Dimu, Yunanistan'ın Aziz Nesin'i. Yunanlıların Türklere karşı besledikleri duyguları analiz eden Dimu, iki ulus arasındaki soğukluğun nerelerden kaynaklandığını bulmaya çalışıyor.

Roma'dan

Sigaraya savaş

NİLGÜN CERRAHOĞLU

"Sigaraya karşı bir polis ülkesi istiyorum" diyor, İtalya'nın eski sigara tiryakisi Sağlık Bakanı Degan. Sözlerini, "Olgun bir ülkede yurttaşlar, kendiliğinden sigaraya karşı savaş veren polislere dönüşür" diye sürdürüyor.

Stuttgart'tan

Barbara'nın kadınlar sirki

AHMET ARPAD

Dünyanın ilk kadınlar sirki Cirque de Barbarie, 4 yıl önce Paris'li kadın artist Barbara Vaille tarafından kurulmuş. Sirk, geçen günlerde iki yıl sürecek Avrupa turnesini başlattı. Kadınlar sirki, insansever bir sirk.

Londra'dan

Yeşil Ada'nın buruk şiirleri

RAGIP DURAN

Hackney Kıbrıslılar Derneği'nde şiir gecesi... İngiltere'deki Kıbrıslı Rumlar ve Türklerin ortak derneğinde ... bir şiir okunuyor: "Maması Akdeniz'de / Küçük evimde / Bırakmadılar bir başıma beni."

12. sayfada

MKYK'de 'sendikacılar grubu' ağırlıkta

İnönü başkan

1 haziran

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP İkinci Olağanüstü Kurultayı **Erdal İnönü**'nün tek aday olarak katıldığı seçimlerde genel başkan seçilmesi ile sonuçlandı. Bu arada partiyi olağan kurultaya kadar yönetecek MKYK üyelerinin de seçimi yapıldı. Erdal İnönü'nün genel başkanlığa getirildiği kurultayda, MKYK üyeliğine seçilen eski Genel Başkan Aydın Güven Gürkan'ın ise, SHP Genel Başkan Yardımcısı olması bekleniyor.

SHP'nin dün sona eren kurultayında genel başkanlık için 870 delege oy kullandı. Seçime tek aday olarak katılan Erdal İnönü, 733 oy alırken, 137 oy da geçersiz sayıldı. SHP MKYK'nin 80 üyesinin oy kullanacağı 1 numaralı sandıkta oy kullanan MKYK üyesi sayısı 73 olarak belirlenirken, bunlardan 57'si İnönü'ye oy verdi. 2 oy geçersiz sayıldı. 14 üye ise boş oy kullandı. 87 doğal delegenin oy kullanacağı 2 nolu sandıkta ise, 28 doğal delege oylamaya katılmadı. Oylamaya katılanların 45'i, Erdal İnönü için oy kullanırken, yine 14 oy geçersiz sayıldı.

Daha sonra 33 kişilik MKYK üyeleri belirlendi. İl başkanlarının hazırladığı listenin önceki gün tepki görmesi üzerine Erdal İnönü, dün yeni bir liste hazırladı. Seçimler sonunda bu listeyi 12 kişinin deldiği anlaşıldı. İnönü'nün hazırladığı 35 kişilik liste şöyleydi:

Aydın Güven Gürkan, Sırrı Özbek, Tülay Öney, Erol Ağagil, Barış Can, Sururi Baykal, Ayhan Fırat, Vecihi Ataklı, Fikri Sağlar, İbrahim Taşdemir, Cezmi Kartay, Mustafa Timisi, Cahit Angın, Hicri Fişek, Uğur Batmaz, Özkal Yici, Muzaffer Saraç, Türkân Akyol, Atila Sav, Güler Tanyolaç, Tevfik Çavdar, Süleyman Sarıalioğlu, İbrahim Önen, Yiğit Gülöksüz, Cahit Talas, Mehmet Kıcıman, Yakup Kepenek, Ercan Karakaş, Nafiz Çubukçu, İsmail Cem, Enis Tütüncü, Erhan Işıl, Halil İbrahim Şahin, Nail Güreli, Nail Gürman.

Sayım sonuçları gece 01.30 sıralarında belli oldu. Oylama sonunda İnönü'nün listesinde yer alan **Erol Ağagil, Sururi Baykal, Ayhan Fırat, Vecihi Ataklı, Cezmi Kartay, Hicri Fişek, Özkal Yici, Süleyman Sarıalioğlu, Mehmet Kıcıman, Ercan Karafaz, Nafiz Çubukçu, Erhan Işıl, Halil İbrahim Şahin** ve **Nail Güreli** seçilemedi, bu listeye dışarıdan girenler de şunlar:

Cüneyt Canver, Halil Akyüz, Cemal Seymen, Ahmet Güryüz Ketenci, Fikret Ünlü, Erzan Erzurumluoğlu, Mehmet Moğultay, Mustafa Gündeşlioğlu, Birgen Keleş, Eşref Erdem, Turgut Atalay, Hızır Ekşi.

İnönü'nün listesinde yer alan 6 genel başkan yardımcısından Türkân Akyol ve Tevfik Çavdar MKYK üyesi olurken, **Ayhan Fırat, Vecihi Ataklı, Halil İbrahim Şahin** ve **Cezmi Kartay** ise seçilemedi. Listede yer almayan, ancak aday olan genel başkan yardımcısı Kenan Nehrozoğlu da seçilemedi. Sendikacıların ağırlıkta olduğu MKYK'ye giremeyenler arasında genel sekreter yardımcılarından **Sahir Koçak, Muhteşem Vasıf Yücel** ve **Edip Servet Devrimci** de bulunuyor. MKYK'ye girmeyi başaran 7 milletvekili şunlar:

Aydın Güven Gürkan, Fikri Sağlar, Barış Can, Sırrı Özbek, Cüneyt Canver, İbrahim Taşdemir ve **Tülay Öney.**

Erdal İnönü, SHP Genel Başkanlığı'na seçildiğinin belli olmasından sonra Gürkan ile birlikte kurultayın yapıldığı Atatürk Spor Sarayı'na geldi ve delegelere teşekkür etti. Ses düzeni ile kürsünün kaldırılmış olması nedeniyle çevresine toplanan delegelere ve gazetecilere konuşan İnönü, **"hep birlikte SHP'yi iktidara götüreceklerini"** bildirerek Aydın Güven Gürkan'a genel başkanlığı sırasındaki çalışmalarından ötürü teşekkürlerini sundu ve **"Bundan sonra da birlikte çalışmalarımıza devam edeceğiz ve bana en büyük yardımı yapacağına en ufak kuşkum yoktur"** dedi.

Aydın Güven Gürkan ise **Cumhuriyet** muhabirinin sorusunu yanıtlarken, MKYK içinden genel başkan yardımcılığına seçilme kararı verdiğini üstü kapalı bir biçimde açıkladı. Gürkan, bir önceki akşam il başkanları listesi belli olduğunda yüzünün asıklığının hatırlatılması üzerine, **"Seçim sonuçlarına bakacağız. Mutlu olup olmadığım ona göre belli olacak. Partiyi güvenilir ve layık ellerde görmek istiyordum. Benim mutluluğum bu olur"** dedi. Gürkan, **"MKYK üyeliği dışında bir görev alıp almayacağınız, bu sonuca göre mi belli olacak"** sorusuna ise, **"O karar verilmiştir"** yanıtını verdi.

Gürkan, İnönü'nün kendisiyle ilgili olarak **'bana en büyük yardımı yapacağından en ufak kuşkum yoktur'** sözlerinin anımsatılması üzerine de, **"Tanım orada yapılmıştır. Sayın İnönü görevin niteliğini anlatmıştır"** diye konuştu.

Erdal İnönü, bütünleşme kurultayında genel başkanlığa seçilmesinin kendisi için en büyük onur olduğunu bildirerek, partisinin başarısı için canla başla çalışacağını belirtti. İnönü, bu başarının partililerden göreceği destek ve yardıma bağlı olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Hep birlikte SHP'yi iktidara götüreceğiz. SHP'nin yeni başkanı olarak önce TBMM'de partimizin görüşlerini inançla ve inatla savunan milletvekillerimize yerel yönetimlere ve bütün partililere selamlarımı gönderiyorum, saygı ve sevgilerimi sunuyorum. Yeni MKYK'ye de şimdiden başarılar diliyorum. MKYK ile birlikte bütün üst yönetimin Meclis grubu ile tam bir ahenk içinde çalışacağız. Burada bütünleşme sürecinde olağanüstü bir çaba ile yürüten ve genel başkanlığı devraldığım Sayın Gürkan'a da şükranlarımı belirtirim. Sayın Gürkan, bütünleşme sürecinde üstün çabaları ve eşsiz başarısı ile sosyal demokrat tabanın tükenmez hayranlığını kazanmıştır. Bundan sonra birlikte çalışmalarımıza devan edeceğimize ve bana en büyük yardımı yapacağına en ufak kuşkum yoktur. SHP'nin yolu açık, başarısı kesin olsun."

LİSTELER NASIL HAZIRLANDI?

SHP Kurultayında il başkanlarınca ortak "anah-

tar liste" oluşturulması çalışmaları amaçlanan sonuca ulaşamadı. Önceki geç saatlerde belirlenen il başkanları listesinde **"26'lar"** grubu çoğunlukta yer alınca, bazı il başkanları itiraz etti. Genel Başkan **Aydın Güven Gürkan** da, listede altı milletvekiline yer verilmesi ve bir grubun üstünlük sağlaması üzerine, **"Böyle bir listeyle parti bir yere gidemez. MKYK'de bir şey yapılamaz"** deyince **Erdal İnönü** devreye girdi. İnönü, il başkanlarının verdiği yetkiye dayanarak listede değişiklik yaptı ve milletvekili sayısını 11'e çıkarırken, **"sendikacılar"** ve **"26'lar"** grupları arasında bir oranda denge sağlandı. Ancak, İnönü'nün listesi üzerinde bir uzlaşmaya varılamadı.

İl başkanları kurultaydan bir gün önce Genel Başkan Aydın Güven Gürkan ve Başkanlar Kurulu üyesi Erdal İnönü ile yapılan toplantıda alınan ilke kararı uyarınca ortak liste oluşturmak için önceki gece genel merkezde yeniden bir araya geldiler. Ancak, genel merkezde etkinlik için çaba harcayan **"sendikacılar"** ve **"26'lar"** gruplarına destek veren il başkanları ayrı ayrı toplanarak kendi eğilimleri doğrultusunda bir ortak liste oluşturulması için çalışma yaptılar. **"Sendikacılar"** grubuna destek veren il başkanlarının Turist Otel'de, **"26'lar"** grubuna destek veren il başkanlarının da Meşrutiyet Caddesi'nde Ertal Otel'de yaptıkları toplantılarda iki ayrı **"iskelet liste"** oluşturuldu.

Sabah saat 03.00'e kadar süren tartışmalar sonunda liste üzerinde çalışma yapması için İnönü'ye yetki verildi. İnönü, **"Sorumluluğu üzerime alıp, ben listeyi oluşturmaya çalışacağım"** dedi. Toplantıdan sonra, il başkanları kulis için delegasyonlarının beklediği otellere dağılırken, İnönü ve Gürkan genel merkezde 30 dakika kadar baş başa görüştüler. İnönü, saat 03.30 sıralarında partiden ayrılırken, gazetecilerin ısrarlı sorularına yalnızca, **"Çalışma bitmeden bir şey söylemem"** yanıtını verdi.

Başta İzmir, İstanbul ve Sakarya il başkanlarının itiraz ederek, **"Böyle bir liste bizi bağlamaz. Bunu biz benimsesek delegasyonumuz kabul etmez"** dedikleri liste üzerinde sabahın erken saatlerinde çalışan İnönü, saat 10.15'te kurultayın yapıldığı Atatürk Spor Sarayı'nda Gürkan ile yeniden kısa bir görüşme yaptı. Gürkan ve İnönü, kurultay salonuna hiç girmeden, bu kısa görüşmenin ardından genel merkeze giderek görüşmelerini sürdürdüler ve il başkanlarını toplantıya çağırdılar.

Genel merkezin en üst katındaki MKYK toplantı salonunda saat 11.30'da yapılan il başkanları toplantısında ise liste konusunda bir görüşme yapılmadı. 30 dakika kadar süren toplantıya Gürkan ile birlikte katılan İnönü, il başkanlarına yaptığı kısa bir sunuşla kendi oluşturduğu listeyi verdi. İnönü, **"Bu listenin sorunları çözeceğini sanıyorum. Bunun sorumluluğunu da ben yükleniyorum"** dedi.

İl başkanları toplantısında alınan oylar nedeniyle 35 kişilik bir liste oluşmasını dikkate alan Erdal İnönü de listesinde 33 yerine 35 kişiye yer verdi.

Kurultayın sabahki bölümünde çeşitli delegelere söz verildi.

Gerek il başkanlarının, gerek İnönü'nün hazırladığı listede yer almayan Adana Milletvekili **Cüneyt Canver,** kurultayda söz alarak MKYK'yi ve listeleri sert biçimde eleştirdi. Konuşmasıyla delegelerin ve izleyicilerin çılgınca alkışlarını toplayan Canver, **"Parlamentonun üzerinde hiçbir güç tanımıyorum. Delege iradesi üzerinde bir güç tanımıyorum ve il başkanlarının listesini de tanımıyorum"** dedi.

Canver, 12 Eylül'den bu yana en büyük sorunun demokrasi olduğunu belirterek, il başkanlarının hazırladığı listede kendisine yer verilmemesinden burukluk duyduğunu söyledi. Canver, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Milletvekilleri MKYK'ye kontenjanlarla gireceklerse hiç girmesinler daha iyi. SHP Kurultayı böyle mi olmalıydı? Anlaşılan ben yaptıklarımla kendimi onaylatamamışım. Demek ki her telden çalmak gerekiyordu".

Canver, MKYK üyeleri ve il başkanlarının kurultayı saptırdıklarını belirterek, **"Soruyorum, il başkanları siz delegelerin tek tek görüşlerini aldılar mı? O halde sizler fuzuli geldiniz. Siz yetki belgenizi verseydiniz il başkanları sizin adınıza oy kullanırlardı. Sizler de yorulmazdınız"** diye konuştu. Canver'in bu konuşması üzerine bütün salon ayağa kalkarak, **"Canver, Canver"** diye alkışlarla tempo tuttular. Canver, Kurultay Başkanı seçilmesi yöntemini de eleştirerek, İnönü ve Gürkan'ın konuşmasından sonra bütün sıraların boşaldığını anlattı.

İnönü, kurultayın kapanış konuşmasını yaparken Cüneyt Canver'in **"Delegelerin oylarına ipotek konulamaz"** dediğini hatırlatarak, bu görüşe katıldığını bildirdi. İnönü, **"Canver konuşmasıyla en güzel listeyi size sundu. Kararı siz vereceksiniz. Benim de katıldığım il başkanları toplantısında hazırlanan liste tabii ki sizin görüşlerinizi ortaya koymaz. Sizi bağlamaz. İl başkanları kendi beğendikleri isimleri yazmışlardır"** dedi.

Kurultayda seçilecek yeni MKYK üyelerinin SHP programını yürüteceğini ve iktidara varmak için uğraşacağını anlatan İnönü, **"Hiçbir yanılgıya yer vermeden görüşlerimizi halka ileteceğiz, geçim sıkıntısı ve hayat pahalılığını önleyeceğimizi, özgür ve mutlu Türkiye kuracağımızı anlatacağız, partimizin görüşlerini berrak hale getireceğiz"** şeklinde konuştu.

KURULTAY BİLDİRİSİ

SHP Kurultayı sonunda yayımlanan bildiri alışagelen bildirilerin aksine oldukça kapsamlı ve uzun yazıldı. Bildirinin başında ANAP iktidarı eleştirilerek, **"Bugünkü iktidarın politikalarının ulusal olmadığı"** öne sürüldü. SHP'nin, bu politikalarla ilkel bir kapitalist modelin acımasız uygulamalarına karşı Türk halkının tepkisi olduğu vurgulanan bildiride, şu görüşlere yer verildi:

"**— Tam anlamıyla çoğulcu ve özgürlükçü bir demokrasi yaratacağız.**

— İnsanlık onuruyla bağdaşmayan uygulamalara son vereceğiz.

— **İşçi haklarını gerileten bütün düzenlemeleri kaldıracağız.**

— Düşünce özgürlüğünü bütün boyutları ile yaşama geçireceğiz.

— **Hızlı büyümeye ve sanayileşmeye öncelik vereceğiz.**

— Gelir dağılımındaki dengesiz gidişi durduracağız.

— **İşsizliği yeneceğiz.**

— Dışsatımdaki artışı sağlıklı temellere dayandıracağız.

— **Demokratik halk kooperatiflerini geliştireceğiz.**

— Halkın katılmasına dayalı bir yönetim sistemi kuracağız.

— **Bölgeler arasındaki dengesizlikleri hızla azaltıp bütünleşmiş bir ekonomik ve toplumsal yapı yaratacağız.**

— Geleceğe umutla bakan bilinçli bir gençlik için çalışacağız.

— **Geniş kapsamlı bir af çıkaracağız.**

— Kamu yönetimindeki yanlış kadrolaşmaya son vereceğiz.

— **Dış politikaya gerçek bir ulusal nitelik kazandıracağız.**

— Demokrasiyi ve sosyal demokrasiyi örgütleyip kökleştireceğiz".

Kurultayın dünkü çalışmaları sırasında partisinden istifa ettiği söylenen milletvekili ve SHP Saymanı Durcan Emir Bayer, **"partisinden istifa etmediğini, ancak edebileceğini"** söyledi.

SHP Genel Başkanı anlatıyor

Doğmuşum işte... Sevinmişler

JÜLİDE GÜLİZAR *1 haziran*

ANKARA — **"Kurultay öncesinde konuşmam"** demeyi, kurultay öncesi sloganı yapan bir **Erdal İnönü**'ydü karşımızdaki. Genel başkanlık odasına **"vaktinden önce"** adım atmaktan, genel başkanlık arabasına binmekten, genel başkanlık korumalarının arasına girmekten ve de kendisine kazara genel başkan denilmesinden günah işlemekten korkar gibi kaçan bir politikacıydı kurultayın dört gün öncesinde. Seçimin hemen sonrasındaki haberde kullanılmak üzere, genel başkanlık makamında bir fotoğrafını çekmek isteyen foto muhabiri arkadışımızın bütün çabaları, bu nedenle çetin bir direnişle karşılaştı. Karşı direnişe geçtiysek de bu engeli aşamadık. Bir gazeteci için galiba en zor şey, bir süre genel başkanlık yapmış ve dört gün sonraki genel başkanlığı neredeyse kesinleşmiş bir politikacıyla **"politika dışı"** konuşma yapmak, hele o insan Erdal İnönü'yse..

Öylesine az konuşan bir insan ki Erdal İnönü, sanırsınız dünyaya yalnızca dinlemek, düşünmek, kafasında yorumlar yapmak, vardığı kararı uygulamaya koyunca da ondan dönmemek için gelmiş. Bir SODEP kurucusunun deyişiyle **"karşısındaki kim ve hangi düşüncenin sahibi olursa olsun, onu sabırla ve sözünü kesmeden dinleyen, yanıtlamak istemediği sorulardan usturuplu biçimde kaçan, sabır-kararlılık-temkin timsali insan."** Genel başkanlığı döneminde SHP'yi izleyecek gazeteci arkadaşları zor bir görev bekliyor.

"Sayın İnönü, doğumunuzdan başlayıp sırayla gidelim" demeye kalmadan yanıtı geliyor. **"1926'da Ankara'da doğdum."**

"— Sonra?"

İNÖNÜ — Sonrası bu işte..

— **İnönü çiftinin sizden önce iki oğlu olmuş, ilkini kaybetmişler. Arada Ömer İnönü var ve sonra siz doğmuşsunuz. Hani arka arkaya iki oğuldan sonra, anneniz babanız örneğin bir kız beklentisi içine filan girmişler mi?**

İNÖNÜ — Bilmem.. Bana böyle bir şeyden bahsetmediler. Doğmuşum işte ve sevinmişler.

— **Cumhurbaşkanı çocuğu olmak herhalde güzel bir şey.. Belki bazı güçlükleri de vardır ama, sizlerin durumunuz birçok çocuğun düşlerini süslemiştir. Siz, hiç normal çocukların durumlarına özendiniz mi, zaman zaman öyle biri olmayı istediniz mi?**

İNÖNÜ — Böyle bir özenme hatırlamıyorum. Başka bir gazeteci arkadaşa söylemiştim, cumhurbaşkanı çocuğu olmanın yararları da var, zararları da. Ama birincisi biraz daha ağır basıyor. Zaten ben her zaman içinde bulunduğum durumu kabul eden ve o durumda neler yapmak gerektiğini düşünen bir yapıya sahibim.

Evet, bu yapısından olacak, uluslararası üne sahip fizikçilikten sonraki politikacılığı, genel başkanlığı, genel başkan olarak konseyden gelen vetoyu, veto sonrası günleri, 6 Kasım seçimlerini, sonra tabanın sesine uyarak yeniden genel başkanlığa gelişi, SODEP'ten SHP'ye dönüşte genel başkanlıktan çekilişi ve yeniden genel başkanlığa gelişi, rahat biçimde ve **"o durumlarda neler yapılması gerektiğini düşünerek"** geçirdi. Hiçbirini dert edinmedi ya da dert edinmemiş göründü.

Veto ve sonrası günleri, adlarının yazılmasını istemeyen SODEP kurucuları anlatıyor:

"Çok üzülmüştü. İnanamamış gibiydi. Yine de bunun bir vakıa olduğunu, kabul etmek gerektiğini söyledi. Hemen o akşam mücadelenin yürüyeceğini ve SODEP'in devam edeceğini bildirdi. Besbelliydi vetoyu içine sindiremediği. İlk kez bir genel başkan veto edilmişti. Bunu kendisine olduğu kadar, partiye de yönelik bir güvensizlik olarak değerlendirmiş. Ama hiçbir fevri davranışı olmadı. Vetonun da SODEP'in de birer vakıa olduğunu ve veto edenlerin de edilenlerin de bunu böyle bilmesi gerektiğini söyledi."

Vetonun ertesi günü.. Hemen herkes yorgun, bezgin ve buruk. Erdal İnönü, vetolu bir arkadaşının kapısını çaldı. Vakit akşamüstüydü. Bir kahve içmeye geldiğini söyleyerek içeri girdi. Kurucu arkadaşına, birçok kişinin yaşamının yönünü değiştirdiğini, çağrısına uyup gelerek özveride bulunan bu insanlar için üzüldüğünü söyledi ve **"Aslında hepsini teker teker ziyaret edip kendilerinden özür dilemek isterdim"** dedi.

Bir iki gün sonra İstanbul'a gidiş. Ama vetolu günlerde partiyle hiç kesilmeyen ilgi.. Partili arkadaşları **"Erdal İnönü mücadeleye devam kararı vermişti ve gereğini yapıyordu. O bir kez düşünüp karar verdi mi tamamdır"** diye anlatıyorlar.

"Sayın İnönü, sizin babanız da bizimkiler gibi miydi? Yani babanızı baba gibi görür ve arada bir ona şımarır, naz yapar mıydınız? Yoksa babanız sizin için hep Cumhurbaşkanı İsmet İnönü müydü?

İNÖNÜ — Baba diye görürdük onu ama, çevredeki herkesin kendisine gösterdiği aşırı saygı, ister istemez bizi de etkilerdi. O nedenle bizim davranışımız başka çocukların babalarına davranışı kadar özgür değildi. Bu, kendiliğinden böyleydi. Şımardığım, naz yaptığım herhalde olmuştur. O da bizim normal davranışlar içinde olmamızı, büyüdükçe de bu ilişkinin

arkadaşlığa dönüşmesini isterdi.

— Babanızın sizlerle ilgili kaygıları nelerdi?

İNÖNÜ — Bazı ünlü insanların çocukları gibi, bizim de disiplinli bir eğitimden kaçmamızdan, baba nüfuzuna dayanarak rahat bir yaşam seçmemizden korkardı. O nedenle okul hayatımızı dikkatle izlerdi.

— Derler ki babanız üçünüze de aynı ilgiyi, sevgiyi, yakınlığı gösterir, ama sizi bazı konularda biraz ayırırmış. Örneğin birçok görüşmesine daha küçük yaşlarınızdan itibaren sizi de çağırırmış. Oysa babanızın, sizlerin politikayla ilgilenmenizden yana olmadığını biliyoruz. Buna karşın sizi politikaya da mı yönlendirmek istiyordu babanız?

İNÖNÜ — Evet, babamın beni bazı görüşmelere çağırdığını hatırlıyorum, ama böyle bir yönlendirme amacıyla olduğunu sanmıyorum. Belki de benim bildiğim bazı konularda yardımım olacağını düşünerek çağırırdı, bilemiyorum.

— Neden fiziği seçtiniz, bu seçimde babanızın etkisi oldu mu?

İNÖNÜ — Fiziği seçmemde babamın etkisi değil, payı olmuştur. Lise son sınıfta okuduğum yıl meslek seçimi üzerinde konuşmuştuk kendisiyle. Ailenin aklına ilk gelen, Ömer ağabeyim için de baba mesleği askerlik oldu. Ama ikimiz de gözlük kullanıyorduk ve bu, askerlik için bir engeldi.

— O sıralarda gözlüklü olduğunuza sonraları sevindiniz mi, üzüldünüz mü?

İNÖNÜ — İsterseniz bu sorunun cevabını geçelim. İnsana **'Sen 27 Mayıs'a karşı mısın?'** der gibi bir soru oldu.

— Peki geçelim ve devam edelim. Nasıl fizikçi oldunuz?

İNÖNÜ — Ben aslında felsefeye meraklıydım, ama fiziği de göz ardı etmiyordum. **'Felsefeyle ömür tüketilmez'** dedi babam, **'Madem ki fiziği de seviyorsun, bence bu yolda git'.** Benim o zamanlardaki düşüncem kuramsal alanda çalışmaktı.

— Babanızın neden fiziği önerdiğini hiç düşündünüz mü?

İNÖNÜ — Babamın hayata yaklaşımında müspet ilimleri öne almak vardı. Kendisi topçu subayıydı ve matematik, fizik, kimya gibi ilimlere sonsuz hayranlık duyardı. Yeteneklerimizi geliştirmemizi isterdi ve fiziğe ilgimi görünce bu alanda yetişmemi istemiş olmalı. Sanıyorum ki, ağabeyimin mühendis, benim de fizikçi olmamız babamı çok memnun etmiştir."

Erdal İnönü'yle okul yıllarına dönüyoruz. Ortaokul, lise yıllarına. Öğretmenlerin, bir cumhurbaşkanının oğluna biraz farklı davranıp davranmadıklarını merak etmemek mümkün değil. İnönü, özel bir durumun birazcık kendini belli ettiğini anımsıyor o günlerden.

Politikacı gözüyle:

Siyaset performans ister

SÜLEYMAN DEMİREL *1 haziran*

Ben, Erdal İnönü'yü çok yakından tanımam. Sayın Ömer İnönü ile 40'lı yıllarda mühendis mektebinde beraber olduk. Aynı sınıfta değildik, ama o sıralarda mühendis mektebinin çok az öğrencisi vardı. Onu daha yakından tanırım. Erdal İnönü'yü TÜBİTAK'ın kurulması sırasında tanıdım. Ben, Devlet Planlama'da çalışıyordum, birtakım mesaimiz oldu. Daha sonra 1970'li yıllarda biz iktidardayken Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde görev yaptı.

Kendisi fevkalade nazik, iyi yetişmiş bir bilim adamıdır. Siyasete gelince, siyaset sahnesinde sadece karşıdan tanıdım. O da şartları malum bir ortamdaydı. SODEP partisinin kurucuları arasında yer aldı. Veto edildi. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı teşkil edildikten sonra tekrar partiye girdi. Siyasetin şartlarının fevkalede eksik olduğu bir ortamda ne gösterebilirdi? Ne göstermedi? Veya ne göstermeyebilirdi de, ne gösterdi? Bunları tasnife tabi tutmak imkânlarından mahrumum.

Siyasetçileri değerlendirirken insaf sahibi olmak lazımdır. Ve çok aceleci de olmamak lazımdır. Siyaset performans ister. Yani ortaya bir şey konmasını ister. Bu zaman kişinin elinde değildir. Ama kişinin elinde değildir derken, hiçbir şey kişinin elinde değildir demek istemiyorum. Bazen ummadığınız şartlar önünüze gelir. Bu şartların içersinden, çok kötü şartların içersinden, başarı ile çıkarsınız. Bu size itibar sağlar. Bildiğim kadarıyla siyaset zor iştir. Ve bir kaideler mecmuası olması lazım gelen eğilim, eğer kaidelerinin bir kısmı geçerliliğini yitirmişse veya çift standarda tabi hale gelmişse, iyinin kötü, kötünün iyi zannedildiği durumlar varsa veya vatandaş, zihninde hadiseleri yargılamaktan, birtakım imkânlardan aydınlatılmadığı için mahrumsa, tek taraflı zihin yıkamaya yönelinmişse, bu şartlar altında siyaset yapmaya çalışanları insaf ile değerlendirmek lazımdır.

Erdal İnönü'nün siyasetteki başarısı hakkında şu anda söyleyebileceğim bir şey yok. Başarısızlığı hakkında da söyleyebileceğim bir şey yok.

Yaşadığımız günler, esasen siyasetin bütün zeminlerinin açık olduğunu da göstermemektedir. Önümüzdeki günlerde açılırsa, o zaman kişiler, kapasitesini ortaya koymak imkânlarına kavuşur. Şunu demek istiyorum; bir defa kendisi parlamentonun üyesi değildir. Parlamentonun üyesi olmadan Türkiye'de siyaset yapılamaz mı? Yapılır. Ve bir seçime girebilmiş değildir. Partisi bir seçime girebilmiş değildir. Sonradan seçime girmiş, aynı oy tabanına sahip bir parti ile birleşilmiştir. Ama bu parti 117 üye ile gelmişken, dağılmış, 80 üyeye inmiştir.

Türkiye'de pek çok şey boyutsuzdur. Pek çok şey çatlamıştır. Pek çok şey, yeniden değer kazanmaktadır. Ve yeniden değerlendirilmektedir. Önümüzdeki günlerin siyaseti geçmiş günlerinkinden daha kolay değildir. Ülke korkuyu tümüyle silip atamamıştır. Ve nihayet bir güdümlü rejimin içersinde gerçek demokrasinin müesseselerinin oynadığı rol başkadır. Gerçek demokrasi içersinde demokrasinin müesseselerinin oynadığı rol başkadır.

Bekleyelim, görelim. Siyaset sadece bilgili olmak, güçlü olmakla bitmiyor.

Benim söyleyeceğim şey, Türkiye'ye yararlı hizmetlerde kendisine başarı dilemektir. Partisine de başarı

YARGI ÖNÜNDE SAVUNMA
Abdullah Baştürk
2750 Lira (KDV dahil), Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22189 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 2 Haziran 1986 Pazartesi

KAVRAM DERSANESİ
Ö.Y.S. Hızlandırılmış Kurslar
5 Haziran - 27 Haziran
Merkez: 528 64 37 - Laleli
Şube: 522 ?? ?4 - Şehzadebaşı

SHP Genel Başkanı, Meclis grubuna ağırlık verecek

İnönü: Önce uyum

Delinen liste: *Kongrenin hür iradesi, eğilimleri kapsayarak karma sonuç verdi.*

Merkez-Meclis: *Şimdi beklediğim, Meclis Grubu'yla parti merkezinin uyum içinde çalışmasıdır. Gruptaki bütün arkadaşlarla görüşeceğim. Her birinin eğilimlerini, yapılması gerekenler üzerinde düşüncelerini saptayacağım.*

Hemen hareket: *MKYK'da planlar yapıp vakit geçirecek değiliz. Herkes az çok durumu görüyor, biliyor, hemen harekete geçeceğiz.*

Başkan yardımcılığı: *Genel sekreter olmayı istemiyor Sayın Gürkan. Genel başkan yardımcılığına geleceğini kuvvetle tahmin ediyorum.*

SHP Meclis Grubu huzursuz

MKYK *seçimlerinde milletvekillerine yeterince yer verilmediğini savunan bazı milletvekillerinin Meclisteki toplantısına İnönü el koydu. SHP grubu bugün olağanüstü toplantıya çağrıldı.*

DSP *Genel Sekreteri Nuri Korkmaz da SHP içindeki huzursuzluk konusunda, "Milletvekilleri boşlukta kaldılar" dedi. Korkmaz, DSP'nin ilke ve hedeflerini benimseyenlerin durumunu değerlendireceklerini de sözlerine ekledi.*

10. Sayfada

Kurultayın ardından

Tabanın çözümü

HAKKI ERDEM'in yazısı

10. Sayfada

SHP KURULTAY BİLDİRİSİ ÖNCE DEMOKRASİ

6. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK

ANKARA — İsmet İnönü'nün öldüğü gün siyasete kapanan Çankaya'daki ünlü tarihi Pembe Köşk'ün kapıları, dün sabah ağır ağır yeniden politikaya açıldı.

İsmet Paşa'nın dolaştığı, siyaset adamlarını ağırladığı köşkün alt kat salonlarında, şimdi değişik kişilikler, değişik sesler duyuluyor. Köşk'e girince hemen soldaki küçük salonda, İsmet Paşa, Türk siyasetine uzun süre egemen olacak kararlar almıştı. Küçük, loş koridorun sonundaki büyük yemek salonunda ise kimi devlet adamlarının görüşlerini toplayarak kararlarını pekiştirmişti.

Ama, İsmet Paşa, kimi önemli günlerde Pembe Köşk'ün bahçesine çıkar, ağaçlar arasında gezinir, yanına gelenlere bazen bir çam ağacının özelliklerini sorup, günün siyasal konusuyla ilgili soruları önlerdi.

Pembe Köşk'ün bahçesine açılan demir kapılar dün sabah açıldı. SHP Genel Başkanlığını bırakan Aydın Güven Gürkan içeri girdi.

Erdal İnönü, babası gibi, önemli konuşuyla bahçede tur atıp konuşmadı, güneşe çevrili iki basit koltuğa oturdular.

Bir iki saat sonra parti merkezine gidecekler, Gürkan, genel başkanlık koltuğunu Erdal İnönü'ye devredecekti. Güneşin yaktığı pazar sabahı Erdal İnönü, yakın yardımcısı görmeyi istediği Gürkan'a yapmak istediklerini, nelere öncelik vereceğini anlatıyor, elbette konu Gürkan'ın seçildiği MKYK'da alacağı "önemli göreve" de kayıyordu.

Daha sonra SHP'nin Meclis Grup Başkan Vekili Cahit Tutum da ikili görüşmeye katıldı.

Erdal İnönü, bundan böyle nasıl bir politika izleyecek, partiyi hangi organ eliyle yönetip yönlendirecekti. Parti merkezine mi yoksa Meclis grubuna mı önem verecekti? Hazırlıkların, konuşmaların ana hedefinde bu sorunun yanıtları aranıyordu.

Söyleşiye başladığımız zaman Erdal İnönü'ye, **"Olağanüstü kongrede il başkanları listesinin önemli ölçüde delindiğini"** anımsattık, ne düşünüyordu yeni genel başkan, bu soruyu yönelttik.

Erdal İnönü, **"kongrenin hür iradesi"** dedi sonuca. Ama **"Kongrenin verdiği sonuç, eğilimleri kapsayarak 'karma' sonuç verdi"** diye ekledi. Dolaylı yoldan Erdal İnönü, yeni yönetim kurulunun partideki değişik eğilimleri yansıtan bir **"koalisyon"** olduğunu söylüyordu.

Fakat, İnönü, hemen bir vurgulama yaptı:

"Şimdi beklediğim, Meclis grubuyla parti merkezinin uyum içinde çalışmasıdır" dedi.

Tıpkı babası İsmet Paşa gibiydi. İsmet Paşa da parti merkezindeki yönetimin oluşma biçimine önem verir, fakat Meclis grubunu göz ardı etmeye yönelen her davranışa karşı çıkar, yer yer Meclis grubunu merkezdeki politikadan daha önceye alırdı.

"Ön planda bu konu görünüyor" diyordu Erdal İnönü. Hangi çalışma yöntemine öncelik vereceği sorusunu böyle karşılarken, **"ön planda görünen bu çalışma biçimini kurultayda**

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

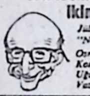
MKYK'ya seçilenler

Aydın Güven Gürkan (619), *Fikri Sağlar* (557), *İsmail Cem* (540), *Sırrı Özbek* (537), *Barış Can* (509), *Yakup Kepenek* (467), *Güler Tanyolaç* (459), *Yiğit Gülöksüz* (449), *İbrahim Önen* (436), *İbrahim Taşdemir* (423), *Türkân Akyol* (410), *Mustafa Timisi* (408), *Uğur Batmaz* (402), *Cüneyt Canver* (401), *Atila Sav* (338), *Ahmet Güryüz Ketenci* (383), *Halil Akyüz* (382), *Tevfik Çavdar* (379), *Muzaffer Saraç* (379), *Nail Gürman* (372), *Tülay Öney* (369), *Cemal Seymen* (367), *Cahit Angın* (358), *Enis Tütüncü* (356), *Hızır Ekşi* (322), *Eşref Erdem* (317), *Birgen Keleş* (313), *Fikret Ünlü* (294), *Erzan Erzurumluoğlu* (291), *Cahit Talas* (291), *Mehmet Moğultay* (279), *Mustafa Gündeşlioğlu* (276), *Turgut Atalay* (273).

YÖNETİCİLERİN KİMLİKLERİ 8. Sayfada

Siyaset sahnesinde ikinci

İNÖNÜ

Jülide Gülizar konuştu; İnönü anlatıyor, "Ne yapacağı belli olmaz çocuk."
Osman Saffet Arolat hazırladı:
Kongar: Tarihten kendine bakacak güçte
Uğur: Sosyal demokrat liderlik oluşuyor.
Vatandaş: Yeterince tanımıyoruz. 6. Sayfada

Beşiktaş Şampiyon

(Fotoğraflar: VEDAT DANACI)

Ligde sürpriz yok

Türkiye ligi futbol karşılaşmaları, dün yapılan maçlarla sona erdi. Deplasmanda Trabzonspor'u yenmeyi başaran Beşiktaş şampiyonluğa ulaşırken, Sarıyer galibi Galatasaray da hiç yenilgi almadı, ligi ikinci olarak bitirdi. Beşiktaş, şampiyonluğa ulaşırken Bursaspor, Federasyon Kupası'nı kazandığından statü gereği ligde kaldı ve böylece 1. ligden üç takım düşmüş oldu. 2. Türkiye Ligi A Grubu'nda şampiyonluğu Diyarbakırspor kucakladı. Diyarbakırspor, Antalyaspor ve Boluspor'dan sonra 1. lige çıkan üçüncü takım oldu. Takımlarının şampiyon olmasından sonra Beşiktaşlı taraftarlar, başta Beşiktaş olmak üzere, İstanbul'un çeşitli yerlerinde toplu sevinç gösterilerinde bulundular. Maçların son dakikaları oynanırken, Sarıyer karşısında 1-0 önde olan Galatasaraylılar, bir yandan da radyodan Trabzon - Beşiktaş maçını dinliyorlardı. 9. Sayfada

LİGDEN HABER, YORUM VE FOTOĞRAFLAR Spor'da

Memurun zam paketine son rötuşlar

Gösterge artışı: *Gösterge tabloları temelden değiştiriliyor. Yeni tablolarda 3 yılını tamamlamış memurlardan başlayarak daha uzun hizmetleri bulunanların göstergeleri daha yüksek belirleniyor.*

Yan destekler: *Hâkim, savcı, emniyet mensubu ve öğretmenlerin tazminat sistemi iyileştiriliyor. Öğretmen tazminatlarının iki katına çıkarılması kararlaştırıldı.*

Prim sistemi: *Başarılı memurların bakanlık takdiri ile ödüllendirilmesi veya yeni bir sisteme geçilmesi de temmuz paketinde yer alacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Memura maaş zammının 62'nin üzerine çıkarılacak bir katsayıdan çok, temmuz ayına yetiştirilmeye çalışılan yeni paket yoluyla gerçekleştirilmesi planlanıyor.

Memurun durumunu iyileştirme pakedinin "uzun vadeli bir düzeye" olduğunu belirten bir hükümet yetkilisi, "Hedeflenen gösterge artışıyla, aslında memur maaşlarında her katsayıda şimdiki düzeyin üstünde bir zam gerçekleşecek. Başka bir deyişle, önümüzdeki yıllara uzanan otomatik bir zam mekanizması yürürlüğe girecek" dedi.

Maliye ve Gümrük Bakanlı-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

HASTANELERE ZAM KAPIDA

Fakir hastaya bir darbe de devletten

Bakanlığa bağlı hastanelerde muayene ücretlerinden tahlil ücretlerine, yatak ücretlerinden ameliyat hizmetlerine kadar yüzde yüze varan zam öngören yeni tarife, Sağlık Bakanı'nın onayına sunuldu.

ANKARA, (ANKA) — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı hastane hizmetlerine yüzde 50 ila yüzde 100 zam yapılıyor. Bu amaçla, teknik düzeyde hazırlanan hastane hizmet ücretlerinin yeni tarifeleri bakan **Mehmet Aydın'ın** onayına sunuldu.

ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre, bakanlığa bağlı hastanelerde muayene ücretlerinden, tahlil ücretlerine, yatak ücretlerinden ameliyat ücretlerine kadar tüm hizmetlere zam öngören yeni tarife, bakan Mehmet Aydın tarafından inceleniyor.

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

KUBBESİ ÇÖKTÜ — Tarihi Cağaloğlu Hamamı'nda biriken kömür gazlarının sabaha karşı patlaması nedeniyle hamamın kubbesinin bir bölümü çöktü. Patlamanın sabaha karşı 3.45'te meydana gelmiş olması nedeniyle can kaybı ve yaralanan olmadı. (Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ)

Tarihi Cağaloğlu Hamamı'nda patlama

Hamamda büyük bir facia ucuz atlatıldı

Biriken kömür gazlarının sabaha karşı patlamasıyla, tarihi Cağaloğlu Hamamı'nın kubbesinin bir bölümü çöktü. Patlamanın çok erken saatlerde meydana gelmesi nedeniyle ölen ve yaralanan olmadı.

İstanbul Haber Servisi — Tarihi Cağaloğlu Hamamı'nda dün sabaha karşı meydana gelen patlamada, hamamın kubbesinin bir bölümü çökerken, çevre yapılar büyük bir tehlike atlattı. Patlamanın erken saatlerde oluşu nedeni ile hamam çalışanlarının içeride bulunmayışı büyük bir faciayı önledi. Hamamın ısıtılmasını sağlayan ve göbek taşının altından geçen sıcak havanın, biriken kömür gazı nedeniyle patlamaya yol açtığı sanılıyor. Saat 03.45'te meydana gelen patlamanın şiddetiyle tarihi hamamın kubbesinin bir bölümü çöktü, hamamın girişindeki kapılar parçalandı. Hamamın soğukluk bölümünde bulunan masa, yatak ve peştemallar hamamın diğer bölümlerine dağıldığı görüldü. Hamam çalışanlarının yatak hanelerinin yıkılan bölümünden uzak olması nedeniyle can kaybı ve yaralanma olmadı. Hamam yetkilileri, şimdilik yeterli bir tespit yapılamadığını belirtirken, hamamın onarımının uzun sürebileceğini bildirdiler. 1741 yılında yapılan tarihi hamam

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

Özal: İtidal tavsiye ediyoruz

Yunanistan J-60'ı açtı

Atina, Ankara'nın itirazına rağmen, J-60 adlı yeni hava koridorunu dün uygulamaya koydu. Türkiye, uygulamaya tepkisini bugün Paris'te gösterecek.

Yunanistan, G-18 hava koridoruna ek olarak açtığı J-60 ile Türkiye'nin Ege'nin uluslararası hava sahasındaki manevra imkânını daraltmayı amaçlıyor.

Hava koridorunun Limni üzerine kaydırılması ile anlaşmalara aykırı olarak silahlandırılan bu adanın etrafını koruyarak Yunanistan, Türk askeri uçaklarının ada çevresine yaklaşmasını da önlemeyi amaçlıyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yunanistan'ın Ege'de tek taraflı olarak ilan ettiği J-60 hava koridoru uygulamasını, Türkiye'nin uyarılarına rağmen dün sabaha karşı uygulamaya koymasına Türkiye ilk "tepki"sini bugün Paris'te gösterecek.

Türkiye, tanımadığını açıkladığı J-60 hava koridoru konusunda fiili önlemlere girişmeden önce, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nün (ICAO) bugün Paris'te başlayacak olan Avrupa bölge toplantısında alacağı sonucu bekleyecek.

Toplantıya katılacak olan Türk heyeti, Yunanistan'ın uygulamasının uluslararası sivil havacılık kurallarına aykırı bir davranış olduğunu belirterek, Yunanistan'ın hava koridorunu ICAO'nun önceden aldığı karar uyarınca yeniden batıya kaydırmasını isteyecek.

Türkiye toplantı sırasında havayollarında yapılacak değişikliklerin öncelikle bölge ülkeleri arasında görüşülmesi, ayrıca ICAO'nun onayından geçirilmesinin gerekli bir zorunluluk olduğunu vurgulayacak. Yunanistan'ın davranışının ICAO'ya ait

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

YUNAN GAZETELERİ

'Türkiye, fiili önlem alabilir'

J-60 hava koridorunun dün resmen faaliyete geçmesi üzerine Yunan gazeteleri Türkiye'nin fiili önlemler alabileceğini hatırlatarak, savaş uçaklarının yolcu uçaklarını rahatsız etmesi olasılığından bahsettiler.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — J-60 hava koridoru dün sabahtan itibaren yolcu uçaklarına resmen açılırken, Yunan gazeteleri yeni hava koridorunun açılmasına karşı çıkan Türkiye'nin "fiili önlemler" alacağı yolundaki açıklamalarını anımsattılar. Dolayısıyla Yunan savaş uçaklarının alarmda bulunduğunu yazan To Vima gazetesi önümüzdeki günlerde Türk savaş uçaklarının J-60'dan geçecek yolcu uçaklarını "rahatsız" edebileceklerı olasılığından söz etti.

Yunanistan, Türkiye'yi "Ege'de gerginlik yaratmakla" suçlamaya devam ediyor. Yunanistan Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Dışişleri ve Savunma Bakanları, siyasi parti başkanları ve Yunan gazeteleri tarafından sık sık gündeme getirilen bu iddialarla birlikte Türkiye'nin Yunanistan'ı "tehdit ettiği"ni gösteren "somut delil" ve "belgelerin" varlığından da söz ediliyor. Yunanistan bu yoldaki iddialarında özellikle NATO ve AET ülkelerini ikna etmeye çalışıyor. Yunanistan'ın bu yoldaki amacı "Türkiye'nin tehditlerinin yalnız Yunanistan'a değil, tüm Avrupa'ya yönelik olduğuna" Avrupalıları inandırmak ve diğer yandan olası bir

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

SHP: Umutlar ve Gerçekler...

Her kurultay sonrasında klasiktir, "Ne bekleniyordu, ne oldu?" sorusu ortaya atılır ve karşılığı aranır. SHP'nin iki gün süren olağanüstü kurultayı da bu soruyu doğal olarak gündeme getirdi. Başlıca üç nokta üzerinde durulabilir:

(1) Erdal İnönü'nün genel başkanlığı bekleniyordu, bu sonuç kurultay delegelerinin büyük onayıyla gerçekleşti. Bu sonuçla birlikte Erdal İnönü'nün parti tabanına dönük etkinliği ve bir bakıma "tartışılmazlığı" tescil edilmiş oldu.

Acaba bu durum, SHP Genel Başkanı'nın "soyadı"ndan mı kaynaklanıyordu?

Konuya sadece böyle yaklaşmak bize kalırsa Sayın Erdal İnönü'nün kişiliğine ve onu seçenlerin tercihine saygısızlık olur. "İnönü" soyadının Halk Partisi kamuoyundaki çekiciliği, kuşkusuz göz ardı edilemez, ama Erdal

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

16 seçimden 10'unu ANAP kazandı

SHP 3, RP 2 belediye başkanlığı kazanırken, bir belediye başkanlığı bağımsız aday aldı.

15. Sayfada

ARDEŞEN BELEDİYE BAŞKANI ÖLDÜRÜLDÜ

7. Sayfada

ARZIN MERKEZİ/LAMPEDUSA

Tanrı, lütfunu Libya füzeleri ile gönderdi

Yazı ve fotoğraflar:
UFUK GÜLDEMİR

16. Sayfada

Cumhuriyet

PAZARTESİ 2 HAZİRAN 1986 İmsak 3.31 Güneş 5.27 Öğle 13.07 İkindi 17.06 Akşam 20.35 Yatsı 21.21

Tanrı, lütfunu Libya füzeleri ile gönderdi

—1—

Her şey, curmu kadar bile ses çıkarmayan iki füzenin denize çarparak camları hafifçe sarstığı şafak vakti başlamıştı.

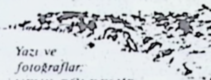
Barborossa'dan (Barbaros Hayrettin Paşa) bu yana hiç felaket görmemiş Lampedusa Adası, o sabah yanmış yıkılmış, Afrika kıyılarına Avrupa kıyılarından 110 mil daha yakın yaratıldığı için Yaradan'ına lanetler yağdırmıştı.

Halbuki Libya'nın Sirte saldırısına misilleme olarak attığı iki füzenin aslında Yaradan'ın Lampedusa'ya naçiz bir lutfu olduğu sonradan ortaya çıkınca, belediye encümeni, bu lutufa layık olabilmek için, ada hakkında hazırladığı turistik afişlere şu başlığı uygun görmüştü:

"Arzın Merkezi Lampedusa."

Mavi işaretli musluklarından sıcak, kırmızı işaretli musluklarından soğuk su akan, zakkumlarının üstü tozlu, motoguzziden dönme dolmuşlu; karasinekleri boynuzlu, bıyıklarını fondötenlemiş kadınların iki numara küçük ayakkabı giyerek canlarını kıyasıya sıktıkları bu coğrafyanın, Üçüncü Dünya Savaşı'nı başlatmasına ramak kaldığı düşünülürse, belediye encümenine hak vermemek belki de elde değildi.

Arzın merkezi Lampedusa

Yazı ve fotoğraflar:
UFUK GÜLDEMİR

Üzerinde yaşayan beş bin kişi de dahil nerede olduğunu kimsenin bilmediği Lampedusa adası Libya'nın saldırısından sonra aniden dünyanın başkenti oldu. İtalyan komandoları, dünya basını adaya çıkartma yaptı, plajlar çıplaklarla doldu. Ve saldırı gününe kadar bürosuna tokyo ile giden belediye başkanı ayakkabı giymeye başladı.

İŞTE LAMPEDUSA — Mavi işaretli musluklardan sıcak, kırmızı işaretli musluklarından soğuk su akan; zakkumların üstü tozlu; deniz kenarına kurulmuş bir Urfa'yı andıran Lampedusa, Libya saldırısından sonra dünyanın merkezi haline geldi.

Üzerinde yaşayan beş bin kişi de dahil nerede olduğunu kimsenin bilmediği bu ada, Libya saldırısından sonra aniden dünyanın başkenti haline gelmiş, İtalyan komandoları adaya çıkarma yapmış, üzerinde çelikten kuşlar uçmuş, 15 gün içinde bir radar inşa edilmiş, kaplumbağaların yumurtalarını bıraktığı Tavşan Plajı'nı kuzeyin sarı saçlı çıplakları doldurmuştu. Her yerden gazeteciler geliyordu; biz oradayken New York Times'ın Roma büro şefi E. J. Dionne Jr. da oradaydı. Japon TV'si, adayı üç gün önce terk etmişti. 15 gün öncesine kadar bürosuna tokyo ile giden, çoğu zaman da gitmeyen belediye reisi artık ayakkabı giymeye başlamıştı. **"Füzeler sizi nasıl etkiledi?"** diye sorulduğunda Lampedusalılar, belki de bu yüzden **"Reise ayakkabı giydirdi"** diyorlardı.

Ancak Libya saldırısının adaya getirdiği en büyük sürpriz, Sicilya'dan gönderilen askeri bandonun kilise meydanında verdiği konserlerdi. Bando, otuz derecelik Akdeniz baharında yün elbiseleriyle anacaddede resmi geçide başlıyor, peşinden, kaldırımda dizilmiş bandoyu alkışlayan adalıların **"Lampedusa ordusu çok yaşa"** diye bağırıp kaçmalarını önlemek için bir sıra polis gidiyor, onların ardından birbirlerinin serçe parmaklarını tutan boşta gezerler, çocuklar, deliler yürüyor, aralara dağılmış karabinieriler, bandonun arkasından zıplıya zıplıya yürüyenlere, anlamadığım bir dilde, ama büyük bir ihtimalle **"Ne kansız milletsiniz"** diye bağırıyordu. Karabinierinin sert sesi, belediye hoparlöründen kasabanın tozuna dumanına karışan ağlamaklı sesli çocuğun şiirine hiç de tezat arzetmiyordu.

Üçüncü Dünya Savaşı buradan başlayacaktı.

"Psiko-savaş açmış"

Aslında Lampedusalılar, 15 nisan sabahı ABD'nin Libya'ya saldırısından birkaç saat sonra adanın açıklarında denize düşerek patlayan Libya füzelerine fazla aldırmamışlardı doğrusu. Balıkçılar, her zamanki gibi dinamit atıyor zannetmişlerdi. Ama **"Ruslar çıkarma yaptı"** dedikodusu yayılınca, asker bir millet olduklarından av tüfeklerini alarak, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlardan kalma sığınaklara kaçmışlardı.

Adadaki Amerikan üssünde çalışan **Franco Constantin**, en müstesna yerine buzdolabını yerleştirdiği evinin, tavana kadar sarı fayans kaplı salonunda 15 nisan sabahını şöyle anlatıyordu:

"14 nisan gecesi 22.00'de üsten eve geldim. Herkes korkuyor. Ajitasyon var. 24.00'te yatağa girdim. Sabah 04.45'te Maria bağırmaya başladı. 'Kalk, çıkarma olmuş. Ruslar üssü işgal etmiş' dedi.

Dedim ki, sakin ol, dur bakalım ne oluyor. Motosiklete atladım, üsse gidiyorum. Yolda Karabinieriler, Kaddafi üsse misil attı, dediler. Dedim ki, eyvah oradaki asker benim evladım sayılır. Üsse gittim kimse yok, dağlara kaçmışlar. Lampedusa'ya döndüm, herkes 42'den kalma bunkerlere girmiş. Düşündüm ki, Kaddafi Lampedusa'ya psiko-savaş açmış malet. Sonra ertesi gün ada boşaltıldı. Birisi belediye reisine telefon etmiş, adayı tahliye et, Libya donanması geliyor, demiş. Reis de tahliye etmiş. Dün yolda gördüm, sordum, sana kim telefon etti, dedim. Sormayı unutmuş; bizim veletlerden şüpheleniyorum."

Türkler ve ötekiler

Adanın Papazı **Peder Policardi**, 15 nisan sabahı tıpkı iki yüzyıl önce papaz dedesinin Türk korkusundan yaptığı gibi, kilisedeki tüm İncilleri, Libyalıların da Müslüman olduğunu tahmin ettiği için ortadan kaldırmış, Kürsünün üzerine bir tane Kuranı Kerim koymuştu. Gerçi hayatında hiç Türk görmemişti, ama **"Türkleri hep iri yarı, kirli zenciler olarak biliriz"** diyordu. Tabii bu bilgisini de adadaki tek zenci **Giovanni Turco**'ya dayandırıyordu. **Giovanni Turco**'nun dedesine Lampedusalılar, geçen yüzyılda, zenci olduğu için "Turco" adını takmış, o da sonraları bu adı soyadı olarak benimsemişti. Adadaki diğer "Turco" soyadlı Lampedusalı da Dr. Vito Turco idi. Dr. Turco, Via Pellico'daki muayenehanesinde, **"Dedem rahmetli, çok zeki bir insanmış, o yüzden ona Turco adını takmışlar"** diyordu; tabii ailedeki zekâ geleneğinin devam ettiğini vurgulamak için de. Libya füzelerinin atıldığı gün en önce kendisinin durumu kavrayıp dağlara kaçmasını gösteriyordu.

Adanın güneyinde denize doğru uzanan burnun üzerindeki Amerikan üssünde yaşayan 25 Amerikalı ise, mağaraların yerini Lampedusalılar kadar iyi bilmedikleri için kaktüslerin altına girmeye çalışırken kendilerini yaralamışlardı. Adaya öylesine dağılmışlardı ki, helikopterle Sicilya'ya götürülebilmeleri için toparlanmaları bir gün sürmüştü.

Ancak Sicilya üzerinde helikopterde yangın çıkmış, mecburi iniş yaptığı plajdaki sarı saçlı çıplaklar da, kendilerini yanan helikopterden dışarı atarak koşmaya başlayan Amerikalıları **"Libyalılar saldırdı"** zannederek kaçmışlardı.

İki katlı bir ev ve birkaç barakadan oluşan Amerikan üssünün eğitim subayı Başçavuş **Skipper**, başlarına gelen bu laneti, adanın belediye reisinin komünist olmasına bağlıyordu. Lampedusa saldırısının gerçekleşmiş olmasından memnundu, çünkü İtalyan komandolarının gelmesiyle birlikte adada gayri resmi sıkıyönetim ilan edilmiş, başıboşluğa, intizamsızlığa, **"bir dur denmişti."** Amerikalılar, tekrar adaya döndükten sonra **Skipper**, İtalyan komando taburunun komutanına nezaket ziyaretinde bulunmuş, **"birlik ve beraberliğin sağlanması için"** üzerine düşeni yapmaktan kaçınmayacağını belirtmişti. Ancak bu arada komünist belediye reisini adada mobilete kasksız binilmesine izin verdiği için meslektaşına şikâyet etmişti. Ayak parmakları tokyolarından taşan Lampedusalılar, işte o günden beri motosiklete binerken kask giymeye başlamışlardı.

İtalyan komutan da Skipper'den Amerikalı askerlerin adanın yüzde 98'i bakire olan bekâr kadınlardan uzak durması için çaba sarfetmesini istemiş; müzakereler, bakire olmadığını kurdun kuşun bildiği iki Lampedusalının bu anlaşmanın haricinde tutulması, ancak sorumluluğun Amerikalılara ait olduğunun teyidi ile sonuçlanmıştı.

Tabii müzakerelerin bu tür ayrıntılarını bir basın mensubunun öğrenebilmesi de, üste yaşayan Amerikalıların, adanın sıcak iklimine yüzde yüz uyum sağlayarak birer meraklı dedikoducu haline gelmesi sayesinde mümkün olmuştu.

Nitekim üsteki askerlerden birisi, iki saat içinde tüm adanın duyacağını iddia ederek, **"Reagan'ın özel müfettişinin Türk kılığına girerek adaya geldiği"** dedikodusunu çıkartmış, iki saat

Adanın papazı Peder Policardi 15 nisan sabahı, tıpkı iki yüzyıl önce papaz dedesinin Türk korkusundan yaptığı gibi, kilisedeki tüm İncilleri, Libyalıların da Müslüman olduğunu tahmin ettiği için ortadan kaldırmış, kürsünün üzerine bir tane Kuran-ı Kerim koymuştu.

sonra önümüzden geçenlerin ellerini pantolon dikişlerinin üzerine koyup başlarını hafifçe eğerek selam vermeye başlamasına, dizlerine tokat ata ata kahkahalarla gülmüştü.

Lampedusa'nın bu dedikoduyla çalkalandığı gün İtalya'nın İngilizce gazetesi "Kurye"ye göre Milano'da **Marco Zecchini** (10) adlı çocuk, sınıfta kaldığı için TV'de çizgi film seyretmesini yasaklayan babasına kızarak apartmanın beşinci katından kendisini atmış ve hastaneye götürülürken babasının göğsünde can vermişti; **Vittorio Vivere** adlı Milanolu, sigarayı bırakmasını isteyen karısı **Giovanna**'yı ahşap oyma bıçağı ile komaya sokmuştu; Romalı **Agnese Teramo**'nun (53) nehre atladığını gören polis memuru **Alberto Calabretta**, kadını kurtarmak için Tiber'in çamurlu sularına dalarken tereddüt bile etmemişti; ilik kanserinden muzdarip 6 yaşındaki bir Napolili yavruya Pescara Hastanesi'nde yapılacak ilik nakli için 600 İtalyan, böyle bir şey mümkün olmasa dahi, ilik bağışında bulunmak için başvurmuştu.

Ne hengâmeydi bu; ne mekân.

Öyleyse hedefini dahi bulamamış biçare iki füzenin saniyelik kuru gürültüsünün yarattığı fırtınayı, Lampedusa'ya çok görmek kimin haddineydi.

YARIN: Terörizmin anayurdu.

ÇELİK KUŞLAR — Üzerinde yaşayan beş bin kişi de dahil nerede olduğunu kimsenin bilmediği bu adaya Libya'nın ateşlediği füzelerden sonra İtalyan komandoları çıkartma yaptı, balıkçıların üzerinde çelikten kuşlar uçtu.

LAMPEDUSA'DA BANDO — Libya saldırısının adaya getirdiği en büyük yenilik, Sicilya'dan gönderilen askeri bandonun kilise meydanında verdiği konserler oldu. Bando otuz derecelik Akdeniz baharında yün elbiselerlyle ana caddede resmi geçide başlıyor. Peşinden, kaldırımda dizilmiş bandoyu alkışlayan adalıların "Lampedusa Ordusu çok yaşa" diye bağırıp kaçmalarını önlemek için bir sıra polis gidiyordu.

PEDER POLICARDI — Adanın papazı Peder Policardi, 15 nisan sabahı, tıpkı iki yüzyıl önce papaz dedesinin Türk korkusundan yaptığı gibi, kilisedeki tüm incilleri, Libyalıların da Müslüman olduğunu tahmin ettiği için ortadan kaldırmış, kürsünün üzerine bir tane Kuran-ı Kerim koymuştu.

Uruğ, Federal Almanya'ya gitti

İSTANBUL, (a.a.) — Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Uruğ, dün saat 11.20'de uçakla Federal Almanya'nın Köln şehrine gitti. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Uruğ'un, bazı temas ve incelemelerde bulunacağı öğrenildi.

2. Ulusal Lepra Semineri

İSTANBUL, (UBA) — İstanbul Tıp Fakültesi Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi ile Cüzamla Savaş Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği 2. Ulusal Lepra Semineri, bugün İstanbul Tıp Fakültesi Çapa 14 Mart Anfisi'nde başlayacak. Lepra hakkında güncel bilgi ve gelişmelerin ele alınacağı ve 4 hazirana dek sürecek seminere, Sağlık Bakanı Mehmet Aydın'ın dışında uluslararası üne sahip başta İngiltere olmak üzere Belçika, Hindistan, Hollanda, İsviçre ve İtalya'dan yabancı uzmanlar konuşmacı olarak katılacaklar.

Otospor Fuarı

İstanbul Haber Servisi — Uluslararası Otospor Fuarı, bugün Spor ve Sergi Sarayı'nda açılacak. Fuara, ithal edilen yabancı marka otomobillerin hemen hemen tamamı katılıyor. 8 haziranda sona erecek fuarın ardından, ay sonunda da 15 yıldır düzenlenmekte olan Uluslararası Günaydın Türkiye Rallisi yapılacak.

Şehir Hatları

İSTANBUL, (a.a.) — Türkiye Denizcilik İşletmeleri Şehir Hatları, yaz tarifesi uygulamasına bugün başlayacak. Yaz tarifesinde, halen dokuz olan Sirkeci - Adalar vapur seferi sayısı 12'ye, Adalar - Sirkeci sefer sayısı da dokuzdan 14'e çıkarıldı. Yalova'ya yapılan seferler ise 3'ten 5'e yükseltildi. Ayrıca, Kabataş - Çınarcık seferlerine, Bostancı - Adalar bağlantılı bir sefer daha eklendi. Boğaz hattında, günde iki kez düzenlenen özel gezi seferleri de beşe çıkartıldı.

Kilo hesabı ile TV satışı

MARDİN, (a.a.) — Elektriğe yeni kavuşan köylerde televizyon talebinin artması üzerine Mardin'de eski siyah beyaz televizyonlar kilo ile satılmaya başlandı. Renkli televizyon alanların siyah beyaz televizyonlarını bağış olarak kurumların da kabul etmemesi sonucu eskiciler topladıkları eski cihazları kilosu 500-700 liradan elektriğe yeni kavuşan köy ve mezralara satıyorlar.

"Yavru Keban" Santralı

ELAZIĞ, (ANKA) — Keban Barajı'nda alınan tüm önlemlere rağmen durdurulamayan su kaçaklarının yol açtığı kayıpları ortadan kaldıracak çözüm bulundu. Yükseklik farkından yararlanılarak kaçak suların Fırat'a döküldüğü noktada bir hidroelektrik santralı kurulacak. Keban Belediye Başkanı Muzaffer Doğan, ANKA muhabirine yaptığı açıklamada, Seftil Dağı eteklerindeki kaçak yüzünden saniyede 3.5-10 metreküp dolayındaki suyun boşa aktığını söyledi. Doğan, su kaçaklarından yararlanmak amacıyla DSİ ile birlikte hazırladıkları projenin uzmanlarca incelendiğini bildirdi.

Bahreyn ve Singapur'a uçak seferleri

Haber Merkezi — Türk Hava Yolları'nın Bahreyn ve Singapur uçak seferleri bugün başlıyor. Bahreyn ve Singapur uçağı Ankara bağlantılı olarak İstanbul'dan saat 21.00'de hareket edecek. Yetkililerin verdiği bilgiye göre, 3 haziranda da Stockholm'e ilk sefer yapılacak. THY'nin bu hatlarda sefer yaptığı dış merkezlerin sayısı 35'e yükselecek. Böylece dışhatlarda yolcu taşıma kapasitesinde yüzde 19 artış sağlanarak yılda 1 milyondan fazla dış hat yolcusu taşınabilecek. Atatürk Havalimanı'nın yeni iç hatlar terminali de bugün hizmete girecek.

En büyük organizasyon

ANKARA, (a.a.) — Savunma sanayii alanında dünyanın en büyük fuarı Türkiye'de düzenlenecek. Savunma Sanayi Fuarı Türkiye'nin en büyük fuar organizasyonu olacak. "IDEA 87" 1. Uluslararası Savunma Sanayi ve Havacılık Fuarı çok sayıda ülkeden 400'e yakın firmanın katılımı ile 27 Nisan - 1 Mayıs 1987 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenecek. IDEA 87 Fuarı Ankara Etimesgut'ta bulunan yarı askeri Türkkuşu tesislerinde 30 bin metre karelik bir alanda kurulacak.

KDV için sıkı denetim yapılacak

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Katma Değer Vergisi'nin fiyatların içinde yer alması uygulamasına dünden itibaren başlandı. Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürü **Altan Tufan** konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Alışverişlerde fiş istendiği zaman satıcıların ayrıca Katma Değer Vergisi istemelerini ve bunu pazarlık konusu yapmalarını önlemek amacıyla bugünden itibaren fiyatlar KDV dahil tek tutar olarak gösterilecektir."

Etiket ve listelerde fiyatların altına (fiyatlarımıza KDV dahildir) ibaresinin yazılacağını ve bu listenin müşterilerin görebileceği yerlere asılacağını bildiren Tufan, toptan satış yapan mükelleflerin toptan satış yanında perakende satış yapmaları halinde perakende satışlar için bu esaslara uymak zorunda olduklarını hatırlattı. KDV uygulanmayan temel gıda maddelerine ilişkin satışlarda düzenlenecek belgelere "vergisizdir" ibaresinin yazılacağını belirten Altan Tufan, işyerlerinin sık sık denetleneceklerini söyledi. Altan Tufan sözlerini şöyle tamamladı: **"Fiyatlarını KDV dahil tek tutar olarak göstermek ve etiketlerinde (fiyata KDV dahildir) ibaresini yazmak ... da bulunan mükellefler bu mecburiyetlerini yerine getirmedikleri takdirde ait oldukları tüccar sınıfına göre 10-35 bin lira arasında usulsüzlük cezasına muhatap olacaklardır. Diğer taraftan (fiyatlarımıza KDV dahildir) ibaresini asmak zorunda oldukları halde asmayan veya müşterinin kolayca görebileceği bir yere koymayan mükelleflere 25 bin lira ceza kesilecektir."**

Otellere 1 temmuzda yıldız takılıyor

Oteller 1 temmuz tarihinden itibaren kapılarına kaç yıldızlı olduklarını gösteren tabelaları asacaklar. İstanbul'daki beş yıldızlı otellerin tek kişilik oda fiyatları 81-119 dolar, çift kişilik oda fiyatları ise 104-150 dolar arasında değişiyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Tüm turizm belgeli otellerin uluslararası otel sınıflandırması sistemi olan yıldız sistemiyle sınıflandırılmasına 1 temmuzda başlanacak. Bu nedenle otellerin bir ve beş yıldız arasında sınıflandırılması çalışmaları sürerken hangi sınıfa gireceği belli olan otellerin fiyatları Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlendi. Buna göre İstanbul'da beş yıldızlı olan Hilton ve Sheraton Otellerinin kral dairelerinin fiyatı 400 dolardan başlıyor. Aynı otellerin tek kişilik odalarının fiyatı ise, 81 ve 119 dolar arasında değişiyor.

1 temmuzdan başlayarak Türkiye'deki otellerin kapılarında Bakanlık tarafından hazırlanacak olan ve otelin kaç yıldızlı olduğunu gösteren amblemler yer alacak. Ayrıca halen işletilmekte olan turizm belgeli otellerin işletme belgeleri yeni yıldızlama sistemine uygun belgelerle değiştirilecek.

Bu arada heyet tarafından kaç yıldızlı olduğu belirtilen otellerin fiyatları da Bakanlık tarafından dolar ve mark olarak belirlendi. Beş yıldızlı olan oteller arasında İstanbul'da Hilton, Büyük Sürmeli Oteli, Divan Oteli, Etap Marmara Oteli, Sheraton Oteli, Ankara'da Büyük Ankara Oteli, Dedeman, İzmir'de Büyük Efes Oteli, Antalya'da Talya Oteli ve Adana'daki Büyük Sürmeli ve Divan Oteli yer alıyor. Beş yıldızlı otellerin Bakanlık tarafından döviz olarak belirlenen 1986 yılı fiyatları ise, otellere göre değişiklik gösteriyor. İstanbul'daki beş yıldızlı otellerin tek kişilik oda fiyatları 81-119, çift kişilik oda fiyatları ise 104-150 dolar arasında değişirken Hilton ve Sheraton'un kral dairelerinin fiyatı 400 dolardan başlıyor. Kral dairelerinin fiyatlarının ek hizmetlerle 700 dolara kadar çıkacağı belirtiliyor.

Ankara'daki beş yıldızlı otellerin fiyatları tek kişilik odalarda 22-110, çift kişilik odaların fiyatları ise 51 ve 145 dolar arasında değişiyor. 110 ve 145 doların Büyük Ankara ve Dedeman otellerinin suit ve grup dairelerinin fiyatları olduğu belirtiliyor. İzmir'in beş yıldızlı oteli Büyük Efes Oteli'nin tek kişilik oda fiyatı 57, çift kişilik oda fiyatı 85-93 dolar. Antalya'nın beş yıldızlı oteli olan Talya Oteli'nin tek kişilik oda fiyatı 70-75, çift kişilik oda fiyatı 103-155 dolar. Adana'nın beş yıldızlı oteli olan Büyük Sürmeli ve Divan Oteli'nin tek kişilik oda fiyatı 40-46 dolar, çift kişilik oda fiyatı ise 60-70 dolar arasında değişiyor. Antalya'nın Talya Oteli'nin suit ve grup dairelerinin fiyatı 155 dolar olarak belirlendi.

Dört yıldızlı otel olarak belirlenen İstanbul'da Büyük Tarabya, Etap İstanbul, Maçka, Pera Palas, İstanbul Dedeman Oteli'nde tek kişilik oda fiyatları 39-65, çift kişilik oda fiyatları ise, 44-127 dolar. Ankara'nın dört yıldızlı otelleri olan Büyük Sürmeli, Bulvar Palas, Best otellerinde tek kişilik oda fiyatları 50-110, çift kişilik oda fiyatları 54-120 arasında değişiyor. Dört yıldızlı otel fiyatları Adana'daki İnci, İpek ve Koza Otellerinde tek kişilik oda fiyatı 12-21 dolar, çift kişilik oda fiyatı ise, 14-27. İzmir'de Etap İzmir Oteli'nde tek kişilik oda ücreti 49-51, çift kişilik oda ücreti ise, 51-65 arasında. Antalya'daki otellerin hiçbiri dört yıldızlı sınıfına girmemiş.

Bakanlığın beş ... otellerin tek ve çift yataklı oteller için belirlediği fiyatlar ise şöyle:

"İstanbul'da Olcay, Kalyon, Kaya, Sözmen ve TMT Otellerinde 12-30 ve 15-46 dolar, Ankara'daki Kent Oteli'nde 35-51 ve 46-64 dolar, İzmir Anba, Kısmet Otellerinde 19-21 ve 26-30 dolar, Adana'da Agha, Duygu ve Erciyes Otellerinde 9-12 ve 14-16 dolar, Antalya'da Olimpos'da 24-35 ve 28-35 dolar".

Antalya'da bu yıl turistik belgeli otellerden pansiyon olanların fiyatları ortalama 5-6 dolar olarak saptandı. Antalya'da Altın Pansiyon'un fiyatı 21 dolar, Ak-Asya Pansiyon'un fiyatı ise 7 dolar olacak. Antalya'da Selma, Alantur tatil köylerinin fiyatı ise tek müşteri için 65-90 mark.

İstanbul'da iki yıldızlı otellerin fiyatları 9-18, tek yıldızlı otellerin fiyatları ise 9-13 dolar arasında.

dilemektir.

Kişiler ülke için vardır düşüncesinden hareket ediyorum. Kişiler ülke için vardır, derken, kişiyi ortadan kaldırıyor değilim. Kişilerin şunu veya bunu yapmasını değerlendirirken, bundan ülkeye ne yarar çıkacaktır, yahut çıkmıştır, ona bakmak gerekir. Önümüzdeki günlerde bunları görme fırsatlarının olacağını sanıyorum.

Oldu mu Canım?

OSMAN ULUGAY *2 haziran*

Geçen akşam yayımlanan *"İcraatın İçinden"* programında yeni telefona kavuşan bir köyün muhtarı Sayın Başbakan'ı arıyor, köyünün elektriğe ve telefona kavuşmasından duyduğu memnuniyeti belirttikten sonra isteklerini sıralıyor: Köy imamı ve yol. Telefonun diğer ucundaki Sayın Başbakan ise bu sorunların da çözümleneceğini söylüyor ve soruyor: *"Oldu mu canım?"*

Giderek daha fazla sayıda köyün elektriğe ve telefona kavuşması, daha fazla sayıda insanımızın ülkede ve dünyada olup bitenden haberdar olması ve bir köy muhtarının başbakanıyla konuşup isteklerini iletmesinin simgelediği anlayış, kuşkusuz hep güzel şeyler. Zaten şu *"İcraatın İçinden"* programları, ağır yaşam koşullarının yükü altına ezilen, bunalan, çaresiz kalan insanlar için bulunmaz bir moral aşısı. Örneğin son programı izleyenler, kendileri işsiz bile olsalar Türkiye'de işsizlik sorununun toplu konut seferberliği sayesinde nasıl şıp diye çözümlendiğini, Özal hükümetinin aldığı önlemler sayesinde gelir dağılımındaki adaletsizliğin nasıl giderilmekte olduğunu görerek umutlanmışlar, Sayın Başbakan'ın, *"Rekabete dayalı piyasa ekonomisi akılcı ellerde sosyal adaletin en büyük teminatıdır"* sözüne inanarak piyasa ekonomisinin kökleşmesi için duaya başlamışlardır bile belki. Tabii tersine çok öfkelenip, *"Biz bu haldeyken neden bahsediyor bu adam?"* demedilerse.

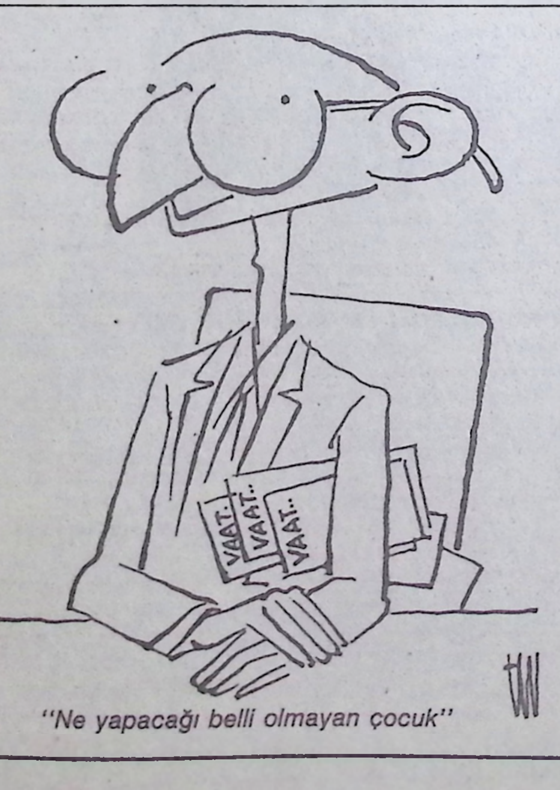
Toplumun her kesimini derinden etkileyen çok sayıda önemli uygulamaya imzasını atan, gerçekten *"hızlı"* ANAP iktidarının doğru bir değerlendirmesini yapmak için kapsamlı bir çalışma şart. Ancak, 1980'den bu yana Türkiye'ye damgasını vuran ekonomi ve toplum anlayışının bir uzantısı olan ANAP iktidarının fazla araştırmaya gerek kalmadan görülebilecek olan en belirgin özelliği gelir dağılımını daha da bozacak, sosyal adaletsizliği daha da arttıracak politikalara ağırlık vermiş olması. Somut veriler araştırmalarla ortaya kondukça bu gerçek çok daha iyi anlaşılacak.

İşte Bankalar Birliği'nin açıkladığı tasarruf mevduatının dağılımı tablosu. *"Yüksek faiz düzeniyle halkın sömürülmesini önlüyoruz, bir avuç iş sahibinden halka kaynak aktarıyoruz"* gibi sözler edenlerin nasıl bir büyük yanılgı içinde olduklarını açıkseçik ortaya koyuyor bu tablo. 1985 yılında 2 trilyon liralık faiz pastasının yarıya yakınını 2 milyon liranın üzerinde mevduatı olan 370 bin hesap sahibi paylaşmış. Büyük para sahiplerinin birden fazla banka hesabı olduğu düşünülürse bu sayının daha da küçülmesi gerekir. Yaklaşık 300 bin kişi, yani Türkiye nüfusunun yüzde 1'i bile değil, yüksek faiz düzeni sayesinde kılını bile kıpırdatmadan yılda 900 milyar liralık bir faiz rantının üstüne oturuyor ve bunun adı da *"sosyal adalet"* oluyor. Oldu mu canım?

Bankalar Birliği'nin verilerine göre 51 milyon T.C. vatandaşı içinde yüksek faizden yararlanan vadeli hesap sahiplerinin sayısı 8.4 milyonu bulmuş. Ancak bunlardan 3.8 milyonunun hesapları ise 100 bin ile 500 bin lira arasında kalan hesaplar. Vadeli hesap sahiplerinin dörtte üçünü oluşturan bu küçük tasarruf sahiplerinin faiz pastasından aldıkları pay ise toplamın dörtte birini ancak buluyor. Başka bir ifadeyle 6 milyonun üzerinde küçük tasarruf sahibinin faiz pastasından alabildiği toplam pay, 4 milyon liranın üzerinde mevduat sahibi olan 170 bin kişinin aldığı payın epey altında. Sayıları 25 milyona yaklaşan küçük vadesiz mevduat sahiplerinin faiz pastasındaki payı ise bu hesaplara giremeyecek kadar küçük.

Dahası var. Büyük para sahibi, parasının faizine dokunmama lüksüne sahip olduğu için enflasyonun üzerinde tutulmaya çalışılan mevduat faizleri sayesinde parasını enflasyona karşı korumuş oluyor. Ya 300-500 bin lirayı bir ek gelir sağlama umuduyla bankaya yatırmış olan ve faizin ödeneceği günü iple çeken küçük tasarruf sahibi? Bir yandan (aylık faiz kalktığı için) üç ayda bir eline geçen faiz gelirinin alış gücünün nasıl azaldığını görüyor, diğer yandan bankada duruyormuş gibi görünen anaparası aslında sürekli değer kaybediyor, eriyor. Mayıs ayındaki fiyat artışları ise bu sürecin devam edeceğini, hükümetin enflasyonu hızla aşağı çekme fırsatını değerlendiremediğini bir kez daha ortaya koyuyor.

Tan ORAL

"Ne yapacağı belli olmayan çocuk"

Dünya Bankası'nın Türkiye'de kapsamlı bir gelir dağılımı araştırması yapılması için önerdiği ve 400 bin dolar (yaklaşık 300 milyon lira) destek vaat ettiği projeyi bir süre önce geri çeviren yetkililere ve Sayın Özal'a bir önerimiz var. Rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisinin akılcı ellerde sosyal adaletin en büyük güvencesi olduğuna gerçekten inanıyorsanız, hemen bir *"gelir dağılımını araştırma fonu"* kurup bu fonda toplanacak kaynaklarla 1973'ten beri yapılmayanı yapın ve Türkiye'de gelir dağılımının nasıl değiştiğini ortaya koyan kapsamlı bir gelir dağılımı araştırması yaptırın. Kim haklı, kim haksız hep birlikte görelim.

Oldu mu canım?

SHP'den Beklenen, Ama Görünmeyen

CÜNEYT ARCAYÜREK *4 haziran*

ANKARA — Gergin sinirler yumuşamış, SHP milletvekillerinde bir iki gündür görülen duygusal tepkilere sağduyu egemen olmuş gibi bir izlenim edinerek kulise girdik.

SHP grubu ikinci kez Erdal İnönü ile toplanıyordu. Grup toplantısına önem verip gelen milletvekilleri yeni genel başkandan ılımlı, olumlu cümleciklerle söz ediyorlar. Kongre kargaşasından sonra, yavaşça partinin geleceğine dönük öneriler, düşünceler sergilenmeye başlamış.

Birleşme, bütünleşme sürecinin tamamlandığı varsayımıyla harekete geçen kimi SHP'liler, artık ***"iktidara karşı seçenek politikalar oluşturmayı, bünyedeki her organ arasında uyum sağlanması gerektiğini"*** *irdelemeye başlamışlar.*

Bu görüntü, bir umut ışığının yeniden yanmasına neden oluyor. Yoksa, Başbakan Özal'ın her kasaba seçiminden sonra kıvançlı gösterilerle, gösterişli sözlerle muhalefeti halk indinde küçük göstermeye yönelen davranışlarının ardı arkası gelmeyecek.

İnönü, kulise indiğinde hemen her milletvekiline içten yaklaşımlar gösterdi. Örneğin, Cüneyt Canver gibi, kongrede alabildiğine eleştiriler yapan bir milletvekilini, sanki hiçbir şey olmamış gibi, ***"artık her şeyin geride kaldığını"*** *kanıtlamaya çalışan bir tutumla selamlıyordu.*

Ne var ki, basına açık grup toplantısına girdiğimizde 84 kişiden oluşan SHP grubunda ancak 58 milletvekilinin bulunduğunu görüyordum. Parti merkezinin, parti yöneticilerinin grubu dışladığı savıyla günlerdir toz kaldıranlar, acımasızca eleştirdikleri bir kongre sonrası partinin geleceğiyle ilgili önemli bir toplantıya niçin katılmıyorlardı? Eğer sorunların görüşülmesi siz konusu ise, eğer SHP'ye yeniden bir dinamizm vermek gerekiyorsa, eğer parti-grup arasında ikilemlerin çözülmesi gerekiyorsa, platform dünkü gruptu, ucuz gerekçeler öne sürerek grup toplantısına katılmamanın âlemi neydi?

Oysa, grup basına açık yapılıyordu, içtenlikle yapılacak eleştiriler kamuoyuna duyurulabilir, sol bir partiye yakışacak oranda özeleştiri mekanizması pekâlâ işletilebilirdi.

"Hayati" *deyimini kullanarak önemsenecek grup toplantısına 26 kadar milletveklinin katılmaması, kapalı kapılar ardında ya da kuliste kullaklara fısıldanacak olumsuz, anlamsız yargılarla siyaset yapma alışkanlığının yeni bir örneğini sunuyordu.*

Bir partinin yaşamında ***"dönüm noktası"*** *haline gelen bir kongreden sonraki bu kayıtsızlığı, ailesindeki hastalık ya da daha önce örnekleri görüldüğü gibi isalden muzdarip olduğunu söyleyen gerekçelerle geçiştirmek kabul edilebilir bir mantık olmasa gerek.*

Gruba gelerek görevini yapmayan bir milletvekili sürekli çene yarıştırmalarıyla parti bünyesini kemirmeye çalışırsa, bundan böyle söyleyecekleri Türk Lirası kadar değer taşımayacak.

İnönü, kürsüde bir bilim adamının davranışlarıyla durdu.

Ve öyle konuştu.

Kısa açış konuşmasında gene satır aralarında vurgulamalar, dokundurmalar aramak gerekti. Erdal İnönü'yü dinlerken, yeni liderin konuşma üslubuna, davranışlarına, kişiliğine yenilik getirmesi gerektiğine inanmamak elden gelmiyordu. Grup toplantıları gibi daha çok bir sempozyum, bir açıkoturum edası sezilen görüşmelerdeki konuşma üslubunu halk önünde sürdürerek sade insanların satır aralarına sıkışan bu eleştirileri anlamalarını beklemek, sadece İnönü'nün değil, SHP'nin de çok şey yitirmesine yol açabilir. İnönü, geçmişinden, adından kaynaklanan karizmasını davranışlarıyla konuşmasına yeni bir üslup getirerek pekiştirme zorunluluğunu artık görmelidir.

İnönü'nün sözleri ***"partiye uyum aşılamayı"*** *yineleyen sözlerdi. Ne var ki, 16 kasabada yapılan seçimlerden sonra Başbakanda başlayan tafra atma ustalığına kısaca değinirken, ANAP'ın bu seçimleri almasını* ***"merkezlerde icraat vaadine, para dağıtılmasına"*** *bağladı.*

Yalnız İnönü değil, aynı gerçekleri öteki partilerden de duyduk. Örneğin DYP lideri Cindoruk'a göre, ANAP hemen her kasabada en azından otuz milyon dolayında para dağıtmıştı, türlü vaatlerle kasabanın tutarlı adını aday yapmıştı. Cindoruk, ***"Bu para nereden geliyor?"*** *diye soruyordu.*

İnönü de ***"para dağıtıldığını"*** *öne sürdüğüne göre, en azından örgütünden tutarlı bilgiler almış olmalı. O halde, İnönü bu çirkin girişimleri üstü kapalı bir cümleyle değil, örnekler vererek açıklamalıydı.*

Daha öteye gidelim: ANAP seçim gecesi verilen oyların yüzdesini kendine göre çıkarıp açıklarken, başta SHP, öteki muhalefet partilerinden sonuçları irdeleyecek, işin asıl yüzünü halka yansıtacak hiçbir açıklama gelmedi.

Muhalefet partileri sanki ***"yarın ola harman ola"*** *anlayışı içinde seçim gecesi uykuya yatmışlardı. Seçim gecesi, hiç değilse hemen ertesi günü SHP gibi bir parti* ***"icraat vaatleriyle, para dağıtılarak"*** *halkın nasıl kandırıldığını açıklamalıydı, yapılmadı.*

SHP gibi bir partinin durağan üslup içinde kapalı, halkaya yatkın olmayan açıklamalarla bu tür tepkiler sergilemesi yetersizdi.

Eğer partide uyum sağlanırsa, SHP'nin kabına sığamayan bir güç olduğunu gösterecek nitelikte eylemlere geçmesi gerekliydi, gerekiyordu. Karşısında öyle bir iktidar vardı ki, lig maçlarını bile kendi amaç-

YOL KESEN IRMAK
H. Veldet Velidedeoğlu

Cumhuriyet

ÇAĞ DERSANESİ
Seçkin öğretim kâdrosu ile hizmetinize açılmıştır.

63. Yıl; Sayı: 22193 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 6 Haziran 1986 Cuma

İnönü: ANAP, seçimlerde fonları kullanmayı düşünüyor

SHP'den suçlama

MKYK toplandı

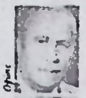
Barış Can Genel Sekreter

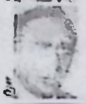
[illegible] Merkez Karar ve Yönetim [illegible] konuşan Genel Başkan İnönü, "Ara seçim yaklaşıyor. Amacımız, seçime her zaman hazır olmaktır" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, kurultay sonrasında dün yaptığı ilk toplantıda genel sekreterliğe Sinop Milletvekili Barış Can'ı seçti. Eski Genel Başkan Aydın Güven Gürkan'ın bütün ısrarlara karşın görev kabul etmediği toplantıda, başkanlık divanı için Genel Başkan Erdal İnönü önerı yaptı, MKYK üyeleri benimsedi. İnönü, toplantı öncesinde yaptığı konuşmada, "Ara seçim için zaman gelmiştir. Bana gelmek isteyenlerin yanları ve anayasaya göre bir anlamı yoktur" dedi.

Başkanlık divanı seçimi için toplanan MKYK toplantısında seçimlere geçilmeden konuşan üyeler, eski Genel Başkan Gürkan'ın genel sekreter ya da genel başkan yardımcısı olarak görev almasını istediler. Ancak

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

SHP'den iki istifa daha

Feridun Şakir Öğünç ve Kemal Özer'in istifalarıyla Meclis'te SHP'nin [illegible] sandalye sayısı 79'a düştü.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İstanbul milletvekilleri Kemal Özer ile Feridun Şakir Öğünç'ün istifaları ile birlikte SHP'nin TBMM'deki sandalye sayısı 79 oldu.

Öğünç ile Özer, partilerinden istifa dilekçelerini dün TBMM Başkanlığı'na ile SHP Genel Başkanlığı'na gönderdiler.

Özer ve Öğünç'ün SHP Genel Başkanlığı'na gönderdikleri istifa dilekçelerinde şöyle deniliyor:

Meclis'te durum	
ANAP	227
SHP	79
HDP	22
DYP	21
DSP	6
VAP	2
Bağımsız	32
Boş	11

"Partilerden istifa ediyorum. Gereğini rica eder, başarılar dilerim."

Öğünç ve Özer'in SHP kurultayından sonra partiden ayrılmayı düşündükleri biliniyordu. Uzun süredir hastalığı nedeniyle TBMM'ye gelemeyen Özer'in Öğünç'ü arayarak istifa etmeyi düşündüğünü dile getirdiği, bunun üzerine Öğünç'ün Özer için de bir istifa mektubu hazırlayarak cebinde taşıdığı öğ-

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

İNÖNÜ'NÜN GRUPTA SÖYLEDİKLERİ

***Özal,** SHP'yi güçten düşürmek için 2-3 taktik kullanıyor. Bunlardan biri, muhalefetin birleşmeyle sağladığı gücü yeniden bölünerek kaybettirmek veya kendi içinde bölünemiyorlarsa dışarıdaki sosyal demokratların güçlenmesini sağlamak.*

***İkinci yol,** sosyal demokrat partileri; 'Komünizme saptılar, aşırı uçların eline düştüler, ayrımcılık yapıyorlar' gibi savlarla suçlayarak halkın oyunu kazanmasını engellemek.*

***ANAP** iktidarı kendini güçlendirmek için başlıca dayanağı olan parayı da kullanıyor. Para unsurunu alabildiğince kullanmak için yeni fonlar ihdas etmek, fonları seçim zamanında kullanmak için yönetmelikler çıkartmak ve bunları seçimde kullanmak, ancak bu şekilde ANAP iktidarı önümüzdeki seçimlerde iktidarda kalma imkânı sağlayabilir.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, partisinin Meclis grubunda, milletvekillerinin kurultay sonrası ortaya çıkan durum ile ilgili eleştirilerini yanıtladı. İnönü, eski genel başkan Aydın Güven Gürkan'ın da kurultaydan sonra ilk kez katıldığı dünkü grup toplantısında, partide hizipleri ortadan kaldırmak için çalışacağını bildirdi. İktidarın SHP'yi bölmek için çaba harcadığını söyledi. SHP'nin gücünü azaltmak için "ayrımcılık yaptığı, aşırı uçların eline düştüğü, komünizme gittiği" yolunda propaganda yapılmaya çalışıldığını anlatan İnönü, "Şimdi bizi bölmek, halk nazarında küçük düşürmek ve para desteğiyle iktidara avantajlı olduğu bir şekilde seçimlere gitmek gayreti vardır" diye konuştu.

SHP Genel Başkanı İnönü, üç

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Ara seçimin 6 ekimde yapılması için önerge verdiler

DYP'nin ara seçim atağı

***DYP** Grup Başkanı Mehmet Yaşa, ara seçimlerin 6 Ekim 1986 tarihinde yapılması için TBMM Başkanlığı'na önerge verdi. Yaşa, ara seçimin seçmen tercihindeki değişikliği ortaya koyacağını savundu. Bu arada ANAP'lı Pehlivanlı da TBMM'de ara seçim prosedürünü öğrendi.*

***TBMM'nin** halen uygulanan içtüzüğüne göre ara seçim için yeni kanun gerekmiyor. Herhangi bir üyenin seçim için önerge vermesi halinde bu önerge Anayasa Komisyonu'nda görüşülüp karara bağlanıyor ve TBMM Genel Kurulu'nda öncelikle oylanıyor. Oylama sonucunda önerge benimsenirse seçime gidiliyor.*

ÖNERGEYE TEPKİLER:

ANAP'lı Özalp: *Her iktidar kanuni hakkını kullanarak ara seçim için kendisine uygun zamanı seçer. DYP, erken seçime evet derse, ne derece samimi olduğu ortaya çıkar.*

SHP'li Tutum: *Ara seçime her zaman hazır olduklarını söyleyen Tutum, "Sayın Genel Başkan bugün de söyledi. Ara seçime her an hazırız" dedi.*

HDP'li Söylemezoğlu: *1987 yılında erken seçim istiyoruz. Ancak ara seçim önergesini destekleriz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın ara seçimi bir süredir siyasi gündemde tutmaya çalışması ve muhalefeti her an ara seçim yapılacağı yolunda tehdit etmesi üzerine DYP Grubu, dün 6 Ekim 1986 günü ara seçim yapılmasına ilişkin önergeyi TBMM Başkanlığı'na verdi. Muhalefetin ANAP iktidarını ara seçimin bu yıl yapılması yolunda sıkıştırmasına karşın, ANAP Genel Sekreter Yardımcısı Alpaslan Pehlivanlı'nın geçen salı günü TBMM'deki hukukçulardan ara seçimin prosedürü hakkında bilgi istemesi, ANAP'ın da ara seçim çalışmalarına başladığı biçiminde yorumlandı.

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın yurtdışında bulunması nedeniyle kendisine vekâlet eden SHP'li Meclis Başkan Vekili Özer Gürbüz, dün öğleyin DYP'nin ara seçim önergesini Anayasa Komisyonu'na gönderdi. TBMM İçtüzüğü uyarınca ara seçim kararı alınması için yasa çıkartılması gerekmiyor. Anayasa Komisyonu'nun hazırlayacağı raporun Genel Kurulda açık oya sunulmasıyla ara seçim yapılıp yapılmaması karara bağlanıyor.

DYP başvurusunu değerlendiren ANAP Grup Başkan Vekili Haydar Özalp, DYP'nin bu isteğinde samimiyetsiz olduğunu ileri sürerken, SHP ve HDP grup başkan vekilleri de her an seçime hazır olduklarını yinelediler.

DYP'li 17 milletvekili, bu önergeyle dün TBMM Başkanlığı'na başvurarak 6 Ekim 1986 pazar günü ara seçim yapılmasını istediler.

DYP'lilerin Meclis Başkanlığı'na verdikleri ara seçim önergesinde, genel seçimlerin yapılması üzerinden 30 ayı aşkın sü-

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

'9 günlük bayram' bugün başlıyor

Lüks tatile büyük rağbet

Ankara boşalıyor

Yavuztürk ve Emiroğlu 'nöbetçi'

Evren, Antalya Karpuzkaldıran'da dinlenecek. Özal, Marmaris Tatil Köyü'ne gidiyor. İnönü, bayramı İstanbul'da geçirecek. Cindoruk, Yazar ve Tekdal Ankara'da kalacaklar. Rahşan Ecevit'in tatil programı ise belli olmadı. Bakanlardan Yavuztürk ve Emiroğlu Ankara'da kalacak. Diğer bakanlar tatili Ankara dışında geçirecekler.

8. Sayfada

Bayram tatili nedeniyle şehirlerarası otobüs, tren, vapur ve uçaklarda yer kalmadı. Tatil yerlerindeki turistik tesislerin tamamı doldu. Ortadirek için çalışan pansiyonlar bu yıl boş kaldı.

Haber Merkezi — Ramazan Bayramı pazartesi günü, bayram tatili ise bugün mesai saati bitiminde başlıyor. 3 günlük bayram tatili araya hafta sonu tatilinin de girmesi ile 5 güne çıkarken, bayram sonrası perşembe ve cuma günleri için işyerlerinden izin alabilenler toplam 9 gün tatil yapacak.

Bayram tatili nedeniyle şehirlerarası otobüs, tren, vapur ve uçaklarda yer kalmadı. Akdeniz ve Ege kıyılarındaki turistik tesislerde de yatakların çoğu satıldı, birkaç tatil kasabasında hiç yer kalmadı, büyük kasabada ise pansiyon yatakları boş kaldı.

Bodrum'da otel ve motellerin çoğunu yabancı turistler doldu-

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

POLİS HAKKINDA SORUŞTURMA AÇILDI

Protestocu öğrencilere disiplin soruşturması

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nin kapısında görevli polis memurundan dayak yiyen öğrenciyi desteklemek ve dayak olayını protesto etmek amacıyla oturma eylemi yapan öğrenciler hakkında disiplin soruşturması açılacak.

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Dokuz Eylül Üniversitesi'nde bir kız öğrencinin "sakıncalı elbise giydiği için" polisten dayak yemesini protesto eden öğrenciler hakkında disiplin soruşturması açılacağı bildirildi. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Atilla Sezgin, sonbahar döneminde polisin okul dışına çıkarılacağını açıkladı. Polis memuru Mesut Özgün ise açığa alınarak hakkında Emniyet Müdürlüğü'nce soruşturma açıldı.

Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF'de Deniz Nennan adlı 4. sınıf öğrencisinin "sakıncalı elbise giydiği için" kapıdaki polis memuru Mesut Özgün tarafından dövülmesini 200 kadar öğrenci oturma eylemi yaparak protesto etmişti. Öğrenciler, dekandan kapıdaki polis kulübesinin kaldırılmasını istemişler ve "insan hakları" için imza kampanyası açmışlardı. Dekan Prof. Dr. Atilla Sezgin, fakültede vize sınavlarının bittiğini ve öğrencile-

(Arkası Sa. 7, Sü. 5'te)

Japonların büyük havai fişek gösterisi

İstanbul eğlendi

Saat 21'de başlayacağı açıklanan gösteriler, Kültür ve Turizm Bakanı Taşçıoğlu'nun Japon Prensi onuruna Topkapı Sarayı'nda verdiği yemeğe geç gelmesi nedeniyle yarım saat geç başladı. Binlerce İstanbullu Sarayburnu'ndaki havai fişek gösterisini izleyebilmek için sahillere yığıldı. Sarayburnu civarındaki yollar trafiğe kapatıldı. Gösteride 400 havai fişek ile 14 kilo patlayıcı madde kullanıldı.

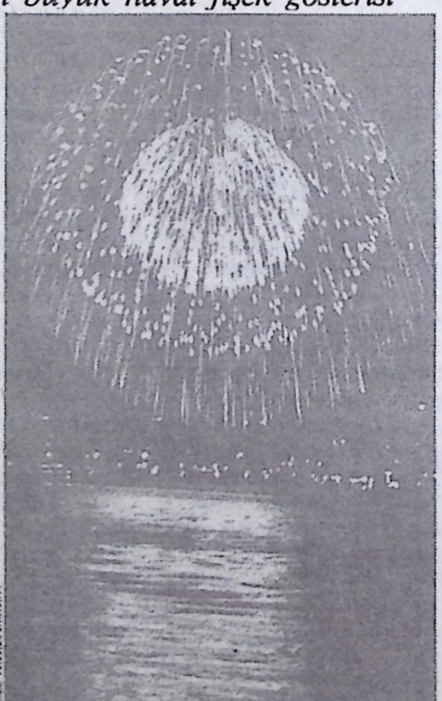
İstanbul Haber Servisi — Japonların dün akşam Sarayburnu'nda gerçekleştirdikleri "hanabi" havai fişek gösterisi, İstanbullulara görkemli ve rengârenk bir gece yaşattı.

Üç Japon "ustası", Hoceya, Kohno ve Hajino, yarım saat süren renk cümbüşü için ülkelerinden getirdikleri 400 havai fişek ile 14 kilo patlayıcı madde kullandılar.

Dün gece saat 21.00'de başlayacağı açıklanan gösteri, yarım saat geç başladı. Bunun nedeni de Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu'nun konuk Japon Prensi onuruna Topkapı Sarayı içindeki Konyalı Lokantası'nda verdiği yemeğe geç gelmesiydi. Hazırlanan programa göre konuk prens ve yemeğe katılacak konuklar, gösteriyi Konyalı'dan izleyeceklerdi. Ancak gecikme nedeniyle yemek 21.00'de başlayınca, telsizle Sarayburnu'ndaki görevlilere haber verilerek 21.00'deki gösteri 21.30'a ertelendi. Bundan da en fazla etkilenenler, gösteriyi denizde seyretmek için özellikle 21.00 vapuruna binen İstanbullular oldu.

Üç Japon ustasının daha önce kâğıt üzerinde gerçekleştirdikleri çiçek, dal ve ışık hüzmelerini havaya yansıtmaları, yaklaşık 70 milyon liraya mal oldu. Gösterinin başlamasından önce özellikle Boğaz yerindeki lokantalar, çay bahçeleri, halka açık kıyılar İstanbullular tarafından dolduruldu. Havai fişek gösterisinin başlamasıyla çok sayıda İstanbullunun da bu anı belgelemek için fotoğraf makinelerine

(Arkası Sa. 7, Sü. 7'de)

KARANLIKTA GÖKKUŞAĞI — Japon havai fişek ustalarının dün akşam İstanbul'da düzenlediği gösteri, İstanbullulara neşeli ve güzel dakikalar yaşattı. Karanlık gökyüzünde birbirinden güzel renk cümbüşleri yaratarak patlayan havai fişekler, İstanbul'un birçok yerinden ilgiyle izlendi.

İthal fonu düşürüldü

Beyaz eşyada zamma önlem

Bakanlar Kurulu, uluslararası fiyat hareketlerine göre beyaz eşya ithalinden alınan fon miktarını düşürürken, et, sütozu ve çeşitli yağlarınkini yükseltti.

Yabancıların mülk edinmelerine olanak sağlayan yasayla ilgili kararname benimsendi. Resmi ilan tarifeleri 2,5-3 kat arttırıldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu, beyaz eşyaların ithalinden alınan fon miktarının düşürülmesini kararlaştırdı. Yabancıların mülk edinmelerine olanak sağlayan yasayla ilgili kararname de Bakanlar Kurulu'nda benimsendi.

TBMM'de yaklaşık bir saat süren Bakanlar Kurulu toplantısından sonra bir açıklama yapan Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz, toplantıda ithal rejimine ilişkin yeni bir ka-

(Arkası Sa. 7, Sü. 1'de)

Özal çattı

Bankacılar lüzumsuz konuşuyor

***Bankacılar:** Döviz sıkıntısı var şeklinde beyanda bulunan bankacılar hata ediyorlar. Bankacılık ketumiyet müessesesidir. Öyle konuşan varsa tespit edilir, hata ettikleri kendilerine söylenir. Bazı bankacılarımız lüzumlu lüzumsuz konuşuyor. Böyle konuşulmaması lazım.*

***Enflasyon:** İTO'nun enflasyon oranına ilişkin açıklaması doğru değil. DİE'nin yüzde 1.9'luk fiyat artış oranı doğrudur. İTO'nun değerlendirmesi bir ili kapsıyor ve ağırlıklı değil.*

8. Sayfada

'AÇILAN DAVADAN ETKİLENMİYORUM'

Ecevit: Topluma karşı görevimi yapacağım

***DSP** Kurucular Kurulu toplantısında konuştuğu gerekçesiyle hakkında dava açılan Bülent Ecevit, dün bir açıklama yaptı ve "İnsan görevini yaparken sonuçlarını da göze alır" dedi.*

ANKARA (ANKA) — DSP Kurucular Kurulu toplantısındaki konuşması nedeniyle Siyasi Partiler Yasası'nın geçici birinci maddesine aykırı hareket ettiği iddiasıyla hakkında dava açılan eski başbakan Bülent Ecevit, "Ben topluma görevimi kendi bildiğim yolda sürdüreceğim" dedi.

Bülent Ecevit, hakkında dava açılması nedeniyle yaptığı açıklamada, "Hukuk, eğer hukuk kurallarına göre işlerse, mahkûm edilemeyeceğimi düşünüyorum" dedi. Ecevit'in açıklaması şöyle:

"Benim yüzümden başkalarına zarar gelecek olsaydı üzülürdüm. Fakat hakkımda açılan dava, bana konuşma olanağı sağlayan Demokratik Sol Parti'ye zarar vermeyecektir, o bakımdan üzüntülü veya kaygılı değilim.

Bana gelebilecek zararınsa bence zararı yok. İnsan görevini yaparken, sonuçlarını da göze alır. Hakkımda dava açılmasından etkilenmeksizin, ben topluma görevimi, kendi bildiğim yolda sürdüreceğim.

Kaldı ki hukuk, eğer hukuk

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Baskı Sorun Çözmez...

[illegible]

...sitesi'nin kapısındaki nöbetçi polis, askı giysiyle fakülteye gelen bir öğrenci genç kızı "açık saçık" bularak dövmüştür. Olay üzerine öğrenciler toplu gösterilere ve oturma eylemine girişmişler, fakülte dekanı gençleri güçlükle yatıştırmıştır.

İstanbul'da Çarşamba pazarının bir bölümünün yerini değiştiren belediye başkanlığı önünde, pazar esnafı gösteriler yapmış, beş otobüs [illegible] çevik kuvvet polisi [illegible] müdahale etmiştir. Halk "Başkan istifa, ekmek isteriz, çocuklara bayramlık" diye sloganlar atmış, 10 kişi gözaltına alınmıştır. [illegible]

[illegible] gösteriler anakent belediyesine doğru yürüyüşe geçmişler ise de durdurulmuşlardır.

Her iki olay da çok boyutludur, çeşitli yorumlara açıktır. Hele bu olayları belirli siyasal amaçlar için sömürmeye kalkışacak olanlar, dilediklerince kullanabilirler. "Devlet otoritesine karşı gelmek, 12 Eylül öncesini özlemek, anarşik ortamı yeniden yaratmak, komünist kışkırtmalarını başlatmak" gibi kalıplaşmış ideolojik bakış açısını kullanarak olayları yorumlamak iste-

* * *

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Anadolu Liseleri

Yedek listeler 15 temmuzda

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anadolu liseleri, özel Türk-yabancı okullara

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

HANGİ OKULA KAÇ PUANLA GİRİLDİ?

13. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

12 Eylül Ruhuna!

12 Eylül'ün "devlet partisi" nasıl da darmadağın oldu. MDP, üçe bölündü. ANAP'a gidenler oldu. DYP'ye katılanlar oldu. HDP'yi kuranlar oldu.

5 Kasım gecesini lacivert elbiseler ile kırmızı plakalı arabalar içinde "bakan olmak düşleri" ile geçirenler, 6 Kasım günü geceyarısına doğru "hazin gerçek" ile karşı karşıya

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

- *İrkçı yönetim tedirgin.*
- *Şiiler hastaneleri de bombalıyor.*

3. Sayfada

- *Kamyon kamyonu köprüden attı*

7. Sayfada

- *Otomobil satışı 4. vitesle.*

11. Sayfada

- *Türkiye'de turizm pahalı değil.*
- *Karadeniz'de radyasyon oranı yüksek*

16. Sayfada

Basın Konseyi kuruluyor

İstanbul Haber Servisi — Basının kendi kendini kontrolü amacıyla bir çalışma yapan gazeteciler Divan Oteli'nde önceki akşam biraraya gelerek ve kuracakları "Basın Konseyi"nin temmuz ayı sonuna kadar faaliyete geçmesine karar verdiler.

Basın Konseyi kurulmasıyla [illegible]

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

larıyla bağdaştırıyor, tapu verir gibi evlilik cüzdanı dağıtıyor, meydanı boş bulduğu için aklına gelen her olmazı, bir yenilik gibi, halka yararlı bir işlem gibi TV'den, gazetelerden duyurabiliyor.

Buna karşın, SHP grubu 26 eksikle toplanıyor. Erdal İnönü, uyumu sağlamak için kendisine yapılması gerekli yardımlardan çok, tek başına organlar arasında bileşik kapları arıyor.

İktidarla muhalefet arasında kamuoyu oluşturmadaki bu ikilem, elbette muhalefetin aleyhine işliyor. İnönü, ANAP'ın seçimleri kazanmasını Başbakan'ın "muhalefetten çok ileride olduğunu hayal ettiği" biçiminde yorumluyor, ama TV'de, sütunlarda ANAP'ın boş bulduğu bu alanlarda at koşturmasına karşı bir çare aramıyor.

Son seçimlerde SHP'nin aldığı yüzde 28 oy içinde, seçime katılmayan DSP'nin çekeceği sol oyların yüzdesi yok.

Öyleyse?..

*Türkiye'de -İnönü'nün deyişiyle- **"Yeni bir iktidar arayışının yaygınlaştığına"** inanabilmek için, SHP'nin atılımcı ruhla gün geçirmeksizin öne çıkması gerekiyor.*

Yoksa, SHP oyları yerinde sayacak, belki de geriye kayacak, ozanın söylediği gibi:

"Binotuzüçte dondu deniz,
Üsküdar'a atla geçti bendeniz" örneği gibi, bir seçim dışında hep yerinde sayan tarihsel CHP oyları gibi, SHP de her Mecliste ana muhalefet olmaktan bir türlü kurtulamayacak. SHP'nin donan oylarıyla, ANAP iktidarda kalacak.

Yeni bir iktidar için ortam o kadar elverişli ki, biraz gayret, biraz dirlik düzenlik.. Belki de sonu selamet.

Küçükçekmece Nükleer Araştırma Merkezi'ne girdik, Prof. Özemre ile konuştuk

'Radyoaktiviteyi bilmeyen halkım rakamı ne yapsın?'

SEMRA SOMERSAN *6 haziran*

Kem gözlerden ve tüm gözlerden uzak, Birinci Ordu'nun korunma sahası içinde, gölün kıyısında, 3 bin 200 dönümlük bir arazi üstüne kurulu Küçükçekmece Nükleer Araştırma Merkezi... Çernobil kazası dolayısıyla da tamamen inzivaya çekildi.

Bir ayı aşkın bir süredir ne müdürlüğe vekâlet eden **Mutlu Dökmen'le**, ne de burada çalışan 200'e yakın uzmandan biriyle görüşmek mümkün oldu. Santral memurları özellikle basından gelen telefonları ilgili ve bilgililere bağlamamakta ısrar ediyor, mecbur kaldığında telefona çıkan Mutlu Dökmen de gazetecilere tüm bilgilerin Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) Başkanı Prof. Dr. **Ahmet Yüksel Özemre**'den alınması gerektiğini bildiriyordu.

Ankara'daki makamında Prof. Dr. **Özemre, "Niçin sizden başka kimse Çernobil'in Türkiye'deki yansımaları konusunda konuşamıyor? Otoriter bir kişi misiniz?"** sorumuzu, **"Hem de nasıl! Tabii otoriterim. TAEK'de Çernobil'le ilgili olarak benden başka kimsenin konuşmaması için ben emir verdim. Ben Osmanlı devlet geleneğinden geliyorum ve bu hiyerarşi anlayışını benimsiyorum"** diye yanıtlıyor.

Basının, hava, su ve gıda maddelerindeki radyasyon ölçümlerini öğrenmek için yaptığı tüm girişimleri reddeden Özemre, Çernobil'den bugüne kadar geçen sürede 40 bini aşkın veri topladıklarını belirterek, **"Bu verileri kamuoyuna yansıtsak, her uzman kendine göre bir yorum yapacak. Kimi doğru, kimi yanlış. Radyoaktivitenin ne olduğunu bilmeyen benim zavallı halkım, bunları ne yapsın? Onların öğrenmek istediği, tehlike var mı yok mu? Ben de uzmanlarıma ve elimizde toplanan verilere dayanarak hiçbir tehlike olmadığını sürekli olarak söyledim. Bu yeterli"** dedi.

Prof. Özemre'nin özel izni ile gezdiğimiz Küçükçekmece Nükleer Araştırma Merkezi'nde ise garip bir sükûnet hüküm sürüyor. 28 nisandan bu yana kamuoyunu çalkalandıran olayların odak noktasını oluşturan, radyoaktif maddelerin yığın yığın yüklenip getirildiği yer sanki burası değil.

Serbest girişi engelleyen demir parmaklıklar, yavaş yavaş kalktı. Kimlikler verildi. Yeşil ziyaretçi kartlarını taktık ve merkez müdürlük binasının önünde arabadan indik. Müdürün odasında TAEK Başkanı Prof. Özemre ve ÇNAM'ye vekâleten müdürlük eden Mutlu Dökmen'le yaptığımız kısa sohbette buraya üç yıl içinde yüzde yüz Türk malı, 100 kilovatlık bir reaktör yapılacağını öğrendik. Çernobil'in Türkiye'deki yansımaları konusunda artık konuşmayacağını vurgulayan Prof. Özemre, bizi İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nden öğrencisi, radyobiyolog Doç. Dr. **Atilla Özalpan**'a emanet etti.

Doç. Özalpan'la birlikte gıda maddelerindeki radyoaktivite analizlerinin yapıldığı Radyobiyoloji Bölümündeki Düşük Radyasyon Sayım Laboratuvarına gittik.

Eğitilmiş kesimin, eski tarihli kutu sütlere rağbetle başlayıp konserve yemeye dek uzanan gıda rejimindeki değişiklik, yağmurdan ıslanmamak değil, radyasyona yakalanmamak için kaçması konularında ne buradaki ne de merkezin öteki bölümlerindeki uzmanlar yorum yapıyor. Çekmece'deki bilim adamları, ısrarla kendi gıda rejimlerini değiştirmediklerini söylüyorlar. Prof. Özemre, 2.5 yaşındaki kızına şişe sütü verdiğini vurgularken Doç. Özalpan, **"Biz evde hangi sütü bulursak onu içiyoruz. Eski tarihli kutu sütü bulmak da artık zorlaştı"** diyor.

" Dışardakiler böylesine kaygılı iken siz nasıl olur da hiçbir önlem almazsınız?" sorusunu Özalpan, **"Radyoaktivite belli sınırların üstüne çıkmayınca halkı paniğe vermenin anlamı yok. Biz kendimiz için ön-**

lem alsak halka da duyururuz" şeklinde yanıtlıyor.

"HİÇ HATA YAPILMAZ DİYE BİR ŞEY YOK"

Çekmece'de radyoaktivite ölçümlerinin nasıl yapıldığı, güvenilir olup olmadığı konuları da gerek kamuoyu, gerekse TAEK dışında radyoaktiviteyle uğraşan uzmanlar arasında merak konusu oldu.

Radyobiyoloji bölümünün **Düşük Radyasyon Sayım Laboratuvarı**'nda Dr. **Erdener Birol** 16 bin kanallı bir analizöre bağlı yüksek saflıktaki germanyum dedektörünün nasıl çalıştığını anlattı. Çevredeki radyasyonun etkisini yok etmek için kurşunla kaplı olan germanyum dedektörünün içine herhangi bir gıda maddesi konuyor. Dedektörün bağlı olduğu analizördeki kanallar da gıda maddesindeki gamma ışınlarını (en tehlikeli ışınları) ölçüyor. Bu süreç bir saat kadar sürüyor.

Her radyoaktif madde, kendine özgü enerjilerde gamma ışınları neşrediyor. Çıkan enerji miktarına göre de maddede hangi izotoplar olduğu belirleniyor. Ayrıca 16 bin kanallı analizör sayesinde gıda maddesindeki radyoaktivitenin oranını da (picocurie, monocurie vs. olarak) saptamak mümkün.

Ne var ki, yüksek saflıktaki germanyum dedektörüne herhangi bir gıda maddesinin ancak çok az bir bölümü konulabiliyor. Dolayısıyla kilolarca meyve, sebze, et veya balığın tümünün burada ölçülmesi söz konusu değil. Çünkü böylesi bir işlem yıllarca sürebilir. Ya gıda maddesinin ölçülen kısmında radyoaktivite saptanmaz da maddenin geri kalan kısmı radyoaktifse? Ya gıda maddelerindeki radyoaktivite ölçümlerinde hatta yapılıyorsa? Bu kaygıları Doç. Özalpan şu açıklamayla geçiştirmeye çalıştı: **"Her şeyi birden analiz etmek mümkün değil; meteorolojik koşullara bağlı olarak seçiliyor. Hiç hata yapılmaz diye bir şey yok, ama bu çok düşük bir ihtimal."**

Düşük Sayım Laboratuvarı'nda çalışanlar, buradaki radyoaktiviteden korunmak için özel önlemler almıyorlar. Dr. Birol, **"Korunmamıza gerek yok, çünkü buraya zaten çok radyoaktif olan maddeleri getirmeyiz"** diye açıklama yapıyor.

Radyobiyoloji laboratuvarında, Milliyet Gazetesi'nden Mete Akyol'un getirdiği sebzelerdeki radyoaktivitenin hangi aletle saptandığını Dr. Özalpan'a sorduğumuzda **"Onlar iyon odasında ölçüldü"** diyor. Biz de iyon odası sevdasına düşüp bir tane görmek istiyoruz. Doç. Özalpan, **"O aletten bizde yok. O zaman başka bölümden geçici olarak almıştık"** diyerek bizi hayal kırıklığına uğratıyor.

İyon sevdasından vazgeçip radyobiyoloji bölümünü terk etmeye hazırlanırken koridorda, küçücük akvaryumlarda rengârenk balıklar görüyoruz. Doç. Özalpan, bunların Akkuyu'da nükleer santralın yapılacağı bölgede yakalanmış balıklar olduğunu belirtiyor ve **"Burada nükleer santral yapılmadan önce balıklardaki radyoaktivite miktarını saptıyoruz. Santral bittikten sonra da ölçümler yapmaya devam edip balıkların radyoaktiviteden nasıl etkilendiğini araştıracağız"** diyor.

Çekmece'deki Nükleer Araştırma Merkezi'nin sakladığı sırların binde birini öğrenemeden saat beş oluyor. Merkezde çalışanları kente götüren servis otobüsünde, kafamızda sorular, sakin göl kıyısını terk edip kentin düğümlenmiş trafiğine giriyoruz.

Yaa İşte Böyle Mustafa Kemal Paşam

ALİ SİRMEN *7 haziran*

Yaa Mustafa Kemal Paşam, yaa işte böyle oldu!
Zaten bir süredir biliyorsun, gençlerimize ulu katlarda sövülüyordu.
Zaten bir süredir biliyorsun, gençlerimize bodrum katlarında elektrik veriliyordu.
Ama geçen gün 12 Eylül'ün YÖK üniversitesi kapısında, "Dokuz Eylül"de kurtardığın İzmir'in ortasında daha fazlası, daha anlamlısı görüldü.
Bir genç kız tesettüre uymadığı için polis tarafından bir güzel dövüldü.
Yaa işte böyle Mustafa Kemal Paşam...
Yaa işte böyle...

★

Öyle bir kin ve intikam yönelmiş ki gençlere, ne yazsan nafile. Zaten fazla konuşan da oldu mu herhangi bir bahaneyle...

Tevfik Fikret'in ünlü Hân'ı Yağma'sı geldi aklıma. Belki de dedim, o çok uyar bugünkü duruma. Asım Bezirci'nin günümüz diline uyarladığı şiiri küçük değişikliklerle sunuyorum. Bu arada biliyorum, ölçü pek uymadı. Ama ne gam. Şu günlerde ölçüye uyan mı kaldı?

HÂN-I İNTİKAM

Bu gençlik efendiler, dövülmeyi bekliyor,
Önünüzde titriyor, bu ulusun hayatıdır;
Bu ulus ki, acılıdır, iç çekmektedir.
Ama sakın çekinmeyin, vurun, dövün çatır çatır...
Vurun efendiler vurun; bu iç karartıcı kin sizin varlığı huzurunuzun.
Ağlatınca, kanatınca, çatlatıncaya kadar vurun!
Efendiler pek öfkelisiniz, bu yüzünüzden bellidir;

Dövün, dövmezseniz bugün, yarın ne olur kimbilir?
Şu gençler yığını bakın görünmenizle titreşir!
Bu hakkıdır savaşınızın, evet o hak da elde bir...
Vurun efendiler vurun, bu şenlikli kötek güvencesidir huzurunuzun.
Ağlatınca, kanatınca, çatlatıncaya kadar vurun!
Bütün bu gamlı evlerin ne varsa ortalıkta say,
Soy sop, umut, ekmek, oyun, konak, saray
Hepsi sizin efendiler, konak, saray, gelin, alay;
Hepsi sizin, hepsi sizin, hazır hazır, kolay kolay...
Vurun efendiler vurun, bu iç karartıcı kin, maskesidir soygununuzun.
Ağlatınca, kanatınca, çatlatıncaya kadar vurun!
Büyük dayağın uğraşı yorucu da olsa, yok zarar,
Gösterişin gururu var, öç almanın sevinci var.
Bu gençlik işkencenizden sizin parlaklık umar,
Sizin bu baş, beyin, ciğer, tüm şu kanlı lokmalar...
Vurun efendiler vurun, bu can veren gençlik kefareti huzurunuzun.
Ağlatınca, kanatınca, çatlatıncaya kadar vurun!
Verir zavallı ülke nesi var, delikanlısını
Vücudunu, hayatını, umudunu, hayalini,

Bütün esenliğini, gönlünün bütün sevincini
Hemen vurun, düşünmeyin haramını, helalini,
Vurun efendiler vurun, bu iç karartıcı kin bedeli huzurunuzun
Ağlatınca, kanatınca, çatlatıncaya kadar vurun!
Bu devranın gelir sonu, yapıştırın giderayak!
Yarın bakarsınız söner bugün çatırdayan ocak
Bugün baskılar güçlü, bugün namlular sıcak,
Yapıştırın, çekiştirin, araştırın, çatır çutur, köşe bucak...
Vurun efendiler vurun, bu çığırtkan intikam, temeli huzurunuzun.
Ağlatınca, kanatınca, çatlatıncaya kadar vurun!

☆

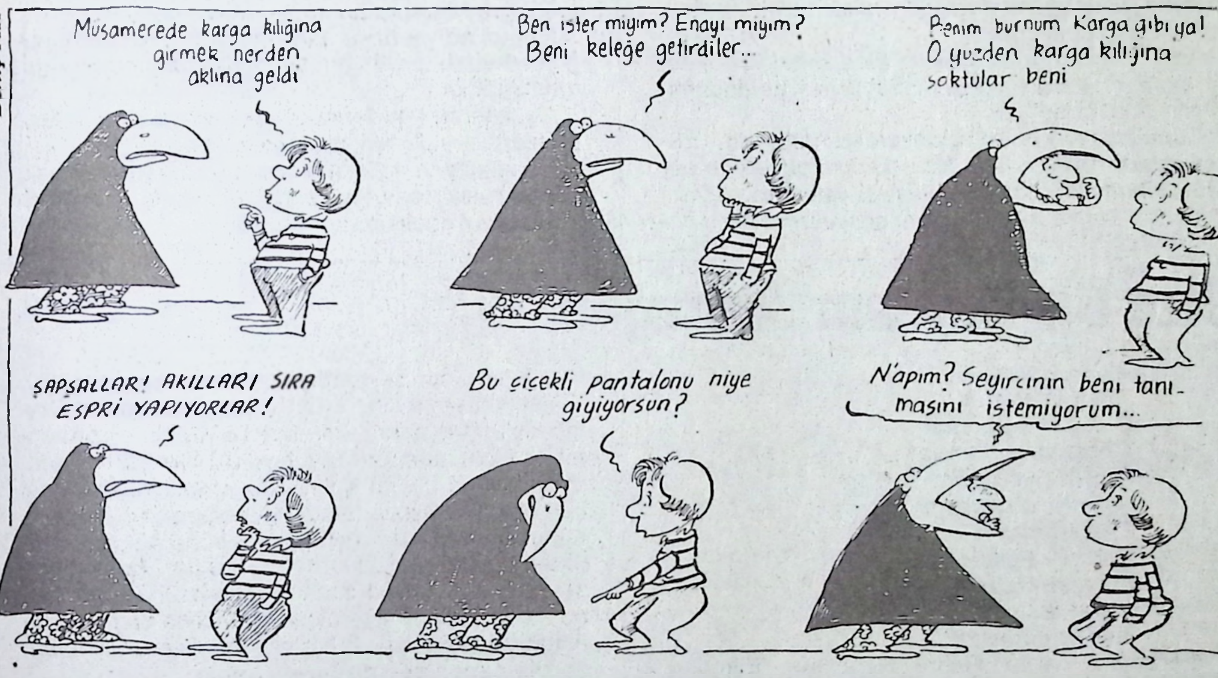
Yaa işte böyle Mustafa Kemal Paşam, ya işte böyle oldu...
Zaten bir süredir biliyorsun neler oluyordu.
Ama geçen gün 12 Eylül'ün YÖK üniversitesi kapısında,
Dokuz Eylül'de kurtardığın İzmir'in ortasında
Daha fazlası, daha anlamlısı görüldü.

Bir genç kız tesettüre uymadığı için
Polis tarafından bir güzel dövüldü...

Yaa işte böyle Mustafa Kemal Paşam!
Önceki gün İzmir'de yeni tırmanışlar oldu,
Geriye, karanlığa doğru adımlar atıldı, yeni yeni, yeni yeni

Ve geçen gün, kurtardığın İzmir'in ortasında vurdular seni.

Behiç AK

"Benim Zavallı Halkım"

ERGUN BALCI *9 haziran*

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre, arkadaşımız Semra Somersan'ın radyasyon ölçümlerinin neden kamuya açıklanmadığı yolundaki sorusunu şöyle yanıtlamış: *"Radyoaktivitenin ne olduğunu bilmeyen benim zavallı halkım bir dizi veriyi ne yapsın? Onların öğrenmek istediği, tehlike var mı yok mu? Ben de uzmanlarıma ve elimizde toplanan verilere dayanarak hiçbir tehlike olmadığını sürekli söyledim. Bu yeterli."*

Acaba?

Biz Sayın Prof. Özemre ile aynı görüşü paylaşamıyoruz.

Önce, *Cumhuriyet*'in ele geçirdiği TAEK'in radyasyon raporunu inceleyen bazı uzmanlara göre, rapordaki veriler ilk kez resmi olarak sütte tehlikeli olabilecek dozlarda radyoaktif izotoplar bulunduğunu göstermektedir. Bazı uzmanlar ise, Çernobil kazasından bu yana süt, taze peynir, yoğurt, dondurma ve balık yemediklerini belirtmişlerdir. Demek bu uzmanlar Sayın Prof. Özemre kadar emin değiller ki bazı önlemleri almayı gerekli görmüşler.

Ancak, konumuz olmadığı için işin bilimsel tartışmasına dalacak değiliz. Bu sorun, tıp çevreleri ile nükleer fizikçilerin alanına girer.

Biz başka bir nokta üzerinde durmak istiyoruz.

Sayın Prof. Özemre, *"Radyoaktivitenin ne olduğunu bilmeyen benim zavallı halkım bir dizi veriyi ne yapsın?"* diyor ve kendisinin uygun gördüğü kadar açıklamayı yeterli buluyor.

Biz bu soruna böyle bir yaklaşımı son derece sakıncalı buluyoruz. Sayın Prof. Özemre'nin sözlerinin ardında yatan mantık, demokrasinin rafa kaldırılmasına kadar uzayan bir yolun başlangıcını oluşturabilir.

Halk için neyin kötü olduğuna resmi kuruluşlar

ve o kuruluşların başındaki yetkililer bir kez karar vermeye başladılar mı, bunun sonu gelmez. Tarihte diktatörlerin büyük çoğunluğu halkın iyiliği için, halk adına karar verdiklerini ileri sürmüşlerdir. Örneğin General Pinochet, *"Şili halkına demokrasi yaramaz, demokrasi gelirse komünizm de gelir"* demektedir. Hitler, Alman halkı için en iyi neyin olduğunu kendisinin bildiğini öne sürerdi. Ferdinand Marcos, yaptığı göstermelik seçimi Filipinler halkının demokrasi gereksinimi için yeterli görmüştü. Pakistan'da Ziya Ül Hak, Güney Kore'de Chun Doo Hwan, halkları adına kararları kendileri veren diktatörlerdir.

"Benim zavallı halkım, süt, et ve balık tüketimi bakımından Batı Avrupa ile kıyaslanamayacak kadar geride" diyebilirsiniz. *"Benim Doğu Anadolu'daki zavallı halkım, çocuğunu göndereceği okul, hastalandığında gideceği hastane ve doktor bulamıyor"* diye de yakınabilirsiniz.

Ama, *"Benim zavallı halkım, bir dizi veriden ne anlar, benim onlara verdiğim bilgi yeter"* dediniz mi, olayın niteliği değişir.

Çünkü bugün bunu söyleyen mantık, yarın *"Benim zavallı halkım, Batı türü demokrasiden ne anlar? Onlara bu kadar demokrasi yeter"* diyebilir.

Ya da *"Benim zavallı halkım sosyalizmden ne anlar? Onlara işçi partisi, sosyalist parti gereksiz"* görüşünü savunabilir.

"Zavallı halk" için televizyonda ne tür filmlerin iyi olduğuna karar verilebilir. Örneğin, Fransız ya da Sovyet devrimlerine ilişkin bir film, bu konulardan anlamayan, *"zavallı halkı"* kışkırtabilir. Öte yandan, eski Türklere, Orta Asya'ya ilişkin bir film de *"zavallı halkta"* yanlış çağrışımlar yapabilir. Modern sanat, bundan anlamayan *"zavallı halkın"* sanat anlayışını çarpıtabilir. Sanatta çıplaklık ise *"zavallı halkın"* terbiyesini bozabilir.

Ve sonunda *"zavallı halkın"* nasıl yatıp kalkacağı, hangi kitabı okuyup hangi kitabı okumayacağı, hangi filmi seyredip hangisini seyretmeyeceği, hangi siyasi partiyi kurup hangisini kuramayacağı, ne isteyip ne istemeyeceği, neyi bilip neyi bilmeyeceği devlet tarafından, daha doğrusu devletin temsil ettiği grup tarafından saptanmaya başlanır.

Bunun adı da özgür tartışma ortamının boğulduğu diktatörlük; azınlığın çoğunluk üzerindeki egemenliğidir.

Oysa tarihe yön veren büyük atılımları gerçekleştirenler, *"zavallı halk"* denen kitlelerdir.

Yöneticilerin, kitlelerin sağduyusuna daha fazla güvenmeleri, toplumun sağlıklı biçimde gelişmesinin temel koşullarından biridir.

Size Bir Bayram Armağanı

OKTAY AKBAL *9 haziran*

"Ben isterim ki
Bulutlar ağlamasın
Çocuklar ağlamasın
Hiçbiri öksüzlük
Yetimlik duymasın
Ben isterim ki
Her şey eğilsin
İnsanın önünde
İnsan insana
Tutsak olmasın."

Azerbaycan şairi Resul Rıza'nın, "Elimden Gelse" başlıklı şiiri... Resul'ü 1968'deki gezimde tanımıştım. Söyleşileri renkli, iyi yürekli, gerçek bir şair. Oğlu da babasından geri kalmadı, o da öykü yazarı olarak ün yaptı. Bu bayram gününe, "Ben isterim ki bulutlar ağlamasın" dizeleriyle başlamak güzel bir dilek...

Şeker bayramları ve tüm bayramlar toplumda dostluk, sevgi günleridir. Güzel bir gelenektir evden eve gidilmesi, çocuklara armağanlar verilmesi, dargınların barışması, tatlı yenilip tatlı tatlı konuşulması... Kendi küçük çevremizde olup biter bütün bunlar. Yakınlarımız, dostlarımız arasında. İyi, güzel ama, bunun dışında koskoca bir dünya var. Onlardan haberimiz olmamalı mı? Küçük dünyamızda yaşatmak istediğimiz bayram sevincini niye tüm yurtta yaşamamalı, yaşatmamalı?

Benim bayramlarım çok uzaklarda kaldı. Bir düşteymiş gibi anımsıyorum o 1930 bayramlarını... Kendimizi dünyanın en güçlü bir ülkesi saydığımız günler... Oysa ülke yoksulluk içindeydi. Kalkınma inancı yurttaşlarımızı sarmıştı, ama yokluk, parasızlık, yılların biriktirdiği acıların ortadan kaldırılması, hızımızı kesiyordu. Bayramlar, gerçekten yaşanıyordu. Kimse kimsenin dinsel inancına karışmıyordu. Devlet eliyle iftar, sahur sofraları TBMM'de düzenlenmiyor, toplu namazlar kılınmıyordu. Her yurttaş kendi vicdanına uyarak yaşıyordu, yaşatıyordu dinsel inançlarını... Şehzadebaşı ve Beyazıt camilerinin o ramazanlarda, bayramlardaki görüntüsü gözümün önündedir. Dolup taşardı bu camiler. Avlularında sergiler kurulurdu. Kimse kimsenin dinsel tutumunu kınamazdı. Kimse dinsel inancıyla başkalarına üstünlük göstermezdi. Kişinin kendi sorunuydu bu. Laiklik denen şey de buydu zaten...

Oysa neler gördük bu ramazan ayında! İftarlar, sahurlar... Bunlardan siyasal çıkar açısından yararlanmalar... Başbakan, tüm milletvekillerini sahurda topluyor, sonra Mecliste çabucak tütün tekelini kaldırıp, özel sektöre devretme kararı aldırıyor. Bakın sahur yemeği ne işe yaramış! Meclis Başkanı Meclis salonlarında iftar yemeği veriyor. Bir ay boyu radyolar, TV'lerde dinsel konuşmalar, tartışmalar, tek yanlı koşullandırmalar sürdürülüyor. 1930'larda böyle bir şey kimin aklına gelebilirdi? Bırakın 30'ları, DP'nin iktidar yıllarında, 1950-1960 arasında bile laikliğe bu denli ters uygulamalar görülmemiştir.

12 Eylül'ün en büyük suçlaması Konya'daki gericilik yürüyüşü değil miydi? O yürüyüşün önünde yürüyen kişi bugün iktidarın en önemli yöneticilerinden! Aydınlar Ocağı ile Türk Ocağı gibi dernekler, 12 Eylül'ün getirdiği, derneklerin politika yapmaması yasaklamasına karşın, birer gerici parti gibi çalışmaktalar! 12 Eylülcülerin Atatürkçülüğü bir tek işe yaradı: Atatürk'ün partisi CHP'yi, Atatürk'ün yapıtları Türk Dil ve Tarih Kurumlarını, Halkevleri'ni ka-

patmaya... Atatürk devriminin sağlam kaleleri, 'Atatürkçü' 12 Eylülcülerin eliyle yıkılınca, meydan kime kaldı? Atatürk karşıtı karanlık politikaçılara... Tarih bunları yazacaktır. Türkiye'deki bu karşıdevrimden sorumluları birer birer suçlayacaktır.

Bayram günü böyle yazmak doğru mu? Gülelim, eğlenelim, öyle mi? Atın bir akide şekeri ağzınıza, geçin TV karşısına, alın boyalı bir gazeteyi, muzır resimleri seyredin, içiniz açılsın! Yumun gözlerinizi ülkenin gerçeklerine, her gün içine düştüğünüz geçim sıkıntısını unutun!.. 'Böyle istiyor büyüklerimiz' diye diye...

Size bir bayram armağanı da ben vereyim, Cahit Sıtkı Tarancı'nın bir şiiri.. Okuyun şu dizeleri, sonra da büyük bir şairin yıllarca önceden bize ulaştırdığı bildirinin anlamını duyun:

"Atatürk'üm eğilmiş vatan haritasına
Görmedim tunç yüzünde böylesine geceler
Atatürk neylesin memleketin yarasına
Uçup gitmiş elinden eski makbul çareler
Nerde İstiklal Harbinin o mutlu günleri
Türlü düşmana karşı kazanılan zaferi
Hiç sanmam öyle ağarsın bir daha tanyeri
Atatürk'üm ben ölecek adam değildim, der
O'dur karşı kıyıdan cümlemizi düşünür
Resimlerinde bile melul mahzun görünür
Atatürk'üm kabrinde rahat uyumak ister."

Behiç AK

Pakistan muhalefetinin lideri Benazir Butto, Cumhuriyet'e demeç verdi:

Son zalim Ziya olsun

MÜMTAZ ARIKAN *12 haziran*

KARAÇİ — Benazir Butto, Pakistan Devlet Başkanı **Ziya Ül Hak**'a karşı muhalefeti yürüten çok genç bir lider. Tecrübesizliğine karşın babası **Zülfikâr Ali Butto**'nun **"politik mirası"**nı devralıp ülkesini yeni bir geleceğe doğru yürütmek istiyor. Ancak önündeki en büyük engel, General Ziya Ül Hak ve yönetimi. 32 yaşındaki Benazir Butto, halkın gücüne güveniyor.

Beni odasında kabul ettiği zaman, ilk sözü **"Türkiye'de ne var, ne yok?"** oldu. Bayan Butto'nun merak ettiği, demokrasinin geri gelip gelmediğiydi. Kendisine **"Her şey normale dönüyor"** deyince, **"Çok sevindim, aynı şeyi ülkem için diliyorum"** karşılığını verdi.

Benazir Butto ile Karaçi'deki evinde konuştuk. Pakistan giysisi içinde ince uzun bir kadındı. Uzun yüzünü kısa bir saç çerçeveliyordu. Makyajı yoktu. Daha sonra konuştuğumuzda, çok hırslı olduğunu, biraz kendini beğendiğini ve kalıplaşmış bazı sözleri ezberlemiş olduğunu düşündüm. Politik yaşam açısından oldukça romantik gibi geldi bana. Kitleleri etkilemiş olması, onu büyülemiş gibiydi.

Pakistan'da yüzbinlerce kişinin katıldığı mitinglerde halka, **"Ziya'nın gitmesini yüzde yüz istiyor musunuz?"** diye soruyormuş.. **"Bir ağızdan evet, evet diyen haykırıyorlar"** diyor Bayan Butto. Ve Ziya Ül Hak için şu yargıda bulunuyor: **"Ziya, erken seçime razı olursa iyi, aksi halde günü gelince ön kapıdan çıkması gerekirken onu bile seçme şansı kalmayacak."**

İstanbul'da bir taksiye binip **"Gülhane Parkı'na**

çek" demek ne ise, Karaçi'de de **"Benazir'in evine çek"** demek o. Bütün taksiler evin yerini biliyor. Kentin merkezinden okyanus yönüne giden yollardan biri olan Clifton üzerinde, on dakikalık mesafede. Taksi şoförü önce 100 rupi (4400 TL) istiyor, sonra 10 rupiye razı olup götürüyor. Sıcaklık 40 derece civarında. Taksi evin önünde beni indirdiği zaman, yüksek bir duvar ve büyük metal bir kapıyla karşılaşıyorum. Kapı aralanıyor, kendimi tanıtıyorum. Türk ve Müslüman oluşum, içeri almalarına yetiyor. Bahçede, solda tahtadan bir nöbetçi kulübesi var. İçindeki küçük masanın üzerinde bir av tüfeği duruyor. Resim çektirmiyorlar. Notumu alıp içeri giden adam, yarım saat sonra dönüyor. Adresimi ve telefon numaramı bırakmamı istiyorlar, bırakıyorum. Sonra uygun zamanı bana bildirecekler. Otele dönüyorum. İlk gün hiç ses çıkmayınca tekrar gidiyorum oraya. Bu kez uzun zamandır beklediğimi söyleyip notu gösteriyorum. Notu yazanın kim olduğunu bilemiyorlar. Bu kez eve alınıyorum. Saat sabah 9.00.. Salondaki masada 16.00'ya değin bekliyorum. Birçok kişiyle tanıştığım büyük salon oldukça kalabalık. İlk gün önce öldürülen öğrenci liderini anmak için gelmişler. Ev, artık ev olmaktan çıkıp adeta bir parti merkezi görünümünde. Sonunda haber geliyor, beni içeri odalardan birine götürüyorlar. Benazir Butto beni karşılıyor ve sorularıma uzun uzun yanıtlar veriyor.

— Nisanın 10'unda Pakistan'a döndünüz ve sizi yüzbinler karşıladı. Yaptığınız mitingler, sanki seçim varmış gibi kalabalık. Aslında erken seçim önerisi de yaptınız. Buna karşı General Ziya Ül Hak'ın tutumu ne oldu?

BENAZİR — General Ziya, seçimler için oylama yapılmasına karşıdır. Halk, erken seçim için isteğini açıkça göstermesine ve iktidar değişikliğini barışçı şekilde istemesine karşın General Ziya, yasadışı gücünü kullanıyor. Aslında kimse onu istemiyor. Onun rejimi illegal, anayasasız, antidemokratik ve temsil gücü olmayan bir yönetimdir. İslamiyet maskesi ardında yaptığı referandumda kendini seçtirmesine karşın, halkı yönetmeyi becerememiştir. Hâlâ geri çekilmeyi reddediyor. Şimdi halk, **"Bizim de konuşmaya hakkımız var ve bu hakkı oylarımızla seçimlerde kullanacağız"** diyor. Ziya'nın önünde iki seçenek var. Ya dürüst seçime razı olacak ya da baskıya başvuracak. Razı olursa iyi, aksi halde günü gelince ön kapıdan çıkması gerekirken onu bile seçme şansı kalmayacak. Razı olmazsa, Pakistan Halk Partisi'ne karşı nasıl bir tutum takınacak? Acaba bu tutumun herhangi bir anlamı olacak mı? Çünkü, Pakistan Halk Partisi, ülkenin en büyük ve milli partisidir, milyonlarca insanın temsilcisidir. Razı olmazsa, bunun için askere ve polise dayanması gerekecek. Oysa polisin yarısı Pakistan Halk Partisi'ne ve değişim fikrine sempati duyuyor. Sıradan polis memurları ve ordunun küçük rütbelerindeki çoğunluk, değişime inanıyor. Bunun kendilerine saygınlık getireceğini, durumlarının düzelmesine yardımcı olacağını biliyorlar. 9 yıl ordunun partimizle karşı karşıya getirilmesi, partimize sanıldığı kadar zarar vermemiştir. Ordunun bir bölümü biraz geri kalmış, bazılarıysa bizden de ileridir ve hiçbir şey orduyla ilişkimizi azaltamaz. Temelde, General Ziya köşeye sıkışmıştır. Gitmekten başka çaresi kalmamıştır. İsteğiyle gitmezse, ülke, bir karabasanın etkisinde kalacaktır. Biz sürekli olarak halkın sakin olmasını sağlamaya çalışıyoruz. Milyonların katıldığı mitinglerimizde şimdiye kadar bir taş bile atılmamış, bir cam bile kırılmamıştır. İktidar değişikliğinin barış içinde olmasını istiyoruz. Halk da bu isteğe katılıyor. Silahlı ve üniformalı kişilerin kullanıldığı geçen günkü öğrenci lideri cinayetinden sonra bile, halk öfkesini belli eden gösteriler düzenlemiş, ama yine de taşkınlık yapmamıştır.

— Evet, ben de cinayete çok üzüldüm.

BENAZİR — **Fakir İkbal Hisbani,** bir yaylım ateşi sonunda kazara ölmüş değildir. Tek bir kurşunla kalbinden vurulmuştur. Babası 1967'de partimize girmiş kurucu üyelerdendi. Çocuk o zamanlar 4 yaşındaydı. Parti devrildiği zaman 13 yaşındaydı. Öldürüldüğünde ise 22... Şimdi otobüslerimizin yanı sıra koşan 13 yaşındaki çocuklara bakın. Onlar da birer İkbal Hisbani'dir. Gelecekte ülkenin kaderi onların elinde olacak. Partinin ilkelerine ve politikasına sahip çıkacaklar. Yeni nesiller, düşleri gerçeğe çevirmek için partiyi devralıyor. İşte Pakistan Halk Partisi'nin gücü. Sıkıyönetim, devletin kurumlarını tahrip etti. Birçok kişi bana aynı şeyi söylüyor: **"Benazir, çok gençsin, askeri yönetime kızıp acele etme."** İyi ama bu benim aceleci olmamla ilgili değil ki.. Evet gencim ve hapse girmek istemem. Ama bazı şeyler insanın dışında cereyan ediyor. Halk iktidar değişikliği için sizi yönlendiriyor. Burada sorun şuydu galiba: **"Benim bu durumda rolüm ne olacak?"** Ülke insanları onlara liderlik etmemi istiyor. Değişimin barışçı olabilmesi için liderliği üstlendim. Aksi halde, değişimin olaylara yol açmaması için garanti verilemeyecekti. Pakistan'ın istikrar içinde olması bölge için de çok önemlidir. Bu, uluslararası istikrarı etkiler. O yüzden, bizim eylemimiz, yalnızca demokrasi ve birlik beraberlik için değil, aynı zamanda istikrar için de gereklidir.

— Halkın desteği için belli bir rakam verebilir misiniz?

BENAZİR — Ziya, halkın yüzde 50'sinin, yüzde 60'ının bu parlamento için oy verdiğini savunuyor. Peki, ama o insanlar nerede? Hemen her gün mitingler düzenliyorum. Ziya, aylardır bir toplantı bile düzenlemedi. Benimkilerin yüzde 10'u kadar insanı toplasın da görelim. Bence, ülke insanlarının yüzde 10'u bile Ziya'yı tutmuyor. Halka soruyorum: **"Yüzde kaçınız Ziya'nın gitmesini istiyor, yüzde 10'unuz mu?"** Yanıtlıyorlar: **"Hayır?"** Sonra yüzdeyi arttırarak, **"Yüzde otuz! Yüzde elli! Yüzde doksan!" "Peki, yüzde yüz oranında da gitmesini istiyor musunuz?"** diye soruyorum. Hep bir ağızdan, **"Evet, evet"** diye bağırıyorlar. İşte halkımızın isteğini güçlendiren şeyler: Özgürlük, demokrasi, eşitlik, kendi kaderini çizmek, acılara, işsizliğe, hastalıklara, tıbbi bakım pahalılığına son vermek. Eminim, Pakiskan Halk Partisi bütün bunlara çare bulacak tek güçtür ve bunu başaracaktır.

ÇİRKİN "DEMOKRASİ"

— Sanırım Ziya Ül Hak, 1990'a değin seçimlere izin vermek istemiyor. Erken seçimi gerçekleştirebilecek misiniz?

BENAZİR — Evet. Halk erken seçim için isteğini açıkça belli ediyor. Sonbaharda gerçekleşeceğini düşünüyorum. General Ziya da bunu biliyor. Aksi halde, televizyona çıkıp halkı iknaya çalışmazdı. Benim 1990'dan önce iktidara gelemeyeceğimi her söyleyişinde, halkın ona inancı daha da azalıyor. Sanırım buna kendini bile inandıramıyor.

— Sıkıyönetim bu yıl başında 8,5 yıllık askeri yö-

netimden sonra kaldırıldı. Başbakan Muhammed Han Junejo, demokratik sistemin kurulması ve sağlıklı politik geleneklerin geliştirilmesinden söz ediyor. Ve ekliyor: "Bizim programımızın asıl önemli noktası, İslami demokratik sistemi milli ideoloji olarak kabul etmektir." **İslami demokratik sistemden neyi kastettiğini açıklayabilir misiniz?**

BANAZİR — Sanırım bunu Bay Junejo'ya sormalısınız. Demokratik geleneklerden söz etmek çok asilane bir davranış. Bazı insanlar böyle sözler karşısında duygulanabilir. Ancak gerçekler oldukça çirkindir. Sıkıyönetim şemsiyesi altında bütün politik partiler yasaklanmış, liderler tutuklanmış, sesini yükseltenler bile bunlarda dahil edilmişti. Bu parlamentoda demokrasiden, demokratik anayasadan, temsil yetkisinden söz edilmesine imkân yoktur. General Ziya'nın parlamentodaki konuşmaları da bunu göstermektedir. Zaten parlamento, onun şov yaptığı yerdir ve temsilcileri de kendi seçtirmiştir. Geçen günler içinde Pakistan Halk Partisi'nin bir üyesinin tutuklanması da değişen bir şey olmadığını kanıtlamıştır. Aldatmaca sürmektedir. Ancak, gerçekte her şey değişmektedir. Daha önce söz vermelerine karşın, sıkıyönetimi kaldırmak da istememişlerdi. Biz, sıkıyönetim kalksa bile sıkıyönetim kuvvetlerinin korunacağı fikrine varmıştık. İnsan hakları diye bir şey kalmayacaktı. Sorgusuz sualsiz tutuklu bulundurulan parti üyelerimiz için bir değişiklik olmayacaktı. Yurtdışında kalan yüzlerce, binlerce Pakistanlı ise gıyaplarında mahkûm edildikleri için dönemeyecekti. Ama aslında antidemokratik sistem kendini sürdürecek durumda değildi. Halkın istekleri ve gücü karşısında yenik düşecekti. General Ziya, referandumda, oy vermek için hüviyet kartlarının şart olduğunu söyledi. Kimse oy vermeye gitmeyince fikrini değiştirdi, hüviyet kartlarına gerek yoktu. Bu durumda on ayrı sandığa gidip oy kullanabilirdiniz. Ziya bu kuralsızlığı da aynı kişilere birçok yerde oy verdirerek kullandı. Önceleri, seçim kampanyalarında her adayın ne kadar para harcaması gerektiği kurallarla saptanmıştı. Ancak kuralı aşan miktarlarda paralar harcandı. Sonra Ziya, bu kuralı da değiştidi. Böylece Ziya, kendi kurallarına bile uymadığını göstermiş oluyordu. Bütün bunlar devletin en saygın kurumlarını aşındıran nedenler. Antidemokratik ve illegal yöntemler her şeyin kendi gözleri önünde çökmesine neden oluyor.

— Pakistan'ın politik arenasında birçok İslam partisi var. Bunların politikası için ne düşünüyorsunuz? Ve Pakistan Halk Partisi ile aralarında ne fark var?

BENAZİR — Başlıca fark, onların, dini politikaya alet etmeleri, bizim buna karşı olmamızdır. Onlar her şeyin dini esaslara göre yapılması gerektiğine inanmışlardır, biz buna inanmıyoruz. Onlar tutucudur. Bu nedenle yalnız Pakistan Halk Partisi'ne değil, aynı zamanda Pakistan'ın kurucusuna (Muhammed Ali Cinnah) ve Pakistan'ın kuruluşuna da karşıdırlar. İslam tarihine bakarsak, bu dinin değişik ülkelerde değişik yorumlara uğradığını, dinin yönetime karşı farklı tutum içinde bulunduğunu görürüz. İran'da eski yönetim zamanında yöneticilerle birlik içinde olmayan dinci kesim, sonradan iktidarı ele geçirmiştir. Pakistan'da ise bu durum farklıdır ve din partileri iktidarla iç içedir. Bu da onların iktidar mücadelesi yapmasını engelliyor. Bu partiler bir süre önce Halk Partisi'ne de karşıydı. Döndüğümden beri bana pek cephe almadılar. Tabii şu ana değin demek istiyorum. Sonuç olarak, bizim partimiz din ve politikayı ayrı düşünür.

ZİYA İLE FARKLAR

— General Ziya Ül Hak'ın yönetimini değiştirmek istiyorsunuz. Getirmek istediğiniz nedir?

BENAZİR — General Ziya ile benim aramda çok büyük farklar var. Bu farklar, yalnızca onun erkek, benim kadın olmamdan ya da yaş gruplarımızdan doğmuyor. Bu farklar, onun diktatörlük, benim demokrasi yanlısı olmamdan; onun tek bir devlet, benim federal bir sistem düşünmemden; onun insan haklarını hiçe sayan, benim inanan; onun yasama, yürütme ve yargılamaya karışan, benim bunların halk için denge içinde olmasına inanmamdan; onun basına baskı yapmaya çalışan, benim özgür bir basını desteklememden; onun insanları sömüren, benim rahatlatmaya çalışmamdan doğuyor. O, işsizliğin düşük sayıda olduğunu ve 3 milyonu geçmediğini söylüyor, benim hesabıma göre ise bu sayı 6 milyonu buluyor. Bu soruna karşı hükümetin yatırımları genişletip işsizliği önlemesi gerektiğini düşünüyorum. O, yoksul insanların okul, hastane gibi gereksinimleri için bedel koyuyor, ben yoksulların sağlık ve eğitim gibi hizmetlerden yoksun kalmalarına karşı koyuyorum. Onun genel görüş açısı acımasız özellikler taşıyor, benimki insan sevgisine dayanıyor. Onun fanatik tavrı, tepkileri, geri politikası, zalimliği, baskıcı yönetimi devleti zayıflatıyor; benim anlayışım ise devleti güçlendirmeye ve milli bir denge sağlamaya yöneliyor. O, nefret tohumları ekmeyi sürdürüyor, ben bu duyguyu silmeye çalışıyorum. Özetle, sömürülmeyen, demokratik bir Pakistan yaratmak istiyorum. Pek çok insan benim General Ziya'dan nefret edip etmediğimi soruyor. Enerjimi, tarihin ve insanların lanetleyeceği bir kişiden nefret etmekten daha yararlı işlere yöneltebilirim.

İSKANDİNAV SOSYAL DEMOKRASİSİ

— Sizin sosyal demokrasiye de inandığınız söylenebilir mi? Sosyal demokrat mısınız?

BENAZİR — Evet, Pakistan Halk Partisi, sosyal demokrat bir partidir. Dört ilkemiz vardır: İslam inancımız, demokrasi politikamız, erkler eşitliği temelimiz, sosyalizm ekonomimizdir. Biz karma ekonomiye inanıyoruz. Devlet ve özel sektörün birbirini tamamlamasını istiyoruz. Yani partinin İskandinav tarzı bir sosyal demokrat parti olmasını istiyoruz.

— Babanız akıllı ve tecrübeli bir politikacıydı. Siz onun düşüşünde etkili olan hatasını söyler misiniz?

BENAZİR — Gerçekten akıllıydı. Düşüşünde etkili olan koşullara kendi hatası denebilir mi, bilmiyorum. O sırada halkın oluşturduğu hükümeti devirmeye çalışan birçok karşı güç vardı. En muhtaç olduğu sırada, parti, bunları dengeleyecek kadar güçlü değildi. Pakistan Halk Partisi 3 yaşındaydı. Babam bütün enerjisini ve zamanını Pakistan'ı yaşatmak ve inşa etmek için kullandı. Hazine bomboştu, anayasa yoktu, Hindistan savaşı nedeniyle 90 bin savaş esiri vardı. Bu arada partiyle yeteri kadar ilgilenemedi. Parti üyelerinden bazıları, bu koşullar içinde kendi çıkarları uğruna partiyi harcadı. Bunlar partinin çöküşünü hazırladı. Bize karşı olan eyleme cevap vermeye gücümüz yeterli değildi. Mart 1977'ye bakacak olursak, babam hâlâ büyük kalabalıkları topluyordu etrafına. Devlet görevinden düşürüldüğü 1977 yazında bile aynı şeyi sürdürüyordu. Ekim 1977'de Ziya, nasıl olsa kazanacağını söyleyip seçimleri iptal etti.

1979'da ise bu kez Pakistan Halk Partisi'nin kazanacağını düşünüp seçimi iptal etti. Çünkü Pakistan Halk Partisi'nin programı halka uygundu ve destekleniyordu. Ancak o sırada parti, karşı güçlere dayanacak durumda değildi. İstikrarlı bir yönetime muhtaçtı. Ülke insanlarının büyük çoğunluğunu temsil ettiğinden, birçok tehlikelere göğüs germek zorunda kalmıştı. Bu sıralarda, özellik taşıyan kişilere gereksinimi vardı. Ancak politik görüşü olan ve aynı zamanda cesaretli insanlara her zaman rastlanmıyor. Şimdi biz partide böyle insanlara sahibiz. 1977'den bu yana parti üyeleri olarak acı dersler aldık. Babamdan kalan tek ve önemli miras, bu partidir diyebilirim.

ABD İLE İLİŞKİLER

— Sanırım, Pakistan'da Amerikan etkisi çok güçlü. Afganistan politikası açısından ele alınırsa, bu durum ülkenin geleceği için tehlikeli değil mi?

BENAZİR — Doğru. Özellikle Sovyet etkisi sürerken, bu böyle. Ancak Amerika, dengeyi sağlamak için bizi destekliyor. Bence, demokratik ve istikrarlı bir yönetimle Pakistan, bölge için bir denge unsuru olabilir.

— Eğer iktidara gelirseniz bu politikayı değiştirecek misiniz?

BENAZİR — Pakistan Halk Partisi, ABD ile eskiden beri olan iyi ilişkilerimizi sürdürmek niyetindedir. Ekonomik bağlarımız vardır. Ancak, Pakistan'ın bağımsız davranan bir devlet olmasını da istiyoruz.

— General Ziya ile siz ve Bayan Aquino ile Marcos arasıda bir benzeşmeden söz edilebilir mi?

BENAZİR — Bir kere, her ikisi de askeri diktatördür. Onlara karşı çıkan iki kişi de kadındır. Her iki kadının da en yakın olduğu insanlar öldürülmüştür. Benzerlik açıkça belli. Ancak benzeşmeyen yönü de vardır. Filipinler'de seçim yapılırken hile karıştığı saptanmış ve halk, iktidarı değiştirmiştir. Pakistan'da ise seçim yapılması için halkın baskısı gerekmektedir. Filipinler halkının başarısı bizi yüreklendiriyor. Umudum, Pakistan diktatörünün dünyadaki son diktatör olmasıdır.

— Teşekkürler.

Özal: Benimle gezen gazeteci iyi yetişir

CELAL BAŞLANGIÇ *12 haziran*

MARMARİS — Başbakan **Turgut Özal,** önümüzdeki ay KKTC'ye yapacağı geziye ilişkin olarak **Papandreu**'ya çağrıda bulundu ve **"Kıbrıs'a gelsin Yeşil Hatta buluşalım"** dedi. Gezinin resmi nitelikli olmadığını belirten Özal, daha sonra şunları söyledi: **"Yunan Başbakanı Papandreu'yla görüşmeye açık olduğumuzu her zaman söyledik."**

Turgut Özal, genç muhabirleri sevdiğini söyledi, **"Benimle gezen gazeteciler en büyük yetişme şahsına sahiptir"** dedi.

Başbakan Özal, bayram süresince Türkiye'nin tanıtımı, bürokrasi, gazeteciler, Tekel Yasası, tatil, üniversiteler ve başörtüsüne ilişkin görüşlerini dile getirdi.

Gazetecilerle yaptığı görüşmelerde çeşitli konulardaki soruları yanıtlayan Özal'ın değindiği konular ve görüşleri şöyle:

"Ben buraya dinlenmeye geldim. Yoğun bir çalışma devresiydi. Ramazan dolayısıyla da yatmamız gece saat 4'ü buluyordu. Sabahleyin de 8'de, 9'da kalkıyordum, 4'te yatağa girdikten sonra 12'den evvel uyanmamak lazım, ama maalesef bizde öyle bir şey olmuyor. Bunun için bu sefer gerçekten dinlenmeye ihtiyaç olduğunu ben de hissettim."

GAZETECİLER

"Gazetecilerle de sohbet ederken dinleniyorum, ama ertesi gün gazeteleri açınca ben bunları mı söylemişim diyorum. O zaman dinlenmem bozuluyor. Size söylüyoruz, söylüyoruz, ondan sonra başka türlü yazıyorlar, öbür tarafta, mutfakta. Siz ne kadar yazsanız yukarıda olanlar istedikleri manşeti koyuyorlar. Ben genç muhabir arkadaşları seviyorum. Temsilcilerin yazdıkları daha az değiştiriliyor, ama en çok ben sizinle konuşuyorum. Açıkça söylüyorum, diyorum ki, beni takip eden muhabirler benimle otobüsle, şurda, burda gezenler, kanaatimce en büyük yetişme şansına sahiptirler. Hatta tavsiye ettim, bir ara dedim ki, yazı işleri kadronuzla ara sıra yer değiştirin."

TEKEL YASASI

"Tütünde zorlukla karşılaşacağımızı anladım. SHP büyük kongresinden önce istismar konusu yapacaklardı. Aldığımız bilgilere göre bir sendikada 2 bine yakın önerge hazırlamışlar, bunu boşa çıkartmak lazım. Düşündük, taşındık özelleştirme kanununa madde konulmasıyla mümkündü. Önemli olan Tekel'den monopolün kalkması ve düzenleme esaslarının getirilmesiydi. Onlar engelleyeceğiz diye atıp tutarken, biz maddeyi hazırladık. Verdiğimizde grup başkan vekilleri de şaşırdılar. Genel kurul salonunda 3-5 kişi kaldılar. Önerge üzerinde konuşturmamak için Meclis İçtüzüğü'nü de uyguladık. Ne oluyor diye sordular, anlayamadılar. Bir daha okuttular anlayamadılar. 2 madde de geçti ve kanun bitti."

ÜNİVERSİTELER VE BAŞÖRTÜSÜ

"Bazı üniversiteler, nasıl devlette de memurlar için nizam varsa herkes istediği yere istediği kıyafette gidemez. Biraz da oranın şartlarına uyması lazım. Kendi üniversitesinin öğrencisine şunun altına düşmeyin diye bir şey söyleyebilir. Üniversite idaresi bu kılıkta gelmeyin diyebilir. Aynı şekilde bazı yerlerde başını örtme konusunda üniversiteler karar alıyorlar. Örtme diyorlar, o da insan haklarına aykırı değil mi? Başını kapatınca üniversite açmasını söylediğinde siz ona bir şey demiyorsunuz. Eğer hepsine birden itiraz etseniz, o zaman hakkınız vardır. Başının açılmasına itiraz etmediniz. Bu konularda tutucu olmamak lazım, ne de fazla müdahaleci. Bizim hep söylediğimiz bir şey var, orta yolcuyuz."

PARTİ LİDERLERİ

"Ara seçimlerde ben aday olmalarını biraz zor görüyorum. Sorun bakalım Cindoruk aday olacak mıymış, sorun bakalım hadi aday olacak mı? Hatta İnönü'ye bile aday olmasını tavsiye etmem. Kaybederlerse ne olacak. Onlar için büyük risk var. Kaybet-

tikleri anda parti başkanlıkları tehlikeye düşer. Ondan sonra da partiyi tehlikeye düşürürler. Adaylıklarını koymazlarsa da cesaretleri yok derim. Biz iktidar partisi olarak tavsiye ediyoruz, oldukça riskli bir hadisedir. Genel başkanların sık sık karşınızda değişmesi hoş değildir."

İKİ TESİSİN TEMELİNİ ATTI

Başbakan Özal, Marmaris'te dün de Hema Grubuna ait Kızılkum, Yaşar Holding'e ait Marmaris Altınyunus turistik tesislerinin temelini attı. Daha sonra Fethiye'ye hareket eden Özal, yol üzerinde bulunan Göcek köyüne uğradı. Özal, Etibank tesislerinde bir süre dinlendikten sonra köyü gezdi ve madenci Sıtkı Kocaman'ın evini ziyaret etti. Özal, ziyaret sırasında maden sektöründe bazı sorunların olduğunu belirterek kısa bir süre içinde maden işletenleri bir araya toplayacağını söyledi, Fethiye'ye 50 araçlık bir konvoyla giren Özal, kent içinde bir tur attı. Daha sonra Belediye meydanından halka hitaben yaptığı konuşmada, yurttaşların hepsini geçen seneden iyi gördüğünü, önümüzdeki yılın da bu yıldan daha iyi olacağını söyledi.

Mezar Taşları, Bayram Resimleri

MÜŞEFFER HEKİMOĞLU *13 haziran*

Bu bayram tatilinde bir akşam saatini Cebeci Mezarlığı'nda geçirdim. Ara sıra mezarlık yollarında dolaşmak hoşuma gider. Yitirdiğim sevgililerle konuşurum. O akşam mezarlık yolları hayli kalabalıktı. Çocuklar, genç kızlar, delikanlılar, her kuşaktan çiftler. Ellerinde çiçekler, kovalar bir mezar başında duruyor, çiçekleri bırakıyorlar. Dua ediyorlar, otları yoluyorlar, yeşilliği suluyorlar. Toprağın ötesine gürültülü dünyamızdan bir sesleniş, sevgi ve saygı köprüsü...

Enіştem *Enver Kök*'ün mezarı başında bir çam fidanı var. Sekiz yıl önce ormancılar dikmişlerdi. Mesleği orman mühendisi, konuşurken ormanların gümbürtüsünü duyardım sesinde, bu çam fidanı o ağaç sevgisini simgeler gibi boy veriyor durmadan. Enver Kök ilk Demokratlardan. 1946'da *Yusuf kemal Tengirşek, Suphi Batur* ile birlikte parlamentoya gelişlerini anımsıyorum. Çok geçmeden DP'den ayrıldılar. Gençlik yıllarım o ayrılışın nedenlerini, tartışmalarını dinleyerek geçti. Demokrat Parti'de, sonraki gelişmelerde bu ilk tepkiye büyük saygı duydum. Enver Kök'ü babam gibi sevmenin ötesinde, dürüst bir politikacı, demokrasiye içtenlikle inanan bir kişi olarak anımsarım her zaman. Galiba herkes böyle anımsar. Şimdi, o yeşil çam fidanının altında gözleri açık yatıyor bence. 1946'dan 1986'ya geldik, ama neredeyiz? Enver Kök'ün düşü gerçekleşti, özlemi dindi mi? Demokratik savaşta şu çam fidanı kadar boy aldık mı? Yanda iki eğitimcinin mezarı var. *Hıfzırrahman Raşit Öymen* ve eşi. *Altan Öymen*'in babası ile enіştem yakın dosttular, mezarlıkta da yan yana yatıyorlar. Son yağmurlarla yeşeren otları ayıklarken düşündüm, ya bu iki eğitimci toprağın altında rahat mı acaba? Bugünkü kuşakları nasıl görüyor, özledikleri düzeyde buluyorlar mı? Özgür düşünceli, laik insanlar yetiştirmek amacıyla çalıştıkları yıllardan sonra varılan ortama üzüntü ile bakmıyorlar mı acaba?

Mezarlığın öteki ucunda babam yatar. Ara sıra oturur konuşurum onunla. Bu kez başım eğikti biraz. Babamın kalpaklı resmi canlandı gözümde. O resmin doğrultusunda anlattığı öyküler. Demiryollarında çalışırdı babam, demir ağların örülmesinden sevinç duyar, karayollarına kuşkuyla bakardı. Kurtuluş Savaşı'nı yaşamış kuşağın ulusal ekonomiye bakışını yansıtırdı bu kuşku.

Enіştemin Sinop'tan milletvekili olduğu dönem babam, Göztepe'de seçim sandığında CHP gözlemcisiydi. Altı oklu rozetini hiç çıkarmadı yakasından. Ama okların aşınmasından üzüntü duyardı. Cumhuriyetin güvenliği için o okların sivrilmesini ister, devrimciliği Kuvayi Milliye soluğuyla düşünürdü. Dört kızını da o solukla yetiştirdi. Güçlüklere göğüs germeyi, insanlara sevgiyle, hoşgörüyle, geleceğe umutla bakmayı ondan öğrendik. Ama o akşam saatinde hayli ezik ve yenik baktım *Hakkı Bey*'e! İstediği gibi bir evlat olamamanın, cumhuriyet kuşağından bir kadın olarak yeterli bir savaş verememenin üzüntüsünü duydum çok derinden. Babamın kuşağındakiler bir Kurtuluş Savaşı vermenin dikbaşlılığı içinde cumhuriyet kurmuşlar, genç kuşaklara onurlu görevler bırakmışlar. Ama biz? Görevimizi yeteri kadar yaptığımızı söyleyebilir miyiz?

Bayram gecesi TV'de Ankara Müftüsü'nü izlediniz mi? TV'de yapılan dinsel yayınlar için ne düşünüyorsunuz? Kimi okullarda açılan mescitlere ne diyorsunuz? Meclis Başkanı'nın parlamento çatısı altında kurduğu iftar sofrasına ne diyorsunuz? Başbakan'ın eski Ankara Palas'ta, yeni Devlet Konukevi'nde verdiği iftar yemeğine ne diyorsunuz? Kimi bakanlıkların ramazan boyunca kapısına kilit vurulan yemek salonlarına ne diyorsunuz? Yasal nikâh ile yetinmeyip, imam nikâhına başvuranlara ne diyorsunuz? TV, bakanlar, Meclis Başkanı, laik Türk Cumhuriyeti'ni dinsel bir görüntüye sokmuyorlar mı giderek, laiklik ilkesini aşındırmıyorlar mı? Ya fukara fonuna ne buyrulur? Gerekçesi sosyal adaleti sağlamakmış! Adaletsizliği gidermenin başka yöntemi yok mu?

— *Hakkı Bey, iyi ki görmedin,* diye ayrıldım babamın mezarından. Ben de bunları görmek istemiyorsam daha güçlü bir savaş vermeliyim; uyarı, eleştiri görevimi daha iyi yapabilmeliyim, diye düşündüm. Yeniden düşler kurdum. Örneğin SHP'nin kısır tartışmalardan sıyrılıp üretken bir politikaya yönelmesini düşledim. Laiklik ilkesine dayanan bir muhalefet oluşturmasını, ülkemizin ekonomik ve sosyal sorunlarına çözüm için seçenekler üretmesini, cumhuriyetimizin temel ilkelerinden sapanları hizaya getirmesini düşündüm özlemle...

* * *

Bayram günlerinde Cumhurbaşkanımız *Evren*'in torunu *Elif Can* ile denizde sarmaş dolaş çekilmiş resmini gördünüz mü? Dede-torun ilişkisinin sıcaklığını duyuruyor. Resimle ilgili haberde Cum-

hurbaşkanı'nın deniz mevsimini oruçlu açtığı yazıyordu. Sormuşlar, söylemiş demek. Bir din görevlisi oruçlu denize girilmeyeceğini buyurmadı neyse. Son günlerde sözde din adamlarından çok ilginç yorumlar, ipe şapa gelmez sözler duyuyoruz da...

Duyuyoruz da ne oluyor, hiç! Sessizlik! Oysa, laiklik ilkesini korumak baştan sona hepimizin görevi değil mi? Korumayanlara karşı baştan sona bir duyarlılık gerekmez mi? Duyarsız kişileri uyarmak zorundayız. Eleştirilerimizi açık seçik söylemek. Cumhuriyetin temel ilkelerini aşındıranlara tepki göstermekten geri kalırsak babalarımız mezarlarında rahat yatamaz...

* * *

Bir sosyolog arkadaşımın ilginç bir araştırması var. Gençler arasında bir soruşturma yapıyor. Mutluluğu öbür dünyada arayaların oranını saptıyor. Sonuç hayli düşündürücü. Bu dünyadan umudunu kesenler, yaşama sevinci hissetmeyenler umudu öbür dünyaya bağlıyorlar. Bu sosyolojik araştırma, vaktiyle yatırlarda yaptığım bir incelemeyi hatırlattı bana. Yatır başında dua edenlere, şeker, yasin, mum adayanlara dileklerini sormuştum. Çoğu bu dünyaya dönük dilekler, bir hastanın iyileşmesi, oğlana bir iş, kızın okul diploması, başını sokacak bir ev türü dilekler... Bugün durum değişti mi? Tersine, bu tür dilekleri gerçekleştiremeyenler, dinsel bir görüntüye yönelerek halkımızın duygularını sömürüyor ancak. Küçük kızların başını örtüyor, okullara mescit açıyorlar! Sayın Evren'in küçük torunuyla çekilmiş resmine bakarken düşündüm geçen sabah. Elif Can'lar büyürken bu sömürü düzeni çok tehlikeli boyutlara varacak bu gidişle. Dede Evren de gönlünde buruk acılarla laiklik ilkesinden verilen ödünleri düşünecek belki de. 1982 Anayasası'nın 24'üncü maddesini eleştirenlere de hak verecek mi acaba? Acı ama gerçek, bugünkü belli uygulamalar o eleştirileri çok haklı çıkardı, 1961 Anayasası'nın da hayli gerisine düştük.

1609 nolu oda ve Niagara bulutu

AHMET TAN *15 haziran*

BUFFALO — 16. kattaki 1609 nolu odanın penceresinden Niagara Şelalesi'nin savurduğu su damlacıklarının süt beyaz bulutu görünüyor. Su bulutu ufka demir atmış gibi. Esen rüzgârlar biçimden biçime giriyor, eğiliyor, bükülüyor. Ama hiçbir yere uzaklaşmadan, altından akıp giden maviliğin üzerinde dans edip duruyor.

1609 nolu odanın, adı lazım değil ülkeden gelen hastası, su bulutuna bir göz selamı veremeden, haftalardır kıpırdayamadan yatıyor. Adı lazım değil hastalığın kemirdiği sırt kemiklerine, kaburgasından, kalça kemiklerinden yapılan yamaların tutmasını bekliyor.

Hemşire **Edna** çenesiyle, adı lazım değil ülkenin hastasına ABD ile Kanada'yı ayıran Niagara Şelalesi'ni işaret ediyor:

"Çok şanslısın" diyor, **"çünkü, penceresinden su bulutu seyredilen, iki ülkeye birden bakabilen bir başka hastane daha herhalde dünyada yoktur..."**

Tan ORAL

Edna hemşirenin amacı münasebetsizlik değil, sırtındaki 80 santimlik dikişle, çelik yelek içinde kıpırdayamadan yatan hastasına biraz moral aşısı yapmak.

Çünkü Edna hemşire biliyor ki hastasını ayağa kaldıracak şey ne 8 saatlik iki ayrı ameliyat, ne 5 bin radlık radyasyon, ne de 6 aylık kemoterapi seansları. Onun su bulutuna **"merhaba"** demesini sağlayacak tek şey, morali.

Ama adı lazım değil ülkeden Amerika'ya gelen, adı lazım değil bir hastalığa yakalanmış birinin moralinin düzelmesi çok zor. Hatta olanaksız.

Gün geçmiyor ki, radyolarda, televizyonlarda, gazetelerde moral bozucu bir haber çıkmasın.

"Oklahama City'deki yargılama bitti. Yanlış teşhis koyma nedeniyle ve tedavide geç kalındığı için ömür boyu yatalak kalacak hastaya 1 milyon dolar tazminat ödenecek."

"Los Anceles'ta doğum sırasında gereksiz sezaryen yapan doktorun yargılanması devam ediyor."

"Washington'da Bethasda Deniz Kuvvetleri Hastanesi Kalp Cerrahisi Bölümü Şefi askeri doktor Donald Blig, bazı ameliyatları hatalı yaptığını, örneğin by-pass ameliyatı sırasında damarı iyi dikememe gibi yanlışlıklar ve hatalar sonucu iki hastasının ölümüne yol açtığı için, 4 yıl hapse mahkûm oldu. Tabii komutan Blig ayrıca ordudan ihraç edildi, tabiplik diploması da elinden alınarak bir daha doktorluk yapması yasaklandı."

Bu haberler, adı lazım değil ülkenin hastasının ateşini yükseltiyor, midesini bulandırıyor, moralini daha da yerle bir ediyor, Edna hemşireye soruyor:

"Kanseri adale ağrısıdır diye 8 ay bıkmadan usanmadan masajla, merhemle tedavi eden bir doktora ne ceza verilir? Üstelik aynı hasta iki kez kanserden tedavi görmüş ise, doktorlar bunu kaale almayıp masaja devam kararı vermişlerse, bunun cezası ne olur bu ülkede?"

Edna, **"Bırak bunları"** diye sözü su bulutuna getirmeye çalışıyor. Ama nafile.

Ama adı lazım değil ülkenin hastasının aklına o

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ALFABESİ
İlhan Selçuk
2. baskı, 660 lira (KDV içinde), Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22201 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 16 Haziran 1986 Pazartesi

YOL KESEN IRMAK
H. Veldet Velidedeoğlu

Demirel GAP'la 'haber' oldu. Ecevit, 15 temmuzda 'haber' olacak

Televizyon demokrasisi

Başbakan Özal, Süleyman Demirel'in önceki günkü GAP konferansının radyo ve televizyon haberlerinde yayımlanması konusunda, "Rekabet havasının ortadan kaldırılması düşünülerek verilmiş olabilir. Bizim için de sürpriz oldu," dedi. TRT'ye çok sayıda telefon geldi. Demirel, yurdun dört bir yanından "sevinç telefonları" aldığını söyledi. TRT Haber Dairesi Başkanı Demiral, "Yeni haber politikamız çok beğenildi," dedi. Bülent Ecevit de Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yıldönümünde TV'ye 'haber' olacak.

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Demirel TV'ye Çıkınca...

ANKARA — Başbakana hak vermek gerekiyor. Türkiye hızla ilerliyor. Baksanıza, TRT bile Nuh'un gemisinin yerini keşfetti, altı yıl sonra eski başbakanlardan Demirel'in GAP projesi ile ilgili konferansını hem radyodan, hem de TV'den haber olarak verebildi. Böylece habercilik dalında bütün ödüllere layık bir yayın organı olduğunu kanıtladı.

Eh, kolay değil. Habercilik dalında eski ve yeni başbakan ayrımı yapmakta ustalaşan bir kurumdaki bu ilerleme, kimilerine göre hem siyasal hem de başka açılardan bir "kaşama".

Demirel'in mühendislere GAP'la ilgili görüşlerini açıklayan konferansı radyodan haber olarak duyulunca, siyasal bütün kulislerde ilk önce bir şaşkınlık sezildi. TV'den de aynı yayının yapılıp yapılmayacağı beklentisine girildi. Ekranda da Demirel görününce, telefonlar çalıştı, araştırmalar başladı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

İKİ LİDERİN GAP KAVGASI

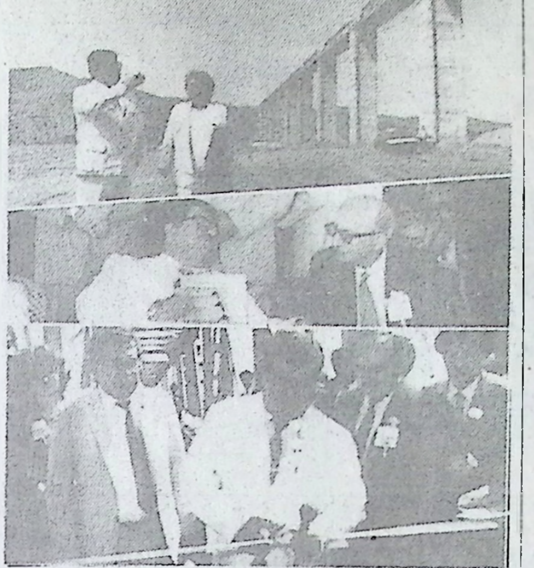
Özal: *Projedeki ilk imza benimdir. Süleyman Bey, daha sonra Başbakan olduktan sonra da Karakaya Barajı için iki etüt daha yaptırdı.*

Demirel: *İmzayla iş bitmiyor. Keban'ın, Karakaya'nın, Urfa Tüneli'nin temelini ben attım. Bunlar mana taşımıyor mu?*

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal ile eski Başbakan Süleyman Demirel arasında GAP üzerinde dün yeniden tartışma çıktı. Turgut Özal, dün GAP seferine çıkarken, gazetecilere "Projedeki ilk imza benimdir. Süleyman Bey, daha sonra Başbakan olduktan sonra da Karakaya Barajı için iki etüt daha yaptırdı" dedi. Süleyman Demirel de, "İmzayla iş bitmiyor. Keban'ın, Karakaya'nın, Urfa Tüneli'nin temelini ben attım, bunlar mana taşımıyor mu?" diye sordu.

Özal, Demirel'in GAP'la ilgili önceki günkü konferansının radyo ve televizyon haberlerinde yayımlanması konusunda "Rekabet havasının ortadan kalkması düşünülerek verilmiş olabilir. Bizim haberimiz yok. Bizim için de sürpriz oldu" diye konuştu. Demirel, altı yıl sonra televizyonda görünmesinin ardından, yurdun dört bir yanından "sevinç ifadesi" taşıyan telefonlar aldığını söyledi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

DÜNYANIN EN UZUN DEMİRYOLU KÖPRÜSÜ VE TARİHİ GÜN — Başbakan Turgut Özal, dün başlayan Güneydoğu Anadolu çıkarmasında ilk olarak Fırat üzerine kurulan Fırat Demiryolu Köprüsü'nün açılışını yaptı. Dünyanın en uzun demiryolu köprüsü olan Fırat Köprüsü'nden trenle geçen Özal, daha sonra Karakaya Barajı'nın su kapaklarını kapattı. Böylece baraj gölü için su biriktirilmesine başlanmış oldu. Başbakan Turgut Özal'ın gezisinin bir bölümüne SHP Genel Başkanı Erdal İnönü de katıldı. İnönü'yü Malatya'da görünce kucaklayan Özal, daha sonra SHP Genel Başkanı'na projeyle ilgili bilgi verdi. (Fotoğraflar: CUMHURİYET/a.a.)

6 kanallı televizyon 1988'de

1. Kanal: *Eski yayına devam edecek.*

2. Kanal: *Ailelere yönelik yayınlar yapacak.*

3. Kanal: *Birinci vizyon yerli ve yabancı dizilerle filmleri gösterecek.*

4. Kanal: *İlkokul öncesi çocuklara yönelik yayın yapacak.*

5. Kanal: *Lise ve meslek okulu öğrencilerine yayın yapacak.*

6. Kanal: *Üniversiteli izleyicilere seslenecek.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TRT'nin 6 kanalı için Intelsat uydusundan kanal kiralanması aşaması tamamlandı. 6 kanallı TV yayınlarının 1988'e yetişeceği bildirildi.

Yeni TV kanalları için TRT'de yürütülen çalışmalara paralel olarak Başbakanlık'ta da hazırlıklar sürüyor. Başbakanlık'tan bu yöndeki çalışmalara ilişkin olarak şu bilgiyi verdi:

"Bildiğiniz gibi TV'de 2. kanal 1986 sonuna kadar gerçekleşecek. Intelsat'tan kanal kiralanması tamamlandı. Yer istasyonları ihalesi de yapılıyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Liechtenstein'da 316 Türk işçi

300 bin nüfuslu Liechtenstein'da 10 yıldan beri çalışan 316 Türk işçisi için Türkiye ile bu ülke arasında bir "sosyal güvenlik anlaşması" imzalanacak.

CENEVRE, (a.a.) — Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'nun 72. dönem konferansını izlemek üzere Cenevre'de bulunan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, Liechtenstein'a gitti. Kalemli, Liechtenstein Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanı ile bir görüşme yaptı. Görüşmede, bu ülkede çalışan Türk işçilerinin sorunları ele alındı.

Cenevre'ye döndükten sonra Anadolu Ajansı'na bir açıklama yapan Kalemli, 300 bin nüfuslu Liechtenstein'de 316 Türk işçisinin bulunduğunu, bu ülkede çalışan işçiler için hazırlanacak sosyal güvenlik anlaşması çalışmalarına önümüzdeki

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Güneydoğu'ya GAP çıkarması

Fırat'ta köprü açılışına İnönü de katıldı; Özal 'Buraları Teksas gibi olacak' dedi

Ne oldu?

GAP'ın üç köprüsü

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal tarafından dün açılan ve GAP'ın önemli halkalarını oluşturan köprülerden Fırat Demiryolu Köprüsü, "dünyanın en uzun demiryolu köprüsü" niteliğini taşıyor.

Tamamen Türk müteahhit, mühendis ve işçilerinin çalışmasıyla inşa edilen köprü

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Başbakan Turgut Özal'ın 9 bakan, 30 bürokrat, 91 parlamenter ve 34 işadamının katıldığı "GAP seferi" dün başladı. Başbakan Özal, projeyle birlikte bölgenin çehresinin büyük ölçüde değişeceğini söyledi; "Urfa, tahminim öyle ki, 15-20 yıl sonra milyonluk şehirlerin arasına girer. Bu bölge ileride, hakikaten, Amerika'da Teksas'ı düşünürseniz, öyle bir bölge olacak" dedi. Özal, Karakaya Barajı'nın kapaklarını kapatırken yaptığı konuşmada da, "Birçoklarının hayal ettiği işler, şimdi bizim icraatımızdır" diye konuştu.

FARUK BİLDİRİCİ

MALATYA/ELAZIĞ — Başbakan Turgut Özal, Güneydoğu Anadolu Projesi'nin tamamlanmasıyla birlikte Şanlıurfa ve yöresinin "ABD'deki Teksas'a döneceğini" söyledi. Projeyle birlikte büyük bir kalkınmanın başlayacağı Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da büyük bir nüfus yoğunluğunun da oluşacağına değinen Özal, "bölgenin çehresi değişecek" dedi.

Turgut Özal'ın, 9 bakan, 30 bürokrat, 91 parlamenter ve 34 işadamının katıldığı "GAP seferi" dün başladı. Ana muhalefet partisi SHP'nin lideri Prof. Erdal İnönü de dün beklenmedik şekilde Malatya'ya gelerek Fırat Demiryolu Köprüsü açılış törenine katıldı ve töreni Özal'la birlikte izleyerek proje hakkında bilgi aldı.

Başbakan ve beraberindekilerin gezisi için THY'den kiralanan uçaklardan biri ile bakanlar ve gazeteciler birlikte Malatya'ya gittiler. Diğer uçakta da çok sayıda ANAP milletvekilinin yanı sıra, 4 bağımsız, 2 DYP'li, 3 SHP'li ve 2 HDP'li parlamenter yer aldı. Özal, Malatya'ya gelirken, uçakta dolaşarak, GAP hakkında bilgiler verdi, soruları yanıtladı.

Başbakan Özal, projeyle birlikte bölgenin çehresinin büyük ölçüde değişeceğini belirterek, "Şanlıurfa, tahminim öyle ki, 15-20 yıl sonra milyonluk şehirlerin arasına girer. Ama iyi bir planlama yapmak lazım" dedi. GAP'ı sadece bir sulama projesi olarak görmediklerini de kaydeden Özal, büyük bir zirai potansiyelin oluşacağına değinerek, "Başka sanayiler de gelecek,

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Kirli denize hücum *Kim demiş deniz suyunda radyasyon var, koli basili var, binbir türlü mikrop var diye? Daha yakınına gelmeden kokusu hissedilen, renginin maviliğini çoktan yitiren, insanlarla meyve ve sebze artıklarının birlikte yüzdüğü sahillerde mikrop bulunabileceği kimsenin umurunda değil. Yaşlısı genci, kadını erkeğiyle binlerce İstanbullu dün denize koştu. Kanalizasyon ağızlarının açıldığı kıyı şeritleri boyunca, havanın sıcağından bunalanlar kendilerini serin sulara attılar. Tenceresi, tavası, rakısıyla yakıcı güneşin altında birbirleriyle iç içe, "iğne atsan yere düşmez" bir görüntünün sergilendiği İstanbul Boğazı kaldırımlarıyla, özellikle Florya ve çevresinde tam bir cümbüş yaşanıyordu. Uzmanların tüm uyarılarına karşın "girilmez" kaydı bulunan sahil şeritlerinden yararlanan "ortadirek" aileler bunun gerekçesini ise plaja bir günlük gidiş dönüşün 7-8 bin liraya mal olmasına bağlıyorlar. Meteoroloji uzmanlarının belirttiklerine göre dün 24-25 derece arasında olan hava sıcaklığının da etkisiyle tamamen dolan sahillerdeki görüntünün çok benzerleri halk plajlarında da yaşandı. Her seferinde olduğu gibi bu kez de hafta sonu cümbüşünden en kârlı çıkan kesim işportacılar, kiralık mayocular ve ellerindeki naylon torbalarla denize girenlerin eşyalarının başında nöbet tutan seyyar emanetçiler oldu. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)*

Güney Kıbrıs'ta muhalefet, Kipriyanu'yu istifaya çağırıyor

Rum kesiminde bunalım

Kipriyanu yönetiminin, BM Genel Sekreteri'nin barış önerilerini reddetmesi ile Rum kesimi şiddetli bir iç bunalımın içine girdi. Rum kesiminin başlıca siyasi partileri, bildiriler yayımlayarak barış girişimlerinin reddedilmesinin, "Kıbrıs Rumlarını büyük bir tehlike ile karşı karşıya getirdiğini" belirttiler. Klerides'in partisi, Yunanistan'la Kıbrıs Rumları arasında ortaklaşa bir "ulusal konferans" düzenlenmesini önerdi.

LEFKOŞE, (a.a.) — Güney Kıbrıs'taki Rum yönetiminin, BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın barış önerilerini reddetmesi ile birlikte, Rum kesiminde şiddetli bir iç bunalım başladı.

Lefkoşe'de başlıca büyük siyasal partiler bildiriler yayımlayarak adada barışı çıkmaza sokan Kipriyanu yönetimini eleştirdi ve "Birleşmiş Milletler'in barış çabalarının reddedilmesinin, Kıbrıs Rumlarını büyük bir tehlike ile karşı karşıya getirdiğini" belirttiler.

Komünist AKEL Partisi Siyasi Bürosu bir bildiri yayımlayarak, Genel Sekreter'in girişiminin çekincelere rağmen kabul edilmesi gerektiğini, partinin işe başlangıcından beri bu görüşü savunduğunu kaydetti.

Bildiride, "Fakat maalesef bize kulak veren olmadı" denilerek şöyle devam edildi:

"Kıbrıs sorunu şimdi en karmaşık dönemde bulunmakta ve bir eskisinden daha büyük tehlikelerle karşı karşıya gelmiş durumdayız. Bu gerçek, kararların topluca alınmasını, sorumlulukla hareket edilmesini ve Kıbrıs halkının bütün güçlerini birleştirmesini gerektirir."

Kıbrıs Rum ana muhalefet Demokratik Birlik Partisi lideri Glafkos Klerides ise, Kipriyanu'ya uzun bir mektup göndererek, son gelişmeler karşısında istifa ederek, "ulusal bir hükümet" kurmasını istedi.

Mektubunun bir suretini Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu'ya da gönderen Klerides, Yunanistan'la Kıbrıs Rum yönetiminin Kıbrıs sorunu konusunda ortaklaşa ulusal bir konferans düzenlenmesi önerisini de ortaya attı.

"Kipriyanu'yu Kıbrıs'a ve Kıbrıs Helenizmine karşı sorumluluklarını kabul etmeye" davet eden Klerides, şöyle devam etti:

"Ulusal konferansa, Kıbrıs ve Yunan hükümetlerinin ve Yunanistan'ın diğer sivil ve askeri liderleri ve Kıbrıs'ın tüm partileri katılmalı, karşılaşmakta olduğumuz korkunç tehlikeleri birlikte karşılama yollarını bulmaya çalışmalıyız. Yetersiz, amaçsız ve hatalı uygulamalara artık tahammülümüz yoktur. Ulusal birlik hükümeti ve ulusal konferans konularında hareketsiz kalma-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Mesut Yılmaz konuştu:

Basın özdenetimi yapamazsa yargıyla denetlenir

ANKARA, (ANKA) — Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, "müstehcen yayınları incelemek üzere oluşturulan" kurulun sadece başvuru üzerine ve resen aylık dergileri inceleyeceğini ve "bilirkişi" olarak görev yapacağını söyledi.

Yılmaz, Basın Yayın Yüksek Okulu öğrencileri tarafından yayımlanan "Görünüm" gazetesine verdiği demeçte, basının ken-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

NİSANDA EVLENMİŞLERDİ — 86 yaşındaki Jorge Luis Borges, uzun süredir sekreterliğini ve yardımcılığını üstlenen 41 yaşındaki Maria Kodama ile geçen nisan ayında evlenmişti.

Arjantinli yazar 'tatlı ev'inde öldü

Borges'in ardından miras için kavga

CENEVRE, (AP) — [illegible] Jorge Luis Borges'in mirasının büyük bir bölümü[illegible] nisan ayında evlendiği 41 yaşındaki karısı Maria Kodama'ya [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Trafik

Kemer takmama cezası: 2 bin lira

Şehirlerarası yolculuklarda minibüs ve otomobil gibi taşıt araçlarının ön koltuklarında oturanlara emniyet kemeri takma zorunluluğu çarşamba gününden itibaren başlıyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Otomobil ya da minibüs tipi taşıtların ön koltuklarında oturanların şehirlerarası yolculuklarda emniyet kemeri takma zorunluluğu çarşamba günü başlıyor. Emniyet kemeri takmayanlara peşin para cezası uygulanması

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

anda su bulutunun ötesinde bir başka hastanede yatan kayınvalidesi geliyor:

"Bir yıldan beri idrarından kan gelen birisine 'Böbreğinde iltihap var' diye kilolarla antibiyotik içirip hastalık iç organlarını sarınca da, 'Yanılmışız iltihap değil kansermiş' diyen doktorlara ne ceza verilir?"

Edna sözü değiştirmekte kararlı:

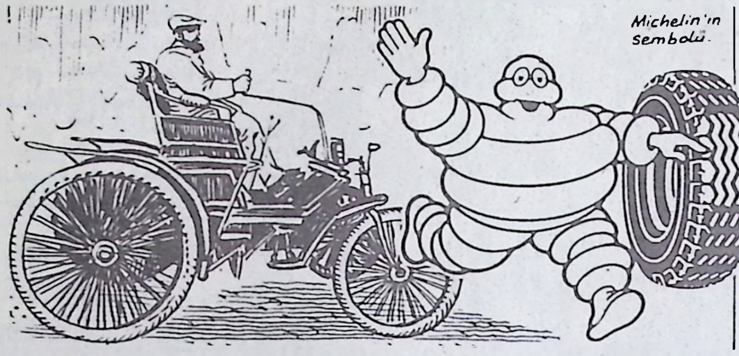
"Bana baksana" diyor, **"Sizin ülkede hindi çok mu seviliyor, çok mu yetiştiriliyor?"**

Adı lazım değil ülkenin hastasının aklına ülke deyince birden ülkesinin başbakanı geliyor.

"Ne kadar haklıymış" diye geçiriyor içinden. **"Katarakt ameliyatı için bu ülkeye gelmekte"** ve kaygısı artıyor.

Mümtaz ARIKAN

14 Haziran

HAVA ŞİŞİRMELİ İLK LÂSTİK..

1895'TE BUGÜN, İLK KEZ, HAVAYLA ŞIŞIRILMIŞ LÂSTIKLERI OLAN BIR OTOMOBIL, YARIŞ TAMAMLADI. FRANSA'DA, PARIS-BORDEAUX ARASINDA DÜZENLENMIŞ BULUNAN OTOMOBIL YARIŞINDA PANHARD MARKA ARABA BIRINCI GELMİŞTI. AYNI YARIŞIN DOKUZUNCUSU OLAN DÖRT BEYGIR GÜÇLÜ DAIMLER OTOMOBILIN (SOLDA) İSE FARKLI BIR ÖZELLİĞI VARDI: LÂSTIKLERİ HAVA ILE ŞIŞIRILMİŞTİ VE TEKERLEKLERİ DEĞİŞTIRİLEBILIYORDU. LÂSTİKLERIN YAPIMCISI, OTOMOBILIN SÜRÜCÜSÜ OLAN EDOUARD MICHELIN'DI. HER YIRMI KILOMETREDE BİR DEĞİŞTİRILEN TEKERLEKLERDEKI LÂSTIKLER BÜYÜK İLGİ TOPLIYACAK VE DEV BIR SANAYİ DOĞACAKTI: MICHELIN LÂSTIKLERİ...

Hükümetin ILO'ya taahhüdü:

'Sendikal özgürlük sağlanacak'

YAVUZ ŞİMŞEK *17 haziran*

Cenevre'de çalışmalarını sürdüren 72. dönem Uluslararası Çalışma Konferansı'nda Türkiye'nin Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) gündeminden çıkarılmasında asıl rolü oynayan **"taahhütleri"** belli oldu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin 30 nisanda ILO Genel Direktörü'ne gönderdiği mektupta yer alan **"taahhütler'** arasında, **"Türkiye'nin ILO Ana Statüsü'nde ve bu konudaki normlarında ifadesini bulan sendika özgürlükleri ilkelerine tam olarak uymasını sağlayacak her türlü önlemin alınması"**da bulunuyor. Kalemli mektubunda, ayrıca Türk Hükümeti'nin **"ILO'nun anladığı biçimiyle sendikal haklara tam olarak saygı duyulan bir ortamın öneminin tümüylü bilincinde olduğunu"** ekledi. Mustafa Kalemli'nin 5 maddede toplanan taahhütleri ILO Sendikal Özgürlükler Komitesi'nin, yönetim kurulunca da benimsenen, Türkiye'ye ilişkin 245 sayılı raporu ile, Türkiye'yi gündeminden çıkaran, **"Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanması Komitesi"**'nin konferansa sunduğu rapora da aynen aktarıldı.

Bu belgelerdeki şekliyle Kalemli'nin mektubunda yer alan taahhütler şöyle:

— 2822 sayılı yasada (Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası), Türk-İş tarafından önerilen ve hükümetçe benimsenip Başbakanlığa sunulan değişiklik önerileri, ILO'ya resmen iletilecek.

— ILO Uzmanlar Komitesi'nin görüşleri ve ILO heyetinin gözlemleri ışığında toplu pazarlıkla ilgili 2822 sayılı yasa hükümleri bir kez daha incelenecek.

— Hükümet endüstriyel ilişkiler mevzuatını sürekli bir üçlü temele dayalı olarak gözden geçirmeye devam edecek. Bunu yaparken, ülkedeki ekonomik ve sosyal gelişmeleri ve işçi ve işveren temsilcisi örgütlerinin bu konuda yapacakları önerileri dikkate alacak.

— Türk hükümeti, 1980 öncesinde Türkiye'ye var olan ve hükümetle birlikte işçi ve işveren taraflarının da kaçınmak istediği vahim duruma çevaben yürürlüğe sokulmuş olan 2822 sayılı yasanın inceleme sonuçlarını mümkün olan en kısa sürede, ILO'ya bildirecek.

— Türk hükümeti ülkede mevcut siyasal, ekonomik ve sosyal koşulların gerektirebileceği zaman sınırları içinde, Türkiye'nin 98 sayılı sözleşmeyi onaylamış olmasından kaynaklanan yükümlülüklere ve ILO Ana Statüsü'nde ve bu konudaki normlarında ifadesini bulan sendika özgürlükleri ilkelerine tam olarak uymasını sağlayacak her türlü önlemi alacak.

Doğuya taze kan

FARUK BİLDİRİCİ *17 haziran*

URFA/DİYARBAKIR — Başbakan **Turgut Özal**, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki gezisinin ikinci gününde, GAP kapsamındaki Atatürk Barajı derivasyon tünelini açarak, Fırat Nehri'nin yatağını değiştirdi. Urfa Tüneli'nde de incelemelerde bulunan Özal ve beraberindekiler, daha sonra Diyarbakır'a geçtiler.

Başbakan Özal'ın **"GAP Seferi"** dün de, Fırat Nehri'nin yüzyıllardır akıp gittiği yatağın değiştirilmesiyle sürdü. Özal, dünkü tören ve incelemelerinden önce sabah Şanlıurfa'da tarihi ve turistik yerleri gezdi. Şanlıurfa'nın ünlü **"Balıklı Göl"**ünü gezen Turgut Özal ve eşi **Semra Özal**, yolda Mahmut Erbaşı adında yaşlı bir yurttaşla karşılaştılar. Özal ve eşinin önüne çıkan yurttaş, **"Şark çıbanı 40 yıl sonra yine ortaya çıktı, buna karşı bir kampanya açın"** dedi. Özal da, konuyu inceleyeceklerini söylemekle yetindi. Balıklı Göl'ü gezerken Semra Özal, **"Christian Dior"** markalı eşarbıyla başını örttü. Özallar, Balıklı Göl'deki kutsal balıklara nohut attılar.

Özal, daha sonra Halil İbrahim Peygamber'in türbesinin de bulunduğu camiye girdi. Orada **Osman Akyüz** adlı bir kişi, **"Ben Türkiye'nin en fakiriyim. İşim yok, iş bulun"** diye yakındı. Özal da 5 çocuklu Akyüz'den sabretmesini istedi.

Eski Başbakanlardan **Süleyman Demirel**'in bir süre önce geldiği Urfa'da 10 milyon lira yardımda bulunduğu camiyi gezerken, Özal'dan görevliler yardım isteğinde bulundular. Demirel'in yardımı anımsatılınca Özal, İstanbul ANAP İl Başkanı **Eymen Topbaş**'ı yanına çağırarak, **"Bu mermerleri de biz yaptıralım, bir ilgileniver"** dedi. Cami için yaptırılacak mermerlerin yaklaşık 10 milyon liraya mal olacağı öğrenildi.

Özal, camiyi gezen turistleri görünce, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin, dini merkezleri içerdiği için turistik bir **"cazibe merkezi"** haline gelebileceğini söyledi. Maliye ve Gümrük Bakanı **Ahmet Kurtcebe Alptemoçin**, **"Efendim, ben Fas gezisinde iken, bana, 'Siz** Güneydoğu Anadolu'yu düzenleyin, biz orası düzenlenmeden haccımızın tamamlanmadığını düşünüyoruz' **dediler"** biçiminde konuştu. Özal da, **"Doğru, Halil İbrahim Peygamber, onların da kitaplarında var. Yabancılar için de hac merkezi burası. Singapur seferini de bunun için başlattık, oradan Müslümanlar buraya gelirler"** biçiminde konuştu.

KAHVALTI SOHBETİ

Başbakan Turgut Özal, geceyi geçirdiği Harran Oteli'ne dönerek, kahvaltı yaptı. Kahvaltı sırasında gazetecilerle sohbet eden Özal, pamuğun yetişmesi için Urfa topraklarının Çukurova'dan daha elverişli olduğunu belirterek, **"Pamuk, sulama kanalları bitince, buralarda daha çok yetiştirilecek"** dedi. Özal, sözlerini özetle şöyle sürdürdü:

"Özel sektörün burada özendirilmesi yerine örneğin şeker sisteminde olduğu gibi, bir teknik kullanılabilir. Şirketler, etraflarındaki arazilerin mülkiyetlerini satın almak yerine belli konularda anlaşarak teknik işbirliğine gidebilirler. Devlet, buralara bu kadar yatırım yapınca, arazi belli şahıslara gitmez. Çukurova'da sulama projesi Seyhan Barajı'yla 1954'te başladı. Ama hâlâ sulanamayan kısımlar var. Bütün GAP sahasında 2 milyon hektar sulanacak arazi var. Bütün GAP'ı 20 senede tamamlarız diye düşünüyoruz. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun esas kurtuluşu bu büyük projedir."

Özal, otelin şeref defterini imzalarken, Şanlıurfa'yı Urfa olarak yazdı. Bunun üzerine Özal, yanındakilere dönerek, **"İşte unutuyoruz. Halbuki biz yaptık"** dedi. Urfa'nın Şanlıurfa adını almasından sonra illerin trafik plakasındaki numaraların değişip değişmeyeceği sorulunca Özal, **"Halbuki isimlerini, illerin adlarını yazsak ne olur? İllere, şehirlere trafik numarası yerine kısaltılmış isim yazmak lazım. Onu belki değiştiririz"** dedi.

Başbakan Turgut Özal, daha sonra tugay komutanlığını ziyaret etti. Burada gazetecilerle sohbet ederken en iyi televizyon seyircisinin çocuklar olduğunu kaydeden Özal, **"Türkiye'de reklamlar iyi organize oldu. Bizde reklamlar iyi değildi. Şimdi düzeldi. Siz de reklamların sloganlarını kullanıyorsunuz bazen"** dedi. Bir gazetecinin siyasi partilerin gençlik kollarının yeniden oluşturulması konusundaki sorusunu birkaç kez yinelemesine rağmen yanıtlamayan Özal, daha sonra helikopterle Atatürk Barajı'na gitti.

Atatürk Barajı'nda Başbakan Turgut Özal'a DSİ Genel Müdürü **Ata Erol Enacar** tarafından bilgi verildi. Enacar, barajın 1988'de su tutmaya başlayacağını ve baraj için 1984'te 54 milyar, 85'te 74 milyar ve 1986 yılında da 200 milyar lira yatırım yapıldığını söyledi.

Bunun üzerine Özal, **"Bu barajın aylık istihkakı 12-15 milyar lira tutuyor. Burası para yutuyor yahu"** diye espri yaptı. Atatürk Barajı'nın şimdiye kadar en çok para harcanan proje olduğunu vurgulayan Özal, ihalelerin dolar bazından verilmesi halinde daha kolay işlerlik kazandığını kaydetti.

Enacar, Dicle Nehri üzerinde kurulacak Kralkızı ve Dicle barajlarının 127 bin hektar, Batman Barajı'nın 37 bin hektar araziyi sulayacağını kaydetti. Enacar, baraj inşaatında 200'ü aşkın kamyonun çalıştığını söyledi.

Tören alanında folklor ekiplerinin gösterisini izledikten sonra bir konuşma yapan Özal, barajın en önemli yanının Türk inşaat firması tarafından yapılması ve 6 bin kişiye iş alanı sağlaması olduğunu kaydetti. Atatürk Barajı gibi büyük projelerin gerçekleştirilmesinin zorluğunun sadece teknolojiden değil, finansmanının sağlanmasından geldiğini vurgulayan Özal, barajın finansmanının İsviçre'den sağlandığını anlattı. Özal, barajın yapımı için gereken Türk parasının da Keban Barajı'nın gelirinin satılmasından elde edildiğini dile getirdi. **"Güneydoğu Anadolu'nun makûs talihini muhakkak yeneceğiz"** sözünü yineleyen Özal, **"Barajı bir an önce bitirmeliyiz. Mühendislerimize hızlanın diyorum. Buranın açılışını hep beraber yapalım. Suların Harran Ovası'na aktığını hep beraber görelim"** biçiminde konuştu. Özal, **"Bugün burada bayram yapılıyor"** dedikten sonra, düğmeye basarak, Atatürk Barajı derivasyon tünellerinin az ilerisinde Fırat Nehri yatağındaki bendi havaya uçurdu. Toprakların büyük bir gürültüyle ve etrafa renkli dumanlar saçarak yayıldığı sırada Fırat Nehri, yatağını değiştirerek, Atatürk Barajı derivasyon tünellerinden akmaya başladı.

Kaya dolgu tipinde inşa edilecek Atatürk Barajı'nda 1988 yılı sonunda su toplanmaya başlanacak ve göl alanında 48.5 milyar metreküp su birikecek. Gövde büyüklüğü açısından dünyada 5. sırayı alan Ata-

ŞAİRLER DÖVÜŞÜR
Mehmed Kemal

Cumhuriyet

YAZMAK YAŞAMAK
Oktay Akbal

63. Yıl; Sayı: 22204 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 19 Haziran 1986 Perşembe

İki patlama: Büyük heyecan

KIRIKKALE/YAHŞİHAN

Aşırı sıcakta hurda mühimmatlar patladı

Kırıkkale'nin Yahşihan kasabasındaki askeri muhimmat depolarının bulunduğu alandaki otların tutuşması ile çıkan yangında, açıkta bekletilen hurda muhimmatın patlaması buyuk panik yarattı. Olayda olen olmadı, ancak çok sayıda kişi "korku şoku" geçirdi.

Tam bir savaş alanına dönen Yahşihan'da oturan 8 bin kişinin kısa surede Kırıkkale'ye nakledilmeleri, buyuk bir faciayı önledi.

Ankara-Samsun karayolunun kapalı kaldığı beş saatlik sure içindeki patlamalar, ana muhimmat deposuna ulaşmadan durdu. Genelkurmay Başkanı Uruğ, gelişmeleri yakından izledi.

FARUK BİLDİRİCİ
SELÇUK ALP
CELALETTİN YAMAN

KIRIKKALE — Kırıkkale'nin Yahşihan kasabasındaki Kara Kuvvetlerine ait muhimmat depolarının bulunduğu alanda otların tutuşması sonucu çıkan yangında, açıkta bekletilen hurda muhimmatın art arda infilaki buyuk panik yarattı. Can kaybının olmadığı olayda, patlamaların ana muhimmat deposuna sirayet etmemesi sonucu daha buyuk bir facia atlatıldı. Olay nedeniyle Yahşihan kasabası boşaltıldı, Ankara-Samsun karayolu dört saat trafiğe kapalı kaldı. Çok sayıda kişi "korku şoku" geçirerek tedavi altına alındı.

Milli Savunma Bakanlığı, olayın "açıkta depolanmış hurda muhimmatın aşırı sıcaktan patlamasıyla" meydana geldiğini açıkladı.

Çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiye göre, 2000 haneli Yahşihan kasabasındaki ilk patlama dün saat 15.05 sıralarında oldu. Daha sonra art arda sürdü. İlk anlarda duyulan patlamalar, şiddetli bir "deprem" sarsıntısı gibi oldu. Muhimmat alanından iki başçavuş, az sonra Belediye Başkanı Halil Çavdar'a gelerek halkın bölgeyi boşaltması istendi. Bunun üzerine belediye hoparlöründen uyarı yapılırken, zaten patlamalardan etkilenen halk tam bir paniğe kapıldı. Bazı yurttaşlar, aksi istikamete kaçışırken, Kırıkkale'den kasabaya otobüsler sevkedildi.

Belediye Başkanı Çavdar, "Çok kısa surede binlerce kişiyi nakletik. Allah'tan halkı za-

(Arkası Sa. 8, Su. 3'te)

YANARDAĞ GİBİ — Yahşihan kasabasındaki patlamalardan gökyüzüne yükselen dumanlar bölgeyi adeta bir yanardağ patlaması görünümüne soktu. Önce siyah dumanlar çıkan bölgede, daha sonra yer, büyük sarsıntılarla altüst oldu ve büyük bir paniğin yaşanmasına neden oldu. Tank, top, havan ve tüfek mermisiyle sarsılan kasaba şimdi "ölü şehir" görünumunde.

SHP ve ANAP'tan 'geçmiş olsun' ziyareti

KIRIKKALE, (Cumhuriyet) — Yahşihan kasabasındaki patlama olayı üzerine SHP iki heyet, ANAP da bir heyet halinde incelemelerde bulunarak vatandaşlara geçmiş olsun dediler. Patlamadan etkilenen vatandaşları teselli eden SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, "Büyük bir kaza atlattık" dedi.

Barış Can'ın başkanlığındaki ilk SHP heyeti, Yahşihan Belediye Başkanı Halil Çavdar'la olay yerinde incelemelerde bulundu. Daha sonra Genel Başkan İnönü, beraberinde Genel Başkan Yardımcıları Tevfik Çavdar, Yiğit Gülöksüz, Fikri Sağlar ve Ankara İl Başkanı Ertuğ-

(Arkası Sa. 8, Su. 2'de)

Notlar

Önce deprem sandık

KIRIKKALE/ANKARA, (Cumhuriyet) — Başkentte herkes öğle saatlerinde Dikmen'deki bir taşocağında meydana gelen "kaza" ile ilgiliydi. Ankara'nın il yöneticileri bunun oluşumu ve gelişimini izlerken, "Kırıkkale'de muhimmat deposunda patlama" haberi herkesi epeyce korkuttu. Çünkü, Kırıkkale askeri bakımdan önemli bir bölgeydi. Olayın duyulması üzerine herkesin gözü kulağı yazıydılardır Anadolu'nun göbeğinde çok sayıda beyliğe ve orduya konak yeri olan bu kasabaya çevrildi.

Maddi zararın ve paniğin en buyuk tesellisi ölü olmamasıydı. Ama şimdiye kadar bölgede benzeri yaşanmayan olayı gören ve duyanlar herhalde geçirdikleri bu şoku uzun yıllar unutamayacaklar.

İlk patlama o kadar şiddetliydi ki, 8 kilometre uzaklıktaki Kırıkkaleliler bile buyuk bir deprem meydana geldiğini sandılar. Bırakın Yahşihanlıları Kırıkkaleliler bile sokaklara döküldü.

Yahşihanlılar, patlamalarda tüfekten top mermisine kadar çok sayıda merminin üzerlerinde uçuşmasını adeta bir "hava bombardımanı"na maruz kalmışçasına dehşet içinde seyrettiler.

Yahşihan, tarihi bir kasaba. Kasabanın adını, ünlü Türk-Moğol İmparatoru Timurlenk'in komutanlarından biri koymuş. Türkiye'ye son yıllarda giren telsiz olayı Kızılırmak kıyısında, Karagüney Dağı eteğindeki bu küçük kasabaya yararlı oldu. Çünkü, ellerdeki halk bandı telsizler, patlamaların kısa surede çevreye haber verilmesini ve olay yerinden süratle uzaklaşılmasını sağladı.

Evet, Kırıkkaleliler ve Yahşihanlılar saat 15'lerde başlayan olayın geriliminden ancak saat 19.30'larda kurtulabiliyorlardı. Dağlara kaçan, Kırıkkale'ye sığınanlar ancak bugün kasabalarına dönebilecek. "Kimse ölmedi, herkes kurtuldu ya.." diyerek teselli buluyorlar.

MERMİ YAĞDI — Yahşihan'da patlamalarla birlikte çevreye mermiler de yağmaya başladı. İmha edilmek üzere açıkta bırakılan mermilerin patladığı kaydedilen yangında, 105 mm'lik top mermileri de Yahşihan'daki binalara ve yollara düştü.

YÜREK ACISI — Ankara Dikmen'deki taşocağında fazla patlayıcı kullanılması ile meydana geldiği ileri sürülen infilaktan sonra ocağın çevresine gelen işçilerin yakınları kurtarma çalışmalarını yaşlı gözlerle izlediler. (Fotoğraflar: a.a.)

ANKARA

Dikmen'de taşocağı infilak etti: 2 ölü

Dikmen'deki taşocağında fazla patlayıcı kullanılmasından meydana geldiği öne sürülen patlamada bir er ve bir küçük kız öldü.

Patlama nedeniyle çevredeki binalardan 10 kadarı oturulamaz hale geldi. Konya Yolu, caddeyi dolduran kaya parçaları nedeniyle bir süre trafiğe kapandı. Yoldan geçmekte olan araçlar tahrip oldu, yolcular yaralandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara'nın Dikmen semtinde özel şirketin işlettiği taşocaklarında gereğinden fazla patlayıcı madde kullanılması sonucu meydana gelen büyük patlamada biri er, biri çocuk 3 kişi yaşamını yitirirken, çevrede bulunan çok sayıda ev ile patlamadan yaklaşık 600 m. uzaktaki yolda seyreden birçok araç tahrip oldu. Savcılık olaya el koyarken taşocağı sahiplerinden Cemal Beğen, "Sadece 3.5 ton patlayıcı konuldu, ama lağımın (boşluğa) rastladığı için dışarıya taş attı" dedi.

Or-An Sitesi ile Konya yolu arasında Kepekli Boğazı denilen mevkide bulunan "Beğen Kollektif Şirketi"ne ait özel taşocağında dün saat 13.00'te meydana gelen patlama 3 can aldı. Aşırı miktarda teknik amonyum nitrat konulması nedeniyle meydana geldiği belirtilen patlamaya yaklaşık 600 metre uzaklıktaki Konya yolunda bozulan askeri kamyonu tamir için duran Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda askerlik görevini yapan 1965 Üsküdar doğumlu deniz eri Ahmet Tarakçı, başına isabet eden taşla yaşamını yitirdi. Meltem Özer adlı küçük çocuk da öldü.

Patlama nedeniyle yolda seyretmekte olan birçok araç tahrip olup, içindeki yolcu ve sürücüler yaralanırken, Konya yolunu dolduran kaya parçaları nedeniyle yol da bir süre trafiğe kapatıldı. Aynı biçimde çevredeki binalardan 10 kadarı oturulmaz hale gelirken, taşocağına ait araçlar, bi-

(Arkası Sa. 8, Su. 6'da)

Piyasadaki paranın eylülde 2 trilyona ulaşması bekleniyor

Seçim ekonomisi

Özal hukumeti, seçim tartışmalarının yoğunlaştığı bir ortamda para musluklarını iyice gevşeterek piyasayı rahatlatmayı amaçlıyor.

Seçim oncesi yatırımların bir parçası olarak çiftçiye buyuk miktarda peşin ödeme yapılacak.

Özal hukumeti işbaşına geldiği 30 aydan bu yana piyasaya 1 trilyon lira sürüldü. Para arzı yüzde 162 gibi yüksek bir artış gösterdi. Dış borç ödemeleri, Hazine'nin kısa vadeli nakit ihtiyacının artması, yurtdışından tatil için gelen işçilerin Türk Lirası'na yönelik talebinin yükselmesi, paranın kontrolunu güçleştiriyor.

Ara seçim ve bunun sonucunda oluşacak bir erken seçim olasılığını hesaplayan hukumet, varlığı tartışma götüren sıkı para politikasını tümüyle terk etmeye hazırlanıyor.

NECMİ ÇELİK'in haberi
8. Sayfada

Ekonomik zirve

Özal'ın katsayı sancısı

Ekonominin ilk 6 ayının masaya yatırıldığı zirvede, bayram sonunda patlayan emisyonun enflasyonu azdırma olasılığı üzerinde duruldu ve memur maaşlarında yapılacak duzenlemenin enflasyona etkisi tartışıldı. 4 saatlik toplantıdan sonra, zirve, pazartesi gunu yeniden toplanmak üzere dağıldı.

Katsayının 61'e çıkması surpriz olmamalı, ama yakacak yardımı 21 bin 500 lira yerine, 23 veya 24 bin lira olabilir. Kesin karar altı aylık sonuçların alınmasından sonra verilecek.

8. Sayfada

İHRACAT KÖR TOPAL GİDİYOR

11. Sayfada

İPOTEKLER PARAYA ÇEVRİLİYOR

Okumuş haraç mezat

İş Bankası, TÖBANK, Vakıflar Bankası ve Ziraat Bankası'na kredi borcu ve faiz olarak yaklaşık 61 milyar lira borcu olduğu belirtilen Okumuş Holding'in şirketlerine ciddi bir alıcı çıkmayınca, İş Bankası alacaklarını tahsil etmek üzere satış yoluna başvurdu.

ANKARA, (a.a.) — Okumuş Holding'in bankalara olan kredi borçları Takdir Komisyonu'na havale edildi. Holdingten en büyük alacaklı durumundaki İş Bankası, ipoteklerini paraya çevirme hazırlığında.

a.a. muhabirinin Türkiye İş Bankası yetkililerinden edindiği bilgiye göre, Okumuş Holding'in bankalardan sağladığı kredilere karşı edinilen ipotekler, holdinge bağlı şirketlerin el değiştir-

(Arkası Sa. 8, Su. 4'te)

İŞÇİLER 2 YILDIR ÜCRET ALAMIYORDU

Sungurlar iflas etti

Türkiye'nin ısı sanayiinde önde gelen şirketlerinden Sungurlar'ın imalat sanayii için iflas kararı verildi. Gruba bağlı diğer şirketler içinde 80 dolayında iflas davası halen sürüyor.

ŞENOL KONUKÇU

Kazan sanayiinde Türkiye'nin önde gelen firmalarından olan Sungurlar İmalat Sanayii A.Ş. iflas etti. 66 milyon lira işçi alacağını ödeyemediği için İstanbul 1. Asliye Ticaret Mahkemesi'nce iflasına karar verilen Sungur-

(Arkası Sa. 8, Su. 4'te)

Fellermaier ve Hansch'ın, Türkiye izlenimleri:

Gölgeli demokrasi

Özal tatmin etmedi: *Avrupa Parlamentosu üyesi Alman parlamenterler, demokratikleşme süreci konusunda Özal'ın yanıtlarından tatmin olmadıklarını, ancak buna rağmen Avrupa Parlamentosu'na Türkiye ile ilişkilere konan "blokajın kaldırılması" yönünde tavsiyede bulunacaklarını açıkladılar.*

Gölgeler: *1- DİSK gibi kitlesel davalar, 2- Sivillerin askeri mahkemelerde yargılanması, 3- Sendikal haklara getirilen kısıtlamalar, 4- İşkencenin sürmesi, 5- Siyasi yasaklar, 6- Eski siyasilere açılan davalar, 7- 141, 142 ve 163 maddelerin kaldırılmaması*

11. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Mozaik Gölgeli

ANKARA — "Türkiye, gelişkin bir durum yaşıyor. Bir taraftan 2-3 yıl öncesine kıyasla belirgin bir gelişme, daha geçmemiş bir sistem gözlenirken, diğer taraftan bu anomalinin çelişen

(Arkası Sa. 8, Su. 1'de)

Yeni sınav sistemi gelecek yıl uygulanacak

ÖSYS'de reform

1- *Birinci basamak sınavını kazanan öğrenci, üç yıl sureyle ikinci basamak sınavına girecek.*

2- *Teknik ve mesleki öğretmenlik programları, eğitim yüksekokulları, meslek yüksekokulları ve açıköğretim programlarına birinci basamak sınavı ile yerleştirme yapılacak.*

3- *Yükseköğretim programları, "fen ve mühendislik bilimleri", "iktisadi ve sosyal bilimler" ve "beşeri bilimler" olmak üzere üçe ayrılıyor. Öğrenciler sadece katılacakları programın sorularını yanıtlayacaklar.*

4- *Birinci basamak sınavı sonuçları, ikinci basamak sınavı sonuçlarını etkilemeyecek.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — YÖK Başkanı İhsan Doğramacı, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı sisteminde değişiklikler yapıldığını açıkladı. Bu değişikliklerle ilk olarak, birinci ve ikinci basamak sınavları olan "ÖSS" ve "ÖYS" birbirlerinden bağımsız iki sınav durumuna getirildi. Bu durumda, birinci basamak sınavını kazanan öğrenciler, ikinci basamak sınavını kazanamazlarsa, üç yıl süreyle doğrudan ikinci basamak sınavına girebilecekler. Bu uygulama, 1987'de başlatılacak, bu yıl yapılan sınav için söz konusu değişiklik geçerli olmayacak. Ayrıca, birinci basamak sınavları sonuçlarının belli bir ağırlıkla, ikinci basamak sınav sonuçlarına katılması uygulaması da kaldırıldı. Bu yöntemle, adayların dilediklerı fakülteye girmelerı olanağının büyük ölçüde sağlanacağı bildirildi.

ÖSYM sınav sisteminde yapılan ikinci değişiklikle de, birinci basamak sınavı, yalnızca, ikinci basamak sınavına girmek için seçme görevini yapmaktan çıkarıldı ve aynı zamanda bazı yükseköğretim programlarına yerleştirme işlemlerinde de kullanılacak duruma getirildi. Bundan böyle, teknik ve mesleki öğretmenlik programları, eğitim yüksekokulları, meslek yüksekо-

(Arkası Sa. 8, Su. 4'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Adam Kalmaz!..

Leninist terminolojide "tasfiyeci", "oportünist", "revizyonist" gibi suçlayıcı kavramlar vardır.

Türkiye'de sosyalist parti kurmak isteyenleri bu terminolojiyle tanımlamaya kalkarsanız suçlanmayacak insan kalmaz. Bu kavramlar aracılığı ile TİP'i, kurucularını ve daha sonraki yöneticilerini de aynı kavramlar aracılığı ile suçlayabilirsiniz.

(Arkası Sa. 8, Su. 1'de)

GAP olayı

İnönü: *Bu proje arka arkaya gelen iktidar ve muhalefetlerin benimsemesi halinde başarıya ulaşır.*

Özal: *Karakaya Barajı'nda bana, eski defterde Suleyman Bey'in imzası var diye, yeni defter getirdiler. Ben imzalamadım. Bu bir devamdır.* 8. Sayfada

türk Barajı'nın yüksekliği 179 metre, göl sahası ise 817 kilometre büyüklüğe ulaşacak. Barajın göl alanı hacim açısından Van Gölü'nden sonra ikinci sırayı alacak.

Atatürk Barajı Hidroelektrik Santralı'ndan üretilecek elektrik miktarı, Türkiye'de tüketilen toplam elektrik enerjisinin beşte birinden fazla olacak. Her biri 300 megavat gücünde 8 üniteden oluşacak baraj hidroelektrik santralının birinci ünitesi 1991 yılında, son ünitesi ise 1993 yılında tamamlanacak. Atatürk Barajı'nda 1988 yılı sonunda su tutulmaya başlanacak.

Daha önce eski Başbakan Süleyman Demirel'in baraj alanlarını gezdiği sırada orada bulunan bazı çalışanlar, **"Demirel geldiği sırada buralar daha kalabalıktı, üstelik bu kadar resmi görevli de yoktu"** dediler.

Tören sırasında Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Hareket Timinin aralarında bulunduğu çok sayıdaki güvenlik görevlisinin çevrede önlem aldığı gözlendi. Başbakan Özal ve beraberindekiler, öğle yemeğini Atatürk Barajı sosyal tesislerinde yediler.

Daha sonra Atatürk Barajı'ndan helikopterle Urfa Tüneli'ne geçen Özal'a brifing verildi. Özal, brifing sırasında tünel kazısının kendilerinin iktidara gelişinden sonra hızlandığını belirterek, **"Biz mukaveleyi feshedip müteahhidi değiştirdiğimizde bir gazetemiz bizi eleştirdi. Karşı çıktı. Ama şimdi memleket zarar etmiyor. Yeni bir ihale sistemi düşünüyoruz. Dolar baz alınabilir. Ama Danıştay iptal kararımızı reddeder. Ama biz mesuliyeti üzerimize alırız"** dedi. DSİ Müdürü Enacar brifing verirken, bir gazeteci **"tünelin tamamlanmasından sonra sulama kanallarının tahliye suyunun nereye gideceğini"** sordu. Enacar, **"Suriye talep ederse, onlara veririz. Yoksa havalarda buharlaştırırız veya yeraltı suyuna veririz"** yanıtını verince Özal da, **"Kuyular açıp dibe bırakalım. Onlar Fırat Nehri'ne döner"** dedi.

Başbakan ve bakanlar, daha sonra Urfa Tüneli'ni gezerek açılan 26.5 kilometrelik bölümü incelediler. Buradan Diyarbakır'a geçen Özal, belediye sarayının temelini attı ve Petek otobüsüyle şehir turu yaptı.

İspanya 'değişim'i onayladı

NİLGÜN CERRAHOĞLU *24 haziran*

MADRİD — Diğer siyasi seçeneklerin sönüklüğü, İspanyolları bir kez daha sosyalistleri seçmeye itti. **Felipe Gonzalez**'in karizması ve İspanyol seçmeninin genel olarak sosyalistlerin uyguladığı **"değişim"** politikasından duyduğu memnuniyet bu seçimde rol oynadı.

Böylece Batı Avrupa'da ilk kez bir sosyalist parti 4 yıllık bir iktidardan sonra salt çoğunluğu aldı. Bunun çoşkusu, seçim gecesi Madrid'in **"Ankara Palas"**'ı, **"Palace"** otelinde basın toplantısı yapan Felipe Gonzalez'in yüzünde açıkça okunuyordu. 75 yıllık otelin kubbeli salonlarından birinde basın mensupları ile karşılaşan Gonzalez, zafer haberini alır almaz yaptığı açıklamada, **"Demokrasimiz bir adım daha ilerlemiştir. Bundan böyle İspanya, geleceği ile boy ölçüşecektir. Bu boy ölçüşme AET'ye tam uyum, ekonomik büyüme, iş olanaklarının yaratılması, teknolojik ilerleme ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması gibi konuları içermektedir"** diyordu.

Gerçekten de 1982 seçimleriyle karşılaştırıldığında, oy dağılımının gösterdiği istikrar pek çok siyasi gözlemciye göre demokrasinin bu ülkede giderek yerleştiğini ve seçmenlerin siyasi seçenekleri hakkında oturmuş fikirleri olduğunu göstermekteydi. Oyların bölgesel dağılımı ele alındığında, oy dağılımı pek çok bölgede bir önceki seçimlere göre hemen hiç değişmemişti. Ulusal düzeyde ise gerçi sosyalistler 1982 seçimlerine göre 18 milletvekili kaybettiler ama, bir anlamda **"oy milyoneri"** olmaları, bu gerilemeye rağmen yine de mutlak çoğunluğu almalarını engellemedi. Büyük bir olasılıkla bu gerileme, NATO üyeliği konusunda alınan virajın ve işsizlikle etkin mücadele edememenin doğal sonucuydu. Sosyalistlerin kaybettiği 1 milyon 300 bin oy, genellikle 1982'ye göre yüzde 8 oranında yüksek olan katılma oranının düşüklüğünden kaynaklandı. Sosyalistlerin icraatından memnun olmayan seçmenler bu seçimde oy kullanmamayı yeğledi.

Sonuçta siyasal panoramada büyük bir değişiklik olmadı. Ve sosyalistlere karşı **"cephe"** oluşturan sağdaki **"Halkçı Birlik"** koalisyonu 1982'deki sonuçlara çok benzer bir sonuç elde ederek ana muhalefet partisi olarak kaldı ve mecliste sadece bir sandalyesini yitirdi. Bu durum açıkça İspanya'da sosyolojik olarak sağın **Fraga** gibi **"geçmişten gelen"** bir liderle, belli bir tavanın ötesine gidemeyeceğini ortaya koymaktaydı.

Bu seçimlerde sosyalistlerin **"Halkçı Birlik"**'in oluşturduğu iki partili sistemi kırmaya yönelik yeni bir

gelişme ortaya çıktı: O da ülkenin üçüncü siyasi gücü haline gelen **Suarez'**in partisi idi. 1982 seçimlerinden az önce kurduğu, mecliste 2 sandalyesi bulunan bir **"mini parti"** ile yola çıkan Suarez, meclisteki temsil gücünü yaklaşık on misline çıkararak bu kez 19 sandalye aldı. Seçim sonuçları açıklanır açıklanmaz, basın mensuplarına **"1990'da Başbakanlık Sarayı'nda olacağım"** diyen demokrasiye geçiş döneminin eski başbakanı Suarez, sosyalistleri protesto oylarının küçük bir kısmını toplamakla beraber esas 1977-82 yıllarında işbaşında olan ve sonradan dağılan merkezdeki **"Demokratik Merkez Birliği"** partisinin oylarını aldı.

İlginç bir gelişme de, Bask ve Katalonya bölgelerindeki yerel partilerin sağladıkları zaferdi. Bask ülkesinin bağımsızlığından yana olan ve ETA terörünü destekleyen **"Herri Batasuna"**, iki katından çok bir ilerleme kaydederek meclisteki 5 sandalyeye sahip çıktı. Bu, bölgedeki ayrılıkçı ve özerklikten yana istemlerin ne denli güçlü olduğunu simgelemekteydi.

Katalonya yöresinde de benzeri bir gelişme görüldü ve liberal dağılımlı ve yerel nitelikli Birlik Partisi (CİU) oylarını yaklaşık iki misli arttırarak meclisteki sandalye sayısını 18'e çıkarttı.

Piyale MADRA

Akşamları sokağa çıkmıyor, içki içmiyor, müzik dinlemiyor ve denize girmiyorlar

Bodrumlu, Bodrum'dan sıkılıyor

HANDAN ŞENKÖKEN *26 haziran*

BODRUM — Bir yalancı cennet, bir başka dünya Bodrum. Parfüm kokusunun midye tava kokusuna karıştığı o renkli gecelerin tüm delişmenliğini yaşayan Bodrum sokaklarının gerisinde bir başka insanlar var.

Mor begonyaların, sardunyaların, sarmaşıkların sardığı beyaz badanalı evlerin önlerinde bir serinlik çarpıyor yüzünüze. Kapı önlerine kilimlerini serenler, bahçelerini sulayanlar, ellerinde taze sütleriyle eve dönenler... **"Gülfatma"**ların ve **"ipek karanfil"**lerin içinde, ocağında tıkırdayan akşam yemeğiyle kocalarını, oğullarını, çocuklarını bekleyen kadınlar...

Bodrum'un sözde bohem havası, yerli, yabancı turistler, restoranların pahalılığı, denizin kirliliği pek ilgilendirmiyor onları. Aşağıdaki kalabalıkla hiç ilgileri yok çünkü. Akşamları sokağa çıkmıyorlar. Birçoğu **"kapının önüne oturuyor, kapının önünden içeri giriyor"** gün boyu.

Yaşlıca bir adam, kaldırımın küçücük bir köşesine özenle yerleştirdiği kekik, adaçayı, defne, ıhlamur ve bergamut dolu torbalarını; kumla, çok küçük deniz kabuklarıyla süslenmiş hediyelik vazolarını yavaş yavaş topluyor kalabalığın arasından.

Hamide Çakır, kapısının önünde pazardan dönen komşusuyla konuşarak kocasının yolunu gözlüyor. Emekli gardiyan kocasına katkıda bulunmak için gelinlik kızıyla kâğıttan mukavvalar yapmayı sürdürmeyi düşünüyor bir an. Sonra fabrikaların fiyatları düşürdüğünü anımsıyor. Yüzü hüzünle bulutlanıyor. Komşusunun, **"İşler nasıl gidiyor"** sorusunu dalgınlığından sıyrılmaya çalışarak yanıtlıyor:

— **Biliyorsun, iki üç tane ot satan var, herkesin kazancı ayrı oluyor. Yerlisi olsak turistlerin gelmesi bizi etkiler. Şöyle bir pansiyon yapsak evimizi. Belli bir gelirimiz olsa... Ne diyeyim işte, anca kendimizi idare edebiliyoruz.**

Bodrum'un gün geçtikçe değişmesi, iş alanlarının çoğalması, turistik açıdan gelişmesi Bodrum sakinlerini mutlu ediyor. Kasaba **"gözde"** olunca, birçoğuna **"ekmek kapısı"** açılıyor. Kocalar ve oğullar **"gündelikçi"** olarak ne iş bulurlarsa çalışıyorlar ve üç beş kuruş kazanıyorlar. Bu yüzden Bodrum'un yoğun ilgi çekmesi ve kalabalıklaşması, **"Genişleyince daha iyi oldu"** görüşünü yaygınlaştırıyor arka sokaklarında yaşayanlarda.

Gökyüzünde yaz bulutları. Güneş, bulutları delip bize vuruyor. Bodrum konuklarının çoğunluğu öğleye kadar ortalıkta görünmüyor. Az da olsa bir bölümü deniz ve güneşten yararlanma umudu içinde.

Bodrum'un köylerinde martıların uçuştuğu, lacivert denizin mavinin çeşitlenmesini sunduğu koylarda balıkçılık ve teknecilik yapıyordu **Nazmiye Seren'**in babası. Şimdilerde oğlu sürdürüyor bu uğraşı. Guletler, tekneler, yelkenler, Bodrum yapısı direkler durgun koylarda köy sakinlerinin gençleri için ekmek kapısı.

Sonradan edindiği bir ciple köylere turist taşıyor **Hasan Seren.** Kışın ara sıra balıkçılık yapıyor. Geliri zor yetişiyor ailesine. 14 yaşındaki **Nazmiye,** babası-

nın ne kadar kazandığını bilmiyor, onu pek ilgilendirmiyor ama güçlükle geçindiklerini saklamıyor. Doğma büyüme Bodrumlu Nazmiye. Gözleri ışıl ışıl. Sormadan, hemen Bodrum'un çok değiştiğini anlatmaya başlıyor.

— Artık eskisi gibi değil Bodrum. Çok kalabalık. Eskiden çok güzeldi, sakindi.

— Okuyor musun, çalışıyor musun?

— Bir tanıdık emlakçide çalışmama izin verdi babam. Orada çalışıyorum.

— Ne kadar aylık alıyorsun?

— 30 bin lira.

— Buralarda denize giren, aşağıya gidip eğlenen çok az. Sen giriyor musun denize?

— Tabii, biz genellikle denize gideriz. Gümbet'e, Bardakçı Koyu'na. Garajın orası vardı eskiden. Bodrum'un içinde bir tek oradan denize girerdik. Şimdi rezaletleşti, çok kötü yaptılar orasını da.

Nazmiye, denizden başka bir yerlere gidemiyor. Babası ve ağabeyi dükkânlarda, otellerde çalışmasına izin vermiyorlar. Bunun nedenini bilmiyor genç kız. Aşağıdaki kalabalık gizemli bir tutkuyla çekiyor onu. işten çıktıktan sonra biraz gezebilse çarşıda, limanda.

KOCASI HASTALANINCA...

Dar, bembeyaz, evleri ak badanalı, bahçeleri eflatun çiçekli, alacalı bulacalı sardunyalı, zakkumlu sokaklarda bir yığın lokantalar, butikler, hamburgerciler, bakkallar, büfeler, hediyelik eşya satan tezgâhlar... Duvarların ardında, avlularda iplere asılı renk renk, boy boy çarşaflar, yastık kılıfları...

Bu çamaşırları mis gibi ve temize dönüştürebilmek için emek verenden birisi de 66 yaşındaki **Hüsniye Gündoğan.** O da kalabalığa inmeyen, kapının önünde oturup, kapının önünden içeri girenlerden. Ama üç yıldır kocası hasta. Bu yüzden hem kendisine hem de ona bakıyor. **"İki kişiyim, kalabalığım yok şükür"** diyor.

— Ne kadar kazanıyorsunuz çamaşırdan, temizlikten?

Dişsiz ağzıyla gülümsüyor.

— Ehhh, Allah ne verirse...

Türkbükü'nden göçeli çok olmuş. Eskiden kocası fırıncıymış. Mandalin budamaya gidermiş, bahçe sularmış. Artık **"O iş yapamıyor gayri, Hüsniye Gündoğan işe gidip duruyor."**

Otellere, pansiyonlara temizliğe, çamaşıra gidiyor.

— Kolay iş bulabiliyor musunuz?

— İş çok... Bugün gittim çamaşıra, üç bin lira aldım, öyle idare ediyoruz işte...

Hüsniye Göndoğan için Bodrum **"şimdi daha iyi."** Çünkü eskiden Milas'a ya da başka yerlere tütüne, pamuğa, mandalin budamaya gidiliyormuş. Bugün aşağıya indiğinde hemen iş bulabiliyor.

Bir yer satmış, 100 bin lirasını almış, harcamış, gerisini bankaya yatırmış. Tapu olmadığından 500 bin lirayla yetinmek zorunda kalmış. Bu paranın faizi ve yaptığı gündelik işlerle yaşama uğraşı veriyor kocasıyla.

Kolay para kazanıldığı için bugünkü Bodrum'u seven **Hüsniye Gündoğan** kalabalıktan hoşlanmıyor.

— Gündüz kalabalık kaynayıp duruyor böyle. Sağa sola çarpıyor insanlar yürürken. Arabalardan geçemezsin yolda.

— Ya deniz? Eskiden denize girer miydiniz?

— Denize hiç girmem. Katiyen... Hiçbir zaman da canım istemedi.

Hüsniye Gündoğan üstünde yılların yorgunluğu, uğultulu yaz kasabasından uzaklaşıp, elindeki pazar torbasıyla yavaş yavaş evine doğru yürümeye başlıyor.

Bodrum'da iş tutmaya gelenlerin çoğunluğu mesleklerinin dışında işler buluyor. Kasaba halkının erkekleri de bu kargaşada çok çeşitli uğraşlar ediniyorlar.

Akşamları Bodrum'un arka sokakları biraz umutsuz, biraz bıkkın ve dingin. Yaşlı bir kadın kapısının önüne serdiği küçücük kilimin üstünde yün eğiriyor. Komşusundan gelen **Aysel Atilla,** küçük gelinine yemeğe bakıp bakmadığını soruyor. Yaşlı anası **Nazlı,** köyden yeni gelmiş, gelen geçene bakıyor bahçe kapısını arkasından 47 yaşındaki **Aysel Atilla,** çocukluğundan bu yana hasta olduğunu söylemesine karşın dinç gösteriyor. İki oğlu, gelinleri ve torunlarıyla oturuyor bu evde.

— İşimiz kendimizin değil, işçi olarak çalışıyoruz.

— Eşiniz nerede çalışıyor?

— Benzincide. Daha önce kamyonlarda şoför olarak, daha sonra da el arabalarında çalışıyordu. Arabalar yaşlanınca benzincide çalışmaya başladı.

— Ne kadar kazanıyor eşiniz, yetiyor mu aldığı para size?

— Fazla farkında değilim ama 70-80 bin falan alıyor.

— Yetiyor mu?

— İşte azıcık. Anca bizi idare ediyor.

— Kaç kişi var ailenizde?

— Çocukları saymazsak altı kişiyiz.

— Oğullarınız ne iş yapıyor?

— Ne bulurlarsa. Orda burda çalışıyorlar.

— Bodrum'un kalabalıklaşması, değişmesi, daha da büyümesi sizi nasıl etkiledi?

— Kalabalık olunca, genişleyince yani daha iyi oldu. Evvelden böyle değildi.

Büyük gelin söze karışıyor burada:

— İş daha fazlalaştı. Sen inşaat yapıyorsun. Onu çalıştır, bunu çalıştır diyorsun. Bizimkilere de iş çıkıyor.

Küçük geline yönelerek, eşinin ne iş yaptığını soruyoruz. Anne **Aysel Atilla** ondan önce yanıtlıyor:

— İnşaatlarda, orda burda çalışıyor oğullarım.

Gelinlerin kucaklarında bebekler, ortalıkta daha büyükleri dolaşıyor.

— Siz çalışmayı düşünmediniz mi?

Anne Ayşe Atilla karışıyor söze:

— Çalışmıyorlar. Okumamışlar. Zaten nerede çalışacaklar? Şimdi birini işe göndersem onun çocuğu var, bunun çocuğu var.

İki katlı beyaz evin bahçesinde oturuyoruz. Küçük gelin son anda kokuyu fark ederek yemeğin yanmasını önlüyor.

— Çok yerli-yabancı turistler geliyor Bodrum'a. Size değişik geliyor mu, nasıl buluyorsunuz bu insanları?

Yine Anne Aysel Atilla durumlarından yakınmaya özen göstererek içtenlikle gülümsüyor:

— Bizim erkeklerimiz çok çıkarmaz. Yalanı yok. Turistler gelecek, göreceksiniz. Ne işin var göreceksin? Anca komşuya gidiyoruz işte, gördünüz.

— Peki ya kocalarınız? Kalabalıktan yakınmıyorlar mı?

— Yok onlar yakınmazlar.

BİZ FAZLA GEZMEYİZ

Birden aklına gelmişcesine gelinlerine dönerek, bir

YOL KESEN IRMAK
H. Veldet Velidedeoğlu

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
— Hazırlık Kursları 1986-87 (ÖSS-ÖYS) 25 Ağustos 1986 - 31 Mayıs 1987
— Bütünleme Yaz Kursları 3 Temmuz - 27 Ağustos
Merkez: 528 64 37 Şube: 522 75 74

63. Yıl: Sayı: 22212 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 27 Haziran 1986 Cuma

Uyuşturucu kaçakçılığı, ırza geçme, sahtecilik ve zimmet suçlarına örtülü af

Adi suçlara ceza indirimi

UĞUR MUMCU

ANKARA — Prof. Dr. Sulhi Dönmezer başkanlığındaki bir komisyonca hazırlanan yeni Ceza Yasası'nda siyasal nitelikli suçların cezaları arttırılırken uyuşturucu madde kaçakçılığı, hayasızca yayın, kadın kaçırma, ırza geçme, zina suçları ile sahtecilik ve zimmet suçunun cezalarında indirimler yapılıyor. Hazırlanan yeni yasanın yürürlüğe konması ile birlikte bu suçlardan yargılananlar ve mahkûm olanlar, Ceza Yasası'nın 2. maddesinde yazılı "sonradan çıkan lehteki kanunun tatbik ve infazı" kuralı gereğince bu indirimlerden yararlanacaklar.

Yeni yasa bu özelliği ile cezalardan indirim sağlayacağı için "özel af" niteliği taşıyor.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı suçlarında "uyuşturucu madde" sayılacak maddelerin Bakanlar Kurulu'nca "tespit ve ilân" edileceği kuralı getiriliyor. Bugünkü yasada bulunmayan bu kural gereğince, Bakanlar Kurulu'nca "uyuşturucu madde" kapsamında görülmeyen uyuşturucular ile ilgili soruşturmalar durdurulacak, bu maddeler gereğince mahkûm olup da cezaevinde bulunanlar varsa salıverilecekler.

Taslakta uyuşturucu madde "imal ve ithal" etmenin cezası "10 yıldan 20 yıla kadar" hapis olarak öngörülüyor. Yürürlükteki yasanın 403. maddesinde eroin, kokain, morfin, baz morfin veya esrar kaçakçılığının cezası müebbet hapis, bu maddeler dışında kalan uyuşturucu kaçakçılığı ise 10 yıldan az olmamak üzere hapis, 3 yıldan 5 yıla kadar da sürgün olarak belirleniyor.

Yukarıda sayılı maddeleri satanlar, satın alanlar veya bulunduranların cezaları 6 yıldan 10 yı-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

Partilerden tepki yağıyor

SHP: *Taslak, halka saygısızlıkların en büyüğüdür.*

DYP: *Milli iradeyi sargılama yolu sürekli açık tutuluyor.*

HDP: *Fikir hürriyetinin baskı altına alınması hoş karşılanamaz.*

DSP: *Olağanüstü rejim sürekliliştirilmek isteniyor.* 8. Sayfada

Türkiye'nin Avrupa Parlamentosu'nda diplomatik başarısı

Ermeni raporu reddedildi

Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nda karar, 19'a karşı 20 oyla alındı. 1915 tehcir olaylarını "soykırım" olarak niteliyen raporun reddedilmesi, Ankara'yı uluslararası planda hukuki açıdan "ferahlattı". Başarının kazanılmasındaki etken, Hollandalı ve Alman sosyalistlerin oylamaya katılmamaları oldu.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Türkiye, son aylarda Batı Avrupa cephesinde kazandığı diplomatik başarılara yeni bir halka daha ekledi ve Ankara için önemli bir "baş ağrısı" oluşturan "Ermeni raporu" Avrupa Parlamentosu'nda reddedildi. Böylelikle, 1915 tehcir olaylarını bir "soykırım" olarak niteleyen belgenin ilk kez uluslararası bir kuruluşta "meşruluk kazanma" olasılığı saf dışı edildi.

Dünkü gelişmeler, şu tür bir seyir izledi:

Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun öğleden sonraki oturumuna ilk gündem maddesi olarak, Belçikalı milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan ve 1915 olaylarını bir "soykırım" olarak niteleyen "Ermeni raporu" geldi. Bilindiği gibi söz konusu rapor, bu "soykırımın" hem Ankara hem de AET başkentleri tarafından resmen tanınmasını talep ediyor, Türkiye'nin dünya Ermeni cemaatine karşı "moral bir yükümlülük" taşıdığını vurguluyordu.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Protesto hazırlığı

Atina'nın iddiası: Türk jetleri ihlal etti

Yunan Hükümet Sözcüsü Kurtis, "İlk Hedef'86" tatbikatı sırasında Türk savaş uçaklarının Yunan hava sahasını 14 kez, Atina FIR hattını (1-60) 24 kez ihlal ettiğini öne sürdü ve Ankara'yı protesto edeceklerini açıkladı.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunan hükümeti, Türk savaş uçaklarının, "İlk Hedef'86" tatbikatı sırasında Yunan hava sahasını, Atina FIR hattını, defalarca ... ihlal ettikleri gerekçesiyle Ankara'yı protesto edeceğini açıkladı.

Hükümet sözcüsü Andonis Kurtis ... olağan basın toplantısında, "Türk savaş uçakları Ege'de yapılan İlk Hedef'86 tatbikatında ulusal hava sahamızı ve Atina FIR hattını defalarca ihlal ve tecavüz etmişlerdir. Yunan hükümeti, Türkiye'yi bu ne-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Ege'nin sıcak suları *Türk Silahlı Kuvvetleri'nin planlı tatbikatlarından olan "İlk Hedef'86"nın uluslararası sulardaki hakiki mermilerle yapılacak olan bölümü bugün başlıyor. "Zeus'86" adıyla Yunanistan'ın da aynı bölgede silahlı tatbikata girişmesi, Türk - Yunan ilişkilerini birkez daha kritik döneme getirdi. "İlk Hedef'86" tatbikatının bugünkü bölümünü, dün akşam üzeri Macaristan'dan dönerek doğruca İzmir'e inen Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Turgut Özal, Genelkurmay Başkanı Necdet Üruğ ve kuvvet komutanları da izleyecek. "İlk Hedef-86"yı izleyen Cumhuriyet Ege Bürosu'ndan Nüvit Tokdemir NATO gözlemcisinin de bir bölümünü izleyeceği "İlk Hedef'86" tatbikatının başarı ile sürdüğünü bildirdi. Ege'nin uluslararası* (Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Papandreu'dan şantaj

Papandreu: *Türk-Yunan çatışmasında AET ve NATO'da hiçbir şey ayakta kalamaz. İlk kez Kıbrıs ve Türk-Yunan ilişkilerini AET zirvesine götürüyoruz.*

AET'de şikâyet: *Yunanistan Başbakanı, AET doruk toplantısına katılan üye ülkelerin temsilcilerinden Türkiye'ye baskı yapmalarını istedi.*

Dışişleri: *Papandreu, Türkiye politikasını 'Türk tehdidi' iddiası üzerine kurmuştur. Ege'de gerilimi bilinçli olarak yükseltmektedir.*

LAHEY/ANKARA (Cumhuriyet) — Türkiye ile Yunanistan arasındaki gerilim, son günlerde hızla artarken AET doruk toplantısı için gittiği Hollanda'nın başkenti Lahey'de gazetecilerle konuşan Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, "Bir Türk-Yunan çatışmasında AET ve NATO'dan hiçbir şey ayakta kalmaz" dedi. Ankara ise, 12 haziranda başlayan ve Ege'de sürmekte olan "İlk Hedef'86" tatbikatına karşılık Yunanistan'ın "Zeus'86" tatbikatını başlatmasını, Papandreu'nun gerilimi yüksek tutma politikasının yeni bir uzantısı olarak değerlendirdi. Bu arada Yunanistan Başbakanı Papandreu, Lahey'deki AET doruk toplantısı öncesinde üye ülkelerin temsilcilerine iki ayrı metin dağıtarak, Yunanistan ile Rum yönetimini desteklemelerini ve Türkiye'ye baskı yapmalarını istedi.

Haluk Bakır'ın Lahey'den bildirdiğine göre Papandreu, Lahey Havaalanı'nda gazetecilere, Türk-Yunan çatışmasının sonuçlarından söz ettikten sonra "Yunanistan, ilk kez Kıbrıs ve Türk-Yunan ilişkilerini bir AET zirvesine götürmektedir" dedi. Yunan Başbakanı, daha son-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Sigortacı - bankacı kavgasına dönüştü

Özel emeklilikte işler iyice karışık

Hazine Müsteşarlığı'nın "ikinci emeklilik sigortası" olarak bilinen sigorta uygulamasının yasal olmadığına ilişkin görüş bildirmesinden sonra sigorta şirketlerinin temsilcileri bankaları konuyu alevlendirmekle suçladılar ve Hazine'nin yazısını talihsizlik olarak nitelediler.

Sigortacılar arasında tek farklı ses olan Sabancı Holding'in sigorta şirketlerinin temsilcisi Ali Gümeç ise ikinci emekliliği "bankerlik" olarak suçladı ve halkı yatırdığı paraları geri çekmeye çağırdı. Sigorta Murakabe Kurulu ise Hazine'nin görüşüne karşı çıkıyor.

Ekonomi Servisi — Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na "ikinci emeklilik sigortası" olarak bilinen sigorta uygulamasının yasal olmadığına ilişkin görüş belirtmesinden sonra, yeniden gündeme gelen tartışmalar, yeni bir boyut kazandı. Hazine'nin yazısını "talihsizlik" olarak nitelendiren bazı sigortacılar, Yeni Sigorta Yasası tasarısının uzun vadede bankaları "sigorta acenteliği"nden men edeceğini hatırlatarak, konuyu "bankaların alevlendirdiği"ni ileri sürerken, diğerleri "yeni bir bankerlik olayı"nın gündeme getirilmek istendiğini savundular.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşar Yardımcısı Yener Dinçmen'in hazırlayıp, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na sunduğu görüş yazısında "özel emeklilik" uygulamasının yasaya aykırı olduğunu ileri sürmesi üzerine konu kamuoyunda yeniden gündeme gelirken, sigortacılık sektöründe "kaotik, kaotik değil" tartışması başladı. Hazine'nin yazısı için "fevkalade yanlış" diyen PTA Sigorta Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Ergun Turker, "Bir yandan acenteliği profesyonelleştiriyoruz, öte yandan bankaların acentelik yapmalarını yasaklayan maddeden bulunduğunu hatırlatarak, "Hazine'nin görüşünü destekleyenlerin yanında büyük bankaların bulunduğunu görünce kuşkulanıyor insan" şeklinde konuştu.

Geleceğin sigortasının uygulamasını yapmakta olan Şark Sigorta Genel Müdür Yardımcısı Melih Gezer de, "bu muhabaşanın çıkarılması kasıtlıdır" diyerek, tartışmada bankaların da taraf olabileceğini ifade etti. Gezer, "sigorta endüstrisi için çok talihsiz" şeklinde nitelendirdiği tartışmaların, "sigorta şirketlerinden alınan bilgilerle

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Hayat sigortasından ikinci emekliliğe

Ekonomi Servisi — Sigorta sektörünün en eski dalı olan hayat sigortasının Türkiye'deki tarihi de sektörün ilk yıllarına dayanıyor. Ancak, "ikinci emeklilik", "geleceğin sigortası" gibi isimlerle pazarlanmaya başlaması, başlıca Turgut Özal'ın 1984 yılında, "SSK, Bağkur gibi kurum-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

BUDAPEŞTE'den YALÇIN DOĞAN

Müzik Uzakta Kaldı...

BUDAPEŞTE-ANKARA — ... fasında bir fes. Fesin tam ortasında ay yıldız. Budapeşte'nin en lüks gece kulüplerinden birindeyiz. Sahnede "bir şov" sürüyor.

Fesli adam bir süre sonra dört kadını birden aynı anda sahneye getiriyor. Daha doğrusu "sahneye iple

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

YENİ KRAL MARADONA — Futbolun yeni kralı Diego Maradona, kendisine "olağanüstü" denilmesine karşı çıkıyor ve "Olağanüstü olan ben değilim, Raquel Welch" diyor.

Futbolun kralı değişti

Arjantin'i tek başına finale taşıyan kısa boylu dev futbolcu Maradona, artık tartışmasız dünyanın en büyük futbolcusu. Tüm otoriteler Maradona'nın Pele'nin tahtına oturmaya hak kazandığında birleşiyorlar.

Spor Servisi — Güney Amerika, çelişkilerle dolu ülkelerin yükseldiği topraklar. Uçsuz bucaksız ormanların, uygarlığa yabancı insanların, yüzlerce kilometre karelik pampaların, sıradağların, gökdelenlerin arasına sıkışmış gecekondularla, Rolls Roy-

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

MARADONA: BOĞA GİBİYİM Spor'da

Şantaj Politikası...

Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun Türkiye'ye karşı uyguladığı Batıya dönük şantaj politikasında herhangi bir değişiklik yoktur. Sözde "Türk tehdidi"ni öne sürerek Batılı forumlarda ülkemizi tecrit edebilmek için elinden geleni yapmaya çabalıyor.

AET doruğuna katılmak üzere dün Lahey'e giden Papandreu, uçaktan iner inmez daha ayağının tozuyla bir demeç vererek, "Bir Türk-Yunan savaşı çıkarsa ne AET ne NATO kalır" demiştir.

Papandreu'nun "savaş"tan söz ederek sergilemiş olduğu mantık hayli ilginçtir.

İki müttefik ve komşu ülke arasında savaş neden çıksın?

Savaşları önlemenin yolu, sorunları barışçı yöntemlerle kalıcı ve hakça çözümlere ulaştırmaktan geçer. Türkiye ile Yunanistan ara-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

HASAN CEMAL

İkinci uzatma gündemde

Emlak Vergisi'ne ek süre yetmedi

Belediyelere bırakılan Emlak Vergisi'nde 1 aylık ek süre de yeterli olmadı. Sadece İstanbul'da 15 ilçe belediyesi, 2 milyon 127 bin mükelleften 1 milyon 50 bin mükellefin beyannamesini toplayabildi.

ŞENOL KÖRÜKÇÜ'nün haberi 10. Sayfada

İlyas Tüfekçi G.Saray'da

Fenerbahçeli milli futbolcu, F. Alman 1. lig takımı Shalke 04'e gidiyorum diyerek sözleşmesini 330 bin mark (yaklaşık 103 milyon lira) vererek feshetti ve daha sonra Galatasaray ile on anlaşma yaptı.

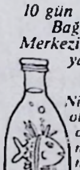
Spor'da

- *Reagan'ın Kongre'de zaferi.*
- *Tito'nun eşi toplantıya alınmadı.* 3. sayfada
- *Yargıtay Kapıkule kararını eksik soruşturma nedeniyle bozdu.*
- *Cezaevlerinde baskı var.* 6. sayfada
- *SHP'nin ara seçim atağı.*
- *Emniyette önemli atamalar bekleniyor.* 7. sayfada
- *İhracat kabuk değiştirecek.* 9. sayfada

Alkolikler Arasında

Erhan Akyıldız

10 gün Bakırköy'de Alkol Bağımlıları Tedavi Merkezi'nde kaldı. Gördü, yaşadı, yazdı.

Niçin alkolün tutsağı oluyorlar? Çevre mi, olaylar mı, kişilik zaafı mı? Kurtulmak için neleri göze alıyorlar?

Başkomiser Atilla Can ile Cezaevi Müdürü Mehmet Çakmak'ın artık tek uğraşları alkolü öldürmek...

Pazar günü Cumhuriyet'te

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Ceza Siyaseti...

Adalet Bakanlığı'nca Ceza Hukuku Profesörü Sayın Sulhi Dönmezer başkanlığındaki komisyona hazırlatılan yeni ceza yasası, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile cinsel suçlara, sahteciliğe ve müstehcen yayınlara ceza indirimleri getirmektedir.

Hayırlı ve uğurlu olsun!

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

25 bin lira maaşlı zabıt kâtibi bakanlığı dava etti

Memurun asgari ücret mücadelesi

Ankara Adliyesi'nde 25 bin lira aylıkla görev yapan zabıt kâtibi İlhan Kaya, asgari ücretin 41.400 lira olduğunu belirterek, aradaki 16 bin liralık farkın ödenmesi için Adalet Bakanlığı'na dava açtı.

Zabıt kâtibinin avukatı, Devlet Memurları Yasası'nın ilgili maddesinin anayasaya aykırı olduğunu belirterek konunun Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesini talep etti.

HASAN UYSAL

ANKARA — Asgari ücretin altında maaş alan 300-350 bin dolaylarındaki memura, Adalet Bakanlığı olumsuz yanıt vererek, söz konusu maaşı, ücret kavramına, adalet ve sosyal ilkelere uygun bulduğunu bildirdi. Aylıkları ile asgari ücret arasındaki farkın giderilmesi için son olarak 200 PTT dağıtıcısının PTT Genel Müdürlüğü'ne başvurdukları, birçok memurun da çalıştıkları işyerlerine dilekçe verdikleri öğrenildi.

Ankara Adliyesi'nde zabıt kâtibi olan İlhan Kaya adına Ankara 1. İdare Mahkemesi'nde dava açan avukat, aylık aldığını, halen yürürlükte olan asgari ücretin 41.400 lira olduğunu belirterek aradaki 16 bin 200 liralık farkın ödenmesini istedi. Aynı durumda bulunan yarım milyona yakın memurun ilgisiyle izlediği davada, Avukat Fatma Çakır, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 146. maddesinin son fıkrasının anayasanın 55. maddesine aykırı olduğunu belirterek, anayasaya aykırılık talebinin Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesini talep etti.

Adalet Bakanlığı aleyhine açılan dava için Adalet Bakanlığı adına Müsteşar Yardımcısı Muammer Yazıcıoğlu'nca gönderilen dilekçede ...

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

sır verir gibi, **"Bugün denize gitmiş bizimki"** diyerek, kısacık kahkaha atıyor.

— Siz denize gitmez misiniz?

— Burdan girilmez. Köylerden gireriz biz. Burası çok kalabalık, bize göre değil. 'Biz ne zaman denize gideceğiz?' diyormuş küçük gelin beyine. O da 'Otur, deniz senin neyine? Deniz bize kalmaz' demiş.

— Peki, bu kadar kalabalık olmadan gider miydiniz denize?

— Çok, çok eskiden giderdik. Benim oğlanlar küçükken. Beni de götürürlerdi. Ama ben denize girmem.

— Hiç mi girmezsiniz?

— Yılda anca bir defa denize girerim. Ona da ne derler, (Yılda bir defa denizden geçmek iyiymi) onun için girerim. Sağlık için yani.

— Kasabanın içine gezmeye, pazara, alışverişe, çarşıya?

— Pazara ineriz aşağıya. Malımız yok ki tarlada. Gelsin sebze, şu, bu. Alışverişi mecburi oradan yaparız.

— Gelinleriniz de gitmez mi? Akşamları gezmeye, dolaşmaya?

Aysel Atilla sözü yine genç gelinlerine bırakmıyor:

— Biz fazla gezmeyiz. Kışın sakin, bomboş olunca bile ancak çarşıya iniyoruz aşağıya.

MUTLU GELİN

Arka sokaklarda gördüğümüz en mutlu ve neşeli insan, 23 yaşındaki köyden yeni gelin gelen Aysel Sertel oluyor. Bodrum'u kışın çok can sıkıcı bir yer olarak tanımlıyor. Çünkü **"Herkes evinde, hiç kimse yok ortalıkta."** Eşi taksi şoförü.

— İki yıldır Torba Tatil Köyü'nden buraya çalışıyor. Kışın çalışmaz, evde oturur. Dükkânlarımızın kirası ile geçiniriz.

— Yazın neler yaparsınız? Denize gider misiniz? Gezer misiniz?

— Kocam Torba Tatil Köyü'ne götürür bizi. Kafeteryalara değil, aile çay bahçelerine gideriz, parkta otururuz. Akşamları bazen sinemaya da gideriz.

Cos'tan günübirliğine gelen yabancı turistler, en çok feslere ve pirinç şişlere rağbet ediyorlar. Bodrum'da çok sayıda pizzacı, hamburgerci ve pidecilerin yanı sıra bu yıl deri satan dükkânların, midye tavacıların çoğaldığı gözleniyor. 5-6 fotoğrafçı **Seyfi Bar**'ın önünde, hayranlarının **Zeki Müren**'le fotoğrafını çekerek, 1500 lira kazanabilmek için nöbetleşe bekliyorlar. **Raşit**'in kahvesinde oturan ana-kız, bir sokak köpeğine karşıdan aldıkları boncuk kolyeyi takmak için peşinden koşturuyorlar. Bodrum'un yerlisi satıcı kadının yüzünden şaşkınlık yerine acı bir gülümseme yayılıyor.

Gece yarıları naralar atıp şarkı söyleyenler, meyhane masalarında entelektüel-sanatsal sohbetler, gece gündüz sarhoş dolaşanlar, sokaklarda sevişenler... Kasaba halkı her türlü şımarıklığa alışkın ve hoşgörülü. Yaz, yoksullukları, eşitsizliği, yoksunluğu örtüyor. Kandırıcı ve aldatıcı.

Ceza Siyaseti...

UĞUR MUMCU *27 haziran*

Adalet Bakanlığı'nca Ceza Hukuku Profesörü Sayın Sulhi Dönmezer başkanlığındaki komisyona hazırlatılan yeni ceza yasası, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile cinsel suçlara, sahteciliğe ve müstehcen yayınlara ceza indirimleri getirmektedir.

Hayırlı ve uğurlu olsun!.

Siyasal nitelikli suçlar ile ilgili yaptırımlar arttırılırken bu tür suçlar için *"af"* özelliği de taşıyan bir yasa hazırlanması, herhalde düşündürücüdür.

ANAP hükümetinin iktidara gelir gelmez *"akçeli suçlar"* ile ilgili cezaları kaldırması ile bu son tasarı ile sağlanmak istenen sonuçları yan yana getirirseniz oldukça ilginç yorumlara varabilirsiniz.

Ceza yasamız eskidir; bu yasa yerine çağdaş ceza hukuku anlayışı ile yeni bir yasa hazırlamak elbette yararlı ve elbette zorunludur.

Hazırlanan yeni yasanın pek de *"çağdaş"* olduğu söylenemez.. Söylenemez çünkü, çağımızda, çoğulcu demokrasiyi benimseyen ülkelerde *"düşünce suçu"* diye bir suç türüne yer verilmez. Hazırlanan tasarı taslağı, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce faşist İtalyan devletinin siyasal düşüncesini yansıtan suç türlerini koruyarak ceza hukuku alanında yeniden geri dönüşü vurgulamaktadır.

Hazırlanan tasarı taslağında *"Kanunsuz suç ve ceza olmaz"* ilkesi birçok maddede yeniden görmezlikten gelinmektedir.

Suçların ceza yasasında apaçık tanımlanmasına karşı olan iki ceza sistemi vardır: Bunlardan birincisi, *"nasyonel sosyalist"* hukuk anlayışıdır. Öteki uygulama ise —ne ilginç rastlantı— Marksist hukuk sistemlerindedir.

Siyasal düşüncelerin suç sayılamayacağı, suçun

ancak *"şiddet"* kullanıldığı anda oluşması gerektiği yolundaki çağdaş anlayış, ne yazık ki, yeni tasarı taslağına etkili olamamıştır.

Buna karşılık, terörün ardında uyuşturucu madde kaçakçılığının bulunduğunun anlaşıldığı bir dönemde, uyuşturucu madde kaçakçılığının cezasında indirim sağlayıcı değişiklikler yapmanın ne anlama geleceği de henüz anlaşılamamıştır.

Hele hele bu kadar gürültüsü koparılan *"muzır neşriyat"* ile ilgili yaptırımların bu yasa taslağı ile geri alınması — doğrusu bu ya— pek düşündürücü olmuştur.

Bir dergi kapağı için bu kadar gürültü ile önlem getirenlerin, cinsel suçların cezalarını bu yasa ile azaltmalarına, bilmem ki ne demeli?

Ya sahte kimlik ve pasaport yapanlara bu yasa ile getirilecek indirimlere ne dersiniz?

Bir yandan da yakınırlar:

— *Teröristler sahte pasaport yaparak yurtdışına kaçıyorlar...*

İyi ya öyleyse bu suçlar için caydırıcı önlem alın...

Hayır; tam tersini yapıp bu suçları işleyenlerin cezalarını indiriyorlar; işleyecek olanlara da şimdikinden daha az ceza veriyorlar.

"Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu" demezler mi?

Derler ama kim aldırır ki?

Bu yasa *"gizli bir af"* getiriyor. Bu gizli af, uyuşturucu madde kaçakçılarına, cinsel suç işleyenlere, ırza geçenlere, sahtecilere, zimmetlerine para geçirenlere geliyor.

"Siyasal suç" mu?

Böyle suç işleyenler bin yıl hapis yatsınlar. ANAP'lı pek liberal alaturka demokrasimiz bunu gerektiriyor. Ne yapalım?

Siyasal suça yaptırım, uyuşturucu madde kaçakçılığına ve sahteciliğe indirim!

Yeni *"ceza siyasetimiz"* budur. Beğendiniz mi?

İsmail GÜLGEÇ

Yuşa'dan Aşağıya Doğru...

MEHMED KEMAL *28 haziran*

Yuşa'yı Sarıyer'in Yenimahallesinden yıllardır hep görürdüm. Vapurla Anadolukavağı'na geçtiğimizde de, *"Yuşa'ya buradan yol var"* derlerdi, ama askeri bölge olduğu için yasaktı, geçilmezdi.

Geçende, bir dostumun adağı varmış, Yuşa'ya gidiyorlarmış, *"Sen de gelir misin?"* dediler. Yola koyulduk. Çoktandır Boğaz'ın Anadolu yakasının bu uç noktalarına gelmişliğim yoktu, fırsat iyi oldu. Önce şunu söyleyeyim, Dalan belediyesinin kenti yeşillendirme ve yolları açma eylemi buralara değin uzanmış. Nerde bir boşluk gördülerse yeşilliyorlar, nerde çarık çuruk bir yapı varsa, ellerinden geldiğince yıkıyorlar. Kaçak, çirkin, beton yığını zengin yalılarına elleşemiyorlar. Erken çıkış yapmasaydı; buralara da elleşirdi. Neyse!..

Beykoz'dan sonra bir yokuşa vurduk. Yol ormanlar içinden kıvrıla kıvrıla uzanıyor. Her dönemeci aştıkça ardımıza bakıyoruz, pırıl pırıl deniz ve bol yeşillik. Gerçekten cennet gibi bir yurdumuz var. Yamaca işçi evleri yapmışlar. Önceleri kuş uçmaz, kervan geçmez yerler sayıldığından değer vermemişler ama, şimdi değerini ölçmek zor. Yolun uzandığı işçi evlerinin karşı yamacına da subay lojmanlarını kondurmuşlar. İki katlı, üç beş daireli lojmanlar. Arkadaşım, *"Her güzel yeri askerler alıyor"* diye yakındı.

"Zengin siviller de almıyor mu?" diye sordum. Güldü, bir şey demedi.

Gerçekten buralar askeri bölge olduğu için yasaklanmış. Yasaklanan yerler de askerlerin olmuş. Acaba savaş tekniği bakımından buralar gene yasak bölgeye giriyor mu? Çünkü silahlar yenilendi, yöntemler değişti, araçlar eskidi. Hele uzaydan yeri denetlemede buralara yerleştirilen silahların ne gereği vardır ki!

Vaktiyle, Sarıyer'de kimi bölümlerden yasak kalkarken, bir yarbayla görüşmüştüm. Koruganların, uçaksavar toplarının pek gereği kalmadığını söylemişti. Uçaklar mermilerin erişemeyeceği doruklardan uçuyor, kimsenin ruhu bile duymuyor. U-2'ler öyle olmadı mı? Üstünde nice yıl geçti, nice teknikler vardır.

Dolana dolana tepeyi tırmandık, yasak bölgelerden birinin kapısına geldik. Nöbetçi yolumuzu kesti. Yuşa Baba'yı ziyaret edeceğimizi söyledik. Kimlik kartlarımıza baktı. Bagajı denetledi, tüpgaz var mı, yok mu diye... Sürücü arkadaşımız kulübeye gitti. Ehliyetini, muayene cüzdanını, kimliğini verdi. Yerine giriş için bir kart verdiler.

Yasak bölge içinde yeniden tırmandık. Araba yolu, hazretin yattığı yere, oradaki küçük mescide de-

BARIŞA ÖZLEM
Prof. Dr. Hüsnü Göksel
880 lira (KDV içinde). Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
1986-87 (ÖSS ÖYS)
— Hazırlık Kursları
25 Ağustos 1986 - 31 Mayıs 1987
— Bütünleme Yaz Kursları
3 Temmuz - 27 Ağustos
Merkez: 526 64 37 Şube: 522 75 74

63. Yıl: Sayı: 22214 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 29 Haziran 1986 Pazar

Cumhurbaşkanı, "İlk Hedef-86" tatbikatını değerlendirdi:

Evren: Atina tedirgin olmasın

Bu tür tatbikatlardan tedirgin olmaya gerek yoktur. Her sene tatbikat yapılmadan aylar evvel ilan edilmektedir. Böyle olunca komşumuz Yunanistan'ın bu tatbikattan tedirginlik duymasının sebebini bir türlü anlayamıyorum.

Tatbikatın bir özelliği de seferberlik tatbikatı ile birlikte yapılmasıdır. Amfibi ve hava indirme harekâtı iki gün içinde muvaffakiyetle cereyan etmiştir.

TÜREY KÖSE
NÜVİT TUKDEMİR

SEFERİHİSAR (İZMİR) — 12 haziran günü başlayan "İlk Hedef-86" tatbikatının fuli bölümü dün sona erdi. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, tatbikatın sonunda yaptığı değerlendirmede, "**Bu tatbikatın yapılacağı, 1985 kasımında ilan edildi. Bütün NATO ülkeleri biliyor. Komşumuz Yunanistan'ın tedirginlik duymasının sebebini anlamıyorum. Bu amfibi bir tatbikat, belki komşumuz bundan tedirginlik duyuyor**" dedi.

İlk Hedef-86 tatbikatının son gününü Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Milli Savunma Bakanı **Zeki Yavuztürk**, Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necdet Üruğ** ve kuvvet komutanları izledi. Tatbikat sabah saat 08.10'da, önceki gün rüzgâr nedeniyle ertelenen hava indirme harekâtı ile başladı. Paraşütlerle inen ihraç birlikler, hedeflerini ele geçirdiler. Tatbikatın daha sonraki bölümünde geriden gelen mavi dost kuvvetler ilerlerken, kırmızı düşman kuvvetlerin karşı taarruzu gerçekleştirildi. Mavi kuvvetlerin yolu zaman zaman düşman tank ve piyade hücumuyla kesilmeye çalışıldı. Mavi kuvvetler, taarruzları başarı ile durdurarak ihtiyatlarını da muharebeye sokup karşı taarruza geçtiler, hedeflerini başarı ile ele geçirdiler. Daha sonra bölgede faaliyete geçen 60 yataklı seyyar cerrahi hastane gezildi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, tatbikatın sonunda yaptığı değerlendirmede, bu tatbikatın Ege Ordusu'nun her yıl yaptığı planlı tatbikatlardan olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Bu seneki tatbikatın bir özelliği de seferberlik tatbikatı ile birlikte yapılmasıdır ve yine yalnız personel seferberliği yapılmamış, aynı zamanda ilk defa araç seferberliği provası da icra edilmiştir. Vatandaşlarımız seferberlik çağrısına iştirak etmiştir. Personel iştiraki çağrılanların yüzde 98'ine ulaşmış, araçlarda ise yüzde 100'ü iştirak etmiştir. Türkiye'de ilk kez araç seferberliği yapılmasına karşın bütün araçlar geldi. Amfibi ve hava indirme harekâtı iki gün içinde muvaffakiyetle cereyan etmiştir."

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, bu tür tatbikatların tarihlerinin belli olduğunu, bu nedenle tedirginlik duyulmasının yersiz olduğunu vurgulayarak sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu tür tatbikatlardan tedirgin olmaya gerek yoktur. Her sene, tatbikat, yapılmadan aylar evvel ilan edilmektedir. Nitekim İlk Hedef-86'nın yapılacağı kasım ayında ilan edilmiştir. Bu-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

SÜRPRİZ KONUKLARA SICAK YAKLAŞIM
8. Sayfada

ÖSY İKİNCİ BASAMAK

Zorlu sınav bugün

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme ikinci basamak sınavı bugün yapılıyor. Birinci basamak sınavında başarılı olan 235 bin 748 adaydan, ikinci basamak sınavı sonucunda 140 bin 151'i üniversitelere girmeye hak kazanacak.

Yarım milyonu aşkın adayın başvurduğu üniversite sınavları bugünkü sınavla tamamlandıktan sonra, sonuçların ağustos ayı içinde adaylara gönderilmesi bekleniyor. İkinci basamak sınav soruları ve yanıt anahtarı gazetemizde yarın yayımlanacak.

Saat 09.30'da başlayacak olan sınav 21 il merkezi ve Lefkoşe'de yaklaşık 23 bin görevli göre-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

İyi Pazarlar

Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.

Haftanın konuğu Işık Yenersu: Feminizm bir lüks değil!

Avrupalı parlamenterler İstanbul'da: Az politika, çok turizm

Nerede o eski Boğaz balıkları..

New York Özgürlük Anıtı: O da bir göçmendi.

Cumhuriyet Dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte.

Bakana göre Tekel'e şu an zam yok

Sigara ve içkiye zam haberleri yayılırken, Maliye Bakanı Alptemoçin yaptığı açıklamada, "Şu anda zam yok" dedi. Zam kararının Özal'ın Romanya'ya gitmesinden sonra açıklanacağı ileri sürülüyor.

Haber Merkezi — Kamu kesiminde halka yönelik mal üretiminde bulunan Sümerbank, Et - Balık ve Demir-Çelik İşletmeleri'nin ürünlerine zam yapmalarının ardından Tekel ürünlerine zam beklentisi de gündeme geldi. Tekel Genel Müdürü Süreyya Yücel Özden'in hafta sonu Ankara'ya gelerek, tüm bir hafta sonunu Maliye Bakanlığı'nda toplantılarla geçirmesi üzerine yayımlanan "tekele zam" haberlerini dün Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, "Şu anda zam

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

MEKSİKA 86'da son randevu

AZTECA'DA SON TUR — Dört yıldır beş kıtanın yüzü aşkın ülkesinde sürdürülen, her turda birkaç ülkenin safdışı olduğu futbol maratonunun, Mundial '86'nın son turuna girildi. Almanya ve Arjantin'in beş kıtadan süzülerek girdikleri Azteca Stadı'nda son doksan, bilemediniz yüz yirmi dakika koşulacak. İpi kim göğüsleyecek? Beckenbauer'in dizel tahrikli mekanik adamları mı, peşine taktığı üçer kişiyi yerlere yatıra yatıra ceza sahasına girip, o çok usta işi golleri bir daha bir daha yineleyen Maradona'nın futbol sihri mi?

En büyük kim?

Arjantin-Federal Almanya finali, saat 21.00'den itibaren TV'de. Meksika'da biletler karaborsada 250 bin TL'den satılıyor. Maradonalı Arjantin'in favori gösterildiği maça Federal Almanya takımı da oldukça iddialı çıkıyor.

Spor Servisi — 13. Dünya Futbol Kupası'nın şampiyonu, bugün oynanacak Federal Almanya - Arjantin arasındaki mücadeleden sonra belirleniyor.

TSİ ile 21.00'de başlayacak olan karşılaşma, Mexico City'nin Azteca Stadı'nda yapılacak. Alman bilgilere göre karşılaşmanın bütün biletlerinin satıldığı belirtiliyor. Final maçı için bir gelin gibi süslenen Azteca Stadı'nda, Federal Almanya - Arjantin mücadelesini yaklaşık 110 bin kişi izleyecek. Biletlerin yüzde 30 kadarının karaborsacılar tarafından alındığı, maç saatine doğru bu biletlerin yaklaşık 250 bin Türk Lirası'ndan satışa çıkarılacağı belirtiliyor.

Brezilyalı hakem Romualdo Arppi Filho'nun yöneteceği karşılaşmaya taraflar en güçlü kadroları ile çıkacak. Arjantin Milli Takımı Teknik Direktörü Carlos Bilardo, Maradonalı kadrosu ile kupayı kazanacağından emin görünüyor. Ancak Bilardo, Federal Alman takımının şimdiye kadar karşılaştığı takımların ayarında olmadığının bilincinde. Çünkü Federal Alman Milli Takımı, Fransa karşısında sergilediği başarılı futbol ile yabana atılmayacak ekip olduğunu gösterdi.

Federal Almanya Milli Takı-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

Meksika Mektubu

Tek Kişilik Orkestra ve Debriyajsız Mercedes

HINCAL ULUÇ

29 mayıs sabahı 24 taneydiler. 29 haziran sabahı iki tane olarak kalkacaklar, ama akşam bir tane olarak yatacaklar. Tarih geri kalan 23'ü unutarak. Bu bir taneyi şampiyon diye yazacak. Kim olacak bu "bir?.."

Arjantin mi? Yoksa Almanya mı?

Ya da TRT'cilerin çok sevdikleri başka bir deyişle:

Tek kişilik orkestra mı, yoksa debriyajsız Mercedes mi?

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

BELÇİKA'YI 4-2 YENEN FRANSA ÜÇÜNCÜ OLDU
Sporda

Buffalo'dan

ABD'de sigara yasağı

AHMET TAN

Konserle savaş ABD'nin en önemli konuları arasında. Ordularda ve devlet dairelerinin çoğunda sigara içmek büyük ölçüde yasaklanmış durumda. Sinayide asbest kullanımı da son yasaklardan biri.

Lahey'den

Kartpostal Hollanda

HADİ ULUENGİN

Korkunç otelinin terasında ağzılarından çıkacak her sözün ertesi gün gazetelerde manşet olacağı insanları beklerken, tam cetir zamanı Kuzey Denizi'nin üzerinde batan güneşi seyretmek güzeldi.

Madrid'den

Dükün dönüşü

NİLGÜN CERRAHOĞLU

İspanya'nın Gonzalez'den sonra en sevilen politikacısı Adolfo Suarez, yoktan var ettiği partisiyle 3 numaralı siyasi güç haline geldi. Ülkenin bu dük unvanlı politikacısı, çağdaş Don Kişot görünümüyle, 1987 ilkbaharı yerel seçimlerine hazırlanıyor ve zamanın Gonzalez'i aşındırmasını bekliyor.

Londra'dan

Güneşten buluta

RAGIP DURAN

Ne mi değişmiş burada? Hiçbir şey! Haziran bitti, kısa kollu gömlekle dolaşmak nasip olmadı daha. Artık iyice inandım ki, Tanrı İngiliz kulunu cezalandırmış. En güzel lutfundan mahrum bırakmış beyaz tenli insanları. Neden sorusunun kimbir yanıtı var bence.

Stockholm'den

Yeşil ve geleneksel

YAVUZ BAYDAR

Kent kayalıktan bunalanların, yorum sessiz yola göze alarak kaçtıkları Dalarna'ya, yemyeşil bir tüneli andıran, beş dönümlük güzellikte bir vadiden geçiliyor. Yeşilin ve geleneksel yaşamın iç içe olduğu bu küçük köy, bölgenin en hareketli turizm merkezi olmaya aday.

Montreal'den

Feminizmin zaferi

GÖNÜL DÖNMEZ

Eskiden, kentin doğu kesimlerindeki işçi mahallelerinde 'taverne' adı verilen, bira içilip, kuru fasulye yenen erkek erkeğe meyhaneler vardı. Ama feminist hareket buraları kadınların da gidebildiği yerlere dönüştürdü. Adları böylece "brasserie" oldu ve kuru fasulye masalardan kalktı ama, erkek erkeğe mekânlar olmaktan da çıktılar sonunda.

Meersburg'dan

Üç ülkenin gölü Konstanz

AHMET ARPAD

Çılgın Fransız rejisör Jerome Savary'nin "Sihirli Flüt"ü Bregenz kentinin 1986 festival programında. Mozart'ın ünlü eserinde göl sahnesi coşkun renklere bürünüyor. 22 temmuzda başlayacak festivalde bu oyun için dev dekorlar hazırlanıyor.

11. Sayfada

YUNUS NADİ ARMAĞANI-86

6 mizah öyküsüne mansiyon

Sulhi Dölek, Orhan Duru, Kandemir Konduk, Yüksel Ocaklı, Rasim Dirsehan Örs ve Necef Uğurlu dün düzenlenen törende ödüllerini aldılar.

Kültür Servisi — 1985-86 Yunus Nadi Armağanı Mizah Öyküsü Yarışması'nın ödül töreni dün Sultanahmet'teki Yeşil Konak'ta yapıldı. Sabahattin Kudret Aksal, Melih Cevdet Anday, Rifat Ilgaz, Salâh Birsel'den oluşan Büyük Seçici Kurul ve Sulhi Dölek, Orhan Duru, Kandemir Konduk, Yüksel Ocaklı, Rasim Dirsehan Örs ve Necef Uğurlu, ödül töreninde kürsüye gelerek gazetemiz Genel Yayın Müdürü Hasan Cemal'den ödüllerini aldılar.

Bilindiği gibi, Yalçın Pekşen,

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

ÖDÜL KAZANAN YAZARLARLA SÖYLEŞİ
14. Sayfada

Kurucumuz Yunus Nadi'yi andık *Gazetemiz kurucusu Yunus Nadi, ölümünün 41. yıldönümünde Edirnekapı Şehitliği'ndeki mezarı başında anıldı. Yayın hayatına girdiği 7 Mayıs 1924'ten bu yana Atatürk ve demokrasi ilkeleri yolunda yürüyen Cumhuriyet'in kurucusu Yunus Nadi adına yapılan törene gazetemiz Başyazarı Nadir Nadi, Genel Yayın Müdürümüz Hasan Cemal, Müessese Müdürümüz Emine Uşaklıgil, Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin, Koordinatörümüz Ahmet Korulsan, Mali İşler Sorumlumuz Erol Erkut ve gazetemizin öteki çalışanları katıldılar.*

Emlak Vergisi bir ay daha uzatıldı

ANKARA, (UBA) — Mayıs ayı sonunda biten Emlak Vergisi beyannamelerinin verilmesiyle ilgili normal süreyi haziran ayı sonuna kadar uzatan Maliye Bakanlığı 1 ay daha uzatma kararı aldı. Buna göre Emlak Vergisi beyanname verme süresi 31 Temmuz 1986 tarihine kadar uzatıldı.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'nce bugün yapılan yazılı açıklamada, 30 Haziran 1986 pazartesi günü mesai saati bitiminde sona erecek olan Emlak Vergisi beyanname verme süresini 1 ay daha uzatma kararı aldığını belirtti.

Yapılan açıklamada Emlak Vergisi mükelleflerinin beyanname verme süresinin sonu beklenmeksizin beyannamelerini belediyelere vermeleri, sürenin sonunda doğabilecek birikimlerin önlenmesi yönünden hem belediyeler hem de mükellefler için büyük fayda sağlayacağı belirtildi.

G.Afrika ile sorunlu ticaret

Son bir yılda 2 milyon dolardan 135 milyon dolara fırlayan Güney Afrika ile ticaret, BM'nin Türkiye'yi kara listeye alma tehlikesini yarattı.

8. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

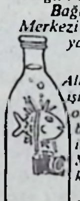
Irkçılık ayıbına bant nerede?

yazısı 8. Sayfada

Alkolikler Arasında

Erhan Akyıldız

10 gün Bakırköy'de Alkol Bağımlıları Tedavi Merkezi'nde kaldı. Gördü, yaşadı, yazdı.

Alkoliklik, bir insan, işinin alkole mani olduğunu düşünmeye başladığı andan itibaren başlar. Tedavi Merkezi'nde ilk durak karantinadır.

Alkoliklerin kâbusu: Delirium Tremens.

Akrep, örümcek, hamam böceği, çıyan ve küçücük insanların göründüğü krizli saatler..

Bugün 10. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Çocuklar...

Sınav nasıl geçti çocuklar?

Kötü geçtiyse hiç üzülmeyin. Bu memlekette tasdikle bitiriyorsunuz da ne oluyor?

Üzülmeyin. Ticarete atılın. Köşe dönün, malı götürün. Okuyanların başları göğe mi eriyor? Yooo

Geçen gün Doğramacı Hoca'yı televizyonda izlediniz mi?

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Kız lisesinde soru ticareti

Özel Sankt Georg Avusturya Kız Lisesi'nde okul sekreteri Fatma Şirinyurt'un sınav sorularını bazı öğrencilere para karşılığı sattığı, ancak soruların hepsinin sorulmaması üzerine velilerle arasında ihtilaf çıktığı ve sahte tasdiknameyle bazı öğrencilerin bir üst sınıfa geçirildiği anlaşıldı. Toplam 10 sanık ağır cezada yargılanacak.

ŞENOL KONUKÇU

Özel Sankt Georg Avusturya Kız Lisesi'nde "Sınav soru ve yanıtlarının satıldığı ve bazı öğrencilerin sahte tasdikname ile bir üst sınıfa geçirildikleri" tespit edildi. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'ndan iki başmüfettiş ve bir müfettiş tarafından yapılan inceleme sonucunda, okulun sözleşmeli sekreteri Fatma Hümeyra Şirinyurt'un, okul müdürünün dolabına anahtar uydurup, sınav soru ve yanıtlarını alarak para karşılığı sattığı, bu sorulardan bazılarının sınavlarda sorulmaması üzerine, öğrenci velilerinin "basına haber sızdırma" şantajı sonucunda, bazı öğrencilerin sahte tasdikname ile bir üst sınıfa geçirildikleri saptandı.

Olayın bakanlık müfettişlerince savcılığa duyurulmasından sonra, okulun sözleşmeli sekreteri Fatma Hümeyra Şirinyurt ile sınav soru ve yanıtlarını satın alıp, sahte tasdikname kullanmak suçundan 6 öğrenci ve 3 veli hakkında ağır ceza mahkemesinde dava açıldı. Sahte

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

TURİZMDE DAMPİNGE İLK ADIM
8. Sayfada

ğin çıkıyor. Biz biraz değil, epeyce geç kaldığımız için, önce gelen ziyaretçiler dönüyorlardı. Belki belediye otobüsleri işliyor, onu bekliyorlar. Kimi de yokuş aşağı vurmuş, inip gidiyor. Çoğunluğu, kadınların, özellikle genç kadınların oluşturduğu görülüyor. Çocuk isteyenler, evlenmek için kısmetlerinin açılmasını dileyenler...

Türbenin çevresi ana baba günü. Cumadan cumaya böyle olurmuş. Zaten cumadan başka günler ziyarete askeri makamlar izin vermiyorlarmış. Sıcağı başına vuranlar bir köylü kadının sattığı ayrana sarılıyor. Bardak yıkanmıyor, aynı bardaktan içen içene...

Hazretin yattığı yere geldim.Boyu, normal bir adam boyundan haylice uzun... Mezar taşları da öteki mezar taşlarından yüksek. Caminin müezzini olacak, açıklama yapan kişiye sordum:

"Uzun boylu mu imiş gerçekten?"

"İki, üç adam boyunda varmış."

İşin içine söylence girdi mi, abartma da kapıda değilse, penceredir. Abartıyorlardı.

Yuşa'nın aslı Yahuda imiş derler. Kavmini nehirden geçiren Yehova peygamber değil. Museviden dönme... Dönmüş, döndükten sonra da ermiş. Ölünce bu yüce tepeye gömmüşler. Bunu pek açık seçik söylemek istemiyorlar. Bilgiçlik taslıyanlar kulaktan kulağa fıslıyorlar.

Yolun öte başı Riva'ya değin uzanıyormuş. Buralarda da otobüs işliyor dediler ama rastlamadım. Fakat vadinin öte başındaki Karakulak suyuna giden bütün yollar asfalt döşeli ve belediye otobüsü işliyor. Bir parasız, bir paralı iki çeşmesi var. Ordan su dolduruluyor. Parasız çeşmede kuyruklar var. Paralı çeşmede bir iki arabalı yolcudan başkası yok. Daha önceden bilmediğimiz için bidonsuz gelmiştik. Bir bidon aldık, suyla doldurttuk. Elimiz boş dönmeyelim diye.

Beykoz'u dönerken hazret gerilerde kalmıştı. Manzara ise doyumsuzdu.

Piyale MADRA

Avrupalı parlamenterler eşleri ile birlikte İstanbul'da

Batıdan mini jest

ZEYNEP DAĞLIOĞLU *30 haziran*

Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi yaz dönemi toplantısı "mini oturum"u bugün İstanbul'da başlıyor. Avrupa - Türkiye ilişkilerinde 1983 seçimlerinden bu yana kaydedilen gelişmelerin son aşamasını oluşturması bakımından önem taşıyan toplantılar, 4 gün sürecek. Toplantılara Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi'nin çeşitli gruplardan 170 kadar üyesi katılıyor. Mini oturum toplantılarında, kültür, eğitim, uluslararası terorizmle mücadele, basın özgürlüğü, Türk sendikacılığı ve bilimsel araştırmalar dahil olmak üzere çeşitli konular incelenecek. Toplantılarda özellikle sosyalist grup parlamenterlerinin, Türkiye'de demokrasiye dönüş süreci ve insan hakları konusundaki beklendilerini bir kez daha vurgulamaları bekleniyor. Mini oturumda Türkiye ile Avrupa Konseyi arasında uzun süredir ilk kez kapsamlı bir diyalog gerçekleştirilmiş olacak.

Mini oturuma katılan **demokratik grup** parlamenterleri dün İstanbul **Sheraton Oteli**'inde Akdeniz'in Jeopolitik Konumu ve Türkiye'nin Akdeniz Güvenliğindeki Rolü konulu bir seminere katıldılar. Seminerde konuşan Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Demokratik Grup Başkanı İsveçli parlamenter **Anders Björk, "Türkiye'nin demokrasi yolunda önemli adımlar attığını ve Ankara'yı bir AET üyesi olarak görmekten tüm parlamenterlerin memnunluk duyacağını"** söyledi.

Demokratik Grup Başkanı Anders Björk, dünkü konuşmasında, **"sosyalist grup üyeleri dahil olmak üzere bütün parlamenterlerin mini oturumun bu yıl Türkiye'de toplanmasından memnun olduklarını"** söyledi. Björk, demokratik grubun, Türkiye - Avrupa Konseyi ilişkilerinde kaybedilen zamanın bir an önce telafi edilmesi beklentisinde olduğunu belirtti. İsveçli parlamenter, Ankara - Strasbourg ilişkilerinin çok yönlü olarak gelişmesi ve Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun tam üyesi olarak yerini alması dileğinde olduklarını vurguladı.

İstanbul Sheraton Oteli'nde düzenlenen toplantıda daha sonra söz alan Bitlis Milletvekili **Kâmran İnan,** Türkiye'nin dünyanın en büyük stratejik öneme sahip bölgelerinden birinde yer aldığını, bölgenin jeopolitik önemi bakımından Avrupa'nın Türkiye'ye, Türkiye'nin de Avrupa'ya muhtaç olduğunu söyledi. Kâmran İnan, Ankara'nın ülkedeki demokratik özgürlükleri geliştirme çabasında olduğunu belirterek, **"Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Mi-**

Ayşe Arsoy-Artemiz Arsoy-Osman-Yiğit yönetiminde
KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
"Biz Kazandırırız"
Üniversite ve Kolejlere Giriş Kursları
Tel.: 338 75 11-338 77 95

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22215 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 30 Haziran 1986 Pazartesi

KAVRAM DERSANESİ
1986-87 (ÖSS ÖYS) Hazırlık Kursları
25 Ağustos 1986 - 31 Mayıs 1987
— Bütünleme Yaz Kursları
3 Temmuz - 27 Ağustos
Merkez: 528 64 37 Şube: 522 75 74

İsveç Dışişleri Bakanı Andersson'un Cumhuriyet'e demeci:

Tam demokrasiye çok yolunuz var

Türkiye'de demokrasiye geçiş yolunda belirtiler olduğunu saptadık. Basın özgürlüğü ve siyasi partilerin faaliyetleri bunlar arasında. Ancak bunlar bizim, Türkiye'yi tam anlamıyla demokratikleşmiş bir ülke olarak gördüğümüz biçiminde anlaşılmamalı. Tam demokrasiye daha çok var.

Türkiye, kendisini bir Avrupa ülkesi olarak görmek istiyor. Türkiye'nin kendisini kabul ettirebilmesi için insan hak ve özgürlüklerini bütünüyle benimsemesi ve demokrasinin gereklerini yerine getirmesi gerekiyor.

Türkiye'yi İsveç'ten soyutlayarak bir sonuca ulaşmak mümkün değil. Biz, İsveç olarak Türkiye'de olumlu yöndeki gelişmelere katkıda bulunmaya çalışıyoruz. Demokrasi hiçbir ülkede, İsveç'te bile bir günde yaratılmadı.

DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİNE KATKI — İsveç Dışişleri Bakanı Sten Andersson, arkadaşımız Yavuz Baydar'a (solda) verdiği demeçte, Türkiye'de demokrasiye geçiş sürecinin başladığını, ancak daha alınacak çok yol olduğunu belirtti. "Ticari ilişkilerin ve Türkiye ile İsveç arasındaki diğer olumlu girişimlerin Türkiye'nin demokratikleşme sürecine katkıda bulunacağına inanıyorum" dedi.

YAVUZ BAYDAR

STOCKHOLM — İsveç Dışişleri Bakanı Sten Andersson, Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte demokrasi konusunda "Türkiye'yi İsveç'ten soyutlayarak bir sonuca ulaşmanın mümkün olmadığını" belirterek, "Türkiye ile İsveç arasındaki ticari ilişkiler ve diğer olumlu girişimler Türkiye'de demokrasi yolunda gelişmelere katkıda bulunacaktır" dedi.

Türkiye-İsveç ilişkilerini değerlendirirken, "Türkiye'de demokrasiye geçiş yolunda belirtiler olduğunu saptadık" şeklinde konuşan Sten Andersson bir İsveç firması olan ASEA'nın İstanbul hızlı tramvay projesi ihalesini almasından sonra İsveç'in Türkiye'ye karşı "yumuşadığı" yolundaki iddiaları "Bu, İsveç politikasını küçümsemektir" diye yanıtladı.

İsveç Dışişleri Bakanı bugün İstanbul'da yapılacak olan Avrupa Konseyi "mini oturum"u konusunda "Türkiye'ye giderek oturuma katılmanın ve eleştirileri dile getirmenin doğru bir hareket olacağını" belirtti.

İsveç Dışişleri Bakanı Sten Andersson'a yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

— Son bir yıl içindeki gelişmelerden sonra İsveç - Türkiye ilişkilerinde bir 'yumuşama' ya da bir 'yeniden değerlendirme' dönemine girildiğini söylemek mümkün mü? İsveç'in Türkiye'ye yönelttiği eleştiriler eskisi kadar yoğun değil. İsveç diğer dört Avrupa ülkesi ile birlikte insan hakları konusundaki şikâyetini geri çekti. İsveç - Türk ticari ilişkilerinde belirgin bir artış var. Türkiye, İsveç vatandaşlarına vize zorunluluğunu kaldırdı. Durum dört yıl önce böyle değildi.

ANDERSSON — Değildi. Türkiye'de demokrasiye geçiş yolunda belirtiler olduğunu saptadık. Basın özgürlüğü ve siyasi partilerin faaliyetleri bunlar arasında. Hepsinden önemlisi Türk hükümetinin demokrasiye geçişi sürdüreceğini belirtmiş olması. Ancak bunlar bizim Türkiye'yi tam anlamıyla demokratikleşmiş bir ülke olarak gördüğümüz biçiminde anlaşılmamalı. Tam demokrasiye daha çok var. Örneğin, bir kenara itilmiş olan sendikal hak ve özgürlükler. Fakat biz İsveç olarak Türkiye'de olumlu yöndeki gelişmelere katkıda bulunuyoruz ya da bulunmaya çalışıyoruz. Kanımca Türkiye'yi İsveç'ten soyutlayarak bir sonuca ulaşmak mümkün değil. Ticari ilişkiler ve Türkiye ile İsveç arasındaki diğer olumlu girişimlerin de Türkiye'de demokratikleşme sürecine katkıda bulunacağına inanıyorum. Demokrasi hiçbir ülkede, İsveç'te bile bir günde yaratılmadı.

— Türkiye ile aralarında ulusal de bulunduğunuz şikâyetçi beş ülkenin yaptığı sözleşme konusundaki düşünceleriniz nedir? Tereddüt, yerini hoşnutluğa bırakdı mı?

ANDERSSON — Tereddüt karar verme aşamasında duyuldu. Öncelikle işçi hareketi, özel-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Avrupalı parlamenterler eşleri ile birlikte İstanbul'da

Batıdan mini jest

6 Kasım seçimlerinden bu yana süren ilişkileri normalleştirme sürecinde son aşamalardan biri kabul edilen Parlamenterler Asamblesi Mini Oturumu bugün başlıyor. Demokratik grup dün kendi arasında toplandı. Sosyalist grup toplantısı da bugün yapılacak. Avrupalı parlamenterler çokluk eşleri ile birlikte geldiler. 4 gün sürecek toplantılardan sonra parlamenterler turistik geziler de yapacak.

ZEYNEP DAĞLIOĞLU

Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi yaz dönemi toplantısı 'mini oturum'u bugün İstanbul'da başlıyor. Avrupa - Türkiye ilişkilerinde 1983 seçimlerinden bu yana kaydedilen gelişmelerin son aşamasını oluşturması bakımından önem taşıyan toplantılar, 4 gün sürecek. Toplantılara Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi'nin çeşitli gruplardan 170 kadar üyesi katılıyor. Mini oturum toplantılarında, kültür, eğitim, uluslararası terörizmle mücadele, basın özgürlüğü, Türk sendikacılığı ve bilimsel araştırmalar dahil olmak üzere çeşitli konular incelenecek. Toplantılarda özellikle sosyalist grup parlamenterlerinin, Türkiye'de demokrasiye dönüş süreci ve insan hakları konusundaki beklentilerini bir kez daha vurgulamaları bekleniyor. Mini oturumda Türkiye ile Avrupa Konseyi arasında uzun süredir ilk kez kapsamlı bir diyalog gerçekleştirilmiş olacak.

Mini oturuma katılan Demokratik grup parlamenterleri dün İstanbul Sheraton Oteli'nde Akdeniz'in Jeopolitik Konumu ve Türkiye'nin Akdeniz Güvenliğindeki Rolü' konulu bir seminere katıldılar. Seminerde konuşan Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Demokratik Grup Başkanı İsveçli parlamenter Anders Björk, "Türkiye'nin demokrasi yolunda önemli adımlar attığını ve Ankara'yı bir AET üyesi olarak görmekten tüm parlamenterlerin memnunluk duyacaklarını" söyledi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

AVRUPA KONSEYİ GENEL SEKRETERİ OREJA:

"İlişkiler kurumsal düzeyde normalleşti"

HADİ ÜLUENGİN

STRASBOURG — İstanbul'da bugün başlayacak Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi "Mini Oturum"u öncesinde Cumhuriyet'in sorularını cevaplayan Konsey Genel Sekreteri **Marcellino Oreja, Türkiye-Avrupa Konseyi ilişkilerinin "kurumsal" olarak normalleştiğini bildirdi. "Mini oturum'un İstanbul'da gerçekleşmesi, Avrupalıların Türkiye'de demokra-**

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Konuk Yazar

Toplantı mucize mi?

LOUIS JUNG
Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı

21 Avrupa ülkesinin parlamenterleri bu hafta İstanbul'da, Avrupa Konseyi Parlamento Meclisi'nin yaz oturumu için toplanırken Türk kamuoyunun bir bölümü, 'ne oluyor?' diye şaşırabilirler.

Şüpheci olanlar, merkezi Strasbourg'da bulunan bu meclisi boş laflar edilen bir kulüp olarak görebilir ve İstanbul toplantılarına Avrupa ve Türk vergi mükellefinin sırtından büyük bir eğlence gezisi nazarı ile bakabilirler.

Diğerleri de, uzun zamandır Türk halkının çıkarlarına düşman olarak gösterilen bu kuruluşun Türkiye'ye gelişinden hayrete düşebilirler.

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

OSMAN ATAMAN'ın notları 10. sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Yine Zam Dalgası

Temmuz ayına Türkiye yine bir zam dalgasıyla giriyor. Deterjandan deniz-gölge, etten kuru fasulyeye kadar sıralama zamlara yeni zam beklentileri de ekleniyor.

Gerçi toplumun artık zamma alıştığı da söylenebilir. Temelde sürekli zam politikası, IMF'nin Türkiye'ye yakıştırdığı formüldür. Buna göre serbest piyasa kurallarına uyulacaktır, yapay olarak fiyatları durdurmak yanlıştır. Zam gerekiyorsa beklemeden yapılacaktır.

Hükümet bu yolda gözünü kırpmadan yürüyor.

Zamları yapmak yolundaki kararlılığı yüzünden hükümet kutlanabilir. 6 yıldan beri sürekli zam siyaseti hiçbir şey yitirmiş değildir. Fiyatların belirli bir düzeyde dengelenmesi mümkün olamıyor, fiyat artışları yavaşlamıyor. Türkiye'de yüzde 35-45 enflasyon oranı istikrar kazanmıştır. Zam politikasının da hayatımızın bir parçası olduğunu söyleyebiliriz.

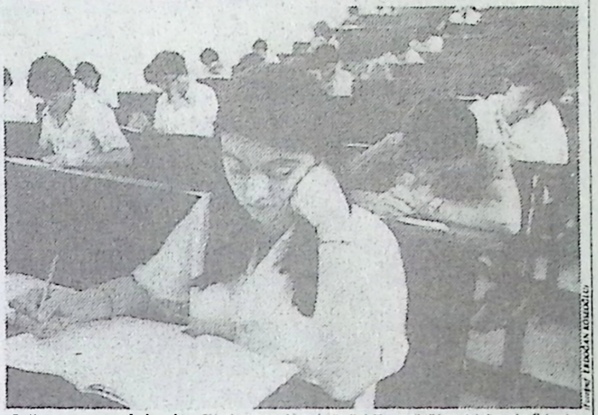
Ne var ki ülkemizde fiyat artışlarının yavaşlaması, hatta bazı kalemlerde fiyatların düşmesi dönemine girilmesi gerekirdi. Çünkü bağlı bulunduğumuz Batı dünyasında enflasyon artık bir sorun olmaktan çıkmıştır. Dünya petrol fiyatları da ucuzlamıştır. Durum böyleyken ülkemizde

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ÖYS İkinci basamak sınavı soru ve yanıtlar

12-13. Sayfada

3.5 saat ter döktüler Giderek artan sayıda gencin, "tedirginlik ve endişe" kaynağı haline gelen Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme İkinci basamak sınavı dün 20 il merkezi ve Lefkoşe'de yapıldı. 235 bin 748 adayın katıldığı sınav sonucunda 165 bin 133 kişi çeşitli yükseköğretim programlarına yerleştirilecek. Sınav sonuçlarının ağustos ayı içinde açıklanması bekleniyor. Dün yapılan sınavda sorulan "sözel bölüm" sorularının genellikle kolay, matematik ve fen bilimleri sorularının ise zor olduğu görüşünde birleşen adaylar, sınavın tek oturum halinde yapılmasından ve ortaöğretim kurumlarında işlenmeyen bazı konularda soruların da sınavda yer almasından yakındılar. Yaklaşık 3.5 saat süren dünkü zorlu maratonun sonucunda (Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

FRANSA-BELÇİKA MAÇI, SINAV İLACI 8. Sayfada

Almanya, Arjantin'e bitime 6 dakika kala teslim oldu

Latin futbolunun zaferi

Arjantin, 13. Dünya Kupası'nı ülkesine götürürken "Kupa oynandığı kıtada kalır" geleneğini de sürdürdü. Aztek Stadı'nı dolduran 114 bini aşkın izleyici, iyi bir mücadeleye tanık olurken baştan sona oyuna hâkim olan taraf Arjantin'di.

F.Almanya, finale ulaşana dek gerçekleştirdiği sürprizleri bu kez tekrarlayamadı. Arjantin ise yalnızca Maradona'ya değil, teknik gücü yüksek birçok futbolcuya sahip olduğunu kanıtladı. Futbol otoriteleri finali "Latin futbolunun zaferi" olarak nitelendiriyorlar.

SEVİNÇ VE HÜZÜN — 86 Dünya Kupası'na adını yazdıran Maradona, kupayı sevinçle havaya kaldırırken, Alman futbolculardan Brehme, Rummenigge ve Matthaeus şaşkın halde yerlere serildiler.

MEXICO CITY (Cumhuriyet) — 13. Dünya Kupası'nı final maçında F.Almanya'yı 3-2 yenen Güney Amerika ülkesi Arjantin kazandı.

1978'in şampiyonu Arjantin bir gerçeği de vurguladı. Kupa oynandığı kıtada kalır.. Şef Maradona, kupayı Meksika Cumhurbaşkanı'nın elinden alırken bir ay süreyle dünyanın gözbebeği olmanın verdiği gururla gözyaşları döktü... Aztek Stadını dolduran 114 bin futbol aşığı, olanca güçleri ile Diego ve arkadaşlarını alkışlarlarken stattan yükselen uğultu şeklindeki haykırışlar, "Meksiko - Diego..." haykırışları, sıcak güneşi unutturuyordu...

Aslında Beckenbauer ve Schumacher'e rağmen Almanya, neredeyse mucizeyi başarıp Arjantin'i maçın son dakikalarında devirecekti. Ama bir kaleci, bir takımı rezil de eder vezir de... Ve turnuvanın en iyi kalecilerinden biri olduğu ısrarla söylenen Schumacher, Almanya'yı rezil etmeye karar vermişti.. İlk golde topu hem ortalanır hem de kalesine gönderilirken seyretmiş, ikinci golde şaşırmış ve 2-2'lik durumda üçüncü büyük acemiliğini yapıp golü yemişti...

Bir aydır süren tartışmalar, sorular da dün yanıt buldu... İşte en büyük Arjantin. En büyük Maradona ve arkadaşları...

ALMANYA, HAK ETMEDİĞİ FİNAL MAÇINI KAYBETTİ
Sporda

DEBRİYAJI BOZUK MERCEDES
HINCAL ULUÇ'un yazısı Spor'da

Köşk, 10 gün için Erzurum'a taşınıyor

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 2 temmuzdan itibaren 10 gün süreyle çalışmalarını Erzurum'da sürdürecek. Evren'in ilk kez başlattığı uygulamayla Cumhurbaşkanı resmi görevlerini Erzurum'da yapacak, resmi kabullerini gerçekleştirecek.

MEHMET GÜLTEKİN

ERZURUM — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 2 temmuz çarşamba gününden itibaren 10 gün süreyle çalışmalarını Erzurum'da sürdürecek. Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nün personeliyle birlikte Erzurum'daki "Büyük Misafirhane"de ikamet edecek olan Evren, bu süre içinde Başbakan Özal, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Üruğ ve yabancı konukları Erzurum'da kabul edecek.

Cumhurbaşkanı Evren'in ilk kez çalışmalarını Ankara dışında sürdürecek olması nedeniyle Erzurum'da tüm resmi dairelerde izinler kaldırıldı. Çok gerekli olmadıkça hastaneler, resmi go-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

İçki-sigara piyasadan çekildi

Haber Merkezi — Maliye ve Gümrük Bakanı ile Tekel Genel Müdürünün "şimdilik zam yok" açıklamalarına karşın, başta ithal sigaralar olmak üzere bazı Tekel maddeleri, bir anda piyasadan çekildi.

Tekel Genel Müdürü Süreyya Yücel Özden, zam haberleriyle ilgili olarak "Böyle bir şey gün-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Başbakan'ın gezisi ekonomik ağırlıklı

Özal, Romanya'yla pazarlıkta

ENİS BERBEROĞLU

BÜKREŞ — Başbakan Turgut Özal, 3 günlük Romanya gezisine dün başladı. Özal, Romanya yolunda Bulgaristan hava sahasında uçarken Bulgar Başbakanı'na herhangi bir mesaj göndermedi. Özal, bunun gerekçesini soran gazetecilere yanıt verirken, "Vallahi genel olarak bu tür şeyler bazen oluyor. Bu mesajlar veriliyor, verilmiyor. Geçenlerde Cumhurbaşkanımız vermiş. Bunu bir nevi kullanmışlar. Hemen radyolarına, basınlarına dağıtmışlar. Bir nevi 'Türkiye ile aramız düzeliyor' manasına kullanıyorlar. Oradaki soydaşlarımıza manevi baskı uyguluyorlar" diye konuştu.

Özal, üç günlük resmi gezisi için beraberinde resmi bir heyet ve 40 kadar işadamı ile birlikte dün Bükreş'in Otopeni Havaalanı'na indi. Özal, havaalanında Rumen Başbakanı Konstantin Dascalescu tarafından karşılandı. Askeri törenden sonra Dascalescu ve Özal, ülkelerine ilişkin tarım sorunlarından söz ederek kol kola havaalanını terk ettiler.

Dascalescu ve Özal, daha sonra Özal'ın kalacağı devlet konukevine gittiler. Dascalescu burada yaptığı konuşmada, "Çok iyi ve yakın bir muhatapsınız. Bu nedenle sizi Romanya'nın büyük ve yakın bir dostu olarak görüyorum" dedi. Özal, Dascalescu'yu yanıtlarken, bir Doğu Bloku ülkesini ilk kez resmen ziyaret ettiğine işaret ederek, "Aramızdaki problemleri kolaylıkla halledecek zihniyetin sahibim" diye konuştu.

Özal, dün Romanya Cumhuriyeti Tarih Müzesi'ni gezdi, Bükreş'in yeni mahalleleri ile Bükreş metrosunda incelemeler de bulundu. Başbakan Özal onuruna, Türkiye'nin Bükreş Büyükelçiliği'nde bir resepsiyon verildi. Türk - Rumen resmi görüşmeleri bugün başlayacak.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 1982 yılındaki Romanya gezisi sırasında imzalanan ekonomik işbirliği anlaşması uyarın-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

TRANSFER

Fenerbahçe'de transfer kavgası

Fenerbahçe'nin Sakaryasporlu Nezihi, Trabzonsporlu Osman ve Denizlisporlu Bahtiyar'ı transfer etmek istemesi yönetimde ikilik yarattı.

ARİF KIZILYALIN

Transfer Fenerbahçe'yi karıştırdı. Sarı Lacivertli kulübün izlediği transfer politikası yönetim kurulunda ikilik yarattı.

Fenerbahçe Genel Sekreteri Semih Bayülken'in Sakaryaspor'dan Nezihi, Trabzonspor'dan Osman ve Denizlispor'dan Bahtiyar'ı transfer etmek istemesi, başta Kulüp Başkanı Tahsin Kaya olmak üzere birçok yöneticinin tepkilerine neden oldu. Bu futbolcuların transferine karşı çıkan yöneticiler, Semih Bayülken'in kendi adamlarını takıma topladığını söylediler. Ancak Genel Sekreter Bayülken, bu transferlerin gerçekleşmemesi halinde yönetimden arkadaşları ile birlikte istifa edeceğini açıkladı. Bunun üzerine Tahsin Kaya, bu üç futbolcunun transferine izin verdi.

[illegible] ve grubu tarafından protesto edildi. Ancak Nezihi, Osman ve Bahtiyar'ın transferini kabul ettiren Bayülken grubu, zorunlu olarak Bülent'in transferine izin verdi.

Yönetime yakın çevreler yaptıkları açıklamada, yönetimin her an istifa edebileceğini ve erken seçime gidileceğini açıkladılar. Yönetim Kurulu üyeleri ise, Fenerbahçe'nin bir aile olduğunu ve her ailede olduğu gibi Sarı Lacivertli kulüpte de bazı sorunların olduğunu söylediler. Yöneticiler, **"Bu sorunlar kısa sürede çözümlenecek"** dediler.

Yönetimde ikilik yaratan yeni transferler Nezihi ve Osman, dün Fenerbahçe Kulübü ile prensip anlaşmasına vardılar. Denizlisporlu Bahtiyar'ın durumu ise kesinlik kazanmadı. Nezihi için Sakaryaspor'a 30 milyon ödeneceği açıklanırken, Trabzonspor'a verilecek ücret açıklanmadı. Yugoslav kaleci Lukovcan'la ise kesin anlaşmaya varıldı. Daha önce Yunanistan'ın Paok takımı ile anlaştığı söylenen Kızılyıldız kalecisi Lukovcan'ın salı günü İstanbul'a gelmesi bekleniyor. Ayrıca transferi söz konusu olan Sarıyerli Rıdvan için Fenerbahçeli yönetici Fazıl Tokatlı, Sarıyer Kulübü yöneticileri ile görüşüyor.

BEŞİKTAŞ BİR ALMAN GETİRDİ

Teknik direktör arayışını sürdüren Beşiktaş, Federal Alman çalıştırıcı Lothar Buchmann'ı getirdi. F. Almanya'da son çalıştırdığı VFR Berstadt takımında başarılı olamayan Buchmann için kesin karar yarından sonra verilecek. Tarabya Oteli'nde kalan Alman çalıştırıcı bugün İstanbul'u gezecek.

Nişanlısı Zafer'in menajeri oldu '60 milyon Zafer'in hakkı'

HİLMİ TÜRKAY

Birinci ligde yer alan takımlar büyük ölçüde iç ve dış transferlerini çözümlediler. Ne var ki lig şampiyonluğunu ve Cumhurbaşkanlığı kupasını müzesine götüren Beşiktaş, geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da transfer döneminde pek atak görünmedi.

Zafer'in dışında iç transferi [illegible]

Özetle

Okçuluk şampiyonası

10. Avrupa ve Akdeniz Okçuluk Şampiyonası'nın ilk günü, bayanlar 70 metrede ulusal takımımız 6., erkekler 90 metrede 15. olurken Elif Ekşi, bireysel sıralamada ancak 21. dereceyi elde etti. Bayanlar takım sıralamasında Sovyetler Birliği, erkeklerde ise Federal Almanya ilk sırayı aldılar. Okçuluk şampiyonasının ilk seansı bayanlar 70 metrede, erkekler 90 metrede yapıldı. 70 metre bayanlarda Sovyetler Birliği'nden dünya rekortmeni Ludmila Ruzhannikova, 303 puanla ikinci olurken, aynı ülkeden Elena Marfel, 304 puanla ilk sırada yer aldı. Bu dalda üçüncülüğe İngiltere adına yarışan Pauline Edwards yerleşti. Şampiyonada bugün saat 19.50'den itibaren TV'ye gelecek.

KSK'lı Yüceaktaş kazada öldü

Karşıyakalı futbolcu Burhan Yüceaktaş, İzmir-Ankara karayolunun Gediz yol ayrımında geçirdiği trafik kazası sonucu yaşamını yitirdi. Geçen sezon kiralık olarak Konyaspor'da futbol oynayan Burhan Yüceaktaş yönetimindeki 42 LL 694 plakalı otomobil, Gediz yol ayrımında aşırı hız nedeniyle şarampole yuvarlandı. Kaza sırasında Burhan Yüceaktaş ve Nihal Yüceaktaş ağır yaralandılar. Burhan Yüceaktaş ile eşi, Uşak Devlet Hastanesine kaldırıldılar. Burhan Yüceaktaş (28), tüm çabalara karşın kurtarılamayarak yaşamını yitirdi.

Açık Deniz Yat Yarışları

İstanbul ve Marmara Bölgesi Deniz Ticaret Odası Açık Deniz Yat Yarışları dün yapıldı. Yarış sonunda Osman Özdemiroğlu'nun Vanessa adlı yatı, finişe ilk giren yat olurken, en iyi düzeltilmiş zaman derecesini elde etti.

Günaydın Rallisi'nin ilk etabı Sulayem'in

ŞEVKİ GÖKERMAN

15. Uluslararası Türkiye Rallisi, dün saat 11.00'de Sultanahmet Meydanı'nda İstanbul Valisi Nevzat Ayaz'ın 1 nolu sürücü Muhammed Bin Sulayem'e verdiği startla başladı. Büyük bir kalabalığın doldurduğu Sultanahmet Meydanından ikinci sırada Bulgarların ünlü sürücüsü Çubkirov, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın elinden start aldı. [illegible]

HEYECAN SÜRÜYOR — 100. kez düzenlenen Wimbledon Tenis Turnuvası, tüm heyecanı ile sürüyor. Müsabakalardan sonra Connors ve Vilas gibi isimlerin elenmesi, Boris Becker'e yaradı. Çünkü Boris, finale doğru emin adımlarla yürüyor. Ayrıca Amerikalı Mayotte ve Çekoslovak T. Smid ilk 16'lara kalan tenisçiler oldular. (Telefoto: AP-aa)

WİMBLEDON '86

Becker finale gidiyor

CELAL ULUĞ

LONDRA — Wimbledon Tenis Turnuvası, Londra'da sürüyor...

Birinci hafta kadın ve erkek raketlerin mücadelesinden sonra çeyrek finallere gelindi. Çeyrek finallerde 8 tenisçi, yenilgisiz olarak turlara devam ederlerken, İsveç'in seri başı Edberg'in Çekoslovak Mecir'e yenilmesi, turnuvada sürpriz olarak nitelendirildi.

Yine bir İsveçli olan Bystrom'un Hint Krishnan'a 4 saatlik bir mücadeleden sonra yenilmesi ise turnuvanın en beklenmedik sonucuydu.

Federal Almanya'nın genç raketi Boris Becker'in ardından yeni bir tenisçi geliyor. **Eric Jelen** adındaki F. Alman tenisçi, ilk kez oynadığı Wimbledon'da geçen yılın finalistini sürklase ederek adından söz ettirmeye başladı.

Dün yapılan maçlarda Boris Becker, Gullikson'u güzel bir oyundan sonra 3/0 yendi. Çekişmeli maçta Alman tenisçinin fişek gibi attığı servisler, seyircilerin Becker'e tezahuratta bulunmasına neden oldu. Oldukça zevkli maçların yapıldığı turnuvada son 16'lara kalan raketler ise şöyle: Lendl (Çekoslovakya), Mayotte (ABD), Rensburg (G.Afrika), Zivojinoviç (Yugoslavya), Jelen (F.Almanya), Krishnan (Hindistan).

TEK KADINLAR

Bayanlarda ise Navratilova ve Lloyds, formalarını kolayca gösterdiler.

B.Alman Stefi Graf'ın yokluğu [illegible] kendisini gösterdi. Bu arada iki Çek kızı Mandlikova ve Sukova da bu yıl büyük form gösteriyorlar.

Türk Asıllı Olmak...

OSMAN KERMEN

Bana çok garip gelen bazı duygu ifadeleri vardır. Örneğin bir Bulgar, bir Yugoslav sporcu uluslararası arenada bir başarı sağladı mı *"Türk asıllı Bulgar... Dünya Halter Şampiyonu oldu"* diye yazarken nasıl bir zevk alıyoruz anlamıyorum. Bir takım (asıl)ların altında nasıl bir özlem veya doyum yatabilir. Yabancı uyruklu Türk asıllılar bir şeyler yapabiliyorlarsa, bundan biz utanalım. 52 milyon Türk elimizin altında... Biz bunlarla bir şey yapamıyoruz da yabancı becerisini, "tohum bizim!" diyerek kendimize mal ediyoruz. Tuhaf geliyor bana.

Bunun tersi de var sporumuzda. Bizim yetiştirdiğimiz kişiler var. Burada tenisi öğrenir, şampiyon olur. ABD'ye gönderir, Tahsilini yapmasını sağlarsınız. Kişi orada sporda bir başarı sağlar ve basına beyanat verirken Türkiye'den hiç bahsetmez..."Bütün tenisimi üniversitedeki hocama medyunum!" der. Bu kişi hâlâ kullanır durur da sizi. Yeni Türkü veya Türkiye'yi anmaz. Ve biz buna aldırmayız.

Bir başka tenis olayı da şöyle oluyor. Kişiyi, bir gayri müslimi çocuktan alır, tenis öğretirsiniz. Onu Türk ismi ile çağırırsınız. Gün gelir bu kişi anayurduna gider. Orada onbeş günlük bir kurs görür ve tenis hocası lisansı alır. Bir kulüpte çalışmaya başlar. Nedense bir gün doğduğu fakat vatan saymadığı Türkiye'ye gelip çalışmak (!) ister. Çok iyi bir para karşılığı anlaşma yapar. Yurda gelirken asıl yabancı adı ile reklamı yapılır. Yeni kırk yıllık yahniyi biz "Yeni (!)" olarak reklamlarız. Bu olayın daha garip hatta acı tarafı, spor Üniversitesi bitirmiş, bu yabancı asıllı kişiden çok daha iyi tenis oynayan ve o yabancı memleketten aynı antrenör lisansını alan bir Türk ile öğünmek bir tarafa üçte bir aylık ile çalıştırmaktan hiçbir utanç duymayız. İşte sana bir Türk asıllı! Her şeyi ile yabancıdan üstün. Öğünsene! Olmaz... Türkün yabancısı olmalı ki onunla öğünelim ve iyi para verelim. Size de tuhaf gelmiyor mu?

Buna benzer olaylar binicilik sporunda da var. Bunları gelecek yazımızda yazacağız.

Fotoğraf: VEDAT DAN[illegible]

Macar cimnastikçiler, seyircileri büyülediler

Bağlarbaşı Cimnastik salonundaki izleyiciler, dün ritmik cimnastiğe doyamadılar. Bir haftadır İstanbul'da bulunan Macaristan'ın ulusal ekibini oluşturan bayan cimnastikçiler, yaptıkları ritmik gösterileriyle izleyicileri büyülerken sürekli alkış topladılar. Dünya klasmanında 13. sırada bulunan Sinka Andrea'nın, dans ve caz karışımı müziğin hızlı temposunda labut ve iple yaptığı gösterisi ilgi toplarken, Donmany Agnes'in, Çaykovski'nin bale müziği eşliğinde yaptığı ritmik cimnastik herkesin beğenisini kazandı. Bu arada bir bayan cimnastikçi gösterisine başlamak üzere müzik çalışması için bekledi. Ama olduğu anlaşılınca müziksiz topla hareketlerini tamamladı. Macaristan Cimnastik Federasyonu Başkanı Dr. Gyenesi İstvan ve Antrenör Dr. Abad Jozsefne yönetimindeki 8 kişilik bayan cimnastikçiler, bir hafta süre içinde verdikleri seminerlerde Türk cimnastikçilerini hevesli bulduklarını ve teknikleri çabuk algıladıklarını ifade ettiler.

Gol krallığı

(Baştarafı Sporda)

filelerine Maradona imzasını taşıyarak ulaşacak iki top ise bu yıldızı aynı zamanda gol kralı da yapacak.

Bir futbolcunun ulaşabileceği en üst noktaya ulaşmış olan Maradona gol krallığı konusunda yeterince hırslı olmadığını, son Belçika maçında [illegible]

Dünyada

(Baştarafı Sporda)

[illegible] ne sahip değil. Ancak yine de sonuca gitmesini bilen bir takım. Almanlar, Maradona'nın durdurulması halinde Arjantin'in pek bir şey yapamayacağı görüşündeler.

Saat 21.00'de başlayacak ve TV'den naklen yayımlanacak olan karşılaşmaya takımlar şu kadro ile çıkacaklar:

Federal Almanya: 1- Schumacher, 21- Rolff, 4- Förster, 6- Eder, 17- Jakobs, 2- Briegel, 8- Matthaeus, 3- Brehme, 10- Magath, 11- Rummenigge, 19- Allofs.

Arjantin: 1- Pumpido, 9- Cuciuffo, 5- Brown, 19- Ruggeri, 16- Olarticoechea, 12- Enrique, 14- Giusti, 2- Batista, 7- Burruchaga, 10- Maradona, 11- Valdano.

At yarışları sonuçları

Altılı Ganyan dün 5—7—5—3—3—3 şeklinde sonuçlanmıştır. Türkiye Jokey Kulübü'nden yapılan açıklamaya göre üçlü bahis de 3—1—2 şeklinde bitmiştir. Altılı Ganyan oyununda dağıtılacak miktar ise, 222 milyon liradır.

VELİEFENDİ HİPODROMU'NDAN

I Love You günün bankosu...

TAYGUN TÜRE
KEMAL AKYER

1. AYAK: Sabah idmanlarında kum pistte güzel idmanlar ve rekor galoplar yapan ve 20 gün önce gösterildiği çim pist provasında da çok iyi görünen I Love You, idman ve form durumuna göre günün banko atıdır. Dumlupınar daha sonra şans verdiğim isim olup, Paysdar, yarışın sürpriz atıdır.

2. AYAK: Sabah idmanlarını çok erken saatlerde yapan ve güzel dereceli galoplarıyla bu yarışa Sedat Okuyucu tarafından titizlikle hazırlanan Firuze ve hafta içindeki canlı kenterlerine davetten cumartesi sabahı sprintinde de iyi görünen Ramona arasındaki mücadele, yarışın birincisini belirleyecektir. Çalışmalarını yeni sahada sürdüren Osaka ve geçen yarışında makine çıkışında tökezlendiği için başarılı olamayan ve şimdi iyi durumda olan Sevinç yarışın sürpriz atıdır. Firuze, 1300 metre çim pistte 1.27.77, Ramona 2.000 metrede 2.09.95, Sevinç 1300 metrede 1.22.44, Osaka 1400 metrede 1.27.59'luk derece gerçekleştirmişlerdir.

3. AYAK: Sabah idmanlarında iyi görünen Tacim, idman ve form durumuna göre yarışın en şanslı atıdır. Çalışmalarını iç sahada sürdüren, güzel bir galop ve sprintle bu yarışa katılacak olan Bleda, daha sonra şans verdiğimiz isim olup, geçen yarışında dışardardan dolaşarak üçüncü olan Savaş ve sabah idmanlarında iyi görünen Kuruşbey, yarışın sürpriz atıdır. Tacim 1000 metreyi 1.05.58, Bleda 1200 metreyi 1.22.34, Kuruşbey 1.22.22, Savaş 1000 metreyi 1.08.44, Rezzan 1000 metreyi 1.07.94'lük derecelerle gerçekleştirmişlerdir.

4. AYAK: 1600 metre güzel bir galopla bu yarışa hazırlanan Hanvidar ve Ekrem Kurt tarafından bu yarışa kusursuz hazırlanan Pedrosa arasındaki mücadele, yarışın birincisini belirleyecektir. Jokeyini ve grubunu bulan Zero, yarışın sürpriz atıdır.

Hanvidar, 1800 metreyi 1.49.50, Pedrosa 1800 Metreyi 1.48.57 Zero 2400 metreyi 2.35.81'lik derecelerle gerçekleştirmişlerdir.

5. AYAK: Geçen hafta güzel bir bekleme yarışı yaparak Tolgahan'ı mağlup eden Özay, o yarış sonrası daha iyi bir form tutarak ve cuma günü iç sahada 1000 metrelik güzel bir galop yaparak iyi durumda olduğunu gösterdi. Özay, yarışın birinci derecede şanslı ismidir. Aslanbey, daha sonra şans verdiğimiz isim olup, Şefika ve Bezgin yarışın sürpriz atlarıdır. Özay, 1400 metreyi 1.34.21, Aslanbey 2000 metreyi 2.20.01, Serçe 1400 metreyi 1.35.30, Bezgin 1300 metreyi 1.28.73'lük derecelerle gerçekleştirmişlerdir.

6. AYAK: Gerçek bir kum pist atı olan Ozbatur, idman ve form durumuna göre yarışın en şanslı atıdır. Hafta içindeki idmanlarında iyi görünen Kudretbey daha sonra şans verdiğimiz isim olup, İkimiz ve Aldirek yarışın sürpriz taylarıdır. Bu koşuda Anıl yarıştan silindi.

TAHMİN

1. KOŞU: F: Doydoş, P: Amber, P: Uçar 136, S: Kıbrıslı
2. KOŞU: F: I Love You, P: Dumlupınar, S: Otugen.
3. KOŞU: F: Firuze, P: Ramona, P: Sevinç, S: Osaka
4. KOŞU: F: Tacim, P: Bleda, P: Savaş 9, S: Kuruşbey
5. KOŞU: F: Handivar, P: Pedrosa, S: Zero
6. KOŞU: F: Özay, P: Arslanbey, P: Şefika 17, S: Bergin
7. KOŞU: F: Ozbatur, P: Kudretbey, P: İkimiz 1, S: Aldirek

İKİLİ BAHİSLER: (3-6-7)
ÇİFTE BAHİSLER: (2/3-5/6)
ALTILI GANYAN: (2-3-4-5-6-7)
ÜÇLÜ GANYAN: (4-5-6)
ÜÇLÜ BAHİS: (7'inci koşudadır)

TAHMİNCİLERİMİZİN GÖRÜŞLERİ

	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6
Taygun TÜRE	6-2	5-2	6-2-3	5	4	1-3-9
Demir TÜMER	6	5-3-1-2-4	6-2-3-4-8	5	4	1-3-9-5-2
Kemal AKYER	6	5-3-2-4	6-8	5-3	4-2	3-12
Abdullah AKALP	6	5-3	8-4-6	4-5	4	3-1
Armağan TURAN	6	5-6-2	3-6-2	5-3-4	4	3
Hasan GÜNEY	6	5-4-2	2-3-6	5	4-9	3-1

Puanlı günün programı

1. KOŞU: (Apranti Koşusu) C Gr. Araplar (KUM) Saat: 14.00— 800.000 TL 1400 M. [illegible]

2. KOŞU: (Maiden) 2 Yı. İngilizler (ÇİM) Saat: 15.00 1 Milyon TL 1000 M. [illegible]

3. KOŞU: (Bayındır Handikap) 3 Yı. İngiliz (ÇİM) Saat: 15.35 1.900.000 TL 1600 M. [illegible]

4. KOŞU: (Şartlı) 3 Yı. Araplar (ÇİM) Saat: 16.10 1.500.000 TL 1200 M. [illegible]

5. KOŞU: (Flying Star KV) 4 Yı. İngilizler (ÇİM) Saat: 16.45 3 Milyon TL 2000 M. [illegible]

6. KOŞU: (1 Büyük Gökçesu KV) A Gr. Araplar (ÇİM) Saat: 17.20 3 Milyon 1600 M. [illegible]

7. KOŞU: (Maiden) 3 Yı. Arap Tayları (KUM) Saat: 18.00 1 Milyon TL 1000 M. [illegible]

Puch'tan yaz armağanı

Ayda yalnızca 19.980 lira

Hemen alın... 18 ayda ödeyin!

Şimdi herkes Puch alabilir. 5 üstün Puch'tan dilediğinizi seçin.
Puch'un yaz fırsatından yararlanın... Yazın tadını Puch'la çıkarın.

[illegible]

Türkiye Genel Distribütörü
ÇELİK MOTOR TİCARET A.Ş.
Ankara Asfaltı Soğanlıköyü Kavşağı Kartal/İstanbul TEL: 353 16 30-31-32

ni Büro toplantılarının bu yıl İstanbul'da yapılması, ilişkilerde yeni bir dönemin habercisidir" dedi.

İnan'dan sonra konuşan ekonomi profesörü Aydın Yalçın, "Üniversitede görevli olmam, bana Türkiye'nin 12 Eylül öncesinde yaşadığı felakete yakından tanık olma olanağı verdi. 12 Eylül öncesindeki tablo bir sıcak savaştan farksızdı. Ülkedeki Marksistler, Türkiye'yi emperyalist zincirin en zayıf halkası olarak görüyorlar, Türk parlamenter sistemini faşist ve burjuva bir sistem olarak adlandırıyorlardı. Oysa henüz askeri müdahale olmamıştı. Türk teröristler ve komünist Kürtler, ASALA ile işbirliğindeydiler" dedi. Yalçın "Sovyetler Birliği'ndeki stratejistlerin başlıca hesabının Türkiye'yi Vietnamlaştıran stratejisi olduğunu" öne sürdü. Profesör Yalçın, "Sovyetler Birliği'nin Türkiye'yi Batılı müttefiklerinden tecrit etme amacında olduğunu" söyledi. Türkiye'nin çok kritik bir jeopolitik bölgede yer aldığını söyleyen Yalçın "Bulgaristan Türkiye'deki silah kaçakçılarına yataklık ediyor. ASALA'nın amacı Stalin'in Türkiye üzerindeki isteklerinden farklı değil" dedi.

Aydın Yalçın'ın ardından söz alan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü üyesi Profesör **Ali Lütfü Karaosmanoğlu** da Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgenin taşıdığı stratejik öneme işaret ederek, **"Türkiye'nin çok ciddi güvenlik sorunları var. Bu sorunların bazıları konvansiyonel nitelikte, yıkıcı faaliyetler de önemli bir problem oluşturuyor. Suriye ve Libya'daki Sovyet askeri varlığı, bu iki ülkenin Türkiye'ye saldırma olasılığı olmasa da, önemli bir güvenlik sorunu niteliğinde. Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernize edilmesine gerek var"** dedi. Prof. Karaosmanoğlu, Sovyetler Birliği'nin bölgedeki etkinliğini arttırdığını söyledi.

Dünkü toplantının daha sonraki bölümünde NATO eski Genel Sekreteri **Joseph Luns** bir konuşma yaptı.

Joseph Luns, konuşmasında Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki ırkçı politikaya değinerek **"Irkçılığa karşıyım. Bu ülkede 'bir kişiye bir oy' kuralı yürürlüğe girmeden demokrasi gerçekleşemez. Ancak Güney Afrika'daki siyahların amacı, iktidara gelip beyazların mülklerine el koymak. Ülkenin ekonomik gelişmesini bugüne dek beyazlar sağladı. Beyazlara intihar edin diyemeyiz"** dedi. Joseph Luns, **"ırkçılığa karşı silahlı mücadele veren Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adlı örgütün hapiste bulunan lideri Nelson Mandela'nın hiçbir şekilde desteklenemeyeceğini"** söyledi.

Luns, konuşmasının Akdeniz güvenliği ile ilgili bölümünde, bölgede bir savaş çıkması olasılığı üzerinde durdu ve nükleer bir savaşın galibi olmayacağı için Sovyetler'in bunu göze alamayacağı görüşünü savundu.

Almanya, Arjantin'e bitime 6 dakika kala teslim oldu

Latin futbolunun zaferi

30 haziran

MEXICO CITY (Cumhuriyet) — 13. Dünya Kupası'nı final maçında F.Almanya'yı 3-2 yenen Güney Amerika ülkesi Arjantin kazandı.

1978'in şampiyonu Arjantin, bir gerçeği de vurguladı. Kupa oynandığı kıtada kalır.. Şef Maradona, kupayı Meksika Cumhurbaşkanı'nın elinden alırken, bir ay süreyle dünyanın gözbebeği olmanın verdiği gururla gözyaşları döktü... Aztek Stadı'nı dolduran 114 bin futbol âşığı, olanca güçleri ile Diego ve arkadaşlarını alkışlarlarken, stattan yükselen uğultu şeklindeki haykırışlar, "Meksiko-Diego..." haykırışları, sıcak güneşi unutturuyordu...

Aslında Beckenbauer ve Schumacher'e rağmen, Almanya, nerdeyse mucizeyi başarıp Arjantin'i maçın son dakikalarında devirecekti. Ama bir kaleci, bir takımı rezil de eder, vezir de... Ve turnuvanın en iyi kalecilerinden biri olduğu ısrarla söylenen Schumacher, Almanya'yı rezil etmeye karar vermişti.. İlk golde topu hem ortalanır hem de kalesine gönderilirken seyretmiş, ikinci golde şaşırmış ve 2-2'lik durumda üçüncü büyük acemiliğini yapıp golü yemişti...

Bir aydır süren tartışmalar, sorular da dün yanıt buldu... İşte en büyük Arjantin. En büyük Maradona ve arkadaşları...

İsveç Dışişleri Bakanı Andersson'un Cumhuriyet'e demeci:

Tam demokrasiye çok yolunuz var

YAVUZ BAYDAR *30 haziran*

STOCKHOLM — İsveç Dışişleri Bakanı Sten andersson, Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte demokrasi konusunda **"Türkiye'yi İsveç'ten soyutlayarak bir sonuca ulaşmanın mümkün olmadığını"** belirterek, **"Türkiye'ye giderek oturuma katılmanın ve eleştirileri dile getirmenin doğru bir hareket olacağını"** belirtti.

İsveç Dışişleri Bakanı Sten Andersson'a yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

— Son bir yıl içindeki gelişmelerden sonra İsveç-Türkiye ilişkilerinde bir 'rahatlama' ya da bir 'yeniden değerlendirme' dönemine girildiğini söylemek mümkün mü? İsveç'in Türkiye'ye yönelttiği eleştiriler eskisi kadar yoğun değil. İsveç diğer dört Avrupa ülkesi ile birlikte insan hakları konusundaki şikâyetini geri çekti. İsveç-Türk ticari ilişkilerinde belirgin bir artış var: Türkiye, İsveç vatandaşlarına vize zorunluluğunu kaldırdı. Durum dört yıl önce böyle değildi.

ANDERSSON — Değildi. Türkiye'de demokrasiye geçiş yolunda belirtiler olduğunu saptadık. Basın özgürlüğü ve siyasi partilerin faaliyetleri bunlar arasında. Hepsinden önemlisi Türk hükümetinin demok-

rasiye geçişi sürdüreceğini belirtmiş olması. Ancak bunlar bizim Türkiye'yi tam anlamıyla demokratikleşmiş bir ülke olarak gördüğümüz biçinde anlaşılmamalı. Tam demokrasiye daha çok var. Örneğin, bir kenara itilmiş olan sendikal hak ve özgürlükler. Fakat biz İsveç olarak Türkiye'de olumlu yöndeki gelişmelere katkıda bulunuyoruz ya da bulunmaya çalışıyoruz. Kanımca Türkiye'yi İsveç'ten soyutlayarak bir sonuca ulaşmak mümkün değil. Ticari ilişkilerin ve Türkiye ile İsveç arasındaki diğer olumlu girişimlerin de Türkiye'de demokratikleşme sürecine katkıda bulunacağına inanıyorum. Demokrasi hiçbir ülkede İsveç'te bile bir günde yaratılmadı.

— Türkiye ile aralarında sizin de bulunduğunuz şikâyetçi beş ülkenin yaptığı sözleşme konusundaki düşünceleriniz nedir? Tereddüt, yerini hoşnutluğa bıraktı mı?

ANDERSSON — Tereddüt karar verme aşamasında duyuldu. Öncelikle işçi hareketi, özellikle de sendikalar tereddüt içindeydiler. Sendikalar, sendikal hak ve özgürlükler güvence altına alınmadıkça uzlaşmaya gidilemeyeceğini savunmaktaydılar. Fakat bizim düşüncemiz az önce belirttiğim gibi demokrasiye geçiş sürecinin başlamış olduğu yolundaydı. Türkiye gelişmeler hakkında düzenli rapor vermeyi üstlendi. Bu raporlar gelişmelerin sona erdiğini ya da olumsuz biçimde yön değiştirdiğini gösterirse İsveç, tutumunu yeniden gözden geçirecektir. Ancak böyle belirtiler yok.

— Ankara'da özellikle hükümete yakın çevreler 'eğer biz İsveç'e İstanbul tramvay projesi ihalesini vermeseydik, İsveç'in Türkiye'ye karşı eleştirel tavrı değişmeyecekti' şeklinde konuşuyorlar. Bu görüşe Türk muhalefeti içinde de katılanlar var. İsveç'in ihaleyi aldıktan sonra 'rota değiştirdiği' doğru mu?

ANDERSSON — Bir ihale için mi? Böyle bir şeyin olamayacağını rahatça söyleyebilirim. Bizim için önem taşıyan Türkiye'nin demokrasiye geçişidir. İsveç'in tavrını ticari nedenler belirlememiştir. İsveç'in eleştirel tavrı konusunda bu hiçbir zaman söz konusu olmadı. Tarafsız ve bağlantısız bir ülke olarak düşüncelerimizi açık bir biçimde söylemeyi ödev sayıyoruz. Sovyetler Birliği'nin Afganistan politikasını, ABD'nin Orta Amerika'daki tavrını eleştiriyoruz. Bunu, ticari ilişkilerimiz üzerindeki etkisinin ne olacağını hesaplamadan yapıyoruz. Böyle düşünmek İsveç dış politikasını küçümsemektir.

— Eğer Türkiye beş şikâyetçi ülke ile yapılan sözleşmeye uymazsa İsveç somut olarak ne yapmayı düşünüyor?

ANDERSSON — Olumsuz yönde yani diktatörlüğe doğru bir gelişme olursa eski tavrımızı alacağız. Sanıyorum şikâyetçi ülkeler -her ne kadar Fransa bu konuda biraz kararsız görünüyorsa da- aynı tavra dönmeye hazırlar. Böyle bir durumda İskandinav ülkelerinin ortak bir tavır takınacakları kanısındayım.

— 12 Eylül 1980'den sonra haklarında soruşturma açıldığı sırada yurtdışında bulunan bazı Türk vatandaşları ülkelerine dönmedikleri için vatandaşlıklarını kaybettiler. Bu konu beş şikâyetçi ülkenin Türkiye ile yaptığı sözleşme öncesinde ele alındı mı?

ANDERSSON — Tartışma konusu olup olmadığını bilmiyorum. Çok zor bir sorun bu. Biz İsveç'te böyle bir şey uygulamıyoruz. Bir ülkenin vatandaşlarını vatandaşlık haklarından yoksun kılması olağanüstü bir işlem. Açıkçası tartışıldı mı bilmiyorum. Bu konudaki tartışmalar bakanlığım öncesindeki dönemde yapıldı.

— Türkiye son aylarda birçok Avrupalı parlamenter tarafından çeşitli nedenlerle ziyaret edildi. Ziyaretçiler arasındaki eski Danimarka Adalet Bakanı Ola Espersen şikâyetin geri çekilmesini eleştirdi. Kısa bir süre önce İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu LO ile memurlar sendikası TCO size gönderdikleri bir İsveç'in haziran sonunda İstanbul'da yapılacak Avrupa Konseyi 'mini oturum'una katılmamasını istediler. Bu ve benzeri konularda farklı düşünceler İsveç hükümetini etkiliyor mu?

ANDERSSON — Değerlendirmeyi eldeki tüm bilgileri göz önüne alarak yapmak önem taşıyor. Türkiye'de siyasi açıdan bize göre karşı kutupta yer alanların görüşleri de aynı derece önemli. **"Mini oturum"** konusunda karar verme yetkisi hükümetin değildir. Bu, parlamentolar arası bir sorun. Benim görüşüme göre -ki bunu LO ve TCO'ya bildirdim- eğer bir birlik ya da örgüte bağlıysanız, örneğin Avrupa Konseyi gibi bir örgütte görüşünüzü savunup da azınlıkta kalmışsanız örgütü terk etmek yerine çoğunluğun görüşüne uymak zorundasınız. Bunu LO ve TCO'nun anlayacağını sanıyorum. Bence Türkiye'ye giderek oturuma katılmak ve eleştirileri dile getirmek doğru bir hareket olacaktır.

— İsveç bugün Türkiye'ye nasıl bakıyor? Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak görüyor mu?

ANDERSSON — Türkiye kendisini bir Avrupa ülkesi olarak görmek istiyor. Türkiye'nin kendisini kabul ettirebilmesi için, insan hak ve özgürlüklerini bütünüyle benimsemesi ve demokrasinin gereklerini yerine getirmesi gerekiyor. Bu, Türkiye'nin Avrupa kültür çemberinin saygın bir üyesi olabilmesinde büyük önem taşıyor.

TEMMUZ

MURAT DERSANESİ
1986-1987
Üniversite sınavlarına (ÖSS-ÖYS) hazırlama kursları
25 AĞUSTOS 1986 — 24 MAYIS 1987

Cumhuriyet
63. Yıl: Sayı: 22221 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 6 Temmuz 1986 Pazar

ANAP kararını verdi: Ara seçim 26 ekimde

Siyasette sıcak yaz

SHP'de İnönü kararı salı günü

SHP'de milletvekili adaylarının Genel Merkez tarafından belirlenmesi görüşü ağırlık kazandı. Adayların Genel Merkez tarafından belirlenecek olması durumunda tüzük değişikliği gerekiyor. İnönü'nün adaylığı salı günü MKYK toplantısında belli olacak.

8-9. Sayfalarda

Dülger: Son söz vatandaşın

Ara seçimin yapılacağı 10 ilde seçime girme kararı alan DYP'nin Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Dülger, "Ara seçim iktidar değişikliği getirmez, ama hayat pahalılığından bunalmış Türk vatandaşının kaderine el koyması için bir fırsattır" dedi.

8-9. Sayfalarda

Yazar: ANAP ve DYP bizi gagalayacak

Ara seçimlere hazırlıksız yakalanan Hürriyetçi Demokrat Parti'nin Genel Başkanı Mehmet Yazar, haberi Afyon'da öğrendi. Yazar, "ANAP ve DYP'nin, HDP'nin Meclis grubunu düşürme ve gagalama konusunda birleştiklerini" öne sürdü.

8-9. Sayfalarda

DSP: Ara seçime girmeyeceğiz

Demokratik Sol Parti Genel Sekreteri Nuri Korkmaz, "Bizim bütün hazırlığımız ara seçim için değil, genel seçim için" dedi. Partisinin seçime girmeyeceğini söyleyen Korkmaz, "İktidarın alışılagelmiş seçim oyununa gelmeyeceğiz" diye konuştu.

8-9. Sayfalarda

Özal, seçim kampanyasını davullu marşlı başlattı

Liderlere çağrı

DENİZ SOM

TEKİRDAĞ / KIRKLARELİ — Ara seçim kararını aldıktan sonra Trakya gezisine çıkan Başbakan Turgut Özal, "Beşi bir ANAP olmaz" dediği siyasi partilerin liderlerinin istedikleri yerlerden adaylıklarını koymalarını istedi ve "Hodri meydan. Zannediyorum bazıları adaylıklarını koymayacak, çünkü herhalde liderlikleri tehlikeye düşecek" dedi. Özal, özellikle SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün adaylığını koymasını isterken, "Ondan sonra ufaklar var, onlar da gelsinler. Bir onların karşısına küçük orta, orta boydaki adamlarımızı çıkaracağız. Halktan insanları koyacağız. Bakalım ne olacak" şeklinde konuştu.

Özal, Tekirdağ'da yaptığı konuşmada dış politika konularına da değindi ve Bulgaristan sorununa sözü getirerek, "Son defa tekrar söylüyorum. İnsanlık dışı muamelelerden vazgeçin, masaya oturalım. İstemiyorsanız hepsini Türkiye'ye gönderin" dedi. Özal, Türkiye'nin Karadeniz'den Romanya ve Akdeniz'den Kıbrıs da dahil olmak üzere 9 komşusu bulunduğunu belirterek, "Dokuz komşuyu idare etmek kolay değil, biz idare ediyoruz. Bazen bağırıyoruz, bazen çağırıyoruz, bazılarına da sopayı gösteriyoruz" dedi. Özal, Türkiye'nin bütün komşularıyla iyi geçinmek istediğini, ama haksızlığa tahammülü olmadığını da söyledi.

Dün sabah İstanbul'dan Trakya gezisine çıkan Başbakan Turgut Özal, Tekirdağ il sınırında karşılandıktan sonra, parti otobüsüne bindi. Eşi Semra Özal'ın katılmadığı gezide, Başbakana bakanlar Ahmet Karaevli, Metin Emiroğlu ile Cahit Aral ve bazı milletvekilleri eşlik etti. Otobüsün önünden yol boyunca toplanan yurttaşlara el sallayan ve "İyi tatiller, iyi eğlenceler" diyen Özal, Tekirdağ'a 18 kilometre kala Çorlu

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

ANAP'ta ara seçim kararı nasıl alındı?

ANAP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun önceki akşam yapılan toplantının gündeminin son maddesi ara seçimlerdi. Başbakan Özal konuyu açık, uşsiz tartışmaya başladı. ANAP'lıların çoğunluğu ara seçimin 1987'de yapılmasını istiyordu. Son sözü Özal söyledi: "1987'de ara seçim yaparsak, ertesi yıl genel seçim var. İki yıl üst üste seçim havası kapatılamayacak yaralar açabilir."

CAHAN GEDİK'in yazısı 8-9. Sayfalarda

ANAP BAŞVURUYU PAZARTESİ GÜNÜ YAPIYOR

8-9. Sayfalarda

ANKARA'dan

YALÇIN DOĞAN

'Kazanamazsak erken seçim gündeme gelir'

ANKARA — "İktidarlar ömrünü kısaltmaz" diye bir değerlendirmeyle söze giren Türkiye'yi yıllarca yönetmiş ünlü politikacılardan biri, ANAP'ın ara seçim kararına ilişkin görüşlerini şöyle sürdürdü:

"Şimdi eğer ANAP ara seçimde iyi bir sonuç alırsa dönüp, muhalefete, daha ne istiyorsunuz, diyecektir. Yok, alacağı oy yüzde 35'in altında olursa, o zaman Türkiye'ye erken seçim havası gelir ve 1987'de erken seçimi kimse önleyemez".

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

EVREN: ORDUNUN HİÇBİR POLİTİK ETKİSİ YOKTUR

8. Sayfada

Denktaş, Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı:

Karar değişebilir

SEDAT ERGİN

LEFKOŞE — KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, uçur kapılarının Rum kesimine kapatılması kararından sonra ilk esneklik işaretini verdi ve gelişmelere göre kararın gözden geçirilebileceğini bildirdi. Denktaş, "Özal'ın ziyaretini esef verici bulan BM Genel Sekreterliği'ne tamir ederim kararı gözden geçirilebilir mi?" sorusuna "Her hükümet kararı durum değiştikçe gözden geçirilebilir" dedi. Denktaş, ayrıca Rum kesimindeki yabancı büyükelçilerin "özel istisna" KKTC'ye kabul edilebileceklerini de belirtti.

Denktaş, önceki gün açıklanan sınır kapılarının kapatılması kararı konusunda Cumhuriyet'in sorularını şöyle yanıtladı:

— Sınır kapılarının kapatılması Rum yönetimi ve BM Genel Sekreteri ile ipleri koparmanız anlamına gelmiyor mu?

DENKTAŞ — Hayır, gelmiyor. Genel Sekreterin iyi niyet girişimi bunun ötesinde bir şeydir. Bu buradan gerçekleri görmemekte ısrar eden taraflara -Genel Sekreterin Basın Müşaviri de bunlar arasında- gerçeği işte vurgulamak istiyoruz. Bu Barış Gücü, kuzeyde bizim iznimizle.

(Arkası Sa. 6, Sü. 2'de)

DE CUELLAR'IN TEMSİLCİSİ DENKTAŞ'TAN RANDEVU ALDI

ÖZAL'IN ZİYARETİ KKTC'DE ÇATLAK YARATTI 6. Sayfada

Kırkpınar meydan kavgası

Muğlalı Mehmet Güçlü ile Samsunlu Sait Şen'in güreşinde güreşçiler, güreşçilerin taraftarları ve tribündeki seyirciler birbirlerine girdiler. Jandarma ve güvenlik güçleri, yumrukların konuştuğu meydan kavgasını güçlükle önledi. Güçlü'nün galip ilan edilmesinden sonra Şen'in "Ben güreşeceğim. Çekilmedim. Kimse benim adıma açıklama yapamaz" demesi ve sonuçca itiraz etmesi hakem heyeti tarafından kabul edilmedi. Hakemler, olaylardan sonra her iki güreşçiye ihtar verdi. Daha sonra Sait Şen güreşmek istemeyince, Güçlü galip ilan edildi

Spor'da

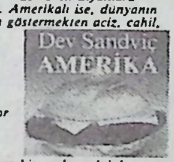
WIMBLEDON'DA NAVRATİLOVA 7. KEZ ŞAMPİYON Spor'da

Araplar geldi Göçlerimiz yollarda kalmıştı. Önceleri "Daha tam yaz gelmedi" diyorduk. Sonra ramazan başladı. "Eh" dedik, "Adamlar şimdi gelemez." Ama ramazan da bitti, şeker bayramı da.... Hâlâ gelmiyorlardı. Koca İstanbul'da birçok insan yaz umudunu onlara bağlamıştı. Araplar gelecekti, evler tutacaklardı, bir sürü paralar harcayacaklardı. Sarıyer'de birçok ev bu iş için hazırlanmıştı. Boğazda tekneler, lokantalar, bakkallar görünür yerlerine Arapça yazılar asmışlardı. Beyoğlu'nda dükkânlar özel "tesettür" giysilerini vitrinlere çıkarmışlardı. Ve, en sonunda Araplar geldi. (Fotoğraf: ENDER ERKEK)

20. yüzyılın Roma İmparatorluğu

68'*in radikal kuşağı için Amerika demek, Amerikan emperyalizmi demekti. Siyahlara karşı ırkçılık demekti. Amerikalı ise, dünyanın birçok yerini haritada göstermekten aciz, cahil, büyük tekellerin yönlendirdiği koyun sürüsünün bir ferdiydi. Hamburger uygarlığının, kovboy kültürünün ürünü. Ama bana öyle geliyor ki, ne sadece emperyalist bir süper devlet diye kestirilip atılabilir ne de dünyaya bireysel mutluluk idealini aşılayan bir özgürlük ve demokrasi kalesi olarak selamlanabilir Amerika. Daha karmaşık. Tıpkı içinde her şey bulunan dev bir sandviç gibi.*

CENGİZ ÇANDAR

Geçen gün yerkürenin en güçlü ülkesini, Amerika Birleşik Devletleri'ni simgeleyen, New York'un girişindeki Özgürlük Heykeli 100 yaşına bastı. Miss Liberty, yani Bayan Özgürlük ya da kara mizahı ile başedilmez Ahmet Tan'a göre Hürriyet Hanım'ın 100. yaş günü sayesinde başta Amerikalıların kendileri, dünyanın birçok köşesinde Amerika tartışılmaya başlandı.

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Olumlu Bir Karar

Ana muhalefet Genel Başkanı Erdal İnönü, bir süreden beri Millet Meclisi'nde boşalan 11 üyelik için ara seçimin hemen yapılması gereğini vurguluyordu. Son demecinde bu gereği bir kez daha yineleyerek şunları söylemişti: "Ara seçimlere girmekten korkuyorlar. Bu ara seçimlerde görünür bir kayba uğramaları, çoğunluğu sağlayamamaları, politikalarının halk tarafından benimsenmediğini ortaya koyacak bir işaret olacak; bundan korkuyorlar."

Ana muhalefetin ara seçimin yapılmasına dönük baskıları meyvesini vermiştir. ANAP yönetimi, ekim ayında ara seçim kararını alırken ileri sürülen en önemli gerekçe şöyle özetlenebilir: "İktidar seçimden kaçıyor görüntüsünün verilmesi ANAP'ı yıpratıyor. Millet Meclisi ortamındaki istikrarsızlık rahatsızlık yaratıyor. İyisi mi, olayları biz yönlendirelim, kararı verelim."

İlk bakışta olayın ardındaki başat gerçek hemen göze çarpıyor: Anamuhalefet hangi noktaya ulaşmadığını iyi saptamış, sonucunu da almıştır. Gerçi SHP kurultaydan yeni çıkmış ve İnönü genel başkan seçilen ancak altı ay olmuştur, partinin tam anla-

* * *

(Arkası Sa. 7, Sü. 4'de)

Milliyet muhabirlerini döven 4 kişi yakalandı

Eminönü Belediye Başkanı Tahir Aktaş'ın adamları oldukları öne sürülen sanıklar, suçlarını itiraf etti. İçişleri Bakanlığı'nın emri üzerine olaya Cinayet Masası el koydu **10. Sayfada**

GÖZLEM

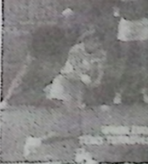
UĞUR MUMCU

Ara Seçim...

Başbakan Özal'ın "ara seçim" tarihini açıklaması bir "lütuf" değildir. Ya nedir? Ara seçimlerin yapılması bir anayasal zorunluluktur. Özal, ara seçim kararı da bu anayasal zorunluluğa uyduğunu açıklıyor, o kadar!

Zaman da Özal'ın lehine çalışmıyor. Enflasyonun bir [illegible]

(Arkası Sa. 7, Sü. 3'de)

İyi Pazarlar

Bugün kendinize zaman ayırın.

Bugün Dergi okuyun.

Cumhuriyet Dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

Meksika aslanı

HADİ ULUENGİN

Belçika Milli Takımı İspanya'yı elediği gün yerinden oynadı. Yamyam Fransızcalı bir toplumbilim profesörüne göre Belçikalılar, Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, ilk kez kendilerini bu kadar "Belçikalı" hissediyorlarmış.

Washington'dan

Zaman geçici, bira kalıcı

TANJU AKERSON

Geçen hafta Washington'da iki büyük geçit töreni düzenlendi. Bunlardan biri, ünlü sosis üreticisi Oscar Meyer'in 50. yıldönümünü, öteki de Henrick firmasının 75. yılını kutlamak içindi.

Londra'dan

Pazar yazıları

RAGIP DURAN

Kahvaltıdan ve manşet haberden önce okunur pazar yazıları. Sağ sütun, seyahat acentesi müptelasının elma şekeri. Ve Salih Baba'nın torunları çoğalıp yaşlandıkça, pazar yazıları pazar kadar afyonl, pazartesi kadar şikırdım olacak, buna inanıyorum.

Kopenhag'dan

Bulvar basını fena kapıştı

FERRUH YILMAZ

Danimarka'nın iki büyük bulvar gazetesi, geçen hafta birbirine girdi. Bunlardan Ekstra, ülkenin en büyük gemi yapım şirketinin genel müdürünün yolsuzluğunu açığa vurayım derken, kendi kirli çamaşırlarını ortaya dökünce, rakibi Berlingske de fırsatı kaçırmadı.

Stockholm'den

Beğenmezsen geri gönder

YAVUZ BAYDAR

İsveç'teki "Evlilik şirketi"nin başında Polonya asıllı bir bayan var. Görevi, İsveçli erkeklere Polonyalı eş bulmak. İsveç'te aynı amaçla çalışan şirketlerden biri, "Beğenmezsen geri gönder" sloganıyla yeni bir kampanya başlattı.

Stuttgart'tan

Gökyüzünün fatihleri

AHMET ARPAD

Ulm'da 1811 yılında tahta, çek ve balina kemiğinden yaptığı kanatlarıyla uçmaya çalışan ünlü terzi Berblinger'in anısına düzenlenen uçuş festivali çok renkli geçti.

13. Sayfada

Papandreu'nun Türk tehdidi

YAVUZ BAYDAR *1 temmuz*

STOCKHOLM — İsveç Dışişleri Bakanı **Sten Andersson,** Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte Türkiye'nin Yunanistan'ı tehdit ettiği yolundaki resmi Yunan görüşünden **"kuşku duyduğunu"** söyledi ve **"NATO'nun, Türk-Yunan anlaşmazlığında güvence olduğu"** görüşünü savundu.

İsveç'in Türk vatandaşlarına uyguladığı vizenin kaldırılmasının düşünülmediğini belirten Andersson, İsveç-Türk savunma işbirliği perspektiflerini değerlendirirken, **"İsveç'in Türkiye'ye silah satmasına karşı olduğunu"** açıkladı.

İlk bölümünü dün yayımladığımız özel demece, Türk-Yunan anlaşmazlığı, Kıbrıs, vize, siyasi mülteciler, DSP-SHP ilişkileri konusunda Yavuz Baydar'ın yöneltiği sorulara, Sten Andersson'un yanıtlarıyla devam ediyoruz.

— Kısa bir süre önce Stockholm'e gelen Yunanistan Dışişleri Bakanı Karolos Papulyas Türkiye'nin Yunanistan'ı tehdit ettiğini söyledi. Bu konudaki Yunan resmi görüşünün ayrıntılarını da size kişisel olarak iletti. Sizce Türkiye, Yunanistan'ı tehdit ediyor mu?

ANDERSSON — Yunanistan böyle görüyor. Samimi olarak söylemem gerekirse bu görüşten kuşku duyuyorum. Uzun bir süredir büyük uyuşmazlıklar içinde olsalar bile, her iki ülke de NATO'ya bağlı. NATO'ya bağlı bir ülkenin bir başkasına silahlı şiddet uygulamasına izin verilebileceğini sanmıyorum. NATO yönetimi, Türkiye ile Yunanistan arasında çatışma ya da şiddet eylemlerinin patlak vermemesi için bir tür güvencedir. Var olan sorunların barışçı yoldan çözümü için NATO'nun zorlayıcı bir garantör olduğu kanısındayım. Umarım her iki ülke de bunun bilincindedir.

— İsveç'i kapsayan Kıbrıs sorunu konusunda son gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

ANDERSSON — Bu çok karmaşık bir sorun. Kıbrıs'a beş-altı kez gittim. Siyasi tartışmalara katıldığım ve her iki tarafın görüşlerini öğrendiğim için sorunu oldukça iyi biliyorum. Bu konuda İsveç'in tavrı açıktır. Türkiye, Kıbrıs'ın bir bölümünü işgal etmiştir. Biz her ülkenin kendi kaderini tayin hakkını savunuyoruz. Kıbrıs bölünmüş olarak kaldıkça, bu haktan yoksun olacaktır, bu yüzden BM Genel Sekreteri Cuellar'ın önerisinin bağımsız ve bütünlüğüne kavuşmuş bir Kıbrıs için **"anahtar"** bir diyaloğun başlangıcı olacağını umuyorduk. Ama bildiğiniz gibi olmadı. Şimdi bazı yeni girişimlerde bulunmak gerekiyor. Bu yolda adım atılmazsa, bölünmenin **"de facto"** bölünmeye dönüşmesinden, iki Kıbrıs doğurmasından korkuyorum. Bu, çok talihsiz bir gelişme olacaktır. Ancak benim burada İsveç'te oturup Kıbrıslı Türk ve Rumlara akıl vermem, onlara **"tepeden bakmak"**olur. Sorunu oldukça iyi bilmeme rağmen, çözüm önerecek bilgiye sahip değilim. Genel sekreterin diyaloğu sürdürücü bir çözüme varmasını umuyorum: Kıbrıslılar, son vadede kendi sorunlarını kendileri çözebilmeliler.

— Sayın Bakan, bildiğiniz gibi Türkiye, İsveç vatandaşlarına vize zorunluluğunu kaldırdı. Türk vatandaşları da İsveç'e vizesiz olarak gelebilecekler mi?

ANDERSON — Bu konuyu ele almadık. Vize uygulamasının elden geldiğince yürürlükten kaldırılmasından yanayız, çünkü yoğun bürokrasiye neden oluyor. Ancak Türkiye'den **'mülteci akını'** sorunu var. Bu akın oldukça yoğun; bu yüzden dikkatli davranmak gerekiyor, kanımca bu, Türkiye'nin de yararına.

— Bu sorum Türkiye'den İsveç'e yöneltilen eleşti-

Ali ULVİ

— Çok basit, kâr eden devlet işletmelerini biz satın alacağız. Zarar eden özel işletmelerimizi ise devlete satacağız. Böylece dostlar bizi alışverişte görüp liberal ekonomimize hayran kalınca hoop aralarına katılıvereceğiz.

rilerle ilgili. İsveç, Türkiye'de oldukça yaygın olan bir kanıya göre özellikle son yıllarda, Türkiye'den kaçan teröristlerin sığınağı ve merkezi haline geldi. İsveç'i bu konuda sorumsuzlukla suçlayanlar özellikle PKK'nin eylemlerini örnek gösteriyorlar. İsveç'in Türkiye'den kaçan adi suçlulara 'barınak' olduğu söyleniyor. Bu konudaki görüşünüz nedir?

ANDERSSON — Biz nasıl Türkiye'yi eleştiriyorsak Türkiye de bizi eleştirme hakkına sahip. Ülkeler arasında geçerli olan demokratik bir hak bu, ancak sözünü ettiğiniz görüşlerin hiçbir dayanak noktası yok. Biz Türkiye'den gelen siyasi mültecileri kabul ettik. Başvuruların iyice gözden geçirildiği ve mülteci olmaya hak kazandıkları anlaşıldı.

— İkili ilişkilerin normalleşmekte olduğu bu dönemde Türkiye-Isveç arasında hükümetler düzeyinde bir ziyaret söz konusu mu?

ANDERSSON — Bildiğim kadarıyla hayır.

— Ticari ilişkiler gittikçe artan bir hızla gelişiyor. İsveç şirketlerinin Türkiye'ye ilgisi büyük, diğer dallarda olduğu gibi savunma sanayii dalında da ilişkilerin artması beklenebilir mi sizce?

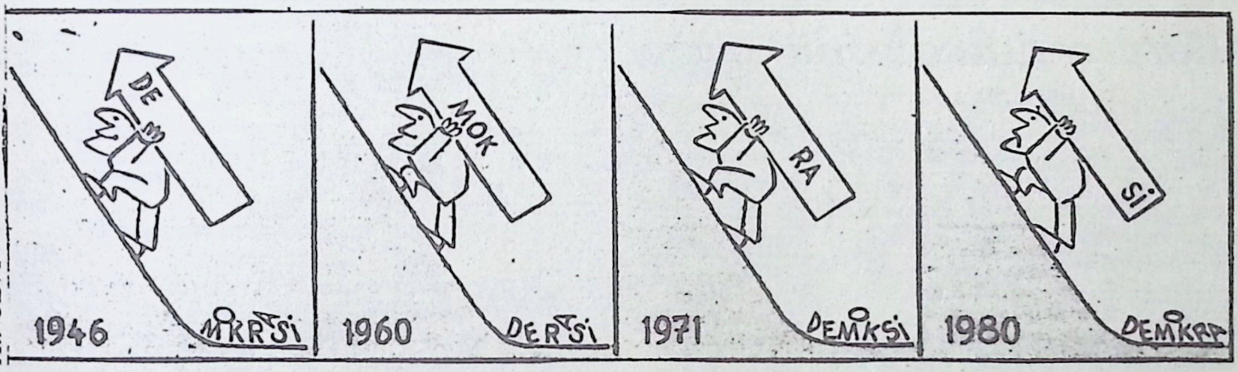
ANDERSSON — Türkiye'ye silah satışı mı?

— Sözgelimi.

ANDERSSON — Bu iyice gözden geçirilmesi gereken bir konu, bu konuda bir yasa uygulaması var. Bu dönemde Türkiye ile silah ticareti yapılması konusunu 'üzerinde düşünülmesi gereken' bir konu olarak görüyorum. Ama bu benim kişisel görüşüm. Bildiğiniz gibi, bu konu parlamentoda bir kurul tarafından ele alınıyor. Görüşüme başvurulursa 'hayır' diyeceğim.

— Türk sosyal demokrasisi bugün iki parti tarafından temsil ediliyor. Siz bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

ANDERSSON — Partilerin nasıl ortaya çıktığını ve ne gibi dış güçlüklerle karşılaştıklarını biliyorum. Faaliyetlerine müsaade edilmedi.. Umarım bu iki partiden tek ve güçlü bir sosyal demokrat parti doğar. Kanımca Türkiye sanayi ülkesi olarak ön plana çıkabilmek, Avrupa'nın parçası olabilmek, gerçek bir demokratik gelişme gösterebilmek için buna gereksinim duyuyor. Ama öğüt vermek istemiyorum. Kendimizden biliyorum, her bölünme uzun vadede zayıflama ile sonuçlanıyor. Bir süre için gerekli olsa da uzun vadede bölünmeye karşı beraberliği tercih etmek lazım. Eğer Türkiye'de faaliyet gösteriyor olsaydım, beraberlik için çalışıyor olurdum.

Ali ULVİ

Hollanda'daki Türkiye sergisinde "antik muzırlar" da var

HALUK BAKIR *1 temmuz*

AMSTERDAM — Geçen hafta **"Türkiye'den Hazineler"** sergisinin açılışına gitmeden önce, Cumhuriyet'te **Ahmet Altan**'ın **'Sudaki iz'** romanının yasaklandığı haberini okumuştum. **'Muzır Kurulu'**, sonunda edebiyat dünyamıza da el atmıştı. Kültür ve turizm Bakanımız Taşçıoğlu aynı gün, aralarında Hollanda Başbakanı **Lubbers**'ın de bulunduğu seçkin bir davetli grubuna binlerce yıllık Anadolu kültürünün özgünlüğünü anlatacak sergi için, **"Bu Anadolu kültürel mirası ülkemizin milli ve kültürel esaslı temellerinden biridir"** diyecekti.

Bakan, Anadolu'nun kültürel mirasına sahip çıkarken de, böylesi kültür varlıklarının değişiminin uluslar arasında sevgi ve saygı doğurduğunu söylerken de haklıydı. Tüm Hollanda basını sergiye çok geniş yer ayırmış, **"Türk kültürünün'** zenginliğini ülkemizi pek iyi tanımayan buradaki kamuoyuna anlatmıştı. Ancak ortada çelişkili bir durum vardı. Sergideki binlerce yıllık eserler arasında, günümüz Türkiyesi'nde **"muzır"** diye yasaklanacak çıplak tanrıça idolleri, anadan doğma atlet heykelleri de yer alıyordu. Binlerce yıl önce Anadolu'da, birisinin aklına bir **'Muzır Kurulu'** seçip sanat eserlerini denetlemek gelmiş olsa, bugün bu eserlerle övünemeyecektik. Türkiye'de roman yasaklandığı, eninde sonunda burada basında yer alacak. Avrupalılarla paylaştığımız kültürel zenginliklerimizin son günlerde yarattığı olumlu hava birdenbire gölgelenecekti.

Kültür dünyamız üzerindeki **"muzır baskısı"**'na ilikin olarak bize burada yöneltilecek soruları nasıl yanıtlayabileceğimiz konusunda Sayın Taşçıoğlu'nun yardımına başvurduk. Sayın Bakan, amaçlarının küçüklerin ahlâkını korumak olduğunu, uygulamanın yasalara dayandığını anlattı. Gazetelerdeki çıplak resimlerden söz ederek toplumumuzun bunu istemedi-

DOSTUM MOZART
Nadir Nadi

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22217
Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL 2 Temmuz 1986 Çarşamba

KAVRAM DERSANESİ
1986-87 ÖSS-ÖYS
Hazırlık Kursları
25 Ağustos 1986 - 31 Mayıs 1987
— Bütünleme Yaz Kursları
3 Temmuz - 27 Ağustos

İşçi çıkarma formülü

100 bin KİT işçisi ya istifaya özendirilecek ya da erken emekli edilecek

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Çürüyen Mantık

ANKARA — "Önce evdeki gümüşler satılır, derken sıra iyi cins mobilyalara gelir ve sonunda iflas edilir" diyen İngiliz eski başbakanlarından Harold MacMillan'ın "özelleştirmeye" ilişkin bu sözleri Özal'ın bundan birkaç yıl önceki sözünü anımsatıyor.

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

KİT'leri özelleştirme işini üstlenen ABD'li Morgan Guaranty firmasının, Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler ile birlikte yaptığı basın toplantısında, firma temsilcisi, özelleştirme ile birlikte ortaya çıkacak işgücü fazlası için hükümete personelin erken emekli olması ya da istifa etmesi için öneride bulunduklarını açıkladı.

Özelleştirme çalışmaları sırasında yatırımcıların en çok USAŞ'a ilgi gösterdikleri ortaya çıkmış. TURBAN'ın tesislerine de Amerikalılar talip. Yem ve çimento fabrikalarına ise Türk yatırımcılar ilgi duyuyorlar. Özelleştirme için ABD ve İngiliz yatırımcıların yanı sıra İsrail'in de ilgisi yoklandı.

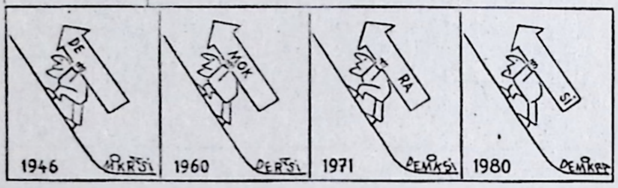
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Morgan Guaranty firmasının KİT'lerin satılmasına ilişkin basın mensuplarına verdiği brifingde, Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler sık sık müdahale ederek, basın sorularını "Bunların muhatabı onlar değil, biziz. Bize sorun bunları. Sorun gelin sorun; ben söyleyeyim" diye yanıtlamaya çalıştı. Toplantıya katılan tüm basın mensupları KİT'lerin satılmasına karşı olduklarını ortaya koyarken, sorularıyla Morgan Guaranty firması yetkilileri yerine Dinçerler'in ter döktüğü görüldü. Raporu hazırlayan firma sorumlusu T. Eccles, KİT'lerde çalışan fazla işgücünün istifa etmeleri ya da erken emekli olmaları için hükümete öneride bulunduklarını açıkladı.

Bir gün önce Odalar Birliği salonunda sanayicilere ve Odalar Birliği yöneticilerine brifing veren Morgan Guaranty firması temsilcileri dün de basın mensuplarına çok daha kısa bir brifing verdiler. Brifinge Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler, Sümerbank Genel Müdürü de az sayıda bürokrat katılırken, çok sayıda basın mensubu brifingi izledi.

Bir kamu kuruluşuyken PTT ve ITT'nin yüzde 80'ine sahip olduğu bir A.Ş. haline getirilen TELETAŞ'la ilgili "özelleştirmeyi savunucu" video filmin seyredilmesinden sonra Morgan Guaranty firması Genel Müdür Yardımcısı ve Grup Başkanı T. Eccles KİT'lerin satışıyla ilgili bilgi verdi.

KİT'lerin özelleştirilmesinin Fransa, İngiltere, Kanada, ABD ve Almanya dışında Meksika, Brezilya, Şili, Malezya, Filipinler, Tayland ve Singapur gibi ülkelerde de yapıldığını anlatan Eccles, özelleştirme de İngiltere'nin büyük başarı kazandığını anlattı. Eccles, "Amaç, kimsenin yapmayacağı, almayacağı işleri yapan devlet kuruluşlarını satılabilir hale getirmektir" dedi. THY, Turban, USAŞ gibi KİT'lerin hemen satılabileceğini, bir bölümünün satılması

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Önce kâr et sonra sat

RAPOR'DAN ÖNERİLER

Turizm Bankası, Türk Hava Yolları ve USAŞ hemen satılsın.

PTT ve TEK'i önce parçalayın, sonra parça parça satın.

Et-Balık, TKİ, MKE ve Gemi Sanayii'ye alıcı bulunursa özelleşsin.

Çay-Kur, Şeker Şirketi, SEKA, PETKİM gibi kuruluşları devlet önce kâra geçirsin, sonra özelleştirip satsın.

DMO, DDY, DHMİ, TMO, Zirai Donatım Kurumu ve TÜSAŞ kamu hizmeti görüyor, satılamazlar.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Planlama Teşkilatı tarafından The Morgan Guaranty Bank'a hazırlatılan özelleştirme raporu TURBAN, THY, USAŞ'ın tamamen ve ÇİTOSAN ile YEMSAN'ın kısmen özel kişilere satılması işleminin derhal başlatılmasını öngörüyor. Rapora göre bu kuruluşların satılması için hiçbir engel bulunmuyor. Satış işleminin en çok 2 yıl içinde sona erdirilmesi gerektiği vurgulanıyor.

Raporda, özelleştirme girişiminin birinci amacının ekonomiyi piyasa güçlerine karşı daha duyarlı hale getirip sanayide verimlilik artışı ile "gerçek ekonomik büyüme"yi sağlamak olduğu belirtiliyor. Bunun yanında sermaye piyasasına gelişme olanağının tanınmasının da ikincil önemde olduğu vurgulanıyor. Kamunun finans yükünü azaltmak de devlet...

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Batılı sendikalardan çağrı

ZEYNEP DAĞLIOĞLU / CEYDA TUFAN

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi toplantıları için İstanbul'da bulunan Avrupalı parlamenterlere dün de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Marcelino Oreja eklendi.

Konsey Parlamenterler Meclisi Sosyalist Grubunun pazartesi günü Sheraton Oteli'nde düzenlediği "Türkiye'de demokrasi ve insan haklarının başına" konulu "tartışmalı" seminere tepkiler de gelmeye başladı.

...

Avrupa Konseyi 'mini oturumu' nedeniyle İstanbul'da bulunan ICFTU, DİK, ASK ile TSI ortak bir bildiri yayımlayarak Türkiye'de sendikal hakların çok kısıtlı olduğunu belirttiler, grev hakkıyla kamu kesimine sendikalaşma hakkı tanınmasını istediler.

Toplantıların öğleden sonraki kısmında ise, Hukuk İşleri Komisyonu, "Türkiye'de sendikacılık" konusunu ele aldı. Toplantıya Türk sendikacılar da katılarak görüşlerini açıkladılar.

Toplantı sonrası Hukuk İşleri Komisyonu Başkanı Danimarkalı liberal parlamenter Björn Elmquist de bir basın toplantısı düzenleyerek Türkiye'nin, "Sendikal özgürlükler, toplanma yapma ve dernek kurma özgürlüğünü" tanımladığı Avrupa İnsan Hakları Anlaşmasının 11. maddesine ne derecede uyduğunu araştırdıklarını söyledi. Danimarkalı parlamenter, "İnsan Hakları Mahkemesine kişisel başvuru için çalışmalar yapıldığı Ankara tarafından söyleniyor. Ancak bu konuyu yeniden gündeme getireceğim" dedi.

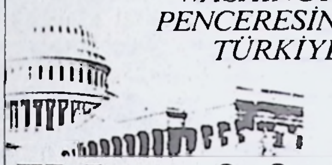
"Avrupa'nın terörizme yanıtı" niteliği taşıyan karar metni de dün Siyasi İşler Komisyonu'nda benimsendi ve uluslararası terörizme karşı çeşitli tedbirler önerilirken, terörizmi doğrudan ya da dolaylı olarak desteklediği öne sürülen Suriye, Libya ve İran'ın politik olarak dışlanması, bu ülkelere politik ve ekonomik yaptırımlar uygulanması kararına bağlandı.

Dün Avrupalı parlamenterlere Kapalıçarşı ve Topkapı Sarayı gezdirildi. Ayrıca Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği de parlamenterlere dün saat 16.00'da Topkapı Sarayı'nın Akağalar Kapısı civarında bir defile düzenledi.

Öte yandan, Konsey Parlamenterler Meclisi'...

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

OSMAN ATAMAN'ın notları 10. Sayfada

WASHINGTON PENCERESİNDEN TÜRKİYE

CENGİZ ÇANDAR

Kıbrıs için ABD baskısı gündemde yok

KKTC'nin tanınması yolunda çabalar olursa ABD'nin tutumu nasıl belirecekti? ABD, KKTC'yi tanıma ihtimali olan ülkeleri "caydırma"yı mı seçecekti, KKTC'yi tanıyabilecek ülkeleri "teşvik etmeme" yoluna mı gidecekti? Wilkinson, bu soruya evet ya da hayır yanıtı vermeden diplomatik kıvraklık yolunu seçiyor. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Güney Avrupa Dairesi'nin başında bulunan William Rope ise Türkiye'nin KKTC'nin tanınması yolunda yoğun bir faaliyete geçeceğine inanmıyor.

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Rozanne Ridgeway'in vekili ve ABD'nin Kıbrıs Özel Koordinatörü James Wilkinson, Perez de Cuellar'ın Kıbrıs için hazırladığı üçüncü belgeden sonra ortaya çıkan durumu "çok can sıkıcı" olarak niteliyor.

WASHINGTON — Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın (State Department) danışmasında değil de, pekâlâ bir metro istasyonunun bilet gişesinde de çalışabilecek nitelikteki genç bayan görevli anlamsız nazarlarla yüzümüze bakıp, "Bu aradığınız Wilkinson'un ilk adı ne, ne iş yapıyor" diye sordu. "James" dedik, "James Wilkinson."

Birkaç dakika sonra Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın üçüncü katındaki makamında Wilkinson'a bakanlığın kapı görevlilerince tanınmadığını söylemedik. James Wilkinson, Dışişleri Bakanı George Shultz'un Avrupa ve Kanada İşlerinden sorumlu yardımcısı Rozanne Ridgeway'in vekili (Deputy Assistant Secretary). Makam odası da Ridgway'in odasının bitişiği. Wilkinson aynı zamanda ABD'nin Kıbrıs Özel Koordinatörü.

Odasının penceresinden görünen manzaranın güzelliğini ima ederek Lincoln Anıtı'nı ve Potomac Nehri'nin öbür yakasında kurulu Pentagon'u (Amerikan Savunma Bakanlığı) eliyle göstererek "turistik" açıklamalar yapıyor. Dışişleri'nin daha yüksek, Pentagon'u yukarıdan gören bir mevkiye kurulmuş olmasının "ABD'de sivil otoritenin askeri otoritenin üzerinde olduğunu göstermekle bir ilgisi bulunup bulunmadığını" soruyoruz. Wilkinson, sorudaki şakayı kavrıyor; gülerek "En azından bir öyle olduğunu düşünmek istiyoruz" diyor.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ISRAİL'LE TEMKİNLİ YAKINLAŞMA
11. Sayfada

KIBRIS RAPORU KONGRE'DE

Reagan'dan Cuellar anlaşmasına destek

WASHINGTON, (Cumhuriyet) — ABD Başkanı Ronald Reagan, Kongre'ye verdiği "Kıbrıs" raporunda, BM Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın taraflara son olarak sunduğu çerçeve anlaşmayı desteklediğini bildirdi.

Reagan, raporunun 1. paragrafında BM Genel Sekreteri'nin taraflara 29 martta hazırladığı son çerçeve anlaşmayı ilettiği belirtildikten sonra sözkonusu anlaşma taslağı ana çizgileriyle özetlendi. Raporun 2. paragrafında ABD yönetiminin, Cuellar'ın girişimini tümüyle desteklediği vurgulandı ve ABD yetkililerinin özellikle Dışişleri Bakan Yardımcılarından Rozanne Ridgeway'in bu konuda daha önce yapmış olduğu açıklamalar örnek olarak gösterildi. Bu arada, çerçeve anlaşmanın kesin çözüm olmadığı, kesin çözümün anlaşmanın imzalanmasından sonra başlayacak ikili görüşmelerde belirleneceği yolundaki görüş tırnak içinde vurgulanarak, bunun ABD yönetimince benimsendiğinin altı çizildi.

Raporun 3. paragrafında çerçeve anlaşmayı Türk tarafının kabul ettiği, Rum tarafının ise reddederek bunun yerine uluslararası konferans ya da zirve seçenekleri ileri sürdüğü bildirildi. Kıbrıs sorununa en iyi çözümün BM Genel Sekreteri'nin çalışmaları ile sağlanacağı vurgulanan raporda yine Cuellar'ın açıklamalarına dayanarak taslak anlaşmanın kabulünün beklendiği belirtildi.

Memurlara daha çok borçlanma olanağı

Emekli Sandığı, memur maaş artışı ile birlikte borçlanma sınırını da yükseltti. Bundan böyle en küçük memur 112 bin, en yüksek memur 425 bin lira borçlanabilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Son günlerde arka arkaya gelen zamların ardından, memurlara Emekli Sandığı aracılığıyla daha fazla borçlanma olanağı getirildi. Emekli Sandığı'nca memurlara verilen borç miktarları yüzde 32 ile yüzde 45 oranında artırıldı.

Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü yetkililerinden alınan bilgiye göre, yeni borç sınırları dünden itibaren geçerli olacak. Yeni karar ile yüksek maaş alan üst derecedeki memurların borçlanma olanakları daha fazla artırıldı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

REKLAMCILARA "DÜNYA KUPASI"
11. Sayfada

Büyükada'da fayton sefaları Çok değil yüz yıl önce kimi insanların sevgilili, sevgilisiyle hatta sayfalarla onlarla düşlerde. Doruda kırk kuheylanların koşulduğu süslü kupalar. Bilinmem kim paşanın yüz elli odalı konağına, Galata bankeri bilinmem kim efendinin art-nouveau yalısına onlarca düşünmek olmazdı. Ama sonra bir Daimler-Benz ihtilalidir koptu ve bütün bu teneffüh araçlarını, bir damalı taksi misali önce halkın eline, oradan da Büyükada'ya sürdü. Tekerlekli aracın girmesinin yasak olduğu bu İstanbul adasında, meydan hanidir yukarıdaki fotoğrafta yarışır gibi ada sokaklarında giden süslü faytonların. O kupalı saltanat günlerine yetişemeyen minicik yüreklerde, sevinç fırtınaları yaratabilsinler diye. (Foto: ENDER ERKEK)

Yunanistan'ın iddiası:

'Türk muhribi turist gemisine ateş açtı'

Yunan Hükümet Sözcüsü, Deniz Kurdu-86 Tatbikatı sırasında Kıbrıs bandıralı bir turist gemisine ateş açıldığını, olayın Ankara nezdinde kınanacağını bildirdi.

ATİNA, (Cumhuriyet) — Bir Türk muhribinin, önceki gün Rodos ve Meis adaları arasında seyreden Kıbrıs bandıralı bir turist gemisine, "Deniz Kurdu-86" tatbikatı sırasında ateş açtığı, bunun uluslararası denizcilik kurallarına aykırı olması nedeniyle de Yunanistan tarafından Ankara nezdinde kınanacağı bildirildi.

Yunan Hükümet Sözcüsü Miltiades Papayuannou, içinde 80 yolcu bulunan City of Limassol gemisine iki kez ateş açıldığını ve gerçek mermilerle yapılan tatbikat bölgesinden uzaklaştırıldığını ileri sürdü.

Yunanistan Savunma Bakanlığı da olayı doğruladı. Hükümet sözcüsünün iddiası şöyle:

"Geçen pazartesi günü, saat 14.00'te, Kıbrıs - Rodos seferi yapan Kıbrıs bandıralı bir turist gemisi, bölgede gerçek mermilerle tatbikat yapan Türk savaş gemileri tarafından telsizle uyarıldı. Bu uyarıda, gerçek mermilerle tatbikatların yapıldığı ve geminin bölgeden uzaklaştırılması istendi. Aynı anda, Türk savaş gemisi, uluslararası sularda seyir halindeki Kıbrıs bandıralı geminin bir önüne bir de arkasına 2 mil uzaklıktan top mermileriyle ateş açtı. Türk savaş gemisinin sözlü uyarısından sonra top atışları gereksizdi. Bu uluslararası denizcilik kurallarına ters düşmektedir. Uyarı mahiyetinde de olsa hiçbir durumda gerçek mermi kullanılamaz. Bu nedenle Yunanistan Türkiye'yi şikâyet edecektir."

Yunan hükümet sözcüsü, Yunanistan'ın bu olaydan sonra Türkiye'yi "Uluslararası örgütlere de şikâyet edeceğini" sözlerine ekledi.

Başbakan Özal'ın KKTC gezisi başlıyor

Sorunlu ziyaret

Gezinin siyasi anlamı: Başbakan Özal'ın bugün başlayacak olan 48 saatlik KKTC gezisi siyasi bakımdan "destek" anlamını taşıyor.

Gezinin ekonomik anlamı: Özal, KKTC yöneticilerine KKTC ekonomisinin kendi kendine yeter hale gelmesi için "gerçekçi" davranılması mesajını verecek. 8. Sayfada

KKTC'NİN EKONOMİK ÖNLEMLER PAKETİ
GEZİ, KKTC PARTİLERİNİ KARIŞTIRDI 8. Sayfada

Muhalefet Boşluğu...

Bir Batı Avrupa ülkesinin Ankara'daki büyükelçisiyle geçenlerde sohbet ediyorduk. Özellikle merak ettiği bir konu vardı:

"ANAP önümüzdeki seçimlerde ne yapacak?"

Bu sorunun karşılığı, gerek yabancı diplomatik odaklarda gerekse Batının ekonomik ve mali çevrelerinde özenle araştırılıyor. ANAP seçim sandığında yeni bir zafer kazanabilir mi? Doğru Yol, ANAP oylarını ne ölçüde bölebilir? Demirel faktörü... SHP sandıktan birinci parti olarak çıkabilir mi? Ecevit... Kafalarını meşgul eden konular genellikle bu sorulara dönük.

Şu günlerde muhalefetten çok ekonomi ile boğuşmakta olan Sayın Özal'ın dışa vermek istediği mesaj ise çok açık: "Hiç kuşkunuz olmasın, seçimler yine ANAP'ındır."

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

• SHP: Fak Fuk Fon partizanca ve keyfi kullanıma açık.
7. Sayfada

• Ata lira tasarrufta markı dize getirdi.
9. Sayfada

• Erdal, Dortmund'la idmana çıktı.
11. Sayfada

• Demir Leydi'nin İngiltere'si
• Cezaevi katliamı Peru'yu karıştırdı.
14. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Kanayan Yara...

12 Eylül döneminin geride bıraktığı sorunlardan biri "1402'likler" diye tanımlanan kamu görevlilerinin durumudur.

Sıkıyönetim komutanları, bir kısım kamu görevlilerinin işlerine son vermişlerdir. Gerekçe, "Genel asayiş veya kamu düzeni açısından çalışmalarının sakıncalı görülmesi veya hiz...

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

ğini söyledi. Bizim asıl üzerinde durduğumuz, bir edebiyat eserinin nasıl yasaklanabildiğiydi. Sayın Taşçıoğlu, buraya geldiği gün tanıştığımızda başyazarımız Sayın **Nadir Nadi**'nin Galatasaray Lisesi'nde kendisine öğretmenlik yaptığını söylemiş, bir gün Sayın Nadir Nadi'nin sınıfta **"Kaç türlü monarşi vardır?"** sorusunu Fransızca olarak bir tek kendisinin yanıtlayabildiğini anlatmıştı. Kültür Bakanımızla aramızda özetle şöyle bir konuşma geçti:

— **Fransız kültürünü tanıyorsunuz. Fransa'da 50-60 yıl önce yargılanan** "Madame Bovary'yi **hepimiz öğrencilik yıllarında okuduk...**

— Ne varmış Madame Bovary'de? Türkiye'de gazetelerde her gün ne Madame Bovary'ler var be?

— **Benim öğrenmek istediğim, bir edebiyat eserinin yasaklanması konusundaki düşünceleriniz.**

— **"Sudaki İz"**'i adam yazmış. Yazabilir, ben okumadım. Mektup okumaya bile zaman bulamıyoruz. Ama yasalar izin vermiyorsa yasaklanır.

— **Bir sanatçı roman yazarken insan ruhunun derinliklerini ele alır. Cinselliğe değinmesi doğal değil mi?**

— Biz Madame Bovary'lere gelinceye kadar neler okuduk. Sen de bilirsin gâvur kütüphanelerini.

— **Peki efendim, etkilendik mi?**

— Etkilendik tabii yav. Etkilenmesek burda serbest serbest oturup tartışabilir miyiz?

— **Olumsuz yönde ahlakımız etkilendi mi?**

— Efendim şimdi kişileri tartışmıyoruz. Bir milli kültür politikamız var. Bunun dışına çıkarsak beni atarlar, sizi de protesto ederler... Toplumumuzun kendine göre değerleri var. Kabul etmez. Sonra ne siz, ne de biz hükümet olarak halka dikte etmeye mezun değiliz... Her şey zamana ve zemine bağlı... Bir gün gelir, **"bunlar gülünç geliyor, kaldırılsın artık"** denir.

Sayın Taşçıoğlu'nun söylediklerinin bir kısmı **"Muzır Yasası"**'nı savunurken ileri sürdüğü görüşlerle çelişiyordu yer yer. Kendi eğilimlerini halka dikta ettirmenin, kimsenin yetkisinde olmadığı görüşünde kendisine tamamıyla katılıyorduk. Binlerce yıllık kültür geçmişine sahip Anadolu insanı, her alanda eğilimlerini özgürce kendisi belirlemeliydi. Yasaklara gerek yoktu. Yine Sayın Taşçıoğlu'nun dediklerinin de gösterdiği gibi, zaman gelecek, yasak uygulamaların gülünçlüğü en yetkili kişilerce de anlaşılacaktı. Anadolu'nun günümüz sanatçısını binlerce yıl önceden de geriye, yasakların zaman dışı karanlığına itmeye kimin gücü yeterdi ki?

Politikayla İlgilenmek Görevdir...

OKTAY AKBAL *2 temmuz*

"Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 25. maddesindeki kişisel başvuru hakkını üye 21 ülkeden yalnız üçü tanımıyor. Bunlardan biri Türkiye..."

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Oreja böyle diyor.

"Türkiye, kendisini bir Avrupa ülkesi olarak görmek istiyor. Türkiye'nin kendisini kabul ettirebilmesi için insan hak ve özgürlüklerini bütünüyle benimsemesi ve demokrasinin gereğini yerine getirmesi gerekiyor. Bu, Türkiye'nin Avrupa kültür çemberinin saygın bir üyesi olabilmesinde büyük önem taşıyor."

İsveç Dışişleri Bakanı Andersson da böyle diyor.

Türkiye'de yaşayan bireyler olarak bütün bu görüşler bizi şaşırtmakta mıdır, kızdırmakta mıdır? Üzmekte midir? Yoksa bu yabancılara, "Haydi oradan, siz kim oluyorsunuz da bizim işlerimize karışıyorsunuz?" dedirtmekte midir? Nedir bizim tepkimiz? İşbaşındaki 'büyük'lerimiz zaman zaman yabancıların bu tür eleştirilerine öfkelenirler, sonra da giderler, onların toplantılarında demokrasi, özgürlük, uygarlık, çağdaşlık sözü ederler! Hem Batı ülkelerindeki hak ve özgürlüklerini önemini, varlığını kâğıt üzerinde benimseyeceksin ya da benimsemiş görüneceksin, gidip antlaşmalara imza atacaksın; ondan sonra yurttaşına bu özgürlük ve hakların birini bile tanımayacaksın; gerektiğinde, "Devlet çıkarı, yurttaş çıkarından üstündür" diye bir neden yaratacaksın!..

Hep yazarız, söyleriz, hak almak kolaydır, iyi niyetli insanlar zaman zaman işbaşına gelirler, güzel yasalar çıkartırlar, sonra çekip giderler, yerlerini başkaları alır. Bunların gözü o hak ve özgürlüklerdedir. Bir fırsatını bulup yurttaşa tanınan hakları, özgürlükleri kısmaya başlarlar. Basın özgürlüğü mü, al sana basın yasaları, muzır yasalar, bilmem neler!.. Yurttaş hakları mı? Onu da elinden almak ya da o hakları gereğince kullandırmamak için türlü oyunlar, baskılar!.. Daha sonra da olağanüstü koşulların varlığını ileri sürüp, daha önce sunulmuş hak ve özgürlüklerin tümünü ellerinden almak... Oynanan hep bu çirkin oyun. Hep gördüğümüz, yaşadığımız!..

Haklar verilince iyi, elimizden alınınca!.. Niye direnç göstermemeli, niye, "Sizler kim oluyor da bu hakları bizden esirgemeye kalkıyorsunuz?" dememeli, uygarca karşı çıkmamalı, sözle, yazıyla, eylemle? Yasalar, kâğıt üzerinde kaldığı sürece bir işe yaramazlar. İnsanların o yasaları bilinçli bir zırh gibi donanmaları gerekir. Diyelim milletvekili seçildiniz, o yasalara anayasaya bağlılık andı içtiniz. Göreviniz boyunca o yasaların kılına dokundurmayacaksınız, daha iyi, daha olumlu yasaların çıkması için çaba harcayacaksınız. Sizden güçlüsü çıktı da o hak ve özgürlükleri toplumdan, dolayısıyla sizden almaya kalkıştı mı, "Hayır" diyeceksiniz, sonuna dek savaşım vereceksiniz...

Geçen gün de yazdığım gibi, politikacılarımız hiçbir zaman zor karşısında direnmemişlerdir. Hangi partiden olursa olsun, biri bile çıkıp, 'Beni halk seçti, halkın oyuyla geldim, halkın oyuyla giderim bu salondan" diyememiştir! Ben o milletvekilinin eyleminde haklı ya da haksız olduğunu düşünmüyorum, yalnızca kendi hakkını savunmasını istiyorum. Meclisler dağıtılmıştır, milletvekilleri toplatılmıştır, tarihsel partiler kapatılmıştır. Nice önemli haklar, özgürlükler bir kalemde yok edilmiştir. Halkın oylarıyla seçilenler bir yerlere sığınmışlardır. Hatta o hak ve özgürlükleri bir zamanlar çoşkuyla savunduklarını unutarak "Bunlar bize zaten fazlaydı, lüks idi" demişler, yeni düzene ayak uydurmayı başarmışlardır.

Bir örnek: 27 Mayıs'tan sonraki anayasayı yapanların savunanların kaç tanesi 12 Eylül'den sonra yapılan 82 Anayasası'na karşı çıkmıştır? Pek çoğu, "Siz yanlış yaptık" dememiş miydir, yeni anayasayı savunmamış mıdır? Üstelik de bu kişiler deneyimli, öğrenimli, yaşlı başlı politikacılardı. "Ya halk, halk ne yapsın" diyeceksiniz. "aydınlar böyle davranınca?.." Halk, demokratik haklara, özgürlüklere sahip çıkmadığı sürece, benimsemediği, özümsemediği sürece, bu 'al gülüm ver gülüm' oyunu sürer gider... Tek yol, tüm halkımızın politika ile ilgilenmesidir. Bir Fransız düşünürün dediği gibi: *'Siz politika ile ilgilenmezseniz, politika sizinle ilgilenir.''*

Top deyip geçmeyin

ABDÜLKADİR YÜCELMAN *2 temmuz*

Top, dünyanın her yerinde aynıdır. Büyüklüğü, ağırlığı yapısı, hep aynı. Ama ülkelere göre durumu da değişir, amacı da. Kimisinde amaç spordur, kimisinde politika. Kimi yerde ayakla oynanır, kimi yerde çomakla dürtülür. İyi kullanılırsa gösterişlidir, kötü koşullarda ise itiş kakışın tipik bir sembolüdür.

Kimi top 100 binlerin huzuruna çıkar, kiminde de iki çocuğun bacak arasında ayakkabı eskiten bir nesne oluverir. Kimi zaman karda, kimi zaman gölde kaybolur, ama çoğu zaman da göklere çıkıp güneşle kavuşur.

İtina ile bakılanı, hor kullanıp köşeye atılanı da vardır. Ama ne türlüsü olursa olsun eninde sonunda tekmeyi yer bir yerde patlar kalır.

Top deyip geçmeyin. En azından topun öyküsünden ders alın. Ve dünyayı peşinden koşturan şu topa bir de siz tekme vurun!..

FIFA usulü politika...

Irkçılık yok diyorlar ama **FIFA** bile ırkçılık yapıyor; Latin ırkçılığı. Gerçi **Arjantin**'in hakeme ihtiyacı da yoktu, ama FIFA'nın Arjantin-Belçika maçına Meksikalı hakemden başka hakemi yok muydu ki bir Latini yine Latinlilerin maçına koymuştu.

Finalde de öyle oldu. **FIFA, Arjantin-Federal Almanya** maçına Brezilyalı hakemi verdi. O da bir Latindi.

Ve yine bir Latin olan **Brezilya** Milli Takımı'nın kaptanı **Socrates** şunları söylüyordu: **"Futbol para kazanmak için örgütlenmiş bir sanayi ve her sanayide olduğu gibi futbolda da politik güçlerin ağırlığı söz konusudur."** Peki ama **FIFA**'nın koruduğu, Socrates'in sözünü ettiği örgütlenmiş sanayiin desteklediği politika kimin yararına çalışıyordu?

Hiç kuşkusuz **1978**'in şampiyonu **Arjantin,** diktatör Videla'nın ekmeğine yağ sürerken de **FIFA, Arjantin**'in hesabına çalışmıştı. Bir Brezilyalı kahve tüccarı olan milyarder **Havelange**'ın başkanlığını yaptığı **FIFA** neden Arjantin'i destekliyordu. Hakemlerin **FIFA** Başkanı'na yaranmak için Brezilya'dan yana gözüktüklerini grup maçlarında TV'den izledik. Ama Brezilya işi götüremediğine göre bir başka Latin ülkesi Arjantin mutlu sona ulaşabilirdi. İşte o oldu. Arjantin'in başarısına gölge düşürmek aklımızdan geçmez. Takır takır futbol oynayan, üstelik **Maradona** gibi günümüzün futboldaki taçsız kralı bir oyuncuyla, yani **Maradonalı** bir **Arjantin** kupayı alın teri ile almıştır. Ama dünya imparatorluğu olan FIFA'nın çokuluslu şirketler hesabına gayret göstermesini biraz yadırgadık doğrusu. İşte hepsi bu kadar... Bir imparatorluğa yakışmayan hesaplar mı, yoksa böylesine hesaplar yaptığı için mi imparatorluğunu sürdüren bir **FIFA**'mı? İşte bunu çözemedik.

Sporda af!

Büyüklerimiz demiş ki **"Kızını dövmeyen dizini döver."** Dayakla hiçbir şey halledilmez mutlaka, büyüklerimizin her işin zamanında yapılmasını vurgulamak için böyle dedikleri bir gerçek.

Evet bir iş zamanında yapılırsa bir anlamı olmalıdır. Atı alan Üsküdar'ı geçtikten sonra davranmışsın neye yarar...

Sporda verilen cezalar da öyle. Ligler bitmiş, ondan sonra ceza verilmiş. Neye yarar? Ne için ceza verildiğini bile herkes unutmuşken. Şimdi açılacak, açılırken de geçen yılın cezaları gündeme gelecek. Biz bile okurlarımıza bu cezaların ne için verildiğini anımsatmak için belleğimize değil, arşivimize başvuracağız. **"Ne için acaba ceza verilmişti?"** diye.

Bu yıl ceza heyeti umarız her şey unutulup bittikten sonra değil, sıcağı sıcağına ceza verir de cezanın bir anlamı olur.

Şimdi unutulmuş suçların, unutulmamış hesaplarını bir yana bırakıp **"Gelin"** diyoruz, **"sporda bir af çıkaralım."** Cezasız kalan birçok suçun ve hatanın hesabını bir yana bırakıp cezanın **"caydırıcılık"** niteliğini de zaman aşımı nedeniyle yitirdiğini düşünerek sporda affı getirelim. Belki böylece birçok gerçek suçlu ya da hata sahibi de vicdan azabından kurtulup sükûna kavuşur. Ne dersiniz Sayın Bakan **Emiroğlu,** Sayın **Ünver ve Sayın!..**

Kuş sesleri...

Maç spikeri **Doğan Yıldız** artık ekrana çıkmaya başladı. Boykot bitti galiba? Ama hayret bir şey, maç spikerini Serinofil Derneği'ne göndermişler. Adam spikerliğin kitabını yazmış, sen onu spikerlikten al, Serinofil Derneği'ne gönder. Yoksa kuşlara mı spikerlik öğretecek? Yakında maçları kuşlardan dinlersek şaşmayın!

Hanımlara müjde, Meksika bitti...

Spor yazarlığından **Kurier** gibi günde 2,5 milyon satan bir günlük gazetenin yazı işleri müdürlüğüne kadar yükselen Avusturyalı bir meslektaşımız var; **Martin Mayer.** Von Martin Mayer, hanımların **"Bitse de kurtulsak"** dediği Meksika ile dolu günlerde köşesinde bir öneride bulunmuş. Biz de ondan aldık. Mayer'in önerisi şöyle: **Hanımlar, herhalde kâbus dolu günler geçiriyorsunuz. Beyleriniz TV'lerinin başında zevkle futbol izlerken acaba kendinizi nasıl hissediyorsunuz, doğrusu tahmin ediyorum. Ama sıkıntıdan sinir krizleri geçiren hanımlara birkaç önerim var.**

— Önce futbol ile ilgilenmeyi deneyin. Biraz ilginizi futbola verin, önceleri belki sıkılacaksınız, ama göreceksiniz siz de futbolun meraklısı olacaksınız.

— Olmadı, beğenmediniz futbolu diyelim. O zaman eşinize şunu empoze etmeye çalışın. "Pekâlâ sevgilim, bak ben senin için en sevdiğim şeylerden feragat ediyorum. Ama bu fedakârlığımın karşılığını da sanırım alırım. O halde yarın seninle şöyle bir alışverişe çıkalım mı?

Evet hanımlar göreceksiniz, bu iki önerimden birisi sizin için iyi bir çıkış yolu olacak. Yalnız bir şey daha ekliyeyim. Siz ve siz hanımlar neden kendinize özgü bir şampiyona, bir organizasyon düzenlemiyorsunuz? Biraz da yalnız kalma, sıkılma sırası erkeklere gelsin. Üstelik bizden öcünüzü de alırsınız. Nasıl, bu fikrime ne diyorsunuz?

* * *

Martin Mayer'in önerilerle dolu köşesi böyle bitiyor. Evet hanımlar, gerçekten bir gün bir yün örme, ya da dantel işleme şampiyonası yapılsa da TV'lerimizden naklen yayın yapılsa ne olurdu acaba? Neyse, Avrupa düşünsün. Bizim semtte nasıl olsa sık sık elektrikler kesiliyor yine...

Adam olmak!

Dünyanın hayran olduğu raket **Federal Alman Boris Becker.** Bir tek kişinin dışında, o da annesi. Bir tek annesi ateş püskürüvermuş oğluna. Hem de yılda milyonlarca mark kazanan oğluna. Neden mi? Tahsilini yarıda bıraktı diye. **"İyi bir tenisçi olacak, iyi de para kazanacak, ama adam olmayacak diye korkuyorum"** demiş gazetecilere...

Belki kadın haklı.

Nice paralar, milyonlar kazananlar var, ama adam olmamışlar, adam!..

Mapushane Çeşmesi

MUSTAFA EKMEKÇİ *3 temmuz*

Ozan *Ataol Behramoğlu,* tutukevinde arkadaşlarına dörtlükler yazmış. Tutukevinde yaşam nasıl geçecek? *Orhan Taylan,* arkadaşlarının tablolarını yapıyor. Arkadaşları ona poz veriyorlar. Orhan Taylan, *Hüseyin Baş'ı* bir türlü tutturamıyor. Bırakıyor artık, *"olmuyor"* diye. *Ali Sirmen, "Samim Lütfü"* imzalı yazılarını yazıyor.

Hüseyin Baş, Erdal Atabek, bir de Ataol Behramoğlu, karşılıklı yarı iğneli dörtlükler yazıp vakit geçiriyorlar. Ataol Behramoğlu'nun elime geçen dörtlüklerini aktarmak istedim:

Mahmut Dikerdem: "Özgür yaşamdaki zarafetini / Ekselans zindanda da koruyor / 'Yandım Allah' dese bunalıpbiri / 'Pourquoi mon cher?' diye soruyor."

Orhan Apaydın: "Hapishane ağası Orhan abimiz / Sanmayın ki baskılardan yılacak / Fakat uzar ise tutsaklık günlerimiz / Bir takke ve bir çift gözden ibaret kalacak."

Niyazi Dalyancı. "Sarhoş girmişti Selimiye'ye / Tahmin ederim ayık çıktı / Herkes bihakkın yatarken içerde / Niyazi, adına lâyık çıktı..."

Metin Özek: "Koca bir ilkbahar devirdik içerde / Özgürlük yakınlaşmıştır inşallah / Hocanın yokluğundan bilistifa / Hastaları akıllanmıştır inşallah."

Erdal Atabek: "Hekimbaşı idi düştü zindana / Bu şanlı yolda ilerlemeye iman etti / Ordu öhö'yle olmayınca derde deva / Tuluat yoluyla icrayı sanata devam etti..."

Ataol Behramoğlu, kendisi için de şu dörtlüğü yazar:

"Dışardayken o kadar çok özgürlük lafı etti ki, / Zavallı şairi Maltepe zindanına kapattılar / Kitab-ı sengi mezarına yazılsın ki: / Hiçbir şeyden çekmedi pipo dumanından çektiği kadar"

Ataol Behramoğlu, şimdi Sorbonne'da, "şiir teknikleri" konusunda Fransızları aydınlatıyor!

Orhan Apaydın'dan sonra, İsmail Hakkı Öztorun da öldü gitti. Mahkemede davaları düşer artık.

Ozan *Nebi Dadaloğlu,* İsmail Hakkı Öztorun için yazdığı şiiri yollamış: *"Sevdamız, bağımsızlığa / Toprağımız, can toprağı!"* diye adamış. Şöyle diyor Nebi Dadaloğlu:

"Anavarza, Kozandağı / Yandı çiğerimin bağı / Ve yoksulun dert ortağı / Köylü, kentli, barış dedi!

Uzun Adana ovası / Narence, çeltik tarlası / Gödelek olur ağası / Emek ile barış dedi!

Karalı, ölüm karalı / Vurgun yüreği yaralı / Boğazlıyan'da kalalı / Daşlandı ev, okul dedi!

Ceyhan'ın, Seyhan'ın seli / Poyraz İncirli'nin yeli / Öğretmen, milletvekili / Özgürlük ve barış dedi!"

* * *

İstanbul'da Kadıköy'de oturan *Fatma Zehir,* Ankara'ya gelerek Adalet Komisyonu Başkanlığına dilekçe verdi. Dilekçenin konusu, *"A"* kapalı cezaevinde yatan kızı, tutuklu Nurten Zehir'le ilgili. Fatma Zehir'i, Mülkiyeliler Birliği salonunda yapılan söyleşide gördüm. Dilekçenin örneğini verdi. Fatma Zehir, *"A"* kapalı cezaevinde dayak atan gardiyanların adlarına dek vermektedir. Dilekçesinde Fatma Zehir özetle şöyle demektedir:

"Çocuklarımızla haberleşememekte, görüşeme-

mekteyiz. Sürekli verilen hücre cezası, peş peşe verilen mektup ve görüş yasağı uygulamaları sürmektedir. Çocuklarımıza yazdığımız mektuplarımıza cevap alamamaktayız. Bu yasak, yalnız çocuklarımıza değil, asıl olarak bize verilmiş olmaktadır.

Disiplin cezası bahanesiyle havasız, rutubetli, daha önceden koğuşun tuvaleti olarak kullanılan tuvaletlere demir kapı takılarak hücre denilen yerlerde tutulmaktadırlar. Hücre olarak kullanılan, çocuklarımızın kaldığı bu tuvalete sürekli lağım suları akmaktadır. Tuvalet olduğu için, sürekli pis kokulu ve havasızdır. Burada ayrıca yılanlar çıkmakta, lağım fareleri, böcekler, kurbağalar, sivrisinek. Ve her türlü hastalığa açık bu yerlerde yaşamaya zorlanmaktadırlar. Bütün bu sağlıksız koşullar içinde, yatak dahi verilmeden yaşatılmaktadırlar.

Bu koşulları gören 'A' Cumhuriyet Savcısı 'Havayı ne yapacaksınız? İnsanlar iğne deliğinden giren havayla bile yaşar! *demektedir.*

Çocuklarımızın içinde bulunduğu sağlıksız insanlık dışı, onur kırıcı koşulların düzeltilmesi için Cezaevi Müdürü, Cezaevi İç Emniyet Bölük Komutanı ve Cumhuriyet Savcısı ile görüşmelerimiz sonuçsuz kalmakta, yine çocuklarımızla görüşememekte, mektuplaşamamaktayız. Sağlık durumlarında iyice endişelenmekteyiz... Hastalandıklarında ve dayak izlerinin tespiti için doktora çıkarılmamaktadırlar. Dayak izlerinin tespiti için çocuğumun doktora çıkarılarak rapor verilmesini talep ediyorum.

Birçok cezaevinde kitap alımı yasak değilken 'A' *kapalı cezaevinde kitap alınmamakta,* 'Nokta', 'Düşün', 'Yeni Gündem' gibi dergiler, muzır neşriyat' *diye yasaklanmaktadır. Ayrıca çocuklarımız, çay ocaklarını itirafçı sanıkların işletmesi, bunların çayın içine her şeyi koyabilecekleri için üç ayı aşkın bir süredir çay içmemektedirler. Bu kişilerin çay ocaklarından alınarak, çocuklarımızın çay içebilmeleri için gerekli girişimlerde bulunulması.."*

Fatma Zehir'in zehir gibi dilekçesinde adlar verilmekte, ağır suçlamalarda bulunulmaktadır. Adalet Komisyonu Başkanlığı, soruşturmasını bitirinceye dek bu adları saklı tutmayı, basın töresinin gereği saydım.

"A" tutukevinde yatan Nurten Zehir'in kardeşi Aysel Zehir, İstanbul'da yatarken 70 gün süren açlık grevi sırasında belleğini de yitirmiş öğrendiğime göre. Sonra Aysel salıverilmiş, *"A"*ya gönderilmiş. "A"daki kötü koşulların giderilmesi, hücredekilerin sürekli doktor denetiminde bulunmaları gerekir.

Bunu vurguladıktan sonra, cezaevlerinden, tutukevlerinden salıverilenlerin, özgürlüklerine kavuşanların durumlarına değinmek istiyorum. Topluma kazandırılacakları söylenen kişiler, kazandırılma bir yana, gitgide uzaklaştırılmaktalar. İş arayan bir hükümlü, yeteneğine göre, işe alınacakken, ağzından cezaevinden çıktığı sözü kaçmışsa, hemen *"Aaa, olmaz, bir düşünelim!"* denmekte, *"Nasıl oldu, bir anlatır mısınız?"* lafı, laf açmaktadır. Olayı anlatan kişi ezilmekte, gittiğine gideceğine bin pişman dönmektedir eve.

☆☆☆

Türk Tabipler Birliği'nin Genel Kurulu'na son yazıda değinmiştim. Erdal Atabek'in başkanlık ettiği genel kurul, önemli kararlar almıştı. Yineleyelim: Hekimlerin, ölüm cezalarının uygulanması sırasında bulunmamaları kararı kongreden çıktı. Hekimler, ölüm cezaları *"infaz"* edilirken bulunmayacaklar, ancak *"infaz"* dan sonra, ölüm halinin saptamasını yapacaklar. Dünya Tabipler Birliği de bunu uygun görüyor.

Genel kurulda ayrıca, İç Hizmet Yönetmeliği benimsendi. Bunun 18. maddesinde, tabip odalarının kendi bölgelerindeki işkenceleri soruşturmaları, işkencelere katılmış hekim varsa, bunlar hakkında ivedi olarak işlem yapmaları, hekimleri onur kurullarına vermeleri öngörülüyor.

Tabip odaları ayrıca, barışçı amaçlarla bile olsa, nükleer santralların kurulmasına karşı çıkacaklar.

İki gün süren genel kurula, Ankara'da bulunan Sağlık Bakanı *Mehmet Aydın*'ın gelmemesi, telgrafla çiçek göndermemesi ilginçti.

Pazar günü, sabahtan akşama dek seçimlerle geçti. Yargıç gözetiminde yapılan seçimler sonunda, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Yönetim Kuruluna *Nusret Fişek, Uğur Cilasun, Ragıp Çam, Nevzat Eren, İncilay Kılıç, Kâzım Türker* seçildiler. Yüksek Onur Kurulu'na İstanbul'dan *Üstün Korugan* (1402'lik), *Hikmet Yurtsever,* İzmir'den *Engin Tonguç,* Ankara'dan *Hüsnü Göksel, Fuat Göksel, Abdülkadir Özbek, Doğan Benli, Zafer Öztek, Atalay Yörükoğlu, Denetleme Kurulu'na ise Çoşkun İkizler, Levent Derman, Doğan İstanbulluoğlu* getirildiler.

Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Yönetim Kurulu'na seçilenler, henüz görev bölümü yapmadılar ya, yine başkanlığa Nusret Fişek'in getirilmesi kesin. Nusret Fişek'le arkadaşları, ölüm cezalarına karşı çıktıkları gerekçesiyle açılan davada yargılanıyorlar. 9 temmuzda Asliye Ceza'da, 9 temmuzda yine Ankara'da Asliye Hukuk'ta duruşmaları var...

Günter Grass, Almanya'yı terk nedenlerini Cumhuriyet'e anlattı:

Artık post düşkünleriyle yaşayamam

GÜNER YÜREKLİK *5 temmuz*

HAMBURG — Yaşayan en ünlü Alman yazarı **Günter Grass,** ülkesini bir yıl için terk ederek Kalküta'ya gideceğini açıkladı. Federal Almanya'daki politik ve kültürel gelişmelerden büyük düş kırıklığına uğradığı anlaşılan Günter Grass, bundan kısa bir süre önce de 'Berlin Güzel Sanatlar Akademisi' Başkanlığından çekilmiş, yeni seçimlere adaylığını koymamıştı. Ünlü yazarın Akademi Başkanlığına adaylığını koymamasını **"sürpriz"** şeklinde niteleyenler olduğu gibi, **"Koysaydı zaten kazanamazdı"** diyenler de var. Çünkü Grass, İkinci Dünya Savaşı'nın sona eri-

şinin 40. yıldönümü nedeniyle 8 Mayıs 1985'te yankılar uyandıran önemli bir konuşma yapmış, politikadan uzak, soyut resmin sert bir dille eleştirildiği bu konuşma, başta Akademi üyeleri olmak üzere, geniş bir sanatçı çevresi tarafından tepkiyle karşılanmıştı. Üç yıl önce Akademi Başkanlığına sadece bir oy farkla seçilen Grass'ın yeni seçimleri kazanamayacağı, o nedenle adaylığını koymadığı öne sürülüyor, ama bunun esas nedeni yazarın Hindistan'a gitme kararı da olabilir. Ya da, kazanamayacağını bildiği akademi seçimleri, yazarı Almanya'yı terke zorlayan son etken olmuştur. Daha önce de yazarın **"Dişi Fare"** romanı genellikle olumsuz eleştiriler almış, Grass'ı beklemediği bir hesaplaşmayla karşı karşıya bırakmıştı. Özellikle son birkaç yıldır aydın çevreleri politikadan uzak durmak, post düşkünü olmak ve vurdumduymazlıkla suçlayan Günter Grass, acaba istenmeyen ve sevilmeyen bir yazar mı oldu? Yazarı Almanya'yı terke zorlayan gerçek sebepler neler? Grass, kendisini düş kırıklığına uğratan ülkesindeki gelişmeleri acaba nasıl değerlendiriyor? Tüm bu sorulara yazarın kendi ağzından bir yanıt alabilmek amacıyla, uluslararası PEN Kongresi sırasında, güç de olsa, Grass ile konuşma olanağı bulduk. Basından dilinin yandığı anlaşılan Günter Grass, önce konuşma isteğimizi geri çevirdiyse de, konuşmanın Cumhuriyet gazetesi adına yapılacağını öğrenince kabul etti.

HERKES POST PEŞİNDE...

— Sayın Günter Grass, Almanya'yı terk edeceğinizi ve Kalküta'ya gideceğinizi duyduk. Stern dergisinde okuduğumuz bu haber ne denli doğru? Doğru ise, sizi Almanya'yı terke zorlayan nedenleri bir de sizin ağzınızdan öğrenmek isteriz.

GRASS — Evet, haber doğru. Ancak bu haber, her zaman olduğu gibi yine sansasyonel bir biçimde yansıtıldı. Sanki Hindistan'a göç etmek istiyormuşum gibi verildi. Bu doğru değil. Kuşkusuz göç etmemi isteyen bir dizi insan var. Ama ben onlara böyle bir mutluluk yaşatacak değilim. Öte yandan, göç etmem için herhangi bir neden de yok. Yaptığım çok normal bir iş. **"Dişi Fare"** gibi bir kitaptan sonra oldukça yoruldum. Bu kitap için uzun yıllar çalışmıştım ve böylesine yorulmam da gayet doğal. **"Dişi Fare"** romanında bir felaketi ele aldım. Avrupalıların bakış açısından yazdığım kitapta, insan soyunun nasıl kendi kendini günbegün yok ettiğini irdelemeye ve anlatmaya çalıştım. Bakın, burada size bir düşüncemi açıklamak isterim. Galiba biz Avrupalılar haddinden fazla **"benmerkezci"**yiz. Her şeyin, ama her şeyin kendi kültürümüzden geçeceğine ve yalnızca kendi değirmenimizde öğütülmesi gerektiğine inanıyoruz. Durum böyle olunca, ne kültür-sanat alanında, ne de politikada belli bir ilerleme kaydedilebiliyor. Cansız, kısır bir döngü içersindeyiz. Bu da toplum olarak belli bir çöküşü beraberinde getiriyor. Herkes bir post peşinde. Sorunlara sahip çıkan, yaptığı edebiyatın sorumluluğunu duyan pek kalmadı. Hatta, 60'lı, 70'li yıllarda yapılanlarla bugün alay edenler bile var. Oysa bugün verilmesi gereken mücadele dünkünden çok daha önemli. Ama kimsenin aldırdığı yok. İnsan liberalizminde önemli bir gerileme oldu. İşte bütün bunlar bende belli bir nefret uyandırdı ve istediklerimi yapmamı imkânsız hale getirdi. Aslında Hindistan'a gitmeye çoktan karar vermiştim. Ama, Almanya'yı şu anda seve seve terk ettiğimi kesinlikle söyleyebilirim. Sözümona aydınlar arasında politik sorunlara sahip çıkmak, **"damgalı eşek"** olmaktan beter. Post düşkünü böyle bir dedikodu ortamında daha fazla yaşayamam artık.

— Bay Grass, büyük bir yılgınlık içindesiniz galiba?

GRASS — **(Hiddetle)** Hayır, katiyen. Görüyorsunuz, her zaman, her yerde olduğu gibi, burada, PEN Kongresi'nde de ağzıma geleni söylemekten geri kalmıyorum. Hindistan'a da sorunlardan kaçarak eli boş gitmeyeceğim. Bütün yazı ve resim malzememi de beraberimde götüreceğim. Çalışmalarımı, mücadelemi orada da sürdüreceğim. Kusura bakmayın, ama yılgınlık üzerine sorduğunuz bu soru, papağan gibi devamlı tekrarlanan, bana her fırsatta sorulan bir soru. Hayır, ben yılmadım. Ama yılanlar oldu. **Heinrich Böll** örneğin. Bu üstün insanın yaşamının son yıllar da ne kadar büyük bir yılgınlık içinde olduğunu kendi gözlerimle gördüm.

— Yani Heinrich Böll de, sizin gibi nefret duyguları içinde miydi? O da etrafında olup bitenleri ve gelişmeleri sizin gibi mi değerlendiriyordu?

GRASS — Elbette. Ama o daha ince yapılı bir insandı. Benden çok daha az konuşuyor ve daha fazla içine atıyordu. Bu da onu hiçbir Almanın, hatta Avrupalının anlayamayacağı kadar yıprattı ve yılgınlığa sürükledi.

DÜŞÜNCELERLE BAŞ BAŞA

— Fakat tekrar sizden söz edecek olursak, Kalküta'ya 12 aylığına gidiyorsunuz. Döndüğünüzde bir şey değişmeyecek ve her şeyi bıraktığınız gibi bulacaksınız. Neden o zaman bu kaçış?

GRASS — Gelişmelere bir mesafe koymak için. Olayları biraz da dışarıdan izlemek istiyorum. Ben döndükten sonra Almanya'da ya da Avrupa'da bir şeyin değişmeyeceğini biliyorum. Düşüncelerim ve sorunlarım da değişmeyecek. Ama düşüncelerimle bir yıl baş başa kalmak, olayları belli bir mesafe ile tartmak gibi bir avantajım olacak. Avrupalılığımı veya Almanlığımı terk edemem kuşkusuz.

YIKICI BİR TEPKİ

— O zaman Avrupalılara ve Almanlara çok yazık olurdu Sayın Grass. Çok şey kaybederlerdi. Buradan ben bir başka soruya geçmek istiyorum. Basında izlediğim kadarıyla, yeni romanınız "Dişi Fare" oldukça kötü eleştiriler aldı. Ben şahsen yeni romanınızı daha okumadım. Türkçeye çevrilecek mi bilmiyorum. "Dişi Fare" adlı romanınızın anlaşılmadığı ve onun için olumsuz eleştiriler aldığı söyleniyor.

GRASS — Ben aynı görüşte değilim. Diğer kitaplarım gibi, **"Dişi Fare"** de olumlu ve olumsuz eleştiriler aldı. Ama bu kez, daha önce hiç yaşamadığım yıkıcı bir tepkiyle karşılaştım. Bazı eleştirmenler, bunlara eleştirmen bile diyemem, edebiyat cellatları demek daha yerinde olur, kitabımı bahane edip bana saldırdılar ve beni yok etmeye, bana çamur atmaya çalıştılar. Yüksek tirajlı gazetelerde ve **"Der Spiegel"**, **"Stern"** gibi dergilerde kitabı alıp kişiliğime saldırdılar. Bunu **Heinrich Böll**'e de yapmışlardı. Gerçi ben **"Teneke Trampet"**'ten bu yana bu tür saldırılara alışkınım, ama özellikle son altı ay içinde saldırılar beni çok yıprattı ve yaşama bakış açımda derin izler bıraktı. Sağlıklı bir tartışma ortamının kalmadığına inandım, herkes birbirini yiyip bitirmeye, herhangi bir bahaneyle birbirini yok etmeye çalışıyor. **"Dişi Fare"** de de ben aşağı yukarı bu tür konuları işlemiş-

tim. Kitabın bu kadar tepki görmesi, o belli çevrenin gocunmasından olacak.

SERT BİR TOKAT

— Ben de onu soracaktım. Sözünü ettiğiniz "o belli çevre" **neden gocunuyor ve kitabınızı bahane edip niçin size saldırıyor? Gerçi anlattıklarınızdan sorunun cevabı ortaya çıkıyor, ama ben biraz daha açmanızı rica edeceğim.**

GRASS — Yabancı olduğunuz için anlamanız güç, biliyorum. Zaten Avrupalıların bu iç çekişmesine kimse bir anlam veremiyor ve anlayamıyor. Ben bile bazen hayretler içinde başımı sallamaktan kendimi alamıyorum. Bu kadar saldırıya uğramanın bazı nedenlerini, yani perde arkasındaki esas nedenlerini biliyorum. En başta kıskançlık, çekememezlik ve kendini küçük görme meselesi. 60'lı yıllarda öğrenci hareketlerine katılan ve bugün oportünist yaşam sürdüren belli bir çevre, sorumluluklarının hatırlatılmasını istemiyor. Hatırlatılınca kendisini küçük düşürülmüş hissediyor ve etrafına saldırmaya başlıyor. Sorumluluk duymak, meselelere sahip çıkmaktan bıkmışlar. İşleri güçleri kariyer ve çok bilmişlik. İçinde bulundukları felaketi görmek istemiyorlar ve görmek istemeyince kendilerini tehdit eden tehlikenin azalacağını sanıyorlar. **"Dişi Fare"** tüm bunları açığa çıkaran sert bir tokat oldu.

— Siz Avrupa'dan söz ediyorsunuz, ama Türkiye için de geçerli olabilir söyledikleriniz. "Dişi Fare" **Türkçeye çevrilecek mi?**

GRASS — Galiba çevrilecek. Bir süre önce Frankfurt'ta çeşitli ülkelerden çevirmenlerle yaptığım toplantıya bir Türk bayan çevirmen de katılmıştı.

ÇAĞDAŞ SIKINTILARIN ROMANI

— Bay Grass, bir de şu var: Almanya'da, Avrupa'da ya da Türkiye'de olsun, tüm dünya yazarları günümüzde belli bir yazma sıkıntısı içinde galiba. Eskisi kadar rahat yazamıyorlar diye düşünüyorum. Siz de örneğin uzun bir aradan sonra "Dişi Fare"**'yi dört yıl gibi bir süre içinde yazdınız ve konuşmalarınızda yeri geldikçe yazmakta güçlük çektiğinizi söylüyorsunuz. Ne dersiniz bu kişisel saptamama, doğru mu?**

GRASS — Çok doğru. Uzun bir süredir yazmanın koşulları temelden değişti. Bazıları bunun bilincinde, bazıları ise bilincinde olmadan meselenin güçlüğünü hissediyorlar. Çünkü, deyip üst üste iki nokta koymak istiyorum. Çünkü: Atom bombası, nükleer enerji, kompütür gibi öyle araçlar geliştirdik ki, yarın ne olacağını bilemiyoruz. Yarın her şey bitebilir. Yarın her şeyin bitmesi de bizim irademizin dışında. Geliştirdiklerimiz bizden bağımsız oldular. Savaşı gerçekten istemesek de, önlemek bizim elimizde değil. Sorumluluğu icat ettiğimiz teknolojiye, kompütüre devretmişiz. Her şey o teknolojinin elinde. Bugünden yarına yok olmamız işten bile değil. Edebiyat da bu gelişmeye paralel bir sıkıntıyı yaşıyor. Edebiyat için zaman boyutu kalmadı. Yani gelecek diye bir şeyi konu edinemiyor edebiyat. Oysa geçmiş zamanlarda, en kötü durumlarda bile edebiyatın bir zaman boyutu, geleceği vardı. Yazar, **"Belki ben diktatörlüğü sağ salim atlatamayacağım, ama kitabım atlatacak ve yaşayacak"** diyebiliyor, gelecek için yazabiliyordu. Ben şahsen gelecek için şimdi hiçbir şey yazamıyorum. Yazdığımla birlikte yarın yok olmam söz konusu. Avrupa'nın gelişme tarihi, bir yerde duraklamalarla olmuştur. Kitaplar yasaklanmış, yazarlar susturulmuş, belli bir duraklama devresi geçirilmiş, ama daha sonra kitapların okunup, yazarların konuşmaya başlamasıyla birlikte tarihsel evrim gerçekleştirilebilmiştir. Şimdi ise öyle mi? Bir Çernobil bütün dünya savaşlarından ve geçirilen diktatörlüklerden daha beter bir hesaplaşmayla karşı karşıya bıraktı bizi. Bugün artık duraklama değil, yok olma gündemde. Hem de topyekûn. Ne yazacak yazar ve kime yazacak? Bu durumda kimi, örneğin **Wolfgang Hildesheimer**, dut yemiş bülbül gibi susuyor, hiçbir şey yazamıyor, kimi sıkıntılarını boşaltmak için inatla yazmaya çalışıyor, ama sonuçta bütün yazarlar zaman boyutu olmayan edebiyatın sıkıntısını çekiyor. Ben de 80'li yılların başında yazmaya uzun süre ara vermiş, daha sonra bütün bu sıkıntıları aktarabilmek amacıyla üç yıl önce kaleme sarılmıştım. **"Dişi Fare"** yaşamamın ve çağdaş sıkıntılarımın en büyük romanı.

— Ve son romanı mı?

GRASS — **"Son"**'u tayin etmek artık bizim elimizde değil.

Bayan Özgürlük, 100 yaşını görülmemiş şovla kutladı

HINCAL ULUÇ *5 temmuz*

NEW YORK — Çocukluğumuzda bir film oynamıştı. **"The Greatest Show On Earth"** diye. Dünyanın en büyük şovu yani. **Barnum** sirkinin öyküsüydü film... Ve gerçekten şov öylesine büyük ve ilginçti ki, filmin değil sirkin yüzünden defalarca sinemaya gitmiştik.

Şimdi Amerika bu şovun canlısını yaşıyor. New York'un ünlü Manhattan Adası'nı sirkin ringi kabul edin. Gökkubbeyi de çadır... İşte bu muhteşem sirkte, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük şovu dün gerçekleşti. Öylesine bir şov ki, hazırlıkları haftalar öncesinden başlamış. Öyle bir şov ki, parlak olması için hiçbir masraftan ve fedakârlıktan kaçınılmamış. Öyle bir şov ki Amerika'nın bütün beyin yıkama makineleri haftalardır onu yazmış, onu anlatmış.

Bayan Özgürlük'ün yüzüncü yılı...

Tarihin gördüğü en büyük gösterilere sahne olan yüzüncü yıl... Amerikalılar 100 yaşına ulaşmış leydinin estetik ameliyatla gençleşmesi için 66 milyon ve bu gençleşmiş leydinin yeniden dünyaya özgürlük ışıkları saçmaya başlaması gösterileri için de 30 milyon dolar harcamışlar.

100 milyonu geçen bir masraf... Ama bir yandan da leydinin artık sonsuza dek güzel ve sağlam yaşaması için kurulan vakıfta toplanan 277 milyon do-

lar. Masrafları çoktan çıkartmış bile.. Bilet deyip geçmeyin. Dört temmuz gecesi yapılan gösterileri Başkan Reagan'ın bulunduğu **Governor Island**'dan izlemek isteyenler tam beş bin dolar ödediler... Kişi başına beş bin dolar.

Bir de özel teşebbüsün geceden mümkün olduğu kadar kazanma çabası vardı. Manhattan'ın doğu sahilinde, yani heykeli gören koyda bulunan restoranlarda, pencere kenarı bir masanın fiyatı adam başı bin dolardı... Tabii koya bakan fazla restoran yok... Ama o gece koyda olmak isteyen çoktu.

Feribotlar özel turlar düzenlediler. Cuma sabahı binildi. Bütün gece koyda törenleri izleyip, cumartesi sabahı gemiden inildi. Yeme içme, dans, eğlence sabaha kadar... Sudan ucuz. Adam başı 200 dolar.

Aslında **Leydi Özgürlük**'ün 100. yıl törenleri New York Belediye Başkanı Polonya asıllı **Koch**'un ülkede bilime, sanata, spora, iş hayatına ve dine önemli katkılarda bulunmuş 86 göçmen vatandaşa madalya verişi ile pazartesi gecesi başladı. Madalya alanlar arasında Türkiye'den göç eden arkeolog profesör Kenan Erim ile başka tanıdıklar var... İşte birkaçı... **Barişnikov** (Rusya), **Maureen O'Hara** (İrlanda), **Anthony Quinn** (Meksika), **Elia Kazan** (Türkiye-Yunanistan), **Isaac Asimov** (Rusya), **Papaz Yakovos** (Türkiye), **Zubin Mehta** (Hindistan), **Robert Murdoch** (Ünlü basın kralı-Avustralya), **Patrick Ewing** (Basketbolcu-Nijerya) ve daha niceleri...

Ali ULVİ

LEYDİNİN ÖZELLİKLERİ

Esas gösteriler 3 temmuzda başladı. Koyda demir atmış **J. F. Kennedy** gemisinde **Başkan Reagan,** yanında heykeli Amerikalılara hediye eden **Fransa**, adına **Başkan Mitterrand** olduğu halde, bir lazer ışını ile meşaleyi yaktı. Heykel deyip geçmeyin... Yapıldığı yıl, yani 1886'da dünyanın en büyüğü idi. Şimdi Sovyetler Birliği'nde Volgagrad'daki Anavatan heykelinden sonra ikinci... Tırnağının boyunu söyleyelim de fikriniz olsun: 33 santim... ağırlığı 100 ton... Bir de burun var leydide 1 metre 45 santim. Yanında **Sirano**'nun burnu çocuk oyuncağı... Böyle bir leydiye adı özgürlük de olsa tahammül edebilecek bir erkek var mı dünyada acaba...

İşte kızılca kıyamet bu koca burunlu özgürlük leydisi için kopuyor. Gazetelerin ilanları dahil yarıdan fazlası leydinin fotoğrafları ve yazıları ile dolu. Televizyonların leydisiz anı yok. Hatta başrolünü Özgürlük Anıtı'nın oynadığı (ne demekse o) bir de film yapmışlar. Sinema ve televizyonda göteriliyor. Şimdiden Oscar adayı... Uyanık işadamları haftadan mümkün olduğu kadar kâr edebilmek için, akla hayale gelmez hediyelik eşya yapmışlar... Patent dairesinden verilen bilgiye göre, şu ana kadar 840 çeşit hediyelik eşya için patent verilmiş.

Gazoz açacağından pastalara kadar aklınıza ne gelirse New York sokakları ve dükkânlar bunlarla dolu... 70. caddede bir pastacı 40 kişiye yetecek Hürriyet Heykeli pastalarını 50 dolardan satıyor. Bir şekerlemeci 9000 meyveli şekerden yaptığı heykeli 57. caddede Parker Oteli lobisinde sergiliyor. Törenler bitince şekerler kapanın elinde kalacak. Özellikle çocukların çok hoşuna giden çikolata heykeller 6.5 dolara gidiyor.

GÖSTERİCİLER VE İZLEYENLER

3 ve 4 temmuz gün ve gecelerinde New York'ta yapılan gösteri ve konserlere 1000 kemancı, bin şarkıcı ve korist, bin dansçı katıldı. Bunca gösterici ve onları izleyen milyonları da 20 bin kişilik New York polis ordusuna ilave edilen 22 bin yeni polis korudu.

Gösterilere katılan şarkıcılar arasında **Frank Sinatra, Neil Diamond, Jose Feliciano** ve **Kenny Rogers** vardı. Sunuculuğu **Elizabeth Taylor, Gregory Peck, Bob Hope** yaptı. Dansçıların başını da **Barişnikov** çekti... Central Park'taki bedava konserde ise **Zubin Mehta** yönetimindeki New York Filarmoni'nin solistliğini ünlü **Placido Domingo** yaptı...

4 temmuz gecesi dünya tarihinin en büyük havai fişek gösterisi patladı... Tam 40 bin havai fişek hem de müzik eşliğinde New York gecesini gündüze çevirdi. Los Angeles Oyunlarındaki havai fişek gösterilerini hazırlayan ekip, bu işle görevlendirildi ve kendilerine **"Öyle bir şey yapın ki, dünya dünya olalı böylesi görülmedi densin"** dendi.

Onlar da tam kırk bin havai fişek ve müzikle akla hayale gelmez bir gösteri hazırladılar. Bu gösteri sı-

rasında Manhattan'da adım atacak yer kalmadı.

GURUR OLAYI

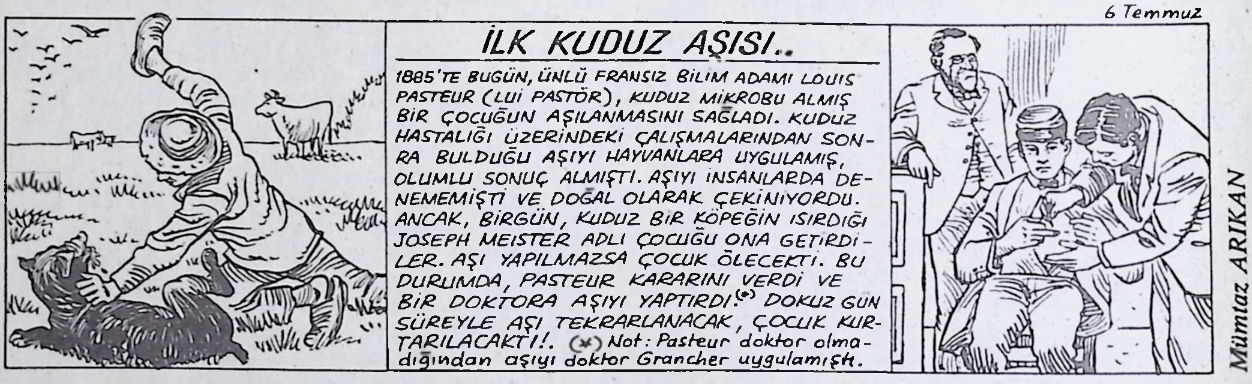
Başkan **Reagan** sayesinde yıllardır tüm kovboyluk damarları kabaran ve milli hisleri tümüyle galeyana gelen Amerikalılar, şimdi bu özgürlük haftasını çağın en büyük gurur olayı haline getirmek ve dünyaya hava basmak için her şeyi yapıyorlar. İsteseler de istemeseler de yapıyorlar. Öyle ki **People** dergisi son sayısında **"Bu hafta sonunda insanlar özgürlükten harap ve bitap düşecek, özgürlük kusacaklar"** diye yazdı. Ama ne yapabilirler ki, beyinler hep bunun için yıkanmış ve programlanmış bile.

Bu hafta Amerika, hele hele New York, özgürlüğe mahkûm edilmiş bir kez.

Bu arada **"çatlak"** sesler de çıkıyor. Gazetenin birinde zenci yazar **Earl Calwell, "Özgürlüğe evet de ya adalet ne olacak"** başlığı altında karakolda işkence ile öldürülen 25 yaşındaki zenci **Michael Stewart**'ın hesabını zoruyor. Başkan **Reagan** da kalkıp **"Bu adam bizi dünyaya ihbar ediyor"** demiyor.

Geceye katılmak üzere New York'a gelen 22 ülke donanmasına ait yelkenli eğitim gemileri arasında Şiili **Pinochet**'in Esmeralda'sının bulunmasını da bir başka gazetede **Peter Hakim "Amerika'nın yüzünü kızartan gemi"** diye protesto ediyor.

Greenwich köyünde yaşayan homoseksüeller de tam şu sırada Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin **"bodominin suç olmaktan çıkarılması"** teklifini reddetmesi üzerine, **"Madem özgürlük haftası, öyleyse sodomiye de özgürlük"** diye şehrin göbeğinde gösteri yapıyorlar.

En Alttakiler'in yazarı Wallraff, Cumhuriyet'in sorularını yanıtladı:

Alman toplumu azınlıklara duyarlı olmak zorundadır

TUBA TARCAN *6 temmuz*

KÖLN — İşçi mahallelerine doğru yol alıyorum. Fransa'da İnsan Hakları Komisyonu'nun Ödülünü **James Baldwin**'le paylaşan **Günter Wallraff**'la randevum var.

F. Almanya'da kaçak olarak çalışan Türk işçilerinin insanlık dışı yaşamlarını konu edinen ve onları çalıştıran işçi simsarlarıyla dev tröstleri açığa çıkaran **"En Alttakiler"**'in yazarı, **"ifşaatçı"** gazeteci Günter Wallraff'la. Ünlü gazeteci 1977 yılında da Bild gazetesine muhabir heveslisi olarak girip gazetenin sansasyon ve yalan habercilik üzerine kurulu işleyiş çarkını ortaya çıkarıp **"İfşaatçı"** kitabıyla olay yaratmıştı.

Ruhr bölgesinin tipik bir işçi semtindeki tipik bir işçi evinin kapısı açılıyor adımı söyledikten sonra. Blucinli ve tel çerçeveli gözlüklü Günter Wallraff elini uzatıyor.

Balkondaki yuvarlak masanın etrafına dizili sandalyelerden birine oturuyorum. Masada iki genç gazeteci daha var. Alman Sendikalar Birliği'nin (DGB) gençlik dergisi RAN'ın redaktörleri. Wallraff tanıştırıyor bizleri.

Wallraff, **"Bir saat sonra bir İngiliz gazeteci gelecek. Sonra da iki Finlandiyalı. Biraz uluslararası bir görüşme olacak bu galiba"** diyor. Evet Günter Wallraff'ın **"yuvarlak masası"**nda F. Almanya'daki yabancı düşmanlığının düşmanlarının bir araya geldiği bir uluslararası toplantı.

REKOR SATIŞ

— Artık "En Alttakiler"i neden yazdığınızı, nasıl hazırladığınızı konuşmayalım isterseniz. Bunlar çok konuşuldu, çok yazıldı. Kitabın ve ona bağlı olarak çekilen filmin sonuçlarını sorayım size. Demin söz tirajlardan açılmıştı. Kaç sattı kitabınız bugüne kadar?

WALLRAFF — Almanya baskısı bugüne kadar 3 milyona yakın sattı. Bu bir rekor. Ayrıca Danimarka, İsveç ve Norveç'te kısaltılarak yardımcı ders kitabı biçiminde okullarda kullanıldı. Protestan Kilisesi için de kısaltılmış bir özel baskısı çıkarıldı. Bir de çeviriler var tabii. Kitap bütün Avrupa ülkelerinde çevrildi ya da çevrilmekte. Hatta İzlanda'da bile

çıkacak.

— **İzlanda'da mı? Onların da mı yabancı işçi sorunları var yoksa?**

WALLRAFF — Bildiğim kadarıyla yok. Ama Avrupa'nın meselelerine uzak kalmamak gibi bir sorunları var galiba. **"En Alttakiler"** Yugoslavya ve SSCB'de de basılıyor. Ayrıca Japonya'da da çeviri hakkı satın alındı. Çünkü onların da Koreli işçilerle benzer problemleri varmış. Anlaşılan her ülke kendine göre nedenlerle ilgi duyuyor kitaba.

— **Kitabın ilk çıktığı günlerde kitapçıların önünde kuyruklar oluştuğunu duydum, doğru mu bu?**

WALLRAFF — Evet, bazı büyük şehirlerde böyle olaylar görüldü. kitabın satışı dışında başka ilginç olaylar da yaşandı. Örneğin Thyssen firmasında çalışan işçiler, kitap sayfalarının kendileriyle ilgili bölümlerinin fotokopisini çekerek dağıttılar. Türk gençlerin Almanca baskısını okuyup ailelerine tercüme ettiklerini bana gelen mektuplardan öğrendim. Münsterland'da küçük bir kasabada, kitabın şehir kütüphanesine alınmaması üzerine, gençler baskı yaparak zorla kabul ettirdiler. Böyle bir ilgi beklemem söz konusu olamazdı tabii.

BİR ŞEYLER DEĞİŞTİ

— **Bu ilgiyi nasıl açıklıyorsunuz? Şu ana kadar hemen hemen Almanya'daki 10 insandan biri bu kitabı okumuş bulunuyorsa, bunu sansasyon merakından yapmadı herhalde?**

WALLRAFF — Kitabın sansasyonel yanını vurgulamak, bazı aydınların ileri sürdükleri bir görüş, bir eleştiri. Ben buna katılmıyorum. Yabancı düşmanlığının ve ayrımcılığının var olduğu bir ülkede, böyle bir ilgi aynı zamanda başka bir şeyi, F. Alman toplumunun bir konudaki duyarlılığını da gösteriyor. Bence Almanlar kendi yakın geçmişleri yüzünden azınlıklar konusunda daha duyarlı olmak zorundalar. Nitekim kitabın gördüğü ilgi de bunu doğruladı ve bana bu doğrultudaki çalışmalarımı sürdürmek konusunda güç kazandırdı. Demek istediğim, kitap sadece suçluluk duygusu yarattığı için bu ilgiyi görmedi. Bir şeylerin değişmesine de yol açtı. Örneğin, Duisburg kentinde kiliseler, sendikacılar keyfi kararlarla sınırdışı edilenleri korumak için harekete geçtiler. Münferit, ama dikkat çekici gelişmeler oldu.

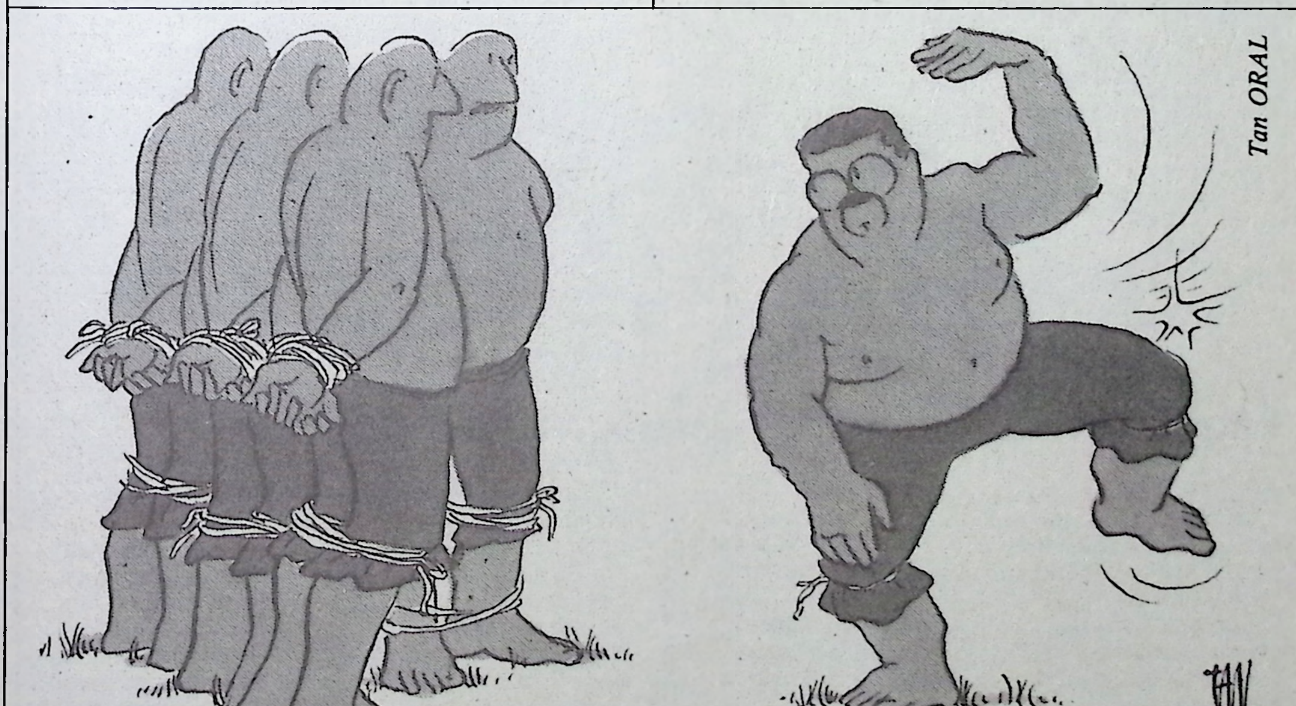
— **Peki bu tür bir çalışmayı bir Türk gazeteci ya da yazar gerçekleştirseydi, aynı ilgiyi görür müydü sizce?**

WALLRAFF — Hayır görmezdi. Nitekim bu yönde çalışmalar yapan göçmen Türklerin sorunlarını çeşitli açılardan dile getiren ve Almanca yazan Türkler var burada. Onların yazdıklarına çok az bir kesim ilgi gösteriyor. Yabancı işçi olmanın ne olduğunu bir Almanın yaşamış olması, kendi bedeninde, yüreğinde hissetmiş olması, kitabın gördüğü ilgiye yol açan etkenlerden biri. Almanların bunları yaşayan ve yazan bir Türkle özdeşlik kurmaları zor olabilirdi, beni anlamaları daha kolay oldu.

BELEDİYELERDE KAÇAK İŞÇİLER

— **"En Alttakiler" ulaştığı tiraj kadar sebep olduğu davalar nedeniyle de bir rekor kırdı galiba. Biraz da bunları konuşalım, kitabın dava konusu edildiği ve dava konusu ettiği "davaları."**

WALLRAFF — Davalar çok. Kitap hakkında Thyssen firması dava açtı. Hamburg'taki Mc Donald's firması da. Thyssen, dava açma konusunda neredeyse bir sinir krizine girmiş durumda. Münih televizyonu ise filmi dava etti. Kitapta maskesi düşürülen işçi simsarı **Vogel** de film yüzünden mahkemeye başvuranlar arasında. Ama hiçbiri kitabın yeni basımlarında herhangi bir bölümünün çıkarılmasını yada yasaklanmasını sağlayamadılar. Dediğiniz gibi, başka tür davaların açılmasına da neden oldu **"En Alttakiler."** Örneğin Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Çalışma Bakanlığı konuya el attı ve kurulan komisyon bu eyalette kaçak işçi çalıştırma oranının yüzde 80 civarında olduğunu saptadı.

Kaçak işçi çalıştıran bu firmalara karşı davalar açılıyor. Thyssen kısmen kontrol altına alındı artık. Size, bu eyaletteki bazı belediyelerde dahi kaçak işçi çalıştırıldığının ortaya çıkarıldığını söylesem, inanır mıydınız?

— Hayır inanmazdım. Bana inanamayacağım daha başka şeyler de söyleyecek misiniz?

WALLRAFF — İnanması güç değil belki, ama ilginç bir gelişme de artık Türk işçilerinin de kamu davası açmaya başlayarak, kendilerini kaçak olarak çalıştıranları mahkemeye vermeleri. Bunların ilk ikisi kazanıldı Duisburg kentinde. **"En Alttakiler"**'in bir lobisi yoktu şimdiye kadar. Ama artık başroldeler. Bence kitabın sağladığı en büyük yarar da bu oldu.

Davalar konusunda bir şey daha söylemek istiyorum. Kitapta ezildikleri, horlandıkları, insanlık dışı muamelelere maruz bırakıldıkları anlatılan Türk işçileri, inanılmaz bir dayanışma gösterdiler benimle. Türk arkadaşlarım korkmadılar ve kaçmadılar. Duruşmalarda tanık olarak yer aldılar. Hatta bir tanesi askerden mektup yazdı **"İzin alıp tanıklık yapmaya geleceğim"** diye. Mümkün olur mu bilmem. Ama şunu söylemek istiyorum: Davalarla duygularıma yasaklar koymaya çalışıyorlar. Ama işçi arkadaşlarım yanımda. Duygularımı yasaklayamayacaklar.

— Siyaset üzerine de konuşalım mı biraz?

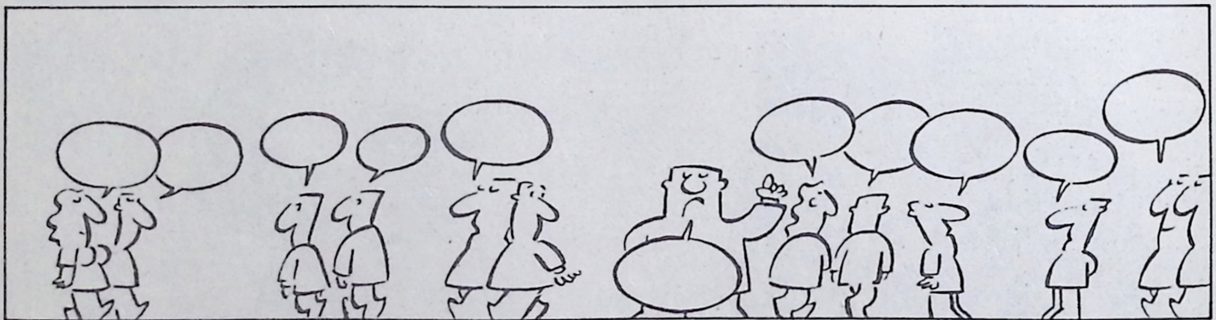
WALLRAFF — Sendikal hareketten geliyorum. Gazetecilik hayatımdaki ilk röportajları IG-Metall Sendikası için yapmıştım. Bugün SPD (Sosyal Demokrat Parti) ile Yeşiller arasında bir yerdeyim. Ama Türklere ilişkin siyasi görüşüm biraz farklı. F. Almanya'daki göçmen Türkler hangi gruptan olurlarsa olsunlar birleşmeli. Bu toplumda bir azınlık oldukları için birleşmeli ve hakları için ortak mücadele vermeliler. Kitabım konusunda Duisburg'da yapılan bir toplantıda -solcusundan İslamcısına kadar her görüşten- Türkler ilk kez bir araya geldiler. Çok sevindirici bir şeydi bunu görmek.

DAYANIŞMA FONU

— Son olarak kitabın ekonomik boyutları üzerinde de duralım biraz. Kitabın gelirlerinin bir bölümünü yeni oluşturulan "Yabancılarla Dayanışma Fonu"**na aktaracağınız açıklandı. Bu fonda biriken paralar yabancılar için danışma büroları, hukuksal destek gibi konular için kullanılacak. Bir de Almanlar ve yabancılar için ortak bir yerleşim projeniz var. Bu projedeki son gelişmeleri öğrenmek isterdim.**

WALLRAFF — Evet ilk aşamada Alman ve Türk 200 kişiyi kapsayacak bir yerleşim projesi düşündük. Duisburg kentinde Floh Strasse'de bir yer bulundu. Duisburg Belediyesi ile anlaştık. Belediye fikren destekliyor projeyi, ama finansman bölümüne karışmıyor. Değişik büyüklükte konutlar yapılacak burada, tabii spor alanları, çocuk parkları ve benzeri olanaklar da dahil olmak üzere. Kiralar ortalama metre kare fiyatının altında tutulacak. Bir arada yaşamak isteyen Türkler ve Almanlar, ilanlar yoluyla bir araya getirilecek. Bir mimarlar grubuyla anlaşıldı, işin yapımını üstlendiler. Ayrıca başka bir şehirde de benzer bir yerleşim projesi için temeslarda bulunuyoruz. Ama daha kesinleşmediği için açıklama yapamayacağım. Bu projeler Türklerin gettolaşma sorununa bir çözüm getirmeyecek belki, ama örnek teşkil edecek.

Bir saatlik görüşme iki buçuk saate taştı bile. Son dakikada koridorda kitaplarını imzalamaya çalışırken, **"Oyunculuk yeteneğiniz var mıydı eskiden de?"** diye soruyorum. **"Hayır"** diyor **"Hiç yoktu. Ama yerini aldığım kişilerle kurduğum özdeşlik yüzünden başarılı olabildim galiba. Almanların bir özdeyişi vardır 'Zorunluluk yaratıcı kılar' diye. Galiba öyle bir şey oldu."**

Özal'ın alışılmadık üslubu nasıl değişir?

YALÇIN DOĞAN *7 temmuz*

"Kıçlarının üstüne oturdular"..., "Şom ağızlılar"., "Hani bazı ufaklar var ya"..., "Allah var be"..., "Görüyorsunuz nasıl şamata yapıyorlar"... "Korku boku"...

Bunlar Sayın Özal'ın son zamanlarda kullandığı **"veciz sözlerden"** bazı örnekler. Ve ne yazık ki, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanının ağzından çıkan sözcükler.

Kitap denildiğinde **"Red-Kit okuyan"**, müzik denildiğinde **"Bülent Ersoy'u dinleyen"**, sinema denildiğinde **"Kemal Sunal'ın filmlerini"** izleyen Sayın Özal gibi edebiyata, sanata, müziğe düşkün bir başbakanla karşı karşıya olduğunuzu hemen fark ediyorsunuz.

Kendisinin söylediği bu sözleri şimdi neden anımsadık? Ekim ayında Türkiye'de ara seçimler yapılacak. Türkiye, birkaç ay, giderek artan bir tempoyla

Teoman Ergül
Sardes-Salihli Kaynakçası
Tarih öncesinden günümüze bu bölgenin tarihi.
İsteme adresi: Belediye Cad. 2/205 Salihli

Cumhuriyet

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu
935 lira (KDV içinde). Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

63. Yıl; Sayı: 22226 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. 11 Temmuz 1986 Cuma

Özal: 1988'den sonra anayasayı değiştirip yasakları kaldıracağız

Ara seçim 28 eylülde

Mecliste bu sabaha karşı ara seçimlerin 28 eylülde yapılması kabul edildi. Anayasa Komisyonu'nda yasa önerisinde yapılan değişiklikle seçime girecek partilerin yalnızca açıklamalarının radyo ve TV'de yer alması benimsendi. Ancak partiler, propaganda konuşması yapamayacak. Başbakan Turgut Özal, seçim döneminde "İcraatın İçinden"in yayımlanmayacağını söyledi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP'ın ara seçimle ilgili yasa önerisi, dün TBMM Anayasa Komisyonu'nda yıldırım hızıyla görüşülerek kabul edildi ve gece Meclis Genel Kurulu'na indirildi. Meclis Genel Kurulu'nda geceyarısı süren görüşmeler sırasında ara seçimin 28 eylülde yapılması benimsendi. Seçime girecek adayların, siyasi partilerin MKYK'lerince belirlenmesini içeren madde de Meclisten geçti. Gazetemiz baskıya verildiği sırada ANAP'ın ara seçimle ilgili yasa önerisi üzerindeki görüşmeler Mecliste sürüyordu.

TBMM Anayasa Komisyonu'nun dünkü toplantısında ara seçimin yapılacağı tarih değiştirilerek 28 eylül pazar günü olarak belirlendi. Komisyonda yapılan bir diğer değişiklikle, seçime katılacak siyasi partilere, yalnızca açıklamalarının haber bültenlerinde yer alması yoluyla radyo ve televizyondan yararlanmaları olanağı getirildi. Bu hükme göre, seçime katılacak partiler radyo ve televizyondan propaganda konuşması yapamayacaklar. Ancak partilerin açıklamaları, TRT haber bültenlerinin "siyasi partilerin seçim çalışmalarıyla ilgili bölümü"nde yayımlanacak. Bu yayınlar, Yüksek Seçim Kurulu'nun eşitlik ilkesi dahilinde tespit edeceği süre ve kelime sayısıyla sınırlı ölçüde kalınarak yapılacak.

Meclisteki görüşmeler sırasında HDP Adıyaman Milletvekili Arif Atalay, Başbakan Turgut Özal için "sokak kabadayısı gibi" deyince kavga çıktı. Verilen aradan sonra görüşmelere yeniden başlandı.

Başbakan Turgut Özal, dünkü ANAP Grubu toplantısında yaptığı konuşmada, seçim döneminde TV'den "İcraatın İçinden" programının yayımlanmayacağını bildirdi. Özal ayrıca, "1988'den sonra anayasayı değiştirip yasakları kaldıracağız" dedi.

Ankara'da dün siyasi gelişmeler şöyle seyretti:

ANAP'ın ara seçim önerisinin ele alınacağı Danışma Kurulu dün TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın başkanlığında toplandı. Danışma Kurulu'na SHP'den Seyfi Oktay, ANAP'tan Haydar Özalp, DYP'den Mustafa Çorapçıoğlu, HDP'den Kadri Altay katıldı. ANAP temsilcisi Özalp, Danışma Kurulu'nda muhalefet partilerine sürpriz yaparak radyo ve TV propaganda kısıtlamasının kaldırılması için oy kullanacaklarını söyledi. Özalp, seçimin 12 ekim yerine 28 eylül tarihine alınmasını istediklerini bildirdi ve seçim yasa önerisinin içtüzük gereği olan 48 saat beklemeye bakılmaksızın Anayasa Komisyonu'nda görüşülmesini önerdi. Özalp'ın bu sürpriz önerileri üzerine muhalefet temsilcileri gruplarına danışmak için izin istediler. Öğle saatlerinde Danışma Kurulu toplantısına ara verildi. Saat 12.30'da yeniden başlayan Danışma Kurulu toplantısında HDP ve SHP temsilcileri komisyonun 48 saat beklemeden yasa önerisini görüşmesi ve genel kurulun çalışma saatlerinin uzatılması önerisini kabul ettiler. DYP temsilcisi Mustafa Çorapçıoğlu Danışma Kurulu'nda bu önerilere karşı çıkınca ortak bir karara varılamadı.

Ara seçimle ilgili yasa önerisi dün Danışma Kurulu'nda bir uzlaşmaya varılamaması üzerine ANAP'lılar, önerinin Anayasa Komisyonu'nda 48 saat beklemeden ele alınması konusunu Genel Kurula getirdiler. ANAP Grup Başkanvekili Pertev Aşçıoğlu tarafından verilen önergede, yasa önerisinin Genel Kurul'daki görüşmelerinin de dün gece hemen tamamlanması önerildi. Önergede ayrıca, komisyonun çalışmalarını saat 19'a kadar tamamlaması durumunda, Genel Kurul'un saat 21'den

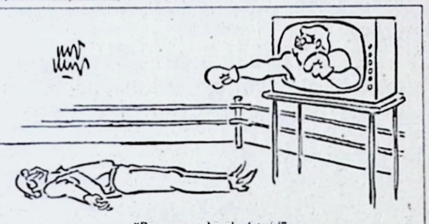
(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Rüzgâr Ekilirse..

ANKARA — Daha seçim başlamadan Başbakan'ın son zamanlarda kullanageldiği üslup ilk "ürününü" dün Mecliste verdi!.. HDP'li Arif Atalay'ın Meclis kürsüsünden "usul hakkında" söz aldığı sırada "Başbakan sokak kabadayısı gibi konuşuyor" biçiminde sözler söylemesi havanın bir anda elektriklenmesine yol açtı. ANAP'lılar sıra kapaklarına vu-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

"Dünyanın en büyük gösterisi"

5 askeri üste uçaklar, 24 saat nükleer silahlarla teyakkuz durumunda

Türkiye'deki nükleer güç

Pentagon'un, ABD Kongresi'nden aralarında Türkiye ve Yunanistan'ın da bulunduğu 8 ülkedeki toplam 20 üste bulunan nükleer depolarını yenilemek ve modernize etmek için para istemesi üzerine açığa çıkan belgelere göre, söz konusu üslerde bulunan uçaklar, 24 saat teyakkuz durumunda bekliyor. ABD Başkanı'nın özel emri ile 15 dakika içinde havalanıp "hedefe" yönelebiliyor.

Türkiye'deki üslerden 4'ü "çift anahtar", 1'i ise "tek anahtar" sistemine bağlı olarak çalışıyor. Her üste 24 saat nöbet bekleyen uçak sayısı 2. Çift anahtar sistemi, yalnızca İncirlik Üssü'nde kullanılmıyor. Buradaki pilotlar da Amerikalı.

Dışişleri Bakanı Halefoğlu, savunmamızı ilgilendiren tedbirleri kendimiz almak durumunda olduğumuzu, ülkenin yararları açısından konunun incelenerek karar verileceğini söyledi. Yunanistan hükümet sözcüsü ise, bu yöndeki talepleri kesin olarak reddettiklerini belirtti.

WASHINGTON/ANKARA, (Cumhuriyet) — Türkiye'deki dört ulusal havaalanı ile İncirlik Üssü'nde bulunan nükleer başlık depoları yenileniyor. ABD Savunma Bakanlığı, bu havaalanları ile yedi ülkedeki hava üslerinde bulunan nükleer başlıkların fiziki güvenliğini arttırmak amacı ile yeni depolar yaptırmak üzere tahsisat için Kongre'ye başvurdu. Nükleer depoların modernizasyonu konusunda Türk hükümeti ABD'ye olumlu görüş bildirdi.

Amerikan Temsilciler Meclisi Ödenekler Komisyonu'nun 1987 savunma bütçesi içindeki askeri inşaat harcamaları bölümünü ele alan 5 cilt numaralı oturum tutanağında yayımlanan listeye göre Avrupa ve Uzakdoğu'daki 20 Amerikan üssünde nükleer bomba taşıyan uçaklar da teyakkuz halinde bekliyor. Bu üslerin beşi Türkiye'de, beşi Batı Almanya'da, üçü İngiltere'de, üçü İtalya'da... Geri kalan dört üs ise Hollanda, Belçika, Güney Kore ve Yunanistan'da bulunuyor. Yunanistan hükümeti, ABD'nin "modernizasyon" önerisini reddetti.

Kongre'nin açıkladığı 20 üslük listede, Pentagon'un nerelerde nükleer silahlar için yeni güvenlik depoları inşa edilmesi istediği ve bunlar için ödenek talebinde bulunduğu ortaya konuyor. Ödenek talebinde bulunulan yeni depoların çapları da her üste hangi büyüklükte nükleer vurucu güç olduğunu belirgin kılıyor. Yaklaşık 20 yıldan beri ABD ve müttefiklerinin kısaca "QRA" (Quick Reaction Alert - Çabuk Mukabele Alarmı) kodu altındaki nükleer bomba taşıyan avcı uçaklarını üslerde bulundurduğu, bu uçakların sayısının başlarda 400'ün üzerinde olduğu, ancak Pershing ve Cruise gibi füzelerin geliştirilmesiyle bunların sayısının azaldığı belirtiliyor.

24 saat teyakkuzda bekleyen bu uçaklar emir alır almaz 15 dakika içinde havalanabiliyorlar. Uçaklardaki nükleer bombalar ancak ABD Başkanından özel kodlu yetki geldikten sonra ateşlenecek biçimde donatılıyor ve uçaklar kalkabiliyor. Hali hazırdaki sisteme göre güvenlik nedenleriyle havaalanlarından uzakta kurulan nükleer depolardan ek nükleer bombalar özel koruma altında getiriliyor. Oysa kurulması istenen yeni güvenlik depoları (security vaults) özel koruma altındaki konvoy olayına son veriyor, nükleer bombaların doğrudan uçaklara bindirilmesini sağlıyor. Kongre oturum tutanağında Pentagon'un yeni güvenlik depolarının gerek operasyon gücünün arttırılması gerek güvenlik yönünden büyük önem taşıdığı görüşünü öne sürdüğü vurgulanıyor. Yine tutanağa göre kurulması istenen bu yeni nükleer depolardan halen yalnız Almanya'daki Ramstein Hava Üssü'nde iki tane bulunuyor.

Pentagon sözcülerinden Yarbay Don Browder, bakanlık olarak nükleer silahların nerelerde depolandığı yolundaki bilgilerin çok gizli nitelik taşıdığını, bu yüzden bunların bugüne kadar hiçbir şekilde kamuoyuna açıklanmasını onaylamadıklarını bil-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Muhalefetten 4 ayrı ses

SHP: *Ara seçim 26 ekimde yapılmalı. Radyo-TV propaganda yasağı ara seçimlere gölge düşürür, şaibe getirir. TV'den propaganda yasağının kısmen kalkması olumludur.*

DYP: *Ara seçim, ANAP'ın tasfiyesinin ilk adımını teşkil edecektir. Tasfiye istasyonuna doğru yola çıkmışlardır. İlk defa Türkiye'de seçime karar verirken seçim şartları değiştirilmek isteniyor, her seçim için yeni bir hukuk yaratmak Türkiye'yi çalkantılı bir ortama sokar.*

DSP: *Rahşan Ecevit'in seçimde Zonguldak'tan aday olması konusunda şu anda bir şey yok. Ara seçime girip girmeyeceğimiz ve adaylık konusu, yasa Mecliste kabul edildikten sonra ele alınacak.*

HDP: *Ara seçim kararını, seçimlerin bir an önce yapılması ve bütün partilerin seçime girebilmesi olanağının sağlanması bakımından olumlu buluyoruz.*

6-7. Sayfalarda

(Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Cambridge Haliç'te birinci *Haliç, dün görkemli bir gün yaşadı. İngiltere'nin iki ünlü üniversitesinin 157 yıl önce başlayan rekabeti, İstanbul'un "Altın Boynuz"u Haliç'e taşıdı. Cambridge takımı yarışı kazandı. Fakat bu iki takımın rekabeti kadar Türk kürekçilerinin verdiği "onur" mücadelesi de görülmeye değerdi. Bugüne kadar 2 bin metrenin üzerinde yarışmamış Boğaziçi Üniversitesi kürekçileri, 3 bin 650 metrelik bir parkuru tamamlarken, varışa Oxfordlu kürekçilerle kürek küreğe giriyorlardı. Gayri resmi sonuçlara göre 11 dakika 5 saniyede biten yarışta, dakikada çekilen ortalama kürek sayısı 37-38'i buldu. Cambridge'in iki tekne boyu farkıyla birinciliği aldığı yarışmaları 10 bine yakın İstanbullu, 100'ün üzerinde basın mensubu izledi. Yabancı turistlerin de büyük ilgi gösterdiği yarışlar için Unkapanı Köprüsü trafiğe kapanıldı. Bir belediye yetkilisi yarışma sonunda, "milyarlarca lira harcasak, ne İngiliz Televizyonunda böyle, bir reklam yapabilir, ne de Haliç'le ilgili çalışmalara bu kadar dikkat çekebilirdik" diyordu.* Spor'da

İSTANBUL'DA YARIŞ CEFASI. 13. Sayfada

Kıbrıs konusu Avrupa Parlamentosu'nda

AET'den kınama

Avrupa Parlamentosu dün gece aldığı kararla, Özal'ın Kıbrıs ziyaretini ve KKTC'nin sınırı kapatma kararını kınadı ve bunun Türkiye-AET ilişkilerine gölge düşürebileceğini duyurdu.

KKTC, sınırı yeniden düzenleyecek

KKTC, *Rum kesimi ile sınır kapılarını kapama kararını tekrar gözden geçirmeye hazırlanıyor. Sınır kapıları açılsa bile, . Rum kesiminden geçişler belli bir esasa bağlanacak ve KKTC'nin hükümranlık hakları, geçişlerde açıkça vurgulanacak.*

SEDAT ERGİN'in haberi 10. Sayfada

HADİ ULUENGİN

STRASBOURG — Ortak Pazar danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu, dün gece Strasbourg'da aldığı bir kararla, Başbakan Turgut Özal'ın Kuzey Kıbrıs'a yapmış olduğu son ziyareti ve KKTC'nin sınır kapatma kararını kınadı. Parlamentonun aynı kararında bu durumun Türkiye - AET ilişkilerini tehlikeye düşürebileceği ifade edildi ve AET dışişleri bakanlarının Doğu Akdeniz'in bu bölgesindeki tehlikeli gelişmeleri engellemesi için çağrıda bulunuldu.

Bütün gruplar adına Yunanlı parlamenterler tarafından sunulan söz konusu karar tasarısı, 5 çekimser ve 7 ret oyuna karşılık 145 olumlu oyla kabul edildi. Bilindiği gibi AET Danışma Meclisi'ndeki Yunanlı milletvekilleri, Özal'ın gezisinin ve

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Anayasa Mahkemesi gerekçeli kararı açıkladı

Kıyı Yasası yağmaya açık

Anayasa Mahkemesi, Kıyı Yasası'nın iptaline ilişkin gerekçeli kararı açıkladı. Gerekçede, yasanın kıyı yağmasına izin verdiği ve 1972 öncesi kaçak yapıları da kapsam dışı bıraktığı belirtildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 1982 Anayasası uyarınca çıkarılması öngörülen yasalardan "Kıyı Yasası" nın Anayasa Mahkemesi'nce iptal kararının gerekçesi Resmi Gazete'de yayımlandı. İptal gerekçeleri arasında "Yasanın kıyı yağmasına izin vermesi" ve "kıyı hukumunda bazı hükümler getiren 1605 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği 1972 yılından önce kıyıda kaçak olarak yapılan yapıları kapsam dışı bırakması" na yer verildi. Yasanın iptal kararının 6 ay sonra yürürlüğe girmesinin a "bu süre içinde yeni bir Kıyı Yasası çıkarılmasına olanak sağlamak ve yasal boşluk doğmasını önlemek" amacıyla kararlaştırıldığı öğrenildi. Anayasa Mahkemesi Ana muhalefet partisi HP adına eski Genel Başkan Necdet Calp'in imzasıyla Kıyı Yasası'nın iptali için yapılan başvuruyu yerinde bularak yasayı tümden iptal etmişti. Resmi Gazete'nin dünkü sayısında yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararında "Kıyı, kayalıklar dışında bırakılarak anayasaya aykırı hüküm getirilmiştir. Ayrıca imar planlı yerlerde en az 10 metre, diğer yerlerde en az 30 metre esası, Türkiye'nin gerçeklerine ve bu gerçeklere dayanılarak bugüne dek yapılmış uygulamalara ters düşmektedir. Gelecek kuşakları düşünmeyen böyle daraltıcı bir hüküm, kıyı yağmasına izin veren bir düzenleme olup, kamu yararı kavramını gerçekleştirmeyerek anayasanın amacına aykırılık teşkil edecektir. Kamu yararı yok edilerek anayasaya uymak görünümü altında gerçekte anayasaya ters bir düzenleme ortaya çıkmıştır" denildi.

Anayasa Mahkemesi kararında, yasanın bazı maddelerinin iptali karşısında öteki hükümlerin uygulanma kabiliyeti kalmadığından yasanın tümünün iptaline karar verildiği açıklandı.

Hükmün altı ay sonra yürürlüğe girmesi kararına varıldı.

Özal'ın, Türkistan giysisiyle New York'ta binlerce basılan kartpostalı.

Özal kartpostal oldu

WASHINGTON, (a.a.) — Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Türkistanlılar Başbakan Turgut Özal'ın, Türkistan milli kıyafeti ile çekilen fotoğraflarını kartpostal yaparak tüm dünyaya dağıtmaya başladılar.

Özal, geçen eylülde Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kırkıncı kuruluş yıldönümü dolayısıyla New York'a yaptığı ziyaret sırasında, Türk, Amerikan Dernek-

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Vergi kaçırana teşhir cezası

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, alışverişlerde belge düzenine uymayan işyerlerine "işyeri kapatma cezası" uygulamaya hazırlanıyor. Bakanlık yetkilileri, mahkemelerde kesinleşmiş vergi kaçakçılığı kararları için de teşhir cezasını işleteceklerini belirtiyorlar.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Maliye ve Gümrük Bakanlığı alışverişlerde belge düzenine uymayan işyerlerine kapatma cezası uygulamaya hazırlanıyor.

Bakanlığın, son vergi paketinde yer alan bazı cezaların uygulanmasına ilişkin olarak bir tebliğ hazırladığı öğrenildi. Bir bakanlık yetkilisine göre, "kısa süre içinde yayımlanacak" olan bu tebliğde, alışverişlerde fiş, fatura ve benzeri belgeleri düzenlemeyen işyerleri bir mali yıl içinde iki kez uyarıldıktan sonra kapatılacak. İlk kapamada süre 1 veya 2 gün olarak uygulanacak.

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Sıcaklar ve Özal'ın Telaşı...

Bu yıl yaz sıcağının bastırmasıyla ekonominin olağandışı ısınması aynı zamana denk düştü. Buna bir de ara seçim ateşi eklenince hava gittikçe boğucu olmaya başladı. Sayın Özal, belki de bu bunaltıcı ortamın etkisiyle, şu günlerde dünə bir türlü hâkim olamıyor. Üslubunun gün geçtikçe bir Başbakana yakışır olmaktan çıkışını bu ortama bağlamak da mümkün...

Sayın Özal, ara seçimi elinden gelse hemen yarın yapacaktı. Bir hafta bile geçmeden karar değiştirip seçim tarihini 12 ekimden 28 eylüle alması bu tutumunu apaçık ortaya koymuştur.

Bu denli telaşlanmasının temel nedeninin ekonomide yattığı söylenebilir. Ekonomik durum bir an önce yeni bir paketin uygulanmasını gerektiriyor. Seçim öncesinde de bazı

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

• *Kipriyanu'ya mesaj: 3. belgeyi kabul edin* — *3. Sayfada*
• *Pakistan Başbakanı Ankara'da*
• *Halefoğlu, Waldheim'ı ziyaret etti* — *11. Sayfada*
• *Avrupa Kupalarında kuralar çekildi* — *Sporda*
• *Ölüm orucu sona erdi* — *11. Sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Narsisizm!

En tehlikeli "izm" hangisidir, diye sorsalar, ne yanıt verirdiniz?

Bence, en tehlikeli "izm" narsisizmdir. İnsanın kendi görüntüsüne âşık olması kadar tehlikeli bir ruh hastalığı yoktur. Diktatörlerin birçoğu kendi kendilerine hayrandırlar ne-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

yoğun siyasete sahne olacak. Ara seçimin yapılacağı illere haritada şöyle bir bakıldığında, seçimin gerçekte ülkenin dört bir yanında siyaset rüzgârı estireceği hemen görülüyor. 10 ilde yapılan bir ara seçim olmasına karşın, ülkenin genel gidişatı, olayı ister istemez genel seçim havasına dönüştürecek. Seçimlere katılacak partilerin önemli bölümü, nerdeyse katılacak partilerin tümü, sadece seçim alanlarından değil, ama aynı zamanda televizyondan da yararlanacak. Öne sürdükleri düşünceler televizyondan da milyonlarca insana yansıyacak.

Kıbrıs ziyareti ve ardından iki günlük yurt gezisiyle başbakanın kullandığı üsluba bakılırsa, şimdiden şunu vurgulamak mümkün ki, seçim kampanyası anlaşılan **"çok seviyeli"** geçecek!

Ha mahalle arasında top oynayan çocuklar, ha seçim alanlarında kürsülerde nutuk atan politikacılar!

Gerçekte Özal kendine çok güveniyor. Özal'ın kendine duyduğu güven, bir yandan **"devlette edindiği yılların birikiminden"** kaynaklanırken, öte yandan **"politik kadrosundaki tek adam"** olmasının rahatlığından ileri geliyor. Eleştirdiğimiz üslübuna karşın, Özal'ın daha önceki ülkeyi yöneten politikacılarda görmediğimiz önemli bir özelliği var: Sinirlenmeden, sükûnetini koruyarak karşısındakini ikna etmeye çalışmak. Hızlı bir tartışmanın tam kavga çıkacak diye beklenen bir anında, büyük bir sükûnetle ortalığı yatıştırmak. Tam ters bir düşünceyi savunsanız bile, sonuna kadar dinlemek ve sakin bir üslupla ikna etmek. Gerek kişisel ilişkilerinde, gerek kendi politik çevresi ile toplantılarında, gerekse resmi görüşmelerinde yerli-yabancı herkesi rahatlatan bu üslübu, Özal, halkın karşısında kürsüye çıktığında nedense unutuyor ve hırçınlaşıyor. Kendine duyduğu güveni halkın karşısında hırçınlık ile temsil ediyor.

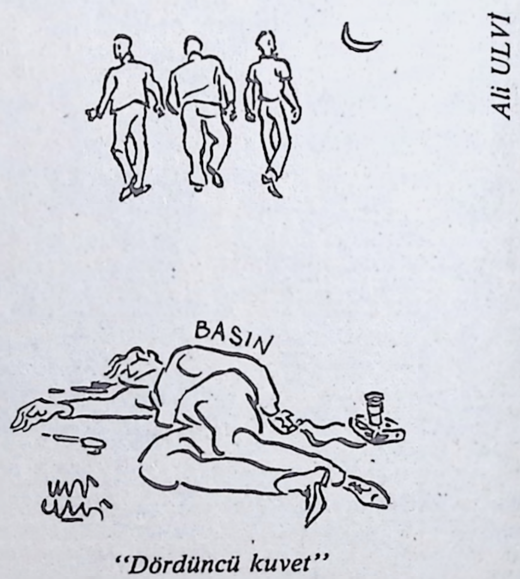
Bize göre de, kendine güveninin en önemli nedenlerinden biri, belki biraz çelişkili biçimde, uyguladığı ekonomik politikadaki başarısızlıktan kaynaklanıyor. Evet başarısızlığı, kendine güvenin kaynağını oluşturuyor. Nasıl oluyor da başarısızlık çelişkili bir biçimde kendine güvene dönüşüyor?

Çok basit. İzlenen iktisat politikaları altında ezilen halk, kendi zararına olduğunu bile bile bu politikalara uyum sağlamaya çalışıyor. Doların ya da petrolün fiyatında bir artış ortaya çıktığında halk biliyor ki, piyasa yeni bir zam dalgasıyla sarsılacak. İşte bu zam silindirinin altından nasıl kalkabileceğini hesaplayan halk, çareyi tek tek kendi yarattığı yöntemle **"yeni koşullara uyumda"** buluyor. Kendi zararına da olsa çaresizlikten uyum sağlamaya çabalıyor.

Sanıyoruz halkın göstermeye çalıştığı uyum, çaba, Özal'a **"kendine güven"** biçiminde yansıyor. **"Kendine güven"** daha sonra halkın karşısında kürsülerde kullanılan üslupta ipin ucunu kaçırmaya dek varıyor.

Özal'ın üslubu nasıl değişir? Bir başbakandan beklenmeyen ve herkesi yadırgatan bu üslübu Özal nasıl değiştirebilir? Sanırız tek bir yolla: Ekimde karşılabileceği bir seçim yenilgisiyle. Muhalefet partileri 11 milletvekilliğinden en az 6'sını kazanabilirse, Özal'ın iktidarı önemli ölçüde tehlikeye düşecektir. Altındaki koltuk sallandıkça kendine güveni de sarsılacaktır. Ve o zaman yavaş yavaş günlük konuşmalara hemen her fırsatta yansıtmaya başladığı üslubunu da belki gözden geçirmeyi deneyecektir.

Yoksa başbakanın bu tür konuşma üslubu kullandığı bir ülkede, belediye başkanlarının gazeteci dövdürmesinden daha olağan ne olabilir ki?

"Dördüncü kuvet"

Özal: 1988'den sonra anayasayı değiştirip yasakları kaldıracağız

Ara seçim 28 eylülde

11 temmuz

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP'ın ara seçimle ilgili yasa önerisi, dün TBMM Anayasa Komisyonu'nda yıldırım hızıyla görüşülerek kabul edildi ve gece Meclis Genel Kurulu'na indirildi. Meclis Genel Kurulu'nda geceyarısı süren görüşmeler sırasında ara seçimin 28 eylülde yapılması benimsendi. Seçime girecek adayların, siyasi partilerin MKYK'lerince belirlenmesini içeren madde de Meclisten geçti.

TBMM Anayasa Komisyonu'nun dünkü toplantısında ara seçimin yapılacağı tarih değiştirilerek 28 eylül pazar günü olarak belirlendi. Komisyonda yapılan bir diğer değişiklikle, seçime katılacak siyasi

partilere, yalnızca açıklamalarının haber bültenlerinde yer alması yoluyla radyo ve televizyondan yararlanmaları olanağı getirildi. Bu hükme göre, seçime katılacak partiler radyo ve televizyondan propaganda konuşması yapamayacaklar. Ancak partilerin açıklamaları, TRT haber bültenlerinin **"siyasi partilerin seçim çalışmalarıyla ilgili bölümü"**nde yayımlanacak. Bu yayınlar, Yüksek Seçim Kurulu'nun eşitlik ilkesi dahilinde tespit edeceği süre ve kelime sayısıyla sınırlı ölçüde kalınarak yapılacak.

Meclisteki görüşmeler sırasında HDP Adıyaman Milletvekili Arif Atalay, Başbakan Turgut Özal için **"sokak kabadayısı gibi"** deyince kavga çıktı. Verilen aradan sonra görüşmelere yeniden başlandı.

Başbakan **Turgut Özal**, dünkü ANAP Grubu toplantısında yaptığı konuşmada, seçim döneminde TV'den **"İcraatın İçinden"** programının yayımlanmayacağını bildirdi. Özal ayrıca, **"1988'den sonra anayasayı değiştirip yasakları kaldıracağız"** dedi.

Ankara'da dün siyasi gelişmeler şöyle seyretti:

ANAP'ın ara seçim önerisinin ele alınacağı Danışma Kurulu dün TBMM Başkanı **Necmettin Karaduman**'ın başkanlığında toplandı. Danışma Kurulu'na SHP'den **Seyfi Oktay**, ANAP'tan **Haydar Özalp**, DYP'den **Mustafa Çorapçıoğlu**, HDP'den **Kadri Altay** katıldı. ANAP temsilcisi Özalp, Danışma Kurulu'nda muhalefet partilerine sürpriz yaparak radyo ve TV'de propaganda kısıtlamasının kaldırılması için oy kullanacaklarını söyledi. Özalp, seçimin 12 ekim yerine 28 eylül tarihine alınmasını istediklerini bildirdi ve seçim yasa önerisinin içtüzük gereği olan 48 saat beklemeye bakılmaksızın Anayasa Komisyonu'nda görüşülmesini önerdi. Özalp'ın bu sürpriz önerileri üzerine muhalefet temsilcileri gruplarına danışmak için izin istediler. Öğle saatlerinde Danışma Kurulu toplantısına ara verildi. Saat 12.30'da yeniden başlayan Danışma Kurulu toplantısında HDP ve SHP temsilcileri komisyonun 48 saat beklemeden yasa önerisini görüşmesi ve genel kurulun çalışma saatlerinin uzatılması önerisini kabul ettiler. DYP temsilcisi **Mustafa Çorapçıoğlu**, Danışma Kurulu'nda bu önerilere karşı çıkınca ortak bir karara varılamadı.

Ara seçimle ilgili yasa önerisi konusunda dün Danışma Kurulu'nda bir uzlaşmaya varılamaması üzerine ANAP'lılar, önerinin Anayasa Komisyonu'nda 48 saat beklemeden ele alınması konusunu Genel Kurula getirdiler. ANAP Grup Başkan Vekili Pertev Aşçıoğlu tarafından verilen önergede, yasa önerisinin Genel Kurul'daki görüşmelerinin de dün gece hemen tamamlanması önerildi. Önergede ayrıca, komisyonun çalışmalarını saat 19'a kadar tamamlaması durumunda, Genel Kurul'un saat 21'den itibaren çalışması önerisi de yer aldı.

Muhalefet partileri bu öneriye karşı çıktılar. SHP Grubu adına konuşan Kahramanmaraş Milletvekili **Turan Beyazıt**, önergenin içtüzük gereği 48 saat beklemeden komisyonda görüşülmesi gerektiğini bildirdi ve **"Bunları çarpıtabilirsiniz, ama sonunda her zaman olduğu gibi demokrasinin şamarını yüzünüze yersiniz"** dedi. Beyazıt'ın konuşması sırasında ANAP'lı Başkan Vekili, Genel Kurulu izlemek üzere dinleyici locasına gelen Sovyetler Birliği parlamento heyetini takdim etti. ANAP'lıların yoğun biçimde Sovyet parlamento heyetini alkışladıkları görüldü.

Daha sonra söz alan HDP Adıyaman Milletvekili **Arif Atalay**, ANAP önerisini sert bir dille eleştirirken, Başbakan Özal'ı kastederek, **"Ara seçim anayasa hükmüdür. Sansasyon yaratarak sokak kabadayısı gibi hodri meydan okumakla olmaz"** demesi, ANAP'lıların sert tepkisine yol açtı. ANAP milletvekilleri, Atalay'ın sözünü geri almasını isteyerek protesto için sıra kapaklarına vurmaya başladılar. Tartışmalar sırasında Atalay, **"Başbakan hodri meydan sözünü geri alsın, ben de alayım. Amacım Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'na yakışmayacak konuşma biçimini dile getirmek. Hakaret amacı yok"** diye konuştu. Bu sırada ANAP milletvekilleri **Leyla Yeniay Köseoğlu**, **Barlas Doğu**, **Pertev Aşçıoğlu**, **Mustafa Taşar** ayağa kalkarak kürsü önünde itirazlarını sürdürdüler. Atalay ile kendisine laf atan ANAP'lılar arasında karşılıklı laf atmalar sürerken, ANAP Isparta Milletvekli **Kemal Togay**'ın bir anda kürsüye fırlayarak Atalay'ın üzerine yürüdüğü görüldü. Togay, idare amiri tarafından kürsüden indirildi. HDP'li Atalay'ın konuşmasını sürdürmek istemesi üzerine ANAP'lı Başkan Vekili Bilgin tarafından sözü kesildi ve hava gerginleştiği için oturuma on dakika ara verildi. Aradan sonra Atalay'a söz verilmedi. Kürsüye gelen ANAP Kayseri Milletvekili **Mustafa Şahin**, muhalefetin ara seçimi engellemek istediğini iddia ederek **"Oynamak istemeyen gelin, yerim dar dermiş. Seçim seçim diyen muhalefet şimdi bahane arıyor"** dedi. Şahin'in bu sözleri muhalefetin tepkisine yol açtı. Sataşma olduğu gerekçesiyle söz alan SHP'li **Turan Beyazıt**, ara seçimi istediklerini bildirdi ve **"Biz gelini düğün evinde oynatmak istiyoruz. Ara seçimin sizden çok yanındayız. Çünkü şamarı siz yiyecekiniz"** diye konuştu.

Daha sonra ANAP'ın önerisi, muhalefetin eleştirileri arasında oya sunuldu ve kabul edildi. Genel Kurul, saat 21'e kadar çalışmalarına ara verdi.

ANAYASA KOMİSYONU'NDAN GEÇİYOR

Meclisin, yasa önerisinin Anayasa Komisyonu'nda 48 saat beklemeden ele alınmasını benimsemesi üzerine komisyon, dün toplandı ve öneriyi **"yıldırım hızıyla"** görüşüp değiştirerek kabul etti. Komisyon ara seçim tarihini 28 eylül pazar günü olarak benimsedi. Komisyonda yapılan başka bir değişiklikle, seçime katılacak siyasi partilere yalnızca açıklamalarının haber bültenlerinde yer alması yoluyla radyo ve televizyondan yararlanmaları olanağı getirildi. Bu hükme göre seçime katılacak partiler radyo ve televizyondan propaganda konuşması yapamayacaklar. Ancak partilerin açıklamaları TRT haber bültenlerinin **"siyasi partilerin seçim çalışmalarıyla ilgili bölümü"**nde yayımlanacak. Bu yayınlar Yüksek Seçim Kurulu'nun eşitlik ilkesi dahilinde tespit edeceği süre ve kelime sayısı ile sınırlı ölçüde kalınarak yapılacak.

Meclis, saat 21'de yeniden toplanarak Anayasa Komisyonu'ndan geçen ara seçim yasa önerisini görüşmeye başladı. SHP Grubu'nun görüşlerini açıklayan **Aydın Güven Gürkan**, ANAP iktidarının seçimlerden korktuğunu bildirerek, **"Eğer ANAP iktidarı bu seçimlerde muhalefetten az oy alırsa, bunca antidemokratik kısıtlamaya karşın seçimi kaybederse, devam etmesi, Meclise yeni bir hükümet programı ve yeni bir hükümet başkanı sunmasına bağlıdır"** dedi.

ANAP'lıların sık sık tepkisine yol açan konuşması sırasında ara seçim ile ilgili antidemokratik bir düzenleme getirilmek istendiğini kaydeden Gürkan, bu seçimde muhalefet partilerinin alacağı oyların, analarının ak sütü gibi helal olacağını, ancak iktidar partisinin alacağı her oyun tartışılacağını söyledi. Gürkan, seçimi ANAP iktidarının meşruiyetinin oylaması olarak gördüklerini belirterek şunları söyledi:

"Bu yiğit çoğunluk haziranda Meclis tatile girmeden seçim kararı almaktan korktu. Açıkça söylediler, işlerine en uygun gelen zamanda seçimi yapacaklarını. Şimdi, seçimi yaptıklarına göre, 1987 ilkbaharı ve sonbaharının bugünden daha kötü olacağını görmüşlerdir. Halkımız gelecek yıl durumunun daha kötü olacağını bilerek sandık başına gitmelidir.

12 Eylül koşullarında, muhalefet partilerine radyo ve televizyonda 6 kasım seçimleri öncesinde 70 dakika konuşma olanağı tanınırken, ANAP iktidarı bunu kısıtlama yoluna gitti. Sivil ve demokrat olmak Beymen'den, Bijan'dan giyinmekle olmaz."

Gürkan, TRT'nin bugünkü durumunun sorumluluğunun, Cumhurbaşkanı'na da bulaştırıldığını bildirerek Cumhurbaşkanının, bu şekliyle çıkması durumunda yasayı imzalamaması gerektiğini söyledi.

DYP GRUBU

DYP Grubu'nun görüşlerini açıklayan Grup Başkanı Memduh Yaşa ise, her seçim için ayrı bir yasa getirmenin yanlışlığını belirterek **"Arzunuz ne olursa olsun seçim şartlarını kendi lehinize çevirmek; ama milet bu oyunu bozacaktır"** dedi.

Yaşa, seçimin ancak eşit şartlar altında yapılması durumuda demokratik olabileceğini belirterek, ANAP'ın ara seçim için kendine göre bir düzenleme getirmeyi amaçladığını söyledi.

HDP'NİN GÖRÜŞÜ

HDP Grubu'nun görüşlerini açıklayan Bitlis Milletvekili **Faik Tarımcıoğlu**, ara seçim yasasını **"gece yarısı kanunu"** olarak niteledi ve böyle bir durumun mucidinin ANAP hükümeti olduğunu söyledi. Tarımcıoğlu, ANAP iktidarının hukuk dışı davranışları alışkanlık haline getirdiğini kaydederek, **"3-5 senede bir demokrasinin niçin inkıtaya uğradığını düşünüp dövünmeyelim. Bunun sorumlusu böyle kanunlardır. Böyle yapacağınıza açık oy gizli tasnif getirip demokrasi oyununa bir son verin bari"** diye konuştu.

Kişisel olarak söz alan VAP Genel Başkanı Vural Arıkan, seçim kararının yasa ile değil, Meclis kararı biçiminde olması gerektiğini belirtti. Seçimlerde aday olacak memurların seçilememeleri durumunda görevlerine dönme olanağı getirilmesine karşı çıkarak şöyle dedi:

"ANAP'ın adaylarını gazetelerden okuyoruz. Hasan Celal Güzeller, Ekrem Pakdemirliler... Bu düzenlemeyle onlara imtiyaz veriyorsunuz. Seçilemezlerse eski yerlerine dönme olanağı veriyorsunuz. İmtiyaz anayasa aykırıdır."

Eski ANAP'lı, yeni DYP'li Ankara Milletvekili **Nejat Abdullah Gülecek** de adil bir seçim için siyasi yasakların kaldırılması gerektiğini savundu. Gülecek, Özal'ın Donkişot misali ortaya çıkıp güreşmeden er meydanında kendini **"başpehlivan"** ilan ettiğini kaydederek **"Eğer Sayın Başbakan korkmuyorsa, benden de çekinmiyorsa, beraberce milletvekilliğinden istifa edip aynı yerde seçime girelim, işte hodri meydan buna denir"** biçiminde konuştu.

ÖZAL'IN GRUP KONUŞMASI

Başbakan Turgut Özal, ara seçim yasa önerisi Mecliste görüşülmeden önce, ANAP Grubu toplantısında yaptığı konuşmada, eski liderlerin politika sahnelerine çıkmak istediklerini hatırlatarak **"Zaman onlara da geliyor. 1988'den sonra merak etmeyin, anayasayı değiştirecek güce ulaşınca, onu da değiştireceğiz"** dedi. Özal, **"sol amigolar"** diye nitelediği yazarların yazılarını **"çok eğlenceli"** bulduğunu, bu yazarların ANAP'ın ara seçimden kaçtığı

Ali ULVİ

"Dünyanın en büyük gösterisi"

yolunda "**senaryolar**" yazdıklarını belirterek "**Diyorlar ki,** 'ANAP ara seçim yapmayacak' **biz yüklenelim, korkuyorlar, seçim yapmamak anayasaya aykırı**" biçiminde konuştu. Başbakan, konuşmasında, "**İcraatın İçinden**" programının ara seçim dönemi sırasında yapılmayacağını da bildirdi.

1960 ve 1971 askeri müdahalelerinden sonra demokrasiye geçildiğinde kurulan hükümetlerin dayanıklı olmadıklarından fazla dokuz ay iktidarda kaldıktan sonra koalisyona gidildiğini anlatan Özal, ilk kez 12 Eylül'den sonra oluşturulan ANAP iktidarının üçüncü yılını tamamladığını, bunun temel nedeninin istikrar olduğunu söyledi. Ülkede siyasi istikrarın temin edildiğini belirten Özal, kısa zamanda mahalli seçimlere gidildiğini, bunun istikrarsızlık olmasın diye yapıldığını kaydetti. Özal, şöyle konuştu:

"**6 Kasım'dan sonra çok kısa bir zaman içinde mahalli seçim yapmasaydık sürekli davul çalacaklardı. Bir yıl boyunca seçim yapmadılar, kaçtılar, 6 Kasım seçimlerine katılmayan partileri seçime sokmadılar, diyeceklerdi. İstikrarın nedeni 1983 seçimleri değil, bunun hemen ardından mahalli seçimlerin yapılmasıdır. Şimdi sol amigolar acaba aynı havayı tutturabilir miyiz diye, istikrarsızlık yaratabilir miyiz diye senaryolar yazmışlardır. Aslında yazamazlar, bu 1979'daki beşe benzemiyor. Parlamentonun yapısını değiştirecek bir seçim olmayacak, ama** 'ANAP ara seçim yapmazsa davulu çalarız' **hesabına girmişlerdir. Erken seçim ya da 1987'de ara seçim hesapları yapıyorlardı. Bunları boşa çıkardık.**"

Eski liderlerin politika sahnesine çıkmak istediklerini de hatırlatan Özal, "**Merak etmeyin, ona da zaman geliyor. 1988'den sonra Mecliste anayasayı değiştirecek güce ulaşınca onu da değiştireceğiz**" diye konuştu.

Özal, bu sırada TRT kameramanının çekimi durdurması üzerine konuşmasını kesti. Özal, TRT kameramanına bir süre gülümseyip bakarak "**Ne o çekmiyor musun? Sen kendine göre karar veriyorsun**" dedi. Özal'ın bu ikazı üzerine TRT kameramanı, telaşlı bir biçimde yeniden çekime başladı.

Özal, hükümetin TRT'ye karışmadığını belirterek, "**Yayınları hâlâ benim için de süpriz olmuştur**" dedi.

Bütün partilerin ara seçimlere sokulduğunu, radyo ve televizyonun bütün partilerin haber niteliği taşıyan faaliyetlerine yer vereceğini tekrarlayan Özal, "**Memlekette bir genel seçim havası yaratmamaya dikkat edelim. Biz elden gelen gayreti göstereceğiz. Geliniz, hep beraber bu memleketi güzel havayı devam ettirelim**" dedi.

Ülkede uzun süre bir seçim havası yaratmanın doğru olmadığını kaydeden Özal, bu düşünce ile ara seçim yasa önerisinde 12 ekim olarak belirtilen tarihin 28 eylüle alınacağını açıkladı. Özal'ın bu açıklaması da ANAP Grubu tarafından alkışlarla karşılandı. Daha sonra grup toplantısı sona erdi.

İNÖNÜ ELEŞTİRDİ

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, Başbakan Turgut Özal'ın TBMM'deki görüşmeler sırasında gündeme getirildiğinde kavgaya yol açan üslubunu eleştirdi. İnönü, "**Sayın Başbakan'ın kullandığı üslup, devlet adamına yakışır bir üslup değildir**" dedi.

İnönü, dün TBMM'de kavgalı birleşime ara verildiğinde düzenlediği basın toplantısında, Başbakan Özal'ın seçim için Amerikalı uzmanlar kullandığını ve bunların önerisi ile üslubunu değiştirdiğini bildirdi. İnönü, seçim güvenliği konusundaki bir soru üzerine, "**Bizde cesaret, halkta uyanıklık oldukça biz sonuç alırız. Eğer olmayacak şeyler yaparlarsa, onun da müeyyidesi var**" diye konuştu. İnönü, Başbakan Özal'ın ve ANAP'lıların ara seçim konusunu saptırmak telaşı içinde olduklarını bildirerek, TBMM'deki görüşmeler sırasında ortaya çıkan kavgayı kınadı. Bu durumu ANAP'lıların dikkatleri başka yere çekme isteklerinin yol açtığını söyledi. İnönü, şöyle devam etti:

"**Sayın Başbakan hatırlamalı ki, TBMM'de fikirler rahatlıkla söylenmelidir. Önemli olan, vatandaşlarda saygı uyandıracak şey, devlet adamlarının saygılı davranmalarıdır. Saygın davranmayan devlet adamlarının bu davranışları, TBMM'de söylendiği zaman kavga çıkartmak bir şeye yaramaz. Bu ara seçimde halkımız, ANAP'ın, Sayın Başbakan'ın vatandaşların başına ördüğü çorapları meydana çıkaracak, oyları ile ANAP'a en büyük dersi verecektir. Halkımız bunun hazırlığı içindedir. Şimdi ANAP milletvekilleri, bunu mümkün olduğu kadar önlemeye çalışıyorlar.**"

İnönü, bir soru üzerine, eski siyasilerin yasaklarının kaldırılması konusunda 88 sonrasına gerek olmadığını belirterek, "**Bunun için yeni bir seçim beklemeye gerek yoktur. Bir başbakanın vatandaşları böylesine kandırmasının artık bitmesi gerekir. İnsanları devamlı kandıran bir başbakanla memleket selamete çıkmaz. Metinleri yanlış okuyan, yanlış yorumlayan, insanlara anladıklarının tersini yaptırmaya çalışan bir başbakanla bir yere varılamaz**" diye konuştu.

Erdal İnönü, Özal'ın son günlerdeki üslubunu eleştirirken de şunları söyledi:

"**Sayın Başbakan bunu seçim kazanmak için yapıyorlar. Ona akıl veren Amerikalı uzmanlar, seçim böyle kazanılır dediler. Bunun için bu üslubu kulla-**

TALAT TURHAN
Bomba Davası - Savunma-2
(İŞKENCE)
İKİNCİ KİTAP ÇIKTI
Genel Dağıtım-KASTAŞ YAYINLARI A.Ş.
TEL: 520 59 70

Cumhuriyet

63. Yıl; Sayı: 22227 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 12 Temmuz 1986 Cumartesi

MURAT
DERSANESİ
1986-1987
Üniversite sınavlarına (ÖSS-ÖYS) hazırlama kursları
1 EYLÜL 1986-24 MAYIS 1987
Merkez: 528 48 48 - 528 48 49 Şube: 528 61 93 - 520 78 86 Bakırköy: 750 15 71 - 583 14 00

Erdal İnönü ve Rahşan Ecevit, İzmir'de karşı karşıya gelecek mi?

Ve DSP de seçimde

Rahşan Ecevit: *Demokratik Sol Parti, ara seçime girme kararı almıştır. Bülent Ecevit'in Zonguldak milletvekili olması, benim İzmir doğumlu olmam nedeniyle bu iki ilden aday olacağım varsayımları tamamen bir yakıştırma. Henüz adaylığım konusunda hiçbir görüşme yapılmadı ve hiçbir saptamada bulunulmadı. Adaylık konusunda konuşmam.*

Erdal İnönü: *İzmir'den partim adına aday olacağım. İzmirlilerin bana gösterdikleri teveccühe elimden geldiği kadar cevap vermek, onların sorunlarının çözülmesi, çıkarlarının korunması için çalışacağım. Sayın Ecevit'e başarılar dilerim. Bizim rakibimiz ANAP'tır. DSP'ye cevap vermeyeceğiz, konu ANAP'ın politikasıdır.*

Hüsamettin Cindoruk: *Herhangi bir seçim bölgesinden milletvekili adayı olmam konusunda tek ve kesin kararı Merkez Karar ve Yönetim Kurulu verecektir. Partimiz MKYK'sının 25 temmuzda yapacağı toplantıda adaylar belirlenecektir. Daha önce de seçim yapılacak illerin il başkanlarıyla görüşeceğim. Samsun'dan neden aday olmayayım?*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, ara seçimde İzmir'den aday olacağını, DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit de partisinin ara seçime katılacağını açıkladı. Parti örgütüyle temasta bulunmak üzere bugün İzmir'e gideceğini bildiren Rahşan Ecevit, adaylığı konusundaki bir soru üzerine, **"Bülent Ecevit'in Zonguldak milletvekili olması, benim İzmir doğumlu olmam nedeniyle bu iki ilden aday olacağım varsayımları tamamen bir yakıştırma. Henüz adaylık konusunda hiçbir görüşme yapılmadı ve hiçbir saptamada bulunulmadı"** dedi. DSP İzmir İl Başkanı **Muharrem Demir** ise, Ecevit'in İzmir'den adaylığını koymasından mutluluk duyacaklarını bildirdi. İzmir'den aday olacağını açıklayan SHP Genel Başkanı İnönü, Ecevit'in de aynı seçim bölgesinden adaylığı konusundaki bir soru üzerine, "Başarılar dilerim" dedi ve seçim kampanyasında DSP'den gelen eleştirileri yanıtlamak yerine ANAP'ın tutumunu eleştireceğini tekrarladı.

Bu arada, DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un Samsun'dan aday olacağı söylentileri siyasi kulislere yayıldı. Cindoruk, bu konudaki sorulara "Neden olmasın" yanıtını verdi. Herhangi bir seçim bölgesinden adaylığı için kararı MKYK'ya bıraktığını bildiren Cindoruk için kararın 25 temmuzdaki toplantıda verilmesi bekleniyor. Cindoruk, seçim yapılacak illerin başkanları ile bugün bir toplantı yapacak. "Kayserili hemşerilerinden izin alırsa" herhangi bir seçim bölgesinden aday olacağını açıklayan HDP Genel Başkanı Yaşar'ın durumunda yeni gelişme olmadı.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, partisinin dünkü MKYK toplantısına girmeden önce basına bir açıklama yaptı ve ANAP'ın telaş içinde ara seçime gittiğini söyledi. İnönü, ANAP'lılardaki kaybetme korkusunun bütün davranışlarını ve muhakemelerini etkilediğini de belirterek bütün partileri seçime sokma konusunda samimi olmadıklarını bildirdi. Tütün tekelinin kaldırılışında olduğu gibi ara seçim yasasında da ANAP'ın hileye başvurduğunu öne süren İnönü, bir ara SHP grubunun Meclisi terk etmesini düşündüğünü söyledi. Ancak meydanı boş bırakmanın daha ters sonuçlar verdiğini bildiği için mücadeleye devam eden SHP'lileri kutladı.

İnönü, İzmir'den aday olacağını da açıkladı ve **"İzmirlilerin bana gösterdikleri teveccühe elimden geldiği kadar cevap vermek, onların sorunlarının çözülmesi için, çıkarlarının korunması için ve bu yoldan bütün ülkede halkın çıkarlarının korunması için çalışacağımı belirtiyorum"** dedi.

İnönü bir gazetecinin DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit'in de İzmir'den aday olmasını nasıl değerlendirdiğini sorması üzerine, "Başarılar dilerim" demekle yetindi.

İnönü, **"DSP'nin son günlerde SHP'ye karşı yürüttüğü politikaya ne diyorsunuz?"** sorusuna ise, **"Bu seçimde önemli olan iktidarın politikasının artık yürümeyeceğini halkın göstermesidir, bizim rakibimiz ANAP'tır"** diye yanıtladı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'de)

İNÖNÜ DÖNER KESTİ **8. Sayfada**

MHP davasında askeri savcı mütalaasını bitirdi

Türkeş ve 40 MHP'liye idam istemi

Aralarında Alpaslan Türkeş'in de bulunduğu 41 sanık için idam isteyen askeri savcı, daha önce haklarında idam istediği 40 sanık için bu istemden vazgeçti. Savcı, aralarında Agâh Oktay Güner, Taha Akyol ve Sait Bilgiç'in de bulunduğu 65 sanık için beraat istedi. Savcı ayrıca, Türkeş'e aitmiş gibi gözüken bazı MHP il ve ilçe binaları ile Türkeş'in bankalardaki hesaplarına da el konulması talebinde bulundu.

ANKARA (ANKA) — Kapatılan MHP'nin Genel Başkanı **Alpaslan Türkeş**'in idamı istendi. MHP davasında esas hakkındaki görüşünü açıklamayı tamamlayan askeri savcı, aralarında Alpaslan Türkeş'in de bulunduğu 41 sanık hakkında ölüm cezası isteminde bulundu. Askeri Savcı MHP Genel İdare Kurulu'nun bazı üyelerinin de aralarında bulunduğu 238 sanığa 3 yıl ile 20 yıl arasında değişen hapis cezaları verilmesini istedi.

Dördüncü Kolordu Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yaklaşık 5 yıldır devam eden MHP davasında esas hakkındaki görüşün açıklanması tamamlandı. Askeri Savcı **Fahrettin Demirağa** ile yardımcıları **Gündoğdu Gürses, Nasuhi Kurtoğlu** ve **Serdar Özgürdal** tarafından hazırlanan esas hakkındaki görüşün son bölümünde sanıklar hakkında istenen cezalara yer verildi.

Esas hakkındaki görüşünün son bölümünü okuyan askeri savcı, davanın "bir" numaralı sanığı Alpaslan Türkeş'in **"anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmek için çalışmalar"** yaptığını öne sürdü ve Türk Ceza Yasası'nın 146/1'nci maddesi uyarınca idama mahkûm edilmesini istedi. Ankara'nın Bahçelievler semtindeki MHP Genel Merkezi ile bazı illerdeki MHP il binalarının Alpaslan Türkeş'e aitmiş gibi gösterildiğini belirten askeri savcı, bu binaların da Hazine'ye devredilmesi isteminde bulundu. Askeri savcı ayrıca kapatılan MHP'nin genel başkanının bankalardaki paralarına da el konulmasını istedi.

Askeri savcı, **"Türkeş'in aldığı maaşlar ve kitaplarının satışlarından elde ettiği gelirler göz önüne alındığında, kendisine ait olarak tapuya kaydettirilen binaların adında parti gelirleriyle satın alındığı anlaşılmıştır"** dedi.

Askeri savcı ayrıca Türkeş'le

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

TBMM, ara seçim yasasını 10 saat görüştü

Gün ışırken gelen yasa

Muhalefetin 30'a yakın önerge vermesi sonucu uzayan görüşmeler sonunda, ara seçimlerin 28 eylülde yapılmasını öngören yasa, 29'a karşı 346 oyla kabul edildi.

Meclis Genel Kurulu'nun ara seçim yasasını görüşmesi sırasında muhalefet ve iktidar milletvekilleri arasında küfürleşmeye varan sert tartışmalar oldu. Görüşmelere bir kez ara verildi.

***ANAP**'lılar, muhalefeti etkisizleştirmek için tütün tekelinin kaldırılması sırasında uygulanan yönteme başvurdular. ANAP milletvekillerinin, yasa önerisindeki maddelerin birleştirilerek tek maddeymiş gibi görüşülmesi için verdikleri önerge işleme konunca, muhalefet sert tepki gösterdi.* **6-7. Sayfalarda**

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

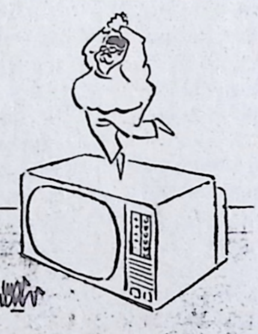
Hele ANAP Oyları Düşsün

ANKARA — Kimilerine göre, Başbakan Özal'ın Pakistanlı konuğuyla akşam yemeğini yedikten, oradaki konuşmasında komşu ülkelere bir güzel zılgıt geçtikten sonra Meclise gelip müzakereleri izlemesi gerekirdi.

Bu istek belki de milletvekillerinin Başbakana duyduğu özlemden kaynaklanıyordu. Örneğin içlerinden biri, "Başpehlivan Özal'ın çevresine meydan okur gibi kollarını iki yana sallayarak, kemerinin üzerinden görkemli göbeğini taşırarak kuliste gezinmesine hasret duyduğunu" söylüyordu.

ANAP grubunu otomatiğe bağladıktan sonra Başbakanın Meclise gelmesine ne gerek var-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Hadi Gelin Bir Parti Kuralım

ANKARA — Sen, ben, bizim oğlan, sayısını otuza tamamlayacağımız bir grup oluşturursak, biz otuz kişi bugün-yarın bir siyasal parti kursak, kuruluşla ilgili dilekçemizi İçişleri Bakanlığına versek, "tüzelkişilik" kazancak... Seçimlere "biz de girebiliriz."

Seçimlere girebildiğimize göre, televizyon ve radyo "kendimize göre" yaptığımız açıklamaları yayımlamak zorunda kalır. "Bizim otuz kişiden oluşan grubumuzun düşünceleri" her gün halka yansımış olur. Sonra milletvekilliği için aday buluruz ya da bulamayız, seçimlere gireriz ya da girmeyiz, ne önemi var?

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'de)

Dışişleri açıklama yaptı

İncirlik dışında nükleer depo yok

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Yalım Eralp, dün yaptığı açıklamada İncirlik dışındaki havaalanlarında "ABD veya diğer yabancı savaş ve darbe uçaklarının bulunduğunu işaret eden haberlerin yanıltıcı olduğunu" söyledi. Sözcü, bu depolarda bulunan nükleer silahların niteliği konusunda açıklama yapmaktan kaçındı, "NATO kararı gereği olarak bu silahları açıklayamam" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanlığı, dün ABD Savunma Bakanlığı'nın (Pentagon) Kongre'ye sunduğu bazı gizli belgelerin açıklanmasıyla gün ışığına çıkan, Türkiye'deki nükleer bomba depolarının modernizasyonu konusundaki haberlere açıklık getirdi. Dışişleri havaalanlarında bulunan nükleer başlıkların yenilenmesinin söz konusu olmadığını, yalnızca bunların korundukları depoların yenileceğini bildirdi.

Ancak Dışişleri Bakanlığı, bu depolarda bulunan nükleer başlıkların cinsi, sayısı ve tahrip güçleri konusunda "gizlilik" gerekçesiyle bilgi vermekten kaçındı.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü **Yalım Eralp**, dün bu konuda yaptığı açıklamada, **"NATO ülkelerinde bulunan özel mühimmat depolarının güvenliğinin tahkimi devamlı olarak üzerinde durulan bir husustur"** dedi ve

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Metal işkolunda MESS ilkeleri yerleşti

İşçiye üst baş yoklaması

YAVUZ ŞİMŞEK

Metal işkolunda MESS ilkeleri tümüyle yerleşti. Türk-İş'e bağlı Türk Metal Sendikası'nın 213 işyerini ve 60 bin işçiyi kapsayan grup sözleşmeleri için işveren sendikası olan Metal Sanayicileri Sendikası'na sunduğu toplu iş sözleşmesi taslağına bir önceki dönemde yapılan ve MESS'in ilkelerini içeren, sözleşmedeki ilke hükümlerinin hemen tümü aktarıldı. Metal işkolunda grup toplusözleşmelerinin ilki olan ve 27 Mayıs 1986 tarihinde törenle başlatılan görüşmelere esas olmak üzere Türk-Metal'ce hazırlanan ve işveren sendikasına sunulan taslak, akçalı konuların dışında tümüyle eski sözleşmenin hükümlerini içeriyor. Böylece toplu pazarlığın "ücret zammı" dışında tartışılacak fazla bir konusu kalmıyor. Taslakta yer alan eski sözleşmedeki düzenlemelerse 12 Eylül sonrasında Yüksek Hakem Kurulu'nun (YHK), TİSK ve MESS ilkeleri doğrultusunda toplusözleşmelere yerleştirdiği hükümlerden oluşmuştu. Bu nedenle bugüne değin yalnızca 24 haziranda bir araya gelen ve bu ayın 15-16'sında ikinci kez Ankara'da yapacakları toplantı ile görüşmeleri sürdürecek olan tarafların akçalı konularda anlaşma sağlamaları durumunda toplu sözleşmeyi imzalamaları bekleniyor. Öte yandan MESS'in bağımsız Otomobil-İş ve Çelik-İş

Sendika taslağına göre, işveren işçilerin gerek gördüğünde işyerine giriş çıkışta üstünü arayabilecek, işyerini rızasını almadan değiştirebilecek ve işçinin itirazı halinde işine son verebilecek.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

SASA İŞÇİSİNE YÜZDE 34 ZAM **10. Sayfada**

(Fotoğraf: ENDER ERKEK)

Araplar oyun havasına dayanamadı *Geldi gelmedi, patladı mı çatladı mı diye her gün konuştuğumuz Arap turizminin ne olduğunu gerçi pek bilmiyoruz, ama ülkemize gelen ve sabık belediye başkanlarımızdan Ali Sandıkçı'nın delaletiyle Boğaz sırtlarını mekân edinen Arap turistlerin sergilediği görüntüler, zaman zaman gerçekten hoş oluyor. Dolmuş motorundan bozma gezi gemisine binmiş Arap gençler, kendilerine pek de yabancı olmayan oyun havalarını duyunca hafif de alkolün etkisiyle kendilerinden geçmiş eğleniyorlar.*

Yunanistan, AET'de Kıbrıs atağında

Atina'nın şikâyetinden sonra AET ülkelerinin, Özal'ın Kıbrıs gezisi konusunda düşüncelerini belirtmesi bekleniyor. 21 temmuzda toplanacak dışişleri bakanları toplantısında ise Yunanistan'ın, Türkiye-AET Ortaklık Konseyi toplantısının ertelenmesi talebi görüşülecek.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Başbakan Turgut Özal'ın Kuzey Kıbrıs'ı ziyaret etmesi ve KKTC'nin sınırları kapatma kararı almasından sonra Atina diplomasisinin konuyu AET bünyesinde güncelleştirmek için başlattığı "seferberlik" devam ediyor. Ortak Pazar danışma organı Avrupa Parla-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

Ankara: AET'nin Kıbrıs kararı tek yanlı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Avrupa Parlamentosu'nun önceki gece Başbakan Turgut Özal'ın KKTC'ye yaptığı ziyaretle, KKTC'nin Rum kesimine olan sınır kapılarını kapamasını kınayan bir karar

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

KIBRIS'TA SINIR KAPILARI AÇILDI
CUELLAR SÖZCÜSÜNÜ KINAMIYOR
10. Sayfada

Ertelenen Sovyetler gezisi için mutabakat sağlandı

Özal Moskova'ya gidiyor

Başbakan Turgut Özal'ın karşılıklı ziyaret tarihlerinin tutmaması nedeniyle bir kaç kez ertelenen Sovyetler Birliği gezisi ile ilgili tarih mutabakatı sağlandı. Özal, 28 temmuz - 1 ağustosta Sovyetler'i ziyaret edecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın Sovyetler Birliği'ne yapması tasarlanan, ancak karşılıklı olarak önerilen ziyaret tarihlerinin birbirini tutmaması nedeniyle birkaç kez ertelenen ziyareti kesinleşti. Özal, Bakanlar Kurulu Başkanı Nikolay Rizkov'un davetlisi olarak Sovyetler Birliği'ni 28 temmuz-1 ağustos tarihleri arasında ziyaret edecek.

Sağlanan bilgilere göre, Sovyetler Birliği'nin Ankara'daki büyükelçisi **Lavrov**, önceki gün Dışişleri Bakanlığı'na gelerek hükümetinin Özal'ın ziyareti için 28 temmuz tarihine olurunu bildirdi.

CUMHURBAŞKANI, BİR KAMPANYANIN GİZLİCE ÖNCÜLÜĞÜNÜ YAPIYORDU
ERMAN AKYILDIZ'ın yazısı **11. Sayfada**

- *İsrail, Suriye ile EMEL'i suçladı.* *3. Sayfada*
- *İthal otoya taksit dopingi.* *9. Sayfada*
- *İstanbul'da yasadışı örgüt mensubu 8 kişi yakalandı* *10. Sayfada*
- *Dalan'dan yalı sahiplerine: Ya duvarlarınızı alçaltın, ya da bu işi ben yaparım* *11. Sayfada*
- *Beyin göçünü önlemek için BM'den proje.*
- *Dikili'de festival nüfusu 10 bin kişi.* *14. Sayfada*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Kimin Emriyle?..

Televizyondakı Kennedy filmini izliyor musunuz?

Herhalde izliyorsunuz. İlginç bir film. İlginçliği şurada: Güvenlik ve Haberalma Örgütü FBI, devlet başkanının üstünde bir güç. Yasalara göre "Başkomutan" olan devlet başkanı Pentagon önerilerine karşı çaresiz. Kendisine karşı meydan okuyan FBI başkanından korkan ve generallere de boyun eğen bir devlet başkanı!

Filmde atlandı: 1962 yılı Kuba bunalımı patlak verir. Sovyetler, Kuba'da nükleer üsler kurmuşlardır. Kennedy, Kuba'yı

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Galata Köprüsü kapandı, trafik felce uğradı

10 gün boyunca 24 saat kara ve deniz trafiğine kapalı kalacak olan Galata Köprüsü'nde çalışmalar başladı. Köprünün trafiğe kapalı olması nedeniyle Unkapanı'ndaki Atatürk Köprüsü'ne yığılan trafik, Taksim-Beşiktaş yönünden Eminönü ve Aksaray'a, Aksaray-Sirkeci yönünden Taksim ve Beşiktaş'a gidenlerin saatlerini aldı.

11. Sayfada

nıyor. Kırk yıllık üslup bir günde değişmez. Bu, başbakanın kandırmasının yeni bir örneği. Bu üslupla seçimi kazanacağını sanıyor, ama kazanamayacağını görecek. Vatandaşlar, bu oyunlara kanmayacaklar. Çünkü onların başka dertleri var. Bu numaralar o dertleri azaltmıyor, ortadan kaldırmıyor. Sadece Meclisin çalışmasını zorlaştırıyor."

İnönü, Özal'ın niçin Amerikalı uzman kullandığı yolundaki soruyu ise, **"Belki ABD'li uzmanlar, Türk uzmanları eğitti, onlar da aynı fikri başbakana verdi. Sayın Başbakanın başından beri bazı dostlarımızla ilişkisinin daha fazla olduğunu biliyoruz, onun için ABD'li dedim"** yanıtını verdi.

SHP Genel Başkanı, partisinin ara seçimlerden başarı ile çıkacağını savunarak, **"Zaten bütün patırtı onun için, başbakanın ödü kopuyor. Bu seçimden nasıl başarı ile çıkacağım diye gece gündüz düşünüyor. Ama bunların hiçbiri fayda vermeyecektir"** diye konuştu.

Behiç AK

Hadi Gelin Bir Parti Kuralım

YALÇIN DOĞAN *12 temmuz*

*ANKARA — Sen, ben, bizim oğlan, sayısını otuza tamamlayacağımız bir grup oluştursak, biz otuz kişi bugün-yarın bir siyasal parti kursak, kuruluşla ilgili dilekçemizi İçişleri Bakanlığına versek, "**tüzelkişilik**" kazansak... Seçimlere "**biz de girebiliriz.**"*

*Seçimlere girebildiğimize göre, televizyon ve radyo "**kendimize göre**" yaptığımız açıklamaları yayımlamak zorunda kalır. "**Bizim otuz kişiden oluşan grubumuzun düşünceleri**" her gün halka yansımış olur. Sonra milletvekilliği için aday buluruz ya da bulamayız, seçimlere gireriz ya da girmeyiz, ne önemi var?..*

*İşte, ANAP'ın Meclisten geçirdiği ara seçimlerle ilgili yasa ciddiyetten böylesine uzak bir nitelik taşıyor, siyaset ve demokrasi böylesine hafife alınıyor. Siyasal iktidar kendisinden başka hiç kimseyi dinlemediği ve her öneriye kulaklarını tıkadığı için, toplumda ağırlık kazanması gereken kurumlar balon gibi hafifliyor. Oysa, önceki gün anayasa komisyonu toplantısında seçimlere girecek olan partilere "**bir sınır getirilmesi**", bu sınırın da "**sadece 10 temmuza kadar kurulmuş bulunan partilerin girebilecekleri**" deyişi ile belirlenmesi istendi, ne gezer!.. Çünkü, öneri iktidardan değil, muhalefetten gelmişti. Muhalefetten geldiğine göre de, "**bunun altında mutlak bir hınzırlık**" yatabilirdi!*

*Şimdi insanın gönlünden öyle geçiyor ki, otuz kişi bir araya gelip "**anında parti kursa**" ve televizyonu da seçimlere kadar istediği gibi kullansa!..*

*Türkiye 1980'lerin ikinci yarısında 1950'leri yaşıyor. "**Çoğunluğum var, istediğimi yaparım**" mantığı fazlasıyla egemen. İşte, bu mantık önceki gece SHP'li Aydın Güven Gürkan ile Vatandaş Partisi Genel Başkanı Vural Arıkan tarafından Meclis kürsüsünde net bir biçimde dile getirildi. Gerek Gürkan'ın, gerekse Arıkan'ın konuşması siyasal tarihimize "**demokrasi ve hukuk dersleri**" olarak geçecek içerikte ve çaptaydı. Getirilen yasanın değil diğer yasalarla, anayasa ile bile çeliştiğinin Gürkan ile Arıkan tarafından üzerine basa basa vurgulanması ANAP'lılarda "**şok etkisi**" yarattı. Her ikisinin konuşmasını da, ilginçtir, ANAP grubu nerdeyse "**çıt çıkarmadan**"*

dinledi ve herhalde "kendi kendine vicdan muhasebesi" yaptı.

Şimdi bunlar geride kaldı. Şimdi siyasette bir başka ***"peşrev"*** *başlıyor. Daha önceden seçimlere girmeyeceğini açıklayan Demokratik Sol Parti seçimlere giriyor. Böylelikle Özal'ın* ***"tüm siyasal partileri seçimlere sokmak"*** *amacıyla değiştirdiği ilkeler, kendi gönlüne göre, ilk meyvesini vermiş görünüyor: Solu sola kırdırmak. DSP'den dün yapılan daha ilk açıklamada* ***"solun birbirine düşeceğini"*** *hemen görebiliyorsunuz. Rahşan Ecevit'in yazılı açıklaması, bir yandan ANAP iktidarını hedef alırken, öte yandan SHP'yi hedefliyor. Açıklamada iktidar ile SHP eleştiriliyor.*

Elbette eleştirecek. ***"Farklı partiler"*** *olduğuna göre,* ***"farklı felsefe, farklı ideoloji, farklı politika"*** *var demektir iki parti arasında. Hatta bu* ***"farklılık"*** *önümüzdeki seçimlerde kendisini öylesine belirginleştirecek ki, örneğin Rahşan Ecevit de gidip Erdal İnönü'nün adaylığını koyacağı İzmir'den aday olursa, siz o zaman seyreyleyin* ***"kapışmayı."***

"Politik bir farklılık" *mı var aralarında, yoksa* ***"kimsenin içine sindiremediği farklılıklar"*** *mı, hep birlikte göreceğiz.*

Tarafsız Yayın!

UĞUR MUMCU *13 temmuz*

TRT'nin en tarafsız yayını nedir?

Hava raporlarıdır!

Genel Müdür Tunca Toskay da *"iktisadi coğrafya profesörü"* olduğu için mi nedir, hava roparlarında hiç partizanlık yapılmamaktadır.

"Hava" bu; belli olur mu hiç?

Başbakanın havası değişir; Tunca Toskay'a yol görünür. Haberalma Dairesi Başkanı *Cafer Demiral*'a da elbette yol görünür. Demiral, TRT'ye demir atacak değil ya?

Cafer Bey'in görünen yolu *"Doğru Yol Partisi"*dir.

Tunca Toskay, eskiden solcuydu; sonra sağcı oldu; sağcı olduktan sonra TRT'ye Genel Müdür olarak atandı; TRT'de Haber Dairesi Başkanlığı yapan bir eski solcu arkadaşımız da, TRT yöneticiliğinden sonra *"liberal"* oluverdi. Hem de *"eylemli liberal!"*

"Eylemli liberal" de ne demek? Ne demek olacak? İşadamı demek.

"Abbas yolcu" derler. İşte öyle. Tunca Toskay da TRT'den uğurlanabilir. *"GAP olayı"* Başbakan ile TRT Genel Müdürünün arasını açmamış mıydı?

"GAP" biliyorsunuz, İngilizcede *"açıklık"* ve *"ayrılık"* anlamlarına da geliyor..

Araları biraz açık, şekerrenk.. Limoni.. Tatsız..

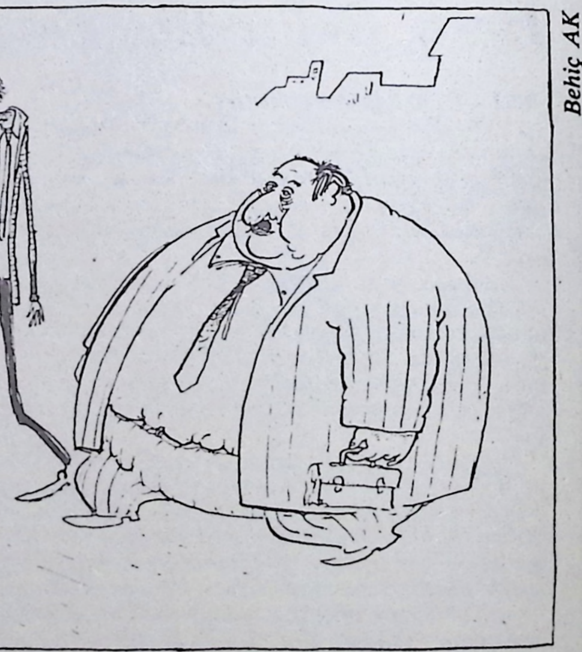
Toskay Bey'in eski solculuğu depreşse de ara seçimlere kadar, TRT'de açıkoturumlar düzenleyip, liderleri karşı karşıya getirse...

Süleyman Demirel'i ansızın ekrana çıkaranların hünerleri böyle açıkoturumlar düzenlemeye yetmiyor mu?

Liderleri yan yana oturtun; tartışsınlar.. Ne var bunda?

Yolsuzluk haberlerinden sıkılan *"eylemli liberal"* arkadaşlarımız, hangi kararnamelerin kimlerin kardeşlerine yaradığını belki böyle toplantılardan öğrenirler.. İlginç tartışmalar olabilir.

Sözgelişi Cindoruk, kaçın kurası? Elinde bazı dosyalar vardır herhalde. Açıklar, bizler de öğreniriz.

Yolsuzluk haberlerinden sıkılanlar, şirketleri ve kararnameleri şöyle bir taramalılar. Her *"icraat"* yolsuzluk değildir. Doğru... İcraatın içi vardır, dışı vardır. *"Her icraat"* ile korunan ve kollanan çevreler varsa, bunlar, matematik kesinlikle bir bir ortaya çıkar.

İşadamlarından il başkanlarının ticaret alanlarına şöyle bir bakarsanız, neler görürsünüz, neler!

Bir büyük holding, iktidar partisi ile iç içe; bu holding bir başyazarın şirketine ortak; vs. vs. Aramaya görün, *"çeyiz sandığı"* gibi ne kumaşlar dökülür ortalığa..

Ne diyorduk?

TRT'nin hava raporları... Ne kadar beğeniyorum, ne kadar beğeniyorum, bilemezsiniz. Tam anayasaya uygun *"tarafsız yayın.."*

— *Balkanlar'dan gelen soğuk havanın etkisi ile cephe sistemi...*

Az kalsın unutuyordum. *"Balkanlar"* deyince aklıma geldi. Yahu, TRT'deki, *Kennedy* filminde, Küba'daki üslere karşı sökülecek üsler Türkiye'de değil miydi? Niye *"Türkiye"* yerine, hep *"Balkanlar, Balkanlar"* diye çevrilmiş o bölümler?

Ben mi yanılıyorum, çeviride Türkiye bölümü *"sansür"*mü ediliyor.. Vallahi bilemiyorum.

TRT, her yerde hazır ve nazır.. TBMM'de ara seçim kavgası olurken de kameralar genel kurul salonundaydı. İyi ki olanları çekip yayımlamadı. ANAP'lılar kürsüye yürürlerken bir de Sovyetler Birliği Yüksek Prezidyumu Başkan Yardımcısının başkanlığındaki heyet dinleyici locasına yerleşmez mi?

Hay Allah..

Elin Moskofu önünde ne çirkin kavga o? Bir de ne görelim? Sayın Başbakan, kürsüye yürüyen milletvekillerini gülümseyerek izlemiyor mu?

İlahi Turgut Bey, hiç senden beklenir mi?

İçimden dedim ki, *"Bu sosyalistlerin yüzleri hiç gülmüyor. Özal da geçenlerde öyle demedi mi? Herhalde, sosyalistler Özal'ın kavga sırasında güldüğünü görünce gülüyorlar."*

Bükreş metrosunda bilet ücretlerinin düşük olduğunu söyleyen sevimli Başbakanımız, Rumen halkının da gülmeyen yüzünü böylece güldürmemiş miydi?

Neyse, adamlar locada şaşırmışlar. *"Yanlış yere mi geldik, filan"* diye sağlarına sollarına bakmışlar. Bir görevli *"Bu"* demiş, *"Sınıf savaşı değil yoldaş, bazı milletvekilleri görüşlerini ancak böyle açıklayabiliyorlar."*

Benim üzüntüm, bu Marksist-Leninistlere *"burjuva demokrasisi"* hakkında bu gibi üzücü örneklerle yanlış izlenimler vermemiz. Adamlar, ülkelerine dönünce *"Canım işte görüyorsunuz burjuva demokrasisini"* demezler mi?

Hınzırdır bunlar, derler.

"Bu gördüğünüz kavgalar, lumpen demokrasisi görüntüleridir. Biz burjuva demokrasisinin yolundayız. İnşallah 2999 yılında biz de böyle bir demokrasi kuracağız" deriz, ne olacak? Kızdırılırsa, *"Siz sınıfsız topluma ulaşınca biz de burjuva demokrasisine kavuşacağız"* deriz. İşte o kadar!..

Sözü TRT ile açtık; TRT ile kapatalım.

Toskay kardeşimize öneride bulunsak, DSP ve SHP haberleri arasında *"Mesela saat onda; buluşalım kordonda"* şarkısını fon müziği olarak çalamaz mı?

Neyse, en tarafsızı yine hava raporları..

TV ve "Politik Marketing"

OKAY GÖNENSİN *14 temmuz*

ANAP'ın seçim yasası en çok TV ekranlarını propagandaya kapattığı için tepki aldı. TV'nin gücünü herkesin kavradığı günümüzde bu çok doğal. Özellikle de TV ekranları bugün Batıda "politik marketing" *diye de adlandırılan gelişmiş propaganda yöntemlerinin odağı. Bizde de gerçi 6 Kasım seçimlerinin sonuçları yorumlanırken TV'de masaya yumruk atmasının Necdet Calp'in oyunu arttırdığından, Sunalp'in tarzının MDP'nin başarısızlığında büyük payı olduğundan çok söz edildi, ancak bilimsel araştırmalar yapılmadığı için bu etkilerin gerçek boyutları bilinemiyor. TV üstüne kurulu yeni* "politik marketing" *yöntemlerinde genel kural, seçmeni ya da tüketiciyi* "önce bir biçime ısındırmak, sonra öze yönelmek." *Batıda her TV gösterisinden sonra "satılan" kişinin izleyici üstünde bıraktığı izlenim saptandığından seçmene verilmek istenen görüntüye rötuş yapma olanağı bulunabiliyor. "Politik marketing" de genel pazarlama yöntemi izleniyor: Önce müşteri kitlesi, yani seçmeni tanımak, eğilimlerini, adaylar ve partiler hakkındaki izlenimlerini öğrenmekle iş başlıyor; ikinci aşama bu müşteri kitlesine sunulacak adayın kesin* "imajını" *belirlemek; sonra da bu* "imajın" *tutup tutmadığını yine örneğin her TV konuşmasından sonra kamuoyu araştırması yaparak sınamak. Fransa'da mart ayında yapılan seçimler öncesinde Sosyalist Parti'nin sokak afişlerindeki temel sloganı* "İmdat, sağ geliyor!" *biçimindeydi ve bu sloganın altında halktan, çeşitli kesimlerden panik içindeki insanlar görünüyordu. TV'de ise Başkan Mitterand'ın çıktığı TV röportajlarında, başkan ve dolayısıyla sosyalist parti için rahat, halka yakın, modern bir imaj katılmaya çalışıldı. Bu seçimler için Fransız siyasal partileri harcadıkları 1 milyar Fransız Frangı'nın çoğunu kitle iletişim araçlarına yatırdılar. Ve tüm bu harcamanın ana hedefi %5-10 arasında olan kararsız seçmendi. ABD'de ise 1980 başkanlık seçiminde kamuoyu araştırmalarında hep önde giden Carter, TV önündeki son karşılaşmalarında Reagan'ın kendi imajını güçlendirmek yolunda gösterdiği başarı karşısında son dakika yenilgisine uğradı. ABD siyasi tarihinin, kaderi TV ile çizilen bir başka kişisi de Richard Nixon. 1960'ta Nixon ile Kennedy başkanlık yarışında son dakikada yine TV'de karşı karşıya geldiler ve Nixon kaybetti. Ünlü iletişim bilimcisi Marshall McLuhan için en küçük bir kuşku yoktu: Eğer TV'ye çıkmasaydı Nixon seçimi kazanacaktı. 1962'de senato seçimlerinde de başarısızlığa uğrayan Nixon, 1968'de yine başkanlık için yarışa katıldığında çevresinde TV ekranını nasıl kullanacağını bilen bir ekibi vardı. Bu ekip için yapılacak şey çok*

açıktı; önce TV'yi sonuna kadar kullanmakta hiç tereddüt etmemek gerekiyordu, ikinci olarak adayın eski imajının silinerek yeni bir kimlik ve sempatik özelliklerle sunulması zorunluydu. Elbette Amerikan politikasının bilinen bir adını yeniden sunmak güçtü, ama önemli olan TV izleyicisinin bu kişi hakkındaki izlenimini değiştirmekti. Kampanyanın beyni olan William Gavin TV ekranına tutsak seçmen hakkındaki bazı saptamalardan yola çıkıyordu: Gavin'e göre seçmen, özellikle peşin bir yargısı olmayan seçmen, temelde tembeldir, kendisine söyleneni anlamak için çaba göstermeyeceği varsayılmalıdır; onu mantık yürütmeye zorlamak tepkisine yol açar, bu yüzden üstünde bir "izlenim" yaratmak daha kolaydır, entelektüel katılımını sağlamak yerine duygularıyla oynamak gerekir... İşte TV'nin belli bir tür kullanımıyla gelen yeni "politik marketing" ideolojisinin özü. Bu mantık doğal yürüyüşünü sürdürdü, gazeteciliğin temel ilkelerinin yok edilmesi pahasına "basitlik ve yüzeyselliğin övgüsüne" kadar vardı. Nixon 1968'de bu mantığın iyi uygulanmasıyla iktidara geldi, ama 1971'de Watergate olayını yakalayan ve 1973'te istifasına yol açan gazetecilik, gerçek gazetecilik başarısı da ünlü Washington Post'un oldu.

Jaguardaki Suç

CÜNEYT ARCAYÜREK *15 temmuz*

ANKARA — Kent yanıyor, Çankaya'da serin hava insanı rahatlatıyor. Çevre yeşil. Başbakan iki saate yakın süredir Cumhurbaşkanı Evren'in yanında, "memleket meselelerini konuşuyor."

Çankaya Köşkü'nün kapısı önünde, "tonton gazetecilerin" dışında kalanların merakı ise, "memleket meseleleri arasında" güncel konu, Jaguar'ın söz konusu edilip edilmediğiyle ilgili.

Başbakan, Köşk'ten çıkıp küçük, dar basın odasına yandaki kapıdan girip konuşmaya başlayınca, insanın kafasını ve gönlünü rahatlatıp serinletmek için Özal'ın açıklamalarını dinlemesi gerektiğine inanası geliyor.

Başbakan, o olağan, durgun, yumuşak sesiyle öylesine bir manzara çiziyor ki, dertlerden, sorunların ağırlığından -en azından yarım saat- kurtulmamak olanaksız.

Başbakana göre, ekonomide yeni düzenlemeleri içeren bir paket yok. Olsa olsa kimi "düzeltmeler" yapılıyor. Örneğin, tüpgazda yüzde 15'e varan indirim, sanayide kullanılan yakıtta ucuzlama. Tüpgazdaki indirimi seçimle bağdaştırmak mı, aman efendim ne denli yanlış, ne denli "Bizans oyunlarının" bir parçası.

Petrol fiyatları aylarca önceden düşmeye başladı ya, elbette hükümetimiz öteki ülkeler gibi hemen karar alacak değil ki, inceleyecek, düşünüp taşınacak, seçim yasaklarının başlamasına bir hafta kala, yüzde 15'lik bir indirimle halkımızı mutlu kılacak.

Diyorduk ya, seçim öncesi Özal'ın "cebinde seçimle ilgili yeni oyuncaklar vardır". Başbakan dünden başlayarak elini cebine soktu, "biraz daha oy" hesabına ilk müjdeyi veriverdi.

İndirimin seçim yatırım olup olmadığını soran bir "tonton gazeteciye" ise, "ilgisi yok" diye yanıt vererek halkımızın mutluluğundan başka bir şey düşünmediğini gösteriverdi.

Mutlu haberleri verdikten sonra Başbakan Özal sustu.

Gazeteciler notları tamamladı, kâğıtlarını karıştırmaya başlayıp, sustular.

Fakat, Başbakan Özal, basının önünden pek ayrılmaya niyetli değildi. Bir soru daha bekliyor gibiydi.

*"Tontonlar" susunca, bizim Hasan Uysal, yerinde bir kıpırdadı, **"Biliyorum habere sinirleniyorsunuz, ama sormak istiyorum, bu araba işi nedir?"** deyiverdi.*

Başbakan gülümsedi, beklediği an gelmişti, soran olmasa hadi sorsanıza diyecekti neredeyse.

*Jaguar haberini gazetelerde görmüştü. İnsan rüşte ermiş çocuklarına her zaman söz geçiremiyor, egemen olamıyordu ki... Zeynep, Jaguar arabayı almıştı, doğru da yapmamıştı. Baba olarak yapabileceği neydi?.. Düşünüp taşınmış, kızına ancak "Ver Jaguarı geri" diyebilmişti. Tabii sorunu, Zeynep'in başbakan babası eliyle harcadıktan sonra siyasal alana aktaracaktı. Özal, **"eski Bizans oyunlarından"** söz ederek girişti söze, **"seçimi kazanamayacağını anlayanların Jaguar işini ortaya attıklarını"** söyledi.*

*Başbakanın muhalefet hesabına bu iyimser duygularını anlamaya olanak yoktu. Bizdeki muhalefet geceleri rahatça uyur, sabah gazeteleri açar, orada bulduğu **"dişe dokunur"** konuları irdeleme özelliğini gösterirdi. Jaguar olayını seçimle uzaktan yakından ilgisi olmayan bir gazete, **"Güneş"**'te Güneri Civaoğlu ortaya atmıştı bir kere. Başbakan ilk açıklamalarında gazetecilik yapan Civaoğlu'na sataşmış, muhalefet partilerimizse iki gün sonra ayılıp konuyu gündemlerine alabilmişti.*

Nerede o eski muhalefetler Sayın Özal?.. Sorunları belgeleriyle ortaya atıp kamuoyunun gözünü açan, ülkedeki siyasal gelişmelere yön verip bir iktidarı nefes nefese duruma sokan eski muhalefetler nerede?.. Kuzu gibi maşallah bizdeki muhalefet. Vur bir yanağına tokadı, öteki yanağını çevirsin.

Tabii. Özal bu sorudan sonra menzil-i maksuduna aheste erişen insanların rahatlığıyla yan kapıdan çıktı, içi serinletilmiş makam arabasına bindi, üçyüz metre ötedeki Başbakanlık konutuna -herhalde- öğle yemeğine gitti.

Ülkenin ne denli iyiye gittiğini, her şeyin ne denli olumlu çizgiler gösterdiğini, bir başbakanın rüştüne ermiş kızına pek söz geçiremediğini öğrendikten, gönlümüzü serinlettikten sonra, büroya doğru...

Fırın gibi sıcak bir odada, iki tost, bir ayran. Başbakanı dinledikten sonra yeter de artar bile.

Türk İnsanı Çağına Açılıyor

ALİ SİRMEN *16 temmuz*

"Yıkılma bunları gördüğün zaman
Umudunu yitirip incinme sakın
Aç yüreğini bir merhabaya
Kardeşin duymaz eloğlu duyar."

Dikili'nin rıhtımında, meydanda kurulmuş sahnede Deniz Türkali, Zülfü Livaneli'nin türküsüyle coşturuyor dinleyicileri. Dinleyiciler, başörtülü kadınlar, köylüler, kasabalılar, genç kızlar, delikanlılar, kucakta çocuklar, çevre il ve ilçelerden gelenler, yazı Dikili'de geçirenler.

Bir de ötede rıhtıma bağlanmış geminin küpeştesine dayanmış dinleyen iki denizci. Sahnenin ardında koca bir pilonun üstünde, limanı aydınlatan projektöre bakıyorum, aynı anda, koca duvarların üstünden, akşam olur olmaz, demir parmaklık ardındaki insanlara, bıktırıcı, kahredici, göz alıcı, düşlerinizi bile engelleyen ışığını fışkırtan pilon üstündeki turuncu renkli projektörü anımsıyorum.

Çağrışım nereden kaynaklanıyor? İki pilonun üstündeki lambaların aralarındaki benzerlik ne? Acaba ikisinin de aynı ya da benzer özlemler üstüne dökmeleri mi ışıklarını?

Dikili geçen hafta dört gün süreyle, barış, demokrasi sözcüklerinin çokça geçtiği, Timur Selçuk, Rahmi Saltuk, Deniz Türkali ve öbür genç sanatçılarımızın özgürlük türküleri çağırdığı bir festivali yaşadı. Kitap sergileri, imza günleri, kahve söyleşileri, panelleriyle Dikili Kültür ve Sanat Festivali gerçek bir şenliği dünüşmüştü. Yedisinden yetmişe herkesin etkin olarak katıldığı gerçek bir şenliğe...

Bu şenliğin doruk noktası hiç kuşku yok ki, çağımızın büyük barış ve özgürlük savaşımcılarından biri olan Olof Palme'nin adının verildiği parktı. Bir anda göğe doğru yükselen yüzlerce balon ve özgürce uçan beyaz barış güvercinlerine bakarken, Dikili Belediye Başkanı Osman Özgüven'in girişiminin ne denli yerinde olduğunu düşünmeden edemiyor insan. Osman Özgüven'in bu şenlik girişimi ve Dikili Belediyesi'nin parka Olof Palme'nin adını verme kararını alması, Türkiye'de yerel yönetimlerden pek kötü görütülerin geldiği bir dönemde, bir yerel yönetimin ülkemizin demokrasiye doğru yönelmesinde ne denli önemli ve olumlu roller üstlenebileceğini kanıtlamanın yanı sıra, Anadolu insanının çağına, çağının kurumlarına, gerçeklerine açılma tutkusuna da olumlu bir yanıt getirdi.

Dikili'de 10-14 temmuz tarihleri arasında, sokakları dolduran, kahvehanelerde söyleşilere katılan, şenliğin tüm etkinliklerinde yer alan, ellerindeki barış güvercinli mendilleri sallayan binlerce kişi, Türkiye'nin yarınlarına neden güven duyulması gerektiğinin canlı kanıtlarıydılar. Bu topluluk içinde, gençlerin çoğunlukta olması ayrıca sevindirici bir olaydı. Okumayı öğreneli henüz birkaç yıl olduğu halde, kitap kurdu olan ve Dikili'deki tatilinde vurduğu küçücük balığı ve ahtapotu, sevdiği yazara armağan eden küçük Tolga'dan tutun, yaşamın tüm çilelerini çekmiş öğretmenlere, söyleşilere katılmak için İzmir'den gelen gençlere, Olof Palme Parkı'nın açılışına katılan, kimi başörtülü, mantolu, kimi blucinli Dikilili kadınlara, kızlara kadar tüm orada bulunanlar, çağın gerisinde kalmayı kabul etmeyeceklerini kanıtlıyorlardı.

Son yıllarda Türkiye'yi kurum ve kuruluşlarıyla çağının kurumlarına, gerçeklerine, kazanımlarına kapamayı amaçlayan güçler toplumda iyice egemen oldular.

Bu görünüm, doğrusu ya, birçok kişiyi kötümserliğe, umutsuzluğa itti, ama son zamanlarda Anadolu'nun bağrında, geniş topluluklardan fışkıran sesler ve eylemler Türkiye'nin çağına geniş halk topluluklarıyla açıldığını gösteriyor. Halkın, yani emekçinin, aydının, öğretmenin, memurun, köylünün öncülüğünde, her türlü güçlüğe, yukarıdan gelen baskıya, Dikili'de bazı örneklerini gördüğümüz ve burada sözünü bile etmeyi gereksiz bulduğumuz polisiye kurnazlıklara karşın, çağına açılıyor Türkiye. Türk insanı barış ve demokrasi savaşımcısı Olof Palme'yi anarken, onu unutmadığını gösterirken, kendisinin de çağının neresinde olduğunu kanıtlıyor. Ve bunu da resmi görevlilerden gelen bir çağrıya uyarak değil, kendi içinden gelen sesle yapıyor.

Türkiye demokrasiye ve çağına doğru yol alıyor.

Yüreğini bir merhabaya açanların çağrısını hem kardeşleri, hem de eloğlu duyuyor.

Atatürk'e Bile Verilmedi Bu Yetkiler...

OKTAY AKBAL *16 temmuz*

TC Anayasası'nın 104. maddesi cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini belirler. Bu uzun maddede sayılan görev ve yetkilerden biri de şudur: "TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek".. Buna nasıl karar verecek, elbetteki önce işbaşındaki Meclisi dağıtarak... Kısacası, 82 Anayasası cumhurbaşkanına, 1924'te yürürlüğe giren Teşkilatı Esasiye Kanunu'ndan daha fazla yetki tanımıştır. Yani Sayın Kenan Evren'in sahip olduğu yetkiler, Türkiye Cumhuriyeti kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e bile tanınmamış hak ve yetkilerdir.

Eski Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun TBMM Dergisi'nin nisan sayısında çıkan *"Bir Anayasa Tartışması ve Atatürk'ün Tarihsel Hoşgörüsü"* başlıklı yazısı, Meclisi dağıtma, yeni bir Meclisin seçilmesine karar verme hakkının Atatürk'e verilmeyişini anlatıyor. Bu ilginç tarih yaprağını ibretle okumak gerekir. Bir savaş sonrasında, ülkenin kurtarıcısı, cumhuriyetin kurucusu Atatürk'e niye böyle bir yetki tanınmadı?

Özdenoğlu yazısına şöyle başlamış:

"Gazi Mustafa Kemal Paşa 1924 Anayasa tasarısını Meclise getirirken TC Cumhurbaşkanı olarak Meclisi kendi iradesiyle feshetme ve yeni seçime götürme yetkisini neden almak istiyordu? O Mustafa

Kemal ki Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı millet iradesinin simgesi olan TBMM'nin desteğinde yürütmüş ve kazanmıştı. Halk iradesine bunca saygılı bir lider, nasıl olur da bu yüksek ve kutsal iradeyi bir yana atarak tek başına bu yüce gücün üstüne çıkmak isterdi?"

Anlaşıldığı gibi, Mustafa Kemal Paşa Meclisi dağıtmak, yeni bir seçimle Meclisi yeniden oluşturmak yetkisinin 1924 Anayasası'nda kendisine verilmesini istemektedir. Yani, bugün Sayın Evren'in her an kullanabileceği bir hak ve yetki! Ki, bunda kendine göre haklı yanlar vardı, yeni bir devlet kurulmuş, birbiri ardına devrimci atılımlar yapılacak, ama o güne dek birlikte savaşım veren kişiler bunlardan yana olacaklar mı, yoksa Nurettin Paşa gibi ve daha başka örneklerde görüleceği gibi genç cumhuriyetin atılımını önleyici davranışlara geçmeyecekler mi? O zaman Mustafa Kemal de yetkisini kullanarak karşıdevrimci bir çizgiye gelen kişileri bir yana itmek amacıyla yeni bir seçime gidilmesi kararını verebilir...

Ama Atatürk'ün dediği olmadı. Bütün çabasına karşın olmadı. Demek 1920'lerdeki Türkiye'de demokrasi çok daha ileri bir çizgideymiş! Her türlü gücü elinde tutan, kimsenin karşısına çıkma yetkisini kendinde bulamayacağı bir öndere bu hak ve yetki verilmediğine göre!..

Özdenoğlu, bu ilginç yazısında olayı ayrıntıları ile anlatıyor. 9 Mart 1924 tarihli "teklif"in gerekçesinde şunlar belirtiliyor: *"Seçimin yenilenmesine karar vermek elbette yüksek kurulunuzun hakkıdır. Millet temsilcileri bazen seçmenlerinden aldıkları yetkiyi yenilemeyi gerektirecek kadar yorulurlar. Çalışmalarında uyum bozulur. Hükümet iş görecek bir çoğunluğa dayanmayabilir. Bu ihtiyacı, Meclisin hakemliğine başvurduğu Cumhurbaşkanı büyük bir isabetle takdir edecek mevkidedir."*

Mecliste bu 25. madde geniş tepki yaratır. Pek çok milletvekili söz almak ister. Bunlardan biri Karesi Milletvekili Ahmet Süreyya Bey şöyle konuşur: *"Padişah, istediği zaman Meclisi feshetmek yetkisini elinde tutuyordu. İşte bu, milletin egemenliği değil, padişahın saltanatı idi. Evet, onun adı ister padişah ister tacidar her ne olursa olsun madem ki Meclisi dağıtmak yetkisini elinde tutacaktır, o padişahın yasa gücüyle elinde tuttuğu kuvvetin aynı olamaz ve o millet egemenliği adına sayılamaz. Efendiler, hepinizce bilinmektedir ki ulusun egemenliği ve özellikle onun tek ve gerçek temsilcisi olan TBMM'nin egemenlik hakları hiçbir zaman ortaklık ve bölünme kabul etmez ve devredilemez."*

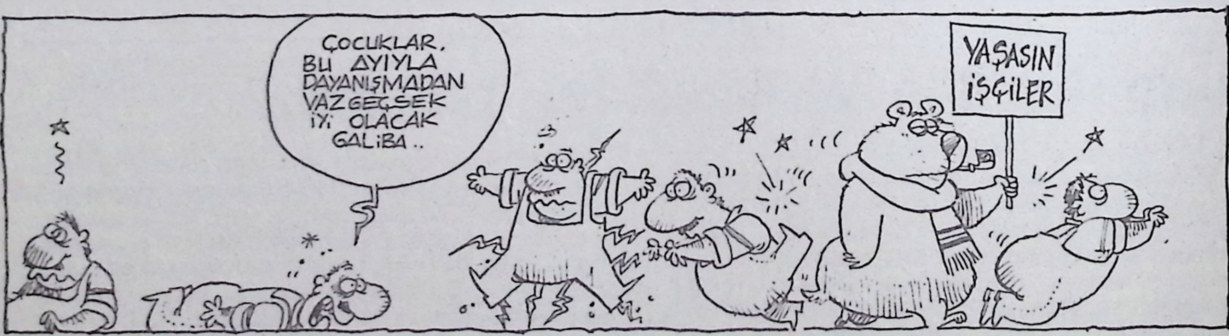
Ama Atatürk bu yetkiyi istemektedir. Meclisteki Cemal Hüsnü Taray ve Mahmut Esat Bozkurt gibi genç milletvekilleri ise her şeye karşın bu yetkinin cumhurbaşkanına verilmemesi için savaşım vermektedirler. Bir gece Atatürk'ü görmeye gelen Mahmut Esat Bozkurt, Atatürk'e şöyle der: *"Paşam, Türk ihtilali Türk halkının, yoksul Türk köylüsünün kanı üstüne kurulmuştur. Öyleyse cumhuriyetin temelinde bu halkın kanıyla birlikte hakları ve egemenliği de vardır. Bu egemenlik yalnızca millete aittir. Hiç kimseye verilemez ve devrolunmaz. Aksi halde cumhuriyet kendi varlığını, kendi felsefesini inkâr etmiş olur. Eğer cumhurbaşkanına Meclisi feshetmek yetkisini verirsek, sizin Abdülhamit'ten ne farkınız kalır?"*

Bir ölüm sessizliği başlar sofrada. Bu sözlere Mustafa Kemal Paşa'nın sert bir tepki göstereceği sanılmaktadır. Oysa o şu kısa ve anlamlı yanıtı verir: *"Haklısın çocuk, Türk milletinin hakları ve hürriyetleri elinden alınamaz. Teklifimden vazgeçiyorum."*

Şinasi Özdenoğlu bu belgesel yazısını şu satırlarla bitiriyor:

"Atatürk bu olayda da geniş bir hoşgörüyle yüceliğini bir kez daha kanıtladığı gibi 25. madde karşısında direnmiş olan arkadaşlarına kin tutmak şöyle dursun, onları zaman içinde ödüllendirmiştir. Örneğin Gazi'nin karşısında bu konuda fikir savaşımı vermiş olanlardan Mahmut Esat Bozkurt Adalet Bakanı, Cemal Hüsnü Taray ise Milli Eğitim Bakanı olmuştur. Meclis genel kurulunda 25. madde aleyhinde en ağır konuşmaları yapan Ahmet Süreyya Bey (Balıkesir Milletvekili rahmetli Süreyya Örgeevren) Atatürk döneminde sürekli milletvekili seçilmiş, bu göreve 1950'ye kadar devam etmişti."

82 Anayasası'nın pek çok maddesi değiştirilmelidir. Bunların başında cumhurbaşkanına tanınan yetkiler geliyor. Böyle bir durumun, demokrasiyle, ulusal egemenlikle bağdaştırılamayacağı açık bir gerçektir.

İsmail GÜLGEÇ

KEMALİZMİN DRAMI
Vedat Nedim Tör

Cumhuriyet

ANILAR
1. BÖLÜM
Cemal Madanoğlu

63. Yıl; Sayı: 22233 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 18 Temmuz 1986 Cuma

Sürpriz kararla amblem değiştirdiler

DYP seçime kır atla giriyor

Ara seçim öncesi amblemini değiştiren Doğru Yol Partisi, seçime yeni amblemi ile katılacak ve televizyona "kır at" ile çıkacak.

***DYP** "doğru yol"un sağından sağ adımını atarak yürüyen "adam" amblemini dün değiştirdi ve yerine "kır at"ı aldı. "Adam" ise kır atın "suvari"si oldu. "Kır at"ın dizginleri olmadığı için suvari atın yelelerini tutuyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP, sürpriz bir karar alarak ara seçim öncesi amblemini değiştirdi ve ara seçime "kır at"la katılmayı kararlaştırdı.

Amblem değişikliği ile "doğru yol"un sağından, sağ adımını atarak yürüyen "adam"ın yerine, "doğru yol"da şaha kalkmış bir "kır at" kondu ve kır atın üzerine de elinde dizginleri bulunmayan bir "suvari" oturdu. Kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel, DYP'nin AP gibi "kır at"lı bir amblem değişikliğine gitmesi üzerine görüşünü soran Cumhuriyet muhabirine, "Bana hiçbir şey söylemek düşmez" dedi ve bu konuda bir yorum yapmaktan kaçındı.

Demirel: 'Yorum yok. Bana bu konuda hiçbir şey söylemek düşmez.'

DYP'nin amblem değişikliği nedeniyle başkanlık divanı üyesi ve genel muhasip Özden Özbilun, dün bir basın toplantısı düzenledi ve "Bu amblem milletimizin eseridir" dedi.

Özbilun, DYP'lilerin daha anlamlı bir sembol istemeleri karşısında böyle bir değişikliğe gidildiğini belirterek, yeni amblemin, "Doğru yol üzerinde atını şahlandıran suvari" olduğunu açıkladı.

Doğru yolun, kadrosundan sembolüne, felsefesinden hedeflerine kadar her şeyi ile milletin oluşturduğu bir davanın adı olduğunu savunan Özbilun, şöyle konuştu:

"Partimizin kuruluş günlerindeki dar ve çetin zamanlarda hazırlanmış olan parti amblemimiz, halkımızın çok geniş, yaygın, yürekten ilgisine cevap vermiş olmakla birlikte, o günlerden bu yana milletimizin daha anlamlı bir sembol ortaya koymamızı ısrarla arzu etmesi karşısında uzun bir değerlendirmeden sonra, amblemimizi yenilemek zorunda kaldık.

Esasen partimizin gücünü oluşturan, anlayışımızı ve sembolümüzü ifade eden at, doğru yolun yol imajına da bağlı bir figür olarak anlam taşımaktadır.

Nitekim Doğru Yol'un kuruluşundan bu yana, halkımız, partimizin hareketli, çevik, iradeli özelliklerini ifade etmek için bizleri her yerde suvari kavramı ile değerlendirmiştir. Bu nedenlerle yenilediğimiz amblem, doğru yol üzerinde atını şahlandıran suvari görüntüsünü temsil etmektedir. Bu amblem milletimizin eseridir."

Bilindiği gibi kapatılan AP'nin amblemi yalnızca "kır at"tı. AP'nin kuruluşu sırasında amblem olarak ortadan açılmış bir kitabın arkasından doğan bir güneş seçilmiş, daha sonra parti genel başkanlığına Süleyman Demirel'in seçilmesiyle amblem değiştirilmiş, "kır at" yapılmıştı. Kır at aynı zamanda, DP'nin "demir kır at"ını da çağrıştırıyordu.

Bülent Ecevit yargılandı:

DSP ile gönül bağım var

ECEVİT'E BÜYÜK İLGİ — Dün kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı Bülent Ecevit'in yargılanmasına başlandı. Bülent Ecevit, sanık bölümüne otururken yanına gelen eşi DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit ile konuşuyor. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Bülent Ecevit'in yargılanmasına başlandı. Ecevit mahkemedeki ifadesinde, "DSP ile bağım gönül bağıdır. Buna ne ferman, ne yasa, ne anayasa karışır. Yaşayabilmek için kendimi bir özgür ülkede farzetmek zorundayım. Umarım ki fazla yanılıyor olmayayım" dedi. Ecevit'in yargılanmasını izlemek için yaklaşık 2 bin kişi geldi. Duruşma öncesi adliyenin önünde ve mahkeme salonunda "Ecevit yalnız değilsin" sloganı atıldı.

Ecevit, mahkemede 29 sayfa tutan bir ifade verdi. İfadesinde, "MGK ile yakınlığı bilinen zamanın başbakanı, parti kurmayı tasarladığı zaman 'özel yasaklı' Demirel'den destek istedi. Destek verilmeyince de parti kurmaktan vazgeçti. Zamanın başbakanlık müsteşarı da güpegündüz gelip benden destek istedi. 4. maddenin muradı, bizlerin parti desteklememizi yasaklamak olsaydı, bu tür girişimlerde bulunulmazdı" dedi.

***TRT**, Ecevit'in duruşmasıyla ilgili haberi, radyonun 19 bülteninde 1 dakika 20 saniye, TV'nin 20.30 haberlerinde görüntülü olarak 67 saniye verdi.* 10. Sayfada

DSP İzmir'de sancılı

Rahşan Ecevit adaylıkta direnince DSP İzmir il ve beş ilçe örgütü toptan istifa etti

'ADAYLIK ANAP'A YARAR'

***DSP** Genel Başkanı Rahşan Ecevit, 4 gün süren Ege gezisi sırasında yaptığı örgüt toplantılarında, İzmir'den aday olmayı düşündüğünü söyledi. Bunu büyük tepki gösteren il ve ilçe örgütleriyle tartışan Ecevit, Erdal İnönü'ye karşı aynı bölgeden aday olmukta direndi. Bunun üzerine DSP yöneticileri, "Bu sosyal demokratlar açısından kötü sonuçlar doğurur. ANAP'ın işine yarar" dediler ve toplu halde istifa ettiler.*

TÜREY KÖSE

İZMİR — DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit'in dört günlük Ege gezisi sırasında yaptığı örgüt toplantılarında İzmir'den aday olacağını açıkladığı öğrenildi. Ecevit'in, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye karşı aynı seçim bölgesinden aday olma kararına DSP örgütünün tepki gösterdiği belirlendi ve dün DSP İzmir il yönetimi ile Karşıyaka, Bornova, Aliağa, Menemen ve Bergama ilçe örgütleri toplu[ca] istifa etti. Görevinden ayrılan DSP İzmir İl Başkanı Muharrem Demir, daha önceden olduğu tutulmasına rağmen Bülent Ecevit'in dünkü duruşmasını izlemek için Ankara'ya da gitmedi. Bu arada Rahşan Ecevit, dün Ankara'da yaptığı açıklamada adaylığı konusunda henüz karar vermediğini, aday olursa partiye en çok katkısının bulunacağı yerlerden birini seçeceğini yineledi. Rahşan Ecevit, çalışmaları yetersiz görülen bazı örgütlerin uyarılacağını ve gereken önlemlerin alınacağını da söyledi.

Rahşan Ecevit, bir günlüğüne geldiği İzmir'de gezisini dört güne çıkartıp Manisa, Karşıyaka ve Bornova'da yaptığı örgüt toplantılarında İzmir'den adaylığı konusunu gündeme getirdi. Gezisi sırasında örgütle sıcak ilişkiler kurmayan ve parti üyelerinden uzak duran Ecevit, adaylığına karşı çıkanlara da sinirlendi. Bu toplantılarda ilçe başkanlarının, İzmir'den aday olması durumunda İnönü'nün seçimi

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'de)

İSPANYA İç Savaşı Unuttu mu?

18 temmuzda Franco'ya bağlı birliklerin Cumhuriyetçilere isyanı ile başlayan kanlı iç savaş, yarım yüzyıl sonra 'Demokratik İspanya'da nasıl değerlendiriliyor.?

İç savaş ne zaman bitti? 1939 yılının 1 nisan tarihinde mi, yoksa Franco'nun olduğu gün mü?

NİLGÜN CERRAHOĞLU'nun yazı dizisi

Bugün 14. Sayfada

[Atina'ya ret]

AET'de engelleme tutmadı

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — 16 eylülde toplanması gereken, Türkiye-AET Ortaklık Konseyi'nin kasım ayına ertelenmesi yolundaki Yunanistan'ın talebi, dün Brüksel'de Avrupa Topluluğu Daimi Temsilciler Komitesi tarafından reddedildi. Atina diplomasisi, Başbakan Turgut Özal'ın Kuzey Kıbrıs'a yaptığı ziyaret ve KKTC'nin sınırları kapatma ka-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

AET'DEN SERBEST DOLAŞIM JESTİ

8. Sayfada

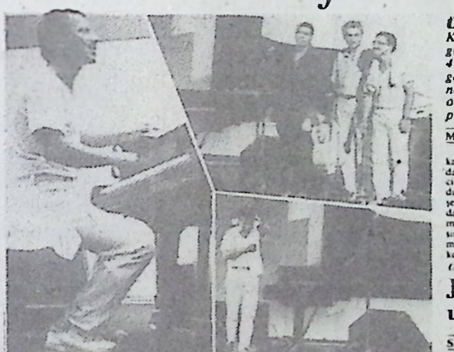
Ucuzluğun yolu petrol fiyatından geçiyor

Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu, ihracata yönelik kuruluşlara petrol fiyatını ucuzlatmak için yetkili kılındı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet ucuzluğun yolunun petrol ürünleri fiyatlarındaki indirimden geçtiğini ara seçim öncesinde kabul etti. Eko-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

İstanbul'dan caz fırtınası geçti

JARRETT/DE JOHNETTE/PEACOCK — Önceki akşam Spor Sergi konser salonunda sahneye çıktılar, herkesi büyülediler. (Fotoğraflar: MEHMET AKİF)

Ünlü caz piyanisti Keith Jarrett, önceki gün verdiği konserden 4 saat önce İstanbul'a geldi, bir saat süren neşeli bir prova yaptı, özel olarak istediği piyanoyu çok beğendi.

MEHMET AKİF

Dünyanın en büyük olduğu kadar en duyarlı piyanisti olarak da tanınan Keith Jarrett'in ikinci yönü festival yöneticilerini olduğu kadar cazseverleri de endişelendiriyordu: Ya konser sırasında bir olaydan etkilenerek çalmayı bırakırsa?.. Atina konseri sırasında kameralardan etkilenmiş, Münih'te ise izleyicilerin konser ortasında alkışlamalarına

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Korkulanlar başa gelmedi...

Kültür Servisi — İstanbullu cazseverler, önceki akşam oldukça zevkli dakikalar geçirdiler. Ünlü caz piyanisti Keith Jarrett'in İstanbul Festivali çerçevesinde Spor ve Sergi Sarayı'nda verdiği konser, her şeyden önce "korkulanın başa gelmemesi" nedeniyle ilginçti.

Konser öncesinde gerek gazeteler ve gerekse "bilenler" tarafından uyarılan İstanbullu seyirciler, Jarrett'in çalmaktan caymaması için ne gerekirse yaptılar. Bu arada ünlü piyanist de oldukça neşeli bir günündeydi ve çok başarılı bir konser verdi.

Konser öncesi Spor ve Sergi Sarayı'nın önü kara-

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Jarrett'a uyku yarıyor

SADETTİN DAVRAN

Cazseverlerin haftalardır hacı bekler gibi bekledikleri günümüzün en önemli caz sanatçılarından Keith Jarrett, Jack DeJohnette ve Gary Peacock, "birazdan bir şeyler olacak" atmosferinin, sıcakla birlikte adamakıllı yükseldiği Spor ve Sergi Sarayı'nın sahnesinde belirdikleri anda, kimsenin, onların da sizin benim gibi birer insan olduğunu görecek hali kalmamıştı.

Oysa kendileri pek çok çaba sarfediyorlardı bu konuda. Ter-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'de)

[Seçim 86]

İnönü'den öğretmene sendika vaadi

***SHP** Genel Başkanı Erdal İnönü, parlamentoda gerekli çoğunluğu sağladıklarında öğretmenlere sendikalaşma olanağı sağlayacaklarını söyledi.*

6-7. Sayfada

Manisa 1. Bölge köylüsü temkinli

Gediz Ovası'nın bağcılıkla uğraşan üreticileri, "Verilmiş sözümüz yok, üzüme iyi para verirse, oyumuz ANAP'ın olur" diyor

HİKMET ÇETİNKAYA'nın yazısı 6-7. sayfada

Burdur'un ibresi buğdayda

Kozluca köylülerinin akılları şu hesaba bir türlü ermiyor: Geçen yıl enflasyon yüzde 35, buğday 70 lira, bu yıl enflasyon yine yüzde 35, buğday yine 70 lira.

CELAL BAŞLANGIÇ'ın yazısı 6-7. sayfada

Jaguar olayında yeni boyutlar

Dalan'dan ağır suçlama

***1-** Yıkım için gönderdiğimiz ilk yazı Sarıyer Kaymakamlığı'nda yok edilmiş.*
***2-** Sarıyer Belediyesi bakım istasyonuna yasal olmayan şekilde ruhsat vermiş.*

YALÇIN ÇAKIR

Başbakan Turgut Özal'ın kızı Zeynep (Özal) Ekren'e Jaguar otomobil armağan edilmesi ve Tarabya'daki Jaguar bakım istasyonunun yıkılmasıyla ilgili gelişmelere ilişkin soruşturmanın, İçişleri Bakanlığı'na devredilmesinden sonra Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Sarıyer Kaymakamlığı'na yazılan yazının "kasıtlı" olarak yok edildiğini ileri sürdü. Dalan, "Kaymakam vicdanen rahatım deyip bu işin altından kurtulamaz" dedi. Olayın bizzat kendilerince soruşturulduğunu, bunun hemen ardından İngiltere'de yaşayan "Oflu İsmail"e haber sızdırıldığını öne süren Dalan, telefon görüşmesinin hemen ardından da Jaguar olayının ortaya çıkarıldığını bildirdi. Oflu İsmail'in eşi Kısmet Hacısüleymanoğlu'nun, ellerinde tapu tahsis belgesi olduğunu ileri sürmesiyle ilgili olarak "Sezmat ararderken merdi, kıptı sirkatin söyler. Yani Çingene kahramanlığını anlatırken yaptığı hırsızlıkları anlatırmış. İşte böyle" diyen Dalan, Sarıyer Belediyesi'ni de suçladı ve kendilerinin isteği üzerine iptal edilen tapu tahsis belgesi yeri

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

- Doktor, son günlerde herkes benden uzaklaşıyor.

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Moskova Gezisi...

Başbakan Sayın Özal önümüzdeki günlerde Sovyetler Birliği'ne gidecek.

Başbakan Sovyet yetkilileri ile neler görüşecek? Herhalde ikili ilişkiler, silahsızlanma, karşılıklı ticaret, Karadeniz'deki FIR hattı ve doğal gaz projesi gibi konular gündemdedir.

Özal, gündeme Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskıları da yerleştirmelidir. Çünkü, hangi açıdan bakarsanız bakın, Sovyetler, Bulgaristan üzerinde büyük etkiye sahiptir.

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Sendikacı Uyuyor mu?

ŞÜKRAN KETENCİ *17 temmuz*

Yeni anayasal ve yasal çerçeve, *"sendikalar bir tek toplusözleşme yapsınlar"* diye dar bir çalışma alanı çizmiş. Sendikacılarımız *"işçilerin ekonomik, sosyal, kültürel çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kurulmuş, sınıf ve çıkar örgütünün"* sorumlusu olduklarını nerede ise unuttular. Zaten eskiden beri sendikacılığımızın temel niteliği, toplusözleşme sendikacılığı olarak gelişmesi idi. Yeni yasaların çizdiği yeni sendikal düzen, toplusözleşmeler yapmayı temel işlev sayan bir yapıya dönüşmeyi iyi perçinledi.

Bari bu çok benimsenen toplusözleşme sendikacılığında işler doğru dürüst yapılsa. Özal iktidarı, kamu işyerleri için enflasyonun çok altında kalan, işçileri her yıl ek yoksullaştırmaya götüren bir tavan zam belirliyor. TİSK, özel sektör ve kamu sektörü işveren sendikaları toplusözleşme ilkelerini saptıyorlar. İşçileri ek yoksullaştırmaya sokmakla kalmayıp çalışma koşulları ve sosyal haklarda istedikleri ilkeleri, diledikleri gibi tek taraflı belirliyorlar. Sözde, oturulan toplu pazarlık masasında işveren ilkeleri aynen işçi sendikaları yöneticilerine dikte ettiriliyor. Toplusözleşme metnine dönüştürülen işveren ilkelerinin altına işçiyi, haklarını temsil eden sendikacının imza atması ile de toplusözleşme oyunu tamamlanmış oluyor.

İşverenlerin, Özal iktidarının, işçilerin çalışma ve yaşam koşullarını her yıl biraz daha ağırlaştıran tek taraflı toplusözleşme, ilke ve dayatmalarının, nasıl aynen toplusözleşmelere yansıdığının her gün bir yeni örneği, zaman zaman da gazetelere yansıyan haberleri ile karşı karşıya kalıyoruz. Bu da yetmiyor, pek çok işyerinde işçi için yoksulluk, ağır çalışma koşulları anlamına gelen bu toplusözleşmelerin uygulanması dahi çok görülüyor. Yine sadece bir kısmı basına kadar ulaşan haberlerle, çok sık ve yaygın olarak işçilerin hak edilmiş ücret ve alacaklarının ödenmediğine tanık oluyoruz. Sendikacılarımız bu konuda da *"ellerinin kollarının bağlı"* olduğu yakınması içindeler. Sendikacı ne iş yapar, olanlara seyirci olur mu?

Sendikacılara yönelik suçlamalar ağır bastı mı, mantığı çok haklı gibi görünen özel eleştiri ile karşı karşıya kalıyoruz: *"Hep bizi suçluyorsunuz. Sanki işçinin hakkını alan biziz. Neden işçinin hakkını alanlara çatmıyorsunuz? Hiç değilse sendikacı diye genellemeyin. Biz hep bir değiliz. İşçinin hakkı giderken zora gelemeyip seyirci kalan var. Elinden geleni yapan var."*

Bu özel eleştiriler haksız değil de, göz ardı edilen önemli bir nokta var: İşçi-işveren ilişkisinde işveren ve işveren sendikası, işçinin karşısındaki çıkarın, karşı gücün temsilcileri. Onlar doğal olarak işveren çıkarlarının gereğini yapacak, kavgasını verecekler. İşveren ve işveren sendikası için işçi haklarının, çıkarlarının budanması, işveren hak ve çıkarlarının korunması, geliştirilmesi ile eşanlamlı. Bir başka deyişle, işveren ve sendikaları, kendi katkıları, başarıları ile sağlanan yasal düzen ve genel ortamdan yararlanarak kendi hak ve çıkarları doğrultusunda yeni yeni kazanımlar, başarılar peşindeler.

Bu arada işçi-işveren ilişkisinde tarafsız, üçüncü taraf olması gereken, devlet aygıtları, siyasi iktidarın elinde. Siyasal iktidar, hükümet, sadece KİT'lerdeki yetkileri nedeni ile sınırlı kalmamak üzere işin içine işverenden yana bir taraf olarak girmiş. Bir yandan yasaların kendisine verdiği geniş yetkiden yararlanmıyor.

Diğer yandan da yasal yetkilerini de aşarak, hatta çiğneyerek işçilerin çalışma ve yaşam koşullarını ağırlaştıran tek taraflı dayatmacı kararlarını alıyor. Özal iktidarı, daha önceki sermayeden yana iktidarlardan farklı olarak, saklama, kamufle etme gereğini duymadan, açık bir biçimde işverenden yana taraf olduğunu bütün uygulamaları ile ortaya koyuyor.

İşveren ve sendikası, doğal olan kendi çıkarlarının kavgasını iyi veriyor ve başarılı oluyorlar diye ne kadar suçlanabilirler? Özal iktidarı da işverenden yana taraf olduğunu pek fazla saklamıyor ki, söylenebilecek fazla söz olsun. Demek ki işçi hakkı korunacak, korunmaya çalışılacaksa, sorumluluk işçiden yana olduklarını söyleyen muhalefet partileri ile işçilerin çıkar örgütleri sendikalarına düşüyor.

Sonuç olarak çok zor da olsa işçi hak ve çıkarlarını savunmakla sorumlu olanlardan ancak hesap sorulabilir. *"İşçi durmadan hak kaybediyor. Ne yapıyorsunuz? Uyuyor musunuz? Uyanın"* denebilir.

Laiklik...

HASAN CEMAL *22 temmuz*

Hafta sonunda Prof. Macit Gökberk'in *Aydınlanma Felsefesi, Devrimler ve Atatürk"* adını taşıyan incelemesini okudum. (*) Bir bölümü şöyle:

"Atatürk diyordu ki:

'Uygarlığın yüceliği ve gücü karşısında ortaçağa yaraşır düşüncelerle, ilkel asılsız şeylere inanmakla yürümeye çalışan uluslar yok olmaya ya da tutsak ve horlanarak yaşamaya mahkûmdurlar.'

Atatürk devriminin ilkeleri arasında en büyük tepkiye yol açan laiklik'*tir. Bunu da doğal saymak gerekir. Dinsel dogmatizm, Atatürk'ün son vermeye giriştiği ortaçağ düzeninin temel direğidir, özüdür. Din işleriyle dünya işlerini birbirine karıştırmamaya kısaca,* laiklik *denilirse,* laiklik *elbette dinsizlik demek değildir. (...)*

Türkiye'nin demokrasi denemesinde laiklik, devrimlere karşı çıkanların devrimleri yıpratma çabalarının başlıca hedefi; Osmanlı döneminde eksik olmayan 'Din elden gidiyor' *sloganını sürdürmek isteyen çevrelerin oy toplama işinde çok işe yarar bir sömürü aracı yapılmıştır. Atatürk yaşarken, medre-*

selerin yerine birer meslek okulu olarak kurulan imam-hatip okulları ile tamamlayıcılarının giderek vardıkları sayı göz önünde bulundurulursa, bunların kuruluş amaçlarının pek ötesine taşarak, dinsel dünya görüşünü yayan araçlar olmak istedikleri söylenebilir. Bu da, Atatürk'ün en önemli başarılarından biri olan 'öğretimde birlik' *ilkesini zedelemiş; Türk çocuklarını yine birbirlerine karşıt iki ayrı doğrultuda yetiştirmek yolunu, dolayısıyla toplumsal şizofreniye giden yolu açmıştır. Ayrıca, sayıları çok büyük olan, Kuran'ı Arap harfleriyle ve Arapça olarak öğreten, eski* Sübyan Mektepleri'*ni pek andıran -resmi ve kaçak- Kuran kursları da düşündürücüdür.*

(...)

1924 yılı ağustosunda Muallimler Birliği Kongresi dolayısıyla yapılan bir toplantıda Atatürk öğretmenlere konuşmasını şu sözlerle bitirir:

'Hiçbir zaman aklımızdan çıkmasın ki Cumhuriyet sizden *fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür* nesiller ister.'

Atatürk'ün çok sevdiği Tevfik Fikret'in bir dizesinden çıkardığı bu deyiş, düşünme, değerleme ve bilme bakımından ortaçağın boş inançlarından kurtulup aydınlanmış, onuruna ulaşmış özgür insanın, Atatürk devrimlerinin sonunda varmayı istedikleri insan'*ın portresini çiziyor.*"

☆

Sayın Gökberk'in bu görüşlerine katılmamak elde değil.

Ama bugün geldiğimiz noktayı şöyle bir düşünürsek, *"ortaçağın boş inançlarından kurtulup aydınlanmış, özgür insanı"* acaba ne ölçüde yaratabildik? Böylesine çağdaş kafaların yetişebilmesi için gerekli olan özgür ve demokratik ortamı, gerek eğitim ve öğretim kurumlarımızda, gerekse ülkemizde oluşturabildik mi? Aklını kullanıp her şeyi sorgulayabilen, tartışabilen kuşakların yetişmesini sağlayacak ilke ve kuralları ulusal eğitimde geçerli kılabildik mi?

Bu soruların karşılıkları ne yazık ki olumsuzdur.

*"Ortaçağ"*a, *"dünün dünyası"*na kafasını takmış olanlara devletin milli eğitim politikasında sürekli ödün verilmiştir. Toplumda *"birlik ve beraberlik'* adına ve bu gerekçeyle din, devlet ve hükümet hayatında özellikle son yıllarda gittikçe ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri 12 Eylül döneminde din derslerinin zorunlu kılınması değil midir?

Son sekiz yıl içinde (1976-1984) 263 liseye karşılık 268 imam-hatip lisesi açılmıştır. 1976'da bütün Türkiye'de 73 olan imam-hatip lisesi sayısı 1984'te 341'e yükselmiştir. 1985 istatistik yıllığına göre ülkemizde bugün tüm imam-hatip okullarının sayısı 715, öğrenci sayısı ise 220.991'dir.

Bütün Türkiye'deki tarım okullarının sayısına gelince yalnız 23; öğrenci sayısı da 2640...

Bu işte bir çarpıklık yok mu?

Ya radyo ve televizyonun kimi zaman Osmanlıya, *"dünün dünyası"*na özlemi işleyen yayınları...

Osmanlıcı kültür kampanyalarının, devletin kültür politikalarına dönük yolda mesafe katetmesi...

Ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı Sayın Özal'ın önceki gün Malatya'da cami temeli atabilmesi...

☆

Laikliğe, çağdaşlığa karşı akımların su yüzüne vurduğu, tartışılmaya başlandığı ve kimi çevrelerde haklı olarak tedirginlik yarattığı şu günlerde bazı noktalar üstünde bilinçle durmak gerekiyor.

Bir kere şu hususun altı çizilmelidir: İsteyen istediğine inanmakta serbest olmalıdır; nasıl isterse öyle ibadet edebilmelidir; arzuladığı gibi giyinip kuşanabilmelidir; kimse kimsenin saçına sakalına karışmamalıdır.

Bu, olayın bir boyutudur.

Görüntülerle uğraşmak yerine, olayın daha ciddi boyutlarına kafa yorulmalı, meselenin özüne inilmelidir.

Ortaçağ kafasını, medrese anlayışını etkisiz kılmayı amaçlayan *"öğretim birliği"* yeniden ulusal eğitim politikasının ekseni yapılmalıdır. Devletin eğitim politikası çağdaş ve bilimsel bir temele oturtulmalıdır. Eğitim ve öğretim kurumları, Cumhuriyet öncesi değer yargılarına dönük özlemleri depreştirmeyecek biçimde yeniden düzenlenmelidir; bu kurumlarda başlıca hedeflerden biri, genç kuşaklara laiklik bilincinin, özgür düşünce ortamında aşılanması olmalıdır. Devlet ve hükümet yaşamında laik ilkesine kesinlikle uyulmalıdır.

☆

Şunu unutmayalım: Bugüne kadar siyasal iktidarlar, devlet eliyle, *"irtica"* denen olgunun değirmenine çok su taşımışlardır.

Demokrasiden kaçmak... Özgür düşünceyi yasakların cenderesine sokmak... Yaratıcılığına sansür... Ezbere dayalı eğitim... Muzır kurullar... Yükseköğretim kurumlarında "kışla düzeni..." YÖK... Kitap yakmak...

Bütün bunlar da *"karanlığa"* yapılan yatırımlar değil de nedir?

Cumhuriyet rejiminin laiklik temelinin sarsılmasından kaygı duyanların, her şeyden önce demokrasiye sahip çıkmaları gerekir. Laiklik, vicdan özgürlüğü ve demokrasi iç içedir; birinden verilen ödün diğerini zaafa uğratır.

Cumhuriyetin laiklik temelini yıkmaya yönelik akımlarla mücadelede, eğer bu hususlar dikkate alınmazsa, hiçbir yere varılamaz.

Sadece görüntülere bakıp *"Laiklik elden gidiyor"* diyen kafa ile *"Din elden gidiyor"* diyen kafa arasında, acıdır, ama çağdaşlık açısından pek bir fark yoktur.

(*) Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk; Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı Yayınları, Araştırmalar Dizisi, Ayrıbası, İstanbul, 1983.

Bir 20 Temmuz Sabahı

ALİ SİRMEN *22 Temmuz*

19 temmuz akşamı, güneş yine adanın çamları, tepeleri üzerinde dolandıktan sonra, lacivert denizi ve göğü kana bulayıp "kendi kanında boğulurcasına" battı.

Adalılar bir günü daha geride bırakmanın rahatlığıyla derinden bir oh çektiler.

Ama ya yarın ne olacaktı?

Gerçekte adanın insanları, bir süredir derinden "oh" çekemiyorlardı. Bir kargaşa ve hayhuy ortamında, ne yaptığı belli olmayan bir adam adada yönetimi eline geçirmiş ve o güne kadar yerleşik tüm değerleri altüst etmişti. O güne dek değer verilen ne varsa hepsi yıkılıyor, yerine adada görülmemesi, olmaması gerekenler konmaya çalışılıyordu. Bir süredir adanın altı üstüne gelmişti. Ada toz duman içinde göz gözü görmez bir haldeydi. Ve adaya dışardan gelen hayhuy içinde yönetimi ele geçiren bu yeni egemenin yaptıkları, adanın dışından, karşı sahilden, Anadolu'dan da dikkatle incelenir olmuştu.

Doğrusu, bu yeni adam karşı tarafta adanın adını çokça andırırken, karşı kıyıdan adaya akma isteklerini de arttırmıştı.

Bir bölüm adalıyı da acı acı düşündüren, işte bu karşı kıyıdan gelecek olanlardı.

Adanın yerlileri düşünüyorlardı. Karşıdan gelecek olanlar adanın hayvanlarını öldürecek, meyvelerini devşirecek, her şeyi allak bullak edecek, suları kirletecek ve belki de ormanları bile yakacaklardı. Biliyorlardı. geçmişte başka yerlerde olmuştu böyle şeyler, karşı kıyıdan gelenler başka adaları yakmışlardı. Şimdi hâlâ o yanık yerler karşı kıyıdan gelip de bir süre kalıp gidenlerin acı anıları olarak duruyorlardı öyle.

Adalıların içinde bir bölümü, daha az varlıklı olan bir bölümü ki çok uzak olmayan bir geçmişte, onlar da karşı kıyıdan gelip buralara yerleşmişlerdi ve onlar kıyılarda güzel evlerde oturanlar değillerdi, karşı sahilden Anadolu'dan kopup gelecek olanları, kimi hemşerileri olanları, heyecanla bekliyorlardı. Hesaplarını ona göre yapıyor ve "belki yarın çok sayıda gelirler" diye düşünüyorlardı.

20 temmuz sabahı güneşin ilk ışıkları, adanın koylarını, ormanlarını, kıyılarını, sokaklarını ıssız yakaladı. Etrafta çık çıkmıyordu. Sanki fırtınadan önceki sessizlikti egemen olan. Biraz sonra adalılar, sıkıntı ve telaşla erken uyandılar uykularından.

Gözlerini endişe ile karşı kıyıya diktiler ve gördüler ki karşı kıyıdan gelen göçmenler de hazırlıklarını yapmışlar, yerlerini almışlardı.

Sonra, adanın insanları ufuktan gelen gemileri gördüler. Korktukları başlarına geliyordu. Hemen hepsi koşarak evlerine çekildiler. Kediler, köpekler de boşalttılar sokakları, atlar huysuz huysuz kişnediler, kart sesli horozlar bile fark ettiler bir şeyler olduğunu.

Sokaklar, ormanlar, biraz sonra gelecek akıncılar tarafından doldurulana dek birden boşaldı. Yalnızca karşı kıyıdan göçenler, gelecek hemşerileri keyifle tezgâhlarının başına geçmiş ellerini ovuşturarak bekliyorlardı.

Mazotla çalışan gemiler yaklaştıkça gürültüleri artıyordu. Güm... Güm... Güm... Gemiler ağzına kadar bir an önce sahile atlamaya hazır insanlarla doluydu. Coşkuyla, sanki şenlikle geliyorlardı. Türküler çağırıyorlardı ve davullar vuruyordu. Güm.. Güm... Güm...

Gürültüler, insan sesleri artıyor, adanın kıyılarında yankılanıyordu. Kıyıdakiler kulaklarını tıkamış dehşet içinde gelenlere bakıyorlardı. Gürültü dayanılmaz bir hal almıştı. Denizin üstünde daha bir yankılanıp büyüyordu. Arada "Allah" sesleri duyuluyordu. Sonra üflemeli bir boru gibi bir şey ötüyordu, yine güm güm sesleri, yine bağırtılar, bağırtılar.

Gemiler gittikçe yalaşıyordu. Allah sesleri, naralar, bağırıp çağrışmalar artıyordu. İki gemi hemen hemen yan yana yaklaşıyordu sahile.

Sonunda içlerinden biri iyice yaklaştı. Gürültü iyice dayanılmazlaştı. Ve ilk gemiden iki kişi "Ya Allah" deyip kıyıya atladı. Bir yandan da bağırıyordu. "Sizlere selamlar! Selamlar getirdim! Sizlere müjdeler getirdim."

Sonra onu diğerleri izledi. Kollarında dümbelekleri, fileleri ve sonuna kadar açılmış transistörlü radyo ve teyplerinden arabeskler, bozlaklar, uzun havalar çalarak ve her yana çekirge gibi dalarak atladılar karaya, kıyıdakilerin şaşkın bakışları arasında.

Evet, 20 Temmuz 1986 pazar günü, Bostancı'dan kalkan 9.35 vapuru Büyükada'ya yanaşmıştı.

Ali ULVİ

— *Çok yoruldum, acaba bir tetkik ve inceleme gezisine çıksam mı?*

Güneşe Doğru

MÜŞERREF HEKİMOĞLU *25 temmuz*

Ören'e gelince çok boyutlu günler yaşarım. Yüzyıllar öncesine dönerim kimi zaman, Anadolu'nun tarihini, coğrafyasını yeniden yaşarım. Geçen sabah Assos'a gittik, antik kentin kurucularına bi kez daha saygı duydum, ne güzel bir yer seçmişler yaşamak için... Asya'da, Avrupa'da da hiçbir antik kent böylesine güzel bir yerde kurulmamış tarih boyunca... Bir siyasal toplantının burada yapılması insana coşku veriyor, masmavi bir agora... Karşıda Midilli, Safo'nun aşk adası, kıyılarında neler yaşandı kimbilir?.. Bir komşuyla böylesine yakın ve böylesine uzak olmak bana ters geliyor doğrusu...

Antik kenti geride bırakıp aşağıya iniyoruz. Önceki gelişlerimde yol çok bozuktu, şimdi düzelmiş, ulaşım kolaylaşınca o güzel kıyı ne oldu diye merak ettim. Kimi yerde ilkelliği yeğliyorum, insan eli doğal güzelliği bozuyor çoğu kez. Neyse Assos kıyılarının ırzına geçilmemiş henüz. Birkaç ev, bir iki pansiyon ve kahveyle her şey bu güzel maviliğe yaraşır biçimde. Evlerden birinde arkadaşımız Osman Arolat oturuyor, o gün rastlaşamadık, tatili sona ermiş galiba. Kıyıda Alman turistler kamp kurmuşlar, mavi günler yaşıyorlar. Assos'un mavisi de bir başka güzel, berrak, saydam bir mavilik, Kütahya çinilerinin mavisi Assos kıyılarından bir uzantı bence... Kıyıda bir lokantada antik dönemden dalgakıran kalıntılarını, balıkçı teknelerini seyrederek nefis barbunyalar yedik. Arabamıza dönerken bir sesle çınladı Assos kıyıları.

— *Ruhi söylüyor,* dedim kardeşime. *Ölmeseydi Assos'ta türkü söyler miydi?*

Kahvede iki delikanlı kitap okuyorlar. Benim sözlerimden hoşlandılar besbelli. Biri seslendi:

— *Abla buyrun, bir çay içelim...*

Çay içmedik, ayaküstü konuştuk biraz, Ruhi Su'nun kulaklarını çınlattık. Biri Reha İsvan'ı okuyor. Bugünlerde çok kişi Reha İsvan'ı okuyor bu kıyılarda. Ara sıra da bana laf atıyorlar, dostça bakışıyoruz, belli bir olay karşısında ortak bir duyarlık insanı mutlandırır değil mi?

Kumda başka konuşmalar da duyuyorum. Denizin maviliğine kara gölgeler vuruyor o zaman. Örneğin Balıkesir'de Milli Eğitim'de din görevlilerinin ağırlığından söz ediliyor... Kimi ilçelerde, bucaklarda, köylerde, hatta ilin göbeğinde küçük öğrencileri cuma namazına götüren öğretmenlerden. Laik öğretmenlere ters bakanlardan... Kaz Dağındaki kimi köylerde cami açanlardan, camiye gitmeyenleri *"dinsiz"* diye suçlayanlardan...

Assos yolunda gözüme çarptı, Ayvacık'ın kimi köylerinde eski bir cami yanında yeni camiler yer alıyor. Bir köye bir cami yetmiyor artık. Toplumdaki gruplaşmalar kimi köylerde camilere de yansıyor anlaşılan... Başkent Ankara'da da öyle değil mi? Kocatepe Camii'ne karşın Kızılay'da, Selanik Caddesinde, Anayasa Mahkemesi'nin yanında bodrum mescitlerde namaz kılıyorlar; sakallı, takkeli mescit kalabalığı bodrumlara sığmıyor, sokağa taşıyor kimi günler, kışın çamurda, yazın tozda namaz kılıyorlar. İki adım ötedeki camiye gitmiyorlar nedense... Bir din görevinin de sağlıklı koşullar, en azından temizlik içinde yerine getirilmesi gerekmez mi? Cumhurbaşkanı Sayın Evren, bir cuma günü öğle saatinde Selanik Caddesinden geçse ne düşünür acaba? Ya da Ören'de, bizim küçük köydeki söyleşileri dinlese ne hisseder? Belli ödünleri verenler, o ödünle açılan yolu, tehlikeli gelişmeleri kestiremiyor belki de... Atatürk'ün belli ilkelerde ödün tanımayan kişiliği, kararlılığı burada başka bir anlam kazanıyor bence...

Kimi çevreler kızsa da bunları yazmak zorundayız. Balıkesir'de *"Kızlar Manastırı"* açanların, o ortamı hazırlayanların, Türkiye'nin birçok ilinde, ilçesinde Kuran kurslarında körpecik beyinleri yıkayanların gerçek kimliğini de bilmek, araştırmak gerekir, din eğitiminin anayasal güvencesine dayanarak ne günahlar işleniyor, nasıl bir sömürü düzeni kuruluyor açık seçik görülebilir...

* * *

Bir akşamüstü Ayvalık'a gittik. Ahmet Yorulmaz'a *"merhaba"* dedim. Çamlık'ın, Şeytan Sofrası'nın ya da Cunda'nın yolu Ahmet Yorulmaz'ın kitabevinden geçer her zaman, tatil kitaplarımı da ondan alırım.

— *İlginç bir roman var,* dedi, kalın bir kitap uzattı. Vedat Günyol ve Anhegger'in uğraşıyla dilimize kazandırılan bir yapıt. Kulalı bir gazeteci, Evangelinos Misalides yazıyor. 1872 yılında basılıyor. Bir bakıma ilk Türk romanı sayılır. Misalides bir Osmanlı-Rum aydını. Romanı Rum harfleriyle yazıyor. O harflerin güçlüğünü bilen Ahmet Yorulmaz Türkçeye çevirenlerin emeğine büyük saygı duyuyor. Beni de etkiledi, *"Seyreyle Dünyayı"* okumaya başladım hemen, Kulalı gazetecinin kaleminden yüzyıl önceki dünyamızı seyreylerken Ege'nin karşı kıyılarını, Midilli'nin ışıklarını, geceleri bizim TV yayınlarını et-

KELEPÇELİ YAZILAR
Samim Lütfü (Ali Sirmen)
Ederi 880 lira (KDV içinde)
Tekin Yayınevi

Cumhuriyet

BAYRAKLI KAPI
Oktay Akbal
(Yalnızlık Bana Yasak · Her Vapurlar Trenler Lunapark adlı kitap bir arada)
Ederi 1100 TL İnkılap Kitabevi

63. Yıl; Sayı: 22245 Kurucusu: Yunus Nadi 120TL (KDV dahil) 30 Temmuz 1986 Çarşamba

Üniversite sınavını kazananlar

Tam liste bugün özel ekimizde

503 bin adaydan 154 bini başarılı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Öğrenci Seçme ve Yerleştirme İkinci Basamak Sınavı sonuçları açıklandı. Sınava katılan 229 bin 609 adaydan 61 bin 527'si 4 yıllık ve daha uzun süreli okullara, yaklaşık 40 bin 635'i Açıköğretim Fakültesi'ne olmak üzere toplam 86 bin 819'u da 2 yıllık okullara yerleştirildiler. Böylece ilk basamağına yaklaşık 503 bin adayın katıldığı sınavlar sonucunda toplam 154 bin 871 aday üniversitelere kayıt hakkı kazanmış oldu.

İlk 10'a giren adaylardan ilk [illegible] seçiminin elektrik-elektronik bölümlerine olduğu dikkati çekerken, eşit ağırlıklı puanlara göre ilk 12 öğrenciden 7'si Bilkent Üniversitesi'ni, 3'ü Boğaziçi Üniversitesi'ni, 1'i ODTÜ'yü, 1'i de Hacettepe Üniversitesi'ni tercih etti. Fen puanına göre de her 12 öğrenciden 9'u, matematik puanına göre 6'sı, yabancı dil puanına

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

BİRİNCİ/ERTAŞ

Dershaneye gidenlere acıyordum

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Üniversite sınavı Türkiye birincisi Mehmet Deniz Ertaş'ı dünya üçüncüsü olduğu 17. Dünya Fizik Olimpiyatı için gittiği Londra'dan sonra gezdiği Berlin'de bulduk. Ertaş sonucu doğal kabul ettiğini belirterek, "Şaşırmadım, Bilkent Üniversitesi elektronik bölümüne gideceğim. Fizikçi olacağım" dedi.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

ERTAŞ — Bilkent'e.

İKİNCİ/SÖNMEZ

Amerika'da master yapacağım

İstanbul Haber Servisi — Üniversite sınavı Türkiye ikincisi, Fazıl Rıfat Sönmez, ilk tercihi olan Boğaziçi Elektronik Mühendisliği bölümünü kazandı. Sönmez, duygularını "Biraz şaşkın, çok sevinçli, biraz da hakkını almış gibi..." sözleriyle ifade etti.

Sınavda hiç zorlanmadığını belirten Sönmez, sınav soruları

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

SÖNMEZ — Boğaziçi'ne.

ÜÇÜNCÜ/KARAYEL

Çok yönlü çalışmanın sonucu

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Sınavda üçüncü ve dördüncü sırayı alan öğrenciler, Atatürk Anadolu Lisesi'nden Emin Tuna Karayel ve Ankara Fen Lisesi'nden Murat Erkurt oldular.

Üçüncü Emin Tuna Karayel, ailesiyle birlikte Ankara'dan gittikleri Marmaris'te tatil yapıyorlar. Annesi ve babası ziraat mü-

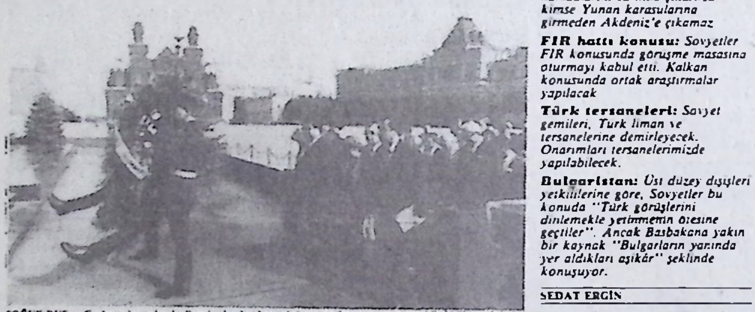
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

KARAYEL — Bilkent'e.

Siyasi ilişkilerde 'rahatsızlık' sürüyor

Ağırlık ekonomide

SOĞUK DUŞ — Gorbaçov'un gelenekselleşmiş olan baş başa görüşme randevusunu vermemesi ile birlikte soğuk duş yiyen Başbakan Özal, dün Lenin Mozolesi'ni ziyaret ederek çelenk koydu ve Sovyet Yüksek Prezidyumu Başkanı Gromiko, Özal'ı kabul ederek birlikte öğlen yemeği yedi. Resmi temaslarını dün tamamlayan Özal ve Türk heyeti, bugün Özbekistan'ın başkenti Taşkent'e geçiyor. (Fotoğraf: a.a.)

Ege sorunu: *Yunanistan karasularını 12 mile çıkarırsa kimse Yunan karasularına girmeden Akdeniz'e çıkamaz*

FIR hattı konusu: *Sovyetler FIR konusunda görüşme masasına oturmayı kabul etti. Kalkan konusunda ortak araştırmalar yapılacak*

Türk tersaneleri: *Sovyet gemileri, Türk liman ve tersanelerine demirleyecek. Onarımları tersanelerimizde yapılabilecek.*

Bulgaristan: *Üst düzey dışişleri yetkililerine göre, Sovyetler bu konuda "Türk görüşlerini dinlemekle yetinmenin ötesine geçtiler". Ancak Başbakana yakın bir kaynak "Bulgarların yanında yer aldıkları aşikâr" şeklinde konuşuyor.*

SEDAT ERGİN

MOSKOVA — Sovyetler Birliği Komünist Partisi Birinci Sekreteri Mihail Gorbaçov'un Başbakan Turgut Özal'a randevu vermemesinin yarattığı "rahatsızlık" Özal'ın Moskova çıkarmasının ikinci gününde de sürdü. Başbakan Özal, dün Gorbaçov'un tutumunda "siyasi bir kasıt görmediğini" bildirdi ve buna rağmen ziyaretinin "başarılı" sonuçlandığını söyledi. Özal, bununla birlikte gazetecilerle, "Nedenini isterseniz bir de onlara sorun" biçiminde konuştu.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

İnönü İzmir, Çetin İstanbul, Erdem Ankara adayı

SHP adayları gizli oylamayla

İNÖNÜ — İzmir

ERDEM- Ankara SARAÇ — Zon.

BİNGÖL - Bingöl ÇETİN — İst.

SHP *MKYK, dün yaptığı toplantıda Ankara 2. Bölge'den Eşref Erdem'in, İstanbul 6. Bölge'den Hikmet Çetin'in, Bingöl'den Sait Bingöl'ün, Burdur'dan İbrahim Şahin'in, Gaziantep'ten Mustafa Yılmaz'ın, Manisa 1. Bölge'den Erdoğan Yetenç'in, Manisa 2. Bölge'den Yalçın Milli'nin, Niğde'den Abdullah Emre İleri'nin, Samsun 2. Bölge'den Suat Binici'nin, Zonguldak 2. Bölge'den Muzaffer Saraç'ın aday olmasını gizli oyla saptadı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP MKYK toplantısında, ara seçimlere girecek adaylar belirlendi. SHP'nin İzmir 2. Bölge adayı, daha önce beklendiği gibi Genel Başkan Erdal İnönü oldu. Ankara 2. Bölge'den Eşref Erdem'in adaylığı örgütün istediği doğrultuda gerçekleşti. İstanbul 6. Bölge için adaylık koyan beş kişi arasından sıyrılan Hikmet Çetin oldu. Samsun 2. Bölge adaylığına getirilen Vezirköprü İlçe Başkanı Suat Binici'ye Bafra örgütü, eski senatör Abdullah Emre İleri'nin Niğde adaylığına da il örgütü tepki gösterdi.

Gizli oyla yapılan seçimler sonunda adayların isimlerini açıklayan Genel Başkan Erdal İnö-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

SHP ADAYLARI SAHNEDE

11. Sayfada

ANAP'ta sancılı bekleyiş

Grup Başkan Vekili Haydar Özalp ile Niğde örgütü Akın Önen'in, Veysel Atasoy ile Samsun Örgütü Servet Bilgin'in adaylığı nedeniyle huzursuz

6-7. Sayfalarda

CİNDORUK: BÜLENT ERSOY'UN SAHNEYE ÇIKMASI YASAK. PARTİ KURMASI MÜMKÜN

6-7. Sayfalarda

Beyrut'ta misilleme

25 ölü

Beyrut'un Hıristiyan doğu kesiminde önceki gün patlayan ve 32 kişinin ölümüne yol açan bombanın ardından dün de Müslüman batı kesiminde 25 kişinin ölümüne, 170 kişinin de yaralanmasına yol açan bir başka bomba patladı.

BEYRUT, (AP) — Lübnan'ın başkenti Beyrut'un Hıristiyan doğu kesiminde önceki gün meydana gelen şiddetli patlamanın ardından dün de Müslüman Batı kesiminde patlama oldu. Başkentin Barbur mahallesinde kalabalık bir pazar yerindeki köprünün altına park etmiş bir otomobilde patlayan bomba en az 25 kişinin ölümüne, 170 kişinin yaralanmasına yol açtı. Önceki günkü patlamanın ardından İsrail savaş uçakları Beyrut'un doğu ile güneydoğusundaki Filistin üslerinin üzerinden uçtular.

Hıristiyan kesimdeki bir yerleşim bölgesinde önceki gün gerçekleştirilen 32 kişinin öldüğü, 140 kişinin yaralandığı bombalı saldırıya misilleme olduğu tahmin edilen patlama sonucu, köprünün üzerine kurulu pazar yerinde cesetler havaya uçtu.

Patlamaya Volkswagen marka bir otomobilin içinde yerleştirilmiş 75 kilogram patlayıcı madde ve aynı otomobile yerleştirilmiş çok sayıda top mermisi yol açtı. Önceki gün gerçekleştirilen bombalı saldırıdan birkaç kat daha şiddetli olan patlama nedeniyle köprünün üzerindeki motosikletlerin ve çevredeki 30 otomobilin de infilak ettiği haber verildi. Olaydan hemen sonra bölgeyi kordon altına alan Su-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

TKP davası bitti

74 hapis 40 beraat

Dört yıldır süren 120 sanıklı TKP davasında mahkûm olanlar arasında eski milletvekili Nurettin Yılmaz, şair Ataol Behramoğlu, yönetmen Ali Taygun da bulunuyor. Sinema sanatçısı Semra Özdamar beraat etti.

İstanbul Haber Servisi — İstanbul 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde 4 yıldır süren 120 sanıklı Türkiye Komünist Partisi davasında 40 sanık beraat ederken, 74 sanık hakkında da 4 ay ile 15 yıl arasında değişen ağır hapis cezası, 4 sanık hakkında ayırma, 1 sanık hakkında düşme, 1 sanık hakkında da ortadan kaldırma kararı verildi. Beraat eden sanıklar arasında sinema sanatçısı Semra Özdamar da bulunuyor. Barış Derneği davasında yargılanan eski Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz 6 yıl 8 ay, TSY Genel Sekreteri Ataol Behramoğlu, yönetmen Ali Erol Taygun, öğretmen Şefik Asan 5'er yıl, yayımcı Gündoğan Görsev, DİSK davasında yargıla-

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

SURİYE GÜVENLİK PLANINA TEPKİ — Beyrut'un Hıristiyan doğu kesiminde önceki gün ve Müslüman batı kesiminde dün patlayan bombalı arabalar, toplam 57 kişinin ölümüne ve 300'e yakın kişinin de yaralanmasına neden oldu. Patlamaların, Suriye tarafından hazırlanan güvenlik planına bir tepki olduğu öne sürülüyor.

MOSKOVA'DAN İZLENİMLER

Tedirgin dönem...

Sovyetler'in Türkiye'ye soğuk baktığına ilişkin işaretler, Özal'ın gezisinde somut göstergelere dönüştü. Gorbaçov'un Özal'a randevu vermeyişiyle bozulan gelenek, siyasi açıdan da Türk - Sovyet ilişkilerinde belirsizliği ciddi boyutlara ulaştırdı

SEDAT ERGİN

MOSKOVA — Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye "soğuk baktığına" ilişkin ilk önemli işaret, geçen eylül ayında New York'ta Sovyet Dışişleri Bakanı Edvard Şevardnadze'nin, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'na randevu vermeyişi ile ortaya çıkmıştı. Türk tarafının randevu talebini iki kez tekrarlamasına rağmen, Şevardnadze, bu çağrılara yanıt bile vermeden New York'tan ayrılmıştı. Böylelikle, Türk ve Sovyet dışişleri bakanlarının her yıl BM Genel Kurulu için geldikleri New York'ta ikili bir görüşme yapmaları şeklindeki gelenek ilk kez bozulmuştu. Sovyet Dışişleri Bakanı'nın New York'tan ayrılmasından hemen sonra "Size neden böyle

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Köprü-Keban senedi

Vade tuzağı

Köprü-Keban gelir ortaklığı senetleri dün dokuz banka şubesinde satılmasına karşın vadesinin eylülde başlatılması bu alana yatırım yapan tasarruf sahiplerinin 3.5 milyar liralık faiz kaybetmesine yol açacak.

Tasarruf sahiplerinin parasını 20 gün süreyle "sıfır" faizle kullanacak olan bankaların yüzde 1'lik satış komisyonuyla bu işten kârları 5 milyar liraya yaklaşacak.

Dün satışa sunulan Köprü - Keban senetleri, bankalarda kapış kapış gitmedi. Bankaların özellikle büyük kupürlü senetlerin neredeyse tümünü önceden satmaları nedeniyle dün sadece teslimat yapıldı. **Ekonomide**

Şahinkaya önemsemiyor

Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Şahinkaya, dün Meclise giderek hukukçularla toplantı yaptı. Şahinkaya'ya yakın çevreler "Komutan bu iddiaları önemsemiyor" diyor. Şahinkaya, mal varlığının TBMM'de bulunduğunu belirtiyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Sekreter Yardımcısı Cüneyt Canver'in hakkındaki yolsuzluk iddialarını bir önergeyle kamuoyuna açıklamasından sonra, eski Milli Güvenlik Konseyi üyesi ve halen Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi olan emekli Orgeneral Tahsin Şahinkaya, dün İstanbul'dan Ankara'ya geldi. Şahinkaya, doğruca TBMM'deki bürosuna girip ve orada çevresiyle, bazı hukukçularla bir toplantı yaptı.

Bu toplantı sürerken, Şahinkaya'nın yakın çevresindeki bazısı, "Komutan bu iddiaları önemsemiyor, biz de önemsemiyoruz" diye konuştu.

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

ÖZAL - CANVER FLAŞ İŞ PEŞİNDE

10. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Devlet Adamlığı...

21 Mayıs 1963 günü emekli Kurmay Albay Talat Aydemir liderliğinde başlatılan ihtilal girişimi, İnönü hükümetince bastırılmıştı. İhtilal girişimi Kara Harp Okulu'nda başlatılmıştı. Albay Aydemir Kara Harp Okulu'nun eski komutanıydı.

İhtilal girişimine katılan subaylar o gece tutuklandılar. Yapılan yargılamalar sonunda Albay Aydemir ve Binbaşı Fethi Gürcan ölüm cezasına çarptırıldılar. İhtilal girişimine karışan öteki subaylar da ağır hapis cezaları aldılar.

Ya ihtilal girişimine katılan Harbiye öğrencileri?

Bu öğrenciler de yargılandılar. Bu öğrencilerin küçük bir kısmı mahkûm oldu. Diğerleri aklandılar. Aklanan öğrenci-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Siirt'te bölücülerin baskını:

3 ölü

SİİRT, (Cumhuriyet) — Siirt'in Eylenck köyünde bir toprak ağasının evini basan bölücü çete mensupları, 3 kişiyi öldürdü, 5 kişiyi de yaraladı.

Bölücü çete mensupları, önceki gece saat 22 sıralarında toprak ağası Mehmet Olgaç'ın evine saldırdılar. El bombalarının da kullanıldığı saldırıda Abdulselam Eroğlu, Mehmet Güler ve

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

kileyen Yunan TV'sini de seyreyliyorum biraz. Sonra da Nasrettin Hoca'ya gülümsüyorum, O da nereden çıktı derseniz, Nasrettin Hoca her şeyden çıkar. Ayrıca Ahmet Yorulmaz rafların arasından küçük bir kitap çıkardı.

— *Size bir sürpriz, ortak dostumuzun kitabı Fransızca yayımlandı,* dedi.

Büyükelçi Hamit Batu'nun kitabına 1974 yıllarına dönük anılarla gülümsedim. Hatta daha eski yıllara, Batu'nun Dışişleri Kültür Dairesi'nde sessizce, ama büyük coşkuyla, kültürel ilişkilere olumlu katkılarda bulunarak çalıştığı yılları düşündüm. Nasrettin Hoca'nın Batı dünyasına İranlılar tarafından tanıtılmasına çok üzülürdü, bu kitabı o üzüntüyle yazdı sanırım. Güzel bir aydın tepkisi değil mi? Hamit Batu'nun kültür birikimine, dilbilgisine büyük saygı duyarım her zaman, onun yerinde olsam bu kitabın bir de İngilizcesini yayımlardım...

Önceki akşam Artur'da bir çay sofrasında bademli baklavaların tadıyla hocanın mizahı birbirine karıştı.

— *Hocanın mizahında felsefe var,* diyor Hamit Batu. Türk halkının mizah gücünü simgeleştirdiğini anlatıyor. Nasrettin Hoca yaşadı mı, yaşamadı mı tartışmalarını geçersiz buluyor.

Nasrettin Hoca'nın türbesini tartışıyoruz sonra, gerçekten var mı yok mu, aslında kimin türbesi var, soruları düğümleniyor kafamda.

Batu'nun küçük kitabında Cihat Burak'ın da küçük bir sergisi var. Hoca'nın ve Burak'ın çizgilerini bütünleştiren güzel bir sergi.

* * *

Akşam saatleri güneşe doğru yüzdünüz mü hiç? Bir altın yağmurunda ıslanır gibi, ışığa bulanır gibi, güneşin ardına takılmak çok hoş! Bizim koyda, Kaz Dağlarının ucunda, antik kentin kıyılarında batıyor güneş. Çok görkemli bir renk şöleni oluşturarak... Geçen yıl bir akşam Prof. Tarık Zafer Tunaya ile birlikteydik, bu güzellikten hayli duygulandı.

— *Biten bir şeyin bu kadar güzel olması insana hüzün veriyor,* dedi.

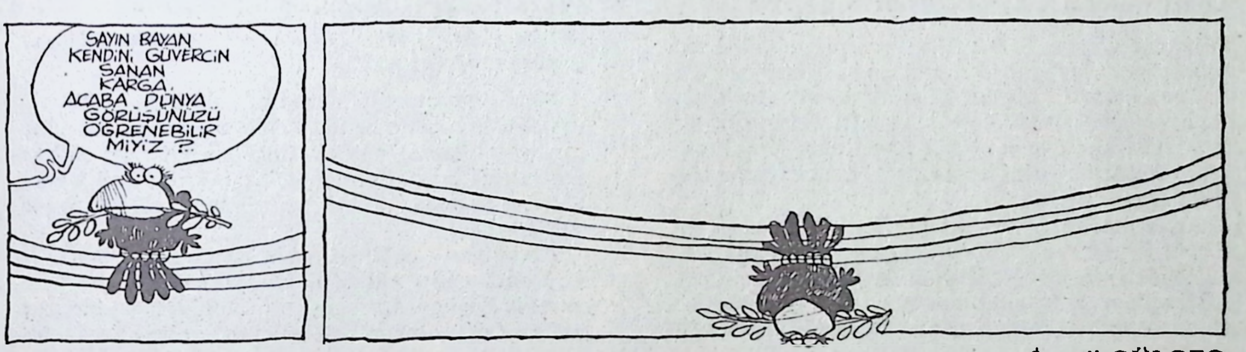
Ben de karşı çıktım.

— *Bitmiyor, yarın yeniden karşımızda...*

Belki tatil, belki benim tükenmeyen iyimserliğim, kumda içimi karartan öyküler dinlediğim günler akşamı bekliyor, güneşe bulanarak yüzmek istiyorum. Yarını düşünüyorum. Tüm karanlıkların ışığa bulanmasını düşlüyorum. Bu düş nasıl gerçekleşir, kim gerçekleştirir, seçim yasağından önce cami temeli atan Özal mı, Milli Eğitim'de din görevlilerine ağırlık verenler mi, ya da laiklik ilkesinden ödün vermeyen yöneticiler, öğretmenler mi, onlar giderek azalmıyor mu, bireysel savaşlar denize yoğurt çalmaya benzemiyor mu derken Nasrettin Hoca gülümsüyor.

— *Ya tutarsa,* diyor.

Güneşe doğru bir kulaç daha atıyorum....

İsmail GÜLGEÇ

Meclis camisine minare aranıyor

ERHAN AKYILDIZ *31 temmuz*

Ünlü mimar **Behruz Çinici**'ye, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bahçesine yapılacak caminin projesini yapması teklif edildiğinde oldukça tedirgindi.

Aralarında, başkentteki **"milletvekili lojmanları"** ve **"TBMM Halkla İlişkiler Yapı Kompleksi"**'nin de bulunduğu birçok görkemli projeye imzasını atan usta mimarın tedirginliği, yapılacak işin güçlüğünden değildi. İşin felsefesi yoruyordu Behruz Çinici'yi.

Bir kere, yapacağı cami projesi demokratik, laik Türkiye Cumhuriyeti'nin parlamento binası kapsamında yer alacaktı... Birçok çevrede, Meclise cami yapılması konusunun, **"dört eğilimli iktidarın MSP kanadı milletvekillerinden gelen baskı nedeniyle gündeme geldiği"** konuşuluyordu. Her şeyden öte, laik Türkiye'nin Meclisi için bir cami yapılması bu denli gerekli miydi?.. Şariat düzeniyle yönetilen Pakistan'da bile bodrum kattaki müvevazı bir salonda kılınıyordu namazlar. Üstelik Türk dinsel mimarisinde, Mimar Sinan'dan bu yana bir santimlik ilerleme bile olmamıştı. Yapılan dinsel mimari örnekleri (cami, çeşme, türbe vb.) kötü birer Mimar Sinan kopyası olmaktan öteye gidemiyordu. Çağdaş dinsel mimari konusundaki bazı girişimler ise, bağnaz çevrelerce engelleniyordu hep.

İşte bu düşünceler yüzünden tedirgindi mimar Çinici. Ama bir de madalyonun öbür yüzü vardı. Meclis binası kapsamında yer alacak camiye yer olarak, halkla ilişkiler binası ile park arasında kalan alan seçilmişti. Halkla ilişkiler kompleksini de kendisi yapmıştı. Hemen yanına yapılacak bir cami, büyük emek vererek gerçekleştirdiği bu projeyi de berbat edebi-

lirdi. Aynı kompleksin bir devamı gibi olacaktı yapılacak cami. Bu yüzden caminin projesini yapmaya da zorunlu hissediyordu kendisini. Üstelik, kendisi kabul etmese, nasılsa bir başka mimara yaptırılacaktı cami. Karar çıkmıştı cami yapımı için. Oysa caminin projesini kendisi yaparsa, halkla ilişkiler binasını bozmayan bir proje gerçekleştirebilir, cami mimarisine de çağdaş bir boyut getirebilirdi...

Bu düşüncelerden hareket eden yüksek mimar Behruz Çinici, sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının kapsamında yer alacak caminin projesini yapmayı kabul etti. Ama henüz işin başındayken, kendisine bu projeyi yapmayı teklif eden TBMM Başkanı **Necmettin Karaduman**'a da düşüncelerini açıklayacaktı.

Çinici, Karaduman'a, "**Sayın Başkan, ben Mimar Sinan stilinde çalışamam. Mesleğimizin peygamberi olan Sinan'ı taklit edenlerin halini görüyorum. İşte önümüzde Kocatepe Camisi örneği var. İslam mimarisine de, İslam dinine de, halkımıza da hakaret edercesine yükselen bu tür bir komediye ben karşıyım. 600 yıldır cami mimarisi konusunda yeni bir deney yapılmadı. Eğer bana eski formlarda çalışmam emrediliyorsa, ben bu formları yapmıyorum. Bunu kabul edersiniz veya etmezsiniz. Etmediğiniz takdirde başka türlü hizmet veririm. Jüri olurum başka meslektaşlar çalışırlar, ben bu işe karışmam. Size cami yapmayın da diyemem. Haklı olduğunuz bir noktayı da görüyorum. Mecliste mescit görevi yapan odadan koridorlara taşmış vaziyette biçimsiz birtakım sahneler oluyor... Karar sizindir**" diyecekti.

Behruz Çinici, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın, "**olur**"unu aldıktan sonra hemen çalışmalara başlayacaktı. Bir yılı aşkın bir süredir geceli gündüzlü çalışarak bugünlere gelinmişti. En büyük yardımcısı da oğlu, genç mimar **Can Çinici**'ydi... Projeler, maketler birbirini izliyor, biri bozulurken bir başkarı geliştiriliyordu.

Beş yüz metre karelik Meclis Camisi'nin projesi çok yormuştu Behruz Çinici'yi... Oysa aynı günler içinde, kendi deyişiyle "**Ne şehirler devirmişti**" Çinici. "**32 yıllık mimarlık yaşamımda, en çok yorulduğum konu bu oldu**" diyordu dostlarına, cami projesi için.

Behruz Çinici, yaptığı Meclis Camisi projesinde, bildiğimiz klasik "**kubbe**" ve "**minare**" unsurlarına yer vermemişti... "**Atatürk'ün, Bakanlıklar semtinden Çankaya'ya çizdiği o büyük aksın üzerinde bir minare nasıl olabilir?**" diye düşünüyordu. O böyle düşünüyordu, ama onun gibi düşünmeyenler de vardı.

Çinici, proje ve maket çalışmalarını yürütürken, güvendiği meslektaşlarına, dostlarına danışa danışa geliştiriyordu düşüncesini. Biraz "**Mevlevi düşünce**si"ni, biraz "**sonumuz toprak**" felsefesini katarak, toprağa oyulmuş çağdaş boyutlarda bir dinsel mimari projesi koymuştu ortaya.

Büyük, cam kristal küplerin üst üste konmasından oluşan bir kubbesi olacaktı Meclis Camisi'nin... Minare yerine de yalnızca iki basamak vardı. Çinici'ye göre minare, bir zaman ve çağrı simgesiydi. Mecliste ezan sesleri yükselmeyeceğine göre, minareye de gerek yoktu. Bu Çinici'nin düşüncesiydi, ama "**ille de minare ve başka bir kubbe**" diye tutturanlar olacaktı.

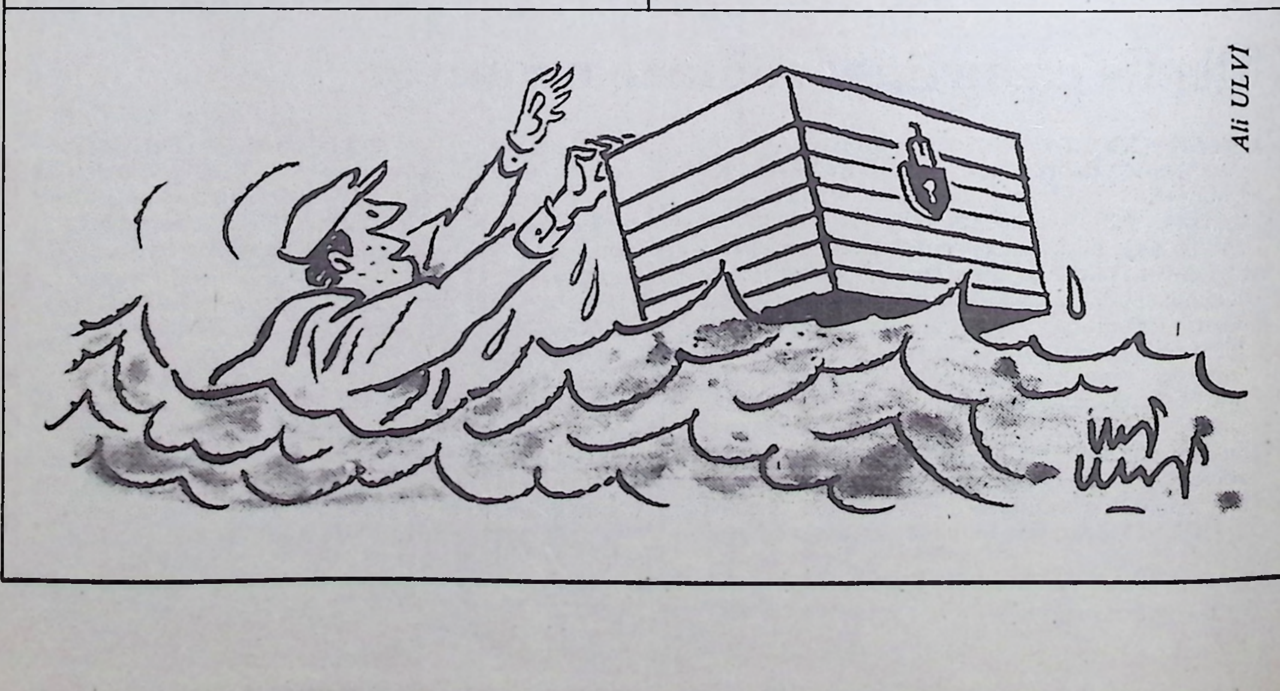
Çinici'nin geliştirdiği projeye göre, ana yapı toprağın altında kalacak, geniş basamaklardan oluşan ve bir "**ziguratı**'" anımsatan çatı kısmı ise toprağın üstünde olacaktı. Bütün çatılar yeşil alan olacaktı. Sütun yerleri olacak, ama sütunlar olmayacak, kuşluklar çevreleyecekti çatıyı...

Behruz Çinici, bütün bu çalışmaları yaparken, en büyük desteği de Meclis Başkanı Karaduman'dan alıyordu. Söylediğine göre, Karaduman büyük anlayış gösteriyordu kendisine.

Proje ve maket çalışmalarının bitme aşamasına geldiği günlerde Karaduman, Çinici'yi arayacak ve projeyi bazı Meclis üyesi arkadaşlarla birlikte görmeye geleceğini söyleyecekti.

Meclis Başkanı Necmettin Karaduman, 15-20 milletvekiliyle birlikte Behruz Çinici'nin başkentteki bürosuna geldiğinde, büroda Çinici'nin Kanadalı mimar dostları da vardı. Bunlardan biri de yıllardır Quebec Üniversitesi'nde görev yapan Mimar Profesör **Aygen Törüner**'di.

Aralarında ANAP Balıkesir Milletvekili **İsmail Dayı**, Konya Milletvekili **Ziya Ercan** ve Zonguldak Milletvekili **Engin Cansızoğlu**'nun da bulunduğu bir grup milletvekili, cam küplerden oluşan kubbeye de, iki ba-

samaklı minareye de karşı çıkacaklardı. Onlara göre kubbe biraz kubbeye benzemeli, minaresiz cami olmamalıydı.

Çinici'nin başkentteki bürosunda önce **"hafiften"** başlayan tartışma, giderek boyutlanıyordu. Çinici, yeni okuduğu Profesör **Doğan Kuban**'ın bir yazısına değiniyor, **"ibadet yapılarının, mimarlığın en zor branşı olduğunu, bunun da konunun çok politik olmasından kaynaklandığını, Türk mimarlık atölyelerinin küçücük bir mescit konusunda bile bocaladığını"** belirtiyor, **"şeriatın hüküm sürdüğü Arap ülkelerinde bile, başarılı olmasa da yeni, çağdaş deneylerin yapıldığını, Türkiye'nin henüz buna geçemediğini, bu tür çağdaş yenilikleri de ancak yüce Meclisin yapabileceğini"** söylüyordu. Çinici'nin savunmasına konuğu Profesör Aygen Törüner de katılacak, **"Sayın Başkan, Çinici'ye bu şansı tanıyın, Meclis Camisi'nden önce, Meclis Camisi'nden sonra diye bir kavram yaratacaksınız"** diyecekti. Ne var ki, birkaç milletvekili, **"Minare de minare, kubbe de kubbe"** diye tutturmuştu.

Tartışmanın sonunda Behruz Çinici sinirleniyor, **"Beyler, hepinize saygı duyuyorum. Yüce Meclisin üyelerisiniz, ama biz sanata bu denli müdahaleyi kabul etmiyoruz. Ben yalnızca size karşı sorumlu değilim. Geldiğimiz nokta itibarıyla birçok çevreye karşı sorumluyum. Hatta Türkiye sınırlarının ötesinde sorumluluk taşıyan bir mimarım. Bu anlayış içinde bu projeyi buraya kadar getirdim. Benim kalemim bundan öteye yürümez beyler. Ama çok istiyorsanız, mimarınızı değiştirebilirsiniz"** diyordu.

Meclis Başkanı Karaduman, **"Sizi daha fazla zorlayamayız"** diyerek işi tatlıya bağlayacaktı. Karaduman'ın bu yaklaşımı üzerine Çinici, **"yeni deneyler yapacağını, kubbeyi değiştireceğini, minare konusunda bir şey yapabilir miyim diye çalışacağını"** söylüyordu. Bu tartışmalı toplantıdan sonra Behruz Çinici, yalnızca Meclis Başkanı Karaduman'a karşı sorumlu olacağını, şart koşuyordu...

Bu tartışmalı toplantıdan sonra, baba oğul Çiniciler, yeniden kolları sıvayıp, yeni kubbe ve minare arayışına giriyorlardı. Kubbede Selçuklu öncesinden seslenen bir form geliştirmeyi başarmışlardı, ama minare konusu ise bir türlü olmuyordu. Çinici'nin deyimiyle, **"Vücut organı kabul etmiyordu bir türlü..."** Nur ışığını simgeleyen beyaz küçük bir silindir yerleştirdiler minare yerine, ama o da benimsenmedi.

Şu günlerdeki çalışmaları bütün minareyi stilize eden, bronz ya da seramikten ama farklı bir malzemeden simgesel bir minarenin arayışı içindeler. Ama bu minarenin şerefesi ve merdivenleri olmayacak. Çinici'nin anlatımıyla, **"Şehitlerimizi anımsatan çok küçük bir anıt gibi, bir ışık kulesi ya da bir fener gibi bir minaresi olacaktı Meclis Camisi"**'nin. Ama Behruz Çinici'ye göre, cami inşaatının yapım aşamasında, minareye de gerek olmadığı anlaşılacak.

AĞUSTOS

Anadolu Lisesi, Kolej için
ÇAĞDAŞ EĞİTİM
MERKEZİ
Çağdaş Çözümdür.

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22262 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 16 Ağustos 1986 Cumartesi

...versite için
... EĞİTİM
...EZİ
...r.

Türk jetlerinin bölücü eşkıyanın sığındığı 3 yeri tümüyle imha ettiği bildirildi

Irak'ta hava operasyonu

"TBMM'DEN YETKİ ALINMADI"

İnönü: Irak'a giriş anayasaya aykırı

***SHP** Genel Başkanı, komşu ülkelerde askeri harekât düzenlenmesine olanak sağlayan kararnamenin çıkarılış biçimini eleştirdi, "Hükümetin böyle bir şeye ihtiyacı vardı da, daha önce niye Meclisten yetki almadılar" dedi.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin komşu bir ülkenin sınırlarına girmesi için TBMM'nin yetkisinin şart olduğunu belirterek, "Şimdiki durumda anayasaya aykırı bir durum gözüküyor" dedi ve konunun acilen Meclise getirilmesi gerektiğini söyledi.

İnönü, komşu ülkelerdeki askeri harekât düzenlenmesine olanak sağlayan kanun hükmündeki kararnamenin çıkarılış biçimini de eleştirdi. İnönü, kararnamenin yayımlanmasından hemen sonra bir harekâta girilmesinin durumun aciliyetini gösterdiğini de belirterek, "Hükümetin böy-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

SICAK TAKİP — Bölücülerin Irak tarafında saptanan sığınakları, dün sabah savaş uçaklarımız tarafından bombalandı. Türkiye, Irak'la sağlanan mutabakat çerçevesinde uluslararası hukuk kurallarından kaynaklanan sıcak takip hakkını kullandı.

Özal'ın açıklamasından: *İstihbarat raporlarına göre, saptanan üç yer 10 kadar Fantom tarafından bombalandı. Harekât 15 dakika sürdü. 100 kadar bölücünün öldüğü sanılıyor. Gerekirse kara ve hava birlikleri yeni harekâtlar yapacak. Harekât konusunda askeri kanaldan Irak'a bilgi verildi. Gayet kararlı olduğumuzu, bu şakilerin inlerini başlarına yıkacağımızı bu harekât göstermelidir. Harekât parlamentoya bilgi verecek kadar çok önemli değildir.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, dün sabah Irak toprakları içinde ayrılıkçı unsurlara karşı sınırlı bir hava harekâtı düzenledi.

Türk Hava Kuvvetleri'ne bağlı savaş uçakları, dün sabah erken saatlerde bölücü çete mensuplarının Irak topraklarında daha önceden saptanan sığınaklarını bombaladı.

Irak'ta gerçekleştirilen hava operasyonu öğle saatlerinde bir

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

ORG. BİGALI: ŞEHİTLERİN KANI YERDE KALMAYACAK

İÇTE OPERASYON: 26 BÖLÜCÜ SİLAHLARIYLA ELE GEÇİRİLDİ

10. Sayfada

Dışişleri: Harekât, amacına ulaşmıştır
Irak hududunda mahdut amaçlı bir harekât yapıldı..
Irak sınırındaki harekât bitti
Türkiye-Irak, sınır güvenliği için "temas ve danışma"yı sürdürecek

İLK HAREKÂT — Irak topraklarında ilk harekât 1983 mayısında yapılmış ve kara kuvvetlerine bağlı birlikler sınırdan 3 kilometre kadar ilerlemişti. Saldırganları yakalamaya yönelik harekâtın tamamlanması üzerine birlikler geri çekilmişti.

Irak operasyonu

Üç yıl önceki harekât

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Irak topraklarında üslenerek Türkiye'ye dönük faaliyette bulunan ayrılıkçı unsurları etkisiz hale getirmek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında yapılan ilk harekât 1983 yılı mayıs ayında gerçekleştirildi. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Irak toprakları içinde belli bir derin-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

Bu yıl sonuna kadar gerçekleşebilir

Memura yeni düzen

Maaşlar: *Maliye ve Gümrük Bakanlığı içinde yürütülen hazırlıklara göre memurlara maaş farklılaştırması getirilecek. Bakan Alptemoçin'in açıklamalarına göre aynı pozisyondaki iki memur, başarı farklarına göre farklı maaş alacaklar.*

İşten çıkarma: *Bakanlık yetkilileri memurların görevine son vermenin son derece güç olduğuna dikkat çekiyorlar. Bakanlıkta çalışan ekipler, işten çıkarma sorununa bir "çare" arıyorlar. Bakan Alptemoçin, "Suyu getirenle testiyi kıran bir tutulmayacak" dedi.*

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — İkinci Personel Yasası'nın yeni yıla yetiştirilmesi çalışmaları sürüyor. Çalışmalarda göz önünde tutulan temel ilkeleri anlatan Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, "Suyu taşıyanla, testiyi kıran bir tutulmayacak" dedi.

Geçen yasama döneminde TBMM'den geçen Yetki Kararnamesi çerçevesinde Başbakanlıkta hazırlanan önlemler paketi taslağının Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na iletildiği öğrenildi. Maliye, parasal önlemlerin bütçe yükünü hesaplıyor. Taslak tamamlandıktan sonra yeniden Başbakanlığa teslim edilecek, son rötuşların yapılmasının ardından Bakanlar Kurulu'na sevkedilecek. İkinci Personel Yasası olarak anılmaya başlanan memurlara yönelik önlemler paketinin 1987 yılı itibariyle yürürlüğe girmesi bekleniyor.

Çalışmalara ilişkin olarak bilgisine başvurulan Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, hazırlıkların alternatifli olarak yürütüldüğünü belirterek, "Bunlardan en uygun olanı, devletimiz, memurumuz için en uygun olanı seçilecektir" diye konuştu. Alptemoçin, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Yeni düzenlemelerde kıdem, tahsil, liyakat ve bazı diğer hususlar dikkate alınacak ve bu surette memur olmak, memuriyette kalmak cazip hale getirilecek. Ayrıca suyu getirenle, testiyi kıran aynı olmayacaktır. Aynı pozisyondaki iki memurdan biri eğer koltuğunu iyi dolduramıyorsa, kendisinden beklenen işleri zamanında yerine getiremiyorsa onun alacağı parayla işi zamanında, çabuk yapan, doğru yapan, personelini iyi çalıştırıp, iyi netice alan bir diğer memur arasında farklılıklar olsun diye düşünceler var".

Bakan Alptemoçin'in "satır arasında" verdiği mesaj eğer yasalaşırsa, aynı yetki ve sorumluluğa sahip konumdaki iki kamu görevlisi arasında başarıya bağlı maaş farklılıkları doğabilecek. Ancak bakanlık teknisyenlerince de benimsenen bu temel ilkenin hayata nasıl geçirileceği yönünde bazı endişelere rastlanıyor. Maliye Bakanlığı'nın üst düzey bir yetkilisi konuya ilişkin görüşlerini şöyle dile getirdi:

"Başarıya göre maaş farkı ister prim sistemiyle, isterse doğrudan bordroya bağlı tutulsun, işin içinde bir amir faktörü vardır. Yani insan unsuru söz konusudur. Amirin, altında çalıştırdığı memurların performansını ölçmede objektif ve siyasi kaygılardan uzak olması gereklidir. Henüz bunun nasıl sağlanacağı yönünde bir çözüm bulunmuş değildir".

Bakanlığın aynı yetkilisi, ça-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Futbol başlıyor.

Cumhuriyet, 1. Ligin 19 takımını tanıtıyor.

Bu yıl şampiyonluk için mücadele edecek 19 takımın tam kadro fotoğrafları, teknik direktörleri ve 1. Lig fikstürü

Bayram ertesi Cumhuriyet'le birlikte, parasız

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Evren formülü: Referandum

Cumhurbaşkanı Evren, başta eski siyasilerin yasakları olmak üzere önemli konularda halkoyuna başvurulması ve bu amaçla bir yasa çıkarılması görüşünde.

ANKARA — 7 Mayıs 1986. Saat 11.15. Cumhurbaşkanı Kenan Evren Çankaya Köşkü'nde bizi kabul ediyor. İçeri girerken başyavere soruyoruz: "Görüşme süresi ne kadar acaba?" Başyaver nazik bir biçimde "Öğle saati yaklaşıyor, bundan sonra sizden başka bir randevu yok" diyor ve görüşme süresinin uzaması durumunda belki de "rahatsızlık duymamamız gerektiğini" belirtmiş oluyor.

Cumhurbaşkanı Evren'le yaklaşık bir saat görüşüyoruz. İç ve dış politikaya ilişkin çeşitli sorularımızı içtenlikle yanıtlıyor. Görüşme sonunda Cumhurbaşkanı ile ayakta birkaç dakika daha sohbet sürerken, Sayın Evren küçük bir hatırlatmada bulunuyor:

"Yaptığımız görüşme tümüyle özeldir. Herhangi bir zamanda konuştuğumuz konularla ilgili bir şey yazmak isterseniz, benim düşüncelerimin bunlar olduğunu hatırlarsınız ve yanlış yorum yazmamış olursunuz. Yoksa, söylediklerimin aramızda kalmasını rica ediyorum."

Gazeteciliğin bu evrensel kuralı gereğince Sayın Evren'le sohbet "aramızda" kaldı. Ancak, dünkü Güneş Gazetesi'nde Genel Yayın Yönetmeni ve Başyazarı Güneri Cıvaoğlu, Sayın Evren'le önceki gün Florya'da görüştüğünü belirterek, önemli bir konuda Cumhurbaşkanı'nın "iznini alarak yazdığını" söylüyor. Bu durumda Cumhurbaşkanı

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Süper kulaçlar ekranlarınıza geliyor

5. Dünya Yüzme Şampiyonası, bugün İspanya'nın başkenti Madrid'de başlıyor. Süper kulaçların saniyenin yüzde biri ile ölçülen nefes kesici yarışlarını bugün saat 17'den itibaren TV ekranlarından izleyebilirsiniz. Bayanlarda Doğu Alman, Sovyet ve ABD'li yüzücüler arasındaki büyük rekabete bu yıl Avustralyalıların da katılması bekleniyor. Erkeklerde ise, favori isimlerin başında 22 yaşındaki Federal Alman yüzücü Gross geliyor (üstteki fotoğraf). 200 m. kelebek ve 200-400 m. serbestte dünya rekorlarını elinde tutan Gross'un, 100 m. kelebekteki 53.08'lik rekoru haziran ayında Amerikalı Pablo Morales tarafından 52.84'le kırıldı. 100 m. serbestte ilk kez 49 saniyenin altına inen ABD'li Matt Biondi ise, Gross'u zorlayacak yüzücülerden birisi. Bir başka büyük rekabet ise Gross ile ünlü Sovyet yüzücü Vladimir Salnikov arasında. 800 ve 1500 metrede dünya rekorlarını rakipsiz olarak elinde tutan Salnikov, 400'deki rekorunu Gross'a kaptırdı. Gross ve Salnikov'un takım yarışlarında karşılaşma olasılığı sporseverlere heyecan veriyor. Geçen yıl Sofya'daki Avrupa Şampiyonası'ndan 6 altın madalya çıkaran Gross'un Dünya Şampiyonası'ndaki yarışları merakla bekleniyor. Türkiye, Madrid'deki şampiyonaya 4 yüzücü ile katılıyor: Sabri ve Sadri Özün (alttaki fotoğraf), Gökhan Attaroğlu ve Ahmet Nakkaş. Yüzücülerimiz, serilerinde finale kalmak için yarışacaklar. Yüzme Milli Takımı Teknik Direktörü Yılmaz Ozüak ile yapılan bir söyleşiyi ve TV'deki yüzme programı saatlerini spor sayfamızda bulabilirsiniz.

Washington 'uyarı'yı soğukkanlı karşıladı

ABD: İptal değil erteleme

ABD Dışişleri: *Biz Halefoğlu'nun gezisini iptal değil, erteleme olarak görüyoruz.*

TANJU AKERSON

WASHINGTON — Türk Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun eylül ortasında Washington'a yapacağı geziyi iptal etmesi, ABD yönetimince genelde soğukkanlılıkla ve tepki yaratmaksızın değerlendirilirken, resmi tavır olarak, "Biz Halefoğlu'nun gezisini iptal değil erteleme olarak görüyoruz" görüşü savunuldu. ABD Dışişleri'nin resmen açıklanmayan değerlendirmesinde ise, eylül ortasının zaten iyi bir tarih olmadığı, Türk hükümetinin yardımın kesilmesini yanlış değerlendirdiği, ancak Reagan yönetiminin üsler anlaşmasının

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

İzmir Fuarı bu yıl şenlikli

Başbakan'ın damadı Asım Ekren fuarda davul çalacak, Ulaştırma Bakanı'nın eniştesi Osman Yağmurdereli'ye eşlik edecek "Zeynep'in Jaguarı" da fuarda sergilenecek.

CELAL BAŞLANGIÇ

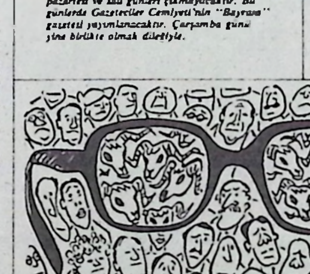
İZMİR — [illegible]

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'de)

Kurban Bayramınız Kutlu Olsun

Cumhuriyet

Kurban Bayramı nedeniyle gazetemiz yarın, pazartesi ve salı günleri çıkmayacaktır. Bu günlerde Gazeteciler Cemiyeti'nin "Bayram" gazetesi yayımlanacaktır. Çarşamba günü yine birlikte olmak dileğiyle.

"İcraatın İçinden..."

Evren'in bayram mesajı

'Kırgınlıkları unutalım'

Yurttaşların bayramı huzur içinde geçirmesi için valilik ve belediyelerce ek önlemler alındı. Hareketlenen yolcu trafiği nedeniyle ek seferler konuldu, denetlemeler arttırıldı.

Haber Merkezi — Kurban Bayramı, bugünden itibaren 4 gün süreyle kutlanacak. Yurttaşların bayramı huzur içinde geçirmesi için tüm kentlerde, valilik ve belediyelerce tedbirler alındı. Bayram dolayısıyla hareketlenen yurtiçi yolcu trafiği nedeniyle, karayollarında denetlemeler arttırılırken, sürücülerin dikkatli seyretmeleri istendi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Kurban Bayramı dolayısıyla yayımladığı mesajda "Kırgınlık ve küskünlüklerin unutulacağı, kötülüklerin terk edilip, yerini iyiliklerin alacağı günlerin böyle bayram günleri olacağını düşünerek, bunları gerçekleştirmeye çaba sarfetmeli, birbirimizi sevmeli, saymalı ve kucaklamalıyız" dedi.

Cumhurbaşkanı Evren'in bayram mesajı şöyle:

"Aziz vatandaşlarım,

Yüce dinimizde müstesna günleri arasında yer alan Kurban Bayramı'nı bu sene de huzur ve güven içerisinde ulaşmanın sevincini yaşamaktayız. Bayram, hepinize kutlu olsun.

Türk milletinin özünde var olan yardımlaşma, dayanışma gibi güzel hasletlerin yaşatılmasında ve uygulanmasında bayram günlerimizin rolü muhakkak ki etkili olmaktadır. Böyle bayram günlerinde hayırsever vatandaşlarımızın, hayatta yalnız kalmış, yardım eline muhtaç olan beklentileri imkânları ölçüsünde yardım etmeleri dinimizin gereklerinden olduğu kadar, aynı zamanda bir insanlık görevidir de.

Millet olarak bu gibi faydalı ve güzel değerlere sahip çıkmamız, aynı milletin fertleri olduğumuzun bilin-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

KURBAN BAYRAMINDA RADYO TV PROGRAMLARI 4-5 SAYFALARDA

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Bayram İyimserliği

[illegible] anayasanın 4 maddesinin getirdiği siyasal yasakların kaldırılmasına karşı çıkmayacağını dolaylı biçimde belirtmektedir.

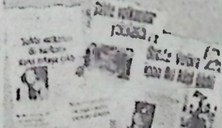
12 Eylül askeri müdahalesi ile bir yandan demokratik halk ve örgütlenmeler kısıtlanırken, öte yandan kapatılan partilerin liderlerine ve yöneticilerine siyaset yasakları konmuş, bu 1982 Anayasası'nın geçici 4 [illegible]

Cumhurbaşkanı Evren'in iç politika yaşamındaki son gelişmeleri, duygusal değil, gerçekçi bir yaklaşımla izleyip değerlendirdiği, anayasanın geçici 4 maddesine yeni yaklaşımıyla belli olmaktadır.

Kapatılan partilerin yöneticilerine konan yasaklar, 12 Eylül'ün iktidara getirdiği ANAP'ın ekmeğine yağ sürmekten başka [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Sahte rakıcı, eski sahte votkacı çıktı

1981'deki olay

Sahte votka: 5 ölü iki kör, bir sakat

Haber Merkezi — 1981 yılında da sahte votka olayı [illegible]

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

İstanbul Haber Servisi — Ümraniye'de sahte rakı imal ederken yakalanan Celalettin Lale adlı kişinin, 1981 yılında 5 kişinin ölümü, 3 kişinin de kör ve sakat kalmasıyla sonuçlanan sahte votka davasında gözaltına alınan 27 kişi arasında olduğu, ancak bu olayda serbest bırakıldığı ortaya çıktı. Sahte rakı örnekleri ve yapımında kullanılan malzemelerin tahlili için Tekel Genel Müdürlüğü'ne teslim edildiği, yapılan tahlil sonucu, sahte rakıların sağlığa zararlı olup olmadığının sap-

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Ölmezlik Üstüne

MELİH CEVDET ANDAY *1 ağustos*

Homeros'un destanlarında sık sık geçen "**Kanatlı sözler söyledi**" sözünü, Mehmet H.Doğan "**Şiirin Yalnızlığı**" adlı eleştiri ve deneme kitabında, kanatlı at Pegasos ile ilişkili bulduğunu yazıyor. Belki öyledir. Adı Yunanca "**pege**"den türemiş olan Pegasos, pınar, çeşme başlarında durmaktan hoşlanırmış... Doğuşu ise şöyledir: Zeus'la Danae'nin oğlu Perseus, Gorgonlardan Medusa'nın kafasını uçurur, Medusa'nın kesik boynundan Pegasos atı ortaya çıkar. Sonra da Bellerophontes bu ata binip nice büyük işler başarır. Ben Homeros'un bu ünlü sözünü hep övgü, dostluk, yüceltme anlamında yorumlamışımdır. Bizim dilimizdeki "**göklere çıkarmak**" deyiminde olduğu gibi. Gök, üstünlük, yücelik simgesi olmuştur hep. Söz kanatlanınca yeryüzünün kötülüklerinden, âdiliklerinden, pisliklerinden kurtulur, temiz, arı bir anlam kazanır. Kuşlar yeryüzüne bağlı hayvanlara göre daha yücedirler bu bakımdan. Kartal, Zeus'un imgesi idi. İyi insanların ölümden sonra ruh olup gökyüzüne uçtuklarına ilişkin inanç da böyle yorumlanabilir: Kirli dünyadan uzaklaşma.

Yeryüzüne ayak bastığında kolay yürüyemeyen kuşlar da vardır; belki de yalnızca bir kuş vardır, o da albatrostur. Samuel Taylor Coleridge'ın en tanınmış şiiri (**Kublay Han** ile birlikte) "**Ancient Mariner**" işte, bir gemiyi, yukardan yol göstererek sisler, buzlar içinden kurtaran bir albatrosun, bir gemici eliyle vurulup öldürüldüğünün öyküsüdür. İnsanın aklı başından gider okurken. Kanatlarının iki uç aralığı üç metreyi geçen en büyük deniz kuşu.

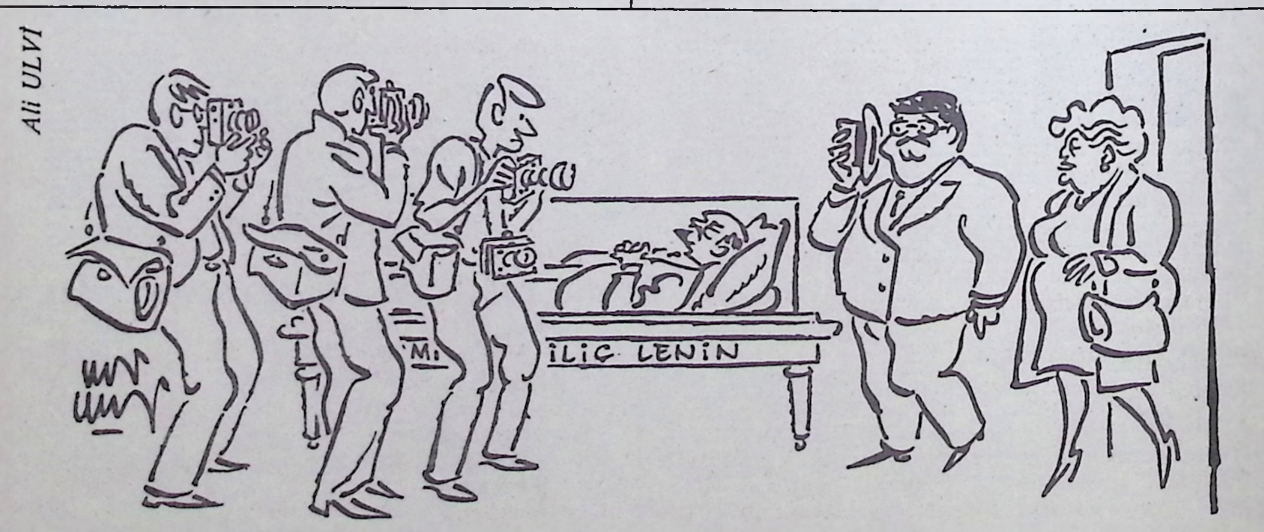
Baudelaire ise, dev kanatları ile yeryüzünde yürüyemeyen albatrosu, bu addaki şiirinde, ozana benzetir. Ne severim o şiiri! Ozanların kuş olduklarını düşündüğümden değil, ama yeryüzünde çoğun yabancı gibi görüldüklerinden belki. İşte asıl onların, ozanların sözü kanatlıdır diyebilirim. Başta yazdığıma şunu da ekleyeyim, kanatlı söz, sözü kurtarıcı yapan sözdür; müzik gibi, resim gibi, yonut gibi. Ama müzik, resim, yonut, sözü kullanmaz bunu yaparken; yalnızca şiirdir ki, onu baştan kurar, olması gerektiği niteliğe sokar, usu uyarır, dilin bilinmeyen zenginliğini değil, şeyliğini bulgular, özvarlığını kanıtlar, ozan kolay yürümese de, kanadın, demek sonsuzluğun umudunu ve erincini duyurur. Bir bakıma, ölümle savaş demektir bu, ölümü küçümsemektir, hatta var olmanın değil, ölümün hiçliğini ortaya atmaktır. Böylece var olma sürer gider. İşte ölümsüzlük duygusu, bu süreklilikten kaynaklanıyor, bedenimizin sonsuz yaşaması dileğinden değil.

Ama ölümsüzlüğü sonsuz yaşama anlamında yorumlayanlar yok değildir. Kimse ölümüne razı olmuyor. Hele bu kişi bir yaratıcı, bir sanatçı ise, adının ilerde anılacağı tesellisi ile pek yetinmek istemiyor. İşte buna yeni bir örnek:

Geçen hafta gazetede okudum, ünlü İspanyol ressamı Salvador Dali, kalp atışlarını düzenleyici bir aygıtın takılması için yatırıldığı bir Barcelona hastanesinde, gazetecilere, "**Bir dahi olduğum için ölmeye hakkım yok. Hiçbir zaman ölmeyeceğim. Çünkü kralımız için, İspanya için, Katalonya için yaşamak istiyorum. Yaşasın kral, yaşasın İspanya, yaşasın Katalonya!**" demiş.

Ansiklopediye baktım, 82 yaşında. Neden ölüme razı olsun! Ölümün yaşı bulunamamıştır ki! Ancak ünlü ressam, ölmeyeceğine tanıt olarak en başta dahiliğini göstermektedir ki, çok tartışma götürür bir konudur doğrusu. İki anlamda tartışma götürür demek istiyorum: Dali'nin dahi olup olmadığı, bir; bir de dahilerin ölümsüzlükleri... Peki, o nereden biliyor dahi olduğunu? Şundan ki, yalnız deha bilir kendini. Dali, bunun onayını dahi olmayanlardan bekleyecek değil ya! Dahi olduğunu bilmeyen bir dahi yoktur. Bütün yeteneksizlerin dahilik sanıları bu kuraldan yararlanma amacına yöneliktir. Adam dahilik savı ile ortaya çıkarsa ne diyebiliriz!

Ama, "**Dahi olduğum için ölmeye hakkım yok**" derken Salvador Dali, ad olarak ölümsüzlüğe kavuştuğunu değil, beden olarak sonuna dek yaşayacağını ileri sürüyor. İşte burası biraz çapraşık. Ölüm doğanın sıradan bir düzenidir ve doğa dehayı bilmez, onunla ilgili değildir. Bu bakımdan dahiliğin doğaya aykırı olduğunu bile söyleyebiliriz, insan bulgusudur. Duymuştum, rahmetli Kemal Tahir, kanser ol-

duğunu öğrenince, üzülen eşine, **"E.. hanım, ben de nezle olacak değildim ya.."** demiş. Televizyonda dinlemişler, anlattılar. Kulaklarıma inanamadım. Demek büyük adama büyük hastalık, sıradan olana küçük hastalık... Oysa insanlar arasında en eşit paylaşılmış olan şey hastalıktır. Her kişi bütün hastalıklardan nasibini alabilir. Büyük İskender ishalden öldü. Dali'nin de bağırsakları işlemez olmuş, ondan kaldırmışlar hastaneye. Dahiliğe pek yakışmıyor bu durum, değil mi?

Ama onun **"Yaşasın kral!"** demesine bayıldım. Eski bir İspanyol soylusunun sesi var bu haykırışta, şövalyelik var, hatta Don Quijote var... Ölümsüz, anladım. Dahi ressam Salvador Dali düşler içinde yaşıyor. Ne güzel! Yaşasın da nasıl yaşarsa yaşasın. Onun dehası düşlerden doğmuştu. Yalnız ölümden korkmasın, derim. Hıristiyan olduğuna inandığım için ona, Yohanna'nın, İncil'inde söylediği şu sözleri adıyorum:

"Size gerçek, gerçeğin ta kendisi olarak diyorum ki, toprağa düşen bir buğday tanesi yok olmazsa, yalnızca bir buğday tanesi olarak kalır; ama yok olursa, o zaman bereketli ürün doğurur."

Bir de Pindaros'un şu iki dizesini:

Ruhum, ölümsüz yaşamın ardından koşma
Olanaklar alanını tüketmeye bak.

Bir sanatçının yapıtı hem kendisidir, hem değildir; yapıt kendi yaşamını sürdürür gider, yaratıcısının dehasını da birlikte taşıyarak.

Dali, resmin Çaykovski'sidir, resimden anlayanlar ona bıyık altından gülümserler. Ama ben bilisizliğime güvenerek diyeceğim ki, Dali, gerçeküstü resme gerçekten dehasını koymuş bir sanatçıdır. Onun yapıtlarından çoğunu bir arada görmek olanağını bulduğumda vardım bu kanıya.

İnsanı yaşatan, ölümsüzlük duygusudur.

Samsun'da seçim notları

"Hele bir seçimler gelsin, hele hasat toplansın"

HİKMET ÇETİNKAYA *1 ağustos*

SAMSUN — Bafra ve Alaçam yöresinin en önde gelen geçim kaynağı tütüncülük.. Kızılırmak'ın suladığı Bafra ovasında çeltik tarımı ise son yıllarda bir hayli gelişmiş. Bu yörede mısır, ayçiçeği, sebzecilik de yaygın. Samsun Alaçam Ovasında ara seçimden öte heyecanlı bir telaş, gün boyu sürüyor. İç kısımlarda ise tahılda hasat dönemi bu mevsim. Vezirköprü, Havza, Ladik buğday, arpa ve yulaf üretiminde Karadeniz'in tahıl ambarı.

28 eylülde yapılacak ara seçimlerde son söz, kırsal kesimin olacak. Onların sandığı giderken yapacakları tercih, Samusn 2. Bölge'de seçime katılan partilerin gücünü gösterecek.

Nasıl bir sonuç alınır? Şimdiden bunu kestirmek elbet zor. Ama gözlemlerimiz kırsal kesimde yaşayanların ekonomik güçlerinin hiç de iç açıcı olmadığı yolunda. Ülkemizde **"yok"** yok, ama kırsal kesim, Karadeniz'de çok kötü günler yaşıyor. Üreticilerin Ziraat Bankası'nca ertelene kredi borçları 50 milyarın üzerinde. Vezirköprü, Ladik ve Havza yöresinde traktörlerini satan üreticiler, Bafra ve Alaçam'da tütün tarımını bırakıp, gurbetçiliğe çıkan insanlardan dinlediklerimizi aktaralım:

"Üç yıldır yaşadıklarımızı, çektiklerimizi son 20 yıldır hiç mi hiç görmemiştik. Çok kötü durumdayız. Bunun sonu nereye varacak bilmiyoruz."

Biz gezdiğimiz yörelerde 6 Kasım 1983 seçimlerinde ANAP'a ve MDP'ye oy vermiş yaklaşık 50 kişiye sorduk:

— **Ara seçimlerde hangi partiye o vereceksiniz?**

Yerel öğelerin ağır bastığı bu yörede, özellikle sağ partilerin oy alışını adaylar belirleycek.

Şöyle:

Eski AP'li Doğan Kitaplı'nın durumu ilginç, ANAP'lılara göz kırparken, DYP'den aday adayı olduğu söyleniyor. Kitaplı'nın DYP örgütüyle arası iyi değil. DYP'den Hüsamettin Cindoruk'un adaylığı halinde, bundan kazançlı çıkan ANAP olacak. ANAP'tan Servet Bilgi Paşa, DYP'den Nafiz Kurt ortaya çıkarsa, Samsun 2. Bölgede tereyağından kıl çeker gibi sıyrılacak olan aday SHP'li Suat Binici olabilir.

İşte adayların seçimi etkileyeceği Samsun 2. Bölge'de politika bu hesaplar üzerine kurulurken, kırsal kesimde olup bitenleri anlatalım biraz da...

Ballıca kasabası Samsun karayolu üzerinde. Burada Tekel'in 7 yıldır bitmeyen sigara fabrikasının inşaatı hâlâ sürüyor. Yol üzerindeki eski cami, ara seçimde bu küçük kasaba halkının kullanacağı oyun yönünü değiştirebilir. Çünkü çift şeritli bir yol yapılacağından cami önümüzdeki günlerde yıkılacak.

Biz tam caminin yanında durduk. İlk geçen yurttaşı çevirdik. **"Bu cami yıkılacakmış, doğru mu?"** dedi. **"Evet"** diye yanıtladı sorumuzu. **"Demek yıkılacak"** demeden sözümüzü kesti:

— **Orasını arıcılar düşünsün.**

— Anlamadım.

"Anlarsın, anlarsın" gibisine gözümün içine baktı:

— **Arı partisi arı...**

Sordum:

— Ne iş yaparsın?

Yanıtladı:

— **Tütüncüyüm.**

— Nasıl işler?

— **İyi, iyi...**

— Oyunu 1983'te kime verdin?

Arıya.

— Ya bu ara seçimlerde?

Durdu, düşündü ama söylemedi. Israr ettik, yine yanıt yok.

— Adınız ne?

— **Hasan Uzun.**

Kaç yaşındasın?

— **64 yaşındayım.**

— Söyle hangi partiye oy vereceğini.

— **Söylemem...**

— Belli sen kır ata verecesin.

Gözlerinin içi güldü... Sonra elini omzuma attı ve yavaşça, **"Nereden bildin, oğul"** dedi.

Bafra'da eski Belediye Başkanı **Sefer Peker**'le beraberdik. Yerel seçimlerde bağımsız olarak adaylığını koymuş ve 2 bin oy almıştı. 1973-77 yılları arasında İstanbul'da Eminönü AP İlçe Başkanlığı yapmıştı, öğrencilik yıllarında sağcı öğrenci derneklerinde çalışmıştı. 1977'de İstanbul'dan Bafra'ya gelip belediye başkanı seçilmişti. Gönlünde DYP vardı, ama ah şu iç çekişmeler...

Sefer Peker, **"Burası sağ oyların deposudur"** diyor ve ekliyordu:

— **Ama sağda doğru dürüst ve toparlayıcı aday yok. Bu da solcu SHP'nin işine yarar.**

Bafra ovasına doğru yola koyulduk. Mısır, ayçiçeği, tütün tarlaları ortasında insanlarla konuştuk. Çeltik üreticileri geçen yıl başlarına geleni bir türlü unutamıyorlardı.

Hükümet, çeltik tam orağa girerken, pirinç ithal etti. O zaman 90 liraya satılan çeltiği tüccar 60-70 liraya almaya başladı.

Ramazan Güner, yerinden kalktı, **"Öldü mü yani"** dedi. **Turgut Şeker** ise, **"Bu bir oyundur" diye kükredi.**

Sorduk:

— Ne oyunu?

— **Çeltik biçilirken, pirinç ithal edilir mi?**

"Edilmez" diye hep birlikte bağırdı köylüler. Biz anlamamazlıktan gelip sorduk:

— Neden?

— **Önce üretici satsın çeltiğini, kârını zararını bir hesaplasın, sonradan da pirinç ithal edilsin.**

Yani siz zarar ettiniz.

— **Elbet ederiz. Biz çeltiği tüccara 60-70 liradan verdik. Şimdi pirinç 400-450 lira...**

— Eylülde ara seçimler var, oyunuz hangi partiye?

Sustular...

— Hangi partiye?

İçlerinden birisi ayağa kalktı... Yüksek sesle konuştu:

— **Bizim buralar sağ partilere oy verir beyim. Hele bir seçimler gelsin...**

Diğerleri başlarını salladılar...

— **Hele bir seçimler gelsin, hele hasat toplansın,** dediler...

"Doğal Lider" Ne Demek?

OKTAY AKBAL *2 ağustos*

"Sosyal demokrasinin doğal lideri"... Gazetelerimizde sık sık böyle bir tanıtmaya rastlıyoruz. Falanca kişi bilmem hangi akımın 'doğal lideri' imiş.

Politikada doğal liderlik diye bir şey olabilir mi diye kimse düşünmüyor mu acaba? Ne demek doğal lider? Bir insan, bir parti kurultayında genel başkan seçilmiş, iki üç kez daha bu seçimde üstün çıkmış. Yığınları belirli bir süre inandırmış, ardı sıra sürüklemiş. Kendini sevdirmiş, benimsetmiş, en yüksek görevlere gelmiş. Bu, o kişinin ülke tarihinde yer almasını sağlar. İş başındaki başarıları, başarısızlıkları hesaplanacak; zaman içinde yerini, değerini bulacaktır. Ama bir kişinin yaşam boyunca herhangi bir siyasal akımın doğal lideri sayılması, en başta sağduyuya ve gerçeklere aykırıdır.

Doğal liderler ancak padişahlar, krallardır. Doğuştan lider, önder, buyurucu olanlar yalnız böyleleridir. Demokrasilerde 'doğal' hiçbir şey yoktur, hele lider, kesinlikle!.. Bir partinin genel başkanını o partinin kurultayları belirler. O da bir süreliğine, üç dört yıl, bilemediniz sekiz on yıl... Batı ülkelerinde doğal liderleri hiç göremeyiz. Kimse de herhangi bir politika adamını "O bizim doğal liderimizdir" diye anmaz. Parti kurultaylarında liderler sık sık değişir. İngiltere'de son otuz kırk yılda İşçi Partisi'nin olsun, Muhafazakâr Parti'nin olsun liderleri birbirini izlemiştir. Attlee'den Gaitsckel'e, Wilson'a, Kinnock'a ve bu arada adını unuttuğum kişilere kadar, pek çok lider gelip geçmiştir. Bunlardan kimileri başbakanlık da yapmışlar, ama en küçük başarısızlık karşısında liderlikten düşürülmüşler ya da kendiliklerinden görevi bırakmışlardır.

Ulusal kahraman niteliği taşıyanlar bile, Churchill gibi, De Gaulle gibileri bile, seçimlerde yenik düşmüşler ya da kendiliklerinden görevlerini, yani liderliklerini -üstelik ulusal kahraman kişiliklerine karşın- bırakmak zorunda kalmışlardır. Bugün Fransa'da Mitterrand, Fransız sosyalizminin lideri durumundadır. Ama genel seçimde aday olmazsa ya da olur da seçimi yitirirse yerini başka biri alacaktır.

'Doğal lider'liğini benimseyen, çevresindekilere de benimsetmeye kalkışan bir kişinin gerçek bir 'lider' niteliği taşıdığından kuşku duymalıyız. O, kendini babadan oğula geçen bir saltanatın sahibi saymakta mıdır ki, yaşam boyu 'liderlik' savını sürdürsün? Bu, önce epey gülünç bir şey olur. Liderlik halk tarafından verilir, oyla, seçimle... Sonra da yine halk tarafından geri alınır, oyla, seçimle... Lider, başarılarını sürdürdüğü oranda yerinde kalır, ama seçim yenilgisi, başarısızlık onu liderlikten düşürür. O zaman yeni bir lider çıkarır toplumlar...

Gazetelerimizde deneyimli arkadaşların bile şu 'doğal lider' sözünden vazgeçmediklerini görerek şaşırıyorum. "Anlaşılıyor ki, falanca kişi bu akımın doğal liderdir" diyebilenler çıkıyor. Bu tür bir tutum tam bir Doğu ülkesi alışkanlığıdır. Bir adam çıkıyor, seviyoruz, benimsiyoruz, önemli görevlere getiriyoruz, sonra pek çok yönde başarısızlık gösteriyor, seçimlerde yenik düşüyor, daha da beteri ülkeyi tam bir çıkmaza sokuyor; bilerek bilmeyerek, yıllar süren bir bunalım yaratıyor. Sonra da kalkıp kendini yeniden 'doğal lider' diye daha kabul ettirmeye çalışıyor. Çevresindekiler de onu 'doğal lider' sayıp benimsetmek savaşımı veriyorlar...

Demokrasilerde belirli siyasal akımların, belirli partilerin gelip geçici liderleri vardır. Her zaman da olacaktır. Bunların içinde uzunca bir süre etkinliğini sürdürenler de çıkacaktır elbet... Ama bu kişiler kamuoyunun, daha doğrusu kendi partilerinin güvenini elde edebildikleri oranda işbaşında kala-

Anadolu Lisesi, Kolej için
ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Çağdaş Çözümdür.

Cumhuriyet

Üniversite için
ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Çağdaş Çözümdür.

63. Yıl; Sayı: 22249 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 3 Ağustos 1986 Pazar

Şahinkaya, Evren'le 1 saat görüştükten sonra konuştu:

'Açıklayacağım'

GAZETECİLERLE — Tahsin Şahinkaya, dün saat 14.00'te Florya'daki Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne çıktı ve Evren'le 1 saat görüştü. Evren'e "hakkındaki iddialarla ilgili bilgi arzeden" Şahinkaya, Köşk çıkışı gazetecilerle konuştu. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Tahsin Şahinkaya, dün saat 14.00'te 06 YT 823 plakalı bal rengi bir Mercedesle Florya'daki Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne geldi. Kapıda durmaksızın son hızla içeri giren Şahinkaya, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le 1 saat görüştü. Şahinkaya, saat 15.00'te Köşk'ten ayrılırken arabasını kapıda bekleyen gazetecilerin yanında durdurdu, "Son iddialarla ilgili olarak Cumhurbaşkanıyla konuştum. Durumu arzettim. Bu konuda en kısa zamanda açıklama yapacağım" dedi.

— Allah Şahinkaya'dan razı olsun, sayesinde Jaguar meselesi unutuldu.

Haber Merkezi — Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Tahsin Şahinkaya, dün Florya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le 1 saat süren bir görüşme yaptı ve köşkten çıkarken gazetecilerin sorusu üzerine, hakkındaki iddialarla ilgili olarak "en kısa zamanda" açıklama yapacağını söyledi. Şahinkaya, Evren'le görüşmesi konusunda da "Durumu arzettim" dedi.

Cumhuriyet İstanbul Haber Servisi'nin haberine göre, eski Milli Güvenlik Konseyi üyesi ve eski Hava Kuvvetleri Komutanı emekli Orgeneral Tahsin Şahinkaya, dün saat 14.00'te 06 YT 823 plakalı bal rengi "eski" bir Mercedes'le Florya'daki Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne geldi. Şahinkaya'nın gelişini telsizle öğrenen görevlilerin, köşkün sürgülü kapısını açmasıyla Şahinkaya'nın bulunduğu otomobil, durmadan son hızla bahçeye girdi.

Köşk dışından görüldüğü kadar, Şahinkaya'nın otomobili, yalnızca Cumhurbaşkanı Evren'in otomobilinin girdiği yolun başına gelerek durdu. Otomobilden inen Şahinkaya, buradan yürüyerek köşke girdi.

Şahinkaya ile Cumhurbaşkanı Evren'in görüşmesi 1 saat sürdü. Şahinkaya, köşkün kapısından yanında bir hava subayıyla çıktı ve yine yürüyerek otomobiline geldi. Şahinkaya'nın köşkten çıkışında, girişindeki kadar acele etmediği gözlendi.

Şahinkaya'nın otomobiline binerek dış kapıya doğru gelmesi üzerine, dışarıda bekleyen basın mensupları da kapı önünde toplandılar. Bunun üzerine görevliler, basın mensuplarını "Yağılmayın, kenarda durun" uyarısında bulundular ve saat 15.00'te sürgülü kapı yeniden açılarak Şahinkaya dışarı çıktı. Otomobilin sağ arka koltuğunda tek başına oturan Şahinkaya, otomobilin camını açarak basın mensupları ile bahçe çevresini saran Cumhurbaşkanlığı korumalarına, "Bir dakika ben dışarı çıkayım" dedi.

Neşeli bir yüz ifadesiyle otomobilden inen Şahinkaya, otomobilin yarım açık duran sağ arka kapısı önünde kısa bir süre basın mensuplarının toplanmasını bekledi ve daha

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Cüneyt Arcayürek 1984'te Şahinkaya ile yaptığı görüşmeyi anlatıyor

2 yıl önce açıklamayı reddetmişti

TARİH: 22 ŞUBAT 1984, YER: TBMM'DEKİ ÇALIŞMA ODASI

Arcayürek: *Söylentiler giderek büyüyor, tıpkı bir kartopu gibi. Bunlara mutlaka bir yanıt vermeniz, bir davranış yapmanız gerekiyor.*
Ersin: *Komutan (Evren'i kastederek) dönünce kendisiyle bu meseleyi konuşacağız. Bir karara varırız, ondan sonra sizi çağırırız, konuşuruz.*
Şahinkaya: *(Cebinden dörde katlanmış bir kâğıt çıkararak) Bu broşürle taraftarlarına bir talimat yazısı göndermişler, elimize geçti. Broşürün hastanelerdeki hemşirelere kadar yaygınlaştırılması isteniyor. Altında 'Aj. Prop. Bürosu' diye imza var. Komünistlerin orduyu tahrip için giriştikleri olay.*

CÜNEYT ARCAYÜREK

12 Eylül döneminin Milli Güvenlik Konseyi, 1982 Anayasası ile kurulan Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Sayın Tahsin Şahinkaya'ya 20 Şubat 1986 günü iadeli taahhütlü şu mektubu gönderdim:

"Sayın Tahsin Şahinkaya
Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi
Ankara

Sayın Paşam,

Sizinle görüşebilmek için telefonla yaptığım başvurulara olumlu yanıt alamadığımdan bu mektubu yazmak zorunda kaldım.

17 ve 18 Şubat 1986 günleri görüşme isteminal bürosunda görevli Sayın Fethi Tuz'a ilettim. Hatta, isteği üzerine görüşme konumuzu da kısaca söyledim. Dileğimi size ileteceğini bildirdi, yanıt gelmedi.

Bunun üzerine, 20 Şubat 1986 günü "randevularınızı ayarladığını" söyleyen Sayın Gülay Mertok'la görüştüm. Bana, "günlerinizin çok yoğun olduğunu, bu nedenle görüşmemizin olanaksızlığını" bildirdi.

Sanırım anımsayacaksınız: 22 Şubat 1984 günü doğrudan sizi ilgilendiren çeşitli konulardan söz eden bir "broşür" üzerinde TBMM'deki çalışma odanızda bir görüşme yapmıştık. Bu görüşmede Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri Sayın Nurettin Ersin ve Sayın Sedat Celasun da bulunmuştu. O gün, yanıtlanması gereken çeşitli soruları, daha sonra beni çağırarak konuşacağınızı söylemiştiniz. Daha sonra anımsatmak için yaptığım girişimler sonuç vermedi, ne çare, aradan iki yıl geçti.

Öte yandan, son olarak edindiğim, ancak bu mektubun dar sınırları içinde ayrıntılarına girmediğim bir başka konuyu da, sizinle görüşmek istiyorum.

Aşkıda olan çeşitli sorularımı yanıtlarını alabilmek için son kez yazılı başvuruda bulunmamı, bir gazeteci olarak doğruları aramaktaki içten çabamı anlayışla karşılayacağınızı ümit ediyorum.

Kısa zamanda saptayacağınız bir gün görüşeceğimiz umuduyla saygılar sunuyorum.
Cüneyt Arcayürek
Cumhuriyet Gazetesi Ankara Bürosu
İnkılap Sok. 19/4 - Kızılay
Telefon: 33 11 41

İKİ YIL ÖNCE BİR GÜN

Sayın Şahinkaya, yeniden görüşmemize olanak sağlasaydı, bu kez söze daha önceki konuşmamızı anımsatarak başlayacaktım:

20 Şubat 1984 Pazartesi günü, artık Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi sıfatını taşıyan Sayın Şahinkaya'yı, TBMM'deki bürosundan aradım. Telefona yanıt verdi. Görüşme isteğimi bildirdim, o gün öğleden sonra konuşup konuşamayacağımızı sordum, düşündü: "Saat 14.30'da" dedi, teşekkür ettim. Ne var ki, bir saat sonra

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

685 liraya düştü

Tahtakale'de dolara rağbet yok

Talebin büyük ölçüde azalması nedeniyle dolar bir günde 5 lira birden değer yitirdi.

Ekonomi Servisi — Piyasadaki TL sıkışıklığının etkisiyle Amerikan Doları, dün, serbest piyasa diye bilinen Tahtakale'de, dört ay önceki değerine inerek, 685 liradan işlem gördü. Tahtakale'deki hızlı düşüş, dolara olan talebin büyük ölçüde azalmasından kaynaklandı. Böylece dolar serbest piyasada tek bir günde 5 liranın üzerinde değer kaybına uğramış oldu.

Temmuz başına göre yüzde 2'nin üzerinde değer kaybeden dolar, Tahtakale'de, geçen dört ay içinde iki kez şimdiki değerinden işlem görmüştü.

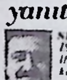
Dolardaki hızlı düşüşte dış piyasalardaki gelişmelerin payı da önemli. Önceki gün uluslararası döviz piyasalarında dolar, hızlı düşüş eğilimini, ABD ekonomisinin içinde bulunduğu performansı gösteren rakamların iyi çıkması sayesinde kısmen durdurmuştu. Cuma günü, dolar, New York Wall Street borsasında mark karşısında 2.08 düzeyinde işlem görerek, haftayı bu değerden kapadı.

İç piyasada nakit sıkışıklığı yüzünden dolar yükseliş izini bulamazken, Tahtakale'deki döviz

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

Canver'den Karaduman'a

'Devşirme mebus'u yanıtlayın

SHP'li Canver, İSO Başkanı İhsan Bodur'un kendisiyle ilgili olarak kullandığı "devşirme mebus" deyimini TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın yanıtlaması gerektiğini bildirdi.

8.-9. Sayfalarda

Ecevit: Mücadele, DSP ile ANAP arasında olacak

8.-9. Sayfalarda

SHP NİĞDE-AKSARAY İLÇESİNDE TOPLU İSTİFA

HASAN UYSAL

SAMSUN'DAN SEÇİM İZLENİMLERİ

[illegible] ÇETİNKAYA

8.-9. Sayfalarda

İyi Pazarlar.

Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.

ABD: Yeni moda nükleer savaşı sevmek.

Çulsuzlar: Resim ve heykele emeği geçenler.

Bir köy: Altaylar'dan Toroslar'a.

Düğün: İngiliz sarayının en eski peri masalı.

Manyas: Kuğu şakırtıları azalacak mı?

Cumhuriyet Dergi bugün ve her Pazar Cumhuriyet'le birlikte.

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Seçim ve Para...

Batıdaki sosyal demokrat partiler, işçi sendikaları ile örgütsel bütünlük içinde çalışırlar. Bu destek, sendikaların sosyal demokrat partilere para desteği sağlamaları sonucunu da doğurur. Sendika üyesi işçilerden sosyal demokrat partilere "ödenti" kesilir.

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Petrol-İş'in araştırması

İşçiye az ekmek az peynir

İş-Sendika Servisi — Petrol-İş Sendikası'nın üyelerinin 1/3'ünü kapsayan geniş araştırma, ücretlerin en gelişmiş olduğu bir işkolunda bile işçilerin ağır yaşam koşullarını sergiliyor.

"Üyelerimizin Yaşam Koşulla-

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'de)

Enflasyonun ateşi düşmüyor

Ekonomi Servisi — Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), temmuz ayında toptan eşya fiyatlarının Türkiye çapında yüzde 1.2 artış gösterdiğini açıkladı. DİE'nin Türkiye Tüketici Fiyatları Endeksi de, geçen ay yüzde 1.9 yükseldi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

ÖZAL BULVAR, İDDİALARI İSPAT ETMELİ 8.-9. Sayfalarda

GERÇEKLEŞMEYEN GORBAÇOV RANDEVUSU'NUN PERDE ARKASI

SEDAT ERGİN'in yazısı

12. Sayfada

Behice Boran anlatıyor

Bir Uzun Yürüyüş

Uğur Mumcu sordu, Behice Boran yanıtladı

Sosyalist partinin şartları oluşmadı

- *Aybar'ın parti kurma girişimine hangi nedenlerle karşı çıkıyor?*
- *"Sosyalist ilkeli bir parti kurmanın şartları yok" diyen Boran, nasıl bir parti öneriyor?*
- *Söz İstanbul'a gelince Boran, duygulanıyor: "Her şeyi düşünmüştüm, ama 76 yaşında yabancı bir ülkede sürgün yaşamak aklıma gelmemişti..."*

Bugün 13. Sayfada

Londra'dan

Üstteki ve alttaki Titanic

RAGIP DURAN

İngiltere'de Muhafazakâr hükümetle Kraliçe arasındaki uyuşmazlık gazete başlıklarına da yansıdı. Hanımefendilerden birisi bakkal dükkânında yetişmiş, öteki ise sarayda. "Aramızda sınıf farkı var şekerim, biz, senle anlaşabileceğimizi sanmıyoruz."

Montreal'den

Şenlik salgını ve ıstakoz

GÖNÜL DÖNMEZ

Bir salgındır geldi Montreal'e son yıllarda. Kadın film yapımcıları şenliği, mim şenliği, havai fişek şenliği, caz şenliği, gülmece şenliği... Tam biraz soluk alalım derken, şimdi de bir başka şenlik: Istakoz şenliği...

Atina'dan

Tatilde başkent

STELYO BERBERAKİS

Temmuz ayının dayanılmaz sıcakları yerini ağustosun daha da dayanılmaz sıcaklarına bırakırken, Atina hızla boşalmaya başladı. Özel otolar, trenler, otobüsler hep başkentin dışına, denize doğru akıyor.

Toronto'dan

Kanadyen porno

AHMET TAN

Kanada hükümeti, "Müzik Yasası"nı parlamentoya sevk ederken, yılda 3 milyar dolarlık cirosu olan seks endüstrisinin çarkları II. Elizabeth'e aldırmadan dönüyor.

New York'tan

Unutulan beyaz yürek

ŞEBNEM ATİYAS

Doris Lessing, "Afrika Öyküleri"nde bir siyahın ağzından anlatıyor: "Tanrı beyazın modelini yaparken iyi cins beyaz toprak kullanmış, sonra yarattığı güzellik karşısında öylesine şaşırmış ki, bir yürek koymayı unutmuş..."

Washington'dan

Bir kasaba satıldı...

TANJU AKERSON

Her şey zengin, yaşlı ve beyaz Mrs. Marguerite Bird'ün ölümüyle başladı. Mrs. Bird, çok geniş topraklarla birlikte Trammel madenci kasabasının da sahibiydi. Mirasçıları, yasal bir engel nedeniyle beş yıl bekleyip harekete geçtiler ve koca kasaba, çekiçli bir müzayede mevsimunun elinde, ev ev, dükkân dükkân satıldı.

Knokke'den

Sarışın ve faziletli

HADİ ULUENGİN

Knokke'de konyak gelene kadar "Proust" okuyup, "Visconti" düşleyen ve "Mahler" dinlemek isteyen erkekler, yalnız gözleriyle gülümseyerek, dekolte emprimeler giyen biçimli bacaklı mazbut sarışınların gönüllerini fethederler.

7. Sayfada

bileceklerdir. Sonra da ister istemez bu görevi bir başkasına bırakacaklardır. Yaşam boyu liderlik, hele 'doğal' bir liderlik savının hem yanlış hem de epeyce gülünç olduğu açık değil mi?

Birtakım kişileri 'doğal lider' saydığımız sürece, -hele bunlar gerçek liderlikleri döneminde bir sürü başarısızlık göstermişlerse- ülkemizde demokrasinin kurulma, yerleşme aşamasına bir türlü geçilemeyecektir. Bunu iyi bilmeli, kimseyi, hiç kimseyi, 'doğal lider' diye başımızın üstüne çıkarmamalıyız.

Arnavutköy'deki arsa pazarlığı için SHP'liler Dalan'a soru önergesi verdi

Belediyeye arsa karşılığı 3 villa

ESAT PALA *3 ağustos*

İstanbul Anakent Belediyesi Genel Sekreteri **Atanur Oğuz**'un, bir müteahhitten, satın almak istediği belediye arsası karşılığında belediye için üç adet villa istediği öne sürülüyor.

Gintur A.Ş. Müdürü armatör **Ersin Çağlar**, Anakent Belediyesi Genel Sekreteri **Atanur Oğuz**'un, Arnavutköy sırtlarındaki belediye arsasının kendisine devri karşılığında, yapacağı villalardan 3 adedini belediye namına istediğini öne sürülüyor.

Belediyeye ait bu arsanın üzerinde, yine belediyece 1977'de Kuruçeşme'deki heyelanda evleri yıkılan ve buraya ev yapmalarına izin verilen 17 hanenin bulunduğu, tapu tahsis belgeleri de bulunan bu evlerin yıkım işlemleri için tebligatların önümüzdeki günlerde göndereceği öğrenildi. Konu, Anakent Belediye Meclisi'nde de yansıdı ve SHP'li **Aykut Oray**, olayın doğruluk derecesini soran bir önerge verdi. **Aykut Oray**'ın önergesi incelenmek üzere **Bedrettin Dalan**'a havale edildi.

1977 yılında Kuruçeşme'deki bir heyelan nedeniyle zarar gören yurttaşlara, belediye yetkililerince Beşiktaş, Arnavutköy 75 pafta, 100 ada, 20 parseldeki toplam 11 bin 349 metrekarelik alanın, belediyeye ait 1/4'lük bölümünde yer gösterildi ve ev yapma izni verildi. Buraya ev yapanlar tapu tahsis belgelerini aldılar, belediyenin de katkısıyla elektrik ve sularını bağlattılar. Ancak, arsanın 8 bin 511 bin metrekare tutan 3/4'lük bölümünün sahibi olan ABD uyruklu ve halen Yunanistan'da yaşayan **Katrina Briza** adlı kadından Gimtur A.Ş.'nin Müdürü armatör **Ersin Çağlar** ve ortaklarından **Sadık Ergün** ile öteki ortağı **Hüseyin Özkan**'ın eşi **Ayşe Özkan** tarafından satın alınmasından sonra işler karıştı. **Ersin Çağlar**, 10 adet villa yapmak istediği arsasının yetmediğini görünce, üzerinde gecekonduların bulunduğu belediyeye ait arsayı satın almak için başvuruda bulundu.

SHP'LİLERİN ÖNERGESİ

Bundan sonraki gelişmelerle ilgili olarak konu, Anakent Belediye Meclisi'nin, SHP'li üyelerinden **Aykut Oray** tarafından gündeme getirildi ve gereğinin yapılması için makama (Bedrettin Dalan'a) havalesi, oybirliği ile kabul edildi. **Oray**, konuya ilişkin soru önergesinde şöyle dedi:

"Bu vatandaşlarımız, ne olacak diye sayın başkanımıza gelmişler, sayın başkan da kendilerini genel sekretere göndermiştir. Genel sekreter de, 'Evet, oraları yıkılacak, gidin buradan, ben size tebligatları yapacağım' demiş. Şimdi, daha önce belediyece tahsis edildiği halde, buraların tapu tahsis belgeleri verildiği halde, bu şahsın (Ersin Çağlar) belediyeye ait villalar yapacağım demesi doğru mudur? Ayrıca bu konuda belediyemizin aldığı bir karar var mıdır? Varsa nedir?"

Konuya ilişkin olarak, Gimtur A.Ş. Müdürü armatör **Ersin Çağlar** ile yanında ortağı Hüseyin Özkan da olduğu halde, Nişantaşı, Valikonağı Caddesi 129 numaralı apartmanın bodrum katındaki işyerinde görüştük. Ersin Çağlar'ın teyp bandına da kaydettiğimiz konuşmaları aynen şöyle:

— Biz arsamızı değerlendirmek istiyoruz. Buraya on tane villa yapacağız. Bunun için, belediye ile anlaşabilmemiz için onlara da bir teklif götüreceğiz. Daha önceden biz burayı metrekare hesabı satın almak istedik.

— **O zaman metrekare hesabı vermediler mi?**

— Onlar da bana bir süre sonra arsalarının değerini metrekare hesabı tespit ettiler. Bu da, metrekaresi 110 bin liradan, tamamı 312 milyon küsur lira olduğuna dair yazı gönderdiler. Biz bu rakam üzerinden belediyeden satın almak istedik. Ondan sonra belediyeden heyet geldi, incelediler.

— **Heyette kimler vardı?**

— **Atanur Oğuz, Yurdanur Baran** Hanım (Mesken ve Gecekondu Müdiresi-Dalan tarafından Jaguar alındı) ve Boğaziçi İmar Müdürü **Kenan Koç**. Ondan başka üç dört kişi daha vardı, ama isimlerini

— Allah Şahinkaya'dan razı olsun, sayesiden Jaguar meselesi unutuldu.

bilemiyorum tabii. Arsaya geldiler, Atanur Bey, Boğaziçi İmar Müdürü falan baktılar, işte dediler ki, burası değerli yer. Biz bu arsayı böyle, bu arkadaşa satarsak, belediyeye kazık atmış olacak. Ne yapmamız lazım? Dediler ki, bu bize göbekten bağlı. Tuttular, benden üç tane villa istediler. Bu işten onlar değil, ben kazık yiyeceğim.

— Niye metrekare hesabı satmıyorlar size? Madem kazıklanacaksınız, metrekare hesabı alın.

— Eee, istemiyorlar. Atanur Bey'i bilmiyor musunuz. Cin gibi adam. Dedi ki, ben burayı sana hayatta 312 milyon liraya satmam dedi. Eee, ne olacak peki, dedim. O da, sen bana göbekten bağlısın, benim yerime üç tane villa vereceksin, dedi. Şimdi ben, hem kendi arsamdan belediyeye vereceğim, üstelik bir de kendi villalarımdan üç tane yapıp onlara vereceğim. Şimdi bu villalar bittiğinde en azından bir, bir buçuk milyar lira yapacak.

— Peki, böyle bir anlaşmayı kabul edecek misiniz?

— Eee, ne yapalım yani. Şimdi sen benim yerime kendini koy. Böyle bir pürüzlü arsan var. Atsan atamıyorsun, satsan satamıyorsun. Bu arsa böyle duracağına hiç olmazsa ringi döndürelim istiyoruz. Başka bir şey yok ki burada. Teklif hazırlandı. Ya bugün, ya yarın götüreceğim. Planı, projeleri yapıldı. Belediyenin arsasıyla beraber tüm arsa üzerine on tane villa yapacağız. Şurada bir tenis kortu ve aşağıda bir sera var.

Şimdi belediye ne yapacak? On villayı numaralayacak, ya bir kura usulüyle ya da diyecek ki, ben şunları şunları yan yana üç tane villa istiyorum, diyecek.

Biz gerekli işlemleri tamamladıktan sonra, villaları teslim edeceğiz. Atanur Bey'e söyledik. Gecekondularla biz uğraşmak istemiyoruz. Onlarla siz uğraşacaksınız. Kendilerine yer göstereceksiniz. Kısmetse ya bu hafta, ya da önümüzdeki hafta Atanur Bey'den randevu alarak projeleri kendisine götüreceğim. Yurdanur Hanım'ın yerine geçenin kim olduğunu bilmediğim için, biraz zaman geçsin ve yerine otursun istedim.

İzalei şuyu ile alayım dedim. O Atanur Oğuz denen kişi var ya, burayı ben sana bu yolla vermem. Ben buradan gelir elde edeceğim kardeşim, dedi. Seninle biz göbekten bağlıyız, dedi. Birbirimize evet demedikçe, ileri gidemeyiz, gel bunu sulha dökelim dedi. Ee, sulhun karşılığı ne olacak? Üç tane villa. Hakkı yok ki. Esasında belediyenin benden bunu istemeye hakkı yok. Olacağı, belediyenin o arsaya, bir tane villadır. Ama ben mecbur kaldığım için bütün kârımdan fedakârlık yaparaktan dedim ki, Allah şerrinden korusun, bilmem ne diyerekten, tamam bunu böyle yapalım, hiç olmazsa çıkalım bu işin içinden de bitirelim, dedim. Burada mağdur olan biziz. Açıkçası biz mağdur duruma sokan, açıkçasını söyleyeyim, Atanur Oğuz'dur. Belki Dalan'ın bunlardan haberi bile yoktur. Ama Atanur Bey'in bir şeye kafası çalışıyor, bildiğim kadarıyla, bir şeyi elde etmek, fazla gelir sağlamak. Bu işte benim belediyeye değil, belediyenin bize bir tecavüzü var yani."

Türk kadını için saray gecesi

YALÇIN ÇAKIR *5 ağustos*

Bir yandan şerbetçiler, kâğıt helvacılar, arzuhalciler, dondurmacılar, fotoğrafçılar... Havuzun kenarında kahve içilen camekânlı dinlenme köşeleri... Karagöz perdesi... Yeniçeriler... Suda süzülen altın yaldızlı "saltanat kayığı" ... Ve bunları tamamlayan 700'e yakın konuk; bunların çoğu ünlü işadamı ve eşleri... Şık hanımların bazısı eski Türk giysileri içinde...

Evet, bu görünüm dün gece Yıldız Sarayı Hasbahçe'de yaşandı. Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı'nın **"Dünden Bugüne İstanbul"** adı altında düzenlediği **"balo"** tam Osmanlıya özgü bir geceydi. Yıldız Sarayı, belki Cumhuriyet döneminden bu yana böyle **"renkli"** bir gece geçirmemişti.

Vakfın Başkanı **Semra Özal**, değerli taşlarla işlenmiş papatyalarla süslü, sırtı açık, beyaz ipek bir elbise giymişti. Gecenin **"çesitliliği"** yorgunluğunu unutturmuş gibiydi. Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**'in eşi **Sevgi Erdem** ile sekreterinin yanında Hasbahçe'ye giderken ve konuklarını karşılarken, Yeniçeriler yerlere kadar eğiliyorlardı.

Bir köşede nargile içen, tavla oynayan, niyet çektirenlerin yanında en çok viski içiliyordu. Tam 125 şişe viski içilirken, rakı 120 şişede kalıyordu. Müzikli manilerle yapılan anonslarda ise, **"Sizler için meyhane kurduk / demlenmeye geliniz... Fazla aç kalmayınız / buyrun hazır sofralar"** deniyordu. Türk mutfağının sunulduğu açık büfelerde kuzu kavurma, işkembeli nohut, kuzu çevirme, beğendi, musakka, suböreği, mantı ve irmik helvası kapış kapış eritiliyordu. **Tınaz Titiz, Metin Emiroğlu, Mehmet Aydın, Mükerrem Taşçıoğlu**, Vali **Nevzat Ayaz**, Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan** ve eşleri ile konukların saygıyla selamlayıp ellerini öptükleri Başbakanın annesi Hafize Özal, **"geleneklerimizin unutulmamasını"** öğütlüyordu. Semra Özal, bir ara kayınvalidesinin yanına gelerek elini öptü. Hafize Özal da **"Gelinimle ne kadar iyi anlaştığımızı görün"** diyerek espri yaptı.

"Lale Devri"nin canlandırılmak istendiği gecenin hazırlıkları için İstanbullu işadamlarının eşleri olağanüstü bir gayret göstermişlerdi. Vakkorama da çevre ve ses düzenlemesini yapmıştı. Herkes ne kadar harcama yapıldığını merak ediyordu. Ama Özal bu konudaki sorulara **"İnanın ne kadar harcandığım bilmiyorum. Ancak, buradaki pek çok şeyi biz emanet aldık"** yanıtını veriyordu.

Vakıf yararına 5 bin liradan satılan mendillerden Semra Özal 7 tane alırken, üzerinde para bulunmayan Sevil Erdem'e **"Sen al, biz sonra seninle hallederiz"** diyordu. Yemeğin ardından Türk müziğinden geniş bir program sunuldu. Solist **Ahmet Özhan** ve **Behiye Aksoy**'du. Müzik öncesinde İstanbul konservatuvar öğrencileri, tarihi giysileri içinde saray yaşantısını canlandırdılar.

Giysileriyle, müziğiyle, yemeğiyle ve de atmosferiyle yaşanan bir **"Lale Gecesi"** Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı'nın kasasına 80 milyon bırakıyordu. Bu parayla **"Türk kadınının ulaştığı sosyal, kültürel, ekonomik seviye"** tüm dünyaya tanıtılacaktı...

YOL KESEN IRMAK
H. Veldet Velidedeoğlu

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22253 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 7 Ağustos 1986 Perşembe

KAVRAM DERSANESİ
Lise Sonlar: 1 Eylül 1986
Beklemeliler: 22 Eylül 1986

Aday listeleri açıklandı. ANAP'ın Ankara sürpriz adayı, Halefoğlu

Ecevit-İnönü İzmir'de

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

İzmir Marşı Kimin İçin?

ANKARA — Rahşan Ecevit'in ille de İzmir'den milletvekilliğine adaylığını koyması, "DSP'nin inadını" bir kez daha sergilerken, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun ANAP'ın Ankara Milletvekilliği adaylığına sovunması, Özal'ın "Başba-
(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Öteki Dönemler

ANKARA — Başbakan Özal, ülkenin bugün en büyük sıkıntısının "dedikodu atmosferi" olduğundan yakınıyor. Bu yakınması, hatta iğneyle kuyu kazar gibi kimi gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışanları suçlamaya varan sözleri aslında anlamsız. Bu
(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

- İnönü, Rahşan Ecevit'e başarı diledi
- Halefoğlu nasıl aday oldu?
- Diker: Halefoğlu, başımızın tacıdır
- Aday bildiriminde karışıklık
- Burdur'da il başkanı aday olunca ANAP rahatladı

11. Sayfada

Rahşan Ecevit: İnönü ile çekişecek

Halefoğlu: ANAP'ın sürpriz adayı

Cindoruk: Samsun'dan giriyor

İki sosyal demokrat başkan, Erdal İnönü ve Rahşan Ecevit İzmir'de boy ölçüşecek.

Halefoğlu ANAP'ın sürpriz Ankara adayı. Keçeciler, Manisa 2. Bölge'den girecek

DYP Genel Başkanı Cindoruk Samsun'dan, HDP Genel Başkanı Yazar Ankara'dan aday oldu.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Siyasi partiler, milletvekili adaylarını dün Yüksek Seçim Kurulu'na bildirdiler. ANAP'ta beklenen "sürpriz", Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Ankara'dan aday gösterilmesi oldu. Daha önce aday olacağı şeklindeki haberleri kesinlikle yalanlayan Halefoğlu, Ankara'dan seçime katılırken Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler de, Manisa 2. bölgeden aday oldu. DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Samsun'dan, HDP Genel Başkanı Mehmet Yazar Ankara'dan adaylıklarını koyarken, DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ile birlikte İzmir'den seçime girdi. DYP'nin eski Genel Başkanı Yıldırım Avcı da partisinin İzmir adayı oldu.

RP Genel Başkanı Ahmet Tekdal ile IDP Genel Başkanı Aykut Edibali adaylıklarını koymadılar. MÇP Genel Başkanı Ali Koç Gaziantep'ten, BP Genel Başkanı Yaşar Yurtöven ile BVP Genel Başkanı Tayyar Şafak Ankara'dan ve BAP Genel Başkanı Kemal Bekman da İzmir'den adaylıklarını koydular. "Davul delen jaguar" amblemli BAP Niğde, Samsun ve Ankara'dan aday göstermedi. Büyük Anadolu Partisi'nin eksik aday gösterdiği için TRT'de "Seçim
(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Semra Özal'ın 'sultanlar balosu'na tepki yağıyor

'Halkla alay ettiler'

İnönü: *Ben bunu, bir iktidarın son günleri diye değerlendiriyorum. İktidar, son günlerine yaklaştıkça, halkın sıkıntılarıyla taban tabana ters davranışlara girer. Halkla alay ediyorlar.*

Gölhan: *Bu tür sahneler toparlayıcı değil ayırıcı oluyor. Lale Devri'ni, saray şaşaasını hatırlatan sahneler doğru değildir.*

Türkân Arıkan: *Vatandaş pahalılık içinde sıkıntı çekerken, böylesi olayları ibretle takip ediyorum.*

Rahşan Ecevit: *Halkı ezen Osmanlı özenticilerinin saltanat kayığını, demokratik sol hareket batıracak.*

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal'ın eşi Semra Özal'ın başkanlığını yürüttüğü Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı'nın Yıldız Sarayı Hasbahçe'de pazartesi gecesi düzenlediği "Dünden Bugüne İstanbul" balosuna tepkiler sürüyor. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün gazetecilerle konuşurken, Osmanlı dönemini hatırlatan baloyu "halkla alay etmek" olarak nitelendirdi.

İstanbul basını, geceyi ilginç başlıklarla verdi. Gazetelerin bu konudaki haber yorumları şöyle:

Günaydın: Enflasyon, pahalılık, açlık kimin umurunda. Sultanlar eğleniyor. Millet geçim sıkıntısı içinde inlerken, Semra Hanım'ın kurduğu vakfın düzenlediği görkemli saray âlemini duyanlar "Bunlar fakir fukara ile alay ediyor" dediler.

Sabah: Osmanlı böyle battı. Semra Sultan'ın Yıldız Sarayı Hasbahçe'de son padişahların sefahat âlemlerini hatırlatan gecesi halkta büyük tepki yarattı.

Bulvar: (Geceden söz ederek) Osmanlıyı andılar, 75 milyon aldılar. Semra Özal gelin gibi. Osmanlı kıyafeti giyilecek dedi, kendi giymedi.

Güneş: Hasbahçe'de bugünün saraylıları - Süper balo.

Hürriyet: İşte "Semra Sultan"ın gecesi — Saltanat 86.

Milliyet: Saray usulü bala.

Tercüman: Bir Osmanlı gecesi 75 milyon lira. Yıldız Hasbahçe zaman tünelinde bir saray balosu yaşadı.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Semra Özal'ın başkanlığındaki balo konusunda şu değerlendirmeyi yaptı:

"Ben bunu bir iktidarın son günleri diye değerlendiriyorum. İktidar son günlerine yaklaştıkça halkın sıkıntılarıyla taban tabana ters davranışlara girer. Halkla alay ediyorlar. Bunların cevabı seçimde duvara çarpmaları olacaktır."

DYP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Gölhan, Hasbahçe'deki geceye ilişkin olarak şunları söyledi:
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Adaylar seçim maratonunda

GAZİANTEP'ten

Seçim ve deprem

Gaziantep'te seçime katılan partiler, ANAP'ın devlet olanaklarını oya dönüştürmek çabasında deprem olayından yararlanacağı görüşünde olduklarını belirtiyorlar.

ALİ SİRMEN — MEHMET MERCAN'ın yazısı 7. Sayfada

Rahşan Ecevit, *eşi Bülent Ecevit'le birlikte bugün İzmir çıkarmasına başlıyor.*

İnönü, *seçim gezilerine İzmir'den başlayacak, Manisa'da tamamlayacak.*

Hasan Celal Güzel, *bugün uçakla Gaziantep'e gidecek ve havaalanının açılışında davul zurna ile karşılanacak.*

Pehlivanoğlu, *Ulaştırma Bakanı'nın desteği ile bugün Zonguldak'a gidip seçim bölgesini gezecek.*

Cindoruk, *bütün bölgeleri gezecek ve gezilerine Samsun'dan başlayacak.*

Yazar, *yarın İstanbul'a gelip Üsküdar ilçe binasının açılışını yapacak.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Siyasi partilerin 11 bölgede yapılacak ara seçimlere girecek adaylarını dün kesinleştirmesinden sonra, 28 eylüle kadar sürecek "seçim maratonu" başladı.

ANAP'ın ağır topu, Başbakanlık eski Müsteşarı Hasan Celal Güzel, bugün şerefine yeniden hizmete girecek olan Gaziantep Havaalanı'nda davul zurnalarla siyasi yaşamına ilk adımını atacak. ANAP Genel Başkan Yardımcısı Şadi Pehlivanoğlu ise Zonguldak'taki çalışmalarına, Zonguldak kökenli Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un desteği de bugün bu ilde başlayacak.

DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit de eşi Bülent Ecevit ile birlikte bugün İzmir çıkarmasına hazırlanırken, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü de seçim gezilerine İzmir'den başlayacak. İnönü seçim gezilerini Manisa'da tamamlayacak.

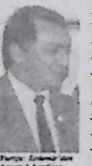
HDP Genel Başkanı Mehmet Yazar ise seçim kampanyasına yarın İstanbul Üsküdar'da örgüt binasını açarak başlayacak.

ANAP Genel Merkezi'nden alınan bilgiye göre partinin 11 adayı da bugünden başlayarak kendi seçim bölgelerine dağılacaklar. Başbakan Turgut Özal 7 eylüle değin ara seçim illerinde hale önüne çıkmayacak. ANAP en önemli ara seçim atağını bugün Hasan Celal Güzel ve Şadi Pehlivanoğlu ile gerçekleştirecek.

Gaziantep ANAP adayı Güzel, yaklaşık iki yıldır hava trafiğine kapalı bulunan Gaziantep Havaalanı'nın bugün yeniden hizmete girişinde hazır bulunacak. Güzel, havaalanının ilk "va haterh" yolcularından biri olacak. Güzel'in Ankara seçim bürosundan yapılan açıklamaya göre, Güzel'le birlikte Gaziantep'e, ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar, Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler ve dün ANAP milletvekilleri Ünal Yaşar ile Ata Akın da gidecek. Açıklamada, "Bu ziyaret ayrıca çeşitli görüşlere men-
(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Cumhurbaşkanı Evren incelettiriyor

İzdaş dosyası Köşk'te

Yurtçu: Erdemir'den kazanç 1,3 milyar

Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanı Evren'in isteği üzerine, Erdemir'in SSCB'ye yapılan ihracatı ANAP'ın İzmir adayı Atilla Yurtçu'nun şirketi İzdaş'a bırakması sonucu bu firmaya sağladığı iddia edilen 1 milyar 380 milyon liralık çıkarla ilgili soruşturma ve inceleme yapıyor.

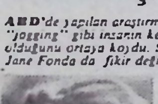
İSTANBUL (ANKA) — Ereğli Demir Çelik ile ANAP İzmir adayı Atilla Yurtçu'nun firması İzdaş arasındaki ilişki Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından incelettiriliyor. ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre, Devlet Denetleme Kurulu, Evren'in isteği üzerine Erdemir'in SSCB'ye yapılan ihracatı İzdaş'a bırakması sonucu bu firmaya sağladığı iddia edilen 1 milyar 380 milyon liralık çıkarla ilgili soruşturma ve incelemeyi sürdürüyor. Devlet Denetleme Kurulu, özellikle şirketin 1985 yılı faaliyetleri üzerinde duruyor ve SSCB'ye yapılacak ihracatın İzdaş'a verilmesine karşı çıkan ve muhalefet şerhi koyan yönetim kurulu üyelerinden Atilla Baybura ile emekli general Mustafa Sezer'in karşı çıkış gerekçelerini inceliyor.

Son Erdemir Genel Kurulu'nda, 1960'lardan beri görev almasına karşın yönetim kurulunun dışına çıkarılan Atilla Baybura ile halen yönetimde kalmayı sürdüren Mustafa Sezer,
(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

'Aerobik' ve 'jogging'in tahtı sallanıyor

Yumuşak spor daha sağlıklı

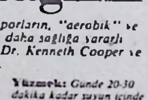
***ABD**'de yapılan araştırmalar yürümek, bisikletle dolaşmak, yüzmek gibi sporların, "aerobik" ve "jogging" gibi insanın kendisini parçalarcasına yaptığı sporlara oranla çok daha sağlığa yararlı olduğunu ortaya koydu. Satış rekorları kıran "Aerobics" kitabının yazarı Dr. Kenneth Cooper ve Jane Fonda da fikir değiştirip daha yumuşak sporlara yönelenler arasında.*

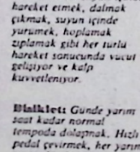
Koşmak: *Haftada 2-3 kere 20-30 dakika terleyinceye kadar koşmak. Ama koşu hızını yanınızda koşanla konuşmanızı engellemeyecek bir tempoda tutmak. Haftada 40 kilometreden fazla koşmak, kalbinizin kuvvetlenmesine yaramıyor.*

Yürümek: *Günde 20-30 dakika ile başlayın ve günaşırı bu süreyi 45 dakikaya kadar çıkarın, ama haftada beş kereden fazla yapmayın. Ayakkabılarınızın iyi olmasına dikkat edin ve yine yorulup nefessiz kalırsanız bırakın. Ilımlı spor yapanlar 2 yıl daha fazla yaşıyor.*

Yüzmek: *Günde 20-30 dakika kadar suyun içinde hareket etmek, dalmak çıkmak, suyun içinde yürümek, hoplamak zıplamak gibi her türlü hareket sonucunda vücut gelişiyor ve kalp kuvvetleniyor.*

Bisiklet: *Günde yarım saat kadar normal tempoda dolaşmak. Hızlı pedal çevirmek, her yarım saatte bir 200-300 kalori yakmanızı sağlıyor. Adalelerinizde ağrı hissettiğiniz zaman bir gün ara ile bisiklete binmekte fayda var.*

13. Sayfada

Türk-İş 4 ilde miting kararı aldı

Türk-İş Başkanlar Kurulu, Eylem Komitesi'nce önerilen Samsun, Manisa, Zonguldak ve Gaziantep'te miting kararı aldı.

Başkan Yılmaz, *"İktidarın sosyal adalet sözünü ağzına almaya hakkı yoktur. Yarattığı siyasal adaletsizliklerle hatırlanacaktır" dedi.*

İş-Sendika Servisi — Türk-İş seçimlere yönelik Samsun, Manisa, Zonguldak ve Gaziantep olmak üzere 4 ilde miting kararı aldı. Türk-İş'in seçim döneminde yapacağı eylemleri, miting ve kapalı salon toplantılarını belirlemek üzere dün toplanan Başkanlar Kurulu'nda, Özal iktidarı ve uygulamaları ağır bir dille eleştirildi. Seçim bölgelerinde yapılacak Türk-İş eylemlerinde, işçiler ve halk kitlelerine, çalışanlar aleyhine iktidar uygulamalarının anlatılması, dolayılı olarak çalışandan yana olmayan siyasi iktidara oy verilmemesinin mesajı verilecek.

Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz, "Bugünkü iktidarın sosyal adalet sözünü ağzına almaya hakkı yoktur. Bugünkü siyasal
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

- Güney Afrika'dan misilleme
- Filipinler'de barış umudu
- ABD Senatosu "Yıldız Savaşları" için yönetime yeşil ışık yaktı.

3. Sayfada

- Ata Lira sıkıntısı

9. Sayfada

- İstanbul'a 4 yıl içinde 4 baraj
- İstanbul'un suyu bilgisayarla kontrol edilecek.

14. Sayfada

DSP'nin Karabük mitinginde yaptığı konuşmadan ötürü hakkında soruşturma açılan Bülent Ecevit, Ankara Basın Savcılığı'nda ifade verdi.

Karabük konuşması soruşturması

Bülent Ecevit ifade verdi

Ecevit: *Benim partiler arasında bir tercihte bulunma, bir seçme yapma hakkım ve mecburiyetim var. Bu hakkın ve mecburiyetin gereklerini yerine getirmem de suç sayılamaz düşüncesindeyim.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan CHP'nin eski Genel Başkanı ve eski Başbakanlardan Bülent Ecevit, DSP'nin Karabük'te düzenlediği mitingde yaptığı konuşmasından ötürü hakkında açılan soruşturma ile ilgili olarak dün Ankara Basın Savcılığı'nda ifade verdi. Bülent Ecevit, herhangi bir siyasi parti toplantısına üye olmayan kişilerin de konuk ya da konuşmacı olarak katılabileceklerini belirterek, "Benim oy kullanma hak-
(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

KKTC'de yeni koalisyon hazırlığı

***TKP-UBP** koalisyonu fiilen sona erdi, hükümetin istifası an meselesi.*

***Başbakan Derviş Eroğlu,** "yeni bir hükümet modeli ile hizmete devam etme kararında olduğunu" söyledi.*

İ. ZET RIZA YALIN

LEFKOŞE — KKTC'de bir süredir iki partinin aralarındaki sorunlar ve son olarak da ekonomik önlemler paketi konusundaki tartışmalar nedeniyle düşmesi beklenen TKP-UBP koalisyonu, TKP meclisinin önceki gece aldığı karar uyarınca fiilen sona ererken, hükümetin resmen de istifası beklenmeye başlandı.

Ortak hükümetin fiilen olduğu gibi resmen de sona ermesi
(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Kongre Reagan'ın tekstil vetosunu aşamadı

TANJU AKERMAN

WASHINGTON — ABD Temsilciler Meclisi'nden dün gece yapılan oturumda Başkan Reagan'ın tekstil ithalatını kısıtlama getiren yasası vetosunu aşacak üçte iki çoğunluk sağlanamadı. Oylamaya katılan üyelerden 267'si Reagan'ın vetosunun kaldırılmasına evet derken 149'u hayır oyu kullandı. Reagan'ın vetosunu aşacak oyun 4 oy farkla sağlanamaması, ABD Başkanı'nın Kongre önünde büyük bir zaferi olarak değer-
(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
Ayşe Arsoy - Artemiz Arsoy - Osman Yiğit yönetiminde
Üniversite ve Kolejlere Giriş Kursları
Tel. 338 75 11 - 338 77 96

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Lise Sonlar: 1 Eylül 1986
Beklemeliler: 22 Eylül 1986
Merkez: 328 64 37 Şube: 322 75 74

63. Yıl: Sayı: 22257 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 11 Ağustos 1986 Pazartesi

Demirel: Hiçbir makama kendi isteğimle gelmedim

Halk isterse cumhurbaşkanı olurum

'Makamı istemiyorum demek, makama hakaret etmek olur'

SÜLEYMAN DEMİREL'DEN

Demirel, iş ilişkisiyle arasında...

Cumhurbaşkanlığı: *Ben, hiç kimsenin bana vereceği makamı, mevkiyi falan kabul etmem. Millet verirse hariç. Talip de değilim. Ama yine millet verirse, ki o ayrı meseledir, başka bir şey söyleyeceğim yok. Ne diyebilirim? Ben, 'Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olmak istemiyorum' diyebilir miyim?*

Konuşan Türkiye: *Bir tarafta mahkeme, yani bir tarafta polis, bir tarafta savcı, onun yanında mahkeme, onun yanında zindan... Bu zincir durduğu sürece, konuşan Türkiye kemaliyle meydana gelmiştir diyemezsiniz.*

Ara seçim: *Ara seçimde şayet halk hakikaten bugün şikâyetçisi olduğu gibi birtakım hususları dile getirebilirse yeni seçim var demektir.*

İSTANBUL, (ANKA) — Eski başbakanlardan ve kapatılan Adalet Partisi'nin genel başkanı Süleyman Demirel, "Konuşan Türkiye" yolunda son 1 yıldan bu yana önemli mesafeler alındığını, bununla birlikte rejimin önemli kısıtlama ve yasaklamalarının henüz ortadan kalkmadığını söyledi. "Bir tarafta mahkeme, yani bir tarafta polis, bir tarafta savcı, onun yanında mahkeme, onun yanında zindan... Bu zincir durduğu sürece, konuşan Türkiye kemaliyle meydana gelmiştir diyemezsiniz" şeklinde konuşan Demirel, olayların eşyanın tabiatına uygun olarak geliştiğini, Türkiye'deki sosyal-siyasi oluşumun önündeki tıkanıklıkları kaldırmaya çalıştığını belirtti.

ANKA muhabiri Mustafa Sönmez'in çeşitli konulardaki sorularını yanıtlayan Demirel, ara seçimlerin büyük bir önemi olduğunu da vurgulayarak, "Ara seçimde şayet halk, hakikaten bugün şikâyetçisi olduğu bir takım hususları dile getirebilirse, Türkiye'de yeni seçim var demektir" dedi.

Demirel, 1989 cumhurbaşkanlığı seçimleri için konuşulan bazı tahminler, senaryolar ile büyük işadamlarının, "ANAP-DYP çizgisi"ne yaklaşmaları ve tavırları konularındaki soruları ise şöyle yanıtladı:

— "Birkaç ay önce Yavuz Donat köşesinde, aralarında Vehbi Koç'un da bulunduğu bir grup büyük işadamının sizi ziyaret ettiğini yazdı. Donat bu yazısında, işadamlarının sizle sayın Özal'ın ittifakını sağlamak yolunda bir konuşma yaptıklarını ifade etti.

DEMİREL — Böyle bir şey kesinlikle yoktur. Hayır böyle birşey yok. Hayır kesinlikle. Benim birçok dostum var. Ben birçok kimseyle konuşurum. Ama beni ne ziyaret eden olmuştur o manada yani. Ben birçok kimseyle konuşuyorum. Ama kesinlikle öyle bir şey söz konusu değildir.

— Söz konusu yazıyı okumuş olmalısınız, o halde o zaman neden bu düzeltmeye gerek görmediniz?

DEMİREL — Yazıyı okumuş...

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ESKİLER, YENİLER
[illegible]

SHP: GÜLERYÜZLÜ PROPAGANDA

YABANCI GÖZÜYLE SEÇİM İZLENİMİ

6-7. Sayfalarda

YSK'den TRT'ye:

Ön denetim demokrasi ilkelerine aykırıdır

TRT'*nin partilerin seçim propaganda metinlerinin denetlenmesi isteğini reddeden Yüksek Seçim Kurulu'nun ret gerekçesi açıklandı. YSK'nin gerekçesinde, "İstek, işin niteliği ve çoğulcu demokrasi ilkeleri ile de bağdaşmamaktadır" denildi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüksek Seçim Kurulu, TRT Genel Müdürlüğü'nün siyasi partilerin radyo ve TV'den yayımlanan seçim propaganda metinlerinin denetlenmesi isteğini reddederken, "İstek, işin niteliği ve çoğulcu demokrasi ilkeleri ile de bağdaşmamaktadır" görü-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Gün Ola Harman Olanın Sonu

ANKARA — İktidarların başarısı inandırıcı olmaktan geçer. Bu sözü yıllardır dinleyip geliyoruz. Hatta Sayın Özal, iktidarının görkemli ilk günlerinde halktan gizli hiçbir şeyleri olmayacağını vurgulayarak neredeyse

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

Müteahhit kayıplara karıştı

BİR İMAR FACİASI DAHA—Diyarbakır'da bir kış sabahı 7 katlı Hicret Apartmanı çökmüş ve 83 kişi ölmüştü. Dört yıl önceki bu "imar faciası"ndan sonra yetkililer gerekli demeçleri vermişti. Bu kez bir yaz gecesi Mersin kıyısında yazlık sitenin inşaat halindeki 5 katlı bölümü çöktü. Binada 13 kişi kalıyormuş, 11'i öldü. İnşaatın bekçisi, "Bazen 40-50 kişi kalırdı" dedi. (Fotoğraf: a.a.)

Mersin'de yazlık site çöktü

11 kişi öldü

Kargıpınar kasabasında Derya Tatil Sitesi'nde inşaatı süren 5 katlı 70 daireli bloklardan biri önceki gece 23.00 sıralarında çöktü. Olayda 6 işçiden başka, hafta tatili için siteye gelen 5 işçi yakını can verdi. Biri ağır 2 kişi de yaralandı.

MERSİN, (Cumhuriyet) — İçel'in Erdemli ilçesine bağlı kıyı kasabası Kargıpınar'da inşaatı süren beş katlı bir yazlık site çöktü, binada kalan işçi ve ailelerinden 11 kişi öldü, biri ağır 2 kişi de yaralandı. İnşaatın müteahhidi Yavuz Sayın, olaydan sonra tüm aramalara rağmen bulunamadı.

Kargıpınar kıyısında denize 100 metre mesafede yapılan "Derya Tatil Sitesi"nin bloklarından 5 katlı ve 70 daireli olan bina önceki gece saat 23.00 sıralarında henüz belirlenemeyen bir nedenle çöktü. Çevredeki öteki binalarda bulunanların anlattığına göre, bina birkaç dakika içinde yerle bir oldu. Tüp patlamasını andıran bir sesin ardından çevreyi bir toz bulutu kapladı ve toz bulutu ortadan kalkınca ortaya bir enkaz çıktı.

Binanın çökmesinden kısa bir süre sonra başlayan enkaz kaldırma çalışmaları dün sabaha kadar devam etti ve enkaz altından 11 ceset çıkarıldı. Yaralı kurtarılan 2 kişi de Mersin Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı.

Binanın giriş katındaki odalarda sıvacı ustası Fethi Önal'ın (53) Adana'dan hafta sonu tatili için gelen ailesi ile birlikte kaldığı öğrenildi. Olayda Fethi Önal'la birlikte eşi Sultan Önal (42), oğulları Zekai Önal (25) ve Zeki Önal (21) ile kızı Gülay Önal (17) da öldü.

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Son 5 yılda işçinin satın alma gücü yüzde 50 geriledi

Türkiye büyüdü, ortadirek küçüldü

Türkiye'de 1973 yılından bu yana resmi bir milli gelir dağılım araştırması yapılmadığından, bu yıl rekor ölçüde artış beklenen gayri safi milli hasıladan ücretlilerin ve tarım kesiminin ne kadar pay aldığı açıklanamıyor.

Özel araştırmalara göre, çalışan kesimin milli gelir dağılımından aldığı pay giderek geriliyor. 1980-85 döneminde işçilerin satın alma gücündeki gerileme yüzde 50'ye ulaşırken, tarım üreticisinin gerçek geliri büyük çapta erozyona uğradı. Ekonomi'de

ÖZAL DEĞERLENDİRDİ:

Tahminlerin üzerinde bir büyüme

Yüzde 7.8 olarak açıklanan 1986 büyüme hızı tahminini Cumhuriyet için değerlendiren Başbakan Turgut Özal, "Bu kadar yüksek bir kalkınma hızı daha fazla döviz gerektirir. Demek ki, döviz açısından bu kalkınma hızına bakıldığında petrol fiyatlarının düşmesinin ödemeler dengesi üzerinde etkisi görülmüştür" dedi.

10. Sayfada

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Ne Kadar Büyüdüm?

Türkiye'de 1986 büyüme hızı tahmini rakamları ilginç bir aşamada açıklandı. Şimdi yüzde 7.8 olarak yapılan bu açıklama karşısında her vatandaş oturup düşünmeli ve kendi çapında bir "gelir bölüşümü hesabı" yapmalı. Vatandaşlar, kendi kendine, "Ülke bu kadar büyürken, ben bu süre içinde acaba ne kadar büyüdüm?" diye sormalı. Vatandaş, "Ülke bu kadar büyürken, bana ne oldu da cüce kaldım?" sorusunu, seçim günleri, her gün kendi kendine sormalı...

Yazısı 7. Sayfada

Bülent Ecevit'in SHP eleştirilerini halk suskunlukla izledi

Asker geldi, işçi yoksullaştı

PORTATİF SES DÜZENİ — Çantanın içinde, küçük bir ses yükseltici aygıt var. Rahşan Ecevit, aygıta mikrofonun fişini takarken, Bülent Ecevit de mikrofonu alıp kablosunu açıyor, sonra megafona benzer bir hoparlör ortaya çıkıyor, bunu da bir partili havaya kaldırıp elinde tutuyor. En sonunda da Bülent Ecevit, kahvede toplananlara hitap ediyor. Ama yine de İzmir gezisi sırasında Bülent Ecevit'in sesi kısıldı. Ecevit, sesinin kısılmasını "6 yıldır konuşmadığım için ses tellerim paslanmış" diye açıkladı.

Ses tellerim paslanmış: *Yıllardır süren hasretten sonra İzmir'de biraz fazla konuşmuşum. Altı yıldır ses tellerim paslanmış, onun için sesimi ayarlayamadım.*

Suçlu olduk: *O dönem, dışarıdan on para kredi alınmadan, yüz milyonlarca dolar dış borç ödemek zorunda kaldığımız bir dönemdi. Ona rağmen köylünün, işçinin hakkını yedirmedik. Suçlu olduk, suçlu olduk.*

SHP'ye: *Ben, sosyal demokratlığı ciddiye almayanlarla, başka amaçlar için basamak gibi kullanmak isteyenlerle bir arada olup, onların peşinden sürükleneyim diye mahkemelerde sürünmedim.*

CELAL BAŞLANGIÇ

MANİSA — Altı yıl aradan sonra ilk kez eşi DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit'le köy gezisine çıkan Bülent Ecevit, "Askerler gelinceye kadar işçiler sıkıntı çekmediler. Hükümette olduğum zaman köylüye sıkıntı çektirmemek için elimden geleni yaptım" dedi. Ecevit, Turgutlu'ya bağlı yerleşim birimlerinde yaptığı konuşmalarda üretici sorunlarını dile getirmesinin yanısıra Özal ve SHP'ye çattı. SHP-DSP birleşmesi isteyenlere Ecevit, "Ben sosyal demokratlığı basamak gibi kullanmak isteyenlerle bir olup, onların peşinden sürükleneyim diye mahkemelerde sürünmedim" diyerek tepki gösterdi.

Cuma günü eşiyle birlikte geldiği İzmir'de DSP'nin düzenlediği kahve toplantılarına katılan ve gecekondu semtinde oturan yurttaşlardan sıcak bir ilgi gören Bülent Ecevit, önceki akşam Turgutlu'nun Avşar köyü ile Derbentli, Ahmetli ve Gökkaya kasabalarına gitti. DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit ve İzmir

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

SEÇİM NOTLARI

Niye böyle ayrı kaldık

HİKMET ÇETİNKAYA

MANİSA — Gökkaya köyü, Turgutlu'nun 13 kilometre doğusunda, İzmir - Ankara karayolunun 73. kilometresi üzerinde. Köyden çok, gelişmiş bir kasaba görünümünde olan Gökkaya halkının geçimi tütün, pamuk, üzüm ve sebzecilik. Gelişmiş tipik bir Ege köyü genel olarak.

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

SHP'den tepki

Seçim öncesi özel imalat

Gülöksüz: *DİE'nin açıkladığı milli gelir rakamları, seçim öncesi kullanılmak üzere şişirilmiş rakamlar gibi duruyor. Milli gelir bu ölçüde artacak, vatandaşın gerçek geliri azalacak. Burada bir yanlışlık var.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkan Yardımcısı Yiğit Gülöksüz, DİE tarafından açıklanan milli gelir rakamlarının inandırıcılıktan uzak olduğunu bildirerek, DİE'nin çalışmasını "seçim öncesi için özel imalat istatistik" olarak niteledi. Gülöksüz, büyümeyen bir Türkiye görüntüsünü ortadan kaldırmak için ara seçim öncesi rakamların şişirildiğini söyledi.

SHP Genel Başkan Yardımcısı, dün gazetecilerle sohbet ederken, milli gelir rakamlarının DİE tarafından kimsenin itiraz edemeyeceği rakamlar gibi sunulduğuna dikkati çekerek, "Bilgisayara ne verirseniz onu alırsınız. DİE'de de sanıyorum, istenilen sonucun elde edilmesi için bilgisayara girilmiş rakamlar verilmiş" dedi.

İkisi de devlet kuruluşu olmasına ve benzer veriler üzerinde çalışmalarına karşın DİE ile

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Büyüme Hızı ve Halk?..

DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü), ara seçimlere bir ay kala, 1986 yılının büyüme hızını kamuoyuna duyurdu.

DİE'nin yılın ilk yarısına dayanarak yaptığı hesaplara göre, bu yıl Türkiye'nin kalkınma hızı 7.8 olacaktır.

Doğaldır ki, bunca yüksek büyüme hızı öngörüsü, tartışmalarını da birlikte getirecekti. Nitekim, çeşitli uzmanlar ve parti sözcüleri görüşlerini açıkladılar. Ortak kanı odur ki, DİE'nin hesapları ya çok iyimserdir ya da ara seçimlerin arifesinde iktidar partisine destek armağanıdır. Herkes 7.8 büyüme hızının yıl sonunda gerçekleşmesine dua etmekle birlikte, güvensizliğini belirtmekten de geri kalmamaktadır. Olayın acı yanı, DPT ve DİE gibi kuruluşların, partizanlık eğilimlerinin baskısı altında kaldıkça, güvenilirliklerini yitirmeleridir. Bu iki kuruluş da, daha inşa edilirken eskiyen yapılar gibi dökülmeye başlamış, tartışma odakları niteliğine dönüşmüşlerdir. Oysa bu iki kurumun da bilimsellikten yana güvenilir bir otorite sağlamaları gerekirdi.

Ne yazık ki, bu olanak yitirilmiş görünüyor.

* * *

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

DSP'li Özdalga:

SHP'yi komünistler destekliyor

Özdalga

Demokratik Sol Parti'nin Ankara Milletvekili adayı ve MKYK üyesi Haluk Özdalga, "Özal DSP'yi destekliyormuş. Biz kendisine 'Bizi destekle' demedik. SHP'yi kim destekliyor" dedi.

10. Sayfada

Karamanlis: Ecevit'le bağlayıcı karar almadık

Gizli görüşme yapmadık

Yunanistan eski başbakanı, Ecevit'le 1973 yılında Montrö'de görüştüğü konuların gizli ya da bağlayıcı nitelikte olmadığını, Ecevit'in bu görüşmeyle ilgili her türlü açıklamayı yapabileceğini söyledi.

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunanistan'da eski başbakan Konstantin Karamanlis'in, Kıbrıs dosyası ile ilgili soruşturma komisyonunda 1978 yılında T.C. Başbakanı Bülent Ecevit'le Montrö'de yaptığı bir görüşmeyle ilgili ifade verme-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Behiç AK

Altı İlke...

OKAY GÖNENSİN/*11 ağustos*

Basın var oluşundan bu yana hep eleştirilmiştir. Öyle ki, basın özgürlüğü üstüne en çok düşünmüş, yazmış siyasi kişilerden olan ABD eski başkanlarından Thomas Jefferson, o günün gazetelerinden söz ederken, bunlarda tek inandığı şeyin reklamlar olduğunu söyleyebilmiştir. İnsanlar, başka insanların ne yaptığını, ne düşündüğünü, ne hissettiğini bilmek istedikleri sürece gazetelerin de yaşayacağı anlaşılıyor. İnanılmaz TV kanallarıyla kuşatılmış Amerikan insanının bile dilinden "gazetede okuduğuma göre" cümlesi henüz düşememiştir ve çeşitli araştırmacılar, kamuoyunun oluşmasında halen yazılı basının etkisinin hiç de azalmadığında birleşmektedirler. "Gazetede okuduğuma göre" deyince Jefferson'ın öfkeli tepkisinin dışında, okuyucunun inanç ve güveninin yok olmadığı da ortadadır. Türk basını da geçtiği zor dönemlere karşın, başta özgürlük olmak üzere gazeteciliğin temel ilkelerini koruma yolunda genel olarak mücadelesini vermektedir. Basın Konseyi ve Basın Ahlak Yasası tartışmaları hep bu çabanın, mücadelenin ürünleridir. Bunca yasakla, yasayla, kısıtlamayla kuşatılmış olan basınımız, kendi soluklanma alanını genişletmek zorundadır. Bunun ortak yolları bulunacak, yasalardaki antidemokratik kısıtlamaların kaldırılması mücadelesi de gündeme gelecektir. 12 Eylül dönemi bu açıdan tüm basın için büyük bir sınav olmuştur. Ama benzer deneylerin hemen her ülkede belli ölçülerde yaşandığını biliyoruz. Dünyada gazeteciliğin geçirdiği aşamalar, gazeteciliğin (gerçeğin) birkaç temel ilke dışında kurala bağlanmasının söz konusu olamayacağını da göstermiştir. Ve her zaman da çeşitli kademelerden yöneticiler, çıkar çevreleri, bu gücün kendilerine bağımlı olması ya da kendi çıkarlarına karşı tutum alamaması, insanları uyaramaması için her yönden çabalar içinde olmuşlardır. Gazeteciler her yerde de kendi mesleklerinin temel ilkelerinin savunucuları olmuşlar, bu ilkelerin başkalarınca saptanmaması ya da bozulmaması için titizlikle direnmişlerdir. Gazeteciliğin temel ilkelerinin en açık seçik belirtildiği belgelerden biri de Amerikan Gazete Yayıncıları Birliği tarafından saptanmış ahlak kuralları. Bu belge, gazetecinin sorumluluğunu en açık ve özlü biçimde tanımlıyor.

1. SORUMLULUK: Bir gazetenin okuyucularını cezbetme ve tutma yolundaki her girişimi, ancak ve ancak kamu çıkarları göz önünde tutularak yapılabilir. Bir gazetenin anlamı, tek tek her çalışanının paylaştığı kamu dikkat ve çıkarına hizmet eden sorumluluk duygusundan ibarettir. Gücünü kişisel ya da özel amaçlarla kullanan bir gazeteci, yüksek bir güveni hiçbir zaman hak edemez.

2. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ: Basın özgürlüğü, insanoğlunun en geçerli haklarından biri olarak korunmalıdır. Yasa tarafından özel olarak kısıtlanmamış her şey, hatta kısıtlayıcı yasanın geçerliği bile tartışılabilir.

3. BAĞIMSIZLIK: Bir gazete, kamu çıkarlarına sadakat dışında herhangi bir konuda zorunluk altına alınamaz.

1. Her ne nedenle olursa olsun, kamu çıkarına karşı bir özel çıkarın teşvik edilmesi, dürüst gazetecilikle uyuşmaz. Özel kaynaklardan edinilen haberler, içerdikleri iddialar değerlendirilmeksizin, kaynakları belirtilmeden yayımlanmamalıdır.

2. İmzasız olarak gazetenin görüşünü yansıtmak amacıyla yazılan fikir yazılarında partizanlık yapmak, Amerikan gazeteciliğinin ruhunu yıkıcı niteliktedir. Aynı şeyin haber sütunlarında yapılması ise mesleğin te-

mel ilkesini yok eder.

4. İÇTENLİK, DOĞRUCULUK: Okuyucuyla gazete arasındaki karşılıklı güven duygusu, gazeteciliğin temelidir.

1. Bu karşılıklı güvenin en büyük unsuru, gazetenin gerçeklerle sınırlı olmasıdır. Doğruyu ve gerçeği elde etmek olanağı varken, bunu yapamamak kesinlikle bir özür olmaz.

2. Başlıklar, yazıların içeriğinin dışında hiçbir anlam ya da yorum içermemelidirler.

5. TARAFSIZLIK: Haberlerle yorumlar arasında açık bir ayrım vardır. Haberler, her türlü yorumdan uzak olmalıdır.

1. Bu kural, yazarların kendi imzalarıyla yazdığı ve vardığı sonuçlarla, yorumlarını aktardığı makaleler için geçerli değildir.

6. CENTİLMENLİK: Bir gazete, itibarı ya da ahlaki özellikleri suçlanan birisine gerekli savunma fırsatını ve söz hakkını tanımadan resmi olmayan suçlamaları yayımlamamalıdır. Yargılama süreçleri dışında bütün ciddi suçlamalarda savunma fırsatı ve söz hakkı tanınmalıdır.

1. Bir gazetenin bir özel hak ya da duyguyu çiğneyebilmesi için kamu merakından öte kesin bir kamu yararı olmalıdır.

2. Kaynakları ne olursa olsun herhangi bir düşünce ya da olay hakkında kendi yaptığı hataları düzeltmek bir gazetenin öncelikli görevidir.

Ali ULVİ

ANAP'ın avantaya tavizi

HİKMET ÇETİNKAYA *12 ağustos*

MANİSA — Belediye Başkanı Ertuğrul Dayıoğlu, bir dönem devlet eski bakanlarından Manisa Milletvekili İsmail Özdağlar'la kapışmıştı, şimdi ise Keçeciler ve Pakdemirli ile karşı karşıya geldi. Kendisini ANAP içinde "gerçek liberal" olarak tanıtan, sevimli Dayıoğlu, gençliğinde dağ sporu yaptığını, hatta Ağrı'ya tırmandığını, Manisa'nın iki adayı Keçeciler - Pakdemirli yandaşlarının kulaklarına fısıldayıp şunları söylüyor:

— Bizim hacı hoca Süleymancı-Nurcu-Nakşibendi takımıyla işimiz yok. Seçim işleri okuyup üflemeyle halledilmez, bir sonuca varılmaz. Biz dağcılar nefesli insanlarız da, bizim okuyup üflememiz sağlık getirir, hacı hoca takımının ise hastalık.

Ertuğrul Dayıoğlu, Keçeciler ile Pakdemirli'nin kimi ***"küçük ricaları"*** *'nı da geriye çeviriyor. Önceki gün 130 kadar dolmuş şoförü, hat düzenlemesini protesto etmek için toplandılar. İkinci bölge adayı Mehmet Keçeciler'e ise "ANAP'a oy yok" diye gösteri yaptılar.*

ANAP Manisa örgütünün, tepeden inen iki adaya gösterdikleri tepki, iki adayın seçim yatırımı için giriştikleri özel istekleri, Ertuğrul Dayıoğlu'nun, ***"Seçim zamanı ayrı kural, seçim sonrası ayrı kural olmaz"*** *yanıtıyla su yüzüne çıktı.*

Başkan Ertuğrul Dayıoğlu, Manisa'nın aşırı sıcağından ve fazla kilolarından olacak, kan ter içinde dün şöyle konuşuyordu:

— Benim oyumun değeri yok. Çünkü satılık değil. Ama minibüsçünün, gecekonducunun oyu değerli, çünkü satılık. ANAP'tan başka avantaya taviz veren parti yok.

Minibüs hatlarında ***"liberal ekonomi"*** *kurallarının işlediğini de söyleyen Dayıoğlu, sonra,* ***"Konyalı Keçeciler ile İzmirli Pakdemirli, yarın seçilip giderler, bir daha buralara uğramazlar"*** *dedi. Ardından da YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı'ya çattı. Dayıoğlu, bunun nedenini ise şöyle açıkladı:*

— Her tarafta baskı var. Ben hiç haraç yemedim, yedirmem de. Seçim nedeniyle kural değişmez. Eğer değişiyorsa Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi son sınıfında tek dersten kalan oğlum, okuldan atılmasaydı. Benim belediye yönetmeliğinin değişmesini isterlerse, ben de oğlumun hayatını mahveden Doğramacı efendinin yönetmeliği kalksın derim. Bunların dini imanı menfaat.

Manisa 2. Bölge adayı Mehmet Keçeciler, Demirci ve Gördes yöresinde İsmail Özdağlar olayından sonra kırılan kalpleri onarmaya çalışıyor. Keçeciler'in karşısında DYP'den Ümit Canuyar da SHP'den Yalçın Milli de hedefi vurma çabasındalar.

Keçeciler, Akhisar'da pek görülmek istemiyor. Ege tütün rekoltesinin yaklaşık 40 milyon kiloyla üçte bi-

rini üreten Akhisar'da tütün üreticileriyle karşılaşmaktan kaçınıyor Keçeciler. O zaman da Demirci dağlarına vuruyor kendisini. Bu yörelerde ne de olsa dinsel öğeler hâlâ ağır basıyor. Kapalı ekonominin koşulları, sanırız, Keçeciler'in işine de yarıyor.

Mehmet Keçeciler'e Demirci'de sordular:

— Niçin Manisa'dan aday oldunuz?..

— Ricaları kıramadığım için.

— Kim rica etti sizden aday olmanızı?

— İl örgütü, genel başkanımız Sayın Turgut Özal...

Ortalık birden alevlendi. Özdağlar'ın hemşerileri sinirlendiler. Ve şöyle dediler:

— Git Keçeciler efendi, senin yerine şimdi Özal gelsin... Konya - Demirci kaç saat öğren...

Keçeciler hiç umursamadı bu sözleri... Başladı anlatmaya:

— Bu ülkede din ve vicdan hürriyeti vardır. Ben şahsen 12 Eylül öncesinin hesabını verdim. Eğer 6 eylül günü suç işlemiş olsaydım, görev vermezlerdi.

*Ekrem Pakdemirli ise birinci bölgede üzüm, pamuk, tütün üreticileriyle karşı karşıya. Edirne'den, Ardahan'a dek yakın dostları, ihracatçılar akın akın Manisa'ya geliyorlar. Bir de **"Ekrem Hoca"** diyerek ellerine sarılan, öpen eski öğrencileri var Pakdemirli'nin. Hepsinin görevi Pakdemirli'yi seçtirip Meclise göndermek.*

*Manisa'da yoğun bir dedikodu... Pakdemirli, köy gezilerinde soğanla patatesi karıştırmış. Soğanları görünce Pakdemirli köylülere, **"Patatesleriniz çok güzel, kaça satıyorsunuz?"** diye sormuş. Köylüler de **"Efendim, bu soğan, patates değil"** demişler.*

Torbalı'da patates üreten Ekrem Pakdemirli, kırsal kesimde böyle yanlışlıklar yaparsa vay haline.

Behiç AK

Ne Sporu!

HINCAL ULUÇ *12 ağustos*

Dostlar diyorlar ki, son zamanlarda artık spor yazmıyor, başka şeyler yazıyormuşum.. Yazdıklarıma şöyle bir baktım.. Haklılar.. Spor pek sayılmaz.. Ama niye? Niye yazmıyoruz ya da yazamıyoruz?..

Şu memleketin haline bir bakın.. Muhalefet ve basın, ANAP'ın belki de tek liberal görüntüsü Semra Hanımla uğraşırken, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'ndan ayrılıp perde arkasına geçen ve şimdi çok daha rahat ve çok daha etkin at koşturan Vehbi Dinçerler ve yandaşlarının ülkeyi bugün getirdikleri yere bir bakın.. Ondan sonra da oturun, hiçbir şey yokmuş gibi spor yazın bakalım..

Bakın iş nereye varmış ki Müslüman halk, Kuran kurslarını basıyor artık.. Kendi aralarında para toplayıp açtıkları Kuran kursunu.. Tarikatçılık yapılıyor, çocukların beyni yıkanıyor diye.. İrtica hortluyormuş.. Ne hortlaması.. Kol geziyor. Bu ülkenin kaleleri birer birer, tekke şeyhlerinin eline düşüyor. Namazında niyazında anne ve babalar, "Sen nasıl Müslümansın?.. Müslüman, şeriat nizamı için savaşmalı" diyen genç evlatlarından nerdeyse sopa yiyorlar.. Bu çocukların beyinlerini kim yıkıyor, diyen yok..

Ülke seçim havasına girdi diye her türlü din hokkabazlığına iktidar ve muhalefet el ele koşarken, bu ülkenin aydın güçleri aralarında bölünmüş, İslam sosyalizmi, İslam liberalizmi tartışmaları yapıyorlar.

Amerika'da, Avrupa'da sokaktaki adam "Türkiye fundamentalist İslam devleti olma yolunda hız-

la ilerliyor. Ortadoğu yeni bir Humeyni cumhuriyetine hazır olsun" diyor.. Biz bu ülkeye dönüp hava her gün biraz daha kararırken, spor yazmaya kalkıyoruz..

* * *

Dünya Güzellik Yarışması'nı iki ay sonra ekrana getirirken, mayolu geçiş bölümünü kesen TRT'nin Genel Müdürü, seçim dolayısıyla partilere verilen günde bir dakikalık özgürlükten şikâyetçi, o savcı senin, bu savcı benim, muhbir vatandaşlık yapma peşinde.. Oysa asıl vatandaş TRT'nin tüm yayınlarını şikâyet edecek makam arıyor..

Seçim haberlerini gayet iyi izlediği anlaşılan Bay Tunca Toskay, bu haberlerden hemen sonraki sporu izliyor, oradaki rezilliği, oradaki ayıbı, oradaki utancı görmüyor mu acaba?

Spor haberleri değil, dostlar alışverişte görsün.. Türkiye Atletizm Birincilikleri var.. Bir tek derece söylemiyor TRT.. Ekranda bir görüntü.. Kim koşuyor, ne koşuyor belli değil.. Dünyanın parası harcanmış, kamera gönderilmiş yarışlara üç gün.. Spikerin palavraları arkasında maksat bir gölge olsun.. Böyle habercilik mi olur?

Türkiye Binicilik Şampiyonası gene aynı utanç verici havada.. Pazar günü son yarışma, Türkiye birinciliklerinin en büyük yarışması. Yüksek Sınıf Türkiye Şampiyonası saat 18.30'da bitiyor. Ama ekrana gelen haberde bu en önemli yarışmanın sonucu yok.. Çünkü olayı izlemekle görevli TRT ekibinin saat 17.30'da canı sıkılmış, çekmiş gitmişler. Bu arada ekranda gene kimsenin ne yaptığını bilmediği birisi, atla bir şeyler yapıyor.. Spiker konuşurken, ekranda o değil de, bu görünsün diye..

Galatasaray'ın Dortmund ve Santos gibi takımları yenmesini haber değerinde görmeyen TRT, İzmir'deki Göztepe - Karşıyaka ikinci küme takımları maçını veriyor.. Sebep ikincisinin haber olması değil.. Maça meselesi.. İkincisi Spor Yazarları Turnuvası.. Sıkıysa vermesinler..

Saat 19.00'da biten Balkan Gençler Basketbol Şampiyonası'nın özeti için gece yarısına kadar bekliyorsunuz. Karşınıza son beş dakikanın özeti çıkıyor. TRT dört saat içinde maçı yansıtan bir özet yapmaktan aciz kişilerin elinde oyuncak olmuş çünkü.

* * *

Kazık kadar adamları, yaşlarını küçültüp küçültüp hâlâ yıldız takımlarında oynatan Osman Solakoğlu'na Babıali alkış tutuyor... A Milli Takımı bozguna uğrarken, sebebin, tabandaki bu sağlıksızlık ve sahtekârlık değil, tavandaki 10 tane takımda oynayan 20 tane Amerikalıda olduğu efsanesini de bu kazık kadar adamları, genç takım diye sahaya süren teknik direktörümüz, ekranda Solakoğlu'na ve onun dümen suyundaki basına tercüman olarak söylüyor..

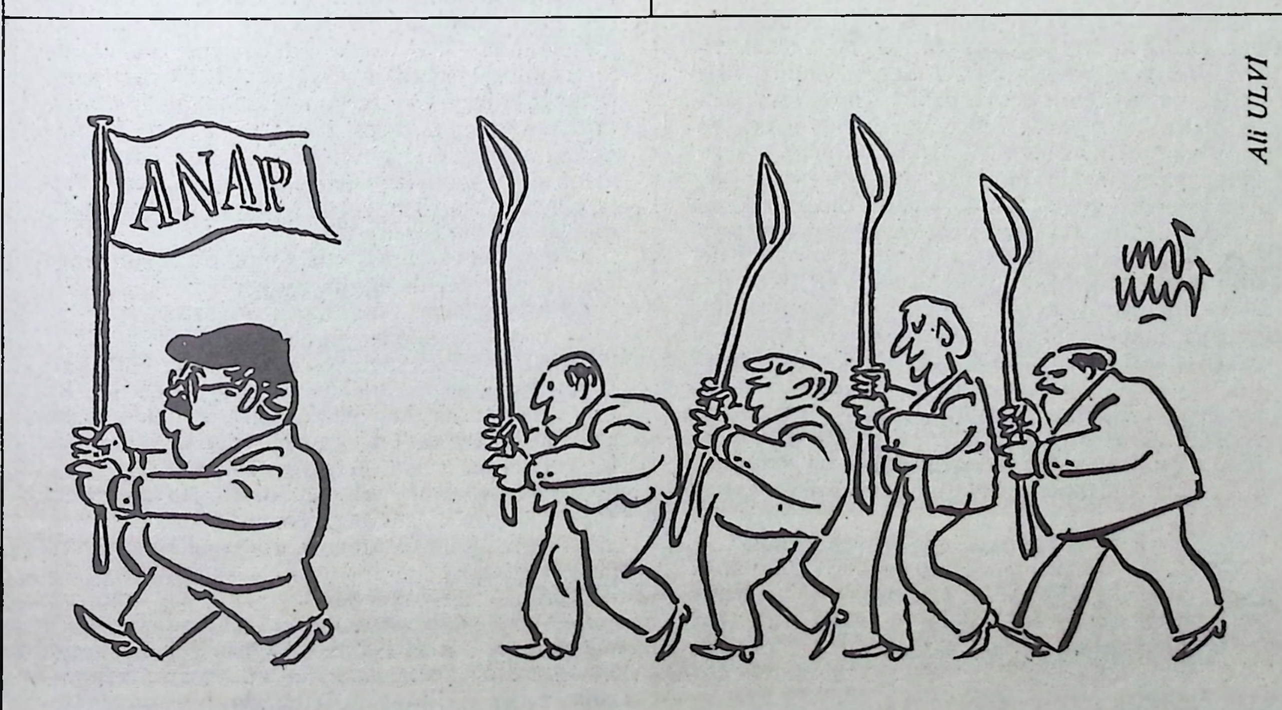
"Amerikalılar olmasa, bu takım ilerde iş yapar" diyor Aydın Örs.. Kendi ile birlikte izleyen milyonları da kandırmaya çalışarak.. Ne ilerisi Aydın kardeşim.. Ne ilerisi.. Bunlar zaten ilerlemiş yaşları ile neredeyse jübile yapacaklar..

* *

Neden spor yazmıyormuşum?

Elinizi vicdanınıza koyun.. Sizin içinizden spor okumak geliyor mu? Üzerine ölü toprağı serpilmiş gibi, bu korkunç gelişmeleri sus pus izleyenler, yakında görecekler vehbinin kerrakesini?..

Hey koca Atatürk, hey!..

Başbakan ilk kez, ANAP'ın ortanın sağında olduğunu Cumhuriyet'e açıkladı

Özal: DYP ile uzlaşmam

YALÇIN DOĞAN *13 ağustos*

ANKARA — Bu yıla dönük büyüme hızının yüzde 7.8 olarak açıklanması ve bunun üzerine "**Cumhuriyet**"te yayımlanan haber ve yorumlarla ilgili olarak geçen pazar günü Başbakan **Turgut Özal** aradı. Bir süre telefonda sohbet ettik. Sonra "**Yarın gel de uzun uzun konuşalım**" dedi. Önceki akşam saat 19.00 dolaylarında Başbakanlık konutunda kendisiyle yaklaşık iki saat süren **mülakat** yaptık.

Yanında Devlet Bakanı **Ahmet Karaevli** ile İstanbu milletvekili adayı ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı **Hüsnü Doğan** ve ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Bülent Akarcalı** da vardı. Başbakanı her zamanki gibi sakin, kendinden emin ve yumuşak bir hava içinde gördük. Son zamanlarda ailesine dönük eleştiriler sanki bir an için geride kalmış, 28 eylüldeki seçimlere "**olanca ağırlığını ve siyasi hırsını**" koymuş.

—Sayın Başbakan, siz partinizi kurduktan sonra uzun süre belli bir noktayı vurguladınız. Partinizin dört farklı siyasi eğilimden oluştuğunu belirttiniz. Partinizde dört eski siyasi eğilimin bulunduğunu... Oysa, şimdi siyasi tabloya baktığımızda sizin belirttiğiniz dört eski siyasal eğilimin yeni kurulmuş partileri var. O zaman sizin partiniz, ANAP, nasıl bir siyasal nitelik taşıyor?.. Bu eğilimler farklı partilerde bulunduğuna göre, şu anda, ANAP içindeki dört eğilim ne oldu? Ve siz neredesiniz bu tabloya göre?

ÖZAL — Partiyi kurarken biz şunu ortaya koyduk. Dedik ki, biz hiçbir siyasi partinin devamı değiliz. Yepyeni bir partiyiz. İddiamız budur. Bize herkes rey verecektir dedik. Eski 4 eğilime rey verenler, bize rey verecektir dedik. Şimdi bugünkü tablo o söylediğimi kanıtlıyor. Neden olduğunu da söyleyeyim. Karşımızdaki bugünkü siyasi oluşumlar, yeni oluşumlar güya, ama bunların hepsi eskinin devamı. Ben tabela partilerini söylemiyorum, veya Vural Bey'in partisini söylemiyorum. Ama onun dışında, gerek SHP olsun, DSP olsun, DYP olsun, Refah Partisi olsun veya MÇP olsun, bunların hepsi eski partilerin mahiyetinde olan partilerdir. Biz partiyi kurarken, bana söylenen de budur, sen bunu söylüyorsun, o yüzden oy alamayacaksın, dediler. Ben de bunun aksini iddia ettim. Şimdi bugün Türkiye'de çok açık olarak ortaya çıkmıştır ki, seçim konuşmalarından sonra bir ANAP vardır, bir de eski partiler vardır. Biz Anavatan olarak, bunların karşısındayız.

— ANAP nasıl bir parti bugünkü durumda?

ÖZAL — ANAP, yeni bir partidir. Gayet tabii, bize rey veren kütle, yani eskiden bir başka partiye rey vermiş olacaktır. Bir kere biz onu tahlil ettik. Bize 77 seçimine göre rey veren kütle nedir?

— Nasıl bir sonuç çıktı?

ÖZAL — Bizim partide aşağı yukarı, eski tarife göre sağ-sol ayrımı yaparsanız, 12 Eylül öncesine göre, yüzde 60-70 arasında sağın oyu var, yüzde 30-40 arasında solun oyu var. Bize eski CHP'den gelen oylar ve sağdan gelen oylar kompozisyonunu yaptığımız zaman, bu nispeti görüyoruz. Bunun bir manası var. Biz Türkiye genelinde, orta kütleden oy almışız. İster Halk Partili olmuş, ister Adalet Partili olmuş. Bu onu gösteriyor.

— Peki şimdi?

ÖZAL — Yani eskisi gibi, bizim bünyemize bakıp da, bu bünyeye rey verenler CHP'lilerdir veya AP'lilerdir diyemezsiniz. Türkiye kütlesi ortalama olarak bize rey vermiş. Ve biz aşağı yukarı bu tanıma göre orta ve ortanın sağında gözüküyoruz. Nitekim birtakım sosyal sualler var bizim yaptırdığımız bir araştırmada. Oradan da çok net olarak gözüküyor.

— Eski eğilimler MÇP, DYP ve RP'de devam ettiğine göre, onlar eski eğilimleri temsil eden partiler olduğuna ve siz de yeni bir parti olduğunuza göre, siz neyi temsil ediyorsunuz? Yeniliğin niteliği ne? Nasıl tanımlıyorsunuz 'yeni parti' olmayı?

ÖZAL — Ben onu şöyle tarif ediyorum. Biz 80 yılında, yani 80'lerde kurulmuş ileri ve modern Türkiye'nin bir partisiyiz. Modern tarifini de ortaya koyuyorum, diyorum ki, Batı ile Doğunun bir sentezi olarak görüyorum. Biz bir tarafça milliyetçi ve muhafazakârız, yani geleneklerimize bağlıyız, onu söylemek istiyorum. İkinci olarak biz serbest rekabete dayalı pazar ekonomisinin yanındayız. Yani liberal bir ekonomi politikasının yanındayız. Üçüncü olarak, bütün diğer sağ partileri tahrip eden bu iki şeyin dışında, biz sosyal adaletçiyiz. Ve bütün tatbikatımızda ağırlıkla sosyal adaletçilik var. Şehirlerdeki tatbikatımız, gecekondulardaki, imar aflarındaki tatbikatımız, hepsi bu sosyal adaletçiliğimizi gösterir. Şimdi bu hüviyeti ile şunu iddia ediyorum, diyorum ki, Türkiye'yi ileriye, muasır medeniyet seviyesine, modern Türkiye meydana getirmeye azmetmiş bir grubun partisiyiz.

— 4 eğilim var demiştiniz. Şimdi bu eğilimlerden hangisi parti içinde ağırlık taşıyor?

ÖZAL — Hepsi Anavatancı olmuştur.

— Yani bu eğilimler erimiş midir?

ÖZAL — Şimdi şöyle söyleyeyim. Her kütle partisinde kanatlar olur. Ben hatta şöyle tarif ettim. Bizim açımız var dedim. Çünkü ancak o şekilde Türkiye'de büyük bir kütleyi bir araya getirebilirsiniz. Ama bu kütleyi bir arada tutan vasıflar vardır.

— Peki bu partiler arasında, diyelim ki Doğru Yol Partisi ile şartlar, günün şartları ne getirir bilinmez, ama herhangi bir uzlaşmaya, herhangi bir diyaloğa gider misiniz?

ÖZAL — Ne bakımdan?

— Siyasi olarak. Diyelim ki seçim sonrasında...

ÖZAL — Genel manada Doğru Yol meselesini koymadım ben ortaya. Dedim ki, bir grup ayırıyorum. Bunlar eski siyasi oluşumlardır, biz yeni bir oluşumuz.

— Ben de eski siyasi oluşumların içinde Doğru Yol'u çıkarıyorum ön plana.

ÖZAL — Eski siyasi oluşumlar bizim karşımızdadır. Dikkat ederseniz, bütün konuşmalarda bunların hepsi ANAP'a hücum ediyorlar. Sadece DSP değil, SHP değil, RP değil, MÇP değil. Ama Doğru Yol da, Doğru Yol'un kurdurduğu BAP da hepsi ANAP'a hücum ediyorlar. Bunun bir sebebi var. Onlar geriye dönüş temayüllerini gösteriyor, biz ileriye bakıyoruz. Bu farkı göz önünde tutunuz. Ben neticede Doğru Yol'un bir yere varacağını zannetmiyorum. Siyasi olarak. Yani geriye dönüşlerin Türkiye'ye hayrı yok.

— Günün siyasi koşullarına göre DYP ile uzlaşır mısınız? Elbette bu tür ittifakları günün koşulları belirler, ama bugünden ileriye baktığınızda DYP ile uzlaşmayı düşünür müsünüz?

ÖZAL — Hayır, DYP ile uzlaşmam. Çünkü dediğim gibi aradaki fark yeni ile eski arasındaki farktır. Biz ileriye bakıyoruz.

— Ara seçimlere gelirsek... Ara seçim sizce önemli mi?

ÖZAL — Önemli.

— Önemliyse, önemi nereden kaynaklanıyor sizin açınızdan?

ÖZAL — 3 yerden kaynaklanıyor. Bir kere her seçim bizim için önemli. En ufak bir belediye seçimi de olsa, bizim için önemlidir. Çünkü biz siyasi partiyiz ve her seçimi de almak isteriz, onun için de gayret sarf ederiz. Bu tabii bir şeydir, çünkü milletin reyine saygımız var. O reyi alabilmek için gayret sarf etmemiz lazım. Ayrıca bu ara seçimlerin bizim dışımızdaki partiler açısından önemi var. Bizim dışımızdaki partiler bakımından önemini şöyle görüyorum. Bunlar, tabela partileri hariç, yani ufak partiler hariç, yani bu partilerin bir kısmı bu seçimlerden sonra ortada gözükmeyecekler, filan filan diye kimseyi kızdırmak istemiyorum. Geriye kalan esas mücadele ettiğimiz ki, ben bu mücadeleyi eskiden tahmin ettim, yani mücadele olacak diye daha partiyi kurduğumuz sıralarda, partiyi geliştirdiğimiz sıralarda bu mücadele 1983'ten 1988'e kadar olacak dedik. Nitekim ilk safhasını mahalli seçimlerde gördük. Bu ikinci safhasıdır, üçüncü safhasını da inşallah 1988'de göreceğiz. Bu bir eskiye dönüşle ileriye bakış arasındaki farktır, gördüğüm budur.

— Sizin karşınızdaki partilerden hangisi sizin deyişinizle ileriye bakıyor, sizce var mı böyle bir parti?

ÖZAL — İleriye bakan yok.

— Muhalefette...

ÖZAL — Yani bu söylediğim eski siyasi oluşumlarla paralel olanların hiçbirinde yok.

— Peki sizin dışınızda bu 11-12 partinin içinde ileriye bakan sizden başka parti yok mu? Tümü eski özlemleri mi temsil ediyor?

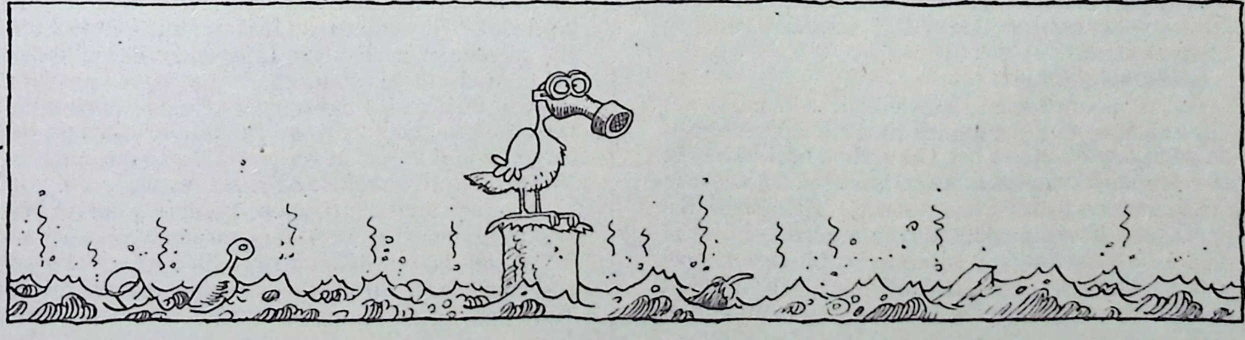
ÖZAL — Onlar bir netice alamazlar, yani varsa. Laf olarak varsa. Şimdi bu partiler bakımından bazıları kapanacaktır diyorum. Yani grubu bile olsa Mecliste, bu seçimin sonunda bitecektir. Diğerleri, eskiye dönük olan partiler, geriye dönük olan partiler, eski ile irtibatlı olan partiler için bu seçim, bir hayat memat meselesi haline geliyor. Gerçi esas hesap 88'de görülecek. Onlar bakımından da öyle, bizim bakımımızdan da öyle. Ama ara seçimler onlar için bir nevi işaret verecek. Mesela kimse bilmiyor, diyelim ki bu partilerden biri bu seçimlerde yüzde 10'un altında rey aldı. Burada herhangi bir yerde kazansa onun milletvekilliği olmuyor.

— Yani 11 ilde ortalama yüzde 10'u aşması lazım.

ÖZAL — Evet, kimse farkında değil bu hadisenin. Diğer kısmı sadece bağımsızlar için doğru olabilir. Ama partiler için yüzde 10 oy almak mecburiyeti var. Yüzde 10 oy alamadığı takdirde, herkes bilmelidir ki, 1988'de de bu partiler bir şey ifade etmeyecektir. Bir bu kısım var, onun için diyorum ki, bazıları kapanacaktır. 1988'de seçimlere giremeyecek hale gelecektir. Bir grup var belki yüzde 10'u geçecek, ama seçim kanunu var. Bu kanun öyle bir şey ki, yüzde 20 civarında rey almazsanız, grup kuramazsınız. Tabii rey dağılımına bağlı olarak. Yüzde 16-17'de kalırsanız grup kuramazsınız, 8-9 kişi ile kalırsınız. Bu da partiyi bitirir. Onun için fevkalade hayati bir konu diyorum. Üçüncüsü belki eski liderler bakımından önemli. Eski liderler, hukuken bu seçim içinde yoklar, ama fiilen görüyoruz, siz de görüyorsunuz. Gezecekleri, konuşacakları anlaşılıyor. Kendilerini ortaya koyuyorlar. Onlar için de kendileri açısından önemli test olarak görülecektir bu ara seçimler.

— Yani onlar eğer başarı kazanamazlarsa...

ÖZAL — Bir şey diyemem, ama bir nokta da onlar için gelecek. Şimdi bizim tarafa gelince. İlk bakışta 227 çoğunluğumuz, pek bir şey değiştirmez. Yani büyük bir çoğunluğum var. Biz iki sene meseleyi götürürüz. Bütün milletvekillerini kaybetsek bile, misal olarak. Ama mesele öyle değil. Biz her seçime önem veriyoruz. Bu şartlar altında bu mücadele bir önemli safhadır. Yani 6 Kasım 1983 seçimlerinden bu yana taa 1988 seçimlerine kadar bizim gördüğümüz bir mücadelenin devamıdır. Bir nevi eski ile yenin mücadelesi, geriye dönüşle ileriye gidişin mücadelesi gibi görüyorum. Bu mücadele devam edecek-

İsmail GÜLGEÇ

tir. Biz bir safhasını, bir galibiyeti mahalli seçimlerde aldık. Şimdi 28 eylül seçimleri bir ara noktadır, bu ara noktada da almamız gerekir diye düşünüyorum. Ondan sonra 88'de nihai oyun oynanacak. Ama belki bu ara noktada bu nihai oyunun işaretleri de ortaya çıkacak.

— Sizin seçimde alacağınız sonuç neler getirir beraberinde?

ÖZAL — Eğer Anavatan, diyelim ki, bu ara seçimde ekseriyeti alamadı. Türkiye'nin en önemli meselesi geriye mi döneceğiz, ileriye mi gideceğiz? Ayrıca istikrar içinde kalacak mıyız, kalmayacak mıyız? Yani bu bir istikrarsızlık getirecek mi? Türkiye'ye akmakta olan krediler, acaba bir sual işareti koyacak mı? Herkes biliyor, bir memlekete kredi verilmesi için öncelikle o memleketin siyasi olarak istikrarı var mı, bu adam iktidarda kalacak mı diye soruyorlar. Bunu saklamaya gerek yok. Bütün risk analizi yapanlar önce Özal kalacak mı, Özal'ın sıhhati nasıl diye soruyorlar. Bunları biz biliyoruz. Bu seçimde bizim şüpheli bir netice almamız tabiatıyla işimizi yavaşlatır. Yani önümüzdeki iki seneyi hizmet bakımından tam anlamıyla yapmamıza mani olabilir.

— Erken seçim getirebilir mi?

ÖZAL — Onu şimdiden söyleyemem.

— Bu dediğiniz ihtimallerden birisi gerçekleşti diyelim. Yani, azınlıkta kaldınız, diyelim. Siyasi olarak siz nasıl bir tavır alırsınız?

ÖZAL — Biz tabii iki seneyi geçirmek isteriz, hizmet etmek isteriz. Ama gayet tabii olumsuz netice alınca, insana devamlı yüklenirler. Yani rahat çalışamazsınız. Türkiye'de istikrarın zayıflaması, Türkiye'nin aleyhinedir. Genelde bizim aleyhimizedir, ama Türkiye'nin de aleyhinedir.

— Bir gerileme olarak kabul ettiğiniz sonuç 6-5 sizin aleyhinize bir sonuç mudur? Yani oy oranı olarak nasıl?..

ÖZAL — Oy oranı üzerinde durmayacağım, ama 6-5 ihtimali... Tabii hepsini toplamamak lazım. Tek olarak ana muhalefetin bunu alması lazım.

— Böyle bir durumda erken seçim gündeme gelir mi?

ÖZAL — Pek zannetmiyorum. Gelebilir de, gelemeyebilir de... Seçimin sonuçlarını bir görelim, ondan sonra ortaya çıkar.

— Siyasi hakların verilmesi konusunda geçenlerde SHP'den bir tepki geldi. "Özal'ın Mecliste anayasayı değiştirecek çoğunluğu yok, ama birlikte çoğunluğu sağlarız" **dediler... Siz ise 1988'e erteliyorsunuz siyasal yasakların sona ermesini. Neden?**

ÖZAL — Ben Türkiye'de bu meselelerin zamana vabeste olduğu kanaatindeyim. Bazı konular var, belli oluşmaya gelmeden, millet nazarında olsun, diğer şekilde olsun ortaya çıkarmak, faydadan ziyade, zarar getirir.

— Hangi şekilde?

ÖZAL — Bu hadise, anayasanın içerisine konulduğu zaman, 4. geçici maddenin acaba millet farkında değil miydi? Hatta ben şunu iddia edebilirim. Bize yakın dostlarımızdan gelen işaretler, bu anayasanın milletten yüzde 55 hayır alacağı şeklindeydi. Ben gayet iyi biliyorum. Ama anayasa yüzde 92 evet aldı. Bu milletin kararı ile alınmıştır, bir kere meseleyi böyle görmek lazım. Bu kararın değiştirilmesi için öncelikle bir seçim devresinin geçmesi lazım. Onun için 1988 diyoruz. 88 de geçsin, ondan sonraki duruma göre biz de getiririz.

— ANAP'a karşı Türk-İş'in miting hazırlıkları olduğu yolunda haberler çıktı gazetelerde. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

ÖZAL — Gayet tabii, bu seçimlerde bizim bazı dezavantajlarımız var. Seçim yasakları çok erken başladı. Biz de diğer 12 parti ile beraber aynı hakka sahip olarak burada konuşuyoruz. Bu bir haksızlıktır. Anavatan gibi yüzde 45 oy almış, ülkede köklü hale gelmiş, belediyelerin bin tanesinde iktidarda, parlamentoda ekseriyette olan bir parti için hakikaten haksız bir durumdur. Basında da birçok yerlerde bize karşı çift standart kullanılıyor. Bunu görmezlikten gelmek mümkün değildir. Yazılıyor, çiziliyor, bazı hadiseler mikroskoplarla büyütülüyor. Ayrıca bazı köşe yazarlarımız, köşelerini bizim aleyhimizde kullanmak için hakikaten büyük bir gayret içindeler. Buna, Türk-İş ilave olur, olmaz, onu bilmem. Ama biz, bu seçimleri de büyük ekseriyetle alırız.

— Sayın Başbakan, bir başka konuya da eğilmek istiyorum... Yolsuzluklar olayına... Son zamanlarda çeşitli şirketler ve kişiler hakkında yoğun yolsuzluk söylentileri çıktı ortaya. Bunları önlemek için, yani yolsuzlukları önlemek için herhangi bir düşünceniz var mı?

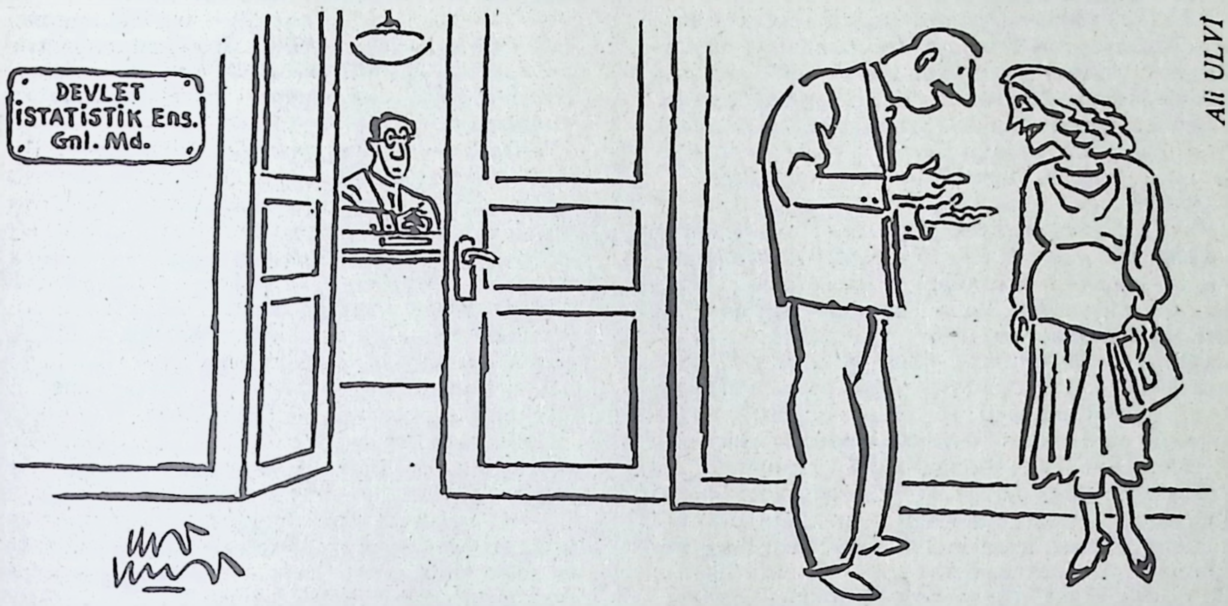
ÖZAL — Mecliste yolsuzluklarla ilgili olarak muhafelet her gün bir şey söyler. Ama bugüne kadar da önümüzde tek bir dosya bile getiremediler. İddia ediyorum, eğer tek bir yolsuzluk dosyası getirilmişse, bunu da biz getirdik. İsmail Özdağlar dosyası. Onun dışında elle tutulur bir şey getiremediler. Yolsuzluk olabilmesi için, menfaat temininin yollarının olmaşı lazım. Biz ekonomiyi liberal hale getirmişiz, tahsisler var mı, kotalar var mı? Yok. İsteyen istediği kadar alsın, çünkü kota yok, tahsis yok.

— Yani ekonomik olarak bunun yollarını tıkadık diyorsunuz. Peki bu söylentileri neye bağlıyorsunuz?

ÖZAL — Oraya da geleceğim. İkincisi kamu iktisadi teşebbüslerinin mallarının düşük fiyatla satıldığı var mı? Hepsi, piyasa fiyatından satılıyor. İsteyen istediği demiri ister oradan alsın, ister buradan alsın, hiç fark etmez. Gelip de, bana ben müteahhitim, bana şu kadar tahsis ver, diyen adam yok ki, Türkiye'de, her mal libere edilmiş. Şikâyet ediliyor, her türlü lüks mal getiriliyor diye. Ama ben biliyorum, eskiden, size katalog getirirlerdi, şu buzdolabını getirelim, şu çamaşır makinesini getirelim, Fransız şeylerini getirelim. Listesi budur, fiyatı da budur diye. O da kalktı ortadan, artık bunların hepsi var. Şimdi buraların hiçbirinde ne yolsuzluk olur ne de suiistimal. Nerede olur? Şimdi dönüp dönüp geliyor... Belediyeler diye... Belediyelerde hem de imar yolsuzluğu. Söyledikleri en fazla budur. Ben tam tersini söyleyeceğim. Eskiden İmar İskân Bakanlığı'na bu hadiseler bağlı iken, çok daha fazla yolsuzluk olurdu. Birkaç tane bakanın bu yüzden suale muhatap olduğunu da biliyorum. Bugün, hiç olmazsa belediyeler halkın seçtiği yerlerdir. Bürokrat değildir. Ve eğer o kötü muamele ediyorsa, yanlış iş yapıyorsa, bir daha seçilmez o adam. Ve ileride benim tahminim şu, belediyelerdeki bu imar meselesi, Türk şehirleri çok hızlı gelişiyor. Yaptığınız imar planı yerinde kalmıyor. Bir müddet daha bu devam edecek. Ama Almanya'daki, Amerika'daki gibi olsa, şehir-

lerde gelişme hızı olmasa, imar planını yapıp, değiştirmemek kabildir. Ondan sonra, o yolsuzluk hikâyesi, o lafların hiçbirisi çıkmaz. Bunu da yapmak istiyoruz. Ben şuna inanıyorum. Ekonomide ve sosyal meselelerde kontrolleri ve bürokrasiyi asgariye indirdiğiniz zaman, bütün bu suiistimal hikâyeleri kendiliğinden kalkar. Niçin bu laflar çıkıyor? Tamamıyla bir provokasyon, yani genel manada. Seçimlere gidiyoruz ve zannediyorlar ki, bu sayede seçim kazanırlar. Yanlıştır, mümkün değildir.

— Siyasal nitelikteki sorulara verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederim, Sayın Başbakan.''

— Bizim genel müdür tam başbakan olacak adam... Baksana Turgut Bey'in kaç yıldır gösteremediği beceriyi, bu yıl kalkınma hızını bir kalemde %7.8'e çıkararak başarıverdi!..

Bülent Ersoy, sahneye çıkmasını yasaklayanlara ateş püskürüyor

Ersoy: Gün gelir, savunma hakkı herkese lazım olur

UFUK GÜLDEMİR *14 ağustos*

Onu son beş yıldır yaşadıklarını bir kez de teybimiz açıkken yaşaması için geriye dönüp bakmaya zorladığımızda, başını hafifçe yana eğmiş, acı kokan bir tebessümle anlatmaya başlamıştı:

"Mahkûm etmek için ellerinden geleni yaptılar; hepsinden beraat ettim. Suçluysam neden beraat ettim? Suçsuzum, sahne yasağı neden? Suçsuz ceza olur mu?"

Bülent Ersoy, kulaklara hiç de yabancı gelmeyen cümlelerle öyküsünü anlatmaya devam ediyordu:

"Bugün bana yasak olan, yarın başkalarına yasak olabilir. Hukuk guguk olursa bir gün guguk kuşları benim kafama kondukları gibi başkalarının da kafalarına konabilir. Savunma hakkı gün gelir, herkese lazım olur."

Bülent Ersoy'a uygulanan sahne yasağının nedenlerini araştırmak üzere yola çıktığımızda, daha önce siyasi platformda sarfedilmiş bu cümlelerin benzerlerini bu kez de Ersoy'un ağzından duyduğumuzda hayli şaşırmıştık.

Ancak araştırma ilerledikçe, benzerliğin sadece cümlelerden ibaret olmadığını gördük. Çünkü her iki olayda da **"olağanüstü mahkemeler dahi mahkûmiyet kararı verememişken"**, ortada **"fiili cezalar"** vardı. Her iki olayda da yasaklayanlar, **"Halk böyle istiyor"** diyor, yasaklananlar **"Halk bizi istiyor"** diyordu. Her iki olayda da takdir ve küfür bir aradaydı. Her iki yasak nedeniyle de Türkiye, dışarıdan baskıya maruz kalmıştı. Ve nihayet her iki olayda da yasaklar, miting meydanında **"konuk konferansçı"** olarak ya da **"davetli olarak bulunduğu gazinoda masasına getirilen mikrofondan"** deliniyordu.

Hakkında sansasyonel tartışmaları bir kenara bırakarak sadece vatantaşlık hakları açısından Bülent Ersoy olayını incelemeye başladığımızda şu sorularla karşılaştık:

- *Bülent Ersoy'un sahneye çıkmasını kim yasaklamıştı?*
- *Cinsiyetinin tartışılır olması, verdiği dilekçelere cevap verilmesini engeller miydi?*
- *Vali Nevzat Ayaz, neden bu işle şahsen ilgi-*

lenmişti?

• *Bir insanın çalışma hakkı, onun kendine göre düşünceleri nedeniyle yasaklanabilir miydi?*

Bu sorulardan bir bölümünün yanıtını almak üzere aradığımız İstanbul Vali Muavini İhsan Yalçın, Bülent Ersoy'un sahneye çıkmasının 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası'nın 12. maddesi uyarınca yasaklandığını söylüyordu.

Bu madde aynen şöyleydi:

"Kız ve kadınların gazino, bar, kafeşantan ve bunlara benzer iç mekânlarla banyo, hamam ve plajlarda çalışabilmeleri, o yerin en büyük mülki âmirinin iznine bağlıdır. 21 yaşından küçük yaştaki kadınlar ve erkekler hiçbir suretle bu yerlerde çalıştırılamazlar."

Hukuk Fakültesi Ağır Ceza Kürsüsü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Süheyl Donat ise bu maddeyi şöyle yorumluyordu:

"Bülent Ersoy'un sahneye çıkması, bugüne kadar bu kanun maddesi ile engellenmişse, o zaman Ersoy'un kadınlığı kesinlikle kabul edilmiş demektir. Çünkü bu madde sadece kız ve kadınlara uygulanabilir. Erkeklere uygulanamaz. Bu olayda Bülent Ersoy'un ameliyat olması mı utanç verici, yoksa sahnedeki hareketleri mi utanç verici? Sahnedeki hareketleri utanç vericiyse böyle bir sürü kişi sahneye çıkıyor. Yok eğer ameliyat olması utanç vericiyse, bizde böyle bir ameliyatın âdaba aykırı olduğuna dair kanun yok."

Bu madde, Prof. Donat'a göre sadece kadınlara uygulanabilirdi, bunu Ersoy'a uygulamak ise kadın olduğunu kabul etmek demekti. Yok Bülent Ersoy bir ay önceki Yargıtay kararına göre erkekse, o zaman 12. madde, erkeklerin sahneye çıkabilmesi için valilikten izin almaları şartını getirmiyordu.

Peki, buna rağmen Bülent Ersoy, neden sahneye çıkamıyordu?

Vali Yardımcısı Yalçın, bu konudaki soruları şöyle yanıtlıyordu:

— Bülent Ersoy'a bugüne kadar 12. madde uyarınca sahne yasağı uygulanıyordu. Ancak Yargıtay, Ersoy'un cinsiyetinin erkek olarak devam ettiğine karar verdi. 12. madde, erkeklerin sahneye çıkmak için valilikten izin almasını öngörmüyor. Bu durumda Ersoy artık sahneye çıkabilir mi?

YALÇIN — Bir erkek olarak çalışabilir. Ama erkek olan bir kimsenin örf ve âdetlerimize aykırı bir şekilde giyinip, rujlanıp, boyanıp, etekler ile çıkması, örf ve âdetlerimize aykırı olduğu için, gençlere hoş bir örnek olmayacağı için müsaade edilmiyor.

— Ersoy, "Örf ve âdetlerimize uygun olmayacak şekilde boyananın sahneye çıkması yasaktır, şeklinde bir kanun var mı?" **diye soruyor?**

YALÇIN — Hayır, öyle bir kanun yok. Ama siz bir erkeğin etekle sahneye çıkmasını nasıl karşılarsınız? Takdir eder misiniz? Bir komedyen çıkabilir. Huysuz Virjin denen şahıs bir komedyen olarak çıkıyor. Kendisi erkek olarak çıkabilir. Sanatçı kişiliğine takdir hislerimiz var, ama bir insan erkek ise, erkeğin normal olarak cemiyetin kabul ettiği kıyafet dışında bir giyim kuşam içine girerse, bunu, takdir edersiniz ki, cemiyet hoş karşılamaz.

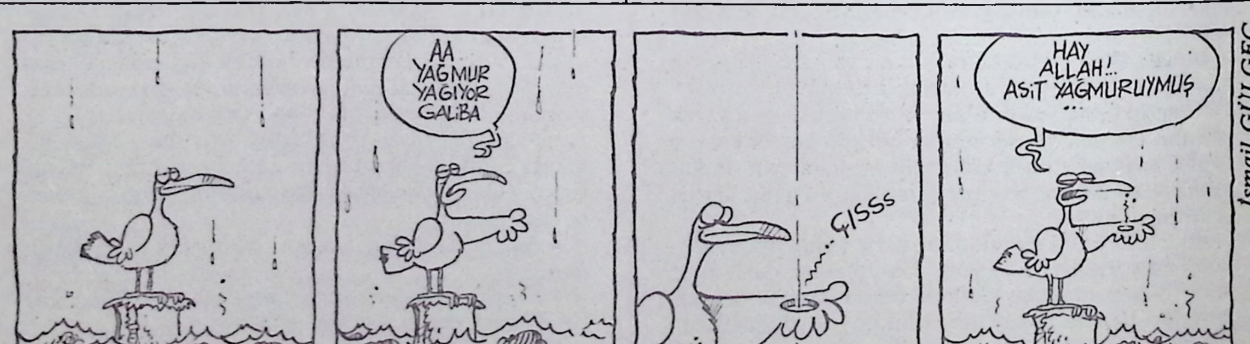
— Vali Ayaz, 1981'de eşcinsel olduğu için sahneye çıkarılmadığını söylemişti, siz şimdi kıyafet engelleri bulunduğunu söylüyorsunuz. Yasa maddesi her seferinde Ersoy'un son durumuna göre yeniden mi yorumlanıyor?

YALÇIN — Bir ilin valisinin görüşü mutlaktır. Ben ikinci plandayım. Benim görüşüm valininkinden farklı olamaz. Ben onun verdiği yetkiler çerçevesinde görev ifa ediyorum. Vali öyle düşünmüş. Yanlış da değil. Bülent Ersoy homoseksüel olsa, ameliyat olmayıp erkek elbisesiyle sahneye çıksa, kanunlarımızda onu indirecek bir madde olmazdı. Sahnelerde çalışan, sizin de bildiğiniz gibi, bazı kimseler var, ama erkek elbisesiyle bu işi yapıyorlar. Kimse de müdahale etmiyor. Tabii ki onun çıkması, biraz genel ahlaka ters düştüğü için. Hakikaten Türkiye'nin büyük bir sesi. Ama karşınıza örf ve genel ahlak teamüllerine uymayan giyim kuşam ile çıkınca tedirgin oluyorsunuz. Yani kötü emsal olabilir.

— Bu araştırma sırasında onu yasaklayanların aslında onu en çok beğenen kişiler olduğuna psikologlar dikkatimizi çekti. Örneğin Vali Ayaz, yasak kararından bir süre önce Şey dergisinin konserinde Ersoy'u alkışlamış. Şimdi siz de onun büyük bir ses olduğunu söylüyorsunuz. Ayaz'a, Ersoy'u yasakladığı için tebrik telgrafı çeken kişi ile Ersoy'u caddede gördüğü zaman alkışlayan da aynı kişi. Sizde sahne yasağı kararının olağanüstü bir dönemin olağanüstü rüzgârlarından etkilenmiş olabileceği izlenimi hiç uyanıyor mu?

YALÇIN — Erkek elbisesiyle, pantolonuyla, saçlarını toplasın, belki hafif ruj da yapabilir, ama bir papyon taksın, bir kravat taksın, bir ceket giysin, sahneye çıksın. Kimse mani olamaz.

İşte, Ersoy hakkındaki kararın boyutu burada devreye giriyordu. Çünkü Vali Ayaz'ın, Ersoy'un sahneye çıkmasını yasakladığı tarih ile o dönemde Devlet Başkanı olan Kenan Evren'in siyaset yasaklarını açıkladığı Amasya konuşması, 12 Haziran 1981 tarihini taşıyordu. Her iki açıklamanın aynı tarihte yapılmış olması arada bir koordinasyon olduğunun elbette ki kanıtı değildi, ama yine bir psikologa göre **"12 Ev-**

lül'ün genel havasının Vali Ayaz'ın kararını kolaylaştırdığını söylemek mümkündü."

Vali Ayaz, Ersoy'un sahneye çıkmasını yasaklarken, Belki de Türkiye'nin dış ilişkileri açısından bunun ilerde yaratacağı sorunlardan haberdar değildi. Resmi toplantılarda bu konu hiçbir zaman gündeme getirilmemekle birlikte, özellikle ABD'de Türkiye'deki askeri yönetimin icraatları konusunda verilen örneklerde her zaman **"eşcinselliğin yasaklanması"** gösteriliyordu. Helsinki Watch Komitesi ise eşcinselliği **"bir düşünce biçimi"** olarak yorumladığı için, aralarında Ersoy da olan eşcinsellerin sahneye çıkmasının yasaklanmasını **"düşünce özgürlüğünün ihlali"** şeklinde değerlendiriyor ve bu konuyu entelektüel planda Türkiye'yi en çok sıkıştırdığı maddeler içine katıyordu.

Nitekim Ayaz'ın kararından iki gün sonra ABD, San Fransisco'daki **"Gay Society"** (Eşcinseller Cemiyeti) bir gösteri düzenliyordu. Ayrıca San Fransisco'da eşcinsellerin desteklerini almadan seçilmeleri hayli zor olan Kongre üyelerine Türkiye ile ilgili konularda bu yasağın göz önünde tutulmasını içeren mektup kampanyası başlatılıyordu.

Bu arada ABD Dışişleri Bakanı **Alexander Haig**, 1982 başında yaptığı Türkiye ziyareti sırasında Ankara'daki büyükelçilikte insan hakları konusunda verilen brifingte, Türkiye'de eşcinsellerin sahneye çıkmasının yasaklandığını hayretle öğreniyordu.

14 Ağustos

MACBETH GERÇEKTEN YAŞADI MI?

1040'TA BUGÜN, MACBETH(MAKBET), İSKOÇYA KRALI I. DUNCAN'I ÖLDÜRDÜ. SHAKESPEARE'İN "MACBETH" ADLI ÜNLÜ TRAJEDİSİNE KONU OLAN KİŞİ, İSKOÇYA TARİHİNDE YER ALMIŞ VE YILLARCA TAHTTA OTURMUŞTU. ANCAK, MACBETH'İN KRALI ÖLDÜRMESİ OLAYI, SHAKESPEARE'İN YAPITINDAKİ GİBİ YATAKTA DEĞİL, SAVAŞ MEYDANINDA GERÇEKLEŞMİŞTİ. MACBETH, KRAL I. DUNCAN (DANKIN)A KARŞI, TAHTTA HAK SAVINDA BULUNMUŞTU. ASLINDA HER İKİSİNİN DE TAHT KONUSUNDAKİ HAKLARI AKRABALIK NEDENİYLE EŞİT SAYILMAKTAYDI. SAVAŞTAN SONRA TAHTA GEÇEN MACBETH, 17 YIL KRALLIK YAPTIKTAN SONRA, YİNE SHAKESPEARE'İN YAZDIĞI GİBİ, DUNCAN'IN OĞLU MALCOLM TARAFINDAN ÖLDÜRÜLECEKTİ!.

Mümtaz ARIKAN

Türk jetlerinin bölücü eşkıyanın sığındığı 3 yeri tümüyle imha ettiği bildirildi

Irak'ta hava operasyonu

16 ağustos

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, dün sabah Irak toprakları içinde ayrılıkçı unsurlara karşı sınırlı bir hava harekâtı düzenledi.

Türk Hava Kuvvetleri'ne bağlı savaş uçakları, dün sabah erken saatlerde bölücü çete mensuplarının Irak topraklarında daha önceden saptanan sığınaklarını bombaladı.

Irak'ta gerçekleştirilen hava operasyonu öğle saatlerinde bir hükümet açıklaması ile kamuoyuna duyurulurken Başbakan **Turgut Özal**, akşamüstü bir basın toplantısı düzenledi ve operasyona 10 Fantomun katıldığını, Irak topraklarında 3 yerin bombalandığını, istihbarat raporlarına ve hava fotoğraflarına göre tam isabet kaydedildiğini açıkladı.

Hava operasyonundan sonra Başbakan Turgut Özal, Genelkurmay Başkanlığı'na giderek bir brifinge katıldı. Öğleden sonra yapılan brifingte, sığınakların bombalanmadan önce çekilmiş fotoğrafları ile operasyondan sonra çekilen fotoğraflar karşılaştırıldı ve bölücü çete mensuplarının sığındıkları yerlerin tümüyle imha edildiği saptandı. Brifingte ayrıca, bölgeden gelen istihbarat raporları da gözden geçirildi.

Başbakan Turgut Özal, daha sonra saat 17.30'da bir basın toplantısı düzenleyerek harekâtın sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi verdi.

15 DAKİKADA 3 HEDEF BOMBALANDI

Özal, gerek açıklamaları gerek gazetecilerin soruları karşısında harekât hakkında şu açıklamaları yaptı:

"Türk Hava Kuvvetleri'ne bağlı 10 kadar uçak (Fantom), bu sabah (dün sabah) saat 06.00'dan itibaren geçen salı günü askerlerimizi şehit eden şakilerin kaçtığı sığınakları bombalamışlardır. İstihbarat raporlarına göre şakilerin daha önceden sığındıkları yerlere kaçtıkları tespit edilmiştir. Harekât, 15 dakika kadar sürmüştür ve söz konusu 3 hedef bombalanmıştır. Uçaklar, harekâttan sonra üslerine dönmüşlerdir. Bir mesele yoktur.

Hedefler tümüyle tahrip edilmiştir. Aldığımız fotoğraflara göre çok iyi bir şekilde isabet kaydedilmiştir."

"BAŞLARINA YIKARIZ"

Turgut Özal, bu bilgileri verdikten sonra **"Gayet kararlı olduğumuzu, bu şakileri inlerine kadar takip edeceğimizi ve inlerini başlarına yıkacağımızı, bu harekât göstermelidir"** dedi ve söz konusu ayrılıkçı unsurlara destek veren çevreleri isim vermeksizin açık bir dille uyardı. Özal, **"Bunlara hudutlarımız dışında destek verenlere bu vesile ile tekrar ihtar ediyorum"** dedi.

Başbakan Özal, bir başka soru üzerine de hedef-

lerin ikinci bir harekâta ihtiyaç göstermeyecek ölçüde tahrip edildiğini bildirdi. Özal, harekâtın **"şu anda"** bittiğini belirtti, ancak **"İcap ettiği zaman her şey dahil kara ve hava harekâtı yapabiliriz"** dedi.

Özal, bir başka soru üzerine de, bombalamada öldürülen bölücülere ilişikin kesin bilgi edinilemediğini belirtti. **"Ancak, kaba olarak 100 kişinin öldüğü tahmin edilebilir"** şeklinde konuştu.

IRAK'A BİLGİ VERİLDİ

Başbakan Özal, bir soru üzerine operasyondan önce Irak'a bilgi verildiğini de açıkladı. **"Diplomatik kanallardan mı bilgi verdiniz?"** şeklindeki bir soru üzerine **"Hayır, bunun ilgili yeri var. Askeri temas noktası var"** diyerek bilgilendirmenin askeri makamlar arasında yapıldığını duyurdu. Özal, harekât sırasında Türk ve Irak makamları arasında bilgilendirme ve istihbarat alışverişi yapıldığını doğruladı.

İRAN RAHATSIZ OLURSA

Bir gazeteci de Başbakan Özal'a **"Türkiye 1983'te Irak'ta benzer bir operasyon yaptığında İran rahatsız olmuştu. Bu harekâtın bölgeye ve İran'a dönük sonuçları ne olacaktır"** şeklinde sorusu üzerine de şu yanıtı verdi:

"Türkiye'nin İran'la dostluğu vardır. Bütün komşularımızla iyi geçinmek istediğimiz, herkes tarafından bilinen bir husustur. Ama, herhangi bir şekilde rahatsız edilmemize de tahammülümüz yoktur. Önceliğimiz, kendimizin rahatsız edilmemesidir."

Özal, **"Harekâtın İran'da bir yanlış anlamaya yol açmaması için Tahran nezdinde bir girişim yapacak mısınız?"** sorusunun yöneltilmesi üzerine de, **"Bu, İran'la ilgili bir olay değil. Bu İran'a karşı bir harekât değildir. Sadece Türkiye'yi ilgilendiriyor"** şeklinde konuştu.

Özal'a yöneltilen bir başka soru da **"Türk-Irak sınırı şu anda güvenli midir?"** şeklinde oldu. Özal, bu soruya **"Güvenli hale getirmek için elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz"** yanıtını verdi. Suriye sınırında benzer bir rahatsızlık olup olmadığı yolundaki bir soruya ise Özal, **"Suriye'den gelip giden yok. Suriye sınırında gerekli tedbirler alındı. Ancak, Türk-Irak sınırı fevkalade arızalı"** diye konuştu.

Basın toplantısında gazeteciler Özal'a bombalanan sığınaklardaki gerillaların **Barzani** güçlerine mi bağlı olduklarını sordular. Özal, **"Bunlar bizdeki şakiler"** diye yanıt verdi. **"Bu şakileri destekleyenler kim?"** sorusu üzerine ise Özal, **"Kim olduğunu bilmiyoruz"** dedi.

ANAYASAYA AYKIRI DEĞİL

Başbakan Özal, gazetecilerin harekâtın hukuksal yönüne ilişkin sorularını yanıtlarken de, **"harp halinin söz konusu olmadığını, yurtdışına asker gönderilmediğini, yalnızca 'sıcak takip' hakkının kullanıldığını"** kaydederek önceki gün çıkarılan kararnamenin anayasaya aykırı olmadığını söyledi, **"Kararnameyi parlamentoya sevk ettik. Parlamento toplanınca yasa gücündeki bu kararnameyi görüşür"** dedi.

Muhalefetin Meclisin olayla ilgili olarak olağanüstü toplanması yolundaki çağrısı karşısında ise Özal, **"Harekât parlamentoya bilgi verecek kadar çok önemli değil"** dedi. Başbakan Özal, SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**'nün, harekâtın anayasaya aykırı olduğu yolundaki açıklamasının hatırlatılması üzerine ise **"Anayasayı iyi okumak lazım. Kim ona söylemişse doğru söylememiş. Bunların anayasaya aykırılığı iddia edilemez"** şeklinde konuştu.

AKBULUT: AMAN VERİLMEYECEK

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, Irak'ta gerçekliştirilen hava operasyonu ile igili olarak, **"Bölücü eşkıyaya kesinlikle aman verilmeyecektir. Vatan evlatlarını acımasızca katleden bu canilere karşı ne gerekiyorsa yapılacaktır"** dedi. Bayram tatilini geçirmek üzere Çanakkale'nin Biga ilçesine giden Akbulut, partisinin ilçe binasında yaptığı açıklamada bölücülerle daha iyi mücadele etmek için koşullar neyi gerektiyorsa, gerekli mercilerin tasarrufu ile gerekenin yapılacağını bildirdi. Akbulut, operasyonun devam edip etmeyeceği konusunda bir açıklama yapmadı, ancak **"Sıkıyönetim bölgesinde cereyan eden bir olay, hükümetin çıkardığı kanun kuvvetinde kararname gereği hükümetin müsaadesi ile her şey yapılabilecektir"** dedi.

HÜKÜMETİN AÇIKLAMASI

Hükümet tarafından dün öğle saatlerinde yapılan açıklamada Irak topraklarında gerçekleştirilen operasyonla ilgili olarak şu bilgi verildi:

"12 Ağustos 1986 günü Hakkâri ili Uludere ilçesinin Ortabağ bölgesinde bir bölücü eşkıya grubunun kurduğu pusuda 1 binbaşı, 1 astsubay, 10 er ve erbaşın şehit olması 10 er ve erbaşın çeşitli düzeyde yaralanmaları olayı ile ilgili olarak bölge sıkıyönetim komutanlığı kuvvetlerince yürütülen operasyonlar sırasında bir grup şakinin Irak topraklarına kaçtıkları tespit edilmiştir. Şakilerin Türk topraklarında yaptıkları eylemleri müteakip Irak topraklarına sığındığı esasen ilgili makamlarımızca bilinmekte idi.

Bu kere, şakilerin ele geçirilmeleri ve tesirsiz hale getirilmesi maksadı ile sınır üzerinde ve mücavir (komşu-bitişik) Irak topraklarında ilgili devletle esasen mevcut mutabakat çerçevesinde sadece hava kuvvetlerimizin birkaç uçağı ile bu sabah (dün sabah) bir hava takip harekâtı yapılmış ve şakilerin tespit edilen sığındıkları yerler bombalanmıştır."

OPERASYON ÖNCESİ SON 48 SAAT

Bölücü çete mensuplarının geçen salı günü Uludere Ortabağ bölgesinde askeri konvoya pusu kurup 12 askerimizi şehit etmesinden sonra Türk Silahlı Kuvvetleri, yörede yoğun bir takibe girişirken, konu Ankara'da hükümet ve Genelkurmay arasında en üst düzeyde ele alındı. Ankara'da durum değerlendirmesi yapılırken bölücü grupların takibi için Irak toprakları içinde sınırlı bir hava operasyonu düzenlenmesi konusunun da görüşüldüğü öğrenildi.

Önceki gün, Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in İstanbul'da Başbakan Turgut Özal'la yaptığı haftalık olağan görüşmesine Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necdet Ürüğ** da katıldı. Bu toplantıda da güneydoğudaki son durum görüşüldü ve Özal toplantıdan çıkarken yaptığı açıklamada, **"Bölücü eşkıyaya gerekli ders verilecektir. Bu konuda her türlü tedbir alınacaktır"** dedi. Ardından önceki gün gece yarısında doğru Resmi Gazete'nin mükerrer sayısı yayımlanarak Türkiye'de çeşitli eylemlerde bulunup komşu ülkelere sığınanların yakalanması için askeri harekât düzenlenmesine ilişkin kanun hükmünde kararname yürürlüğe kondu.

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

İlgili ülke ile varılacak mutabakat çerçevesinde askeri harekât düzenlenmesine ilişkin kanun hükmündeki kararname ile 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun değişik 3. maddesine eklenen (R) bendi aynen

şöyle:

"Anayasanın 122. maddesine göre, sıkıyönetimin ilanına ve devamına sebep olan hallerin TC. sınırları ve mücavir yurt bölgelerimizin üzerinde cereyan etmesi ve eylemcilerin eylemlerini müteakip komşu ülke topraklarına sığındıklarının tespit edilmesi durumunda, önceden ilgili komşu ülke ile Türkiye Cumhuriyeti hükümeti arasında varılacak mutabakat çerçevesinde, sıkıyönetim komutanı, eylemcileri ele geçirmek ve tesirsiz hale getirmek maksadıyla, milletlerarası hukukun meşru saydığı sıcak takip kuralından yararlanarak, her defasında Genelkurmay Başkanlığı kanalı ile hükümetin müsaadesi tahdmda, ihtiyaca göre, kara, hava veya deniz kuvvetleri unsurları ile mahdut hedefli sınır ötesi harekât planlayıp icra etmek."

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesine eklenen (P) bendi de şöyle:

"Anayasanın 122. maddesine göre, olağanüstü halin ilanına veya devamına sebep olan hallerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları ve mücavir yurt bölgemiz üzerinde cereyan etmesi ve eylemcilerin eylemlerini müteakip komşu ülke topraklarına sığındıklarının tespit edilmesi durumunda, önceden ilgili komşu ülke ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında varılacak mutabakat çerçevesinde valinin talebi üzerine ilgil komutan, eylemcileri ele geçirmek veya tesirsiz hale getirmek maksadıyla milletlerarası hukukun meşru saydığı sıcak takip kuralından yararlanarak, her defasında Genelkurmay Başkanlığı kanalı ile hükümetin müsaadesi tahdında ihtiyaca göre, kara, hava veya deniz kuvvetleri unsurları mahdut hedef sınır ötesi harekât planlayıp icra etmek."

İRAN NE DİYECEK?

Türkiye'nin Irak toprakları içindeki harekâtının bölgeye dönük bazı siyasi sonuçlar doğurması, diplomatik çevrelere göre kaçınılmaz gözüküyor. **Saddam Hüseyin** rejimini devirmek için Irak'taki Kürt unsurları destekleyen İran'ın dünkü harekâttan rahatsızlık duyacağı tahmin ediliyor. İran, Türkiye'nin 1983 yılında gerçekleştirdiği harekâtı, Irak'taki rejimi güçlendirmeye yönelik bir davranış olarak görmüş ve tepki göstermişti. Bu olay nedeniyle Türk-İran ilişkileri belli bir süre soğumuştu. Ayrıca, Irak'a karşı bu ülkede faaliyet gösteren Barzani kuvvetlerini destekleyen Libya da harekâttan rahatsızlık duymuştu.

Harekâtın Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu**'nun bu ay sonunda İran'a yapacağı ziyaretin hemen öncesine rastlamasının, Tahran'daki görüşmelerin havasını etkileyebileceği belirtiliyor.

DİPLOMATİK CEPHE SAKİN

Öte yandan, söz konusu olayla ilgili olarak dün Ankara'da olağanın dışında bir diplomatik trafik gözlenmedi. Irak Büyükelçisi, dün sabah büyükelçilik personeli ile bayramlaşarak Ankara dışına çıkarken, Dışişleri Bakanlığı da öğleden sonra bayram tatiline girdi.

Türkiye ile Irak arasında bölücü çete mensuplarının tesirsiz hale getirilmesine yönelik mutabakat 1983 yılında sözlü olarak sağlanmış, 1984 yılında da bu mutabakat yazılı hale getirilmişti. Türk Silahlı Kuvvetleri'ne Irak topraklarına 5 kilometre kadar nüfuz ederek sınırlı hedefli operasyon düzenleme yetkisi tanıyan söz konusu anlaşma, 1985 yılında, bir yıl süreyle uzatılmıştı.

Resmi Gazete'de önceki gün yayımlanarak yürürlüğe giren kararnamede sözü edilen ve Türkiye'nin Irak topraklarında gerçekleştirdiği harekâtın dayanak noktası **"sıcak takip"** zemini ise uluslararası hukuk kurallarından kaynaklanıyor. İngilizce **"hot pursuit"** olarak bilinen **"sıcak takip"** uygulamasında, Genelkurmay Başkanlığı kanalı ile hükümetin izni doğrultusunda kara, hava veya deniz kuvvetleri unsurları ile belirli hedefleri kapsayan sınır ötesi harekât planlayıp icra edilebiliyor.

Siirt muhabirimiz **Cengiz Mumay**'ın bildirdiğine göre, bölücü örgütlere karşı Türk Silahlı Kuvvetleri jetlerinin Irak'a düzenledikleri askeri operasyonlardan sonra sınır boylarında geniş önlemler alındı. Güvenlik birimlerinde tüm izinlerin kaldırıldığı, bölücü örgütlerin 15 Ağustos 1984 eylemlerinin 2. yıldönümünde yapabilecekleri herhangi bir saldırıya karşı köy korucularının da katıldığı geniş bir önlem zincirinin oluşturulduğu öğrenildi.

Bu arada güneydoğu bölgesindeki kent merkezlerinde de vurucu timler her an tetikte bekletiliyor. Siirt Sıkıyönetim Komutan Yardımcısı Tuğgeneral Hasan Kundakçı, yayımladığı bayram mesajında, bölücü örgütlere gereken dersin verileceğini bildirdi ve şöyle dedi:

"Silahlı kuvvetler, bugün olduğu kadar gelecekte de yurdumuzun bütünlüğüne, milletimizin birlik ve beraberliğine kem gözle bakanların kötü emellerini kıracak azim ve kararlılıkta olup her ferdi, alacağı görevin bilinci içinde canı ve kanı pahasına mücadeleye yeminlidir."

BBC İLK HABER OLARAK VERDİ

BBC radyosu Türkiye'nin operasyonunu, dün 21 haber bülteninde ilk haber olarak verdi. Radyo bu konuda yaptığı yorumda, Türkiye'nin operasyonunun Irak'ın da işine geldiğini, bölücü teröristlerle iki ülkenin de mücadele ettiğini, bu bakımdan Irak'ın Türkiye'nin operasyonuna itiraz etmesinin beklenmediğini belirtti.

Bu arada Amerikan AP ve Fransız AFP ajansları da operasyonu bütün dünyaya duyurdular.

Tan ORAL

Erden Kıral, 4 yıl aradan sonra Türkiye'de film çeviriyor

'Hep kırda kent filmleri çektim'

YURDAGÜL ERKOCA *21 ağustos*

Dört yıldır Batı Berlin'de yaşayan, sinemamızın genç kuşak yönetmenlerinden **Erden Kıral**, uzun bir aradan sonra **"Dilan"**ı çekmek için Türkiye'ye geldi. 1978 yılında **"Kanal"** adlı filmle yönetmenliğe başlayan Kıral, ardından **"Bereketli Topraklar Üzerinde"**yi çekti. **Ferit Edgü**'nün **"O"** romanını **"Hakkâri'de Bir Mevsim"** adıyla sinemaya uyarladı. Yurtdışındayken çektiği **"Ayna"** 1984 Venedik Film Festivali'nde gösterildi ve beğeni topladı.

— Türkiye'deki sisteme alışmış bir yönetmen olarak, yurtdışındaki çalışmalarınızda zorluk çekmediniz mi?

KIRAL — Bizim sistemimiz çok farklı olduğu için zorluk çektim tabii. Ben "Ayna"yı çekerken bir yandan sahneyi denetliyordum, bir yandan da saatime bakıyordum. Prodüksiyon amiri sürekli üç dakika kaldı, iki dakika kaldı diye uyarıyordu. Bu, önce garibime gitti. Sonra alıştım ve böyle olması gerektiğini kabul ettim. Daha düzenli ve daha planlı porgramla çalışılıyor. Diyelim, bir iç mekân için dört saat, dış mekân için de iki saat ayrılmışsa, iç mekândan kalan zamanı dış mekâna aktaramıyorsunuz. Bu zaman zaman da baltalayıcı olabiliyor.

KIRSALA FARKLI BAKIŞ

— "Kanal", "Hakkâri'de Bir Mevsim", "Bereketli Topraklar Üzerine", "Ayna", "Dilan". Bunlar hep kırsal yörelerimizi ele alan filmler. Bu bir rastlantı mı? Yoksa özellikle yapılmış bir seçim mi?

KIRAL — Ben, sevdiğim konuları sinemalaştırdım. Doğa beni kendine çekiyor. Filmlerimde doğanın ve çevrenin köşeye sıkıştırdığı insanlar anlatılır. **Taviani Kardeşler** de filmlerini genellikle kırsal yörelerde çekiyor. Bu benim ilgimi çekti. Sizin bana yönelttiğiniz soruyu ben geçen yıl İtalya'da onlara sordum. Bana, **"Biz kırda doğduk, orada yetiştik ve oranın filmlerini çekiyoruz"** dediler. Bense kırsal kesimi yeterince tanımıyorum. Kenti tanıyorum ve tüm sorunlarıyla yaşıyorum. Kırsal kesimi merak ediyorum. Bu da beni kırsal kesimde film çekmeye itiyor. Kırsal kesimi orada yetişen sanatçılar gibi algılamam söz konusu değil. Dışarıdan bakıyorum. Oradaki sorunları farklı algılıyorum. Kendime sembollerden çok, göndermeler arıyorum. Öte yandan tepemi attıran haksızlıkları, yoksullukları dile getirmek istiyorum. Tanımadığım bir çevreyi keşfetmek heyecan verici.

KENTLİNİN İÇ DÜNYASI

— Türkiye'de kentlerde, örneğin İstanbul'da bir gelişme ve karmaşa söz konusu. Kentleri, kent insanını ele alan bir film düşünmüyor musunuz?

KIRAL — Ben bir çeşit kırda kent filmleri çektim. Bugüne kadar yaptığım filmlerde egzotik değerleri sömürmedim. **"Hakkâri'de Bir Mevsim"**, bir aydının, bir dağ köyünde kayalara çarpıp parçalanmasını, yalnızlığını anlatır. **"Bereketli Topraklar Üzerinde"**'de **Orhan Kemal**'in dünyasına sadık kaldım, ama egzotik değerleri yağmalamadım. Bugüne kadar Batıda, kırsal kesimdeki egzotik **"resimlerimiz"** büyük ilgi gördü, ama şimdi Batı başka **"resimler"** bekliyor bizden. Gerçekten de ben kent insanını ele alan, kent insanının iç dünyasını anlatan filmler yapmak istiyorum. **"Ayna"** Venedik Film Festivali'ne katıldığında, bir basın toplantısında artık kırsal kesimde film yapmayacağımı söylemiştim. Ama **"Dilan"** teklif edildiğinde duraksamadan kabul ettim. Çünkü **"Dilan"** bence evrensel boyutlar taşıyor. Sözgelimi, Kerim'in korkuları, çevreyle uyuşmazlığı, iki kişiliği, bana **Dostoyevski**'nin **"Suç ve Ceza"**sındaki **"Raskolnikov"**'u hatırlatıyor. Dilan, **Puccini**'nin **"Tosca"** operasındaki kadın kahramanı hatırlatıyor. İşte bu yüzden kabul ettim **"Dilan"**ı.

— Bugüne dek çevirdiğiniz filmler, hep edebiyat uyarlamaları. Özgün bir film öyküsüyle çalışmayı düşünmüyor musunuz?

KIRAL — Haklısınız, hep edebiyat ürünlerimizden uyarlama yaptım, ama her keresinde de o ürüne ihanet ettim. **"Hakkâri'de Bir Mevsim"** filmi Korsika'da gösterildiği zaman, ünlü Fransız oyuncu **Jose-Marie Nat, Ferit Edgü**'ye, **"Yönetmenler genellikle yazara ihanet eder, Erden Kıral da size ihanet etti mi?"** diye sordu. Edgü, **"Evet etti, ama çok güzel ihanet etti"** cevabını verdi. Romanı değil, ama öyküyü her zaman filme yakın bulurum. Aslında şu sıra kent insanını konu alan özgün bir senaryo yazıyorum. Uzun bir senaryo. Ne zaman biter, bilemiyorum.

İsmail GÜLGEÇ

BEN
ATATÜRKÇÜ DEĞİLİM
Nadir Nadi
Yedinci basım çıktı: 840 Lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları,
Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

MURAT DERSANESİ
ÖSS - ÖYS hazırlama kursları
Lise sonlar - 1 Eylül 1986 - 24 Mayıs 1987
Bekleme... - 22 Eylül 1986 - 24 Mayıs 1987
Merkez: 528 48 48 - 528 48 49 Şube: 528 61 03
520 78 84 Bakırköy: 750 15 71 - 583 14 00

63. Yıl: Sayı: 22266 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 23 Ağustos 1986 Cumartesi

Türkiye'nin 3. Cumhurbaşkanı 103 yaşındaydı

Celal Bayar öldü

10 DAKİKA DAHA — Celal Bayar'ın kalbi dün gece saat 21.15'te durdu. Doktorlar kalbi yeniden çalıştırmak için tıbbi müdahale yaptılar. Ancak kalbi yeniden çalıştıramadılar ve Bayar'ın saat 21.25'te öldüğünü açıkladılar.

Saat 21.25'te öldüğü açıklanan Bayar, devlet töreniyle muhtemelen Atatürk Orman Çiftliği'ndeki Devlet Mezarlığı'nda toprağa verilecek. Tören bitimine kadar bayraklar yarıya indirilecek.

Haber Merkezi — Türkiye'nin üçüncü cumhurbaşkanı, ilk Meclisin hayatta kalan tek üyesi, Atatürk'ün son başbakanı, Demokrat Parti'nin kurucularından, dünyanın en yaşlı politikacısı **Celal Bayar** (103) dün gece öldü.

Celal Bayar'ın ölümü üzerine hükümet bir bildiri yayımladı ve cenazenin devlet töreni ile toprağa verileceğini, tören bitimine kadar bütün yurtta bayrakların yarıya çekileceğini duyurdu.

Celal Bayar'ın nerede toprağa verileceği ise bugün vasiyetnamesinin açılmasından sonra belli olacak. Bayar, vasiyetinde bir yer bildirmediyse ailesinin kararına göre hareket edilecek. Bayar'ın doğum yeri olan Gemlik'e bağlı Umurbey köyünde toprağa verilmesini istemiş olabileceğinden söz edilirken, hükümet de Ankara'da Atatürk Orman Çiftliği'nde yaptırılmakta olan Devlet Mezarlığı'nda toprağa verilmesi için ailesi ile temas ediyor.

Bu arada Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, 1981 yılında çıkarılan yasaya göre Bayar'ın Devlet Mezarlığı'nda toprağa verilmesi gerektiğini söyledi. Yılmaz, Bayar için TBMM'de de bir tören düzenleneceğini açıkladı.

Önceki gün sabaha karşı kaldırıldığı Haydarpaşa Göğüs, Kalp ve Damar Cerrahi Merkezi'nde yoğun bakıma alınan Bayar'ın sağlık durumu dün saat 20.00'de giderek ağırlaştı. Doktorların yaptığı açıklamaya göre Bayar'ın kalbi saat 21.15'te durdu, kalbi yeniden çalıştırmak için yapılan tıbbi müdahalelerin sonuç vermemesi üzerine Bayar saat 21.25'te öldü.

TRT, Bayar'ın ölümünü Türkiye radyolarından saat 22.05'te, televizyondan ise saat 22.20'de normal yayınını keserek verdi. Televizyonda, "Sinema Tarihinden" programı yerine Bayar'ın yaşamı ile ilgili bir program yayına konarken, radyo programları da ağırlaştırıldı. Anadolu Ajansı ise haberi "Flaş" şeklinde "Bir tarih sayfası tamamen kapandı" başlığı ile verdi.

Kurban Bayramı öncesi aşırı sıcaklarda vücudunda meydana gelen su kaybından dolayı rahatsızlanan ve bir süre evinde tedavi edilen Bayar, önceki gün sabaha karşı fenalaşınca hastaneye kaldırıldı ve yoğun bakım ünitesine alınarak suni solunum aygıtına bağlandı. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın da Ankara'dan gelerek öteki doktorlarla birlikte Bayar'ın tedavisi ile ilgilendi. Tedavi amacıyla uyku halinde tutulan Bayar'ın sağlık durumu konusunda kamuoyuna açıklama yapmak üzere bir sağlık heyeti oluşturulurken, Bayar'ın solunum ve dolaşım sistemlerindeki yetmezliğin yanı sıra, sol kalp yetmezliği ve damar tıkanıklığından da

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

BAYAR İÇİN NE DEDİLER?
12. Sayfada

YÜZYILIN EN YAŞLI POLİTİKACISIYDI
CELAL BAYAR'ın yaşamöyküsü
8-9. Sayfalarda

Her Salı 'Spor' Okuyun.

Cumhuriyet, bu salıdan itibaren her salı 'Spor' dergisi veriyor.

Cumhuriyet Spor, Türkiye'den dünyaya, amatörden profesyonele, bütün spor dallarında ne oluyorsa okuyuculara aktaracak bir 'dergi' olarak tasarlandı.

Okuyabileceğiniz, her salı 'tiryakisi' olacağınız, birlikte keyifli saatler geçirebileceğiniz bir 'dergi.'

Bu salı, 'Spor'la ilgilenin.

Cumhuriyet SPOR

Türk uçaklarının Irak'ta düzenlediği operasyondan rahatsız oldular

İran'la ilişkide pürüz

İran, cepheye 800 bin asker yığdı

ABD, İran'ın büyük bir saldırıya geçeceği yolundaki açıklamalarından kaygı duyduğunu belirtti. Irak uçakları Ahvaz kentindeki elektrik santralini bombaladı.

2. Sayfada

Akbulut Cumhuriyet'e konuştu

Güneydoğuda yeni operasyon yok

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, Irak topraklarında tek bir hava operasyonunun gerçekleştirildiğini ve her tedbire başvurulacağını söyledi. Başbakanlık'tan yapılan açıklamada "ikinci operasyon" haberi yalanlandı. Suriye'nin yardımcı olmayı prensip olarak kabul ettiğini, ancak bir anlaşma olmadığını söyleyen Akbulut, Irak ile olan ilişkilerin ise, tam bir mutabakat çerçevesinde yürüdüğünü anlattı.

13. Sayfada

Irak topraklarında faaliyet gösteren ve Saddam Hüseyin yönetimi için büyük tehlike oluşturan Mesut Barzani yönetimindeki Kürtlerin başlıca destekçisi olan İran, Türk savaş uçaklarının geçen hafta Irak topraklarında düzenlediği hava operasyonundan rahatsız oldu. İranlılar, söz konusu operasyonun askeri bakımdan kendi aleyhlerine olduğunu öne sürüyorlar. Irak topraklarında düzenlenen operasyondan sonra Mesut Barzani'nin ilk kez açıkça Türkiye'ye cephe alması, Türkiye-İran ilişkilerinde ciddi bir soruna yol açtı. Pazartesi günü Tahran'a gidecek olan Dışişleri Bakanı Halefoğlu bu pürüzleri gidermeye çalışacak.

SEDAT ERGİN

ANKARA — Türkiye'nin geçen hafta Irak sınırları içinde ayrılıkçı teröristlere karşı gerçekleştirdiği hava harekâtı İran'ı rahatsız etti.

Tahran'dan Ankara'ya ulaşan bilgilere göre, İran İslam Cumhuriyeti yönetiminin Türkiye'nin harekâtından duyduğu rahatsızlıklar şu noktalarda toplanıyor:

1) İran'ın, bulunduğu bölgede meydana gelen bütün gelişmeleri yakından izleyeceği tabiidir. İran, bir bölge ülkesi olarak, bölgedeki dengeleri etkileyebilecek ve kendisini yakından ilgilendi-

(Arkası Sa. 12, Sü. 8'de)

"ŞİMDİ KIZIYOR" —Özal için, "Çalım satıyor, sizi kandırıyor" diyen İnönü, "Özal önce anketlerden memnundu, şimdi şişmanlayan insanın terziye kızması gibi, anketlere kızıyor" dedi. (Fotoğraf: ÜMİT OTAN)

Özal çalım satıp sizi kandırıyor diyen İnönü'den seçmene çağrı:

'Oyları bölmeyin'

***SHP** Genel Başkanı Erdal İnönü, "ANAP'tan kurtulmanın en iyi yolu, en güçlü muhalefet partisine oy vermektir. Oylarınızı bölmeyin" diyerek, muhalefetin SHP'de toplanmasını istedi.*

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — SHP Genel Başkanı ve İzmir 2. Bölge milletvekili adayı Erdal İnönü, seçmenlerinden oyları bölmemelerini isteyerek, **"ANAP'tan kurtulmanın en iyi yolu en güçlü muhalefet partisine oy vermek. Oylarınızı bölmeyin, en güçlü muhalefet partisine verin"** dedi.

Erdal İnönü, önceki gece Foça yöresindeki Bağarası, Kozbeyli, Gerenköy ve Ilıpınar köylerini dolaştı, üreticilerin sorunlarını dinledi. İnönü gece köy kahvelerinde yaptığı kısa konuşmalarda iktidarı eleştirerek **"Hükümetin holdinglerle içlidışlı ilişkileri sonunda suiistimaller, yolsuzluklar ortaya çıkıyor"** dedi. İnönü kamuoyu yoklamaları üzerine sohbet ederken de, **"Başbakan Özal önce anketlerden çok memnundu. Sonra kızmaya başladı. Şişmanlayan bir insan nasıl terziye kızıyorsa, Başbakan da anketlere kızıyor"** biçiminde konuştu. Gezisinin ikinci gününün son durağı olan Ilıpınar'da köylüler İnönü'yu alkışlarla, kurban keserek karşıladılar. Özellikle köylü kadınların ilgisinden memnun kaldığı gözlenen İnönü, posterlerini imzaladı, kadınlarla sohbet etti.

İnönü, gezisinin üçüncü gününde dün Karşıyaka'yı mahal-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

ECEVİT: ÖZAL YENİ TÜREDİ OSMANLICI
6. Sayfada

SEÇİM NOTLARI
Hikmet Çetinkaya

Demokrasi Dersleri

İZMİR — Kadınlar, çocuklar, Erdal İnönü'yü yakından görmek için, evlerin damlarına çıkmışlar. İnönü, kendisine özgü selamlama biçimiyle, onlara el sallıyor. Koyun cezekleriyle birlikte kahveye doğru yürüdüğünde

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Türk-İş'e Manisa'da miting izni yok

Türk-İş'in ara seçim yapılacak illerde düzenlemek istediği miting ve yürüyüşlerden, Samsun ve Zonguldak mitingine izin verildi. Manisa mitingine ise valilik, aynı tarihte siyasi partilerin mitingleri olduğu gerekçesiyle izin vermedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Eylem Tertip Komitesi'nin, ara seçimin yapılacağı 28 eylül tarihinden önce, ara seçim yapılacak 4 ilde düzenlemek istediği miting ve yürüyüşlere Samsun ve Zonguldak valiliklerince izin verildi. 21 eylülde Manisa'da düzenlenmek istenen miting ise aynı tarihte siyasi partilerin mitinglerinin olması ve olay çıkabileceği dayanağı ile reddedildi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

- *ABD-Sovyet zirvesi için pazarlık.*
- *Pakistan'da gergin sessizlik.*

3. Sayfada

- *İthalatta etkin koruma.*
- *Kota kavgası kızıştı.*

11. Sayfada

- *Paul McCartney: Ailelerimizin alkolikliğine tepki olsun diye uyuşturucu kullandık.*
- *Hava kirliliği bu kış cüzdanları etkileyecek.*

16. Sayfada

526 futbolcu Cumhuriyet'in anketini yanıtladı.

Futbolcu Kimdir

- Eğitimleri ne kadar.
- Her gün 'yeteri kadar' beslenebiliyorlar mı.
- Kazandıkları paralarla ne alıyorlar.
- Futbolu bıraktıktan sonra ne yapmayı düşünüyorlar.
- Gazete ve dergileri ne kadar izleyebiliyorlar.
- Anneleri çalışıyor mu.
- Baba meslekleri ne.

Liglerde top koşturan 526 profesyonel futbolcu, Cumhuriyet - Veri Araştırma AŞ işbirliğiyle gerçekleşen ankette kendilerini anlattı.

Yarın Cumhuriyet'te

'Yasak'lar için Evren Özal zirvesi

***Evren:** Siyasi yasakların kalkmasına karşı olmadığını belirtti. Ancak anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulmasını istiyor.*

***Özal:** Öncelikle anayasanın değiştirilmesini düzenleyen 175. maddenin değiştirilmesini ve bu değişikliği Evren'in veto etmemesini istiyor.*

***Muhalefet:** Evren'in ve Özal'ın önerilerine iltifat etmiyor. Muhalefete göre siyasi partiler anayasanın geçici 4. maddesini değiştirip siyasi yasakları kaldırabilir.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Siyasal hakları kısıtlayan anayasanın 4. maddesinin kaldırılması ya da değiştirilmesiyle ilgili olarak uç yıla yakın süredir siyasal kulislerde yapılan tartışma, son gelişmelerle "zirveye ilerlemedi". Başbakan Turgut Özal'ın, önceki gün Ankara'ya gelen Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile bu sabah 09.30'da yapacağı haftalık olağan görüşmede konunun ayrıntılarıyla ele alınacağı bildiriliyor.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in bazı gazeteciler arasında[illegible]

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Karaduman'ın görüşü:

Anayasa değişmeden referandum olmaz

ANKARA, (ANKA) — TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, anayasa değişikliği yapılmadan referandum kanunu çıkarılamayacağını belirterek, **"Anayasada bir değişiklik yapmadan herhangi bir konuda halkoyuna gidilmesi hukuki bakımdan mümkün değildir"** dedi.

Karaduman, siyasi yasakların kalkması için parti liderlerinin bir araya getirilmesi için kendisine önceri gelirse takdirde görüşünü soran ANKA muhabirine, **"Böyle bir durum doğarsa elbette. Her konuda olduğu gibi bu konuda da siyasi parti liderleriyle görüşebiliriz"** dedi.

TBMM Başkanı Karaduman'ın referandum ve siyasi yasaklar konusunda ANKA'nın sorularına verdiği yanıtlar şöyle:

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

Türkiye'nin 3. Cumhurbaşkanı 103 yaşındaydı

Celal Bayar öldü

23 ağustos

Haber Merkezi — Türkiye'nin üçüncü Cumhurbaşkanı, ilk Meclisin hayatta kalan tek üyesi, Atatürk'ün son başbakanı, Demokrat Parti'nin kurucularından, dünyanın en yaşlı politikacısı **Celal Bayar** (103) dün gece öldü.

Celal Bayar'ın ölümü üzerine hükümet bir bildiri yayımladı ve cenazenin devlet töreni ile toprağa verileceğini, tören bitimine kadar bütün yurtta bayrakların yarıya çekileceğini duyurdu.

Celal Bayar'ın nerede toprağa verileceği ise bugün vasiyetnamesinin açılmasından sonra belli olacak. Bayar, vasiyetinde bir yer bildirmediyse ailesinin kararına göre hareket edilecek. Bayar'ın doğum yeri olan Gemlik'e bağlı Umurbey köyünde toprağa verilmesini istemiş olabileceğinden söz edilirken, hükümet de Ankara'da Atatürk Orman Çiftliği'nde yaptırılmakta olan Devlet Mezarlığı'nda toprağa verilmesi için ailesi ile temas ediyor.

Bu arada Devlet Bakanı **Mesut Yılmaz,** 1981 yılında çıkarılan yasaya göre Bayar'ın Devlet Mezarlığı'nda toprağa verilmesi gerektiğini söyledi. Yılmaz, Bayar için TBMM'de bir tören düzenleneceğini açıkladı.

Önceki gün sabaha karşı kaldırıldığı Haydarpaşa Göğüs Kalp ve Damar Cerrahi Merkezi'nde yoğun bakıma alınan Bayar'ın sağlık durumu dün saat 20.00'de giderek ağırlaştı. Doktorların yaptığı açıklamaya göre Bayar'ın kalbi saat 21.15'te durdu, kalbi yeniden çalıştırmak için yapılan tıbbi müdahalelerin sonuç vermemesi üzerine Bayar, saat 21.25'te öldü.

TRT, Bayar'ın ölümünü Türkiye radyolarından saat 22.05'te, televizyondan ise saat 22.20'de normal yayınını keserek verdi. Televizyonda, **"Sinema Tarihinden"** programı yerine Bayar'ın yaşamı ile ilgili bir program yayına konarken, radyo programları da ağırlaştırıldı. Anadolu Ajansı ise haberi **"flaş"** şeklinde **"Bir tarih sayfası tamamen kapandı"** başlığı ile verdi.

Kurban Bayramı öncesi aşırı sıcaklarda vücudunda meydana gelen su kaybından dolayı rahatsızlanan ve bir süre evinde tedavi edilen Bayar, önceki gün sabaha karşı fenalaşınca hastaneye kaldırıldı ve yoğun bakım ünitesine alınarak suni solunum aygıtına bağlandı. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Mehmet Aydın** da Ankara'dan gelerek öteki doktorlarla birlikte Bayar'ın tedavisi ile ilgilendi. Tedavi amacıyla uyku halinde tutulan Bayar'ın sağlık durumu konusunda kamuoyuna açıklama yapmak üzere bir sağlık heyeti oluşturulurken, Bayar'ın solunum ve dolaşım sistemlerindeki yetmezliğin yanı sıra, sol kalp yetmezliği ve damar tıkanıklığından da sağlık durumunun ciddiyetini koruduğu bildirildi. Dün öğle saatlerinde yapılan ilk açıklamada, kalbin fibrilasyona girdiği, ancak yapılan müdahale sonucu atış hızının normale dönüştüğü ve tansiyonun da normal olduğu bildirildi. Gazetecilerin bir sorusu üzerine doktorlar, **"Emri Hak henüz vaki olmadı"** derken, saat 17.00'de ikinci sağlık bülteni yayımlandı. Bu açıklamada elektrokardiogramında kayda değer bir değişiklik olmadığı, solunumun cihazlarla sağlandığı, ilaç uygulanarak tansiyonun normal düzeyde tutulduğu bildirildi, ancak böbrek fonksiyonlarında yavaşlama görüldüğü belirtildi.

Üçüncü sağlık bülteni ise, Bayar'ın ölümü üzerine yayımlandı. Haydarpaşa Göğüs Kalp ve Damar Cerrahi Merkezi kütüphanesinde Başhekim Dr. Atilla Şamilgil, son bildiriyi şöyle açkladı:

"Sayın Celal Bayar'ın saat 20.00'den itibaren tansiyonu düşmeye başladı. İlaçlara rağmen düzelmesi mümkün olmadı. Nabız yavaşladı. Refleksler kayboldu. Saat 21.15'te kalbi durdu. Yapılan tıbbi müdahalelerle yeniden çalıştırmak mümkün olmadı ve saat 21.15'te vefat etti."

Bayar'ın ölümünün açıklanmasından sonra hastaneye ilk gelen İstanbul Valisi **Nevzat Ayaz** oldu. Saat 22.35'te hastaneye gelen Ayaz, Bayar'ın kızı **Nilüfer Gürsoy** ve damadı **Ahmet Gürsoy** ile yakınlarına başsağlığı diledi ve başhekimden de ölümüyle ilgili bilgi aldı.

Bayar'ın cenazesi yoğun bakım odasındayken bir süre fotoğraf ve filmı çekildi. Cenaze saat 22.55'te hastenin morguna kaldırıldı. Bayar'ın kızı ve damadı saat 23.00'te hastaden ayrılarak Çiftehavuzlar'daki evlerine gittiler. Gazetecilerin Bayar'ın vasiyetnamesine ilişkin soruları üzerine kızı Nilüfer Gürsoy, hastaneden ayrılırken gazetecilein başsağlığı dileklerine, **"Teşekkür ederim. O, bizim olduğu kadar sizin de babanızdı. Hepimizin başı sağ olsun. Sağ olun"** karşılığını verdi.

Bayar'ın torunu **Bilge Gürsoy** ise, cenazenin defni ile ilgili sorular üzerine, **"Biri hükümetten gelen ve Ankara'da devlet töreniyle defnini öngören, biri de Umurbey'deki komşularından gelen iki teklif var. Henüz acımız çok yenidir. Karar almış değiliz. Kararı herhalde yarın (bugün) vereceğiz"** dedi.

Bayar'ın ölümü üzerine hükümet bir bildiri yayımlayarak cenazenin devlet töreni ile kaldırılacağını açıkladı. Hükümet bildirisi şöyle:

"Atatürk'ün Milli Mücadele arkadaşı ve son başbakanı, Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü Cumhurbaşkanı, demokrasimizin kurucularından büyük devlet adamı Celal Bayar, yapılan bütün tıbbi müdahalelere ve gösterilen ihtimama rağmen, bugün (dün) 22 Ağustos 1986 günü saat 21.15'te ebediyete intikal etmiştir.

Merhum, devlet töreni ile defnedilecek ve büyük kayıptan duyulan teessürün bir ifadesi olarak bütün yurtta bayraklar yarıya çekilerek törenin bitimine kadar gönderde kalacaktır.

Başta aile efradı olmak üzere bütün milletimize başsağlığı dileriz."

Başbakan **Turgut Özal,** Bayar'ın ölümünü öğrendikten sonra Ankara'dan hastaneye telefon ederek ailesine başsağlığı dilerken Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** ve TBMM Başkanı **Necmettin Karaduman** da birer başsağlığı telgrafı gönderdiler.

Mutabakat Nerede?

CÜNEYT ARCAYÜREK *21 ağustos*

*ANKARA — Mürekkebi henüz kurumamış son demeçlerinde Başbakan Özal, anayasa değişikliği konusunda Cumhurbaşkanı Evren'le bir **"mutabakat"** arayacağını söylemişti. Siyasal hakların geri verilmesiyle ilgili dünkü **"zirve görüşmesinden"** hemen sonra, aynı Özal **"Mutabakat bahis konusu değil"** diyordu.*

*Aslında, Özal'ın istediği bir **"mutabakat"**, Çankaya'daki son görüşmede sağlanmıştı. Başbakan, sorunun bir süre için rafa kaldırılmasını, hatta buzdolabına atılarak soğutulmasını istiyordu. Siyasal hakların ara seçimde malzeme olarak kullanılmasından kaygı duyan Özal, Cumhurbaşkanı'nın **"inceleme, üzerinde düşünme"** eğilimini kapıyor, sorunu daha geniş zamana yayarak 1988'den sonraya aktarmanın yollarını arıyordu.*

*Özal'ın, Cumhurbaşakanı'ndan kopardığı **"mutabakat"** bu noktada pekişmişti. Sorunu ara seçim sonrasına itmek, daha sonra çeşitli inceleme aşamalarından söz ederek zaman kazanmak, ana doğrultusuna uygundu.*

*Aslında Cumhurbaşkanı Evren'le Başbakan arasında anayasa değişikliğini sağlayacak yöntemler konusunda **"mutabakat"** sağlanmamıştı. Özal'ın sözlerinden, konuyla ilgili odak noktalarıyla ilişkisi olanların söylediklerinden anlaşılıyor ki, Cumhurbaşkanı Evren'in siyasal hakların geri verilmesiyle ilgili düşüncelerinde pek büyük değişiklik yoktu.*

Cumhurbaşkanı Evren, halkoylamasıyla kabul edilen 1982 Anayasasının gene halkoylamasıyla değiştirilmesi ilkesinden hareket ediyordu. Buna karşı, Özal araya yeni faktörler koyuyor, halkoylamasıyla ilgili anayasa maddesinin de yeni baştan düzenlenmesi gibi, sonucu çapraşık yollardan almak, geriye itmek yoluna gidiyordu.

*Elbette Başbakan Özal'ın bu tutumuyla ilgili öne sürülen kimi varsayımlar giderek güçlenecekti. Özal, ara seçimde **"eski"** diye nitelediği kişilerin yakından ilgilendikleri partiler beklediğinden fazla oy alırsa, siyasal hakların verilmesini 1988 sonrasına bırakacaktı. Özellikle DYP oyları yüzde 10'ların, yüzde 15'lerin altına düşecek olursa, hele yüzde 5 gibi beklenmeyen düşük bir orana varırsa, ilk genel seçimde **"eski"** diye niteleyip adını söylemediği Demirel'e siyaset yapma hakkını **"bağışlayacaktı."** Özal, daha bugünden 1988 genel seçimlerinin hesabı, hatta iktidardan gitmenin telaş ve korkusu içindeydi. 1988'de de iktidarda kalabilmek için yapmayacağı şey yoktu.*

*Dünkü Çankaya görüşmesinden anayasa değişikliğini sağlayacak bir **"mutabakatın"** çıkması beklenemezdi. Çünkü Özal, Cumhurbaşkanı'nın sade önerilerine karşı, daha başka yöntemlerde direnmiş, Çankaya'yı 175. maddenin yeniden düzenlenmesi konusunda düşünmeye, araştırma yapmaya zorlamıştı. Kuşku yok, Cumhurbaşkanı Evren de Başbakan'dan gelen bu istemleri bir anda göz ardı etmek istememişti, **"seçim sonrasına bırakılmasını"** uygun gördüğü siyasal haklar sorununda Özal'dan gelen istekleri de incelemeye almayı kabul etmişti.*

*Fakat, Başbakan Özal'ın artık arkasına sığınacağı bir siper kalmamıştı. Yakın günlere dek, siyasal hakları verebilmeye **"gücü yetmediğini"** söyleyen Özal, dün bir kez daha Cumhurbaşkanı'nın ağzından **"konunun 1989'dan çok önce çözümlenmesi gerektiğini"** duyurmuştu. Cumhurbaşkanı engeli ortadan kalkınca, ortaya sürdüğü yeni hukuksal formüllerle çözümü erteleme yolunu benimsemişti. Hiç kuşkusuz Çankaya, Başbakan'ın bu tutumunu gözlemiş, konuyu seçimde tartışma dışı bırakmayı kabul etmiş, ne var ki, seçim sonrası Özal'ın önerilerini de içerecek araştırmalar sonucu siyasal hakların hemen gündeme gelmesine yeşil ışık yakmıştı.*

*Şimdi Özal, Cumhurbaşkanı'nın bu eğilimlerini dikkate alarak sorunu sürüncemede nasıl bırakacağının hesabını yapmaya başlamış olmalı. Ara seçimde konuyu propaganda dışı bırakacağını hesaplasa bile, öteki partiler son davranışlarını sürekli eleştirecekler, hatta **"Samimiyet bunun neresinde"** sorusunu seçmen katına, hele sağ kesime ileterek daha da yıpranmasını sağlayacaklar.*

İzmir'den seçim notları

Doğru söze ne denir?

HİKMET ÇETİNKAYA *25 ağustos*

***İZMİR — Erdal İnönü'ye,** her gittiği yerde kendisinin **"çok yumuşak"** ya da **"ılımlı"** politika yaptığı, vatandaşların deyişiyle neden **"aslanlar gibi kükremediği"** soruluyor. İnönü tüm bu sorulara gayet serinkanlı, yani yumuşak yanıtlar veriyor. ANAP'ın ekonomik uygulamalarını bile eleştirirken, Başbakan **Turgut Özal**'a karşı sadece **"kandırmaca"** ve **"aldatmaca"** sözleriyle muhalefet ediyor, kendisini dinleyenlere **"Sakın bu oyuna gelmeyin"** diyordu. Oysa topluluklar, Erdal İnönü'ye **"daha sert, daha sert"** diye karşı çıkıyorlardı.*

Erdal İnönü, Türk siyasal yaşamında değişik bir politikacı tipi, bilim adamlığı ve politikacı sentezinin ortaya çıkardığı kararlı, yapabileceklerini açık yüreklilikle söyleyebilen bir siyaset adamı. İnönü, yumruklarını sıkarak, gözlerini yumarak, avazı çıktığı kadar bağırarak, polemiklere giderek etkilemiyor coşkulu toplulukları. Belki bir ayağı Asya'da, öteki ayağı Avrupa'da, ancak Doğu insanının karakteristik özelliğini üzerinden atamayan bizlere bu görünüm ters geliyor.

*İnönü'ye gazeteciler DSP ile ilgili sorular yöneltiyorlar. DSP lideri Rahşan Ecevit, eşi Bülent Ecevit'in SHP'ye yaptığı salvo atışlarına değiniyorlar. İnönü, **"Cevap yok"** yanıtını veriyor. Gazeteciler üsteliyorlar:*

***— Efendim siz, eninde sonunda DSP ile birleşeceğiz dediniz. Oysa Sayın Ecevitler, 'Bizim adımızı kullanarak güçlenmeye çalışmasınlar'** yanıtını*

verdiler.

İnönü:

— *İki sosyal demokrat partinin aralarında tartışması ANAP'ın işine yarar görüşüm değişmedi. Onun için ben DSP ile tartışmaya girmeyeceğim.*

Gazeteciler:

— *Savunmaya geçmeyecek misiniz?*

İnönü:

— *Cevabım hiçbir zaman için olmayacak. Bugün için de yarın için de. Bu böyle, biz muhalefet partisi bulunduğumuz sürece. İki muhalefet partisi arasındaki tartışmayı doğru bulmuyorum. Bu görüşüm değişmeyecek. Tartışma deyince tabii her şey giriyor. Tartışma sadece ANAP'ın işine yarar. Bu görüşüm değişmedi.*

Gezeteciler:

— *Sadece DSP mi? Ya diğer partilerle...*

— *İnönü:*

— *Diğer partilerle de aynı görüşteyim. Ben meseleyi basitleştirmeye çalışıyorum. Bunun faydası bence çok. Belki bazı arkadaşlar bu kadar basitleştirmek yanlıştır diye düşünebilirler. Ama bence işin esası bu. Onun için hep bunu söylüyorum. Diyorum ki, ANAP'tan memnunsanız oyunuzu ANAP'a, değilseniz ana muhalefet partisine verirsiniz. Başka muhalefet partileriyle tartışmaya hiç yeltenmiyorum. Bizim rakibimiz sadece ANAP. Muhalefet partileri değil. Eğer tartışmaya girersem, kararsız oylar bölünür. Bir kısmı bize, bir kısmı onlara gider. Ben aslında daha çok kararsız oylara hitap ediyorum.*

Gazeteciler:

— *Bu bir seçim taktiği mi?*

İnönü:

— *Seçmek, oyunu vermek basit bir işlem. Bunu yaparken nedeniniz de basit olmalı.*

Gazeteciler:

— *Sayın Avcı, sizin için geçmişte anarşistlere alet oldu diyor. Sizi suçluyor...*

— *İnönü*

— *Sayın Avcı'nın böyle bir şey söylediğini hiç sanmıyorum...*

★ ★ ★

Erdal İnönü, Turgut Özal'ın dışında sadece Ecevitler'le değil, diğer muhalefet parti liderleriyle de bir tartışmaya, polemiğe girmek istemiyor. ODTÜ rektörlüğü sırasında öğrenci olaylarına ilişkin dosyaların yeniden açılacağı söylentilerine karşı da "olabilir" yanıtını veriyor. Politikanın "insanları kırmadan, yakıp yıkmadan" yapılabileceğine inanıyor. Bu inancını da inatçı bir biçimde sürdürüyor.

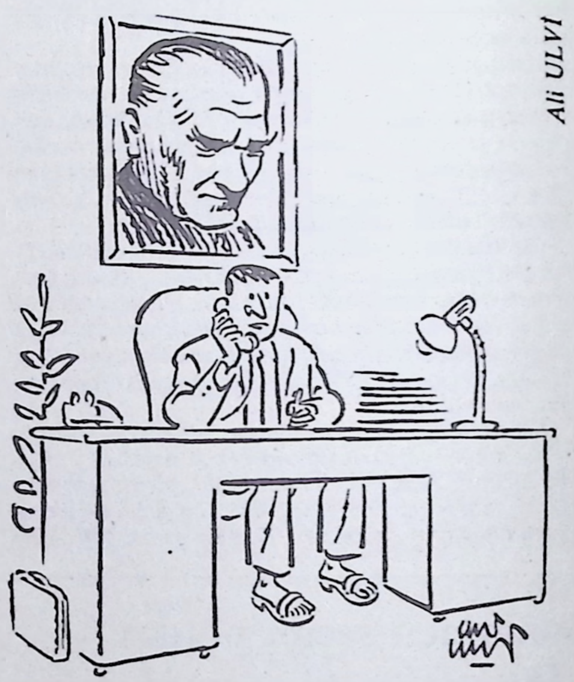
Erdal İnönü'nün "serinkanlı" politikası, insancıl yaklaşımı, özellikle tarafsız yurttaşlar üzerinde etkili oluyor. Zaten İnönü, bunun farkında. O yüzden de şöyle diyor:

— *Bizim ANAP'ı yenmemiz için, bize zaten oy verecek vatandaşlarla birlikte, kararsız vatandaşların oy vermesi yeter. Muhalefet partilerinin ateşli taraftarları zaten bize oy vermezler. Ben de bu yüzden kararsız vatandaşlara hitap ediyorum.*

Erdal İnönü'nün, Cindoruk ya da Ecevitler gibi, ANAP'ın üstüne neden "sıkı sıkıya" gitmediği sorulduğunda ise verdiği yanıt her zamanki gibi...

— *Ne söylerler... Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır. Artık bunun bir nedeni yok... Sayın Cindoruk'a neden böyle konuşuyorsunuz deseniz, ne der? Ben böyle yapıyorum der... İşte ben de böyle yapıyorum...*

Bizim de doğru söze söylenecek bir sözümüz yok...

Tiyatro Kumpanyaları

BURHAN ARPAD *26 ağustos*

Şimdi 'topluluk' diyoruz. Eskiden 'heyet' ya da 'heyeti temsiliye' denirdi. Ama, çoğunluk, yığın dediğimiz insanlar, "kumpanya" derdiler. Falanın kumpanyası, Komik-i-Şehir Naşit Bey Kumpanyası gibi.

Türk Tiyatro Dergisini karıştırırken unutup gittiğim bir yazımla karşılaştım. Derginin ocak 1945 günlü 177. sayısında. Kırk bir yıl öncenin Türk tiyatro gerçeklerini yansıtan bir yazı. Galata ile Tophane arasında bir yan sokakta karşılıklı iki kahvenin, o günlerin deyimiyle "esnaf" kahvesinin anlatılmasıyla başlayan yazıdan parçalar:

1930 yılındaydı. İşim düşmüş, esnaf kahvesine uğramıştım. Bahardı ve hava ısınmıştı. Kahve dışındaki sandalyelerde oturmuş, arkadaşla konuşuyordum. Bir ara, elindeki şapkanın içine para toplayan ve bir kâğıda verenlerin adını yazan bir genç gözüme ilişti. İlgilenip sordum. Otello, son yaptığı turneden ceketini satarak dönmüştü, toplanan parayla ona ceket alınacaktı. Dönüp o yana baktım; sakalları uzamış Otello Kâmil'i gördüm. Ceketi yoktu. Bir zamanlar sahnemizin ünlü bir sanatçısı olan ve Otello rolünde pek beğenildiği için Otello Kâmil diye anılan Kâmil Rıza, Galata'nın şu çamurlu sokağında ceketsiz oturuyor ve toplanacak ianeyi bek-

İSTANBUL YABANCI
DİLLER KİTABEVİ
Anadolu Liseleri ve Özel Türk liselerinin % 30 indirimli kitap haftası başlamıştır.
Adres: Bahariye Cad. Nevzemin Sok. NO: 4/1 (Eski Kadıköy Hasırı) Tlf: 337 41 31 - 345 32 89

Cumhuriyet

KAVRAM
DERSANESİ
Lise Sonlar: 1 Eylül 1986
Beklemeliler: 22 Eylül 1986
Merkez: 338 64 37 Şube: 322 73 74

63. Yıl; Sayı: 22271 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 28 Ağustos 1986 Perşembe

Tıkanan ihracata çözüm aranıyor

İhracatta Çin umudu

Başbakanlık, Hazine ve DPT, yılın ilk yarısında yavaşlayan ihracat temposunu canlandırmak için çare arıyor. Parasal teşvikleri arttırmak, bir çare olarak düşünülüyor.

Bir hükümet yetkilisine göre İran ve Irak pazarlarının tıkanması, 800 milyon dolarlık demir-çelik ihracatımızı engelledi. Hükümetin umudu, büyük bir demir-çelik ithalatçısı olan Çin pazarına oturmak. Yetkili, "Eğer Çin pazarına oturursak, uzun vadeli bir çare kendiliğinden bulunmuş olacak" dedi.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Başbakanlık, Hazine ve DPT, yılın ilk 6 ayında gözlenen ihracat yavaşlamasına çare arıyor. Başbakan yardımcılığından bir yetkili, "İhracat masaya yatırıldı" ifadesini kullandı.

Yılın ilk 6 aylık dönemine ilişkin geçici verilere göre ihracat hacminin geçen yıla oranla yüzde 2.3 daralması ve dış ticaret açığında yüzde 35'i aşkın artış tüm ekonomik birimleri alarma geçirdi. Başbakan yardımcılığından bir yetkili "ihracattaki hareketlilik günlerin nasıl önceden kestirilmiş olduğu"nu şöyle anlattı:

"Türk ihracatının yaklaşık yüzde 36'sı, büyük dış ticaret şirketlerince gerçekleştiriliyor. Dolayısıyla DİE rakamları kesinleşmeden bu şirketlerin rakamlarına bakılarak tahmin yürütmek mümkün olmuyor. Yılın ilk bir kaç aylık döneminde geçen yıldan sarkan akreditifler nedeniyle özellikle petrol ihracatçısı ülkelere yönelik ihracatımızda bir aksama olmadı. Ama mayıs, haziran aylarında bir tıkanma olacağı, büyük dış ticaret şirketlerinin rakamlarından anlaşıldı. Yalnız aynı rakamlar ağustos ve eylül ayına ilişkin iyimser bir tablo çizmeye başladılar"

İhracattaki duraklamaya çare aramak için ekonomik birimlerde yürütülen çalışmalarda ilk akla gelen önlem "teşviklerin arttırılması" yönünde oldu. Ancak gerek DPT gerekse de Hazine ayrı ayrı dile getirdikleri görüşlerinde "parasal önlemlerin" Türk ihracatının artışında önemli bir rol oynamayacağı sonucunun altını çizdiler. İhracatta yeni parasal teşvik önlemlerinin gerekmediği görüşünün dayandığı 3 gerekçe şöyle sıralandı:

1. Dış sınırlamalar: Türk tekstil ve demir-çelik ürünlerine dış pazarlarda konulan kotalara karşı parasal teşviklerin bir yararı olamaz.

2. Petrol fiyatları: Özellikle İran ve Irak pazarlarındaki daralma petrol fiyatlarındaki düşüşten kaynaklandığından bu pa-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

4 sendika 'birlik' arayışında

MESS'e karşı ortak mücadele

Otomobil-İş: *Sendikamız MESS'e karşı diğer sendikalarla birlikte hareket etmeyi acil bir görev olarak görmektedir.*

Türk Metal: *Mücadelemizde diğer sendikaları da yanımızda görmek sevindirici bir gelişme olacaktır.*

Çelik-İş: *Her sendika aynı sözleşmeyi imzalayacaksa, ayrı sendikaların ne anlamı kalır.*

Özdemir-İş: *Bütün sendikalar, asgari müşterekte birleşmeli ve ortak hareket olanağı araştırılmalı.*

12. Sayfada

526 profesyonel futbolcu Cumhuriyet'in anketini yanıtladı

Futbolcu Kimdir?

Cumhuriyet - Veri Araştırma AŞ

Futbolcular, boş zamanlarında müzik dinleyip video seyrediyor

Arabeski seviyorlar

Spor Servisi — Dört günden bu yana sürmekte olan "Futbolcu Kimdir?" araştırmamızın son gününde futbolcuların özel hayatlarını aralamaya çalışacağız. Sezon boyunca haftada bir maç yapan, hemen her gün antrenmanlara katılan, yorulan, kendisine iyi bakması gereken profesyonel futbolcularımız, acaba boş zamanlarında ne yapıyorlar? Daha fazla boş zamanları olsa ne yapmak isterlerdi? Kitap okuyorlar mı, tiyatroya gidebiliyorlar mı, evlerinde videodan film seyredebiliyorlar mı? En çok hangi yazarları seviyorlar, hangi film sanatçılarından hoşlanıyorlar?

Futbolcular, boş zamanlarında çoğunlukla müzik dinleyip video seyrediyor, "geziyor", "dinleniyor" ve kitap okuyor. Futbolcular, istedikleri kadar boş zamanları olsa kitap okuyacaklarını söylüyorlar.

Cumhuriyet-Veri Araştırma A.Ş. işbirliğiyle gerçekleştirilen araştırmaya yanıt veren futbolcuların yüzde 31.8'si, boş zamanlarında müzik dinliyor, video seyrediyor. Bunu, yüzde 17.5'lik bir grup olan "gezmekten hoşlananlar" izliyor. Yüzde 16.6 "dinlenirim" derken yüzde 15 de "kitap okuduğunu" söylüyor. Bu büyük oranları nispeten daha küçük oranda "kendi işinde çalışanlar" ve "spor yapanlar" vb. izliyor.

Yukarıda sıraladığımız rakamlar, fiilen gerçekleşenler. Peki, futbolcular, istedikleri kadar boş zamana kavuşsalar ne yaparlar? Tercihler değişiyor. Yüzde 35.4'lük bir grupla başı "kitap okumak isteyenler" çekiyor burada. Yüzde 24.3, "tatil yapıp dinleneceğini" söylüyor, yüzde 10.8'i "spor yapacağını", yüzde 5'i "çalışacağını" bildiriyor. İlk grupta, yani fiilen gerçek-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

SHP Genel Başkanı İnönü:

Özal, Irak'a operasyonu seçimde kullanıyor

Ankara ve çevresinde seçim yapılacak yöreleri gezen SHP Genel Başkanı, Irak'a operasyon düzenlenmesine değil, bu operasyonun Meclisten yetki alınmadan yapılmasına karşı olduklarını söyledi. İnönü, Başbakan Özal'ın milli bir sorunu kendi partisine çıkar sağlamak amacıyla kullandığını söyledi.

JÜLİDE GÜLİZAR

NALLIHAN-BEYPAZARI-AYAŞ — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Başbakan Turgut Özal'ın İzmit'de partisine çalan konuşmasını pek beğenmediğini söyleyerek, "Sayın Başbakanın oradaki sözleri, bizi rakip diye kabullendiğini gösteriyor" dedi.

Erdal İnönü, dün sabah saat 07.00'de başlayacağı Ankara il

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Nejat Tümer'in oğlu iddiaları yanıtladı:

'Benim de babamın da alnı açık...'

SHP Genel Başkan Yardımcısı Fikri Sağlar'ın soru önergesinde, soyadını kullanarak yüksek miktarlarda kredi sağladığı, bir armatörle ortak olduktan sonra kısa sürede zengin olduğu öne sürülen Yalçın Tümer, "İddiaları art niyetli görüyorum" diyor.

8. Sayfada

Onlar ve Biz...

Alman Sosyal Demokratları, yıllar boyu oturdukları iktidar koltuğunu 1982 sonlarında bırakmışlardı. 1983'ün ilk aylarında sağ koalisyon karşısında uğradıkları seçim yenilgisi ise inişgrafiğinde en alt noktaya işaret etmişti.

Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) bu tarihten sonra yeni bir arayışa girdi. Seçim yenilgisinin temelinde hangi nedenler yatıyordu? Partinin kitlelerle bağı, iletişimi gev-

şemiş miydi? Yeniden iktidar olabilmek için benimsenmesi gereken yeni ilkeler neler olabilirdi?

Buna benzer soruları kapsayan bir çalışma son dört yıldır SPD'nin bütün kademelerinde sürüyor. Önce 1983 yılında partinin 10 bin yerel birimine yeni program taslağı sunulmuş. Buradaki tartışmalardan sonra sıra

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

—Efendim, biz koyu Atatürkçüyüz. Humeyni, Atatürk'e ileri geri laf edince o kadar haysiyetimize dokundu, o kadar dokundu ki az kalsın İran'a seyahatimizi erteleyecektik...

İlişkilerdeki kriz geride kaldı

İran'la yumuşama

SEDAT ERGİN

TAHRAN — Türkiye'nin Irak'ta ayrılıkçı unsurlara karşı gerçekleştirdiği harekât nedeniyle Türk - İran ilişkilerinde beliren kriz havası, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dün burada İran yönetiminin üst düzey yöneticileri ile yaptığı görüşmeler sonunda büyük ölçüde yumuşadı. Dünkü yoğun görüşme maratonunda Türkiye'nin İran ve Irak karşısındaki tarafsızlık politikasında bir değişikliğin olmadığı güvencesini vererek İran tarafını ikna etmek için yoğun bir diplomasi yürüten Dışişleri Bakanı Halefoğlu, muhataplarından "İran'ın katı tutumunu yumuşattığı" izlenimini aldı. görüşmelerin ilk turunu tamamladıktan sonra Cumhurbaşkanlığı Sarayı'ndan şarkı okuyarak neşeli bir ruh hali içinde ayrılan Halefoğlu, memnuniyetini gazetecilerden de gizlemedi ve "İran'a gelmekle ne kadar isabetli davrandığımız, görüşmelerde ortaya çıktı" dedi.

Dışişleri Bakanı Halefoğlu dün sabah ilk olarak, bir çocuk doktoru olan İranlı genç meslektaşı Ali Ekber Velayeti ile görüştü ve daha sonra İran Başbakanı Mir Hüseyin Musavi tarafından kabul edildi. Bu görüşmeyi Halefoğlu'nun, Cumhurbaşkanı Seyit Ali Hamaney tarafından kabulü izledi. Halefoğlu, ayrıca Petrol Bakanı Rıza Ayazade ile de sürpriz bir görüşme yaptı. Bir süredir Türkiye'ye petrol sevkiyatını durdurmuş olan İran, Halefoğlu'nun girişimi üzerine bu görüşmeden sonra Körfezde bekleyen iki Türk tankerine, doluma alınması yolunda talimat vererek önemli bir jest yaptı.

Halefoğlu'nun ziyaretinin dünkü bölümünde soru işaretleri yaratan tek konu, İran'da İmam Humeyni'den sonra ülkenin en güçlü ismi olarak kabul edilen Meclis Başkanı Hüccetülislam Haşimi Rafsancani'nin "şimdilik" kendisine randevu vermemesi oldu. Türk tarafının ziyaret programının hazırlanması sırasında Rafsancani ile de görüşme arzusunu belirtmesine karşılık Rafsancani

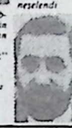
(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Halefoğlu

Halefoğlu, meslektaşı Velayeti, Başbakan Musavi ve Cumhurbaşkanı Hamaney ile görüştükten sonra neşelendi

Velayeti "Kıbrıs Türklerinin aleyhine olan hiçbir planı kabul etmeyiz" dedi. Bulgaristan konusunda da İran, Türkiye'yi destekliyor

Velayeti

Alman sosyal demokratları ekonomik programı tartışıyor

Demokratik ekonomi için işçiye ortaklık

Çevre kirliliği: *Ekonomik sistemi, çevre kirliliği ve sosyal açıdan yeniden inşa etmek gerekiyor. Ekonominin tüm mekanizması çevre kirliliğini önlemeye yönelmeli.*

Yönetime katılma: *Ekonomik sistemin demokratikleştirilmesi amacıyla tüm çalışanların yönetime katılmaları, oy kullanmaları ve çalıştıkları yerin sermayesine ortak edilmelerini sağlamak gerekir.*

Üçüncü Dünya: *Gelişmiş ülkeler ve uluslararası bankalar, Üçüncü Dünya ülkelerinin dış borçlarının ödenmesinde her türlü kolaylığı göstermelidirler. Aksi halde dış borçlar bu ülkelerde siyasal karışıklıklara, askeri darbelere yol açmakta ya da askeri diktatörlüklerin sağlamlaşmasına neden olmaktadır.*

NÜRNBERG, (Cumhuriyet) — Alman sosyal demokratları, kendi toplumlarına ve Avrupa'ya önerecekleri ekonomik programlarını tartışıyorlar. Karl Marks'tan alıntıların yapıldığı, "Marksist ilkelerin bugün yeniden hangi biçimde uygulanabileceği" üzerinde durulan Alman sosyal demokratlarının ekonomik programında, çalışanların işletmelere ortak edilmeleri yoluyla ekonominin de demokratikleştirilmesi, vergi reformuna gidilmesi, ekonominin, çevre kirliliğini önleyecek biçimde yeniden yapılanması gibi temel düşünceler yer alıyor.

Bu arada Üçüncü Dünya ülkelerindeki borç sorununa çözüm getirmek için Alman sosyal demokratları uluslararası mekaniz-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

NÜRNBERG'den
YALÇIN DOĞAN

Çoğunluğa Sesleniş

NÜRNBERG — Yeşillerin oylarına yeşilleniyor Alman sosyal demokratları. Kendilerinden daha solda bulunan, çevre kirlenmesinin önlenmesini, atom silahlarının ve santrallarının yok edilmesini partilerinin temel politikası olarak benimseyen "Yeşiller Partisi"ne karşı Alman sosyal demokratları tam anlamıyla ataka geçmiş durumda

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Libya yine ABD menzilinde

Reagan

Kaddafi

Reagan yönetimi, Forrestal uçak gemisini Libya açıklarına gönderdi.

İran, ABD-Mısır ortak tatbikatının, kendilerinin Körfez savaşını kazanmasına yönelik bir hazırlık olduğunu savundu.

Suriye, Mısır-ABD ortak tatbikatını kınayarak, bir saldırıda Kaddafi'nin yanında yer alacağını açıkladı.

NATO Başkomutanı Rogers: Suriye'nin terörle bağlantısı kanıtlanırsa ABD bu ülkeye de saldırabilir.

Dış Haberler Servisi — Akdeniz'de ABD-Mısır ortak manevralarının yol açtığı gerginlik, Reagan yönetiminin, Forrestal uçak gemisinin Libya açıklarında devriye gezeceğini açıklaması ile yeni bir boyut kazandı. ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), Forrestal uçak gemisinin İsrail'in Hayfa limanına yapacağı ziyaretin iptal edildiğini ve geminin sürekli Libya'nın kuzeyinde devriye gezeceğini açıkladı.

Pentagon yetkilileri, bu kararın Avrupa'daki Amerikan çıkarlarına karşı terörist saldırılar düzenlemesinden korkulan Libya Lideri Albay Muammer Kaddafi'nin "gözünü korkutmak" amacını taşıdığını söylediler.

a.a'nın Reuter Ajansı'na dayanarak verdiği habere göre, Savunma Bakanlığı'nda bir yetkili; "Forrestal'in Libya'nın kuzeyine gönderilmesi ile gelecekte bir eylem düzenlenmesi olasılığı arasında bir bağlantı bulunmadığını" belirtti.

Pentagon'un şu anda Orta Akdeniz'de en az bir uçak gemisinin devriye gezmesini istediğini kaydeden yetkili, Mısır ile ortaklaşa düzenlenen son manevralar hakkında da, "Kaddafi'nin onun yakınlarında olduğumuzu bilmesini istiyoruz" şeklinde konuştu.

Mısır-ABD ortak tatbikatını, Libya ve Suriye'den sonra İran da sert biçimde kınayarak, manevraların aslında, Körfez savaşını kazanmaları halinde doğabilecek muhtemel sonuçlara karşı ABD'nin bir hazırlığı olduğunu öne sürdü.

Tahran Radyosu önceki günkü yayınında, ABD'nin, Körfez'deki çıkarlarının İran'ın zaferi halinde tehlikeye gireceğini tahmin ettiğini, bu yüzden manevralara başladığını öne sürerek, söz konusu harekâtın bir başka amacının da, Libya'yı "tecrit etmek" olduğunu kaydetti. Radyo, Libya açıklarındaki manevraların Trablus'a karşı yeni bir ABD tehdidi olduğunu da bildirdi.

Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'ın hafta ba-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Celal Bayar'ın kızı Nilüfer Gürsoy ve damadı Ahmet Gürsoy'a başsağlığı diledi. Başbakan Özal, ana muhalefet partisi lideri İnönü ile el sıkıştı. Eski başbakanlardan Bülent Ecevit, Bakanlar Kurulu önünde yerini almadan önce, ANAP'lı bakanlardan Ahmet Karaevli, Kâzım Oksay, Necat Eldem (fotoğrafta) ve Mükerrem Taşçıoğlu ile tokalaştı. Süleyman Demirel ise DP, AP ve DYP'lilerle birlikte Meclise kalabalık bir grup halinde geldiler ve protokole uymadılar. (Fotoğraflar: RIZA EZER)

Bayar'ın cenazesi eskilerle yenileri buluşturdu

Bayar'ın TBMM şeref salonunda katafalka konulan bayrağa sarılı tabutu önünden saygı geçişi gece saat 24.00'e kadar sürdü.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'nin 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 1'de)

DEMİREL PROTOKOLÜ TANIMADI

CANAN GEDİK'in Notları

7. Sayfada

liyordu.

Ülke insanların yüzde doksanına tiyatro götürme çabasında tiyatro heyetleri, Galata'da Esnaf Kahvesi'nde kurulan gezginci topluluklardır. Başlıca kayguları eli yüzü düzgün kadın artist, yani, kantocu ya da birkaç şarkı okuyup biraz dans etmesini becerebilecek, aynı zamanda dram, komedi, operet oynayabilecek kadın bulmak, birkaç da çalgıcı sağlayabilmektir. Sonra, gidilecek yere daha önce gidip beğenilmiş bir baş artist, birkaç amatör oyuncu ya da tuluatçı bulmaktır. Darülbedayi repertuvarından vodviller, İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun beğenilmiş piyes ve komedilerinden çalakalem derlenmiş oyunlar. Bir oyun ikinci kez müşteri toplayamadığı için gezginci tiyatrocular oyunun adını sık sık değiştirirler. Ne var ki, buna seyirciler alışıktır, tepki göstermez. Zira seyircinin çoğu biraz çalgı dinlemek, allı pullu giysiler içinde tombul kadınlar görmek için gelmiştir. Anadolu'nun her yanını karış karış dolaşan bu kumpanyalardan biriyle uzun süre dolaşmış bir tanış, "Doğu illerinden birinde oynuyorduk" diye anlatmıştı. "Oynadığımız yapıda, sahneyle salonun arası uydurma bir perdeyle ayrılmıştı. Sahneyi elden geldiğince hazırlarken bir yandan da makyajımızı yapıyorduk. Salonda oturan seyircilerden birinin başı perde aralığında görünüp yılışık yılışık kaç karı var kumpanyanızda, diye sormuştu.

Yurdun her yanına dağılmış olan bu kumpanyaların en ünlülerini şöyle sıralayabiliriz: ETİ Tiyatrosu, ANKARA Tiyatrosu, EGE Tiyatrosu, ANADIKU Tiyatrosu.

Yöneticiler, tiyatrocuların diliyle 'patron'ları arasında Hayri Aksoy, Mehmet Ali, Vedat Karaokçu, Nuri Tığ, Ferda Karakullukçu gibi özverili sanatçılar az değildir. Gezginci tiyatro kumpanyaları, her yörenin panayırına, ürünlerin derlenmiş olmasına, özetle, paralı dönemlere rastlanmasına özen gösterirler. Bugün iki büyük şehrimizde sınırlı yerleşik ve sürekli tiyatrolar ilerde bütün yurda yayıldığı, her büyük şehrin bir tiyatrosu olduğu, tiyatro işlerinin bir düzene konulduğu zaman, bin engel ve koyu yoksullukla içinde didinen bu sanatçıların değeri bilinecektir."

1941'den günümüze Türk tiyatrosu çok değişti. Konservatuvar ve tiyatro enstitüsü kuruldu. Aydın gençler sahneye geçti. Seçkin seyirciler yetişti. Türk yazarlarının oyunları yurtdışında da aranır oldu. Fakat bütün bu olumlu gelişimlerin yanı sıra eski ve olumsuz durumlar olduğu gibi duruyor. Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nun (yanılmıyorsam 2559 sayılı 1934'te), tiyatro sanatıyla ilgili bölümleri. Sözgelişi, Karaca Tiyatro'da temsiller verecek bir topluluk, oynayacağı oyunun tam metnini, artist kadrosunun fotoğraflarını, gerektiğinde sabıka kaydı ve parmak izi belgelerini iliştirerek dilekçeyle İstanbul Valiliği'ne başvurup izin almak zorundadır. Ne var ki, bu izin sadece Karaca Tiyatro için geçerlidir. Sözgelişi Kadıköy'de verilecek bir oyun için Kadıköy Kaymakamlığı'ndan yeni bir izin almak gereklidir. Gerçi 1974 yılında İçişleri Bakanlığı bir genelge yayımlayarak tanınmış sanatçılara iyi davranılmasını bütün örgüte duyurmuştur. Ne var ki, yasa yürürlüktedir.

Ülkeyi yönetenler sahne sanatçılarına parmak izi zorunluluğunu uyguladığı süre 'topluluk' ya da 'kumpanya' denilmiş, fark etmez!.

Ali ULVİ

Evren, 30 Ağustos mesajında "Başka adres arasınlar" dedi

'Müdahalelerin faturası orduya yüklenmemeli'

30 ağustos

ANKARA (a.a.) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, **"Türk Silahlı Kuvvetleri'ni hâlâ demokratik düzenin sarsılmaz koruyucusu olarak değil demokrasiye muayyen fasılalarla darbe vuran, ülkede huzur ve güveni koruma yerine, huzursuzluk ve güvensizlik yaratan bir güç olarak göstermek isteyenlerin milletçe görüldüğünü ve bu durumdan büyük üzüntü duyulduğunu"** söyledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 30 Ağustos Zafer Bayramı dolayısıyla yayımladığı mesajda, **"Bugüne kadar zorunlu olarak yapılan müdahalelerin faturasını Silahlı Kuvvetlere yüklemek isteyenler, adresi başka yerlerde arasalar daha yararlı hizmet görmüş olurlar"** dedi.

30 Ağustos Zaferi'ni kadını erkeği, yaşlısı ve çocuğuyla, tek bir vücut halinde düşman saldırılarına karşı birlik ve beraberlik içinde duran Türk milletinin gerçekleştirdiğini kaydeden Cumhurbaşkanı, şöyle devam etti:

"Ancak unutmayalım ki, bu büyük zafer, düzenli ordu şeklinde teşkilatlandırılmış bir güç meydana getirdiği zaman kazanılmıştır.

Yüce Atatürk işte bu yaklaşımdan hareketle, bu zaferi her şart ve ortamda daima inandığı ve güvendiği sarsılmaz bir sevgiyle bağlı olduğu Türk Silahlı Kuvvetleri'ne armağan etmiştir.

İçlerinden çıkan bu çok yönlü dahiyle, aynı ocağa

İÇİ SEVDA DOLU YOLCULUK
Cahit Külebi

Cumhuriyet

YOL KESEN IRMAK
H. Veldet Velidedeoğlu

63. Yıl; Sayı: 22274 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 31 Ağustos 1986 Pazar

Kararsızlar yüzde 27; seçim kampanyası sonucu belirleyecek

ARA SEÇİM BUGÜN YAPILSA?

Cumhuriyet -veri araştırma a.ş.

ARA SEÇİM ANKETİ

ANAP: 5 (Ankara, Bingöl, Burdur, İstanbul, Niğde)
SHP: 1 (İzmir)
Ortada: 5 (G. Antep, Manisa-1, Manisa-2, Samsun, Zonguldak)

ANAP	%35.4
SHP	%33.4
DYP	%17.0
DSP	%10.1

28 Eylülde 11 seçim çevresinde yapılacak olan ara seçimlerde Anavatan Partisi'nin en az 5 seçim çevresinde milletvekilliği kazanması garantiye yakın. Ankara'da, Bingöl'de, Burdur'da, İstanbul'da ve Niğde'de sonuca çok yakın olan ANAP'ın 11 seçim çevresindeki ortalama oyu ise yüzde 35.4.

Ara seçimin yapılacağı 11 seçim çevresinde toplam yüzde 33.4'lük bir oy yüzdesine ulaşan ve ikinci büyük parti olma özelliğini koruyan SHP'nin şimdilik bu seçimde milletvekilliğine garanti gözüyle bakabildiği bir tek seçim çevresi var: Genel Başkanları Erdal İnönü'nün aday olduğu İzmir.

Ara seçim araştırmasının sonuçlarına göre hangi partinin milletvekilliğini kazanacağı belli olmayan 5 il var. Bunlar, Gaziantep, Manisa-1, Manisa-2, Samsun ve Zonguldak. Bunlardan Zonguldak, en büyük çekişmeye sahne olması beklenen seçim çevresi. Öteki 4 yerde ANAP ile SHP çekişiyor.

Yüzde 27 oranındaki kararsızların tercihlerinde seçim kampanyası dönemi önemli ölçüde etkili olacak. Kararsızların kararlı seçmenler gibi oy kullanmaları halinde 4 parti yüzde 10 oranındaki barajı aşıyor. Durumu kritik olan ve barajı aşamama ihtimali bulunan parti ise DSP. 11. Sayfada

Büyük Zafer'in 64. yıldönümünde törenler düzenlendi

Coşkuyla kutladık

Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Uruğ ve kuvvet komutanları Anıtkabir'i ziyaret ettikten sonra Genelkurmay'da tek tek kutlamaları kabul ettiler.

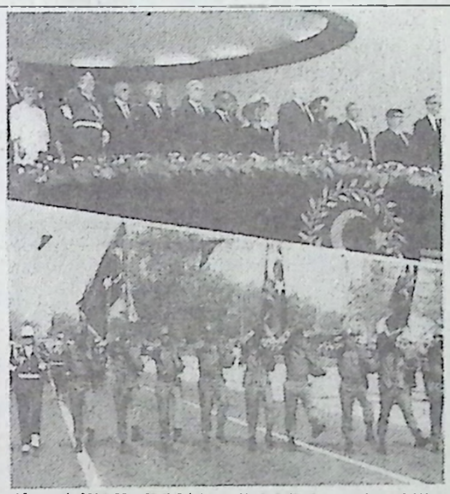
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 30 Ağustos Zafer Bayramı dün tüm yurtta, dış temsilciliklerde ve KKTC'de törenlerle kutlandı.

30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamalarında ilk tören dün Ankara'da, saat 08.30'da Ulus'taki eski TBMM binasına, Zafer Anıtı'na ve Atatürk Orman Çiftliği'ndeki Atatürk Evi yanındaki Atatürk anıtına çelenk konulmasıyla başladı. Çelenkler, Kara, Deniz ve Hava Kuvvet Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı temsilcileri tarafından bando ve tören birlikleri eşliğinde konuldu.

Zafer Bayramı kutlamalarına daha sonra Anıtkabir'in ziyaret edilerek çelenk konulmasıyla devam edildi. Anıtkabir'de saat 09.00'da düzenlenen törene Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Uruğ, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Necdet Öztorun, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemil Çuha, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Emin Göksan, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Adnan Doğu ile yüksek rütbeli subaylar ve askeri erkân katıldı. Orgeneral Uruğ'un Anıtkabir'e çelenk koymasından sonra, saygı duruşunda bulunuldu. Genelkurmay Başkanı Uruğ, Anıtkabir özel defterine şunları yazdı:

"Ebedi başkomutanımız yüce Atatürk, tarihin maddi ve manevi yangın ve yıkıntıları üzerinde yeni bir Türk devletini, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmak için iç ve dış düşmanlara karşı giriştiği milli mücadele sonunda Türk milletine yeni bir geleceğin müjdesi olarak armağan ettiğin 30 Ağustos askeri zaferinin 64. yıldönümünde, Türk Silahlı Kuvvetleri sonsuz dek koruma görevini ilkelerinden aldığı güç ve inançla her zaman ifaya hazır olarak yüce huzurunda saygı ile eğilmektedir."

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

GÖRKEMLİ TÖRENLER — Büyük Zafer'in 64. yıldönümü, dün tüm yurtta, dış temsilciliklerimizde ve KKTC'de görkemli törenlerle kutlandı. 30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle Hipodromda düzenlenen geçit törenini Cumhurbaşkanı Kenan Evren de izledi. (Fotoğraf: a.a./CUMHURİYET)

Anıtkabir'de yine yangın

Anıtkabir'in önceki gün yanan makilik ve ormanlık bölgesinde dün de belirlenemeyen nedenle yangın çıktı. Nöbetçi savcı Armağan Evren, yangınlarla ilgili olarak Anıtkabir Komutanlığı'nca kovuşturma açıldığını söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Anıtkabir bahçesinde dün de yangın çıktı. İlk Anıtkabir yangınının soruşturmasını yürüten nöbetçi savcı Armağan Evren, konuya ilişkin olarak askeri kovuşturma açıldığını söyledi. Başkentin değişik semtlerinde son 24 saat içinde çıkan 4 ayrı yangın, can kaybına yol açmadı ama önemli maddi zarar yarattı.

Anıtkabir'in önceki gün yanan Gençlik Caddesi'ne bakan bölümünde yer alan makilik ve ormanlık bölgede dün saat 13.00'te ikinci kez alevler yükseldi. Ankara Belediyesi Merkez ve Kurtuluş itfaiye ekipleri ile askeri birlikler yangını kısa sürede kontrol altına aldılar. Yangın yarım saatlik bir sürede tamamen söndürüldü. İlk yangının soruşturması yürütülürken çıkan ikinci yangının da nedeni belirlenemedi. Cumhuriyet muhabirinin olay yerinde bilgisine başvurduğu yetkililer, yangın nedenini, "ihmal"e bağlama eğilimini gösterdiler.

Aynı yetkililer olay yerindeki ilk izlenimlere dayanarak şu değerlendirmeyi dile getirdiler:

"İlk akla gelen dün (önceki gün) çıkan yangının tam söndürülememiş olmasıdır. Bir diğer ihtimal de yangının ihmal sonucunda çıkmış olabileceğidir. Ama kundaklama ihtimali üzerinde de duruluyor."

Bu arada ilk Anıtkabir yangınına ilişkin olarak Anıtkabir Komutanlığı'nın bir kovuşturma açtığı öğrenildi. Yangın nedenini araştıran nöbetçi savcı Armağan

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Cepheye 1000 tabur daha gönderildi

İran, son ve büyük saldırıya hazır

Dış Haberler Servisi — Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Körfez savaşının komşu ülkelere yayılma tehlikesi gösterdiğini belirterek, bu gelişmeden kaygı duyulduğunu açıklarken, İran Başbakanı **Hüseyin Musavi ve Meclis Başkanı Ali Ekber Haşemi Rafsancani**, yaptıkları iki ayrı konuşmada, cepheye 1000 tabur daha gönderileceklerini ve Irak'a son saldırıya hazır olduklarını duyurdular. Cepheye gönderileceği açıklanan 1000 tabur asker, yaklaşık 350 bin kişilik bir güç oluşturuyor. Cephede bulunan 250 bin kişilik devrim muhafızları birlikleri ve 400 bin kişilik İran ordusuyla birlikte İran'ın cepheye yığdığı asker sayısı bir milyona ulaşıyor. Bilindiği gibi daha önce AP ajansının verdiği bir haberde, İran'ın cephedeki askerlerinin 800 bine ulaştığı bildirilmişti. İran haber ajansı İRNA'nın verdiği haberde, Başbakan Musavi'nin "İran'ın Müslüman güçlerinin zaten sayıflayan Irak ordusuna son darbeyi indirmesi fazla uzak değil" yolundaki sözleri yer aldı. Musavi, İran güçlerinin cephe boyunca saldırı için hazırlandıklarını da kaydetti. Parlamento sözcüsü Ali Ekber Haşemi Rafsancani ise Körfez ülkelerini uyararak, Irak'a yardım etmeye de-

Başbakan Musavi: Irak'a son darbenin indirilmesi çok uzak değil.
Meclis Başkanı Rafsancani: Parmağınızı tetiğe koyun, son saldırı emrini bekleyin.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

İyi Pazarlar.
Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.
Cumhuriyet Dergi bugün ve her Pazar Cumhuriyet'le birlikte.

Romanya'da 7 şiddetinde deprem

Haber Merkezi — Gece yarısı İstanbul'da da hissedilen bir deprem, heyecan yarattı. Merkez üssünün Romanya olduğu sanılan deprem, İstanbul'da can kaybı ya da hasara yol açmadı.

Kandilli Rasathanesi yetkilileri, İstanbul'da saat 00.29'da hissedilen depremin 7 şiddetinde ve rasathaneye 600 kilometre uzaklıkta olduğunu bildirdiler. Yetkililer, bu şiddetteki depremin büyük hasara yol açabileceği görüşünü belirttiler. Deprem, İstanbul'un yanısıra, özellikle Trakya bölgesinde de endişe ve korku yarattı.

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Korkuyla Doğmak

ANKARA — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 1 eylülde TBMM'nin açılış günü konuşma yapmayacağını bildirdi. Sayın Evren'in kendine özgü bir gerek

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

ECEVİT: DEMOKRASİYİ ORDU DEĞİL, GENÇLER KURTARDI

7. Sayfada

DEMİREL: EVREN'İN SÖZLERİNİN MUHATABI BEN DEĞİLİM

7. Sayfada

Ara Seçimlerde Ne Olacak?..

Ara seçimlerin sonucu ne olacak? Bu sorunun kesin karşılığını almak için tabii 28 eylülü bekleyeceğiz. Ama bugünden de bazı öngörülerde bulunulabilir. Seçim sonuçlarına dönük tahminlerin kuşkusuz belirli hata ve yanılma payları vardır. Ayrıca oy verme gününe kadar seçmenin tercihini etkileyebilecek, değiştirebilecek birçok gelişme olabilir; bunları seçim araştırmasında önceden kestirmek olanaksızdır. Fakat yine de bu araştırmaların seçmen eğilimlerini genel olarak yansıttığı rahatlıkla söylenebilir.

Böyle bir seçim araştırmasının sonuçlarını ve araştırmada kullanılmış olan yöntemi, bütün ayrıntılarıyla birlikte bugünden başlayarak Cumhuriyet'te yayımlıyoruz.

Araştırmanın 10 ildeki 11 seçim çevresinde seçimlerden 40-45 gün önce yapıldığını

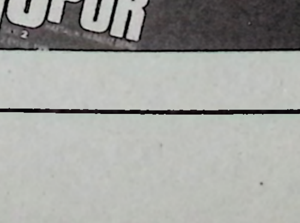
(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Salı'yı Spor'a Ayırın.

Cumhuriyet her Salı haftalık Spor Eki veriyor.
Cumhuriyet Spor'da
Türkiye'den ve Dünyadan haberlerle,
magazin yazıları ve röportajlarla
basketboldan atletizme, paraşütten motokrosa
sporun tüm dalları var.
Cumhuriyet Spor'da
ilginç fotoğraflar ve krokilerle
her hafta bir maçın öyküsü, her hafta Futbol var.
Cumhuriyet Spor sporun hareketli dünyasını
yakından izleyen, eğlenceli, heyecanlı,
okunacak, saklanacak, 16 sayfalık bir dergi
Cumhuriyet Spor her Salı Cumhuriyet'le birlikte.

Sporu şimdi haftalık Spor Eki'nden izleyin

Berlin'den

Her şey bize özgü!

YALÇIN DOĞAN

İnsanın doğumu, ölümü hep bize özgü. Askerlerin ülke yönetimine el koyması, kışlaya dönmesi, siyasetten başka her şeye benzemesi.

Londra'dan

Umutsuzluk mareşali

RAGIP DURAN

Cummings'den, Whitman'dan, Aragon'dan dizeler yazdı belleğine. Hep orada kaldı o dizeler. Arabal'ın romanlarında Nirvana, 60 yıl sonra Dada Baba'ya gitti. "Merhaba" dedi. "Nerede senin beşinci memen?" yanıtını aldı. Ağladı ve orta parmağını yatağanla kesip kulağına tıkadı.

Venedik'ten

Turist ve kaplumbağa

MEHMET AKİF

Venedik'in tamamı "maili inhidam" durumunda. Komünist parti bile Venedik'te tarihe gömülmüş. Kanallardan birine bakan tuğla cepheli, kızıl bir binaya yerleşmiş. Camlarında sardunyalar, yanında tulumba var. Venedik'in en güzel bilmecesi ise şu: Bir turistle kaplumbağa arasında ne fark vardır?...

İzmir'den

Parantez şehir

HADİ ULUENGİN

İzmir, Türkiye'nin 'başka' bir şehri. Ya da 'başka' bir Türkiye'nin şehri. Ferah, Akdenizli, estetik, yumuşak ve hoşgörülü.

Fethiye'den

İtalyanlarla mavi yolculuk

SELGÜN CERRAHOĞLU

İtalya'nın iki ünlü sanatçı ailesiyle birlikte çıktığımız ve aylar önce tüm hazırlıkları yapılmış bir mavi yolculuk yaptık bu yaz.

12. Sayfada

mensup olmanın haklı gururunu taşıyan Türk Silahlı Kuvvetleri de kendisine verilen bu değere layık olabilmek için elinden gelen her çabayı göstermiş ve göstermekte devam etmektedir.

O'nun her zorluğu aşmada, ileri bir toplum düzenine ulaşmada daima rehber olabilecek özelliklere sahip inkılap ve ilkelerini yaşatmanın başta gelen görevi olduğu inancıyla hareket eden Türk Silahlı Kuvvetleri, ülkenin yalnız sınırlarının değil, huzur ve güveninin, hürriyetlerin, demokratik parlamenter sistemin de koruyucusu olarak milletinin güvenini ve sevgisini kazanmıştır.

Bu güvene ve sevgiye layık olduğunu her fırsat ve ortamda ispat eden Silahlı Kuvvetlerimiz, bugün de, gelecekte de iç ve dış düşmanların, varlığına yöneltecekleri saldırılara karşı koyacak moral ve güce sahiptir. Yüce Türk milletinin kendi özünden oluşmuş Silahlı Kuvvetlerine karşı beslediği sevgi ve güven duygularını sarsmak ve özellikle 12 Eylül 1980 öncesinde bir iç savaşın eşiğine gelen ülkemizde huzuru, güveni, barışı, birlik ve beraberliği yeniden sağlayan ve yüce milletimizin özlem ve istekleri doğrultusunda gerçekleştirilen 12 Eylül Harekâtı'nın çok kısa bir süre sonra idrak edeceğimiz 6'ncı yıldönümüne yaklaştığımız şu sıralarda Türk Silahlı Kuvvetleri'ni hâlâ demokratik düzenin sarsılmaz koruyucusu olarak değil, demokrasiye muayyen fasılalarla darbe vuran, ülkede huzur ve güvensizlik yaratan bir güç olarak göstermek isteyenleri milletçe görüyor ve bu durumdan elbette büyük üzüntü duyuyoruz. 12 Eylül öncesi o karanlık günlerin feci tablosunu bu mutlu günümüzde yeniden gözlerinizin önüne sermek istemiyorum. Ancak geleceğimizin güvenliği için geçmişin felaketlerini hatırda tutmanın gerekliliğini hatırlatmak isterim.

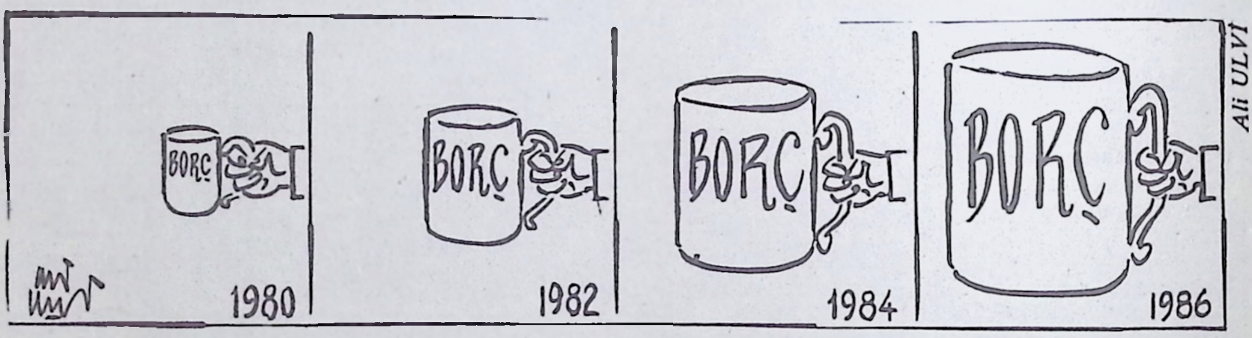
12 Eylül Harekâtı'nın millet ve vicdanında ve tarihin şaşmaz terazisinde elbette tartılıp değerlendirileceğine ve hak ettiği şerefli yeri işgal edeceğine inanıyorum. Bugüne kadar zorunlu olarak yapılan müdahalelerin faturasını Silahlı Kuvvetlere yüklemek isteyenler, adresi başka yerlerde arasalar daha yararlı hizmet görmüş olurlar.

Bütün bu maksatlı girişimlere rağmen, Türk milletinin ezici bir çoğunluğunun bu tür hareketleri tasvip etmediğini, bunları nefretle karşıladığını çok iyi biliyor ve bundan dolayı da büyük mutluluk duyuyorum. Kim ne derse desin, kim ne yazarsa yazsın, Türk Silahlı Kuvvetleri milletin gözbebeğidir ve bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da milletin refahı ve mutluluğu, huzur ve güveni için onun emrindedir ve emrinde olmaya devam edecektir."

Evren daha sonra şunları söyledi:

"Sadece, varlığımız tehlikeye düştüğü zaman değil, her ortamda birlik ve beraberlik için hareket ettiğimiz takdirde, inanıyorum ki daha mutlu, huzurlu ve güvence dolu yarınlar bizim olacaktır."

Evren, mesajının son bölümünde, 30 Ağustosta bir üst rütbeye yükselen ordu mensuplarını tebrik ederken, emekliye ayrılanlara sağlık ve esenlikler dilediğini bildirdi.

Kararsızlar yüzde 27; seçim kampanyası sonucu belirleyecek

ANAP: 5 SHP: 1 Ortada: 5

CUMHURİYET *31 ağustos*

Araştırma Servisi — Cumhuriyet-Veri Araştırma A.Ş. işbirliğiyle gerçekleştirilen ara seçim araştırmasının ilk sonuçları şöyle:

• 28 eylülde 11 seçim çevresinde yapılacak olan ara seçimlerde 4 parti, ANAP, SHP, DYP ve DSP ülke çapındaki yüzde 10 oranındaki barajı aşabiliyor.

• 11 milletvekilliğinin büyük çoğunluğu, ANAP ile SHP arasında paylaşılacak. 11 seçim çevresinde toplam oyların yüzde 35.4'ünü toplaması beklenen ANAP, beş milletvekilliğini (Ankara, Bingöl, Burdur, Niğde ve İstanbul) garantilemiş gözüküyor. Araştırmaya göre, 11 ilin oylarının yüzde 33.4'ünü alan SHP'nin garantilediği milletvekili sayısı ise bir (İzmir).

• Beş seçim çevresinden dördünde (Gaziantep, Manisa-1, Manisa-2, Samsun) büyük ölçüde ANAP ile SHP çekişiyor. 'Ortada' olan illerden Zonguldak'ta ise dört partinin de şansı var.

• Barajı büyük olasılıkla aşmaları beklenen bu dört partinin dışında kalan öteki 8 partinin ara seçimde bir varlık göstermeleri söz konusu değil.

• Cumhuriyet-Veri Araştırma A.Ş. işbirliğiyle 6-15 Ağustos 1986 tarihleri arasında toplam 6 bin 600 kişilik bir örneklemle gerçekleştirilen 1986 ara seçim araştırmasının bulgularına göre seçim kampanyası, 28 eylül sonuçlarını önemli ölçüde etkileyecek. Araştırmaya göre seçmenlerin yüzde 27'si gibi büyük bir bölümü hâlâ kararsız.

BARAJI AŞAN PARTİLER

Ara seçimlere yaklaşık 1.5 ay kala yapılan ankete göre seçmenlerin dörtte birini aşan bir bölümü (yüzde 27) hangi partiye oy vereceği konusunda henüz karara varabilmiş değil. Kararlı seçmenlerin tercihleri içinde ANAP (yüzde 25.8) ve SHP (yüzde 24.4) iki büyük parti olarak belirirlerken, seçmenlerin yüzde 12.4'ü DYP'ye, yüzde 7.4'ü DSP'ye, yüzde 1.5'i de RP'ye oy vermeye kararlı. Geriye kalan 7 parti de kararlı seçmenlerin yüzde 1.5'inin oyunu topluyor.

Seçmenlerin oldukça büyük bir bölümünü oluşturmakta olan kararsızların oylarının aynen **"kararlı"** seçmenler gibi dağılacağını varsayarsak, 11 seçim çevresi toplamında yüzde 10'luk barajı dört parti aşabiliyor. ANAP (yüzde 35.4), SHP (yüzde 33.4), DYP (yüzde 17.0) ve DSP (yüzde 10.1). Kararsız seçmenlerin oylarını **"görüşüne en yakın bulduğu"** ya da **"seçimleri kazanacağına inandığı"** partiye vereceğini varsayarsak, DSP barajı aşamıyor. Bu varsayıma göre ANAP'ın oyu yüzde 36.9'a yükselirken, SHP'nin oyları da yüzde 31.9'a düşüyor. DYP'nin oy oranında ise küçük bir sıçrama oluyor: Yüzde 17.9.

Kararsız seçmenlerin oylarının aynen kararlı seçmenlerinki gibi dağılacağı varsayımıyla yaptığımız hesaplamalara göre ANAP'ın Ankara, Bingöl, Burdur, Niğde ve İstanbul'da kazanma olasılığı çok yüksek. SHP de aynı şekilde İzmir'de bir milletvekilliğini garantilemiş görünüyor. Buna karşılık, Gaziantep, Manisa-1, Manisa-2 ve Samsun'da ANAP ile SHP arasında, Zonguldak'ta ise barajı aşan 4 parti arasında sıkı bir mücadele var.

Ankara, Bingöl, Burdur, Niğde ve İstanbul'da ANAP ile kendisine en yakın parti arasındaki oy farkı, bu araştırmanın hata payının dışında kalıyor. Dolayısıyla fark, ANAP'ın kazanmasına yetecek düzeyde İzmir'de ise SHP'nin ANAP'a sağladığı fark, bu partinin kazanmasına yetiyor.

"Ortada" olan seçim çevrelerinden Gaziantep, Manisa-1, Manisa-2 ve Samsun'da ANAP ve SHP'nin oy oranları en çok yüzde 1-2 oranında ayrılıyor ve bu araştırmanın hata payının içine giriyor. Bir başka **"ortada"** seçim çevresi olan Zonguldak'ta ise 4 büyük parti aşağı yukarı eşit şansa sahip.

ANAP'IN OYLARI AZALIYOR

Cumhuriyet-Veri Araştırma A.Ş. işbirliğiyle gerçekleştirilen ara seçim araştırmasının ortaya koyduğu sonuçlardan biri, iktidar partisi ANAP'ın oylarının sürekli bir düşme eğilimi içinde olması. Ara seçimin yapılacağı 11 seçim çevresinde 6 Kasım 1983 seçimlerinde oyların yüzde 43.5'ini toplamayı başaran ANAP'ın bu seçim çevrelerindeki oy oranı, 25 Mart 1984 il genel meclisi seçimlerinde yüzde 42.4'e, bu araştırmaya göre de ağustos 1986'da yüzde 35.4'e inmiş bulunuyor. Ana muhalefet partisi SHP ise (6 Kasım ve 25 Mart rakamları HP artı SODEP olarak hesaplandı) oylarını az bir miktar arttırmış durumda. Ara seçim araştırmasının bulguları, DYP'nin yerel seçimlerden bu yana önemli sayılabilecek bir oy sıçraması yaparak yüzde 12.9'dan 17.4'e yükseldiğini gösteriyor. İlk kez seçime katılacak olan DSP ise ANAP, SHP ve DYP dışındaki diğer tüm partileri geride bırakarak yüzde 10'luk barajı aşma şansına sahip görünüyor

Seçim araştırmasında oy vermeye kararlı ve partisini belirlemiş seçmenlere yönelttiğimiz, kararlarının değişebilir olup olmadığına ilişkin soru, çeşitli partilerin seçmenlerinin ne ölçüde **"kararlı"** olduğuna bir ölçüde ışık tutuyor. Bu soruya verilen yanıtlara göre soldaki seçmenler, sağdaki seçmenlere nazaran daha kararlı. **"Kararım değişebilir"** diyen seçmenlerin oranı, SHP'ye oy vereceğini söyleyenler arasında yüzde 11, DSP'ye oy vereceğini söyleyenler arasında yüzde 22'ye, ANAP seçmenleri arasında ise yüzde 25'e kadar yükselmekte. Bu sonuçlar, sağ partilere verilecek oylarda seçim kampanyası sırasında daha belirgin oranlarda kaymalar olabileceğine işaret ediyor.

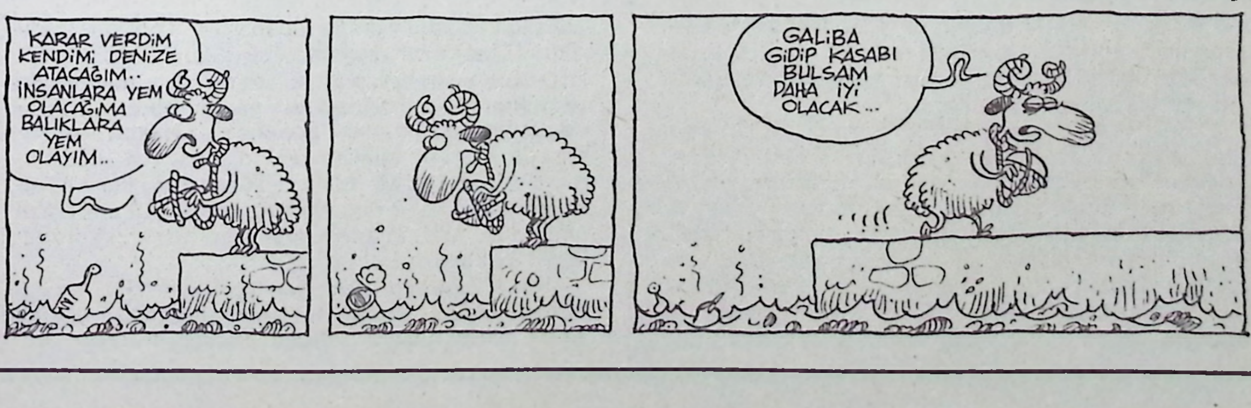
Ara seçim araştırmamızın bulgularının bir bölümü de, partilerin oy kaynaklarıyla ilgili. Bu bulgulara göre bugün ANAP'a oy vereceğini söyleyen seçmenlerin yaklaşık yüzde 60'ı, 6 Kasım 1983 seçimlerinde de ANAP'a oy vermişti. Bugün ANAP'a oy vereceklerini söyleyenler arasında ikinci büyük grup, 6 Kasımda MDP'ye oy verenler (yüzde 17.3).

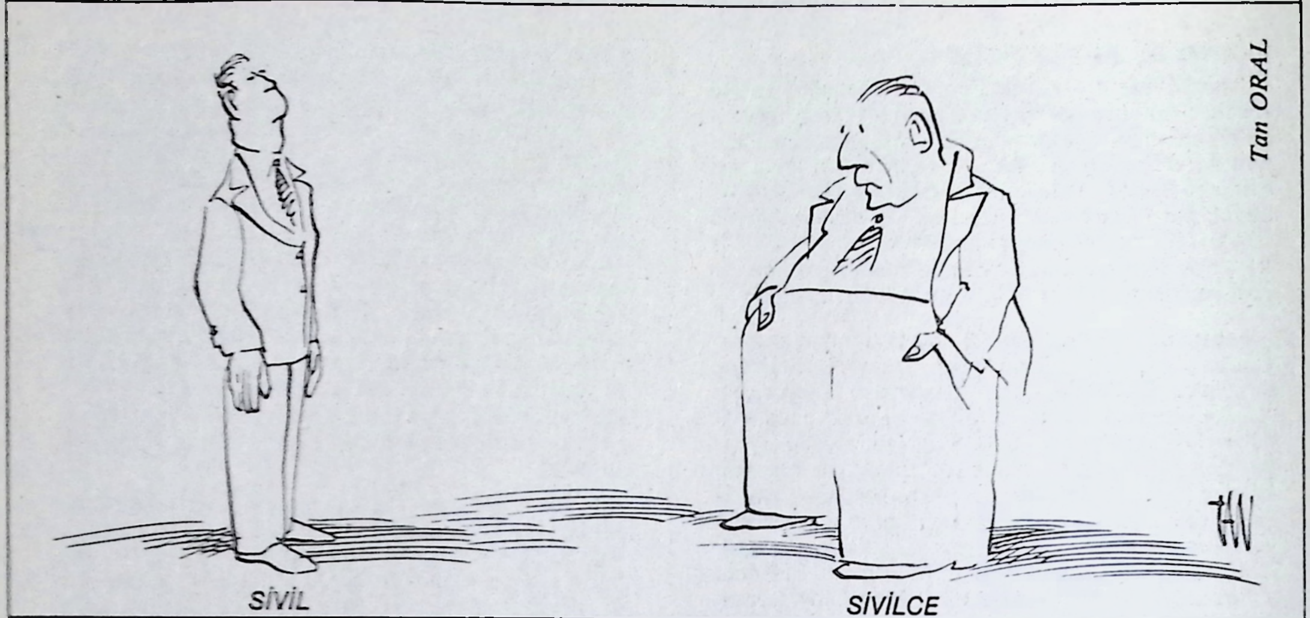
SHP'nin bugünkü seçmenlerinin yaklaşık yüzde 60'ı, 6 Kasımda HP'yi tercih edenler. 6 Kasımda ANAP'a oy verip bugün SHP'yi tercih edenler, SHP seçmenlerinin yaklaşık yüzde 14'ü dolayında.

DYP'nin bugünkü seçmenlerinin yüzde 42 dolayındaki bir bölümü, 6 Kasımda MDP'ye, yaklaşık aynı büyüklükteki bir başka bölümü de ANAP'a oy vermişler.

DSP seçmenleri içinde 6 Kasımda HP'ye oy verenler, büyük çoğunluğu oluşturuyor: Yüzde 57

İsmail GÜLGEÇ

Cahit Aral, normalin üzerinde radyasyonun söz konusu olmadığını söyledi

'Radyasyonsuz yaşayamayız'

BARIŞ KUDAR *31 ağustos*

İZMİR — Sovyetler Birliği'ndeki Çernobil adlı nükleer santralda meydana gelen kazadan sonra Türkiye'nin radyasyon etkisi altına girmediği yolundaki açıklamalarını güçlükle duyurabilen Sanayi ve Ticaret Bakanı, Türkiye Radyasyon Teknik Komitesi Başkanı Cahit Aral, "Radyasyonsuz yaşayamayız. Allah bizi radyasyonsuz bırakmasın" dileğinde bulunarak Türkiye'de radyasyon tehlikesine karşı 25 adet erken uyarı merkezi kurulduğunu açıkladı.

Kaskatlı havuzda oyun havaları ile yapılan su dansı gösterisi, hemen yanındaki reklam, maç, yabancı müzik topluluğu filmlerinin gösterildiği "Vista Vision"un sonuna dek açılmış sesi, DESİYAB pavyonunun arka bölümündeki bahçesinde pek duyulmuyordu.

Yabancı ülke bakanlarını karşılamaktan, fuar hazırlıklarından yorgun düşmüş Sanayi ve Ticaret Bakanı Aral, kendisini "rahatsuz etmekten çekinen" gazetecilere, radyasyon konusunu bir üniversite profesörü gibi anlatıyordu. "İnsanlar radyasyonsuz yaşayamaz" tümcesini sık sık yineleyen Aral, daha sonra kendinden emin şöyle konuştu:

"Bizim ne denizlerimizde, ne göllerimizde, ne toprağımızda normalin üzerinde radyasyon söz konusu değildir. İnsanlar radyasyonsuz yaşayamazlar. Radyasyon olmadan yaşam olmaz."

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sermet Akgün, gazetecilerle birlikte Cahit Aral'ın "dersini" dinliyordu. Bakan Aral, bitkilerin radyasyonla nasıl kendi gıdalarını oluşturduğunu bilimsel olarak açıkladıktan sonra, insan vücudunda bu "işin" nasıl olduğunu uzun uzun anlatmaya devam ediyordu. Gelen giden konukları da kaçırmak istemeyen bayan gazetecilere, arada, "Bakın kızım, burayı iyi dinleyin" diyen Bakan Aral, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bağırsakta mikroplardan oluşan bitki tarlası güneşten radyasyon almazsak, gıdalarda radyasyon olmazsa ölüp biter. İnsanda ölüm başlar. Niye bazılarımız kaplıcalara giderler? Radyasyon alırlar oradan. Bu, vücuda doping olur da ondan.."

Sermet Akgün, bakanın açıklamalarını dinledikten sonra, **"Verdiğiniz bilgiler karşısında, mühendis olarak tıptan anlamanıza şaşırdım"** demek zorunda kaldı.

Aral'ın sözü, zaman zaman gelen yabancı ülke konsoloslarınca kesilmesine karşın, radyasyon olayını ısrarla anlatmaya devam ediyordu:

"Çernobil'de kaza oldu. Hemen ölçümleri yaptırdık. 'Türkiye'de radyasyon tehlikesi yoktur' diye açıklama gönderdim. Basın bunu yazmadı. TRT'ye defalarca kendim telefon ettim. Efendim, bunun havadis değeri yok diye yayımlamadılar. Bu radyasyon, benim ihracatımı engelliyor. Turist gelecek, gelmesini engelliyor. Çaycuma'da, Amasra'da, İnebolu'da denize girmiyor vatandaş. Hangi havadis girecek, bu girmeyecek de?"

Aral, Çernobil yakınlarından geçen Dinyeper Nehri'nin Karadeniz'e radyasyon taşıdığına ilişkin iddiaları, uzun uzun hesaplardan sonra, **"Karadeniz'deki su miktarı 1 katrilyar litre yapar. Buraya karışacak radyasyon ne olur? Sen dayak yememişsin, sopayı da sayıyı da bilmiyorsun"** diyerek kuvvetlendirmeye çalışıyordu görüşlerini. Türkiye'nin her köşesinin günde 2 kez 2 bin 800 aygıtla kontrol edildiğini anımsatan Aral, 25 adet erken uyarı merkezi kurduklarını açıklıyor ve ekliyordu:

"Şimdi düşünün, radyasyon işgali oldu. Hemen haberimiz olmalı. Radyasyon işgali olduktan 5 dakika sonra benim haberim olacak. Birinci derecede rad-

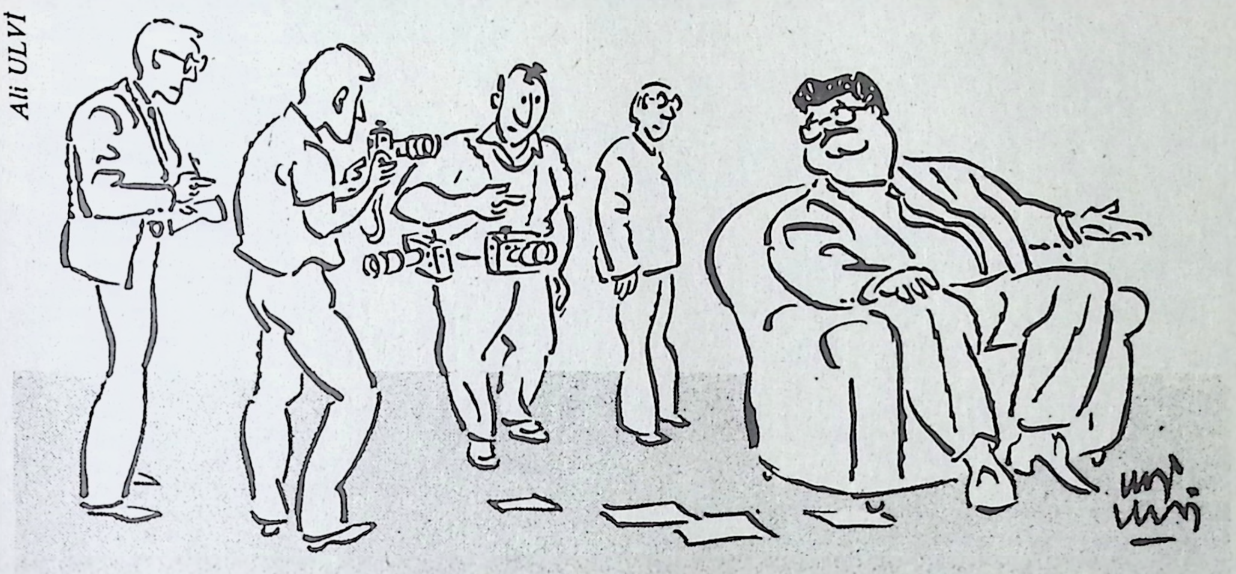
yasyon varsa hemen tedbirini alacağız. Korkunç bir hazırlık içindeyiz. Böylece gün gelir buraları boşaltmak zorunda kalırız. Ben gizliyormuşum. Neyi gizliyeceğim? Bin kişi öldü, diyelim sakladım, 10 bin kişiye çıktı. Kimi asarlar? Tabii beni."

Bu sırada Aral, yanına yaklaşan Ankara Belediye Meclisi üyesi **Cavit Toker**'in radyasyon konusundaki sıkıntılarını sıralarken, Ege Üniversitesi'ne 80 bin lira vererek radyasyonla ilgili rapor aldığını duyunca kızgınlığını gizlemiyor. Aral gazetecilere dersin finalini şöyle anlatıyordu:

"Bakın, bir inek gündüz otladıysa, siz de onu sağdıysanız ve akşam da fabrika yemi ile besleyip sabah sütünü aldıysanız, bir ölçüm yapın bakalım. Radyasyon 5-7 kat farklı çıkacaktır. Çünkü inek, güneşli havada daha çok radyasyon almıştır. Allah bizi radyasyonsuz bırakmasın."

Cahit Aral'ın yaklaşık 45 dakika süren radyasyon **"dersi"**, ABD Büyükelçisi **Robert Strausz-Hupe**'nin bahçeye girmesi ile sona erdi.

Ali ULVİ

— Efendim, biz koyu Atatürkçüyüz. Humeyni, Atatürk'e ileri geri laf edince o kadar haysiyetimize dokundu, o kadar dokundu ki az kalsın İran'a seyahatimizi erteleyecektik...

EYLÜL

KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
Kolejlere Hazırlık: 29 Eylül
Üniversiteye Giriş: Lise Sonlar: 4-11 Ekim
Beklemeliler: 29 Eylül - 6 Ekim

Cumhuriyet

63. Yıl; Sayı: 22303 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 29 Eylül 1986 Pazartesi

ANAP oy kaybetti, DYP ikinci, SHP üçüncü parti oldu

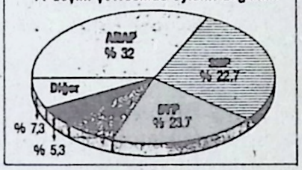
Demirel silkeledi

ANAP 6 (% 32) DYP 4 (% 23.7) SHP 1 (% 22.7)

Ankara: *ANAP (Vahit Halefoğlu)*
Bingöl: *ANAP (Mahmut Sönmez)*
Burdur: *ANAP (Sait Ekinci)*
Gaziantep: *ANAP (Hasan Celal Güzel)*
Niğde: *ANAP (Akın Gönen)*
İstanbul: *ANAP (Hüsnü Doğan)*
İzmir: *SHP (Erdal İnönü)*
Manisa-1: *DYP (Sümer Oral)*
Manisa-2: *DYP (Ümit Canuyar)*
Samsun: *DYP (Hüsamettin Cindoruk)*
Zonguldak: *DYP (Köksal Toptan)*

KAZANANLAR KAYBEDENLER 12. Sayfada

11 seçim çevresinde oyların dağılımı.

ANAP'ın ünlü adayları Ekrem Pakdemirli, Mehmet Keçeciler, Servet Bilgi seçimi kaybettiler. ANAP'ın seçimi kaybeden bir diğer ağır topu İzmir'de İnönü karşısında yenilgiye uğrayan Atilla Yurtçu.

Demirel neşeli *Kapatılan AP'nin Genel Başkanı ve eski başbakanlardan Süleyman Demirel, ara seçimlerde açıkça desteklediği ve oy istediği DYP'nin seçimlerden oy patlaması yapıp çıkmasından mutlu olarak, seçim sonuçlarını Ankara'da evinde izledi. Galile'nin "Ne yapayım ki dünya dönüyor" sözünü anımsatan Demirel, kendisinin de doğru yolu gösterdiğini söyledi. "Saç kesilmiş öne dökülmüştür" dedi. (Fotoğraf: RIZA EZER)*

11 SEÇİM ÇEVRESİNDE SON DURUM

	ANAP	SHP	DYP	DSP	RP	MÇP	BAP	VAP	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Ankara	37	16 8	21 2	8 6	4 3	4 8	—	0 9	1 4	1 1	0 3	2 9
Bingöl	34 3	20	21 3	1 9	16 5	1 4	0 7	0 5	0 9	0 7	0 2	0 8
Burdur	30 9	20 1	24 5	9 2	3 2	3 4	0 9	1 2	1 8	0 9	0 5	1 2
Gaziantep	33 4	23 7	15 7	3 1	5 7	2 1	0 5	0 9	1 3	0 8	0 2	0 8
İstanbul	33 1	20 4	13 2	13 4	1 6	1	0 5	1	1 1	0 3	0 2	1
İzmir	29 7	34 3	18 7	10 2	2	0 9	0 4	0 8	1 1	0 3	0 2	0 8
Manisa-1	24 5	22 8	33 2	5 8	4 5	1 6	0 8	0 5	1 2	0 4	0 3	0 9
Manisa-2	24 9	22 4	35 7	6 3	3 8	1 3	0 7	0 9	1	0 6	0 4	0 8
Niğde	32 7	17 6	28 6	4 7	8 3	3 9	—	1 4	1 6	0 8	0 6	1 4
Samsun	28 7	19 5	32 6	7 7	3 9	2 6	—	0 9	1	0 9	0 4	1 8
Zonguldak	25 4	15 5	28 6	17 1	6	1 6	1 3	1 4	1 4	0 6	0 6	2 4

Haber Merkezi — Milletvekili ara seçimlerinde ANAP, DYP karşısında zorlandı. Gazetemiz baskıya girerken, toplam oyların yüzde 57.5'inin sayım sonucuna göre ANAP yüzde 32 oy alırken, DYP Yüzde 23.7 oranındaki oyu ile ikinci parti durumunda görünüyor. SHP ise yüzde 22.7 oranında oy topladı. Böylece ANAP 6 kasım genel seçimlerindeki yüzde 43.5'lik oyunda büyük kayba uğrarken, DYP 25 mart yerel seçimlerindeki yüzde 13'lük oyunu büyük oranda yükseltti. HP ile SODEP'in 25 marttaki yüzde 32.8 oranındaki toplam oyu da SHP ile duyuş gösterdi.

Kesin olmayan sonuçlara göre ANAP Ankara, Bingöl, Burdur, İstanbul, Niğde, Gaziantep, DYP Samsun, Zonguldak, Manisa 1 ve 2. seçim çevresinde, SHP ise İzmir'de milletvekilliğini garantiledi.

11 seçim çevresinde sandıkların yüzde 70'inin açıldığı ve oyların yüzde 57.5'inin sayıldığı sırada 3 parti ANAP, DYP ve SHP yüzde 10'luk oy barajını geçti. Diğer partiler ise tüm seçim çevrelerindeki toplam oyları ile yüzde 10 barajını aşamadı. Baraja en yakın parti yüzde 9 oranındaki oyu ile DSP oldu. RP yüzde 5.3'de, MÇP yüzde 2'de kaldı. Seçim Yasası'ndaki aksaklıkları ortaya çıkarmak iddiası ile kurulan veseçmenden oy istemeyen Büyük Vatan Partisi oyların yüzde 1.3'ünü alırken, Mehmet Yazar'ın liderliğinde iktidara alternatif olarak kurulan Hür Demokrat Parti'ye de yüzde 1.3 oranında oy çıktı. Davulu delen jaguar amblemli Büyük Anadolu Partisi ise seçmenlerin ancak binde 5'inin oyunu alabildi.

Süleyman Demirel'in mey-

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Özal keyifsiz *Ara seçimlerde genel oy oranı yüzde 42'den yüzde 32'ye kadar gerileyen ve DYP'ye geleneksel sağ oyların önemli bir bölümünü yitirdiği anlaşılan ANAP'ın Genel Başkanı Turgut Özal, dün akşam saatlerinde düşünceli bir tavırla İstanbul'dan Ankara'ya gitti. Özal, ANAP'ın umduklarının altında oy aldığını söyledi. Seçim sonuçları için konuşmayan Özal, "Kesin durum sabaha belli olur" demekle yetindi. (Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ)*

NE DEDİLER?

Demirel: *Saç kesilmiş, öne dökülmüş. Devlet baskısının bu kadar ağır olduğu seçim yaşanmadı.*

Özal: *Ekseriyeti biz aldık. Solun durumu garip.*

İnönü: *Ben umduğumu bulamadım. Bu bize ders olacak.*

13. Sayfada

Seçimden Yarına Ne Kaldı?

'Anarşist' olarak nitelediği eski liderler için Özal'dan:

Mahkûm olurlarsa af çıkartırız

Türk siyasal hayatının en ilginç ara seçimlerinden birini yaşadık. Eskilerle, yenilerin, yahut yenilerle eskilerin birbirine karıştıkları kampanya, seçim sonuçlarının alınması ile birlikte yerini, 'şimdi ne olacak?' sorusuna bıraktı.

En renkli ve Amerikanvari kampanyayı ANAP yürüttü. Buna rağmen, parti içi çekişmeler ve ben ne olacağım kaygısı çoğu yerde desteğin kaymasına yol açtı.

YALÇIN DOĞAN'ın yazı dizisi 10. Sayfada

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Gündem Erken Seçim mi?

ANKARA — Süleyman Demirel, ANAP lideri Turgut Özal'ın hesaplarını altüst etti ve istediği sonuca ulaştı: "Erken seçim"in gündeme gelmesi büyük olasılık. Doğru Yol Partisi (DYP), dün yaptığı "büyük atakla" asıl sürprizi yaparken SHP, beklemediği bir noktaya düştü. Demokratik Sol Parti (DSP), yüzde 10 barajının altında kalırken, solun toplam oyları, yani DSP artı SHP oyları, yüzde 30'lara ulaşmak için çır-

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

CÜNEYT
ARCAYÜREK yazıyor

Olur Böyle Vak'alar...

ANKARA — Geceyarısına doğru gelen rakamlara göre, "galip sayılır bu yolda mağlup" hangi partiydi?.. Özal'ın seçim boyunca hakaret eder gibi, "buçuk parti" diye tanımladığı DYP mi, yoksa yüzde 42'den aşağı oy beklemediklerini söyleyen Başbakan ve çevresi mi?.. Galiba AP oyları emaneten gittikleri ANAP'tan birer ikişer kopuyor ve eski evlerine dönüyorlar. Özal'ın "buçuk partisi" DYP, sosyal demokrat oyların bekle-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'de)

Meclişte durum

ANAP.........237
SHP.........85
DYP.........29
HDP.........21
DSP.........5
VAP.........2
Bağımsız.........20
Boş.........1

İnönü düşünceli *Ara seçim sonuçlarının gelmeye başlaması ile birlikte, SHP'nin parti yönetiminin beklediğinin altında oy aldığının anlaşılması, parti kurmaylarını düşündürdü. Seçim sonuçlarını izlerken düşünceli görünen SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, kendisi İzmir'den milletvekili seçilirken, diğer 10 seçim çevresinde SHP adaylarının seçilme şansı kalmıyordu. SHP Genel Merkezindeki hava da epey keyifsizdi. (Fotoğraf: a.a.)*

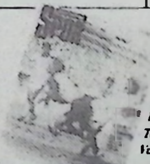
Özal'ın İşi Artık Zor...

Ara seçimden hangi parti başarılı çıktı? Her seçim sonrası akla ilk gelen bu sorunun bugünkü yanıtı, kuşkusuz Doğru Yol'dur. ANAP, 11 milletvekilliğinden çoğunluğunu kazanmasına karşılık, büyük oy kaybına uğramıştır; bu yüzden aldığı sonuç "başarılıdır" denemez. SHP açısından ise başarısızlık söz konusudur; nitekim bu durumu SHP Genel Başkanı İnönü de, "Umduğumuzu bulamadık" diyerek teslim etmiştir. DSP'ye gelince, yüzde 10 barajını aşamamıştır.

Dünkü seçimlerle iç siyasal dengelerin değişmiş olduğu, ... bir başka noktadır. artık Türkiye, bu açıdan 28 Eylül öncesi Türkiye değildir. Özal hükümetinin ... konumu, parlamentodaki rahat desteğine rağmen ... çünkü ANAP'ın bugünkü parlamento çoğun-

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

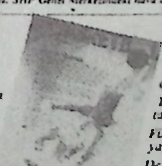
HASAN CEMAL

Yarın Salı
Salı'yı Spor'a Ayırın

Haydi ikinci tura: Avrupa kupalarında umut dağın ardında değil!
Köşe: Yeni konuğumuz Ferhan Şensoy
Tekvando: İsmet İnüz yazdı
Voleybol: Cengiz Güllü yazdı

Bu salı ve her salı 'Spor'u Cumhuriyet'ten izleyin.

Cumhuriyet Spor, bu hafta özel 'Basketbol' eki veriyor.

Panel: Paralar profesyonel, davranışlar amatör.
Takımlar: Basketbol Ligi'nin takımlarını tanıyor musunuz?
Fikstür: Hangi gün, hangi maç yapılacak?
Deniz Gökçe: Türk basketbolu nereye gidiyor?

Ecevit, İzmir'de kahve toplantılarını sürdürdü:

Beni, inanmadığım yollara itelemek isteyenler var

CELAL BAŞLANGIÇ / SERDAR KIZIK *1 eylül*

İZMİR — Rahşan Ecevit'in aday olduğu İzmir İkinci Seçim Bölgesi'nde DSP'nin düzenlediği kahve toplantılarına katılan Bülent Ecevit **"Beni zorla inanmadığım bir yola itelemek istiyorlar"** dedi. Aliağa'da yaptığı konuşmada işçilerin, işçi sendikalarının askerlerden çok politikayla ilgilenmek zorunda olduğunu vurgulayan Bülent Ecevit, Helvacıköy'de DSP'nin SHP'yle birleşmesini isteyen bir yurttaşa **"Birleşmeyi taban, oylarıyla çatır çatır yapacaktır"** karşılığını verdi.

Ecevitler, dün saat 17.15'te kaldıkları otelden çıkarak İzmir'in Aliağa ilçesi ile merkeze bağlı Helvacıköy, Bornova'ya bağlı Işıkkent ve Pınarbaşı'nda düzenlenen kahve toplantılarına katıldılar. Bülent Ecevit, kahve toplantılarına katılmadan önce 12 Eylül sonrası SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye gönderdiği mektuba ilişkin olarak gazetelerde çıkan haberlerle ilgili bir açıklama yaptı. Bazı çevrelerin kendisinin ve eşi Rahşan Ecevit'in tutumunu bir Ecevit - İnönü çekişmesi gibi göstermeye çalıştığını öne sürdüğü açıklamasında Ecevit, 1980 sonrası siyasal örgütlenme aşamasında tavır koydukları zaman Erdal İnönü'nün siyaset alanında adının bile geçmediğini savundu.

Ortam rahatlayınca meydana çıkıp **"demokrat"**lık ve **"solculuk çalımı yapan tatlı su demokratları"**yla bir yere varılamayacağına inandığını belirten Ecevit, hakkında çıkan asılsız haberlerde kendisinin koşullara göre inancını, tavrını değiştiren bir kimse gibi gösterilmek istendiğini söyledi.

Ecevit, hapishaneden **"geçmiş olsun"** dileklerini ileten tanıdıklarına, herkesin kendi alanında, demokrasiyi kurtarmak için çaba göstermesi gerektiğini, yanıt olarak gönderdiği mektuplarda anlatmaya, telkin etmeye çalıştığını belirterek İnönü'ye yazdığı mektubu **"O sıralarda sayın Erdal İnönü, üniversitede profesördü. Kendisinin mektubuna hapishaneden gönderdiğim yanıtta da demokrasi ve üniversite özerkliği ayaklar altına alınırken, bilim adamlarına da düşen görevler bulunduğunu hatırlatmaya çalıştım. Yalnız sosyal bilim dallarında değil, her dalda uzman olanların, kendi haklarına, özgürlüklerine, kendi içinde bulundukları kurumların bağımsızlığına, özerkliğine sahip çıkmaları gerektiğini anlatmak istedim"** diye açıkladı.

O sırada üniversite öğretim üyesi bulunan Erdal İnönü'nün yanı sıra değişik meslek dallarındaki kişilere de mektup yazdığını söyleyen Ecevit şu görüşleri dile getirdi:

"Siyaset alanında halkın büyük bir güç olarak ortaya çıkmasından rahatsız olan ve bunu gözden saklamak için çırpınan bazı çevreler, öyle anlaşılıyor ki, halkın içinden doğan bir kitle hareketini, bir demokratik halk mücadelesini, iki-üç kişi arasında bir rekabetmiş gibi göstererek kendi çarpık aynalarında çarpıtmaya uğraşıyorlar. Beni de zorla inanmadığım bir yola itelemek istiyorlar. Bana ağır gelen, askeri yönetim döneminde karşılaştığım baskılar, mahkemeler, mapusluklar ve hakkımda hâlâ açılmakta olan soruşturmalar, kovuşturmalar değildir. Bana ağır gelen, üzerimdeki yasaklar da değildir. Ben o tür baskılar, yasaklar karşısında üzerime düşenleri yaptım ve yapmaktayım."

Asıl ağır gelenin **"solcu"** olduklarını, **"ilerici"** olduklarını, **"demokrat"** olduklarını sanan bazı çevrelerin kendisini yasaların ve yasakların baskısından daha ağır bir baskı altına almaya, kendisini birtakım tuzaklara düşürmeye, inanmadığı yollara süreklemeye uğraşmaları olduğunu belirten Ecevit, **"Ne yaparlarsa yapsınlar, böylelerine ödün verecek, teslim olacak değilim. Teslim olmaya ödün vermeye hakkım da olamaz. Çünkü ben, kendim için değil, ezilen, sömürülen halk için mücadele ediyorum"** diye konuştu.

20 araçlık bir konvoyla Aliağa ilçesine hareket eden Ecevitler'i Aliağa örgütü ile Balıkesir, Ayvalık, Edremit gibi yakın yerleşim birimlerinden gelen partililer de karşıladı. Aliağa girişinde Ecevit'i karşılayan Ayvalık örgütü elinde **"Tek yol demokratik sol"** pankartını taşıyordu. Aliağa'daki alanda bir kahvenin ikinci katından halka hitap eden Ecevitler'in konuşması, kendisini izleyenlerin sayısının 2 bin 500'ü aşması nedeniyle bir açık hava toplantısına dönüştü.

DSP'nin Genel Başkanı, İzmir milletvekili adayı Rahşan Ecevit kısa bir konuşma yaptıktan sonra mikrofonu eşi Bülent Ecevit'e verdi. İşçilerin sorunlarına ağırlık verdiği konuşmasında Ecevit, Özal hükümetinin ekonomik uygulamalarını ve işçi haklarına karşı aldığı tavrı eleştirdi. Özal'ın işçinin ve halkın siyasetle ilgilenmesinden korktuğunu savunan Ecevit, görüşlerini, **"12 Eylül'den önce terörün de etkisiyle halk siyasetle ilgilenmez hale geldi. Üç yıl sonra bir de uyandığında baktı ki, bütün hakları elinden alınmış gitmiş. O halde halk hakkını koruyabilmek için siyasetle ilgilenmeye mecburdur"** diye açıkladı.

12 Eylül'den sonra bir sendika hakkında siyasetle ilgilendiği için dava açıldığını anlatan Ecevit, **"Akıllı düşman Çeşme-Ilıca'yı, tatil köylerini bombalamaz. Rafineriyi bombalar Aliağa'da. O halde işçi, işçi sendikaları dış politikayla askerlerden bile daha çok ilgilenmek zorundadır. Sendikalar, işçiler siyasetin içine girmeye mecburdur. Girmezseniz Türkiye'de demokrasi yok demektir. Madem ki sendikaların siyasetle ilgilenmeleri yasaktır, o halde Türkiye'de demokrasi yok demektir"** dedi. Sosyal demokrat bir partinin niteliklerini anlattığı konuşmasında Ecevit, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bugün bu nitelikleri hangi parti yerine getirirse ona yakın görünüyorum diye gazetelerde ne kadar ağır saldırılar olduğunu görüyorsunuz. Ben hapse girmeyi göze alıyorum ama beğenmediğim, inanmadığım parti uğruna neden hapislere gireyim. Demokratım, ilericiyim diyen birtakım insanlar çıkmış, aylardır, yıllardır bana ve eşime baskı yapmaya çalışı-

yorlar. Bu arada gazetelerde birtakım yalan haberler yayımlanıyor. Gazetelerde yalan haberlerden biri çıktı. Onun da cevabını verdim, umarım koyarlar."

Aliağa'dan sonra İzmir'e bağlı Helvacıköy'e geçen Ecevit burada üzüm, pamuk, tütün üreticilerinin sorunlarını dinledi. Sezen Yurdakul adlı bir yurttaşın DSP ile SHP'nin birleşme isteğine karşı çıkan Ecevit, **"Bence de SHP ile DSP bir araya gelmeli. Ama nerede?"** diye sordu. Ecevit, birleşmeyi tabanın oylarıyla çatır çatır yapacağını savundu.

Ecevitler'in Pınarbaşı gezisinden izlenimler

Ecevit'in ayrılan yolu

HİKMET ÇETİNKAYA *2 eylül*

İZMİR *— Pınarbaşı İzmir'in mesire yeri. Daha doğrusu deniz yerine dağ havasını sevenlerin uğrak yeri. Bu kasabada sayıları 10'u bulan içkili gazinolar var. Kemalpaşa Dağı'ndan inen Manda Çayı burada bir çağlayan olup şirin Pınarbaşı'nın tam içinden geçiyor. Sıcak İzmir günlerinde insanlar serinlemek amacıyla Pınarbaşı'na atıyorlar kendilerini.*

Ecevitler, Helvacıköy'den ayrıldıklarında saat 21.00'di. Önce Işıkkent'e uğrayan konvoy 22.40'ta Pınarbaşı'na gelmişti. Her yerde olduğu gibi, ***"Halkçı Ecevit"*** *gösterileri arasında Cumhuriyet Alanı'na girdiler. Gecenin hayli ilerlemiş saatine karşın binin üzerinde dinleyici topluluğu vardı.*

Rahşan ve Bülent Ecevit'in bindikleri araç, konuşma yapacakları kahveye yaklaşık otuz metre uzaklıkta durdu. Topluluk, Ecevitler'e doğru yürümeye başladı. Bir anda ortalık karışmış, kalabalık arasında kalmıştı Ecevitler. ***"Yol açalım"*** *sesleri arasında güçlükle kahveye doğru yürüyen Ecevitler, kendilerine gösterilen sıcak ilgiden memnun görünüyorlardı.*

"Cumhuriyet" *muhabirleri, Pınarbaşı'na iki saat önce gelmişlerdi. Ayrı bir ekip Aliağa'dan beri Ecevitler'i izliyordu. Ancak DSP'li olduklarını öne süren, kolları ak güvercin pazıbentli görevlilerden bazıları, Pınarbaşı'nda arkadaşlarımıza hiç de hoş olmayan davranış gösterdiler. Arkadaşlarımızın çevresini kuşatan bir grup, Rahşan ve Bülent Ecevit'in* ***"barış, demokrasi, özgürlük"*** *kavramlarını hiçe sayarak, yakışıksız sözlerle tehdide varan eylem biçimine girdiler. Bu görüntü bizleri yıllar öncesine götürdü.*

Sayın Bülent Ecevit'i yaklaşık 20 yıldır izliyorduk. Bu süre içinde önceki gün arkadaşlarımızın karşılaştığı çirkin olaya, biz Bülent Ecevit'i izlediğimiz yıllarda sık sık tanık olurduk. Konvoy taşlanır, miting alanları saldırıya uğrardı.

Bunları yapanlar sağ partilerin militanlarıydı. Şimdi sosyal demokrat bir partinin militanlarını aynı eylem içinde görmek bizleri çok, ama çok şaşırtıyor.

Bülent Ecevit, Pınarbaşı'nda 1982 Anayasası'nın halkı dört duvar arasına hapsettiğini söyledi. Alanın gündüz yapılan bir miting gibi dolduğunu da vurgulayan Ecevit, dinleyenleri bir hayli etkileyen konuşmasında, ***"Nasıl bu kahve duvarlarını aşıyorsanız, anayasayı da aşacaksınız"*** *dedi.*

Ecevit, konuşmalarının genelinde temel hak ve özgürlükler, YÖK uygulamaları, işkence gibi konulara hiç değinmiyor diyebiliriz. Üzerine basa basa durduğu konulardan birisi ise CHP Genel Başkanlığı'ndan istifasını gündeme getirmesi. Ecevit, "Genel başkanlar konuşamaz" dediler deyip, bu olayı şöyle anlatıyor:

— O zaman ben de bunu diyenlere alın genel başkanlık sizin olsun dedim...

Rahşan ve Bülent Ecevit'i dinleyenlerin büyük bir bölümü yine kardeş parti SHP'liler. Onları Ecevitler'in konvoyunda görmek olası değil, ama eski CHP liderı neredeyse, onlar da orada. Bir de seçim yitirmiş ilçe düzeyindeki HP'li ya da SODEP'liler var Ecevitler'i izleyenler arasında. Çoğu DSP'ye üye bile olamamış. Ancak Ecevit sevgisi öyle sarmış ki onları, adım adım izliyorlar.

Bülent Ecevit, Pınarbaşı'nda konuşuyor. Biz ise, yine topluluğun arasındayız. Kireç ve taş ocaklarında çalışan bir grup işçiyle konuşuyoruz...

— Konuşan kim?

— Bülent Ecevit...

— Hangi partiden, biliyor musunuz?

Yanıt veremiyorlar. Altı ok ve ak güvercin. Her ikisi de sandığa ayrı ayrı zarflar içinde girecekler.

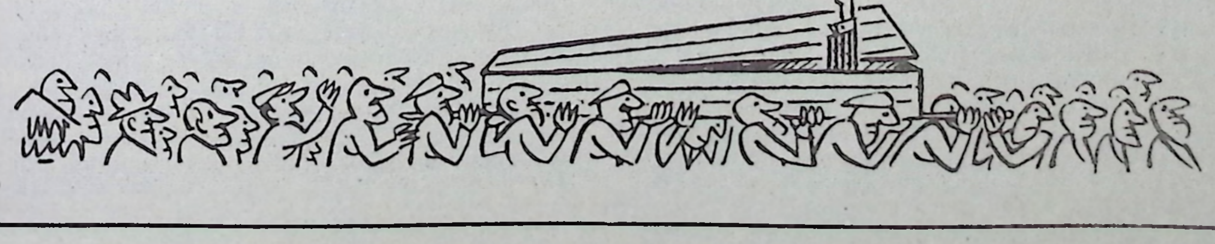
Sorularımızı südürüyoruz:

— Ecevit ile İnönü aynı partide mi, yoksa ayrı partilerde mi?

Kimisi, ***"İnönü, Ecevit'in yardımcısı"*** *yanıtını veriyor. Kimisi, "Ayrı ayrı partileri var" diyor. İnsanların kafası bir kargaşa içinde.*

DSP'li olduklarını öne sürenlerle konuşuyoruz. Hepsi, ***"sol"*** *sözcüğünü sanki duymak istemiyorlar. İşçi hakları, sendikal özgürlük konularına değinmiyorsunuz, verdikleri yanıt şu:*

— Siz solcusunuz, biz sosyal demokratız...

Bülent Ecevit'in "solcu", "ilerici", "demokrat" tümcelerini sık sık yinelemesi DSP'nin alt kadrolarında değişik bir biçimde yorumlanıyor. Bu kişiler, Türkiye'nin başına ne gelmişse "aydınlardan" ya da "solculardan" geldiğini söylemekten kaçınmıyorlar. Onlara göre, 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül askeri müdahaleleri, demokrasinin askıya alınmasının tek nedeni aydınlar ve solcular.

Bülent Ecevit, bir de gazetecilerin "tuzak sorular"ından yakınıyor. Eski çalışma arkadaşlarıyla ilgili olarak "Yollarımız ayrıldı" diyor. O nedenle de bundan böyle, İzmir'e geliş ve gidişlerini, gezi programlarını gazetelere açıklamayacaklar.

Soyadı tutmayan çifte, ormandan geçiş yasak

HALİL NEBİLER *3 eylül*

Üç kişilik bir jandarma ekibi tarafından otomobilinin çevrildiğini ve yanındaki bayan arkadaşıyla evleneceğine yemin edene kadar salıverilmediğini ileri süren **Fevzi Güzeloğlu** adlı yurttaş, jandarma ekibini Eyüp Kaymakamlığı'na şikâyet etti.

Fevzi Güzeloğlu, Eyüp Kaymakamlığı'na 1.9.1986 tarih ve (GS 4000-İdari Kurul Bürosu) sayıyla verdiği şikâyet dilekçesende olayın 30 Ağustos 1986 Cumartesi günü saat 19.30-20.00 sıralarında meydana geldiğini belirterek gelişmeleri şöyle anlattı:

"30 Ağustos 1986 Cumartesi günü Belgrat Ormanı'nda koşu yaptıktan sonra, Kemerburgaz-Habipler yolu ile Bakırköy'e geçmek istedik. Saat 19.30'da Habipler Köyü'ne 500 metre kala biri çavuş üç jandarma eri tarafından durdurulduk, kimlik ve otomobil ruhsatımız alındıktan sonra yanımdaki bayanla soyadımız tutmadığı için yola devam edemeyeceğimiz bildirildi. Kulaklarıma inanamadım. Arabada arkadaşım Melike Müftüoğlu ve yeğenim Murat Kemaloğlu **bulunmakta idi. Hiçbir uygunsuz durumumuz lunmadığını, ormandan koşudan geldiğimizi, arabayı diledikleri gibi arayabileceklerini, hiçbir eksiğimizin bulunmadığını belirttim, ama anlaşabilmek olanaksızdı. Çok kaba ve aksi davranıyorlardı. Beni komutanınızla görüştürün dedim,** 'Bizim nöbetimiz sabah dörtte bitecek, derdini o zaman anlatırsın, bu arada bir ton sopa yersin' **dediler. Herhangi bir jandarma karakolu veya merkez komutanlığı bulmak için Habipler Köyü'ne gittim. Köyden tanımadığım iki kişi, jandarmaların Kemerburgaz'a bağlı bulunduklarını, komutanlarına şikâyet etmemin, durumu daha da ağırlaştıracağını, bu nedenle ne yapıp edip, kimlikleri erlerden kurtarmamı öğütlediler. Bunun üzerine jandarmaların yanına dönüp, bizi bırakmalarını istedim. Akla hayale gelmeyecek suçlamalara ve aşağılamalara maruz kaldım.**

Bir ara tavırları öylesine ağırlaştı ki, bana yanımdaki bayanla evlenmem için dinim ve imanım üzerine yemin edip etmeyeceğimi sordular ve yemin ettirdiler. Nihayet saat 22.00 sıralarında affa uğradık ve kimliklerimiz iade edildi, serbest bırakıldık. Uğurlama söylevleri şöyle idi: Sen yüksek tahsil görmüşsün, ama çok cahil birisin. Bu yoldan sadece evli olanlar ve soyadları tutanlar geçebilir. Eyüp İlçe Jandarma Komutanı'nın kim olduğunu bilsen, bizi şikâyete kalkışmazdın. Geçenlerde biri şikâyet etti, tam 7 gün içeride kaldı.

Fevzi Güzeloğlu, bu dilekçeyi önce İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na götürdü. Nöbetçi savcının, olay yerinin Eyüp Savcılığı sorumluluk sınırlarında bulunduğunu belirtmesi üzerine Güzeloğlu, bu kez aynı dilekçeyle Eyüp Savcılığı'na başvurdu. Eyüp Savcılığı ise olayın idari soruşturmayı gerektirdiğini ileri sürerek, dilekçeyi kabul etmedi ve Güzeloğlu'nun Eyüp Kaymakamlığı'na başvurması gerektiğini söyledi. Fevzi Güzeloğlu, şikâyet dilekçesini sonunda Eyüp Kaymakamı'na verebildi.

Gözaltına alınıp hastaneye götürüldü

Kocası aranan kadına cinsel temas kontrolü

3 eylül

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — PKK örgütü üyesi olduğu savıyla iki yıldır aranan Tunceli'nin Pülümür ilçesi nüfusuna kayıtlı **Mehmet Yüce**'nin eşi Necla Yüce'yi gözaltına alan güvenlik güçleri, genç kadına **"eşiyle cinsel teması sürüyor mu?"** kontrolü yaptırdılar. Tunceli Valisi **Kenan Güven**, bu uygulamayı doğrulayarak, yapılan işlemin kadının yataklık yapıp yapmadığını anlamaya yönelik olduğunu kaydetti ve **"Bu muayene yapılmasa o kişinin evde yatıp yatmadığını nasıl öğreneceğiz? Bunda ne gibi bir terslik var?"** diye konuştu.

PKK örgütüne üye olduğu savıyla iki yıldır aranan Mehmet Yüce'nin babası olan ve Tunceli'nin Pülümür ilçesinde lokantacılık yapan **Seyit Ali Yüce**'nin evine yerleşen eşi Necla Yüce, güvenlik güçlerince gözaltına alındı. Eşinin bulunamaması nedeniyle sık sık evleri aranan Necla Yüce, son olarak **"eşiyle görüşüp, buluştuğu"** şüphesiyle gözaltına alındıktan sonra, Tunceli il merkezindeki Devlet Hastanesi'ne getirilerek, **"cinsel temas yapıp yapmadığı"** kontrol edildi.

Necla Yüce, devlet hastanesinden önce götürüldüğü Pülümür Sağlık Ocağı'ndaki muayenesinde **"cinsel temasta bulunduğu ancak eldeki olanaklarla bunun tam olarak saptanamayacağı"** sonucuna varıldı. Bunun üzerine de Tunceli Devlet Hastanesi'ne gönderildi. Devlet Hastanesi'nde yapılan kontrol sonucu **"uzun süredir cinsel temasta bulunmadığı"** anlaşılan Necla Yüce, serbest bırakıldı. Ancak Necla Yüce'nin kendisinin Pülümür ilçesine bağlı Çobanyıldızı köyünde oturan babasının evine taşınmasının istendiği ve ayrıca kocasından ayrılmak üzere boşanma davası açması için zorlandığı ileri sürüldü. Necla Yüce'nin boşanma davası halen Pülümür Asliye Hu-

kuk Mahkemesi'nde sürüyor.

Tunceli Valisi Kenan Güven, eşi aranmakta olan Necla Yüce'nin **"yataklık yapıp yapmadığının"** saptanması için Tunceli Devlet Hastanesi'ne götürülerek **"hamile olup olmadığının"** kontrol edildiğini doğruladı. Vali Güven, Mehmet Yüce'nin Tunceli'de 4 erin öldürülmesiyle sonuçlanan askeri bir konvoya pusu kurulması, Pülümür yatılı ortaokuluna girilerek bir teksir makinesinin çalınması ve göreve giden bir erin etkisiz hale getirilerek silahının gasp edilmesi olaylarının sanığı olarak arandığını belirterek, şunları söyledi:

"Bu suçların faili olarak aranan Mehmet Yüce'nin evine geldiği şeklinde ihbarlar üzerine, eve giden güvenlik güçleri Necla Yüce'yi gözaltına alıyorlar. İfadesi alınan Necla Yüce'nin hamile olduğu şeklinde ihbarlar olduğu için, 'Mehmet Yüce eve gelmişse kadın hamiledir' denilerek Necla Yüce Pülümür sağlık ocağına götürülerek muayene ediliyor. Sağlık ocağı önce müspet rapor veriyor. Kadın hamiledir diyor, ama eldeki mevcut imkânlarla bunu tam olarak tespit edemediklerini söylüyorlar. Bunun üzerine kadın Tunceli Devlet Hastanesi'ne götürülüyor. Burada yapılan muayenesinde ise kadının hamile olmadığı yani yataklık yapmadığı anlaşılıyor. Bu işlemle kadının yataklık yapmadığı tespit ediliyor. Sonuçta da kadının yataklık yapmadığı anlaşılınca serbest bırakılıyor. Kadını gözaltına alanlar polis değil jandarma."

Mehmet Yüce'nin evde kalıp kalmadığının **"Başka nasıl tespit edileceğini"** de soran Vali Güven, **"Bunu tespit etmek için o kadını hastaneye sevk etmeyecek miyiz? Tabii bunu kimse tasvip etmez ama tatbikatın tabii seyri içinde böyle oluyor. Bunda ne gibi bir terslik var? Bu işlem kadının hamile olduğunun söylenmesi üzerine yapılıyor"** dedi.

Ovacık'ta 9 erin öldürülmesiyle ilgili bir olaydan sonra da buna benzer bir durumun meydana geldiğini anımsatan Vali Güven, **"Pusu kuranların kaldıkları ihbar edilen evde kalan iki kız götürülüp muayene ettirilmiş, birisi bozuk çıkmış. Yataklık yapılıp yapılmadığını başka nasıl anlayacaksınız?"** dedi.

Necla Yüce'nin boşanma davası için güvenlik güçlerince zorlandığı şeklindeki iddiayı da yalanlayan Vali Güven **"Kadın, kocam beni terk etti, dağa çıktı, beni muzar bıraktı diye en doğal hakkını kullanarak boşanma davası açmış. Eğer boşanma olayında jandarmanın bir baskısı söz konusu ise bu bizim için de bir emaredir"** diye konuştu. Vali Güven, Tunceli ile ilgili bu tür iddiaların **"dağdaki eşkıyanın uzantıları tarafından ortaya atıldığını"** da ifade etti.

Kemal GÖKHAN

Turgut Bey Neden

MUSTAFA EKMEKÇİ *4 eylül*

Osmaniye'den yazan *G.D.*'nin mektubu oldukça eskiydi. Şöyle diyordu:

"Hey bre koca Ekmekçi,

Bu hitap biçimi sana ne denli yakışıyor bir bilsen!

Sevgisini yüreğimizin sırça köşkünde taşıdığımız, 'Adı güzel, kendi güzel, sesi güzel' *Ruhi Su'ya ölümü nedeniyle gereken önemi verdiği için, önce Cumhuriyet gazetesine, sonra siz köşe yazarlarına damıtılmış duygularla, imbikten geçirilmiş sevgiler sunarım.*

Cumhuriyet gazetesi ve o gazetede siz çalışanlar, yazılarıyla yüreğimizin tellerini titreştirenler olmasa sanırım, 'aydınım' *diyen bizlerin yüreği burukluktan kurtulmayacak.*

Elmas ebem, 'Fukaranın hastalığı, zenginin orospuluğu belli olmaz yavrum' *derdi. Ebem okumasız, yazmasızdı, ama ağzından çıkan sözler, namlusundan çıkan kurşunlar gibi hedefini döverdi.*

Bizim bu yörede adına 'Abdal' *denilen etnik bir grup var. Sevgileri, sövgüleriyle, gelenek ve görenekleriyle, yaşayışları ve dünya görüşleriyle ilginç bir topluluk. Hırsızlık yapmazlar, dilenmezler, para karşılığı, evlenenlerin düğünlerinde çalarlar. Çalgıları ise davul ve zurnadır.*

Zeynep'in bir davulcu ile evlenmesinden sonra, aslında çok korkak olan yöremiz Abdallarına bir yüreklilik geldi. Bu yürekliliğin nedeni ise, gene onlara göre, 'iktidarla acar hısım oluşlarından' *ileri geliyormuş.*

Komşu ilçe Düziçi'nde belediye yol yapım çalışmalarını sürdürürken bir boş arsa üzerine çadır kurmuş bir Abdalın çadır direğini dozerle yıkar. Abdal, bu yıkım karşısında bağırıp çağırmaya başlayınca, karısı Fatili elini beline dayayıp kocasının karşısına dikilir:

— Bana bak herif, der, minnet etmeden ırayını (reyini, oyunu) verenin kazzığını da sökerler, üzzü-

ğünü de... Söylenmeye hakkın yok, kes sesini!

Hey! Kazzığınızı sökenlere oy verenler. Yürecikleriniz ne denli yaralı söyler misiniz?

Sayın Ekmekçi, bunları niye yazdım? Yazınca öylesine rahatladım ki. Yazarsan köşende ciğerim yarılır. Adımı da yaz. Yazdıklarıma yer verirsen sana çaresiz daha çok yazarım. Saygılar, sevgiler sunarım..."

* * *

Meclis Başkanı *Necmettin Karaduman*'ın Meclis bahçesinde verdiği kokteylde Turguy Bey nasıl da sinirliydi. Turgut Bey'in bir grupla konuştuğunu görünce *Nimet Arzık*'a:

— *Haydi başbakanın yanına gidelim, bakalım neler söylüyor, dedim.*

— *Sen git,* dedi Nimet Arzık, *ben gitmem!*

İçimden, *"Demek artık Turguy Bey ilginç olmaktan çıkmış"* diye geçirdim. Yanlarına vardığımda, bir grup yabancı büyükelçi, Turgut Bey'in çevresini almışlar, seçimler konusunda sorular yöneltiyorlardı. Biri:

— *Cumhuriyet'in kamuoyu araştırması da sizin iyi olduğunuzu gösteriyor...* dedi.

Turgut Bey, henüz bir şey söylemenin güç olduğunu söylüyor, ama yazılanlardan partisine de bir pay çıkarıyordu. Keyifli görünmeye çalışıyordu ama, değildi. Kokteyle Semra Hanım gelmemiş, o yalnız gelmişti. Biri:

— *Süleyman Demirel için ne diyorsunuz?* diye soruverdi. Turgut Bey, geçiştirmeye çalışırken, Büyükelçiye *"No Comment!"* (Yorum yok) dedim, gülüştüler...

Turgut Bey'e Süleyman Bey sorulur muydu?

Ayrılıp Nimet Arzık'ın yanına gittim. Kimler, nerede ne yapıyor, gözlüyoruz. Yine Turgut Bey, çevresindeki gazeteciler, milletvekilleri, konuşuyorlar..

Turgut Bey:

— *ANAP'ın gücünü Cumhuriyet bile kabul etti. Onun anketinde olay ortaya çıktı!* dedi. Cüneyt Canver:

— *İşinize geldiği zaman dayanak olarak Cumhuriyet'i gösteriyorsunuz, işinize gelmediği zaman da* 'Babıali'nin Pravdası' *diyorsunuz!* dedi.

Biri o ara:

— *Sol amigo da diyorsunuz!* deyince Turgut Bey:

— *Ben bir Yalçın Doğan'a* 'sol amigo' *dedim, başka kimseye demedim!* dedi.

— *Bana da dediniz!* deyince;

— *Evet, sana da dedim!* demez mi?

Haydaaa! Çocukluğumuzda karşılıklı tekerlemelerle atışmalar geldi usuma.

Turgut Bey, kamuoyu araştırmalarıyla da dalgasını geçiyor:

— *Siar, Piar, ha bu diyar...* diyordu.

Demokrasinin *"D"*sinden anlamadığı nasıl da belli! Nakşibendi Şeyhinin elini öperek kurmadı mı partiyi 12 Eylül'den sonra?

Biri de:

— *Cumhuriyet'i nasıl tavladınız Sayın Başbakan?* diye sordu.

O sırada Cüneyt Arcayürek geldi. Turgut Bey, ona:

— *Siz Ecevit'le gidiyormuşsunuz geziye, öyle mi?* diye sordu. Cüneyt:

— Yooo, diye karşılık verdi. *Ben sizinle çıkmayı düşünüyordum.*

Hangi gazetecinin, kimle geziye çıkacağı başbakanı niye ilgilendiriyordu? Başbakan, böyle bilgiler de topluyordu demek...

Bu sırada radyoda, TV'de konuşmaları yayımlanan *"Büyük Vatan Partisi"* Genel Başkanı, gazeteci *Tayyar Şafak*'a:

— *Siz iyisiniz!* dedi.

— *Nasıl yani çok mu oy alacağız?*

— *Hayır, oy almayacaksınız, tabelanız bile yokmuş. Ama iyi gazetecilik yapıyorsunuz!*

Seçim konuşmalarında gazetecilik. Devletin radyo, televizyonlarında tabelası bile olmayan partiye konuşma olanağı sağlamak, böyle yasa çıkartmak demokrasiyle bağdaşır mı, bağdaşmaz mı? Bu, neyin kurnazlığı?

Tayyar Şafak, Turgut Bey'e:

— *Ben de sizinle geziye katılmak istiyorum!* dedi. Turgut Bey:

— *Olmaz,* dedi, *o olmaz...*

Turgut Bey, demokrasiyi de banker olayına mı çevirmek istiyordu?

* * *

Celal Bayar'ın cenaze töreninde olanlar, askerleri de, asker ailelerini de çok üzmüştü. Bir albayın eşi telefon etti:

— *Cenazenin konduğu top arabasını Harbiyelilerin çekmesi olayını, Celal Bayar'dan özür dileme olarak nitelemek ne ayıp!* diyordu.

Eski Cumhurbaşkanı *Fahri Korutürk,* cenaze töreninde yoktu. İstanbul'daydı.

Cumhurbaşkanlığı sırasında Korutürk'ün tek korkusu, Bayar'ın onun döneminde ölüvermesi miydi? Anıtkabir konusu o zaman ortaya atılacaktı. Neyse, Bayar o zaman ölmedi. 12 Eylülcüler gelir gelmez, ölecek eski cumhurbaşkanlarının Anıtkabir'e gömülemeyeceklerine ilişkin yasayı çıkarmışlardı.

Korutürk'ü telefonla aradım. Aramızda şu konuşma geçti:

— *Paşam saygılar...*

— *Mustafa Ekmekçi, sen misin?*

— *Benim efendim.*

— *Evet, ben de Korutürk...*

— *Saygılar sunarım, nasılsınız?*

— *Afiyetteyim, Allaha çok şükür.*

— *Sizi burada gözlerimiz aradı...*

— *Evet ben Bayar'ın kızına taziyet telgrafı çektim, damadına da birlikte. Binaenaleyh, merasime iştirak zarureti duymadım...*

— *Gözüm aradı, eğer bu devlet töreniyse* "Paşam nerede acaba?" *diye.*

— *Sağ ol, daima hatırlarsın. Emin ol Ekmekçi, yazılarını okuyorum. Candan, samimi, açık yazan bir çocuksun sen. Tam bir Türk çocuğusun. Bunu bana, zannediyorum, Cumhurbakanı da sordurmuş Akademi Komutanı vasıtasıyla, onlar da sordular.* "Nerede, niye gelmedi?" *filan diye. Kendilerine cevap olarak aynen sana söylediğimi söyledim.*

"Taziyet telgrafı çektim. Vazifemi yaptım, kabul ediyorum. Bu itibarla resmi merasime iştirak etmedim" *dedim. Orada ayakta durmak, sıcaklar da vardı. Mesele bundan ibaret...*

— Ankara'ya ne zaman dönüyorsunuz?
— Daha yeni geldik canım, yazı geçirelim istiyoruz burada...

— Peki efendim, size sağlık dilerim. Emel Hanım'a saygılar sunarım.
— Gözlerinden öperim...

Babenco ve Parker'ın videoda izlediğimiz iki filmi üzerine.

Eşcinsellik ve insanın dönüşümü

ATİLLÂ DORSAY *5 eylül*

Çoktandır izlemeyi istediğim iki filmi, video perhizimi bozup da üst üste izlemek oldukça keyif verici oldu. Çünkü bu iki güzel filmin önceden hiç beklemediğim, düşünmediğim ortak noktaları vardı. Brezilyalı **Hector Babenco**'nun son bir yıldır bütün dünyada ilgi görmüş filmi **"Örümcek Kadının Öpücüğü"** ile, İngiliz **Alan Parker**'ın 1985 Cannes Şenliği'nde **Parker**'a bir Jüri Özel Ödülü kazandırdıktan sonra yine başarılı bir dünya turuna çıkan filmi **"Birdy"** arasındaki ortak noktalar ne olabilirdi?

Çok genel bir bakışla, iki filmin de birer **"aşk hikâyesi"** anlatmakta oldukları söylenebilirdi. Alışılmamış birer aşk hikâyesi: Çünkü iki filmde de taraflar erkekti. Ama belki sansasyon peşindeki hafta sonu gazeteleri mantığıyla baktığınız zaman, bu iki filme birer **"eşcinsel aşk"** öyküsü nitelemesini yakıştırabilirdiniz. Çünkü iki filmin de bu türden ucuz, yüzeysel, anlık izlenimleri aşan çok boyutlu, derinlikli ve sağlam birer yapısı vardı.

GERÇEKLERDEN KAÇIŞ

Babenco'nun **Manuel Puig**'in romanından alınan **"Örümcek Kadının Öpücüğü"** evet, açıkça bir eşcinselle, o taraklarda hiç bezi olmayan bir devrimcinin, bir cezaevinde koşulların getirdiği birlikteliğini anlatıyordu. Oldukça dengeli, zarif bir **"efemineliği"** sürdüren, cezaevi hücresinde bile **"frapan"** ve şık giyinmeyi bilen, dingin ve tekdüze bir yaşamın daha da tekdüze bir tutukluluğa dönüştüğü bu zor günleri, tutkunu olduğu sinemayı ve özellikle eski Holywood filmlerini düşleyerek geçirmeye, sinemayı ve filmlerin romantik sahnelerini gerçeklerden kaçmak için birer sığınak olarak kullanmaya çalışan Molina **(William Hurt)** kuşkusuz Valentin için hiç de ideal bir hücre arkadaşı değildi. Valentin'in **(Raoul Julia)** Hollywood filmlerine gidecek zamanı bile olmamıştı belki de... Onun için yalnızcma somut siyasal gerçekler, baskı altında inleyen ülkesinin acılı hali ve diktatörlüğe ve Latin Amerika üzerinde oynanan uluslararası kirli kapitalist oyunlara karşı açık ve kesin bir örgütlü mücadele gereği vardı. Molina, eski filmleri, kendisi de oynayarak, kadın kahramanlarının kişiliğini canlandırarak anlatırken, Valentin de ona gerçekleri anlatmaya, onu ayaklarını yere basmaya çağırıyordu. Ama kısa zaman sonra, Molina'nın Valentin'le aynı hücreye rastlantı sonucu konmadığı anlaşılıyordu. Polis, ondan Valentin'in ağzından geçmişine, örgüte, arkadaşlarına değgin bilgi almasını istiyor, karşılığında bir **"ahlak suçu"**ndan hapse düşmüş bu kendi halinde insana erken tahliye vaat ediyordu. Molina, Valentin'den aldığı bilgi kırpıntılarını polise sızdırmayacak, Valentin'in istediği örgüte vermeyi deneyecekti. Ama bu, ağır bir polis baskısının ezdiği bir ülkede intihardan farksız bir girişim değil miydi?

USTURA SIRTINDAKİ OYUNLAR...

Puig'in romanını doğrusu ya, pek severek okuyamamıştım. Araya giren (ve ustalıkla yapılmadığı zaman bana hep **Ahmet Mithat Efendi**'yi anımsatan) bilgi ve **Freud** öğretisi yorumu dolu paragraflar olsun, aslında çok saydığım çevirmenin sanırım aceleye gelmiş bir çalışması olmasının getirdiği dil eksiklikleri olsun tam bir okuma keyfini önlemişti. Ama **Babenco**'nun filmi, beni allak bullak etti. Gerçi **Babenco**, romandaki aşk filminden fantastik sinemaya uzanan film anlatma bölümlerini, sonunda iki filme indirgemek ve ana film olarak bir Holywood değil, bir Nazi filmi seçmek gibi şaşırtıcı bir değişikliğe gitmişti. Ama belki dramatik yoğunluğu arttırmak için yaptığı bu değişikliğin yanı sıra, film zengin boyutlar ekliyordu romana... Kapalı mekân gerçekliğiyle alabildiğine çelişen **"savaş fonu önündeki aşk hikâyesi"**, romantik sanatla (buna melodram da diyebilirsiniz) gerçek yaşamın zıtlığını verirken, en bayağı sanatsal tüketim ürünlerinin bile sırasında insanlar için nasıl önemli bir sığınak oluşturduğunu işaretliyordu. **William Hurt** (1986 Oscar Ödülü) ve **Raoul Julia**'nın ustura sırtındaki bir dengeyi tutturan ayrıntılı oyunları, farklı, sert koşullarda en beklenmedik dostlukların, yaklaşmaların nasıl doğabileceğini örnekliyordu.

Ama filmin en güzel yanı, kuşkusuz iki insanın birbirini nasıl değiştirdiğine, dönüştürdüğüne değgin gözlemiydi. Molina'nın hayalci uçarılığını gerçekçi, giderek savaşımcı bir tavra dönüştürürken Valentin, kendisi de değişime uğruyor, katı, ödünsüz, **"kitabi"** bir **"devrimci"** olmaktan, insan olmaya doğru mesafe alıyordu. Önemli olan, aslında Valentin'in sonunda Molina ile birlikte olmayı, onunla bir kez de olsa **"yatmayı"** kabullenmesi değildi. İki erkeğin arasındaki **"öpüşme"**, **Babenco**'nun ustalığıyla son derece duygusal, yumuşak, giderek **"masum"** bir nitelik alırken, asıl önemli olan, seyircinin film dolayısıyla **"eşcinsel"** ve **"devrimci"** kavramları üstünde düşünmeye çağrılması oluyordu. **"Eşcinsel"** ve **"devrimci"** gibi üstelik birbirleriyle hiç ilişkisi olmayan nitelikler, birer **"insan kategorisi"**miydi? Yalnızca bu sözcüklerle bir insanı tanımlamak, nitelemek, çokça olduğu gibi yermek (mahkûm etmek) veya övmek (yüceltmek) mümkün müydü? Cinsel seçimler de, siyasal inançlar da ancak **"insan"** niteliği ile birlikte, bir insanı tanımlayan, insan yapan diğer temel niteliklerle birlikte var oldukları zaman birer değer taşıyan, tek başlarına yetersiz kalan nitelikler değil miydi? Biyopsikolojik bir özellik olan eşcinsellikle, sonradan edinilen bir inanç, bir dünya görüşü olan devrimciliğin, elbette bir insanın yaşamı, davranışı, eylemi üzerindeki temel yönlendirici gücünü yadsımıyorum. Ama, Örneğin **"eşcinseller partisi"** kurmak için ortaya çıkanlar veya bir dönemde ne iş yapıyorsun diye

sorulduğunda **"devrimciyim ağabey"** diye yanıt verenler düşünüldüğünde, ne demek istediğim anlaşılır sanıyorum. **"Eşcinsel"** diyerek bir insanı kınamak (eski Atina'da yüceltilirdi) veya **"devrimci"** diyerek bir insanı mahkûm etmek ne denli anlamsızsa, eşcinselliğini veya **"devrimciliği"**'ni bir bayrak gibi alınlarında taşımaya meraklı kişilerin, öncelikle **"Ben insanım"** diye ortaya çıkmaları da o ölçüde gerekli değil miydi?

EYLEME GİDİŞ

"Örümcek Kadının Öpücüğü" sanırım ki bu önemli sorunsalları ilk kez bu denli boyutlu biçimde dile getiren önemli bir film... Ve ince, çıtkırıldım, tüm yaşamı olanaksız mutluluk düşleri peşinde geçmiş Molina, ilk kez toplumsal / siyasal bir anlam taşıyan bilinçli bir eyleme doğru giderken, niye öylesine törensel biçimde hazırlanıyordu? Yaptığının, onu **'eşcinsel'** kategorisinden alıp **"insan"** kategorisine geçiren temel bir davranış olduğunu, bu önemde bir seçimin o koşullarda ölümle noktalanmasının da kaçınılmaz olduğunu sezmiş olmalıydı. Ve ölüm, üstelik polisten değil, yardım etmeye çalıştığı taraftan gelirken, kırmızı eşarbı uçuşarak yere düşüp kalan Molina'nın yüzünde korkudan çok mutluluk vardı sanki... Toplumun onu yargıladığı yazgıdan, üstüne iliştirdiği etiketten kurtulmuş, bir insan olarak ölmüştü. Tıpkı onun da Valentin'e, insan olmanın kaçınılmaz koşulu olan düş görmeyi, hayal kurmayı ve de sevmeyi öğretmiş olmasının Valentin'i insan kıldığı gibi...

BEDENLER VE RUHLAR...

Benzer temalar **"Birdy"**'de de egemendi. Birdy ve Al'ın arkadaşlığı, ilk başta şaşırtıcıydı. Al, futboldan kız tavlamaya, tüm **"normal"** delikanlıların hoşlandığı şeylerden hoşlanan sağlıklı, dengeli bir çocuktu. Birdy ise bir **"kuş hastası"**. Her ikisi de Amerika'nın ırak ve yitik yoksul bir köşesinde aile ve çevre baskısı altında yaşayan iki gençtiler... Birdy, tek tutkusu olan kuş merakını Al'a da aşılamayı başarıyordu, ama bir yere dek... Birdy'nin tutkusu iyice hastalıklı bir hale dönüştüğü, genç adam kuşlardan ve onlar gibi uçmaktan başka bir şey düşünmez ve cinsel doyumu bile onlarda arar hale geldiği zaman, Al arkadaşını terk ediyordu. İkisi de Vietnam cehennemi deneyimini yaşıyorlar, bedenlerinde ve de ruhlarında onulmaz yararla dönüyorlardı. Al bir mayına basıyor ve bedeniyle yüzünün bir bölümü parçalanıyordu. Aklı zaten usturanın ucunda olan Birdy ise, bir saniye önce egzotik ormandan uçuşan kuş sürüleri görüntüsünün birden bir alev cehennemine dönüşmesi karşısında çıldırıyordu. Onu yattığı hastanede görmek ve doktorların isteğiyle iyileştirmeye çalışmak için gelen Al, onca acı deneyimin ardından, arkadaşını ne denli sevdiğini anlıyordu. İnsanca bir ilişki kurabildiği tek kişiydi Birdy... Çılgın da olsa, deli de olsa, ağzını açıp tek söz etmese de, onun gerçek arkadaşıydı o... Ve sevgi, dostluk kadar hastalıkları, çaresizlikleri iyileştirecek başka bir şey olabilir miydi?

SEYİRCİYİ DE DÖNÜŞTÜRMEK...

"Birdy" de bir dönüşüm, bir dönüştürme hikâyesiydi... **"Kapalı mekân"** ustalığını (ne yazık ki ırkçı bir film, bir Türk düşmanlığı başyapıtı olan) **"Geceyarısı Ekspresi"**'nde de göstermiş olan **Alan Parker,** bir yandan özellikle **"Guguk Kuşu"** gibi hastane düzeni alegorilerinden, diğer yandan son yıllarda özellikle Batıda gitgide artan kuş ve kuş gibi uçma merakından, öte yandan ise Amerikan sinemasının **'erkekçe dostluk'** temasını işleyen ve **"Süvariler"**'den **"Geceyarısı Kovboyu"**'na, **"Korkuluk"**'tan **"Üç Kâğıtçı"**'ya geniş bir yelpazeye yayılan klasik filmlerinden aldığı etkileri ustaca birleştiriyordu. Birdy, tüm çılgınlığı içinde, Al'ı kaba-saba taşra delikanlılığından duyarlı, duygusal bir insana dönüştürmeyi başaracaktı. Filmin, trajik olmaya teğet geçip iyimserlikle noktalanan nefis son sahnesi, tüm umutlara açık bir sahneydi. Ve gerek **"Örümcek Kadının Öpücüğü", gerek "Birdy",** gerçek, has bir sanat yapıtının belki de en soylu işlevini anımsatıyor veya bu işlevi açıkça yerine getiriyorlardı: İnsanı dönüştürmek, daha iyiye, güzele, doğruya doğru değiştirmek... Başkişileri bu tür bir dönüşümün kahramanları olurken, iki film de, çeşitli konulardaki önyargılara, klasik, tutucu kemikleşmiş tanımlamalara, değerlere, etiketlemelere karşı seyircilerini uyarmak ve belki de daha insanca, daha hoşgörülü bir bakış edinmelerini sağlamak yönünden oldukça etkili olabiliyorlardı.

Beylik Dağı gecekonduları "kaçak" oldukları gerekçesiyle dozerler tarafından yerle bir edildi

Gebze'de gecekonduların dramı

LEVENT ÇAĞLAR *5 eylül*

"Kurban olduğum Allahım, görmüyor musun?... Emeklerimmm.. Vay emeklerim.."

"Yıkma yıkıcı. Evin yuvan yıkılsın, kiralarda sürün.."

Döndü kadın, beddua üzerine beddua yağdırıyor, bağırıyor, bağırıyor, ekskavatörlere gücü yetmeyince olduğu yere yığılıveriyor.

Gebze'den 7 kilometre kadar uzaktaki Beylik Dağı'na gelip çevreye şöyle bir göz attığınızda, dağ taş gecekondu. Son iki ay içinde yeni çıkan gecekondu affından yararlanmak isteyen 3 bin kadar aile doldurmuş tepeleri.

Başınızı biraz kaldırdığınızda ise Tepeüstü'nde gecekonduların ekskavatörlerle yıkıldığını görüyorsunuz harıl harıl. Dozerlerin gelişigüzel açtığı yoldan 500 metre kadar çıktığınızda **"Gazatacı bak evimi yıktılar, yaz bunu. Ama doğruyu yaz"** diyen, esmer kısa boylu, pala bıyıklı biri tarafından karşılanıyorsunuz.

Yakanıza yapışıyor, evinin yıkıntılarına doğru sürüklüyor. **"Urusya'dan mı geldik ki bize bunu layık gördüler"** diye bağırıyor 10 nüfuslu **Derviş Yıldız. "Evimi güç bela aldım, buranın başkanı halkçı dediler geldik"** diye ekliyor.

Çıplak ayaklı, sapsarı, 2 yaşındaki Gülsüm ağlıyor.

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite, Fen Lisesi, Kolej için çağdaş çözümdür

63. Yıl; Sayı: 22280 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 6 Eylül 1986 Cumartesi

Karaçi'de hava korsanları rehin aldıkları yolculara ateş açtı: 15 ölü, 100'ü aşkın yaralı

ABD uçağında katliam

Tepkiler

ABD: Libya'nın olaydaki rolü belirsiz

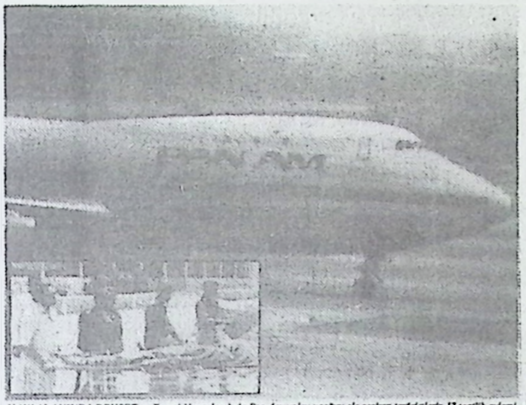
İngiltere Dışişleri Bakanı Sir Howe: Bu olay, uluslararası işbirliğinin ne denli zorunlu olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Dış Haberler Servisi — Kanlı uçak işgali eylemi sert tepkilere yol açtı.

ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü, Pakistan'da kaçırılan uçak olayı ile ilgili yaptığı açıklamada, şu ana kadar Libya'nın rolü konusunda ellerinde bu kanıt bulunmadığını bildirdi. Pakistan güvenlik güçlerinin giriştiği operasyondan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan ABD Dışişleri sözcüsü, "Şu aşamada Libya ya da herhangi bir ülkenin olaya karışıp karışmadığı konusunda elimizde bir kanıt bulunmuyor" dedi. Sözcü, olayı üstlenen örgütün, şimdiye kadar bilinmeyen "Arap Kurtuluş Hareketi" adlı bir kuruluş olduğunu da belirtti.

Beyaz Saray sözcüsü Larry Speaks de yaptığı basın toplantısında, olayla ilgili olarak hangi ülkenin rolü olduğu konusunda bir değerlendirme yapmak için henüz çok erken olduğunu, hava korsanlarının milliyetlerinin bile henüz saptanamadığını söyledi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

HAVAALANINDA DEHŞET — Karaçi Havaalanı'nda Pan-Am yolcu uçağını ele geçiren teröristlerin 17 saatlik eylemi, uçakta ateş açan teröristlere, Pakistan komandolarının müdahalesiyle son buldu. Eylemin ilk saatlerinde teröristler tarafından vurularak uçaktan atılan Hint asıllı Amerikalı yolcu hastanede ameliyata alındığı sırada öldü. (Fotoğraf: AP)

Pan-Am uçağını ele geçiren 5 hava korsanı dün gece uçağın ışıklarının sönmesi üzerine paniğe kapılarak rasgele ateş etmeye başladı. Uçağa giren Pakistanlı komandolar teröristlerin 3'ünü sağ, ikisini de ölü olarak ele geçirdiler.

Eylemi, adı ilk kez duyulan Libya Devrimci Hücreler ve İran yanlısı Şii "Cündullah" örgütleri üstlendi. Libya, eylemle ilişkisi olmadığını açıkladı.

Dün sabah havaalanına ait bir araçla ve resmi üniformalarla Pan-Am şirketine ait Boeing-747 tipi yolcu uçağına yaklaşarak uçağı ele geçiren korsanlar Kıbrıs Rum Kesimi'nde cezaevinde bulunan arkadaşlarının salıverilmesini istemişlerdi.

Dış Haberler Servisi — Pakistan'ın Karaçi Havaalanı'nda dün sabah, içinde 416 yolcu bulunan Amerikan Pan-Am şirketine ait Boeing-747 tipi uçağı ele geçiren 5 hava korsanının eylemi, kanlı bir şekilde son buldu.

Pakistanlı komandolar uçağın ışıklarının söndüğü anı kollayıp, operasyon için yaklaşırken, rasgele ateş açmaya başlayan hava korsanları 15 yolcuyu öldürdüler, 100'ü aşkın yolcuyu da yaraladılar. Karaçi'deki ABD Konsolosu William Miller, bir hastane kaynağına dayanarak 30-40 kişinin öldüğünü haber aldığını söyledi.

Uçağa operasyon düzenleyen Pakistanlı komandolar, hava korsanlarından 3'ünü sağ, 2'sini de ölü olarak ele geçirdiler.

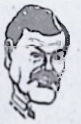
BBC radyosunun haberine göre, Pakistanlı yetkililer, uçağın aydınlatma sistemini besleyen akünün tükeneceği zamanı hesaplayarak, ışıklar söndüğü anda operasyon düzenlemeyi kararlaştırdılar. Uçağın ışıkları sönünce, Pakistanlı komandolar, uçağa yaklaşmaya hazırlandılar. Ancak ışıkların sönmesinden paniğe kapılan korsanlar, rasgele ateş açmaya başladılar.

Görgü tanıkları, o sırada bazı yolcuların acil çıkış kapılarından kaçmayı başardıklarını, Pakistanlı komandoların da uçağa girerek teröristleri ele geçirdiklerini belirttiler. Bu arada uçaktan duman çıktığı, hava korsanlarının uçağa yerleştirdikleri bombaların da patlamış olabileceği bildiriliyor. Kurtulan yolculardan adının Hüseyin Şafu olduğunu söyleyen bir Pakistanlı, hastaneye götürülürken olayı kısaca şöyle anlattı: "Deli gibi ateş açtılar. Çocuk-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

8'i Silahlı Kuvvetler mensubu, 38 kişi tutuklandı

Askeri inşaat yolsuzluğu

Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, olayla ilgili olarak şu açıklamayı yaptı: "1977 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nca Ankara'da başlatılan bazı inşaatlar, 1985 yılında bakanlığımız bünyesine alınmıştır. İnşaatların hakediş ödemeleri hakkında bazı tereddütlü konular, adli makamlara intikal ettirilmiştir. Olayla ilgili 8'i Silahlı Kuvvetler mensubu, 38 kişi, askeri mahkemece tutuklanmıştır."

ANKARA, (a.a.) — Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, Etimesgut ve Yenikent'teki bazı askeri inşaatlarla ilgili olarak soruşturma açıldığını ve 8'i silahlı kuvvetler mensubu olmak üzere toplam 38 kişinin askeri mahkemece tutuklandığını açıkladı.

Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, (a.a.) muhabirinin sorusu üzerine şu açıklamayı yaptı:

"Ankara Etimesgut ve Yenikent'te 1977 yılında işin önemliği nedeniyle Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nca bazı askeri inşaatlar başlatılmıştır. Bu inşaatlar 1985 yılında bakanlığımız inşaat emlak teşkilatı bünyesine alınmıştır. Halen devam etmekte olan söz konusu inşaatların hakediş ödemeleri hakkında bazı tereddütlerin tahkiki gerekli görülmüş ve konu adli makamlara intikal ettirilmiş olup, halen so-

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

"İçişlerimize müdahale havası yaratılmasın"

İnönü'den ABD'ye tepki

ANAP'a ABD desteği mi? ABD'nin İstanbul Başkonsolosu, Washington'un bu seçimlerde ANAP'ın kazanmasından memnun olacağına ilişkin bir hava yaratıyor. Biz Türkiye'nin iyiliği için yapıyoruz havası içinde söylüyorlar. Türkiye'nin iyiliğini Türkler düşünür. Bir diplomatın seçim zamanı böyle bir şey söylemesi yanlıştır. Diplomasi geleneğine sığmaz.

CELAL BAŞLANGIÇ
B. ECEVİT

BURDUR — ABD İstanbul Başkonsolosu William E. Rau'nun ara seçim sonrasına dönük değerlendirmelerini "Türkiye'nin içişlerine karışmak" olarak nitelendiren SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, "Amerikalılar rahatlıkla akıllarından geçeni söylüyorlar. Türkiye'nin iyiliğini Türkler düşünür. Bir diplomatın seçim zamanı böyle bir şey söylemesi yanlıştır, diplomasi geleneğine sığmaz" dedi.

Muhalefet partilerine ilişkin eleştiri yapmamaya özen gösteren İnönü, Burdur gezisinin ikinci gününde ANAP iktidarına ve Başbakan Özal'a yönelik eleştirilerini "ANAP oy almak için SHP'ye baskı uyguluyor", "Bugünkü sıkıntılar SHP iktidara geldiğinde geldikleri gibi gidecekler" şeklinde sürdürdü. İnönü, "dananın kuyruğunun 28 eylülde kopacağını" söyledi.

Önceki gece geç saatlerde geldiği Isparta'da il örgütünün düzenlediği yemeğe katılan SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün sabah kaldığı otelden partisinin il merkezine kadar yürüdü. Parti binasında gazetecilerin soruları üzerine çeşitli konulara ilişkin görüşlerini açıklayan İnönü, ABD'nin İstanbul Başkonsolosu William E. Rau'un Milliyet Ga-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

Akbulut'un konuşması hassasiyet yarattı

İçişleri Bakanı, TBMM'de önceki gün yaptığı konuşmada, Irak'ta düzenlenen operasyonun "gerekirse" başka ülkelerde de tekrarlanabileceğini söylemişti.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un önceki gün TBMM Genel Kurulu'nda Irak'ta yapılan operasyona benzer bir askeri harekâtın "gerekirse" başka ülkelere de yapılabileceğini söylemesi ve Suriye'yi ima etmesi "diplomatik hassasiyet" yarattı. Suriye Büyükelçiliği bu konuda herhangi bir görüş belirtmemekle birlikte, alınan haberler, İçişleri Bakanı'nın bu sözlerinin Şam'da hassasiyet yarattığını gösteriyor.

İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, önceki gün TBMM Genel Kurulu'nda yapılan Irak'taki operasyonla ilgili genel görüşmede hükümetin görüşlerini açıklarken, bazı üyelerin Başbakan Turgut Özal'ın "Gerektiğinde Suriye'de de operasyon yapılabileceğini" söylediğini ileri sürmeleri üzerine, Özal'ın böyle bir ifade kullanmadığını söylemiş, ancak hemen ardından şunları eklemişti:

"Ama şu söylenmiştir, bu bölücü eşkıya aynı şekilde sınırlarımızdan içeri girerek fesatlığını vurup kaçar ve bir başka ülkenin topraklarına girerse, yine

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Bülent Ecevit Ankara ve Haymana'da konuştu

Birleşmeden söz edenler, birleşelim dediğimde neredeydiler

HAKKI ERDEM

HAYMANA / ANKARA — Ankara 2. Seçim Bölgesindeki gezilerini sürdüren DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit ile Bülent Ecevit, Haymana'da yaptıkları konuşmalarda SHP'yi eleştirdiler. Rahşan Ecevit, SHP'yi fraksiyonlara bölünmüş parti olarak nitelerken, Bülent Ecevit yurttaşların, "Birleşin, birleşin" diye bağırmaları üzerine sinirlendi ve "Sizi bağırtanlar geç kaldılar. Ben demokrasi için birleşelim deyip hapse girmeyi göze aldığımda kimse gelmedi. Zaman zaman birleşme çağrısında bulundum. SHP'liler kaçacak delik aradılar" diye konuştu.

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Serbest Seçim

Türk-İş'in Samsun'da düzenlemek istediği açık hava toplantısına Samsun Valiliği'nce izin verilmemiş. Daha önce de Manisa Valisi, Türk-İş'in Manisa'da yapacağı açık hava toplantısını yasaklamıştı. Bu kararların kaynağı, hiç şüpheniz olmasın Başbakan'ın kendisidir. Valiler, bu gibi konularda hükümete danışmadan karar alamazlar.

Azgelişmiş liberal demokrasimiz ne güzel işliyor, değil mi? Sorarsanız, seçimlerin adı "serbest seçim"dir. Türk-İş'in bile toplantı düzenleyemediği bir düzende neresi "serbest"tir bu seçimin?

"Serbest seçim", bütün siyasal düşüncelerin söz ve örgütlenme haklarına sahip oldukları ülkeler için geçerli bir kavramdır. Alaturka demokrasimizdeki düşünce ve örgütlenme yasakları, seçimlerin "serbest" sayılmasına engeldir. Öteden beri var olan bu düşünce ve örgütlenme yasaklarına bir de anayasanın geçici 4. maddesi ile "12 Eylül öncesi siyasetçilerine" yasak getirilmiştir.

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Şahinkaya önergesine Meclis yolu açıldı

TBMM Başkanı Karaduman, Şahinkaya hakkında Meclis soruşturması yapılıp yapılamayacağını soran SHP'li Canver'e, konunun genel kurula sunulabileceğini bildirdi

ANKARA, (a.a.) — TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, SHP Adana Milletvekili Cüneyt Canver'e bir yazı göndererek, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Tahsin Şahinkaya hakkında Başkanlık Divanı'na yönelttiği konuları genel kurula indirebileceğini bildirdi.

Karaduman, Canver'in Şahinkaya'nın hakkındaki iddialara ilişkin önergesinin Başkanlık Divanı'nda incelendiğini, ancak Anayasa'nın geçici 15. maddesinin yorumlanmasının mevcut hukuk sistemi içinde mümkün olmadığını kaydetti. Karaduman, yazısının son bölümünde şu görüşlere yer verdi:

"Ancak konunun yürürlükteki mevzuat hükümleri içinde TBMM Genel Kurulu'na intikal ettirilmesi halinde, TBMM'nin Anayasa'nın geçici 15. maddesi hükmü karşısında gerekli incelemeyi ve irdelemeyi yaparak, o konuya münhasır olmak üzere tavrını belirlemesinin tabii olduğu kanaatindeyiz. Nitekim daha önce eski bakanlardan biri hakkında verilen bir soruşturma önergesi vesilesi ile açılan müzakerede, Anayasa'nın geçici 15. maddesinin görüşmeleri engellemeyeceği 16 Ocak 1986 tarihinde genel kurulca kararlaştırılmıştır. Başkanlığımızın bu konudaki düşünce ve kanaatinin bundan ibaret olduğunu, bununla birlik-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

MECLİS TUTANAKLARINDA ŞÜKRÜ YÜZBAŞIOĞLU-SEYFİ OKTAY KAVGASI

KAVGACI MİLLETVEKİLİ BUGÜN ANAP'TA

YUMRUKLAŞMAYA PARTİLERDEN TEPKİLER

YÜZBAŞIOĞLU'NU KİM KURGULADI
BETÜL MÜCELLER'in notları 8-9. sayfalarda

• Ciclsan kurtarıldı
11. Sayfada
• Tunç Çağı'na seyahat
• Atina'dan AET'ye rezerv tehdidi
16. Sayfada

Öğretmen yeterlik sınavını kazananlar

Tam liste 12-13. sayfalarda

Küfürleşmeye soruşturma

Ankara Basın Savcılığı, önceki gün TBMM Şeref Salonu önünde birbirlerine küfür eden Pakdemirli ve Canver hakkında soruşturma açtı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Adana Milletvekili Cüneyt Canver ile ANAP Manisa milletvekili adayı Ekrem Pakdemirli'nin TBMM şeref salonu girişindeki tartışmaları üzerine Ankara Basın Savcılığı soruşturma açtı. Ekrem Pakdemirli hakkında Cüneyt Canver için söylediği "dangalak", "Sen ablanın malını dolandırdın" ve "Yalancı" şeklindeki sözlerinden ötürü "görevli devlet memurunun yüzüne karşı hakaret", Cüneyt Canver hakkında ise "Dolandırıcıya ihtiyacımız yok bizim. Yeterince dolandırıcı var burada, bir de sen gelme" biçimindeki sözlerinden ötürü "TBMM'nin manevi şahsiyetine hakaret" savıyla soruşturma açıldı.

Ankara Basın Savcısı Hayri Tayhan, soruşturma ile ilgili olarak küfürleşmenin olduğu yerde görev yapan ga-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Özal Tahrik Ediyor

ANKARA — "Kavgayı sevmediğini" her fırsatta yineleyen ANAP iktidarı, son günlerde her fırsatta "kavga çıkartıyor". Bilinçli bir biçimde çıkarttığı kavgayı, asıl önemlisi, Başbakan Özal'ın kendisi ve bakanları

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Altın sınır tanımıyor

70 bin liraya fırlamasına karşın, piyasada Cumhuriyet Altını kalmadı. Reşat Altını, 2 bin lira birden değer kazanarak 82 bin liraya ulaştı.

Ekonomi Servisi — Altın fiyatlarının çılgın tırmanışı dün de sürerken, piyasaya 60 bin adet sürülmesine karşın Cumhuriyet Altını 70 bin liraya ulaştı ve tükendi. Darphane yetkilileri "Biz de şaşırdık" derken, Kapalıçarşı kuyumcuları, altın fiyatlarının dış borsalarda 424 dolara kadar çıkmasının fiyatları yukarı çektiğini, daha da yükselecek beklentisinin de talep patlaması yarattığını söylediler. Reşat Altını da dün 82 bin liraya fırlarken, 24 ayar külçe altın bir ara 9 bin 700 liradan işlem gördükten sonra, 9 bin 675 liraya geriledi.

Güney Afrika ambargosuyla başlayan ve giderek boyutları genişleyen altın fiyatlarındaki tırmanış, iç piyasada dün yeni bir boyut kazandı. Dış borsalarda fiyatların ilk tırmandığı günler iç piyasada külçe altın ve Reşat yükselirken, "piyasaya sürülecek" bekleyişiyle Cumhuriyet Altını'nın fiyatı "sükûnetini" koruyordu. Ancak, son üç günde toplam 60 bin Ata Lira'nın kuyumculara teslim edilmesine karşın, dün Kapalıçarşı'ya Cumhuriyet Altını almak için gidenlerin bir bölümü elleri boş döndü. Durumu sorduğumuz Darphane yetkilileri ise, fiyatların dış borsalara paralel olarak yükseldiğini ifade ederek, "Ancak Cumhuriyet Altını'nın tükenmesine biz de şaşırdık. Çünkü toplam 60 bin adet Ata Lira'yı üç günde teslim ettik. Teslimatlara devam edeceğiz" dediler. Darphane yetkililerine göre, altın talebinin patlamasında en büyük neden-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

AET ülkeleri hâlâ alım yapmıyor

Fındığa İsviçre alıcı çıktı

CEMİL ÇİĞERİM

ORDU — AET ülkeleri Türkiye'den ithal ettikleri fındıkta radyasyon oranının yüksek çıkması sonucu süreli fındık alımını durdururken, İsviçre, Türk fındığına hiçbir radyasyon belgesi aramaksızın talip çıktı. İsviçreli ithalatçıların dün yaptıkları açıklamada Türk fındığının tonunu 315 dolardan alabileceklerini belirtmeleri üzerine, dünden itibaren Karadenizli tüccar İsviçre'ye fındık yüklemeye başladı. AET

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Geri kalan 8 çocuk ise baba Derviş'in pay ettiği ekmeğin kabuğunu henüz çıkmamış dişleriyle kemiriyorlar. Gözümüz birden jandarmalara kayıyor. Yaklaşık 100 kadar jandarma, gecekonduları yıkılanları bekliyor. İçlerinden biri, **"Çekil yıkım yerinden"** diye bağırıyor. **"Gazeteciyiz kardeşim"** diye karşı çıkıyoruz, Derviş Yıldız'ı işaret edip **"Size demedim kardeşim. Ona. Çekil yıkım yerinden"** diye bağırıyor yeniden.

Derviş Yıldız, sessizce **"Sonra gel anlatırım, şimdi kızıyorlar"** derken gözleri doluyor. Yine sessizce ekliyor: **"Tokat erkekliğine de bok sürmek istemiyorum.."**

Patikadan biraz daha yukarı ilerlediğinizde **"bu ekskavatörler nasıl çıkmış buraya"** demekten alamıyorsunuz kendinizi. Yaklaşık 100 kadar polis ve belediye zabıtası, bir yandan geceekondu sakinlerini apar topar dışarı atıyorlar, bir yandan da ekskavatörler, tek bir darbe ile briketten yapılmış gecekonduları, içlerindeki eşyalarla birlikte yerle bir ediyorlar. Tam o sırada Döndü kadın dozerin üstüne atılıyor, bağırıyor, bağırıyor ve bedduaya başlıyor:

"Yıkıcı, evin yuvan yıkılsın, kiralarda sürün. Gavatoğlu gavatlar yıkmayın.."

Döndü kadın evinin yıkılmasına dayanamayıp bayılıyor. Oğlu **Basri Kılıç** ile kızı koşuyorlar yanına. Basri Kılıç **"Anam ölürse Gebze'yi yakarım"** diye bağırıyor polislere. Polislerse **"Neyi yakıyorsun lan. Biz de üzülüyoruz, ama kanun bu.."** diye yanıtlıyorlar. Baygın yatan Döndü kadının yüzüne bir kova su döküyorlar sonra ayıltmak için.

Evi üç gün önce yıkılan **Ahmet Kılıç**, Zeytinburnu'ndan geldiğini belirtiyor buraya. Gecekondu affından yararlanmak için iki ay önce belediyenin gecekondu af fonuna 2 bin lira yatırdığını ve yeminli teknik büroya başvurduğunu söylüyor. Evleri yıkılan 150 ailenin büyük çoğunluğu İstanbul'dan gelmiş. Ve evlerini gecekondu tüccarlarından satın almışlar: Kürt Hasan'dan... Susuz Memet'den..

Gebze'de birçok gecekonduya tapu tahsis belgesi alan yeminli teknik büronun sahibi İnşaat Mühendisi **İsmail Hakkı Sancak**'la konuşuyoruz. Sancak yıkılan evlerin büyük bir kısmının gecekondu, bir kısmının da kaçak inşaat olduğunu belirterek, **"Yıkılan evler af kapsamına girmeyen 10 Kasım 1985'ten sonra yapılan evler. Burada esnek bir nokta var. Aslında yapılış tarihleri yeni, ancak çoğunun elinde eskiden yapılmış gibi belge var. Muhtardan almışlar. Genelde alınıyor böyle belgeler. Gecekondusu yıkılanların yüzde 80'i İstanbul'dan gelmiş. Son bir iki ay içinde yapılmış"** diyor. Yıkılan gecekonduların belediyenin yeşil alanı, ormanlık alan ve mezarlık alanında bulunduğunu da belirten Sancak, **"Buna rağmen yapılmış gecekonduları yıkmak yerine bundan sonra yapılacakları engellemek en doğrusu. Bine yakın gecekondunun yıkılması, bin ailenin evsiz kalması demek. Acı bir durum. Zaten bu insanlar evlerini gecekondu tüccarlarından almışlar"** şeklinde konuşuyor. 2981 ve 3290 sayılı yasalarda, muhtarlıklardan alınmış, eskiden yapıldığına dair belgelerin delil olarak kabul edildiğini de bildiren Sancak, **"Evleri yıkılanların büyük çoğunluğunun ellerinde bu belgelerden var"** diyor.

SHP Gebze İlçe Başkanı **Erol Güllü** ise, SHP'li Belediye Başkanının ara seçimlerin yapıldığı bir sırada aldığı bu kararla, olumsuz puan alınabileceğini belirterek, **"Daha değişik çözümler bulunabilirdi"** diyor. Gecekonduları yıkılanların büyük bir kısmının İstanbul'da çalıştığını ve aftan yararlanmak için gecekondu tüccarlarından bu evleri 2-3 milyon lira karşılığında satın aldıklarını belirtiyor.

Bolkar Dağları'nda bulunan 6 bin yıllık 'kalay', antik ticaret yollarına ışık tutacak

Tunç Çağı'na seyahat

CEM HAMULOĞLU *6 eylül*

Anadolu'da gümüşün ve kalayın **"parmak izleri"** araştırılıyor.

TÜBİTAK'a bağlı "Arkeometri Ünitesi"nce Orta Toroslar'daki Bolkar Dağları'nda gerçekleştirilen araştırma, Anadolu'da 6 bin yıl önce madenlerin, bugünkünden hiç de farklı olmayan yöntemlerle işlendiğini ortaya çıkardı.

Bu araştırmalar sırasında **"gümüş"** aranırken, **"kalay"**'ın izlerine rastlanması da arkeologları sevince boğan önemli bir **"keşif"** oldu. Çünkü Anadolu'da Tunç Çağı'na imzasını vuran kalayın Orta Avrupa'dan geldiği yönündeki görüşler, Batılı bilim adamları arasında ağırlık taşımaktaydı. Yeni bulgular ise bu görüşleri sarsacak, hatta eski çağlara ait ticaret haritalarının yönlerinin yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılacak nitelikte.

Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden **Doç. Dr. Aslıhan Yener, Doç. Dr. Hadi Özbal**, MTA Tabiat Tarihi Müzesi'nden **Arkeolog Ergun Kaptan** ile MTA Maden Etüt ve Arama Dairesi'nde Dr. Mineralog olarak çalışan **Ahmet Çağatay**'dan kurulu ekibin 1986 yaz dönemi arazi çalışmalarına gazeteci olarak katıldık.

GÜMÜŞÜN "PARMAK İZLERİ"

Tüm bu çalışmaların amacı, Anadolu'daki gümüşlerin **"parmak izleri"**'ni çıkartarak bir harita oluşturmak. Çünkü Anadolu ile Mezopotamya arasındaki ticaret ilişkisi ve Anadolu'daki madenciliğin tarihi bu yöntemle açıklığa kavuşacak.

1983 yılından bu yana her yaz Bolkar Dağı'nda çalışmalar yapan ekip dağlardan cevher örnekleri topluyor. Bu örneklerin bir kısmı Dr. Mineralog Ahmet Çağatay tarafından incelenip içlerinde hangi minerallerin olduğu araştırılırken bir kısmına da **Doç. Hadi Özbal** "eser element analizi" uyguluyor.

Bu işlemle cevherin içinde ne kadar gümüş, kurşun olduğunu ortaya çıkarıp, müzelerdeki gümüşten yapılmış arkeolojik buluntularda, bu bölgeden çıkmış gümüşün kullanılıp kullanılmadığı anlaşılabiliyor. Aslıhan Yener, **"Gümüş, tarihin çeşitli dönemlerinde altının bugün görevini üstlenmiş ve ekonomiyi**

yönlendirmiş. Anadolu'daki madenciliğin tarihini anlamak için gümüşün nasıl bir rol oynadığını anlamak önemli" sözleriyle neden bu karmaşık işlemlere başvurulduğunu açıklarken Hadi Özbal da **"Aslıhan Yener'in 'Gümüşü içeren analizler yapılabilir mi?' sorusu üzerine bu projeye başlama kararını aldıklarını"** söylüyor.

Peki gümüşün parmak izlerinin çıkartılması sonucunda ne olacak?

Kurşunlu gümüşteki, kurşun izotoplarının incelenmesi, gümüşün hangi bölgeye ait olduğu konusunda kesin sonuç veriyor. Böylece örneğin, halen New York Metropolitan Müzesi'nde sergilenmekte olan bir takıda kullanılmış metalin Toroslar'daki bir madenden çıkartıldığı ispatlanabiliyor. Bu da tarih öncesi dönemlerin açıklanması yolunda heyecan verici arkeolojik sonuçları beraberinde getiriyor.

TÜRKİYE'DE İLK 'DAĞ ARKEOLOJİSİ'

Bolkar Dağı'nda 3 yıldır süren araştırmalar sonucunda 850 madene rastlanmış. Buna karşılık da 33 arkeolojik yerleşme saptanmış.

Bu seneki çalışmalar sırasında görme olanağını bulduğumuz Sulucadere Vadisi, bu yerleşmelerin bolca olduğu bir yöre. Bu bölgenin ilginç yanı, vadinin bir yakasında maden ocakları, diğer yakasında da yerleşim bölgelerinin karşı karşıya bulunması. Bu arkeolojik yerleşmelerde, çıkartılan cevherin işlendiği fırınlar, maden eritme yerleri ve maden artığı olan cüruf yığınları bulunuyor.

Doç. Yener, bölgede yaptığı çalışmalar hakkında şunları söylüyor:

"Bu alanlar höyük yapısı göstermeyen yerleşme alanları. Bu nedenle Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü buralarda arkeolojik çalışma yapma isteğimizi önceleri yadırgadı. Çünkü, höyük yapısı olmadığından, yerleşmelerin de olmayacağı tahmin ediliyordu. Ama buralarda M.Ö. 30. bin yılları tarihlendirebileceğimiz Orta-Paleolitik dönemden izler bulduk. Sonra, M.Ö. 8. bin yıllara, yani Neolitik döneme ait, doğal bir cam olan obsidyenden yapılmış bıçaklar, baltalar bulduk. Yüzeyden topladığımız bu eşyaları götürünce Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü kazıları bünyesine aldı."

Doç. Yener'in yakındığı tek konu ise çıkan malzemenin fazlalığı. Çünkü bu alanlarda M.Ö. 8. bin yıllardan Osmanlılar dönemine kadar yaklaşık 10 bin yıllık zaman diliminden izler var.

Bolkar Projesi'ne yeni bir yön veren **"kalay"**, bu seneki çalışmaların da temelini oluşturuyor. Anadolu'da kalayın bulunmasının heyecan verici yönü ise bakırla karıştırılarak tunç elde etmede kullanılan kalay cevherinin Anadolu'da "Tunç Çağı" olarak bir döneme adını vermesine karşın, kaynaklarının bugüne dek bilinmemesi.

Bu yörede kalayın bulunması bazı inanışları sarsabilecek nitelikte. Çünkü Anadolu'daki kalay kaynaklarının bilinmemesi, kalayın Orta Avrupa'dan getirildiği şeklindeki görüşlerin ağırlık kazanmasına yol açmış.

Batılı bilim adamları kalayın Avrupa'dan geldiğini savunurken Bolkar Dağı'nda kalay cevherine rastlanması bu savı derinden etkilemiş ve yeni bir yön vermiş. Yeni bir bilinçle yürütülen araştırmalar sırasında Bolkar Dağı yöresinin çeşitli yerlerinden toplanan cüruf örneklerinde önemli oranda kalaya rastlanmış. 16 değişik merkezden toplanan 27 cüruf örneğinin 16'sında kalaya rastlanmış.

Bolkar Dağı'ndaki kalayı bulan Duran Aydın, Çiftehan'a bağlı Ali Hoca köyünden. MTA, 1957'de Bolkar Dağı'nda faaliyet gösterdiğinde işçi olarak çalışmaya başlamış. Evli ve 7 çocuğu olan Duran Aydın, madenlere olan ilgisini, **"Mühendislerin yanında rehberlik yaptıkça taşlar hakkında bilgim oldu ve onları sevmeye başladım"** sözleriyle anlatıyor. O günden bugüne Bolkar Dağı'nda çalışma yapan tüm kurullara rehberlik yapmış. Lakabı ise **"Galle"**. Bu lakabı küçükken arkadaşları takmış. **Aydın, "Dağda geçilmeyecek yerlerden geçerdim. Düz kavak ağaçlarına sincap hızıyla çıkardım. 'Galle', sincabın küçüğüne derler. Benim ismim de sincaptan geliyor"** diye anlatıyor.

Ufak tefek ve oldukça zayıf olan 47 yaşındaki Galle Duran'ın yemekle arası pek iyi değil. Günde 15-20 bardak çay ile 1 paket filtresiz Bitlis sigarası ona yetiyor. Boş zamanlarında dağları gezip dolaşan Duran Aydın'a aranan bir şeyi tanımlamak yeterli. Eğer daha önce rastladıysa kısa saçlarını kaşıyarak düşünüyor ve yerini söylüyor.

Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, MTA Genel Müdürlüğü, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile National Georgraphic Society'nin katkılarıyla sürdürülen **"Bolkar Projesi"**, Toros Dağlarında ele geçen buluntularla Türkiye'nin madencilik tarihini aydınlatıyor. Bir bilimsel araştırma için kısa sayılabilecek 3 yıllık sürede M.Ö. 9. bin yıllarda bakırı döverek bilinçli madenciliğe başlayan Anadoluluların günümüzden 6 bin yıl önce tüm madenleri ileri bir teknolojiyle işlemeye başladıkları ispatlanıyor.

Kemal GÖKHAN

KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
Kolejlere Hazırlık: 22-29 Eylül
Üniversiteye Giriş: Lise Sonlar: 6-20 Eylül
Beklemeliler: 6 Ekim
Tel: 338 75 11 - 338 77 96

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite, Fen Lisesi, Kolej için çağdaş çözümdür.
Bakırköy Tel: 583 35 14 - 570 23 01

63. Yıl; Sayı: 22281 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 7 Eylül 1986 Pazar

Sinagog katliamı

İstanbul'da 23 kişinin ölümü ile sonuçlanan saldırının sorumluluğunu 3 ayrı örgüt üstlendi

SALDIRIDAN SONRA SİNAGOGUN İÇİ — İstanbul Şişhane Kuledibi'ndeki sinagoga dün sabah saat 09.15'te girişilen silahlı ve bombalı saldırı sonucu 21'i sinagogda ibadet eden Musevi, 2'si ise terörist olmak üzere toplam 23 kişi öldü. 4 kişi oldukları öne sürülen saldırganlar kapıcıyı ve iç kapıdaki görevliyi öldürdükten sonra kapıları kapattılar ve içerideki cemaate ateş açtılar. Otomatik silahlarla açılan ateş sona erince bombalar patlamaya başladı. (Fotoğraf: KADİR CAN)

Dört silahlı saldırgan tarafından gerçekleştirildiği öne sürülen saldırıda 21 Musevi öldü, 4 kişi de yaralandı. Saldırganlardan ikisi de ellerinde bomba patladığı için olay yerinde öldü.

Dün saat 09.15 sularında Şişhane Kuledibi'ndeki sinagoga giren saldırganlar, önce kapıdaki görevliyi, sonra iç kapıda duran bir başka kişiyi öldürdüler, ardından kapıları kapayıp katliama başladılar.

Saldırganlar, sinagoga girdikten sonra içeride sabah ayini yapan yaklasık 35 kişiyi otomatik silahlarla taradılar. Daha sonra da el bombası attılar.

Kanlı saldırıdan sonra Beyrut, Lefkoşe Rum Kesimi ve İstanbul'daki haber ajanslarına telefon eden kimlikleri meçhul kişiler, saldırıyı "İslami Direniş", "Filistin İntikam Örgütü" ve "Kuzey Arap Birliği Teşkilatı" adlı örgütler adına üstlendiklerini öne sürdüler.

İçişleri Bakanı ve hükümet yetkilileri ile İstanbul polisi, saldırganların iki kisi olduğunu ve gerçekleştirdikleri intihar eylemi sırasında parçalanarak öldüklerini belirtirken görgü tanıkları, teröristlerin 4 kişi olduğunu, saldırıdan sonra ikisinin kaçtığını öne sürdü.

Haber Merkezi — İstanbul'da Neve Şalom Sinagogu, dün sabah ayini sırasında kimliği belirlenemeyen bir grup terörist tarafından basıldı. Teröristlerin silahlı ve bombalı saldırısı sonucu 21 Musevi yurttaş ile Arapça konuşan ve Ortadoğulu oldukları sanılan 2 terörist öldü, 4 kişi de yaralandı.

Görgü tanıklarının, kanlı saldırıyı gerçekleştirenlerin 4 kişi olduğunu ve sağ kalan ikisinin olaydan sonra kaçtıklarını belirtmelerine karşın, gerek İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, gerekse İstanbul polisinin üst düzey yetkilileri, sinagog baskınının bir "intihar eylemi" olduğunu, saldırıyı yapan 2 teröristin, olay sırasında parçalanarak öldüklerini öne sürdüler.

Kanlı sinagog baskınından sonra İstanbul polisi, kentte geniş çaplı bir operasyona başlarken, İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut ile Emniyet Genel Müdürü **Saffet Arıkan Bedük**, İstanbul'a geldiler.

İstanbul'un en büyük Musevi sinagoguna yapılan kanlı baskından sonra, Beyrut'ta bir haber ajansının bürosuna telefon eden

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

İsrail hükümeti olağanüstü toplandı

'Türkiye'nin gerekeni yapacağını umuyoruz'

Tel Aviv Üniversitesi terör uzmanı Ariel Merori, İstanbul ve Karaçi'deki eylemlerin Abu Nidal stiline benzediğini söyledi.

Haber Merkezi — İstanbul Kuledibi'ndeki Neve Şalom Sinagogu'nda dün gerçekleştirilen katliam üzerine İsrail hükümeti olağanüstü toplandı. İsrail'de cumartesi günleri bilindiği gibi tatil. İsrail hükümetinin olağanüstü toplantısının ardından dün akşam saatlerinde Başbakan Şimon Peres'in imzasıyla yayınlanan bildiride olay nefretle kınanarak, Türk hükümetinin gereken önlemleri alacağının umulduğu belirtildi. İsrail Savunma Bakanı İsak Rabin de saldırganları "korkak" olarak niteledi ve olayın arkasında kimin bulunduğunun henüz belirlenemediğini söyledi.

Kudüs Radyosu'nun TSİ 19.35'te "Başbakan'ın açıklaması" başlığıyla verdiği haberde söz konusu açıklama şöyle duyuruldu:

"Şabat gününde meydana gelen bu saldırıyla ilgili olarak İsrail hükümeti, Türk hükümetinin katilleri bulmak ve adalet önüne getirmek için gerekli herşeyi yapacağını umar. İsrail, uluslararası teröre karşı mücadeleye devamın gereğine inanarak tüm özgür ulusları bu savaşta birleşmeye davet eder."

İsrail hükümeti bugün de biraraya gelecek. İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın sözcüsü Ehud Gol tarafından yapılan açıklamada "Masum Yahudilerin dua ettikleri esnada böylesine barbarca öldürülmelerinden duyduğumuz derin öfke, şok ve hiddeti bildiririz. Bu korkak ve canice terör eylemi, uluslararası terörizmin kökü kazınana dek her türlü yolla mücadele edilmesine bir kanıt oluşturmuştur" denildi.

İsrail hükümetinin toplantısından önce ilk resmi İsrail tepkisi Ankara'daki elçiliğinden geldi. Ankara'daki elçilik olayın duyulması üzerine öğle saatlerinde bir açıklama yaparak, olayın "Hür dünyanın karşı karşıya olduğu teröristlerin tablosunu bir kez da-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

ABU İYAD: SALDIRI SİYONİSTLERE YARAR

FKÖ kınadı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Tunus'ta bulunan iki numaralı Abu İyad, (Salah Halaf) dün Ankara'daki FKÖ temsilcisi Abu Firas aracılığıyla bir açıklama yaparak Neve Şalom Sinagogu'na düzenlenen saldırıyı kınadı ve "Bu tür terörist eylemler Siyonistler dışında hiç kimseye hizmet etmez" dedi. Yaser Arafat'tan sonra FKÖ içindeki en yetkili lider sayılan Abu İyad, İstanbul'daki saldırıyı, haber aldıktan sonra Tunus'tan Ankara'daki FKÖ temsilcisi Abu Firas'ı telefonla aradı. Abu İyad, Abu Firas'a, basına iletilmek üzere FKÖ'nün bu tür eylemlere karşı olduğunu vurgulayan bir açıklama metni yazdırdı.

FKÖ temsilcisi Abu Firas'ın Cumhuriyet'e aktardığına göre, Abu İyad'ın açıklaması aynen şöyle:

"FKÖ, silahlı mücadeleye yalnızca işgal edilmiş topraklar için-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

CRAXI: ULUSLARARASI TERÖRÜN CANLANIŞI
13. Sayfada

GÖZYAŞLARI — Sinagoga gerçekleştirilen saldırının duyulmasından sonra İstanbul'daki Yahudi cemaati sinagog çevresinde toplandı. Yakınlarını saldırı sırasında yitirenler güçlükle teskin edildi. Fotoğrafta iki Musevi saldırının şoku içinde. (Fotoğraf: a.a.)

Görgü tanıkları anlatıyor

'Böyle bir vahşet görmedim ben'

Otomatik silahlı, bombalı teröristlerin dün sabah gerçekleştirdikleri kanlı baskının yapıldığı Neve Şalom Sinagogu, Şişhane'den Galata Kulesi'ne giden Büyükhendek Caddesi üzerinde. Sinagog, dışarıdan bakıldığında tek katlı sade bir yapı. Karşısında da sıra sıra bazı işyerleri var.

Eylemin yapıldığı saatin 09.15 olması nedeniyle, karşı taraftaki dükkânların hemen tümü açılmış durumda. Sinagogun çevresindeki dükkânlarda çalışan ya da çevrede oturan kişilerden aldığımız bilgilere göre gelen teröristler dört kişi ve omuzlarında fotoğraf makinesi çantaları var. Teröristlerin sinagog bekçisi Leon Levi'yi öldürüp içeriye girmelerinden sonra, biri kucağında çocuk olan üç kadın sinagogdan güçlükle kaçmayı başarmışlar. Kaçanlardan biri de uzun bir süredir sinagogun tamirinde çalışan bir inşaat işçisi. Sinagogun çatısından atlayarak kaçmayı başarmış.

Görüştüğümüz bazı görgü tanıklarının anlattıkları şöyle:

Hursi Razon — Kardeşini kaybetti

***HURSİ RAZON:** Ben sinagoga saat 09.00 sıralarında geldim. Kadınlarla erkekler ayrı ayrı bölmelerde oturur. Ben kadınlar bölümüne geçtim. Benim dışımda iki üç kadın daha vardı. 10 dakika sonra büyük bir gürültü patırtı oldu. Ne olduğunu anlayamadım. Binanın arka tarafında yangın çıktı. Camlar kırıldı. Şaşırdık, kadınları ve çocukları dışarı çıkardılar. Kardeşim Yudo Atalay erkekler kısmındaydı. Şimdi hastane kapısında ondan haber bekliyorum."*

***NAZERİ LEVİ:** Oğlum Yusuf Levi içerideydi. Ben sonradan haber aldım, hemen buraya geldim. Ne olur oğlumdan haber verin...*

***ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMEYEN BİR DÜKKÂN SAHİBİ:** Biz silah sesleriyle olayı duyduk, girenleri görmedik. İçeriden gelen silah seslerini önce tamirat nedeniyle demir atılıyor sandık.*

Bombalar patlayınca kapı açıldı, üç kadın kaçtı, bir de inşaat bekçisi atlayarak kaçtı. Şu kadarını söyleyeyim, giriş kapısından hiç terörist falan çıkmadı, belki arka taraftan okulun bahçesine açılan bölümden kaçan olmuştur, bilmiyorum.

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

İstanbul'a Düşürülen Leke...

Musevilerde cumartesi, Müslümanların cumasına benzer bir gündür. Dün, Kuledibi Neve Şalom Sinagogu'nda bir cumartesi sabahı ayini için toplanmış bulunan yurttaşlarımız, ibadet sırasında, kimliği henüz saptanamayan teröristlerin saldırısına uğradılar. Saldırı, gerçek bir katliama dönüştü. Suçsuz insanlar, el bombalarıyla parçalandılar, otomatik silahlarla tarandılar. Sonuç: 21 ölü, dört yaralı. Saldırganların Arap oldukları sanılıyor.

Ne var ki saldırganların Arap olmaları bir şeyi değiştirir mi? Ne İslam dininde böyle bir katliama "cevaz" var, ne de Filistinlilerin haklı davaları topla kıyımı "mazur" gösterebilir. Olayın düzenleniş biçimi, senaryonun boyutları, yer ve zamanın seçilişi, Kuledibi katliamının, Filistin davasını yürütmekten çok, Türkiye'ye yönelik amaçlar taşıdığı kuşkusunu yaratıyor. Hele ABD ile Libya arasında şu sırada doruğuna tırmanmış gerilim karşısında sinagog katliamının uluslararası boyutları da değişik kaygılar oluşturuyor.

Türk halkı terör yüzünden çok şey yitirdiği için nereden gelirse gelsin teröre karşıdır. Katliamın

* * *

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Yolcular teröristleri linç ediyordu

Hava korsanlarının Karaçi'de işgal ettikleri uçağın yolcularını taramaları sonucu, toplam 18 kişinin öldüğü, 127 kişinin de yaralandığı açıklandı.

18. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Sinagog Baskını...

İstanbul'da Galata Kulesi dibindeki sinagogun silahlı dört İslamcı terörist tarafından basılmasını nasıl yorumlayacağız?

Ciddiyle, Libya lideri Kaddafi'yi devirmek istediğini geçen hafta bir "basın bülteni" gibi açıklamasından ve bütün dünyaya duyurmasından sonra olaylar başın nasıl da birden bire hızlanıverdi? Karaçi'de Pan Am uçağına yapılan baskın ve bu baskın sonucunda en az 15 yolcunun öldürülme-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

Hükümet açıklaması

Caniyane saldırı

Evren: *Bu menfur silahlı saldırıdan büyük üzüntü duydum. Bu eylemi milletçe derin bir nefretle karşılıyoruz.*
Özal: *Allah'ın evinde ibadet eden insanlara bunun yapılması kabul edilebilecek bir şey değil.*
İnönü: *Korkunç bir olay. Şiddetle kınıyorum. Bu olayı yapanların hemen bulunmasını ve olayın kesin olarak tekrarlanmamasını istiyorum.*
Ecevit: *Son derece üzüldüm. Tüm yurttaşların üzüntüsünü yürekten paylaşıyorum.*
Cindoruk: *DYP, olayı katliam ve insanlık vahşeti olarak vasıflandırıyor.* **13. Sayfada**

Sinagog Baskını...

UĞUR MUMCU *7 eylül*

İstanbul'da Galata Kulesi dibindeki sinagogun silahlı dört İslamcı terörist tarafından basılmasını nasıl yorumluyorsunuz?

CIA'nın, Libya lideri Kaddafi'yi devirmek istediğini geçen hafta bir *"basın bülteni"* gibi açıklamasından ve bütün dünyaya duyurmasından sonra, olaylar bakın nasıl da birdenbire hızlanıverdi? Karaçi'de Pan-Am uçağına yapılan baskın ve bu baskın sonucunda en az 15 yolcunun öldürülmesi ve 100'den fazla yolcunun da yaralanmasının hemen ardından İstanbul'un orta yerinde yine İslamcı teröristlerce sinagogun basılması bir rastlantı mıdır?

Çeşitli terör örgütleri arasında örgütsel bağlar şaşırtıcı örnekleriyle bir bir ortaya çıkıyor. Hemen hemen ülkemizdeki aynı coğrafi bölgedeki topraklar üzerinde hak ileri süren *"ASALA"* ve *"PKK"* arasındaki eylem birliği toplantılarından sonra aklınca bir *"İslam enternasyonalizmi"* peşinde olan Libya lideri Albay Kaddafi'nin bu terör örgütlerine destek olucu tavrı, artık şu terör dünyasında kimseye şaşırtıcı gelmiyor. İtalya'daki ünlü *"Kızıl Tugaylar"* ile İsrail Gizli İstihbarat Servisi *"MOSSAD"* arasındaki silah alışverişine ilişkin işbirliği kanıtlanıp açıklandığında hiç şaşıran olmuş muydu?

Bulgaristan gibi *"Marksist-Leninist"* olduğuna inanılan bir *"Varşova Paktı üyesi"* devletin, NATO ülkelerinde üretilen silahların Türkiye'de sağcı terör örgütlerinin eline geçmesini sağlayıcı kaçakçılığı yönetmesi de kimseye şaşırtıcı gelmiyor. Yaşanan bütün bu olaylar gözler önündedir. Öyleyse dünyadaki her terör eyleminin hangi örgüt ve devletlerle ilgili olduğunu incelemek ve en uzak görünen olasılığı da hesaba katmak gerekir.

İstanbul'daki sinagogu basan İslamcı teröristlerin arkasında hangi örgütler var? Bunları şu aşamada bilmeye olanak yoktur. Ancak amacın İsrail ile Türkiye'nin arasını iyice açmak olduğu bellidir.

ABD, Karaçi'deki uçak baskınından doğrudan doğruya Kaddafi'yi sorumlu tutacaktır. 1985 yılı kasım ayında Roma ve Viyana havaalanlarında Abu Nidal liderliğindeki *"Devrimci El-Fetih Konseyi"* tarafından yapıldığı ileri sürülen terör eylemlerinden de Kaddafi sorumlu tutulmamış mıydı? Ve Libya'nın bombalanması olayında Roma ve Viyana havaalanlarındaki terör eylemleri gerekçe gösterilmemiş miydi?

Adı duyulmuş veya duyulmamış bütün terör örgütlerine ajanların sızması ve daha önce öngörülen bir savaş planına göre terör eylemleri düzenlemeleri de bir olasılıktır.

Bütün bunlar yeni bir ABD-Libya savaşının ilk işaretleri gibi geliyor. Bu yeni çatışmaya Ortadoğu ülkelerinin ve bu arada İsrail ve Türkiye'nin de sürüklenmesi planı söz konusu olabilir.

Sinagog baskınının en uzak olasılıklar bile göz önüne alınarak incelenmesi ve soruşturulması gerekir.

ABD, bu terör eylemlerinden Libya'yı sorumlu tutup, savaş uçaklarını Libya üzerine gönderirse bu yeni çatışmanın hangi ülkelere, nasıl sıçrayacağını kestirmek çok güçtür.

Ortadoğu bir *"barut fıçısı"* gibidir. Türkiye bu barut fıçısının ortasındadır. Bu yüzden bu tür terör eylemlerine karşı çok uyanık olmamız gerekiyor. *"Sinagog baskını"*'nın yer aldığı zaman dilimi çok önemlidir. Önce ayrılıkçı teröristler, güneydoğuda Silahlı Kuvvetler'e karşı saldırıya geçiyor, ardından bu çetelerin Irak'taki kampları Türk jetlerince bombalanıyor. Ve hemen sonra Türkiye'de İslamcı teröristler sinagogu basıp adam öldürüyor. Hem de Pan-Am Amerikan uçağının Karaçi'de basılıp 15 yolcunun öldürülmesinden sonra!

Teröristlerin bundan sonraki hedefleri Ermeni cemaatı, kiliseler ve patrikhane olabilir. Uçak ve gemilerde, büyükelçilik ve konsolosluklarda alınan önlemlerin yeniden gözden geçirilmesi gerekir.

Dikkat gerektiren bir döneme giriyor gibiyiz...

Ne Yapılabilir?..

HASAN CEMAL *8 eylül*

Neve Şalom Sinagogu'nda gerçekleştirilen dehşet verici toplukıyımın insanlık adına acı ve utanç verici olduğunu vurgulayacağız; saldırganları lanetleyeceğiz; böylesine bir katliamı planlayıp yürütenlerin cezasız kalmamaları gerektiğini haykıracağız; yaşamlarını yitirenlerin yakınlarına başsağlığı dileyeceğiz; ne denli üzüldüğümüzün altını çizeceğiz; ve arkasından, terorizme karşı mücadelede çok yönlü işbirliğinin gereğine ve ivediliğine dönük haklı çağrılarda bulunacağız...

Öyle değil mi?

Nitekim cumartesi gününden beri bunları yapmaktayız. Terörün vurduğu her sefer ne yaptıysak, bu defa da aynı şeyleri sanki bir görev yapıyormuşcasına yineledik.

Şimdi de bir yenisine kadar bekleyişe geçebiliriz...

Tıpkı 12 Eylül öncesi gibi...

1980 öncesinde terörün ufak ufak tırmanışa geçtiği ilk yıllardaki demeçler ve yazılar daha bir ilgi çekici olurdu. Ama sonraki yıllarda terör, toplumu kanlı kıskacına aldıkça yazı çizi etkisini gittikçe yitirdi, kanıksanır oldu. O zamanlar insan kalemi eline alınca neyi nasıl yazacağını neredeyse ezbere bilir duruma gelmişti. İsterse üç dört dakika içinde yasak savar gibi bir yazı çiziktirebilir ve kanlı bir saldırıyı kınar geçerdi...

Dün sabah sinagog katliamını kınayan bir yazı yazmak üzere masaya oturduğum zaman aynı duyguya kapıldım ve düşündüm, gidiş, yine o günlere doğru mu diye.

Cumartesi günü olayı benden öğrenen bir yakınımın ilk tepkisi şu oldu:

"Gene başladı mı bu lanet olası işler?"

O kadar!

Bu soru kamuoyunda yeniden sorulmaya başlanmıştır; bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

O zaman ne yapmalı?

İç ve dış kaynaklı terör konusunda çok şey söylenebilir; onu yaratan, besleyen nedenler ve koşullar tartışılabilir; kıa ve uzun vadeli önlemler üzerinde durulabilir; ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel boyutları irdelenebilir; bunların hepsi yapılmalıdır.

Fakat biz bugüne değin bir türlü yapılamayan bir işin altını özellikle çizmek istiyoruz. Diyoruz ki, terorizm konusunda iktidarıyla muhalefetiyle bütün siyasal güçler asgari bir platformda bir araya gelebilmelidirler; zorbalığa ve şiddete karşı mücadelede ortak bir dayanışmanın gereğine inanmalıdırlar; bu konuda kendi aralarında göstermelik olmayan, yapıcı ve gerçek bir diyaloğu bir an önce başlatmalıdırlar.

Seçim öncesi bir dönemi yaşıyoruz. Siyasal gerilim doğal olarak tırmanıyor. Fakat iplerin gereğinden çok gerilmesinden kaçınmalıyız. İpin ucunun kaçmaması için özen göstermeliyiz.

Biliyoruz *"ortak dayanışma", "teröre karşı ortak platformda buluşmak"* gibi önerilere çok değişik nedenlerle dudak bükenler olabilecektir; hangi gerekçeleri öne süreceklerini de kestirebiliyoruz; çünkü bir *"12 Eylül öncesini"* yaşadık. Ama *"sonrasını"* da yaşadık. Onun içindir ki, bir yandan siyasal kutuplaşmadan mümkün olduğunca kaçınalım, öte yandan terorizme karşı iktidar ve muhalefetin *"ortak bir irade"* sergileyebileceğini gösterelim.

1980 öncesi böyle bir *"ilk adım"* ne yazık ki atılamamıştı. Bu kere bu işin üstesinden gelebileceğimizi ümit etmek istiyoruz. Bunu başaramazsak terör konusunda çok laf üretiriz, ama hepsi de lafta kalır.

Tıpkı 12 Eylül öncesi olduğu gibi...

Ecevitler Zonguldak seçim çevresinde:

Her çeşit sol SHP'de

HAKKI ERDEM *8 eylül*

ZONGULDAK — DSP Genel Başkanı **Rahşan Ecevit** ve eşi **Bülent Ecevit**, dün Zonguldak'ın seçim bölgesine giren ilçelerinde konuştular. Bülent Ecevit, eski seçim bölgesi olan yörede hemen her konuşmasında SHP'yi eleştirerek, SHP'de fraksiyonların her türlüsünün bulunduğunu söyledi. Ecevit, **"Beni askeri rejimin ve yasaların uyguladığından daha ağır baskılar altına almak istiyorlar. Bazı SHP'liler ve basındaki yandaşları, SHP ile birleşme için baskı yapıyorlar. Fraksiyonların olduğu yerde ben yokum"** diye konuştu.

Bülent Ecevit, Türk-İş'in seçim illerinde yapmak istediği mitinglerin valiliklerce yasaklanmasını da eleştirerek, seçim zamanı işçilerin sesinin duyulmasının istenmediğini belirtti. Ecevit, işçilerin, sendikaların, meslek kuruluşlarının siyasetle ilgisinin böylesine kesilmek istendiği bir ülkeye demokratik ülke denemeyeceğini vurgulayarak şunları söyledi:

"Sayın Özal, 'İşçi siyasete karışırsa anarşi çıkar' **diyor. 12 Eylül öncesinin anarşi ve kargaşa ortamından da işçileri, sendikaları sorumlu gibi gösteriyor. Oysa 12 Eylül öncesi ortamında işçilerin, sendikaların hiçbir sorumluluğu yoktu. Sayın Özal, bu ortamın bazı sorumlularını kendi yakın çevresinde bulabilir."**

Seçim propaganda döneminin ilk gününde DSP'nin Eflâni'de düzenlediği açık hava toplantısına gelişlerinde, ilçeye bir traktörün ardındaki römorkun içinde giren Bülent ve Rahşan Ecevit çifti, konuşmalarında yalnızca DSP'nin halktan kişileri aday gösterdiğini de ileri sürdü. Ecevit'in konuşmasından önce küçük bir kız çocuğu, bir süre önce öldürülen **Olof Palme**'nin cenazesinde okunan şiiri okudu. Açık hava toplantısında, **"Halkçı Ecevit"**, **"Ecevit yalnız değilsin"** sloganlarını söyleyen vatandaşlar, özellikle SHP ile ilgili eleştiriler sırasında sessiz kaldılar.

Ecevit şöyle konuştu:

"Solun her rengi, her türü SHP'de toplanıyor. Eski CHP'yi, sosyal demokrasiyi beğenmeyen daha soldakiler bir araya gelip sonra da bana, Rahşan'a, DSP'lilere, 'Haydi siz de gelin' diyorlar. Onların bulunduğu yerde bizim işimiz yok. Ben yıllar boyunca, daha soldakilerle, fraksiyonlarla mücadele ettim. Şimdi onlarla sosyal demokratların birliğine beni inandıramazlar. Onları bir kenara bırakın, eski arkadaşlar hepsi bir araya gelir, yeni bir yapıda sosyal demokrat birliği sağlarlar. Bu yapıya daha, itilmiş, dini inançlarını yerine getirdiği için sosyal demokrat olamayacağı düşüncesiyle sağın kucağına atılmış kişiler de toplarız."

Son birkaç gündür yaptığı konuşmalarda yeniden SHP'yi eleştirmeye özen gösterdiği dikkati çeken Ecevit, konuşmalarının dışında yer yer bazı köylerden yurttaşlarla sohbet ediyor. Safranbolu'nun Konarı köyündeki sohbet sırasında köylüler, geçmişte tüm oylarını CHP'ye vermiş olmalarına karşın Ecevit'in başbakan olduğu CHP-MSP koalisyonunda kendilerine hiçbir hizmet getirilmediğinden yakındılar. Köylülerin o dönemde işe girmek için kendilerini başka köyden gösterip MSP'lileri aracı koyduklarını vurgulamaları ve bu durumu açıklamalarını istemeleri üzerine Bülent Ecevit, **"Bu işin üstüne çok gidiyorsunuz. Ne yapalım? Yapamadık, bir hatadır oldu işte. Özür dileriz"** dedi.

Bülent Ecevit, bir başka yerde gazetelerde çıkan yazılarla ilgili soru üzerine de, **"Cumhuriyet'te yazılanlara her gün cevap vermeye kalksam başa çıkamam. Zamanım yetmez. Onun için boş verin"** dedi.

ECEVİT BARTIN'DA

Yasal propaganda süresinin ilk gününde DSP ve bülent Ecevit, Zonguldak'ın ilçelerinde moral bulurken ANAP, burukluk yaşadı. DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit ve eşi Bülent Ecevit, Zonguldak'ın Eflani ve Ulus ilçelerinden sonra Bartın'a yüzlerce araçtan oluşan uzun bir konvoyla girince, propaganda

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite, Fen Lisesi, Kolej için çağdaş çözümdür.

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22283 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 9 Eylül 1986 Salı

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu
Çağdaş Yayınları

İsrail Savunma Bakanı Rabin açıkladı:

Misilleme yapacağız

Rabin — Cezalandıracağız.

İsrail, İstanbul'daki sinagog baskınının sorumlusu olarak 4 örgüt üzerinde duruyor: Ebu Nidal, Halk Cephesi, Demokratik Cephe, Ebu Musa
İçişleri Bakanı Akbulut: 'İsrail yardım önerirse kabul ederiz'

TEL AVİV, (AP) — İsrail Savunma Bakanı İzak Rabin, İstanbul'daki Neve Şalom Sinagogu'na karşı girişilen saldırıyı kimlerin yaptığını bulmaya ve bunu yapanlara karşı misillemeye girişileceğine söz verdi.

İzak Rabin, resmi bir ziyaret için ABD'ye hareket etmeden önce, İsrail Radyosu'na verdiği demeçte, "Teröre karşı sürekli olarak ve her yerde mücadele etmeliyiz. Teröristleri bulmalı ve onları vurmalıyız" dedi. "İsrail'in hâlâ İstanbul'daki saldırının ardında hangi örgütün bulunduğundan emin olmadığına" işaret eden Rabin, "Ortadaki gerçek, bir sinagogda Yahudilere karşı caniyane bir eyleme girişilmiş olması, açıkça Filistinlilerle ilişkili bir terörist cihaz tarafından yapıldığını göstermektedir. Eğer yapanlar Filistinlilerin kendileri değilse, onlarla ilişkililer" diye konuştu.

Rabin, sinagog katliamı ile ilgili olarak dört Filistinli gerilla grubunun olayın ardında bulunduğundan kuşkulanıldığını belirtti: "Libya'nın desteklediği Ebu Nidal grubu, Suriye'nin desteklediği Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, Demokratik Cephe ve Ebu Musa grubu."

Öte yandan, İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut da ANKA'ya yaptığı açıklamada, "İstanbul'da Neve Şalom Sinagogu'nda cumartesi günü gerçekleştirilen katliamla ilgili her türlü yardıma açık olduklarını" bildirdi ve "İsrail'in yardımda bulunmayı önermesi ha- (Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

CENAZE HAZIRLIĞI

Ankara, İsrailli bakan istemedi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İsrail hükümetinin, Neve Şalom Sinagogu'na yapılan baskından sonra hayatlarını kaybeden Musevilerin çarşamba günü İstanbul'da yapılacak cenaze törenine bakan düzeyinde temsilci gönderme yolundaki isteği An- (Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

BAĞLANTI ARANIYOR

Ankara'da da aynı marka silahlar ele geçmişti

Haber Merkezi — İstanbul'da ikisi terörist 23 kişinin ölümüyle sonuçlanan kanlı sinagog baskınıyla ilgili soruşturma, çeşitli istihbarat ve güvenlik birimlerince çok yönlü olarak yürütülürken, katliamda yaşamlarını yitirenlerin dün başlanan otopsi iş- (Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Ebu İyad Cumhuriyet'e demeç verdi

FKÖ'den İsrail'e ağır suçlamalar

Ebu İyad

FKÖ'nün iki numarasından:

1- Ebu Nidal ile Ahmet Cibril İsrail'le işbirliği içindeler.

2- Türkiye'de yakalanan iki kişinin ifadesinden bu örgütlerin Türkiye'de eylem kararı aldıkları iki hafta önce öğrenildi.

3- Ancak Türk güvenlik yetkililerinin edindikleri bu bilgi doğrultusunda ne gibi önlem aldıklarını bilmiyoruz.

4- Sinagog saldırısı MOSSAD'ın işidir. İsrail ve MOSSAD bunu bölgeyi karıştırmak için yapmıştır.

LEYLA TAVŞANOĞLU

TUNUS — FKÖ'nün iki numaralı lideri olarak bilinen Ebu İyad (Salah Halaf), Tunus'ta Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte İstanbul'daki sinagog saldırısının İsrail Gizli İstihbarat Örgütü MOSSAD'ın işi olduğunu öne sürdü. MOSSAD'ın bölgedeki durumu karıştırmak için bu eyleme giriştiğini iddia eden Ebu İyad, İstanbul'daki saldırıyla Karaçi'deki uçak kaçırma eylemi arasında da bağlantı kurdu. FKÖ'nün güvenlik ve istihbarat sorumlusu Ebu İyad, Ebu Nidal ve Ahmet Cibril'in örgütlerinin iki hafta öncesinden İstanbul'da saldırı hazırlığı içinde olduklarına ilişkin bilgilerin kendilerine ulaştığını da açıkladı.

FKÖ yetkilisi Cumhuriyet'e (Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Özal'ın 'oynak merkez' teorisi: ANAP'ta sağ sol yok, merkez var

Özal: Sopayla düzen olmaz

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

'Oynak Merkez' Teorisi

ANKARA — "Ekrem eğer kazanamazsa, zannediyorum artık Hazine müsteşarlığına geri dönmez" diyor Başbakan Turgut Özal bir soru üzerine, seçim otobüsünde sohbet sürüyor ve bunun hemen ardından konu "Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel'e" geliyor. Başbakan bu kez farklı düşünüyor:

"Eğer Hasan kazanamazsa, ki sanırım kazanır, yeniden başbakanlığa dö- (Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Merkez: *Bizim sahip olduğumuz kitle merkez, merkezin sağıdır. Ama merkez bir tanedir. Merkez, bizim olduğumuz yerdir.*

Sağa kayma: *Merkezi bizim tespit ettiğimizi göz önüne alırsak, kitlenin desteğine sahip merkez sağ parti biziz demektir. Ama bir yanlışlık yapılır, bizim sağımızdakiler iktidara gelirse merkez sağa kaydı demektir.*

Sola oy yok: *Öyle bir kitleyi sağda bırakacağız ki, ondan sonra bir daha bizim solumuzdakiler hiçbir şekilde iktidar olamayacaktır.*

Sopa: *Sopayla bu düzen temin edilemez. Anarşi gırtlağından çıkmışken belki sopayı elinize alır durursunuz. Bunu, ancak o zaman yaparsınız. Ama artık 52 milyona gelmiş Türkiye'de bunun yapılması da mümkün değildir.*

Yenilyiz: *Anavatan'ın hiçbir eski partinin devamı olmadığını her yerde vurgulamalıyız. Bundan sonra herkes bizi örnek alsın.*

Ecevit fraksiyonu: *Karşımızda eski siyasi güçler var. Aradaki tek fark, Ecevit fraksiyonu ile diğer Halk Partililerin ayrı taraflarda toplanmaları.*

Partilere görev: *Bir daha rejimin kesintiye uğramaması için siyasi partilere büyük görev düşüyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal, milletvekili ara seçimi mesajında "sopayla bu düzenin temin edilemeyeceğini" vurgulayarak, "Artık 52 milyona gelmiş Türkiye'de bunun yapılması mümkün değildir. Düzeni yerli yerine oturtmak ve bir daha kesintiye uğratmamak siyasi partilerin vazifesidir" dedi. Özal mesajında, "ANAP'ın merkezin sağında olacağını", ancak merkezi kendilerinin saptayacağına işaret ederek, "Öyle bir kitleyi sağda bırakacağız ki, ondan sonra bir daha bizim solumuzdakiler hiçbir şekilde iktidar olamayacaktır" görüşünü dile getirdi.

Bingöl'den Ankara'ya dönmek üzere Diyarbakır'a geçerken parti otobüsünde "Milletvekili ara seçimi mesajı" adlı broşürünü dağıtan ve bu konudaki sorulara yanıt veren Özal, ANAP'ın merkez sağ bir parti olduğunu yineledi. Özal, gazetecilerce "oynayan merkez" teorisi olarak adlandırılan görüşünü açıklarken, "Merkez bizim olduğumuz yerdir" dedi. Özal şöyle konuştu:

"Bizim sahip olduğumuz kitle merkez, merkezin sağıdır, ama merkez bir tanedir. Merkez bizim olduğumuz yerdir. Merkezi bizim tespit ettiğimizi göz önüne alırsak, kitlenin desteğine sahip merkez sağ parti biziz demektir. Ama bir yanlışlık yapılır, bizim sağımızdakiler iktidara gelirse merkez sağa kaydı demektir."

Özal, teorisini açıklarken, solun, bundan sonra iktidar olmasının artık olanaklı olmadığını savundu. Özal, solun oylarının artık yüzde 40'a ulaşamayacağını iddia ederken, şöyle konuştu:

"Arkadaşlarımdan özellikle sol-sağ kelimelerini eski usulde kullanmaktan kaçınmalarını, bunun yerine her yerde Anavatan'ın ideolojisini anlatmalarını istiyorum. Biz merkezin sağında olacağız ama merkezi biz tespit edeceğiz. Öyle bir kitleyi sağda bırakacağız ki, ondan sonra bir (Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

İNÖNÜ MANİSA'DA

ANAP kazanırsa zam gelir

SHP *Genel Başkanı, Manisa yöresindeki seçim gezisinin ikinci gününde Özal'ın "İstikrarı ANAP temsil ediyor" şeklindeki görüşüne karşı çıkarak, "3 yıldaki zamları gördünüz, buna 20 yıl kim dayanır? Seçimleri ANAP adayları kazanırsa ertesi gün zamlar başlar" dedi.*

TÜREY KÖSE
YÜKSEL GÖRDES

MANİSA — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, iktidarın devletin bütün olanaklarını seçim bölgelerine yığdığını belirterek, "Manisa Valisi partizanca bir tutum içinde. Bu kadar açıkça haksızlık olmaz. Seçimden önce çok pey vaat ederlerdi. Ama aylarca işte böyle ... bulunmaz" dedi. İnönü, KİT'lerin satılmasına karşı çıktıklarını için iktidarın kendilerini "geri kafalı" diye nitelendirdiğini belirterek, "Halkın çıkarlarını savunmak geri kafalılık mı oluyor" diye sordu. İnönü ayrıca, yurttaşlardan seçimlerini yaparken "Daha güzel konuşmaya, yakışıklı olmaya, sarışın, esmer olmaya" değil, sorunlara dört elle sarılıp sarılmadıklarına dikkat etmelerini istedi.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Manisa gezisinin ikinci gününde, Manisa'nın kurtuluş günü törenine katılarak Atatürk Anıtı'na çelenk koydu. Daha sonra Turgutlu, Selendi, Kula, Saruhanlı, Alaşehir ve Salihli'de düzenlenen kahve toplantılarına katıldı.

İnönü, önceki gün akşam saatlerinde gittiği Gördes'te SHP'li Belediye Başkanı Mehmet Altun ile çok sayıda araçtan oluşan bir konvoy tarafından karşılandı. İlçeye doğru ilerlerken zaman zaman ANAP ikinci bölge milletvekili adayı Mehmet Keçeciler'in konvoyuyla karşılaştı. Gördes'te bir traktörün üzerine çıkarak konuşan İnönü, ANAP'ı eleştirerek, "Onlara oy verirseniz hayat pahalılığı artacaktır. Bu iktidara seçimlerde dur demelisiniz" dedi. Alanda "Özal devrini alacak, tek el halkın olacak", "Padişahçı, şeriatçı değil, Atatürkçüyüz seçin" pankartları dikkati çekti.

İnönü, konuşmasının bir bölümünde "Bizim için dini inançlara saygımız diye dediklerini yapıyorlar. Biz din ve devlet işlerinin ayrılmasından yanayız. Dini inançlara saygılıyız. Bizden kimsenin korkmasına gerek yok" deyince büyük alkış aldı. İnönü, iktidarın seçim yatırımlarına değinerek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Gelirken gördüm, yol malzemesi, su boruları gelmiş. Bu kadar açıkça haksızlık olamaz. Devletin bütün olanaklarını seçim bölgelerine yığıyorlar. Manisa Valisi partizanca bir tutum içinde."

İnönü, İsmail Özdağlar'ın memleketi Demirci'de de büyük ilgi gördü. Partisinin ilçe merkezi balkonundan yaptığı kısa konuşmada adayları tanıttıktan sonra yola çıkıldı. Gece yarısı Gölmarmara'ya ulaşıldı. (Arkası Sa. 8, Sü. 3'de)

RP ADAYI TAYYİP ERDOĞAN POŞETE GİREN DÜŞÜNCEDİR

DSP İSTANBUL ADAYI ÇELİKEL BARAJI AŞARSAK SOLDA ADRES BİZİZ

İSTANBUL 6. BÖLGE SEÇİM İZLENİMLERİ

İSMAİL GÜLGEÇ'İN ÇİZGİLERİ VE MEHMET TEZKAN'IN YAZILARIYLA

6-7. Sayfalarda

ANKARA'DA SEÇİM TURUNA ÇIKAN ÖZAL İLGİ GÖRMEDİ

11. Sayfada

DÜZCE-KONYA MAÇININ HAKEMİ 19 SAAT ALIKONULDU

POLİTİKACILAR SPORA KARIŞMASIN

12. Sayfada

Bugün Salı.

Salı 'Spor' günüdür.
Bugün
Cumhuriyet Spor
okuyun.

Atlardan servet kazanıp servet yitiren at sahibi anlatıyor: "Doping de yaptım, yarış da kurdum!..

Ateşli taraftarların ideolojisi: Hooliganizm.

Haftanın önemli golleri nasıl atıldı? Krokileriyle atılan önemli goller.

Bu salı ve her salı 'Spor'u Cumhuriyet'ten izleyin.

Attila Aytek hakkında suç duyurusu

Dündar Kılıç'ın, Zekeriya Ülkücü'nün ölümü ile ilgili yaptığı açıklamalar üzerine askeri mahkeme İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na Attila Aytek hakkında suç duyurusunda bulundu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı gerekçesiyle 21 arkadaşıyla birlikte idam istemiyle yargılanan yeraltının ünlü isimlerinden Dündar Kılıç'ın yargılanmasına Ankara 4. Kolordu Komutanlığı 4 Nolu Askeri Mahkemesi'nde dün devam edildi. Dündar Kılıç'ın 1976 yılı başlarında ölen Zekeriya Ülkücü'nün Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve İstihbarat Daire Başkanı Atilla Aytek tarafından İstanbul Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası'nda odaya yerine cop sokularak öldürüldüğü şeklindeki sözlerini dikkate alan askeri mahkeme, İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na Aytek hakkında suç duyurusunda bulundu.
(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Türkiye-AET ilişkileri

Atina'nın şimşekleri 15 eylülde

Dün Brüksel'de gerçekleştirilen teknik düzeydeki oturumda Türk tarafı AET'ye isteklerini sıraladı. Yunanistan'ın tutumundan dolayı ortak tavır saptayamayan topluluk, Ankara'nın taleplerini "kaydetmekle" yetindi.

HADİ ÜLUENGİN

BRÜKSEL — ... dün ... bulunan Türkiye-AET ... "bedelsiz yumuşamam" ... ortaklık konseyi ... Brüksel'de yapıldı. "İkinci adamlardan oluşan" ve daha çok teknik bir (Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Sopa ve Düzen...

Başbakan ve ANAP lideri Turgut Özal, ara seçimler dolayısıyla parti örgütüne gönderdiği mesajda, "sopayla bu düzenin temin edilemeyeceğini" belirterek, "Artık nüfusu 52 milyona gelmiş Türkiye'de bunun yapılması mümkün değildir" demiş.

Sayın Özal'ın bu görüşüne katılmamak elde değil.

Türkiye gibi hızla gelişen, farklı işleri 52 milyonluk bir topluma sahip dinamik bir ülkeyi sürekli olarak "sıkıyönetimler"in cenderesinde yönetmeye kalkışmak çıkar yol değildir. Sayın ANAP lideri, eğer gerçekten bu olgunun bilincine varmışsa, bir başka noktaya daha dikkat etmiş olmalıdır: "Düzen", nasıl "sopa"yla sağlanamazsa, bunun gibi siyasal yasaklarıyla da devamlı kılınamaz. "Sopa" ve "yasaklar" yerine, demokratik hak (Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

MANİSA'dan
HİKMET ÇETİNKAYA

Oy Mevsimi

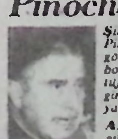
MANİSA — SHP'nin seçim otobüsünden ... Ege'nin ... oy mevsiminde ... (Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Halk ve Seçim...

İZMİR / MANİSA — Seçimlerle ilgili genel değerlendirmeler yapanlar hep "Halk şöyle istiyor, böyle istiyor" diye yorumlarda bulunurlar. Oysa halk bir "tekil şahıs" değildir ki, davranışları ya da bu davranışların etkenleri bir çırpıda ortaya çıkarılabilsin. "Halk" çeşitli siyasal düşüncelerce yoğrulmuş karmaşık bir bütündür. (Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Pinochet'ye suikast

Şili diktatörü Augusto Pinochet'yi başkent Santiago'ya götüren korteje önceki akşam bomba, roket ve makineli tüfeklerle saldırı yapıldı. Suikast girişiminde Pinochet elinden yaralandı, 5 kişi öldü.

Askeri cunta olaydan sonra 90 günlük olağanüstü hal ilan etti.

3. sayfada

için Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray ile çok sayıda parlamenteri ilçeye getirmesine karşın, ancak 30-40 kişi toplayabilen ANAP'lılar, toplantılarını kısa kesmek zorunda kaldılar.

Safa Giray ile ANAP'ın Zonguldak adayı Genel başkan Yardımcısı Şadi Pehlivaloğlu, ilçe merkezindeki seçim bürosunda konuşurlarken ilçeye gelen DSP konvoyu ve Ecevitler'in uzun konvoyunu şaşkınlıkla izlediler. Bunun üzerine Giray, konuşmasında **"Olanaklarına karşın böyle çok araç toplayamadıklarını bildirerek parasızlıktan yakınanlar, bu kadar aracı nasıl toplayabiliyorlar?"** diye sordu.

ANAP'ın seçim propagandası içinde bulunan TBMM Grup Başkan Vekili ve Zonguldak Milletvekili **Pertev Aşçıoğlu**, Cumhuriyet muhabirinin DSP konvoyunu nasıl karşıladığına ilişkin bir sorusu üzerine, **"Çok güzel. Biz seviniyoruz. Sayın bakan gelmeseydi, buradan birçok arkadaşımız da oraya gidip daha kalabalık görünmesini sağlayacaktı. DSP ne kadar güçlü olsa, bizim işimiz o kadar iyi"** diye sözlerini sürdürdü.

"Sensiz demokrasi bir hiç, ne olur bir kahvemizi iç" ve **"İzindeyiz"** gibi pankartlarla karşılanan Bülent Ecevit, hükümet alanında 5-6 bin dolayında kalabalığa, çevresinde başlarında barıyerleri, ellerinde kürekleriyle maden işçilerinin yer aldığı bir kürsüden konuştu. Yol boyunca da sık sık durdurulan Ecevit, **"Bu canlılık karşısında yeniden dirilmiş oldum"** diye başladığı konuşmasında, Meclise işçi ve köylü temsilcilerinin gönderilmesiyle bir devrim olacağını bildirdi. Ecevit, **"Bu sokak devrimi, kır devrimi değil. Demokratik bir devrim olacaktır"** dedi.

Demokratik solda birleşmenin mutlaka gerçekleşeceğini belirten Ecevit, **"Ancak birleşme çatıda değil, daha soldakilerin sızmadığı bir yapıda olacak. Birleşme örgüt birleşmesi değil, halk birleşmesi olacak"** dedi.

Abu İyad, Cumhuriyet'e demeç verdi

FKÖ'den İsrail'e ağır suçlamalar

LEYLA TAVŞANOĞLU *9 eylül*

TUNUS — FKÖ'nün iki numaralı lideri olarak bilinen **Abu İyad (Salah Halaf)**, Tunus'ta **Cumhuriyet**'e verdiği özel demeçte İstanbul'daki sinagog saldırısının İsrail gizli istihbarat örgütü MOSSAD'ın işi olduğunu öne sürdü. MOSSAD'ın bölgedeki durumu karıştırmak için bu eyleme giriştiğini iddia eden Abu İyad, İstanbul'daki saldırıyla Karaçi'deki uçak kaçırma eylemi arasında da bağlantı kurdu. FKÖ'nün güvenlik ve istihbarat sorumlusu **Abu İyad, Abu Nidal** ve **Ahmet Cibril**'in örgütlerinin iki hafta öncesinden İstanbul'da saldırı hazırlığı içinde olduklarına ilişkin bilgilerin kendilerine ulaştığını da açıkladı.

FKÖ yetkilisi **Cumhuriyet'e**, ayrıca **"ABD ile İsrail'in Libya'ya girişmeyi tasarladıkları ortak saldırıyı bizzat Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in önlediğini öğrendiklerini"** bildirdi.

Tarihi Kartaca kentinde iki katlı bir ev. Bahçesi renk renk çiçeklerle süslü. Sokak kapısının hemen dışında Mercedes marka gri bir otomobil. İçinde nöbetçiler. Bahçede de nöbetçiler geziyor. Burası Tu-

nus'taki FKÖ merkezi. Kapıda bizi FKÖ'nün istihbarat ve güvenlikten sorumlu lideri, Arafat ve Abu Cihad'la birlikte üç önderinden biri sayılan Salah Halaf ya da örgüt adıyla Abu İyad'ın 16 yaşındaki oğlu Münir karşılıyor. İngilizcesi mükemmel.

İçeri alınıyoruz. Abu İyad, 40 yıllık dostmuşçasına bizi karşıladıktan sonra, sorularımıza yanıt vermeye başlıyor. Abu İyad'ın üzerinde önemle durduğu konu, Neve Şalom Sinagogu'na yapılan saldırı. Diyor ki:

"Bütün gücümle bu olayı kınıyorum. Zaten biz, bu tür tedhiş olaylarına her zaman karşı çıktık. Bu olaylar, Arapların Ortadoğu'daki durumunu sarsarken, Amerika'nınkini de güçlendirir.

Bu saldırı İsrail haber alma örgütü MOSSAD'ın işidir. MOSSAD, bunu bölgedeki durumu karıştırmak için yapmıştır. MOSSAD, zaten ABD'nin paralelinde hareket eder. Ancak, bu eyleme girişirken, ABD'nin onayını almamış olabilir. Gene de ABD ile aynı paralelde hareket ettiğinden hiç kuşku yoktur."

Abu İyad, daha sonra Filistin haber alma kaynaklarına Türkiye'den 15 gün önce ulaşan bir haberi de bize şöyle anlatıyor:

"Bize ulaşan haberlere göre, Abu Nidal ve Ahmet Cibril'in örgütleri, ki bunlar İsrail'le işbirliği içindedir, iki hafta kadar öncesinden İstanbul'da bir saldırı düzenleme kararı aldılar. Bu bilgi Türkiye'de yakalanan iki kişinin verdikleri ifadelerden öğrenildi. Ancak Türk güvenlik yetkililerinin, edindikleri bu bilgi doğrultusunda ne gibi önlemler aldıklarını bilmiyoruz."

Abu İyad, Karaçi'de kaçırılan Amerikan uçağı olayıyla Neve Şalom Sinagogu'na yapılan saldırının birbiriyle bağlantılı olduğuna inanıyor. Ayrıca ABD savaş gemilerinin Akdeniz'de yeniden seyretmeye başlamalarını da anlamlı karşılıyor. Abu İyad diyor ki:

"ABD bütün bu olayları bahane ederek, Libya'ya yeni bir harekât düzenleyebilir. Yani Libya'ya girişeceği yeni operasyona bu şekilde meşruiyet kazandırmak istiyor. Bu arada İsrail de bu olayları fırsat bilip Lübnan'a bir operasyon düzenleyebilir."

Harare'deki Bağlantısızlar Zirvesi'nin, birbiriyle bağlantılı olduğunu söylediği İstanbul ve Karaçi olaylarının zamanlamasının nedenlerinden biri olduğunu vurgulayan Abu İyad, her zamanki FKÖ görüşünü de vurguluyor:

"Saldırılar Arapların mücadelelerini ve Filistin davasını zayıflatmayı ve yıpratmayı amaçlıyor."

Abu İyad konuşurken duruyor, sonra şunları da ekliyor:

"Yeni aldığımız bir habere göre, ABD'nin İsrail ile Libya'ya karşı ortak düzenleyeceği bir harekâtı Mısır engelledi. Öğrendiğimize göre iki tarafla bizzat Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek temas kurdu ve bu operasyonu önledi."

Söz gene Bağlantısızların Harare'deki toplantısına geliyor. FKÖ lideri Yaser Arafat'ın BM'nin 242 sayılı kararını kabul edebileceğini açıklamasından sonra çıkan tartışmalara değiniyor. Abu İyad şöyle diyor:

"Abu Ammar (Arafat'ın örgüt adı) hiçbir zaman 242 sayılı kararı diğerlerinden ayrı tutmadı.. 242 sayılı karar, diğer BM kararlarından ayrı tutularak üzerinde duruldu diye bir şey söz konusu değil. Biz Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu ile ilgili uluslararası bir konferans toplanması önerisini kesinlikle kabul ettik. BM gözetimi altında bir Ortadoğu barış konferansı toplanması için bölgeyle ilgili bütün BM kararlarının temel alınmasına onayımızı verdik. 242 sayılı karar, bunlardan özellikle ayrı tutulmuş değildir."

FKÖ yetkilisine göre, Türkiye Ortadoğu'da çok önemli barışçı bir rol oynayabilir.

"Türkiye, Amerika ve Avrupa ülkelerinin yanı sıra, Müslüman devletlerle de iyi ilişkileri olan bir ülkedir. Türkiye, Ortadoğu'da barışın yerleştirilmesini sağlayacak güce sahiptir. Ortadoğu'da barış Filistin halkının kendi kaderini tayin etmesi hakkı kabul edilmeden sağlanamaz. Bunun için uluslararası bir konferans toplanmasında ısrar ediyoruz. Türkiye'nin de böyle bir konferansın toplanmasını kabul etmesi gerektiğine inanıyoruz."

FKÖ'nün ünlü güvenlik ve haber alma görevlisi, konuyu Ürdün-Filistin ilişkilerine getiriyor. Hiç bozmadığı ve hemen dikkat çeken sakin yüz ifadesiyle Ürdün Kralı Hüseyin'i şu sözlerle suçluyor:

"Ürdün Kralı, bizim varlığımızı istemiyor. Çünkü Filistin halkının tek temsilcisi olmaya talip. Her girişimini bunun için yapıyor."

Şili diktatörü, suikast girişiminde elinden yaralandı, ülkede olağanüstü hal ilan edildi

Pinochet'ye suikast

9 eylül

Dış Haberler Servisi — Şili'nin diktatörü **Augusto Pinochet**'ye önceki akşam suikast girişimi yapıldı. General Pinochet'yi Santiago'daki resmi ikametgâhına götüren korteje roket, bomba ve makineli tüfeklerle girişilen saldırıda, diktatör elinden yaralandı, 5 koruma görevlisi öldü, 10 görevli de yaralandı. Şili askeri yönetimi, saldırıdan sonra ülke çapında 90 günlük olağanüstü hal ilan etti. Pinochet'ye karşı yapılan bu ilk suikast girişimi, Şili'de 1973 yılında yapılan kanlı askeri darbenin yıldönümünün 4 gün öncesine rastlıyor.

Pinochet'ye düzenlenen başarısız suikast girişimi ve hemen ardından ilan edilen sıkıyönetimden sonra Santiago'da 15-20 muhalefet yöneticisinin tutuklandığı bildirildi.

Tutuklananlar arasında sosyalist yöneticiler **Ricardo Lagos, German Correa** ve gazeteci **Carrasco Tapia** da bulunuyor.

Lagos'un eşi, **"Demokratik İttifak"**'ın üyesi olan kocasının evinde tutuklandığını belirtti.

Tutuklanan diğer muhalefet yöneticilerinden Correa, Demokratik Halk Hareketi'nin başkanlığını Tapia ise solcu bir derginin editörlüğü görevini sürdü-

rüyordu.

AP Ajansı'nın haberine göre, askeri yönetim liderine karşı suikast girişimi, başkent Santiago'nun 40 kilometre güneydoğusundaki Maipo'da gerçekleştirildi. Pinochet'yi taşıyan korteje Maipo Irmağı üzerindeki Manzano Köprüsü'nden geçerken makineli tüfek ve roket ateşi açıldığı ve el bombaları atıldığı bildirildi.

Olaydan sonra Santiago'daki haber ajanslarına telefon eden kişi, saldırıyı diktatörlüğe karşı silahlı mücadele veren **Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi** adlı komünist örgüt adına üstlendi. Telefon eden kişi, **"Girişimimiz, bu kez başarısızlığa uğradı, ama bir dahaki sefere hedefi şaşırmayacağız"** dedi. Ancak, **Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi**'nin sözcüsü daha sonra AP Ajansı'na telefon ederek saldırının kendileri tarafından düzenlenmediğini açıkladı.

Askeri yönetim yetkilileri tarafından yapılan açıklamaya göre, suikast girişimi sırasında diktatör Pinochet'nin yanında 10 yaşındaki torunu da bulunuyordu. Korteje saldırı düzenleyenlerin 12 kişi dolayında olduğunu belirten yetkililer, Pinochet'nin otomobilinin zırhlı oluşu nedeniyle saldırıdan sağ kurtulduğunu söylediler. Saldırı sırasında 5 otomobille, 3 motosikletten oluşan konvoydaki 4 araç tahrip oldu. Olaydan sonra bölge, güvenlik güçleri tarafından kordon altına alındı. 70 yaşındaki Pinochet'nin Santiago'daki eski ikâmetgâhının çevresinde de güvenlik önlemleri arttırıldı.

Askeri darbeden bu yana ilk kez saldırıya uğrayan diktatör Augusto Pinochet, önceki gece başkanlık sarayının balkonundan sol eli sarılı durumda halka göründü. Pinochet, dün sabah da televizyondan olayı anlattı.

Şili İçişleri Bakanı **Ricard Garcia** da önceki gece yaptığı açıklamada, 4 kişilik askeri cuntanın olaydan sonra olağanüstü bir toplantı yaptığını ve 90 günlük olağanüstü hal kararı aldığını bildirdi. Amerika ülkeleri işleri ile görevli ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Elliott Abrams, **"ABD'nin Şili'ye baskı yapmak için ekonomik yaptırım uygulamaktan başka çaresi olmadığını"** söyledi.

'Umudumuz Ecevit'

HİKMET ÇETİNKAYA *11 eylül*

İZMİR — Başbakan ve ANAP lideri Turgut Özal, Çiğli Havaalanı'nın Şeref Salonu'na girdiğinde, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yü Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'le sohbet ederken gördü. Hemen yanlarına doğru yürüdü, "Merhaba" deyip önce İnönü'nün, sonra Erdem'in elini sıktı.

İnönü gülümsüyordu, yanında Şeref Bakşık vardı. Özal, diğerleriyle de selamlaşıp, tokalaştıktan sonra, "Ben şuraya oturayım" diyerek, İnönü'nün yanına oturdu. Sağ tarafına Kaya Erdem, soluna da İnönü yerleşti. İnönü'nün yanında da Atilla Yurtçu ilişti. Üç kişilik koltukta dört kişiydiler...

ANAP'ın İzmir İkinci Bölge adayı Atilla Yurtçu, SHP Genel Başkanı ve İzmir İkinci Bölge adayı Erdal İnönü'ye sordu:

— Seçim çalışmalarınız nasıl gidiyor Sayın İnönü?

İnönü, gülümseyerek yanıtladı soruyu:

— İyi gidiyor, iyi... Ya sizin ki?

Yurtçu:

— Çalışıyoruz, bütün gücümüzle.

İnönü:

— Biz de çalışıyoruz. Ama ben sizin gibi sürekli olarak İzmir'de bulunamıyorum.

Bu sırada, Başbakan Özal İnönü'ye "Nasılsınız?" diye sordu. İnönü, "İyiyim efendim, siz nasılsınız?" yanıtını verdi.

Saatler 21.35'i gösteriyordu. Eski başbakanlardan, kapatılan CHP'nin eski genel başkanının konvoyu Karşıyaka'nın Çay Mahallesi'nden Bornova'ya doğru yol alıyordu. Az önce Merkez İlçe Belediye Başkanı Süha Baykal, Ecevit'in kahve toplantılarının gece mitingine dönüştüğünü Özal'a bildirmişti... Baykal, çevresindekilere, "Ecevit, almış başını gidiyor" diyordu.

Gerçekten Bülent Ecevit'in kahve toplantıları gece mitingine dönüşüyor, gecekondu mahallelerinde işçiler, emekçiler coşku ırmağını oluşturuyorlardı. ANAP'lılar Bülent Ecevit'e gösterilen bu sevgi çemberi karşısında oldukça keyiflenip, Erdal İnönü'nün İzmir'de seçilme şansının gittikçe azaldığını söylemekten kaçınmıyorlardı.

Özal, Ecevit'in kahve toplantılarında ilgi gördüğünden memnun, İnönü'ye sordu:

— Ankara'ya mı uçacaksınız?

İnönü:

— 21.50 uçağıyla İstanbul'a gideceğim. Oradan da Gaziantep'e uçacağım...

Özal:

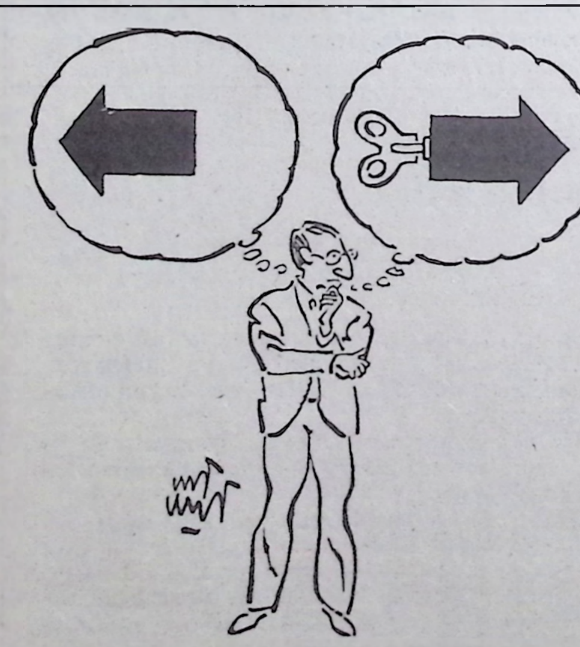
— Ankara üzerinden mi?

İnönü:

— Ankara'dan geçeceğim... Ya siz?

Özal:

— Ben Ankara'ya gidiyorum...

Ali ULVİ

Bu sırada bir gazeteci İnönü'ye sordu:
— Sayın Başbakan, sizinle iddiaya girmek istiyormuş, ne dersiniz?
İnönü, her zamanki gibi sakin. Gülerek yanıt verdi:
— Böyle şeyler herkesin ortasında olmaz. İki kişi arasında olur.
Bu sırada Erdal İnönü, "Uçağımız kalkıyormuş" deyip doğruldu.
Özal'ın, Erdem'in, Yurtçu'nun ellerini sıktı. Yurtçu, iyi yolculuklar, başarılar diledi. İnönü de, "Size de başarılar diliyorum" yanıtını verdi.
Süha Baykal, gayet rahattı. Çünkü telsizle Bornova'dan haber gelmişti. Bülent Ecevit, Bornova'yı ayağa kaldırmıştı. Haber anında Turgut Özal ve Kaya Erdem'e ulaştırıldı. "Cumhuriyet" muhabirleri yine o saatlerde Bornova'da Bülent Ecevit'i izliyorlardı. Kimi kişiler yine "Cumhuriyet" muhabirlerini rahatsız ve tedirgin etmişlerdi. Üstelik ikisi de bayan muhabirdi.
Önce İnönü'nün, daha sonra Turgut Özal'ın uçağı havalandı. Yaklaşık 24 saat süren yoğun politika biraz olsun yavaşladı İzmir'de...
Rahşan ve Bülent Ecevit, dün Urla yöresini dolaştılar.

Bülent Ecevit, dün yaptığı konuşmalarda yine kalabalık ve coşkulu topluluklara seslenirken şöyle diyordu:

— Demokratik sol hareket, devlet yönetiminde solcu-sağcı ayırımı gözetmez; ama kendi çizgisini, büyük sermayenin istediği yöne de kendi dışındaki sol akımların çekiştirdiği yönlere kaydırmaz...
Ve sonra yine solcu aydınlara, devrimci yazarlara çattı Ecevit... ANAP'ın telsizleri yine çalıştı:
— Ecevit iyi gidiyor, Atilla Yurtçu mesafe alıyor... Çocuklar, umudumuz Ecevit...

Kültürümüz Üzerine Söyleşi

VEHBİ BELGİL *11 eylül*

Aşırı sağ rahatsız; beklenti içinde; tek başına iktidar olma beklentisi içinde. Medreseleri, şeriatı, tekkeleri, 'Hâkimiyet Allahındır' sloganı, Ahmediyesi, Muhammediyesi, Marifetnamesi, imam nikâhı, hullesi, poturu, lâpçini, çarşafı, tecvidi... ile başa geçmenin beklentisi içinde... Özal sağcılığı kendisine yetmiyor. Bir iktidarın sağ kanadı da olmak istemiyor. Tek başına kendisi başa geçip çağdışı inançlarını harfiyyen uygulamak istiyor. Kadroları şimdiden hazır. Bir yandan da yetişiyor. Ülke gereksinmesinin birkaç yüz kez üstünde din adamı yetiştirmenin başka anlamı var mı?

Ama durup dururken kimse adama iktidarı vermez. Çünkü köşeleri kurtlar tutmuş. "İnsan için insan kurttur" sözü boşuna söylenmemiş. Önce sahneden kurtları silmeli. Nasıl? Birtakım soylu sloganlar ortaya atarak. Şimdilik önemli iki slogan var. Birincisi şu: "Osmanlı, dine dört elle sarıldığından, cihan imparatorluğu kurdu. Bugün de aynı şeyi yaparsak bütün sorunlarımızı çözeriz."

İkinci slogan kültürle ilgili. Osmanlı döneminde dünyaya parmak ısırtan muazzam bir kültürümüz varmış. Atatürk, bu kültürle ilişkimizi koparmak ve kendisini yüceltmek için bu görkemli kültürle bağlarımızı koparmış: Yazı ve dil değişikliği yolu ile! Eski yazı ve dile dönerek bu hatayı düzeltebilirmişiz!

HAVÂ-YI AŞK ESER SERDE

İnsanın bunları düşünebilmesi, slogan diye ortaya atabilmesi için dünyadan ve eski kültürden ne kadar yoksun olması gerek... Bu tutum insana eski bir şarkının şu sözlerini anımsatıyor: "Havâ-yı aşk eser serde / Efendim nerde, ben nerde?"

Bir kez, günümüz sorunlarının çaresi yabancıları yeniden boyunduruğumuz altına almak değil; bunu yapamayız da, yaptırmazlar da. Sorunlarımıza çözümlerimiz Anadolu'nun bilim ve modern teknoloji ışığında yoğrulmasında yatıyor. Her biri Türkiyemizden 25 kez küçük Belçika, İsviçre, Hollanda cihan ekonomisinde söz sahibi. Her biri Ankara ilimiz büyüklüğündeki bu ülkelerin yıllık döviz girdileri, sırasıyla, 53-27-68 milyar dolar. Cihan hâkimiyeti işte bu!

Muazzam kültürümüz ne imiş acaba? Sokrat'ı, Platon'u, Aristo'yu, Kopernik'i, Galile'yi, Newton'u, Einstein'i biz mi yetiştirmişiz? Nobel ödülleri için, 'Artık istemez, biraz da başkalarına verin' mi diyoruz? Shakespeare, Racine, Corneille, Molière, Goethe... bizim yetiştirmelerimiz mi?

1500 dolayındaki bilimin hangisini biz kurmuşuz; hangisine biz katkıda bulunmuşuz? Hadi bunların hepsi kâfir, zındık. Dünyayı karıştırmaktan başka bir şey yapmamış. Ama biz kendimiz için ne yapmışız?

Bir İslam ve halife ülkesi olan Osmanlı İmparatorluğu'nda din felsefesi ile ilgili bir tek yapıt yazmış mıyız? Bunu yapamadığımız için Gazali'nin kitaplarını çevirip çevirip halkımıza sunmuşuz.

Tarihimizi, başta Hammer, yabancılar yazmış. Biz dilimize bile tam çevirmemişiz. Edebiyat tarihimiz, gramerimiz, devlet yapımız, hukuk sistemimiz de yabancılarca işlenmiş.

Tanzimat öncesi edebiyatımız Fars edebiyatının büyük etkisinde kalmış. Çoğu yapıtlarımız bundan alınmış. Tanzimat sonrası edebiyatımız ise, Fransız edebiyatından, Allah ne verdi ise almış. Hatta başka edebiyatlardan da.

İspatlı bilimler, doğa bilimleri alanında ne yapmışız? Yanıtını yukarda verdik. O kadar uzağa gidecek yerde, 9 Şubat 1986 tarihli Cumhuriyet'in 7. sayfasındaki bir yazıyı okuyalım. Van Üniversitesi rektörü Sayın Prof. Dr. Hakkı Artun şöyle yakınmıyor mu idi?: "Artık ders veremez hale geldik. Canlılar denizde oluştu diyoruz, 'Efendim, kitabımız Kuran tam tersini yazıyor, ona ters düşüyorsunuz. Siz Müslüman değil misiniz? Peygambere inanmıyor musunuz?' diyorlar."

ADIVAR VE UZUNÇARŞILI

Dr. Adnan Adıvar 'Osmanlı Türklerinde İlim'inde, Uzunçarşılı da, tarihinde, bilgilerimizi şöyle tanıtıyorlar:

"Büyük bilgin, büyük düşünürdü... Zamanının en güçlü bilgini olup değerli yapıtlar vermişti (Neymiş o yapıtlar?)... Padişah önündeki tartışmalarda hep üstün çıkardı... Falan falan alanlarda derya gibi idi... Zamanının birinci sınıf bilginleri arasında yer almış-

tı... Aşırı zekâsı, geniş düşünüşü ile ün yapmış olup... Falandan feyz almıştır... Falana feyz vermiştir. (Neymiş o feyzler?)... Ayaklı kütüphane idi..."

Ne anlıyoruz bunlardan? Hiçbir şey. Çünkü bir bilginin değerlendirilmesinde ölçü laf kalabalığı değil, bilime katkıdır. Bize birisi, 'Edison, Pasteur, Markoni, Fleming... ne yapmıştır?' diye sorsa yanıtımız tek bir sözcük olur.

'1000 temel eser', '1001 temel eser' dizilerinde çıkmış kitapları şöyle bir inceleyin, 'muazzam' kültürümüzün ne olduğunu daha iyi anlarsınız.

Bilimsel kültür yoksunluğumuzun tek sorumlusu Osmanlı ilmiyye sınıfıdır. Bunlar bu ayıplarını örtmek için şu aldatmacalara başvuruyorlar:

Bunların ilki 'Türk-İslam' sentezi yutturmacasıdır. Bu yolla bizi İslam uygarlığına ortak etmek istiyorlar. Hani adama sormuşlar, "Böyle sıkıfıkılığınız nereden geliyor?" "Bir güneşte çamaşır kuruttuk da ondan." İslam uygarlığı ile akrabalığımız da bu türden. Aslında 'İslam uygarlığı' adı bu uygarlığın Kuran'dan çıktığını göstermek için değil, Arabın ürünü olmadığını vurgulamak için konmuş. Çünkü İslam uygarlığı, başta mühtedi Yahudiler olmak üzere, pek çok kültür kümesinin bir ürünü...

Türk-İslam mimarisi, Türk-İslam edebiyatı gibi sözler de birer safsata. Çünkü gayri İslami Türk mimarisi, edebiyatı diye bir şey yok ortada. Amaç, Türk-ü yadsımak, İslamiyeti vurgulamak.

Türk-İslam uygarlıkçıları muazzam (!) kültür ulularımız için İbni Sina, Biruni, Ali Kuşçu, Mevlana... gibilerini örnek gösteriyorlar. Geçmişin bu değerli kişileri bugün için birer mezar taşı. Sonra o günden bugüne ne yapmışız? Kaldı ki bunların ne etnik, ne de kültür kökenleri üzerinde hiçbir inceleme yapmamışız. Mevlana ırk bakımından da, kültür bakımından da Türk değildi. Nitekim, UNESCO, Mevlana'dan Öyküler adlı iki ciltlik kitabını İran Klasikleri dizisi içinde yayımlamıştır. İbni Sina, hocasının, kendisinden 1400 küsur yıl önce ölmüş Yunanlı Hipokrat olduğunu kendisi söylüyor. Bu durumda, üstadın yapıtlarındaki kendi buluşları ile Hipokrat'tan alman kısımları ayrı ayrı göstermeden bir hükme nasıl varılabilir?

Bir ara ırkçı - Turancı kesilerek Ortaasya'lar peşinde ham hayal içinde yüzenler daha sonra İslamcılığa bürünen gericilerle birleştiler. Milliyetçilikten ümmetçiliğe.

Son bir yutturmaca bilimsel kültür diye öbür kültürü ileri sürmek oldu. Halılarımız, işlemelerimiz, süslemelerimiz, evlerimiz, camilerimiz, köprülerimiz, levha yazılarımız (hatlar), yemeklerimiz, folklor oyunlarımız elbette paha biçilmez değerde. Ancak, bu tür kültür her ülkede var. Biz bunları, sadece bizde varmış da başkaları ağızlarını poyraza açmışlar gibi sunuyoruz.

Ülkeler bu tür kültürleriyle değil, bilimsel buluşları ile mukayese edilebilirler. Biz bu olanaktan yoksunuz.

KAFASIZLIK MI?

Bu durumda ilk akla gelen Türk'ün düşünce kısırlığı, Türk kafasının bilimsel buluşa yetenekli olmadığı savı. Bu sav uzun süre işlenmiş. Oysa, insan her yerde aynıdır, zekâ her insanda aynı ilkelere göre çalışır. Fransız filozofu Descartes, Metot Üzerine Düşünceler adlı kitabının ilk satırlarında bunu belirttikten sonra şunu ekler: "Bu durumda, düşünce ayrılıkları, bazılarımızın daha akıllı olmasından değil, düşünürken başka başka yöntemler uygulamamızdan ve aynı verilere göre düşünmemiş olmamızdan kaynaklanır."

Peki Türk niye yaratıcı olamamış? Nedeni basit: Dogmalar kafalarımızı örümcek ağı gibi sarmış, düşünmemize olanak bırakmamış. Bunu ilk Atatürk görmüş ve gençlerimize dogmaları değil, bilimin yol göstericiliğini önermiş.

Bugün doktorlarımız, bilginlerimiz yabancı ülkelerde başarı üstüne başarı kazanıyor. Müzisyenlerimiz yabancı ülkelerde alkış tufanına tutuluyor. Folklor ekiplerimiz hep birinci geliyor. Bu durumlar bizi sadece utandırmalıdır. Çünkü insanlarımıza yeteneklerini geliştERECEK ortamı burada yaratamıyoruz. Romancılarımız, şairlerimiz yabancı ülkelerde buradakinden daha çok tanınıyor. Cumhuriyetten önceye kadar böyle bir şey yoktu.

Ama şimdi, kökü dışarda kürsü yobazları gençlerimizi yine Osmanlı Ortaçağı bataklığına sürükleme çabası içindeler. Bunlar kendilerini, farkında olmadan vatan haini durumuna sokuyor. Söyledikleri şu: "Dinden uzaklaştığımız için battık. Eskiye dönersek Tanrı sevinir, bizden yana olur, kalkınmamızı kolaylaştırır."

Bu düşünüş gülünçtür. Son 350-400 yıl içinde dini en tam şekilde uyguladık. Tanrı niye bizden yana olmadı? Atatürk çıkmasa idi bugün Yunan kolonisi durumunda olacaktık. Sen ordunu, silahlarını, hukuk düzenini, sosyal yapını günün gereklerine uydurmaz, bilimi yol gösterici almazsan, böyle yapanlar seni alt eder. Nitekim öyle olmuş. Osmanlı İmparatorluğu ilk 300 yıl içinde çağının da ilerisinde bir düzen kurduğu için yükseldi. Fakat sonradan, ilmiyye sınıfının karga kılavuzluğu altında burnu çamurdan kurtulamadı. Her yeniliğe baş kaldırtılan Yeniçeriler, 'Bize yeni silahlar gerekmez; biz kepçeye pala çalar, testiye kurşun atarız' naraları ile ortalığı çınlatmıyorlar mı idi? Bu bizi getire getire, askerlik bakımından bile Batıya bağlı hale getirdi. Ordumuz Üçüncü Mustafa, Üçüncü Selim dönemlerinde Fransızların, 1870 Fransız yenilgisinden sonra Almanların, iki savaş arasında Batılıların, ondan sonra Almanların, iki savaş sında Batılıların, ondan sonra Amerikalıların, şimdi de NATO'nun öncülüğünde kaldı. Fakat yine de tam modernleşemedi. Çağdaşlaşmayı yabancıdan beklersen onun işine geldiği kadar yükselebilirsin. Yapılacak olan, Batıyı başarıya götüren yöntemleri her an göz önünde bulundurmak, onların ışığında kendi kendimize yön vermektir.

Şimdi bu beklenti içinde bakalım daha nereye değin gerileceyeceğiz!

İÇİ SEVDA DOLU YOLCULUK
Cahit Külebi
[illegible]

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Lise sonlar 15 Eylül 1986
Bekleme(li)ler 22 Eylül 1986
[illegible]

63. Yıl; Sayı: 22286 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. [illegible] 12 Eylül 1986 Cuma

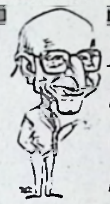
12 Eylül'ü 'andılar'

12 Eylül askeri müdahalesinin 6. yıldönümünün ara seçimler için yürütülen kampanyaya denk gelmesi nedeniyle siyasi liderler dün yaptıkları konuşmalarda 12 Eylül'ü değerlendirdi

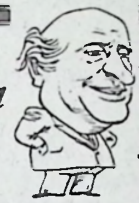
ÖZAL

12 Eylül demokrasiyi geri getirmiştir

İNÖNÜ

Hataları ve başarılarıyla tarihe mal oluyor

DEMİREL

Devlete ve rejime karşı yapılmış bir müdahale

Haber Merkezi — 12 Eylül 1980 gününde Başbakanı ve kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel, Samsun çıkarmasının ilk durağı olan Bafra'da yaptığı konuşmada 12 Eylül'ü, "devlete ve rejime karşı yapılmış bir müdahale" olarak tanımladı. Demirel, "12 Eylül müdahalesi fiili bir durumdur. Tartışmak değil. Türkiye bir gün bu dönemi tartışacaktır" diye konuştu. Başbakan Turgut Özal ise Burdur'a giderken Petek-1 otobüsünde gazetecilere yaptığı değerlendirmede, 12 Eylül'ün ülke için hayırlı olduğunu belirterek, "12 Eylül, demokrasiyi geri getirmiştir. 12 Eylül'ü yapanlar varmak istedikleri noktaya varmışlardır" dedi. Ana muhalefet partisi SHP'nin Genel Başkanı Erdal İnönü, Gaziantep'te gazetecilerin kendisine yönelik sorularını yanıtlarken, 12 Eylül için şöyle konuştu: "Herhalde, Türkiye'de iç savaşa varan anarşi dönemini ortadan kaldırmak ve sağlıklı bir demokrasiye yeniden dönmek için yapılan bir müdahale olduğuna inanıyorum."

Eski Başbakanlardan Süleyman Demirel, DYP'ye destek amacıyla başlattığı gezilerin ikincisinde dün Samsun'un Bafra ilçesinde konuşurken, 12 Eylül konusuna değindi. Demirel, "12 Eylül müdahalesi bir fiili durumdur. Bunu tartışacak değilim. Zaman kanunlar manidir ve [illegible] bir değildir. [illegible] ortadan kalkmış değildir. Tabii ki bir gün Türkiye bu dönemi tartışacaktır" dedikten sonra şöyle ilave etti: "Türkiye'de bazı dönemler tartışılabilir, hatta hesaplaşılabilir ama unutulamaz. Bazı dönemler üzerinde tabu vardır, tartışılamaz. Sadece övülebilir ama eleştirilemez olursa, acaba bu durum normal midir, yoksa garip midir? Normal olmayan hiçbir şeyi kimse yaşatamaz."

Demirel, 12 Eylül döneminden söz ederken, dönemi şu biçimde tanımladı: "Ülkede kan dökülüyordu. Kan dökülmesini kim savunabilir ki? Kim anarşiden yana olabilir ki? Kim sulh ve sükûndan yana olmayabilir ki? Mesele bir milli meseleydi ve devlet bütün organlarıyla bunu önlemeye çalışmaktaydı. 1979 konusunda onunu öne bir yangın yeri gibiydi. Kan dökülmesi bütün gayretlerimize rağmen önlenememişti. Kan dökülmesinin sebebi, şayet demokrasi ve hürriyet rejimi sayılırsa, o zaman Türkiye, yüz seneye yakın sürdürdüğü mücadeleyi boşuna sürdürmüştür ve hiçbir zaman hür ve demokrat olamaz. Kan dökülmesini önleyemeyen, devlettir. Müdahale, devlete ve rejime karşı yapılmıştır."

Demirel, "12 Eylül 1980 sabahı biz iktidardık. Ne o gün, ne de ondan sonra hükümet olarak kimse bizi sorumlu tutmadı. Esasen, bir cezai sorumluluğumuz olsaydı, karşınızda olmazdık. Ben yedi defa hükümet kurdum. Tr[illegible]. Yedi defa kurduğum hükümet arasında 71'ye yakın arkadaşımla Bakanlar Kurulu'nda çalıştım. [illegible], yakasına yolsuzluk [illegible] yapışmış mı?" dedikten sonra, "Zira önümüz belli, [illegible] belliydi, biz kan dökülmesini önlemek için çırpınmaktaydık. Şimdi bazı kimseler [illegible] yapıyor. Bu büyük bir olaydır. [illegible]. Olayı kendi partileri içinde [illegible]" diye konuştu.

Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal da, Antalya'dan Burdur'a giderken partisinin seçim otobüsü Petek-1'de gazetecilerin 12 Eylül ile ilgili sorularını yanıtladı. Özal, "12 Eylül, de-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Demirel'in Samsun keyfi

Bafra mitingi kalabalığıyla, coşkusuyla, heyecanıyla tam bir gövde gösterisi oldu

Bafra'da vatandaşlardan Doğru Yol Partisi'ne oy verilmesini isteyen Süleyman Demirel, "Biz hayrın odamlarıyız. Millete bir iğne batsa, bize çuvaldız batar. Ben millete, kudurma et koy demeye geldim. Kötüye achip çıkma, alkışlama" dedi.

Samsun Havaalanı'ndan şehre 1.5 saatte ulaşabilen Demirel, Bafra'da Altınkaya Barajı ile Boğaz Köprüsü'nün birbirine montesinden oluşmuş bir kürsünün üzerinden konuştu. Demirel, Samsun ve Bafra'da çok büyük bir ilgi ile karşılandı.

13. Sayfada

İŞTE BAFRA — "Affet bizi", "Demirel bizi kurtar" sloganları ve pankartlarıyla Samsun ve Bafra'da karşılanıp, üzerine güller dökülen eski Başbakan, kürsünün dört bir tarafındaki taraftarlarına, "Halinlz nicedir, iyi misiniz, yoksa yandınız mı?" diye sordu ve "yandık" yanıtı aldı. Demirel "Neden Bafra, Bafra ne yapıyor" diye sorduktan sonra da "İşte Bafra" dedi. Karşılamada AP bayrakları da vardı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

İZLENİMLER

'Bu iş bitti'

DENİZ SOM

SAMSUN — Her yazının bir girişi, flaşı olur. Ama bu yazının her tarafı ayrı bir giriş paragrafı olabilecek gibi. En iyisi olup biteni sırası ile anlatmak.

Küçük özel uçak Samsun Havaalanı pistine doğru inişe geçtiği anda meydanı dolduran kalabalık dalgalanmaya başladı. Davullar vurdu, zurnalar çaldı. Güvenlik kuvvetleri havaalanına giden yolu kestiği için barikatı aşabilenler, ki bunlar da en azından birkaç bin kişiydi, havadaki uçağa el salladılar. Uçak pistte durduğu an çevresi sarıldı. Pilot camın arkasından bir şeyler söyleyip el kol işaretleri yapıyordu. O insanlar sanki uçağı omuzlara alacak gibiydiler.

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Başbakan tahmin yapmıyor ama kazanacağına inanıyor

Özal'a Burdur morali

Özal'dan 'ben'ler:

Ben paşa oğlu değilim. Ama bu işleri iyi biliyorum.

Ben çalışarak geldim. Kolay mı müsteşarlık yapmak?.

Ben emanetçi olmadım, kimsenin arkasına sığınmadım.

Ben halk çocuğuyum. Çıktım, sizden erkekçe oy istedim.

Benden hatırlatması, ufak tefek partilere oy vermeyin.

Ben bütün dünyayı gezdim; yoklara, kuyruklara çare bulmak için.

CANAN GEDİK
CELAL BAŞLANGIÇ

BURDUR — Başbakan Turgut Özal, "İyi hesap yapıp tabela partilerine oy verilmemeli" uyarısı ve "Ben paşa oğlu değilim. Ben bu işe babamın isminden dolayı gelmedim. Partiyi dışarıdan kurup, tepeden zembille de indirmediler, tırnaklarımla kurdum. Hiçbir ismin arkasına sığınmadım. Emanetçi de olmadım" dedi.

Başbakan Özal dün Ankara'dan özel uçakla Antalya'ya geldi, daha sonra Bucak üzerinden Ağlasun ve Burdur'a geçerek konuşmalar yaptı. Özal'ın İzmir ve Ankara'daki seçim gezilerinde bozulan morali Antalya ve Bucak'taki karşılamalarla bir ölçüde düzeldi.

Özal, uçakta gazetecilerle konuşmasında bazı gazete yazarlarını eleştirirken, "Ben bazı yazarlara sol amigolar diyordum. Şimdi de oportünist amigolar var"

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Otobüsün Ön Camı Değişince...

BURDUR — Özal'ın bindiği seçim otobüsünün ön camları renkli olmayınca, parti örgütü iyi çalışınca Başbakan, "fark ediliyor."

İzmir'de ön camı renkli olan 100 milyonluk yeni Petek'in başına gelenleri biliyoruz. Orada halkın ilgisizliğini, fark edilmeyişini Petek'in renkli ön camına bağlayan Özal, hiddetini yeni Petek'ten almış. Kart-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

İnönü: ANAP fazla dayanamaz

GAZİANTEP'ten YALÇIN DOĞAN

Düz Duvarlar

GAZİANTEP — ANAP'ın "mahut sektörü" Gaziantep'te, değiştire değiştire, ancak ANAP adayı Hasan Celal Güzel değiştiremez. ANAP, Gaziantep'te, "parti olarak zemin" ama aday olarak başarılı. Buna karşı Gaziantep'te SHP "parti olarak başarılı". Ama, aday olarak "nedirgin".

Erdal İnönü'nün kente girişiyle birlikte insanlar "nerede kaldılar", "ay tutulmasına uğradılar". 1977'lerin çılgınlığına döndüler. Önceki gece 21.00 dolaylarında İnönü'nün

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

***SHP** Genel Başkanı, Gaziantep'in Nizip, Yavuzeli ve Araban ilçelerinde yaptığı konuşmalarda, "Ara seçimlerden başarılı çıkarsak genel seçimlerin yolu açılacaktır. Halktan iyi bir ders alan ANAP daha fazla dayanamayacaktır" dedi.*

ENİS BERBEROĞLU
MEHMET YAPICI

GAZİANTEP — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, "Ara seçimlerden başarı ile çıkarsak genel seçimlerin yolu açılacaktır. Halktan iyi bir ders alan ANAP daha fazla dayanamayacaktır" dedi. İki günlük Gaziantep turunda büyük ilgi gören İnönü dün Ankara'ya döndü.

Önceki gece Gaziantep'e girişinde büyük bir konvoyla karşılanan İnönü, dün sabah kaldığı otelde gazetecilerle kısa bir sohbet toplantısı düzenledi. İnönü, önceki gece SHP'lilerin ANAP konvoyunun kente girişi sırasında ANAP konvoyundaki otolara saldırdığı biçimindeki haberlerin kendisine yansımadığını belirterek şöyle dedi:

"Biz, kavga etmeden seçim kazanacağız. Kavga etmeden sorunları çözeceğiz. Bu tür haberler bizim ilkelerimize, davranışlarımıza uymaz. Bu seçim, Türkiye'nin sorunlarının kavga etmeden halk çıkarına çözülebileceğini gösterecek."

İnönü gezisinin ikinci gününde Nizip, Yavuzeli ve Araban ilçelerini gezerek, buralarda düzenlenen mitinglerde birer konuşma yaptı. İnönü, dünkü gezisinin birinci durağı olan Nizip ilçesinde yaptığı konuşmada, "Ara seçimde sizden ders alacak olan ANAP iktidarı fazla dayanamaz" dedi.

Erdal İnönü'nün konvoyu Gaziantep'ten Nizip'e gelirken köy ve kasabalarda sevgi gösterileri ile karşılandı.

İnönü Nizip'teki Atatürk meydanında, "Rüşvete, soyguna,

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

SHP'NİN GENEL SEÇİM HEDEFİ YÜZDE 40 OY

8-9 Sayfada

Demirel'i İzlerken...

BAFRA — Kalabalık... Coşku... Heyecan... Ve de lideri izleyen araba konvoyunun uzunluğu... Bu kriterlerin tümü ele alındığında Süleyman Demirel'in dünkü gövde gösterisi gerçekten etkileyici oldu. Kendisini karşılayan, dinleyen topluluklar, kalabalık, coşkulu ve tepkiliydiler.

Bafra'nın Cumhuriyet Meydanı'nda Demirel için hayli ilginç bir kürsü hazırlanmıştı. Asma köprü ve barajı sembolize eden büyük kürsünün önünden mavi renkte sular akıyordu. Kürsünün tam üstünde ise şu sözler dalgalanıyordu: "Satılık değildir."

Demirel, elinde mikrofon, köprünün üstünde bir oraya bir buraya gezinerek konuşurken şöyle dedi:

"Şimdi, Demirel ağzındaki baklayı çıkar diyeceksiniz."

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

YILBAŞINDA MAVİ BENZİN GELİYOR

MANİSALI ÜRETİCİ ASFALT, TÜTÜNE ÇARE MI?

SU BORULARI HAZIR

HİKMET ÇETİNKAYA'NIN SEÇİM NOTLARI

8-9. Sayfalarda

ERBAKAN'DAN ANAP'A KARŞI ORTAK TAVIR ÇAĞRISI

12. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Ölçü Nedir?

Seçim alanlarındaki kalabalıklar, seçim sonuçları için belirleyici bir ölçü oluyor mu? Hayır, olmuyor.

Olmadığını 1979 yılında yapılan ara seçimlerde de görmüştük. O seçim gezilerinde Sayın Bülent Ecevit ile beraberdik. Edirne'de ve Manisa'daki kalabalıklar gerçekten göz kamaştırıcıydı.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Ecevit: Özal, ülkenin onurunu koruyamıyor

İlerici-gerici: *Bir insan beş vakit namaz kılıp Allah diyorsa, başörtü takıyorsa, gerici olamaz; kafasının içi karanlıksa, demokrasi istemiyorsa, halkın sömürülmesini istiyorsa gerici olur.*

HAKKI ERDEM
ASUMAN AVAR

İZMİR/NİĞDE — İzmir'de iki günlük seçim turlarını önceki gece tamamlayan Ecevitler dün sabah Niğde'de konuştular. Bülent Ecevit, "İktidarın Türkiye'nin onurunu koruyamadığını" söyleyerek, "Türkiye'de ilerici ve gericilik kavramlarını ye-

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

Evren ve İnsan

ALİ SİRMEN — *12 eylül*

Blaise Pascal "Düşünceler"inde (Les Pensées) "İnsan doğanın en zayıf bir sazı (kamışı)dır" der ve devam eder:

"Küçücük bir su damlacığı, bir hava kabarcığı bile onu öldürmeye yeter, evren sürekli insanı ezer, ama evren ezdiğinin ayrımında değildir. Oysa insan ezildiğini bilir." Koyu Katolik bir din adamı, düşünür ve aynı zamanda çağının en büyük matematikçisi olan Pascal'ın salt Tanrının varlığını duyurmak için kaleme aldığı düşüncelerindeki bu bölüm bize bilincin o görkemli değerini ne güzel anlatır.

Yukarıdaki satırlar aynı zamanda, insanın çaresizliği ile iç içe girmiş üstünlüğünün diyalektiğini de seriyor gözler önüne, gerçek amaç bu olmasa da. Evet gerçekten evren tarafından ezilen ve bir zerrecik ile ölüme gidecek kadar çaresiz yaratıklarızdır, ama yine de kendi dışımızda kalan evrenden üstünüzdür bir anlamda. Çünkü bizim bilincimiz vardır.

Çaresizlikle üstünlüğün birbirine böylesine iç içe girdiği bir tanımı, çok şaşırtıcı da olsa, bizim yazınımızda da buluruz. Bizde tam bilinci anlatmaya yönelik değildir bu anlatım. Hatta Yahya Kemal'e sorarsanız o, lirizmin eşsiz bir tanımıdır. Evet tahmin etmişsinizdir sanıyorum, Şeyh Galip'in o enfes, gerçekten eşsiz, hemen herkesin bildiği dizesini kastediyorum. Hani şu ünlü dize:

"Bir şulesi var ki şeb-i canın Fanusuna sığmaz asumanın"

(Yeni kuşaktan okurlarımız için bugünkü dille yineleyeyim dizeyi isterseniz: "Can mumunun bir alevi var ki/Gökkubbenin fanusuna sığmaz")

Simgelere dayanan bir tür olan Divan şiirinde, açık bir bilinç ya da lirizm tanımı beklenemez. Ama Şeyh Galip'in simgeleri öylesine ustaca ve eşsiz ki, Pascal'ın bilinçten söz eden satırlarını okurken yine akla geliveriyor elde olmadan.

Şeyh Galip de, bilinç ile ilgilenmiş olsaydı, hiç kuşkusuz olaya Pascal gibi metafizik bir açıdan yaklaşacaktı. Katolik Pascal insanın bilincini böylesine yüceltirken (insanın kendisini bu denli yüceltmez hiç) onun insandan bağımsız olduğunu da bir kenara atmaz. Pascal'a göre, o değerli güç insana tüm evrenin tek yüce gücü ve yaratıcısı olan Tanrı tarafından verilmiştir, dolayısıyla da bilinç Tanrısaldır.

Oysa, her yazısıyla bize yeni ufuklar açan değerli ozan ve yazarımız Melih Cevdet Anday'ın bilinç olayına yaklaşımı çok daha değişik. Sayın Anday "Bir Müzikçinin Dersleri Üzerine" başlıklı geçen cuma günü yayımlanan yazısında "Sanat doğaya eklenmiş insan demektir ve insan doğanın bilincidir" diyordu. Burada hemen görüyoruz ki, bilinç insana dışardan verilen Tanrısal bir olgu değil, insanın kendi varlığında taşıdığı bir güç, onun bir parçasıdır. Böylelikle Sayın Anday bir anlamda, Pascal'ın bilinç üstündeki düşüncesini ünlü bir deyişle "Ters çevirip ayakları üstüne oturtuyor." Evet burda artık insana dışardan verilen bir güç değil söz konusu olan, tam tersine insan varlığıyla, içinde bulunduğu âleme, doğaya, bilinci katıyor, ondaki eksikliği tamamlıyor.

"Peki" diyebiliriz şimdi, "her iki yanı hem metafizik hem diyalektik görüşü kapsayacak bir tanımı yok mu bilincin?" Bilincin bu anlamda çok özlü bir tanımını şöyle yapabiliriz: "İnsanın çevresini ve kendisini anlamasını sağlayacak anlıksal süreçlerin toplamı." (Orhan Hançerlioğlu Felsefe Sözlüğü, bilinç maddesi).

Evet gerçekten, tüm görkemine tüm sonsuzluğuna, hatta insanoğlunu sinek gibi ezebilecek sonsuz gücüne karşın kof ve bilinçsiz olan evrene yepyeni bir boyut katan, onu anlamlı ve içerikli kılan insanın bilincidir.

İnsan ve de bilinci olmasa evrenin ne olduğunu, gelişimini, gücünü, yasalarını kim arayıp öğrenebilecek, kim bilebilecekti ki? Bırakın bilmeyi bir yana, insan ve bilinci olmasaydı evrenin varlığının ayrımına kim varacaktı ki?

Olaya böyle bakınca, o küçük, çaresiz, bir su zerreciği, bir hava kabarcığıyla yok olabilecek kadar zayıf, nahif insanın o korkunç gücü ve üstünlüğü olan bilincin eşsiz değeri çıkıyor ortaya.

Evren tarafından sürekli ezildiğimiz zaman bile şu gerçeği hiç unutmamalıyız: Ezilen bir insanın bilinci, evrenin tüm baskısından, hatta kendisinden bile çok daha anlamlı ve değerlidir.

Radyasyon söylentileri fiyatı 400 liraya düşürdü, yine alıcı yok

Fındıkta panik

ŞÜKRAN KETENCİ *15 eylül*

GİRESUN — Radyasyon, Karadeniz'in fındık yetişen yörelerinde fındığa bağlı insanların yaşamını altüst etti. Devlet henüz gerçekleri belirleyip kamuoyunu aydınlatmadığı için, yörede spekülasyonlara bağlı olarak gerçek bir panik yaşanıyor. Radyasyonlu olduğu ve ihraç edilemeyeceği söylenen bu yılın fındığını satın almış büyük tüccarlar iflasa hazırlanıyor. Özel sektörün alımını tamamen durdurduğu bu yılın fındığına, fiyat serbest piyasada 800 liradan 400 liraya kadar düştüğü halde alıcı bulunamıyor.

Bu yıl fındık üretimi çok düşük olduğu için özel sektöre Fiskobirlik'ten çok daha yüksek fiyatla bin liranın üstünde fındık satmayı düşleyen üretici, ne yapacağını bilemez durumda. Fındığını tavan 700 liradan Fiskobirlik'e satabilme telaşı, alım yerlerinde alım gücünün üstünde birikime yol açıyor. Fiskobirlik Genel Müdürü, üreticinin paniğe kapılmasını önlemek için, sürekli sonuna kadar fındık alımını sürdüreceklerini açıklıyor. Geçen yılın sonuna kadar 12 bin ton fındık satın almış olan Fiskobirlik, henüz alım kampanyasının ilk günleri yaşandığı halde, şimdiye

kadar 15 bin tonun üstünde fındık almış durumda.

Fındıkta radyasyon çıktığı şok haberinden bu yana 15 gün geçti. Hâlâ radyasyonun bulunup bulunmadığı, ne kadar bulunduğu konusunda resmi bir bilgi yok. Giresun'da ilk ölçümlemelere göre fındıkta 600-1000 bekerel arasında değişen oranlarda radyasyonun varlığından söz ediyorlar. Devletin soruna sahip çıktığının ciddi bir belirtisi de yok. Resmi yetkililer, İstanbul-Küçükçekmece'deki araştırma merkezine, ihracatı yapılan bütün gıda maddelerinin tahlil için birden yığıldığını, bu nedenle resmi sonuçların alınmasının geciktiğini söylüyorlar. Kesin sonuçların ne zaman alınabileceği, resmi açıklamanın ne zaman yapılacağı konusunda bir bilgi veremiyorlar.

Resmi ağızlardan önce, Ordu yöresine fındık giriş çıkışının neden yasaklandığını, iki gün sonra neden serbest bırakıldığını da tam öğrenemedik. Sadece henüz kesin tahlil sonuçları alınmadığı için, radyasyonun yörelere göre farklı çıkacağı gerçeği göz önünde tutularak, radyasyonlu fındığın radyasyonsuz fındığa karışmaması için bir önlem olarak düşünüldüğünü belirtiyorlar. Sonradan bu önlemin aşırı olduğu ve panik yarattığı sonucuna varılarak karar kaldırılmış.

Gayri resmi edindiğimiz bilgilere göre, daha doğrusu en iyi bilebilecek kişilerin anlattıklarına göre, AET'nin ihraç maddelerine koyduğu 600 bekerel sınırına gelmeyen ve bunu fazlasıyla geçen fındık var. Aynı yöre sınırları içinde dağlarda daha yüksek olmak üzere de değişiklik söz konusu. Ancak genelde batı bölgeleri daha şanslı. Ordu da Giresun'dan daha şanslı. Bu nedenle fısıltı gazetesi haberine göre örneğin Akçakoca fındığının fiyatı 1000 liraya kadar fırlamış, Giresun içinde, dağa doğru yörelerde 400'ün altına inmiş. Borçlu olduğu ve daha önce satma taahhüdü alan tüccara fındığını satamayan var.

Hükümetin sorun yokmuş gibi davranması, yöre halkı arasındaki paniği ve fındık üzerindeki spekülasyonları daha çok arttırmış. **"Fındıkta bu kadar yüksek radyasyon çıktıysa, yediğimiz içtiğimiz gıdalarda daha çoğu var"** diye söze giriyor herkes. Giresun'da en çok yapılan espri **"Biz vasiyetnamelerimizi hazırladık. Siz fazla durmayın"** sözcükleri ile özetlenebilir. Radyasyonun nasıl geldiği konusunda halk arasında bilimsel nitelik kazandırılmaya çalışılan teoriler geliştirilmiş. Kötümserlerin, radyasyonun toprağa geçtiği ve pek çok maddede daha çok çıkabileceği görüşüne karşın, iyimserler, fındığın tam filizlenme döneminde geçen bulutların kurbanı olduğu ve sorunun gelecek yıllara, diğer maddelere fazla yansımayacağı tezindeler. Gerçek olan şu ki, Giresun-Ordu fındık yörelerinde gerçek bir panik ve ciddi bir olay var. Ancak siyasal iktidar anlaşılmaz biçimde kapalı, vurdumduymaz bir tavır içinde görülüyor. Bir yanda Giresun'dan ayrılırken, geçen yılın ürünü işlenmiş fındık paketi polis tarafından elinden alınan halk, diğer yanda İstanbul'a göndereceği fındık için izin almaya uğraşan tüccar var. 6 gün kadar önce Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından gönderilen yazılı talimatta ise ihraç edilecek fındığın önce Nükleer Araştırma Merkezi'nde tahlil ettirilmesi ve ancak 600 bekerel altında radyasyonlu olanların ihraç edilebileceği hükme bağlanmış. Hükümetin 9 temmuz tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan kararı ise tüm ihraç edilecek gıda maddelerini kapsıyor. Burada AET ile yapılan anlaşma gereği 600 bekerelin üstünde radyasyonlu gıda maddesinin ihraç edilemeyeceği belirtiliyor.

'Özal, elleme tütünü...'

HİKMET ÇETİNKAYA *17 eylül*

MANİSA — SHP'nin önceki gün Turgutlu'da yapılan kahve toplantısı gece mitingine dönüşürken, Ahmetli kasabasında da canlı bir topluluk konuşmacıları geç saatlere dek dinledi.

Turgutlu ve Ahmetli'de konuşmacılar, Deniz Baykal ile Mahmut Türkmenoğlu idi. Bülent Ecevit bir süre önce buralarda dolaşmış, SHP'ye veryansın etmişti.

Baykal, yoğun ilgi toplayan konuşmasında, "ANAP'ın siyasi tuzağından" söz ederken bir hayli alkış aldı. Konuşma biçimiyle en az Bülent Ecevit kadar kitleleri etkilemeyi başaran Deniz Baykal, üstü kapalı biçimde DSP olayını anlatırken, "Biz tabanda birleştik, bölünmeyeceğiz" sesleri yükseldi.

Baykal konuşmasını bitirdikten sonra, yaşlı bir yurttaş yanına yaklaşıp şöyle konuştu:

— Oyumu Ecevit'e verecektim. Şimdi karar değiştirdim. Oyum, zeytin dalıyla çevrili altı okun olacak.

Mahmut Türkmenoğlu ise tütün konusunda tam dört dörtlük bir konuşma yaptı. Tütünde devlet desteğinin kaldırılmasının ardında yatan gerçekleri yalın bir dille anlattı. Türkmenoğlu'nun uzun konuşması bir hayli etkili oldu. Bergama yöresinde olduğu gibi Gediz Ovası'nda da üreticiler yeni bir slogan ürettiler:

— Özal, elleme tütünü...

ANAP'lılar, Deniz Baykal ve Mahmut Türkmenoğlu'nu Manisa'da adım adım izlediler. Gece olduğu için, Ekrem Pakdemirli uçağını gökyüzüne salıvermedi, ama danışmanları SHP konvoyunun peşindeydi.

Her ne kadar Pakdemirli'nin bilgisayarı Manisa 1. Seçim Bölgesinde kendisine "yeşil ışık" yakıyorsa da o, şu ana dek "Manisa benim" diyemiyor. 1983 genel, 1984 yerel seçim sonuçları verilerine ve kamuoyu yoklamalarına göre Ekrem Pakdemirli'nin bilgisayarından çıkan sonuç; en yakın rakibini 6 puanla geride bırakıyor.

Ekrem Pakdemirli evdeki hesabının çarşıya uymayacağını bildiğinden olacak, "Son 24 saate kadar bir şey söylemeyeceğim" diyor. Manisa 2. Bölge'de seçime giren Mehmet Keçeciler, Pakdemirli'ye göre daha rahat. Keçeciler, "Ne olursa olsun, en şanslı aday benim" demekten kaçınmıyor.

Ekrem Pakdemirli'ye gazetelerde yayımlanan Başbakan ve ANAP lideri Turgut Özal'ın "At topallıyor" sözü anımsatıldığında ise kendisine özgü gülüşüyle şu yorumu getiriyor:

— Süleyman Demirel, oy isterken, "Mühürü kır atın göğsüne vurun" diyor, Elbet atlar vurulur, kır at da vurulur. Niçin vurulur? Atlar sakatlanıp bir iş

yapamaz hale gelince vurulur. Üzücüdür, ancak at bir işe yaramaz. Acı çekmesin diye vurulur, acıdır ama vurulur işte...

ANAP'ın 1. bölge adayı Ekrem Pakdemirli, DYP'li Sümer Oral'dan çekiniyor. Sümer Oral, Manisa'da dağı taşı tanıyor. Bu yüzden DYP'nin üzerine daha fazla gidiyor Pakdemirli. Bu arada SHP'li Erdoğan Yetenç'in etkin bir politika yaptığını gizlemiyor.

Pakdemirli şöyle diyor:

— ANAP birinci parti, SHP ise ikinci parti...

— Ya üçüncü parti Sayın Pakdemirli?..

— Üçüncü parti belli değil...

Oysa üçüncü partiyi Atilla Yurtçu açıklamıştı:

— Üçüncü parti DSP...

Pakdemirli çocuklara tişört,, şeker, sakız dağıtıyor. Çocuklar SHP'ye gidip, "Oyumuzu size vereceğiz, siz de bize şeker, sakız alın" demişler. Belki gerçek değil, ama Manisa'da günün esprisi şu:

— Çocuklar Pakdemirli'ye oy verirlerse kazanacak...

Ekrem Pakdemirli, "Çocuklar bizi çok seviyorlar" deyip anlatıyor:

— Çocuklar bizi elbet sever. Biz de çocukları severiz. Köylere gittiğimizde, üzerinde ANAP - Pakdemirli yazan şekerleri dağıtıyoruz. Bir de sakız. Kızlar, biliyorsunuz şekerden çok sakız sever. Tişört az zaten. Partililerin çocuklarına filan dağıttık. Onlar sokakta oynarken giyiyorlar.

— Manisa 2. Bölge adayı Mehmet Keçeciler, İsmail Özdağlar olayının kendisini etkilemediğini söylüyor. Aslında oldukça etkiliyor Özdağlar olayı ANAP'ı. Özellikle Demirci, Gördes yöresinde SHP mesafe alıyor. SHP adayı Yalçın Milli, Erdoğan Yetenç kadar sıkıntılı değil bu yüzden.

Mehmet Keçeciler anlatıyor:

— İsmail Özdağlar konusunu diğer partiler işlemiyor. DYP işlemeye kalkıştı, sonra sustular. Çünkü Özdağlar konusunda DYP Genel Başkanı Cindoruk bir hayli konuşmuştu. Onun için durumumuz iyi.

DSP'nin Manisa 1. ve 2. bölgede ne yapacağı konusunda ise hem Pakdemirli, hem de Keçeciler aynı şeyleri söylüyorlar.

Bakın Bülent Ecevit faktörünü nasıl değerlendiriyorlar:

— Önemli olan Ecevit'in sola belirli bir mesaj vermesi. Örgütlenmemesi hiç de önemli değil. Geçen seçimlerde (1983 genel seçimleri) Halkçı Parti Sarıgöl'de örgüt kuramamış, ama yüzde 30 oy almış. Çünkü Necdet Calp TV'de "Ben anayasanın izin verdiği kadar solcuyum" demişti. Ecevit de öyle bir mesaj verebilirse, alacağı oy ne olur bilinmez. Ecevit'in İzmir'de oy alacağı önemli değil. Ama Türkiye genelinde yüzde 10'u geçeceğini sanmıyoruz. Sonra topladığı kalabalıklar bakalım oya dönüşecek mi?

Ekrem Pakdemirli bu arada bir anısını aktarıyor:

— Bülent Ecevit, Turgutlu yöresinde yaptığı köy toplantılarında, fonları eleştirmiş, "Pakdemirli'den hesap sorun" demiş. Dinleyenler de "Elbet soracağız" yanıtını vermişler. Ertesi gün konuştuğu köylere, üstelik aynı kahvelere gittim. Bekledim sorsunlar diye. Bir Allahın kulu kalkıp sormadı. Onun için kalabalıklar ne denli sandığa yansır, bilemiyorum.

Evet, Manisa'da hiçbir aday karşı karşıya gelindiğinde "Ben alırım" diyemiyor. Çünkü bu seçim, bir başka seçim...

Tan ORAL

AFRİKA

Sağ Ölüler...

CÜNEYT ARCAYÜREK *17 eylül*

NİĞDE — Allah eksikliğini göstermesin, Başbakan Özal'ın giderek yeni yetenekleri ortaya çıkıyor. Söylendiğine göre, girdiği kentlerde balkonlarda toplanan, sokaklarda sıralananların yüzlerini inceliyor - herhalde Tanrı vergisi bir gücün etkisiyle olacak - insanların içinden geçenleri, gönüllerinde yatanı bir bakışta şıp diye keşfediyor. Bu müstesna yeteneğinden yararlanarak, çevresine "Burada seçim tamam" diyor.

"Tamam" olan ne? Öteki illerde olduğu gibi Niğde'ye de; Kayseri'den, İçel'den, Konya'dan taşınan dizi dizi otomobilli militanlar mı?.. Bu konvoylardaki tuzu kuru insanların yüzünde gördüğü aşırı muhabbet mi?.. Anlaşılan Özal'ın her iktidar başına özgü "görmek istediğini gören" gözleri var.

Yoksa, evet yoksa Özal döneminin zenginlerinden ANAP Milletvekili Birsel Sönmez'in "büyük kalabalıklar" toplanacağını söylediğinde, Vural Arıkan'dan aldığı yanıt mı gerçeği yansıtıyor? Eski Maliye Bakanının her zamanki muzip, her zamanki esprili konuşması içinde Birsel Sönmez'e verdiği yanıt, hemen her ilde gözlenen doğruyu dile getiriyor:

"Evet, kalabalık olabilir. Ama, vergi gibi mecburi"

Oysa Niğde'de "mecburi kalabalık" da yoktu. Başbakan, özel helikopterle Niğde'nin üzerinden geçerken, ürken güvercinler uçtu damlardan. Özal, tepeden bakmış olmalı aşağıya. Şefik Soyer Alanı - yukarıdan bakıldığında - günlerdir davullu zurnalı, türkülü şarkılı çağrılara karşın saçları yer yer dökülmüş bir baş gibiydi. Kalabalığın arasında görülen boşluklar Özal'ın içini açmamıştır. Niğdeli gözlemcilerin söyledikleri doğruysa, önceki gün yapılan SHP mitingi daha görkemli, çoluk çocuktan arınmış, daha nitelikli bir topluluktu.

SHP ile DYP'nin burada ANAP'ı köşeye sıkıştır-

KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
Kolejlere Hazırlık: 22-29 Eylül
Üniversiteye Giriş: Lise Sonları: 20 Eylül - 4-11 Ekim
Beklemeliler: 29 Eylül-6 Ekim
Tel: 338 75 11 - 338 77 96

Cumhuriyet

YOL KESEN IRMAK
H. Veldet Velidedeoğlu

63. Yıl; Sayı: 22295 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 21 Eylül 1986 Pazar

ARA SEÇİM BUGÜN YAPILSA? 2

Cumhuriyet-veri araştırma a.ş.

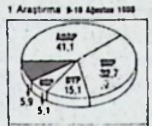
ARA SEÇİM ANKETİ

Ankara

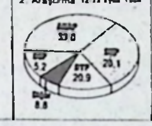
ANAP	%39
SHP	%26.1

Ankara 2. seçim çevresinde ANAP, milletvekilliğini garantilemiş gözüküyor. 9-10 ağustos tarihlerinde yapılan birinci ara seçim araştırmamızda yüzde 41.1 oranında oy alması muhtemel olan ANAP'ın oyları 12-13 eylülde yapılan ikinci araştırmamızda yüzde 39'a düşüyor, ama ANAP yine de kazanıyor.

1 Araştırma 9-10 Ağustos 1986

2. Araştırma 12-13 Eylül 1986

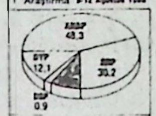
Bingöl

ANAP	%44.5
SHP	%28.6

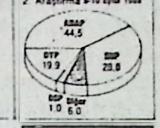
Bingöl'de ANAP seçime bir hafta kala farklı önde. Bu seçim çevresinde 9-12 ağustosta yaptığımız birinci ara seçim araştırmasında yüzde 48.3 oranında oy alacağı görünen ANAP, 8-10 eylülde yapılan ikinci araştırmamızda yüzde 44.5'e geriliyor. 7. Sayfada

Yarın: Burdur ve Gaziantep

1. Araştırma 9-12 Ağustos 1986

2. Araştırma 8-10 Eylül 1986

Seçime 7 gün kala meydanlar iyice ısındı

Final haftası

İnönü'ye göre ara seçim SHP iktidarının başlangıcı

"İşkence kalkacak"

SHP lideri, Bingöl'de yaptığı konuşmada ara seçimi SHP iktidarının başlangıcı olarak niteledi. "Oy vermenize ne Özal, ne de şeyhler karışabilir. Biz Türkiye'de insanca yaşayan bir toplum istiyoruz. İşkenceler, baskılar hepsi kalkacaktır. Fikir suçundan kimse yargılanmayacaktır," dedi.

MEHMET GÜLTEKİN/IŞIK ERSAN

BİNGÖL/İZMİR — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün Bingöl'de yaptığı konuşmada "ara seçimi SHP'nin iktidarının başlangıcı olarak" nitelendi, "demokrasilerde işkence ve baskıya yer olmadığını" bildirerek, "İşkencecilerden hesap soracağız" dedi. İnönü, Bingöl'den akşam üzeri Ankara'ya döndü, gece uçakla İzmir'e geçti ve geç saatlerde Şemikler'de bir kahvede yaptığı konuşmada "Oyunuz sizin kaderinizdir" diye seslendi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Traktör römorku sulama kanalına düştü: 10 ölü

ADANA (Cumhuriyet Güney İlleri Bürosu) — Adana'da dün gece pamuk işçilerini taşıyan bir traktör römorkunun sulama kanalına düşmesi sonucu 10 kişi öldü.

Olay, dün gece 21.00 sıralarında meydana geldi. Kahramanmaraş'tan pamuk toplamağa gelen 19 tarım işçisinin bulunduğu traktör römorku, Osmaniye ilçesinin Kırcalı kasabası yakınlarında sulama kanalına düştü. Olayda Köse ailesinden Süleyman, Selhan, Gülü, Meral, Elif, İbrahim, Ece, Zübeyde, Nurgül ve Ece can verdi.

Römorkta bulunan işçilerden 9'u kurtarıldı.

Tekel Genel Müdürü açıkladı:

Tütün ve üzümde radyasyon çok az

ANKARA / GİRESUN, (a.a.) — Tekel Genel Müdürü Süreyya Yücel Özden, tütün, anason ve üzümde radyasyon olmadığını söyledi.

Özden, fındık olayından sonra, tütün için ortaya atılabilecek iddiaları önlemek amacıyla Türkiye'nin tütün üretilen tüm bölgelerinden toplanan örnekleri Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nda incelettiklerini belirterek şöyle konuştu:

"Ege, Trakya, Marmara ve Karadeniz'deki ekim alanlarından toplanan örnekleri Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nda inceledik. Hiçbir örnekte, 100-200 bekerelin üzerinde radyasyona rastlanmadı. Bu AET ülkeleri ve Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından kabul edilen oranların çok çok altında, her şeyde bulunan normal radyasyon oranı."

Tekel Genel Müdürü Özden, tütünde radyasyon konusunda hiçbir tehlike taşımadığını vurgulayarak, dışsatımda da herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtti. Özden, Tekel'in öteki iki ürünü anason ve üzümde de radyasyon araş-

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

DEMİREL İSTANBUL'DA KÜRSÜDE — DYP'nin dün İstanbul'da Vatan Caddesi'ndeki top sahasında yapılan mitinginde konuşan Süleyman Demirel, DYP'nin İstanbul adayı Gökhan Evliyaoğlu'nun dava arkadaşları olduğuna belirterek, "Kır onu böğrüne vurun mühürü" dedi. (Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ)

Demirel, sağ seçmeni uyardı

"Ülke solun eline geçer"

Bu kötü idareye alkış tutarsanız, o zaman memleket solun eline geçer. Sağı bölmeyin diyenler, sağcı olduklarını da söylemiyorlar.

Bunlar 1983 öncesini yok sayıyorlar, sizin tümünüzü yok sayıyorlar. Bayrak dedik, ezan dedik, millet dedik, demokrasi dedik, bunların nesi yanlıştı? 9. Sayfada

HELİKOPTER VE GÜLSUYU FÜSUN ÖZBİLGEN'İN izlenimleri 9. Sayfada

Başbakan: Antep'e çok şey yapacağız

Özal'dan seçim vaatleri

Turgut Özal, Gaziantep'te tıp fakültesi kuracağını, üniversite açacağını ve şehrin su sorununu çözeceğini söyledi.

ENİS BERBEROĞLU

GAZİANTEP — Başbakan Turgut Özal, Gaziantep İstasyon Meydanı'nda coşkulu bir kalabalığa seslenirken "Gaziantep'e çok şey yapacağız, peşinen söyleyeyim. Gazi unvanı almış bu vatan parçasına çok şey yapacağız" diye konuştu.

Kente, bir üniversite vaat eden Özal, konuşmasını bitirirken "Gaziantep tamam, tamam" diye bağırdı.

Başbakan Özal, dün Viyana'dan saat 14.00 sıralarında Ankara Esenboğa Havaalanı'na döndü. Havaalanında uçak değiştiren Özal'a Devlet Bakanı Ahmet Karaevli, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu ve Enerji Tabii Kaynaklar Bakanı

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

GAZİANTEP'ten YALÇIN DOĞAN

Parayla saadet olmaz

GAZİANTEP — Hava pek yok ANAP'ın Gaziantep'te. Kalabalık yerinde, ama durgun. Yıllar dolu, ama katılım eksik. Bulvarlar geniş, ama sıcak. Dükkânların önünde adım atacak yer yok, ama neşe yok. Birkaç kilometrelik insan yolu, ama durgun.

İşte, Gaziantep'in dün karşılama havasından bir görünüm.

Başbakan Özal, dün Viyana'dan geldi. Avrupa Demokratik Birliği toplantısına katılan Özal, Ankara'ya 14.00 dolaylarında in-

(Arkası Sa. 15, Sü. 8'de)

ÖZAL VE MİTSOTAKİS DİYALOGDA ANLAŞTI

SEDAT ERGİN ve MEHMET ERKAN'ın haberi 12. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Devlet + Parti

ANKARA — Ara seçimin ana öğelerinden biri küçük bir haberde yatıyor: Samsun Belediyesi'nden dört araç Ladik'te asfalt dökme çalışmalarına başlamış. SHP'liler adliyeye başvurmuşlar. Asliye Hukuk Hâkimi Nadir Ülker, araçların şoförleri ile konuştuktan sonra, hepsini Samsun'a geri göndermiş.

Kararın nedeni açık seçik ortada. Samsun seçiminde öteki ilçeler kadar ağırlıklı olmasa da söz sahibi yörelerden biri, Ladik. ANAP'lı belediye, Samsun'dan gönderdiği araçlarla halkın gözünü boyayacak, oyları

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

İyi Pazarlar.

Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.

Jack Nicholson: Asi ve 'megaloman' bir dev sanatçı.

Haftanın konuğu: Atilla Özdemiroğlu

Otomobil: Makarnacılar ne bilir?

Günümüzün şehir hafiyeleri: Beyaz gömlekliler katil peşinde

Londra'nın "ilginç eğlenceler" semti Soho sınıf değiştiriyor

Cumhuriyet Dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

Salı'ya ve Spor'a 2 gün kaldı

10 milyon öğrenci için ilk zil yarın

ANKARA (a.a.) — İlk ve ortaöğretim kurumlarında 1986-1987 öğretim yılı yarın başlayacak. Bu öğretim yılında 10 milyonu aşkın öğrenci yaklaşık 360 bin öğretmen tarafından eğitilecek.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı verilerine göre, ilköğretim çağında okullaşma oranı yüzde 98'e, okuma yazma oranı da yüzde 80'lere ulaşırken, 1986-1987 öğretim yılının başlamasıyla birlikte tüm okullarda ilköğretim haftası da kutlanacak.

Milli Eğitim Bakanı Emiroğlu yeni öğretim yılının başlaması nedeniyle yayımladığı mesajda, üniversiteler önündeki yığılmayı, eğitim sistemimizin en çarpık göstergesi olarak değerlendirdi.

Bu arada, ortaöğretim kurumlarında tek ders sınavları 25 eylül perşembe günü yapılacak. İlk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenci kayıtları ise 30 eylüle kadar sürecek.

İstanbul'da da yeni öğretim yılının başlamasıyla birlikte Hayrullah Cafercoğlu ve Kadir Has ilkokullarının açılışı yarın Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi Nejat Tümer, Pendik Hasan Gürel İlkokulu'nun açılışı da yine Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi Tahsin Şahinkaya tarafından yapılacak.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, 1986-1987 öğretim yılının başlaması nedeniyle yayımladığı mesajda, üniversiteler önündeki yığılmayı "eğitim sistemimizin en çarpık göstergesi" olarak değerlendirdi. Emiroğlu "Eğitim-insan gücü-istihdam dengesizliği gün geçtikçe büyümekte, işsizliğe yeni boyutlar katmaktadır" dedi.

Bakan Emiroğlu, nüfus artışına dikkat çektiği mesajında, ilköğretimde yüzde 98 olan okullaşma oranının, ortaokullarda yüzde 52, lise düzeyinde ise yüzde 30'a düştüğünü vurguladı. Emiroğlu şöyle

(Arkası Sa. 12, Sü. 8'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Saadet Zinciri!

ANAP modeli bir "saadet zinciri" getirmiştir. Kimler için mi?

Önce kaçakçılar için!

Nasıl olur da "Kaçakçılığı ortadan kaldırdım" diye övünen bir iktidar kaçakçılara "saadet zinciri" sağlar?

Sağlar, sağlar, bal gibi sağlar. Hem de şöyle sağlar:

"Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki tebliğ"in 4. maddesi ile "Döviz ithali serbesttir, hiçbir kayda tabi tutulmaz ve menşei araştırılmaz" dersiniz.

Artık bu döviz nereden gelirse gelsin, ister silah kaçak-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Folkestone'dan

Berkes hocayla

RAGIP DURAN

Niyazi Berkes, beş klasörlük hatıratının elyazmalarını gösterirken soruyor, "Ben iki üç sene sonra aranızdan ayrılmış olurum. Bu hatıralar bugün Türkiye'de serbestçe yayımlanabilir mi acaba?"

Atina'dan

Haydut Rohamis

STELYO BERBERAKİS

Yunanistan kamuoyunu aylardır meşgul eden bir kovalamaca öyküsü var: Polisler ve Haydut Rohamis. Haydut Rohamis her yakalanışında polislerin elinden kaçmayı başarıyor.

Roma'dan

Roma'da 'sıcak eylül'

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Sosyalist Parti Genel Sekreteri Craxi, son 3 yıldır işbaşında kalabilen ilk başbakan olarak rekor kırmış bulunuyor. Fakat siyasi çevrelerde herkes Craxi'nin de artık süresini doldurduğu kanısında.

New York'tan

Kitaba göre yaşayanlar

ŞEBNEM ATİYAS

Amerikan halkı, günlük yaşamının en ince ayrıntılarına kadar inen bir dizi "guide" (rehber) kitap tarafından kuşatılmış durumda. Otobüste, vapurda, trende bile bu tür kitapları elinden düşürmüyor ve birbirleriyle kitaplardaki tavsiyeler üzerine hararetli tartışmalara giriyorlar.

Floransa'dan

Gece yarısı meydanları

MEHMET AKİF

Andreina minik bongoyu eline alıyor. Parmakları zarın üzerinde önce okşarcasına geziniyor. Gittikçe sertleşiyor. Afrika tamtamlarıyla İtalyan melodilerinin arasındaki ses yankılanırken, herkes sessiz onu dinliyor.

Paris'ten

Tati mağazası ve 'Amcam'

SABETAY VAROL

Günlerden çarşamba. Oğlanla evdesiz. Bir telefon: Patlama sesini duydun mu? Apartmanın kapısından çıkıp yüz metre yürüyünce dehşet ve felaket manzarasının ön görüntüleri kendini ortaya koyuyor.

8. Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Seçim Araştırmaları

Ara seçimlere doğru son anketimizin sonuçlarını yayımlamaya bugün başladık. Cumhuriyet'in isteği üzerine "Veri Araştırma" Kurumu'nun yürüttüğü bu kamuoyu araştırmasında kullanılan yöntemi de birinci araştırmamızda olduğu gibi açıklıyoruz. Çünkü anketin ciddiyeti ve bilimselliğiyle kullanılan yöntem arasındaki bağıntı yadsınamaz. Açıklamanın bir başka yararı daha ilerde görülebilir; çünkü hangi yöntemle daha sağlıklı sonuçlara ulaşıldığı zamanla belirlenebilecektir.

Batıda çok sık başvurulan kamuoyu yoklamaları ülkemizde de geçerli olmaya başlamıştır. Ne var ki eksikliklerimizi belirtmek de gerekir. Sözgelimi seçim an-

ketlerinde daha kavramsal ve hesaplayıcı olabilmek amacıyla deneklerin (anket için kendilerine başvurulan kişilerin) cinsiyet, yaş, gelir düzeyi ve meslek bakımından ayrımları henüz yapılamıyor. Araştırma yalnız yerleşim bölgelerine göre planlanıyor. Bu genelleme yanılgıya uğramaya yol açabilir. Yerleşim bölgeleri hızla değişen, göç trafiğinin yoğun biçimde yaşandığı bir ülkede daha değişik yanılgılar da çıkabilir.

Bütün bunlara yanı sıra de-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

- *Reagan'dan zirveye engel* 3. Sayfada
- *Fenerbahçe - Galatasaray*
- *Kaptanlar ne diyor?*
- *Beşiktaş'ta Fikret antrenmana çıktı*

14. Sayfada

- *Avrupa Konseyi'nde Kıbrıs konusunda çözüme doğru*
- *Gençlerde kırıp dökme alışkanlığı*

16. Sayfada

dığını dinliyorduk kısa söyleşilerde. İki yüz bine yakın seçmenden elli binini toparlayabilen parti ipi göğüsleyecekti. Yerel seçimlerde 26 bin oy alan DYP'nin Aksaray gibi seçim sonucuna ağırlık koyan bir kentten çıkardığı adayla ANAP'a korkulu düşler gördürdüğünden söz ediliyordu. Tabii SHP'nin şansını DSP bıçaklamasa, sosyal demokrat tabandaki canlılık sonuca varabilirdi. Yine de burada ANAP karşısında SHP ile DYP'nin önemli oranda şansı olduğundan açıkça söz edenler çokluktaydı.

Aslında içimden bugün yazı yazmamak geçti. Yazacaksın, izlenimlerini sıralayacaksın, Özal sinirlenecek. 'Kalabalık ahım şahım değildi. Özal bir başbakan gibi değil, sıradan bir partili, bir hatip gibi uzun uzadıya konuştu' diyeceksin, kızacak. Partili cazgırların dışında alkışlayan yoktu, Calp'ten "adam", Erdal İnönü'den "atıyor" diye söz etti, ayıp etti, ağzını bozmamalı bir başbakan diye eleştireceksin, Özal fena bozulacak.

Bir ülkenin itibarını gelip giden yabancıların çokluğuna, yurtdışına yaptığı bol gezilere bağlamasındaki mantığın geçersizliğini söyleyeceksin, aman efendim Özal'a görünme. Türkiye'de büyük yolsuzluklar olduğunu irdeleyeceksin, Özal'dan hiddet fırtınası ve geçmişe sığınma: "Sen kendi iktidar dönemine bak arkadaş." Yol yapımının, elektrik direği gelmesinin, telefonun yaygınlaşmasının nedense ara seçim öncesine rastlatıldığını anlatacaksın, Özal'dan "Dilediğim zaman yaparım, sana ne" diye terslenme.

Tribünde izleyenler, sahada Özal. Her şeyi büyütmeyi beceri sayan iktidar gözüyle gerçekleri yansıtmaya çalışanlar karşı karşıya. Bu ikilem içinde bizim Özal'ı, Özal'ın bizleri anlamasına olanak var mı?

Özal konuşmasını sürdürürken yanımda duran bir köylü söylendi:

"Biz sağ ölüleriz, sen ne diyorsun?" dedi. Oysa bu sırada alanın gerilerinden insanlar kopmuş başka sokaklara doğru gidiyordu. Eğer kırsal alanın yazgısını özetleyen bu cümleyi daha başkaları işitebilseydi "sağ ölülerden" daha çok ses çıkacak bu ses yücelip büyüyecekti.

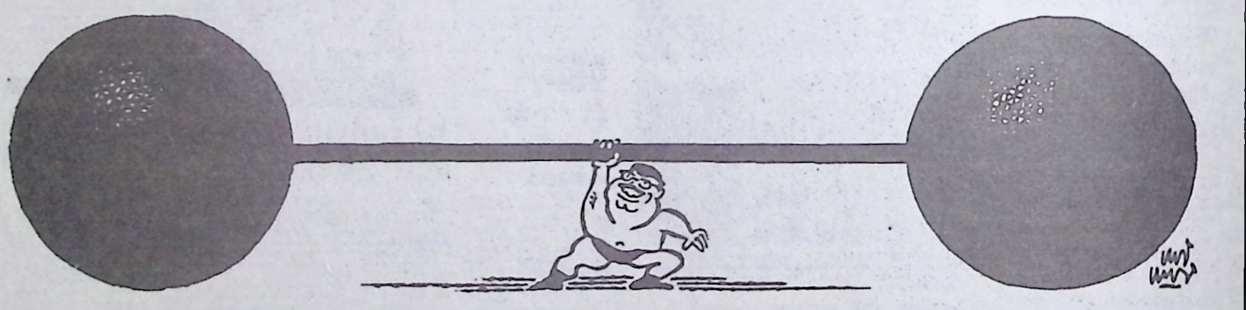
Havası bozuk, ilgisi, insanı az Niğde mitingini acaba Sayın Özal olumlu gözlerle niteleyebildi mi? Eğer dürbünün bir yanıyla olaylara bakıyorsa mutlaka burada da "seçim tamam" diye çevresine seslenmiş olmalı.

Niğde kentini yansıtan bu izlenimler - eğer konuşmaktan vakit bulup okursa - Özal'ı "tehevvüre" yöneltecek kuşkusuz. Ne de olsa, 'amaçlı kalemlerin, amaçlı ve tek yanlı savları' diye niteleyecek yazılan gerçekleri. Hatta öğrencisinin yanlışını yakalayan öğretmen gibi başını iki yana sallayarak, "Ya Aksaray, ya Aksaray..." diyecek. Doğru ama bu doğrunun kimi eksiklikleri var:

48 bin nüfuslu Niğde kentine oranla 90 bin nüfuslu Aksaray'da, çevreden getirilenlerle kent içinden tedariklenenlerden oluşan kalabalık fazlaydı.

Ne çare ruhsuzdu bu topluluk. Büyük çoğunluğu suskundu. Bakıyor, Özal'ı dinliyor, ama coşkulu tepki göstermiyordu. Zenger'in onca ustalığına, kışkırtmalarına karşın - nedense - rüzgârsız havada kıpırdamayan yapraklar gibi duran insanlardı bunlar. Özal, kalabalığı bir fazla gördüğü her yerde yaptığı gibi Aksaray'da da, "Bu iş tamam" diyor ve Niğde seçiminin zaferini - hangi hesaba dayanıyorsa - günler öncesi açıklıyordu. Ne çare, seçim otobüsünün önündeki bir grup dışında kalanlar bu zaferin tadını Özal'la birlikte alkışlayarak, çığırarak kutlamıyor, Başbakana pek katılır görünmüyorlardı.

Ali ULVİ

Gece yarısı meydanları

MEHMET AKİF *21 eylül*

FLORANSA — Koyu renk gözlüklü, dazlak kafalı genç, kaşını eğdi, gırtlağından bir hırıltı çıktı: "**Esrar ister misiniz?**" Müşteri bulması zor olmadı. Uzun saatler, meydanda oturan Michael Jackson kılıklı mor tişörtlü, esmer genç, ilk müşteriydi. Lacivert gecenin, ilk olağanüstü ziyaretçileri, koyu renk gözlüklü esrar satıcısı ve giysileri ıslak, göğüsleri açık sevgilisi, yaşayacağı karnavala hazırlanan Piazza della Signoria (Bayanlar Meydanı) sahnesinden birer frigo satıcısı gibi geçtiler.

Sonra gitaristler, ardından orkestra, palyaço ve her şeyin bitiminde Andreina geldi ve her şey yeniden başladı.

Alanın kuzeyini oluşturan Eski Saray'ın merdivenlerini dört gitarist tutmuştu. Turist oldukları belli olan ikisi, yabancılıklarının nostaljisiyle Beatles'ın tarihte kalmış parçalarını çalarken, merdivenin diğer ucundakiler, sevgiliye övgüler yüklü İtalyan melodilerini yeğliyorlardı. Orkestranın iğne deliğinden geçebilecek incelikteki solisti Dire Straits'ten, Elton John'dan şarkılar söyledi, sonra kenara bıraktığı maskesini taktı pandomime başladı.

Ve sonra Andreina geldi. Babasının verdiği isme çok benziyordu, ama hiç Yunanca bilmiyordu. Garip bir vücudu vardı: Erkeğimsi, kısa, üçgen... Kü-

remsi başı boyun kullanmaksızın vücudundaki yerini bulmuştu.

Bir pizzacı dükkânında çalışıyordu, akşam beş-on iki. Müşterilerinden öğrendiği İngilizce ile konuşuyordu. **"Adım Andreina, babam Yunanlıları çok severmiş."** Gözlerinin ilginç bir yeşili vardı. **"Hava açıksa mavi, kar yağarsa yeşil olur, bazen de kurşuni."**

Saray'ın merdivenlerine oturmuştu; yüzü olabildiğine asıktı. Floransa'da, güzelliğin başkentinde insanın yüzü asık olmamalı. **"Olur. Niçin olmasın? Siz turistsiniz, bunları görmeye geliyorsunuz, eskileri. Biz ise onların içinde yaşıyoruz. Her gün bir diğerinin tekrarı; tek bir yenilik yok bu kentte. Genç olmak dinamizmi getirir. Yenilik istersiniz. Oysa değişen bu kentte insanlardır. Paralar geri kalanın değişmemesi için akıtılır."**

Andreina'yı Floransa'nın heykellerle dolu meydanı Piazza Signoria'da, Michelangelo'nun Davut'unun taklidinin dibinde tanımıştık. Çekingen, sorularımıza dost ararcasına sıcak yanıtlar veriyordu. Milano'nun bir köyünde doğmuştu, uzun zamandır Floransa'da tek başına yaşıyordu. 17 yaşındaydı, üniversite öğrenimini görmemişti. **"Çalışmak zorundayım. Yeterince param olunca bir fotoğraf makinesi alacağım, geziye çıkacağım; sizler gibi. Sonra resim yapacağım. Çünkü yapmaya zamanım olacak."**

"Şimdi de resim yapabilirsin."

"Ben gece yaşıyorum. Renkleri görmeden resim yapamazsın. Benim yaşamımda şimdi yalnız gecenin siyahı, sokak lambalarının sarısı var."

Andreina, gece yaşıyordu. Günü saat 24.00'ten sonra başlıyordu, Piazza Signoria'da. Günün doğuşunu görmeden yatmıyordu. **"Floransa'yı, eğer sanat yapıtlarını gördüyseniz ve onları biliyorsanız, gece yaşamalısınız. İnsanlar, bir müzedeymişesine yaşarlar ve bu kentte ancak geceleri kendilerine dönebilirler."**

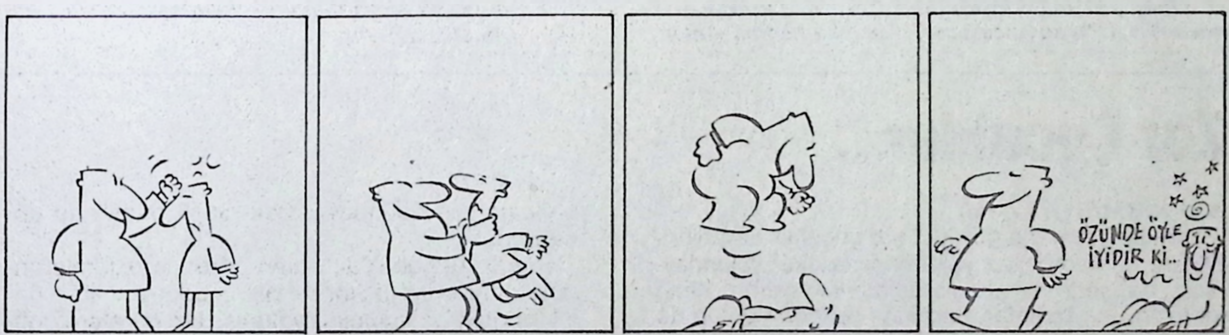
Birisinin kendisi ile ilgilenmesinden hoşnut gözleri parlıyor; bu gece yalnız değil. Topluluğa yaklaşıyor. **"Ver şunu bana."** Minik bongoyu eline alıyor. Parmakları zarın üzerinde önce okşarcasına geziniyor. Gittikçe sertleşiyor ritm, yükseliyor. Afrika tamtamlarıyla İtalyan melodilerinin arkasındaki ses alanda yankılanıyor; alan sessiz onu dinliyor. Alanın sakinleri de topu topu on kişi. Ve birden susuyor. **"Şimdi birisi açar camı, alabildiğine yağdırır küfürü. Polislere kızıyorum. Bazı akşamlar müziği yasaklıyorlar, sevgililerin öpüşmelerini. Oysa burası uygar bir ülke. Ama bu akşam yoklar."** Yoklar, çünkü, dün gece burnunu Neptün heykeline dayamış iki Carabinieri otosu üzerinde gençler bir bildiri basıp dağıttılar. Bu gece her şey serbest.

"Galeri Uffizi'yi gördün mü? Boticelliler var. Öyle resimler yapacağım. Aydınlık ve parlak. İnsanlar gülümseyecek." Gün ışıyor, Andreina'nın vakti geldi. **"Seni istasyona bırakayım. Beş buçukta bar açılır, birer capucino içeriz."** Birkaç dakikalığına yok oluyor, az sonra siyah eski bir bisikletle geri geliyor.

Barın ilk müşterisi oluyoruz. Kasaya yaklaştığımda İtalyanca anlayamadığım pek çok sözü bir anda yağdırıyor. Atılıyor, hesabı ödüyor. Milföyün üzerindeki pudra şekerleri lacivert kazağına dökülüyor. Gösterip kahkahalar atıyor. Yeşil gözleri parlıyor. **"Dönüşte uğrasana, İtalyan yemekleri yedirmek istiyorum. Ama bizim 'pizzeria'da değil. Orası pahalıdır, sana göre değil."** Yanaklarımı öpüp uğurluyor.

Dönüşte Floransa'ya uğrayamadım, ama Floransa'ya yolu düşenler, karnavaldan hemen sonra gece saat 24.00'te Andreina'yı Davut heykelinin dibinde bulabilirler.

Kamil MASARACI

İZMİR'den:

Oy, İnsanın Namusudur

HİKMET ÇETİNKAYA *22 eylül*

İZMİR — Gecenin 22.30'u, yer Karşıyaka'nın Şemikler semti. İstasyon Alanı'nda yaklaşık 7-8 bin kişi var. Trafik polisleri yolları kesmek zorunda kalıyorlar. Bornova'dan gelen kişiler araçlardan inip, "İnönü, Meclise" gösterileri arasında alana giriyorlar...

"Arkadaş Kıraathanesi"nin balkonunda, eski Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlarından Deniz Baykal konuşuyor. Baykal'ın konuşması hayli etkili. Her tümcesi "SHP iktidar" sözleriyle kesilirken alandaki coşku daha da büyüyor.

Şimdi söz sırası Tevfik Çavdar'da. Şemikler Alanı'na insanlar sığmıyor. Çavdar konuşuyor; sanki yer gök inliyor. Kadınların bağırışları, işçilerin "sendikal özgürlük" isteyişleri, dalga dalga yayılıyor.

Biz şimdiye değin Şemikler İstasyon Alanı'nda dört

lider izledik. Başbakan ve ANAP lideri Özal'ı dinyenler üç yüz beş yüz kişiydi. Rahşan ve Bülent Ecevit'i izleyenler, Erdal İnönü'yü dinleyenlerin yarısı kadardı. Hüsamettin Cindoruk'u bekleyenler ise Turgut Özal'ı karşılamaya gelen kalabalığın sadece iki katıydı.

Erdal İnönü, Şemikler'e geldiğinde saatler 23.10'u gösteriyordu. O coşkulu topluluğu görünce çok şaşırdı. İnönü, "Siz işi bitirmişsiniz" dedi. Bir süre Cahit Angın'la görüştü. Sonra çevresindekilere dönüp şunları söyledi:

*— **Bu kalabalık ne kadar coşkulu böyle. Bingöl'de de beklediğimizin üzerinde coşkulu ve görkemli bir kalabalıkla karşılaştım. Bingöl'ü gördükten sonra biz her yerde seçimi kazanırız...***

*Aynı saatlerde Bülent Ecevit, Yamanlar'da konuşmasını bitirip otele dönmüştü. İki yüz kişilik bir grup alana girdi bu sırada. Koro halinde, **"Görevimizi yaptık, şimdi buradayız"** diye bağırıyorlardı. Aynı topluluk ardından da **"Ecevit'i severiz, oylar SHP'ye," "Ecevit'e saygı, oylar İnönü'ye"** biçiminde slogan atmaya başladılar.*

Coşkulu topluluk, beş saat süreyle heyecanından bir şey yitirmeden ayakta kaldı. Çoğunluğu işçi ve esnaftı. Kadınların büyük bir bölümünün, çeşitli fabrikalarda çalıştığını öğrendik.

Kısaca SHP'nin Şemikler gece toplantısı ara seçim öncesi İzmir için bir göstergeydi. ANAP'ın poşetler içinde dağıttığı çelik tencereden gömleğe, kadın iç çamaşırından kravata dek "hediye yağmuru", demek ki insanları pek etkilemiyordu.

Ancak eski belediye başkanlarından İhsan Alyanak'ın uyarısına da kulak vermek yararlı olur. İhsan Alyanak, ANAP'ın seçim yöntemini en iyi bilenlerden birisi. Bu konuda Alyanak şöyle diyor:

— 25 Mart 1984 yerel seçimlerinde son 24 saate dek ben seçimi almış görünüyordum. Ama son 24 saat içinde yüz bin Mardinlinin oyu, bir pazarlık sonucu ANAP'a kayınca sandıktan çıkamadım. Aman dikkatli olun çocuklar...

*Erdal İnönü'nün Menemen ve Bergama yörelerini kapsayan gezisi dün saat 08.30'da başladı. Kesikköy, Seyrekköy, Maltepe, Çavuşköy'de coşkulu topluluklar tarafından karşılanan İnönü, köylülerin sıcak ilgisi karşısında gülerek, **"Özal'ın süngüsü bu seçimlerde düşecek"** dedi.*

*İnönü, Özal için **"Bakmayın siz onun fiyakasına, çalımına"** deyince köylüler, **"Biz onu üç yılda tanıdık. Fiyakası, çalımı kalmadı artık"** dediler.*

*Kesikköy'de Sait Yalçıntaş adlı bir yaşlı yurttaş, Erdal İnönü'ye **"Ben babanın yanında askerdim, şimdi senin yanındayım"** dedi. Bunun üzerinde köylüler hep bir ağızdan, **"İzmir Marşı"**'nı değiştirerek, **"İnönü dağlarında çiçekler açar"** biçiminde seslendirdiler.*

İnönü, köylülerin bu içten yaklaşımı ve jesti karşısında duydulanıp şöyle konuştu:

*— **Çok güzel şeyler bunlar, yarınlar daha güzel olacak. Bizim iktidarımız sizlerin mutluluğu için kurulacak. İşçinin, köylünün, memurun, esnafın güzel günleri için gerçekleşecek. Sizlere hizmet etmek için politika yapıyorum. Onun için ara seçimler bu kadar önemlidir. Bana oy verin, beni Meclise gönderin, oylarınızı bölmeyin, dağıtmayın. Oy insanın namusudur.***

*İnönü'nün bu sözleri karşısında köylüler yüksek sesle, **"Oyumuz zaten sizin"** karşılığını verdiler. Bu sırada bazı köylü kadınların gözyaşlarını tutamadıkları, **"Oylarımız bölünmeyecek, böldürmeyeceğiz"** dedikleri duyuldu.*

*Erdal İnönü, Menemen ve Bergama yöresinde gittiği köylerde özellikle kadınların büyük ilgisini topladı. Onlara el sallayarak **"Nasılsınız, iyi misiniz, sizlerin de oylarınızı, yardımlarınızı bekliyorum"** diye seslendi.*

Erdal İnönü'ye gördüğümüz kadarıyla kırsal alanda da büyük ilgi var...

Zor Çocuklar...

ALİ SİRMEN *23 eylül*

Dün bir kez daha gördüm sizi çocuklar, siyah önlükleriniz, bembeyaz yakalarınızla okul yolundaydınız, bahçede heyecanla dolaşmaktaydınız. Kimilerinizin ana babalarını, parayı nereden bulup da bir araya getirerek, okul kılığını düzeceğiz diye uzun uzun düşündüren önlükleriniz, havını yitirmemiş kumaşın pırıltısı içinde, yakalarınız bembeyaz, çantalarınız gıcır gıcırdı. Kimilerinizde ise çanta manta hak getireydi. Daha yaşamın önemli bir dönemecine adım atarken, bir adım geride kalmış, yoksun, üzgün, biraz dalgıncaydı kimileriniz.

Eskiden sizleri görünce çocuklar, kulaklarımda mavi kırmızı kap kâğıtlarının hışırtısı, burnumda yeni açılmış kitabın, silginin garip kokusu, elimde pırıl pırıl cetvelin dümdüz yüzeyinin kayganlığının duygusu uyanır, geçmiş yıllara Boğaz kıyısında bir okulun yatakhanesine, muslukları diş macunu kokan sabahlarına doğru kapılıp giderdim.

Eskiden sizi görünce çocuklar, "eski tadı olmasa da", özlemin hüzünlü egemenliği altında, "anı bahçelerinin üşütmesi sıcak olan" günlerine dönerdim.

Şimdi ise çocuklar, sizleri görünce özlemlerimden utanıyorum, içimi bir sıkıntı boğuyor, kara önlüklerinizle başladığınız yolun sizleri nerelere doğru sürükleyebileceğini görünce karabasanlar boğuyor içimi.

Çünkü belki bilmiyorsunuz sizler ama işiniz zor çocuklar, hem de çok zor.

Devlet, bütçesinden Milli Eğitim'e ayırdığı payı yıllar içinde sürekli kısmakta. Artık Atatürk'ün döneminde Milli Eğitim'in bütçeden aslan payını aldığı günler geride kaldı.

Milli Eğitim "kendin pişir kendin ye" lokantalarının kurnaz üçkâğıdına bırakıldı. Artık herkes göbeğini kendi kesecek. Zaten yok edilmiş bulunan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun yanı sıra, şimdi okul açtıranlar, yurt yaptıranlar sizden bazı şeyler isteyecekler.

Öğretmen kadrolarınız eksik kalacak, tıpkı ders saatleriniz gibi... Kalabalık sınıflarda eğitim göre-

ceksiniz kışın üşüyerek. Kitaplarınızda egemen olan düşünce biçimi ise evlere şenlik olacak. Hepsinden önemlisi, öğretmenlerinizin üstündeki baskı sizleri bile boğma derecesine varacak. KDV'nin ne olduğu sorusunu sorarsanız, öğretmeniniz size yanıt veremeyecek. Çünkü bilecek ki, aynı soruya yanıt vermiş olan bir öğretmen hakkında soruşturma açılmıştır. Ezgilerimizi zenginleştirip, evrenselleştiren bir ozan müzikçimizin kimliğinden söz etmek, günah sayılacak neredeyse.

Kısacası, öğretmen size özgürlüğü öğretmeyecek özgürce.

Yazının suç olduğu bir ülkede yazmayı, kitabın düşman ya da suç unsuru sayıldığı bir dönemde okumayı öğreneceksiniz. Çocukluktan gençliğe doğru adım atmaya başladığınızda gençliğin ayıp olduğunu anlatacaklar size, bedeninizi ayıplarla, muzır bantlarıyla bantlayacaklar, beyninizle birlikte.

"Konuş!" dediklerinde bunun gerçekte "Sus!" anlamına geldiğini anlamayanlarınız perişan olacaklar. Ve olanak bulanlar ilkokuldan sonra ortaokul ve lisenin sınıflarına ellişer, altmışar, yetmişer dolacaklar. Yabancı dille eğitim yapan, düzeyi biraz daha yüksek okullara ne baba parası yetecek, ne de gelişmenizin olanakları size bu yarışta kazanma şansını verecek. Çoğunluğunuz o azınlığa bakacak.

Üniversiteye giriş için yarışacaksınız bir kez daha. Üniversiteye girmeseniz ne yapacaksınız ki, işsizlik, sefalet diz boyu. Çeşitli kentlerde açılmış, üniversite adını taşıyan, gerçekte doğru dürüst bir lise düzeyini bile aşmayan yüksekokullarda okuyanlarınız YÖK sultası altında yaşayacak birkaç yıl. Ortadoğu Teknik Üniversitesi gibi kendi kendini üretecek düzeye gelmiş olan üniversitelerimizi bile tırpanlayan YÖK'ün başı Doğramacı'nın Bilkent'i sizler için değil gerçekte. O seçkinlerin özenle yetiştirilmiş çocukları ile kendi düzeninin piyonu olabilecekleri seçip alacak içinizden. Ve sizler çocuklar Başbakan'ın ortadirek dediği ailelerden gelenler, memur çocukları, işçi çocukları, köylü çocukları, sırtınızda milyarlarca dolarlık borcun yükü, ya eğitimin yollarında takılıp kalacaksınız ya da zar zor girdiğiniz üniversiteyi bitirip, diplomalı işsizler ordusuna katılacaksınız. Doğallıkla, içinizden bir azınlık kurtacak kendini, onların büyük bir bölümü de daha önce babaları kendilerini kurtarmış olanlar olacak.

Üstelik çocuklar sizlere bunları öğretmeyecekler okulda. Yaşamla bağdaşmayan, lizol kokulu, yapay bir ahlak öğretecekler. Herkesin köşeyi dönmeye çalıştığı, gemisini kurtaranın kaptan olduğu, hayali ihracatın erdem sayıldığı, eğitimde bile gücü gücü yetene düzeninin egemen olduğu bir ortamda, size erdemleri öğretecekler. Haldun Taner'in Vicdani'si gibi "gözlerinizi kapayıp vazifenizi yapın" diye.

Ama çocuklar ya gözlerinizi açıp da gerekeni yapmaya kalkarsanız. O zaman elektrik akımının bedeninizdeki etkilerini ve hapishanenin eğitici yönlerini öğreneceksiniz. "Görmedim, duymadım, söylemedim" ilkesinden ayrılırsanız çocuklar size dünyayı dar edecekler. Ya da etmeye çalışacaklar.

İşte son yıllarda ne zaman sizleri okulun ilk günlerinde heyecan içinde, yaşamın kavgasına ilk adımlarınızı atarken görsem, aklıma hep bunlar geliyor ve birden varlığımı bir karabasan boğuyor.

Ama sonra yine düşünüyorum ki, insanın bilinci, gücü ve istenci, en karanlık gelecekleri bile aydınlığa dönüştürebilir.

Ne var ki, bu karanlıkları delmenin her geçen gün daha da güçleştiğinin bilincine varamazsak, onları aydınlığa çevirme olanağını daha baştan yitiririz.

Evet, işiniz zor çocuklar, hem de çok zor...

Güneşi Nasıl Toplayacağız?

MAHMUT T. ÖNGÖREN *23 eylül*

Dünyaca tanınmış *Yaşar Kemal*, dünyaca tanınmış *Mikis Theodorakis* ve *Zülfü Livaneli*'nin, *Ülkü Tamer*'in şiirleriyle yaptıkları *"Güneş Topla Benim İçin"* adlı uzunçaların ödülünü İstanbul'da sanatçılara verdi de, TRT bu olayın haberini vermedi. Oysa yabancı radyo ve TV kurumları aynı olayı yerinde saptadıklan görüntülerle tüm dünyaya duyurdular. Türk ve Yunan sanatçılarının bu işbirliği, barış, dostluk ve demokrasi sevincini içeriyordu. Ne yazık ki, bu sevinçlerin TRT'de yeri yok. Ya neyin var? 12 Eylül'ün yıldönümü için bir izlence gösterildi televizyonda. Sıkıyönetim hâlâ sürüyormuş havasını veren, askeri müdahalelerin gerekliliğini ve kurtarıcılığını vurgulayan ve 12 Eylül öncesindeki anarşi ve terörü anımsatarak nelerden sıyrıldığımızı gözümüze sokan... Hem de küçük çocukları kullanarak... Terör olaylarında öldürülenlerin fotoğrafları, körpecik beyinli küçük yaştaki çocuklara gösteriliyor ve ne anladıkları soruluyordu. O küçük yaştaki çocuklar da hiçbir şey anlamadıkları korkunç fotoğraflara bakıyorlar ve yüzlerindeki korkunç ifadelerle, *"Ölmüşler..."* diye yanıt veriyorlardı. Bari bu küçük çocukları sömürmeselerdi. Güneşi nasıl toplayacağız şimdi?

Oysa saçlarının her telinde sevgi ve barış uçuşan Theodorakis, bizim sanatçılarımızla beraber, tüm dünyaya dostluk ve güneş dağıttı İstanbul'da... Yoksa TRT, hepimiz için güneş toplayan uzunçalardaki müziği mi yayınları için uygun bulmuyor? Eğer uygun bulmuyorsa, haklıdır. Çeşme'deki gibi güneşsiz şenliklerde yer alan güneşsiz şarkılar ve şarkıcılar, soylu sevinçlerden pay alamayan TRT'ye daha layıktır. Layıktır da, acaba 12 Eylül'ün yıldönümü izlencesinde ad verilmeden sendikaların -silah zoru ile getirmek istedikleri- düzenden söz edilirken (Ne zaman kanıtlandı bu?) ya da görüntüde göğüslerinde DİSK yazılı grev gözcüleri varken, davası hâlâ süren DİSK sözümona ad verilmeden suçlanırken, fonda TRT acaba hangi müziği çalıyordu dersiniz? *Mussorgski*'nin bestesini. Kimdir bu besteci? Bir Rus. Oldu mu şimdi ya. Böyle bir izlenceye *"America I Love You"* daha uygun düşmez mi?

Kimsenin onaylamasına olanak bulunmayan terör olaylarını korkunç bir diyet gibi tepemizde sallayarak 12 Eylül'e gerekçe hazırlayan TRT'nin, biraz 12 Eylül'den sonraki olayları incelemesi ve değerlendirmesi hiç de fena olmaz. Ama buna yanaşma yürekliliğini gösteremiyorlar. 12 Eylül sonrasında sorunları dile getirmeye TRT'nin hiç niyeti yok. Öte yanda, önümüzdeki mevsimde kültür ve sanat haberlerinin ve izlencelerinin artacağına değgin sözler veriliyor bol bol. Ama *"Güneş Topla Benim İçin"* olayı TRT için kültürden de, sanattan da, dostluktan da, barıştan da sayılmıyor. Sayılsa, Theodorakis, TRT'nin 2. kanalının açılış izlencesine, Türk halkının Ege kıyılarından alınan Yunan TV yayınlarında büyük sevinçlerle izlediği dinletilerden birini vermeye çağrılır ve her iki halkın arasındaki düşmanlığı körükleyerek çıkar sağlayanlara da unutulmayacak bir ders verilirdi.

Hayır, öyle yapılmıyor ve küçük çocukları sömürerek terör anımsatılıyor ve *"Yoksa 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsunuz?"* diye korkunç bir yöntemle soruluyor televizyondan. Kimse geriye dönmek istemiyor. Ama olmaz ki, günümüzde güneş böyle toplanamaz ki...

Ali ULVİ

Kır At Bizim Nal Bizim

HİKMET ÇETİNKAYA *25 eylül*

İZMİR/MANİSA — Acaba ANAP'ın Karşıyaka Anıt Alanı'nda düzenlediği miting, hava yağmurlu olmasa lebalep dolu mu olacaktı? Hiç kuşkusuz hayır. Taşıma suyla değirmen dönmediği gibi taşınan insanla da miting alanları dolmuyor.

Cüneyt Arcayürek ile birlikte saydık; Alaybey'e dek sıralanmış 14 otobüs, 21 minibüs tek sıra halinde yol üzerinde duruyordu, miting alanında ise ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar'ın gazetecilere açıkladığı gibi 3-4 bin insan vardı. Ancak bunların yarısından çoğu ya diğer partilerdendi ya da meraklı yurttaşlardı. Miting nedeniyle iskeleden Alaybey'e kadar uzanan yol trafiğe kapandığı için de, otobüs duraklarındaki insanlar o çevrede **"iskâna mecbur"** *hale getirilmişlerdi.*

ANAP'lılar, bu mitingin coşkulu ve kalabalık geçmesi için neler düşünmemişlerdi... İşte bu yüzden, körfezde balon uçurularak motor şenliği düzenlemişlerdi. Gençlerin böylece ilgisi çekilir, orta yaşlılar alana koşar, yaşlılar ise hayır duası okurlardı. Ama olmadı ve yağmur yağdı. Böylece düşlenen on bin kişilik miting gerçekleşmedi.

Aslında yağmur bahane, yağmur bir ara yağdı ve geçti. Biz miting alanında 45 dakika kalmamıza karşın, hiç de ıslanmadık. İzmirliler yağmura alışıktırlar. Hele eylül yağmuru, havaya körfezin pis kokusunu giderici toprak kokusu yaydığı için kendilerini sokaklara, parklara, alanlara atarlar.

Başta da dedik ya, taşıma suyla değirmen dönmediği gibi miting de yapılamıyor. Yapılsa bile, fiyaskoyla sonuçlanıyor. Karşıyaka'da olduğu gibi, bunun bir kez daha kanıtlandığını gördük ve yaşadık.

Başbakan ve ANAP lideri Turgut Özal'ın Petek-2 ile düzenlediği akşam sefası ise hiç de fena sayılmazdı. Bornova'da ANAP konvoyu, SHP ile HDP'lilerin araçlarıyla karıştı. Çamdibi'nde ise **"gürültü kutusu"** *adı verilen Petek-2, kahve toplantısı yapan Refah Partililer tarafından yuhalandı. Bu arada iki RP'li ise polis tarafından gözaltına alındı.*

Turgut Özal, hem Bornova hem de Çamdibi toplantılarından memnun ayrıldı. Sabahki neşesi de, - **daha sonra nedense biraz sinirliydi-** *gazetelerde yayımlanmaya başlayan kamuoyu anket sonuçlarından kaynaklanıyordu.*

Başbakan, bu arada Tariş Genel Müdürü Ahmet Çetinbudaklar'dan üreticilere ödenen paralarla ilgili bilgi aldı. Tariş Genel Müdürü, Manisa yöresinde üzüm üreticilerinin 450 liralık değerden memnun olduklarını açıklayınca daha da keyiflendi.

Aslında Manisa birinci ve ikinci seçim bölgesi, ANAP için iki bilinmeyenli denklem. Bu bölgede seçim aritmetiğini, benim diyen siyasetçi, sandıklar açılıp oylar sayılmadıktan sonra çözemez. Bu gerçeği ANAP lideri de biliyor, yerel yöneticiler de.

Manisa birinci bölgede Hazine ve Dış Ticaret eski Müşteşarı **"uçan aday"** *Ekrem Pakdemirli, seçmene sevimsiz, bir başka deyişle kasıntı geliyor. Sevimsiz halini, sevimliliğe dönüştürmek için, bir gazeteci arkadaşımız magazin ağırlıklı düzmece haberler üreterek basın danışmanlığını yürütse bile nafile.*

Ekrem Pakdemirli'ye Manisaspor'un Siyah-Beyaz formasını giydirip 19 Mayıs Stadyumu'na çıkarmış. Ama Pakdemirli, topa vurmasını bile bilmiyormuş, dün sabah elimize bu düzmece magazin haberinin renkli diaları geldi. Şöyle bir baktık ki, sporcu giysisi hiç yakışmamış Pakdemirli'ye.

Gelelim Manisa ikinci seçim bölgesine...

Turgut Özal Manisa'ya üç gün ayırdı. İşin ilginç yanı, Süleyman Demirel **"Süvari"***siyle, Erdal İnönü* **"Zeytindalı"***yla 70-90 kilometrelik uzaklıklarda gövde gösterisi yapacaklar. Necmettin Erbakan ise dün Akhisar ve Manisa'da kadayıfı fırına sürüverdi. Manisa ikinci bölgede Mehmet Keçeciler, bu durumdan oldukça rahatsız oldu elbet. İkinci bölgede işler arapsaçına dönerken, Demirci ve Gördes'ten* **"İsmail Özdağlar olayını unutmadık"** *sesleri çevrede yankılanmaya başladı. SHP ve DYP tam atağa kalktığı sırada, Erbakan hocamız niye çıkıp geldi Manisa'ya? Yoksa Mehmet Keçeciler'le hasret mi giderecek? İşte orası pek bilinmiyor...*

Manisa'nın Sultan Camii Alanı'na böyle düşünceler arasında ulaştığımızda, çevre illerden gelen araç sayısı gözle görülecek kadar fazlaydı.

Şimdi Manisa izlenimlerimizi kısaca aktaralım...

Mitingin saat 10.00'da başlayacağı duyurulmuştu. Biz de saat 9'da İzmir'den Manisa'ya geldik. Sultan Camii Alanı'nda tek tek sayılabilecek kadar insan vardı. Bu yüzden olacak ki, miting yarım saat ertelendi.

Saat 10.30'da yine alan dolmadı. Toplanan insan sayısı 200 civarındaydı. ANAP'ın küçük seçim arabasından, **"Başbakanımız Sayın Özal İzmir'den hareket etti"** *anonsu duyuldu. Bir otuz dakika daha geçti. Alana Konya, Bursa, Ankara plakalı sekiz otobüs girdi. Ankara'dan geldiklerini söyleyen yaklaşık 40 kişilik bir grup,* **"Milliyetçi Türkiye"** *sloganı atmaya başladılar.*

Saat 11.15. Ortalıkta hiçbir hareket görülmüyor.

Mitingi izlemeye gelen kimi yurttaşlarla konuşuyoruz biz bu sırada. Konuştuklarımızın çoğunluğu DYP'li ve SHP'li. Hepsi söz birliği etmişçesine, **"ANAP Manisa'da yok"** *diyorlar. Gazetelerde yayımlanan kamuoyu anketlerine ateş püskürüyorlar. Nedenini sorduğumuzda şu yanıtı alıyoruz:*

— Köylü perişan, ANAP'a oy vereceğim demiyor. Ancak, hangi partiye oy vereceğini söylemiyor. Köylerde ekonomik baskı var. Muhtarlara para yağıyor...

DYP'liler, **"Yarın burada muhteşem Süleyman'ı izleyin bir kere, göreceksiniz, alan dolup taşacak"** *diyor. SHP'liler ise* **"Demirel'den iki saat sonra Erdal İnönü konuşacak, bekleriz"** *diye söze giriyorlar.*

Bir apartmanın dördüncü katındaki bir daireye konuk oluyoruz daha sonra. Balkondan alanı kuşbakışı görebiliyoruz; alan alabildiğine boş, izleyenden çok, Çevik Kuvvet polisi var.

Ankara'dan gelen **"milliyetçiler"** *yeniden slogan atmaya başlıyorlar.*

Ve saat 12.45'te Turgut Özal'ı getiren Petek-2 üç saatlik gecikmeyle alana giriyordu. Petek-1'de 20 dakikadır konuşan Devlet Bakanı Ahmet Karaevli ise **"Allah razı olsun"** *tümceleriyle konuşmasını bitiriyordu...*

Özal, Pakdemirli ve Keçeciler, Manisa girişinde **"traktör şov"** *yapmışlardı. Karaevli, bu gösteriyi,* **"Binlerce otomobil, binlerce traktör ve onbinlerce Manisalı ile Sayın Özal geliyor"** *biçiminde duyurmuş-*

ATATÜRK'ÜN TÜRK DİL KURUMU VE SONRASI
Hazırlayanlar: Sevgi Özel - Haldun Özen - Ali Püsküllüoğlu
[illegible]

Cumhuriyet
63. Yıl: Sayı: 22300 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 26 Eylül 1986 Cuma

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite, Fen Lisesi, Kolej için çağdaş çözümdür.
Tel: 583 33 14 - 570 23 61

ARA SEÇİM BUGÜN YAPILSA? 2

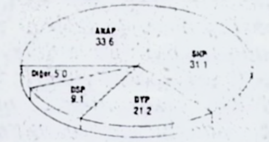
Cumhuriyet -veri araştırma a.ş.

ARA SEÇİM ANKETİ

ANAP %33.6
SHP %31.1
DYP %21.2
DSP % 9.1

ANAP'ın 11 milletvekilliğinden beşini, Ankara, Bingöl, Burdur, İstanbul ve Niğde'yi kazanması kesin görünüyor. SHP, iki ilde, Gaziantep ve İzmir'de kazanmayı garantilerken, DYP Samsun'da kazanıyor. Üç seçim çevresi, Manisa-1, Manisa-2 ve Zonguldak ortada.

11 ilde oyların dağılımı

11 seçim çevresi genelinde oranları yüzde 16.7'ye düşen kararsızların yaklaşık yüzde 36.6'sı, ANAP'ı kendi görüşüne en yakın parti olarak tanımlıyor. Kararsızların beşte biri ise (yüzde 19.1) kendisine en yakın parti olarak SHP'yi gördüğünü söylerken, yüzde 16.1'lik bir başka grup, aynı şeyi DYP için düşünüyor. DSP'yi kendisine yakın bulan kararsızların oranı ise yüzde 7.1 kadar. 7. Sayfada

Manisa mitingiyle Özal'a fark yapan Demirel'den hükümete:

Korkuluk musun?

MANİSA'dan YALÇIN DOĞAN

Dert Küpü Patlar mı?

MANİSA — Anlamak güç değil, "Üzümsüz bağ olmaz, Demirel'siz sağ olmaz" deyimini.

Anlamak güç değil, "Toprak suya hasret, biz Demirel'e hasret" deyimini.

Anlamak güç değil "Kurtar bizi Demirel" deyimini.

Ama, "Demokrasi kahramanı Demirel" deyiminin anlamı ne? 30-35 kilometrelik İzmir-Manisa yolunu 3,5 saatte almanın anlamı ne? Her kilometrede bir kurban kesmenin anlamı ne? Doğru Yol Partisi'nin değil, kapatılan Adalet Partisi'nin bayraklarının sokaklarda dalgalanmasının anlamı ne?

Önceki gün Manisa'da, aynı yerde, Turgut Özal'ın topladığı (Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Kalabalığın Anlamı...

MANİSA — Özal'ın topladığı kalabalığa en azından dört beş misli fark atan Demirel'e gösterilen ilgi, yaratılan coşku, sandıkla yansırsa, kuşku yok, Manisa'da DYP seçimi rahatlıkla alabilir.

Dün Sultan Camii önünde toplanan, yan sokaklara taşan insan seli Özal'a korkulu düşler gösterecek ölçüdeydi. Hele Özal'ın Manisa'dan sonra kimi yörelere gitmekten vazgeçip geceyi geçireceği Manisa'yı bırakarak İzmir'e dönüşündeki gizemli havadan sonra, izlediğimiz bu olağanüstü miting, bütün savlara karşın ANAP'ın buralarda hayli gerilere düştüğünü kanıtlayabilir.

Bırakalım Çiğli Havaalanı'ndan Manisa yoluna çıkıncaya dek yollara yığılan insanları, otomobilleri, traktörleri bir yana. (Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

ÇOŞKULU KALABALIĞA KONUŞTU — İzmir'den Manisa'ya gelene kadar büyük bir gövde gösterisi yapan ve Manisa'da da oldukça büyük bir kalabalık bulan Demirel, bir gün önce aynı alanda miting yapan Başbakan Özal'a büyük fark attı. Demirel konuşması sırasında alanda kendisini dinleyenlere sık sık sorular sordu, yanıtlarını kendisi verdi. Alandan ayrılırken bir vatandaşın şapkasını almak istemesi üzerine vatandaşla çekişen Demirel daha sonra "Demokrasilerde olur böyle şeyler" dedi.

İzmir'den Manisa'ya gelene kadar büyük gövde gösterisi yapan ve hükümete yönelik eleştirilerini ağırlaştıran Süleyman Demirel, dünkü Manisa mitinginde Başbakan Özal için, "İpe sapa gelmez laflar edeceğine, gelsin benim söylediklerime cevap versin" dedi. Demirel, ANAP iktidarına ve Özal'a "Korkuluk musunuz, korkuluk?" diye seslendi.

BARIŞ KUDAR

MANİSA — Süleyman Demirel İzmir'den Manisa'ya kadar büyük gövde gösterisi yaptı ve halktan gördüğü coşkulu ilgi karşısında Başbakan Turgut Özal'a ve ANAP iktidarına yönelik eleştirilerini daha da sertleştirdi. Demirel, DYP'nin Manisa mitinginde Özal için, "İpe sapa gelmez laflar edeceğine, gelsin benim söylediklerime cevap versin" dedi. Süleyman Demirel, vatandaş [illegible] ANAP iktidarına "Korkuluk musunuz? Korkuluk" diye seslendi. Demirel, siyasi rekabet ve [illegible] Türkiye'nin [illegible] olduğunu söyledi.

Süleyman Demirel, dün sabah uçakla Ankara'dan İzmir'e geldi. Aydın Menderes ile birlikte uçaktan inen Demirel'i havaalanında büyük bir yurttaş topluluğu karşıladı. Kalabalık nedeniyle Çiğli Havaalanı'ndan güçlükle çıkabilen Demirel, İzmir'den Manisa karayoluna binlerce otomobilden oluşan konvoyla çıktı. [illegible] (Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

ECEVİT, ÖZAL BOŞLUKTA KALDI

SİİRT VALİSİNE TOKAT ATAN ANAP İL BAŞKANI TUTUKLANDI

8 ve 9. Sayfalarda

KOŞAR ADIMLARLA — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Akhisar'daki miting sonrasında partilerin kendisini omuzlara alacağını anlayınca, koşar adımlarla alandan ayrıldı. Partililerin omuza almaması için gençlikle yere geniş biçimde yayılarak parmağı yağlayan İnönü, bu kez yarmaktan kurtularak hızla kendisini otobüse attı. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Erdal İnönü'den halka çağrı:

ANAP'a kanma

Manisa Akhisar'da önceki gün Başbakan Özal'ın konuştuğu alanda konuşan SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Başbakan Özal'ın, "Karşımızda haçlı ittifakı kurdular" sözlerini yanıtladı, "Ne demek istiyor? Türkiye'de herkes Müslüman" dedi. Ara seçimlerin para ile halk arasında bir seçim olduğunu söyleyen İnönü, yurttaşlardan ANAP'ın kandırmacalarına inanmamalarını istedi.

HANDAN ŞENKÖKEN
NÜVİT TOKDEMİR

MANİSA — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Başbakan Turgut Özal'ın "Karşımızda Haçlı ittifakı kuruldu" şeklindeki sözleri üzerine, "Ne demek istiyor? Türkiye'de herkes Müslüman" dedi ve Özal'ın ucuz sözlerle halkı kandırmaya çalıştığını söyledi. İnönü, Özal'ın "İnönü'yü İzmir'den seçtirmem mi diye düşünüyorum" şeklindeki sözüne de, "Merak etmesin ve düşünmesin. Şurada birkaç gün kaldı, görecek" yanıtını verdi.

SHP Genel Başkanı, dün Manisa ve ilçelerini gezdi. Aynı yörede Turgut Özal ve Süleyman Demirel de bulunduğu için zaman zaman SHP konvoyu ANAP ve DYP konvoyları ile karşılaştı, konvoylar birbirine karıştı.

İnönü, dün sabah Salihli'de kent içinde uzun bir konvoyla tur attı ve halkın sevgi gösterileri ile karşılandı. Salihli'de İnönü konuşurken alanın üzerinden "Pakdemirli-ANAP" pankartlı uçak geçti. Alandakiler "yuh" sesleri ile ANAP uçağını protesto ettiler. İnönü ise, "Hiç aldırmayın o sizi duymaz. Siz güzel oylarınızı SHP'ye verin. Cevabı odur. O zaman anlatır duyar" dedi.

Ara seçimin para ile halk arasında bir seçim olduğunu yineleyen İnönü, yurttaşlardan ANAP'ın kandırmacalarına aldırmamalarını istedi. Partizanca kullanılan devlet olanakları karşısında SHP'nin halka gerçekleri anlatma mücadelesi verdiğini söyleyen İnönü, "Herkesin neyin neye varacağını çok iyi düşünmesini isterim. Önümüzdeki yılların kaderini tayin edecektir bu seçim. SHP çoğunluğu kazandığında çok şey değişir" şeklinde konuştu. (Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Özal'dan Demirel'e yanıt:

Biraz sabırlı ol

Eski siyasi liderler için "Ellerine koltuk geçse yine kavgaya başlarlar" diyen Özal, Demirel'e de şu yanıtı verdi: "Memleketi seviyorsan biraz yerinde otur kardeşim."

ENİS BERBEROĞLU
SERDAR KIZIK

MANİSA — ANAP [illegible] Başkanı, Başbakan Turgut Özal, yasaklı liderleri kastederek, "Maazallah ellerine bir koltuk geçse birbirleriyle kavgaya başlayacaklar. Eski günlerdeki gibi" dedi. Özal, öteki partiler ve eski liderler için "Hepsi var gelir, hepsi birden ANAP'ın reklamını yapıyorlar" diye konuştu.

Başbakan Turgut Özal, Süleyman Demirel'i yanıtlarken, "Kim ne derse desin, memleket iyi yönetiliyor" dedi. Buna kanıt olarak Dünya Bankası'nın olumlu raporlarını gösterdi.

Başbakan Turgut Özal, Manisa gezisinin ikinci günündeki programına gecikme ile başladı. Önceki gün Mehmet Keçeciler'in aday olduğu ikinci bölgede gördüğü sıcak ilgiden hoşnut kalan, ancak Ekrem Pakdemirli'nin aday olduğu birinci bölgede ilgi bulamayan Özal'ın yüzü Turgutlu'da güldü. Turgutlu ilçesine uzun bir konvoyla giren Özal buradaki kalabalığı görünce "Fark yaptık, fark, yaşayın" diye coştu. Belediye başkanı DYP'den olan Turgutlu'da Özal ve Pakdemirli miting alanına Manisa'da (Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

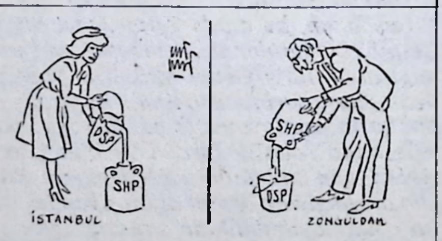
İZMİR'den
HİKMET ÇETİNKAYA

Demirel, İnönü, Özal

İZMİR/MANİSA — 1977 genel seçimlerinde Turgut Özal 12 Eylül 1980 öncesi kapatılan MSP'nin İzmir milletvekili adayıydı. Necmettin Erbakan'ın başkanı da kapatılan MSP'nin Genel Başkanı.

Milletvekili adayı Turgut Özal, Gürpınar semtinde bir kahvede, MSP'nin ekonomik görüşlerini vatandaşlara anlatırken ayrım [illegible]

— [illegible] (Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

Demirel'in Önlenemeyen Yükselişi mi?..

MANİSA — Özal'ın mitingi mi daha kalabalıktı, yoksa Demirel'inki mi sorusu, dün pek sorulmadı. Önceki gün ve dün Hatice Sultan Camii'nin önündeki alanda, her iki gövde gösterisini de izlemiş olanların genellikle tartışılan konu şuydu: Demirel'i coşkuyla dinleyen topluluk, Özal'ınkinden iki misli mi, üç misli mi daha kalabalıktı? Demirel, kulakları sağır edici bir gürültüyle çalan Mehter Marşı'nın eşliğinde alana girerken kalabalık, meydandan taşmış dalgalanıyordu. Kavurucu öğle sıcağında iki saattir Demirel'i bekleyen kitle, elektriklenmişçesine, "Muhteşem Süleyman... Demirel nerede biz orada..." diye haykırıyordu. Kırcasız Manisa çıkarmasının galibi kuşkusuz Demirel'di. Pek iyi, pek güzel de, o zaman seçimi kim alacak? Dün tanık olduğumuz coşkulu, heyecanlı kalabalık, pazar gü- (Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Liderler bugün nerede

Özal- *Manisa, Gördes, Demirci, Selendi, Kula, İzmir*
İnönü- *Karşıyaka (İzmir)*
Ecevit- *İzmir*
Demirel- *Salihli, Demirci, Gördes, Akhisar, Kırkağaç, Soma*
Cindoruk- *Samsun*
Tekdal- *Gaziantep*
Erbakan- *Karabük*
Türkeş- *Ankara*
Yazar- *Polatlı*

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Şapka ve Sahibi...

MANİSA — Bu seçim gezilerinde Manisa'da aynı alanda sırasıyla Refah Partisi Genel Başkanı Ahmet Tekdal'ı, Başbakan Özal'ı, Demirel'i ve son olarak da SHP lideri İnönü'yü izledim.

Hemen belirteyim, kalabalık ve coşku ihalesini eski muteahhitlerden Süleyman Demirel, büyük farkla kazandı. De- (Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Üsler pazarlığında yeni bir koz

ABD'ye ödemeleri ağırdan mı alıyoruz?

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'nin ABD've olan askeri kredi borçları, Özal hükümeti ile Reagan yönetimi arasında sürdürülen üsler anlaşması pazarlığında "koz" bir konu olarak gündeme geliyor. ABD'nin üsler anlaşmasını güvenceleri "ağırdan alması" (Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

TÜRKİYE'NİN ÖDEMELERİ AKSAMIYOR 12. Sayfada

tu. Oysa 200 araç, on beş traktör vardı konvoyda.

ANAP'ın Manisa mitingi tüm çabalara karşın sönük geçti. Bursa'dan, Ankara'dan, Konya'dan, Uşak'tan, Çanakkale'den vs. gelen "otobüs yolcuları" bile alanı dolduramadı.

Özal, Manisa'dan umutlu mu, umutsuz mu bilmiyoruz, ama "AP oyları bizimdir" diyor. Okuduğu şiirin dizeleri şöyle bitiyor:

— Süvari değişse de kır at bizim, nal bizim...

İzmir'e yağmur yağdı, alan dolmadı. Manisa'da hava açık ve ısı 36 dereceydi. Sıcak olduğu için de alana insanlar gelmedi...

Manisa Belediye Başkanı Ertuğrul Dayıoğlu, böyle söylüyordu...

Bugün aynı alanda Süleyman Demirel ile Erdal İnönü konuşacak. Bakalım alan dolacak mı, dolmayacak mı?

Göreceğiz...

21 Eylül

Demirel'in Önlenemeyen Yükselişi mi?..

HASAN CEMAL — *26 eylül*

MANİSA— Özal'ın mitingi mi daha kalabalıktı, yoksa Demirel'inki mi sorusu, dün pek sorulmadı. Önceki gün ve dün Hafsa Sultan Camii'nin önündeki alanda, her iki gövde gösterisini de izlemiş olanların genellikle tartıştıkları konu şuydu: Demirel'i coşkuyla dinleyen topluluk, Özal'ınkinden iki misli mi, üç misli mi daha kalabalıktı? Demirel, kulakları sağır edici bir gürültüyle çalan Mehter Marşı'nın eşliğinde alana girerken kalabalık, meydandan taşmış dalgalanıyordu. Kavurucu öğle sıcağında iki saattir Demirel'i bekleyen kitle, elektriklenmişçesine, *"Muhteşem Süleyman... Demirel nerede biz orada..."* diye haykırıyordu. Kısacası Manisa çıkarmasının galibi kuşkusuz Demirel'di. Pek iyi, pek güzel de, o zaman seçimi kim alacak? Dün tanık olduğumuz coşkulu, heyecanlı kalabalık, pazar günü sandığa ne ölçüde yansıyacaktır? Manisa'nın, Millet Meclisine göndereceği iki milletvekili hangi partiden olacaktır?

Şovu Demirel'in kazandığı açıktır, ama seçimi de DYP'nin götüreceği o kadar açık mıdır? Doğru Yolculara göre de, Demirel'e göre de öyle; *"Seçim iki rakamla 2-0 bizim"* diyorlar.

Mitingi önceki gün olduğu gibi dün de alana bitişik bir apartmanın en üst katından kuşbakışı izledik.. Demirel, açık arabanın üstünde alandan ayrılırken, bir ara başını kaldırdı; balkonda bizleri görünce eliyle, *"İkisini de alırız"* işaretini yaptı.

Bu kadar emin olmak mümkün mü, bilemiyoruz. Meydanlardaki kalabalıkların siyaset adamlarını kimi zaman yanılttığı da bir gerçektir. Nitekim Uğur Mumcu anlattı. 1979 ara seçimlerinde Ecevit, Manisa'da olağanüstü karşılanmış, fakat ertesi günü sandıktan AP çıkıvermiş. Bu da bir olasılık, fakat ANAP'ın Manisa'da işinin güç olduğu zaten biliniyor. DYP'nin lehine kapanan gövde gösterisi, bu yargıyı daha da güçlendiren bir gelişme olmuştur.

Süleyman Demirel'in dün Manisa'da olduğu gibi, daha önce Samsun'da, Gaziantep'te topladığı kalabalıklar, bir başka olgunun daha altını çizmektedir. Çok kere vurguladığımız gibi, siyaset yasaklarının anlamsızlığı, zaman içinde gün gibi ortaya çıkmaktadır. Demirel, dün Manisalılara hitap ederken, *"Tartışmak istemiyoruz, ama parti kapatmakla yanlış iş yapmışlardır"* dedi.

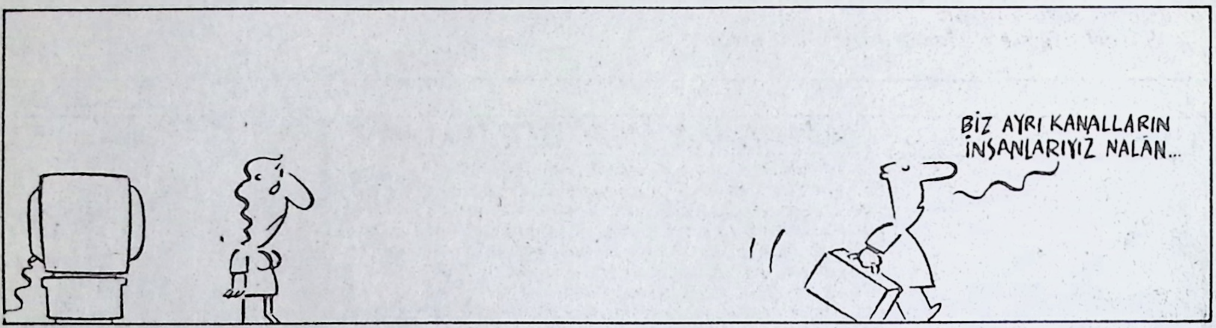
Bu görüşünde haklıdır Demirel. Parti kapatmanın bir yanılgı olduğu, bir bakıma 12 Eylül'ü tam destekleyen tek bir partinin, yani sadece ANAP'ın ortada kalmasından da bellidir. Siyasi partiler, 12 Eylül'de kapatılırken, bu kararı *"Arsa temizlendi"* diye savunanları da görmüştük... Geçelim.

Politikayı normal yörüngesinden saptırmakla bir yere varılmayacağı, siyasal istikrara ulaşılmayacağı artık bilinmelidir. *"Kurtarıcılar"*la, bazı işler gerçekleştirilemiyor. Siyasal ortamı yasaklardan arındırmak ve siyasal katılımı mümkün olan en geniş biçimde sağlamak, birinci demokratik görevimiz olmalıdır. Fakat bu arada, bir hususu da gözden uzak tutamayız. Dün elindeki siyah fötr şapkasını kalabalığa sallaya sallaya Hafsa Sultan Meydanı'nda konuşan Demirel'i izlerken şunu düşündük: Sivil siyaset adamlarının da politikanın normal mecrasının dışına kaymaması için yapacakları, özen göstereceklerı çok şey vardır; 12 Eylüllerin öncesinde de vardı, bugün de var. Siyasetin gün geçtikçe ısındığı bir ortamda bu noktayı da unutmayalım lütfen.

★

Demirel'den sonra saat 5'e doğru da aynı meydanda bu kez Erdal İnönü'yü izledik. Kalabalık, coş-

ku, heyecan ver organizasyon açılarından SHP'nin mitingi, gerek DYP, gerekse ANAP'ın ardından üçüncü sırada geliyordu. Doğrusu SHP'nin gövde gösterisi, diğer ikisinin yanında hayli sönük ve cılız kaldı. önce Gürkan, sonra da İnönü'nün konuşmalarının içerikleri güzeldi, ama, belki de aşırı sıcaktan olacak meydanda pek o kadar yankı yaratmadı. Anlaşılan SHP'nin bu alanda daha tecrübe birikimine ihtiyacı var. Öyle gözüküyor ki, bazı şeyler zaman alacak.

Kamil MASARACI

Ara seçim bugün yapılsa?

26 eylül

Araştırma Servisi — 28 Eylül pazar günü 11 seçim çevresinde yapılacak olan ara seçimlerde ANAP, SHP ve DYP'nin yüzde 10'luk barajı aşabilecekleri kesin gözüküyor. DSP'nin ise barajı aşabileceği şüpheli.

Ara seçimlerin sonunda iktidar partisi ANAP'ın 11 seçim çevresinde yüzde 33.6 oranında oy toplayarak 11 milletvekilliğinden 5'ini kazanması kesin görünüyor. Ana muhalefet partisi SHP, oyların yüzde 31.1'ini toplarken iki milletvekilliğini de garantilemiş bulunuyor. Üçüncü büyük parti DYP, topladığı yüzde 21.2 oranında oyla bir milletvekilliğini alabilirken, DSP, yüzde 9.1 oranında oy toplayabiliyor ve hiçbir ilde milletvekilliği kazanamıyor.

BARAJI AŞAN PARTİLER

Cumhuriyet-Veri Araştırma AŞ işbirliğiyle birincisi ağustos, ikincisi ise eylül ayı içinde yapılan iki ara seçim araştırmasının sonuçlarına göre, yüzde 10 düzeyindeki barajı üç partinin aşması kesin. Yüzde 9.1 oranında oy toplayan DSP'nin barajı aşması ise kuşkulu. Seçime katılan, ancak barajı aşamayacağı anlaşılan öteki partilerin toplam oyu ise yüzde 5 civarında.

Ağustos araştırmamızda yüzde 35.4 oranında oy toplayacağı anlaşılan ANAP'ın oyu, eylül araştırmamızın sonuçlarına göre yüzde 33.6'ya düşerken, benzeri bir oy azalması SHP'de de görülüyor. Bu parti, ağustos araştırmamıza göre yüzde 33.4 oranında oy toplarken, bugün aynı oran yüzde 31.1 civarında. Son bir ay içinde oyunu önemli ölçüde arttıran parti ise Doğru Yol. DYP, ağustos araştırmamıza göre yüzde 17 olan oyunu bugün yüzde 21.2'ye dek yükseltmiş durumda.

KARARSIZLAR AZALINCA

Ağustos araştırmamızda 11 seçim çevresindeki seçmenlerin yüzde 27'sinin kararsız olduğu gözükürken bugün bu oran yüzde 16.7 civarına inmiş durumda. Kararsız seçmen oranındaki bu azalma çeşitli partilerin oylarının artmasını sağlıyor. Buna göre, ağustos araştırmamıza göre kararlı seçmenlerin yüzde 25.8'inin oyunu alan Anavatan Partisi, bugün bu oyunu yüzde 28 civarına yükseltmiş durumda. Aynı şekilde ağustosta kararlı seçmenlerin yüzde 24.4'ünün oyuna sahip olan SHP'nin bugünkü oy oranı ise yüzde 25.9. Doğru Yol Partisi, ağustos araştırmamıza göre kararlı seçmen oranını yüzde 5 arttırıyor.

Kararsız seçmenlerin **"görüşlerine yakın buldukları"** ya da **"seçimi kazanacağına inandıkları"** partiye oy vereceklerini varsayarak yaptığımız hesaplamaya göre ise ANAP'ın ağustos araştırmamızda yüzde 36.9 olan oy oranı bugün yüzde 35.7'ye iniyor. Aynı şekilde SHP oylarında da yüzde 31.9'dan yüzde 29.6'ya bir düşüş var. DYP ise bu varsayımla da oylarını yüzde 17.9'dan yüzde 20.7'ye getiriyor.

ANAP OY KAYBEDİYOR

11 seçim çevresi toplamında partilerin 6 Kasım 1983 genel seçimlerinden bugüne aldıkları oy oranlarını karşılaştırdığımızda, ANAP oylarının sürekli bir düşme eğilimi içinde olduğunu görüyoruz.

Bu 11 seçim çevresinde 6 Kasımda yüzde 43.5 oranında oy toplayan ANAP'ın oy oranı 25 Mart il genel meclisi seçiminde yüzde 42.4'e düşmüştü. Ağustos araştırmamızın bulgularına göre yüzde 35.4'e düştos araştırmamızın bulgularına göre yüzde 35.4'e inen ANAP oyları, eylülde yüzde 33.6 civarında.

ANAP'taki bu düşme eğilimine karşılık SHP oylarının belli bir istikrarı koruduğu, ne azaldığı ne de arttığı görülüyor. 6 Kasımda Halkçı Parti olarak yüzde 31.6 oranında oy toplayan SHP, bu oranı 25 Martta yüzde 32.8'e çıkartmış, yükselme eğilimi ağustos araştırmamızın bulgularına göre yüzde 33.4 ile sürmüştü. SHP, eylül araştırmamızın sonuçlarına göre tekrar yüzde 31.1'e dönmüş durumda.

İlk kez 25 Martta seçime giren Doğru Yol Partisi ise oylarını sürekli arttıran bir parti. DYP, il genel meclisi seçimlerinde yüzde 13 olan oy oranını ağustos araştırmamızda yüzde 17'ye, eylül araştırmamızda ise yüzde 21.2'ye yükseltmiş durumda.

Birinci ara seçim araştırmamızda yüzde 10.1 ile 11

il düzeyindeki yüzde 10 oranındaki barajı aşabileceği beklenen DSP ise, eylülde oylarını yüzde 9.1'e indirmiş gözüküyor.

SEÇMENLER NE KADAR KARARLI?

Ağustos araştırmamızla eylül araştırmamız karşılaştırıldığında partilerin seçmenlerinin kararlılık oranlarının arttığı görülüyor. Birinci ara seçim araştırmamızda ANAP'a oy vereceğini söyleyen seçmenlerin yaklaşık dörtte biri (yüzde 25.1) bu kararının değişebileceğini söylerken bugün aynı oran yüzde 15.7 civarında. Başka bir deyişle ANAP seçmenlerinin yüzde 84.3'ü kararının kesinlikle değişmeyeceğini belirtmekte. Ağustos araştırmamızda SHP seçmenlerinin onda biri (yüzde 10.7) kararının değişebileceğini söylerken bu parti seçmenleri içinde aynı oran bugün yüzde 6.8'e inmiş durumda. Birinci araştırmamızda yaklaşık her beş DYP seçmeninden biri (yüzde 22) bu partiye oy vermekten vazgeçebileceğini söylerken bugün DYP'li seçmenlerin yüzde 87.3'ü, kararını kesinlikle değiştirmeyeceğini belirtiyor.

KARARSIZLAR KİME YAKIN?

11 seçim çevresi genelinde oranları yüzde 16.7'ye düşen kararsızların yaklaşık yüzde 36.6'sı ANAP'ı kendi görüşüne en yakın parti olarak tanımlıyor. Kararsızların beşte biri ise (yüzde 19.1) kendisine en yakın parti olarak SHP'yi gördüğünü söylerken, yüzde 16.1'lik bir başka grup aynı şeyi DYP için düşünüyor. DSP'yi kendisine yakın bulan kararsızların oranı ise yüzde 7.1 kadar. Kararsızların yüzde 15.6'sı ise seçime katılan 12 partiden hiçbirini kendi görüşlerine yakın bulmuyor.

Söz konusu kararsızların 6 Kasım seçimlerinde çoğunlukla ANAP'ı tercih ettikleri de anlaşılıyor. Bugün kararsız olduğunu belirten seçmenlerin yüzde 42.4'ü 6 kasım seçiminde ANAP'a oy verdiğini söylerken HP'ye oy verenlerin oranı yüzde 18.2 dolayında. Kararsızların yüzde 21'i 6 Kasımda münfesih MDP'ye oy verdiğini belirtiyor. Kararsızların yüzde 18.4'lük bir grubu ise genel seçimde çeşitli nedenlerle oy kullanmamış.

11 seçim çevresinde pazar günü oy kullanacak olan seçmenlerin yüzde 42.8'i, seçimi ANAP'ın kazanacağına inanıyor. Aynı oran, ağustos araştırmamızda yüzde 43.3 olarak gözüküyordu. Ağustosta seçmenlerin yüzde 20.5'i seçimi SHP'nin kazanacağına inandığını söylerken bugün yüzde 24.2'si bunu düşünüyor. Seçimi DYP'nin kazanacağına inananların oranı yüzde 9.9'dan yüzde 16.6'ya çıkarken **"Kimin kazanacağını bilemem"** diyenlerin oranı yüzde 18'den yüzde 11.5'e düşmüş durumda.

Bugün ANAP'a oy vereceğini söyleyenlerin yüzde 57.5'i, 6 Kasım seçimlerinde de ANAP'ı seçtiklerini belirtirlerken, ANAP seçmenlerinin yüzde 20.5'i MDP'den, yüzde 6.1'i HP'den yüzde 8'i 6 Kasımda çeşitli nedenlerle oy kullanmayanlardan, yüzde 7.9'u ise ilk kez bu seçimde oy kullanacak olanlardan geliyor.

SHP seçmeninin yüzde 62.8'i, 6 Kasımda HP'ye oy vermiş. Bu parti, geri kalan seçmeninin yüzde 13.6'sını ANAP'tan, yüzde 9.4'ünü 6 Kasımda oy kullanmamış olanlardan, yüzde 8.9'unu MDP'den, yüzde 5.3'ünü ise ilk kez bu seçimde oy kullanacak olanlardan alıyor.

DYP seçmenlerinin en büyük bölümünü 6 Kasımda ANAP'a oy verenler oluşturuyor. Bu partinin toplam oyunun yüzde 41'ini 6 Kasımda ANAP'ı seçmiş olanlar verirken yüzde 39.9'luk ikinci büyük grubu ise MDP seçmenleri oluşturuyor.

DSP seçmenlerinin yarıdan fazlası ise 6 Kasımda HP'ye oy vermiş olanlar. Yüzde 55.5 oranındaki bu grubu yüzde 14.5 ile 6 Kasımda ANAP'a oy verenler izliyor.

6 KASIMIN OYLARI ŞİMDİ NEREDE?

6 Kasımda ANAP'a oy veren seçmenlerin bugün yarısından azı (yüzde 44.3'ü) yeniden ANAP'ı seçeceğini söylüyor. ANAP seçmenlerinin yüzde 20'lik bir bölümü bugün DYP'ye oy vereceğini belirtirken SHP'yi seçecek olanların oranı yüzde 9.7 civarında. ANAP seçmenlerinin yüzde 19.5'lik bir bölümü ise bugün hangi partiye oy vereceği konusunda kararsız.

6 Kasımda HP'ye oy verenlerin yüzde 61.5'i bugün SHP'yi seçme eğiliminde. HP seçmenleri içinde ikinci büyük grubu yüzde 15.9 ile bugün DSP'yi seçeceğini söyleyenler oluşturuyor. HP seçmeninin yüzde 10.5'i ise kararsız.

MDP'nin kendi kendini feshetmesinin en çok DYP'ye yaradığı anlaşılıyor. 6 Kasımda MDP'ye oy verenlerin yüzde 34.8'i bugün DYP'yi seçeceğini söylerken, bu parti seçmenlerinin yüzde 28.3'ü ise ANAP'a kaymış durumda. MDP seçmeninin yüzde 16'sı kararsız olduğunu söylerken yüzde 11.3'ü ise SHP'ye oy verme eğiliminde.

İlk kez bu seçimde oy kullanacak olan her on seçmenden yaklaşık üçünün (yüzde 33.1) ANAP'a oy vereceği anlaşılıyor. Genç seçmenlerin beşte biri (yüzde 20.5) SHP'ye oy vereceğini belirtirken yüzde 15.8'i de DYP'yi seçme eğiliminde. Genç seçmenlerin yüzde 12.2'si ise kararsız.

6 Kasım seçimlerinde çeşitli nedenlerle oy kullanmamış ya da kullanamamış olanların yüzde 25.2'si SHP'ye oy vereceğini söylüyor. Bu seçmenlerin yüzde 23.2'si ANAP'ı, yüzde 13.9'u DYP'yi, yüzde 7'si DSP'yi seçme eğiliminde.

İsmail GÜLGEÇ

Demirel, İnönü, Özal

HİKMET ÇETİNKAYA *26 eylül*

İZMİR/MANİSA — 1977 genel seçimlerinde Turgut Özal, 12 Eylül 1980 sonrası kapatılan MSP'nin İzmir milletvekili adayıydı. Necmettin Erbakan hoca da, kapatılan MSP'nin Genel Başkanı.

Milletvekili adayı Turgut Özal, Gürçeşme semtinde bir kahvede, MSP'nin ekonomik görüşlerini yurttaşlara anlatırken aynen şöyle diyordu:

— Faiz haramdır. İşte 'milli görüş' Türkiye'de Yahudilerin icadı olan bu ekonomik modeli uygulayacaktır... Kıbrıs'ın özerkliği konusuna gelince...

Bir grup genç Turgut Özal'ın konuşmasını kesip, Kıbrıs ve ekonomik konularda sorular yönelttiler. Milletvekili adayı Özal, kendisini sıkıştıran gençlere çok kızdı ve hemen polis çağırdı. Kahveye az sonra polis geldi, gençleri dağıttı. Kahvede kendisini dinleyecek kimse kalmayınca da bu kez Özal çekip gitti.

Aradan dokuz yıl geçti. Sanırız bu olayı Turgut Özal unutmuştur. Ama Erbakan hoca unutmamış. Elbette kahve olayını değil, Özal'ın ekonomik konulardaki düşüncelerini. Onun için iki gündür Ege'de Refah Partisi'nin mitinglerinde hayli ilgi toplayan Necmettin Erbakan, Manisa'ya 50 kilometre ötedeki Akhisar'dan Turgut Özal'a sesleniyor:

— 1977 seçimlerinde MSP'den aday olan Özal ile, bugünkü Başbakan Özal arasında büyük fark var. Adayımız Özal, seçim konuşmalarında faizsiz ekonominin savunuculuğunu yapıyordu. Seçilip bizimle kalsaydı, bu düşüncesini koruyacaktı. Aramızdan ayrıldığı için fikri değişti, çevresindeki sermaye gruplarının sözcüsü oldu...

Doğru söze ne denir?

Başbakan ve ANAP lideri, Manisa'nın İkinci Seçim Bölgesinin ilk etabını bitirip İzmir'e döndü. Oysa önceden dağıtılan gezi programında konaklama yeri olarak Manisa belirtiliyordu. Turgut Özal da geceyi Manisa yerine İzmir'de büyük Efes Oteli'nde geçirdi.

Turgut Özal'ın karar değiştirerek İzmir'e dönmesi iki biçimde yorumlandı.

Bunlardan birincisi Süleyman Demirel'in saat 10.30'da Manisa'ya girmesi ve 11.00'de yapılacak mitinge katılmasıydı. Özal aynı saatlerde Manisa'da olacak, Süleyman Demirel'in konvoyuyla karşılaşacaktı.

İkincisi ise Manisa örgütü darmadağınıktı. Ekrem Pakdemirli ile Mehmet Keçeciler'e ANAP örgütü sahip çıkmıyordu. Amerikanvari "traktör şov"a karşın, Sultan Camii Alanı'nı dışarıdan gelen takviyeler bile doldurmamıştı. Turgut Özal bu iki olaya çok sinirlenmişti.

Ekrem Pakdemirli ve Mehmet Keçeciler, kırsal kesimden umutlarını kesmiş gözüküyorlar. Kuyruğunda "Pakdemirli ANAP" yazan uçak Gediz Ovası'nın üzerine kurulu köylerin üstünden alçak uçuş yapıp broşür yağdırsa bile buralarda SHP ve DYP daha etkin. DYP adayı Sümer Oral'ın, seçim tahminlerini tersyüz edip şans ibresini kendisine çevirdiği söyleniyor. SHP adayı Erdoğan Yetenç ise, tüm ekonomik zorluklara karşın, ipi göğüslemek için atakta. SHP'nin karşısında kardeş parti DSP olmasa, Erdoğan Yetenç kesinlikle seçimi kazanıp, Ankara'nın yolunu tutardı.

Manisa birinci bölgede ANAP'lılar, tüm umutlarını DSP'ye bağlamış durumdalar. Çünkü karşılarında güçlü bir DYP var. Eski ve yeni kadrolarıyla köy köy dolaşıyorlar seçimi kazanmak için. Turgut Özal bu durumu bildiğinden Manisa'ya iki gün ayırdı.

Özal konuşmalarında, "Doğru Yol mudur nedir, bir parti var ya..." deyip işi hafife alıyor, ama Süleyman Demirel'in geldiği gün nedense gezi programını değiştiriveriyor. DYP'liler de bunu fırsat bilip "Özal, Muhteşem Süleyman'dan kaçtı" propagandasını aynı saatte köylere ulaştırıyorlar.

Şimdi gelelim Manisa'da güreş tutan üç pehlivana...

Süleyman Demirel saat 09.30'da Ankara'dan Çiğli'ye indi ve Manisa'ya hareket etti. Turgut Özal, Ankara yolundan Turgutlu'ya girdi. Erdal İnönü, Salihli'den Akhisar'a geçti.

Neler oldu birlikte görelim...

Turgut Özal programını değiştirince, Süleyman Demirel de Manisa konuşmasından sonra gezisinde değişiklik yaptı. O da ikinci bölgeye, yani Gördes, Demirci yöresini bir gün önceye aldı...

Yollarda kimi zaman SHP, DYP ve ANAP kon-

voyları bu yüzden karşılaştı. Manisa gerçekten dün ilginç saatler yaşadı...

İzmir - Manisa karayolunda yaklaşık 300 tane, üzerinde DYP bayraklı, Süleyman Demirel posterli araç gördük. Manisa'ya üç kilometre mesafede ise konvoy halinde çok sayıda traktörler vardı.

Saat 10.30'da Manisa'ya girdiğimizde bir hareket ve canlılık göze çarptı. Bu saatlerde Sultan Camii Alanı dolmaya başlamıştı. Süvari'den mehter marşları çalınıyor, sık sık şu anons yapılıyordu:

— Geliyor, Muhteşem Süleyman geliyor... Köprüler, barajlar kralı geliyor... Köprüyü satan değil, yaptıran geliyor...

Ardından mehter marşı çalınıyor, bu kez bir başka anons duyuluyordu:

— Kır at, meydanlar şimdi senin... Vur kır ata mührünü, göster Özal'a gününü...

Bir süre sonra miting alanından ayrılıp ANAP lideri Turgut Özal'ı dinlemek üzere Turgutlu'ya hareket ettik. Manisa-Turgutlu arası 29 kilometre. Yol boyunca DYP bayraklı, Demirel posterli 234 araç saydık. Önümüzde Ekrem Pakdemirli'nin seçim minibüsü DYP konvoyuna broşürler saçarak yol alıyordu. Manisa yönüne giden otomobillerdeki DYP'liler ise el kol işaretleriyle ANAP'lılara karşılık veriyorlardı.

Turgutlu'ya girişimizde 100 araçlık bir konvoy bekliyordu Başbakan ve ANAP lideri Turgut Özal'ı. Atatürk Bulvarı'nda ise 70 traktör dizilmişti.

Mitingin yapılacağı Koza Pazarı'nda Turgut Özal'ı dinlemeye gelenlerin sayısı çok azdı. 1500-2000 kişilik bir topluluk olduğu apaçık ortadaydı. Demirel, aynı saatte DYP'nin Manisa mitinginde konuşacağı için ilçe merkezinden, çevre köylerden insanların akın akın "şehzadeler şehri"ne gittiklerini öğrendik.

Manisa 2. Seçim Bölgesindeki 60 bin nüfuslu Turgutlu'nun en büyük özelliği, toprak sanayiinin bu yörede ağırlıklı olması. 60 fabrikada üretilen, inşaat sektöründe kullanılan tuğlalar ülke tüketiminin üçte birini karşılıyor. Kırsal alanda ise üzüm, tütün, pamuk ve çeltik üretimi yapılıyor.

Üzüm, pamuk, tütün ve çeltik üreticileri bu yıl zorlu günler geçiriyor. Özellikle çeltik üreticisi 195 lira taban fiyattan memnun değil. Koza Alanı'nda miting öncesi kimi üreticilerle konuşuyoruz:

— Üzüm nasıl bu yıl?

"İyi iyi" diyorlar. İthal edilen potasalar bozuk çıktığından bu yüzden danelerin siyahlaştığını söylüyorlar...

— Fiyatlardan memnun musunuz?

Susuyorlar. Kimsede yanıt yok. İçlerinden birisi çıkışıyor:

— Ne susuyorsunuz... Üzüme 450 lira fiyat verdiler, 430 liraya indirdiler.

Bunun üzerine susanlar, "Evet öyle" deyip başlarını sallıyorlar, bir başkası "Çeltikte fiyat çok düşük" diye yakınmaya başlıyor. Konuştuklarımızın beşi DYP'li, dördü ise ANAP'lı.

Turgut Özal "traktör şov"u Turgutlu'da yineleyip Koza Alanı'na girdiğinde saat 12.45'ti. Bu saatte alanın büyük bir bölümünün hâlâ boş olduğu görülüyordu. Petek-2'deki dizeleriyle başlayan türkü, "Derde deva Özal var" biçiminde bitiyordu...

Turgut Özal, Petek-2'nin üzerine çıkıp Zenger tarafından "Dünyanın en büyük Başbakanı" olarak takdim edildikten sonra, eski liderlerden söz etti. DYP'ye, dolaylı olarak Süleyman Demirel'e çattı. Bu sırada alanda kopmalar başladı. işte o saatlerde 29 kilometre ötede Manisa'da yer yerinden oynuyordu. Çünkü Süleyman Demirel Manisa'ya geliyordu.

Erdal İnönü Akhisar'dan Manisa'ya geçiyordu. Biz de SHP'nin Akhisar'dan sonra yapacağı mitinge yetişmek için tekrar Manisa'ya döndük. Saat 13.00'tü ve Süleyman Demirel, konuşmasını bitirmiş üstü açık bir otomobilden halkı selamlayarak Cumhuriyet Caddesi'nden aşağıya iniyordu.

Biz bile, bir ara ezilme tehlikesi geçirdik. Oluk oluk insan akıyordu Cumhuriyet Caddesi'nde. Bu yüzden de SHP mitingi üç saat erteleniyordu.

İki günde aynı alanda üç miting... Demirel, en fazla kalabalık topladı, dinleyenleri etkiledi. Özal, "büyük şov" yaptı, ilgi ve dinleyenler azdı. Erdal İnönü ise aynı alanı dolduramadı. SHP liderinin İzmir'deki kahve toplantıları bile bundan daha kalabalıktı. SHP Manisa örgütü yoksa seçimi bıraktı mı? Dinleyenlerde ise coşku Demirel'e göre az, Özal'a göre fazlaydı.

Besbelli Manisa, 28 eylül pazar günü yapılacak ara seçimden sonra Türk siyasal yaşamında adından en çok söz edilecek bir yöre olacak.

Yürek

ALİ SİRMEN *27 eylül*

"Yalnız iyi yürekle politika yapılmaz" der ünlü ozan Paul Valéry, gerçekte şiirden söz eden yazısında ve sonra ekler: "Yalnız iyi yürekle ve düş gücüyle şiir de yazılmaz." Ozanlık ile politikayı son derece ince bir biçemle ortak noktasından yakalayan Valéry'nin bu yazısını keşke okuması gereken bütün ozan ve politikacılar okumuş olsalardı.

Yalnız iyi yürek değildir politika için yetersiz olan, aynı zamanda bizim yüreklilik dediğimiz cesaret de tek başına elvermiyor sorunların üstesinden gelmeye. Üstelik yürekliliğin bir de sakıncası var kendi içinde. Yürekli kişi, eğer yürekliliğine fazla bel bağlamış, onu olması gereken bir nitelik yerine, yalnız kendinde bulunan, az karşılaşılan bir erdem olarak görmeye başlamış ise, o zaman gittikçe yürekliliği tekeline alma eğilimi başlar kişide. Bu eğilim gemlenmez tutkularla birleşince, kişioğlunun, tüm çatık kaşlarına, oynayan tiklerine karşın, aklı eren ve olayları iyi izleyenlerin karşısında gülünç olması da engellenemez.

Oldukça rahat koşullar altında toplam birkaç ay hapis yatmış, yattığı yerden dışarda bastırttığı hapishane antetli kâğıtlarla dünya ile mektuplaşmak olanağını da bulmuş ise kişi ve şimdi meydanlarda yürekliliğin, erdemliliğin tekelini elinde tutar bir edayla konuşuyorsa, Reha İsvan'ı düşünmelidir. Hani şu kırklı yıllarda Robert College'i bitirmiş, aynı dönemden arkadaşı, sonraları CHP'nin İstanbul Belediye Başkanı adayı ve başkanı Ahmet İsvan ile evlenmiş olan Reha İsvan'ı. Barış Derneği davasından üç yılı aşkın süre (38 ay) yatmış olan, ço-

KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
Kolejlere Hazırlık: 29 Eylül
Üniversiteye Giriş: Lise Sınıfları 4-11 Ekim
Beklemeliler: 29 Eylül - 6 Ekim
Tel: 338 75 11 - 338 77 96

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22302 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 28 Eylül 1986 Pazar

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite, Fen Lisesi, Kolej için çağdaş çözümdür.
Bakırköy Tel: 583 55 14 - 570 21 01

11 seçim çevresinde 3 milyon seçmen var; 11 milletvekilliği için oy kullanılacak

Söz sırası seçmende

NASIL OY KULLANACAĞIZ?

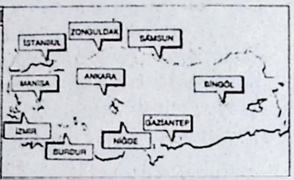
Oy kullanmayana 10 bin lira ceza var

Oy verme işlemi saat 08.00'de başlayacak ve 17.00'de sona erecek. Saat 17.00'de sandık başında sıra bekleyen seçmenler kurul başkanı tarafından sayılacak ve bunlar oy kullandıktan sonra sandık kapatılacak.

Haber Merkezi — Oyunu kullanmak üzere sandık başına gelen seçmen, Sandık Kurulu'nca asılmış olan kesin listede adını ve seçmen sıra numarasını bulacak. Listede adını bulan seçmen, "seçmen kimlik kartı" ile birlikte sandık kuruluna başvuracak. Seçmen kimlik kartı ve kimliğini vererek, sandık kurulundan oy kullanmak için "birleşik oy pusulası" ve "evet" mührünü isteyecek.

Kimliği saptanan seçmene, sandık kurulu "birleşik oy pusulası" oy pusulasının içine konulacağı "özel zarfı" ve "evet mührünü" verecek. Seçmen daha sonra kapalı oy verme mahalline geçecek. Kapalı oy verme hücresinde seçmen birleşik oy pusulasında yer alan

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

Yasaklar 21.00'e kadar

Haber Merkezi — Seçimler nedeniyle tüm yurtta bugün saat 21.00'e kadar seçim sonuçları ile ilgili tahmin, yorum ve yayın yapılması yasak. Seçim yapılacak illerde de tüm eğlence yerleri kapanacak, içkili lokantalar sadece yemek verebilecek. Halka açık yerlerde içki satışı yapılmayacak, içki içilmeyecek. Güvenlik kuvvetleri dışında hiç kimse silah taşıyamayacak. Bu yasaklar, birer seçim çevresinde seçim yapılmasına rağmen Ankara, İstanbul, İzmir, Samsun ve Zonguldak illerinin seçim olmayan ilçelerinde de geçerli olacak. Seçim olan Bingöl, Burdur, Gaziantep, Manisa ve Niğde'de de aynı kurallar işleyecek.

TV'de seçim sonuçlarını bilgisayardan izleyeceğiz

TRT'de seçim haberlerinin yayını saat 21.00'de başlayacak, radyoda sabaha kadar, televizyonda ise 02.00'ye kadar sürecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Seçim sonuçlarının alınmasında bu gece siyasi partiler ve bazı kuruluşlar Yüksek Seçim Kurulu'nun vereceği haberlerle yetinmeyecekler ve seçimi bir yandan da kendi olanaklarıyla izleyip, duyuracaklar. O nedenle birçok yerde bugün ve yarın çalışacak seçim büroları kuruldu.

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Seçim bölgelerinde oturmayan milletvekili adaylarından siyasi parti genel başkanları İnönü, Cindoruk, Ecevit, Yazar, Koç, Şafak, Yurtöven ve Bekman oy kullanamayacaklar.

Oy kullanılan sandıkların 100 metre uzağında emniyet kuvvetlerinin görevlendirildiğini açıklayan Emniyet Genel Müdürü Bedük "Vatandaşın demokratik hakkı olan oy hakkının gasp edilmemesi için gerekli önlemler alınmıştır" dedi.

Haber Merkezi — Milletvekili ara seçimleri bugün 10 ilin 11 seçim çevresinde yapılacak. Mecliste boş bulunan 12 milletvekilliğinden 11'i için 12 siyasi parti ve bağımsız aday seçime girerken, 2 milyon 937 bin 432 seçmen 11 bin 203 sandıkta oy kullanacak.

6 Kasım 1983'te Bingöl'den bir milletvekilliği eksik çıktığı için 399 üye ile toplanan TBMM, 28 Eylül 1986 ara seçimlerinden sonra da 399 üye ile toplanacak. Seçim dönemine girildikten sonra Kahramanmaraş bağımsız Milletvekili Rıfat Bayazıt'tan boşalan üyelik için seçim yapılamadığından yine bir üyelik boş kalacak.

Oy verme işlemi saat 08.00'de başlayacak ve saat 17.00'de sona erecek. Seçim sonuçları bu gece saat 21.00'den sonra radyo ve televizyondan duyurulacak. Kesin sonuçların ise yarın sabah alınması bekleniyor.

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Sendikalar alınacak sonuçtan umutlu değil

300 bin işçi pazarlıkta

Toplusözleşmelerde ortalama zam oranı yüzde 30'da kalırken, pek çok sendikanın sözleşme görüşmeleri de uyuşmazlıkla sonuçlandı. Yeni döneme yönelik zam taleplerini sendika yönetimleri açıklamazken, "Biz ne istersek isteyelim, işverenin dediği oluyor" görüşündeler.

Türk-İş'e bağlı 9 sendika, kamu kesimine bağlı 300 bin işçi için önümüzdeki günlerde işverenle toplusözleşme masasına oturacak. Bugüne kadar kamu kesiminde yaklaşık 400 bin işçi için toplusözleşme imzalandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş'e bağlı 9 sendika, kamu kesiminde çalışan 300 bin işçiyi kapsayan toplusözleşme imzalamak üzere çalışmalara başladı. Sendika yetkilileri toplusözleşmelerde hazırlanan önerileri konusunda rakam olarak açıklama yapmazlarken, genellikle "Biz ne istersek isteyelim, sonuçta işverenin dediği oluyor" görüşünü savundular.

Bugüne kadar kamu kesiminde çalışan yaklaşık 400 bin işçiyi kapsayan toplusözleşmeler imzalandı. Bu toplusözleşmeler sonunda sendikalar işverenden ortalama yüzde 30 oranında zam aldılar. Bazı sendikaların toplusözleşme görüşmeleri de "uyuşmazlıkla" sonuçlandı. Bazı sendikalar halen yetki belirlemesi konusunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan yanıt bekliyorlar.

Bugüne kadar imzalanan toplusözleşmelerin sendikalar bazında ne kadar işçiyi kapsadığı ve işverenden ne oranda zam alındığı konusunda döküm şöyle:

Terkoop-İş: 72 işyerinde 15 bin 83 işçiyi kapsayan toplusözleşme imzaladı. Bunun sonucunda işverenden 1. yıl için yüzde 30, ikinci yıl için de yüzde 23 oranında zam aldı.

Tarım-İş Sendikası: 67 ilde il müdürlüklerine bağlı yaklaşık 700-800 işyerinde çalışan 13 bin 500 işçi için toplusözleşme imzaladı. Sendika 1985 yılı için yüzde 27 artı 3 bin, 1986 yılı için yüzde 25 artı 2 bin 500, 1987 yılı için de yüzde 21 oranında zam aldı.

Yol-İş Sendikası: Akşam Köy Hizmetleri işyerinde çalışan toplam 7 işçi için toplusözleşme imzalarken, işverenden yüzde 30 oranında zam aldı.

Türkiye Maden-İş Sendikası: Amasya Valiliği İl Özel İdaresi'nde çalışan toplam 650 işçi için toplusözleşme imzaladı. 1. yıl için yüzde 35, 2. yıl için de yüzde 25 zam alındı. Sendika ayrıca toplam 2 bin işçiyi kapsayan bir başka toplusözleşme sonucunda da yüzde 30 oranında zam aldı.

Tekel Sendikası: 100 bin işçi-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

İstanbul'da kitap müzayedesi

Yarım milyonluk kitaba alıcı çıkmadı

Kültür Servisi — İstanbul'da geçen hafta, seçim haberlerinden sonra, konuşulan konulardan biri de "kitap"tı. İlk önce çarşamba günü başlayan 15. Uluslararası Kitapseverler Kongresi, ardından kongre nedeniyle açılan kitap sergileri ve kütüphaneler, en son olarak da önceki gün Emirgan Parkı Beyaz Köşk'te yapılan, Beyoğlu Kitapçılık'ın düzenlediği 2. Antika Kitap Müzayedesi, kitapseverleri bir araya getirdi.

Dün akşam saat 17.00 ile 22.00 arası iki bölüm halinde yapılan 2. Antika Kitap Müzayedesi'nde 100 kitap satışa sunuldu. Ancak içlerinde Ragasah bir rahibin 1711 yılında yazdığı Bizans tarihini konu alan ve 500 bin lira açılış fiyatlı, müzayedenin en pahalı kitabı Anselmi Banduri'nin "İmperium Orientale sive Antiquitates Constantinopolitane"ı ve ilgi görmesi beklenen yirminci yüzyıl başlarında turizm sektörünün doğması ve gelişmesinin yarattığı istek üzerine hazırlanan Karl Baedeker'in yazdığı "Palaestina und Syrien" adlı kitabı ile Halid Ziya Uşaklıgil'in, Ekrem Reşit Rey'e imzaladığı "Bir Acı Hikâye" adlı romanın da bulunduğu 39 kitap satılamadı. Satışına 400 bin liradan başlanan ve

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

İKİ DEĞERLİ KİTAP — 2. Antika Kitap Müzayedesi'nin en yüksek değerle satışa çıkarılan kitabı olan 500 bin lira değerli "İmperium Orientale sive Antiquitates Constantinopolitane" isimli kitap, 1771 yılında Ragasah bir rahip tarafından yazılmış. Öteki kitap ise 400 bin liradan alıcı bulan ve Osmanlı İmparatorluğu'nda giysileri gösteren The Military Costume of Turkey.

2. kanalda test yayını bitiyor, deneme yayını başlıyor

Gerçek yayına ocak ayında geçilecek. Televizyon Dairesi Başkanı Akköprülü 2. kanalın yayın alanı genişlediğinde kültür sanat ağırlıklı programlardan taviz verilebileceğini söyledi.

GÜNSELİ ÖNAL

ANKARA — TRT televizyonunun 6 ekimde başlatacağı ikinci kanal yayınının deneme yayını olacağı belirtildi. TRT Genel Müdür Teknik Yardımcısı Hayrettin Gürsoy, 15 eylülde başlatılan yayının deneme değil, test yayını olduğunu belirterek, ikinci kanalın deneme yayınlarına 6 ekimde başlanacağını, ikinci kanal yayınına tümüyle ocak ayında geçileceğini söyledi. TRT Televizyon Dairesi Başkanı Mehmet Turan Akköprülü, "ocak ayına kadar yapılacak olan üç aylık deneme yayını sırasında hataların görülerek önlemlerinin alınacağını" kaydetti.

Akköprülü, ikinci kanal televizyon yayınının Ankara, İstanbul ve İzmir'den sonra Adana, Gaziantep, Diyarbakır, Cizre'de de başlatıldıktan sonra ikinci kanalın kültür ve sanat ağırlıklı programlarından ödün verilebileceğini söyledi.

Televizyonun ikinci kanal yayınıyla ilgili çeşitli konularda Cumhuriyet'in sorularını yanıtlayan Akköprülü, ikinci kanal televizyon yayınlarının 1988 yılı sonuna kadar Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerindeki bazı illerde de başlatılacağını ve ikinci kanalın yayın alanının genişlemesiyle kültür ve sanat ağırlıklı yayınında bazı değişiklikler yapılabileceğini ifade etti. İkinci kanalın yanında alternatif sağlayacak bir kanal olmasının belirtildiğini vurgulayan Akköprülü, "İkinci kanalın yayın alanının

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

İyi Pazarlar.

Bugün dergi okuyun.

EYVAH!
Bilgisayarlar geldi

Korkuyu yenmek: *Bilgisayarlar geldi, ama mertlik ölmedi.*

Hayal: *Biz de bilgisayar üretebilir miyiz?*

Eğitim: *Türkiye'de hangi üniversite bilgisayar eğitimi veriyor?*

Cracking: *Bizim korsan kasetlerimiz varsa, onların...*

Kazalar: *Filmlerden gerçeklere...*

Salı'ya ve Spor'a 2 gün kaldı

Haydi ikinci tura: *Avrupa kupalarında umut dağın ardında değil!*

Köşe: *Yeni konuğumuz Ferhan Şensoy/Boğalar kırmızı kart görmezler.*

Tekvando: *İsmet Iraz yazdı/Madalya için Avrupa kapısındayız.*

Voleybol: *Cengiz Göllü yazdı/Lig başlarken.*

Cumhuriyet Spor, bu hafta özel "Basketbol" eki veriyor.

Panel: *Paralar profesyonel, davranışlar amatör.*

Takımlar: *Basketbol Ligi'nin takımlarını tanıyor muyuz?*

Fikstür: *Hangi gün hangi maç yapılacak?*

Deniz Gökçe: *Türk basketbolu nereye gidiyor?*

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Bugün Seçim Günü

Bugün seçim günüdür. Yurttaşlar sandık başına gidecek oylarını kullanacaklar hem ...

... demokratik bir hak hem görevdir.

Tek dereceli seçim ve genel oy sistemi insanlık tarihinde çok uzun süreli savaşımlarla sağlanmış bir demokratik aşamayı vurgular. Ancak çok partili demokratik sistemin yalnız tek dereceli seçim ve genel oyla gerçekleşebileceğini söylemek de olanaksızdır. "Olmazsa olmaz" koşulları bütünüyle yerine getirmeden rejimi demokrasi sayamayız.

Türkiye bir askeri yönetimden yeni çıkmıştır ve "demokrasiye geçiş" sürecindedir. Bugün yapılacak ara seçimlerin bu süreçte önemli bir adım olduğu saptanmaktadır. Ara seçimler özel niteliği bakımından "referandum" rengine bürünmüştür. 1982 Anayasası'nın geçici maddeleriyle konan siyasal yasaklar ara seçimlerin oluşturduğu havada bir ölçüde aşılabilmiştir. Bütün bunlar olumlu gelişmelerdir.

Bununla birlikte demokrasiye henüz oldukça uzak bir konumda bulunduğumuzu da yinelemek zorundayız. Bu demokrasinin gerekli koşulları bellidir ve amaç o düzeye ulaşmaktır. Bu...

* * *

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Gazeteci ve Siyaset...

Seçim gezileri çok ilginç oluyor. Hem ilginç oluyor hem de yorucu, zaman zaman da üzücü.

Seçim propagandaları için helikopter de kullanıldıktan sonra gazetecilerin işleri daha da güçleşecek. Liderler bir ilçeden bir başka ilçeye helikopterle gidecekler. Nasıl yetişecekler muhabirler helikopterle uçan liderlere? Herhal-

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

- *Sovyetler Birliği'nde köprü çöktü: 10 ölü* 3. Sayfada
- *SSK cenneti sağlıksız*
- *Özden Tekel'e zam yok*
- *ANAP Siirt Valisi'nden özür diledi.* 8-9. Sayfalarda
- *Aile içi cinsel ilişki Türkiye'de yaygın.*
- *Televizyona boykot.*
- *ABD'de ölme hakkı kampanyası.* 16. Sayfada

Terör ve yanılgılar

SABETAY VAROL

İçsel dokusu belli uzlaşmalar temeline oturmuş, yoğunlaşan eşitsizliğe karşı iç barış atmosferi toplumun tüm katmanlarına yerleşmiş bir ülke bu tür terör saldırıları karşısında hanu mısın demez. Demokratik kurumların işleyişinde ise herhangi bir duraklamadan söz edilemez.

Stuttgart'tan

Büyüklere masal

AHMET ARPAD

Düşler Tiyatrosu "Salome" haftalardır Stuttgart'ta. Çadırın loşluğunda elektronik arp müziği sizi karşılıyor. Arap-Hint karışımı giysili genç erkek ve kızlar yerinizi gösteriyor.

Bonn'dan

'Yaşam' partisi

AHMET TAN

Mr. Jan Desai konserli olduğunu bilme hakkını bizzat ve şahsen kullananlardan, nefes borusu konseriymiş. 1,5 paket içiyormuş. Ama arkadaşları kendisine çok şişman olduğu için "lokomotif" diye isim takmış. 130 kişilik konserden kurtulanlar partisinin en neşeli insanı.

Madrid'den

Bağbozumu trenleri

NİLGÜN CERRAHOĞLU

İspanya'nın en geri bölgeleri Ekstremadura ve Endülüs'ten her yıl bu mevsim, üzüm toplayan mevsimlik işçileri Fransa'ya taşıyan trenler kalkar.

New York'tan

Fantastik kapitalist

ZİYA ÖZKAHYAOĞLU

Dünyanın en zengin 400 kişisinden biri olan ABD'li işadamı Malcolm Forbes'in yaptıkları arasında, oyuncak koleksiyonu sergisi açmak, ünlü Fabergé yumurtalarını toplamak, ilk defa balonla ABD kıtasını aşmak da var.

Zürih'ten

400 yıllık 'atış' geleneği

DOĞAN ABALIOĞLU

Zürih'te bir kez kızların da katılmasına izin verilmesinden çok gürültü kopmuş ki, şimdi ancak 16 yaşını doldurmamış erkeklerin yarışmaya katılmasına izin verilecek 400 yıllık gelenek kurtarılıyor.

Londra'dan

Bir pazar edelim

RAGIP DURAN

Ne demiş Lenin? "Ne yapmalı?" demiş. Yağmur sağanağı bir sinemaya atardık kendimizi. Von Trotta'nın "Rosa Luxemburg"u fena değilmiş. Royal Academy of Arts'da Picasso'nun karalama defterleri sergileniyor.

7. Sayfada

ğu zaman gazete okuma olanağından bile yoksun bulunan, eşinin gönderdiği mektupları bile kimi zaman alamayan Reha İsvan'ı düşünmelidir kişioğlu. "Bir Ses" adlı yapıtı okumalıdır her şeyden önce, yürekliliği tekeline almak eğiliminde olan bir kişi varsa eğer. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün dört yıla yaklaşan hapisliği süresinde onurlu tutumunu ve savunmasını okumalıdır, yürekliliği yalnız kendinde gören kişi.

Kısacası diyeceğimiz o ki, kimsenin tekelinde değil yüreklilik. Üstelik yüreklilik, kürsülerden gösterilecek ve konvertibilitesi olup oya çevrilecek bir meta da değil. Ve demokrasi savaşımında yüreklilik büyük bir erdem değil, zorunlu koşul. Yüreksizlerin fazla olduğu bir ortamda da bu durumu unutmamak gerekir. Çünkü eğer yürekliliğin zorunlu koşul olduğu unutulur da, onun demokrasi savaşımında en büyük ve tek yeterli erdem olduğu sanılmaya başlanırsa, sonra onu kendisine anlam ve içerik katacak olan akılla birleştirip kaynaştırmak çok güçleşir ve hatta olanaksızlaşır.

Durum da öyle olunca bir de bakarsınız ki, yürekli kişiler, bir yandan yüreksiz olduğunu ileri sürdükleri kişilerin değirmenine su taşırken, öte yandan da, yürekli topluluklar olarak niteledikleri, uyanık ve yarınlara dönük tabanın arasına nifak tohumları sokup, onların ilerde birleşip bütünleşmelerini önleyecek kan davalarına düşmelerine yol açarlar.

Sonunda da ortaya, yüreksizlik kadar bile anlamı olmayan bir yüreklilik çıkıverir.

İşte, Paul Valéry'nin de şiirin, akıl ve kalp ile birlikte bunların her ikisinin karşılıklı özverileri, çekişmeleri ve bütünleşmelerinin ürünü olduğunu belirten sözü geçen yazısı, üç aşağı beş yukarı bunları anlatmaya çalışıyordu ozanlara ve politikacılara.

Kuşku yok her ozan bu sözlere kulak vermek zorunda değil. Kuşkusuz her ozan, iyi ozan olmak zorunda olsa bile, olanağında değil. Ve yine kuşkusuz her kötü ozana da, teselli bulsun diye, devlet yönettirmiyorlar bir süre. Ve kuşkusuz sanattan gelen her kişi de, eline geçirdiği iktidarı çarçur edip toplulukları boş umutlar peşinde de koşturmuyor. Sanattan ve ozanlıktan gelmiş olmak, illa uyaklı tümcelerle, bir zamanlar kendisine yöneltilmiş olan suçlamaların şimdi soldaki başka kişilere yöneltilmesini ve "aşırı sol, aşırı sol derken şaşırı sol" yaratılmasını da zorunlu kılmıyor.

Ozan olmak ve sanattan gelmek, bilimden gelen kişiye karşı bir kompleks de doğurmamalı. Çünkü sezgi de aklın ve duyuların birleşimidir ki, sanat ile bilimin hem ortak noktasını hem de sınırını oluşturur. Onun için ozan ya da sanatçı olanlar, "atom çekirdeğini parçalamanın bilimini yapanlar"ın karşısında komplekse düşüp solu parçalamanın bilimini yapmak zorunda da değillerdir.

Bütün bu yanlışlara düşmemek için de yapılacak şey Valéry'nin dediği gibi, "yalnız iyi yürekle politika da yapılmayacağını, şiir de yazılmayacağını" bilmek, yürek ile beyni o verimli didişmeleri içinde bütünleştirmektir.

Bunun da ilk koşulu, kendi yürekliliğiyle sarhoş olup yürekliliği tekeline alma eğiliminden vazgeçerek, bir kıyıda unutulmuş görünen aklın sesine ve yardımcı ellerine koşmaktır.

Keşke tüm ozanlar ve politikacılar Valéry kadar iyi tanı yapabilselerdi.

Gazeteci ve Siyaset...

UĞUR MUMCU *28 eylül*

Seçim gezileri çok ilginç oluyor. Hem ilginç oluyor, hem de yorucu; zaman zaman da üzücü.

Seçim propagandaları için helikopter de kullanıldıktan sonra gazetecilerin işleri daha da güçleşecek. Liderler bir ilçeden bir başka ilçeye helikopter ile gidecekler. Nasıl yetişecekler muhabirler helikopterle uçan liderlere? Herhalde gazeteler seçim gezilerinde bundan sonra helikopter kiralayacaklar. Başka türlü nasıl yetişip, haber yazsın muhabirler?

Liderleri izleyen muhabirlerin yazdıkları haberleri gazetelerine ulaştırmaları da her zaman pek kolay olmuyor. Düşünün; küçücük bir ilçede postaneye bütün muhabirler koşuyor. Telefonu önce kapan şanslı. Çünkü telefon sayısı sınırlı. Zaman ise çok kısa. Muhabir önce telefon bulacak. Sonra haberini yazacak; haber yazarken de konuşmanın en can alıcı yerlerini özetleyecek. O gürültü, o telaş, o bağırıp çağırmalar arasında haberini yazıp, yazdığı haberi telefon ile okuyacak. İnanır mısınız, bazen karşı tarafın sesini duymadan öylesine bir gürültü içinde yazdırır haberini muhabir.

Bir deneyin bakalım kolay oluyor mu?

Sözgelişi televizyonda milli takımın yaptığı futbol maçını izlerken; televizyonun sesini sonuna kadar açın ve televizyonla aynı odadan telefonu açıp maçın haberini yazmaya çalışın. O zaman anlarsınız muhabirlerin çektiği güçlüğü.

Ertesi gün haberiniz gazetede çıkar. Lider ve çevresindekiler haberin veriliş biçiminden hoşnut değillerse, bu hoşnutsuzluk hemen muhabire yansıtılır. Anlamlı bakışlar, laf tokuşturmalar bir şey değil. Bir de lider öfkeli kalabalıklar önünde gazetenizin adını vererek muhabirleri suçlarsa, o zaman gazeteci tartaklanma ve dövülme tehlikesiyle de karşılaşır.

1980 öncesi başka türlüydü. O günlerde seçim gezilerinde silahlı saldırı tehlikesi söz konusuydu. O günlerde bir liderle Gerede'ye giden gazeteciler anımsarlar. İlçenin girişinde taşlar, sopalar, paslı çiviler ile karşılaşmıştı seçim otobüsü. Daha sonra da alanda tekme tokat bir dövüş başlamıştı. Ve karşılıklı kurşun da atılmıştı. Neredeyse *"savaş muhabirliği"*ne dönecekti o günlerdeki gazetecilik.

Seçim alanlarından köşe yazıları yazarken muhabir arkadaşların çektikleri çileleri paylaşıyorduk. Önce telefon bul, sonra yazını yaz, sonra bir başka geziye git, yazının bir bölümünü değiştir. Aynı gün içinde izlediğin iki toplantıyı da yansıt yazına olduğu gibi.

Bu koşuşma içinde hem gördüğünü olduğu gibi yaz, hem de inançlarını ve ilkelerini koru.. Yani, sol eğilimli bir gazeteci isen, sağcı bir partinin topladığı kalabalıkları ve bu kalabalıklardaki coşkuyu görmezlikten gelme, tüm bunları olduğu gibi yansıt, ancak bu toplantı ve bu lider hakkında ne düşünüyorsan onları da yaz. Ertesi gün bu lider ve çevresi ile yeniden beraber ol.. Bir gazeteci için siyasetin hem çekici, hem de itici yanları oluyor.

Çekiciliği okurlarla beraber olmak, onlarla konuşmak, onlarla tartışmak, düşüncelerini öğrenmek ve bu inançların ve ilkelerin seçim alanlarını nasıl kuşattığını gözlerinde görmek... İtici yanı henüz eleştiriye hoşgörü ile bakamayan liderlerin gazetecilerin çevrelerinde estirdikleri sert rüzgârlar. Bizler siyasetçilerin övgülerine olduğu kadar sövgülerine de önem vermemeye alışmak zorundayız. Öfke ve sevgi elleri arasında kalan gazeteci, meslek kurallarını ve inançlarını koruduğu ölçüde görevini yapıyor demektir.

Demokratik bir ortamda insanlar, birbirlerine hoşgörü ile bakmak zorundadırlar. Siyasete kaba kuvvet, fiziki saldırı girmedikçe, en sert ve acımasız tartışmaları bile hoşgörü ile karşılamak gerekir. Siyasetçi ve gazeteci birbirlerini anlamak zorundadırlar.

Aramızdan siyasete soyunmuş gazeteciler de çıkmadı mı? Çıktı. Ama söyler misiniz hangisi siyasette başarılı oldu? *"Taş yerinde ağırdır"* diye bir özdeyiş vardır. Bilirsiniz iyi bir gazeteci ve etkili bir yazardan başarısız bir siyasetçi çıkabiliyor. Bu gazeteci yeniden eline kalem alıp eski mesleğine döndüğünde artık eskisi gibi tutunmuyor. İnandırıcılığını yitiriyor.

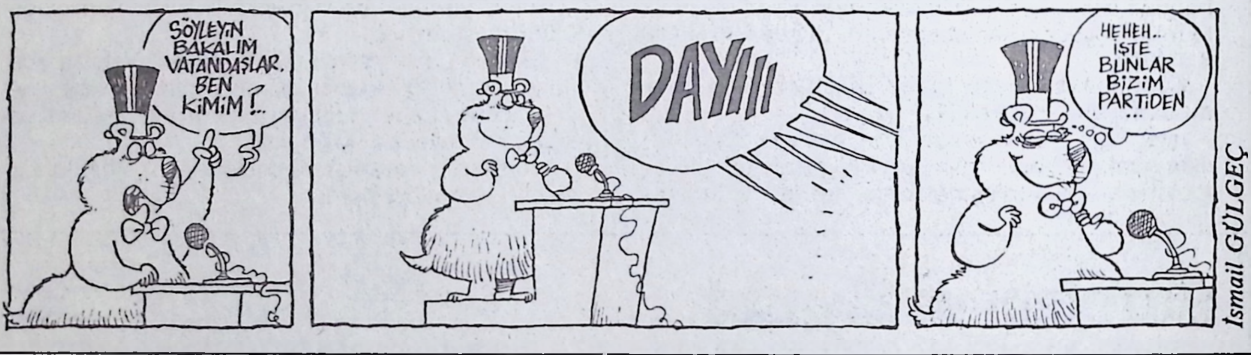
Tabii arada, bu gidip gelmeler sırasında dün yazdıklarının tam tersini yazarak *"inanç dolandırıcılığı"* yapanlara da rastlanıyor. Ne yapalım.

*Nazım Hikmet, "Kurtuluş Savaşı Destanı"*nda Kartallı bahçıvan *Kâzım*'ın öyküsünü anlatır. Kurtuluş Savaşı sırasında Gebze'de İngilizlerin tercümanlığını yapan *Mansur* adlı bir işbirlikçiyi öldürme emrini yerine getiren Kâzım'ın öyküsünü. *"Kavgadan önce Kartal'da bahçıvandı/Kavgadan sonra Kartal'da bahçıvan"* diye bitirir Nazım.

Biz de öyleyiz. *"Seçimden önce Cumhuriyet Gazetesi'nde yönetici, yazar ya da muhabir, seçimden sonra Cumhuriyet'te yönetici, yazar ve muhabir."*

Gazetecilik mi?

Zor dostum zor...

Behçet Necatigil Sokağı Var mı?

OKTAY AKBAL *28 eylül*

Bir kitapta dipnot görmüş Necatigil, Cevdet Kudret'in "Karagöz, Cilt: II, Sayfa 129"da...

"Meddah İsmet - 1851 - 1914 - Ünlü meddah ve ortaoyuncusu - Camcı esnafındandı - Ölümünden sonra - Beşiktaş'ta bir sokağa - Adı verildi" diye yazmış 29 Ekim 1976'da... Sonra da şunları eklemiş bu yayımlanmamış şiirine:

"Ben de ona benzeşem - Dipnot bir kitaba - Behçet Necatigil - Doğum Ölüm yılları - Şair, radyo oyun yazarı - Öğretmendi - Beşiktaş'ta bir sokağa - Adı verildi"

Bugün öyle bir sokak yok. Beşiktaş'ta olsun, kentin başka yerinde olsun 'Behçet Necatigil Sokağı' diye bir sokak yok! Bugüne dek kimsenin aklına gelmedi böyle bir şey. Ama Necatigil ölümünden üç yıl önce bunun düşünmüş, belki de özlemiş.. Niye olmasın? Yaşam boyu hep Beşiktaş'ta yaşamış, Beşiktaş'ı, insanlarını yazmış bir şaire çok mudur bu semtte bir sokağa hiç değilse adıyla sahip olmak?

"Bütün Eserleri" dizisinin 4. kitabında Necatigil'in yayımlanmamış şiirleri yer alıyor. 1934'ten 1979'a kadarki sürede şairin yazıp defterlerde sakladığı dizeler. Kimi bitmiş, ama şairi bitmiş saymamış. Kimi de birkaç dize olarak kalmış...

İşte 1934'te Necatigil 18 yaşındayken yazdığı "Beşiktaş Ortaköy" şiiri, lise yıllarında daha sonra da uzun öğretmenlik süresinde hemen her gün gidip geldiği o ince uzun yol, Kabataş Lisesi'ne giden yol...

"Ne hoş sabah akşam yayan - Gitmek aynı kaldırımdan - Ve yol boyunca uzayan - Yüksek bir duvar dibinden - bir yanımda direkler - Bir yanımda bu duvar - Ne sevinç ne bir keder - Kayıtsız bir taş kadar - Ne arkadaştan eser - Ne kalpte bir istek var - Bir sükûnla beraber - Yalnız gittiğim yoilar."

Aramızdan ayrılalı yedi yıl geçti. Necatigil'den kalan şiirler, düzyazılar, oyunlar Cem Yayınları'nda "Bütün Eserleri" başlığı altında bir araya getirildi. Adına bir şiir ödülü konuldu. Başka? Hepsi bu. Hangi incelemeci, eleştirmeci Necatigil üzerine bir yapıt hazırladı? Hangi sokağa şairin adı verildi?

Gençlik yılları hastalıklarla geçmiş bir kişi. Bu, ilk şiirlerin de çok belli oluyor: *"Gitmesem de yataktan ne ileri ne geri - Sessizce birer birer saatler eksiliyor - Yapışmış saçlarımdan alnıma sızan teri - Bembeyaz bir tülbentle bir el, titrek siliyor"* ya da *"Saat ona geliyor - Derken on bir olacak - Saatler yükseliyor - Saatler alçalacak - Giden günün ardından - Büyük korkularla yan - Nerde, noldu, ne zaman - Son saatin çalacak"*

Ya Zonguldak'taki ilk öğretmenlik günlerinde, o 1942 yılında 26 yaşındaki şairin kendi anısına yazdıkları: *"Hülyalarıyla yaşardı - Bir Behçet Necatigil vardı - Gece yarılarında, sokakta - Kâğıda bir şeyler yazardı - Şairliğinden yadigâr - Bu yeldeğirmenleri kaldı..."* Necatigil hep hastalıklardan yakınır, ama başka türlü bir yakınmadır bu: *"Ben bir sürü hastalık çektim de, gördüm de - Kimse diyemez ki özenmiş yazıyor - Hem ben ne yazdımsa ağırlığı altında - Ezildim de yazdım - Kimse diyemez ki özenmiş yazıyor - Doğdum dünya harbi, birinci dünya harbi - Çocukluğum veremli inek sütleri - Boynumda kollarımda oyuk lenfa bezleri - Hastane koridoru, beklemek küvet, irin - Acısını ancak ben bilirim - Derin izleri derimde, utanacak değilim."*

Necatigil'in bu yayımlanmamış şiirleri kadar bizleri onun gizli evrenine götüren başka dizeler yoktur. Niye saklamış ki bunları? Kendine kalsın diye... Öyleydi, kimseye fazla açılmak istemezdi, iç derinliğini, en yakınına bile göstermekten kaçınırdı. Bir şiirinde dediği gibi "saklı su" idi Behçet Necatigil... Bu yayımlanmamış şiirlerinde kendini açık açık koymuş ortaya, sergilemiş. Bu açıdan bu kitap Necatigil'in tüm yapıtını inceleyecek, kişiliğini açıklayacak olanlar için yararlı ipuçları vermektedir.

"Öğretmendi - Beşiktaş'ta bir sokağa - Adı verildi."

O sokak hangisi olmalı? Ben bir öneride bulunsam mı? Necatigil'in küçük ahşap evinin bulunduğu Camgöz Sokağı... Ne demek Camgöz? Bu sokağın adı niye Behçet Necatigil olmasın? Bilmem Beşiktaş Belediye Başkanı ya da üyeleri tanırlar mı Necatigil'i? Şiirlerini okumuşlar mıdır? Büyük bir şairimizin Beşiktaş'ta doğup büyüdüğünü, yine bu semtte öldüğünü duymuşlar mıdır?

"Siz gecelere karanlık diyorsunuz - Yalandır beyaz - Dağlar var - Dağlarda ateş yandıkça - Karanlıktan korkulmaz - İnsanlar ölünce - Birer yıldız olurmuş gökyüzünde - Allahım bana gerçek yıldızları göster - Yıldızları arayınız mümkünse."

Londra'dan
Bir pazar edelim

RAGIP DURAN *28 eylül*

LONDRA — Kimi isimlerin pek derin anlamları olur. Alın mesela 'pazar'! Sözlükler, pazarın ticarete, satışa göz kırpan anlamına çok ağırlık verir. Ayıp olmasın diye de **"cumartesi ile pazartesi arasındaki gün"** cümlesini sıkıştırır. Oysaki, etimolojiyi biraz zorlarsak, İngilizcede pazar (sunday) güneş günü, güneşli gün karşılığında algılanabilir.

Haydi gelin şimdi hep beraber, bu günde, İngiltere'nin "yüzyıl rötarlı on yıl avanslı" başkentinde pazar edelim: Yola çıkmadan önce biraz belleğimizi tazeleyelim mi? Bir kere Esendal'ın **"Ertesi gün de pazardır; öğleye kadar tembellik edersiniz"** saptamasını doğru bulduğumuzdan, akreple yelkovan tepede buluşunca günaydın, good morning ya da bonjour! Dedeyle nineye de **"Sabahı şerifler hayrolsun"**. Belki radyo ya da televizyonu açmakta yarar vardır. Önemli bir olay olmuşsa, bizim haber müdürü **Yalçın Bayer'i** telaşa vermeyelim. Ohh, yok önemli bir olay. Pazar tatilin en raconlu çiçeği: Teröristler, diplomatlar, resmi bilumum makam, bakkal çakkalla birlikte dinleniyor. Doğal afetler sorumlusu Tanrı baba da kız arkadaşını muhallebiciye götürmüş. Pazarları bir yabancı işçiler çalışır, bir de âşıklar. Çıksın şimdi Karacaoğlan sahneye **"Ben de pazar edemedim kızı/Aldı beni cilve ile naz ile"**. Bugün yatak çeker insanı. **"Pazarları asla"** filan diye bir söz vardır ya, inanmayın. Bir sürü şey cumartesi, pazar dinlemez. Erkekler tıraş olmamalı, kadınlar makyaj yapmamalı. Kahvaltı mı? Kim oturup uğraşacak yani şimdi? Ekmek kızart, yumurta haşla, çay pişir, boş ver! Hamstead, Londra'nın şirin ve şık bir tepesi. Viyanavari kafeler var. Ay çörekleri nefis. Yalnız çay ısmarlarken, süt bacaklı garson kıza **"siyah"** diye tembih et, yoksa çay sütlü gelir. Köşedeki bayiden pazar gazetelerini unutmayalım. Sunday Times ve News of The World'de meslektaşların hâlâ grevde. Unutma onları. Para verip alma sakın Murdoch'un gazetelerini. Karşı masadaki yeni evli çift, domuz pastırması, yumurta ve kuru fasulye yiyor. Alçak sesle konuşuyorlar. Çekingen, pazar kadar tembel, rahat, sevimli ve sakin bir çift.

Aaa dışarıda vallahi güneş açıyor. Bulutlar ikmale kaldı.

Kuzeyde Highgate'de **Karl Marks'ın** mezarı var. Çekik gözlü ilkgençlik fikrinin idolünün türbesini vakti zamanında ziyaret etmiştim. Bir mezara bir kere gidilir. Aynı semtte şu yeni açılan Freud Müzesi ilginç mi? Hazret, hastalarını, üzerine Türk halısı serdiği bir divanda dinler, muayene edermiş. Acaba bu nedenle mi, sevgili memleketimizin sakinleri bunca libidinal meraklıdır?

Ne demiş **Lenin? "Ne yapmalı?"** demiş. Yağmur yağsaydı bir sinemaya atardık kendimizi. Von Trotta'nın **"Rosa Lüxemburg'u** fena değilmiş. Royal Academy of Arts'da **Picasso'nun** karalama defterleri sergileniyor. Gidip gözlerimizi güzelleştirir, yüreğimizi menekşelerle donatabiliriz. Çayır çimen seviyorsanız, buyrun Regent's Park'a gidelim. Biraz kalabalıktır, ama olsun. Yaşlı bir teyzeyle sohbet ederiz. Mesela sorarsa, Çanakkale Savaşları'nı filan anlatırız. Daha eğlenceli bir meşgale için Judith'e uğramak nasıl fikir? Ama bugün olmaz. Mendebur suratlı kocası evde. Belki de eve gidip birikmiş mektuplara yanıt vermek iç açabilir. Her seferinde, her yeni zarfta, daha memnun, daha gururlu, gâvurca da olsa, **"İstanbul/Turkey"**.

Güneş batıyor. Kıraat zamanıdır. Muhafazakâr

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversite, Fen Lisesi, Kolej için çağdaş çözümdür.
Bakırköy Tel: 583 35 14 - 570 23 01

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ

63. Yıl; Sayı: 22304 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. 30 Eylül 1986 Salı

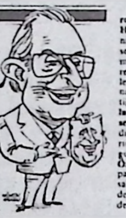
DYP 'erken seçim' dedi

CİNDORUK'TAN

1987'de yapılacak yeni seçimde demokrasi ve devlet yapısı güçlendirilecektir.

Millet seçimlerde görevini yerine getirdi. Şimdi görev sırası parlamentodadır. Oyları yüzde 32'ye düşmüş bir parti yönetiminde güçlü hükümet mümkün değildir.

28 yıldır süregelen ara rejimlerin tortularını silmemiz lazım. Artık ihtilal yapmak ayıp hale gelmelidir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Türkiye'nin 1987 yılında yapacağı erken seçimle, devlet yapısını ve demokratik bünyesini kuvvetlendireceğini söyledi. 28 Eylül seçimlerini anarşinin, kargaşa ortamının başlangıcı saymamak gerektiğini bildiren Cindoruk, "Partilerını demokrasinin çizdiği bir seçimden kimse korkmasın" dedi. Cindoruk, bu seçim sonuçlarının iyi okunması gereğini vurguladı ve Başbakan Turgut Özal'ın seçimleri yalnızca kendi partisi açısından değil, tüm siyasal partiler ve bunların ortak hedefleri olan demokrasi açısından değerlendirmesini istedi.

Hüsamettin Cindoruk, dün öğleden sonra düzenlediği basın toplantısında 35 yıllık siyasal yaşamında bu seçimler kadar garip seçim görmediğini anlattı. 28 Eylülde partilerle partilerin yarışmadığını, yarışın devlet-hükümet ve partiler arasında geçtiğini kaydeden Cindoruk, şöyle dedi:

"Bu seçimlerde devletin yatırım programları altüst edilmiştir. Bu seçimlerde iktidar, kaynağı belirsiz büyük miktarda para harcamıştır. Biz, Meclis grubumuzda seçim masraflarının kısılması üzerinde durmuştuk, bu seçimler isteğimizin ne kadar haklı olduğunu ortaya koymuştur. Bu seçimlerde iktidarın adayları propaganda süresi boyunca devletin valisine, memuruna, belediye başkanlarına, imamına, muhtarına ellerinde telsizlerle hizmet görevleri için emirler yağdırmış ve arsızca olduklarını açık açık göstermişlerdir. Biz bu seçimde başta valiler olmak üzere tüm bu uygulamalarla boğuştuk. Bir ihbar furyasına dönüştürmemek kaydıyla, tespit ettiğimiz bütün yolsuzlukları adalete intikal ettireceğiz."

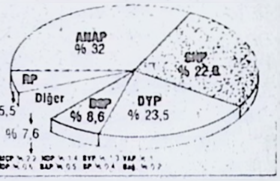
DYP Genel Başkanı Cindoruk, seçimin alışveriş olmaktan çıkarılması gerektiğini, gelecek seçimden başlayarak bundan sonraki seçimlerin, unsurları hukuk ve ekonomi kurallarıyla belirlenmiş bir yarışma olmasına çaba göstereceklerini söyledi. Samsun'da Sümerbank'ın gömleklerini, kazaklarını dağıtan, kömür, odun taşıyan milletvekilleri gördüğünü anlatan Hüsamettin Cindoruk, Türk ulusunun bu seçimde demokrasiyi seçtiğini ve bu seçimiyle kendisini yönetenlere iki buyruk verdiğini söyledi. Cindoruk, bu buyrukları şöyle sıraladı:

"— Seçmen sayısının yüzde on beşi, bu seçimde iktidar değişikliği istemiştir. Oyları yüzde 32'ye düşen bir iktidar, kendisine hayır diyen yüzde 68'i idare edemez.

— Türk seçmeni artık son söz hakkının kendisinde olduğunu

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

11 seçim çevresinde oyların dağılımı.

Demirel: Hükümet şamarı yedi

İŞ ÇIKARMA DEMEYİN — Demirel önceki gün yapılan ara seçimlerde DYP'nin 4 milletvekilliği kazanması üzerine dün evinde düzenlediği basın toplantısında "29 eylülde bazı kimselerin şamar yiyeceği söylenmişti. Şimdi ortada şamar ve şamarı yiyen var. Şamarı hükümet yemiştir" dedi. Demirel, hükümetin yüzde 32 oyla memleketi idare etmeye kalktığını söyledi (Fotoğraf: a.a.)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Geleceğin Getireceği

ANKARA — Demirel'i dinleyen gazeteciler, değişik izlenimler almış olabilirler. Bazıları, ANAP oylarının yüzde 33'ün altına düşmesinden sonra Demirel'in hemen "erken seçim" istemiyle ortaya çıkacağını sanıyordu. Oysa Demirel, doğrudan erken seçimden hiç söz etmedi, daha çok geleceğe dönük genel stratejisini çizen, bu stratejinin çatısını belirleyen bir konuşma yaptı.

Demirel'e göre, bu sonuç 12 Eylül'ün yarattığı siyasal yozgunun bir kez daha iflas etmesiydi. Halk, 12 Eylül'ün getirdiği siyasal çarpıklığı düzeltmeye yönelmişti. 1983'te Büyük Türkiye Partisi kapatılmasa, SODEP genel seçimlere girebilseydi, bu

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

İşte şamar: *29 eylül gününden itibaren Türkiye'de birtakım kimselerin şamar yiyeceği ilan edilmişti. 29 eylülde bir şamar yiyen var. O şamarı yiyen, hükümetin kendisi.*

Demokrasinin kuralı: *Yüzde 32 oyla memleketi idare etmeye kalkan bir iktidar var. Bunu Türkiye taşıyamaz. İş çıkarma falan demeyin, demokrasinin kuralı bu.*

Gidecekler: *İlk yapılacak genel seçimde gidecek diye bakılan bir iktidar haline gelmişlerdir. İlk yapılacak genel seçimlerde bunlar gidecektir. Gayet açık söylüyorum.*

Siyasi Yasaklar: *2969 sayılı kanun kaldırılmalıdır. Anayasanın 15. ve geçici 4. maddesi de kaldırılmalıdır. Yanlış anlaşılmasın, ben bunları kendim için istemiyorum. Bu olmazsa Türkiye kan kaybetmeye devam eder. Bu iktidarın yapabileceği bir şey olsaydı bugüne kadar yapardı.*

12. Sayfada

Seçimden Yarına Ne Kaldı?

ANAP'ta gündem: Hükümet ve parti yönetiminde değişiklik

Özal, oylar düşünce, hükümet değişikliğinde acele etmemeye karar verdi. Grubu yatıştırmayı planlayan Özal, hükümet değişikliğini bütçe sonrasına erteleme eğiliminde.

ANAP'ta yenilginin ilk iki sorumlusu Keçeciler'le, Pehlivanoğlu. İki genel başkan yardımcısının MKYK'de güvensizlik oyuyla düşmesi bekleniyor.

YALÇIN DOĞAN'ın yazı dizisi 10. Sayfada

ANAP'a darbeyi tarım politikası vurdu

***ANAP** yöneticileri oyların yüzde 44'lerden yüzde 32'lere düşmesinin gerekçelerini araştırmaya başladı. Ön planda görünen nedenler arasında, tarım politikası, oynak merkez teorisinin tutmaması, işçilere önem verilmemesi, genel merkezin gösterdiği adayların başarılı olamaması ve teşkilatların iyi çalışmaması sıralanıyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP, oylarının yüzde 44'lerden yüzde 32'ye düştüğü ara seçimin ardından kayıpların gerekçelerini aramaya başladı. ANAP'lılar, ara seçim öncesi iktidarın yıpranma payını gözönüne alarak, oylarda düşme beklendiğini, ancak düşüşün beklenenden fazla olduğu görüşündeler. Ara seçim sonuçlarının netleşmesi ile birlikte ANAP yöneticileri oylardaki bu hızlı düşüşün nedenlerini araştırmaya başladılar.

ANAP'ta, Demirel'in ortaya çıkışı ve DYP adına seçim gezilerine katılarak oy istemesi oyların düşmesinde büyük bir etken olarak nitelenirken, sağ oylarda DYP'ye kaymanın gerekçesi "oynak merkez teorisi"ne bağlandı.

ANAP'lıların yaptığı ilk araştırmalara göre oynak merkez teorisi tutmadı. ANAP yöneticileri, merkezin sola doğru kaydırılmasının sağ tabanı ürküttüğünü ve sağ oyları DYP'ye yönelttiğini savundular. Bilindiği gibi, propaganda dönemi başlangıcında yayımlanan seçim bildirgesinde merkezin biraz daha sola çekileceği vurgulanmış, böylelikle ANAP'ın sosyal demokrat tabandan da oy toplayacağı savunulmuştu.

ANAP yöneticileri "oynak merkez teorisinin" tam tersi bir sonuç verdiğini, sosyal demokrat kesimden oy gelmediği gibi, ANAP'ı destekleyen sağ tabanın da DYP'ye gittiğini ifade ettiler.

Önümüzdeki günlerde toplanacak olan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nda "oynak merkez teorisinin" tartışmaya açılması bekleniyor. Özellikle ANAP bünyesinde yer alan "Hareketçi" eğilimin oynak merkez teorisinin yeniden gözden geçirilmesini isteyecekleri bildirildi.

ANAP'lılar ara seçim yenilgisinin diğer bir nedeni olarak tarım politikasındaki yanlışlığı gösteriyorlar. Taban fiyatlarının düşüklüğü, bazı bölgelerde ürünlerin tarlada kalması, faizlerin yüksekliği, kırsal alanda çok sayıda traktör satışları tarım politikasının iflası olarak nitelenirken, bunun ara seçimde kırsal alanda, özellikle köylerden ANAP'a oy gelmemesi biçiminde de ortaya çıktığı savunuluyor. ANAP yöneticileri, yeni yasama yılında, tarım politikasında köklü değişiklikler yapılması yolunda hükümete öneriler getirecekleri söylediler. ANAP'lılar, 1988'de yapılması gereken genel seçimlere kadar tarım politikasındaki köklü değişikliklerin uy-

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

ANAP GENEL MERKEZİ'NDEN NOTLAR: KEÇECİLER İÇİN YAS 7. Sayfada

İşçevrelerine göre

Oylar, sağ için birleşme uyarısı

Seçim sonuçlarını değerlendiren işadamları, Demirel ve Özal'ın ekonomik politikaları arasında temelde önemli bir fark bulunmadığı ve vatandaşın ekonomik politikayı onayladığı görüşünde. 7. Sayfada

SONUÇLAR CUMA GÜNÜ DEĞERLENDİRİLECEK

SHP'de kurultay mı?

Ara seçim sonuçlarının belirlenmesinden sonra dün toplanan SHP Başkanlık Divanı, MKYK'yı cuma günü toplantıya çağırdı. Cuma günü "küçük kurultay" önerisinin gelmesi bekleniyor.

İnönü, esas alternatifin kendileri olduğunu, ara seçimde vatandaşın kendilerinden çok DYP'ye imkân vererek, ANAP'a hayır dediğini savundu. SHP'li Cem, "Solda imaj eksikliği var" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Başkanlık Divanı'nın dün sabah Genel Başkan Erdal İnönü başkanlığında yaklaşık bir saat süren toplantısından sonra, SHP Küçük Kurultayı'nın toplanması ihtimali kuvvet kazandı. Ara seçim sonuçlarının kısa bir değerlendirmesinin yapıldığı toplantıdan sonra Erdal İnönü, "Esas alternatif biziz" dedi. İnönü, seçime ilişkin esas değerlendirmenin cuma günü MKYK'de yapılacağını söyledi. İnönü, ara seçim sonuçları ile ilgili olarak Demirel, Cindoruk ve Özal'ı kutladığını da belirtti.

Seçim sonuçlarının belli olmasından sonra, SHP'de Küçük Kurultay'ın toplanması olasılığı güç kazanıyor. Büyük ve olağanüstü kurultay toplanması durumunun olmadığını belirten yetkililer, önümüzdeki aylar içinde Küçük Kurultay'ın toplanabileceğine dikkat çektiler. Küçük Kurultay önerisinin cuma günü yapılacak MKYK toplantısında Başkanlık Divanı tarafından önerilmesi bekleniyor.

Bu arada SHP, MKYK üyelerinden İsmail Cem bir soru üzerine sol oylardaki düşüşün temelinde, soldaki mesaj eksikliğinin ve imaj eksikliğinin yattığını savundu.

SHP Başkanlık Divanı'nın saat 12.30'da sona eren toplantısından sonra Genel Başkan İnönü, gazetecilerin sorularını yanıtlarken çok sayıda tebrik aldığını belirterek, partilerin aldıkları oy oranlarını tekrarladı. İnönü, Meclis toplantısı nedeniyle MKYK'nin cuma günü toplanacağını bildirdi.

İnönü "erken seçim" konusundaki bir soruya "Bütün bunları değerlendirmek gerekecek. Erken daha" karşılığını verdi.

İnönü, bir başka soru üzerine "Seçimin sonucu her zaman sürprizdir. Onun için zaten sürpriz beklemiyorduk. Her sonuç bir sürprizdir" dedi. İnönü, vatandaşların SHP'den çok DYP'ye imkân verdiklerini, ANAP'a hayır dediklerini anlattı.

"DYP'nin aldığı sonuç karşısında Türkiye'de siyasi istikrarda bir değişim bekleyip beklemedikleri" sorusuna İnönü, "Türkiye'de siyasi istikrar ar-

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

SHP GENEL MERKEZİ'NDEN BİR TESELLİ VER! 7. Sayfada

Para dünyası ve Türkiye

Osman Ulagay Batı'nın mali merkezlerinde, Londra'da, New York'ta, Washington'da dolaştı, para dünyasına hükmedenlerle görüştü.

Yarın Cumhuriyet'te

Seçmenin Mesajı...

Bazı siyasal ortamlarda ayrı konuya dönük yaklaşımlar çok değişken özellikler kazanır. Herkes olayları kendi eğilimlerine göre yorumlamaya yönelir. Kimi zaman da özlemlerle gerçekler yer değiştirir; insanlar iç dünyalarında olgulara yan çizerek daha çok duygularıyla yol alırlar.

Bugün da benzer bir ortamda yaşadığımızı söyleyebiliriz; çünkü ara seçim sonuçlarına dönük değerlendirmeler çevreden çevreye o denli ilginç farklılıklar sergiliyor ki, kimileri açısından şaşırtıcı bir görünüm ortaya çıkıyor.

Oysa 28 Eylül'de sandıktan çıkan sonuçları karmaşık kılmaya hiç gerek yoktur; seçmenin verdiği mesaj son derece açıktır. 6 Kasım 1983'te 11 seçim çevresinde oyların toplamı yüzde 43.5 olan ANAP'ın oy oranını

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Dolarda 'şok düşüş' beklentisi

Dünyanın büyük sanayi ülkeleri faiz hadlerinin düşürülmesi ve döviz kurlarında istikrar sağlanması konularında anlaşmaya varamadılar

13. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Kim Kazandı?..

"Kim kazandı?" sorusuna herkesin verdiği yanıt hemen aynı:

— Seçimleri kır at ve kır atın süvarisi kazandı.

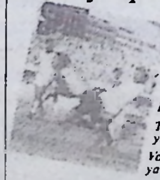
Peki kaybeden kim?

Kaybeden çok: ANAP'ın anası, atı, oğlu ve zayıfındaki SHP ve DSP'nin birçok güvercini!

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Bugün Salı.

Salı'yı Spor'a Ayırın.

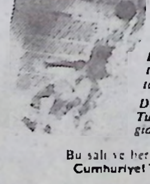
Haydi ikinci tura: Avrupa kupalarında umut dağın ardında değil!

Köşe: Yeni konuğumuz Ferhan Şensoy

Tekvando: İsmet İraz yazdı

Voleybol: Cengiz Göllü yazdı

Cumhuriyet Spor, bugün özel 'Basketbol' eki veriyor.

Panel: Paralar profesyonel, davranışlar amatör.

Takımlar: Basketbol Ligi'nin takımlarını tanıyor muyuz?

Deniz Gökçe: Türk basketbolu nereye gidiyor?

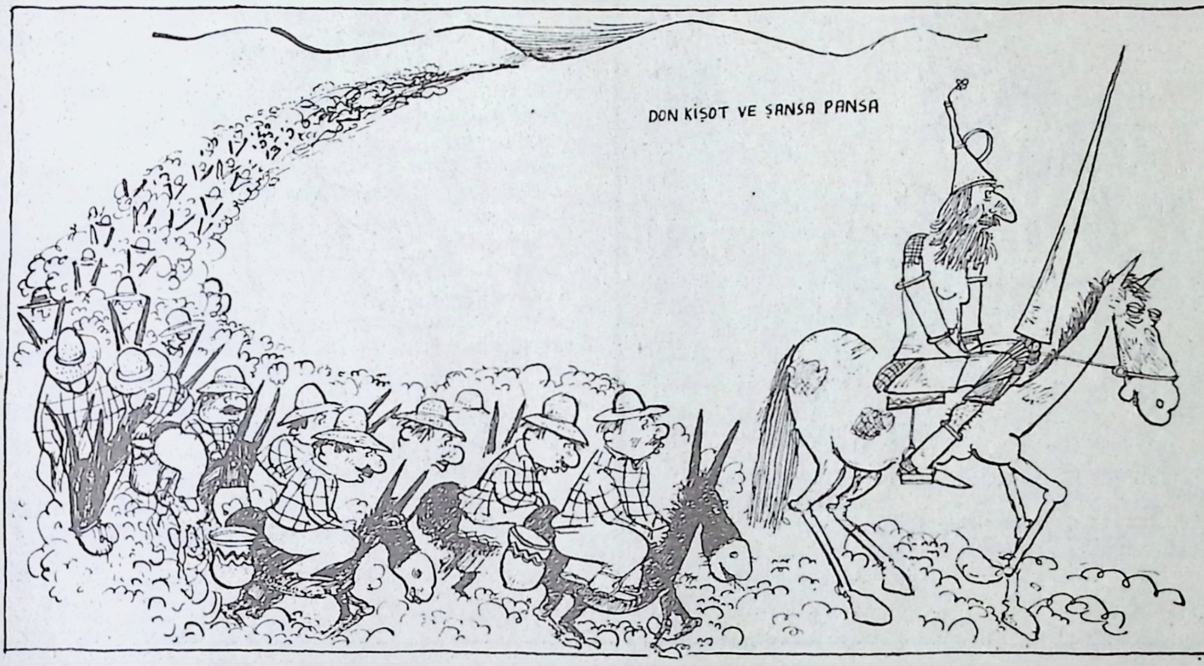
Bu salı ve her salı 'Spor'u Cumhuriyet'ten izleyin

Parti ile İşçi Partisi'nin yıllık olağan genel kurultayları yakında başlayacak. Hazırlık yapmak gerek. Seguela'nın yeni kitabı ne zaman bitecek? Paul Simon'ın yeni plağını (Graceland) bir daha dinlemek gelmiyor içimden. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yapılmış bir plak. Gereksiz ritmler var, sözler de pek sıradan.

Kusura bakmasınlar, ama bu İngilizler pek rutubetli bir ulus. Zaten o yüzden başlarının üzerinde toplanıyor hep bulutlar. Ne yapacağım diye düşünürken, Edgware Road'a giderken aldı da bir yağmur. Güneş yine yenildi sonunda.

Lafa daldık, akşam olmak üzere. Radyoya telefon edip Galatasaray maçının sonucunu alayım, peki yemek? Bugün hafifçe yoruldunuz. Fas lokantasına gidip kuskus yiyelim mi? İslami sosisler, Sid İbrahim şarabı ile iyi gider. Akşam yemeği için ağır mı olur? Olsun. Pazarın hafifliğine dayanıyorsunuz da mergezlerin ağırlığına katlanamaz mısınız?

Eh, akşam yemeğini de hallettik. Bundan sonra yüksek müsaadelerinizle yahşi de olsa, biraz şahsidir. Ayrılmadan önce bir konyak sunabilirim yine de. Vaktiniz mi yok? Peki, ısrar etmeyeyim. Güle güle...

Seçmenin Mesajı...

HASAN CEMAL *30 eylül*

Bazı siyasal ortamlarda konuya dönük yaklaşımlar çok değişken özellikler kazanır. Herkes olayları kendi eğilimlerine göre yorumlamaya yönelir. Kimi zaman da özlemlerle gerçekler yer değiştirir; insanlar iç dünyalarında olgulara yan çizerek daha çok duygularıyla yol alırlar.

Bugün de benzer bir ortamda yaşadığımızı söyleyebiliriz; çünkü ara seçim sonuçlarına dönük değerlendirmeler çevreden çevreye o denli ilginç farklılıklar sergiliyor ki, kimileri açısından şaşırtıcı bir görünüm ortaya çıkıyor.

Oysa 28 Eylülde sandıktan çıkan sonuçları karmaşık kılmaya hiç gerek yoktur; seçmenin verdiği mesaj son derece açıktır. 6 Kasım 1983'te 11 seçim çevresinde oylarının toplamı yüzde 43.5 olan ANAP'ın oy oranı üç yıl sonunda yüzde 32'ye çekmiştir. Doğru Yol oylarını yüzde 11 arttırarak yüzde 24'e çıkartmıştır. Yüzde 30-32'lik geleneksel Halk Partisi oylarının yüzde 23'ünü SHP, yüzde 8'ini de DSP alarak aralarında paylaşmışlar ve böylece siyaset sahnesinde şimdilik hiç olmazsa bir süre için etkisizleştiklerini ilan eylemişlerdir.

Ancak bu açıklığa karşın bazı çevrelerde görülen eğilim şudur: 28 Eylül bir ara seçimdir, o kadar; ANAP'ın 237 sandalyelik sağlam bir çoğunluğu vardır parlamentoda; bu yüzden değişen bir şey yoktur.

Bu görüşün hayli iyimser çizgiler taşıdığı kanısındayız. Böyle düşünenler eğer gerçekten ciddiyseler, söyleyelim, yalnızca kendi kendilerini teselli ediyorlar demektir. Çünkü 28 Eylül öncesi ve sonrasının Türkiyesi, siyasal dengeler açısından bir değildir. Parlamentodaki çoğunluğu ne olursa olsun, bugün inişe geçmiş olan ANAP'ın, ayağının altındaki zemin kaymaya başlamıştır. Bu durumun etkileri, devletin her kademesinde kendini belli edecektir.

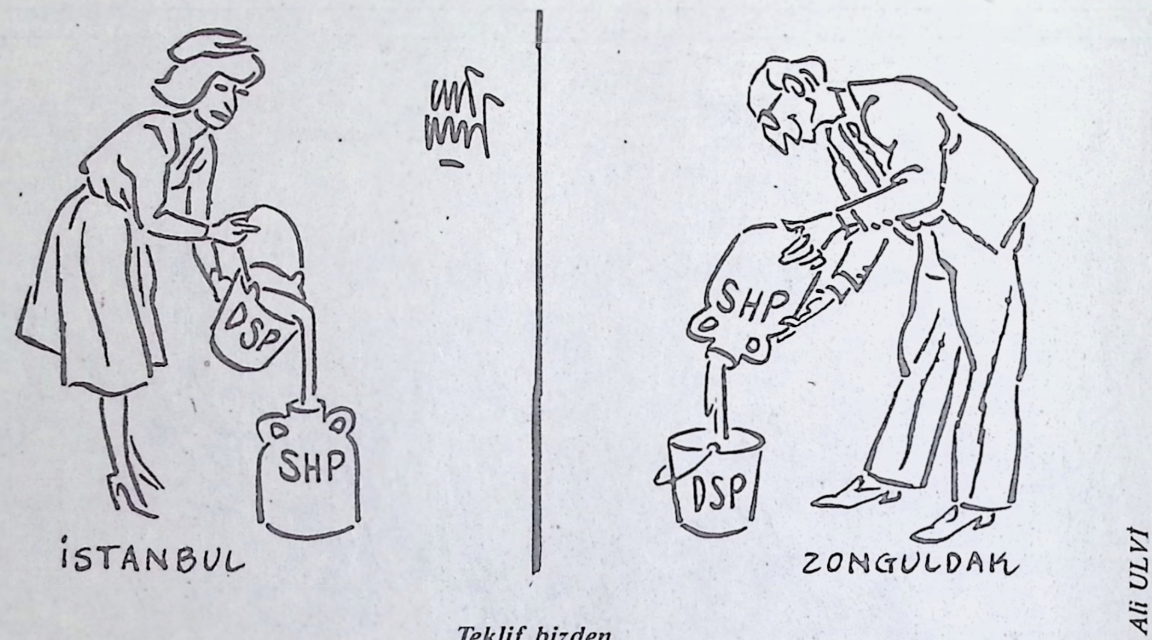
ANAP'ı bugüne kadar desteklemiş olan iş çevrelerinde de bakış açılarının etkilenmemesi olanaksızdır. Bunun gibi Başbakan Özal'ın son derece önemsediği bazı dış desteklerde (örneğin finans çevrelerinde) bir *"bekle gör"* havasının oluşumu da gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu arada, özellikle Demirel ve Doğru Yol, ANAP'ı sıkıştıracaklardır; gerek siyaset yasaklarının kaldırılması, gerekse erken seçime gidilmesi için yoğun bir kampanyaya girişeceklerdir. Nitekim Sayın Demirel ile Cindoruk bunun işaretlerini dün düzenledikleri basın toplantılarında vermişlerdir.

Erken seçim yolunun açılması kolay değildir. Fakat Türkiye'nin bir genel seçime ihtiyacı olduğu açıktır. Siyaset kurumunun daha normal bir yörüngeye oturabilmesi için ülkemizin bir genel seçim geçirmesi şart gözüküyor.

Ayrıca bu genel seçimin 1982 Anayasası'nda yer alan yasaklardan arındırılmış bir ortamda yapılması da sağduyuya uygun düşecektir. Aksi halde siyasette iplerin gereğinden çok gerilmesiyle karşılaşırız. Oysa politikanın güncel gerçeklerine gözlerimizi kapatmazsak, zorlama yollara sapmazsak, gerilimlerin bunalıma dönüşmesini önleyebiliriz.

Şimdilik bunun ön koşulu, ANAP'ın, 28 Eylül mesajının içeriğini iyi kavrayabilmesinde yatıyor.

Teklif bizden

Seçim anketleri ve seçim sonuçları

SEZGİN TÜZÜN *(Veri-Araştırma A.Ş. Genel Müdürü) 30 eylül*

Cumhuriyet-Veri Araştırma A.Ş. işbirliği ile iki "**Ara seçim bugün yapılsa**" araştırması gerçekleştirilmiştir. Her seçim çevresinde, % 95 güven düzeyinde artı/eksi yüzde dört hata payı ile seçim sonuçlarını ve seçmen eğilimlerini saptamak için yapılan araştırmalar, seçim sonuçları ile önemli çakışmaları ortaya çıkarmıştır.

GENEL EĞİLİMLER

6 Kasım 1983 ve 25 Mart 1984 seçimlerinin ortaya koyduğu eğilimlerini de göz önüne alarak birinci "**Ara seçim bugün yapılsa**" araştırması incelendiğinde, ANAP'ın oy yitirme sürecinde olduğu, SHP'nin çok az bir oy kazancı sağladığı, DYP'nin 25 Marta göre önemli bir gelişme içinde olduğu, DSP'nin solda azımsanamayacak bir oy oranı yansıttığı ortaya çıktı. İkinci "**Ara seçim bugün yapılsa**" araştırması, birinci araştırmada ortaya çıkan eğilimleri biraz daha netleştirdi. Bu netleşme, ANAP'ın oy kaybının devam ettiği, SHP'nin 6 Kasım 1983 seçimlerindeki HP'nin altına düşme olasılığının olduğu, DYP'nin hızlı yükselişinin sürdüğü, DSP'nin yüzde 10'luk barajı aşma şansının giderek azaldığı biçiminde ortaya çıkıyordu.

Her seçim çevresinde ayrı tarihte, ama genel olarak seçimden 15 gün önce yapılan ikinci "**Ara seçim bugün yapılsa**" araştırması, elde bulunan seçim sonuçları ile karşılaştırıldığında, eğilim olarak doğru saptamaların yapıldığını ortaya çıkarmaktadır. Ne var ki; ANAP için artı/eksi yüzde 4'lük hata payı içinde seçim sonucu tahmin edilirken, SHP'de ortaya çıkan düşüşün beklenenden fazla, DYP'deki yükselişin umulanın üstünde olduğu yadsınamayacak bir gerçektir. DSP için yapılan tahmin de hata payı sınırları içinde gerçekleşmiştir. Ancak burada bir kez daha yinelemek gerekirse, her dört parti için saptanan genel eğilim, herhangi bir yön farklılaşması olmadan, aynı il seçim sonuçlarıyla çakışmaktadır.

Cumhuriyet-Veri Araştırma A.Ş. işbirliği ile gerçekleştirilen ikinci "**Ara seçim bugün yapılsa**" araştırmasında, 7 kesin, 4 ortada sonuç saptanmıştır. Bu kesin sonuçlar şunlardır. ANAP beş seçim çevresinde "**Ankara, Bingöl, Burdur, İstanbul, Niğde**", SHP bir seçim çevresinde "**İzmir**", DYP de bir seçim çevresinde "**Samsun**" seçimi garantilemiş durumda idi. Bu yedi seçim çevresinde de seçim sonuçlarına göre

doğru tahminde bulunulmuştur.

Gaziantep, Manisa 1, Manisa 2 ve **Zonguldak** seçim çevrelerinde araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar, artı/eksi **yüzde dört** hata payı içinde kaldığı için, herhangi bir parti adına garantilenmemiş görünmektedir.

Gaziantep seçim çevresinde yüzde 18.7 oranında kararsız bulunduğu ve bu kararsızların durumuna göre, seçimin SHP ile ANAP arasında olduğu araştırma bulgularıyla ortaya çıkıyordu. Kararsızların oy kullanmaması ya da kararlılar gibi davranmaması durumunda seçimi SHP tek başına kazanabilirdi. Eğer kararsızlar görüşlerine yakın partilere oy verecek olursa, seçim SHP ile ANAP arasında görünmekteydi. Sonuçta, seçimi ANAP kazanmıştır.

Manisa 1. seçim çevresinde, birinci **"ara seçim bugün yapılsa"** araştırmasına göre, oy kaybı sürecinde olan ANAP ve SHP'ye karşın oy kazanmakta olan DYP, yeteri oranda oyu kendisine yöneltememişti. Yüzde 15.4 oranındaki kararsızların yukarıda belirtilen her iki varsayıma göre dağıtılması durumunda seçim SHP ile ANAP arasında geçecekti. Ne var ki, son propaganda haftasında Manisa'da **Demirel**'in devreye girmesi, bu bölgede seçimin DYP tarafından kazanılmasını sağladı. Manisa 1. seçim çevresinde araştırma için bilgi derlemesi çalışması 13-14 eylül tarihlerinde gerçekleştirilmiş ve seçime kadar olan 14 günlük süre, DYP lehine işleyerek seçim tahmininde yanılmayı ortaya çıkarmıştır.

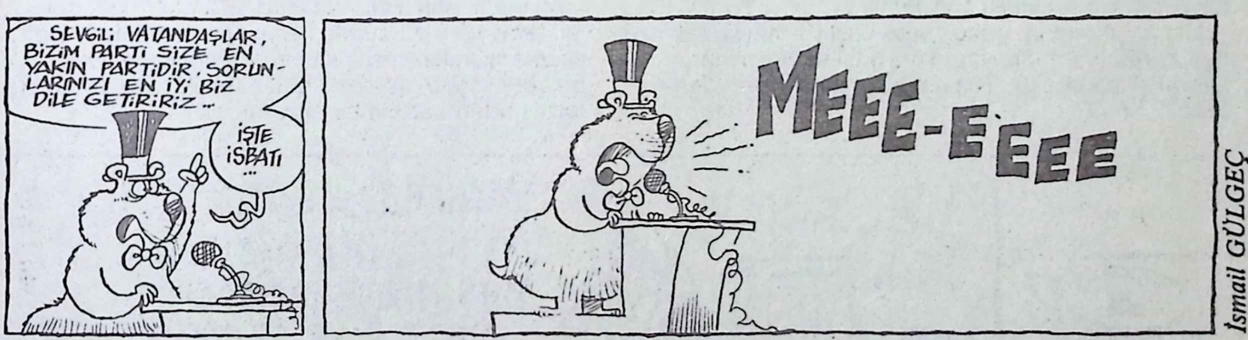
Manisa 2. seçim çevresinde, birinci araştırmaya göre hem ANAP'ın, hem de SHP'nin oy kaybetme sürecine girdikleri gözlenmiştir. DYP'nin Demirel'in Manisa'ya gelmesinden önce başlayan yükselişi, Demirel'in gelişinden sona da devam ederek, DYP'nin bu seçim çevresinde seçimi almasını sağlamıştır. DYP'nin oy oranının yükselme süreci araştırma tarihleriyle de çakışma içerisinde olduğu için DYP ile ANAP arasında süren çekişme, araştırma bulguları doğrultusunda gerçekleşerek DYP'nin kazanımıyla sonuçlanmıştır.

Zonguldak 2. seçim çevresinde, her iki araştırmaya göre de çok yoğun bir seçim çekişmesi gözlenmiştir. İlk dört partinin ilk araştırmada 2.9 puanlık, ikinci araştırmada da 4 puanlık farkla çekiştiği **Zonguldak** seçim çevresinde, seçimden 14 gün önce gerçekleştirilen bilgi derleme çalışması, seçim sonucunun tahmininde yeterli olamamıştır. Her iki araştırma bulgularına göre, SHP ile ANAP arasında geçeceği tahmin edilen seçim yarışında DYP seçimi kazanarak, son 14 günlük propaganda süresini iyi değerlendirdiğini ortaya koymuştur.

KAMUOYU ARAŞTIRMALARININ GETİRDİKLERİ VE GÖTÜRDÜKLERİ

Cumhuriyet-Veri Araştırma A.Ş. işbirliği ile gerçekleştirilen bir genel, iki ara seçim araştırması, kamuoyu araştırmalarının gazetelerdeki yayınında üç önemli açılımı sağladığı yadsınamaz. **Birincisi:** Araştırma yaklaşımı ve yönteminin araştırma ile birlikte ayrıntılı biçimde yayımlanması. **İkincisi:** Seçmenler arasındaki kararsız seçmenlerin oranının açıkça ilan edilmesi gerekliliği ile bu seçmenlerin davranışlarının varsayımsal dağılımının açıklanması kaçınılmazlığı. **Üçüncüsü** de, araştırmaların güven düzeyleri ile hata oranlarının açıklanması ve hata oranları içinde kalan dağılımların alt ve üst sınırlarının belirtilmesidir.

Yukarıda belirtilen üç kavramlaştırma, kamuoyu araştırmaları konusunda araştırmacıların, yayıncıların ve kamuoyunun bilinçlenmesini getirirken, demokratikleşme sürecine katkıları da zaman içinde açıklık kazanacaktır.

Kötümserliği bırakın...

YALÇIN PEKŞEN *30 eylül*

Olaylara gazetenin içinden ve dışından bakış farklı oluyor. Bu kez uzunca bir tatil yapınca, gazeteden ve gazetecilikten epey uzaklaşma olanağı buldum ve tüm kötümser duygularımdan kurtuldum.

Yaşamım da epey kolaylaştı..

Bir kere trafik problemim kalmamıştı. İstediğim yere rahatça gidebiliyordum. Örneğin yatak odasından mutfağa, oradan salona ve çalışma odasına.. Akşamları da sıkıntı çekmeden evime dönüyordum. Çünkü en fazla karşıdaki bakkala kadar gitmiş oluyordum.

Evde rastlantı sonucu sular akıyor, elektrikler genellikle yanıyordu. Okur mektuplarından da uzak olduğum için birçok aksaklığın farkında olmuyordum..

..Ve "Memleket ne güzel idare ediliyor" diye düşünüyordum. Bu düşüncede olan sadece ben değildim, yılların solcu yazarları bile "yollarda motosiklet kullanan başörtülü kızlar gördükleri" için yönetimi beğenmeye başlamışlardı. Ben de işporta

arabaları süren üniversite mezunları görmüştüm. Elbirliğiyle iyiye gidiyorduk galiba...

Akşamları zaman daha kolay geçiyordu. TV'deki ikinci kanalı arama uğraşı hemen hemen bütün gecemi dolduruyordu. Henüz bu kanalın yerini keşfedebilmiş değildim, ama bunun hiçbir önemi yoktu. Çünkü ikinci kanalı aramak, birinci kanalı seyretmekten daha zevkli bir işti.

Meydanlarda eski siyasetçiler yine boy göstermişti. Acaba demokrasi geri mi gelmişti? Ne hikmetse bu demokrasi denen şey bir gelip bir gidiyordu. Şu anda da yasaklar tam anlamıyla kalkmış sayılmasa bile, yasaklı politikacılar küçük bir muhakemeyi veya hapis cezasını göze alarak rahatça konuşabiliyorlardı.

Demokrasi böyle ne kadar giderse o kadar gidecekti. Baktık olmuyor, memleket yine kurtarılır ve yeniden demokrasiye dönülürdü.

Üstelik ne güzel şeyler söylüyorlardı politikacılar.. Mührü şuraya veya buraya basınca ülke sorunları sihirli değnek değmişçesine çözümlenecekti.. Geriye biraz enflasyon, biraz hayat pahalılığı, biraz işsizlik kalacaktı.. Hepsi o kadar...

Gerçi su, sütten pahalı olmuştu ve Demirel'e göre bunlar "kıyamet alametleri" idi, ama bana göre hiç de öyle değildi.. Nedeni de şuydu:

Eskiden sütçülerimiz sayesinde su ile süt aynı fiyata satılıyordu. Şimdi durum biraz değişmişti, ama olaya bir de sütçüler açısından bakmak gerekti. Örneğin müşterilerine saygı duyan bir sütçü, süte karıştırmak için şişe sularından kullanıyorsa, zararına çalışıyor demekti. Çünkü şişe suyunun fiyatı sütün fiyatını geçmişti.

Şişe suyu yerine Terkos kullanılması biraz sakıncalıydı. Önce yeterince Terkos suyu bulmak kolay değildi.. İkincisi sütlerin kalitesi düşeceği için müşteriyi yitirme tehlikesi yaratabilirdi..

Hiç su katmasa, susuz süte alışık olmayan halkımız, sütçünün hile yapmaya başladığını sanarak alışverişi kesecekti.. Kısacası sütçülerin başı dertteydi.

Buna karşılık bürokrasi biraz azalmış mıydı ne? Örneğin bir ay boyunca benim önüme hiçbir bürokratik engel çıkmamıştı. Nedenini uzun uzun düşüdüm ve buldum. Galiba bunda hiçbir devlet dairesine işimin düşmemesi de biraz rol oynamıştı..

Ülkeyi bir bolluk almış götürüyordu. Et boldu.. En azından kasap dükkânlarında bu böyleydi. Vatandaşların bu etleri kasaptan alıp evlerine taşıma derdi tümüyle bitmişti. Dolayısıyla büyük bir kesim için et masrafı diye bir şey kalmamıştı..

Sonra yabancı sigaraların her türlüsü bulunabiliyordu. En gariban kişiler arasında dahi yerli sigara içen kalmamıştı.. Hatta Başbakan Özal'a "Açız" diye bağıran vatandaşın ağzında bile Marlboro sigarası olduğu bizzat Başbakan tarafından görülmüştü..

Bu durum gazetelerde yayımlanınca birçok kişinin aklına (benim de) Özal'ın 200 metre uzaktan vatandaşın ağzındaki sigaranın markasını nasıl gördüğü geldi, ama bunun da açıklaması vardı:

Bir kere Sayın Başbakanımız "uzak görüşlü"ydü. Ne ki, bu olayda uzak görüşlülüğe bile gerek yoktu. Yerli sigara içen bir vatandaşın nefes alıp vermesi olanaksız olduğundan, 200 metre uzaktan sesini duyuramayacağını bilmek için uzak görüşlü bir başbakan olmaya gerek yoktu..

Konut sorunu çözülmüştü. Ülke dev bir şantiyeye dönmüş, bir sürü konut üretilmişti.. Vatandaşların bu konutlara yerleşebilmesi için bir tek eksiklikleri vardı: Para.

Trafik kazaları da iyi durumdaydı.. 1980 öncesi terör olaylarında yitirdiklerimizin sayısını biraz aşmıştı, ama henüz komşularımız İran ve Irak'ın 6 yıldır süren savaşta kaybettiklerinin sayısına ulaşmamıştı. Bu başarıda özverili trafik polislerimizin durmadan yasak yere park etmeye çalışanlarla, ehliyet ve ruhsatında eksiklikler olanlara ceza yazmalarının da önemli bir rolü vardı.. Çünkü trafik polisleri tarafından durdurulan araçların sürücüleri, ceza yazma işlemleri sırasında hareket edemedikleri için, bu süre içinde meydana gelebilecek olası bir trafik kazasından kurtulmuş oluyorlardı.

Ali ULVİ

Kim Kazandı?..

UĞUR MUMCU *30 eylül*

"Kim kazandı?" sorusuna herkesin verdiği yanıt hemen aynı:

— *Seçimleri kır at ve kır atın süvarisi kazandı...*

Peki kaybeden kim?

Kaybeden çok: ANAP'ın arısı; altı oklu ve zeytin dallı SHP ve DSP'nin hırçın güvercini!..

Sonuçları bir başka açıdan alırsanız, *"Bu seçimleri 12 Eylül yasakları kaybetti"* sonucuna varabilirsiniz. Sizleri rakamlara boğmadan, yasaklara karşı olan partilerin toplam oyların yüzde 60'ından fazla oy topladıklarını söyleyeyim.

Yetmez mi?

Yani, DYP, SHP, RP ve MÇP oyları, seçmen çoğunluğunun yüzde 60'ını almıştır. Seçimin en anlamlı sonucu bence budur.

Sonuçları bir de *"toplam sağ ve sol oylar"* açısından değerlendirmek yararlı olur. Ölçü olarak, 1983 genel seçimleri ile son ara seçimleri alalım. Ve her iki seçimde de aynı bölgede kullanılan oyları karşılaştıralım.

Ankara'da 1983 seçiminde ANAP ve MDP'den oluşan sağ oylar yüzde 75, ara seçimlerde ANAP, DYP, RP ve öteki sağ partilerin toplam oy oranlarında bir iki puanlık bir düşüş olmuş; toplam sol oylar aynı oranda artmıştır.

İstanbul'da 1983 yılında ANAP ve MDP'nin toplam oyları 65.7 iken pazar günü yapılan ara seçimleride bu oran aşağı yukarı korunmuştur. Toplam sol oylar ise 1983'te 33.2 iken bugün küçük bir oranda artarak 33.8'e ulaşmıştır.

İzmir'de 1983 seçimlerinde HP tek başına yüzde 38 oy toplarken, aynı bölgede SHP ve DSP'nin oy oranı yüzde 44.5'e sıçramış; 1983'te yüzde 61 olan sağ partiler'toplamı bugün yüzde 55'e inmiştir.

Gelelim *"işçi kenti Zonguldak"*a...

Zonguldak'ta 1983 genel seçimlerinde toplam sağ oylar, yüzde 68.9 iken bugün ANAP, DYP, RP, HDP ve öteki partilerden oluşan sağ oylar 67.3'e düşmüş. Düşüş oranı 1.6'dır.

Aynı ilde 1983 seçimlerinde HP ile yüzde 31.1 oy toplayan sol, pazar günkü seçimlerde SHP ve DSP olarak 32.6 oranında oy almıştır. Diğer illerde de benzer gelişmelere rastlanmaktadır.

Sol oylar aynı kökenden gelen SHP ve DSP arasında bölünmeseydi, SHP, en azından *"ikinci parti"* olacaktı.

DYP'yi başarılı gösteren sonuç, sol oyların bölünmesi ve sağ oyların DYP çevresinde toplanmasıdır. 88 seçimlerinde ANAP'taki *"sağ oylar erozyonu"* böyle sürerse DYP birinci parti olacaktır.

Peki sonra ne olacaktır?

"Ne mi olacak?". Hiç şüpheniz olmasın kır atın süvarisi 88 genel seçimlerinde *"Cumhurbaşkanlığı Kupası"* için yarışacaktır. Bu arada yasaklar kalkarsa, *"Kendim için bir şey istiyorsam namerdim"* diyen Demirel, cumhurbaşkanlığına aday da olacaktır.

Ve o zaman *"3. MC hükümeti"* ANAP ve DYP ortaklığı ile kurulacaktır. 88 seçimlerine kadar ANAP ve DYP arasında kıran kırana bir savaş verilecek ve sonunda iki parti öpüşmeli ve koklaşmalı bir törenle *"3. MC hükümetini"* kuracaklardır.

Bu seçimlerde Demirel ve AP örgütü DYP'yi desteklemiştir. 1977 seçimlerinde oyların yüzde 37'sini alan AP'nin bütün gücüyle desteklediği DYP'nin bu sonucu alması, gelişmeleri yakından izleyenler için hiç de şaşırtıcı olmamıştır.

Buna karşın SHP örgütü aynı şansa sahip olmamış, hemen hemen SHP örgütüne dönüşmüş bulunan eski CHP'liler, eski genel başkanları Ecevit'e karşı savaş vermek zorunda kalmışlardır.

SHP Genel Başkanı İnönü'nün İzmir'den milletvekilliği seçimini kaybetmesi amacıyla eşini bu kentten aday gösterip, sol oyları bölmek ve daha sonra da SHP içindeki kaynaşmadan yeni umutlar üretmek planına dayalı seçim taktiği sonuç vermemiştir.

Başbakanlığı ile iki kez solu başarısızlığa sürükleyen Sayın Ecevit, son seçim taktiği ile sağın ekmeğine yağ sürmüştür.

Bu sonuç, SHP için bir başarısızlığı ortaya koyuyor. Sol kamuoyu ve SHP, bu başarısızlığın nedenleri üzerinde durmalı ve SHP sağın bu kadar bölündüğü bir dönemde bu kadar düşük oy almasının nedenini biraz da kendisinde aramalıdır.

DYP'nin eski AP oylarını alması doğaldır. Çünkü ANAP'a giden oylar AP oylarıdır. 1983'te ANAP'a verilen *"ödünç oylar"* şimdi geri gelmektedir. Oyların aynı ekonomik modele inanan bir sağ partiden bir başka sağ partiye gitmesi, *"olağanüstü bir başarı"* sayılmamalıdır. Önemli olan, sosyal demokrasinin, bu modele *"alternatif"* olduğunu gösterebilmektir.

Bu yüzden, DYP'nin başarısından çok, solun başarısızlığı üzerinde durulmalıdır.

"Türkiye nereye doğru gidiyor" diye sormayın sakın. Nereye doğru olacak? Gidiş *"3. MC"*ye doğrudur, *"3. MC'ye"*...

Gidiş, 88 seçimlerinden sonra Demirel'li ve Özal'lı *"3. MC"*ye doğrudur. Nerede bu gidişi önleyecek *"sol parti"*, nerede böyle bir etkin lider? Ve nerede böyle bir özveri, bir bilinç ve hüner?

Tan ORAL

EKİM

TÜRK TİCARET KANUNU ŞERHİ
Cilt: 1
1.99 ... ind.
Dr. Baki Toksal
İsteme yeri: P.K. 351 Kadıköy
Telex: Toksal 29 505 K.T.K. TR

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22317 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 13 Ekim 1986 Pazartesi

'Yıldız Savaşları' konusunda ABD ve SSCB geri adım atmadı

Anlaşamadılar

HAYAL KIRIKLIĞI YARATTILAR — Reagan ve Gorbaçov'un yoğun pazarlıklardan sonra büyük konuda anlaşmaya varmışken en önemli konuda görüş ayrılıkları ... olduğu ... (Fotoğraf: AP)

Gorbaçov: *Buradaki görüşmeler sonucu anlaşıldı ki, dünya, nükleer silahlanma konusunda dönüşü olmayan bir noktaya yaklaşıyor.*

Reagan: *Sovyetler'e tarihin en kapsamlı silahsızlanma önerisini götürdük, ama genel sekreter kabul etmedi. Buna rağmen pek çok konuda görüş ayrılıklarını giderdik, gidermeye devam edeceğiz. Ancak Yıldız Savaşları konusunda katı kısıtlamalar isteyen Sovyetler'e taviz vermeyeceğiz.*

ABD *Dışişleri Bakanı Shultz, orta menzilli füzelerin kısıtlanması, ABD'de ve Sovyet Asyası'nda konuşlandırılacak şekilde ellerinde yüzer adet orta menzilli füze kalması konusunda anlaştıklarını, ancak Sovyetler'in Yıldız Savaşları programındaki ısrarları üzerine bu anlaşmadan vazgeçtiklerini açıkladı.*

Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı Ronald Reagan ile SSCB lideri Mihail Gorbaçov arasında İzlanda'da yapılan ve sonucu tüm dünyada heyecanla beklenen zirve, önemli konularda bir anlaşmaya varılmakta olduğu izlenimini verdikten sonra, beklenmedik bir biçimde anlaşmazlıkla sonuçlandı. İzlanda'nın başkenti Reykjavik'te toplanmış yüzlerce diplomat ve gazetecide "soğuk duş" etkisi yapan ve özellikle Batı Avrupa ülkelerinde büyük düş kırıklığına yol açan bu sonuçla ilgili olarak Amerikan ve Sovyet yetkililer, birbirlerini suçluyorlar. Anlaşmazlığın esas olarak ABD'nin "Yıldız Savaşları Projesi"nin üzerinde bilinen görüş ayrılığından kaynaklandığı, tarafların bu konuda uzlaşmaya varamamalarının Avrupa'ya yönelik orta menzilli nükleer füzeler konusunda kaydedilen anlaşmayı da suya düşürdüğü öğrenildi.

SSCB lideri Gorbaçov, "Dünya, dönüşü olmayan bir noktaya yaklaştı" derken ABD Başkanı Reagan, "Sovyetler'e tarihin en kapsamlı silahsızlanma önerisini götürdüm, ama Genel Sekreter (Gorbaçov) kabul etmedi" dedi.

Zirveden sonra rahatlamış bir tavırla konuştuğu dikkati çeken Gorbaçov, basın toplantısının bir yerinde şunları söyledi: "Buradaki görüşmeler sonucu anlaşıldı ki tüm dünya, nükleer silahlanma konusunda geri dönüşü olmayan bir noktaya yaklaşıyor. ABD Başkanı anlaşmaya varmak için gerekli iradeyi vermemişti. Yani Reagan buraya elleri boş geldi."

Reagan da ülkesine dönmeden önce Keflavik ABD üssünde çalışan Amerikalılara hitaben yaptığı konuşmada, "Sovyetler'e tarihin en kapsamlı silahsızlanma önerisini yaptım, ancak Genel Sekreter (Gorbaçov) reddetti. Buna rağmen pek çok konuda görüş ayrılıklarımızı giderdik

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Osman Köksal'ın sandığından çıkan mektuplar

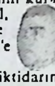
'İnkılap Mektupları'

Uğur Mumcu

Ordu içinde ilk gizli örgüt nasıl kuruldu?

Ordu içinde 5'er kişilik gizli hücreler halinde çalışma ve kilit noktalara ihtilalci komite üyeleri getirme kararı alındı.

1956 eylülünde ilk ihtilal komitesini kuran Osman Köksal, Sezai Okan ve Talat Aydemir'e göre, cumhuriyet rejimine tehdit 'DP iktidarının dikta eğiliminden' geliyordu.

Uğur Mumcu'nun kaleminden

7. sayfada

'12 Eylül tekrar gel... öcüsü bitmeli

Demirel: Özal'la pazarlık etmem

DEMİREL'DEN

12 Eylül'e: *Türk halkı "12 Eylül gelir ha" şeklinde bir sesi aramıyor. Türkiye'de geçen 4 yıl zarfında devleti idare ettiği gibi tanzim etme durumu varken dönüp "12 Eylül tekrar gelir ha" dememiş, ne yaptınız diye sorarlar. Türk halkının devleti idare edenlerden beklediği, tehdit ve korkutma değil, ...*

Tek kelime yok: *12 Eylül'ün benim iktidarıma, benim hükümetime söylediği bir şey yoktur. Partime söylediği vardır da iktidarıma söylediği bir şey yoktur.*

ANAP'a: *ANAP'ın tepesindekiler "Biz dört cenahı birleştirdik" dedikleri zaman çok partiyi reddediyorlar. Eğer bunların hepsi bir yere konabiliyorsa, o sadece tek partide olur. ANAP tek parti zihniyetini temsil ediyor. Türkiye'nin 3 senedir sivilleşememesinin sebebi bu.*

YALÇIN DOĞAN'ın söyleşisi 5-6. sayfalarda

Dalan'ı partiyi yeniçeri ocağına dönüştürmekle suçladı

Keçeciler: Gerici değilim

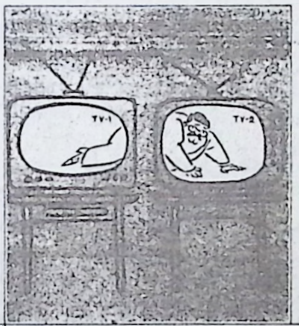
GÖZLER ÖZAL'DA

Hükümette operasyon haftası

***ANAP** Başkanlık Divanı'ndaki değişiklik ve Keçeciler konusunun da bu hafta içinde çözüme kavuşması bekleniyor.*

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümette ve ANAP Başkanlık Divanı'nda bu hafta değişiklikler bekleniyor. Devlet bakanlarının sayısını ... yasa tasarısı yarın TBMM Genel Kurulu'nda görüşülecek. Yasanın çarşamba günü sabah ya da mükerrer çıkarılacak Resmi Gazete'de yayımlanacağı, cumartesi gününe kadar da hükümet değişikliğinin tamamlanacağı yetkililerce ifade ediliyor. Başbakan Turgut Özal'ın hükümetin yanı sıra ANAP Başkanlık Divanı'nda da

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

Dalan'a: *Kapalı kapılar ardında Başbakan'a gizli olarak verilen görüşler basına yansıtılarak, 'bakan tayin eden adam' izlenimi verilmek isteniyor.*

Başteması mı: *Tahsilinin bir bölümünü Batı'da yapmış, modern ve medeni anlayışa açık, ilim ve teknolojiye açık bir insan olarak beni çağdışı görüşlerin başteması gibi göstermek isteyenlerin başka maksatları bulunsa gerek.*

KONYA (a.a.) — ANAP Genel Başkan Yardımcılarından Mehmet Keçeciler, modern ve medeni anlayışa açık, ilim ve teknolojiye açık bir yapıda olduğunu, kendisini "çağdışı görüşlerin başteması" gibi göstermek isteyenlerin başka maksatları bulunduğunu söyledi.

Keçeciler, Konya'da a.a. muhabirine yaptığı açıklamada, Ke-

(Arkası Sa. 12, Sü. 4'te)

Yarın Salı. Salı'yı Spor'a Ayırın.

Dünya Güreş Şampiyonası başlarken: Serbestte ve grekoromende madalya şansımız yok.

Anılarla avunuyoruz: Tevfik Kış, Ahmet Ayık, Mehmut Atalay, Gazanfer Bilge, Mustafa Dağıstanlı.

Basketbol ve voleybol: Haftanın değerlendirmeleri.

Haftanın önemli pozisyonları: Metin Tükenmez'in yorumu, Levent Efe'nin çizgileriyle.

Sporu şimdi haftalık Spor Eki'nden izleyin

Cuellar, Rumların önerisini Güvenlik Konseyi'ne götürüyor

Kıbrıs için sürpriz gelişme

***BM** Genel Sekreteri Perez de Cuellar, Rumların uluslararası konferans önerisini, Güvenlik Konseyi üyelerine danışma kararı aldı.*

Cuellar'ın bu yöneliği, Türk tarafınca olumsuz bir gelişme olarak karşılandı.

ŞEBNEM ATİYAS / SEDAT ERGİN

NEW YORK — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar, Kıbrıs Rum yönetiminin uluslararası konferans önerisini, Güvenlik Konseyi üyelerine danışma kararı aldı. Genel Sekreterin, Rum yönetiminin istekleri doğrultusunda ki bu öneriyi Güvenlik Konseyi üyelerine götürmesi, Türk tarafınca "olumsuz" bir gelişme olarak karşılandı. Türkiye, bu gelişmeden duyduğu rahatsızlığı Genel Sekretere geçen hafta Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun ağzından bildirirken, bir yandan da Güvenlik Konseyi'nin bazı daimi

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

TÜSİAD YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ AÇIKLAMASI Ekonomi'de

Başbakanı anayasaya saygısızlıkla suçladı

İnönü: Özal'a ancak gülünür

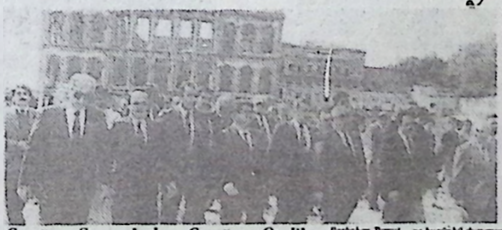
Yabancılara mülk: *Yapılan, göz göre göre anayasaya aykırı bir şey. Başbakan şimdi Arabistan'da dolaşırken söz vermiş. Bütün bunlar onun için. Sayın Başbakanın anayasaya hiçbir saygısı yok. 84. maddede bunu gördük. Önce 'Askıya aldım' dedi, şimdi 'İndirdim' diyor.*

Taban fiyatları: *Gelecek yılın enflasyonu yüzde 20 varsayılarak 'Enflasyon üzerinde taban fiyatı verdik' deniliyor. Gelecek yıl enflasyon yüzde 40 dolayında olursa verilen taban fiyatlar bir yarar sağlamaz. Başbakan lütfettiği zamların ne kadarı üreticiye yansıyacak, açıklasın.*

DSP'ye: *DSP bizi böyle suçlarken birleşemeyiz, ama artık gerçekleri söyleriz, kendimizi savunuruz. Artık susmayız.*

3-4. Sayfalarda

Abdülaziz'in sarayı, lüks otel oluyor

Çırağan Sarayı'ndan Çırağan Oteli'ne *Başbakan Turgut Özal tarafından başlanılan Çırağan Sarayı onarım çalışmaları ve aynı alan içinde yapılacak olan beş yıldızlı otel inşaatı 24 ay sürecek ve toplam 75 milyon dolar harcanacak. 1860 yılında Sultan Abdülaziz tarafından yaptırılan Çırağan Sarayı, Osmanlı devletine 5 milyon Osmanlı altınına mal olmuştu. Abdülaziz ve 5. Murat tarafından 49 yıl kullanılan saray, 1909 yılında parlamento ve senato binası olarak kullanıldı. Saray 1910 yılında çıkan bir yangında büyük hasar gördü ve bugünkü durumuna geldi. Saray onarımı ve otel projesi, Sanbar Development Corporation, Kumagai Gumi, The British and Commonwealth Shipping Company PLC adlı yabancı firmalar ile Karakaya Köprüsü, İbni Sina Hastanesi inşaatlarını yapan Yüksel İnşaat A.Ş. tarafından gerçekleştirilecek. Otel, 300 yatak kapasitesine sahip olacak ve beş yıldızlı turistik tesisler sınıfında hizmet verecek. Üç penthouse daire, 20 ek suit odanın yanı sıra değişik amaçlı salonları, yüzme havuzu ve özel toplantı salonlarını da içerecek otelde sarayın iç yapısını oluşturacak en önemli bölüm 5 özel daireden meydana gelecek.*

Çırağan Sarayı'nın onarım çalışmalarını başlatarak Çırağan Oteli'nin temelini atan Özal tören alanına gelişinden ayrılığına değin sıkıntılı bir yüz ifadesi içindeydi.

Özal gazetecilerin gözlerini üzerinde hissettiğinde gülümsedi, neşeli görünmeye çalıştı.

İstanbul Haber Servisi — Çırağan Sarayı'nın onarım çalışmalarını başlatarak Çırağan Oteli'nin temelini atan Başbakan Turgut Özal, Türkiye'nin geleceğinin parlak olduğunu söyleyerek, tuttukları yolda birlik ve beraberlik içinde ilerleyeceklerini bildirdi.

Onarım ve temel atma töreninde konuşan Başbakan Özal, 6 Kasım seçimlerinden sonra kurdukları hükümetin programında yer alan "Biz Türkiye'yi modern ve ileri bir ülke haline getirinceye

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

ANAP'ın Tepelerinden...

Şu günlerde ANAP'ın tepelerinde ya da doruğunda acaba nasıl bir hava esmekte? Bu havanın pek güzel olmadığını kestirmek herhalde o kadar güç değildir. Sıradan bir gazete okuru bile bunun nedenlerini artık kolayca sıralayabilir. 28 Eylül'de sandıkların açılmasıyla birlikte patlayan fırtınayı atlatabilmek için ise henüz sistemli bir çaba gözükmüyor. Gerek parti yönetiminde gerekse Bakanlar Kurulunda değişiklikler bu haftanın gündeminde yer alıyor. Ayrıca son bir iki gündür makyaj tazeleme ve imaj yenileme yolundaki hareketlenme dikkat çekicidir.

Dün yaptığımız uzun bir sohbette, ANAP doruğundaki yaklaşımları gözlemeye çalıştık. Bazı izlenim ve tespitlerimizi yorumsuz

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

• Atom sırrını Fransa verdi.
3. Sayfada
• Her 3 işçiden birinde meslek hastalığı var.
8. Sayfada
• Eğitimde 'serbest pazar' ekonomisi.
11. Sayfada
• San Salvador enkaz yığınına döndü.
• Allen: Komedi, kâğıttan içecek kutusuna benziyor
16. Sayfada

Ses dinleme aygıtı bulundu

Öğrenci derneğinde yabancı kulak

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nde masanın altına monte edilmiş bir ses dinleme aygıtı bulundu. Gazetecilerin fotoğraflarını çektikleri aygıt, ertesi sabah ortadan kayboldu.

SHP *lideri Erdal İnönü, konuyu Meclise getireceklerini söyledi.*

İZMİR (Cumhuriyet Ege Bürosu) — Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nin binasında bulunan çalışma masasının altına yerleştirilmiş bir ses dinleme aygıtı bulundu. Dernek yöneticileri dün sabah Çiğli Havaalanı'nda Erdal İnönü'ye dernek binalarına ses cihazı yerleştirildiğini söylediler. İnönü bunun üzerine "Milletvekilliği aracılığıyla konuyu Meclise getiririz" dedi. Radyonun FM kanalı dinlenirken ortaya çıkarılan ses dinleme aygıtının önceki gece yerinden söküldüğü öğrenildi.

Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği Yönetim Kurulu üyeleri, der-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

ATATÜRK'ÜN TÜRK DİL KURUMU VE SONRASI
Hazırlayanlar: Sevgi Özel - Haldun Özen - Ali Püsküllüoğlu
1500 lira (KDV içinde) Bilgi Yayınevi

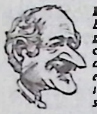
Cumhuriyet

ŞİŞEDEKİ ZENCİ
Salâh Birsel
990 lira (KDV içinde) Nisan Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sok. 3/3 Cağaloğlu-İstanbul

63. Yıl: Sayı: 22305 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 1 Ekim 1986 Çarşamba

Erdem'den, Washington'da Dünya Bankası ve IMF'ye güvence:

Ekonomi frene basacak

Erdem, Dünya Bankası Başkanı Conable ile yaptığı görüşmede ekonominin aşırı canlanmasından ortaya çıkan dengesizliklerin giderileceği ve ekonominin alınacak tedbirlerle soğutulacağı sözünü verdi.

Türkiye'de Özal'ın rakibi olarak, yine ortanın sağında bir partinin ve Süleyman Demirel'in çıkması burada herkesi biraz şaşırtmış. Bize sürekli, "pekiyi, ama Bay Demirel nasıl bir ekonomi politikasından yana" sorusu yöneltiliyor.

Dünya Bankası ve IMF'nin Genel Kurul toplantıları paraya yön verenlerin yıllık "hac seferi" gibi. Burada toplanan yöneticiler, uzmanlar, havayı koklayıp, dünya ekonomisinin nelere gebe olduğunu anlamaya çalışırken, bir yandan da "iş" kotarıyorlar.

OSMAN ULAGAY

$ Para dünyası ve Türkiye

WASHINGTON — Karşımda Dünya Bankası, yanı başında IMF binası, Washington'un bunaltıcı eylül sıcağında 150 ülkenin yanyana dizilmiş bayraklarına bakıyorum. Dünya Bankası ana binasının önündeki vitrinde yer alan bu bayraklar, dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca insanın iç içe geçmiş ve parayla yoğrulmuş yazgısını sergiliyor sanki. Peşpeşe dizilmiş siyah limuzinlerin toplantı salonuna taşıdığı ülke temsilcileri ise bir oyunun aktörleri gibi görünüyor gözüme.

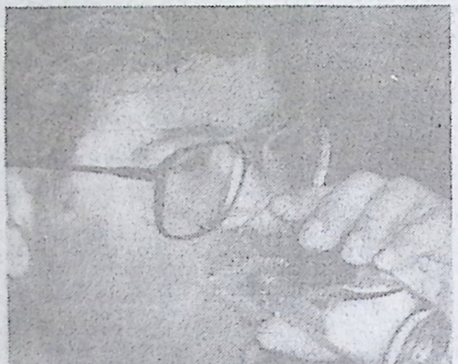
Dünya Bankası ve IMF'nin genel kurul toplantıları, paraya yön veren insanların yıllık "Hac Seferi" gibi bir şey. Çok sayıda ülkenin maliye bakanları, merkez bankası başkanları, bürokratları, bankacıları ve işadamları bu toplantılar nedeniyle bir araya geliyor; karşılıklı görüş alışverişinde bulunmak, havayı koklamak ve bazen de iş kotarmak fırsatını buluyorlar. Dünya ekonomisinin nasıl bir geleceğe gebe olduğunu anlamaya çalışıyorlar.

Genel kurul haftası, IMF binasında yapılan komite toplantılarıyla başlıyor. 6 bin dolayında delegenin katıldığı genel kurul toplantısı ise Washington Sheraton Oteli'nin uçsuz bucaksız balo salonunda yapılıyor. Küçük bir tepenin üzerine oturtulmuş 2500 yataklı bu dev otelin 3 katı, olduğu gibi toplantıya katılan ülkelerin delegasyonlarına ayrılmış. Gün

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

DYP'yi ve Demirel'i 'şamatacı' olmakla suçlayan Özal:

Erken seçim yok

ARA SEÇİM ÜSTÜNE — Başbakan Turgut Özal, ANAP Meclis Grubu'nda yaptığı konuşmada seçim sonuçlarını değerlendirirken, "Hata yaptık, yanlış hesapladık" dedi. ANAP'ın yine birinci ve alternatifsiz parti olduğunu söyleyen Özal, Türkiye'de iki ana siyasi görüşün olduğunu öne sürdü: 1) Devletçiler, 2) Liberaller. Özal, ANAP'ın eskilerin devamı bir parti değil, partilerdeki liberal görüşleri toplayan bir parti olduğunu söyledi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

1 *Eğer biz yüzde 25, DYP yüzde 35-40 alsaydı erken seçim olurdu. Erken seçim sözleri şamatadır.*

2 *Siyasi yasakların kaldırılması için cumhurbaşkanıyla mutabakat sağlanması halinde, eğer teklif gelirse yardımcı oluruz.*

3 *1988'e kadar geçecek olan süre, çok zor bir devre. Ekonomik politikadan en ufak bir taviz bile vermeyeceğiz.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, ara seçimden sonra ilk toplantısını yapan ANAP grubunda iki buçuk saat konuşarak moral verdi ve erken seçimin gündemde olmadığını, ANAP'ın seçimden birinci parti olarak çıktığını söyledi. Partide ve hükümette şimdilik herhangi bir değişiklik düşünmediğini kaydeden Özal, oyların düşündüklerinin altına düştüğünü kabul ederek, bundan biraz üzüntü duyduklarını söyledi. Özal, sürdürülen ekonomik politikadan taviz verilmeksizin yola devam edeceklerini kaydetti.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

CUNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Özal'da Değişen, Değişmeyen

ANKARA — Yeni bir seçime gidilse, ANAP'ın oyları yüzde 22'ye inse de, Özal'ın gene iktidarda kalacağına inanıyorum. Zira, Özal dün, ara seçim sonuçlarını matematik ustalıklarla eylesine ballandıra ballandıra anlattı ki, oy yüzdeleri, "gayri memnunların"

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

ANAP Grubu'ndan

Özal: Yanlış hesapladık

Özal, ANAP Grubunda Meclis sonuçlarını değerlendirirken, "Bu sonucu beklemiyorduk. Oylarımızın biraz düşeceğini hesaplamıştık. Hatalar yapıldı. Bundan ders almalıyız" dedi.

10. Sayfada

6 Kasım 1983

28 Eylül 1986

ISPARTA VE ANTALYA'YA GİDİYOR

Demirel mitingleri sürecek

Süleyman Demirel yurt gezilerini sürdürecek. Bu ay içinde Isparta'ya gidecek olan kapatılan AP'nin Genel Başkanı oradan Antalya'ya geçecek ve burada düzenlenecek açık hava toplantısında konuşacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel'in, ekim ayı ortalarında Isparta'ya, oradan da Antalya'ya gideceği öğrenildi.

Süleyman Demirel'in Antalya'da büyük bir açık hava mitinginde konuşacağı bildirildi. Ayrıca Demirel'e yakın kaynaklar, kapatılan AP liderinin yurt içindeki bu tür gezilerine devam edeceğini, bazı illerde mitingler düzenleyip konuşacağını söylediler.

Öte yandan, ara seçimlerden sonra İngiliz Yayın Kurumu BBC'ye bir değerlendirme yapan Süleyman Demirel, halkın ara seçimlerde "Türkiye'de baskıdan yırtabileceği kadar yırttığını" söyledi.

Türkiye'de demokrasi konusunda görüşlerini belirten Demi-

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'te)

Ekonominin gözü Özal'da

Zamlar 'hücum emri' bekliyor

ANAP'ın tüm ekonomik hesapları ara seçimlerde açık farklı 'zafer'e göre planlanmıştı. Ekonomik bürokraside, seçim sonuçlarında umulan başarının elde edilememesi üzerine 1987'ye ilişkin ekonomik dengelerde siyasi bazı ayarlamalar yapılabileceği kuşkusu doğdu.

Ekim ayında açılması planlanan zam paketinde değişiklik yapılıp yapılmayacağı konusunda Özal'dan işaret bekleniyor.

Alptemoçin

Zam var ya da yok diyemem

BURSA, (Cumhuriyet) — Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin, "Tekel ürünlerine zam yapılacak mı" yolundaki bir soru üzerine, "Zam yok desem de yanlıştır, zam var desem de yanlıştır" dedi.

Bursa'da bulunan Alptemoçin, dün ANAP il merkezini ziyaret etti, partililerle görüştü. Sohbet

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Ekonomi zirvesinde ara seçim şoku yaşanıyor. Ekonomiden sorumlu teknisyenler, yürürlükteki politikadan siyasi bazı sapmalar olacağı kuşkusuna kapıldılar. Ancak Başbakan'a yakın bir kaynak, "politikalardan en ufak bir ödün bile verilmeyeceği" garantisini dile getirdi.

Ara seçim şoku ekonomiye, zam kararlarında "tereddüt" ve bürokraside geniş çaplı bir reorganizasyon beklentisi biçiminde yansıdı. Teknisyen kadro, hükümetin olası bir "erken seçim"e ilişkin tutumunun işaretini hafta sonuna kadar belirleyecek kalkınma hızından çıkarmaya çalışacak.

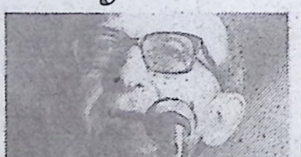
Başbakan'a yakın bir kaynak,

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün Cumhuriyet'e demeci:

İstifa yok, K. Kurultay belki

SHP Genel Başkanı, partisinin Meclis grubunda yaptığı konuşmada ise, "Vatandaş ANAP'a hayır derken, SHP'ye evet demekte acele etmedi. Seçim sonuçları hiçbir şekilde bizi kötümserliğe sevk etmemeli, tam tersine bize yeni bir hız vermeli. Eski liderlerin siyasi faaliyet yapamaması, süratle çözülmesi gereken bir durumdur" dedi.

İNÖNÜ: Yasaklar kalkmalıdır.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, parti yönetiminden istifalar olabileceğini tahmin etmediğini belirterek, SHP Büyük Kurultayı'nın normal zamanda, gelecek haziran ya da temmuz ayında toplanacağını bildirdi.

Erdal İnönü, Cumhuriyet'in "Bu sonuçlardan sonra parti yönetimi kadrosunun ya da sizin istifa etmeniz söz konusu mudur?" sorusuna şu yanıtı verdi:

"Şimdilik böyle bir şey yok. Bildiğiniz gibi SHP Meclis Grubu'nda değerlendirme yapıyoruz. Bu değerlendirmeler, yarın da (bugün) sürecek. Bunlar ilerlesin bakalım. Bir sonuç ortaya çıkar. Gruptaki konuşmalardan sonra cuma günü MKYK'de durumu ele alıp görüşeceğiz. Önceden bir tahminde bulunmak istemem ama istifa olabileceğini tahmin etmiyorum"

"Bu görüşmelerden sonra özellikle cuma günü MKYK'den olağanüstü kurultay mı, yoksa küçük kurultay kararı mı çıkar? Hangisine yanlısınız?" sorusuna SHP Genel Başkanı İnönü şöyle karşılık verdi:

"MKYK'de küçük kurultay toplanması elbette konuşulacak. Ancak ne zaman yapılacak, bu-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

SHP Grubu

Yönetime karşı gruplaşma

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ara seçimlerde SHP'nin aldığı sonuç, genel merkez ve TBMM grubunda yer yer bir hesaplaşma havası yaratırken, kurultay öncesi gruplaşmaların da yeniden belirgin biçimde ortaya çıkma eğiliminde olduğu görülüyor. Bazı SHP milletvekilleri olumsuz sonucun sorumlusu olarak MKYK'yi öne sürdüler ve MKYK'nın istifasını istediler. Cuma günü yapılacak MKYK toplantısında da bir grubun seçim sonuçları nedeniyle genel sekreterlikten hesap sorma hazırlığı içinde olduğu öğrenildi.

SHP'de olumsuz seçim sonuçları, özellikle genel merkez ve milletvekil-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

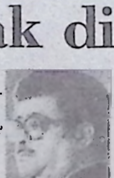
Çankaya'da yasak diyaloğu

Seçimden Yarına Ne Kaldı

Yalçın Doğan

Evren: *Şimdi yasakladığımız liderler yeniden partilerin başına geçecekler, yine 12 Eylül öncesine dönülecek. Şimdi liderlerin hepsi eskiden olduğu gibi meydanlarda konuşacak.*

Özal: *Sayın Cumhurbaşkanım, eteklerindeki taşı döksünler. Ben bunların benimsendiğini zannetmiyorum. Ama şu referandum meselesi bir süre buzdolabına konulmalı.*

8. sayfada

Rahşan Ecevit

SHP, yok olmaya mahkûmdur

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit, seçim sonuçlarıyla ilgili değerlendirmesinde, DSP'nin aldığı oyların küçümsenemeyeceğini, önümüzdeki genel seçimlerde DSP'nin halka iktidar yolunu açacağı görüşünü savunarak, SHP'nin ise eriyip yok olmaya mahkûm olduğunu bildirdi. Rahşan Ecevit, DSP'nin SHP'nin oylarını böldüğü yolundaki sözlerin ise yanlış olduğunu vurguladığı açıklamasında, "İddiaların tam tersine SHP oyları Zonguldak'ta DSP'nin

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Bul 226'dan, Bul 201'e...

Aşağıdaki sözler adının açıklanmasını istemeyen önemlice bir işadamına ait:

"Seçimler 'diğerlerini sileceğim' diyen Turgut Bey için bir fiyaskodur. Bu seçimler sonucunda mutlak iktidarın artık ANAP'ın elinde olmadığı ortaya çıkmıştır. Hatası, hep 'ben yaptım oldu' görüşünden hareket etmesi, kimseyi dinlememesi ve halkın günlük ihtiyaçları yerine hep makro politikalarla uğraşması olmuştur. ANAP bu duruma göre 1988 seçimlerinde iktidarı kaybeder."

Sayın işadamının kişisel değerlendirme ve öngörüleri çıkar mı, çıkmaz mı, bilemiyoruz. Fakat bir teşhisinin altını özellikle çizmek isteriz: "Hatası, hep ben yaptım oldu görüşünden hareket etmesi, kimseyi dinlememesi..." ANAP liderine dönük bu değerlendirmede gerçek payı büyüktür. Sayın Özal inatçılığı ile

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

HASAN CEMAL

• Mevhibe İnönü yoğun bakımda
6. Sayfada
• Altının dolara 9 Flik üstünlüğü.
• Amerika'da orta sınıf giderek eriyor.
9. Sayfada
• Boşanma strese yol açıyor.
• Yunanlı besteci Theodorakis: Türkler yanlış tanıtılıyor.
14. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Gelişim...

1981 yılı başında Manisa'ya Sayın Evren ile birlikte gitmiştim. O günlerde "terör şoku" henüz sürüyordu ve halk Devlet Başkanı Evren'i çılgınca alkışlıyordu.

Anayasa oylamasında bu alkışlar oya dönüşmüş ve Manisalılar bu anayasaya yüzde 91.7 oranında "evet oyu" kullanmışlardı. Demirel'e on yıl siyaset yasağı getiren bu ana-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Reagan-Gorbaçov, İzlanda'da buluşacak

ABD Başkanı Ronald Reagan ile Sovyet Lideri Mihail Gorbaçov, 11-12 ekim tarihlerinde, daha sonra ABD'de yapılacak "resmi zirve"ye hazırlık için İzlanda'nın başkenti Rejkjavik'te bir araya gelecekler. Görüşme kararı, New York'ta casusluk suçundan tutuklanan Sovyet fizikçi Gennady Zakharov'un, ABD mahkemesince salıverilmesinden hemen sonra açıklandı.

3. Sayfada

Bul 226'dan, Bul 201'e...

HASAN CEMAL *1 ekim*

Aşağıdaki sözler adının açıklanmasını istemeyen önemlice bir işadamına ait:

"Seçimler 'diğerlerini sileceğim' *diyen Turgut Bey için bir fiyaskodur. Bu seçimler sonucunda mutlak iktidarın artık ANAP'ın elinde olmadığı ortaya çıkmıştır. Hatası, hep* 'ben yaptım oldu' *görüşünden hareket etmesi, kimseyi dinlememesi ve halkın günlük ihtiyaçları yerine hep makro politikalarla uğraşması olmuştur. ANAP bu duruma göre 1988 seçimlerinde iktidarı kaybeder."*

Sayın işadamının kişisel değerlendirme ve öngörüleri çıkar mı, çıkmaz mı, bilemiyoruz. Fakat bir teşhisinin altını özellikle çizmek isteriz: *"Hatası, hep ben yaptım oldu görüşünden hareket etmesi, kimseyi dinlememesi..."* ANAP liderine dönük bu değerlendirmede gerçek payı büyüktür. Sayın Özal inatçılığı ile bilinir. Örneğin ara seçimlerin 1987'de bir erken seçimle birleştirilerek yapılmasını ANAP'ta savunanlara itibar etmemiş, buna karşılık 28 Eylül'de karar kılmıştı. ANAP açısından 28 Eylül'ün verdiği sonuç ortadadır.

Ama ne var ki Özal, 28 Eylül'de hiçbir şey olmamışçasına yürümekte kararlı gözüküyor. Partisinin Meclis Grubu'nda dün almış olduğu tutum bunu açıkça göstermektedir. ANAP liderine göre 28 Eylül'le değişen bir şey yoktur; erken seçim de gündemde değildir. Artık fiilen delinmiş olan siyaset yasaklarının kaldırılması konusunda da ipe un sermektedir. Edindiğimiz izlenim odur ki Özal, bir genel seçim öncesi siyaset yasaklarını kaldırmamak için elinden gelen her şeyi yapacaktır. *"Yasaklı"* bir Demirel'in ara seçimlerdeki yükselişinin acısını 28 Eylül'de tatmış olan Özal'ın, 1988 öncesindeki bir genel seçimde *"yasaksız"* bir Demirel'le yarışmayı göze alamayacağı belirtiliyor.

Eski ustasına şöyle sesleniyor Özal:

"Ona (Demirel'e) şunu söylemek lazım: Hani bir zamanlar kendisi söylerdi ya, '226'yı bulun, hükümeti devirin' *diye... Ona da şimdi derler ki,* 'Bul 201'i, devir hükümeti.' *İkincisi varsa şeyi, bir seçimde, kı 1988'de olacak,* 'Bul 201'i, al iktidarı' *derler"* (Hürriyet, 30 Eylül 1986, sayfa 13).

ANAP liderinin yaklaşımı ne yazık ki budur. Yazık, çünkü bunca acı tecrübeye rağmen hâlâ esneklikten yoksun aynı katı politika, hâlâ aynı inatçılık.

Doğrudur, Sayın Demirel AP lideri olarak bir zamanlar *"Bulun 226'yı"* sözünü ağzından hiç düşürmezdi; sayısal çoğunluğun neredeyse her şey olduğuna kendisini gereğinden çok inandırmıştı; demokrasinin bir bakıma *"çoğunluk - azınlık"* sentezi olduğunu unutmuştu. 1950'li yıllarda DP iktidarının muhalefete bakışı da aynı özellikleri taşımıştı. Bu anlayıştır ki, ülkemizde siyasal kutuplaşmanın keskinleşmesine katkıda bulunmuş, politikada hoşgörü kavramının iyice aşınmasına yol açmıştır. Sonucun ise her seferinde ne olduğunu hepimiz biliyoruz, yinelemeye gerek yok...

Ama bugün hâlâ Sayın Özal *"Bul 201'i..."* diyebilmektedir; hem *"liberallik"*ten söz edip hem de siyaset yasaklarını görmezlikten gelebilmektedir.

"Ben yaptım, oldu" zihniyetiyle bir yere varılamayacağı bunca deneyimden sonra artık bilinmelidir.

Atatürk'ün Vasiyeti Ne Olacak?

OKTAY AKBAL *2 ekim*

"Atatürkçülük düşmanlarının siyasetine uyarak Atatürk'ün vasiyetini ve Türk Dil Kurumu'nun özerkliğini bozmak yolundaki girişimin başını çeken, Tahsin Şahinkaya'dır. Peki bu Tahsin Şahinkaya'nın bugün yolsuzluk söylentileriyle, sermayeci trafiğiyle, kimi şirketlerin kuruluşlarındaki iç içeliğiyle kamuoyuna sergilenmesi bir rastlantı mıdır?" diye soruyordu geçen gün İlhan Selçuk...

Bir emekli general kalkıyor, bir yasa önerisi hazırlıyor -kendi mi, yoksa başkaları mı- Danışma Meclisi'ne veriyor. 12 Eylül'ü yapan kuvvet komutanlarından biri olmanın sağladığı etkinlikle yasa önerisi, bu Mecliste -ki bu Meclise seçilenler de o dört generalin onaylaması, beğenmesi sonucu o yere gelebilmiş kişilerdir- büyük bir çoğunlukla kabul ediliyor ve AKDTY adlı devlet örgütü oluşturulup, Atatürk'ün kurduğu Dil ve Tarih kurumları ortadan kaldırılıyor. Yasal hiçbir gerekçesi yok bu iki Atatürk kurumunun bir anda yok edilmesinin... TDK bir dernektir, geliri Atatürk tarafından bir vasiyetle sağlanmıştır. Türk dilini sevenler bu derneğin üyeleridirler. Anayasada yer alan AKDTYK adlı devlet örgütü ile bu derneklerin hiçbir ilişkisi yoktur. Devlet isterse bir dil akademisi, bir tarih akademisi kurabilir, ama kimsenin Atatürk'ün vasiyetini ayaklar altına alarak, büyük önderin kurduğu iki kurumu tarih sayfalarına gömmesine hakkı yoktur.

İlhan Selçuk 'Dil Devrimi' yazısını şöyle bitirmiş: "Eski Hava Kuvvetleri Komutanı Şahinkaya, Bandırma Üs Komutanıyken işadamlarıyla o kadar içli dışlı olacağına, Atatürkçü kültür adamları ile dost olsaydı, Kemalizmin Dil Devrimine karşıtlığın başını çekir miydi?"

"Atatürk'ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası" adlı kitabı okurken 55 yıllık onurlu bir geçmişi düşünüyorum. 1950'den sonra hepsine üye olarak katıldığım dil kurultayları gözümün önüne geliyor. Coşkulu konuşmasıyla Ataç'ı görüyorum kürsüde, bir dil ve yazın dergisinin çıkarılması için kurultaydan destek istiyor. Böyle bir derginin yayımlanması gereğini Birsel'le birlikte önermiştir Yayın Alt Kurulu'nda... Sonunda öneri benimsendi ve 'Türk Dili' dergisi yayın yaşamına girdi. O gün bugün yayımlanıyor... Devlet örgütü kurum yöneticilerinin elinde öyle düzenli değil, iki üç sayı bir arada!..

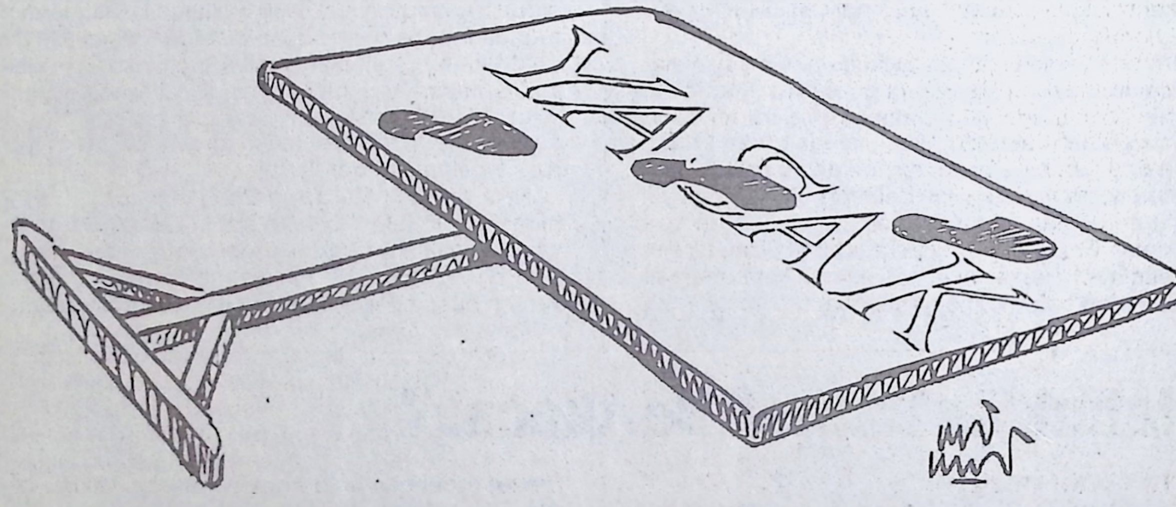
"Atatürk'ün Türk Dil Kurumu" geçmişte mi kaldı? Yerini Şahinkaya'nın yapay Dil Kurumu mu aldı? Hep böyle mi kalacak? Atanmış üyelerin oluşturduğu bir Meclis kararı ile Atatürk vasiyeti ortadan kaldırılabilir mi? Tam yarım yüzyıl Türkçenin gelişmesi, kişiliğini bulması, zenginleşmesi, "yabancı dillerin boyunduruğundan kurtulması' için çaba harcayan Atatürk'ün Dil Kurumu, bir daha eski görkemiyle ortaya çıkmayacak mı? Atatürk'ün buyruğu, vasiyeti, istekleri hiçe mi sayılacak? Sürgit böylemi kalacak?

SHP'nin "Ara Seçime Giderken Kamuoyuna Çağrı" başlıklı bildirgesinde SHP'nin bu konuda halka verilmiş bir sözü var, diyor ki: *"SHP, Atatürk'ün kurucusu olduğu Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun kapatılarak mallarına ve gelirlerine el konmuş olmasını hukuk ve demokrasi ilkelerine aykırı görmektedir ve bu aykırılığı düzeltecektir."*

Dil Bayramı'nın 55. yılının kutlama törenlerine Sayın Erdal İnönü'nün, Sayın Süleyman Demirel'in ve DYP Genel Başkanı Cindoruk'un kutlama telgrafları göndermeleri de anlamlıdır. Demek SHP gibi DYP de Atatürk'ün vasiyetinin çiğnenerek bağımsız dernek olan Türk Tarih ve Türk Dil kurumlarının birer devlet dairesi biçimine dönüştürülmesine karşıdır. DYP yöneticilerinin bu konudaki duyarlığını öğrenerek sevindik. Mecliste SHP ve DYP milletvekillerinin Şahinkaya yasasının 'iptal' edilmesi için ortaklaşa bir önerge vermeleri o kadar zor olmasa gerek...

"Atatürk'ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası" adlı inceleme kitabında TDK'nin geçmişi ve 12 Eylül sonrasında başına gelen işlemler konusunda aydınlatıcı bilgiler var. Ayrıca Şahinkaya yasası ve ilgili anayasa maddesinin demokratik haklara ve Atatürk devrimine ne denli karşıt düştüğünü hukuksal yollardan açıklayan yazılar... Aksoy, Velidedeoğlu, Soysal, Turan, Külebi, Atila Sav, İlhan Selçuk, Bilge, Çavdar vb. yazarların ve hukukçuların bu konudaki duyarlıklarını belirten belge değerindeki incelemeler, köşe yazıları...

Atatürk'ün vasiyeti kutsal bir belgedir. Kimse böyle bir vasiyeti bozacak güce sahip değildir. Bunu bir kez daha anımsatmakta yarar görürüm.

Ali ULVİ

Konuşma Dilinden Yazı Diline

MELİH CEVDET ANDAY *3 ekim*

Rumeli Türkleri (Örneğin Makedonyalı Türkler) konuştukları Türkçenin en doğru Türkçe olduğunu savunurlar. Bir örnek üzerinde durursak, onların ağzındaki **"gideyir"** sözünün, İstanbul ağzındaki **"giyor"**'dan Türkçenin ses kurallarına daha uygun olduğu söylenebilir. Çünkü büyük ses uyumu kuralına göre (oldukça geniş ve işlek bir kuraldır) Türkçede hiçbir sözcük "o" ünlüsü içeren bir hece ile son bulamaz. "yor" takısı, bu bakımdan büyük ses uyumu kuralına aykırıdır. Ne yapacaksınız ki, edebiyatımız İstanbul ağzını temel almıştır ve "yor" İstanbul ağzında oluşmuştur. Burada ses uyumu kuralının bir ayrığı ile karşılaştığımızı söyleyip geçmekten başka yapacak şey yoktur. Kimilerinin sandığı gibi, edebiyata İstanbul ağzının temel alınması, İstanbullulara tanınan bir ayrıcalık gibi görülemez; evet, bir ayrıcalık vardır, ama İstanbullulara tanınmış bir ayrıcalık değildir bu. Yukarıda da söylediğim gibi, edebiyatımızın İstanbul ağzında oluşmuş bulunmasından kaynaklanır. Her dilde böyle ayrıcalıklı bir temel ağız vardır, edebiyatı yaratır. Bir iki örnek üzerinde durursak, bunun, kültür tarihince oluşmuş bir ayrıcalık olduğunu görürüz.

İtalyan edebiyatını yaratan Floransa lehçesidir. Buna Toscana lehçesi demek daha doğru olur. İtalya'daki lehçeler arasında yazı diline en yakın olanı Toscana lehçesi idi. Çünkü ilk iki büyük ozan, Dante Alighieri (1265-1321) ile Petrarca (1304-1374) ve ilk büyük düzyazı ustası, öykü yazarı Boccaccio (1313-1375) Toscanalıydı. Bu yazarların çok değerli yapıtları Toscana dilini bütün İtalya'ya zorla benimsetti. Bu yazarların büyük ölçüde örnek tutulmuş olmaları konumuzun çok önemli bir yanıdır. Aşağıda

Türkçenin durumuna geldiğimizde bu düşünceyi yeniden ele alacağız. Şunu da belirtmeden geçmeyeyim. Floransa, sanayi, güzel sanatlar ve edebiyat açısından hep en parlak merkez sayılmıştır. İtalyanca sözcük dağarının büyük bölümü, Toscana fonetik kurallarına göre evrim geçiren Latince sözcüklerden oluşmuştur. Bilindiğine göre, Dante Alighieri ünlü başyapıtı Komedya'yı (bu ad sonradan Tanrısal Komedya oldu) Latince mi, yoksa İtalyanca mı kaleme alma konusunda bir süre sallantılı kalmış ve sonunda İtalyancayı seçmiştir. Halkın konuştuğu dillerin Avrupa'da edebiyata temel olması sürecinin başlangıcı budur. Düzyazı için Boccaccio adını vermek doğru olur. Şimdi çok doğal görülen bu işi o zaman göze almak kolay değildi. Hatta bu yüzden Boccaccio'nun uzun süre kendi yapıtının büyüklüğünden kuşku duyduğu söylenir. Halkın konuştuğu dilin kaba sayılmasından ve edebiyat dili olamayacağına inanılmasından kaynaklanan bir kuşkuydu bu. Bizde de çok uzun süre etkili oldu.

İspanya'da bu olayın benzeri, Castilla dilinin üstünlük kazanması ile kendini gösterdi. On beşinci yüzyıl sonuna doğru bu lehçenin yayılması daha da güçlendi. Ülkeden sürülen İspanyol Yahudilerinin II. Beyazit'in gününde İstanbul'a getirdikleri İspanyolca idi bu. Cervantes'in yaşadığı ve yarattığı tarihlerde İspanyolcanın nasıl konuşulduğunu araştıran bilim adamları, İstanbul'da yaşayan Yahudilerin dilinde buldular aradıklarını. Cervantes Saavedra'nın büyük bir ustalıkla işlediği lehçe, İspanyolca dediğimiz dil, Latinlerin gelişinden (M.Ö. 218) sonra, değişik bir Latince olarak ortaya çıktı. Buna **"halk Latincesi"** de diyebiliriz. İspanyol edebiyatı, İspanya'nın ulusal dili sayılan Castilla diline dayanır. İspanya'nın altın çağı diye bütün dünyaca anılan XVI. yüzyılın bütün büyük edebiyatçıları, Lope de Vega, Calderon de la Barca, dünyaca ünlü Don Juan tipini yaratan Tirso de Molina (Molière bu addaki oyunun konusunu Tirso de Molina'dan almıştır) ve Montaigne ile Shakespeare'in çağdaşı olan Cervantes Saavedra, başyapıtlarını Castilla dilinde verdiler. Demek o ağzın böylesine güçlenmesi, bu başyapıtlar yüzünden olmuştur.

Yukarıda İtalyan edebiyatından söz ederken **"lehçe"**, burada ise "dil" sözcüğünü kullanışım dikkati çekmiş olabilir. Benim anladığıma ve bildiğime göre **"lehçe"** bir dilin yakın akrabaları için kullanılır, bizim dilimize göre Azeri lehçesi gibi. Bir ülkenin bölgelerine göre değişen fonetik diksiyon özellikleri ise daha çok **"ağız"** diye anılmalıdır. Ancak, sandığıma göre, İtalya'da bölgeler arasındaki konuşma farklılıkları büyük olduğundan bilginler "lehçe" sözcüğünü kullanmayı yeğliyorlar. İspanya'da ise bu farklılık daha temelli öğelere dayandığından olacak, **"dil"** sözcüğü uygun bulunmuş.

Anadolu Türkçesi söz konusu edildiğinde, "lehçe" sözcüğünü de, "dil" sözcüğünü de kullanmak yanlış olur, bizim dilimizdeki fonetik-diksiyon farklılıkları en doğru olarak "ağız" termini ile belirtilmelidir: Adana ağzı, İzmir ağzı gibi. Edebiyatımızın dili ise İstanbul Türkçesidir.

Şimdi yazımızın başındaki ayrıcalık konusuna dönelim...

Anadolu'dan ve Rumeli'den sonra fethedilmiş olan İstanbul, böyle bir ayrıcalığı neden hak etsin? Türk edebiyatının (bölgesel halk edebiyatlarını bir yana bırakırsak) İstanbul Türkçesi ile yazılmış olmasını söylemeden önce, bu Türkçenin nasıl oluştuğu üzerinde durmakta yarar var.

Fatih Mehmet'in aldığı İstanbul tenha bir kentti, bu yüzden Sultan, Anadolu'dan İstanbul'a nüfus göç ettirdi. Örneğin bugünkü Aksaray semti, Konya Aksaray'dan gelen halkın yerleştirildiği mahalledir. Böylece İstanbul'da, Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli ağızları bir araya gelmiş oldu. Sadece bu olguyu göz önünde tutmak, İstanbul Türkçesine salt istanbul'dan kaynaklandığı için (padişahın oturduğu kent, pâytaht olduğu için) bir ayrıcalık tanınmamış olduğunu göstermeye yeter sanırım. İstanbul Türkçesi bir bakıma karma bir dil olup çıktı. Buna Rumların, Ermenilerin (Ermenileri Anadolu'dan getirten de Fatih Mehmet'ti), İtalyanların katılımlarını da eklersek, bu karma dilin niteliği daha iyi anlaşılır. Saraydaki İtalyan, Fransız, Rus, Çerkez, Gürcü kadınlarının şiveleri de bu dili etkilemekte gecikmemiştir. Rumeli ağızlarındaki **"gideyir"** ve Güneybatı Anadolu'daki **"gidip duru"** söyleyişlernin **"gidiyor"**'a dönüşmesi işte bu etkilerden kaynaklanır. Artık oluşumunu çizdiğimiz bu **"ağız"**'ın büyük bir şiir ve edebiyat yarattığını söylemenin sırası geldi.

Tıpkı Toscana lehçesi ve tıpkı Castilla dili gibi. Şu ayrımla ki, İstanbul Türkçesi, Türkçenin neredeyse bütün söyleyişlerinin bir süzgeçten geçirilmesiyle oluşmuştur, bu bakımdan üstünlüğü hiçbir bölgeyi, ağzı zorlamamaşıtır. Buna, İstanbul'un, güzel sanatlara, sanayie, ticarete merkezlik etmiş ve dünya ile ilişkiye açık bir kent olduğunu da ekleyelim.

Burada, **"Peki, Dante gibi Yunus Emre de niçin örnek tutulmadı?"** sorusu elbette akla geliyor. Buna verilecek yanıt şu olabilir: Çünkü Yunus Emre daha çok kulaktan yayılmış, tekkeye özgü sayılmış (ünü ozandan çok mutasavvıf olmasından kaynaklanıyordu, Fuat Köprülü de onu ilk mutasavvıflar arasında görüp incelemişti), en önemlisi, İstanbul'u ele geçirememiştir. Düşün ki, Namık Kemal, Sahhaflar Çarşısında bulduğu bir Yunus Emre seçkisini, "Köylü Yunus" diyerek elinden atar. Tanzimat'tan öncesi şiirimizde ise Yunus'un adı bile anılmaz. Mevlâna'nın onun için söylediği belirtilerek yinelenen sözler uydurmadır. Yunus Emre ozan olarak örnek alınmamış değildir, ama onun etkisi daha çok tasavvuf alanında kalmıştır. Onu yeniden bulmamız cumhuriyet dönemine rastlar, bunca gecikmiş olarak.

İstanbul Türkçesi, yazımıza temel olduğu gibi, tiyatromuzun da dilidir. Türkiye sahnelerinde, istenilerek yapılmış şive taklidi dışında, konuşma İstanbul Türkçesidir, başka türlüsü olamaz. Olursa, orada ortak bir fonetik diksiyondan söz edilemez artık; bu demektir ki, tiyatroya heves eden gençlere dillerinin fonetiği, diksiyonu öğretilemeyecektir, çünkü her ağız ona kendi fonetik ve diksiyonunu getirecektir.

Özetlersek, İstanbul konuşma dili, git gide daha güçlenerek yazı diline temel olmuştur. Tarihsel bir olgudur bu. Osmanlıca ise, yazıyı, şiiri ne denli yabancılaştırırsa yabancılaştırsın, bu konuşma dilini hiçbir zaman bozamamıştır. Osmanlıcaya karşı olan ilk özleştirmecilerimiz bu ağzı hep yanlarında, yar-

SÖYLEV
Cilt 1-2
Hazırlayan:
Hıfzı V. Velidedeoğlu
15. bası, 1320 lira (KDV içinde) Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22308 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 4 Ekim 1986 Cumartesi

SÖYLEV
Belgeler Bölümü, Cilt 3
Hazırlayan:
Hıfzı V. Velidedeoğlu
2. Bası, 1120 lira (KDV içinde) Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41, Cağaloğlu İstanbul

Genel Başkan İnönü, önce istifa etti, sonra MKYK'den güvenoyu aldı

SHP'de görev değişimi

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Havanda Su Dövmek

ANKARA — Galiba SODEP ile HP'nin birleşme günleriydi... Erdal İnönü ile Aydın Güven Gürkan çeşitli illeri birlikte geziyorlar ve arka arkaya toplantı düzenliyorlardı... Eskişehir'den Bilecik'e, oradan Bursa'ya doğru gidiyorlardı... Yeni, "sosyal demokrasinin liderleri" geçiyordu bu il ve ilçelerden... Ama, "liderler" mi geçiyor, yoksa sıradan vatandaşlar otobüse binmiş

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

İSTİFA VE GÜVENOYU — SHP Genel Başkanı İnönü, dünkü MKYK toplantısında önce istifa etti, daha sonra güvenoyu aldı.

***11** saat süren MKYK toplantısında SHP Genel Başkanı İnönü'nün istifası kabul edilmedi. Daha sonra Erdal İnönü'nün sunduğu yeni başkanlık divanı listesi oybirliği ile kabul edilerek Aydın Güven Gürkan, genel başkan yardımcılığına, Fikri Sağlar, genel sekreterliğe, Yakup Kepenek ve İbrahim Taşdemir de genel sekreter yardımcılıklarına getirildiler.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'de görev değişikliği oldu. Dün ara seçimlerin değerlendirildiği MKYK toplantısında Genel Başkan **Erdal İnönü**, önce istifasını verdi, ancak kabul edilmeyince yeniden güvenoyu aldı. Erdal İnönü'nün isteği üzerine Başkanlık Divanı'nda değişiklik yapılarak Genel Başkan Yardımcılığı'na Aydın Güven Gürkan, Genel Sekreterliğe **Fikri Sağlar** getirildi. Genel Başkan Yardımcısı Tevfik Çavdar ile Genel Sekreter Yardımcıları **Cüneyt Canver ve Hızır Ekşi**, görevden alınırken Barış Can, Genel Sekreterlikten Genel Başkan Yardımcılığı görevine getirildi. Canver ve Ekşi'den boşalan genel sekreter yardımcılıklarına ise **İbrahim Taşdemir ve Yakup Kepenek** seçildiler.

Genel Başkan Erdal İnönü, MKYK toplantısından sonra düzenlediği basın toplantısında, **"Bunların birer nöbet değişimi olarak anlaşılması lazım"** dedi.

MKYK toplantısında İsmail Cem'in olağanüstü büyük kurultaya gidilmesi önerisi reddedilirken, küçük kurultayın bütçe görüşmelerinden önce toplanması, daha sonra tüzük ve program kurultaylarının bu arada gelmesi kararlaştırıldı.

SHP'nin dün saat 11.00'de toplanan ve yaklaşık 11 saat süren toplantısı sırasında çeşitli MKYK üyeleri, ara seçim değerlendirmeleri yaptılar. Genelde sakin ve soğukkanlı değerlendirmelere sahne olan MKYK toplantısında İsmail Cem, olağanüstü kurultay önerisinde bulundu. Partinin yeni bir ivme kazanması gerektiğine değinen Cem, olağanüstü kurultaya gerekçe olarak MKYK'ye yeni bir kan vermeyi gösterdi. Cem, olağanüstü kurultay kabul edilmezse, küçük kurultaya gidilmesini istedi. Cem'in bu isteğine öncelikle Genel Başkan Erdal İnönü karşı çıktı. İnönü, önümüzdeki günlerde bütçe görüşmelerinin olduğunu anımsatarak olağan büyük kurultayın gelecek yıl yaz başında toplanacağını belirtti ve olağanüstü kurultay önerisini kabul etmedi. Yapılan oylamayla İsmail Cem'in bu önerisi oybirliği ile reddedildi.

Bu sırada Erdal İnönü cebinden bir istifa mektubu çıkararak **"Bu seçim sonuçlarında benim de sorumluluğum var, kendimi de sorumlu görüyorum. Batıda da bu işin olağan yolu böyledir. Görevimden istifa ediyorum"** dedi. Bunun üzerine, MKYK üyeleri, bir an sessizlik içinde kaldılar ve herkes ellerini havaya kaldırarak söz istedi. MKYK üyelerinin, Erdal İnönü'ye partinin liderini bırakılmaması gerektiğini

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Dolar için tehlikeli hafta

***IMF** direktörlerinden De Groote "Doları 2 mark düzeyinde tutmak mümkün olmayabilir. Önümüzdeki haftaları para piyasalarındaki gelişmeler açısından tehlikeli haftalar olarak görüyorum" diyor.*

$ Para dünyası ve Türkiye

OSMAN ULAGAY

WASHINGTON — "IMF AIDS'den daha tehlikelidir."

Dünya Bankası ve IMF genel kurul toplantılarının yapıldığı Washington Sheraton Oteli'nin arkasındaki parkta sessiz bir gösteri düzenleyen gençlerin taşıdığı pankarta yer alan bu sözler, dünyanın pek çok yerinde IMF'ye gösterilen tepkinin bir yansımasıydı herhalde. IMF'nin ocağına düşen her ülkeye empoze ettiği "sıkı para" ya da "kemer sıkma" reçetesi, öncelikle dar gelirli toplum kesimlerini olumsuz etkiliyor, bazı ülkelerde ayaklanmalara kadar varan tepkilere yol açıyordu. IMF reçetesinin uzun vadede hesaba katmadığı ve söz konusu ülkelerin özel koşullarını hiçe saydığı yolunda eleştiriler de son yıllarda yoğunlaşıyordu.

Kısmen bu eleştirilerin, kısmen de dünya ekonomisindeki yeni koşulların etkisiyle, IMF'nin "kemer sıkma ve istikrar" tutkusu, yerini, giderek "yapısal uyum ve büyüme" temalarına bırakıyor, bu yılki toplantıda da bu hava seziliyordu.

"Yapısal uyum ve büyüme" reçetesinin özünü 5-6 yıldan beri Türkiye'de çok sözü edilen öğeler oluşturuyordu. Ekonomiye devlet müdahalesinin azaltılması, piyasa mekanizmasına işlerlik kazandırılması, dış ticaretin ve kambiyo rejiminin liberalleştirilmesi, kamu işletmelerinin özelleştirilmesi ve özel sektörün önünün açılması hep bu "yapısal uyum" reçetesinin parçalarıydı. Bu yapısal değişikliklerin gerçekleşmesi halinde ekonomik büyümenin kendiliğinden hızlanacağı varsayılıyordu.

Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, Washington'daki temasları sonrasında yaptığımız sohbette bu noktayı

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

DOLAR 2 MARKIN ALTINA DÜŞTÜ
Ekonomide

2. turda Apoel Nicosia ile eşleşti

Kıbrıs bunalımı Beşiktaş'ı vurdu

***Beşiktaş:** Biz oynamaya hazırız. Ancak hükümetten izin çıkması gerekir.*
***Başbakan Özal:** Bu maçın devlet politikası ile ilgisi yok. Kararı Beşiktaş verecektir.*
***Nicosia:** Eşleşme normal. Beşiktaş tam dişimize göre bir rakip.*
***Kıbrıs Rum yönetimi sözcüsü:** İtirazımız yok. Yeter ki, Beşiktaş Kıbrıs Cumhuriyeti'ne meşru kapılardan girsin.*

Spor Servisi — Avrupa Şampiyon Kulüpler Turnuvası'nın ikinci tur kuraları sonucu Türkiye Şampiyonu Beşiktaş, Kıbrıs Rum Kesimi şampiyonu Apoel Nicosia ile eşleşti. Hiç beklenmedik bu eşleşme, ortaya siyasi ve diplomatik bir dizi sorun çıkardı. Bugüne dek Avrupa futbol şampiyonaları kuraları ihtilaflı ülkelerin birbirleriyle eşleşmeyeceği biçimde düzenlenirdi. Bunun sonucu olarak hiçbir Türk ve Yunan takımının ne Avrupa Şampiyon Kulüpler Turnuvası, ne Kupa Galipleri ne de UEFA Kupası'nda eşleşmedikleri dikkat

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

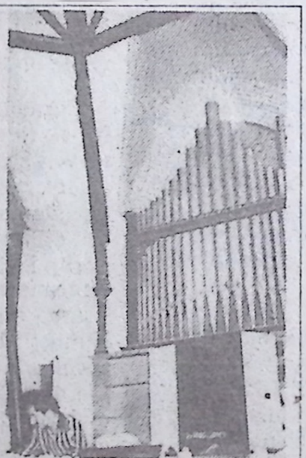
490 milyon dolarlık ABD yardımı Senato'dan geçti

TANJU AKERSON

WASHINGTON — ABD Senatosu önceki gece, içinde dış yardım bütçesi de olan 13 bütçe tasarısını tek bir paket halinde kabul ederken, Türkiye'ye verilecek askeri yardım miktarını da komisyondan gelen şekliyle aynen onayladı. Buna göre Senato, Türkiye'ye 1987 yılı için FMS (Dış Askeri Satış) kredilerini kaldırarak, tümü bağış olmak üzere 490 milyon dolar verilmesini kabul etti. Kabul edilen dış yardım bütçesi Yunanistan'a da 343 milyon dolarlık yardımın tümünün bağış olarak verilmesini ön

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

Kiliseden bozma vergi dairesi

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — İzmir Buca'daki 148 yıllık İngiliz Protestan "Ölümsüz Azizler" Kilisesi, merkez ilçe belediyesinin yer bulamaması nedeniyle, Belediye Emlak Vergi Dairesi Müdürlüğü oldu. Geleneksel köy kilisesi tarzına bağlı olarak haç biçiminde 1838 yılında yapılan "Ölümsüz Azizler" Kilisesi, günümüze dek tüm özelliklerini koruyarak, 129 yıl mabet işlevini sürdürdü. Günah çıkarma bölümü ve ilahilerde koroya eşlik eden büyük koruklu orgu ile, vergi dairesinden çok dinsel havanın egemen olduğu kilisede, günah çıkarma bölümünde vergi dairesi şefini gören mükellefler, "Vergi ödemeye mi geldik, yoksa günah çıkarmaya mı?" esprisini yapmaktan kendilerini alamıyorlar. Koruklu orgun altındaki kayıt sicilde evraklarını tamamladıktan sonra, günah çıkarma bölümündeki vergi dairesi şefinden imzadan geçerek, kapı girişindeki vezneye para yatıran vergi yükümlüleri, kilisenin bahçesinde derin bir oh çekiyorlar. 1967 yılında, zamanın Buca Belediyesi tarafından evlendirme dairesi yapılan kilisenin, bir bakıma nikâh kıyılan yer olması açısından işlevini sürdürdüğünü belirten İngiliz Konsolosluğu yetkilileri, kilisenin müze olması için daha önceleri girişimlerde bulunduklarını da söylediler. İngiliz Konsolosluğu yetkilileri, "Bunun gerçekleştirilmesini sağlayamadık. Fakat sürekli bakımlı olması içimizi rahatlatıyor" şeklinde konuştular. (Fotoğraf: ZAFER AKNAR)

'Tarafların istedikleri konuyu açabilecekleri görüşmeye hazırız'

Bulgaristan'dan sürpriz adım

Dışişleri Bakanı Halefoğlu'nun, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunun da ele alınacağı diyalog çağrısına beklenmedik bir yanıt veren Bulgar tarafı, bir kalp ameliyatı için Houston'da bulunan Bulgar Dışişleri Bakanı Mladenov'un, ameliyata alınmadığı takdirde, gelecek hafta Halefoğlu ile New York'ta görüşmek istediğini duyurdu.

SEDAT ERGİN

NEW YORK — Bulgaristan'ın ülkedeki Müslüman Türk azınlığa yaptığı baskılar nedeniyle iki yıldır tam bir kriz içinde seyreden Türk-Bulgar ilişkilerinde sürpriz gelişmeler yaşanıyor. Türkiye'nin söz konusu baskıları görüşmek için yaptığı çağrıları karşılıksız bırakan Bulgaristan, ilk kez bu tutumunu esnekleştirdiği yolunda bir işaret verdi ve "tarafların istedikleri konuyu

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

TÜRKİYE-SURİYE İLİŞKİLERİNDE BELİRSİZLİK
14. Sayfada

Keçeciler istifa etti, Özal kabul etmedi

***ANAP** Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler, Manisa 2. Bölgede seçimi yitirdikten sonra, istifa etmek istediğini, ancak Özal'ın kabul etmediğini söyledi. Keçecilere göre, mahalli oylar seçimde daha başarılı sonuç alıyor.*

ANKARA, (ANKA) — Manisa İkinci Bölgede milletvekilliği seçimini kaybeden ve parti içi bazı muhaliflerince ANAP'ın oy oranının düşmesinden sorumlu tutulan Mehmet Keçeciler'in Genel Başkan Yardımcılığından ayrılma isteği Genel Başkan Özal tarafından kabul edilmedi.

Ara seçimin yapıldığı pazar gecesi, seçimi kaybettiğini anlayınca Konya'ya giderek "dinlenen" Keçeciler, dün Ankara'ya döndü ve teşkilat baş

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

HÜKÜMET DEĞİŞİKLİĞİ HAFTAYA.
6-7. Sayfalarda

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Olabilirlik...

ANKARA — Başbakan Özal'la basın arasındaki diyalog giderek "ginnleşiyor":

— Zam yapacak mısınız?

— Belki yaparız, belki hiç düşünmeyiz.

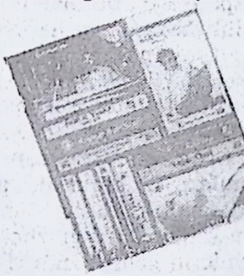
— Oy kaybınızda icraatınızla ilgili hiç hata yok mu?

— Olabilir de, olmaz da.

Başbakanın iki olasılıklı yanıtları sürüp gidiyor. Soru enflasyona geldi mi, Başbakan Özal arslan kesiliyor, fiyatların giderek düştüğünü söylüyor. Oysa, aynı gün basının hemen her kesiminde fiyatlara zam haberlerinden, enflasyonun ciddi göstergelere göre düşeceği yerde yükseldiğinden söz eden bilgilerden geçilmiyor.

Meclisin bu haftaki toplantılarında ANAP kulisinde seçim sonuçları Özal'ın yatıştırıcı bütün açıklamalarına karşın eleştiriliyordu. Ne çare, Özal ve çevresi ortaya hükümet değişikliğini getirmişlerdi. Pek çok

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Yarın Dergi Okuyun

***Müzik:** Plağın pabucu damda... İktidar, kaset nağmelerinin.*

***Sinemada efekt:** Bilgisayar marifetiyle Hollywood fantezileri.*

***Moda:** Makyajda sonbaharın gözde renkleri.*

***Mayorka'da aşk:** Piyano şairi Chopin ile hercai menekşesi George Sand'ın macerası.*

***Expo '86:** Yüzyılın en görkemli sergisini 16 milyon kişi gezdi.*

***Değişen Çin:** Mao'nun ölümünden on yıl sonra, gençler dans edip eğleniyor, orta yaşlılar zengin olmanın yollarını arıyor.*

Cumhuriyet Dergi
bu pazar ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

Üniversite Üniversite

Bitmeyen şarkı: Yurt sorunu

"Diş fırçası, tarak ve sabun dolap kapağına konacak. Kitaplar en üst bölüme, kazaklar ise banyo havlularının üzerine konsun." Yurtlarda kendiliğinden oluşmuş talimatnamelerden birkaçı bunlar. Bunlara, odada kaval çalınıp çalınmayacağından, sevdiğiniz bir resim veya afişi asmaya kadar kurallar dizisi de dahil.

Ümit Aslanbay araştırdı ve yazdı
Bugün 8. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Mevsimlik Madde...

Başbakan Özal, anayasanın 84 üncü maddesini işletmeceğini söylüyor. Ne güzel mantık değil mi? Anayasa maddesini istediğin zaman uygula, istemediğin zaman uygulama! Daha doğrusu işine geldiği zaman "madde"yi anayasaya al, gelmediği zaman maddenin uygulanacağını söyle.

Anayasa maddesi, "sofrada salata" mıdır ki, bir mevsimde sofraya konup, bir başka mevsimde sofradan kalksın?

Bu madde, "mebus transferini" önlemek için getirilmemiş miydi? Eee, peki ne oldu o zaman? Anayasa, "sevgi

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

dımcı bulmuşlardır, Ziya Gökalp, güzel Türkçeyi özellikle İstanbul'un eski semtlerinde oturan bilisiz kadınların konuştuğunu işte bu nedenle ileri sürer. Okumuşların konuşmalarında ise Osmanlıcanın etkisi ağır basıyordu. Bu yüzden edebiyat dilinde konuşma dili nerdeyse görünmüyordu. Bizde konuşma dilinden yazı diline geçmenin zorluğu bütün tarihimizi doldurur.

Türkler Venedik limanında...

HİKMET ÇETİNKAYA *4 ekim*

*İZMİR— Herkes ara sonuçlarını tartışıyordu. Başbakan ve ANAP lideri **Turgut Özal**, **Süleyman Demirel'in "Millet ANAP'a şamar attı"** sözlerine, **"Demirel şamata yapıyor"** yanıtını veriyor. SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü, "Vatandaş ANAP'a hayır dedi, bize evet demedi"** diyordu.*

İşte böye bir ortam içinde İtalya'nın Venedik limanını ayağa kaldıran kaçak Türklerin öyküsü güme gitti. Oysa yürekler acısı bir durumdu Venedik'te meydana gelen olaylar.

Gazetelere pek yansımayan olay şöyle gelişmişti:

Her hafta Samsun feribotu İzmir-Venedik, Venedik-İzmir seferi yapıyordu. Samsun feribotunun İtalya seferi, nedense diğer dış seferlere oranla hep doluydu. Venedik'e gemiyle gitmek isteyenler, pek yer bulamıyordu.

Samsun feribotunun restoranında akşam yemeğini org müziği eşliğinde yaklaşık iki saate yakın bir sürede yiyordu geminin A ve B güvertesi yolcuları. Kafeteryada ise daha ucuza karınlarını doyuruyordu diğer yolcular. Masaların üzerinde çoğunun torbalarından çıkan yiyecekler yayılmıştı. Kiminin çocukları kucaklarında uyuyakalmıştı, kiminin kilerse ortalıkta dolaşıp gürültü çıkarıyorlardı. Gemi mürettebatı bir kısmını uyarıyordu. Pulman koltukların olduğu bölüm ikiye ayrılmıştı. Bu ayrım, ister istemez açıkça ortadaydı, çünkü ön kısımlarda yabancı turistler yoğunluktaydı. Arka kısımlarda hemencecik kuruluvermiş kundak yerleri, yerlere serilmiş battaniyeleri ve yiyecek torbalarıyla öndekilerden kolayca ayrılıyordu kaçak işçiler ve aileleri.

Yurtdışında çalışan ve sürekli olarak daha güvenli ve daha rahat olduğu için feribotla yolculuğu seçen işçilerimiz, ya yurda kavuşma ya da bir an önce gurbetteki işlerinin başında olma telaşı içindeydiler. Erkekler iki gece üç gün boyunca kurulan kumar masalarından kalkmıyorlar, kadınlar da çocuklarının peşinde, eşyalarını kollayıp duruyorlardı.

Geminin lüks güvertelerinde yolculuk yapan yolcuların, turist yolcular ve olağan yolculuklarını yapan yurtdışında çalışan işçi yurttaşlarımızın arasında hemen göze çarpıyordu kaçak işçi olma heveslileri. Kimi suskun, bir köşesine çekilmiş, gelecek endişesi içindeydi. Kimi akibetinin ne olacağını az çok kestirebilmek için deneyimli işçilerle konuşmak, onlara danışmak yolunu seçiyordu. Kimi, yerli turistler aracılığıyla polisi atlatabilmek için gözüne kestirdiği kişilere öneriler yapıyordu. Ve yiyeceklerini, endişelerini, umutlarını paylaşıyorlardı, yazgılarına ortak edinirken...

*Fellini'nin **"Ve Gemi Gidiyor"** filmindeki üst güverte yolcuları ile alt güvertedeki kaçak yolcular arasındaki görünümü anımsatıyordu Venedik-İzmir feribotu...*

Bir gün okurlardan biri telefonda ilginç şeyler söyleyip ekledi:

— Samsun feribotunun İtalya yolcuları, hiç turistik geziye çıkanlara benzemiyor. Bunların çoğunluğu işçi kahvelerinde ya da ırgat pazarlarında iş arayan kimseler sanki...

Hayret nasıl olurdu?

Basbayağı oluyordu. Çünkü İtalya'ya giriş vizesizdi. Bizim uyanık insanımız da İtalya üzerinden Almanya, Fransa ve İsviçre'ye kaçak giriş yapıyordu.

Bu durum aylarca sürüp gitti. İşler Venedik'te tıkır tıkır yürüyordu.

Samsun feribotu İzmir'den kalkıp iki gece üç gün sonra Venedik limanına yanaşıyordu. Limanda on, on beş otobüs bizimkileri bekliyor, sonra onları alıp sınır kapısına doğru yol alıyordu.

Kısaca alan da satan da memnundu.

Samsun feribotunun son Venedik seferinde işler karıştı. İtalyan polisi Venedik'te Mustafa Bar'ı çalıştıran Mustafa adlı Türkü gözaltına aldı. Mustafa olayı İtalyan polisine tüm açıklığıyla anlattı. Adam başına 1000 mark alan Mustafa, bu işi İtalyan uyruklu karısıyla birlikte yürüttüğünü açıkladı.

İtalyan polisi Samsun feribotunun Venedik limanına yanaştığı sırada önlem aldı. Bizimkiler otobüslere binerlerken ortalık ana baba gününe döndü. Silahlar patladı. 500'e yakın kaçak işçiden 123'ü İtalyan polisince yakalandı, geriye kalanlar ise kaçmayı başardı.

Ali ULVİ

SOL — Biz niye geriledik yahu?

123 Türk, Samsun feribotuyla aynı gün geriye gönderildiler. Bu kez kaçak işçiler Samsun gemisinin mürettebatıyla kavga ettiler. Sonuç olarak gemi, İzmir'e geldiğinde 123 işçi polise teslim edildi.

Şimdi yerli malı film senaryosunun İtalyan sinema tekniğine uyarlanması olayını Nevşehirli Dursun Sevim'den dinleyelim:

" Ben Nevşehirliyim. Bizim gibi İtalya üzerinden kaçak olarak Avrupa'nın çeşitli ülkelerine giriş yapmak isteyen arkadaşlar da İç Anadolu ve Doğu Anadolu yörelerinden gelmişlerdi. Venedik'te Mustafa adlı bir kişi var. Karısı İtalyan asıllı. Adam başına 1000 mark verdiniz mi sizi İtalya'dan İsviçre'ye geçiriyor. Yakınlarımız Mustafa ile ilişki kurup, 1000 markı ona ödüyor. Bizim adlarımız bir liste halinde Mustafa'da oluyor. Geleceğimiz günü yakınlarımıza ve Mustafa'ya telgrafla bildiriyoruz. Mustafa'nın karısı feribotu Venedik limanında bekliyor. Elindeki listeye göre önceden kiralanmış otobüslere bindirip Türkleri Milano'ya, oradan da İsviçre'ye geçiriyor."

Mustafa'nın polis tarafından yakalandığından haberimiz yoktu. Zaten bugüna kadar 5 bin kişiyi İtalya üzerinden Avrupa'nın çeşitli kentlerine geçirmişti. Ancak Mustafa, biz gelmezden bir hafta önce İtalyan polisi tarafından yakalanmış ve üzerinde 400 kişilik bir liste çıkmış. Polis sıkıştırınca her şeyi anlatmış. Samsun feribotunun cumartesi günü Venedik limanına gireceğini söylemiş.

*Biz Dursun Sevim'in sözünü kesip, "Feribot limana yanaştığında sizi irkiltici bir durum yok muydu?" diye soruyoruz. Başını sallıyor, sigarasını çekiştiriyor, "Nereden bileyim, ilk defa Venedik'e geliyoruz" ya*nıtını veriyor.

Sonra anlatmaya devam ediyor:

— Biz gemiden inip arka arkaya dizilmiş otobüslere binmeye başladık. Bir anda ortalık karıştı. İtalyan polisi bizi sarmıştı. Kollarımızdan, bacaklarımızdan tutup çekiştirmeye başladılar. Biz de polise karşı koyduk. Polis ateş etmeye başladı. Kaçan kaçtı. Biz 123 kişi yakalandık. Ateş altında bizi gemiye doldurdular. Bu kez gemi mürettebatı bizden para istedi. Biz de veremeyeceğimizi söyledik. Venedik'ten İzmir'e kadar gemi mürettebatıyla kavga yaptık. Gemide camı çerçeveyi indirdik.

* * *

123 Türk, İzmir gümrük giriş limanının bekleme salonunu doldurmuştu. Yitirdikleri umutlarıyla birlikte yeniden yurda dönmüşlerdi.

Aralarında dolaşırken birbirlerine takılmadan edemiyorlardı:

— Ülen İsmail, gâvurun oğlu nasıl debeledi seni...

İsmail bıyıklarını burup, şöyle bir baktı arkadaşına ve ekledi:

— Hep senin yüzünden oldu, ben fırsatını bulup tam kaçıyordum ki, sen çıktın önüme... Sonra da İtalyan polisi...

Sonra yutkunup bize dönüyordu:

— Neyse ki diğer arkadaşlar polisin elinden kaçtı ve kurtuldu:

Sordum:

— Nereye gitmiştir geriye kalan 400 Türk?

İsmail, "Bilemem" dedi başını sallayarak, "2-3 bin mark vardı çoğunun cebinde, bir yol bulmuşlardır." sonra çekip gitti diğer arkadaşlarının yanına...

Yarınlar için, yeni düşler kurmaya, umutlar aramaya belki...

Evren, 'demokrasi sözcüğünü ağzından düşürmeyenler'i uyardı:

Hoşgörü ve saygı yerleşmeli

SEMİR YALÇIN-ZİYA AKSOY *7 ekim*

DİYARBAKIR — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin yeni öğretim yılına başlaması nedeniyle düzenlenen törene katıldı ve yaptığı konuşmada, **"son günlerde sıkça demokrasi sözcüğünün gündeme getirildiğini"** belirterek, **"Demokrasi sözcüğünü ağızlarından düşürmeyenlerin, demokrasinin temel öğelerinden birisinin ve en önemlisinin toplumda hoşgörü, sevgi ve saygı ortamının yerleştirilmesi olduğunu unutmamaları gerekir"** dedi. Evren, **"12 Eylül öncesinin çabuk unutulduğunu, o günlerin bir daha geri gelmeyecekmiş gibi alabildiğine vurdumduymazlık içinde olunduğunu"** söyledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Dicle Üniversitesi'nin açılış törenine katılmak ve bazı incelemelerde bulunmak üzere dün saat 9.50'de özel bir uçakla Diyarbakır'a geldi. 8. Ana Jet Üssü'nde törenle karşılanan Evren, bir süre 2. Taktik Hava Kuvvet Komutanlığı'nda dinlendi, daha sonra Dicle Üniversitesi'ndeki törene katıldı.

YÖK Başkanı **İhsan Doğramacı** tarafından karşılanan Evren, yaptığı konuşmada, **"Üniversitelerimiz ülkemizin her alandaki kalkınmasında ve Atatürk'ün bizlere hedef olarak gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılmasında çok önemli görevleri bulunan temel kuruluşlarımız arasında yer alırlar"** dedi.

Son günlerde sıkça demokrasi sözcüğünün gündeme getirildiğini vurgulayan Evren, şöyle dedi:

"Demokrasi sözcüğünü ağızlarından düşürmeyenlerin, demokrasinin temel öğelerinden birisinin ve en önemlisinin toplumda hoşgörü, sevgi ve saygı ortamının yerleştirilmesi olduğunu unutmamaları gerekir. Böyle bir ortam oluşmadıkça, ileri sürülen görüş, öneri ve alınan kararlarla uygulamalara art niyetsiz yaklaşabilme alışkanlığı toplumda köklü bir duygu şeklinde yerleşmedikçe, fertler ve kuruluşlar arasındaki ilişkilerde önce ülke yararı gözetilmedikçe ve nihayet tartışmalar uygar bir şekilde yapılmadıkça sorunların giderek artması, huzur ve güvenin bozulması kaçınılmaz olur."

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, konuşmasının bir bölümünde de geçmişte başıboş bırakılan gençlerin, başkaları tarafından yönlendirildiğine dikkat çekerek, **"Kendi hallerine bırakılan bu gençlere elbet sahip çıkacaklar bulunacaktı. Nitekim sağdaki ve soldaki aşırı uçlar bunların bir bölümüne el atmakta gecikmedi. İnsan, herhalde yaradılışı gereği, geçmişi acı da olsa, tatlı da olsa çok çabuk unutabilmektedir.**

SÖYLEV
Cilt 1-2
Hazırlayan:
Hıfzı V. Velidedeoğlu
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu - İstanbul

Cumhuriyet

63. Yıl; Sayı: 22311 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. (KDV dahil) — 7 Ekim 1986 Salı

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu - İstanbul

SHP Küçük Kurultayı gelecek ay toplanacak

Ve İnönü DSP'ye çattı

BİRBİRİMİZİ SUÇLAMAYALIM

İnsafsız suçlamalar: *Hiç hak etmediğimiz dayanaksız, tutarsız ve insafsız suçlamalar, özellikle başka bir sosyal demokrat partiden geldiği için hepimizi çok üzdü ve yaraladı.*

Cevap vermedim: *Ben bu yersiz suçlamaların hiçbirine cevap vermedim. Çünkü DSP ile tartışmaya girmenin yalnız iktidar partisine yarayacağına inanıyordum. Nitekim öyle oldu, sosyal demokrat partilerin toplam oyu düştü.*

Genel seçimde olmasın: *Bir sosyal demokrat partinin, başka bir sosyal demokrat partiyi suçlaması aynı zamanda kendisini suçlaması anlamına gelmektedir. Herhalde bu davranış genel seçimlerde tekrar ortaya çıkmamalıdır.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, ara seçimlerde sosyal demokrat oyların düşüş nedenini DSP yöneticilerinin SHP'ye yönelik suçlamalarına bağladı. İnönü, SHP'nin beklediği kadar oy alamamasını gerekçe olarak gösterirken, genel merkez yönetimindeki son değişiklik için "Değişiklik hiçbir şekilde görev dışı kalan arkadaşlarımızın yanlış yaptıkları anlamına gelmez. Onların suçlanmasını kabul edemem. Böyle değişiklikler genellikle çok çalışan, partiye çok yararlı olanlarda oluyor" diye konuştu.

SHP Genel Başkanı İnönü dün düzenlediği basın toplantısında, ara seçim sonuçları ile ilgili olarak grupta ve MKYK'de yapılan değerlendirmeler ışığında görüşlerini açıkladı. 29 Eylül ara seçimlerinde, ANAP'a karşı yürütülen eleştiriler ve savundukları davalarda halkın kendilerini desteklediğini savunan İnönü, sağdaki partilerin de SHP'nin önerdiği sosyal demokrat politikaları benimsediğini bildirdi.

DYP'nin seçim kampanyasında SHP ile aynı çözüm önerilerini ortaya koyduğunu ve ANAP sözcülerinin de bunların doğruluğunu kabul ettiğini anlatan İnönü, "Bu politikaların asıl savunucusu olan bir sosyal demokrat parti olarak daha fazla oy alamamamız yanlış izlenimlerden kaynaklandı. Amaçlarımızı ve bu amaçlara nasıl varabileceğimizi vatandaşlara iyi anlatabildiğimiz gün, en büyük başarı bizim olacaktır" dedi.

Kasım ayı başında SHP Küçük Kurultayının toplanacağını ve ara seçim sonuçlarının orada da bir kez daha değerlendirileceğini bildiren İnönü, 1987 içinde yapılacak tüzük ve program kurultayı hazırlıkları ile planlamalarının da küçük kurultayda tartışılacağını belirtti. İnönü, program kurultayında, genel seçimlerde halka sunulacak iktidar programının ayrıntılarının hazırlanacağını söyledi.

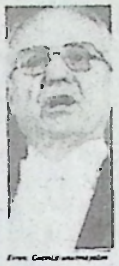
Erdal İnönü, ara seçimler sırasında bütün siyasal liderlerin bazı tehlikeleri de göze alarak, kampanyada açıkça yer aldıklarını ve bunun yeniden kurulmaya çalışılan demokrasi için ileri bir adım sayılması gerektiğini belirterek, siyasi yasakların kalkması gerektiğini vurguladı. İnönü, şöyle dedi:

"Şimdi bu adımı normal sonucuna götürmek, anayasanın geçici 4. maddesini bir an önce kaldırmak gerekir. Yoksa seçim sonuçları anlamsız olur. Bu konuda TBMM'deki bütün partileri göreve çağırmak istiyorum."

SHP Genel Başkanı İnönü, DSP sözcülerinin seçim kampanyası sırasında SHP'ye yönelttikleri eleştiri ve suçlamalar konusunda da bir değerlendirme yaptı ve bu suçlamaların DSP'nin SHP'nin yerini almasını amaçladığını söyledi. İnönü, "Hiç hak etmediğimiz bu dayanaksız, tutarsız ve insafsız suçlamalar, özellikle başka bir sosyal demokrat partiden geldiği için, hepimizi çok üzdü ve yaraladı" dedi.

"ANAP'ın politikasından bıkmış ve yanmış vatandaşın bizden istediği, birleşip güçlenmek ve derdine çare bulmaktır" sözleri ile DSP'ye birleşme çağrısını yineleyen İnönü, DSP sözcülerine, "Bunu yapamıyorsak, hiç olmazsa birbirimizi suçlayıp sosyal demokrasiden daha da etkisiz hale getirmemeliyiz" çağrısında bulundu. İnönü, DSP'nin SHP'ye karşı tavrı konusunda şu değerlendirmeyi yaptı:

(Arkası Sa. 6, Sü. 2'de)

Evren: Cumhuriyet arşivinden

Evren, 'demokrasi sözcüğünü ağzından düşürmeyenler'i uyardı:

Hoşgörü ve saygı yerleşmeli

Ne de çabuk unuttuk: *6 yıl önceki günleri ne de çabuk unuttuk. Sanki o günleri bizler yaşamadık, görmedik, acısını çekmedik. O günler geçti ya, bir daha geri gelmeyecekmiş gibi şimdi alabildiğine bir vurdumduymazlık içindeyiz.*

Çomak sokanlar: *Sen ben kavgası ile vaktimizi heba edip, ilerlemeye çalışanın arabasının tekerleğine çomak sokmaya kalkışır, dinimizle hiç alakası olmayan hurafelerden ve telkinlerden kendimizi kurtaramazsak, 20. yüzyılın başlarında başımıza gelen felaketin 21. yüzyılda da başka bir şekilde tekrar etmesinden korkarım.*

SEMİR YALÇIN-ZİYA AKSOY

DİYARBAKIR — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin yeni öğretim yılına başlaması nedeniyle düzenlenen törene katıldı ve yaptığı konuşmada, "Son günlerde açıkça demokrasi sözcüğünün gündeme getirildiği" belirterek, "Demokrasi sözcüğünü ağızlarından düşürmeyenlerin, demokrasinin temel öğelerinden birisinin ve en önemlisinin toplumda hoşgörü, sevgi ve saygı ortamının yerleştirilmesi olduğunu unutmamaları gerekir" dedi. Evren, "12 Eylül öncesinin çabuk unutulduğunu, o günlerin bir daha geri gelmeyecekmiş gibi alabildiğine vurdumduymazlık içinde olunduğunu" söyledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Dicle Üniver-

(Arkası Sa. 6, Sü. 1'de)

Demirel: Bugün seçim olsa barajı aşamazlar

ANAP'ı imha ederiz

Demirel — Yasaklar halkı ilgilendirir.

Alman haber ajansı DPA'ya demeç veren Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanlığı'yla ilgili bir soruyu, "Eğer halk bana bir makamı layık görmüşse, ben halkıma hizmetten nasıl kaçabilirim?" diye yanıtladı. Demirel, 12 Eylül için de "Onlu, kısa süre içinde sol ve sağ terörisleri ezmiştir. Bu, tehlikenin söylendiği kadar büyük olmadığının delilidir. Ben düzeni korumak için gerekli her türlü tedbire başvurmuştum. Ancak devlet bunu yapamadı" dedi.

FRANKFURT, (a.a.) — Süleyman Demirel, Alman haber ajansı DPA'ya verdiği demeçte, "ANAP'ı imha edecek zaman alacağız" dedi.

"Bugün seçim olsa, ANAP yüzde 10 barajını aşamaz" şeklinde konuşan Süleyman Demirel, ANAP'ın programsız bir parti olduğunu öne sürdü.

DPA'nın cumhurbaşkanlığı

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

Bugün Salı.

Salı'yı Spor'a Ayırın.

Kaleciliğimiz batıyor mu?
Üç büyüklerin kalesinde Yugoslav can simitleri
Gelmiş geçmiş ünlü kalecilerimiz ne diyor?

Armağanlı spor bulmaca
Bu sayımızda başladık

Haftanın önemli pozisyonları
Basketbol ve voleybolda geçen hafta

Sporu genç haftalık Spor Ekibinden izleyin

Toplantılar bitti, kaygı sürüyor

Yoksullara müjde yok

Beni Washington Havaalanı'na götüren taksi şoförü de meraklı. Soruyor: "Bari bir sonuç çıktı mı bu toplantılardan?" Düşünüyorum. Tek cümlede ifade edilebilecek bir sonuç var mı? Bulamıyorum. "Hep böyle olur zaten" diyor, sempatik, kara derili şoför.

Dünyanın en pahalı "para panayırından" geriye iki sonuç var. Birincisi zenginlerin "anlaşmama" konusunda anlaşmaları. İkincisi de Meksika'ya son anda karmaşık bir "kurtarma" operasyonu uygulanıp, Baker Planı'nın çöpe gitmesinin önlenmesi.

$ Para dünyası ve Türkiye

OSMAN ULAGAY

NEW YORK — Amerika'da bir taksiye bindiğinizde şoförün ya da bir yerde otururken, yanınızdaki kişinin sizinle konuşmaya başlaması son derece doğal. Beni Washington Havaalanı'na götüren taksi şoförü de yabancı olduğumu anlayınca Washington'a gelme nedenimi soruyor. Anlatıyorum. Şoför herhalde aynı amaçla Washington'a gelmiş başka gazetecilere ve delegelere de hizmet vermiş olduğu için Dünya Bankası ve IMF toplantılarından haberdar. "Bir sonuç çıktı mı bari bu toplantılardan?" diyor.

Düşünüyorum, tek bir cümlede ifade edilebilecek ve soru sahibi şoförü doğrudan ilgilendirebilecek somut bir sonuç çıktı mı bu toplantıdan diye, bulamıyorum. "Hep böyle oluyor zaten" diyor, kara derili sempatik şoförüm.

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'te)

Özal 'Türkiye-Avrupa' toplantısında konuştu:

AET için kararlıyız

International Herald Tribune gazetesi tarafından düzenlenen "Türkiye ve Avrupa: Ekonomik ve Siyasi Perspektif" sempozyumunda konuşan Başbakan Özal, "Avrupalıların, kendilerine Türkiye'yi eşit bir üye olarak görüp görmediklerini sorma vakti gelmiştir" dedi. Özal, Türkiye'nin "kenarda bırakılmış bir ülke olmaya tahammül edemeyeceğini" de söyledi. Özal, "Türkiye, Avrupa'daki doğal yerini almak zorundadır. Hiçbir zaman çabadan vazgeçmeyeceğiz" diye konuştu.

Haber Merkezi — "International Herald Tribune" gazetesinin düzenlediği "Türkiye ve Avrupa: Ekonomik ve Siyasal Perspektif" konulu sempozyumda bir konuşma yapan Başbakan Turgut Özal, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği konusunda, "Avrupalıların, kendilerine Türkiye'yi eşit bir üye olarak görüp görmediklerini sorma vakti gelmiştir" dedi ve Türkiye'nin "kenarda bırakılmış bir ülke olmaya tahammül edemeyeceğini" söyledi.

Başbakan Özal, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliğinin Yunanistan'la olan sorunlarını azaltacağını da kaydetti ve "Eğer aynı gruplarda olursak sorunlar azalır" şeklinde konuştu.

"International Herald Tribune" gazetesi, Dış Politika Enstitüsü ve Atlantik Enstitüsü tarafından ortaklaşa düzenlenen sempozyumda, Başbakan Turgut Özal'ın AET'ye başvuru zamanlaması konusunda kesin bir tarih vermekten titizlikle kaçındığı görülendi. Başbakan Özal ayrıca AET'nin tarım politikası hakkında konuşurken, Türkiye'deki mevcut tarım politikası üzerinde ısrarlı olduklarını vurgulayarak, son seçimlerde ANAP'ın tarım politikasının oy kaybına yol açtığı görüşüne de dolaylı yanıt vermiş oldu.

Hilton Oteli'nde yapılan sempozyum, Herald Tribune gazetesi yayıncısı Lee W. Huebner'in ve Dış Politika Enstitüsü Direktörü Seyfi Taşhan'ın sunuşuyla açıldıktan sonra, Başbakan Turgut Özal kürsüye geldi. Sözlerine Türk demokrasisinin büyük bir değişim içine girdiğini belirt-

(Arkası Sa. 6, Sü. 4'te)

HALEFOĞLU: ABD YUMUŞAMA DÖNEMLERİNDE BAĞLARI GEVŞETİYOR
15. Sayfada

İkinci kanal resmen devrede

***TRT**'nin bir süredir test yayın yapan ikinci kanalı dün resmen yayına başladı. İstanbul Televizyonu'nda düzenlenen açılış törenine Başbakan Özal da katıldı. Emel Sayın konserini ANAP'ın seçim kampanyasındaki "Size Selam Getirmişem" türküsüyle bitirdi.*

***AKM**'den canlı olarak yapılan yayında Jeane Manson oldukça dekolte bir giysi ile sahneye çıktı. İkinci kanalın ilk gecesinde 24 dakikalık konser veren Laura Branigan, TRT'den 17 milyon lira aldı. TRT 'ilk gece' için 100 milyon lira harcarken, geceye davetli konuklara anahtarlık ve Pierre Carden kalemler armağan edildi.*

İkinci kanalı UHF bandından seyredemeyenler için Ankara, İstanbul ve İzmir'de kurulan aktarıcılar da çalışmaya başladı. 7. Sayfada

TRT'DE İKİNCİ KANAL — TRT Televizyonu dün akşam saat 19.43'ten itibaren 'resmen' ikinci kanal yayınına başladı. İkinci kanalın açılışı nedeniyle Başbakan Turgut Özal'ın da katıldığı bir tören düzenlendi. Özal açılışta yaptığı konuşmada, üçüncü, dördüncü hatta altıncı kanala geçilmesi gerektiğini söyledi. Milyonluk tuvaletiyle sahneye çıkan Emel Sayın 9 şarkı söyledi. İkinci kanalda konser vermek için Türkiye'ye gelen Jean Manson oldukça dekolte bir giysi ile sahneye çıktı. (Fotoğraflar: UĞUR GÜNYÜZ)

Sovyet nükleer denizaltısı battı

Bermuda açıklarında seyrederken patlama sonucu içinde yangın çıkan Sovyet nükleer denizaltısı, üç gün sonra battı. Mürettebatın büyük bir bölümü daha önce yardıma gelen Sovyet ticaret gemilerine geçmişti.
3. Sayfada

BULGARLARLA GÖRÜŞME SÜRÜYOR
7. Sayfada

- *ASALA Fransa'ya bela.*
- *İsrail, Lübnan'ın kuzeyini vurdu.*
- *Suriye Dışişleri Bakanı: Teröre tamamen karşıyız.* 9. Sayfada
- *Özel firmaların kârı tartışmalı.*
- *Luka konferansında kışkışlar kapış kapış.* 11. Sayfada
- *Irkçı rejime karşı çelişkili politika.*
- *İngiliz İşçi Partisi: AET ve Kıbrıs konularında Türkiye'nin karşısındayız.* 16. Sayfada

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Kimin Sırtından, Ne Kadar?

ANKARA — "Durumu idare etmek" namına, özel kesimin Başbakan Turgut Özal'la karşılıklı oturup iyice bir dertleşmesi gerek. O da, aynı felsefeye inandıkları için oturup karşılıklı dertleşmeleri gerek. Yoksa, özel kesimle Başbakan Özal'ın ahasının iyiden iyiye bozuk olması gerek.

"Kâr eden ilk beş yüz büyük firma" tablosuna bakıldığında, en çarpıcı olgu, "ilk on sıranın devlet kuruluşları tarafından paylaşılmış" olmasında yatıyor. İstanbul Sanayi Odası'nca her yıl yayımlanan "İlk büyük beş yüz firma"nın ilk on sırasını yine devlet kuruluşları aldı. "Serbest piyasa ekonomisinde en başarılı" oldukları için mi devlet kuruluşları ilk sıralara yerleşiyor? İlgası yok.

O halde neden? Gayet basit. Özal'ın iktidarında devlet kuruluşları (KİT'ler) kendi ürettikleri ürünlere istedikleri zaman istedikleri oranda zam yapıyorlar. Zam yoluyla "halktan dolaylı vergi toplayorlar." Halktan topladıkları vergi, bunların bu tür tablolara "kârlı kuruluşlar" biçiminde yansımalarına neden oluyor. Kâr eden kamu kuruluşlarına bakıldığında, bunların büyük ölçüde elektrik, petrol, petrol ürünleri, demir - çelik, şeker, çay g-

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

'Özel Mülakat'

"Camiye, kışlaya ve okula" siyaset sokmamak gerekir. "Camiye, kışlaya ve okula" siyaset soktunuz mu, bu işin nerede ve nasıl sonuçlanacağını kestiremezsiniz.

"Camiye ve kışlaya" siyaset sokmak suçtur. Olağanüstü dönemlerde "kışla", tümüyle siyaset içine girer. Bu yüzden, Askeri Ceza Yasası'nın siyaset yasağı öngören maddeleri

(Arkası Sa. 6, Sü. 7'de)

Unuttuğundan ve geçmişten bir türlü ders alınmadığından dolayıdır ki tarih de sık sık tekerrür etmektedir. Şimdi günümüzde ibret ve hayretle seyrettiğimiz bazı olaylar bu gerçeği yansıtmıyor mu? Altı yıl evvelki o karanlık günleri, toplu katliamları, ihtilal provalarını, bütün dükkânların, fırınların, işyerlerinin tehditle kapatılmasını, her gün birkaç banka veya işyerinin soyulmasını, üniversitelerin, okulların birer birer harp alanı haline getirilip tatil edilmesini, bazı teröristlerin ölüm yıldönümleri dolayısıyla öğretmenlerle öğrencilerin birlikte dersleri boykot etmelerini ve pankart hazırlayıp asmalarını, slogan atmalarını, Türk bayrağına saygısızlık edilmesini, parlamentonun uzun süre zaafta bırakılarak cumhurbaşkanı seçtirilmemesini ne de çabuk unuttuk. Sanki o günleri bizler yaşamadık, görmedik, acısını çekmedik. O günler geçti ya, bir daha geri gelmeyecekmiş gibi şimdi alabildiğine bir vurdumduymazlık içersindeyiz" biçiminde konuştu.

"Evet, o kötü günler geride kaldı. Ama bizler eğer bu olup bitenlerden ders almasını bilmezsek, dönüp dolaşıp yine aynı noktaya, hem de daha feci bir durumda geleceğimizi unutmayalım. Bizler belki tarihten ders almasını beceremedik, ama bari sizler bunu yerine getirin. Getirin ki, Türkiye bir daha o günlere dönmesin. Yakın bir gelecekte 21. yüzyıla gireceğiz. Türkiyemizin 20. yüzyıl başlarında istilaya uğradığını ve Atatürk'ün önderliğinde başlatılan Kurtuluş Savaşı'yla bağımsızlığına kavuştuğunu hepiniz biliyorsunuz. Eğer dünyadaki bu çok hızlı ilerlemeyi takip edemez, ona ayak uyduramaz, gelişmiş ülkelerle aramızdaki mesafeyi kapatamaz ve sen ben kavgası ile vaktimizi heba edip ilerlemeye çalışanın arabasının tekerleğine çomak sokmaya kalkışır, dinimizle hiç alakası olmayan hurafelerden ve telkinlerden kendimizi kurtaramazsak, 20. yüzyılın başlarında başımıza gelen felaketin 21. yüzyılda da başka bir şekilde tekrar etmesinden korkarım."

Diyarbakır'a beraberinde Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri **Nurettin Ersin** ve **Tahsin Şahinkaya** olduğu halde gelen Evren, törenden sonra üniversiteye bağlı fen fakültesini hizmete açtı, bazı öğrenci yurtlarında incelemelerde bulundu.

ÖZAL YILDIZ'DA

Bu arada **Turgut Özal** da İstanbul Yıldız Üniversitesi'nin açılış törenine katıldı ve bir konuşma yaptı. Özal, konuşmasında öğrencilerden alınan harçların düşüklüğünden söz etti. YÖK'teki aksaklıkların giderilmesi için kanun kuvvetinde bir kararname çıkarttıklarını anımsatan Özal, **"Aksaklıklar çıktıkça giderilecektir"** dedi. Özal, üniversitelilere kendi üniversite anılarını da anlattı.

MİMAR SİNAN

Mimar Sinan Üniversitesi'nde yeni öğretim yılına törenle girildi. Devlet Bakanı **Mustafa Tınaz Titiz**, törende yaptığı konuşmada, teknolojik gelişmenin her konuda etkili olduğunu, sanatı da etkilediğini belirtti, **geleceğin sanatçılarının iyi birer teknokrat olacağına inandığını"** söyledi. Rektör Prof. **Muhteşem Giray** da konuşmasında, **"Yaşadığımız çağda uluslar arasındaki savaş, orduları ve silahları ile değil bilimsel araştırma, kültür ya da sanat birikimleri ile yapılmaktadır. Bu konuda büyük sorumluluk, üniversitelerimize düşmektedir"** dedi.

ODTÜ

ODTÜ'de düzenlenen açılış töreninde Rektör Prof. Dr. Mehmet Gönlübol, bir konuşma yaptı ve üniversitenin 1956 yılından bu yana Türkiye ile Ortadoğu'nun en gözde gelen eğitim kurumlarından biri olduğunu söyledi. Kuruluşundan bu yana mezun sayısının 25 bine yaklaştığını kaydeden Gönlübol, bu yıl kaydolan 3 bin 500 öğrenci ile birlikte üniversitedeki öğrenci sayısının 18 bine yükseldiğini bildirdi.

DİĞER ÜNİVERSİTELER

KTÜ, Eskişehir Anadolu, Malatya İnönü ve Elazığ Fırat Üniversitesi Basın Yayın ve İstanbul Denizcilik Yüksek Okulu'nda yeni öğretim yılına törenlerle başlandı. Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA)'nde yeni öğretim yılına törenle girilirken, Akademi Komutanı ve Dekanı Prof. Tümgeneral **Necati Kölan** yaptığı konuşmada, öğretimin önemine değindi ve **"Sınıf geçmek dış görünüşüne göre amaçtır. Fakat sizden geçmek için değil, ilerinin çok değerli asker hekimleri, hemşireleri, bilim adamları olabilmeniz için öğrenmenizi, bilinçlenmenizi istiyoruz. Önemli olan budur"** dedi.

İkinci kanal resmen devrede

7 ekim

Kültür Servisi — TRT Televizyonu, dün akşam saat 19.43'te İstanbul Televizyonu A Stüdyosu'ndan yapılan canlı yayınla iki kanallı televizyon yayınına geçti. İkinci kanalın açılışını yapan Başbakan **Turgut Özal** konuşmasında, üçüncü, dördüncü hatta altıncı kanala geçilmesi gerektiğini belirterek bu konuda PTT ve TRT genel müdürleri ile gerekli konuşmalar yaptığını, özellikle uydu haberleşme sistemleri ile çalışmalara önem verdiğini söyledi.

TRT İstanbul Kuruçeşme Binası'na gelen Başbakan **Turgut Özal** ve eşi **semra Özal** burada TRT Genel Müdürü **Tunca Toskay** tarafından karşılandı. Bir süre Toskay'dan ikinci kanalla ilgili bilgi alan Özal, eşine dönerek evdeki televizyonun ikinci kanalı alıp almadığını sordu. Daha sonra İstanbul Televizyonu A Stüdyosu'na geçildi. A Stüdyolarına yalnızca protokol davetlileri alınmıştı. Devlet Bakanı **Mesut Yılmaz**, Devlet Bakanı **Mustafa Tınaz Titiz**, Kültür ve Turizm Bakanı **Mükerrem Taşçıoğlu**, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Sudi Türel**, Ulaştırma Bakanı **Veysel Atasoy**, İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**, işadamları **Vehbi Koç**, **Şarık Tara**'nın içinde bulunduğu davetli topluluğunun yarı sıra basın mensupları da heyecanla ikinci kanalın başlamasını beklediler. Nihayet beklenen an geldi ve sunucu **Fatih Orbay**'ın **"İkinci kanal yayınına geçiyoruz"** demesiyle, konuklar salonda bulunan üç monitörden ve televizyon başındaki izleyiciler ekranlarından ikinci kanaldan ilk canlı yayının görüntülerini izlemeye başladılar.

Daha sonra sahneye gelen **Tunca Toskay**, ikinci ka-

nalın Türk milletine hayırlı ve uğurlu olmasını diledikten sonra açılış konuşmasını yapmak için Başbakan Özal'ı davet etti.

Özal da konuşmasında, **"TRt Genel Müdürüne bu projeyi ne vakit yürürlüğe sokabiliriz diye iki yıl önce sormuştum. Bana ekim 86 demişti. İşte ekim 86. Demek ki pojelerimizi zamanında yerine getiriyoruz. Aynı şey GAP için de geçerlidir"** dedi.

İkinci kanalın ilk 15 dakikalık yayını saat 20.00'ye kadar sürdü. Daha sonra salondaki monitörlerden günün özet haberleri izlendi. Haberlerin bitiminde Emel Sayın saz heyeti ve korosuyla sahnede yerini aldı. Modacı **Sadık Kızılağaç**'ın hazırladığı milyonluk siyah beyaz tuvaleti ile sahneye çıkan Sayın, program süresince 9 şarkı söyledi. Sayın, sahnede rahat davranışları ile dikkati çekerken, son olarak ANAP'ın seçim kampanyasında sürekli kullanılan **"Size Selam Getirmişem"** adlı türküyü söylemesi, o ana kadar **"canlı yayın heyecanıyla"** olsa gerek son derece suskun olan salonu bir anda hareketlendirdi. Sayın'ın konserinden sonra Başbakan Özal ve eşi Semra Özal, salondan ayrılırken diğer konuklar AKM'deki canlı yayının ikinci bölümünü izlemeye gittiler.

AKM Büyük Salon'da yapılan canlı yayının dekorları, TRT dekoratörleri **Deniz Uraz** ve **Rengin Karacaoğlu** tarafından hazırlanmıştı. Sunuculuğunu **Mustafa Yolaşan** ile **Cansu Akbel**'in yaptığı ikinci bölüm 21.00 yerine 22.00'de başladı. Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun gösterisinden sonra ikinci kanal açılışı nedeniyle Türkiye'ye gelen **Jeane Manson** oldukça dekolte bir giysiyle sahneye çıktı. Ardından da Mazhar-Fuat-Özkan izlendi.

Canlı yayında 4 elektronik kameranın yanı sıra TRT'nin yeni aldığı Sony marka son model EPI kamerası da kullanıldı. 23.24'e kadar canlı yayına ara verildi. Üçüncü bölümün sanatçıları arasında ABD'den gelen **Laura Branigan** da vardı. Dün öğleden sonra bir basın toplantısı düzenleyen Branigan'ın 24 dakika süren konseri için TRT'den yaklaşık 17 milyon lira aldığı öğrenilmişti. **Nalan Altınörs, Sami Aksu, Meral Mansuroğlu**'nun konserleri ile ikinci kanalın ilk gecesi sona erdi.

Daha önce 70 milyona çıkması planlanan ikinci kanalın ilk gece harcamaları, TRT yetkililerinden edinilen bilgiye göre 100 milyon liraya ulaştı. TRT, geceye davetli konuklara üstünde ikinci kanal amblemi bulunan bir analtarlıkla Pierre Cardin kalemleri armağan etti.

ANTEN SORUNU

İkinci kanalın UHF bandından yapılması nedeniyle ortaya çıkan ikinci anten sorununa büyük ölçüde çözüm olabilecek aktarıcılar da Ankara, İstanbul ve İzmir'de kuruldu. TRT teknik yetkilileri, birinci kanalın yayımlandığı VHF bandından yayın yapacak olan aktarıcılardan da yayını alamayan, çukurda kalan semtler için çok küçük aktarıcıların kurulacağını açıkladılar. Yetkililerin belirttiğine göre, üç kentte de kurulan aktarıcılarla, televizyonlarını doğru ayarlayanlar ikinci bir anten almadan, ikinci kanalı izleyebilecekler. Yayını ana vericiden ve aktarıcılardan alanların televizyonlarını buna göre ayarlamaları gerekiyor.

İstanbul Tepebaşı'nda, Etap Marmara Oteli'nin en üst katına kurulan aktarıcı ise önceki gün açıldı. İstanbul'un en yüksek noktalarından biri olan Tepebaşı'ndaki aktarıcı, Çamlıca'daki vericiye göre çukurda kalan birçok semtte oturanların ikinci kanal yayınını izlemesini sağlayacak. TRT teknik görevlilerinin belirttiğine göre, bu aktarıcı büyük olasılıkla İstanbul'un büyük bölümünün ikinci kanalı tek antenle ve net bir biçimde izlemesine yardımcı olacak. Diğer iki ilde olduğu gibi İstanbul'da da Çamlıca'daki ana vericiden ve Tepebaşı'ndaki aktarıcıdan yapılan yayının çok zayıfladığı uzak bölgelerde oturanlar ikinci bir anten almak zorunda kalacaklar. İkinci kanal deneme yayının başlatıldığı üç ilde oturanların yüzde 90'ının iki kanalı da tek antenle izleyebilecekleri belirtiliyor.

İkinci kanal deneme yayını ocak ayına kadar sürecek. TRT üç aylık deneme yayını süresince yayındaki ve yayının içeriğindeki hataları ve eksikleri saptayacak. Ocak ayında başlatacağı ikinci kanal yayını bu eksikler giderilerek yapılacak.

TELEVİZYONLAR NASIL AYARLANACAK?

Aktarıcıların da açılmasıyla herkesin izleyebileceği ikinci kanal yayını için televizyonların doğru olarak ayarlanması gerekiyor. İkinci kanalı ana vericilerden ve aktarıcılardan izleyecek olanlar, buna göre, televizyonlarının ayarını farklı biçimde yapacaklar. İkinci kanal yayınını UHF bandından yayın yapan **"ana vericilerden"** alacak olanlar televizyonlarının bir kanalını UHF bandına ayarlayabilmek için, bant arama düğmesinin yanındaki küçük anahtarla **"UHF"**, **"U"**, **"IV-V"** ya da **"C"** işaretlerden biriyle bant ayarı yapacaklar. Sonra ikinci kanalın izlenebilmesi için kanal arayan düğmeyle Ankara'da 37, İstanbul'da 51, İzmir'de 23. kanallar bulunacak.

İkinci kanal yayınını, birinci kanalın yayın bandı olan VHF bandından yapacak **"aktarıcılardan"** alacakların ise **"bant ayarı yapmaları"** gerekmiyor. Bunların, ikinci kanalın yayımlanacağı Ankara'da 10, İstanbul'da 7 ve İzmir'de 5. kanalı bulmaları ikinci kanalı izleyebilmeleri için yeterli olacak.

6 Ekim

Mümtaz ARIKAN

GAZETECİ DOĞAN NADİ

1969'DA BUGÜN, ÜNLÜ DOĞAN NADİ ABALIOĞLU 56 YAŞINDA ÖLDÜ. LOZAN ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLGİLER BÖLÜMÜNÜ BİTİREN DOĞAN NADİ, BABASI YUNUS NADİ'NİN YANINDA, GENÇ YAŞTA GAZETECİLİĞE BAŞLAMIŞTI. MUHABİRLİKTEN YAZARLIĞA VE YÖNETİCİLİĞE DEĞİN ÇEŞİTLİ GÖREVLERDE BAŞARIYLA ÇALIŞMIŞ, EN ÇOK DA YAZDIĞI KISA FIKRALARIYLA TANINMIŞTI. UZUN UZUN ANLATILABİLECEK KONULARI, 15-20 KELİMEDE, YERGİ VE GÜLDÜRÜ UNSURLARINI DA DOZUNDA KULLANARAK İŞLEMİŞTİ. ZAMANINDA ÇOK YENİ OLAN BU TARZ YAZILARI, "YEDİ DAKİKA" VE "BİR DAKİKA" BAŞLIKLARI ALTINDA, CUMHURİYET GAZETESİ'NDE YAYIMLANMIŞTI. BASINDA 25 YILI AŞKIN ÇALIŞMASI OLAN DOĞAN NADİ, ŞEREF KARTI SAHİBİYDİ.

Yargı ve Sorumsuzluk

ŞÜKRAN KETENCİ *9 ekim*

İş hukukuna, bir örneği daha olmayan zengin eserleri kadar, ondan da önemli yargı ve hak anlayışı ile damgasını basmış, kısa bir süre önce yitirdiğimiz üstat hukukçu Mustafa Çenberci'nin kemikleri sızlıyordur. Uzun yıllar yaptığı ve kimliğini yerleştirdiği Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Başkanı iken, aksatmadan katıldığı "*Yargıtay kararlarını değerlendirme seminerlerinde*" hukukçulara, bilim adamlarına sık sık yaptığı uyarıları kulaklarda: "*Beyler, hukukun hedefi hakka ulaşmaktır. İş hukukunda yasa boşluklarına çözüm aranırken, sonuca, hakkaniyete bakmak zorunludur. Katı yasa madde kalıpları içinde kalmak, yasa boşluklarını madeni hukuk ya da bir başka alandan yasa hükümleri ile çözmeye kalkışmak büyük haksızlık, cinayet olur. Lütfen yaşama, işçiye ne olduğuna bakın..*"

Yeni sendikal yasalar hazırlanırken yasa koyucunun en iddialı olduğu konulardan biri, işçileri sendika ağalarından kurtarmak, sendika içi demokrasiyi işletmek idi. Bu gerekçe ile 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın 14. maddesi, ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiş, iki kitap sayfasından uzun tutan madde metni ile seçimlerin yargıç denetiminde, seçim kurallarının sorumluluğunda yapılması öngörülmüştü. Sendikalar, mantıklı bir gerekçe ile, tek tek işyerlerinde yapılacak delege seçimleri için yargıç denetimine karşı çıkmışlardı. Türk-İş'e o tarihlerde verilen taviz çerçevesinde, 2882 sayılı yasa ile istenen değişiklik yapılmış, delege seçimleri sendikalar sorumluluğuna ve sendikalar tüzüklerine bırakılmıştı.

Söz konusu yasa hükümleri ile 1983 yılı içinde ilk turu olmak üzere, bu yıl 2. tur sendika seçimleri yapılıyor. Çoğunluk sendikalar için delege seçimleri tamamen bitti. Şube ve genel kurullarını bitirenler de oldukça fazla. Sendikalar sorumluluğunda olan ve şube genel kurulları ile genel merkez seçimlerinin temelini, belkemiğini oluşturan delege seçimlerinde dürüst kalmış, yüzünün akı ile çıkan sendikalar ne yazık ki azınlıkta. Ülkenin her yerinde, işyerlerinden tüzüklere aykırı, usulsüz, hile karıştırılan seçimlere ilişkin şikâyetler yağıyor. Yargıya başvurarak hak aramaya çabalayanların, yargı aşamasına getirmiş oldukları usulsüzlük, hile örnekleri binleri geçiyor. Gelin görün ki, seçme ve seçilme hakkını sadece delege seçimi aşamasında doğrudan kullanabilen işçi kitlelerinin hak arama uğraşında sonuç alabilenler parmakla sayılabilecek kadar az.

İşyerinde delege seçimi yapılmadan sendika yönetiminin atamalı delegelerle şube kurulu yapmaya kalktığını zamanında ilgili seçim kuruluna ulaştıran işçilerin şikâyetine yanıt dahi gelmeden, atamalı delegelerle şube genel kurulu gerçekleştirildiğine olayın ayrıntıları ile tanık oluverdik. İstemedikleri işçilerin adaylığını işleme koymayan, sayımda saymayan ve de seçim torbalarını toplayıp sendikada istedikleri gibi kendileri sayan sendikaların yaptıkları yanlarına kâr kaldı. Nasıl ve neden?

İl seçim kurulları ve Yüksek Seçim Kurulu, çoğunluk ilçe seçim kurulları da, Yüksek Seçim kurulu görüş ve kararına bağlı olarak seçimlerin ancak şube genel kurulu aşamasından sonrasının kendilerinin sorumluluğunda olduğu görüşündeler.

Oysa Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin aksine kararına göre seçim kuralları, şube genel kurulları öncesi genel kurula katılacak delegelerin listelerini askıya alma aşamasında yapılan itirazları incelemek zorundalar. Yargıtay'a göre seçim kurulları yasal sorumluluklarındaki seçimler için, katılacak delegelerin yasal geçerliliğine ilişkin itirazları da incelemekle yükümlüler. Şube genel kurulu aşamasına kadar delege seçimlerinde yapılmış usulsüzlük, karıştırılmış hilelerin o aşamada kanıtlanmasının, saptanmasının güçlüğü bir yana, seçim kurulları çok büyük bir çoğunlukla Yargıtay kararına uymayarak, Yüksek Seçim Kurulu görüşü doğrultusunda itirazları, şikâyetleri işleme dahi almıyorlar. Bu arada iş mahkemeleri de Yargıtay'ın onayladığı görüşle, seçim sorumluluğunun seçim kurullarında olduğunu savunduklarından, gelen davaları geri çeviriyorlar.

Sorumlu yargı bulamayan işçi ne yapacağını şaşırmış; usulsüzlük, hilenin yanına kâr kaldığını gören sendikacı istediği gibi at koşturuyor. Sözde yargı denetimi getiren bir yasal düzenlemedeki boşluk, yargıçlar, yargı kurumları, yasanın amacını, hakkaniyeti bir yana atıp yasa satırlarına dayanarak sorumluluğu üstlerinden atınca işte böyle ağır bir denetimsizliği getirmiş bulunuyor. Hileye, usulsüzlüğe yasa ve yargı elbirliği ile prim verilmiş, destek verilmiş oluyor. Rahmetli Mustafa Çenberci'nin kemikleri nasıl sızlamasın ki?

Ali ULVİ

Liberallerin Tangosu

YALÇIN DOĞAN *10 ekim*

ANKARA — "Başkanlık Divanı bugün yapılacak toplantıda istifa edecek, bu yönde kararımız kesin" diyen bir ANAP yöneticisinin tahminlerinin dışında bir gelişmeyle Başbakan Turgut Özal, "parti ve hükümet değişikliğine dönük sorunları" en azından bir haftalığına buzdolabına koymaya niyetli bir tutum sergileyerek, partisinin dün toplanan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu görüşmelerini gelecek haftaya bıraktı.

Ara seçimlerden sonra ANAP'taki fokurdama ve rahatsızlık dinmiyor. ANAP içinde yer alan "dört siyasal akımın" temsilcileri, ara seçimlerin sonuçlarından sonra "kendileri doğrultusunda karar çıkartabilmek" amacıyla var güçleriyle çalışıyor. "Harekçi akımın" temsilcileri "Tamam, şimdi zamanıdır, ben selametçileri yerim şu sırada" diye hesap yaparken, "selametçiler" ANAP politikaları içinde "partiye hareketçi kanadın zarar verdiğini" söylüyor.

Aslında ANAP, bu çalkantıdan üçüncü kez geçiyor. İlki, sanırız 25 Mart belediye seçimleri sırasında rastladı. "Kimin, nereden aday gösterileceği" görüşülürken, Başbakan Özal'ın önünde "hareketçilerle selametçiler neredeyse yumruklaşmaya varan tartışmalara" girdiler. ANAP içindeki ikinci büyük görüş ayrılığı partinin geçen yılki büyük kongresi sırasında yine aynı gruplar arasında doğdu.

Her ikisinde de Özal'ın taraflara "Aklınızı başınıza toplayın" diyerek, ortalığı yatıştırdığı biliniyor. Tıpkı dün toplanan ANAP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nda olduğu gibi.

Şu anda ciddi bir siyasal bunalımdan geçen ANAP'ın sorunu bu kez daha farklı. Ortada yüzde 44'lerden yüzde 32'lere doğru gerileyen bir oy oranı var. Bu nedenle parti içindeki çalkantı daha büyük. Herkes, daha doğrusu her grup, bu çalkantıdan "kendi ekibinin zaferiyle, dolayısıyla diğerinin yenilgisiyle çıkmak" istiyor. Bu amaçla da seçimlerden bu yana kulislerde herkes, herkes için ağzına geleni söylüyor. Karşılıklı suçlamalar ve seçim yenilgisini birbirinin üzerine atmalarla çalkalanıyor ANAP kulisi.

İşin ilginç noktası, kulislerde sadece diğer gruplar için değil, hatta doğrudan Özal'a yöneltilen eleştiriler bir anda eriyor. Nerede?.. Özal'ın karşısında. Örneğin, dünkü MKYK toplantısında Özal tüm üyelere dönüp "Sıkıntınız varsa bana söyleyin, gelip burada söyleyin, konuşalım, aklınızı başınıza alın, kimse benim karşımda böyle konuşmaya cesaret edemez, bu tavırla kimse bana gelemez" diyerek partinin en üst yönetim kurulundaki üyelere "meydan okuduğunda", hiç kimse kalkıp da "Ben şunu şöyle istiyorum" diyemiyor. Eleştirileri elbette aktarıyor, ama kulislerde aslan kesilenler, Özal'ın karşısında aynı tavrı sürdüremiyor.

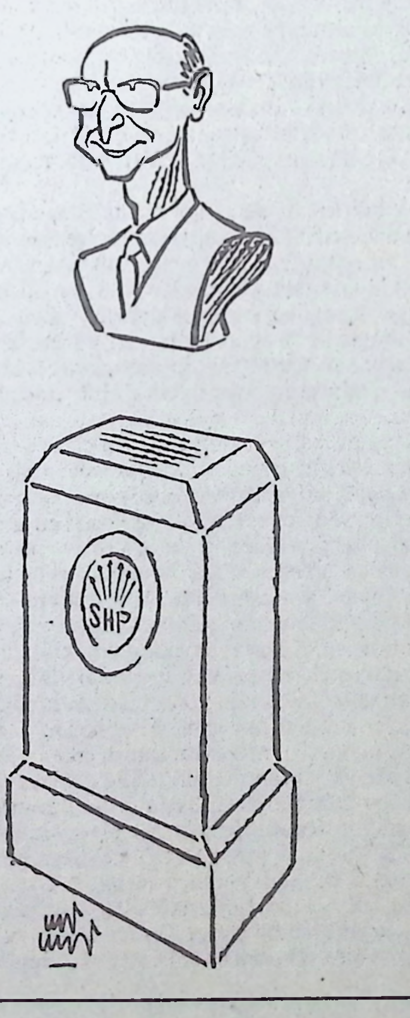
Seçimlerden sonra Özal, "parti içinde ilk yenilgiyi" önceki gün Mecliste aldı. Bakan sayısını arttıran yasa tasarısı ANAP milletvekillerinin Meclis toplantısına katılmayışı sonucu bir hafta ertelendi, Bunun anlamı şu: Aslında Özal, kabine değişikliğini ya da bakan sayısını arttırmayı dün gerçekleştirmeyi planlamıştı. Ama tasarı Mecliste takılınca kabine değişikliği ister istemez bir hafta ertelenmiş oldu. Özal bunu önleyemedi.

Buna karşılık, partisinin "Başkanlık Divanı'nın istifasını" dün MKYK toplantısında engelledi. Belki de "son kararı Özal'a bırakmak" amacıyla istifaya karar veren Başkanlık Divanı üyeleri, dün bu isteklerini dile getiremediler. Özal takındığı tutumla bunu önledi.

Ayrıca, herkesin "Keçeciler istifa" diye ayağa kalktığı bir anda, Özal bunu da önledi. Daha beş altı gün önce kendiliğinden istifasını getiren Keçeciler'in yanağını okşayıp "Olmaz öyle şey" diyen Özal, dün aynı kişinin istifasını nasıl kabul edebilirdi?.. Hele de "gelen baskılar karşısında" Keçeciler'in istifasına nasıl "evet" diyebilirdi?..

Artık, kesinlikle bilinen bir özelliği var başbakanın. Çok inatçı. Kendi bildiğinden de kolay kolay şaşmıyor. Hatta, bunda öylesine ileri gidiyor ki, "İstersem sadece ben yaparım, ama istersem, çünkü benim anayasal hakkım" diyor. "Partiyi ben kurdum. ANAP'ı bugünlere ben getirdim" diyor ve herkesi susturuyor. Eleştirileri dinlemekle birlikte, "eleştirilerden esinlenerek tavır değişikliğine" gitmiyor.

Ne var ki, ANAP içinde fokurdayan suyun tencere kapağını iyice zorlaması ve bu zorlamanın bugü-

Ali ULVİ

ne rastlaması da pek öyle "basit bir tesadüften ibaret değil". Olayı patlatan İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan. Güçlü belediye başkanı Dalan'a yakın çevreler "Dalan'ın parti içinde bayrak açtığını ve selametçi kanadın partiye zarar verdiği noktasındaki görüşünü her yerde dile getirdiğini" belirtiyorlar. Dalan bayrak açtı, peki ya inatçı Özal görecek mi bu bayrağı?..

Şimdilik pek sanmıyoruz. Görmezse ne olur?.. Yine Dalan'a yakın kaynaklar İstanbul Belediye Başkanı'nın "parti içinde kalarak mücadeleyi sürdüreceğini" belirtiyorlar.

Ama, iş Dalan'ın bayrak açmasıyla kalmıyor. Bu kez de İzmir Belediye Başkanı Burhan Özfatura, Ege'den bayrak açarak Dalan'ı suçluyor ve açıkça "selametçi kanat yanında" yer alıyor.

Kısaca, ANAP'ta bayrak açan açana. Özal, diyelim ki, birini engelledi, ikisini engelledi. Ama bundan sonra bayrak açanların sayısı artarsa ne yapacak?..

Şimdilik "En büyük benim, benden başka büyük yok" diyor. Onu böyiesine zorlayan parti içindeki kanat "liberaller" diye anılan ekip. "Büyüklüğünü" kullanırken Ozal gerçekte "liberalleri" karşısına alıyor.

"En büyük benim" sözlerini Özal acaba nereye kadar söyleyebilecek?.. Yoksa "liberallerin tangosuna" tamtamlarla mı cevap verecek?.

Reagan ve Gorbaçov, kıyasıya pazarlık için İzlanda'nın başkentinde yarın masaya oturacaklar

'Bir buçuk'uncu zirveye 24 saat var

NAZIM GÜVENÇ *10 ekim*

ABD Başkanı **Ronald Reagan** ile SSCB lideri **Mihail Gorbaçov**, geçen yıl Cenevre'de ilk kez buluştuklarında 1986 sonunda Washington'da ikinci bir zirve için ilke anlaşmasına varmışlardı. On gün kadar önce iki başkentte hemen hemen aynı anda yapılan açıklamayla liderlerin 11-12 kasım tarihlerinde İzlanda'nın başkenti Reykjavik'te bir araya gelecekleri duyuruldu. Bu sürpriz açıklamada, ayrıca bu buluşmanın bir **"zirve görüşmesi"** olmadığı, yalnızca **ikinci zirvenin hazırlığını** yapmayı amaçladığı önemle vurgulanıyordu.

Diplomasinin incelikleri, iki ülkenin en üst liderleri bir araya gelip baş başa ve heyetler halinde, resmen en temel siyasi askeri sorunları görüşecek olsalar da bunun **"zirve"**'den sayılmamasını gerektirmişti. Bir başka deyişle, ikinci zirvenin Washington'da yapılmasına ilişkin ilke kararı geçerliliğini koruyordu.

Bu durumda bazı çevrelerde **"hazırlık buluşması"**, **"ön zirve"** gibi deyişlerle tanımlanan bu zirve için sayımı kolaylaştırmak ve birinci Cenevre zirvesi ile olası ikinci Washington zirvesi arasında yer aldığını anımsatmak üzere **'bir buçuk'uncu zirve** dense herhalde yeridir.

Gerçekten de bu İzlanda buluşması, adından başka her şeyiyle tam bir zirvedir. Öyleyse neden adı konmuyor? Neden bir buçukuncu zirve yapma kararı alındı? Neden Reykjavik seçildi? Görüşmenin gündemini ve tarafların amaç ve hesaplarını ele almadan önce bu soruları irdelemekte yarar var.

Cenevre zirvesi somut bir sonuç vermemişti, ama **Reagan** ve **Gorbaçov**'un birbirlerini tanıyıp tartmalarını, altı yedi yıllık oldukça gergin bir dönemden sonra hiç değilse bir **"gevşeme havası"**, bir **"diyalog başlangıcı"** sağlamıştı. Karşılıklı tehditlerin yerini ciddi barışma önerilerinin almasına bir kapı açmıştı.

Bununla birlikte geçen on ay içinde çeşitli uzman heyetlerin, dışişleri bakanlarının görüşmelerine, hatta Reagan ile Gorbaçov'un ikişer kez mektuplaşmalarına rağmen temel uyuşmazlık konularında ancak yer yer özlü ilerlemeler kaydedilebilmişti. Görüşler arasındaki mesafe hâlâ oldukça uzaktı ve bir **yakınlaşma** sağlanan konularda bile **kavuşma** gerçekleştirilememişti. Son sözü ancak liderlerin söyleyebileceği, dışişleri bakanlarının, uzman heyetlerin hep bir noktada tıkanıp kaldıkları anlaşılmıştı. Liderlerin onları uzaktan kumandası da, birbirleriyle yazışmaları da kâr etmiyordu. Çare, zirvede iki liderin hesaplaşıp son sözü söylemelerindeydi.

Aslında her iki tarafta da değişik hesaplar ve amaçlarla da olsa bir uzlaşma, anlaşma iradesinin varlığı belli oluyor. ABD'nin Libya'yı bombalamasından **"Daniloff olayı"**'na varıncaya dek bir dizi küçüklü büyüklü siyasal bunalıma rağmen Reykjavik buluşması kararının alınmış olması da bunu kanıtlıyor. Kaldı ki ikinci bir zirve için zaten ilke anlaşması bulunuyor.

Ne var ki zirveler, diplomatik olagelişte, hele anlaşmayla sonuçlanan, birtakım belgelerin imzalandığı zirveler, daha çok **"törensel"** bir hava taşırlar. Genellikle konular, dosyalar çok daha önceleri diplomatlar, uzmanlar arasında kotarılır, büyük ölçüde karara bağlanır ve iş son rötuşları vurmaya, siyasal liderlerin son sözü söyleyip damgalarını basmalarına kalır. Çoğu zaman ortak bildiri bile önceden kaleme alınır.

Oysa bu kez durum farklıydı, çünkü diplomatlar ve teknisyenler engelleri aşamamışlar ve iş Reagan ile Gorbaçov'a düşmüştü. Bu görevin Washington'da, ikinci zirvede denenmesi mümkün, ama sakıncalıydı. Her şeyden önce, zirve az çok doyurucu bir anlaşmayla sonuçlanmazsa bundan hem iki ülkenin ilişkileri hem de uluslararası ortam olumsuz etkilenirdi. Oysa iki tarafın da amacı anlaşmamak değil, en avantajlı anlaşmayı gerçekleştirmekti.

İkinci, pek bir sonuca bağlanmadan sürüp gidecek zirveler bir bakıma, bir ölçüde Washington'un işine gelebilir, Reagan için kişisel sorun yaratmayabilir. Ama bundan Moskova zararlı çıkar, Gorbaçov kişisel olarak yıpranır. Çünkü SSCB'nin, ABD'yle uzlaşıp bir soluk almaya başlamış ekonomik yapısını, geri kalmış teknolojisini yenilemeye şiddetle ihtiyacı var. Silahlanma yarışı SSCB için taşınması giderek ağırlaşan bir yük olmaya başladı. Üstelik **"Yıldız Savaşları"** Projesiyle de ABD en azından kâğıt üzerinde ürkütücü bir avantaj sağladı. Gorbaçov ise ülkesinde yapısal reform önlemlerine direnenlerin kar-

şısına güçlü bir konumda çıkabilmek için dış politikada göz doldurucu bir sonuç almak zorunda. Geçen her zaman, hem ülkesinin hem kendisinin zararına çalışıyor.

Sovyetler görüşme yeri olarak Londra ve Reykjavik'i önermişlerdi. Silahsızlanma konusunda Batı Avrupa kamuoyunu ve yönetimlerini yanına çekmek isteyen Sovyetler için böyle bir zirvenin Londra'da gerçekleşmesi bu bakımdan bazı avantajlar sağlayabilirdi. Reagan yönetimi de bunu fark etmeyecek kadar deneysiz olmadığı için küçük İzlanda seçeneğini tercih etti.

SIKI PAZARLIK

İzlanda buluşması, bir buçukuncu da olsa tam bir zirvedir. En önemli askeri ve siyasal konular, en üst düzeyde tartışılacaktır. Çok sıkı ve çetin bir pazarlığın geçeceğine kuşku yok. Askeri dosyada ele alınacak sorunların başında, ABD'nin "Yıldız Savaşları" adıyla tanınan Stratejik Savunma Girişimi (SDI) projesi geliyor. ABD, Sovyetler'in uzun menzilli nükleer saldırı silahlarında ve özellikle Avrupa'da konuşlandırmış oldukları orta menzilli füzelerin sayısında doyurucu bir indirim yapması karşılığında SDI projesini ertelemeyi kabul edebilir. Moskova, ABD'nin uzayı silahlandırma projesini tümüyle terk etmesinden herhalde umudu kesmiştir. ABD ise özellikle Sovyetler'in aynı anda 10 nükleer başlık taşıyabilen ve değişik hedeflere büyük bir isabetle yöneltilen kıtalararası stratejik SS-18 füzelerinden çekinmektedir. Orta menzilli Sovyet SS-20 füzeleri de Batı Avrupa için bir tehdit oluşturmaktadır. Moskova da ABD'nin Batı Avrupa'ya SS-20'lere karşılık olmak üzere yerleştirdiği Pershing-II ve Cruise füzelerini ciddi bir tehdit etkeni olarak değerlendirmektedir.

Siyasal gözlemcilerin yaygın kanısı, orta menzilli silahlarda bir anlaşmaya varmaya tarafların daha yakın oldukları biçiminde. "Yıldız Savaşları" ve uzun menzilli stratejik silahlarda ise taraflar birbirlerine doğru küçük adımlar atmakla birlikte görüş ayrılığı henüz oldukça büyüktür. Nükleer denemeler ve kimyasal silahlar konuları ise nispeten daha kolay gözükmektedir ve bir uzlaşma umudu daha güçlüdür.

SİYASAL DOSYA

Reagan-Gorbaçov arasında kıyasıya bir pazarlığa konu olacak öteki dosya siyasal sorunları kapsıyor. Bu dosyada baş köşeyi hiç kuşkusuz Ortadoğu sorunu tutuyor. Moskova'nın sözgelimi barış sürecine katılmak gibi bir bedel karşılığında İsrail'le yeniden diplomatik ilişki kurmayı ve Sovyet Musevilerine göç izni vermeyi kabul etmesi mümkündür. "Bölgesel sorunlar" olarak anılan sorunlardan biri olan Kampuçya konusunda Moskova "yumuşayacağı" yolunda son günlerde art arda net işaretler verdi. Afganistan konusunda Sovyetler'in "Biz askerlerimizi çekelim, ama rejim yerinde kalsın" biçiminde özetlenebilecek yaklaşımlarının kabul edilme şansı yok. Nikaragua konusu ise ancak tartışılır, ama bir sonuç çıkmaz. Çünkü Sandinista iktidarı kendi gücüyle ayakta duruyor.

Sonuç olarak, iki süperin zirvesi de olsa, pazarlık pazarlıktır. Sonuçta ya tamam denir, ya devam. Anlaşma ya da anlaşmazlık anlamında kesin bir tamam olmayacağı; bazı belli konularda anlaşmaya varılıp, son kararın bir sonraki raunda, Washington'daki ikinci zirveye bırakılması, gerçekleşmeye en yakın olasılık gibi gözükmektedir.

Merkez Bankası ENKA'ya 375 milyon doları nasıl verir?

MERAL TAMER *11 ekim*

"Merkez Bankası ENKA'ya 375 milyon dolar nasıl verir?"

"Merkez Bankası'nın parası bu kadar bolsa, ihracatı neden desteklemiyor?"

"Merkez Bankası'nın Irak'a kredi açması ihracat için riskli oluyor da müteahhitlik hizmeti için mi olmuyor? Yoksa işin içine ENKA girince mi işin rengi değişiyor?"

"Merkez Bankası'nın ENKA'ya sağlamayı taahhüt ettiği 375 milyon dolarlık finansman, Federal Almanya'nın bir yılda Türkiye'ye açtığı krediler toplamından bile daha fazla..."

"Merkez Bankası, madem ki tek bir firmaya 375 milyon dolarlık finansman sağlayacak kadar zengin, öyleyse ne diye dış piyasalarda kapı kapı dolaşıp borç arıyor?"

Evet, herhalde tahmin etmişsinizdir... Konumuz ENKA'nın Irak'ta kazandığı Bekme Barajı ihalesi.

Bugünlerde hangi işadamıyla konuşacak olsak, laf dönüp dolaşıp ENKA'nın Irak'ta kazandığı Bekme Barajı ihalesine geliyor. İhaleye hükümetin sağladığı büyük desteğe epey sinirlenmiş görünen işadamları "ENKA'ya emsali olmayan bir ayrıcalık yapıldığı" görüşünde birleşiyorlar.

Kimin ne dediğinin ayrıntısına inmeden önce sanırız ihale koşullarının ne olduğunu biraz açıklamakta yarar var. ENKA'nın önceki gün gazetelere verdiği ilandan da görüleceği gibi, 1.5 milyar dolarlık (1 trilyon 100 milyar Türk Lirası) bu ihale, Türk müteahhitlerinin bugüne kadar yurtdışında kazandıkları en büyük ihale sıfatını taşıyor. İhaleye ENKA, bir Yugoslav firmasıyla birlikte katılmış. Yani işin yarısı ENKA tarafından, diğer yarısı da Yugoslav firma tarafından gerçekleştirilecek. Dolayısıyla ENKA'ya ihaleden düşen pay 750 milyon dolar.

İhale imzalanırken Irak, "Ben bu paranın yüzde 30'unu Irak Dinarı, yüzde 20'sini Amerikan Doları olarak ödeyebilirim. Geri kalan yüzde 50'sini ise Irak Merkez Bankası'nın 5 yıllık vadeli senetlerinden verebilirim" demiş. Anlaşılan ENKA da bu teklifi hükümete götürmüş ve Para Kredi Kurulu'ndan geçen ay çıkan bir kararla Özal hükümeti, Irak Merkez Bankası'nın 5 yıl vadeli senetlerini, senetler Merkez Bankası'na intikal ettikçe anında paraya çevirip ENKA'ya ödemeyi kabul etmiş. Ödenecek miktar, yukarıda da sıkça ifade edildiği gibi tam 375 milyon dolar (yaklaşık 275 milyar lira.)

Şimdilik ihracatçılar diyorlar ki, "Madem ki Türk hükümeti Irak'ı fazla riskli görmüyordu, kredi veri-

KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
Kolejlere hazırlık: 13 Ekim
Üniversite giriş: Lise sonlar: 11 Ekim
Beklemeliler: 13-20 Ekim
Kasımpaşa Mah. Yavuztürk, Süleymanbey Sok. No: 1 Sağalıçeşme Tel: 338 75 11

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Beklemeliler: 3 Kasım
Fen liselerine hazırlık 18 Ekim
Laleli, 528 64 37
Şehzadebaşı: 522 75 74
Bakırköy: 572 60 74
Kars: 20 19

63. Yıl; Sayı: 22316 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 12 Ekim 1986 Pazar

Özal zamları savundu, müjde verdi

PTT ve elektrik zamları kapıda

CANAN GEDİK

NİĞDE-AKSARAY-İSTANBUL — Başbakan Turgut Özal, Otomarsan'ın Aksaray'daki Sivil ve Askeri Araçlar Fabrikası'nı hizmete açmak için geldiği Aksaray'da, gazetecilere yaptığı açıklamada zamları savundu, PTT ve elektriğe zam yapılabileceğini bildirdi. "Yüksek bir zam yapmadık" diyen Özal, zamları savunurken en fazla artışın sigarada olduğunu belirtti ve "Sağlığa zararlı maddelere biraz fazla yaptık ki, insanlar bu işi azaltsınlar, içmesinler" dedi. Otomarsan tesislerin açılışından sonra İstanbul'a geçen Özal, Başbakanlık Kupası at yarışlarını izledi, KKTC Cumhurbaşkanı'yla görüştü. Özal, bugün de Çırağan Oteli'nin temelini atacak.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

DEMİR VE ÇELİK ÜRÜNLERİNE ZAM
13. Sayfada

ANKARA'DAN
YALÇIN DOĞAN

Tarımdan İğne İpliğe

ANKARA — Başarısız tarım politikasının acısını halktan çıkartıyor ANAP iktidarı. Başarısızlığı ANAP hükümetinin kendisi de, eski deyimle "tescil etmiş" bulunuyor. Seçimlerdeki yenilginin "temel nedenini" tarım politikalarında görüyor ANAP kurmayları. Buna rağmen, Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan hâlâ yerinde oturabiliyor.

Biraz perdeyi aralayalım. Geçen hafta parti yöneticileriyle bakanların bir araya geldiği dokuz saat süren bir

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

HÜKÜMETİ ELEŞTİRDİ

TÜSİAD'dan Özal'a uyarı

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi toplantısında, enflasyonun önemli bir sorun olmaya devam ettiği belirtilerek özellikle de belediye harcamalarının kontrol altına alınmasını istedi.

Yüksek İstişare Konseyi toplantısı ile aynı güne getirilerek açıklanan "Dış Ticaret Raporu"nda ise hükümet, sert bir dil kullanılarak eleştirildi.

Raporda, AET'ye tam üyelik için derhal başvurulması istenirken Özal hükümeti, kendi kafasından dış ticaret teorileri üretmekle suçlandı. Ekonomi'de

PARA DÜNYASI VE TÜRKİYE
OSMAN ULAGAY'ın yazısı Ekonomide

Reagan ve Gorbaçov buluştu *Tüm dünyanın son birkaç haftadır merakla beklediği süperlerarası zirve toplantısı dün başladı. İzlanda'nın başkenti Reykjavik'te yapılan zirve toplantısında ABD Başkanı Ronald Reagan ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov bir araya geldiler, çeşitli dünya sorunlarını görüştüler. İki liderin el sıkışması sırasında bir foto muhabirinin "İçeride ne konuşacaksınız?" sorusuna Başkan Reagan, "Hava durumunu" yanıtını verdi. (Fotoğraf: AP)*

ZİRVEYLE İLGİLİ HABERLER VE NOTLAR 12. Sayfada

Veysel Atasoy 'gizli toplantı' için açıklama yaptı:

'Biz, Dalan'ı dinledik'

Atasoy'dan: *Belediyede üç bakan ve Dalan'la birlikte olduk. Toplantıda Dalan, selametçi kanadın partiye zarar verdiği ve bunun da sorumlusunun Keçeciler olduğu yolundaki görüşlerini aktardı. Bazı arkadaşlarımızın da Hasan Celal Güzel'in bu ekibin adamı olduğu yolunda Dalan'ı tahrik ettikleri anlaşılıyordu. Biz, Dalan'a endişelenmek için herhangi bir şey olmadığını ve Hasan Celal Güzel'in de herhangi bir klik ve ekip çalışması içinde olmayacağını sohbet tarzında anlattık.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ANAP Merkez Karar ve Yürütme Kurulu toplantısı ile İstanbul'da Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın bazı bakanlarla geçen hafta yemek yediğine ilişkin haberleri üzerine bir açıklama yapan Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy, "Basına sızdırılan bu haberler maksatlıdır" dedi.

Atasoy, gerek MKYK'de "başbakanla karşı karşıya gelmediği", gerekse İstanbul'daki toplantıda "sadece Dalan'ın görüşlerini anlattığını" belirterek, şu açıklamayı yaptı:

"Benim başbakanla aramda sadece MKYK'de değil, ondan önce de karşılıklı bir tartışma söz konusu olmadı. Maksatlı olarak çıkartılan bu dedikoduların neyi hedeflediği gayet açıktır.

Geçen pazar günü TRT 2 için başbakanla İstanbul'a gittik. Ben de Deniz Ticaret Odası'nın madalya dağıtım töreni için İstan-

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

LİBERAL KANAL İZMİR'DE DE
HİKMET ÇETİNKAYA'nın yazısı 13. Sayfada

Hipodromda olay

Özal'a yuh, Dalan'a alkış

Haber Merkezi — Başbakan Turgut Özal, eşi Semra Özal'la birlikte Başbakanlık Kupası Koşusu'nu izlemek üzere Veliefendi Hipodromu şeref tribününe girdiği anda aşağıda toplananlardan ıslıklı bir alkış geldi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Bağımsızlardan manevra

12 Eylül döneminin Başbakanı Bülend Ulusu'nun etrafında toplanan 12 bağımsız milletvekili, politik tablodan duydukları kaygıları ve "siyasi tıkanma" bozulmaması için görüşlerini, 3 kişilik bir heyetle Başbakan Özal'a ilettiler. Ulusu'nun Cumhurbaşkanı Evren'in gayretleri doğrultusunda İnönü'ye de fikir beyan ettiği öğrenildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Parlamento kulisinde partiler dünyasında görülen çeşitli oluşmaların yanısıra TBMM'de şimdilik bağımsız kalacakları anlaşılan bazı milletvekillerinin, başta MGK döneminin Başbakanı Bülend Ulusu ile Milli Savunma Bakanı Haluk Bayülken olmak üzere, "Türkiye'deki durumun olumlu ve olumsuz noktalarını saptayarak" bazı temaslarda bulundukları öğrenildi.

Eski Başbakan Ulusu ile birlikte yemek yedikten sonra aralarında gece yarılarına kadar süren bir toplantı yapan 12 bağımsız milletvekili saptadıkları noktaları Başbakan Özal'a aralarından seçtikleri bir heyetle bildirmeye karar verdiler. Kâmran İnan, Reşit Ülker, Nuri Uzel'den kurulu heyet Başbakan'a "olumlu ve olumsuz gördükleri noktaları" iletti.

Başbakan'la görüşen heyette bulunan Kâmran İnan, "siyasal bütünlüğün bozulmaması ve ülkenin yeni bunalımlara girmemesi" için bu görüşmede görüşlerini Başbakan Özal'a ilettiklerini söyledi. Eski Milli Savunma Bakanı Bayülken ise, "toplantıda dramatik görülebilecek herhangi bir karar alınmadığını, ancak duydukları kaygıları, olumlu ve olumsuz noktaları saptadıklarını" belirtti. Bayülken'e göre, yazılı bir metin yoktu.

Bu arada hemen aynı gün SHP Genel Başkanı İnönü'yü kutlamak için bir görüşme yapan eski Başbakan Ulusu'nun İnönü'ye "Cumhurbaşkanı'nın gayretleri doğrultusunda fikir beyan ettiği" öğrenildi. Ancak konuşmada daha geniş açılı bir fikir alışverişinin yapılmadığı bildirildi. Öte yandan sağlıklı kaynaklar "Cumhurbaşkanı'nın gayretleri doğrultusundaki" son girişimlerin başta Bülend Ulusu olmak üzere bazı bağımsızların, "12 Eylül öncesine dönülebileceğini gösteren son seçim kampanyası ile ilgili kaygılarını" dile getirdiklerini söylediler. Bülend Ulusu'nun yapılan bu toplantılarda herhangi bir parti kurma girişiminde bulunmakla ilgili hiçbir davranışta bulunmadığı da verilen bilgilere eklendi.

İran'ın Kerkük'e komando saldırısı

İran resmi haber ajansı İRNA, Iraklı rejim karşıtı Kürtlerle birlikte İran komandolarının ilk kez Irak'ın içlerine girdiğini bildirdi. Ajans, komandoların Kerkük'teki petrol tesislerini, enerji santrallarını, Türk - Irak boru hattını ve hava üssünü tahrip ettiklerini ileri sürdü. Botaş, Türk - Irak boru hattında durumun normal olduğunu açıkladı.

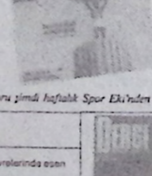
Dış Haberler Servisi — İran haber ajansı "İRNA" İran komandolarının Irak'ın kuzeyinde bulunan ve Bağdat karşıtı olan Iraklı Kürtlerle birleşerek Türkiye-Irak boru hattının da geçtiği Kerkük'teki petrol tesislerine saldırı düzenlediklerini ve tesislerin "imha edildiğini" bildirdi.

Irak hükümeti ise, İran'ın Kerkük'teki tesislere komando saldırısı düzenlediği yolundaki açıklamasını yalanladı. Irak resmi haber ajansı İNA'ya göre,

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

HALEFOĞLU: İRAN, BORU HATTINI HER ZAMAN DİKKATE ALDI
8-9. Sayfalarda

Salı'ya ve Spor'a 2 gün kaldı

Sporu şimdi haftalık Spor Eki'nden izleyin

Atina'nın yeni kriz çağrısı

Yunanistan'ın bu yılki kuvvet bildirimleri sırasında Limni'nin yanı sıra Sisam, Sakız ve Rodos adalarındaki birliklerini de NATO emrine tahsis etmek istediği ortaya çıktı.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Atina, iki yıldır NATO bünyesinde sürdürdüğü "tırmanma" politikasında yeni bir adım daha attı. Ve Limni'den sonra uluslararası anlaşmalar uyarınca silahlandırılmaları yasaklanmış olan Rodos, Sisam ve Sakız adalarının da İttifak Kuvvet Hedefleri programına dahil edilmesini istedi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

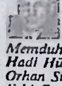

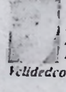
Osman Köksal'ın sandığından çıkan mektuplar

'İnkılap Mektupları'

Uğur Mumcu

Köksal'a kimler mektup yazmıştı.

14'lerden Şefik Soyuyüce, General Faruk Güventürk, Kurmay Albay Bedrettin Demirel, Kurmay Albay Kenan Evren, Kurmay Albay Memduh Ünlütürk, Sadi Koçaş, Hadi Hüsman, Em. Kurmay Albay Orhan Süersan, Nüvide Başgil, Eski Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhun, Eski Sıkıyönetim Komutanı Nurettin Aknoz, Prof. Aydın Yalçın, Emekli Orgeneral Kâmil Gökakın, Sedat Celasun, Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Prof. Ali Nihat Tarlan.

7. Sayfada

Paris'ten

Lyon'da 'Papa şov'

SABETAY VAROL

Papa'nın gezisi Fransızların büyük çoğunluğunun Katolik Kilisesi'nin manevi şahsiyetine saygıda kusur etmediklerini, ancak Katolik yasaklarına da pek aldırmadıklarını ortaya koydu.

Londra'dan

Margaret'in mendili

RAGIP DURAN

Margaret Thatcher'in yere kapaklanmasına ramak kalmıştı ki, muhafızlar atılıp tuttular. O sırada mendili düştü 60 yaşındaki hanımefendinin. Muhafızlardan biri, resmi bir gülümsemeyle demir bayana verdi beyaz mendilini ve televizyonda en az 5 kere gösterildi bu sahne.

Zürih'ten

Uçan bankanın kanatları

ADEM SAĞLAM

İsviçre Hava Yolları, tüm dünya insanının gözünde uçan bir bankadan farksız. Dünyanın en pahalı havayollarından biri olan Swissair'in müşterilerinin yarıya yakını, üst düzey yöneticilerden oluşuyor. Ve biletlerin yarısı hep bir yıl önceden satılmış oluyor.

Kopenhag'tan

Mülteci-86 ve bir papaz

FERRUH YILMAZ

Danimarka'da mültecilere yardımı amaçlayan Mülteci-86 kampanyası sonucu toplumda bir saflaşma oluştu. Papaz Krarup, özellikle Müslüman mültecilere kapıların kapatılmasını savunarak bir antimülteci kampanyası başlattı.

Stuttgart'tan

Hassas turizm

AHMET ARPAD

Stuttgart'a dönünce, Türkiye'nin 1956'da yaşadığı turistik hüsran yeniden karşıma çıktı. Alman basınına göre yıllar boyu Avrupa'nın en ucuz ülkesi olarak bilinen Türkiye'nin 1986'daki zamlı sezondan sonra eski canlılığına kavuşması için yıllarca uğraşması gerekecekti.

Washington'dan

IMF'nin mönüleri

TANJU AKERSON

Washington'daki IMF toplantısı sırasında harcanan milyonlarca dolar en çok lüks otelleri ve çiçekçileri sevindirdi. Rigdewell lokantasının mönüsündeki baş yemekler pavurya köftesi, turunçlu ıstakoz, füme som balığı ve limon soslu önlektı.

6. Sayfada
• F. Almanya'da 140 bin kişi ABD füzelerini protesto etti.
3. Sayfada
• Bilet pazarında rekabet
11. Sayfada
• Ünlü yönetmen Costa Gavras'la söyleşi.
• El Salvador'da 1000 ölü var.
• YÖK hükümet kontrolüne girdi
• Seksi reklamlar fark ediliyor
16. Sayfada

Davulun Sesi...

Ekonomi Servisi şefimiz Osman Ulagay iki haftadır "para dünyası"nda nabız yokluyordu. Uğradığı duraklar arasında Washington, New York, Paris ve Londra vardı. Dünya Bankası ve IMF genel kurullarında dünya ekonomisine yön verenleri izledi, bu kuruluşların yetkilileriyle, OECD Genel Sekreteri'yle görüştü. Bankacılarla sohbetler yaptı. Hemen herkese yönelttiği bir soru da Türk ekonomisi ile Turgut Özal'a dönüktü, bu konuda acaba uluslararası finans çevrelerinde esen hava neydi?

Ulagay'ın son durağı Londra'ydı, dün telefonla konuşurken şunları söyledi:

"Nereye gidersem gideyim, kiminle konuşursam konuşayım genellikle aynı şeyleri duyduk. Özellikle Türkiye gibi ülkelere önerilenlerin tümü, Özal'ın bizde yaptığı ve-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

İyi Pazarlar

Bugün kendinize zaman ayırın.

Bugün Dergi okuyun.

Cumhuriyet dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

"Emanetçi Sultana"...

İstanbul'da Karaköy iskelesinin hemen karşısındaydı "Emanetçi Sultana". Şimdi yerinde yeller esiyor. Oysa İstanbul'a her gidenin bir kez uğrayıp, bavulunu, öteberisini koyduğu yerdi "Emanetçi Sultana".

"Emanetçi" sözcük olarak siyasal sözlüğümüze de girdi. DYP Genel Başkanı Cindoruk için "emanetçi" deniyor. Ni-

(Arkası Sa. 13, Su. 7'de)

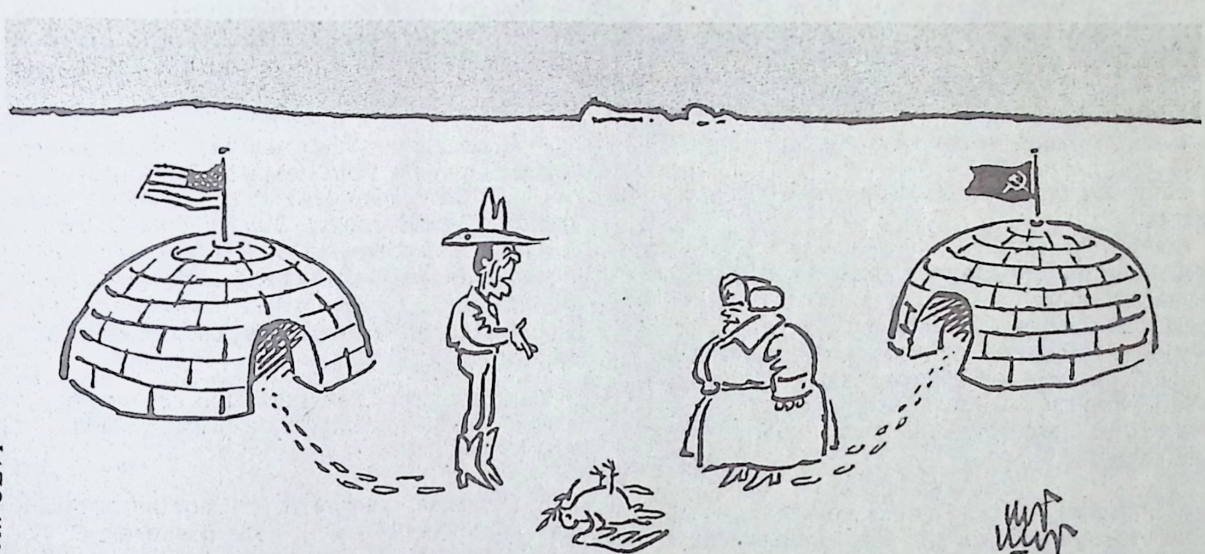
lebilir durumda bulunuyordu, o zaman niçin Irak'ın ihracat nedeniyle Türkiye'ye olan 1 milyar dolar borcunun belli bir takvime bağlanması yoluna gidilmedi? Hükümet çok önem verdiğini söylediği ihracata destek sağlasaydı, hem ihracat rakamları bu denli düşmez hem de bu destekten bir firma yerine en az 20-25 firma yararlanmış olurdu."

Bu eleştirileri aktardığımız ENKA yöneticileri, Bekme Barajı ihalesinin sadece bir müteahhitlik firmasının aldığı bir iş olarak görülmemesini, bu ihalenin ardında devletlerarası politik, sosyal ve ekonomik çok yönlü dengelerin yatabileceğini ima ettikten sonra kendilerini şöyle savunuyorlar:

"ENKA bu işi bir gecede almamıştır. Bizzat Şarık Tara 4-5 yıldır bu işle uğraşıyordu. ENKA bu işi almak için milyonlarca dolar harcamış, yüzlerce saat iş mesaisi kullanmıştır.

Ayrıca ENKA 375 milyon doları öyle bir kalemde alacak da değildir. Bu 375 milyon doların yüzde 15'i risk primi olarak Merkez Bankası tarafından kesilecektir. Yani ödenecek miktar 325 milyon dolardır. Bu miktar da Irak'ta iş yapıldıkça ve Irak'tan senetler alındıkça Merkez Bankası tarafından ödenecektir. Ödeme 5 yılda tamamlanacaktır. Dolayısıyla yılda ödenecek miktar 60 milyon dolar dolaylarındadır.

Bir nokta daha var. İhracatçılar da Irak'a mal sattıkça paralarını Merkez Bankası'ndan alıyorlar. Ama onlar ortalama 20 ay vade karşılığı yüzde 3 risk pirimi ödüyorlar. ENKA'nın ortalama 60 ay vade karşılığı ödeyeceği risk primi ise yüzde 15. Yani ENKA ihracatçılara oranla dezavantajlı."

Ali ULVİ

RONALD REAGAN — Hey Mihail, İzlanda'da buluştuğumuz iyi oldu. Gelecek zirveye kadar barış güvercinimizi buzdolabına koymak zorunda kalmayacağız...

ANAP'ın Tepelerinden

HASAN CEMAL *13 ekim*

Şu günlerde ANAP'ın tepelerinde ya da doruğunda acaba nasıl bir hava esmekte? Bu havanın pek güzel olmadığını kestirmek herhalde o kadar güç değildir. Sıradan bir gazete okuru bile bunun nedenlerini artık kolayca sıralayabilir. 28 Eylül'de sandıkların açılmasıyla birlikte patlayan fırtınayı atlatabilmek için ise henüz sistemli bir çaba gözükmüyor. Gerek parti yönetiminde gerekse Bakanlar Kurulunda değişiklikler bu haftanın gündeminde yer alıyor. Ayrıca son bir iki gündür makyaj tazeleme ve imaj yenileme yolundaki hareketlenme dikkat çekicidir.

*

Dün yaptığımız uzun bir sohbette, ANAP doruğundaki yaklaşımları gözlemeye çalıştık. Bazı izlenim ve tespitlerimizi yorumsuz olarak şöyle özetleyebiliriz:

1) 28 Eylül sonuçlarının abartılmasına karşı çıkılıyor; siyasal istikrarın olumsuz yönde etkilenmediği bir sandıktan bunalım çıkmadığı belirtiliyor. 1988'de ANAP'ın rahatlıkla yüzde 40 oyla çoğunluğu yine sağlayacağına inanılıyor. Doğru Yol'un bir genel seçimde kolay kolay yüzde 20'yi aşamayacağı, en çok yüzde 22-23'e çıkabileceği iddia ediliyor. SHP'nin belini doğrultmasının artık güç olduğu vurgulanırken, *"yasaksız"* bir Ecevit'in sosyal demokrat hareketi sürükleyip götüreceği görüşü özellikle işleniyor. Yüzde 10 barajı yüzünden MÇP oylarının ANAP ve DYP arasında dağılacağı öngörülmekte. Refah Partisi'nin yüzde 10'u aşamayacağı, 1988'de bunun sonucu açıkça görülünce, Refah oylarının da daha sonraki seçimlerde ANAP'a kayacağı inancı var.

*

2) Siyasette ilke olarak *"yasaksız Türkiye"*'nin altı

çizilmekle birlikte, hemen arkasından *"ama"* geliyor ve tabii konunun *"nezaketi"* vurgulanıyor. Şimdilik ANAP doruğunda savunulan formül şöyle özetlenebilir: Önce anayasanın nasıl değiştirileceğini hükme bağlayan 175. madde değiştirilecektir. 400 sandalyenin üçte iki çoğunluğu yerine, anayasanın 201 oyla değiştirilmesi benimsenecektir. Ama aynı zamanda anayasa değişikliklerinin otomatik olarak halkoyuna sunulması kabul edilecektir. Anayasanın 175. maddesindeki bu değişiklikten sonradır ki, sıra siyaset yasaklarını öngören geçici 4. maddenin değiştirilmesine gelecektir. Yani ANAP'ın formülü *"201 + referandum"*dur.

★

3) Bu konunun da bir *"ama"*sı var; deniliyor ki, *"Biz istiyoruz, ama bazı çevreler anayasanın öyle kolayca değiştirilir hale gelmesine karşı çıkıyorlar."*

*"Bazı çevreler"*in kim oldukları da pek öyle açıkça ifade edilmiyor; havada bırakılmasına nedense özen gösteriliyor.

Tabii o zaman da soru şu oluyor:

"Peki bu durumda '201 + referandum' formülü ortaya atılmakla iş yokuşa sürülmüş olmuyor mu?"

Bu soruya doyurucu bir yanıt alınabildiği söylenemez.

ANAP'ın bu formül için harekete geçmeden önce Cumhurbaşkanı Evren'in kesin *"mutabakatı"*nı arayacağı anlaşılıyor. Çankaya *"evet"* demezse, 1988 öncesi siyaset yasaklarının gündeme getirilmesine ANAP taraftar olmayacak; öyle gözüküyor. Anladığımız kadarıyla siyaset yasaklarının kaldırılması, Evren'le Özal arasında bugüne dek *"201 + referandum"* formülü çerçevesinde ele alınmamış; ama alınacak.

★

4) Muhalefet, geçici 4. maddenin mevcut anayasal yolla, yani doğrudan değiştirilmesini Meclis-te gündeme getirebilirse, ANAP'ın tutumu ne olurdu? Doruktaki hava şöyle: Bu durumda ANAP grubu serbest bırakılabilirdi; o zaman da Meclisten anayasa değişikliği için gerekli üçte iki çoğunluğun çıkması biraz güç olurdu.

Ayrıca, siyaset yasaklarını bu yolla kaldırmak, Millet Meclisini de *"zora sokabilir"*di; sanki bu konuda sadece 30 sandalyeli DYP'nin *"Söke söke aldık"* propagandasından çekiniliyordu. O yüzden denilmek isteniyor ki:

— *Ne Meclis, ne Cumhurbaşkanı, ne de millet zora düşsün;*

— *Önce Çankaya'nın da vazgeçilemeyecek onayı ile 175. madde* "201 + otomatik referandum" *formülü çerçevesinde değiştirilsin, sonra sıra geçici 4. maddenin kaldırılmasına gelsin;*

— *Bu arada Süleyman Bey* "rahat dursun", *mitinglere vs. kalkışıp Meclisi ya da başkalarını kızdırmasın;*

— *Böylece, örneğin, Haziran 1987'de yasakların kalkması için referanduma neden gidilmesin...*

— *Diyelim, referanduma gidildi ve yüzde 60-70'le siyaset yasağı kalktı; o zaman bazılarının kalkıp, bu sonuca bakarak 12 Eylül'le bir* "hesaplaşma" *açmayacaklarını kim garanti edebilir; bu yapılır da yara kaşınırsa, bunun kime yararı olabilir ki?..*

— *Onun için bu işi* "zamana yayarak" *yapmak, gerçekte daha akıllıca olmaz mı?..*

5) Bu son noktaya bakarak *"hoppalaa!"* diyebilirsiniz. Bu bakımdan edindiğimiz izlenim odur ki, ANAP'ın tepeleri, siyaset yasağının 1988 genel seçimlerinden önce kaldırılmasına pek taraftar değildir. Ama öyle gözükmek de *"politik"* olmayacağı için, kimi formüllerle işi yokuşa sürebileceklerdir. Siyaset sahnesinde bu konuya ilişkin hayli ince oyunlar seyredeceğimizi sanıyoruz.

★

6) ANAP doruklarında *"demokrasi"*ye dönük havaya gelince...

Denilmek isteniyor ki, *"önce ekonomi yasaklardan arındırılacak, tam liberal olacak, bu yolla ekonomi güçlenecek, havadan para kazanma yolları kapanacak, bütün bunlara paralel olarak da demokrasi gelişecek; Batıda demokrasinin temelinde liberal ekonomi yatmıyor mu? Karaborsayla, kuyrukla demokrasi kurulamaz; demokrasi için ekonominin ayakları üstünde kalması lazım."*

★

7) Ekonominin güçlenmesi için dışsatımın yaşamsal önemine dikkat çekiliyor. Denilmek isteniyor ki, *"Türkiye'nin asırlık konusu, ödemeler dengesidir... Tabii ihracattır... Türkiye'yi ileri götürmek için bu sorunu çözmek lazım... İhracat işine büyük ölçüde sübvansiyonla, teşvikle başlandı. Anormal teşvikte boşluk bulanlar oldu... Hayali ihracat ortaya atıldı, basında işlendi. Namuslu ihracatçı bundan fevkalade ürktü..."*

Neredeyse denilmek isteniyor ki, basının *"hayali ihracat"*la uğraşması, 1986'da ihracatı gerileten bir etken oldu...

★

8) Denilmek isteniyor ki, *"Yılda 4 milyar dolara yakın borç ödeniyor. İki yıl daha ödenecek. Bu kolay değil; Türkiye'nin en hassas tarafı budur; ekonomi bir bozulursa, 1980'e benzemez, önümüzdeki iki yıl çok kritiktir... Dıştan ilave imkân lazım... Onun için de kredibilite lazım; var bu; daha da artacaktır..."*

ANAP'ın doruklarında esen hava öyledir ki, ekonomi kesin olarak *"doğru"* yörüngededir, politikalarda herhangi bir değişiklik yapılmayacaktır. Bu arada şu anlatılıyor:

"Federal Almanya Başbakanı Kohl, Viyana'da Özal'a demiş ki: '19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçerken, hasta adamdınız; ama 20. yüzyıldan 21.'ye geçerken böyle olmayacak.' *Gerçekten de ekonomi çok iyiye gidiyor. Dikkat edelim, Türkiye take-off yapmıştır; tayyare tam çıkarken, lap diye düşmesin..."*

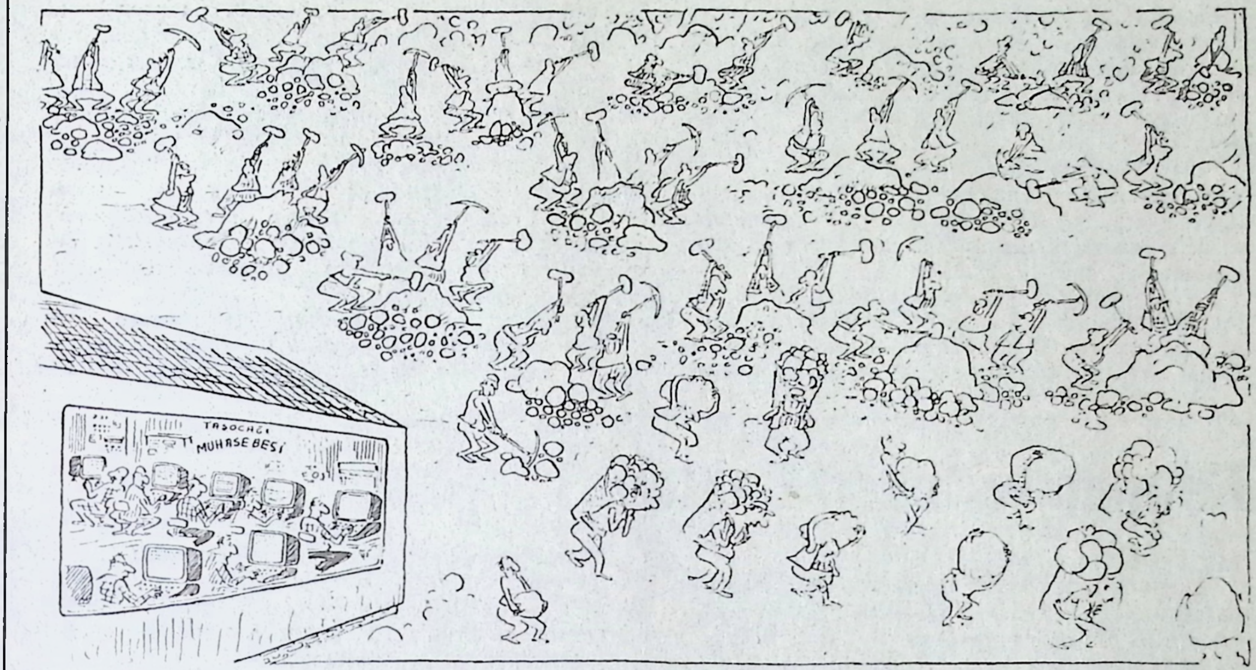
★

9) ANAP'ın tepelerinde devlet bürokrasisinden, onun gücünden yakınma var; özellikle ekonomik konularda bürokrasiyi daha da etkisiz kılma yolunda istekler var; *Keçeciler, Dalan* gibi konularda ise suskunluk var.

★

Bir tatil günü sohbetinden ANAP'a dönük olarak çıkardığımız izlenim ve tespitler, işte böyle. Bütün bunların yorumu ise kuşkusuz bir başka yazının konusu olabilir...

Behiç AK

'Yıldız Savaşları' konusunda ABD ve SSCB geri adım atmadı

Anlaşamadılar

13 ekim

Dış Haberler Servisi — ABD Başkanı **Ronald Reagan** ile SSCB lideri **Mihail Gorbaçov** arasında İzlanda'da yapılan ve sonucu tüm dünyada heyecanla beklenen zirve, önemli konularda bir anlaşmaya varılmakta olduğu izlenimini verdikten sonra, beklenmedik bir biçimde anlaşmazlıkla sonuçlandı. İzlanda'nın başkenti Reykjavik'te toplanmış yüzlerce diplomat ve gazetecide **"soğuk duş"** etkisi yapan ve özellikle Batı Avrupa ülkelerinde büyük düş kırıklığına yol açan bu sonuçla ilgili olarak Amerikan ve Sovyet yetkililer, birbirlerine suçluyorlar. Anlaşmazlığın esas olarak ABD'nin **"Yıldız Savaşları Projesi"**nin üzerinde bilinen görüş ayrılığından kaynaklandığı, tarafların bu konuda uzlaşmaya varamamalarının Avrupa'ya yönelik orta menzilli nükleer füzeler konusunda kaydedilen anlaşmayı da suya düşürdüğü öğrenildi.

SSCB lideri Gorbaçov, **"Dünya, dönüşü olmayan bir noktaya yaklaştı"** derken ABD Başkanı Reagan, **"Sovyetler'e tarihin en kapsamlı silahsızlanma önerisini götürdüm, ama Genel Sekreter (Gorbaçov) kabul etmedi"** dedi.

Zirveden sonra rahatlamış bir tavırla konuştuğu dikkati çeken Gorbaçov, basın toplantısının bir yerinde şunları söyledi: **"Buradaki görüşmeler sonucu anlaşıldı ki tüm dünya, nükleer silahlanma konusunda geri dönüşü olmayan bir noktaya yaklaşıyor. ABD Başkanına uzlaşmaya varması için gerekli izin verilmemişti. Yani Reagan buraya elleri boş geldi."**

Reagan da ülkesine dönmeden önce Keflorik ABD üssünde çalışan Amerikalılara hitaben yaptığı konuşmada, **"Sovyetler'e tarihin en kapsamlı silahsızlanma önerisini yaptım, ancak Genel Sekreter (Gorbaçov) reddetti. Buna rağmen pek çok konuda görüş ayrılıklarımızı giderdik ve gidermeye de devam edeceğiz, ancak Yıldız Savaşları Projesi'nde katı kısıtlamalar isteyen Sovyetler'e boyun eğmeyeceğiz"** dedi. Reagan, konuşmasını bitirdikten sonra uçakla Washington'a hareket etti.

ABD Dışişleri Bakanı **George Shultz** ile SSCB liderinin silahsızlanma konularındaki başdanışmanı **Georgi Arbatov** da birer basın toplantısı düzenleyerek zirvenin başarısızlıkla sonuçlanmasının nedenlerini kendi açılarından anlattılar.

George Shultz, **"Sovyetler, antibalistik anlaşmasını değiştirerek Yıldız Savaşları Programını engellemek istediler"** derken, Georgi Arbatov, **"ABD nükleer silahların kontrolü görüşmelerindeki tavrını değiştirmezse ABD'de yapılması öngörülen zirve gerçekleşmez"** şeklinde konuştu.

Sovyet lideri ile birlikte İzlanda zirvesine gelen Arbatov, iki lider arasında yapılan son görüşmeden sonra gazetecilerin sorularını cevaplarken, **"Nükleer silahların kısıtlanması görüşmeleri öldü"** dedi.

Shultz ise SSCB'yi, ABD'nin **"Yıldız Savaşları Programını rafa kaldırmaya zorlamakla"** suçladı. Shultz, **"Sovyetler bu konudaki niyetlerini açıkça ortaya döktüler, bizden antibalistik anlaşmasını değiştirerek Yıldız Savaşları Programından vazgeçmemizi istediler. Ancak müttefiklerimiz ve ABD'nin çıkarları için böyle bir şey yapmamız mümkün değildi"** dedi.

Shultz, Başkan Reagan'ın antibalistik anlaşmasında 10 yıllık bir uzatmaya taraftar olduğunu, ancak bunun Sovyet tarafında itibar görmediğini kaydetti.

Shultz, iki liderin **"orta menzilli nükleer füzelerin kısıtlanması"** ve ABD'de ve Sovyet Asyası'nda ko-

nuşlanacak şekilde ellerinde 100'er adet orta menzilli füze kalması konusunda anlaştıklarını, ancak Sovyetler'in Yıldız Savaşları Programındaki ısrarları üzerine bu anlaşmadan da vazgeçildiğini söyledi. Shultz'un bu açıklaması sırasında son derece üzgün olduğu görüldü.

Sovyet yetkilisi Arbatov da zirve sonrasındaki açıklamasında SDI yüzünden anlaşma sağlanamadığını doğrulayarak, **"ABD, Yıldız Savaşları Programındaki denemelerden vazgeçmediği için hiçbir anlaşma yapılamadı"** ifadesini kullandı.

Zirvenin anlaşmazlıkla sonuçlanması, birçok konuda anlaşmanın eşiğine gelinmiş olduğunun bilinmesinden ötürü daha büyük bir üzüntü ve hayal kırıklığı yarattı. Gerçekten de dün programlanmış olan üçüncü görüşme, iki saat sürmesi beklenirken 3 saat 35 dakikada tamamlanabilmiş ve Reagan'ın önerisiyle program dışı bir görüşme yapılması kararlaştırılmıştı. Bu arada taraflar, kendi koydukları basma açıklama yapmama ilkesini çiğneyerek demeçler vermişler ve çok mesafeler kaydettiklerini, bir büyük konu dışında anlaşmanın eşiğinde olduklarını belirtmişlerdi. Öğleden sonraki görüşmeye ilk kez dışişleri bakanları ve uzmanlar da katılmış, orada çeşitli görevliler, liderlere çeşitli dosyalar getirip durmuşlardı. Bu gelişmeler, bir anlaşmanın an sorunu olduğu izlenimini uyandırmıştı.

TSİ saat 12.00'de başlayıp 15.35'te sona eren üçüncü görüşmeden sonra program dışı dördüncü buluşma, TSİ 17.00'de başlamış ve 20.50'de sona ermişti.

Reagan ve İnsan Hakları

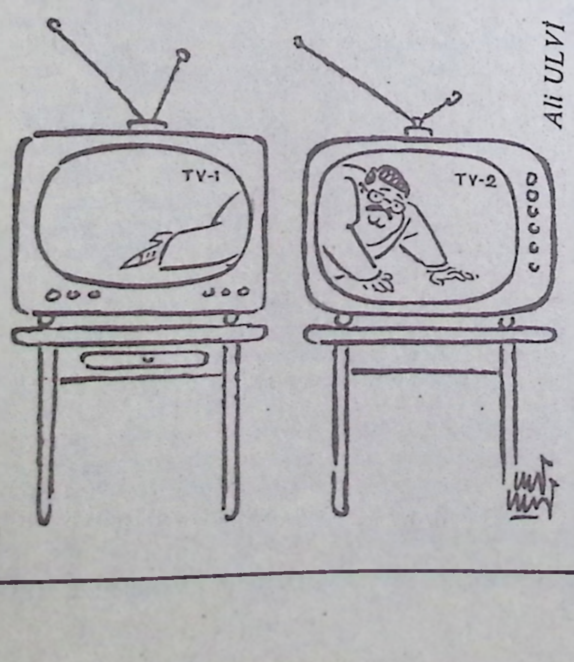
ERGUN BALCI *13 ekim*

Geçen hafta Reykjavik zirvesinin heyecanı, dünya kamuoyunun dikkatinin iki olay üzerinde yeterince toplanmasını engelledi.

Başkan Reagan Sovyet, muhalifi Yuri Orlov'u Beyaz Saray'da gösterişli biçimde kabul edip, bu münasebetle insan hakları ve demokrasi konusunda yeni bir vaaz verirken, ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Bernard Kalb, Beyaz Saray'ın Libya'nın terör eylemlerine hazırlandığı yolunda dünyaya gerçek dışı ve yanlış bilgiler verdiğini açıklayarak görevinden istifa ediyordu.

Saygı ile karşılanacak onurlu bir davranışta bulunan Bernard Kalb, basına istifasını açıklarken, *"Libya hakkında gerçek dışı bilgiler yayılmasını öngören bir programın, ABD'nin inanılırlığına düşüreceği gölge beni kaygılandırıyordu. Ayrıca böyle bir politikanın sözcülüğünü yapmak da bana ağır geliyor. Kişisel inançlarıma karşıydı bu"* demiştir.

Böylece ağustos sonunda ABD-Mısır ortak tatbikatının başlaması ile birlikte, Beyaz Saray tarafından Libya'ya karşı açılan suçlama kampanyasının ve Albay Kaddafi'nin terör eylemlerine hazırlandığı yolundaki iddiaların, hiçbir somut kanıta dayanmadığı, bu senaryonun Libya liderini yıpratmak için Reagan yönetimi tarafından hazırlandığı ortaya çıkmıştır.

Ali ULVİ

Yine Başkan Reagan, Yuri Orlov'u sıcak biçimde kucaklayıp, demokrasi ve insan haklarının erdemlerinden söz ederken, Nikaragua hükümeti, karşıdevrimci gerilalara (Contralar) silah taşıyan bir Amerikan uçağının düşürüldüğünü açıklıyordu. Düşürülen uçaktan kurtulan ve Nikaragua yetkilileri tarafından tutuklanan 45 yaşındaki Amerikalı Eugene Hasenfus, Managua televizyonunda yaptığı açıklamada, Contralar'a yardım etmek için CIA tarafından El Salvador'da yürütülen geniş çaplı bir programda çalıştığını, El Salvador'dan ve Honduras'tan 10 kez uçakla Contralar'a silah götürdüğünü, CIA ajanları ile işbirliği yaptıklarını söylüyordu. Eugene Hasenfus'un açıklamasına göre, El Salvador'daki programda 24-26 kişi çalışıyordu. Bunlar arasında pilotlar, uçak mürettebatı, Contralar'a gönderilecek silahların bakımından sorumlu uzmanlar ve iki de CIA ajanı bulunuyordu.

Evet, ilginç bir rastlantı olarak, iki olay da Başkan Reagan'ın Sovyet muhalifi Yuri Orlov'u Beyaz Saray'da kabul edip, insan hakları konusunda nutuk attığı ve dünyaya Reykjavik zirvesinde insan haklarına öncelik tanıyacağını ilan ettiği günlerde meydana geliyordu.

Başkan Reagan'ın konuşmalarının insan hakları ile dolu olduğu geçen hafta *International Herald Tribune* gazetesinde ilginç bir haber yer alıyordu. Habere göre, Nikaragua'da meşru hükümete karşı savaşan karşıdevrimci gerillaların (ki bunların çoğunluğu eski diktatör Somoza'nın ulusal muhafızları yani kiralık katilleridir) subayları, artık ABD'de eğitim görecek, bunlar sonra Honduras'taki kamplarda gerillaları eğiteceklerdi. Böylece contralar arasında çok iyi, eğitimden geçmiş bir çekirdeğin yaratılması amaçlanmaktadır. Bu çekirdeğin zamanla gelişip, gürbüzleşeceği umuluyor.

Libya hakkında programlı biçimde gerçek dışı haberler yayarak ülkede karışıklık çıkarmaya ve Muammer Kaddafi'yi devirmeye çalış; Nikaragua'da

hile yapılmadığını yabancı gözlemcilerin de kabul ettiği seçimlerle işbaşına gelmiş olan bir yönetimi devirmek için bir dizi haydut ve kiralık katile silah gönder, bunları eğitimden geçir; Güney Afrika'da ırkçı rejime yaptırım uygulamayı kabul etme; sonra da Beyaz Saray'da Yuri Orlov'u kucaklayarak insan hakları konusunda nutuk at.

Bernard Klab, *"Libya'ya ilişkin programın, ABD'nin inandırıcılığını yitirmesine yol açacağını düşünüyordum"* diyor.

Gerçek şu ki, ABD, Reagan yönetimi döneminde inandırıcılığını uzun süredir yitirmektedir.

'12 Eylül tekrar gelir ha' öcüsü bitmeli

Demirel: Özal'la pazarlık etmem

YALÇIN DOĞAN *13 ekim*

ANKARA — Enflasyonun kaynaklarını **"açık bütçe, Maliyenin tahribi ve fonlar"** olarak gösteren kapatılan AP'nin Genel Başkanı **Süleyman Demirel,** iktidarı enflasyon konusunda **"liyakatsizlikle"** suçlarken, **"ekonomik bunalımdan çıkış yolunun demokratik planlama"** olduğunu söyledi.

Süleyman Demirel, 24 Ocak Kararlarının siyasi bir sonucu olmadığını da öne sürerken, soru üzerine **"24 Ocak Kararlarıyla, kuyrukların, yoklukların kalkması askeri müdahaleyi kolaylaştırmış olabilir"** diye konuştu. Bugün Türkiye'de işçi haklarının **"kâğıt üzerindeki kadarıyla"** da uygulanmadığını vurgulayan Demirel, **"12 Eylül tekrar gelir ha, derseniz 'ne yaptınız' diye sorarlar"** dedi. ANAP'ın **"tek parti zihniyetini temsil ettiğini"** öne süren Süleyman Demirel, **"Benim Özal'la gizli, kapalı bir pazarlığım yok"** görüşünü ortaya koydu.

Süleyman Demirel'e yöneltilen sorular ve yanıtları şöyle:

— Ara seçim sonrasında, DYP'nin aldığı oylar karşısında "sağın sağa alternatif olduğu" değerlendirmeleri yapıldı. Sizce DYP iktidar olsa Türkiye gündemine ekonomik programıyla farklı ne getirecektir? Özellikle ekonomide ne yapacaktır?

DEMİREL — Şöyle bakalım meseleye. DYP iktidara gelince ne yapacak sorusuna muhatap olmaktan ziyade, sorunuzu **"Türkiye ne yapmalıdır"** şeklinde anlamak ve cevaplandırmak isterim. Çünkü DYP adına benim konuşmam doğru değil. Ben partinin üyesi değilim. Bu şartlar içinde olmam da mümkün değil. DYP'nin savunduğu fikirler AP ve DP çizgisinde savunulan fikirlerdir. Ama bugünkü şartlar içerisinde ben sorunuzu bir uzman olarak yanıtlamak isterim. Ekonomik politikayı siyasetten ayırmak mümkün değildir. Bir memlekette siyaset her zaman vardır. İster çok partili demokratik idare olsun, ister tek partili idare olsun, isterse parti adı hiç geçmesin, yani kapalı rejim olsun, siyaset hep vardır. Aslında çok partili demokratik rejim her şeyin açıkça cereyan ettiği, her şeyin konuşulduğu her şeyin eleştirildiği ve ülke idare edenlere hesap verildiği rejimdir. Böyle olunca böyle bir rejimde ekonomi ile siyaset çok daha iç içedir. Bu yapılabiliyorsa aslında ülkenin idaresi hem daha zordur, fakat ülke birtakım yanlışlardan kurtulur. Gerek ekonomik ve gerek siyasetin bana göre hedefi bir ülkenin insanıdır. Sosyal meseleleri hedef almayan ekonomik ve politik davranışların bu ülkeyi neticede ileri bir yere götüreceğine kani değilim. Benim inancımın hareket noktası sosyal devlettir. Refah devletidir. Sosyal devlet çağın devletidir.

— Bugün Türkiye'nin sorunlarını sıraladığınız zaman ekonomik yönden ilk üç tanesi sizce neler olur?

DEMİREL — Birinci mesele istikrarsızlıktır.

— Neyi kastediyorsunuz bununla?

DEMİREL — Enflasyonu..

— İkincisi?

DEMİREL — Üretimdir.

— Üretim düşüklüğü mü?

DEMİREL — Yalnız üretim düşüklüğünden ibaret değil mesele. Üretim düşükken, yeni üretim kapasitelerinin ülke gücüne eklenmemesidir.

— Üçüncüsü nedir sizce?

DEMİREL — Üçüncü mesele işsizliktir. Birinci meselenin içinde, istikrarsızlığın yani enflasyonun içinde, pahalılığı, hayat şartlarının ağırlığını ve gelir dağılımında meydana gelen bozulmayı, bunun meydana getirdiği ıstırapları da mütalaa edebiliriz.

— Siz 10 yıl süreyle Türkiye'de başbakanlık yaptınız. Bugün başbakan olsanız birinci meseleyi, enflasyonu çözmek için ne yaparsınız?

DEMİREL — Evvela Türkiye'de enflasyon bugün başlamış değildir. Keşke bugün başlasaydı. Geçen sene de başlamış değil.. Bana göre işin kötü tarafı da bu. Ancak enflasyonun üç rakamlı sınıra eriştiği yıl 1979'dur. 1979 ekiminde ve ekim öncesinde bu gidişatın ülkeye neler getirebileceğini vatandaşa söyledik. Zaten bir yerden itibaren onun acı tesirleri hissedilmeye başlanmıştı. İlk yapılan ara seçimlerde hükümet olduk. O gün Türkiye'nin iki tane meselesi vardı. Bunlardan birisi de kan dökülüyordu, anarşi vardı. Bu meseleler altında hemen hemen felçtik. Bunların ikisini de milli mesele saydık. Yani bunların politik tarafı yoktu. İkisinin de durdurulması lazımdı. 1986 sonu, Türkiye hâlâ şikâyet ediyor enflasyondan. Şunu demek istiyorum; 6-7 sene enflasyonla birlikte yaşanamaz. Türkiye enflasyona alışmış değildir. Türkiye bu 6 sene içerisinde enflasyonun tahribatına maruz kalmıştır. Bu tahribatın da rakamla ifade edilemeyecek bazı emareleri vardır. Enflasyon toplumun içini bozmuştur. Ticari sahadaki ahlaksızlıktan tutun, genel sahadaki ahlaksızlığa kadar çok büyük yaralar açmıştır. Bu yaraları bu toplum, kaç senede tedavi eder bilemeyiz..

— Sizce çözüm nedir ya da ne yapmak gerekiyor?

DEMİREL — Şimdi, ne yapmak lazımdır söyleyeceğim. Enflasyon geçen sene başlamış olsaydı **"Şu şu tedbirleri alacağız, bunu durduracağız"** diyenler inandırıcı olurdu. Ama böyle 7 senelik bir geçmişi bulunan enflasyonun durdurulmasının zaruret olduğu birçok kereler ifade edildiği halde bunun durdurulmamış olması, acaba durdurulmayacak bir hadise ile mi karşı karşıya kaldığımız, yoksa bunu durduracak liyakat ve ehliyetlere sahip olmadığımız gibi iki suali ortaya getirir. Bu enflasyon durdurulamayacak gibi bir cinsten ise, o zaman nasıl durur, ne zaman durur

tartışamayız. Ama durdurulabilecek bir cinsten ise, neden bu zamana kadar durdurulamadığının üzerinde durmak gerekir. Bence enflasyon ne kendiliğinden olur ne de kendiliğinden durur. Eğer bir ülkede enflasyon varsa 7 sene gibi süre içinde durdurulamamışsa bu ülkenin iyi idare edilmediğine en büyük şahittir. Ülke iyi idare ediliyorsa, enflasyonun da durdurulacağına, diğer meselelerin de çaresinin bulunacağına halkın inanmış olması gerekir. Halkın buna inandırılmış olması lazım. Ülke enflasyon konusunda idare edenlerin beyanlarına itimadını yitirmiştir.. Bugün Türkiye'yi idare edenlerin 21 Ekim 1983 tarihinde radyo ve TV programlarında beyanları var. İki sene içinde yüzde 10'a indirilmelidir. İndirilmezse büyük sıkıntılar olur, zaten büyük sıkıntılar hep enflasyon devirlerini takiben olmuştur. Zaman zaman enflasyon yüzde 30-35'ti. Bunu dedikten sonra enflasyon 1984'te yüzde 5'in üzerinde, 1985'te yine 40 ile 50 arasında, 1986'da yine 30 ile 49 arasında rakamlarda dolaşıyor.

— Ben enflasyonu siz nasıl indirebilirsiniz diye sormuştum.

DEMİREL — Üç yıl önce beğenmediğiniz ve mutlaka onlara indirilmesi lazım dediğiniz sınırı bugün öpüp başınıza koyuyorsunuz. Böyle bir devlet idaresi olmaz. Hakikaten enflasyon kendi başına mı durur, durdurulur mu? Başka ülkelere bakıyoruz, başka ülkeler de benzeri piyasa ekonomileri içinden geçiyor. Başka ülkeleri idare edenler enflasyonu birinci mesele kabul ediyorlar ve durduruyorlar. Bakın İngiltere'de enflasyon yüzde 25'lere kadar çıkmıştı, bugün yüzde 5'in altında. Bugün Avrupa ülkelerinin tümünde enflasyon yüzde 5'in altındadır. Bana soruyorsanız, ülkeyi iyi idare etmek için neler yapmak lazım, ilk yapılacak iş enflasyonu yüzde 5'in altına indirmek lazımdır.

— Yani sizce Türkiye'yi bugün yönetenler enflasyonu düşürmek istemiyorlar mı?

DEMİREL — Hayır yapamıyorlar.

— İstiyorlar mı düşürmeyi?

DEMİREL — Bence enflasyon politikası takip eden politikacı, kendi mezarını kendi kazar.

— Bugün öyle mi oluyor?

DEMİREL — Bugün ülkeyi idare edenlerin de enflasyon politikasını isteyerek takip ettiklerini sanmıyorum. Bilerek takip etseler, onu izah etmek mümkün olur. Aslında istemedikleri halde yapamadıklarından şikâyet ediyorum. Bu liyakatsizliktir.

— Sayın Demirel enflasyon sizce nasıl durdurulur?

DEMİREL — Nasıl durur derseniz... Bu ülke hesabını kitabını bilse, enflasyon durur. Enflasyonu durdurmak devletin tümüyle, sarfiyle kazancı arasındaki farkın kapatılmasından ibarettir.

— Yani bütçe açıklarından mı kaynaklanıyor enflasyon?

DEMİREL — Denkleştirmek birinci şarttır. Evvela bütçeyi yapabilmek lazımdır. Türkiye bugün bütçe müessesesinden uzaklaşmıştır. Türkiye bugün gelirlerinin nelerden ibaret olduğunu, bunun hangi önceliklerle nasıl kullanılması lazım geldiğini bir kenara bırakmıştır. Bir ülkede dış borçlarınızı bütçede göstermezseniz, bir ülkede bütçenizin üçte birine yakın gelirlerinizi bütçe dışı tutarsanız ve iktisadi devlet teşekkülleri, kooperatifler gibi Merkez Bankası'ndan kaynaklanan sarflarını kontrol altında tutamazsanız ve bunun tümünü beraberce düşünemezseniz, o ülkede enflasyonu önleyemezsiniz. Bir ülkede maliye meselesini, bir müessese olarak ikinci, üçüncü plana atar, devletin temeli olan Maliye Bakanlığı'nı tahrip ederseniz, enflasyonu önleyemezsiniz.

Şimdi, finans maliyeden ibarettir, ama maliye sadece finanstan ibaret değildir. Maliye bir disiplinli müessesedir. Bugün Türkiye'yi idare edenlerin yaptığı en büyük yanlışlardan birisi 1983 sonunda Maliye Bakanlığı'na tahrip etmiş olmalarıdır. Tahripten kastım şu: Safdışı bırakmış olmalarıdır. Ülkenin mali idaresinin birtakım yan kuruluş gibi, siyasi sorumluluğu olmayan ellere bırakılmış olmasıdır.

— Özetlersek; siz enflasyonun durdurulmasının bir çaresi olarak, denk bütçeyi söylüyorsunuz. Vurguladığınız diğer noktalar ise, maliye örgütünün safdışı bırakılması ve bütçe dışı fonların oluşumu..

DEMİREL — Evet.. Aslında birincisi ile üçüncüsü aynı şey. Bütçe yapıldığı zaman; ben bir devletin bir sene önceden kaynaklarını nereye tahsis edebileceğini göremeyeceğine inanmıyorum. Milyarlarca fona hacet yok: Önceliklerinizi verin, bunları bütçenize koyun. Ben bir memlekette bu kadar büyük meblağların Meclis kontrolünden geçirilmeden kullanılmasına da karşıyım. Aslına bakarsanız demokrasi, Meclis müessesesinin halkın verdiği vergilerin nereye gideceğini bilme arzusundan doğmuştur. Meclisi safdışı bırakacaksınız, bir devletin disiplin müessesesi olan maliyeyi kırtasiyecelik sayacaksınız... Kırtasiyecilik her devlette var, bunlar ıslah edilebilir. Islah etmek yerine bunu tesirsiz hale sokarak Gümrük Bakanlığı haline getirmenin manası yoktur. Bir devlette Hazine müessesesi ile Merkez Bankası ve bütçe müessesesine, devlet iyi bir şekilde sahip değilse, o ülkenin ekonomi ve mali idaresinin iyi olabileceğine kani değilim. Şimdi bakınız: Bütçeyi safdışı ettiğiniz yerde planı da safdışı ettiniz, programı da safdışı ettiniz. Türkiye'de enflasyonun durdurulmasının, bütçe müessesesine, plan müessesesine, bütçe müessesesine samimi bir şekilde dönülmesi ile mümkün olabileceğine kaniyim.

— Nasıl bir planlama düşünüyorsunuz? Şunu söylemek istiyorum; sizce 24 Ocak Kararlarıyla plan fikri arasında bir çelişki var mıdır?

DEMİREL — Yoktur..

— Birbirini tamamlıyor mu?

DEMİREL — Tamamlar. Zaten 24 Ocak Kararları, bir gidişata, yani plan, bütçe hepsinin bulunduğu programın fikirlerinin bulunduğu gidişata hastalık hasıl olmuş, yani bir ağacın üzerine bakıyorsunuz, o ağacın üzerinde yapraklarının dışında başka şeyler hasıl olmuş, onları temizleme işidir bu. Türkiye'nin şartlarına uygun demokratik plan yapmayı Türkiye öğrendi. 20-25 sene evvelki durumda değiliz. Türkiye, plan meselelerini, plan müesseselerini iyi öğrenmiştir.

— Demokratik planın unsurları nelerdir size göre?

DEMİREL — Bir defa tasarrufları yükseltmek için tedbirlerdir. Ama bu tasarrufları ekonominin büyümesine, sosyal meseleleri kaldırmaya yönelmiş öncelikleri bulunan, 5 sene sonrasında ülkenin ihtiyacı olacak şeyleri şimdiden düşünen, Türkiye'nin ne zaman, nereye varacağını düşünen, ona göre kaynaklar ayıran, dogmatik değil, akılcı bir plandır.

— Enflasyon hastalığını önlemek için 24 Ocak Kararlarını öne sürdünüz; bu kararların üzerinden 6 yılı aşkın zaman geçti. Size göre 24 Ocak Kararları var mı, devam ediyor mu?

DEMİREL — Hayır artık lüzumu yok. Onlar o gündü. Şimdi ekonomik reçeteler ve ekonomik tedbirler, **"Bir defa aldın mı 10 sene, 20 sene almana hacet yoktur"** cinsinden tedbirler değildir. O günün şartları içinde o günün meselelerini çözecek tedbirler bunlardı. Bunları o zaman alırsan neticesini görürsün. Sonra yeni tedbirler alırsın. Bir de 24 Ocak Kararlarının alındığı dönemde Türkiye'de parlamento vardı. Hür basın vardı, her şeyin hesabı kitabı sorulabiliyordu, soruşturulabiliyordu. Aranabiliyor **"Bunu böyle yaptınız"** denebiliyordu. Ondan sonra bunların hiçbirinin sorulmadığı yıllar girdi araya. Ben işte bunun için söyledim; ekonomi ile siyaset birbirine çok bağlıdır diye.

— 24 Ocak Kararları nerede sapma gösterdi?

DEMİREL — 24 Ocak Kararları Türkiye'de yokluğu ortadan kaldırmak, enflasyonu önlemek, ekonomiyi tekrar hareket haline geçirmek, Hazinenin kasalarını çalışır hale getirmek için alınmıştır. Bunları sağlamıştır. Enflasyonu da 1981'lerin sonunda yüzde 25'lerin altına düşürecek noktaya gelinmiştir. Yeni tedbirler gerekirdi, yani bu disiplini mutlak manada hâkim kılacak tedbirler gerekirdi. Bu tedbirlerin doğru olup olmadığı da neticesinde belli olurdu. Neticesi de enflasyonun düşürülmesiydi. Üretimin, yatırımların yeniden harekete geçirilmesiydi. İşsizliği azaltıcı neticeler ortaya çıkarılmasıydı. Ülkenin ekonomik takatını arttırıcı birtakım neticeler ortaya çıkarılmasıydı. Ülkenin ekonomik takatını arttırıcı birtakım neticeler getirilmeliydi, borcunu arttırıcı değil. Bunlar ortada olmadığına göre bunları getirecek tedbirler alınmamıştır. Artık bunlar geride kalmıştır. Bugün hâlâ ben diyorum ki, bugün bunlar yapılmazsa yarın yine bunlar geride kalmış meseleler olarak tartışılır..

— Ekonomi ile siyaset arasındaki bağlantıya dikkat çektiniz. 24 Ocak Kararlarının siyasi bir sonucu oldu mu?

DEMİREL — Hayır sanmıyorum.

— Bir görüşe göre 24 Ocak Kararlarının sonucu 12 Eylül'e bağlanıyor. Sizin bu konudaki düşünceleriniz nedir?

DEMİREL — Belki şu denilebilir; 24 Ocak Kararları neyi kaldırmıştır orta yerden? Yoklukları kaldırmıştır. Türkiye mazot, ilaç, hammadde bulabilir bir hale gelmiştir. Belki müdahaleyi yapanlar, kuyruklar, yokluklar, büyük sıkıntılar olan bir ülkede devlet idaresini yüklenmek istememişlerdir. Belki diyorum. Bu ortadan kalkınca, müdahaleyi kolaylaştırmış olabilir. Yoksa yoklukların ortadan kalkması ülkede müdahale sebebi olmaz.

— Bir de şöyle bir teori var, 58 istikrar önlemlerinden sonra 27 Mayıs geldi. 1970 ekonomik kararlarından sonra 12 Mart geldi, 24 Ocak Kararlarından sonra da 12 Eylül geldi. Bu tahlile katılıyor musunuz?

DEMİREL — Katılmıyorum, hiç katılmıyorum. Başka sebebleri var. Sebep-netice ilişkisini yanlış kurmamak lazım. Orta yerde bir 1960 hadisesi vardır. 1958'de iktisadi kararlar vardır, devalüasyon vardır, başka kararlar vardır. Şimdi bunun ikisinin birbirine bağlı olması şart değil. Lazım da değildir bana göre. Çünkü bu çeşit hadiseler aslında, ekonomik meselelerin vahametinden şikâyetle geliyorlar ortaya. Fakat yaptıklarına bakın; mesela, 12 Eylül ekonomik meselelerden şikâyetçidir, şikâyet ederek gelmiştir. Ama tedbir olarak da; alınmış olan politikaların, yürütülen politikaların aynen, hatta aynı kadrolarla yürütülmesinden başka bir tedbir yoktur. O zaman şikâyetçi olması manasını kaybeder. **"Ekonomik politika nasıl olmalı?"** dediğiniz zaman, birincisi; istikrar içinde olan bir memleket olmalı ve hemen bunun ardından söyledim büyüyen bir ekonomi olmalı. Ekonominin temel şartı, yapabilmektir, üretebilmektir..

— Ama bütün bunlar için kaynak gerekiyor..

DEMİREL — Kaynak gerekiyor, ehliyet gerekiyor, teknoloji gerekiyor. Sevki idare gerekiyor, başka şeyler de gerekiyor...

— Sizin görüşünüze göre kaynak var mı?

DEMİREL — Kaynak her zaman var. En kolayı kaynak. Kaynak bir şeyi ifade etmez, her zaman bulursunuz. Evvela inanç olacak, yapma arzusu olacak, bunları yapacak kadro olacak. Beyin ve gönül. İkisi lazım..

— İç ve dış parayı bulmak kolay mı diyorsunuz?

DEMİREL — Hiçbir şey kolay demiyorum. Bunları bulabilsek diyorum. Ama farzet ki bunlar var, öbürü yok, o zaman hiçbir şey yapamazsınız.

— Bugün Türkiye'de tartışılan toplusözleşme düzeni, grev ve lokavt hakkı, anayasa ve yasalarda var, bu yeterli mi?

DEMİREL — Anayasa ve yasalardaki kadar işlemiyor ki zaten.

— O kadar işlese yeterli mi?

DEMİREL — Bu gene ayrı bir bahis. Ayrı bir iş o. Bugün mevcut olan işlemiyor ki. Bugün işçi hakları falan tamamen gölgede..

— Toplusözleşme düzeni..

DEMİREL — Hepsi dahil. Şimdi bakın bu nedir? Bir zamanlar grev hakkının falan kullanılmasında görülen bazı durumlar Türkiye'de rahatsızlık yarattı. Yaratmamalıydı ama o ayrı mesele. Ben olanı söylüyorum. Haklıyı haksızı da tartışmıyorum. Türkiye bu rahatsızlıklarda olduğu gibi, üniversite meselesinde olduğu gibi, diğer demokratik haklarında olduğu gibi bir ekstremden bir diğer ekstreme gitti. Bunlara denge kazandırmak, bunları işler vaziyette tutmak yerine hepsinin üzerine siyasette olduğu gibi, parlamento meselesinde olduğu gibi, partiler meselesinde olduğu gibi bir tazyik kondu. Bu tazyiklerin hepsinin kalktığını bugün iddia etmek mümkün değildir. Ve bu ortamın getirdiği korkuların izahına kani değilim. Sanılıyor ki ucuz işçi endüstrileşmenin önemli bir parçasıdır. Bu yanlıştır. Çünkü endüstri mallarındaki işçinin bazıları hariç hissesi yüzde 10'un altındadır. Avrupa işçisinin ayda bin dolar aldığı bir dönemde, Avrupa ile liberasyona gidiyoruz: Avrupa ile liberasyona gitmek ne demek? Avrupa'nın yaptığı malları sizin de kullanmanız demektir. Avrupa'nın işçisi 1000 dolar alıyor ayda, siz işçinize 80 dolar veriyorsunuz. 15 sene çalışmış işçiye, 60 bin lira alan bir işçi ki, vasat işçi aşağı yukarı o seviyeye geliyor. Vergiler, sigortalar hariç, bir adamın eline 60 bin lira geçen bir memlekette, neresi olursa olsun, ne işçi hakkından söz edebilirsiniz, ne işçinin refahından söz edebilirsiniz. Bu ileride patlamalara neden olacak bir birikim demektir.

— Siz dünya siyasetinde çok ilginç bir örnek oluşturan siyasetçilerin başında geliyorsunuz. İki defa askeri müdahale yaşadınız. Ve buna rağmen ayakta kalmayı başardınız ve bugün de etkili bir siyasetçi olarak bunu sürdürüyorsunuz. Bundan sonra herhangi bir biçimde sorumlu ve yetkili bir mevkiye gelseniz,

askeri müdahaleleri önlemek için önünüze neyi hedef olarak koyarsınız?

DEMİREL — Askeri müdahale meselesine bir açıklık getirmek lazım. Bence askeri müdahale dendiği zaman, bu memleketin Silahlı Kuvvetleri, askeri gücü ya da askeri teşkilatı siyaseti çok seviyormuş, siyasetin içinden çıkmak istemiyormuş, ikide bir memleket idaresini eline almak istiyormuş gibi bir durumda görülmemeli. Bizim Silahlı Kuvvetlerimiz, ordumuz, askerimiz, bir tarihi şuurla ordunun siyasete girmesinin sakıncalarını çok iyi bilir. Silahlı Kuvvetleri siyasete sokmak, Silahlı Kuvvetleri tahripten başka bir şeye yaramaz veya Silahlı Kuvvetleri güçsüz hale getirmekten başka bir işe yaramaz. Bunu bizim Silahlı Kuvvetlerimiz çok iyi bilir.

— Buna karşın, sizce neden askeri müdahaleler oluyor?

DEMİREL — Söyleyeceğim; Balkan faciasının sebebi budur. Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasının sebebi budur. Bu ıstırapların tümü onunla ilgilidir. Silahlı Kuvvetlerimizin şuurunda vardır bu. Fakat bizim yapamadığımız, çok partili demokratik hayattır. Yani biz henüz çok partili demokratik hayatta müesseseleri yerine oturtamadık. Silahlı Kuvvetler de buna dahildir. Çok partili idareyi götüremedik.

— Silahlı Kuvvetlerde size göre bu bilinç varken, nasıl oluyor da müdahale ediliyor?

DEMİREL — Bir kargaşa meydana geliyor. Kargaşanın içinde devletin bütün müesseseleri var. Biz çoğulcu idareyi yürütemedik. Biz daha doğrusu tek parti kafasından çok parti kafasına geçemedik. Ve Silahlı Kuvvetler bir siyasi parti değil, Silahlı Kuvvetlerin bütün kademeleri bir toplantıya iştirak ediyor da bir müdahale kararı burada alınıyor değil. Silahlı Kuvvetlerin tepe yönetimi bu kararı alıyor genellikle. Tepe yönetimi bunu alırken, 1970'te ve 1980'de olan budur. 1960 korkusuyla alıyor. 1960'ta altımızı tutamayız, alttan bir güç geliyor, alttan gelen, alt kademelerden, daha küçük rütbeli subaylardan gelen bir hareket kumanda heyetinin apoletlerini sökmüştür. Onları mahkemelere kadar götürmüştür. İdam sehpasına kadar götürmüştür.

— Siz 12 Mart ve 12 Eylül müdahaleleri de onun için üst kademeden geldi diyorsunuz...

DEMİREL — Tabii, alt kademe korkusu getirmiştir 27 Mayıs. Onun için 'geldi'den ziyade, faktörleri izaha çalışıyorum. 27 Mayıs olduktan sonra 12 Martı ve 12 Eylülü yadırgamak mümkün değil. Çünkü 27 Mayıs, bir örnek ortaya koymuştur. Bu örneğin takip edilmesi kadar normal bir şey - ama takip edilmesi anlamında saymıyorum - ve nihayet Silahlı Kuvvetlerimizin yetişme tarzında bir miktar halaskârlık vardır. **"Aman memleket batıyor, uçurumun kenarına geldi, bizden başka kurtaracak yok, kurtaralım"** hevesi vardır. Bu hevesleri de sivil kadrolar tahrik ederler Türkiye'de. Askeri müdahaleleri de sadece ordunun üst kademesinde olan bir hadise olarak almak yanlıştır. Bunları Türkiye'nin, rejimini yerine oturtamamasının bir neticesi saymak lazımdır. Yapılan müdahaleler bana değil ki, rejime ve devlete, ben devletin ve rejimin bir müessesesiyim zaten, biz seçimle gelmiş iktidarlardık, zorla gelmiş, oturmuş iktidarlar değildik ki.. Zaten bu iktidarlar rejime ve devlete değil de iktidara olmuş olsaydı ben hayatta olmazdım. Ve nitekim 12 Eylül'ün benim iktidarıma, benim hükümetime söylediği bir şey yoktur. Partime söylediği vardır da iktidarıma söylediği bir şey yoktur. Hükümet başkanı olarak bana söylediği tek kelime yoktur. Çünkü biz yapılabilecek her şeyi yapmak için çırpındık. Bize bulduğu bir kusur da yoktur.

— Buradan, biraz daha güncel bir konuya gelebilir miyiz? Geçen gün Diyarbakır'da Sayın Cumhurbaşkanının bir açıklaması oldu; "Eski günleri unutanlar var hâlâ" **gibi..**

DEMİREL — Öyle sanıyorum, o söz şöyle, yani, eski çok çabuk unutuldu. 12 Eylül ne çabuk unutuldu gibi bir söz. Bunun muhatabı kim bilmiyorum. Unutan kim onu da bilmiyorum. Ama Türk halkı **"12 Eylül tekrar gelir ha"** şeklinde bir sesi aramıyor. Eğer 12 Eylül öncesi tekrarlanacaksa, Türkiye'de geçen 6 yıl zarfında, ki 7 seneye yakın bir sıkıyönetim varken, devleti istediğiniz şekilde tanzim etme durumu varken, dönüp **"12 Eylül tekrar gelir ha"** derseniz, ne yaptınız diye sorarlar. Yani bir taraftan dediniz ki o günlere bir daha dönülmeyecek şekilde devleti istikametlendirdik, tanzim ettik, ona göre organize ettik. Bence Türk halkının devlet idare edenlerden beklediği tehdit değildir. Korkutma da değildir. Güvendir. Devlet idare edenlerin, kim olursa olsun halka eğer o günleri unutursanız **"O günler tekrar gelir ha"** diyeceği yerde **"Biz öyle tedbirler aldık ki, o günler tekrar gelmeyecektir"** demesi lazım. Eğer bunu diyemiyorlarsa kendi kendilerini sıkıntılı duruma düşürürler. Bugünlerin gelmemesi için ağır bir fatura ödenmiştir. Acaba bunun karşılığında hâlâ mı bu öcü ile karşı karşıya kalacağız? Korku içinde yaşamak istemez halk. Halk güven içinde yaşamak ister. Korkutarak idareyi değil, güven vererek idareyi tehcih etmek lazım. Böyle bir niyet varsa bunu talihsizlik sayarım.

— İki gün önce Sayın Başbakanın da bir demeci oldu, bir yabancı gazeteye: Sizinle ilgili. Yasak kalkar ama eğer "uslu durursa" **gibi..**

DEMİREL — Nasıl nasıl?

— Eğer konuşmayı sürdürmezse Sayın Demirel, ben yasakları kaldırırım gibi bir demeci oldu. Herald Tribune gazetesinde çıktı.

DEMİREL — Evet. Ben kimseden bir şey istemedim ki. Bir lütuf, ihsan peşinde de değilim. Eğer yasak Türkiye'ye faydalıysa ve Türkiye'deki rejimin bir ayıbı değilse bin sene sürsün. Kendimiz için bir şeyin peşinde olmadığımızı defalarca söyledik.

— O zaman çeşitli söylentiler çıkıyor. Sizinle Sayın Özal arasında gidip gelenler olduğu, belli pazarlıklar olduğu, mesajlar iletildiği yolunda. Bu konuya bir açıklık getirebilir misiniz?

DEMİREL — Getiririm. Ben kendim için siyasetin içinde değilim. Mevki, makam peşinde de değilim. Benim inandığım bir dava var. Bu davaya benimle birlikte inanan arkadaşlarım var. Bunu takip eden milyonlar var. Ben gerek kendi kişiliğime, gerek arkadaşlarımın kişiliğine, gerekse de bu milyonların gururuna dokunacak hiçbir şey yapmam. Binaenaleyh benim hiç kimseyle de gizli kapaklı ya da açık hiçbir pazarlığım olmaz. Ben şartları söylüyorum, hür ve demokrat Türkiye'nin önündeki engelleri kaldırmak lazımdır diyorum. Kaldırırlarsa benim için kaldırmış olmayacaklar. Hür ve demokrat Türkiye için kaldırmış olacaklar. Kaldırmazlarsa kaldırmayanların başı nasılsa bir gün derde girer, sıkıntıya girerler.

— ANAP iktidarıyla siyasi anlaşmazlığınız bu noktada mı?

DEMİREL — Benim zaten ANAP iktidarı ile bir anlaşmam söz konusu olmaz ki. Daha doğrusu benim iktidarlarla falan bir meselem yok, anlaşmak ya da itişmek gibi. Ben sadece ülkemin iyi idare edilmesini istiyorum. Vatandaşımın mutlu olmasını istiyorum. Ülkemin korkusuz yaşanan bir ülke olmasını istiyorum. Hak arama yollarının açık olmasını istiyorum, ülkemde eşitlik ve adaletin hâkim olmasını istiyorum. Hukukun üstünlüğüne dayanan anayasa devletini istiyorum. Ve refah istiyorum. Ve millet iradesinin üstünlüğünü istiyorum. Milli, manevi değerlere sahiplik istiyorum. Bunları kimse reddedemez. Eğer reddedemezse icra etmesi lazım. Hem icra etmeyecek, hem reddedilecek niye bunları istiyorsun diyemeyecek, böyle bir durum olmaz.

— Bugüne kadar özellikle sizin iktidarlarınız döneminde muhalefet hep sol muhalefetti. Bugün ise ANAP iktidarına karşı sol ilk kez muhalefet partisi olarak ikinci planda kaldı. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

DEMİREL — Tabii, bu, 12 Eylül sonrası siyasi teşkilatlanmanın çarpıklığının bir neticesidir. Yani 12 Eylül öncesinde Halk Partisi vardı, Adalet Partisi vardı, biri iktidar biri muhalefetti, genelde buydu. Bunlar kapatıldı, kapatılmakla da kalmadı, çiğnendi. Yani 79 sayılı karar hasılında il başkanları parti kuramaz,. ilçe başkanları parti kuramaz, milletvekilleri, senatörleri parti kuramaz, bu, parçalanmanın neticesidir. Ve bir şey daha var. 6 Kasım 1983'te DYP'nin seçime sokulmayışı bir çarpıklık meydana getirmiştir. Senelerce Demokrat Parti, Adalet Partisi istikametinde oy vermiş bulunan seçmen mecburen ANAP'ı iktidar yapmıştır. Ama ANAP'ın Türkiye'yi nasıl idare ettiği belli. Şimdi o seçmen gayet tabii ki o gün mecburen katıldığı bir hareketin peşinde olmama gayreti içindedir. DYP esasen, bu maksat için vardır. Yani o kendi seçmenini bulmaya doğru gidiyor. Neticede ANAP ben sağı temsil ediyorum da demiyor. Yani yeni birtakım laflar söylüyorlar, ama ANAP'ın içindeki birçok kimseyi kastetmiyorum, yani tepede gösterdiği şekil itibarıyla biz dört cenahı birleştirdik dendiği zaman çok partiyi reddediyor. Çünkü aslında değişik cereyanlar varsa oradan çoğulcu idare doğar. Eğer bunların hepsi bir yere konabiliyorsa o sadece tek partide olur.

— Bu koşullarda ANAP neyi temsil ediyor sizce?

DEMİREL — Tek parti zihniyetini. Türkiye'nin sıkıntısı da bu zaten. Türkiye'nin üç senedir demokratikleşmemesinin, sivilleşemeyişinin sebebi bu. Bu kadar ıstıraplar içine sürüklenmesinin sebebi bu. Bütün bunlar sosyal hadiselerin düzelme istikametindeki emareleridir. Bozulma istikametinde değil. İlk yapılacak seçimde DYP iktidardır. Bana göre ANAP barajı aşamaz.

— Teşekkür ederim, Sayın Demirel.

Bunalım Kaygısı...

HASAN CEMAL *14 ekim*

Politikayı yakından izleyen bazı çevrelerde belirli bir tedirginlik görülüyor. *"28 Eylülde seçim sandığından bunalım mı çıktı?"* sorusu, şu günlerde karşılığı tartışılan ya da aranan soruların başında yer alıyor. Demirel ve DYP'nin *"bunalım stratejisi"* izledikleri öne sürülüyor ve bundan duyulan rahatsızlık dile getiriliyor. İpleri gererek Özal'ı köşeye sıkıştırmaya ve genel olarak 12 Eylül'le hesaplaşmaya dönük çabaların Türkiye'yi bir yere götürmeyeceği söyleniyor. *"Geçmişten hâlâ ders alınmadı mı?"* diye soruluyor. *"Siyaset yasaklarına takmayalım kafayı, memlekette başka mesele mi yok sanki?"*; bu görüşü dile getirenler şöyle devam ediyorlar: *"Hâlâ bir geçiş dönemini yaşıyoruz. Kaşımayalım yaraları. Yumuşak bir biçimde, zamana yayarak meselelerin üstüne gidelim, çözüm yollarını bunalımda aramayalım."*

Bütün bunlar nerede konuşuluyor, diye sorabilirsiniz. Şurada burada; bakın şöyle bir etrafınıza, belki kendi çevrenizde de tartışılıyordur. Bu yaklaşımları gerçekten iyi niyetle sergileyenler olduğu gibi, günlük deyişle *"aba altından sopa göstermek"* isteyenler de vardır. Türkiye'de demokratik sürecin hızlanmasına öteden beri karşı olan bazı çevreler vardır ki, öcü masalları anlatmakta hayli ustadırlar.

Hiç kuşku yok, Türkiye, çözümleri öyle reçetelere kolayca uydurulamayacak çetin iç ve dış sorunlara sahip büyük bir ülkedir. 12 Eylül öncesini ve sonrasını tüm acılarıyla yaşayarak bugün şu ya da bu ölçüde demokrasiye geçme çabası içindedir. Bu işi başarmanın kolay olmadığı açıktır; duyarlı dengelerin özenle göz önünde tutulması gereği de yadsınamaz. Gerilimi tırmandırmaktan kaçınmak kuşkusuz sağduyuya uygun düşer. Ülke sorunlarının çözümü için istikrarın şart olduğu da bir başka genel doğrudur.

Ama bu genel doğrular son yıllarda tekrarlana tekrarlana adeta içi boş klişeler haline geldiler. *"İstikrar"*da bunlardan biri; bugünlerde yine *"aman istikrar"* sözü kimi ağızlardan eksik olmuyor. Pek iyi, pek güzel de, acaba serinkanlı biçimde düşünülüyor mu, son altı yıldır ülkemizde gerçekten bir istikrar ortamı geçerli miydi, diye...

Acaba istikrar, 1981 ekim ayında siyasal partiler kapatılıp *"arsa temizlendiği"* zaman var mıydı?

Acaba *istikrar*, 1982 kasım ayında siyaset yasaklarını da öngören anayasaya yüzde 92.5 oy çıktığı zaman var mıydı?

Acaba *istikrar*, 1983 mayıs-ağustos aylarında, Büyük Türkiye Partisi kapatıldığı zaman, SODEP ve DYP seçime sokulmadığı zaman var mıydı?

Acaba *istikrar*, 1983 kasım ayında ANAP seçim sandığından yüzde 45 oyla çıktığı zaman var mıydı?

Bütün bu soruların yanıtı kocaman bir *"hayır"*dır. O zamanlar ortalık kuşkusuz sessiz ve sakindi. Ama bu görüntü aldatıcıydı. *"Sıkıdüzenler"*le bir yere varılamayacağı o zamanlar elden geldiğince anlatılmaya çalışılmıştı. Türkiye gibi büyük ve dinamik bir ülkede gerçek istikrarın ancak demokraside oluşturulabileceği vurgulanmıştı. *"Sıkıdüzenler"*de istikrarın *kalıcı* olmayacağının altı her zaman çizilmişti.

Ama ne yazık ki kulak asılmadı.

TÜRK TİCARET KANUNU ŞERHİ

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22320 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 16 Ekim 1986 Perşembe

KAVRAM DERSANESİ
Beklemeliler: 3 KASIM
Fen liselerine hazırlık: 18 EKİM

Bakanlar Kurulu ve ANAP Başkanlık Divanı Özal'a rahatlık sağlamak için toptan istifa etti

İktidarda çifte operasyon

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Gordion'un Düğümü..

ANKARA — *Gordion'un düğümü, dün gece Çankaya'daki Başbakanlık konutundaydı, bu düğümü çözecek İskender'in kılıcı ise Başbakan Özal'ın elinde.*

Olay, Başbakan Özal ve yardımcısı Kaya Erdem dışında kalan bütün bakanların TBMM'nin ikinci katına sessiz, belki de ürkek adımlarla çıkmasıyla başladı. Meclis Genel Kurulu'nda üç yeni devlet bakanlığıyla ilgili tasarı görüşülürken, özellikle ANAP

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

Cumhurbaşkanı Evren ile bugün görüşecek olan Özal'ın hükümet ve parti yönetimindeki değişiklikleri en geç yarına kadar gerçekleştirmesi bekleniyor. Özal, "Hükümetin istifası söz konusu değil, yapılacak olan ufak bir operasyondur" dedi.

Sabahın erken saatlerine kadar süren kulislerde bakan adaylarının adı geçerken, bürokraside de geniş çaplı bir operasyon yapılacağı yolunda bir beklenti egemen oldu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bakanlar Kurulu ve ANAP Başkanlık Divanı üyeleri, hükümette ve parti yönetiminde yapılması düşünülen değişiklikler konusunda Başbakan Turgut Özal'ı **"rahatlatmak"** için dün istifalarını verdiler. Başbakan Turgut Özal, hükümette ve ANAP yönetiminde önümüzdeki bir iki gün içerisinde **"küçük çaplı"** bir değişikliğe gideceğini açıkladı. Başbakan Turgut Özal'ın hükümette ve parti yönetiminde yapacağı değişikliklerin kapsamı üzerinde dün gece geç saatlere kadar yoğun bir kulis sürdürülmesine rağmen, kesin bir bilgi alınamadı. Bakanlar ve ANAP yöneticileri, söz konusu değişiklikler konusunda Özal'a **"tam yetki"** verdiklerini bildirdiler.

Ara seçimden bu yana yoğunlaşarak süren hükümet ve parti yönetiminde değişiklik beklentileri, dün Başbakan Turgut Özal'ın başkanlığında toplanan ANAP Başkanlık Divanı'nda açıklık kazandı. ANAP'ın genişletilmiş Başkanlık Divanı'nda üyeler, Başbakan Özal'a yapılması düşünülen değişikliklerde kendisini rahatlatmak için topluca istifa etmeyi önerdiler. Toplantıda Başkanlık Divanı üyelerinin bu önerisini kabul etmeyen Özal, TBMM'ye geldiğinde görüş değiştirerek Bakanlar Kurulu'nun ve ANAP Başkanlık Divanı'nın istifalarını istedi. Özal'ın bu isteği üzerine Bakanlar Kurulu'nun Ankara'da bulunan üyeleri, Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem**'e, Başkanlık Divanı üyeleri de ANAP Genel Sekreteri **Mustafa Taşar**'a görevlerinden istifa ettiklerini belirten imzalı dilekçelerini verdiler.

Başbakan Turgut Özal'ın bugün Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** ile bir görüşme yaparak, dün yasalaşan devlet bakanlıkları sayısını "den 10'a çıkaran tasarıyı onaylayacağı ve bu arada hükümet değişikliği konusunda bilgi vereceği öğrenildi. Özal, yarın ANAP Merkez Karar Yönetim Kurulu'nu da olağanüstü toplantıya çağırarak, kabine değişikliği ile birlikte aynı anda Başkanlık Divanı'nda değişiklik yoluna gidecek. Özal'ın gerek Bakanlar Kurulu, gerekse parti yönetiminden istifa dilekçelerini, yapacağı değişikliklere göre işleme koyacağı, aynı görevlerini sürdürecek

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

87'de enflasyon hedefi yüzde 20'ye, memur maaş katsayısı 66'ya bağlandı

Şaşırtan katsayı

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Bütçe ve Katsayı

ANKARA — *Kimsesiz kaldı bütçe bu yıl. 1987 yılında uygulanacak olan bütçeyle ne Başbakan Özal fazla ilgilenebildi, ne de diğer bakanlar. 28 Eylül ara seçimlerinde ANAP'ın aldığı siyasal yenilgi, sanki ANAP Hükümeti'nin yeni bütçesine yansımış gibi. Öylesine dağınık, öylesine moral bozucu, öylesine yılgınlık taşıyan bir bütçe...*

Geleneksel olarak bütçeye son biçiminin verildiği, "bütçenin bağlandığı" yer Bakanlar Kurulu'dur. Gerçi önceki akşam bütçe yine Bakanlar Kurulu'nda bağlandı. Ama ne Başbakan vardı, ne de ekonomik işlerden sorumlu başbakan yardımcısı. Hatta, bakanların bile nerdeyse yarısına yakın bölümü bütçe toplantısında bulunmadı. Başbakan ise, "IMF'yi bütçeye tercih etti." Bakanlar Kurulu'nun bütçeyi görüşmekte olduğu saatlerde Özal Başbakanlık konutunda IMF Başkanı Larosiere ile yemek yedi.

Şu ana dek "Maliye Bakanlığı'ndan başka

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

- Fazla çalışma ücretleri
- SSK emekli aylıkları
- Net memur maaşları
- Emeklilerin yeni aylıkları
- En düşük harcırah 2 bin lira
- Kıdem tazminatı tavanı 310 bin 200 lira

13. Sayfada

Alptemoçin: Memura hak ettiğini verdik

Yeni memur maaş katsayısını 66 olarak açıklayan Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin, 15. dereceden bir memurun aylık maaşında yüzde 18.3'lük bir artış olduğunu söyledi. Memurun eline yan ödemelerle birlikte 51 bin 772 lira geçecek.

Katsayının yanı sıra yakacak yardımı, net 30 bin liraya yükseltildi. Yan ödeme katsayısı da 20 olarak uygulanacak. Memur maaş katsayısı 1987 Temmuzunda yeniden belirlenecek. Alptemoçin, katsayının yüzde 20 enflasyon hedefine göre belirlendiğini bildirdi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Memur maaşlarına 1987 yılının ilk 6 aylık döneminde uygulanacak katsayı 66 olarak açıklandı. Yılın ikinci 6 ayına ilişkin katsayının ise, gelişmelere bağlı olarak önümüzdeki yıl içinde saptanacağı bildirildi. Memur maaşlarında gelecek yıl enflasyonun üstünde ve yüzde 30 dolayında bir artış gerçekleşeceğini belirten Maliye ve Gümrük Bakanı **Ahmet Kurtcebe Alptemoçin**, bir soru üzerine **"memura hak ettiği katsayının verildiğini"** söyledi.

Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin tarafından dün düzenlenen basın toplantısında, 1987 yılının ilk 6 aylık döneminde memur maaşlarına uygulanacak yan ödeme katsayısı 20, yakacak yardımı da 30 bin lira düzeyinde açıklandı. Yılın ikinci 6 aylık dönemine ilişkin yan ödeme katsayısı ile yakacak yardımı artışı ise belirlenmedi.

Bakan Alptemoçin'in verilerine göre, açıklanan katsayı ve yakacak yardımı rakamları ile 15. dereceden en düşük aylıklı bir kamu görevlisinin maaşında yüzde 18.3 oranında zam gerçekleşti. Dereceler yükseldikçe, zam oranı da arttı. Yine bakanın hesaplamalarına göre, bir kaymakam adayının maaşında yüzde 30.7; 9. dereceden bir polis memurunun maaşında yüzde 29; mühendis maaşlarında ise orta-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

TÜRK-İŞ BAŞVURDU: ASGARİ ÜCRET GÜNDEMDE

13. Sayfada

Delik bütçe

Daha çok vergi ve borç ödeyeceğiz

Yeni bütçe 10 trilyon gelir ve 10 trilyon 920 milyar lira giderle bağlandı. Bütçede 920 milyar lira açık var. Bakan Alptemoçin, yıl içinde başta KDV olmak üzere vergilerin arttırılabileceğini söyledi.

1987 bütçesine göre gelecek yıl 2 trilyon 145 milyar lira dış borç ödenecek. Yatırımlar, 1986'ya göre sadece yüzde 17 arttırıldı. Yatırımlar için fonlardan kaynak sağlanacak. 1 trilyon iç borç alınacak.

8. Sayfada

BÜTÇE 87

Çelişki yumağı

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — *1987'ye ilişkin politik hesaplar düğümlenince "Bütçe-87" bulanık bir görünüm kazandı.*

1987 yılına ilişkin program ve bütçenin hazırlıkları sırasında üzerinde çalışılan taslaklar, hükümet çevrelerinde sürekli olarak "1987"yi bir restorasyon yılına dönüştürecek" nitelikleri ön plana çıkarılarak tanıtıldı. Bütçe teknisyenleri, genel seçim öncesinde ekonomiyi daha fazla ısıtmayacak büyüklükleri sunuyorken, gelecek yıl bir erken

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

1987 BÜTÇESİ: BORÇ, ENFLASYON, EK VERGİ

Ekonomi'de

Komisyon, dokunulmazlığının kaldırılmasını kararlaştırdı

Canver'e tehdit: Dokunulmazlık

***TBMM** Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu, SHP'li Cüneyt Canver'in yasama dokunulmazlığının kaldırılmasını kararlaştırdı. DYP'li Sabit Batumlu'nun da dokunulmazlığının kaldırılmasına karar veren komisyon, HP'den SHP'ye geçen milletvekillerinin durumlarının 84. maddenin kapsamına girmediğine karar verdi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — TBMM Anayasa-Adalet Karma Komisyonu, SHP Adana Milletvekili **Cüneyt Canver**'in yasama dokunulmazlığının kaldırılmasını kararlaştırdı. Karma Komisyon, HP'den istifa ederek DYP'ye geçen İstanbul Milletvekili **Sabit Batumlu** için de **"evrakta sahtekârlık yaptığı"** iddiasıyla ilgili olarak, dokunulmazlığının kaldırılması yolunda karar verdi. Canver ve Batumlu'nun durumları genel kurulda ele alınacak. Dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla ilgili kararı genel kurul verecek.

Anayasa-Adalet Karma Komisyonu'nda, HP-SODEP birleşmesi nedeniyle SHP'li milletvekillerinin anayasanın 84. maddesine göre durumları hakkında alt komisyonca hazırlanan rapor da aynen benimsendi. Böylece SHP milletvekillerinin 84. madde kapsamı dışında kaldığı kararlaştırıldı.

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

Canver- Cumhurbaşkanına hakaretle suçlanıyor.

Batumlu- Resmî belgelerde tahrifatla suçlanıyor.

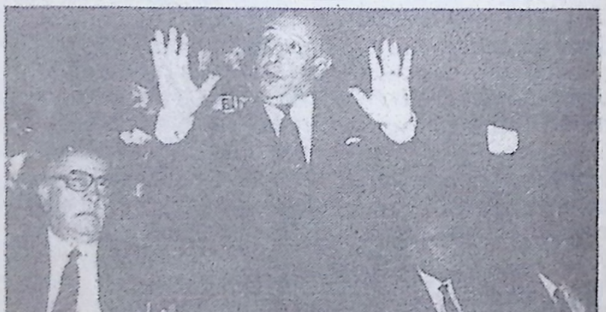
ASALA'nın iddiası:

FKÖ, Türkiye hesabına çalışıyor

***ASALA** tarafından Atina'da yayımlanan bildiride FKÖ'nün Türkiye hesabına casusluk yaptığı iddia edildi. FKÖ Ankara Temsilcisi Abu Fıras, iddialar için, "Biz, ASALA ya da İsrail değil, Filistin davası doğrultusunda konuşuruz" dedi.*

ATİNA/ANKARA (a.a.) — Ermeni terör örgütü ASALA, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) Türkiye hesabına casusluk yaptığını iddia eden bir bildiri yayımladı. FKÖ'nün Ankara temsilcisi Abu Fıras da ASALA'nın

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

BİR YANINDA BİLGİÇ, BİR YANINDA CİNDORUK — Kapatılan AP'nin genel başkanı Süleyman Demirel, dün eski AP'nin genel idare kurulu üyeleri ile DYP'li milletvekili ve parti merkez yöneticilerine bir yemek verdi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Demirel ve eski AP'liler, DYP'lilere yemek verdi

Özal, seçimden kaçma!

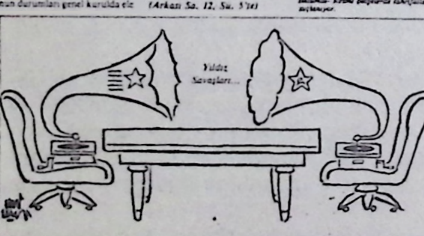
Süleyman Demirel: *Benim kanaatime göre anayasanın 78. maddesi gayet sarih. 20'den fazla boşalma olursa 3 ay içinde ara seçim yapmak gerekir. Anayasayı yanlış yorumlayarak ara seçim yapılmaz demek, seçimden kaçmaktır. Seçimden kaçmak da milletten kaçmaktır. Ara seçim 28 eylülden bir hafta sonra yapılsaydı ANAP'ın oyları yüzde 20'lere düşerdi. Meydanlar, DYP iktidarı kokmaktadır.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kapatılan AP'nin Genel Başkanı **Süleyman Demirel**, anayasanın 78. maddesi uyarınca TBMM'de 20'den fazla boşalma olduğunda 3 ay içinde seçime gidilmesi gerektiğini söyledi.

Demirel, Başbakan Turgut Özal'ın 20'den fazla boşalma olsa bile ikinci bir ara seçim yapılamayacağı değerlendirmesi ile ilgili bir soruyu, **"Böyle bir değerlendirme seçimden kaçmaktır. Seçimden kaçmak da, milletten kaçmaktır"** biçiminde yanıtladı. Demirel, oyu yüzde 32'lere inen bir iktidarın daha fazla dayanamayacağını ve dikiş yerlerinden patlayacağını da bildirerek, **"Dikiş yerleri neresidir, onu zaman gösterecek"** dedi.

Süleyman Demirel, ara seçimler sırasında DYP'nin propagan

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Düğüm Çözmek...

ANKARA — Öyle anlaşılıyor ki "siyasal yasağı" konusu, Türk iç politikasında odak noktası olmaya bir süre daha devam edecektir. 1982 Anayasası'nın geçici 4. maddesinin kaldırılmasıyla ilgili birbirinden farklı manevralara önümüzdeki dönemde çok sık tanık olunabilir. ANAP tarafının bu epamadaki tutumu aşağı yukarı biçimlenmiştir. Yasakların kaldırılmasına cepheden karşı çıkmamak, ancak günlük deyişle işi pratikte yürütebilmek için gereken taktikleri uygulamak. ANAP'ın şimdilik yapmak istediği budur. "Yasaklı" Demirel'in 28 Eylül performansını gören ANAP kurmaylarının, bir genel seçimde bu sefer "kendisine oy istiyor" bir Demirel'i meydanlarda görmek istemedikleri açıktır.

Ama ne var ki, ara seçimlerden bu yana kamuoyunda hava hayli değişmiştir. Özellikle

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

ABD yardımı

Türkiye'ye 490 milyon dolar

***ABD** askeri yardımına son şeklini veren Uzlaştırma Komitesi, Türkiye'ye 490 milyon dolar verilmesini kararlaştırırken, bu miktarın tamamının Senatonun istediği gibi bağış olması koşulunu değiştirdi.*

13. Sayfada

Osman Koksal'ın sandığından çıkan mektuplar

'İnkılap Mektupları'

Uğur Mumcu'nun kaleminden

7. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

84 ve 78...

Hep birlikte anayasa maddelerini ezberliyoruz.
78, 84, 175.
84'ü artık herkes biliyor. Nedir 84? "Mebus transferini" önlemeyi öngören maddedir.
Önledi mi?
Hayır, ne gezer! Önlemek bir yana, transferleri hızlandır-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

DÜN ALICI ÇIKMADI

Tütünde hayali piyasa

Ege ekici tütün piyasası dün resmen açılmasına karşın ne Tekel, ne de tüccar alım yaptı.

Haber Merkezi — Ege ekici yaprak tütün piyasası dün "resmen" ancak "hayali" bir şekilde açıldı. Başbakan Turgut Özal'ın ara seçim öncesi piyasanın erken açılacağını ve üreticinin parasını beş ay önceden alacağını açıklamasına rağmen, dün İzmir piyasasında herhangi bir hareket görülmedi. Tütünde Tekel'in kaldırılmasından sonraki bu ilk piyasada Tekel'in yanı sıra tüccar da alım yapmadı.

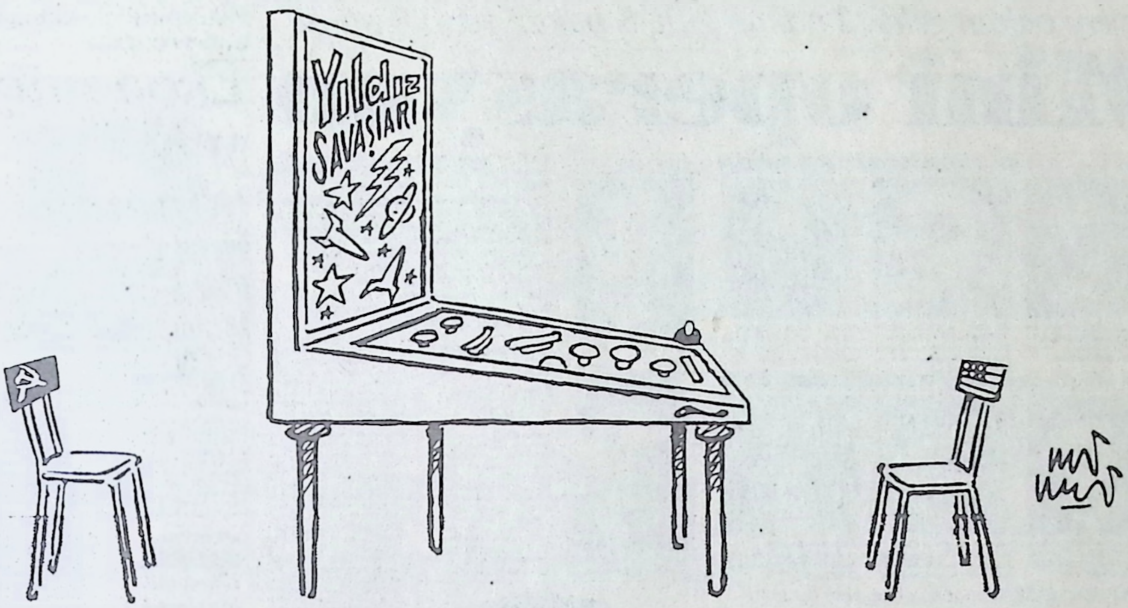
Tekel yetkilileri alımlara ancak aralık ayında başlayabileceklerini bildirdiler. Tüccar tem-

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Hayat devam ediyor. Tecrübe nedir? Hayat boyu yapılan yanlışların toplamı değil mi? O zaman geçmişten çıkarabileceğimiz derslerle demokrasiye giden bütün kanalları el birliğiyle açmaya çalışalım.

Ve ilk adım olarak, işi hiç yokuşa sürmeden, anayasadaki *"siyaset yasakları"*nı kaldırarak atalım.

Gerçek *istikrar* ancak demokraside vardır; diğerleri geçicidir, aldatıcıdır.

Liderlerin toplantısı bitti. (Basın)

Ali ULVİ

Çivi Yerinden Oynayınca

HASAN CEMAL *17 ekim*

ANKARA — Siyasal açıdan iniş grafiği çizmeye başlayan bir iktidar partisinin işi gerçekten güçtür. Hele genel seçimler çok da uzak olmayan bir tarihte yapılacaksa, bu güçlük daha da artar. Parlamento grubunu bir arada tutmak gittikçe çetinleşir; milletvekilleri, seçmen tabanındaki kan kaybı yüzünden gelecek kaygısına düşerler; çünkü Ankara'dan *"gidip de gelmemek"* olasılığı iyice güçlenmiştir. Gruptaki bu huzursuzluktan, yükselişe geçmiş olan muhalefet partisi yararlanmaya başlayabilir. Milletvekillerine umut vererek, iktidarın altını oymaya dönük manevralar sahnelenebilir. Parti örgütü de rahatsızdır; bu hava tabandan tavana, parti üst yönetimine doğru dalga dalga yükselir. Her yerde *"suçlu"* aranır, kime hesap sorulacağı gündeme gelir. Dikkatler daha çok parti yönetimi ile hükümete döner; bakanların kellesi istenmeye başlar. Yeni yeni saflaşma ve klikleşmelerle birlikte parti içi mücadele keskinleşir.

Bu gibi dönemlerde gazetecilerin işi ağırlaşır belki, ama aynı zamanda daha renkli hale gelir; zira, birbirini yemeğe hazır taraflardan basına kulis ve haber akışı, olağanın üstünde yoğunlaşır. Basında işlerin kızışmasına karşılık, devlet bürokrasisinde durum tam tersi olur; çarkların dönüşü olağanın dışında yavaşlamaya yüz tutar. Bürokratlar işleri rutine bağlayıp, kulaklarını politika kulisine dayarlar. Bakanların masalarının üstünde dosyalar kabarırken, yükselişe geçen muhalefet partisinin seçim şansı bakanlık odalarında, kahve-çay eşliğinde hararetle tartışılır. Manevra alanı genişleyen bürokrasiden gerek muhalefete, gerekse basına kapılar açılır. Bilgi akışı normal dönemlere göre hızlanır. Mümkün olduğunca sorumluluk almaktan kaçınmayı yeğleyen devlet bürokrasisine iş yaptırmak çetrefilleşir; çünkü açıkça görülür ki, iktidarın altındaki zemin artık kaymaktadır.

Bu ortamdan iktidar partisinin iç ve dış destekleri de zamanla etkilenmeye başlar; bir *"bekle gör"* havası her geçen gün belirginleşir; *"Ne olacak?"* sorusunun çengelini zihinlere astığı dikkatlerden kaçmaz. İktidar partisinin lideri ve herhalde Başbakan, bu durumu açıkça görür ama, hiç kuşkusuz belli etmeye yanaşmaz. Bir erken seçim lafını kesinlikle telaffuz etmez, bir sonraki genel seçimlerden partisinin gene zaferle çıkacağını sürekli olarak yüksek sesle yineler; böylece hem parlamento grubunu hem de parti örgütünü toparlamaya çalışır.

Bu arada, parti yönetimi ile Bakanlar Kurulu'nda değişikliğe yönelebilir. Bu yolla bir yandan bazı *"suçlular"*ı sergilemiş olur, öte yandan da partide yeni dengelere göre vaziyet almış sayılır. *"İyiler"*le *"kötüler"*, *"yeterliler"*le *"yetersizler"* yer değiştirmiş olurlar. Bu operasyonun adına da genellikle *"hizmet yarışında nöbet değişimi"*

PARLAMENTONUN BOYUTLARI
Rahmi Kumaş
Parlamento üzerine özgün bir araştırma
660 Lira (KDV içinde) Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İSTANBUL

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22322 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 18 Ekim 1986 Cumartesi

KELEPÇELİ YAZILAR
Samim Lütfü (Ali Sirmen)

3 yeni bakan geldi, 2 bakan gitti, 3 bakan yer değiştirdi

Mini operasyon

YENİ BAKANLAR

Hasan Celal Güzel — Devlet Bakanı ve hükümet sözcüsü, kabinenin idari işlerinin koordinasyonundan sorumlu olacak.

Ali Bozer — Devlet Bakanı. AET işlerinden ve TBMM'ye gidecek yasa tasarılarının koordinasyonundan sorumlu olacak.

Mahmut Oltan Sungurlu — ANAP MKYK üyesi ve Gümüşhane milletvekilliğinden Adalet Bakanlığı'na getirildi.

YER DEĞİŞTİRENLER

Mesut Yılmaz — Devlet Bakanı, hükümet sözcüsü ve ANAP Genel Başkan Yardımcısıydı, Kültür ve Turizm Bakanı oldu.

Mustafa Kalemli — Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan kendi alanı olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na geldi.

Mükerrem Taşçıoğlu — Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na kaydırıldı.

GİDENLER

Necat Eldem — Adalet Bakanı'ydı.

Mehmet Aydın — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı'ydı.

***Yeni bakanlar:** Mahmut Oltan Sungurlu Adalet Bakanlığı'na, Hasan Celal Güzel ve Ali Bozer Devlet Bakanlığı'na getirildiler.*

***Yer değiştirenler:** Mesut Yılmaz Devlet Bakanlığı'ndan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Mustafa Kalemli Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na, Mükerrem Taşçıoğlu Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na getirildiler.*

***Gidenler:** Adalet Bakanı Necat Eldem ile Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Aydın kabine dışı kaldılar.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümetindeki değişiklikler dün belli oldu. Buna göre, kabineye üç yeni bakan atanırken, üç bakan yer değiştirdi. İki bakan da hükümet dışı kaldı. Hükümette yapılan değişiklik uyarınca, Adalet Bakanı **Necat Eldem** ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı **Mehmet Aydın** kabine dışında tutuldular. Adalet Bakanlığı'na ANAP Gümüşhane Milletvekili **Mahmut Oltan Sungurlu** atanırken, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **Mustafa Kalemli** Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na kaydırıldı. Kültür ve Turizm Bakanı **Mükerrem Taşçıoğlu** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na getirilirken, boşalan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Devlet Bakanı **Mesut Yılmaz** atandı. Mesut Yılmaz'dan boşalan Devlet Bakanlığı ve Hükümet Sözcülüğü'ne ANAP Gaziantep Milletvekili **Hasan Celal Güzel** getirildi. Ayrıca eski MDP'li ANAP Ankara Milletvekili **Ali Bozer** yeni oluşturulan üç Devlet Bakanlığı'ndan birine yerleştirildi. Devlet Bakanı Güzel, idari koordinasyonlar, Devlet Bakanı **Ali Bozer de Ortak Pazar ve yasalarla ilgili koordinasyonlardan** sorumlu olacaklar. Yeni oluşturulan iki Devlet Bakanlığı ise Özal tarafından boş bırakıldı.

Başbakan Turgut Özal, dün sabah ANAP MKYK toplantısından çıktıktan sonra doğruca hükümet değişikliklerini onaya sunmak üzere Cumhurbaşkanlı-

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Özal Neye Yenildi?

ANKARA — Turgut Özal'ın statükocu yanı ağır bastı. İktidara geldiğinden bu yana olur olmaz her konuda söylediği reformist yanı statükocu tutumunu yenemedi.

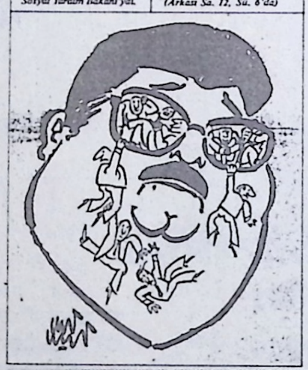
Günlerdir yeni ufuklara açılacağı söylenen ANAP teknesinin yelkenlerini dolduran rüzgâr birden dindi. Özal'ın dışında kalan her yetkili ne söyleyeceğini, ne tür yorumda bulunacağını bile-

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

ATANANLARIN YAŞAMÖYKÜLERİ
12. Sayfada

[illegible] *ANAP GENEL MERKEZİNDEN İZLENİMLERİ*
13. Sayfada

YENİ HÜKÜMETE TEPKİLER
12. Sayfada

ANAP Başkanlık Divanı'nda dengeler korundu

Özal'a oybirliği ile iki yeni yardımcı

***ANAP** Merkez Karar Yönetim Kurulu'nda Özal'ın önerisi ile seçim işlerinden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığına TBMM Bayındırlık Komisyonu Başkanı İbrahim Özdemir'in, basın ve halkla ilişkilerden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığına da Şükrü Yürür'ün getirilmesi oybirliği ile kabul edildi. Şadi Pehlivanoğlu ile Mesut Yılmaz, Genel Başkan yardımcılıklarından alındı.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal istifalarını veren Başkanlık Divanı üyelerinden sadece 2 genel başkan yardımcısının istifalarını kabul etti. Başbakan Özal başkanlığında dün toplanan ANAP Merkez Karar Yönetim Kurulu'nda, seçim işlerinden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığına TBMM Bayındırlık Komisyonu Başkanı İbrahim Özdemir'in, basın ve halkla ilişkilerden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı'na da Şükrü Yürür'ün getirilmesi oybirliği ile kabul edildi. Şadi Pehlivanoğlu ve Mesut Yılmaz Genel Başkan yardımcılıklarından alındı.

ANAP MKYK, Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal'ın başkanlığında dün sabah toplandı. Yaklaşık bir saat kadar süren toplantıda, Başbakan Özal, gerek parti gerek Bakanlar Kurulu'nda çok büyük değişiklik düşünmediğini belirterek, partinin Başkanlık Divanı için önerilerini açıkladı.

Özal, kendisine verilen istifalardan, seçim işlerinden sorumlu, Şadi Pehlivanoğlu ile basın ve halkla ilişkilerden sorumlu Mesut Yılmaz'ın istifalarını kabul ettiğini bildirdi. Özal, bu iki genel başkan yardımcılığı için ANAP kurucularından, Bayındırlık Komisyonu Başkanı ve İstanbul Milletvekili İbrahim Özdemir ile, KİT Komisyonu Başkanı ve Ordu Milletvekili Şükrü Yürür'ü düşündüğünü açıkladı.

Başbakan Özal'ın bu açıklamasından hemen sonra oylama yapılarak, oybirliği ile Özdemir ile Yürür, Genel Başkan yardım-

(Arkası Sa. 12, Sü. 3'te)

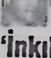
GELDİLER

İbrahim Özdemir — Başkan Yardımcısı. Seçim işlerinden sorumlu.

Şükrü Yürür — Başkan Yardımcısı. Basın ve propagandadan sorumlu.

GİTTİ

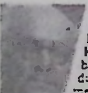

Şadi Pehlivanoğlu — MKYK'da dış üye olarak kalacak.

Osman Köksal'ın sandığından çıkan mektuplar

'İnkılap Mektupları'

Bayar: Şu tanklar niçin gelmişler

Cumhurbaşkanı Bayar ve Muhafız Alayı Komutanı Osman Köksal, Köşk'ün balkonunda yan yana durup Köşk yolunda mevzilenen tankları izlerler. Bayar, "Şu tankların niçin geldiklerini sordursak" der. Köksal bir subaya emir verir. Geri dönen subay şöyle der: "Tankların başındaki yüzbaşı, Köksal'ın emrindeyiz dedi." Bayar'ın yüzü karmakarışık olur. "Kumandan Bey olaylara dikkat ediyorum" deyip hırsla Köksal'ın yanından ayrılır.

Uğur Mumcu'nun kaleminden

7. Sayfada

Sosyalist Enternasyonal SHP için beklemede

***SHP** lideri İnönü, Sosyalist Enternasyonal'in konsey toplantılarında yaptığı temaslarda, SHP'nin üyeliği için Avrupalı liderlerin "bekle gör" politikası yürüttükleri izlenimini aldı. İnönü, sosyalist liderlere kendilerinin birleşme yanlısı tavır aldıklarını, ancak karşı tarafın bu doğrultuda istek göstermediğini anlattı.*

HADİ ULUENGİN

BONN — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Sosyalist Enternasyonal Konsey toplantısı için geldiği Federal Almanya'nın başkenti Bonn'daki temasları sırasında sosyalistlerden SHP'nin üyeliği konusunda şimdilik "bekle gör" siyaseti izledikleri izlenimini edindi.

İnönü, SHP'nin ilk kez Tür-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

1992 YAZ OLİMPİYATLARI BARCELONA'DA
Haberi Sporda

BAŞKANLAR DİYALOĞU — Şevket Yılmaz ve Halit Narin, 100 bin dolayında tekstil işçisinin uyuşmazlıkla kesilen sözleşme görüşmelerine çözüm arayışında. (Fotoğraf: UYGAR GÜRKAN)

Yılmaz - Narin pazarlığı

***100** bin tekstil işçisinin bir ay süren ve uyuşmazlıkla kesilen grup toplu iş sözleşmesine bir çözüm bulmak amacıyla Şevket Yılmaz ve Halit Narin dün bir araya geldiler. Görüşmelerin birkaç gün sürmesi bekleniyor.*

İş-Sendika Servisi — Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz ile TİSK Başkanı Halit Narin 100 bin dolayında tekstil işçisini kapsayan grup toplu iş sözleşmesi uyuşmazlığının çözümü için yine sahnede. Teksif ile Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası arasında 200'ü aşkın işyerini kapsayan sözleşme görüşmelerinin uyuşmazlıkla kesilmesinden bir ay sonra taraflar Yılmaz ve Narin başkanlığında dün yeniden bir araya geldiler. Tekstil İşverenleri Sendikası'nın İstanbul Akaretler'deki merkezinde bütün gün sürdürülen görüşmelerde önemli bir ilerleme sağlanamazken Narin görüşmelerin "sert" geçeceğini bildirdi. Yılmaz ise "şu ana kadar hiçbir kuruşun müzakeresini yapmış değiliz" dedi. Şevket Yılmaz'dan işveren sendikalarının güçlenmesi için "anlayış ve yardım" isteyen Halit Narin Türkiye'nin Ortak Pazar'a gireceğini ve komşu ülkelerle ekonomik rekabetin söz konusu olacağını hatırlatarak, "Türkiye'nin sosyal dengeyi bozan bir ortamdan çıkması lazım" dedi.

Halit Narin, görüşmelere öğle yemeği için verilen arada yaptığı açıklamada toplusözleşme görüşmelerinde en önemli anlaşmazlık konusunun Teksif'in grup toplu iş sözleşmesi dışında kalan tek tek işyerlerinde bağıtladığı sözleşmelerdeki "zik zak"lardan kaynaklandığını savundu. Teksif şubelerinin grup toplu iş sözleşmesindeki isteklerinin çok daha gerisinde haklar getiren sözleşmeler bağıtladığını öne süren Narin, bu durumu eleştirdi.

Türkiye'de 400-500 bin tekstil işçisinin bulunduğunu bildirerek, "Bu işçilerin 200-250 bini örgütlü. Bunların dengesini sendikal açıdan mı ele alacağız, keyfi açıdan mı ele alacağız. Sendikalaşmaya mani olan hareketlere mani ol bizim yasamıza gel diyoruz.

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Pakdemirli'nin koltuğuna Canevi oturdu

Ekonomiye yeni yönetim

Yavuz Canevi

Ekrem Pakdemirli'den boşalan Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi getirilirken, Başbakanlık Müsteşarlığı'na da bir teknisyen olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşarı Ahmet Selçuk geldi. Özal'ın en çok önem verdiği yatırımcı kuruluşlardan olan DSİ Genel Müdürlüğü ise, Enerji Bakanlığı'ndan alınarak Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na bağlandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, hükümet değişikliği ile birlikte 22 temmuz tarihinden bu yana boş kalan Başbakanlık ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlıklarına yapılan atamaları da açıkladı. Başbakanlık Müsteşarlığı'na, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşarı **Ahmet Selçuk**, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na da Merkez Bankası Başkanı **Yavuz Canevi** atandılar. DSİ yeni bir düzenleme ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na bağlandı. Ara seçime ANAP Gaziantep adayı olarak katılan ve milletvekili olarak seçilen Hasan Celal Güzel'in görevinden istifası ile boşalan Başbakanlık Müsteşarlığı için çeşitli adayların adı geçti. Hatta müsteşarlık için adı geçen Gaziantep Valisi Abdülkadir Aksu önceki gün Başbakan Turgut Özal'la konutta kısa bir görüşme yaptı. Ancak Başbakanlık Müsteşarlığı görevine Özal'a yakınlığı ile bilinen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşarı Ahmet Selçuk getirildi.

Yine ara seçim adaylarından ve Manisa'da seçimi yitiren Ekrem Pakdemirli'den boşalan Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na ise Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi atandı. Canevi, Özal'ın açıklamasından kısa bir süre sonra Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ile bir görüşme yaptı.

Canevi'den boşalan göreve hükümetin atamak istediği isim, Başkan Yardımcılarından Bilgin

(Arkası Sa. 12, Sü. 5'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Ekonomik bürokrasiye yeni düzen

ANKARA — Asıl operasyonu Özal Merkez Bankası'nda yapıyor. Herkesin kabinede ve partide "önemli değişiklikler" beklediği bir sırada asıl operasyon Merkez Bankası'ndan başlayarak ekonomik bürokrasiye uzanıyor.

Tüm bakanların ve parti yetkililerinin tümünün asl-

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Vergi paketine engelli parkur

İthal mallarına yüksek KDV uygulanmasının AET engeline takılacağı belirlendi. Faizlere uygulanan vergi stopajının yükseltilmesine ise Merkez Bankası, para politikasını bozacağı gerekçesiyle karşı çıkıyor. Gelir ortaklığı senetleri ve döviz tevdiat hesaplarının vergilendirilmesinin ise para kaçışına yol açmasından korkuluyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bütçe açığının kapatılması çabasıyla hazırlanan "mini-vergi paketi" için düşünülen bazı önlemler hükümetin AET, faiz ve iç borçlanma politikasına sekte vuracak nitelik taşıyor.

Yurtdışından sağlanacak proje kredileri hariç tutulursa toplam 3 trilyona yakın bir borç yükü taşıyan 1987 bütçesi için gerekli olan gelir getirici vergi düzenlemeleri henüz kesin karara bağlanmadı. Maliye ve Gümrük Bakanlığı çalışmalarında gözlenen bu belirsizlik temel ekonomik politikalar açısından doğabilecek bazı "açmazlar"a bağlandı. Yeni vergi paketinde yer alabilecek bazı önlemler ile bunların yaratacağı sakıncalar şöyle sı-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Gürkan: Bütçe borç kokuyor

Aydın Güven Gürkan, basın toplantısının ilk bölümünde 1987 bütçesini ara seçimlerde halkın sandıktan çıkan iradesine karşı ve IMF'nin isteği doğrultusunda olarak niteledi ve "Pahalılık, işsizlik, adaletsizlik borç kokuyor" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkan Yardımcısı Aydın Güven Gürkan, 1987 bütçesini, "halk tarafından açıkça reddedilmiş bir ekonomi politikasının ürünü olan, salt işsizlik, adaletsizlik, yoksulluk, pahalılık ve taşınılmaz bir borç yükü taşıyan, halkımızın bir Türkiye vaat eden" bir bütçe olarak niteledi ve hükümetin, bu bütçeyi derhal geri alarak, sandığın uyarıları doğrultusunda yeni bir bütçe sunmasını istedi. Gürkan, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in dokunulmazlığına ilişkin Karma komisyon ka-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Dere Geçerken...

"Dereyi geçerken at değiştirilmez" diye bir deyiş vardır. Özal, şimdi tam dereyi geçerken at değiştirdi. Bakalım ne yararı olacak bu değişikliklerin?

Ne olacak? Hiçbir yararı olmaz. ANAP yokuş aşağı in-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

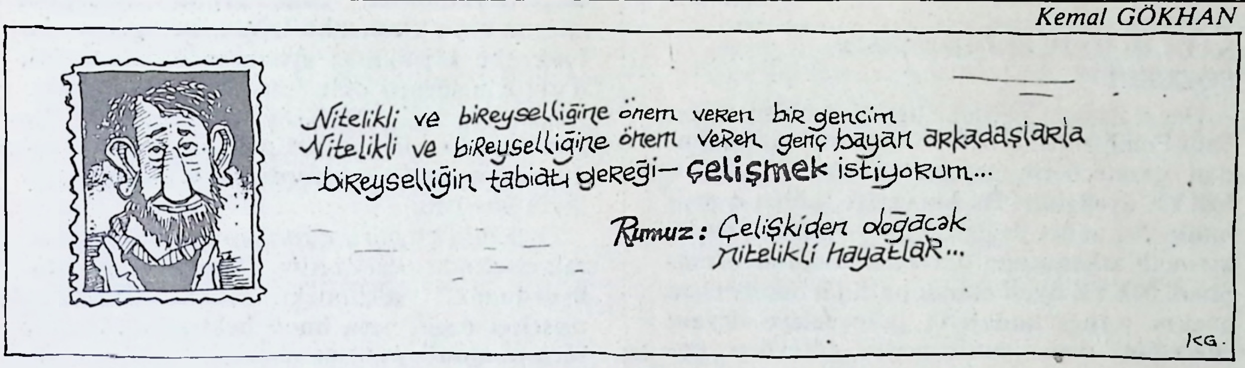
denilir. Yeni yapılanmada saf dışı kalanlar ise pek öyle rahat durmazlar, cadı kazanlarını kaynatmaya koyulurlar. *"Lider ve çevresi"* edebiyatına bu gibi dönemlerde son derece renkli katkılar yapılır. Liderin sinirleri keman yayı gibi gergindir; kimi zaman da bir ikisinin koptuğu görülür. Kısacası, siyasal açıdan iniş grafiği çizmeye başlayan bir iktidar partisinin ve onun liderinin işi gerçekten çok zordur; çünkü çivi yerinden oynamıştır bir kere...

★

Bakalım Sayın Özal, en çok iki yıl içinde zor olanı başarıp, ANAP'ı yeniden yükselişe geçirebilecek mi?..

Şimdilik kolay gözükmüyor.

Kemal GÖKHAN

ANAP Başkanlık Divanı'nda dengeler korundu

Özal'a oybirliği ile iki yeni yardımcı

18 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan **Turgut Özal,** istifalarını veren Başkanlık Divanı üyelerinden sadece 2 genel başkan yardımcısının istifalarını kabul etti. Başbakan Özal başkanlığında dün toplanan ANAP Merkez Karar Yönetim Kurulu'nda, seçim işlerinden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığına TBMM Bayındırlık Komisyonu Başkanı **İbrahim Özdemir**'in, basın ve halkla ilişkilerden sorumlu Genel Başkan Yardımcılığına da **Şükrü Yürür**'ün getirilmesi oybirliği ile kabul edildi. **Şadi Pehlivanoğlu** ve **Mesut Yılmaz,** Genel Başkan Yardımcılıklarından alındı.

ANAP MKYK, Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal'ın başkanlığında dün sabah toplandı. Yaklaşık bir saat kadar süren toplantıda, Başbakan Özal, gerek parti gerek Bakanlar Kurulu'nda çok büyük değişiklik düşünmediğini belirterek, partinin Başkanlık Divanı için önerilerini açıkladı.

Özal, kendisine verilen istifalardan, seçim işlerinden sorumlu Şadi Pehlivanloğlu ile basın ve halkla ilişkilerden sorumlu Mesut Yılmaz'ın istifalarını kabul ettiğini bildirdi. Özal, bu iki genel başkan yardımcılığı için ANAP kurucularından, Bayındırlık Komisyonu Başkanı ve İstanbul Milletvekili **İbrahim Özdemir** ile KİT Komisyonu Başkanı ve Ordu Milletvekili **Şükrü Yürür**'ü düşündüğünü açıkladı.

Başbakan Özal'ın bu açıklamasından hemen sonra oylama yapılarak oybirliği ile Özdemir ile Yürür, Genel Başkan Yardımcılıklarına seçildiler.

Başbakan Turgut Özal oylamadan sonra, görevden alınan Şadi Pehlivanoğlu'na söz verdi. Pehlivanoğlu, bunun bir görev değişikliği olduğunu belirterek, yeni seçilenlere başarılar diledi.

Yaklaşık bir saat süren toplantı sonrasında Başbakan Özal, MKYK'de alınan kararı açıkladı. Özal, değişmeyen Başkanlık Divanı üyelerinin yardımcılarının da değişmediğini belirterek, **"Bu arada değiştirmek isterlerse, bu onların kendi yetkilerindedir"** dedi.

Şadi Pehlivanoğlu da, nöbet değişimini saygı ile karşıladığını belirterek, **"Asıl olan MKYK üyeliğidir. Bu bir vazife değişimidir, nöbet değişimidir. Şimdi MKYK üyesi ve kurucu partili olarak partinin muvaffak olması için gücümün yettiği kadar mücadeleye devam edeceğim"** diye konuştu.

ANAP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'ndaki eğilime göre Genel Başkan Yardımcılıklarına getirilen İbrahim Özdemir ve Şükrü Yürür, TBMM'deki Komisyon Başkanlığı görevlerinden ayrılacaklar.

Ara seçim sonrası yoğun eleştiri almasına rağmen teşkilattan sorumlu Başkan Yardımcısı **Mehmet Keçeciler** ile, Genel Sekreter **Mustafa Taşar** görevlerinde kaldılar. Başbakan Turgut

Özal'ın, "**Taviz veriyor**" izlenimi yaratmamak için, ANAP'ın iki uçtaki yöneticisini eski görevlerinde bıraktığı öğrenildi.

Başbakan Özal, MKYK toplantısından hemen sonra Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne çıktı. Bu arada, Genel Sekreter Mustafa Taşar ile Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler, yardımcıları ile toplantılar yaptılar.

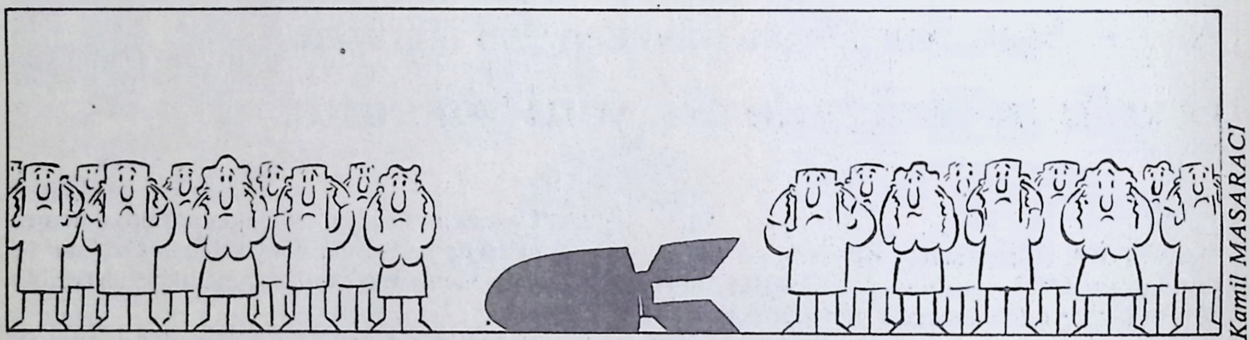
ŞADİ PEHLİVANOĞLU'NUN SÖZLERİ

Genel Başkan Yardımcılığı görevinden alınan Şadi Pehlivanoğlu, MKYK toplantısının ardından gazetecilerin sorusu üzerine, "**Aslolan MKYK üyeliğidir. Bu bir vazife, nöbet değişimidir. Bu nöbet değişikliğinde vazifemi başka kıymetli arkadaşıma devretmiş bulunuyorum. Şimdi MKYK üyesi olarak partinin başarısı için gücüm yettiği kadarıyla mücadeleye devam edeceğim**" dedi. Pehlivanoğlu, görevden alınmasını "kadere" bağlayarak, "Mukadderat böyleymiş" şeklinde konuştu.

YENİ SEÇİM İŞLERİ BAŞKANI ÖZDEMİR

Seçim İşleri Başkanlığına atanan İbrahim Özdemir ise, ANKA muhabirine Genel Başkan Yardımcılığına layık görülmesinin sevindirici olduğunu belirterek, "**Fakat benim için aslında sürpriz oldu. Başkanlık Divanı'nda görev alabileceğim hiç aklıma gelmeyen bir konu idi, onun için sürpriz oldu**" dedi. Çalışarak başarılı olacağına inandığını söyleyen Özdemir, "**Bu konuda bize güvenenleri mahçup etmem diye düşünüyorum. Allah yardımcımız olsun**" şeklinde konuştu.

Özdemir, bu göreve getirilmesini sürpriz olarak nitelendirmesi üzerine, "**Bakanlık mı bekliyordunuz?**" şeklindeki soruya, "**Bakanlık meselesi değil, ama bunu beklemiyordum, o sürpriz oldu**" yanıtını verdi.

Özal Neye Yenildi?

CÜNEYT ARCAYÜREK *18 ekim*

ANKARA — Turgut Özal'ın statükocu yanı ağır bastı. İktidara geldiğinden bu yana olur olmaz her konuda söylediği reformist yanı statükocu tutumunu yenemedi.

Günlerdir yeni ufuklara açılacağı söylenen ANAP teknesinin yelkenlerini dolduran rüzgâr birden dindi. Özal'ın dışında kalan her yetkili ne söyleyeceğini, ne tür yorumda bulunacağını bilememenin sıkıntısı içinde sağda solda dolaşıyor. Yüzleri asık, gülümsemelerinde bile soru işaretleri var.

Partide ve hükümette yapılacak değişimlere iktidara yeni kan ve güç geleceğini sananların iştahları boğazlarında kaldı.

Özal'ın saptanan hataların hiçbirinden gereken dersi almadığı —böylece— bir kez daha kanıtlandı. ANAP kulislerinden bir iki gündür yansıyan beklentilerden sonra ortaya çıkan sonucu dün özel söyleşilerde değerlendirenler —şimdilik— "eski tas eski hamam" deyişini kullanmaya başladılar.

Meğer bu kez Özal şaka yapmıyormuş, sürpriz yapmaya niyetli değilmiş. "Ufak operasyondan" söz ediyordu, elhak hükümette partide öylesine önemsiz değişiklikler yaptı ki ANAP kulisinin, kamuoyunun tüm beklentilerini paramparça etti. Özal'ın açıklamalarından sonra ANAP kulisinde dün bol bol "hayırlı olsun" gibisinden yarım ağızla söylenen temenniler duyuluyordu. Fakat her kademedeki yetkililerle baş başa kalındığında istenilen hedefe varılmadığı, Özal'ın genel seçim öncesi partiye ve hükümete vermesi gereken dinamizmin sağlanamadığı söyleniyordu.

Ne çare bunun ötesine gidecek ya da lideri doğrudan eleştirecek olanaktan da yoksundular. Özal'a tüm yetkileri vererek çıkacak sonucu baştan kabul etmişlerdi. Başbakan ise Özal dönemine özgü "mektup demokrasisi"ni işletti. ANAP milletvekillerinin her birinden bir sayfalık görüşler toplayarak güya yetkili kurullardaki eğilimleri saptadı, açıkladığı sonuçlara vardı.

Düne kadar ANAP üst düzeyi, Özal'ın bakanların üç yıllık çalışmalarını, hatta basınla olan ilişkilerini değerlendireceğini söylüyor, çıkaracağı sonuçlara göre önemli değişiklikler yapacağına inanıyordu.

Bu mantığa bakılırsa Özal'a göre ancak iki bakan, adalet ve sağlık bakanları "başarısızdı." Ötekiler hükümetteki görevlerini "bihakkın" yerine getirmişlerdi. Üç yıldır yanından ayırmadığı, kamuoyunda "Başbakanın prenslerinden" diye adı geçen Mesut Yılmaz,

hem partideki önemli görevini bırakıyor hem de kabinenin protokolde bile alt sıralarda yer alan Turizm ve Kültür Bakanlığı'na gidiyordu. Çalışmaya Taşçıoğlu, Sağlık'a Kalemli getiriliyordu.

*Çarpıcı olan bir başka sonuç, Keçeciler'in partideki yerini koruması. Özal, büyük kongreye dek hem Keçeciler'i hem de Veysel Atasoy gibi kimi konularda Özal'a ters düştüğü bilinen bir başka kanat adamını "yerinden edemiyordu..." Ali Bozer'in hükümete alınışını elbette ANAP kulisi bir türlü sindiremiyordu. Ancak Bozer'in ANAP'a girmesinden önce Özal'la yaptığı uzun görüşmede, **"hemen pek çok konuda mutabakat"** içinde oldukları öğrenilmişti. 12 Eylül döneminin gözde bakanlarından olan Bozer'in hükümete girmesiyle, **"o felsefenin korunmasını"** isteyen Çankaya arasında acaba yeni bir köprü kurulmuyor muydu?*

*Devlet Bakanlığı'na getirilen Hasan Celal Güzel'in **"idari işler"**i üstlenmesi, hele hükümet sözcülüğüne getirilmesi, yıldızının parladığı yolunda varsayımları güçlendirdi, ama Güzel çok zor, hatta kimi yerde tehlikeli görevler alıyordu. Bir yandan müsteşarken Başbakanlıkta yaptığı işleri bakan olarak üstleniyor, öte yanıyla her gün basınla burun buruna gelip olayları yönlendirme gibi çok beceri isteyen bir göreve getiriliyordu.*

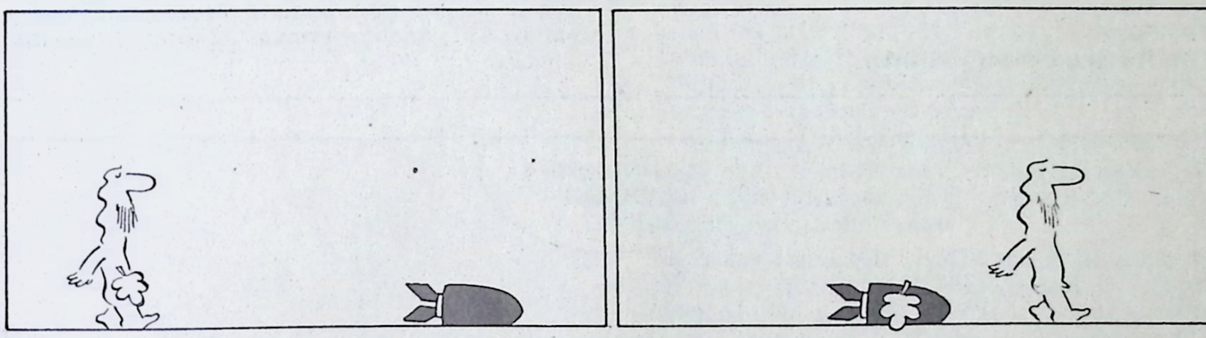
Sorması ayıp olacak ama peki neden bütün bakanlardan istifa etmeleri istenildi?

Bu denli dar çerçeveli bir değişiklik için ne gereği vardı bütün bakanların istifasına?..

*Çağırırdı Özal iki bakanı yanına, **"git"** derdi, giderlerdi.*

Atamaları yapar, işi bitirirdi.

Bir bardak suda fırtına!..

Kamil MASARACI

Geceyarısı rotatif şarkısı

ZAFER ARAPKİRLİ *19 ekim*

OXSHOTT — Yabancı bir ülkenin ziyaretçileri, öncelikle o ülkenin ve bulundukları kentin karakteristik özelliklerini keşfetmeye ve yeni bir şeyler yakalamaya çaba gösterirler. Fakat bazıları, doğup büyüdükleri mekânların etkisinden hiçbir zaman kurtulamayarak hep o mekânlarla yabancı mekân arasında bir benzerlik aramaya, adeta aynı lezzeti ve kokuyu bulmaya çalışırlar.

Birinci kategoriye girenler hep, **"Burada şöyle, ama bizde öyle mi ya?"** şeklinde zaman zaman abartmaya bile varan karşılaştırmalara kalkışırken, ikinciler daha çok ortak yanları ön plana çıkarırlar.

Ama hiç kuşkusuz insanların, yaptıkları işi buralarda yapanlarla yüz yüze gelmesi çok daha değişik bir duyguya kapılmalarına neden oluyor.

Saat gecenin 01.00'i Londra'nın **"Babıali'si"** Fleet Street'ten geçiyoruz. Ortalıkta kimseler görünmüyor. Cadde ve ara sokaklar bomboş. Ama bir ses, bir uğultu, bütün semti kaplamış. Makine sesi. Kamyonların sesi.

Bir sokağa giriyoruz. Sıra sıra kamyonlara paketler yüklüyorlar. Gazeteler. Dolan kamyon hızla hareket ediyor, sıradaki geliyor. Ve ardından ötekiler. Büyük, geniş bir garajın önünde sabırsızlıkla bekleşiyoruz.

Binanın içinden gelen ses, rotatifin. Hızla dönüyor, inanılmaz bir açlıkla yutuyor kilometrelerce kâğıdı. Basıyor, katlıyor ve domino taşları gibi döküyor paketçilerin önüne.

Binanın resepsiyonuna yöneldiğimizde masadaki görevli bize merdiveni gösteriyor. Yukarıdan telefonların ve daktiloların sesleri geliyor. Bir salona yığılmış onlarca masa. Kâğıtlar, kâğıtlar, kâğıtlar. Sıra sıra masalarda insanlar telaşla bir şeyler yazıyor. Bir şeyler konuşuyor. Bir yerlere telefon ediyorlar. Masalardan birinde gözlüklü, daha yaşlıca bir tanesi onlara talimatlar veriyor. İnce çerçeveli gözlüğünün üzerinden sabırsız bir hava içinde **"Daha olmadı mı?"** gibilerden sorular soruyor.

Bir haber alınmış, beş dakika önce. Bir cezaevinde isyan çıkmış. Cezaevine, polise, hastanelere, valiye, savcıya ulaşmaya çalışıyorlar. Bütün çaba çok kısa bir süre sonra baskıya girecek gazeteye bu haberi kısa da olsa yetiştirebilmek. Bütün çaba, daha çabuk, daha hızlı ve daha sağlıklı bir şekilde daha çok insanı haberdar etmek olan bitenden. Milyonlarca insan şu anda belki de uykularının en tatlı yerinde. Ama bu bir avuç insan, on milyonların ertesi sabah uyandıklarında sayfalarda neler görmek istediklerini göremeyince ne olacağını çok iyi biliyor. Pişirdikleri **"yemeğin"** yarın o insanların beğenip beğenmeyecekleri de onlara ayrı bir heyecan, ayrı bir heves. Ve **"haber ölüm saati."** Son tuşlara basılıyor ve haber hazır. Doğru dizgiye ve ardından rotatifler yeni kalıplarla dönüyor.

Uzun ve yorucu bir gecenin ardından evlere dağılan insanlar. Yarın ve sonraki günlerde yeni haber-

ler, yeni koşturmacalar ve yeni heyecanlarda buluşmak üzere. Sabah yatağından kalkarak kapısının önüne bırakılmış veya bayiden aldığı gazetenin sayfaları arasında gezinecek insanları tatmin etmenin rahatlığı ve sevinciyle.

Sabah uyanıyoruz. Televizyon, yurttan ve dünyadan en taze haberleri veriyor. Reklamlarda yeni bir gazetenin yayınından söz ediliyor. Yeni ülkeler ve yeni bir görünüm iddiasıyla. Eskilerini ince bir dille eleştiriyor **"Artık bizi okuyun"** diyor. İnsanlar merakla bekliyorlar, ertesi sabah çoğu kişi yeni gazeteyi alıyor. Bir **"ahkâm"** furyası başlıyor. Övgüler, eleştiriler, hayranlık ve sert tepkiler hepsi bir arada.

— **Sayfa düzeni iyi.**
— Ofset olması çok güzel, baskı temiz.
— **Haberlerde fazla yoruma kaçmışlar.**
— Güçlü imzalar var.
— **Bence çok tarafsız.**
— Yok yok. Bal gibi de taraflı.
— **Sağcı.**
— Solcu.
— **Fotoğrafa önem veriyorlar.**

Ve daha yüzlerce, binlerce görüş. Ama hepsinden daha önemlisi kuşkusuz yeni bir **"haber çeşmesinin"** inşa edilmiş olması. Tirajı ne olursa olsun, ister on bin, ister yüz bin, ister birkaç yüz bin, basın dünyasının kitlelere açılan bir penceresinin bir ses kaynağının daha olması sevindiriyor insanı.

Otobüse, trene, metroya biniyoruz. Binlerce insan sonsuz bir iştahla gömülüyor gazetelerin, dergilerin sayfaları arasına. Bir sevinç kaplıyor içimizi. Günlerini, gecelerini daktiloların, telefonların başında o bitip tükenmez telaşla, bu insanlara bir şeyler ulaştırabilmenin sıkıntısıyla geçirenlerin çabaları boşa gitmiyor.

Dünyanın neresine gidersek gidelim, hep aynı çabalar ve hep aynı güzel duygu. Kâğıdın başlığı, rengi, binanın, caddenin, sokağın, kentin, ülkenin adı ne olursa olsun.

Bir cumartesi gecesi, bir pazar gününün ilk saatlerinde Londra'nın Fleet Street'inden geçerken işte tüm bunları hatırlıyor insan ve ister istemez **"Ben bu şarkıyı bir yerde duymuştum"** diyoruz kendi kendimize.

Apoel gelmiyor

İZZET RIZA YALIN *20 ekim*

LEFKOŞA — Kıbrıs Rum takımı Apoel, Beşiktaş'la ilk maçını İstanbul'da yapmaktan vazgeçerek, her iki maçın da tarafsız bir alanda yapılmasını istedi. Rum takımı, AVrupa Şampiyon Kulüpler Turnuvası'nın ikinci turunda eşleştiği Beşiktaş'ı verdiği sözü yerine getirmediği gerekçesiyle UEFA'ya şikâyet de etti. Beşiktaş'ın bu nedenle **"tur dışı"** bırakılmasını isteyen Apoel, tur atlatılması isteğinde bulundu.

Apoel Yönetim Kurulu'nun dünkü olağanüstü toplantısından sonra yayımlanan bildiride, bu alanda alınan kararın Rum Futbol Federasyonu KOP aracılığıyla UEFA'ya bildirdiği açıklandı.

Rum Futbol Federasyonu'ndan verilen bilgiye göre, Apoel Beşiktaş'ın Kıbrıs'a Larnaka Havaalanı'ndan geleceği, Güney Kıbrıs'ta kalacağı ve yine Larnaka Havaalanı'ndan ayrılacağı yönünde Zürih'te söz verdiğini, ancak belirlenen süre içinde bunu teyit etmediğini öne sürdü.

Kıbrıs Rum takımı maçların gelirlerinde uğrayabileceği zarar için Beşiktaş'tan tazminat talebinde bulundu.

Sorunun çözümü için her iki tarafın da çıkarı bakımından en çıkar yolun her iki maçın da **"tarafsız bir alanda yapılması"** olduğunu ileri sürdü.

Beşiktaşlı yöneticiler dün Kocaelispor maçı sonrasında kulüp binasına gelerek durum değerlendirmesi yaptılar. Yaklaşık bir saat süren toplantıdan sonra bir açıklama yapan Beşiktaş Kulübü Başkanı **Süleyman Seba**, şunları söyledi:

"Olayların başından beri gerek hükümetimiz olarak, gerekse federasyonla uyum içinde olayı sportif açıdan ele aldık ve maçın oynanmasını arzu ettik. Hazırlıklarımızı ona göre ayarlayarak programımızı da ona göre yaptık. Bugün resmiyet arzetmeyen bir haber geldi ve Apoel takımının gelmeyeceği kanısı uyandı. UEFA temsilcisi Şenez Erzik'in de belirttiği gibi UEFA'dan Futbol Federesyonu'na, oradan da bize iletilecek resmi açıklamayı bekliyoruz. Sonuç hepimize hazırlı olsun."

UEFA temsilcisi **Şenez Erzik** de, şu görüşleri savundu:

"Ben işin başından beri gelmeyeceklerini söylemiştim. Geleceklerinden şüphe duyuyordum. Nitekim de hükümetleri müsaade etmedi ve gelmiyorlar. Apoel takımına UEFA Disiplin Kurulu'nun en az bir yıl ceza vereceğini tahmin ediyorum. Sportif bir olaya po-

litikayı karıştırmışlardır."

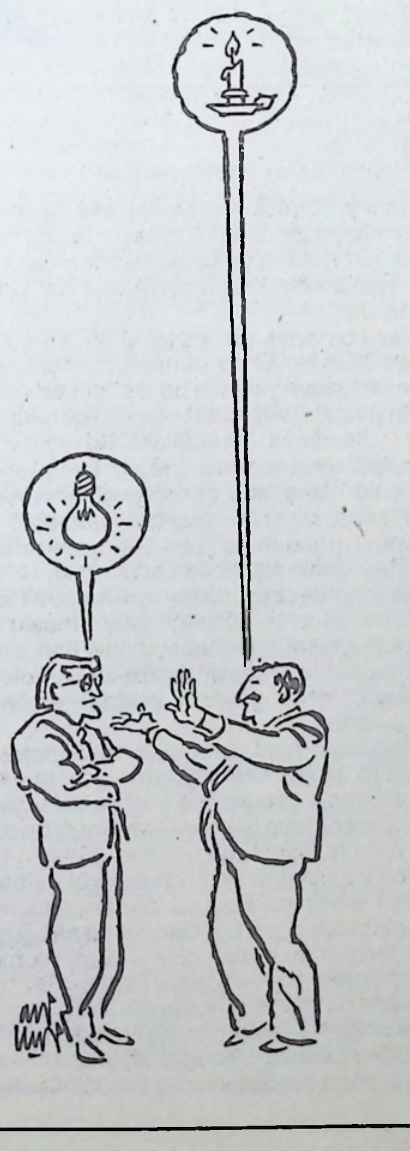
UEFA kurallarına göre Beşiktaş, çarşamba günü karşılaşmanın yapılacağı Ali Sami Yen Stadı'nda sahaya çıkacak, Apoel gelmediği için maçı hükmen kazanarak üçüncü tura geçmiş olacak. Yine UEFA kararlarına göre Apoel takımı, bir veya iki yıl Avrupa kupalarına katılamayacak ve UEFA Yönetim Kurulu'nun saptayacağı bir para cezasına çarptırılacak.

PASOK kaybetti

STELYO BERBERAKİS *20 ekim*

ATİNA — Yunanistan'da dün yapılan yerel seçimlerin ikinci turunda, PASOK yine oy kaybetti ve özellikle büyük kentlerde adeta bozguna uğradı. İlk alınan sonuçlara göre Atina, Selanik ve Pire'de belediye başkanlığı seçimlerini muhalefetteki Yeni Demokrasi Partisi adayları kazandı, diğer yörelerde de YDP'li adaylar önde gidiyorlar.

Başkent Atina'da, dün gece geç saatlere kadar açılan seçim sandıklarının yüzde 50'den fazlasında PASOK'lu Belediye Başkanı **Dimitris Beyis**'in, oyların ancak yüzde 44'ünü toplayabildiği görüldü. Beyis, 8 yıldır Atina Belediye Başkanı'ydı. Buna karşılık sağ eğilimli ana muhalefet Yeni Demokrasi Partisi'nin adayı **Miltiades Evert** yüzde 54 oy aldı. Aynı zamanda milletvekili olan **Evert**, bu sonuçla Atina Belediye Başkanlığı yolunu kendisine açmış oldu.

Ali ULVİ

Yunan Komünist Partisi (KKE) özellikle Atina bölgesinde PASOK adayını desteklemeyeceğini açıklamıştı. Bu tutumunun ise, PASOK'un izlediği siyasetten **"memnun"** olmadığının bir göstergesi olarak kabul edilmesini istemişti. Komünistlerin bu tutumu, PASOK'un Atina bölgesindeki belediye başkan adayının seçimleri kaybetmesine yol açtı.

Yunanistan'ın ikinci büyük kenti olan Pire'de ise YDP adayı, PASOK adayı ile başabaş gidiyor. Ancak yapılan tahminlere göre, YDP adayı, Pire'nin yeni belediye başkanı olacak.

Selanik kentinde de PASOK adayı, daha az oy topladı ve 8 yıllık PASOK'lu Belediye Başkanı **Theoharis Manavis**, bu seçimleri, YDP adayı **Sotiris Kuvelas**'a karşı kaybbetti. PASOK adayı Manavis yüzde 47 oy alırken, yeni seçilen YDP'li aday, yüzde 53 ile Selanik'in yene Belediye Başkanı seçildi. Yunanistan'ın geri kalan bölgelerinde de YDP'li adaylar, PASOK adaylarına karşı daha üstün durumdalar.

Komünist seçmenlerin, PASOK adaylarını Atina bölgesi dışında da desteklemedikleri gözlenen bu seçimlerde, sol güçlerin arasında bir bölünme oldu.

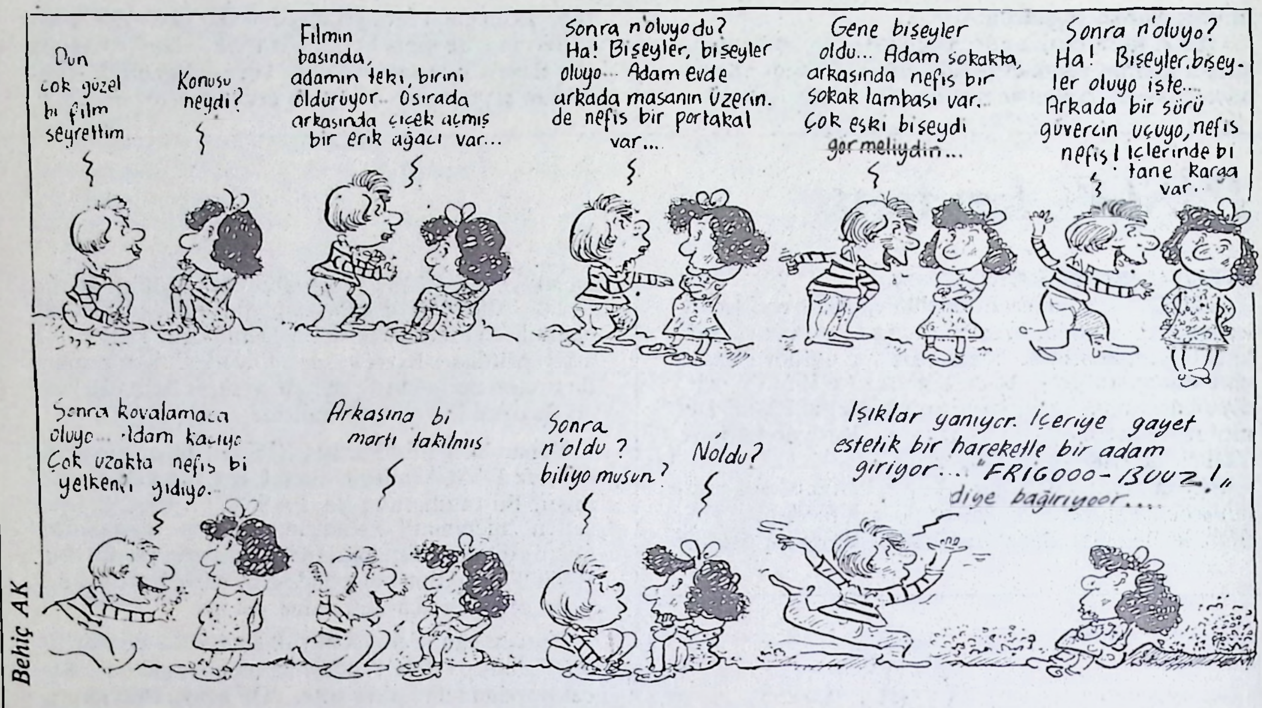
YDP, gerek 1985 genel seçimlerine, gerekse geçen pazar günü yapılan ilk tur seçimlerine oranla önemli artış kaydetmedi. Ancak bu seçimlerde bu kez komünist seçmenlerin oldukça büyük oranda geçersiz oy kullanması, YDP'li adayların kazanma şansını arttırdı.

YDP taraftarları, dün gece geç saatlere kadar Atina'nın cadde ve büyük meydanlarında çeşitli coşkulu gösteriler yaptılar.

İLK DEMEÇLER

Yunanistan Başbakanı Andeas Papandreu, seçimlerin ilk sonuçlarından sonra yaptığı açıklamada, yerel seçimlerin sükunet içinde geçmesinden dolayı memnuniyet duyduğunu söyledi, yerel seçim sonuçlarının ilettiği mesajın hükümet ve diğer partilere yönelik olduğunu belirtti.

Seçimde büyük bir başarı sağlayan YDP Genel Başkanı **Konstantin Mitsotakis** ise, seçimlerin çoğunu kendi adaylarının kazandığını belirterek **"ülkenin genel seçimlere kadar azınlık bir hükümet tarafından yönetileceğini"** öne sürdü. Mitsotakis, bu açıklaması ile YDP adaylarının kazançlı çıkmasına karşın, erken seçimler için öneride bulunmayacağını ima etmiş oldu.

Herr Wörner'in Sıcak Güzü

ALİ SİRMEN *21 ekim*

Güz gelmişse ve siz bir pazar sabahı sıcak bir evde eşinizle, çocuğunuzla birlikte iseniz, gittikçe daha güçlükle kurulabilen bir kahvaltı sofrasının başına oturabilmişseniz, hele hele bütün bunları özlemle andığınız günler hâlâ capcanlıysa belleğinizde; bir an soğuk evlere uyananları, başkentte ithal kömürün parasını ödeyemeyecek olanları, buz gibi bir kışa hazırlananları ve kuru ekmeğin yanına kahvaltıda azık bulamayanları unutup kendi bencil mutluluğunuzun aymaz sıcaklığını iliklerinizde duyarsanız eğer, ne fazla sevinin mutluluğunuza, ne de fazla yerinin bencilliğinize. Çünkü bir köşede, çalışma masasının üstünde duran, sizin de pazar sabahı mahmurluğuyla, dergilerle birlikte dönüşümlü olarak göz attığınız gazeteler vardır nasılsa. Ve gazeteler birden sizi uyararak, sırçadan mutluluğunuzu tuzla buz edecek, aymaz bencilliğinizi bir şamarla yere serecektir.

Bu pazar sabahı Cumhuriyet Gazetesi'ni okurken üç önemli dış haber çarptı gözüme. ABD Kongresi Türkiye'ye yapılacak askeri yardımı 330 milyon dolar keserek 490 milyon dolar olarak onaylamış. Washington Post "Özal sert tepki gösterebilir" diyormuş. İç sayfada ise Türkiye'ye nükleer füzeler için raundun İskoçya'da yapılacağını bildiren haberde Orta Avrupa'dan kaldırılacak taktik nükleer başlıkların Türkiye'ye yerleştirilmesi ile ilgili baskıların yoğunlaşacağı bildiriliyor. "Pershing ve Cruise"ların da bu toplantıda ele alınacağı belirtiliyordu.

İnsan daha ilk iki haberi okur okumaz düşünceye dalıyor. Türkiye'yi Ortadoğu'da bir NATO kalesi gibi görenler, onun çok yönlü ilişkilerine aldırmadan, NATO'da yeni yükümlülüklere girmesinin yükleyeceği ek tehlikeleri düşünmeden, durmadan bize yeni yükümlülükler bindirmeye çalışmaktaydılar. Anadolu'yu bir nükleer savaşın beşiği haline getirmek için Ankara'ya baskı üzerine baskı yapılıyordu. Tüm bu baskıların gerekçesi ise "ortak güvenlik"ti.

Nasıl bir ortak güvenlikti ki bu, Türk Silahlı Kuvvetleri hâlâ NATO standartlarına erişemiyordu, bütçemizin yarıya yakınını bu işe harcadığımız halde?

Bu gerçek NATO tarafından da görülüp kabul edilmiş, yıllar önce Türk Silahlı Kuvvetleri'nin NATO standartlarına erişebilmesi için her yıl sürekli 1 milyar dolar Amerikan askeri yardımına gereksindiği belirtilmiş, bu yolda planlar yapılmıştı.

Ama o günden bu yana Türkiye bir kez bile yılda 1 milyar dolar dış yardım alamamıştı. Hatta bunun yarısı bile geçmiyordu bu yıl Ankara'nın eline.

Ortak güvenlik sözcüğü unutulmuştu. Bize karşı hemen Amerikan kamuoyu savı ileri sürülüyordu.

Ama nükleer başlıklar söz konusu olduğunda iş değişiyor, ortak güvenlik yeniden ısıtılıp önümüze konuyordu.

Peki bu adamlar ne düşünüyorlardı?

Bizim kendi kamuoyumuz yok muydu? Onun Türk siyasal yaşamında yeri yok muydu?

Gazetenin son sayfasını çevirince, bu sorunun yanıtını da buluyorsunuz. Pazar günkü Cumhuriyet'in son sayfasında "Konya'ya gürültü ithali" başlıklı yazıya bakılırsa, Federal Almanya'da yapılan NATO alçaktan uçuş talimlerinin çıkardığı gürültü yüzünden F.Alman Savunma Bakanı Wörner güç durumdaymış. Kamuoyunun baskısıyla, bu uçuşları Kanada'ya kaydırmak isteyen Wörner, Kanada'nın İnna bölgesi sakinlerinin de Ren geyiklerinin bu gürültüden rahatsız olacağını açıklayarak karşı çıkmaları üzerine kendisine epey ter döktürecek sıcak bir

güz yaşamaya başlamış. Haberde belirtildiğine göre Stern dergisi, F.Alman yetkililere dayanarak uçuşların Konya'da yapılacağını yazıyor ve "En uygun yer Konya. Çünkü orada karar nasıl olsa askerlerin elinde, Konyalılar tepki gösteremezler" diyormuş.

Haberi okurken, sıcak yuvamızda Herr Wörner'in sıcak güzü yüzünden buz kesti içim. Ve birden kendi kendime sorduğum soru da anlaşıldı. Meğer bu adamlar Türk kamuoyuna, Türk demokrasisine, Türk halkına falan aldırmıyorlar. "Orada karar nasıl olsa askerlerin elinde; halk onlara ses çıkaramaz" diyorlarmış.

Bunu açık açık yazmaktan bile çekinmiyorlar. Belki de Rogers'ın asla Türk halkına açık dönemde kabul ettiremeyeceklerini bildikleri istekleri kapalı dönemde kabul ettirmiş olmanın verdiği rahatlıkla böyle düşünüyorlar.

Ama yanılıyorlar.

Ne Türk halkı böyle bir aşağılanmaya layıktır, ne de Türk ordusu yabancı zaptiyesi gibi nitelenmeye.

Türk insanının, Türk halkının ve Türk askerinin onurunu savunmak ödevimizdir. Bu ödev de her şeyden önce bu tür yanlış anlamalara, haksız küçük düşürücü nitelemelere neden olacak davranışlardan kaçınmayı emreder.

Turistik Sulukule...

YALÇIN PEKŞEN *21 ekim*

Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) kaynaklı bir habere göre Sulukule eğlencelerinin yapıldığı mahallenin tanzim edilmesi düşünülüyormuş. Sulukuleli vatandaşlarımız, ünlü gösterilerini yasal bir çerçeve içinde yürütmek, hatta kooperatifleşmek veya bir turizm şirketine dönüşmek amacındaymışlar.. Verilen bilgiye göre, Turizm Bankası İstanbul Planlama Müdürü Ahmet Ertuğ da "Sulukule gösterilerinin turistik bir işletme haline gelmesiyle otantik havasının bozulabileceği" gibi bir endişe taşımasına karşın, düzeltilmesi ve düzenlenmesi görüşüne katılıyor..

Haberi duyunca Sulukule eğlencelerini, "otantik" havası bozulmadan ben de bir kez görmek istedim. Çünkü bu gösteriyi daha önce hiç izlememiştim. Merak ediyordum, ama gidip görecek kadar değil. Olaya Turizm Bankası'nın el attığını öğrenince merakım yoğunlaştı ve geçen hafta sonu bu eğlenceyi izlemeye karar verdim..

Önce şunu söyleyeyim: Gösteriyi izledikten sonra, daha önce görmemiş olduğuma hiç pişman olmadım. Bundan sonra da bir daha görmeyecek oluşuma hiç pişman olmayacağım.

Sulukule'de bir eğlenceye katılmak son derece kolay.. Sokağa adım atar atmaz, çevremiz "ortacı" denen eski dansözler tarafından sarıldı. Her birinin söylediğine göre "asıl eğlence" kendi evlerindeydi. Bir tanesi kolumdan yakalamış evinin reklamını şu sözlerle yapıyordu: "Beyim bizimkilerde külot, mülot arama..."

Eğlencenin saati 5 bin liraydı. Hem de adam başına değildi bu rakam. Bir oda dolusu insan bile olsanız para değişmiyordu.

Fakat içeri girer girmez konuşma tarzı değişti. "Bir şeyler yiyip içmek istersek fiyatı ayrıydı." Mantıklı görünüyordu çünkü bu sözler. "İsterseniz bir şey yiyip içmeyebilirsiniz" anlamına da gelebilirdi.

Ne ki, içerde bize sorulmadan rakı kadehleri parlamaya başladı. Küçük tabaklar içinde fındık, fıstık ve rakı mezesi sayılabilecek yiyecekler görünmeye başladı. Fiyatları şimdilik bilinmiyordu.

Odanın dışından insanın kanını kaynatan bir müzik sesi geliyordu. Fakat odamızda henüz eğlence başlamamıştı. Kızlar ve çalgıcılar görünmeden biraz önce, evin yöneticisi yaşlı kadın, kulaklarımıza bazı kurallar fısıldadı. Sözlerinin özeti şuydu:

"Ağaların eli tutulmazdı. İsteyen bahşiş verebilirdi."

Zaten biz bunları önceden biliyorduk. O yüzden ceplerimiz yüz liralıklarla doluydu. Yüz liradan daha az bahşiş vermenin bu vatandaşların (artık hemen hemen herkesin) kanına dokunduğu önceden biliniyordu.

Sonunda bir ud, bir zurna ve bir darbukadan oluşan çalgı ekibi odaya yerleşti. Yerlerine oturmadan önce de çalgı aletlerini neredeyse ağzımızın içine sokarcasına uzattılar. Bunun anlamı her yerde açıktı; "bahşiş verme arzumuz olup olmadığını" soruyorlardı. Aletlerin uygun yerlerine her birimiz yüzer lira sıkıştırdık. Adamlar bu parayı daha önce hiç görmemiş gibi evirip çevirdiler, birbirleriyle bakıştılar ve sonra isteksiz bir şekilde çalmaya başladılar. İlk melodilerle birlikte içeriye altı başka renk, üstü başka renk sutyen külot giymiş bir hatunun girmesi bir oldu. Parmaklarını başının üzerinde garip bir şekilde birleştirdikten ve parmaklarının birbirine çarpmasından oluşan müthiş çatlama sesleri çıkardıktan sonra göbeğini tam bir kez (evet, tam bir kez) hoplattı. Göbeği uzaktan görüşümüz bu kadar oldu. Çünkü bu tek kez hoplatmadan sonra göbek, gözlerimizin birkaç santim ötesine kadar gelip durdu. Bu uzaklıkta bir daha hoplaması mümkün olmadığından amacını anladık. Herkes küçük kumaş parçaları arasına birer yüz lira sıkıştırdı ve gösteriyi izlemeye hazırlandı. Fakat böyle bir göbek atmış olan hatun odadan çıkarken başka bir içeri daldı. O sırada meydana gelen beklemede, saz ekibi çalgı aletlerini yeniden ağzımızın içine sokarak yüzer lira daha koparmayı başardılar.

Bundan sonra aynı olaylar en az 10 kere yinelendi. İki parmak çıtlatma, bir tek kez göbek hoplatma, çalgı aletlerinin ağzımızın içine girmesi ve ellerin cebe gitmesi...

Sanıyorum "Sulukule eğlencesi" dedikleri buydu. Belki ortalıkta bir gösteri vardı, ama biz oraya buraya para sıkıştırmaktan bir şey görecek durumda değildik...

Hareket biraz durulunca "ortacı" kadın yeniden devreye girdi ve kulaklarımıza yeni bir sır fısıldadı... "Dansözler 100'er liralık bahşişleri az bulmuşlar, o yüzden coşamamışlardı." Kadının bu bilgiyi vermesi iyi oldu. Hiç olmazsa, bizden para toplayan kadın-

ların dansöz olduklarını öğrenmiştik..
Ortacı kadının söylediğine göre "biz biraz daha cömert davranırsak, onlar da cömertleşecekler ve külotlarını bile çıkaracaklardı." Biz bu öneriyi kabul etmedik. Çünkü eğer kabul etseydik yeni bir sorun çıkacaktı. Örneğin paraların nereye sıkıştırılacağı konusu..
Kendimizi dışarı attığımızda hep birlikte saatlerimize baktık. İçeri gireli daha 15 dakika bile olmamıştı. Ve bizi en az iki gün idare edeceğini sandığımız yüz liralıklardan geriye sadece birkaç tane kalmıştı.
Gördüklerimden çıkardığım sonuç şu: Her ülkede otantik (yöreye özgü) gösteriler vardır ve bunlar turizmin gelişmesiyle altın yumurtlayan tavuklara dönmüşlerdir. Ne ki, esmer vatandaşlarımız ellerindeki bu altın yumurtlayan tavuğu kesmişler. Biz Topkapı surlarını terk ederken tavuk can çekişiyordu.

Domuz Üzerine Mektuplar...

MUSTAFA EKMEKÇİ *21 ekim*

İsmet Paşa, Cumhurbaşkanlığı sırasında bir gün, Köy Enstitülerinin kurucusu İsmail Hakkı Tonguç'a şöyle der:

— *Tonguç, bir konuda senden fikir almak istiyorum; halka, köylüye protein kazandırmak için ne yapabiliriz? Çok üreyen domuz yedirmemiz mümkün olur mu?*

Tonguç düşünür:

— *Zaman gerek Paşam, der, beklemek gerek...*

Öyle kalır. Bu olayı bana, Tonguç'tan dinleyen ünlü bir yazarımız anlattı. Bu konu üzerine de birçok konuda olduğu gibi, inatla gittim. Doğru bir iş yaptığımı biliyordum. Atalarımız, Türkler, Orta Asya'da domuz yiyorlardı. Eski Türklerde domuza *"Tonguz"* denirdi. Sibirya'da yaşayan Tonguzlar, bu addan kaynaklanamaz mı? Bir de eski Türklerde *"çocuk"* sözcüğü *"domuz yavrusu"* demekmiş. *(Oğuz Atay, "Bir Bilim Adamının Romanı" sayfa 165.)* Türkiye'de bağnazlar, bu konunun ortaya atılmasını istemezler.

Çanakkale Valisi, işini gücünü bırakmış. Biga'da Kahvetepe Köyü'nde domuz çiftliği kuran karıkoca, *Mediha Tavukçu-Yusuf Tavukçu* ile uğraşmaktadır. Kahvetepe'de mühürlü tutulan domuzlar, beslenememekte, ileri sürüldüğüne göre ölmekte, çiftliğin kurulmasındaki amaç ortadan kaldırılmaktadır. Son gelen habere göre, duvardan atlayan köylüler, sopalarla 3-4 domuzun belini kırmışlar... Biga'daki Yusuf Tavukçu, şimdiye dek sekiz işletme kurmuş, en son domuz yetiştirip satmaya karar vermiş. Başına da bunlar gelmiş, Çanakkale Valisi yakasını bırakmamış.

Güçlük, sadece Biga'daki işletmecide değil, Türkiye'nin her yanında güçlük var. Tarım-Orman Bakanlığı, çift tırnaklı hayvan besleme konusunda kredi verilmesi için, çift tırnaklı hayvanların *"geviş getirmesi"* koşulunu koymuş. Sığır çift tırnaklı, geviş getiriyor. Domuz da çift tırnaklı ama geviş getirmiyor. Demek ki, domuz yetiştirmeye teşvik kredisi yok. Dışsatımı da yasaklanmış durumda. Eee, kime satacaklar domuz etini, domuz besleyenler? Ankara'da kaç Amerikalı, kaç yabancı elçilik var?

Prof. *Fehmi Yavuz*'un yapıtında da var, sık sık söyler de. Şöyle der:

— *Kırk keçi yerine, bir tek, hele bir çift dişi domuz besleyen bir orman köylüsü, çocuklarını kolejde okutacak ve de çoluk çocuğuyla bir kıyı kentinde 15-20 gün tatil yapacak kadar, gelir elde eder...*

Okurlardan sürekli mektuplar gelir. Bunların çoğu gönendirici, yüreklendirici mektuplardır. Boyabat'tan emekli öğretmen *Aydan Karataş*, 13 Ekim 1986 günlü mektubunda şöyle diyor:

"Sayın Mustafa Ekmekçi,

'Domuzlarla İnsanlar' *adlı yazınızı ve domuzlarla ilgili diğer yazılarınızı okudum. İnsanların domuzlar kadar saygı görmediği bir ülkede belki çoklarınca domuzlarla ilgilenmek yadırganabilir. Ama gerçekten üzerinde durulmasında yarar var. İrtica her noktadan saldırıyor. Din derslerinde, eğitimde, kılık kıyafette, sanat eserlerinde, her yerde koyu kara gölgesi seziliyor. Laikliğin kaleleri, 12 Eylül ve sonrası çok yönlü saldırıya uğrayarak* 'Atatürkçülük' *adına yıkılmaya başlandı.*

1942 yılında Orta Ziraat Mektepleri Ders Kitabı olarak okutulan ve Ziraat Vekâleti Neşriyatı, umumi sayı 532 olarak çıkan, Bursa Ziraat Mektebi Müdürü Rıfat Ekin tarafından yazılan 'Hususi Zootekni' *kitabında domuz yetiştiriciliğine geniş yer verilmiştir. Bu ders kitabında domuzun ilk önce,* (İsa'dan 7-8 bin yıl önce) *Asya'da Hazar Denizi, Aral Gölü, Irak ve Moğolistan bölgelerinde evcilleştirildiği yazılmaktadır. Yani atalarımız Orta Asya'da atın ve domuzun mucididirler. Domuz ve at eti yiyerek fetihten fetihe koşmuşlardır. Yine bu ders kitabında Türkiye'de sınırlı miktarda domuz çiftliklerinden ve yetiştiriciliğinden söz edilmektedir. Yetiştirilmesinin ülke yararına olacağı vurgulanmaktadır.*

Domuz ve tavşan, Müslümanlıkta yenmesi her zaman tartışılagelmiş iki hayvandır. Kategoriye koyduğunuzda her ikisi de gerçekten Müslümanlarca yenilen hayvanlar listesinde yabancı konumdadırlar. Bu iki hayvanın yenilmemesi kuralı, kendi içinde tutarlı sayılabilir. Her ikisi de tenya gibi bazı parazitlere yataklık yaptığından ve biyolojik sıralamada da benzerlikler gösterdiğinden aynı değerlendirmeye alınabilirler.

Ancak, bir grup Müslüman her ikisini de yemediği halde, ki doğrusu ve tutarlısı budur, diğer bir grup Müslüman çelişkiye düşerek tavşanı yemekte, domuzu 'günah' *saymaktadır. Üstelik tavşanı yemeyenler, yiyenlerce alaya alınmakta* 'Tarlalarından tavşan geçse, yedi yıl ekmezler' *diye asılsız hikâyelerle küçümsenmektedirler. Yine işin ilginç ve çelişkili diğer yanı da, tavşanı yemeyenler, yiyenlere olabildiğince hoşgörülü davrandığı halde, tavşan yiyenler bu hoşgörüyü domuz yiyenlere karşı göstermedikleri gibi besleyenlere de acımasızca ve bağnazca saldırmaktadırlar.*

Tavşan için kendilerine gösterilen hoşgörüyü onlar da domuz için başkalarına gösterseler olmaz mı? Demokrasinin vazgeçilmez kurumlarından birisi de laikliktir. Demokrasinin kıyıma uğradığı dönemde laiklik de nasibini fazlasıyla aldı. Demek ki, bugün la-

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu
933 lira (KDV içinde) Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41, Cağaloğlu/İstanbul

Cumhuriyet

KELEPÇELİ YAZILAR
Samim Lütfü (Ali Sirmen)
[illegible]

63. Yıl; Sayı: 22328 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. [illegible] 24 Ekim 1986 Cuma

Köşk'ün açıklamasında 'siyaset yasağının' kaldırılmasının zamanı ve yöntemi konusunda görüş oluşmadığı belirtildi

Evren 'af'fa karşı değil

ŞARDAĞ KİMDİR?

'Bir gece ansızın gelebilirim'

Şardağ. Besteklâr milletvekili.

1983 seçimlerinde HP'den milletvekili adayı olunca, hakkında partinin en çok tartışılan adaylarından olmuş Rüştü Şardağ, en çok "Bir gece ansızın gelebilirim" ve "Apansız uyanırsan gecenin bir yerinde" besteleriyle müzik dünyasında tanınır. Türk sanat müziğinde 48. sanat yılını yaşayan İzmir Bağımsız Milletvekili Şardağ için 40. sanat yılını kutladığı 1978 yılında "Edebiyatçı, Araştırmacı ve Besteci Rüştü Şardağ" adlı bir kitap yayımlandı. Kitapta yer alan özgeçmişe göre Şardağ, babasının askerliği nedeniyle 1917'de Halep kentinde doğmuş.

Üsküdar Altunizade'de ilkokulu, Paşakapısı'nda ortaokulu bitirdikten sonra Ankara Lisesi'nde okuyan Şardağ, Trabzon, İstanbul, Balıkesir öğretmen okullarında öğrenimini tamamlamış.

Devlet Konservatuvarı'nda fonetik asistanlığı, Musiki Muallim Okulu'nda edebiyat öğretmenliği yapan Şardağ, daha gençlik yıllarında bir çok dergi ve gazeteye yazılar yazmış. Gençlik yıllarında Demokrat Parti olayı gündeme gelince "bağımsız" kalmayı tercih eden Şardağ "Gönlüm

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

***B**ağımsız Milletvekili Rüştü Şardağ, geçen cuma günü Evren'le görüşmesine dayanarak dün düzenlediği basın toplantısında, Cumhurbaşkanının TBMM'yi karşısına alacak bir referandum düşüncesinde olmadığını söyledi ve "Evren, yıllar yılı kimseyi cezalandırmak isteğinde değildir" dedi.*

***Ş**ardağ'ın basın toplantısı üzerine Köşk'ten yapılan açıklamada "Cumhurbaşkanımız, 12 Eylül öncesi siyasi parti sayın liderleriyle, bazı yönetici kadroların affına karşı değillerdir. Ancak affın yolu, yöntemi ve zamanı konusunda henüz net bir görüş bildirme aşamasına gelmemişlerdir" denildi.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İzmir bağımsız Milletvekili Rüştü Şardağ, dün bir basın toplantısı düzenleyip geçen hafta yaptığı görüşmeye dayanarak, Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in siyasi yasakların kaldırılması konusundaki düşüncelerini açıkladı. Bu [illegible] Şardağ, Başbakan **Turgut Özal**'ın, yasakların kalkmasına Cumhurbaşkanının karşı olduğu ve referanduma gideceği yolundaki sözlerinin Cumhurbaşkanını rencide ettiğini bildirerek, **"O, TBMM'yi karşısına alacak bir referandum düşüncesinde asla değildir"** dedi. Şardağ'ın basın toplantısından sonra, Köşk'ten konuya ilişkin bir açıklama yapıldı. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri Ali Baransel tarafından yapılan açıklamada, **"Sayın Cumhurbaşkanımız 12 Eylül öncesi siyasi parti sayın liderleriyle bazı yönetici kadroların affına karşı değillerdir. Ancak, affın yolu, yöntemi ve zamanı konusunda henüz net bir görüş bildirme aşamasına gelmemişlerdir"** denildi. Bağımsız İzmir Milletvekili Rüştü Şardağ, Cumhurbaşkanı Evren'in siyasi yasaklar konusundaki düşüncelerinden edindiği izlenimleri de kattığı görüşlerini bir basın toplantısı ile açıkladı. Şardağ, Cumhurbaşkanının yasaklar konusunda Meclisin dışında herhangi bir etkinin içinde olmadığını bildirerek, **"Sayın Cumhurbaşkanımız Meclisin alacağı olumlu kararın karşısında değildir ve olamayacaktır. O da bunu düşünmektedir. Yıllar yılı kimseyi cezalandırmak isteğinde değildir"** diye konuştu. Cumhurbaşkanı Evren ile [illegible] dayanan bir dostlukları olduğunu anlatan Şardağ, **"Cumhurbaşkanı görüşlerinin açıklanması için sizi mi görevlendirdi?"** biçimindeki bir soruya **"Cumhurbaşkanı beni görevlendirmedi, ama ben kendisiyle yaptığım konuşmadan edindiğim kesin izlenimimi açıklamak istedim. Beni nasıl görevlendirebilir ki, ben resmi bir görevli değilim.. Bu izlenimleri de havadan kapmadım"** yanıtını verdi. Şardağ, bir başka soruyu yanıtlarken, **"Neden acaba bu mesajı ben iletiyorum? Çünkü milletvekiliyim, bağımsızım, bunu vazife edinmek istediğimi kendisine açtım. Gayet rahatça tasvip gördü"** diye konuştu. Rüştü Şardağ, 12 Eylül harekâtını, **"beyaz eldivenli bir liderin ve onu tamamlayan üyelerin"** demokrasiye bir daha ordu müdahalesini gerektirmeyecek şe-

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

DEMİREL'DEN DYP'LİLERE: MÜCADELEYE HAZIR OLUN
8-9. Sayfalarda

DEMİREL'İN ANAP'I ERİTME TAKTİĞİ
CAHAR CEDİK'in notları 15. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Şardağ'ın Ektikleri

ANKARA — İktidar partisi [illegible] da ana muhalefet partisi lideri olmanın ne denli zor bir görev olduğu bir kez daha ortaya çıktı.

İzmir Bağımsız milletvekili Rüştü Şardağ Cumhurbaşkanı Evren'le siyasal yasakların kaldırılması konusunda geçen cuma günü yaptığı görüşmeyi dün açıkladı. Şardağ'ın açıklamaları Başbakan Özal'ı hem kamuoyunda hem de siyasal odak noktalarında ters düşürdü. Muhalefet lideri olmakla övünen Erdal İnönü'nün siyaset yapma, siyaset üretme, olaylara yön verme yolunda ne kadar acemi olduğunu kanıtladı.

Özal, seçim öncesi başlayan, eski siyasetçilerin seçimlerdeki davranışlarıyla ön plana çıkan siyasal yasaklar konusu ne zaman gündeme gelse, kimi engeller öne sürüyordu. Bir yandan yasakları kaldırmaya yanlışmış gibi görünüyor, öte yandan "Önemli kimi etken makamların onayını

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

Özal, yabancı işadamlarına garanti verdi

'Geri dönüş yok'

Kendisinin hem iyi bir politikacı, hem de iyi bir teknisyen olduğunu söyleyen Özal, yabancı işadamlarına 1988 yılına kadar ekonomik politikada hiçbir değişikliğe gidilmeyeceği garantisini verdi.

Garanti: *Size garanti ediyorum, ekonomik politikada 1988'e kadar değişiklik olmayacak.*

Demirel'le yakınlık: *Adalet Partisi'nin kurulduğu ve iktidara geldiği sıralarda ben de işin içindeydim. O dönemde Demirel'le birbirimize yakındık, çok yakındık.*

Evren'e halk mesajı: *1983 seçimlerinde halk Evren'e "Biz seni çok seviyoruz, ama politik tercihlerimize karışma" mesajını verdi.*

Yeni düzenleme: *Finans kesimine getirilecek yeni düzenlemelerle kredi faizleri düşecek.*

Doğu-Batı: *İslam radikalizmi tehlike olmaz. Biz yüzümüzü AET'ye dönmüş bir ülkeyiz.*

UERAL TANER'in haberi 13. Sayfada

4 BÜYÜK PATRON BİR ARADA — Odalar Birliği Başkanı Ali Coşkun, TİSK Başkanı Halit Narin, Ziraat Odaları Birliği Başkanı Osman Özbek ve Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu Başkanı Hüsamettin Tiyenşan, ortak bir deklarasyonla ekonomik paket hazırlığı içinde olduğunu ileri sürdükleri Özal hükümetini kendileriyle "zirve"ye çağırdılar. (Fotoğraf: a.a.)

Kahire, FKÖ ile Ürdün'ü bir araya getirme çabasında

Mısır Dışişlerinin üç numarası Higazi, "Birleşik bir Arap tutumu oluşturmaya ve uluslararası topluluğu seferber etmeye gayret ediyoruz, yapabileceğimiz bu kadar" diyor

CENGİZ ÇANDAR

KAHİRE — [illegible]

Ortadoğu'da Ne Oluyor?

[illegible] **Hüsnü Mübarek**'in devlet başkanlığına geldiği 1981 yılından bu yana en üst düzeyde hiçbir temas, Mübarek'in yapamaması nedeniyle Mısır ile İsrail arasında [illegible]

[illegible] **Şimon Peres** [illegible]

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

Kredilere karşı ek teminat alınmaya başlandı

Bankalarda tekstil alarmı

***T**ekstil sektöründe firmaların birer ikişer ödeme güçlüğü içine düşmesiyle bankalar da kendi önlemlerini almaya başladılar. Teminatları gözden geçirmeye başlayan bankalar, firmaların kredi isteklerine karşılık sağlam teminat arıyor ve mevcut krediler için de yeni teminatlar arıyor.*

***G**azetelere kadar krizin yansımasının bankaları çok "hassas" davranmaya ittiğini kaydeden tekstil sektörünün temsilcileri, büyük kredi almanın söz konusu olmadığını, senet kredilerinde bile kredinin yüzde 50 fazlası kadar gayrimenkul ipoteği istendiğini ileri sürüyorlar.*

FARUK BEŞKİSİZ

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren firmaların birer birer ödeme güçlüğü içine girmesiyle bankalar alacakları için harekete geçtiler. Şu ana kadar piyasada ortaya çıkarılabilen zor duruma düşmüş firmalardan alacağı bulunan bankalar doğrudan hacze başvururken, bankaların bundan sonra tekstil sektörüne büyük çapta kredi açılması konusunda **"artık kolay kolay risk altına girmeyecekleri"** belirtiliyor. Bu arada, bazı özel bankalar da yaklaşık üç aydan bu yana senet avansı verdikleri tekstil sektöründeki müşterilerinden gayri menkul ipoteği istemeye başladı.

Bankalar, tekstil sektöründeki krizin basına yansımasından önce sektöre açtıkları krediler için kuşkuya kapılırken, gazetelerde iflas ve kaçma haberlerinin yer almasından sonra harekete geçtiler. Bankalar şu sıralar özellikle **"teminatlarını gözden geçirme"** ve **"teminatlarını kuvvetlendirme"**ye başladılar. Görüştüğümüz banka yetkililerinin tümü gazetelerde yer alan haberlere ilgisiz kalınamayacağını, sektöre açılan kredi konusunda her bankanın artık "çok hassas" davranmaya başladığını belirterek **"Bankaların artık dikkati bu konuya çekilmiştir. Verilen kredileri güvence altına alabilmek için daha çok ipotek alınması yoluna başvurulabileceği gibi, tanınan çok kuvvetli kişilerin kefilliği de istenebilir"** şeklinde konuşuyorlar. Aynı yetkililer tekstil sektörünün diğerlerine göre krediler konusunda olumsuz puanlar aldığını hatırlatarak şunları söylüyorlar:

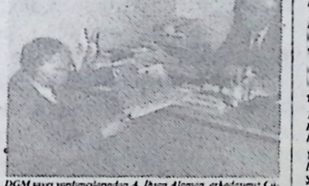
"Bundan sonra sektörden gelecek kredi ta-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Arcayürek ifade verdi

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'nca, Cumhuriyet'te geçen mayıs ayında Cüneyt Arcayürek imzasıyla yayımlanan "Demokrasiye Bey Kala" başlıklı yazı dizisi nedeniyle soruşturma açıldı.

İstanbul'da daha önceki gün Cumhuriyet Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin'in DGM Savcılığı'nda ifadesinin alınmasından sonra, dün saat 10.00'da da DGM Mahkemesi [illegible] savcı yardımcılarından A. İhsan Alpman, İstanbul DGM Savcılığı'ndan gelen yazılı talimat üzerine arkadaşımız Arcayürek'in ifadesini aldı.

DGM savcı yardımcılarından A. İhsan Alpman, arkadaşımız Cüneyt Arcayürek'in ifadesini aldı.

DARBOĞAZA GİREN FİRMALAR ARTTI, TEKSTİLDE BATAN FABRİKALAR KİRALANIYOR
13. Sayfada

ÖZAL DALLAS BUZLARI ÇÖZÜLDÜ
12. Sayfada

TARIMDA ZARARIN FATURASI ZİRAAT BANKASI'NA ÇIKTI

YENİ ÖNERİ: HAYALİ İHRACATÇI GÖZETİM ŞİRKETİ
Ekonomide

Özal'ın Etrafındaki Çember...

Başbakan ve ANAP lideri Sayın Özal'ın işi gün geçtikçe zorlaşmaktadır. 28 Eylül'den bu yana daha da belirginleşen bu durumun nedenleri, şu noktalarda özetlenebilir:

1) Dış ekonomik ve mali çevreler: Bugüne kadar Özal'ın ekonomi politikalarını bu çevrelerin desteklediği ve kendisine yüksek puan verdiği doğrudur. Genel olarak bu desteğin hâlâ sürdürüldüğü söylenebilir. Ancak enflasyon, dışsatımda tıkanıklık gibi sorunlar, bu çevrelerde bazı soru işaretlerinin doğmasına yol açmıştır. 28 Eylül ara seçimlerinden sonra ise ekonomik nitelikteki bu soru işaretlerine bu defa siyasal tereddütler eklenmiştir. Demirel'in yükselişi, dış ekonomik ve mali çevrelerde gerçekten büyük sürpriz olmuştur. 28 Eylül'e gelinceye kadar

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

HASAN CEMAL

4 sektör temsilcisi, istekleri kabul edilmezse 'kamuoyu desteği' arayacak

4'ler zirve istedi

Özal'a 3 koşul!
1- *Enflasyonun düşürülmesi ilk hedef olsun.*
2- *Bankacılık sistemi yeniden ıslah edilsin.*
3- *Başbakan, ekonomik tedbirler için zirvelerde bizi dinlesin.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özel sektörün başkent zirvesinde hükümete yönelik 3 talep çıktı. Bankacılık sisteminin ıslahı, enflasyonun aşağı çekilmesi ve Başbakan Turgut Özal'la bir dizi zirve toplantısında bir araya gelmenin gerekliliği üzerinde anlaşan 4 lider, aksi halde daha geniş kamuoyu desteği sağlamak üzere harekete geçme kararına vardılar. TİSK Başkanı **Halit Narin**, Odalar Birliği Başkanı **Ali Coşkun**, Ziraat Odaları Birliği Başkanı **Osman Özbek** ile Esnaf ve Sanatkârlar Federasyonu Başkanı **Hüsamettin Tiyenşan**'ın son 2 ayda ikinci kez bir araya geldiği ve toplantısında da kurulu başkanları **"dillerinin altındaki baklayı çıkarmadılar."** RV Restoran'da düzenlenen akşam yemeği samimi bir hava içinde geçti. Siyasi eleştirilere ve beklentilere yer verilmemesine özen gösterilen konuşmalarda, Özbek ve Tiyenşan Türk bankacılık sisteminden yakındılar. Her iki başkan da temsil ettikleri kesimin **"hükümet programındaki vaatlere karşın yeterince kredi ile beslenmediğini"** belirterek, yüksek faiz politikasını eleştirdiler. Mevduat faizlerindeki bu [illegible] bankalara [illegible] kâr sağladığına işaret eden başkanlar, **"bu maliyet indirimi ve kârların kredilere yansımamasını"** vurguladılar. Sonuçta dün yapılan ortak deklarasyona bankaların ıslahına ilişkin bir madde konulması üzerinde anlaştılar. Ancak TİSK Başkanı Halit Narin, ortak deklarasyonda yer alacak böyle bir maddenin kendi özel durumuna bağlanabileceği yolundaki endişesini dile getirdi. Narin'in Dış Ticaret Bankası'na yönelik 800 milyon liralık düzeyindeki kredi borcu için geçen günlerde icra takibine gidilmişti. Odalar Birliği Başkanı Ali Coşkun, bankalara temsil ettikleri kesimlerin enflasyon nedeniyle yaşadığı sorunları anlattı. Coşkun, 1987 yılına ilişkin ekonomik politikaları gözden geçirmek ve belki de yeni bir ekonomik paket oluşturmak hazırlığında olan hükümete **"enflasyonun aşağı çekilmesinin birinci hedef olarak gösterilmesini"** istedi. Coşkun'un bu talebi üzerine, hükümetin 1987 yılı hazırlıkları bitmeden dikkatleri bu konuya çekecek bir maddenin de deklarasyona konması kararlaştırıldı. Patronlar, 1987 yılı uygulamalarından önce Başbakan **Turgut Özal** ile bir

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Sermaye Geldi Aşka

ANKARA — Sermaye bir yandan ANAP milletvekillerine "Oturun oturduğunuz yerde, bir yere kıpırdamayın" diyor. Bir yandan DYP milletvekillerine "Eee, artık fazla oldunuz, muhalefetse muhalefet, ama işi Özal'ı tehdit boyutlarına vardırmayın" uyarısında bulunuyor. Ama öte yandan da bizzat Özal'a karşı sesini yükseltiyor.

Ara seçimlerde Özal'ın yüzde 32 oranına düşmesi, DYP'nin yüzde 24 oranıyla birlikte siyasal tırmanışa geçmesi, önce partilerin içinde siyasal çalkantı yarattı. Aynı çalkantı şimdi diğer

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Güneş'te yönetim değişti

Güneş Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmenliğine Milliyet Gazetesi Başyazarı Mehmet Barlas geldi. [illegible]

13. Sayfada

Osman Köksal'ın sandığından çıkan mektuplar

'İnkılap Mektupları'

Orgeneral Erdelhun, Kayseri Cezaevi'nden Köksal'a yazdığı mektupta "inkılaba muhalefet etmedim" diyor

Erdelhun: Cezaevinde tek asker benim

***Org. Erdelhun** — Orduyu politikaya karıştırmamak. Beni bu kadar ağır cezaya çarptıracak maddi bir unsur yoktur. Bütün gayeni orduyu politikaya karıştırmamak idi. İnkılaba karşı ne bir tedbir almış, ne de muhalefet etmişimdir. Ne kabine müzakere ve kararlarında bulundum, ne de hükümetin örfi idarelerle iradında mesul idim.*

Uğur Mumcu'nun kaleminden
7. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Şu 4 Madde!

Anayasanın 12 Eylül öncesi yöneticileri için yasak getiren maddesi bir an önce kaldırılmalıdır. Peki nasıl kaldırılmalıdır? El birliği ile kaldırılmalıdır. Bizler bu konuda yazılar yazmalıyız. TBMM içindeki partiler de övgüleriyle bu ana yasa değişikliğini sağlamalıdırlar.

Peki bu affa engel olan mı var? Engel olan kim?

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

iklik 1942 yıllarından çok daha gerilere itilmiştir. Saygılarımla."

İstanbul, Aksaray'dan yazan *Cevahir Yıldız* da domuz konusuna değiniyor, özetle şöyle diyor:

"Yazılarınızı devamlı, ilgiyle okumaktayım. Özellikle, daha önce üzerinde durduğunuz domuz konusu ve ezanın Türkçe okunması vb. çok iyi oluyordu. Çünkü bu yazılar, bize meşale olup yolumuzu aydınlatıyor, bu yazılardan güç alarak, bu konuları daha cesaretle, herkesin yanında, çekinmeden konuşuyorum. Ben, kendim Alevi bir yurttaşım. Fakat şunu belirtmek isterim ki, ben Alevilik-Sünnilik diye bir şeyi kabul etmiyorum. Örneğin, sohbet ettiğim bir arkadaş topluluğuna bakıyorum, konu dine gelince, Aleviler hakkında kesinlikle gerçek olmayan, kulaktan dolma şeyler söylüyorlar. Buna karşın benim için önemli olan şey, demokrat-ilerici olmak olduğundan hiç oralı olmuyorum. Fakat beni üzen, bu söylentiyi yapanların sağcı değil de kendini solcu sanan kişilerden kaynaklanması.

Ben domuz ve tavşan konusunda usuma inanırım. Efendim, babam, dedem, yemiyor diye, niçin tavşan yemeyeyim? Domuz da aynı şekilde, insanlar açlıkla mücadele ederken, 6-7 yavru doğuran domuzu neden yemeyelim? Belki bu yazıları yazdığınız için, gericilerden olduğu kadar, kendini solcu sananlardan da eleştiri geliyordur. Ama, bir abim olarak sizden yine de bu konularda yazılar yazmanızı dilerim. Yazıma son verirken, başta köşe yazarlarınız olmak üzere, tüm Cumhuriyet emekçilerine selam eder, demokrasi savaşınızda başarılar dilerim."

Köşk'ün açıklamasında 'siyaset yasağının' kaldırılmasının zamanı ve yöntemi konusunda görüş oluşmadığı belirtildi

Evren affa karşı değil

24 ekim

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İzmir bağımsız Milletvekili **Rüştü Şardağ,** dün bir basın toplantısı düzenleyip geçen hafta yaptığı görüşmeye dayanarak, Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in siyasi yasakların kaldırılması konusundaki düşüncelerini açıkladığını ileri sürdü. Şardağ, Başbakan **Turgut Özal**'ın, yasakların kalkmasına Cumhurbaşkanının karşı olduğu ve referanduma gideceği yolundaki sözlerinin Cumhurbaşkanını rencide ettiğini bildirerek, **"O, TBMM'yi karşısına alacak bir referandum düşüncesinde asla değildir"** dedi. Şardağ'ın basın toplantısından sonra, Köşk'ten konuya ilişkin bir açıklama yapıldı. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri **Ali Baransel** tarafından yapılan açıklamada, **"Sayın Cumhurbaşkanımız, 12 Eylül öncesi siyasi parti sayın liderleriyle bazı yönetici kadroların affına karşı değillerdir. Ancak, affın yolu, yöntemi ve zamanı konusunda henüz net bir görüş bildirme aşamasına gelmemişlerdir"** denildi. Bağımsız İzmir Milletvekili Rüştü Şardağ, Cumhurbaşkanı Evren'in siyasi yasaklar konusundaki düşüncelerinden edindiği izlenimleri de kattığı görüşlerini bir basın toplantısı ile açıkladı. Şardağ, Cumhurbaşkanının yasaklar konusunda Meclisin dışında herhangi bir etkinin içinde olmadığını bildirerek, **"Sayın Cumhurbaşkanımız Meclisin alacağı olumlu kararın karşısında değildir ve olamayacaktır. O da bunu düşünmektedir. Yıllar yılı kimseyi cezalandırmak isteğinde değildir"** diye konuştu. Cumhurbaşkanı Evren ile geçmişe dayanan bir dostlukları olduğunu anlatan Şardağ, **"Cumhurbaşkanı görüşlerinin açıklanması için sizi mi görevlendirdi?"** biçimindeki bir soruya **"Cumhurbaşkanı beni görevlendirmedi, ama ben kendisiyle yaptığım konuşmadan edindiğim kesin izlenimimi açıklamak istedim. Beni nasıl görevlendirebilir ki, ben resmi bir görevli değilim.. Bu izlenimleri de havadan kapmadım"** yanıtını verdi. Şardağ, bir başka soruyu yanıtlarken, **"Neden acaba bu mesajı ben iletiyorum? Çünkü milletvekiliyim, bağımsızım, bunu vazife edinmek istediğimi kendisine açtım. Gayet rahatça tasvip gördü"** diye konuştu. Rüştü Şardağ, 12 Eylül harekâtını, **"beyaz eldivenli bir liderin ve onu tamamlayan üyelerin"** demokrasiye bir daha ordu müdahalesini gerektirmeyecek şekilde geçilmesi için yaptıkları bir hareket olarak niteleyerek, Türk halkının, demokrasiyi içine sindirmiş dünyanın en olgun halkı olduğunu söyledi. Şardağ, bu nedenle ANAP'ı iktidara getiren halkın, son ara seçimlerde ANAP'a büyük oranda oy kaybettirip **"yasaklı liderlerin gölgesindeki partilere cezayı sürdürmeyi haksız bularak, onlara kollarını açtığını"** bildirdi. Şardağ şöyle konuştu: **"Yasakların kalkması için ilk atılımı yapanın iktidar partisi olması gerekmez miydi? Oysa Sayın Özal'dan sık sık '12 Eylül'den önceki dönemi geri getirmek isteyenler var' sözlerini duyuyoruz. Bu konuyu siyasi yatırım nedeni yapmak hiç de güzel bir şey değil. Kendisinin '1988'den önce yasakları kaldırmayacağız, eğer uslu durulursa, 1988'den önce kaldırabiliriz. Biz yasakları kaldırmayı düşünüyoruz, ama askeri makamlar ne der? Yasakları kaldırsak bile, Sayın Cumhurbaşkanımızın referanduma gitmesi durumu söz konusu' gibi konuşmalarla bir spekülasyon haline getirmesi halkımızı, yaşamı boyunca kinden uzak kalmış sevgi dolu Cumhurbaşkanımızı rencide etmez mi? Kendisiyle yaptığım konuşmadaki izlenimlerimin sağlamlığına dayanarak söylüyorum. Demokrasiye gönül vermişlerin başında Sayın Cumhurbaşkanımız geliyor. O, TBMM'yi karşısına alacak bir referandum düşüncesinde de asla değildir. Ve Sayın Devlet Başkanımız parlamentonun yüceliğine toz kondurulmamasını titizlikle arzu etmekte ve izlemektedir. Şu halde, iktidar partisi, yasakları kaldırmada ilk davranışa geçmelidir. Yoksa, eli kolu bağlı rakiplerini küçültücü konuşmalar yaparak köşeye sıkıştırma çabaları, 84. madde ile oynama zaafı, farzımuhal insana seçim kazandırsa bile, asla onur kazandırmayacaktır.**

Siyasi yasakların kalkmasına engel olacak davra-

nışlar içine, sade ANAP'ın değil, Türk milletinin Cumhurbaşkanı olan Sayın Kenan Evren'i sokmaya çalışmak, millet karşısında iktidar partisini küçültür. Siyasi yasakların bu Meclisten oybirliği ile çıkması, herkesten önce Cumhurbaşkanımızın demokrasi sevgisine sunulmuş bir buket çiçek demek olacaktır."

Cumhurbaşkanı Evren'in düşüncelerini açıklayan Rüştü Şardağ, daha sonra gazetecilerin kendisine yönelttiği bazı soruları şöyle yanıtladı:

— Sayın Cumhurbaşkanı daha önce anayasayı deldirtmem diyordu, şimdi farklı bir düşüncede mi?

ŞARDAĞ — Efendim istirham ederim, rica ederim. Şimdi bir güzel mesaj getiriyorum ben buraya. Sayın Cumhurbaşkanımız geçmişte böyle söylemişti diye tartışmaya bir zemin açmak, olumsuza doğru gitmek doğru değil. Hepimiz insanız, görüşlerimiz değişir. Sonra acaba onu söylerken sayın Cumhurbaşkanı hangi etkiler altındaydı, tek başınaydı.

— Cumhurbaşkanının düşüncelerinin bu kadar net bir biçimde değişmesinde, ara seçim sonuçları da etkili oldu mu acaba?

ŞARDAĞ — Asla, bakın ayrıntıya girmiyorum, ama Sayın Cumhurbaşkanımız bir kişiydi. Partilerin kapatılması görüşünde bile değildi. Yani bunu özel söylüyorum. Türkiye'nin başına bütün felaketler, bir dönemde nasıl olsa askerler işbaşına geçecek düşüncesiyle nöbette bekleyen zayıf karakterli aydınlar var, onlardan geliyor. Ordu, okşa dedivse. tokatı atmışlar. İsim yok, görüyorsunuz hepsi ortada. Sadece bugün değil, 27 Mayıs'tan sonra da ordunun etrafında toplanan bütün sivil bürokratlar.

— Cumhurbaşkanı ile en son ne zaman görüştünüz?

— Gün mühim mi?.. Cuma günü, Sayın Özal çıktı, ben girdim.

— Anlattıklarınıza göre Cumhurbaşkanı, Başbakanın siyasi yasaklarla ilgili tavrına karşı, bunu acaba kendisine de söylemiş mi?

ŞARDAĞ — Vallahi ben tabii Başbakanla ne yaptınız, ne ettiniz, onu sormam. Sohbetin arasında bunlar yok, siyasetin dışında çok şey var. Yıllara dayanan bir dostluk, insan Cumhurbaşkanı oldu diye dostunu feda eder mi? Neden acaba bu mesajı ben iletiyorum. Çünkü milletvekiliyim, bağımsızım. Bunu vazife edinmek istediğimi kendisine açtım, ben de burada konuşuyorum.

— Sayın Cumhurbaşkanı siyasi yasakların kalkması için oybirliği ile bir karar mı istiyor?

ŞARDAĞ — Karar, karardır az veya çok. Oybirliği ile çıkmasını ben istiyorum. Elbette Cumhurbaşkanı da böyle olursa sevinir. Cumhurbaşkanı sayı saymakla, az mı çok mu olduğu gibi ayrıntılarla meşgul değildir. Meclise ait bir yetki telakki ettiğini zaten Erdal İnönü'ye de söylemişti.

KÖŞK'ÜN AÇIKLAMASI

Rüştü Şardağ'ın basın toplantısından hemen sonra Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden konuya ilişkin açıklama yapıldı. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri Ali Baransel'in gazetecilerin konuya ilişkin soruları üzerine yaptığı ve Cumhurbaşkanının herhangi bir konudaki düşüncelerini ya bizzat kendisinin ya da Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirinin yerine getirdiği anımsatılan açıklamada, şöyle denildi:

"Sayın Cumhurbaşkanımız, 12 Eylül öncesi siyasi parti sayın liderleriyle bazı yönetici kadroların affına karşı değillerdir. Ancak affın yolu, yöntemi ve zamanı konusunda henüz net bir görüş bildirme aşamasına gelmemişlerdir. Sayın Cumhurbaşkanımız çok yönlü hususlar taşıyan bu konuya ilişkin çalışmalarıyla duygu ve düşüncelerini kamuoyuna ve TBMM'ye yansıtmada herhangi bir kişi ya da kuruluşu görevlendirmemişlerdir. Bu nedenle 12 Eylül öncesi siyasi parti liderleriyle bazı yönetici kadroların affı konusunda Sayın Cumhurbaşkanımızla bağlantı kurularak ortaya konulan görüş ve düşüncelerin izlenimden öteye gidemeyeceği tabiidir. Bilindiği gibi Sayın Cumhurbaşkanımız, herhangi bir konudaki düşüncelerini ya bizzat kendileri açıklamakta ya da bu görevi kendilerinin emir ve direktifleri doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri yerine getirmektedir."

Şu 4. Madde!

UĞUR MUMCU *24 ekim*

Anayasanın 12 Eylül öncesi yöneticileri için yasak getiren maddesi bir an önce kaldırılmalıdır. Peki nasıl kaldırılmalıdır? El birliği ile kaldırılmalıdır. Bizler bu konuda yazılar yazmalıyız. TBMM içindeki partiler de oy vererek bu anayasa değişikliğini sağlamalıdırlar.

Peki bu affa engel olan mı var? Engel olan kim?

Sayın Cumhurbaşkanı mı? Hayır. Değil. Olmadığını biliyoruz. Nereden biliyoruz?

Gazetemizin Ankara temsilcisi Yalçın Doğan'ın bir yazısından öğrenmiştik. Sayın Evren, Yalçın Doğan ile yaptığı görüşmede, *"affa karşı olmadığını"* söylemişti. Köşkten sızan haberler de böyleydi. Cumhurbaşkanı, af konusunda Çankaya Köşkü'nün siper yapılmasından hiç de hoşnut kalmıyordu.

Cumhurbaşkanı affa karşı değildi, peki Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sayın Ürüğ mu bu affa karşıydı?

Bilebildiğimiz kadarıyla ordu, siyasetle hiç ilgili değildi. Silahlı Kuvvetler, *"asli görevi"*ne dönmüştü. Komutanlar eğitim alanlarındaydı. Sayın Ürüğ, 12 Eylül'den bu yana ordunun yavaş yavaş siyasetten elini ve ayağını çekmesi için çabalıyordu. Ordu, siyasal çekişmelere ve tartışmalara karışma niyetlisi değildi. Bu yüzden af konusu ile hiç mi hiç ilgilenmiyordu.

Cumhurbaşkanı Evren'in affa karşı olmadığı İzmir Bağımsız Milletvekili Rüştü Şardağ'ın dün düzenlediği basın toplantısı ve bu basın toplantısından hemen sonra Cumhurbaşkanlığınca yapılan açıklamayla da doğrulanmış değil midir?

Cumhurbaşkanı affa karşı değil... Genelkurmay Başkanı, güncel siyasete karışmak niyetlisi değil. Peki kim karşı affa?

Affa karşı olan Özal'dır!

Niçin Özal'dır? Çünkü Özal için *"en yakın tehlike"* Demirel'dir. Bu yüzden Özal, elinden geldiği sürece affı engelleyecektir. Bu bakımdan Cumhurbaşkanı'nın affa karşı olmadığının dolaylı yollarla da olsa açıklanması çok yararlı olmuştur.

Diyeceksiniz ki:

— *Nereden öğrenmiş Özal bu siyaset oyunlarını?*

Kimden öğrenecek? Ustasından!..

Ustası da böyle yapmaz mıydı?.. *"Yassıada mahkûmlarının affı"* denilince, hemen *"Ordu istemiyor"* diye ayak sürmez miydi?

Demirel, *"Yassıada mahkûmları"*nın affı için ne gibi engeller çıkarmışsa, hiç kuşkunuz olmasın, Özal da Demirel için aynı engelleri çıkaracaktır.

Ustası *"Af olursa ordu ihtilal yapar"* gerekçesini sonuna kadar kullandı. Ancak Özal, bu dolaylı açıklamalardan sonra bu gerekçeyi kullanamayacak. Bir şanssızlığı bu.

Şu 4. madde kalksın, Demirel'in de, DYP'nin de *"demokrasi aşkları"* hemen bitiverir. Üstadımızın demokrasi aşkı, anayasanın geçici maddesi ile sınırlıdır.

Yasak kendisi için varsa antidemokratiktir, yoksa değildir.

Şu yasaklar kalksa da *"sivil toplum"* adına Demirel'i *"özgürlük kahramanı"* ilan eden solcu arkadaşlarımızla yeniden tartışsak...

Kalksın geçici 4. madde, göreceksiniz Demirel, bir kez kendi yasaklarını kaldırdı mı, bundan sonra anayasanın 1 nolu sadık bekçisi olacak ve kalıcı yasaları sürgit savunacaktır.

— *Kırk yıllık Kâni, olur mu Yani?*

Bilinç

ALİ SİRMEN *25 ekim*

Karşı karşıyaydık, koridorun karşılıklı duvarları önünde sıralanmıştık. Biz 15 kişiydik, onlar da. Bizim üzerimizde mavi üniformalarımız vardı, onların ise geleneksel hakileri. Bizim ellerimiz boştu, onlarınki ise coplu. Kimi düşmanmışız gibi bakıyor, kimi elinden geldiğince fazla eza vermeye çalışıyordu. Onların belirli bir dünya görüşü doğrultusunda eğitildikleri belli oluyordu. Hapishane idaresi böylelerini özellikle arayıp buluyordu. Onlar daha çok onbaşı, çavuş falan oluyorlardı. İçlerinden azı, insanca davranmaya çalışıyor, kaşla göz arasında, örneğin dışarı çıkacağınızda kelepçe bağlarken, zinciri biraz gevşek tutuyorlardı. Ama büyük çoğunluk, standart bir tutumun içindeydi. Aldığı emri kendi kişisel hoyratlığını katarak uyguluyordu. Belki de ezilmişliğinin acısını çıkaracaktı.

O gün Metris'teki revirin önünde, kimimizin oğlu, kimimizin torunu yaşındaki bu delikanlılar -ki çok büyük bölümü kırsal kökenliydi- karşımıza dizildiklerinde düşünmüştüm. İçlerinden bir; şu ya da bu nedenle hapishaneye düştüğünde, acaba bugünü anımsayacak ve babası dedesi yaşındaki adamlara neden o zaman öyle davranmış olduğunu soracak mıydı kendi kendine?

İşin üzücü tarafı belki de başına böyle bir iş geldiğinde bu soruyu hiç sormayacaktı. Çünkü kendisine sorarsanız emir kulu idi ve verilen emirleri yerine getirmekteydi. Oysa, o "emir kulu" olmak değildi. Kaldı ki, emrin demiri kestiği yerde bile kimse kul değildi, daha doğrusu olmamalıydı. Kişileri "ben emir kuluyum" tembelliği ve edilgenliği içinde, söyleneni, üzerine kendi kişisel hoyratlığını ekleyerek uygulamaya iten neden, ezilmişliğinin acısını bilinçsizce ve dangalakça karşısındakinden çıkarma çabasıydı.

Ve hiç kuşku yok ki, bilinçsiz insan, tüm ezilmişliğine karşın, ne saygı uyandırıyordu ne de sevgi. Ezilmişliği davranışının niteliğini de değiştirmiyordu.

Ezilmişi, kendi gibi başka ezilmişleri ezen bir makinenin parçası, bir canavar haline getiren onun bilinçsizliğiydi. Böylece "ezilmiş, ezilmişin kurdu" oluyordu.

Dikmen'de bir gecekondunun yıkımı sırasında, öfkeli, hoyrat davranışıyla biri belediye görevlisi, ikisi de çocuk olmak üzere üç kişinin ölümüne neden olan ve şimdi de tutuklanan belediye görevlisi Muharrem Demir'in gözü yaşlı ailesiyle konuşan gazetecilere tutuklu memurun eşi Fındık demir "Niye onu tutukladılar. O ne yapsın? Emir verildi yıktı. İşi bu, emri yerine getirmezse işten kovulur, hepimiz aç kalırdık" demiş. Baba İbrahim Demir ise "Hedefi saptırmak için oğlumu tutukladılar. Asıl katiller dışarda. Bu iş hep böyle mi olur? Suçlular elini kolunu sallar, bizim gibi garibanlar da ceza çeker. Adalet bu mu? Sahipsizlik kötü şey. Her şeyi

TÜRK TİCARET KANUNU ŞERHİ
Cilt 1 (1-99 md.)
Dr. Baki Tokual
İsteme yeri: PK 331 Kadıköy
Telex. Tokual 29 505 KTK TR

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22331 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 27 Ekim 1986 Pazartesi

KAVRAM DERSANESİ
Bekleme[illegible]: 3 KASIM
Fen lise[illegible] hazırlık: 1 KASIM

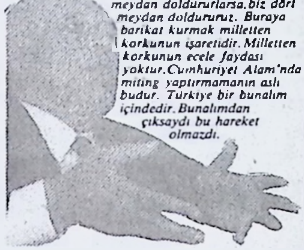
Yasaklı liderin Antalya merkezinde konuşmasına izin verilmedi, konvoyun kente girişini güvenlik güçleri engelledi, 4 DYP milletvekili coplandı

Demirel'e barikat

ANTALYA'DA GERİLİM

Antalya Valiliği, Demirel'in Cumhuriyet Alanı'nda konuşmasına izin vermedi. Yasaklı liderin kent merkezinde konuşmakta ısrar etmesi üzerine, Cumhuriyet Alanı'na giden tüm yollar barikatlarla kapatıldı. Demirel'in konvoyunda bulunanlarla güvenlik güçleri arasında yer yer itişip kakışmalar ve sert tartışmalar oldu. Demirel, konuşmasını kent dışındaki çevreyolu üzerinde yaptı.

DEMİREL'DEN

Bu hareket Türkiye'nin demokrasiye geçemediğinin, demokratikleşemediğinin işaretidir. Bugün Türkiye'yi yönetenler bir meydan doldururlarsa, biz dört meydan doldururuz. Buraya barikat kurmak milletten korkunun işaretidir. Milletten korkunun ecele faydası yoktur. Cumhuriyet Alanı'nda miting yaptırmamanın aslı budur. Türkiye bir bunalım içindedir. Bunalımdan çıksaydı bu hareket olmazdı.

Polis copladı Demirel'in konuşmasına izin verilmeyen alana, konvoyun ve kalabalık partizan topluluğunun girmesini engellemek amacıyla oluşturulan yüzlerce polisten oluşan barikatlar zaman zaman zorlandı. Cumhuriyet Alanı'na girmekte ısrar eden kalabalığı dağıtmaya çalışan çok sayıda kişi çevik kuvvete bağlı polisler tarafından coplandı. Bazı DYP'li milletvekillerinin de coplardan nasibini aldığı tartışmalar arasında 10-15 kadar partizan çeşitli yerlerinden yaralandılar. (Fotoğraf: a.a.)

Barikatlar Cumartesi gününden başlayan yoğun güvenlik önlemleri, dün barikatların takviyesiyle sürdürüldü. Çevre illerden gelen askeri birliklerin de yer aldığı barikatlar özellikle Cumhuriyet Alanı'na giren ana yollara kuruldu. Jandarma komando birlikleri ile çevik kuvvet polislerinin etrafını çevirdiği alana buna rağmen girmeye çalışan yüzlerce kişi resmi araçları zaman zaman taşladı. Güvenlik güçleriyle bu kişiler arasında saatler süren itişip kakışmalar oldu. (Fotoğraf: a.a.)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Geri Tepen Önlem

ANTALYA — Bu iktidarın bir ara seçimlik siyasal hoşgörüsü varmış. Burada günlerdir süregelen, dün doruğa çıkan gerginliğin öğrenilen bütün ayrıntıları insanı bu yargıya vardırıyor.

Bu iktidarın akıl almaz tutumuyla ürkuntu duyduğu Demirel faktörü, bir kez daha istediğini elde ediyor. Kitlelere tüm düşüncelerini, iktidarın anlamsız tutumuyla konuşmadan, hatta hiç uğraş vermeden açıklamak fırsatını yakalıyor.

Eğer Demirel, iktidar sahiplerine adı çerçevesinde yeni bir "mazlum insan

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

HAKKI ERDEM
B. ECEVİT

ANTALYA — Kapatılan AP'nin Genel Başkanı Süleyman Demirel, Antalya'da Cumhuriyet Alanı'nda konuşmasına valilikçe izin verilmeyince, kent dışında çevreyolu üzerinde miting yaptı. Miting sonrası, Demirel ve onu izleyen konvoy, DYP binası önünde barikatla karşılaştı. Demirel'i dinlemek için gelenler polis tarafından coplanarak dağıtıldı. DYP milletvekilleri **Abdurrezzak Ceylan, Murat Sökmenoğlu, Abdullah Nejat Resüloğlu ve Feyzullah Yıldırır** da, polis tarafından coplandılar. Güvenlik güçleri, dün sabah Cumhuriyet Alanı'na giren yollarda barikatlar kurarak, Demirel'in konvoyunun kent merkezine girişini engellediler. Süleyman Demirel, kent dışında düzenlenen mitingde yaptığı konuşmada, barikatları eleştirerek, **"Bu hareket, Türkiye'nin demokrasiye geçemediğinin, demokratikleşemediğinin bir işaretidir"** dedi.

Valiliğin gösterdiği ve "Odun Pazarı" diye adlandırılan alanda konuşmayı kabul etmeyen Demirel'in Antalya gezisine, 12 Eylül'den sonra ilk kez eşi Nazmiye

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Washington Büyükelçimiz Elekdağ, ABD yönetimi ve Kongresini eleştirdi

Atina cüreti ABD'den alıyor

Şükrü Elekdağ

Yunan lobisi: *Yunanistan'ın Türkiye ile diyalog kurmaya yanaşmamasının temel sebebi, Yunan hükümetinin Türkiye ile arasındaki sorunları kendi lehine Washington'da halledebileceği inancını muhafaza etmesinden ileri gelmektedir. Kongre'nin bazı bölümlerinden gördüğü destek, Yunanistan'ın Türkiye'nin görüşme çağrılarına lakayt kalmasına yol açmaktadır.*

ABD yardımı: *1985 yılı güvenlik yardımı 875 milyon dolardı ve Türkiye bu miktarın silahlı kuvvetlerinin modernizasyon ihtiyacını karşılamadığını ileri sürerek, SEIA'yı müzakere masasına getirmişti. Bu yıl tüm yardım 600 milyon dolar civarında gerçekleşebilir. Bu da son 5 yılın en düşük yardım seviyesi. Bu gelişmenin silahlı kuvvetlerimizin modernizasyonu için projeleri tehlikeye düşüreceğini belirttik.*

SEDAT ERGİN

WASHINGTON — Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte, ABD yönetimi ve Kongre'ye açık eleştiriler yöneltti. Reagan yönetiminin Kongre'de Türkiye'ye yardımlar konusunda "hakkıyla gayret göstermediğini" dile getiren Elekdağ, Kongre'de alınan sonuçla birlikte Türk-Amerikan ilişkilerinde "ciddi bir durum"un ortaya çıktığını bildirdi. Elekdağ, bu çerçevede Türk ordusunun modernizasyonuna ilişkin bazı projelerin "tehlikeye düşmesi" olasılığından söz etti.

Büyükelçi Elekdağ, Reagan yönetiminin tutumu ve Kongre'deki gelişmeler konusunda belirgin [illegible] "rahatsızlıklar" ifade ettiği açıklamaları sırasında, yönetimi Türkiye ve Yunanistan'a yapılan askeri yardımlarda gözetilen 10'a 7 oranını bertaraf etmek için "inisiyatif koymamakla" suçladı. Yönetimin, Türkiye ile Yunanistan karşısında dengeli bir yaklaşım izlediği görüşünde olduğuna hatırlatan Elekdağ, bununla birlikte Yunan lobisinin etkisi nedeniyle "eşit mesafe" anlayışının "sözde kaldığını" vurguladı ve "eşit mesafe yaklaşımının anlam ifade etmesi için, yönetimin, Kongre'de Yunan lobisinin etkisini dengeleyecek bir ağırlık koyması lazım" dedi.

Büyükelçi Elekdağ'ın açıklamalarının en ilginç bölümü, Türk

(Arkası Sa. 14, Sü. 4'te)

Sosyalist Enternasyonal izlenimleri

İnönü: Birleştirelim dediler, istemedik

SHP *Genel Başkanı Erdal İnönü, Avrupalı sosyalistlerin, Türkiye'de ara seçime iki sosyal demokrat partinin ayrı ayrı olarak girmesinden rahatsız olduğunu ve arabuluculuk önerdiklerini, ancak 'Bu bizim işimiz' diyerek, öneriyi geri çevirdiklerini söyledi.*

SHP'nin *Sosyalist Enternasyonal üyeliğinin fiilen başladığını söyleyen İnönü, PASOK'un bu gelişme üzerine, daha önce vazgeçtiği Sosyalist Enternasyonal üyeliğini yeniden gündeme getirmek istediğini gözlemlediğini aktardı.*

8-9. Sayfalarda

Silifke'de seçimi ANAP kazandı

26 *yıldır solun kazandığı Silifke'de ANAP adayı 4 bin 769 oyla belediye başkanlığı seçimini kazanırken, SHP 4 332, DYP 740, seçimden çekilen HDP adayı 98 oy aldı.*

Devlet *Bakanı Karaevli: Silifke'nin 26 yıllık makus talihini yendik. SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar: ANAP DYP birleşti. Para, menfaat ve tehdit geçerli oldu. SHP Genel Başkan Yardımcısı Gürkan: DYP, ANAP'la muvazaa yaptı. DYP Genel Başkanı Cindoruk: ANAP iktidar avantajını kullandı. ANAP'la muvazaa yapmadık.*

MEHMET YAPICI

SİLİFKE — Silifke'de belediye başkanlığı seçimini ANAP adayı Süleyman Sırrı Uğur kazandı.

ANAP'lı Uğur, 4 bin 769 oy alırken, seçimi kazanamayacağına kesin gözüyle bakılan SHP adayı Feyyaz Bilgen ise 4 bin 332 oy sağlayabildi. DYP adayı Sait Kılıç'a 740, seçimden çekilen HDP adayına ise 98 oy çıktı.

28 eylülden sonraki ilk seçimde dikkati çeken olay Silifke'de 26 yıl sonra sağın belediye başkanlığını kazanmasıydı. Silifke'de seçimleri 1961'den 1980'e kadar CHP adayları almıştı. 11 bin 219 seçmeni bulunan Silifke'de dün yapılan yerel seçime katılma oranı yüzde 80.5 oldu.

Sandıklar açılıp oylar belli olmaya başladığında SHP önde gidiyordu, ancak daha sonra ANAP adayı

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

ABD, bölge haritasına olanca ağırlığı ile oturabilir

Ortadoğu barut fıçısı

Lübnan, *Ürdün ve Mısır'ı kapsayan iki haftalık turumuzda ilk bakışta Ortadoğu'da hiçbir şey değişmemiş gibi görünüyordu. Oysa çıkmaz derinleşmiş ve alttan alta yeni dinamikler gelişmişti. Ortadoğu'nun bugünkü nispi sükûneti hızla bir patlamaya doğru gidiyor.*

Ortadoğu'da Ne Oluyor?

CENGİZ ÇANDAR

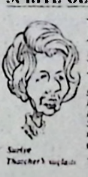
İki haftalık bir Ortadoğu turunu arkamızda bıraktık. Bu dönem zarfında İsrail'i çevreleyen üç Arap ülkesini Lübnan'ı, Ürdün'ü ve Mısır'ı gördük. Üç ülkenin şu andaki Ortadoğu denklemindeki konumları birbirlerinden farklı özellikler gösteriyordu. Lübnan, Ortadoğu'daki güçler dengesinin ve denge arayışlarının tüm yükünü küçük omuzlarında yıllardır taşıyan, bir yandan da Filistinlilerin yerini alan Güney Lübnan'daki Müslüman güçlerin İsrail ile kesintisiz bir savaş halinde olduğu bir ülkeydi. Ürdün, Filistin Kurtuluş Örgütü ile işbirliğini durdurmuş, içinde bulunduğumuz evrede İsrail ile bir yandan işgal altındaki Batı Yakası (Batı Şeria) ve Gazze üzerinde çekişme halinde, ama bir yandan da siyonist devletin yanı başında onunla âdeta bir anlaşma halinde Batı Yakası'nda yönetim sorumluluğunu paylaşmaya hazırlanıyordu. Mısır ise İsrail ile diplomatik ilişkilere sahip tek Arap ülkesiydi ve dondurduğu ilişkiler son günlerde yeniden bir canlanma ortamına girmişti.

Ayrıca, Lübnan'da Suriye'nin askeri ve idari varlığı, Ürdün nüfusunun çoğunluğunun Filistinlilerden oluşması ve FKÖ'nün bu ülkede temsilcilerinin bulunması sayesinde Ortadoğu denkleminde önemli yerleri olan Suriye ve FKÖ'nün son gelişmeler konusundaki tavrına ilişkin bilgiler toplamak imkânını da bulduk.

Böylece, Ortadoğu sorununun temel unsuru, bir deyişe göre sorunun yüzde 50'sini temsil eden İsrail çevresindeki turumuzu tamamlayıp, genel bir yargıya kavuşabildik. Şimdi Türkiye'nin güney kanadını oluşturan ve gelişmelerin uluslararası yaşamı olduğu kadar, bölgesel bağlantı nedeniyle ülkemizi de çok yakından

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

SURİYE OLAYI BÜYÜYOR

Suriye Thatcher'ı kızdırdı

İngiliz-Sovyet ilişkileri gergin

Sovyetler'in, Suriye ile diplomatik ilişkileri kesme kararını eleştirmesi üzerine, İngiliz Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada Sovyetler Birliği'ne, "devlet terörünü ve El Al uçağını uçurma girişimini" açıkça kınama çağrısı yaptı.

15. Sayfada

Amerika İle İlişkiler...

Türk - Amerikan ilişkilerinde 1980'li yılların ilk yarısındaki "balayı dönemi"nin artık sona erdiği söylenebilir. 12 Eylül'le birlikte başlayan bu dönem geride kalırken, ilişkilerde sıkıntılı bir sayfanın açılmak üzere olduğu görülüyor. Türk dış politikasını oluşturan, yönlendiren ve uygulayan zihinlerde "ne yapılabilir?" sorusu gittikçe daha çok sorulmaktadır. Washington'la ilişkilerde yaşanmakta olan düş kırıklıkları, dış politikanın genel doğrultusunda olmasa bile, üslubuna, tonuna, dengelerine dönük yeni arayışların tohumlarını atmaktadır.

Düş kırıklığına yol açan başlıca gelişmelerden biri 1987 için Amerikan askeri yardımının son beş yılın en düşük düzeyine inmiş olmasıdır. Silahlı Kuvvetlerimizin modernizasyonu açısından bu durum Ankara'da

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

Yarın Salı.
Salı'yı Spor'a Ayırın.

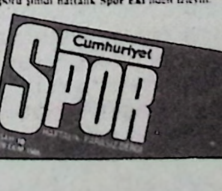
Avrupa Futbol Şampiyonası'nda ilk maçımızı Yugoslavya ile oynuyoruz.

Basketbol ve voleybolda da Avrupa kantarına çıkıyoruz. Galatasaray'ın rakibi Kaunas'ta Sabonis'i izleyeceğiz.

Haftanın önemli pozisyonları: Bunlar kaçarsa... Bunları gol sayarsak... Bunu da hakem saymazsa...

Adım adım: Bursaspor'un iki Yugoslav futbolcusu; Kalıçanin ve Biyediç

Sporu şimdi haftalık Spor Ek'inden izleyin.

UEFA kararı

Beşiktaş üçüncü turda

Her iki maçı oynamaktan da kaçınan Nicosia Apoel 4 bin frank cezaya çarptırıldı. Rum takımına ayrıca 2 yıl kupalara katılmaktan men cezası verildi.

ADEM SAĞLAM

ZÜRİH — Beşiktaş cezasız üçüncü turda.

İsviçre'nin Zürih kentinde dün toplanan UEFA, İstanbul'daki ilk maça çıkmayan ve Kıbrıs'ta yapılması gereken rövanş maçı [illegible]

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

İstanbul'da deprem heyecan yarattı

İstanbul Haber Servisi — İstanbullular dün sabah depremle uyandılar. Sabaha karşı meydana gelen deprem heyecan yaratırken, can ve mal kaybına yol açmadı.

Kandilli Rasathanesi'nden alınan bilgiye göre, merkez Marmara Denizi olan depremin, rasathaneye uzaklığının 35 kilometre olduğu bildirildi. Sabah saat 06.50 sıralarında meydana gelen depremin 3.6 şiddetinde olduğu belirlendi.

insanın boynuna bindiriyorlar. Gece gündüz tatil demeden çalışan oğlumu sıvazlayanlar, emir yağdıranlar şimdi nerede?" diyordu.

Kalp hastası baba ibrahim Demir'in sözlerindeki doğruluk payını yadsımak olası mı? Her olayda, her kazada, olayın başındakiler, sorumluluk noktasındakiler, ensesi kalınlar, sırtı pekler kolaylıkla işin içinden sıyrılmakta, sonunda kabak ortada kalan bir iki garibin başına patlamaktadır.

Dikmen olayında, Türkiye'nin çarpık kentleşmesinin sorumluları, gecekondu sahiplerini oy kaygısıyla uyutanlar başta olmak üzere hiçbir sorumluyu göremiyoruz. Ortada görünen 50-60 bin lira maaş alan ve kendi de gecekonduda oturan ve aldığı para ile aralarında askerde olan iki kardeşi de bulunmak üzere, 6 nüfusa bakmaya çalışan Muharrem Demir'in başına patlamıştı.

"Alavere dalavere, garip Muharrem nöbete" olmuştu yine. Ancak olayla ilgili gözlemimizi burada kesip, garip Muharrem'i salt ezilmiş olduğu için her türlü eyleminde aklamaya kalkmak, toplumsal olayları, cıvık bir popülizmin gözüyle görmek olacaktır.

Kendisi de gecekonduda oturan, ezilmiş Muharrem, belediyede görev yaparken aldığı emirleri "yasalara uygun olması koşuluyla" yerine getirmekle yükümlüydü. Hepsi bu kadar ama.

Muharrem Demir'in öfkelenmeye, insanların yaşamını tehlikeye atmaya ve söndürmeye hakkı yoktu. Hatta ona bu yolda yasadışı emir verselerdi bile buna uymak zorunluğu yoktu.

Oysa kendisi gecekonduda oturan Muharrem Demir, öfkelenerek makineyi kendisine benzeyen ezilmiş insanların içinde bulundukları binanın üstüne sürebilmiştir.

Kimbilir belki de Muharrem Demir bunu yaparken "Fukaralığın gözü kör olsun. Kör olsun gecekondu düzeni" diyordu.

Ne var ki, Muharrem Demir kör bir öfkenin kendisini de, başkalarını da, yoksulluktan ya da gecekondudan kurtarmayacağını bilmediğinden, öfkesini yanlış yere yöneltmişti.

Eğer o kendisine benzeyen ve o insanların da, kendisinin de neden gecekonduda oturmaya mahkûm olduğunu düşünmeye başlasa ve neden Türkiye'de ensesi kalınların işin içinden sıyrılacaklarına ve kabağın hep garibanın başına patladığına kafa yorsa, bilinci kendisini kurtaracak, sağduyusu ona, "Dur bakalım" diyecek ve Muharrem Demir, aldığı emri yerine getirirken aptal bir öfkenin kurbanı olmayacak ve başkalarını da bu öfkeye kurban etmeyecekti.

Kör öfke yerini bilince bırakmış olsaydı, bu kaza olmayacaktı. Hatta belki "Muharrem Demir"lerin bir çoğu bugün gecekonduda bile oturmayacaklardı.

Ezilmişlikten kurtulmanın yolu kör öfke değil, bilinçtir.

Ezilmişlerin, oraya buraya saldıran bilinçsiz kör öfkesine neden aramak ve ağıt yakmak ise popülizmdir, halk sevgisi değil. Popülizm vıcık duygusallığa, halk sevgisi ise bilince gereksinim duyar.

Zavallı Muharrem Demir'in keşke öfkesi yerine bilinci olsaydı.

İçkicinin Ahı...

MEHMED KEMAL *28 ekim*

Bizim ulusal içkimiz rakıdır; ne şaraptır ne bira... Rakıya zam yapıldı mı içkicilerin haklı olarak tepesi atar, zam yapanların da her akşam meyhanelerde yanaklarından öpülür.

Son zam ağır geldi. Tepeden inme, bir çırpıda büyüğe bin kâğıdı bindirdiler. Belki bir iki yüz kâğıt, bilemedin beş yüz kâğıt bekleniyordu, ama bin lira doğrusu umulmuyordu. İçkicilere çok ağır geldi. İçkici bu, kaç lira olursa olsun kaldırır sanılır. Bu bindirme pek kaldırılacağa benzemiyor.

Beşiktaş meyhanelerine zam haberi akşam üzeri ulaştı. Herkes yavaş yavaş meyhaneye dökülüyor, erken gelenier içkisini yudumluyordu ki, birisi içeri daldı:

"Abiler, büfelerden, bakkallardan sigaralar toz oluyor. Galiba zam var!" demesiyle birlikte herkes paketine sarıldı. Sigarası olmayanlar komiye, *"Git karşıdan bana bir sigara al!"* dediler.

"Abi, biraz önce gittim, bakkalda sigara kalmamış."

"Yahu ben gelirken ağzına kadar doluydu, ne çabuk tükendi?"

"Vallahi bilmem, bakkal vermiyor."

Biri karşıki bakkala değin gitti. Ne görsün, bundan yarım saat önce duvarları süsleyen sigaralar toz olmuş.

"Rakıya da zam var mı?" diye sorası oldu.

"Bütün içkilere, bütün sigaralara zam geliyor."

"Gelmeden şuradan bir büyük Yeni ver."

"Sonuncu Yeni'yi demin gelen müşteriye verdim."

"Hiç mi kalmadı?"

"Allah inandırsın kalmadı. Zammın kokusunu nereden alıyorlar bilmiyorum, karınca gibi üşüşüyorlar."

Bakkal da büfeci de yalan söylüyordu, ama ne yapsın, ne desin? Eskiden elde kalanlar sayılır, tiryakilere yeni fiyat üzerinden satılabilirdi. Bu kez birden toz olmuştu rakılarla sigaralar, bildirme filan gelmediğinden bir yerlere saklanmıştı. Sonunda anlaşıldı, eskiden olduğu gibi bildirimde bulunulmayacaktı. Herkes elindekini yeni fiyattan cebine atacaktı. Çok bilir birisi ortaya *"Vallahi stokların toplamı milyarları bulur. Kimin elinde stok varsa kazandı"* dedi.

"Eskiden kazanmıyorlar mıydı?"

"Eskiden ne olsa birkaç şişe, birkaç karton göstermek gerekirdi, ne olur ne olmaz... Şimdi öyle değil, hepsi cebe..."

Bunlar konuşulurken birden gözler meyhaneci babaya dikildi. Bakkallarda, büfelerde rakı toz olduğuna göre, burada ne kadar vardı? Bıçkınlardan biri gülerek:

"Baba, zam geldiğine göre senin ne kadar rakın var?"

Tezgâhı gösterdi:

"Eh, işte bu kadar..."

"Yapma baba be, bu kime yeter?"

"Kim elini çabuk tutarsa ona."

"Baba, sen kirli çıkısındır, altta da vardır."

Baba sesini çıkarmadı, başını iki yana salladı. Bilirlerdi ki baba her zaman bir yerlere bir şeyler koyar. Vitrindeki şişeler bitmeden yenileri ısmarlandı.

"Baba kaçtan vereceğiz?"

"Bunları eski fiyattan verirsiniz de, yarın içecekleriniz yenisinden."

"Kaça geliyor dublesi, bu hesaba göre?"

"On tane çıkar bir büyükten, maliyeti 280 eder. Biz de yetmiş bindirsek 350 eder. Beş yüz yapalım mı? Ha derseniz?"

"Baba senin de hiç insafın yok, birden ne kadar bindirdin?"

"Benim mi insafım yok, bindiren hükümetin mi?"

"Ben Özal'ın yanaklarından öpeyim baba! Bindirdikçe bindiriyor ne olacak bakalım?"

"İçkicinin biri tane ahı vardır, birini aldın mı adamı iflah etmez. Bini Özal'ın yakasında."

Bütün gece zam ve Özal konuşuldu; kulağı olsa da duyaydı.

Gergedan...

ALİ SİRMEN *26*

"Bir sabah bir de kalkıp bakıyorsunuz ki, kentimizi bir gergedan yönetiyor."

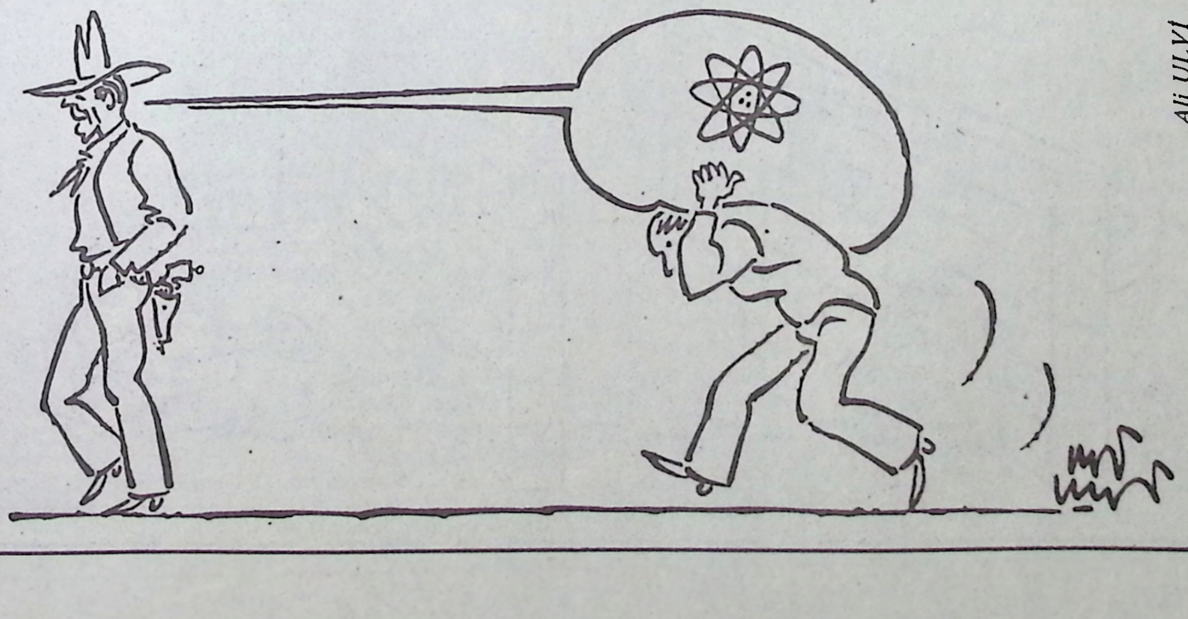
Böyle diyor Eugene Ionesco, Gergedan adlı başyapıtını anlatırken. Absurdün önce akıl almaz gibi görünen mantığının yazarı Ionesco'nun her oyununda olduğu gibi, bu kez de ilk bakışta belki aynı soruyu soracaksınız:

— Olur mu öyle şey?

Yanıtınız ise hemen hazırdır:

— Neden olmasın? Hele yoklayıverin belleklerinizi bir.

Rumen asıllı Fransız yazar da zaten yaşanmış bir olaydan çıkıyor yola. Nazi çılgınlığını -ve bu arada belki de tüm saplantı haline gelmiş ideolojileri- vurgulayan bu oyunda, toplumsal çılgınlığın hangi boyutlara varabileceğini görüyorsunuz. Ve üstelik açıkça izleyebiliyorsunuz Ionesco'nun yapıtında; umursamazlık, "adam sende"cilik, "bana ne"cilik, "bana dokunmayan yılan bin yaşasın"cılık, "yok canım o kadar da fena değil"cilik, "canım, dünyayı düzeltmek bize mi kalmış"cılık; bilinçten, yürekten yoksun bilim anlayışı, anlamsızdan da anlamsız, saçmadan da saçma olan, sözde, yapay, biçimsel mantıkçılık, işbirlikçilik, sürü psikolojisi "koyun gibi olmak" bir araya gelince insanların nasıl insanlık-

Ali ULVİ

tan çıktıklarını. Sonunda perde, kalan tek insan Beranger'ın üstüne kapanırken, tüylerinizi ürperten ayak sesleri kaplıyor her yanı.

Oyunun son sahnesinde bir yandan direnen insanla bütünleşip tir tir titrerken, bir yandan da hemen düşünmeye başlıyorsunuz.

"Üstlerine gitmezseniz size saldırmıyorlar... Demin size gelirken caddeyi yayan olarak boydan boya geçtim. Onları kabul edip ötesine geçmek gerek. Madem ki böyledir, başka türlü olamaz. Böyle düşünmek neden kadercilik olsun azizim, akılcılıktır, akılcılık" diyen Botard'ın sözlerinde, önce umursamazlığı, sonra boyun eğmeyi, teslim olmayı, işbirlikçiliği görüyor, gergedanlaşmanın evrelerini birbiri ardından izliyorsunuz.

Önceleri gergedanlara karşı olan, bu görüşünü her yerde haykıran, ama günün birinde son insanca söz olarak, "Ortama uymak gerek" deyip gergedanlaşan Botard'ı anımsayınca, düşünüyorsunuz gergedanlaşmanın akılcılık olduğunun savunulduğu bir dönemi yaşamadık mı? Hâlâ yaşamıyor muyuz? Bir zamanlar gergedanlara karşı olmakla ün yapmış olan, sonradan da "En büyük gergedan, başka büyük yok" diye alkış tutup onların saflarına geçen nice sıradan ya da anlı şanlı Botard'larımız yok mu?

Sevginin bile olanaksızlaştığı, Beranger'in umutsuz, olanaksız aşkının bile insanlığını korumasına yardımcı olamadığı Daisy'nin "Artık çoğunluk bizde değil... Aklımızı kullanmalıyız. Uyum sağlamayı, onlarla anlaşmayı denemeli. Asıl kurtulmaya ihtiyacı olan belki de biziz. Anormal olan belki de biziz" sözlerini anımsayınca kendi kendinize soruyorsunuz:

"Gergedanlar karşısında azınlığa düşen insan haksız mıdır?"

"Gergedanlar bir oylamada yüzde 95'i ya da yüzde 99'u elde etseler, bu onları haklı kılmaya, gergedanlıklarını değerli hale getirmeye yeter mi?"

Gergedan epik bir oyun değil. Ama sizi düşündürüyor uzun uzun, belki de günlerce (Zaten bu oyunu izleyip de düşünceye dalmayan kişiyi, artık derisinin yeşerip kalınlaşmasını bekleyebilir artık). Bu düşünceye yardımcı olmak amacıyla belki de, İonesco size hazır bir reçete de sunmuyor. Kendisini çözüm göstermiyor diye eleştirenlere de "Ama*cım çözüm göstermek değil, kişiyi düşündürmek" diyor.*

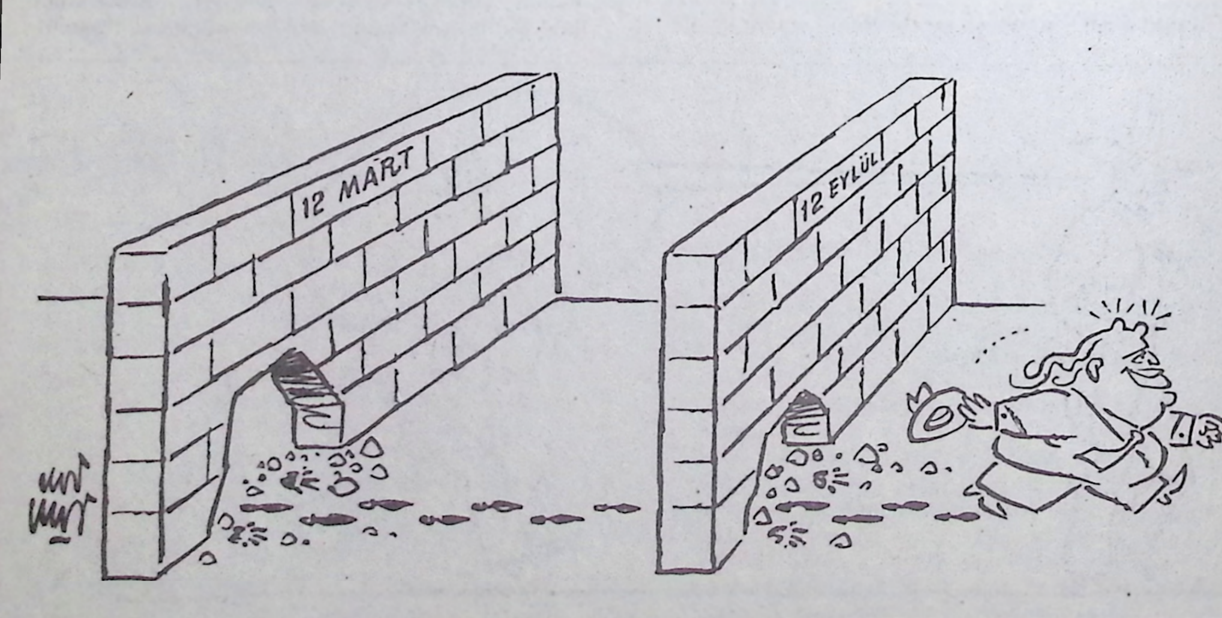
İyi oyunun parmakla gösterilecek kadar az olduğu, AST gibi seçkin tiyatroların salt özenli çalışmaları yüzünden devlet yardımından yoksun bırakıldığı bir ortamda, akıl durdurucu bir gergedanlaşma döneminden yeni yeni çıkılmaya başlanırken, daha da akıl durdurucu ve geri bir biçimde toplumun yeniden yeşilleşerek yepyeni bir gergedanlaşma evresine girmesinin çok olası olduğu günlerde, bu oyunu seçme yerindeliği ve yürekliliğini gösteren Devlet Tiyatroları'nın sorumlularını kutlamak gerek...

"...Direnen insanın vay haline. Bütün dünyaya karşı haykırıyorum. Ben son insanım, sonuna kadar böyle kalacağım, boyun eğmiyorum" diye haykıran Beranger'in üstüne perde indiği anda doruğuna ulaşan oyunu, belki de toplumumuzun içine düştüğü yavşak arabeskin çağdışı yavaşlığına alıştığı için bir bölüm seyircinin izleyip yakalamakta güçlük çekeceği nefes kesici bir tempo ile sahneye koyan 25 yıl öncesinin çok başarılı Beranger'i Kerim Afşar'ı ile sahnelerimizde az görünen hızlı tempoya ayak uyduran oyuncuları bu başarılı çalışma için kutlamak gerek.

"Gidin görün Gergedan'ı" derim.

Görün dilerseniz tarih, dilerseniz gerçekçi bir oyun, dilerseniz bilimkurgu ya da tüyler ürpertici bir öngörü gibi izleyin. Ve eğer tıpkı benim gibi, oyunu 25 yıl önce izlemişseniz ve de şimdi o günlerdeki kadar yadırgamamışsanız, bir türlü benim kendi kendime yanıtını bulamadığım "acaba neden?" sorusunun yanıtını belki de sizler kolayca bulursunuz.

Kimbilir?

Ali ULVİ

Adana'nın Yüreğir'inde çocuklar çamurun içinde büyüyor

'Amca, bu yolu yapacaklar mı?'

ÜMİT OTAN *27 ekim*

ADANA — **"Aha şura, Taşköprü'nün arkası"** diye eski adı Karşıyaka, yenisi Yüreğir olan gecekondu yöresini gösteren meşrubat satıcısı, **"Şalgam suyu var"** diye bağırarak uzaklaştı. Adanalıların Taşköprü dedikleri geniş ve eski köprüyü geçip karşıya vardığınızda, Adana'dan apayrı bir dünya karşılar sizi. Yıkılacakmış izlenimini uyandıran evler, havaların sıcak olmasına karşın çamurdan geçilmeyen yollar. Yan yana sıralanmış, saymakla bitmeyen birahaneler ve **İbrahim Tatlıses**'in **"Sabuha"** diye bağırışları. Bir de her sokaktan ok gibi fırlayan büyüklü küçüklü çocuklar, çocuklar.

Adana'nın görkemli otelleri ve kebapçılarının doldurduğu merkezini arkamızda bırakıp, Yüreğir'in Akıncılar Sokağı'na daldığımızda duralamak zorunda kaldık. Çünkü yol balçık deryası görünümündeydi. Ama az sonra ne kadar korkak olduğumuza güldük kıs kıs. Küçücük bebeler bile bu yolda yürüyor, oynuyor, koşturuyorlardı.Biraz dikkatli bakınca hepsinin ayaklarının çıplak olduğu görülüyordu. Bir kadın hışımla geldi. Ve çocuğunu aldığı gibi evine girdi. Bir diğeri, **"Kardeşim sizin başka işiniz yok mu?"** diye tersledi. **Elif** ve **Fatma,** çamur deryasının içinde **"öğle yemeklerini"** yiyorlardı. Annelerine, **"Bu yolu yapsalar ne iyi olur değil mi?"** diye sorduğumuzda, önce çekindi, sonra gözleri parladı. Sanki en büyük derdi buydu. Anlattı:

"Bu çile çekilecek gibi değil. Bizim bu tarafın bütün sokakları böyle. Lağım çukuru patlıyor, yolları basıyor, çoluk çocuğumuz da işte gördüğünüz gibi buralarda oynuyor. Şu belediye biraz da bizi görse ya..."

10-11 yaşlarındaki kızlar anneliğe erken başlamışlardı. Küçük kardeşlerini kucaklarında taşıyor, onları çamurdan koruyorlardı. Biri **"Amca bu yolu yapacaklar mı?"** diye sordu. Erkekler çamurdan vazgeçemiyorlardı. Dizlerine kadar girdikleri çamurda itişip kakışıyorlardı. Mahalle sakinlerinden **Ali Top,** bu işe çok kızgındı. Suyun nedenini sorduğumuzda, **"Ne suyu kardeşim!"** diye bağırdı. Ardından da şöyle sürdürdü:

"Bu sokakların sözüm ona kanalizasyonlarını yaptılar, ama nasıl yaptılarsa sızıntı var. Tüm pisliklerin suyu sızıyor ve toprağı işte böyle balçık gibi yapıyor. Yetkililere sesleniyorum. Bu yolların yapılması için illa birkaç bebe mi ölecek?"

Akıncılar Sokağı'nın **Hanife** teyzesi de dertliydi. **"Artık çocuklara ayakkabı giydirmiyoruz"** diyor ve soruyordu:

"Bir ayakkabı kaç lira? Bu çamurda aldığın yeni bir ayakkabı, bir hafta dayanmıyor. Artık kimse çocuğuna ayakkabı giydirmez oldu. Bakın hiçbir çocukta ayakkabı var mı?"

Çocukların hiçbir şeye aldırdığı yoktu. Elif ile Fatma öğle yemeklerini bitirmiş, çaktırmadan tabaklarına çamur dolduruyorlardı. Koşuşturan çocukların sıçrattığı çamurlar, duvarlara yapışıp kalıyordu. Küçük anneler annelikten sıkılmış, kardeşlerini bir köşeye koyduktan sonra onlar da oyuna dalmışlardı.

Tüm yaşayanların Karşıyaka dedikleri Yüreğir, akşama hazırlanıyor, Taşköprü'ye yöneldiğimizde birahaneler dolmaya başlıyordu.

Altın portakal 'Aaahh Belinda'nın

MAHMUT T. ÖNGÖREN
- B. ECEVİT *29 ekim*

ANTALYA — 23. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde en iyi film ödülünü **Atıf Yılmaz**'ın **"Aaahh Belinda"** adlı filmi alırken, ikinciliği **Şerif Gören**'in **"Yılanların Öcü"**, üçüncülüğü de yine Atıf Yılmaz'ın **"Adı Vasfiye"** adlı filmleri aldı. Ayrıca Atıf Yılmaz birinci ve üçüncülük kazanan iki filminden ötürü Antalya Film Festivali'nde altıncı defa en iyi yönetmen ödülünü de kazandı. Bu ödüllerinden ötürü Atıf Yılmaz'a 8.5 milyon lira verilecek.

Altın Portakal Film Festivali'nde bugüne dek hiç ödül kazanamamış olan **Müjde Ar** ve **Kadir İnanır** en iyi kadın ve erkek oyuncu seçildiler. Kadir İnanır, bu ödülü **"Yılanların Öcü"**, Müjde Ar da **"Aaahh Belinda"** ve **"Adı Vasfiye"** adlı filmlerindeki oyunlarıyla kazandılar. En iyi özgün senaryo ödülünü **Nesli Çölgeçen**'in **"Züğürt Ağa"** adlı filmindeki çalışmasıyla **Yavuz Turgul** ve en iyi görüntü yönetmeni ödülünü de **Aytekin Çakmakçı, "Yılanların Öcü"** ve **"Kan"** filmleriyle aldılar. En iyi özgün müzik ödülü ise **"Adı Vasfiye"** ve **"Kurbağalar"** filmlerindeki çalışmalarından ötürü **Atilla Özdemiroğlu**'na ve en iyi stüdyo ödülü de Fono Film Stüdyosu'na verildi.

"Aaahh Belinda" ve **"Züğürt Ağa"** filmlerindeki rolleriyle **Füsun Demirel** en iyi yardımcı kadın oyuncu ödülünü ve **"Yılanların Öcü"** ile **"Züğürt Ağa"** filmlerindeki rolleriyle de en iyi yardımcı erkek oyuncu ödülünü Erdal Özyağcılar kazandı.

Büyük jüri ayrıca özendirme ödülünün, gençleri sinemaya özendirmek amacıyla Nisan Akman'ın ilk filmi olan **"Beyaz Bisiklet"**'in tüm çalışanlarına verilmesini kararlaştırdı.

Dün sabah erken saatlerde toplanan büyük jüri, 12.30'da ödül dağıtım işlemini bitirdi. Daha sonra 14.30'da Aksav ve Belediye Başkanı **Yener Ulusoy** ile büyük jüri tarafından düzenlenen bir basın toplantısıyla ödül alan filmler ve sanatçılar açıklandı.

Bugün Atatürk Stadı'nda yapılacak olan ödül dağıtım töreninde Altın Portakalı alan **"Aaahh Belinda"** filmi gösterilecek. 18.00'de başlayacak olan töreni **Ayşe Egesoy** sunacak. Ayrıca **Samime Sanay** ve **"Komedi Dans Üçlüsü"** de katılacaklar.

İngiltere'de orkestralar birer firma
Ne kadar konser, o kadar para

FİLİZ ALİ *29 ekim*

Her anında çeşitli kazalardan kıl payı kurtulma durumlarının heyecanının yaşandığı Türkiye konserlerine kıyasla Londra konserleri, pek de sıkıcı ve olaysızmış canım. Zaten Londra konserlerinde niye bu kadar canım sıkılıyor diye arpacı kumrusu gibi düşünüp duruyordum. Ülkeme döndükten sonra gittiğim iki konserden sonra, kafamı kurcalayan bu sorunun yanıtını şıp diye buldum.

Olay gayet açık, yalın ve basit aslında. Biz Türkler, biteviyelikten sıkılıyoruz besbelli. Konsere gittik mi de her an, her şey olabilir heyecanı içinde müzik dinlemenin serüvenciliğine bayılıyoruz. **"Bakalım klarinet solo zamanında girecek mi, kornolar cümleye iyi başladılar, ama sonunu acaba getirecekler mi, kemanlarda az biraz karışıklık var, birazdan yakalarlar herhalde"** gibi insanın içini kıpır kıpır ettiren, heyecandan tırnaklarını kemirten konserler yanında Londra'nın kesinlikle vukuatsız, baştan sona tıkır tıkır işleyen konserlerini dinlemek elbette sıkıcı oluyor.

"MAAŞLI MEMUR" YOK

İngiliz orkestralarının hemen hepsi birer firma. Yani orkestra üyeleri kendi firmaları için çalışıyorlar. Ne kadar çok konser verirlerse, ne kadar çok plak yaparlarsa, o kadar çok para kazanıyorlar. Başarılı konser vermek ve plak firmaları tarafından beğenilip seçilen orkestra olmak için de birbirleriyle yarış edercesine çalışıyorlar. BBC ve şehir orkestraları dışında kalan bütün orkestralar, kendi başlarının çaresine bakmak durumundalar. Üyeler, katıldıkları prova ve konser başına para alıyor. **"Maaşlı memur"** durumu yok. İzin yapmak isteyen, kendine güveniyorsa yapıyor ya da izin öncesi fazladan çalışıp yakasının iki ucunu bir araya getirmeye çabalıyor.

Orkestra üyelerinin günde ortalama 10 saat prova, konser ve plak işlerinde çalışmaları, son derece doğal karşılanıyor İngiliz müzisyenleri arasında. Provayı aksatan (olmaz ya, hadi diyelim oldu), partisini su gibi bilmeyen üyelere, ilk önce arkadaşları sıkı bir fırça çekiyorlar, daha şefe sıra gelmeden. Zira bu insanlar için yaptıkları işin aksamadan kusursuz işlemesi çok önemli. Günün 24 saatinin en az 14 saatini müzikle ya da müziğin çevresinde geçiren orkestra üyeleri, ne de olsa sıkıcı oluyor!

Kusursuz teknikleri var; hele solo üfleme çalgıların hepsi birer virtüoz sanki, yaylılar aynı fabrikadan çıkmışçasına birbirlerine uyumlu. Entonasyon sorunu diye bir sorunun varlığından bile habersizler. Şefin teknikle, değişik dönemlerin, değişik stil özellikleriyle, entonasyon ile, müzikalite ile uğraşmasına hiç gerek yok. Karşısında istediği anda ilhamına hemen ayak uyduracak, gerilmiş yay teli gibi hazır bekleyen mükemmel bir enstrüman var.

DÜZEY FARKLILIĞI

Türkiye'deki orkestralar ise deneyimli, yetenekli ve çalışkan müzisyenlerin yanı sıra deneyimsiz, ilgisiz, yeteneksiz ve pek de çalışkan olmayan müzisyenlerin bir arada bulunduğu topluluklar. Bu karışım, orkestraların gelişmesini önlüyor doğal olarak. Aralarında derin düzey farklılıkları olan elemanlardan oluşan orkestralarda, düzeyin yükseltilmesi çabaları çoğu kez başarıya ulaşamaz. En büyük sorun, ancak daha çok sayıda, daha ciddi ve mesleğine âşık müzisyenin yetişmesiyle belki ilerde çözülebilecektir.

HATIRI SAYILIR ŞEF

Geçen cuma ve cumartesi İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası konserlerinde orkestrayı Macar şef **Miklos Erdélyi** yönetti. Doğu ve Batı Avrupa'da hatırı sayılır ünü olan bu şefin özelliklerini, dinlediğimiz cumartesi konserinde pek açık seçik fark edemediğimi itiraf etmek zorundayım. **Liszt**'in İki Numaralı Macar Rapsodisi ile Çaykovski'nin 5. Senfonisi'ni, bu artık popüler olmuş iki eseri zaman zaman alışılmışın dışında, inandırıcı olmayan ağır tempolarla çeken şef, bakır üflemelerin bando-mızıka rengini yumuşatmayı, tahta üflemelerde ise uyum sağlamayı başaramadı.

Programın ortasında yer alan **Max Bruch**'un İki Piyano İçin Konçertosu'nu **Betül Ayaydın** ve Dieter Grollmann yorumladılar. Betül Ayaydın, İstanbul'da doğmuş. 12 yaşında Hamburg'da Steinway Yarışması'nı kazanmış. İstanbul Konservatuvarı'nda **Ergican Saydam** ile, Zürih Konservatuvarı'nda **Sava Savoff**'la, Cenevre Konservatuvarı'nda da **Harry Datyner** ile çalışmış. Eşi Dieter Grollmann, İsviçre'de doğmuş. O da Zürih Konservatuvarı'nda Sava Savoff'un, Cenevre Konservatuvarı'nda da Harry Datyner'in öğrencisi olmuş.

Genç piyanist karı koca, sağlam teknikleri, müzikal beraberlikleri ile dikkati çektiler bu konserde. Ne var ki Max Bruch'un konçertosu, keçiboynuzu gibi tatsız tuzsuz bir eser olduğundan mıdır, yoksa yeni yapılan panolara rağmen daha da sağırlaşmışa benzeyen Atatürk Kültür Merkezi sahnesi akustiğinde hiç tınlamayan piyanolardan mıdır nedir, sanatçılar, kendilerini pek hakkıyla gösteremediler. Her iki piyanisti ilerde başka bir repertuarla dinlemeyi umuyoruz.

KASIM

KELEPÇELİ YAZILAR
Samım Lutfu (Ali Sirmen)

Cumhuriyet

63. Yıl; Sayı: 22361 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 26 Kasım 1986 Çarşamba

Reagan'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Poindexter, istifa etti

Yeni Watergate

Adalet Bakanı Edwin Meese, düzenlediği basın toplantısında, İran'a silah satışlarından alınan paranın Nikaragua'da yönetime karşı savaşan Contraların İsviçre'deki banka hesabına yatırıldığını söyledi. Reagan, bu işlemden haberi olmadığını öne sürüyor. John Poindexter'in yanı sıra Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi, Albay Oliver North da istifa etti.

Silah satışından sağlanan paraların Contralara gönderilmesi, ABD basınında "ikinci büyük skandal" olarak niteleniyor.

REAGAN: Büyük skandal

POINDEXTER: Görevden ayrıldı

TANJU AKERSON

WASHINGTON — Haftalardır ABD ve dünya kamuoyunda ilgi ile izlenen İran'a silah satışları bunalımı, dün Başkan Reagan'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Amiral John Poindexter'in istifa etmesi ile yeni boyutlara ulaştı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

ABD-İRAN PAZARLIĞININ PERDE ARKASI: İRAN'A TÜRKİYE'DEN DE SİLAH GÖNDERİLDİ

18. Sayfada

5 partiden 136 milletvekili imzaladı

Yasaklar önerisi Mecliste

SHP tarafından hazırlanan, DYP'nin desteklediği anayasanın geçici 4. maddesini değiştiren önerge, dün akşam saatlerinde TBMM Başkanlığı'na verildi.

2 HDP'li, önerge gerekçesine koydukları çekinceyi kaldırdı. ANAP'lı İsmet Ergul'un geri alacağını açıkladığı imzası, önergede yer aldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Kamuoyunda [illegible] ve eski politikacılara siyasi yasak getiren anayasanın geçici 4. maddesinin kaldırılmasına ilişkin önerge, [illegible] imzasıyla dün akşam TBMM Başkanlığı'na verildi. Önergeye imza atan HDP'lilerden ikisi, gerekçe için koydukları "çekinceleri" de geri alırken ANAP Kırşehir Milletvekili İsmet Ergul ise, dün parti yöneticileriyle yaptığı görüşmeden sonra önergeden imzasını çekeceğini açıkladı.

SHP tarafından hazırlanan ve DYP'nin sağlam desteğiyle imza topladığı önergenin dün TBMM Başkanlığı'na sunulup sunulmaması, SHP grup yönetiminde bir anlamda sorun yol açtı. SHP grup yöneticisi

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Çelişkili Gelişmeler

ANKARA — "Özal de [illegible] geçici 4. madde'nin geleceği, Şahinkaya önergesi tartışılırken, Bütçe Komisyonu'nda kabul edilen bir önerge iktidarın dikkatince nasıl nimet dağıt [illegible]

(Arkası Sa. 12, Sü. 6'da)

Meclis araştırması isteği, tartışmalı oturumda kabul edilmedi

Şahinkaya önergesine ret

Tahsin Şahinkaya

Cumhurbaşkanlığı Konseyi, MGK üyesi ve eski Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya hakkında, SHP'li Cüneyt Canver ve arkadaşlarının verdiği önerge, ANAP'lılar ve bazı bağımsızların oylarıyla reddedildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi, Milli Güvenlik Konseyi üyesi ve eski Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya'nın kendisine ve ailesine menfaat sağladığı yolundaki iddiaların araştırılması için SHP'li Cüneyt Canver ve arkadaşlarının Meclis araştırması açılması önergesi, ANAP'lıların oylarıyla reddedildi. 3 ANAP'lı, bazı SHP, DYP, HDP'li oylar ile, az sayıda bağımsız üye, oylamada çekimser kaldı. SHP, DYP ve HDP'li diğer üyeler, araştırma açılması yönünde oy kullanırlarken, HDP'li 3 emekli general Eşref Akıncı, Kadri Altay, Vecihi Akın, bağımsız emekli general Turgut Sunalp ve bağımsızlardan Şükrü Yürür, Beşir Ülker, Hayrullah Olcay, Kemal Gökçora, Selahattin Taflıoğlu, Sebahattin Özek ret oyu verdiler.

Oturumda konuşan Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, bakanlığını ilgilendiren iddiaların gerçek dışı olduğunu belirtti ve diğer konuları cevaplandırmanın bakanlığının yetkilerine girmediğini söyledi. SHP Grubu adına yapılan konuşmada da, Şahinkaya hakkındaki çeşitli iddiaların, Meclis araştırması açılarak aydınlığa çıkarılması gerektiği belirtilerek, böyle bir araştırmanın Silahlı Kuvvetler tarafından memnunlukla karşılanacağını kaydetti. ANAP Grubu, önergedeki esas amacın 12 Eylül sonrası dönemin yolsuzluk iddialarıyla gerçek bir dönem olarak gösterilmek istendiğini savundu ve önergeyle siyasi taktik güdüldüğünü, devletin önemli kurumlarının tahribinin istendiğini, önergenin ideolojik maksatla verildiğini öne sürdü. DYP Grubu, Şahinkaya üzerine düşen gölgenin kaldırılmasının Meclisin görevi olduğunu dile getirirken,

(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

Öğretmene zam: Yüzde 30-40

Öğretmenlerin eğitim-öğretim tazminatlarını arttıran kararname, Cumhurbaşkanı'nın onayına sunuldu. Yeni tazminat 19 bin 720 lira. Ayrıca ek ders ücretleri de arttırılacak. Net aylığı 59 bin 971 lira olan ilkokul öğretmenleri, yeni düzenleme ile 95 bin 441, ortaokul öğretmenleri 102 bin 941, lise öğretmenleri 108 bin 191 ve teknik lise öğretmenleri de 122 bin 441 lira alacaklar. Öğretmenlerin ek ders ücretleri de arttırıldı.

Başbakan Turgut Özal tarafından önceki gün açıklanan yeni düzenleme uyarınca hazırlanan, eğitim ve öğretim tazminat miktarlarını yükselten kararname, Cumhurbaşkanının onayına sunuldu. 1 ocakta yürürlüğe girecek yeni düzenleme ile yüksekokul mezunu ve işe yeni başlayan öğretmenlerin maaşları yeniden düzenlendi.

13. Sayfada

Ankara, AET'nin öneri paketini reddedecek

AET ile sıkı pazarlık

AET dışişleri bakanlarının serbest dolaşım konusunda önceki gün kararlaştırdıkları öneriler, Ankara'da "kabul edilemez" bulundu.

Dışişlerinden dün yapılan açıklamada, "Türkiye'nin tam üyeliği desteklenmediği sürece, serbest dolaşım hakkından geri adım atılmayacağı" belirtildi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye 12 ülkenin dışişleri bakanlarının önceki gün Brüksel'de yaptıkları toplantıda, görüş birliğine vardıkları ve Türk işçilerinin kâğıt üzerinde 1 aralık tarihinde başlaması gereken serbest dolaşım hakkını erteleyen karar, Ankara tarafından ilke olarak "kabul edilemez", içerik olarak da "yetersiz" bulundu. Özal hükümeti, AET bakanlarının şekillendirdikleri serbest dolaşım taslağını reddetmeye hazırlanıyor.

Özal hükümeti, AET dışişleri bakanlarının kararına karşı tepkisini, serbest dolaşım sorunu ile

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

Serbest dolaşım askıda

AET'den Türkiye'yi caydırma çabaları

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Dağ beklendiği gibi fare doğurdu. Önceki gün Brüksel'de bir araya gelen Ortak Pazar dışişleri bakanları hem anlaşmalar uyarınca 1 aralıkta başlaması gereken serbest dolaşımı fiilen ertelediler hem de Ankara'nın tam üyelik başvurusuna karşılık "caydırıcı" işareti verdiler. Son derece çetrefil ve varsayımlara dayanan bir tabloyu çizmeden önce, geçen iki haftanın bilançosunu özetleyelim.

— Serbest dolaşımda kilit ülke durumunda olan Federal Almanya, bir bakıma taviz vermeyeceğini diğer AET üyesi ülkelere bildirmişti ve 1 aralık tarihine kadar Ankara'ya bir "müzakere pozisyonu" belirlenmesinin de gerekli olduğunu düşünmüyordu. Bonn, "bu iş burada biter ve Türkiye bir şey alamaz" yaklaşımı içindeydi.

— AET dönem başkanlığını yürüten İngiltere ise, Büyük Britanya'nın geleneksel şekilci diplomasi anlayı-

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

DAVA BAŞLADI — Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Sati'nin öldürülmesiyle ilgili davaya dün başlandı. İddianameyi okuyan DGM Savcısı Nusret Demiral, sanıkların Abu Nidal örgütünün üyesi olduklarını öne sürdü, terorizm hakkında bilgi verdi. Demiral, bir ara "1789 Fransız İhtilali de bir terör hareketidir" dedi. Fotoğrafta, sanıklar, dünkü duruşmada toplu halde. Soldan dördüncü sanık, İslami Cihat Örgütü'nün Türkiye sorumlusu olmakla suçlanan ve kamuoyunda "Köstebek" olarak bilinen Musa Süleyman Ameri ve en sağ başta "Ameri'nin sağ kolu olduğu" iddia edilen İran asıllı Ali Kent. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Ürdünlü diplomatın öldürülmesi davası başladı, Beledi yargılanmayacak

İfadeleri reddettiler

Sanık El Ahmedi *Polis bizi, 'Bu ifadenizi reddederseniz, sizi tekrar emniyete götürüp işkence yaparız' diyerek tehdit etti.* **Sanık Haboushi** *Benim işkence gördüğüm yere getirilen Rafet Şaban'ın anlattıkları, benim ifademmiş gibi yazıldı. Polis, hiç okumadığım kâğıtlara imza atmamı istedi. Savcının ve yargıcın önüne çıkarıldığımda da yanımda polisler vardı. Yeniden işkence yapılmasından korktum, poliste verdiğim ifadeleri kabul ettim.*

İDDİANAMEDEN

Ürdünlü diplomat nasıl öldürüldü?

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Zait J. Sati'nin öldürülmesi eylemi, katil sanıklarının polis anlatımları ile haklarında hazırlanan iddianamelerdeki bilgilere göre şu şekilde gelişti. 1983'te Ürdün'ün Ankara'daki büyükelçiliğine atanan Sati'nin

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Zait J. Sati'nin katil sanıklarının yargılanmalarına dün Ankara DGM'de başlandı. Mahkeme, sanıklardan Ürdün Büyükelçiliği'nde idari görevli olarak çalışan Adnan Musa Suleyman Ameri'nin diplomatik dokunulmazlığı bulunduğunu belirterek yargılanamayacağı kararına vardı. Ameri hakkındaki davanın düşmesini ve sanığın tahliyesini kararlaştırdı. DGM Savcısı Nusret Demiral, iddianamesinde İstanbul'daki Neve Şalom Sinagogu'na karşı girişilen saldırının Abu Nidal

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

SURİYE: BELEDİ'NİN CİNAYETLE İLGİSİ YOK. 13. Sayfada

Avrupa Parlamentosu

Ermeni raporu oylanamadı

Belçikalı parlamenter tarafından hazırlanan sözde Ermeni soykırımıyla ilgili rapor, tüzük komisyonundan karar alınması amacıyla başkanlık divanına geri gönderildi.

BRÜKSEL, (a.a.) — Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroecke tarafından hazırlanan sözde Ermeni soykırımıyla ilgili rapor, dün de Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nda oylanamadı.

Siyasi komisyon, dünkü toplantıda, konunun Avrupa Parlamentosu'nun yetki alanı içinde olmadığı, dolayısıyla raporun oylanamayacağı yolunda geçen haziran ayında aldığı kararın, parlamento iç tüzüğünün 84. maddesine ters düşüp düşmediği yolunda tüzük komisyonunun karar vermesinde ısrar etti ve dosyayı yeniden tüzük komisyonuna gönderilmek üzere, Başkanlık Divanı'na yolladı. Genişletilmiş Başkanlık Divanı, konuyu muhtemelen 27 kasımda yapacağı toplantıda ele alacak.

Vandemeulebroecke raporunun oylanması konusunda dün-

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

ŞEVKET YILMAZ

Türk işçisi, Özal'a demokrasiyi öğretir

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Özal'ın küçük kurultayda yaptığı konuşmayı yanıtlarken "Demokrasi anlayışında Türk işçisinin Özal'dan değil, Özal'ın Türk işçisinden öğreneceği çok şey vardır" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Başbakan Turgut Özal ile Türk işçisinin demokrasi anlayışlarının farklı olduklarını bildirerek, "Temel işçi hak ve özgürlükleri elde edilinceye kadar her şart altında mücadelemiz devam edecektir. Demokrasi anlayışında Türk işçisinin Sayın Özal'dan değil, Özal'ın Türk işçisinden öğreneceği çok şey vardır" diye konuştu. Yılmaz, Türk halkı ve işçisinin sorunlarına sırtını dönenleri siyasi yaşamdan demokratik yollardan götüreceklerini de bi-

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

AET ve Özal'ın Niyeti...

Türk işçilerinin AET ülkelerindeki serbest dolaşım hakkının 1 aralıktan başlayarak resmen uygulamaya girmesi gerekiyordu. Fakat Avrupa Topluluğu Bakanlar Konseyi bu hakkı askıya aldı. Oysa Türkiye'nin bu hakkı anlaşmalardan kaynaklanıyordu, onun için de Topluluk bu hakkı yerine getirme yükümlülüğü altındaydı, ama getirmedi. Buna karşılık Ankara'ya yeni bir paket önerdi, ancak Ankara'nın da bu paketi reddedeceği belli oldu.

Açıklığa kavuşan bir başka nokta da şu: Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasında gelecek yıl yeni bir pazarlık kapısı açılacak. Türkiye doğal olarak bu süreçte serbest dolaşım hakkından vazgeçmeyecek; ancak bu hakkın, AET ile tam bütünleşme çerçevesinde görüşülmesine dikkat edecek. Bu konuda

(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

HASAN CEMAL

Güpegündüz soygun

Osmanlı Bankası'nın Şehremini Şubesi'ni silah zoruyla soyan 4 kişi, kasadaki 3 milyonu alıp kaçtı.

İstanbul Haber Servisi — Osmanlı Bankası Şehremini Şubesi dün, ikisi silahlı dört kişi tarafından soyuldu. Kasada bulunan yaklaşık 3 milyon lirayı alan

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Gözden Kaçan...

Dün TBMM'de "Şahinkaya önergesi" görüşülüp oylanırken gözden kaçan neydi, biliyor musunuz?

Milli Savunma Bakanı Yavuztürk'ün konuşması!

Yavuztürk, konuşmasında yalnızca F-16 uçaklarının nasıl alındığı konusunda bilgi verdikten sonra, Canver'in önergesinde yer alan konuların, bakanlığının görev ve yetki alanına girmediğini söyledi.

(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Şirket kurtarmaya formül bulunamadı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Odalar Birliği Başkanı Ali Coşkun'un çağrısı ile başlayan "kurtarma tartışmaları"nın ikinci haftası dolarken, Başbakanlıktan üst düzey bir yetkili, şirketlere yardımın ancak orta ve uzun vadede sağlanabileceğini belirterek, "Mucize çözüm yoktur" dedi.

Başbakanlık yetkilisi, son iki haftadır kamuoyunda tartışmaya açılan formüllerden özellikle taze finansman gerektirenlerin uygulanma olanağı bulunmadığını söyledi. Yetkili, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Yürürlükteki ekonomi politikaları çerçevesinde hiçbir kesim ve şirkete taze para yardımı yapılamaz. Böyle olunca kalan ça-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

İsrail Dışişleri Bakanı Peres'in Cumhuriyet'e demeci:

İlişkileri normalleştirmede yarar var

CENGİZ ÇANDAR / *kasım*

KUDÜS — Kudüs'e iki hafta önce ayak basmış olsaydık, Başbakan **Şimon Peres** ile görüşmüş olacaktık. Şimdi Başbakanlık binası yerine Dışişleri Bakanlığı'nda İsrail Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Şimon Peres'le görüştük.

İşçi Partisi lideri Peres, koalisyon ortağı Likud ile yapılan protokol gereği 25 ay süreyle başbakanlık yaptıktan sonra, Dışişleri Bakanı ve Likud lideri **İzak Şamir** ile yer değiştirdi.

Şimon Peres, Ortadoğu sorununa ilişkin olarak yakın tarihteki İsrailli politikacıların içinde en **"esneği"** olarak değerlendiriliyor. Eylül sonlarında Mısır Devlet Başkanı **Hüsnü Mübarek** ile İskenderiye'de yaptığı görüşmede Ortadoğu sorununun çözümü için uluslararası konferans fikrini kabul etmesi, temmuz ayında Fas'a giderek **Kral Hasan** ile görüşmesi ve Ürdün ile doğrudan ikili görüşme çabaları sayesinde kimi Arap devletlerinde **"esnek"** bir görünüm kazandı. Aynı yargının İsrail toplumunda da kendisi hakkında oluştuğunu gördük. Peres'le görüşmemizden bir saat önce rakip Likud'un Knesset üyesi, İzak Şamir'in sağ kolu olarak tanınan **Ehud Ulmert**, Peres'in Ortadoğu sorununun çözümü için görüşmeleri başlatabilmek konusunda azami mesafeyi katettiğini bize söylüyordu.

Peres'le görüşmemiz, mevcut en **"esnek"** İsrail politikacısının Ortadoğu'da günümüzdeki gelişmelere bakış açısı konusunda olduğu kadar, İsrail'in Ortadoğu sorununda ne noktada durduğuna ilişkin ipuçları da veriyor.

Ayrıca, Arapların içinde bulunduğu zaaflar da satır aralarında dikkat çekiyor.

Görüşmemizin bu yönünün yanı sıra Peres, Türkiye-İsrail ilişkilerinin genel durumu hakkında da görüşlerini dile getirdi ve diplomatik ilişkilerin düşük düzeyde tutulmasından memnuniyetsizliğini yansıttı.

Şimon Peres'e sorularımız ve yanıtları şöyle:

— İlk önce size Türkiye ile İsrail arasındaki diplomatik ilişkilerin düzeyine ilişkin görüşlerinizi sormak istiyorum. Mevcut düzey sizi tatmin ediyor mu?

PERES — Hayır. Gerek uluslararası açıdan ve gerekse İsrail görüş açısından, diplomatik ilişkilerin tam, net ve açık olması gerektiği düşüncesindeyiz. Ben uygun uluslararası ilişkilerin yürütülmesi ve barışın muhafazası bakımından bunun gerektiği kanısındayım. Dolayısıyla Türkiye ile ilişkilerimizin tatmin edici olmadığını söylemek, İsrail için bir abartma olmayacak.

— Peki, Mısır bir yana bırakılsa, Türkiye'nin İslam Konferansı Örgütü üyesi olduğu hatırlanır ve İsrail ile diplomatik ilişkileri bulunan tek İslam ülkesi olduğu göz önüne alınırsa, bu dahi sizin için tatmin edici değil mi?

PERES — Bence dini örgütler ve diplomatik ilişkiler konusunda ayırım yapılmalıdır. Bunlar birbirinden ayrı tutulmalıdır. Bir an için düşünün. Bir grup dindar insan bir araya gelip diğerini boykot ederse ne olur?

TÜRKİYE, MISIR'IN ARKASINDA

— İslam Konferansı Örgütü dini olmaktan çok ötede, siyasi bir örgüt.

PERES — Bu daha da kötü. Her halukârda tutumumuz açıkır. En iyi şey hiçbir baskıya, hiçbir tabuya boyun eğmemektir. En iyisi açık, tam ve net ilişkilere sahip olmaktır. Mısır'ın İsrail'le tam diplomatik ilişkilere sahip olmasına karşılık neden Türkiye Mısır'ın arkasında kalsın. Hiçbir neden göremiyorum.

— Mısır'ın durumu farklı. Türkiye, Mısır gibi Ortadoğu'daki çatışmaya doğrudan taraf değil. Her iki ülke aynı ölçülerle değerlendirilemez.

PERES — Bu Türkiye'nin Ortadoğu'daki çatışmaya doğrudan taraf olmaması, tam diplomatik ilişkilerin olabilirliğini daha da kolaylaştırıyor.

— Yani Türkiye'nin, İsrail ile diplomatik ilişkilerinin düzeyini düşürdüğünde bazı çevrelerden gelen baskılara boyun eğdiğini mi söylemiş oluyorsunuz?

PERES — Türkiye'yi eleştirmek istemiyorum. Bana ilişkiler hakkında soru yönelttiğiniz için çok açıkça yanıtladım. Niçin Türkiye bizimle tam ilişkiler kuruyor, niçin onun düzeyini düşürüyor. Belki bu Türkiye'nin bir değerlendirmesidir. Ancak benim anlayışıma göre gereksizdir ve Türkiye'ye yardımı olmaz. Ayrıca ilişkilerimize de yardımı olmaz.

— Türkiye'nin İsrail ile diplomatik ilişkilerinin düzeyini düşürmesi, Kudüs'ün Müslüman doğu kesimini İsrail'in ilhak etmesine bir protesto olarak alınan bir karardı. Pratikte ne değişti, bu kararın alınmasına yol açan durum değişti mi ki Türkiye kararını değiştirsin?

PERES — İsrail dahil hiçbir ülkenin siyasetini ilişkilerin düzeyine bağlayarak yürüttüğünü sanmıyorum. Hiç kimse böyle yapmaz. Yani Türkiye, Rusya Avrupa'nın yarısını ilhak ettiği zaman Sovyet Rusya ile ilişkilerini kesti mi? Üstelik Kudüs ile Avrupa arasında fark var. Çünkü Kudüs hiçbir zaman herhangi bir egemenlik altında olmamıştır. Hiçbir şeyi ilhak etmiş değiliz. Zira, eski Kudüs ve Batı Yakası (Batı Şeria) hiçbir zaman egemenlik açısından herhangi birisine ait olarak tanımlanmamışlardır.

İSRAİL'İN SINIRLARI GÖRÜŞÜLEBİLİR

— Duruma böyle bakarsanız İsrail'in sınırları da hiçbir zaman tanımlanmamıştır. Neresi olduğu belli değildir.

PERES — Evet doğru. Bu konu görüşmelere açıktır. Sadece sınırlar değil, egemenlik ve biçimi de. Bu çok karmaşık mesele. Fakat Ürdünlülerin de Batı Yakası'na ve Kudüs'e gelip el koydukları da bir gerçektir. Onlara kim izin vermiştir. Görüyorsunuz bu diğer bütün önemli sorunlar bir yana bırakılıp tek başına alınsa bile çok karmaşık bir sorun. Dolayısıyla bunun (Kudüs'ün ilhakı iddiası) nasıl ilişkilerin düzeyini indirme nedeni olabileceğini anlayamıyorum.

— Ama her neyse nedeni buydu ve pratikte değişen hiçbir şey yok.

PERES — Neden bu değildi. Çünkü 1967'de Ürdün, İsrail'e saldırdığı zaman bu hukuka aykırıydı. Türkiye o zaman Ürdün'le ilişkilerini kesmiş miydi? 1967 savaşında Ürdün, İsrail'e saldırdı. Bugün elbette ki böyle bir şey düşünmüyor. Ürdün o dönemde

saldırmaması için uyarılmıştı. Dolayısıyla durum, bir sabah kalktık ve Kudüs'ü ilhak ettik, değildir. Bize saldırmamaları için yapılan uyarılara rağmen, Ürdünlülerin saldırısına uğradık. Bizi dinlemediler. Fakat savaşı kaybettiler. Olan budur. Gerçek budur. Bu uydurulan bir hikâye değildir.

Ayrıca Kudüs binlerce yıl Yahudi yaşamının, İsrail'in başkentiydi. Başka hiç kimsenin başkenti değildi. Ürdünlüler buradayken bile onların başkenti olmadı. Ya da Filistinlilerin başkenti olmadı.

— Türkiye ile tam diplomatik ilişkiler isteğini ifade ettiğinizde ilişkilerin düzeyinin düşürülmesi kararının alındığı dönemden bu yana temel değişiklikler olduğuna dair bir tahlilden mi yola çıkarak bu isteği ifade ediyorsunuz?

PERES — Evet, o kanıdayım. Zira Ortadoğu'da birçok şey değişti. Dünyadaki ulusların birçoğunun gözlerinde de birçok şeyin değiştiği kanısındayım. İsrail bugün içtenlikle barış çabasında olan bir ülkedir. Bunu gösterecek birçok adım attık. Ve bu adımların birçoğu tek yanlıydı. Lübnan'dan geri çekilme gibi, Taba gibi, Batı Yakası'ndaki değişiklikler gibi. Batı Yakası'na ilişkin politikaların değiştiğini, yerleşim merkezleri (Yahudi yerleşim merkezleri) kurulması politikasının değiştiğini kastediyorum.

— Biz Türkiye'de, Türkiye ile İsrail'i ayıran çok önemli bir noktanın var olduğunun farkındayız. Türkiye, Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını destekliyor. İsrail'i Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını kabul etmekten alıkoyan nedir?

PERES — Çeşitli nedenler var. Birinci, toprakta iki halk bulunuyor. Tek bir değil. Dolayısıyla eğer bir self-determinasyona sahip olacaksa, ikisi de olmalıdır. Bu anlayıştan yola çıkarak İsrail, Filistinlilerin kendi geleceklerini belirlemeye katılmaları hakkını kabul etmiştir. Tek başlarına değiller ve biz de tek başımıza değiliz. Konuya teorik olarak yaklaşırsanız, gerçekle bağlantınızı koparırsınız.

AYNI TOPRAKLARDA İKİ HALK VAR

Bu sorunun kaynağı nedir?

Aynı topraklar üzerinde iki halk var. Tek değil. İkincisi self-determinasyon bir özgür tercihtir. Özgür tercih ancak terörün bulunmadığı bir çevrede ifade edilebilir. Kafanıza sopayı dayayıp self-determinasyon hakkınız var, denemez. Çünkü gözünüz hakka değil, sopaya takılır. Bir an için varsayın ki Ruslar, Polonyalılara kendi kaderinizi tayin hakkınız var dediler. Rus tanklarıyla yüz yüze olan Polonyalılar ne yapacaktır? Şimdi, Filistin halkı FKÖ'nün sürekli terör tehdidi altındadır. Filistinli ellerinden gelen tehdit altındadır.

— Aynı toprağın üzerinde iki halktan söz ediyorsunuz. 1967'den önce Batı Yakası ve Gazze'de tek bir Yahudi yoktu. Sizin iktidarlarınız zamanında yerleştirildiler.

PERES — Neden o zaman o tarihte, 1967'de barış yapmadılar. Neden 1948'de yapmadılar?

— Bu soruyu Araplara sorun. Ama şimdi 1967 sonrasında benim sorumu herkesin İsrail'e sorma hakkı vardır.

PERES — Cevap basittir. 1967'de saldırıya uğradık. Daha fazla risk alamazdık. Güvenlikli sınırlara sahip olmak zorundayız. 3-4 kez saldırıya uğradıktan sonra güvenlikli sınırlara sahip olmamız gerektiğini düşündüğümüz için oralarda Yahudi yerleşim merkezleri kuruldu.

— Ama Batı Yakası ve Gazze'de nüfusun hâlâ ezici çoğunluğu Filistinli Arap. Yahudi değil. Bu halk, büyük çoğunluk olduğuna göre, kendi kaderini tayin hakkı da yok mu?

PERES — Fakat Batı Yakası'ndaki herkes Ürdün vatandaşı idi. Durumlarını Ürdün ile görüşmemiz gerekir.

ÜRDÜNLÜLER ÇOK ÇABA HARCADI

— Ama Rabat Arap Zirvesi kararına göre Filistin halkının tek meşru temsilcisi Filistin Kurtuluş Örgütü. Bu kararın altında Ürdün'ün de imzası var. Karar hâlâ geçerli. Filistin halkının temsilcisi olarak FKÖ ilan edildiğine göre, kaderi üzerinde sadece Ürdün'le nasıl görüşürsünüz?

PERES — Evet ama Ürdünlüler FKÖ ile bir araya gelmek için çok çalıştılar. Ve FKÖ'nün bir ortak olamayacağını keşfettiler. Biz değil, Ürdünlüler. Ve bu nedenle FKÖ ile görüşmekten vazgeçtiler. Biz değiliz, Ürdünlüler.

— Fakat Bay Peres, siz bu bölgenin çok eski bir siyaset adamı olarak Ortadoğu'da kumların sürekli yer değiştirdiğini çok iyi bilirsiniz. Ürdün ile FKÖ'nün bugün ilişkileri anlattığınız gibi olabilir. Ama yarın ya tekrar el sıkışırlar ve Ürdün gelip size "Ben FKÖ ile yan yana sizinle görüşmek üzere masaya oturacağım. Buyrun siz de görüşme masasına" derse ne yapacaksınız?

PERES — Ürdünlüler, FKÖ'den Güvenlik Konseyi'nin 242 sayılı kararını tanımasını ve teröre son vermesini istediler. İlerde şöyle olabilir, böyle olabilir, diye tartışmak yine çok teorik oluyor. Bu soruya son 17-18 yıl çok muhatap olduk. Ortaya hiçbir şey çıkmadı. Sorun FKÖ'nün şiddet ve terör ile uğraşmasındadır. Hiç kimse gidip onlarla görüşmeyecektir.

— Peki, Arafat'ın geçen yılki Kahire deklarasyonuna ne diyorsunuz? Teröre karşı tavır almış olduğunu kabul etmiyor musunuz?

PERES — Hayır, Arafat dışarıda (üçüncü ülkelerde) teröre başvurmayacağını söyledi. İçerde (burada) değil. Sınırlı bir deklarasyondu. Aslında hileliydi.

— Fakat Bay Peres barış ve çözüm düşmanlar arasında gerçekleştirilir. Arafat'ın elbetteki silahlı mücadele seçeneğini terk ettiğini ilan etmesi beklenemez. Eğer savaş halinde düşmanlar olmasanız, o zaman barış ve çözümden bahsetmeye gerek kalmazdı. Savaş halinde olduğunuz için, düşman olduğunuz için barış ve çözümden söz ediliyor.

SİZİN DE KIBRIS SORUNUNUZ VAR

PERES — Düşmanlar arasında olsa bile çözüm için savaşmayı durdurur ve görüşmeye başlarsınız. Örneğin şöyle bir düşünün. Fransa ve Almanya bir yandan savaşırken, bir yandan görüşüyorlar. Olur mu böyle şey?

— Peki ya Amerikalılarla Vietnamlılara ne demeli? Savaşın en kızgın döneminde Paris'te barış görüşmelerini yürütüyorlardı.

PERES — Amerikalılar ve Vietnamlılar farklı bir hikâyedir. Amerikalılar, Vietnam'da toprak üzerinde talepte bulunmayan yabancılardı. Amerikalıların Vietnam'da güvenlikli sınırlara ihtiyacı yoktu.

Sizin de sorununuz var. Haksızlık yapmak istemiyorum ama Kıbrıs sorununuz var. Neden çözmüyorsunuz.

— Diyalog yanlısı olan taraf, bu soruna ilişkin olarak, Türkiye.

PERES — Peki neden diyalog yapmıyorsunuz?

— Bu soru Yunan tarafı için geçerlidir. Türkiye için değil.

PERES — Öyleyse biz de aynı şeyi söylüyoruz. Çünkü önşart koşmadan görüşmelere hazırız. Bizim politikamızı kabul etmelidirler, demiyoruz. Ne de biz onların politikasını kabul etmek zorundayız. Bir ihtilaf ve iki ayrı politika var. Ateş etmeyi bırakın, konuşmaya gelin, diyoruz. Tutumumuz budur ve çok açıktır.

— Ya 242? FKÖ'nün 242'yi kabul etmesini görüşmeler için önşart olarak koşmuyor musunuz?

PERES — Evet ama sadece biz değil. Ürdünlüler ve Mısırlılar da. Çünkü bir savaşı sona erdirmenin yolu budur. 242 bir savaşın sonucudur. Bunu iptal ederseniz ne olacaktır? Ama bu İsrail'in öne sürdüğü bir şart değildir. Bir Ürdün şartıdır, bir Mısır şartıdır, bir Amerikan şartıdır.

— Yanılıyor olabilirim ama ben bugüne dek İsrail'in 242'yi kabul ettiğini resmen ilan ettiğini hiç duymadım.

PERES — Ben birçok kereler açıkladım.

— Açıkça mı ima yoluyla mı?

PERES — Her ikisi de.

EĞERLİ SORULARA YANIT YOK

— O takdirde yarın FKÖ gelip 242'yi kabul ediyorum derse...

PERES — Eğerli bir soruyu cevaplamak istemiyorum. Çünkü bu her zaman FKÖ'nün gerçekten değişebileceğine ilişkin bir umut uyandırıyor. Onların değişmeye hazır olduğuna ve değişebileceklerine inanmıyorum. Bunu derken sadece İsrail görüşünden söz etmiş olmuyorum. Ürdün'ün görüşünden de söz etmiş oluyorum. Ürdün, FKÖ ile bir anlaşmaya ulaşmak için ellerini bağladı. Ne çıktı?

— Her iki taraf da hâlâ 11 Şubat 1985 anlaşmasının ruhuna ve lafzına bağlı olduklarını ifade ediyorlar.

PERES — Pek öyle değil. Yanılmıyorsam Çekoslovakya'da (Filistinliler) FKÖ ile Ürdün arasındaki anlaşmayı donduracaklarını bildirdiler. Buna karşılık, Ürdünlülere gelince, FKÖ'nün mevcut önderliği ile hiçbir şey yapılamayacağını söylüyorlar.

FKÖ'nün sorunu şudur: Bir koalisyondur. Bu (FKÖ) bir koalisyondur. Ve bir siyasi tercihte bulunmaktansa koalisyonu korumayı tercih etmektedir. Bunu her zaman gözlüyoruz. 1948 ile 1967 arasında bir karara varamazlar. O zaman biz yoktuk. Aralarında bir anlaşmaya ulaşamadılar. 1967'den sonra ise kendilerine uygun bütün fırsatları reddettiler. Kara Eylül (1970'te Ürdün'deki iç savaş) FKÖ'nün Ürdün'ü ele geçirme çabasının sonucudur.

İsrail bunda rol almamıştır. Bana bölgenin eski bir siyaset adamısınız, dediniz. Doğru. İşte bunun için gözlerimi Doğu'da olup bitenlere kapayamam. FKÖ açıkçası ve basitçesi bir karar alma yeteneğine sahip değildir. Dolayısıyla "eğerler" yanlış bir izlenim yaratıyor.

— İsrail aynı durumda değil mi? Birbirine ters iki partinin koalisyonu ile yönetiliyor. Taraflar birbirlerini kısıtladığına göre İsrail, can alıcı konularda politikasında sınırlanmış oluyor.

PERES — Çatışan iki görüşe sahibiz. Doğru. Bir koalisyon tarafından yönetiliyoruz. Doğru. Ama biz bir karar alabilme yeteneğine sahibiz. Lübnan konusunda, yerleşim merkezleri konusunda, Taba konusunda, uluslararası konferans konusunda bir karar aldık. Koalisyon olmamız gerçeğine rağmen karar alabileceğimizi gösterdik.

YA ÜRDÜN YA FKÖ

— Peki, İsrail Establishment'ı içinde Batı Yakası ve Gazze'nin terk edilmesi doğrultusunda bir siyasi irade var mı? Ki bu Ortadoğu sorununa bir çözüm arayışı çabaları için olumlu bir atmosfer yaratabilsin.

PERES — İsrail aynı zamanda demokratik bir ülkedir. Dolayısıyla birden fazla ve birbirinden farklı görüşler vardır. Ama İsrail önşart koşmadan doğrudan görüşmelere başlamak konusunda birleşmiştir. Bunu Ürdün kabul etmiştir. Mısır kabul etmiştir, Fas kabul etmiştir. FKÖ kabul etmedi. Gerçek pozisyonları budur.

— Ama yine de Mısır, FKÖ'nün katılması gereğini vurguluyor.

PERES — Evet ama Ürdün'ün şartları altında. Bugün Mısır Ürdün'ün tutumunu destekliyor. Bugün Ürdün ile FKÖ arasında tercih yapmak zorundasınız. Eğer FKÖ ile giderseniz, Kral Hüseyin'i sırtından hançerliyorsunuz demektir. Mısır bunu yapmayacaktır. Ne de biz yapacağız. Bence iki taraf arasında, Ürdün en ciddisidir. FKÖ ile Ürdün arasında bir anlaşma olmadığı sürece, Ürdün ile görüşmeye, bir ortak Ürdün-Filistin ortak heyetiyle görüşmeye hazırız.

FKÖ'nün yürüttüğü terör Arap dünyasının siyasi kapasitesini öldürüyor. Terörün gerçek kurbanı, siyasi açıdan konuşursak, Arap liderleridir. Terörize olmuşlardır. Belediye başkanlarından (Batı Yakası kastediliyor) devlet başkanlarına kadar. Korkuyorlar. Muazzam baskı altındalar. Sorun budur.

— Provokatif bir soru olacak ama 1969'da İsrail Başbakanı olan Bayan Golda Meir, "Filistinliler adında bir halk yoktur" **demişti. Siz de o hükümette bakandınız. Bakın nerelere geldik. Bugün dakikalardır Filistinlilerden söz ediyoruz...**

PERES — Ben Filistin halkının varlığını kabul ediyorum.

— Demek istediğim aşırı sayılan görüşleri olanlar, aradan geçen zamana bakıp değişikliği görüp tutumlarını koruyabilirler.

PERES — Bu, buradaki aşırıları da güçlendiriyor olabilir.

— Ama benim, Arap dünyasında çok işittiğim bir saptama var. Savaşları sizin İşçi Partiniz yapıyor (1948, 1956, 1967, 1973), barışı Likud (Camp David).

PERES — İyi. O zaman Likud'u beklesinler.

— Tekrar konuşmamızın başına, Türkiye-İsrail ilişkilerine dönelim. Şunu soracaktım: Sizce Türkiye'nin İsrail ile diplomatik ilişkileri en yüksek düzeye çıkartmakta ne yararı var?

PERES — Bu konuyu ticari bir pazarlık gibi ele almaktan yana değilim.

— Ama diplomasi de bir bakıma al-ver ilişkisidir.

PERES — Tekrar ediyorum. Bu bir pazarlık konusu değildir. Ama Türkiye çeşitli yararlar sağlayabilir. Sovyet tehdidine karşı işbirliği yapılabilir. Türkiye'nin güvenlik sorunları var. İsrail, Türkiye'ye bu konuda yardımcı olabilir. İki ülke arasında iktisadi ticari ilişkilerin geliştirilmesinden karşılıklı yararlar sağlanabilir. İsrail'in ABD ve Avrupa ile ilişkilerinden yararlanılabilir.

— Türkiye zaten ABD ve Avrupa ülkeleriyle ittifak ilişkisi içinde. Güvenlik konusunda bildiğimiz kadarıyla zaten işbirliği yapılıyor.

PERES — Gizli istihbaratı kastetmedim. Güven-

ŞİŞEDEKİ ZENCİ
Cumhuriyet
KADIKÖY DÖRTLER DERSANESİ
63. Yıl, Sayı: 22337 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL 2 Kasım 1986 Pazar

SHP'de arayış günleri

İnönü: Hiziplerin icabına bakarım

Gürkan konusu: *Sayın Gürkan ile aramızda hiçbir şey yok. Basında çıkan bu tür dedikodulardan sonra her seferinde yalanlama yapmak garip olur.* **Küçük kurultay:** *Küçük kurultaydan çok önemli şeyler bekliyorum. Ancak bu toplantıyı kişisel davranışlar ötesinde yürüteceğiz.* **Dedikodular sabun köpüğü:** *Seçimlerde iyi netice alamayınca özeleştiri yapıyoruz, ancak organlar kamuoyu önünde birbirlerini suçlar biçimde konuşmamalı. Dedikodular bir sabun köpüğü gibi uçup gidecektir.* **Masaya yumruk:** *SHP inançlı insanlardan meydana gelmiştir. Fikirlerini partide anarşi havası doğurmadan söylemesini de bilirler. Benim görevim zaman zaman bunu hatırlatmak olabilir. Masaya yumruk vurulması gerekir diyenler, sanırım bunu kastediyorlar.* **Özal işine baksın:** *Sayın Özal, seçimlerde partisinin ana muhalefet olup olamayacağını düşünsün.*

HASAN UYSAL'ın haberi 6. Sayfada

Baykal: İnönü değil, karargâh değişmeli

İnönü'ye ihtiyaç var: *İnönü, partide ikame edilmesi mümkün olmayan bir noktada bulunuyor. Yetenekleriyle, nitelikleriyle, kişiliğiyle bugüne kadar sergilediği yaklaşımıyla ve uygulamasıyla Sayın İnönü, yerini doldurma imkânına sahip olamadığımız bir kimlik sergilemiştir. Partinin tüm unsurlarını etkin bir biçimde geleceğe dönük çalıştırma şansına sahip böyle bir genel başkana bizim ihtiyacımız var.* **Karargâh sorunu:** *Genel Başkanın partiye katkılarından vazgeçme hakkına, lüksüne sahip değiliz. Genel Başkanın yanında etkin bir karargâhı da partinin hizmetine sokmak zorundayız. Sayın İnönü'nün kişiliği ile bütünleşen bir karargâh etkinleşmesini sağlayabilirsek, partideki yapay ayrımları bir yana iten, tüm partilileri kucaklayan bir demokratik oluşumla, yeniden canlanıp gelişme ve güçlenme yolunu bulacağımıza kesinlikle inanıyorum.*

CÜNEYT ARCAYÜREK'in haberi 7. Sayfada

Enflasyon tırmanıyor

DİE'ye göre ekim ayında perakende fiyatlar yüzde 7.3, toptan fiyatlar da yüzde 3.9 oranında arttı. 10 aylık enflasyon hızı yüzde 27.7 düzeyinde ölçüldü.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) ekim ayında toptan fiyatların yüzde 3.9, tüketici fiyat indeksinin de yüzde 7.3 oranında artış gösterdiğini açıkladı. DİE'ye göre ilk on aylık enflasyon hızı yüzde 21.6, bir önceki yılın ekim ayına göre toptan fiyat artış hızı da yüzde 27.7 düzeyinde gerçekleşti.

DİE tarafından yapılan yazılı açıklamada, ekim ayında sadece mercimek, pamuk, pirinç ve canlı hayvan kalemlerinde fiyat gerilemesi izlendiği kaydedildi. Toptan eşya indeksine konu olan diğer tüm maddelerin fiyatında ise artış görüldü. DİE'nin beş bölge ve 14 kent için hesaplanan tüketici fiyatları indeksinde ekim ayında artış hızı ise geçen yıla oranla daha yüksek çıktı. Ekim ayında yüzde 7.3'lük bir hızla yükselen tüketici fiyatları

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'de)

Essen Planı için Essen Üniversitesi "Biz hazırlamadık" diyor

Dalan'ın plan oyunu

HANGİ PLAN DOĞRU?

1. Essen Planı: *İstanbul Mimarlar Odası, Essen Üniversitesi'ne yazı yazdı, "Bunu siz mi hazırladınız?" diye sordu. Üniversite rektörü yanıtladı: "Hayır. Plan, bir özel mimarlık bürosunca hazırlandı. Öğretim üyelerimizden birisi, üniversiteden izinliyken planın hazırlığında çalışmış."*

2. Mimar Sinan Planı: *Bedrettin Dalan, Tarlabaşı yıkımlarına dayanak olarak "Mimar Sinan Üniversitesi Şehircilik Kursusu'ne hazırlattığı plan"ı gösterdi. Rektör Prof. Dr. Giray, "Planı üniversitemiz hazırlamadı. Bu plan, bir öğrencimizin okul ödevidir" dedi.*

KEMAL KÜÇÜK

İstanbul Tarlabaşı'nın yıkımı için hazırlatıldığı öne sürülen planların tartışmalı olduğu öne sürüldü. İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan tarafından F. Almanya'da Essen Üniversitesi'ne hazırlatıldığı açıklanan trafik ve yıkım planının bu üniversite tarafından hazırlanmadığı anlaşıldı. Yine Tarlabaşı'ndaki tarihi binaların yıkımına dayanak olarak gösterilen "Mimar Sinan Üniversitesi Yıkım Planı"nın da bu üniversite tarafından hazırlanmadığı, bir öğrencinin "okul ödevi" olduğu üniversite rektörü tarafından açıklandı.

Ankara'daki Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun hakkında vermeği kararı bekleyen Tarlabaşı'ndaki çoğu 19. yüzyıldan kalma 364 tarihi bina için Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, F. Almanya'daki Essen Üniversitesi'ne bir yazı yazdı. Oda tarafından üniversite rektörlüğüne gönderilen yazıda, üniversiteye İstanbul Belediyesi için bir proje çalışması yapılıp yapılmadığı soruldu. 9 Temmuz 1986'da yapılan bu başvuruya Essen Üniversitesi 14 ekimde yanıt verdi. Üniversite Rektörü Prof. Dr. F. Steinle imzasını taşıyan yanıtta, üniversitenin böyle bir projeyle ilgisinin olmadığı açıklandı. Üniversite rektörü, özel bir mimarlık bürosuna hazırlatıldığı anlaşılan proje için üniversite öğretim üyelerinden Dr. Michel Caller'in, üniversiteden izinli olduğu süre içinde çalışmış olduğunu da yazdı. Rektörün bu mektubu, İstanbul Mimarlar Odası tarafından Tarlabaşı'nın kaderini belirleyecek olan Yüksek Kurul'a gönderildi.

Yine Belediye Başkanı Bedrettin

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

Özal ile Erşad 3. kez görüştü

Dakka'ya 30 milyon dolar Türk kredisi

DAKKA, (Cumhuriyet) — Üç günlük resmi ziyaretine başlayan Başbakan Turgut Özal ile Cumhurbaşkanı Erşad'ın başkanlık ettiği Bangladeş ile Türkiye arasında resmi görüşmeler dün başladı. Resmi görüşmeler sırasın

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

DAKKA'DAN
YALÇIN DOĞAN

Kıyamet Provası

DAKKA — İnsan, insanı çekiyor Bangladeş'te. Oysa insan, insanı her zaman kolay çekemez. Ama Bangladeş'te en önemli ulaşım aracı "rikşa"lar. Yani üç tekerlekli bisikletler. Dakka'da, Bangladeş'in başkentinde, ana caddelerde sık sık araba, sık sık köhneleşmiş otobüslere rastlıyorsunuz. Asıl ulaşım aracı, sayıları 300 bine varan üç tekerlekli bisikletler.

(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

Bulgaristan'da kimyasal alarm

Devnya kimya kuruluşunda meydana gelen patlamada 17 kişi öldü, 19 kişi yaralandı.

LONDRA (AP) — Bulgaristan'da bir kimya fabrikasında meydana gelen patlama sonucu, ülke çapında alarm ilan edildi. Varna'nın 33 km. batısındaki Devnya kimya kuruluşundaki

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

AV VE AVCI — O sabah, kar törpülenmiş takma tırnaklarını özenle yapıştırmış, takma kirpiklerini yerleştirmiş, kolyesini boynuna takmıştı. Adı Natalie Eckel'di ve belki de Kaliforniya'nın neredeyse tamamının sahibiydi. Gobi Çölü'nden Afrika'ya, Moğolistan'dan Brezilya - Bolivya sınırına dek avlanmadığı yer kalmamıştı. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Ayı turizmi

Koltuğunun altına "300 Magnum"u yediğinde, attığı çığlık avcıdan mı çıktı, avdan mı anlaşılmadı, ama o ağzını açıp kapatarak acı içinde kıvranmaya başlamıştı. Beyaz avcı kadın tüfeğini tekrar doğrulttu ve tetiğe asıldı: Traak... Ayının ayakları, altından çekildi, düştü, yuvarlandı, uçurumun kenarına geldi ve aşağı uçtu. O gece başka silah sesi duyulmadı. UFUK GÜLDEMİR'in haberi 10. Sayfada

ABD ile askeri işbirliği gelişiyor

Türkiye'deki nükleer depolar modernize ediliyor. Ev Sahibi Ülke Destek Anlaşması büyük ölçüde tamamlandı. İncirlik Üssü'ne gelecek F-16 uçakları sorunu geçici bir çözüme bağlandı. Muş ve Batman'daki havaalanlarının inşaatları sürüyor.

SEDAT ERGİN'in haberi 15. Sayfada

Telefona zam resmen açıklandı

Şehirlerarası görüşmelerde normal, acele ve yıldırım tarifeleri kaldırıldı, tek tarife uygulanacak. Santrallardan aramalarda "normal" tarifeyle dakikası 200 lira olan görüşme, tek tarifeyle 750 liraya çıktı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yürürlüğe giren PTT zamlarında abonenin kayıt vererek araması yerine, otomatik görüşmeyi yeğlemesi teşvik edildi. PTT Genel Müdürlüğü'nün verilerek yapılan telefon görüşmelerinde zam oranını yüzde 275 düzeyine varan biçimde belirlerken, ayrı görüşmeyi otomatikle yapan abone sadece yüzde

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

İyi pazarlar

Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün dergi okuyun.

Cumhuriyet Dergi bugün ve her pazar Cumhuriyet'le birlikte

Salı Spor günüdür

Eski Fenerbahçeli futbolcu Selçuk'un kurbet dramı
Beşiktaş Rıza'nın kaptanı çaldı. Şampiyonlukta 5 tekim şansı
Menderes Bıraz sorak, biraz cumat
Tekvando: İsmet Irat'dan Suner Dinler'e sorul

Bu salı ve her salı 'Spor'u Cumhuriyet'ten isteyin.

Brüksel'den

'Kırk yıllık Kani' ve gazete

HADİ ÜLÜENGİN

Belçika Komünist Partisi'nin yanlılık ... "Kızıl Bayrak" ... bu hafta ... Artık bir "sarkıtıl kanı"...

Londra'dan

Mutluluk filmini gördünüz mü?

RAGIP DURAN

Zeplinler bir ... de ... Samuray ... telefonlar da ... mutlaka

Paris'ten

Ortak Avrupa kültürü için

SABETAY VAROL

Resmi çevrelerimiz, bizi "Avrupalı olmadığımız için" AT'nin dışında tutmak isteyen çevrelere karşı durumu şöyle formüle ediyorlar: "Kore'ye asker gönderirken, NATO'ya üye olurken Müslümanlığımız hatırlanmıyor da, Ortak Pazar söz konusu olunca mı bunlar akla geliyor?"

Madrid'den

Faşizmin yeni gölgesi

NİLGÜN CERRAHOĞLU

Madrid'de, parlamentonun tam karşısındaki seksen yıllık "Palace" Oteli'nde, bu hafta bir toplantı yapıldı. İspanyol faşistlerinin eski lideri Blas Pinar'la, İtalyanlar'ın aşırı sağ "İtalyan Sosyal Hareketi" Partisi'nin lideri bir araya geldiler.

Budapeşte'den

Macaristan'ın asma bahçeleri

HALİL ÖZER

Budapeşte'deki Atrium Oteli, bir rüya gibi. Otelin 11. katından aşağı doğru sarkan asmalar, Babil'in ünlü asma bahçelerinin ...

Singapur'dan

Ülke olmak ve ulus olmak

MÜMTAZ ARIKAN

Singapur Başbakanı, geçen ayın ortasında Japonya'ya giderken şöyle diyordu: Asya ve Afrika'nın birçok ülkesi henüz ulus aşamasında değil. Singapur da bunlardan biri.

Tokyo'dan

Yokuza'nın el bombası

MURPARE BOZYİĞİT

25 ekim cumartesi akşamı, Bangkok'tan Japonya'ya uçan bir hava otobüsünde patlayan bomba, yüzlerce insana dehşet saatleri yaşattı.

13. Sayfada

Özgürlük Sevdası Ama...

Kendi "doğrularımızı" ara sıra kendi kendimize sorgulayabiliyor muyuz?

Zaman zaman bir iç hesaplaşma, bir özeleştiri gereğini duyuyor muyuz?

Kendi "doğrularımız"ın başkalarınca sorgulanmasına izin veriyor muyuz?

Kendi "doğrularımızı" sorgulayıp tartışabilecek insanlarla bir arada olabiliyor muyuz?

Eleştiri ve özeleştirinin, gerek bireyin gerekse toplumun yaşamında taşıdığı önemin bilincinde miyiz?

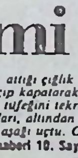
Nazan İpşiroğlu, dünkü Cumhuriyet'in ikinci sayfasında çıkan makalesinde söylüyor:

"Evet, özgürlük sevdası. Özgürlük peşindeyiz. Çağımız özgürlük çağı, demokrasi çağı. Ama unutmamalı ki, aynı zamanda eleştirel düşünme çağı da. Eleştiri olmayan yerde ne özgürlük olur ne demokrasi. Batı toplumu

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

ABDİ İPEKÇİ YARIŞMASI

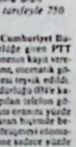
Cengiz Çandar

Cengiz Çandar'a 'Dostluk Ödülü'

Milliyet gazetesinin düzenlediği Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü yarışmasında röportaj dalında arkadaşımız Cengiz Çandar, kısa metrajlı film dalında Neşet Kutalıoğlu, şiir dalında Behçet Aysan birinci oldular.

10. Sayfada

BURHAN FELEK ÖDÜLÜ

Agop Arad

Agop Arad'a 'Hizmet Ödülü'

Gazeteciler Cemiyeti tarafından her yıl verilen Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü bu yıl arkadaşımız Agop Arad, Hasan Samih Tuyçekioğlu ve Murat Sertoğlu'na verildi.

10. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

89'dan Sonra...

1989 yılında şöyle bir haber okursanız hiç şaşırmayın:

—Eski başbakanlardan Süleyman Demirel, Türkiye'nin 8. cumhurbaşkanı seçildi. ANAP ve DYP oylarıyla seçilen Demirel, "Bu makama Cenabı Hakkın lütfu ve aziz milletimizin takdirleriyle gelmiş bulunuyorum. Yüce Rabbimin beni bu üstün vazifede mahcup etmemesini niyaz ediyorum" dedi.

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

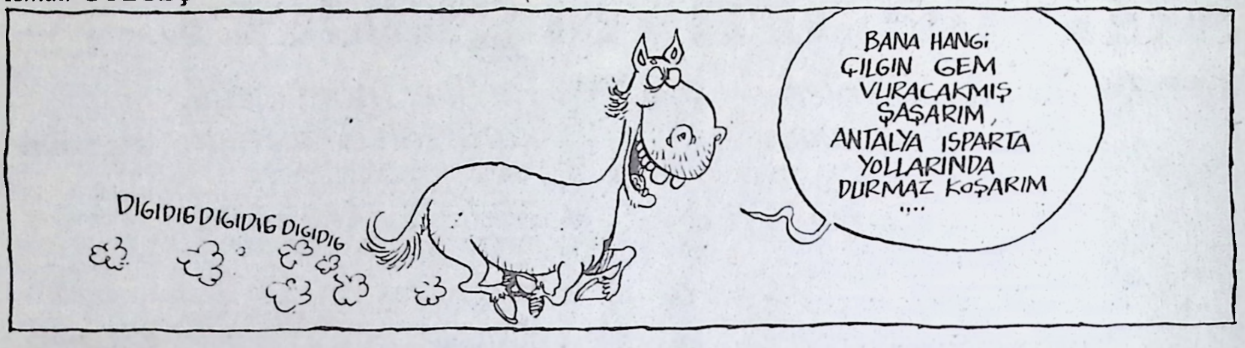
lik sorunlarında yardımcı olmak, açık ilişki anlamında söyledim.

— Türkiye ile İsrail arasında ilişkiler var. İlişkiler normal değil ya da anormal mi ki, anlamıyorum.

PERES — Normal değil ya da anormal demiyorum, çünkü bu sözcükler anlamlarla yüklüdür. Ve başka çağrışımlar yapar.

Türkiye'den bir talepte bulunuyor değiliz. Bütün bunları siz sorduğunuz için cevap olarak söyledim. Bir talepte bulunmak için değil.

İsmail GÜLGEÇ

Özgürlük Sevdası ama...

HASAN CEMAL *2 kasım*

Kendi *"doğrularımızı"* ara sıra kendi kendimize sorgulayabiliyor muyuz?

Zaman zaman bir iç hesaplaşma, bir özeleştiri gereğini duyuyor muyuz?

Kendi *"doğrularımız"*ın başkalarınca sorgulanmasına izin veriyor muyuz?

Kendi *"doğrularımızı"* sorgulayıp tartışabilecek insanlarla bir arada olabiliyor muyuz?

Eleştiri ve özeleştirinin, gerek bireyin gerekse toplumun yaşamında taşıdığı önemin bilincinde miyiz?

Nazan İpşiroğlu, dünkü Cumhuriyet'in ikinci sayfasında çıkan makalesinde şöyle diyor:

"Evet, özgürlük sevdası. Özgürlük peşindeyiz. Çağımız özgürlük çağı, demokrasi çağı. Ama unutmamalı ki, aynı zamanda eleştirel düşünme çağı da. Eleştiri olmayan yerde ne özgürlük olur ne demokrasi. Batı toplumu, yüzyıllarca eleştirel düşünme yolunda yürüyerek özgürlüğe kavuşmuş. Eleştiri, bir konuyu sınama; her yanından ve değişik açılardan ele alarak aydınlığa çıkarma; doğru ve yanlış yanlarını gösterme demektir. Batı dünyasında bu görevi felsefe üstlenmiştir. Eleştiri, bir düşünme yöntemi olarak orada yaşama girmiş ve yönlendirici bir güç kazanmıştır.

Eleştirel düşünme yakın tarihimize kadar bize yabancıydı. Osmanlı dünyasında felsefe yoktu. Medrese eğitiminde düşünme yöntemi aktarmacılıktı. Bilgi sınanmıyor, kuşaktan kuşağa aktarılıyordu. Bu nedenle eleştirel düşünmenin bizde henüz yerleşmemiş olmasını yadırgamamalıyız. Yarım yüzyıldan beri aktarmacılık geleneğinden kurtulmaya, özgür düşünceyi benimsemeye çalışıyoruz. Ama bu yolda daha fazla çaba göstermemiz gerekiyor. Özellikle aydınlarımıza burada büyük görevler düşüyor. Eleştirinin eksikliği yaşamın her alanında kendini duyuruyor ve ilerlememizi engelliyor."

Evet, eleştiri ve özeleştirinin gerçek anlamda yokluğunun ya da yetersizliğinin birçok alanda gelişmemizi kösteklediği açıktır.

Bu açıdan örneğin siyasal planda solun bugünkü durumunu ele alabiliriz. Politika sahnesinde bugün için solun etkili bir güç olduğu herhalde öne sürülemez. 28 Eylül ara seçimlerinde alınan sonuçlar solun siyaset gündemindeki ağırlığını azaltmıştır.

Solun bu durumunun temelinde yatan nedenler konusunda kuşkusuz çok şey söylenebilir; ayrıca söylenmektedir, daha da söylenecektir. Ama bize göre eksik olan bir nokta var; gerçek anlamda bir eleştiri ve özeleştiri mekanizması şimdiye kadar doğru dürüst çalıştırılabilmiş değildir.

Ulkemiz, 12 Eylül öncesinde ve sonrasında belki de tarihin en büyük siyasal şokunu yaşamıştır. 12 Eylül öncesinin terör ve anarşi ortamı ile sonrasının askeri yönetiminden geçerek gelenlerin olan biteni çok ciddi ve serinkanlı bir biçimde ele alıp irdelemeleri gerekmektedir. 12 Eylül öncesine dönük olarak eleştiri ve özeleştiri mekanizmaları çalıştırılmadan yol alınamaz. Solda bugün genel olarak dikkati çeken dağınıklık, etkisizlik, hiç kuşkusuz geçicidir. Şimdilik sol bocalamaktadır. Birtakım şeyler yaşanmadan da bu bocalama sona ermeyecektir. Ama burada bir noktanın altını bir kez daha çizmek isteriz: Sol, siyaset sahnesindeki etkisizliğini aşabilmek için çok şeyi uygarca sorgulayabilmelidir; geçmişle ve kendi kendisiyle hesaplaşabildiği ölçüde kendisini yenileyebilecek, ağırlığını yeniden arttırabilecektir.

Evet, çağımız özgürlük ve demokrasi çağıdır, ama aynı zamanda eleştirel düşünebilme çağıdır.

Demokrasi ve Tabu

ALİ SİRMEN *2 kasım*

Bazı kâğıt oyunlarında joker vardır. Ama bu büyülü anahtar her zaman elli ikilik destelerde ikişer tane bulunan, sarayın soytarısına benzer ve üstünde "jolly joker" yazan kâğıt değil de örneğin piştideki gibi, kahvelerimizde "bacak" ya da "oğlan" da denen, vale veya blum ile konken arasında bir oyun olan pinakideki gibi, ikili de olabilir.

Jokerin önemi ikili işlevinde yatar. Yani joker olan ikili, hem her normal kâğıt gibi üstüne yazılı değerin işlevini görü, hem de öbürlerinin hiçbiriyle kıyaslanamayacak olan üstün işlevini. Örneğin, yukarıda adını verdiğimiz pinaki oyunun pek bilmeden izliyorsanız, karonun yedilisi ile dokuzlusu arasına bir sinek ikilisi koyarak kâğıt açan oyuncuya itiraz edebilirsiniz.

— Ama yedili ile dokuzlunun arası kopuk, senin seri uymuyor ki..

Tartışmasız yanıt hazırdır oysa:

— O ikili joker!

Böyle işte, jokerin üstünlüğü ve hikmeti tartışılmaz. Adeta bir tabudur o.

Demokrasi oyununun ise jokeri yoktur, yani tabusu olmaz. Daha doğrusu olmaması gerekir, ama bizde vardır. Hatta diyebiliriz ki, özgürlükler açısından cimri, kısıtlamalar açısından "mükrim" (ikramcı!) demokrasimizin bu yönünün yanı sıra en büyük özelliği, tabularının da hayli zengin oluşudur.

Demokrasimiz ve cumhuriyetimizin gerçekte tehlikede olan en önemli ilkelerinden laiklik konusunun tartışıldığı şu günlerde tabularla hemen burun buruna geliveriyoruz.

"Biz gerçekte kendi din ve vicdan özgürlüğümüzü savunuyoruz. Allah demek, ibadet etmek yasak mı?" diye ortaya çıkanlar, kısa bir süre sonra kutsal dinin tabusunu kalkan ederek sizi yavaş yavaş, ama ustaca köşeye doğru itip amaçlarına ulaşıyorlar. Oysa demokrasilerde konuların özgürce tartışılması, herhangi bir tabu jokerinin ortaya sürülmemesi ile olanaklıdır.

Görüşü bir örnekle açıklamak isterim.

Taksim'de, alanın hemen bitişiğinde Fransız Konsolosluğu'nun yanından aşağı inen yolda, küçük bir mescit vardır ki, son zamanlarda ona bir de akıl almaz sakalette bir küçük teneke minare eklediler. Atatürk heykelinin bulunduğu Taksim Alanı'na onu gölgede bırakacak bir cami yapmak emelinde olanlar, yazın zaman zaman, belki de her cuma, o mescitin bulunduğu sokağa kadar taşan bir cemaatle cuma namazı kılarlar. Küçük mescitte sığmayanlar, genel helaların pis kokusunun burun direğini kırdığı sokağa seccadeler yayarak namaz kılarlar. İstanbul'un Beyoğlu yakasında bunca cami dolmazken, bu küçük mescidin önünden sokağa taşıp trafiği engelleyenler kimseye aldırmazlar. Kendilerine, gerçekte bir gösteri, uzun erimli bir amacın bir parçası olan bu davranışlarının nedenini sorduğunuzda ise yanıtlar hazırdır:

— İbadet özgürlüğü yok mu? Biz ibadet edemeyecek miyiz?

Kuşkusuz ibadet özgürlüğü vardır. Kuşkusuz, herkes ibadette serbesttir. Ama civarın başka camileri dolmazken, sokağı kapayan yurttaşa, oradan arabasıyla geçip, çok acele belki de yaşamsal işine ya da hastaneye yetişmek zorunda olan yurttaş:

— Arkadaş senin ibadet özgürlüğün varsa, benim de yoldan geçme hak ve özgürlüğüm var. Sen buradan kalk, ibadete ayrılan yere git! Benim de acelem var, işime gideceğim deme özgürlüğüne sahip midir?

Bu soruya elinizi vicdanınıza koyarak yanıt verin.

Böyle bir olayın olduğunu bir an için varsayın, acaba o yoldan geçiş hakkını savunan yurttaşın encamı ne olur dersiniz?

Görülüyor ki, toplumumuzda laiklik konusunu tartışırken laiklikten yana olan ve şu anda özgürlükleri de varlıkları da büyük tehlike altında bulunan güçler, mazlum bir ifade ile boynu bükük gibi duranların, sürekli tabu kalkanı ile iterek kendilerini köşeye sıkıştırdıklarına tanık olmaktadırlar.

Eğer laiklik, demokrasi ve din özgürlüğü konusunda tartışmak istiyorsak, her şeyden önce, dinin kutsal kalkanının bir yana bırakılması gerekiyor.

Ve işte o zaman bu imam hatip okulları sorununu tartışabilir ve ülkemizde bunca imam hatip okuluna gerek olup olmadığını enine boyuna ele alabilir, azgelişmişlik çemberini kıramayan Türkiye'deki kızların imam olamayacaklarına göre, neden bu okullara gönderildiğini sorabilir, bunca genci teknik eğitim yerine neden böyle bir eğitime gönderdiğimizi, devletin kendi dışında olması gereken bir alana, din adamı yetiştirme sınırlarının ötesinde neden bunca para döktüğünü irdelemeye başlayabiliriz.

Yine aynı şekilde, Milli Eğitim bütçesinin "Kendi okulunu kendin yap" kampanyasıyla, özel kişilere alanı bırakacak şekilde, kısılmasından sonra kaç sivil lise, kaç imama hatip okulu açıldığını açıkyüreklilikle sorabilir ve bu kampanyayı destekleyen, propagandasını yapan kişinin bulunduğu ulu makama ve iyi niyetine karşın, acaba bir oyuna alet olup olmadığı sorusunu içtenlikle ve büyük bir iyi niyetle ortaya atabiliriz.

Öte yandan, Türkiye'de Cumhurbaşkanı'nın Kuran'dan ayetler okuyarak, dini blgiler vererek adeta "şeriatçı bir laiklik" akımı yaratırcasına, dine dayanarak, din ve devlet işlerini ayırmasındaki davranış yanlışını, Cumhurbaşkanlığı makamına saygıyı eksit etmeden sormamız gerekir ki, laiklik tartışmasında bir kez daha joker ile, yani tabu ile karşılaşmayalım.

Ve sözcükleri yuvarlamadan açıklıkla belirtebilmeliyiz ki, bir devlet başkanının halka iyi niyetle de olsa, dini teklkinler vermesi ve onları Kuranı Kerim ya da hadisi şerif yoluyla bağnazlıktan caydırmaya kalkması ya da laikliğin yoluna çağırması yanlış, yanlış olduğu kadar tehlikeli, tehlikeli olduğu kadar cumhuriyetin temel ilkeleriyle çelişen bir davranıştır.

Çünkü laikliğin temeli, cumhuriyetin temel ilkelerinde ve anayasalarında bulunmaktadır, din kitaplarında değil. Anayasamız laiktir. Din kitapları ise değil.

Dinin öğretisi ile yola çıkanlar, laikliğe varamazlar. Çünkü laikliği dinin kendi içinde boşuna arar-

sınız, orada yoktur.

Laikliğe karşı olan çevreler, bu yazımızı okuduktan sonra boşuna tabulara sarınıp bizi din düşmanlığıyla suçlamasınlar. Çünkü biz, herkesin din özgürlüğünden yanayız, bunun için gerektiğinde savaşım da veririz. Ne söylemek istediğimiz ise açıktır. Bunu anlamayanlar, anlamak istememekte direnenlerdir.

Geçici Dördüncü Madde ve Demokrasi...

HASAN CEMAL *3 kasım*

Parlamentoda grubu bulunan üç muhalefet partisi, SHP, DYP ve HDP'nin genel başkanları çarşamba günü Çankaya Köşkü'ne çıkacaklar. Çağrı, Cumhurbaşkanı Sayın Evren'den geldi. Ele alınacak konular arasında anayasanın geçici dördüncü maddesinde yer alan *"siyasi yasaklar"* da bulunuyor. Cumhurbaşkanlığının, *"yasaklar"*ın kaldırılmasından yana olduğunu, ancak zamanı ve yöntemi konusunda henüz bir karara varılmadığını resmen açıklamasından sonra ilginç bir aşamaya gelinmiştir. Bu konuda şimdi Başbakan Özal'ın nasıl bir tutum alacağı merak konusudur. Daha doğrusu ANAP liderinin işi yokuşa mı süreceği, yoksa siyasal normalleşmenin bir gereği olarak 1988 genel seçimlerinden önce bu işe evet mi diyeceği henüz bilinmiyor. Ancak Sayın Özal'ın, yasakların kaldırılmasına taraftarmış gibi bir izlenim vererek işi günlük deyişle yokuşa sürmesi de uzak bir olasılık değildir.

Çok yakın geleceğin gündeminde *"siyasal yasaklar"*ın yeri gittikçe büyüyecektir.

Geçici dördüncü madde ile birlikte ve onunla ilgili olarak sürekli tartışılan bir başka konu daha var; şu soruyla özetlenebilir: Geçici dördüncü maddenin kaldırılmasıyla *"demokrasi"*mi gelmiş olacak? Veya *"Demokrasi mücadelesi"* yalnızca dördüncü meddeye karşı mücadeleyle özdeş kılınabilir mi? Her iki sorunun da karşılığı koca bir *"hayır"*dır. Çünkü 1982 Anayasası'nda çoğulcu demokrasiye yönelik kanalları tıkayan daha birçok hüküm yer almaktadır. Örneğin Sayın Bülent Ecevit, geçenlerde vermiş olduğu bir demeçte bunlardan bazılarını haklı olarak şöyle eleştirmiştir:

"Anayasanın 76'ncı maddesine göre, taksirli suçlar hariç, bir yıl veya daha fazla hapis cezasına hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile ömürleri boyunca milletvekili seçilemiyorlar.

Bunun çok haksız ve zalimce bir hüküm olduğuna bir yılı aşkın bir süredir dikkati çekmeye uğraşıyorum.

Gençlik ateşiyle bir duvara iki üç kelimelik bir slogan yazmış veya bir ağız dalaşına karışmış ve bu gibi nedenlerle toplam bir yıla mahkûm olmuş bir genç düşünün. Bu genç, 40-50 yaşına gelse, toplumda saygı uyandıran bir aile reisi olsa bile, sırf gençliğindeki ufak tefek bir iki suç yüzünden milletvekili seçilemeyecek, affa uğramış olsa bile seçilemeyecek.

Anayasanın aynı maddesindeki bir başka hükme göre, en az ilkokul mezunu olmayanlar milletvekili seçilemezler. Oysa özellikle bölgelerarası adeletsizlik yüzünden ilkokula gitme olanağı bulamamış, fakat kendi kendini yetiştirmiş birçok yurttaşımız var.

Eskiden böyleleri, yalnız milletvekili değil, başbakan, cumhurbaşkanı bile seçilebilirlerdi. Nitekim geçenlerde merhum olan bir eski cumhurbaşkanı, okul eğitiminden geçmediği halde kendi kendini yetiştirmiş, kitaplar yazmış bir kimse idi.

İlkokula gidememiş olanlar, eskiden cumhurbaşkanı bile seçilebilirken, şimdi milletvekili seçilme hakkından yoksunlar. Bu, herhalde demokrasi yolunda ilerlediğimizi değil, gerilediğimizi gösterir.

Anayasanın 69'uncu maddesi de çok haksız bir yasak içeriyor. Bu maddeye göre, temelli kapatılan siyasi partilerin kurucuları ile her kademesindeki yöneticileri, yeni bir partinin kurucusu, yöneticisi ve denetçisi olamayacaklar.

Diyelim ki bir partinin merkez yöneticileri, kapatma nedeni olan bir suç işlediler ve partileri kapatıldı. Partinin, o suçla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir yöneticisi, örneğin Hakkâri'deki bir ilçe yönetim kurulu üyesi veya partinin hiçbir faaliyetine katılmamış, karar organlarında yer almamış bir kurucu üyesi, nasıl olur da suçu işleyenlerle bir kefeye konulup cezalandırılır? Bunun hukuk mantığına ve insafa sığar yanını da, siyasal ve toplumsal yararını da göremiyorum.

Anayasanın 82'nci maddesi ise, çalışan halk kesimlerinin demokratik katılım hakkını dünyada görülmemiş bir biçimde engelliyor. Bu maddeye göre, bir sendikanın veya meslek kuruluşunun üyeliği ile, hatta avukatlığı ile, milletvekilliği bağdaşmamaktadır.

Şirket yöneticileri ve avukatları için böyle bir sınır-

lama yokken, sendikacılara, meslek kuruluşu yöneticilerine ve bunların avukatlarına, milletvekilliğini yasaklamak, 1982 Anayasası'nın nasıl bir zihniyetle hazırlandığını göstermeye yetse gerekir." (Milliyet, 31.10.1986, s.8)

Sayın Ecevit'in demecinden de görüldüğü gibi, 1982 Anayasası'nda demokrasiye giden yoldaki engeller sadece geçici dördüncü madde ile sınırlı değildir. Sadece bu maddenin kaldırılması için mücadele de demokratlığın tek kriteri sayılamaz kuşkusuz. Ama bugün *"siyasi yasaklar"*ın kaldırılması için parlamento zemininde geniş bir fikir birliğine varılabilirse, demokrasiye geçiş yolunda bir aşama daha katedilmiş olur; Türk siyasi hayatının normalleşebilmesi için bir köşe daha dönülür.

Hepsi o kadar!

Yoksa çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiden birçok açılardan uzak bulunduğumuz gerçektir; bu alanda daha çok mücadele verilecektir. Bu mücadelede de en büyük yükü sosyal demokratların taşıması doğaldır. Ama ne yazık ki politika sahnesinin bu kanadında şimdilik kocaman bir boşluk gözüküyor.

O boşluk doldurulamadan demokrasinin gelişip oturabileceğini beklemek düş kurmakla eşanlam taşır.

Çağdaş bir masal

YALÇIN PEKŞEN *4 kasım*

Bir varmış, bir yokmuş.. Şimdiki zaman içinde, kalbur saman içinde, deve tellal iken, pire berber iken, Turgut Özal Başbakan iken... Muhteşem Süleyman Başbakanın beşiğini tıngır mıngır sallar iken, bankaların yüzde elli verdiği, bankerlerin ise hiç geri vermediği, olmayan şirketlerin yapılmamış ihracatlarına milyarlar ödendiği, her yıl Bilim Üniversitesine 50 bin, hayat üniversitesine 500 bin kişinin alındığı, faizin haram, rüşvetin helal sayıldığı, Jaguar'dan hediye, hayaletten kredi istendiği bir ülkede davullar çalınmış, tellallar ortaya dökülmüş...

Herkese duyurulmuş ki, ülkeye "Zümrüdüanka" kuşu gelmiştir. "Fak" diyene ekmek, "Fuk" diyene su vermektedir. Kısacası ülkede Fak-Fuk-Fon (Fakir Fukara Fonu) kurulmuştur.

İlçede ne kadar olduğu kesin belli olmayan, ancak halk arasındaki söylentilere göre "yüz bin milyon" tutarında para, sosyal yardım ve dayanışma fonu olarak dağıtılacakmış. 80 pare köyün, 7 mezranın kadın, erkek, genç, yaşlı, varsıl, yoksul tümünü ilçeye akın ettirmiş bu söylenti. Her ne kadar yetkili ağızlar, fondan gelen paranın 20 milyon kadar bir şey olduğunu, bunun da muhtaç olanlara araştırma yapıldıktan sonra verileceğini söylemişlerse de kimse bu sözlere aldırmamış.

Anlatılanları Keloğlan da duymuş.. Bir heveslenmiş, bir heveslenmiş ki, sormayın gitsin... Garip nasıl heveslenmesin... Başka bir köyün (Kadıköy'ün) fakir davulcusu, kısa bir süre önce peri padişahının güzel kızı ile evlenmiş.. Evlenir evlenmez de başına Zümrüdüanka kuşu konmuş.. Kendisine balta girmemiş ormanlardan bir Jaguar armağan edilmiş.. Jaguar'ın pençelerinden zor kurtulan fakir davulcuya bu kez köyün tefecisi yanaşmış: "Ağam etme eyleme, al şu kadar krediyi işlerini yoluna koy, köyünde bir blucin dükkânı aç, para kazan" diye yalvarmaya başlamış...

Uzatmayalım, Keloğlan kel başına bir şapka uydurarak kasabanın yolunu tutmuş. Zaten bütün köy ayaklanmışmış.. Her köyün muhtarı, köy sakinlerini 30'ar kişilik gruplar halinde minibüslerle ilçe merkezine getirmekte, biraz sonra alacakları Fak-Fuk-Fon gelirine güvenerek 500'erden 1000 liralarını (gidiş-dönüş) kesmekteymiş..

İlçede ise her yanı arzuhalciler sarmış... Bunlar fakir fukaraya 1000 liradan dilekçeler yazmakta, başvuru için zorunlu olan yoksulluk ilmühaberini ise 250 liradan satmaktalarmış... Aslında ilmühaber 50 lira imiş ama başvuru çokluğundan ilçede ilmuhaber sıkıntısı başladığı için karaborsada 250 liraya kadar fırlamış... Muhtar bu ilmühaberin tasdiki için ayrıca 500 lira alıyor, üzerine de 100 liralık damga pulu yapıştırılıyormuş...

Keloğlan elindeki paraların bu şekilde uçup gittiğini görmüş, ama ne yapsın.. Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez hesabı yapıyormuş...

Ne ki, iş bu kadarla kalmıyormuş... Herkes elinde dilekçesi ilmühaberi daire daire dolaşıyor, fakat işleri bir türlü bitiremiyormuş..

Nasıl olsa bol paraya kavuşacağız diye düşünen köylüyer, azıklarını da yanlarında getirmemişler. Öğle olunca girdikleri ilçe lokantasında tıka basa karınlarını doyurup, üstüne de afiyetle bir tatlı yedikten sona 1500 lirayı bastırmak zorunda kalmışlar.. Bu paraya günlük çay ve tuvalet ücreti dahil değilmiş.. Bu sonucu gereksinimlerini hiç para ödemeden dere kenarlarında gidermeye alışkın köylülerin en çok ağrına giden de "küçük" için alınan 25, "büyük" için alınan 50 liralık kenef parasıymış...

Akşama doğru her iş bitmiş, ama beklenen para bir türlü ödenmemiş.. Çünkü önce soruşturma yapılacak, kimin fakir, kimin zengin olduğu saptanacakmış... Bunun için ikinci kez gelmeleri gerekiyormuş...

Doğal olarak kimsenin kimseye itimadı kalmamış. Köylüler her gün muntazam bir şekilde ilçe merkezine iniyor, paraların ödenip ödenmediğini öğrenmeye çalışıyorlarmış. Çünkü "Bakarsın bir anda ödenir, biz sona kalırız" diye düşünüyorlarmış. Böyle böyle ilçe nüfusunun (köyler dahil) tamamının başvurusu gerekli defterlere kaydedildikten sonra bir türlü sonu gelmeyen bir bekleme başlamış...

İlçe kaymakamı, dilinin döndüğü kadar başvuruların titizlikle değerlendirileceğini, muhtaç olanlara mutlak surette sosyal yardım ve dayanışma fonundan yardım edileceğini anlatmışsa da, kimseye derdini dinletememiş. Bu arada dert anlatmaktan adamcağızın dilinde tüy bitmiş.. Halkın kaymakama inanmamasının nedeni de minibüs sahipleri, arzuhalciler, lokantacılar, kırtasiyeci ve muhtarların aksini söylemeleriymiş... "Aman" diyor-

larmış, "siz her gün gelin.. Bakarsınız para gelir melir, siz ortada kalırsınız."

Keloğlan dahil, tüm ilçe halkı bekledikleri paraya hâlâ kavuşamamış.. Ancak Fak-Fuk-Fon sayesinde ilçenin minibüsçüleri, arzuhalcileri, lokantacıları ve muhtarları durumlarını epey düzeltmişler..

Köylüler erememiş muratlarına, en iyisi biz çıkalım kerevetlerineee..

Not: Van'ın Özalp ilçesi arzuhalcilerinden Günay Aslan'ın anlattıkları masal diline dökülünce bu hale geldi. Siz diline bakmayın, anlatılanlar gerçeğin ta kendisi...

'Fotoğraflarla yağmalanan tarih'

ERHAN AKYILDIZ *4 kasım*

Anadolu toprakları, yüzyıllardır, kelimenin tam anlamıyla yağmalanıyor.

Yağmalanan, Anadolu insanının tarihsel ve kültürel değerleri. Yağmalanan, bu topraklarda yaşanan insanların geçmişi...

Verimli bir doğal çevre olduğu için çağlar boyunca çeşitli uygarlıkların yaratıcısı olan Anadolu'daki bu tarihsel zenginlik yüzünden, kaçakçıların gözleri, hemen her dönemde bu toprakların üzerinde olmuş... Kimi zaman, devleti yönetenlerin tarihsel değerlerimize değer vermeyişinden, kimi zaman yasaların yetersizliğinden, kimi zaman da tarihi eserlerin dış pazarda büyük paralar karşılığı müşteri bulabilmesi yüzünden, topraklarımız yüzyıllardır kaçakçıların cirit attığı bir pazar yeri olmuş... **British Museum** gibi, **Louvre** gibi dünyanın en önemli ve büyük müzeleri, en görkemli özel koleksiyonlar, hep Anadolu topraklarından çıkarılarak kaçırılan güzel eserlerle donatılmış...

Anadolu'ya Batıdan gelen eski eser kaçakçıları, gezginler, diplomatlar, karış karış ülkemizi dolaşarak, izinli ya da izinsiz kazılar yapmışlar. Çıkarılan görkemli eserler yetkililerin izniyle ya da kaçırılarak yurtdışına götürülmüş...

Antik Bergama kentinden numaralanarak Almanya'ya götürülen Zeus Sunağı da izinle yurtdışına götürülen eserlerden biri. Bugün Doğu Berlin'de kendi adını taşıyan bir müzede sergileniyor. Louvre'un başyapıtlarından **Milo Venüsü**, Melos adasının Osmanlı yönetiminde bulunduğu günlerde İzmir ve İstanbul'daki Fransız konsoloslarının çabalarıyla Louvre'a kazandırılmış...

Harpiler Anıtı, Nereidler Anıtı, Kinidos'tan çıkarılan **Demeter yontusu**, dünyanın 7 harikasından biri olan **Efes Artemis Mabedi**'ne ait bazı kabartmalarla **Halicarnassus Mausoleum**'u da yine Anadolu topraklarından Londra'ya, British Museum'a götürülen çok önemli yapıtlardan yalnızca birkaçı... Saydığımız birkaç anıtsal yapıtın yanı sıra küçüklü büyüklü onbinlerce tarihi eser, 18. yüzyılın sonlarından başlayıp bugüne değin hep aynı yöntemlerle yurtdışına kaçırılmış ya da hibe edilmiş.

Osmanlının çöküş döneminde resmi izinle yürütülen bu yağma bazı sultanların kazı yapan yabancı ekiplere, **"Taş çıkarsa sizin altın çıkarsa benim"** dedirtecek denli ileri boyutlara ulaşmış.

Konunun bilincine varan ilk Türk müzecisi **Osman Hamdi Bey**'in tüm çabalarına karşın yağma, cumhuriyet dönemine değin sürmüş... Cumhuriyet dönemiyle birlikte Anadolu uygarlıklarını kurtarma ve koruma girişimleri başlamışsa da, Batıdaki müzelerle özel koleksiyoncuların Anadolu kökenli tarihi eserleri büyük paralar ödeyerek satın alması, kaçakçılığın yasadışı yollarla yapılmasına yol açmış. Alınan ulusal ve uluslararası tüm önlemler ve yasal engellemelere karşın kaçakçılık yıllardır süregeliyor. Yalnızca son bir iki yıl içinde Yeşilköy Atatürk Havalimanı ile Edirne gümrüğünde yakalanan kaçak tarihi eserlerin maddi değeri bile milyarlarla ölçülüyor...

Kaçakçılık piyasasında uluslararası gasp örneklerine de rastlanıyor. Hititler'in başkenti Hattuşaş'ta yapılan kazılardan çıkarılan binlerce çivi yazılı tablet ve iki sfenks, temizlenmek ve onarılmak amacıyla 1917 yılında Berlin'e götürülmüş. Ne var ki tabletlerden 7 bin 400 tanesi ve sfenkslerden biri hâlâ Almanya'da ve yapılan tüm girişimlerden sonuç alınamıyor. Böylesine **"uluslararası gasp"** denilmez de ne denir?

Uşak ve çevresinden kaçak olarak çıkarılıp kaçakçılarca yurtdışına çıkarılan 200'ü aşkın Lidya eserinden bir grubunun Amerika'daki Metropolitan Müzesi'nde olduğu biliniyor.

Antalya yakınlarında Kumluca'da antik Corydella kentinde yapılan kaçak kazılardan çıkarılan çok değerli eserler de bugün İngiltere'deki Dumbarton Oaks Müzesi'ni süslüyor.

Perge'de yapılan kaçak kazıda çıkarılan ve 3 milyon liraya aracı kaçakçılara satılan Roma dönemine ait **Herakles Lahdi**, 1973 yılında yurtdışına kaçırılmak istenirken, iki grup halinde İstanbul'da yakalanmış, lahde ait bazı parçalar ise bulunamamış. Bu lahde ait bir parçanın ABD'deki **Paul Getty Müzesi**'nde olduğu öğrenilince girişimler başlamış ve parça 1981 yılında ülkeye geri getirilmiş. Kassel'de olduğu bilinen iki parça için istenen para ise 35 milyon lira...

Afrodisias Müzesi'nin soyulmasıyla çalınan 8 eserden 6'sı ABD'de bulunarak geri getirilmesi sağlanmış. 2 eser ise henüz ortada yok.

Hangi yollarla ve yöntemle kaçırıldığı bilinmeyen bir başka kaçakçılık olayı da Konya'da gerçekleşmiş. 13. yüzyılda yapılan Konya'daki **Beykerim Mescidi**'nin mihrabı kaçırılarak Doğu Berlin'deki Devlet Müzesi'ne götürülmüş...

Anadolu uygarlıklarının yağmalanışını bu kısa yazının kapsamı içinde anlatmak çok güç... Tarihsel soygunu durdurabilmek için öncelikle halkın bilinçlendirilmesi gerekiyor... Halkın katılmadığı bir olaydan yapay önlemlerle bir sonuç almak çok zor.

İşte bu düşünceden yola çıkan Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, UNESCO'nun da katkısıyla İstanbul'da bir sergi açtı... Çağlar boyunca Anadolu'dan yağmalanan eserlerin fotoğraflarından oluşan sergide ayrıntılı tarihsel açıklamalar da var. Sergi Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde 10 kasıma dek açık kalacak.

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya
[illegible]
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22340 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 5 Kasım 1986 Çarşamba

İNSAN HAKLARINA UZANMAK
Güney Dinç
Say Yayınları [illegible] İstanbul

İTO açıkladı:

Fiyat artışı ekimde %4.2

İstanbul Ticaret Odası Ücretliler Geçinme Endeksi'ne göre İstanbul'da fiyatlar ekim ayında bu yılın en yüksek artışını kaydederek yüzde 4.2 yükseldi. Ekim ayları itibarıyla 12 aylık artış yüzde 31.1, yıllık ortalama artış da yüzde 37.6 oldu. Özellikle yaz aylarında parasal göstergelerde görülen kabarma fiyatlar üzerindeki etkisini göstermeye başladı.

Ekonomi'de

Evren, bugün üç muhalefet lideriyle görüşecek

Cumhurbaşkanı Evren, SHP Genel Başkanı İnönü, DYP Genel Başkanı Cindoruk ve HDP Genel Başkanı Yazar'ı ayrı ayrı kabul edecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren bugün TBMM'de grubu bulunan muhalefet partisi liderleriyle Çankaya Köşkü'nde ayrı ayrı görüşecek. Görüşmede muhalefet partisi liderleri yasakların kaldırılmasına ilişkin görüşlerini anlatırlarken, DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk Cumhurbaşkanına, TBMM'de grubu bulunan parti liderleriyle ortak toplantı yapma çağrısını yineleyecek.

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

Çankaya'da Üç Lider

ANKARA — İki aylık bir aradan sonra Cumhurbaşkanı bugün üç muhalefet partisi liderini Çankaya Köşkü'ne çağırırken, bir süre önce yapılan açıklamada, "Siyasal yasakların gündemin özel maddesi" olmadığı özenle vurgulandı.

Çankaya'yı bu yolda açıklamaya iten neden, siyasal yasaklar konusunun üç muhalefet partisince doruk'ta ele alındığı izleniminin başları silmekti, soru

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Türk-İş'te başkan adayı üçe çıkıyor

Türk-İş'in aralık ayında yapılacak genel kurulu öncesinde, Şevket Yılmaz ve Cevdet Selvi'den sonra Mustafa Özbek de aday olabileceğini söyledi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş'in aralık ayında yapılacak olan genel kurul çalışmaları ile ilgili kulis çalışmaları başlarken, Türk-İş Genel Başkanlığı için Şevket Yılmaz ve Cevdet Selvi'den sonra 3. bir aday olarak Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Öz-

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

Türk-İş'te genel kurula doğru

Pazarlıklı seçim

ŞÜKRAN KETENCİ

Sendikaların genel kurulları birbiri ardından yapılıp, Türk-İş genel kuruluna yönelik çalışmalar yoğunlaşırken [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

VİZE
YURGUNCULARINDAN BİRİ TUTUKLANDI
10. Sayfada

İnönü, SHP'de 'esen hava'yı değerlendirdi

'Yapay bunalım'

İbretle izliyorum: *SHP'nin muhalefet görevini gereği gibi yerine getirmesini istemeyenlerin partimizi bugünlerde sanki bir bunalımdaymış gibi gösterme çabalarını ibretle izliyorum. Bu bunalım havası tamamen yapaydır. Küçük kurultay da bunun açık göstergesi olacaktır.*

Baykal'a ad vermeden sert çıkışı: *Hem parti içinde bana güvendiğini, destek olduğunu söyleyeceksin hem de sonra "Benim parti içinde etkili bir grubum var" deyip gelip benimle görüşüp düşüncelerini empoze etmeye çalışacaksın. Ben böyle şeyi kabul etmem, izin vermem.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün, partideki bunalıma son vermeyi amaçladıklarını söyleyerek küçük kurultay önceki öneri paketleriyle ataşa kalkan gruplara "Her şeyden önce parti içinde anarşiye son vermek" kararıyla karşı çıktığı üst düzey bir parti yetkilisi tarafından bildirildi.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün SHP grup toplantısında, parti içindeki son gelişmeleri, SHP'nin ana muhalefet görevini engellemek isteyenlerin partiyi bunalımdaymış gibi gösterme çabası olarak niteledi. İnönü, "Bu bunalım havası tamamıyla yapaydır" dedi.

SHP'li üst düzey bir yetkili, Erdal İnönü'nün, partide bir grubun önderi olarak nitelenen Deniz Baykal'la yaptığı kısa görüşmede, "anarşiye asla izin vermeme ilkesinden davranarak" parti tüzüğünde yapılması önerilen değişiklikleri tartışma konusu yapmadığını söyledi.

Oysa Deniz Baykal parti tüzüğünde yapılmasını istediği değişiklikleri kamuoyu aracılığıyla açıklamış, genel merkezdeki "karargâhın" güçlendirilmesini istemişti.

Erdal İnönü'nün ise, bugünlerde parti tüzüğünde ve programında yapılması olası değişiklikler konusunda "çalışmalar yaptığı" belirtildi. Ancak, Deniz Baykal'a da söylediği gibi Erdal İnönü, sorumlu genel başkan olarak düşündüğü yenilikleri "henüz açıklama durumunda" gelmedi.

Genel Başkan İnönü'nün, partideki "yapay anarşi görünümünün" ortadan kalkması için çeşitli gruplara "susmalarını, gelişmeleri daha karmaşık hale getirmemek için öne-

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

SHP'DE BİR ÇIKIŞ DA İSMAİL CEM'DEN

İSMAİL CEM — SHP'de çözümü olağanüstü kurultayın toplanıp, partinin yönetiminin yenilenmesinde görüyor.

Genel Başkanlık makamı yenilenmeli

İsmail Cem'in değerlendirmeleri:

1- *Ben meseleyi genel başkanlık makamının yenilenmesi olarak alıyorum.*
2- *Genel başkan adayı olmam, kurultay ortamında örgütün bileceği iştir.*
3- *Seçim yenilgisinde herkesin payı taşıdığı görevin önemi ile orantılıdır.*
4- *Küçük kurultay olağanüstü kurultayın yolunu açabilir.*
5- *Bizim halka verdiğimiz mesajlar tutmadı. Yeni sol mesajlar için partiyi organize etmeliyiz.*
6- *Türkiye'yi iki küçük sosyal demokrat partiye bölmeye hakkımız yok.*
7- *Bir seçimli olağanüstü kurultaya gidilirse, her kadroya çok sayıda aday çıkacaktır.*
8- *Yönetimle, örgütün beraberliğini, diyaloğunu sağlamalıyız.*

FÜSUN ÖZBİLGEN'in haberi 6. Sayfada

İzmir'den sonra İstanbul'dan da 15 öğrenci Ankara'ya yürüyor

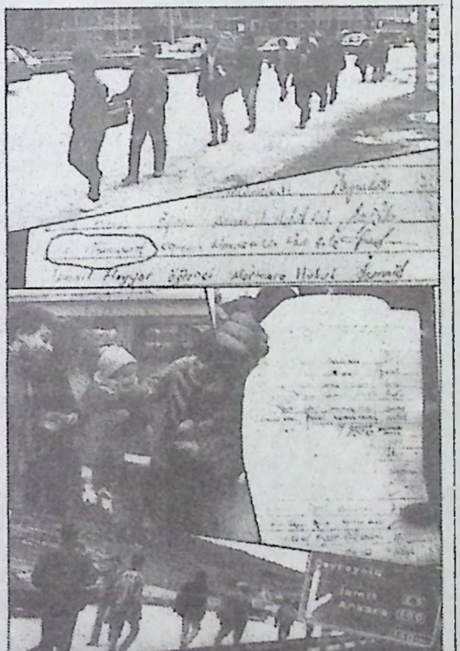
Protestocu öğrenciler yollarda

YÖK *Yasası'nın 44. maddesinin değiştirilmesi amacıyla hazırlanan ve 4 bin öğrencinin imzaladığı dilekçe, TBMM Başkanlığı'na sunulmak üzere dün İstanbul'dan yola çıktı. İzmir'den sonra İstanbul'dan başlayan YÖK'ü protesto yürüyüşüne katılan öğrenci temsilcileri, YÖK'te kökten değişiklik istiyorlar.*

Haber Merkezi — Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri öğrencilerinden sonra, İstanbul'da da Marmara, İstanbul ve İstanbul Teknik Üniversitelerinden 3'ü kız 15 öğrenci Yükseköğrenim Yasası'nın 44. maddesinin değiştirilmesi için hazırlanan yasa değişikliği önerisini içeren dilekçeyi TBMM Başkanlığı'na vermek üzere İstanbul'dan yürüyüşe başladılar.

İstanbul Haber Servisi'mizin haberine göre, intihar eden Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi İsa Tanrıverdi'nin de imzası bulunan dilekçeyi Ankara'ya götürmek

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

44. MADDE DEĞİŞTİRİLSİN — Yüksek Öğrenim Yasası'nın 44. maddesinin değiştirilmesini isteyen İstanbul'daki öğrencilerin yürüyüşü dün saat 10.00'da [illegible] başladı. Öğrencilerin TBMM Başkanlığı'na verecekleri dilekçede intihar eden M.Ü. Hukuk Fakültesi öğrencisi İsa Tanrıverdi'nin de imzası bulunuyor. Yerleşim bölgelerini yürüyerek geçecek olan öğrencileri uğurlamaya gelenler arasında İTÜ Makine Fakültesi Öğrenci Derneği Geçici Yönetim Kurulu Başkanı Serhat Şimşek'in 1.5 yaşındaki yeğeni Deniz Şimşek de bulunuyordu. (Fotoğraflar: HALİL NEBİLER - KUBİLAY TÜNTÜL)

YÖK'LE GEÇEN 5 YIL

Yükseköğretimin sorunları çözülemiyor

6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren YÖK yasası, yarın 5. yılını tamamlıyor. 5 yıllık uygulama sonucunda yükseköğretime devam eden öğrencilerin, başta barınma, derslik, beslenme gibi temel sorunlarına henüz çözüm gelmedi. Öğrencilerin, 70 günde 45 sınava girmek, vizeler, öğrenim harçları ve ünlü 44. madde de diğer sorunları arasında.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren Yüksek Öğretim Yasası ve bundan bir süre sonra kuruluş başlayan Yükseköğretim Kurulu (YÖK), 5. yılını geride bırakırken öğrenciler bu yasa ve yönetmeliklerle ortaya konulan uygulamaların yarattığı sorunlarla boğuşuyor. Öğrencilerin başta gelen sorunları barınacak yer, beslenme, 100 bin liraya kadar varan öğrenim harçları oluşturuyor. Bu yıl da yurtlara başvurarak açıkta kalan 20 bini aşkın öğrenci ile 150 bine yakın öğrencinin barınacak yer arayışı sürerken, 70 günde 45

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

YÖK'ÜN 5. YILINI DEĞERLENDİRDİLER
44. MADDE
11. Sayfada

Özal askeri törenle karşılandı

Güney Kore yatırım atağında

Başbakan Özal Türkiye'ye yatırım yapmak isteyen otomotiv endüstrisinde iddialı "Daewoo" ile elektronik sanayii holdinglerinden "Samsung" firmasının yöneticileriyle görüştü. Özal her iki firmaya da Türkiye'de yatırım yapmalarına karşı olmadığını bildirdi.

Güney Kore Türkiye üzerinden sosyalist dünyaya açılmak istiyor. Türkiye'nin Sovyetler Birliği'nden alacağı doğal gaz karşılığında Güney Kore, Türkiye üzerinden Sovyetler Birliği'ne mal satmak istiyor.

SEUL, (Cumhuriyet) — Güney Kore'nin, şu ana dek bağlantısı bulunmadığı sosyalist dünyaya, Türkiye üzerinden ticaret yaparak, açılmak istediği öğrenildi. Güney Kore'nin bu isteğinin daha önceden Ankara'ya ulaştığı bildirildi.

Başbakan Turgut Özal ve beraberindeki resmi heyet dün Hong Kong'tan Güney Kore'nin başkenti Seul'e geldi. Seul'de askeri bir havaalanına inen Başbakan Turgut Özal, Güney Kore Başbakanı tarafından yine askeri bir törenle karşılandı.

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

SEUL'den
YALÇIN DOĞAN

Tam Şok...

SEUL — Şu anda "tam bir şok" geçiriyoruz. Güney Kore'ye ineli henüz birkaç saat oldu. Daha havaalanından otele gelinceye dek ve otelin çevresinde hemen şöyle attığımız bir tur bizde "şok etkisi" yaratıyor. Çarlık Rusyası'ndaki gibi uçsuz bucaksız caddeler, Amerika'daki gibi gökdelenler, İsviçre'deki gibi villalar, yemyeşil alanın ve ağaçların içinde sanki kayboluyor. Düzen, temizlik, çağdaş teknoloji, sessiz ve saygıyla konuşan insanlar, sokaktaki adamın karşısındakini hoşlandıracak ince-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Giresun/Espiye yakınlarında

Askeri uçak düştü: 6 şehit

Uçak kazasında Hava Yer Yarbay Kudret Yenal, Muhabere Binbaşı Nevzat Türkmenoğlu, Pilot Yüzbaşı Tevfik Tatarer, Yüzbaşı Gülhan Okumuşoğlu, Uzman Çavuşlar Ahmet Maden ile Zeki Ünal şehit oldular.

GİRESUN, (Cumhuriyet) — Erzurum'a gitmekte olan bir askeri uçak, Giresun'un Espiye ilçesine bağlı Akkaya köyü [illegible] düştü, 6 askerimiz şehit oldu.

Alınan bilgiye göre, Ankara'dan kalkan Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na ait çift motorlu bir askeri uçak, Samsun'da ikmal yaptıktan sonra Erzurum'a gitmek üzere yeniden havalandı, ancak görev uçuşu yapan askeri uçak, Giresun'un Espiye ilçesine bağlı Yağlıdere [illegible] Akkaya köyü yakınlarında [illegible] bir nedenle düştü. Kazada uçakta bulunan Hava Yer Yarbayı Kudret Yenal, Muhabere Binbaşı Nevzat Türkmenoğlu, Pilot Yüzbaşı Tevfik Tatarer, Yüzbaşı Gülhan Okumuşoğlu, makinist Uzman Çavuş Ahmet Maden ile muhabere operatörü Uzman Çavuş Zeki Ünal şehit oldu.

Kaza üzerine Giresun Valisi Behçet Güler ve Jandarma Alay Komutanı Yalçın Göksel olay yerine gittiler.

Giresun Valisi Behçet Güler, uçağın düştüğü yere varıldığını belirterek, uçak kalıntılarının çevresinin de bir kordonla çevril-

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

Shultz ve Şevardnadze Viyana'da buluşuyor

ABD-Sovyet mini zirvesi

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) toplantısı için Viyana'ya gelen ABD Dışişleri Bakanı Shultz ile Sovyet Dışişleri Bakanı Şevardnadze bugün öğleden sonra bir araya gelecekler. Yarın iki bakanın tekrar görüşmesi de bekleniyor.

MEHMET İNHAN

VİYANA — Bundan tam 11 yıl önce 1975 yılında Helsinki Konferansıyla başlayan Avrupa'da güvenlik ve işbirliğinin kalıcı koşullarının oluşturulması süreci, dün Viyana'da açılan konferansla bir kilometre taşı daha dikti. Bu arada AGİK konferansına katılan ABD Dışişleri Bakanı George Shultz ile Sovyet Dışişleri Bakanı Şevardnadze'nin bir araya gelecekleri açıklandı.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK) dün başlayan toplantısının açış konuşmasında ev sahibi ülke Avusturya'nın Başbakanı Dr. Franz Vranitsky, bu gerçeğe vurgulu; güvenlik, işbirliği ve kalıcı barışın salt silah dengelerine dayalı olarak değil, her şeyden önce insan haklarının her ülkede eksik

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

23 imzalı Şahinkaya ile ilgili araştırma önergesi SHP grubuna verildi

'12 Eylül döneminde çıkar anaforu'

Önergede Şahinkaya ile ilgili "uçak alımında şahsi çıkar sağlamak, nüfuzunu kullanarak 4 büyük şirketin hissedarları arasında yer almak, Hava Kuvvetleri'nin yaptığı tüm inşaatlarda belli bir şirketi kollamak ve bundan çıkar sağlamak" savlarının ortaya çıkarılması isteniyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP MKYK üyesi, Yolsuzluk Araştırma Komisyonu Başkanı, Adana milletvekili Cüneyt Canver ve arkadaşları tarafından hazırlanan 23 imzalı Tahsin Şahinkaya ile ilgili araştırma önergesi SHP grubuna teslim edildi. TBMM'de gelecek hafta ele alınması beklenen önergede Şahinkaya ile ilgili "Uçak alımında şahsi çıkar sağlamak, nüfuzunu kullanarak dört büyük şirketin hissedarları arasında yer almak, Hava Kuvvetleri'nin yaptırdığı tüm inşaatlarda belli bir şirketi kollamak, belli bir şirkete döşetmek ve bun-dan çıkar sağlamak" savlarının ortaya çıkarılması isteniyor.

Cüneyt Canver ile birlikte SHP milletvekilleri M. Kani Barke, H. Avni Güler, Fikri Sağlar ile Salih Alcan, İbrahim Taşdemir, M. Kemal Palaoğlu, H. Avni Sağesen, Musa Sevinç, Edip Özgenç, Arif Toprak, Mehmet Kara, Muhittin Yıldırım, Halil Nusret Gaygal, Besim Gürer, Kenan Nehrozoğlu, Ali Rıza Akarsu, H. İbrahim Şahin, Yılmaz Demir, Şerafettin Bahçeci, Tevfik Bilal, Seyfi Oktay ile bağımsız Ali İhsan Elgin'in imzaları yer alıyor.

Şahinkaya ile ilgili savların ortaya çıkarılması için anayasanın 98. ve Meclis içtüzüğünün 102. ve 103. maddeleri gereği Meclis araştırması [illegible] "12 Eylül döneminde büyük çıkarların anaforunda yaşanmıştır" denilen gerekçe bölümünde "Genelkurmay, karargâh ka-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Dava Arkadaşı!..

AP, DP'nin, DYP de AP'nin devamıdır. Bu yüzden Demirel, AP eski Genel Başkanı olarak, yanına eski DP Genel Başkanı Menderes'in oğlu Aydın Menderes'i alıp seçim alanlarına çıkmıştı.

DYP Genel Başkanı Cindoruk da, seçim kürsülerinde "Yassıada avukatı" olarak sunulmuş ve alkışlanmıştı.

— Yassıada'dan geliyorum, Zincirbozan'dan geliyorum.

Cindoruk da her gittiği yerde böyle konuşuyor, "dava arkadaşlığı"ndan söz ediyordu. Demirel, kürsülere Aydın Menderes'le çıkıyor ve "Menderes evladıyla" [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

TÜYAP Edebiyat Halk Ödülü ikinci kez Aziz Nesin'in

Kültür Servisi — [illegible] İstanbul Kitap Fuarı kapsamında düzenlenen 1986 Yılı Edebiyat Halk Ödülü, Aziz Nesin'e verilmiş. Hiçbir maddi niteliği ta-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Bayülken G.Saray'da mı?

Dr. DENİZ GÖKÇE *5 kasım*

Pek sevdiğim bir hikâyecik var. Lewis Carroll ve Alice Harikalar Diyarında isimleri ile hatırladığımız İngiliz mantık profesörü *C.L Dogson,* Shakespeare'den üçyüz yıl kadar sonra şöyle bir Yunan hikâyesi anlatıyor: Eski Atina'da Protagoras isimli bir hoca, Euathius isimli öğrencisini avukatlığa hazırlayacaktır. Anlaşmalarına göre eğitim ücretinin yarısı peşin verilecek, diğer yarısını ise öğrenci ilk davasını kazanınca ödeyecektir. Öğrenci eğitimden sonra ortadan kaybolur ve uzun süre parayı ödemez. Parayı almak için öğrencinin bulunduğu yere giden Protagoras, paranın ödenmemesi üzerine; *"Bak seni mahkemeye vereceğim, eğer kazanırsam mahkeme kararı ile bana para ödemeye mecbursun, eğer kaybedersem, ilk davanı kazanmış olduğun için anlaşmamız gereğince bana para ödemeye mecbursun!"* der. Bunun üzerine şirin öğrenci gülümser ve *"İhtiyar! Bu konuları hiç anlamıyorsun. Eğer sen davayı kazanırsan, ben ilk davamı kazanmamış olacağım için anlaşmamız gereğince sana hiçbir şey ödemeye mecbur değilim. Eğer davayı ben kazanırsam da mahkeme kararı ile hiçbir şey ödemem gerekmiyor"* deyiverir. *Dogson,* bu olayı mantık kitabının paradokslar kısmında geniş çapta inceliyor. Hukukta da bu tür paradoksların oluşmaması için, anlaşmazlıkların çözümünde *kriterin* ne olacağının önceden belirlenmesi gerekli olduğu sonucu ortaya çıkıyor.

* * *

Ömer Büyükaycan'ın transferi ile ilgili olayda kriterler tartışılmadan önce aydınlatılması gereken bazı konular var. Sevgili Hıncal, *tutarlılık* çok önemli bir özelliktir. Örneğin, üç yabancı oynatılmasını İkinci Vatandaşlık Kanunu'na dayanarak, hukuk çerçevesinde savunanlar, başka bir yerde, gene hukuka dayanarak yapılan yaş küçültmelere nasıl karşı çıkabilirler? Bunun cevabını *"Ancak demagoji ile"* şeklinde düşünmek zorundayım. Demagoji birçok konuda yapılabilir, ama etimolojide yapılamaz. Biraz sözlük karıştıran ve bu işi *"amatörce"* yapmayan her kişi görebilir ki, amatör kelimesi Fransızca ve İngilizceye, Latince *"amare"* (amere şeklinde geçmesi ümit ederim ki bir baskı hatasıdır) fiilinden Latince *"amator"* sözcüğünün türetilmesi ile girmiştir. Fransızca sevmek fiili de *"aimer"*dir. Tesadüfen "amére!" kelimesinin de Fransızca birkaç anlamı var. *"La réalité est amére!"* de gibi, (gerçek acıdır demek) acı anlamına da kullanılabilir. Amatör kelimesine bakar isek bunun bir anlamı işi severek yapan, bir anlamı da işi biraz acemice yapandır. İkinci anlamda, *amatör hukukçu,* veya amatör gibi davranan, profesyonel olması gereken Beden Terbiyesi yetkililerinden bahsedilebilir. *Ömer Büyükaycan,* lafz ile ilgilenenler tarafından amatör diye adlandırılabilir. Ama hepimiz biliyoruz ki, okul mezuniyeti için kulüplerin milyonlar döktükleri, iki Mülkiyeli eski hesap uzmanının aracılığı ve 13 milyonluk komisyonla bonservisi alınabildiği söylenen Galatasaray tarafından Eczacıbaşı'ndan yirmi milyona alınmak istenen ve Şekerspor tarafından bir yıl oynaması için kırk milyon teklif edilen birinin amatörlüğünü ancak işin *amatörleri* yutar. Tartıştığımız konularda lafz ve ruh da çok önemlidir. Birisi *"Ben Atatürkçü değilim!"* derken, *"Atatürkçü olmaktan vazgeçtim!"* dememektedir. *"Sizin gibiler Atatürkçü ise, Atatürkçü kelimesinin anlamı kalmıyor!"* demek ister. *"Ben Mülkiyeli değilim!"* demek de aynı anlamdadır. *Nadir Nadi* okumayanların bile bunu anlaması gerekir diye düşünmek de pek yanlış olmamalı. Ömer Büyükaycan'ın transferi olayında da esas konu, mevcut anayasa, kanun ve yönetmeliklerin *lafzına* uyulmuş olması ve *ruhunun* sokağa atılmış olmasıdır. *Transferi yasaklayan ve yükseköğretimi teşvik eden yönetmelik* transfer yapılmak için kullanılmış ve çocuğun okuldan çıkarılması sonucu ortaya çıkmıştır. Medeni Kanundaki evvelce saydığım, *"Kanun lafzı veya ruhu ile meridir!"*, *"Hüsnüniyet esastır!"* gibi maddeler bu işlemi kesin geçersiz kılar. Üstelik İdare Hukukundaki *"İstisnanın istisnası olmaz!"* kuralı da bu transferin iptali için yeterlidir. Çünkü *Ömer Büyükaycan*'ın Ankara'ya transfer için kullandığı yönetmelik maddesi bir istisnadır ve tekrar transfer yapması *istisnanın istisnası* durumunu yaratmaktadır. İdare Hukukunda *"İstisna yüzde yüz uymadığı takdirde, istisnanın istisnası olmaz, esas kural geçerlilik kazanır!"* denilir. Beden Terbiyesi'nin durumu ise çok acıklıdır. Yönetmeliği kendi çıkaran ve hakkını kanunlar ve anayasadan alan B.T.G. Müdürlüğü kanunda veya yönetmelikte boşluk var nasıl diyebilir. Medeni Kanun, *"Eğer kanun yok ise örf ve âdete, eğer bu da yoksa siz kanun koyucu olsa idiniz ne yapardınız prensibine göre hareket edilmesi gerekir"* der. Burada esas yapılmak istenen transferin yasaklanması olduğuna göre, kanunu çıkar için kullanmak isteyen suiniyetlinin hele bir de ortada yazılı itiraz varken, durdurulup incelenmeye alınması, Hukuk Kurulunun toplanması, Danıştay'dan bilgi alınması gerekirdi. Ancak politik baskı ve diğer (yazılması suç olabilecek) unsurlar, şıp, lisans olayını ortaya çıkarmıştır.

Konunun tek incelenebileceği çerçeve hukuk çerçevesidir. *"En büyük eser, insandır"* veya *"En saygı görmesi gereken kurum özgürlüktür"* veya *"Yasak insanın doğasına aykırıdır"* sözcükleri toplum hayatını düzenleyen hukuk kuralları, anayasa, kanun ve yönetmelik çerçevesi dışında düşünülemez. Kısaca değinmek gerekirse, kamu yararı için sınırlama *"genel hak"* kavramını ortadan kaldırır.

Örneğin seyahat özgürlüğü olan Ömer, arabasını yolun solundan süremez, Milli Emniyet Teşkilatı'nın bahçesinde *"promenade"* yapamaz, askere alınır bir müddet hiç gezemez, doktor olursa taşrada gezmeye mecbur olur, üniversite hocası olursa rotasyona gider. Bir benzetme yapmak gerekirse yurtdışına gidecek Ömer'in pasaport alması gerekir. Burada kimse onun yurtdışı seyahatini engellemek istemiyor, ama pasaportunun geçerli olup olmadığı konusu tartışılıyor.

Mülkiye'de bile öğretilen, İnsan Hakları Beyannamelerinin metinlerinde de yer alan bir konu, başkaldırma hakkının (eğer varsa) kanun çerçevesi içinde itiraz yollarının tümü tüketildikten sonra oluşacağıdır.

Hukuk düzenine saygısı az olanlara hile-i şeriye gibi kavramlar yerine her dinde yer alan *"Size yapılmasını istemediğiniz şeyleri başkasına yapmayın"* kavramını teklif edebiliriz. Galatasaray son on beş senedir pek oyuncu yetiştirmediği için bu işlerde rizikosunu az görebilir, ama örneğin *Çağatay*, aynı şekilde başka bir takım tarafından transfer edilse camia bu konuyu nasıl hazmedebilecektir acaba?

Tüketilmesi gereken hukuki, kanuni yollar nelerdir? Yani Galatasaray hangi yolları kullanmayı tercih etmemiştir? Sevgili Hıncal'ın iddialarının aksine *Ömer*'in transferini yasaklayan kanun ve yönetmelikler *anayasanın kendisine* dayanır. Anayasanın 87'nci maddesi gereğince Büyük Millet Meclisi kanunları çıkartır. Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Kanunu, 1986 yılının 25 mayısında anayasaya dayanılarak çıkarılmıştır. Gene anayasanın 124'üncü maddesi kamuya yönetmelik çıkarma hakkını vermiştir. Beden Terbiyesi Kanunu'nun 10/C maddesine göre Merkez Danışma Kurulu'nun çıkardığı Sporcu Lisans Yönetmeliği de anayasanın verdiği hakka ve bununla çıkarılan kanuna dayanır (aslında eski 3530 sayılı kanuna dayanarak).

Eczacıbaşı, yönetmeliği veya kanunun uygulamasını beğenmediği takdirde ve bir idari işlem de söz konusu olduğuna göre, anayasanın 125'inci maddesi gereğince yargı yolu ile itiraz hakkına sahiptir. Bu hakkını kullanmalıdır. Ancak eğer Galatasaray kanun ve yönetmelikleri beğenmiyor idiyse, anayasaya aykırı buluyor idiyse, Resmi Gazete'de neşirden itibaren anayasanın 150 ve 151'inci maddelerine dayanarak ve ancak cumhurbaşkanı, iktidar ve ana muhalefet partisi Meclis grupları veya TBMM üye sayısının en az beşte biri kadar milletvekilinin talebi üzerine altmış gün içinde anayasaya aykırılık nedeniyle iptal davası açtırtma yolunda çaba gösterebilirdi.

Galatasaray veya onun yönünde düşünenler, vaktinde kanuni itiraz yollarını kullanmazlarsa, transfer için istisnasını kullandıkları yönetmeliğin, anayasaya aykırılığını nasıl iddia edebilirler? Üstelik yönetmelik anayasaya aykırı ise, ona dayanan transfer de aykırı olmaz mı? Tembellikle medeniyet bir arada olamaz! Yönetmeliği okumayanlar, ruhu anlamayanlar, kanuni yolları kullanmadıkları zaman kanunu atlatmaya gereksinim duyarlar. Sonra da direnme haklarının doğduğunu iddia ederek güneşi sıvamaya çalışırlar.

Oyuncu yetiştiremeyen Galatasaray Basketbol Şubesi'nin acz içinde kalıp, *"ihtiras tramvayına"* binmesini gözlemleyenler, *"Yoksa Galatasaray çaktırmadan Semih Bayülken'i de yönetici kadrosuna mı transfer etti?"* diye düşünmekten kendilerini alamıyorlar. Gerçek Galatasaraylılar ve gerçek Mülkiyeliler *(lafzen değil ruhen)*, lütfen ayağa kalkınız! Ama *kanuni yoldan*, lütfen!..

Çankaya'da Üç Lider

CÜNEYT ARCAYÜREK *5 kasım*

ANKARA — İki aylık bir aradan sonra Cumhurbaşkanı, bugün üç muhalefet partisi liderini Çankaya Köşkü'ne çağırırken, bir süre önce yapılan açıklamada, "siyasal yasakların gündemin özel maddesi" olmadığı özenle vurgulandı.

Çankaya'yı bu yolda açıklamaya iten neden, siyasal yasaklar konusunun üç muhalefet partisiyle dorukta ele alındığı izlenimini baştan silmekti, sorunun doğrudan Cumhurbaşkanıyla ilgili olmadığını göstermekti. Çankaya görüşmelerinde siyasal haklar konusunu "baş mesele" yapıp, sonradan dilenen sonuç ortaya çıkmayınca, "Dağ, fare doğurdu" benzeri deyişlerin kamuoyuna egemen olmasını önlemekti.

Erdal İnönü, Mehmet Yazar ve Hüsamettin Cindoruk, Çankaya'nın bu duyarlı tutumunu bilerek bugün Köşk'e gidiyorlar. Fakat yetkililer, üç parti liderinden konuyu açanlar olursa -elbette-bunları Cumhurbaşkanının özenle dinleyeceğini söylüyorlar. Başkent kulisleri, ise liderlerin konuya değinmesinden sonra Cumhurbaşkanı Evren'in daha önceki açıklamaları koşutunda mı kalacağını, yoksa siyasal haklar sorununda "bilinen yargılarına" yeni bazı öğeler ekleyerek mi yanıt vereceğini merakla bekliyorlar.

Kuşkusuz, başta Erdal İnönü ve Hüsamettin Cindoruk, ekonomik göstergelerden sosyal içerikli çeşitli olumsuz gelişmelere dokunacaklar, bu arada siyasal yasakların artık gereksiz duruma geldiğini söyleyerek bir an önce kaldırılmasında "sayısız yararlar" olduğunu Çankaya'ya bir kez daha duyuracaklar.

Buna karşılık Cumhurbaşkanı Evren, "yasakların kaldırılmasına karşı olmadığını" yinelemekle mi yetinecek, yoksa "metot ve zamanı" konusunda da görüş söyleyerek soruna yeni boyutlar getirecek mi? Kulislerde asıl beklenti "metot ve zaman" konularında toplanıyor, ama hiçbir siyaset adamı, Cumhurbaşkanı'nın hangi eğilimi benimseyeceğini tahmin edemiyor.

Dün Çankaya'da bir yetkilinin söylediğine göre, Cumhurbaşkanı Evren, açığa çıkması beklenen konularda henüz "görüş bildirme" noktasına gelmedi. Ancak, "görüşmelerin akışı içinde bazı konularda düşünce ve görüşlerini yansıtabilir".

Oysa Cumhurbaşkanının konuyu sadece - Başbakan gibi- siyasetçilerle görüşmediği, tersine kendisine yakın uzmanların fikirlerini aldığı, belirli çevrelerle yasaklar sorununu irdelediği biliniyor. Uzman yetkililerden birinin söylediği gibi, soruna, Cumhurbaşkanının yasakların kaldırılmasına karşı olmadığını söyleyerek yaktığı yeşil ışıktan başlayarak yaklaşmak gerekiyor. İşin özünü etkileyecek bu olumlu davranıştan sonra, "metot ve zaman" konusunda herhangi bir açıklama yapmaması, hem bazı duraksamalardan hem de TBMM'ye olan saygısından kay-

naklanıyor.

Uzmanlara göre, Evren'in duraksamasının başında yasağın kaldırılmasından önce halkoylamasına gidip gitmemek geliyor. Eğer yasakların kalkmasından önce halkoylamasına gidilir de olumlu sonuç alınırsa, zaten halkoylamasıyla kabul edilen anayasa, gene halkoylamasıyla değişmiş olacak. O zaman TBMM'nin saygınlığına gölge düşecek. Yasanın kabulünden sonra halkoylaması yapılır da hangi sonuç alınırsa, bu kez gene TBMM'nin itibarı sorunlaşacak, hatta bu yönlü bir gelişme daha başka siyasal gelişmelerin -örneğin erken seçim gibi- konuların gündeme gelmesine yol açacak.

*Bu nedenlerin üzerinde duran bir uzman yetkili, **"Esasen bu yönteme gidilirse, 'referandumla anayasa değişikliği sistemi' getirilmiş olacaktır ki, böyle bir sisteme dünyanın hiçbir ülkesinde rastlanmıyor"** dedi. Anayasanın nasıl değişebileceğini gene anayasanın belirli hükümlerinin gösterdiğine işaret eden uzmana göre, halkoylaması, geçici 4. madde için tutarlı bir yol değil.*

*Bu bilgiler, Cumhurbaşkanının **"metot"** konusundaki duraksamalarının nedenini açıklıyor, Cumhurbaşkanının bu konuda nasıl ve hangi zaman bir açıklama yapacağı bilinmemekle birlikte, çevresi TBMM'den yasakları kaldıran yasa geçtikten sonra, Cumhurbaşkanının **"veto yoluna"** başvurmayacağına inanıyor. Hele ara seçimde halkın eğilimleri açık seçik yansıdıktan sonra.*

*Yasakların kalkması **"zamanı"** ise Cumhurbaşkanının saptayıp açıklayacağı bir konu olarak ele alınmıyor. Dediklerine göre, **"zamanlama, Cumhurbaşkanının değil, TBMM'nin elinde."** Cumhurbaşkanından **"TBMM'nin görevine ve işlevine müdahale beklenilmemeli".***

Muhalefet partileriyle bağımsızların anayasayı değiştirecek yasa için bugünlerde yeterli sayıda imza toplayacağına inanılıyor. Bir habere göre, SHP'de 60 dolayında imza sağlanmış, DYP'den gelenler ve HDP'lilerle bağımsızların katılmasıyla imza sayısının 130'un üzerine çıkması bekleniyor.

*İş bu noktaya gelince, Özal'ın tutumu önem kazanacak. Özal'ın yasakları kaldırma konusundaki **"savsaklamaları"** bilindiğinden TBMM'deki oylamada hangi davranışa gireceği merakla bekleniyor. Bu arada Erdal İnönü'nün çevresindeki kimi kişilere **"yasakların nisan ya da mayıs ayında kalkabileceğini"** söylemesinin, SHP liderinin **"iyimser doğasından"** kaynaklandığı öne sürülüyor. Cindoruk ise gerekli sayıya ulaşıldıktan sonra Özal'ın **"daha fazla direnemeyeceğine"** inanıyor.*

*Oysa, iktidar partisinden yansıyan göstergeler tersine işaretler veriyor. Özal, ilk başlarda Cumhurbaşkanının **"yasakların kalkmasına karşı"** olduğunu yayarak zaman kazandı, fakat Sayın Evren'in tersine yargı içinde bulunduğunu açıklamasından sonra, yeni bir öğeyi birden sorunun içine sokuverdi. Bu kez Özal, anayasanın nasıl değiştirileceğini içeren 175. maddenin ele alınıp yeniden düzenlenmesini, anayasanın üçte bir, daha sonra dörtte üç oyla değişimi yerine, TBMM'deki 201 milletvekilinin oylarıyla değişmesini önerdi. Tabii, bu öneri türlü sakıncaları beraberinde getiriyor, bir iktidara anayasa ile dilediği gibi oynamak olanağını veriyordu.*

*Son açıklamalarında Özal, Cumhurbaşkanının bu öneriyi de incelemeye aldığını söyledi. Oysa, sağlam kaynaklardan edinilen bilgiler, Cumhurbaşkanının **"anayasanın 201 oyla değiştirilmesi önerisine tümüyle karşı"** olduğunu gösteriyor.*

*Başbakanın açıklamalarına göre, **"biraz dinlenmek"**, uçakta işadamlarıyla konuşarak ekonomiye yeni konumlar getirmek için çıktığı Uzakdoğu gezisinden dönüşünde Özal'ın önünde ilk önemli konu, **"siyasal yasaklar"** olacak.*

*Bakalım Özal, hangi yeni **"buluşlarla"** bu konuda ipe un sermeyi sürdürecek!..*

Belediye Başkanı, Tarlabaşı yıkımlarını anlattı

Dalan: Yıkarım ve cezamı da çekerim

KEMAL KÜÇÜK *6 kasım*

İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Bedrettin Dalan**, Beyoğlu - Tarlabaşı'ndaki tescilli tarihi yapıların yıkımı konusunda, **"Gelişmeyi önleyici tarihi eser korumacılığına karşıyız"** dedi. Tarlabaşı'nda 3 bin levanten yapısı bulunduğunu belirten Dalan **"5-10 tane olsa koruyalım, ama 3 bin taneyse, bir caddenin genişletilmesi için biz bu işi yaparız"** şeklinde konuştu. üniversite rektörü tarafından, Essen Üniversitesi ile bir ilişkisi olmadığı açıklanan "Essen planı" konusunda Dalan, **"Kime yaptırıldığı önemli değil, önemli olan belediye tarafından yapılıp belediye meclisinden geçen planlardır"** şeklinde konuşurken, Dalan adına açıklama yapan Anakent Belediyesi Genel Sekreteri **Atanur Oğuz** da, **"Rektörün haberi olmayabilir. Biz üniversitenin döner sermayesine yaptırdık. Ben İTÜ döner sermayesine bir sürü iş yaptırıyorum. Rektörün haberi oluyor mu, sorun bakalım"** dedi.

Gazetemizde 2 Kasım 1986 günü yayımlanan **"Dalan'ın Plan Oyunu"** başlıklı Tarlabaşı yıkım planlarına ilişkin haberle ilgili olarak Başkan Dalan'la Belediye Sarayı'ndaki odasında konuştuk. Haberin yanlış olduğunu belirten Dalan, haberde yer alan planlar ve tescilli olduğu halde yıkılan yapılar hakkında bilgi vermek için Genel Sekreter Atanur Oğuz ve Planlama Müdürü **Kutlu Güzelsu**'yu yanına çağırdı. Dalan, haberin yalan olduğunu kanıtlayacak bir tekzip yollaması ya da mahkemeye intikal ettirmesini istediğimizde **"Ben İstanbul'a hizmet ediyorum, başkalarıyla uğraşacak zamanım yok"** şeklinde konuştu. Dalan, sorularımızı Kutlu Güzelsu ve Atanur Oğuz ile birlikte şöyle yanıtladı:

— Essen planı için üniversite rektörünün açıklaması yalan mıdır?

ATANUR OĞUZ — Biz üniversitenin döner sermayesine yaptırdık. Rektör bilmeyebilir.

— Rektörden habersiz döner sermayeye iş yaptırılabiliyor mu?

OĞUZ — Tabii oluyor. Ben İTÜ'ye, İTÜ'nün döner sermayesine iş yaptırıyorum, sor bakalım rektörün haberi var mı?

— Türkiye'deki tüm üniversitelerde döner sermayeye teklif edilen iş, önce rektörün onayına sunulur. Onaylarsa üniversite yönetim kurulundan geçirilerek kabul edilir. Mimar Sinan Üniversitesi Rektörü de Tarlabaşı planı için kendi onayları olmadan bir protokol yapılamayacağını belirtmiş ve M.Ü. döner sermayesine ısmarlanmış böyle bir plan olmadığını söylemişti.

DALAN — Kardeşim, kime yaptırırsam yaptırırım, bu önemli değil, önemli olan belediye meclisinden geçen plandır.

— Essen planı meclisten geçti mi?

DALAN — Hayır. Essen planı zaten bir nâzım planı değil ki.

— Ama tüm yıkımlar için bu planı öne sürdünüz. Bugüne kadarki tüm açıklamalarınızda hep adını kullandınız?

DALAN — 1972 yılında meclisten geçmiş bir plan var. Biz bu plana göre 1/1000'lik bir tatbikat planını, Beyoğlu Belediyesi ve Anakent Belediyesi Meclisi'nden geçirerek uygulamaya koyduk.

— Beyoğlu Belediyesi bu planın Mimar Sinan Üniversitesi'ne hazırlattırıldığını ısrarla söylüyor. Rektör bunu yalanlıyor. 1972'deki nâzım planının içine yol genişletmek için şimdi yıkılmak istenen bölgedeki evler de giriyor muydu?

DALAN — O zaman planda yol 4 şeritli idi, yaz başında 1/1000'lik planlar yapılırken tadil edildi ve 6 şeride çıkarıldı.

— Bakın, işte bu, 2863 sayılı yasaya aykırı değil mi? Yasaya göre Anıtlar Yüksek Kurulu, 1978 yılında sizin 1986'da yıkım alanı olarak gösterdiğiniz tarihi evlerin bulunduğu yeri yapı adaları olarak koruma altına almış ve eski eser sınıflarını tespit edip bir karar verilinceye kadar binalara dokunulmasını yasaklamış. Karar tarihi 14.7.1978. Bu durumda, 2863 sayılı yasaya göre SİT alanı ilan edilen bu bölgede kurulun izni olmadan imar planı yapılamaz. Varsa eski planlar da geçersizdir. Ancak yüksek kurulun izni ve direktifi ile bir koruma amaçlı plan yapılabilir ki, son olarak kurul, aldığı kararla böyle bir plan hazırlanmasını istiyor, hem de yıkılan evler için yasal soruşturma yapılacağını söylüyor.

DALAN — Bizim meclislerden geçen plan yasaldır. Ancak tabii ki 1/1000'lik planın 2863 sayılı eski eserler yasası ile ilgisi vardır. Tarihi eserlere gözümüz gibi bakmak zorundayız, bu bölgede 3 bin tane levanten yapısı vardır. Bunlar 150 yıllık da olsa, İstanbul için yeni sayılacak binalardır. İstanbul 2500 yıllık bir şehirdir. Levanten yapıları 3 bin tanedir. Bunlar 5-10 tane olsa saklayalım, ama 3 bin taneyse biz bu işi yaparız kardeşim. 74 tane eski ev yıkılacak. Yola denk geliyor. Gelişmeyi önleyici tarihi eser korumacılığı anlayışına katılmıyoruz.

— Önce, çok iyi korumalıyız dediniz, şimdi aksini söylüyorsunuz...

DALAN — Mısır'da Asuan Barajı yapılırken sfenkslerin yeri su oldu.

— Ama onları taşımak için baraja harcanan kadar para harcanmadı mı?

DALAN — Bu evler sfenksler kadar değerliyse sırtımızda taşırız.

— Efendim, bu, sorumun cevabı değil. Bu evlerin tarihi değerini ölçecek eksper ne sizsiniz ne de biz. Bunu bilim adamları ölçüyor ve ölçen kurula da korunmanın öneminden dolayı yasa hükmünde karar verme yetkisi yine bir yasayla tanınmış. Bu kurulun bağlayıcı kararlarında son olarak yıkılan 38 evi yıkanlar hakkında yasal işlem yapılması istenmiş. Siz "yıkarız" diyorsunuz, bunun cezası 5 yıl ağır hapis. Bunu üstleniyor musunuz?

DALAN — Biz İstanbul'a hizmet etmek için her cezaya razıyız. 2863'e aykırı yapıldığı söylenen yıkım için memleketin yargı gücü vardır. Suçlu kimse, ben dahil çekerim.

— Efendim Marmara Üniversitesi'ndeki konferansınızda "Bir bardak suda fırtına koparılıyor" diyerek, yıkılacak eski bina sayısını 50 tane vermiştiniz. Şimdi 74 tane diyorsunuz. Geçen temmuz ayında Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi Başkanı Hasan Özkan ve bilirkişi, yıkılan yerleri gezerek 1 eski binanın kurulun tesciline karşın yıkıldığını yerinde tespit etti. Bu tespitini İstanbul Valiliğine yolladı. Valilik dosyayı İçişleri Bakanlığı yerine, size, Anakent Belediyesi Teftiş Kurulu'na havale etti. Şimdi orada. "Hesap sorulsun" diyorsunuz. Bu konuda bir soruşturma yapılıyor mu?

DALAN — Onu ben bilemem.

— Yüksek kurulun yasal işlem yapılacağını belirten kararının altında kurul üyelerinden Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Nurettin Yardımcı'nın da imzası var. Bugün kendisine kararı göstererek sordum, ne gibi bir soruşturma yapılıyor diye, "Bunu sormanız bile gereksiz, oradaki karar aynen uygulanacaktır" dedi.

DALAN — O zaman demek ki beni mahkemeye verdiler. Beni yargılamak mahkemeler düşer.

— Siz, ancak önce idari kanalla soruşturulabiliyorsunuz.

DALAN — Gereken yerler gerekeni yapar. Ben yasal dediğim bu planı uygulayacağım. Cezama razıyım.

— Efendim siz cezanızı yine çekin. Ancak bana sorumun yanıtını vermediniz. Eğer yayımladığımız haber yalan ya da yanlışsa bunun açıklamasını istiyorum. Neden beni mahkemeye vermiyorsunuz ya da tekzip edin belgelere dayanarak. Ancak şimdi siz STFA firmasına bağlı bir kuruluşa yıkım yerini kapsayan yeni bir plan yaptırıyorsunuz. Ve bu planları kendi kurduğunuz, 3 üniversite rektörünün de içinde bulunduğu İmar Danışma Kurulu'na ısrarla göstermiyorsunuz. M.Ü. Rektörü Muhteşem Giray, kendilerine, defalarca istemelerine rağmen bu planın gösterilmediğini söylüyor?

KUTLU GÜZELSU — Madem öyle siz "Yasaları çinediniz" diyorsunuz. O zaman biz defalarca yüksek kuruldan evler hakkında karar vermesini istedik. O kadar yıldır niye vermediler?

— Efendim bunun soruyla ilgisi yok. Siz Essen planının ne olduğunu açıklamıyor ve 1972'deki nâzım plana göre yeni yaptığımız tatbikat planı ile yıkıyoruz diyorsunuz. Ama yüksek kurulun 1978'deki koruma kararından sonra siz artık bu alanda, kurul yeniden bir plan yaptırıncaya kadar nâzım plan yapamazsınız. Kurulun kararını bekleyeceksiniz. 3194 sayılı yasa "Nâzım plan parçalar halinde yapılamaz, ancak 1/1000'lik uygulama planları etaplar halinde uygulanır" diyor. Yüksek kurul burada yeni bir nâzım planı istiyor. Yüksek kurul son kararında her yönüyle araştırılmış bir nâzım plan istiyor. Eskisinin böyle bir plan olmadığını kararında belirtiyor. Buyrun okuyun.

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu

Cumhuriyet

ON İKİ'DEN ON İKİ'YE TÜRKİYE
Ali Sirmen

63. Yıl; Sayı: 22343 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 8 Kasım 1986 Cumartesi

Mladenov ile görüşen Halefoğlu: Diyalog belki sürecek

Sofya tutumunu değiştirmiyor

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı nedeniyle Viyana'da bulunan Türk ve Bulgar Dışişleri Bakanları, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunu görüşmek üzere dün bir araya geldiler. 2.5 saat süren görüşme sonrasında bir açıklama yapan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Bulgarların tutumunda bir değişiklik olmadığını belirtti.

Bulgaristan Dışişleri Bakanı birinci yardımcısı Ganev de düzenlediği basın toplantısında Türkiye'yi suçlayarak Pan Türkizmin resmi ideoloji haline geldiğini, okullarda dünyada 100 milyonun üstünde Türk olduğunun öğretildiğini söyledi.

MEHMET İNHAN

VİYANA — Viyana'da uzun süredir merakla beklenen görüşme nihayet yapıldı ve Bulgar Dışişleri Bakanı Peter Mladenov dün Türk Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile masaya oturdu. Görüşme beklenenden daha uzun sürdü ve taraflar Viyana'da AGİK Konferansı'nın yapılmakta olduğu Hofburg sarayında 2.5 saate yakın görüştüler. Vahit Halefoğlu, görüşmeden sonra Bulgarların tutumunda bu değişme olmadığını, ancak onlardan gelen talep üzerine görüşmelere devam edileceğini bildirdi. Yeni bir görüşme için kesin tarih saptanmadı.

Dün sabah Türkiye saatiyle 09.30'da toplantı odasına gelen Halefoğlu ve Mladenov bir kez el sıkıştılar ancak yüzlerin gülümsemediği dikkati çekiyordu. Taraflar uzmanlarla toplantı odasına girdikten sonra uzun bir bekleyiş başladı. Bir saat yirmi dakika sonra toplantı odasından uzmanlarıyla çıkan Bulgar Bakan Mladenov'un etrafını toplantının sona erdiğini zanneden gazeteciler sardı. Ancak Bulgar yetkililer, bunun 5 dakikalık bir kahve molası olduğunu açıkladılar. Toplantı odasından çıkarak molayı bir kahveyle değerlendiren Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Yalım Eralp yorum yapmak istemedi. Yalnızca toplantıyla ilgili bir benzetme yapmakla yetindi. Eralp kısaca "Reykjavik" diyerek görüşmeyi Reykjavik zirvesine benzetti.

Bu benzetme, kendisinden çok şey beklenen ancak altından bir şey çıkmayan bir görüşme olarak mı anlaşılmalıydı, yoksa bir sonuç çıkmamış gibi görünse de önemli bir dönüm noktası anlamına mı geliyordu? Yalım Eralp'in bildirdiğine göre kısa bir molayı Bulgar bakan istemişti. Görüşmeye devam etmeden önce uzmanlarıyla özel olarak görüşmek gereksinimi duymuştu. Bulgar Dışişleri Bakanı ve uzmanlarının kısa bir süre sonra toplantı odasına dönmesiyle toplantı devam etti.

Dakikalar geçtikçe kafalarda sorular belirmeye başladı. Saat 10.30'da Bulgar bakanın AGİK oturum başkanı olarak bugünkü oturumu açması bekleniyordu. Saat 10.30'a yaklaştığında toplantı odasından yine bir haber alınamadı. Diğer bir zaman unsuru ise, Vahit Halefoğlu'nun uçağının 11.50'de hareket edeceğiydi. Bulgar bakanın oturum başkanlığı, yardımcısına devredildi ve toplantı devam ederek beklenenden uzun bir süre sonra saat 10.50'de bitti.

Odadan ilk çıkan Halefoğlu uzun bir görüşme yaptıklarını, iki tarafın da bilinen görüşleri ifade ettiklerini bildirdi. Halefoğlu "Tabii bir görüşmede herhangi bir sonuca varmak mum-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HALEFOĞLU-MLADENOV YAN YANA — Dün sabah Türkiye saatiyle 09.30'da toplantı odasına gelen Halefoğlu ve Mladenov bir kez el sıkıştılar ancak yüzlerin gülümsemediği dikkati çekiyordu. Taraflar uzmanlarla toplantı odasına girdikten sonra uzun bir bekleyiş başladı.

'Çevik Kuvvet'in Gölgesinde Türkiye'

UFUK GÜLDEMİR

Perle: Türkiye'yi güçlendiriyoruz, çünkü...

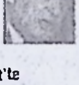
Evren, Doğu Anadolu'daki yeni üsler için, "Muş ovasını hatırladım, havaalanını oraya yaptık" dedi. Çok daha önce ortaya atılan Wholesler doktrini ne diyordu?

Körfez bölgesindeki bir çatışma halinde, ABD'nin Türkiye'ye yüklemek istediği askeri misyon nedir?

Ortadoğu'daki bazı Arap ülkelerinin subaylarının Türkiye'de eğitilmesi ve bu ülkelere uzman Türk subaylarının gönderilmesi nasıl gerçekleşti?

ABD istihbarat servisi, bir türlü elde edemediği İran hakkındaki askeri bilgileri, Ankara'da nasıl elde etti?

ABD yönetimi, Evren başkanlığındaki MGK'yi niçin Demirel ve Ecevit yönetimlerine tercih ediyordu?

Yarın Cumhuriyet'te

Cumhurbaşkanı Evren:

Hakemliği gerekirse yapacağım

CUMHURBAŞKANLIĞI'NIN AÇIKLAMASINDAN

Sayın Cumhurbaşkanımız, siyasi yasaklar konusu TBMM'de kilitlenir ve kendilerinin anlaşmazlıklara çözüm konusunda devreye girmesine gerek duyulursa, o zaman hakemlik görevini üstlenebileceklerini söylemişlerdir. Ancak, Sayın Cindoruk'un basın tarafından yöneltilen bir soru üzerine belirttiği gibi, siyasi yasaklar konusunda ANAP direnirse hakemlik yapabileceği vaadinde bulunmamışlardır. Sayın Cindoruk'un bu cevabının yanlış bir izlenimden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk ile görüşmesinde siyasal yasaklar konusunda "ANAP'ın direnmesi halinde hakemlik yapabileceği" biçiminde bir ifade kullanmadığı, bunun yanlış bir izlenimden kaynaklanabileceğinin düşünüldüğü bildirildi. Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel dün yaptığı açıklamada, "Sayın Cumhurbaşkanımız, siyasal yasaklar konusu TBMM'de kilitlenir ve kendilerinin anlaşmazlıklara çözüm konusunda devreye girmesine gerek duyulursa, o zaman hakemlik görevini üstlenebileceklerini söylemişlerdir" dedi.

Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel, konuya ilişkin yaptığı açıklamada şöyle dedi:

"Sayın Cumhurbaşkanımızın 5 Kasım 1986 günü TBMM'de grubu bulunan siyasi parti sayın genel başkanlarıyla ayrı ayrı yaptığı görüşmelerde, basında ve TRT'de yer aldığı gibi çeşitli konuların yanı sıra, 12 Eylül öncesi siyasi partilerin sayın genel başkanlarıyla bazı yönetici kadrolarının affı üzerinde de durulmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanımız, daha önce de kamuoyuna yansıdığı gibi, 12 Eylül öncesi siyasi partilerin sayın genel başkanlarıyla bazı yönetici kadrolarının affına karşı olmadığını belirtmişler ve konunun TBMM'nin görev ve yetki alanına girdiğini ifade etmişlerdir. Konu TBMM'den geçip önlerine geldi-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

ÖZAL, 173. MADDE KONUSUNDA ISRARLI

13. Sayfada

Carrington'dan öneri

Limni için uluslararası mahkemeye gidilsin

NATO Genel Sekreteri Lord Carrington, Yunanlı gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Türkiye ve Yunanistan'ın Limni sorununu çözmek için uluslararası bir mahkemeye gitmesini önerdi.

BRÜKSEL/ATİNA/ANKARA, (Cumhuriyet) — NATO Genel Sekreteri Lord Carrington, Brüksel'de Yunan gazetecilerle yaptığı söyleşide Türk-Yunan anlaşmazlığı ve Limni konularına değinirken NATO'nun tarafsızlığını vurguladı. Carrington, Limni Adası'yla ilgili anlaşmazlığın çözümü için ilk kez uluslararası mahkemeye başvurma önerisinde bulundu. NATO'nun W. Ellen Rogers'tan sonra iki numaralı komutanı general Bergers da 1982'den beri geliştirilen "veli destek" planına değinerek adını anmadan Limni konusunda bu plan çerçevesi içinde bir gelişme

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar, parti içi çekişmeleri değerlendirdi:

Partiyi tartışmayalım

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Küçük, Büyük Derken

ANKARA — Çalışmaları iki gün sürecek olan SHP Küçük Kurultayı bu sabah toplanıyor. Bu kurultayın "Türk solu için çıkış yolları" arayacak yerde, "kişilerin partide etken görevlere hangi yoldan gelceklerine yönelen çabaların" ağır basacağı bir kurultay olacağı anlaşılıyor.

Bugün Genel Başkan Erdal İnönü konuşarak, genel siyasal durumla SHP'nin içinde bulunduğu ortamı değerlendirecek. Ardından il başkanlarına genel siyasal durumu değerlendirmeleri için söz verilecek. İkinci gün ise, program ve tüzük

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Genel Başkanlık makamı yenilenmeli ve olağanüstü kurultay toplanmalı tartışmaları gereksiz ve zamansız. Durmadan isim değiştirmek, partinin yapısının sağlamlaşmasını engellemektedir. Kişilerin düşünceleri beklentileri ile sınırlı olmamalıdır.

Güçlü genel sekreterlik lafı bana yanlış gibi geliyor. Önemli olan güçlü genel sekreterlik değil, partinin yürütme ve karar organlarının güçlendirilmesi. Genel başkan yardımcılarının statü ve görevleri tam çizilmediğinden askıda kalmış gibi görünüyorlar.

HAKKI ERDEM

ANKARA — SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar, bugün başlayan küçük kurultay öncesinde parti içindeki son gelişmeler konusunda düşüncelerini Cumhuriyet'e anlattı. Sağlar, parti içinde görülen sorunların partileşme sürecinden kaynaklandığını bildirdi ve güçlü genel sekreter ya da genel başkan yerine, partinin yürütme ve karar organlarının güçlendirilmesini savundu.

Şu andaki tüzükte görev ve yetkilerin tam olarak çizilmemesi nedeniyle, genel başkan yardımcılıklarının askıda kalmış gibi göründüğünü ve bir karışıklığın ortaya çıktığını belirten Sağlar, "Genel başkanlık makamı yenilenmeli" ve "olağanüstü kurultay" önerileri için "Bunlar zamansız ve gereği olmayan tartışmalar. Durmadan isim değiştirmek, partinin yapısının sağlamlaşmasını engelleyecektir, engellemektedir. Kişilerin düşünceleri beklentileri ile sınırlı olmamalıdır" dedi.

Geliştirilip somutlaştırılacak programın daha solda olmasının doğal olacağını belirten Sağlar, parti içi disiplini mutlaka kuracaklarını anlattı. Sağlar, kimseye "Sus dur, sen git" diyemeyeceklerini ancak, dar kadroculuğa gidenlerin kadrolarını dağıtmak için ellerinden geleni yapacaklarını da açıkladı.

SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar'a yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

"— SHP içinde yoğun gelişmeler oluyor. Partide bir bunalımdan söz ediliyor. Siz, genel sekreter olarak gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

SAĞLAR — SHP'de 'Bunalım var' gibi gösterilmek istenen olguyu kabul etmiyorum. SHP'de, dışa, egemen güçlere bağımlı olarak oluşturulmak istenen bir iç dalgalanma var. Bir bunalım görüntüsü yaratılmak isteniyor. Bunlar yapay olaylardır. Bu-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

SHP'DE KÜÇÜK KURULTAY YOĞUN KULİSLE BAŞLIYOR

13. Sayfada

SHP: Dalgalanmadan Durulmayacak...

Bir siyasal parti için en güzel programlar yazılabilir, tüzükler hazırlanabilir, organizasyon şemaları çizilebilir, ancak insan unsuru eğer eksikse, bunların tümü kâğıt üstünde kalmaya mahkûmdur. Bu durumun tam tersi de geçerlidir. Adam vardır, ama program, tüzük ve organizasyon yetersizlikleri partinin başarısını engeller. Şu da akla gelebilir: Her ikisinin de bulunduğu varsayılabilir, fakat partideki liderlik boşluğu hevva yapılmasını önlüyor olabilir. Lider vardır da çevre iyi değildir, çevre kötü olmayabilir, ancak lider bekleneni vermiyordur. İsterseniz son bir şık daha: Her şey vardır, ama iç ve dış konjonktür öylesine elverişsizdir ki, herkes ağzıyla kuş tutsa başarı çizgisini yakalamak mümkün olmayabilir.

Acaba bütün bu şıklardan hangisi SHP'nin

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

HASAN CEMAL

SEUL'den
YALÇIN DOĞAN

Türkiye-G.Kore farkı

SEUL — Ördek armağan ediliyor Güney Kore'de yeni evlenen çiftlere. İki tane. Genellikle tahta oymadan yapılan bir avuç büyüklüğündeki ördeklerden birinin ağzı kapalı. Sadece kapalı değil, üstelik bağlı. "Kadını temsil ediyor" ağzı kapalı ördek.

Güney Kore'de kadının evdeki asıl işlevi "kocasına tabiiyet". Evlilik içinde kadın, sesini kolay çıkaramıyor. Zaten ağzı kapalı ördek de, sesini çıkarmamasını anlatmak üzere kadına armağan ediliyor.

Buna karşılık, çalışma yaşamında kadın bir erkek kadar ak-

(Arkası Sa. 15, Sü. 5'te)

AĞCA'NIN SUÇ ORTAĞI ŞENER: BENİ MUMCU YAKTI ABDİ SAĞLAM'ın haberi 8.-9. Sayfalarda

67 SAAT AÇLIK GREVİ — İstanbul'da çeşitli fakülte ve yüksekokullarda okuyan 15 öğrenci YÖK Yasası'nın 44. maddesinin değiştirilmesi için, İstanbul ve İzmir'den Ankara'ya yürüyen öğrencileri desteklemek amacıyla dün saat 18.00'de açlık grevine başladılar. Açlık grevi pazartesi 03.00'de sona erecek.

YÖK'ten öğretim üyelerine: Öğrencilere sempatik davranın

Üniversitede açlık grevi

İstanbul'da bir grup öğrenci, YÖK uygulamalarını protesto etmek ve yasanın 44. maddesinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla açlık grevine başladı.

Ankara'da ise, öğrenci dernekleri temsilcileri, gözaltına alınan arkadaşları serbest bırakılana dek açlık grevi yapacaklarını açıkladılar.

ANKARA / İSTANBUL, (Cumhuriyet) — İstanbul ve İzmir'den yola çıkarak YÖK uygulamalarını protesto eden öğrencilerin dün TBMM'ye dilekçe sunmalarının ve bu arada çok sayıda öğrencinin tutuklanmasının ardından, İstanbul ve Ankara'da bir grup öğrenci, açlık grevine başladı. Öğrenciler, gözaltına alınmaları bir "yıldırma hareketi" olarak nitelediler. Bu arada YÖK'ün, üniversite öğretim üyelerinden, "öğrencilere sempatik davranılmasını" istediği öğrenildi.

Ankaralı öğrenci dernekleri temsilcileri, gözaltındaki arkadaşları serbest bırakılana dek açlık grevi yapacaklarını duyururken, gözaltındaki öğrencilerin hakkında mahkemelerde soruşturma olduğu ya da üstlerinden kimlik çıkmadığı iddialarının da "gerçekle bağdaşmadığını" belirttiler.

Ankara Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, gözaltındaki öğrenci sayısını halen 56 olduğunu, bunların yargı önüne çıkarılmayacağını, ancak haklarında soruşturma olanların salıverilmeyeceğini bildirdiler. Öğrenciler, gözaltındakilerin sayısının emniyet yetkililerinin verdiklerinden daha fazla olduğunu öne sürerlerken gözaltındaki öğrencilere "kötü muamele yapıldığını" da iddia ettiler.

YÖK Başkan Vekili Prof. Kemal Karhan ise, "öğrencilerin yürüyüşlerinin iki ayrı konuda değerlendirilebileceğini, bunların politik ve asayiş yönleri olduğunu" söyledi. Prof. Karhan, "bu tür tartışmalara girmeyeceğini de" vurgularken, "Ben öğrencileri yürüyüşe geçiren nedenlerin arasında eğitimle ilgili sorunlar varsa, bu konuda görüşlerimi belirtirim" diye konuştu. Prof. Karhan, Yükseköğretim Yasası'nın öğrencilerin istediği biçimde değiştirilmesi halinde yükseköğretimdeki verimliliğin düşeceğini, 6 yıllık sınırsız hakkın geçtiğimiz yıllarda denendiğini ve eğitim veriminin yüzde 20'lerde kaldığını savundu. Prof. Karhan, "Geçtiğimiz öğretim yılında 13 bin 666 öğrenci, okuldan uzaklaştırılmıştır. 150 bin öğrenci ise alınmıştır. Bu, verimin yüzde 85 olduğunu ortaya koyar, kaldı ki bizim 6 yıllık sınırsız hak için üniversitelerdeki yerlerimiz bile yeterli değil" diye konuştu.

Ankara Emniyet Müdürlüğü gözaltında olan öğrenci sayısını 56 olarak açıklarken öğrenciler, bu sayının daha fazla olduğunu

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Saygılar Taktiği...

"Sayın" ve "saygılar" sözcüklerini siyasal sözlüklere yerleştiren Sayın Ecevit'tir. Ecevit'in genel başkanlığında kırk yıllık arkadaşlar bile birbirlerine "sayın" diye seslenmeye başlamışlardı. Sayın aşağı, sayın yukarı.

O günlerde Ecevit'in dil alışkanlığı ile "Adapazarı canavarı" için "Sayın Adapazarı canavarı" dediği söylenirdi. Artık Ece-

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Dalan: Yıkılacak binalar tarihi değil

ANKARA (a.a.) — İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, "İstanbul'da 4.700 tarihi eseri yıkacağım" şeklinde bir konuşması olmadığını bildirdi.

İstanbul'dan a.a. Genel Müdürlüğü'nü arayarak, Kocaeli Mühendislik Fakültesi'nde verdiği konferansla ilgili ve a.a. muhtelif haber için bir açıklama yapan Bedrettin Dalan şöyle dedi:

"Konuşmamda İstanbul'un tarihi niteliğini vurguladım, ülkelerarası bir tarih kenti olduğunu söyledim. Bu arada genel olarak

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

Kâğıda zam

SEKA ürünlerine yüzde 4.8 ile 25 oranında değişen zam yapıldı. Gazete kâğıdı ve üçüncü hamur kâğıdın fiyatı artmadı.

13. Sayfada

KUTLU GÜZELSU — İyi o zaman belediye nasıl iş yapacak. İstanbul için nâzım plan yapmak kaç yıl alır bilir misiniz, 20 yıldır bitirilemedi.

— Sayın Dalan, bana bu kadar sürede haberimin niçin yanlış olduğunu açıklamadınız. Essen planının 3. Boğaz Köprüsü için de geçerli olacağın ve DPT'ye yolladığınız, Hürriyet gazetesindeki demecinizde de vardı. Ancak şimdi ne olduğunu, neye dayandığını söylemiyorsunuz. 2863 sayılı yasaya göre geçersiz, uygulanmakta olan 1/1000'lik plan için de "Tatbik edeceğim" diyorsunuz. Yüksek kurul da sizden yeni plan hazırlamanızı kendileriyle de bu konuda bilgi alışverişi yapmanızı istiyor.

DALAN — Bak kardeşim, ben yasal bir planı uygulayacağım. Eğer yasal olarak hesap sorulursa her zaman hesap veririm. Ben o yüksek kurul kararını da ilk kez şimdi gördüm. Ceza da çekmeye razıyım. Ama sen biliyor musun Beyoğlu'nda bu evleri koruma yanlısı görünenlerin ne amaçla böyle davrandıklarını? O evler kimlerin evi ve şimdi o kişilerin yerine kimler kayyımlık yapıyor biliyor musun? Onlar o evlerin yıkılmasını istemiyor. Bir araştır da gör.

— Tabii hemen araştırırız, siz bildiklerinizi açıkça söyleyin, kimi suçladığınızı açıklayın. Hemen araştırır, sizin sözlerinizle birlikte yazarız. Suçladığınız kim? Korumak için birlik olanlar kim ve ne amaçları var? Siz açıkça söyleyin biz araştıralım. Bir yasadışılık varsa, yasal yoldan niye üzerlerine gitmiyorsunuz?

DALAN — Ben o kadar söylüyorum.

Saygılar Taktiği...

UĞUR MUMCU *8 kasım*

"Sayın" ve *"saygılar"* sözcüklerini siyasal sözlüklere yerleştiren Sayın Ecevit'tir. Ecevit'in genel başkanlığında kırk yıllık arkadaşlar bile birbirlerine *"sayın"* diye seslenmeye başlamışlardı. Sayın aşağı, sayın yukarı.

O günlerde Ecevit'in dil alışkanlığı ile *"Adapazarı canavarı"* için *"Sayın Adapazarı canavarı"* dediği söylenirdi. Artık Ecevit böyle mi demişti, yoksa bu bir yakıştırma mıydı? Orasını kestirmek güçtü.. Güçtü, ama bu *"sayın"* ve *"saygılar"* sözcükleri artık iyice yerleşmişti.

O hava içinde bir gün fakülteden arkadaşım CHP Zonguldak milletvekili Kemal Anadol, bana *"Sayın Mumcu"* diye seslenmez mi?

Şaka ile karışık *"Başlarım şimdi senin sayınından"* diye karşılık vermiştim o gün Anadol'a...

Yine o günlerdeydi, Cumhuriyet Senatosu'nda oturumu yöneten bir başkan vekili *"Sayın üyeler, sayın oylarınızı sayın sepete atın"* demez mi?

Her şeyin olduğu gibi *"sayın"*'ın da suyunu çıkarmıştık.

—Saygılar.. Ak saygılar.. Sayın üye.. Sayın genel başkan.. Saygılar bizden efendim.. Ak saygılar.. Pek sayın genel başkanım...

CHP'liler o günlerde birbirlerine saygı sunmaktan birbirlerini sevmeye pek zaman bulamamışlardı.. Böyle olduğu içindir ki, 12 Eylül'e gelindiğinde birbirlerine sabah akşam saygı sunanların, saygılar sunarken birbirlerinin çukurlarını kazdıkları da anlaşılmıştı.

12 Eylül ile birlikte *"Sayın genel başkan"*'ın Oran temiz hava şehrindeki kapısı *"sayın üyelere"* kapanmıştı. Sayın genel başkan, artık sayın üyeler ile birlikte olmak istemiyordu...

Saygılar gitmiş, yerini kaygılar almıştı..

Ecevit, kendisine *"saygılar sunan"* eski CHP milletvekillerinden niçin bu kadar kaygılanıyordu?

Ecevit, kaygılanmakta haklıydı. Şundan haklıydı: Kendisi İsmet İnönü'yü devirirken, *"saygılar taktiği"* uygulamış; *"Size saygı duyduğumuz için size karşı çıkıyoruz"* gibisinden sözler de söylemişti. Bu yüzden, kim Sayın Ecevit'e *"saygılar sunuyor"* ise, Ecevit bu saygı sunucularından kuşkulanıyordu.

Bu yüzden midir, bilmiyorum,. Sayın Ecevit, 12

Ali ULVİ

Eylül'den sonra kimi dostlarının *"Eski kırgınlıkları unutup CHP'ye sahip çıkın"* yollu önerilerine karşı *"Ben yasal genel başkan iken, yetkilerimi kullanamıyordum. Şimdi nasıl bu yetkileri kullanırım"* diyor ve şöyle konuşuyordu:

—*Hem ben mankenlerle siyaset yapmayı onursuzluk sayarım...*

Erdal İnönü, bu *"saygılar taktiği"*nden en az Ecevit kadar kuşkuludur. Babasının Ecevit ve arkadaşlarınca bu *"saygılar taktiği"* ile devrildiğini bilen Erdal İnönü, *"sizin genel başkanlığınızda güçlü genel sekreter formülü"*ne bu nedenle yanaşmak istemiyor.

Herhalde *"sayın genel başkan..."* diye başlayanlara karşı İnönü, içinden, *"Ben bilirim sizin sayın lafınızın altındakini"* diye düşünmektedir.

Pek de haksız sayılmaz ya...

"Saygılar taktiği" bir kez başarılı oldu. Ama artık bu taktik sökmez. Açıklıkta yarar var.

Sayın Ecevit'e karşı tek açık sözlü muhalefeti Dr. Kâmil Kırıkoğlu yürütmüş, bu yüzden Kırıkoğlu ölümüne dek Ecevit tarafından çevresinden uzak tutulmuştur.

Erdal İnönü'ye karşı da bugün açık sözlü muhalefet gerekiyor. Böyle bir muhalefet bugünden yarına bir sonuç alamaz, bu bellidir, ancak bugünden sergilenecek açık bir muhalefet, yarınlar için güçlü bir birikim oluşturur.

Saygıların daha bugünden kaygılara dönüşmemesi için başvurulacak tek sağlıklı yol da budur.

Açık sözlü muhalefet.

Kamil MASARACI

Kemal GÖKHAN

Milli Takıma yakışmayan davranış...

Ata'ya saygısızlık...

NÜVİT TOKDEMİR *10 kasım*

İZMİR — Avrupa Uluslar Kupası'nda K.İrlanda ile oynayacak Milli Takımımız, gazetecilerin hazırladığı **"senaryo"** ile Atatürk'ün ölümünün 48. yılında 9 kasımda, yani ölümünden bir gün önce hem Büyük Efes Oteli'nde, hem de Atatürk Stadı'nda **"rol"** gereği saygı duruşunda bulundu.

Milli Takımlar Teknik Sorumlusu **Coşkun Özarı**, bir gazetecinin oteldeki **"saygı duruşunda bulunma"** istediğini, yardımcısı **Ergun Öztuna**'nın aracılığıyla kabul ederken, Büyük Efes Oteli lobisinde antrenmana gitmek için bekleyen diğer gazeteciler, olaydan habersizdiler.

Saat 15.30'da Atatürk Stadı'na çalışmaya giden Milli Takım aday kadrosu, antrenmanı bitirmek üzereyken gazeteciler ile Özarı arasında yine saygı duruşu olayı konuşuluyordu. Milli Takım Teknik Sorumlusu Özarı, olayı değerlendirirken, **"Bir arkadaşınızın yaptığını suiistimal ediyorsunuz. Benim için önemli değil, ama sizin arkadaşlığınız ve gazetecilik saygısı açısından önemli"** diyordu. Özarı, kendisine Atatürk Stadı'nda da **"saygı duruşu"** yaptırma teklifinde bulunan gazetecilerin fotoğraf çekmek istemelerine bir yandan **"evet"** yanıtını veriyor ve sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Bir gazeteci arkadaşınız, böyle bir olay düşün-

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ALFABESİ
İlhan Selçuk

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ

63. Yıl; Sayı: 22346 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL. — 11 Kasım 1986 Salı

SHP'nin Küçük Kurultay bildirisi:

'Nükleer füzelere karşıyız'

BİLDİRİDEN

İkili anlaşmaların ulusal çıkarlarımıza göre yeniden gözden geçirilmesi istenecek. Türkiye'deki üslere nükleer füzeler yerleştirilmesine ve üslerin NATO amacı dışında kullanılmasına kesinlikle karşı çıkılacak.

Yurtta barış, dünyada barış ilkesine dayalı dış politikamız, teslimiyetçi bir anlayışla değil, eşitlikçi bir anlayışla tekrar yürürlüğe konulacak.

Kanayan yaraları sarmak için adil bir af çalışması aralıksız sürdürülecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Türkiye'ye nükleer füze yerleştirilmesine karşı çıktı. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü tarafından dün açıklanan Küçük Kurultay bildirisinde, "SHP ikili anlaşmaların ulusal çıkarlarımıza göre yeniden gözden geçirilmesini isteyecektir. Türkiye'deki üslere nükleer füzeler yerleştirilmesine ve üslerin NATO amacı dışında kullanılmasına kesinlikle karşı çıkacaktır" denildi.

Küçük Kurultay bildirisinde daha önce Genel Başkan Erdal İnönü ve Genel Sekreter Fikri Sağlar ile il başkanları tarafından dile getirilen DSP'ye karşı izlenecek yeni tavır da vurgulandı. Bildiride, DSP ve Ecevit'ten isim verilmeksizin "Sosyal demokratlığı kendi tekelinde görenler" diye söz edildi ve "SHP'ye yönelik suçlamalar karşısında hak ettikleri yanıtı alacaklar" belirtildi.

SHP Genel Başkanı İnönü, Küçük Kurultay bildirisini açıklamak üzere düzenlediği basın toplantısında bir soru üzerine, SHP içinde genel başkanlık sorunu olmadığını söyledi. İnönü, "Bu, Küçük Kurultay'da dile getirildi. Ben de istedikleri sürece genel başkan kalacağımı ifade ettim" diye konuştu.

İnönü, Küçük Kurultay'ın ortaya yorumların tersine partide

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

Ata'yı andık

'Koyduğun ilkeler sonsuza dek yaşayacak'

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, ölümünün 48. yıldönümünde bütün yurtta, yurtdışı temsilciliklerimizde ve KKTC'de törenlerle anıldı. Atatürk için Ankara'da Anıtkabir'de yapılan törene Cumhurbaşkanı Kenan Evren, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri, Başbakan Turgut Özal, ana muhalefet partisi lideri Erdal İnönü, Genelkurmay ikinci başkanı ile askeri ve mülki erkân katıldılar. Cumhurbaşkanı Evren, mozoleye çelenk konulması ve saygı duruşundan sonra Anıtkabir özel defterine, "Yüce Türk milletine armağan ettiğin en büyük eserin cumhuriyetle, koyduğun ilkeleri sonsuza kadar yaşatma azmi ve inancıyla geleceğe güvenle bakmaktadır" diye yazdı. Atatürk'ün ölüm yıldönümü nedeniyle İstanbul, İzmir ve diğer kentlerimizde de törenler ve toplantılar düzenlenirken, KKTC'de de ulu önder, 48. ölüm yılında anıldı. (Fotoğraf: UYGAR GÜRKAN)

İngiltere, bu kez ikna etti

AET'den Suriye'ye karşı 4 önlem

1. AET ülkeleri Şam'a silah satışını durduracak
2. Suriye Havayolları personeli sıkı takibe alınacak
3. Şam ile yüksek düzeyde resmi temaslara ara verilecek
4. Suriye büyükelçilikleri kontrol edilecek

RAGIP DURAN

LONDRA — İngiltere Dışişleri Bakanı Sir Geoffrey Howe'un başkanlığında toplanan AET dışişleri bakanları Suriye'ye karşı somut dört önlem alınmasını kararlaştırdı. Dışişleri bakanla-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

CHİRAC'A AĞIR DARBE 3. Sayfada

İran radyosunun iddiası:

Barzani ve Talabani birleşti

Kürdistan Yurtseverler Birliği lideri Celal Talabani ile Kürdistan Demokrat Partisi lideri Mesut Barzani'nin kuvvetlerini birleştirdikleri öne sürülüyor. 10. Sayfada

Abu Firas'ın dikkati çekildi

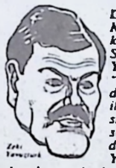
5 Filistinli öğrenci sınır dışı

Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Ziad S. Satı'nın öldürülmesi ile ilgili iki kişi tutuklanırken beş Filistinli öğrenci, sınır dışı edilmek üzere Cilvegözü sınır kapısına yollandı.

11. Sayfada

Zeki Yavuztürk açıkladı:

Ek nükleer füze gelmeyecek

Zeki Yavuztürk

Bütçe-Plan Komisyonu'nda konuşan Milli Savunma Bakanı Yavuztürk, "Türkiye'ye makul düzeyin üstünde ilave nükleer silahların kabulü söz konusu değildir" dedi. Yavuztürk, napalm bombası yerine kullanılabilecek kimyevi madde imali konusundaki projenin sonuçlandırıldığını açıkladı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Savunma Bakanlığı'nın 1987 mali yılı bütçe tasarısının dün TBMM Plan-Bütçe Komisyonu'nda görüşülmesi sırasında, muhalefet, 490 milyon dolar düzeyinde gerçekleşen Amerikan askeri yardımının reddedilmesini istedi. Bağımsız milletvekili Kâmran İnan, yardımın geri çevrilmesini isterken SHP'li 6 üye de yardım düzeyini "onur kırıcı" bulup reddedilmesi yolunda bir önerge verirken, Milli

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Yabancılara savunma sanayii için güvence

Türkiye'nin kurmayı amaçladığı savunma sanayii için, yabancı yatırımcıların yakındıkları bazı önemli belirsizlikler açıklığa kavuşturuluyor. Türk-Alman Ortak Savunma Sanayii seminerinde teknoloji transferi, alım garantisi, önceden ihtiyaç listesi verme gibi sorunlar için Türk tarafı yabancı girişimlere yeni destekler vaat etti.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — Türk-Alman Ortak Savunma Semineri, yerli ve yabancı özel sektöre açılan Türk savunma sanayii politikasındaki bazı gedikleri kapatılmaya başlandığını gösterdi. Yabancı yatırım taleplerinin teknoloji transferi güvenliği, üretimlerine alım garantisi tanınması, Türk ordusunun gereksinim rakamlarının sağlanması ve nitelikli ele-

(Arkası Sa. 10, Sü. 4'te)

DIŞ BORÇ ÖDEME PLANI ALTÜST 10. Sayfada

YÖK Başkanı Doğramacı'nın öğrenci yürüyüşüne tepkisi:

'Her vatandaş yürüyebilir'

İzmir ve İstanbul'dan başlayıp Ankara'da öğrenci taleplerinin Meclise bir dilekçe halinde verilmesiyle sonuçlanan öğrenci yürüyüşü ile ilgili olarak, "Her vatandaş yürüyebilir, yeter ki, kanunlara riayet etsinler" diyen Doğramacı, 44. maddeyi savundu ve başarı yüzdesini bu maddenin yükselttiğini söyledi. YÖK'ün önüne öğrenciler tarafından siyah çelenk bırakılması ile ilgili olarak, "Koysunlar, herkes düşüncesini ifade etmekte özgürdür" diyen Prof. İhsan Doğramacı, öğrenci istekleri konusunda, "İsteyebilirler, ancak derse devam etmeden, ara sınavlar olmadan, çalışmaya teşvik edilmeden de başarı oranı yüzde 17'ye düşmüştü" şeklinde konuştu.

ÜMİT ASLANBAY

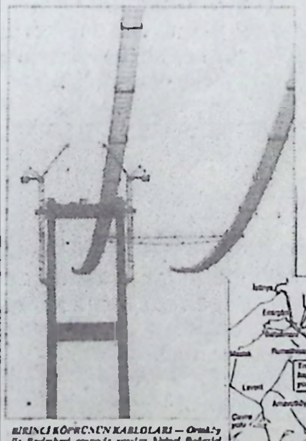
ANKARA — Yükseköğretim Yasası'nın 44. maddesinin değiştirilmesini isteyen ve bu amaçla İzmir ve İstanbul'dan Ankara'ya yürüyen öğrencilere, ABD'den yeni dönen YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı'dan, "Her vatandaş yürüyebilir, yeter ki kanunlara riayet etsinler" biçiminde tepki geldi. Prof. Doğramacı, yasanın 44. maddesinin öğrencilerin istekleri doğrultusunda değiştirilmesi halinde üniversitelerdeki başarı oranlarının da düşeceğini öne sürdü.

Amerikan Pediatri Akademisi tarafından dağıtılan "Dr. Christopherson" ödülünü Washington'da aldıktan sonra Türkiye'ye önceki gece dönen YÖK Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı, yürüyen öğrencilerin isteklerini "tam anlamıyla" bilmediğini ifade etti. Cumhuriyet muhabirinin, öğrencilerin ileride gelen temsilcilerin 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'nın 44. maddesinin değiştirilmesi olduğunu söylemesi üzerine Prof. Doğramacı, "Bir kere öğrenci-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

AÇLIK GREVİ İSTANBUL'DA BİTTİ, BU KEZ BOLU'DA BAŞLADI 6. Sayfada

Boğaz ikinci kez birleşecek

BİRİNCİ KÖPRÜNÜN KABLOLARI — Ortaköy ile Beylerbeyi arasında yapılan birinci Boğaziçi Köprüsü'nün kılavuz ve servis kabloları 1972 yılı kasım ayında yerleştirilmişti. Bu kablolar yerleştirildikten sonra Boğazın iki yakası birleşmişti. (Fotoğraf: CUMHURİYET ARŞİVİ)

İkinci Boğaz Köprüsü'nün iki ayağı bu sabah kılavuz ve servis kabloları ile birleşecek. Kablo çekme işlemi üç gün sürecek ve üç gün boyunca Boğaz'da deniz trafiği sabahları 09.00-11.00 arası kapalı olacak.

İkinci köprü için kablo çekme çalışmaları nedeniyle Anadoluhisarı - Kanlıca ve Rumelihisarı-İstinye arasındaki karayolları da taşıt trafiğine kapalı olacak.

İstanbul Haber Servisi — Temel'i 30 Mayıs 1986 tarihinde atılan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün yapımının önemli bir bölümünü oluşturan kılavuz ve servis kablolarının çekim işlemi bu sabah saat 09.00'da başlıyor.

Bayındırlık ve İskân Bakanı Safa Giray'ın da katılacağı kablo çekme işlemi üç gün sürecek. Bugün başlayıp 13 kasımda sona erecek olan kablo çekme işlemi nedeniyle, bu sabah saat 09.00-11.00 arasında Boğaz deniz trafiğine kapatılırken, Anadoluhisarı ile Kanlıca arasında ve Rumelihisarı'yla İstinye arasındaki sahil yolları da taşıt trafiğine kapalı olacak. Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre, Rumeli yakasında İstinye'den sonra sahil yolu trafiğe kapatılıp Maslak'tan yol veriliyor. Anadolu yakasında ise Beykoz'daki Doktorlar Sitesi'nden yol verileceği bildirildi. Yetkililer ayrıca, belediye otobüslerinin her zamanki güzergâhlarını izleyeceklerini ve acil durumlarda ve hastane arabalarının da bu yolları kullanabileceklerini belirttiler. Ayrıca Boğaz'ın deniz trafiğine kapalı ol-

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Bugün Salı.

Salı'yı 'Spor'a Ayırın.

Fenerbahçe'de 'bunalım' ve 'diriliş'

Her şey bir maçla başlayıp bir maçla bitiverdi...

Başkan Tahsin Kaya ile telefonda söyleşi

'Bonfile vakası'nda kim haklı?

Olacak boksör kampından belli olur.

İstanbul Boks Turnuvası başlarken...

Profesyoneller, top başına!..

Amerikan Basketbol Ligi (NBA) başladı.

Sporu şimdi haftalık Cumhuriyet Spor Eki'nden izleyin.

Operasyon iddiası

Erkmen: ABD rica etti, ama kabul etmedik

1980 yılında Tahran'daki rehineleri kurtarmak için ABD'nin giriştiği operasyonda Türkiye'nin kullanıldığı iddialarını yalanlayan Süleyman Demirel, "İddia gerçek dışıdır" derken, dönemin Dışişleri Bakanı Erkmen de "Türkiye'deki tesisler kullanılmadı" şeklinde konuştu.

11. Sayfada

TIME DERGİSİNİN İDDİASI: KAŞIKÇI ABD İLE İRAN ARASINDA ARABULUCULUK YAPTI 14. Sayfada

Son Bolşevik liderdi

Molotov öldü

MOSKOVA, (Ajanslar) — Josef Stalin'in sağ kolu ve Sovyet devriminde yer alan son Bolşevik liderlerden Vyacheslav Molotov, dün 96 yaşında öldü.

TASS Ajansından yapılan açıklamada, eski liderin "uzun

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

Molotov 96 yaşındaydı.

Kar hayatı felce uğrattı

Balkanlar'dan gelen soğuk ve yağışlı hava, yurdun büyük bir bölümünü etkisi altına alırken, İç ve Doğu Anadolu bölgesinde kar yağışı nedeniyle çok sayıda köyle ulaşım kurulamıyor. Kars'ta saatte 60 kilometre hızla esen rüzgârın tipiye dönüşmesi sonucu kentte yaşam büyük ölçüde durdu.

Haber Merkezi — Balkanlar'dan gelen soğuk ve yağışlı hava, yurdun büyük bir bölümünü etkisi altına aldı. İç ve Doğu Anadolu bölgesinde kar yağışı nedeniyle çok sayıda köyle karayolu bağlantısı kesildi.

Yurt muhabirlerimizin bildi-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Atatürk ve İnönü...

Yazar *Şevket Süreyya Aydemir*, Atatürk için "*Tek Adam*", İnönü için de "*İkinci Adam*" başlıkları ile bu iki büyük adamın yaşamöykülerini yazmıştır. Gerçekten Atatürk "Tek Adam", İnönü de "İkinci Adam"dır. Savaşlarda, cumhuriyetin kuruluşunda ve devrimlerde hep bu iki büyük adam yan yanadırlar.

Emekli albay ve tarih yazarı Sayın *Kemal Tülbentçioğlu*, 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde "Başkomutanlık-Atatürk Arşivi"ni incelemiş ve bu incelemeler sırasında Atatürk ve İnönü arasındaki şu yazışmayı bulmuştur.

Atatürk ve İnönü arasındaki iki mektubu tarihsel önemleri nedeniyle yayımlıyoruz.

Atatürk'ün İnönü'ye yazdığı mektup 6.8.1933 tarihli. Mektup şöyle:

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Ekşiler davası

Tuğgeneral Gülener için tutuklama istemi

Milli Savunma Bakanlığı ihalelerinde müteahhit firma Ekşiler AŞ'ye 15 milyar lira fazla ödeme yapılarak Hazine'nin zarara uğratıldığı iddiasıyla açılan davada askeri savcı, davada yargılanan 20 sanık için de tahliye kararı verilmemesini istedi. 7. Sayfada

ABD-YUNAN SAVUNMA SANAYİİ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI İMZALANDI 10. Sayfada

müş ve teklifini kabul ettik, olayı otelde yaptık. Ama siz şimdi statta da aynı şeyi yapmamızı istiyorsunuz. Bir arkadaşınız da Atatürk heykelinde saygı duruşu yapmamızı istiyor. Bu sizin sorununuz, benim değil. Ama, yarın aranızda tartışma çıkacağını da düşünün. Benim için önemli değil. Bir de okuyucuyu düşünün. Yarın gazeteyi açacak, bir bakacak futbolcular birinde otelde, birinde statta, birinde de Atatürk heykelinde saygı duruşu yapmışlar. Bunun hangisi doğru diye düşünmeyecekler mi? Okuyucuya ayıp değil mi?"

Bu konuşmalardan sonra bir gazetecinin yanında getirdiği bayrağı ellerine alan Milli Takım aday kadrosu futbolcuları, Teknik Sorumlu Coşkun Özarı ile birlikte "senaryo" gereği saygı duruşunda bulundular ve Atatürk'ü 9 kasımda andılar...

Otelde bir bayrak, bir de Atatürk fotoğrafı vardı. Atatürk Stadı'nda ellerinde bayrak senaryoya uydular. Saygısızlığa, saygısızlık eklediler.

Milli Takım kampta

Özarı: K.İrlanda, güçlü takım

NÜVİT TOKDEMİR *10 kasım*

İZMİR — Avrupa Uluslararası Kupası'nda ikinci maçını Kuzey İrlanda ile oynayacak olan Milli Takım aday kadrosu, İzmir'de çalışmalarına başladı. Aday kadroda İsmail, Semih ve Yusuf, ilk geceyi 40 derece ateşle doktor denetiminde geçirdiler. Milli Takım Teknik Sorumlusu Coşkun Özarı, durumları iyiye giden İsmail ve Yusuf'u dün öğleden sonraki çalışmaya alırken, Semih, antrenmana katılmadı.

Milli Takım Teknik Sorumlusu Coşkun Özarı, Kuzey İrlanda maçının çok zor bir maç olduğunu belirterek, **"Daha önceden tanıdığımız Kuzey İrlanda takımı, değişik bir biçimi ile karşımıza çıkacak. Yani güçlü bir ekip. Ancak biz kendi sahamızda oynamanın avantajını değerlendirmek istiyoruz"** dedi. Özarı, **"Futbol Federasyonu Başkanlığınız söz konusu. Bu konuda bir şey söyleyecek misiniz?"** sorusuna, **"Şimdi bir şey söylemem için erken. Her şey K.İrlanda maçından sonra belli olacak"** yanıtını verdi.

Milli Takım aday kadrosu, dünkü antrenmana, Samsunsporlu futbolcuların gelmemesi nedeniyle 4 eksikle çıktı. Kaleci Fatih, Tanju, Orhan ve Savaş, gece Ankara üzerinden İzmir'e geldiler.

Teknik Sorumlu Özarı, Yugoslavya maçını unuttuklarını, tek düşüncelerinin çarşamba günü oynayacakları K.İrlanda maçı olduğunu belirterek, **"İrlanda'yı İngiltere karşısında seyrettim. Çok güçlü bir ekip, futbolcularının çoğu İngiltere liglerinde top oynuyor. Ama yenilmeyecek bir takım değil"** biçiminde konuştu, Özarı, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Rakibimiz, takım olarak İngiliz ekolü futbol oynuyor. Mesela Yugoslavlar daha farklı bir stilde oynuyorlardı. Bir de oyunun akışını değiştirecek klit oyuncuları var. Hava toplarına hâkimler. İrlandalılarla o kadar çok karşılaştık ki, akraba gibi olduk. Birbirimizi iyi tanıyoruz. Ama biz de kendi sahamızda oynamanın avantajlarını iyi değerlendirmek istiyoruz. İzmir seyircisi, bizi çok yürekten destekliyor. İzmir'de güzel maçlar oynadık. İzmir seyircisinin bizi yalnız bırakmayacağına inanıyoruz."

Özarı, Diyarbakırsporlu Erdoğan'ın Milli Takıma alınmayışına ilişkin sözlerini anımsatan gazetecilere, **"Erdoğan'ı iyi tanırım. Öyle laflar söyleyecek karakterde çocuk değildir. Kadroya alınmamasının sebebi de Yugoslavya karşısında kötü oynaması değil, son günlerde formsuz olmasıdır. Basın, olayı şişirerek magazin haline getiriyor"** karşılığını verdi. Milli Takım Teknik Sorumlusu Özarı, Futbol Federasyonu Başkanlığı konusunda şu görüşlere yer verdi:

Şimdi bir şey söylemek için erken. Her şey maçtan sonra belli olacak."

Molotov...

ERGUN BALCI *13 kasım*

Pazartesi günü 96 yaşında ölen Vyacheslav Molotov, 1917 Ekim Devrimi'ne katılmış ve Lenin'le birlikte çalışmış olan son Bolşevik liderlerden biri idi. Günümüzde o kuşaktan sadece Stalin'in Sanayi Bakanı Lazar Kaganoviç'in yaşadığı sanılıyor.

Molotov'un yaşamöyküsü kuşkusuz bir tarih kadar zengindir. Bolşevik Devrimi'nin çeşitli aşamalarında bulunmuş, Lenin ve Stalin'e hizmet etmiş, Lenin'in ölümünden sonra parti içindeki iktidar mücadelelerine tanık olmuş, ABD'nin 1933'te Sovyetler Birliği'ni tanıması ile sonuçlanan görüşmelere katılmış, 1939'da Nazi Almanyası ile saldırmazlık anlaşması imzalamış, Stalin'in ölümünden sonra Kruçev'le mücadele etmiş, ancak bu mücadeleden yenik çıkmıştır.

Bolşevik Devrimi'ne katılmış olmasına rağmen Lenin döneminde, Troçki, Stalin, Zinoviev, Kamenev, Bucharin gibi liderlerin arasında Molotov'un adına rastlanmaz. Molotov, yaratıcı atılgan olmaktan çok, çalışkan ve iyi hizmet veren bir bürokrat olarak tanınmıştır.

Molotov'un, partide yıldızının parlaması 1928 yılında başlar.

1923 yılında Lenin'in son günlerinde partide iktidar mücadelesi başlamış, Troçki, Rakovski, Radek, Preobrazenski gibi liderlerden oluşan *"Sol Muhalefet"*'e karşı Stalin, Zinoviev ve Kamenev'den meydana gelen *"Triumvira"* kurulmuştur. Ancak Triumvira'nın temel hedefi, Lenin'den sonra partinin en güçlü kişisi olan Troçki'dir. Görüşleri ve kişisel ihtirasları birbiri ile çatışan *Triumvira* üyelerini bir arada tutan etken Troçki korkusudur. Nitekim, Troçki'nin etkisiz duruma getirildiği 1925 yılında Tri-

SAYILI GÜNLER
Muzaffer Buyrukçu

Cumhuriyet

DOSTUM MOZART

63. Yıl: Sayı: 22347 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL 12 Kasım 1986 Çarşamba

Özal, ANAP grubundan sonra konuştu:

Yasakları Evren'e götürmem

Başbakan'dan açıklamalar: *Bugün Türkiye'de bir anayasa meselesi yoktur. Siyasi yasaklar konusunu Cumhurbaşkanı'na götürmeyeceğim. Kendisinin de konuyu açacağını sanmıyorum. Türkiye'nin bugün bir numaralı meselesi, kalkınma ve refahtır. Basının bizi methetmesini bekleyemezsiniz. Bazı haberlerin tiraj kazanmak için sansasyon yaratacak şekilde verilmesi âdet haline geldi. Basında durup dururken bir mesele çıkarmanın fayda göstereceği kanaatinde değilim.*

İnönü: *Özal ile önümüzdeki günlerde yapacağım görüşmede siyasi yasaklıları gündeme getireceğim.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e anayasadaki siyasi yasakların kaldırılması yolunda bir öneri götürmeyi düşünmediğini belirterek, Türkiye'nin gündeminde yasakların değil, kalkınmanın bulunduğunu yineledi. Özal'ın ANAP grubunda yaptığı konuşmada "Siyasi yasaklar bizim meselemiz değil. Gündemimizden yasakları çıkarıyorum. Bundan sonra bu konuda artık konuşmuyorum" dedi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Özal'ın bu sözleri üzerine, "Bu onların kendi görüşleri, biz düşüncelerimizi yaşama geçirmek için elimizden geleni yapmaya devam ederiz" dedi. İnönü, Özal ile önümüzdeki günlerde bir görüşme yapacağını ve bu görüşmede siyasi yasakların kaldırılması konusunu da gündeme getireceğini belirtti.

Özal dün yapılan ANAP grup toplantısında, yasaklar konusunda muhalefet liderleriyle bir görüşme yapmayı düşünmediğini ifade etti. Talebin muhalefet liderlerinden gelmesi halinde, bütün partilerle görüşülebileceğini, ancak Türkiye'de ciddi bir anayasa meselesi olmadığını kaydetti.

Cumhurbaşkanı Evren ile bu hafta yapacağı görüşmede yasakların kaldırılması sorununu gündeme getirmeyeceğini belirterek, "Kendisinin de bu konuyu açacağını zannetmiyorum. Daha önce de konuşmadık" dedi.

Başbakan Turgut Özal, ANAP grubunda yaptığı konuşmada, anayasa ve siyasi yasakların kaldırılması diye bir sorunları olmadığını belirterek şöyle konuştu:

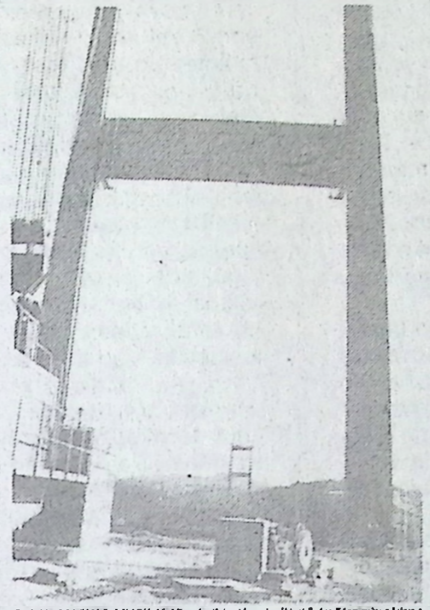
(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Emeklilere vergi iadesi formülü aranıyor

Emekli Sandığı'nda para bitti

1986 *bütçesinde Emekli Sandığı'nın ödeneklerinin 120 milyar lira eksik hesaplanması sonucu, sandığın emekli maaşları, vergi iadeleri ve memur borçlanmaları için ödeyecek parası kalmadı. Sorunun nasıl çözüleceği henüz belli değil. İş Bankası paraları ödemiyor.*

7. sayfada

BAKANLAR KURULU'NDA TESPİT YAPILACAK — Fatih Sultan Mehmet adı konulan İkinci Boğaz Köprüsü'nün kılavuz kablolarının çekimini Bayındırlık Bakanı Safa Giray da izledi. Giray, İstanbul'un trafik sorununa köprü ve bir tünelle halledileceğini, ayrıca köprünün de 1992'de hizmete girmesi gerektiğini söyledi. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

Fatih Köprüsü'nün kılavuz kabloları çekildi

İki yaka yine birleşti

İkinci Boğaz Köprüsü'nün kılavuz kablo çekme işlemi dün saat 09.00'da başladı. Kılavuz kabloları taşıyan iki motor Boğaz'ın ortasında buluşarak, iki ayaktan geçirilen kabloları birleştirdi. Bugün ve yarın da Boğaz 09.00-15.00 arasında deniz trafiğine kapalı tutulacak ve kablo çekme işi sürecek. 13. Sayfada

Abu Firaz: Provokasyona gelmeyeceğim

Operasyon genişliyor

Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Zaid J. Sati'nin öldürülmesinden sonra başlatılan operasyonda, Ankara'daki Suriye, İran ve Ürdün büyükelçilikleri ile FKÖ temsilciliğinde görevli bazı diplomat ve görevlilerin de adı geçiyor. Olayla ilgili 4 Filistinli, bir İranlı ve bir Ürdünlünün yargılanmasına 25 kasımda Ankara DGM'de başlanacak.

FKÖ kaynakları, Abu Firaz'ın son gelişmeler karşısında S. Arabistan'a gönderileceği yolundaki haberleri yalanladılar. Sınır dışı edilmek üzere Cilvegözü'ne götürülen 5 Filistinli, Türk ve Suriye sınır karakolları arasındaki boş bölgede bekliyorlar.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Zaid J. Sati'nin öldürülmesiyle ilgili soruşturma devam ederken, Ankara'daki Suriye, İran ve Ürdün büyükelçilikleri ile FKÖ temsilciliğinde görevli bazı diplomat ve görevlilerin de adının geçtiği öğrenildi. ... Abu Firaz "Suriye'nin ... yapılan plan ve oyunlar karşısında provokasyona gelmeyeceğiz" dedi. ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

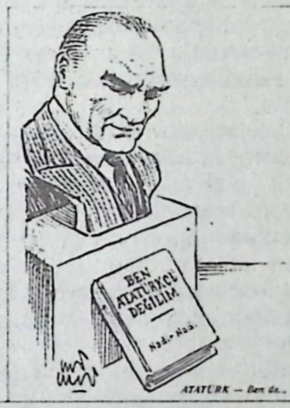
2.5 ay yattılar

Çantalı üç İranlıya ilk celsede beraat

Ankara Esenboğa Havaalanı'nda yanlarında bulunan elektronik çantanın kuşku yaratması üzerine tutuklanan ve 5 yıla kadar hapis istemiyle haklarında dava açılan üç İranlı, 2.5 ay hapis yattıktan sonra ilk celsede beraat ettiler. Savcı, çantada suç unsuru bulamadı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Esenboğa Havaalanı'nda, yanlarında bulunan elektronik çantanın kuşku yaratması üzerine tutuklanarak, haklarında dava açılan üç İranlı, ilk duruşmada beraat ettiler. Cürüm işlemek amacıyla örgüt oluşturdukları gerekçesiyle 5 yıla kadar

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'te)

ATATÜRK — Ben de...

"Dış politikada 'oldubitti'ye karşıyız"

SHP'den hükümete 'İncirlik' uyarısı

***SHP** Genel Başkanı Erdal İnönü, İncirlik Üssü'nden kalkan uçakların Suriye üzerinde uçmasını eleştirdi ve hükümetten açıklama istedi. Başbakan Özal, Suriye'ye karşı sertlik yanlısı olmadığını ima ederek, "Bir kavgaya girmek yanlış olur" dedi. Dışişleri ise susuyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD ve AET'nin Suriye'ye karşı açtıkları baskı kampanyasının bütün yoğunluğu ile sürdüğü bir sırada, İncirlik Üssü'nde yapılan geniş çaplı hava tatbikatı ve bazı Amerikan uçaklarının Suriye sınırına yakın bölgelerdeki uçuşları, muhalefetin Özal hükümetini uyarmasına yol açtı. SHP Genel Başkanı Prof. Erdal İnönü, ABD'nin İncirlik Üssü'nü Suriye'ye karşı kullanarak Türkiye'yi bir "oldubitti" ile karşı karşıya getirmesi olasılığı konusunda hükümetin dikkatini çekerek, açıklama istedi. Başbakan Turgut Özal Türkiye'nin Suriye karşısında sertlik yanlısı bir politika izlenmesinden yana olmadığını ima ederek, "Bir kavgaya girmek yanlış olur" dedi. Ancak, Başbakan Özal ile Milli Savunma ve Dışişleri bakanlıklarının bir bakımın Suriye konusunda farklı çizgiler taşıyan tutumlar almaları, Ankara'nın politikası konusunda belirsizlik yarattı.

ABD ve AET tarafından Suriye'ye karşı başlatılan ve Arka

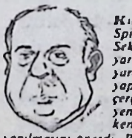
(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

İNÖNÜ'DEN DIŞ POLİTİKA ATAĞI

6-7. sayfalarda

BM yetkililerine öneri

Kipriyanu: Kıbrıs için sınırlı zirve yapalım

Kıbrıs Rum yönetimi lideri Spiros Kipriyanu, BM Genel Sekreteri'nin özel siyasi işler yardımcısı ve genel sekreter yardımcılığı daire başkanıyla yaptığı görüşmede, "29 Mart çerçeve anlaşma taslağını" yeniden reddetti ve Denktaş'la kendisi arasında "sınırlı zirve" yapılmasını önerdi. Rauf Denktaş ise bu öneriyi reddetti. "Önce belgeyi kabul etsinler" dedi.

LEFKOŞA, (a.a.) — Rum yönetimi lideri Spiros Kipriyanu, BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin 29 mart çerçeve anlaşması taslağını yeniden reddetti. Kipriyanu, Kıbrıs'ı ziyaret etmekte olan BM yetkililerine, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'la kendisi arasında "sınırlı bir zirve" yapılması önerisini ortaya attı.

Spiros Kipriyanu, BM Genel Sekreteri'nin özel siyasi işler yardımcısı Marrack Goulding ve Genel Sekreter Yardımcılığı Daire Başkanı Gustav Feissel ile önceki gün yaptığı görüşmede,

(Arkası Sa. 11, Sü. 8'de)

Beyaz Saray Kongre'ye bilgi verdi:

'İran'da yanlış adama güvendik'

İran ile gizli pazarlık programının sorumlusu Ulusal Güvenlik Başdanışmanı Amiral Poindexter, Kongredeki kilit üyelere verdiği brifingte, Humeyni rejimi içinde birlikte çalışabilecekleri unsurlar olduğunu, bunlar açığa çıkarılmadıkça, bu olayın gerçekleşebileceğini belirtti. İran'da büyük bir iktidar kavgası olduğunu söyleyen Poindexter, ancak ABD ile kanalların hâlâ açık olduğunu, işler yatıştığında tekrar çalışır hale geleceğini bildirdi.

11. Sayfada

Kırtasiye piyasası

Ellialtı'ya 1.5 milyar liralık haciz

Ellialtı ve şirketler grubu için, dün Akbank 1 milyar 433 milyon liralık ihtiyati haciz kararı alırken, 3 ayrı banka da aynı işlemde bulundu.

ŞENOL KONUKÇU

Bankalardan aldığı kredileri ...

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Tarlabaşı'na Dalan Yasası

ANAP'lılar Eski Eserler Yasası'nı değiştirecek, yıkım kararlarını vali yardımcıları verebilecek

Bazı ANAP'lı milletvekillerince önümüzdeki günlerde TBMM'ye sunulması beklenen yasa değişikliği önerisiyle, 2863 sayılı yasada yer alan Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun tüm fonksiyonları ortadan kalkıyor. Nerelerin SİT alanı ilan edileceğine, nerelerin tarihi eser olduğuna bundan böyle içinde hiçbir akademisyen bulunmayan ve vali yardımcısı başkanlığından oluşturulacak bir kurul karar verecek.

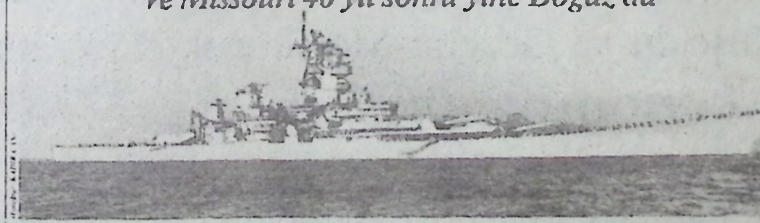
KEMAL KÜÇÜK

Beyoğlu Tarlabaşı'ndaki tarihi evlerin yıkımının Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu kararı ile durdurulmasından sonra yıkım planında bulunan 74 evin plana uygun olarak yıkılacağını yineleyen Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, önümüzdeki günlerde TBMM'ye sunulacak olan yasa önerisini bekliyor.

ANAP'lı milletvekillerince önümüzdeki günlerde TBMM'ye sunulması beklenen yeni yasa önerisinde, Ankara'daki Yüksek Kurul'un tescil, tescilden düşürme, SİT kararı alma, koruma amaçlı plan yaptırma ve denetleme gibi yetkileri, İstanbul'da vali yardımcısı başkanlığında kurulacak il kuruluna veriliyor. Kurulun aldığı son kararlar Anakent Belediye Meclisi'nden geçtikten sonra kesinleşecek.

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Ve Missouri 40 yıl sonra yine Boğaz'da

ABD Deniz Kuvvetleri'nin ünlü Missouri zırhlısı, Türk-ABD ilişkilerinde bir dönüm noktası olarak hatırlanan ilk ziyaretinden 40 yıl sonra dün yeniden İstanbul'a geldi. Marmara Denizi'nden saat 08.00 sularında İstanbul Boğazı'na giren Missouri, Sarayburnu açıklarında top atışlarıyla kenti selamladı. Buna Selimiye Kışlası'ndan yapılan atışlarla karşılık verildi. Missouri, 64 subay, 538 astsubay ve erden oluşan mürettebatıyla Dolmabahçe önlerine demirlendikten sonra gemide bulunan Amerikan 6. Filosu Komutanı Koramiral K.E. Moranville ve Gemi Komutanı J.A. Carney, önce İstanbul Valisi Nevzat Ayaz'ı ziyaret ettiler. Missouri'nin komutanları daha sonra İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ı makamında ziyaret ettiler. Ziyaret sırasında bir konuşma yapan Dalan, "Amerika'da Missouri'yi tanımazlar, ama İstanbul'da her bin kişiden beş yüzü tanır" dedi. 14 kasım cuma gününe kadar İstanbul Limanı'nda kalacak olan Missouri zırhlısı için Amerika'nın Ses radyosunun da üç gün süreyle özel yayın yapacağı bildirildi.

ANILARLA MISSOURI
AMERİKALI DENİZCİLER ÇOK HAYIR DUASI ALDI

SİNA KOLOĞLU'nun haberi 13. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Liberal miydi?..

Bugün uygulanan ekonomik modelin Atatürk'ün "devletçilik" anlayışı ile en küçük bir benzerliği bile yoktur. Öyleyse, bu "Friedman modeli" nasıl oluyor da "Atatürkçülük" olarak sunuluyor?

Sunuluyor işte!

Atatürk, 1935 yılında İzmir Fuarı'nın açılışında izlenen

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Lokanta sahibi ve yeğeni gözaltında

Küçük Hikmet'in sırrı ne?

Gemlik yakınlarındaki "Yıkıntı" isimli restorandan kaçırılan Hikmet Çaycı bulunamazken, jandarma bölgede aramayı sürdürdü. Restoranın "Yıkıntı Mustafa" adıyla bilinen sahibi Mustafa Özlü ve yeğeni Metin Yeşilköy, Palu'da, lokanta işçileri de Gemlik'te gözaltına alındılar.

Aile, jandarmanın yeterli araştırma yapmadığı yolundaki iddiaları yineledi. Bu arada çocuğun babası Ali Çaycı'nın Tahtakale'de döviz işleri ile uğraştığı ve kaçırılma olayının içine mafya parmağı karıştığı ileri sürüldü.

Haber Merkezi — Gemlik'teki Yıkıntı Restoranı'nın önünden yedi gün önce kaçırılan 2.5 yaşındaki Hikmet Çaycı ile ilgili olarak jandarma tarafından gözaltına alınıp bir süre sonra bırakılan lokanta görevlisi, iki kişi, dün yeniden gözaltına alındı. Hikmet Çaycı'nın önünden

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

umvira da çözülür. Zinoviev'le Kamenev, köylüye taviz verme politikasını eleştirerek, Troçki'nin hızlı sanayileşme politikasını savunmaya başlarlar.

Böylece 1926'da yeni bir gruplaşma meydana gelir. Stalin'den ayrılan Zinoviev'le Kamenev, Troçki ile 1926'da *Birleşik Muhalefet* cephesini kurarken, Stalin de köylülere taviz verme politikasının baş savunucusu olan Bucharin'le ittifak yapar. Stalin-Bucharin ekibinin *Birleşik Muhalefet*'i yenmesi zor olmaz. Troçki zaten iki yıldır tecrit edilmiş durumdadır. Kısa süre önce Troçki'ye en ağır hücumları yönelten Zinoviev ile Kamenev'in Troçki'ye katılmaları ise inandırıcılıklarını yitirmelerinden başka sonuç vermez. Parti mekanizması da, genel sekreter olan Stalin'in denetimindedir. Mücadele *Birleşik Muhalefet*'in ağır bozgunu ile sonuçlanır ve Troçki ile Zinoviev, 1927'de partiden atılırlar.

Ancak bu sıralarda Stalin sola dönmeye başlamıştır. Hâlâ köylüleri destekleme politikasını savunan Bucharin'le arası giderek açılmaktadır. Ve Stalin 1928'de köylüleri destekleme politikasını terk edip hızlı sanayileşmeye yönelince Bucharin'le ipler kopar. Bucharin, Tomsky ve Rykov, Stalin'in hızlı sanayileşme politikasını şiddetle eleştirmektedirler.

İşte Molotov, bu sıralarda partide adını sık sık duyurmaya başlar. Molotov, Kaganoviç'le birlikte Stalin'in hızlı sanayileşme politikasını ateşli biçimde desteklemektedir. Ne ilginçtir ki, bu politikayı destekleyen diğer bir kişi de, Stalin tarafından partiden atılmış olan Troçki'dir. Troçki kendisinin yıllardır savunduğu görüşün, can düşmanı tarafından bile olsa, uygulanmaya başlanmasını olumlu karşılamıştır.

Bucharin'in önderliğindeki *"sağ muhalefet"*'in tasfiye edilmesinden sonra Molotov, Stalin'in vazgeçilmez adamı olmuştur. Tarihçiler, Stalin dönemindeki *"büyük tasfiyelerden"* Molotov'un da sorumlu olduğunu belirtirler. Molotov'un 1930-1941 döneminde başbakanlık görevinde bulunduğu anımsanırsa, 1936-1938 yılları arasında meydana gelen bu olayların sorumluluğundan kurtulmasının güç olduğu görülebilir. Ama tasfiyelere karşı çıksaydı 96 yaşına kadar yaşar mıydı? O da ayrı bir konu.

Stalin'in ölümünden sonra Molotov'la Nikita Kruçev arasında amansız bir mücadele başlar. Molotov, 1956 yılında Dışişleri Bakanlığı görevinden uzaklaştırılır, ama mücadeleyi bırakmaz. Kruçev'in Moskova bürokrasisine karşı açtığı savaş ve ekonomik reform denemeleri, katı bir Stalinci olan Molotov'un sert muhalefeti ile karşılaşmaktadır. Kruçev'e karşı Molotov'un önderliğinde Kaganovic, Malenkov, Saburov, Suslov ve Pervukin'den oluşan muhalefet grubu kurulmuştur.

Macaristan'daki ayaklanma ise Stalinci muhalefetin elinde koz olmuştu. Kruçev'in siyasi ve ekonomik reformlarının yol açabileceği tehlikeler ısrarla vurgulanıyordu. Muhalefet o dönemde ifade özgürlüğü, hatta grevi bile hoşgörü ile karşılayan ve bürokrasiye hücum eden Mao Ze Dung'u da bir numaralı düşman ilan etmişti. Oysa o zamanlar Kruçev'in Mao ile arası henüz bozulmamıştı.

Kruçev, *"anti-parti grup"* olarak nitelediği muhalefete karşı şiddetli bir karşı saldırıya geçer ve Molotov 1957'de Merkez Komitesi'nden, 1961'de ise Komünist Partisi'nden atılır.

Siyasal yaşamında Troçki, Zinoviev, Bucharin ve Kamenev gibi liderlerin partiden atılmasına tanık olan *"temkinli"* Molotov, sonunda aynı akıbetten kendini kurtaramamıştır.

Kurtaramazdı da. Stalin sonrası Sovyetler Birliği'nde Molotov tipi yöneticilere artık yer yoktu. Molotov, Stalin döneminin içe dönük dünyaya korku ve kuşku ile bakan Sovyet Rusya'sının temsilcisi idi. Bir Batı müdahalesi korkusu, Nazi Almanyası'nın tehdidi ve Amerikan atom tekeli, bu Rusya'nın ve Molotov gibi yöneticilerinin şekillenmesinde önemli rol oynamışlardı.

Kurnaz, çalışkan, ama dar ufuklu, katı, kimseye güvenmeyen ve yenilikten ürken bir bürokrattı Molotov. 3. Dünyadaki kurtuluş hareketleri onu fazla ilgilendirmemişti.

Hiçbir zaman yaratıcı olamamış, sadece kendinden bekleneni yapmış ve iyi hizmet vermiştir.

Yıldızının parlak olduğu dönem ise renkli bir kişilik geliştirmesini olanaklı kılacak türden değildi.

Kuşçulu ve Gezgin: Mesele çok ciddi, iflaslar artabilir

Ekonomi tedirgin

MERAL TAMER *13 kasım*

Emin Hattat'tan Narin'e, Ellialtı'lardan İGS ve Hazet Giyim'e kadar son günlerde hızla yaygınlaşan haciz olaylarının sonu neye varır? Bu olaylar bazılarının dediği gibi bankaların alacaklarını sıkı takibe geçmelerinden mi kaynaklanıyor, yoksa iş âlemi bunun ötesinde daha temel ve köklü bir sorunla mı karşı karşıya?

Bu soruların yanıtlarını almak üzere iş dünyasının nabzını ellerinde tutan İstanbullu iki oda başkanına başvurduk ve gerek sanayi kesiminin sözcüsü İstanbul Sanayi Odası Başkanı **Nurullah Gezgin**, gerekse ticaret kesiminin sözcüsü İstanbul Ticaret Odası Başkanı **Nuh Kuşçulu**, piyasalardaki durumun çok ciddi olduğunu ve iflaslarının artabileceğini dile getirdiler.

İTO Başkanı **Nuhu Kuşçulu, "Orta ve küçük tüccar bugüne kadar sadece iş hacminin azalmasından dolayı sıkıntıdaydı. Şimdi ise iflas tehlikesi gündeme geldi. Bu olay büyürse, Anadolu'daki tüccara da uzanır"** derken, **İSO Başkanı Nurullah Gezgin, "Özel sektör artık bu faizlere dayanamıyor. Kârlılık sağlayamıyor, öz kaynak oluşturamıyor. Mesele çok ciddidir. Haciz ve iflaslar her sektörde yaygınlaşmaya başlamıştır. Tedbir alınmazsa iflaslar artarak devam edecektir"** şeklinde konuştu.

"Mesele çok ciddidir. Bazı işadamlarımız maalesef yüksek faizlerin tesirini ve maliyetini, ancak öde-

me günü geldiğinde fark etmekte ya da kabul kredisiyle ithalat yapıp, 4-5 ay sonra ödeme zamanı geldiğinde kur farkları yüzünden artan faturayı görünce şaşırmaktadır" diyerek söze başlayan Kuşçulu, hesapsız davranan işadamı, ithalatçı ve büyük toptancılar yüzünden namuslu ve masum küçük - orta tüccarların okkanın altına gitme tehlikesiyle karşı karşıya kaldıklarını dile getirdi.

Ticaret Odası üyesi orta ve küçük tüccarların zaten hiçbir banka kredisiyle çalışmadıklarını, çünkü bu kesimin bankalardan kredi alamadıklarını hatırlatan Kuşçulu, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bizim üyelere banka borçları yüzünden haciz gelmez. Çünkü onlar satıcı kredisiyle çalışırlar. Yani ithalatçı ya da büyük toptancıdan para ödemeden mal alırlar, mallarını sattıktan sonra parayı öderler. Buna karşılık hatırla mal aldıkları kişilere zaman zaman senet verirler. İşte bu senetler yüzünden, şimdi orta ve küçük tüccarın başı derde girmeye başladı. Hatır senedi alan, hacizlerle ve iflaslarla karşı karşıya kalınca, bu sefer senedi verenden hesap sorulmaya ya da para tahsil edilmeye çalışılır oldu."

Kuşçulu, sıkı para politikasının uygulandığı 1980'den bu yana İTO üyelerinin **"iş kaybı"** yani iş hacimlerinin daralmasından şikâyetçi olduklarını, ancak haciz ve iflas olaylarının başlamasıyla birlikte iflas tehlikesinin de Demokles'in Kılıcı gibi küçük ve orta tüccarın üzerinde sallanmaya başladığını söyledi ve bu iş büyürse zincirin halkalarının Anadolu'daki tüccara kadar uzanacağına işaret etti.

NAMUSUMU KURTARAYIM DERKEN...

Nuh Kuşçulu, **"Bankalarla kredi müşterileri arasındaki olaylar neden bu noktalara geldi?"** yolundaki sorumuzu ise, şöyle yanıtladı:

"Bankalar yüzde 85'lik kredi faiziyle ve geri döner umuduyla kredi verdiler. İşadamları ise aman namusumu kurtarayım, 1-2 ay daha idare edeyim, sonunda nasıl olsa faizler düşer ve ben borcumu geri ödeyebilirim düşüncesiyle kredi aldılar ve faizler düşmeyip aksine yükselince de borçlarını geri ödeyemediler. Asıl sorun tabii, mevduat ve kredi faizleri arasındaki yüksek marjdır. Ama artık bunun düzeltilmesi de yetmez. Çünkü pek çok şirket, artık öz sermayesini kaybetmiş durumdadır."

İTO Başkanı Kuşçulu, bu soruna çözüm aramadan önce dönmeyen kredilerin boyutlarının bilinmesi gerektiğini ve Merkez Bankası'nın Bankalar Birliği'ni ivedilikle dönmeyen kredilerin boyutlarını açıklamaya zorlamasını istedikten sonra, **"Herkes bunu sır gibi saklıyor. Hatta yıllardır zarar ettiği halde, sırf bankalardan kredi alabilmek için bilançolarında kâr gösterip, vergi ödeyen şirketler var. Onun için öncelikle dönmeyen kredilerin boyutları bilinmeli. Eğer hacim çok büyük değilse tehlike de büyük değildir, ama eğer hacim büyükse, o zaman ivedilikle tedbir alınmalıdır"** dedi.

GEZGİN DE AYNI GÖRÜŞTE

Nuh Kuşçulu'nun görüşlerini aldıktan sonra, sanayi kesiminin olaya nasıl baktığını öğrenmek üzere görüşlerine başvurduğumuz İSO Başkanı Nurullah Gezgin de meselenin çok ciddi olduğunu, haciz ve iflas olaylarının şu ya da bu sektörü değil, sanayinin tümünü ilgilendirdiğini söyledi. Haciz ve iflas olaylarında adı geçenlerden bir bölümünün hesabını kitabını bilmeyen kişiler olduğunu, ancak hesap kitap bilenlerin de başta yüksek kredi faizleri olmak üzere çeşitli nedenlerle darboğaza düştüklerini anlatan Gezgin, sözlerini şöyle sürdürdü:

"1980 sonrasında, dürüst sanayici, varını yoğunu ortaya koydu. Yalısını satmaktan, dıştan para getirmeye kadar... ihracata dönük yatırımlar yapıldı. Ama bu yıl İran ve Irak pazarı durdu, ki bu pazar toplam ihracatın yüzde 25'iydi. Tabii sanayici bundan çok etkilendi. Ürettiği malı elinde kaldı. Zaten bugünkü kredi faizlerini, bir ikisi hariç hiçbir sanayi dalı karşılayamaz, bu faizlerle kâr etmek şöyle dursun, öz kaynaklar bile elden gidiyor. Nitekim 500 büyük firma araştırmamız da, 1985'te özel sektörün kârlılığının çok az olduğunu ve öz kaynak oluşturamadığını ortaya koymuştur."

YAPAY OLARAK AYAKTA DURANLAR

Nurullah Gezgin, sanayi kesiminde bazı şirketlerin ise birkaç yıl önce ekonomik zaafa uğramalarına rağmen, yapay olarak ve hukuken ayakta tutulduğunu ve bugünkü haciz ve iflas olaylarının bir bölümünü bu tür firmaların oluşturduğunu söyledi.

Firmaların mali açıdan zor duruma düşmelerinde yüksek kredi faizlerinin devam eden enflasyonun ve TL'nin değer kaybının yanı sıra ihracat, ithalat ve nakliyecilik gibi alanlarda kararların sıkça değiştirilmesinin de payı olduğunu dile getirdikten sonra **"Makro açıdan ele alındığında istikrar döneminde kararların devamlılığı açısından en büyük istikrarsızlığı yaşıyoruz"** dedi.

Harran'da yaşam

DENİZ SOM *13 kasım*

Şanlıurfa'nın Suriye sınırındaki ilçesi Akçakale'ye doğru giderken bir yol ayrımına geldik. Yolun nereye gittiğine ilişkin bir işaret yoktu. Tesadüf, birini bulup sorduk, Harran yoluymuş. Meğer, Harran'a giden bu yoldaki **"Altınbaşak"** tabelası sökülmüş, yeniden **"Harran"** tabelası konacakmış.

Harran'ı karayolları haritasında da bulamazsınız. Çünkü, Altınbaşak yazıyor.

8 bin yıllık bir uygarlığın beşiği Harran, artık yeniden Harran oluyor. İsim değişikliği öyküsü ilginç:

"Süleyman Demirel başbakanken 1966'larda Harran'a gelmişti. Ovayı sulayacak büyük projeden söz ederken, bir gün buraların 'altın başak'larla dolacağını söylemişti. O zamanlar bazı köylerin isimleri değiştiriliyordu. Urfa Valisi de Demirel'in 'altın başak' demesi üzerine Harran'ın adını Altınbaşak yapmış. 12 Eylül'den sonra İl Genel Meclisi'nde araştırmışlar, Harran'ın Altınbaşak olmasına dair bir kayıt bulamamışlar. Şimdiki vali de Harran'ın tekrar Harran olmasını karara bağlattı."

Bu öyküyü, köy odasında otururken Harranlılar anlattı.

Köyde muhtar **Mehmet Özyavuz**'un konuğu olduk. Geçen yıl, **Hasan Uysal**'ın yaptığı Harran röportajının kupürünü gösterdiler. **Rıza Ezer**, Harran fotoğrafları ile ödül aldığını söyledi. Sonra, Cumhuriyet'e teşekkür ettiler, **"Yazdığınız dilekçelere cevap alamı-**

yorduk, o yazı çıktıktan sonra dertlerimize çare aramaya başladılar" dediler.

Köy odası, erkeklerin toplandığı bir yer. Kahve niyetine. Çünkü Harran'da kahve yok. Nedenini sorduk, **"Burada kimse kimseden çay parası almaz ki"** dediler. Muhtarlığın odasında başka, üç köy odası daha varmış.

Köy odası, dikdörtgen biçiminde geniş bir salon. Zemin beton. Üç yanı pencerelerle çevrili. Kapıdan girişte, sol tarafta portatif siyah-beyaz bir televizyon var. Kapının üstünde floresan lamba ve çevresine asılmış birkaç çerçeve resim ve ayet. Kapı girişi hariç, salon çepeçevre yolluk şeklinde halı döşeli, ortası beton. Duvar kenarlarında kalın yastıklar var, yaslanmak için. İçeri giren **"selamünaleyküm"** diyor ve ayakkabılarını çıkartıyor. Halının üstüne bağdaş kurup otururken, salondakiler de yeni gelene, **"merhaba"** diyorlar.

Köyün konukları olduğumuz için, her gelen elimizi sıkıp hatırımızı sordu. Muhtar, tabakasını çıkartıp sigara sardı, kâğıdı önce dişiyle hafifçe ısırıp, diliyle hafifçe ıslatıp yapıştırdı. Kaçak tütün alışık olmayan için sert. Ama güzel.

Sigaraları içerken acı kahve geldi. Acı kahve, bildiğimiz Türk kahvesinin şekersiz kaynatılarak telvesinin iyice eritilip yoğun bir kıvama getirilmesinden ve bu kıvama su katılıp yeniden kaynatılmasından yapılıyor. Arap ülkelerinde **"mırra"** denen bu kahve, kulpsuz fincanlarda içiliyor. Cezveden, bir yudumluk acı kahve konuyor fincana. Fincanı yere koymak ayıp. Yere kondu mu içine altın doldurmak gerek. Bir yudum acı kahveyi içip fincanı geri verince bir yudumluk daha konuyor. İki fincan yani iki yudum kahve normal. Üçüncü fincanı istemek misafir hakkı. Birinci ya da ikinci fincandan sonra kahve istenmiyorsa, fincanı hafifçe eğerek havaya kaldırmak gerek. Hele bir de misafir hakkını içip dördüncü fincan istenirse ve hele ev sahibi fincanı doldurursa, işte o, hakaretlerin en büyüğü sayılıyor. Âdet böyle...

Kulpsuz fincan salonda dolaştı ve herkes birer yudum acı kahvesini içti. Kahvenin hemen ardından çay ikramı başladı. Tepsinin içinde kalın camdan iri bardaklara demlenmiş çay döküldü. Çaylar da kaçak.

Tekel, bu taraflara sigaranın da çayın da en kötüsünü gönderirmiş. Demli buruk çaylar, sarma sigara kadar güzeldi.

Oturduğumuz salonun karşısında bir salon daha vardı. Kapıdan gördüğümüz bir tarafa yataklar dizilmişti. Misafir gece yatısına kalırsa diye. Köy odası hem kahve, hem otel.

Harran SİT alanı olduğundan yeni yapıya izin yok. Harran'daki en büyük sorun da su kadar ev. Oğlan evlendi mi, yeni ev yapamıyor. Bir evde 8-10 çocuk olduğuna göre, üçü dördü evlendi mi gelinlerle, torunlarla iki göz evin halini düşünün artık.

Harran'ın kubbeli kerpiç evleri de korunmaya alınmış. Ama bunların çoğu ahır olarak kullanılıyor. Birkaçında da insanlar yaşıyor.

Muhtarla birlikte **Ahmet Çelik**'in evine gittik. Evin reisi yakın köyden gelip Harran'a yerleşmiş. Hayvancılık yapıyormuş. İş için başka bir köye gittiğinden evde yoktu. Karısı fotoğraf çektirmek istemedi. Daha doğrusu, 10 yaşlarındaki oğlu **"ayıptır"** diyerek annesini içeri soktu.

Avluda, bir dana, birkaç koyun ve bir iki keçi. Bir de köpek. Evin, kubbeli 10'a yakın odasını hayvanlara ayırmışlar ve ot yığmışlar. Çelik ailesi beş nüfus, iki göz kerpiç odada kalıyor. Kapısı ya da tahta paravanı avluya açılan oda en fazla altı metrekare. Yataklar ikiye katlanıp üst üste dizilmiş. Yerde bir kazan su ve tüpgaz ile ocak... Kaşıklar beze takılıp duvara asılmış. Odanın içi, insan boyu yüksekliğe kadar kare düzende. . Sonra daire şeklini alıp ters çevrilmiş bir külâh gibi yukarıya doğru uzuyor. En tepede bir delik, duvarlarda da buzlu cam parçaları ile kapatılmış küçük delikler var. Aydınlatma için. Bu küçük odadan dar ve alçak bir aralıktan ikinci odaya geçiliyor. Burası yatak odası. Yer, doğal olarak top-

Behiç AK

rak. Ama toprak sertleşmiş. Eşyalar çuvalların içinde, çuvallar duvar dibinde. Bu oda biraz daha geniş, bir uçtan bir uca üç adım. Yerde küçük bir kilim serili. Duvarlarda oyuklar var. Oyuklar raf ve dolap niyetine kullanılıyor.Gaz lambası, süpürge, plastik bidon, eşyalardan bazıları. Dışarıdan içeriye girince önce karanlık geliyor, ama sonra loş ışığa göz alışıyor. Hela, hayvanların barındığı bölümün herhangi bir köşesi.

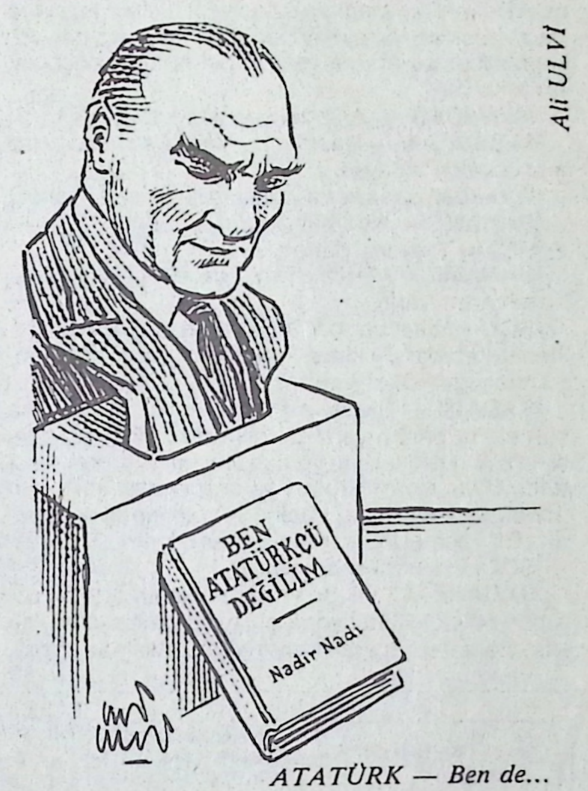
Mutfak niyetine kullanılan odada tüpgaz ve ocak vardı, ama hayvanların kaldığı tarafta da çalı çırpı ile yakılan bir ocak vardı yerde. Ocağın üzerinde kapkara olmuş koca bir tencere duruyordu. Kapağını açtık baktık; koyu, bulamaç gibi bir çorba...

Muhtar akşam yemeğine alıkoydu. Yemeğe kadar köyde gezdik. Anaokulunda çocukların boyadığı resimleri gördük. Anaokulunun amacı, çocuklara ilkokula başlamadan Türkçe öğretmek. Sağlık ocağı da çalışıyor, PTT odasındaki manyetolu telefon da... Futbol sahasının içinden geçerken muhtar, **"Akçakale Kaymakamlığı'nın köyler arasında düzenlediği turnuvada Dostluk Kupası'nı kazandık"** dedi.

Harran Ovası göz alabildiğine uzanıp gidiyordu. Saat 16.30'a doğru hava karardı. Köy odasına dönüp, biraz da ovadan konuştuk. Arazisi ve arazisinde kuyusu olup da sulu tarım yapanın zengin olduğunu söylediler. Kuru tarımdan beş kuruş para kazanamadıklarını anlattılar. Harran'a su geldiğinde, ovada sulu tarıma geçildiğinde, buraları ikinci Çukurova olduğunda, kendi arazilerinde çiftçi mi olacaklarını, yoksa ağaların toprağında ırgatlık mı yapacaklarını bilemiyorlardı.

Koca bir tepsinin içinde tepeleme bulgur pilavı ve üzerinde parçalanmış hindi geldi. Yere bir muşamba serildi. Saç ekmeklerinin yanına dolmalık gibi ama acı yeşil biberler ve kuru soğan kondu. Misafirlere kaşık verildi. Yere bağdaş kurup elle bulgur pilavı yemenin tadı da başka oluyor doğrusu. Hele Harran'da... Su, naylon küçük bir kovanın içindeydi. Bardak ise, kovanın içinde yüzen alüminyum tastı.

Harran'a bir gün su gelecek.
Önce kanallardan akacak.
Sonra pet şişelerde satılacak.

ATATÜRK — Ben de...

Ülke Tiyatrosu!..

YALÇIN PEKŞEN *14 kasım*

Bu köşenin okurları alışıktır: Zaman zaman "cid-diyet"ten uzaklaşıp işi mizaha ve fanteziye vurmaya çalışıyorum. Bu yol, salim kafayla katlanılması zor bazı gerçekleri -ilaç sanayiinin de kullandığı-şekerli drajelere dökme yönteminde benziyor... Hem yutulması daha kolay oluyor hem de epey işe yarıyor. Çünkü insanlarımız "ciddiye" alınmaktan pek korkmuyorlar -hatta gururlanıyorlar bile- ama "gırgıra" alınmaya kolay kolay katlanamıyorlar.

Aynı yöntemle bugün ülkemizin genel manzarasını küçük bir tiyatro oyununa çevirip biraz karikatürize etmek istedim. Ortaya, aşağıda okuyacağınız tiyatro oyunu çıktı... ÜLKE TİYATROSU SUNAR: ASİYE NASIL KURTULMAZ?

(1. perde: Sahnede başbakan ve bir vatandaş konuşurlar)

BAŞBAKAN — Vatandaaaş... Ben işbaşında oldukça senin çözülemeyecek bir problemin yoktur. Şunu açıklıkla ifade edeyim: Mühim olan iş bilen, iş bitiren bir hükümetin işbaşında olmasıdır...

VATANDAŞ — (Alkışlar...) Helal olsuuun... Onun için oyumu sana verdim zaten.

BAŞBAKAN — Teşekkür ederim sayın vatandaş... Şimdi söyle bakalım, senin derdin nedir?

VATANDAŞ — Hayat çok pahalı başbakanım. Geçinemiyorum. Aldığım ücretle karnım bile doymuyor.

BAŞBAKAN — Bunun çözümü son derece basit... Hemen ifade edeyim; daha az yemek ye... Bak biz hanımla Amerika'da rejim yaptık. Şimdi çok rahatız. Ben 100 kilo verdim, 100 kiloya indim. Hanım 90 kilo verdi... O da 100 kiloya indi.

VATANDAŞ — Ben de 40 kilo verdim, 40 kiloya indim.

BAŞBAKAN — Sevgili vatandaşım. Bunları dert etme... Açıklıkla ifade ediyorum. Senin sorunun her şeyden önce enflasyon. Önce enflasyonu aşağı çekmemiz lazım. Ama şunu da ifade etmek zorundayım. Enflasyon durup dururken aşağı inmez. Ya nasıl iner? Kemerleri sıkarak iner...

VATANDAŞ — Kemer sonuna geldi dayandı zaten...

BAŞBAKAN — Güzel... Demek ki artık kemere ihtiyacın kalmadı. İşte kemer sorunun çözülmüş

oldu...

VATANDAŞ — Evet, çözüldü ama fiyatlar yine de durmuyor...

BAŞBAKAN — Ekonominin kuralı budur. Ben elektrik mühendisliği mektebinde okurken böyle öğrendim. Fiyatlar artacak ki, alışveriş olmasın. alışveriş olmayınca ne olacak? Mallar elimizde kalacak. Bu malları Araplara satacağız. Gelen dolarlarla muz, neskafe, Amerikan sigarası, Fransız peyniri, Hollanda tereyağı ve "geciktirici sprey" alacağız. Anladın mı?

VATANDAŞ — Anladımsa Arap olayım...

BAŞBAKAN — Hazır Arap olmuşken sana biraz mal satalım öyleyse...

(2. perde: İşadamı ve işçi karşılıklı konuşuyorlar.)

İŞADAMI — İşini bitirdin mi oğlum?

İŞÇİ — Bitirdim patron.

İŞADAMI — Aferiin. Şimdi de al ücretini (biraz bozuk vara verir).

İŞÇİ — Fakat patron, bu parayla geçinilmez ki... Hesap ortada: Ev kirası, yakacak, hanımın mantosu, çocuğun okul masrafı...

İŞADAMI — Hepsi bu kadar mı?.. Sen haline şükret. Ya benim yerimde olsaydın... katımın kirası, villamın taksidi, yazlığımın vergisi, yatırımın masrafı... Çekme yeri kirası, kaptanın maaşı, miçonun ücreti, hizmetçilerin, uşakların, şöförlerin maaşları... Bir Mercedes kaça çıktı duydun mu?

İŞÇİ — Nereden duyayım?

İŞADAMI — Tabii duymazsın. Senin öyle bir sorunun yok ki. 60 milyona çıktı... Bir tane olsa yine iyi... Hanıma ayrı araba, ayrı şöför... Allahtan çocuklar kendileri kullanıyorlar... Keşke ben de senin gibi sadece ev kirasını, hanımın mantosunu, çocuğun okul masrafını düşünseydim... Daha ne isterdim. Hadi şimdi git, paranı güle güle harca...

(3. perde: Bu kez sahnede bir profesör ile öğrenci vardır.)

PROFESÖR — Oğlum, derslerine çalış, gerisine karışma sen... YÖK her şeyi çözümler...

ÖĞRENCİ — Fakat hocam düşünüyorum da...

PROFESÖR — Ne!.. Düşünmek mi? Burası üniversite. Burada düşünülmez, sadece ders çalışılır. YÖK senin için düşünür...

ÖĞRENCİ — Öyle diyorsunuz ama bilim bize "Düşünüyorum, öyleyse varım" diye öğretiyor.

PROFESÖR — O söz çağdışı oldu artık. Bizim bilim adamlarımız, "Düşünmüyorum, öyleyse YÖK'üm" diyorlar.

(...Ve son perde: Sahnede bir gazeteci ve bir okuyucu vardır.)

GAZETECİ — Sinemanın sultanı, TV'nin padişahına gönül verdi.

OKUYUCU — Vay be...

GAZETECİ — Ahu Tuğba iki kişiden birden hamile kaldı.

OKUYUCU — Oh be...

GAZETECİ — Bülent Ersoy, "Kadınlık gibi var mı?" dedi.

OKUYUCU — Hadi be...

GAZETECİ — UNESCO'nun son yaptığı araştırmaya göre gelişmekte olan ülkeler arasında Türkiye sonuncu oldu.

OKUYUCU — Tüh be...

Kemal GÖKHAN

Yurttaşlık Hakkı...

UĞUR MUMCU *14 kasım*

Yazar ve Avukat Demir Özlü, Özal hükümetinin kararı ile yurttaşlıktan çıkarıldı.

Kararın gerekçesi, Özlü için İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca düzenlenen bir dosyaydı. Bu dosyaya göre Özlü, yurtdışında yayımladığı yazılarla Ceza Yasası'nın 140'ncı maddesine uyan suçlar işlemişti.

Ünlü 141'inci maddenin *"kapı komşusu"* olan 140'ıncı madde şöyledir.

Okuyalım:

— *Devletin hariçteki itibar ve nüfuzunu kıracak şekilde devletin dahili vaziyeti hakkında yabancı bir memlekette asılsız, mübalağalı veya maksadı mahsusa müstenid havadis ve haberler neşreden veya milli menfaatlere zarar verecek herhangi bir faaliyette bulunan vatandaş, beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapse konulur...*

Bu madde, tek partili döneme özgü düzenlemelerden birini oluşturuyor. Ne demektir *"asılsız, mübalağalı ve maksadı mahsusa müstenid"* haberler?

Çoğulcu demokraside tek parti değil birçok parti vardır. Bu partiler, ülkenin iç ve dış güvenliği konularında iktidar partisinden çok ayrı düşüncelere sahip olabilirler. Yurttaşların bu düşüncelerini yurt içinde olduğu gibi yurtdışında da yayma özgürlük-

leri olmazsa çok partili düzenden söz edilemez.

12 Eylül döneminde yurtdışında *"yaygın işkencelerden"* söz eden yayınlar yapıldı. Aynı dönemde, sıkıyönetim askeri savcılıklarında da birçok güvenlik görevlisi hakkında sanıklara işkence yepmak suçundan davalar açıldı. Bazı polisler de bu suçlardan dolayı mahkûm oldular. Kararlar da kesinleşti.

O günlerde yurtdışında *"Türkiye'de işkence yapılıyor"* diye yazı yazanlar hakkında *"mübalağalı havadis yaymak"* suçundan dava açılırsa, bu madde nasıl uygulanacaktır?

Öyle ya, işkence yapıldığı kesinleşmiş mahkeme kararları ile bellidir. Ancak yayınlar bu gerçeği *"mübalağa ederek"* mi sunmuşlardır?

— *Asılsız, mübalağalı ve maksadı mahsusa müstenid...*

"Türkiye'de enflasyon yüzde 50'nin üzerindedir.." Vay, *"mübalağalı ve maksadı mahsusa müstenid haber yayıyorsun!.." "İflaslar yaygınlaşıyor.."* Ne demek? *"Asılsız, mübalağalı ve maksadı mahsusa müstenid havadis!.."*

Bunun sonu yok.. Böyle bir madde yürürlükteyken Türk yurttaşları, ancak Anadolu Ajansı bültenleri ile hava raporlarından söz edebilirler. Ancak o kadar!

Şunlar anlaşılır gerekçelerdir: Bir Türk yurttaşı, PKK gibi bölücü terör örgütleri ile birlikte cinayet kışkırtıcılığı yapıyor. *"ASALA"* gibi Ermeni terör örgütleri ile birlikte yurtdışı temsilciliklerimize saldırılar düzenleyen çetelerin içinde görev alıyor. O zaman tabii ki, bu tür eylemler yurttaşlık bağı ile bağdaşmaz.

Ama yurtdışında 1 mayıs yürüyüşüne katıldı. At yurttaşlıktan.. Nazım Hikmet'ten bir şiir okudu. At yurttaşlıktan.. İşkenceden söz etti.. At yurttaşlıktan!

Bu olmaz.

Yurtdışında birçok kişi bu gibi suçlamalarla yurttaşlık haklarından yoksun bırakılmışlardır.

Yurttaşlıktan çıkarılma sonucunu doğuracak eylemler bir yönetmelikle sıralanmaktadır. Yönetmeliğe göre Ceza Yasası'nın 125'inci maddesinden 164'üncü maddesine kadar yer alan maddelerde yazılı eylemler yurttaşlıktan atılma gerekçesi sayılıyor.

Öyle ki bu maddeler arasında yer alan 143'üncü madde gereğince *"on beş günden 6 aya kadar hapis ve beş yüz liradan iki bin liraya kadar para cezası"* öngörülen bir eylemden ötürü bir yurttaşa *"yurttaşlıktan çıkarılma"* yaptırımı uygulanabilecektir.

Hükümetin manevi kişiliği ile ilgili görülebilecek sözlerden dolayı bile bir yurttaş en temel haklardan biri olan yurttaşlık hakkından yoksun bırakılabilecektir.

Hakkında bu tür suçlamalar nedeniyle dava açılıp da *"yurda dön çağrısı"* bulunan birçok yurttaş, bu gibi uygulamalarla karşı karşıyadır.

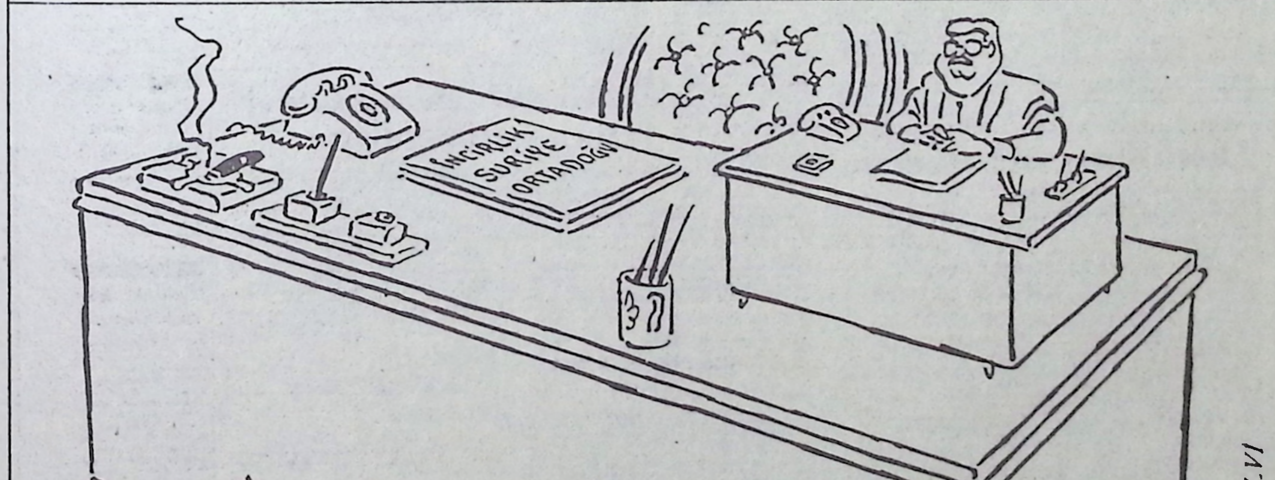
Demir Özlü hakkında da *"yurda dön çağrısı"* yapılmış; düzenlenen dosya, İstanbul'dan sıkıyönetim kalkınca önce Diyarbakır Sıkıyönetim Savcılığı'na gönderilmiş; Diyarbakır Sıkıyönetim Savcılığı olayda kendisini yetkili görmeyince dosya, bu kez İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın önüne gelmiştir.

Soruşturma konusu eylem, bir basın suçudur. Basın suçlarında belli sürelerde dava açılmazsa dava düşer.

İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi, Demir Özlü'nün durumuna tıpatıp benzeyen bir başka olayda, Yağmur Atsız hakkında davanın düşürülmesi kararı vermiştir. Çünkü Atsız hakkındaki dava yasada belirlenen sürede açılmamıştır.

Yurttaşlık hakkı, yurttaşın en kutsal haklarından biridir. Bu kutsal hakkın böylesine antidemokratik bir madde ve yönetmeliğe dayanılarak ellerinden alınması başlıbaşına bir haksızlık kaynağıdır.

Şu liberal demokrasimizde Pasaport Yasası'nda değişiklik yapılarak kaçakçılık suçlarından yargılananlara pasaport veriliyor. Kayrılanlar hep kaçakçılık sanıklarıdır! Suçlananlar ve yurttaşlık hakları ellerinden alınanlar, hep siyasal nitelikli suç işledikleri ileri sürülenlerdir.. Aynı liberal düzende, bir olağanüstü dönemde yurtdışında bu ara rejim hakkında yayın yaptı diye yazarlara yurttaşlık hakkı bile çok görülüyor. Hukuk, bir haksızlığın yasal çerçevesi değildir ve olmamalıdır!

YÖNTEM DERSANESİ
ÖSS ve ÖYS'de başarının yolu...
Tel: 18 31 76 - 17 92 50
Konur Sok. No: 18 Kızılay-Ankara

Cumhuriyet

BARIŞA ÖZLEM
Prof. Dr. Husnu Goksel
ABD ile (KDI) içindeki Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

63. Yıl; Sayı: 22351 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 16 Kasım 1986 Pazar

Richard Perle, üsler anlaşmasının yakında -yapılacağını açıkladı

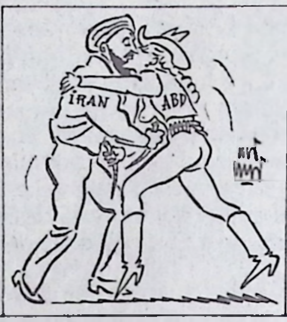
ABD ile sürpriz uzlaşma

AET baskı yapıyor

Ankara, Suriye'ye yaptırım yanlısı değil

Özal hükümeti AET'den gelen yaptırım çağrılarına karşılık, Suriye'nin terörle bağlantıları konusundaki iddialardan kaynaklanan sorunları bu ülke ile ikili planda ele alma eğiliminde.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümetinin, İngiltere'nin girişimiyle AET'nin Suriye'ye karşı başlattığı ve ABD
(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

ABD Savunma Bakan Yardımcısı Perle, anlaşmanın yakında yapılmasını sağlayacak başlıca gelişmeyi "ABD'nin Türkiye'ye ihtiyaç fazlası silah ve askeri malzeme yardımı yapma taahüdü" olarak açıkladı. Perle, Türkiye'ye ihtiyaç fazlası askeri malzemenin dağıtımında 10'a 7 dengesinin uygulanmayacağını bildirdi. Perle, ayrıca Türkiye'ye orta vadeli kredi sağlanması için destek vaadinde bulunduklarını açıkladı.

Türk hükümeti 1980 anlaşmasından memnun diyen Perle, yeni düzenlemenin mektup formülüyle yapılacağını açıkladı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle, Türk hükümeti ile yaptığı görüşmelerden sonra üsler anlaşması görüşmelerinin "yakın bir gelecekte" sonuçlanmasının beklendiğini açıkladı. Perle, dün akşam düzenlediği basın toplantısında "Anlaşmanın yenilenmesi her iki tarafın da çıkarınadır. Son gelişmelerden sonra, Türk tarafının da bu görüşe gelmesini bekliyorum. Görüşmelerin havası çok olumludur. Bonn anlaşmasıyla ilgili görüşmelerin yakın gelecekte sonuçlanacağı konusunda bir işaret olarak alıyorum" dedi.

Perle, görüşmelerin kısa zamanda sonuçlandırılmasını sağlayacak başlıca gelişmeyi "ABD'nin Türkiye'ye ihtiyaç fazlası silah ve askeri malzeme yardımı yapma taahhüdü" olarak açıkladı. Bu konuda Kongre'den bir yasa çıkarıldığını hatırlatan Perle, "Her iki taraf da bu yasanın uygulanmasını çok önemli bir gelişme olarak görüyor" şeklinde konuştu.

Richard Perle, gazetecilerin soruları üzerine "NATO'nun güney kanat ülkelerine özel yardım" adını taşıyan yasa çerçevesinde yapılacak hibelerin Türkiye'ye ve Yunanistan'a dağılımında 10'a 7 dengesinin gözetilmeyeceğini açıkladı. "10'a 7 oranı bu hibelerde de uygulanacak mıdır?" sorusuna "Hayır" diyerek tek sözcüklük bir yanıt veren Richard Perle, "Bu yasa çerçevesinde Ege'deki dengeyi bozmadan Türkiye'nin acil ihtiyacı olan malzemeleri sağlamanın mümkün olduğuna inanıyoruz" dedi. Perle, bu sözleriyle oranın uygulanmayacağını belirtirken, diğer yandan Ege'de dengenin korunması gereğini kabullenmesi çelişkili bir durum yarattı.

Perle, açıklamaları sırasında üsler anlaşması pazarlığının "bağlanması" yolundaki uzlaşıda rol oynayan Amerikan taahhütlerinden bir başkasını da açıklığa kavuşturdu. Başbakan Turgut Özal'la perşembe günü yaptığı görüşmede, Türkiye'nin orta vadeli kredi ihtiyacının ele alındığını açıklayan Perle, bu alanda Özal'a destek vaadinde bulunduğunu bildirdi. Savunma Bakan Yardımcısı, "Türkiye'ye ek orta vadeli krediler sağlanması için çaba sarfedeceğiz. Yalnızca bizim sağlayacağımız kredilerden söz etmiyorum. Aynı zamanda Batılı müttefiklerimizi de bu alanda işbirliğine girmeleri için teşvik edeceğiz. Türkiye'ye kredi kolaylıklarının arttırılması için yollar arayacağız" dedi. Perle, ayrıca Türkiye'nin askeri dış satış kredilerinden doğan yükünün
(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

UZLAŞMANIN PERDE ARKASI
Sedat Ergin'in haberi 15. Sayfada

Londra'dan

'Private Eye' 25 yaşında

RAGIP DURAN

İngiliz basınının dedikoducu özel dedektifi olan dergi 25 yaşında, tirajını 250 bine yükseltti. Rakibi 'Punch'ı gerek içerik, gerekse tiraj açısından solladı geçti. Bu başarı, 'gazete doymaz' Murdoch'u dergiyi satın almaya heveslendirdi, ancak 'Private Eye'ın böyle bir satışa aday olduğu henüz duyulmadı.

Brüksel'den

Üniversitede vaftiz ayı

HADİ ULUENGİN

Kasım, buradaki üniversitelerde vaftiz ayıdır. Üst sınıflardaki öğrencilerin alt sınıflardaki öğrencileri vaftiz ettiği ay. Bu ay süresince yeni yetmeler, eski öğrencilerin her dediğini yerine getirmek zorundadır.

Amsterdam'dan

Sularla gelen ölüm

YAVUZ BAYDAR

Basel'deki Sandoz fabrikasından Ren'e dökülen zehir ve civanın bir kısmı yolda dibe çöktü, bir kısmı da Hollanda'dan denize karıştı. Ren'de tam bir canlı kıyımı var, solucanlar, şu bitleri hep ölmüş.

Kukup'tan

Malezya'nın tılsımı

MÜMTAZ ARIKAN

130 yıldan fazla süren İngiliz yönetiminden bu yana, Malezya'da köprülerin altından çok sular akmış. Eskinin kauçuk plantasyonları, yapay kauçuk endüstrisiyle birlikte epeyce gözden düşmüş.

Madrid'den

Pembe basın neden güçlü

NİLGÜN CERRAHOĞLU

İspanya'da, hemen her ülkede az çok bulunan ve 'pembe basın' diye bilinen magazin basınını olgu haline getiren geniş bir taban var.

Aarhus'tan

Domuz deyip geçmeyelim

FERRUH YILMAZ

Danimarka'da domuz anlamına gelen iki kelime var. Biri bizim de kullandığımız, küfür ederken kullanılabilir olanı, öbürü ise tam aksine, iltifatta kullanılanı.

Atina'dan

'Politeknik'in yıldönümü

STELYO BERBERAKİS

Albaylar cuntasının son demlerini yaşadığı 1973'ün 16 kasımında patlak veren ve kanlı bir biçimde bastırılan Atina Teknik Üniversitesi direnişi, 1974'ten bu yana her yıl anılıyor. Bu yıl da aynı günlerdeyiz. Ancak polis tedirgin, geçen yıl bir öğrencinin ölümüyle sonuçlanan çatışmaların yinelenmesinden korkuyor.
7. Sayfada

Atatürk Barajı ile Urfa Tüneli inşaatları durdu

Para bitti, GAP paydos

Atatürk Barajı ile Urfa Tüneli'nde çalışan işçiler, üç aydır ücretleri ile vergi iadeleri ödenmediği için işi bırakmaya başladılar.

İnşaatların yapımını üstlenen Ata ve Akpınar firmaları yetkilileri, "Ödemelerimizi zamanında alamıyoruz, bu nedenle de işçimize ödeme yapamıyoruz" dediler.

İmar ve İskân Bakanı Safa Giray, "Şantiyelerde problemler çıkar, bunları çözeceğiz" dedi.

Olayı "fevkalade üzücü" olarak niteleyen Demirel, "Devlet olarak barajlarımızla övünüyoruz, sonra da işçilerimize paralarını vermiyor, işin durmasına yol açıyoruz. İşçi parasız ne yapsın" dedi.

ANKARA/ADANA (Cumhuriyet) — Güneydoğu Anadolu Projesinin (GAP) en büyük halkalarını oluşturan Urfa Tüneli ile Atatürk Barajı'nda çalışan işçilerin bir bölümü, üç aydır ücretleri ile vergi iadeleri ödenmediği için işi bıraktılar. Dört gün önce tüneldeki işi bırakan personel önceki gün de Atatürk Barajı'nı terketmeye başladı. Urfa Tüneli ve Atatürk Barajı inşaatlarında gecikme tehlikesinin doğması üzerine görüşlerine başvurulan İmar ve İskân Bakanı Safa Giray, "Şantiyelerde problemler çıkar. Bunları çözeceğiz. İnşaatın durması diye bir şey yoktur" dedi. Bu arada görüşlerine başvurulan müteahhit çevreleri ise DSİ'nin, son aylar içinde bütçe yetersizliğinden istihkak ödemesinde bulunamadığını ve umutlarını, ek bütçe talebinin hükümet tarafından benimsenmesine bağladığını söylediler. DSİ'den istihkaklarını alamayan Urfa Tüneli inşaatının yapımcısı Akpınar firmasının alacak ve borç dengesini koruyabilmek için tenkis işlemine başvurduğu öğrenildi.

Verilen bilgiye göre sorun şöyle gelişti:

Urfa Tüneli inşaatını üstlenen Akpınar firması, hakettiği ödemeyi zamanında tahsil edemediği için işçilerin ücretlerini ödeyemedi. 3 aydan bu yana maaş ve vergi iadeleriyle diğer ödemeleri verilmeyen işçiler, üç gün önce başlattıkları işi bırakma eylemlerini dün de sürdürdüler ve
(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Tecavüz olasılığı üzerinde duruluyor, 13 kişi gözaltında

Küçük Hikmet ölü bulundu

TECAVÜZ MÜ? — Kaçırıldıktan 9 gün sonra kaçırıldığı iddia edilen lokantanın 500 metre ilerisindeki bir su kanalında cesedi bulunan Hikmet Çaycı. Savcı, tecavüz olasılığı üzerinde de duruyor.

2.5 yaşındaki Hikmet'in cesedi kaçırıldığı iddia edilen Gemlik yakınlarındaki lokantanın 500 metre kadar ilerisindeki su kanalında bir köylü tarafından bulundu. Gemlik Savcısı, ölüm olayının 4-5 gün önce meydana geldiğinin sanıldığını, tecavüz olasılığı üzerinde de durulduğunu söyledi.

BURSA, (Cumhuriyet Bürosu) — Halı tüccarı Ali Çaycı'nın 9 gün önce kaçırıldığı iddia edilen 2.5 yaşındaki oğlu Hikmet Çaycı dün akşam üzeri kaybolduğu "Yıkıntı Lokantası"nın 500-700 metre uzağındaki bir zeytinliğin su kanalında ölü olarak bulundu, tecavüze uğradığı sanılan Hikmet Çaycı'nın ölüm nedeni adli tıp incelemesinden sonra belirlenecek. Hikmet Çaycı'nın cesedinin bulunmasından sonra lokantanın sahibi Mustafa Özlü ile 15 çalışanı gözaltına alındı. Mustafa Özlü ile iki yeğeni daha sonra serbest bırakıldı.

Halı tüccarı Hikmet Çaycı ve eşi Gemlik'e 6 kilometre mesafedeki Yıkıntı Lokantası'nda yemek yerken, Mercedes otomobilde bıraktıkları çocukları Hikmet Çaycı (2,5) kaybolmuştu. Ailenin ifadesine göre çocukları kaçırılmış ve lokanta personelinden kuşkulanılmıştı, bazı haberlere göre de işe mafya karışmıştı. Küçük Çaycı'nın cesedi dün yörede zeytin toplayan Kemal Ateş adlı bir köylü tarafından bulundu. Hikmet Çaycı'nın pantolonunun bir paçasının yırtık, sağ bacağında çorap ve ayakkabı bulunmadan kanal içine atıldığı belirlendi. Dört ya da 5 gün önce tecavüz edilerek öldürüldüğü olasılığı üzerinde duruluyor. Nitekim küçük çocuğun makatında "saat 12 ve 6 yönünde sürtünmeden ötürü ekimozlar" olduğu Gemlik Sağlık Ocağı doktorları tarafından belirlendi. Gemlik Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Mevlüt Aydın ölüm nedenini adli tıbbın belirleyeceğini söyledi. Cesette ölü katılığının oluşup geçmeye meydana geldiğini, boyunda kırılma, darp, boğma emarelerinin görülmediğini açıkladı. "İlk belirlemelerimiz tecavüz olayının olabileceği şeklinde. Hunharca bir tecavüz görüntüsü yok. Buradaki iki doktoru da olay yerine götürdüm, ikisi de bana tecavüzün olabileceğini söylediler. Ama biz anüsün çevresinde ekimozlar gördük. Fiili livatanın gerçekleşip gerçekleşmediğini, bu koşullarda bulmamız mümkün değildi. Hava so-
(Arkası Sa. 15, Sü. 4'te)

NATO toplantısında Türk demokrasisi tartışıldı

'Demokrasiniz yetersiz'

Kuzey Atlantik Asambleesi'nin siyasi komisyonunda, Türkiye'de demokrasinin yetersiz olduğunu ve bir dizi baskıların devam ettiğini söyleyen Federal Alman Parlamenter Norberg Gensel ile Türk heyeti arasında tartışma çıktı.

ERGUN BALCI

İstanbul'da Sheraton Oteli'nde çalışmalarını sürdüren Kuzey Atlantik Asambleesi'nin dünkü siyasi komisyon oturumunda, Türk demokrasisi bir anlamda ameliyat masasına yatırılırken, Federal Almanya temsilcisi ile Türk heyeti arasında çıkan ve zaman zaman sertleşen tartışma, oturumun en hareketli bölümünü oluşturdu.

Tartışma siyasi komisyon toplantısında Fransız raportör Loic Bouvard'ın NATO güney kanadına ilişkin raporunun görüşülmesi sırasında çıktı. Federal Alman sosyal demokrat milletvekili Norberg Gansel, raporun
(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

ROGERS: SURİYE'YE KARŞI SALDIRI PLANI YOK
8-9 Sayfada

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

En Büyük Şeytanın Şeytanlığı!..

Ronald Reagan'ın ABD-İran arasındaki gizli ilişkileri açıklaması, bütün dünyada şok etkisi yarattı.

Lübnan'daki Amerikalı rehinelerin kurtarılması için Beyaz Saray ile Tahran arasında gizli görüşmelerin yapıldığına ilişkin haberler, bir süreden beri dünya basınında manşetlere çıkmıştı. Amerikalı rehineleri kurtarmak için Washington, İran'a silah satışına başlamıştı. Bu çarpıcı gerçek en yetkili ağızdan doğrulanmıştır.

ABD Cumhurbaşkanı'nın açıklaması, çeşitli tepkiler yaratırken, İran Cumhurbaşkanı Ali Hamaney, Reagan'ı görünüşte yalanlayarak olaya bir renk katmıştır. Hamaney, İran Gizli Servisinden yetkililerin Amerikalılarla görüştüğünü, ancak bu temaslarda diplomatik bir nitelik bulunmadığını söylemektedir. Amerika'yı "En büyük şeytan" sayan Humeyni'nin ülkesinde Cumhurbaşkanı ancak böyle bir yorum yapabilirdi.

Olayın ardındaki gerçek şudur: Çağımız dünyasında süper devletlerin iktidarları, zorlandıkları zaman en onaylanmayacak yöntemleri kullanabilmektedir.

* * *

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

Hükümet, 'kurtar' çağrısına soğuk bakıyor

Üst düzeyde bir hükümet yetkilisi, "Şirketlerin sağlıklı olması için sağlıksızların ortadan kalkmasını normal görmek lazım" dedi.

Bir bankanın genel müdürü de, borcunu ödemeyen şirketlere hacizlere devam edeceklerini söyleyerek "Kurtarılanlar sağlıklı çocukları iyi yetiştirmek için sağlıksız çocukları öldürürlermiş" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümet kanadı, Odalar Birliği Başkanı'ndan yükselen "kurtarma talebi"ni temkinli karşıladı. Konuya
(Arkası Sa. 12, Sü. 2'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Sanayicinin Haksız Çağrısı

ANKARA — Kendi kendilerini beş-altı yıldır düzeltemeyen, kendi yapılarında yeni ekonomik modele uyum sağlamaktan "bilerek" kaçınan sanayiciler devlete çağrıda bulunuyorlar: "Kurtar bi-
(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

HACI SABANCI: BU FAİZLE DİK DURMAK ÇOK ZOR
12. Sayfada

İyi Pazarlar.
Bugün kendinize zaman ayırın.
Bugün Dergi okuyun.

New York'taki cadde ve metrolardaki şiddete karşı "Koruma Melekleri"
Mehmet Münir Ertegün'ün kızı Selma Göksel: Babam dört kez gömüldü
Uluslararası siyasette savaş gemileri
Sinema dünyasının yaşayan efsanesi 88 yaşındaki Ivens'ten ölüme nanik...
Dolmabahçe: Saray gibi saray
Cumhuriyet Dergi bugün ve her Pazar Cumhuriyet'le

Salı'yı Spor'a ayırın.

Milli Takım'a sistem ve kişilik aranıyor
28 yıllık bilançodan çıkan sonuç: "Gittikçe daha çok dökülüyoruz"
Coşkun Ozarı, Adnan Süvari, Tevfik Eroğlu, Turgay Şeren, Şenol Güneş, Fatih Terim ve spor yazarlarımız ne diyorlar?
Sporu şimdi haftalık Spor Eki'nden izleyin.

YÖK, 'sancılı' maddeyi yeniden düzenliyor

44. MADDEDE REVİZYON

1- Final sınavlarına girebilmek için vizelerin asgari ağırlıklarının düşürülmesi.
2- Güz döneminde tek dersten başarısız olan öğrencilere bahar döneminde sınav hakkı tanınması.
3- Vize sınavlarında yüzde 70 ortalamayı tutturanların final sınavlarından muaf tutularak başarılı sayılması.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yüksek Öğretim Yasası'nın tartışılan, öğrenci yürüyüşlerine konu olan 44. maddesi yeniden revizyona girdi. 1981 yılında yürürlüğe girmesinden bu yana maddeleri üzerinde 17 değişiklik yapılan 44. maddenin YÖK tarafından yapılan çalışmayla, yönetmelikler çıkarılarak "yoruma açık, üniversiteler tarafından farklı uygulamalara neden olan yönlerinin" düzeltilmesi amaçlanıyor. Konunun 5 aralık tarihinde Bursa'da yapılacak Üniversitelerarası Kurul toplantısında da gündeme gelmesi bekleniyor.

Sağlanan bilgilere göre halen üzerinde durulan konular şu noktalarda toplanıyor:

"— Üniversitelerde final sınavlarına girebilmek için önkoşul olan ara(vize) sınavları ağırlıklarının değiştirilmesi, bazı fakültelerde düşürülmesi.

— Ara sınavlardan yüzde 70
(Arkası Sa. 15, Sü. 3'te)

Suriye kabul etmedi

5 Filistinli geri getirildi

Sınır dışı edilmek istenen 5 Filistinli Suriye kabul etmeyince Ankara'ya geri getirildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — İçişleri Bakanlığı tarafından Suriye'ye sınır dışı edilmek istenen 5 Filistinli önceki gece başkente geri getirildiler.

Musa Hilmi El Musa, Hüseyin Musa, Mahmut Es Gajar, Hasan Şedid ve Eşref El Ferrah isimli 5 Filistinliyi Suriye'nin kabul etmemesi üzerine bu kişilerin Ankara'ya getirildiklerini belirten bir emniyet yetkilisi "sınır dışı kararından vazgeçilmez ama bir sınırdan olmazsa, diğer sınırdan gerçekleşir" diye konuştu. Başkente gözetimde tutulan 5 Filistinli'nin önümüzdeki günlerde Yunanistan, Lübnan veya Kuzey Kıbrıs'a sınır dışı edilmeleri bekleniyor.

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Su Devleti..

Suyunuz akıyor mu?

Bizimki akmıyor.. Akmıyor da akar gibi yapıyor. Sabah musluğu açıyorsunuz, faranjit olmuş hasta sesi gibi bir sesle karşılaşıyorsunuz.

— Gıhhh..

Artık alıştık. Demokratik hukuk devletinde hukuk olma-
(Arkası Sa. 12, Sü. 7'de)

Uzlaşmanın perde arkası

SEDAT ERGİN *16 kasım*

ANKARA — Özal hükümeti ile Reagan yönetimi arasında bir yılı aşkın bir süredir devam eden üsler anlaşması pazarlığı, Türk tarafının görüşmelerdeki beklentilerinin oldukça gerisine düşen bir uzlaşıyla **"sonuca bağlandı"**.

Türk-Amerikan ilişkilerindeki **"sürpriz uzlaşı"** ABD Savunma Bakan Yardımcısı **Richard Perle**'in son üç gün içinde Özal hükümeti ile yürüttüğü temaslarda Türk tarafını ikna etmesi sonucu ortaya çıktı. Kuzey Atlantik Asamblesi toplantısı için Türkiye'ye gelen ve sona üç gün içinde İstanbul'la Ankara arasında mekik dokuyan Perle, getirdiği ödünlerin yönetiminin **"Türkiye'ye verebileceklerinin azami sınırı"** olduğu konusunda Türk hükümetini ikna etmeyi başardı. Geçen hafta Viyana'da Türk gazetecilerine **"Ankara'ya gidip üsler anlaşması görüşmelerini bir sonuca bağlayacağım"** diyen ve Türk tarafından **"Sonuca bağlansın da görelim"** şeklinde bir tepki alan Perle, sonuçta hedefini büyük ölçüde gerçekleştirdi.

Geçen perşembe günü Ankara'da Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu**, Başbakan **Turgut Özal** ve Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**'la yaptığı görüşmelerde ihtiyaç fazlası askeri malzeme teslimi ve Türkiye'nin askeri dış satış (FMS) kredilerinden doğan borç yükünün hafifletilmesi konularında açık vaatlerde bulunan Perle, İstanbul'a döndükten sonra dün yeniden Ankara'ya geldi ve Türk tarafıyla masaya oturdu.

Dün Dışişleri Bakanlığı'nda yapılan **"müzakereler"**, perşembe günü beliren uzlaşının şekillendirilmesi ile geçti. Bu çerçevede, ABD'nin **"İhtiyaç Fazlası Askeri Malzeme Yasası"** çerçevesinde yapacağı hibelerin Türk ordusunun ivedi ihtiyaçlarının giderilmesi için nasıl kullanılacağı konusunda ayrıntılara inildi.

Perle, Türk hükümetini şu iki ödün üzerinde ikna etti:

1. İhtiyaç fazlası askeri malzeme: ABD Savunma Bakanlığı bütçesinde Perle'in kişisel çabaları ile yapılan bir değişiklikle ABD ordusunun elindeki ihtiyaç fazlası askeri malzemelerin NATO'nun güney kanadında bulunan İspanya, Türkiye ve Yunanistan'a **"hibe edilmesi"**ne ilişkin özel bir bölüm kondu. Perle, Türk hükümeti ile temaslarında söz konusu program çerçevesinde yapılacak yardımların büyük ölçüde Türkiye'ye geleceği konusunda vaatte bulundu. Kesin rakam açıklanmamakla birlikte, Türkiye'ye verilecek ihtiyaç fazlası malzemenin ilk aşamada 300 milyon dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. Bu paket içinde ABD'nin iki yıl önce söz verdiği iki Fantom filosu (36 uçak) da yer alıyor.

Türk tarafının söz konusu yasaya ilişkin başlıca kaygısını, ihtiyaç fazlası silahların dağıtımında Türkiye ile Yunanistan arasında 10/7 oranının uygulanıp uygulanmayacağı oluşturmaktaydı. Çünkü, yasa metninde, bu yardımların dağıtılmasında 10/7 dengesine hukuki dayanak oluşturan dış yardım yasasının 620-C bölümünün esas alınacağı belirtilmekteydi. Türk tarafının bu konudaki kaygıları Perle ile yapılan görüşmelerde büyük ölçüde ortadan kalktı.

2. Perle'in getirdiği bir diğer ödün de, Türkiye'nin önümüzdeki on yıl içinde 3.5 milyar dolara varan FMS kredilerinden doğan borç yükünün hafifletilmesi oldu. Yönetimin üzerinde çalıştığı formül şöyle özetleniyor: ABD yönetimi, FMS kredilerinin geçmişten biriken faiz miktarını bugünkü faiz oranını uygulayarak yeniden hesaplayacak ve faiz yükünü önemli ölçüde hafifletecek.

Türkiye'nin önümüzdeki on yıl içinde ABD'ye 1.9'u faiz ve 1.6'sı anapara olmak üzere toplam 3.5 milyar dolarlık FMS borcu bulunuyor. Bugünkü faiz oranının uygulanması halinde 1.9 milyar dolarlık faiz yükünde 800 milyon dolara yaklaşan bir düşüşün sağlanacağı belirtiliyor. 800 milyon dolar on yıllık bir zaman dilimine yayıldığında, Türkiye'nin ABD'ye yapacağı yıllık borç ödemelerinde 80 milyon dolarlık bir azalma olacak.

Özal hükümeti, bu kolaylıklar karşılığında tutumunu esnekleştirerek anlaşmayı sonuçlandırmayı kabul etti. Ancak Türk tarafının anlaşmayı yinelemek için yeterli bulduğu ödünler, başlangıçtaki taleplerinin oldukça gerisine düşüyor. Bunun nedeni, Türk hükümetinin tekstil ihracatı, savunma sanayiinde işbirliği ve ilişkilerdeki siyasi pürüzler alanında beklediklerini alamamasından kaynaklanıyor.

'Politeknik'in yıldönümü

STELYO BERBERAKİS *16 kasım*

ATİNA — Atina Teknik Üniversitesi başta olmak üzere hukuk fakültesi ve matematik, kimya, fizik fakültelerinin öğrencileri bundan tam 13 yıl önce albaylar cuntasına karşı ilk ayaklanma hareketini başlatmışlardı. 15 Kasım 1973'te öğrenciler, Patission Caddesi'ndeki Atina Teknik Üniversitesi'nin geniş avlusunda, demir parmaklıklar arkasında cunta yönetimine karşı ilk direnişlerini başlatmıştı. 16 kasım günü direniş sürdürüldü. Teknik Üniversite içindeki elektrik fakültesi bölümündeki aygıtlardan "korsan radyolar" kuruldu. Frekanslar ayarlandı ve Yunan halkına "direnişe katılmaları" için çağrılarda bulunan **"yasadışı"** yayınlar yapıldı. Öğrenciler, ne dışarıya çıkıyor ne de kimseyi içeriye alıyordu. Teknik Üniversitenin önünden geçen geniş Patission Caddesi, hıncahınç dolmuş, **"dışardaki"** öğrenciler, caddeden geçen halk, otobüslerinin pencerelerinden **"direnişe davet"** bildirileri atıyordu.. Güvenlik kuvvetleri ise 17 kasım akşamına kadar **"sabretmişlerdi."** Direnişler 17 kasım sabahından akşamına kadar sürdü. 18 kasım günü artık direniş yoktu. 17 kasım öncesi, Atina Üniversitesi'nin klasik nizamlı, demir parmaklıklı ana kapısını ezen askeri tankların paletleri altında öğrenciler de can vermiş, kimileri ağır yaralanmıştı.

Direniş bastırılmıştı, cunta işbaşındaydı, ta ki 1974 Kıbrıs olaylarına kadar.

Yunanistan, 1974 yılında yeniden demokrasiye kavuştu. Aradan bir yıl geçmesine karşın, özellikle Atina halkı, 1973'ün 17 kasım gecesi tanık olduğu **"kanlı**

Politeknik olaylarını" unutamıyordu. Kanlı Politeknik olaylarını Yunanistan'da bilmeyen yok. Öğrencilerin ayaklanması diktatörlüğe karşı çıkmanın adeta bir sembolü haline geldi. 1974 yılından bu yana her 17 kasım günü, başta Atina olmak üzere, her Yunan kentinde törenler düzenleniyor. Doğal olarak Atina'da bu törenler daha başka bir boyut kazanıyor. 1967'de Albay **Yergios Papadopulos**'un darbesi, ABD yönetimine atfedildiğinden, Atina Teknik Üniversitesi'nde başlayan 3 gün süreli törenler, 17 kasım günü, 8 km. ötedeki Vasilissis Sofias Caddesi'ndeki ABD elçiliğine düzenlenen dev yürüyüşlerle sona eriyor. Sloganların tümü ABD aleyhinde. ABD üslerinin kapatılması, nükleer silah yarışlarına son verilmesi gibi siyasi içerikli pankartlar bazen 10 km. uzunluğundaki dev yürüyüşlere katılan genç, ihtiyar, çocukların ellerinde taşınıyor.

İşte bu hava, her yıl olduğu gibi bugün de Atina'da hâkim. Dün başlayan törenler, yarın ABD elçiliğine yürüyüşe geçecek yüzbinlerce kişinin sloganlarıyla sona erecek. Siyasi parti liderleri, Başbakan **Papandreu** ve resmi kuruluş temsilcileri Politeknik'in avlusuna çelenkler koyuyor. Ancak bu yıl Yunan Öğrenciler Birliği **(EFEE)** Teknik Üniversite'ye konulacak çelenkler yerine, eylül ayında Kalamata kentinde meydana gelecek şiddetli depremden zarar görenlere para yardımı yapılmasını istedi.

Radyo ve televizyon yayınlarında 17 Kasım 1973 gününden kalan filmler, röportajlar yayımlanıyor, görgü tanıkları konuşuyor, ilkokullardan başlamak üzere lise ve üniversitelerde **"17 kasım gününün önemi"** anlatılıyor. Saygı duruşlarına geçiliyor.

Ancak, yarın sona erecek törenler, hiçbir yıl **"sakin"** geçmiyor. 17 kasım günü yapılan dev yürüyüşlere katılmayıp, kendi yürüyüşlerini **"yeğleyen"** bazı anarşist eğilimli gençler, genellikle yüzlerini maske ile örtüyor ve ellerindeki demir çubuklarla mağaza vitrinlerini kırıyor. **"Kanlı Politeknik olaylarının"** adeta bir bayram gününe dönüştürülmesini kabul etmediklerini belirten bu gençler, polise de saldırıyor. Geçen yıl örneğin, polis ile bu gençler arasında çıkan çatışmalarda 15 yaşındaki bir genç, polis tabancasıyla öldürülmüştü. Hemen ertesi gün adını 17 kasım kanlı Politeknik olaylarından alan ünlü Yunan terör örgütü **"17 Kasım"**, bir polis otobüsünü havaya uçurmuş ve bir polis hayatını kaybetmişti...

Yarınki yürüyüşte de bu tür olayların çıkması bekleniyor. Bu nedenle Kamu Düzeni Bakanı Atina'nın bütün polis gücünü harekete geçirdiğini ve bu tür olaylara **"meydan vermeyeceğini"** açıkladı.

Özlü'yü Yurttaşlıktan Atmak!..

OKTAY AKBAL *17 kasım*

"Anayasanın 66. maddesi, 'Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz' der. Oysa hükümet, çıkardığı bir yönetmelikle bu konuda önemli değişiklikler getirmiştir. TCY'nin 125. maddesinden 164. maddesine kadar uzanan bütün suçları güvenlik aleyhine saymıştır... Sonuçta, yalnız para cezasını gerektiren 143. maddedeki suç ile eleştiri hakkı niteliğindeki 140, 141, 142, 158, 159. ve 163. maddelerde yer alan suçlar güvenlik aleyhine suçlar olup çıkmıştır. Yani, yönetmelik açıkça yasayı aşmıştır. Adeta yeni suçlar ve cezalar yaratmıştır. Bu nedenle müvekkilim hakkında söz konusu yönetmeliğe dayanılarak verilmiş yurttaşlığı yitirmek kararı yasaya ve hukuka aykırıdır" diyor yurttaşlıktan atılan Demir Özlü'nün avukatı Turgut Kazan...

Yurttaşlığı yitirmek! Sen artık T.C. yurttaşı değilsin diyerek bir yurttaşı içimizden atabilmek... Hele bu kişi bir yazar, bir sanatçı, ünlü, saygın biri ise... Demir Özlü yakından tanıdığım, sevdiğim, beğendiğim bir yazardır. Gerçek anlamında yurtsever bir sanatçıdır. Yazdığı, yayımladığı yapıtlar ortada. Sartre, Camus sevgisiyle, varoluşçuluk felsefesinin etkisiyle yazı alanına girmiş, 1960'tan sonre yeni kuşağın önde gelen kişilerinden biri olmuş... "Bunaltı", "Soluma", "Boğuntulu Sokaklar", "Öteki Günler Gibi Bir Gün", "Bir Küçük Burjuvanın Gençlik Yılları, "Aşk ve Poster", "Bir Beyoğlu Düşü" gibi kitapları ile çağdaş yazınımızın önemli bir sanatçısı...

Her zaman belirli bir beğeni düzeyinde, her zaman insan sorunlarıyla iç içe, kişinin ruhsalderinliklerindeki çırpıntıları, toplumla kişi arasındaki çelişkileri, dengesizlikleri ve bunun yarattığı bunalımları sağlam bir Türkçeyle anlatmış... Bütün yazın sözlüklerinde, ansiklopedilerinde, yurtiçi ve dışı yayınlarda kendisinden söz ettirmiş bir insan...

"Daha çok özyaşamsal nitelik taşılan bu yapıtlarda toplumsal ve siyasal çalkantılar içinde düşünsel ve ruhsa sorunlarıyla baş başa kalmış bir aydının bunalımlı yaşantısı anlatılır. Kadın-erkek ilişkilerine yapmacıksız, yürekli ve cinselliğin ağır bastığı bir açıdan bakılır" diyor bir ansiklopedi maddesi... Behçet Necatigil —ki Özlü'nün Kabataş Lisesi'nden öğretmenidir— "Hikâyelerinin yapısını varoluşçu ve gerçeküstü öğeler oluşturur, entelektüel ve esrarlı havasıyla yalın gerçekçilerin karşıtı bir yazar oldu" der onun için...

Ben Demir Özlü'nün sanat alanındaki yerini, değerini belirtmek istemiyorum. Özlü, yazın adamı olarak yurttaşlıktan nasıl çıkarılır, diye soruyorum. Herhangi bir yurttaşın belirli nedenlere dayanılmadan yurttaşlıktan atılmasının yanlışlığını belirtmek istiyorum. Turgut Kazan'ın 5 Kasım 1986 günlü, Cumhuriyet Savcılığı'na verdiği dilekçede, "izin şartı tamamlanmayan ve dava açma süresi geçtiği için artık tamamlanabilme imkânı kalmayan bu soruşturma nedeniyle takipsizlik kararı verilmesi" görüşü ileri sürülüyor. Kazan, "Çünkü, artık açılacak bir davanın dinlenebilmesi, dinlenemeyecek bir davanın da açılabilmesi mümkün değildir" diyor.

Demir Özlü birkaç yıldır yurtdışında, İsveç'te yaşıyor. Orada bir yazı yazmış, o yazıda suç öğeleri bulmuşlar. Yazının yayımlanma tarihi 1983. Aradan üç yıl geçmiş, dava açma süresi aşılmış. Hukuk açısından Özlü, hakkında dava açmak olanaksız olmuş. Nitekim bir başka yazar hakkında buna benzer bir suçlamayla açılan dava düşmüş... Avukat

Turgut Kazan, basın toplantısında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bilgirgesi'nin 15. maddesine değiniyor. Bu bilgirgede, "Herkes bir uyrukluk hakkına sahiptir, kimsenin keyfi olarak bu haktan yoksun bırakılamayacağı" yer almaktadır. Kazan, son olarak diyor ki: "Müvekkilim Demir Özlü ile ilgili yasaya ve hukuka aykırı kararın geri alınmasını istiyorum. Aksi halde, ulusumuzun onuru yaralanmış olur diyorum. Böyle bir sonucun önlenmesini istiyorum."

Bir yazı ya da birkaç yazı yazıp yayımlamak, bunu yurtdışında yapmak, o yazılarda o günlerdeki birtakım işleri, davranışları kınamak, eleştirmek niye "yurttaşlıktan atılma" nedeni olsun? Demokratik bir düzende yaşıyorsak, yasaların egemenliği altındaysak, böyle bir davranış çok yanlış, çok haksız sayılmalıdır. Bu haksızlığın en kısa sürede düzeltilmesini dileyerek....

Demir Özlü Olayı...

MUSTAFA EKMEKÇİ *18 kasım*

Öykücü *Demir Özlü* de, Bakanlar Kurulu'nun bir kararı ile yurttaşlığını yitirdi. 12 Eylül 1980'den bu yana, böyle vatandaşlığı yitirenlerin sayısı sekseni aştı. Uygulamalar, dönemin sıcaklığına göre değişti. 12 Eylül'ün başlarıydı. Bir gün, İçişleri Bakanlığı'na Genelkurmay'dan bir yazı geldi. Bunda 700 kişinin vatandaşlıktan çıkarılması isteniyordu. İçişleri Bakanı o zaman, *Sellahattin Çetiner*'di, Nüfus İşleri Genel Müdürü de *Nihat Üçyıldız*. Nihat Üçyıldız bakana gitti,

— *Efendim bu uygulanamaz!* dedi.

— *Neden? Genelkurmay'dan gelen yazı bir* "emir" *değil midir?*

— *Efendim, emirdir ama, emirle bir kişi yurttaşlığı yitiremez. Bu haksızlıktır!*

Bunun üzerine Selahattin Çetiner, Genelkurmay'ın bu isteklerine direndi. Yarkurullar oluşturuldu. Oraya, Nihat Üçyıldız gitti. Yurttaşlıktan uzaklaştırma sorunu bir yargı güvencesine bağlanmalıydı. *Şeref Gözübüyük* de yarkuruldaydı. O da, Nihat Üçyıldız'ın görüşlerini destekledi. Yurttaşlığı yitirme olayı, idare yerine yargıya bağlıydı. Yasada bu yönde değişiklikler yapıldı. Mahkeme bir kişiydi. İfade almak için çağıracak, üç ay içinde gelmezse yurttaşlığı yitirmesi söz konusu olacaktı. Aksi halde bir polis memurunun iki satırlık notu ile yurttaşlığın gitmesi, uygulaması usa gelecekti ki, bunun da iler tutar yeri olamazdı.

Uygulamada birdolu yanlışlıklar, haksızlıklar yine yapılmadı değil. Örneğin *"yurda dön"* çağrısı yapılanlardan, *"Döneceğim, ancak burada bitmemiş işlerim var, onlar bitsin gelirim. Niye gelmeyeyim?"* diyen kimileri hemen yurttaşlığı yitirmediler. Onların dosyaları beklemeye alındı. Buna karşılık, çağrılara yanıt vermemiş olanlar belirli bir süre geçtikten sonra, *"vatandaşlığı yitirme"*yle karşı karşıya kaldılar. Yurttaşlığı yitirmek nasıl da kolaymış. Belli ki, bunda da *"çift ölçü"* kullanılmakta. Örneğin, yurttaşlığı yitiren sol eğilimli kişilerin sayısı, sağ eğilimlilerden en az on kat çok. Bu niye böyle oluyor acaba? Almanya'da camiler bile bölünmüş. Değişik tarikattaki biri, ötekinin camisine gidemiyor. Almıyorlar daha doğrusu. Faşolar cirit atıyorlar. Avrupa'da mil-

yonu aşkın işçi var, hiçbiri yurttaşlığı yitirmiyor da, adı sözlüklere, ansiklopedilere geçmiş bir düşün adamı, öykücü, yurttaşlığından oluyor. Neden?

Demir Özlü'nün Almanya'da yayımlanan *"Demokrat"* gazetesinde yazdığı, askeri yönetimleri eleştiren bir iki yazısı Türkiye'de askerleri kızdırdı. Türkiye'de bugün askeri yönetimleri eleştirmeyen mi vardır?

Demir Özlü'nün savunmanı *Turgut Kazan*, basına yaptığı açıklamada özetle şöyle dedi:

"Hemen belirtelim ki, Demir Özlü ile ilgili karar yasaya ve hukukun temel kurallarına aykırıdır."

Turgut Kazan'ın açıklamasına göre, Demir Ozlü için önce *"yurda dön"* çağrısı yapılmış. 10 Eylül 1985 günü yapılan bu *"çağrı"* gerekçe olarak, İstanbul Sıkıyönetim Savcılığı'nın 83/1110 sayılı dosyasını göstermektedir. Bu dosyaya göre, Demir Ozlü, yurtdışında yayımladığı bazı yazılardan suçlanmaktadır. Bu yazılarda Türk Ceza Yasası'nın 140. maddesinin çiğnendiği ileri sürülmektedir. Ancak, İstanbul'da sıkıyönetim kalktığı için dosya, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na yollanır. Orası kendisini yetkisiz sayar, soruşturma yapmaz. Ama dosyayı da, 14 Ekim 1986 gününe dek elinde tutar. Kasım 1986 başında dosya, yetkili İstanbul Savcılığı'na ulaşır. Turgut Kazan, Demir Özlü adına 3 Kasım 1986 günü İstanbul Savcılığı'na başvurup, soruşturma konusu suçun bir basın suçu olduğunu, Basın Yasası'nın 35. maddesine göre, basın yoluyla işlenmiş suçlardan dolayı süresinde açılmayan davaların zamanaşımı nedeniyle dinlenemeyeceğini anlatır. Gerçekten, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin bir kararı da Turgut Kazan'ı doğrulamaktaydı. Turgut Kazan'ın, Demir Özlü gibi savunmanı olduğu *Yağmur Atsız*'ın yurtdışında yayımlanmış bir yazısı için süresinde açılmayan davanın *"dinlenemeyeceğini"* belirterek, *"düşme"* kararı verir mahkeme. Turgut Kazan, bu kararın örneğini de sunar savcılığa, *"kovuşturmaya yer olmadığı"* kararının verilmesi gerektiğini belirtir. Turgut Kazan'ın hukuksal daha bir dolu gerekçesi vardır. Turgut Kazan, basına yaptığı açıklamada daha sonra şöyle der:

"... Yurttaşların görevi yurda bağlı olmaktır. Kimse iktidara bağlı olmaya zorlanamaz. İktidara bağlı değildir diye, insanların yurttaşlık hakkıyla oynanamaz. Müvekkilime yüklenen suç kesinlikle Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış güvenliği aleyhine bir suç sayılamaz. Bu bakımdan hakkında verilen karar yasal bir karar olamaz. Nitekim, gazeteci müvekkilimiz Yağmur Atsız'la ilgili bir örnek 140. maddedeki suçun güvenlik aleyhine suçlardan sayılamayacağını göstermeye yetiyor.

Yağmur Atsız için bu madde nedeniyle açılmış bir davada 'yakalanma' *kararı vardı. Ama yetkililer gördüler ki, Alman Cumhurbaşkanı ile birlikte Yağmur Atsız gazeteci olarak Türkiye'ye geliyordu. Bir skandal yaşamamak için önerilerde bulunuldu. Yağmur Atsız listeden çıkarılsa ne olurdu? Almanya'da başka gazeteci mi yoktu? Doğaldır ki, Weizsaecker olaya böyle bakmadı. Listeden bir gazeteci çıkarılacak olursa, kendisinin ziyareti iptal edeceğini duyurdu. Ve sonuçta, mahkemenin yakalama kararına rağmen bu karar bilindiği halde, Yağmur Atsız Türkiye'ye gelip gitti. Anlattığım durumu, başta Başbakan Özal, Dışişleri Bakanı Halefoğlu biliyordu...*

Bu örnek Yağmur Atsız bakımından 140. maddedeki suçun güvenlik aleyhine bir suç sayılmadığını gösteriyor. Aksi halde, aranan ve hakkında yakalama kararı bulunan Yağmur Atsız'ın Türkiye'ye girip çıkışına seyirci kalmak çok büyük sorumluluklar doğururdu. Ama böyle bir sonuç doğmadı. Demek ki, 140. maddedeki suç güvenlik aleyhine suçlardan sayılmadı. Müvekkilimin durumu da aynıdır. Ona yüklenen suçun güvenlikle ilgisi yoktur. Kaldı ki, insanlar savunma yapmadıkları için yurttaşlıklarını yitiriyorlar. Oysa savunma sanığın hakkıdır. Böyle bir hakkı kullanmamış olmak, onun cezalandırılmasına ve yurttaşlık hakkını yitirmesine yol açmaz..."

Demir Özlü olayı ile yurttaşlığı yitirenlerin serüvenlerinin arkası bırakılmamalı,Bakanlar Kurulu kararları yeni baştan gözden geçirilmelidir.

İncirlik'teki küçük Amerika

CELAL BAŞLANGIÇ *19 kasım*

İNCİRLİK — Adana anayoldan sola dönünce karşınıza **"Piknik Bar Grill"** gelecek. Orada durma, **"Country Old Pazar"**'ı geç, **"United Car Rentır"**'dan sonra **"Daisy Sportswear"**'ı göreceksin..

Yok yok... Bu, elinde **"sönmeyen"** meşalesi ile ABD'li Özgürlük Anıtı'na giden yolun tanımı değil. Burası, hani deyim yerindeyse, Amerika'nın **"ihraç limon"** gibi **"büyük"**, **"orta"** ve **"küçük"** olmak üzere boy boy ayrıldığı yıllardan kalma tanımı ile **"Küçük Amerika"** İncirlik. Ya da bir zamanların birkaç yüz haneli İncirlik köyü...

Adana'yı Urfa'ya, Gaziantep'e, Diyarbakır'a bağlayan yol üzerindeki barların, kafelerin önüne, beyaz yazılı plakalarıyla kocaman Amerikan araçları parketmiş. Sol yanımızda uzayıp giden İncirlik Üssü'ne ait tel örgülerin soğuk görüntüsüne inat, sağ yanımızda hediyelik eşya dükkânları, İncirlik'e özgü kiralık araba şirketleri, İngilizce tabela taşıyan bakkalları ve üzerlerindeki rahat giysileriyle barlara tünemiş, kafelere serilmiş sarışın, mavi gözlü ya da derisi kara mı kara insanlarıyla bir Amerikan kasabasının **"sıcak"** görünümü çıkıyor karşımıza.

İlk uğradığımız yer Amerikalılara yabancı olmayan dekorasyonu ile **Sami Atılan**'ın **"Cafe Bar"**'ı oluyor. Atılan'ı Amerikalılar yakından tanıyor. Çünkü İncirlik Üs Komutanlığı'nda halkla ilişkiler müşavirliği yapmış. Daha sonra İngiltere'de yemek üzerine özel eğitim almış. Daha sonra da İncirlik Subaylar ve Astsubaylar Kulübünde mutfak müdürlüğü görevini yürütmüş.

Atılan, restorandaki fiyatları **"enternasyonal norm"**'lara göre düzenlenmiş. Her çarşamba aile günü. 12 yaşından küçük çocuklara yarım fiyat uygulanıyor, dört yaşından küçük çocuklardan ise ücret alınmıyor. Her cuma günü saat 17.00-18.00 arasında

içkiler yarı fiyatına. Atılan'a göre Cafe Bar "**Amerika'daki benzerleri gibi..**" Ayrıca içkiyi biraz fazla kaçırınca da kormayın. "**Özel şöför servisi**" sizi arabanızla evinize bırakır.

Cafe Bar'ın küçük mermer bir havuza bakan penceresinin kıyısında İncirlik Üssü'nün kuruluşunu dinliyoruz. Üssün kurulmasına 1950 yılında başlanmış ve 1952'de tamamlanarak "**hizmete**" açılmış. Şu anda üste 4 bin 200 Amerikalı asker ve 200 de 20 bin hektar üzerine kurulu sivil aile bulunuyor. Ayrıca İncirlik Üssü'nde 4 bini aşkın Türk personel görev yapıyor.

"**Doğma büyüme İncirlikli**" olan 47 yaşındaki **Yağmur Doğma**, o günleri şöyle anımsıyor:

— **Buraları daha önce tarlaydı. 1950 yılında istimlak başladı. Kimi köylüler istimlak parasıyla tarla aldı. Kimis de yedi içti, batırdı. Ama üs kurulunca köylülerin önemli bir bölümü burada çalışmaya başladı. Şu anda çalışan bir işçi yaklaşık 200 bin lira aylık alıyor.**

AMERİKALILAR KEBAPÇIDA

Sami Atılan ise İncirlik Üssü'nün tellerine bakan yolun karşı kıyısında "**küçücük bir Amerika**" oluşmasını ve burada "**Amerikanvari**" restoranların açılmasını şu tümcelerle açıklıyor:

"**Üsteki fiyatlar çok pahalı. Oraya yiyecekler dışardan geliyor. Bizim fiyatlarımız üstekilere göre beş kat ucuz. Örneğin içeride bir porsiyon bonfile 7.95 dolar. Bizde 1500 lira. Amerikalılar genelde Meksika ve Çin yemekleri ile Türk mezeleri istiyorlar.**"

Cafe Bar'ın birkaç dükkân ilerisindeki "**Kirvenin Yeri-Ocakbaşı**"nı işleten **Ali Taş** Adanalı. 1,5-2 yıldır kebapçılık yapıyormuş burada. Müşterileri de "**düşük gelirli Amerikalılar**"dan oluşuyor. Taş, en çok zencilerin pazarlık yaptığını söylüyor.

Bir Amerikan kasabasının havasını soluya soluya İncirlik'in üsse bakan caddesinde yürüyoruz. "**Country Old Pazaar**" Amerikalılara pirinç eşya satıyor. "**Ünited Car Rentır**"ın sahibi **Mustafa Özhayta** bir yıldır Amerikalılara kiralık araba veriyormuş. "**Amerikalılar en çok Mercedes araba kiralamak istiyor**" diye başlıyor anlatmaya:

"**Ancak bizde Şahin ve Renault var. Bu işyerini açmadan önce İncirlik Üssü'nde işçiydim. Amerikalılar daha çok Mersin ve çevresini gezebilmek için hafta sonları araba kiralıyorlar. Arabayı günlüğü 5 bin 500 liradan veriyoruz. 4-5 tane arabam var. Ama hafta sonları hiç araba kalmıyor. Hafta ortasında ise işler kesat.**"

"**Woody Woodpecker**"in sahibi **Metin Atılan**, İncirlikli bir çiftçinin oğlu. 8,5 yıl Amerika'da kalmış. Hem Türk hem de ABD yurttaşı. İncirlik Hava Üssü kapanır ya da taşınırsa Amerika'ya dönermiş. "**Baban ne yapar?**" diye soruyoruz, "**Çiftçiliğe devam eder**" karşılığını veriyor. "**Akdolu Pipe Dreams**"da **Hüseyin ve Cüneyt Akdolu**, Amerikalılara pipo satıyorlar. Daha çok lületaşı pipo üzerine çalışan bu iki Eskişehirli, daha önce Yalova'daki Amerikan hava üssünde dükkân açmışlar. Ancak üs kapanınca Adana-İncirlik'e göç etmişler.

BİR DE ARKA SOKAKLAR

Antikacısı, terzisi, kuyumcusu, konfeksiyoncusu, mobilyacısı ve bol İngilizce yazılı tabelalarıyla İncirlik'in üsse bakan caddesini bırakıp köyün içlerine doğru yürüyoruz. Üç mahallesi var İncirlik'in. Ancak hiç asfaltı yok. Bazı yerlerde kanalizasyon çukurları açık. Birkaç gündür yağmur yağmamasına karşın yollar çamur içinde. Burada yaşayanlar çocuklarının bata çıka okula gitmesinden yakınıyorlar. Yağmurlu bir günde yollarının yürünmez hale geldiğini anlatıyorlar bize. İçimizden "**Herhalde burası da Amerika'nın arka mahalleleri**" diyoruz.

Adanalılar, "**gerçekten**" olmuş bir olayı anlatırlar. İncirlik Üssü ile ilgili. Günün birinde öğretmen Adana'da bir ilkokul öğrencisine sormuş:

— Bize en yakın komşu hangisidir?

Çocuğun yanıtı açık:

İncirlik...

Siyasal Suç...

UĞUR MUMCU *19 kasım*

Türkiye'de *"siyasal suç"* var mıdır, yok mudur?

Ülkemizde *"siyasal suç"* yoktur diyenlerin başında Elektrik Yüksek Mühendisi Başbakan Özal gelmektedir.

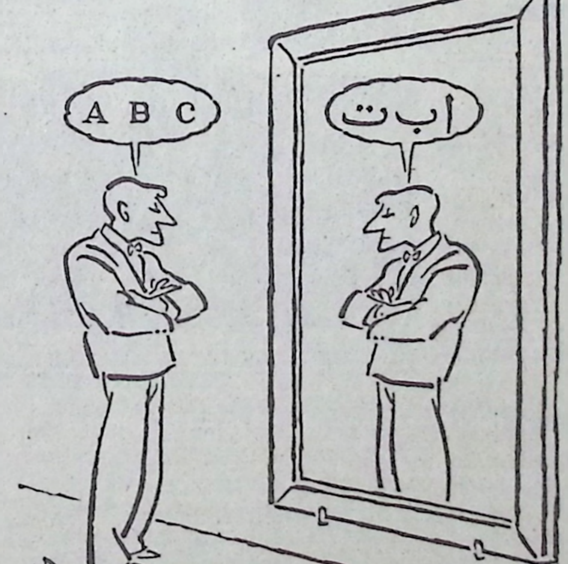
DİSK ve Barış Derneği davası sanıklarının cezaevlerinde olduğu günlerde Başbakanımızdan *"Türkiye'de siyasal tutuklu yoktur"* sözlerini duymamış mıydık?

Siyasal suç nedir, ne değildir? Anlamı nedir, kapsamı nedir?.. Bunları bilebilmek için biraz hukuk, biraz da siyasal bilim konusunda *"mürekkep yalamak"* gerekmektedir.

Örneğin 12 Eylül dönemindeki DİSK, Barış Derneği, TİP, TİKP ve MSP davaları *"siyasal suç"* kavramına örnek gösterilebilecek davalardı.

Bugün için *"siyasal suç"* nedeniyle tutuklanan, bu yüzden *"siyasal tutuklu"* sayılacak taze bir örnek daha var. Örnek, *"Saçak Dergisi"*nin 26 Temmuz 1986 günü Ankara'da düzenlediği panelde konuşma yapan üç kişiyle oturum yöneticilerinin tu-

Ali ULVİ

AYNA MERDİVEN
öyküler
Ferhan Şensoy
Ortaoyuncular Yayınları İstiklâl Cad. 209 Beyoğlu-İST 900 TL.

Cumhuriyet

KAVRAM DERSANESİ
Beklemeliler 5 Aralık
Fen Liselerine Hazırlık 6 Aralık

63. Yıl; Sayı: 22355 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 20 Kasım 1986 Perşembe

Türkiye'de zenginle fakir arasında 47 katlık gelir farkı var

Gelir uçurumu

***ODTÜ** öğretim üyelerinden Merih Celasun'un 1973'le 1983 yılları arasını kapsayan 10 yıllık araştırmasına göre, Türkiye'de her 100 aileden 30'u yoksulluk çizgisinin altında kaldı. En zengin ile en fakir arasında gelir farkı ise 47 katı buldu.*

Gelir dağılımının en bozuk olduğu kesim, tarım. Türkiye genelinde 47 kat olan fark, tarımda 53 kata ulaşıyor. Türkiye nüfusunun en fakir yüzde 20'lik dilimini oluşturanlar milli gelirden ancak yüzde 2.63 pay alıyor. En zengin yüzde 20 ise yüzde 55.93 pay alıyor.

ENİS BERBEROĞLU

ANKARA — ODTÜ öğretim üyelerinden Prof. Merih Celasun'un gelir dağılımı araştırması sonuçlarına göre, nüfusumuzun en fakir yüzde 20'lik dilimi toplam gelirden sadece yüzde 2.63 oranında pay alıyor. En zengin yüzde 20'lik dilimin toplam gelir içindeki payı ise yüzde 55.91 düzeyinde hesaplanıyor. En zengin yüzde 10'luk dilim, en fakir yüzde 10'luk dilime göre 47 kat daha fazla kazanıyor. Ülkemizdeki her 100 aileden yaklaşık 30'u yoksulluk sınırının altında yaşarken, yine her 100 aileden sadece 12'si zengin sayılıyor.

Prof. Celasun ve 4 doktora öğrencisi tarafından 1973-78 ve 1978-83 yıllarını kapsayan toplam 10 yıllık bir dönem için yürütülen araştırmanın sonuçları şu 3 başlık halinde toplanıyor:

1. Genel dağılım: Toplam nüfus 5 eşit dilime ayrılıyor. Her dilim nüfusun yüzde 20'sini temsil ediyor. 1983 yılı verilerine göre, nüfusumuzun en fakir yüzde 20'sini temsil eden dilimi, toplam gelirden sadece yüzde 2.63 oranında pay alıyor. Sonuçta ikinci yüzde 20'lik dilimin gelir payı yüzde 6.91'e, üçüncü yüzde 20'lik dilimin gelir payı yüzde 12.59'a, dördüncü yüzde 20'lik dilimin gelir payı yüzde 21.3'e çıkıyor. En zengin beşinci yüzde 20'lik dilim ise, toplam gelirin yarısından fazlasını, yüzde 55.93'ünü sahipleniyor.

Tarım kesiminde gelir dağılımının daha da bozukluğu görülüyor. Bu kesimde en fakir yüzde 20'lik dilimin toplam gelir içindeki payı Türkiye ortalamasının altına inerek yüzde 2.44'e düşüyor. İkinci, üçüncü ve dördüncü yüzde 20'lik dilimler sırasıyla, yüzde 5.97, yüzde 10.79, yüzde 19.69 gelir payı alıyorlar. Tarım kesimindeki en zengin yüzde 20'lik dilimin bu kesimin toplam gelir içindeki payı yüzde 61.07'yi buluyor.

Tarım dışı kesimlerdeki gelir dağılımı ise Türkiye ortalamasından daha adil biçimde işliyor. Bu kesimde en fakir yüzde 20'nin toplam gelir içindeki payı yüzde 4.58'e yükseliyor. En zengin yüzde 20'lik dilimin gelir payı ise yüzde 50.17'ye iniyor.

2. Ortalama gelir farkları: Celasun'un araştırmasında, Türkiye'de 1973 fiyatları ile ortalama gelir 35 bin 20 lira düzeyinde ölçüldü. En fakir yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri 2 bin 810 lira olarak hesaplanırken, aynı rakamın en zengin yüzde 10'luk dilim için 132 bin 830 liraya yükseldiği görüldü. Böylece en zengin yüzde 10'luk kesimin, en fakir yüzde 10'a göre 47.27 kat fazla kazandığı ortaya çıktı.

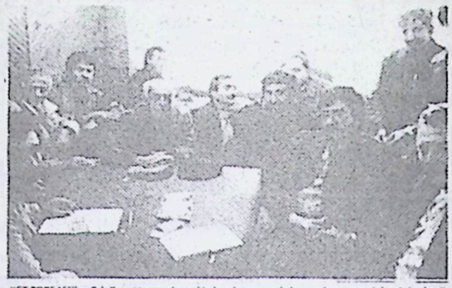
Tarım kesimindeki gelir dağılımı bozukluğu nedeniyle, en fakir yüzde 10'luk nüfusun ortalama gelirinin bin 760 liraya indiği saptandı. Aynı kesimdeki en zengin yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri ise 95 bin 20 lira düzeyinde hesaplandı. Böylece iki dilim arasındaki gelir farkı 53.99 kata çıktı.

Tarım dışı kesimde ise en fakir yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri 7 bin 690 lira, en zengin yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri de 152 bin 760 lira düzeyinde ölçüldü. En zengin ve en fakir dilimler arasındaki ortalama gelir farkı 19.94'e indi.

3. Yoksulluk ve zenginlik çizgisi: Celasun 1983 fiyatları ile

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

ÖZAL-NARİN GÖRÜŞMESİ
11. Sayfada

"ET BORSASI" — Belediye, et toptancılarına kiralamak üzere mezbahanın arkasına yaptığı barakaları kendisi kullanmaya başlayınca, "et borsası" yine 100. Yıl Kıraathanesi'de kaldı. Et toptancıları ve tüccar kahvenin bir köşesinde, her türlü emniyet tedbirinden uzak, milyonluk çekleri elden ele geçirirken, garson, ara sıra yanlarına gelip, aralarından birini telefona çağırıyor. Kahvenin ön tarafında ise, hayat, okey taşları ve iskambil kâğıtları arasında "normal bir şekilde" sürüyordu. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

Et mafyası

Et fiyatlarının belirlendiği 100. Yıl Kıraathanesi'ne, ilk kez bir gazetecinin girmesi, et toptancılarını heyecanlandırmıştı. Fiyatların hızla yükselmesi sonucu iş hacimleri büyük ölçüde düşen et toptancıları, sorunlarını anlatabilmek için, "Bir de bu var..." diyerek bizi çekiştirirken, gazetecinin gelmesine şaşıran tüccar da diğer yanda, konuyu başka yöne aktarabilmek için çabalıyordu. Çünkü yanlış ithalat politikası, hayvancılığın krize girmesi gibi nedenlerin yanı sıra et fiyatları, bir de burada oynanan oyunlarla yapay olarak yükseltiliyordu. Sonuçta, et toptancıları, kasaplar durumdan etkileniyorlardı, ama asıl zor durumda kalan tüketici oluyordu. Dün, et toptancılarının alış fiyatı 1400 liradan 1450 liraya yükselince, bugün ve yarın da perakende fiyat 100 ile 150 lira arasında artacak demekti.

İŞTE TRÖST — Et toptancısı Hasan Bayram (ortada), tüccar İlhan Serbeytunç (sağda) ile Şeref Çoroğlu'nu (solda) göstererek, "İşte, örneğin bu ikisine olan borcum 30 milyonu geçti. Şimdi gördüğünüz gibi beni kukaca alıdılar, istediklerini kabul ettirecekler" diyor.

İstanbul'da ve dolayısıyla Türkiye'de et fiyatları Selimiye 100. Yıl Kıraathanesi'nde "arz-talep" dengesine bağlı olarak belirleniyor. Sayıları 7-8'i geçmeyen Adapazarlı tüccarın en büyüklerinin biçtiği fiyat, İstanbul'un ve bütün Türkiye'nin et fiyatı oluyor.

OSMAN ŞEKKUL'un haberi Ekonomide

Ve yine 'büyüdük': 7.9

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Bir Binanın Öyküsü...

ANKARA — Başbakan'a yakın yazarlar, Özal'ın önümüzdeki iki yılı değerlendirerek 1988 seçimlerine hazırlandığını öne sürüyorlar. Özal, geçen salı günü Meclis grubunda yaptığı konuşmayı basına açıklarken, doğrusu bu yorgun halde... davranışlar içindeydi.

Yapılmakta olan barajlardan, köprülerden söz edip, kendisinin işi... olduğunu söylerken gülerek ... kendine güvenen bu

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Büyüme hızına tepkiler

Rakamlar sağlıksız

***SHP:** Ekonomik verileri üreten DİE'nin bu güven vermeyen durumu, gerçek zararını, bu verilere dayanarak ekonomi politikası kararları alacak olan hükümete verir.*

***DYP:** 7.9'luk rakamı ciddiye almıyoruz. Bu yüzden konuya ilişkin bir tartışma başlatmak istemiyoruz. Hükümet menfi göstergeleri kamuoyundan saklıyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1986 yılı büyüme hızı tahminini 7.9 olarak açıklamasına DYP ve SHP tepki gösterdi.

Ekonomide kapalı bu rejime gelindiğinden söz eden DYP Genel Başkan Yardımcısı İsmail Heral, "Yüzde 7.9'luk büyüme hızı rakamını ciddiye almadıklarını ve bu yüzden konuya ilişkin bir tartışma açmak istemediklerini" belirtti. Heral, devletin dış

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Şefik Yıldızeli, dün düzenlediği basın toplantısında Türk ekonomisinin 9 aylık verilere göre, cari fiyatlarla yüzde 41.1 oranında büyüdüğünü açıkladı. DİE'ye göre sektörler arasında en yüksek gelişme hızları, sanayi kesiminde yüzde 10.9, toptan ve perakende ticarette yüzde 9.7, serbest meslekler ve hizmetler kesiminde yüzde 8.5 oldu. "Dış âlem net faktör gelirleri"nde yüzde 31.8 oranında bir gerileme oldu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), 1986 yılı kalkınma hızı tahminini yüzde 7.9'a yükseltti.

Enstitü Başkanı Şefik Yıldızeli tarafından dün düzenlenen basın toplantısında, Türk ekonomisinin 9 aylık verilere göre cari fiyatlarla yüzde 41.1 oranında büyüdüğünü açıkladı. Yıldızeli'nin verdiği bilgiye göre, sektörler arasında en yüksek gelişme hızları sanayi kesiminde yüzde 10.9 toptan ve perakende ticarette yüzde 9.7, serbest meslekler ve hizmetler kesiminde yüzde 8.5 oranları ile sağlandı. Dış âlem net faktör gelirleri ise yoğun dış borç ödemeleri ve kâr transferlerinin yarattığı döviz akışındaki yavaşlama nedeniyle yüzde 31.8 oranında geriledi. Sonuçta DİE, ağustos ayındaki ilk geçici tahminde yüzde 7.8 düzeyinde sap-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

İthalata fiyat denetimi

Bazı malların ithaline yönelik olarak Merkez Bankası'nın bankalara gönderdiği genelgenin, "ithalat kısıtlaması" olarak yorumlanması üzerine Hazine, olayın anti-damping vergisi uygulamasına geçebilmek için fiyat verisi toplama tedbiri olduğunu açıkladı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bazı malların ithalatı öncesinde Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın izninin alınması gerektiği yolundaki Merkez Bankası yazılı talimatının, ithalat kısıtlaması olarak yorumlanmaması gerektiği belirtildi. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndan bir üst düzey yetkili, anti-damping vergi uygulamasına geçilme-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Biz Kim Misilleme Kim?

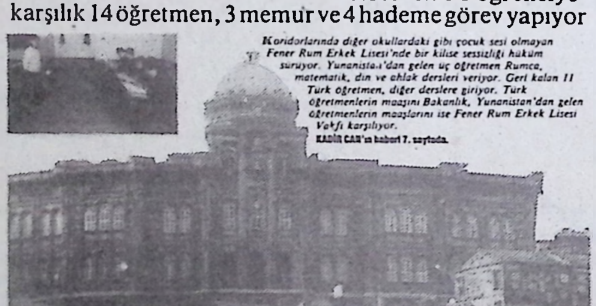
ANKARA — Ne Amerika'ya ne de bir başka ülkeye "ekonomik bir misilleme" söz konusu. Ne de "ithalata bir kısıtlama" söz konusu.

Son iki gün içinde Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda arka arkaya toplantılar birbirini izliyor. Toplantılar bir yandan "şirketler, bankalar" çerçevesinde, bir yandan da yaklaşan yeni "ithalat rejimi" dolayısıyla, "ithal mallarına ilişkin po-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Koca okulda 8 öğrenci okuyor

İstanbul'daki Fener Rum Erkek Lisesi'nde 8 öğrenciye karşılık 14 öğretmen, 3 memur ve 4 hademe görev yapıyor

Koridorlarında diğer okullardaki gibi çocuk sesi olmayan Fener Rum Erkek Lisesi'nde bir kilise sessizliği hüküm sürüyor. Yunanistan'dan gelen üç öğretmen Rumca, matematik, din ve ahlak dersleri veriyor. Geri kalan 11 Türk öğretmen, diğer derslere giriyor. Türk öğretmenlerin maaşını Bakanlık, Yunanistan'dan gelen öğretmenlerin maaşlarını ise Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı karşılıyor.

KADİR CAN'ın haberi 7. sayfada.

BELKİ DE DÜNYANIN EN TENHA OKULU — İstanbul'un Fener sırtlarından Haliç'e tepeden bakan ve 1881 yılında 17 bin 210 liraya yapılan bu görkemli bina, belki de dünyanın en az öğrencili okulu. Semt sakinleri çocuk sesi işitmediğinden kırmızı tuğlalardan yapılmış bu okula "Kırmızı Kilise" diyor. Fener Rum Erkek Lisesi'nin en kalabalık sınıfı 4 kişilik ortaokul bölümünün son sınıfı (sol üst köşede). Ortaokulun birinci ve ikinci sınıflarında öğrenci yok. Lise birinci sınıfta 2, ikinci ve üçüncü sınıflarda birer öğrenci öğrenim görüyor.

Suriye'ye güvence:

İncirlik tatbikatı çok önce planlandı

İncirlik Üssü'nde bir süredir devam eden tatbikat nedeniyle Türkiye, Suriye'ye diplomatik kanallardan, "herhangi bir yanlış anlamayı önlemek amacıyla" güvence verdi.

SEDAT ERGİN

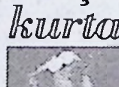
ANKARA — Türkiye, İncirlik Üssü'nde devam etmekte olan ve çok sayıda Amerikan uçağının katıldığı tatbikat nedeniyle "herhangi bir yanlış anlamanın doğmasını önlemek" amacıyla Suriye'ye güvence verdi.

...

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

SÖKMENOĞLU: TERÖRÜN ARDINDA SURİYE VAR
6-7. sayfalarda

Küçük Bahar kurtarıldı

Bahar Paşa polisin dün akşam düzenlediği bir operasyonla kurtarıldı. Harbor'daki bir evde yapılan aramada çocuğu kaçıran, biri Iraklı, biri Türk, biri de Suriyeli üç kişi gözaltına alındı. Çocuğu kaçırttığı ileri sürülen Iraklı işadamı Kerami'nin yurtdışında olduğu öğrenildi.

İstanbul Haber Servisi — Levent'teki evinden okuluna giderken, önceki gün 07.30'da kaçırılan Bahar Paşa, olaydan 36 saat sonra polisin düzenlediği bir operasyonla kurtarıldı. Bahar Paşa'yı kaçıran ve Iraklı Ahmet Hatim Kerami'nin adamları olduğu bildirilen 3 kişi, suçüstü yakalanırken Suriyeli bir mühendisin de arandığı öğrenildi. Ahmet Kerami'nin yurtdışında olduğu belirlendi. Mehmet Paşa'nın kızı Bahar Paşa, önceki gün okula giderken beyaz renkli bir otomobile bindirilerek kaçırılmış, ailesi, Iraklı Ahmet Hatim Kerami'yi sorumlu tutmuştu.

Küçük Bahar'ın kurtarılması şöyle gelişti:

Olaydan sonra harekete geçen emniyet müdürlüğü timleri, Kerami'nin adamı olduğu öne sürülen halı tüccarı Mahmut Onugören'in ifadesini aldı. Daha

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

Küçük Hikmet cinayetinde gelişme

Garson Durmuş tutuklandı

Gemlik Cumhuriyet Savcılığı'nda dün olayla ilgili 8 kişinin sorgusu yapıldı. Sanıklardan garson Durmuş Tekintaş, çıkarıldığı nöbetçi mahkemece, "fidye için çocuk kaçırma ve ölüme sebebiyet verme" iddiasıyla tutuklandı.

BURSA (Cumhuriyet Bürosu) — 6 kasım günü Gemlik sahilindeki lokantanın önünden kaçırıldıktan sonra 14 kasım tarihinde ölü bulunan 2,5 yaşındaki Hikmet Çaycı adlı çocukla ilgili soruşturması dün sona erdi ve dosyanın Gemlik Cumhuriyet Savcılığı'na teslim edilmesinden sonra 8 kişinin sorgusu yapıldı. Bunlardan garson Durmuş Tekintaş (16), çıkarıldığı nöbetçi mahkeme tarafından "fidye için çocuk kaçırma ve ölüme se-

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Netaş Grevinin Anlamı

12 Eylül'den bu yana, Türkiye'nin gündeminden grev kalkmıştı. Askeri yönetimin önce uzun bir süre içinde yasakladığı grev, daha sonra yasalar değiştirilerek, ancak kâğıt üzerinde geçerli bir hakka dönüştürülmüştü.

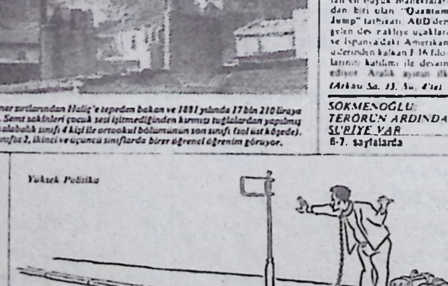
12 Eylül yönetiminin bu tutumu, 1983 seçimleriyle hükümeti kuran ANAP'ın programına da uyuyordu. Çünkü Başbakan Özal, "Yabancı sermaye için Türkiye'yi ucuz emek cennetine dönüştürme" politikasını hiç gizlemedi. ANAP, ekonomide liberal görüşü savunduğunu ileri sürerken, çalışan kitleye karşı en ağır siyaseti sürdürüyor. İşçi ücretlerini yükseltecek bir araç olan grev hakkının düşük ücreti amaçlayan Özal hükümetine ters düşmesi doğal sayılmalıdır. Liberalliği kendinden menkul olan ANAP'ın 12 Eylül'ün antidemokratik yasalarına sıkı sıkıya sarılması da doğaldır.

Bu ortamda grev yapmanın olanaksızlığı daha önceleri birçok sendika yönetimince dile getirilmişti. Nitekim 12 Eylül'den bu yana 6 yıl geçmiş olmasına karşın ciddi bir grev yapılamamıştır.

Önceki gün başlayan Netaş grevinin bu bakımdan özel ve tarihsel bir önemi olduğu söylenebilir. Bir Kanada firmasının PTT ile ortaklığı olan Netaş'taki grev, bunca engele karşın nasıl yürür...

* * *

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

İşbitirici...

Piyasadaki iflaslar karayollarındaki zincirleme kazalara benzerler. Bir şirket batınca, bu iflas bankaları da etkiler. İflas bir kez başlamayagörsün, bankalar şirketleri, şirketler de bankaları batırır.

Biz bu "Friedman modeli"ne çok hazırlıksız girdik. 1933 yılından kalan "Ödünç Para Verme Kanunu" ile bu işlere dalınırsa sonuç bu olur. Niye şaşırıyorsunuz ki?

Batık şirket şampiyonlarımızdan Erdoğan Demirören bakın ne diyor:

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

tuklanmaları olayıdır.

Umarız Başbakan, bundan sonra yabancı gazetecilere *"Türkiye'de siyasal tutuklu yoktur. Tutukluların hepsi de terör suçlarından yargılanıyorlar"* demez. Ya da *"Bu davalar askeri dönemde açılmıştır"* özürünün arkasına da sığınamaz.

Önce Başbakan'a Ankara DGM Savcılığı tarafından yürütülen soruşturma nedeniyle mahkemece tutuklananları tanıtalım: *Halil Berktay, Cenan Bıçakçı, Sungur Savran, Ali Kalan.*

Cenan Bıçakçı, 12 Eylül yöneticilerince kapatılan SDP Genel Başkanıdır. Halil Berktay, SBF eski asistanlarından ve Saçak Dergisi yazarlarındandır. Sungur Savran, İstanbul İktisat Fakültesi eski öğretim üyelerinden ve *"11. Tez Dergisi"* yazarlarındandır.. Ali Kalan avukattır.

Sayın Başbakan'a *"siyasal suç"* ve *"siyasal tutuklu"* konularında şu küçük bilgileri de verelim.

142. madde ceza yasasının bir maddesidir. *"Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerine tahakküm kurması"* düşüncesinin propagandasını ve övülmesini suç sayar. Bu tür suçlara *"siyasal suç"*, bu maddeye dayalı soruşturmalarda tutuklananlara da *"siyasal tutuklu"* denir.

Saçak Paneli nedeniyle tutuklananlar *"siyasal tutuklu"* sayılırlar.

142. madde bir *"düşünceyi açıklama suçu"*dur. 141. madde, bu düşüncelerin örgütlenmesini suç sayar. Askeri Yargıtay kararlarına göre, 141. maddeye giren suçlar da *"düşünce suçları"*dır.

Başbakan Özal'ın değerli biraderi *"eski bakanlardan ve yeni zenginlerden Korkut Özal"*ın 12 Eylül döneminde yargılandığı madde 163. maddedir. Bu madde, *"laikliğe aykırı olarak devletin sosyal, ekonomik ve siyasi veya hukuki temel düzenini... dini esas ve inançlara göre uydurma amacıyla"* örgüt kurmayı ve bu düşüncelerin propagandasını cezalandırır.

Korkut Özal, *"MSP davası sanığı olarak"* işte bu madde gereğince tutuklanmış, yargılanmış ve yargılama sonucunda da aklanmıştır.

Tutukluluk günlerini Ankara'da Mevki Hastanesi'nde geçiren Korkut Özal, ağabeyi Başbakan Yardımcısı Turgut Özal tarafından ziyaret edildiğinde, *"adi suç sanığı"* olarak mı tutuklu bulunuyordu?

Hayır, değil... 163. madde de tıpkı 141 ve 142. maddeler gibi bir *"düşünce suçu"*ydu. Her üç madde de *"siyasal suç"* kapsamına girmekteydi. Korkut Özal da o günlerde *"siyasal tutuklu"* sayılmaktaydı.

Başbakan Özal bunları bile bile o günlerde yabancı basına *"Türkiye'de siyasal tutuklu olmadığını"* söyleyebilmişti. Barış Derneği sanıkları tutukluydular, DİSK yöneticilerinin bir bölümü tutukluydular. TİP davası sanıkları hükümlüydüler, TKİP davası sanıkları yargılanmaktaydılar.

Ancak Başbakan yine de konuşabiliyordu:

— *Türkiye'de siyasal tutuklu yoktur.*

Bu memlekette 300 yıla, 500 yıla mahkûm gazeteciler vardı. Bunlar cezaevlerindeydiler. Yine bu memlekette Barış Derneği, DİSK, TİP, TKİP davaları vardı. Bu sanıklar *"siyasal tutuklu"* olarak cezaevlerindeydiler.

Anlaşılan Başbakan bunları *"siyasal davalardan"* saymıyordu.

Türkiye'de *"siyasal suç"* da var, siyasal tutuklu da. Yok olan, yalnızca çoğulcu demokrasi ve liberal düzendir.

Türkiye'de zenginle fakir arasında 47 katlık gelir farkı var

Gelir uçurumu

ENİS BERBEROĞLU *20 kasım*

ANKARA — ODTÜ öğretim üyelerinden Prof. **Merih Celasun**'un gelir dağılımı araştırması sonuçlarına göre, nüfusumuzun en fakir yüzde 20'lik dilimi toplam gelirden sadece yüzde 2.63 oranında pay alıyor. En zengin yüzde 20'lik dilimin toplam gelir içindeki payı ise yüzde 55.93 düzeyinde hesaplanıyor. En zengin yüzde 10'luk dilim, en fakir yüzde 10'luk dilime göre 47 kat daha fazla kazanıyor. Ülkemizdeki her 100 aileden yaklaşık 30'u yoksulluk sınırının altında yaşarken, yine her 100 aileden sadece 12'si zengin sayılıyor.

Prof. Celasun ve 4 doktora öğrencisi tarafından 1973-78 ve 1978-83 yıllarını kapsayan toplam 10 yıllık bir dönem için yürütülen araştırmanın sonuçları şu 3 başlık halinde toplanıyor:

1. Göreceli dağılım: Toplam nüfus 5 eşit dilime ayrılıyor. Her dilim nüfusun yüzde 20'sini temsil ediyor. 1983 yılı verilerine göre, nüfusumuzun en fakir yüzde 20'yi temsil eden dilimi, toplam gelirden sadece yüzde 2.63 oranında pay alıyor. Sırasıyla ikinci yüzde 20'lik dilimin gelir payı yüzde 6.93'e, üçüncü yüzde 20'lik dilimin gelir payı yüzde 12.59'a, dördüncü yüzde 20'lik dilimin gelir payı yüzde 21.39'a çıkıyor. En zengin beşinci yüzde 20'lik dilim ise, toplam gelirin yarısından fazlasını, yüzde 55.93'ünü sahipleniyor.

Tarım kesiminde gelir dağılımının daha da bozulduğu gözleniyor. Bu kesimde en fakir yüzde 20'lik dilimin toplam gelir içindeki payı Türkiye ortalamasının altına inerek yüzde 2.48'e düşüyor. İkinci, üçüncü ve dördüncü yüzde 20'lik dilimler sırasıyla, yüzde 5.97, yüzde 10.79, yüzde 19.69 gelir payı alıyorlar. Tarım kesimindeki en zengin yüzde 20'lik dilimin bu kesimin toplam gelir içindeki payı yüzde 61.07'yi buluyor.

Tarım dışı kesimlerdeki gelir dağılımı ise Türkiye ortalamasından daha adil biçimde işliyor. Bu kesimde en fakir yüzde 20'nin toplam gelir içindeki payı yüzde 4.58'e yükseliyor. En zengin yüzde 20'lik dilimin gelir payı ise yüzde 50.17'ye iniyor.

2. Ortalama gelir farkları: Celasun'un araştırmasında, Türkiye'de 1973 fiyatları ile ortalama gelir 35 bin 20 lira düzeyinde ölçüldü. En fakir yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri 2 bin 810 lira olarak hesaplanırken, aynı rakamın en zengin yüzde 10'luk dilim için 132 bin 830 liraya yükseldiği görüldü. Böylece en zengin yüzde 10'luk kesimin, en fakir yüzde 10'a

göre 47.27 kat fazla kazandığı ortaya çıktı.

Tarım kesimindeki gelir dağılımı bozukluğu nedeniyle, en fakir yüzde 10'luk nüfusun ortalama gelirinin bin 760 liraya indiği saptandı. Aynı kesimdeki en zengin yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri ise 95 bin 20 lira düzeyinde hesaplandı. Böylece iki dilim arasındaki gelir farkı 53.99 kata çıktı.

Tarım dışı kesimde ise en fakir yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri 7 bin 690 lira, en zengin yüzde 10'luk dilimin ortalama geliri de 152 bin 760 lira düzeyinde ölçüldü. En zengin ve en fakir dilimler arasındaki ortalama gelir farkı 19.94'e indi.

3. Yoksulluk ve zenginlik çizgisi: Celasun 1983 fiyatları ile 327 bin liralık yıllık gelir düzeyini fakirlik sınırı olarak belirlemiş. Ailenin tüm gelirlerini kapsayan bu çizginin altında kalanlar fakir olarak sınıflanırken, söz konusu gelirin 6 katı yani 1 milyon 964 bin liralık yıllık gelir düzeyini aşanlar zengin kategorisine kondular.

Türkiye genelinde her 100 aileden 29.89'u fakirlik sınırı altında yaşarken, sadece 11.67'sinin zengin sınıfına uydukları görüldü. Celasun'un araştırmasına göre tarım kesiminde her 100 aileden 29.89'u yoksulluk çizgisinin altında gelir sağlıyor. Buna karşılık her 100 aileden sadece 5.18'i tarım kesimi zenginleri arasında yer alıyor. Tarım dışı kesimde de her 100 aileden 12.16'sı yoksul, yine her 100 aileden 17.06'sı zengin sınıfında kabul ediliyor.

Celasun'un iki 5 yıllık dönemi kapsayan araştırmasının sonuçlarının 1973 yılı gelir dağılımı araştırması sonuçları ile kıyaslaması da şu başlıklarda inceleniyor.

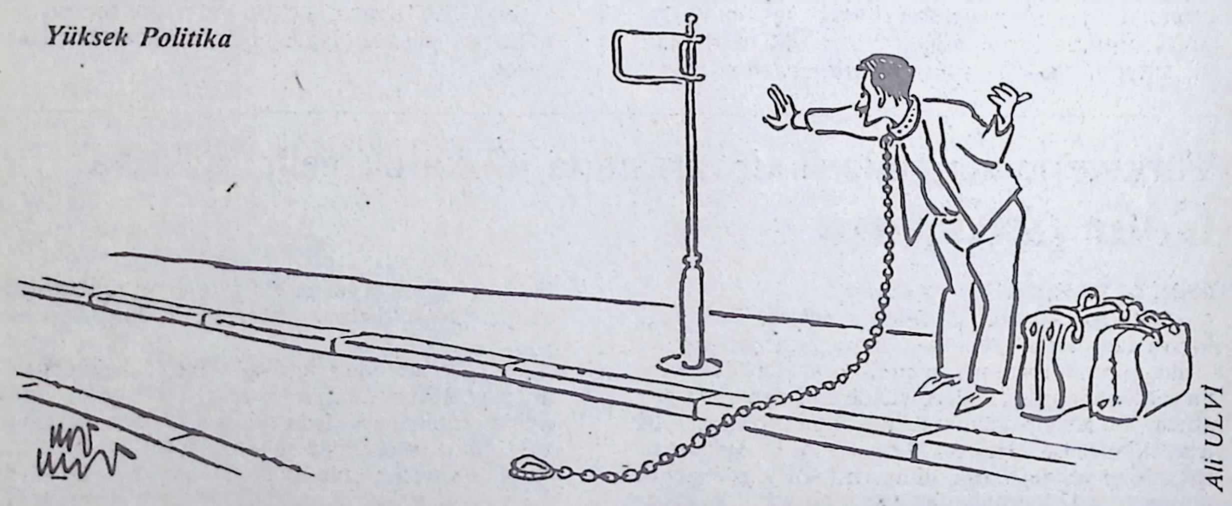
"— Göreceli gelir dağılımında bir bozulma ortaya çıkıyor. 1973'te toplam gelirden yüzde 3.45 oranında pay alan en fakir yüzde 20'lik nüfusun diliminin gelir payı 1978'te 2.84'e çıkmış, 1983'te 2.63'e inmiş. Buna karşılık en zengin yüzde 20'lik dilimin 1973 yılında yüzde 55.33 düzeyindeki gelir payı, 1978'de yüzde 54.71'e inmiş, 1983'te de 55.93'e yükselmiş.

Tarım kesiminde 1973 yılında yüzde 2.48 toplam gelir payı sahibi olan en fakir yüzde 20'lik dilim, 1978 ve 1983 yıllarında yüzde 2.48 düzeyinde bir payla yetinmek zorunda kalmışlar. Tarım kesimindeki en zengin yüzde 20'lik dilimin gelir payı ise 1973'teki yüzde 60.34'lük düzeyinden, 1978 yılında yüzde 61.07'ye yükselmiş, 1983'te de aynı düzeyini korumuş.

— Ortama gelir farkları gözönüne alındığında 1973 yılında Türkiye genelinde 35 kat olan en yüksek ve en düşük ortalama gelir farkı Celasun'un araştırmasına göre, 1978'te 42 kata, 1983'te de 47 kata çıkmış.

— Zengin ailelerin toplam içindeki payı 1973'te yüzde 5.11 düzeyindeyken, 1978'te yüzde 13.99'a çıkmış. 1983'te 11.67'e düşmüş. Tarım kesiminde zengin ailelerin toplama oranı yüzde 5.31 iken, 1978'te yüzde 7.99'a çıkmış, ancak 1983 yılında yüzde 5.18'e düşmüş. Yine tarım kesiminde fakir ailelerin toplam içindeki payı, 1973 yılında yüzde 49.10 düzeyinde hesaplanırken, 1978 yılında yüzde 42.45'e inmiş, 1983 yılında yüzde 51.25'e çıkmış."

Yüksek Politika

Ali ULVİ

İkinci kanal serüveni

YALÇIN PEKŞEN *21 kasım*

İkinci kanalda oldukça ilginç programlar yayımlandığı söyleniyor. Ben görmediğim için başkalarının yalancısıyım; sürükleyici diziler, heyecanlı gösteriler, neşeli programlar varmış.. Bunları seyredemediğim için yine de üzgün değilim. Çünkü ben, ikinci kanal sayesinde daha ilginç bir yaşama kavuştum. Hemen her günüm ayrı bir serüvenle dolu olarak geçiyor.

Kanalın açıldığı ilk günler, TRT yetkililerinin açıklamalarına inanarak anten almamakta direndim. Çünkü TV'nin kendiliğinden (anten takmadan) programları yayımlaması olasılığı vardı (Belki hâlâ vardır, ama bunu görmeye benim ömrümün yeterli olacağını sanmıyorum.) Bu olasılığın heyecanıyla ilk günler kolay geçti. Fakat düğmeleri ile fazla oynanan aygıt, bu kadar kurcalanmaya dayanamadığı için arızalanmış.. "Arızalanmış" dememin nedeni, aletin arızalandığını benim uzun süre fark etmemeden kaynaklanıyor. Çünkü arızalı bir TV aygıtı ile, ikinci kanala ayarlanmış sağlamı arasında görüntü açısından hiçbir fark olmuyor..

Aygıtı onarttıktan sonra artık yeni bir anten almanın gerekli olduğu duygusu ağır basmaya başladı. Evet, ikinci bir anten ama.. Hangisi? Nasıl?

Önce apartman sakinlerince çatıya müşterek bir anten takılması fikri oylamaya konuldu. Bu oylama, müşterek bir anten takılmasına neden olmadı, ama ülkemizde bir apartman sakinleri arasında dahi müşterek bir iş yapılamayacağını bir kez daha kanıtlamış oldu. Sonuçta toplantı, herkesin kendi başının çaresine bakması kararıyla sona erdi.

Müşterek anten düşüncesi suya düşünce, herkes gibi ben de başımın çaresine tek başıma bakmaya karar verdim. Nasıl olsa antenler Sirkeci'de "anasının nikâhına" satılıyordu. Bir tane alıp heyecanla eve döndüm.

Bu antenin takılması için önce ilk antenin sökülmesi ve bağlantılarının ikincisine takılması gerekiyordu. İlk anteni sökmek çok kolay oldu. Alüminyum bağlantılarını sigara kâğıdı inceliğinde yapma teknolojisini iyice geliştirmiş olan firma sayesinde, daha elimi atar atmaz iki parçaya ayrıldı. Nasıl olsa buna artık gereksinmem yoktu. Hiç üstünde durmadım. İkincisini taktım ve görüntü bütün görkemiyle ortaya çıktı. Yine de bana olayda bir yanlışlık varmış gibi geliyordu. Çünkü söz konusu görüntü TV ekranında değildi. Küçük balkonumuz dallı budaklı ikinci kanal anteniyle son derece görkemli bir görüntüye kavuşmuştu. Haksızlık etmeyeyim. Hiç olmazsa beni birinci kanalı izleme işkencesinden de kurtarmıştı.

Artık her akşam Sirkeci'den Kadıköy'e elimde bir antenle geçiyor, sabahları da ters yönden geri dötürüyordum. Günde iki posta beni elimde aletle gören arkadaşlar, gazetecilikten kazandığım paranın yetmemesi nedeniyle yan iş olarak antenciliğe başladığımdan kuşkulanmaya başlamışlardı.. Ne ki, kuşku uyandırıcı bu faaliyetim bile televizyonda en küçük bir değişikliğe yol açmıyordu. İkinci kanalda ne oynadığını anlamam için hâlâ gazetedeki programlara bakmam gerekiyordu.

Bu arada ikinci kanal tartışmaları başlamıştı. İşyerindeki arkadaşlar, bir gece önce izledikleri programları tartışıyor, fakat bir türlü anlaşamıyorlardı.

Kimisine göre Wagner, karısını öldürdüğü için duyduğu vicdan azabı yüzünden müziği bırakmıştı. Kimine göre ise Wagner'in vicdan azabı duymasına gerek yoktu. Çünkü karısını öldürmemişti. Başka bir grup da, Wagner'in karısını öldürmesinin olanaksız olduğunu savunuyordu. Çünkü Wagner evli değildi vb.. Kısacası, ikinci kanal, işlevini yerine getiriyordu. Şimdiden entelektüel tartışmalara büyük bir hız kazandırmış, milletin kültürünü arttırma yolunda bir araç olmuştu.. TV'de ne oynadığını öğrenebilmek için Wagner'in yaşamı ile ilgili kitapları alıp okuyanlar bile vardı.

Ardından ikinci kanalın nasıl seyredileceği konusunda bilgiler ortaya çıktı. Bir grup vatandaş amuda kalkıp anteni ayaklarıyla yukarı kaldırdıklarında, bazıları hiçbir yere değdirmeden elleriyle havada tuttuklarında net bir görüntünün elde edildiğini söylüyorlardı. Bu yollara başvuranlar arasında Orhan Boran'ın ceketinin kareli olduğunu fark edenler bile vardı..

Bu yöntemleri ben de denedim, ama aşırı yorgunluk ve bazı bedensel rahatsızlıklar dışında hiçbir sonuç elde edemeyince, bir antenciye başvurma yolunu seçtim.. İlk gün henüz birbirimize yabancı olduğumuz için parasını peşin isteyen antenci, gitmeden önce, bu gece rahat edeceğim, hiçbir sorunum olmayacağı konusunda garanti verdi. Gerçekten o gece çok rahat ettim ve uzun süredir okuyamadığım bir kitabı bitirebildim..

Antenci hâlâ gidip geliyor. Bu arada kendisiyle yakın dost olduğumuz için artık benden para istemiyor. Ben hâlâ ikinci kanalı seyredemiyorum. Ne ki, eski dostum antenci Mustafa Bey'den TV aygıtları, antenler ve ikinci kanal konusunda epey bilgi edindim..

Not: Bu yazı, mizah yapmak amacıyla yazıldı. Gerçek durumla arasında "ikinci kanalı seyredememek" dışında hiçbir ilişki yoktur..

Asiye Kurtuldu Bile

ALİ SİRMEN — *22 kasım*

Tiyatro tarihimizde dönemine damga vurmuş oyunlar vardır. Seyredebildiklerim içinde, Cevat Fehmi Başkut'un "Paydos"unu, Haltun Taner'in tüm oyunları, ama en çok "Keşanlı Ali"sini, Sermet Çağan'ın "Ayak Bacak Fabrikası"nı, Melih Cevdet Anday'ın "İçerdekiler"ini, Güngör Dilmen'in "Canlı Maymun Lokantası ve Midas'ın Kulakları"nı ve Vasıf Öngören'in "Asiye Nasıl Kurtulur?"unu sayabilirim.

İki yıl önce aramızdan ayrılan Öngören'in oyununu, yılların sinemacısı, ama son yıllarda başarılarına yenilerini ekleyen ve Atilla Dorsay dostumun deyişiyle, yeni bir çıkış yapıp sinemamız için yollar açan Atıf Yılmaz, şu sıralarda filme çekiyor. Neredeyse değişmezleşen üçlü; senaryoda Barış Pirhasan, rejide Atıf Yılmaz ve baş kadın oyuncu olarak Müjde Ar'ın elbirliğiyle Asiye'yi nasıl kurtaracaklarını ya da kurtaramayarak bu kez sinemanın geniş seyirci topluluğuna, çarpık ortamda kişisel kurtuluşu boşuna aramanın sonuçsuzluğunu nasıl yansıtacaklarını görmek için bir süre daha beklemek gerekecek.

Asiye Nasıl Kurtulur'un kahramanı Asiye adında bir kızımızdır. Kendisi "kötü yola" düşmüştür, yaşam koşullarının itişiyle, anasından geçen mesleği seçimsiz kabul etmek zorundadır o.

Bütün oyun boyunca, yazar size Asiye'nin nasıl kurtulacağını sorar ve türlü senaryolar kurar, bu arada anlatıcı, oyundan gerekli kıssadan hisseyi çıkarmanız için sizi sürekli uyarmakta, öykünün sürükleyiciliğini keserek sizi düşler dünyasına kaymaktan kurtarıp, gerçeklerin soğuk varlığına çekmektedir.

Birinci perdenin sonuna doğru; "Fuhuşla Mücadele Derneği Başkanı" Seniye Hanımefendi gelir

sahneye. İçi bulanır hanımefendinin gördüklerinden. Ve bakın ne der canı yürekten:

— Hiç kimseye ölmesini söylemeye hakkım yok. Ama bir türlü kabul edemiyorum, bir kadının para karşılığında bir erkekle yatmasını, elimde değil.

Hınzır anlatıcı, zihninizi kurcalamak için konmuş ya oraya. Hemen girer araya, üç beş laf ettikten sonra ağzındaki baklayı çıkarır gerçeği döker ortaya:

— ...Demek ki namuslu yoldan yaşamanın tek yolu ölmek oluyor.

Perde, düştüğü batakta çırpınan, kurtulmak için buraya saldıran Asiye'nin umarsız türküsü üzerine kapanır:

"Kolay değil her gelene yar omak
Vazgeçmek sevgiden aşktan, mal olmak.
Belki mümkündür şu dünyada toz olmak,
Ama elde değil bayan yok olmak.
Her taraftan tıkadınız yolumu
Yoksullukla bağladınız kolumu
İstemeden seçtirdiniz sonumu
Şimdi kolay Sayın Bayan (Öl) demek..."

Asiye'nin öyküsünü ve türküsünü, Vasıf Öngören'in yapıtını, Atıf Yılmaz'ın çabasını anmamız, "Pek yakında sinemamızda" diyerek filmden parça göstermek için değil.

Keşke öyle olsaydı. Keşke Asiye, günümüzün gerçeklerinin sahneye ve perdeye sanatsal bir yansıması olarak kalsaydı, bir tıpkı basıma dönüşeceği yerde.

Ama olmadı, bir kez daha gerçeğin kendisi, sanat yapıtından da çarpıcı olup çıktı ortaya. Dünkü gazetelerde İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un konuşmasını görünce geliverdi aklıma Asiye. Bakın ne diyor Bakan söylevinde:

"Fuhuş yoksulluktan artmıyor. Bu bir ölçüdür. Namus anlayışıdır. Türk kadını yoksulluk nedeniyle bu işe tevessül etmez."

Hemen aklınıza takılıyor soru:

— Peki ne yapar kadın, kırılınca yoksulluktan kanadı kolu?

Sayın Bakan'da da yanıt hazır, diyor ki, yoksul insan intihar edebilir; ama yoksul kadın yoksulluktan fuhuş yapmaz.

Şimdi bir an için konuşmadaki mantık yapısını irdeleyelim. Yoksul kadın yoksulluktan fuhuş yapmaz. Fuhuş yoksulluktan artmıyor. Çünkü, Türk kadını yoksulluk nedeniyle bu işe tevessül etmez.

Öyleyse durum nedir?

Hem yoksulluk artmıştır, hem de fuhuş artmamış mıdır?

Hayır, rakamlar, istatistikler gösteriyor ki, fuhuş büyük boyutlarda artmamıştır.

Sayın Bakan, Türk kadını yoksulluk yüzünden bu yola tevessül etmez dediğine, buna karşın fuhuş da arttığına göre, acaba fuhşu yapanlar yabancılar mı? Ülkemize gelen Rumlar, Araplar, İtalyanlar, Fransızlar, İngilizler, Koreliler mi?

İncelemeler gösteriyor ki, artan fuhuşun yürütücüleri büyük ölçüde yerli kişilerdir.

Bu durumda Sayın Bakanın söyledikleri doğru ise ve eğer Türk kadını yoksulluk yüzünden bu işe tevessül etmiyorsa, ama kadınlarımız arasında fuhşa düşenlerin sayısının arttığı da rakamlar tarafından yadsınmaz bir şekilde gözler önüne seriliyorsa geriye tek olasılık kalıyor:

Demek ki, kadınlarımız yoksulluktan değil meşreplerindeki bozukluktan bu yola tevessül ediyorlar.

Biz burada haddimiz olmayarak ve Sayın Bakanı da aşarak bu mantığa karşı çıkıyoruz ve kocaman bir "estağfurullah" diyoruz.

Mantıktaki çarpıklıktan daha korkunç olan ise, Sayın Bakan'ın tıpkı "Asiye Nasıl Kurtulur?"daki, Fuhuşla Mücadele Derneği Başkanı Seniye Hanımefendi gibi, "Namuslu insana yoksulluk karşısında umarsız kaldığında önerdiği yol." Sayın Bakan di-

yor ki, namuslu insan fuhuş yapmaz intihar eder.

Hey koca Vasıf hey, senin anlatıcın da, Seniye Hanımefendi'nin sözleri karşısında "demek ki" diyordu, "Namuslu yoldan yaşamanın tek yolu ölmek oluyor."

Evet, Sayın Bakan demek ki, "namuslu yoldan yaşamanın tek yolu ölmek oluyor?"

Şimdi aklınız yine Asiye'nin öyküsüne takılmış olabilir ve sorabilirsiniz; "Asiye Nasıl Kurtulur" diye?

Boş verin, şimdilik siz Asiye'ye gelin bakın günlük gerçeğe.

Günlük yaşamda, patronluğa yükselen bir Asiye, vergi rekortmeni oluyor, her yandan övgülerle donatılıyor ve Asiyelerin çalıştıkları yerin az ötesinde bir binanın üstünde bir yazı okunuyor: "Vergilendirilmiş kazanç kutsaldır." Bu arada, bu binanın çevresinde küçük küçük adamlar köşeyi dönmek için durmadan duvarlara çarpıp ağızlarını burunlarını dağıtıyor, işbitirenler, üçkâğıtçılar göz açıp kapayıncaya kadar görünüp yok oluyor, koca koca adamlar türkü çağırıyorlar, "Ben battıkça çıkarım."

Bir anlı şanlı, ünlü büyük bir adam kendini kurtaramamış bir garip Asiye'ye bir şarkı öğretiyor, "Bir ihtimal daha var o da ölmek mi dersin?" diye.

Kentin bir yerinde seçkin sinema emekçileri, uğraşıyorlar "Asiye Nasıl Kurtulur"u gerçekleştirmeye?

Boşuna zahmet, Asiye ölümle kurtarıldı bile.

Kamil MASARACI

Ecevit, ABD ile varılan uzlaşmayı değerlendirdi:

ABD'ye bağımlılık artacak

SEDAT ERGİN *22 kasım*

ANKARA — Eski başbakanlardan ve CHP eski Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, Özal hükümetinin Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nı yenilemek için Reagan yönetimi ile vardığı uzlaşıyı eleştirerek **"Bu, Türkiye açısından istikrarsızlığı, güvensizliği ve ABD'ye bağımlılığı arttırıcı bir uzlaşmadır"** dedi.

Uzlaşıyla birlikte yardımın hacminde beklenen gelişmenin sağlanamadığını, ayrıca ticaret ve ulusal savunma sanayii alanında Türkiye'nin istediği kolaylıkların esirgendiğini belirten Ecevit, **"Öte yandan ABD, Türkiye'yi bölgemizde bir harekât üssü gibi kullanma olanaklarını fiilen büyük ölçüde arttırmış durumdadır. Bu fiili durumun imzalanacak anlaşma ile büsbütün pekiştirilmesinden kaygı duyuyorum"** dedi. Ecevit, uzlaşıyla sağlanan kolaylıkların yalnızca **"günü ve görüntüyü kurtaracak"** nitelikte olduğunu da ekledi.

Bülent Ecevit, Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nı sağlıklı bir zemine oturtabilmek için konunun ikili ilişkiler çerçevesinde değil, uluslararası ilişkiler çerçevesinde ele alınması gereğini vurgulayarak, Türkiye'nin, dış politikasını yeniden çok unsurlu bir dengeye kavuşturmak ve ABD ile ilişkiler sorununa da böyle bir dengeden alacağı güçle yaklaşmak zorunda olduğunu bildirdi. Ecevit, bunun başta gelen koşullarından birinin **"demokrasiye geçerlik kazandırmak"** olduğunu kaydetti.

Bülent Ecevit'e yönelttiğimiz sorular ve kendisinin yanıtları şöyle:

— ABD ile Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması için bir uzlaşma noktasına varıldığı anlaşılıyor. Bu uzlaşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

ECEVİT — Bu uzlaşma, Türkiye açısından, günü ve görüntüyü kurtarma niteliğindedir.

Yardımın hacminde beklenen gelişme sağlanamamıştır. Ayrıca, Türkiye'nin, gerek ulusal savunma sanayii alanında, gerek ticaret alanında istediği kolaylıklar ve işbirliği esirgenmiştir. Öte yandan, ABD, Türkiye'yi bölgemizde bir harekât üssü gibi kullanma olanaklarını, fiilen, büyük ölçüde arttırmış durumdadır. Bu fiili durumun, imzalanacak anlaşma ile büsbütün pekiştirilmesinden kaygı duyuyorum. Türk kamuoyunu bu konuda yeterince aydınlatmaktan kaçınılmaktadır.

Bunlara karşılık, Türkiye için, günü ve görüntüyü kurtarmak üzere, yardım koşullarında bazı düzeltmeler sağlanmıştır.

O arada, örneğin, hibe miktarı arttırılmıştır; borç ödemeleriyle ilgili bazı ufak tefek kolaylıklar getirilmiştir; Türkiye'ye verilecek veya satılacak askeri araç ve gereçlerden bazısının düşük düzeyde hesaplanması ve gereksinme artığı bazı Amerikan araç ve gereçlerinden Türkiye'nin de yararlandırılması öngörülmüştür.

Kongre'nin yardım hacminde yaptığı kısıntıları, ABD yönetiminin, bu tür düzenlemelerle bir miktar

gidermesi, aslında, gelenekleşmiş bir Amerikan uygulamasıdır.

Buna bir danışıklı oyun da denebilir. Bu oyunla, ABD yönetimi, Kongre'nin olumsuz tutumuna karşın, elinden geleni yaptığı izlenimini vermeye uğraşır; fakat, günü ve görüntüyü kurtarmak için gösterilen böyle kolaylıkların hiçbir güvencesi yoktur. Türkiye, anlaşma süresince yerine getireceği bazı yükümlülükler üstlenirken ABD, kendi yükümlülüklerini pamuk ipliğiyle bağlar ve her yıl dilediği gibi ayarlayabilme olanağını elinde tutar. Bazen Kongrenin yıldan yıla değişebilen eğilimleri veya kararları ardına sığınarak, bazen de doğrudan doğruya yönetimin kararlarıyla, bu tür kolaylıkları, dilediği gibi kısabilir veya esirgeyebilir. Öylece, Türkiye'yi sürekli baskı altında bulundurur; söz verdiği yardımı ve kolaylıkları sürdürmek için, her yıl, birtakım yeni koşullar öne sürer, yeni ödünler ister. O arada, örneğin, Türkiye'nin kendi bölgesinde bazı riskli adımlar atmasını, Kıbrıs konusunda veya Yunanistan'la ilişkilerinde bazı ödünler vermesini öne sürer.

Şimdi Türkiye, bu tür Amerikan oyunlarına çok açık bir uzun dönemli anlaşmayı, çok kısa dönemli bazı çıkarlar uğruna içine sindirmiş görünüyor.

O yüzden, gerek kendi durumumuzda, gerek ABD ile ilişkilerimizde, yeni bir istikrarsızlık evresine girilmiş olacaktır. Türkiye, Silahlı Kuvvetlerinin modernleştirilmesi programını da sağlıklı ve düzenli biçimde uygulayamayacaktır.

Kısacası, varıldığı anlaşılan uzlaşma, Türkiye açısından istikrarsızlığı, güvensizliği ve ABD'ye bağımlılığı arttırıcı bir uzlaşmadır.

— Sizce neden böyle bir noktaya gelinmiştir?

12 EYLÜL'DEN SONRA DENGE BOZULDU

ECEVİT — Türkiye, uluslararası ilişkilerinde, çok unsurlu bir denge gözetmek zorundadır. Bu, Türkiye'nin coğrafi konumunun bir gereğidir. Fakat 12 Eylül 1980'den beri, bu denge bozulmuştur. Türkiye, aşırı ölçüde, ABD'nin ve Amerikan unsuruyla bağlantılı olarak, bir kısım Ortadoğu ülkelerinin etkisi altına girerken, bu etkiyi Batı ve Doğu Avrupa ülkeleriyle gereğince dengeleyemez duruma gelmiştir.

— Müjde hanım, köşeyi döndük, iflas ettim!

ABD de uluslararası ilişkilerimizdeki çok unsurlu dengenin bozulmasından yararlanarak, Türkiye'den, beklediği ödünlerin birçoğunu elde edebilmektedir.

— Böyle birçok unsurlu dengenin yeniden kurulması nasıl sağlanabilir?

ECEVİT — Batı Avrupa ile ilişkileri Türkiye açısından sağlıklı bir noktaya getirebilmenin başta gelen koşulu, Türkiye'de Batı ölçütlerine uygun bir demokrasinin işlerlik kazanmasıdır. Fakat bugünkü anayasa ile, rejimin bugünkü yasal çerçevesiyle ve özellikle de Anavatan Partisi iktidarının rejim konusundaki tutumuyla, bu koşulun yerine getirilmesi beklenemez.

BATI AVRUPA NASIL BAKIYOR?

Gerçi Batı Avrupa ile ilişkilerimizde bir canlanma başlamıştır. Ama bu ilişkiler, büyük ölçüde nitelik değiştirmiş olarak canlanıyor. Batı Avrupa ülkeleri, Türkiye'yi, artık, aynı demokratik ilkeleri ve değerleri paylaşan bir ülke olarak eşit gözle görmek yerine, ancak güvenlik açısından gerekli bir yandaş olarak; Batılı değil, Batı yanlısı bir Ortadoğu ülkesi olarak görme eğilimindeler.

Batı ölçülerine uygun bir demokrasinin Türkiye'de işlerlik kazanıp kökleşmesi, yalnız Batı Avrupa ile değil, ABD ile de ilişkileri sağlıklı bir zemine oturtabilmek için gereklidir. Çünkü, ABD'de, Kongre'nin bir bölümü ile basın ve kamuoyu oluşumuna katkıda bulunan başka bazı kurum ve gruplar, genellikle, demokrasi ve insan hakları konusunda çok duyarlıdırlar. Yönetim demokrasi konusunda aynı ölçüde duyarlı olmamakla birlikte, saydığım kesimlerin duyarlığını hesaba katmak zorundadır. Özellikle, şimdi olduğu gibi, Demokratların Kongre'de ağırlık kazandığı bir dönemde, ABD yönetimi, bu zorunluluğu daha çok duyar. En azından, Türkiye ile pazarlıkta veya Türkiye'den bazı olanakları esirgeme konusunda, o kesimlerin duyarlılığını, zaman zaman bir koz olarak kullanır.

Doğu Avrupa ülkeleriyle ilişkilerinde ise, Türkiye, NATO üyeliğiyle bağdaşabilecek ölçüler içinde, bağımsız davranabilmelidir. Fakat, son altı yıldır, Türkiye, bu konudaki hareket serbestliğini de büyük ölçüde yitirmiştir.

Öte yandan, ABD'nin etki alanı içine girdiği oranda Türkiye, bir bölge ülkesi olarak kişiliğini gereğince koruyamaz olur ve giderek, kendi bölgesinde, Amerikan politikasının ve çıkarlarının bir yansıtıcısı gibi görünmeye başlar.

Şimdi Türkiye, gerek Batı ve Doğu Avrupa ülkeleriyle gerek Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini Amerikan etkisine karşı birer denge unsuru gibi kullanabilecek yerde; tam tersine, tüm bu ülkelerle ilişkilerinin düzelmesi veya gelişmesi için bile Amerikan desteğini arar duruma gelmiştir. O yüzden de Türkiye'nin ABD'ye bağımlılığı büsbütün artmakta ve ABD de bundan Türkiye aleyhine yararlanmaktadır.

Avrupa Topluluğu ile ilişkilerinde bile, Türkiye'nin Topluluk üyesi olmayan ABD'den destek bekler duruma gelmiş olması, bu olumsuz gelişmenin ilginç bir belirtisidir.

— Avrupa Topluluğu ile ilişkilerde ve Topluluğa tam üyelik konusunda, ABD desteğinin ne gibi etkileri olabilir?

ECEVİT — ABD'nin Batı Avrupa üzerinde belirgin bir etkisi bulunduğuna kuşku yok. Ama, Avru-

pa Topluluğu'nun bir amacı da, ABD karşısında Batı Avrupa'ya kişilik ve etkenlik kazandırmaktır. Onun için, Türkiye'nin, Topluluk kapısını Amerika yoluyla zorlaması, Batı Avrupa'da psikolojik tepki uyandırabilir.

Hele, askeri işlevi bulunmayan Avrupa Topluluğu'na üyelik konusunu, Türkiye'nin, ABD ile askeri işbirliğini pazarlık ederken gündeme getirmesini, Batı Avrupa büsbütün yadırgayabilir.

İKİ TEMEL KOŞUL VAR

Avrupa Topluluğuna üye olabilmemizin iki temel koşulu vardır: Biri, Batı ölçütlerine uygun bir demokrasi, öbürü de yeterince güçlü bir ekonomi... Türkiye, bu iki koşulu yerine getirmedikçe, Amerikan desteği bir işe yaramaz. Üstelik şimdi Türkiye'nin laiklikten giderek uzaklaşması da Batı Avrupa ile bütünleşmemiz önünde yeni bir engel oluşturmaktadır.

ABD ile imzalanacak olan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasındaki olumsuz unsurları, Avrupa Topluluğuna üyelik konusunda ABD'den destek sözü aldığımız iddiasıyla gözden saklamaya ve dengelemeye kalkışmak, bununla avunmak, Türkiye için, kendi kendini aldatma olur.

ABD'nin bu konuda Türkiye'ye sağlayabileceği tek geçerli destek, Türk ekonomisinin gelişmesine gereken katkıda bulunmaktır. Oysa ABD, böyle bir katkıda bulunmaktan ısrarla kaçmıyor. Ne Türkiye'ye gereksinme duyduğu ekonomik ve mali yardımı yapıyor ne de Sayın Özal'ın "yardım yerine ticaret" formülüne yanaşıyor.

— **ABD ile ilişkileri, o arada Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasını, sağlıklı bir zemine oturtabilmek için Türkiye ne yapabilir?**

ECEVİT — Türk-Amerikan ilişkileri, salt ikili ilişkiler çerçevesinde sağlıklı bir zemine oturtulamaz. Oysa Türkiye'de bugün, iktidar da, Mecliste grubu bulunan muhalefet partileri de, ABD ile Savunma ve Ekonomik İşbirliği konusunu, ikili ilişkilerin dar çerçevesinde ele alır görünüyorlar.

Bu, bence çıkar yol değildir. Türkiye, uluslararası ilişkilerini bütünüyle ele alıp, yeniden, çok unsurlu bir dengeye kavuşturmak ve ABD ile ilişkiler sorununa da öyle bir dengeden alacağı güçle yaklaşmak zorundadır.

Öyle bir denge sağlandığında, Türkiye'nin, ABD ile ilişkilerini, sakıncalı ödünler vermek zorunda kalmaksızın düzene sokabileceği, 1970'li yıllarda görülmüştür. O dönemde, Türkiye, Amerikan engeline karşın, Kıbrıs'ta, haşhaş konusunda, Ege'de ve NATO'da gerekli adımları atabildiği gibi; 12 Mart 1971 askeri müdahalesinin ardından, Türkiye'nin verdiği tüm ödünlere karşın aksayan ve savsaklanan Amerikan yardımlarını da yeniden harekete geçirebilmiş ve Türkiye üzerindeki Amerikan silah ambargosunu, hiçbir konuda herhangi bir ödün vermeksizin kaldırabilmiştir.

Fakat, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinin ardından, Türkiye, ABD ile ilişkilerde yeni bir karşılıksız ödünler dönemine girmiştir. Türkiye, Ege'deki ulusal haklarını hasıraltı etmeye razı olduğu gibi, yine Ege'de, NATO ile ilgili Amerikan oyunlarına da gelmiştir.

Oysa, bir kez ödün verme süreci başladı mı, ABD'yi doyurmak da durdurmak da zorlaşır. ABD, verilen her ödünü cebine atıp yeni ödünler ister.

Şimdi de, korkarım ki, ABD, Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının yıllık dilimlerine ilişkin yükümlülük ve vaatlerini savsaklayarak, önümüzdeki yıllarda, Türkiye'den yeni ödünler koparmaya, o arada belki de Türkiye'yi Ortadoğu'da bazı tehlikeli maceralara sürüklemeye kalkışacaktır.

Bu süreçten kurtulabilmemizin yolu, uluslararası ilişkilerimizi, sağlıklı biçimde, çok unsurlu bir dengeye oturtmaktır. Bunun da başta gelen koşullarından biri demokrasiye gerçeklik kazandırmaktır.

Türkiye, iç politikasıyla dış politikasını, bir ölçünün ötesinde birbirinden ayıramayacak durumdadır.

Reagan'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Poindexter, istifa etti

Yeni Watergate

TANJU AKERSON *26 kasım*

WASHINGTON — Haftalardır ABD ve dünya kamuoyunda ilgi ile izlenen İran'a silah satışları bunalımı, dün Başkan **Reagan**'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Amiral John Poindexter'in istifa etmesi ile yeni boyutlara ulaştı.

Ronald Reagan, dün Adalet Bakanı **Edwin Meese**'nin yürüttüğü soruşturma ile ilgili olarak verdiği ilk rapor çerçevesinde, Ulusal Güvenlik Danışmanı Amiral John Poindexter'in istifa ettiğini açıkladı. Reagan, Beyaz Saray'da yaptığı açıklamada, İran ile gizli diplomasi girişiminde rol oynayan Güvenlik Kurulu üyesi Deniz Piyade Albayı **Oliver North**'un da görevinden ayrıldığını bildirdi. Reagan, Adalet Bakanlığı'ndan İran'a silah satışlarının tümüyle gözden geçirilmesini istediğini ve operasyonun tartışmalara yol açan bir noktası hakkında kendisine bilgi verilmediğini öğrendiğini söyledi. Reagan'dan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan **Edwin Meese**, Reagan'ın direktifiyle yürüttüğü soruşturma sonucu, İran'a yapılan tüm gizli silah satışlarının İsrail aracılığıyla gerçekleştirildiğini ve İran'ın ödediği bazı paraların yasal olmayan yollardan Nikaragua'da Sandinista yönetimine karşı savaşan **Contra** adlı gerillalara ulaştırıldığının ortaya çıktığını açıkladı. Adalet Bakanı Meese, İran'ın ödediği paraların yasadışı olarak Nikaragua'daki gerillalara transfer edilmesinin Reagan'dan habersiz gerçekleştirildiğini bildirdi. Reagan'ın bile bilgisi dışında gerçekleştirilen bu gizli operasyonların kimler tarafından gerçekleştirildiği konusunun halen araştırıldığını, şu aşamada kimsenin suçlu olarak kovuşturulma durumunda olmadığını söyledi. Ancak Meese'nin açıklamalarından, gizli para transferlerinin gerçekleşmesinde Albay North'un 1980'de Tahran'daki Amerikalı rehinelerin kurtarılması harekâtına bağlı olarak gizlice Türkiye'ye de girdiği öne sürülmüştü.

Meese, İran'ın silahların bedelini, İsrail'e ödediğini ve paranın daha sonra Nikaragua'da yönetime karşı savaşan **Contralar**'ın İsviçre'deki banka hesabına ya-

MENEMEN OLAYI VE KUBİLAY
Kemal Üstün

Cumhuriyet

63. Yıl; Sayı: 22362 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 27 Kasım 1986 Perşembe

KAVRAM DERSANESİ
Beklemeliler 5 Aralık
Fen Liselerine Hazırlık 6 Aralık

Kriz büyüyor

'Contralar'a gizli para yardımına Beyaz Saray dışından bazı kişiler de karıştı. Reagan, soruşturma komisyonu kurdu

İRAN FİYASKOSU

Reagan'ın başı dertte

ERGUN BALCI

ABD Adalet Bakanı Edwin Meese'in salı akşamı yaptığı açıklama ile İran'a silah satışı bunalımı yeni boyutlar kazandı. [illegible]

Başkan Reagan'ın Beyaz Saray'daki en zor günlerini yaşatan olaylar yaklaşık üç hafta kadar önce Lübnan'da Aş-Şıra'a adlı bir dergide çıkan haberle başladı. [illegible]

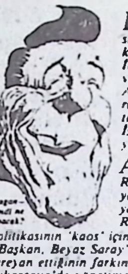
(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

BATI BASINI

Nikaragua son durak

Dış Haberler Servisi — ABD'nin İran'a silah satışı konusundaki son gelişmeler, Batı Avrupa basınında çeşitli yorumlara yol açtı. [illegible]

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Reagan — Şimdi ne yapacak?

İsrail, ilk kez İran'a silah gönderdiğini resmen kabul etti. Tel Aviv, İran'ın paraları İsrail'e verdiği yolundaki Amerikan iddialarını reddederek, paranın İran tarafından doğrudan İsviçre'de bir bankaya yatırıldığını öne sürdü.

Amerikan Kongresi'nde Reagan'a sert eleştiriler yöneltiliyor. Senato'nun yeni çoğunluk lideri Robert Byrd, ABD'nin dış politikasının 'kaos' içinde olduğunu söyleyerek, "Başkan, Beyaz Saray'ın bodrum katında neler cereyan ettiğinin farkında değil" dedi. Nikaragua'da yönetime karşı savaşan Contralar ise, silah satışından sağlanan gelirin kendilerine verildiği iddiasını reddettiler. **13. Sayfada**

KÜRTLERE DESTEK — İran Büyükelçisi Mottaki, "Biz Barzani önderliğindeki kuvvetler ile Talabani önderliğindeki unsurların aralarındaki çekişmeleri bir tarafa bırakıp birleşmelerini destekledik. Biz, Irak içinde ve dışında Saddam'a karşı olan güçlerden ve bütün meşru imkânlardan yararlanmak istiyoruz. Talabani, Irak'taki rejimin niteliğini anlayıp Saddam rejimi ile kavgaya karar verdi" dedi. (Fotoğraf: a.a.)

Ankara Büyükelçisi'nin basın toplantısı

İran: Petrol boru hattını vurmak haktır

Petrol boru hattı: *Irak bizim petrol tesislerimize saldırıyor. Irak rejimine karşılık vermek de bizim hakkımız oluyor. İran, Irak toprakları içindeki her türlü hedefe darbe vurma hakkını kendinde görüyor. Bu, savaş şartlarının sonucudur. Türkiye'ye karşı bir niyetimiz yok.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İran İslam Cumhuriyeti'nin Ankara'daki büyükelçisi Menuçehr Mottaki, İran'ın Türkiye'deki bazı tedhiş faaliyetlerini desteklediği yolunda güvenlik kaynaklarına atfen basında ortaya atılan iddiaların "senaryo"yu andırdığını belirtti. İran Büyükelçisi, bu "iddiaları" açıkladıktan sonra, İran'ın terörle suçlanmasının genellikle ABD tarafından planlandığını belirterek, üstü kapalı, dolaylı bir ifadeyle bu senaryolardan ABD'yi sorumlu tuttu ve ABD'yi, Türkiye ile İran'ın

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Körfez savaşı parladı

▶ İran, Bağdat'ı füze ile vurdu:

53 ölü 52 yaralı

▶ Irak, Larak petrol terminalini bombaladı

3 gemi yanıyor

▶ Irak jetleri, İran kentlerine saldırdı:

110 ölü

2. Sayfada

Washington

'Hürmüz kapanırsa NATO müdahale edebilir'

AMMAN, (a.a.) — NATO Genel Sekreteri Lord Carrington, Basra Körfezi'ne geçişi sağlayan Hürmüz Boğazı'nın kapanması durumunda, NATO'nun Körfeze müdahale edebileceğini söyledi. [illegible]

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

DEMİRÖREN'İN SİGORTA ŞİRKETİ ZOR DURUMDA
KAMYONA KURTARMA
Ekonomide

Taşçıoğlu'nun TV'de anlattığı 325 bin liraya ev hesabı tutmuyor

Konut vaadi hayal

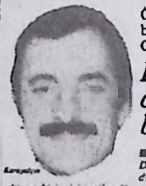
ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Kent-Koop'u Alkışlayın

ANKARA — Yıl 2000. Türkiye'de her dört kişiden üçü kentlerde yaşıyor. Halen kentlerde yaşayanlara 2000 yılında 20 milyon insan daha ekleniyor. Kentlerdeki insanların barınmaları için üç milyar metrekarelik alan gerekiyor. 2000 yılına dek kentlerde beş milyon ek konut yapılması gerekiyor. Yani, yılda 400 bin konut yapılmak zorunda. Şu anda ise yılda 200 bin konut yapılabiliyor. Yıl 2000. Kentlerde bugüne ek olarak 20 milyon insan daha yaşıyor. Konut yapımı ise gerekenin yarısına eşit. Tablo bu.

Böylesine bir tablo içinden "tünelin ışık" Kent-Koop olu-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Karayalçın

Ödülü Karayalçın'a bugün Prens Charles veriyor

Kent-Koop'a dünya birinciliği

Birleşmiş Milletler'in 1987 Dünya Konut Yılı için düzenlediği yarışmada dünya birincisi seçilen Kent-Koop'a ödülü bugün İngiliz veliahtı Prens Charles tarafından veriliyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Birleşmiş Milletler'in 1987 Dünya Konut Yılı nedeniyle düzenlediği yarışmada birinci olan Kent-Koop'un ödülü bugün Londra'da veriliyor. Prens Charles tarafından verilecek olan ödülü almak için Londra'da bulunan Murat Karayalçın, Birleşmiş Milletler HABITAT Örgütü'nün "Evsizlere Yuva" (Shelter for the Homeless) adındaki yarışmasında, gelişmiş ülkeler kategorisinde birinci olmalarından dolayı büyük mutluluk duyduğunu, bunun Kent-Koop'un çalışmalarının uluslararası düzey-

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Çalışma Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu'nun TV ekranından anlattığı 325 bin liraya 60 metre karelik konut edinme açıklamasındaki rakamlarla gerçekler uyuşmuyor. 325 bin lirayla konut edinmeye kalkışanın önce 2.5 milyon lira ön yatırım yapması gerekiyor.

Bakana göre, 3.5 milyonluk toplu konut kredileri ile 576 bin liralık yardım 60 metrekarelik konuta yeterli. Oysa gerçekte kredi alabilmek 1987 yılında imkânsız. Ayrıca 400 bin liraya arsa bulunmadığı gibi, metrekare maliyeti de bakanın dediği gibi 66 bin lira değil.

FÜSUN ÖZBİLGEN

Memur, işçi ve emekliler için "konut edindirme yardımı" yapılması hakkındaki yasa ve bu yasada öngörülen kesintiler sonucu ev sahibi olsun olmasın tüm işçi, memur ve emeklilerin 3 yıl sonunda 325 bin lira biriktirecek ev sahibi olacakları yolunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu'nun açıklamaları "Tatlı bir hayal veya bilinçli bir aldatmaca" olmaktan öteye gitmedi.

Taşçıoğlu'nun hesaplamalarına göre işçiler, memurlar ve emekliler 3 yıl içinde işverenlerinin veya devletin kendi adlarına yatıracağı konut yardımı kesintilerine göre faizleri ile birlikte 576 bin liralık konut yardımı birikimine kavuşacaklar. Bu birikimlerine toplamı 3.5 milyon lira eden konut kredileri de eklenince toplam

(Arkası Sa. 9, Sü. 3'te)

BAKANIN RAKAMLARI İLE GERÇEK RAKAMLARI KARŞILAŞTIRAN TABLOLAR **9. Sayfada**

Melbourne saldırısı

8 Ermeni gözaltında

Avustralya'nın Melbourne kentindeki başkonsolosluğumuzun bulunduğu binanın garajında meydana gelen patlamayla ilgili olarak gözaltına alınan üçü kadın 8 kişiden biri serbest bırakıldı, biri de tutuklandı.

SYDNEY, (a.a.) — Avustralya'nın Melbourne kentindeki Türkiye Başkonsolosluğu'nda meydana gelen patlama ile ilgili olarak polisin sekiz Ermeniyi gözaltına aldığı, bunlardan birinin tutuklandığı bildirildi.

Polis yetkilileri, Sydney'de gözaltına alınan 8 kişiden birinin salıver-

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Siirt'te bir er şehit

SİİRT, (Cumhuriyet) — Siirt'in Şırnak ilçesinde PKK militanlarıyla güvenlik kuvvetleri arasında çıkan çatışmada bir er şehit edildi. Olaydan sonra kaçan PKK militanlarının aranma-

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ

Eminönü'nün güvercinleri, martıları, insanları *Eminönü Meydanının güvercinleri oldukça evcildir. İki şeyi yapmazlar: Bir, Yeni Cami'nin önünden pek ayrılmazlar, yemcilerden yem kaparlar; iki, yemlerden nasiplenmek isteyen martıları asla Yeni Cami'nin yakınlarına yaklaştırmazlar. Eminönü meydanının martıları âlemdir. Denizle, balıkla pek ilgileri yok gibidir. Hayattaki yegâne amaçları, yemcilerin yemlerinden bir parça olsun kapmaktır, ama ona da güvercinler izin vermez. Eminönü meydanının insanları ise başka bir yaşam savaşı içindedir. Paralarını yemcilere verirler, adak olsun diye yerlere yem serperler. Güvercinlerle martılar da birbirine girer.*

Ürdünlü Zaid Sati'nin öldürülme davası

Suriyeli diplomat için gıyabi tutuklama kararı

Ankara DGM'de görülen dünkü duruşmada diplomatik dokunulmazlığı olduğuna dair bilgi gelmeyen Suriye Büyükelçiliği 2. Kâtibi Muhammet Derviş Beledi hakkında tutuklama kararı verildi. Önceki günkü duruşmada tahliyesine karar verilen Atıf'ın hakkında üç soruşturmadan tutuklama kararı bulunuyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Zaid J.Sati'nin katil sanıklarının yargılanmalarına Ankara DGM'de dün devam edildi. Sati'nin öldürülmesi eylemini planlayarak, Suriye istihbarat örgütünden "tevar" istemekle suçlanarak, hakkında idam isteminde bulunulan Suriye Büyükelçiliği İkinci Kâtibi Muhammed Derviş Beledi hakkında Ankara DGM gıyabi tutuklama kararı verdi. Savunma Avukatı Veli Devecioğlu ile DGM Savcısı arasında tartışma çıktı. Sanıklara işkence yapıldığını öne süren Devecioğlu, davayı "Kolluk kuvvetlerinin kendileri bilmez birkaç tanesinin masa başında hazırladığı çok kötü bir senaryo" olarak niteledi. DGM Savcıları Nusret Demiral ile Ülkü Coşkun, Avukat Devecioğlu'nun bu sözlerine tepki göstererek, Türk polisinin ve cumhuriyet savcılarının senaryo hazırlamaya gerek duymadıklarını bildirdiler ve Avukat Devecioğlu'nu işkence edebiyatı yapmakla suçladılar. Bu tartışma üzerine DGM heyeti, avukat ve savcıların birbirlerine karşılıklı yanıt vermelerinin yasal olmadığını kaydederek, her iki tarafa da gerekli uyarıların yapılarak bu olayın bir daha yinelenmemesini istedi. DGM heyeti ayrıca, Avukat Devecioğlu'nun FKÖ Ankara Temsilcisi Abu Firas'ın tanık olarak dinlen-

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

KÜÇÜK HİKMET DÜĞÜMÜ **8. Sayfada**

Ökçün 58 yaşındaydı.

Prof. Gündüz Ökçün öldü

Dışişleri bakanlarından, kapatılan CHP'nin milletvekillerinden ve Siyasal Bilgiler Fakültesi dekanlarından Prof. Gündüz Ökçün, dün sabaha karşı geçirdiği kalp krizi sonucu öldü.

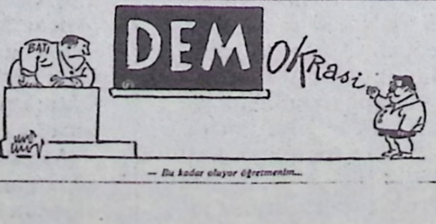
9. Sayfada

Kimin Eli...

Başkan Reagan yönetimindeki kriz gün geçtikçe büyüyor. İran'a silah satışının ardından Washington'da ikinci bir skandal daha patlak verdi. Bu kez, İran'a silah satışlarından elde edilen paranın gizlice Nikaragua'daki Sandinista rejimine karşı savaşan Contralar'a verildiği ortaya çıktı. Amerikan Adalet Bakanı, "yasadışı" bu transferden Başkan Reagan'ın bilgisi olmadığını öne sürerken, Kongre çevreleri "soruşturma" diye bağırmaya başlamışlardı bile. Amerikan Senatosu'nun yeni çoğunluk lideri Demokrat Robert Byrd, "Başkan Reagan, Beyaz Saray'ın bodrum katında neler cereyan ettiğinin farkında değil" diyordu. Bu arada "bodrum katındakiler"den, Ulusal Güvenlik Danışmanı Amiral Poindexter ile Albay North görevlerinden ayrıldılar. Amerikan Adalet Bakanı'nın

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

— Bu kadar oluyor öğretmenim...

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

"Emret Komutanım..."

Silahlı Kuvvetler, biz siviller için bir "kapalı kutu"dur. Ordunun yapısı, eğitim düzeyi, subay-astsubay ilişkileri, yükselme koşulları gibi konularda nesnel bilgiler elde etme olanağı sınırlıdır.

Özellikle bunalım dönemlerinde Silahlı Kuvvetlerin ne düşündüğünü "şu paşa demiş ki..." gibi ikinci ve üçüncü el

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

tırıldığını söyledi. Adalet Bakanı, bu işlemi Amerikan politikasının **"çarptırılması"** diye nitelendi. Meese, Contralar'ın hesabına yatırılan paranın 10-30 milyon dolar dolayında olduğunu da sözlerine ekledi.

Başkan Reagan ise, İran'a silah satışlarından elde edilen paranın Contralar'a gittiğini bilmediğini öne sürüyor. Başkan Reagan, dünkü açıklamasında İran'a silah satmanın bir hata olduğuna inanmadığını da yineledi.

Washington'da son günlerde yoğunlaşan Reagan'ın yönetimde büyük değişiklik yapacağı yolundaki haberlerle ilgili olarak ilk gelişme, böylece Ulusal Güvenlik Başdanışmanı Amiral Poindexter'ın istifasıyla gerçekleşmiş oldu. Dışişleri Bakanı **George Shultz**'un ise ilk değerlendirmelere göre pozisyonunu güçlendirdiği, Reagan'ın, İran ile girişilen gizli diplomasi ilişkilerine karşı takındığı yeni tavırla kendisinin öteden beri savunduğu çizgiye yaklaştığı öne sürülüyor. Ancak Washington'da şu sırada son derece bulanık bir havanın estiği, Reagan yönetimi içinde ne olacağının tam kestirilemeyeceği de söyleniyor. İran ile gizli ilişkilerin para transferinde İsrail ve bazı ABD yöneticilerinin oynadığı yasadışı rollerden Reagan'ın haberi olmadığının açıklanması ise, Beyaz Saray ile ilgili Watergate'ten bu yana en büyük skandallardan biri olmaya aday görünüyor.

a.a.'nın haberine göre Başkan Reagan ve Adalet Bakanı Meese'in açıklamalarına derhal tepki gösteren Temsilciler Meclisi Demokrat çoğunluk lideri **Jim Wright**, sağlanan paranın Nikaragua'daki Contralar'a gizlice gönderilmesi olayının, federal yasaların başkan tarafından çiğnenmiş olduğu anlamına geldiğini kaydetti. Demokrat Partili lider, bu açıdan Reagan yönetiminin **"özel soruşturma komisyonu"** kurmasına aldırmayarak Kongrenin kendi soruşturma komisyonunu kuracağını söyledi.

Jim Wright, başkan ve Adalet Bakanının son açıklamaları ışığında Beyaz Saray'da **"büyük bir kargaşanın hüküm sürdüğünü, dış politikanın kimler tarafından yönlendirilip uygulandığının bilinmediğini, ayrıca yönetime bağlı kurumlar arasında alınan kararlar ve uygulamalar yönünden kopukluk bulunduğunu"** iddia etti.

Ali ULVİ

Taşçıoğlu'nun TV'de anlattığı 325 bin liraya ev hesabı tutmuyor

Konut vaadi hayal

FÜSUN ÖZBİLGEN *27 kasım*

Memur, işçi ve emekliler için **"konut edindirme yardımı"** yapılması hakkındaki yasa ve bu yasada öngörülen kesintiler sonucu, ev sahibi olsun olmasın tüm işçi, memur ile emeklilerin 3 yıl sonunda 325 bin lira harcayarak ev sahibi olacakları yolunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu'nun açıklamaları **"tatlı bir hayal veya bilinçli bir aldatmaca"** olmaktan öteye gitmedi.

Taşçıoğlu'nun hesaplamalarına göre işçiler, memurlar ve emekliler, 3 yıl içinde işverenlerinin veya devletin kendi adlarına yatıracağı konut yardımı kesintilerine göre faizleri ile birlikte 576 bin liralık konut yardım birikimine kavuşacaklar. Bu birikimlerine toplamı 3.5 milyon lira eden konut kredileri de eklenince toplam 4 milyon 76 bin lira elde edecekler ve bu para ile de 4 milyon 400 bin liraya mal olan 60 metre karelik evlerden 325 bin lira ödeyerek birer tane edinecekler.

Taşçıoğlu'nun **"Kristof Kolomb'un yumurtası gibi harika ve mucize bir formül"** diye anlattığı bu sistem, gerçek gereksinim sahipleri için hiçbir değer taşımıyor ve şu anda işlemeyen bir kredi sisteminin işleyeceği hesabına dayandırılmış bir varsayım olmaktan ileri gitmiyor. Şöye ki:

1. Resmi Gazete'de 17 Şubat 1986 günü yayımlanan bir tebliğ ile **"1987 ve takip eden yıllarda kredi kullanmak isteyenler, bir önceki yılın 1 ağustos - 30 kasım tarihleri arasında ön izin için başvuru yapacaklardır"** hükmü getirildi. Ancak daha 1987 yılı için kredi isteyenlerin başvuruları başlamadan, yani tebliğe göre 1 ağustos günü gelip ön izin başvuruları

yapılmaya başlamadan, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanı **Vahit Erdem**, kredilerin durdurulduğunu, başvuruların kabul edilmeyeceğini TV'den ve radyodan ilan ederek bu tebliği uygulamadan kaldırdı. Şimdiki durumda yeni kurulan kooperatifler, değil Toplu Konut Fonu'ndan kredi almak, ön izin almak için bile başvuruda bulunamıyorlar. 1987 yılı için kredi almak isteyen kooperatiflerin ön izin başvuruları hemen başlatılsa dahi **"ön izin, uygunluk belgesi, subasman seviyesinin tespiti bankanın kredi açma kararı alması, Merkez Bankası'nın bekletmesi ve stüasyonların gelmesi"** gibi işlemler altı aydan fazla süre aldığı için uygulamanın 1987 yılında başlaması şimdilik olanaksız görünüyor.

2. Krediler açılsa dahi Taşçıoğlu'nun yaptığı kredi hesabı herkese uymuyor. Bakan 60 metre karelik konutlar için Konut Fonu'nun açtığı 2 milyon kredi ve 250 bin liralık teşvik kredisine tüm işçi ve memurlar için 750 bin liralık faizsiz konut kredisini ekliyor. Oysa ki bu kredinin 10 yılını aşmış işçi ve memurlar için verileceği vaat edildi ve yaptığımız tespitlere göre henüz söz konusu nitelikleri taşıyan hiç kimse bu 750 bin liralık krediden yararlanamadı. 500 bin liralık tamamlama kredisi de açık bir karara dayanmıyor ve idarenin istediği zaman vazgeçebileceği bir idari kararla yüzde 70 seviyesini aşmış inşaatlara kullandırılıyor.

3. Konut maliyetleri 60 metre karelik konut için Taşçıoğlu'nun yaptığı hesaplamalarla uyuşmuyor. Taşçıoğlu, arsa payı olarak 400 bin lira öngörürken bugün İstanbul'da İkitelli gibi uzak semtlerde kurulan kooperatiflerin dahi arsa payı hesapları 2 milyon liraya ulaşmış durumda.

4. Bir kooperatife girmek suretiyle **"konut yardım birikimi"** ve konut kredilerinden faydalanarak ev sahibi olmayı düşleyecek işçi, memur ve emeklileri, daha ilk adımda bir sürpriz bekliyor. Bu sürpriz de şu: Hiç kimse öyle üç yıl bekleyip sonra 325 bin lira ödeyip ev sahibi olamaz. Bir kooperatife gidip "şu anda verilmeyen ama ilerde açılacağı hayal edilen" kredilerden yaralanarak, konut sahibi olmak isterse. Önce o kooperatifin isteyeceği arsa payı ile subasman seviyesine kadar inşaat bedelini peşin olarak ödemek zorunda. Çünkü Taşçıoğlu'nun TV'de tablolar halinde açıkladığı krediler ancak arsasını almış, projelerini çizdirmiş, subasman seviyesi denilen toprak hizasına kadar temelini ve toprak altına gömülen sığınak, kapıcı ve kalorifer dairelerinin inşaatını bitirmiş kooperatiflere veriliyor. O seviyeye gelebilmek içinde 3 yıl sonraki 325 bin lira değil, somut olarak arsa bedeli ve subasman seviyesine gelebilme karşılığı 2.5 milyon lira civarında ödeme yapmak gerekiyor. Bu 2.5 milyon liranın 2 milyon lirası arsa payı, 500 bin lirası da subasman seviyesine kadar inşaat için gerekiyor.

5. Ayrıca 60 metre kare konut maliyeti bakanın hesapladığı gibi metre kare başına 66 bin lira değil, piyasa fiyatlarına göre asansörsüz ve kalorifersiz binalar için 70 bin lira. Kaloriferli konutlar için daha da yüksek. DİE'nin yapı kullanma izni kâğıdı verdiği binaların 1985 yılı temmuz ayı itibarıyla metre kare maliyetleri 39 bin 522 lira olarak hesaplanırken, Bu yıl 75 bin 190 lira olarak hesaplanıyor.

6. Bu, DİE rakamlarına göre yapılan hesaplamalarda inşaat maliyetlerinin bir yıl içinde yüzde 90 arttığını gösteriyor. Yani şu anda 2 milyon liralık arsa payını yatırmış ve inşaatına başlamak üzere olan bir kooperatif, 3 yıl sonunda inşaatı bitirdiği zaman bugün ortalama 500 bin lira olarak hesaplanan genel giderler **(yani TEK, İSKİ ve belediyelere yapılan yol, su, elektrik ödemeleri, trafo binaları gibi masraflar)** için ortalama 1 milyon lira ödemiş olacak, inşaat maliyetleri de üç yıl içinde Yüzde 270 artışın, üç yıllık ortalaması olan yüzde 135 artışa göre, 11 milyon liraya çıkacak. Böylece üç yılın sonunda toplam olarak 60 metre karelik bir bina için ödenen para 14 milyon lirayı bulacak. O zaman da bugünkü fiyatlara göre hesaplanan 3,5 milyon lira kredi artı 576 bin lira konut yardımı ve 325 bin lira da işçi veya memurun tasarrufu ile konut sahibi olmak sadece bir hayal olacak.

YASANIN ANLAMI

Konut ve inşaat sorunları ile ilgilenen herkesin yakından bildiği bu gerçekler karşısında vatandaşa **"Kristof Kolomb'un yumurtası gibi bir mucize"** olarak sunulan bu yeni yasanın anlamı **"konut yardımı**

Tan ORAL

YILLARIN TANIĞI ÜÇ YAZAR
Hikmet Çetinkaya

Cumhuriyet

GRUP DİNAMİĞİNDE İNSAN DAVRANIŞI
Dr. Ahmet Kulebi

63. Yıl; Sayı: 22364 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 29 Kasım 1986 Cumartesi

Çayda yüksek radyasyon

Hollanda Sağlık Bakanlığı: Türk çayında 35 bin bekerele kadar radyasyon var, kabul edilebilir miktar 600 bekerel

*Hollanda Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Annette Schuivenaars tarafından yapılan açıklamaya göre, Türk çayında normal miktarın 60 katına kadar radyasyona rastlandı. Bakanlık, çayda rastlanan radyasyon düzeyinin "henüz insan sağlığını tehdit edici bir durum" arzetmediğini bildirdi. Çay denilenince radyasyon düşüyor. **Çay-Kur** yetkilileri, üretilen çayları Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'na tahlil ettirdiklerini ve temiz çıktığını bildirdiler. Ancak Türkiye'deki bazı bilim kurumlarında, piyasada satılan çaylar üzerinde yapılan özel araştırmalarda çaydaki radyasyon oranının yüksek çıktığı öğrenildi.*

Pazarlıkların ardından Özal, Yazar'ı ziyaret ederek resmen 'birleşme' teklif etti

...Ve Özal HDP kapısında

***Özal:** Sayın Yazar ve arkadaşlarına birleşme teklif etmeye geldik. Ülkemiz son 6-7 yıldır önemli problemler yaşadı. İnsan hafızası unutmakla malûldür. Ama acı şeyler unutulur, tatlı olanlar muhafaza edilir. Bu arada bazı yanlış hesap yapanların hesapları yatacak.*
***Yazar:** Çok partili döneme milletimiz bazı sınırlamalar koymak istiyor. Türkiye'nin sınırlı kadrolarını tek bir güç haline getirmek istiyor. Başbakanımızın teklifini arkadaşlarımızla birlikte tetkik edeceğiz.* 6. Sayfada

(Fotoğraf: A.A.)
"HAYDİ CUMA NAMAZINA GİDELİM" — Özal, Yazar'a önce ANAP'ta birleşme ve bütünleşme önerisinde bulundu, daha sonra saatine baktı ve Yazar'ın elini tuttu. İki genel başkan el ele otururken Özal ikinci önerisini yaptı ve "Hadi cumaya gidelim" dedi.

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Yücelerden İnenler...

ANKARA — HDP'ye yaptığı kısa ziyareti tamamlayan Özal, "Hadi cumaya gidelim" dedi. Görkemli makam arabasına HDP'nin "ölüm fermanını" hazırlayan, günlerdir gizli kapaklı görüşmeleri Özal'la sürdüren Mehmet Yazar'la Ülkü (Arkası 6. Sayfada)

Yazar ne demişti?

'ANAP köksüz ota benzer'

***HDP** Genel Başkanı Mehmet Yazar, bundan 13 yıl önce ANAP için şunları söylüyordu: "Biz mazisi olmayanın, geleceği de olmayacağına inanırız. ANAP geçmişi de geleceği de olmayan köksüz ota benzemektedir."*
6. Sayfada

Haciz ve iflaslara çözüm yok

Yaklaşık 40 günden beri devam eden haciz ve iflas furyasının portesi 85 milyar lirayı, haklarında dava açılan firma sayısı da 50'yi buldu. Hâlâ mahkeme kapısından ayrılmayan bankaların bu tutumu, krizin daha da derinleşerek süreceğini gösteriyor.

Ekonomi Servisi — Başbakan Turgut Özal'ın, Güney Kore gezisi için doğu sınırları üzerinden yurtdışına çıktığı günlerde, iki işadamı da, arkalarında 17 milyar lira borç bırakarak, ülkeyi "batı" sınırından terk etti. O günden bu yana, yalnızca basına yansıyan haciz ve iflasların portresi 85 milyar lirayı, haklarında dava açılan firma sayısı da 50'yi bulurken, bankaların hâlâ adliye kapısından ısrarla ayrılmamaları, krizin daha da derinleşerek süreceğini gösterdi. Ekonomideki dengelerde "ciddi sarsıntı" yaratan krizin su yüzüne çıkmasının ardından kırk gün geçmesine karşın, çözüm yolunda da henüz somut bir adım atılamadı.

Gelişmeler karşısında, özellikle iş çevrelerinden büyük feryatlar gelirken, hükümetin daha az konuşmayı tercih etmesi ve "parasal önlemlere" yanaşmayacağını vurgulaması, piyasalarda "çürükler gitsin" politikasının izlendiği yolunda yorumların da yapılmasına neden oldu. Özellikle Başbakan Özal'ın olayın patlak vermesinden tam bir ay sonra "Sahibini değil, şirketi kurtarırız" yolunda bir açıklamada bulunması, mali bakımdan zayıf olan şirketlere "kurtarma" yerine "el değiştirme" görüşüyle yaklaşıldığına işaret etti.

Piyasalarda aylar öncesinden "hissedilen" kriz, Ortel Örme Sanayii'nin iki ortağı, Mehmet Koyuncu ve Ceki İbrahimzade (Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Yeni Ceza Yasası taslağı, Adalet Bakanlığı'na sunuldu

Ceza Yasası sil baştan

YENİLİKLER

Kamu işyerinde çalışma cezası

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yeni Ceza Yasası'nı hazırlamakla görevlendirilen Komisyon Başkanı Prof. Sulhi Dönmezer'in açıklamalarına göre, tasarı şu özellikleri taşımaktadır:

1. Tasarıda suçlar "kişilere-topluma-devlete" karşı işlenmiş suçlar olarak ikiye ayrılmaktadır. "Gü- (Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

NELER GETİRİYOR?

Genel güvenlik gözetimi cezası (sürgün) kaldırıldı.
Cezaların tavanları indirildi, alt sınırlarda da bazı azaltımalar yapıldı.
İdam cezası ömür boyu hapse çevrilen mahkûm, şartlı salıverilmeden yararlanamayacak.
Hâkimlerin tecil yetkileri genişletildi. İki yılı aşmayan cezaları, hâkim güvenlik tedbiri cezasıiha çevirebilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk Ceza Yasası'nda değişiklikler öngören yeni Ceza Yasası taslağı dün Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'ya sunuldu. Ceza Yasası taslağını hazırlayan komisyon Başkanı Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'in açıklamasına göre, yeni yasa taslağı ile genel güvenlik gözetimi cezası tamamen kaldırıldı. Cezalar bir önceki Ceza Yasası'na oranla arttırılmazken, cezaların üst tavanları indirildi alt tavanlarından da tasarrufa bulunuldu. Hükümlünün sosyalleştirilmesine yönelik olarak hazırlandığı bildirilen yeni Ceza Kanunu'nda feri cezalar müebbet olmaktan çıkarılarak geçici hale getirildi. Sulhi Dönmezer'in açıklamalarına göre, idam cezası müebbet hapse çevrilen mahkûm, şartlı olarak salıverilmeyecek. Dönmezer, "Ölüm cezaları taslakta muhafaza edilmiştir. Ancak, kanunda ölüm cezasına hükmedilen bazı hallerde, ölüm cezasına hükmedilmemesi hususu kabul edilmiştir. Bunun yerine müebbet hapis cezası hükmü konulmuştur" dedi.

Adalet Bakanı Oltan Sungurlu, yeni Ceza Yasası taslağının tartışılabilir bir taslak olduğuna belirterek, yeni Ceza Yasası'nın üniversitelerde, adli mercilerde, barolarda tartışılması için taslağın kitap haline getirileceğini ve dağıtılacağını söyledi.

Yeni Ceza Yasası taslağını hazırlayan Komisyon Başkanı Sulhi Dönmezer, tasarı oluşturulurken, Batı ceza yasalarının esas alınmadığını ve eski Ceza Yasası'ndan en geniş şekilde yararlanıldığını söyledi. Dönmezer'in verdiği bilgiye göre, yeni Ceza Yasası'nda getirilen hükümler ana başlıkları ile şöyle:

"Yeni Ceza Yasası hazırlarken kabul ettiğimiz temel amacımız suç siyaseti fikrini koruyucu, onların saygılı aynı zamanda toplumsal savunmayı tehlikeye sokmayacak bir bağdaştırıcı hükümler dizisi getirmek olmuştur. Bu temel görüş çerçevesinde suçlunun rehabilitasyonu yani sosyalleştirilmesi prensibi ilke olarak kabul edilmiştir. Ceza Kanunu'ndaki bazı hükümler suçlunun yeniden sosyalleştirilmesini sağlamak amacına yönelik olmuştur. Bunun neticesi olarak müebbet feri cezalar sisteminden vazgeçilmiştir. Feri cezalarda büyük ölçülerde hâkime takdir hakkı verilmesi suretiyle ihtiyaç olmayan hallerde feri cezalar yoluna gidilmemesi temin edilmiştir. Hürriyeti bağlayıcı cezalarda kabul edilen esas, hep rehabilitasyondur, bunu leştirmedir, yani suçlunun yeniden topluma bütünleştirilmesidir. Bu esas prensipten hareket edilerek, fail pişmanlık halleri genel prensip ola- (Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

Polis fişleyemeyecek

Anayasa Mahkemesi, polisin görev ve yetkilerini arttıran yasanın 1. ve 5. maddelerini iptal etti. İptal edilen maddelerden biri, polise, "genel ahlak ve edep kurallarına aykırı olarak, utanç verici ve toplum düzeni bakımından tasvip edilmeyen tavır ve davranışta bulunanların fotoğraflarının çekilmesi, parmak izlerinin alınması" yetkisini veriyordu. Öteki madde ise tutuklu ya da hükümlülerin polis tarafından ceza ya da tutukevinden alınarak yeniden sorgulanabilmelerine olanak tanıyordu.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Anayasa Mahkemesi, polisin görev ve yetkilerini arttıran yasanın 1 ve 5. maddelerini iptal etti. İptal edilen maddeler, gerekçeli karar yazılıp, Resmi Gazete'de yayımlanıncaya kadar yürürlükte kalacak. Kararın yayımlandığı andan itibaren polis, (Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Doğrular Özal'ın Tekelinde mi?..

Başbakan Özal'a önceki gün Çankaya Köşkü'nden ayrılırken şu soru yöneltiliyor:

"Siz daha önce ABD ile Türkiye ilişkilerinde yapı değişikliğine gidileceğini söylemiştiniz; sizce bu yapı değişikliği gerçekleşti mi?"

Başbakan'ın yanıtı şöyle:

"Bunu Hasan Cemal Bey böyle yazıyor, ama doğru yazmıyor. Zaten ilişkilerde yapı değişikliği sizin tabirinizdir. Biz ilişkilerde daha fazla yardım yerine ticaret, daha fazla ticari ilişki istedik. Bu konuda mesafe alınmıştır ama bu kâfi değil."

Sayın Özal'ın "Hasan Cemal Bey" dönük suçlaması hayli ağır; onun "doğruyu" yazmadığını öne sürmüş. Öyle anlaşılıyor ki, bu suçlamanın temelinde geçen pazar günü bu köşede yayımlanan "Önce Ekonomi Deyince..." başlıklı yazının şu satırları yatıyor:

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

REAGAN — Son olarak, Nixon rolüne çıkıp aktörlük yaşamımı kapatayım diyordum...

ABD'de soruşturma

Suçlamalar yayılıyor

Skandala sadece Ulusal Güvenlik Konseyi üyelerinin değil, aralarında Beyaz Saray Başdanışmanı Donald Regan, Başkan Yardımcısı George Bush ve CIA Başkanı William Casey'in de bulunduğu birçok üst düzey yetkilisinin de karıştığı belirtiliyor.
13. Sayfada

Gerekçe, bozuk paranın olmaması

Trene zam

Banliyö tren ücretleri 70 liradan 100 liraya çıkartıldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ulaştırma Bakanlığı telefondan sonra banliyö tren ücretlerine de zam yaptı. Yeni tarife ile banliyö tren ücretleri 70 liradan 100 liraya yükseltildi. 2100 lira olan abonman ücreti (Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Öncesi Var...

İngiltere ve Federal Almanya'daki soruşturmalar sonunda, terördeki Suriye parmağı iyice ortaya çıktı. Batı dünyası şimdi Suriye'ye karşı ortak önlem istiyor.

Kimden?

Bizden...

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Haciz için pazarlık

100 TIR, 4 gemi, 30 arsa ve büro malzemelerine haciz gelen Aslan Şirketleri, Anadolu Bankası'yla hacizdeki malların fiyatı için pazarlık yapıyor.

İstanbul Haber Servisi — Krediler ve faizleri ile birlikte toplam 20 milyar 660 milyon lira alacağı için Aslan Şirketler Grubu'na ait 100 TIR, 4 kuru yük gemisi, 30 gayri menkul ile 12 milyon tutarında büro malzemesine ihtiyati haciz koyan Anadolu Bankası, Sefaköy'deki TIR parkı ve tesislerinin bankaya devri konusunda şirket yetkilileri ile görüşmelerini sürdürerek ek bilgi ve belge istediler. Aslan Şirketler Grubu'nun tüm borçlarına karşılık Halkalı Sefaköy'deki tesislerini bankaya devretme eğilimi üzerine taraflar arasında bu tesislerin fiyatı üzerinde pazarlık yapılıyor. Önceki gün tesislerin banka yöneticileri tarafından incelenmesi sırasında eski Anadolu Bankası Genel Müdürü ve halen Eskişehir Bankası Yönetim Kurulu üyesi olan Yılmaz Mazlumoğlu'nun da bulunması dikkat çekti.

Aslan Şirketler Grubu'na bağlı Aslan Nakliyat, Şahlan Denizcilik, Tuna Ro-Ro ve Tarsan şirketleri ile bu şirketlerin sahipleri İbrahim Aslan, Mahmut Aslan, Ahmet Aslan, Hasan Aslan, Mahmut Şahin, Abbas Gökçe, Osman Erol ve Halil İçim'e ait (Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

'İlanla' banka satıldı

Halen piyasada çalışmayan bankalardan biri, 500 milyon liraya bir inşaat grubuna satıldı. Satıştan Merkez Bankası'nın bilgisinin olmadığı belirlendi.

Ekonomi Servisi — Başkentte bir komisyoncu olan Salim Taşçı, üçüncü bir banka satışına aracılık ettiğini ifade etti. Taşçı'nın ifadesine göre, halen piyasada çalışmayan bankalardan biri önceki gün 500 milyon liraya tanınmış bir inşaat grubuna satıldı, ancak Hazine ve Merkez Bankası'nın söz konusu alışverişten haberdar olmadıkları belirlendi.

Günlük bir gazetenin geçen günlerde ilan veren Salim Taşçı "Satılık banka" duyurusu ile bir telefonla başvuruda bulunulmasını istedi. Gazetelerine başvurulan Salim Taşçı, söz konusu duyurusuna çok sayıda talep geldiğini ve bankanın İstanbul'da tanınmış bir inşaat grubuna satıldığını kaydetti. Satışın 500 milyon lira fiyat üzerinden gerçekleştiğini anlatan ve bankanın yeni sahibinin alışveriş anlaşmasını önümüzdeki çarşamba günü yapacağını ifade eden Taşçı, elinde halen çalışmayan 5 bankanın daha bulunduğunu sözlerine ekledi.

Şinasi Ertan:

Batan batsın felsefesi ile olmaz

Ersin Faralyalı:
Ekonominin genelinden endişelerimiz vardır.
Ali Nail Kubalı:
Bu kadar yüksek faize sanayinin tahammül etmesine imkân yoktur.

İZMİR, (Cumhuriyet Ege Bürosu) — İzmir Ticaret Odası'nca hazırlanan ekonomiye "yok paketi"ne karşılık sanayiciler alternatif model yerine hükümetten "düzeltme" istediler. EBSO Başkanı Ersin Faralyalı, "Ekonominin genelinde endişeleri- (Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

bahanesi ile finansman kaynağı sağlamak" olarak beliriyor. Nitekim kanuna göre ev sahibi olanların bile **"zorla"** bu yardımdan yararlandırması, yani ikinci bir ev sahibi olmak istemeseler bile kendi adlarına kesinti yaptırılması bu anlayışın somut bir örneği. Ev sahibi olan bir kişi ikinci bir ev istemiyorsa niçin zorla konut edindirme kesintisi yaptırılıyor, bunun kanıtı kanunda ve bakanda yok. Ayrıca bu yasaya göre işçi, memur ve emeklilerin kendileri adına ilk 6 ay için 3.500 liradan başlamak üzere artarak işveren veya devletten kesilecek paralar konut fonunun eline geçtikten sonra **"nemalandırılmak üzere devlet tahvili, Hazine bonosu ve gelir ortaklığı senetlerine yatırılıyor."** Bakanın verdiği rakamlara göre ortalama 3 milyon kişi için bu kesintiler yapılacak. Böylece ayda 10,5 milyar lira olarak başlamak üzere artarak devam eden bu kesintiler, 1987 yılında 211 milyar ve 1988 yılında 441 milyar lira olarak hesaplanan bir kaynağı Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi'nin eline verecek. Sonra bu kaynağın kooperatifler için mi kullandırılacağı, batık şirketlerin kurtarılması için mi kullanılacağı, savunma sanayii diyerek bazı büyük yabancı silah şirketlerinin ortak yatırımlarına mı harcanacağı ilgi ile izlenecek.

3 trilyonluk batık krediler "hesaplanırken" ben de vardım!

MERAL TAMER *29 kasım*

*Bankacıların deyişiyle **"tahsili gecikmiş alacakların"**, kamuoyundaki tanımıyla ise **"batık"** kredilerin gerçek miktarının açıklanması, galiba artık hükümet ve Merkez Bankası için kaçınılmaz hale geliyor.*

Çünkü ortada öyle bir rakam kargaşası var ki...

Bankaların yayımlanan bilançolarına bakıyorsunuz... Bu bilonçolardaki tahsili gecikmiş alacakları alt alta koyup da topladığınızda ortaya çıkan rakam 500 milyar lirayı bile bulmuyor, yani rakam gülünç... Ama ortada ciddi bir kurum tarafından açıklanmış gerçek bir rakam olmadığı sürece de her kafadan bir ses çıkıyor kuşkusuz.

*Batık kredilerle ilgili 3 trilyonluk rakam, işte böyle bir belirsizlik ortamında bir banka genel müdürünün ekonomi basınıyla yaptığı sohbet sırasında **"belirlendi"**. Yaklaşık 1.5 ay kadar önce yapılan ve 20 kadar gazetecinin katıldığı toplantıda biz de vardık, ama havadan sudan bir sohbet ortamı içinde aşağıda aktaracağımız bir biçimde ortaya çıkan 3 trilyon rakamının, o günden itibaren sanki uzun hesaplamalar sonucu belirlenmiş resmi bir veri gibi algılandığını gördükten sonra, Türkiye'de ortaya atılan diğer rakamlar ve belirtilen görüşler konusunda da doğrusu ciddi kaygılar duymaya başladık.*

Ali ULVİ

*Pek çok kişinin sonraki günlerde **"resmi veri"** kabul ettiği ve üzerine yorumlar, analizler döşendiği 3 trilyonluk batık kredi rakamı, ellerde hesap makineleri yerine kadehlerin olduğu bir ortamda ve bir gazetenin ekonomi muhabirinin banka genel müdürüne yönelttiği şu soru sonucunda **"belirlendi"**:*

Ekonomi muhabiri — Bu kadar hacizler, iflaslar var..... bey. Şu batık kredilerin gerçek boyutu nedir dersiniz?

Banka genel müdürü — Batık kredilerin ne miktarda olduğu yolunda bir tahmin yapmak çok zor, çünkü bankaların kendileri de bunu saklıyorlar.

Ekonomi muhabiri — Evet ama siz sektörü yakından tanıyorsunuz, bunların toplamı için şöyle kabaca 2 trilyondan söz edebilir miyiz?

Banka genel müdürü — Yok canım, rakam daha yüksektir...

Ekonomi muhabiri — 2.5 trilyon var mıdır?

Banka genel müdürü — En iyimser tahminle o kadar olabilir.

Ekonomi muhabiri — 3 triliyon daha gerçekçi bir rakam mı olur?

Banka genel müdürü — Eh, neresinden bakarsanız en az o kadar vardır...

*20 kadar gazetecinin yanında geçen bu **"ilmi"** konuşmadan sonra ertesi gün gazetelerde batık kredilerle ilgili olarak ilk kez 3 trilyonluk somut bir rakamdan söz edildi ve gazetelerin çoğu bunu **"bir banka genel müdürünün tahmini"** olarak verdi.*

*Ama resmi istatistik ve rakamsal verilerin son derecede az olduğu ve ülkemizde insanlarımızın rakamlara **"aç"** oluşu, yine çoğumuzun doğruluk derecesini araştırmadan rakamları rasgele kullanma özelliğiyle birleşince, 3 trilyon rakamı bir anda en resmi verilerden daha resmi, en ince hesaplardan daha titizlikle hesaplanmış bir rakam olarak kabul edildi. Bu rakam esas alınarak ekonomik analizler, yorumlar yapıldı. Televizyonda demeçler verildi, seminer ve konferanslarda bildiriler sunuldu.*

*Bu rakamlara en çok şaşıran, yine bankacılar oldu kuşkusuz, ama bankacıların öyle uluorta konuşmaları son dönemde yeniden çeşitli yöntemlerle **"yasaklandığı"** için, kimse sesini çıkarıp da **"O ka-***

*dar da değil" diyemedi. Çünkü kazara bir banka müdürü çıkıp da "**Batık krediler 3 trilyon olamaz**" diyecek olsa, bu kez kendisine "**3 trilyon değilse, pekiyi kaç trilyon**" diye sorulacağından ve ağzından çıkacak her yanıtın daha sonraki günlerde batık kredilerin "yeni ilmi rakamı" olarak her yerde boy göstereceğinden kuşku yoktu.*

*Ama bankacılar yine de dostlarının kulaklarına, "**Yahu bu rakam çok abartılmış, batık krediler 3 trilyon falan olamaz. Zaten şu andaki toplan kredilerin miktarı 7.5 trilyon dolayında. Bu 7.5 trilyonun 3 trilyonu batık olsa, bankacılık sistemi ayakta duramaz**" demeye başladılar. Bu kez kulaktan kulağa geçerek gazetelerdeki yorumlarda ve demeçlerde batık kredilerle ilgili olarak 1.5 trilyon gibi yeni bir rakam ortaya çıktı.*

Bu arada tabii en ilginç olanı; hükümet ve Merkez Bankası'ndan bu konuyla ilgili olarak "çıt" çıkmamasıydı. Bu durum özellikle büyük patronlar arasında eleştiri konusu olmaya başladı. TÜSİAD Başkan Yardımcısı Şinasi Ertan, bir süre önce gazetemize verdiği demeçte, batık kredilerin boyutunun 3 trilyon gibi bir rakama ulaşmasını mümkün görmediklerini, ama gerçek rakam açıklanmadığı sürece kamuoyunun yanıltılmış olacağını söyleyerek, hükümetin direktifiyle bu rakamın açıklanmasını istedi.

Şinasi Ertan'ın bu demecinin ardından TÜSİAD'ın geçen hafta basına kapalı olarak yapılan üyelerle sohbet toplantısında TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkan Yardımcısı Feyyaz Berker de söylentilere son verilmesi açısından hükümetin batık kredilerle ilgili bir açıklama yapması gerektiğini dile getirirken, toplantıda bu konuyla ilgili olarak söz alan diğer üyeler, hükümetin batık kredilerle ilgili açıklama yapmamasını yadırgadıklarını, çünkü işler bu noktaya vardıktan sonra resmi açıklama yapılmadığı takdirde, hükümetin de bu rakamı kabul etmiş sayılacağını dile getirdiler.

ARALIK

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ALFABESİ
İlhan Selçuk
2. bası, 660 lira (KDV içinde), Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41, Cağaloğlu İstanbul

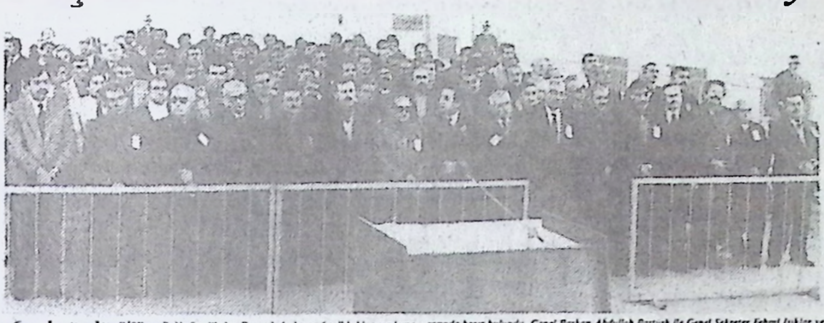
Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22389 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 24 Aralık 1986 Çarşamba

DİSK cezalandırıldı

Abdullah Baştürk 10 yıl · Fehmi Işıklar 10 yıl · A. Rıza Güven 10 yıl · Kemal Nebioğlu 10 yıl · Mukbil Zırtıloğlu 10 yıl · Tuncer Kocamanoğlu 10 yıl · Celal Küçük 8 yıl 10 ay 20 gün · Süleyman Çelebi 8 yıl 10 ay 20 gün · Sadun Aren 5 yıl 6 ay 20 gün · Teoman Öztürk beraat · Ahmet İsvan beraat · Ahmet Yıldız beraat

Baştürk ve Yürütme Kurulu'na 10'ar yıl hapis

6 yıl sürdü DİSK ve Bağlı Sendikalar Davası'nda karar 6 yıllık bir yargılamadan sonra dün verildi ve DİSK ile 2 sendika hariç bağlı tüm sendikaların kapatılmasına oybirliğiyle karar verildi. Dünkü oturuma DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk yurtdışında bulunduğu için katılmazken, 1477 sanıktan yaklaşık 200 kadarı karar sırasında hazır bulundu. Genel Başkan Abdullah Baştürk ile Genel Sekreter Fehmi Işıklar ve Yürütme Kurulu üyelerinden 5 kişi TCY'nin 141/1 maddesi uyarınca 10'ar yıl hapis ve 3 yıl 4'er ay da genel güvenlik gözetiminde bulundurulma cezalarına çarptırıldılar. Mahkeme sanıklar için tutuklama kararı vermedi. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)

İstanbul 2 No'lu Askeri Mahkemesi 6 yıldır süren DİSK ve bağlı sendikalar davasında, 1477 sanıktan 264'ü hakkında mahkûmiyet kararı verirken DİSK'i de kapattı.

Abdullah Baştürk, Fehmi Işıklar, Rıza Güven, Kemal Nebioğlu, Mukbil Zırtıloğlu ve Tuncer Kocamanoğlu için 10'ar yıl mahkûmiyet kararı verilirken, Çetin Uygur'a 15 yıl 8 ay ceza verildi.

Mahkeme, mahkûmiyet kararlarını verirken sanıklar için tutuklama kararı vermedi. Kararı Brüksel'de öğrenen Baştürk, kararı temyiz edeceklerini açıkladı.

10. Sayfada

KİME KAÇ YIL HAPİS

11. Sayfada

TÜRK-İŞ'TEN TEPKİ

10. Sayfada

Arcayürek ve Gönensin beraat ettikleri dünkü duruşmada. (Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ)

Arcayürek beraat etti

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde "gizli kalması gereken malumatı ifşa etmek" iddiasıyla en az 5 yıl hapisle cezalandırılmaları istenen Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin ve yazarımız Cüneyt Arcayürek beraat ettiler.

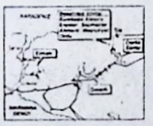
İstanbul Haber Servisi — İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, "Gizli kalması gereken malumatı ifşa etmek" iddiasıyla gazetemiz yazarlarından Cüneyt Arcayürek ve Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin aleyhlerine açılan davanın ikinci duruşmasında beraat kararı verdi.

En az 5 yıl hapis cezası ile cezalandırılması istenen Arcayürek dün yaptığı savunmada "Geçmişin siyasal ve sosyal olaylarının içeriğini, yönetim kadrolarını tutum ve davranışlarını, bizden sonraki kuşaklar yeniden öğrenip de-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

6 köy boşaltıldı

Baraj tehlikesi

Şile'ye 7 km. uzaklıkta yapımı süren Darlık Barajı'nda su seviyesi, tehlikeli biçimde yükseldi. Çevre köyler boşaltıldı. İstanbul'daki tüm ekipler alarma geçirildi.

Bölgeye lastik botlar götürüldü. 6 yataklı seyyar hastane kuruldu. Yetkililer, yağışların sürmesi halinde barajın yıkılma tehlikesi gösterebileceğini belirttiler.

HALİL NEBİLER
ESAT PALA

ŞİLE — Şile ilçesine 7 kilometre uzaklıkta bulunan ve İstanbul'un su sorununun çözümünde önemli rol oynayacağı ileri sürülen Darlık Barajı'nda, son günlerdeki yağışlar nedeniyle dün 1.5 metrelik bir çatlak meydana geldi. Barajın yıkılma tehlikesi göstermesi üzerine, çevrede bulunan 6 köy boşaltılırken, İstanbul'daki bir bölüm itfaiye ekipleri ve sağlık kuruluşları da alarma geçirildi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4'te)

Türk ve Yunan heyetlerinin 7 saatlik görüşmesinden sonuç yok

Anlaşamadılar

Geçen cuma günü, Yunanlıların sınır tecavüzü sonucu iki askerimizin şehit olmasına ve bir Yunan askerinin ölmesine neden olan olayla ilgili olarak Türk ve Yunan heyetleri, dün İpsala sınırında buluştular. 7 saat süren inceleme ve toplantıdan bir sonuç alınamadı.

Toplantıdan sonra açıklama yapan Edirne Vali Vekili Aykut, "Bulduğumuz delillere rağmen Yunan tarafı, haklı olduğumuzu kabul etmedi" dedi.

Yunan hükümet sözcüsü Kurtis ise, Atina'da yaptığı açıklamada Türk tarafını çelişkilere düşmekle suçladı.

ERHAN AKYILDIZ

İPSALA — Geçen cuma günü İpsala ilçesi yakınlarında meydana gelen ve iki askerimizin şehit olmasıyla sonuçlanan sınır çatışmasından sonra yapılması kararlaştırılan "sınır protokol toplantısı", dün nihayet gerçekleşti. [illegible] Tarafların iddialarında ısrar etmeleri nedeniyle hiçbir konuda anlaşma sağlanamadı. Sınır komisyonları toplantısından sonra bir açıklama yapan Edirne Vali Vekili Mustafa Aykut,

(Arkası Sa. 13, Sü. 3'de)

YUNANİSTAN'DA 17 GENERAL DAHA EMEKLİ

13. Sayfada

KARŞILAMA — Edirne Vali Vekili Mustafa Aykut başkanlığındaki Türk Sınır Protokol Heyeti, Yunan tarafını İpsala sınır köprüsünün tam ortasında karşılayıp, görüşmelerden sonra da aynı yerden uğurladı. (Fotoğraf: ERHAN AKYILDIZ)

ANKARA

Atina'ya eleştiri

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-Yunan sınırında meydana gelen çatışmaya ilişkin olarak iki ülke sınır yetkililerinin dün saat 10.00'da bir araya geldiklerini bildiren Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, "Üç tane ceset üzerinden kamuoyu çalışması yapmak doğru değildir" dedi. Yunanistan'ın sınır çatışması konusunda çelişkili ve "gerçek dışı" açıklamalarına işaret eden Eralp, [illegible] Türk uçağının uçuş planının önceden bildirilmediği gerekçesiyle engellendiği yolundaki Yunan iddialarına ilişkin olarak da, "Her ülkenin bildiği gibi, askeri uçaklar için uçuş planı verilmez" diye konuştu.

Eralp dün düzenlediği basın toplantısında, iki ülke sınır yetkililerinin çatışmadan sonra önceki gün toplanmak ve inceleme-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

ATİNA

Türkler geriliyor

STELYO BERBERAKİS

ATİNA — Yunan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Yannis Kapsis'in dün Atina'daki AET ve NATO ülkelerinin büyükelçilerine geçen cuma günü iki Türk askerinin şehit edilmesiyle sonuçlanan Türk ve Yunan askerleri arasındaki sınır çatışmasıyla ilgili bilgi verdiği bildirildi. Bu arada Yunan ana muhalefeti Yeni Demokrasi Partisi lideri Konstantin Mitsotakis, sınır olayının iki ülke arasındaki diyalog yolunu kapatmaması gerektiğini söyledi. Bu arada Dışişleri Müsteşarı Kapsis, Başbakan Turgut Özal'ın Türk ve Yunan okul kitaplarından kine neden olabilecek ibarelerin çıkarılması önerisine cevap vererek, "Özal'ın bir kez daha, üstelik kendi ülkesinde olanlar hakkında bilgi sa-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

BRÜKSEL

Ankara atakta

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — İpsala'daki sınır çatışmasından ve Türk-Yunan gerginliğinin artmasından sonra Ankara, NATO üyesi ülkelerde ve diğer Avrupa başkentlerinde diplomatik girişimde bulunarak Türk tarafının görüşlerini resmen bu devletlere bildirdi. Brüksel'deki NATO merkezinde ise herhangi olağanüstü bir toplantı gerçekleştirilmedi, fakat Türk delegasyonu diğer üye ülke temsilciliklerine yazılı olarak Ankara'nın olay ve gerginliğe ilişkin görüşlerini bildirdi.

Diplomatik kaynaklardan edinilen bilgilere göre, hem Avrupa başkentlerindeki hem de diğer NATO ülkelerindeki Türk büyükelçileri pazartesi günü buralardaki dışişleri bakanlıklarını ziyaret ederek Kesan İpsala bil-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

"176" mahkûmiyet

PKK'ye 6 idam

165 sanıklı PKK Elazığ grubu davasında 10 sanık da ömür boyu hapis cezasına mahkûm oldu.

ELAZIĞ, (Cumhuriyet) — PKK Elazığ grubu davası dün Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde sonuçlandı ve 6 kişi ölüm cezasına çarptırılırken, 10 kişi hakkında da yaşam boyu hapis cezası verildi.

1981 yılından beri süregelen 165 sanıklı davanın dünkü oturumunda, sanıklardan Yılmaz Yıldırım, Ferhat Gümüşboğa, Hasan Dereçkılıç, İrfan Mustaroğlu, Mehmet Ayçiçek ve Şemil Batmaz ölüm cezasına çarptırıldı. Hilmi Aydoğdu, Adnan Yakut, İbrahim İnak, Hüseyin Aytemur, M.Rıza Karadağ, Hıdır Kırmızıçiçek, Erdoğan Sönmez, Ali Zeroğlan, Mustafa Ökçe ve İhsan Kedik adlı

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

SHP'den 2 istifa daha

Ara parti cuma günü kuruluyor

SHP'den istifa eden milletvekillerinin bir bölümü ile görüşen Ecevit, DSP'nin hazine yardımı alabilmesi için ara partinin hemen kurulmasını ve bir iki gün içinde feshedilerek DSP'nin grup kurmasının sağlanmasını istedi. Yeni kurulacak partinin ismi Halk Partisi olacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — DSP'ye geçiş için oluşturulacak "ara parti"nin ömrü konusunda kurucu milletvekilleri arasında görüş ayrılıkları çıkınca Bülent Ecevit tavır koydu, ara partinin hemen kurulmasını ve hemen feshedilerek DSP gru-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

YENİ VERGİ PAKETİ

Taşıt vergisi % 50 arttırıldı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yeni vergi paketi açıklandı. Hayat standardı yüzde 100 arttırılırken götürü usule tabi olanların ödeyeceği verginin üst sınırları da yeniden tanımlandı. Motorlu taşıt vergisi yüzde 50 arttırılırken, ithalat, damga resminin iki puan arttırılması ile pahalılaştırıldı.

Bakanlar Kurulu'nun dünkü Resmi Gazete'de yayımlanan kararlarına göre vergi kanunlarında yapılan değişiklikler şunlardan oluşuyor:

— Beyannameli vergi mükelleflerinin beyan edebilecekleri en az verginin tanımlandığı hayat standardı yüzde 100 arttırıldı. Buna göre örneğin Gelir Vergisi Kanunu'nun 46. maddesinde yazılı olan 100 bin liralık safi kazanç 200 bin liraya, 450 bin liralık safi kazanç ise 900 bin liraya yükseltildi.

— Götürü usule tabi mükellefle-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

TELEFONA GİZLİ ZAM

8. Sayfada

Bağ-Kur primleri yükseltildi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) Bağ-Kur primlerinin arttırılması kararlaştırıldı. Prim artışlarına paralel olarak Bağ-Kur'dan emekli olanların aylıklarının da arttırılacağı belirtildi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Muharrem Taşçıoğlu, "Çok

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Kongre, ABD yönetiminden bilgi istedi

Kıbrıs'taki Yunan askeri gücü nedir?

Broomfield'in Shultz'a gönderdiği mektupta da kez Kıbrıs'taki Yunan askeri gücünün dağılımı soruldu.

8. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yardım!..

Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında hükümetler memurlara aylık ödemek için "Galata bankerleri"nden borç para alırlarmış.

Şimdi de "Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu" Turgut'a 200 milyon dolarlık kredi açmış. Ne büyük gelişme değil mi?

İlgililerin zamanında [illegible] 200 milyon dolar [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Molar adası

Genelkurmay'ın açıklaması

Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğü'ne,

30 Kasım-12 Aralık 1986 tarihleri arasında gazetenizde yer alan ve Mardin ili İdil ilçesine bağlı Pınarbaşı köyü ve halkının kaybı, ayrılık suçlarından aranan Abdurrahman Molar ile ilgili çeşitli haber ve yorumlar üzerine, Genelkurmay Başkanlığı tarafından oluşturulan bu heyet marifetiyle yerinde yapılan inceleme sonucunda

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

"Yarınlar Hesap Sorar"

HASAN CEMAL *1 aralık*

Tarih, 6 Eylül 1980; 12 Eylül'den altı gün önce. Oktay Akbal Ankara'dan yazıyor:

"Sessizlik. Bir bekleyiş havası. Her an bir şeylerin oluvermesi! Sinme.. Korkuyu aşmış bir başka korku... İşte bugünkü Ankara'nın, yeni başkentin içinde yaşadığı ruh hali... Bunu, sokaklarda, insanların yüzlerinde, otobüslerin kalabalığında, politikacılarda, iktidardakinde, muhalefettekinde, herkeste görüyorsunuz, elle tutarcasına duyuyorsunuz."

Siyasal ortamın gittikçe ağırlaşmasından tedirgindir Akbal; 12 Eylül'e iki gün kala şu satırları alt alta dizer:

"Böyle giderse birisi düdüğü çalar ve demokrasi biter, *diyor CHP Genel Başkanı... Tribündekileri alana inmeye çağırıyor. (...) Biri çıkacak, düdüğü çalıp bu keşmekeşi durduracak,* 'Oyun bitti artık herkes yerine' *diyecek. Hani, içimizden çoğu, böyle bir şeyi de ister, özler hale geldi! Ne var ki, kim çalacak o düdüğü? Çalıp oyunu durdurup alanı temizledikten sonra nasıl bir oyun başlayacak? O oyun bu oyundan daha mı güzel, daha mı yararlı olacak? Orası hiç belli değil. Kimi zaman düdüğü çalıp yeni bir oyunu başlatanların işleri daha çok karıştırdığını, kendiliğinden eski oyuncuları sahaya indirdiğini, hatta o eski oyuncuları da bulamayarak ikinci, üçüncü takımları ortaya çıkardığını gördük. En iyisi tribünde oturanları alana indirmek, oyunun kurallarını değiştirmek, bu ülkenin, bu ulusun yönetime katılanların sayısını arttırmak; özellikle çalışan yığınların temsilcilerini, yani emekçileri, gerçek aydınları..."*

Akbal, çareyi daha çok demokraside görüyor, ama...

İki gün sonra, 12 Eylül 1980'de *"düdük çalar"*, demokrasi oyunu bir kez daha sona erer; silahların gölgesinde yeni bir oyun sahnelenir..

Ali Sirmen hapistedir; Oktay Akbal köşesinden selam yollar Ali'ye:

"Ali ile odalarımız yan yana... İki üç gündür gazeteye her gün gidiyorum. Odasının önünden her geçişimde içimde bir şey kıpırdıyor.. 'Dünyada Bugün' ün altına şunları yazmışlar: 'Değerli arkadaşımız yeniden yazma olanağına kavuşuncaya değin bu köşe kendisini bekleyecektir.' *Köşe de bekleyecek, dostlar da, dost okurları da... 12 Mart günlerinde İlhan Selçuk'u da böyle beklemişti* 'Pencere'si... *Yaşam budur; gitmeler, gelmeler, sona ermeler, yeniden başlamalar..."*

Her şeye karşın iyimserdir Akbal:

"Kırk yıla yaklaşan bir zamandır demokrasiye ulaşma, demokrasiyi kurma, yerleştirme, yaşatma, sürdürme, herkese benimsetme, demokrasinin koşullarını uygulama, alıştırma çabası içindeyiz. Yazarlar, sanatçılar, düşünen kafalar, aydınlar en önde sürdürüyorlar bu savaşımı... Bir gün başarıya ulaşılacak elbet."

Kırk yıllık demokrasi savaşımı... Birbirinden farklı görüşlerin barışçıl bir ortamda birbirleriyle yarışabilecekleri bir düzene duyulan özlem... Çoksesli uyumun egemen olduğu demokratik sistemin çekiciliği...

Oysa *"tek ses"* isteniyordu o günlerde; ötekiler *"çatlak sesler"* diye niteleniyordu. Akbal'ınki de o tür bir ses olacak ki hapse girmeye nazırlanıyordu; ama yine de sesini duyurabilme çabasındaydı:

"Söylemeli mi, söylememeli mi?
Yazmalı mı, yazmamalı mı?

Sorun burada işte: 'Yaşamak mı, yaşamamak mı?' *dercesine... Düşünen, duyan, anlayan, gören kişi konuşacaktır, yazacaktır, içinden doğan bir aydınlığı çevresine yayacaktır. Yanlışlıkları, kötülükleri, ihanetleri görecek, gösterecektir. Aydın olmanın gereğidir, görevidir bu: Susmamak, konuşmak..."*

Bir süre sonra Sağmalcılar Cezaevi'ne sokarlar Akbal'ı; *"EVET/HAYIR"* köşesi Cumhuriyet'te üç ay boyunca onu bekler. Çıkar çıkmaz gene kaleme sarılır:

"İlk değil bu, sürekli yazmaya başladığımdan bu yana hep böyle. Durumlar, dönemler, yasalar, baskılar, hoşgörüsüzlükler her dönemde tepemizdedir. Her yazımız, kuşkulu bakışlarla incelenir, yorumlanır; bizim düşünmediğimiz, aklımıza bile gelmeyen niyetler, aranır bulunur...

Ne ister bu yazarlar? Bu yurdun, bu ulusun iyiliğini...

Daha çok huzur, daha çok mutluluk, daha çok özgürlük özleriz...

Yurtseverlik kimsenin tekelinde değildir. İşbaşında bulunan bir kişi, her gün onbinlerce insana seslenen bir yazarın, bir düşün adamının hiç değilse kendisi kadar yurtsever olduğunu niye düşünmez? Ben otuz yıldır bunun yanıtını bulamadım!

Ama biz görevimizi yapacağız... Şu baskının şiddeti ya da falanca yasa maddesinin ters yorumlanacağı kuşkusu ile dürüst yazarlık görevinden sapmak yakışık alır mı? Yazdıklarımız top olup havaya uçmuyor..."

Çok haklısın.

Bak elimde 41. kitabın var: *"Yarınlar Hesap Sorar."*

Dile kolay, tam 41 tane kitap...

Ne güzel!

Neredeyse boyum kadar kitap yazmışsın.

Bizler de onları okuya okuya büyümüşüz bir bakıma...

İstersen, bunu da, yazdıklarının top olup havaya uçmadıklarının bir kanıtı sayabilirsin sevgili Akbal.

Daha nice kitaplara...

Evren, tarikat yurtlarının Milli Eğitim'e devredilmesini istedi

İrtica uyarısı

HASAN UYSAL *1 aralık*

DENİZLİ — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, irtica yuvalarına çatarak aileleri uyardı ve söz konusu yurtların Milli Eğitim Bakanlığı'na devri için **"kanun gerekiyorsa kanun yapılmasını"** istedi. Evren, **"hayır yapıyoruz"** görüntüsü altında bazı derneklerin gençlerin beyinlerini yıkadıklarını söyleyerek, **"Kişi ve dernekler gerçekten hayır için yurt yapıyorlarsa bunu Milli Eğitim Bakanlığı'na teslim ederler"** biçiminde konuştu ve tehlikelere karşı şimdiden önlem alınması gerektiğini belirtti.

Cumhurbaşkanı Evren, geceyi geçirdiği belediye tesislerinde kahvaltı yaptıktan sonra dün sabah 08.30'da Turizm Bakanı **Mesut Yılmaz,** Denizli Valisi **Necati Bilcan** ile bazı yetkililerle birlikte yürüyerek tesisleri ve bölgeyi gezdi.

Saat 09.30'da Fatih İlköğretim Okulu'nun açılışına katılan Evren, okul hakkında bilgi aldı. Bu sırada ilkokul öğrencilerinin elinde **"Yap dünyada eseri, iç cennette kevseri"** pankartı dikkat çekti. Denizli Valisi'nin konuşmasından sonra kürsüye gelen Cumhurbaşkanı Evren, Denizli'ye son olarak depremde geldiğini, diğer şehirler gibi Denizli'nin de çok değiştiğini belirterek, her gittiği kentte ya okul açıldığını ya da bir temel atılışı olduğunu söyledi. Ülkenin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması için milli eğitimde başarılı olmanın şart olduğunu ifade ederek, **"Milletimiz her türlü yeniliğe açıktır, yeter ki onlara gerekli bilgi verilsin. Türkiye'nin geri kalmışlığında kusur milletin değil, millete bu hizmeti götürmeyenlerindir"** dedi.

İrtica yuvalarına da çatan ve bu konuda önlem alınması gerektiğini ifade eden Cumhurbaşkanı Evren, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Türk milletini geri kalmışlık seviyesine tekrar götürmek, kalkınmamızı geciktirmek için bazı güçler seferberlik ilan ettiler. Eğer çağdaş ülkeler seviyesine gelmek istiyorsak kendimizi geçmişin hurafelerinden kurtarmak gerekir. Yeter ki çocuklarımızın beyinlerini yıkamayalım. Onları kötü ellere teslim etmeyelim. Bugün Türkiye'de birçok hayırsever yurt, okul, hastane yapıyor. Ama Türkiye çapında görüyorum ki, bazı dernekler hayır yapıyoruz diye gençlerin beyinlerini yıkıyorlar. Şimdi buradan anne babalara seslenmek istiyorum. Belki geniş imkânlar var, bedavaya yatak, bedavaya yemek veriyorlar diye çocuklarınızı bu tür yurtlara verebilirsiniz. Ama bu yurtlarda neler aşılandığını bilmezseniz, çocuklarınıza kötülük etmiş olursunuz.

Ben derim ki, eğer okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıysa, memlekette Tevhid-i Tedrisat Kanunu varsa, yurtların yani burada okuyan çocuklarımızın kalacağı yurtların idaresi Milli Eğitim Bakanlığı'na ait olmalıdır. Eğer lalettayin kişilere veya birtakım derneklere çocuklarımızı teslim etmeye kalkarsak, işte o zaman kötü bir örnek teşkil eder ve çeşit çeşit dernekler oluşur. Bu dernekler vasıtasıyla çocuklarımızın arasına sağ sol ve anarşi tohumları ekilebilir. Eğer o yurtları yaptıran dernekler bunu bir hayır maksadıyla yaptırıyorsa, kendi okulunu kendin yap kampanyası gibi yurdu yapanlar, bunu Milli Eğitim'e teslim ederler, siz bunu yönetin derler. Bunun bir yolunu bulmak lazım. Eğer bunun için bir kanun lazımsa kanun çıkarmak gerekir. Eğer çocuklarımızı yanlış yollara sürüklemek istemiyorsak, yurtların idaresini devletin yönetimine vermek gerekir."

Çocukların yaş ağaçlar olduğunu, nasıl eğilirse o biçimi aldıklarını söyleyen Evren, **"Bunu bildikleri için onlara el atmaktadırlar. Çünkü bazı konular vardır, kısa vadeli, bazıları uzun vadelidir. Uzun vadeli çalışanlar ileriyi görerek bazı tedbirler alırlar. O halde bunları bilerek, o tehlikeleri sezerek gerekli tedbirleri tümden almak gerekir"** dedi.

Cumhurbaşkanı Evren, daha sonra Denizli içindeki çocuk yuvası ve huzurevini ve yetiştirme yurdunu gezdikten sonra tugaya geldi. Tugaydan helikopterle Çal Özel Orman Bölgesi'ni gezen Evren, daha sonra yine helikopterle Sarayköy Termik Tesisleri'nde ve Afridotiz arkeolojik bölgesinde incelemelerde bulundu. Bugün sanayi tesislerini gezecek olan Evren, öğleden sonra karayolundan Ankara'ya dönecek.

Türk işçilerinin serbest dolaşım girişimi

2 aralık

Haber Merkezi — Türkiye ile AET arasında 1983 yılında imzalanan anlaşma uyarınca dün yürürlüğe konulması gereken Türk işçilerinin serbest dolaşım hakkıyla ilgili maddenin uygulanmasına topluluk ülkelerince başlanmadı. Dün otomobillerle Hollanda'dan Federal Almanya'ya geçmek isteyen yaklaşık 500 Türk işçisine sınır kapısında, vizeleri olmadığı gerekçesiyle izin verilmedi.

Hollanda'da çalışan 500 kadar Türk, dün serbest dolaşım hakkının uygulanması isteğiyle otomobillerle Hollanda sınırından Federal Almanya'ya giriş yapmak istedi. Ancak Türklerin bu isteklerini Alman sınır kapısındaki görevliler reddettiler ve "vizesiz" Türklerin Almanya'ya alınmalarına imkân olmadığını bildirdiler.

Talip Demirhan adlı bir yurttaşımız, Alman sınır kapısındaki görevlilerden bu durumun resmen **"tescil edilmesini"** istedi. Bunun üzerine görevliler, Talip Demirhan'ın pasaportuna, giriş yapmasına izin verilmediğini belirten bir damga vurdular. Olayı bir tutanakla tespit ettiren Türk işçileri, konuyu Uluslararası Adalet Divanı'na götüreceklerini belirttiler. Sınır kapısındaki gelişmeleri Hollandalı bir avukat da izledi.

Kapıdan geri çevrilen Türkler, vize uygulamasını protesto eden bir bildiri yayımladılar. **"Türk Danışma Kurulu"** tarafından Hollanda'daki Türkler adı-

na yayımlanan bildiride, Federal Almanya'nın vize uygulaması protesto edilerek, vizenin kaldırılması istendi.

AET ile Türkiye arasında 1983 yılında imzalanan ortaklık anlaşması, Türk işçilerinin Topluluk içinde serbestçe dolaşabilmelerini, öteki üye ülkelerin işçileri ile aynı haklara sahip olmalarını hükme bağlıyor.

a.a.'nın haberine göre, AET ilişkileriyle görevli Devlet Bakanı **Ali Bozer**, serbest dolaşım konusunu müzakere etmek üzere 15 aralıkta Brüksel'e gidecek. Bozer, 17 aralıkta AET'nin Akdeniz Sorumlusu **Claude Cheysson**, 18 aralıkta Londra'da AET Bakanlar Komitesi Başkanı ve İngiltere Dışişleri Bakanı **Leo Tindemans**'la bir araya gelecek.

Bu arada ekonomik konularda görüşmeler yapmak üzere önceki gün Ankara'ya gelen Portekiz heyeti de temaslarına başladı. Portekizli resmi ve özel sektör temsilcisi 33 kişiden oluşan heyet, dün Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ni ziyaret ettiler. Öğleden sonra Hazine Dış Ticaret Müşteşarı **Yavuz Canevi** tarafından kabul edilen heyete, Türkiye'nin AET'ye yakın gelecekte tam üyeliğine destek çağrısında bulunuldu. Yavuz Canevi, kabulde yaptığı konuşmada, **"Portekiz'in bu konudaki deneyimlerinden yararlanmak istiyoruz"** dedi.

Federal Almanya'da yayımlanan **Die Welt** gazetesinde Türk ekonomisi üzerine yazılan bir yazıda da, Türkiye'nin AET'ye tam üyelik için vakit geçirmeden başvuracağı öne sürüldü. Türkiye'nin İslam ülkeleri ile ticaretinde gerileme kaydedildiği görüşünü savunan yazıda, **"İslam ülkelerinde umduğunu bulamayan Türkiye, Batıya daha da yaklaşma çabası içindedir. Başbakan Özal da, Türkiye'nin Batıya yakınlaşmasının AET'ye tam üye olmakla gerçekleşeceğini düşünmeye başlamıştır"** denildi.

Öte yandan, İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Nuh Kuşçulu, AET Bakanlar Konseyi'nin Türk işçilerinin serbest dolaşım hakkı konusunda aldığı olumsuz kararı eleştirerek, **"Anlaşmalardan doğan haklar, pazarlık konusu yapılamaz"** dedi. Kuşçulu, **"Türkiye'nin NATO içinde kalıp, AET dışında tutulmasının"** kabul edilemeyecek bir durum olduğunu savundu.

'Laik Yenge'

YALÇIN DOĞAN *2 aralık*

ANKARA — "Laik yenge" ile kayınbiraderlerin arası açık. Her iki kayınbiraderin "dine ya da tarikatlara böylesine tutkun" olmalarına, "laik yenge" gerçekten çok içerliyor. Çünkü, devletin herhangi bir kuruluşunda "laikliğe aykırı davranışların, toplantıların" ayyuka çıkmış bulunmasından en çok zararı görenlerin başında "laik yengenin" en üst düzeydeki sorumlu eşi geliyor.

Her iki kayınbiraderle "laik yengenin" arası öylesine açık ki, "laik yenge" kayınbiraderleri "konuta kabul etmiyor." Küçük kayınbirader devletin önemli bir kuruluşunun başında müşteşar. Dolayısıyla, "ağabeysinden zaman zaman direktif almak üzere" yine de konuta gitmek zorunda. Ne var ki konutun "resmi bölümüne" gidebiliyor. Konutun bahçesinde "ev" olarak kullanılan diğer bölümüne "küçük kayınbirader alınmıyor." Devlet işlerini yandaki binada görüyor, sonra da "ağabeyinin evine uğramadan" konuttan ayrılıyor.

Küçük kayınbirader, müşteşarı bulunduğu kuruluşun başında zaten pek durmuyor. Zamanının çoğunu yurtdışında geçiriyor. Kuruluşun başında olduğu zamanlarda da tarikatsal bağlantılara vs. göz yumduğu iddia ediliyor. "Laik yenge" küçük kayınbiraderin en çok bu tavırlarına içerliyor.

Büyük kayınbirader ise, özellikle petrol ve diğer karayolu taşımacılığı nedeniyle "dünyalığını doğrultmuş" durumda. Çok etkin müsteşar olan küçük biraderiyle çok iyi anlaşıyor. Yanına zaman zaman aldığı bazı işverenlerle müşteşar kardeşini ziyaret ediyor. Kapılarda büyük tezahüratla karşılanıyor.

Buna rağmen geçenlerde çok ilginç bir gelişmeye tanık oluyor çevredekiler. Bir zamanlar taşımacılık işlerini birlikte yürüttükleri bir nakliyat şirketine haciz geliyor. Nasıl olur da haciz gelir?.. "Büyük kayınbirader" taşımacılık işlerini birlikte yürütmemiş miydi bu şirketle? Hatta, bir ara RO-RO teşviki nedeniyle bu nakliyat şirketi ile "büyük kayınbiraderin arası açılmamış mıydı?" Evet, açılmıştı, ama geride kalmıştı bu iş. Şimdi nasıl olurdu da yıllar yılı birlikte iş yapan "büyük kayınbirader" bu şirkete gelen haczi önleyemiyordu?..

Yoksa, teşviklerin verilmesi sırasında da "tarikatçılık" yine ön planda mı geliyordu? Bu yolda iddialar vardı kulislerde. Örneğin, haciz gelen nakliyat şirketi "Süleymancılardan yana tavır" almış, oysa küçük kayınbiraderin başında bulunduğu kamu kuruluşu "Nakşibendilere" daha yakın bir tutuma mı girmişti? Doğru muydu bu söylentiler?

İşte, "laik yenge", yani Semra Özal tüm bunlara çoktandır içerliyor. Semra Özal şu sıralarda sadece kendi yakın çevresinde değil, ama bunun da ötesinde ANAP içindeki bu tür akımlara meydan okuyur. Oluşturduğu "Türk Kadınını Güçlendirme Vakfı" Semra Özal'ın dinsel akımlara karşı açtığı bayrağı taşımakla görevli. Bakın, zaman zaman Türkiye'nin değişik yörelerinde Semra Özal ısrarla bir konuyu işliyor: İmam nikâhlı kadınları resmi nikâha çevirtiyor. Çıkıyor, dans ediyor. Çıkıyor, elinde uzun sigarasıyla kendi dar çevresine meydan okuyor.

İşi öylesine büyütüyor ki, "iki kayınbiraderi", Korkut Özal ile Yusuf Özal'ı Başbakanlık konutuna "almıyor.' Semra Özal "bir Başbakan eşi" olarak çeşitli eleştiriye uğruyor. Beşiktaşlılığından tutun da, davranışlarına herhangi bir kısıtlama getirmeye gerek görmeden, belki ANAP içindeki MSP'lilerin, belki ANAP dışındaki bürokratik kesimin eleştirilerine neden oluyor.

"Onlar da kim oluyor" diyen Semra Özal, kendi çizdiği "laik yolda" ilerliyor. Her iki kayınbiraderle arasının açılması, hatta zaman zaman kayınvalidesinin şimşeklerini üstüne çekme pahasına da olsa, Semra Özal "belli bir dengeyi tutturmuş" görünüyor.

Tarikatçılık, laikliğe aykırı eylem ve düşünceler karşısında önce Semra Özal'ı buluyor. Bir de "eşini" bulsa çok iyi olacak.

İÇİ SEVDA
DOLU YOLCULUK
Cahit Külebi
800 lira (KDV içinde), Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet
63. Yıl; Sayı: 22368 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 3 Aralık 1986 Çarşamba

EVLENME
CÜZDANI
M. Naci Ünver
Roman 1500 lira Memleket Yayınları Ankara

Emiroğlu: İrticai faaliyetleri araştırıyoruz

Özel yurtlara soruşturma

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, Cumhurbaşkanı Evren'in Denizli konuşmalarından sonra bazı özel yurtlardaki irticai faaliyetler konusunda soruşturma başlattıklarını söyledi, " Cumhurbaşkanımızın mesajını emir telakki ederiz" dedi.

İnönü: *Laik eğitim, görülmemiş boyutta tehlikeyle karşı karşıyadır.*
Cönver: *Her şeyin çözümünü Evren'den beklemek yanlıştır. Çözüm Meclistedir.*
İran Radyosu: *Türkiye'deki Müslümanların İslami faaliyette bulunması yasaklanıyor.*

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, bazı özel yurtlardaki irticai faaliyetler konusunda araştırma başlattığını belirterek "Sayın Cumhurbaşkanı'nın mesajını emir telakki ederiz" dedi.

SHP grubunun dün TBMM'de yaptığı toplantıda da irtica konusu ele alınırken SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ile Bakan Emiroğlu, aynı konuda bir görüşme yaptılar. Bu arada İran İslam Cumhuriyeti'nin Sesi Radyosu'nun önceki günkü yayınında Türkiye'de son günlerde gündemde bulunan irtica konusuna değinilerek "TC Anayasası'nın Müslümanların İslami faaliyette bulunmasını yasakladığı" öne sürüldü.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu, TBMM kulisinde gazetecilerin sorusu üzerine, derneklerin açtığı yurtların İçişleri Bakanlığı'na değil Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlanması konusundaki öneriyi inceleyeceğini bildirdi.

Emiroğlu, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün laiklik konusunda Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nı eleştiren sözlerine de karşı çıkarak, "İnönü'nün bahsettiği konular ile bakanlığımın ilgisi yoktur. Dernekler Milli Eğitim Bakanlığı'na değil, İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. Bizim Milli Eğitim olarak dernekleri denetleme yetkimiz yoktur. Dernek yurtlarında eğitim yapılmıyor. Ben Sayın İnönü'yle konuşacağım" diye konuştu.

Emiroğlu, Cumhurbaşkanı Evren'in dernek yurtlarının Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanması isteğini de şöyle değerlendirdi:

"Sayın Cumhurbaşkanı, bu derneklerin açtığı yurtlarda bazı menfi akımların olduğundan bahsediyor. Bu konunun araştırılması benim bakanlığımla ilgili değildir. Cumhurbaşkanı bu yurtların Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmasının iyi olacağını söylüyor. Sayın Cumhurbaşkanının bu konudaki ifadesini ciddi bir mesaj olarak aldık. Bize bağlanması görüşü üzerinde çalışıyoruz. Dernek yurtlarının bize bağlanması hangi yollarla olur, denetim konusunda bakanlık devreye girebilir mi, organizasyon ve finansman hangi ölçüde olabilir? Çalışma yapıyoruz. Çünkü burada halkın finanse ettiği yurtlar da söz konusudur."

Emiroğlu, halkın finanse ettiği yurtları Milli Eğitime bağlamanın Cumhurbaşkanının değindiği sakıncaları ne ölçüde ortadan kaldıracağının incelendiğini, konuyu araştırdıktan sonra sonucu Cumhurbaşkanına ileteceğini bildirdi.

SHP'nin dün toplanan parti grubunda da son günlerde gün-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Yusuf Özal'la Sohbet...

ANKARA — Şimşekleri üstüne çeken Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarı Yusuf Bozkurt Özal'la konuştuk dün. Son derece üzgün bir sesle, "DPT için tarikat yuvası oldu diyorlar. Esefle karşılıyorum bu tür değerlendirmeleri" diyen Yusuf Özal'la aramızdaki telefon sohbeti şöyle gelişti:

— Sayın müsteşar, DPT ekonomik kararların alındığı ve uygulandığı bir birim, ama son günlerde tarikatçılık olayları nedeniyle ön plana çıktı. Siz mü-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

DPT soruşturmasında 22 gözaltı

Ankara'da çifte operasyon

Kendisine Tanrı tarafından kitap indirildiğini iddia ederek müritleriyle birlikte dini toplantı ve ayinler düzenleyen eski DPT uzmanı İskender Evrenosoğlu (İskender Hoca) soruşturması, genişletilerek sürdürülüyor.

DGM Savcısı Demirel, soruşturma ile ilgili iddiaları "çok ciddi" olarak niteledi. Tutuklanan Milli Görüş Teşkilatı Genel Sekreteri Hasan Damar ile ilgili soruşturma da geniş kapsamlı olarak sürdürülüyor. DGM Savcılığı, DPT'deki tarikat ile Milli Görüş Teşkilatı arasında bağlantı olup olmadığını araştırıyor. 12. Sayfada

'TARİKATÇI KIZ' AKIL HASTANESİNDE

MECLİS CAMİSİNİN TEMELİ BU AY ATILACAK.
12. Sayfada

ÖZAL VE YAZAR — "İmzalar" için. (Fotoğraf: [illegible])

Özal ile Yazar birleşme protokolünü imzaladı

Ve HDP ANAP'ın

Hür Demokrat Parti Genel Başkanı Mehmet Yazar, ANAP'a "şimdilik" girmeyeceğini açıklarken Başbakan Turgut Özal, "Gelecek o da gelecek, gazeteler birçok şeyler yazıyor, Mehmet beyi üzmüşsünüz" diye konuştu.

ANAP'ın, 11 HDP'linin katılmasıyla TBMM'deki sandalye sayısı 248'e yükselirken, bugün ve yarın yeni katılmalar olması bekleniyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal ile geçen pazar günü partiyi kapatma kararı alan HDP'nin Genel Başkanı Mehmet Yazar'ın dün imzaladıkları protokol ile 11 eski HDP'li milletvekili ve 18 kurucu üye, ANAP'a katıldılar. Katılmalarla ilgili konuşan Turgut Özal, daha önce ANAP'a girmeyeceğini açıkla-

(Arkası Sa. 15, Sü. 6'da)

VATANDAŞ PARTİSİ DE FESHEDİLDİ

CİNDORUK: BİRLEŞME SUNİDİR. 8-8. Sayfalarda

Sanayi Bakanı Cahit Aral açıkladı:

Çaydaki radyasyon tehlikesiz

Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral, Rize'de birinci sürgün çayda 22-23 bin bekerel radyasyona rastlandığını, ancak çayın kuru tüketilmediğini ve içilen çayda bunun 320 bekerele düştüğünü söyledi. Aral'a göre çayda kesinlikle bir radyasyon tehlikesi yok.

Çay-Kur'un Hollanda'nın Türk çayında radyasyon bulunduğunu ileri sürmesinden sonra tahlil için gönderdiği çayların tahlil sonucu henüz gelmedi. Hollanda'da ise radyasyon tespitinin 3 paket çaydan alınan örneklerden yapıldığı belirtildi. Hollanda kökenli Lipton firması da kendilerinin Türkiye'de Rize'den alınan çayı paketlediğini açıkladı.

Çay-Kur'un 1986 yılında 145 bin ton kuru çay üretilgi ve iç piyasaya çayların sürüleceği öğrenildi. Çay-Kur'un radyasyon söylentisi üzerine 9 bin ton olarak hedeflediği kasım satışının 7 bin tonda kaldığı edinilen bilgiler arasında.

Haber Merkezi — Radyasyonlu çay tartışmasına Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral da katıldı. Hollanda Sağlık Bakanlığı'nın Türk çayında radyasyon bulunduğunu ileri sürmesinin ardından başlayan tartışmalara açıklık getiren Radyasyon Güvenliği Komitesi Başkanı Cahit Aral, birinci sürgün çayda 22-23 bin bekerel radyasyon bulunduğunu, ancak bunun tehlikeli olmadığını açıkladı. Çay-Kur Genel Müdür Yardımcısı Necat Ural da Cumhuriyet Rize muhabirine, radyasyon tespiti için yeniden Atom Enerjisi Kurumu'na örnek gönderdiklerini, ancak henüz sonucun kendilerine ulaşmadığını söyledi.

Anadolu Ajansı'nın haberine göre Cahit Aral, çayda radyasyon hesabının yanlış yapıldığını savundu ve çayın kuru tüketilmediğini hatırlatarak şöyle konuştu:

"Çayı kaynattığınız zaman radyasyon oranı 70-80 misli azalıyor. Böylece 320 bekerel civarına düşüyor. Fındıkta radyasyon konusu gündeme geldiği zaman çayda, karalahanada, mısırda tespitler yaptık. Çayda birinci sürgünde daha çok radyasyon bulduk. İkinci ve üçüncü sürgünde oran düştü. Üçüncü sürgünde en yüksek bin 600 - bin 700 bekerel civarında radyasyon bulundu. Bu oran yüksek değil."

Aral, bir soru üzerine, çayın kuru tüketilmesinin düşünülmesi halinde ithal eden ülkelerin alım yapmayacaklarını bildirdi. Radyasyon Güvenlik Komitesi Başkanı Aral, çayda kesinlikle bir tehlike olmadığını, kendisinin de günde 6-7 bardak çay içtiğini sözlerine ekledi.

a.a. muhabirinin edindiği bilgiye göre, Hollanda Sağlık Ba-

(Arkası Sa. 12, Sü. 1'de)

ABD'nin İran'a gizli silah satışı skandalında yeni perde

Belgeler çalındı

Amerikan yönetiminin Orta Amerika politikasına karşı olmakla tanınan bir özel kuruluşun Washington'daki merkezinde bulunan Contralara silah satışıyla ilgili kanıt niteliğindeki bazı gizli belgeler çalındı. Kuruluşun başkanı, çalınan belgeler arasında, İran ve Contralara silahları taşıyan "Southern Air Transport" havayolu şirketine ait uçuş bilgilerinin kopyalarının bulunduğunu açıkladı. McFarlane ile North'un ifadeleri alındı.

Donald Regan'ın işten alınması istendi. Yarbay North'un "gizli fidye operasyonu" ortaya çıktı.

Dış Haberler Servisi — ABD Senato Haber Alma Komisyonu, İran'a silah satışı skandalı ile ilgili olarak Ulusal Güvenlik Konseyi eski üyesi Yarbay Oliver North'la konseyin eski başkanı Robert McFarlane'ın yeminli ifadelerini aldı. Amerikan halkının çoğunluğunun skandalı Watergate kadar ciddi bulduğu bildirildi. Skandalı daha da karıştıran başka bir gelişmede, Nikaragua'daki Contralar'a silah satışı konusunda kanıt niteliğini taşıyan belgelerin çalındığı açıklandı. Demokrat Senatör David Boren ise Başkan Reagan'a bir mektup yazarak, Beyaz Saray Başdanışmanı Donald Regan'ı kovmasını istedi.

AP'nin Washington kaynaklı haberine göre Robert McFarlane ile Yarbay Oliver North'un ifadelerini alan Senato Haber Alma Komisyonu, önceki gün ara vermeden 12 saat toplantı halinde kaldı. Komite Başkanı Senatör David Durenberger, toplantısından sonra gazetecilere bir açıklama yapmayı reddetti. Durenberger sadece, tanıkların "açık ve samimi biçimde" ifade verdiklerini söylemekle yetindi.

İran'a gizli silah satışı ve satıştan elde edilen paraların bir bölümünün Contralar'a verilmesi olayını ABD'de 3 ayrı komisyon soruşturuyor.

Adalet Bakanlığı tarafından bir hafta önce açılan soruşturma sürerken, Beyaz Saray ile Kongre de kendi soruşturma komisyonlarını kurdular.

Beyaz Saray tarafından oluşturulan 3 kişilik özel komisyona eski senatörlerden John Tower

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

CIA ESKİ BAŞKANI TURNER: İRAN'A 80'DE DE SİLAH GÖNDERDİK

SİLAH SATIŞINDA İSRAİL'İN PARMAĞI
13. Sayfada

SALT-2 ve Suriye için

Ankara'dan ABD'ye olumsuz tutum

1. SALT-2'nin ihlali

Türkiye, ABD'nin SALT-2 anlaşmasını ihlal ederek B-52 bombardıman uçaklarına nükleer füze yerleştirme kararını eleştirdi ve NATO'nun Avrupalı üyelerinin safında yer aldı. Dışişleri Sözcüsü Yalım Eralp, "Türkiye, tarafların SALT-2 anlaşmasına tam riayet etmesini temenni etmektedir" dedi.

2. Suriye'ye karşı işbirliğine ret

ABD'nin, Suriye karşısında müttefiklerini kendine destek olmaya çağırması da Ankara'da olumsuz karşılandı.

SEDAT ERGİN'in haberi
6. Sayfada

Balıkçı teknesine kuşların büyük saldırısı

Balıkçılar, sineğin yağını çıkartmasını bilen insanlardır. Özellikle Karadenizli balıkçılar, en büyük geçim kaynakları olan teknelerini ve tuttukları balıkları ziyan etmemek için büyük çaba harcarlar. Balıkçılık zor iştir. Gece gündüz, yaz kış denizin ortasında yapayalnız, hamsi oraya gitti, lüfer buraya geldi diye kovalamacayı gerektirir. Balıkçının yaşam savaşı ile martının yaşam savaşı biraz birbirine benzer. Martı da, tüm umudunu denizden çıkaracağı balığa bağlamıştır çünkü. Havada dolaşır, balığı su yüzeyine yakın bir yerde gördü mü de geçer dalga. Ama balıkçılarla martılar arasında bir temel fark vardır: Balıkçı, balığını her şekilde denizden çıkartmak zorundadır. Oysa yukarıdaki fotoğrafta da görüldüğü gibi martılar işin kolayını bulmuşlar, balıklarını balıkçılardan "avlamaya" çalışıyorlar. Şile açıklarındaki bu balıkçı teknesi, Karadeniz'den, hamsi avından dönüyor. Peşindeki martılar ise adeta teknenin bekçisi; avdan pay kapmaya çalışıyorlar. (Fotoğraf: UĞUR GÜNYÜZ)

11 aylık fiyat artışı, hedefi geçti

Enflasyon yüzde 32.2

Kasım ayı tüketici fiyat endeksleri İTO ve DİE tarafından açıklandı. İTO endeksine göre, yıllık enflasyon oranının yüzde 30'un üzerinde olduğu kesinleşirken, DİE'ye göre enflasyon oranı yüzde 28.6'ya ulaştı.

Ekonomi Servisi — Kasım ayı için en yüksek fiyat artışı, İstanbul Ticaret Odası'ndan (İTO) geldi. İTO, kasım ayında İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi'nin yüzde 3.5 arttığını açıklarken Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) de tüketici fiyatlarının Türkiye genelinde yüzde 2.3 yükseldiğini bildirdi. İTO Ücretliler Endeksi'yle 11 aylık fiyat artışı, yüzde 32.2'ye, DİE Tüketici Fiyat Endeksi'yle de yüzde 28.6'ya ulaştı. DİE, ayrıca toptan eşya fiyatlarının da kasım ayında yüzde 1.5'lik bir artış kaydettiğini açıkladı.

DİE'nin enflasyon oranına esas teşkil eden Toptan Eşya Fiyatları Endeksi, 11 aylık dönemde 23.4 artış kaydederken kasım ayı karşılaştırmalarında enflasyon oranı da aynı endekse göre, yüzde 25.7 olarak hesaplandı. DİE Toptan Eşya Fiyat Endeksine giren süt, un, konserve, şekerleme ve diğer bazı gıda maddeleri ile kumaş, kereste, parke, kâğıt, ilaç, kozmetik, demir, cam ve cam ürünleri, inşaat malzemeleri ve elektrikli cihazların fiyatları, kasım ayında artış gösterdi.

DİE'nin Tüketici Fiyatları Endeksi'ne göre de kasım ayları fiyatları-

(Arkası Sa. 15, Sü. 8'de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Balta ve Taş...

Türkçemizde "baltayı taşa vurmak" diye bir deyim vardır. "İrtica operasyonu"nun sonunda, korkarız ki, baltalar taşlara vurulacaktır.

Böyle olacaktır, çünkü, dünkü gazetelerde "irtica örgütleri" arasında sayılan "İlim Yayma Cemiyeti"nin kurucularından biri kimdir biliyor musunuz? Başbakan Özal!

İşte balta, işte taş.

İlim Yayma Cemiyeti'nin öteki üyeleri, Başbakanımız'ın kardeşi Korkut Özal, ANAP İstanbul İl Başkanı Eymen Topbaş, TRT Yönetim Kurulu üyesi Prof. Ayhan Songar, TRT

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

ANAP'lı Doğu ile Dışişleri, birbirine düştü

ANAP Milletvekili Barlas Doğu'nun Dışişleri camiası için "Kanları donmuş, Türklüklerinden şüphe ediyorum" demesi, Dışişlerinde "infial" yarattı. Kendisi de meslekten diplomat olan Dışişleri Bakanı Halefoğlu, Doğu'nun suçlamaları karşısında susmayı tercih etti. Doğu, Özal'dan Washington, Londra, Paris ve Bonn büyükelçilerinin merkeze alınmasını istedi.

12. Sayfada

Şükrü Balcı'ya beraat

Eski İstanbul Emniyet Müdürü ile Fahrettin Aslan, Dündar Kılıç ve Hüseyin Cevahiroğlu hakkındaki dava "yeterli delil elde edilemediğinden" beraatle sonuçlandı.

12. Sayfada

DİSK'TE KARAR GÜNÜ: 23 ARALIK
12. Sayfada

Evren, Bulgar elçisini kabul etti

ANKARA, (a.a.) — Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi Minko Gueorguiev Sladkarov'u dün saat 10.00'da Çankaya Köşkü'nde kabul etti. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden verilen bilgiye göre, Büyükelçi Sladkarov, Cumhurbaşkanı Evren'e güven mektubunu sundu. Kabulde, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu da bulundu.

El kol hareketlerini dışarda öğrendiğini söyleyen Barış Manço:
'Ben aslında çağdaş masalcıyım'

MERT ALİ BAŞARIR *3 aralık*

S.O.S., Aman Hocam, Süper Babaanne, Nerede?, Düriye, Olmaya Devlet Cihanda, Osman... **Barış Manço'nun "Değmesin.. Yağlı Boya"** adlı son uzunçalarının şarkı adları.. Yine bu plağının adını verdiği konserlerine 6 aralıkta başlayacak sanatçı, 18-20 ayda bir uzunçalar yaptığını söylüyor. Manço, TRT denetiminden hayli memnun: **"Plağımız yüzde kırk yara alarak çıkar denetimden, yüzde altmış kapasite ile çalışan insanım"** diyor.

— Barış Manço'nun müzik yaşamında geçirdiği 30 yılı değerlendirir misiniz?

MANÇO — Bu 30 yılı 3-5 cümle ile toparlamak zor bir olay, bunu 30 yıl önce yaşayanlara sormak lazım. Bayağı çok şey yaptım gibi geliyor. Aslında geriye bakarsanız çok da fazla bir şey yapmış gibi durmuyor. Biz hiç olmayan bir olay yarattık Türkiye'de. Bizle beraber başladı, bizle beraber bitiyor. Bir nevi **"Jön Türkler hareketi"** gibi, 30 yılın sonunda sahne yaşamımı noktalamaya niyetliyim. İlerde **"Bir Barış Manço vardı"** diyecekler. Demek ki "dört kelimelik bir öz" çıkıyor bundan.

— Bir şarkı sözünün oluşma hikâyesini anlatır mısınız? Örneğin Süper Babaanne gerçek bir öykü mü?

MANÇO — Bu sorunuz bir hayli hoşuma gitti. Çünkü bana hep **"Nereden buldun?"** diye sorarlar. Şarkı sözü şarkının son final katı. Önce bir hikâye anlatmaya karar veriyorum, ilham gelince, diyelim ki **"Süper Babaanne"** için çıkardığım bu öykü giderek müzikleniyor, grubun da katkılarıyla yönleniyor. Stüdyoya girip alt ve üst kayıtlarını alıyoruz, "aramiksaj" dediğimiz olaydan sonra, plağın çıkmasına bir hafta kala, şarkı haline gelmiş sözleri üzerine okuyorum. 200'e yakın bestemi hep bu şekilde yaptım. Ben şarkı sözüne önem veren insanım, müziğe fazla önem vermem. Türkçem bir hayli iyi, İngilizce ve Fransızcayı da "anadili gibi" bildiğimden, dille istediğim şekilde oynuyorum. Bunların bazıları gerçek, bazıları da içimde yarattığım öyküler. Ben aslında **"çağdaş masalcıyım."** Bunların hepsi masal, ama gerçek payı da mutlaka var.

— Son parçalarınızdan "Düriye"de "Meyve veren ağaç dallarını eğer mi, yere düşen meyveyi toplamaya değer mi? İnsan attan inip hiç eşeğe biner mi?" **diyorsunuz. Bu sanki "Eski siyasileri bir daha seçmeyin" der gibi yorumlanabilir mi acaba?**

MANÇO — Valla açık konuşmak gerekirse, bu hadiseyi ancak Cumhuriyet görebilirdi. Demek ki görmüş. Tamam.. Böyle bir şey varsa vardır.

— Sadece biraz TRT'nin denetim mantığı ile hareket ettik.

MANÇO — Bir dakika, bir parantez açalım. TRT, benim ilişkilerimin sıhhatli olduğu bir kurum. TRT'nin dışardan bazı elemanlarla takviye edilen bir denetim kurulu vardı. Benim orada sorunlarım çıkardı. O denetim kurulları değişti. Benim şarkılarıma hep kulplar taktılar. Eşekten arkadaşımın olmayacağı tartışıldı. **"Alla beni, pulla beni"**yi müstehcen buldular. Sizin dediğiniz şekilde düşünüyor olabilirler. Benim şarkılarım **"modern resim"** gibi, bir şey çizip ortaya koyuyorum. Algılamalara açık.

— Yediden yetmişe kadar herkesçe sevilen sanatçısınız. Şarkı sözlerinizde "protest, politik unsur" **yok. Özellikle çocuklar ve yaşlılar gibi** "apolitik yaş dilimi" **üzerinde odaklaşıyorsunuz?**

MANÇO — Kişinin "apolitik" olması mümkün değil. Politika, "oldum bittim" ısınamadığım, hoşuma gitmeyen bir hadise. Bıyığımızın yeni terlediği dönemlerde, birtakım güçler bizi kullanmak istediler. Politika denen olayı, ben bayağı aşağıda buluyorum yıllardır, eğilemiyorum, belim ağrıyor.

— Barış Bey, yağlı ve problemli saçlar için tavsiyeleriniz neler olacak?

MANÇO — Bol suyla yıkasınlar yeter. Sizin de dokunduğunuz, dedeleri babaanneleri çok severim ben. En son tolerans sahibi, kibar, efendi Türkler onlardı. Otuz sene evvel 7.45 Kadıköy vapurunda Tahsin Bey'in, Muhittin Bey'in yerlerine oturamazdık. Hepsinin yerleri vardı. Biz kendimize ayrılan yerlere otururduk. Onların şampuanı da yoktu, üstelik hepsinin sakalları bıyıkları vardı pırıl pırıl. Su vardı, sabun vardı. Ben de beyaz sabun kullanıyorum. Yani **"liberal ekonomi oyununa"** gelmiyoruz.

Barış Manço'nun en büyük merakı antika. Ayrıca sanatçı elindeki 200'e yakın fotoğraf makinesini sergilemek için **"Fotoğraf Makineleri Müzesi"** açacağı günü bekliyor.

— Hafif müziğimizin labirentlerinden birisi de Eurovision, her sanatçı "katsayı artışını bekler gibi" **Eurovision'un gelmesini bekliyor. Bir aralar sizin de böyle gayretleriniz vardı?**

MANÇO — Aslında bağıra çağıra söyleyeyim, Eu-

Kamil MASARACI

rovision'la hiçbir ilgim yok. Kaldı ki Eurovision 20-25 yaş kuşağındaki sanatçıların koşabileceği bir pist, benim için çok geç. Geçen yıllarda birtakım konuşmalarım oldu, **"Gideyim, ödülü Taksim Meydanı'na dikeyim, birinciliği görsünler"** demiştim, ama bunlar sululuk içindi. Ben pop müziği de Batı müziği de hafif müzik de yapmıyorum. Yaptığım müzik, Eurovision'da yapılan müziklere ters. Ama emir verilir, "görevdir diye" giderim.

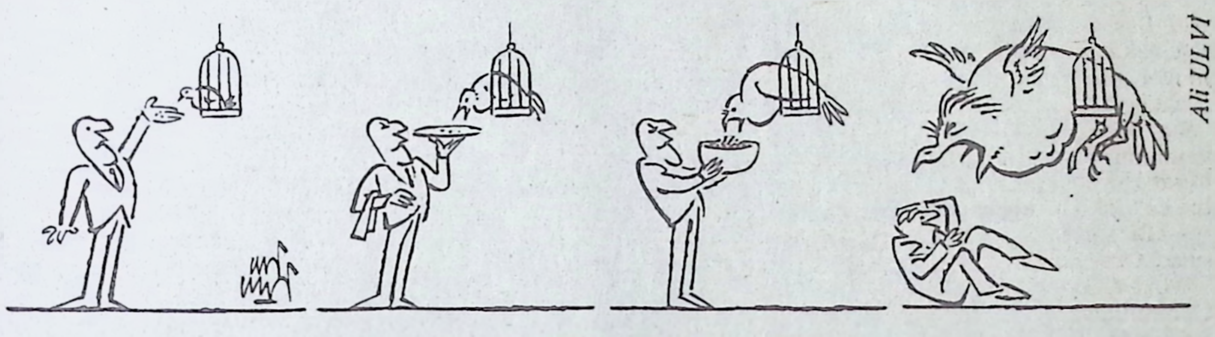
— Ulusça biz sizin el kol hareketlerinize alıştık, ama dışarda bu yanlış anlaşılmasın?

MANÇO — Yoo... Ben bunu dışarda öğrendim. Dışarda herkes elini kolunu kullanarak konuşur. Ananevi Türk terbiyesinde el kol, hatta kaş göz hareketi haşa tabii. Çıt çıkarmadan oturmak lazım. Ben müzik olayımı geniş çapta dışarda geliştirdiğim için buraya geldiğimde Marlboro gibiydim.

O zaman Samsun bile yoktu. Şimdi Samsun da var, Marlboro da, aradaki fark anlaşılıyor. Bu da benim farkım.

— Son olarak Barış Bey, çocuklarınız Doğukan Hazar Bey, Batıkan Zorbey, Göktürkler zamanında Çin'e seferler düzenlenirken mi doğdular acaba?

MANÇO — Benim kaderimde bu tür sorularla karşılaşmak varmış. Bu konu gündeme gelir hep. Bana kibarca "faşist" diyemiyorsunuz da, daha başka türlü yaklaşıyorsunuz. **(Böyle bir şey kastetmedim)** Yoo.. Ben sizin kibarlığınıza veriyorum, sorudaki zerafet bakımından. Ben kısır ideolojilerle vakit geçiremem. Bize de 2-3 şarjör kurşun sıkıldı arkamızdan, birkaç konserimiz bombalandı. Ayıptır söylemesi ben Türküm, bazı şeyler hoşuma gidiyor, 60'lı yıllarda en büyük devrimcilik çocuklara **"Bozkurt, Ergenekon"** gibi isim koymaktı. Cumhuriyet bu soruyu sormasaydı "hatırım kalırdı" zaten.

Maşallah irticamız birazcık gelişti...

Eski Bizans, halk ve popüler müziklere dayalı bir temel

Theodorakis, çağdaş 'Fareli Köyün Kavalcısı'

FİLİZ ALİ *4 aralık*

Bir gecede, daha doğrusu üç saatlik bir süre içinde, kararlı bir anti-Theodorakisçilikten, ateşli bir pro-Theodorakisçiliğe dönüşülebileceğine taş çatlasa inanmazdım. Yıllardır bana Theodorakis plaklarının tek yüzünü bile sonuna kadar dinletemeyen, protestolarıma alışık arkadaşlarım, bu ani mezhep değişimine çok kızacaklar ve şaşacaklar.

Boş zamanlarımda (!) hiç **Theodorakis** dinlemedim, şimdiden sonra da dinleyeceğimi pek sanmam, ama bundan böyle Theodorakis konserlerine nerede olursa olsun gitmeye çaba göstereceğime inancım var.

Peki, nedir Theodorakis'i sahne üzerinde böyle güçlü kılan? **"Charisma"** mı, çok üstün bir besteci, yönetmen ya da şarkıcı olması mı? Hayır, hiçbiri değil. Bana kalırsa, Theodorakis'in gücü inancından kaynaklanıyor. Kendi inancının içtenliği ve gücü ile kitle karşısında kayıtsız koşulsuz inandırıcı olabiliyor. Theodorakis, bir tür çağdaş **"Fareli Köyün Kavalcısı"** tipi. Onu görüp, müziğini duyup da peşine takılmamak olanaksız sanki.

30 kasım 1986 gecesi AKM Konser Salonu'ndaki Theodorakis konserinin ilk bölümünde bestecinin üç değişik türdeki eserleri yer alıyordu. İkinci bölümde ise bestecinin kendisi, savaş yıllarında bestelediği politik şarkıları sundu. Theodorakis, müziğini üç sağlam temele dayandırdığını söylüyordu zaten konuşmalarımızda. Eski Bizans dini ve dindışı müziği, halk müziği ve popüler müzik.

Theodorakis **"melodi"**ye inanıyor. **"Melodi"**ye ihanetin Batı dünyasının ciddi müziğini kitleden kopardığını, bestecilerin eserlerini artık kitleyle yakın bağlar kurmak amacıyla yazmadıklarını vurguluyor. **Mozart, Schubert, Brahms, Mussorgsky, Çaykovsky, Korsakov, Stravinsky** gibi bestecilerin halk müziği öğelerini ustaca kullandıklarını, bu bestecilerin, hatta Puccini ve Verdi gibi opera bestecilerinin "melodi"ye dayanan eserlerinin gücünün çağımızda sürdürülemediğine, Bartok dışında hiçbir bestecinin inandırıcı olamadığına parmak basıyor. Çağdaş Yunan bestecilerinin de halk müziği **"melodi"**lerini olduğu gibi, değiştirmeden kullandıklarına, bu **"melodi"**leri Batının armonik kalıplarına uydurmaya çalıştıklarına ve tabii başarılı olamadıklarına değiniyor.

Theodorakis'in yaptığı ise son derece basit görünüyor. Yunan müziğini, **"melodi"**si ve yalın çokses-

YÜZYÜZE
Atillâ Dorsay

Cumhuriyet

SAVAŞ YILLARINDA
BİR SÜRGÜN
Kemal Sülker

63. Yıl; Sayı: 22370 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 5 Aralık 1986 Cuma

Radyasyon dosyası 1-Çay

Türkiye'de bakkaldan aldığımız çayları Batı Berlin'de tahlil ettirdik, işte sonuçlar:

1 *Ölçülen çaylarda yüksek oranda radyasyon çıktı*

2 *Hangi tarihli çaydan, ne kadar radyasyon çıkacağı piyango gibi*

3 *Yüksek radyasyonlu çayın sürekli içimi sağlığa zararlı*

F.ALMANYA'DA ÖLÇÜMÜNÜ YAPTIRDIĞIMIZ ÇAY ÖRNEKLERİ İstanbul, Bursa, Rize-Çayeli'nde piyasada satılan değişik ve aynı marka çaylardan 27-28-29 kasım günleri aldığımız örnekleri Batı Berlin'deki resmi bir kuruluş olan Berlin Senatosu Radyoaktivite Ölçüm Merkezi'nde 1 aralık günü inceletirdik. İnceleme sonucu ortaya çıkan bazı noktalar şunlar oldu: 1) 9 örneğin, yalnızca ikisinde radyasyon oranı önemsiz derecede düşük çıkarken, 7 örnekte yüksek oranda (6300-26300 bekerel arası) radyasyon bulundu. 2) Markalar, alım yerleri ve paketleme tarihi arasında radyasyon yüksekliğini açıklayacak doğrudan bir ilişki bulunamadı. Uzmanlar marka ve tarihe göre bir karar verilemeyeceğini, paketleme işleminin rastgele yapılmış olabileceğini belirterek, aynı marka ve aynı tarihli çaylardan değişik sonuçlar aldıklarını söylediler. Berlin'de tahlil ettirdiğimiz örnekler ve sonuçlarını görüyorsunuz.

ŞÜKRAN KETENCİ

BATI BERLİN — Türkiye'de piyasada satılan çay paketlerinden alarak Batı Berlin'de radyasyon ölçümü yaptırdık. Federal Almanya'nın Berlin eyaletinin resmi ölçüm merkezi olan **"Berlin Senatosu Radyoaktivite Ölçüm Merkezi"**'nde yaptırdığımız tahliller sonucunda, yanımızda götürdüğümüz çay örneklerinde yüksek oranda radyasyon saptandı.

Yapılan belirlemelere göre nisan ayında Sovyetler Birliği'nde meydana gelen Çernobil nükleer santral kazasından Türk çay ürününün özellikle mayıs ayı sürgünleri etkilendi. Türkiye'deki çay üretiminin toplam üçte ikisini oluşturan mayıs ayı sürgünü ise çeşitli dönemlerde paketlenen çaylara değişik oranlarda karıştı. Bu nedenle, tahlil ettirdiğimiz çay örneklerinde çıkan radyasyon oranları değişik miktarlarda çıktı. Bu saptama nedeniyle, hangi marka çayın, hangi tarihli paketinden ne kadar radyasyon çıkacağını bilmek ve ona göre davranmak olanaksız.

Federal Almanya'da görüşlerine başvurduğumuz nükleer fizik ve nükleer tıp uzmanları, çaydaki radyasyonun demlendiğinde düştüğü ve sağlık için bir tehdit oluşturmadığı yolundaki resmi açıklamalara katılmıyorlar. Uzmanlar, miktarı ne olursa olsun, alınan **"her türlü radyasyon"**'un sağlığa zararlı olduğunu ve **"bile bile radyasyonlu çayın içilmemesi gerektiğini"** vurguluyorlar. Türk çayında çıkan radyoaktif Cesium türlerinin insan vücudunda en az 20, en çok 100 gün kaldığı, ancak bu süreden sonra dışarı atılabildiği bildiriliyor. Radyoaktif maddeler, bu arada zararlı etkilerini yapmış oluyorlar. Bu nedenle, uzmanlara göre bir bardak çaydaki radyasyon miktarı değil, arka arkaya içilen çaylarla 20-100 günde meydana gelen birikim ve oluşacak tahribat önem kazanıyor.

Federal Almanyalı uzmanların bir leştiği bir diğer görüş ise **"ne kadar radyasyonun ne ölçüde zararlı olduğunun bilinemeyeceği"** yolunda. Uzmanlar, çayla alınan radyasyonun mutlaka zararlı olacağı ve kanser yapacağı şeklinde bir yargıya varamıyorlar. Alınan radyasyonla, zaman içinde kanser ve diğer hastalıklarda sayısal artış görülebileceği belirtiliyor. Uzmanlar, diğer yollardan, gıdalardan ve doğal olarak alınan radyoaktif maddelerden de etkilenileceğini, bu etkinin de göz önünde tutulması gerektiğini vurguluyorlar.

Fındıktan sonra Türk çayında Batı ülkelerinde yapılan tahlillerde radyasyon bulunduğunun dünya kamuoyuna ilan edilmesi ve Türkiye'de zamanında **"resmi hiçbir açıklama yapılmayıp, resmi hiçbir önlemin alınmaması"** üzerine Çernobil kazası sonrası radyasyon olayının Türkiye açısından boyutlarını gazete olarak araştırma gereğini duyduk. Fındıkta Ordu'nun doğusunda kalan ekim alanlarında yüksek oranlarda radyasyon çıktığı artık hükümet tarafından da resmen kabul edilip, ihracatı yasaklandığından, bu ürün üzerinde ayrıca tahlil yaptırma gereğini duymadık.

Berlin ve Amsterdam'dan gelen taze haberlere göre çayda radyasyon çıkmıştı ve ilgili bütün Türk resmi makamlar, olayı reddediyorlardı.

27-29 kasım günleri İstanbul-Bursa

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

RADYASYON PİYANGOSU — Radyasyonun hangi çay paketinden ne kadar çıkacağı piyango gibi şansa kalmış...

Ölçümler neden Berlin'de yaptırıldı?

Türkiye'de yapılan radyasyon taramaları kamuoyuna açıklanmadığı ve özel kuruluşların ya da üniversitelerin radyasyon ölçümlerini kamuoyuna duyurmaları

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

TEHLİKE ALT SINIRI 600 BEKEREL

AET, RADYASYON TAHDİDİNİ UZATTI

8. Sayfada

RADYOAKTİF MADDELER VÜCUDUN YERLERİNDE TOPLANIYOR — Çayda veya başka gıdalardaki radyasyonun en büyük tehlikesi, radyoaktif maddelerin vücudun çeşitli bölgelerinde birikim yapması ve bu birikimin kanser, gebelerde sakat doğum, guatr vb. gibi çeşitli hastalıklara yol açabilmesi. Örneğin Cesium türü radyoaktif maddeler vücuttan en erken 20-100 gün içinde atılabiliyor, kaldıkları süre içinde de zararlı oluyorlar. Eğer sürekli içilen çaylarda radyasyon oranı yüksekse, vücutta daha çabuk bir birikim meydana gelebiliyor. Doğal olarak uzun vadede çeşitli hastalıklara yakalanma olasılığı da o derece artıyor. Radyoaktif maddeler, (arkalarındaki rakamlar miktar değil, maddenin türünü belirliyor.) Vücutta daha çok akciğer, kemikler ve yumurtalık bölgelerinde toplanıyorlar. Bu maddelerin etkisi ise kişiye ve bünyeye göre değişiyor.

TÜRKİYE NE YAPMALI?

Radyasyonlu çaylar depolanmalı

ŞÜKRAN KETENCİ

Türkiye fındıktan sonra bu kez çayda "radyasyon bilmecesi" ile karşı karşıya. Çernobil kazasından sonra radyasyon etkisinde kalan bütün ülkeler çeşitli önlemler aldılar. Bilimsel kurullar oluşturuldu. Çeşitli gıda maddelerindeki radyasyon oranları gün gün televizyon, radyo ve basın yayın organlarından açıklandı. Yüksek radyasyonlu maddelerin satışı durduruldu, gerekirse imha edildi. Bulunan her sonuç, alınan her önlem o ülkede yaşayan insanlara açıklandı.

Türkiye'de ise yetkili makamlar tam aksi bir yol izlediler. Birinci aşamada "Çernobil bizi etkilemedi" denildi. Trakya ve Doğu Karadeniz'de

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

Başbakan Özal, "ihracata süper teşvik" için konuştu:

Teşvikler sürecek

Özal hükümetinin, ihracat teşviklerinde yeniden "parasal önlemlere" yönelmesi, sanayi kesiminin temsilcilerince olumlu bulunurken, bilim adamları iç pazarda sürüm şansı yükselen mallara verilen teşviklerin, fiyat artışlarını kışkırtıcı etkisi olacağını savunuyor.

Başbakan Özal da teşviklerin sürdürüleceğini ve kotalarla ihracat tahditlerinin takip edileceğini söyledi. Hazine, yurtdışında temsilcilik açacak şirketlere 50 ile 75 bin dolar arasında Fiyat İstikrar Fonu'ndan yardım yapmaya hazırlanıyor.

Ekonomi Servisi — İhracatın 1983 yılından sonra ilk kez bu yıl sonunda da gerileyecek olmasının yarattığı baskı, Özal hükümetine ihracatın teşvikinde yeniden 1984'teki senaryoyu sahneye koydurdu. İhracatın arttırılması veya en azından yandaki düzeyinde korunması amacıyla hükümet **"parasal önlemleri"** öne çıkaran bir teşvik politikasına tekrar dönüş yaptı. Ancak ihracatta kısa dönemli bir canlanma sağlayabilecek parasal önlemlerin kabul edilmesiyle de 1987 yılı için öngörülen yüzde 20'lik enflasyon hedefi de şimdiden yalanlanmış oldu. Uzmanlara göre yüksek prim uygulaması ihracat patlamasını bir ölçüde gerçekleştirse bile iç piyasada fiyat artışlarına kışkırtıcı etki yapacak.

Sanayi kesiminin temsilcileri, iç piyasadaki etkileri ne olursa

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Özal, Anadolu'ya Göz Kırpıyor

ANKARA — "Bizim yardım edin, yoksa batıyoruz" diyerek hükümete başvuran şirket sayısı 412'yi buluyor. Bunlardan 301'i İstanbul kökenli, kalan 111'i "Anadolu sermayesi" diye nitelendirilebileceğimiz Anadolu'daki küçük ve orta boy işletmelerden oluşuyor. Yani, "büyükler daha çok sancılı."

Buna karşılık, Türkiye'nin çe-

(Arkası Sa. 13, Sü. 5'te)

Halefoğlu-Rodionov görüşmesi

SALT-2 ihlaline eleştiri

Dışişleri Bakanı, Türkiye'nin, ABD'nin SALT-2'yi ihlal etmesine katılmadığını bildirdi.

11. Sayfada

Theodorakis Yaşar Kemal'le (Fotoğraf: UYGAR GÜRKAN)

Theodorakis ya da Akdeniz'in sesi

YAŞAR KEMAL

Her çağ büyük sanatçısını, düşünürünü, kahramanını kendi suretinde yaratır. Ondokuzuncu yüzyıl büyük oluşumlar çağıdır. Tolstoy'u, Marx'ı, Engels'i, Dostoyevski'ni, dünyamızı, bizim çağımızı etkileyenlerden kim aklımıza gelirse ondokuzuncu yüzyıllıdır çoğunlukla. Bu çağa tansık yüzyıl diyenler çok. Büyük roman, büyük düşünür, büyük kahramanlar ondadır. Biz, yüzyılımıza böylesi derin, zengin, durmuş oturmuş, büyük, yaratıcı bir yüzyıldan girdik. Bir karmakarışıklığın, yeni bir oluşumun, değerlerin altüstlüğünün ortasına düştük. Bizim yüzyılımız dünya savaşlarının başladığı yüzyıl oldu. İki dünya savaşı her şeyi, bir anlamda, kökünden sök-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

İHRACATÇI BAYRAM EDİYOR **Ekonomide**

İslami Cihad ile ilişkisi saptandı

Dinçer Kara tutuklandı

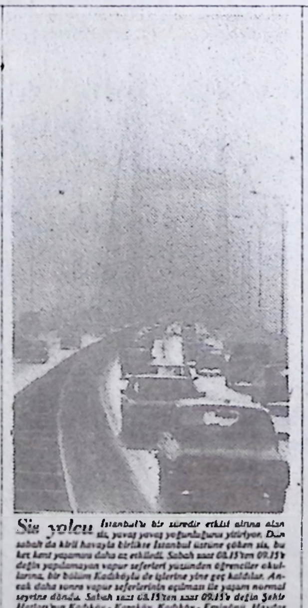
Afşin Elbistan Linyitleri Müessese Müdür Yardımcısı Dinçer Kara, DGM tarafından, Türkiye'de İran'daki yönetime karşı bir rejim oluşturma faaliyetinde bulunduğu iddiasıyla tutuklandı.

11. Sayfada

BELEDİ. ŞAM'DA SORGUYA ÇEKİLDİ
11. Sayfada

LE MONDE'A GÖRE RAFSANCANİ GÜÇ DURUMDA
3. Sayfada

İRAN İÇ ÇEKİŞMEYE GEBE
CENGİZ ÇANDAR'ın haberi
14. Sayfada

Sis yolcu *İstanbul'u bir süredir etkisi altına alan sis, yavaş yavaş yoğunluğunu yitiriyor. Dün sabah da kirli havayla birlikte İstanbul üstüne çöken sis, bu kez kent yaşamını daha az etkiledi. Sabah saat 08.15'ten 09.15'e değin yapılamayan vapur seferleri yüzünden öğrenciler okullarına, bir bölüm Kadıköylü de işlerine yine geç kaldılar. Ancak daha sonra vapur seferlerinin açılması ile yaşam normal seyrine döndü. Sabah saat 08.15'ten saat 09.15'e değin Şehir Hatları'nın Kadıköy - Karaköy, Kadıköy - Eminönü, Haydarpaşa - Karaköy ile Sirkeci - Harem seferleri yapılamadı. Bu süre içinde Anadolu yakasından İstanbul'a geçmek isteyen Kadıköylüler, Üsküdar - Beşiktaş hattını kullanmak zorunda kaldılar. (Fotoğraf: ERDOĞAN KÖSEOĞLU)*

İrtica sorularına sinirlendi

Özal: Ciddi sorular sorun

Cumhurbaşkanı Evren'le haftalık olağan görüşmesini yapan Başbakan Turgut Özal, gazetecilerin irtica ile ilgili sorularına sinirlendi ve Cumhurbaşkanı ile kendisinin karşı karşıya getirilmek istendiğini savunarak, "Sizin başka işiniz yok mu kardeşim, biraz başka meseleler sorun" şeklinde konuştu.

ANKARA/KIRŞEHİR, (Cumhuriyet) — Başbakan Turgut Özal, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le irtica konusunu konuştuğunu açıkladı ve Türkiye'de din eğitimi veren bütün özel yurtların denetim altında bulunduğunu savundu. Özal, irtica konusunun abartılmasının Türkiye'nin menfaatine olmadığını savunarak "Cumhurbaşkanıyla bizi karşı karşıya getirmeye çalışanlar var" dedi.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu da iki ortaokul ve bir imam hatip lisesinin açılışı için bulunduğu Kırşehir'de özel yurtların kesin denetime alınacağını ifade ederek "Laikliğe aykırı eğitim yaptıkları tespit edilenler kapatılacak" bi

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

Serbest dolaşım konusunda ilk resmi açıklama

AET'ye tepki

Devlet Bakanı Ali Bozer, hükümet adına yaptığı açıklamada, "Topluluğun, serbest dolaşıma ilişkin mükellefiyetini yerine getirmekten kaçınması, ortaklık ilişkilerimize menfi etkiler yapacak" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Bakanı Ali Bozer, serbest dolaşım hakkına ilişkin hükümet adına dün yaptığı açıklamada, AT'nin serbest dolaşıma ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınmasının, ortaklık ilişkilerine "ciddi menfi etkiler" yapacağını bildirdi. Son gelişmeler karşısında, Türkiye'ye tam üyelik için müracaatın dışında başka bir alternatif bırakılmadığını kaydeden Bozer, "Topluluğun serbest dolaşım konusunda...

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

SHP DURULMUYOR

KOMİSYON: RESULOĞLU'NUN MİLLETVEKİLLİĞİ DÜŞMELİ **6. Sayfada**

CÜNEYT ARCAYÜREK
yazıyor

SHP'de Bitmeyen Bunalım

ANKARA — SHP'de bir türlü durulmayan bunalım yeniden alevlendi.

SHP'den bazı milletve-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

İhracat Yine de Patlamazsa...

Özal hükümetinin ihracata dönük "süper teşvik" kararlarıyla ilgili olarak üst düzeydeki bir bürokrat şöyle diyor:

"Bu defa da ihracatımız patlamazsa, bir daha hiç patlamaz. Bizim de o zaman bu işi bırakıp gitmemiz gerekir."

Sadece bu sözler bile, son kararlara ilişkin beklentilerin ne kadar büyük olduğunu apaçık göstermektedir. Gerçekten Türkiye'nin ihracatında gelecek yıl bir "patlama" meydana gelmesi, Özal hükümeti açısından yaşamsaldır. Başbakan Özal, öyle gözüküyor ki, 1987'de dış ödemeler dengesini güvence altına alabilirse, 1988'de de seçim sandığını büyük ölçüde sağlama bağlayacağı kanısındadır. Daha önce parasal teşvikleri sıfırlayacağını açıklamış olan Sayın Başbakan, başka çaresi kalmadığını görünce, aynı ön-

(Arkası Sa. 13, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Kafayı Üşütmek...

Tarikatçılık yaptığı savı ile gözaltına alınan DPT uzmanı İskender Evrenosoğlu'nun "kafayı üşüttüğü" Başbakanımız tarafından açıklandı.

Başbakanın açıklaması şöyle:

— *Kafayı üşütmüş, irtica yapacak hali yok.*

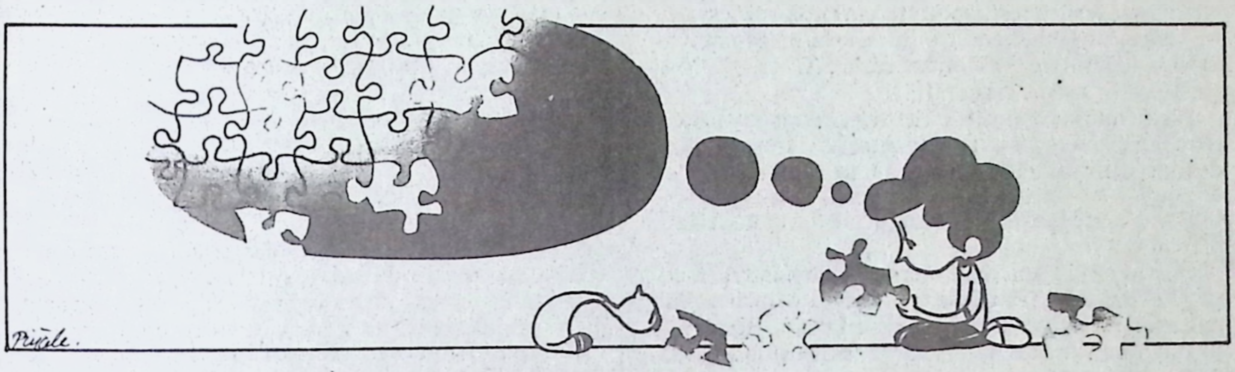
Başbakanımızın bu açıklamasından, "kafayı üşütenlerin"

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

liliği içinde, tek tük sürprizlerle çağdaş popüler platformda bir tepsi içinde sunuyor dinleyiciye. Burada asıl olan, müziğin kendisinden çok sunuluş biçimi. Theodorakis, daima iyi müzikçilerle işbirliği yaptı. Sesi ve anlatım gücü olan, sahne kişiliği etkileyici solistlerle çalıştı. Yıllardır birlikte sahneye çıktığı **Petros Pandis**, örneğini ele alalım burada. Petros Pandis'in sesi davudi cinsten, hatta vapur düdüğü gibi olabilir ama, **"slogan şarkıcılığı"** diye bir tür varsa eğer, işte Petros Pandis o tür bir şarkıcı. Söylediği sözleri anlamasanız bile etkilenmemeniz olanaksız.

Aliki Kayalıoğlu, tertemiz ve gür sesiyle, sadeliğiyle şarkıcılarımıza örnek olması gereken bir **"chanson"** yorumcusu. **Thanassis Moratis** ise tüm özellikleriyle dinleyiciyi kavrayan bir Egeli taverna türü geleneksel şarkıcı. Her üçü de birbirini tamamlıyor.

Theodorakis ise tamamıyla kendine özgü bir kişilik. **"Politik müzik"** denen müzik türünün aslında müziğin biçimiyle ilgili olmadığını, sadece müziği belli bir amaca yönelik kullanma becerisi olduğunu somut bir biçimde kanıtlayan bir müzik ve inanç adamı Theodorakis.

Piyale MADRA

Türkiye'de bakkaldan aldığımız çayları Batı Berlin'de tahlil ettirdik,

Radyasyon dosyası

ŞÜKRAN KETENCİ *5 aralık*

BATI BERLİN — Türkiye'de piyasada satılan çay paketlerinden alarak Batı Berlin'de radyasyon ölçümü yaptırdık. Federal Almanya'nın Berlin eyaletinin resmi ölçüm merkezi olan **"Berlin Senatosu Radyoaktivite Ölçüm Merkezi"**nde yaptırdığımız tahliller sonucunda, yanımızda götürdüğümüz çay örneklerinde yüksek oranda radyasyon saptandı.

Yapılan belirlemelere göre nisan ayında Sovyetler Birliği'nde meydana gelen Çernobil nükleer santral kazasından Türk çay ürününün özellikle mayıs ayı sürgünleri etkilendi. Türkiye'deki çay üretiminin toplam üçte ikisini oluşturan mayıs ayı sürgünü ise, çeşitli dönemlerde paketlenen çaylara değişik oranlarda karıştı. Bu nedenle, tahlil ettirdiğimiz çay örneklerinde çıkan radyasyon oranları değişik miktarlarda çıktı. Bu saptama nedeniyle, hangi marka çayın, hangi tarihli paketinden ne kadar radyasyon çıkacağını bilmek ve ona göre davranmak olanaksız.

Federal Almanya'da görüşlerine başvurduğumuz nükleer fizik ve nükleer tıp uzmanları, çaydaki radyasyonun demlendiğinde düştüğü ve sağlık için bir tehdit oluşturmadığı yolundaki resmi açıklamalara katılmıyorlar. Uzmanlar, miktarı ne olursa olsun, alınan **"her türlü radyasyon"**un zararlı olduğunu ve **"bile bile radyasyonlu çayın içilmemesi gerektiğini"** vurguluyorlar. Türk çayında çıkan radyoaktif cesium türlerinin insan vücudunda en az 20, en çok 100 gün kaldığı, ancak bu süreden sonra dışarı atılabildiği bildiriliyor. Radyoaktif maddeler, bu arada zararlı etkilerini yapmış oluyorlar. Bu nedenle, uzmanlara göre bir bardak çaydaki radyasyon miktarı değil, arka arkaya içilen çaylarda 20-100 günde meydana gelen birikim ve oluşacak tahribat önem kazanıyor.

Federal Almanyalı uzmanların birleştiği bir diğer görüş ise **"ne kadar radyasyonun ne ölçüde zararlı olduğunun bilinemeyeceği"** yolunda. Uzmanlar, çayla alınan radyasyonun mutlaka zararlı olacağı ve kanser yapacağı şeklinde bir yargıya varamıyorlar. Alınan radyasyonla, zaman içinde kanser ve diğer hastalıklarda sayısal artış görülebileceği belirtiliyor. Uzmanlar, diğer yıllardan, gıdalardan ve doğal olarak alınan radyoaktif maddelerden de etkilenileceğini, bu etkinin de göz önünde tutulması gerektiğini vurguluyorlar.

Fındıktan sonra Türk çayında Batı ülkelerinde yapılan tahlillerde radyasyon bulunduğunun dünya kamuoyuna ilan edilmesi ve Türkiye'de zamanında **"resmi hiçbir açıklama yapılmayıp, resmi hiçbir önlemin alınmaması"** üzerine Çernobil kazası sonrası, radyasyon olayının Türkiye açısından boyutlarını gazete olarak araştırma gereğini duyduk. Fındıkta Ordu'nun doğusunda kalan ekim alanlarında yüksek oranlarda radyasyon çıktığı artık hükümet tarafından da resmen kabul edilip ihracatı yasaklandığından, bu ürün üzerinde ayrıca tahlil yaptırma gereğini duymadık.

Berlin ve Amsterdam'dan gelen taze haberlere göre çayda radyasyon çıkmıştı ve ilgili bütün Türk resmi makamlar, olayı reddediyorlardı.

27-29 kasım günleri İstanbul-Bursa ve Rize-Çayeli'nden değişik marka, gerek Çay-Kur, gerekse özel şirketlere ait, piyasada satılan ve halkın içtiği çay paketlerinden satın aldık. Biz tahlilleri yaptırmak üzere Batı Berlin'e uçarken, gazete haberlerinde yetkililer olayın son değerlendirmesini **"Batılıların Türk çayı üzerindeki oyunu"** olarak açıklıyorlardı.

Batı Berlin'de resmi araştırma merkezi, şehirde halkın yediği günlük gıdaların sürekli radyasyon tahlillerini yapan Berlin Senatosu Radyoaktivite Ölçüm Merkezi, **"Der Senatör Für Stadtentwicklung und Umweltschutz"** da 1 aralık günü götürdüğümüz örnekler radyasyon testine alındı. 2 aralık tarihi ile yazılı olarak verilen test raporları, çaylarda yüksek radyasyonun varlığını kanıtlıyordu. Çaylarımızda radyoaktif maddelerden "cesium"un türleri (Cs-137, Cs-134, Ru-103) bir arada çıkıyordu.

Farklı marka ve farklı yerlerden alınmış çay paketlerinden çıkan radyoaktivite miktarları birbirinin aynı değildi. Bizim aldığımız 9 örneğin sadece 2'sinde yüksek dozda radyoaktivite yoktu. Ancak araştırma merkezi Başkanı Herr Morfeld sonuçları şaşkınlıkla karşılıyordu.

Çünkü birkaç gün önce merkezin karşısındaki marketten aldıkları bizimkiyle aynı marka ve aynı tarihli paketten çok yüksek radyasyon çıkmıştı. Bizim götürdüğümüz örnekler içinde paketin üstünde 1985 damgası olan çay da vardı.

1985 damgalı çay paketinde 8 bin 590 bekerel radyasyon bulunurken, İstanbul'dan en son gün aldığımız bir başka pakette sadece 7, bir diğerinde ise 26 bin 332 bekerel radyasyon çıkıyordu. (Üç çay da aynı bakkaldan aynı rafta yan yana dizilmiş olarak alınmıştı.) 9 örneğin yedisinde çok yüksek rakamlarda radyasyon vardı.

Araştırma merkezi uzmanları başta **Herr Morfeld, Herr Torno**, nükleer fizikçi **Achim Bender** ve Batı Berlin'de Çernobil kazası sonrası oluşturulan önlem alma komisyonu üyeliğini yapan Türk nükleer tıp uzmanı Dr. **Ali Nadir Savaşer**, sonuçlar üzerinde değerlendirmeler yaptılar. Öncelikle radyasyonlu çayı, markalara ve satıldığı bölgelere göre, hatta etiketteki yılına göre ayırmak olanaksızdı. Adeta piyangodaki gibi hangi çayın radyasyonlu, hangisinin radyasyonsuz olduğu bilinmeyecekti. Ancak çok az paket radyasyonsuzdu ve paketlerin çoğunda çok yüksek radyasyon vardı. Sadece bizim götürdüğümüz örneklere değil, daha önce yapılmış tüm araştırma sonuçlarına dayanarak uzmanlar, değişik yıllara ve değişik sürgünlere ait çaylar **"rasgele paketlendiği"** kanısına varıyorlardı.

Uzmanlar çayın özellikle mayıs sürgününde havadan yüksek oranda radyasyon aldığı kanısında idiler. Çoğunlukla çay üretimi bu aya ait olduğu için de (üretimin yaklaşık 2/3'ü) paketlerin çoğunda yüksek radyasyon çıkıyordu.

Uzmanların birleştikleri diğer ortak görüş ise, nasılsa çay demlendiğinde çayda bulunan radyasyon miktarı suya yarı yarıya geçiyor ve de insanlar ancak bir bardak çayda bir gram çayın radyasyonunu alıyor diye **"içilen çayın tehlikesiz sayılamayacağı"** yönündeydi. Uzmanların görüşüne göre her miktarda radyasyon zararlıydı ve yapılacak şey radyasyonlu çayı içmemekti. İnsan vücuduna giren radyasyonun mutlaka zararını, tahribatını yaparak bir süre sonra çıkabildiğini anımsatan uzmanlar **"tehlikeli doz"** diye bir ölçüt olamayacağını, insanın bile bile hiç radyasyon almaması gerektiğini özellikle vurguladılar.

SHP'de Bitmeyen Bunalım

CÜNEYT ARCAYÜREK *5 aralık*

ANKARA — SHP'de bir türlü durulmayan sular bazı olaylarla yeniden dalgalandı.

SHP'den bazı milletvekilleri istifa ediyor. Kulise göre, SHP'den ayrılanlar ilk başta parti kuracak, 84. maddenin işlemesini önlemek için -hülle yoluyla- sonradan DSP'ye katılacaklar. Olayın bir yüzü bu. Öteki yüzü, DSP'nin SHP'den gelecek 20 milletvekiliyle Mecliste grup oluşturacak sayıya ulaşıp ulaşmayacağıyla ilgili. Bu nokta oldukça kuşkulu. Nitekim DSP Genel Sekreteri Nuri Korkmaz, partisine katılacaklarla bir grup oluşması olasılığı üzerinde pek güven verici konuşmalar yapmıyor.

İstifa sorunu büyürken, ortaya yeni bir olay daha çıktı. "SHP'ye üye olsun olmasın, her sosyal demokratla, eski CHP'li 400 kişiye gönderilen 'mektupta' geliştirilen görüşlerle toplu demokratik bir tavır koymanın her bakımdan yararlı olacağı" bildirildi. 13 aralıkta yapılacak toplantıda 400 sosyal demokrat, durum değerlendirmesi yapacak, "bunun sonucunda" taslağı hazırlanmış bir duyuruyu müzakere edip, ortak tavır "olarak" açıklayacaklar.

Komisyonda SHP'nin içinde bulunduğu bunalımlı durumu yadsıyan yok. Ne var ki, çoğunun SHP üyesi olduğu 400 kişinin "parti zeminleri dışında" böyle bir toplantı yapmaya girişmeleri, hatta taslağı hazır bir duyuruyu adata bir muhtıra gibi imzaya açıp yayımlama istekleri çeşitli kesimlerde değişik tepkilere yol açtı.

İlk önce genel merkeze bakalım: Genel Sekreter Fikri Sağlar, "SHP tam Türkiye'nin gündemine girmişken, işler rayına oturmaya başlarken bu tür iç sorunlar çıkıyor" diyordu. Sağlar'a göre, irtica olayını ortaya çıkarmışlar, tütün sorununu belli başlı konulardan biri durumuna getirmişler, Mecliste bütçe görüşmelerine bütün güçleriyle hazırlanmaya girişmişlerdi. SHP muhalefet görevini yapmaya başlarken, bu olaylar baş gösteriyordu.

Elbette, "bir muhtıra çıkarsa, gereken yanıtı verecektim.." Sindirilmeye çalışılmasına karşın, "partide bir otorite boşluğu yoktur."

Erdal İnönü, evine çekilmiş bütçede yapacağı konuşmayı hazırlıyordu. Eski CHP'li 400 kişinin yapacakları toplantıdan, gönderilen çağrı mektubundan "haberi yoktu..." Ama "Hepsi bizim arkadaşlarımız, üyelerimiz" diyor, doğasındaki iyimserliğin, hemen tepki göstermemeye özen gösteren üslubunun gereğinden olacak, "İlk andaki tepkim, bu hareketin 'olumsuz' olmadığı yolunda" diyordu.

Çağrıyı alan eski CHP'liler arasında da çeşitli görüşler oluşuyordu. Görüşebildiklerimiz çağrının birkaç yönlü anlama geldiğini vurguluyordu. Örneğin Deniz Baykal'ın çevresi, "parti zeminleri dışında yapılan bu girişimin partiyi canlandırmaya yaramaya-

ÇEVİRİ: DİLLERİN DİLİ
Prof. Akşit Göktürk

Cumhuriyet

ÖZTÜRKÇE SÖZLÜK
Ali Püsküllüoğlu

63. Yıl; Sayı: 22371 — Kurucusu: Yunus Nadi — 120 TL — 6 Aralık 1986 Cumartesi

Ürkütücü sonuçlar

Bir bardak koyu çayda 308 bekerel radyasyon saptandı

Radyasyon Dosyası

1- Çay
2- Doğu Karadeniz

Batı Berlin'deki uzmanlar, bir bardak koyu demle hazırlanmış çayda 308 bekerele kadar radyasyon saptadılar. Açık demle hazırlanmış çayda ise, radyasyon oranı 96 bekerele kadar düşüyordu. Radyasyon etkisinin ortalama 50 günde insan vücudundan çıktığı ve üst üste çok sayıda çay içme alışkanlığımız olduğu düşünülürse sonuçların ürkütücü olduğu ortaya çıkıyor.

Berlin Senatosu Radyoaktif Ölçüm Merkezi'nde 17 kasım tarihinde yapılan ölçümlerde, uzmanlar radyasyonun çay bardağına yansımasını da saptadılar. Buna göre, çaydaki radyasyon suya yüzde 50 oranında geçiyordu.

ŞÜKRAN KETENCİ

BATI BERLİN — Çayda yüksek radyasyon haberlerinin Türk yetkililerince "Batı tezgâhı" olarak nitelendirilmesi, Berlin Senatosu Radyoaktif Ölçüm Merkezi uzmanlarını çok şaşırttı. Hemen son bir ay içinde yaptıkları bütün araştırma sonuçlarını içeren günlük bültenlerini ve aylık olarak yayımladıkları bültenleri verdiler. Bültenlerde sadece Türkiye'den değil dünyanın her tarafından gelen gıda maddelerinin tahlil edildiğini belirten listeleri gösterdiler.

Çernobil kazasından bu yana halkın yediği gıda maddeleri, nereden gelmiş olursa olsun, satıldığı marketlerden örnekler alınarak tahlil ediliyor. Sonuçlar günlük bültenlerle halka, kamuoyuna duyuruluyor. Çok çeşitli olarak taraması yapılan gıda maddeleri sadece bu araştırma merkezinde bir ayda binleri aşıyor.

Son bir ayın bültenlerini taramasında bizim için en çarpıcı olanı gıda maddelerindeki radyasyon oranlarının düşük olması. Bazen 600 bekerel sınırının çok altında, birkaç yüz bekerele kadar çıkan maddelere rastlanıyordu. Sadece bizim çayımız 600 bekerellik sınırı aşan ve de onbinlerle sayılan rakamlarla listelerde yer alıyordu.

Almanlar 17 kasım günlü tahlillerinde 2 Türk çayında radyasyon ararken, bunun çay bardağına yansımasını da araştırmış-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Neden Doğu Karadeniz?

1. Çernobil'de nükleer santral kazasının ardından oluşan radyasyonlu bulut, Türkiye'nin Doğu Karadeniz bölgesine geldiğinde, burada kıyıya paralel uzanan yüksek dağları aşamadı ve dar sahil şeridine çöktü.

2. 1-5 mayıs tarihlerinde Doğu Karadeniz'e çöken bulut, yağmurlarla aşağıya indi. Radyoaktif maddeler, fındık çiçeğinin içine girdi, filizlenmekte olan mayıs sürgünü çayın yaprağına yerleşti.

ŞÜKRAN KETENCİ

BATI BERLİN — Batıda satılan Türk çaylarında bulunan radyasyon miktarları bizim Türkiye'den götürdüğümüz örneklerden çok yüksek. Üstelik yapılan tahliller Türkiye'de öne sürüldüğü gibi birkaç paketle sınırlı değil. Türk çayında 50 bin bekereli aşan radyasyon bulunduğu haberi 1 aralık günlü Batı Berlin radyo ve televizyon haber bültenlerinde yayımlanınca kamuoyunda çok etkisi yarattı. Batı Berlin kamuoyu bu çayları içen ve Berlin'de yaşayan Türklerin nasıl korunabileceğini tartışmaya başladı.

Her gıda her tür yüzlerce gıda maddesinde yapılan radyasyon arama sonuçları en fazla birkaç yüz bekereli gösterirken, on binleri aşan rakamların kamuoyu üstündeki etkisi çok olumsuz. Türk fındığı değil, ama Türk çayı Batı kamuoyunda gerçekten kara listeye girmiş durumda. Yapılan birçok tahlilde sınavı "temiz" olarak geçen Türk sebzeleri ise çok büyük ilgi görüyor. Satış şanslarını artırmak için İspanya, İtalya ve Yunanistan'dan getirilmiş sebzelerin de Türk sebzesi adı ile satıldıkları belirtiliyor.

Türkiye'den götürdüğümüz gıda örnekleri sonuçlarını almak üzere Berlin Senatosu Radyoaktif Ölçüm Merkezine gittiğimizde, bizim sonuçları merak ettiğimiz kadar, onların da bizden bilgi edinebilme umudu içinde olduklarını gördük. Türkiye kaynaklı gıda maddeleri üzerinde yaptıkları araştırma sonuçları Türkiye'nin durumuna ilişkin genel bilgilerini altüst etmiş, bilim adamı olarak işin içinden çıkamaz duruma düşmüşlerdi. Son bir ay içinde Batı Berlin'in değişik merkezlerinden değişik markalar olarak alınmış 14 çay paketi tahlil edilmiş, sadece 3 tanesi radyasyon sınırının altında temiz çıkmıştı. Radyasyonlu çıkan çay paketlerinde ise en düşüğü 20 binin üstünde ve çoğu 50 bini aşmak üzere radyasyon çıkmıştı. "Radyasyonsuz"larda miktar 4 bekerele kadar düşerken, radyasyonlularda 50 binin üstünde olmasına bir anlam veremiyorlardı. Hele bizim 9 çay örneği sonucu da çıkınca kafaları iyice karıştı. Merkezin Müdürü Herr Morfeld "Anlıyamıyorum. Sizin

(Arkası Sa. 11, Sü. 3'de)

Başkentin 4 barajından 3'ü bomboş

Ankara susuz

Belediye Başkanı Mehmet Altınsoy, başkente su veren 4 barajdan 3'ünde hiç su kalmadığını söyledi. Bazı semtlere 8 günde bir yarım gün, bazı semtlere ise 4 günde bir yarım gün su verilebileceğini açıkladı. Çubuk-1 ve Çubuk-2 barajları tümüyle devreden çıktı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara'da susuzluk, kentin başkent oluşundan bu yana görülmemiş düzeye ulaştı. Ankara Anakent Belediye Başkanı Mehmet Altınsoy, Ankara'ya su sağlayan dört barajdan üçünde su kalmadığını, mart 1987'ye kadar kente, gereksinimi olan su miktarının yarısından daha azının verilebileceğini açıkladı. Altınsoy, "Mart ayında da yeterli yağmur yağmazsa asıl kıtlık o zaman ortaya çıkar" dedi. Son gelişmeler üzerine, başkentin kimi semtlerine 4 günde bir, kimi semtlerine de 8 günde bir programlı olarak su verilebilecek.

Altınsoy'un düzenlediği basın toplantısında, Ankara'nın günlük su gereksiniminin 560 [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Mecliste hızlı trafik

7 milletvekili yer değiştirirken, günü DYP kârlı, SHP zararlı, ANAP kayıpsız kapattı. 3 eski HDP'li, DYP'ye girdi, 3 SHP'li, partisinden istifa etti. Zorunlu ANAP'la ise, Nihat Akpak ayrıldı, ancak bir eski HDP'li partiye katıldı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milletvekili istifa ve katılmaları dün de devam etti. HDP'li Sakarya Milletvekili Ayhan Reyhan Sakallıoğlu'nun ANAP'a katılmasından rahatsızlık duyan ANAP Sakarya Milletvekili Nihat Akpak partisinden istifa ettiğini açıkladı. DSP yolcusu SHP'li Dursun Emirba-

(Arkası Sa. 8, Sü. 5'te)

Genelkurmay'dan açıklama

Ürüğ'ün hiçbir partili ile teması olmamıştır

Genelkurmay Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden yapılan açıklamada, Orgeneral Ürüğ'ün, basit bir emeklilik tasavvurunun böyle abartılmasını üzüntü ile karşıladığı belirtilmekte.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Ürüğ'ün bir siyasi parti ile temasta bulunduğu yolunda çıkan haberler üzerine bu açıklama yapıldı. Açıklamada, "Genelkurmay Başkanı Orgeneral Ürüğ'ün, bu güne kadar resmi görev ilişkisi dışında, yeni eski hiçbir siyasi parti mensubu ile herhangi bir teması olmamıştır ve bu temas için de bir sebep ve gerek görmemektedir" denildi.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Transfer, Gericilik Derken...

ANKARA — Cumhuriyet döneminin başta gelen sorunu laiklik. Dün de bugün de bu sorun geçerli, tartış-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Kohl ile Özal'ın AET mektuplaşması

Özal'dan Kohl'a soru: *Serbest dolaşım konusunda ne düşünüyorsunuz?*

Kohl'dan Özal'a yanıt: *Serbest dolaşımdan önce gümrük birliği gibi sorunlar çözülmeli, çeşitli yükümlülüklerin yerine getirilmesine çalışılmalı.*

UFUK GÜLDEMİR

BONN — Türkiye ile AET arasındaki katma protokolün 36. maddesi uyarınca 1 Aralık 1986 tarihinde başlaması gereken serbest dolaşım hakkı konusunda Başbakan Turgut Özal'ın kasım sonunda Federal Almanya Şansölyesi Helmut Kohl'a mektup yazdığı, Kohl'un 28 kasım tarihinde gönderdiği cevabi mektubunda Özal'a, "önce Topluluk anlaşmaları çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmeyi" tavsiye ettiği öğrenildi.

Öte yandan Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği konusundaki sorularımızı yanıtlayan Alman Dışişleri Bakanlığı Akdeniz Dairesi Başkanı Dr. Karl-Heinz Kuhna, AET'nin Türkiye ile özel anlaşma imzalamış olmasını büyük bir hata olarak gördüğünü söyledi ve "anayasanın halk [illegible] Türkiye'nin [illegible] halinde, son hali almayabileceğini" kaydetti. Türkiye'nin Topluluğa tam üyeliğini arzu etmekle birlikte "prematür bir bebek arzu etmediklerini" vurgulayan Kuhna, "Alman halkına Hıristiyanlara, Yahudilere sorla din dersi okuttuğumuzu söylesek, Almanya ayağa kalkar" şeklinde konuştu. Kuhna ayrıca "Bu Türkiye'ye, uçrayabileceği ma-

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Dış Politikada 'Donuk Kan!'

[illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Ciddiyet Bunalımı

[illegible]

EN BÜYÜK GÖSTERİ — Hükümet tarafından hazırlanan yeni üniversiteler yasa tasarısını protesto amacıyla önceki gün, Paris'in Bastil meydanından parlamento binasına kadar yürüyen 1 milyon öğrenci ile polis arasında daha sonra çatışma çıktı. (Fotoğraf: REUTERS)

Bir milyon öğrenci yürüyüş yaptı, hükümet taviz vermeyince çatışma çıktı. 100 yaralı var

Paris'te "86 kuşağı"

Hükümet tarafından hazırlanan üniversiteler yasa tasarısını protesto etmek amacıyla önceki gün Paris'te 1 milyon öğrenci yürüdü. Parlamento binasının önünde biten yürüyüş sonunda, öğrencilerle Milli Eğitim Bakanı anlaşamadı, hükümet tasarıyı Meclisten geri çekmeyi kabul etmedi.

Öğrencilerle hükümet arasında anlaşmazlık çıkınca öğrenciler harekete geçti, polis kalabalığa su sıktı, gözyaşartıcı bomba attı. Çıkan çatışmada, 100 kişi yaralandı. 11. Sayfada

İTALYA'DA DA 70 BİN ÖĞRENCİ YÜRÜDÜ

YENİ YASA NE GETİRİYOR? 11. Sayfada

2. kanal bilmecesi

İstanbullulara yayına geçtiği günden beri milyonlarca lira harcatan, ancak hâlâ düzgün görüntü sağlanamayan 2. kanal TV yayınlarının net olmayışının, vericinin yerinin ve yatay ekseninin açısının yanlış olmasından kaynaklandığı belirtildi.

***TRT** yetkilileri ise hüzme açısını doğru hesapladıklarını, ancak açının rakamla söylenemeyeceğini belirttiler. TRT yer seçiminin de 3 kişilik heyete yaptırıldığını, önümüzdeki günlerde de İzmit ve Uludağ'a yeni vericiler konacağını, sorunun çözüleceğini savundular.*

LEVENT ÇAĞLAR'ın haberi 10. Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Bayrak Yarışı...

Eski milletvekili ve işadamı Murat Bayrak, Hürriyet gazetesinde Uğur Dündar'a 12 Eylül öncesinde bir yüksek rütbeli subaydan iki tane "Kalaşnikof" silah aldığını söylüyor.

Tabii ad vermiyor. Bir albayımız Murat Bayrak'a Sovyet yapısı silahları veren

— Adamcağızın ismini vermem. Bize yardım etsin diye

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

NATO toplantısı

Türkiye'nin Yunanistan için uyarısı

NATO savunma bakanları toplantısından sonra yayımlanan bildiride, stratejik nükleer silahlarda ve orta menzilli füzelerde indirim yapılması istendi.

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Esas olarak Reykjavik zirvesinin değerlendirildiği ve Ankara'nın Zeki Yavuztürk tarafından temsil edildiği NATO Savunma Bakanları Top-

(Arkası Sa. 8, Sü. 2'de)

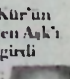
AET zirvesinde AIDS tartışılıyor

RAGIP DURAN

LONDRA — İngiltere başkentinde çalışmalarına dün başlayan AET zirvesinde temel konunun "bir toplumun korunması" olduğu belirtildi. Dönem başkanı İngiltere yetkililerinin yaptığı açıklamaya göre, 12 ülkeden 12 başbakan, bir cumhurbaşkanı ve Ortak

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

Pınar Kür'ün Bitmeyen Aşk'ı poşete girdi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, Pınar Kür'ün "Bitmeyen Aşk" adlı romanının "küçüklerin manevi yapısı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğuna" karar verdi. [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 7'de)

DUVARDAKİ KANIN YÖNETMENİ NATUK BAYTAN ÖLDÜ 10. Sayfada

TARİKATÇI KIZ TABUTCU OLDU 6-7. Sayfalarda

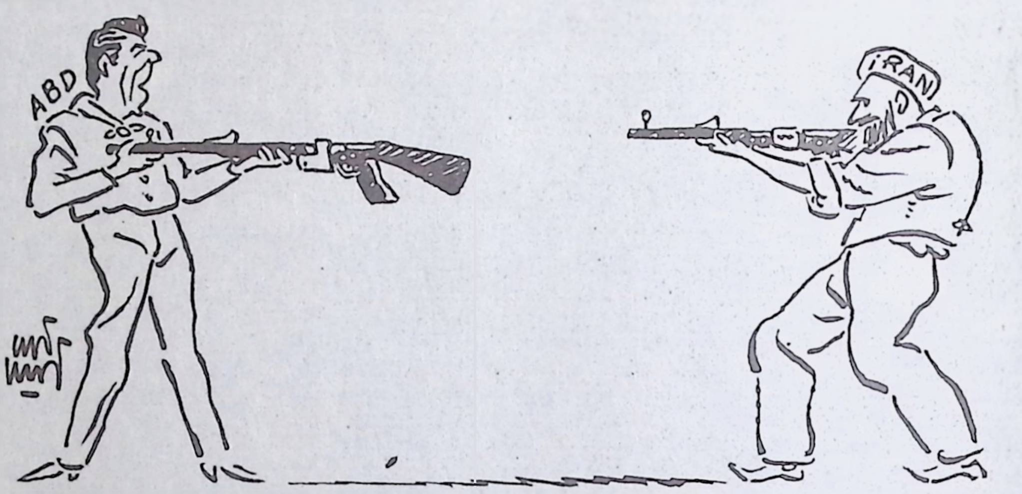
cağını, tersine daha tartışmalı bir ortamın doğmasına neden olacağını" söylüyordu. Fakat, bu girişimin "partinin içine düştüğü zavallılığı sergilediğini" saklamıyorlardı. Partideki "yönetim zafiyetinin" herkesi ayaklandırdığını öne sürüyorlar, ancak parti dışında gelişecek eylemlerle partiye hizmet edilemeyeceğini ekliyorlar.

Eski CHP'de söz sahibi olanlardan Deniz Baykal, Ali Topuz gibi isimlerin, partinin gidişine kaygıyla baktıkları kuşkusuzdu. Ama bu tür girişimlerle sonuç alınamayacağı -onlara göre- kesindi. Bu nedenle 13 aralıktaki toplantıya son günlerde SHP bünyesindeki dalgalanmalarda adı çok geçen ünlüler katılmayabilirdi.

Baykal grubuyla, Topuz yanlılarının partiyle ilgili pek çok konuda yapageldikleri dirsek temasının bu son girişimde de sürdüğü anlaşılıyor.

400 çağrılının hangi ölçütlerde katılacağı belli olmayan bu toplantıya, SHP'yi derleyip toparlamaya yönelik iyi niyetli bir girişim gözüyle bakılabilir.

Ancak, SHP Genel Merkezi ve örgütü dışında olanların yapacağı bu toplantının SHP'deki bunalımlara somut hangi çözümler getireceği belli değil. Hele "bir duyuruyla parti dışından tavır koymanın" SHP'deki bunalımlara yeni boyutlar katıp katmayacağı önümüzdeki günlerde izleyeceğimiz gelişmelerle ortaya çıkacak.

Ali ULVİ

İrtica Var mı, Yok mu?

OKTAY AKBAL *7 aralık*

"Adam hasta, hasta. İrtica yapacak hali yok. Muayene raporu da geldi. Psikolojik gözetim gerekli. Yani Bakırköy'e gitmesi lazım. Bugün Türkiye'de irtica yoktur."

Başbakan Özal DPT'deki gericilik olaylarını, o olayların baş kişisi olan uzman Evrenosoğlu'nu korumak için mi böyle konuşuyor? Adam hastaymış, öyleyse bunca yıldır DPT'ne nasıl çalışmış, çalıştırılmış? Bu kişinin ruh hastası, Özal'ın deyişiyle 'Bakırköylük' olduğu nasıl anlaşılamamış? Bir deliyi Devlet Planlama Örgütü'nde görevlendiren kimdir? Bu örgütün başında Bay Özal'ın küçük kardeşi Yusuf Özal yok mu? Peki, bu adamın ruh hastası olduğunu Yusuf Bey niye göremez, bilemez? DPT'te tarikatçılık olaylarına MIT'çe, emniyetçe el atıldığından sonra mı kalkılır, "Efendim adam hastadır" denilir?

Başbakan "Türkiye'de irtica yoktur" diye kesinlemelere girişiyor. Eski MSP milletvekili adayı Bay Turgut Özal hiç irticanın varlığını ya da Türkiye'deki gericilik akımlarının hızlandığını kabul eder mi? Konya'daki —12 Eylül olayının nedenlerinden biri sayılan— yobazlar yürüyüşünün baş düzenleyicisini partisinin en önemli yerinde tutan Bay Özal'ı gerici akımları savaşmaya çağırmak boş bir avuntu olmaz mı?

Bay Yusuf Özal da en azından üç yıldır bu tür 'hasta'larla nasıl çalıştı acaba? Bir de kalkıyor, "Başbakan'ın kardeşi olduğum için benimle uğraşılıyor" diyebiliyor! Sanki DPT Müsteşarlığı gibi önemli bir göreve Başbakan'ın kardeşi olduğu için getirilmemiş gibi! Uzun zamandır DPT'deki gericilik çalışmaları dillerde geziyordu, yazılıp çiziliyordu. O zamanlar Yusuf Bey susuyordu, tarikatçıları 'hasta' diye nitelemiyordu? Ne zaman ki durum saklanılmaz biçime girdi, o zaman kalkıp "Her yerde çeşitli insanlar olabilir" demek kolay!..

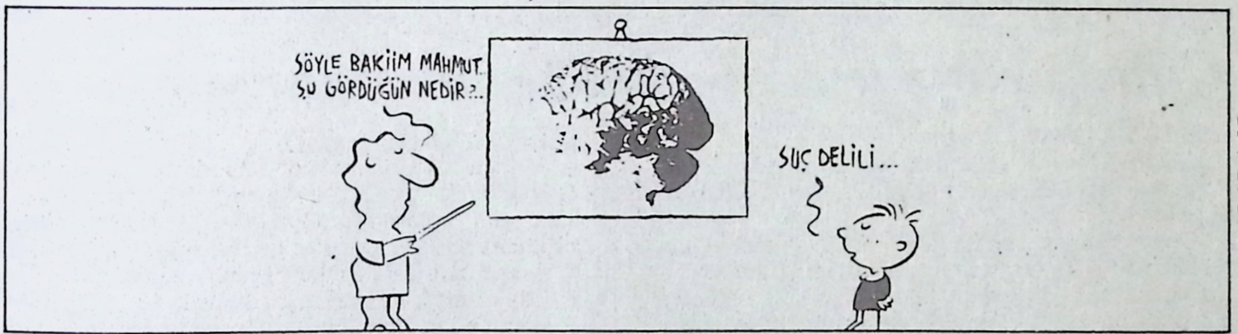
Evet, en umulmadık yerde bile Atatürk Cumhuriyeti'nin temel ilkelerine aykırı iş yapan, aykırı düşünen insanlar vardır. AP'nin eski milletvekillerinden Bay Murat Bayrak yurtdışından Atatürk Cumhuriyeti'ne, devrimine inanmadığını söyleyebiliyor. Mecliste görev yaparken de cumhuriyet hükümetini yıkmak için özel kamplarda birtakım şaşkın gençlerimize silahlı eğitim yaptırmıyor muydu? O zaman bu konuda neler yazılmadı ki! Hikmet Çetinkaya'nın Ayvalık'taki eğitim kampıyla ilgili bir yazı dizisini anımsıyorum. O günlerin Başbakanı, o günlerin iktidar partisi ne yaptı, hiç! Şimdi de DPT gibi bir devlet örgütünde tarikat toplantıları düzenleyenleri suçlayan basına öfkeyle saldıran yetkililer var. Bay

Özal 'Türkiye'de irtica yoktur' derken, bile bile yanlış söylemiyor mu, bile bile kendi yandaşı saydığı yobaz takımını korumaya çalışmıyor mu?

Uşak'ta köylüler bir tarikat yuvasından bakın nasıl söz ediyorlar: "İçerde çocukların iyi yetişmeleri için gayret sarf edildiği, bu çocukların iyi mevkide devlet memuru, hâkim, savcı, doktor olarak isim ve mevki sahibi kişiler olacağı telkin ediliyor. İyi mevkilere geldiklerinde kendilerine bu imkânı yaratanların fedakârlıkları unutulmamalı" deniyormuş. Yani çocuklar beyinleri yıkanarak şartlanmış bir şekilde geleceğe hazırlanıyor.

Bu 'gelecek', öyle uzakta değil, o geleceğe ulaştık bile! Son yıllarda böyle gizli yetiştirme kurslarında, yurtlarında, hatta devlete bağlı okullarda, maksatlı öğretmenlerin elinde yüzlerce, binlerce Türk çocuğu, Türk genci cumhuriyet ilkelerine ters bir doğrultuda yetiştirilmiş ve yetiştirilmektedir. Yurdun dört bir yanından bu konuda öyle çok mektup geliyor ki her gün birini yazsam bitiremem. Atatürk'ü bilmeyen, Vahdettin'i, Abdülhamit'i Türklüğü büyük kişileri sayan çocuklar, gençler, Türkiye'de bir çeşit Humeyni rejiminin öncüleri sayılmalıdır. Laiklik ilkesi tutucu hükümetler ve yönetim adamlarınca tersyüz edilmiş, tanınmaz hale konmuştur. Türkiye'de laik, devrimci, cumhuriyetçi, devletçi, gerçek anlamda milliyetçi anlayışı yeniden, eski gücüne, canlılığına kavuşturmak güncel görev olmuştur.

"İrtica yoktur" diyen Başbakan; gericiliğin öncülerine, "hasta" diyerek hoşgörüyle bakan yöneticiler; olayların üstüne tam bir inançla, güçle gidemeyen sözde Atatürkçüler; kavram kargaşası içinde bölünen, birbiriyle tartışan devrimci kanat!.. Öte yanda hızla gelişen, yerleşen, insanımızı içten zehirleyen gerici akımlar... "Manzara-yı umumiye" budur. Türk ulusunu "Samsun'a çıkar gibi" kurtarmanın saati gelip çatmıştır.

Kamil MASARACI

86 kuşağının sürprizi

SABETAY VAROL *7 aralık*

PARİS — Bundan iki ay kadar önce, genç sayılabilecek yaşta, çeşitli Fransa üniversitelerinde felsefe dışında kalan bölümlerde felsefe dersleri veren bir öğretim üyesiyle konuşuyorduk. Karşımdaki Fransız kültürünün ürettiği gerçek aydın diyebileceğimiz biriydi. Çağın sorunları üzerinde dogmatik olmayan ama günlük moda esintilere de kapılmayan orijinal fikirler geliştiriyor, geçmişle geleceği birbirine bağlayan basit ama sağlam tahliller sıralıyordu.

Konu Fransız gençliğinin siyasal eğitimleri ve gençlerin yaşadıkları toplama nasıl baktıklarından açılmışken: **"Ders programlarımı olabildiğince esnek tutup öğrencilerimin ilgisini çeken konulara ağırlık vermeye çalışıyordum. Marx ve Marksizmle ilgilenen tek bir öğrenci ile dahi karşılaşmak mümkün değil. On onbeş yıl öncesine oranla bambaşka bir dönem yaşadığımıza şüphe yok"** dedi.

Fransa'da kaba bir genellemeyle **"mayıs 68 kuşağı"** olarak adlandırılan, on sekiz yıl önce Paris'in Latin Mahallesi'nde kurulu barikatların arkasında güvenlik güçlerinin üstüne kaldırım taşları fırlatan bir kuşağın temsilcileri için bugünün Fransız gençliğini anlamak, doğal olarak kolay değil. O kuşak **"eski toplum"**la bağları koparma iddiasıyla yola koyulmuştu. Özde birbirleriyle pek bağdaşmayan ama o zaman için **"devrimci"** sayılan çeşitli ideolojiler, felsefeler, fikir akımları, dış ve iç politik olaylar üst üste-alt alta birbirine geçmiş, Fransa derin bir siyasal bunalımın kenarına kadar sürüklenmişti. 20. yüzyıl Fransası'na damgasını vuran bir ulusal kahramanın, **General de Gaulle**'ün cumhurbaşkanı olduğu bir devirde **"eşitlik, kardeşlik, özgürlük"** ülkesi, az kalsın demokrasiye veda edecek koşullara gelmişti.

Özgürlükçü-anarşist akımın etkisindeki **Daniel Cohn-Bendit**, örgütlü Troçkist hareket, Uzakdoğu'dan esen kültür devrimi fırtınasının cazibesi altında doğan Maoculuk, dershanelerden çıkıp sokaklara dökülen on binlere yön vermeye çalışmışlardı. **Sartre, Foucault, Althusser** gibi yazar ve filozoflar bir yandan, Vietnam savaşı ve Çekoslovakya işgali olayları öbür yandan, genç Batılı beyinlerde uyanan soru işaretlerine yenilerini ekliyordu. **Bakunin, Marx** gibi 19. yüzyıl düşünürlerinin isimleri. **"Che"** veya **"Ho"** gibi kahramanlık simgeleyen egzotik hecelerle iç içe geçiyor, bütün bunlar marihuana dumanları ile afro-Amerikan ve Liverpool-Manchester tempolarının tamtamları arasında hem **"özgür aşk"**a hem de **"proletarya"**ya iki elini uzatmış **"yeni bir dünya kurma"** çağrısı yapıyorlardı.

Fırtına, toplumun tüm kurumlarında silinmez izler bırakmakla birlikte geldi geçti. **"Yeni bir dünya"** sloganı ise hızla silindi. 68 kuşağı yavaş yavaş kanalize oldu. Bir kısmı önce Fransız Komünist Partisi-

ne; "**Avrupa komünizmi**" hayalleri yıkılınca da, oradan sosyalist partisine aktı. Başka bir bölümü günlük yaşamın kıvrımları arasında sağa-sola savruldu. Bir bölüm, karşıdan esen rüzâra, ultra liberalizme, hatta **Reagancı**'lığa kaydı. Kimi Talmud araştırmalarına, kimi astrolojiye, büyücülüğe, yogaya, gurulara, azımsanmayacak bir kesimi psikanalize, **Freud**'a, **Lacan**'a kendini vakfetti ya da bel bağladı. Ortak payda: 68 geride kalmıştı.

Henüz iki ay önce konuştuğum felsefe hocası, bir bölümü 68 doğumlu olan öğrencilerini, bir 4 aralık günü, yüz binlerle birlikte sokağa dökülüp sağcı hükümetin eğitim bakanına ve üniversitelerle araştırmadan sorumlu yardımcısına karşı sloganlar attığını rüyasında görse, herhalde "**Her şeyi birbirine karıştırmaya başladım**" diye kendisinden şüpheye düşerdi.

Ama ne olduysa birkaç gün içinde oldu. "**Yeni bir dünya yaratma**" hayallerinin kilometrelerce uzağındaki 86 gençliği, üniversite harçlarının arttırılması, üniversiteler arasında ayrım yapılması ve girişlere sınırlama getirilmesi gibi 68 kuşağının zül addedeceği gerekçelerle bir anda kendini sokaklarda buluverdi. Ama bu kez başta sağ yönetimin birçok aklı başında lideri olmak üzere, ülke yönetiminden sorumlu olanlar teşhiste gecikmedi. "**Gençlerin geleceğe yönelik endişeleri var. Birçoğu toplum dışına itilmekten korkuyor. Bırakalım bu endişelerini dışa vursunlar.**"

Yekvücut karşı çıkılan yeni üniversite yasa tasarısı, gençler tarafından eşitlik prensibine aykırı bulunuyor. Sağ partilerin bazı aşırı milletvekilleri ve eski hükümetin getirdiği reformlar yüzünden imtiyazları kısıtlanan bazı üniversite ağaları, el ele bir "**lobi**" oluşturup **Chirac** hükümetine baskı yapmış, tasarıya sivri maddeler sokuşturmuşlardı. Reagancı liberalizmin etkisi altındaki sağcı hükümet yüzlerce yıllık Fransız üniversitesi geleneklerini alt üst edecek ve bunları Amerikan üniversitelerine benzetecek değişikliklere hazırlanıyordu.

68 olaylarının tersine, kurulu dengeyi bozmaya, gençlere göre ise "**geriye doğru**" bozmaya çalışan yönetim, karşısında yüz binlerce genci bulmuştu.

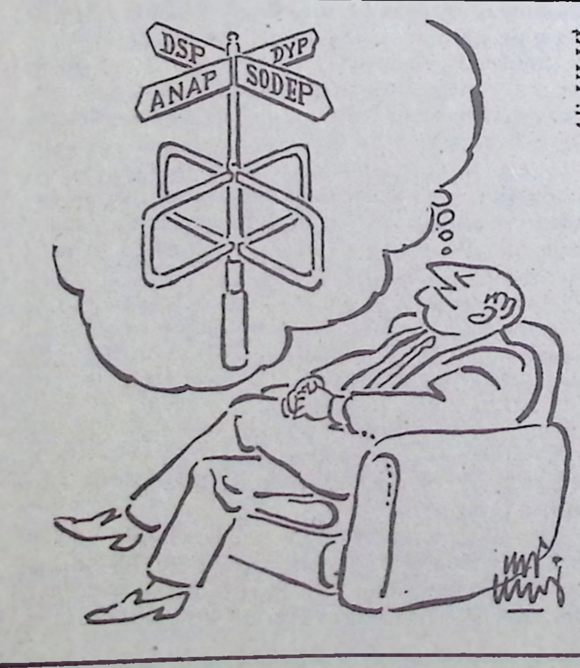
Galata Köprüsü emekliliğe hazırlanıyor

REFİK DURBAŞ *7 aralık*

Galata Köprüsü de anılara karışıyor yakında. İstanbul'u İstanbul yapan birçok şeyin anılara karıştığı gibi.

Orhan Veli'nin üzerine dikilip kürek çekenleri, dubalardan midye çıkaranları, mavnalarda dümen tutanları, kuşları, balıkları, bulutları keyifle seyrettiği Galata Köprüsü, **Nazım Hikmet**'in annesi **Celile Hanım**'ın oğlunun affı için imza kampanyasını üzerinde başlatıp yürüttüğü Galata Köprüsü. Altındaki kimsesiz çocuklarıyla **Orhan Kemal**'in öykülerine, üzerindeki kestane satıcılarıyla **Ara Güler**'in fotoğraflarına konu olan Galata Köprüsü.

Devlet tahvilinin, Hazine bonosunun olmadığı dönemlerde **Sülün Osman** gibi halka açık kişilerce alınıp satılan Galata Köprüsü.

Ali ULVİ

Anılara karışıp gitmiş de haberimiz yok aslında. Ne köprü altı ve çocukları kalmış ne de üzerinde kestane satan, polaroit fotoğraf çeken, sucusu, gömlekçisi, çorapçısı ile gezici ve geçici esnafı, işportacısı.

Anılara karışma zamanı gelmiş geçiyor bile.

Çünkü artık can çekişiyor köprü.

Eminönü ve Karaköy ayaklarının ucuna yerleşmiş üç beş dükkânıyla can çekişiyor. Ne **Uzun Ömer**'in kocaman pabuçlarını sergilediği "**Şans Gişesi**" kalmış, ne 25 kuruşa bir mavnanın havuzunda çocukların eğlencesi ayıbalığı "**Yaşar.**" Karaköy'ün sağ girişinde güzelim manavların yerinde demir yığınları duruyor şimdi. Ne renkleri kalmış, ne kokuları meyvelerin, sebzelerin. Soldaki meyhaneler ise bomboş. Önünden geçmeye gör, bir garson sürüsü önün kesiyor hemen. Boş masalar Sarayburnu açıklarında yitip giden bir geçmişi mi arıyorlar?

Bir merdiven altına atılmış tartı makinesi hangi yakın geçmişi düşlüyor üzerinde "**Tartılınız 1 lira**" yazısıyla?

Ama Eminönü ayağı daha bir hareketli, neşeli. **Cafe Cansın**'dan ekşimiş bira kokuları iskeleye yanaşmak üzere olan gemilerin dumanlarına karışıyor. Hemen yanındaki **Faruk Pilsen** de öyle. Belki on kiloya yakın kızarmış balık müşterisini bekliyor kararmış yağlar içinde. **Cafe Cansın**'da yine birkaç kişi var biralarını içen. Oysa **Olimpiyat Canlık Balık Restaurant**, Haliç'e açılan iki kapısıyla oldukça tenha. Haliç'e bakan **Küçük Evde** öyle. Kapı üzerindeki yazılara bakılırsa canlı balığı **Olimpiyat**'ta, günlük balığı **Küçük Ev**'de yemek gerek.

Bu tenhalığı bozan tek şey Cansın Müzik Evi'nden taşan ağlamaklı şarkılar. Murat Yıldız "**Sevdim Seni**", Atilla Kaya "**Seni Sevmeyen Ölsün**", Belkis Akkale "**Güvercinim**" diye haykırırken, arada köprünün insan kalabalığını yararcasına Barış Manço'nun sesi duyuluyor: "**Değmesin Yağlı Boya.**"

Ve tombalacılar da burada icrayı faaliyette.

MANZARALAR DEĞİŞTİ

Köprü bütünüyle düzenini değiştirdiği gibi, kendi içinde de yeni bir düzenlemeye girmiş. Daha yakın zamana kadar **Erzurum Çayevi**, Sarayburnu'na bakan cephesiyle köprü altının vazgeçilmez uğrak yeriydi. Şimdi ise dubalar değişirken, o da mekân değiştirmiş. Kapısındaki kadim **"Erzurum Çayevi-Ümmügülsüm Rehberi"** tabelası dahil, içinde nargile içen ihvanıyla olduğu gibi yüzünü Haliç'e çevirmiş. Onunla birlikte elbet yanındaki Osana Davutyan'ın **Balıkçılar Çayevi** ve **Neşe Birahanesi** de.

Çayevlerinin müşterileri değişmemiş ama. Erzurum Çayevi'nde yine sıra sıra nargilelerini tokuşturan aynı insanlar oturuyor. Aynı üniversite öğrencileri. Bir de çayın bozulmayan tadı kalmış. Bir de değişmeyen hüzün. O insanlar, nargileler fokurdar, çayın buğusu akşam yeline karışırken gözlerini kaldırıp Topkapı Sarayı'nın Sarayburnu sularında yansıyan yakomozlarıyla ilgilenmezlerdi. Şimdi de ne gölgesi Haliç'e vuran Süleymaniye'nin farkındalar ne Galata eteklerinden düşlerine uzanan ışıkların.

Eminönü'nde "hal"in yıkıntıları üzerindeki yeni şantiyede demir yığınları, yerini almak için bekliyor köprünün. Kendinden emin, hiç acelesi yok gibi.

Bu yüzden Perşembepazarı'na buradan kalkan tekneler de kalkmış ortadan.

Her şey bir ıssızlık ummanında yüzüyor sanki.

Üstü çıplak altı çıplak bir köprü.

Üstte bir insan ve araba seli, aşağıda amatör balıkçılar tamamlıyor yalnızca bu çıplaklığın süsünü.

Çiçek Pasajı yandığında kimi meyhaneciler köprü altını mesken tutmuştu. Onlar da çekilmişler ortalıktan.

Kimler içerdi bir zamanlar Mola Restaurant'ta, Misket 2'de?

Haliç'e bakan o küçük tabaklı, mezelerini çay kaşıklarıyla veren meyhane ne oldu?

O gaz tenekelerinde ateş yakıp, çiğ istavritle Mutuk şarabı içen balıkçılar nerelere gittiler?

Kimi de Neşe Birahanesi gibi mevki değiştirirken sınıf da değiştirmiş. Ne kadar sönük kalıyor Cafe Cansın'ın yanında? Kendi gibi müşterileri de eski. Üstelik yanı başında bir **"müzik evi"** olmadığından oldukça sessiz. Belki kollu bir gramafon yakışır ona. Ve **Müzeyyen**'den şarkılar, **Hafız Burhan**'dan gazeller. Bu ürpertici sessizliği onların sesleri bozabilir ancak.

ÇOCUKLAR DA KAYBOLMUŞ

Çocukları da kalmamış köprü altının. Vapur iskelelerinin önlerine dağılmışlar. Kimi sabahları gazete topluyor, kimi ayakkabı boyacılığını iş tutmuş. Nerde barınır, nerede geçirirler gecelerini? Sorsan yanıt verirler mi?

Köprü karakolu hâlâ Adalar iskelesinin akşam kalabalığını düşünür gibi. Kapısından tabelasının söküldüğünün de farkında değil henüz.

Ama yine de değişmeyen bir şeyler var köprüde. Balık avı malzemeleri satanlar ve balıkçılar. Mantarlı oltaların yerini, sarmalı, zıpkınlı oltalar almış, o kadar da olsun artık. Tek tek de olsa kiraz taneleri gibi yan yana dizilmiş, istavritlerini çekiyorlar yine. İster dubalar arasından, ister merdiven altlarından.

Köprünün üstünü anlatmaya gerek var mı? İnsanlar ve arabalardan başka bir şey kalmamış ki? İşportacılar Karaköy yakasında altgeçiti, Eminönü tarafında üstgeçitleri kendilerine mesken tutmuşlar. Kimileri de vapur iskelelerine doğru yayılmışlar.

Köprü üstgeçitlerin gölgesinde kaybolmuş.

Kaybolmaya yüz tutmuş geçmişini mi düşünüyor?

Haliç'i Boğaz'ın lodosuna taşıyacak geleceğini mi?

Evet, yakında Galata Köprüsü de anıların arasına karışacak.

Ardında adına yazılmış keyifli şiirler, dokunaklı öyküler, bir de solgun fotoğraflar bırakarak.

NATO Toplantısı ve Türkiye

ERGUN BALCI *8 aralık*

Arkadaşımız *Hadi Uluengin*, geçen hafta Brüksel'den gönderdiği haberde NATO Savunma Bakanları Toplantısının bitiminde yayımlanan ortak bildiride, *"esas olarak Avrupalıların kaygılarına yer verildiğini ve ABD'nin de bu kaygıları sineye çektiğini"* yazıyordu. Hadi Uluengin, Türkiye'nin bu kaygılara katıldığını ve Milli Savunma Bakanı *Zeki Yavuztürk*'ün yaptığı konuşmada, nükleer bir silahsızlanmanın, konvansiyonel savunmayı göz ardı etmemesi gerektiğini vurguladığını bildiriyordu.

Böylece Reykjavik Zirvesi'nden sonra Batı Avrupalı liderlerin zaman zaman kapalı kapılar ardında, zaman zaman da bireysel olarak kamuya yönelik biçimde dile getirdikleri kaygılar geçen haftaki NATO toplantısında ilk kez resmen topluluk halinde açıklanmış oldu.

NATO'nun Avrupalı ortakları, Reykjavik'te *Reagan*'la *Gorbaçov* arasında Avrupa'dan orta menzilli füzelerin kaldırılmasına ilişkin varılan görüş birliğinden tedirgindirler. Batı Avrupa liderleri, yaşlı kıtadan Amerikan *Cruise* ve *Pershing-2* füzeleri kaldırıldığı takdirde, Sovyetler Birliği'nin üstün konvansiyonel gücü ve kısa menzilli füzeleri karşısında savunmasız kalacaklarından korkmaktadırlar.

Önce, Batı Avrupa'nın bu görüşü ileri sürerken yeni bir tutuma girdiğini belirtmek gerekiyor. Yeni, çünkü 1979 tarihli *iki yanlı* NATO kararına göre Avrupa'daki orta menzilli Sovyet füzelerine karşı 1983 yılından itibaren yaşlı kıtaya 572 tane Cruise ve Pershing-2 füzesi yerleştirilecekti. Ancak NATO kararı görüşmelerde de kapıyı açık bırakıyordu. Sovyetler Birliği ile görüşmeler sürdürülecek ve Moskova orta menzilli füzelerini Avrupa'dan çekmeyi kabul ederse, Amerikan füzelerinin yerleştirilmesinden vazgeçilecekti.

Görülebildiği gibi, 1979 tarihli NATO kararında ABD füzelerinin Avrupa'ya orta menzilli Sovyet füzelerine karşı yerleştirileceği belirtiliyor. Sovyetler'in konvansiyonel gücünden söz edilmiyor. Sovyetler kendi füzelerini çektikleri takdirde ABD füzelerinin de çekileceği açıklanıyor. Sovyetler kendi orta menzilli füzelerini çekmeyi kabul etmişlerdir. ABD de buna karşı Cruise ve Pershing-2'leri kaldırmayı kabul etmiştir. Başka bir deyişle Reykjavik'te Reagan'la Gorbaçov, 1979 tarihli NATO ka-

rarını uygulamayı kararlaştılmışlardır.

Oysa Batı Avrupa şimdi şunu diyor: *"İyi, ama ya Sovyetler'in konvansiyonel üstünlüğü?.. Amerikan füzeleri çekilirse ben savunmasız kalırım."*

Yani Batı Avrupa 1979 tarihli NATO kararında bulunmayan yeni bir unsur atıyor ortaya. Karara yeni bir yorum getiriyor ve Amerikan füzelerinin sadece Sovyetler'in orta menzilli füzelerine karşı değil, Sovyet konvansiyonel gücüne karşı da yerleştirildiğini savunuyor. Batı Avrupa bu yeni tutumuyla, yalnızca Sovyetler Birliği'ne değil, 1979 tarihli NATO kararını uygulama eğiliminde görünen ABD'ye de ters düşüyor.

Hadi Uluengin, Türkiye'nin de Avrupa'nın kaygılarını paylaştığını bildiriyor. Biz, bunun tersinin olmasını ve Ankara'nın Avrupa'nın kaygılarına katılmamasını tercih ederdik.

Neden?

Çünkü, Türkiye'de ABD orta menzilli füzeleri yoktur.

Yarın orta menzilli füze anlaşması suya düşer ve ABD bize, *"Arkadaş, sen madem benim nükleer füzelerimin, Sovyetler'in konvansiyonel gücüne karşı da bir güvence olduğuna inanıyorsun, gel sana da birkaç tane vereyim"* dese, ne karşılık vereceğiz?

Hem Sovyetler'le ilişkilerimizi bozar, bir bunalımda bizi Sovyet füzelerinin hedefi yapar diye ABD füzelerini topraklarımızda istemiyoruz, hem de Amerikan füzelerinin Sovyetler'in konvansiyonel üstünlüğüne karşı da dengeyi sağladığını dolaylı da olsa ifade ediyoruz.

Bu çelişkili bir tutum değil midir?

Bize kalırsa Türkiye geçen hafta Brüksel'de, Avrupa'nın kaygılarının yanı sıra Avrupa'nın çelişkisini ve kararsızlığını da paylaşmıştır.

Batı Avrupa, Sovyetler'in konvansiyonel üstünlüğünden kaygılanmakta haklı olabilir. Biz buna bir şey demiyoruz.

Ama sorun bu değildir. Sorun Sovyetler'in konvansiyonel üstünlüğüne karşı tek güvencenin ABD füzeleri olduğu yolundaki Avrupa'nın iddiası ya da saptırmasıdır.

Sovyetler'in konvansiyonel güçlerine karşı çare, ABD'nin nükleer füzeleri değil, Avrupa'nın da kendi konvansiyonel güçlerini arttırmasıdır.

Bu ise Avrupa'nın işine gelmez. Çünkü büyük yatırımları, masrafları gerektiren bir işleme girmek zorunda kalırlar. Oysa sırtını Amerikan füzelerine dayayıp, askeri giderleri belirli sınırlar içinde tutmak Batı Avrupa için daha kolay ve ucuz bir yoldur.

Biz orta menzilli füzeler pazarlığını konvansiyonel güçlerin indirimine bağlamanın sakıncalı olacağı ve orta menzilli füze anlaşmasını da tehlikeye sokabileceği görüşündeyiz. Zira, konvansiyonel güçlerin indirimi son derece karışık ve uzun zaman alan bir işlemdir. Örneğin, bir taraf, *"Benim bir tümenime karşı senin iki tümenin var, indir bire"* der. Karşı taraf da, *"Ama senin bir tümeninde benimkinden çok daha fazla asker var. Aslında kuvvetlerimiz eşit"* diye karşılık verir. Ya da *"Benim iki tümenim var ama, senin silahların daha modern ya da tanksavarların daha etkili"* der. Ondan sonra da uzun teknik tartışmalar başlar.

Bu arada nükleer füzeleri kaldırma hevesi de küllenebilir. Ya da daha kötü ihtimalle, görüşmeler sürüncemede kalırsa iki taraf yeni nükleer füzeler yerleştirmeye başlayabilir.

Konvansiyonel güçlerin de indirimi ve Avrupa'da dengenin sağlanması, kuşkusuz arzu edilen ve ulaşmak için çaba harcanması gereken bir hedeftir. Ama bu sorunu, nükleer füzelere bağlamak nükleer anlaşmayı da tehlikeye sokabilecek gelişmelere yol açabilir.

Bu bakımdan Türkiye'nin Brüksel'de Batı Avrupa'nın kaygılarını paylaşmamasını tercih ederdik.

— Semra Hanım Turgut Özal'a alternatif olamaz mı acaba?

Radyasyonlu yaşam

YALÇIN PEKŞEN *9 aralık*

Çernobil'den esen rüzgâr belki bizim hükümetten korkar da gelmez diye epey umutlandık ama olmadı. Sonunda geldi. Biz konuksever bir milletiz: "Hoş geldi, radyasyonlar getirdi.."

Turgut Özal ve "kafayı üşütmüşlerle" dolu Devlet Planlama Teşkilatı'nın kararlarına göre yaşayan Türklerin aslında radyasyondan bir korkuları olamazdı. Yalnız bir hata yapmış, Batı ülkelerine karşı ihracat saldırısına geçmiştik. Bir zamanlar kılıçkalkanla alt edemediğimiz düşmanı, bu kez radyasyonlu çay ve fındığımızla mağlup etmeye kalkmıştık. Ne ki, modern ölçüm aletleri icat olmuş, mertlik bozulmuştu. Adamlar "yemediler".

Şimdi bu fındıkları, bu çayları biz yiyip içeceğiz.. Başbakan Özal'ın açıklamalarından radyasyonlu çayın "daha lezzetli" olduğunu öğrendik. Yalan da değil. Her gün içiyoruz. Hele 600 bekerelin üzerindeki çayların tadına doyum olmuyor. Şimdilik insanı zevkten öldürüyor. Dünyadaki aklı başında insan-

ÖZTÜRKÇE SÖZLÜK
Ali Püsküllüoğlu
Genişletilmiş 8. basım, 2.500 lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları,
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

YÜZYÜZE
Atillâ Dorsay
Yazarın son çıkan yapıtı
1250 lira (KDV içinde) Çağdaş Yayınları

63. Yıl; Sayı: 22376 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 11 Aralık 1986 Perşembe

Milli Eğitim'in okullara genelgesi

Hastalıkları gizli tutun

Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara'da sarılık, tifo, grip ve bit salgınları sürerken, okullara gönderdiği bir genelgeyle, okullara "salgın hastalıklar konusunda gazetelere bilgi verme" yasağı koydu. Bakanlık genelgesinde Ankara'da su kirliliği nedeniyle bazı hastalıkların ortaya çıktığı da kaydedildi.

Bakanlık, daha önce 24 kasım tarihli bir genelgeyle de okul yönetimlerini salgın hastalıklar ve bit konusunda uyararak temizlik ve sağlık koşullarına dikkat edilmesi istenmişti. 9 aralık tarihli yeni genelgede ise, ortaya çıkacak hastalıkların bakanlıkta çözüleceği ve gazetecilere bilgi verilmemesi vurgulandı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara'da susuzluk sürerken, tifo, grip, bit salgını okullarda görülürken, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı okul yönetimlerine bir genelge gönderek, "salgın hastalıklar konusunda gazetecilere bilgi verilmemesini" istedi.

9 aralık tarihini ve 070/13662 sayı numarasını taşıyan genelgede, Ankara'da su kirliliği nedeniyle bazı hastalıkların ortaya çıktığı belirtildi ve bunların arasında sarılık en başta anılarak, "bu konuda okul yöneticilerinin gazetecilere bilgi vermemesi" gereğine işaret edildi.

Genelgede ayrıca, ortaya çıkabilecek hastalıkların Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde çözüleceği ve önlem alınacağı anlatıldı.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı yetkilileri, okullardaki sağlık taramalarının sürdüğünü ve bu konuda il sağlık kurulları ile işbirliği içinde çalışıldığını söylediler. Bakanlık, daha önce 24 kasım tarihini taşıyan bir genelgeyle de, okullardaki salgın hastalıklara ve bit salgınına karşı önlem alınması gerektiğini, bu konuda yöneticilerin dikkatli davranması üzerinde durarak, temizlik ve sağlık koşullarının uyulmasına özen gösterilmesini istemişti.

Sağlanan bilgilere göre, başkentteki tüm hastanelere 24 saat su verilmesi öngörülürken, okullara da tankelerle su takviyesi yapılması düşünülüyor.

İZMİR'den HİKMET ÇETİNKAYA

Temiz İzmir ve Kuduz...

İZMİR — Anakent Belediye Başkanı Burhan Özfatura hoca, altı ay önce kuduz bir köpeğin ısırdığı 21 yaşındaki işsiz genç Hüsnü Güler'in "ölüm hücresi"nde öldüğü gün TV'de az kalsın "Mavi körfez-Yeşil İzmir" projesini anlatacaktı. Belki anlattı da, "TV makasçıları"nın hışmına uğradı, kesildi sözleri. Özfatura hoca, Türkiye'nin üçüncü büyük kenti İz-

(Arkası Sa. 10, Sü. 1'de)

Kuduz savaşı katliama dönüştü

İzmir'de köpek başına 2 bin TL

İzmir'de belediyelerin kedi-köpek başına 1500-2000 TL. vereceğini açıklaması üzerine çocuklar sokakta kedi köpek kovalamaya ve öldürmeye başladılar.

Katliamın yaygınlaşması üzerine 18 yaşından küçüklerin getireceği hayvanların kabul edilmeyeceği ilan edildi.

İzmir Valisi Vecdi Gönül, "Duygularımız var, ama dünya insanlar içindir" dedi. Aşısız ve başıboş köpekler itlaf ekipleri tarafından öldürülüyor.

İzmirli hayvanseverler "aşılı-aşısız" tüm hayvanların katledilmeye başlamasını eleştirdiler. **10. Sayfada**

RADYASYON DOSYASI-7 ÇAYDAKİ GERÇEK NEDİR?
ŞÜKRAN KETENCİ'nin haberi **8. Sayfada**

BİR NÜKLEER KAZA DAHA

DİPLOMATLAR SU PANİĞİNDE

YAĞMUR BOMBASI İNCELENİYOR

ANKARA'YA BU HAFTA DA YAĞMUR YOK

RADYASYON KURBANLARINA 18 YIL SONRA TAZMİNAT

8. Sayfada

Çocuklar ölmesin, şeker de yiyebilsin

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) kuruluşunun 40. yıldönümü nedeniyle Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından bir toplantı düzenlendi. Toplantıda konuşan Sağlık Bakanı Mustafa Kalemli, Türkiye'de her gün 4 bin bebeğin doğduğunu, bunlardan 400'ünün öldüğünü belirterek, son aşı kampanyası sayesinde 22 bin çocuğun hayatının kurtarıldığını söyledi. UNICEF Türkiye Temsilcisi J.Sarojini Abraham da konuşmasında Türkiye'nin aşı kampanyasını övdü. Cumhurbaşkanı Kenan Evren de UNICEF Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Prof. İhsan Doğramacı ile yönetim kurulu üyelerini Çankaya'ya kabul etti. UNICEF'in Dünya Çocuklarının Durumu-87 raporunda son 5 yılda kalkınmakta olan ülkelerde uygulanan düşük masraflı sağlık programları ile 4 milyon çocuğun hayatının kurtarıldığı belirtiliyor.

İnsan Hakları Günü kutlandı

İnönü: Türkiye insan haklarında itibar kaybetti.

Helevacı: *Binlerce kişiye işkence yapıldı.*

10. Sayfada

YÖK'te Aldıkaçtı kavgası

Prof. Aldıkaçtı: *YÖK sistemini en iyi uygulayan bendim. Görevden alınmam, YÖK başkanının "olacak" dediği bir politika nedeniyledir. Kendimi mağdur ya da kurban hissetmiyorum.*

Prof. Doğramacı: *YÖK sistemini beğenmiyorsa, Sayın Aldıkaçtı'nın idarecilik görevinden ayrılması doğaldır.*

Prof. Demiroğlu: *Prof. Aldıkaçtı, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'na uyum sağlayamadığı için görevinden alındı.*

Bilim-Eğitim Servisi — YÖK Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı tarafından İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı'ndan alınan Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı, olayı "politik" olarak niteledi. YÖK düzenine başından beri karşı olduğunu belirten Prof. Aldıkaçtı "sorumluluklarından sorumlu tutulmamak için" bu sistemi "olduğu gibi" uyguladığını söyledi.

Prof. Doğramacı, Prof. Aldıkaçtı'nın sözlerini "YÖK sistemini beğenmiyorsa, idarecilik görevinden ayrılması doğaldır" şeklinde yorumladı.

İ.Ü. Rektörü Prof. Dr. Cemil Demiroğlu da Prof. Aldıkaçtı'nın görevden alınma gerekçesini, YÖK yasasına "uyum sağlayamaması" şeklinde açıkladı.

YÖK tarafından görevden alınması üzerine arkadaşımız Asiye Uysal'ın sorularını yanıtlayan Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı, kendisinin kanunlara saygılı olduğunu söyledi. "Geçen yıl rotasyon arasında sırası gelen Şener Akyol'u rotasyona gönderemediğimde, Ankara'da YÖK tarafından gönderilmemesi istendi ve ismi silinerek yerine başkası girdi. Bu sene de aynı noktaya gelindiğinde bunun böyle olamayacağını, benim yönetimimde kimsenin hiç kimsenin bulunamayacağını söyledim" dedi. Kendisine YÖK Başkanı Prof. Dr. Doğramacı tarafından "Dağılmakta olan Konya Hukuk Fakültesi'ni düzeltme görevi önerildiğini" belirten Aldıkaçtı, bu öneriyi kabul etmediğini bildirdi. Şener Akyol'un rotasyona gitmesini Rektör Demiroğlu'nun da istemediğini öne süren Aldıkaçtı, Konya önerisinin Demiroğlu tarafından

(Arkası Sa. 10, Sü. 2'de)

1986 Sedat Simavi Vakfı ödüllerini kazananlar: (Ayaktakiler, soldan sağa): Doç.Dr. Tarık Şengeçek (Sosyal Bilimler), Nilgün Özbalcıoğlu, Adil Ok, Fatma Kılıç, Emrullah Tuncel (Spor - Küçükyalı 50. Yıl Lisesi - Kadir Has Lisesi - Kız Voleybol Takımı Kaptanı, Antrenörü, Beden Eğitimi Öğretmeni ve Müdürü), Ziya Öztan, Ali Kırca, Mehmet Ali Birand (Radyo-Televizyon), Turan Akköprülü (Radyo-Televizyon, TRT kurumu adına), Sadi Doğruyol (Radyo-Televizyon) (Oturanlar, soldan sağa): Berin Nadi (Basın-Cumhuriyet Gazetesi adına), Füreya Koral (Görsel Sanatlar), Doç. Neşe Erdok (Görsel Sanatlar), Salâh Birsel (Edebiyat), Doç.Dr. Yavuz Cezar (Sosyal Bilimler), İlhan Uçkun (Sağlık Bilimleri Ödülünü paylaşan ve törene katılamayan oğlu Doç.Dr. Fatih Mehmet Uçkun adına), Doç.Dr. Metin Gürses (Fen Bilimleri), Prof.Dr. Cumhur Ertekin (Sağlık).

Sedat Simavi Basın Ödülü Cumhuriyet'in

İstanbul Haber Servisi — Sedat Simavi Vakfı'nın 1986 Yılı Basın Ödülü, Cumhuriyet gazetesine verildi. Ödülün "Türk basınında 62 yıldan beri sürdürdüğü onurlu işlevinin bu yılki ağaçmasında yaptığı atılımlar ve kaydettiği başarılar" nedeniyle Cumhuriyet'e verildiği jürinin kararında açıklandı. Önceki akşam Marmara Etap Oteli'nde düzenlenen törende, Cumhuriyet'in ödülünü gazetemizin sahibi ve başyazarı Nadir Nadi'nin adına eşi Berin Nadi aldı. Ödülü, Sedat Simavi Vakfı Başkanı Erol Simavi'den alan Berin Nadi, eşinin rahatsızlığı nedeniyle törene katılamadığını, 41 yıllık eşi olduğu için bu mutlu görevi gazete adına kendisinin üstlendiğini belirterek "Bu ödülün Cumhuriyet gazetesine verilmesi, Behaii'de güzel bir dayanışma örneğidir, bu dayanışmanın her alanda bundan sonra da sürmesini dilerim" dedi ve vakıfla ilgili jüriye teşekkür etti.

Sedat Simavi Vakfı'nın 1986 Yılı Basın Ödülünü Cumhuriyet'e layık gören jüri, şu üyelerden oluşuyor: Ercan Arıklı (Gelişim Yayınları sahibi), Orhan Birgit (Hürriyet Vakfı Genel Sekreteri), Hasan Cemal (Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü), Güneri Civaoğlu (Sabah Gazetesi Yazarı), Altan Öymen (Milliyet Gazetesi Genel Yayın Koordinatörü), Hasan Pulur (Güneş Gazetesi Yazarı), Nezihe Tahleh (Hürriyet Gazetesi Karikatüristi), Seçkin Türesay (Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü), Nezih Demirkent (Gazeteciler Cemiyeti Başkanı), Çetin Emeç (Hürriyet Gazetesi Genel Koordinatörü), Rahmi Turan (Günaydın Gazetesi Genel

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

Sedat Simavi Vakfı 1986 Basın Ödülü'nü gazetemizin sahibi ve başyazarı Nadir Nadi'nin rahatsızlığı nedeniyle eşi Berin Nadi, Vakıf Başkanı Erol Simavi'den aldı.

BÜTÇEDE SORU:

SHP Grubunda hâlâ dinleme aygıtı var mı?

SHP'li Muhteşem Vasıf Yücel, bütçe görüşmeleri sırasında Karaduman'ı sert biçimde suçlayarak, "TBMM Başkanı iktidarın yasa tanımaz icraatlerine göz yumarak tahkikat komisyonları kurulmasına olanak vermiştir" dedi.

6. Sayfada

İNÖNÜ: BAŞBAKAN MUGALATA YAPTI
6. Sayfada

ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Fak-Fuk-Fon ve Piyango

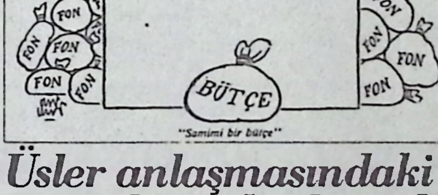
YALÇIN DOĞAN

ANKARA — [illegible] Türkiye'nin en yetenekli [illegible] komedyeni Metin Akpınar ile Ze-

(Arkası Sa. 10, Sü. 7'de)

LOTO'DAN 116 MİLYON KAZANDI

PİYANGODAN MİLYAR YAĞMURU **14. Sayfada**

"Samimi bir bütçe"

Üsler anlaşmasındaki pürüzler giderilemedi

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Reagan yönetimi ile Özal hükümeti arasında yürütülen üsler anlaşması pazarlığında ortaya çıkan anlaşmanın kâğıda dökülmesini konu alan müzakerelerdeki pürüzler, dünkü turda da giderilemedi.

ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle ile Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi Nusret Kandemir arasında önceki gün başlayan müzakereler, tam bir gizlilik içinde yürütülüyor.

Kritik bir biçimde seyrettiği anlaşılan müzakerelere bugün de devam edilecek. Müzakerelerin Richard Perle'nin Türkiye'den ayrılacağı cuma gününe kadar düzlüğe çıkıp çıkmayacağı henüz açıklık kazanmadı.

Müzakerelerin dün akşamki turundan sonra yapılan açıklamada, toplantıda Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması ile özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçlarının ele alındığı belirtildi.

Görüşmelerin önemli bir bölümünün, Reagan yönetiminin Türkiye'ye yapacağı taahhütlere ilişkin "ek mektup"un içeriği üzerinde geçtiği tahmin ediliyor. Tarafların tutumlarındaki en

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

AET'den uyarı

Önce demokrasi ve insan hakları

Avrupa Parlamentosu'nda AET adına konuşan İngiltere Dışişleri Bakan Yardımcısı, "Üyelik başvurusu kimden gelirse gelsin, demokrasi ve insan hakları, kesinlikle taviz vermeyeceğimiz iki unsurdur" dedi.

BRÜKSEL, (Cumhuriyet) — Tam üyelik başvurusu ihtimaline karşı, dün AET, en yetkili ağızdan Ankara'yı demokrasi ve insan hakları konusunda uyardı. Türkiye'nin Avrupa Toplu-

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

İhracata faizsiz kredi

Yeni düzenleme ile ihracatçıya vergi iadesinin yüzde 40'ının peşin ödenmesi kararlaştırıldı. 1986'da 10 milyar vergi iadesi alan, 1987'de 4 milyar peşin para alacak.

11. Sayfada

İran-Irak savaşı ve Türkiye

Güneyde mihver mi?

CENGİZ ÇANDAR

ANKARA — İki hafta önce İran Büyükelçisi Manuçehr Mottaki'nin düzenlediği basın toplantısında gazetecileri irkilten sözler, büyükelçinin petrol boru hattının Irak topraklarından geçen bölümüne İran'ın saldırma hakkı bulunduğuna ilişkin sözleriydi. İran Büyükelçiliği'nin Türkiye'de karşılaştığı tavırlardan duyduğu rahatsızlığın eskisiyle söylendiği öğrenilen bu sözlerin üzerine o kadar duşuldu ki, Mottaki'nin açıklamalarının en önemli bölümü dikkatlerden

(Arkası Sa. 10, Sü. 5'te)

Dünya şampiyonu halterci

Süleymanov, Türkiye'ye iltica etmek istedi

MELBOURNE, (Cumhuriyet) — Dünya Şampiyonası için bulunduğu Avustralya'nın Melbourne kentinde, Bulgar ekibinden gizlice ayrılan Türk asıllı Dünya Şampiyonu halterci Naim Süleymanov, Türkiye'den siyasi iltica talebinde bulundu.

Süleymanov, iltica talebi başvurusunu, dün Türkiye'nin Melbourne Başkonsolosluğu'na yaptı. Türk asıllı Dünya Şampiyonu Süleymanov, Melbourne'da pazar günü ortadan kaybolmuştu.

Süleymanov'un bulunduğu yer, daha sonra polis tarafından belirlendi. "[illegible]" gazetesinde yayınlanan Türk gazeteleri [illegible] Mehmet Baber'e dayanarak verdiği haberde, Süleymanov'un Melbourne'da [illegible]

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Albay Ölmüş!..

Ünlü kaçak Murat Bayrak'tan bir teleks notu geldi.

Teleks notu, Federal Almanya'dan "886672e bcse dv" numaralı teleksten çekilmiş. Teleks notu, "Pek muhterem Uğur Mumcu beyefendinin dikkatlerine" başlığını taşıyor.

Murat Bey'in muradı şu: Uğur Dündar'ın Hürriyet Gazetesi'nde, Bayrak ile yaptığı konuşmada, bu ünlü kaçağın 12 Eylül öncesi altı tane Kalaşnikof marka silahı bir albaydan aldığını söylemesi üzerine sormuştum.

(Arkası Sa. 10, Sü. 3'te)

ların söylediğine göre 8-10 yıl sonra da kanserden öldürecekmiş.. Ama "Başımızdaki bu hükümetle 10 sene sonrasını kim görecek, nasıl olsa biz çoktan ölmüşüz" deyip çaylarımızı afiyetle içiyoruz...

Sanıyorum artık enflasyonlu yaşamdan radyasyonlu yaşama geçiyoruz. Bunun böyle olacağı belliydi zaten.. Çağ değişmişti, hızla kalkınıyorduk. Diğer uluslar nükleer ışınlara, silahlara, uzay araçlarına sahipti. Biz hâlâ tezek, odun ve kömürden kurtulamamıştık. Sokaklarımızda atlı arabalar dolaşıyordu.. İşte sonunda nükleer enerji bizim yaşamımıza da girdi.

Bu gidişle çarşı pazar edebiyatı da değişecek gibi görünüyor. Örneğin çarşamba pazarında şimdiye kadar "Aydeee.. batan geminin malları bunlar" diye bağıran pazarcı, bundan sonra "Aydee.. yanan santralın malları bunlar" diye bağırmaya başlayacak.

Vatandaşla esnaf arasındaki konuşmalar haliyle değişecek..

— Ispanak kaça?

— 600 lira anneciğim...

— Ay ne kadar pahalı, Radyasyonu kaç?

— En azından 800 bekerel değilse para verme anneciğim. Bunu pişireceksin, üzerine sarmısaklı yoğurdu dökeceksin.. İster yeme, yanında yat, ister ye, mezarına uzan...

— İnanmam.. Siz hep böyle söylersiniz.. Ölç bakalım görelim..

— Bak anneciğim tam bir kilo.. Şimdi radyasyonunu da ölçeyim.. Tam.. sekiz yüz.. otuz bekerel.. 30 bekerel de cabası.. Beybabanın ağrılarına iyi gelir. Hepsini dindirir..

Ev hanımlarının kabul günlerinde de konuşmalar değişecektir.

— Ay Fitnatçığım, bu kek bir harika olmuş.. Nasıl yapıyorsun ayol? Eline sağlık..

— Çok basit şekerim.. Tarifini vereyim.. 2 ölçü un, 1 ölçü su, 1 ölçü şeker, 2 yumurta, bir fincan kabartma tozu, yarım bardak paket margarin.. 3 bardak da 1000 bekerellik cesium...

— Ben de aynen öyle yapıyorum ama olmuyor.. Yalnız cesium yerine ben radium katıyorum..

— Radium cesiumun yerini tutmaz ki şekerim..

— Çay da nefis olmuş. Bunun bekerelini nasıl ayarlıyorsun?

— Ayarlı zaten.. Sağ olsun Tekel idaresi vatandaşa zahmet olmasın diye üç sürgünü bir arada harmanlamış..

— Aman şekerim, yatıp kalkıp hükümetimize dua edelim. Adamlar bu dünyadaki işlerimizi bitirdiler, şimdi öteki dünyaya hazırlıyorlar..

Bu arada Başbakan Özal da gazetecilere "radyasyonun zararsız olduğunu" söyledikten sonra "Peki yararları var mıdır?" sorusuna hazırlıksız yakalanarak yanıt verememiş..

Aslında radyasyonun müthiş yararları var.. Başbakana hatırlatmak bakımından bu sorunun yanıtını biz verelim.

— Radyasyon insanı hemen öldürmez. Önünde uzun bir sürünme devresi bırakır. İnsan bu devrede rahatça vasiyetnamesini hazırlayabilir..

— Radyasyon insanın bilgisini arttırır, neredeyse nükleer fizik mütehassısı yapar.. Ama bu bilgi artışına karşın, insan uzaya gidemez, öteki dünyaya gider..

— Radyasyon insanı neşeli yapar.. İnsan Başbakanın söylediklerine bile gülebilir..

— Radyasyon insanı uyandırır, insan ne yaptığını, kime oy verdiğini anlar..

— Radyasyon insanı enerjik yapar.. Yerinde duramaz olur. Kalkayım da şu karşımdaki herifi bir güzel pataklayayım diye düşünür..

Son olarak şunu da eklemek istiyorum. Çernobil santralının radyasyon yaydığı sırada "Bizde radyasyon yok" diyen Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Ahmet Yüksel Özemre, fındıkların bol miktarda radyasyon içerdiğinin ortaya çıkmasından sonra şunları söylemiş: "Bana 12.000 bekerel/kg'lık radyasyonlu fındık getirin, yiyeyim.."

Bilim adamı Özemre'nin bu sözleri insana Arşimed'in "Bana bir sırıkla bir destek noktası getirin, dünyayı yerinden oynatayım" sözlerini anımsatıyor ve bilimin ne kadar değiştiğini düşündürüyor. Arşimed'e yeterli uzunlukta bir sırıkla bir dayanak noktası gösterilmemişti, ama Özemre'ye 12.000 bekerellik bir kilo fındık götürecek bir hayırsever çıkar sanıyorum..

Sedat Simavi Basın Ödülü Cumhuriyet'in

11 aralık

İstanbul Haber Servisi — Sedat Simavi Vakfı'nın 1986 Yılı Basın Ödülü, Cumhuriyet gazetesine verildi. Ödülün **"Türk basınında 62 yıldan beri sürdürdüğü onurlu işlevinin bu yılki aşamasında yaptığı atılımlar ve kaydettiği başarılar"** nedeniyle Cumhuriyet'e verildiği jürinin kararında açıklandı. Önceki akşam Marmara Etap Oteli'nde düzenlenen törende, Cumhuriyet'in ödülünü gazetemiz sahibi ve başyazarı **Nadir Nadi**'nin adına eşi **Berin Nadi** aldı. Ödülü, Sedat Simavi Vakfı Başkanı Erol Simavi'den alan Berin Nadi, eşinin rahatsızlığı nedeniyle törene katılamadığını, 45 yıllık eşi olduğu için bu mutlu görevi gazete adına kendisinin üstlendiğini belirterek **"Bu ödülün Cumhuriyet gazetesine verilmesi, Babıali'de güzel bir dayanışma örneğidir, Bu dayanışmanın her alanda bundan sonra da sürmesini dilerim"** dedi ve vakıfla ilgili jüriye teşekkür etti.

Sedat Simavi Vakfı'nın 1986 Yılı Basın Ödülünü Cumhuriyet'e layık gören jüri, şu üyelerden oluşuyor: **Ercan Arıklı** (Gelişim Yayınları sahibi), **Orhan Birgit** (Hürriyet Vakfı Genel Sekreteri), **Hasan Cemal** (Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü), **Güneri Civaoğlu** (Sabah Gazetesi Yazarı), **Altan Öymen** (Milliyet Gazetesi Genel Yayın Koordinatörü), **Hasan Pulur** (Güneş Gazetesi Yazarı), **Nehar Tüblek** (Hürriyet Gazetesi Karikatüristi), **Seçkin Türesay** (Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü), **Nezih Demirkent** (Gazeteciler Cemiyeti Başkanı), **Çetin Emeç** (Hürriyet Gazetesi Genel Koordinatörü), **Rahmi Turan** (Günaydın Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni).

390 ADAY ARASINDAN

Marmara Etap Oteli'nde önceki akşam yapılan ödül törenini bir konuşmayla açan Hürriyet Gazetesi Genel Müdürü **Özcan Ertuna**, Sedat Simavi Vakfı'nın bu yıl kuruluşunun 10. yılını doldurduğunu belirtti ve yarışmaya katılan 390 adayın, 500 'ü aşkın kuruluşa danışılarak belirlendiğini söyledi.

Törende sunuculuğu Uğur Dündar yaparken ödülleri, bizzat Sedat Simavi Vakfı Başkanı Erol Simavi verdi.

ÖDÜL SAHİPLERİ

Sedat Simavi Vakfı 1986 yılı ödüllerini kazananların adları şöyle:

Fen Bilimleri: Doç. Dr. Metin Gürses: Hiç Simetrisi Olmayan Einstein Alan Denklemlerinin Çözülebilirliği.

Sağlık Bilimleri: Prof. Dr. Cumhur Ertekin: Normal Kişiler ve Konus Medullaris ve Kauda Equina Lezyonlu Hastalarda Lumbosakral Omuriliğin Stimulasyonu ile Uyartılan Somatosensoriyal Serebral Potansiyeller.

Doç. Dr. Fatih Mehmet Uçkun: B43 PAP İmmunotoksini ve Lösemik Kök Hücreleri.

Görsel Sanatlar: Füreya Koral: Maçka Sanat Galerisi'nde sergisi.

Doç. Dr. Neşe Erdok: Urart Galerisi'ndeki sergisi.

Edebiyat: Salâh Birsel: Yaşlılık Günlüğü (1980-1985).

Spor: Küçükyalı 50. Yıl Lisesi (Kadir Has Lisesi) Kız Volebol Takımı: Liselerarası Dünya Şampiyonu olması nedeniyle.

Radyo-Televizyon: Ziya Öztan: Bugünün Saraylısı adlı TV dizisiyle.

Mehmet Ali Birand-Ali Kırca: 32. Gün adlı TV programıyla.

Sosyal Bilimler: Doç. Dr. Yavuz Cezar: Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi.

Doç. Dr. Tansı Şenyapılı: Ankara Kentinde Gecekondu Gelişimi (1923-1960).

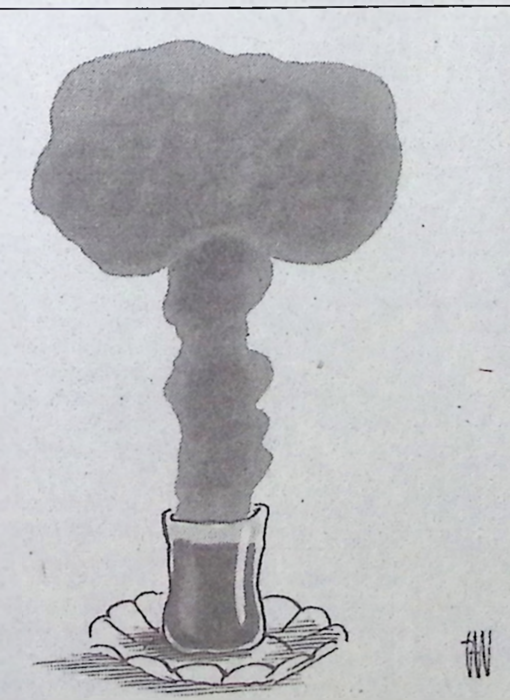
Erol Simavi Özel Gençlik Ödülü: Ankara Çankaya Lisesi Halk Oyunları Adıyaman Ekibi; Fransa'da Dijon kentinde Uluslararası Halk Oyunları Yarışmasında dünya birincisi olmaları nedeniyle.

İzinli Demokrasi Böyle Olur!

OKTAY AKBAL *11 aralık*

Şu 83 seçimlerinin gerçek anlamda bir seçim olmadığını artık herkes anladı. Anımsatmak gerekli mi? Konsey'in isteğine uygun partiler kuruldu. Güvenilir ellere teslim edildi. Güven uyandırmayan partilerin seçime katılmaları önlendi. Bu partilerin kurucularının çoğu Konsey'ce veto edildi. Hatta izinli partilerin kurucuları arasından bile veto yiyenler oldu.

Sonra milletvekili adayları saptandı. Onların listesi de Konsey'e gitti. Yine birçok aday veto edildi, listelerden çıkarıldı. Elene elene ortada 'en çok güvenilir' adaylar kaldı. En çok güvenilir olmak ne demekti? O güne dek hiçbir alanda ne iyi ne kötü bir eylemi görülmemiş ya da herhangi bir düşüncesi belirmemiş olmaktı... 83 seçimlerine üç güvenilir parti katıldı, Konsey'in elemesinden arta kalanlar arasında bir yarış yapıldı. İşbitiricilerin işini bilen liderinin partisi Mecliste üstünlük sağladı. Eski CHP seçmeninin önemli bölümü de Halkçı Parti'de oylarını topladı. Konsey'in en çok güvendiği parti ise üçüncülüğe düştü.

Tan ORAL

Yeni seçilenler Mecliste buluştular. Aralarında büyük bir düşünce, görüş ayrımı yoktu. Nasıl olsun ki, Konsey'in terazisinde tek tek tartılmışlar, ölçülüp biçilmişlerdi. Hangi partiden olurlarsa olsunlar aynı boyda, aynı ende, aynı görüşteydiler. Bu arada gözden kaçan 'muzır'lar da oldu elbet! Bunun nedeni, birtakım genç insanların 'ne idüğünün' Konsey'ce anlaşılmamasındandı. Şimdi Mecliste olumlu eylemlerde bulunan, yararlı sözler söyleyen bir avuç milletvekili var ya, onlar gözden kaçmış kişilerdi işte...

Bir de madde konmuştu yeni anayasaya: 84. madde... Çok canımız yanmıştı eskiden. Milletvekilleri o partiden bu partiye geçmesinler diye 84. madde düzenlendi. Artık bir milletvekili partisinden ayrılıp özel hesaplarla başka partiye geçemeyecekti, geçerse sandalyesinden olacaktı. 1980 öncesinde böyle olaylara tanık olmuştuk, AP'den CHP'ye, CHP'den AP'ye geçenleri görmüştük. Kimi şu bu çıkar için, kimi kafası kızdığından, kimi de bakan olmak hevesiyle yapmıştı bu işi... Konsey artık bu çirkin olaylara son verdirecekti. Ama ne gördük sonra? Başbakan "84. maddeyi bir süre askıya alalım" demez mi? Bir ay süreyle bu madde uygulanmayacak, herkes istediği yere, köşeye gide-

ÖSS FİZİK
Mehmet Akıncı

Cumhuriyet

SÖYLEV
Hazırlayan:
Hıfzı V. Velidedeoğlu
2. Bası 1100 lira (KDV içinde) Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41, Cağaloğlu İstanbul

63. Yıl: Sayı: 22378 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 13 Aralık 1986 Cumartesi

Üsler pazarlığı 5 yıllık ek mektupla noktalandı

ABD'ye bir 'evet' daha

İzlenimler

Perle'den spor yazarı benzetmesi

SEDAT ERGİN

ANKARA — Geçen salı gününden, dün sabah saatlerine kadar geçen 72 saat, Türk-Amerikan ilişkileri tarihinin belki de en yoğun ve en kritik müzakerelerine sahne oldu.

Salı günü Dışişleri'nde başlayan görüşmelerde masanın bir ucunda ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle, karşı tarafta ise 1980 anlaşmasının da

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

Üsler Anlaşması'nın 1990 yılı sonuna kadar yürürlükte tutulmasına ilişkin "ek mektup"un metni, dün Ankara'da ABD Büyükelçisi Hupe ile Dışişleri Müsteşar Vekili Büyükelçi Kandemir arasında parafe edildi.
Ek mektubun ocak ayı içinde Washington'da Halefoğlu ile Shultz arasında imzalanması bekleniyor.
İki yıllık ek mektupta ısrar eden Özal hükümetinin tutumunda gerilemesi sonucu, "ek mektup" Perle'nin istediği şekilde 5 yıllık yapıldı.
Perle, düzenlediği basın toplantısında yardımların Kongre'de kesilmeyeceği konusunda bağlayıcı bir güvence vermedi ve "Son söz daima Kongrenindir" dedi.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümeti ile Reagan yönetimi arasında bir yılı aşkın süredir devam eden Üsler Anlaşması pazarlığı, Türk tarafının müzakerelerdeki tutumunun gerisine giden bir düzenlemeyle, dün Ankara'da noktalandı. İki ülke arasında 1980 yılında imzalanmış olan "Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması"nın ABD'nin yapmayı taahhüt ettiği "iyileştirmeleri" kapsayan bir "ek mektup"la 1990 yılı sonuna kadar yürürlükte tutulmasına ilişkin mutabakat metni, dün Ankara'da parafe edildi. Başlangıçta anlaşmanın en çok iki yıl için uzatılmasında kararlı görüken Türk hükümetinin gerilemesi sonucu düzenleme Perle'nin istediği şekilde 5 yıllık bir süre için yapıldı. Ancak düzenleme 11 Aralık 1985 tarihinden itibaren başlatılacağından ve bir yıl geride bırakılmış olduğundan, anlaşma pratikte 4 yıllık bir süre için yenilenmiş oluyor.

ABD Savunma Bakanı Yardımcısı Richard Perle ile Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi Nuzhet Kandemir'in salı gününden beri yürüttükleri her iki taraftan üst düzey askeri yetkililerin de katıldıkları müzakerelerde dün sabaha karşı darlığa çıkıldı. Önceki akşam geç saatlere kadar hâlâ "ortada" görüken müzakerelere dün sabah da devam edildi ve üzerinde görüş birliğine varılan metin ABD Büyükelçisi Robert Strausz-Hupe ile Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi Nuzhet Kandemir tarafından parafe edildi.

Büyükelçi Kandemir ile ABD Büyükelçisi Strausz-Hupe'nin parafe ettikleri hükümetlerin onayına sunulacak belge niteliğindeki "ad referandum" metni, ABD ve Türk Dışişleri Bakanları arasında teati edilecek "ek mektup"u içeriyor. Söz konusu ek mektubun yürürlüğe girmesi, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile ABD Dışişleri Bakanı George Shultz arasında teati edilmesiyle birlikte yürürlüğe girecek. Bu işlemin Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun önümüzdeki ay Washington'a yapması beklenen ziyaret sırasında gerçekleşeceği belirtiliyor.

Türk ve Amerikan taraflarının dün parafe ettikleri "ek mektup"un içeriği açıklanmadı. Buna karşılık, "ek mektup"ta ABD'nin taahhütlerinin bağlayıcılığı açısından "yönetimin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonuna azami katkıyı yapmak amacıyla mümkün olan bütün çabayı sarfedeceği" yolunda bir formülün yer aldığı açıklandı. ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle de düzenlediği basın toplantısında, yönetimin Türkiye'ye yapılacak yardımların yabancı faktörlerden etkilenmemesi konusunda kongrenin yetkilerini aşacak

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

TÜSİAD'ın araştırması

Gelirimizden fazla harcıyoruz

Toplumun en üst gelir düzeyindeki beşte birlik kesim, milli gelir pastasından yüzde 55.6'lık pay alırken en alttaki beşte birlik kesime yüzde 3.9'luk pay düşüyor.
Hane başına ortalama yıllık gelir 1 milyon 519 bin lira, harcamalar ise 2 milyon 252 bin lira.
Gelirlerin genellikle düşük beyan edildiği dikkate alınarak Türk halkının gerçek hayat standardını belirleyebilmek için gelirlere değil, harcamalara bakmalı.
Beyan edilen en düşük yıllık gelir 32 bin, en yüksek gelir 50 milyon.
İşsizlik oranı yüzde 14.8. Ekonomi'de

DPT: ESKİ GELİR DAĞILIM ARAŞTIRMALARI YANLIŞ ENİS BERBEROĞLU'nun Haberi 13. Sayfada

Süleymanof, Londra'da

'Bulgaristan'da baskılara direnen 80 Türk öldürüldü'

26 saatlik uçuştan sonra Londra'ya gelen Naim Süleymanof'un bugün Türkiye'ye getirilmesi bekleniyor.

Haber Merkezi — 61 kilo Dünya Halter Şampiyonu Naim Süleymanof, Türkiye'nin Canberra Büyükelçiliği Müsteşarı Yücel Ayaslı ile birlikte Londra'ya geldi. Süleymanof, Bulgaristan'daki Türklere her türlü baskının yöneltildiğini, bunlara karşı çıkan 80-100 Türkün de öldürüldüğünü söyledi.

26 saatlik uçuştan sonra Londra'ya gelen ünlü halterci, Türkiye Büyükelçiliği'nde bir basın toplantısı düzenledi, ardından aa. ve TRT muhabirlerinin sorularını yanıtladı. Süleymanof, moralinin çok iyi olduğunu, Türkiye'ye geleceği için çok sevinçli olduğunu bildirdi. Naim Süleymanof'un TRT muhabirinin sorularına verdiği yanıtlar şöyle:

— Seni Türkiye'ye iltica ettiren sebepleri kısaca anlatır mısın? Türklere ne yapılıyordu Bulgaristan'da?

— Türkçe konuşmak yasaktı, hapse atarlardı konuşursan. Camileri kapadılar, 80-100 kişi öldü.

— İsim değiştirme olayının dışında neler yapıldı?

— Daha çok şeyler yapıldı.

— Peki sen Avustralya'da iken Bulgar halter takımıyla birlikteydin. Onlar senin kaçtığını nasıl anladılar? Seni otelde kilitli tutuyorlardı. Bunu nasıl anladılar ya da böyle bir şeye neden gerek duydular?

— Bana güveniyorlardı, insan vardı yanımda. Beklemezlerdi, benden böyle bir şey. Ben geçen sene de yurtdışına çıkmıştım. Oradan çok koruyamazlardı.

— Türkiye'ye iltica edeceğini anlamışlar mıydı? Seni otel odasında kilitli tutuyorlardı?

— Evet.

— Türkiye'deki akrabalarına, Türk milletine herhangi bir mesajın var mı?

— Çok seviniyorum onlarla görüşeceğime. Çok selam, iki üç gün sonra görüştüğümüzde konuşuruz.

Süleymanof, bu arada Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu ile sohbet etti. Televizyondan yayımlanan bu çekimde Süleymanof, Türkiye'ye gitmekten son derece mutlu olduğunu ifade etti. Londra'ya varışında düzenlediği basın toplantısında ise

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

Yorgun Polonya

OKAY GÖNENSİN

Sosyalist bir ülkede bağımsız bir sendika önderliğinde işçiler yönetime kafa tutup, bütün isteklerini kabul ettirerek bütün dünyanın dikkatini üstlerinde topladılar. 1980'de doruk noktasına ulaşan Dayanışma, hükümetle de masaya oturdu. Ama 13 Aralık 1981'de Polonyalılar yeni bir döneme gözlerini açtılar: General Jaruzelski savaş hali ilan etmiş, bütün muhalif sendikacıları, aydınları tecrit kamplarında toplamıştı. Aradan tam 5 yıl geçti.

Okay Gönensin, Polonya'da hükümet ve parti yetkilileriyle, iktisatçılarla, Dayanışma sözcüleriyle, muhalif aydınlarla, Katoliklerle, sokaktaki insanlarla görüştü...

YORGUN POLONYA
Yarın Cumhuriyet'te

Tarım için tehlike çanı

Ziraat Mühendisleri Odası: *Kuraklık sürerse tarımda yüzde 30-40 rekolte kaybı olabilir.*

Trakya: *Susuzluğun henüz "vehamet" derecesinde olmadığı Trakya'da çiftçiler rekolte kaybına uğramamak için dört gözle yağmur ya da kar yağmasını bekliyorlar.*

İç Anadolu: *Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası'na göre topraktaki hububatın bahar aylarında da su alamaması durumunda ürün kaybı yüzde 30-40 dolayına çıkabilir.*

Ege: *Buğday ekimi yapılamadı. TZOB Başkan Vekili'ne göre "Ege için bu yıl buğday bitti. Tütünde mahsul olmadı. Pamuk da olumsuz."*

Haber Merkezi — Kuraklık, yurdun birçok bölgesinde tarımsal üretimi etkiledi. Üreticiler ve tarım kuruluşu temsilcileri önümüzdeki haftalarda yağmur yağmaması durumunda büyük oranda "rekolte kaybı" meydana geleceğini duyurdular.

Ankara büromuzun haberine göre, yaklaşık 1.5 aydır süren kuraklık tarımda, özellikle hububat üretiminde çiftçiyi zor durumda bıraktı. Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası, nadasa bırakılmamış topraktaki hububatın bahar aylarında da su alamaması halinde ürün kaybının yüzde 30-40 dolayında olacağını açıkladı. Türkiye Ziraatçılar Derneği, ocak ayına kadar yağış olmadığı takdirde, özellikle İç Anadolu ve Çukurova'daki tohumların yanacağını ileri sürdü.

TZD Genel Başkanı İbrahim Yetkin, Türk tarımının hâlâ Avrupa'nın ortaçağında yaşadığını kaydederek, "20. yüzyılda gökyüzünden yağacak yağmura göre tarım yapılması ilkelliktir, bunun adına da tarım denmez" dedi.

TZMO'ca yapılan açıklamada, sonbahar yağışlarının yetersizliğinin kışlık hububat ekimini etkileyeceğini, etkilenme oranının nadasa bırakılıp bırakılmadığına göre değişeceği belirtildi. Açıklamada, "Bundan sonra gelecek yağmurların fazla etkisi olmayacaktır. Çünkü tohumun çimlenmesi için 10 derecelik bir ısı lazımdır. Bu da bu mevsimde olanaksızdır. Tohumun çim-

(Arkası Sa. 11, Sü. 5'te)

Atina'ya imalı eleştiri

NATO *dışişleri bakanları toplantısının son gününde konuşan Vahit Halefoğlu, Yunanistan'ı suçladı. "Ailemizin bir ferdi, karşı kampta dostlar ararken ittifak içinde düşman arıyor" dedi.*

HADİ ULUENGİN

BRÜKSEL — Belçika'nın başkentinde dün sona eren NATO dışişleri bakanları toplantısında, Avrupalıların Reykjavik zirvesi ertesindeki kaygıları ağır bastı ve Ankara'nın da tutumunu yansıtan "Orta menzilli nükleer füzelerde anlaşma, kısa menzilli nükleer füzelerde de anlaşma şartına bağlıdır" görüşü ortak bildiride yer aldı. Bu arada, toplantılarda Türkiye'yi temsil eden Dışişleri Bakanı Vahit

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

CHEYSSON'DAN HALEFOĞLU'NA AET İÇİN BEKLEYİN 8. Sayfada

Melkonyan'a 6 yıl hapis

ASALA *Devrimci Hareket liderinin cezası iki yıl tecil edildi. Melkonyan'ın 1.5 yıl sonra tahliye edilmesi bekleniyor.*

SABETAY VAROL

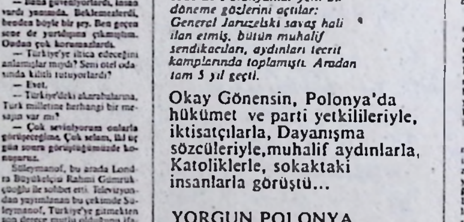
PARİS — İki hafta önce Paris 14 Asliye Ceza Mahkemesi'nde "Cürüm işlemek üzere teşekkül oluşturma" suçundan yargılanan ASALA (M-R) "Devrimci Hareket", lideri Monte Melkonyan 6 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Mahkeme bu cezanın iki

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

Filistinli öğrenciler salıverilsin

KUVEYT, (a.a.) — Filistin Kurtuluş Örgütü liderlerinden Salah Halef (Ebu İyad), Ürdünlü diplomatın öldürülmesi ile ilgili olarak Türkiye'de bazı Filistinli öğrencilerin haksız yere kovuşturmaya uğradıklarını öne sü-

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Ve Türkiye'de ilk kez Otomobil Fuarı

Magazin Servisi — Türkiye'de ilk kez düzenlenen Uluslararası Otomobil Fuarı (Motor Show'86) dün Hilton Convention Exhibition Center'da Devlet Bakanı Ali Bozer tarafından açıldı. Fuarda 1987'nin en lüks otomobilleri sergileniyor. Milyonluk otomobillerin sergilendiği fuar 2 bin lira karşılığı geziliyor.

Önümüzdeki yılın modellerinin sergilendiği fuarda en pahalı otomobil Türkiye'ye ilk kez getirilen 350 milyonluk Rolls Royce, en ucuz olanı ise Türkiye'de üretilen 5 milyon 544 bin liralık Ford Taunus'lar. Fuarın en küçük ve en şirin otomobili İngiliz Austin firmasının ürettiği 14 milyonluk Mini Cooper'ili. Hacmi küçültülmüş motoru ile hem konforlu, hem de ekonomik olduğu belirtilen otomobilin en büyük özelliği büyük kentlerdeki trafik sıkışıklığında kolayca manevra yapabilmesi. Bu otomobilin büyük modellerinin fiyatı ise, 8 milyon ile 12 milyon lira arasında değişiyor.

(Arkası Sa. 13, Sü. 4'te)

MÜJDE

Yağmur geliyor

Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün verdiği müjdeye göre, bugünden itibaren Güney Ege, Batı Akdeniz ve İç Anadolu'nun batısında yağışlar başlayacak.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün tahminleri "yağmur" müjdesi veriyor. Tahminler, bugünden itibaren Güney Ege, Batı Akdeniz ve İç Anadolu'nun güney batısında yağışların başlayacağını, güneyde yağışların yağmur, iç bölgelerde ise karla karışık yağmur şeklinde gerçekleşeceğini gösteriyor.

Meteoroloji yetkilileri önümüzdeki pazar günü Karadeniz'in doğusu ve İç Anadolu'nun kuzey ve doğusunda karla karışık yağmur, güneyde ise yağmur yağışlarının beklendiğini söylediler. Bu arada Marmara ve iç bölgelerde sabahın erken saatlerinde sis beklendiği de belirtildi. Yetkililer, sıcaklığın yer yer mevsim normallerinin altına düşmesinin beklendiğini de sözlerine eklediler.

Hado Motor babasının evinde korku içinde oturuyor.

Hado geline eve gitme yasağı

İdil Belediye Başkanı'nın evinde 20 günden fazla "yediemin"de tutulan kaçak Abdurrahman Motor'un eşi Hado Motor salıverildi. "Babasının evinde kalması koşuluyla" salıverilen Hado Motor, kendi evine ancak "özel izin alarak" gidebiliyor.

MEHMET AKA'nın haberi 13. Sayfada

Bir tarikat pansiyonu daha

Balıkesir'in Armutalan köyünde 71 öğrencinin barındırıldığı dernek pansiyonunda Süleymancılık eğitimi yaptırıldığı öne sürülüyor.

ANAP *milletvekili İsmail Dayı'nın da yer verdiği pansiyon öğrencileri, "Bize Süleyman Hilmi Tunahan'ın fikirleri öğretiliyor ve damadı Kemal Kaçar'ın Hazreti İsa olduğu anlatılıyor" diyorlar.*

RECEP ASLANDURU'nun Haberi 6. Sayfada

Kızılcabölük yargı önünde

Bekir İkiz'in intiharından sonra Kızılcabölük pansiyon yöneticileri için Tavas Cumhuriyet Savcılığı 7 yönetici hakkında 6 ay ile 7 yıl hapis istemli dava açtı. 6. sayfada

KKTC, çay ve fındık alımını yasakladı

Haber Merkezi — Yüksek oranda radyasyon bulunduğu yolundaki tahlil sonuçları nedeniyle KKTC de Türkiye'den çay ve fındık ithalatını dünden itibaren yasakladı. KKTC Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mustafa Erbilen, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yapılan tahlil sonucu Karadeniz yöresi çay ve fındığında kilogramda 775 bekerel radyasyona rastlandığının açıklanması üzerine, "Bu radyoaktivite, AET tarafından belirlenen limitlere göre insan sağlığına aykırıdır ve bu tür ürünlerin kullanımı yasaklanmaktadır" dedi.

Erbilen KKTC'de piyasada satılan Türk ürünü çay ve fındık

(Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

PROF. IŞIKMAN: BAKANIN SÖYLEDİĞİNİ ÖĞRENCİ SÖYLESE SINIFTA KALIR 7. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Türk Gibi...

"Türk gibi kuvvetli" deyişi Batıda çok ünlüdür. İngilizler yaramaz çocuklarına "Young Turk" de derler. İngiltere'nin ünlü üniversite kenti Cambridge'te "Türkbaşı" adında bir lokanta vardır. İngilizler, bu lokantada, üzerinde Yeniçeri başı resmi bulunan tahtaya küçük oklar fırlatıp oyun da oynarlar.

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

İstanbul Dev-Yol davası

4 ömür boyu hapis

İstanbul 2 Nolu Askeri Mahkeme'de 5.5 yıldır süren 374 sanıklı davada, 127 sanık hakkında 20 yıl ile 20 gün arasında değişen hapis cezaları verildi. 230 sanık da beraat etti.

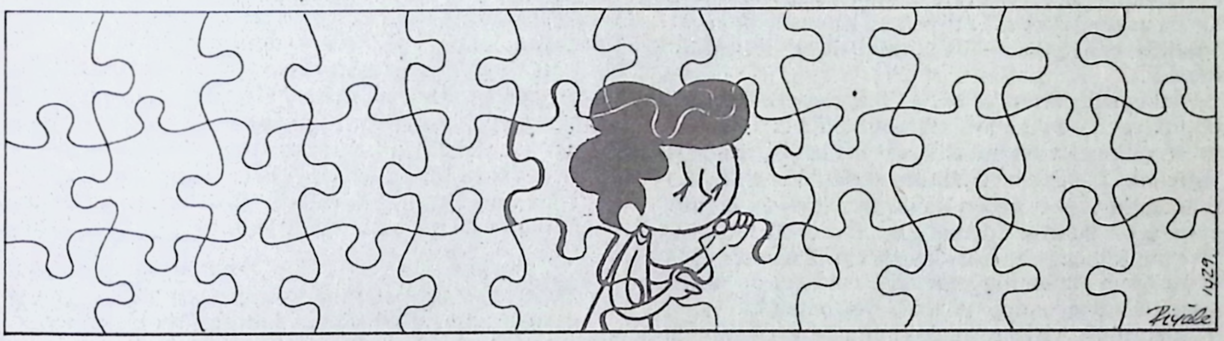
7. Sayfada

cekti. Tam bir köşekapmaca oyunu! Kısacası 400 kişilik Meclisteki 100'den çok milletvekili o partiden buna, bundan ona geçti, geçiyor, geçmekte, daha da geçecek... Eee, neydi amaç, nasıl sonuç verdi? Nerde kaldı 84. madde?

Hepsi 83 seçiminin yanlışlığındaydı elbet... Onu önle, bunu durdur, öbürünü at, sonunda böyle olurdu. Oldu da!.. Bugün Meclisteki milletvekillerinin gerçek görüşleri, düşünceleri nedir? Sağda yer alan neden sağdadır, solda yer alan neden soldadır, ortadaki neden ortadadır, bilen yok. Kendileri de bilmezler. Bakarsınız SHP'lidirler, bir de bakarsınız başka yerdedirler. ANAP'tan çıkar DYP'ye giderler. HDP'yi kurarlar, sonra ANAP'a dönerler. Ünlü deyimle, "Kimsenin sırtında yumurta küfesi yok!' Üstelik önemli görevler onları bekler yeni partide... Bakanlık makanlık hepsi...

Şimdi şaşıyorum şu SHP'lilere... Üzülüyorlar Meclisteki SHP grubunda azalma var diye. Birçok milletvekili partiden ayrılıp bağımsızlığı ya da başka bir partiyi seçiyormuş. Ana muhalefet partisinin Meclis grubu küçülüyormuş! Ben SHP'li olsam buna ancak sevinirdim. Ne iyi bizden olmayanlar bizden ayrılıyor diye!.. SHP yeni bir parti, ama altmış yıllık CHP'nin mirasına sahip, oylarına, yandaşlarına, görüşlerine, ilkelerine... Böyle bir parti içtenliksiz, yalnızca gelecek seçimde sandalyesini koruyup korumayacağını düşünen milletvekillerine gereksinme duymamalı... Herkes istediği yere gitsin. Önemli olan SHP'nin kendi çizgisinde güçlü, inançlı olması... Şunun şurasında yeni seçimlere bir buçuk yıl kaldı. SHP gerçek sosyal demokrat adaylarla çıksın halkın karşısına, görecekleri ilgi büyük olacaktır. 88'deki Meclis grubunda da şimdiki oynaklıklar görülmeyecektir.

Demek, izinli, vetolu, tek yanlı bir demokrasi olmuyor. Bunun bir kez daha anlaşılmasında büyük yarar var.

Piyale MADRA

Üsler pazarlığı 5 yıllık ek mektupla noktalandı

ABD'ye bir 'evet' daha

13 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Özal hükümeti ile Reagan yönetimi arasında bir yılı aşkın süredir devam eden Üsler Anlaşması pazarlığı, Türk tarafının müzakerelerdeki tutumunun gerisine giden bir düzenlemeyle dün Ankara'da noktalandı. İki ülke arasında 1980 yılında imzalanmış olan **"Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması"**nın ABD'nin yapmayı taahhüt ettiği **"iyileştirmeleri"** kapsayan bir **"ek mektup"**la 1990 yılı sonuna kadar yürürlükte tutulmasına ilişkin mutabakat metni, dün Ankara'da parafe edildi. Başlangıçta anlaşmanın en çok iki yıl için uzatılmasında kararlı gözüken Türk hükümetinin gerilemesi sonucu düzenleme Perle'nin isteği şeklinde 5 yıllık bir süre için yapıldı. Ancak düzenleme 18 Aralık 1985 tarihinden itibaren başlatılacağından ve bir yıl geride bırakılmış olduğundan, anlaşma pratikte 4 yıllık bir süre için yenilenmiş oluyor.

ABD Savunma Bakanı Yardımcısı **Richard Perle** ile Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi **Nüzhet Kandemir**'in salı gününden beri yürüttükleri her iki taraftan üst düzey askeri yetkililerin de katıldıkları müzakerelerde dün sabaha karşı düzlüğe çıkıldı. Önceki akşam geç saatlere kadar hâlâ **"ortada"** gözüken müzakerelere dün sabah da devam edildi ve üzerinde görüş birliğine varılan metin ABD Büyükelçisi **Robert Strausz-Hupe** ile Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi Nüzhet Kandemir tarafından parafe edildi.

Büyükelçi Kandemir ile ABD Büyükelçisi Strausz-Hupe'nin parafe ettikleri hükümetlerin onayına sunulacak belge niteliğindeki **"ad referandum"** metni, ABD ve Türk Dışişleri Bakanları arasında teati edilecek **"ek mektup"**u içeriyor. Söz konusu ek mektubun yürürlüğe girmesi, Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu** ile ABD Dışişleri Bakanı **George Shultz** arasında teati edilmesiyle birlikte yürürlüğe girecek. Bu işlemin Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun önümüzdeki ay Washington'a yapması beklenen ziyaret sırasında gerçekleşeceği belirtiliyor.

Türk ve Amerikan taraflarının dün parafe ettikleri **"ek mektup"**un içeriği açıklanmadı. Buna karşılık, **"ek mektup"**ta ABD'nin taahhütlerinin bağlayıcılığı açısından **"yönetimin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonuna azami katkıyı yapmak amacıyla mümkün olan bütün çabayı sarf edeceği"** yolunda bir formülün yer aldığı açıklandı. ABD Savunma Bakanı Yardımcısı Richard Perle de düzenlediği

basın toplantısında, yönetimin Türkiye'ye yapılacak yardımların yabancı faktörlerden etkilenmemesi konusunda Kongrenin yetkilerini aşacak bir taahhütte bulunamayacağını belirterek, **"Anayasal sınırlamalar içinde yapabileceğimizin azamisini yapmayı taahhüt ettik. Son söz ise Kongrenin"** şeklinde konuştu.

5'TEN 2 YILA GERİ ADIM

Türk tarafının anlaşmanın iki yıl için uzatılmasında son derece kararlı gözükürken ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, **"İki yıldan daha uzun süreli bir anlaşma imzalamayız"** şeklinde kendini bağlamışken, müzakerelerin sonunda bu konudaki müzakere pozisyonunda gerilemesinin nedeni açıklık kazanmadı. Türk yetkililer, bu konuda konuşmamayı yeğlediler.

"Ek mektup" metninin parafe edilmesinden hemen sonra yapılan açıklamada ise **"Savunma ve Ekonomik İşbirliği ve özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin görüşmeleri takiben Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın önümüzdeki yıllardaki uygulama tarzı konusunda anlaşmaya varıldığı"** bildirildi.

Açıklamada, **"Türk tarafı, modernizasyonu planlarına uygun şekilde, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin güçlendirilmesine olan ciddi taahhütlerini teyit etmiştir"** denildi.

Açıklamada iki hükümetin ülkeleri arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri mümkün olan ölçüde geliştirme yollarını araştıracakları belirtilerek, **"Bu anlayış içinde Türkiye ile ABD arasındaki karşılıklı ticarette muhtemel engelleri kaldırmak için azami çabayı harcayacaklardır"** denildi. Bu ifade, ABD'nin Türkiye'nin ihracatında karşılaştığı engellemeleri hafifletmek için **"çaba harcayacağı"** vaadinin de varılan uzlaşıda rol oynadığı şeklinde yorumlandı.

Türkiye ile ABD arasındaki dün imzalanan mutabakatın, büyük ölçüde ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle'nin geçen ay Ankara'ya yaptığı ziyaret sırasında ortaya çıkan çerçeve üzerinde kurulduğu bildiriliyor. Geçen ay yapılan görüşmelerde Perle, Türk tarafını pazarlığın sona erdirilmesi konusunda ikna etmeyi başarırken, başlıca şu taahhütleri getirmişti:

1) Türkiye'ye 300 milyon dolarlık ekstra silah yardımı,

2) Türkiye'nin askeri dış satış kredilerinden doğan 3.5 milyar dolarlık borcunun 800 milyon dolar kadar hafifletilmesi,

3) Türkiye'ye orta vadeli ticari kredi sağlanması ve ABD'nin Türkiye'yi IMF ve Dünya Bankası nezdinde desteklemesi.

Söz konusu uzlaşı, Türk tarafının müzakerelerdeki beklentilerinin oldukça gerisine düştüğü için Türk kamuoyunda ve bu arada muhalefette büyük eleştirilere yol açmıştı. Özal hükümeti, dün Türk-Amerikan ilişkilerinin önümüzdeki dört yılının yazgısını çizecek kararı vererek, bu taahhütler karşılığında anlaşmanın dört yıl için uzatılmasını kendi müzakere pozisyonundan gerileyerek kabullenmiş oldu.

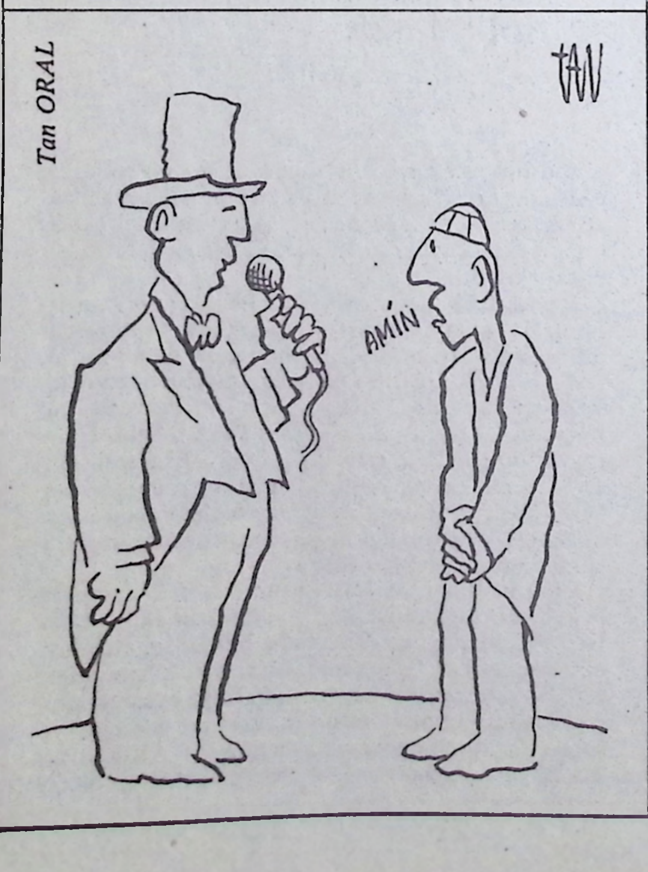
Türk yetkililer, yayımlanan kısa bir basın bildirisi dışında gazetecilere herhangi bir bilgi vermekten kaçınırken uzlaşıyla ilgili açıklamalar Dışişleri Bakanlığı'nda Amerikan tarafınca yapıldı. Perle, imza töreninden sonra düzenlediği basın toplantısında, yapılan anlaşmanın **"Türkiye ile ABD arasında mümkün olan en geniş işbirliğine kapıyı açtığını"** belirtti.

Konuşmasının girişinde **"Önümüzdeki yıllarda Türkiye'ye yüksek miktarda yardım yapacağımızı umuyorum. Bu yıl Kongreden yapılan kesintiler istisnai bir durumdur"** diyen Perle, sözlerine devamla **"Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçları çok büyük. Bu ihtiyaçları karşılamak için azami çabayı sarfedeceğiz. Kongreden çıkan 600 milyon dolarlık yardımın yanı sıra Kongreden geçirdiğimiz 'NATO'nun Güney Kanadına Özel Yardım' programıyla Türkiye'ye önemle miktarda hibe yardımda bulunacağız"** diye ekledi.

Perle, bir gazetecinin **"Türkiye'ye yapılacak yardımlarda Yunanistan'a yapılacak yardımlar arasında 10/7 dengesinin gözetilmeyeceği yolunda bir güvence verdiniz mi?"** şeklindeki sorusuna, **"Biz Türkiye'ye yaptığımız yardımlarda Türk ordusunun ihtiyaçlarını göz önünde bulunduracağız"** şeklinde karşılık verdi. Perle, bu sözleriyle Türkiye'ye yardımlarda suni oranların göz önünde bulundurulmayacağını üstü kapalı ima etti.

Ancak Perle, bu imasıyla birlikte nihai kararın yine Kongreye ait olduğunu da belirterek, yönetimin vereceği taahhüdün yüzde yüz bağlayıcı olamayacağını açıkça ortaya koydu. Nitekim, bir başka gazetecinin **"Bu ek mektupla Türk-Amerikan ilişkilerinin Kongrede yabancı faktörlerden etkilenmeyeceği konusunda bağlayıcı bir güvence veriyor musunuz?"** şeklindeki sorusu üzerine ABD Savunma Bakan Yardımcısı şunları söyledi:

"Parafe ettiğimiz metinle, Türkiye'ye, anayasal sistemimizin izin verdiği en kuvvetli taahhütte bulunduk. Bildiğiniz gibi, ABD'de Kongre ve yönetimin yetki ve sorumlulukları ayrıdır. Yönetim talepte bulunur, ama kararı verecek olan Kongredir. Hiçbir yö-

netim yetkilisi, hatta başkan Kongrede oyların ne şekilde kullanılacağını önceden garanti edemez."

TÜRK TARAFI MEMNUN

Perle, taahhütlerin bağlayıcılığı konusundaki diğer sorular üzerine, **"Türk tarafı taahhütlerimiz konusunda söylediklerimizi ve yapmak istediklerimizi olumlu bir şekilde görüyor"** dedi. Perle, açıklamalarının bir başka bölümünde de, **"Müzakerelerin sonunda Türk tarafı da istedikleri yaklaşımın tarafımızca kesin bir şekilde ifade edildiği görüşünü taşıyor. Her iki taraf da bu sonucu son derece tatminkâr bulmaktadırlar"** diye konuştu.

Yılı Yakalamak

HIFZI VELDET VELİDEDEOĞLU *14 aralık*

1986 yılında pazar söyleşilerim aksamadan sürüp giderken, kırılan kolun onarımı için geçirdiğim ameliyattan sonra durdu. Kafamın içinde cıvıl cıvıl kaynaşan konuları teker teker yazdırmak olanağına kavuşamadım. Bir ara kendimi zorlamadım değil, ama sonra hastane havasının ve ameliyat şokunun etkisinden büsbütün kurtulmadıkça bu zorlamanın yararsız olduğunu görüp üstelemedim. Bu sütunlarda 1942 yılının 3 mayısından, yani 45 yıla yaklaşan bir süreden beri nasıl yazmışsam elbet bir gün yine yazmaya başlarım diye -evde elektrik kesilince ışığın yeniden gelmesini bekleyen yurttaşlar gibi- beklemeye başladım. Ama bir yandan da takvim yaprakları birbiri ardınca kopuyor, 1986 yılı kaçıp gidiyordu. İşte şu sırada ışık geldi, yol aydınlandı. Bu yılı yakalamak için kalemi elime aldım.

Yazılarımı kesmek zorunda kaldığım 29 Haziran 1986 tarihinden bu yana geçen beş aylık zoraki suskunluk döneminde, yukarıda cıvıl cıvıl diye nitelediğim konular eskidi. Gazete ve dergileri okurken ya da TV'yi izlerken kafamda oluşan yenilerini işlemek gerekiyor şimdi.

☆☆☆

Yılı, daha doğrusu çağı yakalamak ve onun gerisinde kalmamak, yalnız yazarlar için değil, her kesimden aydınlar ve özellikle ülkeyi yöneten politikacılar için çok önemlidir. Günümüzde başa güreşen birtakım tutucu politikacılar var. Bunlar arasından, şu kişi daha üstün veya bu kişi daha yetenekli türünden değer biçmeleri duydukça, çok uzun yıllar önce yine bir sütunlarda başka bir nedenle anlattığım şu fıkra aklıma gelir: Karga, yuvasına dönünce onu sabırsızlıkla bekleyen küçük yavruları "Anne hangimiz daha güzeliz" diye bağırmaya başlamışlar. Karga birer birer hepsinin yüzüne baktıktan sonra kanatlarını açıp onları okşayarak "Birbirinden eli yüzü kara yavrularım..." diye yanıt vermiş (Belki bilmeyen olur diye yazıyorum; karga civcivleri yumurtadan ilk çıktıklarında bütün kuş yavrularının en çirkin görünüşlüsüdür).

Çok partili siyasal yaşama geçtiğimizden beri ülkeyi hep sağ görüşlü kişiler yönetti. Gerçi rahmetli İsmet İnönü ve Sayın Bülent Ecevit ortanın solunda bir görüşe sahip idiyseler de, onların partisi yani CHP, 1950'den sonraki çok partili dönemde hiçbir zaman tek başlarına ve sürekli iktidar olamadı. İnönü, 1950 seçimlerinden sonra ülke yönetimini, öteki uygar demokrasilerde olduğu gibi, seçimi kazanan sağdaki sivil partiye devretti. Sağ partiler ise, yanlış tutumları yüzünden ülkeyi askeri yönetime devretmek zorunda kalarak, demokrasinin üç kez kesintiye uğramasına neden oldular. Herkesçe bilindiği gibi, onar yıl aralıklarla üç askeri müdahale hep sağ partilerin iktidarları döneminde oldu ve bu dönemlerde Türk halkı bir türlü tabandan yukarıya doğru kalkınma yöntemine kavuşturulmadı.

Tabandan tavana doğru kalkınma demek, sadece halkın büyük çoğunluğunu oluşturan yoksul kesimin varsıllığa doğru yol alması demek değildir. Asıl kalkınma, çağdaş bilim yolunda kafaca kalkınma ile olur; çağın gidişini, küçük boyutlarda da olsa algılamakla olur; yalnız, bulunduğu köy veya kasabanın dertlerini değil, bütün ülkenin sorunlarını ve ülkeyi saran tehlikeleri az çok bilip anlayacak bir düşünme düzeyine ulaşmakla olur.

Taban dediğimiz geniş halk yığınlarının, sözü edilen düzeye ulaşma yöntemi daha önce ülkemizde bulunmadı, uygulanmadı değil. Dahası var; bu uygulamalardan olumlu sonuçlar da alınmadı değil: Atatürk döneminde kurulan ve ülke düzeyinde yaygınlaşan Halkevleri ve Halkodalarının çalışmaları, kentlerde ve kasabalarda halkın aydınlanmasına hizmet eden ışık odakları idi.

Halkevlerinin özellikle sanat dallarındaki etkinlikleri çok büyük oluyordu. Tiyatro kolları, edebiyat kolları, müzik kolları, daha küçük ölçüde olmakla birlikte, yabancı dil kolları, resmi devlet okulları dışında büyük hizmetler görüyor, orta ve yükseköğrenim gençliğimizin okul dışında kalan zamanlarının yararlı geçmesini sağlıyordu. Gittikçe zengileşen Halkevleri kitaplıkları, gençlerimizin bilim ve sanat yönünden yetişmelerine yardım ediyordu. Türk halkı, Halkevi temsillerine, Halkevi konserlerine, yetişmiş aydınlar ve bilim adamlarınca ülkenin her köşesinde verilen Halkevi konferanslarına gittikçe artan bir oranda seyirci ve dinleyici olarak katılıyor, Halkevi salonları tıklım tıklım doluyordu. Köy Enstitülerinde de, köylü çocuklarının on yıla bile varmayan eğitim ve öğretimleri, Türk halk yığınlarının bağrında ne kadar büyük, ne kadar değerli, ama işlenmemiş hazinelerin yattığını eserleriyle gösterdi.

1950'de yönetim dizginini eline geçiren sağ iktidar, bunları yok ederek ışık odaklarını söndürdü. 12 Eylül 1980'den sonra da hep "Atatürkçü ordu" diye nitelediğimiz, sevip saydığımız bir ulusal kuruluşun bağrından çıkıp iktiar olanlarca Atatürk'ün vasiyetnamesi yok edilerek, onun ikiz evlat gibi sevdiği Türk Dil ve Tarih Kurumları birer devlet dairesi durumuna getirildi. Yine 12 Eylül 1980'den sonra Milli Güvenlik Konseyi döneminde ortaokul ve liselere zorunlu din dersleri konularak, Atatürk'ün yaşamsal boyutlarda önem verdiği öğretim birliği ilkesi yaralandı ve gericilere ödün verildi.

Atatürk ve İnönü dönemlerinde Türkçe okunan ezanı, iktidara geçer geçmez yeniden Arapçalaştırıp ülkede henüz kökü kurutulamamış olan irtica tohumlarını sulayarak filizlendiren ve Halkevlerinin, Halkodalarının, Köy Enstitülerinin çağdaşlık ışığını söndüren, kitaplarını izbe mahzenlerde çürüten partinin

başı- siyasal konuşmalarında Atatürk'ün adını ağzından düşürmeyen ve onun arkadaşı olmak iddiasında bulunan -Celal Bayar, sağlığında 12 Eylül döneminde, Çankaya'da ağırlandı ve ölünce de bir tepe üzerinde bulunan doğum köyündeki "anıt kabrine!.." devlet töreniyle gömüldü.

★★★

Ülke sathında örgütleşip yaygınlaşan irtica eğitimi konusunda Milli Eğitim Bakanlığı soruşturma açacakmış. Ben bu bakanlığın yapacağı soruşturmadan olumlu sonuç alınacağına inanmıyorum. Önce onun kendi içini temizlemeli.

Ünlü yazar, tarihçi ve bestekâr Ahmet Rasim, osmanlı İmparatorluğu'nun son yüz elli yıllık çöküş dönemini anlatan "İstibdattan Hâkimiyeti Milliyeye" adlı kitabında, Üçüncü Selim döneminde ve daha sonra İstanbul'da ileri görüşlü kişilerin büyük bir üzüntü ile yineledikleri:

Şah vakıf olmak gerektir ahvale
Vükelâya kalır vah hâle!..

beyitini yinelediklerini yazar. Demek o çağda, yani 1800'lerde, herkes bütün önlemleri "Şah"tan bekliyordu. Şimdi 1986'da şahın yerine kim var?

Elbette Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Evet, ama bu Meclisteki iktidar partisinin ve hükümetinin zihniyeti malum: İrtica, cumhuriyetten beri hiçbir iktidar döneminde bu kada hafife alınmadı.

Pekiyi, 12 Eylül'den hemen sonra şahın yerine kim oturuyordu?

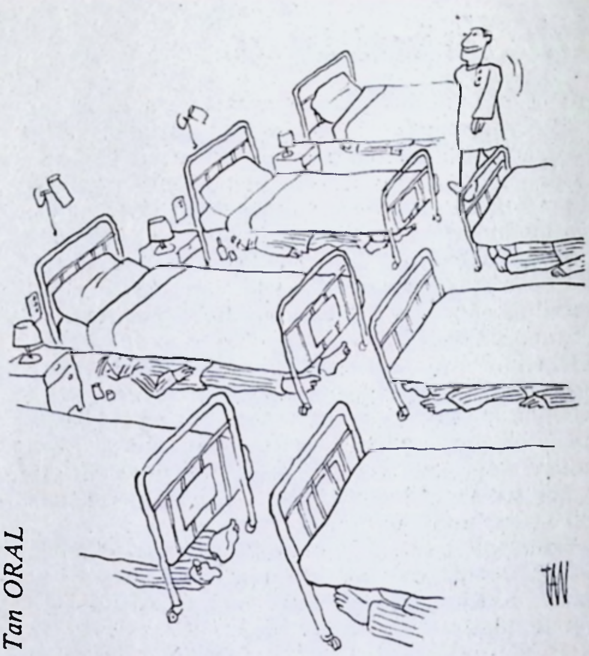
Askeri yönetimin bütün ülkeyi kayıtsız şartsız egemen olan yetkilileri.

Onların zihniyetini gösteren icraatı da yukarıda yazdım.

Şu halde "Ahvalimiz kime malum olmalı" ki işler düzelsin?

Halka, efendim halka.

İşte bizim yıllardan beri karınca kararınca Türk halkını uyandırmaya çalışmamızın nedeni de bu.

Tan ORAL

Gençler Şaşırtmasın

OKAY GÖNENSİN *15 aralık*

Her toplumun ortak sorunu gençleri kavramamak ve sık sık şaşırmaktır. Bunun en yakın örneğini, tartışma ve özgürce düşünce üretme olanaklarının en geniş olduğuna inanılan Fransa yaşadı. Fransız okuryazarları yıllardır yeni kuşağın ne kadar toplum sorunlarından uzak, maddiyatçı, duyarsız olduğunu tartışıp duruyorlar. Ve bu yanlış teşhisi Fransız gençleri bir haftada herkesin yüzüne vurdu, sağ iktidara da en büyük yarasını aldırttı. Teşhiste herkes o kadar yanıldı ki 1968 olaylarının ünlü öğrenci lideri Kızıl Dany (Daniel Cohn - Bendit) bir üniversite toplantısına gittiğinde binlerce öğrencinin "Papa Dany" diye bağırarak kendisiyle alay ettiklerini görünce orada fazla kalamadı. Tanık olduğumuz ilk büyük gösteride ellerinde "Şairleri öldürmeyin" *yazılı pankartlarla yürüyen liseliler vardı. Fransız gençleri, kendilerini yönetenlere, kendi ana babalarına, kendilerini yanlış anlayan* "Papa Dany"*lere ağır bir ders verdi.*

★

Bizde de genç kuşak ve özellikle en "depolitize" *ortamda yetişmiş olan 1980 sonrasının liseli ve üniversitelileri hep aynı üslupla ele alınır oldu:* "Maddiyatçı oldular, paradan başka bir şey düşünmüyorlar, kendi toplumlarının ve dünyanın sorunlarından uzaklaştılar, hiçbir şey okumuyorlar. v.s." *Gerçekten böyle mi acaba? Tek tek örnekler üstüne kurulu birçok yorumun güvenilirliğinden kuşkulanılmasını gerektiren bir araştırma var elimizin altında. Araştırmayı yapan Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu, yönetenler müdür yardımcısı Yard. Doç. Dr. Ahmet Bülent Göksel ve öğretim görevlisi Oğuzhan Kavaklı, uygulayanlar da okulun öğrencileri. Araştırma, üniversiteli gençlerde gazete ve dergi okuma eğilimlerini saptamayı amaçlıyor ve Ege Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 940 öğrenciye uygulanmış. Yaygın ve yanlış kanılara ilk yanıt sürekli gazete okuyanların oranı: % 95. Bunların % 60.1'i bir, %32'si iki, % 4.6'sı üç, % 3.3'ü de daha çok gazete okuyor. Bunların arasında parayla gazete alanlar % 41.66, eve gelen gazeteyi okuyanlar % 39.75, arkadaşlarının gazetelerini okuyanlar % 17.92, bayi önünde göz gezdirenler ise % 0.67 oranlarında. Gazete alanların süreklilikleri ise şöyle:*

Her gün düzenli	*% 62.04*
Belirli günlerde	*% 17.92*
Arada bir	*% 14.89*
Önemli olaylarda	*% 5.15*

Düzenli gazete okuyucusu olan gençlerin sürekli izledikleri gazeteler de şöyle sıralanıyor: Cumhuriyet (275), Hürriyet (226), Yeni Asır (190), Milliyet (53), Tercüman (38), Güneş (34), Sabah (23). İki gazete okuyanların izledikleri 2. gazeteye ilişkin

düzenli tercihleri de şöyle: Yeni Asır (77), Hürriyet (63), Cumhuriyet (56), Milliyet (49), Sabah (18), Tercüman (18), Güneş (17). Gazete izleyen üniversiteliler "Niçin gazete okuyorsunuz" *sorusunu da şöyle yanıtlıyorlar:*

Haberleri için	*% 55.77*
Eğittiği için	*% 9.41*
Kültürümüzü artırıyor	*% 28.67*
Vakit geçirmek için	*% 4.03*
Kuponları için	*% 0.67*
Kitap, ansiklopedi verdiği için	*% 1.45*

Gençlerin haberler arasında en çok ilgi gösterdikleri türler de şöyle sıralanıyor:

Aktüel haberler	*% 23.63*
Bilim-teknik	*% 11.09*
İç siyaset	*% 8.17*
Spor	*% 8.17*
Ekonomi	*% 7.84*
Sanat, kültür	*%7.17*
Tarım	*% 7.17*

"Gazetem benimle aynı siyasi görüşte olmalı" *diyenlerin oranı % 19.15 iken,* "Okuduğum gazete objektif olmalı" *diyenlerin oranı % 80.85'i buluyor. Ankete katılanlar en etkili kitle iletişim aracı olarak gazeteyi (% 48.62 gazete, % 40.43 TV) gösterirken,* "Dünya olaylarından en iyi haberdar eden araç" *olarak TV'yi daha önde görüyorlar: TV % 53.62, gazete % 35.53. Gazeteler, bundan dünya olaylarına daha fazla eğilmeleri, daha çok haber vermeleri gerektiği sonucunu kolaylıkla çıkarabilirler. Üniversite gençlerinin iyi dergi izleyicileri olduğu da anketin ortaya çıkardığı sonuçlardan biri. 940 gencin 576'sı (% 61.27) en az bir dergiyi sürekli izliyor. Dergilerin sıralanması da şöyle: Nokta (189), Gırgır (178), Bilim ve Teknik (73), Milliyet Sanat (23), Yeni Gündem (18), Kadınca (18), Hey (18), Sızıntı (14), Fırt (13), Yarın (12). Gençler okuyor. Onlara daha iyi ve daha çok okunacak şey sunmalıyız.*

Ali ULVİ

Vergi gelirlerinin yarıya yakın bölümü iç ve dış borç ödemelerine gidiyor

Özal'ın bütçesini borç çemberi sarıyor

NECMİ ÇELİK *17 aralık*

Gerek 1986 gerekse 1987 yılı bütçelerinin "ağırlıkla bir iç ve dış borç ödeme bütçesi" olduğu yolundaki görüşlerin haklılık payı, Özal hükümetinin hazırladığı iç ve dış borç anapara ve faiz ödeme verileri incelendiğinde daha net bir şekilde artıyor. Borç idaresi bütçe dışına çıkarılarak iç ve dış borç anapara ödemelerin bütçe üzerindeki yükünün hafifletilmesi amaçlanmasına karşın, şimdiki durumda sadece faiz ödemelerinin payı bile bütçe içinde önemli bir pay tutmaya başladı. Hem anapara hem de faiz ödemelerinin bir arada düşünülmesi halinde izlenen borçlanma politikasının vardığı boyutlar "kaygı verici" bir noktaya geliyor.

Yaptığımız incelemeler, bütçeden yapılan faiz ödemeleri ile bütçe dışından yapılan anapara ödemelerinin 1987'de toplam vergi gelirlerinin yüzde 45.5'i gibi yüksek bir orana çıktığını gözler önüne koyuyor. Ayrıca iç ve dış borç anapara ile faiz yükü gelecek yıl bütçe harcamalarının yüzde 36.6'sına ulaşacak. Böylece 1983 yılına kıyasla iç ve dış borç ödemelerinin payı 1987'de yüzde yüzlük bir tırmanış kaydetmiş olacak. Vergi gelirlerine oranı da yine yüzde 100'ün oldukça üzerinde gerçekleşecek.

Ülke içinde oluşan gelirlerin önemli bir kısmının iç ve dış borç ödemelerine kaydırılması dolayısıyla, dar ve orta gelirli grupların kemer sıkması pahasına, arttırılan vergilerin önemli bir bölümü borçlara aktarılmış oluyor. Özal hükümetinin gerek bütçenin finansmanı için iç borçlanmayı şimdiye kadar görülmemiş bir hıza ulaştırması, gerekse de ödemeler dengesi finansmanı uğruna dış borçlanmaya ağırlık ver-

YAŞAYIP GÖRMEK
Oktay Akbal
550 lira (KDV içinde) Çağdaş Yayınları
Türkocağı Cad. 39/41 Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

ÇAĞDAŞ EĞİTİM MERKEZİ
Üniversiteye Hazırlık Kursları
1 ocakta hafta içi
Bakırköy Tel: 583 35 14 - 570 21 01

63. Yıl; Sayı: 22383 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. (KDV dahil) 18 Aralık 1986 Perşembe

3 milletvekilinin daha istifası bekleniyor

SHP'de bunalıma çözüm arayışı

SHP'de son günlerde iyice yoğunlaşan bunalıma çözüm bulmak amacıyla İnönü'nün örgütte operasyona gitmesi bekleniyor. Operasyonda istifa ettirme yöntemi uygulanacak.

Cahit Karakaş, Halil İbrahim Karal ve Muhteşem Vasıf Yücel'in bugün istifası bekleniyor. Hasan Altay da Samsun'da örgütü ile temas ettikten sonra istifa edecek. SHP'den daha önce istifa eden Ali İhsan Elgin, İlhan Dinçel ve Arşan Savaş Arpacıoğlu, Ecevit ile görüştü.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP'de son günlerde yoğunlaşan parti içi bunalımın çözümünde Genel Başkan Erdal İnönü'nün daha etkin bir tavır içine girmesi ve bu arada örgütte de bazı operasyonlara gitmesi bekleniyor. SHP'den istifa eden DSP yolcusu milletvekillerinin oluşturacakları ara parti, yılbaşından önce kurulacak.

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Bütçeden sonra hükümetten gidecek mi?

ANAP'ta Türel sorunu

Sudi Türel

Geçen ay Sabah gazetesinde yayımlanan ve ismi açıklanmayan bir bakana dayanarak, "Demirel bizi kapıcı bile yapmaz" şeklindeki haberin ortaya çıkarttığı "itirafçı bakan" sorununun çözüldüğü ve Özal'ın itirafçıyı bulduğu savunuluyor. "İtirafçı bakan"ın Sudi Türel olduğuna ilişkin söylentiler yaygınlaştı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Turgut Özal'ın "itirafçı bakanı" saptadığı ve bütçeden sonra, "gereğini yapacağını" bazı ANAP'lılara bildirmesi, iktidar grubunda yeni bir hükümet değişikliği beklentisine yol açtı. ANAP'lılar, bütçe tasarısının yasalaşmasından sonra "itirafçı

(Arkası Sa. 10, Sü. 6'da)

Almanya'da Türk çayına satış yasağı

F.Almanya Sağlık Bakanlığı, Türkiye menşeli çaylarda 6-42 bin bekerel radyasyona rastlandığını belirterek, çay satışını durdurdu ve toplatma kararı aldı.

ULYA UÇER

BONN — Federal Almanya'da Sağlık Bakanlığı'nın uyarısı üzerine, ülkedeki bütün eyaletlerde başlatılan geniş bir kampanya ile Türkiye menşeli çayların satışı durduruldu ve çaylar toplanmaya başladı. Türkiye'den Federal Almanya'ya ihraç

(Arkası Sa. 10, Sü. 8'de)

NÜKLEER FİZİKÇİ BİRGÜL: HAMİLELERE VE ÇOCUKLARA ÇAY İÇİRMEYİN

İNÖNÜ: İNSAN SAĞLIĞI İLE ALAY EDİLİYOR 8. Sayfada

Yılbaşına doğru

Eğlence sektörü yılbaşını bekliyor

Otellerin yılbaşı programları hazır

İçki içecek sürücülerin dikkat etmeleri gereken noktalar

Evlerde 16 bin liraya yılbaşı sofrası

14. Sayfada

Kimlik Bitte!

Nazi subayı üniformalı bazı kişiler, İstanbul'un göbeğinde sokakta yürüyen vatandaşlara kimlik sordu, üst baş araması yaptı. Kimse sesini çıkarmadı, "Siz kimsiniz? Ne hakla kimlik soruyorsunuz?" demedi, duvara dayanıp arandı, cebinde duran kimliğini gösterdi.

Kimlikleriniz lütfen!

İstanbul'da sahnelenmekte olan "İçinden Tramvay Geçen Şarkı" oyununun bilet kontrolünü de "Kimlik bitte!" şaka sorusuyla yapan ve Nazi üniformaları giyen tiyatro oyuncuları, sokaktaki insanların kendilerinden korkup kimlik göstermesi üzerine, "Bu kadar beklemiyorduk" dediler.

Kimlik kontrolü *Ortaoyuncular, İstiklal Caddesi'nde "normal arama"ya başlıyor. Kahveci Yarvan Çay ve "kumarhaneci" Murat Çulcu, "Nazi" subaylarının "kimlik bitte" talebini olumlu karşılıyor. Telaşlı bir korkuyla kimlikler çıkıyor, kontrolden geçiyor. Öteki üniformalı oyuncular ise izliyor.*

'Tufaya geldik' *İstanbullu kahveci Yarvan Çay, ellerini havaya kaldırdıktan sonra yere çökmesinin nedeni sorulduğunda, "Korkudan" yanıtını verirken, beraberindeki arkadaşı "kumarhaneci" Murat Çulcu, oyuncuların kimlik isteği dışındaki hiçbir komutunu yerine getirmedi. Çulcu, "Bunlar Gestapo, niye çökeyim?" dedi.*

'Ayıp olurdu' *İstiklal Caddesi'nde yüzünü duvara dönerek kimlik aramasına giren Nurdoğan Evrensel, hali vakti yerinde bir turizmciydi. Şevki Türker ise, "Beyoğlu'nda doğma büyüme, aslen Manisalı" kunduracıydı. "Serbest hesabı yapıyoruz" diyen Recep Uslu ise Cumhuriyet muhabirinin "Neden kimliğinizi gösterdiniz" sorusuna, "Ayıp olur göstermezsek" yanıtını verdi. (Fotoğraflar: TARIK ERSOY)* Haberi 11. Sayfada

93 fondan sadece 8'inde 1.5 trilyon birikti

Fonlar Özal'ın gizli hazinesi

Kurulmuş ve halen çalışmakta olan 93 ayrı fondan 8'inde bu yıl biriken para 1 trilyon 500 milyar 977 milyon liraya ulaştı. Fonlar içinde 546 milyar lira ile Kamu Ortaklığı Fonu en büyük kaynağı biriktiren fon oldu. Bunu 314 milyar lirayla Toplu Konut Fonu ve 183.2 milyar lirayla da Savunma Sanayii Fonu izliyor. 1984 yılında sadece 84 milyar liralık bir kaynağa sahip olan 8 fon, 1985 yılında 526 milyar liralık bir birikime ulaştı. Fonların 1986 yılındaki büyümeleri ise 1 trilyonu aştı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Halen kullanılmakta olan 93 fondan 8'inde konsolide bütçenin yüzde 13.5'i tutarında ve 1.5 trilyon lira düzeyinde kaynak birikti.

TBMM tarafından denetlenmediği için eleştirilere hedef olan 93 fondan 8'inde DPT hesaplarına göre 1986 sonu itibarıyla biriken kaynak miktarı şöyle:

"**Kamu ortaklığı Fonu:** 546 milyar, **Toplu Konut Fonu:** 314 milyar, **Geliştirme ve Destekleme Fonu:** 100 milyar, **Akaryakıt Tüketim ve İstikrar Fonu:** 90.8 milyar, **Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme Fonu:** 183.2 milyar, **Vergi İdaresini Geliştirme Fonu:** 41.3 milyar, **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu:** 75.6 milyar, **Destekleme Fiyat İstikrar Fonu:** 150 milyar."

Aynı fonlardan yapılan toplam sabit sermaye yatırım miktarı da 439.9 milyar olarak hesaplanıyor. Bu rakam konsolide bütçeye 1986 yılı için konulan 1 trilyon 303 milyarlık büyüklüğün yüzde 33'üne ulaşıyor. 8 fonda biriken kaynağın artış hızı da dikkati çekiyor. 1984 yılında 85 milyarlık bir kaynağa sahip olan söz konusu 8 fonda 1985 yılında 526 milyarı aşkın bir birikim sağlandı. Bu tutar, bir yıl içinde 2 kata yakın büyüyerek 1986 yılı sonunda 1 trilyon 500 milyar 977 milyon liraya ulaştı.

(Arkası Sa. 11, Sü. 2'de)

EN FAKİR FON FAK FUK FON 11. Sayfada

Bir hayali ihracat daha

Bursa Valiliği'nden yapılan bir yazılı açıklama ile Dıbırdık Holding Yönetim Kurulu Başkanı Celal Dıbırdık, Başkan Vekili Cemal Dıbırdık, Yönetim Kurulu üyesi Solmaz Dıbırdık ve şirket sorumluluları İrfan Işgör, Adem Şen ile Haluk Aycan'ın hayali ihracat yapmak, haksız KDV iadesi almak iddiası ile gözaltına alındığı bildirildi. İki yönetici için takipsizlik, 4'ü içinse tutuksuz yargılanma kararı verildi.

İzmit'te, Gelirler Genel Müdürü Altan Tufan'ın imzasını taklit ederek 400 milyon çekilmesi olayında da 10 kişiden biri tutuklandı.

Haber Merkezi — Bursa'da hayali ihracat yaptıkları savıyla Dıbırdık Holding sahipleri ile birlikte 6 yöneticisinin gözaltına alındığı açıklandı. İzmit'te ise Gelirler Genel Müdürü Altan Tufan'ın imzasını taklit ederek, 400 milyon lira hayali vergi iadesi almak isteyen 10 kişi, adliyeye verildi. Bursa'daki olayda gözaltına alınan 6 kişinin 4'ünün tutuksuz yargılanması kararlaştırılırken, 2'si hakkında görevsizlik kararı verildi. İzmit'teki imza taklidi gerekçesiyle gözaltına alınan 10 kişiden biri tutuklandı, diğerlerinin ise tutuksuz yargılanması kararlaştırıldı.

Bursa Valiliği dün yaptığı açıklamada, Dıbırdık Holding yönetim kurulu başkanı Celal Dıbırdık, başkan vekili Cemal Dıbırdık, yönetim kurulu üyesi Solmaz Dıbırdık, genel müdür yardımcısı İrfan Iş-

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

ANKARA'dan
YALÇIN DOĞAN

Çankaya Brifingi

ANKARA — Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri Çankaya'da iki gün önce verilen "ekonomik brifing"te dinlemekle yetiniyorlar. Hemen hiç soru yöneltmiyorlar. Buna karşılık, verilen bilgilerden sonra, sorular hep Cumhurbaşkanı Evren'den geliyor.

Başbakanın kardeşi, DPT Müsteşarı Yusuf Özal, çok ayrıntıya inen teknik bilgiler aktarıyor. "Ekonomik brifing"te hava oldukça yumuşak. Hemen hiçbir gerginlik yok. Evren'in yönelttiği sorular, "daha çok ayrıntıya girmek" isteğine yönelik. Önce teknisyenlerin, daha

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

Taksitli satışa doping

Dayanıklı tüketim mallarının satışına 'Amerikan modeli' geliyor

Taksitli satışların canlandırılması ve vadelerinin hafifletilip faizlerinin düşürülmesi amacıyla DPT, ABD'de uygulanan modeli Türkiye'ye getiriyor. Şirketlerin taksitli satışlarını kolaylaştırmak için finansman bonoları araç olarak kullanılacak.

Modelin taksitli satışlarda "patlama" yapıp enflasyonu azdırmaması için DPT, sisteme Toplu Konut Fonu'nun müdahalesini düşünüyor. Konut Fonu eliyle, özellikle yeni ev edinenlerin aynı zamanda taksitle dayanıklı ev eşyası almaları koordine edilecek.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Taksitli satışlara devlet desteği geliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygın olarak uygulanan model Türkiye'ye uyarlanarak taksitli satışlarda vadeler hafifletilecek, faiz oranları aşağıya çekilecek. Devlet Planlama Teşkilatı, taksitli satışlarda beklenen patlamanın enflasyona neden olmaması için yeni modelin Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi ile koordineli bir biçimde uygulamaya sokulmasının doğru olacağını düşünüyor.

Satışlara olumlu etkisi açısından şirketler tarafından da desteklenen yeni modelin finansmanında büyük ölçüde finansman bonolarına dayanılacak. Şirketlerin taksitli satış şartlarını hafif-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Zam %32-42

Holdingler yönetici ücretinde anlaştı

Aralarında Koç, Sabancı, Ercanlar, Eczacıbaşı, Tekfen, ENKA gibi büyüklerin de yer aldığı holdingler, 1987 yılında genel müdür, koordinatör gibi yüksek yöneticilerine uygulayacakları ücret zammı konusunda anlaştı.

MERAL TAMER

Aralarında Koç, Sabancı, Eczacıbaşı, Ercanlar, Tekfen ve ENKA'nın da yer aldığı büyük holdingler, üst düzey personeline 1987 yılında yapacakları ücret zammı konusunda aralarında anlaştılar ve zam oranını en az yüzde 32, en çok yüzde 42 ile sınırladılar. Genel müdür, genel müdür yardımcısı, seksiyon müdürü, koordinatör, bölüm başkanı gibi sıfatları taşıyan

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

Okullar 2 ocakta ilaçlanacak

Temizlik tatili

Milli Eğitim Bakanlığı, okulların sağlık temizliği için yılbaşı tatilini bir gün uzatıyor. Okullar, 1 ve 2 Ocak günleri genel temizlik ve ilaçlamadan geçirilecek. Tatille kaybedilen 1 günlük eğitim ise, yaz tatili bir gün geç başlatılarak telafi edilecek. Yılbaşı tatilinin bir gün uzatılması önerisi okullarda genel sağlık temizliği için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kalemli'den gelmişti.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Yeni yılda okul tatili bir gün uzuyor. Öğrenciler 1-2 ocak günleri tatil yapacaklar, bu süre içinde de okullarda genel sağlık temizliği gerçekleştirilecek.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın "Yeni yıl tatilinin bir gün uzatılarak, bu süre içinde sağlık temizliği yapılması" yolundaki istemini "olumlu" buldu. Bakan Emiroğlu'nun Sağlık ve Sosyal

(Arkası Sa. 8, Sü. 6'da)

DERBY'DE GREV KARARI

TÜRK-İŞ'TE ADAY YARIŞI 7. Sayfada

"Bitmeyen Aşk..."

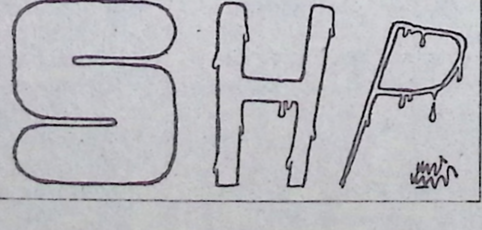
Geçen pazar günü bu köşede Başbakan Özal'ı son basın toplantısında çizmiş olduğu "pembe tablo" nedeniyle eleştirmiştik. Ertesi gün Sayın Özal telefonla arayarak kısaca kendi görüşlerini anlattı.

Anayasanın geçici dördüncü maddesinde yer alan siyasal yasakların kaldırılmasını kendisinin de istediğini, ancak bu konuda yönteminin farklı olduğunu belirtti. Önce anayasanın, daha kolay değişebilir hale gelebilmesi için 175. maddesinin değiştirilmesi gerektiğini vurgulayarak, pek çok kez kendi ağzından dinlediğimiz "20'li referandum" formülünü yineledi.

Sayın Özal'ın kendi yönteminin gerekçesi de şu: Ülkemizde anayasalar hep olağanüstü dönemlerde, askeri rejimlerde değiştirilmiş ya da yapılmışlardı; normal dönemlerde değiştirilmeleri ise anayasal kurallarla güçleştirilmişti; artık buna bir son verilmeli, anayasalar parlamentolarda kolayca değiştirilmeli, fakat arkasından referanduma, halkoyuna gi-

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Türk-İş...

Türk-İş Genel Kurulu pazartesi günü toplanıyor. Salı günü de İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) hakkındaki kararını açıklayacak.

Pazartesi ve salı günleri sendikacılık yaşamı için ilginç ve önemli günler olacak.

Türk-İş Genel Kurulu'nda, sonunda başkanlığa kim seçilirse seçilsin durum pek değişmeyecek. Çünkü, işçi sını-

(Arkası Sa. 11, Sü. 7'de)

mesi **"bütçenin yatırım ve hizmetlere giden kısmının düşmesine"** de yol açtı.

1987 yılı bütçe gerekçesi incelendiğinde toplam iç borç bakiyesinin ulusal bütçenin yarısı bir düzeye vardığı görülüyor. 1984 sonunda iç borç bakiyesi 1 trilyon 801 milyar lira iken, geçen iki yılda bu miktar yaklaşık 2.5 kat artış göstererek ağustos sonuyla 4 trilyon 380 milyar liraya çıktı. 1987 yılında Hazine'nin yapacağı toplam iç borç anapara ve faiz ödemesi 1 trilyon 337 milyar lira düzeyinde olacak.

Bütçeden yapılacak iç ve dış borç faiz ödemelerinin yer aldığı transfer harcamaları da geçen üç yıllık süre içinde önemli bir tırmanış kaydetti. Ayrıca transfer harcamaları içinde iç ve dış borç faiz ödemelerinin payı da yüksek düzeylere ulaştı.

Transfer harcamaları 1986 yılında yüzde 32.6'lık bir artış sağlamışken, 1987 bütçesinde bu miktar yüzde 68'lik bir artışla 4 trilyon 875 milyar liraya çıkarıldı. Konsolide borç faiz ödemeleri diye nitelenen ve her türlü iç ve dış borcun faiz ödemesini kapsayan kısım ise 1986'da transfer harcamaları içinde yüzde 39 pay alırken, bu pay diğer borçlarla birlikte yüzde 40'ı geçecek.

Bütçe ödenekleri içinde konsolide borç faizlerinin payı da 1986'da yüzde 15.6'dan 1987'de yüzde 17.5'e yükselecek. Transfer harcamaları içinde yer alan diğer kalemlerin payı ise azalış gösterecek.

Öte yandan 1987 yılında vadesi gelen iç ve dış para ödemeleri ile bütçe açığının finansmanı için hükümet, 3 trilyonun üzerinde yeni borçlanmaya başvuracak. Bu miktarın 2 trilyon 880 milyar lirası iç borçlanma ile, 130 milyarı da dış borçlama ile karşılanacak.

Gerek iç borçların, gerekse dış borçların milli gelire oranı da son iki yılda önemli bir tırmanma gösterdi. Bir diğer deyişle 1984 yılında iç borçlanmanın milli gelire oranı yüzde 1.6 gibi küçük bir düzeyde iken, bu oran 1985'te yüzde 1.8'e yükseldi. 1986'da daha da hızlanan iç borçlanma, gayri safi milli hasılanın yüzde 4.60'lık bir bölümüne yaklaştı. 1987'de de devam edeceği anlaşılan iç borçlanmanın milli gelire oranı yüzde 5'e ulaşacak.

Piyale MADRA

İrticayı nerden çıkardınız?

YALÇIN PEKŞEN *18 aralık*

Ülkede irticanın hortladığı söylentileri dolaşıyordu. Fakat ortada henüz kesin bir kanıt yoktu. Sadece Devlet Planlama Teşkilatı'nda önemli işler yürüten bir görevliye Tanrı tarafından kutsal kitap gönderilmişti. Ayrıca ülkedeki susuzluk sorununun çözümü için hükümet yetkilileri yağmur duasına çıkılmasını düşünüyorlardı. Bütün bunlara bakarak "İrtica sahneye çıktı" diye yaygaralar koparılıyordu. Oysa sahneye çıkan, sadece Ferhan Şensoy'un oyununda "Din elden çıkıyor" diye sahneye fırlayan birkaç kişiydi.

İşte irtica söylentilerini çıkaran olaylar bu kadardı. Memleketin gerisi, namazında niyazındaydı.. Boş zamanlarında da umre ziyaretine gidiyorlardı. Öyleyse irtica söylentileri nereden çıkıyordu? Kim çıkarıyordu bunları? En iyisi durumu yerinde görüp kendi kararımı verebilmek için Devlet Planlama Teşkilatı'nı ziyarete gittim.

Ne yazık ki, kutsal kitabı yazan zatı muhterem, Bakırköy'e gönderilmişti. Diğerleri kendi arzuları ile camiye gitmişlerdi.. Bu bekleyişten yararlanarak çevreye göz gezdirdim. Ortada irtica kuşkusu yaratan hiçbir şey görünmüyordu. Her tarafta Atatürk'ten vecizeler asılmıştı; tabii Arap harfleriyle...

Uzun bir bekleyişten sonra besmeleler ve takunyalarla döndüler ve röportajımıza başladık..

— Sayın yetkili, işler nasıl gidiyor diye sordum önce..

— Allah'ın izniyle iyi gidiyor diye yanıt verdi. Sonra şöyle konuştu:

— Beş yıllık batırma.. şey kalkınma planımıza göre tarım sektörüne öncelik verdik. Tarım işleri biliyorsunuz sulamadan geçer. Bu iş için ülkenin her yanında imam hatip okulları açıyoruz. Son 5 yılın mezunlarını tarım alanında çalıştırmayı düşünüyoruz..

Belli bir şey, adamların günahları alınmıştı. Evet ülkede haddinden fazla imam hatip okulu açılmıştı, ama demek ki tarlalarda daha dindar tarım işçileri çalıştırmak için yapmışlardı bunu..

— Tarlalarda mı çalışacak, diye sordum bu kez..

— Hayır, yağmur duasına çıkacaklar.. Sulama işini bu yolla çözeceğiz.. Bu kadar hocanın duası bir araya gelince tufan bile yaratabiliriz..

— Tarım dışında ne gibi işlerle uğraşıyorsunuz?

— Vallahi işimiz başımızdan aşkın.. Günde 5 vakit namaz. Ramazanda oruç.. Bayramda hac farizesi, akşamları mevlit ve Kuran...
— Ya konut sorunu?
— Bu dünyada çözemedik.. Öteki dünyada herkese 30 m²'lik sosyal konut vereceğiz. Faizsiz krediyle...
— Peki ithalat, ihracat işlerimiz?
— Allahın dediği olur..
— Sağlık vaziyetlerimiz?
— Allah'a emanet..
— Televizyon, radyo?
— Tunca Toskay'a emanet..
— Sosyal yardım işleri?
— Fitre, zekât, kurban derileri...
— Kültür, sanat?
— Anlamadım, bir şey mi dediniz?
— Spor, beden eğitimi?
— Spor olarak beş vakit namaz.. Uzun mesafe koşuları hac sırasında Arafat çevresinde yapılacak..
— Ya halter?
— Naim Süleymanoğlu'nu getirdik ya..
— Futbol?
— Gavur işi olduğundan Yugoslavlara oynatıyoruz..
— Basketbol?
— Onu da Amerikalılara devrettik.
— Sanayi alanında durum nasıl?
— Allah bilir..
— Asgari ücret?
— Allah versin...
— Çayda, fındıkta radyasyon çıktı..
— Allah büyük..
— IMF canımıza okuyor..
— Allah'ından bulsun..
— Trafik kazaları?
— Allah korusun..
— Üniversite..
— YÖK artık devenin başı.
— Genel olarak eğitim?
— Hafazanallah..
— İş dünyasında iflaslar?
— Düşmez kalkmaz bir Allah..
— Atatürk ilkeleri ile aranız nasıl?
— Atatürkçüyüz... Elhamdülillah...
— Peki laiklik?
— Fesüphanallah...
— Ülkede irtica hortladı deniyor, siz ne dersiniz?
— Allah.. Allah..
— Bu önlemlerle ülke kalkınacak mı?
— İnşallah..
— Başbakanımız bu işe ne diyor?
— "Maşallah.."

Kullanılan dış kaynakların yüzde 88'i, dış borç ödemesine kaydırıldı

Gelen krediler dış borca gidiyor

NECMİ ÇELİK *18 aralık*

Dış borç sarmalı her geçen gün biraz daha katlanarak büyüyor. Özal hükümeti ekonominin çarklarını döndürmek amacıyla uluslararası finans kaynaklarından sağlanan dış kredilerin birkaç yıl öncesine kıyasla çok daha büyük bir bölümünü dış borç anapara ve faiz ödemelerine aktarmak zorunda kalıyor. Yaptığımız hesaplamalar 1986 içinde kullanılan dış kaynakların yüzde 88 gibi yüksek bir bölümünün dış borç ödemelerine gittiğini gösteriyor. Ayrıca 1983 yılından bu yana dışarıdan sağlanan toplam 15 milyar 790 milyon dolarlık kaynağın, 13 milyar 57 milyon dolarının, bir başka ifadeyle yüzde 83'lük kısmının, dış borç ödemelerine kaydığı anlaşılıyor.

Eldeki veriler 1984 yılı başından bu yana dış kaynak kullanımı ile dış borç ödemesinin birbirine paralel bir artış gösterdiğine işaret ediyor. Bir anlamda döviz gelirleri eskiye oranla artış kaydetmekle birlikte dış borçların yeni borçlanmayla karşılanmasının tercih edildiği anlaşılıyor. Özal hükümetinin bu tercihi sonucu 1983 yılında 18 milyar 385 milyon dolar olan orta, uzun ve kısa vadeli toplam dış borçlar, yapılan tahminlere göre 1986 sonunda 30 milyar doları çok az bir miktar aşacak.

Bu yıl içinde Merkez Bankası ve Hazine başta olmak üzere diğer kamu kurumları ve özel sektör dış borçlanması yaklaşık 4.9 milyar dolar olacak. Bu miktarın 2.7 milyar doları doğrudan Merkez Bankası tarafından ödemeler dengesi finansmanı olarak, 850 milyon doları özel sektör, 1 milyar 350 milyon doları da kamu kurumları ve belediyeler tarafından kullanıldı.

Ülkeye sağlanan döviz gelirleri ile dış borç ödemeleri arasında oluşan yeni oranlar da dış borçlanmada varılan noktanın daha iyi anlaşılmasına yardımcı oluyor.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından hazırlanan yıllık ekonomik raporda (1986) yer alan verilere göre, dış borç ödemelerinin toplam döviz gelirleri içindeki payı hızla artıyor. Örneğin 1984 yılında toplam dış borç anapara ve faiz ödemelerinin toplam döviz gelirlerine oranı yüzde 26.2 düzeyinde iken 1985'te bu pay yüzde 31.2'ye ulaştı.

Bu yıl içinde gerek ihracat, gerek işçi dövizi, gerekse turizm dövizi gelirlerinin 1985'e oranla düşüş göstermesi nedeniyle dış borç ödemeleri ile döviz gelirleri arasındaki orantı da dış borçlar lehine gelişme kaydetti. İhracat, işçi dövizi, turizm ve navlun ödemelerinden sağlanan döviz gelirlerinin geçen yıla oranla yaklaşık yüzde 10.1'lik düşüşle 10.4 milyar dolar gerçekleşeceği tahmin ediliyor. Bu düşüş yüzünden 4.3 milyar dolarlık dış borç anapara ve faiz ödemesinin döviz gelirlerinden götürdüğü pay yüzde 41.3'le son yılların en yüksek düzeyine çıkacak.

Döviz gelirlerinin en önemli kalemini oluşturan ihracat gelirleri ile dış borç ödemeleri arasındaki ilişki de 1986'da yine gelirler aleyhine bozulacak. Dış borç

anapara ve faiz ödemesinin ihracat gelirine oranı yüzde 57.3'e ulaşacak. Özal hükümetinin ilk yılında dış borç ödemelerinin ihracat dövizi gelirlerine oranı yüzde 37.7 olduğu ve oranın 1985'te yüzde 45.3'e çıktığı göz önüne alınınca, ihracatta "yaratılan patlamanın" bu yönüyle fazla bir anlam ifade etmediği görülüyor.

Döviz gelirlerinin ikinci önemli kaynağını oluşturan işçi dövizleri ile dış borç ödemeleri arasında yapılacak bir karşılaştırma da anlamlı sonuçlar çıkarıyor. 1984 yılında toplam işçi dövizi girişiyle dış borç ödemesinin yarısından fazlası karşılanırken, 1986'da işçi dövizlerinin dış borç ödemeleri karşısında önemli bir rolü de kalmadı. İşçi dövizlerinin 1986 yılında yaklaşık 1.5 milyar dolar gerçekleşeceği düşünülürse bu kaynağın dış borç ödemelerine katkısı ancak yüzde 34 oranında olabilecek.

Öte yandan 1987'den 1990'a kadarki sürede Merkez Bankası, Hazine ve diğer kamu kurumlarının oluşturduğu toplam devlet borçları ödemesi, 10 milyar 286 milyon dolara varacak. Dövizle ödenecek toplam kamu ve özel sektör dış borçları ise aynı sürede 17 milyar dolara ulaşacak.

Çorum'da Kybele'nin dev kabartması

ASUMAN AVAR *19 aralık*

İZMİR — Anadolu'da Helenistik döneme ait en büyük kaya kabartması, Çorum'un Ortaköy ilçesine bağlı İncesu köyü yakınlarında bulundu. Üç metre 45 santimetre yüksekliğindeki tanrıça Kybele'ye ait olduğu belirlenen kaya kabartmasının yanı sıra 468 basamaklı merdivenle inilen bir dehlizi bulan araştırıcılar, sarp kayaların arasındaki bölgenin **"kutsal bir alan"** olduğu görüşünde birleşiyorlar...

Çorum'un Ortaköy ilçesine bağlı İncesu köyünden bir köylünün ihbarı üzerine Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Doç. **Erol Atalay** ve Çorum Müzesi Müdürü **Ahmet Ertekin**'in de bulunduğu bir ekip, karadan ulaşım olmayan bölgeye antik adı Scylax olan Çekerek ırmağının akış yönünün tersine suyun içinde yaklaşık 1.5 kilometre yürüyerek ulaşabildiler. Yüksekliği 500 metreyi bulan sarp kayaların oluşturduğu yaklaşık iki kilometre uzunluğundaki İncesu Boğazı adı verilen bir geçidin orta bölümünde üç metre 45 santimetre yüksekliğindeki kaya kabartmasına ulaşan araştırma ekibi, kabartmanın bolluk ve bereketi temsil eden an tanrıça Kybele'ye ait olduğunu belirledi.

Araştırma ekibinden Doç. Atalay, belinde kalın bir kuşak bulunan, saçları ortadan ikiye ayrılmış görkemli bir görünüşe sahip olan kabartmanın Helenistik dönemde İ.Ö. 2. yüzyıl ortalarına tarihlendiğini belirterek, **"Kabartmanın oyulduğu kaya iyi cins bir kaya değil, heykeltıraşın işi çok zor olmuş. Ama buna rağmen iyi bir heykeltıraş olduğu belli oluyor. Kayayı çok iyi işlemiş"** dedi. Kabartmayı, bir köylünün, birkaç yıl önce odun keserken sarmaşık dallarını kaldırdığında buduğunu anımsatan Doç. Atalay, uzun yıllar sarmaşıklar altında kalan kabartmanın bu nedenle bilim dünyasından da gizli kaldığını söyledi. Kabartmanın, İ.Ö. 280 - İ.S. 64 yılları arasında yaşayan Pontus Krallığına ait olduğunu sandığını belirten Doç. Atalay, kabartmanın önemini şöyle vurguladı:

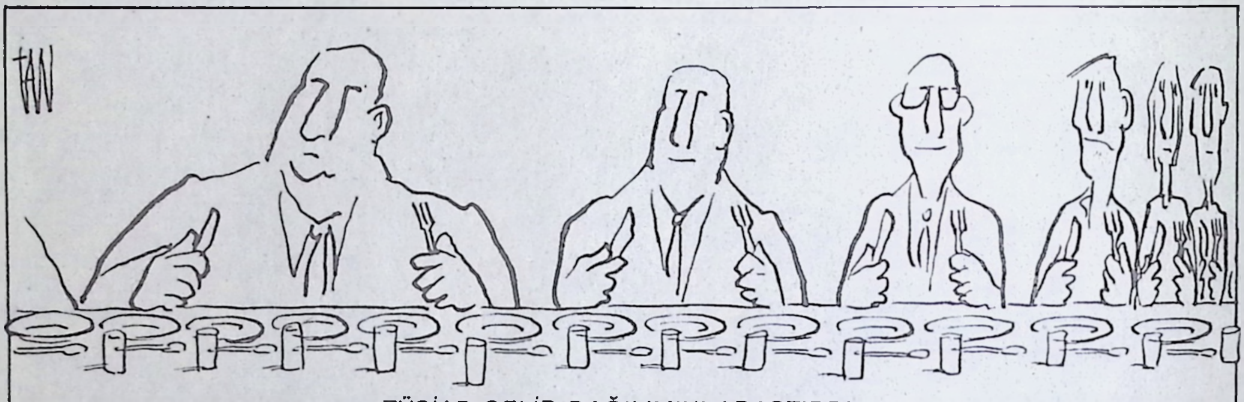
"Helenistik döneme ait bu kadar büyük bir kaya kabartması Anadolu'da bugüne kadar bulunamamıştır. Tanrıça kabartmasının bulunduğu belde çok ilginç. Tanrıça, bir yandan nehre bakıyor, diğer yandan da sarp kayalara bakıyor. Kabartmanın ırmağın kenarında oluşu çok ilginç. Seçilen yer çok müsait, ortada vahşi bir hava var. Kendinizi yüksekliği 500 metreyi bulan sarp kayalar arasında doğal bir tapınağın içinde hissediyorsunuz."

Kaya kabartmasının çevresinde merdiven basamak-

ları da gördüklerini belirten Atalay, doğuya bakan tanrıça kabartmasının baktığı yöndeki tepede köylülerin "hale" dedikleri 1100 metre yüksekliğindeki tepede bir akropol bulduklarını söyledi. Bu arada yine tanrıça kabartmasının baktığı yönde, nehrin öte tarafında 3 metre 10 santimetre yüksekliğinde, kayanın içine oyulmuş bir dehliz bulduklarını vurgulayan Erol Atalay, 468 basamakla inilen 300 metre uzunluğundaki dehlizin çok muntazam oyulduğunu belirtti.

Yörenin büyük bir kutsallığı olduğuna inandığını belirten arkeolog, şu görüşlere de yer verdi:

"Dehliz, muhakkak tanrıçanın kültü ile ilgili. Eskiden tanrıça kabartmasıyla dehliz arasında merdiven olduğunu sanıyoruz. Dehliz, Kybele kültürüyle ilişkili bir tapınma yeri olabilir. Buluntular, yörenin dini bir merkez olduğunu ortaya koyuyor. Kabartmanın bulunduğu yüksekliği 500 metreye ulaşan iki taraflı sarp kayaların oluşturduğu geçidin birçok yerinde duvar kalıntıları, hatıl delikleri bulduk. Nehrin kıyısında da yerleşme olduğunu görüyoruz. Türkiye'de böyle bir yerleşim yeri ilk kez açığa çıkıyor. Akropolun bulunduğu yerde sarnıçlar da vardı. Akropol'un duvarları dışarıya doğru bombeli ve muntazam kesilmiş taşlardan yapılmış. Yani tipik bir Helenistik yapı."

TÜSİAD GELİR DAĞILIMINI ARAŞTIRDI...

Tan ORAL

Gerginlik

UĞUR MUMCU — *21 aralık*

Bir teğmenimiz ile bir erimizin şehit olmaları ile sonuçlanan Yunan sınırındaki çatışma, Türkiye ile Yunanistan arasında bir sıcak savaşa yol açar mı?

Şimdilik böyle bir olasılık görünmüyor.. Görünmüyor, ama tırmandırılan gerginlik ortamının bu gibi küçük sayılan çatışmalardan sonra savaşa dönüştüğünü de unutmamak gerekir.

Papandreu, iç siyasetini *"Türk düşmanlığı"* üzerine oturtmuştur. İçeride başarısızlıkların yarattığı kargaşalara yenik düşmüş görünen Papandreu, dikkatleri dışa çevirmek için bu çatışmayı kullanıp gerginliği alabildiğince tırmandırabilir.

Papandreu, demokratik sosyalizm adına *"Helen şovenizmi"* siyaseti gütmektedir. Böyle bir siyaset, her türlü serüvene başvurabilir.

Türkiye, Ege Denizi'nin bir *"barış denizi"* olmasını ister. Kimsenin topraklarında gözü yoktur.

Bu gerginlik yalnızca Türkiye ile Yunanistan arasında değildir. Bulgaristan'daki Türk azınlığa karşı Bulgar hükümetinin giriştiği insanlık dışı baskılar, Balkanlar'daki Türk düşmanları arasına Bulgaristan'ı da katmıştır.

İşin ilginç yanı da biri NATO, biri de Varşova Paktı üyesi olan Yunanistan ve Bulgaristan'ın üyesi bulundukları askeri paktların siyasal ve ideolojik amaçlarını bir yana bırakıp aralarında anlaşmalar imzalamalarıdır.

Türkiye ile Yunanistan'ın silahlı bir çatışmaya girişmeleri halinde Bulgaristan bütün gücü ile Yunanistan'ın yanında yer alacaktır.

İki NATO üyesi arasındaki çatışmada, bir Varşova Paktı üyesinin bir NATO üyesi devlete karşı, bir başka NATO üyesi devletten yana tavır alması gibi bir sonuç ile karşılaşılacaktır.

Gerginlik, Yunanistan ve Bulgaristan ile de sınırlı değildir. Komşumuz Suriye, Türkiye'ye yönelik terör eylemlerinin üslerinden biridir. PKK militanları ile Ermeni teröristlerinin üslendikleri ve barındıkları yerler Suriye toprakları üzerindedir.

Gerginlik bir başka komşumuz İran ile de başlamak üzeredir. İslam Cumhuriyeti adına girişilen kanlı eylemler ve kurulmasına çakışılan totaliter yapıdaki din devleti, *"devrim ihracı"*na başlamış, bu amaçla Türkiye'de yandaşlar bulmuştur.

Böyle bir ortamda, *"Şii EMEL örgütü"* ile *"İslami EMEL örgütü"* gibi Suriye ve İran ile sıcak ilişkiler içindeki terör örgütleri ile *"Hizbullah Örgütü"*, *"İslami Cihad Örgütü"* ve Abu Nidal liderliğindeki *"Devrimci El-Fetih Komandoları"* gibi Ortadoğulu terör örgütlerinin başvuracakları eylemler, ülkemizi hiç istemediği çatışmaların içine sokabilir.

Gerginlik, tek odaktan kaynaklanmıyor. Tersine gerginlik, birçok odaktan birden kaynaklanıyor.

Cumhuriyet kuruldu kurulalı, Türkiye, hiç böylesine *"husumet cephesi"* ile kuşatılmış değildir.

YÜZYÜZE
Atillâ Dorsay

Cumhuriyet

YOL KESEN IRMAK
H. Veldet Velidedeoğlu

63. Yıl; Sayı: 22387 — Kurucusu: Yunus Nadi — 22 Aralık 1986 Pazartesi

İki Yunan jeti, askeri uçağımıza 6 kez tehlikeli şekilde yaklaştı

Havada taciz

Washington gerilimi düşürmeye çalışıyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Amerikan diplomasisi, geçen cuma günü çıkan sınır çatışmasının Türk-Yunan ilişkilerinde yol açtığı tırmanmanın hemen ertesinde Ankara ve Atina'-

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

ŞEHİTLERİMİZ TOPRAĞA VERİLDİ
SINIRDA İNCELEME
15. Sayfada

Yunan jetleri, Türk karakol uçağını Midilli Adası'nın 17 mil güneybatısında, uluslararası hava sahasında ve Yunan hava sahasının 11 mil dışında "taciz" ettiler.

Dışişleri: Olay, son derece tehlikeli sonuçlara yol açabilecek bir davranış

Cuma günü yıllık planlı eğitim tatbikatına katılan bir deniz karakol uçağımız, uluslararası hava sahasında ve Yunan hava sahasının 11 mil dışında uçarken, iki Yunan jeti 6 kez uçağımızın baş tarafından 100-300 fit mesafeye kadar yaklaştı.

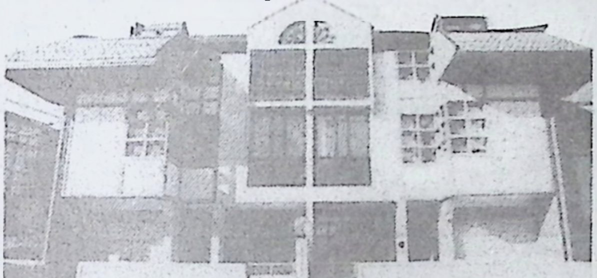
ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sınırda geçen cuma günü bir Yunan ve iki Türk askerinin ölümüyle sonuçlanan çatışmanın Türk-Yunan ilişkilerinde yol açtığı gerilim, aynı gün iki Yunan savaş uçağının Ege'nin uluslararası hava sahasında tatbikata katılan bir Türk deniz karakol uçağını taciz etmelerinin ortaya çıkması ile yeni bir boyut kazandı. Bu arada, taciz olayından bir süre önce Yunan hükümetinin Noel bayramı gerekçesiyle, tatbikatın planlanan tarihten daha önce bitirilmesini rica ettiği ve bu ricanın yerine getirilmesi üzerine Ankara'ya teşekkür ettiği açıklandı. Ankara, taciz olayı nedeniyle Yunanistan'ı protesto etti.

Bu konudaki gelişmeler dün Dışişleri Bakanlığı'nın bir açıklamasıyla duyuruldu. Açıklamada, 19 aralık tarihinde yerel saatle 15.15'te Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yıllık planlı eğitim tatbikatlarından "Gören-2 1986" tatbikatına katılan bir deniz karakol uçağının Midilli Adası'nın yaklaşık 17 mil güney batısında 39-02 kuzey, 25-39 doğu mevkiinde Yunan Hava Kuvvetleri'ne ait iki fantom uçağı tarafından

(Arkası Sa. 15, Sü. 7'de)

EVREN: YUNANİSTAN'LA ESKİYİ KARIŞTIRMAK İSTEMİYORUZ
15. Sayfada

Milletvekili lojmanları doluyor

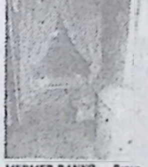
HERKES DERTLİ — İlk keşifte 7 milyara mal olacak ve 1 Ocak 1986'da bitecek denmişti. 12 aylık gecikmeyle 132 tanesi bitti, ama kalan 268 konutun ne zaman biteceği bilinmiyor. Kurada kazanan şanslı milletvekillerine gelince, onların da şikâyetleri var. Banyo küçük, mutfak alışkıları gibi değil. Projenin mimarları Behruz ve Altuğ Çinici'ye göre ise her şey yerli yerinde, hatta şikâyet konusu garajlar kendilerinin garajlarından 30 santim geniş. (Fotoğraflar: a.a.)

Site 3 katlı bağımsız evlerden oluşuyor

JÜLİDE GÜLİZAR

ANKARA — İlk sözleşmede milletvekili evleri için 1 Ocak 1986'da teslim denilmişti. Ama tarih değişti, inşaatın maliyetine de, yapılan yeni keşifler, yeni ekler getirdi. İlk sözleşmede 7 milyara çıkması öngörülen sitenin maliyetine bir keşifle birlikte yüzde 30'luk fark geldi. Elbette bir ek protokol yapıldı ve süreyle birlikte maliyete de zam yapıldı. Şimdilerde, yani 1986'nın sonunda, yaklaşık 12 aylık bir gecikmeyle 8, 9, 10. kümeler teslim edildi. Toplam 132 konut. Maliyeti sorarsanız, o da şimdilerde 14 milyar lira mertebesinde gözüküyor.

(Arkası Sa. 14, Sü. 8'de)

MERMER BANYO — Banyoyu gören milletvekili eşlerinin ilk tepkisi, "Aaa, buraya çamaşır makinesi sığmaz" olmuş.

OTURMA DÜZENİ — 35 metrekarelik salona koltuklar dahil her türlü salon takımı yerleştirilmiş. Ancak, koltuklar duvara dizili olduğundan, konukları tek sıra oturtup, siz de girişe oturmak zorundasınız.

Oto vergisi artıyor

Vergi paketi geliyor

Yeni yıla taşıt alım vergisi yüzde 100 artarak girecek. Motorlu taşıt vergisi de yüzde 50 zam görecek. Hayat standardı göstergeleri de değişecek. Hayat standardı göstergelerinde yüzde 25 artış bekleniyor.

ANKARA, (a.a.) — Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca hazırlanan vergi paketi Bakanlar Kurulu'nca onaylandı. 1987 bütçe gelirlerinin, hedefine uygun olarak gerçekleşmesini amaçlayan düzenlemeler 1 Ocak 1987'de yürürlüğe girecek.

Vergi paketinin en önemli yanını Motorlu Taşıtlar ve Taşıt

(Arkası Sa. 15, Sü. 1'de)

İstanbul'da bir yılda 12 bin haciz

Piyasadaki finansman krizi 1986'yı bir "haciz yılı" haline getirdi. Küçük ve orta ölçekli işletmelerden başlayan haciz olayları, bankaların yıl sonuna doğru büyük kredilerinin üzerine gitmesiyle birlikte tam bir furyaya dönüştü. Bu yıl içinde İstanbul'daki 5 ticaret mahkemesi ayda toplam bin dolayında haciz ve ihtiyati haciz kararı verdi. 14. Sayfada

K.Yemen'de Özal'lı baraj zirvesi

Marib Barajı'nın açılış törenine K. Yemenli liderlerin yanı sıra Başbakan Özal, BAE Devlet Başkanı Şeyh Zayed El Nahayan ve Libya Devrim Komuta Konseyi üyesi Haveydi de katıldı.

ENİS BERBEROĞLU

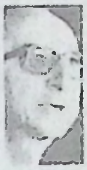
SANA'A — Başbakan Turgut Özal önümüzdeki dönemde yurtdışı müteahhitlik hizmetlerine daha da ağırlık verileceğini belirterek, "Müteahhitler bayrağımızı taşıyorlar" dedi. Bir Türk

(Arkası Sa. 14, Sü. 4'de)

Karşılıklı suçlamaların dozu artıyor

İnönü-Ecevit kavgası kızıştı

ESKİ GÜNLERİ HATIRLATTI

İnönü: Akla eski 'motel pazarlığı' geliyor

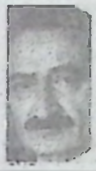
DSP'nin SHP milletvekillerini birtakım vaatlerle kendine katmaya çalışması karşısında herkesin aklına geçmişten gelen ilk örnek, motel pazarlığı olarak bilinen olaydır. Bu pazarlık sosyal demokratların davasını derinden yaralamıştı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Bülent Ecevit'in milletvekili pazarlığına girmediği açıklamasına karşı 1977 aralık ayında Ecevit'in bazı AP'lilerle "Güneş Motel"de yaptığı pazarlığı anımsattı. Ecevit'in DSP adına, bazı SHP'lilerle pazarlık yapmadığına ilişkin görüş açıklaması üzerine İnönü, "Bugün DSP'nin SHP grubundan milletvekillerini birtakım vaatlerle kendine katmaya çalışması karşısında, herkesin aklına geçmişten gelen ilk örnek, motel pazarlığı olarak bilinen olaydır" dedi. İnönü, bu pazarlık sonucu meydana gelen ilkesiz katılımların, sosyal demokratların davasını derinden yaraladığı görüşünü savundu.

İnönü, Ecevit'in açıklamaları ile ilgili dün yaptığı yazılı açıklamada, kendisinin SHP grubunda anlattığı olayların ve yaptığı yorumun iftira ya da yanlış olmak şöyle dursun, Ecevit'in açıklamasıyla gerçeğin ta kendisinin olduğunun görüldüğünü belirtti. İnönü, DSP'nin bir taraftan grup kurmaya çalışırken, diğer taraftan Hazine yardımının milletvekili sayısına göre yeniden düzenlenmesini ANAP'ın kabul etmesini beklediğini ve anayasa değişikliğini iktidar grubuna bırakan öneriyi DSP'nin desteklediğini ifade etti.

(Arkası Sa. 14, Sü. 7'de)

YİNE İFTİRACILIKLA SUÇLADI

Ecevit: SHP çöküyor, İnönü hınç alıyor

SHP kendi tutarsızlığı, politikasızlığı, etkisizliği ve doğuştan veya geçmişten kaynaklanan sakatlıkları nedeniyle çözülüp çökmektedir. Sayın genel başkanları da bunun hıncını benden ve DSP'den almaya kalkışmaktadır.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Bülent Ecevit, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün, SHP'den ayrılan milletvekilleriyle kendisi arasındaki ilişkileri konu alan sözlerini "iftira" olarak niteledi. Ecevit dün yaptığı açıklamada, "SHP'nin kendi tutarsızlığı nedeniyle çözülüp çöktüğünü" savunarak, "Çaresiz durumda kalan bazı SHP'lilerle sayın genel başkanları da bunun hıncını benden ve DSP'den almaya kalkışmaktadır" dedi. Ecevit, SHP'den ayrılan milletvekilleri ile yaptığı görüşmelerde, kendilerine herhangi bir söz veya ödün vermediğini, bu konuda pazarlığa oturmadığını ifade etti.

Bülent Ecevit açıklamasında, ara seçimlerden bu yana, üç aydır SHP ile ilgili tartışmalara girmekten kaçınmaya özen gösterdiğini belirterek, "Üç aydır SHP'lilerin bana yönelttiği, zaman zaman ağır hakaret ölçüsüne varan eleştirileri ve ithamları bile yanıtsız bıraktım" görüşüne yer verdi. DSP'nin de SHP ile ilgili tartışmalara girmekten kaçındığını kaydeden Ecevit şunları söyledi:

"Yine ara seçimlerden beri, SHP hakkında, SHP'nin kendi üyelerinden birçoğunun, hatta bazı üst düzey yöneticilerinin söyledikleri yanında, benim veya DSP'nin seçim kampanyası sırasında söylemiş olduklarımız da çok hafif kalır.

Bu gerçekler, SHP'de üç aydır hızlanan çözül-

(Arkası Sa. 14, Sü. 7'de)

SHP Başkanlık Divanı'ndan çekiliyor

Mecliste silah denetimi

Karaduman, kürsü dokunulmazlığını sağlamak için gereken önlemlerin alınacağını, Meclis içtüzüğünün 141. maddesinin, Meclise silahla girmeyi esasen yasakladığını, bu durumun milletvekillerine bir kez daha duyurulacağını ve başkan vekilleriyle idare amirlerinin uygulamayı denetleyeceklerini belirtti.

SHP Genel Başkanı, dün TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'la yaptığı görüşmeden sonra, olayların ağırlığına karşın, Meclisi eksik çalışıyor görünümünden kurtarmak için oturumlara katılacaklarını, başkanlık divanı kürsü güvencesi verinceye kadar, divandan çekileceklerini söyledi.

8. Sayfada

Yarın Salı.

Salı Spor Günüdür

Spor'u şimdi haftalık Spor Eki'nden izleyin

Kedi köpek avcısı ölüm hücresinde

İzmir'de Çamdibi semtinde 4. kuduz olayı, işsiz olan ve belediyeye kedi-köpek toplayan Kenan Bulu'da çıktı. Ölüm hücresine konan genç, daha önce bir kedi ve bir köpek tarafından ısırılmış.

14. Sayfada

10 bin ton çayda yüksek radyasyon saptandı

Radyasyonlu çaya imha

Çay-Kur'un İstanbul ve İzmir'deki paketleme tesislerinde inceleme yapan Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun 9 uzmanının, yüksek radyasyon içeren 10 bin ton birinci sürgün çayın imhasını istedikleri öğrenildi.

Gizli tutulan çalışma ile ilgili olarak Çay-Kur yetkilileri, "Paketleme tesislerinde radyasyon ölçümü yapıldı" demekle yetindiler.

ANKARA, (UBA) — Çay-Kur'un radyasyona ilişkin paketleme tesislerindeki on bin ton ilk sürgün çay yaprağını imha kararı aldığı öğrenildi. İlgililerden alınan bilgiye göre, on bin tonluk ilk sürgün çayın imha edilmesini Çaykur, yönetiminden Atom Enerjisi Kurumu uzmanları istediler.

Atom Enerjisi Kurumu'nun dokuz uzmanı, radyasyon söylentilerinin yoğunlaşmasından sonra Çaykur'un İstanbul ve İzmir'deki paketleme fabrikalarında ölçümlerle görevlendirildiler. Uzmanlar, halen paketlenmemiş birinci, ikinci ve üçüncü sürgün çaylarda yaptıkları incelemelerde, birinci sürgün çaylarda yüksek radyasyona rastlayıp, önlem

(Arkası Sa. 14, Sü. 8'de)

Türk-İş Genel Kurulu...

İşçiler açısından "24 Ocak + 12 Eylül"ün ne anlama geldiğini uzun uzun anlatmaya gerek var mı, bilmiyoruz. Dünyada Başbakan Özal gibi pembe gözlükle bakanların dışındakiler için bu formülün günümüze uzanan anlamı açıktır. Gerçek ücretlerin sürekli gerilemesi, enflasyon ve hayat pahalılığının tırmanışı, sendikal hak ve özgürlüklerin budanması, işçi hareketinin otoriter bir çerçeveye oturularak cendereye alınması.

Bu arada, "24 Ocak + 12 Eylül" süreci işlerken Türk-İş üst yönetimi ne yapıyordu? Genel sekreterini, 12 Eylül'e bakan olarak vermemiş miydi? İş yasaları, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün kriterleri demokrasiye aykırı biçimde hiçe sayılarak çıkartılırken Türk-İş'in pek sayın yöneticileri neredeydiler? Bu yasaların bir bakıma dayandığı 1982 Anayasası hazırlanırken, referanduma gidilirken tutumları ne olmuştu?

Bu soruların bize göre tek bir yanıtı vardır. "24 Ocak + 12 Eylül" çarkı işçi aleyhine işlerken, Türk-İş üst yönetimi bir bakıma bilinçli

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

14. Genel Kurul çalışmaları bugün Ankara'da başlıyor

...Ve gözler Türk-İş'te

Çekişmeli geçmesi beklenen genel kurula SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ve DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk katılacaklar.

Türk-İş Genel Kurulu'na Başbakan Turgut Özal'ın Kuzey Yemen'e yaptığı gezi nedeniyle katılamayacağı belirtildi. 1. Sayfada

KONGRENİN GÜNDEMİ SEÇİM
ŞÜKRAN KETENCİ'NİN YAZISI 8. Sayfada

Böyle bir ortamda ve zamanda, hükümetlerin başvuracakları yol, iç gerginlikleri elden geldiğince azaltmak; hiç olmazsa bu uğurda çaba göstermek olmalıdır.

Bu tür çabalar, öncelikle ülkede *"siyasal davaları"* kaldırmakla başlamalıdır. *"Milli birlik ruhu"* ancak böyle sağlanır. Asmakla, kesmekle, biçmekle, kafa koparmakla *"milli birlik"* olmaz.

Olmadığını bugüne dek görmüş ve anlamış olmalıydık.

Şehit teğmenimiz Hakan Türkyılmaz ve er Mehmet Kalyon'u rahmetle ve saygıyla anıyoruz.

Ali ULVİ

"— Perde!.."

"Sustur ve Yönet"

MAHMUT T. ÖNGÖREN *23 aralık*

"İçinden Tramvay Geçen Şarkı" adlı oyunu sergileyen Ortaoyuncular, oyundaki Nazi üniformalarını giyinmiş olarak, İstiklâl Caddesi'nde gelen geçene kimlik sormuşlar ve çoğunluk da kimliğini göstermiş. "Siz kim oluyorsunuz?" diyerek karşı çıkan ise bir üniversite öğrencisi olmuş. Ortaoyuncular, çoğunluğun boyun eğip kimliğini göstermesine üzülmüşler. Üzülmemek olanaklı mı?

Ortaoyuncuların gerçekleştirdikleri deney küçük bir olay gibi görünüyor, ama gerçekte ülkemizin büyük bir sorununu sergiliyor. Türkiye'de her dönemde, ama özellikle son 6 yıl içinde Türk halkının kimliğini elinden almak için her yola başvuruldu, kişilik kazanmasını önlemek için çalışıldı. En başta onu bilgisiz bırakarak, konuşmasını ve tartışmasını önleyerek... Örnek mi? İşte TRT, işte YÖK... Salt bu ikisi mi? Hayır, daha başka örnekler, daha başka uygulamalar da var. Ama bir ulusu "sessiz" duruma getirmek istiyorsanız, onu "susturarak yönetmek" başlıca amacınızsa, önce ülkedeki en geniş kitleye erişen radyo ve televizyonu ve sonra da eğitim yöntemlerini felce uğratmanız gerekir. Güney Amerika ülkelerinde en yeterli biçimde uygulanan bu yöntem, Atatürk'ün tam bağımsızlık anlayışıyla bir zamanlar tüm dünyaya örnek olan Türkiye'de de en sonunda başarıya ulaştırılmıştır.

Ortaoyuncuların kimlik denetimine salt bir öğrenci karşı çıkmış. Bağlı olduğu üniversite bu öğrenciyi bulsa, belki de onu cezalandırmaktan kaçınmaz. "Yılanların Öcü" filmi için indirimli toplu bilet alarak satan öğrencilerin okuldan uzaklaştırma cezaları almaları gibi... "Sosyalist Parti'de Demokrasi" konulu bir panelde konuştukları için tutuklanan Ali Kalan, Halil Berktay, Cenan Bıçakçı, hakkında gıyabi tutuklama kararı verilen Sungur Savran gibi... Gerçi bu sonuncular öğrenci değil, ama Bulgaristan'daki eziyetten kaçan ve Türkiye'ye sığınan Türk asıllı halter şampiyonunun her fırsatta televizyona çıkarılarak ülkemizdeki özgürlük şarkısının durmadan yinelendiği bir sırada, özgürlüklerimizin ne denli kısıtlı olduğunu gösteren önemli bir örneğin içindeki kişiler hepsi.

Bulgaristan'ndaki Türklere yapılan işkencelerden kaçan Türk asıllı dünya şampiyonu, TV sayesinde bayraklaştırılırken, Ankara'da Zeki Ökten'in "Ses" adlı filmi başladı. Yaşadığımız günlerin sorunlarına ve gerçeklerine, yıllardan beri süren ve bugün de yeni Sinema Yasası ile var olan sansür nedeniyle, sinemamızın da sırtını dönmesi sağlanmıştır. Ama sonunda, ülkemizin son 6 yılda tüm dünyada kendini duyuran işkence sorununa sinemamızın bir yapıtı da değiniyor. Bu nedenle, tüm yetersizliklerine karşın bir "ilk film" olarak kucaklıyoruz, Zeki Ökten'in "Ses"ini. Ama bu film bile, günümüzdeki sansürden ötürü, ancak bir "ses"le yaklaşabiliyor işkence konusuna. İşkence konusunda sinemamızda daha açık konuşabilmek sansürden ötürü yasaktır. Bu nedenle olsa gerek, "Ses"in sonu oldukça belirsizleşiyor.

Her şey belirsizleştirilsin ki, halk konuşmasın. Sussun ki daha kolay yönetilebilsin. Ama yine de Ortaoyuncular İstiklal Caddesi'ndeki deneylerinin sonucuna çok üzülmesinler. Çünkü karşı çıkan, sessiz kalmayan kişi, bir öğrenciymiş. Demek ki "gelecek'te hâlâ bir "umut" var.

5 yıl süren 1477 sanıklı dava bugün sonuçlanıyor

Gözler DİSK kararında

DENİZ TEZTEL *23 aralık*

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) ve bağlı sendikalar davasında, yargılamanın başlamasından 5 yıl sonra, 1477 sanık hakkında karar, bugün Metris Baştabya duruşma salonunda verilecek. İstanbul 2 Numaralı Askeri Mahkeme'de görülen davada 780 kişi için 5-20 yıl arasında ağır hapis, 677 kişi için beraat, 20 kişi için davanın ayrılması, reddi veya düşmesi, DİSK ve bağlı sendikaların da kapatılması isteniyor.

Cezalandırılması istenen sanıklar arasında, Halkevleri Genel Başkanı **Ahmet Yıldız**, eski TMMOB Genel Başkanı **Teoman Öztürk**, TÜTED Genel Başkanı **Harun Aykut Göker**, Görsel Sanatçılar Derneği Başkanı **Orhan Taylan**, sinema sanatçısı **Semra Özdamar**, Tüm Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı **Halil Yasin Ketenoğlu**, yönetmen **Şerif Gören** de bulunuyor. Beraati istenen sanıklar arasında da Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in damadı **Maksut Süleyman Göksu**, eski İstanbul Belediye Başkanı **Ahmet İsvan**, Prof. **Sadun Aren**, gazeteci-yazar **İlhami Soysal**, **Kurtul Yılmaz Altuğ**, yönetmen **Zeki Ökten** bulunuyor.

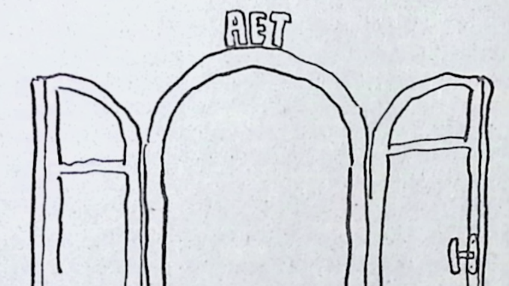
12 Eylül 1980 harekâtından sonra DİSK ve bağlı sendikaların yöneticileri, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nın çağrısı ile 12-16 eylül tarihleri arasında **"güvence altına"** alındılar. Ancak 1980 aralık sonu ve ocak 1981 başlarında yöneticilerden bazıları tutuklandı, DİSK ve bağlı sendikaların faaliyetleri askıya alındı, daha sonra da kayyıma teslim edildiler.

O dönemin İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcısı Hâkim Albay **Süleyman Takkeci**, yardımcıları **Aytekin Gani Ataman**, **Osman Cücük**, **Akören Kandur**, Asım **Kutur** tarafından hazırlanan 25 Haziran 1981 tarihli iddianame ile 52 DİSK yöneticisi ve bölge temsilcisi hakkında ölüm cezası istemiyle dava açıldı.

DİSK yöneticisi ve bölge temsilcisi tutuklu 52 kişinin yargılanmalarına 24 Aralık 1981 tarihinde Topkapı Atatürk Öğrenci Sitesi'nin spor salonunda hazırlanan duruşma salonunda başlandı. Duruşma Başkanı Albay **Ahmet Şen**, duruşma yargıcı Binbaşı **Çetin Güvener**, üye yargıç Yüzbaşı **Saygı Nalbantoğlu**ndan oluşan mahkeme heyeti, ilk oturumda **"savaş hali"** hükümlerinin uygulanmasına ve her sanığın bir avukat ile temsil edilmesine karar verdi. Her sanık için bir avukat sınırlaması aylar süren tartışmalara yol açtı, bazı avukatlar duruşmadan çıkarıldı. Bu çıkarmalar karşısında **"savunma hakkı sınırlandığı"** gerekçesiyle avukatlar duruşmalara katılmadılar ve 817 sayfalık iddianame Askeri Savcı Albay Süleyman Takkeci tarafından yaklaşık 4 ayda, avukatların katılmadığı oturumlarda okundu.

İlk oturumda DİSK Genel Başkanı **Abdullah Baştürk** mahkeme heyetini reddederken, 6 Ocak 1982'de avukatlar Askeri Savcı Süleyman Takkeci ile Binbaşı Çetin Güvener'in çekilmesini, 3 Mart 1982 tarihli oturumda da davanın reddedilmesini istediler. Ancak bu istemler mahkemece kabul edilmedi.

DİSK davasına ilk ek iddianame 19 nisan tarihinde okundu. Eski İstanbul Belediye Başkanı Ahmet İsvan'la ilgili ek iddianamede İsvan için TCY'nin 146/3. maddesinin uygulanması istendi. Daha sonra ek iddianamelerle demokratik kitle örgütü temsilcileri, DİSK çalışanları, eski ve yeni yöneticiler de dava içinde yer aldı. DİSK'e bağlı sendikalarla ilgili ayrı görülen davalar da bu dava ile birleştirildi. Böylece, DİSK'e bağlı Maden-İş, Banksen, Tekstil, Basın-İş, Gıda-İş, Lastik-İş, Genel-İş, Sosyal-İş, Oleyis, Baysen, Nakliyat-İş, Dev Maden-Sen, Keramik-İş, Sağlık-İş, Hürcam-İş, Petkim-İş, Yeraltı Maden-İş, Asis, Aster-İş, Dev Yapı-İş, Tekges-İş, Yeni Haber-İş, Limter-İş, Tekges-İş, Yeni Haber-İş, Limter-İş, TİS, Toprak-İş, Sinesan, İlerici Deri-İş, Tümka-İş, Taper-

Tan ORAL

İş, Fındık-İş sendikaları ve EM-AŞ yöneticileri ile ilgili davalarla ek 130 iddianamenin birleştirilmesi sonucu, DİSK ve Bağlı Sendikalar davasında sanık sayısı 1477'ye, haklarında ölüm cezası istenen sanık sayısı da 78'e yükseldi.

Davada ilk olarak 7 Ocak 1983 tarihinde onur kurulu üyesi **Şaban Aydın** tahliye edildi. 5 Mart 1983'te sorguların tamamlandığı davada, 27 Nisan 1983 günü 181 klasörden oluşan DİSK delillerinin okunmasına başlandı ve delillerin okunması 24 Mayıs 1984 tarihinde tamamlandı.

Bu arada, 4 Mayıs 1983 günlü oturumda Avukat **Ercüment Tahiroğlu, "mahkemeye karşı uygun olmayan sözler sarfettiği"** gerekçesiyle tutuklandı ve aynı mahkemede bu savla yargılanarak 1 gün hapis cezasına çarptırıldı. 3 Ağustos 1983 günlü oturumda da Genel Başkan Abdullah Baştürk duruşma yargıcını reddetti ve **"mahkemeye hakaret ettiği"** gerekçesiyle ikinci kez tutuklandı. Baştürk de aynı mahkeme tarafından yargılanarak 7 günlük hücre hapsine çarptırıldı.

DİSK davasında son olarak 22 Ağustos 1984 tarihinde Genel Başkan **Abdullah Baştürk**, Genel Sekreter **Fehmi Işıklar**, Yürütme Kurulu üyeleri **Mustafa Aktulgalı, Rıza Güven, Mukbil Zırtıloğlu, Celal Küçük, Tuncer Kocamanoğlu, Kemal Nebioğlu** ve Yönetim Kurulu üyesi **Cevat Özhasırcı** tahliye oldular. Baştürk ve Aktulgalı dışındakiler 24 ağustos günü cezaevinden çıktılar. Baştürk ise daha önce başka bir dava nedeniyle kesinleşen 6 aylık hapis cezası nedeniyle serbest bırakılmadı. Avukatlarının Adalet Bakanlığı'na **"yazılı emirle bozma yolunun"** işletilmesi için başvuruda bulunmaları üzerine Yargıtay 8. Dairesi bu istemi kabul etti ve Baştürk, 4 yıl 7 gün sonra 18 Eylül 1984 günü cezaevinden çıktı. Aktulgalı da DİSK davasında tutuklu kaldığı süreye sayılması sonucu 31 Ekim 1985 günü tahliye edildi.

2 Kasım 1984 tarihinden itibaren duruşma yargıcı Binbaşı Çetin Güvener duruşmalara çıkmadı. 27 Mart 1985 tarihinden itibaren duruşma yargıçlığı görevini Yarbay Kalpakçı duruşmaya çıktıktan sonra DİSK Yürütme Kurulu üyesi Rıza Güven'in iki kez salondan çıkarıldığı belirlendi ve bundan sonraki oturumlara katılmamasına karar verildi. 2 Ağustos 1985 tarihinde verilen kararla da, her sanığın bir avukatla temsil edilmesi kararı kaldırıldı.

13 Eylül 1985 tarihinde 25 bin adet belgenin okunması tamamlandıktan sonra, 11 Ekim 1985 günü sanıklar ve avukatlar, soruşturmanın genişletilmesi istemlerini bildirmeye başladılar. 4 oturum boyunca bildirilen istemlerden çoğu reddedildi.

İstanbul'da sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra, 29 Kasım 1985 tarihli oturumda avukatlar, **"sıkıyönetimin kalktığı için askeri mahkemelerin görevinin sona ermesi gerektiğini"** bildirdiler. 13 Aralık 1985 tarihli oturumda da avukatlar, **"kayyımların görevinin sona ermesi"** konusunda karar verilmesini istediler. Ancak her iki istem de mahkemece reddedildi.

15 Ocak 1986 tarihinde Askeri Savcı Önyüzbaşı İsmail Yörük, Mehmet Demir ve Mehmet Camcı'nın hazırladığı 809 sayfalık esas hakkındaki görüşün okunmasına başlandı. Esas hakkındaki görüşte 232 sanık hakkında TCY'nin 141/1-6 maddesi uyarınca 10 yıl 8 ay ile 20 yıl arasında, 549 sanık hakkında TCY'nin 141/5-6 maddesi uyarınca 6 yıl 8 ay ile 16 yıl arasında, 2 sanık hakkında da TCY'nin 142/1 maddesi uyarınca 5 yıl ile 10 yıl arasında ağır hapis cezası istendi. 677 sanık hakkında beraat kararı verilmesi istenirken, 20 sanık hakkında da davanın ayrılması reddine, düşmesine karar verilmesi ve DİSK ve bağlı sendikaların kapatılması istendi.

25 Şubat 1986 tarihinde başlayan sanık ve avukat savunmaları 2 Aralık 1986 tarihinde tamamlandı. Savunmalar sırasında DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar hakkında, **"mahkeme heyetine hakaret ettiği"** gerekçesiyle suç duyurusunda bulunuldu. Işıklar halen 3. Kolordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde bu suçtan yargılanıyor.

DİSK ve bağlı sendikalar davasında kararı, Başkan Hâkim Yarbay **Aydın Kalpakçı**, subay üye Deniz Binbaşı **Abdullah Kahraman**, üye yargıçlar Binbaşı **Saygı Nalbantoğlu**, Üsteğmen **Turgut Yıldız** ve **Osman Akyıldız**'dan oluşan mahkeme heyeti verecek.

Ali ULVİ

— Ne tutarlı ülkeyiz yahu... Giresun'un fındığı, Rize'nin çayı, İstanbul'un havası dün de ünlüydü, bugün de...

Baştürk ve Yürütme Kurulu'na 10'ar yıl hapis

DİSK cezalandırıldı

24 aralık

İstanbul Haber Servisi — DİSK ve Bağlı Sendikalar Davası'nda karar, 6 yıllık bir yargılamadan sonra dün verildi. İstanbul 2 Numaralı Askeri Mahkemesi, DİSK'in ve bağlı sendikalardan Taper-İş ile Devrimci Yapı-İş Sendikası dışında kalan sendikaların kapatılmasına karar verdi. Karar oybirliğiyle alındı. Mahkeme, toplam 264 kişiyi çeşitli hapis cezalarına mahkûm ederken 1169 kişinin beraatine, 29 kişi hakkındaki dosyanın ayrılmasına, 14 kişi hakkındaki davanın düşmesine, 1 kişi hakkındaki davanın da reddine karar verdi. DİSK Genel Başkanı **Abdullah Baştürk** ve Genel Sekreter **Fehmi Işıklar** ile yürütme kurulunun 5 üyesi, TCK'nin 141/1. maddesi uyarınca 10'ar yıl hapis, 3 yıl 4 ay genel güvenlik gözetimi altında bulundurulma cezasına çarptırıldılar. En yüksek cezayı DİSK Yönetim Kurulu üyeleri ve Yeraltı Maden-İş Sendikası Genel Başkanı **Çetin Uygur** aldı. Mahkeme, Uygur'a hem TCK'nin 141/1-6, hem de Dev-Yol örgütü üyeliğinden, silahlı çeteye üye olma suçunu içeren 168/2 maddesini uygulayarak toplam 15 yıl 8 ay hapis cezası verdi. Bu arada savcı tarafından beraati istenen Prof. **Sadun Aren**, TCK'nin 141/5-6. maddesi uyarınca 5 yıl 6 ay 20 gün hapis cezasına çarptırılırken, İstanbul eski Belediye Başkanı **Ahmet İsvan**, Halkevleri Genel Başkanı **Ahmet Yıldız**, TMMOB eski Genel Başkanı **Teoman Öztürk** beraat ettiler. Mahkeme, ayrıca mahkûm olan sanıkların ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına da karar verdi.

Dün saat 10.30 sularında başlayan oturumda mahkeme heyeti Başkanı Hâkim Yarbay **Aydın Kalpakçı**, subay üye Deniz Binbaşı **Abdullah Kahraman**, üye yargıçlar Binbaşı **Saygı Nalbantoğlu**, Üsteğmen **Turgut Efe** ve **Osman Akyıldız**'dan oluştu. İddia makamında ise Savcı Binbaşı **İsmail Yörük** yer aldı.

Mahkeme heyetinin yerini almasından sonra, tutuksuz yargılanan ve oturuma katılan 121 sanıkla 31 avukatın yoklamaları yapıldı. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, yurtdışında olduğu için katılamadı. Duruşma yargıcı Yarbay Aydın Kalpakçı'nın **"9 aydır savunma yapıyoruz. Şu anda savunma yapmamış sanıklar içinde savunma yapmak isteyen var mı?"** sorusu üzerine 6 sanık, savunma yapmak istediklerini bildirdi. 6 sanığın savunmalarını tamamlamasından sonra sanıklara son sözlerinin sorulduğu sırada Avukat **Rasim Öz** söz alarak duruşmanın ertelenmesi gerektiğini bildirdi. Öz, DİSK davasıyla ilgili olarak kamuoyu oluşturulduğunu, mahkemenin siyasi telkin ve baskılarla karşı karşıya bulunduğunu belirtti. Yazılı olarak verilen savunmaların okunmadığına değinen Avukat Öz, sağlıklı bir incelemenin heyetçe yapılamadığını öne sürerek davanın ertelenmesini istedi. Mahkeme delillerin incelendiğini, davaya sürat kazandırmanın mahkemenin asli görevi olduğunu vurgulayarak Avukat Öz'ün istemini reddetti.

Son sözleri sorulan sanıklardan DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar, kimi olayların toplum yaşamının kilometre taşları olduğunu vurgulayarak şöyle konuştu:

"Bugün Türkiye'de tüm çağdaş demorasilerde olduğu gibi sömürüye dayanmayan sosyalizmi savunan partilerin kurulması tartışılmaktadır. Verilecek karar bu tartışmalara da ışık tutacaktır. Toplumların mutluluğunu hedefleyen sosyalizmi savunmak da insanların hakkı olmalıdır. DİSK, sendikal bir örgüt olarak bağımsızlığı, demokrasiyi ve sosyalizmi savunmuştur. Verilecek bu karar, ülkemizde insan haklarının ve demokrasinin ölçüsü olacaktır. Bu karar, 12 Eylül ile birlikte ülkede egemen bulunan rejimin beraati ya da mahkûmiyeti olacaktır."

Yürütme Kurulu üyesi **Kemal Nebioğlu** ise mahkûmiyet cezası verilmesi halinde Türkiye'deki çağdaş sendikal mücadelenin yollarının tıkanacağını vurgulayarak **"Mahkûmiyet kararı verilse bile, DİSK ve bağlı sendikalar kapatılsa da gelecekte mutlaka benzen sendikalar kurulacaktır"** dedi. Yürütme Kurulu üyesi **Rıza Güven** de **"DİSK ve Bağlı Sendikalar Davası, 12 Eylül yönetimininde buyruğu ile açılmış yapay bir davadır"** şeklinde konuştu.

Sanıkların son sözlerinin tutanağa geçirilmesinden sonra mahkeme duruşmanın bittiğini bildirerek, hiç ara vermeden kararını açıkladı. Duruşma Yargıcı Albay Aydın Kalpakçı, 135 sayfa tutan kararı iki saatte 1477 adı tek tek okuyarak bitirdi.

Mahkeme, kararın sonunda tutuklama için herhangi bir karar almazken, DİSK'in kapatıldığını bildirdi. Mahkeme ayrıca Taper-İş ve Devrimci Yapı-İş Sendikası dışında kalan Maden-İş, Banksen, Tekstil, Basın-İş, Gıda-İş, Lastik-İş, Genel-İş, Sosyal-İş, Oleyis, Baysen, Nakliyat-İş, Dev Maden Sen, Keramik-İş, Devrimci Sağlık-İş, Hürcam-İş, Petkim-İş, Yeraltı Maden-İş, Asis, Aster-İş, Tekges-İş, Yeni Haber-İş, Limter-İş, TİS, Devrimci Toprak-İş, Sinesen, İlerici Deri-İş, Tünka-İş, Fındık-İş sendikalarının da kapatılmasına karar verdi. Mahkeme, 1477 kişiden toplam 264 kişiyi mahkûm ederken, 1169 kişinin beraatine, 29 kişinin dosyasının ayrılmasına, 14 kişi hakkındaki davanın düşmesine ve 1 kişi hakkındaki davanın da reddine karar verdi.

Kararın açıklanmasından sonra Duruşma Yargıcı Yarbay Aydın Kalpakçı, **"Bu dava ile ilgili birçok şey söylenmiştir. Hiçbir yorum getirmeden kararımızı açıkladık. Tüm vicdani sorumluluk heyetimize aittir. Kararımızın gerekçesini ileride yazacağımız gerekçeli karada belirteceğiz"** şeklinde konuştu.

Dünkü karar oturumuna 200'e yakın izleyici ve sanık yakını katıldı. SHP Genel Başkan Yardımcısı **Aydın Güven Gürkan**, **Sırrı Özbek**, SHP İstanbul il ve ilçe yöneticileri, Bağımsız Otomobil-İş ile Bağımsız Hizmet-İş sendikalarının yöneticileri, Fransız Konsolosluğu Basın Ataşesi **Laurence Rist**, F.Almanya Konsolos Muavini **Peter W.Smolkn**, İtalya Konsolosluğu Hukuk Müşaviri **Piero Bonderthi**, Le Monde'dan **Jean Pierre Thilde**, uluslararası haber ajanslarının temsilcileri de duruşmayı izlediler.

Hadi Uluengin'in Brüksel'den bildirdiğine göre, DİSK Genel Başkanı **Abdullah Baştürk**, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından 10 yıl hapisle cezalandırıldığını dün Brüksel'de öğrendi ve hemen yurda dönerek kararı temyiz edeceğini bildirdi. Kararı **"siyasi nitelikli"** olarak niteleyen Abdullah Baştürk,

Türkiye'ye dönmemek gibi bir sorunun hiçbir zaman kendi aklına gelmediğini de sözlerine ekledi.

Baştürk dün Brüksel'de yaptığı açıklamada aynen şunları söyledi:

"İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi tarafından verilmiş olan karar, evvelce de söylediğim gibi, siyasi bir karardır. Kararın gerekçesini ayrıntıları ile bilmiyorum. Askeri Yargıtay'a götüreceğimiz bu kararın adil bir çözüm getireceği kanısındayım. Bu konuda söyleyeceklerimi, hafta sonunda yurda döndükten sonra DİSK Yürütme Kurulu'ndaki arkadaşlarımla yapacağım temaslar ertesinde, daha etraflı bir açıklama ile gün ışığına kavuşturacağımızı sanıyorum."

Türk-İş ve DİSK

ŞÜKRAN KETENCİ *25 aralık*

ANKARA — DİSK, Türk-İş içinde doğan sendikal anlayıştaki görüş farklılıklarından doğmuştur. Türk-İş yönetimi içinde dışlanan, sürdürmeyi göze aldıkları grevler kendilerine rağmen sona erdirmek istenilen sendika ve sendikacılar eli ile Türk-İş'ten kopularak kuruldu DİSK.

Türk-İş yöneticisi sendikacılar, kurulduğu tarihten itibaren DİSK üyesi sendikaları yok edebilmek için ellerinden geleni artlarına koymadılar. DİSK üyesi sendikalar daha çok özel sektörde, işyeri işyeri, dişe diş büyüyerek var olmaya çalıştılar. DİSK'e üye olan işçiler işlerinden atıldılar. Türk-İş sendikacıları ve işverenler, DİSK'in sendikacılığını hep aşırı solculukla, komünistlikle suçladılar. Buna rağmen DİSK, işyeri işyeri büyümesini sürdürdü. Sağcı, olsun sosyal demokrat olsun o zamanın iktidara gelen bütün siyasi partileri, Türk-İş'le, Türk-İş, iktidara gelen siyasi parti ile anlaşmayı yeğlediler. Kolay yetki verilmesi, hükümetlerin kolayca toplusözleşme yapmaları nedeni ile Türk-İş kamu kesimindeki büyük çoğunluğunu korudu. DİSK kamu sektörüne çok az girebildi. Girip çoğunluk sağladığı işyerleri için yıllarca yetkisini alamadı. DİSK'in suçlanmasına konu olan pek çok işçi eylemi, direniş ve fabrika işgalleri ya DİSK üyesi işçilerin işten atılmaları ya da çoğunlukta olmalarına rağmen siyasi iktidar ve yargı yolu ile toplusözleşme yapma haklarının verilmemesinden doğmuştu.

Tüm baskı ve zorlamalara rağmen 1980'e kadar DİSK adım adım büyümesini sürdürdü. Türk-İş'in çok daha büyük bir işçi kitlesini içinde barındırmasına rağmen, Türk sendikacılığında DİSK'in etkinliği, belirleyiciliği öne çıkmıştı. Bir işkolunda grup sözleşmesi gündemde ise, önce büyük sendika olan Türk-İş üyesi sendika sözleşmesini imzalardı. Küçük olan DİSK üyesi sendika verilen hakları yetersiz görür, tırmandırma için direnirdi. DİSK'in suçlama konusu edilen yasal grevlerinin çoğunluğu bu türdendir. Sonuçta küçük sendika başarılı olur, daha iyi haklarla sözleşme imzalardı. Ancak işveren ile Türk-İş üyesi büyük sendikanın daha önce yapmış oldukları anlaşma gereği, DİSK üyesi sendikanın üyelerine kazandırdığı haklar aynen Türk-İş üyesi sendikanın işçilerine de verilirdi. DİSK sendikalarının hak tırmandıran niteliği -ki DİSK'teki sendikacıların büyük nitelik farkından değil- var olabilmelerinin başkaca koşulu olmamasından doğan daha etkili sendikacılık, Türk-İş'te DİSK kompleksi yarattı.

DİSK'in büyümesinden doğan panik, DİSK kompleksi, 12 Eylül'de DİSK yöneticileri tutuklanır, DİSK'in faaliyeti askıya alınır ve tutanaklara geçen kayıtlara göre yöneticileri işkence görürken Türk-İş'in sessiz kalmasında önemli rol oynadı. Birlikte sendikacılığa başladıkları uzun yıllar kader birliği yaptıkları kişilerin böylesine ağır suçlanması ve ceza görmesi ile doğan panik, yüreklerdeki korku, belki de birincisinden daha etkili idi. Türk-İş'ten üyesi olduğu uluslararası örgüt ICFTU'ya giden ilk yazılı belgede DİSK'in sendikal faaliyetlerinden değil, yöneticilerinin siyasal eylemlerinden ötürü yargılandığı öne sürülüyordu. Ancak Türk-İş'in üye olduğu ve dünyada en sağda bilinen uluslararası sendikal kuruluş ICFTU, üyesi olmayan ve sendikal anlayışının da karşısında olduğu DİSK'e sahip çıktı. Olaya sendikal ilkeler içinde bakılmış, DİSK'in faaliyetinin askıya alınması, yöneticilerinin tutuklanması, sendikal haklara indirilen bir darbe olarak değerlendirilmişti. Dünyadaki tüm sendikal kuruluşlar ve de Birleşmiş Milletler'in işçi-işveren-hükümet üçlüsünden oluşan Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, sürekli DİSK konusunda Türkiye'yi uyardılar. DİSK'e yapılanlarla günü gününe yakından ilgilendiler, yöneticilerin serbest bırakılmasını, DİSK'in açılmasını istediler. Sayısız uluslararası heyet DİSK davasını izlerken, Türk-İş'ten bir tek, şimdi politikacı olan *Muzaffer Saraç* ile, yabancı sendikacıları duruşmalara getiren Türk-İş uzmanlarını, 5 yıl süren DİSK davası duruşma salonunda görebildik. ICFTU, tutuklu DİSK yöneticilerinin ailelerine para yardımı yaparken, bu kuruluşa üyelik aidatı veren Türk-İş de zorunlu ve dolaylı bir katkıda bulunmuş oluyordu.

DİSK üyesi işyerlerindeki işçilere az da olsa daha düşük haklar verdirildi. Böylece DİSK üyesi işçilerin Türk-İş'e geçebilmelerinin hızlandırılması, işverenlerin de onayı alınarak programlanmıştı. Sonra

Tan ORAL

YAŞAYIP GÖRMEK
Oktay Akbal

Cumhuriyet

ATATÜRK İLE RÖPORTAJ
Derleyen: Mithat Tuygun

63. Yıl; Sayı: 22391 Kurucusu: Yunus Nadi 120 TL. 26 Aralık 1986 Cuma

Kaçırılan Irak yolcu uçağı, bombalar patladıktan sonra yere çakıldı

Havada terör: 62 ölü

Irak Havayolları'na ait yolcu uçağı, Bağdat'tan Amman'a giderken 4 hava korsanı tarafından kaçırılmak istendi. Güvenlik görevlilerinin müdahalesi üzerine çatışma çıktı, bombalar patladı. Uçak, Suudi Arabistan'ın Arar Havaalanı'na zorunlu iniş yapmak isterken yere çakıldı.

Suudi Arabistan ise, uçağın çöl fırtınasına yakalanarak ülkenin kuzeyindeki Arar Havaalanı'na zorunlu iniş yaparken düştüğünü öne sürdü.

62 kişinin öldüğü, 34 kişinin yaralandığı, 11 kişinin de kurtulduğu olayın sorumluluğunu "Devrimci Eylem" adlı, şimdiye dek ismi duyulmayan bir örgüt üstlendi.

Dış Haberler Servisi — Irak Havayolları'na ait bir Boeing-737 yolcu uçağı, dün öğleden sonra, Bağdat-Amman seferini yaparken hava korsanları tarafından kaçırıldı. Güvenlik görevlileri ile korsanlar arasında çıkan çatışmada, korsanların bomba patlatmaları üzerine, Suudi Arabistan'a zorunlu iniş yapmaya çalışan uçak, yere çakıldı. Olayda 62 yolcu yaşamlarını yitirdi, 34 yolcu yaralandı, 11 yolcu da kurtuldu.

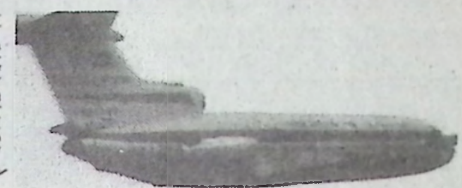
AP ajansının haberine göre, kurtulan yolculardan biri, dört silahlı korsanın uçağı kaçırmak istediğini, uçaktaki güvenlik görevlileri ile çıkan çatışmada iki korsanın öldüğünü, birinin yaralandığını, birinin de sağ kurtulduğunu söyledi.

Körfez Haber Ajansı ise, uçak iniş yapmaya çalışırken korsanların, biri pilot kabininde, biri de uçağın arkasında iki bomba patlattıklarını bildirdi.

BBC radyosu, uçaktan sağ kurtulan Ürdün İçişleri eski Bakanı Süleyman Arar'ın açıklamasına dayanarak uçağın kaçırıldığını bildirdi. Süleyman Arar, önce pilot kabininde bir

(Arkası Sa. 11, Sü. 4'te)

EN KANLI UÇAK EYLEMLERİ
13. Sayfada

107 YOLCU VARDI — Kaçırılmak istenen Irak Havayolları uçağında, hava korsanlarıyla güvenlik görevlileri arasında çatışma çıktı, bombalar patladı. Uçakta bulunan 107 yolcudan 62'si öldü.

1987 için yeni borçlanma planı hazırlandı

4 milyar dolar borçlanacağız

Türkiye'nin 1987 yılında 3 milyar 975 milyon dolar yeni dış borç alması planlandı. Dış borçların orta ve uzun vadeli borçlanmalara kaydırılması kararlaştırılırken, 3 milyar 150 milyon dolarlık dış borcun alınacağı kaynaklar da saptandı. Uzun vadeli dış borçlarda en büyük kalem 1.3 milyar dolarlık proje kredilerinin olacak.

Türkiye, kısa vadeli borçlanmada en büyük borç girişini "Döviz Tevdiat Hesaplarından" sağlayacak. 1987 içinde 800 milyon dolarlık bir birikim olması bekleniyor. Bankaların ticari borç tutarını 275 milyon dolar ve rezerv artışını 250 milyon dolar hesaplayan Hazine toplam borçlanmayı 825 milyon dolar olarak saptadı.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, 1987 dış borç programında ABD ile imzalanan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nda öngörülen Exim-bank kolaylıklarından yararlanabilecek. Önümüzdeki dönemde açılacak yeni büyük ihalelerde, Türkiye'ye yabancı sermaye girişini ve ihracatı arttıracak off-set anlaşmaları aranacak.

Merkez Bankası ve Hazine yetkililerinden edinilen bilgiye göre, 1987 yılında Türkiye 3 milyar 150 milyon dolar tutarında orta ve uzun vadeli borçlanmaya gidecek. Genel strateji gereği yeni kısa vadeli borçlardan kaçınacak olan Türkiye, 1987 yılında en önemli kısa vadeli borç girişini döviz tevdiat hesaplarından sağlayacak. Söz konusu hesaplarda 1987 yılında 800 milyon dolarlık bir artış bekleniyor.

Bankaların kısa vadeli ticari borç tutarının ise, 275 milyon dolar olarak hesaplandığı bildirildi. Buna karşılık bankalardaki rezerv artışı 250 milyon dolar olarak tahmin edildiğinden, net kısa vadeli borçlanma tutarı 825 milyon dolar düzeyinde hedeflendi. Böylece Türkiye, 1987'de toplam 3 milyar 975 milyon dolar tutarında kısa, uzun ve orta vadeli borçlanmaya gidecek. Türkiye, orta ve uzun vadeli borçlanmasında şu kaynaklara başvurmayı planlıyor:

"— 1.3 milyar dolar proje kredisi

— 600 milyon dolar Avrupa İskân Fonu ve Dünya Bankası program kredisi

— 200 milyon dolar orta vadeli devlet ve yatırım bankası borçlanmaları

(Arkası Sa. 11, Sü. 1'de)

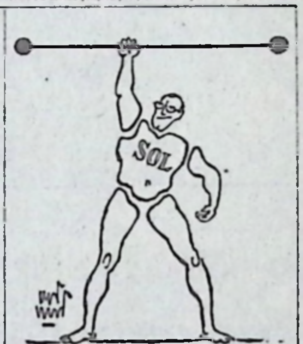
ANKARA'dan YALÇIN DOĞAN

Bürokraside Çalımlar...

ANKARA — Bir zamanların ünlü "Bakanlar üstü müsteşarı" Ekrem Pekdemirli şimdi "Ankara Uçak Kulübü Başkanı." Koskoca müsteşar biraz amatör bir uğraş olan Uçak Kulübü Başkanlığı ile yetinir mi? Yetinmez. O zaman ne yapar?. Kendine yeni bir yer arar.

Ancak, şu sıralarda "mevkiler, makamlar" hafifçe aslanın ağzında. Aslan ağzında, daha doğrusu Özal'ın ağzında olan, örneğin iki boş bakanlık var. Seçimlerden sonra getirilen bir yasayla devlet bakanlıklarının sayısı arttırılmadı mı? Arttırıldı. Halen bunlardan ikisi boş. Bu koltukları kimlerin dolduracağına Özal'ın "bütçe sonrasında" yeni "yeni yıl armağanı

(Arkası Sa. 13, Sü. 2'de)

Bülent Ecevit, SHP'yi işgalcilikle suçladı

'Ara parti doğal hak'

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — "Ara parti" girişiminde bulunanları eleştirenlere karşı Bülent Ecevit, sert tepki gösterdi. Bülent Ecevit dün yaptığı açıklamada, "Bu girişimde bulunanları eleştirenler, bölücü partisi gibi deyimleri piyasaya sür-

(Arkası Sa. 8, Sü. 3'te)

ARA PARTİ BUGÜN KURULUYOR
8. Sayfada

Fiyatlar yüzde 10'dan 50'ye kadar arttı

İthal mala zam

İthalattan kesilen Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu payı yüzde 2'den yüzde 4'e çıkarılınca ithal malların fiyatları da artmaya başladı.

10. Sayfada

1987 bütçesi kabul edildi

Özal: 1988 de bizim olacak

Biz yaptık: *İşte vergi reformları. KDV bugün Türk vergi sisteminin en önemli vergilerinden biri haline gelmiştir. İdari reformları biz yaptık. Personel reformunu, kambiyo reformunu biz yaptık. Cebinizde korkmadan yabancı para taşıyorsunuz. Bütün bunları ANAP yaptı. Yapılanlardan siz de memnunsunuz, ama usulen itiraz edeceksiniz.*

Anayasayı halk kabul etsin: *Anayasaların değiştirilmesinin millet tarafından tasdiki daha doğru olur kanaatindeyim. Özal anayasayı istediği gibi değiştirecek, düşüncesine kapılmayın. Milli iradeden kaçmayın. Niçin cumhurbaşkanını zor duruma sokuyorsunuz.* 8. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Bütçeyle Değişen, Değişmeyen...

ANKARA — Hesap daha önceden yapılmıştı. Sonuç bunu gösteriyor. Muhalefet bütçenin son günleri geç vakitlerde konuşacak, sıra iktidara, hele başbakanımızın veciz sözlerine gelince, onurum sonra erecekti. ANAP'lı başkan vekili Arif Şevket Yılmaz bu inceliği elbette biliyordu, belki de kendisine anımsatan birileri de vardı gerilerde. Önceki gün muhalefetten sonra kırk dakikalık süre kalmasına karşın başkan vekili, başbakanımızın geniş ufukları çizen konuşmasına olanak vermek için oturumu düne erteleyiverdi.

(Arkası Sa. 8, Sü. 1'de)

KIDEM TAZMİNATI TAVANI 310 BİN 200 LİRA OLDU

MİLLETVEKİLLERİ ZAMLI MAAŞ ÇEKLERİNİ ALDI
8. Sayfada

NOEL BABA'NIN KUZEY KUTBU POSTASI — Marcus 3 yaşında. Bütün çocuklar gibi oda Noel Baba'nın peşinde. Öyle ki evlerinin kapısındaki posta kutusuna bile Noel Baba'dan armağan geldi mi diye araştırdı. Üzerinde "Noel Baba'nın Kuzey Kutbu Postası" yazılı kutuya tırmanırken de şakacı bir foto muhabirine yakalanıverdi. (Fotoğraf: REUTER)

İstanbul'da şenlikli Noel

Hıristiyan dünyası Noeli kutlarken, en ilginç Noel ayinlerinden biri de İstanbul'da Saint Antoine kilisesinde yaşandı. Meraklı Müslümanların alkol ve parfüm kokularının günlük kokularını bastırdığı kilisede, otolarını yanlış yere park edenler için birkaç kez anons yapılması gerekti. YENİ SÖZ'ün haberi 10. Sayfada

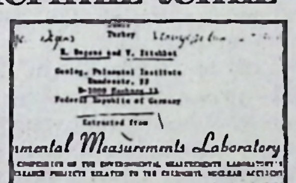
Piri Reis, Karadeniz, Marmara, Boğaz ve Ege'yi araştırdı

Radyasyon raporu: Denizlerimiz temiz

Piri Reis araştırma gemisi tarafından Karadeniz, İstanbul Boğazı, Marmara ve Ege'den alınan su örnekleri, Amerika'daki Woods Hole Okyanus Araştırmaları Enstitüsü'nde incelendi. İnceleme sonunda denizlerdeki radyasyon oranı, Atlantik Okyanusu'nun kuzeyinden daha yüksek çıktı.

8. Sayfada

EVREN'İN İÇTİĞİ ÇAYLAR TEMİZ ÇIKTI
8. Sayfada

Karadeniz, İstanbul Boğazı, Marmara ve Ege'nin suları, ABD'deki Okyanus Araştırmaları Enstitüsü'nde incelendi.

MİLYARDER ADAYLARININ RAĞBET ETTİĞİ GİŞE

Neden Nimet Abla bileti?

Halk piyango bileti almak için Nimet Abla'nın önünde sıra beklerken, seyyar bayiler de halka bilet satmak için sırada bekliyor.

TARIK ERSOY

Eminönü'ndeki Nimet Abla gişesinin önünde geçen yıllardaki kadar olmasa da yine bir kuyruk var. Nimet Abla gişesinin beş metre önündeki seyyar piyango bileti satıcılarını ayakta donduran soğuk, Nimet Abla gişesinden bilet almak için sıraya girenleri pek etkilemiyor.

Neden seyyar satıcılar bilet satamazken herkes Nimet Abla'dan bir bilet alabilmek için sıraya giriyor? Nimet Abla gişesinin önünde seyyar satıcıları "Oradan da çıkar, buradan da çıkar" diye bağırtarak bilet satmaya zorlayan nedir?

Geçici piyango bayii Mürsel Köprülü soğuktan atkısının ardına gizlediği yüzünü ortaya çıkararak konuşmaya başlıyor:

"Biliyorsunuz orası 100 bin bilet satıyor. Biz ise ancak 1000 tane satıyoruz. Böylece oranın ikramiyesi haliyle daha fazla. Bizim biletimiz de aynı, ama nasıl dolmuşlara binerken saf yolcuya bağırmak gerekir, bizim de bağırmamız gerekiyor."

Bazen 1 saate varan sürelerle sırada beklemeyi göze alan milyarder adayları yer gök seyyar bayii doluyken Nimet Abla gişesinin önünde sıraya girmelerini nasıl açıklıyor? Bir bilet uğruna Esatpaşa'dan gelen Cevat Avcı, "Gazeteler böyle yazıyor, ondan buraya geldim" diyor ve yarım saat sırada beklediğini belirtiyor. Nimet Abla'

(Arkası Sa. 11, Sü. 6'da)

• *Saddam'a karşı birlik çağrısı*
• *Silah skandalında yeni oyuncu: Meese.*
3. Sayfada
• *Yeni bonoya faiz sınırı*
• *İran ve Irak'la ticarette canlanma*
9. Sayfada
• *Hem rekor kırdı hem devrim yaptı*
• *"Af" rektörlerin eline kaldı*
• *Tıp öğrencisinin intiharı sır gibi*
14. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Hülle Partisi...

Hukukta, "yasaya karşı hile" diye bilinen bir kavram vardır. Bu kavram, "yasanın emredici bir kuralından kurtulmak için bir başka hukuk kuralına dayanmak" diye tanımlanabilir.

SHP'den ayrılan milletvekilleri, "Halk Partisi" adıyla bir parti kuracaklar, daha sonra da parti kendisini "feshedip" DSP'ye katılacakmış...

Anayasanın şu pek ünlü 84'üncü maddesi "partisinden istifa ederek bir başka partiye giren" milletvekilinin TBMM

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

Kum kosteri battı, 8 mürettebat kayıp

Yurt Haberleri Servisi — Son olarak "batıyoruz" uyarısı alınan Bodurlar-I adlı kum kosteri, İmralı açıklarında kayboldu. Kosterde bulunduğu sanılan 8 mürettebattan da haber alınamadı.

Bandırma muhabirimiz Basri Atilganer'in bilgisine başvurdu-

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

Suudi Arabistan

7 Türke yarın kırbaç vurulacak

Suudi Arabistan'da çalıştıkları firmaca mahkemeye verilip 35 gün hapis ve 25 kırbaç cezasına mahkûm olan 7 Türk işçisinin kırbaç cezalarının yarın uygulanacağı bildirildi.

ORHANGAZİ (a.a.) — Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'daki "Fzelmeşeri" yol ve köprü inşaat şirketi'nde çalışırken, "haklarını alamadıkları gerekçesiyle direnmek ve polise karşı koymaktan" 35'er gün hapis ve 25'er kırbaç cezasına çarptırılan 7 Türk işçisinin yarın kırbaçlanacakları öğrenildi.

Riyad'daki tutuklu işçilerden

(Arkası Sa. 13, Sü. 7'de)

'Bitmeyen Aşk' toplatıldı

Kültür Servisi — Pınar Kür'ün "Bitmeyen Aşk" adlı romanı, İstanbul 4. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 986/215 sayılı kararıyla toplatıldı. "Müstehcenlik" gerekçesiyle dün toplatılan "Bitmeyen Aşk" bir süre önce de Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından "küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak" nitelikte bulunmuştu.

(Arkası Sa. 13, Sü. 6'da)

YUNAN ORDUSUNDA HUZURSUZLUK SÜRÜYOR
2. Sayfada

1984 başında Türk-İş tek başına yeni yasalarla sendikal faaliyete geçerken, çoğunlukla DİSK üyesi işçilerin noter yolu ile tek tek üye kaydedilmesi zahmetine de katılınmadı. Eski üye bildirimleri ek 6'larda kendi üyeleri gibi gösterilmesine, açıkça yasaya aykırı olduğu halde işverenler de, ANAP iktidarı da severek razı oldular. Gerek 1983 ve de asıl önemlisi bu yıl yapılan seçimler zincirinde Türk-İş'e girmiş olan DİSK tabanı, çok büyük çoğunluğu ile yönetimde temsil edilmekten çok uzak tutuldu.

1980 sonrası işçi haklarındaki büyük kayıplar, Türk-İş'in bu sorumluluğu paylaşıyor olması, faaliyette olmayan DİSK'e yönelik kompleksi yok edeceğine geliştirdi. DİSK davasında kararın Türk-İş Genel Kurulu içine rastlanması kasıtlı olarak değerlendirildi. Türk-İş'in uluslararası işçi örgütleri ile ilişkisini bir çizgide koruyabilmesi için, DİSK'le ilgili mahkûmiyet kararı ve DİSK'in kapatılmasına karşı çıkması zorunluluğu vardı. Ancak çoğunluk delege ve sendikacı, üzerlerinden atamadıkları DİSK kompleksi yüzünden bu biçimsel çıkışı bile yapmayı istemiyorlardı. Zevahiri kurtarmak için zorlana zorlana birtakım açıklamalar yapıldı. Türk-İş'in sonrasını hep birlikte izleyeceğiz..

İsmail GÜLGEÇ

Beşiktaş'ın solaçığı Sinan ile her şeyi açık açık konuştuk:

Benim ne yapacağım belli olmaz

ABDÜLKADİR YÜCELMAN *27 aralık*

Beşiktaş'ın altyapısından gelme bir futbolcusu Sinan. Geçen yıl göze batan, bu yıl da ortaya koyduğu futbolla Beşiktaşlı taraftarların gözdesi haline gelen Sinan bu hafta konuğumuz oldu.

— **Sinan, futbol yüzünden tahsilini yarıda kestin. Oysa, bugün Beşiktaşlı Sinan olarak nereye gitsen ilgi topluyorsun ve çeşitli insanlarla karşılaşıyorsun. Herhangi bir yerde ve herhangi bir nedenle eğitimini tamamlamamış olmanın bir zararını gördün mü?**

— Okuma ile kültür ayrı bir şey, kültür kendisini tamamen yetiştirmeye bağlı bir şey. Ben kendimi yetiştirdiğime inanıyorum.

— **Kitap okuyor musun?**

— Okuyorum, sürekli okuyorum. Kamplarda da okuyorum.

— **Örneğin son okuduğun kitap?**

— Harold Robins'in, "Yapayalnız"ını okudum. Çeşitli yazarların kitaplarını okurum. Herhangi bir kitap da olabilir bu okuduğum. Tommiks de okurum. Yani ayrım yapmam. Aklıma ne gelirse okurum.

— **Ya gazeteleri?**

— Onların da hepsini okurum.

— **Peki gazetelerdeki senin hakkında yapılan eleştiriler moralini bozuyor mu?**

— Normalde iyi eleştiriler var, kötü eleştiriler var. Bir de şu var, bir maça bağlı eleştiri yapanlar var. Mesela, "Sinan'ın Mimar Sinan olması için 100 tane üniversiteyi bitirmesi lazım" falan gibi şeyler yazıyorlar. Eleştirilere kızmıyorum. Yok çorabım düşüyormuş filan, bunlar futbol eleştirisi değil.

— **Çorabı eleştirmek gerçi futbolu eleştirmek değil ama, İtalya'da meşhur bir Sivori vardı, onun da çoparları hep düşüktü. İtalya basım hemen hemen her maçta onu da eleştirirdi. Peki bu çorapların düşmemesi için bir çare yok mu? Diğerlerinin neden düşmüyor?**

Bağlıyorum, ama sıkı bağlasam sıkıyor, gevşek bağlasam düşüyor.

— **Basındaki bu eleştiriler, yani çorap dışındaki eleştiriler sana ışık tutuyor mu?**

— Tabii tutuyor. Kızıyorum ama eksiğimin ne olduğunu öğreniyorum. Ama sizde Taner, Fenerbahçe maçında beni eleştirmiş. O maçtan sonra bir başlık atmış. "Sinan süper değil." Ama sadece bir maç için değerlendirmemek lazım.

— **Yalnız bu eleştiriler her maç için yapılır. Bir başka maçta iyiysen iyi diye de yazarız.**

— Ben zaten şaka diye söyledim. Tabii herkes düşündüğü şeyi yazabilir. Benim kimseye birşey söyleyecek halim yok ki zaten.

— **Dedin ki eleştiriler bana ışık tutuyor. Peki sence senin eksiğin nedin?**

— Benim futboldaki eksiğim kafa. Kafamın içi ve dışı. Yani bir kafa vuramıyorum, ikincisi de kafamı gerektiği yerde gerektiği gibi kullanamıyorum.

— **Bak bunu biliyorsun ama kendini düzeltmiyorsun.**

— Allah herkese bir şey verir, bazısına eksik verir. Doğuştan mı ne. Çalım yapılacak yerde çalım atsam, şut atılacak yerde şut atsam, kafamı kullansam, süper olurum. Çünkü bende sürat var, iki ayağımı da

kullanıyorum. Kullanamadığım yer, kafamın içi. Mesela topu alıp gidiyorum, sol bekte çalım atıyorum.

— Yalnız Malatya maçında sağ beke bir çalım attın, süper bir çalımdı, düzelttin, ortaladın ve gol oldu.

— İşte bazen iyi bazen kötü. Enerjimi boşa harcadığım yerler oluyor. Dedim ya neyi ne zaman yapacağımı bir bilsem, kuvvetime kimse karşı koyamaz.

— Bu eksiğini sen de kabul ediyorsun. Ben de o maçın eleştirisinde "Sinan'ın neyi ne zaman yapacağını bilmek zor, Sinan'ı anlamak zor'" demiştim.

— Evet okudum. Gerçekten beni kimse anlayamaz. Ben bile kendimi anlayamıyorum. Malatya maçında ortadan topu aldım. Fikret koşuyor, Ziya koşuyor, versem veririm, daha iyi olur tabii, ama vermedim, gittim, çalım, çalım, bir şut, direkten döndü, girseydi süper olurdu.

— Ama santradan topu alıp kaleye gitme demode olmuş bir futbol anlayışı.

— Biliyorum ama işte o anda içime mi doğdu ne bilmiyorum. Dedim ya benim ne yapacağım belli olmaz.

— Normal yaşantında da bu böyle mi?

— Aynen böyle. Ben enteresan bir insanım. Şimdi sizinle konuştuktan sonra benim ne yapacağım belli olmaz.

— Şimdi saat 2'ye geliyor. Bu akşam saat 6'da ne yapacaksın örneğin?

— Randevum varsa tamam, ama bugün randevum yok. Ben de bilmiyorum bu akşam ne yapacağımı. Buradan çıkarım, kulübe diye çıkarım, bir de bakmışım Osmanbey'e gelmişim. İşim yokken, birden aklıma gelir, şu arkadaşa bir telefon edeyim, telefon açarım baktım evde yok, başka kız arkadaşıma açarım, evdeyse konuşurum, çıkar gezeriz falan işte.

— Bir de butiğin var galiba.

— Evet.

— Demek ki, geleceğin açısından bir planın var, yatırım yaptığına göre.

— Bazı iyi kararlarım var tabii. Mesela bu dükkânı da satıp daha büyüğünü açmak istiyorum.

— Kazandığını işe yatırmayı planladın demek ki.

— Ben o günleri yaşadım. Futbolu biliyorsunuz, oynamayınca kimse yüzüne bakmıyor. Bizim de ne kadar oynayacağımız belli değil. Miliç'in zamanında Ali Kemal vardı, o varken benim oynamam mümkün değildi. Sonra Stankoviç geldi, o zaman da takımda Şekerbegoviç vardı. O da iyi bir futbolcuydu. Onun yanında yedek kaldım. Şeker gidince bana bir fırsat doğdu. Ama çok da sakatlandım, ilk 11'e çıkamadım, kendimi bıraktım, düzenli yaşamadım. Stankoviç de enteresan bir adam, oynadın mı suratına bakmıyor futbolcunun. Stankoviç'i kötülemiyorum, bana süper faydası oldu. Çünkü kazanmayı öğretti. Çünkü, kazanmaktan başka bir şey düşünemeyen bir adam. Bana devamlı olarak şunu söylerdi. "Senin yeteneğinde Türkiye'de adam yok, iki ayağını iyi kullanıyorsun, kuvvetlisin, Allah her şeyi vermiş ama kafanı kullanmıyorsun." Bir de hep tekrarladığı bir laf vardı. "Nema kafa kontak", yani sende kafa yok. Bir gün Stan'a sordum. "Beni neden oynatmıyorsun." "Benim bana faydası olmayan adamı oynatmam için deli olmam lazım" dedi. En iyi zamanında Metin'i oynatmıyordu beni oynatıyordu, yani Stan'ın çok faydasını gördüm.

— Miloş'la konuştun mu? Yani benim her şeyim iyi de kafamla oynayamıyorum. Bunu nasıl düzeltirim demiyor musun?

— Söylüyorum. Miloş da aynen söyledi. Anlaması zor bir insansın, seni ben de anlayamıyorum dedi. Sabahattin Hoca bana idmanda bağırdı, çıkıp gittim yani ne bileyim cinsim herhalde.

— Futbol yaşantısında ne yapacağın belli olmuyor, oysa iş hayatında belirli bir programın var. Bir de özel yaşantında kız arkadaşların yoğun bir trafiği varmış öyle mi?

— Orası hepsinden karışık.

— Kendini harcıyor musun? Orada bilinçli olman gerekmiyor mu?

Eskiden çok yapıyordum. Şimdi haftada belirli günler yapıyorum. Yapmadığım zamanlar oluyor. Ayda bir yapmadığım zamanlar da oluyor. Ama çıkıp dolaşmak, oturup konuşma da oluyor. Yapsam da oluyor yapmasam da, ihtiyaç durumuna bağlı. Ama insan oynayınca seyircinin alkışı falan, bu daha büyük zevk veriyor. Kadından daha büyük bir zevk veriyor.

— Futbol zevki kadın zevkini bastırıyor mu yani?

— Şu durumda bence öyle. İki üç maç iyi oynadım mı nereye gitsen itibar görüyorsun, sayılıyorsun, seviliyorsun, öteki olay beş dakikalık, on dakikalık bir şey. Sonra, seks olayı beni etkilemiyor. İyi gıda alıyorum.

— İyi ama bazen seks trafiği karışıyor.

— Evet, kıskanıyorlar demek ki, gazeteler resimler veriyorlar.

— Bazen antrenmanlarda kapıda bekleyen kızlar var, size ufak kâğıtlar içinde mesajlar veriyorlar alelacele. Ne yazıyorlar bu küçük pusulalara?

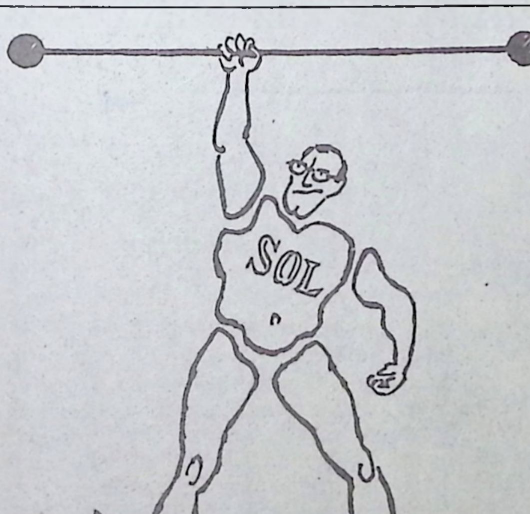
— İşte okuldan bize röportaj yapın diye görev verdiler, falan gibi şeyler, biz de inanmıyoruz. Zaten hepsi de çoluk çocuk.

— Bazen aracılar da varmış içlerinde.

— Bana rastlamadı.

— Ya eve gelen telefonlar.

— Onlardan bıktım. Ama evi telefonla arayanlar

Ali ULVİ

da zaten iyi bir şey olmuyor. Belki bazen ekstra bir şey düşerse ne âlâ.

— **Bunların içinde kendi reklamlarını yaptırmak isteyen kadınlar da var galiba?**

— Biz bunun farkındayız. Bizi basamak olarak kullananlar da var. Ama kendisini küçük düşürüyor. Akıllı oyuncu, zaten kimin kimi kullandığının farkındadır.

— **Bu yoğun trafik içinde aynı anda telefonla konuştuğun kaç bayan arkadaşın var?**

— Dört.

— **Ama sen nişanlısın?**

— Nişanlım Almanya'da.

— **Ya duyarsa.**

— Duymaz. Duysa bile onunla nişanlı olduğumu biliyor.

— **Futbol sana ne kazandırdı?**

— Mutluluk.

— **Futboldan kazandığın parayla yaşamında değişiklik oldu mu?**

— Oturduğum evi değiştirmedim. Aldığım süper. Bu parayla iyi bir yere taşınırım. Ama annemi babamı bırakmam. Kız kardeşlerim var. Onlara yardımcı olmak gibi bir sorumluluk da taşıyorum.

— **Para, futbol ve iyi bir iş seni mutlu ediyor. Acaba mutluluk sadece bu kadar mı sence?**

— Vicdani mutluluk da var. İnsanın gururunu ve kişiliğini koruması da bir mutluluktur.

— **Peki futbol insana kişilik kazandırıyor mu?**

— Ben ne kişiliksiz futbolcular tanıyorum. Yalnız kişiliğin futbolla bir ilgisi olduğunu da sanmıyorum. Kişilik kazanmak ayrı bir şey.

— **Beşiktaş'taki hava nasıl?**

— Beşiktaş belki tarihinde en, uyumlu en anlaşmalı bir ekibini kurmuştur şu sıralarda.

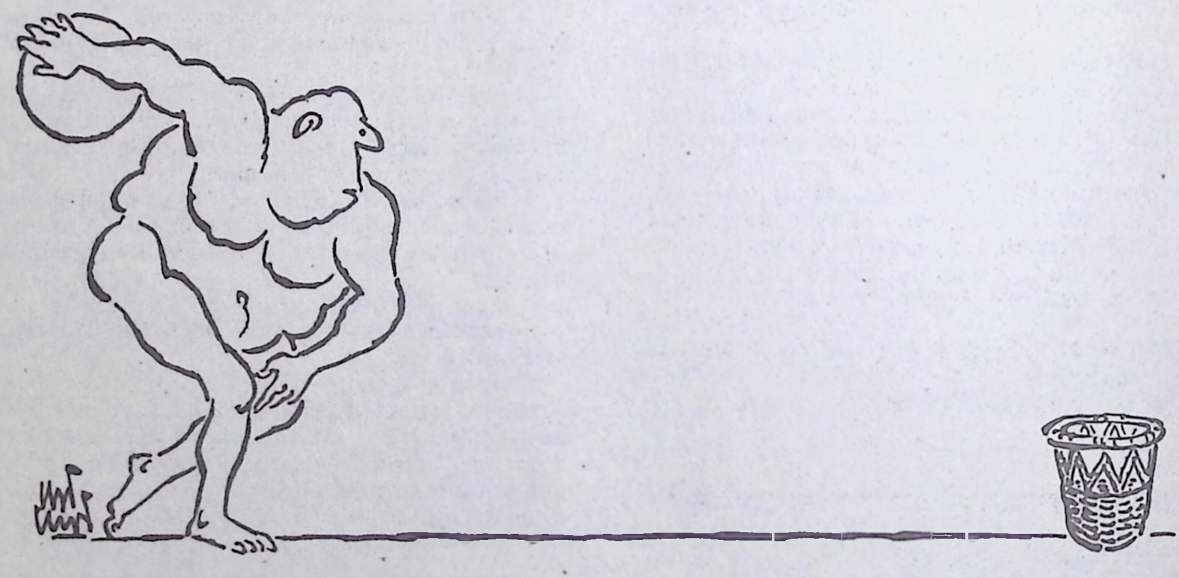
— **Fenerbahçe ile yapılan maçta penaltı sence penaltı mıydı?**

— Penaltıydı. Tam olay önümdeydi. Hakemle birlikte koşuyorduk, ben "Penaltı" diye bağırdım o da düdük çaldı.

— **Futboldaki amacın ne?**

— Futbolda daha iyi bir yere gelmek, para kazanmak. Ben futbolu para kazanmak için oynuyorum. Tabii oynayabildiğim kadar.

— **Ben kafanın içindeki futbolun daha iyi olmasını temenni ediyorum.**

Ali ULVİ

YÖK ideolojik buldu

Üniversitelerde türban yasak

ÜMİT ASLANBAY *27 aralık*

ANKARA — Üniversitelerde başörtüsü ve türban yasaklanıyor. YÖK, konuya ilişkin olarak Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nde değişiklik yaparak, öğrencilerin "**çağdaş ölçülere göre giyinmesini**" sağlayacak. YÖK Başkanı Prof. Dr. **İhsan Doğramacı**, "**Üniversitelerde belli bir eğilimin, belli bir ideolojinin simgesi olan giyimi yasaklayacağız. Atatürk çağdaş olmamızı emretmiştir, bunun gerekleri yerine getirilecektir**" dedi.

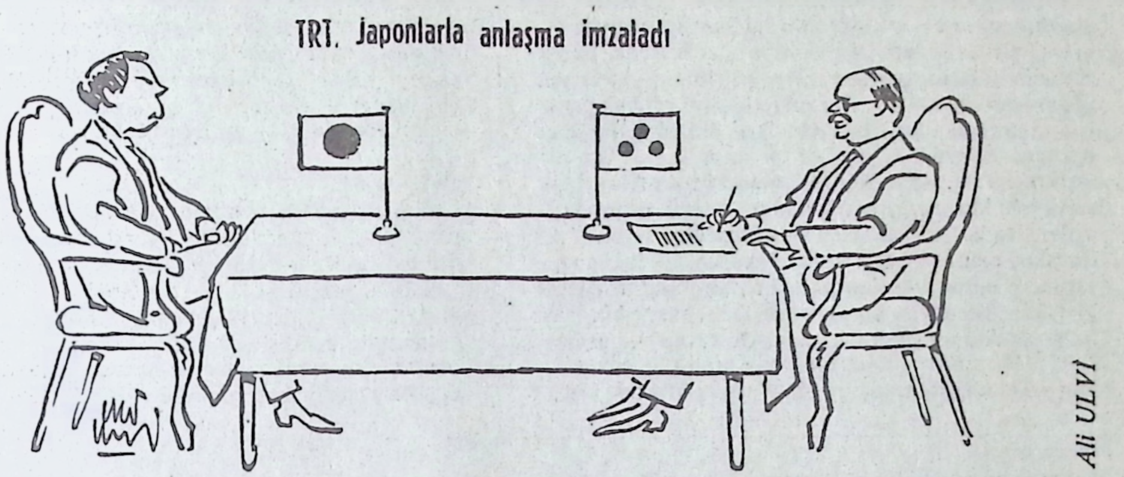
Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in, üniversitelerde kız öğrencilerin başörtüsü ve türban takmasının önlenmesi yolundaki "**mesajının**" YÖK'e iletildiği haberlerinin ardından, YÖK toplanarak konuyu görüştü. YÖK, 2 yıl önce aldığı, "**üniversitelerde başörtüsüne izin verilmemesi, ancak modern tipte bir türbana izin verilmesi**" biçimindeki ilke kararını kaldırdı. Sağlanan bilgilere göre, "**türban**"ın da Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in uyarısı doğrultusunda "**çağdışı ve ideolojik bir eğilim yansıtmak amacıyla kullanıldığı**" görüşüne varan YÖK yetkilileri, disiplin yönetmeliğinde değişiklik yapmayı kararlaştırdılar. Buna göre yönetmelikte, "**öğrencilerin çağdaş giyim kuşam ve görünüm içinde bulunmaları**" istenecek, bunlara uyma-

yanlar yönetmelik hükümleri gereğince cezalandırılacak.

Konuya ilişkin sorularımızı yanıtlayan YÖK Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı, 2 yıl önce aldıkları bir ilke kararını anımsatarak şöyle konuştu:

"YÖK, iki yıl önce bir ilke kararı almıştı. Bunda, kız öğrencilerin başörtüsüne izin verilmesi, ancak modern tipte bir türbana izin verilebileceği belirtilmişti. Bu karar söylediğim gibi bir ilke kararıydı. Resmi Gazete'de yayımlandı. Şimdi bu ilke kararını yürürlükten kaldırıyoruz."

Prof. Doğramacı yapılacak değişikliği, **"öğrencilerin çağdaş bir görünümde, giyim ve kuşamda olmaları"** biçiminde açıklarken, **"Yönetmelik değişikliğinden sonra bu görünüm içinde olmamak disiplin suçları arasına alınmış olacaktır"** dedi.

Başkanlık seçiminde Şevket Yılmaz 152, Cevdet Selvi 140, Mustafa Özbek 104 oy aldı

Türk-İş'te Yılmaz kıl payı

29 aralık

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş Genel Başkanlığı'na **Şevket Yılmaz** yeniden seçildi. Yılmaz, toplam 400 delgenin 152 oyunu alırken, sosyal demokratların adayı Petrol-İş Başkanı **Cevdet Selvi** 140 oy, Türk-Metal Genel Başkanı **Mustafa Özbek** de 104 oy aldı.

Türk-İş'in bir haftadan bu yana devam eden genel kurul çalışmaları sonunda Şevket Yılmaz'ın hazırladığı liste, seçimleri 5-0 kazandı. Türk-İş'in yeni kurulu şu isimlerden oluştu:

Genel Başkanı: Şevket Yılmaz (Teksif-152), Genel Sekreter: Emin Kul (Denizciler Sendikası- 138 oy), Genel Teşkilatlanma Sekreteri: Orhan Balaban (Yol-İş-169 oy), Genel Eğitim Sekreteri: Mustafa Başoğlu (Sağlık-İş-161 oy), Genel Mali Sekreter: Çetin Göçer (Belediye-İş 154 oy).

Türk-İş genel kurulunda yapılan seçimlerde Şevket Yılmaz'ın listesini en çok sosyal demokratlar zorlarken, Türk-Metal Genel Başkanı Mustafa Özbek'in hazırladığı liste varlık gösteremedi. Bu arada eski yönetim kurulundan Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir** seçimlere katılmazken, Mustafa Özbek'in desteklediği Genel Sekreter adayı **Sadık Şide** 120 oy aldı. Seçimlere bağımsız olarak katılan Türk-İş'in 1953 yılından bu yana Mali Sekreterlik görevini yürüten **Ömer Ergün** ise 15 oy alabildi.

Türk-İş'te sosyal demokratların oy potansiyeli seçimlere de belli ölçüde yansıdı. Genel Başkanlık kurumunu sosyal demokratların adayı Cevdet Selvi 12 oyla kaçırırken, Genel Sekreterlikte de Harb-İş Genel Başkanı **Kenan Durukan** 2 oyla (136 oy aldı) seçimleri yitirdi. Genel Eğitim Sekreterliği'nde de Yılmaz'ın Sağlık-İş Genel Başkanı **Mustafa Başoğlu**, 161 oy alırken, Selvi'nin ve Yol-İş Sendikası'nın adayı **Behzat Akdoğan** 146 oy alabildi. Yine Selvi'nin Genel Mali Sekreter adayı BASS Genel Başkanı **Raci Bayülke** 118, Genel Teşkilatlanma Sekreter adayı Basın-İş Genel Başkanı **Ali Ekber Güvenç** de 93 oyda kaldılar.

Türk-İş'in dün yapılan genel kurulundan sonra seçimlere katılan Petrol-İş Genel Başkanı Cevdet Selvi ile Türk-Metal Genel Başkanı Mustafa Özbek'in listelerinin aldıkları oylar ise şöyle:

Genel Başkan adayı: Cevdet Selvi (Petrol-İş 140 oy), Genel Sekreter adayı: Kenan Durukan (Harb-İş 136 oy), Genel Teşkilatlanma Sekreter adayı: Ali Ekber Güvenç (Basın-İş 93 oy), Genel Eğitim Sekreter adayı: Behzat Akdoğan (Yol-İş 146 oy), Genel Mali Sekreter adayı: Raci Bayülke (BASS-118 oy).

Genel Başkan adayı: Mustafa Özbek (Türk-Metal-104 oy), Genel Sekereter adayı: Sadık Şide (Şeker-İş-120 oy), Genel Teşkilatlanma Sekreter adayı: Orhan Erçelik (Tes-İş-125 oy), Genel Eğitim Sekreter adayı: Bahattin Gezer (Genel Maden-İş 83 oy), Genel Mali Sekreter adayı: Mehmet Acıdereli (DYF-İş-104 oy).

Türk-İş Genel Başkanlığı'na yeniden seçilen Şev-

ket Yılmaz, oy tasnifinin yapılmasından sonra kürsüye gelerek kısa bir konuşma yaptı. Yılmaz kendisine oy veren ve oy vermeyen herkesi kutladığını belirterek, **"Mücadelemizin adı demokrasi ise ve bu mücadelede 1 oyun dahi değeri varsa işte artık biz bu gömleği, mücadele gömleğini sırtımıza giydik"** dedi. Yılmaz şöyle konuştu:

"Türk-İş Olağan Genel Kurulu'nun açıklanan ve şu anda genel kurulun son maddesini oluşturan seçimlerin tamamlanmasından sonra müzahetinize mazhar olan arkadaşlarımla birlikte huzurunuzdayız. 6 gün müddetle hep beraber gerek işçilerin, gerek emeklilerin, gerekse sabit gelirlilerin evvela demokrasiyi kollama ve koruma görevini sağlıklı yapalım sözünü ve alkışını hep birlikte dinledik. 1 yıldan bu yana bazıları 1,5 aydan bu yana da bazıları demokrasi ve onun eş kardeşi olan hür sendikacılığın nasıl tahakkuk ettirileceğini altını çizerek ortaya koydular. Bu hükümetin başı ile mücadele edecek ve sıkıntıları ortadan kaldıracak, demokrasiye inanan insanların burada kullandıkları oylara hürmet edeceğim. Ben burada en acımasız eleştirilere karşı bile iyice balatalarımı sıkıştırmak suretiyle cevap vermedim. Benim konumumu bilmeyenlerin nezdinde neden cevap vermediğim anlaşılmadı. Burada ittifakla kongre bildirgesine oy veren arkadaşlar elbette buraya hesap vererek geldiler. Bu sabahleyin oyumu kullandıktan sonra Türk-İş'e giderken beni acımasızca eleştirenlerin ellerini sıktım, çiçeklerini büromda hazır ettim. İşçinin sıkıntısına gerçekten çözüm aranıyorsa bunu söylemek değil, tahakkuk ettirmek gerekir. Eğer onlar kazansaydı onlara çiçek verecektim, öpecektim, emrinizdeyim diyecektim. Ama onlar beni yalnız bıraktılar."

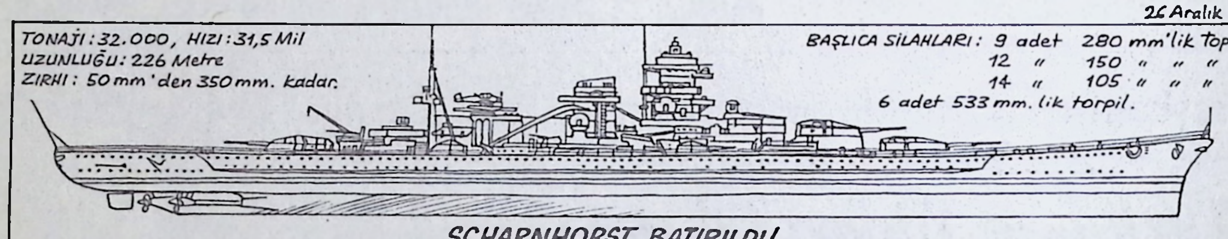
Petrol-İş Genel Başkanı Cevdet Selvi, Türk-İş'teki genel başkanlık seçim yarışını yitirmesinin ardından, **"Bundan sonra demokrasi mücadelesinde, işçi hak ve özgürlükleri konusunda yeni seçilen ekibin destekçisi olacağız"** dedi. Selvi, seçimleri 7 delegenin tercihleri sonucunda yitirdiğini bildirdi.

TEPKİLER

Başbakan Turgut Özal, İstanbul'da Türk-İş'teki genel başkanlık seçimleri konusunda düşüncelerini soran gazetecilere, **"Hayırlı olsun, o kadar"** dedi.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** de Şevket Yılmaz'ın Türk-İş Genel Başkanlığı'na yeniden seçilmesi dolayısıyla kendisini kutladı. İnönü, **"Türk-İş zor şartlar içinde işçilerin haklarını savunmaya çalışıyor. İşi kolay değil, başarılar diliyorum"** dedi.

26 Aralık

SCHARNHORST BATIRILDI!.

1943'TE BUGÜN, ÜNLÜ ALMAN SAVAŞ GEMİSİ SCHARNHORST (ŞARNHÖRST), İNGİLİZLER TARAFINDAN BATIRILDI. ADINI, PRUSYALI GENERAL GERHARD SCHARNHORST (1755-1813)'DEN ALAN GEMİ, 1939'DA TAMAMLANARAK HİZMETE GİRMİŞTİ. GNEISENAU KRUVAZÖRÜNÜN EŞİ OLAN SCHARNHORST, II. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA BAŞARILI ÇARPIŞMALAR YAPARAK TANINMIŞTI. 26 ARALIK GÜNÜ, RUSYA'YA GİDEN BİR İNGİLİZ KONVOYUNA SALDIRDIĞINDA, NORVEÇ SULARINDA BULUNUYORDU. KONVOYU KORUYAN İNGİLİZ SAVAŞ GEMİLERİ (NORFOLK, BELFAST, SHEFFIELD, JAMAICA VE DUKE OF YORK), DERHAL SCHARNHORST'Ü ÇEVİRMİŞ VE TORPİLLİYEREK BATIRMIŞTI. GEMİDEKİ İKİBİN KİŞİDEN YALNIZCA 36 KİŞİ KURTULABİLMİŞTİ. Üstte, Scharnhorst kruvazörü görülüyor.

Mümtaz ARIKAN

Kirli çamaşır var mı, yok mu?

ŞÜKRAN KETENCİ *29 aralık*

ANKARA — Türk-İş Genel Kurulu'na, son günün de gergin ortamda söylenen ağır, sivri sözlerin dışına çıkarak, biraz daha soğukkanlı bakmak gerekiyor galiba.

Çirkin ağır suçlamalar, yolsuzluk iddiaları kirli çamaşırları ortaya çıkardı sanmak, ciddi bir yanılgı olur. Ciddi bir şey söylenecekmiş gibi ortaya atılan, ancak yarı da çamur atma bazında kalan suçlamalar var sadece.

Kamuoyu paraya ilişkin söylentilere çok duyarlı. Ne yazık ki, bu türden suçlamalar, kimse farkında değil belki, doğrudan Türk sendikacılığına zarar veriyor. Sendikaların kamuoyu önündeki prestijini, etkinliğini sıfırlıyor. Daha da acısı işçinin sendikalara, sendikacılığa olan inancını, güvenini sarsıyor. Sendikal örgütlenme, sendikal güç yara alıyor. Galiba ABD'de yasal platformdaki geniş demokratik haklara rağmen, sendikalaşmanın yüzde 17 gibi geri bir düzeye gelmesinin başlıca nedeni, işçilerin, kamuoyunun sendikalara olan güven ve inancını yitirmesi ile olmuş. Türk sendikacılğı da böyle tehlikeli bir yolun içinde görülüyor. Ne yazık ki, Türk-iş'te sendikacı kadrolar, sorumlu yerlere gelmiş koca koca başkanlar, hırslarından, kinlerinden ya bu tehlikeyi hiç görmüyorlar ya da hiç umursamıyorlar.

Sakın bilinen "kirli çamaşırların varsa, ortaya çıkarılmaması" gibi sendikacılığımızın çoğunluğunun savundukları görüşü savunmaya kalkıştığımızı sanmayın. Tam tersi, gerçek ve var olan kirli çamaşırların gerçekten ortaya çıkarılmasını savunuyoruz. Bunların hesabı sorulsun ve haksız olarak bütün sendikacılar daha önemlisi sendikalar kurum olarak yara almasın.

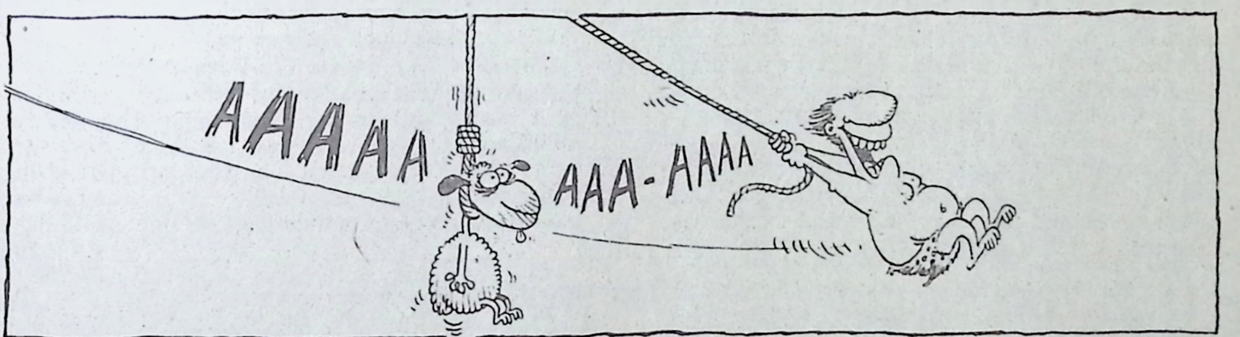
Türk-İş Genel Kurulu'nda bunun tam tersi yapıldı. Önemli, bilinen kirli işler hiç söylenmedi, sadece ima edildi. Bir şey çıkmayacak ayrıntılarda ise herkesi, kurumları kapsayacak biçimde çirkin suçlama-

lar yapıldı. Türk-İş bu genel kuruldan çok ciddi yaralar almış olarak çıkıyor. Kazanan kim olursa olsun kolay kolay kapanmayacak derin yaralar. Bu kadar lekelenmiş yönetim kadroları ile kötü bir sınav vermiş bir Türk-İş'in, Özal iktidarı gibi her yolu yöntemi kullanan bir iktidar karşısında, 1987 yılını başarılı bir eylem yılına dönüştürebilmesi, işçi haklarından kazanımlar elde etmesi çok güç.

Genel kurul bir gerçeği çok net biçimde ortaya çıkardı; delegesi, yönetici kadroları ile Türk-İş'i oluşturan kadrolar ne yazık ki çoğunluğu ile ağır işçi sınıfı sorunlarını yüklenme, savunma sorumluluğu bilinci ve isteminden çok uzaktalar. Sendikacılık koltukları tatlı olduğu için tutku ile yerlerine sarılmışlar. Yerini koruma, daha ilerisini kapma tutkusu her şeyin üstünde. Adeta gözleri dönmüş. Tutkularının önünde tehlike, engel gördüler mi, sonucunun işçi sınıfına, çıkarlarına bedelini umursamadan saldırıya geçiyorlar. İşte 6 günlük kavgaların, karalamaların, suçlamaların kaynağı bu.

İşin en acı yanı bu kargaşada asıl değeri, önemi olan haklı suçlamalar kaynayıp gitti. Sorumsuz, işçi çıkarlarını savunmayan, çıkarları ile çelişen kötü sendikacılık hiç hesap vermedi. Örneğin Şevket Yılmaz bize ciddi gelmeyen bir fon olayı ile kınandı. Ancak sendika başkanlarını üç partiye birden dağıtması haklarının politik savunmasındaki affedilmez büyüklükteki suçu dikkat bile çekmedi. Sendikacılar kürsüden demokrasi, sivil yönetim havariliği yaparlarken, askerlerden Danışma Meclisi üyeliği koltuğu kapmak için sıraya girmelerinin çirkinliği, işçi sınıfı çıkarları ile çelişkisi gözlerden ırak kaldı.

Sadık Şide'nin kürsüden son dakikida yaptığı suçlamalar çok bol alkış aldığı halde sonra kulislerde olumsuz tepki yaptı. Sendikacılar her zaman başlarına gelebileceği, suçlanabilecekleri güdüsü ile bu işten hiç hoşlanmadılar. Yine de aynı hırs bir hastalık halinde kendilerini de sardığı için kulislerde birbirlerine yönelik suçlama, karalama, çamur atma olaylarını arttırdı. Artık bir iğneli söz, hemen arkasından bir ciddi karalama ve küfürleşmeli kavgalı konuşmaları getiriyor. Birbirleri için söylediklerinin binde biri doğru çıksa Türk-İş'in temizlenebilmesi, bugünkü en alt biriminden en üstüne kadar, Bütün yöneticilerinden tüm sendika kadroları içinde aynen geçerli olmak üzere temizlenmesi gerekir. Doğrusu yeni yıla böylesine karamsar umutsuz bir tablo ile girmek insanın doğası ile çelişkili. Çirkin çamur atmaların çoğunun hiç değilse genel kurulda doğmuş olan yüksek gerilimden kaynaklandığına, gerçek olmadıklarına inanmak istiyoruz. Keşke işçiler, işyeri delege seçimleriden başlayan sendika içi demokrasiyi işletebilseler. Bu çirkinliğin yok edilebilmesinin bir başka yolu, çözümü, çaresi yok. Sendikacıların koltuk tutkusu ile gözlerinin üstünü örtmüş kara perdeyi yeni yılda biraz açabileceklerini de dileyelim ve umalım.

İsmail GÜLGEÇ

Semra Özal'la bir söyleşi

'Özal Nakşibendi değildir'

YALÇIN DOĞAN *29 aralık*

ANKARA — Loş bir oda. Solda, üzeri Osmanlı motifleriyle işlenmiş iki iki buçuk metre uzunluğunda, bir metre yüksekliğinde ceviz bir kitaplık. Fransızca ve Almanca hukuk kitaplarıyla dolu. Sağda yine Fransızca ve Almanca hukuk kitaplarının yerleştiği üç dört raflık bir kitaplık. Odanın ucunda, köşede bir çalışma masası. Arkasında duvarı yarıdan fazla kaplayan bir **"Atatürk resmi"**. Odanın hemen girişinde sağdaki duvarda Başbakan Turgut Özal'ın fotoğrafı.

Ortada, kenarları hasırdan dört tek, bir tane de iki kişilik koltuk. Geniş bir sehpanın çevresine dizilmiş. Kitaplığın üstünde, Kütahya çinisinden üç vazo.

Loş ve sade bir oda. Burası **"Başbakanlık Konutu'nun kütüphanesi"**. Biraz burada bekliyoruz. Sonra merdivenden yukarıya çıkıyoruz. Geniş bir salon. İki ayrı köşesi var, koltuk takımları öyle düzenlenmiş. Birinde televizyon, ötekinde müzik seti daha yakın. Salonun diğer tarafında oval bir çalışma masası. Duvarda **"Özallar'ın torunlarının"** fotoğrafları. Köşede bir sehpa üstünde **"Semra ve Turgut Özal'ın birlikteliklerini"** çok iyi görüntüleyen fotoğrafları...

İşte, Semra Özal salona giriyor ve sohbet başlıyor:

— Sayın Semra Özal, sizin ilginç bir kişiliğiniz var. Spordan hoşlanıyorsunuz. Aile hayatınızı iyi değerlendiriyorsunuz. Zevklerinize önem veriyorsunuz ve onlarla yaşamayı seviyorsunuz. Peki bu arada müziğin hangi türünden hoşlanıyorsunuz, diyelim ki opera sever misiniz? Türk müziğinden mi, yoksa klasik mü-

zikten mi hoşlanırsınız?

SEMRA ÖZAL — Doğrusunu söylemek icap ederse, ben müziğin her türünden hoşlanıyorum, zevkle dinliyorum. Ama insanın bir haleti ruhiyesi var. Benim ruhi durumuma göre, benim hangi tarz müzik hoşuma gidecekse o anda onu dinlerim. Mesela opera çok severim. Çünkü benim çocukluğum operacıların sahne arkasında geçmiştir. Benim dayım müzisyen, Cumhurbaşkanlığı Orkestrası müdürüydü, şimdi İstanbul'da. Eskiden operanın ayrı bir orkestrası yoktu. Onlar çalardı operada da. Yazın da İstanbul'a gelirlerdi. Onun için ben operayı çok severim. Klasik müziği de çok severim. Bunun yanında güzel Türk musikisini de çok severim.

— Peki hangi haleti ruhiyenizde, hangi tür müziği?..

SEMRA ÖZAL — Tam klasik değil, ama güzel eski eserleri severim.

— Uzun yıllar yurtdışında kaldınız. Amerika'da yaşadınız. Oradaki yaşamınızdan biraz söz eder misiniz? Nasıl geçti orada yıllar, günlük hayatınız nasıl geçti?

SOSYAL FAALİYETLERİM ÇOK FAZLA

SEMRA ÖZAL — Benim halimi biliyorsunuz. Sosyal faaliytlerim çok fazla. Bundan zevk alıyorum, herkesin bir zevki var. Kimi oyun oynar, kimi gezer, kimi uyur, kimi kitap okur. Ben de bu tür faaliyetlerden hoşlanıyorum. Amerika'ya gittiğim zaman 4 katlı bir evimiz vardı. Çocuklar yanımızdaki okula gidiyorlar. Gelen gidenimiz çoktu. Hafta sonlarında oradaki Türk talebelerini davet ediyordum evimize. Türk yemekleri yapıyordum onlara, biraz vatan hasretini unutturalım diye. Orada da kendimi bir iş buldum. Sefarette bizim bir Amerikan-Türk Dostluk Derneği vardı. Onun murakıplığını yaptım. Haftada bir kaç gün gidiyordum, defter tutuyordum. Ve benim tuttuğum defter, ilk olarak Amerikan maliyesine gider gitmez tasdik olunan defterdir. Sayın **Emine Esenbel**, hatta onu bir ara vitrine koymuş, herkese gösteriyordu. Yani orada da durmadım. Ayrıca Dünya Bankası'nın bir kadınlar grubu vardır. Orada da bir iki grupta çalışmaya başladım. Sonra beni bir gruba başkan yaptılar. Dünya Bankası'nın gazetesinde de ilan ettıler, çünkü ilk Türk grup başkanı ben oldum.

— Hangi yıllar bunlar?

SEMRA ÖZAL — 1971 ortasından 1973 ekim sonuna kadar.

— Orada izlediğiniz ve özellikle beğendiğiniz bir gazete var mıydı?

SEMRA ÖZAL — Son zamanlarda pek kitap okuyamıyorum. Bir kere gözlerimden dolayı yasak. Geçirdiğim rahatsızlıktan sonra kitap okumak yasak.

— Kitap okumak yasak... Peki gazeteleri ne yapıyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Gazetelere grup grup bakıyorum. Öğleden önce bir kere, akşam üstü bir kere daha.

— Geçen yıl çok sık maça gittiniz, bu yıl pek gitmediniz daha...

SEMRA ÖZAL — Vakit olmadı daha. İstanbul'da rastlarsam gideceğim de rastlayamadım daha.

— Beşiktaş'ın maçına gidecek misiniz?

SEMRA ÖZAL — Rastlarsam tabii.

— Peki, Türk basını sizinle çok ilgileniyor. Yani bizler sizinle çok ilgileniyoruz. Sizin her davranışınız bizim için haber, sizin her sözünüz bizim için haber.

SEMRA ÖZAL — Tüm basın mı? Ben yalnız, sizi gazeteyi bütün basından ayırt ediyorum. Çünkü sizin magazin tarafınız yok.

— Siz basına nasıl bakıyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Şimdi ben basını eleştirmek istemiyorum. Ama geçenlerde de Frankfurt'ta bizim basın mensupları sordular. **"Avrupa'da, Amerika'da politikacıların eşleri biraz daha geride, ne diyorsunuz?"** diye. Ben de onlara şunu söyledim: Oralarda politikacıların eşleri geride değil. Hatta bizden daha aktif, daha çok eşinin yanında. Ama oralardaki ba-

sın magazine meraklı değil. Kesinlikle bir insanın 24 saatini, özel hayatını gazeteye yansıtmıyorlar.

— Magazini siz özel hayatın yansıtılması olarak mı kabul ediyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Evet, bu şekilde dğerlendiriyorum. Yani bizde dedikodu haber çok önemli. Belki bizim halkımız sevdiği için basın böyle yapıyor. Halk bundan hoşlandığı için yapıyor. Bilemiyorum ama oralarda kesinlikle özel hayatlar basında böyle yansıtılmıyor.

— Siz sosyal hayattaki etkinliğinizden biraz önce de bahsettiniz. Sona aylarda önemli bir vakıf kurdunuz. Ve bunun çok yoğun faaliyetleri var. Türk Kadınını Güçlendirme Vakfı. Bunu niçin kurdunuz?

SEMRA ÖZAL — Ben 26-27 senedir birçok dernekte çalışıyorum. Hatta bazılarının ilk kurucularındanım, bazılarının yönetim kurulu başkanıyım. Çeşitli yerlerde çalıştım, ama benim yapmak istediğim şeyi oralarda yapmadım. Bütün bu çalıştığım dernekler lokal, mahdut yardımların dışına çıkamıyor maalesef. Halen de çalışıyorum ayırca. Ama benim yapmak istediğim şeyler biraz daha büyük. Tamamen benim inisiyatifimde olması lazım ki istediğim şeyleri yapabileyim. Bunları hiçbir dernek, hiçbir vakıf şimdiye kadar yapmaya cesaret edemedi.

RESMİ NİKÂH HAYAT GÜVENCESİ

— Neleri yapıyorsunuz? Örneğin, imam nikâhlı kadınları neden resmi nikâha geçirtiyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Bir kadının hayat güvencesi, her şeyden önce gururu, haysiyeti bence. O doğan çocukların doğup yaşadığını ispat etmesi lazım. Normal insan muamelesi görmesi lazım. Nikâhta mesela bir iki kadın "Niye buna lüzum gördünüz?" diyenlere, "Bundan sonra alnım açık, başım havada olarak mahallede yürüyeceğim" dedi.

— İmam nikâhından resmi nikâha geçen kadın...

SEMRA ÖZAL — Evet. Bu çok önemli bir kadın için.

— Peki, bu imam nikâhlı kadınları nereden buluyorsunuz? Nasıl buluyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Biz muhtarlara tembih ediyoruz. Gecekondularda daha çok biliyorsunuz. Bir de okullarda öğretmenlere tembih ediyoruz. Çocuklardan öğreniyorlar. Bize liste veriyorlar. Biz kendilerini buluyoruz. Anlatıyoruz bunun lüzumunu. Kabul edenlerin nüfus kâğıtlarını alıyoruz, bütün muamelelerini biz yapıyoruz ve çocukların da nüfusunu çıkartıyoruz.

— İmam nikâhı sonucu doğmuş çocuklarla resmi nikâh sonucu doğmuş çocuklar arasında sizce fark var mı davranış açısından?

SEMRA ÖZAL — Çok var. Çocuklar bir kere başları ezik. Hayata küskün. Dünkü nikâhta o çocukların bayram gibi sevincini görmeniz lazımdı. Bir kız kaçmış mesela. Dün öyle bir hadise vardı. Aileler arasında büyük hadiseler olmuş, kanlı bıçaklı hadiseler olmuş. Dün nikâh kıyılınca iki aile gelmiş. Dün orada barıştılar. Orada sarılanlar, o yaşlı insanların ağlaşmaları... Bunlar çok enteresan şeyler.

— Türk kadınını güçlendirmenin yollarından birini imam nikâhını resmi nikâha çevirmekte görüyorsunuz. Başka ne gibi yollar var?

SEMRA ÖZAL — Birincisi sağlık. İkincisi de nikâh.

— Sağlıktan neyi kastediyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Kadın sağlığı. Anadolu'da ben çok dolaştığım ve senelerce de yaşadığım için biliyorum. Anadolu'da kadın çok çalışır, her şeyi sırtına yükler. Evini geçindirir, çocuğuna bakar, tarlada çalışır, eşine hizmet eder, her türlü hizmeti yapar, ancak bir gün birisi çıkıp da kadına "**Nasılın, ne derdin, ne problemin var?**" diye sormaz. Biz bunu yapıyoruz. Sonra kadının sağlığı. Bizim sağlık ekiplerimizle tarama yapıyoruz. Bu arada hastalığı varsa, -maalesef yüzde 85'in üzerinde hastadır bunlar- bunları tedavi ediyoruz.

— Kadın hastalıkları mı?

SEMRA ÖZAL — Evet. Ve tabii doğum kontrolü en önemlisi.

— "Ekiplerimiz" dediniz. "Tarama yapıyoruz" dediniz. Peki nasıl bir organizasyon, nasıl yapıyorsunuz, kimler var? Nelerimiz var?

SEMRA ÖZAL — İlk defa İstanbul'da. İstanbul'da yapmamızın nedeni de kontrolü gözümüzün önünde olsun diye bir jinekolojik otobüs yaptık. Dünyada ilk defa. Biz bununla çok övünüyoruz. İstanbul'daki gecekondu semtlerini tarıyoruz. Her gittiğimiz semtte 15 gün kalıyoruz. Devamlı bir ring yapılıyor. Tekrar kontrollerine devam ediliyor tedavileri olanların. Sonra Diyarbakır'da bir bina açtık. Merkezde. İkincisini de yine Diyarbakır'ın en geri kalmış ve çocuk nüfusu çok olan bir bölgesi var, orada bir bina yaptık. Üstünde lojmanı da var. Orada hizmete başladık. Bir doktorumuz, bir de hemşiremiz var. Ve her gün iki gönüllü arkadaşımız orada yardımcı oluyorlar. Bu gelen hastalarla meşgul oluyorlar. Anket formlarımız var. Onları dolduruyoruz, onları değerlendiriyoruz, oradan da epey enteresan şeyler çıkıyor. İstatistiki bilgiler oluyor. Konya'da yine merkezde bir sağlık binamız. Var Ankara'da bir binamız var. bir de karavan koyduk bir gecekondu semtine. Şimdi Urfa, Mardin, Siirt, Eskişehir, Samsun, Adana hazır vaziyette. Bu önümüzdeki ay inşallah onları da açacağız. Sabit bir tesis yapıyoruz bir tane büroyla. Şehir merkezlerinde. Kazaları ve köyleri gezmek üzere de karavanlar yapıyoruz. Otobüsün maliyeti ve aylık masrafları çok olduğu için karavanla gidiyoruz. Şimdi 25 karavan ısmarladım.

— Nereden ısmarladınız?

SEMRA ÖZAL — Yapılacak işte. Bursa'da, güneydoğu da onları köylere ve kasabalara yerleştireceğim. Çünkü bizim problemimiz, kadın sağlığı ve çocuk problemi. Güneydoğu ve doğuda en had safhada.

— Bu ekipleri nereden buluyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Oralardaki doktor ve hemşireyi aylıkla tutuyoruz.

— Yani onlar kendi işlerini yapıyorlar. Bir de size mi?

SEMRA ÖZAL — Evet, sabah saat 09.00'la 14.00 arası bize çalışıyorlar, sonra kendi işlerine gidiyorlar.

— Peki kaç doktor var?

SEMRA ÖZAL — Her sağlık merkezinde bir doktor, bir hemşire var. 1987'nin altıncı ayından sonra 25 karavan daha geliyor. Onları da doğuya koyuyoruz.

— Kaynağı ne bu faaliyetlerinizin? Yani, mali kaynağını soruyorum?

SEMRA ÖZAL — Aslında bizim bütün bunları yapabilmek için çok paraya ihtiyacımız var. Vakfı kurarken ben zengin hanımları aldığım zaman, basında bundan epey söz edildi. Ama vakıflar biliyorsu-

nuz üye kaydedemiyor, sadece, kurucu üye ile kalıyor. Gönüllü üyelerimiz var ayrıca ama... Vakıfların gelişmesi de varlıklarıyla oluyor, üye sayısı ile alakası yok. Vakıf üyelerinin hepsi, eksik olmasınlar yardım ediyorlar devamlı. Gelir getirecek iki hadise yaptık şimdiye kadar. İlki tanıtma yemeğimiz vakfın. Bir de sizin meşhur hasbahçeniz, sizin basındaki hasbahçeniz. Bu hasbahçenin parası ile sağlık otobüsünü yaptık. O kadar olmasaydı, belki biz bugün daha fazla sağlık otobüsü hizmete koymuş olacaktık.

İSTİSMAR EDİLİNCE VAZGEÇTİK

— Yani daha fazla mı o tür tanıtma toplantısı düzenleyecektiniz?

SEMRA ÖZAL — Birkaç şey daha yapacaktık. Planlarımız vardı. Fakat baktık ki istismar ediliyor, vazgeçtik.

— Şu anda vakfın varlığı ne kadar?

SEMRA ÖZAL — Onu genel merkezdeki hesaplar bilir.

— Genel merkezdeki hesaplar ne kadar?

SEMRA ÖZAL — Problemimiz yok paradan.

— Yurtdışı ile bağlantınız var mı?

SEMRA ÖZAL — Devamlı irtibat halindeyiz.

— Nasıl bir bağlantınız var?

SEMRA ÖZAL — Şimdi biliyorsunuz, bir de güçlendirme ve tanıtma vakfı olduğu için dünyaya Türk kadının bugünkü seviyesini göstermek ve tanıtmak lazım. Çünkü bizi çok yanlış tanıyorlar. Hâlâ Osmanlı devrindeki gibi halimizi zannedenler var.

— Yani peçeli filan mı?

SEMRA ÖZAL — Onun için biz bütün memleketlere yazı yazdık. Batıya, Avrupa'ya, Amerika'ya. O memlekette kendi branşında, kendi dalında meşhur olmuş, ödül almış hanımları istedik. Bir de bizim kuruluşumuza paralel olabilecek kuruluşları istedik. Bütün bu dokümanları topladık, bize uygun olanları seçtik, yazılar yazdık. Çalışmalarımızı anlattık. Çoğundan cevap geldi. Birçok yerde de seminer, panel gibi şeyler düzenlendi. Bu önümüzdeki sene gideceğiz. Amerika'daki nüfus planlaması derneği bizimle meşgul. Çok iyi buldular bugüne kadar olan çalışmalarımızı. Şimdiye kadar Türkiye'de hiçbir kuruluş böyle bir çalışma yapamadı. Bu kendi ifadelerine göre tabii. Ve bize her türlü yardımı yapacaklarını söylediler. Bunun için de zannediyorum benim bir Meksika seyahatim olacak.

— Ne zaman?

SEMRA ÖZAL — Bu önümüzdeki günlerde, ocak ortasında sanıyorum. Bu nüfus planlamasını en iyi tatbik eden yer orada bir şehir. Onu numune olarak gösteriyorlar. Onu gidip göreceğim, Türkiye'ye onların hangileri uyabilir, hangilerini biz tatbik edebiliriz. Ona göre bir karar verip yardımları alacağım.

— Sizin güçlendirme vakfı girişiminiz, geçmişe bakıldığında bir başka derneği hatırlatıyor. Sayın Rahşan Ecevit de başbakan eşi iken bir köylü derneği kurmuştu, arada bir benzerlik var mı?

SEMRA ÖZAL — Mukayese bile edilmez.

— Hangi açıdan?

SEMRA ÖZAL — Hiçbir açıdan. Düşüncelerimiz ayrı, hedefimiz ayrı. Her şeyimiz ayrı. Bizim vakfın politik hiçbir yönü yok. Politika ile hiçbir alakası yok. Biz sadece çocuğa ve kadına hizmet vermek istiyoruz.

— Başbakan eşi olmasaydınız ve yine böyle bir vakıf kursaydınız, bu kadar gelişebilir miydi sizce? Yani bugünkü Türkiye'yi düşünün...

SEMRA ÖZAL — Bakın ben bunu seneler evvelden beri planlıyorum. Çünkü kurduğumuz bu vakfın bu kadar kısa sürede bu hale gelmesi, benim senelerdir kurduğum planların, hayallerin mahsulüdür. Ama diyeceksiniz, Başbakan eşi olmasaydınız belki bu kadar süratle gelişemezdi. Biraz daha geç gelişirdi, ama yine biz bu noktaya varırdık.

— Siz bir yandan Başbakan eşisiniz, bir yandan kadınsınız, annesiniz, hatta anneanne oldunuz.

SEMRA ÖZAL — Babaanneyim aynı zamanda.

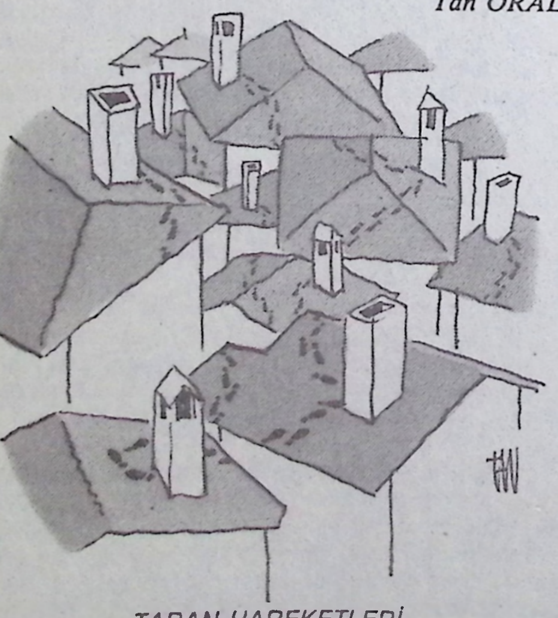
— Türk toplumunda son üç yıldır, Sayın Başbakanın iktidara gelmesiyle birlikte hayat pahalılığından şikâyet var. Ve bunun da yükünü kadınlar çekiyor. Yani herkes çekiyor elbette. Ama daha çok kadınlar çekiyor. Ev hanımı olarak. Şimdi siz anneanne olarak, babaanne olarak, kadın olarak, kadın güçlendirme vakfı başkanı olarak enflasyonla birlikte yaşamak konusunda ne düşünüyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Şimdi bir ev hanımı olarak söyleyeyim önce. Biz iktidar olmadan önce, hatta parti kurma gibi bir düşüncemiz olmadığı devirlerde ben, saatlerce kuyruklar bekleyen, gece karanlıkta kalkıp kuyrukta tüpgaz almak için bekleyen, kapıcılara, bakkala yalvarıp havadan dünyanın parasını veren kadınları hatırlıyorum. Biz dahil. Biz de o zaman yağ almak için, ampul almak için kapıcıya, bakkala havadan para verdiğimizi biliyorum. Öyle sıkıntılı ve her şeyin yok olduğu bir devrede yaşamaktansa.. Evet, bugün var biraz pahalılık, yok diyemem, mümkün değil. Ama, hiç olmazsa her şey var. İmkânı nispetinde istediği kadar gidip alabilecek şansı var. O zaman havadan ödediğimiz paralarla bugününden çok daha fazla paraya geliyor, inanın. Onları ben kendim ödediğim için biliyorum.

— Yani bugün ev hanımı olarak ya da bir eş olarak enflasyonun sizi eskisi kadar etkilemediğini mi düşünüyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Enflasyon yavaş yavaş düşüyor. Ama hiçbir şeyin olmayıp da kuyrukta beklenildiği, karaborsadan bazı şeylerin temin edildiği günlerdense,

Tan ORAL

TABAN HAREKETLERİ

ben bu günleri tercih ediyorum.

— Son günlerde güncel bir konu siyasi davalar. Siz demokrasi ile siyasi davalar arasında nasıl bir paralellik görüyorsunuz? Şimdi Türkiye AET'ye girme çabasında. Önümüzdeki yıl 1987 yılında girişimler yapılacak. Sayın Başbakan birkaç kez açıkladı. Bir yanda siyasi davalar, düşünce özgürlüğünün sınırlanması; öteki tarafta Avrupa'ya girmek, bütünleşmek ve demokrasi... Siz nasıl bağdaştırıyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Bunlar hükümet politikası önce. Bizim yetkimizde değil. Ama bir anayasa var. Bir adalet mekanizması var, bir hükümet politikası var. Bu söyledikleriniz, zannediyorum ben ,bu üçünün çerçevesi içinde yürüyen şeyler. Onun için müsaade edin de ben bunun için cevap vermeyeyim.

— Hem geçmiş yıllarda hem de iktidara geldikten sonra dünyanın çeşitli yerlerinde ve Türkiye'de birçok devlet adamı ile tanıştınız. Bunlar arasında sizi en çok etkileyen kim oldu?

SEMRA ÖZAL — Bir ayrım yapmak istemiyorum şimdi. Hepsinin kendine has özellikleri vardı. Hepsinin enteresan tarafları vardı.

— Geriye dönüp baktığınızda, sizi etkileyen herhangi bir olay, herhangi bir devlet adamıyla... Şöyle düşündüğünüz zaman aklınıza ilk gelen olay?

SEMRA ÖZAL — Aklıma ilk gelen olay, Japon imparatoru ile olan bir yemekteki hadise.

— Nedir?

SEMRA ÖZAL — Ben Japonya'ya boynumda iki kırıkla gittim. Burada **"Kımıldamayın, hayati tehlike var"** dedikleri halde. Japonya'ya daha önce 8-9 defa gittim. Çok da iyi biliyorum. Japon imparatorunun özel daveti olduğu için ben o halimle gittim. Biliyorum, fevkalâde hassas ve nazik insanlar. Gitmeseydim belki mesele olabilirdi. O halimi görünce kendileri de çok üzüldüler. Aynı zamanda çok da memnun oldular. Dedim ki, "sizin nazik davetinize icabet etmemek mümkün değil." Hatta doktora yolladılar, kendileri meşgul oldular. İmparator kendi sarayında bize bir öğle yemeği verdi. Yanımda oturuyordu. Çok mahdut sayıda bir misafir topluluğu vardı masada. Zevklerden konuşuluyor.. Spordan açıldı. İşte sporu sevdiğini, her gün yaptığını anlattı. **"Sizde popüler olan, herkesin yaptığı spor nedir?"** dedi. **"Futbol"** dedim. **"Öyle mi"** filan dedi. **"Ben bir kulübün de başkanıyım"** dedim. O kadar şaşırdı ki, çok böyle ciddi. Yüzünde en ufak bir mimik olmayan imparator gülmeye başladı. Herkes şaşırdı. Herhalde imparatoru güldüren ilk insan ben oldum. O hatıramı hiç unutmuyorum.

KENDİ İNANCIYLA YAPIYORSA

— Siz vakfın yöneticisisiniz. İlerde kadın olarak Türk toplumuna katılacak genç kızlar var. Bunlar şimdi öğrenci. Bır kısmı başörtüyle dolaşıyor. Nasıl karşılıyorsunuz bunları?

SEMRA ÖZAL — Üniversiteler bu konuda icap eden tedbirleri alıyorlar sanıyorum. Biraz derinine inilmesi gereken bir mesele. Pek üstünden konuşmak kolay değil. Bunları yakından takip edip konuşmak lazım. Hakikaten kendi inancı ile, isteyerek yapıyorsa. Biz laik devletiz, herkes istediğini yapar. Bugün Avrupa'da da rahibeler eski kıyafetini muhafaza ediyor. Dini okullar var. Bunlara karışamayız. Ama bir fantezi olarak, bir propaganda vesilesi olarak yapanlar varsa, o zaman buna bir çare bulup anlatmak lazım.

— Sizin laiklik anlayışınızla Sayın Başbakanın laiklik anlayışı arasında fark var mı?

SEMRA ÖZAL — Zannetmiyorum.

— Ama öyle bir izlenim var.

SEMRA ÖZAL — Öyle bir izlenim var. Zannetmiyorum, ben çok açık konuşuyorum. Belki Sayın Başbakan benim kadar açık konuşmuyor, bilmiyorum.

— Neden?

SEMRA ÖZAL — Bilemem.

— Siz neden açık konuşuyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Benim politik bir yönüm yok.

— Sayın Başbakanım açık konuşmamasındaki politik yön ne olabilir?

SEMRA ÖZAL — Ee, bir başbakan. Bir parti başkanı ve başbakan. Normal bir insan kadar hiçbir rahat hareketi yok ki konuşması olsun. Hayatının her safhası, her hareketi kısıtlı. Konuşması da öyle. Bir yere gidip eğlendiği zaman hemen hadise oluyor. Hayatı kısıtlı.

— Laiklik konusunda tam olarak düşüncesini söylemesi için bir engel mi var?

SEMRA ÖZAL — Hiçbir engel yok. Aslında zaman zaman onu ifade ediyor. Bunun ciddiyetle üzerinde durulduğunu, takip edildiğini söylüyor. Ama bir kere o izlenim yaratıldığı için bunlar da yazılmıyor. Arada kaynıyor yahut.

Sayın Başbakanın Nakşibendi tarikatından olduğu söyleniyor. Doğru mu bu?

SEMRA ÖZAL — Hiç yok. Hiçbir tarikatla, hiçbir şeyle kesin alakası yok. Onu kesin söyleyebilirim. Gayet moden, medeni bir insandır.

— Tarikatlar konusunda siz ne düşünüyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Hiç bilmem, hiç meşgul olmadım böyle şeylerle. Ne olduğunu, nasıl olduğunu da bilmem.

— Amerika'da son olarak bir skandal patladı. Başkan Reagan'ın İran'a silah sattığı söyleniyor, gizlice. Böyle bir siyasi skandal konusunda siz ne düşünüyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Büyük bir problem, büyük bir mesele.

— Siyasi skandallar konusunda ne düşünüyorsunuz.

SEMRA ÖZAL — Biz Nixon'm Watergate olayında Amerika'daydık. Orada yakından takip ettik. Reagan'ınkini uzaktan duyduğumuz için bilemiyorum ama arkalarında bir tertip konusu var gibi geliyor bana.

— Tertip öyle mi?

SEMRA ÖZAL — O zaman da vardı. O zaman da öyle hissettim. Bilemiyorum. Bunlar çok büyük meseleler aslında. Bizim fikir yürütebileceğimiz kadar basit değil.

— Çay içiyor musunuz?

SEMRA ÖZAL — İçiyorum. Çok da seviyorum aslında. Bizde günde 3-4 çay demlenir evimizde. Ama bu mide kanamasından dolayı 10-12 gündür yasak. Çay ve kahve içemiyorum.

— Radyasyon?..

SEMRA ÖZAL — Hiç öyle bir şeyden korktuğumuz yok. Hakikaten de öyle bir tehlike yok. Olsa öyle bir şey, biz kendimiz içmeyiz ve tedbir alırız. Gayet ciddi şekilde incelettirdik, yok öyle bir tehlike, merak etmeyin.

— Sabahleyin kalktınız, tipik bir günlük hayatını-

zı anlatır mısınız?

SEMRA ÖZAL — Sabah genel olarak bir telaşla 07.30-08.00 gibi kalkarız. Elimi yüzümü yıkarım. Sonra Turgut Bey'in o gün giyeceği elbisesini, kravatını hazırlarım.

— Siz mi seçiyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Onun yok öyle şeylerle ilgilenecek vakti. Her zaman yardımcı olurum. Onları hazırlarım. Gider, şöyle bir gazetelerin başlıklarına bakarım acele. Kahvaltı sofrasına bakarım. O sırada Turgut Bey hazırlanır gelir. Ona bakarım ve eksiği var mı, bir isteği var mı diye.

— Kahvaltıda ne seviyorsunuz?

SEMRA ÖZAL — Genellikle kızarmış ekmek, beyazpeynir ve çay.

Sayın Başbakan?..

SEMRA ÖZAL — O da aynı şeyler. O bir de katı yumurta yer bazen. O hazırlar. Kahvaltısını yapar. Gazetelerin şöyle bir başlıklarına bakar ve çıkar. Ondan sonra ben gazetelere biraz daha bakarım. Normal randevularım başlar. Eğer çalışacaksam, yazılarım, raporlarım oluyor bazen, onları yapıyorum. Gidilecek yer varsa, ona göre kendimi ayarlıyorum. Öğleden sonra da randevular, ziyaretler, çalışma biraz devam eder. Ama gece Turgut Bey çok geç geliyor eve. genellikle geceyarısı veya daha sonra geliyor. 24.00'ten evvel bir kere gelmiyor. Ondan sonra biraz gazetelere bakar. Son raporlara bakar. Ondan sonra birkaç kelime konuşabilirsek konuşuruz. Geceyarısı 02.30'dan evvel yattığımız vaki değildir.

Yılbaşı tatilinde neredesiniz?

SEMRA ÖZAL — Yılbaşı günü ben, evde ikimiz yalnız olalım istiyorum. Bunu bir geçen sene yapabildik. İnşallah bu sene de yapabiliriz. Hiç olmazsa senede bir gün yalnız kalalım.

— Peki sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

SEMRA ÖZAL — Estağfurullah. Galiba her şeyi sordunuz. Aklıma gelmiyor.

— Çok teşekkür ederim Sayın Semra Özal.

Özal, Demirel'in nabzını yokluyor

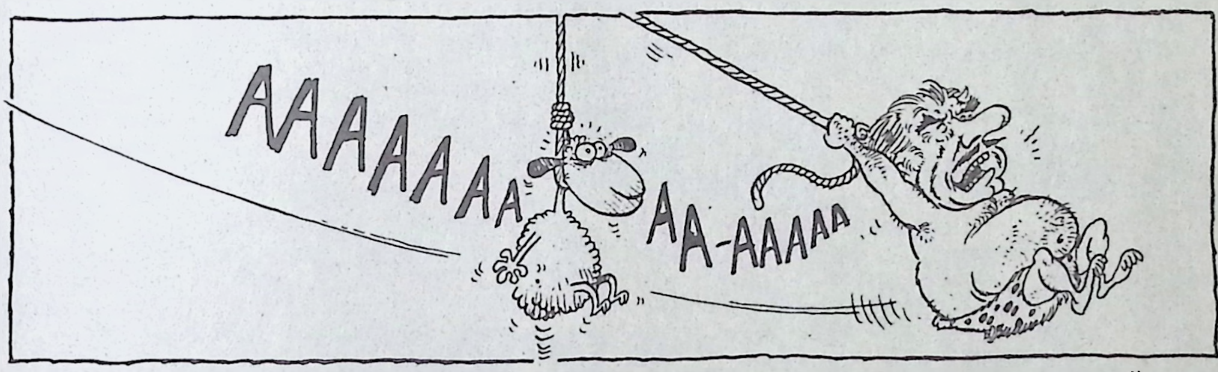
BETÜL UNCULAR *29 aralık*

ANKARA — TBMM'deki solun parçalanmasında "tuzu" bulunan Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Turgut Özal, gözlerini sağa çevirdi. SHP'den istifa ederek, DSP ile bütünleşecek olan milletvekillerine "**hülle partisi kurmalarını**", böylelikle 84. madde nedeniyle ANAP'ı güç durumda bırakmamalarını kurmayları aracılığıyla öneren Başbakan Özal, gizli gizli Süleyman Demirel'i yokluyor. Bazı ANAP'lı yöneticiler, Demirel'in yakın çevresine, "**Sizinle aramızda ayrılık yok. Aynı fikirleri paylaşıyoruz. Bize karşı yumuşak olun**" sözlerini yineliyorlar. Solun parçalanması üzerine 1988'e "**bütünleşmiş bir sağ**" olarak gidilmesi görüşünün bu kesimde egemen olduğu gözleniyor. Bülent Ecevit'in geçen günlerde Or-An'daki evinde kabul ettiği eski SHP'lilere, "**Sağ, büyümemizden telaşa düştü. Sağ her zaman solu parçalamak ister. Bizim büyüdüğümüzü gördükleri zaman telaşlandılar**" dediği, bizzat o milletvekilleri tarafından dile getiriliyor.

Özal'ın gözlerini çevirdiği DYP kanadında, grupla genel merkez arasında bazı ayrılıklar olduğu dikkatlerden kaçmıyor. Genel merkezin son seçimle gelen 4 milletvekilinin dışındakilere pek sıcak baktığı

söylenemez. Ancak, DYP kurucusu olan ve Mecliste DYP grubunu oluşturan ilk 21 milletvekilinin 1988 seçimlerindeki şansları bazı nedenlerle oldukça yüksek görünüyor. Genel merkez **"grubun dağılmaması gerektiği"** düşüncesiyle katı davranmıyor. Ancak, Mecliste istediği ölçüde politika da yapamıyor. Bazı milletvekilleri, Demirel'in grup sayısının 35-40'ta dondurulmasını, örgütle sıkıntıya girilmesini istemediğini belirtirken, bazı milletvekilleri de, Demirel'in **"Kim isterse gelsin, alın"** görüşünde olduğunu savunuyorlar. Birinci görüşün daha güçlü olduğu, genel merkezin de savunusundan anlaşılıyor. DYP'li bazı milletvekilleri, Demirel'in kendisini MHP ve MSP'den soyutladığı görüşündeler. Demirel'in, **"Kendimi yeniledim. Çağa uydum"** dediğini anlatıyorlar. Demirel'in kendisine her gün gelen 200-300 kişi ile halkın nabzını elinde tuttuğu, parlamentoda çalışanları değerlendirdiği, hatta SHP'nin son küçük kurultay bildirisinin bile Demirel'in evinde tartışma konusu olduğunu ifade ediyorlar. Bu yılki bütçe konuşmaları hazırlanırken, bugüne kadar bürokrasiden pek alınamayan verilerin DYP'ye akmaya başladığına dikkat çekiliyor, bürokratların, hükümetin yanlış hesaplarını ortaya koyan dosyaları DYP'ye taşıdıkları öne sürülüyor.

Başbakan Turgut Özal ile Süleyman Demirel arasında mesaj alışverişi yapıldığı konusunda kulislerde iki kişinin adı geçiyor. Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel ile eski devlet bakanlarından Ekrem Ceyhun **"mesajcı"** olarak niteleniyorlar. Turgut Özal'ın Güzel ile çalışmak istemesi üzerine, Demirel'in Güzel'e izin verdiği, bu noktada anımsatılıyor. Turgut Özal'ın 1982 yılında yazılı kısa bir mesaj göndermesinden bu yana, Özal'dan Süleyman Demirel'e başkaca bir yazılı mesajın ulaşıp ulaşmadığı tartışılıyor. Bu arada, ANAP'lı yöneticiler, sürekli olarak Demirel'in yakın çevresinin nabzını yokluyorlar. Bazı DYP'liler, taraflar arasında yumuşama sağlanamadığı takdirde, 1988 seçimlerine değin, **"siyasi yasakların kaldırılması"** konusunun gerçekleşmeyeceği kanısını taşıyorlar. Yasaklar kalkmadığı takdirde, 1988 seçimlerinin **"kıran kırana"** geçebileceği, seçim sonucunda **"ANAP'la DYP'nin koalisyon"** yapabileceği olasılığı üzerinde de şimdiden duruluyor.

İsmail GÜLGEÇ

İLHAN SELÇUK'UN 1986 YAZILARINDAN SEÇMELER

Kurtarıcı?..

İLHAN SELÇUK *2 ocak*

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine dönmek mi istiyorsun?

Genç yanıtladı:

—Evet!..

—Niçin?

—Çünkü beni 12 Eylül'den sonra gözaltına alıp tutukladılar; ancak dört yıl sonra mahkeme karşısına çıkarıldığımda suçsuz olduğum anlaşıldı; salıverdiler. Bu dört yılımı bana şimdi kim ödeyecek?

☆

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

İşçi yanıtladı:

—Evet!..

—Niçin?

—Çünkü 12 Eylül'den önce işim vardı, sendikal haklarım vardı, şimdi ne işim var, ne sendikal haklarım...

☆

—Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

Profesör yanıtladı:

—Evet!..

—Niçin?

—Çünkü ben üniversitede bilim için çalışıyordum, 12 Eylül'den sonra sorgusuz kapı dışarı edildim. Neden 12 Eylül öncesini aramayayım? Hukuk daha çok işliyordu o dönemde...

☆

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

Gözetilen holdingin başı:

—Hayır.

—Niçin?

—Şaka mı ediyorsun Beyefendi? Ben holdingimi 12 Eylül'den sona kurdum, milyarları 12 Eylül-den sonra istif ettim, her şeyimi 12 Eylül'e borçluyum.

★

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

Türk Lirası:

—Evet.

—Niçin?

—12 Eylül'den önce 70'imiz bir araya geldik mi, bir Amerikan Doları'na karşı çıkabiliyorduk; şimdi bir dolara karşı 600'ümüz bir araya gelsek yetmiyoruz; rezil olduk...

★

Adam yığınlara baktı; işçilere, memurlara, esnafa, bilim adamlarına, aydınlara, gecekondularda yaşayanlara, işsiz kitlelere, yasaklı politikacılara, köylülere, şoföre, kiracıya, öğretmene, bakkala, emekliye, kadına, erkeğe, politikacıya, yazara, sanatçıya bağırmaya başladı:

—Kim ister 12 Eylül'den öncesini? Sokaklarda kurşunlanıyordunuz, evin kapısı önünde vuruluyordunuz, günde kırk kişi öteki dünyaya göçüyordu, birbirinizi boğazlıyordunuz, biz sizi kurtardık, 12 Eylül kurtardı...

★

Biz bu filmi daha önce çok görmedik mi?

Görmez olur muyuz?

Kovboy filmidir bu; hep aynı senaryo üzerine işlenir; oğlan kızı kurtarır...

Sonra da...

★

İnsanlar ve toplumlar bir kez kurtarılmasınlar; kurtarıcılardan kurtulmak, çok, ama çok daha zordur...

Kadından Ne Olur Ne Olmaz?..

İLHAN SELÇUK *18 ocak*

Gazetelerde bir tartışma başladı:

"—Kadından kaymakam olur mu?"

Kimileri diyorlar ki:

—Olur.

Kimileri:

—Olmaz.

Eskiden sosyalist ülkelere gidip kadınların sokakları süpürdüklerini görenler, parmaklarını ısırırlar, Türkiye'ye dönünce yazarlardı:

—O ülkelerde kadınları çöpçü yapıyorlar!..

—Vay canına!..

Kadın çöpçü olur mu? Vali, milletvekili, başbakan, mühendis, doktor, atlet, yüzücü, voleybolcu, basketbolcu, profesör, çengi, orospu, kraliçe, prenses, cerrah, kozmonot, pilot, şoför, romancı, ressam, tarım işçisi, bakan, genel müdür, hizmetçi, kapıcı, foto-model, manken, terzi, gardiyan, polis; aklınıza ne gelirse olur.

Çok eskiden erkek gibi kadın da insan değildi; kadın insanlaştıkça, erkek insanlaştıkça, insan insanlaştıkça, kadın her şey olacak...

Uygarlık geliştikçe kuşkusuz prenseslik, kraliçelik, sultanlık, orospuluk, striptizcilik gibi yakışıksız meslekler ortadan kalkacak, ama o başka bir konu...

★

Kadından her şey olur; bir şey olmaz.

Nedir o?

Kadından imam olmaz.

Kadını küçümsemek için söylemiyorum; Müslümanlığın gereğini dile getiriyorum. Çünkü imam, namazda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimsedir. Bu görevi bir kadın üstlenirse namaz kazaya uğrayabilir.

Atalarımız demişler ki:

—İmam hapşırırsa, cemaat nezle olur.

Atalarımızın bu özdeyişi imamlığın ne kadar önemli olduğunu vurgulamak içindir. Gerçi dinimiz elverişli olsaydı, kadınlar imamlık da yapabileceklerini kanıtlamak fırsatını bulurlardı; ama, böyle bir olanak ne yazık ki yoktur. Ülkemizdeki ve İslam dünyasındaki bütün imamlar erkektir. Şeriat hukuku da kadınları öylesine azımsar ki, iki kadın tanık ile bir erkek tanığı eşdeğerli tutar.

Bizim dini bütün erkeklerimiz de yaman erkek olduklarından kadını küçümserler:

—Saçı uzun aklı kısa...

—Eksik etek..

☆

Geçenlerde bizim gazetede (13 Ocak 1985) Ankara Cumhuriyet Bürosu'nun bir haberi yayımlandı. 1984 öğretim yılı başında 207 bin imam hatip lisesi öğrencisi varmış; bunların 29 bin 624'ü kız öğrenciymiş.

Son İstatistik Yıllığı'nı açıp baktım; gelişme ilginç: 1977'de kız öğrenci sayısı 1484 iken, 1978'de 6742 ve 1979'da 16.639 oluyor; 1980-1981'de birdenbire 23.259'a fırlıyor.

☆

Şimdi merak ettiğim bir konu var: Müslümanlardan yanıt bekliyorum: Laik ve Atatürkçü devlet büyüklerimiz de ilgilenirlerse, sevineceğim:

—İmam-hatip okullarındaki yaklaşık 30.000 kızımız diploma aldıktan sonra imam mı olacaklar?

Eğer kadından imam olursa, ülkemizde güçlü bir akıma dönüşen feminizm yandaşları kuşkusuz çok sevineceklerdir; ama "kadın imam" İslamda olanaksızsa...

30.000 kızımızın imam okullarında ne işi var?

Politikanın Yeni Aracı: İşkence!...

İLHAN SELÇUK *9 şubat*

En kötüsü ne? İşkenceyi Türk toplumunun göreneğinde doğal sayanların savunmaları. Bu takıma kulak verirseniz, işkence bizim ruhumuza sinmiştir.

Diyor ki:

— Bizde her koca her akşam karısını eşek sudan gelinceye kadar döver. Osmanlı'nın mahalle mektebinde hocanın elinde uzun değnek yok muydu? Ya duvarda asılı duran falaka? Babası öğrenciyi *"eti senin, kemiği benim"* diye öğretmene teslim etmez miydi? Ya konaklarda besleme kızlara yapılan zulüm? Bu yavrucakların bedenlerine kızgın maşa yapıştıran hanımların öyküleri gerçek değil mi? Daha geçende bir öğretmen, öğrencinin dalağını parçalamadı mı? *"Dayak cennetten çıkmadır"* sözüne ne diyelim? *"Karakolda ayna var"* türküsü boşuna mı yakıldı? Hepimiz *"büyüklerin vurduğu yerde gül biter"* diye yetiştirilmedik mi? Koskoca Osmanlı tarihi ne? Kardeşlerini toptan boğduran bir bizim padişahlarımız değil mi? Anarşiste, teröriste iki tokat, biraz falaka çok mu? Polisin karşısına çıkan süt kuzusu mu?

☆

Batı da diyebilir ki:

— Yeryüzü tarihinde engizisyondan daha kapsamlı ve daha sistemli işkence yoktur.

Ama oralarda artık çocuğunu döven baba soluğu karakolda alıyor, yargıcın karşısına çıkarılıyor. Çünkü insanlık tarihinde "gelişme ve ilerleme" diye bir kavram var. İngiliz kralları vaktiyle birbirlerini boğazladılar diye bugün tahtın çevresindekiler birbirini gırtlaklamıyor.

Tarih sayfalarına dayanarak günümüzün uygarlık koşullarını çiğnemeye kalkışanlar, çirkin bir iş yapıyorlar. Hem bu halk, çok partili rejime *"jandarma dayağına, tahsildar zulmüne son"* diye girmedi mi? 1950'deki sandık patlamasının kökeninde bu sloganın payı az mı? Günümüzdeki işkenceyi savunmak için tarihine ve halkına iftira eden sözde milliyetçilerimize ne demeli? Bunlar, Türk toplumunu günlük yaşamında tümüyle işkenceci göstermek için çabalıyorlar...

Neden?

Çünkü bugünkü siyasal iktidarın iktidarlaşmasına giden yol, işkencenin taşlarıyla döşelidir. Türkiye'de yabanıl ve arabesk kapitalizm iktidarını bir başka yoldan egemenliğe dönüştüremezdi. Bu yüzden sağcının eli işkenceye mahkûmdur.

☆

General Carl von Clausewitz, politikanın değişik yolları olduğunu söyler. Savaş bunlardan birisidir ve siyasetin bir yöntemidir. Clausewitz'in düşüncesini genişletirsek görürüz ki günümüzde siyasetin daha değişik araçları türedi. Terör bunlardan birisidir; kimi zaman bireyseldir, kimi zaman devlet eliyle yürütülür.

İşkenceye gelince...

Çağımızda işkencenin de bir siyaset aracı olarak kullanıldığı artık kanıtlandı. Bu tür işkencenin, sistemi, yöntemleri, teknolojisi, öğretimi, örgütleri oluşmuş; Orta ve Güney Amerika'da tüm toplumsal yaşamı ve siyasal alanı kapsayan yaygınlığa ulaşmıştır.

Asya ülkelerinin kimlilerinde görülen bu sistemli ve yaygın siyaset türü, ne yazık ki CIA eliyle Türkiye'de devletin bazı odaklarına benimsetilmiştir. Bu işkence türünü Osmanlı mahalle mektebindeki falakayla, ya da bir kocanın karısını, bir öğretmenin öğrencisini, mahalle komiserinin sanığı dövmesiyle karıştırmak, en azından konuyu saptırmaktır. Bugün Türkiye'de devletin önemli noktalarında bulunanlar, sistemli işkencenin hangi *"kökü dışarda mihrak"*tan *"ithal"* edildiğini bal gibi bilirler.

☆

İşkence ülkemizde derin ve yaygın bir siyaset aracına dönüştüğünden kökünü kazımak da zordur. Bu politika; örgütlü, bilinçli, uzmanlı bir gücün elinde bugünkü iktidara buldozerle yol açmıştır. Bunun içindir ki iktidar işkenceyi savunuyor, örtbas etmek istiyor.

Sözde Milliyetçilerle "Dış Türkler"...

İLHAN SELÇUK *14 şubat*

Bulgaristan, bir kalemde 1,5 milyon Türkün adını nüfus kütüğünden sildi. Bizim *"milliyetçi - muhafazakâr iktidarımız"* ne yaptı? Sayın Özal'ın tepki ilginçti:

— *Hele 70 milyon nüfusa ulaşalım, o zaman bu sorunların üstesinden geliriz.*

Aman Tanrım, sen aklımızı koru!

Nüfus planlamasını düzenleyen bizim devletimiz değil mi? Kürtajı niçin serbest bıraktık? Kadınlarımıza neden doğum kontrol hapları dağıtıyoruz? Devletin TRT'sinde niçin *"Çok çocuk yapmayın!"* diye halkımıza öğüt veriyoruz? Demek ki halkımız devlete kulak vererek belden aşağısını denetime aldığında, yandı Bulgaristan Türkleri...

☆

Bizim sağcı iktidarların adı *"milliyetçi"*dir, kendileri değil. Sağ kanatta *"pilav üstü fasulye"* ile bol milliyetçilik edebiyatı kaşıklanır; ama bir yandan TV'de Abdülhamit propagandası yapılırken öte yandan Yunan Başbakanı'ndan bir *"iltifat"* görmek için kovalamaca oynanır. Osmanlı dönemindeki gibi benimsediğimiz *"borç ekonomisi"* Türkiye'nin dış politikasına kelepçe vurmuştur.

Nitekim Türkiye'yi Batı ya bağlayan iki yol üzerinde bir Yunanistan var, bir de Bulgaristan. İkisi de bastırıyor; Ankara'da *"milliyetçi-muhafazakâr"* iktidar hiçbir şey yapamıyor. Çünkü siyasal iktidarda gerçek *"milliyetçiler"* değil, *"şirketçiler"* ağır basıyorlar. Bunlar da göbeğinden paraya bağlı adamlardır. Bulgaristan'dan TIR'lar geçecek, Batı Avrupa'dan gelen işçiler geçecek; soluk borumuzu Sofya mı elinde tutuyor? Yunanistan Ege'de Ankara'yı sıkıştırıp Kıbrıs'ı koz olarak kullanırken bir de Sofya ile mi bozuşacağız? Sonra ticaretimiz zarar görmez mi?

İşadamı kafasıyla baktığında, Bulgaristan'daki 1,5 milyon Türkü, Bulgardan önce sen defterden silersin.

Sonra da televizyonda Sultan Abdülhamit'e hava basıp sağa sola şişirirsin:

— Biz milliyetçi-muhafazakârız!

Türkiye tarihinde en büyük milliyetçi Mustafa Kemal'dir, ama Atatürk milliyetçiliğiyle bugünkülerin uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Bugünkü sözde milliyetçilik, Amerikan güdümünde antikomünizm ticaretinden başka bir şey değildir; dışa bağımlı işadamlarının çıkarını, ulusal çıkardan üstün tutar. Bunlar halkı uyutmak için bol bol *"Dış Türkler"* edebiyatı yaparlar; ama, sınır ötesindeki soydaşlarımızı korumak için kıllarını kıpırdatmaz. Washington'dan aldıkları esintilere göre dümen tutarlar.

Cumhuriyeti tarihinde (Hatay davası bir yana bırakılırsa) Türkiye'nin dışındaki Türklerin hakkını savunmak için yapılan tek eylem Kıbrıs çıkarmasıdır. Bu eylemi de *"milliyetçi-muhafazakâr"* iktidar yapmadı; Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidarda ağırlığının en çok duyulduğu dönemde demokratik solcu Başbakan Ecevit girişim kararının sorumluluğunu üstlendi.

1974 temmuzunda *"milliyetçi-muhafazakâr"* işadamı kafası iktidar olsaydı, yanmıştı Kıbrıs Türkü...

Denebilir ki:

— Bulgaristan'a karşı ne gibi önlem alınabilir? Her yandan kuşatıldık.

Kuşatılırsın...

Dışar borçlandıkça kuşatılırsın, ekonomiyi yabancılara ipotek ettikçe kuşatılırsın; ülkenin büyük kuruluşlarını kökü dışarda işadamları ellerine geçirdikçe kuşatılırsın; hammaddesi dışardan gelen tüketim endüstrisine bağlandıkça kuşatılırsın; her yıl dışarda 2-3 milyar dolar bulmadıkça yaşayamaz duruma düşersen kuşatılırsın; dış borçlarda faizler, tepende Damokles'in kılıcını da aşıp giyotinleşti mi kuşatılırsın; sınırların dış sorunlarla çevrildikçe kuşatılırsın; dış politikayı tek boyuta bağlayıp Washington'u Kâbe'ye dönüştürerek tüm manevra olanaklarını yok edersen kuşatılırsın...

Peki, kuşatmayı yarmak olanağı yok mu?

Var; ama bu, gerçekten milliyetçi bir iktidarın yapabileceği iştir.

Adam Olmak Sanatı ve Boğaz Yalıları...

İLHAN SELÇUK *9 nisan*

1960'ların ilk yarısında Cemal Hüsnü Taray'la Anadolu yakasında bir kıyı meyhanesine rakı içmeye gitmiştik. Yaşça benden çok büyüktü rahmetli Taray, Atatürk döneminde Milli Eğitim Bakanlığı yapmış, sonra büyükelçi kimliğiyle çeşitli ülkelerde Türkiye'yi temsil etmişti. Anı dağarcığı yüklü bir insandı. Dönüşte arabayı Kuzguncuk'ta durdurdu. İndik. Bir yalı arsasına doğru yürümeye başladık. Eşi bulunmaz bir görünüm karşısındaydık. Cemal Hüsnü dedi ki:

— İlhan, bu arsa benim. Üzerine ev yapacak param yok. Umarım arkadaşların arasında bu tür işleri bilenler bulunur. Arsa sizindir, bana deniz üstünde bir daire verin, yeter...

Öneriyi yadırgamıştım; deniz kıyısı kapatılır mıydı? O zamanki kafamla en çok on yıl içinde bütün kıyıların halka açılacağına inanıyordum. Hem dünyanın hiçbir yerinde İstanbul'daki rezillik yoktu. Yola koyulduktan sonra düşüncelerimi açtım. Cemal Hüsnü dedi ki:

— Ben de senin gibi düşünüyorum; kıyıları kamulaştıracak bir iktidara yalıyı seve seve veririz.

Yine de aklım yatmadı, zaten param yoktu; Cemal Hüsnü de yalı arsasını birisine sattı.

★

Aradan yirmi yılı aşkın bir zaman geçti. İstanbul'un yalnız kıyıları değil, tepeleri bile daha çok kapatıldı ve betonlaştı. Bu çirkinliğin kaynağı nedir? Emperyalizm mi? Komprador kapitalizm mi? Sosyalizm mi? Komünizm mi? Solculuk mu? Sağcılık mı? Gelişmemişlik mi? Ne olursa olsun, nereden gelirse gelsin, çirkinlik çirkindir; halka deniz kıyılarını kapatan yerleşim biçimi de uygarlık dışıdır.

Kim oturuyor Boğaz yalılarında? Yoksulu da var, zengini de, solcusu da var, sağcısı da...

Düşünüyorum:

— Eğer Cemal Hüsnü'nün arsasına bir beton blok diktirip bir dairesine yerleşseydim, deniz kıyılarını kamulaştırma girişimlerine ben de karşı mı çıkacaktım?

Kim bilir?

İnsanoğlu belli olmuyor. Belki ben de değişirdim; sonradan görme kimilerinde olduğu gibi, elimdekini yitirmek korkusu aklımı başımdan alırdı ve "Boğaz kıyılarını halka açalım" diyen uygarlık kuralına karşı çıkıp elâlemin gözünde rezil kepaze olabilirdim.

★

İstanbul Boğazı'nın kıyılarında çeşitli yapılar var. Kimisi tarihsel değeri tartışılmaz güzellik anıtıdır; kimisi sefertası gibi kat kat yükselen evden bozma apartmandır. Kimisi lök gibi betonarme Mafia yalısıdır; kimilerine ülkenin büyük para babaları karargâh kurmuştur; kimine bakmaya doyamazsın, kimine baktıkça kusacağın gelir; kimisi korumalıdır, kimisi yıkılmalıdır.

Boğaz kıyılarında oturanların tümünü bu yüzden suçlayamayız. Babadan dededen kalma yapıyı gözü gibi koruyan nice kişiye madalya bile vermek gerekir.

Ancak bütün bunlar bir uygarlık gerçeğinin İstanbul'a mızrak gibi uzanan doğrultusunu saptıramaz:

— Kıyılar halka açılmalı.

★

Bir adam arıyorum.

Bilinçli olsun, Boğaz'ın en güzel yerinde otursun, her akşam sofrasını balkonunda ya da rıhtımında kursun, güzel sanatlardan anlasın, içinde hepimizin yaşadığı düzenin çirkinliklerini görmekle kalmayıp düzeltilmesini özlesin...

Bu adam, tarihsel gidişatı bilen, dünyayı tanıyan, içinde yaşadığı koşullarla evrensel değişimin kaçınılmazlığı arasındaki bağıntıyı benliğinde kurabilen görgülü kişidir.

Bu adam konuşursa der ki:

— Evet, deniz kıyıları halka açılmalı!... Bu iş için uzmanlar bir plan hazırlamalı; tarih ve doğa korunmalı; estetiğe, şehirciliğe, akılcılığa öncelik tanınmalı...

Biliyorum ki ham ervahların, para nonoşlarının, gözü dönmüş yeni zenginlerin yanı sıra böyle İstanbul efendileri de var.

Militarizm

İLHAN SELÇUK 15 Nisan 1986

DYP Genel Başkanı Sayın Hüsamettin Cindoruk, *"militarizm"*e karşı savaş bayrağını açmış görünüyor. Cindoruk bu konuda çok duyarlı ve coşkulu konuşuyor:

"— Bizim kadromuzda 'ihtilallere' karışmış birisini gösterin, derhal atalım."

Gazeteciler soruyorlar:

"— Partinizde sıkıyönetim komutanları, 12 Mart'ın savcıları, hâkimleri, Zincirbozan'ın komutanları var."

DYP Genel Başkanı:

"— Onlar görevlerini yapmışlardır, ihtilalci değillerdir, yetkilerini kullandılar."

Gazeteciler:

"— Ancak bu yetkileri onlara savunduğunuz hukuk devleti vermedi. Bu yetkiler hukuk devletinden alınmıyor."

DYP Genel Başkanı:

— *Hukuk devleti içinde de vardır bunlar. Öbürlerine bak sen, Muhsin Batur ile Celil Gürkan'ın anılarına bak! Adamlar sabah akşam ihtilal planı yapmışlar. Ne zaman askerlik yapmışlar merak ediyorum.* (Cumhuriyet 13.4.1986)

☆

Sayın Cindoruk'un gözünde Batur ve Gürkan gibi Suphi Karaman, Kâmil Karavelioğlu da militaristtir. Niçin? Çünkü *"ihtilal planı"* yapmışlardır.

DYP Genel Başkanı'nın tepkilerini anlayışla karşılamak gerekiyor, ama Cindoruk *"ihtilal"* ile *"militarizm"*i birbirine karıştırıyor.

Militarizm nedir?

Bu soruya yanıt vermeden önce bir noktaya değinmekte yarar var. 1980'ler Türkiyesi'nde her kavramı toplumsal içeriğinden ve sınıfsal kökeninden koparak ele almak modadır. Bir sağcı için bu yaklaşım doğaldır; ama çoğu solcu, aydın, sosyal demokrat neden bu tuzağa düşüyor?

Yanıt:

— *Çünkü günümüzde devrimcilik suçtur, sosyalizm cürümdür, Kemalizm düşlemdir. Geçmişte bu gibi düşüncelere kapılıp ülkeyi Amerikan güdümünden kurtarmaya yönelenler cinayet işlemişlerdir. Zaten kapitalizmin teknolojik başarıları artık toplumsal sınıfları silmiştir. Amerika'nın güdümünü Tanrı buyruğu gibi içimize sindirmeli, iç ve dış sermaye gözetimi altında vesayet demokrasisine eyvallah demeliyiz.*

İdeolojik yılgınlığa kapılan solcu *"militarizm"*i toplumsal gerçeğinden soyutlayıp içeriğini boşaltır.

Oysa militarizmin ne ihtilale ne devrimle, ne de inkılapla bir ilişkisi vardır. *Militarizm en yalın tanımıyla kurulu düzenin askerileştirilmesidir.* Gerici bir siyasal rejim olan militarizm içe dönük yüzünde halkın demokratik isteklerini bastırır, özgürlüklerini kısıtlar; dışa dönük yüzünde yayılmacılık politikası güder. Militarizmin en aşırı biçiminin adı emperyalizmdir.

Türkiye gibi ekonomisi dış kapitalizme bağlı ülkelerde militarizm içe dönük tutucu rejime dönüşür.

☆

Militarizmin tanımı aydınlanınca Sayın Cindoruk'a yeniden düşünmenin kapısı açılabilir. Yalnız Cindoruk için geçerli değildir bu; SHP yönetimindeki antimilitarist görünümlü bazı kişilerin de militarizmin sürekli, baskıcı, antidemokratik, faşist karakteri üzerinde kafa yormaları gerekiyor. Bu durumda sakın 12 Eylül'den sonra kurulan rejimin sivil görünümlü iktidarı *"militarist"* olmasın?

Sözgelimi ülkemiz şimdi tehlikeli bir girişimin eşiğindedir. Türkiye'deki büyük özel sermaye ile Amerikan silah kumpanyaları arasında ortaklık kurulması öngörülüyor. Dışa bağımlı para babalarımızla ya-

bancı sermayenin, askeri -sınai işbitiricilikte bağdaşması, militarizmin kurumlaşması demektir. Militarizm ideolojisi, Türkiye'deki altyapısını sivil görünen kurulu düzende oluşturuyor.

Gerçek bu iken militarizmi 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükler arasında aramaya kalkmak, akılla değil, duygularla davranmaktır.

Filistin Korkusu...

İLHAN SELÇUK *25 nisan*

Ergun Balcı güzel yazıyor; dürüst kalemi, aydınlık mantığıyla dış politika sorunlarını ele alıyor ve görüntünün ardındaki gerçeği yakalamasını biliyor.

"*İsrail, İsrail...*" başlıklı yazısı buna bir örnektir (Cumhuriyet 24.4.86). Okumayan varsa, okumasını dilerim; ama, altını çizdiğim satırları köşeme almaktan kendimi alıkoyamayacağım. Ergun Balcı şöyle yazıyor:

"*İki haftadır kıyamet kopuyor dünyada. ABD'nin Libya saldırısı radyolarda, televizyonlarda ilk haber. Gazetelerin manşetlerinden inmiyor. Gösteriler düzenleniyor. Karşılıklı suçlamalar yapılıyor...*"

Gerçekten süperlerin, İslam dünyasının, Avrupa'nın ortak sorunu oldu Libya saldırısı... Terör korkusu kol geziyor. "*Amerikalı turistler Avrupa turlarını iptal ediyor. Amerikalılar dünyanın dört bir yanında evlerinden çıkamıyorlar.*" Kimi ülkelerde gerilimin doruğunda yaşanıyor. Korku ve ürkünün boyutları öylesine büyüdü ki, "*teröristlerin çok değil 10 yıla kadar atom silahlarını ele geçirebilecekleri ve dünyanın 'atom terörü' çağına girebileceği*" ileri sürülüyor.

★

Ergun Balcı, kaynaşan, korkan, ürken dünyanın görünümünü çizdikten sonra soruyor:

"*—Bütün bunlar ne için biliyor musunuz?*"

Yanıtını veriyor:

"*—İsrail, Batı Şeria ve Gazze'de bir Filistin devletinin kurulmasına izin vermediği için. Dünyamız, iki haftadır ağaçlara o kadar dalmış ki, ormanı göremiyor. Sorun ne Kaddafi'dir, ne Libya'dır ve hatta ne de bizzat Arafat'ın terörist olarak nitelediği Abu Nidal'dır. Sorun Filistin'dir. Filistin. Kamplarda yaşayan, silah, kan ve yurtsuz olmanın verdiği nefretten başka bir şey tanımayan bu insanlar arasında yüzlerce, geleceğin Abu Nidal'leri yetişmektedir. Filistin sorunu çözümlenmeden (...) terör sona erer mi? Batı dünyası son iki haftadır harcadığı enerjinin yarısı ile İsrail'i bir Filistin devletinin kurulmasını kabul etmeye zorlayabilirdi. Siyonizm-emperyalizm işbirliği olmasaydı.*"

★

Olayın püf noktası son tümcede odaklaşıyor: "*Siyonizm-emperyalizm işbirliği olmasaydı...*"

Emperyalizm dediğimiz sistemin doruğundaki kişiler akılsız adamlar değillerdir. Bunların elinde bilim ve teknolojinin son araçları vardır; Bingazi ya da Beyrut'taki otomobilin plakasının fotoğrafını uzaydan çekebiliyorlar; nice bilim adamı, yüksek stratej, usta komutan emirlerindedir. Son Libya saldırısını NATO Başkomutanı Bernard Rogers planlamadı mı? Emperyalizmin liderleri tarih kitaplarını da kuşkusuz okumuşlardır.

Ama her şey akılla yürümüyor.

1919'da Yunan askerini İzmir'e çıkaran İngiltere'nin başındaki Lloyd George'un akılsız ya da aptal olduğunu kimse söyleyemez. Bayan Thatcher da aklını peynir ekmekle yemedi ya!.. Bütün dünya bu kadını "Demir Leydi" diye övüp göklere çıkarıyor. Amerika'nın ise bir süper güç olduğu kuşkusuz...

Öyleyse nedir bu insanları tarihsel gelişime karşı savaştıran?..

★

Batılı emperyalist biliyor ki, Batı Şeria ve Gazze'de bir Filistin devleti kurulursa terör duracak; ama iş bitmeyecek. Çünkü bu devlet; Suudi Arabistan, Katar, Umman, Ürdün'e benzemeyecek. Kurulacak bir Filistin devletinin çekirdeğinde emperyalizme ve tüm sömürü düzenlerine karşı bir uygarlığın sürgünleri bulunmaz mı? Böylesine toplum düzeni, hem ırkçı ve dinci İsrail hem de ortaçağın şeriat düzenleri adına tehlike değil mi?

Siyonizmle emperyalizmin ortaklığı çok derin bir çıkar birliğinde kenetleniyor.

Çağımızın sorunu da bu ya...

1 Mayısın 100. Yıldönümü...

İLHAN SELÇUK *1 mayıs*

1 Mayısın tarihçesi Amerika'ya uzanır.

1881'den 1905'e değin Birleşik Devletler'de 37 bin grev olmuştur. Demek ki, 24 yıl süreyle her bir yıla ortalama 1500 grev düşmüştür. O dönemde emekçi, haftanın yedi günü günde en aşağı 12 saat çalışıyordu. İşçi önderleri, bu durumun düzeltilmesini, 8 saatlik iş gününü ve çocuklarının iş koşullarının değiştirilmesini istediler.

1886 yılının 1 Mayıs günü, sekiz saatlik iş günü için bir günlük genel greve gidilmesi öngörüldü.

Şikago'da McCormick adında bir fabrikatör, işçileri birbirine düşürüp direnmeyi kırmak için sendikasız emekçileri işe aldı ve 8 saatlik işgününü de uyguladı. Bunun üzerine büyük bir tepki patlaması oluştu. İşçiler, fabrikaya yürüdüler. McCormick, polis çağırdı. Kargaşa ve çatışmada kimi emekçiler öldü ve yaralandı. O gece Şikago'da bildiri dağıtıldı:

"*—Emekçiler! Kardeşleriniz ekmek istediler, ekmek yerine kurşunla doyuruldular.*"

Ertesi gün yine gösteriler başladı, işçilerin toplandığı bir meydana bomba atıldı. Polislerden yedi, işçilerden dört kişi öldü. Her iki kesimde yüzden çok yaralı vardı. Olaylara adliye el koydu. Sekiz emekçi, devleti yıkmaya yönelmek suçundan yargılandı. Bombayı attıkları kanıtlanmadı, ama yedisi idama, biri ömür boyu hapse mahkûm edildi. Hükümlülerden birisi cezaevinde kendini öldürdü. Bir başkası darağacında bağırdı:

"—Zaman gelecek, mezarlarımızdaki sessizlik, yaşarken yaptığımız konuşmalardan daha etkili olacak."

1889'da Paris'te toplanan İkinci Sosyalist Enternasyonal'de 1 Mayıs, bütün dünyada işçi bayramı ilan edildi.

★

Stefan Zweig, *"Dünün Dünyası"*nda, Birinci Dünya Savaşı öncesi Viyana'sında yaşanan ilginç bir "1 Mayıs"ı anlatıyor:

"Avusturya'da Sosyalist Parti'nin yükselmesi bakımından kesin bir dönemeç olan gün, çocukluk anılarım arasındadır. İşçiler, güçlerinin ve varlıklarının çapını bir gövde gösterisiyle ortaya koymak için, '1 Mayıs'ı çalışan halkın bayramı olarak duyurmayı ve o gün tek beden gibi Prater'a gitmeyi kararlaştırmışlardı. Hem de şimdiye kadar yalnız aristokratların atlı, uşaklı araba dizileriyle gezintiye çıktığı, iki yanı kestane ağaçlı, o güzel geniş yola gidilecekti. İşçilerin bildirisi, babacan liberalleri pek ürküttü. O tarihte Almanya'da, sonraları Avusturya'da 'sosyalist' sözü, daha önceleri Fransa'da Jacobenlerin ve Rusya'da Bolşeviklerin terörünü akla getirdi. Bu kenar semtler kızıl sürüsünün, evleri ateşe verip dükkânları yağma etmeden, akla gelebilecek zorbalıkların her türünü yapmadan, bir yürüyüş yapacakları, ilk anda hiç mi hiç olabilir sayılmadı. Bir panik başgösterdi. Kentin ve kenar semtlerin bütün polisleri Prater'a yerleştirildi ve asker ateşe hazır durumda bekletildi. Prater'ın yakınlarına sokulmayı, ne bir fayton ne de atlı araba dizileri göze aldı. Dükkâncılar demir kepenklerini aşağıya çektiler. Viyana'nın alev alev yanabileceği sanılan o korkunç günlerde, anne babalarımızın biz çocukların sokağa çıkmasını şiddetle yasakladığını hatırlarım.

Ama hiçbir şey olmadı. Çocuklarını ve eşlerini de yanına alan işçiler, dörder dörder ve örnek bir disiplinle Prater'a yürüdüler. Hepsinin de yakasında parti simgesi olarak birer kırmızı karanfil vardı. Yürüyüş sırasında Enternasyonal marşını okuyorlardı. Ama sonradan çocuklar, okul şarkılarına geçtiler. Hiç kimseye küfür edilmedi, kimse dövülmedi ve yumruk sallayan görülmedi. Polisler ve askerler de gülerek onlara karşılık verdiler."

★

1 Mayıs, Amerika'da doğdu, Avrupa'ya geçti; yalnız Türkiye'de değil, çoğu ülkede sorunlar yarattı.

Eskiden Avrupa'da işçileri *"kızıl sürüsü"* olarak görüp üstlerine silahla giden devlet anlayışı vardı; zamanla değişti; ama bu değişim için, insanlık çok acı çekti.

Düşünüyorum:

Bizler de aynı acıları çekmek zorunda mıyız?

14 ve 27 Mayıslar...

İLHAN SELÇUK *16 mayıs*

Bir toplumda demokrasi nasıl kök salar? Bu soruya yanıt verebilmek için demokrasi (ve devrim) tarihine bir göz atmak gerekir.

Batı demokrasilerinin kökeninde *"vicdan özgürlüğü"* bulunuyor. Din devletinden sıyrılmak, insanlık tarihinde çok büyük bir uygarlık aşamasıdır. Bu yolda çekilen acıların ve dökülen kanların haddi hesabı yok. Demokrasiye ulaşabilmek için önce, gücünü Tanrıdan aldığını söyleyen buyurgana karşı çıkmak gerekiyordu. Sonra, insan davranışlarını tartışmaya kapalı dinsel kurallara bağlayan bağnazlık düzeni yıkılmalıydı. *"Laik devlet-laik toplum"* anlayışı benimsenmeden, vicdan özgürlüğü sağlanmadan demokrasi olabilir miydi? Vicdan özgürlüğü, fikir özgürlüğünün ilk aşamasıdır. Fikir özgürlüğü de Batıda uzun sürede kanlı çatışmalar sonucunda sağlanmıştır. Hoşgörü (tolerans) dediğimiz kavram, ancak vicdan özgürlüğünden fikir özgürlüğüne yönelen toplumda yerleşik bir göreneğe dönüşebilir.

Batıda demokrasiye giden yolda tek dereceli seçim hakkı da kolay kazanılmadı. Üstelik kadınlara oy hakkı tanınması için ayrıca savaşım verildi. Bütün bunlar demokrasi tarihinde birer kilometre taşıdır. Hukuk devletinden sosyal devlete dönüşüm, sosyalist ve komünist partilerin kuruluşu, demokrasinin daha yeni aşamalarıdır.

☆ ☆ ☆

Türkiye'de demokrasinin öykusü, Batıdakinden değişik biçimde yaşanıyor. Sözgelimi bizde tek dereceli seçim, kadınlara oy hakkı tanınmasından sonradır. Kuşkusuz olayın içinde yaşadığımızdan ve kavgaların taraflarından birisine dönüştüğümüzden olayları serinkanlılıkla değerlendiremiyoruz. Çoğu kişi *"14 Mayıs"* ile *"27 Mayıs"*ı birbirine zıt iki olgu gibi değerlendirir. Çünkü 14 Mayıs'ta tek dereceli seçimle iktidara geçenler, 27 Mayıs'ta düşürülmüştür. Böylece ortaya çıkan kan davası sürmektedir.

14 Mayıs, Türkiye Cumhuriyeti'nde (gizli oy ve açık sayımlı) ilk tek dereceli seçimdir. Olaya iktidar kavgası açısından bakmazsak, seçimi kazanan DP'nin değil, yitiren CHP'nin demokrasiye katkısını yadsıyamayız. Tek derecesi seçim Batı demokrasileri tarihinde de bir köşebaşıdır. Ancak 27 Mayıs'ın getirdikleri de azımsanır gibi değil. Sosyal devlet, işçi hakları, toplusözleşme, özerk üniversite, yargıç bağımsızlığı, fikir özgürlüğü... Bütün bunlar demokrasi tarihinde çok uzun ve çetin uğraşlarla sağlanmıştır.

27 Mayıs'ın demokrasi yolunda büyük bir atılım olduğu yadsınamaz, yöntemine karşı çıkılabilir. Ne yapalım ki Fransız devriminde uygulanan yöntemleri de bugün onaylamak güçtür. Ama tarih bugünkü kişilerin kafasına göre yeniden yazılamıyor, her devrimin günahları da oluyor. 27 Mayıs'ın günahları, hareketin demokratik devrim yolunda önemli bir kilometre taşı olduğu gerçeğini değiştiremez. Üstelik 14 Mayıs gibi 27 Mayıs'ta da yaşanan tarihsel olayın sorumluluğu tek yanlı değildir, paylaşılması gerekir. Demokrat Parti, tarihte seçimle iktidara geçtikten sonra baskı rejimine yönelen ne ilk örnek olacaktır ne de son...

27 Mayıs'la birlikte benimsenen 1961 Anayasası'nın demokrasi tarihimizde en önemli aşama olduğu tartışılmaz. Buna karşın tek dereceli seçimle iktidara geçen DP'nin yönetiminde *"karşıdevrim"* içeriği taşıması nasıl açıklanabilir?

Dünya demokrasi tarihinde laiklik ilk aşamadır. Bizde laiklik Kemalist devrimin ortadireğidir. Bilim-

sel topluma laiklikten sonra geçilebilir. Atatürk devrimleriyle çağdaş bir düzenin temelleri atılmak istenmiştir. Vicdan özgürlüğü, toplum ve insan yaşamında hukuk devrimi, kadınların seçim hakkı, din devletine paydos... Bütün bunlar demokratik oylamalarla değil, devrimci yöntemlerle gerçekleştirildi. Yapılanlar çağdaş ve demokratik bir devletin altyapısını oluştursa bile toplumun tutucu kesiminde ister istemez tepkiler yaratır. Türkiye'de Kemalizmin köktenciliğine karşı var olan tepkilere, İkinci Dünya Savaşı'nın kahırlı yılları da eklenince ilk tek dereceli seçimin oy sandığındaki patlaması gerçekleşti.

Ne var ki 14 Mayıs'ta tek dereceli seçimle iktidara geçen Demokrat Parti de 10 yıl içinde demokrasi yolunda bir tek taş döşememiştir. Bu yol 27 Mayıs eylemiyle açıldı. Demokrasi tarihimizdeki gelgitli olayların çelişkili görünen, ama doğal sayılması gereken bir yanı da budur.

Türkiye artık 14 Mayıs'ı da 27 Mayıs'ı da (ki bunların ikisi de tarihsel gelişimin birer kilometre taşı gibi görünüyorlar) geride bırakmıştır, ama demokrasi savaşımı sürüyor.

Bu savaşım içindeki taraflardan demokrasiyi isteyen kim, istemeyen kim?

Soruya yanıt vermek için demokrasi tarihini iyice öğrenmeli ve çağdaş Batı demokrasilerindeki "olmazsa olmaz" kurallarına bakmalıyız. Her kim laiklikten, kadın haklarından, emekten ve fikir özgürlüğünden yanaysa o demokrattır.

Lozan, Amerika, Türkiye...

İLHAN SELÇUK *23 mayıs*

Lozan Konferansı'nda ABD, taraf değil gözlemciydi. 1922 sonbaharında İngiltere, Fransa ve İtalya, Amerika'yı taraf olmak için Lozan'a çağırdılar; ama Washington böyle bir konuma girmekten kaçındı. Her devletin dış siyasetini kendi çıkarlarına göre ayarlaması doğal olduğundan, bu uzaklığa şaşılmaz.

Ne var ki, Lozan Antlaşması imzalandıktan sonra ABD'nin Türkiye'ye karşı tutumu düşmanca bir çizgi izledi. Osmanlı topraklarından göç ederek Amerika'da lobiler oluşturan Ermeni ve Rumların, bu tutumun biçimlenmesinde büyük etkileri yadsınamaz.

1923 yılının 24 Temmuzunda Lozan Antlaşması imzalandı. Aradan iki hafta geçmeden ABD'nin konferanstaki gözlemcisi Joseph Grew ile İsmet Paşa bir "ikili antlaşma"ya imza attılar. (6 Ağustos 1923) Bu "ikili antlaşma"nın ayrıntılarını bilemiyoruz; ancak kimi konularda Amerikalının Avrupalılardan daha katı davrandığını tarihçiler belirtiyorlar.

Lozan Antlaşması'nı dışlayan Washington, 6 Ağustos 1923 ikili antlaşmasını onaylayacak mıydı? Bu soru, Amerika'da büyük bir soruna dönüştü. Rum, Yunanlı ve Ermeniler (bugünkü gibi) devreye girdiler. Siyasal tartışmanın boyutları büyüdü. Beyaz Saray "ikili antlaşma"yı Kongre'ye getirmekten uzun süre sakındı. Sonunda Lozan'dan dört yıl sonra "ikili antlaşma", Kongre'de geri çevrildi. ABD, Atatürk'ün kurduğu yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni içine sindiremiyordu.

★

6 Ağustos 1923'te İsmet Paşa ile Amerikan gözlemcisi Grew'un düzenledikleri "ikili antlaşma"nın bir eşi, ancak 1934 yılında Amerikan Kongresi'nden geçebildi.

Demek ki Lozan'dan 11 yıl sonra.

Sonuçta ABD'nin Lozan Antlaşması'nı dışladığı anlaşılıyor. ABD ile Türkiye arasındaki antlaşmanın içeriğini ve ayrıntılarını incelemek ilginç olabilir. Amerika, Boğazlar rejimi Türkiye'nin ulusal çıkarlarına göre yeniden düzenleyen Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ne de uzak durmuş, gözlemci bile göndermeye gerek duymamıştır. Washington'un (Lozan gibi), Montrö'deki olumsuz tutumu da bugüne değin aydınlanmış değildir.

★

Lozan Antlaşması, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin hukuk temelidir. Birinci Dünya Savaşı ertesinde yapılan bütün antlaşmalar İkinci Dünya Savaşı'yla yıkılmış, yalnız Lozan ayakta kalmıştır. Bu durum bizim için onur kaynağıdır.

Ne var ki Lozan'ı yıkmak ve Sevr'i hortlatmak isteyen sinsi girişimlerin, 1970'lerden bu yana somut istek ve eylemlere dönüştüğü izleniyor. Türkiye'nin İslam Konferansı Örgütü'ne girmesi ve Kıbrıs çıkarmasından sonra bu döneme girilmiştir.

Ermenilerin Amerikan Kongresi'ndeki etkinlikleri hüzün vericidir. Sevr özleminin çıkış üslerinin ABD'de kurulması raslantı değil, tarihsel nedenselliğin ürünüdür. Limni'de Lozan'ı delmek için bağdaşan Yunan-Amerikan işbirliği de rastlantı sayılamaz. Türkiye'nin ulusal tarihini iyi bilen ve bilinçle değerlendiren bir devlet adamı neyin ne olduğunu anlayabilecektir. Limni Adası'nda Lozan'a karşı ortak eylem, Washington'un tarihsel siyasetine uygun düşmektedir.

★

NATO'nun, Türkiye'yi kuzeyden gelecek bir saldırıya karşı ne kadar koruduğu sorusu da boşluktadır.

Bir savaş patladığında uygulanacak planların ayrıntıları elbette gizlidir; ama saklanamayan bir gerçek var: NATO savaşında Anadolu daha ilk aşamada gözden çıkarılmıştır, ortak savunma Toroslar'ın güneyinden başlamakta; 30 yıldan beri yayımlanan bütün belgelerde, anılarda, haberlerde bu gerçek vurgulanmaktadır. NATO'nun patronu Amerika şimdi NATO Güneydoğu Savunma Hattı'nı Toros dağlarının güneyiyle birlikte Ege'de Limni'ye oturtmak kararını vermiş bulunuyor. Yoksa Türkiye'yi hiçe saymak pahasına böyle bir girişime geçmezdi.

★

Türkiye, bir NATO savaşının gerektirdiği standartların çok altında donatılmaktadır. Yunanistan'ı ve İsrail'i tedirgin etmeyecek silahlanma programına Türkiye'yi bağlamak, Amerika'nın uzun süreli devlet politikasıdır. Buna karşılık ABD, ülkemizden istediği ödünleri de koparacak gibi görünüyor. Mont-

rö'den Lozan'a kadar temel devlet hukukumuzu Washington'un istekleri yönünde çiğneyecek miyiz?

Amerikan tekstil pazarında bize yüzde 1 daha fazla piyasa hakkı tanınsa *"gözetilen holdingler"*imiz ne yapar? Bilmiyoruz. Bildiğimiz şudur: Lozan'ı savunamayan bir yönetim, Türkiye devletine ve ulusuna layık bir yönetim olamaz.

Süleyman ile Turgut...

İLHAN SELÇUK *17 haziran*

Takvim yapraklarını geriye doğru sayın, 1980 yılına dönün, Süleyman Bey Başbakan...

— Günaydın Süleyman Bey!..

— Günaydın!..

— Bu gece bir rüya gördüm.

— Hayırdır?

— Senin Turgut var ya?..

— Evet.

— Senin yerine geçmiş...

— Nasıl olmuş?

— Generaller seni devirmişler, Turgut Beyi yeğlemişler, elinden tutmuşlar, sana siyaseti yasaklamışlar, aynen Celâl Bey ve arkadaşlarının durumuna düşmüşsün. Turgut'a ilişmemişler, önünü açmışlar. Amerika bakmış ki, artık sende iş yok! Holdingler düşünüp taşınmışlar, Turgut Beye yatırım yapmaya karar vermişler. Dış ve iç sermayenin gözdesi, senin müsteşar olmuş. Hem askeri yönetime daha şirin görünüyor, hem dışa bağımlı büyük sermayenin işine daha çok geliyor; kurmuş partisini Turgut, sana sırtını dönmüş, fırsat bu fırsat demiş, aranızdaki hukuku hiçe saymış...

— Turgut öyle şey yapmaz...

— Canım rüya bu...

— Sonra?

— Sonrası daha da beter...

— Anlat Allahaşkına!..

— Senin gerdanlık var ya!.. Hani şu GAP diye kısaltılan Güneydoğu Anadolu Projesi, barajlar, kanallar, köprüler, santrallardan oluşan GAP gerdanlığını Turgut Özal alıp kendi boynunu takıvermiş...

— Olamaz...

— Rüya bu!.. Olmuş işte... Senin sadık kardeşin Turgut, Başbakan olduktan sonra, "Boğaz Köprüsü'nü ben yaptım. GAP benimdir" diye ortaya çıkmış; almış yanına bakanlarını, işadamlarını, basını, parlamenterlerini, davul zurnayla Güneydoğu'ya çıkmış; tören üstüne tören, nutuk üstüne nutuk, TV'de program üstüne program... Turgut Bey aynen senin gibi göğsünü şişirerek nutuk atıyor, kafasını aynen senin gibi sağa sola çeviriyor, aynen senin gibi iki laf arasında bir *"fevkâlade"* sözcüğü sıkıştırıyor, bir konuşuyor, bir konuşuyor, ağzından ballar akıyor; "GAP benimdir" diyor, "Süleyman yok, ben varım" diyor. Basınla televizyonu da kafakola almış mı? Propagandanın gümbürtüsünden uyanıverdim; baktım ki rüya görmüşüm...

— Hayırdır inşallah, neye yoruyorsun?

— Bir vakit mi desem, iki vakit mi desem, memlekette bir şeyler olacak, Turgut'un bahtı açılacak...

☆

Siyasetin acımasız kuralları vardır; ama en acımasız kurallar içinde bile politikanın erdemleri savunulmalıdır; moral ölçüleri korunmalıdır.

Oysa ne görüyoruz? Politika dünyamızda moral değerler sıfıra sıfır elde var sıfır. Ne yazık ki basınımız da bu alanda gerekli denetimi yapamıyor, eleştiri işlevi göz ardı ediliyor. En ciddi ve hayati konular gazete sayfalarında yer bulamazken, dedikodu ve gayriciddi propaganda ön plana çıkıyor. GAP gibi ancak cumhuriyet devletinin malı olabileek büyük bir proje, kişisel bir muskaymış gibi şunun bunun boynuna takılıyor; Başbakanın davranışları karşısında kimse çıkıp demiyor ki:

— Sayın Özal! Siz Başbakan Süleyman Demirel'in yakın adamı ve gözde müsteşarı iken, Başbakan Süleyman Beyi deviren askeri darbeye "dehalet" eylediniz; sonra da demokratik olmayan koşullarda seçimi kazanarak Süleyman Beyin yerine geçtiniz; şimdi de Süleyman Bey hükümet başkanı iken yapılan kimi işlerin sahibi olduğunuzu iddia ediyorsunuz. Bu tutumunuz demokratik rejimin moral ölçüleriyle ve sivil siyaset ahlâkıyla ne ölçüde bağdaşır?

Yazık ki bu soruyu soran yok.

Öyleyse bekleyelim ve Turgut Beyin çevresine bakalım; 1990'a şunun şurasında ne kaldı? Bugün Başbakanın yanında ve ardında bulunan bir müsteşar, belki yarın Turgut Beyin, Süleyman Beye yaptıklarını Turgut Beye yapar, bizler de o zaman kendisini alkışlarız.

Morgan+ANAP Co...

İLHAN SELÇUK *2 temmuz*

Amerikan Morgan Guaranty Firması yöneticileri, Türkiye Odalar Birliği salonunda bir toplantı düzenledi. Konu: KİT'lerin özelleştirilmesi.

Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler, yaptığı konuşmada, Morgan Guaranty Firmasının KİT'lerin özelleştirilmesi için yaptığı planı anlatacağını söyledi. Salonu dolduran işadamları, temsilcileri, KİT yöneticileri dinliyorlardı.

Morgan Guaranty'nin bir adamı, kürsüden soruyordu:

"—Acaba niye KİT'lerin özelleştirilmesine gidiliyor?"

Soruyu yanıtlıyordu:

"—Çünkü bürokrasi gelişmeyi engelliyor; bu nedenle özelleştirmeye gidilmesi gerekiyor."

Morgan Guaranty'nin temsilcisine göre KİT'lerde işgücü fazlası 100 bin kişi vardı. Bunlar işten çıkarılmalıydı. Gerçi bu KİT'lerde çalışan 100 bin emekçinin sokağa atılması bir sosyal sorun yaratacaktı; ama bunu büyütmemek gerekirdi. Türkiye'de zaten işsiz sayısı 3 milyon 100 bin kişiydi. Bu sayıya 100 bin kişinin daha katılması neyi değiştirecekti?

★

Morgan Guaranty Firması, kuşaktan kuşağa bü-

yümüş bir imparatorluğun günümüze yansımasıdır. Bu imparatorluğun tarihçesinde kuşkulu olaylar var: Savaşları körüklemek; tefecilik yapmak; silah ticaretinde devlete bozuk tüfek sokuşturmak; savaş sürecinde sağlanan kârlarla her kanlı olayın ardından daha zenginleşmiş olarak çıkmak, Morganların gücünü pekiştirmiştir.

Ne var ki, bu Morgan firması şimdi Türkiye'de *"milliyetçi ve muhafazakâr"* ANAP'la birlikte iş tutuyor; 100 bin emekçiyi sokağa atmak için gerekli "fetva"yı da milliyetçiliğinden ve muhafazakârlığından geçilmeyen Devlet Bakanı Dinçerler'in desteğinde açıklıyor.

☆

Atatürk, KİT'leri kurarken ne Amerikalıya danışmıştı, ne İngilize, ne Fransıza...

Halkın alınteriyle ve parasıyla kurulan KİT'leri, halka sormadan; Amerika'ya bağlı işbitiricilere, gözetilen holdinglere, paravan şirketlere ucuza devretmek için epey yol almış görünen ANAP'lılar ise Morgan Guaranty'nin güdümünü benimsemişlerdir.

Bugün dünya ekonomisinde iki görüş siyaset alanına yansıyor. Bunlardan biri büyük özel tekelleri ve şirketleri millileştirme akımıdır. Karşıt görüşte olanlar da devletin elindeki kuruluşları özelleştirmek isterler. Bu iki siyasetin birbiriyle parlamenter demokratik rejimde ve serbest seçimler yoluyla hesaplaşması sürmektedir. Batı demokrasilerinde pek çok örneği görüldüğü gibi, sol partiler, özel şirket ve tekelleri iktidara geçtiklerinde kamulaştırma yoluna giderler; sağ partiler de tersine, siyasetin kuruluşlarıdır. Bu kapsamda her şey doğal sayılır.

Ancak Türkiye'de demokrasi var mıdır? ANAP *"şaibeli"* bir seçimle Meclisteki çoğunluğunu sağlamışır. 12 Eylül'den sonra generallerden oluşan Milli Güvenlik Konseyi'nin güdümü altında yapılan bu seçim, Türk solunu budamış, dışa bağımlı sermayenin sağcı partilerine iktidar yolunu açmıştır. Olağanüstü koşullarda iktidara geçen ANAP da bu fırsatı fırsat bilerek Amerikan Morgan Guaranty Firmasıyla işbirliği yapmış, KİT'leri özelleştirme siyasetini yabancı güdümünde yürürlüğe koymuştur. Bugün gerçekten serbest bir seçim yapılsa, ANAP'ın kazanması çok kuşkuludur.

KİT'leri işbirlikçi sermayeye satma işlemi, bu kapsamda normal bir demokratik uygulama olarak görülemez.

☆

ANAP ile Morgan işbirliğinin amacı nedir? Bu ortaklık ne yapacağını biliyor. KİT'leri önce parçalara ayırıp, ufalayacaklardır. Kârlı küçük parçalardan oluşan şirketleri *"yakın holdingler"*'e devredeceklerdir. Yakın holdingler, bu şirketlerde ürettiklerini yine devlete satarak tatlı kârlar sağlayacaklardır. İktidarın ekonomik kaleleri ve parasal güçleri artacaktır. Geride kalan KİT'ler ise devletçiliğin ne kötü olduğunu göstermek için propaganda malzemesi olarak kullanılacaktır.

Paylaşmasını Bilmek...

İLHAN SELÇUK *10 ağustos*

Bizim yetişme çağımızda gazetelerin çarpıcı yazarları arasında Hüseyin Cahit, Falih Rıfkı, Ahmet Emin, Nizamettin Nazif gibi iki ayaklı tarihler vardı. Şaka değil, bu insanlar, Balkan Harbi'ni, Birinci Dünya ve Ulusal Bağımsızlık savaşlarını, padişahlık ve hilafetin yıkılışını, cumhuriyetin kuruluşunu yaşamışlardı. Deneyimleri engin, gözlemleri zengindi. Kalemi ellerine aldıklarında, anıların istifinden gönüllerinin istediği yaprağı çekerek, yazılarını istedikleri gibi renklendirebilirlerdi. Çocukluğumda beni en çok etkileyen, kimi zaman Hüseyin Cahit'in, kimi zaman Falih Rıfkı'nın efelenip babalanmalarıydı. O dönemin kalem kavgalarındaki hırçınlık, fikir ötesinde ilkel meydan okumalara yol açardı.

Falih Rıfkı yazardı:

— Biz, Kürt Mustafa Divan-ı Harbinin karşısında bile gözümüzü kırpmadık...

Hüseyin CAhit:

— Ben, otuz beş yaşında nazırlıklar reddetmiş adamım, kaht-ı ricale mi yüz suyu dökeceğim...

Breh, breh, breh...

Malta serüveni, istiklal mahkemeleri, Bekirağa Bölüğü öyküleri, Kürt Mustafa'nın ünlü mahkemeleri bir ömür boyu pişirilip pişirilip temcit pilavı gibi gazete sayfalarında okurun önüne sürüldü. Bugünden düne bakılınca gülünç görünen efelenme ve babalanma, doğrusu ya "prim" yapıyordu. Bizler, tek parti yönetiminin tek düze siyasetinin yetiştirmeleri, dalgasız, fırtınasız bahçe havuzlarında kulaç atarak büyüdüğümüz için saydığımız yazarların alaturkalarına hayran kalırdık.

☆

Zaman geçti.

Çok partili rejime geçtik. Siyasal yaşamın rüzgârları durgun suları dalgalandırdı. Temelsiz kabadayılık raconu her zaman geçerliydi. Üç beş gün tutuklanan politikacı, meydanlarda atıyordu nutku...

Ancak kavga kızıştıkça işler sarpa sarmaya başladı. Mahpushaneler adam almaz oldu. Darbeler, darağaçları, işkencehaneler öylesine çoğaldı ki, ne yapacağımızı şaşırdık. Hangi birine yetişeceksin? Şimdi masanın üstünde Erbil Tuşalp'in *"Bin Tanık"* adlı kitabı duruyor; okudukça insanın tüyleri ürperiyor. Malta serüveni de ne demek? Sanki bir turistik gezi. Kürt Mustafa'nın elinden kaç kişi geçmişti ki? Günümüzde onbinlerin sicili dürülüyor. Bekirağa Bölüğü nezarethanesi lüks bir otel sayılır işkencehanenin yanında... Türkiye'de son yıllarda öyle olaylar yaşandı ki, Binbir Gece Masalları gibi anlata anlata bitiremezsiniz. Yazarların başından geçenlere ne diyelim? Canım, şunun şurasında Ali Sirmen, Hüseyin Baş, Uğur Kökden tutukevinden çıkalı kaç gün oldu? Demokrasi kavgası nedeniyle cezaevine girmemiş yazar neredeyse kalmayacak. Başyazarımız, 75 yaşında, sıkıyönetim mahkemelerinin sanık sandalyelerinde ney savundu?

Nadir Nadi bir gün bile şöyle konuşmamıştır:

— Biz, yetmiş beş yaşındayken, askeri mahke-

meler önünde gözümüzü kırpmadan demokrasi davamızı savunduk...

Böyle konuşmak, başyazarımızın ne kişiliğine yakışır ne de tüm ömrü boyunca gözeneklerine sinmiş tutumuyla bağdaşır; Nadir Nadi'yi Nadir Nadi yapan da budur.

☆

Düşünüyorum...

Edirne'den Kars'a ve Sinop'tan Mersin'e dek demokrasi kavgasını yaşamış Anadolu'yu düşünüyorum.

İşçisi, öğretmeni, küçük memuru, esnafı, öğrencisi, kahvecisi, köftecisi, avukatı, partilisi, partisizi, sendikacısı, sanığı, tutuklusu, tutuklu anası, babası, kardeşi ve eşiyle yıllardan beri her tür baskıya karşı direnen insanlar nasıl unutulabilir? Kaç kişinin aile düzeni bozuldu, kaç kişinin ocağı söndü, kaç kişinin defteri dürüldü, kaç kişi işinden, evinden oldu, kaç kişi işkencede sağlığını yitirdi, kaç kişi görünür ve görünmez baskılara meydan okudu? Kimi olay gazetelerde tek sütunluk haber bile olamadı...

Demokrasi kavgasının on binlerce, yüz binlerce adsız ve adlı kahramanı var.

Solcu, sosyalist, sosyal demokrat, demokrat yüzbinlerle bu "kahramanlığı" hiç olmazsa paylaşmak gerekmez mi? Her kim çıkar da demokrasi savaşımının kahramanlığını tek başına üstlenirse, paylaşmasını bilmeyen adamdır.

Oysa paylaşım her şeyin ölçüsüdür; demokrasinin, sosyal adaletin, çağdaşlığın ve insanlığın...

Böl ve Yönet!..

İLHAN SELÇUK *13 ağustos*

İkinci Dünya Savaş dönemi. Adana'da bir okul. Dersimiz: Hindistan!.. Öğretmen, Hindistan'ı anlatırken sözcüklere vura vura yineliyor:

— 400 bin İngiliz, 400 milyon Hintliyi çekip çeviriyor; 100 yıldan beri sömürüyor.

Sınıfın penceresinden görünen gökyüzü masmavi. Çocuk aklımla düşünüyorum: Nasıl olur? 400 bin kişi 400 milyona nasıl egemen olur? Önümüzdeki kâğıda timsah markalı kurşun kalemle sayıları yazıyorum, bölüyorum: Bin Hintliye bir İngiliz düşüyor!.. Hintliler isteseler, İngilizleri tükrükle boğabilirler.

O yıllarda ne *çelişkiler yasasını* biliyordum, ne *sınıf* denilen toplumsal gerçekten haberim vardı; ama öğretmen, sömürgeciliğin ve emperyalizmin temel kuralını dile getirmişti:

— *Böl ve yönet!..*

☆

Hindistan, İkinci Dünya Savaşından sonra bağımsızlığını kazandı. Ne var ki, "böl ve yönet" formülü güncel dünyamızda geçerlidir. Güney Afrika'da siyahlar beyazların karşısında neden yetersiz? Bu ülke nüfusunun 4.5 milyonu beyaz, 2.5 milyonu melez, 16 milyonu siyah. Nasıl oluyor da siyah çoğunluk boyunduruk altında yaşıyor? Çünkü kimi o kabileden, kimi bu kabileden... Herifi yakasından tutup silkelesen:

— Ulan!.. Kendine gel, aynaya bak, sen siyahsın, seni yöneten beyaz değil mi?

— Evet...

— Peki, neden ırkçılığın defterini düremiyorsun?

— Bilinçsizlik yüzünden...

Siyah polis; ırkçılığa, apartheid'e, köleliğe başkaldıran siyaha silah çekiyor.

☆

Eskiden bizim mahalle kahvesinde ya da köy ocağında, 400 bin İngilizin 400 milyonluk Hindistan'ı nasıl zincire vurduğuna çok şaşılırdı. Şimdilerde Güney Afrika'da yaşanan siyah beyaz kavgasını televizyonda seyreden köylümüz, işçimiz, küçük memurumuz ve esnafımızın gönlü, karaderili mazlumlardan yanadır. Ah!.. Şu zenciler birleşip bütünleşseler de sömürücü beyaz azınlığa dersini verip haddini bildirseler...

Ne yazık ki, sömürücünün *"böl ve yönet"* kuralı işliyor; sömürülen çoğunluklar sömürücüye karşı bir türlü birleşemiyor; ille de aralarında bir çelişki çıkıyor; bu çelişkiyi sömürücü pompalayıp şişiriyor...

Nasıl bir çelişki körükleniyor?

Zamanına ve yerine göre kimi zaman soy, kimi zaman kabile, kimi zaman aşiret, kimi zaman din, kimi zaman mezhep, kimi zaman çıkar çelişkisi fırında pişirilip bilinçsiz kitlelerin önüne sürülür, çoğu zaman bu yolda başarı kazanılır, kimi zaman da kişisel çelişkiler alabildiğine pompalanır.

☆

Emperyalist, tarih sürecinde ustalaşmıştır, mazlum halkları birbirine düşürmeyi çok iyi öğrenmiştir; ikincil, üçüncül, dördüncül çelişkileri, birincil çelişkinin üstüne çıkarıp, güncel kavgaları körükledikçe, halk kitlelerinin toparlanıp bütünleşemeyeceğini, parçalanıp güçlerini birleştiremeyeceğini sömürücü egemenler pek iyi bilirler.

Oyun hep aynı formül üzerine kurulur:

— Böl ve yönet!..

Bölünme çatıdakilerden başlar, aşağıya doğru yayılır, kitleler parsellenir; emekçi halk birbiriyle uğraşmaya başladı mı, sömürücü sermaye gücünün ekmeğine tereyağı sürülür, siyasal kavga tadından yenmez olur.

☆

Gelelim günümüz Türkiyesi'ne...

"Sol kesimde neden birleşme ve bütünleşme olamıyor?" sorusuna yanıt bulmak zorunda değil miyiz?

Biliyorum, içimizde pek ateşli olanlarımız var, konuştukları zaman mangalda kül bırakmıyorlar, bölünme için ne gerekçeler yaratıyorlar, laf üstüne lafla gökdelen kuruyorlar; ama yine de önünde sonunda sömürücü egemenin "böl ve yönet" formülü işlemiyor mu?

Otomobil-İş'in Haklı Davası...

İLHAN SELÇUK *13 eylül*

Bir yanda Türkiye Otomobil-İş Sendikası'na bağlı dört bini aşkın emekçi...

Ya öte yanda?..
Kimler yok ki?
Erdemir (Ereğli Demir-Çelik Tesisleri) işverenleri (ki bunları yönetim koltuklarına iktidar oturtur), MESS (Madeni Eşya Sanayii İşveren Sendikası) patronları (ki MESS'in eski yöneticisi Turgut Özal'dır), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ki koltuğunda Mustafa Kalemli oturur), Özal hükümeti (ki Turgut Özal işadamlarının sendika müdürlüğünden ve holding yöneticiliğinden Başbakanlığa gelmiştir), avukatlar, uzmanlar, görünür görünmez sarı sendikacılar ve başkaları...
Ereğli Demir-Çelik Fabrikası'nda çalışan işçiler 1983 yılından bu yana direniyorlar:
—Bizim sendikamız Otomobil-İş'tir, toplusözleşme masasına böyle oturmak istiyoruz.
ANAP iktidarı, devletin olanaklarını kullanarak, bürokrasiyi alet ederek, hükümet kararnameleri çıkararak, yasaları hiçe sayarak Erdemir işçisini dize getirmeye çabalıyor; ama alçakgönüllü, namuslu, yürekli dört bini aşkın alın teri insanı, hakkını savunuyor...
Ve hakkını alacak.

☆

Olay, ünlü romancı Kafka'nın içinden çıkılmaz öykülerine taş çıkartacak kadar bürokratik sarmallara dolandırılmış; devletin yetkili makamları, işçilerin namuslu bir sendikada örgütlenmesini engellemek için kullanılmış; dosyalar bir deve yüküne ulaşmış, denetlemeler, davalar, raporlar, kararlar, yazışmalar, dilekçeler ve yanıtları bir minare boyunu aşmış...
Başbakan Özal Bey, üç yıl önce nasıl müjde vermişti:
—Bürokrasiyi kaldıracağız...
Güvendiği sendikasıyla toplusözleşme masasına oturmak isteyen işçiye, bürokrasinin akıl almaz engelleri çıkarılmış, yazışmalar bir çuval dolusu evrak oluşturmuş.
Peki, olay ne?
Söylesem gülersiniz; konu şu:
1) Ereğli Demir-Çelik Fabrikası'nda kaç işçi çalışıyor?
2) Bunların kaçı Otomobil-İş Sendikası'na kayıtlı?
İşte üç yıldan beri saptanamayan, saptanması olanaksız bulunan, mahkemelerde davalara yol açan, Özal hükümetine kararnameler çıkartan olay bu...
Otomobil-İş Sendikası'na, (ki işçilerin çoğunluğu bu sendikaya kayıtlı olup toplusözleşme masasına oturmak istiyor) Erdemir'de yetki vermemek için Özal hükümeti, devleti seferber etmiş durumda...
Ama aynı Özal hükümeti, Ereğli Demir-Çelik Fabrikası'nın (Erdemir'in) ürünlerini İzmir ANAP İl Başkanı Atilla Yurttçu'nun turnikesinden geçirerek Sovyetler'e satmak için gerekli yolu, bürokrasi mürokrasi demeden, şıpın işi buluveriyor.
12 Eylül'de yeniden düzenlenmiş daha üç yıllık sendika yasalarını bile uygulamaya koymamak için çırpınan, devleti işçi üzerine baskı aracı olarak kullanan, garip kararnameler çıkararak Cumhurbaşkanı Evren'i de güç durumda bırakan, büyük sermaye yandaşı Özal hükümeti, ülkeye nasıl "huzur" getirecek?

☆

OÜtomobil-İş'e bağlı işçilerin Erdemir'de üç yıl boyunca sürdürdükleri tutum ve davranış biçimi, demokrasi onuru ve sendikal hakların savunusu bakımından paha biçilemeyecek bir değer taşıyor. Emekçiler, davalarını, yüzmüşler yüzmüşler, kuyruğuna getirmişler; bundan sonrası daha kolay...
Yasalar onlardan yana.
Bu gibi durumlarda sermaye iktidarı gizli tuzaklar kazar. Önce işçiler arasında umutsuzluk yaymaya çalışır, emekçileri sarı sendikalara aktarmaya bakar. Bu yolda başarı kazanamazsa, işçileri kışkırtır, yasadışı eylemlere sürüklemeye, haklı konumdan haksız konuma düşürmeye çabalar.
Erdemir'de emekçiler, onurlu davalarında yalnız olmadıklarını bilsinler. ANAP'ın devlet demek olmadığı pek yakında vurgulanacaktır.

Ahmet Yıldız ve Halkevi Davası...

İLHAN SELÇUK *18 eylül*

Halkevleri 19 Şubat 1932'de kuruldu. Amaç, halkın kültürünü geliştirmek, eğitim düzeyini yükseltmekti. Bizde Halkevleri'nin kurulduğu yıllarda Batı'da aynı adla ve benzer amaçla çalışan kurumlar vardı. Atatürk, Halkevleri'ne ilişkin konuşmasında, bu girişimin yeni kuşaklara yönelik olduğunu vurguladı:
"Gençlik, gelişen ve yetiştiren bir çalışma içinde yaşatılmalıdır. Ulus, bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven ve ideale bağlı halk kitlesi halinde örgütlendirilmelidir. En kuvvetli ders araçlarına ve yetişkin öğretmen ordularına sahip olmak yeterli değildir. Halkı yetiştirmek, halkı bir kitle durumuna dönüştürmek için ayrıca ulusal bir halk çalışmasının düzenini ihmal etmemeliyiz."
Dil, edebiyat, kültür, sanat, folklor, spor ve sosyal yardım alanlarında etkinlik gösteren Halkevleri'nin derslikleri, kursları, kitaplıkları vardı. İllerde 470'e yükselen Halkevleri, 4332 halkodası da açtı; kitaplık sayısı 330'a ulaştı.
Demokrat Parti iktidara geçince ve Bayar Cumhurbaşkanı olunca, Halkevleri kapatıldı; 27 Mayıs 1960'ta Bayar devrilince, Halkevleri yeniden açıldı.

★

Ve geldik 12 Eylül'e...
12 Eylül'den sonra, Atatürk'ün fikirlerine ve Kemalizmin kurumlarına büyük bir saldırı başlatıldı. Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu gibi Halkevleri'ne de kara çalanlar başarıya ulaştılar. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No.lu Askeri Mahkemesi'nde, Halkevleri'ne yönelik dava açıldı. Başta Ahmet Yıldız olmak üzere yöneticiler tutuklandılar.
Sonuç ne oldu?
Uzun süren davanın bitiminde Halkevi yöneticileri aklandılar, Halkevleri'nin kapatılmasına ilişkin

savcılık istemi reddedildi, Halkevleri davasının "beraat"le noktalanan sonucu kesinleşti.

Ne var ki, bu köşede üç-beş satırla özetlediğim bu süreç, nice insanın hayatında bir ölüm-kalım savaşı gibi yaşandı. Çünkü yargılamanın ardındaki uygulamalar, sanıkları dize getirme amacına yönelikti. Gözaltına alınmalar, tutuklamalar, sorgular, baskılar, görünür görünmez işkenceler sürdü gitti. Bu süreçte Ahmet Yıldız ve arkadaşları insan onurunun ne demek olduğunu ve nasıl savunulunacağını dosta düşmana kanıtladılar.

☆

Ahmet Yıldız, yargılamadaki savunmasında Halkevleri davasındaki uygulamaları şöyle değerlendirdi:

"Hâlâ inanmakta güçlük çekiyorum. Hem çoğulcu, özgürlükçü, Batılı demokrasi; hem de böyle bir iddianameyi bir arada düşünmek bile çok güçtür.

Kapitalist ülkelerde yerilmesi bile akla gelmeyen ve hatta komünizmin dikta aşamasını yaşayan ülkelerde bile yapılabilenlerin Türkiye'de yapılamayacağı bir günün geleceğine inanmazdım. Hele iddianamede geçen ve hiçbir çağdaş demokraside yerilmesi akla gelmeyen, üstelik tüzüğümüze ve yüce kurucumuzun (Atatürk'ün) düşünsel kalıtına en uygun, hatta onun deyimlerini kullanarak yazdıklarımdan ötürü, katillerin, canilerin, kaçakçıların dolandırıcıların arasında, soğukta, beton üzerinde, hücrelerde günler geçireceğimi, hiçbir zaman düşümden geçiremezdim. (...) Aslında Atatürk'le birlikte, Kemalizmin de 1938'de öldüğünü varsayan ve en azından o aşamada dondurulmasını isteyenlerle, Atatürk'ü ve onun asıl yaşatılmasını istediği Kemalizmi yaşatmak isteyenlerin yıllardır sürüp gelen savaşımı bugün de yeni yöntemlerle sürdürülmektedir. Birincilerin tüm hırslarıyla eyleme geçtiklerinin kanıtları da yankılanmaktadır."

☆

Ahmet Yıldız, 27 Mayıs'ın öncülerinden, Milli Birlik Komitesi üyelerindendir.

Şimdi kimileri 27 Mayıs'la 12 Eylül'ü bir tutmak, eşanlamda saymak hevesindedirler. Diyorum ki, televizyonda bir açıkoturum düzenlense, 27 Mayıs adına Ahmet Yıldız, 12 Eylül adına da Tahsin Şahinkaya veya Nejat Tümer oturuma katılsa da, bu iki eylem aynı mıdır, değil midir, anlasak...

Anadolu Aydınları

İLHAN SELÇUK *19 ekim*

Açık renk gözlü, aydınlık yüzlü genç adam, er üniformasının içinde, olduğundan daha çelimsiz görünüyor.

Selamlaştık:

—Merhaba!..

Anlıyor:

Anadolu'nun bir ilinde yerel gazetede çalışıyormuş, 12 Eylül'le birlikte gözaltına alınmış, beş yıl tutuklu kalmış, sıkıyönetim mahkemesinde aklanmış, salıverilirken askere götürmüşler, şimdi "vatani görevi"ni yapıyormuş..

—Buraya geldiğinizi duydum, dedi, tanışmak istedim...

Yüzüne biraz şaşkınlıkla bakıyorum; anlamaya çalışıyorum; ömrünün beş yılı haksız yere zindanda geçen bu genç insan, neden yıkık, kırık, buruk değil de mutlu?..

Yanıtlıyor:

—Herkesin başına neler geldi? Bizim de payımıza bu düştü. Ülkemizde oluyor böyle şeyler... Bütün bunların başıma neden geldiğini biliyorum. Aydınlanmak ve bilinçlenmek mutluluğumun temelidir. Nişanlıyım. Sözlüm yedi yıldan beri beni bekliyor; askerliğimi bitirince evleneceğiz; güzel ve iyi bir insandır; olan bitenlere yakınmadan göğüs gerdi.

—Birliğinde durumun nasıl?

—Komutan anlayış gösteriyor, okuyup yazmamı engellemiyorlar, görevi de aksatmıyorum.

Dedim ki:

—Senin gibi bir okurla tanışmak ve konuşmak, insana övünç, güven, iyimserlik aşılıyor.

☆

Aydın kişi *"ayrıcalıklı okumuş"* değildir.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde belki biraz öyleydi; geçti o dönem...

Aydınımız artık kimi sanatçının devam ettiği meyhanenin loşluğunda yaşamıyor, seçkin çevrelerin yamacında soluk alıp vermiyor, yalnız büyük kentin kibirli kesimlerinde boy göstermiyor; yurt doğasının her ikliminde, dağda, taşta, ovada, kıraçta, sulakta sürgün veriyor.

Anadolu'nun gelişigüzel bir yerinde, alçakgönüllü aydınların ayaklarını toprağa dayadıklarını görebilirsiniz. Aydın, kasaba eşrafından olabilir; köylü de olabilir; avukat, mühendis, belediye memuru, emekli öğretmen, marangoz, köfteci, kahveci de olabilir.

Aydınlık büyük kentin tekelinden çıkmıştır.

Aydın kişi, artık saksı çiçeği değildir.

☆

12 Eylül darbesi, yukarıdan aşağıya "Vaşington-Ankara" yörüngesine oturtuldu; amaçları arasında yalnız halkı sindirmek yoktu, aydınları ezmek de vardı; bilmem ki bu yolda kaç adım atabildi, ne kadar ilerledi?

Bugün de 12 Eylül'ün siyasetini güderek aydınlıkla seçkinciliği, ilericilikle halktan kopukluğu, devrimcilikle terörcülüğü birbirine karıştırıp beyinsel kargaşaya mayonez hazırlamak için çırpınanlar ağırlıklarını duyuruyorlar. Yukarıdan aşağıya doğru bir propaganda işletiliyor. Halkın aydınlanmasını engellemek için tüm aydınların karartılmasını sağlamak gerekmez mi?

Eskiden beri tanıdıklarımı düşünüyorum. İçlerinde ne külhani görünüşlü devrimciler vardı, attığı zaman mangalda kül bırakmaz, ne sosyalist dostlar vardı; bunlar akan zaman içinde değiştiler; korktular, döndüler, ödleklikleri ortaya çıktı.

Eh, bu da bir insanlık halidir.

Ne var ki, zaman içinde yalnız onlar değişmediler, toplum da değişti. Geçenlerde konuştuğum bir Anadolu aydını, dönekler için dedi ki:

—Biz 1960'larda büyük kentten taşraya yansıyan fikirlerle bilinçlenip, aydınlandık. Şimdi o fikirleri yayanlar içinde korku belası dönenler bulunabilir; ama biz dönemeyiz, geriye çark edemeyiz; çünkü artık çevremizde varoluşumuzun gerekçesi aydın kişiliğimizdir.

SEİA Niçin İmzalanıyor?...

İLHAN SELÇUK *19 kasım*

Günün konusu SEİA...

Amerika ile Türkiye arasındaki *"Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması..."*

Eskiden bunun adı gazetelerde (SİA) *"Savunma ve İşbirliği Anlaşması"* diye geçiyordu. Sonra ne olduysa oldu; SİA kötü bir çağrışımla CİA'yı anımsattığından mıdır, nedir, araya bir harf daha koyup SEİA'ya çevirdiler.

SEİA, Türkiye'deki Amerikan askeri örgütlenmesinin yazılı senedidir, beş yıllık sürelerle uzatılır. Bu kez Ankara, *(sözde Amerikan yardımı*'nın içyüzü artık ortaya çıktığından) beş yıllık süre sonunda anlaşmayı imzalamamış ve iki koşul öne sürmüştü: Amerika ile Türkiye arasındaki ticaretin geliştirilmesi, *"Türk ordusunun modernizasyonu"* için işbirliği...

Anlaşılan şimdi iki koşul da bir yana bırakılmıştır; her zamanki gibi *"teslimiyet"* ağır basıyor.

★

Amerikan Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle, birkaç gün önce ülkemize geldi ve SEİA'nın uzatılması yolunda Ankara ile uzlaşmaya varıldığını söyledi. Biz Türkler alışığız, yurdumuza ilişkin en önemli işleri kendi hükümetimizden değil, yabancı hükümet adamlarından öğreniriz.

Yine ne öğrendik?

Kongre'de bu yıl onaylanan yeni bir yasaya göre Reagan yönetimi Amerikan ordusunun elinde bulunan *"İhtiyaç fazlası araç, gereç ve silahı"* NATO'nun güneydoğu kanadındaki ülkelere verebilecektir. Perle'nin dediğine göre Beyaz Saray işte bu yetkiyi Türkiye ile pazarlık için devreye sokuyor; ve bize diyor ki:

—Eğer sen SEİA'ya imzayı basarsan, ben de "ihtiyaç fazlası"nı dağıtırken Türkiye'yi gözetirim.

Washington, önce Türkiye'ye silah ambargosu koyup ordumuzun belini bükmeye çalıştı, ardından *"sözde Amerikan yardımı"*'nı kıstı, şimdi de kıstığı 300-400 milyon dolarlık miktarı bir başka yoldan vermek "vaadiyle" Ankara'yı dize getiriyor.

Olur mu böyle şey?

Olmaz...

Ne var ki Özal hükümetinin SEİA'yı imzalamak yolundaki acelesi bir başka gerekçeden doğuyor.

1988 Türkiye'de genel seçim yılıdır. Dış ve iç büyük sermaye Özal yönetiminin beş yıl daha işbaşında kalmasını istemektedir. Ama Özal'ı 1988'de seçimleri yitirebileceği 28 eylül ara seçimlerinde belli olmuştur.

Önümüzdeki 2 yıl, ANAP iktidarı bunalım tüneline girecektir. 1980'de 13 milyar dolar düzeyinde bulunan dış borçlar 30 milyar dolara tırmanmaktadır. Vadesi gelen dış borç taksitlerini ödemek için kısa vadeli dış borç almak durumuna düşülmüştür. Borcu borçla ödemek bir anlamda iflas demektir. Öyleyse ne yapacaktır Özal? Bu sorunun yanıtı Richard Perle'nin şu sözlerinde belirginleşiyor:

—(SEİA imzalanırsa) "Türkiye'ye ek orta vadeli krediler sağlanması için çaba sarf edeceğiz. Yalnızca bizim sağlayacağımız kredilerden söz etmiyorum. Aynı zamanda Batılı müttefiklerimizi de bu alanda işbirliğine girmeleri için teşvik edeceğiz. Türkiye'ye kredi kolaylıklarının arttırılması için yollar arayacağız."

SEİA 1986'da imzalanırsa, 1988'e kadar Amerika'nın sağlayacağı orta vadeli krediler Özal hükümetinin ayakta durmasına yarayacak, seçimlerde ANAP için bir umut oluşturacaktır.

Peki, ulusal çıkarlarımızı seçim hırsıyla gözden çıkran hükümetin bu yurda yararı nedir?

★

Ankara, SEİA'yı imzaladığı dakikalardan başlayarak, *Türkiye-Amerika-Yunanistan* ekseninde ağırlığını yitirecektir.

Atina, 1988'de Yunanistan'daki Amerikan üslerinin icabına bakacağını söylemektedir. Bu kadar yukardan başladığı bir pazarlığı, Papandreu, Washington'dan koparacağı ödünlerle kapatacaktır. Bu ödünlerin Türkiye'nin sırtından verileceğinden kimsenin kuşkusu olmasın...

Biz Yürüyoruz, Onlar Koşuyor...

İLHAN SELÇUK *29 kasım*

Fıkra dediğin mangal ateşinde sabırla pişirilmiş köpüklü sabah kahvesi gibi olmalı; okur satırları yudumlarken höpürdetmeli; ardından bir sigara tellendirmeli. Yazı, ne kadar yalınkat da olsa, damak tadı vermeli. Rahmetli Refi Cevat ile Burhan Felek böyle yazı yazmaya çalışırlardı.

Köşe yazısını fıkradan ayrı bir tür sayıyorum. Gazete okuru artık kafesli pencerenin ardında sedire kurulup çubuğunu yakan entarili ve takkeli kişi değil. Gerçi *havai meşrep* sosyete güllerinin ruhlarını yelpazeleyen ya da play-boy felsefesine gönül vermiş işadamı özentilerine doping yapan fıkraların da işlevi vardır. Holding babalarına bağlanmış rıhtım gemileri gibi durdukları yerde salınan yazarlar, fırtınalara karşı kendilerini güvenceye almış, bir ayakları karada kaptan bozuntularına benzerler; işleri güçleri iktidarın düdüğünü çalmaktır.

Gerçekleri dile getirmek yolunda yürümeye çalışan köşe yazarları da bu ortamda bir eleştiriyi göğüslemek zorundadır. Yazarlığı her sabah *ehli keyfin keyfini tazelemek* sanan kimi çevreler arada sırada sorarlar:

— Hep eleştiriyorsunuz, gidişi kötü gösteriyorsunuz; iyi yapılan iş yok mu?

Olmaz olur mu?

Hayatın diyalektiğinde olumluyla olumsuz, iyiyle kötü, güzelle çirkin, aydınlıkla karanlık iç içedir; bir bütün oluşturur; değişimi ve gelişimi yaratır.

★

Arada sırada bizim milli takımın bir maç kazandığı olur ya da ligdeki iki takımımız olağanüstü bir futbol sergiler; yabancıların karşısında başarı gösterdiğimiz oyunlar da az değildir. Çok seviniriz; ama bunlar ünlü Alman antrenör Derwall'in geçenlerde gazete manşetlerine geçen tümcesindeki gerçekliği değiştirecek ağırlıkta değillerdir.

Derwall dedi ki:
"— *1954'ten beri geriliyorsunuz!..*"
Gerçek mi? Türk futbolu otuz yılı aşkın bir süredir beri geriye mi sayıyor?
Eskiden futbol denince akla yalnız İstanbul gelirdi. Eh, biraz da Ankara'nın ve İzmir'in adı geçerdi. Kapitalizm palazlandıkça, ekonomik gelişme Anadolu'ya yayıldıkça, taşrada futbol patlaması gerçekleşti. İlerlemenin ilk çarpıcı örneğini Eskişehirspor'da gördük. Sonra Trabzonspor bayrağı eline aldı. Şimdi Samsunspor'un atılımını izliyoruz. Ülkede yoğun bir futbol ağı kurulmuştur. İllerin bu alandaki örgütlenmesi şaşırtıcı. Eşraf, işadamları, valiler, emniyet müdürleri, vilayetin ileri gelenleri olayın içindedir. Türkiye'de karayollarının ve ulaşımın gelişmesi ülke çapında futbol alışverişini yoğunlaştırdı. Stadyumlar çoğaldı. Nüfus otuz yılda ikiye katlandıysa, futbol seyircisi en aşağı dört katına ulaştı.
Peki nasıl oluyor da bu gelişmeye karşın ünlü futbol antrenörü ve ustası Derwall:
— *"1954'ten beri"* diyor *"geriliyorsunuz."*
Çünkü dünya yerinde durmuyor, dönüyor; 1954'ten bu yana futbol sporu öylesine ilerledi ki, izlemesi bile baş döndürüyor. Dünkü sömürgeler, adı sanı duyulmamış ülkeler, devreye girdiler. Afrika'nın artık futbolda sözü var. Avrupa ise doğusuyla ve batısıyla satranç gibi futbol oynuyor.
Onlar koşarken biz yürürsek elbette geri kalmışlık gerçeği ağır basmaz mı?

★

Ya siyaset, ekonomi, bilim ve tek sözcükle uygarlık dünyasında neredeyiz?
1954'ten beri geriliyor muyuz? İlerliyor muyuz? Eğer kendi dünyamıza kapanırsak ve Türkiye'yi gezegenimizde tek ülke sayarsak, hiç kuşkusuz dev adımlarıyla ilerliyoruz. Şu gökdelenlere, köprülere, barajlara, karayollarına bakın!... Otuz yıl önce bunlar var mıydı? İnsanımızın giyimi kuşamı bile değişti, iyileşti. Artık çoğu kişinin evinde buzdolabı ve televizyonu yok mu? Kişi başına ulusal gelir 1954'te 120 dolarken 1000 dolara çıkmadı mı?
Evet, kuşkusuz geliştik, büyüdük, ilerledik; ama uygarlık düzeyi denen kavram yerinde durmuyor ki!... Yeryüzünde yalnız başımıza yaşamıyoruz ki!.. Çevremize baktığımız zaman geriye doğru saydığımızı söylersek bir gerçekliği dile getirmiş oluruz.
Bu gidişle de uygarlık dünyasıyla aramızdaki uçurum derinleşecektir.
Çünkü gidiş o gidiş; ağır ve aksak...

Lobi ile Bobi

İLHAN SELÇUK *18 aralık*

Lobi, ses çağrışımıyla bobiyi anımsatıyor.
Bobi neyi anımsatıyor?
Kuduz...
TV'nin ünlü Dallas dizisinde Ceyar'ın kardeşi Babi de ses çağrışımının dizisinde bir başka eklem olabilir, sonra hobi'yi de unutmayalım.
Lobi, Amerikan siyasal yaşamında Beyaz Saray, Kongre, hükümet; daha kısa deyişle devlet yönetimi kesiminde belirli amaçlar doğrultusunda etkinlik gösteren baskı grubuna verilen addır. Bunların en ünlüleri de İsrail ve Yunan lobileridir.
Ya Türk lobisi?..
Kimileri diyorlar ki: Amerika'da bir Türk lobisi oluşturmak yolunda hemen kolları sıvayalım. Türk - Amerikan ilişkileri gün geçtikçe bizim hesabımıza kötüye gidiyor. Ortadoğu'da Amerikan siyaseti İsrail'in, Ege ve Akdeniz'de Yunanistan'ın ipoteği altındadır. Türkiye'nin çıkarlarını Washington'da düşünen yok. Oysa Türkler bir lobi oluştursalar çok şey değişir.
— Ne değişir?
Yanıt:
— Ne bileyim? Eğer Türk lobisi olsa Türkiye'ye Amerikan silah ambargosu uygulanmazdı...
— Haydi canım sen de!..
— Amerikan yardımı artardı, sonra üsler anlaşması bu olumsuz koşullarda imzalanmazdı...

★

Dünya stratejisinin odak noktası Ortadoğu'ya kaydı. Eskiden orta Avrupa, Sovyet - Amerikan sürtüşmesinin sıcak aianıydı. Vaktiyle Asya'da Sovyetler'in güneyinde Türkiye'ye kadar güvenlik kuşağı kurulduğundan, hele Ortadoğu'da İran Şahı, Amerikan bobisi olduğundan Anadolu bugünkü kadar önemli değildi. Son yirmi yılda "güvenlik kuşağı"ndaki ülkeler patır patır döküldüler. Ortadoğu'da anti-Amerikan İslam akımları güçlendiler. Gerçi, ortaçağ damgalı Arap şeyh ve sultanlıkları Ortadoğu'daki petrollere Batı kapitalizmi hesabına yine nöbetçilik yapıyorlar; ama ya bu rejimler yıkılırsa?..
Tehlike büyüyor.
Suudi Arabistan'da, Katar'da, Umman'da; ne bileyim, toprağının altında petrol bulunan bir Arap ülkesinde *"yıkıcı cereyanlar"* yürürlükteki rejimi tehdit ederse ne olacak? Hem bu *"yıkıcı cereyan"* artık *"komünizm"* de değil, İslamın içinden fışkıran daha radikal bir akım olabilir. İşte o saat Amerikan Protestanı, İsrail Siyonistiyle birlikte Arap petrol şeyhliğinin ya da sultanlığının imdadına koşmak zorunda olduğundan, Anadolu "atlama taşı" niteliğiyle paha biçilmez bir değer kazanıyor.
Ama değerimizi bilebiliyor muyuz?
Neredeee?
İşte bakın, bir adıyla SEİA ve öteki adıyla "Üsler Anlaşması" Ankara'da altmışaltıya bağlandı, hem de beş yıllık süre için... Ne verdik, ne aldık? Hesaba vurduğumuzda yürekler acısı. ABD'ye verdiğimiz, koskoca dünya gezegeninde kapitalizmin kendisini savunması için eşi bulunmaz bir değerde stratejik alan, bir başka deyişle Anadolu'nun Ortadoğu'da İslama sarkması için her tür olanak... Ya aldığımız nedir? Özal yönetimine 1988 seçimlerinde payanda vurmak için orta vadeli kredi vaadi...
En başta Batı Avrupa olmak üzere, Japonya'nın ve Amerika'nın petrol bekçiliğine yurdumuzun topraklarını sunuyoruz, ama ne Avrupa'da saygınlığımız var, ne Japonya'dan çıkarımız, ne de Washington'da ağırlığımız...

★

Bizim sivri akıllılar, Türkiye çıkarlarını korumak için Washington'da bir lobi kurmaya çalışıyorlar. Oysa en büyük lobi Türkiye'de kurulmuş bunun adı da Amerikan lobisi...
Ankara'daki Amerikan lobisi, Amerika'daki İsrail ya da Yunan lobisinden kırk kat daha güçlü... Çünkü bu lobiyi, Amerikalı lobicilerle birlikte Türk bobileri oluşturuyorlar.
Türkiye'nin Washington'a karşı ulusal çıkarlarını koruyabilmek için Amerika'da Türk lobisi kuracak yerde, Türkiye'deki Amerikan lobisini dağıtmak gerekiyor. Biz bu yolda başarıya ulaşamazsak, Amerikalı, istediği şeyi Türkiye'den kolaycacık ve şappadanak alacaktır.

1986'NIN SANAT VE KÜLTÜR OLAYLARI

OCAK

1 — ABD'li sinema yönetmeni 81 yaşındaki Sam Spiegel bir otel odasında ölü bulundu. Spiegel, 1954'Te "Rıhtımlar Üzerinde", 1957'de "Kwai Köprüsü" adlı filmleriyle Oscar ödülü kazanmıştı.
4 — Sanat Kurumu, Ruhi Su'yu Yılın Sanatçısı seçti.
6 — İngiliz asıllı yazar Christopher Isherwood öldü.
9 — YÖK, Tankut Ökdem, Erol Eti, Metin Öğüt, Mükerrem Berk, Yıldız Kenter, Nüvit Kodallı, Ulvi Yücelen ve Hikmet Şimşek'in profesörlüğe yükseltilmesini kararlaştırdı.
10 — Meksikalı yazar Juan Rulfo öldü.
11 — 1985 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Başarı Ödülleri dağıtıldı. Konulu filmler dalında dörder milyon liralık büyük ödülleri Pehlivan, Alev Alev, Amansız Yol ve Körebe adlı filmler aldı.
— Çağımızın en büyük viyolonsel sanatçılarından Pierre Fournier öldü.
— 1984 yılı Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Çekoslovak şair Jaroslav Seifert öldü.
16 — Tezhip sanatçısı Rikkat Kunt öldü.
18 — Resim eleştirmeni ve yazar Gültekin Elbial öldü.
23 — İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Mehmet Kaplan 71 yaşında öldü.
25 — Ressam Nihat Akyunak İzmir'de öldü.
— Fransa'nın Avoriaz kentinde düzenlenen Bilimkurgu ve Fantezi Filmler Şenliği'nde büyük ödülü Alan Pakula aldı.
26 — Hollywood Yabancı Basın Birliği'nin 43. Altın Küre Ödülünü "Prizzi'nin Onuru" adlı filmle John Houston aldı.
30 — Dünyaca ünlü sinema artisti Lilli Palmer öldü.
— ABD'deki film eleştirmenlerinin ödülü olan Ulusal Değerlendirme Birliği Ödülleri sahiplerini buldu. "The Color Purple" en iyi film, William Hurt ve Raul Julia en iyi erkek oyuncular, Whoopi Goldberg ise en iyi kadın oyuncu ödülüne değer bulundular. Akira Kurosowa en iyi yönetmen, filmi "Kargaşa-Ran" ise en iyi yabancı film seçildi. Geçen yıl ölen Orson Welles ise özel bir ödüle değer bulundu.
— Çarpıcı ve alışılmamış modern sanat akımının öncülerinden Federal Alman Joseph Beuys öldü.

ŞUBAT

1 — Milliyet Sanat Dergisi'nin düzenlediği Abdi İpekçi Film Eleştirisi Yarışması sonuçlandı. Haldun Armağan "Kaşık Düşmanı" ve "Körebe" filmleri üzerine yazdığı eleştirilerle birinciliğe değer bulundu.
12 — Fransa'da iki önemli edebiyat ödülü "Femina" ve "Medicis" ödüllerini kazananlar belli oldu. "Femina"yı Güney Afrikalı yazar J.M. Coetzee ve Arjantinli yazar N. Hector Miancotti alırken, "Medicis" ödülünü Amerikalı Joseph Haller ve Fransız Michael Braudeau kazandı.
13 — Küba Ulusal Edebiyat Ödülü'nü bu yıl Felix Pita Rodriguez aldı.
15 — Broy şiir dergisinin "Yılın Şairi-Yılın Şiiri" anketine gelen yanıtlarla yılın şairi Turgut Uyar, yılın şiiri ise Uyar'ın "Sonsuz ve Öbürü" adlı şiiri seçildi.
17 — Yazar Tezer Özlü öldü. Özlü, "Bir İntiharın İzinde" yapıtıyla 1983 Marburg Edebiyat Ödülü'nü almıştı.
26 — 36. Berlin Film Şenliği Türk sineması açısından beklenmedik bir başarıyla sonuçlandı. Tuncel Kurtiz, "Kuzunun Gülümseyişi" adlı filmdeki rolüyle En İyi Erkek Oyuncu seçildi. Büyük Ödülü Alman filmi "Stammheim" aldı. Film Reinhard Hauff imzasını taşıyor. Gümüş Ayı ise İtalyan yönetmen Morelli'nin "Ayın Bitişi" adlı filmine verildi.
— Avusturya Eğitim, Sanat ve Spor Bakanlığı Edebiyat Çevirileri Komisyonu çevirmen Ahmet Cemal'e bir çeviri ödülü verdi.
27 — Grammy Müzik Ödülleri sahiplerini buldu. Yılın şarkısı "We Are The World", erkek pop şarkıcısı Phil Collins, kadın pop şarkıcısı Whitney Houstan, en iyi gurup ise USA for Africa olarak belirlendi.
— Eleştirmen, yazar Enver Naci Gökşen öldü. Gazete ve dergilerde eleştirileri, öykü ve incelemeleri yayımlanan Gökşen'in çeşitli kitapları da var.
— İllüstratör, grafik sanatçısı Şule Sönmez öldü.

MART

6 — Gazeteci ve organizatör Egemen Bostancı öldü.
12 — Sinema oyuncusu Ray Milland öldü. Gal kökenli ünlü sinema oyuncusu 78 yaşındaydı.
14 — Steven Spielberg, Amerika Yönetmenler Birliği'nin 1985 yılının en iyi yönetmen ödülünü aldı. Birliğin D.W. Griffith Özel Ödülü ise Joseph L. Markiewicz'e verildi.
17 — İlk kez düzenlenen Ceyhun Atuf Kansu Ödülü'nü Behçet Aysan kazandı.
18 — İngiliz Akademi Ödülleri sahiplerini buldu. Woody Allen'in "Kahire'nin Mor Gülü" adlı yapıtı en iyi film seçilirken Steven Spielberg de akademinin onur üyeliğine kabul edildi. William Hurt en iyi erkek oyuncu, Peggy Ashcroft ise en iyi kadın oyuncu seçildiler.
22 — Şehir Tiyatroları kamu anketiyle 1986 Tiyatro Büyük Ödüllerini belirledi. En iyi yerli oyun "Tamirci", en iyi yönetmen Burçin Oraloğlu, en iyi müzikal "Lüküs Hayat", en iyi erkek oyuncu Genco Erkal, en iyi kadın oyuncu Yıldız Kenter, en iyi Türk oyunu yönetmeni Engin Uludağ ve en iyi müzikal yönetmeni Haldun Dormen seçildi. Yılın tiyatro adamı ödülü ise Şehir Tiyatroları'nda yaptığı büyük aşama nedeniyle Gencay Gürün'e verildi.
26 — Oscar ödülleri dağıtıldı. En iyi film ödülü "Out of Africa" (Afrika'nın Dışında) filmine verilirken en iyi erkek oyuncu William Hurt, en iyi kadın oyuncu Geraldine Page seçildiler. Sidney Pollack "Afrika'nın Dışında" adlı filmiyle en iyi yönetmen ödülünü de kazandı. Bu film aynı zamanda en iyi senaryo uyarlaması, en iyi özgün müzik, en iyi sanat yönetimi, en iyi sinematografi ve en iyi ses çalışması ödüllerini de aldı.
— 14. Strasbourg Film Festivali'nde Muammer Özer'in "Bir Avuç Cennet"i ile Ali Özgentürk'ün "Bekçi" adlı filmi ikinciliği paylaştı.
27 — Ressam ve grafik sanatçısı İhap Hulusi Görey öldü. Milli Piyango ve Kulüp Rakısı deseniyle tanınan sanatçının en ünlü yapıtı ALFABE'nin kapağındaki kompozisyondu. Sanatçı bu afişi Atatürk'ün iste-

ğiyle çizmişti.

30 — Nimetullah Gerasim Ankara'da öldü. Tanınmış ressam, İrah Şahı Pehlevi'nin saray ressamlığını yapmıştı.

— Altın Çelenk Ödülü Allen Ginsberg'e verildi. Yugoslavya'nın Üsküp kentinde toplanan Struga Şiir Akşamları Komitesi oybirliği ile bu ödülü ABD'li ozana vermeyi kararlaştırdı.

NİSAN

8 — Hemingway Ödülü'nü "Sevgili" adlı romanıyla Marguerita Duras aldı.

14 — Dünyaca ünlü Fransız kadın yazar Simone de Beavoir Paris'te tedavi görmekte olduğu hastanede 78 yaşında öldü.

16 — Suç, fahişeler ve eşcinseller üzerine yazydığı gözüpek yapıtlarıyla en çok tartışılan çağdaş Fransız yazarlarından biri olan Jean Genet 75 yaşında öldü.

— Avni Dilligil Tiyatro Ödülleri sahiplerini buldu. En iyi kadın oyuncu Zuhal Olcay, en iyi erkek oyuncu Genco Erkal, en iyi yerli yapım "1793", en iyi yerli yazar ise Tuncer Cücenoğlu olarak belirlendi.

17 — Madaralı Roman Ödülü'nü "Bir Göçmen Kuştu O" adlı romanıyla Ayla Kutlu aldı.

19 — Fransız Pen Kulübü'nün Seçici Kurul Özel Ödülü Nedim Gürsel'in "Komutanın Tavşanları" adlı kitabına verildi. Yapıt, "Sevgilim İstanbul" adıyla Can Yayınları'ndan çıktı.

— İtalya'nı Milano kentinde düzenlenen 2. Uluslararası Rafaello Yarışması'nda Türk sanatçılarından Naile Akıncı, Necla Erk ve Ruzin Gerçin ödül aldılar. Akıncı resim dalında üçüncü, Gerçin karışık teknikte dördüncü ve Erk, aynı dalda üçüncü oldu.

20 — Uluslararası İstanbul Sinema Günleri kapsamında düzenlenen Altın Lale yarışmasında Polonyalı yönetmen Rodoslaw Piwowarski'nin "Yesterday" adlı filmi büyük ödülü kazandı. İtalyan yönetmen Pupi Avati'nin "Biz Üçümüz" adlı filmine Seçici Kurul Özel Ödülü verilirken, yılın en iyi Türk filmi ödülünü de "Adı Vasfiye", "Züğürt Ağa" ve "Amansız Yol" paylaştı.

22 — Daha önce Yaşar Kemal'in aldığı Cino Del Duca Vakfı Ödülü bu yıl Fransız yazar Thierry Maulnier'e verildi.

23 — Gazetemizin Kültür Servisi Şefi, gazeteci, çevirmen ve yayın yönetmeni Aydın Emeç geçirdiği ani bir kalp krizi sonucu öldü. Emeç'in dilimize kazandırdığı kitaplar arasında Jerzy Kosinski'nin "Boyalı Kuş"u, Milan Kundera'nın "Şaka", Bulgarov'un "Usta ile Margarita"sı ve Vasconcelos'un çeşitli yapıtları da yer alıyor.

24 — Hollywood'dan "Zorba" yönetmeni Preminger öldü. Avusturya asıllı Amerikalı yönetmen Otto Preminger, Amerika film endüstrisinin tabularına meydan okuyan yapıtlarıyla ünlenmişti.

28 — Ünlü Amerikalı aktör Broderick Crawford 79 yaşında öldü. Sanatçı 1950'de "Kralın Bütün Adamları" filmindeki rolüyle Oscar kazanmıştı.

29 — Berlin eyaletinin Yahudi düşünürü Mozes Mehdelssohn adına oluşturduğu 20 bin marklık ödüle bu yıl 70 yaşına basan ünlü keman virtüözü Yehudi Menuhin'e verildi.

— Tiyatro ve sinema oyuncusu, film yapımcısı ve yönetmeni Talat Gökbak 68 yaşında öldü.

MAYIS

2 — Yıldız Üniversitesi Fotoğraf yarışması sonuçlandı. Siyah beyaz baskı bölümünde, gençlerde Sovyet **Viesturs Links**, büyüklerde **Erwin Eggerstorfer** birinci oldu. Saydam bölümünde ise gençlerde Norveçli **Stein Johnsen**, büyüklerde İtalyan **Oreste Menichetti** birinci oldu.

3 — I. Uluslararası Asya Avrupa Sanat Bienali'nde ödül alan sanatçılar belli oldu. Cumhurbaşkanlığı Atatürk Sanat Ödülü'nü seramik dalında **Atilla Galatalı**, Başbakanlık Dostluk ve Barış Ödülü'nü özgün baskı dalında **Süleyman Saim Tekcan**, seramik dalında **Melike Abasıyanık**, Türkocağı Resim ve Heykel Müzesi Osman Hamdi Ödülü'nü resim dalında **Nihat Kahraman** aldı.

4 — 31. Eurovision Şarkı Yarışması'nda, Belçika'yı temsil eden **Sandra Kim**'in söylediği **"Aime La Vie"** adlı parça birinci oldu. Türkiye'yi **"Halley"** adlı parçayla temsil eden **Klips ve Onlar** bugüne kadarki en büyük başarıyı kazanarak dokuzuncu oldu. **Atilla Şereftuğ**'un bestelediği **"Pas Pour Moi"** adlı parça ise İsviçre'ye ikincilik kazandırdı.

6 — Çağdaş Türk edebiyatının saygın adlarından **Haldun Taner** öldü. Ülkemizde "kabare tiyatrosu"nun da öncülüğünü yapan Haldun Taner, 1915'te İstanbul'da doğmuştu.

8 — 10. Ulvi Uraz Tiyatro Ödülleri **Yıldız Kenter** ve **Ali Poyrazoğlu**'na verildi.

9 — Sinema yazarları yılın film ve sinema sanatçılarını seçtiler. **"Adı Vasfiye"** yılın en iyi Türk filmi seçilirken, **"Züğürt Ağa"** adlı filmiyle **Nesli Çölgeçen** en iyi yönetmen, **"Adı Vasfiye"** adlı filmle **Barış Pirhasan** en iyi senaryo yazarı, **"Adı Vasfiye"**'deki rolüyle **Müjde Ar**, **"Züğürt Ağa"**'daki rolüyle **Şener Şen** en iyi oyuncu seçildi.

10 — Thornton Wilder Armağanı **Talat S.Halman**'a verildi. Thornton Wilder Armağanı ilk kez bir Türke veriliyor.

— Yunus Emre 3. Resim Yarışması sonuçları belli oldu. **Yusuf Toprak "Bozkır Güzellemesi"**, **Hayati Misman** "Gravür Kompozisyon", **Ekrem Akbaba "Köyümde"**, **Erol Özden "Kurbanolam"** adlı yapıtlarıyla ödül aldılar.

11 — Sait Faik Hikâye Ödülü'nü **"Eski Bir Balerin"** adlı öyküyle **Feyza Hepçilingirler** kazandı.

17 — New York Tiyatro Eleştirmenleri Çevresi, **Sam Shepard**'ın **"A Lie of the Mind-Aklın Yalanı"** adlı yapıtını 1985-1986 tiyatro mevsiminin en iyi oyunu seçti.

20 — Ressam **Hilal Sanda "İstanbul"** adlı tablosuyla, Uluslararası Kadın Sanatçılar Birliği UFASCI'nın Belçika'da açılan sergisinde mansiyon kazandı.

21 — 39. Cannes Film Şenliği sona erdi. Altın Palmiye **Roland Joffe**'un **"Misyon"** una verildi. Seçici Kurul Ödülü'nü **Alain Cavalier**'nin **"Therese"** adlı filmi, en iyi kadın oyuncu ödülünü **"Rosa Luxemborg"**'daki rolüyle **Barbara Skowa** ve **"Bana Aşktan Söz Et"**'teki rolüyle **Fernanda Tornes** kazandı. En iyi erkek oyuncu ödülünü ise **"Gece Kılığı"**'ndaki rolüyle **Bob Hoskins** kazandı.

— Fotoğraf sanatçısı **Çerkes Karadağ** Yugoslavya'nın Novi-Sad kentinde düzenlenen Uluslararası Sekizinci Fotoğraf Trienali Yarışması'nda gümüş madalya kazandı.

22 — İnsan Hakları Edebiyat Ödülü **"En Alttakiler"** adlı kitabıyla Federal Almanyalı gazeteci yazar **Günter Wallraff** ile **"Atlanta Cinayetleri"** adlı kitabın yazarı Amerikalı **James Baldwin**'e verildi.

25 — 1986 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü **"Kale Kapısı"** adlı yapıtıyla **Yaşar Kemal** kazandı.

27 — Amerikalı aktör **Sterling Hayden** 70 yaşında öldü. **Hayden**, sinemaseverlerin belleğinde **Nicholas Ray**'ın **"Johnny Guitar"** adlı filmindeki rolüyle silinmez bir iz bırakmıştı.

— **İsmet Küntay** Tiyatro Ödülü **"Uzaklar"** adlı oyu-

nuyla Ülker Köksal'a verildi.

28 — İspanya'da her yıl verilen Asturias Edebiyat Ödülü'nü bir kez Perulu romancı Mario Vargas Llosa, İspanyol yazar Rafael Lapesa Melgar ile paylaştı.

29 — Şair Edip Cansever öldü. 58 yaşında ölen Cansever 1958'de "Yerçekimli Karanfil" adlı kitabıyla Yeditepe Şiir Armağanı'nı, 1976'da yayımlanan "Ben Ruhi Bey Nasılım?" adlı kitabıyla 1977 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, 1981'de "Yeniden" adlı yapıtıyla Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü almıştı.

HAZİRAN

1 — 'Oscar de France' Ödülü'nü ilk kez bir Türk, Erkan Özerman aldı. Özerman'a ödül, düzenlediği konserler aracılığıyla, Türk-Fransız kültürel ilişkilerine hizmette bulunduğu için verildi.

3 — Tiyatro dalının oscarı olarak nitelenen "Tonny" Ödülleri sahiplerini buldu. En iyi oyuncu dalında ödülü, Herb Gardner'in "I'm Not Rappaport" adlı yapıtı aldı. "The Mystery of Edwin Drood" ise en iyi müzikal seçildi. Aynı yapıt en iyi yönetim, en iyi kitap, en iyi müzik ödüllerini de aldı. Tiyatro dalında Judd Hirsch en iyi aktör, Lily Tomlin de en iyi aktris seçildiler. Müzikal dalındaysa George Rose en iyi aktör, Bernadette Peters de en iyi aktris ödüllerine değer görüldü. "The House of the Blue Leaves"in yönetmeni Jerry Zaks en iyi tiyatro yönetmeni, "The Myster of Edwin Drood"u sahneleyen Wilford Leach de en iyi müzik yönetmeni seçildiler. Bob Fosse da "Big Deal"daki çalışmasıyla en iyi koregraf ödüllerine değer bulundu.

8 — BÜFOK Fotoğraf Yarışması'nde siyah beyaz dalında birinciliği Kaan Çaydamlı kazandı. Ahmet Özyurt ikinci, Gülümser İşçelebi üçüncü oldular.

9 — İstanbul Milli Eğitim Bakanlığı Vakfı'nca düzenlenen "6. Liselerarası Tiyatro Şenliği" sonuçlandı. Şenlik büyük ödülüne Notre Dame de Sion ile Saint Benoit Lisesi'nin birlikte sahnelediği "Sırça Kümes" adlı oyun değer bulundu.

15 — Latin Amerika'nın ünlü yazarlarından Arjantinli Jorge L.Borges 86 yaşında öldü.

16 — Alan Jay Lerner öldü. "My Fair Lady" ve "Gigi" gibi müzikallerin, yaratıcısı 67 yaşındaydı.

— AFSAD'ın düzenlediği "Basın Fotoğrafları 85" sergisi sonunda yılın başarılı basın fotoğrafları izleyicilerin oyları ile belirlendi. İlk iki sırayı Anadolu Ajansı'ndan Ali Kılıç alırken, gazetemiz muhabirlerinden Rıza Ezer'in "Harran" adlı yapıtı üçüncü oldu.

19 — Amerikalı şarkıcı Kate Smith öldü. Yurtsever şarkılarıyla özellikle İkinci Dünya Savaşı yıllarında bütün ABD'de ünlenen şarkıcı Smith 79 yaşındaydı.

— Fransa'nın ünlü komedyenlerinden Coluche, 41 yaşında öldü. Coluche sahnede sunduğu kaba ve saldırgan mizahıyla seyircileri eğlendirdiği kadar şaşırtan bir güldürü ustasıydı.

22 — Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın her yıl düzenlediği Devlet Resim heykel Sergisi'nde Nuri Abaç'ın "Kervansaray 1985", Şeref.Bigalı'nın "Kahve", Fethi Arda'nın "Gecekondular", Oya Kınıklı'nın "Yeşil Yaylı Kemancı", Aydın Ayan'ın "Kadın" adlı tablolarıyla Hayati Misman'ın kompozisyonu, Yalçın Karayağız'ın portresi ve Pesent Doğan'ın kolajı ödüle değer bulundu.

29 — Gazetemiz kurucusu Yunus Nadi adına her yıl değişik bir dalda düzenlenen Yunus Nadi Armağanı Yarışması bu yıl mizah öyküsü dalında düzenlendi. "Allegori Örgütü" adlı öyküsüyle Sulhi Dölek, "Gerisin Geri İleri" adlı yapıtıyla Orhan Duru, "Üniformanın Hatırı Var" adlı eseriyle Kandemir Konduk, "Kurban Taşları" adlı öyküsüyle Yüksel Ocaklı, "Çok Kötü Etmişsin Memet" adlı öyküsüyle Rasim Dirsehan Örs ve "Sevgili Fatoş" adlı yapıtıyla Necef Uğurlu mansiyona değer görüldüler.

30 — Uluslararası Nasreddin Hoca Fotoğraf Yarışması sonuçlandı. Altın madalyayı Nikolaus Fahrner (Avusturya), gümüş madalyayı Valeri Fedorenko (SSCB), bronz madalyayı Zinovi Segelman (SSCB) aldılar.

TEMMUZ

1 — Fransa Devlet Başkanı François Mitterrand, Amerikalı zenci yazar James Baldwin'i "Legion d'Honneur" nişanıyla ödüllendirdi. James Baldwin ünlü şarkıcı Josephine Baker'dan sonra bu nişana değer görülen ikinci zenci sanatçı.

3 — George Howe, 86 yaşında Brightan kentinde öldü. Howe, İngiltere tiyatro sahnelerinde 60 yıl süreyle karakter oyunculuğunu başarıyla sürdürmüştü.

— japon NTV televizyonu tarafından düzenlenen Uluslararası Çocuk Resim Yarışması'nda Simin Esener ve Murat Atak altın madalya, Aslı Sürmeli, Çağrı Esener, Çağlar Tongur, Zeynep Hızlanoğlu, Zühal Baysor ve Ebru Sağlam gümüş madalya kazandılar.

4 — Moskova'da düzenlenen Çaykovski Yarışması'nın keman dalında büyük ödülü Sovyet İlya Kaler ile Fransız Rafael Oleg paylaştılar. İkincilik ödülleri ise Çinli Şue Vey ve Sovyet Maksim Fedotov arasında paylaştırıldı. Avustralyalı kemancı Jane Peters üçüncülük ödülüne değer görüldü.

12 — Mimar Sinan anıtı ve Mimar Sinan büstü yarışmalarında birinciliği heykeltıraş Ümit Öztürk kazandı. Büst dalında ikinciliği Ahmet Hilmi Özge, üçüncülüğü Melih Gürdal kazanırken, anıt dalında ikinciliği Rahmi Aksungur, Ertuğ Atlı, Okan Koloğlu, Necmi Özgür ve Faik Alemdar ekibi, üçüncülüğü ise Ali Dirier kazandı.

13 — İtalyanların ünlü dram oyuncusu Adelaide Ristori'nin ölümünden sonra kurulan İtalyan Kültür Merkezi'nin her yıl mesleklerinde tanınmış kadınlara verdiği "Adelaide Ristori" ödülü, bu yıl ünlü Türk arkeoloğu Prof. Dr. Halet Çambel'e verildi. Aynı ödül daha önce Türk tiyatro oyuncusu Yıldız Kenter'e verilmişti.

— Moskova'da düzenlenen Çaykovski Yarışması'nın piyano dalında, birinciliği Kuzey İrlandalı piyanist Barry Douglas kazandı.

— Öykü ve roman yazarı Mehmed Seyda (Çeviker) öldü.

14 — Amerikalı şarkıcı Marian Anderson'a ABD Ulusal Sanat Madalyası verildi. Sanatçının bir zamanlar, zenci olduğu gerekçesiyle Washington'daki Anayasa Salonu'nda sahneye çıkması yasaklanmıştı.

15 — Varlık Dergisi'nin düzenlediği Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü Yarışması'nı "Bir Afişin Önünde" adlı şiiriyle Salih Bolat kazandı.

22 — 1960'ların en ünlü lirik sopranolarından biri olan Claire Watson 59 yaşında öldü.

23 — Dünyanın ilk çivi yazılı bronz tableti Boğazköy'de bulundu. Hitit Kralı Tutalya dönemine ait tabletin birçok araştırmaya ve dünya tarihine ışık tutacağı belirtildi.

— Federal Almanya'da düzenlenen "Cennetin Öbür Yarısı" adlı karikatür yarışmasında Türkiye'den Erhan Turgut ve Necati Abacı ödül kazandı.

— Fransız Dili Yazarlar Birliği'nin (ADELF) 1986 Edebiyat Ödülleri belirlendi. Birlik Asya Ödülü, "Dünyanın Ucu" adlı yapıtıyla Rene Ceccaty'ye, Deniz Ödülü "Yaşam Toplayan İnsanlar" adlı yapıtıyla François Xavier Pelletier'e, Alpes Jura Ödülü, "Yılanlar Denize Çıkınca" adlı yapıtıyla Gilbert Baechtold ve "Kışın Kuzey" adlı yapıtıyla Bertil Gal-

land'a, Avrupa Ödülü "Büyük Defter" adlı yapıtıyla Agota Kristof'a ve Akdeniz Afrikası Ödülü "Atlas'ın Hazinesi" adlı yapıtıyla Titouan Lamazou'ya verildi.

24 — Türkiye Jokey Kulübü'nün düzenlediği "At-At Yarışı-At Yetiştiriciliği" konulu resim yarışması sonuçlandı. Birincilik ödülü Mehmet Özer'e, ikincilik ödülü Yalçın Karayağız'a, üçüncülük ödülü de Hüseyin Şahbudak'a verildi.

29 — dünyaca ünlü Yugoslav ressam Marko Celebonoviç öldü. Sanatçı 84 yaşındaydı.

— Cumhur Gazioğlu, Federal Almanya'da düzenlenen "Cennetin Öbür Yarısı" adh karikatür yarışmasında Jüri Özel Ödülü'nü kazandı.

AĞUSTOS

3 — Tanınmış Amerikalı zenci caz piyanisti Teddy Wilson öldü. 1930-1931 yıllarında caz dünyasının efsane adlarından Louis Armstrong'un orkestrasında da çalışan caz piyanisti Teddy Wilson daha sonraları kendi orkestrasını kurmuştu.

— Rus asıllı ünlü piyano virtüözü Vladimir Horowitz'e ABD'nin "Özgürlük Madalyası" verildi. Madalya'nın Horowitz'e, bir süre önce anayurdu Sovyetler Birliği'ne yıllar sonra giderek düzenlediği turne dolayısıyla verildiği açıklandı.

11 — Sinema dünyasında "El Indio" adıyla tanınan Meksikalı film yönetmeni ve oyuncusu Emilio Fernandez öldü. Meksika sinemasının dünyaca tanınmasına katkıda bulunan EL Indio seksen iki yaşındaydı.

14 — Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kültür ve Sanat Hizmet Ödülleri dağıtıldı. Edebiyat dalında romancı Hikmet Afif Mapular, müzik dalında Devlet Senfoni Orkestrası sanatçısı Mustafa Kenan ve resim dalında İsmet Vehit Güney'e verildi. Ünlü Sovyet tarihçi Nikolay Drujinin 100 yaşında öldü. Drujinin, toplumsal ve ekonomik yaşam üzerine kaleme aldığı yapıtlarının yanı sıra 19. yy Rusya tarihi konusundaki yapıtlarıyla da tanınıyordu.

— İslam mimarisinin belli başlı konularının yetenek ve bilimsel yaklaşımla geliştirilmesini sağlamak amacıyla düzenlenen "Kral Fahd Ödülü" İslam Mimarisi Tasarım ve Araştırma Yarışması'nın ilki sonuçlandı. 10 bin dolarlık büyük ödül araştırma dalında Gülru Necipoğlu ile Morteza Sajadin arasında paylaştırıldı.

15 — Her yıl düzenlenmekte olan Rıfat Ilgaz Cide Edebiyat Ödülü'nü bu yıl mizah öyküsü dalında Muzaffer Abayhan'ın "Başkan'ın Demokrasisi" adlı yapıtı kazandı.

22 — İsviçre'de düzenlenen Uluslararası Locarno Film Şenliği'nde büyük ödül olan Altın Leopar, Polonyalı yönetmen Janusz Zaorski'nin "Jezioro Badenskie" adlı filmine verildi.

— Sicilya'nın Taormina kentinde her yıl düzenlenen film şenliğinde, yarışmaya Tunus'tan katılan Nouri Bouzid, "Rih Essed" adlı filmiyle altın ödülü kazandı. Gümüş ödülü "A Malayunta" adlı yapıtıyla Arjantinli yönetmen Jose Santoso alırken, bronz ödüle de "Eat The Peach" adlı İrlanda filmi değer görüldü. En iyi erkek oyuncu ödülünü Tom Conti, en iyi kadın oyuncu ödülünü de Micheline Presle aldı.

23 — DYO'nun geleneksel resim yarışması sonuçlandı. Şükrü Aysan "Urbi et Horbi", Hayati Misman "Kompozisyon", Abdurrahman Öztoprak "Üç Boyut Dördüncü Boyutta Resim XCVS", İhsan Çakıcı "Karşıtlar Tasarımı" ve İbrahim Çiftçioğlu da "Karşıda Duvar Dibinde Albümünde" adlı yapıtlarıyla ödüle değer görüldüler.

— ABD'li ünlü caz ustası Thad Jones 63 yaşında öldü. Trompetçi Thad Jones Charles Mingus, Thelonius Monk, Garry Mulligan gibi caz dünyasının devleriyle birlikte çalmış, ama asıl ününe Count Basie Orkestrasıyla çalıştığı yıllarda erişmişti.

30 — Tiyatro opera ve ses sanatçısı Fatoş Balkır öldü.

EYLÜL

7 — Ressam Necdet Kalay İstanbul'da 54 yaşında öldü.

11 — Uluslararası Venedik Film Şenliği'nde "Altın Aslan" Fransız sinemasının usta yönetmenlerinden Eric Rohmer'in oldu. En iyi erkek oyuncu Carlo delle Piani, en iyi kadın oyuncu Valeria Golino, en iyi film ise "Yeşil Işın" olarak belirlendi. Gümüş Aslan'ı ise Carlos Sorin'in "Patagonya Kralının Filmi" adlı yapıtı aldı.

22 — Fotoğrafları sık sık "Life", "National Geografic" gibi ünlü dergilerde yayımlanan Ernest Haas New York'ta öldü.

23 — ABD'de Emmy ödüllerini kazanan televizyon yapımları belli oldu. "Altın Kızlar" adlı komedi dizisi en iyi yapım ödülü alırken, dram türünde "Cagney ve Lacey" dizisi ödüle değer bulundu. En iyi oyuncu ödüllerini ise Michael Fox ve Betty White aldılar.

30 — Besteci Kemal İlerici 79 yaşında öldü.

EKİM

5 — İspanya'da düzenlenen San Sabastian Film Şenliği'nde Manuel Gutierrez'in yönettiği "Cennetin Yarısı" Büyük Ödülü aldı. Ernest Gomez Cruz'a en iyi erkek oyuncu, Angela Molina'ya ise en iyi kadın oyuncu ödülleri verildi.

6 — ABD sinemasının tanınmış prodüktörlerinden Hal Wallis 88 yaşında öldü.

13 — Tiyatro oyuncusu ve şair Kâmran Yüce geçirdiği bir trafik kazası sonucu öldü. Çeşitli topluluklarla çalışan ve değişik rollerin üstesinden başarıyla gelen sanatçı son olarak Kent Oyuncuları kadrosunda yer alıyordu.

17 — 1986 Nobel Edebiyat Ödülü Nijeryalı yazar Wole Soyinka'ya verildi. Yazarın en önemli yapıtı Nijerya iç savaşından sonra basılan "Deli ve Uzmanlar" sayılıyor.

21 — Hollywood'un en tanınmış karakter oyuncularından Keenan Wynn 70 yaşında öldü. "Öp Beni Kate" filmiyle tanınıyordu.

25 — İkinci Dünya Savaşı sonrasında Bach'tan 20. yy'a kadar uzanan keman müziğinin en büyük yorumcularından biri olarak kabul edilen Belçika'lı virtüöz Arthur Grumiaux öldü.

29 — Antalya Film Festivali'nde Altın Portokal'ı Atıf Yılmaz'ın "Aahh Belinda" filmi, en iyi kadın oyuncu ödülünü Müjde Ar, en iyi erkek oyuncu ödülünü ise Kadir İnanır aldı. En iyi yönetmen Atıf Yılmaz olurken en iyi özgün müzik ödülü de Atilla Özdemiroğlu'na verildi.

KASIM

2 — Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü Yarışması'nda röportaj dalında Cengiz Çandar, kısa metrajlı film dalında Neşet Kırcalıoğlu, şiir dalında ise Behçet Aysan birincilik kazandılar.

— Tepedeki Oda adlı romanıyla tanınan İngiliz yazar

John Braine Londra'da öldü.

5 — Kızlara özgü olarak Sultan Reşat döneminde kurulan Sanayi-i Nefise'nin kayıtlı ilk öğrencisi ressam Müzdan Arel 88 yaşında öldü.

7 — Caz saksofoncusu Eddie Davis 65 yaşında öldü.

9 — 1951'deki Prag Duruşması'nda yargılanıp mahkûm edilen eski Çekoslovak devlet adamı ve yazar Arthur London 71 yaşında öldü.

— İstanbul Kitap Fuarı çerçevesinde düzenlenen TÜYAP Edebiyat Halk Ödülü ikinci kez Aziz Nesin'e verildi.

11 — Fransız Akademisi bu yılın Sinema Büyük Ödülü'nü bütün yapıtlarından dolayı film yönetmeni Alain Resnais'ye verdi. Roman Büyük Ödülü ise "Une Villa Immortelle" adlı yapıtıyla Pierre-Jean Remy'nin oldu.

15 — Besteci Ahmet Adnan Saygun'a "Pro Culture Hungarica" ödülü verildi.

17 — Ağa Han Mimarlık Ödülü'ne Sedad Hakkı Eldem İstanbul Zeyrek'teki Sosyal Sigortalar Kurumu binası ile değer bulundu.

18 — Üçüncü Dünya Vakfı'nın 100 bin dolarlık Üçüncü Dünya Ödülü İngiliz pop şarkıcısı Bob Geldof'a verildi.

19 — Fransa'nın en saygın edebiyat ödülü Goncourt'u "Valet du Nuit (Gece Hizmetçisi) adlı yapıtıyla Michel Host aldı.

ARALIK

1 — İkinci Dünya Savaşı sonrasının en ünlü heykel sanatçısı Henry Moore 88 yaşında öldü. Moore Venedik, Sao Paolo ve Tokyo Bienallerinde üç kez uluslararası heykel ödülünü almıştı.

— İlk filmi "This is the Night"ı 1932 yılında çeviren ve sinema aktörlüğündeki eşsiz uzmanlığı nedeniyle Onur Oscarı alan aktör Cary Grant 82 yaşında öldü.

3 — Fransa'nın Nantes kentinde düzenlenen 3 Kıta Film Festivali'nde Hülya Koçyiğit en iyi kadın oyuncu seçildi. Festivalde en iyi film ödülünü "Vahşi Dağlarda" adlı film aldı. En iyi erkek oyuncu ödülü ise Arjantinli Federico Luppi'ye verildi.

5 — Sinema yönetmeni Natuk Baytan İstanbul'da öldü.

6 — Türk tiyatro ve sinema sanatçısı Şehir Tiyatroları'nda emekli Nezahat Tanyeri "Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru" adlı filmin galasında öldü.

9 — Laurence Olivier Tiyatro Ödülleri Londra'da sahiplerini buldu. Albert Finney en iyi erkek oyuncu seçilirken Lindsay Duncan en iyi kadın oyuncu ödülünü aldı. Andrew Ltoyd Webber'in "The Phantom of the Opera" (Operadaki Hayalet) adlı müzikali de en iyi müzikal ödülünü kazandı. Michael Crowford ise bu müzikaldeki rolüyle en iyi müzikal oyuncusu ödülünü elde etti.

— Sedat Simavi Vakfı ödülleri dağıtıldı. Basın ödülünü Cumhuriyet Gazetesi "62 yıldan beri sürdürdüğü onurlu işlevinin bu yılki aşamasında yaptığı atılımlar ve kaydettiği başarılar" nedeniyle aldı. Televizyon yönetmeni Ziya Öztan ve Mehmed Ali Birand ile Ali Kırca radyo-televizyon dalı ödüllerini paylaştılar. Edebiyat Ödülü'nü "Yaşlılık Günlüğü" ile Sâlah Birsel alırken, görsel sanatlar ödülünü Füreyya Koral ve Neşe Erdok paylaştılar. Uluslararası Simavi Vakfı Karikatür Yarışması'nda ise Yugoslav Srecko Puntariç birincilik ödülünü aldı. Türk sanatçılarına verilen Erol Simavi Özel Ödülünü ise Necati Abacı kazandı.

12 — ABD'de Kennedy Merkezi 9. Onur Ödülleri dağıtıldı. Bu yıl Onur ödüllerine değer bulunanlar arasında sinema oyuncusu Lucille Ball, Ray Charles, kemancı Yehudi Menuhin ve koregraf Anthony Tudor da bulunuyor.

— Şair Behçet Necatigil'in adına düzenlenen Şiir Ödülü "Dön Güvercin Dön" adlı kitabıyla Cevat Çapan'a verildi.

13 — Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Günü dolayısıyla düzenlenen şiir yarışmasında Ayşe Aydeniz "Barış adlı şiiriyle birinci oldu. "Barış Şiir Ödülü" de Yunan şairi Yannis Ritsos'a verildi.

16 — Ressam Sami Lin İstanbul'da öldü.

17 — İsrail'de yılda bir düzenlenen Kudüs Edebiyat Ödülü'nü Güney Afrikalı yazar John M. Coetzee "Michael K'nın Yaşamı" adlı kitabıyla kazandı.

18 — New York Film Eleştirmenleri Derneği "Hannah ile Kızkardeşleri" adlı filmi 1986'nın, en iyi filmi, Woody Allen'ı ise yılın yönetmeni seçti. Allen aynı zamanda bu filmle en iyi senaryo ödülünü de aldı. En iyi kadın oyuncu Sissy Spacek en iyi erkek oyuncu ise Bob Hoskins oldu.

21 — Uluslararası Karikatür Yarışması sonuçlandı. Enver Malkoç'un yapıtı serbest bölümde ödüle değer bulundu.

23 — İSÜF Ulusal Fotoğraf Yarışması'nda siyah-beyaz baskı dalında birincilik ödülü Şükrü Göksu'ya, renkli baskı dalında Hasan Hüseyin Bal'a, renkli saydam dalında ise Işıl Sayın'a verildi.

25 — TOBAV Oyun Yarışması'nda Jale Baysal'ın "Cennetlik İbrahim Efendi" adlı oyunu birinci, Dinçer Sümer'in "Gecenin Kulları" adlı oyunu ise ikinci oldu.

28 — Fransa'da bu yılın Marcel Proust Edebiyat Ödülü'nü "Sebastian Dare" adlı romanıyla François Olivier Rousseau aldı.

30 — Rus asıllı ünlü film yönetmeni Andrei Tarkovski Paris'te öldü. Tarkovski 1983 yılında "Nostalgia" adlı filmiyle Cannes Festivali'nde "Yaratıcılık Ödülü"nü ve "Kurban" filmiyle 1985'te Cannes Festivali Jüri Özel Ödülü'nü kazanmıştı.

ADLAR DİZİNİ

(Yıllık '87'de yazıları, çizgileri, demeç ve konuşmaları bulunan kişiler.)

Abdülmecit, İsmet : *21*
Ak, Behiç : *10, 19 74, 82, 99, 105, 166, 172, 199, 203, 253, 255, 297, 298, 322, 324, 375, 389, 413, 428, 464, 470, 478, 532, 536*
Akbal, Oktay : *10, 37, 57, 81, 186, 235, 254, 281, 316, 386, 397, 470, 500, 507*
Akerson, Tanju : *12, 481*
Akif, Mehmet : *372*
Aksoy, Ziya : *402*
Akyıldız, Erhan : *309, 450*
Ali, Filiz : *60, 440, 495*
Alpay, Şahin : *191*
Anday, M. Cevdet : *166, 184, 314, 398*
Andersson, S. : *275*
Aquino, Corazon : *65*
Arafat, Yaser : *88, 90*
Aral, Cahit : *344*
Arcayürek, Cüneyt : *38, 59, 69, 98, 134, 171, 234, 249, 300, 337, 370, 424, 453*
Arıkan, Mümtaz : *26, 69, 162, 201, 255, 262, 288, 331, 379, 405, 528, 530*
Arıklı, Ercan : *184*
Arpad, Burhan : *224, 338*
Aslanbay, Ümit : *80, 170, 528*
Aslandur, Recep : *67*
Atiyas, Şebnem : *101, 127*
Avar, Asuman : *517*
Bakır, Haluk : *116, 279*
Balcı, Ergun : *103, 147, 181 193, 253, 414, 460, 503*
Başlangıç, Celal : *258, 348, 472*
Başarır, Mert Ali : *494*
Baştürk, Abdullah : *70, 523*
Bayar, Celal : *336*
Baydar, Yavuz : *95, 275, 278*
Belgil, Vehbi : *365*
Berberakis, Stelyo : *36, 233, 427, 469*
Berberoğlu, Enis : *475*
Bildirici, Faruk : *130, 263*
Buyrukçu, Muzaffer : *185*
Can, Kadir : *145, 150, 157*
Cemal, Hasan : *85, 94, 175, 180, 223, 304, 359, 379, 389, 397, 411, 419, 421, 446, 448, 490*
Cerrahoğlu, Nilgün : *47, 77, 112, 117, 121, 265*
Cindoruk, Hüsamettin : *15*
Çağlar, Levent : *354*
Çakır, Yalçın : *319*
Çalışkan, Kerem : *200*
Çandar, Cengiz : *21, 26, 90, 138, 442*
Çelik, Necmi : *513, 516*
Çetinkaya, Hikmet : *315, 323, 337, 349, 364, 369, 373, 377, 382, 401*
Çetinkaya, Seyfi : *120*
Dayıoğlu, Zeynep : *272*
Dalan, Bedrettin : *318, 454*
Demirel, Süleyman : *33, 141, 245, 415*
Doğan, Yalçın : *15, 23, 42, 133, 148, 181, 236, 290, 297 326, 407, 415, 492, 531*
Dorsay, Atilla : *110, 185, 205, 353.*
Dumas, Roland : *18,*
Duvalier, J.C. : *62*
Ecevit, B. (muhabir) : *439*
Ecevit Bülent : *42, 77, 113, 121, 143, 215, 348, 360, 479*
Ecevit, Rahşan : *221*
Akmekçi, Mustafa : *7, 54, 213, 283, 351, 430, 470*
Emeç, Aydın : *183, 186*
Erdem, Hakkı : *360*
Ergin, Sedat : *129, 137, 469, 479*
Erkoca, Yurdagül : *334*
Ersoy, Tarık : *124*
Gonzales, Felipe : *265*
Gorbaçov, Mihail : *35, 408, 413*
Gökçe, Deniz : *452*
Gökhan, Kemal : *171, 351, 357, 423, 458, 466*
Gönensin Okay : *18, 41, 116, 299, 322, 512*
Güldemir, Ufuk : *168, 329*
Gülgeç, İsmail : *120, 141, 197, 226, 230, 232, 236, 238, 269, 270, 295, 302, 307, 309, 327, 330, 334, 343, 362, 381, 386, 391, 426, 434, 436, 446, 448, 526, 531, 537*
Gülizar, Jülide : *244*
Gündüz, Serpil : *146*
Güven, Nazım : *408*
Hamuloğlu, Cem : *356*
Hekimoğlu, Müşerref : *126, 259, 307*
Heykel, M. Hasaneyn : *26*
İnönü, Erdal : *242*
Kalkan, Şenay : *173*
Kansu, Işık : *30*
Kara, Hakan : *67*
Kemal, Mehmet : *17, 29, 90, 102, 112, 176, 270, 436*
Ketenci, Şükran : *61, 199, 304, 368, 406, 497, 524, 530*
Key, Erhan : *204*
Kızık Serdar : *348*
Konukçu Şenol : *96*
Köse, Türey : *178*
Kudar, Barış : *344*
Kutlu, Ayla : *185*
Küçük, Kemal : *454*

Madra, Piyale : 54, 72, 110, 140, 164, 165, 265, 266, 272, 497, 509, 515
Banço, Baroş : 494
Masaracı, Kamil : 81, 290, 373, 380, 424, 425, 458, 479, 494, 501
Molotov, V. : 460
Mumcu Uğur : 40, 106, 203, 212, 238, 269, 298, 359, 393, 433, 457, 466, 473, 518
Naci, Fethi : 186
Nadi, Nadir : 154, 158, 155
Nebiler, Halil : 350
Oral, Tan : 6, 34, 45, 51, 59, 61, 72, 75, 77, 81, 114, 137, 141, 163, 175, 176, 195, 216, 248, 260, 289, 333, 344, 370, 393, 484, 507, 510, 512, 517, 518, 521, 524, 534
Otan, Ümit :
Öngören Mahmut Tali : 185, 376, 439, 520
Özbilgen, Füsun : 104, 483
Öymen, Edip Emil : 114
Özal, Semra : 236, 531
Özal, Turgut : 23, 54, 326, 423, 536
Pala, Esat : 318
Palme, Olof : 95
Papandreu, A. : 54
Pekşen, Yalçın : 391, 429, 449, 465, 476, 504, 515
Rogers, Bernard : 226
Schulz, George : 129, 137
Selçuk İlhan : 539, 540, 541, 542, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552
Selimoğlu, Zeyyat : 185
Sirmen, Ali : 169, 178, 201, 210, 230, 252, 301, 305, 368, 374, 383, 428, 434, 437, 447, 477
Soares, Mario : 47, 77
Som, Deniz : 79, 463
Somersan, Semra : 251
Şen, Necdet : 151
Şenköken, Handan : 266
Şenkul, Osman : 46
Şimşek, Yavuz : 262
Tamer, Meral : 409, 462, 486
Taner, Haldun : 197
Tarcan, Tuba : 288
Tavşanoğlu, Leyla : 33, 362
Teztel, Deniz : 521
Tüzün, Sezgin : 390
Tokdemir, NÜvit : 458, 460
Ulagay, Osman : 37, 92, 140, 248
Uluç, Hıncal : 286, 324
Uluengin, Hadi : 54, 226
Ali Ulvi : 13, 16, 27, 30, 55, 62, 73, 84, 89, 95, 101, 102, 138, 142, 174, 176, 193, 202, 213, 217, 219, 227, 278, 279, 287, 292, 294, 306, 310, 314, 318, 323, 325, 329, 338, 340, 342, 345, 349, 364, 372, 376, 382, 390, 391, 398, 401, 406, 407, 411, 414, 421, 427, 437, 438, 457, 465, 467, 473, 476, 480, 483, 486, 495, 500, 502, 504, 513, 520, 522, 527, 528, 529.
Uncular, Betül : 536
Uyar, Tomris : 182
Uysal, Asiye : 8
Üçer, Ulya : 68, 234
Varol, Sabetay : 119, 501
Velidedeoğlu, H. Veldet : 11, 231, 511
Waldheim, Kurt : 101
Walraff, Günter : 286
Yalçın, Semir : 286
Yalın, İzzet Rıza : 35, 158, 426
Yapıcı, Mehmet : 132
Yaşin, Mehmet : 72, 74
Yazgangil, Canan : 142, 143
Yılmaz, Şevket : 30, 529
Yücelman Abdülkadir : 49, 85, 135, 282, 526
Yüreklik, Güner : 284